କବି ସମ୍ରାଟ

ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ

ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ

ଚତୁର୍ଥ ଖଣ୍ଡ

ସୁଭଦ୍ରା ପରିଣୟ, ଅବନା ରସତରଙ୍ଗ, କଳାକଉତୁକ
ବଇଦେହୀ, ରସଲେଖା, ରସପଞ୍ଚକ, ଛାନ୍ଦଭୂଷଣ,
ଚିତ୍ରକାବ୍ୟ, ପଞ୍ଚଶାୟକ ଗୀତାଭିଧାନ, ଚଉପଦୀଚନ୍ଦ୍ର
ଚଉପୋଇ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା

ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ

ପ୍ରକାଶକ - ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର

ସ୍ୱୋ: ପ୍ରା:—ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ
ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ-୨
ଫୋନ ନମ୍ବର ୨୪୦୯୫

ମୂଲ୍ୟ : ଚଉଷଠି ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ସୁଭଦ୍ରା ପରିଣୟ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କ ବନ୍ଦନା, ଦ୍ୱାରକାପୁର ବର୍ଣ୍ଣନା ଓ ଶ୍ରୀ ସୁଭଦ୍ରାଦେବୀଙ୍କର ଜନ୍ମ ବିବରଣ

ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି

ନୀଳ ଉଦ୍ଦେଶ ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେଶବର ।
ସାଧୁଜନେ ! ଅଛି ତହିଁ ବଡ଼ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଯେ ।। ୧ ।।

ସେ ଭୂମି ସ୍ପର୍ଶନେ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଖଣ୍ଡନରେ ।
ସାକ୍ଷୀର ଦେଖାଉ ଏ କପାଳ ମୋଚନରେ ସେ ।। ୨ ।।

ସେ ହୁଏ ଚତୁର୍ଭୁଜ ଯେ ସେ ଦେଖେ ରଙ୍କ ।
ସାକ୍ଷୀ ଏ ଉଥାକୁଟି ଅଜାନ ଗୋପ ତହିଁ ।। ୩ ।।

---

୧ — ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍କଳ ଦେଶରେ ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନାମକ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ କ୍ଷେତ୍ର ଅଛି । ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଦୃଶ୍ୟର ଦର୍ଶନ ହୁଏ । ସାଧୁଜନ ! ଏ କ୍ଷେତ୍ର ଗରିମା ଶୁଣି ସ୍ୱକୀୟ ପାପମୋଚନ କରନ୍ତୁ ।

୨ — ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶମାତ୍ରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାର ସମସ୍ତ ପାପବିମୋଚନ ହୁଏ । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗ କପାଳମୋଚନ ନାମକ ମହାତୀର୍ଥର ଅସ୍ତିତ୍ୱରୁ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଅଛି ।

୩ — ଏ କ୍ଷେତ୍ରର ଗରିମା କହି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାନବଶ୍ରୀ ଚତୁର୍ଭୁଜ ଦେବାର ସାକ୍ଷୀ ସ୍ୱରୂପ ଅଟେ ।

ସୁରତ କଲ୍ପ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭକ୍ତି ଲାଭ ଅଛି ।
ଏଥି ନିମନ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ଗଣ ଧର୍ମ ଲୋକମାନ ଯେ । ୪ ।
ସର୍ବଦାରେ ମୁକୁତ ସେବା ଉପୁଜିଥାଇ ।
ଯାତେ ଶାନ୍ତ ନର ବସନ୍ତେ ଅଛି ଦେଖ ଯେ । ୫ ।
ସମିଧ ଗନ୍ଧର କୁଣ୍ଡ ବସ୍ତ୍ର ଅଛେ ଭକ୍ତି ।
ସ୍ତୁତିଗଣେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅପୂର୍ବ ଦେଖ ଯେ । ୬ ।
ସୁରୁଚ ଏ ଭାଷା ଭକ୍ତି ବସ୍ତ୍ର ଶାନ୍ତ ସ୍ଥାନ ।
ସୁର କୋଟି ଦେବେ ଭଜନ୍ତେ ଲୋକଙ୍କୁ ସମର୍ପ ଯେ । ୭ ।
ସର୍ବସ୍ୱ ଯୋଗଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଉ ଜନେ ।
ସଦ୍ଗୁରୁ ଭଣ ଏଡ଼ି ସାଧୁ ଦରଶନେ ଯେ । ୮ ।
ସର୍ବଭୂଷଣ ଅଙ୍ଗେ ଦେଖିଲେ ଏତେ
ସମସ୍ତ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତ ପାବନ ମଧ୍ୟେ ସୋହାଗେ ଯେ । ୯ ।

୪—ଏହି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶାସନ ବସନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଛନ୍ତି ଲୋକଙ୍କ ଭକ୍ତି ଭାବରେ ଶାସନରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଧର୍ମ ଦେଖ ବୋଲି ମନେକରି ଆନନ୍ଦରେ ମନ୍ତ୍ର ଜପନ୍ତି

୫—ଏହି ମୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବଦା ମୁକ୍ତି ଲାଭ ହୁଏ । ଜଳଭୂମ ବସନ୍ତ ସାଧୁ ସେହି ସ୍ଥଳକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରନ୍ତି; ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ଅନ୍ତଃକରଣକୁ ଶରଣ କରି ଜନ ସଂସାରରୁ ସକଳ ପାପ ଧ୍ୱଂସ ହେବ ବୋଲି ସତ କହନ୍ତି ।

୬—ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱୟଂ ବିଷ୍ଣୁ ଜଗନ୍ନାଥ ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଶରୀର ଧାରଣ କରିଅଛନ୍ତି । ଭକ୍ତମାନେ ଏ ରୂପ ଦର୍ଶନ କରି ମୋକ୍ଷଲାଭ କରନ୍ତି ।

୭—ସେହି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ରୂପ ଏପରି ଯେ ଏ ଭାଷା, ଭକ୍ତି, ବସ୍ତ୍ର, ଶାନ୍ତସ୍ଥାନ; ଏପରି ଯେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ରୂପକୁ କୋଟି କନ୍ଦର୍ପ ଲାଜ ପାଉ ଅଛନ୍ତି ।

୮—ସମସ୍ତ ସମସ୍ତ କୋଟିରୁ ଭକ୍ତମାନେ ବହୁସମୟରେ ଆସି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ କରି କୃତାର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି ।

୯—ଏପରି ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ବଳଭଦ୍ର ଓ ତାଙ୍କର ସୋଦରା ଭଗିନୀ ଏହି ତିନି ଠାକୁର ପୁରୁଷୋତ୍ତମରେ ଭକ୍ତଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରୁଅଛନ୍ତି । ଉକ୍ତ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରୁଅଛି ।

ସୁଅଙ୍ଗରେ ଉତ୍ତରୀୟ ଶୋଭେ ଏଣୁ ଭାବ ।
ସୁଭଦ୍ରା ତପସ୍ତ ସୁ ଶାଢ଼ିରେ ଜଡ଼ାଇତ ଯେ । ୧୦ ।
କୁଙ୍କୁମ ଭରଣେ ସ୍ଥାପିଲ ସ୍ତନ ଶୋଭେ ।
ଫଣାରେ ମାଣିକ୍ୟମାଳା ଭଣିଥିଲେ ଲୋଭେ ଯେ । ୧୧ ।
ସେ ତନର ମଣ୍ଡଳପ୍ରେ କେଶ୍ରୀଜା ଶୋଭନେ ।
ସନ୍ଧ୍ୟାରାଗ ଅପକାଶ ଉଷ୍ଣ ଇନ୍ଦ୍ରନେ ଯେ । ୧୨ ।
ସୁନ୍ଦର ସ୍ତନ ଶ୍ରୁତି ସରଣ ବଳୟ ।
ସୁଭଦ୍ର ନଖରେ ହେବ ଜେତୁ ସମାନ ଯେ । ୧୩ ।
ସକଳ ଭୂଷଣ ଏ ସଖ ଶୁଭେ କଲାଇଁ ।
ସମ୍ମୋହନ ରୂପ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ହୋଇଛି ଯେ । ୧୪ ।
ସୁଲୋଚନେ ଶୁଣ ଏ ଶାଢ଼ିରେ ରେଖ ମନ ।
ସକଳ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ମୋହିତ ଏ ସୃଷ୍ଟି ଯେ । ୧୫ ।

୧୦—ସେହି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ତନକୁ ଶାଢ଼ିଦ୍ୱାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଲେଖକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭଲ ଏପରି ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଖାଯାଉଛି ।

୧୧—ଦୈତ୍ୟଙ୍କ ଶାପରେ, ଭାରତବର୍ଷ ଶେଷରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମରେ ମାନବଲୀଳା ସ୍ମରଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି ମହାଭାରତ ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଯାହା ଶୁଣିଅଛୁ ।

୧୨—ଏହି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଉତ୍ତରେ ସମ୍ପତ୍ତି ଶତପ୍ରମାଣ ଦଶରଥରେ ପ୍ରଜା-ମାନଙ୍କର ଧନର ହେବ ଓ ସେ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ସକଳ ପ୍ରକାର ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ।

୧୩—ସୁଭଦ୍ରା ଋତୁ ଆଖ୍ୟାନ ଶ୍ରବଣ କଲେ ମନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହର୍ଷିତ ଭାବ ହେବ ଓ ମୁଖରେ ଗାନ କଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂରଣ କଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧ୍ୟାନ ହେବ ।

୧୪—ଆଜି ମଧ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମୁଁ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱର୍ଗଲୋକରୁ ଏଠା ଉତ୍ତାରିଅଛୁ । କେବଳ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସୁଖ ଓ ସନ୍ତୋଷ ଦେହିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ତାକୁ ଶୁଣିବା ଭାଇମାନେ !

୧୫—ଆଜି ମଧ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି—ସୁଜନବର୍ଗ ! ଏ ଶାଢ଼ିକୁ ମନ ଲଗାଇ ଶୁଣ । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ଏପରି ସରସ ହୋଇଛି ଯେ, ଶ୍ରବଣ ମାତ୍ରେ କର୍ଣ୍ଣ ଓ ମନ ପରିତୃପ୍ତ ହେବ

ଗଣ୍ଡର ଚନ୍ଦ୍ରର ପୁଲକ ଗମକ ଜୋଗର ।
ପିଂଛାବଳୀରଜନ ଭୂଷ ଉରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ପୁଟ ସେ । ୧୬ ।
ଶରଣ ଦୋଳକ ପୁଷ୍ପକଳୀ ଅନୁପ୍ରାସେ ।
ଗୁଣ୍ଠ ଆଶ୍ରୟରେ ସୁନ୍ଦରତ୍ଵ ପ୍ରକାଶରେ ତେ । ୧୭ ।
ପାର୍ଶ୍ଵ ଦେବ ବକ୍ଷସର ତ୍ୟାଗଭର ପାର୍ଶ୍ଵେ ।
ପୁଷ୍ପକ ମୋହନ ବକ୍ଷତ୍ୟାଗଭର ଅଳି ସେ । ୧୮ ।

—ବର୍ଣ୍ଣେଭ—

ସୁଲକ ଭାବ ଲକ୍ଷ୍ମ ଜଳ ଏବୁ ଦେଶ ।
ସରଭାଷ ଏ ବୋଲେଖାଲବେ ସରସ୍ଵ ଏ ଲେଖ ସେ । ୧୯ ।
ବୈଦଗ୍ଧେଯ ଭରସ୍ପୁଁ ର ଏଦୋଷ ଲଶୁର ।
ଅନୁଭବ ଦେବକ ମିଶ୍ର ଭିତେ ଧରେ ଭର ସେ । ୨୦ ।
ସେଷ୍ଠଲୁଣ ଏ ରୀତି ସବର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାମ ଦେଶୀ ।
ସୁଧୀ ସୁରସିକମାନେ ଭରେ ଦେଖେ ପୁଣି ସେ । ୨୧ ।

୧୬।୧୭—ଏ ସ୍ଥଳରେ ଶ୍ଳେଷ, ରୂପକ, ଯମକ, ପିଂଛାବଳୀରଜନ, ଭୂଷ; ଉରେଧାର୍ଯ୍ୟର ଚଳିତ ରହୁଛ । ଅନୁପ୍ରାସରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳମାନ ସକଳ ରହିଛ । ସୁନ୍ଦରତ୍ଵ ଭଙ୍ଗମାନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ତୃଷ୍ଣ ଲଭରେ ମିଳବ ।

୧୮—ଚୌପଦୀ ୨ ପାଦରେ ବକ୍ଷସର ଓ ତ୍ୟାଗଭର ରହିଛ । ସେହି ବକ୍ଷସର ଓ ତ୍ୟାଗଭର ରସ ସୁରସ ବୀତଙ୍କ ମନକୁ ମୁଗ୍ଧ କରିବ ।

୧୯—ଲକ୍ଷ୍ମ ଓ ଭାବ ବା ଜଳ ଦେଶ ଏ ଦୁଇଟି ଚରଣ ଏକ ହେଲେ ସୁଖ ସମସ୍ତ ଜନ ୨ ସ୍ଥଳରେ ମୁଖ୍ୟ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଵରୂପ ଶବ୍ଦମାନେ ଅଶୁଦ୍ଧ ରହୁ ଗଲେ ।

୨୦—ଏତ୍ର ଘର ରସ' ଶବ୍ଦ ସ୍ଥଳ ଅବସ୍ଥା କରି ଉତ୍ତର ଦୋଷ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏତ୍ର ଦେବତାମାନଙ୍କର ମିଶ୍ର ଶୋଭୁ ତତ୍ତ୍ଵ ମହାଦେବ ମସ୍ତକରେ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

୨୧—ବହସ୍ଥଳରେ ଏହି ସ୍ଥଳଟି "ସ" ଅକ୍ଷରରେ ଶେଷ ହୋଇଅଛି ଗ୍ରାମ ଦେଶୀ ସୁଧୀ ଓ ସୁରସିକମାନଙ୍କ ମନରେ ଅଶୁଦ୍ଧ ଆନନ୍ଦ ଭାବ ହେବ ।

ପୁର ଶୁଭ୍ର ଶମ୍ଭୁର ଶମ୍ଭୁକ ବିଭୁତ ।
ସାବଧାନରେ ଶୁଣିବ ଭକ୍ତି କରାଇ ହେ । ୨୨ ।
ସାଗର ମଧ୍ୟେ ବଢ଼ିତ ଦ୍ୱାରକାପୁର ।
ସାନ୍ଦ୍ରମା ଦେଖନ୍ତି ପର୍ବତଶ୍ରୀ କଇଳାସ ହେ । ୨୩ ।

—ସଲୁପ ବର୍ଣ୍ଣନ—

ସଲୁପ ସଦନେ ଘନ କୁଣ୍ଡଳୀରେ ଶୋଭା ।
ଯେଉଁଠାର ରଜନୀ ଲଭେ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଭାବ ହେ । ୨୪ ।

—ଶ୍ରୀମାନ୍ ଶଳ ବର୍ଣ୍ଣନ—

ସୁବର୍ଣ୍ଣକାର ଶର ଯେ ଶୋଭା ସ୍ଥାନରେ ।
ସନ୍ଦୀପନ ସ୍ଥାନେ ମନୋଜ୍ଞ କ ସାଗରରେ ହେ । ୨୫ ।

୨୨—ଦେବତା, ବୀର କ ଯୋଦ୍ଧୃବର୍ଗ, ବାନର, ଭାଲୁକ, ଗନ୍ଧର୍ବ, ନର ପ୍ରଭୃତି ଓ ଭକ୍ତ ଜନମାନେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଶୁଣିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ।

୨୩—ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ଦ୍ୱାରକାପୁରୀ ବସତି ହୋଇଅଛି ଓ ଶିବଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ କୈଳାସ ପର୍ବତ ପରି ଶୋଭା ପାଉଅଛି ।

୨୪—ଏ ପଦଟିର ଅର୍ଥ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ସେ ଦ୍ୱାରକା-ପୁରର ଭବନରେ ଯେଉଁ 'ସଲୁପ' ବା କଳସ ଅଛି, ସେ ଶୋଭାକାର । କାନ୍ତିକାରୀ ହାସ ଲଗାଇଛି ହୋଇ ରଜନୀଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇ ଗୁଣ ଶୋଭୁଅଛି । ପୁଣି ସେ ସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ସେନା ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ସେଠାକାର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଲକ୍ଷ୍ମୀବତୀ । ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଜଣ ୨ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସେବା-କରି ସ୍ୱ ସ୍ୱ ସୌଭାଗ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଅର୍ଥ କଲେ ଉଦ୍-ବଳ୍ପାନ ଓ ସର୍ପମାନେ କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଅଛନ୍ତି । ରାତିବେଳେ, ଶାବକ ଓ ସିଂହ ପ୍ରଭୃତି ବେଳ ବେଳୀ ମଧ୍ୟ ପୂଜା ପାଉଅଛନ୍ତି ।

୨୫—ସେହି ସ୍ଥାନଟି ସୁବର୍ଣ୍ଣକାର ଶର ଶଙ୍ଖଧର ପୁତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୋଭା ପାଉଅଛି । ସାଗର ଗର୍ଭରେ ବନ୍ଧୁସ୍ଥାନ ରଚନନ୍ତି ଦୁଇ ଶଳ ଅନୁଭବ କରରେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ସାଧକମାନେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି ।

—ମୂଳ ଶ୍ଳୋକ—

କୃତ୍ତିକା ଭରଣୀରେ ଜାତ ନାମକରେ ଶମ ।
ପୂର୍ବର ଭାଗ୍ୟକାଳର ପ୍ରେମ ମନୋଲୋଭ ଘଟେ । ୨୬ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳଶ ସ୍ୱର୍ଗ ଅରଣ୍ୟେ ଲବଣେ
ସେ ସ୍ଥାନ ତହିଁ ଚକୋରେ ଅତି ଶୋଭାପାଏ ଯେ । ୨୭ ।
ସୁରସେନ ସୁତ ବସୁଦେବ ଭଣି ସ୍ୱାମୀ ।
ସର୍ବେ ଏ ବଂଶସ୍ଥ ତା' ତନୁଜ ଜନକ ଭଜା ଯେ । ୨୮ ।
ପୁତ୍ରବତ୍ ନନ୍ଦନ ଭଣି ଯାଉଥିବେ ପ୍ରତି ।
ସୁବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟର ଯାତ ପୁଣ୍ୟ ନାମୀ ଭଗ୍ନାସୁଧ ଯେ । ୨୯ ।
ସଦା ତା ଅନ୍ତ୍ରୀ ଦେବକୀ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତେ ରୋହିଣୀ ।
ସେକାଳେ ଯେ ଗର୍ଭିଣୀ ଧାତା କମ୍ବୁଦଳ ଯେ । ୩୦ ।

୨୬—ଯେ ସ୍ଥାନ ଦୁର୍ଗମ ତ, ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମ ବସ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ଥାପନ ଅଛି । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁତ୍ର କାଞ୍ଚନ ପୁଷ୍ପ ଆଉ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବାରୁ ଅତଏବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ।

୨୭—ଉତ୍ତରର ସମାନ ହୋଇଅଛି ସେ ସ୍ଥାନ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅମର ହୋଇଛି ତ । ଅନେକ ଦୂର, ସମ ଭୂମିରେ ସ୍ଥାପିତ ଅଟେ ସ୍ଥାନ ନ । ପୁନଶ୍ଚ ଅନେକମାନ କରେ ଯେ ସ୍ଥାନ ସୁବୃକ୍ଷ ଓ ସରୋବର ଶୋଭାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଥିବାରୁ ତାହା ଅତି ଶୋଭା ପାଉଅଛି । ଅନ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେ ସ୍ଥାନରେ ଚକୋର ଓ ଭ୍ରମରାଦି ପକ୍ଷୀ ଶବ୍ଦ ଥିବାରୁ ଅତଏବ ସେ ସ୍ଥାନ ହୋଇଅଛି ।

୨୮—ସେ ସ୍ଥାନରେ ସୁରସେନ ସୁତ ବସୁଦେବ ରାଜା ହୋଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ପ୍ରଜାବର୍ଗ ତାଙ୍କର ଚରଣ ସେବା କରୁଥିଲେ ।

୨୯—ସୁରସେନଙ୍କ ପୁତ୍ର ବସୁଦେବ ରାଜନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଥିଲେ । ସେ ନିଜର ପ୍ରୀତିଭାବରେ ଏ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମଙ୍କ ପୁତ୍ରରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

୩୦—ଉକ୍ତ ବସୁଦେବଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ରୋହିଣୀ ଜଗତ୍‌ରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଥିଲେ ଓ ପୁତ୍ର ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଦେଖ ସେ କାଳରେ ମୁକ୍ତି ସୂଚକ ବୁଦ୍ଧି ତାହାଙ୍କର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନେ ହେଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅବତାର ।
ସୁଭଦ୍ର ସମୁଦ୍ର ହୋଇ ମନ୍ଥ ବା ଏଥର ସେ ।୩୧।
ସୁରାସୁରେ ଉଦିତ ହୋଇଲେ ହେବ ଗୋଳ ।
ସ୍ୱୟଂ ମନ୍ଥନ ଆରମ୍ଭ ଗଲ କଳ୍ପକାଳ ସେ ।୩୨।
ହେଉଥିଲେ ମନ୍ଥନେ ହେତେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ହୋଇ ।
ଅସୁର ସେ ମନ୍ଦହଲେ ଏକରୂପ ଲଙ୍ଘି ସେ ।୩୩।

—ଭୂଷଣ—

ସୁଜାତ ପାଦନାଭକ ଗଣ ବୀରବର ।
ସୁଧାକର ମୁଖ ତାଙ୍କ ଅମୃତ ଭୁଜାଳି ସେ ।୩୪।
ସତ କହୁ ବ୍ରହ୍ମା ହେଲ ଭୂରଣ ଭଣ୍ଡାମ ।
ପ୍ରିୟଦାସ ସଦ୍ଦସରେ ହଉତ ମନୋରମ ସେ ।୩୫।
ସଖୁ ଅଦେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାଗ ସମ ହୋଇଥାନ୍ତୁ ।
ସୁଷମାରେ କ ଉପମା ଦେବା ଅଛି ତାଙ୍କୁ ସେ ।୩୬।

---

୩୧ — ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ । ଏବେ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ କରି ତୁମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା ।

୩୨ — ଦେବତା ଓ ଦାନବମାନେ ଲାଗିଲେ ଘୋଳମାଳ ହେବ । ଏଣୁ ସ୍ୱୟଂ ଏକାକୀ ହୋଇ ମନ୍ଥନ କରିବା । ଏହି ଭାବନାରେ ଅନ୍ଧ କାଳ ଗତ ହୋଇଗଲା ।

୩୩ — ଯେ କାଳରେ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନରୁ ଯେତେ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା, ଭଗବାନ କଲେ ସେ ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ମନ୍ଥନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଏକ ରୂପ ଗଠିତ ହେଲା ।

୩୪ — ସେ ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇଏ ଅପନା ହେଲ । ସେ ଅଙ୍ଗନାର କାନ୍ତି ଭାଗ୍ୟ-ଜାତ ସ୍ୱଭାବ ଅଟେ, ଗଜ ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ସଦୃଶ, ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା ସଦୃଶ ହୋଇ ଓଷ୍ଠାଧରରୁ ଅମୃତଧାରା ଝରି ହେଉଅଛି ।

୩୫ — ସେ ଅଙ୍ଗନାର ଜଣ୍ଟ ରମ୍ଭା ଓ କଦଳୀ ତୁଲ୍ୟ ଭୂଷା ଓ କେଶ ଅଶ୍ୱ ଭାର ବେଶ ହୋଇଅଛି ଓ ମୁକ୍ତାର ଦଶନରେ ଇନ୍ଦ୍ର ସଦୃଶ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଅଛି ।

୩୬ — ହେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ କ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମାନ ହେବେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆଉ କ ଉପମା ଦେଇ ପାରିବା ।

ସଦରରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କାନ୍ତି ନଶ୍ୱରେ ପ୍ରଭାବେ ।
ସୁଦୃଢ଼ କରନ୍ତୁ ଅଙ୍ଗ ନବଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ଥିତ ହେ ।୩୭।
ଯୌବନରେ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ ଲଭନ୍ତୁ ଜନମ ।
ସମ୍ଭବ ତୁ ଶ୍ରେଣୀ ଗର୍ଭେ ଭା ସତିଙ୍କ ରୂପ ହେ ।୩୮।
ସଦଗୁଣଯୁକ୍ତ ବାଣୀ ପାଳନା ଦେଖ କଥା ।
ସୁମୁଖେ ଏହା ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ୱଭାବେ ଦେଖିଲ ହେ ।୩୯।
ସମ୍ପର୍କେ ଉତ୍ତର ଗର୍ଭାଧାନ ନବାଦେଶ ।
ସେ ଅନ୍ତୁ ଭରିଲ ଅନ ଅନ ଭକ୍ତିଭବ ହେ ।୪୦।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶାରଦ ମିଶିଲ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେଖ କାନ୍ତ ।
ଯୋଗୀଙ୍କୁ ବସୁଧାରେ ବଳାଇଲ ମନ ହେ ।୪୧।
ସେ ଶୀତଳ କଟି ଭାର ପୃଥୁଳ ହଇଲ ।
ଶାଢ଼ୀକି ଅଙ୍ଗ ଯତନେ ପିନ୍ଧିଲେ ଶୋଭିଲ ହେ ।୪୨।
ସୁରସ ପ୍ରସନ୍ନମାନ ହୋଇଲ ଜନନ ।
ସୁରସ ଅଧର ଅମୃତଫଳର ସମାନ ହେ ।୪୩।

୩୭—ଏଥର ଦେଖି ଯଥାଭା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ କହିଲେ, ଏ ଭାଗ ସ୍ୱର୍ଗକାଳରେ ଜନ୍ମର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଅଛୁ ।

୩୮—ସେ କନ୍ୟା ପ୍ରଥମତଃ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶରେ ଜାତ ହୋଇଅଛୁ । ତୁ ଯାଇ ସେ କନ୍ୟା ଗର୍ଭରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କର ।

୩୯—ସେ ଦେବୀ ତୁମ୍ଭ କଥା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ମାନ ଶ୍ରେଣୀ ଗର୍ଭରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେଲ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ୱପ୍ନକାଳରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ ।

୪୦—ସ୍ୱାମୀ ଉତ୍ତର ଗର୍ଭାଧାନ ହେତୁ ଶ୍ରେଣୀର ଗର୍ଭୋଦୟ ହେଲ ଏବଂ ଗର୍ଭଧାରଣଠାରୁ ଶ୍ରେଣୀର କାନ୍ତି ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଦୃଷ୍ଟ ହେଲା ।

୪୧—ଶ୍ରେଣୀର କାନ୍ତି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସମ ଶାରଦ ଯୁକ୍ତ ହେଲ ଅଙ୍ଗ ଦେଖାଗଲା । ଅଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଭୂମି ଶୟନକୁ ସଦା ଶ୍ରେଣୀର ମନ ହେଲା ।

୪୨—ଶ୍ରେଣୀର ନିତମ୍ବକଟି ସଦୃଶ ଭଟିଭାର ପୃଥୁଳ ହେଲା, ପିନ୍ଧିଲ ବସନ ଓ ଶୋଭିଲେ ।

୪୩—ଶରୀର ସୁନ୍ଦର ଆକାର କଲେ ଶେଷ କାନ୍ତ ହେଲ । ସୁରସ ଅଧର ଓଷ୍ଠ ଜାମୁକୋଳି ଅର ଲଳା ଦେଖାଗଲା ।

ସମସ୍ତେ ବୃକ୍ଷରେ ଶ୍ୟାମଳତା ଆଶ୍ରେ କଲେ ।
ସଙ୍ଗ ହେଲେ ଲଙ୍ଘ ସ୍ୱର ପତ୍ର କଳି ଭୃଙ୍ଗେ ଯେ ।୪୪।

ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ମୃତ୍ତିକା ଲକ୍ଷଣେ କରି ଥାଇ ।
ସ୍ଥଳରେ ଗଗନ ଶୀତ ଭୂଷଣ ସମାନ ଯେ ୪୫।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଇଶାଖରେ ଜନ୍ମ ହେଲ ଜେମା ।
ସୁକନ୍ୟା ସ୍ୱର୍ଗ-ଗଗନେ ଉଦୟ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଯେ ।୪୬।

ଶୁଣିଲ ଏ ସକଳ ରୋହିଣୀ ସହୋଦର ।
ସର୍ବ-ଦୁଃଖ ହୋମବତୀ ଶରଣ ମନ୍ଦର ଯେ ।୪୭।

—ଜନ୍ମର ବର୍ଷପର ଶ୍ଲୋକ—

ସୁଯୋଗେ ପୃଥ୍ୱୀ ଜଗତ ମଙ୍ଗଳର ହେଲେ ।
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଦଶ ଶିଶୁ ହେଲ ଏତେବେଳେ ଯେ ।୪୮।

୪୪—ଭୂତମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ଧକାର ଶ୍ୟାମଳତାଶ୍ରୀ ଦେଖାଗଲା । ସେ ଭୂତବସ୍ତୁ ଅନ୍ଧକୁ ସଙ୍ଗତ ହେବାଦ୍ୱାରା ଲକ୍ଷଣ ଜଣାଯାଏ, ଯେବେ ବୃକ୍ଷର ବୃନ୍ତରେ ଭ୍ରମର ବସିଲା ପରି ଶୋଭା ପାଇଲା ।

୪୫—ମୃତ୍ତିକା ଅବକାଶରୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲା । ଗଗନ ବେଳରେ ଶୀତ ଭୂଷ ଭୂଲି ପଡ଼ିଲା ।

୪୬—ବୈଶାଖ ମାସ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଅନ୍ତେ ରାଜା ରୋହିଣୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଏକ କନ୍ୟା ଜାତ ହେଲ । ସେ କନ୍ୟାର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖିଲେ ସୁକନ୍ୟା ସ୍ୱର୍ଗ ଗଗନମାର୍ଗରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟ ହେଲା ପରି ଦେଖାଗଲା ।

୪୭—ରୋହିଣୀ ଗର୍ଭରୁ କନ୍ୟା ଜନ୍ମିଲ ବୋଲି ଜନରବ ହେଲା ଓ ରୋହିଣୀ ହୋମବତୀ ଦୁଃଖ ଦୂର ହୋଇ ସର୍ବାଙ୍ଗ ଧାରଣ କଲା ଓ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ମନରେ ଶରଣ ଲାଭ ଭଳି ହେଲା ।

୪୮—ସେହି ମଙ୍ଗଳବେଳେ ଓ ସୁଯୋଗ ଯୋଗ ହେବା ବାଳକ ମିଳି ଏହି ରୋହିଣୀ ଲୁଣ୍ଠି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱରୂପା କନ୍ୟା ଜନ୍ମିଲ ।

— ଚତୁର୍ଥର ଶ୍ଳୋକ —

ପୁନ ଶୁଣି କୁମାରୀର ଚେତନ ଚେଷ୍ଟା ଗଲା ।
ଅନ୍ତରେ ସୃଜିଲେ ପିତ ଜାଣୁଛୁ କି ପାରେ ସେ ।୧୩।
ଶ୍ରୀନାଥୁଙ୍କ ସେ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିଣ ନାରୀଙ୍କୁ
ସଦନ ହେଲ ଅଳ୍ପକ ସୁଧମା ଦେବାକୁ ସେ ।୧୪।
ସଦାଶ୍ର ନେତ୍ରଦେଶ ଶୁଣି ଜନକ ଧ୍ୱନି ନ ;
ସେ ଦକ୍ଷର ଅଙ୍ଗ ଶୁଭ ହର୍ଷେ ଜନ୍ମ ହେଲା ସେ ।୧୫।
ସତ୍ରାଦନ ଉତ୍ତ ସାନ୍ଦ୍ର ମାନାଙ୍କ ଜନରେ ।
ସୁଭଦ୍ରା ନାମ ବଧାନ କରଲ ନନ୍ଦଜରେ ସେ ।୧୬।
ସୁଦ୍ଧତ ବଢ଼ଲ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଶଶୀ ସମ ।
ସଦନ୍ତ ଧାରୀ ପାଳନ୍ତ ବଢ଼ନ୍ତ କୁମାରୀ ସେ ।୧୭।
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କୃଷି ମସୃଣୀ ଖେଳନ୍ତ ଭା ମତ ।
ସମୀପନ୍ତୁ ଜନକ ସନ୍ତ ନ ଛାଡ଼ନ୍ତ ସେ ।୧୮।

୫୯—ସେ କନ୍ୟାର ଜନନ ହେଲେ ଶୁଣି ଦେବ ଦେବ ସୁଧାଂଶୁ ଦୃଷ୍ଟ ଭାବରେ କହି ଦ'ଣ ବୋଲିଲ ସବୁଠାରୁ ? ଏ କଥା ଶୁଣିଣ ଶ୍ରୋତାମାନେ ଚୂଡ଼ାମଣି ହେଲେ ।

୬୦—ଶୁଭ୍ରା ଧୂତ ସୂତିକା ଗୃହରେ ଜନ୍ମିଥିବାରୁ ଏତ ମଙ୍ଗଳରେ ସୂତିକା ଗୃହ ଶଙ୍କ ଶ୍ୱେତ ଜନ୍ମପ୍ରଭା କନ୍ୟା ସକଳ ଲୋକଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରୁଥିଲା ।

୬୧—କନ୍ୟା ପିତା ବସୁଦେବ ସୁଜନ ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକ କନ୍ୟାର ଜାତ ଶୁଭାଶୁଭ କଥା ବୁଝିଥିଲେ ଓ ଶୁଭ ଲଗ୍ନରେ କନ୍ୟା ଜାତ ହୋଇ ଦେଖାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

୬୨—ସାତ ଦିନରେ ଏକୋଇଶା କରୁ ସାନ ଶୁଭଦିନ, ଶୁଭ ସମୟରେ କନ୍ୟାର ନାମ ସୁଭଦ୍ରା ହୋଇଥିଲେ ।

୬୩—ଧାତ୍ରୀମାନ ସୁବେଶ କରି କନ୍ୟାକୁ ପାଳିବାରୁ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ର ପରି ସୁଭଦ୍ରା ନାମ୍ନୀ କନ୍ୟା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ନ୍ତୁ ଲାଗିଲେ ।

୬୪—ସୁଭଦ୍ରା କଣ୍ଢେଇ ଖେଳରେ ମାତ ଥାଉ କରାନ୍ତି । ପିତା ବସୁଦେବ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ପାଖରୁ ଅନ୍ତର କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଯେତେ ଦିବସ ବଢ଼ୁଛି ।
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ି ତା ଅଙ୍ଗଯଷ୍ଟିରେ ପ୍ରକାଶେ ସେ ।୧୫।
ସୁଭଦ୍ରା ଅଙ୍ଗମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଯାହା ଶୀଘ୍ର ବୁଝି ।
ସୁବୁଦ୍ଧି ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କୁ ଏ ରୂପରେ ରଚି ଗଲେ ।୧୬।
ସୁମୁଖୀ ଲଭେ ତଣ୍ଟାର ସଖିମାନ ହେଲ ।
ସୁନନ୍ଦସ୍ୱରେ ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରର ସାଦୃଶ୍ୟର ସେ ।୧୭।
ସେ ସାଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଶର୍ଯ୍ୟାରେ ଶାନ୍ତ ହେଲ ।
ସେ ଅଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ଅଙ୍କରେ ରହିଲ ସେ ।୧୮।
ଦ୍ୟୁତ୍ୟା ଶୋଭେ ଏଣୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ସେହ ।
ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ଭଙ୍ଗପ୍ରଭା କଲଙ୍କ ହୋଇତ ସେ ।୧୯।
ସେତେକ ଏଣୀ ମୁଖକୁ ହୋଇ ଅସମାନ ।
ସନ୍ଧାରେ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳେ ଜଳ ମାନ ସେ ।୨୦।
ଧନ ଏ ଦ୍ରୁଦ୍ୟ ହୋଇଲେ ଆଉ ଦ୍ରୁଦ୍ୟ କସ ।
ସୃଷ୍ଟିରେ ଆଉ କେ ଧୃବ ବଦନ ସଦୃଶ ଯେ ।୨୧।

---

୧୫ — ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ବାଲ୍ୟ, ଆଠ ବର୍ଷ ଅତୀତ ହୋଇ ନବବର୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ତାହା ପରେ ତାହାର ଯୌବନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିଗଲା ।

୧୬ — ସାହିତ୍ୟିକ କବିମାନେ ସୁଭଦ୍ରାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ବର୍ଣ୍ଣନ କରି ସରସ୍ୱତୀର ପାଦାମ୍ବୁଜରେ ସୁଶ୍ଲୋକମାନ ରଚନା କଲେ ।

୧୭, ୧୮ — ସୁମୁଖୀ ସୁଭଦ୍ରାର ଆନନ ଶୋଭା ସାଦୃଶ୍ୟ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ରଖିଲ ବାଟରେ ଗମନ କରୁଥିଲ । ଆକାଶ ପଥରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଶାନ୍ତ ହୋଇ ହେଲା । ସେ ଅଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ର କୋଳରେ ଲାଗି ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଙ୍କରେ ରହିଲ ।

୧୯ — ଏହି କାରଣରୁ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଆଖ୍ୟା ଦେଲେ ନାହିଁ । ଶତ ଶତମାନେ ପଦ୍ମ ଭଳରେ ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ କହିଲେ ।

୨୦ — ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପଦ୍ମ ସମାନ ନ ହେବାରୁ ମାନଭଙ୍ଗ ହୋଇ ଜଳରେ ବୁଡ଼ିଗଲା ।

୨୧ — ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପଦ୍ମ ଓ ସୁଭଦ୍ରା ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ସମାନ ହେଲେ ନାହିଁ, ତେବେ ଆଉ କି ବସ୍ତୁ ସମାନ ହେବ ?

ସେଥିରୁ ଏଣୁକ ବର୍ଣ୍ଣ ଧାତା ଗଢ଼ିଲେ ।
ଶୂନ୍ୟ ଉଦକ ଦେଶ ଜନକ ପଦ୍ମକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ସେ ।୬୨।

ସୁନ୍ଦରତା ଭଲା ଏହରେ ନ ଦେଖାଇ ।
ସୁବୁଦ୍ଧି କଳ୍ପନାରେ କେ ବୁଝ ଏହା କହି ଭଇ ।୬୩।

ସ୍ୱର୍ଗ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପାତାଳେ ଶୋଭାରେ ଦଶିବ ଯାହା ।
ସମସ୍ତେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ବୋଲିଲେ ଅରୂପା ସେ ।୬୪।

ସଦାନନ୍ଦ ସୁଖଦାତା ହେ କୃଷ୍ଣସୁନ୍ଦର ।
ସୁଭାଗ୍ୟ ଭଳାଶ୍ରୀ ଦାନ୍ତ ଦାସ ଯୋଗକର ହେ ।୬୫।

ପୀତାମ୍ବର ବଦନ ମନୋହର ରୂପଧର ।
ସନ୍ତାପ ହରଣ ଭଞ୍ଜନ ନସ୍ତୁ ହର ହେ ।୬୬।

୬୨—ବିଧାତା ବର୍ଣ୍ଣକୁ ନେଇ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଓ ଜଳରେ ପଦ୍ମକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ।

୬୩—ସୁନ୍ଦର ଅନ ଶୋଭା ଭଳିକି ମଧ୍ୟ ଏଥିର ବର୍ଣ୍ଣନା ଜଣ କେହି ପାରେ ଏପରି ସାଧାରଣ ନାହିଁ ବୋଲି ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି ।

୬୪—ଏହି କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଯେ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଭଳି ଶୋଭା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକଟିତ ହେବ ।

୬୫, ୬୬—ଭକ୍ତଜନଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ—ହେ ସଦାନନ୍ଦ, ସୁଖଦାତା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ସୁଭାଗ୍ୟ ତ, ଭକ୍ତଙ୍କ ଓ ଜଗତର ଭାଗ୍ୟ ଶରଣାଗତ ଅଟନ୍ତି । ମହାପ୍ରଭୁ—ଏହି ଶ୍ରୀବତ୍ସ ସୁଖଦାତା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ! ଆପଣ ଶ୍ରୀରାମାବତାରେ ସୁଭାଗ୍ୟ, ସକଳ ମାନବ ଦର୍ଶିବକୁ ଜନନ ଭଳ ଭଳଶ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଆପଣେ ସୌମ୍ୟ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଅଟନ୍ତି ଯୋଗକର, ଦେହଟକୁ ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଅଟେ । ଆପଣ ମୋର ମନସ୍ତାପକୁ ହରଣ କରନ୍ତୁ ।

ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର କୁମାରୀ ଅବସ୍ଥା ପରେ ଯୌବନାବସ୍ଥା ପ୍ରବେଶ

ରାଗ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

ସୁଜନେ ଶୁଣ ଭଦ୍ରା ତନୁ ଯୌବନ ଅଧିକ ସ୍ୱମ ଦ୍ୟୁମ୍ନ,
ସୁଦରେ ସୁଧାର ମିଶ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣି ଅଛ ଏ ଜାଣନ୍ତି ।
ପିକ ରସାଳମଣିକ ଶିଖିବାଧ ଶ୍ୟ ମଣି ମିଳନ୍ତ ଯେ ଏବେ,
ସମ୍ମାନଜ ସ୍ୱମାନଶି ହୋଇବାର ଏବା ଦେଖି ତାହା ପାଦେ ।୧।

ସଙ୍ଗେ ତରୁଣଙ୍କେ ପ୍ରୀତି ଭଜନ୍ତି ମନୁ ନ ଦେଖଣ ଶିଖ,
ସୁବାଳେ ବାଳାର ନନ୍ଦା ସ୍ନେହଦର ଆସି ଆସନ୍ନ କଣ ।
ସବାରେ ଶିବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ତନ ହେବାରୁ ସେଭା ସାବଧାନ ସୁଖ,
ସୁନନ୍ଦ ସୁଖ ମସ୍ତନ ତେବେ ନାଶ ଅତେ ପ୍ରେମ ବା ଶରଣ ।୨।

୧—ସୁଜନମାନଙ୍କ, ଶ୍ରବଣ କରନ୍ତୁ । ସୁଭଦ୍ରା ଦେବୀ କୁମାରୀ ଅବସ୍ଥା ଅତିକ୍ରମ କରି ଯୌବନାବସ୍ଥାରେ ପଦାର୍ପଣ କଲେ । ସେ ସମୟରେ ସୁନ୍ଦର ଶୋଭନ, ତାଙ୍କ ପାଦରେ ଯୌବନ କଳା ପ୍ରକାଶ ହେବାରୁ ସେ ଅତ୍ୟଧିକ ଶୋଭାରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେଲେ । ଉପମା ଦେବାକୁ କବିମାନେ ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ନାହିଁ । ଭୂମଣ୍ଡଳରେ ସେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠା ସୁନ୍ଦରୀ, ଯୌବନ ରୂପରେ ମହାମଣି ଝଲସିତ ହେବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଖି ସ୍ୱାମୀମଣି ହୋଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ।

୨—ସିଂହ ସବୃଶ କଟୀର ଓ ସିଂହ ସଦୃଶ କଟୀ ହେବାରୁ ଅବ ମନ୍ଥରରେ କ ହୋଇଥିବ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ କଟି ଦେଖି ସିଂହ ଲଜ୍ଜାରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଦର୍ଶନରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କଲା । ମନରେ କଣ୍ଟା ବାସକଲେ । ଯୌବନ ଦେଖି ସଜ୍ଜନ ଆସି ସ୍ନେହରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲା । ବାଣ୍ଡୁ ସୁନ୍ଦ୍ର ଶର୍ଣ୍ଣ ଶରିଷ୍ଟ । ସ୍ୱର୍ଗର ଅପ୍ସରା ନାରୀମାନେ ଏହାଙ୍କ ଶୋଭକୁ ସମ ହେଲେ ନାହିଁ ।

—ରୂପକ ବେଶ—

ସ୍ତବକରେ ମତାଳସା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରମ୍ଭା ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ମଦନାବେଶ,
ପିଞ୍ଜାଣୀ ସୁବାଣୀ ମନୋରମା ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଭବରେଖା ଭାବେଷୁ ଲେଶେ ।
ଧୀରଣ ମୃଦୁବଚନେ ମଞ୍ଜୁଘୋଷା ଚିତ୍ତୋଜ୍ଜ୍ୱଳା ସବନରେ,
ସକଳ ସଦ୍‌ଗୁଣରେ କଳାବତୀ ହେବ ଯିବେ ତାହାଠାରେ ।୩।

ପ୍ରଥମା ଉମାଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଭାଳରେ ଶୋଭା ସୁର୍ଣ୍ଣ ମୋହ ହୋଇ,
ସର୍ପିଣୀ ଭାବେ ଦେବାଙ୍କୁ ଭ୍ରମନ୍ତୁ ବୃନ୍ଦ୍ରାବନ ଭୂତ ଦୁଳ ।
ପ୍ରଭାବ ସ୍ତୁତି ହୋଇ ନବଦ୍ୱାରା ଭାଷେ ଯୌବନ ସମୟ,
ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗରୁ ଲଳ ମେଲୁଛନ୍ତି ଲୁଚେ ତା ଭଲ ଲୁବସ୍ତ ।୪।
ଶରତ ନବୀନ ଭଙ୍ଗ ହୋଇଲା କଟୀ ଦେଖି ଲସ୍ତ ଶାଳ,
ଶାଟୀରେ ଲୁଚଇ କଟୀ ଖଣ୍ଡବେଶେ ଦେହ ଲଗେ ଅଧାର ।
ସେହି ଲଳସ୍ତ ଲସ୍ତୁକୁ ନବାଭରଣ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଦେହଗ୍ରନ୍ଥ,
ସୁନ୍ଦରେ ଲୁଚି ଯେ ଅଙ୍ଗ ନ କରି ଲେ ଭଣ ଦେହ ବରଣଜ ।୫।

୩—ଯେ କନ୍ୟାଙ୍କ ସୁଣ ଏହାର ସ୍ତବକରୁ ରମ୍ଭା, ମଦନାବେଶରୁ ଚନ୍ଦ୍ରକଳା, ସୁଭାଷ ସୁବାଣୀରୁ ମନୋରମା, ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗୀରୁ ଭବରେଖା, ଧୀରତାରୁ ମଞ୍ଜୁଘୋଷା ବା ଚିତ୍ତୋଜ୍ଜ୍ୱଳା ଏମାନେ ସମ ହେଲେ ନାହିଁ; ଅର୍ଥାତ୍ ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ଏ କନ୍ୟା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେଲା । ଏହାଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣରୁ ସେ କଳାବତୀ ହୋଇ ନାମ ଲଭିଲା ।

୪—କନ୍ୟା ରୂପକୁ ଗଢ଼ିବା ଭାଳରେ ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରମାଦ ବା ଭ୍ରମର ମଦନକଣ ସେ କନ୍ୟା ଭାଗ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖି ମୋହ ହୋଇଥିଲେ । ଅନଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରାରେ ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇ ସୁମନସରେ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଗଠନ କରି ନଥିଲେ । ଆଉ ଏକ ନୂତନ ବ୍ରହ୍ମା ହୋଇ ଯୌବନକାଳକୁ ଅନୁମାନ କରି ସବୁ କନ୍ୟାଙ୍କ ଅଙ୍ଗରୁ ଆଣି ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ଦୂର କରୁ ସେ କନ୍ୟାଙ୍କ ଅଙ୍ଗମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାପନ କଲେ ।

୫—ସବୁ ସମୟରେ ନବୀନତାର ଚଞ୍ଚଳ ହେଲା । ତାହା ହରିଣର ଲୋଚନକୁ ଆସିଲା । ତାହାର ଶୀଘ୍ର କଟିକୁ ସିଂହ ଦେଖି ଲଜ୍ଜିତ ଅର୍ଥାତ୍ ସେ କଟିଦେଶ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଲଜ୍ଜିଲା । ଶୀଘ୍ରକଟି ଓ ଚଞ୍ଚଳ ନେତ୍ରକୁ ଦେଖି ସେ ମଧ୍ୟ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲା । ଏହି ଦୁଇଙ୍କର ସମୟ ଦୂର ହେବା ସକାଶେ ବ୍ରହ୍ମା ଦୁଇ ଭୂତ ମଣ୍ଡଳକୁ ଗଠନ କରୁଥିଲେ । ମନ୍ଦରର ଜେଷ୍ଠ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସବି ରୂପକ କଳା ଓ ଭୂତ ଭସ୍ମକାଙ୍କ ସଦୃଶ ହେବାକୁ ସେ ଆଉ ବଢ଼ିଲେ ନାହିଁ ।

ସୁତ ନନ୍ଦ ଦେଖ ତରଳ ଅଙ୍ଗ ଭଲ ଦେଖି ଖରଭ ଉଲାସ,
ସୁତୁଙ୍ଗ ମୁଖେ ତରୁ ଲଭ ପଦ ଅଛନ୍ତି ସମାଗତ ।
ଅଳ୍ପ ଦନ୍ତମାଳି ଲତରେ ଅଦ୍ଭୁତ ମିଶିଲେ ଶ୍ରେଣୀ ବନ୍ଧ,
ସରୋଜକରେ କ ଦେଲା ଅଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାଥ ଶବଗତ କୁ ଭର ।୬।
ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ଅଗଣ୍ୟ ଲଭ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ହେବ ଭଣି,
ସିନ୍ଦୂରରେ ସ୍ନାନକଲ କ ଅରୁଣ ଗୁଣ ମଦହାସେ ଜୋଡ଼ ।
ପୁର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁ ଅଳକା ସ୍ୱାଳକା ବେଷ୍ଟିତ ମାଜମ ଭୂଷଣେ ଶଶୀ,
ସନ୍ଧ୍ୟାପ୍ରକାରେ ସୁଷମ ହେଉଅଛି ହିଂସେ ମଣ୍ଡନ ଶଶୀ ।୭।
ବକ୍ଷେରକ୍ଷରୁ ହୋଇଲ ଶଙ୍ଖ ଏଣୁ ସେ ଡାକିଲ ମୁଖେ,
ସର୍ବତୋମୁଖ ବୃଦ୍ଧାଭ କ ତା ଦୋଷ ଭଞ୍ଜିଲ ଅଚ୍ଛଳ ସୁଖେ ।
ସକଳ ଧନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳ ତା ଉଦକୁ ଦେଇ ଖରେ ଅଛ ଶୁଦ୍ଧ,
ରେଖର ଦୋଳେ ବର୍ଷଣ ପ୍ରସରେ ଘଡ଼ା ସୃଷ୍ଟି ବର୍ଷା ସଡ ।୮।

୬—ସୁନନ୍ଦସୁର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖି, ପ୍ରଭାତରୁ ସନ୍ଧ୍ୟାଯାଏ ସମ୍ମୁଖରେ, ଦେବଗୁଣ ବଢ଼ି ପିତିଦେଶକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ମୁଖର ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଦେଖି ଲକ୍ଷ୍ମୀକ ହୋଇ ଅସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଆଉ ଦୂରି ଗଲେ । ଅଧରରେ ପିମ୍ବୁ ଧାଡ଼ି ଲାଗିଲ ପରି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଦନ୍ତମାନ ଜଣାଏ । ସେହି ଲବଙ୍ଗୁଳୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ଜାଣିଲା ଲୁଅନ୍ତ ଗଲୁଡୁକୁ ଦେଖି ସେହି ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣର ଭ୍ରମର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗର ଭଜନ ଦେଲ ।

୭—ଓଠକୁ ଦେଖ ଭଲଦେଖୁ ବନ୍ଧୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଯାଏ । ଯେଣୁ ଦନ୍ତ ବନ୍ଧନ, ସୁଶ୍ରୀ ଦେବତାଙ୍କ ଆରତୀ ଅରୁଣ ସିନ୍ଦୂରରେ ସ୍ନାନକଲ କ ? ଏଣୁ ଭଜନ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହସି ଦେଉଥିବାରୁ ଦୋହିତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳର ସୃଷ୍ଟିକୃତ ଲୁଅନ୍ତ ବନ୍ଧୁକୁ ଦେଖି ସାରିବାପୁଣି ତନ୍ଦ୍ରୁ ସ୍ଥାନରୁ ଅଦ୍ଭୁତେ ବନ ଦର୍ଶନ ହେଲ ପୁଣିଷ୍ଟୁ ଲୁହ ଯାଉଛି କି ?

୮—ସେ କଣ୍ଠର କାନ୍ତି ଏକ ବୈଷ୍ଣବୀ ଶୃଙ୍ଖ ଜନ୍ମ ଲଭେ ଦିଶୁଅଛି । ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଦର୍ଶନରେ ଶତ୍ରୁ ବାରିବାଦେ । ସମୁଦ୍ରକୁ ଜଳରେ ବୁଡ଼ାଇ ତାଙ୍କର ଦୋଷ ଭଞ୍ଜାଇଲ । ଜଳରେଖାଠାରୁ ଯାଇ ଏତକୁ ଏବ ଦୋଷ ଗଲା । ବୈବନନ ବର୍ଷରେ ମୁଖ ଦେଖିବାରୁ କଣ୍ଠର ପ୍ରଶ ବର୍ଣ୍ଣନରୁ ବନଶତ୍ରୁ ।

ସଜଳ ଘଣ ଘଟାବରଣ ଚନ୍ଦ୍ରଣ ଶୁକ ଉଡ଼ାଇବା ଶୁଣି,
ସୁଅସ୍ତରେ ଚଞ୍ଚୁ ଦଂଶିଲି ସେ ଘର ଶାଖାରେ ପ୍ରକାଶେ ବାଣୀ ।
ସୁକୁମାରୀର ଉଷ୍ଣରତ ଅପାର ଶ୍ରମ ଦୂରେ ସଜ ବହାଇ,
ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରଭାତେ ଶିବେ ପୂଜି ଆରତ୍ର କଞ୍ଚୁ ଲଗ୍ନ ଦେବାପାଇଁ ।୯।

ସତ୍ତ୍ୱରେ ତାଳପତ୍ରକୁ ବକ୍ଷ ସ୍ତନପ୍ରାନ୍ତରେ ଚାହଁବେ,
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଷ୍ଣ ଅପାର ଚକ୍ଷୁରେ ତୋ ସମ ନାହିଁ କି ଦେବେ ।
ସୁନ୍ଦା ବଣରେ ବୃକ୍ଷକୁ ଶୋଭ ଦଳ ଭଗବାନ ଦାନ ପରେ,
ସୁମନଗନ୍ଧ ଲମ୍ପଟ ଭ୍ରମରମାନେ ହେଲେ ତା ମୋହନ ମନ୍ତ୍ରେ ।୧୦।

ସାଙ୍ଗ ଗଉଡ଼ ତନ୍ତ୍ରପାର ଶୀକର ଦୁଃଖ ବେଳ ଓ ଲୁହ,
ସ୍ୱତ ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ ବସ୍ତ୍ର ବେଣୀରେ ଓ ତାସ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଅଛି ।
ସମ୍ପୁଲା ଚଳୀକ ବଣସ୍ତ ବଚନ ମଞ୍ଜୁ ମନ୍ତ୍ର ଅବ ସରସ,
ସରସ ହେବାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରମାର ଭଣୀ ଶୁନ ସଦ୍ଗୁରୁରେ ବଢେ ।୧୧।

୯—ସେ କନ୍ୟା ଘନ ପ୍ରଭ ଶୁକପକ୍ଷୀକୁ ଉଡ଼ାଇବାରୁ ତାର ସ୍ୱରରେ ସଖୀମାନଙ୍କୁ ଚଞ୍ଚଳ ହେଲେ । ସେବକ ସହଚାରିମାନେ କଞ୍ଚୁ କଞ୍ଚୁ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ବସନ୍ତକାଳର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ହେବା ପରେ ଶ୍ରମ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇ ପ୍ରଭାତ ସକାଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ଶିବାଳୟକୁ ଯାଇ ଶିବଙ୍କପାଦରେ ପୂଜନ୍ତି ।

୧୦—କନ୍ୟାର ଦୂର ତାଳରେ ଦୂର ବର୍ଣ୍ଣିପୂର ଶୋଭା ପାଇଲେ । ଲୁହଭୂଷ ଓ ଶୁଭ ଏ ଦୂରଗୁଣ ଭାବ ହୋଇ ସେ ବର୍ଣ୍ଣିପୂରକୁ ଅପାର କହିଲେ, ତୋହର ହେବାକୁ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳରେ କେହୁ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ତାଙ୍କର ରେଖା ହୋଇଥିବା ଉଚ୍ଚ ବାସ୍ତବର ଶୋଭନ୍ତି । ଭ୍ରମର ଫୁଲର ମାଳା ସହିତ ତାହାର ମୋହନ ମନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଲମ୍ପଟ ସବ ଆକର୍ଷଣ କଲ କି ?

୧୧—ଗଉଡ଼ ବା ପିତୃଦେବ, ଦୁଃଖୀ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଦେଖାଇଲେ । ପିତୃ ଭ୍ରମରକୁ ମାନସରେ ରଖି ସେହି ସେଠି ଅଛି ଭଲ୍ଲୁଅ ଏ, ତାହା ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥାଏ । ତାହା ଜାଣି ଚଉ ଲୁହମା କଥାକୁ କି, ସମସ୍ତଙ୍କ ଜନ୍ମ ହେବାର ପାଇଁ କନ୍ଦର୍ପ ତୋର ହୋଇ ସେଠାରେ ତପ କରିଛୁ କି ? ଅଥାତ୍ କଣ୍ଠି-ସର ଦଶ ସୁଦୂକୁ ଉତ୍ତର୍ଣ୍ଣ ମଞ୍ଜୁ ଅବ ସରସରେ ସବୁର ଶୁଣାନ୍ତୁ ସେ କଥା ସ୍ୱହସ୍ତ ଚଉବୀର ପୁର ବର୍ଦ୍ଧିତର ଉତ୍ତର୍ଣ୍ଣ ହେଲିବ ।

ସ୍ତବକେ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳର ଶୋଭନ୍ତ ବନ୍ଧୁର ଶୀତଳତମ,
ସମ୍ପଦ ପୁର ବଢ଼ାଇବ ସୟଂ ଇନ୍ଦ୍ରଦର୍ଶିଙ୍କ ଦ୍ୱୈତ।
ଉଦର ଜଗନ ହେଲା ଉଦ୍ଧାରକ ଶୋଭନରେ ଭଲି ଧାମ,
ବଳଭାମିନୀ ଦାମିନୀ ଦାଣ୍ଡବତ ନ ଗଲା ଥାଏ ଆଭାସ ।୧୨

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆରତ ବଳୟ ସନ୍ଧାଳେ ଅଧିକରେ ଦେଖିଁ ମେଲା,
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେବମନ୍ଦିରରୁ ଅନୁ ଅନୁ ଉଦେଶେ ଉଷ ଉଲ୍ଲୁଳ।
ସଞ୍ଜକରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସେ ଜାଲୁ ନଦନେ ରକ୍ତଲ ଚଷାର ସୁରେଶ,
ସୁବର୍ଣ୍ଣଚକ୍ରୀ ଶୀତାମ୍ବର ଥିବାର ବାଜେ ଚୋକ୍ଷମ ଅଙ୍ଗେ ।୧୩

ସଙ୍ଗୀତ ଉଦ୍ୟମ ଆଳୟେବଲ ସେହେମସ୍ତ ଶୀତଳ ସୁମୁକ୍ତି ବଳେ,
ସ୍ତନଶର ଆଉ ସୁନାଗ୍ରାମ ଲୋକ ନ ଭଜ ସ୍ୱକ ମୋ ଭୂଲେ।
ଶୁଣି ସମସ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ ଚରଣସ୍ତ ରଞ୍ଜ ଉଠିବ ନଜଲେ,
ପୁରାଣ ଧର୍ମ ମାଣିକ୍ୟ ରାଜ ବହାର ଜଗତ ଅଛି ସମାଜରେ ।୧୪

୧୨—ଜଗତର ଜଗଦ୍ଧ୍ୱ ଏଥର ବର୍ଣ୍ଣ୍ନ ଗଢ ରାଜ୍ୟ ଜଗମ ହେବାକୁ ଚକ୍ଷୁ ମିଳନ୍ତ ନାହିଁ। ବାସ୍ତବାକ୍ୟରେ ଶୂନ୍ୟ ଗତି ଭଳଭ ଦୃଷ୍ଟି ଲପଟା ସର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା। ଜଗଦ୍ଧ୍ୱ ଲଗାଇଲି ହୋଇ ଝିବାକୁ ସଂଯୋଗ ନାହିଁ ଉଠିଲା। ଉପିବାର ଶୋଭା ଉଦ୍ଭଳ ସମସ୍ତେ ଏକାକ ନ ହୋଇ ସେହିଭଳି ଭାବ ରୂପ ଯଥାର୍ଥ ଦେଖାଉଛି।

୧୩—ସୁବର୍ଣ୍ଣର ସୋପାନ ଛାଇଲା ଷଡ଼୍ଜ ଗତେ, ଜଗତର ଗୌରବାବସ୍ଥା ଆସିଥିବାରୁ ସେ ଜଗତର ଆଶା ଉଦକୁ ଏକ ଅଧିକାଧିକ ଉଜ୍ଜଳ କରିଲା। ଦେବତା ପୂଜା ଜଗତର ପୂର୍ବରୁ ଭୂତ ଦେଖା ଭଳି ଦେଖେ ଲୁଚ ରହିଲା। ଆଉ ଏଥି ଜଗତର ବର୍ଣ୍ଣ ସକଳ ଦେବତାର ଛଟା ତଳ ଏଥି ଲୁଚା ଓ ଭାବରେ ଥିବା ପୂଜା ଭଳି ଅଟେଁ ବାଧ ହେଉଛି ନାହିଁ।

୧୪—ଏହିଭଳି ସାରଦାଦେବୀ ବେ ଜଗତର ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ଦେଖି କହିଲେ, ତୋର ସୁଖ ଓ ସୌଭାଗ୍ୟ ଦେଖି ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲି। ମୋ ସହିତ ଏଠା ବାବ ହୋଇ ଜଗତ୍ତ୍ର ନାହିଁ। ସେହେ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ ଭଗବେଦ ଆସି ଭଗଦ୍ଧ୍ୱ ଦାଣରେ। ସେ ଜଗତ ଭଗବତରେ ଚିନ୍ତା ଭଲ ହୋଇ ଜଣାଗଲା।

ଶୁଣୁ ମୁଁ ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି ସଙ୍ଗ ହୋଇ ଏ ଭଳେ ଛନ୍ଦ ଅଳଙ୍କା,
ସକଳ ନୂପୁର ବଳା ଖାଇବର ଚରଣରେ ବଳାଇବ ।
ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଭରୋସ ଝୁଣ୍ଟିଆ ବଳା ମଠ ଜୁଣ ଗୁଣ,
ସଙ୍ଗଠାରେ ଶୋଭୁଥିଲ ଦେଖାଇ ତାହାକୁ ସୁନ୍ଦର କରି ।୧୫।
ସନ୍ନାଳରୁ ସୃଷ୍ଟି କେଶ ହାର ଗଣ୍ଡ ଖଟି ମଣ୍ଡି ନରୁବ,
ଶୁଣି ଏ ରଙ୍କ ଭାବ ଅଚଳ ମିଳନ୍ତେ ଆସି ସବ ଅଳଙ୍କାର ।
ସକଳ ଚୂଡ଼ି ବାଜାର ଅଧୀନ ସୁନ୍ଦର ସୋଭନ୍ତ ଥାଏ,
ସୁଲ ଭୂଷଣ ଭୂଷଣ ହୋଇବାରେ କର ସ୍ୱର୍ଗ ଭଳେ ମଣ୍ଡି ।୧୬।
ସମସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ଶବଦକୁ କରଣ ହେଇ ଆନ ଆନ ସ୍ଥଳ,
ଘାଟିଏ ସୁର କଳାଙ୍କ ପଦ୍ମ ଦ୍ୱାରିକ ସୁବିଧା ଶୀଘ୍ର ।
ସଜ୍ଜୁଡ଼ ହୋଇବ ବନ୍ଧା ସୁନ୍ଦର ଲକ୍ଷ୍ମ କର୍ଣ୍ଣ ପାଦରେ ଦାଉଁ,
ସୁଧା ଭରଣ ସାଜ ଶୋଭା ସ୍ଥାନରେ ଶୋଭନ୍ତି ହୋଇ ରହି ।୧୭।

୧୫—ଭାବ କହନ୍ତି, ସେ କନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ସୁନ୍ଦର ହେବା ଭଳେ ଜାତିପାଇ ଚରଣରେ ଉଭୟ ନୂପୁର ଅଳଙ୍କାରକୁ ବଳାଇବ କି ? ସେ କନ୍ୟା ସାଧାରଣ ବାଳା ନୁହେଁ । ଝୁଣ୍ଟିଆ, ବଳା, ମଠ ଓ ଜୁଣା ଏ ଗୁଣ ଲକ୍ଷଣ ତା ପାଦରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଲେ । (ଝୁଣ୍ଟିଆ-ଚରଣର ଗଣ୍ଠିମୁଦ୍ରା ; ଝୁଣ୍ଟିଆ ଲୋହମୁଦ୍ରା; ବଳା—ପାଦର ଗୋଡ଼ରେ ଲାଗିଥାଏ , ମଠକାଚମୁଦ୍ରା ଓ ଧାଗଡ଼ଣା ; ଜୁଣା ପାଦମୁଦ୍ରା) ଏ ଗୁଣ ଲକ୍ଷଣ କୌଣସି କନ୍ୟାଠାରେ ଅଳ୍ପ ଭାବରେ ଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଏ କନ୍ୟାଠାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ରହିଗଲେ ।

୧୬—ସ୍ୱଭାବ ନବ କନ୍ୟାର ମସ୍ତକର କେଶଗୁଚ୍ଛ ଆପଣାର ଭଙ୍ଗୀ ଦେଖାଇବାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଟିତଟ ସ୍ଥାନ ଅଛି । ଏଣୁ ଅଳଙ୍କାରମାନ ଆସି ତା ଦେହରେ ମିଳନ୍ତେ ଓ ଅଳଙ୍କାରମାନ ଅଙ୍ଗ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାରୁ କନ୍ୟାର ରୂପ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଇଲା ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳରେ ଅତ ଉଚ୍ଚ ଅଳଙ୍କାରମାନ ଶୁଭ ହୋଇଥିଲେ ।

୧୭—ଯୌବନ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ ପାଇବାରୁ ନବ କନ୍ୟାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗକୁ ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଦେଲ । ତେଣୁଟି କନକ ପ୍ରକୃତି ଅଙ୍ଗରେ ଲେଖ ହେଲ । ସବୁବେଳେ ଶୋଭ ପାଇବାର ସ୍ଥାନରେ ମନ କରସ । ପାଦ ନାସିକାର ସ୍ତନସ୍ଥଳରେ ଅଙ୍ଗୀକାର ମନ କଲାଇବ ।

ଧାରଣ କରୁ କେଶେ ସମର୍ପିଲା ଯଶୀ ତୋଳ ସ୍ତୁତମାନ,
ସୁନ୍ଦର ଭ୍ରମଣି ଯାଇ ଅବସରେ ଜଳ । ଜେସ ସୁଶୋଭନ ।
ଦାମୋଦରସ୍ୱାମୀ ବସୁଧାରେ ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ଏକା ଆଜି,
ସର୍ବ ଶୋଭାର ବନମାଳୀକୁ ଭକ୍ତ ଜାଣିଲେ ସେ ଛଳ ।୧୮।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେତନା ନ ଥିଲା ନାରୀ ଦେଖି ଚଳିବାର ଲୋଭ,
ଧାରଣ ଗତ ସ୍ୱର୍ଗ ଦୃଢ ଶରୀର ମଣ୍ଡିତ ଅମୃତ କୋଳେ ।
ସତତରେ ଜାଣିପାରି ଏହାକୁ ନାଶକ ହୋଇଣ ଦୁଃଖ,
ସ୍ୱତ ଜନ୍ମବୁଝି ଜଗତ ନ କର ମୋ ମନ ହୋଇବ କୋପ ।୧୯।

ସେ ଶୁଣି କୋଇଲେ ନାସ୍ତିକି ଦେଖି ବୃତେ ଶରେକ ଚେ ଥାଇ,
ଦେଖନ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଦେଖ ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ନମ୍ରତନ ଦୁଃଖର ।
ସକଳ ଦୃଷ୍ଟି ଥାଇ କରେ କର୍ଣ୍ଣରେ ସୁରେ ସ୍ୱର ହେଲେ ସ୍ୱତ,
ସର୍ପ କଣ୍ଠ ଶୁଣଇ ଅନୁଭବ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପେଟେ ପୋଟେ ଗୀତ ।୨୦।

୧୮—ସ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ମ ଉଦରରେ କୋଷ ପିଣ୍ଡରେ ମା କୋଳରେ କୋଇଲୁଁ ସ୍ୱେତ ସବୁ ଦେଇଦେଲ । ଶତ ଲଜ୍ଜାରେ ଭ୍ରମଣ କରିବା ସମସ୍ତ ସାର୍ଥ ଅନ୍ତଃପୁରର କବାଟରେ କରୀ ହୋଇ ରହିଲ । କନ୍ୟା ଯୌବନରେ ହେବାକୁ ସକ୍ଷା କଥା ସଖିମାନଙ୍କ ଆଗରେ କହିବ ନାହିଁ । ଦେବୀଙ୍କର ଶୁଣିବାର କଥା ସଖିମାନେ କହିଲେ, ସେ କନ୍ୟା କେହୁଥିଲ ଶୁଣିବାର କଥା ଶୁଣାଇଲ ।

୧୯—କଥା କହୁଥିଲେ ତାହାର ସତ୍ତ୍ୱ ହିଁର ଗଜପୁଷ୍ପ ନାସିକା କନ୍ୟାର ବସ୍ତ୍ରକରେ ଅଧରକଣ୍ଠରେ ଦୃଷ୍ଟି ଶାନ୍ତ ଜଳ । ଲୋଚନାଙ୍କୁ ଏ ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟରେ ସଖିକୁ ସଖିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖୁ ବୋଲି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କହନ୍ତୁ । ଏ କଥା ଶୁଣ କରନ୍ତି ନ କଥା ପରକଥା କହିଲେ ଶୁଣି ମୋ ମନ କୋପ ହେବ, ଏ କଥା ସଖିକୁ କହୁଥିଲ ।

୨୦—ସଖିମାନେ କହିଲେ ଯିଏ ସନ୍ତୁଷ୍ଟରେ ଦୃଢସ୍ୱରେ ଥାଏ ସେ ଜନ୍ମକୁ ନାସ୍ତିକ ଅଟେ । ଏହା ଶୁଣିବାର କଥା ଶୁଣି ସେ କନ୍ୟା ମୁଖ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଶୋଭନ । ପଦ୍ମ କୌଣସି ପୁଷ୍ପରେ ଭ୍ରମର ବସେ ତେବେ ଅନ୍ୟ ଭ୍ରମରେ ସେ ତାକୁ ଦେଖେ । ଯେମନ୍ତ କୀ ପ୍ରୀତି ଶୁଣିବ ସମସ୍ତ ଗୀତକୁ ଶୁଣି ରହାଇ ସ୍ୱରରେ ତା'ର ଅର୍ଥ ମନ ମଧ୍ୟର କହିବ କରେ ।

ସୁରମ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ପଣେ ଭୂମିତାକୁ ଚୋଳ କରନ୍ତେ ଅଧର,
ସଜଳ ଦେଖିଲେ ଜାଣାଇ ତାମ୍ବୁଳ ରଙ୍ଗେ ଜାଣି ସଦ୍ଭାବ ।
ସମ୍ମୁଦ୍ରତଳ ଏଥ ରେଖା ଭଜରେ ସୁଦିଶାଣ ଗାତସ୍ଥରେ,
ସମତଳ୍ପ ବସନ୍ତୁଡ଼ ସ୍ତବକଗ୍ର ଏକାନ୍ତ ସୋଭିବା ପରେ ।୨୧

ସାନ ଦେଖି ଭାବୁ ଅଭ ଆନନ୍ଦରେ ଶଙ୍ଖେ ଏ ଉବେଶ୍ବୁ ଭଣି,
ସୁମେରୁ ସାହା ସମାନ ହୋଇଯିବୁ ସେତେବ କାଟ କରେ ଭର୍ତ୍ତି ।
ସତଭାବର ଜଳନ୍ତର ନ ସ୍ଥରେ ଏମନ୍ତ ସ୍ଥାନ ସେ-ସ୍ଥାନ,
ସରସିଜ ଭାବ ଭୁବେ ସମତଳେ ତେଜ ହୋଇବ ସମାନ ।୨୨

ସାଦକୁ ସାଞ୍ଜ କଙ୍କଣ ମାରକ ଲଗା ଖେଳକାରୁ ଶକରେ,
ସନ୍ଧୋଧ ଭେଳୁଆଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେଉଁ ଏ ଆଙ୍କ ଦେବାଲି ଭୁଜ ଭୂଜେ ।
ସୁବେଣୀ ଭୂଷା ଖୋସା ଅଳ ବଧାନ ଜାନ ଭଲେ ଜଳେ ଦେଖି,
ସଦନ୍ତ୍ର ହେଲରେ ସୁଣା କବଣୀକି ସେ ଜଳରେ ମନ୍ତ୍ରେ ନାସେ ।୨୩

୨୧—ଦର୍ପଣରେ ଅଧର ମୁଖ ଦର୍ଶନ କଲ ଦର୍ପଣ ସ୍ଥଳମାନେ ଭୂମି ଦେବାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଚୋଳ କରିବା ସନ୍ଧିଭୂମ ଯେତେ ଦେଖନ୍ତି, ସେତେ ତାହା ସେମାନଙ୍କ ନ ଜାଣିବା ଯଥ ସନ୍ଧ୍ୟାଗଣଙ୍କୁ ଗାନ ଖୁରାଇ କଲେ ହୁଏ, ଗନ୍ଧଆର ଜଳକୁ ତସ୍ଥରେ ଧରି ଦେଖିବା ସମାନେ କଳଙ୍କରେ ଲୁଚିଯାଏ । ଅଧର ସ୍ଥାନ ସମରେ ତାହା ଭୂମି ଦେଖନ୍ତୁ ନ ଜାଣି, ଦେଖିବା ଅଙ୍ଗରେ ଜଳଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଖୋଜୁଥାଏ ।

୨୨—ଜଳ ସ୍ଥଳଠାରୁ ସେ'ପଣ୍ଡୁଆର ଭୂଷ ସାନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ମନ:କ୍ଷୋଭରେ ଭବବନ୍ଧ ଭଳି ଯାହା ସ୍ଥଳରେ ସୁମେରୁପର୍ବତ ସମାନ ହେବାକୁ ଦେବ-ଭୂମ ଯାଇ ସେଠାରେ ବାସ କରନ୍ତିଲେ, ସେ ସ୍ଥାନଟି ଏହାଙ୍କ ସୁନାର ସେ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କ କରୁଣ ସେଠାରୁ ଗୁପ୍ତ ନାହିଁ । ସେ ସ୍ଥଳ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାହା ସେମାନଙ୍କ ସମାନ ଭଲେ କା ଉତ୍ତର ସମାନ ହେବ ।

୨୩—ଭଣ୍ଡା ସୁନ୍ଦରବାଳେଳେ ସାର ଶକ୍ତିକୁ ଖୋଧରେ କହ କାଳ ପ୍ରକାର ବେଣ୍ଟି ତାରଣ୍ୟରେ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ସମାନ । ମୁଣ୍ଡ ଖେଳରେ ବେଣୀ, ଖୋସା ଓ ଭୂଷା ଏସବୁ ଜର୍ଣ୍ଣଦ୍ବାର କର୍ଣ୍ଣ ସଜାଏ । ଅପଣା ପାସିବାର ସ୍ଥଳ, ବେଳର ଓଁ କବରୀ ଭଳି ଅଳଙ୍କାରମାନଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯିବା ଜମନ୍ତେ ଯତ୍ନ ସହକାରେ ପିନ୍ଧେ ।

ଟହିତାର ଯୋଟେ କଅନ ଲୁସୁମ ସମସ୍ତ ଉସ୍ତବ ଭାର,
ସାଭଦନ ବଲ୍ଲୀ ମଣ୍ଡରେ ଉଭୟ ଯେନ ଗଣ ଦ୍ଵୁଲଟେଟାର ।
ସାରସ୍ମ ଚଲ ମଣ୍ଡଳରୁ ଉଚ୍ଚଳ ଶଣାଳ ଟେଭ ଉଲ୍ଲସେ,
ସ୍ତବସ୍ତାଣ କାଣି ଟର୍ଣ୍ଣକ ଲେଖରେ ସ୍ତାପିଲେ ସରସତମେ ।୨୮।

ସୀମା ତସ୍ୟ ବକ ଓ ଅଲ୍ଲ ଭାମର ସୁଜନ ହୋଇଲୁ ସବେ,
ସଶସ୍ତ ସରଳ ଟେଇଥାଇ ତା ସମା ସ୍ତଭାଭାଲେ ଲେଟେ ଏଟେ ।
ସାରଙ୍ଗ ଭରଙ୍ଗ ନୟନ ଲୁରଙ୍ଗ ଅଯତେଟରେ ମନୋହର,
ସମତ ଲୁଖର ଯମନ ଏ ଯେନ ଚନ୍ଦ୍ରଭସ୍ମୀ ସାଗର ।୨୯।

ସାର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି ସାଭରସ ଭାଭାର ଜଗ ସ୍ତସବଣ ଯେନ,
ସାଭଳ ଭଣାଲେ ଟେସ ସାସ୍ତ୍ର ଶର ଉଥାଟ ପାଇଙ୍କ ଯେନ ।
ଶାସ୍ତ୍ରତ ଭକ୍ତ ଭଜନ ଭବ୍ୟସ୍ତ୍ର ଗର୍ମିଳ ଲସ୍ଥିତଶିତ,
ସାସାଧ୍ୟ ସଙ୍ଗ ହୋଇବେ ଶ୍ରିଭକ୍ତ ଏପରୁ ହୋଇଲେ ହେତ ।୩୦।

୨୮—ସେ ଭବ୍ୟାଭ ସୃଷ୍ଟୋଷ୍ଠିତ ସମସ୍ତର ଯେଉଁ କଥା ଭାବ ଦଥାରେ କହୁଲେ ସବତ ଦାଣ୍ଡି । ଲ୍ଵୁଭାସ୍ତର ସ୍ଥଭାଲ୍ଲସାଟେ ସାତ କଳ ଉଶ୍ରୀଙ୍କ ଗନ୍ଧ ଭାଭାରକୁ ନ ଅଣି ବଣସରେ ଉଭୟ ସର ସ୍ତତସ୍ତରେ ସଭନ । ଭଟର୍ଣ୍ଣକୁ ସୁଭବରେ ଉଭ ଶଣାଳ ଟେଭ ହୋଇ ମନରେ ଧାରଣ କଲ । କନ୍ତୁ ଜାଣିପାରି ଟର୍ଣ୍ଣକ ଲେଖରେ ଗୌଜନ ସ୍ତିଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କଲ ।

୨୯—ଭଟର୍ଣ୍ଣର ସ୍ତୁମି ଅସ୍ତ୍ର ଭା ବସ୍ତ୍ରୀ ଏଭାବ ଭଲ୍ଲ ଦାଣ୍ଡି, ତଥାପି ଭଟର୍ଣ୍ଣକୁ ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ କଲେ । ସେତ୍ତ ଭାଗଣାଲ୍ଲ ବେ ମନରେ ସୁଷର୍ଣ୍ଣଷ୍ଣ ହୋଇଥାଏ, ସୁଭାଭାଳ ଭଉତ ପିବ । ନଣ୍ଡୁନ ଲୁଗୀ ଅସ୍ତ୍ର, ସେ ଲୁରଙ୍ଗ-ସଙ୍ଗ ତଶଲ ଟେଭାଲ୍ଲ ଭାବାର ନୟନ ସୁନ୍ଦର ଅଟେ । ଚନ୍ଦ୍ରଭସ୍ମୀ ସ୍ଥଲ୍ଲଣ ଭଭ କରିବାଲ୍ଲ ସବୁ ନୂତନ ଉଭୟର ସାଗର ଚନ୍ଦ୍ରଭସ୍ମୀ ଲ୍ଲୋଇଥାଏ ।

୩୦—ନସାମ ଉସବଣ ଭଟାକୁ ଟେଭ ଭଟର୍ଣ୍ଣର ଶାରବର୍ଣ୍ଣ ସାର୍ଥକ ହୋଇଲୁ । ଲ୍ଲ,ଲଭ ଧନୁ, ନସ୍ତ୍ରକ ସାସ୍ତ୍ର ଶର ଓ ଭଣ୍ଡିର ଭାଇଙ୍କ ସେଠେବ ଶର ହୋଇଲୁ । ଭଯଉ ଭଳଭ ଶର ଏବଂ ଗର୍ମିଳ ଭକ୍ତାଲ ସୁନ୍ଦର ଯଣ୍ଟ ହୋଇଲୁ । ଭାମଦେବ ଓ ଭକ୍ତର ଅଭେ ଯେ ନସାମ ଭଟାର ସାଧାଭ ଶାସ୍ତ୍ର, ହେବେ ଭକ୍ତର ଭାବର ସମାଧୀଲଣ ଲୋଇପିବ ।

ସତାଳିଶ ପ୍ରବେଶ୍ ସ୍ଥଳ ଦେଶ ଭୋଷ୍ ଭଗବତ୍ର ଲକ୍ଷ ମତ,
ସତାରୁ ମିଳ ସ୍ଥଳ ଷୁର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଇ ତୋମ୍ଭରେ ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ସ୍ଥଳ ।
ସୁବରୁଣନ ଧାର ନଭନାସ୍ତ୍ର ଏଥିଁ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଭୂଷ,
ସୁବରୁଣନ କର ଏସୁବାସ୍ତ୍ର ଏଥିଁ ଆସନ ଦଶ ।୨୭।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ସୁଭଦ୍ରାର ଶରୀର ଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନ

ରାଗ—ଦେଶାଖ

ସୁନ୍ଦର ଗୁଣ ସୁଜନେ ସୁଭଦ୍ରା ଅଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଭଜନ୍ତ, ଦେଖନ୍ତୁ ଗୁଣ ଲକ୍ଷଣ ନାହିଁ । ସଦୃଶ ଏକା ତାଙ୍କୁ ଯେ, ତାହା ଯା ବର୍ଣ୍ଣନେ ଦେଖ ଉଦ ତେଣିକାକୁ ଭଲାଇବ ତ ନାହିଁ । ସବସ୍ତୁ ବରଣେ ଅନନ୍ତ । ସୁରୂପ ଶୋଭାକୁ ବର୍ଣ୍ଣିବନ୍ତ ଭଲ ।୧।

୨୭—କବି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ସବେଶେଷ ଗତରେ ଏହ ସ୍ଥଳକୁ ଶେଷର ମନରେ ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ । ଏ ସ୍ଥଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣ ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷରରେ "ସ" ରଚନା ହୋଇଛି । ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ସ୍ତୁତିକୁ ଦୋମୁଣ ସ୍ଥଳରେ ବର୍ଣ୍ଣି ଅଛନ୍ତି । କବି ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛନ୍ତି, ହେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନଦୀଧାରା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ ! ମୋର ଏଥିରି ତନକୁ ତନ ଦୂର ଗାଉଛି । ହେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନଦୀଧାରା ମୋ ଏଥିରିକୁ ଅତ ଶୀଘ୍ର ଜଣାଣ କର ।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

୧—ସଜ୍ଜନମାନେ ମନରେ ଶୁଣନ୍ତୁ, ସୁଭଦ୍ରାର ଅଙ୍ଗଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ମନ ଭଜନ୍ତ ହେଉଛି; ମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ଉପମା ଦେବାକୁ କିଛି ନାହିଁ । କେବଳ ତାଙ୍କୁ ସେ ଏକା ସଦୃଶ ଅଟେ । ତା ଶରୀର ବର୍ଣ୍ଣନ ଗୁଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଦେହକୁ ସେଥିରେ ଆଗଶାର ଭଳ ଧରେ । ତାର ରୂପ ଉପରେ ଲେଖିବାକୁ କୌଣସିଠାରେ ଉପକାର ନାହିଁ । କେବଳ ଅନନ୍ତ ସହସ୍ର ମୁଖରେ ତା'ର ରୂପ ଶୋଭାକୁ ବର୍ଣ୍ଣି ପାରନ୍ତି ।

ପ୍ରମାଣ ଭୂଷଣ ସମାନ ଅମୂଲ୍ୟ ଭୂଷଣ ଓ ଦେଖ ଏ ଯୋଗ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ହେଲା ଚତୁର୍ଥ । ସୁନାଭୂଷଣ ଖୁଣ୍ଟାଫୁଲ ହୋଇବା ସମସ୍ତେ ଭୂଲ କର୍ତ୍ତୃକ ମୁଁ ସାର୍ଥକଙ୍କୁ ଦେଇ ସୁତୁସ । ଜାଣ ଏବେ ସଭାରେ ଧ୍ୟାନ । ଯଥା ଭଗିଣୀ ସଙ୍ଗ ସଖୀଙ୍କୁ କହିଲା ।୨।

ସୁଭୂଷଣା ସୁଭୂଷଣ ସଭ ଭୂଷଣ ରାଜନ ଶରୀରଣ ଲଗ୍ନ ବେଳରୁ ଦୀପ କରାଏ । ସ୍ୱଭୂତ ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତୁ ସ୍ତୁତ ଲଗ୍ନ ଦେବାଗାର୍ଦ୍ଧ ବକଣ ଭାଷାସ ଗାର୍ତ୍ତି ଦେବେଦେଶ ଗାଣ । ସେ ଭକ୍ତ ଚତୁରା ଲୁମାଣ । ସଭାସ୍ଥ ହୋଇଲେ ଶ୍ରୀ ଭଗମାନଣ । ୩ ।

ଶୀତଳ ଅଷ୍ଟ ଶରୀର ମୁଖ ଧାରେ କଲଧର ଲୁଚେ ହୋଇ ଅନୁଭବେ କରେ ଯା ଦେଖ । ଶୁଣାର ସବୁକୁ କହ ମୁଁ ଦେଖ ପ୍ରମାଣ ଦେମଣ୍ଡ ସଜବେଣୀ ହୋଇବାର କହେ ଦେଖ । ସୁଭଦ୍ରା ବନ୍ଧୁ ଭଗ୍ନ । ସଂଗତ ହୋଇ ସମସ୍ତ ଅଲଙ୍କ ଦେଲ ।୪।

୨—ପ୍ରମାଣ ଶରୀର ପଦରେ ସମାନ ଭୂଷଣ ସିନା ଭୂଲ ହୁଏ, ଅମୂଲ୍ୟ ଭୂଷଣଙ୍କୁ ଭୂଲ କଲେ ସେ ସମାନ ହେବ କାହିଁ ? ଏ ହେତୁ ସେ ସୁଭଦ୍ରା ସହିତ ଦେଖ ସମାନ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆହତ ପଦରେ ଦାସଣ ଭୂଷଣହେଁସ ଘର ମୁଁ କାହିଁ କର୍ତ୍ତିଥାରବ ? ଏହା ଭାବ ବହୁଅଛନ୍ତି । ସେ ସୁଭଦ୍ରା ସୁଦରୀ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠା ସୁନ୍ଦରୀ ଅଟେ । ତାଙ୍କ ଚରଣପଦ୍ମ ସିନା ସଜବେ ବନ୍ଧୁ ସମାନ ହୋଇପାରନ୍ତି ।

୩—ସେ ସୁଭୂଷଣାର ଦେଖଭୂତ ଲକ୍ଷଣ, ଘଟକର୍ଣ୍ଣ, ଭୂଷଣୀତ, ଚନ୍ଦନ, ଶରୀରଣ ଓ ଲଗ୍ନ ଅଟେ । ଅଙ୍ଗନ ନୃପୁର ଭାବର ଧ୍ୱନିକୁ ସୁଭଦ୍ରାର ଦେଖ ସଭରେ ଗମ ଦେଖା ସହ ଧୂନ୍ଦ୍ୟ ଭାଷଙ୍କୁ ଯାଇ କହିବାକୁ ଲାଗିଥାନ୍ତୁ ରାଜଣ ଶାରଦ । ଦେଖୁ ସେ ଅନ୍ଧ ତା ସୁଲିବଲ ଦେଖି ଭାବନ୍ତି । ଏ କଥା ଶୁଣି ଅନ୍ୟ ଭଗମା ସବୁ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଲେ ।

୪—ସୁଭଦ୍ରାର ଦେଖକୁ ଦେଖି ଦେବ ଆକାଶରୁ ଭଲରୁ ଲୁଚେ ଖୁଣ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣଠାରେ ଅନୁଭବ ଲୁଚେ ଭୂତ ସ୍ତୁତ ବନ୍ଧୁ ମୁଁ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଦେଖ ସହଜ ସମାନ ନୁହେଁ । ଦେଖି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ସଜବେଣୀ ବନ୍ଧୁବା ଲଜ୍ଜମାନଙ୍କର ଅଦୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଅଟେ । ସିନ୍ଧୁତା ଆକାଶ ତଳବା ଦେଖୁ ବନ୍ଧୁ ଏସ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଲୁଚିଲ ।

ସ୍ନାନରେ ତେଲ ତୁମ୍ଭ ହଁକାର ଜଳେ ମେଲନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ ଭନ୍ଦୁ ଦାଣ୍ଡିକ ଅବୁଝନ୍ତି । ସୁଚାଗ୍ର ଦେଶ ଅକଁଟେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନେଲେ କରନ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳନ୍ତ । ସୁମନରୁତେ ସେ ଧୂସର । ସୁବେଣୀ ହେ। ଦେଖନ୍ତ ବାସ ଭ୍ରମର ।୧।

ସୁରସୁଭା ଶଚୀ ଛଳେ ବର କଣ୍ଠଦଣ୍ଡ ମେଲେ ତାଙ୍କର କୋଲ ଉଛଟି ଓ ଲିଙ୍ଗଶୋକଶୈ । ସୁପର୍ଣ୍ଣାଚଳେ ଚଞ୍ଚଳ ଧରଣ ଭଲ ଗ୍ରାସ୍ୟ ବରସ୍ତ ସଖ ସ୍ନାନ ଲୁଞ୍ଚନ ସାଜେ । ପ୍ରଣୟ ଲଭ ଶ ଭଲ । ଅଧରେ ଭଲ୍ପରେ ଶାଲ କଣ ଶକ୍ତିମ ।୨।

ସିଂହବାଗ୍ରକ ଶବେଳ ତେଜ ଭଗମାରେ ଧ୍ଵଜକନ୍ଦଳେ ମୋରେ ଓ ଦେଲେ ଏବ। କାଣିବ । ସଣ୍ଢ ଦ ଗ୍ରାହକ ସାଦ ପତ୍ରକ ସୁଦର୍ଶନ ଯାଉଛୁ ଏ ଅଗେ ଅବୁଁ ଦିଉଣ୍ଡ ଦେଲ । ସେହିକଣ ଏବେ ଯେ ସ୍ମୃତି । ସୁଧା ଚାର୍ଣ୍ଣ ଖାଇଲ ଦ୍ରୁମର ସୃଷ୍ଟି ।୩।

୧—ଭ୍ରମରଗଣ ହଁକାର ଛଳରେ ସୁରମାନଙ୍କେ ତୁମ୍ଭ ତେଲ ଭନ୍ଦେ ସ୍ନାନରେ କହୁଲେ— ସଖିମାନେ ସୁଭଦ୍ରାର ଦେଶ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ନେଲା ବେଳରେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସେ ସମ୍ଭାଳନ୍ତୁ ବୋଲି । ସୁମନ ସଙ୍ଗରେ ଧୂସର ହୋଇ ସେ ସୁକୁନ୍ତଳାର ଭ୍ରମ ଦେଉଅଛନ୍ତି ।

୨—ଯମୁନା ଜଳ ଲହରୀ ଛଳରେ ତଣ୍ଡ ଗର୍ଜ୍ଜୁ ହେଉଛି ଆସ୍ ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିର କାରଣ ସୁଭଦ୍ରାର ବେଣୀ ଯମୁନା ଜଳ ଜନକାଗ୍ର । ତେଣୁ ଯମୁନା ଜଳ ସୁଭଦ୍ରାର ବେଣୀ ଗ୍ରାସନ୍ତୁ ଭାବିଲା ବୋଲି ଲଜ୍ଜା । ଅକୃତ ଗ୍ରାସରେ ସର୍ପ ଶରଣ ରସିକ ସର ମୂର୍ଚ୍ଛିତ କୁଣ୍ଡା ବେଣୀ ସ୍ୱପର ଜଳରେ ଲୁଚି ରହିଲା । ଆଜ୍ଞ ମଧ ଭଙ୍ଗୀ ଅଟେ ସେ ଗ୍ରାସ ଲମ୍ବରେ ଭଙ୍ଗ ଶାଳ ବର୍ଣ୍ଣର ଗ୍ରାସରେ ଲୁଚି ରହିଲା କି ?

୩—ସେ ଅବେଣୀ ସତ୍ତ୍ୱ ସୁଭଦ୍ରାର ବେଣୀ ଭୁଜଙ୍ଗରେ ନଜ୍ଜିଣ୍ଡ ବୋଲି ସ୍ମରଣ, ଏଥିଆ ଓ ବଳରେ ଭାଗି ମୋତେ ଧରିବାର ଭାବେ; ସେତେବେଳେ ଅଭିମାନ ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଭୂତଳରେ ଗାଇ ଆଗଲୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭରର ଆଘାତରେ ଦୂରଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା । ଏବେ ପୁଣି ସେ ଭଏ। ମନରେ ଖସୁଛି, ମୁଁ କାହିଁକି ଅମୃତ ଖାଇଥିଲି ।

ସୁହାସମୟୀ ମାନଙ୍କ ଶିଶୁତତୋଷ ଗାଇଲା ଧୂଳ୍‌ମାଡ଼ଙ୍କ ହୈଂ ଅଳକାବଳି ସୁଷମା । ଶାଢ଼ୀ ମଧ୍ୟେ ନୟନ ଲେଖିଛୁ କାନ ନୋଖିନ ମନ୍ଦ ଏ ବେଳମାନରେ ଏହ ଭ୍ରମ । ସର୍ବଶିଖ ଶୁଭ ପ୍ରଭାତେ । ଶିଶୁ ତମାଳ ଅଙ୍କୁର ଦୋହଲା ସ ରେ । ୮ ।

ସ୍ୱସ୍ୱ ଧାଏଁଠାକରୁ ଭର ଭୂଜ ଭର ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡିର ଡର୍ମଣି ସାହ ସୁଲୁ-ଙ୍କୁର । ପିଣ୍ଡାକୁ ଟେକ ରେ ସାଣି କେଶକଳା ଡଢ଼ ଶ୍ରେଣୀ ଦୃଢେ ରହ ଅଦ୍ଭୁତ ଦୋଳ ପୂରବ । ସୁବୁଦ୍ଧି ଏରୁଷେ ଭୂଷଳ । ସୁମନ୍ତ ବୃଷ୍ଟି ଭୂଷଳ ଦୋଳି ଓଁ ଲହ । ୯ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣି ଚଣ୍ଡୀ ଭାବଗ୍ରାନ ସୁ ଶ୍ରୀକବାସ ଭଇନ ଶ୍ରୀକବାସ ଉରେ ବାସ ବୁଣି ମୋହର । ଶାରଦ ଏ ରଙ୍ଗ ଭକ୍ତ ଶୁଭ୍ରାଂଶୁ ଏନନ୍ତ ଭର୍ତ୍ତି ମୂର୍ତ୍ତି ସାଗର ଭୂଷଣ ସୁଧା ଶରଦ । ରୋପଦ ଭମଳାକ ସୁଣି । ସାଧୁ ଦେବୀ ଦାସମୂଳ ମୋହିତ ଭଣି ।୧୦।

୮—ଭର ସାନମଣ୍ଡିର ସାଡ଼ାକୁ ଶିଶୁ ତଡ଼ୋଭସପୀ ଗ୍ରାବଣା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଅଳକା-ବଳୀର ଶୋଭିତଶୀଖା ଉପରେ ଶମାଧ ଦେଖ ନାହିଁ ଦୋଳ ଧୂଳ୍‌ଭାବ ଭକ୍ତଛି । ଏବା ମୁଣ୍ଡର ଅଳକାଶତ୍ତ୍ୱ ଦୂରେ ଯେ ମୃଗମଦ ଭକ୍ଷୁସ ବାସ ତେଜକାରକ ଅଭରଣେ ଭଦର୍ଶ ଭଜନୋହନ ମନ୍ଦ ଲେଖିଥିଲୁ କି ! ଅଥବା ମଧ୍ୟ ତମାଳ ଅଙ୍କୁର ଅର୍ଥାତ୍ ତମାଳଲତାର ନୂତନ ପତ୍ରରେ ପାଟଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି କି ! ଏହ ଭ୍ରମ ଆସୁଛି ।

୯—ସ୍ୱସ୍ୱ ବୃଦ୍ଧା ଓଁ ଦାଢ଼ହୁଳ ଅଣ୍ଡାରୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଆଣି ସୁଭଦ୍ରାର ସୁନ୍ଦର କେଶକୁ ଡର୍ମଣି ସାରକ ଉରେ ସାଣି ଲାଗିଥିବା ତାରକୁ ପିଣ୍ଡାକୁ ଦେଲ ଯେ ଭାବୀ ଭଦ୍ର ଭଦ୍ର ଦୋଳ ଭଦ୍ର ସୁନ୍ଦର ଚଳିବ । ଏବା ମୁଣ୍ଡର ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଦେଖ ଦୂରେ, ନିନନ୍ଦନ ଭଦ୍ର ଅନୁମାନ ହୁଏ ।

୧୦—ସୁତ୍ର ନନ୍ଦର ଭଦଳ, ମୋଠାରୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବୃଦ୍ଧା କହିଛି, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋଠାରେ ବାସ କରନ୍ତୁ, ସର୍ବାଂ ମୋର ମିଶ୍ର ଏବଂ ଦାସତ୍ୱର ସମ୍ପଦା ମୋରେ ପ୍ରେମରେ ଧାରଣ କରନ୍ତୁ, ଏବା ଭବ ନନ୍ଦେ ରହ କହଇ । ତଦ୍ର ଭକ୍ତଳ ମୁଁ ସାଗରରୁ ଜାତ । ମୋର ଅନୁଭବରୁ ଜାଣିବ, ସହଜେ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବାସ, ମୁଁ କେବେ ସାଧୁ ଦୂରେ, ଏ ସାମାନ୍ୟ କଥା ମୂର୍ଖକୁ ମୁଁ କଣ ଭାବେ ନାହିଁ !

ସତ୍ୟଭାମ କୁହନ୍ତି ଖାଦେ ଏ ସ୍ତ୍ରୀମ ଦେଖ ଭୂଷଣେ ଲଗନ ଉଜଳେ କୁଳ ଦୁଃଖେତ୍ର ଅଛି । ସେ କଣ ଭାଷି ଜନକ ପ୍ରିୟ ଚେଳେ ପଦ୍ମେ ଜଳ ଭୂଷଣାରେ ଲସ୍ତୁ ବୋଲ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶାଖୀ । ସୁଯୋଗ କୁ ଯୁଗ ଜଳେ । ଯେ ରଣରେ କଳ ଏଣ୍ଣୁ ଏଥି ଲକ୍ଷ୍ୟ ।୧୧।

ସନାତନ ଗୁଣମୟୀ କୁହନ୍ତି କିମ୍ପାଇ ଜନନୀ ହୋଇଥିବା ସର୍ବାର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆରମ୍ଭି ଜଳ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଓଟ୍ଟସ୍ଥଳ ଦୁଃଖସ୍ତ ଘର ବାଣ୍ଟିବାରେ ଜନଙ୍କ ସତ୍ତ୍ୱ ଗଳ । ସୁଭଦ୍ରାର ଭଳ ମୁକ୍ତ । ଜଗତରେ ହୋଇସ ସେ ଦାଢ଼ୀ ହିଲ୍ଲ ।୧୨।

ସତ୍ୟଭୁଜ ଜଳଣ ରୂପରେ ସମସ୍ତ ବାଏ ଦେଖନ୍ତୁ ଧନୁ ଆଶ ସ୍ୱର ଉଚ୍ଚ । ସୁକେଶୀର ସମ ଦୃଷ୍ଟ ଆଗାରେ ଅଧିକ ଏକ ଅର୍ପିତ ଜଳ ଓ ତାହା ଏ ଲସ୍ତୁକର୍ଣ୍ଣ । ସୁଭଦ୍ରାର ପ୍ରଭାବେ ସାକ୍ଷୁ । ଏହ ଦେଖାଇବେ ଦେବ ହୋଇଲ ବୃକ୍ଷ ।୧୩।

୧୧—ସତ୍ୟ ଏବଂ ଜନ୍ମ ସୁଭଦ୍ରାର ମୁଖ ସଦୃଶ ଲୁଚକା ଦେଖାକୁ ଅନୁରକ୍ତ ହୋଇ ଏକ ଚନ୍ଦ୍ରର ଦଶ ସେ ଦୁଃଖି ସ୍ତୋତ୍ର ଦେବାକୁ ସତ୍ୟ ଜଳ ଜର୍ଜରେ ସହନ, ତନ୍ତ୍ର ଲଣ୍ଠାସ ଦେବ ଭକ୍ତକୁ ଉଠିଯାଇ ରହିଲ । ତେଣୁ ଏ କୁହନ୍ତି ଲସ୍ତୁ ତା ସ୍ଥାନ ଦେଖେ । ତେଣୁ କଡ ଲଜ୍ଜରେ, ହେ ଜଳଦ ! ତୁ ଏଣେ ଅନୁଦେବ ! ତୋର ହିନ ଏ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ତାହାକୁ ତାହା ସ୍ୱଭାବର ସମାନ ଜଣୁଛି ।

୧୨—ସ୍ୱଭାବରେ ଶୀତ ଏବଂ ଗାଢ଼ଣ ଏ କୁହନ୍ତି କିମ୍ପାଇ ଜନନୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ଜଗତ୍ର ଜଳ ଭଳ ଜନ୍ମକୁ ଜାଳି ବାଣ୍ଟି ଦେବାକୁ ତା ସହିତ ଜଳଙ୍କ ସଙ୍ଗ ସହନ । ସେଥିରେ ମୁକ୍ତ ଜଗର ହୋଇଥିଲ, ତାହା ଏବେ ସେ ସୁଭଦ୍ରାର ଶିରରେ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଅଛି ।

୧୩—ସତ୍ୟଶ୍ରାଦ୍ଧରେ ଶର ଖଣ୍ଡ ସେ ତୃଣରେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଜାଣ ଅଛି । ଧନୁ ଓ ସନ୍ଧାନ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ । ଜଳ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଶିଷ ଜନ୍ମକୁ ଜ ସମ ଲୁଚାଇଏ, ତେଣୁ ସମଠାରୁ ଏ ଅଧିକ; ଅର୍ଥାତ୍ "ମ" ଅକ୍ଷରରେ ଆକାର ଯୁକ୍ତ ହୋଇ "ମା" ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଅତାର ଅଧିକ ଦେବ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ସେ ଧନୁ ଓ ସନ୍ଧାନକୁ ଏଥିକୁ ଦେଇଛନ୍ତି ତ ? ତେଣୁ ତାହା ତାର ଜଣ୍ଡୁକୁ ଲଲାଟେ ଶୋଭୁଛି ।

ସବ ଭଳ ଜଳ ଯେଉ ଜମିର ଅଛ ଜଳର ରେଖ ହୁଏ ତଳ ଲଷ୍ଟବୁ ଯେ ଏଣୁ । ସମାଧାନ ଜମ ଧର୍ମ ନର୍ମଦା ମଧ୍ୟଭିଷ୍ଟ ଶିବର ବର୍ଷାଜଳର ଜଳର ଯୋଗୁ । ସେବକ ଯୋଗ୍ୟତ ସେ ଜନ । ସ୍ୱର୍ଗକୁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯେ ଲକ୍ଷ ଜଣ୍ଣ ।୧୩।

ସହାୟକ ସ୍ୱଭାବନ ମୁକ୍ତମାନଙ୍କ ନାରଦ ଶୂନ୍ୟ ଦେଖାଗଲେ ଜାମ ଜନ୍ମ ନ ହେବ । ଶରୀରସ୍ଥ ଭକ୍ତସ୍ୱଭାବିଙ୍କ ଜୀବନରୁ ସେ ସ୍ୱରୂପରେ ଅଛି ଏ ଜନ୍ମ ହେବ । ଶାନ୍ତ ଏଣ ମନ ହୃଦୟେ । ସୃଷ୍ଟି ସତ୍ତ୍ୱ ଗଣକୁ ଜଗାଇ ମଣ୍ଟୁରେ ।୧୩।

ସୁଷ୍ଟିରୁ ଭା ଜାଣିବ ସବେ ସ୍ୱଭାବ ହୃଦୟ ଓ ଲୁପ୍ତ ଦେବତା ଭୂମି ଭୂମି ବସ୍ତୁର । ସୀତାଙ୍କର ଦେବଙ୍କଠୁ ଅନ୍ତ ସକଳ ଦେବଙ୍କ ଭକ୍ତଙ୍କର ଆଦି ଅଣି ଜଗାଇ ଜନ୍ମ । ସବ ଏହି ଧର୍ମରେ ଜଣ । ସେ ଦେବତ ନ ଜାଣ ସର୍ବେ ଜଗତି ଭକ୍ତ ।୧୬।

୧୪—ସେ ଦେଶର ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ ୪ ସୂତ୍ର ଅର୍ଥାତ ଜଳ, ସ୍ଥଳ ଓ ଜନପଦ ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତୁ । ଦେଶ, ଧର୍ମ, ଜଣ ଓ ଜଳ ଏ ଜଗତର ଜନକ ଦେଖନ୍ତୁ । ପକ୍ଷୀ, ମନ ଓ ମଦ୍ୟୋତ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାର ଅଛ ପ୍ରକାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଜଗତରେ ରହିବ । ଏଥିରେ ଦେବ ସେବ କର୍ମଯୋଗ ନ ହେବ । ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଶିବଙ୍କ ମନ ଜନ୍ମରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦେବତାଙ୍କ ।

୧୫—ପୂଜାମାନଙ୍କ ଯୌବନକୁ ଜାଣି ମୁକ୍ତମାନଙ୍କ ଜଗତ୍ ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମବାକୁ ଜନ୍ମ ଶିବଙ୍କ ଦେବଙ୍କ ଜାତ ଅଗ୍ନିରେ ଜନ୍ମ ଦେଖାଇବ । ଜଗତର ଶାସ୍ତ୍ରର ରକ୍ଷା ଜନନେ ବୃକ୍ଷକୁ ସମ୍ବୋଧନ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲ ଓଉ ମନେକରି । ଦେଶ ସେ ପୃଥ୍ୱୀକଳକୁ ଅଣି ଏ ଜନ୍ମ ହେଉଅଛନ୍ତି । ଜଳ ଓ ସପ୍ତବର୍ଣ୍ଣରେ ରୂପ ଜନ୍ମ ଦେଖର ସୃଷ୍ଟି ଅଭାମାନ ସୁନ୍ଦର ଭବରେ ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତୁ ।

୧୬—ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ଏକଥା ଜାଣି ମନରେ ଭାବନ୍ତି ଯେ, ପରେ ଜଗତର ସହକର, ତାହା ନ ସ୍ୱଭାବରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଦେବ ଦେବତା ଏକ ଭୂମି ଜାଣନ୍ତି । ଶିବଙ୍କ ମୁଖରୁ ସ୍ୱୟଂ ଶୁଣି ଦୁଇଜଣ ଦେଖିଲେ, ତାହାଙ୍କୁ ଅଣି ଜଗାଇ ଜନ୍ମନ୍ତୁ । ଏହି ଧର୍ମରେ ଦାନ ପୂଜିବାକୁ ଜନ୍ମବାକୁ ଯେ ସବୁ ନ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ମ ଅଛ ତ ଶାସ୍ତ୍ର ଭକତରେ ଲୁପ୍ତ ସହିତ ।

ସତ୍ୱଣ ଭାଣ୍ଡିର ମୋତେ ଦେଖିକ ଉକେ ନଗରେ ବେଶ ଉଦେର ମୁଁ ତ ଆସି ଅରଣ୍ୟେ ରହି । ସମ୍ପ୍ରତିଃ ମୋତେ ଭଲ ଦେ ଏହ ସୁରୁଷ ଧର୍ମ ଦେବ ତାଙ୍କେ ଦୋହୁଅଛୁ ସନ୍ଧିର ନାହିଁ । ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମୁହ ଏ ଭଦସ୍ତୁ । ସତ୍ୟାଜ ହୋଏ ଏକା ମାଧବ ସ୍ମାତେସ୍ତୁ ।୧୭।

ସମେ ଚଇ ଆଜ୍ଞ ଅଜ୍ଞାନ ଦେ ଦେଖି ଜେହ ଅଜ୍ଞାନ ଭବେ ଏକ ପଠାଭାଠି ଉଣୀ ଧରଣେ । ତଜ ବରଅଛୁ ଭାଣ ଭସ୍ତ ଆମ୍ଭର ନାଶ ଏ କଦେବ ଦେ ଅସ୍ତ୍ର ଦୋଷ ନ ଲକ୍ଷ ସଙ୍କେ । ସନ୍ଧାଣ କଳରେ ନୀଚ । ବୃତ୍ତ ବଳେ ଭା ଭଗସ୍ତ ଜମିର ସ୍ତୁନ ।୧୮।

ଭବ୍ଲୁମ ହୋଇଣ ଭଲେ ସମାନ ହେବାକୁ ଜର୍ଣ୍ଣେ ଲେଖି ଦେଖି ଧ୍ୱଜ୍ଭାବର ସଶ୍ରୁଣ ଲୁଭାଭ । ଦେହ ଏ ସ୍ତୁତରେ ସମ ହୋଇନାହିଁ ଭ ଭଜମ ଭକ୍ତ ଚରଣକୁ ହୋଏ ଭାଣ ଭୁଜାର । ଭାଗର ଭାଇନୀ ସ୍ତୁତ । ସତ୍ୟାର ଗଜ ଅନ୍ତ ହେଲା ନାଶନ ।୧୯।

୧୭—ଭସ୍ତ୍ରୁ ଦେଖି ମୁଖ ଭାବନ ଏ ଭନ୍ୟାର ଭସ୍ତୁ ମୋତେ ସମାନ ହେବାକୁ ବସିଲଣି, ସେହ ଭୟରେ ମୁଁ ତ ଆସି ଅରଣ୍ୟରେ ରହିଲ, ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ସନ୍ତୁଷ୍ଟୀ କ୍ଷମା ଭଲ ମୋତେ ଦେ ଶରସ୍ତ୍ରୂପକୁ ଧାରଣ କଲ ତୋଳ ଭଳରେ ମୋତେ ଖୋଜୁଛୁ, ମୁଁ ଏବେ ବୃଆତ୍ତକୁ ଯିବ ? ମୁହ ଏହା ସଦେବର ମାଧ୍ୟବ ଅସ୍ତ୍ର ଭଲ ବଣ୍ଡଳ ହେଲି ।

୧୮—ସୁଭଦ୍ରାର ଦେହରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖି ବକୁଳଧାଣ ଉଣୀ ପଡ଼ଲ ଏହା ପଠାଭାଠି, ଏଥିରେ ଅନେକଙ୍କୁ ଧରସ୍ତୋଇ ମାରୁ, ଏଥିର ଭବ ଅଦ୍ଭୁତ କଥିଲ । ମାନବମାନେ ଦେ ଭନ୍ୟାର ଭସ୍ତୁ ଦେଖି ଭୟରେ ଆସୁମାନଙ୍କ ବଧ କମଲେ ଭାଲକୁ ଭଜ ବନ୍ଧୁଛ ତ ? ଏହ ଭୟରେ ସେ ଭସ୍ତ୍ରର ଭଲତ ନ ଭାବିଲ ଜଳରେ ବୁଡ଼ିଲେ ।

୧୯—ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଭୁମ ହୋଇ ଜର୍ଣ୍ଣ ଉଳରେ ସମାନ ଭୁବେ ହୋଇ ଲୁଚାଇବାକୁ ଲେଖି ଧ୍ୱଜ୍ଭାବ କଲ ଭସ୍ତରେ ଶୋଣ୍ଡି ଏସର ଦେଲେ । ଲୁଭାର ତ ଏ ଜର୍ଣ୍ଣ ସମରେ ସମାନ ହେବ ନାହିଁ । ତେବେ ଭୂଷଣ ଆରେ ଦେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭକ୍ତ ବଜାଦେବା ଭଳରେ ଏହା ଭକ୍ତ ଭଲ ଅଟେ । ଭାଇନୀ ସୁର ନାଥ ସେ ଜର୍ଣ୍ଣକୁ ଦେଖି ଭା ଭାଗରେ ମିଶିଲା ସ୍ମରଣ ଭଲ ଆବର ଭାଲିଲେ ଏବଂ ବୁଢ଼ାଇଲ ଅଧଲୁ ଜଣାଗ ହେଲ ।

ସ୍ୱଳ୍ପ ଅବେଶ ଓ ଦାନ୍ତ ଶୋଣାକୁ ବୋଲନ୍ତି ସେତେ ସ୍ୱଭ ମନ୍ଦ ଗନ୍ଧେ ଶୋଭେ ଏ ସଖା । ସ୍ୱାଧୀନପତିକା ଚନ୍ଦ୍ରଶ ରେଖ ଦେଖୁ ସ୍ୱଭ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭେ ଚନ୍ଦ୍ରଶୀରେ କରେ ଭକ୍ଷଣ ତାହା । ସ୍ୱର କରେ ବଚନେ ନାଭ । ସାଧ୍ୱୀଙ୍କ ସ୍ୱରୂ ସେ ଆଗ୍ରକଳନ୍ତୁ ସବୁ ।୧୦।

ସାଗ୍ର ଆଖ ସେବକ ଶର ସୋଭନ୍ତୁ ଭୃଙ୍ଗସବର୍ଣ୍ଣ ପୁରେ ସବ ଦିଶରେ ଉଗନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ । ଲିଙ୍ଗୁନ ତାଂରେ ଆରୋଳୀ ସୁତକୁ ଶରନ୍ତୁ ସ୍ୱଭ ଏକିସରେ ଦୁଇଠାକୁ ଦୋଲକ ଲକ୍ଷ । ସବୁ ଅଳ୍ପ ଭଲକୁସୁନ । ସନ୍ତ୍ରସ୍ତର ଯୋଗ ପିତ, ଉଭୟ ସେ ଘନ ।୧୧।

ସିମନ୍ତୁସ ସୁରୁଓଷ୍ଠ ସ୍ୱଶ୍ରବନ୍ତ ସୁଚେଣ ସୁଷ୍ଟୁ ସୁ ଟ ସୋଦେବ ଜଳ ଦୃଷ୍ଟି ଜାଣମ ସେବ । ସଜ ଭର୍ତ୍ତି ଭାସ ଆସି ତୋଳୁଲେ ଓ ମିଶାମିଶି ବଧୂବର ସଖ ସନେତ ନ ସୁରେ ତାହା ସେକ ସେ ଶୋରେ ।୧୨।

୧୦—ଅଳ୍ପ ଅବେଶ ସେତେ ଦାନସ୍ତୁଭାକୁ ଦେଖି ଭବୁଲେ, ଭଲ ସବନ ଦିଶ ଆସିବା ସମୟେ ଏହା ଭଲ ଭଲୁ ହୋଉଛି । ଚନ୍ଦ୍ରଶ ପାଳ ଓ ବାର୍ତ୍ତା ଏ ଦୁଂହି ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ସ୍ୱନହୋଇ ଏ ଭଗସ୍ତୁ ନାସ୍ତି ବା ନାସିବାର ସ୍ୱଭସ ହେଲେ । ଏ ବାଂଶ ମୁଖରେ ଲାଗିଲେ ସ୍ୱର ଜାଗନ୍ତୁ । ସେଣ୍ଟୁ ଅସ୍ତ୍ରଚଳନ୍ତୁ ସାଧ୍ୱୀର ସ୍ୱାଦୁ ନାଭ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭାବ ।

୧୧—ଚୈତ୍ରୁନ ଲୋକମାନେ ସାଗ୍ର ପୁଷ୍ପ ଭୃଙ୍ଗୀମାନଙ୍କୁ ଯୋଷେ ଥାନ୍ତି । ଦୁଇ ପାଖରେ ସୁଅନ୍ତୁ ପିଞ୍ଜରରେ ରଖନ୍ତି । ସିନ୍ଦୁର ଭଳରେ ସୁଅନ୍ତୁ ଜାଣିପାରେ ବା ଚନ୍ଦ୍ରରେ ବାନ୍ଧ ସୁବନ୍ତି ଏ ଦୁଇଠାକୁ ଲକ୍ଷ ହେବ । ନାସାକୁ ଓ ସିନ୍ଦୁରାକୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସହିତ, ଏହା ଭାବର ଅଭିପ୍ରାୟ ଅଟେ । ଭଲସ୍ତୁଭର ସନ୍ଧି ଅଳ୍ପ ଏସ ଓ ସମାନ ହେବ ? ଏଥିରେ ଭ ସ୍ୱର ସନ୍ତୁ ସ୍ୱଭାବ, ବୋଲିଲ ବେଳନ୍ତେ ସମାନ ହେବ ?

୧୨—ସେ କନ୍ୟାର ଓଷ୍ଠ ଅତି ସୁନ୍ଦର, ପୁଷ୍ଟିର ଶୁଭ୍ରଭାବ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥାଏ । ମଧ୍ୟର ସୁଭ ଓ ଝାଂଳ ଭଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଚାଲୁଣୀ ମିଶିଥିବାରୁ ତାହା ଭଲ ଦୁଇରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ଭଳ ବୋଲିଲ ସବୁ ଭରେ । ସେ କନ୍ୟାର ଓଷ୍ଠ ସଙ୍ଗରେ ହାସ ମିଶିଥିବାରୁ ରସ ଓ ସ୍ନେହ ହେବୁ ବର୍ଣ୍ଣର ଅନ୍ତୁ ସନ୍ଧିକ ଯୋଡ଼ିଲା ମିଶିଥିବା ସବୁ ଦେଖାଯାଏ । ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଭଏ ମିଶିବାରୁ ଏହାର ଶୋଭା ପାଉଛି ବୋଲିବାର ସନେତ ସ୍ୱରେ ।

ସେବେଳକ ସେନାରେ ବସୁଦେବଙ୍କ ହୋଇ ଅବଲମ୍ବ ଚିହ୍ନି ବେଶି ଭାବ ଯେହ୍ ଲୋକକୁ ଲଭି । ସୁନ୍ଦର ବାସୁଦେବଙ୍କ ଦର୍ଶନ ସ୍ଥାନେ ଶୌରିଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁ ଯୋଗ ହେଲା ପିଣ୍ଡ ଚୋରୁଲ୍ କଲୁ । ଶ୍ରମକଣ କଣ୍ଟକ ଜାଳ । ସାଧୁ ଶାବକ ଚେ ଉଷ୍ଣ ଭାବ ମଣ୍ଡଳ ।୨୩

ପହିଲକ ବନ୍ଦିଗଣ ହେବା ଲଜ୍ଜା ଭୂପେ ସ୍ୱର ବୃନ୍ଦ ଭୂଷି ଭଙ୍ଗମା ଭାଜନ ଦୂତଗ୍ର । ଶାସ୍ତ୍ରକ ସାଙ୍ଗୁଭଗ ମଧ୍ୟେ ଉଣର ସୁନ୍ଦର ଜାତ ହୋଇ ବେଶଧାରୀ ସୁଲକ୍ଷଣ ମୋକ । ସମ୍ବଗ ସରେଖ ମଧ୍ୟ ବି । ସମେ ଉନ୍ନ୍ତ ଗ୍ରାମଲ ଏ ଅନ୍ତ୍ର ।୨୪

ସୁବର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ଅଧର ଅଧର ଶାଳିକ ବେଶ ଭାଣ୍ଡ ମୁଖବାରୁ ଯେତେ ଷଣ ପୁଲକ । ସେ ଭୂଷଣ ଜାଣ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭା ଶାଢେ ଅମର ସେବକଙ୍କ ହେଲ ବସ ଚକ୍ଷୁ ଧାତାଧାରକ । ସାକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇ ସୁଧା ସହକୁ । ସମ୍ପିକନ୍ତି ରସନା ଲହ ସ୍ୱାଦୁକୁ ।୨୫

୨୩—ଶ୍ରାବଣ ବର୍ଷିବେଳାକୁ ଯେ ଜନ୍ୟାର ଉଷ୍ଣକୁ ବେଶି ଭାବଯୁକ୍ତ ଲୋକକୁ ଜାଳ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ । ଶୌରିଙ୍କ ସ୍ୱନ୍ଦା ବାସୁଦେବଙ୍କ ଭୂଜ ଧାରଣ ଜନପଦ କଣ୍ଟକ ଶ୍ରମସ୍ୱେଦ ଭସ୍ମ ଲେପନ ହୋଇ ଅଣ୍ଟନା । ତା'ର ଅନ୍ତରାଳ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଜନ୍ୟାର ଉଷ୍ଣ ଓ ଦାସ୍ୟ ଅତ ମୂଲ୍ୟବାନ ଅଟେ ।

୨୪—ସେ ଜନ୍ୟାର ଜର୍ଜର ଜନକୁ ବେଶି ସ୍ୱର ଭୂପରେ ବସି ଏବଂ ଭୂପସ୍ତୁତ ସ୍ଥାନରେ ସମ୍ପହୋଇ ଲକ୍ଷଣ ମୁଁ ଉତ୍ତର ଏ ବନ୍ଦ ସ୍ଥାନରେ ସମାନ ସ୍ୱପ୍ନ, କରୁ ସମାନ ହୋଇ ଶାସନ ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରରୁ ଜାତ ହୋଇଥିବା ମୋଟ ୪୯ ସଦ୍ଗୁଣ ମଣି ଏ ଦୁହେଁ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଦୂତଗ୍ର । ମୁଖଭୂଷି ସତ୍ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଦିଭୂଷି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଜଗତ ଗ୍ରହଣ ଏହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ଅଟେ ।

୨୫—ସୁଧାରା ଦେବତାଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଅମୃତ ଉଷ୍ଣ ଦୁଇଟି ଧାର ମୁଖରେ ସ୍ପର୍ଶ କରିବେଳ ମୁଖକୁ ବନ୍ଦ କରିଲେ ହେଲାକୁ ସେଠ ସ୍ୱଚ୍ଛ ତାହାରକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ପର୍ଶ ଅଛିଲ । ସେ ତ ସମାନ ହେବା ଉଭୟର ଦୁହେଁ, ଦେବତାଙ୍କୁ ଅମର କରିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ସେ କିଷ୍ଟ ହେବ କରସ ? ତାହାକୁ ଚେଷ୍ଟ ସ୍ୱାଦୁ ନିବା ପାଇଁ ଶଙ୍କାକର ମୁଖ ବନ୍ଦରେ ସୁଧାରା ରହିଲ ।

ସୀତାଙ୍କ ନାସିକା ପଦ ଶୋଭା ଓ ଉଷ୍ଣ ତାରକା ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରହୁ । ସୁବର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୃଦୟେ ଦେଖ ଜନକ ଅଶ୍ରୁ ଏ ଅଞ୍ଜଳି ଅଙ୍କି ଜଣ ଓ ଭଙ୍ଗି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଷ୍ଣ ରଖରେ । ଅନୁଭବି ଓ ଶୋଭନା [illegible] କରେ ।୨୬।

ସୁଗ୍ରୀବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଜମ୍ବୁ ଦେଶ ଜନସ୍ଥାନ ଅମ୍ବୁ ବନ୍ଧୁ [illegible] ଭରଷାର ଆସନ୍ତ । ସମସ୍ତ କପୋତ ଶ୍ରେଣୀ ଲକ୍ଷିତ ହେବାରୁ ଜାଣି [illegible] ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ହୁଁ ହୁଁ ବୋଲ ଡାକିଲ । ସେ ବନ ତା ଅର୍ଘ୍ୟ ନ ଯାଏ । [illegible] ଜଣେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ।୨୭।

ସବସ୍ତ୍ରକ ଅଙ୍ଗ ଶୀତ ପୁଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଉଠିବ ଭଙ୍ଗକ ଭୂଷଣ ଜନେ ଉଚ୍ଚାର ଶୁଭ । ଦେହକୁଳ ସେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦୟ ଅନେକ ଅନେକ [illegible] ଏ ଦେଶ ଶୋଧ । ସମସ୍ତ ବାହ୍ନିତ ମର୍ଦ୍ଦନ । ସ୍ୱାଧୀନକୁ ନ ରୈଖାଙ୍କେ ସ୍ଥିରିକ ଭଜ ।୨୮।

୨୬—ଉଦ୍ଧାରୀ ଅଙ୍ଗ ଭଳ କାରଣ ପଦ ଭାବରେ ପ୍ରଭା ରଙ୍ଗକୁ ଦେଖ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅତ ଅମିଳ ମଣ୍ଡଳକୁ ଏ ସୁନ୍ଦର ସେଥିରେ ଏ ଜନମର୍ଦ୍ଦ ଉଷ୍ଣକୁ [illegible] କରନ୍ତୁ । ସେ ସ୍ଥଳରେ ଭଗ୍ନ ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରସୁପ୍ତ ଦୋଳାଯିବ, ସେ ଏ ଉଷ୍ଣକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ ବୋଲି ଏବ କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି କର ଗର୍ଜିଥିଲ । ସେତେବେଳେ ଭଗ୍ନ ଭୂତେ ଭବ ଉଷ୍ଣ ରକ୍ଷକୁ ଦନ୍ତ ଭଗି ତାହାକୁ ଖାଇବାକୁ କରନ୍ତୁ; ଅର୍ଥ ନ ଜାଣି ଭଣ୍ଡାର ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତୁ ।

୨୭—ସେ ଜଙ୍ଗଲରୁ ସୁନ୍ଦର ଗ୍ରୀବାକୁ ଦେଖି ଏଇ ଜନର ଜନସ୍ଥାନ ଭଳକୁ ଆକୁଳିତ ସେତେବେଳେ ମୁଖରେ ବାଲିକ ଘାଣ୍ଡି ରହି, ତା' ଠାରୁ ଭରସାରୁ ପାଇଲ । ଆଜ୍ଞା ମଧ୍ୟ ନଈ କପୋତଶ୍ରେଣୀ ଦେଖି ଉଦ୍ଧାରେ ବାଟଗୁଡ଼ିକ ଖୋଜି କହି ତାକୁ ହୁଁ ହୁଁ ବୋଲି କ୍ରୋଧରେ କହିଲ । ଉଦ୍ଧାରୁ ସେହି ହୁଁ ହୁଁ ଶବ୍ଦ ଏବଂ କପୋତ ପକ୍ଷୀ ଭଳି ହୋଇବେ ତା ମନରୁ ନ ଯାଇ ଭାବନାରେ ସେ ହୁଁ ହୁଁ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରେ ।

୨୮—ସେ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରସୂନ ଭଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଉଠିବ ଭୂତ ଦେଖି ରକ୍ଷକ ଖଣ୍ଡୀ ତା ସଙ୍ଗରେ ସମାନ ହେବାକୁ ବସିଥିଲ । ସେଥିରୁ ବୋଲି ଓ ଶ୍ରୀହରି-ଭକ୍ତ ତାହାକୁ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଅନେକ ଦେବା ଆଶ୍ରୟ ଦେଉଛନ୍ତି । ମୁକ୍ତ ସମାନ ହେବାକୁ ବସିବାକୁ ପ୍ରଭାବ ଆସନ୍ତ ।

ସହୋଦରରେ ପାଣ୍ଡବେଳ ତାଙ୍କ ମୋକ୍ଷ ରୂପ ରୂପ ମୋଡ ମୋଡରେ ବଡ଼ଳ ଉଚଳ ଅଳେ । ସୁଜନ୍ମୀର ମାଲୁକଙ୍କ ଏଣୁ ଅଜୀବ ଆଜଣ ଭକ୍ତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ଭକ୍ତ ଅଳେ । ପତନ ଅପମାନର ଭାଗ । ହରିଧି ଶ୍ରୀପତି ଜାଣ୍ଟୁଁ ଚଳ୍ ସହଣ ।୨୯।

ସଖି ସାବଧା ହେବାକୁ ପିନା ନମା ଆଶି ତ୍ରବନ୍କୁ ଭାମ ଭସ୍ତରସ୍ ଏତା ଭବ ଭ ଭରଷ୍ଟ । ଜଗତ ଜୟରେ ମନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କଷ୍ଟେ ଶ୍ରୀନ ପୂରେ କାହେ ଶମ୍ଭୁ ହୋଇ ସ୍ପୃତ ଅମୃତେ । ସ୍ତୁହୀନିବାସେ ସେ ଆଇନ୍ । ସଞ୍ଜୀବନ ମନ୍ତ୍ର ଜପିବାକୁ ପ୍ରସନ୍ନ ।୩୦।

ସରସୀ କ୍ଷୀଣ ଭକର ଉତ୍ତର ଲକଣ ଜଳ ଉପସ୍ଥିତ ହେଉଛନ୍ତି ହେଳ ନଦନ । ସମାନ ସଙ୍ଗ ହୋଇ ଡକ ବୃନ୍ଦାବନ ଶେଷ ବୃନ୍ଦେ ଲାଗିଲେ ଜ ଅବଲର ପୂଜନ । ସେ ମଣ୍ଡନ ବେଣିଠାକରେ । ସତାଜ ଭଳ ସେଜ ଜ ଶୋଭବାରେ ।୩୧।

୨୯—ନନ୍ଦନ ଓ ଭାଳ ସେ ରୂପ ସଙ୍ଗରେ ସମାନ ନ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଭକ ଅଙ୍ଗରେ ତଳଳ ଯୋଡ଼ିଲ ହେଲେ । ଜନ୍ମୀର ଓ ହସ୍ତରେମ୍ ଏ ପୃଷ୍ଠେ ସମ ହେବାକୁ ପାଇ ମହାସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ତେଜ ଜାଣୁ-ଗାଳୁଛନ୍ତି ହେଲ । ହେଲ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ମନରେ ଅପମାନର ଭୟ ଦୁଃଖ ଦୂର ଶ୍ରୀପତି ବୋଲିଲେ ।

୩୦—ସାବଧା ହେଲା ସତ୍ତ ହେବାକୁ ଶୀତ, ଜଳବାରେ ଶମ୍ଭୁ ବୋଲିଲ ଅମୃତ ବା ଶୀତସ୍ପର୍ଶ ହୋଇ ସେ ଜଗତର ସ୍ଥାନରେ ଭୂତଭୂତେ ରହିଲେ । ସେ ସେ ପୃଥ୍ୱୀ ଅଣ ସବୁ ବସ୍ତୁ ସୋଡ଼ିଲ ହୋଇ ସଞ୍ଜୀବନ ମନ୍ତ୍ରେ ଜପ ଚଳିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

୩୧—ଭୂତଭୂଣୀ ଦୁଇଟି ଉଭୟଙ୍କ ଉପର ଦ୍ୱାରରେ ଧରି ଜଳଚରଭୂଷୀ ପୁଷ୍କରିଣୀରୁ ଭଳ ଭଳ ଅତିତା ଜନମିଥି ଆଇଥିଲ, ଜଣୁ ଜା'ର ବୋଝ ଜପିଥିବାରୁ ସେ ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ଭୂତଚଳ । ଜଳୁ ସମସ୍ତ ସତର ସେ ଭଳସୀ ଦୃଷ୍ଟିକ ଭଙ୍ଗାର ବେଉ ଭଠି କୃଟରେ ଲଟିଲ । ତେଣୁ ଭୂତଦୂର୍ବେ ଭବରତ ଭଣେବ ଅନ୍ତସ୍ଥ । ସେ ବେଣିଠାରେ ଭୂତ ସାଇଥିବ ସେ ହେଳୁ ମନ୍ଦାର ବସ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଶୋଭବାରେ ତାଆଳ ହେଉଛୁ ।

ସମ୍ଭ୍ରମ ଭାବରେ ମନ ବୁଝାଇ ପାର୍ଥଙ୍କ ପୂର୍ବ କଥାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ଥିଲେ । ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା ପୂର୍ବେ ନ ଦେଖି ନଥିବା ଅର୍ଜୁନ ଆଦି ସକଳଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ପୌରୁଷମାନଙ୍କୁ । ଅଧିକ ଲଜ୍ଜା କରିବ । ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅର୍ଜୁନ ସେ କଥାକୁ ବ ଝିଲେ ।୩୨।

ସେ ମୋହନ ରୂପ ଆଉ କଳ୍ପନା କରିବା ପାଇଁରେ ଏହିକ ଅର୍ଜୁନ ସହି ରମଣୀ । ଶୁଣୁ ଥିଲା ରୂପମାନେ ଏକ ମଦନାକ୍ଷମାନେ ଉନ୍ମେଷ ଆସି ଦେଖୁଛନ୍ତି ଗୋଲାପ୍ପ ଆସି । ସୁଦୃଢ଼ ହୋଇ ରହିଲେ । ସମ୍ପଦର ମଧ୍ୟ ଭାବ ଚାଲି ଗୋଲାପେ ।୩୩।

ସେଠାରୁ ଫେରିଲେ ଏମନ୍ତ ଭଦ୍ରା ଦୁଇ ଗୋଷ୍ଠୀ ପ୍ରସାଦ କଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର । ସମ୍ଭ୍ରମ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବାର ଦୃତକଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଗ୍ରହଣ କଲ । ସକଳେ ସେ ଦେଖିଲେ । ପରସ୍ପର ଦର୍ଶି ବାହିଲେ ବେଳେ ମଧୁର ।୩୪।

୩୨—ସେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ରୂପ ସମୟରେ ପାଇଁ ସମ ଦେଖିବାକୁ ହୃଦୟରେ ବସି ବସ୍ତୁ ଭୂଷଣ ସୁନ୍ଦର ଦେଖିବା ସହାୟ ଭାବିଥିଲା । ଶୁଣି ନ ଥିବା ଏବଂ ସୁଭଦ୍ରା ସହିତ ସେ ଭାବନାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ ଜାତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର କର୍ମ କେବଳ ପୌରୁଷ ଭାବେ ପ୍ରମାଣ ଦେବ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାଇ । ସୁଭଦ୍ରାମାନେ ସମ୍ଭ୍ରମ ଲଜ୍ଜାରେ ଲତା ସହିତ ସମାନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଲାଗନ୍ତି ।

୩୩—ସେ ରମଣୀର ମନ ଅର୍ଜୁନ ଭାବରେ ରହି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ସାଥୀ ହୋଇ ମୋହନ ରୂପ କଳ୍ପନା କରି ରହିଲୁ । ଚମ୍ପାକଳୀ ପାରୁ ତାହା ଶିଖିଲା ଏବଂ ସେ ଭାବର ପ୍ରକଟ ମଦନାଙ୍ଗନା ଓ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଓଠରୁ ଉଠିଲା ଲଗିଲୁ । ଆଉ ଅର୍ଜୁନ ସବୁ ସବର୍ଣ୍ଣ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । ସେ ଅର୍ଜୁନ ଓ ଗଣଗ୍ରୁହର ବାଣ ସଦୃଶ ସଂକଳ୍ପିବାରୁ ତାହାକୁ ବାଣ ବୋଲିପାରି ଥାଏ ।

୩୪—ସେ ଅର୍ଜୁନ ପାଶପାତ୍ର ଦାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାସନ୍ତୀ ଆଦି ପ୍ରସାଦ ଦୁଇ । ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଚେତନାର ଯୌବନ ଭୂଷଣ ବାଣ ଭୂତ ରମଣୀ ସାଜିଲୁ ଜାତ ହେଉଅଛନ୍ତି କି ? ସବୁ ସମୟରେ ତାହା କୋମଳ ଏବଂ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ପ୍ରକଟମାନ ଅଛନ୍ତି ସୁନ୍ଦର ଅଟେ ।

ସାର୍ବଭୌମ ଅଧିକାର ପ୍ରଭାବରେ ଦେବୀ ମାନଙ୍କ ଦୂତ ଆଦରରେ ମୁକ୍ତ କୋଳକୁ ଘେନେ । ଖୋଜେ ଗଜଗଣି ଦେବାଙ୍ଗନା ବଣ୍ଟ ଏ ଅପ୍ସରା ଉଲ୍ଲାସ ହୋଇ ଉତ୍ସବ ହୁଏ ମନରେ । ସମ୍ଭବ ନ ଥାଇ ଚିନ୍ତାରେ । ସମ୍ପାଦନ ହୁଏ ଏହେ କାଳ ସୁଗତେ ।୩୫।

ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟଭୋଗ ହୁରେ ଭଗଣ ଜଳଭ ଭରେ ଲୁଣ୍ଠାକୁ ଉଚ୍ଚ ମାଧୁରୀରେ ଦେଖିବା । ସଉଭାଗ୍ୟ ନ ଥିବା ଏମନ୍ତ ଲଲନା ଦେବୀ ସମ୍ଭବେ ମାନନ୍ତି ନ ଶୈବାଳ ଲଭା । ପରସ୍ପର ଦେଖି ବଢ଼ଇ । ସୁରୂପ ଏଥିରେ ଦେ ସମାନ ରୂପର ।୩୬।

ସଜାଇଥିବେକ ଆଗେଁ ସୁମଧୁ ଭଡପା ଦେବତ ପ୍ରକାଶମାନେକ ଆଭ ଚକ୍ଷୁର ଥିଲେ । ସୁର ଜମନ୍ତି ଚକ୍ଷୁର ଅଙ୍କ ଦୂଶ ମୁ ଦ୍ରା ଶିଉ ଭଣ୍ଡ ଦେଖିବାକୁ ମଧ୍ୟବନ ଶର୍ମୀଜେ । ସୁରକର ଶୋଭ ନ ଥିବ । ପର୍ବିତରେ ଦୂଣାଭର ପ୍ରାନ୍ତେ ହୋଇବ ।୩୭।

୩୫—ଯୁବାମାନଙ୍କ ସ୍ଥଳରେ ସେ ଦେବୀ ସାର୍ବଭୌମ ଅଧିକାରିଣୀ ବା ରାଜ୍ଞୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେ ଦୂତ ଦୂତଦୂତରେ ଗ୍ରାମରେ ରଖିଛୁ । ଗଜଦର୍ପଣ ବେଗ-ସବୁ ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ହୋଇ ଉଠିଥିବାକୁ ତାହା ଦୃଶ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ ମନେହୁଏ । ଶିଶୁ ସମସ୍ତ ନ ସବୁକାଳରେ ନ ଥାଏ, କାଳାନ୍ତରରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

୩୬—ସେ ଦେବୀର ଚକ୍ଷୁରେ ଦର୍ପ ମଧୁରତାରେ ଭରି ମହାଦେବଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ଉପର ପାଖ ଦୃଶ୍ୟ ଦୂରରେ ଲୁଚନ୍ତି କି ? ଯୋଗସ୍ତବ ମଧୁମାସ ସବୁଜ ଦେଖିଲେ ଅଥବା ଉଦର ତୁଳସୀ ଅଦ୍ଭୁତ ଉପରେ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଲଭା ମାନ୍ଧନ୍ତି କି ? ଚକ୍ଷୁ, ଶାସ ଓ ଦେହ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଦେଖି ଦେଖି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଡ଼ନ୍ତି, ତନ୍ତୁ ପୁଣ୍ୟ ନ ଥିବାକୁ ତାହା ଠିକ୍ ହୁଏ ନାହିଁ ।

୩୭—ଚକ୍ଷୁର ଉପାୟ ଏ ଦେବୀଙ୍କୁ ସଜାଇଥିବା ବେଳେ ତାହାର ମଧ୍ୟବନ ବା ଅଧା ଅଂଶକୁ ଶର୍ମୀଣ କରି ନ ପାରେ । ପ୍ରଭା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଦୂରରେ ରଖି ସକାଳ ମଧ୍ୟନ ଓ ବସ୍ତ୍ର ଦେଖା ସେଥିରେ ଶର୍ମୀଣ ଦେଲେ । ସବୁରେ ନ ଭାବରେ ସୂତା ପ୍ରମ, ଏ ଦେବୀଙ୍କୁ ସର୍ଜନା କରିବାରେ ସଫଳ ଶାରଧିବା ଅଭର ଉଭ କରିବ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେବଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣରେ ବୃନ୍ଦାବନରେ ଗୋପବାଳାଙ୍କ ସହିତ ଦେବୀ ସୁଭଦ୍ରା ସୁନ୍ଦର ସୁଷମା । ସକଳ ସଦଗୁଣ ଶୀଳଗୁଣ ସିଦ୍ଧିଙ୍କର, ଶ୍ରୀ ଦେବଙ୍କ ଏହିତ ସ୍ନେହଭାଜନ ଥାଇ ରହିଲା । ସ୍ଵଭାବ ସେହି ସ୍ଥାନରେ । ସକଳିତ ଅନୁ ଅବଗତ ଭିକ୍ଷୁରଙ୍କ ୧୩ ।

ସୁଭଦ୍ରା ଏକ ନିର୍ଭରଶୀଳ ନିର୍ମଳ ମୋହକ ଦାଶୀ ଦୋଳ ସେବାଦ୍ଵାରା ଏହି ଭାବରେ ରହେ । ଏଣୁ ସେହି ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଆଣି ଯାଇ ସୋଦରଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେବା ଲାଗି ତାଙ୍କୁ ସୋଦ୍ଧାର ହେବ । ସେହି କଷ୍ଟ ସମ୍ଭବନ । ସମାଧାନ ସହଯୋଗ ଅଛି ଜୀବନ ।୧୪।

ସୁଭଦ୍ରା ତା ପ୍ରକୃତର ଅନୁଭବରୁ ସମ୍ପୋଷି ଜଗତ୍ ଉଦ୍ଧାର ଏ ଭ ଅଷ୍ଟମୀ ହୋଇବ । ସେ ତ ତତ୍ତ୍ଵ ଭୋଗର ଦେଖି ଆଦ୍ୟ ସେପାଁଇଁ ଶକ୍ତି ସ୍ଵରୂପ ଓ ପ୍ରକୃତିରୂପ ହେବ । ସ୍ନେହରେ ଜୀବନରୁ ଅଧିକ । ସକଳ ଭାଗିବା ପାଇଁ ଓ ମାତୃକାର ।୧୫।

୧୩—ସେ ଜଗତର ଅଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡ ଆଦି ସବୁ ତତ୍ତ୍ଵ ଦେବେ ନାହିଁ ବସ୍ତୁଠାରୁ କଠିନ ଅଟେ । ତା ଓ ହୋଇଥିବେ ଏ ପୃଥିବୀ ସ୍ଥିତର ଉଦୟ ସହିତ ସବୁକୁ ସମ୍ଭବ କରନ୍ତି ? ବୃଦ୍ଧିବାର ଭୂଲ ବୁଝିବାର ସ୍ଥୂଳ ଶୋଭାରୁ ଏହା ହୋଇଥିବାର ଅନୁମାନ । ଅନ୍ୟ ଭୂମି ସବୁ ବୁଝିବାର ସ୍ପର୍ଶ ଉଚ୍ଚାରଣୀୟ ଅଟନ୍ତି

୧୪—ସ୍ଵର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଓ ପାତାଳ ଏ ତିନିପୁରର ସେବକ ମୋହିତ ଦେବ ଲୋକ ଏ ଜଗତର ଉଦ୍ଧାରରେ ଅନେକ ଦେଖା ଯାଉଛି । ଏ ସଦା ସ୍ଥିର ସ୍ଵର୍ଗ ଥାଇଲେ । ସେହି ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଗୋପ ଗୋପୀଙ୍କର ସେବାର ପାଦର ଅଙ୍କୁ ସେ ସତ୍ୟ ଏହି ଉଦ୍ଧାର ପ୍ରକାଶ କରି ସେବାରେ ହେବ ଦୂର ସ୍ଥାନରୁ ଡାକି ଆଣିଲେ । ସେ ଜଗତର ନିର୍ମଳ ସବୁ ଦେବତାଙ୍କ ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଧାରଣରେ ଲାଗିଥିବା ହେବ ।

୧୫—ସେ ଜଗତର ପିତା ମାତାଙ୍କ, ଜନକ ଜନନୀ, ଏହା ଅଷ୍ଟମୀ ତଥା ପୂର୍ଣ୍ଣ । ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କୁ ଜଗତ ବୁଝାଇଥାଏ । ସେ ଜଗତର ସମ୍ଭବ ଦେଖରେ ସ୍ନେହୀ ଦୟା ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ଜଣାଯାଇ ଅଛି । ପିତାରୁ ଜନନୀର ଜୀବନରେ ସ୍ନେହରୁ ତାହା ସହିତ ନିର୍ଭର ହେବ । ସହି ସେଥିରୁ ଅନୁ ସେବା ଜଣାଯିବ ହେବ । ସୁଭଦ୍ରା, ସେ ସେବା ସ୍ନେହରେ ସନ୍ତାନ ଏବଂ ଜନନୀରେ ଦେବ ସହିତ ଶୁଦ୍ଧିର ପ୍ରକୃତିରେ ଅଛି ବୁଝିବ ।

ସାର୍ବଭୌମ ଅଧିକାର ସୁବାହୁଙ୍କ ଦେବା ଶାଳାର କୁଚ ଆବରଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲା କରେ। ଯୋଡ଼େ ଗଜମଣି ହେମମାଳୀ ବସ୍ତ୍ର ଏ ସ୍ତନମ ଭଞ୍ଜନ ହୋଇ ଲହରି ହୁଏ ମନରେ। ସଙ୍ଗମ ନ ଥାଇ ଶିଶୁରେ। ସନ୍ନାହନ ହୁଏ ଏକେ ଭାଳ ସୁଗନ୍ଧ ।୫୫।

ସଖି ମଧୁଭୋଗ ଲୁବେ ଉତ୍ତମ ଲବଣ ଭରେ ଲୁଣିବାକୁ ମନ୍ଦ ଶାରଦନ୍ଦୁରେ ଚନ୍ଦ୍ରା। ସରଲାଙ୍ଗୀ ନ ତାବା ଏମନ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ଦେବା ସନ୍ଧ୍ୟେବେ ମାଧବଙ୍କୁ ନ ଶୋଭିବାଳ ସଭା। ସଖୀଗଣ ଦେଖୁ ନ ଜାଣ। ସୁବୁଦ୍ଧ ଏସ୍ନେହ ସେ ସମାନ ଭୂଷଣ ।୫୬।

ସମାଗନ୍ଥରେ ଅଙ୍ଗେ ସୁବାସ ଲବଣ ହୋଇ ସ୍ତନପଞ୍ଚମାରେ ଅଙ୍କ ବନ୍ଧୁର ଉଣା। ସୁର ଗମନ୍ତ ଚକୁର ଅଙ୍କ ଲୁଣ ମୁ ଗ୍ର ଶିର ବସ୍ତ୍ର ବଳବାକୁ ମାଧବର ଦର୍ଶାଇଣ। ସୁନ୍ଦରକ ହୋଇ ନ ସ୍ନେହ। ସର୍ବିଶାରେ ଭୂଷଣରୁ ଗ୍ରାହ୍ୟ ହୋଇଲା ।୫୭।

୫୫—ସୁବାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାର୍ବଭୌମ ଅଧିକାରିଣୀ ବା ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହେବାକୁ ଉଚିତ୍ କୁଚ ଲୁଚକୁଚରେ ଗ୍ରହଣରେ ଲଗିଛୁ। ସାର୍ବଭୌମର ଜେମ-ସବୁ ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ହୋଇ ଉଠିଥିବାରୁ ତାହା ନୂତନ ସ୍ତନଶ ମଣ୍ଡଳ ମନେହୁଏ। ଶିଶୁ ସମସ୍ତ ଭ ସବୁଜାଳରେ ନ ଥାଏ, ଶାଳାସ୍ନେହରେ ତାହା ସମ୍ଭୋଗ ହୋଇଥାଏ।

୫୬—ସେ କନ୍ୟାର ଭିତରେ ଦର୍ଶ ମଧୁଲୁବ୍ଧାବକୁ ଭଳି ମହାଦେବଙ୍କୁ ଭଳି ଭଞ୍ଜନ ଭାଳ ହୁଅନ୍ତ ଲୁଚରେ ଲୁଣନ୍ତ କି? ଲୋମସ୍ତୁତକ ମଧୁମାନ୍ଧ ସବୁକ ହେବେଳ ଅଥବା ଲବଣ ଲୁଣୀ ଜନ୍ମଭଣ ଭିତରେ ଶିଶୁଣୀ ଗଲା ମାଧବ କି? କିନ୍ତୁ, ସାର ଓ ଦେଖ ସଖୀଙ୍କୁ ଦେଖ ଦେଖ ସନ୍ଧ୍ୟାର ହୋଇ ଗଲାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସୁଣା ନ ଥିବାରୁ ତାହା ଠିକ୍ ହୁଏ ନାହିଁ।

୫୭—ଚକୁର ଅଥବା ଏ କନ୍ୟାକୁ ସଜାଉଥିବା ବେଳେ ତାହାର ମାଧବର ବା ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗକୁ ଦର୍ଶାଣ କରି ନ ଥିଲେ। ସୁବା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ନେହର ଲୁଣରେ ଗଢ଼ି ଲବଣ ମଧୁର ଓ ଶୁଦ୍ଧ କରିବା ସମାରେ ଦର୍ଶାଣ କଲେ। ସବରେ ନ ଶାବରେ ସୁବା ଥିଲ, ଏ କନ୍ୟାକୁ ସର୍ବଦା ଦେଖିବାରେ ଲୋକ ଶାଳିଥିବା ଅଧର ରଚ ହୋଇଲ।

ସିଂହ ହୋଇ ଶତ୍ରୁଙ୍କର କୁଳଗଣର ଜୋଗକାଏ କର୍ମୀଣ ପ୍ରାଣେ ଅନୁରାଗୀ ସୁଲଗ୍ନ । ଅବଲ ବଳଲ ଶକ୍ତିରନ ସିଂହରକୁ ଶୀଘ୍ର ହେଲେ ଏହେ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ଅଜ ଚେନେ ; ସମ୍ମାନର ପ୍ରେମ ହୃଦରେ । ସକଳିତ ଅଶ୍ରୁ ଚକ୍ଷୁରୁ ବହୁଛେ ୩୭।

ସୁଦେଷ୍ଣ ଏକ ଶିବଳୀ ବିଶେଷ ମୋହନ ଆଣେ ହୋଇ ଦେଖାଇଲୁ ଏହେ ଶାହୁଲେ କୁହେ । ଏଣୁ ରୋଷି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଅଣ୍ଡ ପାଦ ମୋହନାକୁ ଶବ ଜଣା ହୋଇ ଜାକୁ ଜୋଡ଼ାଇ ଗଲେ । ହେତ ଜନ୍ମ ସମଜନ । ସାକ୍ଷିଣୀ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଅତ ଜୋଡ଼ନ ।୩୮।

କୁଳନ୍ୟା ରା ପ୍ରଶ୍ନର ପରନୃତ୍ତ ସ୍ୱଭାବ କରନ୍ତୁ ଉର୍ଣାଳ ଏ ଅ ଅଶ୍ରୁଣୀ ଚୋଲେ । ରଥ ର ରଙ୍ଗନ ହୋଇଲ କେଶୀ ଶୋକ ସ୍ୱୋପାର୍ଜ ଶେଷୁ କୁମାରେ କ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ସ୍ୱେ । ଗୁଣରେ ଅୋଲକୁ ଆରେ । ସକଳ ଜାତିକା-ଗାର୍ଦ୍ଧି କ ମାନଗାଣ ।୩୯।

୩୭—ହେ କନ୍ୟାରୁ ଅଶ ସିଂହ ଅଶ ଶର ଶତ୍ରୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମାକୁ କଠିନ ଅଟେ । ଯା ର ହୋଇଥିଲେ ଏ ପୃଥିବୀ ଗ୍ରହଣ ଉଦୟ ସମୂଳ ସକଳୁ ସମ୍ପନ୍ନ କରନ୍ତି ? ବୃନ୍ଦାବନ ତୃଣ କୃଷ୍ଣାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭାକୁ ଏହା ହୋଇଥିବାରୁ ଅନୁମାନ । ଅଣ୍ଡୁ କୃଷ୍ଣ ଶରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ଅନୁଭବ

୩୮—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ମଣି ଓ ଶ୍ରୀରାମ ଏ ଜନ୍ମପ୍ରଭ ଲୋକଙ୍କ ମୋହିତ କରନ୍ତ ହୋଇ ଏ କନ୍ୟାର ଅଙ୍ଗରେ ଏକବୋଟି ରେଖା ଅଛୁଇ । ଏ କଥା ସୁର ଦୃଷ୍ଟେ ଶାହୁଲେ । କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ମୋହ ଲାଗିବାରୁ ; ସର୍ବତ୍ର ସାକାର ଅଣ୍ଡ, ସେ କନ୍ୟା ଏଣୁ କଥାକୁ କହାଣୀ ରୂପ ବିଚାର ସେ ତୁଲ ଗୁଣକୁ ଭାବି ସ୍ତମ୍ଭାଇଲ । ଏହି କନ୍ୟାର ଲଳିତ ସେ ଦେଖିବାକୁ ସେ ଯୌବନଶୀ ଧନରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଟେ ।

୩୯—ଏହି କନ୍ୟାର ପିଠି ଜାଲାଲେ, ସ୍ତନ, ତନ୍ତୁଲି, ପାଦ ଅଶ୍ରୁଣୀ କର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ପିଠିକ ଓ ହେଉ ଚନ୍ଦନ କୃଷାଗଏ । ଏହ କନ୍ୟାର ସ୍ତନର ଜୋଲରେ କେଶୀ ଏଣା ହୋଇଥିବାକୁ ଭାଷା କରାଯାଇ ଅଟେ । ପିଠିରେ କେଶୀକୁ ଜୋଡ଼ାଇ ଗ୍ରହାନ୍ତ ଜାଣ ଭରି ର ରମଣୀୟ ଏହେ । [illegible] ହେଉଛୁ ବହୁ ତନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ସହେ । ମୁଖପଦ୍ମ, ତଥ ଚନ୍ଦ୍ର [illegible] ଉତ୍ତମ ଏବଂ ଭଣ୍ଡାର ଏକତ ସମୟ ଶ୍ରୀଙ୍କରେ ପ୍ରଭ ପୁଷ୍ପଙ୍କ ଅଶ୍ରୁ ଭଜାଳ ।

ତ୍ରିବଳୀଯୁତ କୁକ୍ଷୀ ଉଦର ପରେ ଦେ ରଖିଛୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁରସ ପ୍ରମାଣ ଆଣି ଉଦରା ରହି । ସାରମାତ୍ର ନ ମିଳଇ ସେ ସମ ଶୋଭାରେ କାନ୍ତି କଣ୍ଠଗୁଣ ରୋମ ଶ୍ରେଣୀ ଦଣ୍ଡନ୍ତି ଅଛି । ସିଂହ କଟୀ ଯା ଜନ୍ମିଚ । ସେ ଅଧୋ ଭାବରେ ସିଦ୍ଧ ହୋଇଲ ।୮୧।

ପାଦ୍ମ ଜାନୁଯୁଗ ଶୋଭ ଦେଲେ ଲକ୍ଷଣାନ୍ତା ରମ୍ଭା ଗ୍ରହଣ କଲେ ହୋଇଥିବେ ସେ ଜନ୍ମ । ଶୋଧିତ ବନଭାଗରେ ଗୁଲ୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥିକ ପଦାରେ ଦାନ୍ତ ଅନୁମାନେ ପ୍ରକାଶ ତୁଳନା ଧନ୍ୟ । ସଜ୍ଜନା ଏତେକ ଦେଲେ । ସୁମନ୍ତୁ ଏ ଦେହ ପଦନ୍ୟାସ ଜଗଣ ।୮୨।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅଣ ନୂପୁର ରତ୍ନଭରା ଅଳଙ୍କାର ସୁନ୍ଦର ସୁ ତ ସୁନ୍ଦରୀ ସଞ୍ଜିତ । ସ୍ପର୍ଶ ଦର୍ଶ ମଧ୍ୟ ଶ୍ଲୋକ ଦାଣ୍ଡ ଅଛ ସିଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଅନୁଭବ ଭାବ କହିଲ । ସେ ପଦରେ ଦନ୍ତ ଭୂଷ । ପରୁ ଏ କି ସୁଷ୍ଟୁ ଦେଖ ଗୁଣ ଜନକ ।୮୩।

---

୮୧ — ସେ ସୁରସ ପ୍ରମାଣ ସୁଭଦ୍ରା ଦୂଳ ଉଦର ରୂପକ ସକଳୁ ସାଣ ଭଗ୍ନ ଲଜ୍ଜାରେ ଜଳର ଗଭୀର ପାଶରେ ରଖିଛୁ । ସାଗର ବନ୍ଧ ବା ପ୍ରମାଣରେ ଦେଖିପାରେ ମିଳଇ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗଣ୍ଠି ସ୍ତନ ଆଳ ରୋମସନ୍ଧୁ ଦଣ୍ଡ ରହିଛୁ । ସିଂହ ଜନା ଜଳଶୀ ଜନ୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ବଣଜନ୍ମ ଯାହା ସାଧିବାକୁ ଲଜ୍ଜା କରିବ ତାହା କର୍ଣ୍ଣ ଭ ସିଦ୍ଧ ହେବ ।

୮୨ — ସେ ଜନ୍ମର ଜାନୁଯୁଗ ସମ ବା ଜଗତ୍ର ଅଛି । ରମ୍ଭା ବୃକ୍ଷ ରମ୍ଭା ରମ୍ଭା ଅନୁଭବ ସେ ଶୋଭାକୁ ସମାନ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସେ ଜନ୍ମାବସ୍ଥା ଧାରଣ କଲେ । ସେ ଜାନୁ ଶୋଧିତ ବନଭାଗର କର୍ଣ୍ଣଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇଛୁ । ତୌଣସି ଦଶାରେ ଯଦି ଶୋଧିତ ବନଭାଗର ତୁଳ ଆସନ୍ତା, ତେବେ ଏ ଜାନୁ ଅନୁରୂପେ ହୋଇ ଧନ୍ୟ ହୋଆନ୍ତା । ଏ ଉତ୍ତମ ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତା ସୁଭଦ୍ରା ଏତକ ସୁନ୍ଦରୀ ସନ ଜାନୁ ବହୁଥିବାରୁ ସୁମନ୍ତୁ ହୋଇଲଛୁ । ତେଣୁ ଏ ପୁଣ ଜାନୁ ସନରସ ଅର୍ଥାତ୍ ଗାତ୍ରରସ ଜନ୍ମାଇବ ।

୮୩ — ସେ ଜନ୍ମର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଅତ ଉତ୍ତମ ବର୍ଣ୍ଣରେ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ରତ୍ନ ଓ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ଅଳଙ୍କାର ସୁନ୍ଦରୀ ହୋଇଅଛୁ । ସୁନାର ଅଳଙ୍କାର ତା ଉପରେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷଣ ଓ ସ୍ୱଣ ଭୂଷାଭଳ । ସ୍ପର୍ଶ ଓ ଦର୍ଶନରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜନ୍ମର ଦେହ ସିଦ୍ଧ ହୋଇଛୁ । ବର୍ଣ୍ଣ ବା ରଚନ ତାହାରେ ସାମାନ୍ୟ ଗୁଣ ଉତ୍ତମ ଦେହକୁ ଭୂଷଣକୁ ଦେଇ ଗୁଣରେ ସର୍ବ ହେବ ହୋଇ ଜନ୍ମ ।

ଶ୍ରୀଗିରା ପାଇଁ ଠାକୁରମଣି ଗମନ ସ୍ୱରୂପ ଆଚରିତ ବଳ ହୋଇ ସତ୍ର ମଧ୍ୟରେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଦେଖିକି ମାସ ମାନରେ ସୁଖ ନ ଚେନ ସେ ହେତୁ ସନ୍ଧ୍ୟାମାନରେ ଲଭନ କଲେ । ପାର୍ଥିକ ଗମନ ଉଚିତ । ସର୍ବାଙ୍ଗଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଲଜ୍ଜା ପାଇଁ ।୭୩।

ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ସୁରଙ୍ଗ ସୁନାସା ବାଲେ ସୁରଙ୍ଗ ସୁଚକ୍ଷୁ ଅତି ସୁରଙ୍ଗ ସୁଭଦ୍ର ଭରେ । ସୁରଙ୍ଗ ଶିଖର ଭୂଷଣରେ ରଙ୍ଗ ବୃଷ୍ଟି ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବୃଷ୍ଟି ଲବଙ୍ଗ ମାଳ ଭର୍ତ୍ତା । ଏକ ସ୍ୱରରେ ଦେଉଥା । ସମସ୍ତ ଲୁଚାଉ ଲଜ୍ଜା ପାଇଁ ଲାଗୁଥ ।୭୪।

ଲଜ୍ଜାଧିକ ରେଣୁଗଂଧ ଭଗତରେ ଏ ସ୍ଥିତ ହେଲ ଯଦ୍ୟପିତରେ ଶ୍ରୀପଦ ସେଥିରୁ ଉଠନ । ସୁଧୀ ଏ ହୋଇ ଉଠନ ଏ ବଗାନ ଦେଖ ପୁଣ ମାନୁଷ ଲଙ୍କାରୁ ଦେଖିଠାରୁ ବର୍ତ୍ତିନ । ସୁମଣ ଶ୍ରୀ ସମ୍ପାଦୁକ । ସହାଯିକେ ଗାହା ନାମେ ତରେ ଗାଇକ ।୭୫।

୭୩—ସେ ଠାକୁର ଶିରୋମଣି ସୁଭଦ୍ରାର ସ୍ୱଳଦା ଗଲେ ଦେଖି ତାହା ଶୀଘ୍ର ପାଲେ ଅତି ଆତୁର ହୋଇ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସଂସ ଏ ଦୁଇଟି ଧୀରପଣରେ ଭୂମିକୁ ଗମନ କରିବା ପଳାଣେ ଅନୁକରଣ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ ମନ ଶିଖି ନ ପାଇ ମନରେ ଦୁଃଖିତ ହୋଇ ସନ୍ଧ୍ୟାମାନରେ ସ୍ନାନପସ ରହିଲେ ।

୭୪—ସେ କନ୍ୟାର ଅଙ୍ଗ ସୌରଭ ଦେଖି ସୁରଙ୍ଗ ପୁଷ୍ପମାଳ ନାନାରୁ ଭୂଷଣର ଦୁର୍ଲଭ ହେଲ । ଶିଖର ପୁଷ୍ପ ସେ କନ୍ୟାର ସ୍ତନରକୁ ଦେଖି ଲଜ୍ଜାଗଲ । ନାସାରେ ବଂଶପୁଷ୍ପର ଶିଖରେ । ପୁଣି ବନ୍ଧୁଜୀବକର ଅନୁରାଗ ପାଇଁ ରେଣ ପ୍ରକାଶ କଲେ । କେତକୀ ପୁଷ୍ପ କଣ୍ଟକଯୁକ୍ତ ହେଲ । ସେଣୁ ସେ କନ୍ୟାର ଅଙ୍ଗ ସୌରଭକୁ କାହା ସଙ୍ଗରେ ସମାନ କରିହେବ ନାହିଁ ।

୭୫—କର କଟ୍ଟଅଗ୍ର—ସାଗରଶଙ୍ଖ ପଦରେ ଏ ସ୍ଥଳ ସୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲ । ଏଥିରେ ଲୋକ ମତ ଅନୁସାରେ ସୁଭଦ୍ରାର ଅଙ୍ଗସୌରଭର କଥା କହୁଛ । ପଣ୍ଡିତ ମାନେ ଏ କଥାକୁ କୋଉ କୋଣ ଲେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ମାନସର ସ୍ୱଚ୍ଛ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖିବାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କର । ତାହାଙ୍କର ନାମ ପାର୍ଶ୍ୱଦ୍ୱାର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଆସ ମାନ ଧ୍ୱଂସ ହୁଏ, ସେହି ଶ୍ରୀବାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଧ୍ୟାନ କର ମୁଁ ଏହା ଲେଖିଲି ।

ସେ ଧୂର୍ତ୍ତଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ସୁଧାତଳ ଉପରେ ଲୟ ବାଳୀ ସୈନ୍ୟ ସାଜନ୍ତିବ ଦେଖନ୍ତ ଶଙ୍କ । ସକଳ ଭୂମଣ୍ଡଳର ଭୂମଣ୍ଡଳ ସାଗରର ଭୂବଳୟ ଦାନ ଭୂବଳୟ ସୁଧର । ସୁଦାତୃତ୍ୱ ସୁଦାତୃପଦ । ସେହିପ ସର୍ବଦାରେ ସେ ଭକ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଜୁନ ।୩୭।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ସୁଭଦ୍ରାର ବଳଭଦ୍ର ଯାଗ ଉତ୍ସବ ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ବଳରାମଙ୍କ ସମ୍ମୁଖ

ରାଗ — କଲ୍ୟାଣ ଆହାରୀ

—ଦ୍ରୁପଦ ଛନ୍ଦ—

ସୁଧର୍ମା ସଭାରେ ବସି ସୁର ମୁନି ବନ୍ଦନେ ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ,
ଆକୃତି ଏମନ୍ତ ଭାଷ ସମରଥ ମନୋରଥ ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ।
ପାରସ୍ୱ, ନେତ୍ର ଦେଖେ ସର୍ବ ପ୍ରାଣୀ ।
ସଭାଜନ ସର୍ବେ ପ୍ରଭାଟି ଚଉଦହ ଭୁବନ ଏମା ବଦନ୍ତି ।୧।

୩୭—ଯେଉଁ ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ମାନଙ୍କ ଅବତାରଧାରଣ ଉଲ୍ଲଂଘନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତ-ମାନଙ୍କୁ ନାଶ କରନ୍ତି । ସେ ଜନ ପ୍ରିୟା ସୀତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସେ ବାଳି ନାମକ ବାନର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ସଂହାର କରିଥିଲେ । ଅତଏବ ମୂଳରୁ ସେ ପ୍ରିୟ ଏବଂ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରିୟ ପ୍ରାଣ ଦେଖାଇବାର ଅଟନ୍ତି । ତାହାର ପୂର୍ବରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅବତାରରେ କଂସର ଭୂବନେଶ୍ୱ ନାମକ ବସ୍ତ୍ରୀକ ନାଶ-କରିଥିଲେ ଓ ସେ ସଂହାରକ ଗୁଣ ବର୍ଷ ଏଣିକି ଅଟନ୍ତି । ସେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୁଦାମ ନାମକ ବାସରର ପ୍ରାଣନାଶ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଅନେକ ସୁଦାତୃଧାରୀ ଅର୍ଜୁନ ସଜ୍ଜନ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ସର୍ବଦା ଭକ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତ ତାଙ୍କର ସେବା କାମନା କରନ୍ତି ।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

୧ — ଏକଦିନେ ନାରଦ ମହର୍ଷି ସୁଧର୍ମାସଭାରେ ବସି ଦେବତାମାନଙ୍କୁ କହିଲେ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦ ଭବନ ଭସ୍ମ କରିବା ସମରେ ଭାବନା କରି ଗୋଟିଏ କନ୍ୟାରୂପୀ ରତ୍ନ ଯାଚ କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସେ କନ୍ୟାର ନୟନ ସାରସ୍ୱ ଦେଖି ନାନାପ୍ରକାର ଭକ୍ତ କରନ୍ତି । କିଏରେ ଏଣିକି ସୁବାକ୍ୟ ସେ ସବୁ ଦେଖି ଚତୁର୍ଦ୍ଦ ଚତୁର୍ଦ୍ଦ ବୋଲି ଭାବୁଛି ।

ବର୍ମିରେ ଉଜ୍ଜଳ ଅଙ୍ଗଳ ପ୍ରକାଶ ଶଙ୍କର ଭ୍ରମର ସ୍ଥଳର
ଉଦର ଭ୍ରମର କରଣ ଲଗ୍ନ ଲାଗର ସୁର ଉଦ୍ଧାର ।
ସକ୍ରିତ, ଅର୍ଦ୍ଧ ରଥର ଭଗ୍ନାଗ୍ର ।
ଦ୍ଵୀଜ ରତ୍ନମଣ୍ଡଳରେ ରୁଚିର ମର୍ଦ୍ଦ ମଚଳୁଚେରଳ ।୨।

ପ୍ରଦୋଷକାଳର ସଂଗତ ଯୋଷ ଦଶେ ରଥବାନ୍ତୁ ବଂଶ ଯୋଗନ୍ତି,
ଭର୍ତ୍ତିଶ ଭୂମି ଭଗ୍ନ ଚାହିଁବା ରେଖ ଯେ ବସ୍ତ୍ରୁଭ ସୃଷ୍ଟି ।
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଭଣ ଶ୍ରୀ ଏହେ ବନ୍ଧୁ ।
ସୁଚନାର ଦସ୍ତୁର ଗତନ୍ତ ଏକାକୀ ଯୋଗ ହୋଇଛି ।୩।

ସିନ୍ଦୁରଶାଢ଼ୀ ବ୍ୟାକୁଳମ ପିଧାଇଲେ ସୁନ୍ଦର ଶରଣ୍ଣ ମନୋହର,
ଶ୍ରୀଲେଖା ଧାର ଉଠାଲୁଛ ମଣ ସମ୍ଭୁ ହୋଇଛି ଗର୍ଭିର ।
ଶୋଷ ତ, ଅଳଙ୍କାରେ ଯେଣୁ ହୋଇଛି ।
ସ୍ତନମାଳେ ଯେଣୁ ମଣ୍ଡିତ କୁଣ୍ଡଳ ରଣ ସୁଣ ଅଛି ।୪।

୨—ଏ ଭଳୀର ଲୁଣ୍ଠାବାଣ ଗଗନରେ ଶୁଣ ଯେ ରଥ ଶୋଭା ସଙ୍ଗ ଦେଖାଯାଉଛି । ମୂର୍ତ୍ତିର ରେଖ ରଙ୍ଗ, ଅଙ୍କିତ ହୋଇଥିବା ବୃତ ଚକ୍ର, କଳସ ଓ ମୁଖ ଏ ତୃତୀୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଉଭୟ ସିଂହାସନ ହୋଇଛି । ଆଲୋକ ତଳ ଏବଂ ମଣ୍ଡଳ ଶ୍ରୀ ଥିବାରୁ ତାହା ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖିଥିବା ପରି ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି ।

୩—ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ରଥ ବଂଶଦେଶରେ ଉଠୁଥିବାରୁ ତାହା ରେଖାର ଶୁଭର ଶୋଭାଯାର ଦଶେ । ଏ ଭଳୀର ଚାହିଁବା ବର୍ଣ୍ଣ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନାନାରଙ୍ଗ ଆକାଶ ଦେଖାଇ ବସ୍ତ୍ରଙ୍କ ରଥ ସଙ୍ଗ ସୁଚକ ହୋଇଛି । ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ଶର ଶରତ ଦେଖାଇ ତାହା ଏକାକୀ ପୃଷ୍ଠ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ରଥର ଉପରେ ରହିଛି ।

୪—ଏହି ଭଳୀ ସିନ୍ଦୁର ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଥିବାରୁ ବ୍ୟାକୁଳମ ଉଦୟ ନିଜ ଭୂଷ ରହିଛି, ଯେଣୁ ଯେ ସିନ୍ଦୁର, ଚୁଡ଼ି ଶରଣ୍ଣ ସବୁ ସୁଚକ ଥିବାରୁ ତାହା ଶୀଳର ଉପସ୍ଥିତ ହେଉଛି । ବହୁ ଅଳଙ୍କାରରୂପ ଓ ଲଜ୍ଜାଯୋଗ ହେତୁ ଏବଂ ସ୍ତନମଣ୍ଡିତ ହୋଇ କୁଣ୍ଡଳ ରଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି ।

ସାରସାରମାନ ଉପମା ସଂସାରୁ ବର ଦିନ କଲ୍ପନା ତାର,
ଅଙ୍ଗଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ସର୍ବ ଉପର ଶିଖା ଏଣୁ କହୁଛୁ ଅତୀବର ।
ସୁର ହେ, ପ୍ରଶଂସା କଲେ ଏହା ଶୁଣି ।
ସୁନ୍ଦର ସଂସାରେ ଯେତୁ ଉତ୍ତମବର୍ତ୍ତୀ ତାହାକୁ ସେ ଯୋଗ୍ୟ ତରୁଣୀ ।୫

—ଧୂମ୍ରାର୍ଥ—

ସୁସ୍ୱର ସାର ଗିରିଶଙ୍କ ସେ ମାନ ଶ୍ରବଣରେ ଶୋଭା କରୁଲେ,
ଶୀମନ୍ତେ ତନ ଉପରନ୍ତି କର୍ମିକ ଉନନ୍ତ ଉମ୍ଭୁ ଅବଲେ ।
ଶଚୀ ହେ, ତାହାନ୍ତୁ ଏହା ଶୁଣିଣ ।
ସୁକଲ୍ୟାଣ ଭଲେ ବହୁଥି ସନ୍ତୋଷେ ଦେବେ ଦେବି ଭବ ତୋଷଣ ।୬

—ଏଷ୍ଟ ଭୂଷଣ—

ସହସ୍ରବେ ପାଇଁ ପ୍ରବଳ କହୁଲେ ମଲ୍ଲିକାର ହେମାମଣ୍ଡପ,
ସୁରଙ୍ଗବଜ୍ର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେ ତାଳକ ଉଣାବଳୀରେ ବ ମାଧୁରୀ ।
ଶମ୍ଭୁନ ଭର୍ତ୍ତି ପୃଷ୍ଠି ପୁଲ ଏନେଭ ।
ସବେବସ୍ତ ଚମ୍ପା କୁମୁଦ ଖାଇଲୀ ଜଣାଳୀ ଶିରସ ଅଶୋକ ।୭

୫—ସଂସାର ମଧ୍ୟରୁ ସାର ଉତ୍ତମମାନେ ସେ କନ୍ୟାଠାରେ ଲକ୍ଷିତ ହେଲେ । ସେ କନ୍ୟାର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପର ଉପମା ବହୁଛି । ଏ କଥା ଶୁଣି ଦେବତାମାନେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଯେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବ, ସେ କନ୍ୟା ଏହା ତାହାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ।

୬—ସ୍ୱସ୍ତିର ସାହାଙ୍କର ଉପମାନସ୍ ସେ କିବ ଏପରି ଶୁଣି ଭାସୁଥିଲେ । ମସ୍ତକ ତାଳ ତଳ ହୋଇଥିବାରୁ ମୁଖ ଓ ଉମ୍ଭୁ ଉସ୍ୱରେ ଅବଲେ । ଉନ୍ତୁ ମୁଖରୁ ଶଚୀ ଏକଥା ଶୁଣି ଭସ୍ ଓ ସନ୍ତୋଷରେ ସେ କନ୍ୟା ଏଣୁ ଏକ ହେଉ ବୋଲି କଲ୍ୟାଣ କାମନା କଲେ ।

୭ – ସମସ୍ତଙ୍କ ସ୍ୱରକୁ ସାଇ ଉବଳ କହୁଲେ, ପୃଥିବୀରେ ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଲତା ହେଉ ହୋଇଛି । ସେ ଲତାର ତଳେ ଅଣ ସୁରକ୍ଷଣ୍ୟ । ସେ ସ୍ଥଳକାରେ ଚଳେ, ଉଷସ୍ତୁଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱଳାରୁ ସେ କ ସୁନ୍ଦର ଉଣ୍ଣୁଛି । ସବୁବେଳେ ସୁଲଭରେ ସେ ଉଦୟଶ୍ରୀ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ସେ ଲତାରେ ଭବୁ, ଚମ୍ପା, ଭର୍ଜ, ଖାଇଲୀ, କଦଳୀ, ଶିରସ ଓ ଅଶୋକ ଏତେ ଜାତର ପୁଲ ଫୁଟିଛି । ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ—ମୁଖ ଉବୁ, ତେତବର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପାଫୁଲ, ତାଙ୍କ ଭଲଫୁଲ, ଜାନ ଖାଇଲୀ, ଓଷ୍ଠ ଜଣାଳୀ, ହୋମଳତାରେ ଶିରସ ଓ ଅଙ୍ଗୁଳ ଅଶୋକ କଢ଼ୀ ପରି ହୋଇଛି ।

ପୁଷ୍ପ ଜାଗରଣ

ସରସ ଆମ୍ର ଜାମ୍ବୁ ବର ଦ୍ରାକ୍ଷା ଖର୍ଜ୍ଜୁରୀ ନାରଙ୍ଗ ନାରିକେଳ,
କଦଳୀ ଅଞ୍ଜିର ଡାଳିମ୍ବ ସପୁରି ଶୁଆ ଲେମ୍ବୁ ଆଦି ଫଳ
ସୁରସେ, ଏମା ଅଛନ୍ତି ଭରା ଏଥି
ରସନ ଲାଗ ଦେଇ ସୁଖ ଜନକ ସଦାକାଳ ଅଛି ଏଥି ଲାଗି ।୮।

ଅମ୍ଳ ରସ ଯେ ସେ ସ୍ୱଦୋଷର ଗୁଣ ସମ୍ପାଦନ ଗୁଣବହିଲ,
ଚମ୍ପକ ଯୁଥି ବୃନ୍ତ ଜାଇ କେତକୀ ମଲ୍ଲୀ ଦେଖିବାର ଅଛିଟଇ ।
ସୁଗନ୍ଧ ଶତ ପଦ୍ମ ଲୁଗ୍ଧ ଭ୍ରମର ।
ସାରସିକ ଆସିଲା ଭ୍ରମରମାନଙ୍କୁ ପୁଣ ପୁଣ ସେ ଉଡୁଥିଲେ ।୯।

ସମସ୍ତ ଫୁଲ ଦେଖିବାର ଦଶିଣ ଧରିଲେ ଭାବ ଚୂଳିକଣେ,
ମାଳତୀ ଧର ଜାଣ ଉଦ୍ୟାନକୁ ପ୍ରଶଂସା କଲ ଏଥେନ୍ତାହେଲ ।
ସୁଗନ୍ଧ, ଭାସା ଉଡୁଥାଇ ବନେ ।
ସକଳ ଜନ ପୁଷ୍ପ ଗିରିକୁଞ୍ଜକୁ ଯୋଗୀଙ୍କ ଦେଖ ଗଲା ।୧୦।

୮— ଫୁଲି ଯେ କରାଇଲ ଆମ୍ବ, ଜାମ୍ବୁ, ବଦ୍ରି ଖର୍ଜୁର, ଦ୍ରାକ୍ଷା, ଲଭ, ନାରଙ୍ଗ ଓ ନାରିକେଳ ଆଦି ଫଳ ରହିଅଛି । କଦଳୀ, ଅଞ୍ଜିରଗଛ, ଡାଳିମ୍ବ, ସପୁରି, ଶୁଆ, ଲେମ୍ବୁ ଓ ଦାଶ ଆଦ ଅନେକ ଫଳିଛନ୍ତି ବାସ କରନ୍ତି । ଶୀତ ଲାଗ ଫୁଲ, ସାଧ ଲାଗ ଗଛ ଓ ଥାଇ ଲାଗ ଗାଛ ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ୟାନରେ ଥିବା ଏଥର ସୁନ୍ଦର ନାହିଁ ।

୯— ସେ ଉଦ୍ୟାନଟି ଏଥର ଉପରେ ଜଳ ସ୍ୱାଦଲ ଏହା ବହୁ ଶୋଭାପାଇ ଥା'ଥାରେ ସ୍ଥାନ ପାଉନ୍ତି । ଜା'ଣଣ ସୁଖ ସମସ୍ତ ଭାବ ଦେଖାଇ ଅଛିଲେଣି । ସେମାନେ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଏହିଭଳି ଧଳ ପାଖକୁ ହିଁର ଆସିଲେ ଦେଖନ୍ତେ କି ? ସୁଖ ସେମାନେ ଜାଣିଲେ, ସେ ଭଗବାନ୍ ଏହାକୁ ଏପରି ସୁନ୍ଦରୀ, ସ୍ଥିରଭାବ, ଅନ୍ୟ ଆସିବେ । ମା ତ'ର ଜାଣ ସୁନ୍ଦର ? ଜାଣିବାର ଭ୍ରମରମାନେ ସୁଗନ୍ଧପାନରେ ମତ୍ତ ହୋଇ ଉଡ଼ନ୍ତି ଗୁଞ୍ଜରି ।

୧୦— ସମୁଦ୍ରଜଳଙ୍କ ଉପରେ ବସି ଏ କଥା କହୁଥାନ୍ତି— ଫୁଲ ସମସ୍ତଙ୍କ ଏକାକାଳରେ ଦେଖି ଭାବନ୍ତି । ଅନେକବେଳେ ବନ୍ଧୁ ଓ ଅନୁଗତ ଲୋକ ପୁଷ୍ପର ଗିରିକୁଞ୍ଜକୁ ଆଗମନ କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଏଠାକୁ ଯୋଗୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଆସିଲେ ଏଠାରୁ ଫେରି ଯାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସୁଲଳିତ, ମଣିରେ ରମଣୀ ଅଳକା ଭଙ୍ଗୁର ହୋଇଲା ରମଣୀୟ,
ସୁରମଣିରେ କଜ୍ଜଳ ମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରଜ୍ୱଳନ୍ତି ଭ୍ରମୀୟ ।
ଯମ୍ଭଶ୍ରୀ, ଅଧର ପ୍ରବାଳକ ଜର୍ମାଣି ।
ସୁଧାକାସ ମୋହନରୁ ସ୍ଫୁରନ୍ତି ଭଟ୍‌ଯଶରେ ଯବସାଣି ।୧୧।
ଦୁକୁଳକର କଠୋର ସ୍ତନ ମାତ୍ର ଠକ କନ୍ଦ ଆଖି ରହଲେ,
ସେ ମଣିଶ୍ରେଣୀ ପଙ୍କଜ ଖଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡି ହୋଇ ସୁଖି ଉଦ୍ଧଲେ ।
ସେ ଚେଷ୍ଟା, ଜନକ ପୁଂଜକ ତାହାର ।
ସତତ ଦେଖ ମନ ଭର୍ତ୍ତି କରଇ ସେ ଜନର ଏଥିରେ ମଦର ।୧୨।
ଉନ୍ମାଦକଳ୍ପକ ଶୁଣି ସୁନ୍ଦର ଏ ଗଳରେ କହଲ ମାନରେ,
ହୃଦରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଭଙ୍ଗ ଭଣ୍ଡ ଉପ୍ତରେ ସମ୍ଭବ ଦେବାକୁ ଅସ୍ତ ବାସେ ।
ସେ କନ୍ୟା, ଉପାୟକ ଦମ୍ଭ ଅଧାଙ୍ଗ ।
ସାଧୁ ଜମ୍ପାଥ କଲେ ତାଙ୍କୁ ସୁତାର କରୁଥିବେ ଦେଖୁ ଦେବତା ।୧୩

୧୧—ସେ କନ୍ୟାର ମୁଣ୍ଡର ଅଳକା ଏବଂ ଅଗ୍ର ଭାଗର ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ କେଶ ସବୁ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି ପଡୁଥ ହୋଇଥିଲା ପରି ହୋଇଛି । ସ୍ଥଳରେ ନଗ, ମଣ୍ଡଳର ମଣିରେ ଜଡ଼ିତର ସୋନ ସବୁ ଓ ଭ୍ରୂଲତାଦ୍ୱୟ ହୋଇଛି ଏବଂ ସୋହାଗରେ ଓଷ୍ଠ ହୋଇଛି । ସୁଧାଧାରମାନ ଓ ମୋହନର ଉତ୍ପତ୍ତିର ହୋଇଥିବାରୁ ସେ କନ୍ୟାର ତାହାଙ୍କୁ ଅମୃତ କହୁଛି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ପଦ୍ମରାଗ ମଣିରେ ଦନ୍ତ ଓ ଓଷ୍ଠ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ।

୧୨—ଅତି ଦୃଢ଼ ସ୍ତନରେ କଠୋର ସ୍ତନୋପରେ ଅଣି ପ୍ରକଟିତରେ ରହିଛି । ସେ କନ୍ୟା ସବୁପ୍ରକାର ମଣିପ୍ରାୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଯୌବନ ରୂପକ ଖଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡି ହୋଇ ରହିନ ଅଛି । ତେଣୁ ତାହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଖଣ୍ଡ ତାହା ଦେଖି ସେଥିରେ ମନ ଓ ଦେହ ବଶୀଭୂତ ହେଉଛି, ପ୍ରେମ ଆସୁନାହିଁ । ଚେଷ୍ଟା ଜନକ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲା ମାତ୍ର ମନରେ ଓ ଆଖିରେ ସେ କନ୍ୟାର ଲୋଭରେ ରହୁଛି, ପାଉନାହିଁ ।

୧୩—ପ୍ରଣୟମାନେ ଏ ଜନ୍ମର କଥା ଶୁଣି ମନରେ ଭାବଲେ—ଅସ୍ମାନଙ୍କର ଦଶ ସମ୍ପଦର କହିବାକୁ ସବୁରେ ବଳ ରହାଇ ଅଛି । ଉତ୍ତମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମ ହୋଇନାହିଁ । ତଥାପି ସେ କନ୍ୟାକୁ ପ୍ରାପ୍ତିର ଲାଗି ଲାଭ କରୁଛୁ, ତନ୍ତ୍ର ତା ଧାଇଁ ସୁନ୍ଦରୀରତ୍ନ ନ ହେବାକୁ ଦେବତାମାନେ ଅଛି ତପ ତାଙ୍କୁ ସୁତାର କରୁଥିବେ ।

ସତ୍ୟବଳ ସୁତ ଉଭୟ ଚରଣ ଏରୂପେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରଭାଙ୍କୁ ଦେଖି
ଅତ୍ୟଦ୍ଭୁତ ଅଦ୍ଭୁତ ସୁନ୍ଦର ତ ସୁତ ଲକ୍ଷଣ କଣ୍ଠାଗରେ ନାହିଁ ।
ସମୁଦ୍ର, ମେଖଳା ମଣ୍ଡଳ ମଣ୍ଡିତ ।
ପୃଥିବୀ ଶୋଭାଙ୍କ ଘରେ ଉଦ୍ଧ ଉଦ୍ଧାର ଏମନ ଅଛି ଦେଖ ।୧୩

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରହିଲେ ଶର୍ଯ୍ୟାତି ଦେଖାକୁ ଚଳୁର ଚକ୍ରଭଞ୍ଜନ,
ସଭା ଭବନରେ ରହିବେ ମାନସୁଣ କଲ୍ପୁଥିବାକୁ ଅଦର୍ଶନ ।
ଦେବକନ୍ୟେ, କଷ୍ଟ ନାନ ଦେଲେ ଲୁହେର ।
ସମ୍ଭେକ ନୋହୁଁବ ସଂସାରେ କେ ଅଛି ବୁଝି ଲୋଭକୁ ତାହାର ।୧୪

ସୁନାକୁ ସୁନାକ ଲକ୍ଷ୍ମୀଠାରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଫୁଲକୁ ଫୁଲ ଭଳି ନାଲ,
ସମାପ୍ତ ନୋହିବ ଉଦରେ ଏମନ୍ତ ଅଛେ ଅଛି କନ୍ଥ ଅଦ୍ଭୁତ ।
ସମସ୍ତ, ତାହାକୁ ଦେଖି ଅଛୁ ଏବା ।
ସୁନାବାସୁଳ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିର ତଦ ଭାସିବାକୁ ନାହିଁ ତା ।୧୫

୧୪—ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କ ଅର୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଭୂତ ଏହି ଅର୍ଥାନ୍ତରାକୁ ଦେଇ ଦର୍ଶନ—ଏ ଅଦ୍ଭୁତ ସୁନ୍ଦର ରୂପ, ଭଗବାନ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ ତେଜୁଠାରେ ନାହିଁ ପୂର୍ବେ ନ ଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ନାହିଁ ବା ଭବିଷ୍ୟତରେ ନ ହେବ । ସେ କନ୍ୟା ସାଗରର ଚାରିକୂଳେ ଓ ପର୍ବତମଣ୍ଡିତ ହୋଇଛି । ପୃଥ୍ୱୀ ଓ ଦେବ୍ୟ ଲୋକରେ ସର୍ବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଡ଼ବା ଅଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର କଥା ଅଟେ ।

୧୫—ମନକୁ ଭାବେ ଶାନ୍ତାର ଚିତ ଦେଖାଇ ଅଛ ଭୂମି ନାହିଁ ତଥାପି ତାକୁ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରଖିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଦେଖିବା ଅନେକ ମାନସୁଣ ଭାବରେ ଲକ୍ଷଲେ । ସେ କନ୍ୟାର ଅପୂର୍ବ ଲୋଭକୁ ଦେଖି ଆଉ କେହି ଲୋଭର ନ ହେବେ ବୋଲି ସ୍ୱୟଂବରରେ ଭୂଚେର ଅଶ୍ୱ ମାନକୁ ଦେଲେ ।

୧୬—ସେ କନ୍ୟା ସୁନାକୁ ସୁନା, ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏବଂ ଫୁଲକୁ ଫୁଲ ଭାବ କରେ । ତାହାଠାରେ ଯେତେ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଅଛି ତାହା କହିବେ ସମ୍ଭବ ନାହିଁ । ତାକୁ ଏବା ଦେଖି ଭୂଷା ଅଟେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଉକ୍ତିକୁ ସେ ଏବା ସୁକନ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ଚକ୍ଷୁକୁ ଯା ଦେବତରେ କଟୀ ଉଦ୍ଧାବାକୁ ସେ କନ୍ୟା ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ।

ଘୃତର ଶିଖା ଚଳ ଏକ ଉଦରକୁ ଦେଖଣ ଦେଖଣ ହେଲେ ଚମତ୍କୃତ,
ସୁର ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଚନ୍ଦ୍ର ତେଣି ରଖେତ୍ର ରେଚକ୍ଷ ସଙ୍ଗ ନୃତ୍ୟ ଭୂଷଣ ।
ସାରଙ୍ଗେ, ଚନ୍ଦନ କର୍ପୂର ସଜ୍ଜାନ୍ତୁ ।
ସାରଙ୍ଗେ ଭଣୀଲ୍ଲ ଲାଗି ତତ୍କାଳ ନାଭି ଭଗାଣ୍ଡ ସଙ୍ଗେକରୁ ।୧୭।
ସାଜେତା ଶ୍ରୁତିମାନଙ୍କ ବନ୍ଦୀ ଶୋଷ ଯୋଗ ଶମଲ୍ଲ ସେ ଭାଳରେ,
ମେଘର ଭଳକୁ ଅନ୍ତର ଜୋଣ୍ଡର ଅଭ ପ୍ରଭାବ ବହିବାରେ ।
ଭୃଙ୍ଗନ୍, ଭଳେ ଶିବ ଶିବ ଭଜନ ।
ଅଙ୍ଗରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଶିଷ୍ୟମାନେ ପାଠ ଦୋହ୍ରାନ୍ତି ପ୍ରଥମ ।୧୮।

—ଭୂଷଣ—

ସଚେତନର ସଚେତନ ଭଣି ସେ ଚକ୍ଷୁକୁ କରେ ସହଜ ମନ,
ସ୍ୱଭାବୁ ମୃଣାଳ ଭଳର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭାବ ଦେଖଣ ଭକ୍ତମାନେ ।
ସ୍ୱଚ୍ଛ, ସୁଭଦ୍ରାବଦନ ମଧୁ ସ୍ପର୍ଶ ।
ଗୌରବ ଘଟ ଶରକୁ ଅପନନ୍ଦଣ୍ଡ ଭୂଷଣ ସ୍ୱରୂପ ।୧୯।

୧୭—ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଶିଷ୍ୟମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେର ପ୍ରକାଶ କରେ । ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ରେଖା ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୁଏ, ସେହିପରି ଭକ୍ତମାନେ ଏହା ଶୁଣି ଦ୍ରବୀଭୂତ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ତେଜ ଓ ମୁଣ୍ଡ ଏପରି ଶୋଭା ହେଲା ଯେ ଭକ୍ତ ଗୃହରେ ଯେପରି ଚନ୍ଦନ ଓ କର୍ପୂର ଆଦି ଲଗାଇ ଭୂଷଣର ସ୍ୱଭାବ ଲାଗିଥିଲେ । ତାହା ଭଜ ଦେବତାର ବାହନାର ମନ ଦେଖ କରିଥିଲେ । ସୁରଭି ବେଣୀ ଲାଗି ମସ୍ତକରେ ଏକ ଲଳିତ ଭଳ ତାହାକୁ ଦେଖ ବୋଲାଇଲେ । ଭକ୍ତ ଓ ଭକ୍ତ ଶୋଭାକୁ ଶଙ୍କା ଆସିବାରୁ ସେ ସବୁ ସେଥିରୁ ଦେଖ ବୋଲାଇଲେ ।

୧୮—ଶୁକ ଓ ସାରୀ ପ୍ରଭୃତି ପକ୍ଷୀ ଖେଳ ମଧ୍ୟରେ ରହିଲେ ଅନେକ ସୁନ୍ଦର ବେଦମନ୍ତ୍ର ସେଥିରୁ ଉଚ୍ଚାର କରେ । ଏହା ଦେଖି ଅତିଥି ବହିବାକୁ ତରଣୀକୁ ଦେଖ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଶୁଣି ଶିଷ୍ୟମାନେ ପାଠ ବୋଲିବାର ଭଳ ଆନନ୍ଦ ଜନ୍ମ ଶିଖାରୁ ବୋଲ ଭଜନର ଉଚ୍ଚାରଣ କରେ ।

୧୯—ଏହି ଚନ୍ଦ୍ର ଚମ୍ପା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ବୋଲି ଜାଣନ୍ତିରେ । ତାଙ୍କ ଆଦ୍ୟ ଦେହ ଚନ୍ଦନ, ଭଳର ଦେହ ସ୍ୱଚ୍ଛ, ସେହିରୁ ଲାଗି ଦେହ ଚେହେର, ମୁଖ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମଧୁସ୍ପର୍ଶ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ, ଚିବୁକ ଦନ୍ତ ଦେହ ଭୂଷଣ ଏବଂ ଭୂଷଣରୁ ବଢ଼ିଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ସଦୃଶ ହେଲା ।

ସୁଧାସିନ୍ଧୁ ଉତ୍ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ଓ ପଦ୍ମ ଶଙ୍ଖ ଜଳଜେ ଅମ୍ବୁଜ,
ସେହି ଅଜସ୍ର ଅମୃତ ତୀର୍ଥର ତନୁଜା ଅଧ ଶଙ୍ଖ
ସ୍ୱଗତ, ଅମୃତ ଦେଖ ଦେବ ନାଗ
ନୀରଜନ ନୋହୁଁଲେ ଖଣ୍ଡି ପ୍ରେମରସ ନ ଲଭନ୍ତେ ଆଉ ତ୍ରିଭୁବନ ।୨୦।

ସମରଭୂମି ଶତ୍ରୁଙ୍କ ସ୍ୱନାଦ୍ୟରେ ବାମ ଚପଳ ଦୋଳାଇଲେ,
ସ୍ୱକାର୍ଯ୍ୟ ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନିରେ ଯୋଗଲେ ଆସେ ଅଜିତ ଜର୍ମନରେ ।
ଆକ୍ଷେପ, ନୋହିବ ଅନ ଭ୍ରମସ୍ୱରେ ।
ଶାନ୍ତ ଭଣତେ ସୁବୁଦ୍ଧି ଭଗୀରଥ ଭଗେନ୍ଦ୍ରତ ଭଜାଇଲେ ।୨୧।

ଶୁଣିବାରେ ସର୍ବ ଏମନ୍ତ ଦେଖିଲେ ଓ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଗ୍ନୀ ଓ ଭାଇ,
ସୁଲକ୍ଷଣୀ କଳେବରଣୀ ଦେଖାଇ ସାକ୍ଷୀ ମନ୍ତ୍ରି ସମସ୍ତ ଧରଣୀ ।
ଜୟ ଜନନୀ, ଦ୍ୱାରକା ଶ୍ରୀ ଓ ବୋଲ ସ୍ତୁତି ।
ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ଭଣନ୍ତି କାର୍ତ୍ତି । ଏତେକ ଭାବାକୁ ପ୍ରଭାତ ଭଜନ ।୨୨।

୨୦—ଉତ୍ତପ୍ତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟରେ ଅମୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳସ, ସେଥିରେ ଅନ୍ତର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜନ୍ମ ଧାରଣ ଶୋଭାମୟ ହୋଇ ରହିଛି । ତାହାଙ୍କ ତମ୍ବୁଳ ରଙ୍ଗ ଏହା ଶିଳ୍ପୀ ବୋଲି କଥାଟା ଠିକ୍ ଭଲ ଅଛି । ପ୍ରେମରସ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ହେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଅନନ୍ତ ଶୋଭା ନ ହେଲେ ଅମୃତ ଏ ଜଗତ ସମସ୍ତ ଭଲ ହୁଏ ହେବ ? ସ୍ତୁତିମାନେ ଏହା କହୁ ଅଛି ।

୨୧—ଦର୍ପଣ ଭୂମି ପଟିଳ ସ୍ୱରର ଦୋଳାୟମାନରେ ସମସ୍ତ ସଭାର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଶତ୍ରୁ ସ୍ୱଜାମାନେ ଯେ ଅଜିତ ଜର୍ମନଙ୍କ ଚରଣମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଣାମ କରୁଥି ଭୂତ ହେଲେ । ଏହ ସୁବୁଦ୍ଧି ଭଗୀରଥ ସମୁଦ୍ର ଏ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶୋଭାରେ ଜଗତ ଭଜନ ହେଲେ ଅତା ଅନ୍ତିମର ଲକ୍ଷଣ ।

୨୨—ସେହ ଜନନୀର ଭୁଜ ଲକ୍ଷଣ ଶୁଣି ଦେବଗଣଙ୍କ ଏହି ଦେବମାନଙ୍କୁ, ଦେଖିଲେ ଦେଖିଲେ ତ'ର ଦ ବୃନ୍ଦାବନ, ବା ସାଥ ଦେଖ ପାଇଁ । ଏହ ଜଗଦ୍ଧାତ୍ରୀ ସୁଲକ୍ଷଣୀ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଭୋଗ ଓ ଭୂଷଣ ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଦେଖିଲେ । ସ୍ୱର୍ଗ ଅବନୀ ଧାରଣ କରି ସେ ଜନନୀ ଦ୍ୱାରକା ପୁରରେ ରହିଲେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ତାହା ଭଗ୍ନୀର ପ୍ରକାର ଭଜନା ଏହାକୁ ଜଗତ୍ର ସଦା ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି ।

—ଚମ୍ପୂ—

ଶ୍ରବଣ ଗୌରିକନ୍ତ ଯଥା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମନୋବାଞ୍ଛାରେ ସ୍ନେହବନ୍ତ,
ଯାଦବ କୁଳ ଭୂଷଣ ଶ୍ରୀବାରେ ପୁଷ୍ପକେ ଅନନ୍ତ ଘଟଣ ।
ଲଳିତ, ସୁମନବୃନ୍ଦ ଯେ କରନ୍ତି ।
ସୁବାସିତ ତପସ୍ୱୀ ଯା ବାସ୍ତ ଗାଲେ ଭେଟ ହୋଇବାର କମ୍ପି ୨୩
ସନ୍ନିଧେ ଯେ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଚଞ୍ଚଳ୍ପେ ମଣ୍ଡଳ ଭଉଠାରେ ସ୍ଥିତି,
ସମସ୍ତେ ଭଜନପୂଜା ଧର୍ମଶେଷ ଏକ ଭୂଷଣ ଯାର ଯଥ ।
ସୁଜନେ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସନ୍ନ‍ଶ ପୁତ ।
ସୁଭ ଅନନ୍ୟ ହୋଇ ଯାର ପ୍ରାଣଙ୍କ ଯଶଦୀପେ ନାହିଁ ଯତ । ୨୪
ଯକ୍ଷୀ ଯଉ ଗଉଁ ଶ୍ରବଣର ଧାମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତୃଭବେ,
ଦେବା ଯାର ସ୍ୱପ୍ନ ପୁର ଭକ୍ତର ଭାବରୂପ ଶାନ୍ତ ପ୍ରଥାରେ ।
ଦେ ଏବା, ଭଜନ ଗମାଗନ ଅଛି ଭଲ ।
ଗଞ୍ଜନ ଭଲର ମାନସ ଭଣଧର ଦେବଙ୍କ ଏହ ସୁଦର୍ଶନ । ୨୫

୨୩—ଭଗବାନ ଭୂଷଣେ, ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଏବା ଏ ଭଜନ ସଭରେ ସମାନ ହେବ । ସୁଜନଙ୍କୁ ଦେଖି ଦ୍ରୁପଦ୍; ଭକ୍ତ ଯେ ମନୋବାଞ୍ଛାର ପ୍ରେମରେ ସବଦା ସକାମ୍ପିତ । ମନ୍ତ୍ରୀ ସୁଜନ କଥା ଶୁଣି ମନବୋଧ କରେ । ସୁନ୍ଦର ଭୂପରେ ବସି ସବଦା ଭଜନ କରେ । ଦେବତାମାନେ ତାଙ୍କୁ ସେବା କରନ୍ତି, ଯନ୍ତ୍ର ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାର ପାଶରେ ତପସ୍ୱୀ ହୋଇଥାଏ ।

୨୪—ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଆସନେ ନୃତ୍ୟ କରେ, ଭକ୍ତ ଭଜନ ଭର ଶୁଣାଇବାକୁ ଭଜମାନଙ୍କୁ ଆଦର କର ରହିଥାଏ । ଭଗବାନରେ ସାଧାକୁ ଧର୍ମର ଭାଗ୍ୟ ଦେଖି ତା'ର ବୁଦ୍ଧି ଅତ କରାଇ, ତନୁ ଶୁଣିବାକୁ ଏବା ଭଲ । ସାଧୁ-ଦେହର ଯେ ଭ ବର୍ତ୍ତମାନ ନାହିଁ, ତା ଭଣା ସହତ। କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଧାରଣାରେ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସମାନରେ ନାହାନ୍ତି ।

୨୫—ସେ ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଭଲ ଗଣରେ ଯୋଦ୍ଧା, ମନ୍ଦିରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣର ଧାମ୍, ଆଉ ସେ ମୋର ମିତ୍ର, ସବୁ ତା'ର ପ୍ରଧାନ ସେନା, ଦେବତାଙ୍କ ଦର୍ଶ ଉଦ୍ଧରଣାର୍ଥ, ଭଗବାନ୍ ଭକ୍ତ ପୁତ୍ର, ସେବାରେ ନାମ ଶୋଭାପାଇ । ସେ ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଆମ୍ଭ ଭଗିନୀ ସୁଭଦ୍ରାର କମ୍ପିତ ଏତମାତ୍ର କରନ୍ତୁ ସେ ସୁଯୋଗ । ଭଗବାନ ମନମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କଲେ ।

କୁଟିଳହୃଦ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ଭକ୍ତ ବର୍ଷେ କୁଟସ୍ଥଙ୍କୁ ଜାଣିଲେ,
ଶତ୍ରୁହୃଦୟର ଭାବ ଭାବନା ଅଣାରେ ବେଳେ ବେଳେ ଦୂତ ଦେଖିଲେ
ସୁଭଦ୍ରା, ଉତ୍ତର କୋଣ୍ଡ଼ା ଆଦରେ
ଏହାପ୍ରାଣର ପଥ ଦେଇ ସେ ରମଣୀ ଗ୍ରାମର ବାଟକୁ ଗଲିଲେ ।୨୭।

ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବ ଗୁଣ ଗୋବର ଜଗନ୍ନାଥ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ଭ୍ରମ,
ପୁତ୍ରରତ୍ନ ଗ୍ରାମର ଜାନ ଗାନ ଗାନ ଅନନ୍ତ କୁଞ୍ଜର ସହରାଣି ।
ସନ୍ତୁ-, ଭକ୍ତ ଭର୍ତ୍ତାର ସହିତ ।
ସମସ୍ତ ଭାଗ୍ୟର ଅତ ଜନନୀ ଦେବ ଦର୍ଶନ ଉତ୍ସବ ।୨୮।

---

୨୭ – ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କ ବୈଷ୍ଣବର ବଳରାମଙ୍କ ମନର କଥାକୁ ଜାଣି ପାରିଲେ । ସୋଟିଏ ଅଶ୍ୱ କହିବା ଜନରେ ବାଲିଗ ସ୍ନେହ ଅନେକ ଦେଶକୁ ଦୂତବାସ ଆଣିକରି ଉଠାଇଲେ । ମନରେ ଭାବିଲେ ସୋଟିଏ ବୈତ୍ୟ ଗ୍ରାମରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବ ଅର୍ଜୁନକୁ ସେ ଦେଇ ଆସିବ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ତା ହସ୍ତରେ ସମର୍ପଣ କରିବା ।

୨୮ – ତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭାଗ ଏ ଗ୍ରାମକୁ ସମାରମ୍ଭ କରାଇବ ସୁସଜ୍ଜିତ ମହାସମ୍ଭ୍ରମ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରେ । ସେହି ସମ ଶର୍ମାଙ୍କର ଭର୍ତ୍ତା କୃଷ୍ଣ ଉତ୍ସବରେ, ଏଥର ପାହାର ସୁରଭି ଅଛି ସେହି ଜନନୀ, ଜନନ ସର୍ବଦିକର ସମସ୍ତ ଭାଗ୍ୟର ଏବଂ ସାହାଙ୍କ ଦେବ ଉତ୍ସବକୁ ଦେଖି, ସେହି ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମୋର ଆନନ୍ଦ ହେବତା ଅଛି ।

—×—

ଷଷ୍ଠମ ଛାନ୍ଦ

ରୈବତର ଚିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନା ଏବଂ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରକାନଗରକୁ ଆସିବାରେ ଦୂତ ପ୍ରେରଣ

ରାଗ—ସୁନଦେଶ

ସାମଗ୍ରୀ ନେଇଣ ଯାଆନ୍ତି ଜନ କହନ୍ତି ବାପ ।
ସମ୍ଭାରେ ରୈବତ ପର୍ବତେ ଯାଇଁ ହେବେ ଉତ୍ସବ ।୧।
ସମସ୍ତ ଲୋକ ଗଲେ ଆନନ୍ଦ ଚିତ୍ତ ହୋଇଣ ପୂର୍ଣ୍ଣି ।
ଯଦୁବୀର ବୃନ୍ଦ ଚଳିଲେ ଚଳନ୍ତି ବଳିଷ୍ଠ ମୂର୍ତ୍ତି ।୨।

ଏତେ ଅନେକଜନରେ ସ୍ତୁତି ଶୋଭା ଯାଉଛି ।
ସୁବୃନ୍ଦ କଠିନ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଶୋଭନ କରୁଛି ।୩।
ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମର୍କତମଣି ପ୍ରଭାରେ ଶୋଭେ ।
ସପ୍ତରଶ୍ମି ଦେହ କୋମଳ ଦୂର୍ବା ଭଳିକ ଲୋଭେ ।୪।

ଷଷ୍ଠମ ଛାନ୍ଦ

୧—ରୈବତ ପର୍ବତରେ ଯଷ୍ଟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବଳରାମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଉତ୍ତମ ସମୟରେ ଉତ୍ସାହରେ ଯାଇଁ ଉତ୍ସବ କଲେ ।

୨—ସେ ରୈବତ ପର୍ବତର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତ ଲୋକ ଏପରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ଯେ ତାହା କହିଲେ ସରେ ନାହିଁ । କବିସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ସେଥିରୁ କିଛି କହୁଅଛନ୍ତି ।

୩—ସେ ରୈବତ ପର୍ବତ ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି ଯେ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତମାନଙ୍କ ଜୀବନ ତୁଲ୍ୟ ହୋଇଅଛି । ଅତି ଉଚ୍ଚ, କଠିନ ଓ ଅଟଳ ଏ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ଧାରଣ କରିଅଛି ।

୪—ମରକତ ମଣି ପ୍ରଭୃତି ଯେ ପଦାର୍ଥ ବୃନ୍ଦକୁ ଜନ୍ମ କରୁଥିବାରୁ ଅଥବା ସବୁବେଳେ ସେ ପର୍ବତ ମରକତ ମଣିଯୁକ୍ତ ହେବାରୁ ଅତି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କର ରଶ୍ମିମାନେ ସେ ମର୍କତ ମଣିକୁ ଦୂବ ଘାସର ଶାଗୁଆ ଭାବରେ ଲୋଭଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସେ ପର୍ବତ ଉପରକୁ ଆସନ୍ତି ।

[illegible] ।
[illegible] ୫।
[illegible] ।
[illegible] ୬।
[illegible] ।
[illegible] ୭।
[illegible] ।
[illegible] ୮।
[illegible] ।
[illegible] ୯।
[illegible] ।
[illegible] ୧୦।

୫– [illegible] ।

୬ – [illegible] ।

୭—[illegible] ।

୮—[illegible] ।

୯– [illegible] ।

୧୦—[illegible]

ସିଂହ ଚର୍ମାବୃତ ଚାରୁ ମୋଢ଼ ରଚନ ମଣ୍ଡି ।
ଆରୂଢ଼ିଲ ପଦ୍ମ ଜଳଜ ସଦୃଶ ଶଙ୍ଖ ଖେଳ ।୧୧।
ସ୍ଥଳମାନରେ ଜଳ ଜଳଦ ଜଳଚୂର୍ଣ୍ଣ ଉଠନ୍ତ ।
ସମ୍ମୁଖେ ଅଳକ୍ତ ଲୁଗଲ ଜା ପୁଞ୍ଜ ତେଜସ୍ତ ।୧୨।
ସମ୍ମୁଖ ଶମନ୍ତ ଜାଳରେ ଶିରୀ ଶମାଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଶ୍ରୁବଦଳ ଉଦେଳାର ନଶ୍ରୁକ ଜନ୍ମ ଉଲ୍ଲେଖ ଦୋଳ ।୧୩।
ପୁଷ୍ପିତ ଶିଳାରେ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ର ଜଠି ଶମ୍ଭୁ ଅନେକ ।
ସ୍ୱାଗତେ ଆଗର ସେଉଟର ମାଡ଼ ଜଗନ୍ତ ପ୍ରେଣ୍ଟ ।୧୪।
ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶାଳ ଦୋଳ ଶିଖାକୁ ଜଦବ ଜର୍ଦ୍ଦମାନ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଜଳଜ ରଦବଡ଼ାଏ ଅସି ଜରନ୍ତି ସ୍ନାନ ।୧୫।
ଏସ ଜଳ ଅତଳ ଶତ୍ରୁାଳଅଛୁ ବର୍ଣ୍ଣ ସଳ ।
ପୁରେ ଶାଖ ମିଶ୍ର ହୋଇଛି ଯାହା ସଙ୍ଗେ ଅମୃତ ।୧୬।

୧୧—ସିଂହ ଚର୍ମାବୃତ ଜରିଥିବା ମାଶଳ ମୂର୍ତ୍ତିରୁ ସରଠାରେ ମୋହେଉଥିଲୁ ଅଛଥାଏ । ଶାଖଣ ଜଲୁବୋଳ ଗୋଷ୍ଠାଲମାନେ ଖାଣି ଏ ଶାଖ ତାଙ୍କୁ ଜରୁବୋଳ ଖଳରେ ଘୋଟେଇ ଦେଇ ରହନ୍ତି ।

୧୨—ଜଳା ଧାଶ ଉପରେ ସିଂହ ଲଦ୍ଧିଥିବାରୁ ତା ଜଳରୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ସବୁ ଅଛଥାଏ । ଜଚ୍ଚ ହୋଳ ତାହାକୁ ଏହାର ଲେଖେ ହୋଠାଏରେ ଲେଖକ ଜରନ୍ତି ଏବଂ ପୁଷ୍ପମାନେ ଲସ୍ତ୍ର ମଧଂଜଳ ତାହାକୁ ଦେଖିବେ ହୋଇ ଭୂଷନ୍ତି ।

୧୩—ମସ୍ତୁଖ ମିପ୍ରୁଷମାନେ ଜମାଳ ଖଳକୁ ଦେଖି ମେଘ ହୋଇ ମନ୍ତ୍ର ହୋଇ ସର୍ବଦା ନୃତ୍ୟ ଜରନ୍ତି । ଜମାଳ ଖଳକୁ ଦେଖି ପୁଣି ଦେଖ ହୋଇ ସୁଷ ଉଲ୍ଲେଖ ନିହାର ଉଚ୍ଚାର ଉଦେଶ୍ୟ ଅଛିରୁ ଲୁଛ ଉଠନ୍ତି ।

୧୪—ସେ ଉଦ୍ୟାନର ଖଳ ଲତାରେ ଜର୍ଣ୍ଣଥିବା ଖାଜଳମାନଙ୍କ ଲୁଗ ପୁଷ୍ପିତ ଶାଖାରେ ଦେଖା ଯାଉଥିବାରୁ ଅନେକ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରବାହମାନେ ତାଙ୍କୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ସେ ଶିଖ ଖଳରକୁ ଦେଇଁ ଆସନ୍ତି ।

୧୫—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଜଳଜ ନର୍ମଳ ଜୋଳ ଜଳ ବହୁଥିବାରୁ ପୂର୍ବେ ଭଗ ମଳାଉଥିବା ଶୁଦ୍ଧ ଦେବତାମାନେ ଅସି ସେଥିରେ ସ୍ନାନ କରନ୍ତି ।

୧୬—ସେ ଜଳ ଏତେ ନର୍ମଳ ସେ ତାକୁ ଦେଖି ଦର୍ପଣଠାରୁ ଲେଖକ ଅନେକକୁ ଉଲ୍ଲାସ ହେଉଛି । ସେ ଜଳର ସ୍ୱାଦ ଏପରି ସେ ତାକୁ ଅମୃତ ଖାଉଥିଲା ଭା ଜଳରେ ମିଶ୍ର ହୋଇଛି ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁ ଶୀତ ଗୁଣରେ ସବୁ ପ୍ରକାରେ ତାର ।
ସୁକୃତି ଉଦରେ କୁମୁଦ ସଦା ବନ୍ଧୁତା କର ।୧୭।
ମାନସ ରୋଷ ବଦଳନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମା ସଦନ ହଂସେ ।
ସରକୁନା ନ ଭଜନ୍ତି ନବ ମାନସକୁ ମାନସେ ।୧୮।
ଯେ ଦେଶେ ଅମୃତ ବୃଷ୍ଟି ଦେଖି ନିଜ ମୂଳ ।
ଧନଗବଞ୍ଚ ଏ ସ୍ଥାନେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନ ସୁଖ ବଜନ ।୧୯।
ଯେ ବସ୍ତ୍ର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଛି ଜାଣ ଜଡ଼ ଅଙ୍ଗନ ।
ସାନ୍ତ୍ୱନ୍ତ ଶୁ ଦେଖିଲେ ତାକୁ ନନ୍ଦନ ନାମ ।୨୦।
ସୁରପତି ସଖା ଅଶ୍ୱିନ ଖେଳକୁ ଯେ ବନ ।
ସୁମନ ସମ୍ଭବେ କରନ୍ତି ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ମନ ।୨୧।
ସୁପ୍ରଜାତ ବୃକ୍ଷ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଶତ ସହସ୍ର ଅଛି ।
ସକଳ ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭି ଶରୀର ଯେ ହୋଇଛି ।୨୨।

୧୭—ଶୀତଳ ଗୁଣରେ ଚନ୍ଦ୍ର ତାହାକୁ ଭାଗ ଦେଇ ସମରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶାଇଛି ।

୧୮—ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପୁରରେ ଥିବା ହଂସମାନେ ସେ ଜଳରେ ଖେଳି ସୁଖରେ ରହି ମାନସସରୋବରକୁ ସେ ଆଉ ମନରେ ଭଜନ୍ତି ନାହିଁ ।

୧୯—ଭାରତ ବର୍ଷ ଜଳ ଦ୍ୱୀପରେ ସବୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି ମନରେ ଭଜନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗପୁରରେ ଦେବତାମାନେ କଳବେଳ ଜମ୍ବୁ ଭୂମିରେ ସ୍ଥାନ ଅଛି ଆଉ ନେତ୍ର ନ ଥିବେ ।

୨୦—ସେହି ଦୈବତ ଗଙ୍ଗା ଜଳକୁ ସବୁଙ୍କ ଉତ୍ପତ୍ତି ଅନୁଭବ ହୋଇଛି । ଦେଶ ଭଜନ୍ତ ଯେ ବନକୁ ନନ୍ଦନବନ ବୋଲି ନାମକରଣ କରନ୍ତି ।

୨୧—ଅଶ୍ୱିନୀଙ୍କ କୁମାରମାନେ ଖେଳକୁ ସେ ବନ ଧାରଣ କରନ୍ତି । ଏହେ ସୁଲ ସେ ବନରେ ପୁଷ୍ପ ଯେ ସବୁବେଳେ ସେ ବନ ଫୁଟିବ ଅର ଶୋଭ ପାଉଛି ।

୨୨—ଏହି ବୃକ୍ଷରେ—ସନକ, ବୃକ୍ଷ ଓ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଆଦରେ ଅଛି ଦେଖିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି, ତାହାର ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ପୁଷ୍ପରେ ଓ ନାନାବ ପତ୍ରପର୍ଣ୍ଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ।

— [illegible] —

[illegible] ।
[illegible] ।[illegible]
[illegible] ।
[illegible] ।[illegible]
[illegible]
[illegible] ।[illegible]

— [illegible] —

[illegible] ।
[illegible] ।[illegible]
[illegible] ।
[illegible] ।[illegible]

[illegible]—[illegible] । [illegible] ।

[illegible]—[illegible] । [illegible] ।

[illegible]—[illegible] । [illegible] ।

[illegible]—[illegible] । [illegible] ।

[illegible]—[illegible] । [illegible] ।

—ମଧ୍ୟ ଯମକ—

ସୁବୃତ୍ତ କେଶର କେଶର କେଶରଚନ୍ଦ୍ର ଭଙ୍ଗି ।
ସଞ୍ଚର ଅଙ୍ଗର ଅଙ୍ଗନଗର ଉଦରେ ଲୋଭ ।୬୩।
ବହୁଣ୍ଡ ମଧୁର ମଧୁର ମଧୁର କରେ ଶଶ ।
ଭାବରେ ସୁଖ ସୁଖ ସୁଖବନ୍ତୀ ଦୃଷ୍ଟି ମିଠ ।୬୪।

—ଅନ୍ତ ଯମକ—

ସୁବାଳା କୁସୁମ ମଣ୍ଡ ନ ମଣ୍ଡ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀ କରେ ।
ଯୌବନ ନ ସ୍ଥିରେ ଶଶ୍ଚ ଯୋବନ ସ୍ଥାଣୀ କରେ ।୬୫।
ସବୁଜ ସୁବ୍ରତର ମଣ୍ଡନ ଭାବନୀ ଚମକ ।
ଶୋଭ ଭଙ୍ଗି କରେ କେମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଚମକ ।୬୬।
ଶରଦ ନୟନୀ ଭାବନ୍ତ ଶିରେ ଲଭ ସୁତ୍ତ ।
ଭ୍ରମୀ ଦୋଳାଇନ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧ ଚାଳନାରେ ସୁବୃତ୍ତ ।୬୭।

୬୩—ଭଙ୍ଗୀର ସୁନ୍ଦର, ଲାବଣ୍ୟର ଓ କେଶରଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭାରେ ଲୋଭୀ ଅଙ୍ଗରୁ ସୁଖରେଖ ଭଳି ଅଙ୍ଗ ଉଦରେ ଏମନ୍ତି ସୁଗନ୍ଧିତର ଶୋଭ ଦେଖା ଯାଉଛି ।

୬୪—ଏହାର ସ୍ତନଯୁଗ ମଧୁର ସୁଖର ମଧୁରୁ ଭାବ କରେ। ସାରିଅନ୍ତ କୁସୁମ-ବାଣର ଶର ଅବଳ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି କରି ସୁଖକୁ ଭୁଲିବା କିମ୍ବା ଅଛି ଯୋଗାଇବା ସମ୍ଭବ ହେଉ ।

୬୫—ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଭଳରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଲଭ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀ ଯୌବନକୁ ଯୌବନକୁ କରାଏ । ଭଙ୍ଗିରେ ଅନେକ ସୁଖକୁ ନ ସ୍ଥିରେ ସୁଖ ମନକୁ ଶୋଭିତ ଓ କମ୍ପିତ କରେ ।

୬୬—ଶରଦର କୁମାରୀ ସୁନ୍ଦରୀ ରେ ଏହିପରି ଓ ଶାନ୍ତଭାବ ମଣ୍ଡନମାନ ଭାବ ଶରୀର ଶୋଭା ଚନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କୁ । ତାହାର ଭରେ ଉଦର ସେହି ଆସି ନାଭିରେ କମ୍ପ ଓ ଯୁଗ୍ମ ଶୋଭାଯୁକ୍ତ ଚମକ ଜନ୍ମାଇଲା ।

୬୭—ସେହି ଶରଦ ଭାବିକୁ ଏକ ସ୍ଥାନର କୁସୁମ ଓ ଭାବନାର ଶିର ଉପରେ ଏବଂ ଭଙ୍ଗୀ ଶର ଏମାନଙ୍କରେ ଭ୍ରମାଇବା ଭଳି ଲୀଳା ଲଭ ଚାଳିବେ ଶରୀର ସିଦ୍ଧ ଭାବର ଚନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କ ଏବଂ ସେହିଠାରେ ଯେ ଦୋଳାଇବା ଶୋଭାନ୍ତି ହେଲା ।

ସୁନ୍ଦର ଦେହ ଅଣିମା ଭାବ ଲକ୍ଷୀତର ।
ସରସ କୋଟିଲୁ ଦିଶଇ ଶୋଭା ଲକ୍ଷୀତର ।୫୫।
ସଖୀଙ୍କୁ ଦେଲେ ସମସର ଉପମିତ ।
ସୁ ଶ୍ରୀ ଥା ଏକ ସୁଦର୍ଶନ ପୁର ସୁଶୀଳ ଦାଗ ।୫୬।

—ଅଥ ଛାନ୍ଦ ଗାନ—

ସୁଦର୍ଶନ ସଙ୍କଳ୍ପ ଦେ ଅଧାର ଦେଖୀ ।
ସୁମନରୁ କୋଟିଏ ଲେଖି ଦେବେ ଭଣ୍ଡୀ ।୫୭।
ସୁନାକାରକୁ ଦ ଅତେ ଖଣ୍ଡି ପୁଣି ସୁନେଇ ।
ସୁନାକାରୀ ତା ସୁରଭ ଭଣି ଦେବେ ସୁନା ।୫୮।

—ବୃନ୍ଦ ଛାନ୍ଦ—

ସମ୍ପାଦ ଗଣ ଦେବଙ୍କୁ ଖର୍ଣ୍ଣ ଜାଣର ଦଶ ।
ସମ୍ପାଦ ଭାଇ ଦେବଙ୍କୁ ଘର୍ଣ୍ଣ ଜାଣର ଦଶ ।୫୯।
ସୁତାଙ୍କୁ ମାଧବ ମୋହନ କରନ୍ତି ମଧୁସୂଦନ ।
ସୁତାଙ୍କୁ ମାଧବ ମୋହନ କରନ୍ତି ମଧୁସୂଦନ ।୬୦।

୫୫—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଶରୀର ଦେଖିବାରେ ସୁନ୍ଦର ଥିବା ତାହାଙ୍କୁ । ସେତେ-ବେଳକୁ ଉଦରୁ ଦିଶିବା ଯେହେତୁ ଶରୀରରେ ଦୋଷଗୁଣ ଦେଖାଉଅଛି ।

୫୬—ସେଠାରେ ଜଣାଇଲି ଲୋକ ଭାଷା ଓ ଦୁର୍ଣ୍ଣାମ ନେଇଯାଉ ଅଛନ୍ତି । ସୁଦର୍ଶନ, ଦୂତ ଓ ସଖୀ ତାହାଙ୍କର ଦର୍ଶନରେ ପୁର ପ୍ରୀତି ।

୫୭—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମନରେ ପୁଣି ପ୍ରୀତିରଙ୍ଗ ଏବଂ ଅଳ ଶଙ୍କା ଅଛି । ସେଥି ସ୍ୱୀକାର ଦର୍ଶନରେ ସାଜିଲେ କୋଳ ଭାବ କରବେ ।

୫୮—ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖି ପୁର ପ୍ରୀତିରୁ ତାହାର ଅନୁଗ୍ରହ ଦେବା ଉଚିତ । ଏଥିରୁ ଏ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଭାବିଲେ ତାହାର ସୁନାରେ ଅଲଙ୍କାର ଓ ଆଦର ହେବେ ।

୫୯—ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଖାଇବାକୁ ଦେବତାମାନେ ଓ ଋଷିମାନେ ସେଠାରେ ଥିବାରୁ ଜଣନ୍ତି । ସମ୍ପାଦ ଶଙ୍ଖ ଏକ ଘଣ୍ଟାରେ ବନ୍ଦନା, ଦେବଦେବୀ ଓ ଦେବତାଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ଭରି ବନ୍ଦନା କରୁଅଛନ୍ତି ।

୬୦—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଦେଖିବା ଲଜ୍ଜା ସେଠାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନ ମୋହୁଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମାଧବ ମଧୁସୂଦନ ପୁଣି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ମୋହନ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ଶାରଦ ଜଳଦ ଯୋଗରେ ଯହିଁ ଶୋଭା ଅନନ୍ତ ।
ଶାରଦ ଜଳଦ ଯୋଗରେ ଯହିଁ ଶୋଭା ଅନନ୍ତ ।୭୯।

—ଅଙ୍ଗ ବେଶ—

ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳଶ ସନ୍ନିଭ ବୃନ୍ଦ କୁଚ ଯୁଗଳ ।
ସିନ୍ଦୂର ଜନକ ଯୋଗରେ ଶୋଭେ ଉରସ୍ଥ ଗଳ ।୮୦।
ସୁକଞ୍ଚୁକ ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା ଅନ୍ତରାଳରେ ଦେଖ ସେ ।
ସୁମନ ଭରଣ ଜଳଜ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେ ।୮୧।
ସମ୍ପାତ ସୁନ୍ଦରେ କାନ୍ତେ ସୁଶୋଭିତ ଭୂଷଣ ।
ଅନ୍ତରେ ରସ କ ଶୋଭା ଯାହା ଅନୁଭବ ଯହିଁ ।୮୨।
ସମ୍ମୁଖ ବୃନ୍ଦ ବାସିତ ଦେଖ ପୁଷ୍ପ ପ୍ରକାଶ ।
ଶ୍ରୀଚକ୍ର ସୁଶୁଭ ସଙ୍କେତ ସୁଚାରୁ ମନୋହର ।୮୩।
ସୁପ୍ରଭାତ ବୃଷ୍ଟି ସୁଶୋଭ ଅନୁଭାବ କୁସୁମ ।
ସୁଗନ୍ଧ ପରିଧାନର ଦେହ ସୁଖ କାରଣ ।୮୪।

୭୯—ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁଶୋଭିତ ଶୋଭା ପାଉଛି । ଅଳକାର ଦ୍ୱାରା ଲଲାଟ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି ।

୮୦—ସ୍ତନମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ପରି ଜଣାଯାଏ । ସେମାନଙ୍କ ସିନ୍ଦୂର ଓ ଜନକ ଶୋଭା ଉରସ୍ଥଳକୁ ମନକୁ ମୋହିତ କରେ ।

୮୧—ସେ ସ୍ଥାନରେ ନାନା ପ୍ରକାର ସୁବାସିତ ଫୁଲ ଓ ପତ୍ରରେ ଶୋଭା ପାଉଛି । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ ଜଳରେ ଫୁଲ ଜଳଜାତ ହୋଇଛି । ଆଉ ପଦ୍ମ ପୁଷ୍ପ ଜଳଜ ସୁଗନ୍ଧରେ ମନ ମୋହିତ କରୁଛି ।

୮୨—ଏହା ସମୟରେ ଫୁଲ କେଶରେ ଫୁଲ ଫୁଟିଥାଏ । ଜାନକୀଙ୍କର ଫୁଲ ଭାଷିତ ଶୋଭା ମଧ୍ୟ ଜଳଜ ଫୁଲଠାରୁ ବା କଇଁ ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ରହିଛି ଅନୁଭବ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି ।

୮୩—ସେ ସ୍ଥାନରେ ସୀମାକୁ ସୁନ୍ଦର ଭଳି ଜାଣିହୁଏ । ସୁଚକାଶିତ ଫୁଲ ଓ ଫୁଲ କେଶରେ ଭ୍ରମରମାନଙ୍କ ଧ୍ୱନି ଗୁଞ୍ଜ ମଧୁର ଶୁଣାଯାଏ ।

୮୪—ସୁବାସିତ ଏହି ପୁଷ୍ପ ସେ ସେ ବୃକ୍ଷ ସେ ଫଳ ସମ୍ପାଦନକୁ ଆଣନ୍ତି । ସୁନାର ଅଳଙ୍କାରର ଦେହ ଶୋଭା ପାଇବା ପାଇଁ ଅଛନ୍ତି ।

ପୁତନଶୁକଙ୍କୁ ଚୈମିନୀଭାରଣ ଜଗତେ ଏହି ।
ଭାଗୁମୁଣ୍ଡରେ ଭଗବାନ ଶୁଣ ପଢ଼ି ଶଳାଗୀ ।୪୫।
ଅନନ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ଗୋଷ୍ଠୀଏ ଦେଖି ବଳେଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ।
ସଙ୍କର ଗଣନାଥମାନ ବାହନ ଦେଖନ୍ତି ।୪୬।
ସୃଷ୍ଟିର ସୃଷ୍ଟି ସଅର ଭଲ ପ୍ରଭାଗଣେ ।
ସମସ୍ତ ସୁଜନ ଅବ୍ଦ ସତ୍ୟ ଶୋକାନ୍ତିର ଶୋଭନ ।୪୭।
ଗଣେ ଭ ନାଶି ବର୍ଣ୍ଣନା ବଳୁଅଛେ ସେ ଯାଇ ।
ପୁଷ୍ପବୃଷ୍ଟି ଦେଖ ଉତ୍ତରେ ଭଣ ଗାଜରେ ପୁଣି ।୪୮।
ଶୁଣି ଭାବାନାଭ ହାସ୍ୟ ଭବ ଉନାଇ ଦେବେ ।
ଘଣ୍ଟି ଲଙ୍କଣ୍ଟି ଶଙ୍ଖ ଗଣ ଦଳେ ଭଗେ ।୪୯।
ବନସ୍ତ ଘନ ବୋଷ ବନ୍ଧୁ ଶୁଣ ସବରେ ବର୍ଣ୍ଣି ।
ପୁଷ୍ପ ଶୋଭଣ ବସୁଣ ବଦନ ଭାଷ ବଗାନ ।୫୦।

୪୫—ଦେବିଶୁକମାନଙ୍କୁ ସେ ସ୍ଥାନ ଚୈମିନୀରଣ ଭଗ ଅଣ୍ଟ୍ରିତ । ହସ୍ତୀମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ଓ ଶୁଣ ଅବ ଶଣୀ ଚର୍ଣ୍ଣରେ ଶୋଭା କରୁଅଛନ୍ତି । ଏହି ଭାବରେ ବଣରନ୍ତି—ସୁମାନଙ୍କ ଅଧରେ ଭଗବାନ ଓ ଶୁଣ ଚର୍ଣ୍ଣରେ ଶୋଭା ସୁଖ ଅନୁଭବ କରୁଅଛନ୍ତି ।

୪୬—ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ବଳନ୍ତି ଏ ସ୍ଥାନରେ ସୁଖ ଦେଖନ୍ତି ଲୋକ । ଅନ୍ୟମାନେ ବାହନ ଶୋଭା ଦେଖି ଆନନ୍ଦ କରୁଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ଭବ ବନ୍ଦନ୍ତି ଭାଣ୍ଡରରେ ସକଳ ଘଣ୍ଟି ବାଜୁଅଛି ।

୪୭—ସ୍ୱାମୀ ସ୍ଥାନ ଶଙ୍ଖ ଭାବ ଅଣ୍ଟ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ସ୍ଥାନର ସବୁ ଶୋଭାରେ । ସମସ୍ତ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଧନ୍ୟ ଗଣ ପ୍ରକାଶ ଅଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଶୋଭା ଭଲ ଅଣ ଶଣ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ଥାନ ବହୁତ । ଏହିମାନେ ଧାରଣାର ଗୁଣବାନ୍ ଧର୍ମସୂତ୍ର ମନୋହର କରନ୍ତି ।

୪୮—ସେ ଜୈବନ ଭବନର ଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲେ ସେଣ ଦେବ ବାର୍ଣ୍ଣ । ଭୂଷଣମାନଙ୍କୁ ଦେଖ ଘାତକମାନ ସେ ସ୍ଥାନରେ ବାଜନ୍ତି ଉତ୍ସବ ।

୪୯—ସେ ସ୍ଥାନର ଭାବ ଶଣ ଶୁଣ ବାଣୀର ହଂସ ଲୁଣମାନେ ଶଦାରଣେ । ଶାନ୍ତିମାନେ ଶଣେଶ ଶାସନ ଓ ବୈଭବ ଶୋଭା ଦେଖ ଶମାଳରେ ।

୫୦—ସେ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ଶବଦ ଶୁଣ ବେଷ ଅବସର ପୁଷ୍ପ ଓ ଆଶ୍ରମ ବନ୍ଦୁବର୍ଣ୍ଣ ଭଲସୋଣରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାଷ ଶୋଭା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନନ୍ଦ ଶୋଭିତ ଭଲ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ବେଳେ ଖର୍ବ ମୁଖ ଭଞ୍ଜନ ଭୁଷି ।
ତାର କୁମୁଦାର ଦର୍ଶେ ହସି ତାସୁ ବଢ଼ଣ ॥୫୧॥

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୀ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଗୋପରେ ଭଣ୍ଡାରୀ ଆରତୀ ।
ସାମବାଦୀଙ୍କ ଶବଦ ରାଗରେ ବର୍ଣ୍ଣଣ କରି ॥୫୨॥

ଗାଉଛି ମାଙ୍ଗଳ କରିବେ ପ୍ରେମ୍ ଟୋଲ ଗାଇଲେ ।
ଘଣ୍ଟ ଭକ୍ତାଚ୍ୟୁତଙ୍କ ଶୋଭା ଶବଦ ରସେ ॥୫୩॥

ଶଙ୍ଖ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱରତ୍ନେ ତହିଁ ବାଦ୍ୟ ଶୟନ ।
ପଲ୍ଲୀଙ୍କ ଟୋକେ କରିବେ ଗୁଣଗଣ୍ଡି ସମାନ ॥୫୪॥

ସୁଭଦ୍ରା ଚଢ଼ି ଶଶିଙ୍କ ସୁବେଶ ଶିର୍ପୀ ବସନ୍ତ ।
ସ୍ନେହ ଟୋଲ ଟେକଲ ବୃନ୍ଦ ଶ୍ୱେତବ୍ରଣ ବୃଷ ॥୫୫॥

ଶଯ୍ୟା ଅନ୍ଧର ବୋଲଲ ଭୁଜ ଦରଶ ମନ ।
ସୁତେ ତାଙ୍କ ଶୟନ ସହିତ ବୈଦେଶ ପ୍ରଶ୍ନ ଅନ ॥୫୬॥

---

*୫୧—ସନ୍ଧ୍ୟାସମୟରେ ଯେ ଖର୍ବଙ୍କ ଭଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଓ ସୁନ୍ଦରୀ କରିଦେଲେ, ସନ୍ଧ୍ୟାରେ କୁମୁଦାର ଓ ତାରାମାନେ ଦର୍ଶନ ଦେଇ ବସେ ।

*୫୨—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ ପୁରବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆରତି ଦେଇ ମଙ୍ଗଳ ଗାନ କରିଲେ । ସାମବେଦୀମାନେ ଗାନ କରିଲେ । ବନ୍ଦୀଗଣମାନେ ଗାୟନ କରି ଦେଲେ ।

*୫୩—ଗାୟକମାନେ ମଙ୍ଗଳ ଗୀତରେ ସୁମଧୁର ସ୍ୱରରେ ଗାନ କରିଲେ । ଭକ୍ତମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ଶୋଭା ଦେଖି ସ୍ତୁତି କଲେ ।

*୫୪—ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି ସହିତ ସ୍ୱରରେ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇ ବାଳକମାନେ ଉତ୍ସବରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ଆନନ୍ଦିତ କଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ବୃନ୍ଦାବନରେ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇ ଗୁଣଗାନ କରିଲେ ।

*୫୫—ସୁଭଦ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କ ପରି ସୁବେଶ କରିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ତାଙ୍କ ଶିରରେ ଶୋଭା ଦେଲେ ।

*୫୬—ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇଥିବା ଲୋକମାନେ ଦେଖି ଏହି କଥାରେ ଆନନ୍ଦ ଦେଲେ ।

ଶିଶି ସୁଭି ପ୍ରଭାସ୍ୱରଣୁ ସମ ସପତ ଭଣି ।
ସୁଜ ଶାଖା ଭୁବେଶ ଧନ୍ତରେ ଜନେ ଚଳନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ।୫୭।

ଶାରଙ୍ଗ ଚାପ ଶାନ୍ତ ପଡ ସୁରବାରଙ୍କୁ ଦେଖି ।
ସଜ୍ଜନର୍ଣୀ ନୃପବରଣ ଭ୍ରୋଣି ତଳୁରୁ ଉରେ ।୫୮।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୃଷ୍ଠରେ ସକଳ ଦେଖଣ୍ଡ ଆନନ୍ଦରେ ।
ସେ ବସ୍ତ୍ର ଡଳରେ ନରଣ ଭଣବନ୍ତ ଭଣ୍ଡାର ।୫୯।

ଶୀଘ୍ର ଜଳିଲ ଜରେଣ ସଙ୍ଖା କଳ୍ପଣ ତନୁ ।
ସନତ୍କୁମାର ପୃଥ୍ୱୀ ଯୋଗ ନବ ଅର୍ଥ ଏ ସବ ।୬୦।

ସରୁଜ ଦେଶ୍ୱରେ ଶବୁର ଭବ ଶରେଣ ଦୋଚକ ।
ଭାଠିଏକ ସ୍ଥଳେ ଅଣ୍ଡବେ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ଏ ସ୍ଥଳ ।୬୧।

୫୭—ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କର ସ୍ରୁତାବ୍ ଭାବରୁ ସୁଧା ଓ ସାହାମାନଙ୍କ ଅଁଗାରନ୍ତ ଦୁଃଖ-ମାନଙ୍କରେ ବର୍ଷି ସମ ସ୍ୱପତ କୋଣ ଅତଏବ ସାଧୁନ ଚଳ୍ପଶୁବାର ସୃଷ୍ଟି ଯେତମାନେ ଅଭ୍ୟର୍ଥୀ ହେଲେ ।

୫୮—ଏହାମାନଙ୍କୁ ତରୁଣ ଭକ୍ତବା ବର୍ମିଷ୍ଠ ଭଜନେକ ଶାରଙ୍ଗ, ଚାପ, ଶାନ୍ତ ଓ ପଡ ଏହି ସୁର ଶାରଙ୍ଗ ସୁରବରଙ୍କୁ ପଠାଇଲେ ।

୫୯—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚାମର ସ୍ପର୍ଶରେ ଏକତ୍ର ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କର ଆନନ୍ଦରେ ଯେଉଁ ବସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କ ଶାଡରେ ଭଣବନ୍ତଙ୍କ ସହଜରେ ଶରଣ ଭଣାଉଥିଲେ ।

୬୦—ଶିବ, ଜଙ୍ଗିରସ, ଗଣେଶ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, କଳ୍ପଣ, ତନୁ, ସନତ୍କୁମାର, ପୃଥ୍ୱୀ ଏମାନଙ୍କୁ ପରେ ଏ ପ୍ରକାର ନବଗ୍ରହମାନ ଅର୍ଥରେ ସମ୍ମତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୬୧—ସପ୍ତ ଋଷିମାନେ ସୁଜଳ ଦେଶରେ ଆସିଲେ ଏବଂ ଶବୁର ଭଣ ଦେଖିଲେ । ଏକାଠି ଅବରେ ଅଣ୍ଡବରେ ଏ ସ୍ଥଳଟି ଭଣ୍ଡ କହନ୍ତି ।

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

ଯଜ୍ଞକୁ ଦ୍ୱାରକାବାସୀଙ୍କ ଗମନ, ଯୋଗିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶକ୍ତିର ବଳରାମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ସହିତ, ସତ୍ୟଭାମା ହରଣ, ଯୋଗିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସତ୍ୟଭାମା ଓ ଦୁଇ ବଳରାମଙ୍କର ଭଣ୍ଡାର

ରାଗ—ଆହାରୀ କେଦାର

ଯଜ୍ଞ ସୁଭଦ୍ରେ ଶୁଣ ଏ କଥା, ଶାରଣ ଉଦ୍ଧବ ଯାଦବ ସମ୍ପଦ, ସତ୍ୟକି ଅନେକ ଏଠ ଜନେନ୍ଦ୍ର, ଦେଖନ୍ତି ଦେବ ହେ । ସୌମ୍ୟ ନନ୍ଦ ଉପନନ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧ, ଅକ୍ରୂର ବଳ ଗଦ ମର୍ଦ୍ଦନ, ଦ୍ରୁପଦ ଯୌବନ ଦଣ୍ଡ କର୍ଣ୍ଣାଟ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ହେ । ସେ ସବୁ ଉଦେନ ବୈଦର୍ଭ ଚାରୁଦେଷ୍ଣ ହେ । ସୁବଳ ନରଧ ଅନିରୁଦ୍ଧ ହେ । ଶିଶୁ ଉଲ୍ମକ ସୁବଳ କୁନ୍ତଳ, କେରଳ ଦୁନ୍ଦୁଭି ନେପାଳ, ମାଳବ ସୁଭଦ୍ର ଭୋଜନ, ମଣ୍ଡଳାଧିପ ହେ ।୧।

ସୈନ୍ୟ, ଅନେକ ରଥେଷୁ ଲକ୍ଷ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଦେବଙ୍କ ପୁତ୍ର ଯୋଦ୍ଧା, ଦ୍ୱାରକାରେ ଏ ଦେଖ ବଜାର, ଦେଖାର ଭବ ହେ । ସଙ୍ଗେ ବୀର ଉଭ- ଲୋକର, ସୁତ ଗୁଣରେ ଜାଣରେ ଯାଇ, ଦୃଢ କବଚ ଧରନ୍ତି ସବୁ ଧନ

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

୧—ଦ୍ୱାରକାନଗର ଶୂନ୍ୟ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହିତ ଯାଦବ ସେନା ଉଦ୍ଧବ ଶୁଭ ସୌମ୍ୟ, ନନ୍ଦ, ଉପନନ୍ଦ, ଶୁଦ୍ଧ, ଅକ୍ରୂର, ବଳ, ଗଦ, ମର୍ଦ୍ଦନ, ଦ୍ରୁପଦ, ଯୌବନ, କର୍ଣ୍ଣାଟ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ଉଦେନ, ଶଙ୍ଖ, ବୈଦର୍ଭ ଚାରୁଦେଷ୍ଣ, ସୁବଳ, ନରଧ, ଅନିରୁଦ୍ଧ, ଶିଶୁ, ଉଲ୍ମକ, ସୁବଳ, କୁନ୍ତଳ, କେରଳ, ଦୁନ୍ଦୁଭି, ନେପାଳ, ମାଳବ, ସୁଭଦ୍ର, ଭୋଜନ, ମଣ୍ଡଳାଧିପ ପ୍ରଭୃତି ଯଦୁବଂଶୀୟ ସଭାସଦମାନେ ଏ ଯଜ୍ଞକୁ ଆସିଲେ ।

୨—ସେ ରାଜାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଅନେକ ସୈନ୍ୟ ଆସିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଏଥିର ଦୃଢ କବଚ ଧର ସେମାନେ ଯୁଦ୍ଧରେ ଦେଖାଗଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଲୋକମାନେ ସବୁ ଦେଖି ଶୁଭ ସଭା ଜାଣିଲେ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସେ

ସୁନ୍ଦର ହେଉ । ସମୁଦ୍ରବକ୍ଷରେ ଜଳତରଙ୍ଗ ନାଚେ ହେଉ । ସମୁଦ୍ରତୀରର ବୃକ୍ଷଲତା ଓ ଶସ୍ୟ ହେଉ । ହେ ଅନନ୍ତର ଲୀଳାକ୍ଷେତ୍ର, ତୋହର ଅମୃତ ଜଳ ସୁନ୍ଦର, ଅନୁପମ ଶୋଭା ରଚିତ ସମ୍ଭାର, ସାଗରୀ ଶୋଭେ ହେଉ ।୨।

ସମୁଦ୍ର ବନ୍ଧୁ ଭୂଷଣ ଜଳ, ସୁଖ ଜଳର ଜଳଜ ହେଉ, ହେଉ ଅଛନ୍ତି ଦେବତ ଆଗମନ, ଜଳ ଆନନ୍ଦ ହେଉ । ଶିଖର ଉଚ୍ଚ ଆସିବା ଜାଣି, କାହିଁ ଅନେକମାନଙ୍କ ମୁଖ, ଶାନ୍ତ ଏକାକାଶରେ ବର୍ଣ, ସମ୍ଭ୍ରମକୁ ହେ । ସମସ୍ତ ତରଙ୍ଗ ବହୁଳ ଭେଦେ ହେଉ । ଜଗନ୍ନାଥ ସୁନ୍ଦର ଜଳ ପୂର୍ବରେ ହେଉ । ସମସ୍ତ ଅନେ ବନ୍ଧୁ ଦର୍ଶନ, ଜଳର ରଙ୍ଗ ଜଳ ଅନେକ, ହେଲ ସମୁଦ୍ର ପୂର୍ବେ ଆସନ୍ତି, ଏ ଦେଖ ଅନେକ ହେଉ ।୩।

ସମୁଦ୍ରକୂଳ ଶୋଭା ଥାଇ, ଆକାଶ ପ୍ରକାଶ ବର୍ଣ୍ଣନ ହେଉ, ସୁନ୍ଦର ରହି ଦେଖାଇ କହି, ଶରତର କାଳ ହେଉ । ସାଗରେ ଚାରି ଦିଗ ସୁନ୍ଦର ହେଉ, ଜଳ ସୁନ୍ଦର ଜଳ ଧନ, ସୁଖ ସୁନ୍ଦର ଜଳର ମଧ୍ୟରୁ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ହେ । ଦିନ ସୁର୍ଯ୍ୟର ତରଙ୍ଗର ଦିଶନ୍ତି ହେ । ସୁଜ୍ଞଜନ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶିଖର ଜାଣନ୍ତି ହେ । ସମୁଦ୍ର ଓ ପ୍ରାକୃତିକ, ଜଳର ରଙ୍ଗ ଜଳ ଉତ୍ତମରେ, ଜଳଜଳ ଦେଖନ୍ତି ସୁନ୍ଦର, ସୁଖ ଏ ଜଳ ହେ ।୪।

ସୁନ୍ଦରରେ ଜଳର ସୁନ୍ଦର । ଏ ସବୁ ଅନନ୍ତରେ ପ୍ରକାଶିତ, ଜଳ ଓ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସବୁ ଦେଖାଇବାର ନାହିଁ । ଦେବତ ଲୀଳାରେ ଶୋଭାମାନଙ୍କର କରାଯାଇ ।

୩—ଏହି ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଆସିବା ଦେଖି ସମୁଦ୍ର, ନଦୀ, ଜଳ, ଦ୍ୱୀପ, ବନ, ସୁନ୍ଦର, ଜଳଜ, ଆଉ ଏମାନେ ସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିରେ ଅନେକ ଶୋଭା ଜଳରାଶି ଏହି ସମୁଦ୍ର ଭୂମି ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନେକ ଓ ସମସ୍ତ ସମୁଦ୍ରର ଜାଣି ଲୋକମାନଙ୍କ । ସେମାନେ ଜଳର ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମିଳାଇ ଦେଖାଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଜଳର ପ୍ରକାଶିତ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଲୋକମାନେ ଜଳର ଶୋଭା ସାମଗ୍ରୀ ଧନ ସବୁ ଆଣନ୍ତି ହେଉ ।

୪—ସାଗରମାନେ ଜଳର ରହି ଜଳରୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧନ ମୁକ୍ତାର ସମୁଦ୍ର ଜଳ ଲୋକମାନଙ୍କ ଶୋଭାର ଦିଶ ଜାଣନ୍ତି । ସମୁଦ୍ର ଜଳ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଅନେକ ଜଳର ସୁନ୍ଦର ସମସ୍ତ ଦେଖାଇ ସମୁଦ୍ରର ଓ ସର୍ବ-ସାଧାରଣ ହେଉ ଜଳରୁ ପ୍ରକାଶ ହେଉଥିବାରୁ ଦେଖାଯାଏ, ସେଥିପାଇଁ କହିଲ ।

ସୈନ୍ଧବଗଣ ମଣ୍ଡଳ ଭେଦୀ, ପ୍ରକୃତ ଭୂତ ଗଣରେ ଶତେ, ଅନେକ ପ୍ରକାର ଭୂତର ଗଣେ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନେ ସେ । ସେ ମନ୍ଦିରର ପ୍ରାନ୍ତେ ନିର୍ମିତ, ମସ୍ତକ ହେଉଛି ଉଚ୍ଚ ଶିଖର, ଧନୁକାରେ ଚାରି ଦ୍ୱାର ପଥ, ଦକ୍ଷିଣାରେ ସେ । ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅଶ୍ୱ ମନ୍ଦ ଲଗନ ସେ । ସେ ସବୁ ବାହିରର ଦେଖିଲେ ଅଦ୍ଭୁତ ସେ । ଶୁଣ୍ଡେ ପିଠିରେ ବସିଲେ ବସି, ବଢ଼ କରସି ନୋଟ ଦଡ଼ି, ହୋପି ଆଦୃଶି ଭୂଷିତ ଅଛି କବଚେ ଯୁକ୍ତ ସେ ।୧।

ସମ୍ମୁଖପୁରେ ସ୍ତରେ ଯୋଜନ, ସେ ଶତ ଗଜ ଓ ସଦାସ୍ୱର, ଗର୍ଜନ ଏକ ଏକ ସେ ସ୍ଥଳ, ଦୀନ ଜଗତେ ଯଥା । ଶିଶୁମା ଶୁ ଶ୍ରୁଦତ୍ତ ଖଣ୍ଡ, ସିନ୍ଦୂର ସୁଣ୍ଡ ମୁଣ୍ଡିତ ମୁଣ୍ଡ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭୁଣ୍ଡ ଧ୍ୱଜ ପ୍ରଚଣ୍ଡ, ଗମନ ଧାଇଁଲ ଯେ । ସବ ଅନାସ୍ଥ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ଯେ । ସମ୍ମୁଖରେ ଶ୍ରବଣ ସ୍ୱଜନ ଦଣ୍ଡେ ଯେ । ଧ୍ୱଜ ଦେଶରେ ଘଣ୍ଟ ମାଳ୍ପ, ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଭୂତ ଅଙ୍କୁଶକ୍ତ, ଶିରେ ସୁନ୍ଦର ଯଷ୍ଟ ନିର୍ମିତ, ଦୃଶ୍ୟ ସିଂହାରେ ଯେ ।୨।

ସ୍ଥାପନକୁ ପ୍ରଣ ଭଗଳ, ସୁମନ ତନୁ ଦରଶମାଳ, ଧ୍ୱଜ ପତାକା ପଟଳ ଅଚଳ, ଅମଳ କରେ ସେ । ବୃତ୍ତ ଦେଶରେ ତଣ କଣ୍ଟକ, ପ୍ରକଟ ଭରତ ଭରସ୍ତ ମାତ, ଶିଖର ଭୂଷ ଉଭେ ଲମ୍ବ ସୁଦେ ଆକାଶେ ସେ । ଆଲମ୍ବରେ

୧—ସିଦ୍ଧ ପ୍ରାଜ୍ଞ ଯୋଦ୍ଧାମାନେ ଏକର ଦେଖୁ ସୁନ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଏହାମାନେ ତାହାର ଭାବକୁ ହେଉଅଛନ୍ତି ନନ୍ଦୀକୁ ଦେଖ ଏକ ଅସିର ଗଡ଼ ଦେଖାଯାଏ । ମୁଣ୍ଡକୁ ହେଇ ଲଗିଥିବା ତାହା ମାଳରେ ସମ୍ପୀଡ଼ିତ ଉପମାନ ଦେବଗଣର ଲଗାଯାଏ । ତାହା ଦଣ୍ଡିମାନଙ୍କର ସାତ ଦୃଶ୍ୟକୁ କରାଯାଏ । ସେ ଅଶ୍ୱମାନେ ନଗରୀରୁ ତମନ ଅଛନ୍ତି । ସେ ରଥରେ ଅବତ ଦେଖିଲେ । ତାହାଙ୍କ ପିଠିରେ ସନ୍ତମାନେ ଶୋଭୁ ଦଣ୍ଡୀ, ବସାଇକୁ କରି, ମୁଣ୍ଡରେ ଟୋପି ପିନ୍ଧି ଏବଂ ହାତରେ ଅସ୍ତ୍ରଧରି କରିଛନ୍ତି ।

୨—ଗୈରିକ ରଙ୍ଗରେ ସ୍ୱାମୀମାନ ସୁନ୍ଦର ଦେଖିଲ । ଯେମନ ଗର୍ଜନ ଏକ ଉଦର ଏହ ସ୍ୱରରେ ଦଣାଯାଉଛି । ସେମାନଙ୍କ ପିଠିରେ ଆରୋହୀ ଭୋଇ ତାଙ୍କ ହାତରେ ମାଳ୍ପ ଖଣ୍ଡ ଭୂତ ଓ ଅଙ୍କୁଶ ଧରି ମୁଣ୍ଡରେ ସୁନ୍ଦର ଆଭରଣ ନିର୍ମିତ ଅଛି ଏବେ ।

୩—ଭଗ ଏକ ଉପକାରରେ ସୁନ୍ଦର ଅଶ୍ୱ । ତା ଆଗରେ ତର୍ପଣ, ବର୍ଣ୍ଣନ ଓ ଧ୍ୱଜା ବା ପତାକାରେ ସୁନ୍ଦର ଦଣ୍ଡ ଉପର ସୋମ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ସେହି ଶଠ-ମାନଙ୍କ ତଳ ଗଜ ଭାଷେ ଦେଖ ଥିଲା । ଉଚ୍ଚସାନ ଖଣ୍ଡ ଓ ମୟୂର

ଷଟୀରେ ଅତି ଶ୍ଳଥରେ ଦେଇ । ସ୍ୱସ୍ତିକ ବର୍ତ୍ତିରେ ସଜିଲେହେଁ ସେ । ତରୁଣୀ ଜନ ତରଣୀ ସେତୁ, ଅମ୍ଳାନ ପୁଷ୍ପ ଚୋରଣେ ଶୋଭୁ, ନବତରୁଣୀ ଶୋଭନୁ ବନ୍ଧୁ, ସୋହିତ ଦରେ ସେ ।୭।

—ଶ୍ଳେଷ—

ହସ୍ତାରେ ଅତି ଭୂଷଣଗଣ, ରେଖିତ ଶ୍ରୀତ ସେବନ୍ତ କରୀ, ସୁନ୍ଦରୀ ତ୍ରିଭଙ୍ଗେ ଅଦ୍ଭୁତ, ସୁଲୁଞ୍ଚନ ସେ । ସୁରଙ୍ଗସ୍ୱ ମଳୟ ଗନ୍ଧା, ନସାଜ ଜଳଧର ସଦୃଶା, ଚନ୍ଦ୍ରର ମନୋହର ମାଧୁରୀ, ନନ୍ଦକାମୁକ ସେ । ସୁକ୍ଷ୍ମତରେ ତାହା କହିଛୁ ମଣି ସେ । ସବୁଭୂତ ସନ୍ଧ୍ୟାରୁ ବହୁଲ ନାହିଁସେ । ପରି ଶ୍ରୀରେ ଭୁକଗରେ, ବସ୍ତୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଭୂଷଣ ଲାଗ, ମାଳଗତେ ସିଂହ ଚୋଷ, ସୁନନ୍ଦଶୋଭ ଦେଇ ସେ।

ସୁନାସ୍ତ ଲକ୍ଷିତରସ୍ତେ ମଣି, ନଖଗମାଳା ବନ୍ଧୁ ପ୍ରକାଶି, ଉରେ ମାଳମାଳ ଲଳକୀ ଧର ଦ୍ୱାରକା ଗଡ ସେ । ଧୀରାଜ୍ଞମରେ ସ୍ତବ୍ଧକାମକ, ଭରେ

ଦ୍ରବତ ଶିଖରେ ନନ୍ଦନର ଅକାଶକୁ ସ୍ପର୍ଶିବ ସଦୃଶ ଜଣାଯାଉଛି । ସେ ରଥ ତଳୁ ସାରଥୀ ଓ ରଥୀମାନେ ଦେବାକୁ ଲଗଣ ସୂଚକ ଅଛନ୍ତି ; ସଜି-ସୂଚକ ସେଥିରେ ଲାଗିଥିବାରୁ ତାହା ଜଙ୍ଗମ ଏକ କରୁଛି । ତାହାରେ ସେ ରତ୍ନସୂଚକ ଚଳିବାରୁ ଜଳରେ ଜଳ ଖେଳିବ ପରି ଦିଶୁଛି । ଅଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ପ୍ରାନ୍ତର ସ୍ତବ୍ଧ ଭଳିଆ ହୋଇଥିବାରୁ ନୂତନ ରମଣୀର ଶୋଭାକୁ ଧାରଣ କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ମୁଗ୍ଧ କରୁଅଛି ।

୮—ସବୁ ଲଗାଏ ଅପି କ୍ଷେତ୍ରିତ ପଟରେ ସ୍ତବ୍ଧ ତାଙ୍କ ପଦରେ ଲାଗିଥିବା ହସ୍ତୀମାନଙ୍କୁ ସେଠାରେ ଯତ୍ନରେ ରଖାଇଲେ । ସେ ପଟରେ ଉଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ସ୍ତମ୍ଭକୁ ଦେବତାଙ୍କ ମୁକୁଟର ଶୋଭାଯାଉଛି । ସେଠାରେ ସବୁଆ ମଳୟ ପବନ ବହୁଥାଏ । ନୂତନ ମେଘଖଣ୍ଡ ସେ ପ୍ରାନ୍ତ ଘଞ୍ଚିରେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖିବାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ଆନନ୍ଦ କରୁଥାଏ । ସେଠାରେ ଏକ ଲକ୍ଷଣ ବାସ କରିଛୁ । କୌଣସି ଦୁଃଖ ସେଠାରେ ନାହିଁ ବୋଲି କହନ୍ତେ ନାହିଁ । ଲୋକମାନଙ୍କ ସ୍ୱସ୍ଥ ଦୂର ଓ ଦୁର୍ବଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଶ୍ରୀମାନ-ସ୍ୱର ପରି ଦିଶୁଛି । ମାଳୀ ପଥରରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ଥିବାରୁ ତାହା ସ୍ୱର୍ଗପୁର ପରି ସୁନ୍ଦର ଜଣାଯାଉଅଛି ।

୯—ସୁନାଗ ଫୁଲ ଫୁଟିବାରୁ ଏପରି ଲକ୍ଷଣ ଦିଶୁଛି ସେ ରାତ୍ରିରେ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ଝଲକ ପରି ଦିଶୁଛି ! ଦେବାଙ୍ଗନାମାନେ ଜଡ଼ିଆ ଧନୁକର୍ଣ୍ଣ, ସେ ସ୍ଥାନଟି

ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ପ୍ରାପ୍ତକୁ, ଅମ୍ବରେ ଉମା ତନ୍ତୁବାସ୍ତବ, ତପନଗଣ ସେ । ସାଧୁ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ କ ଦେଖିଲାନ୍ତ ସିନ୍ଧୁ ସେ । ସବୁବାରେ ଅଲକ୍ଷ୍ଣ କଉଡ଼ୀ ଧନ୍ଦ ସେ । ଖଞ୍ଜଣ ନୀଳ ଭ୍ରୂ ସୁରଭଣ, କର୍ଣ୍ଣରେ ଶୋଭ ରତ୍ନ ଧାରିଣ, ଶଙ୍ଖ କୂର୍ମ ମୀନ କୁଳରେ, ଦେବାଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଇ ।୯।

—ଅଥ ଦେଶ—

ସେ ହାଟେ ଗୋପନଙ୍କ ସୁଦର୍ଶନ, ସିନ୍ଦୂର ଗମ୍ଭୀରେ ଉଦନ୍ତ, ଉତ୍ସ ଶରଣ ବୋଲାଇଛନ୍ତି, ଅବତରନ୍ତି ଯେ । ସିଦ୍ଧାଣ ଦେଖି ଯେବେହିଁ ଭକ୍ତ, ଏ ଗମ୍ଭୀର ଭଣ୍ଡିତ ମୂର୍ତ୍ତି, ଶୁଣି ଉନ୍ନତ ବସିବ ହୋଇଲ, ଜଏ ଲଗନେ ସେ । ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ନାରଦ ଆସିଣ ଅଛି ସେ । ସ୍ତୁତିରେ ଅନନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ସେ । ଦେବତାଗୁଡ଼ିକ ଯାହା ଯାହାର, ରାଜ ବୋଲିଲେ ତାହା ତାହାର; ଶଙ୍କରେ ଯାନ୍ତ୍ରୁ ନାଗ ଯାତନ, ଉତ୍ସବେ ମିଶି ସେ ।୧୦।

ଦ୍ୱାରକାପୁରୀ ସବୁ ଜଣାଯାଉଛି । ଶର୍ମାଙ୍କ ମିଶ୍ରତୁଙ୍ଗରେ ସୁଦର୍ଶନ ସମସ୍ତ ଯେମନ୍ତକାଳୁ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ଭଳି ଜଣାଯାଏ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲୁଗା ଗଣି ବସିବାଲୁ ସୁଦର୍ଶନ ସୁନ୍ଦର ଜଣାଇ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦେଖ ଦେଖିବାର ଘଟଣରେ ଗଜର ଶୁଣାଯାଇ କରେ । ମୂଳରେ ଓ ଜଳାଶୟରେ କୂର୍ମାଇ ଓ ଦେଖଣ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ସାପ୍ତ କୂର୍ମ (କଇଁଛ), ମୀନ (ମାଛ), କୂଳ, (ଜଳର ତଟ) ଏହି କୂର୍ମ, ମୀନ ଓ କୂଳାଦି ଭଳି ଜଣାଯାଏ ।

୧୦—ସେହି ହାଟରେ ବଣିଆମାନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଳ ଅଳଙ୍କାର ଜଳ ଉତ୍ସ ଓ ସୁନ୍ଦର ବୋଲାଇ ଫଳୁଥିଲେ ସିନ୍ଦୂର ସୁଦର୍ଶନ ବଳୀ କରୁଥିଲେ । କୌଣସି ବନ୍ଧୁର ବାଂଶୁ ଯେତେପି କରେ ଏ ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ମୁଁ ଜଣେ ବୋଲି, ସେବେ ସେ ନାଗ ବା ସାପକୁ ଆଣି ବସିବ ସାପୁ ହୋଇ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଲଗା ଭାବେ ଜଏ । ସେ ନାଗମାନଙ୍କୁ ତୁଳରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ସମାନ ବୁଝନ୍ତି । ଯାହା ସ୍ଥାନରେ ଯାହାର ସବୁ ଦେଖ ମନରଖା, ତା ସହିତ ସେ ସେଠାରେ ହୋଇଥାଏ । ସେ ସ୍ଥାନରେ ଲୋକ ଜଳକ ଦେଖୁ ଭେକ ବାରନ୍ତ ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରରେ ନଗରର ମିଶିଲ ଭଳି ସେଠାରେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ମିଶାମିଶି ହୁଅନ୍ତି ।

ସ୍ନେହେ ଯେ ସ୍ୱଦେଶ ଜନ୍ମଭୂ ସାଧେ, ଜନ୍ମଣା ନାହିଁ ଆଉ ଏ ବେଳେ, ଅନୁଭବ ମୁଁ ଥାଇ ଆଜରେ, ଦେଖିଲ ନାହିଁ ସେ । ସେହି କଥାକୁ ଲଭ ସେ ନେଇ, ଶତ୍ରୁମଣ୍ଡଳ ମିଳନ ଅର୍ଥେ, ଅମୃତଠାରୁ ସ୍ୱାଦୁ ଦୁଖର, ନ ସେହି ଭଳି ସେ । ସାର ଭକ୍ତିକ ଦେଖି ଭଗବେ ଏ ଭିନ୍ନ ସେ । ସ୍ନେହ ସମ୍ମଠାରେ ସେହିକ ଭ୍ରମର ସେ । ସେ ଜ ଦେଶର ଜରେ ସବରେ, ଭଗଲି ନାହିଁ ମୋକ୍ଷ ଜଗତରେ, ସ୍ୱମାବୋଧନ ଏ ସବଶରେ, ଦୋଷ ବଳର ସେ ।୧୧।

ଭୂଷଂ ଦୁରାହିଁ ଏକେ ଅନନ୍ତ, ଯାହାରେ ଦୃଷ୍ଟି ଲାଭ ନ ହୁଏ, ଯଦେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗୀ ଦେହକୁ ଧାଇ, ସ୍ୱରୂପଗତ ସେ । ଶାସ୍ତ୍ର ସ୍ୱଶୁର ପୁରବେ ଖେଳ, ଜର ଅନନ୍ତ ବେଦେଶ ପାଇ, ଏକା ମୁଁ ଥାଇ ଜନ୍ମା ଭୁବନ, ସବକୁ ଭାଇ ସେ । ସେ କୃଷଣେ ରକ୍ଷିତ ଭୂତ ମନ୍ଦିର ସେ । ଫିର ବୋଲନ୍ତି ଧେଣୁ ଆରେ ଅନୁଭୂତ ସେ । ସାଧା ସେ ଭୂଷି ଜନ୍ମନ ବୋଲେ, ଭାଣ ଅବଧି ମୋହ ସ୍ୱମାରେ, ଜର ରଜନୀ ବୃନ୍ଦାବନ ନରେ, ଜଗ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେ ।୧୨।

୧୧—କୌଣସି ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱପ୍ନଦେଖରେ ବସି ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଆଗରେ କହୁଛି—ମୁଁ ତୋତେ ସଦା ଅନୁଭବ କରୁଅଛି । ଏ ଦେଶରେ ତୁମ୍ଭ ନ ଥିବାରୁ ବୋଧହୁଏ କୁ ମୋ ସୁଖ କଷ୍ଟ ବଢ଼ିବାର ମୁଁ ଦେଖୁନାହିଁ । ଏ ଭଣ ଶୁଣି ସେ ନାରୀ କହୁଛି—ତେଣୁ କେଶରେ ମୋତେଲାଭ ଫଳ ମିଳେ, ଅମୃତ ଠାରୁ ସ୍ୱାଦୁ ହୁଏ, ସେଠାରେ ଆଉ ତ'ଣ ଲୋଡ଼ୁଛ । କୌଣସି ଭକ୍ତିକ ସ୍ନେହ ଜଟେ ଯେଉଁ ଭ୍ରମର ସେ ଜ ଦେଶର ସବରେ ଜରେ । ମୋକ୍ଷ ହୋଇ ଆଗରେ ତ ଲଭେ ନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ତ୍ରୀ ଭକ୍ତର ଦେବ ଜଗଲ ଏଥିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦୋଷ ଦେଲା ।

୧୨—କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ମଧରେ ଦୁର୍ଲଭ ଆନନ୍ଦ ଲଭି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଲାଭ ନ ହୁଏ ସେ ଦୁଃଖର ତାଙ୍କୁ ଧନ ଜନ୍ମଭରେ କହେ—ଶାସ୍ତ୍ର ସ୍ୱଶୁର ଗୋଷ୍ଠୀ ଏ ସବେ ଖେଳଲେ, ତୁମ୍ଭ ଜଦେଶ ପାଇଲାକୁ, ଏକାକିନୀ ରହିବାକୁ ସ୍ୱସ୍ତି ସବରେ ମୋତେ ଜନ୍ମା ଦେଖୁନାହିଁ । ତାର ଦେଶରେ ଅନୁଭୂତ ସବ ଥିବାରୁ ଭୂତ ଭୂତରେ ଚେଷ୍ଟା ସେ ଶୁକରେ ଅଛି । ତୁମ୍ଭ ଏକା ମୋର ସାହା, ମୋ ଆଖିରେ ଜନ୍ମ ବୃନ୍ଦାବନ ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱଧର୍ମ ଜାଣି ମୋତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ।

ସ୍ଫାଟିକ ସୁଧାଭବନରେ ବାସ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେ ଦେଖି ଭ୍ରମଣୀମାନ, [illegible]
ଦାଳର ଭାଣ୍ଡି, ମୁକୁନ୍ଦଧୀର ଯେ । ସୁଧା ଉତର ଅନନ୍ତ ଯାଉ, ଏକ ଗଗନ ଭାଷା
ମୋହର, କରବେ ଉଚ୍ଚ ସୁଧା ପୂଆର, ଉତ ଦେଖଦ ଯେ । ସଧବା ଜନ [illegible]
ଉତ୍ତମବରେ ଯେ । ଶାସ୍ତ୍ର ନବଟେ ଉଭବଯାତରେ ମିଳେ ଯେ । ସମସ୍ତାଙ୍କଙ୍କ [illegible]
ବାଦ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭୂମି ବନ୍ୟବାସନ, ମଦନ ଲୋକରୁ ଅଦଶକର, ଭ୍ରାନ୍ତି ନ ମିଳେ
ଯେ ।୧୩

ସାଧାରଣ ଏ ଶ୍ରେଣୀଙ୍କୁ ଦେଲେ, ଅବକୁଳକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରବେ, ରାଜନ୍ତ ସୁଧା
ଭଞ୍ଜ ଭରତେ, କଳ୍ପବୃକ୍ଷ ଯେ । ଶୋଭନ୍ତି ରତ୍ନାକରୀ ଧନ୍ତରୀ, ପ୍ରଭାତ
ସ୍ୱକାଶ କରଣୀ, ମନମୀନକୁ ଭୁଜ ସଞ୍ଚାରୀ, ମଧୁର ଉଚ୍ଚାର ଯେ । ସେ ଭଙ୍ଗୀର
ଜନାର ଭକ୍ତ କରେ ଯେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏକେ ବୋଧଣ ଠାଉଣ୍ଡ କରେ ସେ ।
ସୀତାରାମକୁ ଗାନ ଭାବର, ଭୃଙ୍ଗନ୍ତ ଅତ ବରଷଣର ଭକ୍ତ ଉଚ୍ଚେ
ସୁଲୁବାସର, ଭାମବାଳରେ ଯେ ।୧୪

---

୧୩ – ଗୌଣସି ଅମୃତ ଭଷବାଳକାଶଣୀ ନାସ ଭା'ର ସୁନ୍ଦରକୁ ଧୀର
ଭରତେ କହୁନ୍ତି—ମୋର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଘରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦ୍ୱାରା ଘାଟରେ ଭାବର
ଭରଣୀ ଅଛନ୍ତି । ଭାବର ମୋର ଏକଥା ଅଛେ । ମୋର ସ୍ୱାମୀ ଓ
ଉଦାର ପଲଙ୍କରେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ସଧବା ଲୁହନ୍ତି, ସୃଷ୍ଟି ଭାବ ଶାସ୍ତ୍ର
ସୁର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ ହେଲେଣି । ମୋର ଦେହ ଭଲରେ ଲୋଟିଏ ସହସାଇ
ଦ୍ୱାରରେ ସୁଧା ଭୂମି ଓ ଲୁଗା ଆଉ ଦେଇ ଅର୍ପଣ କରନ୍ତ ହୋଇ
ଯାଉଛି, କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀ ମିଳୁ ନାହାନ୍ତି ।

୧୪— ଏହି ପ୍ରକାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ସେଠାରେ ଭାବବାଦ ହେଉଛି ।
ସୁଧା ସୁନ୍ଦରମାନେ ଅଜର ବଡ଼ମାଣଙ୍କୁ ନଜ ମଧ୍ୟରେ ରଖନ୍ତି । ଶ୍ରୀବାଣୀ
ରୂପକ ଭଣ୍ଡ ଉଦାର ଶୋକକରଣୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମନ ଭୂଷଣ ମୀନକୁ ଭାଙ୍ଗ
ଭାଣ୍ଡରୁ ମଧ୍ୟରୁ ହାଣି ଅଛନ୍ତି । ତାହା ଦେଖି ଅନ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ସୁନ୍ଦରମାନେ
ଏକେ ସୁଧା ହୋଇ ଅଛି ଠାଉଣ୍ଡ । ତାହାଠାରୁ ଅନୁମାନ ଆଜ ଦର୍ଶନ
ବାଧା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ଭକ୍ତ ଜନ ଦେଖି ହେଉ ହୋଇ
ଯାଉଛି ।

ସର୍ବତ୍ରସ୍ଥିତ ବକୁଳ ଗାଛ, କେତକୀର ସର୍ପମାନଙ୍କୁ ଭାଙ୍ଗ, ମର୍କଟମାନେ ଖାଇଁ ଭୁଜଙ୍ଗ ବରାହମାନଙ୍କୁ ଦେ । ସେ ସ୍ଥଳେ ନଦୀ ବହନ୍ତି ଏବଂ, କେତେକ ନଦୀ ବହୁଳ ଗଛ, ଜଳାଶୟ ଗାଈ ଆହାର ଗାଈବସ୍ତ୍ର ରହନ୍ତି ସେ । ସୁନ୍ଦର ଦ୍ରୁମନ୍ତ ଖାଇଁ ବାଘକ ଯୁକ୍ତ ସେ । ଭୁଲ ପ୍ରକାରେ ଦେଖା ଗଳ ଭୁଜଙ୍ଗ ସେ । ସେ ସ୍ଥାନେ ମିନ ମଧୁପିଆଳୀ, ମଧୁଆଳରେ ଭରନ୍ତି ବେଳ, ସର୍ବ ସ୍ଥଳେ ଶବ୍ଦ ଗାଳ, ଏବେକ ଭଳ ସେ ।୧୫।

—ଶ୍ଳୋକ—

ସେଠାରୁ ପାର୍ଥ ଦୂର ଚଳାଇ, ଦେଖିଲେ ଶୋଭା ସଭାମଣ୍ଡପ, ଉଚ୍ଚ ଆକାଶର ସ୍ପର୍ଶର, ଭାରେ ସ୍ତମ୍ଭର ସେ । ସକଳ ବୃକ୍ଷ ରେବତଗଣ, ଶଙ୍ଖଧ୍ୱଜ ଭବ ଅଟନ୍ତି, ମଣିକ ଦେବ ଯହିଁ ମିଳନ୍ତି, ମିଶ ହୋଇଛି ସେ । ପରମହଂସ ପ୍ରାଣ କର୍ଷିଲେ ସର୍ବେ ସେ । ସତୀବତଂସରଣ ପ୍ରବେଶ କରେ ସେ । ପଞ୍ଚା କୌସ୍ତୁଭ ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତ, ଉଷ୍ଣକବଚ ମାଳା ମଣ୍ଡନ, ଭୂଷଣ କର୍ଣ୍ଣ କୁଣ୍ଡଳେଷନ, ସେ ଅବସ୍ଥରେ ସେ ।୧୬।

୧୫—ସେଠାରେ ସାପୁଆ କେଳାମାନେ ନାଗ ଭୁମ୍ବା ବଜାଇ ନାଗ ଖେଳାଉଛନ୍ତି । କେଉଁଠାରେ କୌତୁକ ଲୋକମାନେ ମାଙ୍କଡ଼ ନାଚ କରାଉଛନ୍ତି । ନଟମାନେ ନାଟ କରୁଛନ୍ତି । କେଉଁ ନଟ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କଳସ ରଖି ଖେଳୁଛନ୍ତି । ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବାଳମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦରକାର ଦେଉଛନ୍ତି । ଗାରଡ଼ମାନେ କେଉଁ ଠାରେ ଭ୍ରମୁଛନ୍ତି । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଭାଲୁ ଘୋଡ଼ା ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ମଦ୍ୟପାନ କେତେକ ଲୋକ ଭାଣ୍ଡରେ ମଦ୍ୟ ବୋଳି ପୁଣି ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଇ ଦେଉଛନ୍ତି ।

୧୬—ରାଜାମାନେ ରଙ୍ଗସ୍ଥଳକୁ ଯାଇଁ ସଭା ମଣ୍ଡପରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଦେଖିଲେ ସେ ସ୍ଥାନର ଉପରେ ଆକାଶ ତୁଲ୍ୟ ଧାରଣ କରୁଛି । ଆକାଶ ଭଳି ତାର ଉଚ୍ଚତା ମାନ ଜାଣ । ସେଠାରେ ଶାକ୍ତ, ବଳରାମ, ଯୁଦ୍ଧ ଦଳ, ମଣି ବାଣ୍ଡୀବାସ କାଙ୍କ, ଉଦ୍ଧବ, ମିତ୍ର ଓ ଭୋଜବଂଶ ବୀର ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ୟ, ବୃଷ, ରେବତ, ଶଳ, ଭୂରିଶ୍ରବ, ଶୁକ୍ର, ମଙ୍ଗଳ, କେତୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଭଳି ରାଜାମାନେ ସେଠାରେ ବସିଲେ । ମସ୍ତକରେ କିରୀଟ ଏବଂ କୌସ୍ତୁଭ, ମୁକ୍ତାହାର, ବସ୍ତ୍ର, ଭୂଷଣମାଳାରେ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ କର୍ଣ୍ଣରେ କୁଣ୍ଡଳ ପିନ୍ଧି ସହାୟରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଲେପନ କରି ଋଷିମାନେ କାମ୍ୟହୋଇ ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ।

ପ୍ରବଳ ବ୍ୟାସ ଗୌତମ ଶୁକ, ସୁଲଭ ଅତ୍ରି ଭୃଗୁ କୌଶିକ, ଅଙ୍ଗିରା ପରଶୁରାମ ନାରଦ, ମୃକଣ୍ଡୁ ସୁତ ସେ । ଜନକ ଭରଦ୍ୱାଜ ଅବନ୍ତି, ବଶିଷ୍ଠ ଅଷ୍ଟାବକ୍ର ମୌଦ୍ଗଲ୍ୟ, ଲୋମଶ ମନ୍ଦପାଳ ଅତି, ଧାର୍ତ୍ତିକ ଗର୍ଗ ସେ । ସୂତ ଦୁର୍ବାସା ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ ସୁମନ୍ତ୍ର ସେ । ସନତ୍ତ କପିଳ ନାରଦ ସୂତ ସେ । ସାଟିଲ୍ୟସ୍ତୁ ଧ୍ରୁବ ସାଙ୍ଗ୍ୱସ୍ତା, ସେହି ଦେବେ ହୋଇଣ ମେଳ, ତହିଁରେ ମାନ୍ୟ ଲଭିଣ ଧନ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲେ ସେ ।୧୭।

ସେ ଭୂଷା ପାଇଁ ତଳତଳେଣ, ମିଳ ଦେ ସୂତ ବାଦନ ଦେଶେ, ଆସଣ ସ୍ଥାନ ଉପସ୍ଥ ଆସେ, ପାତାଳ ଝର ସେ । ସେଁ ଜଗନ୍ନାଥ ହୋଇ ଭାରତ, ଦେବଙ୍କ କମିକ ପୃଥ୍ୱୀ କମ୍ପିତ, ଭୂମିମଣ୍ଡଳ ଲୁପ୍ତ ହାତ, ନାଗଦେବ ଅଣ୍ଡ ଗଡ଼ । ଉପରକୁ ଉଠିଲେ ଭାସ ଦବସେ ସେ । ଶୁଭେ ବର୍ଷିତ ଜାଳ ଗାଁଶୁ ବଣସେ ସେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ସେ ଜାଲ୍‌ଲା ପ୍ରକାଶ ଅଟି, ସ୍ଥାନ ଉପରେ ଶୃଗାଳ ଗତି, ଗ୍ରହମାନଙ୍କ ଦେହେ ଅଟଣ୍ଡି, ଶୁଭ ପ୍ରବେଶ ସେ ।୧୮।

୧୭—ଏହି ଋଷିମାନେ ସେତେବେଳେ ପର୍ବତ, ବ୍ୟାସ, ଗୌତମ, ଶୁକ, ସୁଲଭ, ଅତ୍ରି, ଭୃଗୁ, କୌଶିକ, ଅଙ୍ଗିରା, ପରଶୁରାମ, ନାରଦ, ମାର୍କଣ୍ଡେୟ, ଜନକ, ଭରଦ୍ୱାଜ, ଅବନ୍ତି, ବଶିଷ୍ଠ, ଅଷ୍ଟାବକ୍ର, ମୌଦ୍ଗଲ୍ୟ, ଲୋମଶ, ମନ୍ଦପାଳ, ଅତି, ଧାର୍ତ୍ତିକ, ସୂତ, ଦୁର୍ବାସା, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ସୁମନ୍ତ୍ର, ସନତ୍ତ, କପିଳ, ନାରଦ ଏବଂ ସାଟିଲ୍ୟସ୍ତୁ ବାଲ୍ମୀକି ପ୍ରବେଶ ହେବାରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦ୍ୱାର ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରି ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟ ହେଲେ ।

୧୮—ସ୍ୱାବ୍ୟସ୍ତ ଶନନ୍ତ ଦେଇ ବୈଶମ୍ପାୟନ ଯୋଗୀଙ୍କ ନାମରେ ଏହି ସମସ୍ତ ଦେବଙ୍କର ସନ୍ନିଧ୍ୟରେ । ଏହି ପ୍ରାଣଭୟ ଜନନୀ ତାଙ୍କୁ ପାଶକୁ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ଅନୁଗତ କଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଯୀଶୁ ଋଷି ଗୋବିନ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଏହି ସାଙ୍ଗକୁ ଆସିବାରୁ ପୃଥ୍ୱୀ କମ୍ପିଲା । ପାତାଳ ଲୁପ୍ତ ହେଲା, ନଗ୍ରଶମାନେ ଉପରେ ଉଠନ୍ତ ହେଲେ । ଦେବଙ୍କର ନକ୍ଷତ୍ରମାନେ ଆକାଶରୁ ଖସିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟ ପୂର୍ବରେ ସ୍ଥଳ ଜଳ ଶୁଖିଲା । ଆକାଶରୁ ସାର୍ଦ୍ଧେ ବୃଷ୍ଟି, ଜଳ୍‌ଜ ଉଦୟ, ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଶୃଗାଳ ଡାକି ଉଠିଲେ, ପିଙ୍ଗଳା ସବୁ ଅନ୍ଧ ହି ହୋଇଲେ ଏବଂ ଦେଶରେ ମହାଭୟ ଜାତ ହେଲା ।

ସିନ୍ଧୁ କାବେରୀ ଜାହ୍ନବୀ ଗୋଦା, ଯମୁନା ବ୍ରାହ୍ମୀ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା, ସର୍ବସ୍ୱ ସରସ୍ୱତୀ ମେଖଳା, ରେବା ନର୍ମଦା ଯେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ସୁରଭିବୃକ୍ଷା, ସରଯୂ ଚନ୍ଦ୍ରସେନା ପୁଷ୍କରା, କୌଶିକୀ ସଦାନୀରା ଗଣ୍ଡକୀ, ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା ଯେ । ସବାସରେ ନଦୀ ହେଲେ ଶୋଭିତ ଯେ । ସକଳ ତୋଳଇଲେ ଏତେ ଜଳ ଯେ । ସବୁ ମଳୟ ଶାଖୋଟକ, ଚମ୍ପା ଦେବଦାରୁ ମେରୁ ନୈମିଷ, ଭଗ୍ନମାର୍ଜନ କୈଳାସ ଲୋକାଲୋକ ସହିତ ଯେ ।୧୯।

ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ ଗ୍ରାମନଗର ସ୍ତ୍ରୀ ଭଲେ, ଭରେ ଯେ ପୁଣ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ଉପରେ, ଯେତ୍ତ ଅଙ୍ଗରେ ମୃକରେ ଝରେ, ଦେଖିଲେ ଭୂଷଣ ଯେ । ଗ୍ରାପିତ ଦେବଗଣଙ୍କୁ ଧୂପ୍ତି, ଗୋ ବିପ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ ବାଳକ ନାଶି, ରେବତି ଶାସେ ହୋଇଲେ ଅଧି ଜଳସରଣ ଯେ । ସନାତନ ଭକ୍ତି ଆସୁର ଚକ୍ର ଯେ । ସଖାଙ୍କରେ କୁଟୁମ୍ବ ଦାରକା ବେଳ ଯେ । ସୌଦାମ ଢାଳି ସୁଭଦ୍ରେନ, ରଥ ଅଶ୍ୱ ଭକ୍ତି ସାଧନ, ରଣେ ବୈରିଙ୍କୁ ଭରେ ବଧନ, ତୂଟିତ ହୋଇ ଯେ ।୨୦।

୧୯—ସିନ୍ଧୁ, କାବେରୀ, ଗୋଦା, ଯମୁନା, ବ୍ରାହ୍ମୀ, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା, ସର୍ବସ୍ୱ, ସରସ୍ୱତୀ ମେଖଳା, ରେବା, ନର୍ମଦା, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, ସୁରଭିବୃକ୍ଷା, ସରଯୂ, ଚନ୍ଦ୍ରସେନା ପୁଷ୍କରା, କୌଶିକୀ, ସଦାନୀରା, ଗଣ୍ଡକୀ, ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା ଓ ସବାସର ଆଦି ନଦୀ ସବୁ ଭଗ୍ନରେ ଶୋଭିତ ହୋଇ ନଦୀର ଜଳ ସାଗରଙ୍କୁ ଯୋଗ କଲ କରୁଥିଲେ । ମଳୟ, ଶାଖୋଟକ, ଚମ୍ପା, ଦେବଦାରୁ ମେରୁ, ନୈମିଷ, ଭଗ୍ନମାର୍ଜନ, କୈଳାସ ଓ ଲୋକାଲୋକ ଆଦି ପର୍ବତମାନ ଶୋଭିତ ହେଲେ ।

୨୦—ଏହି ଅସୁରଙ୍କ ଆସିବା କଥା ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ଶୁଣି ସେଠାରୁ ପଳାଇ ଯାଇ ଗଡ଼ର ଭିତରରେ ବାସକଲେ । ସେହିମାନେ ଯେ ରକ୍ଷକ ଆଗରେ ପଡ଼ିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ରାକ୍ଷସମାନେ ଭକ୍ଷଣ କଲେ । ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୱଂସକରି ଗୋରୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସ୍ତ୍ରୀ, ବାଳକମାନଙ୍କୁ ନଷ୍ଟ କରି ରେବତୀ ପର୍ବତ ପାଖରେ ଆସି ସେ ରାକ୍ଷସମାନେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ସବୁ ଓ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ସାଥିରେ ଏକଥା କହିଲେ । ଭଗବାନ ସେମାନେ ତାଙ୍କ କୁଟୁମ୍ବମାନଙ୍କୁ ଦ୍ୱାରକାରେ ରଖି ଯୁଦ୍ଧ ଆସିଲେ । ଆଉ ସୁଧା ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ସୁଭଦ୍ରା ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ଓ ଗଦା ଧରି ରଥରେ ବସି ଯୁଦ୍ଧରେ ରାକ୍ଷସ ଅସୁରଙ୍କୁ ବଧ କଲେ।

ସୁବୃତ୍ତି ନଗରପୁର ଶୋଭେ, ଅପୂର୍ବ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯହିଁ ଅଛନ୍ତି, ଉଦ୍ଧବ ନାମ ଆମ୍ଭଙ୍କ ଦୂତ, ଯେଉଁ ବଳାଣ୍ଡ ଯେ । ସର୍ବଙ୍କୁ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଧରେ, ତାହା ନବ ଓ ନାଶ ନ କରେ, ଶୁଣିଲେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ ସ୍ୱରେ, ତାଙ୍କୁ ଏ ମାତ୍ର ହେ । ଶୁଣି ଶାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତେ ସୁନରଯୋଗନ୍ଦ ଯେ । ତାଙ୍କ ଆଣିଲେ କଣ୍ଠ ତାନର ଯତ୍ନ ହେ । ସୁଖ ମନ୍ତ୍ରସଂ ପ୍ରଭାବ ଯେଉଁ, ଆମିଷ କ୍ଷୀର ପ୍ରଭୃ ଶରୀର, ସମର୍ପିଲେକ ତାଙ୍କ ମାନସ, ଏକ ଆନନ୍ଦ ଯେ ।୨୧।

ସମାନ ନାହିଁ ପାରଖାଙ୍କୁ, ସୃଷ୍ଟି ଯତନେ ଦୃଷ୍ଟିଦେବାକୁ, ଲଳାଟ୍ରଙ୍କ ଛୁ୍ର ସ୍ତୁତିକୁ ଦେଖ ବରସ ଯେ । ସୋମବଂଶର ମୁଖ ବୋଲୁଛ, ସଭାବସନ ଭଦ୍ରାସନି, ବର୍ଣ୍ଣ ସମୀପ ଆସନରେ, ବୁଝାଇଲୁ ହେ । ଯାନ ଆଗରେ ସୁନ୍ଦର ଆଲୁଅ ରସ । ଶୋଭ ଲୁଚିଲ ଯେନ ଭୂସୁରବର୍ଗ ଯେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନକ୍ଷତ୍ରେ ବର୍ଷିତ, ଯେକରେ ସଖା ମୁରଲୀ ଧର, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ସେନାପାଳ ଅବୋଧ, ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ରହ ।୨୨।

୨୧—ଦେଶୀସିଂହ ଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ସେ ଦଣ୍ଡ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଥିଲ । ସେ ରାଜାଙ୍କ ବକ୍ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲ—ଆମ୍ଭଙ୍କ ଉଦ୍ଧବ ଆଣି ଦାର୍ଶନିକ ଯାଉଛ ? ସବୁ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଧରୁଥିବ, ନାହିଁରେ ତାକ ସାଧ ଦେଲା ତାଙ୍କୁ ମାରେ ନାହିଁ । କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସ୍ୱରକୁ ଆସିଲେ କି'ଣ ତାଙ୍କୁ ଏପ ମାରନ୍ତି । ଏ କଥା ଶୁଣି ଦଣ୍ଡ ବକବାନ ଶାନ୍ତ ଲହରେ । ତେଣୁ ସେ ଅପୂର୍ବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଭା ଦେଶୀଂହଙ୍କୁ ଆଦର କରି ନିଜ ପାଶରେ ଡାକ ଆଣିଲ । ମତ୍ସ୍ୟ, ମାଂସ, ଦୁଗ୍ଧ, ମେଷ୍ଟା ଛେଳି, ଦୁଗ୍ଧ ଓ ପିଠାପଣା ଅଦ୍ଭୁତ ଭୋଜନରେ ତାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ତାଙ୍କ ମନକୁ ସନ୍ତୋଷ କରାଇଲେ ।

୨୨—ସେ ସଭାସଦଙ୍କୁ ସ୍ୱଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ନାହିଁ ଏପ ସମାନ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଯାହାର ନାସ୍ତ, ଭ୍ରୂକ, ଭ୍ରୂଚ, ଅଗ୍ନି, ସୋମବଂଶ, ମୁଖ, ସ୍ତନ, ବସ୍ତ୍ର, ଗାତ୍ର, ବୁଦ୍ଧ, ସୋମବଂଶ ଓ ଆନନ୍ଦ ସବୁ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତାର ଅଛି । ରାଜା; ସାନ, ସତ୍ତ ଓ ଅବସରେଶ ଏ ଶୁଭ ଦ୍ୱାରାର ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସେହାନ ବୁଦ୍ଧିକର ବ୍ରାହ୍ମଣ ସର୍ବ ଗୁଣ ଅଛନ୍ତି । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୋମବଂଶଦାସ ଉଦ୍ଧବ ବସୁ ଦୁଇ ବର ବକବାନ ସଭାସଭା ବସିଲେ । ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଓ ସେନାପାଳ ତାଙ୍କୁ ଅବୋଧ କହିଲେ ।

ସୁରେ ପୁନ୍ନାଗ ନବୀନ, ଏମନ୍ତେ ଦେବେ ଭବସ ଉତ୍ସ, ଏତେକ
କୁଟି ବସୁଧ ଦେବଙ୍କ ସହି ପ୍ରବେଶଣ ସେ । ସେମାନଙ୍କ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଣ୍ଣି;
ତାଙ୍କ ଉଠାଙ୍କି କୃଷ୍ଣ ଦେଖନ୍ତି, ଦେଖି ସୁଭଦ୍ରେ ପ୍ରତାପ ଝୁଣ୍ଡି, ଭୁଜ ସଙ୍ଗେ
ସେ । ଶସ୍ତ୍ର ଉତ୍ତାର ବେଷ୍ଟନଗଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ସେ । ପୁନ ପ୍ରତୁଷ ଧରି ସେ ରସ୍ତୁ
କଲ୍ପ ସେ । ସଖୀରେ ମଧ୍ୟ ସବନେ ଖଣି, ଉତ୍ସବ ଭର ବନ୍ଧନ ଗୁଣି,
ଅନନ୍ତେ ସମର୍ପଣ୍ଣ କରେଇ, ଅଣ୍ଡ ସୋଧନ୍ତ ସେ ।୨୭

ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କୁ ଏକୁଟେ ଭର୍ତ୍ତି ଅସୁର ସର୍ତ୍ତି ହୋଇଲା ସେମନ୍ତ, ସବନ
ସୁନ୍ଦର ନଗ୍ନର ଧାର୍ତ୍ତି, ଦୋଷକ ପୁଷ୍ପ ସେ । ସମସ୍ତ ଶୋଭାବନି ସୁନ୍ଦରୀ,
କଟାକ୍ଷ ଭାବ ଚଳ୍ପିଧ କାମୀ, ଭବସାଗର ମୋହନ ଶାଖୀ, ରମଣୀମଣି ସେ ।
ସରସିଜ ବର୍ଣ୍ଣନ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା ସେ । ସୁସ୍ମିତ ଭରକ କୁନ୍ଦଦନ୍ତା ସେ । ସିନ୍ଦୂର
ଭାଲସ୍ଥଳ ପ୍ରଭାବ, ଭଙ୍ଗ ଭଜନ୍ତ ନବ ପ୍ରଭାବ; ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ନବ ଭୂଷଣ,
ଭଳଭଳକା ସେ ।୨୮

୨୭—ସବୁ ସମସ୍ତରେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କର । କେତେକେତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀରୁ ସେ
ରୋମିଙ୍ଗ ଚେଷ୍ଟା ଭବନ ଭୁଷି ଶସ୍ତ୍ର ସହିତେ ସେ ସ୍ଥାନର ସେନା-
ମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତାର ଅସ୍ତ୍ରର ହାତୀ ରଥୀ ଅଶ୍ୱଙ୍କୁ ମାର ପକାଇଲ । ତାହା-
ଦେଖି ପ୍ରଜାମାନେ ଭୟଭଙ୍ଗ ପଳାଇଗଲେ । ସେହିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ
ଶସ୍ତ୍ର ଉତ୍ତାର ସେ ରସ୍ତୁ ଭକ୍ତୀ ସମସ୍ତରେ ଋଷିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏବେ
ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଭକ୍ଷଣ କରି ଅଭକ୍ଷୋଧରେ ସମର୍ପଣ୍ଣଙ୍କୁ ସେ ଦେଶ ନକ ଭୂମିରେ
ସଡାଇଲ ।

୨୮—ସେଠାରେ ଦେଖ ସତ୍ୟଭାମା ପ୍ରବେ, ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଅସୁର ମୋହିତ
ହୋଇ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଭାବିଲ—ଏ ଅତି ସୁନ୍ଦରୀ ଅଟେ । ଦେବ ଏଥିର
ସୁନ୍ଦରୀ କେହି ନ ଥିଲ ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏପରି ସୁନ୍ଦରୀ କେହି ଜନ୍ମହେବେ
ନାହିଁ । ଏ ସୁନ୍ଦରୀର ଶୋଭା ସମସ୍ତ ଜଗତର ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ
ପୁଲ ଓ କର୍ପୂର ସଦୃଶ ଶୁଭ୍ର ହାସ୍ୟମୁଖ, ପୁଷ୍ପଶର ମନମୋହନକାରିଣୀ
ରୂପବତୀ ବକ୍ର ଅଟେ । ସେହି ରୂପ ଦାସ ପୁଷ୍ପଶର ମନକୁ ଏ ନେଉଛି
ପାରିବ । ଆଜନ୍ମଧ ଚକ୍ଷୁ, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ଶମିଳ ମୁଖଶୋଭା ଅଟେ ।
ଭଲ, ଭାଲସ୍ଥଳି ଓ କୁନ୍ଦପୁଷ୍ପ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଏହାର ଦନ୍ତପଂକ୍ତି ଶୋଭାପାଉଛି ।
ଏହାର ଓଷ୍ଠ ସିନ୍ଦୂର, ଭଳସ୍ଥଳର ସୁଗ୍ରୀବ, ଗୋଟିକା, ଗାଢ଼ନ ବର୍ତ୍ତୁଳ
କାନ୍ତିକୁ ଜଣି ଭଳ; ଦୃଢ଼ ସୋହକ, ବଧୂଲପୁଷ୍ପ, ମନ୍ଦାରପୁଷ୍ପ ଓ
ବାନ୍ଧିଲ ଭ୍ରମରଲ ସମାନ ଶୋଭା ପାଉଛି ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପା ଯଥା କୁଙ୍କୁମ, କେତକୀ ଗର୍ଭ ଗୋରୋଚନ, ଶଶଧର ଚନ୍ଦ୍ରଭାଳ ସ୍ଥାପନ, କାନ୍ତି ସଦୃଶୀ ସେ । ସଜଳ ଜଳଧର ଚକ୍ଷୁ, ଭ୍ରମର ତମାଳ ଦାମିନୀ-ଚୟ, କରସ୍ପୃଷ୍ଟ ସୁନୀଳ ଗଗନ ସୁକେଶୀ ସେ । ସୁକୋମଳା ଶତ୍ରୁ ଘର୍ଷ-ସୁବାସୀ ସେ । ସୁଖ ଗୃହ ସ୍ଫୁରିତ ଭ୍ରୂ ଶୁଭା ବଳାଶୀ ସେ । ସାରସ ପଦ-ରେଖ ଗଞ୍ଜନ; ଚଞ୍ଚଳ ନୟନ ଯୁଗ୍ମ ଖଞ୍ଜନ; ଜଗତ ଜନ ମନ ରଞ୍ଜନ, ରଞ୍ଜନ ଭୂଷି ସେ ।୨ ।

ସ୍ତବ୍ଧପ୍ରାୟ ସେ ଲଳ ହେ ନାଥ, ପ୍ରଜାପାଳନ ଶୁଣିବେ ବରି, ତହିଁର ମନ୍ତ୍ରୀ ଏହା କହିଲା, ମୋତେ ଦେଖାଉ ନାହିଁ । ଯୌବନ ଉଦଧିରେ ମଗ୍ନ ଲଳନା; ଦୂର ସ୍ନେହରେ ତୋ ପଶିବା ନାହିଁ, ଚେଷ୍ଟା କରିବ ଏ କନ୍ୟା ଲଭିବ, ନେଇ ମୋ ଚାହିଁ ସେ । ସେ କଟକେ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ଚଳେ ସେ । ସୁଧାକର ସ୍ପର୍ଶ ଏବଂ ଦେଖି ସେ । ସୁରସମ୍ଭୂତ ବଦନେ ପ୍ରଭା, ଏହା ବଚନ ଦୂରରେ ଯୁକ୍ତ; ଧରିବ ଭୁଜ ଏବେ ଅଙ୍ଗଦ, କହୁ ନଥାଇଁ ସେ ।୨୬

୨୫—ଏ କନ୍ୟାର ଦେହ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ଚମ୍ପାଫୁଲ, ହଳଦି, କୁଙ୍କୁମ, କେତକୀଫୁଲ, ଦର୍ପଣ, ଗୋରୋଚନ; ଚନ୍ଦ୍ରଭାଳ ଓ ଶୌରିଷ୍ଠ କୁଙ୍କୁମ ଗୌର ଅଙ୍ଗୀ ଅଟେ । ଏହାର ଚେଷ୍ଟା ନୟନ, ଚକ୍ଷୁ, ଭ୍ରମର, ତମାଳ, ଜମ୍ବୁଫଳ, ମୟୂରପୁଚ୍ଛ ବର୍ଣ୍ଣର ଓ ନୀଳପ୍ରାୟ ଦେଖନ୍ତି । କୋମଳ ଦେହ ଶରୀର; ଶତ୍ରୁ ଜାତର ଜନ୍ମ ଓ ପଦ୍ମଫୁଲ ପ୍ରାୟ ସୁଗନ୍ଧମୟୀ ଅଟେ । ଏ କନ୍ୟାର ଭ୍ରୂଲତା କନ୍ଦର୍ପର ଧନୁପ୍ରାୟ ଏବଂ ନେତ୍ର ଶିଶୁମୃଗ, ଖଞ୍ଜନ, ଚକ୍ଷୁ-ଚକୋର ପକ୍ଷୀ ଓ ନୀଳ ପଦ୍ମଠାରୁ ଅଧିକ ଚଞ୍ଚଳ ଓ ସୁନ୍ଦର ଏହାର ଶରୀରରେ ଚକ୍ଷୁ ଚିତ୍ତସ୍ୱଭାବ ଅତୁଳ ଶୋଭାମୟ ଅଟେ ।

୨୬—ହେ ଗୋବିନ୍ଦ ନାଜର ରାଜ୍ୟଭାରକୁ ଏପରି ମନେକରି ଭାଳୁ ନେଇ ଅନ୍ତ ରଥରେ ବସାଇଲ । ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲ ଏ କଥା ଶୁଣିବ ଭୂପେ । ଯୌବନ ଜଳଧିରେ ସବୁ ମନ, ଦୂରଠାରେ ସେମାନଙ୍କ ଭୁଜ ଅଙ୍ଗ ମନ୍ତ୍ର ସୁର ନାଶ ହେବ । ତେଣୁ ମୋ କଥା ମାନି ଏ କନ୍ୟାରୁ ମନ ବଳାଅ ନାହିଁ । ମନ୍ତ୍ରୀଠାରୁ ଏକଥା ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଅସ୍ଥିର କହିଲ ଭାବରେ ମିଳିବା ଜନ୍ମକୁ କଥାର ଲୁଚାଇବ ? ଜୀବ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣି ଦେବାକୁ ଏ କନ୍ୟା ନୌକା ସ୍ୱରୂପା ଅଟେ । ହେ ମନ୍ତ୍ରୀ ! ଏ କଥା ମୋତେ କହ ନାହିଁ ।

ସନ୍ତୋଷ ହୋଇ ଦେବର ବର, କହୁ ଅନେକ ଶୋଭ ଏହାଙ୍କୁ, ସେ କହନ୍ତି ଆଉ ଜନକ, ତାହା ସାଧନ ଯେ । ଏପରି ଭାଷ ଏମନ୍ତ ଏଣ, ଭଲେ ଦେବକନ ସାଧୁଙ୍କ ବାଣୀ, ହା କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ସୁଣି ଦେ ବୋଲ ଭାଷ ଅର୍ଜୁନ ଯେ । ସେହି ସମୟେ ସୁଭଦ୍ରାର ଆବେଶ ଯେ । ସମ୍ଭାଳିଲେ ସେ ଶର ପାର୍ଥ ସ୍ତୁତରେ ଯେ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର, ଚକ୍ରକ ଦେବ ସଙ୍କଳ ଶର, ଖଣ ଜ ଥାର କୌଶଳକର୍ମ, ଦୂରେ ମଣ୍ଡଳେ ଯେ । ୨୭ ।

ସୌମ୍ବିକ କରେ ଦଣ୍ଡ ସାଧନ, ଭଲ ଶରର ଖେଳ ଅରଣ୍ୟ, ଚାପ ଭଞ୍ଜନ ଆଶ୍ରୟେ ପୂଣ, ରଣ କରଇ ସେ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇ କରେ ସାଧନ, ନ ଦେଖିଲୁ ମୋ ବାଣୀ ଶୋଭେବ, ସୁଭଦ୍ରା ଦେଖ ଝାଳକ ପିବ, ଜମ ଜଗର ନେ । ଏହା କଲେ ଭକ୍ତର ମାନସ ଦେବା ଯେ । ସନ୍ତୁ ଭଜନ ତାକୁ ସନ୍ତୋଷ ପିବା ସେ ।

୨୭—ପଞ୍ଚକୃତ୍ତି ଅବି ରେ ଶର କୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମ ଏ କୁହନ୍ତି ଭଗ୍ନ ଦୋହରଥରେ ଆଜ୍ଞା ନଏ ଆସି ଆମ ପ୍ରକାରେ ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତ, ଏବେ ଶୀଘ୍ର ରଥ ଚଳାଅ । ଏହାଙ୍କର ରଥ ଚଳାଇଲ ଦେବଙ୍କୁ ସତ୍ୟଭାମା ଅଭ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ ହା କୃଷ୍ଣ ! ହା କୃଷ୍ଣ ! ବୋଲି ଡାକିଲେ । ଅର୍ଜୁନ ରକ୍ଷାକର ! ଅର୍ଜୁନ ରକ୍ଷାକର ! ବୋଲି ଆର୍ତ୍ତନାଦ କଲେ । ସେହି ସବିଶେ ସୁଭଦ୍ରା ନଗ ଚଳରେ ଅର୍ଜୁନ ଶୁଣିଲେ । ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ ଗୋଡନ ଏବଂ ଅର୍ଜୁନ ରକ୍ଷାକର ଏ କଥା ତାଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣରେ ବାଜିଲା । ତତକ୍ଷଣାତ୍ ସେ ଶରଦ୍ୱାର ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ତେଣୁ ରାମଙ୍କର ରଥ ଆଉ ଚଳି ନ ପାରି ସେହିଠାରେ ରହିଲା । ଯଦୁଗଣମାନେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଉପାୟ ନ ପାଇ ସେଠାରେ ଦୁଃଖ ମନରେ ରହିଲେ ।

୨୮—ରୁକ୍ମିଣୀ ଦ୍ରୁତ ଗମନ ଦ୍ୱାରା ମନକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ଦେଇ ଅସୁର ଭାଷଣ, କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନ ଜନର ଏ ଜଗତରେ ବାସକରିଛୁ, ତେଣୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୃଦୟ ଦେଖାଯାଏ । ଆମର ଭୟ ଆଉ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ ଏବଂ ଆମେମାନେ ଏଠାରୁ ଯିବାକୁ କିଛି ଉପାୟ ଦେଖୁନାହୁଁ । ଏହା ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବୃଦ୍ଧିର ମନରେ ଭାବିଲେ, ହେ ସୁଜନ ! ସେ କଥା ମାନିଲୁ ନାହିଁ, ଗରଦାସଙ୍କ ଅଭିମାନ୍ତୁ ଏ କଥା ଚେଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେଥିକୁ ଆମର ସାଧନ ମଧ୍ୟ ଯିବ । ଯଦି ଥାଆନ୍ତେ ଏ ନାଗର ଦେଇ ତାହାଙ୍କୁ ଚେତ ଜନନ୍ନ ଦେବା, ଏ କଥା ସ୍ଥିର କଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଜଗତ ସଙ୍ଗ ଶାନ୍ତ ସ୍ୱାମୀ କହନ୍ତୁ

ଏବଂତା ଏହିଭାବରେ ଲୁପ୍ତ, ଚନ୍ଦ୍ରର ଲୁପ୍ତ ତମ କେତୁ, ତୋଳିଲ ଜାଲ ଭବ ତ ଲବ୍ଧ, ଜାଣ ଆପଣା ଯେ ।୧୮।

ସୁତଣ୍ଡ କଥି ସେଣ ତଣ୍ଡ, ଗନ୍ଧର୍ବ ଧ୍ୱଜଛତ୍ର ସଲ୍ଲିଷ୍ଟ, ଜାଣ ଜନ୍ମରେ ସ୍ୱଜନ କଥି, ପ୍ରଜାପାଳକ ଯେ । ସଂସ୍ତେସେ ଶବ୍ଦର ଭଗ୍ନ ଉଦାନ୍ତ, ଦେହଦେଲି ସର୍ବଶ୍ରମଣୀ ସ୍ତିରୁଷ, ଦେଖି ସୁକତବନ୍ତ ପ୍ରକାଶ, କଲ୍ପ ସମାନ ଯେ । ସମ୍ପାଦ୍ଧାର ଗାଉ ପିଲସ୍ତଦ୍ୱାରେ ଯେ । ସୁଖେ ରକ୍ଷଣେ ଶରଧନ୍ତୁ ହରଣେ ଯେ । ସକଳ ଦ୍ୱାରା ସୁନ୍ଦ ଦୃଷ୍ଟା-, ଦାନ ସଦ୍ଗୁଣ ଅଦ୍ଭୁତ ଅଂଶା, ଉତ୍ସର୍ଗ ଜାଣ ତୋଳାଲ ହଣ ଘର ସ୍ମୃତିର ଯେ ।୧୯।

ଗମ୍ଭୀର ଘୋର ମାର୍ଜନ ଜାଣ, ଗୁଣ ଟଙ୍କାର ପଡ଼ି ପ୍ରଜଳ, ଭୂଷାଣ ସୁହଲତା ରଖଳ, ଧ୍ୱଜ ତଳାକ ଯେ । ସ୍ଥୂଳ ଭୁଜ ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କ, ଦେଖ ଗାଣ୍ଡିବ ମଯୂର ଜାଳ, କୋଦଣ୍ଡ ଲୁଣ୍ଠ ଜାତ୍ର ଧାମୂର୍ତ, ଅଭ୍ୟନ୍ତ ଘନ ଯେ । ସଂଶୟରେ

ଦେବାକୁ ଅଭାଗର ଭୂଲ ହେବ, ଏବଂ ଦେବାକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାର ଲସ୍ତ ଜାଣ ଦେଲ ଏବଂ ଭାରମାନେ ପ୍ରତଦେଇଲ ।

୧୯—ସବ୍ୟସାଚୀଙ୍କୁ ଦେଇ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ହେଲେ, ସବ୍ୟସାଚୀ ଜାଣ ତ ଓ ସବୁଦଣ୍ଡ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଲେ । ଅର୍ଜୁନ ସବୁଦଣ୍ଡ ଲୁଣ୍ଠି ଅତ ହୋଧରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ୪ ମଣ୍ଡୀ ଜୟାଯୁଭର ମସ୍ତକ ଛେଦନ କଲେ । ଏହା ଦେଖି ଗୋବିନ୍ଦ ଚୈତନ୍ୟ ସୁଖ ଅନ୍ତରୁ ଲଭ । ଏ ସୁଖ ଦେଖି ସବ୍ୟସାଚୀ ଶରଧନ୍ତୁ ସହିତ ସଙ୍ଗ ଲୁହାରେ ରକ୍ଷେଲେ । ଅସୁରର ସୈନ୍ୟ ଅର୍ଜୁନ ଉଜାରେ ସୁଖ ଭଣ୍ଡବଳ୍ପ ସେ ପ୍ରାନ୍ତର ଭୂମି ଜାଣ ଅତନ ହେଲ । କୁରୁ-ସଙ୍କ ଏକତ ତ ତୋଳ ମେଘ ଗର୍ଜନ ଥର ଶବ୍ଦ ହେଲ । ଏ ସୁଖ ବର୍ଣ୍ଣନାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେବାକୁ ବୈରୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକର ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ଥର ଅଳ ମଧ୍ୟ ଅସୁର ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନ ଜଣାଣ କହିବା ତାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନାଳଙ୍କ ଜଳଧାର ଅର ରକ୍ତରୁତ ଜଳ ବନ୍ଧ ସେ ଭୂମିରେ କଣ୍ଟକର ଓ ଶସ୍ତ୍ରଂର କବଚ କାଟୁଛ ହେଲ ।

ସେ ସୁଖ ପ୍ରାନ୍ତର ଅନ୍ତରୁକର ସ୍ୱଳନ ବର୍ଣ୍ଣନାର ଗଣ, ସୁଣ ଟଙ୍କାରିବା ଶର ମେଘ ଗର୍ଜନ ଥର, ଅଣ୍ଟାର ଝଙ୍କାରବା ବର୍ଣ୍ଣ ଉଡ଼ନ ଥର, ଉଦ୍ଧର ଧୂଳରକୁ ବର ଲୁଣ୍ଠିବା ଥର; ଏଣେ ଚ ବୀରମାନଙ୍କର ସ୍ତରବୃତ ଦେଖ; ଭାଳୁକ ଓ ମୟୂରର ଧ୍ୱନ ଥର; ଧନୁର୍ବତ୍ତ ଏବଂ ଲୁଣ୍ଠି ନଖାଲସ୍ତ୍ରବାକୁ ଭଲ୍ଲ ଧନୁ ଥର ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଛୁ । ବାଣ୍ଡଳର ସୁଖ

ଆନ୍ଦୋଳ କରଣା ବୃଷ୍ଟି ହେ । ଏକ ଶକୁନ୍ତ ଚଳି ହୋଇଥିବେ ତର୍କି ହେ । ଶାମୁଳ ନାଭ ସଙ୍ଗେ ଶରଦ, ଚନ୍ଦ୍ର ନାଃ ଘନଭ ନବ, କୃଷ୍ଣର ଏହି ରଙ୍ଗ ହସେ ଜାଗ, ଘନ ବର୍ଣ୍ଣନୀ ସେ ୪୬।

ଅର୍ଜୁନ ସାର୍ଥ କରନ୍ତ ଯେବ, ଶୋଣିତ କଳଣୀ ହୋଇଲେ ଜଳ, ଗୋଷ୍ଠୁର ମଣ୍ଡଳାବନ୍ତ ବୃକ୍ଷ, ମୋଳ ରଞ୍ଜନ ସେ । ଖଣ୍ଡ ଗୋଧୂଳି ହୋଇଲ ଏବେ, ଯେଉଁ ଭୂଷଣ ବୃକ୍ଷ ସେତେ, କଣ୍ଠର ଭଲେ କରିଛ ସର୍ପ, ଏକଲ ସ୍ନାନ ସେ । ଗାଢ଼ ବୃକ୍ଷକଦମ୍ବ ବନ୍ଧ ସଂଯୋଗ ସେ । ସୁନ୍ଦର ମୁଖଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭିବା ଲାଗେ ସେ । ଧୂର୍ଜ୍ଜଟି ଅଙ୍ଗ ଓଢ଼ ଗୁଣ୍ଠ, ଚନ୍ଦ୍ର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଶରଦବୃନ୍ଦ, ଖଞ୍ଜନ ନୟନ ଏବ ଏ ରକ୍ତ ବଳି ସଫଳେ ସେ ।୪୮।

ସ୍ନାନ ଶୁଦ୍ଧାଙ୍ଗ କୃଷ୍ଣ ଭୂଷଣ, ପିଷ୍ଟକ ଘୃତ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ରଙ୍ଗ, ଶୋଭନ କରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ, ଅତି ସନ୍ତୋଷ ସେ । ସୁନ୍ଦରାଙ୍ଗ ଏବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ବୋଲ, ସଜ୍ଜନ

ସ୍ନାନଦାନ୍ତ ଭୂଷଣରେ ବୃଷ୍ଟି ଯାଏ ଦେଖ ଯାଉଛି । ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ଧାରରେ ଲୁଚି ନ ଯାଇ ଦଣ୍ଡ ଲଗିଲେ । ଅଳ୍ପରେ ଉଠିଥିବା ସନ୍ଧ୍ୟାର ଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ୟାମଳାର ଅଙ୍ଗ ଦେଖି ଶରଦ ସତ୍ତ୍ୱ ମାନିଲେ; ସତ୍ତ୍ୱର ମଧ୍ୟ ବଳିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ଦେହକୁ ଅଙ୍ଗ ଦିଶିବାରୁ ଜେଳେକେ ଲୀଳା ଦେଖି ଲାଗନ୍ତ ଅନୁମାନ ଦିଶା ଆସିବା ବାସ ମନରେ ଲଜ୍ଜା ଜାତ ହେଲା ।

୪୭ – ଅର୍ଜୁନ ବୃକ୍ଷର ଶ୍ୱେତ ବକଳ ଗାତ୍ରରେ ଲାଗିବାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଜୁନ ବୃକ୍ଷରେ ପୁଷ୍ପ ଲାଗିବାରୁ ଅସୁର ବୃକ୍ଷର କଣ୍ଟକିତ ଶାଖା ସନ୍ଧି ଉଠିଲେ ବା ଜଣାଗଲା । ସେହିସମୟରେ ଗୋପୀଙ୍କ ସମସ୍ତ ବୃକ୍ଷର ମହାବୃକ୍ଷ ଝଙ୍କାରଣ; ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋପୀଙ୍କ ଚେତନା ମୁଗ୍ଧ ହୁଏ ଜଳବା ହୋଇ ଉଠିଲ । ଏହି ଏଥିରେ ଭୂଷଣ ଦେଇ ଲେଖିଲନ୍ତି—ବୃକ୍ଷଦଳୁର ଦେବତା-ମାନେ ଏମା ଦେଖି ଲଜ୍ଜା ହୋଇ ଉଠିଲେ; ଏଥିର ଆନନ୍ଦ ଗର୍ବ ସତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି ଲାଗେ । କଣ୍ଠୀ ସ୍ୱରୂପ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ, ଯେ ଯେଉଁରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ମୁଖର ସୁନ୍ଦରିମାନ୍ତ ସ୍ୱୀ ହେଲେ । ଯେ ପୁଣ ଯେଉଁଠାରେ ଶଙ୍ଖ ଓ ରଥ, ବୃକ୍ଷ ଓ ଶଙ୍ଖ ତୁଳ ହୋଇ ଏମାନଙ୍କୁ ସାବିତ୍ରୀ ଅନୁ-ଭାବ ଦେଖିବାକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତଭାବରେ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଉଦ୍ଭବ ହେଲେ; ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ସ୍ଥାନଟି ଲୁଣ୍ଠନରେ ଆଛନ୍ନ ହୋଇଗଲା ।

୪୮—କୁଙ୍କୁମ, କସ୍ତୁରୀ, ଅଗୁରୁ, ଚନ୍ଦନ, ପିଷ୍ଟକ, ଘୃତ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଲୁଣ୍ଠ ହୋଇ ସେ ଶୁଭ-ଭୂମିକୁ ଆଚ୍ଛାଦିତ କଲେ । ଏହି କହିଲେ—ଏମାନଙ୍କ

ବେଗେ ଅଶ୍ୱ ଚାଳନ କରନ୍ତ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଡରଇ, ତଥ ତାଙ୍କୁ ଦେଖ ... । ସିଦ୍ଧ
ସୁଖ ପ୍ରଭାବ ଉଚ୍ଚସ୍ଥଳ ହେ। ଶ୍ରୀମନ୍ତଙ୍କୁ ରଥୋପରେ ପୁଣ୍ୟ ଜଣ।
ସୁବେଶ ଶୋଭ ଚଢ଼ାଇ ରଥ, ବଳଦେବଙ୍କୁ ଜଣାଇ କରି, ପିଣ୍ଡକୁ ପୁଷ୍ପ
ପ୍ରକାରେ ଧରି, ଚଢ଼ି ରଖିଲ ତେ ।୭୨।

ସେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଶାନ୍ତ ଆଗରେ ଅଣ ପ୍ରସନ୍ନ, ତାଙ୍କର
ଚରଣ ପ୍ରସନ୍ନ, ଦଶ ଦେଶକ ହେ। ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦନର ଚନ୍ଦ୍ର, ଚନ୍ଦନ
ପୁଷ୍ପ ସହିତ ରଥ, ପୁଷ୍ପ ଉତ୍ତରେ ତୁଳସୀ ଦେଇ, ଶରୀର ଚନ୍ଦନ ହେ।
ଶୁଭଦଶ ପିଣ୍ଡିତ ଉତ୍ତମୋଦନ ହେ। ସଙ୍ଗ ସହିତେ ଦଶୋଧନ ଜଣାଏ ଗଲ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁରେ ଶୁଭ୍ର ଦେଖିଲ, ଦେଖି ଜାଣିଲେ ଅର୍ଜୁନ ଅଣ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
ଦେଖିଲ ଆସିଲ, ଚନ୍ଦ୍ରଧନ ହେ ।୭୩।

ଏତେଦରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଭଦ୍ର ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଅନ୍ୟ ଯାଦବ; ଭଦ୍ରକାଳୀ ଏ ଅର୍ଜୁନ
ପ୍ରାପ୍ତ, ତାଙ୍କ ଚାଲୁ ହେ। ସୁଖରେ ଦାଶରଥ ସ୍ୱର୍ଗ, ଦେଖି ଅସମର୍ଥ
ଅନନ୍ତପାଳ, ତାଙ୍କରେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖିଲ ଆକୁଳ, ଏହ କାର୍ଣ୍ଣିକ ହେ। ସର୍ବସମ୍ମତରେ
ହେବେ ନାଶ ତସ୍କର ହେ। ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଭଲିଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୃଥ୍ୱୀ ଗଲ। ସୁଭଦ୍ରା
ଧନ ଶାନ୍ତି ମୁଣ୍ଡିଲେ, ଲୋକରେ ସୁଖ ଜଳାଶ ଦେଲେ, ସେ ଦେଶ ଦେଖି
ଦ୍ରୁତଗତିରେ, ତାଙ୍କୁ ଧାଇ ହେ ।୭୪।

ସେହି ଶାନ୍ତନୁଙ୍କ ଦେବଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନ ସହିତ ଦେଖି ଚେଷ୍ଟା
ଶାନ୍ତନୁଙ୍କୁ ଦେଖ। ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଏମାନେ ଦିଗୁଣ ଧନ ଦେଖାଇ
ଶାନ୍ତରେ। ଭଦ୍ରଙ୍କୁ ସମାପ୍ତ ପିଲେ। ଚନ୍ଦ୍ର, ନନ୍ଦ ଅଣଙ୍କୁ ଦାନଶୀଳ
ପ୍ରାପ୍ତ ଏବଂ ପିଣ୍ଡକୁ ସୁଖ ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶାନ୍ତରେ।

୭୩— ଭାର ଓ ଶାନ୍ତକୁ ଧନ ପ୍ରାପ୍ତ ସୁଭଦ୍ରାର ଅଣ ସହିତେ ଶାସନ।
ଅନନ୍ତଙ୍କୁ ନନ୍ଦସ୍ୱର ବାଡ଼ି ପ୍ରଭାବ ଦେଖ ଶାନ୍ତରେ। ଅଣ ସର୍ବରେ
ଚନ୍ଦନଦା ପୁଷ୍ପ ଦରେ ଏବଂ ତାଙ୍କସ୍ତୁ ସର୍ବଦାନ୍ତୁ ସାମନ୍ତ ଜଣ ଶୁଭଦ।
ଶତମାନଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ ସହରେ ଦେହି ନନ୍ଦମାନେ ଚେତନ ସ୍ଥାନରେ। ଶତରେଣ
ତନୁ ମାଂସ ଖାଇ ନ ଖାଇ ଅନ୍ନଦେବନ ଶାନ୍ତଦାନାର୍ଥ ଶୁଭାନ ସହିତେ।
ଅର୍ଜୁନର ଧନ ଦେଖି ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗ ଦେବ ଦେବନରେ ସୁନ୍ଦର ଶତ୍ରୁ
ଦେଖାଇ ଶିବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦ ନନ୍ଦରେ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ।

୭୪ — ଏହା ଦେଖି ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଲୋକେ ଭଗ୍ୟଶାଳ ପ୍ରକାଶରେ। ପୁଣ ଜଣା
ଅଣ ତାଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନ ସାଙ୍ଗ କହିଲେ। ସେହି ଶତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନରେ ଶାସ୍ତ୍ର
ସାହା ସଂଘ ତାହା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୁଲକିତ ହେଲେ।

ସହଦେବଙ୍କର ଅଗ୍ରଜ ସଙ୍ଗେ, ଜନ୍ମ ଭାମିନୀ ରମଣ ସଙ୍ଗେ, ଅବସ୍ଥ ଅଟି ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ, ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ସେ । ସହଚରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେକ, ହୋଇଥିବେକ ସେ ମଧୁବ୍ରତ, ଭଳୀ ତାହାଙ୍କୁ ସେ ଅବଲୋକି, ସନ୍ମୁଖରେ କହେ ସେ । ସାଗୁଡା-ବନର ସାତଦେଶ ସାଧକ ସେ । ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଗ୍ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଲେ ଜନ ଦେ । ସ୍ୱର୍ଣମୀ ଦିଶେ ଆସି ଅଛନ୍ତି, ସେତେଲେ ମାଇଲେ ବର୍ଣ୍ଣିବେ ସଞ୍ଚ, ସୁବର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ଜତୁ ଦେଖାଗଲା, ମହାଉତ୍ସବ ସେ ।୩୬।

ସ୍ୱଳୁସା ରୁଷାଣାଜା ଏ ଗୀତ, ଶାନ କରନ୍ତୁ ସେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିତ, ହୋଇଲେ ସ୍ୱନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦରୀ, ଆନନ୍ଦନର ସେ । ସ୍ୱଳାଭକାଣ୍ଡ ଆନନ୍ଦ କରେ ତାହା ଚଳୁଣ କରନ୍ତୁ ଧରେ, ଜନ ସ୍ୱାମୀ ଜନାଇ କରେ, ତାହ ଅବଶ ସେ । ସାଜସରେ ଗମିଲ ଦ୍ୱାରଭାସୁଣ ସେ । ସୈନ୍ଧବୀଜ ହଜାଣ ହୋଇଲେ ଜଣ ସେ । ସକ୍ରୁଦାସଜ ଦେଶ ଜନ୍ମ, ଯେ ଆଣ ଜନ୍ମ ଆଣ ଜନ୍ମସଣ, ଅର୍ଜୁନ ଆର୍ଯ୍ୟ ଦେବା କାରଣ, ନ ଭଜନ୍ତାନ୍ତୁ ସେ ।୩୭।

୩୬—ଗର୍ଭିଷ୍ୱାରୁ ଅର୍ଜୁନ ସଙ୍ଗରେ ସହୀଙ୍ଗନା ଭଦ୍ରେ କରି ଦୈବତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସ୍ୱମସ୍ତଲେ । ସେଥି ସଖୀବୃନ୍ଦର ଅଟି ମଧ୍ୟରେ ବଳରାମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଯୋଗିଏ ଜାଗନ ଜଡ଼ାଇଥିଲ; ସେଥିରେ ସେ ଭସ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । (ଜତୁ ସ୍ୱମାଣ ଶାସ୍ତ୍ର ମିଳନ ସେ ସନକୃଷ୍ଣ ଭସ୍ମ ନ ହୋଇ ଜନକନ ସେନଙ୍କନଙ୍କୁ ଅନୁଜ୍ଞା ସ୍ୱଲେ) । ଅର୍ଜୁନ ସେହି ଅଗ୍ନି ନ ସୁଭଦ୍ରା ଜର୍ଷିରୁ ସମକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଳାର ଜାହାର ଜଣା ସ୍ୱୟଂ ସାଜନ୍ଦ୍ରର ସେ ସ୍ଥାନରେ ଆସି ମିଳିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ, ଭକ୍ତମାନେ ଅର୍ଘ୍ୟ ଜଳ ଆନନ୍ଦ କଲେ; ପ୍ରଭଞ୍ଜନମାନେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ ଜେଷ୍ଠଦେବ ଉଚ୍ଚାରିଲ ଓ ସେ ସ୍ଥାନରେ ମହାଉତ୍ସବ ପଡ଼ିଲ ।

୩୭—ପୁରବଧୂ ବେଶ୍ୟାମାନେ ଗୀତ ଗାଇଲେ; ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍ଗୀତ ସେକମାନେ ବେଶ ଗୀତ ଗାଇଲେ । ଏଥ ଓ ବେଶ୍ୟାମାନେ ଗାଇଲ ଦେବେଳ ଏବ ତାହାର ହାତକୁ ଧରି ସ୍ୱଭାବର, ଏବ ତାହାର ଓଷ୍ଠକୁ ଧରିଲ । ଦେବଶ୍ରେଷ୍ଠାସ ସେନଙ୍କୁ ଆସିବାର ମାନ ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଲେ । ଏହା ଦେଖି ସମସ୍ତେ ହସିଲେ । ଏହାର ଭାବରେ ତୋଷ ହୋଇ ସମସ୍ତ ଦ୍ୱାରକାସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ଗମନ କଲେ । ଏହାପରେ ଗାମ୍ଭୀର ଭଜନ କରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ—ଅର୍ଜୁନ ଆମ୍ଭର ବଡ଼ ଉପକାର; ତାଙ୍କୁ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେବାକୁ ଆମ୍ଭର ଅନ୍ତଃପୁରର ନାରୀମାନଙ୍କ ଶୀଘ୍ର ବେଶ ହୋଇ ଆସନ୍ତୁ; ଏହା ମୋର ଆଜ୍ଞା ହୋଇ ରଖନ୍ତୁ ।

ସପ୍ତଦଶ ମତେ ସୁନ୍ଦର, ଶାନ୍ତ କାରୁଣ୍ୟ ହାସ୍ୟ ଅଦ୍ଭୁତ, ବୀଭତ୍ସ ଭୟାନକ ଶୃଙ୍ଗାର ରୌଦ୍ର ବୀରର ଯେ । ସୁବାକ୍ୟ ପୁଣି ସ୍ଥାପନାପରେ, ପ୍ରକାଶ ହେବ ଅଳଙ୍କାର ଯେ, ଶୁଣି ଲୁବଧ ହେବେ ରସିକେ, ଶାସ୍ତ୍ରି ଜନରେ ଯେ । ସଉମିତ୍ରି ଦକ୍ଷିଣ ସୀତା ବାମରେ ଯେ । ସମୀରଣ ଆତ୍ମଜ ଭକ୍ତି ଅଗ୍ରରେ ଯେ । ସେ ରାମେ ନମସ୍କାର ଅଶେଷ, ରୂପ ଏହାରେ ଧ୍ୟାନ ମାନସ, କବିସୁ ଭଣନ୍ତି ଏ ଛନ୍ଦ ହୋଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯେ ।୩୭।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ଦ୍ୱାରକାର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଅର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରଦାନ

ରାଗ—ରସକୁଲ୍ୟା

ଦେଖିଲେ ଦ୍ୱାରୁ ନାଗରୀ ନାଗରୀ । ଅବନୀରେ ଅପ୍ସରୀ ବନିତା । ସଜ୍ଜା ହୋଇଲେ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେବାକୁ । ସୁବର୍ଣ୍ଣଥାଳ ଭର୍ତ୍ତି ଦୂର୍ବାକୁ ଯେ । ସଜ୍ଜ ହୋଇଲେ ବେଶ ଯେ । ସୁଭଦ୍ରା ପୁଣି ଯେମନ୍ତ ବେଶ ହେଲେ ସେହି ପରି ବେଶ ଯେ । ୧ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଦ୍ୱାରରେ ସେହି । ସୁବେଶିନୀ ହୋଇ ଲଳନା

୩୭—ରଚୟିତାଙ୍କ ଉକ୍ତି । ଏ ଛାନ୍ଦ ସପ୍ତଦଶ ଅକ୍ଷରରେ ରଚିତହେବ । ଏଥିରେ ଶାନ୍ତ, କରୁଣ, ହାସ୍ୟ ଅଦ୍ଭୁତ, ବୀଭତ୍ସ, ଭୟାନକ, ଶୃଙ୍ଗାର, ରୌଦ୍ର ଓ ବୀର ମିଶି ନବରସ ଅଛି । ଏ ଛନ୍ଦର ପ୍ରଚ-ମାନଙ୍କରେ ନାନାପ୍ରକାର ଅଳଙ୍କାରର ଉପମା ଅଛି, ତାହା ଦେଖି ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ-ମାନେ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ଲଭିବେ । ଯାହାଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ବାମରେ ସୀତା, ଅଗ୍ରରେ ହନୁମାନ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି, ସେହି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ମୁଁ ଅଶେଷ ନମସ୍କାର କରୁଛି ଓ ତାଙ୍କର ନାମ ଓ ରୂପକୁ ଧ୍ୟାନ କରି ଆନନ୍ଦ ମନରେ ମୁଁ ଏ ଛନ୍ଦକୁ ଲେଖୁଅଛି ।

—:o:—

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

୧—ଦ୍ୱାରକାର ନାରୀମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ମୁଖରୁ ଶୁଣି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଥାଳରେ ଦୂବ ଅକ୍ଷତାଦିକ ସହିତ ଦୂର୍ବା ସହିତ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେବାକୁ ବେଶ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଉଣୀ ସୁଭଦ୍ରା ସେହିପରି ବେଶ

ନାହିଁ । ସ୍ତନରୁ ଦେଖ ଦୋଳାୟମାନ ହେବ । ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଦୁଗ୍ଧ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ଶୀତଳଜଳ ଦେଲେ ପୁଣି ହେବ । ଡାକ୍ତରୀ ମତରେ ଏହାର ଅନେକ ପ୍ରକାର ଚିକିତ୍ସା କରାଯାଏ । ୨ । ସାଧାରଣ ଉଷ୍ଣତାର ଜଳରେ ଧୋଇ । ସୂତାକପଡ଼ା ଭିଜାଇ ରଖିବ । ସ୍ତନଦେଶରେ ଲଗାଇ ଦେବ । ଶୀଘ୍ର ଉପଶମ ହୋଇ ଯିବ ସେଥି ଲାଗି ସେ । ସେଥିପାଇଁ ଦେଖାଯାଏ ସବୁ ବେଳେ । ପୁଣି ନାହିଁ ତାର ଚିକିତ୍ସାର ସେ ସମସ୍ତ ଚିହ୍ନର ଚିହ୍ନ ହେବ । ୩ । ସ୍ତନର ଦୁଗ୍ଧ ଖାଇବା ଯାଇ । ସବୁ କାରଣରୁ ସୁସ୍ଥ ହେବ । ଶରୀରର ଦୁର୍ବଳତା ଦେଖି । ରକ୍ତହୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ପୁଣି ହେବ । ଏହା ଶରୀରର ପୁଣି ହେବ । ତାହା ବାହାରୁ ସେ ଅବସ୍ଥାରୁ ହୋଇଥାଏ ଲକ୍ଷଣ ଶୀଘ୍ର ହେବ । ୪ । ପିଲା ଦୁଗ୍ଧ ଖାଇବା ଅଭ୍ୟାସ । ସ୍ତନ ଦୁଗ୍ଧ ଦେଖି ଏହାପରେ । ସ୍ତନର ବୋଲାଇବା ଦେଖାଯାଏ । ସେ ହେଲେ

ହେଲେ, ତାହା ହେଉ ଦେଖାଯାଉ ପାଇ ହେବ ପିଲାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବେ ନାହିଁ ।

୨—ସୂତିକାର ଚିକିତ୍ସା ସେ ଅବସ୍ଥା ଭଲ, ତାହା ଜାଣିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ତୁଳସି ମୂଳର କୋମଳ ପତ୍ରରୁ ଦୁଇଟି ବିନ୍ଦୁ ରସ ସାଧାରଣ ଅର୍ଦ୍ଧ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ବାହାରର ଦେଇ ଶୀଘ୍ର । ସାଧାରଣତଃ ସେ ସୂତିକାର ରୋଗକୁ ସାଧାରଣ ରୂପେ ଜାଣିବା ହେଉ ଏହାର ଶରୀର ବାହାରେ ହେଉ ପ୍ରସୂତିମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଶୀଘ୍ର ଲାଗିବାକୁ ତାହା ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ସୁସ୍ଥ ହେବ ।

୩—ସୂତିକା ରୋଗରେ ଏହିପରି ରୋଗ ଅଧିକ ହେଉ, ସେ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରସବରେ ପ୍ରଥମ ଯାଇଥିବା ଜଳରୁ । ଭାରତର ଅର୍ଦ୍ଧ ଭାଗର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶରୀରର ନାଡ଼ୀ ଏକ ହେଉଛି ଏହାର ଅଧିକ ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ ହେବ ପାଇଁ ଶିଶୁର ସେହି ରୋଗ ଓ ଶୁଣି ମୃତ୍ୟୁ ଓ ପ୍ରସୂତୀ ମାନଙ୍କ ଏହା ଚିହ୍ନର ରୋଗ ପ୍ରସବ ହୋଇ ଥାଏ ଦେଖାଯାଉଛି ।

୪—ସୂତିକା ପ୍ରସବ ମାସ ବା ପ୍ରସୂତିଗୃହରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସେ ରୋଗରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ସାଧାରଣ ଚିକିତ୍ସାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ହାର ନିବାରଣର ଜାଣିବା ଏବଂ ଶୀଘ୍ର ତାହା ବ୍ୟବହାରରୁ ଅଧିକ ରୋଗରେ ଶାନ୍ତି ଅଛି ବାହାରୁ । ତାହା ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ତନରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଥାଏ ।

ହେଉଣ ସତ୍ୱ ସମ୍ଭବର ସେ । ସୁକୁନ୍ତଳ ଅଳ୍ପ ପ୍ରକାଶ ସେ । ସେ କର୍ଣ୍ଣ ଏ କର୍ଣ୍ଣିକା ଏ ହିଙ୍ଗୁଳିର ମାଳ କଳ୍ପନା କି ଶୋଭି ସେ । ୫ । ଶରୀ ଆକଉମ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପ୍ରକାଶ । ସୁଧାଂଶୁମା ମୁଖର ଶୋଭିବାକୁ । ସୁନନା ଥାଇ ରଚିଛି ସ୍ୱରୂପ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ କୋଷରେ ଆଂଟଙ୍କ ଘେର ସେ । ସେ କୋଣେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେଖ ସେ । ସବସ ଶ୍ୟାମଳି ନଖୁମ ଭଲର ମୀନ ଧାଇଁଛି ଚେତ ଭେଲ ସେ । ୬ । ସମସ୍ତେ କର୍ଣ୍ଣକୁ ସଜା ହୋଇଛି । ସ୍ୱତୋଷ ଏ ଦେଖ ସେ ପୁଲକିତ । ଶୋଭୋଳୀ କାଳୀ ସ୍ୱଳକା ସ୍ୱରୂପ । ସତସ୍ୱ-ଭଗ ମାତସ୍କୁ ଦେଖ ସେ । ଗୁଳ ମଣ୍ଡଳିକି ଲର୍ଣ୍ଣ ସେ । ସମାଧି ରଚନ ମଣ୍ଡଳର ଶୁଣ କମ୍ପୋଜ ସ୍ୱର୍ଗ ଦ୍ୱାରେ ସେ । ୭ । ଆଖିର ଦେଖାଦେଇ ଗୋଟା ଅଣି । ସ୍ୱରଣ ଘଣ ଚୋଦ୍ଦପାଣ୍ଡି ଲଭି । ସ୍ୱର୍ଗ ମୟାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଭୃଙ୍ଗୁଦଳେ । ଆସନୀ ଶଙ୍କୁ ସେ ଏ ପୋଷ୍ଣି ଖେଳେ ସେ । ଲେଖୁ ଏଣୁ ଲଲାଟେରୀ ସେ । ସାରସ ତୋଲାର

୫—ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂରର ଧାର୍, ଏବଂ ତଳଦର ଶଳା ସ୍ପନାସ୍ତୁ ଜାତ । ଭଲ୍ଲୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଭୁଷଣ ଦେବେ । ଏକ ଲୁହମା ଆସିଲେ—ଏକ ବର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତାର ଶାଣସ୍ତମ୍ଭ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଚୋରି ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖି ଗ୍ରାସ କରିବା ଜମନର ଚେଷ୍ଟାରେ ଯତ୍ନ ସେ ଆବାହ ମୁଖ ଅନ୍ଧାରେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ହିଙ୍ଗୁଳିର ସାଢ଼ୀ ଜାମକର୍ଣ୍ଣଠାରୁ ଉଣ୍ଠା କର୍ଣ୍ଣିକା ଏ ଥିବା ହେତୁ ସତ୍ୱର ତାତ୍ ଯାଇ ହୋଇଛି ।

୬—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ଶୁଭ୍ର କେଶ ଲୁଗ ଭିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଥିବା ହେତୁ, ମୁଖ ସୁନ୍ଦର ଶୋଭିବା ପାଇଁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥ ଆରଣ୍ୟର ଲୁଗ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ଏବା ମୁଣ୍ଡରେ ସ୍ୱୀକ ଦେଖିଛି । କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ହୋଇରେ ଆଂଟଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧାକୁ କର୍ଣ୍ଣି-କକାର ଭୂଷଣ ଘେର ଥିବାରୁ ତାହାର ଦେଖକୁ ଦେଖି ଆସିଲ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଖୋଳ ଲୁଣର ମୀନ ଦେଖ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଛି କି ?

୭—ତାଙ୍କର ନାନ କର୍ଣ୍ଣ ହେତୁ ତାକୁ ସମସ୍ତେ ସଜା ହୋଇ ଦେବନ୍ତି । ହେଲୁ ସେସ୍ଥରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭୂଷଣ ଥିବା ଧାରନ୍ତି ଅର୍ଦ୍ଧାକୁ ତାଙ୍କରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭିଛି । ସେ ସମାର ସାଶଙ୍କ ତାଙ୍କର ଅଳଙ୍କାର ବା ଶିଶୁଳ ହେଲୁ, ତାହା ଚେଷ୍ଟିରେ ପୌର୍ଣ୍ଣମୀର ଲେଖର ବସ୍ତୁ ରଚିତ । ପୁଣି ତାଙ୍କରେ ରଞ୍ଜନ ମଣ୍ଡଳିକି ଥିବା ହେତୁ ସମାଧିରେ ବସିଥିବା ଋଷିର ମନତସ୍ତ୍ୱଭୂତ ଚେତକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ଏହା ସମର୍ଥ ହୋଇଛି ।

୮—ଭୃଙ୍ଗକୁଳର କଣ୍ଠର କଳର ଶିଖସ୍ୱରକୁ ସେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଲଜ୍ଜା ସହିତ କହଥାଇ ଜାଣୁଥାନ୍ତି । କୌତୁକବଶତଃ ସେ କହଳାଇ ଥରୀ ଭୃଙ୍ଗକି

ଚଇକ ଗଣ୍ଡରେ ଅଠାଅଠି ଅଛୁ ଲଗି ସେ । ୮ । ସିନ୍ଦୂରକର ଉଦ୍ୟ ନାକଚଣା ସୁନ୍ଦର ଭଣ୍ଡ ମାଣିକ ସୁଣା । ସେ ସମାସ୍ତ ନାସା ଅଛ କୋଣାର । ପଲଗଣ ଦେଖୁଅଛୁ ଏମନ୍ତ ସେ । ବହୁଦ୍ରୋ ଅଂସାଙ୍କୁ ଲେଖ ସେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୋକୁ ଏବେବେଳେ ଯେଷ୍ଟ୍ରଣୀ ଅନ୍ଧ୍ର ଅଗ୍ରେ ହଉ ସେ । ୯ । ସମ୍ମିତ ଶନ୍ତୁରେ ଭ୍ରମର ଅଛ । ଦ୍ୱେଷ୍ଟ୍ରୁ ବ୍ରଜ ଫନେ ଏ ଅବଗାଢ ଗାଉଥିଲୁ ସୁବା ପ୍ରକର୍ଷ ଶାଳ । ସମ୍ପାଦକ ଲବା ବ୍ରଜଲେ ସ୍ତ୍ରାତ୍ମୀ ସେ । ସେ ଭୂଗେ ଭୂଗର ଲଣେ ଦେ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶାଏ ଉଧଳ ନଭ ଭଲ ଦେବାଧ ଭାରୁକ-ଭାସେ ସେ । ୧୦ । ସୁଭା ଦ୍ରବାଭ ଲର୍ଣ୍ଣ ଭାବନାଳା । ସାଗର ଫଳ ସୁଷମ ମେଳା । ସେ ଦେଖ ଭଣ୍ଡ ଅଭ ମନୋହର । ଗଳମୂଳ ଖାଣ୍ଡୁଆ ଉରମ ସେ । ଘାର୍ଥ ଏକୁ ଦୃଷ୍ଟି ସିଦା ସେ । ସଧି ମଙ୍ଗଳକୁମ୍ଭ ଶିରୀ ଭଗୋଲ ଦମ୍ଭୁ କଷ୍ଟୁ ଦାନା ସେ । ୧୧ । ପ୍ରସାରେ ନାହିଁ ବୋଲି ଲାଗେ ଲୁଣ । ସୁଦ୍ର ରେ ନଞ୍ଚି ଅଛୁ ଅଛୁଣ । ଘନ ଦୋଳନ୍ତୁ ହେମରତ୍ନ ଭୂଷ୍ଟୀ । ସାଙ୍ଗ ଦୋଲନ୍ତୁ ଚାଲ୍ ଉଦ୍ୟ ଲଗ୍ର

ସ୍ତ୍ରାରେ କାଛ ଚଣ୍ଡଳ ସଙ୍କଟେ ଦେଖୁଛୁ କି ? ଲଦା ପ୍ରେମ ଓଷ୍ଠାଗ୍ରସ୍ତ ଦୋଳା ଗାଲରେ ଥିବା ଅଙ୍ଗିର ଚୋବୁଥିଲେ ଅଠାଅଠି ଲଗାନ୍ତି କି ?

୯—ମୁକ୍ତାର ଅଭ ସୁନ୍ଦର ନାକଚଣା ଭୂଷିତାମ ହୋଇଥିବା ନାସିକାର ସୁନ୍ଦର ଥିବାରୁ ତାହା ଅଭ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି । ଲଗଦା ଅମୃତୁ କି ପକ୍ଷୁଣୀ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ଦେଖିତେ ଅଲେଖ୍ୟ ନାନକ ଦୁଇ ଗାଲ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଅର୍ଜୁନ ମୁଖରୁ ତନ୍ମୁ ଦେଖାଇବେ ଲଦ୍ଧିଛନ୍ତି ।

୧୦—ଶଙ୍ଖ ଓ ଗାଲର ମଳଣ୍ଡ ଅଗ ଦେଖା ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ଭ୍ରମର ଭଳି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି । ସୁବାମାନଙ୍କୁ ଭଦାଣ କରିବାକୁ ଏ ପ୍ରକାର ଲାସ୍ୟର କରିଛନ୍ତି ଅଭ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଖେଳଥିବାରୁ ଅର୍ଚ୍ଚିତ ରଙ୍ଗ ଲଭ ଓଷ୍ଠାରୁ ଓଷ୍ଠର ଦେଖ ଯୌବନ ନାଲବର୍ଣ୍ଣରେ ଲଲକର ହୋଇଥିବାରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ହଳଦୀରେ ସ୍ନାନ ଲଗ ପ୍ରାପ୍ତ ଦେଖା ଯାଉଅଛି ।

୧୧—ସୁନା ଲର୍ଣ୍ଣ ଭୂଷଣ ଶୋଭନା ଗଳାରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା ମାଳା, ଭାବନାଳା ପୁଣି ମୁକ୍ତାର ଭୂଷଣର ଏ ସବୁ ଗଳାରେ ଥିବାରୁ ଗଳା ଅଭ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି । ପୁଣି ସେ ମାଳାଗୁଡ଼କ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା ଖାଣ୍ଡୁଆଗୁଡ଼କ ପିଠିକ ଲଗନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଉପମା ଅଛୁଛି—ମଙ୍ଗଳ କୁମ୍ଭ ସାଧନାରେ ବେକମୂଳ ଭଗୋଳ ଶଙ୍ଖକୁ ବାନ୍ଧ ରଖିଛୁ କି ?

ଯେ । ସମ୍ଭୂତି ଅଙ୍ଗୁଳ ଆସନ ଯେ । ଏ ସ୍ଥଳରେ ଶାନ୍ତ ଦେବଭୂଷଣ [illegible]
ଆବରଣକୁ ଭାଙ୍ଗେ ଯେ ॥୧୨॥ ପ୍ରଣ୍ଡିତ ଦଳ ଶାସନ ଦୂରରେ । ଯାମନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ
ଦେବା ଆସରେ । ସୁରସଙ୍ଘ ଗଣ ଗୁଣ ରେଖ । ଧରାଶିରକୁ ଉଦୀରରେ ଶୁଣ ।
ଉତ୍ତମ ବଚନ ଏହୁ ଯେ । ସପ୍ତଶଙ୍ଖ ମୁକୁତାମାଳ ଭଳେ ତୁଳାଦାନ ଦିଅ
ଦେଇ ଯଥା । ୧୩ ।

—ଇତି—

ଜୟ ଶ୍ରୀ ବୈଶିଂଶ ଅଛୁ ମଣ୍ଡି । ସପ୍ତଶ ଉଲ୍ଲିରେ ଯେ ଦେବତ୍ନୀ । ସଖୀର
ଦେଖ ମଣ୍ଡଳ ଆକୁଳ । ସୁଦାଣ ସମ୍ପଦ ନଗ୍ନମଣ୍ଡଳ ଯେ । ସୁଖଦ ବଚନରେ ଦେଖ
ଯେ । ସାଦର ଭଣ୍ଡ ଧାର ମାନବକୁ ଘଣ୍ଟଣେଣ ଦେଖନ ଯେ । ୧୪ । ଗୁଣର
ଦନ୍ତଳୁ ଗାଦା ମୁଗୁର । ସମାକୁଳ ଭଣ୍ଡାରେ ଶିଶୁର । ସାଙ୍ଗଣୀ ସାଦର ଯେ

୧୨—ସ୍ୱଧାର ମଧ୍ୟରେ ଦେଖ ଭୂତଂ ବା ଗର ଦେବତାଙ୍କ ଦୋଷେ ଅଙ୍କୁଶ
ଅର୍ଥାତ୍ ଶତ୍ରୁକୁ ଭାବରେ ଚିନ୍ତୁ । ଯେ ଶତ୍ରୁ ସକଳ ସ୍ୱର୍ଗର ଭୂଷି
ଶୁଦ୍ଧାକୁ ଏତ୍ରୁ ସ୍ୱଭାବେ ଆପ ମିଶିଷ ପ୍ରାପ୍ତ ନଗୋଚନ୍ତୁ । ଶାସ
ଅନ୍ତରରେ ଭକ୍ତିମ ମୂଳ ପ୍ରଦାନ୍ତୁ ଭକ୍ତମ ଆସେ ଯେ ଅନନ୍ତସ୍ୱରୂପ ମୂର୍ତ୍ତି
ନେଇବା ଶରଣେ ଯେ ଭଙ୍ଗ ମନରେ ଶାନ୍ତ ଦେବେ । ତାହୁରେ ଶାନ୍ତ
ଓ ମନ ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରଦାନ୍ତୁ ସୁଶ୍ରୁଷାମାନଙ୍କ ଶରଣୁ ତାହା ଦନ୍ତ ଦେଖ
ଦେଖନ୍ତି ଦେଉଥିବା ସର୍ବ ଭଣାଯାଏ ।

୧୩—ସ୍ତ୍ରୀର ଭକ୍ତରେ ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ୍ତୁ ସୁଦାମାଙ୍କର ଭକ୍ତରେ ସାଗର ଓ ଦେବଙ୍କୁ
ଦେବାକୁ ବସୁଛନ୍ତି । ଉଦର୍ଦ୍ଧ ଶତ୍ରୁ ସ୍ୱର୍ଣ ଶିବଙ୍କୁ ଗଣ ବସି ପୂଜାରେ
ଭୂଷା ଦନ୍ତୁଛି ଏ ? ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କରୁଠାରେ ମୃଦୁତାର ମାଳ ସ୍ତ୍ରୀ ଦ୍ୱାରର
ଶୋଭୁଥିବାରୁ, ମୌକ୍ତିକ ଉଣିକି ସର୍ଗ ଶିବଙ୍କୁ ଦେଉଥିଲା ଭଳି ଭଲମ ଜଣୁଛି ।

୧୪—ଏଥି ବଚନ ସୁଦ୍ଧସ୍ତ୍ରୀର ଦର୍ଶି ଦିଂଶତି ସାଧୁ ଶୋଭ । ଏହି ବର୍ଣ୍ଣନାରେ
ବଶିଷ୍ଠ ସୁଦାନ୍ତୁ ତାହା ଭଳ ଦନ୍ତୁଛି । ଦିଂଶକୁ ଦେଖି "ଶ" ସ୍ଥଳେ "ବ"
ପୂର୍ବଭଳ ଦେଖ ଅର୍ଥାତ୍ ଗର୍ଦ୍ଦିଭ ଆକୁଳ ଦେଖନ୍ତି । ଏ ଦୁଇଟ ଦଗ୍ଧୀର
ଦେଖି ମହାଦେବଙ୍କ ଆକୁଳ ହେବ । ଭଦ୍ରସ୍ଥଳ ଦଣ୍ଡା ଉଣିଲ ଗଣ
ଦନ୍ତୁଛି । ଆନନ୍ଦର ସୁଖ ଭଣ୍ଡ ଏ ବଚନକୁ ବଢାଇ ଦେବ । ସ୍ତ୍ରୀ ଏ ଜନ୍ମ-
ଠାରେ ଏ ଶତ୍ରୁ ଉଠିଥିବାରୁ ଏ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ମନକୁ ଭୂଷି ଦେଖ ।

କାଳିନ୍ଦୀ ତଳ । ସେ କର୍ଣ୍ଣ ପୁଣି ତୋଳନ୍ତ ଅଚଳ ସେ । ସଜଳ ରଶ୍ମି ତ୍ୟଜନ୍ତ
ସେ । ସୀମା ଛଡ଼ାଇ ବେଳାକୁ ଅଙ୍ଗ ଦେଖୁ ତରଙ୍ଗକୁ ଗଞ୍ଜୁଛନ୍ତି ସେ । ୧୫ ।
ସୁଜଙ୍ଘ ଯୁଗ ମନ୍ମଥରେ ସମ । ସତତେ ଶ୍ରୀରମ୍ଭା ଜୁଗୋପନ୍ତ । ସର୍ବାଙ୍ଗରେ
ସର୍ବାଳସୀ ହଂସୀ । ସଦ୍‌ବାଦରେ ସେ ପ୍ରେମ ମଦାଳସୀ ସେ । ସୁକଟ ପୁଷ୍ଟିତ
ଶାଟେ ସେ । ସାବଧାନେ ଥାଇ ବଳୁର ଗଉଁଣି ବୋଲ ଭଙ୍ଗୁଅଛି
ନାଟେ ସେ । ୧୬ । ସାମ୍ୟ ଗାତ୍ରରେ ନବାଣ୍ଡ ଲଗ । ସଜ୍ଜ ଲତା
ଏହ ଭର୍ତ୍ତି ଘନ । ସତ୍ୟଷ ତେଜ ଧାରିଛନ୍ତି ତେଣୁ । ସେ ଘନ ଏ
ଘନ କାନ୍ତିରେ ଭିନ୍ନ ସେ । ସମ୍ମୁଖରୁ ଅତି ଦୂର୍ଗ ସେ । ସଂବାଦ କଲେ ତୌରୀ
ଗତଙ୍କୁ ସଭାକ ଯୋଗରୁ ଆସ ସେ । ୧୭ । ସିନ୍ଦୂର ଶାଢ଼ୀ ଭରଣ ଅଛି ପିନ୍ଧ ।
ସଜାଡ଼ ନଭକ୍ତ ମସ୍ତକ ବାନ୍ଧ । ସ୍ବର୍ଣ୍ଣଗାନ୍ଧରେ ଅନୁସାର ଲତା । ସୁକ୍ର ଉ ସଜ

୧୫—ଗାତ୍ରରେ ନୂପୁର ବାଜୁଥିବାରୁ ସେ ଯେ କହୁଛି ଏ କନ୍ୟା ଉଦ୍ୟମରେ ସେବକୁ
ଆକୁଳ କରୁଛି । ଗାତ୍ରରେ ବାଜୁଥିବା କଳା ରଙ୍ଗ ଏଥିରୁ ଉପମା
ଆସେ ଯେ ଏ କନ୍ୟାକୁ ବାନ୍ଧିବା ଅଚଳା ଲୁହାଗିବ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ପାଦରେ
ନୂପୁର ବାଜିବା କଳା ସବୁଜ ମେଳ ହୋଇଥିବାରୁ ବୃକ୍ଷଗାନଙ୍କ
ଉଦ୍‌ବଦ୍ଧମାନ ଉଦାଣ କରି ଦେବାପାଇଁ ଏହା ନାଗର ସ୍ବରୂପ ବାଜୁଛି ।

୧୬—ସୁନ ଓ ପିଗ୍ ଯୋଡ଼ି ସେ ସୁଜଙ୍ଘର ତେଜ ବଳୁତ ଯାଇ ହୋଇଛି ।
ଅଧା ସବୁ ବଳଃ ଗ୍ରନ୍ଥ ହେତୁ ସର୍ବାଳସୀ ହଂସୀଭଳି ଧୀରଗମନରେ
ଯାଉଛି । ସଦ୍‌ବାଦ ସେ ପ୍ରେମପ୍ରଦାୟିନୀ ଅଟଇ । ଗାତ୍ରରେ ପୁଷ୍ଟିତ ନାମକ
ଅଳଙ୍କାର ବାନ୍ଧିବା ଦ୍ୱାରା ସେ କହୁଛି—ବାଟ ବଳୁତ ଖାଲ ଉଚ୍ଚ ଅଛି,
ସାବଧାନ ହୁଅ ।

୧୭—ସୁଭଦ୍ରାର ଗାତ୍ରରେ ସମ୍ବାଦ ନରମ ପୁଷ୍ପଲ୍ଲ ଘନ ଘନ ବର୍ଣ୍ଣଥାଏ ।
ଅତୁଳ ମଧ୍ୟ ସେ ଗାତ୍ରରେ ସବୁ ଅଳଙ୍କା ଦାସ ଓସ ଲେଖା ହୋଇଥିବାରୁ
ସେ ଅଳଙ୍କା ଚିତ୍ରାଳିକା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳଶୀଳ ଧନ୍ୟ ବୋଲି ଲୁହାଗିବ । ଉପମା
ଅନୁସାରେ ଗାତ୍ରରେ ଘନ ସାଜରେ ପୁଣି ଅଳଙ୍କା ଘନ ଏକତ୍ର କରୁଥିବା
ହେତୁ ତାହା ଚୋରିଏ ଗର୍ବ ଦୂର୍ଗ ଉପର କରୁଛି । ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କର
ମଧ୍ୟର କାମ୍ୟରୂପ ଉଚ୍ଚ ଘନ ଘନ ସେଥିରେ ଉପ ପୋଷଣ ହେବ ।

୧୮—ସିନ୍ଦୂର ବର୍ଣ୍ଣର ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଛି, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ସାଗକୁ ଉପରେ ବାନ୍ଧିଛି ।
ସୁନାରଙ୍ଗରେ ଏମୁନ ଲୁଗ ଲତା ଅଙ୍କିତରେ ଉଚ ହୋଇଥିବା ସଜ ସୁନର

ହୋଇଲା ଶୋଭମା ସେ । ସୁଶ୍ରୀ ଅଙ୍ଗକୁ ଦୃଷ୍ଟ ଯେ ସୁଖ ଦିଅନ୍ତୁ ସୁତେ
ମନ୍ଦିରେ ଲଗା ଲଗିବାକୁ ଜାଣ ସେ । ୧୮ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରେଖରେ ନୀଳ ଖଣ୍ଡ ।
ସୁବେଣୀପିଧାନେ ଜ ସ୍ଫୁଟଛି । ସୁଲୋକ ଲୁବ୍ଧ ଲେଖନ ଜୋଖ ।
ଶଦସ୍ଥ ଚକ୍ଷୁର ରୂପାରେ ଚର ସେ । ସୁଚାରୁ ତଣ୍ଡି ଭରତ୍ ଯେ । ଭ୍ରୁବିଭ ସମ୍ଭ୍ରମ
ମଧ୍ୟ ସକାର୍ଷ ସୁଲଭ ମୋହିଲା ଭ୍ରାନ୍ତ ସେ । ୧୯ ।

—ଚର୍ଚ୍ଚ—

ସତରେ ସୁନ୍ଦର ଶୋଭ କାନନ । ସିନ୍ଧୁର ଲୁପ୍ତରେ ଅଙ୍ଗରେଜନ । ସିଂହ ଏଣୀ ମୃଗ ଏ ଜନ ଜାତ । ସଙ୍କେତ ଭଙ୍ଗି ହୋଇଅଛନ୍ତି ସେ । ସେ ଲେଖ ଦେଖ ଲଭତ ଯେ । ସିଂହାସ୍ୟ ମଦନ ଅଙ୍ଗୁଳ ଭଙ୍ଗରେ ଭୟ କ କାଳ ଅଦୃଶ ସେ । ୨୦ । ସାରସାନସ୍ଥା ପ୍ରମୁଖ ନାସର । ସରେ ସଦା ହୋଇ ସୁନସ୍ପଦ । ସୁଭ୍ରୁସ

ଅଛନ୍ତି । ଅନୁଷ୍ଠ ସେ ଶାଢ଼ୀର ଅଙ୍ଗକୁ ଅର୍ଦ୍ଧା ବୃକ୍ଷ ଲକ୍ଷଣ ଶୋଭ ପାଉଛି । ମେଲ୍ଲ ସଙ୍ଗରୁ ଭୂମି ଲଗିବକୁ ପିବାକୁ ଦେଶକୁହକ ଚରଣ ହୋଇ ବଙ୍ଗଳ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଉଛି ।

୧୯—ସେ ଲକ୍ଷଣ ବେଣୀ ଲକ୍ଷିତ୍ତ ସୁଭଦ୍ରା ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ତା ଉପରେ ଲେଖି ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଡ଼ାଉଛି, ସେଥିରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଜରି ଲଗିଥିବାରୁ ତାହା ସ୍ଫୁଟୁଛି ଦିଶୁଛି । ଏହାର ଲୁପ୍ତଶୋଭାକୁ ଲୁବ୍ଧତା ଲାଗି ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ସୁଷ୍ଠୁ ତା ଉପରେ ଯୋଡ଼ଣୀ ଟଣାଉଛି । ସମାନ ଭଙ୍ଗୀ ଲଗିବାକୁ ଅନୁସାରେ ଏହା ଚଳନ୍ତି । ଚକ୍ଷୁକୁ ଏଠେ ଅଙ୍ଗରେଖ ମଧ୍ୟରେ ଲଗିବେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ଦେଖ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଜାତ ପାଲୁଅ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଲଗିଲେ ଯେପରି ତାହା ଭଲକୁ ପ୍ରକାଶ ପାଏ, ସେହିପରି ହୋଇଛି ।

୨୦—ସେ ସୁନ୍ଦର ସୁଭଦ୍ରା ଶୋଭର ଅନେକ, ସିନ୍ଦୁର ପିନ୍ଧିଥିବାରୁ ଅଙ୍ଗଶୋଭ ଲାଗୁଛି । ସିଂହ, ମୃଗ ଓ ମୃଗୁଣୀ ଏ ଜନ୍ତୁଏ ସେ ସଙ୍ଗପାରେ ଏକଷ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ସିଂହ ଭୂଲାଏ କଟି, ମୃଗୁଣୀ ଭୂଲାଏ ଦେଖ ଏବଂ ମୃଗ ଭୂଲାଏ ଚଞ୍ଚଳ ଦେଖୁ ସୁନ୍ଦରୀର ଶୋଭନସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଜନନ୍ତି ଦୃଷ୍ଟତ ଶରର ଏହାକୁ ଧରିବାକୁ ଜାଲ ପେଦ୍ଧରିଛି କି ?

୨୧—ସେ ସୁରସରେଖା ସୁଭଦ୍ରା ଦର୍ଶନ ସମରେ ସମ ଦେଖିବାରୁ ଏହାର ଶୋଭ ଦେଖାଯାଉଛି । ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟର ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଧା ସଦ୍ଧ ଲଗମା

ଛଳାଣି ଭବେ ଏକତ୍ର । ସୁଧା ଭବନ ଭାଲେ ମଣ୍ଡିତ ଯେ । ସତାଂ ପଦ୍ମେ ଶଶି ଯେ । ଗଜ ଗଜ ମନ୍ଦେ ମିଶ୍ରି ତ ଏକ ଗ୍ରାମଂ ଆସି ତ । ୨୧ ।

—ଗୀତ—

ଶ୍ରୁତ୍ୱା ସବୁ ଦେଶଆସୁଁ ଦେଖାଇ । ସୁନ୍ଦରଙ୍କ ଶୁଭ ମଣ୍ଡିତ ଗାଇ । ସବୁ ସମସ୍ତେ ଅଙ୍ଗ ଚୋଳ । ପୁଷ୍ପିତା ଉଭଦେ ମାନସେ ଉଷ୍ଣ ଦେ । ସମ୍ଭ କହନ୍ତ ସେତୁ ଯେ । ସଜ୍ଜିତ କରେ ମଦନାଙ୍କ ମୃଣାଳ ଜାଳ ସୁତାନ୍ତୁ ଯେ । ୨୨ । ଶକ୍ତି ଯେ ଯାଇଁ ଦେଖେ ଅର୍ଜୁନର । ଯେ ଗୋଷ୍ଠ ଦଶି ତହ ଜାଗୁଛନ୍ତି । ପୁର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପୂର୍ବେ ଏକାକ୍ଷ । ସେସ୍ଥଳେ ପୃଥି ବଳେଦ୍ର ମୁଖି ଯେ । ଶ୍ରୁତ ଅଙ୍ଗୋଚର କଥା ଯେ । ସଂଶୟିତ ହୋଇ ଉଭ କାମିଣ ଅର୍ଥ ନ ଦେଖେ ଉଦଧି ଯେ । ୨୩ । ଗାଢ଼ୁତ ଦବେ ଦୋଷୁ ଚୋଟେ ଦୋଷ । ସଭୋଷ୍ଠେ ତ ଲାଗିଲେ ବାଣୀ । ସୁଭଦ୍ରା ଦାସ ନ ଉତ୍ତ କହନ୍ତ । ଶୁଣିଅଛୁ ଦେଖ

ଅଛୁନ୍ତି । ଅଭ୍ର ଲଭ ଏ ସୁନ୍ଦର ସଜନଂଶୀ ଦୋଷ ବଂଶମାନଙ୍କ ବହନ ମିଶ୍ରି ଅଛିନ୍ତ ତ ।

୨୨—ଶ୍ରବଣ ଭୂଷଣ ଉଦ୍ଦେବଙ୍କୁ ଏ ପ୍ରକାରେ ଦଶ ଅନୁସ୍ତୁତା ଦେଖୁ ଏହାର ଥାଉଛନ୍ତି ସୁନା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭବ ଭକତେ ଜାଗୁଅଛୁ । ସମସ୍ତେ ଏହାର ଶରଣ ପ୍ରଭାକୁ ମାନସଦେହଭଳେ ଜା ଭଲ ମନରେ ଶିକ୍ଷା ଉଭବେ । କୀର୍ତ୍ତାର ଅନୁଭାବସ୍ତୁ ଉଭାଏ ଏହକୁ ସମରେ ଆସିଲେ । ଏହାର ସ୍ମୃତ ଦୋଷଙ୍କୁ ଶକ୍ତ ଏବଂ ଜାଗୁଥିବୁ ଦୋଷଙ୍କୁ ଅନୁମାନ୍ତ, ଭୂଷିବାକୁ ଦେବ ।

୨୩—ଦସଂ ସୁଭଦ୍ରାର ସକଳ ଜାଗୁଥିବା ଦାସମାନେ ଅର୍ଜୁନର ଅଙ୍ଗେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦୋଷରେ ଅର୍ଜୁନ କରିଅଛନ୍ତି । ପୂର୍ବେ ଏକ ଅନୁଭ ଦେଶ ଜାଗୁଥିବାକୁ ଯେ ଦୃଷ୍ଟିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଏ ଦୃଷ୍ଟି, କଏ ଅର୍ଜୁନ ହୋଇ ଜାଣି ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । ଅଜ୍ଞାନାଙ୍କର ସ୍ତବଲେ ଏହା ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା । ଏ ଦୃଷ୍ଟିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅର୍ଜୁନ କଏ ? ତାହାକୁ ଅର୍ଥ ଦେବା ? ମନରେ ଏହାର ସନ୍ଦେହ ଦଣ୍ଡ ଅର୍ଥ ନ ଦେଇ ଛୁଞ୍ଚା ହୋଇ ରହିଲେ ।

୨୪—ପୃଥି.ଦଣ୍ଡରେ ବକ୍ଷ ଦୋଷରେ ଶାପ କଉଣ ଦଉଛ ? ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବ ମନକୁ ଦସ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭଜାଗଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୁଖ ଜାଣିବ ଦାସମାନେ ଉତ୍ତ ଲାଗରେ ନାହିଁ । ଅଜ୍ଞାନର ସ୍ତୁତିକୁ ସେ ଉତ୍ତ ଲାଗେ-

ଏଡ଼େ ଦୁର୍ଦ୍ଧର ସେ । ସଦେବ ଚକ୍ର ଘୁରିଲେ ସେ । ଶ୍ରୀରଙ୍ଗ ଶୀଘ୍ର
ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଶିରରେ ଦେଲେ ନେତ୍ରଠାରୁ ବେଦନା ଦେ । ୨୪ । ସାଙ୍ଗ ଗୋଟି ନେଇ
ସୁଭଦ୍ରା ଘୁଞ୍ଚି । ଏଥୁ ଉତର ନା ଶକ୍ଷ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀଦେହୀ ଭିଆ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପିନ୍ଧିଛି ।
ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ଧନଞ୍ଜୟର ମିଳ ସେ । ପରସ୍ପରେ ଦେଖିବା ହେଲା । ଉଭୟେ ତାଙ୍କ
ଅର୍ଥ ବେଳେ ଶିରେ ସେ ଚାରେ ଧନ ଉତ୍ତମ ସେ । ୨୫ । ଶ୍ରୀ ଦେବ ଭାଗବ-
ତର ରଚନାର । ପାଦାର୍ଥ ତଥା କର କୁଞ୍ଜ ରହି । ସକଳେ ତଥ ସୁରୁ
ଶ୍ରୀପାଦଙ୍କି । ସୁଭାଗ ଭାଗ୍ୟ ରଚନ ଭାଷି ଦେ । ଗ୍ରନ୍ଥକ ରଚନ ଭାବ ଘେ
ଅଲୁର ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନ ଗ୍ରନ୍ଥ ହେଲା ସ୍ଥିର ମନୋହର ସେ । ୨୬ ।

—ଟୀକା—

ଯାହା ସ୍ମରଣେ ସିଦ୍ଧ କରେନାହିଁ । ସଦା ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ ଦୃଢ଼ରେ । ସିଦ୍ଧ
ବେଦନାକୁ ଉପେକ୍ଷାରେ । ତେଣୁ ଏଣେ ତରେ କିଛି ସେ । ସୁରେ ତର

ନାହିଁ, ଏଣେ ତାଙ୍କ ଘୁଞ୍ଚିଲ । ଏ ତଥା ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଧର ଅଟେ । ଏଣେ
ସଦେବଙ୍କରେ ଚକ୍ର ନାଶନାରେ ପ୍ରେରଣିକା ବେଦନୁ ବା ଭଲାଷ ନେଇ-
ଧନକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କରନ୍ତ ତାରକୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ମସ୍ତକର ଉପରେ ଲାଗି
ପାଉଥିଲେ ।

୨୪—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଜାଣି ସୁଭଦ୍ରାର ପାଦେ ସନ୍ତୋଷରେ ସୁଭଦ୍ରାର ପ୍ରତି
ଚାଲିଗଲେ । ସେ ଉଭୟ ନ ଜାଣନ୍ତି ପୁତ୍ର ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୋଭା । ସ୍ତ୍ରୀଦେହୀ ଭିଆ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରୂପ ବୋଲକାର ସୁଭଦ୍ରା ସେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଆଗରେ ଯାଇ ଭୁଲା
ହେଲେ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଭୁଜରେ ମୁକ୍ତା ଚୋର ତା'ର ଅଙ୍ଗର ସବୁଅଂଶରେ
ଭୂଷଣରୂପ ହେଲେ । ସୁଭଦ୍ରାର ଉପରେ ଅର୍ଥିନୀ ନାରୀମାନେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର
ଶିରରେ ଅର୍ଥ ହେଲେ, ଏଣୁ ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଥ ନ ହେଲେ ଅର୍ଥୀଅଙ୍କୁ
ଧନ ଦେଇବାର କହିଲେ ।

୨୫—ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଉତ୍ତମ ବେଦନ ଦେଖନ୍ତି ସେମାନେ ଯାହା ଆଗରେ
ଭାଗକୁ ଦେଖନ୍ତି, ଯେଉଁପରି ସୁଭଦ୍ରା ଚରଣରେ ଆର ଚୋର ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ
ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ତ୍ରୀ ରହିବାରୁ ତାହା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାଣିଥାନ୍ତେ । ସୁଭଦ୍ରାର
ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଚକ୍ଷୁରେ ମିଳିଲା ଏବଂ ବେଣୀ ଉପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ
ବୋଲନ୍ତୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ତା'ର ମସ୍ତକର ଧାରଣ କରି ଉଠାଇଲେ ।

୨୬—ସେହି ଶ୍ରୀ ଦୀନ ଦେଖାଇ ସକଳ ରଚନ୍ତୁ ଏଠା ବୁଝିବେ, ସେ ଗ୍ରନ୍ଥକା
ଆଦରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପୁଣ୍ୟଦାତା । ସେ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷର ରେଖା, ସେ

ଶିବ ସ୍ୱମ ସେ । ସପ୍ତବିଂଶ ଛାନ୍ଦ ଗୀତ ଉପଜନ୍ତୁ ଭଣି କବି ମନୋରମ ହୋ।୨୭।

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ରୂପରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ସୁଭଦ୍ରାର କାମବିକାର ପ୍ରାପ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନ

ରାଗ—କାମୋଦୀ

ଶାକୁମାନ ଭରତା ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ ସଂଭୂଜା ସର୍ବ ଚତୁରାଈକ ବେଣୀ । ସୁନୟାସ୍ତ୍ରିତ ବର ନାସିକ ଏଣେ ଏକତ କଣ୍ଠରେ ସନ୍ଧାନରେ ଛାପି ସେ । ସୁକୁମାରୀ । ସବୁଜନ ଚରଣ ହେଲା । ସବାରଙ୍କ ସୁଳକ ସୁଣବ । ସୁପ୍ରିୟ ଚଉଦଶ ପ୍ରିୟତ ଭୂଲ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରିୟକ ସୁବଲାସ୍ ହେଲା ସେ ।୧।

ଶୀତଳସ୍ୱ ପିଜନ୍ତୁ, ରେ ସେନାମାନଙ୍କ ଏବଂ ଭାର୍ଗବେଶ୍ୱରଙ୍କ ଚରଣ୍ ଭଜାରେ ସ୍ତୁତି; ସେହି ଶିବ ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବେଶ୍ୱରଦାସ୍ୟ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ମନରେ ଧ୍ୟାନ କରି କବି ଉପଭନ୍ତ୍ର, ଭକ୍ତ ସତେଇଶ ଛନ୍ଦରେ ଏ ସୁନ୍ଦର ଗୀତ ରଚନା କଲେ ।

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

୧—ଉଦିତ ଭଗିନୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଗ୍ନୀ, ସମୁଦ୍ରା ଭଗବର୍ଣ୍ଣ ବେଣସୁନ୍ଦ୍ରା ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ଆସ୍ତୁ ସୁନ୍ଦର ବେଶୀ କଣ ହୋଇ ଦର୍ପଣ ଘରରେ ରହିବା ଶାଳକ । ପୁଳପସ୍ତେରଲକୁ ଗବ ତଳକ ନାଶି, ହେତର ସେନ ଶାସ୍ତ୍ରବଲ, ସୁପ୍ରିୟ ଏ ସ୍ୱାମୀ କରିବା ଭଳି ସେ ସ୍ୱରୂପ ଭୂଷ ହେବାର ସବାଙ୍କ ଉପମ ସ୍ତୁତି ଭାସି ଶୋଭଳନ ।

—ଭାବ—

ସେତେବେଳେ ସାତ ଜଣ ଗୋପୀମାନେ ସ୍ୱଗ ମେଘ ସ୍ୱଭାବ ଧରିଥିଲେ ଅତି । ସେଥିରୁ ଜଣେ କ ଚଷ ଅନୁଭବ କରେଶେ ଅସ୍ଥିର ଦେଖାଉଛନ୍ତି ଜଗତ ଏଥି । ସୁଭୁମାସ । ଭଡ଼ଡ଼ରେ ସେ ସୁଶୀ ଅଛି । ଏଗଣୀ ପଣ ଭାବରେ । ଅସ୍ଥିର ସଖୀ କୋଟି ଅନ୍ତର ସାର ପ୍ରୀତି ଅଙ୍ଗେ ଏ ଦେଶ ସ୍ୱଭାବରୁ ସେ । ୨ । ସୁଶୀଳା ପ୍ରାଣ ସମ ଭରତ ଭୂତଳମ ଗିରି ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ । ସ୍ୱେତ ଭୂଷାର ଆଗ ଓଡ୍ର ଦୋଷ ରୋଷ ଭଜନ ଭରେ ଅବେ ଭଙ୍ଗ ସେ । ସୁଭୁମାସ । ସଜନୀ ଓ ଦୋଷର ପୁଣି । ସରଳ ତା ସର୍ବସ୍ୱ ଦାଣ୍ଡି । ସ୍ଫୁଟ ବୋଲନ୍ତେ ଧନ ଏବାକୁ କଥା ଜଣ ଭଲି ଅତମ ଭକ୍ତିବାଣୀ ସେ । ୩ । ସେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଅଧ୍ୟାୟ, ଶୀତଳ ଜଳସ୍ଥାନ ଧାରଣୀ ମଣ୍ଡଳାକୁ ଧାଇ । ତାହାର ସ୍ୱର ମେଘେ ଅସ୍ଥିର ଜଗତରେ ଏମନ୍ତ ଚେତନ ଜଣି

୨—ସେ ଭଲ୍ଲକ ଘନ ସବୁ ଭୂତରେ ଥାଇ, ସୁଭଦ୍ର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦଶ ଭର୍ତ୍ତା- ଲୁହିତ ମେଘର ଜଳ ସିଞ୍ଚନ ଦାସ ଦୃଢ଼ ଲୁହିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭଗ୍ନା ବୋଲ ଉଠିଲା । ଭଡ଼ଡ଼ରେ ଓ ସେ ଅତି ସୁଖୀ ଅଛି । ଦେବତା ସେମ ଝୋଟୁଥିବା ସେବୁ ଭଗମ ଆସେ—ଦର୍ପଣ କୋଟି କୋଟି ଶର ଅନେକ ସାଗ ଗଭୀର ଦେବତେ ପୁଣି ସେ ଶରଣ ଜଗନ୍ନାଥ ଭକ୍ତଜନ ଓ !

୩—ଅନନ୍ତରୂପ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଭୂଷଣରୁ ଶରୀର ମଧ୍ୟରୁ ଭଲ୍ଲି ଅତିଶୟ ଓ ! ଅନ୍ତରରେ ଅର୍ଦ୍ଧିକ ଦେବାଙ୍କୁ ମୁଖ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ଅଙ୍ଗକୁ ଭୂଷ, ମଣ୍ଡଳର ଶୀତଳ ଭଳକୁ ଯୋଗ ଜଣାକୁ ଏ ସୁଭଦ୍ରାର ଭଗତ ଅନୁଭବ ଓ ! ସଙ୍ଗରେ ଓ ସଖୀଗଣ ଥିଲେ, ସେ ସୁଭଦ୍ରାର ଏହିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଦେଖି ସଖୀମାନଙ୍କୁ ଡକି ଭାଷିଲେ ଅନ୍ତରେ—ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏହାକୁ ଧର, ହାତକୁ ଧର ଦେଲାଣି ।

୪—ସଖୀମାନେ ଏ କଥା ଶୁଣି ସେ ରାଜକୁମାରୀକୁ, ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ, ସୁନ୍ଦର ରୂପ, ମଣ୍ଡଳଧାରୀ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ସୁକୋମଳ ଅଙ୍ଗୀ ଆସ୍ୱାଦ ଦେଖ ତାଙ୍କ ଜଗତର ଦେଖିଲେ । ତାହରେ ସେମାନେ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ପଚାରିଲେ—ହେ ସୁନ୍ଦରୀ ! ତୁମ୍ଭ ଏହିପରି କାହିଁକି ହେଲେ ? ତୁମ୍ଭର କ'ଣ ହେଲା ? ଏହାଶୁଣି—ଅନ୍ତ ଭକ୍ତଜନଙ୍କୁ ତାହରେ ସୁଭଦ୍ରା ଏକାବେଳେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୋଇଗଲେ । ସ୍ୱଭାବରେ ଅନେକ ଭଗତ ସଖୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆପଣାର ସ୍ଥାନରେ ଆଣିଲେ

ଜୋଗଣେ । ସୁନ୍ଦରଦେ । ସର୍ବ ଭୂଷଣ ଭୂଷିତେ । ସର୍ବାଧି ଅଲଙ୍କାର ଭୂଷେ, ଶିଳ୍ପଙ୍କ ଚରଣରେ ସକଳ ଅଙ୍ଗରେ ଶୋଭେ ସର୍ବଦିନ ସର୍ବଦିନ ସେ । ୮ । ଭୂଷଣେ ଦେବୀ ସର୍ବ ଧାରା ଶ୍ରୀରସ୍ତୁ ଦେବୀ ବୋଲନ୍ତ ପାଇଁ ଶେଷ ଦେହ । ଦୂରକ ମାଳ୍ପି ଭୂଷ ଭୁଷଣ ଜନ୍ମ ସିଦ୍ଧ ଗୁଣ-ଗୀତାଙ୍କୁ ଏ ଏ ଜୋଗଣେ । ଏବଂ । ଭୂଷଣାଏ ଶ୍ରୀ ମା ଭବ । ଜାହ୍ନବୀ ସୁନ୍ଦର ବାଣୀ । ସତକ୍ ଭବ ଶନ୍ତ ଜନ୍ମ ଏକଦୂଷ ଭକ୍ତପ୍ରଧାନ ବର୍ ଶୁଭ ଦେ । ୬ ।

—ଅର୍ଥ—

ସଞ୍ଚିତ ଦେବ ଭାରେ ଏ ଭୂମି ଶେଷ ତରେ ତର୍ପଣ ସର୍ବଦା ଦେବେ । ଶୋଭନ୍ତୁ ଭୂଷ ଅଙ୍ଗଶେଷର କରେ ଶେଷ ଜନ୍ମସୁ ଜୋଡି ଏଣ ଭାରେ ସେ । ସବଳସ୍ । ସକାଳ ଦେବୀ ସେବକନ୍ଦୁନୀ । ସିଦ୍ଧ ଗୁଣ ଶାନ୍ତୀ ଶ୍ରୀ ଶୋଭା । ସୀମନ୍ତୀ ମୁଣ୍ଡମାଳେ ଭୂଷଣେ ଅଙ୍ଗ ଶିରେ ଦୁଷ୍ଟଙ୍କ ଶଙ୍କ ଭକ୍ତ ଦେଖାରେ । ୬ । ସକଳ ଏକୁଣାରେ ଶାନ୍ତ ଦେବୁ ଜୋଗେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୁ ବ । ଶିବ ଭୂଷଣେ ପାଇଁ

ଧାରଣେ, ମୁକ୍ତିର ଓ ମୁ ଶୁଣେ ଭାଷି ସିନ୍ଧୁକେ ଏବଂ ଭୁଜା ଜାଗରେ ଶୀଘ୍ର ଭଗଣେ ଶକ୍ତିରେ ।

୬—ଚଉଷଠି ଶଶୀ ଭବ ମଣ୍ଡଳ ସୁନ୍ଦରୀର ଜାତ ଦେବୀ ଶକ୍ତି—ତେଜୋଦେବ ଏହା ଜୌମିଣୀ ଦେବୀ ଭୂଷେ । ଭୂଷ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶକ୍ତି ଭୂଷଣ ଗୀତାଙ୍କୁ ବ'ଣ ଏହା ଜୋଗଣ । ଏହାସ୍ତ୍ରୀ ଅଣ୍ଡ ଭବେ ସର୍ବ ଶକ୍ତି—ସେ ଶକ୍ତି ଭୂଷେ । ଏକ ସ୍ଥାନ ସୁନ୍ଦର ଦେବୀ ତର୍ପ ଶରୀରେ ଗୀତା ଭାଗ୍ୟର, ଏ ଦେବୀଙ୍କ ସଭା ଦେବେ ଭାବର ଧ୍ୟାନ କୀର୍ତ୍ତ କର ।

୭—ତର୍ପଣ ସଦେବ ଦେବତା ଶୋଭ ଗୀତା ଦେବୀଙ୍କ, ଦେବେ ଏ ଭୂଷଣର ଭବେ ସେ ଭକ୍ତଙ୍କ ବାଣିଜ୍ୟ । ଭାବ ଏହା ଦେବତା—ଦେବତାର ସର୍ବ ଦୁର୍ଗା ଦେବୀଙ୍କୁ, ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ତଥା ମୁ ଶୁଣେ ଶେ । ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଶିରେ ଦେବୀ ସଙ୍ଗ ଶକ୍ତି । ସିଦ୍ଧ ଗୁଣ ଶାନ୍ତୀ ଶ୍ରୀ ଶୋଭାର ଶେ, ଏକତ୍ର ଅନ୍ତର୍ଜ୍ୟୋତିର ଭଗବା ସର୍ବରେ ସ୍ୱରୂପ ଓ ଅଛି, ଅନ୍ତ ସକ୍ତୀଙ୍କ ଶଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଦେଖନ୍ତି ।

୮—ଏହି ଶେଷରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଶକ୍ତି ଦେବୀ ଦେବୀଙ୍କ ଭକ୍ତ ଭବେ ସର୍ବ ଶକ୍ତିକ —ଭୂ ଓ ସ୍ୱ ଲୋକମାନଙ୍କ ସର୍ବ ୬ ଶକ୍ତି ଦର୍ଶନ ଭବ ଗୁଣୀବାକୁ ଦେବତ ଶକ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଅଛି । ଜୋଗଣ ଏ ଦେବ ଭୂଷଣ ଭୂଷଣେ ଓ ସିଦ୍ଧରେ ଶୋଭା

ଯେ ଶୁଣି ଦୂତୀ ଲୋକୁ ଏ ବଧୂ ଦେଖୁଥବା ଶକୁଳେ । ସୁଭଦ୍ରା । ସଜବାଜରେ [illegible] ଦଳ । ଗଣ ଯେ ଜାଣି ସୁନ୍ଦରୀ । ସାଣି ଦେବ ଦୀର୍ଘକୁ ଫଳ ଲୋ [illegible] ଏ ଶଧୁରେ ସକଳ ଦଳ ଯେ ।୭। ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଏଣେ ଦୋହଦାନ୍ତୁ ଦ୍ରୋ ମନ ଦେହାଳୁ ଦୀପ ଏବେ ସବୁ । ସକ ସ୍ମୃତ୍ତ ସ୍ତନରେ ଏଣେ ବାଣ ଥଣ୍ଡ ଏକାକୁ ନାହିଁ ସତ୍ତ ଏଣୁ ଦେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ । ସଜଦ୍ରା ବସୁଧା ଭାବ । ବନ୍ଧୁ ଦେହ ଦର୍ଶନରେ । ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳୀ ଏ ସଜବେଦେବେ ଦେବ ଲୋକେ ସୁବନ୍ଧୁ [illegible] ଦେଖ ବୋଲଉଛ କି । ସକଳଙ୍କ ଅବ ସ୍ତ୍ରୀବିଶେଷ୍ଟବ ସଦୋଷ ସଜ୍ଜା [illegible], ସୁ-ବଦେଶ ହୁଏ ବେଳକୁ ସ୍ପର୍ଶ ବନ୍ଧନେ ଅଣାଏକୁ ଆସିଲେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଲେଖାକେ ଲୋକ କ ଅସିବ । ପ୍ରାଣଦାଏ ଏତିକି ଶଙ୍କିବ ସେ ସବବ ଉଚଦେ ଶରଣ ସମୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶର୍ମା ଏ ଶଙ୍କିବ ଦେ ।୮। ଶାନ୍ତ ଉଜଳ ଦେବେ ଭାଗ ଯେ ସହ-ଖଣ୍ଡ ସୁ ସୁଭଦ୍ର ଜାଣିବାପାଇଁ । ସବୃକ୍ତ ଅନଳ ଦଳ ସନ୍ତୁ ସହିତ

ଦୋଷଦେଖି, ଦେବୁ ଘେ ଏଣେ ସଖରେ ଦୂତୀ ଦେଖାଇ ଗ ସୁଦେ, ଦେବେ ଦେବି ଦେଖ ଦେଖି ସବରେ ଲୋକ ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧ ଧନକୁ ଦେଖ ଭଲ । ଏ ସଦସ୍ଥର ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଶୋକାଗ୍ନ ଅଦେବ ସ୍ୱସ୍ତ୍ରୀ ଦେଖ ନାହିଁ । ଦେଶ ଜଣକୁ ଶୁଣି ଦୋଷ ଲୋକେ ସ୍ତ୍ରୀ, ଏକ ସ୍ପର୍ଶରେ ସକଳ ଦୋଷ-ଦୂର ଭଙ୍ଗ ଭଲ ।

୮—ସମ୍ପିଳଙ୍କ ବସୁଦେବ—ରେ ସୁଭଦ୍ରେ ! ତୁ ଏ କଥାକୁ ଶୁଣୁ ଏ ସହଚାରୁ, ଆଜ ଦୋଷ ଏକଦ ବନ୍ଧୁ ଦସି ନୁ । ତୁ ଦେବେ ତୁ ଭଲ ସ୍ନେହ ସ୍ତ୍ରୀରେ ସୁବାଣୀ ସୁଦେ ଶବ୍ଦ ଦଶାକ ଅବସ୍ଥ ଅଣଶାନ୍ତୁ, ଦେବେ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେବ ଦେବି ଘଡାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଶାନ୍ତ ଘେ ଦୋଷରେ ଏଣେ ଅବସ୍ଥା ଅଛି । ସେବେ ସଖ, ଶିବସ୍ଥରେ ଘେ ସେ ସସ୍ଥାନ ଦୋଷ ଜାଗଦ୍ରା ଦେଖି ତୁ ଭିନ୍ନ ଲକ୍ଷଣରୁ ଏ ଅବସ୍ଥାକୁ ଦେଖ ତୁ ।

—ସର୍ମିଳଙ୍କ ସୁଭଦ୍ର ଏ କଥା ଶୁଣି ସେହି ଦୋଷଦଶ ବନ୍ଧୁଣୀ, ବନ୍ଧୁଳ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୌର୍ବଲ୍ୟ, ଶକ୍ତାବ ଓ ଶୀଳବନ୍ଦବ ସୁଭଦ୍ରା ଲଜ ମୁଖରେ ଦୁଃଖ ଦେଖାଇବ । ଶୋକାକୁଳିତ ଶୁଣିବନ୍ତ ଏଣେ ସ୍ନେହରେ ସ୍ୱସ୍ଥ ସବ ସ୍ୱଜନ ଅଛ ।

୧୦—ସର୍ମିଳଙ୍କ ପଦ୍ମ ଏଣେ ଦଣ ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା ଦାସବାଳାଙ୍କ ଭ୍ରମର ଶୀଘ୍ରକୁ ଦୌଡ ମାଳେ ଶତ୍ରୁ ସ୍ଥାନ । ସୁଭଦ୍ରବନ୍ଧୁଙ୍କ ଭାବେ ଏ କଥା

ସେସ୍ଥାନେ ସାକ୍ଷାତ୍‌ତାର ସତ୍ତ୍ୱ ଦେଖ ସୁଭଦ୍ରାଏ । ପାର୍ଥଙ୍କ ମୋହ ଥାଇ ସୁଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଅଙ୍ଗନ ସମ୍ମୁଖରେ । ଉତାବଳୀ ପାଇବ ସ୍ତୁତ ପଶରେ ପ୍ରିତ ହୋଇ ଥାଉଛ ଏ ଭାବରେ ହେ । ୧୦ ।

—ଚମ୍ପକ—

ଦେଖ କୃଷ୍ଣାଗ୍ରଜ ଦେବ ବୁଦ୍ଧିର ଭଉଣୀ ପାଶେ ବୃଦ୍ଧ ଭଳୀ ଉତ୍ତ । ସୁଭୁଜ ର ର ମଣି ରମଣୀ ଶିରୋମଣି ଚମକ ଶିରରେ ଶୋଭେ ସେ । ସୁଭୁମାଏ । ପୁଣ୍ୟ ପୁରୁଷ ପ୍ରତାପର । ସୁକରେ ଏବେ ରଖିଥିଲେ । ଶରୀରବନ୍ତ ଜଣେ ଶତ୍ରୁ ଶତ୍ରୁ କହତେ ପ୍ରୀତମ ସ୍ୱରୁ ଏ ହୋଇଥିଲ ରେ । ୧୧ ।

—ଗୁଜ—

ସରେ ତରୁ କୋଣରେ ସାଥି ଖୋଜଇ ଖାଲି ଦେ ଦେଖଇ ଦେ ତୋଷଣ ସୁଖ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଦେଖୁ ତେଣୁ ଏସେ ଅଧିଶୀ କୃଷ୍ଣ ମନସ୍କାମି ଏଥି ସୁଖ ରେ । ଅବଧର । ସୁଶ୍ରୀ ଦୟାଘନ ଏଠ ଶୀଘ୍ର । ସଜନ ସେଷ ସେନାଣୀକି ସଖୀରେ ଆଉ ଆଜ ପାଖରେ ମଧ୍ୟଦିଶ ସୁଜଣ ମନ ଦେଖି ନଚ ନେଇ । ୧୨ ।

ଲଗିଥିବେ, ତେଣୁ ବ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଶରଣ୍ଡ ଗର୍ଜ୍ଜି ପ୍ରକାଶକର ତା ମନ ଶରତରେ ଦୃଷ୍ଟି ବନ୍ଧୁ ଜାନନ୍ଦା । ଅପ ମଧ୍ୟ ବ ଦ୍ୱାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ସ୍ୱର ସ୍ମରଣ ଆସନ୍ତ । ଦର୍ଶନମାତ୍ରେ ସୁନ୍ଦରୁ ଆଉ ଭଞ୍ଜନଦୃଢ଼ତ ଅଧିକ କରାଇ । ଏହି ବାକ୍ୟରେ ଅନୁପମଙ୍କ ଭାବରସ ବର୍ଣ୍ଣି ଉତ୍ତାପର ପ୍ରକାଶ ।

୧୧—ହେ ଗୋପାଳର ଦେଖ କୃଷ୍ଣାଗ୍ରଜ ଉଭରଣୀ ସୁଭଦ୍ରା ପାଖରେ ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରକାରେ ଅନାଦାନାର ଉତ୍ତର ଭଳିପାଖୁ କହୁଛନ୍ତି । ଉତ୍ତର ଜଣ ଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖ ନାରୀଶ୍ରେଷ୍ଠା ସୁଭଦ୍ରା ଚମକତ୍ୱ ଶୋଭାସ୍ତ୍ରୁତ ଭୂମି ଭ୍ରମରର ଉପର ଏବଂ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ସୁନ୍ଦର ପାର୍ଥିବ ସେଣି ମଣ୍ଡି ପରିଶ ସ୍ୱଜ୍ଞ ଶୋଭାନ୍ତ ହୁଏ, ସେହି ଭଳି ନବ ଉନ୍ନତ । ପୁଣି ପାର୍ଥଙ୍କୁ ଭେଦଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୁ ଶତ୍ରୁ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଆଉ ତାଙ୍କ ଅମାବାସ୍ୟା ତେଣୁ ଏବଂ ପ୍ରୀତି କ୍ଷଣ ହେବ ତ ?

୧୨—ତତେ ଜଣି ସଖୀରେ ଭାବ ନେଇ ଅଛ ସୁଭଦ୍ରା ଲାଗିବା ନମସ୍କ ଗୋପାଙ୍କର ଭାଷଣ—ହେ ଗୋପାଳ ! ତୁ ଭଗିନୀଭାବ ଦେଖେ ସଖୀ ଭାବ ସଜତେ ଶାସ ହେଉ । ତେଣୁ ତୁ କେମନ୍ତ ଆଶ୍ରୁ ହେଉ ? ଏ କଥା ଶୁଣି ଆଉ ଜଣେ ସଖୀ କହିଲ—ଆଜ ତାଳଦେବେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଏ ଭାଷା ଶୀଘ୍ର ଶେଷ ଦେଖ ଅବଶ୍ୟ ପୁରୁ ସୁଣି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଭଳ ତାଙ୍କ ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହେଉ ।

କୁସୁମିତ ଲତାର ସୁରଭିରୁ ହୃଦୟ ଉଦାର କରି ସଂଚାରେ । ସନ୍ତାପ ବଢ଼ାଏ ଚନ୍ଦ୍ର ମଳୟ ପବନ ସେ ବନେ ଦେଖିଲେ ସେ । କାନ୍ତଙ୍କୁ ଚିନ୍ତି ଲଜ୍ଜାରେ ମନ ମଧୁର ହେଲା । ସୁଭଦ୍ରା କହିଲା । ସୁମୁଖୀ ଯାଇ ଦେଖ, ଏହା ଅଙ୍ଗେ କୌଣସି ସୁରଭି ପୁଷ୍ପର ବାସ୍ନାଅଛି ହେ ।୧୬। ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭା ଦେଖି ଲୁଣ ନେଲା ଦଇ ଗୁଣ ଅବଧାନ କେବଳ ସଖୀ । ସୁଲଲିତ ବଚନର ଏକବର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ ଚଳାଇ ଲଭ ଦେଇପ୍ରାଣ ଦେ । ସୁକୁମାରୀ । ଯାଇ ଅନୁରାଗିଣୀ ହେଲୁ । ଅଧର୍ମ ସଦ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ । ଧନ୍ୟ କୁଳ ସୁଦର ଦେବଗଣଙ୍କ ଭାବ ଅନୁଲିପିତ ଗାରେ ହୋଇ ସେ ।୧୭। ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଚମତ୍କାର ଏହା କହିର ଦର ଅଶ୍ରୁରେ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ନେତ୍ର । ଅଙ୍ଗଭୂଷଣ ଯଳ ଦାଡ ଭାଗି କରେ ମୁଁ ତାହା କରୁ ବଚନତ ଦେ । ସଙ୍କଟରୀ । ସକଳ ଦେଖନ୍ତେ ଜାଣି । ସମସ୍ତ ଗଣ ଅଜାଣି । ସକୁ ଆଗମ ଦେଖୁ ଲକ୍ଷଣରୁ ସେ ଦେବୁ ଉଚିତ ଦଣ୍ଡ ଜନ୍ମଭୂମି ରେ ।୧୮। ତୋହାକୁ ଧାଇ ଲୋକ-ସମ୍ମୁଖରୁ ଲଜ୍ଜା ମନ୍ଦ ବାର୍ତ୍ତାମାନ କରି । ଅଶ୍ରୁ ଭରିବ ଏହା ଶୁଭଦ ଦୁଏ ଭରେ ଦେଖିଲେ ଉଚିତ ଶିକ୍ଷ୍ଣ କଲା ସେ । ସୁକୁମାରୀ । ସୁନ୍ଦର ଲକ୍ଷଣକୁ କରି । ସୁନ୍ଦରୀ ପଡ ଦେଖା ଅଛି । ସ୍ୱୟଂ ସ୍ନେହ ଏ ଜନ ପ୍ରକାରେ

୧୬—ସୁଣି କୁସୁମମାନଙ୍କର ଗନ୍ଧ ଶୁଣି ଅଦର୍ଶନ ଧନୁ ଶରସନ୍ଧାନ କରି ଲକ୍ଷ୍ୟଭାବ ଏହ ଶରୀର ଭାଗକୁ ସହ ଧାରଣ । ଏହାପରେ ଏହା ଦେଖି ଆଶ୍ରୁ ଦେଖାଇବେ କହିଲେ—ସେ ଭୁବନ, କନ୍ଦର୍ପ ଧନୁଶର ପୁଷ୍ପ, ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଭାଙ୍ଗିବ ? ସୁଣି କହିଲେ, ହେ କନ୍ଦର୍ପ ! ତୁ ଏ ସୁନ୍ଦରର ଭାଙ୍ଗିବ କିମ୍ପା ଦେଖୁ ?

୧୭—କନ୍ଦର୍ପର ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ସୁଭଦ୍ରା ଦେଖ ଦେହ ଶୋଭନ ନାହିଁ । ଦେବତା "ଭାର, ମାଳ, ଲଳ, ଭଲ, କରି ଦେବ" ଏହିପରି କହିବ । ଏହାର ଅର୍ଥ—ଏ କୁହୁଡ଼ି ଧରିବ ଦେବେ ପଦମାଳର ଦେବ "ଦାର ନାଭଦେବ" ସେ ଏହା କହିଲ । ଅତ ସେହିଦିନ ବା ଭଙ୍ଗିମା ଦେବୁ ଅନୁଲିପିଦାରେ ସେ ଏ ସନ୍ଦର୍ଭ ଦେଖ କହିବ ।

୧୮—ଉଚିତରେ କୁବାକ୍ୟ ଦେଲେ, ଏ ଅତ ଅନୁଚିତ କଥା । ଦେଖି ଲୁଚରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେହଠାରୁ ଲକ୍ଷଣ ଅସ୍ତ୍ର—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦିନ ବନ୍ଧୁ ବରେ, ଏଠାରେ କସ୍ତୁରୀ ଭାବୁ ଜ୍ୟୋ ଭୂଷଣ ଜନ ଦର୍ଭ । ଏହା ବଚନର କଥା ଅଟେ । ଜାତକର ଜନନ ଦେଖନ୍ତୁ ଜଳା ଦଶ । କଟ ସାସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିବାର

ଅନେକଙ୍କ ଗାଣିଗୁଣିତ ଖାଇଛନ୍ତି କେ ।୧୬। ପିତାଙ୍କ ଏଥି କଥା ଏହି ସବୁ ପିତୁଲା ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଗଲୁ ଧନ । ସବୁଠୁ ସାଙ୍ଗରେଙ୍କ ଦେ ପୁଣି ଅବସରେ ଉତ୍ସବରେ ବହଳ ଆଜ ସେ । ସୁକୁମାରୀ । ସେଥିରେ ସୁନ୍ଦରେ କାଳୀ । ବୃଦ୍ଧସ୍ତ ଓ ଜାଣୁଛ ଦେଖ । ସୁନ୍ଦରୀ ଅକ୍ଷର ଅଶୁଦ୍ଧ ଅନେକ ଭଲ ଉତ୍ତରରୁ ବେଶ ଦେଇଥିଲେ ।୧୭। ପ୍ରଭାତେ ଦଣ୍ଡ ବେଳ ଉଠିଲେ ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅସ୍ତମିତ କରିବ ଗଲ । ସୁନ୍ଦରୁ ବଡ଼ବେ ମିଶାଇଲେ ଭରତ ଦଶ ଉଭୟ ଖାଁ ଦୁଃଖ ଏବ ସେ । ସୁକୁମାରୀ । ସଖୀମାନଙ୍କୁ କହେ । ଏମାନଙ୍କ ବାଣୀକି ଦେବ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଶୁଣ ଏକମତ ଶିଖରେ ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦେଖାକୁ ଏବ ଗଲ ରେ ।୧୮। ସୁଖ ଅଣନ

ଉଠମା ଜଣ୍ଟି । ଉଣ୍ଟର ସବୁ ଦନ୍ତର ବେଶ ଥିବାରୁ ତାହା ଜଣେଇ ତହିଁ ଦୋଷ ଭଣିବେବା ଦେଖୁ ଏ ସୁଶିକ୍ଷିତ ଗଣିତ ବଣେବେ ।

୧୬—ଏହିଠାରେ ପୁଣି ବର୍ଣ୍ଣନା ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ୀ ବସନ୍ତରେ ଭୁବନାମଙ୍କ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବେଶ । ଲଳିତ ସୁନ୍ଦର ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ସବୁ ଆଣେଲେ ଏହି ସମୟ ଦୋଷ ମନକୁ ଆସୁଛି । ସୁନ୍ଦର ପୁଷ୍ପଙ୍କୁ ରାଣୀରେ ଅଣ୍ଟ ଯୋଗ ଦୋଷ ମନକୁ ଆସୁଛି । ସୁନ୍ଦର ପୁଷ୍ପଙ୍କୁ ଧାରଣ କରିଛ ଏ ଶୋଭିତଗଣରେ ପୁଷ୍ପମାନ ମନରେ ଅଛି । ଏହାର ଭୂତରେ ଥିବା ସୁନ୍ଦରତମ ଶିରକୁ ଲଗିକରି ଦେଖୁଛି ଅର୍ଥାତ୍ ବସ୍ତ୍ରରେ ଧାରଣ କରୁଛି ।

୧୭—ସେଥିପାଇଁ ଏକ ଛଳ, ଏ କାଳ ରୋହିଣୀ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ପିତୁଳା ବେଶର ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ କହନ୍ତି । ପୁଣି ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଏହ ବଳୁ ଉଠିବା ଦେଖି ବଚନ ସବୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଦେଖନ୍ତି । ସେ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରକୃତିର ଦୋଷ ଏ ସୁନ୍ଦର ଭଲନ୍ତି । ଉଣାଣ ଲଗାରେ ଦେଖ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ । ଏ ସୁନ୍ଦରୀମାନ ରାତ୍ର ବନ୍ଧନକୁ ଆସୁ ଏବ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯାଉ ହୋଇଛନ୍ତି ।

୧୮—ଏ ଅନ୍ତର କଥା ଯୋଉଁ ଦେବଙ୍କୁ ଏକ ଗୁରୁ କହିଲେ । ଜ ଜାଣିବା କରିଁ ଏଥର ସୁନ୍ଦରମାନେ ଗାଇବାକୁ ମିଶାଇ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲଭେ, ସେଥିପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଭାବ୍ଦରଙ୍କ ଉଭରେ ହଇଲେ ଥିବା ବସ୍ତୁର ହେବ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଏହ ଶିରକୁ ଦେଖିଥିବା ଦେଖୁ ଦେଖିବାର ଜଣେ ଭୂଷ ଏ ଭୁଲିକି ରାଜନ୍ତି କି ?

[illegible]

୧୯—[illegible]

୨୦—[illegible]

୨୧—[illegible]

ତଥା ଏ କୋଣରୁ ସୁନ୍ଦର ଦେବ ଦେଖୁ ଅଛନ୍ତି ବସି ଆନନ୍ଦରେ । ବଳଭଦ୍ରଙ୍କର ସୁରଚୈତନ୍ୟ ହେଲେ ସମ୍ମୁଖ ଭଦ୍ର ମୁଖଶ୍ରୀ ସମ୍ଭାଷଣେ ଯେ । ସନ୍ତୋଷୀ । ସେ ଦେଖି ସୁଭଦ୍ରା କହାର । ତହିଁ ଉତ୍ତରେ ଏ ଗୀତ । ତେବେ ଅର୍ଜୁନ ଭଉଣୀଙ୍କ ଠାରୁ ଏକାନ୍ତ ଜାଣ ବଳ ଅନୁଭବ ହେ ।୨୨ ସମୀରଣରେ ଅଳ ଭଦ୍ର ସମ୍ଭାର ସ୍ନେହରୁ ଧନ୍ଦ ପଡ଼ିଥିଲ । ସୁଭାଷିଣୀ ଯାହିଁ ସେ କାଳକୁ ଏକା ସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି ଭ ଲଗଣ ବସନ୍ତେ । ସନ୍ତୋଷୀ । ସଙ୍ଗିମାନେ ଭଜନ୍ତ । ସୁନ୍ଦରେ ଯାଇଲ ମଲ୍ଲିକ । ତନୁ ବଚ୍ଛ ସେ ଦୋହନ ଦେଇତେ ଆମ୍ଭ ଜୋଗେଣ ଜନ ମଲ୍ଲିତ ହେ ।୨୩ ତନୁ ଜାଣ ସେହି ଅନୁମାନକୁ ଜାଣ ଯାଇଁ ଆସ ଭଉଣୀଙ୍କର । ସଙ୍ଗତ ହୋଇଲ ପ୍ରଭା ଭଳିଲ ତହିଁ ମଧ୍ୟରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ଜନାଉଛ । ଆଉଥରେ । ସୁଖ ବ୍ୟାକରଣରେ ଅଛୁ । ଦୂରନ୍ତୁଁ ପର୍ଶ ହୋଇଛୁ । ସାମ୍ନାକୁ ସେ ଭଲ ଦେଖି ଆଣି ହୋଇବ ଗଞ୍ଜଣ ପ୍ରତିଦା କରନ୍ତୁ ହେ ।୨୪

୨୨—ଏ କଥା ଶୁଣି ରଙ୍ଗ ସଚ୍ଚାରଣ ଲାଗିଲେ ପାହିଁ, କେଉଁ ପ୍ରକାରେ ଏକଥା ସ୍ତୁତି ହେବ ? ଏ କଥା ସତ ସଖୀମାନେ କଳସନ୍ତୁ ଭଦ୍ର ଦେବଚୈତନ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ମଧୁମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ହେମକୁ ଦେଖାଇଲେ । ସେ ସୁଭଦ୍ରାର ଅବସ୍ଥାକୁ ଦେଖି କହିଲେ, ଅର୍ଜୁନର ସଙ୍ଗ ନଦେଲେ ଏହାର ଦେହ ରହ ନାହିଁ । ଏଠାରେ ସୁର ଅର୍ଥ; ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଓ ଅର୍ଜୁନ । ଏହା ଭାବାର୍ଥ ଜାଣ ।

୨୩—ଭଉଣୀଙ୍କୁ ପାଇଁ ଦେଇ ଅଙ୍ଗୁଳି ଜଣା ସଙ୍କେତ ଧୀରେ ସ୍ୱରରେ ଗାନ କରୁ । ବନସ୍ତରେ ଯାଇଁ ସଖୀଙ୍କ ଯୋଗର ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣ ଲାଗେ, ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ଗାଁ'ର ଦେବତ୍ୱ ସେହିପରି କରିବ । ତେଣୁ ସଖୀମାନଙ୍କୁ କହିଲ, ଆଜ କେଉଁ ଜନ୍ମରେ କର୍ଣ୍ଣ ପାଇଛୁ କି ? ଅଳିକୁଳ ବିକୋଳିତ ଜଳ ଦେଖଇ ଅନୁଭବ କରେ ସେହିପରି ଜେମାଙ୍କ ଦେହକୁ ଭଳନ ଅନୁଭବ କଲ । ତନୁ ଶମ୍ଭୁ ଜନାଇ ଦେଖାକୁ ଏହା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ତୁଳେ ସେ ଭଳନ ହୋଇ ତାକୁ ସଖୀ କହିଲ ।

୨୪—ସେ ଭଳନ ଦେହକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲେ, ପର୍ଶ ତାକୁ ଜଣାଇ ଦେଲ ମଧ୍ୟ ତାହା ପୁଣି ଅର୍ଜୁନର ପ୍ରତିଦାନ ଆସେ । ସେ ଭଳନରୁ ପାଇ ସଙ୍କେତ ଦେହରୁ ତାହାରୁ ଅଧୀନ ଅଛି ହୋଇ ବସ କହିଲ । ହେ ସଖି ! ଏ ସୁର ବ୍ୟାକରଣରେ ଅଛୁ । ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ମଧ୍ୟ ପର୍ଶ ହୋଇଛୁ ? ସେ ଭଳନ୍ତିର ଉତ୍ତରକୁ ଦେଖି ଆମ୍ଭର ଅଙ୍ଗିକ ମଧ୍ୟରେ ଏକୁଇ ଜଣ ଏହା ପ୍ରତିକା କରନ୍ତୁ ।

—ଶରତ—

ସୁନ୍ଦର ଏହୁ ଗୀତ ଏତ ଅନୁପ ଶୁଭ ଜଳ ଶରତ ଶୋଭା ବୃନ୍ଦ । ସୁନ୍ଦର ବିକଶିତ ପୁଷ୍ପ ଏ କମଳକୁ ଘେନ ଦେଖ କରେ ଏଥି ହେ । ସମ୍ପଦରୁ । ସମସ୍ତ ବୋଲନ୍ତୁ କହିଲେ । ସାନ୍ଦ୍ରୀକର ଦିଶନ୍ତି ଯାଏ । ଚନ୍ଦ୍ର ଜଳ ମୁଖ୍ୟ ଦେ ଗୋଟିଏ ଦେଖଣ ଅଛ ଯେ ମାନ ଲୁଚାଇ ଗ୍ରାମ ହେ ।୨୬।

—ହେମ ଋତୁ—

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶସ୍ୟରେ ଭରୁ ଦେଖି ଜଗତର ସୁନ୍ଦରୀ ଗଣର ବୋଲନ୍ତି । ସମୃଦ୍ଧିମାନ ଯାଇ ପୁଣି ଜଗନ୍ନାଥ ବୋଲ ସ୍ୱଗଣ ଭଜନ ଦେଖାଇବ ହେ । ସମ୍ପଦରେ ! ଯତ୍ନ ଏ ବାଳୀ କରାଇବେ । ସନ୍ତାପ ଜାଗେ ଶୀତଳରେ । ସୁନ୍ଦରମୁଖ ଭଜିବା ଏ ଜଗତ ଜରୁ ସନ୍ତି ସୁଖିଲୁ ସଙ୍ଗତରୁ ହେ ।୨୭।

—ଶୀତ—

ସମ୍ପଦ୍ ଏ ଲୁଚେଇ ତ ଜଗତ ହେ ଜଳ ରଙ୍ଗରାଶି ସୁଖ ଦେଖୁଛେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଏ ବଣ ଶୋଭନ ଦେଖୁ ସେ ଲୁଣ ଏ ବୋଲାଜନ ଦେଖ ସକଳ ହେ ।

---

୨୫ ଏ ଶରତ ମାନ୍ୟ ସୁଖ ଦେଖ ଏ ଦେଖ ସମ୍ପଦାଗମ, ଏ ଜଣ ସମ୍ପ ଅଛେ । ଯଉ ଜାଗେ ଲୁଚ ଗାଇ ଏ ବା ଦେଖିଲେ ପୁଷ୍ପ ? ଦେଖୁ ଗଣ୍ଡି ସମସ୍ତେ ଦେଖ ଏ ଜଗତଙ୍କୁ । ସମସ୍ତେ ଏହାକୁ କହିଣ ଜଗତ ବା ସକଳ ବୋଲି ଜଣନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଏ ଶରତ ବୋଲ ଜଗନ୍ତି, ଜନ୍ମ ଏ ଜଗ ଲୁଚ ବୋଲ ଶୋଭନ ଦେଖାକୁ କହିଲୁ । ସେ ଗୋଟିଏ ଦେଖଲେ ଜାଏ, ସେ ଦେଖ ଜାନ ଆଲୁଣ ଜଣେ ବୋଲ ଏ ଜଗତରେ ମୁଁ ସମ୍ପ ଲୁଚାଇ ଜଗୁଅଛୁ ।

୨୬—ସମ୍ପ ଶରେ ଜନ୍ମକୁ ଆକାଶରେ ଦେଖି ସେ ସୁନ୍ଦରୀ ସୁଭଦ୍ରା ମନରେ ଜଗତର ସାଗିଛି ଜଗନ୍—ସୁନ୍ଦର ଜାଳ ଗାଇ ପୁଣି ଏହ ଜନ୍ମ ଦେଖାକୁ ସେଣ ସୁଖଣ ଜଗୁ ଦେଖ ତ ? ଏ ଦାସ୍ୟମାନଙ୍କ ଉଦାସ ଗାଇଲେ ଏହ ସମସ୍ତ ଗଲାଏ ଜଗନ୍ନା ଦେଖୁ ସେ ଦେହାର ଆସୁଛ ତ ? ପ୍ରକୃତରେ ସର୍ବତ୍ର ଏହାର ତ ଦେଖ ବା ଜଗଣ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ଗାଉଛୁ ।

୨୭—ଏ ଜଣ ସୁଣି ସର୍ବାଣରେ ଲୁଚାଇଲେ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଜନ୍ମେ—ଯେ ଜଗଣ ଜଗତ ? ଯେ ଶର ଦାସ୍ୟମାନଙ୍କ ଜଗତରେ ରଙ୍ଗରାଶି । ସୁଖ ଶରତରେ

ସାତଦଣ୍ଡ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭଣ୍ଡାର ହରଷ । ବୃଦ୍ଧସ୍ୱ ବିକଚ ଭାସ । ଯେତେ ଭାଗ୍ୟ ଫାଲ୍ଗୁଣୀ ଦଲାଳୀ ଭଳି ସୃଷ୍ଟି ଭାଗ ହୋଇଛୁ ସାତସ୍ୱରର । ୨୭ । ସୁରୂପ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ଯାସ ସନ୍ଧନ ପଣ ଭରସ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ବୃନ୍ଦାବନ । ଏହା ମହାଯୋଗ ଭରତ ଦେଖି ସହି ଦେଇ ଭାବାକୁ ଭଗ୍ନଭାଳ ଚେଁ । ସତଦର୍ଭ । ସମୁଦ୍ର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଭାଳେବେ । ସସ୍ତାନ ଦେବ୍ ଦେଇଁଠାରେ । ଶଶଧାରୁ ସମ୍ଭବି ଶକ୍ତିରେ ଅବସ୍ଥା କରନ୍ତ ଭଗବ ଆକଳ ଦେଇ । ୨୮ । ସମସ୍ତ ସକଳ ଜାଣିବାକୁ ପୁଣ୍ୟ ଦେବ ଏ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଜନ । ସମୂହ ରତ୍ନ ଜାତ ଏହା ନିଷ୍ଠା ଭରତ ବଦାନ୍ୟରେ ଭୋଗେ ଯଶ ହେଉ । ଅନୁଭବ । ସୁଖରେ ଏ ଭଳକ୍ ଛନ୍ଦ । ସେ କଥା ଜାଣନ୍ତି ଭ ଭେଦ । ସୁନ୍ଦର ଏ ଶକ୍ତ ଭବରାଗିଣୀ ସର୍ବତ ସମ୍ପ ଚନ୍ଦ୍ରମ ସଙ୍ଗ ସଙ୍ଗତ ତଥି ।

ପ୍ରତା ସକଳ ଗଣ ରାଜ୍ ଓ ମାସତ୍ୱର ଦେଇ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ । ତାହା ଦେଖି ସେ ଭୋଗବୃତ୍ତଗରେ ସମୁଦ୍ରପ୍ରାପ୍ତ ଅଟେ । ଏ ତନ୍ତ୍ର ଅନୁସ୍ୱାରକୁ ମହାଭାଗ ହଏ, ସର୍ବାମାନଙ୍କୁ ନ ଚତୁର୍ଥ ଭଭୋଗସ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭାବେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହାର ଅଧିକତା ଦେଖିବେ ବା ସୃଷ୍ଟିରେ ତାହାଙ୍କୁ ସନ୍ଦ ଭବାନ ବସନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ହଏ । ସଦାସାହନ୍ତି ଫାଲ୍ଗୁଣୀ ଦାମନ ସବାଙ୍କୁ ସେ ସାଗ ଭରବ, ଭର୍ତ୍ତିମ ଭବେର ବାସ ପରେ । ଦଲାଳୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଷିତଗଡ଼ାସର ଅନନ୍ତର୍ଜରେ ଷିଭଣ୍ଡତଜନାର ଭେଦ ସଳାଦେ ଥାଏ । ସୃଷ୍ଟି ଭ ସଙ୍ଗର ସମ୍ଭୁତ ଭାଗ ହୋଇଛନ୍ତି; ଭଲସ୍ତ୍ରେ ଜାଣି ଅଭିଳ ?

୨୮—ଏହା ସୃଷ୍ଟି ସୁଭଦ୍ରା ବହସ—ଏ ତନ୍ତ୍ର ଭାଗବ ଭାଗ ଭାରତରେ ଏବଂ ଅଧିକାରକୁ ପ୍ରକାଶ ଥାଏ । ଏ ବଂଶକୁ ଗାଁରୁ ଦେଇ ସଙ୍ଗ ଭରିଦେବ । ସମସ୍ତଙ୍କ ନଦୀତଳର ଦେବେ ସହି ଦେବ ତାହାକୁ ସାଦେହାର୍ ଦେବ । ଅପତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କାମୁକର ଭବନ୍ତୁ ତତ୍ତ୍ୱଜନ ପ୍ରିୟଦେବା ଦେବନ ଏ ଦେବୀଠାରେ ଥିଲ ! ଯେତେବେଳେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗର ସେଠାରେ ଅବସ୍ଥା; ସେତେବେଳେ ସମ୍ପତ୍ତି ସକଳର ଅର୍ଥାତ୍ ଜାଣ ଭଗବତୀ ଦେବ ଭକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୨୯—ଏ ଅଧିକ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଦେଖ, ପୁଣ୍ୟର ଦେବତ୍ୱ ଭଗବାନ ବସ୍ତୁର । ଉଦ୍ଧବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମ ଭରିଥାଏ, ମାତ୍ର ସେ ଏହି ସକ୍ତିମତେ ଥାଏ, ତାଙ୍କୁ ଏଣୁ ଦେବଗଣେ ଦେଖ ଭରିବା ସମତା ନ ଥାଏ । ଏ ତନ୍ତ୍ର ଯୋଗୀ ଭ ଭଗବାନ ହୁଏ । ଏ ତନ୍ତ୍ର ଜନ ଆସରେ ଭଗନ୍ତ ଆଦେଶ କରନ୍ତି; ସେତେବେଳେ ସୁଖ ଭରତ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଭୂତ ପାଇନାହିଁ । ଏହାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଭକ୍ତମାନେ ମାନଙ୍କୁ ଏ ଶୋକ ଶୋକ ନାହିଁ ।

ସୁଚରିତ ଅନ୍ତର ରୂପ ଅନେକରେ ଏହା ସତତେ ଲୁଚାଇଲେ । ସର୍ବୁ ଗଣେଶ ଏ ଦୋଷ ଏବ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ମନ୍ଦ କରନ୍ତି ବଞ୍ଚନ୍ତେ ହେ । ଧନ୍ୟରେ । ଧୁକ ଏ କଥା ଚେତନ ପୁଣେ । ତୋହରେ ଜାଣୁଥ ଦେଖିଲ । ସତ୍ୟଭାମା ଜଣ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ନ ଦେଖ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ ଅର୍ପିତାର କରଣ ହେ । ** । ବୁଝ ଏହା କରୁ ଶୀତଳ ସୋମାରସ୍କୁ ଦେଖୋଇ ରହନ୍ତି ଅଛନ୍ତି । ସ୍ୱରୂପ ତେଜ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧୁର ଆଶା ଅଛ ଏହି ବୃତ୍ତିଟି ସୋଣେ ଦଗଧ ହେ । ସଖରେ ! ସାହସ ଗୁଣେ ସୋଷ [illegible] । ଆହା ଦେବାକୁ ଆଉ ନାହିଁ । ଦୁଃଶୀଳ୍ ଗଣ-ଶତ୍ରୁ ମନର ଆଉ ଏହୁ ସବସ୍ତେ ଭସ୍ତକ୍ତ କହ ହେ । *୧ । ସୁଚ.ତ ଅଦ୍ଭୁତରେ ଦାମ ସେ ହେ ଦାଣେ ଭୁଷଣର ପ୍ରାଣିଙ୍କ ଏଥକୁ । ସଜାଡ଼ ସୁଖ ଏବଂ ହିତ ନ କରେ ଭସେ ଦେବଙ୍କୁ ବଳ ବୋଲ ଚିତ୍ତ ନହ । ସଖରେ ! ଏଥିର ସେହେଲ ନ ଧରନ୍ତ । ଅଲୋଗ ତ୍ରିଶ ବଚନ ଏତ । ସିଦ୍ଧି ଆଉର ଏତେ ମାତର ଏ ଭଗତେ ରହିତ ସବକୁ ଆସିଲ ହେ ।*୨

**—ଉତ୍ତମ ଭକ୍ତିର ଶିବ ହର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଗ୍ନି ଓ ଜଳ ଏ ଚଉଦ ଏକତ୍ର ଲୁଚଣା ଦଣ୍ଡ ଦେଖିଲେ ଏ ଜନ୍ମ ସମୁଦ୍ରକୁ ସାଗ୍ରେ ଅଟେ । ସମୁଦ୍ରକୁ ଗୁଣରେ ଅନନ୍ତର ଭକ୍ତ ହେଲ୍ ତାକୁ ମନ୍ତ୍ରର ଏକାଗ୍ରତର ଧାରଣ ଜଗଲ ଏ ଭକ୍ତ ସଜାଡ଼ା ସତ୍ୟ ନ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଭକ୍ତର ଉଠିଲେ । ତନ୍ମନ ମୂର୍ତ୍ତି ଦୁର୍ଗାଙ୍କୁ ସେ ଦେବୁ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ବୋଲ ସ୍ତିର କରନ୍ତି ।

*୨—ଅଗ୍ନି ଜଣା ପୁତ୍ରକୁ ଶୀତଳ ଭୂବ ମଧ୍ୟରେ ଉଠବାକୁ କାହିଁ କ୍ଷଣେ କରେ । ଏ ଭବ୍ଯକୁ ଦେଖି ଜଗତ ପୁତ୍ର ଅଗ୍ନି ଭବ୍ଯ ଶାସନ କାଳକୁ ମଧୁର ଦେବତକ ମୁଁ ତଥେ ଉତ୍ତର ? ଏହାକୁ ଦେଖି ମୋର ସାବର ରହୁଯାଉଛୁ, ସାହା ଦେବାକୁ ଡେରି ନାହିଁ । ଏ ଜଗତର ମୋର ଦେଖା ନାହିଁ, ମୁଁ ତାକୁ ସବସ୍ତେ ଭକ୍ତର ଭକ୍ତଙ୍କୁ, ଏ କଥା ବଡ଼ ଅନାଚାରୀ ଭକ୍ତିକୁ ଯେମ ଜାଣକୁ ଆଣ । ଏ କବୁ ମୋର ଅଣୁତ ଜଳ ଦୋଷ ଭାଷ ।

*୩—ଉତ୍ତମ ଲୋକ ଦୁଃଖରେ ସୁଖଶର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ସମସ୍ତେ ଜଗାଇ ଦଣ୍ଡର ଦୋଷ ଆଉ ଭକ୍ତଗଣେ ପ୍ରାଣିଙ୍କି ଏ ତଥା ଜଣ ଭୁଟିଲେ । ସେ ତଥ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦେଖ, ତାର ଅବେମୀ ଜନ ନାହିଁ, ସେ ଏଥର ଭବ୍ଯର ଭକ୍ତ-ଶୁଦ୍ଧାକୁ ଶିବ ତାକୁ ଜାଣ ଦେଖଇଥିଲେ । ସୁଣି ସେ ଜାଣ ଦୋଷ ସଖ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଲଭିଲେ । ସେଥାରେ ଦୋଷ ଜନ୍ମରେ ସୁଖ ନାହିଁ । ଅନନ୍ତରାଧରେ ଜନ୍ମସ୍ତ ସ୍ତିରଭାବ ଜନ୍ମର । ଶରୀର ଜାଣ ଭୁଗିବାକୁ ଜନ୍ମ ପିତାଙ୍କର ଆଜ୍ଞା ଦିନ୍ତି ଶରୀରକୁ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଦୋଷ ମନକୁ ଅଣୁତ ।

ସନ୍ତରଣ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଓଡ଼ ଗାଣ୍ଡୁ କରେ । ସ୍ୱକଣ୍ଠ ବିଭଜନ କରେ । ସେତେ ଜଳ କାଳୁଣୀ କଣ୍ଠାଳି ସଙ୍ଗେ ପ୍ରୀତି ଜାତ ହୋଇଛୁ ଆପଣଙ୍କରେ । ୨୬ । ପୁରୁଷ ସ୍ପର୍ଶ ଦୁଷ୍ଟ ଦ୍ୱାର ଶତ୍ରୁର ଭଳ ଶରୀର ସୃଷ୍ଟି ବୁଝାଇଲ । ସାଗ ମଣ୍ଡପର ନଗର ଦେଶିଁ ସଖି ଦେଖ ତାହାକୁ ଉତ୍ସୁକ ହେଉ । ସହଚରୀ । ସମୁଦ୍ର ଜଳ ତୀରରେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା ନେତ୍ରଠାରେ । ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଲାଗି ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଅଚଳ୍ପ ଜଳ ବଢିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ୨୮ । ସମସ୍ତ ସକଳ ଜାତିଙ୍କୁ ଦୁର୍ଜନ ହେଲ ଏ ଜନନୀ କ୍ଷଣ । ସମୁଦ୍ର ଆଦି ଉଦୟ ଏହା ମଣ୍ଡଳ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜନାର୍ଦ୍ଦନରେ ନୋହେ ଶନ ହେ । ସହଚରୀ । ସ୍ୱୟଂରେ ଏ ଜଳର ଜଳ । ସେ କଥା ଦେଖନ୍ତେ ନ ହେଲ । ସୁନ୍ଦରୀ ଏ ଜଳ ଉପୋଦ୍ଘାତ ସମ୍ପନ୍ନ ଶିଶୁ ଉଭୟ ସେମାନ ସୋଷ ହେ ।

ସୁଦା ସକଳ ସବ ଗୁରୁ ଓ ମାଙ୍ଗଳିକ ଦେହ ମଧ୍ୟରେ ରକ୍ଷଣୀ । ରାତ୍ରି ହେଲା ସେ ଶୋଭନ୍ତଙ୍କରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାୟ ଅଟେ । ଏ ତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଦୀପକକୁ ମଣ୍ଡଳାର ଓଠ, ସ୍ତନମାନଙ୍କୁ କା ତକ୍ଷଣ କହୋଇଲ ଦୃଷ୍ଟି ନାଳେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକାନ୍ତ ଅଭ୍ୟାଗତ ହେଲରେ ତା ସଖି ହେ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକୃତ ଥାଏ । ଜଳାଶୟରୁ କାଳୁଣୀ ନାମକ ମନ୍ଦକୁ ସେ ଜ୍ଞାନ କରେ, ଉତ୍କ୍ରମ ଶରୀର ଭାବ କରେ । କମଳୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରିତଙ୍କଠାରେ ଅଦମ୍ୟର୍ଥରେ କ୍ଷିପ୍ରସ୍ରୋତନଦୀ ରଙ୍ଗ ସମୟରେ ଥାଏ । ପ୍ରୀତି ଓ ସ୍ୱକରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାତ ହୋଇଛୁ; ଉଦ୍ଦୀପନ କାହିଁ ଆସିବ ?

୨୮—ଏହା ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା କହିଲ—ଏ ତନ୍ତ୍ର ସମୀର ଜଳ ନାଶଜରେ ଏବ ଅନ୍ଧକାରକୁ ନାଶ କରେ । ଏ ଜଳଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ହେଲ ସେଷ ଉଦ୍ଦେଶ । ନବଯୌବନ କଲ୍ୟାଣର ଗୋଷ୍ଠ ସଖି ହେଲ ତାହାଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱାସନ ହେଲ । ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥିତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳକୁ ଚକ୍ରାଙ୍କ ପିଇଦେବା ହେତୁ ଏ ହେର୍ଣ୍ଣ-ଠାରେ ଥିଲ ? ସେମାନ ସେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭନ ଉଦ୍ଦୀପନ; ହେତେ ସବୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କି ସମ୍ମୁଖର ଅର୍ଥ କି ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦୀପନ୍ତି ହେ ଭୁଲ୍ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୨୯—ଏ ଅଜ୍ଞାନ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ହେଲ, ଦୁର୍ବଳ ଲୋକଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତ କରୁଛୁ । ତତ୍ପୂର୍ବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସ କରେଥାଏ, ମାତ୍ର ସେ ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଥାଏ, ତାଙ୍କୁ ଏକା ହେଳରେ ଶେଷ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ଥାଏ, । ଏ ତନ୍ତ୍ର ଯୋଗ୍ୟ ତ ସ୍ୱଭାବ ହୁଏ । ଏ ତନ୍ତ୍ର ଜଳ ସାଗରେ ଜଳକ ଧାରେଣ କରନ୍ତି ହେତେ ସୁଖ ନଗର ପୁଷ୍ପଶଯ୍ୟା ଛାଡ଼ ଯାଉନାହିଁ । ଏହାର ଅନ୍ଧକାର ହରଣକର୍ତ୍ତା-ମାନଙ୍କୁ ଏ ସୋମ ସୋଷ ମାରୁଛି ।

ସୁରଭିତ ଶବର ପୁଞ୍ଜ ଅନନ୍ତରୁ ଏହା ଶୁଣନ୍ତେ ଭୁଲାଉଲେ । ସବୁଁ ଜନ୍ମର ଏ ଦୋଳ ସବ ସ୍ପର୍ଶ ନେଇ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳ ଶରତେ ସାଜୁଥିଲେ ସେ । ସଖୀଗଣ ! ସୁଭ୍ରା ନ ଜାଣ୍ ଥିଲେ ହେଲେ । କଣାରେ ଲାଗୁଣ ଭାସିଲେ । ସଖୀମାନେ ନାନା ଅଳଙ୍କାରରେ ସେ ଦେହ ଅଙ୍ଗରେ ଅଳଙ୍କାର କରିଲେ । ୫୦ । ସୁଲଗ୍ନ ଏହା ଜାଣି ଶୀତଳ ବୋଲକରୁ ଚନ୍ଦନ କଲନ୍ତ ଅନନ୍ତ । ସୁଭଦ୍ର ଦେହ ମୁର୍ଣ୍ଣ ମଧୁର ଦେହ ସବୁ ଏହି ଭୂଷିତ ଦୋଳ ଦେଖ ଦେ । ସଖୀଗଣ ! ସାଦର ଜନ୍ମେ ମୋର ସ୍ପର୍ଶ । ସାଜ ଦେବାକୁ ଆଉ ନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଶଙ୍ଖ-ଚକ୍ର ମହାଲି ଅଣ ଏଥି ସଖେସ୍ତ୍ର ଜନ୍ମାଦର କରୁ ଦେ । ୫୧ । ସଖୀ ଜଳମାନେ ଜାମ ଦଳ ସେ ଜାଣେ ଜଳରେ ଭାସିଲେ ଏମନ୍ତ । ସଜାଇ ସ୍ଥିର ଏତେ ଶୀଘ୍ର ନ କରେ ଶରେ ଦେବକୁ ଜଣ ଦୋଳ ଦେଖ ଦେ । ସଖୀଗଣ ! ସମ୍ପନ୍ନ ଦେବେ ନ ଯୋଗର । ସଦୋଷ ସ୍ଥିର ମଧ୍ୟ ଏହି । ସିନ୍ଧି ରାତର ଏତେ ମାତର ଏ ଜଗତେ ରସିକ ମନକୁ ଆଗଲ ଦେ ।୫୨

୫୦—ସୁଲଗ୍ନ ରସିକ ଶିତ ରସ ସୁରୀ, ଅର୍ଥ ଓ ଏତ ଏ ଜନଙ୍କ ସଜରେ ଭୂଷଣ ଭଲ ଦେଖିଲେ ଏ ତନୁ ସବୁଠାରୁ ସ୍ପର୍ଶ ଅଟେ । ସବୁଠାରୁ ଭିତରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ସେଣୁ ତାକୁ ମସ୍ତକର ଏକଭାଗରେ ଧାରଣ କରେ ଏ ତନୁର ମନୋଜ୍ଞତା ସବୁ ନ ଦେବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଭଣ୍ଡାରେ ଭାସିଲେ । ସଦ୍ଗୁଣ ମୁଣି ପୂର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ସେ ଦେଖୁ ଅର୍ଦ୍ଧାଲିଙ୍ଗ ଦୋଳ ସ୍ଥିର କରନ୍ତି ।

୫୧—ଅଗ୍ନି କଣା ଗୁହକୁ ଶୀତଳ ଭୂଦଂ ସଦେଜନ ଜନ୍ମଦାନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷଣ କରେ । ଏ ଦେହରୁ ଯେଉଁ ଭରତ ରୂପର ଅଗ୍ନି ଜନ୍ମି ତାହାର ତାପକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଦେହକର ମୁଁ କେମନ୍ତ ସହିବ ? ଏହାକୁ ଦେଖି ମୋର ସାଦର ଉତ୍ପାଦନ୍ତି, ଯାହା ଦେବାକୁ ଦେହ ନାହିଁ । ଏ ଭସ୍ମରେ ମୋର ଦେହ ନାହିଁ, ମୁଁ ତାକୁ ସଦେସ୍ତ୍ର ଉତ୍ପନ୍ନ କରୁଛି, ଏ କଥା ଜନ୍ମ ଅସାଧାରଣ ଜନ୍ମକୁ ମୋ ଶାଖକୁ ଆଣ । ଏ ତନୁ ମୋର ଅଙ୍ଗ ଜନ୍ମ ଦୋଳ ଜାଣ ।

୫୨—ସନ୍ଦର୍ଶ ଦେହ ସମସ୍ତରେ ପୁଲକର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ମୋତେ ଏପାଖ କରୁଛ ଦୋଳ ଅଙ୍ଗ ଲଜ୍ଜାରେ ସଙ୍ଗୀତି ଏ କଥା କହି ଉଠିଲେ । ସେ କନ୍ଦର୍ପ ଯୋଗିଏ ଦେହ, ତାର ଅଜେୟ ଜନ ନାହିଁ, ସେ ଏହି ଉପାୟ କରୁ-ଥିବାରୁ ଶିବ ତାକୁ ଜାଳି ଦେଇଥିଲେ । ପୁଣି ସେ ତାର ମୋର ବାଧା ଦେବାକୁ ଲାଗିଅଛି । ଲଜ୍ଜାରେ ଦୋଳ ଅଙ୍ଗରେ ସ୍ଥିର ନାହିଁ । ଅନ୍ତଃପୁରରେ ରହିବ୍ ଶିଶୁଦଶା କଥନ । ଜନ୍ମ ନାମ ରଖିବାକୁ କନ୍ୟା ପିତାଙ୍କର କାମନା ସିଦ୍ଧି କରିବାକୁ ସେ ଉଦ୍ଧତ ଦୋଳ ମନକୁ ଆସୁଛି ।

ସାରଥ୍ୟ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ରଥ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ନାମ କରିବାରେ । ଏଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ଏଣ୍ଡ଼ୁଆଣ୍ଡ଼ା ରଣ ନାଚ କରାଇଛନ୍ତି ଏ ସମ୍ପାଦେ ହେ । ଶଙ୍କରଙ୍କ ! ବୃନ୍ଦାବନ ଶସ୍ୟ ଗ୍ରସ ହୋଇ । ଅଳ୍ପତ ବହୁତ ସ୍ୱପ୍ନର । ସଂସ୍କୃତ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ଛନ୍ଦୋବଦ୍ଧ ଗଣରେ ଦେଖି ହେ । ପରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନୌକା ଦେଖିବାକୁ ମେଳ ଗାଳ ଭଳିବା ଅଭିସ୍ଥିତ । ସବଳ ସପ୍ତଲ୍ଲା ଗୌରିକ ଶିଳ୍ପୀ ଏଥି ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜନ୍ମଥିଲ ହେ ସହୋଦର ! ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ୱପ୍ନ ପାଇ ଦେଖାଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିଗ ଏବଂ ଏହ ! ସମ୍ପାଦିତ ପ୍ରୀତିଶ ଏକାକ ପ୍ରକଟ ଭଣେର ଦେଖି ଆଜ ଭାଇଚେଇ । * । ସକଳ ଗମିଲେ ଶିବ କୃଷ୍ଣାବସ୍ଥ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭକ୍ତିରସ ପଡ଼ି । ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସ୍ୱଜନ ଏମ ଭଳ ଏଥି ପ୍ରେମରେ ହେବ ତାକୁ ହୋଇ ହେ । ସତ୍ତମ ! ଶିବ ଭକ୍ତମ ଏ ହୋଇବ । ପ୍ରଭା ଲଭିବାକୁ ଦେଖିବ । ସୁପ୍ରବନ୍ଧବର୍ଣ୍ଣିତ ଜାନକୁ ଗଣ ଭକ ଭଳ ସମ୍ପାଦିତ ଦେଖ ହେ । * । ସ୍ୱଭାବ ଏହି ଗୀତ ଉଚିତ ଜଣ୍ଡିକୃଷ୍ଣ

---

* — ଏକ ପ୍ରାଣକୁ ନାଶ କରିବାକୁ ସେ ସୁଦର୍ଶନ ପ୍ରକଟ ହୋଇଛି । ଏମନ୍ତସ୍ଥିର ପାଣ୍ଡୁ ଭକ୍ତାସମାବେଶରେ ଗଣ ନାଚ ହୋଇଥିଲେ, ତାହା ସେ ଶିକ୍ଷା କରୁଛ । ସର୍ବ ଗୋପର ପ୍ରିୟ, ମିତ୍ର ଓ ଶତ୍ରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ସେ, ଏ ଜଗତ ଗୋକୁଳର ହୋଇ ପ୍ରିୟ ମିତ୍ରଙ୍କ ନ ଦାଣ୍ଡ ଜନନୀ କମ୍ବଳ ଦେଖି ଦମାଇଲ ମାଧବଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରିଛି, ସେଥି ଆମ୍ଭର ଏ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଶରଣ ଦେବତାକୁ ଜଣିଛି, ମୁଁ ଏଥିରେ କଣ୍ଠକ କରିବ ?

* — ସେ କର୍ଣ୍ଣ ସମୟେ ତାଙ୍କ ପଥ ଦର୍ଶନ ଭାବ ଆସି ମିଳିବାକୁ ସେ ଏକ ଗଣ ଜନ୍ମିବାକୁ ସମୟ । ଗୌରବପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପୀ ଗଣ ହୋଇ ଏ ସ୍ଥାନ ପୂର୍ବେ ଦର୍ଶନ । ନାଶ ଏହ ସେମ ଉତ୍ତମ ସ୍ୱପ୍ନ, ସ୍ୱପ୍ନ ଭଳ ସ୍ୱଦେଶ ଜନ୍ମିବା ଦେଖି ଏକ ଜେଜେମାନଙ୍କ ଏଥିର । ଏହି ଅବସ୍ଥା ଭକ୍ତ ଭୂମ ଅଣ୍ଡ ସ୍ଥାପନ କରି ବା ଭକ୍ତର ସ୍ଥାନ ଭୂମନ ପ୍ରତିଭାକ ସେ ଅଣ୍ଡ ସ୍ଥିର ଅଳ ହୁଏ ।

* — ଏ ସମୟେ ସମ୍ପଦ ପ୍ରକାଶ, ବୃଷ୍ଟି ବନ୍ଧନରେ ଭୋଜନ, ଆଶ୍ରମରେ ଗୁରୁ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭ୍ରମର ହୋଇଥିଲେ । ମୋର ସାଗର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ସେ ସମୟରେ ସଂଗ୍ରାମ ହେବ, ଅର୍ଥାତ୍ ବନ କରିଥିଲ । ସ୍ୱ ଦ୍ୱା ଏ ବଣ ଜଗତକୁ ଭଳିଲେ ନାହିଁ । ତା ଓ୍ୱଳ ଦେବତା କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱରୂପ ଜନନ ସେ ସମସ୍ତ ଭକ୍ତି ସେଥିରୁ ଭାବ ହେଉଥିବା ଭକ୍ତମାନ ଧାରଣା ପ୍ରଶସ୍ତି ଦେଇଥିଲ ।

ଆଣିବି ଅଧିକ କହିବ । ସନାତ ସମ୍ପତ୍ତି ଉଚିତ ବୋଲିଛନ୍ତି ଉଲ୍ଲାସରେ ସେ ଭାଇଙ୍କ ସେ ଯେତେ ଦେଇ । ସବ୍ଦସ୍ୱ ! ଏଣେ ଶ୍ରୀ ଭାଗ୍ୟ ଅଳକାଙ୍କେ । ସେ ଏଣେ ଭୂଷଣ ସୁରୁଚେ । ଉଚ୍ଚା ଅବଶ୍ୟ ଏମନ୍ତ ପଣ୍ଡରେ ଏ ଦେ। ଭାତ୍ର କରୁଛନ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଏକୁରେ ରେ । *୭ । ସମ୍ପୂର୍ଣ ଏକମତ ଜାଣ ବା ଦୃଷ୍ଟି ପାତ ଦେବାକୁ ସମୟ ଆଉଛେ । ସଦ୍ବେ ଦୂଷଣ ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସାବଧ ହେଲ ଭଲ ଭଲ ଭେଦ ସୌଧିଂ ଦେ । ଧୂର୍ତ୍ତମାସ୍ । ସତ୍ତ୍ୱ ଅ ଭୁବ ଏ ଭୁଜ । ସୁଗ୍ରୀବ ମିତ୍ର ସକଳତ । ସଦେଶ୍ଳକ ନବନ ଆଦେ ଲଭ ଭକ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜିଙ୍କ ମାନସ ମିଳନ ଦେ । *୭ ।

—୧୦।—

---

*୭—ସେ ସୁଭଦ୍ରା ଭାଇ ସଖୀଙ୍କି ଏ ପ୍ରକାର କଥା କହିଲ ଏବଂ ସଖୀଙ୍କ ଠାରୁ ଏଥିର କଥା ଶୁଣିଲ । ତା'ର କର୍ଣ୍ଣଦେଶରେ ଏ କଥା ପ୍ରବେଶ କଲା ସେ କଥାର ଭାବରେ ବନ୍ଧିତ ହୋଇ ସଖୀମାନଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି କହିଲ । ସେହି ସମୟରେ ଭାଗ୍ୟରୂ ପ୍ରତୃଷ୍ଟିତ ଚକ୍ଷୁଯୁଗ ଅଶ୍ରୁ ତା'ର ଦୂର ହୁଦ ଲୁହରେ ଭରି ଦେଲା । ସୁଭଦ୍ରାର ଦେହ ଗାତ୍ର ରୋମାଞ୍ଚ ସେ ପୁଲ ଲକିଗଲା କଣ୍ଠସ୍ୱର ଜଡ଼ାଇଗଲା । ସଖୀମାନେ ଏହା ଦେଖି କହିଲେ, ଏଥିରେ ଲୁଚ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭାବ ଲାଗିଲେ ସେ ଏଣେ ଦେଖାଉଛି ଅର୍ଥାତ୍ ଲୁଚ ହୋଇଯିବ ।

*୭—ସଖୀଙ୍କଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ଏବଂ ଭଗର ଭୂତକୁ ଦେଖି ମନରେ ଭାବ ଧରନ ଚାହିଁ ଏ । ମନରେ ଭାବନ—ଆଉ ପ୍ରାଣ ଯାଉଲେ ପରେ ସୁଖ ମିଳେ, ଏ କଥା ସତ ସେ ମନରେ ଦମ୍ଭ ଧର ରହିଲା । ଦଶ ଭୁବନର ଭାଷା ଦମ୍ପତିଙ୍କ—ମୋର ଶଚୀଶ୍ରୀ ଭୁବନ ସ୍ୱପ୍ନଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭାବରଙ୍କୁ କହୁଥିବା ନନନ ଆନନ୍ଦ ଏ ପ୍ରଦକୁ ସନ୍ତୋଷ ଭାବରେ ଶେଷ କରନ୍ତୁ ।

ନବମ ଛାନ୍ଦ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଦେଶରେ ସତ୍ୟଭାମା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ନେଇ ଅର୍ଜୁନ ଭବନକୁ ଗମନ

ରାଗ—କଳହଂସ।

ସତ୍ୟାଭାମାରେ ଶ୍ରୀହରି ଆଜ୍ଞାରୁ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଘେନିଚାଲି ଗଲେ । ସେ ଯେ
ଗୋଲକୁ ଉତ୍ତମ ଗେହେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପଥ ଗଜଗମନ
ସମାନେ ଯେ । ସୁଦତୀ । ସୁଭ୍ରମାନେ ବିଶ୍ୱସ୍ତା ଅପ୍ତେ । ସଙ୍ଗାଳକୁ ଚାକ୍ଷୁ
ଦୁର୍ଲଭଙ୍କ । ସେଥିର ଶୋଭାର ମେଘଶା ଅଦ୍ଭୁତ ଅଳ୍ପ ଶୁଚବାନେ ଧାଇ ସେ । ୧ ।
ସମାର୍ଜନା କନା ମୁକୁର ହସ୍ତରୁ ବନ୍ଧୁ ନଖନା ଆସଂନେ । ସୁଗନ୍ଧବର୍ଷ ଶାଳ
ଗାର୍ଥ ଶାଖର ସମ୍ୱାଦବାଷ୍ପ ସମ୍ମୁଖ ବୃନ୍ଦାବନର ଛାଟେ ଭ ହେଲେ ସେ ।
ସୁଦତୀ । ସାକ୍ଷୀ ଭବେ ଚୋଳିବାକୁ ଛଳନ । ସସ୍ୱଗୋଷ୍ଠ
ଏରୂପେ ଗଲ ଅଳ । ସମ୍ମତି ଲଭିଲେ ଲେଖକ ଭକ୍ତନ୍ତୁ ସୁଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ
ଭୁଜ ସେ ।୨। ସର୍ବାଙ୍ଗ ଏକା ଚଣାଇବା ଆନନ୍ଦାମୃତକର ମୂର୍ତ୍ତି । ପ୍ରସନ୍ନତ

ନବମ ଛାନ୍ଦ

୧—ଶ୍ରୀହରିଙ୍କ ଉକ୍ତି ସତ୍ୟଭାମା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଘେନିଚାଲିବାକୁ ଗଲେ । ସେମାନେ
ଉତ୍ସବ ଗୃହରେ ସୁଭଦ୍ରା ଶୟନ କରୁଅଛନ୍ତି । ସଖୀମାନେ ଚୋରମନଙ୍କ
ଭବନରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଉଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱସ୍ତା ଭଗ୍ନରେ ଅବାଣରେ
ଚନ୍ଦ୍ର ଶରତ ପ୍ରାୟ ସେ ସୁଭଦ୍ରା ଅତି ଶୀଘ୍ର ହୋଇଛନ୍ତି । ଦୁର୍ଲଭଙ୍କ ଶଙ୍କା
ଶୋଭାର ସେଥିର ମେଘରେ ଦୁଃଖାଦର ଅଦ୍ଭୁତ୍ ଶୀଘ୍ର ଭାବର ମେଘଶା ସୁଦର୍ଶନ
ଦେହରେ ଧାରଣ କରିଅଛି ।

୨—ଆଦର୍ଶିକୁ ଶଯ୍ୟାର ନ ହେଲେ ଯୋଗଣ ଏବେ ସେ ସୁନ୍ଦରର ମୁଖ ଦେଖନ୍ତି
ଅଛନ୍ତି । ଅନ୍ତରେ ସୁଗନ୍ଧ ଦେଉଛନ୍ତି ଓ ସେ ଗାଧୁଁ ଅର୍ଜୁନ ଭାବରେ ଅଛି ।
ଚଉର୍ଦ୍ଦ ଭାଷା ଦେବୁ ସେ ସର୍ବ ସର୍ବେ ଅତ ପ୍ରାୟ ଦେଖ ଦେଖନାହିଁ ।
ଭାବନାଧାରେ ସେ ବସ୍ତ୍ର ଦେଖନ୍ତିବାକୁ ତା'ର ସମସ୍ତ ଶୋଭା ଉଲ ଏକ
ପ୍ରକାର ହୋଇଛି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କ ହୋଇଅଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଲଜ୍ଜାର
ହୋଇଅଛନ୍ତି ଦେଖନ୍ତ ଏହାଙ୍କ ସମ୍ମତି ଅଟେ ।

ଏପରି ଆଉ କ କଣ । ସୁଭଦ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରଭାତ କଥାକୁ ଶୁଣିଲେ ସେ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣୁ ସେ । ସୁଦର୍ଶ । ସୁନ୍ଦରରୁ ଭଲ ଏବେ ହୋଇଥିଲ । ସିଦ୍ଧି ଦୋଷେ ଭାରୀ ଆଣି ହୋଇଲେ । ସୁଭଦ୍ର ଜଣେ ସତ୍ୟ ସୁଧା ଖାଇଲ ତାଣ ଆସ ହୋଇଥିଲେ ଜଣ । ଶ୍ରୀ ସୁଭଦ୍ରେ ସାଙ୍ଗ ସେ ନଦେଇ, କ୍ଷୀରର ଦୁଇ ନଗର ଆଣ୍ଡୁ ଦଣ୍ଡି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଦ୍ଭୁତ ଭକ୍ତି । ଦ୍ୱାରାର କୃଷ୍ଣଙ୍କ କଥାକଥା ଯାଏ ଏ ଭଳକ ଧାଇଁ ଦେଖିଲେ । ସୁଦର୍ଶ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଅନୁଭବ ଦେଇ ଭଲେ । ସମସ୍ତ ଭକ୍ତେ ଭଜନାରେ । ପ୍ରଭାତ ଆସୁଛ ଦେଖୁ ଏ କାଳୀ କରେଇ ଜଣକ ଭଲେ ସେ । ଦ । ଏକଦାଗର ଲକ୍ଷ୍ମୀମୂର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ କଣ୍ଠବେଶୀ ଦକ୍ଷଯଜ୍ଞ ସୁଧାବୋଧ ଭରଣ ପ୍ରେମକଥା । ସାଗର ଚରଣ ଦର୍ଶନ ଅଶ୍ରୁର ଶ୍ରୀବାଣୀ ସିଦ୍ଧ ବର୍ତ୍ତିଲେ । ସୁଦର୍ଶ । ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଦେହର କଥା ଦେଖ । ସାଦା ଆଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ ଦେଖ କରଣ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରର ପିତା ମାତାଙ୍କୁ ବାରେ ଭଣି ଗାଣି ଭଣ ।*।

---

*—ସେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ରଧାରଣ ଉଦୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରାଗିଣୀ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ ଦ୍ୱୀପ ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରଭାତ ସୁଭଦ୍ରା ଏବଂ ପୁଷ୍ପରଥ ବସନ୍ତ ଆଉ ଜଣେ ଜଣେ ପାଇଁ । ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କାର କାନ୍ତ ଶଙ୍ଖ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଯେପରି ଏହି ଭେଣ୍ଡ ଶରେ, ସେ ସେଦ୍ଧରଣ ଦଣ୍ଡିଏ । ଏକାଶ୍ରୁରି ସତ୍ୟଭାମା ଉତ୍ତର ସବେ କୋମଳ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଅଣ୍ଡ଼ି ଓ ଦେବେ କାର୍ଯ୍ୟରି ଭୂଦାନ୍ତ । ସତ୍ୟ ଦେବିଙ୍କ ସେ ଧୀରି ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତମ ଭୂମି ଭଲ ଅମୃତ ଖାଇଲ, ସ୍ୱଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କର ହେଉ ମଧ୍ୟ ଭାଇ ସମୀକ କର ଆସନ୍ତେ ପାଇଁ ।

†—ହେ ଅର୍ଜୁନ, ତୁମରେ କନ୍ଦର୍ପରୂପ ଏବଂ ସକଳର ପ୍ରକଟିତ, ତୁ ମଧ୍ୟ ନିକଟକୁ ଭଣ୍ଡ ସାନ୍ତୁ, ଦେଖି ଭକ୍ତଙ୍କ ପ୍ରମାଦ ଦେଖାନ୍ତୁ ତୁଙ୍ଗତର ପୁଷ୍ପକପାରେ ପ୍ରେମ ଜନ୍ମ ହୁ । ଏ କଥା କଣର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗ ଦେଖିଲା ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କୁ ଏହିର ସ୍ୱରରେ ପ୍ରକାଶ । କନ୍ଦର୍ପ ଆଧାରରେ ସେ ତ ଅନୁକୂଳ, ଦେଖୁଛ ଅଶ୍ରୁ ଏ ଭକ୍ତିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱାରକ ଭଣ୍ଡିବେ । ଏ କଥା ସୁଭଦ୍ରାର ମନକୁ ଦରଦ ଦେବତା ଭଜନ ଶଙ୍ଖକୁ ସତ୍ୟଭାମା ଶ୍ରଦ୍ଧାବିତ ହୋଇ ବରଣ କଲେ ।

‡—ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ଉଦୟମୂର୍ତ୍ତି, ସକଳକେଶୀ, ଅମୃତମୂର୍ତ୍ତି କୁବଳୟ, ପ୍ରେମବତୀ; ମୁରଲୀବନ ଗୋପ ବଦନ, ସୁଷ୍ଠୁ ଭଣ ଶ୍ରବଣଧାରଣୀ, ଦୁଇ ସ୍ୱରଜ ବନ୍ଦୀ ସୁଭଦ୍ରା, ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିଦ୍ୱାରରେ କହନ୍ତି— ମୋ ଅଭିପ୍ରାୟ ଦେଖ ।

ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଗାଲ ଏକା ଚନ୍ଦ୍ର ଗାଲେ କଣ୍ଠ ରୋଦନ ଶ୍ରୁତ ନ ଏମତ । ସତ୍ୟଭାମେ ଦେଖୁ ଭୂଷ୍ଣ ହରଣ । ସୁମନା ଭ୍ରମ ଶାଖକୁ ଅବଲମ୍ବ ଦେବାକୁ ଚଞ୍ଚଳ ମନ ଦେ ଶୁଣର । ଏହି ଅନନ୍ତର ଏକ ଅନ୍ତରେ । ସ୍ତ୍ରୀ ଦୃଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତେ ପଦ୍ମନନ୍ଦେ । ଖାଣ୍ଡଳ ଅଙ୍କୁଶ ଭୂଷଣ ଅଜନା ନ ମାନନ୍ତେ କ ଖଣ୍ଡାଯେ ନେ । ୭ । ଖଣ୍ଡି ଯୋଗେ ଖଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡି ଯୋଗେ ଖଣ୍ଡ ପିନା ପୁଷ୍ପମାଳକୁ ଧରନ୍ତି । ଏକା ଅଧର ଦୂର୍ଦ୍ଦିନ ପାତକ । ଶ୍ରମ ନେତ୍ରରେ ଭୂତେଷୁ ବନ୍ଧୁ । ନ ବଡ ବଳ୍ପ ଅମ୍ବର ପାଣ୍ଡରେ ସୁନାର । ସ୍ତ୍ରୀ କଣ୍ଠର ବଡ଼ବ ବଞ୍ଚନା । ସ୍ୱପ୍ନ ଜ । ଜନାଣ ତୋଷ ନାଉ । ସେ ବଳ ଦେବକୁ ଅଳିଙ୍ଗ କରୁଛି ଯାକୁ ଅତନ ଗୋପ୍ୟ ସେ । ୮ । ଏତେବାର ଜୋତ ସମୁର ବେ ଜବ ପ୍ରିୟ ଶିବ ଦେବ ଦରୂନ । ସୁଖଂ ଜଣବେ ଜନେ ସିନ୍ଧୁ ଭାଲ । ପୁନଶ ଧନରେ ଭାଗିନୀ କହନ୍ତା ଲଲ୍ଲୁଙ୍କ ସ୍ନାନ ନାଥ ଦେଖ । ସକଳ ।

ତୁମ୍ଭେମାନେ ସାରା ଅଲ୍ପ ନାଉ ମୁଁ ଅଲସ ହେଲି । ଏ ପ୍ରାଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପିବାକୁ ବାବାଧଧନି; ଭାକୁ ହିତ ଏ ପ୍ରଶାକର ରାଖି ରଖ ।

୬—ସୁଭଦ୍ରାଠାରୁ ଏହା ଶୁଣି ସତ୍ୟଭାମା ଯାଇଁ ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ବସ ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଏ କଥା କହିଲେ—ତୁମ୍ଭକୁ ଏ କଥା ଜଣାଉଛ । ତୁମ୍ଭଙ୍କ ହୃଦୟରେ ତ ଭୁଲର ନାହିଁ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଭ୍ରମର ଶାଖକୁ ସ୍ୱଳକ୍ଷଣିନୀ ସୁଭଦ୍ରା ଅବଲମ୍ବନୀ ହୋଇ ପିବାକୁ ମନକରୁଛ ଏହାକୁ ଦେବମାନେ ବଞ୍ଚିତ ହେଉଛୁ, ଭାବାର ଯାତ୍ରା ଆଶାସ୍ତ ଶୀଘ୍ର କରନ୍ତୁ । ଏ କଥା ଶୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହିଲେ କହିଲେ—ତାଙ୍କ ଆଉ ପୋଡ଼ା ଏ ଦୁହେଁ ଯୋଡ଼ା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାନନ୍ତେ ନାହିଁ କି ?

୭— ଚନ୍ଦ୍ରଦେବଙ୍କୁ ରାତ୍, ବଳଦେବଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ର ପିନା ସୁତ ନ ହଉନ୍ତି । ଜନ ଏବଂ ପ୍ରକି ଏ ଦୁହିଙ୍କି ଏକତ୍ର କରେ ଏକା ପଞ୍ଚାବାଳ । ସେହି ସତ୍ୟଭାମେ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇ, ଅମ୍ବର ଚନ୍ଦ୍ରକ ଜଣାଇ ସେ ଦୁହିଙ୍କି ଜାଣିଛ ଏକାନ୍ତ ଦେଖନ୍ତାନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୁଖରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ସତ୍ୟଭାମା ମନରୁ ସନ୍ଦେହ ଦୂରକରି ସନ୍ତୋଷ ମନା ହେବେ । ସତ୍ୟଭାମା ଗଲା ପରେ ସଖୀମାନଙ୍କୁ ସୁଭଦ୍ରା କହିଲ—

୮—ସମୁଦ୍ର କୋଳ ଜଳ ଅଳ ହେବ, ସମୁଦ୍ରରେ ଏବଂ ସମୁଦ୍ରରେ ପ୍ରିୟ ଭୂତରେ ଚନ୍ଦ୍ରନ କହିବ, ସମ୍ମୁଖର ବାଲକ ମନୁଷ୍ୟ ରଖି ଜାଣିବ । ସୁସ୍ଥ ଧନରେ ଲୋକେ ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ କରିବେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଯୋଗରେ ଜା ଦେବଙ୍କୁ କଥା ପ୍ରକଟିବ, ଚୋରକ ଶୁଭଦର୍ଶୀପାଦ୍ୟ କଥା କହିବ, ସୁନାରେ

ଶିର ଉପରେ ତୋଳିଲ ଉଠାଇ । ଉଦ୍ଧବର ସୁଦାମ୍ପତ୍ୟ ହୋଇବ । ଅମୃତ୍ୟ ବେଦରେ ଏବେକ କଥା ଅଛି ପ୍ରଭୁ ନାରଦ ଏହା ହେଉ ହେଉ ୮ । ସଙ୍କଟ ହୋଇ ଅଛି ତହିଁ ଉଚ୍ଚ ସତ୍ୟଭାମା ସଖେ ତାଙ୍କୁ । ସାଥ ଏତେ ଦାମ ସ୍ୱପ୍ନ କହନ୍ତି । ସୁନ୍ଦ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ତୋରେ ଲଭ ସ୍ୱାମୀ ତେବେ ସେ ସୁଦଶ ! ସୁଦର୍ଶନ୍ତୁ ତେଜ ପାଇଁ କର୍ମକୁ । ପ୍ରିୟସରେ ଚେଦେକେଲ କହନ୍ତୁ । ଶାନ୍ତି ଦେଉଁର ଉତ୍ତ ଏବେ ସମୀର ତାହାକ ସ୍ତ୍ରୀସର୍ଗକୁ ଚେ । ୯ । ସାଧୁଳ ମହାବ୍ରାହ୍ମଣ କାଳରେ ଦ ଶ୍ରୁତିର ପଦ ସଚ୍ଚନ । ସୁକ୍ଷ୍ମାର ଶ୍ରୁତିର ଭୁକ୍ତିକାର । ସଙ୍ଗୀତ ମନ୍ତ୍ର ଲଘୁ ତେବେ ଗାତ୍ର ସେ ବାର୍ତ୍ତାଧୀ ହେବ ମନ ସେ । ସୁଦର୍ଶ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଲ ଅନ୍ତର । ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଚେତନ ଶୋଭନ । ସ୍ୱର୍ଗ ଦେଶ ସଂବନ୍ଧ ଉଦକାବଧ୍ୟ ଦେଶ୍‌ ମାତ ଲଭ ତନ ସେ । ୧୦ । ଏସ ସମସ୍ତ ଆଗି ଉତ୍ସବ ହୋଇଲା ସକଳ ସାକ୍ଷୀ ଶ୍ରୀବତ । ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ପାଳ ଅନୁଭବ । ସଂକଳ୍ପ ପ୍ରାଣ ଆନନ୍ଦ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ପ୍ରତି ଲଗନ ସମ୍ପନ୍ନ ସେ ।

ଉଠାଇ ହୋଇଥିବା ସୁଦଶ୍ରୁ ସୁଗନ୍ଧ ବାହାରେ । ଏହେ କଥା ସତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଥାରେ, ତେବେ ସେ ନାମର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସମସ୍ତେ ଗୋପ ମିଳନ ହେବ ।

୯—ସତ୍ୟଭାମା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ କହୁଛନ୍ତି, ତୋର ଏ ସଙ୍କଟ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟରୁ ଉଦ୍ଧାର ହେବ । ଉଦର୍ଦ୍ଧ ସଙ୍କଟରୁ ଉଦୟ ଦେଖିବାକୁ ଏବେ ସମ ଦୂର । ସେତେବେଳେ ଦୁଃଖ ସେ ତୋଳେ ତେବେଶି ଏଥରୁ ସେ ସୁଶିକ ସୁନ୍ଦର ସମ୍ପ ମେଳ ହୋଇ ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଉ । ଦର୍ଶନରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ହେବ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଶତ୍ରୁକୁ ସେ ପରାଜୟ କରିପାଏ । ଏବେ ଚିନ୍ତା ଲାଗି ଆଜର ସମ୍ପଦ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନଙ୍କୁ ହୋଇଥିବ କହନ୍ତି ।

୧୦—ପୂର୍ବର ସଙ୍ଗୀତ ସ୍ୱରର ଶୋଭା କହୁଥିବା ସମୟରେ ଦାନବ ଗର୍ଜ୍ଜନ ଶୁଣିଲ ବ । ଆଜରସର ଭୁକ୍ତିକାର ଶୁଣିଲ ବ । ମନରେ ଗର୍ବ ଲଭି ଭଣିଲ ସାଥୀ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ କଥାକୁ ମନେକର ଶୁଣିଲ । ଏହାଶୁଣି ତାର ହେବ ସ୍ୱରୂପ ହେଲା । ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଭଳି ରଙ୍ଗ ଲଭି ପ୍ରଭୁ ନିଜ ହେଲ ତାଙ୍କର ସାଥିର । ଭୁକ୍ତିଭାଗି ଥାଇଲେ ଗୋପର ଅନୁଭବର ଆନନ୍ଦରୁ ଜାତ ହୁଏ; ସେହିପରି ଆନନ୍ଦରୁ କହଇ ।

୧୧—ଏହି ସମୟରେ ସତ୍ୟଭାମା ଶିଶୁ ସୁଦର୍ଶ ଉଦରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ହୋଇ ଭଗିନୀ ପ୍ରବେଶ ହେଲ । ସଙ୍ଗ ଆକାଶ ସୁଧାକୁ ବନ୍ଦିଲ । ସଖେବ

ପରିଣୟ । ପୁର ଉଦୀରିତ ଦେବ ପଞ୍ଚ ସୁଷ୍ଠୁ କଥା କୁଶଳତା ମାଧୁରୀ । ଶୁଣ୍ଠାଇଲ
ପିକବାଣୀ କାହିଁ ଦେବେ ସୁଖ ଏତେ ଅନୁଭାବ ଯେ । ୧୧ । ପୁଣି ତାକୁ
ବକ୍ଷ୍ୟବେଶ ମଧ୍ୟ ଭରତାଶ୍ର ତାହାର ସୁରଭ ଶୋଭା । ବାଙ୍ଗଦୀ ତେ ଲଳାଟେର
ଲଲାଟ । ଏକତ୍ରିତ ପ୍ରାଣେଶ ଭ୍ରାତାର ଶୋଭା ବେଣୀଶୁଣ୍ଡ ମହାଲକ୍ଷ ଯେ । ସୁନ୍ଦରୀ ।
ସବ୍ୟସାଚୀ ଶଶିନ ସୁନ୍ଦରତରେ । ଶିବଂଷଣ୍ଡ ଭାରତର ମଧ୍ୟରେ । ଶଙ୍କ ଭଞ୍ଜନ
ଅଙ୍ଗକୁ ଜନ୍ମର ପିତାଙ୍କ ଡାକିବ ଅଦେଶ ଯେ ।୧୨। ସକଳଙ୍କୁ ଅଳ ନ ଲାଗେ
ସାଧ ମୁଁ ଅର୍ଜୁନ ଏବଂ ବୋଲରେ । ସେତୁଠାରେ ବଡ ରୋଷ ହେଲାରେ ।
ସର୍ବ ବୋଲେ ଭଲଭାବ ସୁଝିବାକୁ ଆଣିଲୁ ସୁଭଦ୍ରା ଭୁଲ ଦେ । ସୁନ୍ଦରୀ ।
ସବ ସହଜେ ତାଙ୍କ ଦେବଶ୍ରୁଣ । ପ୍ରଥା ଉଦ୍ବେଗ ପ୍ରଭେଦ ମନଗୁଣ । ସୁସ୍ଥ ସଙ୍ଗୀ
ସୁର୍ଯ୍ୟଦେବ ଭୂଷଙ୍କୁ ଏ ଦେବଙ୍କ ସ୍ଥାପନ ଅଛ ଦେ । ୧୩ । ସୁଭ୍ରୁ ଏ ଭୂବେ ତାଙ୍କୁ
ଦେଖି ନ ଶୁଝ କର୍ମଶୀଳ ଅଛ ଥାଆନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କି ଏ ମନ୍ତ୍ର ଦେଉଛ । ସଖି

ସ୍ନାନକୁ ଗିବା ସମସ୍ତେ ଦେଖ ନ ଥିବା ଉତ୍ତରେ ଆଗମନ କରଇଲ ।
ଏହି ସମସ୍ତଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣର ଶବ୍ଦ ବୁଝି ଦେବକୁ ଉତ୍ତରପ ସଜାଇ ଦେଖାଏ ବୁଝ
ଛାଇଲ । ଦେଖାଇବ ସ୍ୱର୍ଗବାସୁ ଯେ ଜଳରେ ବଢ଼ିଯ ଏ ସଙ୍କେତ ସ୍ନାନକୁ
ପିବାକୁ ଦେଖିବ ଦୁଃଖ ।

୧୨—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ସତ୍ୟଭାମା ଭଞ୍ଜନ ଦେବଙ୍କ ବହୁଳ ଜଳ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖ ଦେହୋକୁ
ଦେଖଇଲେ । ସେ ଦେବଙ୍କୁ ସତ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଛି ଅର୍ଜୁନ ରୂପକ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥାଉକୁ ସତ୍ୟଭାମା ରୁକ୍ମିଣୀ କହୀଲେ, ସୁଭଦ୍ରା ପ୍ରୀତି ତାଙ୍କୁ
ଦେଖିଅଛି କି ? ଏହି ଉତ୍ତମ ଦେଲ । ଅର୍ଜୁନର ଶରୀରକୁ ଭାବାଇବାକୁ
ହାର ଆଣରେ ଠିକ୍ ଯୋଗ ସତ୍ୟଭାମା ସ୍ନେହ ସୁଖରେ କହିଲେ, ହେ
ଅର୍ଜୁନ ! ତୁମ୍ଭକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଦେଶ ବହୁତ, ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ପିଅ ।

୧୩—ଏ କଥା ଶୁଣି ଅର୍ଜୁନ କହିଲ ମୁଁ ଏହି ସକଳଙ୍କୁ, ତଳିମାନ ପାଇ
ସାରିବ ନାହିଁ । ଯେବ ଜଳ ହୁଏ ସେତୁଠାରେ ଉଭ ବୁଝ ଶୁଣିବ ।
ସତ୍ୟଭାମା କହିଲେ; ତୁମର ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଝିବା ସମସ୍ତେ ସୁଭଦ୍ରାକୁ
ସ୍ନାନରେ ଅଛିରୁ । ସେ ସୁଭଦ୍ରା ଦୀରରେ ତା'ର ପ୍ରାଣମାନ ଅଛନ୍ତି,
ସ୍ୱାମୀ ଅମୃତମୟ ଉଦ୍ବେଗର ପଦରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରଅଛି । ସେ ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱର୍ଗର
ଚନ୍ଦ୍ର ଅଛ ତୁମକୁ ଭାଗ୍ୟ ଦେବ ।

୧୪—ତୁମ୍ଭେ ଏଭଳି କଥା ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଖ ଦେଖି ନ ଥିବ । କଥାସାର
କର୍ମଶୀଳ କଥା ବୁଝେ ଥାଇ, ମନ୍ତ୍ର ମଙ୍ଗଳାର ଏ ମଣି ସୁରୁଚି । ସୁର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭବ

ବହୁଦାଉ ଅତେବସ ଅତ୍ୟୋବ ମଣ୍ଡ ମଦେବର ହେ । ସୁଭଦ୍ର । ସାଗରଜେନ୍ତୁ ଜଣା ମୁଖ ଏହାର । ସୈଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ରମା କେଉଁଠି ଭାଇ । ଏକୁ ଜଣନା କୃଷ୍ଣ ନ୍ତି ଏଭଳେର ଶଯ୍ୟାରେ କଣ୍ଠରୁ ସାର ହେ ।୧୩। ହେ କହୁଥାଇ ଦେଖ ପ୍ରଶଂସାରେ ଭୂଷଣ ଭୂଷଣ ହେଲୁ । ସବଳା ଗଳ ପ୍ରଦୀପରୁ ମାନ୍ତୁ । ସବୁ ଜାଣୁଛ ହଇ ଭଲ ଲକ୍ଷଣ ହେ କେଁ ସହସ୍ର ମଧୁ ହେ । ସୁନ୍ଦର । ସୁବାସିତ ଏଣୁ ଜଣ ପିତ୍ତଳ । । ସୁଭ୍ରାଜବା ଭୂଷଣ ହେଉ ଥିଲ । ସମାନ ହୋଇ ଅନନ୍ତ ଜଳ ଦେଉ ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ମନେ ଅଜସ୍ର ଏ ।୧୪। ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ ଯଥା ବୃକ୍ଷ ହୋଇଣ ପ୍ରତେ ପୁତ୍ରର ସାଧୁମାନେ । ସାକ୍ଷାତ୍ଭାବ କର୍ପୂର ଲଗା ହେଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଅର୍ଜୁନ କହନ୍ତି ସୁନ୍ଦ ଏମନ୍ତ ଜଣାଲ ଅଳ ହେ । ସୁନ୍ଦର । ସୁଖ ଦେଖ ଜଳେ ଲେଖି ସୀମାସ । ସୁସୁ ସୁତରେ ଦାଉ ଦେଖି ନେଇ । ସୁସ୍ପି ସ୍ପର୍ଶ ଜଳ ବନ୍ଧୁ ହୋଏ ବ ଲେଖନ୍ତି ଚୁଣ ବୁ ଏ ଲିଖ ରେ । ୧୬ । ସୁନ୍ଦ ସଦ୍ୟସ୍ନାନ ପ୍ରଭି ହୋଇଥିଲା ହେ ସୁର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ

ଅନୁବାଦ ଭଳ ଦେଖେ ସାଧାରଣ ଜାଣି । ସୁଭଦ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଜେଠେ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱଭାବ ଅଛୁ ସେଥିରୁ ଜାଣ ଭାବାର୍ଥ ଅଛି ଏହାର କଳ ଏ ସୁନ୍ଦରର ମୁଖକୁ ଲଗିଛୁ । ଆକାଶରେ ସେଉଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟ ହୁଏ, ସେ କେବଳ ପିତାଳାସ ଅଟେ । କଣନା ସକୁନ୍ତ ସାଗରରେ ଅଛି ଭାଇ ଦେହରେ ଧାରଣ କରନ୍ତୁ ।

୧୫—ସବଳଶୀ କନ୍ଦୁ—ଶିଖଣ୍ଡ, ଜଣେ ଚନ୍ଦ୍ରୀଭାଷ୍ ଏହାର ନେଖ ଚଞ୍ଚଳ ଅଟେ । ଏହାର ପ୍ରଶଂସା ସବଳା ଅର୍ଥାତ୍ ବଳବାନ୍ ହୋଇ ଜନ୍ମ ସବଳ ପକ୍ଷୀ, ଗନ୍ଧର୍ବ ଓ ଯୌବନାକ ପାଖୁ ଅଛିରୁ ସ୍ୱଭାବ ଭର୍ତୀତ ଅଛି ଏ ଜନ୍ମାକୁ ଖୋଜା ସବସ ମଧୁରେ ଜର୍ମାଣ କରନ୍ତୁ । ହେ ସୁନ୍ଦର ଅର୍ଜୁନ ! ଏ ଭାଷା ସୁବାସିତ ପିତ୍ତଳ ଅଟେ । ଭୂମିର ସ୍ୱର୍ଗରେ ଶୁଖାନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଜାଣବ । ଏ ପିତ୍ତଳାଟି ଘନନ ଗାଲ କର୍ଣ୍ଣକୁ ଜଳଦାନ ଦେଇ ସୁଭଦ୍ରାରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଆସିଛୁ ।

୧୬—ଆସୁନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦ୍ରାଜର କଥା ପ୍ରତେ ନ ହେସ୍ପସର୍, ସାସର ଦଅ ଭାଇକୁ ନ ଶୁଣିଲ ଗର୍, ଉତ୍ସାହମାନଙ୍କ କଥାକୁ ଶୁଣାଇ ଅର୍ଜୁନ ନ ଶୁଣିଲ ଗଲ ହୋଇ କହନ୍ତ—ତୁମ୍ଭେ ଜଗତକୁ ସ୍ୱୀକାରବାକୁ ଯାଉଛ, ସବୁ ସ୍ୱଭାବର ଜାଗତ ଦାଉଦା ଛାଡ଼ନ୍ତ । ଉଦ୍ଧାର ପାଣିରେ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ପର୍ଶ ହୋଇଥାରେ କି ? ସେହା ଯୋଗାଡ଼ ସବଳକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ଜାଣବ କି ?

ବଚନ ଶୁଣିଲ । ସତ୍ୟଭାମାଠାରୁ ବଡ଼ ହେବ ସେ । ସ୍ୱପ୍ନରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦ ତଳ ସେ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା ହେ । ସୁଭଦ୍ର । ସେହି ସମୟ ଅଷ୍ଟମୀ ଲଗିଲା । ସେହ ସେହ ଏ ସମସ୍ତ ଶୁଣିଲେ । ଭଗବାନ ମିତ୍ର ପାଣ୍ଡବ କୌରବଙ୍କୁ ଏକାବେଳେ ଆସି ଦୋହଳ ହେ ।୧୭। ସାମ୍ନା ସୁଦ ଉତ୍ସାହ ମୁଁ ଜାଣେ ସମାବେଶ କରେ ସମସ୍ତ । ଯୋଗଣିକା ଭୂମିତଳେ ଦର୍ଶନ । ସୁଭଦ୍ରା ମୋର ପରର ଦରବ ଚଳନାଙ୍କୁ ଦେଖ ସ୍ତବ କରେ । ସୁଭଦ୍ର ! ସାକ୍ଷାତ୍ ମୁଁ ସେବେ ଅଛଇ । ସତ୍ୟଭାମା ଚରଣରେ ଶରଣ । ସେବକ ଏକ ଭକ୍ତ ପୁଣି ସମୟ କେଉଁଠାରେ ଶୁଣାଯାଏ ନୋ ।୧୮। ସେଠାରେ ଅର୍ଜୁନ ଭକ୍ତ ସୁନ୍ଦରି ଯଜ୍ଞବତୀ ଦୁଃଖକ । ସେ ନ ପାଇଲେ ଏ ତୁଳି ଏଥିର । ୫୦ ଗୋପୀଙ୍କ ପଦ୍ମାର ମୋର କୃଷ୍ଣ ବଦନ ସୁନ୍ଦର ସେ । ସୁଭଦ୍ର । ଶୁଣିଲ ପାର୍ଥିବ ଆଉ ଥରେ । ସମ୍ମୋହନ ବାଣୀ ମୋର ବର୍ଣ୍ଣନ । ସତ୍ୟଭାମା ତୁମ୍ଭି ପୁଣି ପୁଣି ଭଲ ଏମନ୍ତ କହିଲେ ଯାଇବ

୧୭—ଅର୍ଜ୍ଜୁନଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ସତ୍ୟଭାମା କହିଲେ—ତୁମେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଶୁଣିଲ କେବଳ ଭଳିକି । ତୁମେ କ'ଣ ଶିବଙ୍କଠାରୁ ବଡ଼ ? ସେ ଭ ଗ୍ରିଷ୍ମ ଆଦର ଦେବ ଉପରେ ଲୁଚିଥାଆନ୍ତି । ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ଅର୍ଚ୍ଚି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦ ଲଗନ୍ତି (ଶ୍ରୀବଳରାମ ଦ୍ରୋପଦୀଙ୍କ ସେବକ ପଦର କୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କୁ ସେ ପଦ୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଧରନ୍ତି ଚରଣକୁ), ଏବଂ ସେଇ ଅର୍ଚ୍ଚି ବନ୍ଦନ ଅଛି । ଏ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଦେଖାଅଛ । ଅତଏବ ଏ ମାଣିକ୍ୟ ସୁରୂପିଣୀ ପରମ ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗରେ ମିଶ ହେବାକୁ ଆସିଛି ।

୧୮—ଏହା ଶୁଣି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଉପ ସ୍ୱରରେ କହନ୍ତି—ଶ୍ୟାମ ଆଉ ଭକ୍ତ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଶାସ୍ତ୍ର ମୁଁ ଜାଣେ । ଭଦ୍ର ତାଙ୍କ ପରି ଦୁଃଖୀ କେଉଁଠାରେ ବ ଭୂବନେ ନାହିଁ । ଭକ୍ତ ଜନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ହୋଇ ସ୍ତୋତ୍ରକଥା ସେହି ସେବକ ଜନ ନାହିଁ । ହେ ସୁଭଦ୍ର ! ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ସେବକ ଅଟେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶ୍ରୀପଦର ସେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସେବାକାରୀ ଭଳ ଏକ ପ୍ରାଣୀର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସଙ୍ଗରେ ମିଳନ ହେବା କେଉଁଠାରେ ଶୁଣା ନାହିଁ ।

୧୯—ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଲଜ୍ଜା ଏବଂ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉଚ୍ଚ ଭୂଷଣ ଅଟେ । ସେମାନେ ଯଦି ଏହା ନ ମାନନ୍ତି ତେବେ ବଳ କ'ଣ । ତୁମେ କେଉଁ କଥା କହୁଛ ସେଥିରୁ ମୋର ଅନ୍ତରରେ ଜନମୁଛି । ହେ ସୁଭଦ୍ରେ ! ଆଉ ଥରେ ଏ ସାନ୍ତ କଥା ମୋତେ ଶୁଣାଅ ନାହିଁ । ଏହାଶୁଣି ସତ୍ୟଭାମା ସେହି ହୋଇ ଧୀର ସ୍ୱରରେ ଏହିକଥା କହିଲେ-

ନବ ସୁନ୍ଦର ।୧୯। ସଂସାରେ ଆଉ ଲଳିତକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗୋପିକି ଜନସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇବେ, ସୁନ୍ଦରନ୍ତୁ ବୃନ୍ଦାବନ ମୋହିବେ । ସୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ରୁକ୍ମିଣୀ ହେଲେ ଭଲ ସ୍ୱରୂପା ମନୋଦାସୀ କରୁ ହେ । ସୁନ୍ଦର । ଯେ ତ ନ ଭଜିଲେ ଅଣା ଅନେକ । ଆଜ ବେଳେବେଳେ ତୁମେ ବଢ଼ୁଅଛ । ଶେଷରେ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଶଣା ଦାଶରଥ ତାହାଙ୍କୁ ନବନ କଲଙ୍କ ହେ ।୨୦। ସେ ତାହାର ପିତା ସେ ଯାହାଙ୍କୁ ଭଜେ ତାହା ଶାଖରେ ତାହାର । ସର୍ବସ୍ୱ ସୁନ୍ଦରେ ତୁମ୍ଭ ଆଉ । ସୁମାନସ୍ତ ତୁମ୍ଭ ଜାଣ ଅଛ ସ୍ନେହ ଦଶମାଙ୍କୁ ଅଧିକାର ହେ । ସୁନ୍ଦର । ସୁଦେବାଙ୍କୁ ଯତ୍ନ ଏହୁ କାଳରେ । ସମ୍ଭୋଗ ତା ତୁମ୍ଭର ଅତେ କରେ । ସେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଏହୁ ଆଚରଣ ଏଣୁ ମନ ଅନୁସାରେ ହେ ।୨୧।

— ଟୀକା —

ପ୍ରାକୃତ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ହୋଇବାରୁ ଗୀତ ଏହାର ଭାଷା ଶୁଦ୍ଧ । ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତିତ ଭକ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ଗ୍ରହଣ । ସନ୍ଦର୍ଭର ଅର୍ଥ ଏ ଶ୍ଳୋକକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଲେଖା ଯାଉ ହେ ।

୨୦—ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟନ୍ତି । ସେ ତ ଗୋପୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରେମ ଜନ୍ମରେ ଜନସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିବେ । କଣର ମନ ତୃପ୍ତି ହେବୁ ବୃନ୍ଦାବନର ନାରୀର ମନକୁ ମୋହୁଥିବେ । ରାଜକୁମାରୀ ରୁକ୍ମିଣୀପାଖେ ମନକରାଇ ତାଙ୍କୁ ଅପହରଣ କରି ଜଗତ ମନୋହରଣୀ କଲେ । ହେ ସୁନ୍ଦର ! ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାହାର ଆଶା ପୂର୍ତ୍ତି ନ କରନ୍ତି । ତୁମେ, ଆଜ ବେଳେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ୁଛନ୍ତି ଅଛ । ଏଣା ଚନ୍ଦ୍ରକୁ କଳଙ୍କର ମଳ, ସେ କଳଙ୍କ ତାହାକୁ ହେଉ, ଏ କଥା ମନରେ ଭାବ ।

୨୧—ଯେ ଯାହାକୁ ଭଜେ, ସେ ତାହାର ପୁଏ ଏବଂ ତାର ବାଞ୍ଛନାର ସବୁ ଯାହାର ପୁଏ । ତୁମେ ତ ଜଗତ ସ୍ୱଭାବେ ଜାଣିଛ ତୁମ୍ଭ, ତୁମ୍ଭର ମନ ଭଲ ପାଇଁକି ଜାଣ ଏଣେ ବେଳଗରେ ସବୁ ଦେଇ ନାହିଁ । ହେ ସୁନ୍ଦର ! ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଶାସ୍ତ୍ର ତାଂଶ ଏତେବେଳେ ତୁମପାଖେ ପଢ଼ିଛ କି ? ତୁମେ ନିଂସ୍ୱାର୍ଥ ହେବା ଜଣରେ ଯେ ଅନୁଗତ ହେଉଥିଲ । ସେହିମାନଙ୍କ ଏ କଥା ବୁଝିଲ ହୋଇ ମୁଁ ଗଲ କହେ ।

୨୨— ତୁମେ ସ୍ୱାର୍ଥ୍ୟ ରହିତ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ରଖ ଜନକର ସାନନ୍ଦର ଶନ ହୋଇଥିବାରୁ ତୁମପାଖେ ଅଙ୍ଗୀ ଉତ୍ସାହ ନାହିଁ । ସେହିପରି ହୋଇ ବୁଦ୍ଧି ଆସ କରୁ । ବହୁଜଗୁଣାଏ ସୁନ୍ଦରର ଏ ଶ୍ଳୋକ ବହୁତ କଷ୍ଟ ହେଲା ।

ସୁତନୁ । ସୁତ୍ରି ବିଶ ଦେଖି ଗ୍ଲାନ୍ ଏ ଠାରୁ । ଭୂଷି ଜଣ୍ଟୀ ନ ଦେଲ ଚକ୍ଷୁ ।
ସମାକୁଳବନ୍ଧେ ସୃଷ୍ଟି ପଣ୍ଟ ସୁଖେ ହୋଇ ମଦ ନେଉଥିଲୁ ସେ ।୨୨। ସୁଖଦାୟ
ଜାଲୁ ମାଧୁରୀ ଲୁକରେ ମୁଁ ଅତ ଯାଉଛୁ କଥାରେ । ସୁଜ ବାହୁରେ ଦେଇ ଭୁଜ
ହୋଇ । ସୁତନୁ ଦେଖେ ତୃଷ୍ଣିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଉପାୟ କରବ ଜାଣି ସେ ।
ସୁତନୁ । ପୃଷ୍ଠ ବଡ଼ ହେଲେ ମୁଳ ଭରମ । ପ୍ରିୟ ମଧୁର ଗୁହାରେଛୁ ଭୁମ ।
ସୁନ୍ଦର ସୁଧା ବସ୍ତୁ ଜନନୀ ନୟନେ ଉପାୟ କରେ ସ୍ଥାନ ହେ ।୨୩। ଦୃତ୍ୟାଗୀ
ଭକ୍ତ ନ ଶୁଣି ନ ଶୁଣି ତତ ଭକ୍ତ ସାରଥୀ । ଉଚ୍ଚାରଣେ ଭୂଷାଭୂଷ ସ୍ଥାନୀ ।
ଶୁଣିଲ ଉଦ୍ଧ ଶ୍ରୀନରେ କଶ ପୁଣି ଏ ଭସ ଦାବାହୁରୁ ଜାଣିଚୁ । ସୁଧାଭ । ଦେଖ
ସମସ୍ତ ଲଗି ଦେଲ ଦେଖ । ଶୁଭଦ ଜେ ଦତ୍ତଶାସ୍ତ୍ରଧ ଦୋଷ । ସୁତନେ ବାସୁଦ
ସୁଭଦ୍ରା ସମେତ ଭବକ ଏକନ୍ତ ଧୁନ ଦେ । ସୁକନେ ।୨୪।

ହେ ସୁତନୁ ! ତତ୍ତ୍ୱରେ ଅବଶ ହୋଇ ବନ୍ଧୁଳ ଭକ ଦଶା ବଢୁଛ । ଏହା-
ଶୁଣି ଅର୍ଜୁନ ଅଭ ଭକ୍ତ ଦର୍ଶନେ ନାହିଁ । ଏହା ଦେଖି ଅତ ଆକୁଳ
ସ୍ୱରରେ ଦୋଧ ହୋଇ ପୁନଶ୍ଚ ସତ୍ୟଭାମା ଦହୁଛେ ।

୨୩—ଦେବକୀ ହୋଇ ଭାରଜଦ୍ୟା ସର୍ବ ଗାଙ୍କେ ମୁଁ ଅତ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିଛ
ଯାଉଛୁ । ସେହି ଭ୍ରମରୁ ଦେ ବାସବ ସୁଭ ଭାବକୁ ଯାଏ; ତେବେ ସୁଭ
ଅବସ୍ଥା ସୁଖର ହେବେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ତୃଷ୍ଣିବାକୁ ଉପାୟ ଜା ହରଣ
ସ୍ୱଭରେ ଦହନ । ହେ ସୁତନୁ ! ଏବେ ବଢ଼ ହେବେ କପଣ ହେବ ?
ମୂଳ ଭରମ ଅଟେ । ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନରୁ ଏ ଭ୍ରମ ଜନ୍ମରୁ ହୋଇ ଯାଉଛି ।
ଦେବତାମାନେ ଅମୃତ ଦେଲେ, ବସ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ନେଲେ ଏବଂ ଶିବ
ଉପାୟ କଲେ ।

୨୪—ଅର୍ଜୁନ ଏ ସବୁକଥା ନ ଶୁଣି ସୁଖ ହୋଇ ଭକ୍ତକଥା ଜାଣିଲେ । ଏହେ
ସତ୍ୟଭାମା ଓ ସୁଭଦ୍ରା ଜଣକ ମନରେ ଭୂଷାଭୂଷ ହେଲେ—ଏ କଥା
ଶୁଣିଲେ ଉଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଥିବ ହେବ, ଏ ଭାଙ୍ଗିଛ ଜାଣିଥିବ ନ ହେବ ?
ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ହେଉଁ ଦେଖି ଭଲ ଶେଷ ହେବ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖରେ ସୁଖ
ଶୁଭଲ । ସତ୍ୟଭାମା ସଙ୍ଗରେ ଭବସ ହୋଇ ସୁଭଦ୍ରା ଆସେଣ ସ୍ୱତକୁ
ଗଲେ । ହେ ସୁକନମାନେ ! ଭବକ ଏକ୍ଷଣରୁ ଧ୍ୟାନ ହେଲ ।

—ଟୀକା—

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦର ଭାଷିକ ମାତ୍ର ତିନ ଭୂତ ଭୂକ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା । ସ୍ତୁଶ ଭାଷ ବୃତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ଶତ । ସାବୃତ ନଦୀର ବଶର ସ୍ଥାନ ଯୋଗ ବା ଚକ୍ର ଝରେଣ ବୃତ୍ତ । ସ୍ମରଣେ । ସର୍ବରଗତ ମହେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ । ସ୍ବୟମ୍ଭୂତ ଛନ୍ଦ ବର୍ଣ୍ଣନ ବକାଶ ବଳେ ଭାଗର ଭୂଷଣ ବୃତ୍ତ ।୨୫।

—ଭାଷା—

ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଚତୁର୍ଥ ବୋଲ ଭଲେ ରହିଲେ ଏମନ୍ତ । ସୁଭଦ୍ରା ଅନେକ ଅନନ୍ତେ । ସୁଯୋଧନ କୃଷ୍ଣ ଅଗ୍ରଜ ବଳରାମ ବର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗାଡ଼ ଧନ ହେ । ସଖୀ । ଅନ୍ତତଃ ଏ ଭାଇଙ୍କର ବହନ୍ତି । ସେ କୃଷ୍ଣ ହେ ସୁହୃଦଙ୍କୁ ନ ଭଳି । ସାଧାରଣ ଅର୍ଜୁନ ଏକଲୁଷ ଯୋଜନାଙ୍କୁ କହନ୍ତି ହେ । ସୁଭଦ୍ରା ।୨୬ ସଖୀମାନ ଶ୍ୱାସ ଗଦଗଦ ହେଲେ ଶାନ୍ତି ନ ହୁଅନ୍ତ ମନସ । ସେଠୁ କଷ୍ଟ କହି ହେଲ ସ୍ଥିରେ । ଯୋଗନ ସଜନ ଦେଖନ୍ତି ମୁଖଭାବ ସଙ୍ଗରେ ବନ୍ଦ ଶୀଘ୍ର ସେ ।

୨୫—ଏହି ଛାନ୍ଦରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଦୋଷରହିତ ମୂଳ ଭାଷିକମାନ ଯାଉଅଛ ବନ ଯାଆ ପୁନ ଅଛ ହେଲ । ଅନନ୍ତ ଦେବଙ୍କୁ ଚକ୍ରଧର ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ମିଳନ ଯୋଗ କହିବ । ହେ ସୁଜନମାନେ ! ମନଦୁଃଖ ସମ୍ମୁଖରେ ଆନନ୍ଦଭଳି ବୋଲନ୍ତ ବୋଲସ୍ତୁ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଗଉଣ କଥା ପୁରୀ କହାଯ ନହେବା ହେତୁ ସେ ବୋଲନ୍ତ ଭଳି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ।

୨୬—ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜୁନଠାରେ ଅନୁଗ ହୋଇ ଦେଖି ଶୁଣିଲେ ଏମନ୍ତ କଥା କହନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ କଥାରୁ ଅନେକ ଅଛି । ଦୁଃଖସୂଚକ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ମହାଭାରତ ଶକୁନ, ଦୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ଏ ଅନ୍ଧ ସ୍ୱରୂପ ଅଟନ୍ତି । ଏହାର ଏମାନେ ତ ଭଲ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ହେ ସଖୀ ! ଅଥଚ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଏ ଶାସ୍ତ୍ର ବନ ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ମୁଖରେ ଦେଖି ଦେଉଛନ୍ତି । ତଥାପି ସର୍ବଦା କହୁଥିବା ଅର୍ଜୁନ ଆଦି ଭାଇଙ୍କୁ ଜଣା ଏ ଅର୍ଜୁନ ଏକଲୁଷ ବୋଲ ମୋତେ କରାଇ ଦେଉଛନ୍ତି କହିଛି ।

୨୭—ସେ ସୁଭଦ୍ରା ଏହା ଦେଖି ଅଶ୍ରୁପାତ୍ର ସ୍ମରଣ ସଙ୍ଗରେ ଦୁଃଖଦଗ୍ଧ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ବଦନର ଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲ । ସେହି ସମୟରେ ମନ ସ୍ଥିରକରି ଦେଖନ୍ତି ।

ସୁଦର୍ଶ । ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରର ସ୍ୱରୂପିଣୀ । ହୃଦୟର ଅଗ୍ରଜ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ସଙ୍କେତ
ଶୀଳ ସନ୍ତୋଷ ହେବେ ଲୁଚ ଲଗାଇ ଲଭି ସେ । ହୃଦୟେ ।୨୭।

ଦଶମ ଛାନ୍ଦ

ଅର୍ଜୁନ ଛଳ ସୁଭଦ୍ରାର ରତନଚିତ୍ତାପହୃତ କରଣ

ରାଗ—କୌଶିକ

ବୁଦ୍ଧି କରିବାକୁ ଯତନ ଧନଞ୍ଜୟ ମନେ ଚିନ୍ତା କଲାରେ,
ସୁନ୍ଦର ନେତ୍ରକୋଣରେ ତାଙ୍କ ରୂପ ସୁମୁଖୀ ଦେଖିଲୁ ଦେବାରେ ।
ଶୀଘ୍ର ଭୂଷଣ, ସଜରଥରେ ଚାଳି ଗଲାରେ ।
ବୃଦ୍ଧିଚତୁର ଶୀଘ୍ର ଏକ ସରସେ ବେଶ ଶିବ ଦେଖିଲେ ଚାଲେ ଚାଲେ ।

ବଶ୍ଚୁ କରନ୍ତୁ ଯାଇଁ ଦ୍ୱାରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତୋମାର ପୁତ୍ର ଏମ୍ପ ନେଇ ଅଶ୍ରୁର
ଜଳକୁ ମୁକ୍ତାର ମୁକ୍ତାଙ୍କ ଖୋଜନ୍ତି । ହେ ସୁଜନମାନେ ! ମାଣ୍ଡବ୍ୟଶ୍ରେଷ୍ଠର
ଚରାଗରା, ଧର୍ମତ୍ୱ ଏବଂ ଉଭୟଙ୍କ କୋଷସ୍ଥ ତ ଶୀଘ୍ରମନ୍ତ୍ରର ଭାବ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧାରଣ ଏ ଶୀଳ ସରୋବର ପ୍ରକାରେ ଏ ପ୍ରଚଳିତ ଭଲ ଲଗାଇ
ଲଭି ଦେଖ ଦର୍ଶନର ।

ଦଶମ ଛାନ୍ଦ

୧—ଏହି ସ୍ୱପ୍ନ ରେଖା କହନ୍ତେ—ଅର୍ଜୁନର ଶୁଭ ହେବା କଥାରେ ଏ
ଭାବର ମନ ଦେଖନ୍ତା ଜନନ୍ତୁ ଦର୍ଶନକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ତା ତାରରେ
ଅର୍ଥ ଦେବାପାଇଁ ତଥାପି ସାଧିବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜନକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସୁଭଦ୍ରା
କରିଛି । ଭୂଷଣରୂପୀ ଦେଖ ଭାବ ଦେବାରଣ କରୁଛି । ଶାସ୍ତ୍ରମତ୍ସ୍ୟର ତାକୁ
ଜନପଦର ପ୍ରାପ୍ତ ଲଭୁଛି । ସେ ଦେହକୁ ମୁଖରେ ଅରେ ଏକରେ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର
କରୁଛି ।

ସମସ୍ତ ପ୍ରବୋଧ ବଚନମାନ ତାମାନଙ୍କୁ ଦେଲେ ଏ ଭଲେ,
ସୁଦରଶନ ସଙ୍ଗ ଏକାଧାର ସୁଭଦ୍ରା ହୃଦରେ ରହିଲେ ।
ସୁଖୀ ଥାଅନ୍ତୁ, ସେ ସୁଖି ଧରୋ ଅନ୍ତରରେ ।
ଏଥିର ଭଲ ଉତ୍ତର ପାଣ୍ଡବ ସର ସହେ ଦେବ ସ୍ତବରେ ।୨।

ସୀତା ଗାଳ ବଣ୍ଟଠାରୁ ସତ୍ୟଭାମା ସୁଂଘ ସ୍ୱନ ଦେଖା ମନରେ,
ସନ୍ଧ୍ୟା ଧ୍ୱଂସ ସତ୍ୟଧର୍ମ ହୃଦେଶ ଅନ୍ତରେ ଦୃଢ଼ ହେଲେ ।
ସଖୀମାନଙ୍କୁ, ସେ ସେତେବେ ଏକ୍ତ ଉଦେବଦନ ।
ସୁନ୍ଦର ଲେଖ ଭଗିନୀ ଭଗିନୀ ଅର୍ଜୁନ ଶ୍ରୀଯୁତ ସହିତେ ।୩।

ତାବରେ କରୁଣାସିନ୍ଧୁ ଉତ୍ତ ଧନ୍ୟ ହେଲ ଉତ୍ପତ୍ତି ଶୁଣେ,
ସୁଭଦ୍ରୁ ତନୁ ର ତନୁ ଦେଲ ଦେଖ ଲହରୀ ଏଥୁ ସରଣୀର ।
ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କୁ, ସନ୍ଧ୍ୟ ଦୋଷେ ଶୀଘ୍ରତେ ।
ସୁଖାଦେ ସ୍ୱପନେ ଭଲ ଏ କଥା ସ୍ୱପ୍ନରେ ଧନ ସାରଥିକ ।୪।

୨—ସତ୍ୟଭାମା ଓ ରୁକ୍ମିଣୀମାନଙ୍କର ଆକୁଳ କଥା ସବୁ ଶୁଣିଲେ ମଧ୍ୟ ତାର କଦାପି ଶାନ୍ତ ହେବ ନାହିଁ । ହେଉଛି ସେ ସୁଭଦ୍ରା ସୁ ବୁଝ ଅର୍ଜୁନର ସଙ୍ଗରେ ମିଳନ ହେବା କଥା ରସ ଲୁଚାଇଛନ୍ତି ସୁଭଦ୍ରାର ମନରେ ଆସୁଛି । ସେ ଅନ୍ତରରୁ ସୁଖି ଅଟେ, ମାତ୍ର ବାଧାଟା କଥାରୁ ଏହାର ଦୂର ହେଉ ନାହିଁ । ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରରେ ତାଙ୍କ ଉତ୍ତରର ଏକ ସମ୍ୱଳ ହେଲ ହେଲ ।

୩—ଅର୍ଜୁନର ମନ ଦେଖିବ ଖୁବ୍ ଉଦ୍ଧାର କରଣିରେ କରେ, ସେହି ଦେଶ ସ୍ୱାପନଠାରୁ ଶୁଣି ସତ୍ୟଭାମା ବୋଧ ମନରେ ଅର୍ଜୁନର ଶରୀରେ ଉଦ୍ଦେଶ ହେଲେ । ଆଉ ତାଙ୍କ ସଖୀମାନଙ୍କୁ କହିଲେ—ତୁମେ ସବୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ଉତ୍ସମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନର ଶୟନଗୃହର ବାହୁରେ ଦେଖ ।

୪—ଏହାପରେ ସତ୍ୟଭାମା ସୁଭଦ୍ରାର ମଣ୍ଡ ଧରେଇବ ଦର୍ଶନ ଛବି ଉଦେଶ କରିବେ ଆସି ହେଲ କହିଲେ—ଏ ସୁଭଦ୍ରାର ଦେହ କାହିଁ ଶୀର୍ଣ ହୋଇଗଲା । ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପାଇବା ଆଶାରେ ଏପରି ହେଉଛି । ଅର୍ଜୁନ ଏହା ସମୟରେ ପ୍ରୀତ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବ ନାହିଁ । ତଥାପି ଏ ଦୁର୍ଜନର ମିଳନ ସହିତ, ଏ କଥା ଏହି ସମୟରେ କାହିଁ ପ୍ରକାଶ କର ।

ସେ ପୁଣି ଆମ୍ଭ କହ ଏହା ସୁନ୍ଦର ଚଉଦ୍ୱାର ପର୍ଷା ଦେଖାଇଲେ,
ଅନୁ ଭେଦେ ନ ଲକ୍ଷିଲ ନ କରଲେ ପ୍ରକଳ ଶକଟ ଟୋଳିଲେ ।
ସେ ନ ଲକ୍ଷିଲୁଁ ସାବ ଯୋଗୀ ଲୁଷ୍ଟ ପାଇଲେ ।
ସ୍ୱମର୍ଯ୍ୟାଦା ଛାଡ଼ି ପାର ଏବେ ବଡ଼ ନ ଉଚିତ ଶୀତ ଧଇଲେ ।୬।

ଶିକ୍ଷାକଲେ ମନ୍ତ୍ର ଜପାନ୍ତ ଯୋଗଜେ ଭଗବାନଙ୍କ ସୁଂଖ ଭଞ୍ଜନ,
ସୁବ୍ରତ୍ତ ଦେବଙ୍କ ସେ ଧୂନି ଯୋଗସ୍ଥଳୁ ଚେତନାଙ୍କୁ ଚେତନ ଅଞ୍ଜନ ।
ପ୍ରଁଭ ଲକ୍ଷିଲେ, ସଙ୍ଗାକ୍ଷ ଏବଂ ଦୋ ଭଞ୍ଜନ ।
ଜ୍ଞାନଦଶା ସ୍ମାରଣ ସମସ୍ତ ପ୍ରଭା ଦେବ ଅଳଙ୍କାରସାର ସଞ୍ଜନ ।୭।

ସେ ଦୁଃଖଦଶା ସ୍ମରଣେ ସ୍ୱରଦଶା ପାଳନ୍ତି ଭା ଅଧିକ ସ୍ତୁତିସ,
ସୁନ୍ଦର ଯୋଗୀଜନସ୍ୱର ଶସ୍ତ୍ର ଧଇଲା ଚେତନ କରୁଣ ।
କୁର୍ଣ୍ଣିଷ୍ଟ ମନା, କ୍ରୂଟିକୁଳାଦର ସ୍ୱରୁଣ ।
ସ୍ୱଶାଳ ଦେବ ରତ୍ନବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣେ ପୂଜା ନ ଶିବାକୁ କରୁଣ ।୮।

୬—ଏ କଥା ଶୁଣି ପ୍ରଭଦେବ ଆମ୍ଭ ଦେଖାଇ କହି ଏ କଥା ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଭଗିନୀଜ ହୋଇ ଜନ୍ମିଲେ । ମା'ର ସକଳେ ବସୁ ବଳ ସଙ୍ଗେ ଭାଇଙ୍କ ଲକ୍ଷ ଭଗବାନ ନାହିଁ । ସେ ବ'ଣ ଶିବଙ୍କଠାରୁ ଯୋଗୀଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଏତେବେଳେ ସେ ଏ କଥା ସହୁଦାକ୍ଷ, ଏଥର ଦେଖନ୍ତୁ ଅଧିକ ସେ ଶୀଘ୍ର ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଭଳ ଶଙ୍କେ ନାହିଁ ।

୭—ଏହାଙ୍କୁ ସେ ମନ୍ତ୍ର ଫିଟିବା ମନ୍ତ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାର ମନ ମୋହନ ଦେବା ମନ୍ତ୍ର ଶିଖାଇ ଦେଲେ । ସୁଭଦ୍ରା ଭଦ୍ରରୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସଦାବା ମନରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଦେଇ ଦେଲେ ଏବଂ ତାହାରେ ଯୋଗୀଙ୍କୁ ନେତ୍ର ଭଳ ଦେଖିଲେ । ଲକ୍ଷିଲେ, ଏଣେ ଦୋଷ ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ ନାଶ ହେବ । ଏହା ଭାବି ସୁଭଦ୍ରାର ଦେଶ୍ୱରେ ଅନ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧାଇ ଦେବାକୁ ସେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁରର ରମ୍ଭା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଦି ଭାଷାଙ୍କ ପାଦ୍ୟ ପୂଜନ କଲେ ।

୮—ଶ୍ରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଭଦ୍ରା ସେ ଶଚୀଠାରୁ ସୁନ୍ଦର ଓ ସ୍ୱଭାବରେ ଅଧିକା ଅଟେ । ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ସେଇଁଠାରୁ ଭା ମନର ଦୁଃଖ ଭାଙ୍ଗିଦେବାକୁ ଉକ୍ତ ସ୍ୱ ପାଦ୍ୟ ହୋଇଛି । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ରତ୍ନମୁକ୍ତା ଓ ନେତ୍ର ପୁଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ, ଚନ୍ଦ୍ରିକା, ଅଳଙ୍କାରରେ ଭୂଷଣ ରଚିବା, ତା'ର କଥା, ଶୋଭା ଓ ସ୍ତୁତି ଭକ୍ତ ଦେବତାଙ୍କ । ସୁଭଦ୍ର ସୁ ସ୍ତୁତ (ଏଠାରେ ଅର୍ଜୁନ) ଭା ପାଦକୁ ଭା

ଉତ୍ତମ ସାର ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମ ଏହି ସୁଭଦ୍ରା ସର୍ମାଙ୍କ ପ୍ରଦେଶ,
ମଞ୍ଚରେ ଜନେକ ଦେଖନ୍ତି କଷ୍ଟାକୁ ଲଭନ୍ତ ଲଭନ୍ତ ଅଦେଶ ।
ଉଦେ ଶୁଣିଲେ, ସ୍ୱଚକ୍ଷେ ଦେଖିଥିଲେ ଏ ଦେଶ ।
ସମ୍ଭାର ଉତ୍ତମ ହୋଇବ ଏଥର ନୋହିବ ୭ ଥିଲ ଥାଦେଶ ।୮।
ସମାଗତ ହେବ ଭୂଦେବ ଯେଦାଦେ ସତତ ମନ୍ତ୍ରି କେ ବାଣୀ,
ମିଷ୍ଟ ମଧୁର ଭାଷାରେ ଦେଖାଦେ ସୁରଙ୍ଗ ଧରିଣୀ ଅଦେବାଶ ।
ଶୁଣ ହେ ବାଳେ, ସୁଲକ୍ଷଣୀ ଲୁମଙ୍କଭାମ ।
ସୁଂଦର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବେଶ ଦେଖ ଭୂଭାଗର ଲୋକେ ମାଣିକ୍ୟ ଜଳି ରଙ୍ଗ ।୯।
ଫାର୍ଣ୍ଣୀ ପୁରଳ ଶଙ୍ଖ ଶୁକ୍ର ନେତ୍ର ଶୋଭିତ ହୋଇ ସୋହନର,
ଉଦ୍ଧଜତ ଉଦା ଭଣ୍ଡାରୁ ତାଙ୍କ ସୁରକାମିନୀ ଦେଶକର :

ହେମନ୍ତରେ ମନ ନ ଦେଇ ଆଳ ପାଇବ ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ଭକ୍ତଦେବଙ୍କ ବସ୍ତ୍ରରେ ଅଳଙ୍କାର ପିଳ ସମାନରେ ସାର ବୋଲିଲେ ।

୮—ଅର୍ଜୁନର ଯୋଗିନୀ ରୂପରେ ଭଦ୍ରଦେବୀଙ୍କ ବଳ ଉଦ୍ୟମକୁ ଦେଖି ବଳୀମାନେ ସୁଭଦ୍ରା ପାଖରେ ସଂକେତ ଦେଲେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚରେ କହିଲେ— ଲକ୍ଷଣଙ୍କ ଦର୍ଶନରୁ ଏଥର ଭକ୍ତସ୍ୱ ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କୁ ପାଇବ । ଏ କଥା ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ ଏବଂ କହିଲେ—ଏ ଶୁଭ କେଉଁଠା ଓ କାହାକୁ କହନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରା ପ୍ରଭୁ ଜଣ ନ ହେବ କି ?

୯—ଦେଖ କଣ୍ଠ ଚନ୍ଦ୍ର ଚକ୍ର ହେଉ ସମସ୍ତରେ ଉଦୟ ହୋଇ ଦେଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଅସ୍ତାଚଳ ଶିଖରେ ପ୍ରବେଶିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟ ଦେବାକୁ ପୂର୍ବଦିଗ ସୁନ୍ଦର କରିଲା । ପଶ୍ଚିମରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପୂର୍ବଦିଗରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦୃଶ୍ୟ ହେଲେ, ଦେଖ, ଏ ସୁଭଦ୍ରାର ପତି ଶୁଭମସ୍ତ ଅଟେ । ଏଥର ବୋଲନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତହୋଇ ଶାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟ ହେଲେ । ଏହି ଶୁଣି ଉପମା ଦେଉଛନ୍ତି—ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୁହେଁ, ଏ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରର ଅନ୍ୟ ଭଳି ଏବଂ ସମୁଦ୍ର ସଙ୍ଗର କଣ୍ଠ କରୁଛି । ଏହି ଦୁଇ ଗ୍ରହଙ୍କର ଶୋଭା ଏବଂ ମାଣିକ୍ୟର ଭଳି ସୁନ୍ଦର ରୂପର ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ମୁକ୍ତା ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ହେତୁ ଚନ୍ଦ୍ରଠାରେ ଏବଂ ମାଣିକ୍ୟ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ହେତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରେ ଉପମା ଅଟନ୍ତି ।

୧୦—ଏହି ପୁଣି ଉପମା ଦେଉଛନ୍ତି—ଦୌପଦୀ ଦେବଙ୍କୀ ସେ ଦୁଇ ହାତରେ ଝୀ'ର ଶଙ୍ଖ (ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ) ଏବଂ ଶମ୍ଭୁକ (ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ) ଏ ଦୁଇଟି ବୁଲାଇ ଦେଖାଉଥାଉ ଦେଖନ୍ତୁ, ସା ଦେଉଛ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସୂତ କରି ଧରି ଦେଉଛୁ କି ?

ସଖ ଇର୍ଦ୍ଧରେ, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ଭଣ୍ଡ ମୁଖ ଦଶ ।
ଶ୍ରମ ଅବାଧେ ଲଙ୍ଘି ନାଗନଗରେ ଚଳିଲେ ଶୀଘ୍ର ଜନକ ।୧୩।
ସିଂହ କଙ୍କଣୀ ପ୍ରବଳ ଏକାକୀକେ ଚାଲ ନ ଧର ଅବୋଧେ,
ସମସ୍ତ ଭୂପ୍ରମୁଖ ବନ୍ଧୁ ଆଦେଶ କୋଳ ଗଣ୍ଡିର ଗୃହସ୍ଥ ଘଟନେ ।
ଅଭିଷେକ ଏ, ପୋଷାଏକ ଦୁଷ୍ଟଳ ଭଳବେ ।
ଖଣ୍ଡା ଦେଖି ନ ଲଭିଁଷ ବୀରକୃଷ୍ଣ ପାଣ୍ଡବ ବଳ ଆଗରେ ।୧୪।

ସାଙ୍ଗବେଣୀ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଆକାଶ ଦକ୍ଷିଣ ଗଗନେ ଶଶୀ ଉଦୟ,
ସମର୍ପି ତ ଦେବସ୍ଥାନେ ଦେବକୀ ତୋଷିଲୁ ଏହୁ ସୁଲକ୍ଷଣ ।
ସୁରଧୁନୀ, ଶ୍ଳୋକ ପଢ଼ିବାକୁ ଭଣନ୍ତି ।
ସମ୍ଭାଷଣ ଏଥୁ ନାରଦଶ୍ରୁତ ଭଣନ୍ତି ଶ୍ରୀହରି ଶରଣ ।୧୬।

ସୁଭଦ୍ରା ଭାଷିଲ କାମ ଅନ୍ତରକୁ ଭଗ୍ନ କଲା ଧାଇଁ ଅଙ୍ଗେ,
ସକଳ ଶତ୍ରୁର ସଙ୍ଗେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଭଗିନୀ ରକ୍ଷଣେ ।

ତାହାର ଉଦର ମୂର୍ତ୍ତିର ପୂଜା କରାଯାଉଛି । ସେଥିରୁ ସେ ତନ୍ତୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଶେଷରୁ ଭୂମିରେ ଶୃଙ୍ଗର ପ୍ରବଳ ଦେବଶ୍ରୀତାରୁ ପିତୃମାନଙ୍କର ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଭାବ କରାଉଛୁ ।

୧୧—ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଭଙ୍ଗୀ ଦର୍ଶନ୍ତ—ସିଂହ ଓ ହସ୍ତିଙ୍କ ଏ ଦୁର୍ଗ ଆକାଶରୁ ଅରଣ୍ୟରେ ଏକ ସମୟେ ପ୍ରବଳ କଲେ କି ? ସେଥିରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦଣ୍ଡରେ ମୁଁ ଉଦ୍ଧାର କରୁ, ଚନ୍ଦ୍ର ଦଣ୍ଡରେ ମୁଁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବପୂର୍ବର ବନ୍ଦ—ଏଣୁ ଗ୍ରହରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କଳଙ୍କ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଦେଲେ । କେଉଁ ମନକୁ ଆସିଲା ପୁଣି ସେହି ସମ୍ମାନପୁଷ୍ଟି ଓ ଅଳଙ୍କ ଦେଖ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି କି ?

୧୨—ଭୀଷଣ ଦରର ଶତ୍ରୁଗସ୍ତି ସେ ଆକାଶର ଦକ୍ଷିଣ ଦର ଗଗନରେ ତାହାର ଦର୍ଶନଦ୍ବାରା ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି କି ? ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଏ ଦୁଇଜଣ ତାହାର ଦୂରଣଶରେ ଦେଖା ଦେଉଛନ୍ତି । ସେଥିରୁ ଏହା ଭଲ ଲକ୍ଷଣ ଅଟେ । ଭକ୍ତ ଲୋକ ଶ୍ଳୋକ ପଢ଼ିବା ସମୟରେ ଏ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ସ୍ନେହରେ ଦେବତା-ମାନଙ୍କୁ ସ୍ତୁତି ଗାନ କରି ଭଣନ୍ତି ।

୧୩—ସେଥିରୁ ଭଗବାନ୍ ଆସିବା ଦେଖିକୁ ଭଲ ଦେଖ ଲାଗିଲା ଜନତା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଉଦୟ ଦର୍ଶନର ଶାନ୍ତ କରି ସମ୍ମୁଖ ଲୋକରେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ

ସମୀରର ଜା, ସୁମୁଖୀ ପାଣ୍ଡି ଦେଇ ସୁହାସେ ।
ସୁଧା କରଣ ତର୍ଜନ ଦେଖାଇ ନ ମନାଣ କ୍ଷେପଣ ଭଣିଲେ ।୧୨
ସମ୍ଭବ ମଦନ ଭଙ୍ଗ କରିବାକୁ ପ୍ରକାଶ ସୁଦନ ସାମିନୀ ।
ବେଦେବନ୍ଦନ ସେ ଉକ୍ତାସନ୍ତ ହେଲେ ସେମନ୍ତ ସଳାଭାମିନୀ ।
ଖେଳନ ଅଳେ, ସନ୍ଦେଶ କହା ଜାମିଣ ।
ସେ ସୋଖକୁ ଭର୍ଣ୍ଣି ସେବ ଭ୍ରମ ଫଲବାସ ଭାସନ୍ତ ଭରେ ଭାମିନୀ ।୧୩

ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣି ଶ୍ରୀ ଦୃଷ୍ଟି ତନ୍ତ୍ରରେ ତନା ମନ୍ଦିରା ଏ ମିଶିଲେ,
ସୁରାଙ୍କ ନ ସଜା ମଣ୍ଡିଳା ମାନଳା ଖାଳଣ ସକୁରେ ଦୃଶିଲେ ।
ସପଦ୍ମ ଦେଇ କ, ଶୁନାଭ୍ର ସଣ ପ୍ରକାଶିଲେ ।
ସତୀର୍ଥୀ ବଣଦେ ତାର ଭାବ କଳା ସନକାସ କରେ ବସିଲେ ।୧୪
ସୁନନ୍ଦ ମାଦର୍ଶ ଯନ୍ତ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ ନନ୍ଦନେ ଦେଇ ତାର ଫଳକ,
ସୁହାସର ସ୍ମର ଲଶି ଆଲନେ ଦୋଳ ନର୍ତ୍ତକୁ ଏ ସକଳ ।

ଜ ? ଏଣେ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞକ ଆଉଥି ଦେଖାଇ ମନାବାରେଷଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତୁ କି ?

୧୪—ଭୃତ ତଳକା ନମସ୍କ ଜନ୍ମରତ ସ୍ତମ୍ଭକ ହେଲ କି ? ଏହା ମନେ ହେଉଅଛି । ଆଉ ସଖ ଜଣାଯାଏ ସ୍ନେହବଶରେ ସଖି ରୁପିଣୀ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣା ଯାଇ, ତନ୍ତ୍ରଜ୍ଞକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତମ୍ଭ ଏ ଭୂମେ ସମ୍ବାଦ ଦେଉଅଛନ୍ତି କି ? ତାଙ୍କ ଦେହରେ ଶତ୍ରୁକ ଝଟକର ପଣ ତାଙ୍କୁ ଝଟକୁଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଯେଉଁ ସବୁ ଚେଷ୍ଟା ମନକୁ ଦେଖ ସଂସାରର ନାରୀମାନେ ନିଜସ୍ତମ୍ଭକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରନ୍ତି ।

୧୫—ସେହି ସଡ଼ିରେ ତନ୍ତ୍ରକରଣ ବୃଷ୍ଟି ହେବାରୁ ବା ତନ୍ତ୍ର ଫଳରେ ଶକ୍ତିକୁ ନୀଳ ଲଭିବାକୁ ସଖି ତ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ବେଣୀ ଲମ୍ବା ସନ୍ଧ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ମିଶିଗଲ ସ୍ପର୍ଶ ଦର୍ଶନ । ତନୟ ରୁପିଣୀ ଦୀପକାର ମସ୍ତକରୁ ଚେଳରେ ନକ୍ଷତ୍ରମାଳ ମାଳା ଦେବାଲାଗି ଆକାଶରେ ନକ୍ଷତ୍ରପୁଞ୍ଜ ଦେଖିଲେ । ସଜକୁଳୀଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣମୂଳ ଶାନ୍ତ ଅଙ୍କ ମଳି ତଳ ଭୂଷାକୁଞ୍ଜ ଦୋଳ ଦଶି ଉଠବାର ଜଣାଯାଏ ।

୧୬—ଆକାଶରେ ତାରାମାନେ ଲୁଭାଇ ଆସିବାକୁ ଏପରି ସମ୍ପଦ ଆସିନ— ସୁଦ୍ଧା ନକି ତ ସୁଦା ସବ ସଖି ରୁପିଣୀ ତାରାଙ୍କ ଆସନନ କରିବାକୁ

ଜନକଜନ ଭା, ଓଷ୍ଠରେ ଦନ୍ତୁଷ୍ଟ ଖେଳେ ।
ଜଗାଣଶ୍ରୀ କଲ୍ ପୁଷ୍ପରେ ଦଶିଛୁ ନ କାଶ ହୋଇଛି କଥକ ।୧୬।

ସେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଖଣ୍ଡକାରେ ସୃଷ୍ଟି ଏ ଜଳୁଆ ମନକୁ ମୋହକ,
ସମ୍ମୁଖସ୍ଥରେ ଖଣ୍ଡିତ ଆଶଂ କଲ୍ ତ୍ରିବସ୍ତ୍ର ସ୍ପର୍ଶ ଦେଖି ।
ଶୁକ୍ଲ ଆକାଶେ, ଗୁଚ୍ଛ ଠା ଠା ହୋଇ ରହିବ ।
ଶିଖିଚାଳେସ୍ତୁ ଚୋଷ୍କାକୁ କଳିଳ ଭାବ ମାନ ସ୍ପର୍ଶ ହୋଇବ ।୧୭।

ସବାଷ ମସୀଣରେ ଦାର ଦେଖି ଦକେ ସୃଷ୍ଟିର ଶକତ ଲକ୍ଷଣ,
ଅକଳ କଣ୍ଠରେ ଶବ୍ଦ ଭଳ ଭଳ ଖଳ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଏଣକ୍ତ ।
ସର୍ବପ୍ରକାରେ, ସୁପକେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଆସନ୍ତୁ ।
ସୁରକ୍ଷା ଚୋବଟେ ବୃଷ୍ଟି ଅଳ ଯୋଗ ନ ଅଶେଷ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରବନ୍ଧ ।୧୮।

ସେଠେକେଇକେ ତଦ୍ ସ୍ପର୍ଶ ଚଟୋକ ଖଣ୍ଡ ନୟନରେ ବୃକଳ,
ସୁଧା କେଶ ଜଳ ଭଳନ ଖଣ୍ଡଦ୍ୟୁ ଶୋଭାକନ ଜଗଣ ସ୍ୱଚନ ।

ଉଭାଙ୍କ ଉଦାର ଲୁଣିଛୁ କି ? ଆଶ୍ଚ ମଧ୍ୟ ତା ଦେହରେ ବସ୍ତୁଖଣ୍ଡ ଜଣା ଚଳଣିଛୁ କି ? ଶୁଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେହରେ ଲଗିଛୁ, ତା ନ ଜାଣି ଲୋକେ ତାକୁ କଳଙ୍କ ବୋଲି କହନ୍ତି ।

୧୭—ଜଳର ଶବ୍ଦ ଆକାଶରେ ଗୁଞ୍ଜରେ ହୋଇଥିବାକୁ ଏକୁଟିଆ ମନକୁ ଆସୁଛି —ଏକଟିତ ହୋଇ ଖଣ୍ଡବସ୍ତ୍ରକ ଯାଉଥିଛୁ କି ? ଦେଖ ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିଖଣ୍ଡ ମୂଖଖଣ୍ଡ୍ ଶୋଭ ପାଉଛୁ । ଏ ଆକାଶ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଶୋଭ କଣ୍ଠରେ ବାଣୁଆ ନ ଥିବାକୁ ଏଣା ଅଣ୍ଡ କମିଳ ହୋଇ ଖଣ ଚାନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରନ୍ତୁ ।

୧୮—ଶକ୍ତି ନ ବା ଲକ୍ଷଣଜଣଙ୍କେ ଆକାଶରେ ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ସହରେ ଭଳାଶଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍ଭବରେ ଜଳ ଖଣ୍ଡ ଭଳ ଭଳ ଦେଖନ୍ତୁ କି ? ଆସୁଛ ମଧ୍ୟ ଚୋଷ୍ଠପୁଟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ କେକେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାବ ଦେହରେ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ଆକାଶରେ ଶୀଘ୍ରସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ଦେଖାଯାଉଛି ।

୧୯—ଚକୋର ପକ୍ଷୀ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ଜଳ ଆସିବର ଜଳସ୍ପର୍ଶ କଲ । ଚୁମ୍ବକଣ ହୋଇଥିବା ଖର ଖାଣ୍ଟି ପୃଥ୍ୱୀ ସୁନ୍ଦର ଶଶିକ । ଚକୋର ପକ୍ଷୀ

ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତେ ହୋଇ, ଶୀଘ୍ର ଗଲେ ଗୃହାଭ୍ୟନ୍ତରେ ।
ସନ୍ଧ୍ୟାର ସମୟ ଜାଣିଲେ ଯହୁଁ ଅସ୍ତ ଗଲେ ଭାସ୍କର ।୧୯।
ଯୋଗମାର୍ଗଜ୍ଞ ଉତ୍ତର ଭଳି ତାଙ୍କୁ ଭଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଲୁଚାଇଲେ;
ବହୁ ସ୍ନେହ ଭାବ ଭରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୁତ ଉଦେଶ ଅନ୍ତଃପୁରେ ପଶିଗଲେ ।
ସେତିକେବେଳେ ସୁଭଦ୍ରା, ସ୍ୱୀୟ ଦେବକୀ ମୁଖରେ ।
ଦେବୀ ରୁକ୍ମିଣୀ ଆଦି ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କ ପାଖେ ଅନେକ ଦେଖାଇ ପ୍ରଶ୍ନରେ ।୨୦।

ସାଙ୍ଗର ବେଳ ସଖୀଙ୍କ ମାନଙ୍କର ସେ ଭାବରେ ଅନଙ୍ଗରେ,
ସବେ ଜାଣିଶ ହୋଇ ଆସନ୍ତାରେ ଭଲେ ସ୍ନାନ କଲେ ସ୍ୱସ୍ଥରେ ।
ସୁଭଦ୍ରା ମନେ, ସ୍ୱାମୀ ନ ଭେଟିବା ଜାଣିଲେ ।
ସକଳ ପ୍ରାଣୁ ବାହୁରେ ଶଙ୍କରେ ପ୍ରଥମ ଭରଣେ ଭରିଲେ ।୨୧।
ସମ୍ପତ୍ତିମାନଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିମାନଙ୍କ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତଙ୍କ ସନ୍ଧ୍ୟା,
ଯୋଗିନୀ ପ୍ରକୃତି ଧନଞ୍ଜୟ ପ୍ରେମରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶ୍ରୀସୁନ୍ଦରୀ ।

ସହିତେ ଅଜ୍ଞାତ ହେଲୁ ସେ ଗୀତା ଗାଇଲେ । ତାଙ୍କରେ ବିଶ୍ୱାସପୂର୍ବ ବଳ ଲୋକରେ ଅଛି ଏହିଟାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ ଜନ୍ମିଲା ।

୨୦—ଚନ୍ଦ୍ରର କରୁଣ ଦୃଷ୍ଟି ଅଲ୍ପକୁ ଭଳ ଅସ୍ତ ଯାଉ ଥିବୁ ପଶ୍ଚିମର ସୁଖ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳରେ ଲୁଚିଲ । ସେହି ସମୟକୁ ଦେଖି ରୁକ୍ମିଣୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଘର ଅନ୍ତଃପୁର ଜଣାଇଲେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଜନ ତାଙ୍କ ଅତର ଦେଖି ବାହୁମୂଳରେ ସତର୍କ ରୂପ ସମସ୍ତେ ଅନ୍ତଃପୁରରେ ପାଇଲେ ।

୨୧—ଏହି ସମୟରେ ବାସୀମାନଙ୍କର ଯିବା ଆସିବା ହେଲା । ରୁକ୍ମିଣୀ ଆସନ୍ନ ସ୍ୱାମୀ-ସନ୍ଦେଶଭଳକେ ସେହିଁ ଜଣାଇ ଉପାୟ କୃଷ୍ଣ, ସେହିପରି ଯାହା ହେଲୁ ରାଣୀ ଓ ରାଜାଙ୍କ ଲଭିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ତାରେ ଭବ ହେଲୁ ମନେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭର୍ତ୍ତା ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱାମୀକୁ ସ୍ୱଅଧୀନରେ ରଖିବା ଜାଣିବା ଉଚିତ ଅଟେ । ଏଥିଲବ୍ଧ ଅର୍ଥାତ୍ ସକଳ ପ୍ରାଣରେ ସ୍ୱାମୀ ନ ଦେଖି ଅସ୍ତ ହୋଇ ସେହି ଆସିବା ହେଲୁ ବର୍ଷ ଭରଣ ଧର ତାହାର ହୃଦୟକୁ ଆଣି ରଖାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦିଏ ।

୨୨—ସମ୍ପତ୍ତି ବେଳବାଳ ତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବେଳାକୁ ଆସୁଚ ଏବଂ ଧନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ସମସ୍ତ ଅଟେ । ସେହିପରି ଅର୍ଜୁନର ଉ ସମସ୍ତ ହୋଇଲୁ । ସେ ଭଳ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଦେଖିଲ ତାଙ୍କୁସହ ଅନ୍ତରେ ଗୁଣ୍ଡି ।

ସୁଘୋଷମଣିପୁଷ୍ପ, ଯିଏ। ବଜାଇଲେ ନ ମନ୍ତ୍ର ।
ସୁନାଦ ପାଞ୍ଚ ବଜାଇ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଶଙ୍ଖ ଅବୀରିତ ସ୍ୱନେତ୍ର ।୧୬।

ଧନୁରେ ଭଲଶିଖରେ ଶିଖଣ୍ଡୀ ବାସୁଦେବଙ୍କ ଯୌଦ୍ଧେୟ,
ସ୍ୱଳ ସାଙ୍ଗ ଅସ୍ତ୍ରେ ଶଙ୍ଖରେ ପ୍ରବଳ ପାଞ୍ଚାଳ ନାଦେ ସୁରଣ ।
ଧନାଧି ଭଳେ, ସେ ଅପ୍ରାଜିତ ରଥମା ରଥ ।
ଦ୍ରୌପଦୀ ପୁତ୍ରଗଣ ବହାଏ ଅନନ୍ତ ଭଳ, ଧନ ଶଙ୍ଖ ସୁରଣ ।୧୭।

ସୁର ଶବ୍ଦରେ ଭୁବନୀ ଭରେ ଧାଇ ସଙ୍ଗେ ଗର୍ଜନର ପ୍ରବାହ,
ଶଙ୍କିଥିଲେ ଗାଣ୍ଡୀବ ଉଲୁକା ଚାପଣ ଭଲ୍ଲୁଗଣଙ୍କ ଧରଣ ଭଣ୍ଡ ।
ଭୀମ ଉଭଟା, ସଂଘ ସୁଘୋଷୁଳ ଶଙ୍ଖନ୍ ।
ସୁବାଧ୍ କଧୁ ଧାରବଳୁ ଭ ଭଇ ଅମର ସୁ ଲୁପାଶ ବନ । ୧୮ ।

ସୁମଣ୍ଡଳୀ ଭଲ ଘୁଂଘ ଭଳ ବେଗଙ୍କୁ ଭାଗଦ୍ୱାଧ ବୋଧେ ଘିରଣ,
ଶବ୍ଦ ପ୍ରଭାବର ସୁବାଳ ଭୁବାଳ ବେଳ ଆତ୍ମସ୍ତ ଭୂଭାଗଳ ।

ମନରେ ଭୟର, ଶତ୍ରୁମାନେ ଏହା ସବୁ ଶୁଣି ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସେମାନେ ଭୟ ଭୂମି ନକ୍ର । ବୋଧହୁଏ ମନୁ ପାଣ୍ଡବଠାରୁ ଏ ଭାରତର ଭାଗ ଶିଖିଥିଲେ, କଟରୁ ଏଭଳି ଶଙ୍ଖ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଜ ? ଏଥିରୁ ବୁଝିବ କଥା ଭାବ ବେବ ।

୧୭,୧୮— କେଶ ବୋଲଭ୍ରଦା ସେହି ଦାନ୍ତ ସ୍ୱରରେ, ଦପମଧରେ ଭଗାଭଗତର ଭାବ ଧନ୍ୟ ଦିଏ ସଙ୍କଟରେ ଶଙ୍ଖର ଦରଶର ଲୁଣି ଉଭରେ ମାରିବା, ଆଦର୍ଶ ବଦନ ଏଷ୍ଟର ସ୍ମୁତିରେ ଅସିବା ଦୀନରେ ଭଳଠ ଦେବବା ଭାବାକୁ ଉଭ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା, ଭଗ୍ୟପିଷ୍ଟ ସ୍ୱଳି ସମାଧି ଭୂମି ସେମନ ଅବ ପରଷ୍ଠରବା, ପୂର୍ବର ଭଳ ଲଘୁ ଭବିଷ୍ୟତ ଧନ ବୌଦ୍ଧିକ ସୃଷ୍ଟିର ଭଙ୍ଗୀ ଅବସ୍ଥା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ମୁକ୍ତ ଜନତା ଭବନୀ ଦେବା, ଦୁହିଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ତି ଆଶରେ ପ୍ରବାହ ଭୂମିଭାଗୁ ଦେବ ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭଦର୍ଶିକୁ ଦରଶ କରିବା, ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ଦାସରେ ଶୀଘ୍ର ବୋଲ ସମ୍ମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶାସ୍ତ୍ରଧାରେ ଶାନ୍ତ ଧରିଥିବା, ଭଳତା ଦେଶ ଦାନରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଭୂମି ଭରଧ କରିବା; ସେ ଦେବତା ତାହାକୁ ଭସ୍ମ ନ କର ସୁସ୍ଥଧର୍ମୀ ତାଙ୍କୁ ଦରଶ କରିଥିବା ଭେଦକୁ ଅର୍ଜୁନ ଏସବୁ ଶୋଭି ଭଳ ଦେଖିଲେ ।

୧୯—ଏ ସବୁ ଶବ୍ଦକୁ ଦେଖି ଅର୍ଜୁନ ମନରେ ଭାବନ୍ତି, ଏ କଥା ସବୁ ଭୁଲେ ସହିଛୁ । ମନରେ ଏହିପରି ସବୁ ଭବୁ ଦର୍ଶ ତାହାକୁ ବାରବାର ଶର

ସୁନୟନସ, ସୁଭଦ୍ରା ଭମକ ପ୍ରଭକ ।
ସୁଭଦ୍ର ଜଣ ସେ ଅସ୍ୱଦେବଜାଙ୍କେ ଏଥୁରେ ଗାଁର ଜର୍ଣ୍ଣାତେ ।୨୫।
ପଶ୍ଚିମ ଦିଗେ ଯାଇ ସୁଭଦ୍ରା ଭଉଣୀଙ୍କୁ କଥନାହିଁ ବଡ଼ ହରଷି,
ଭବନାଦେ ନନ୍ଦାଳୟ ସ୍ୱ ଚ୍ଛଡ଼ ଯାଉଡ ଦାଣ୍ଡରେ ନୃତ୍ୟକ ।
ସୁଲୁଡ ଜଣ, ସ୍ତ ସାରଦ୍ୱ ସୁଦେ ଗାଉଲ ।
ସଞ୍ଚରେ ସଉ ପେଡ଼ଦା ସୁଭଦ୍ରୁ ସମ ଜ ଭୂଦେଉର ସମର୍ପି ।୨୬।
ସାଉପୁଡ ଭୁବା ଗୀତର ସ୍ୱଗାଣର କର୍ଣ୍ଣ ଯାହା ଉକ୍ତ ରୋଗବ,
ସ୍ୱର୍ଗ ସମସ୍ତି ଜନନେ ସେ ଏଥୁର ରେଖ ଜନ ଗୀନ କରଇ ।
ସୁଖି ଉର୍ଷିଚ, ଗାନନ୍ଦ ପ୍ରାସ୍ୱ ସେ ଦେଖାଇଲ ।
ସ୍ୱେଭାଭୂବରଣ ଶତୀ ରେବର ଦଦାଣ ଅଜ ଧନ୍ୟ ବାଣୀ ଶୁଣଇ ।୨୭।
ସୁର୍ଣ୍ଣୀନ ଏ ଗୀତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଥିଲ ଉଷ ପ୍ରକାଭ ଏବାନ୍ତୁ ସ୍ଥଳ ସେ,
ସେ ସାର ଗର ଜନ୍ମାଇ ସନନୀନ ପ୍ରଭାଦନ୍ତ ଦୃଡଚନସେ ।
ସ୍ତ ଦାଲଇ ଲେଚେ, ସୁଦଶ ସ୍ୱପ୍ନ ଭଲ ସେ ।
ଶ୍ଲୀଘ ଉଦାର ଅଶ୍ୱରେନ ଅଗ୍ରସରେ ସୁମନୋହରର ଆଉରେ ।୨୮।

ଅର୍ଜୁନ ଏବଂ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ସମର ଜଣା ସୁଭଣ ଦଶ୍ୱଣରେନ । ସବୁ ପ୍ରକାର ବଧା ନ ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ କଣୁ ଜଣୁ ଜାଣି ପାଞ୍ଚରେ । ସେ ପୁରରେ ଭଣ୍ଡମଣ୍ଡଳୀସ୍ୱ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତ ହେଉଥିଲ, ତାହା ଶରଣରେ ଶୁଣିଲ ।
୨୬—ଅର୍ଜୁନ ମନରେ ଭାବିଲ, କୃଷ୍ଣ ସର୍ବଦା ଉନ୍ନତେରେ ଉଧାର । ମାଷ ଜନୋରଜନ୍ତ ବଡ଼ଦୁଃଖ ଆଜ ଜାର୍ତ୍ତିରେ ଦେଇ ନାହିଁ । ସେହିଁ ସୁଭଦ୍ରା ତାଂ ପୁଣୀଙ୍କୁ ମନାଇ ଆସେ ସେ ସସ୍ତ୍ରୀଭାବରେ ଏଇ, ଏ ଜଥା ସତ୍ୟ । ସୁଣେ ନ ଶୁଣେ ଗୀତଦ୍ୱ ମିଳେ ନାହିଁ । ନାଗର ଦୁର ସାବନ୍ତୁ ଏମାଉଣି ବିଷ୍ଣୁଦ ସୁଖ ସନରେ ଭୂଦେବର ସମର୍ପିତ ସୁଖ ସମାନ ହେବ ନାହିଁ ।
୨୭—ସଂସାରରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗୁଣ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରୀତି ଜନାନ୍ତି । ସେଥିରେ ପାହାର ନାଶ ଦେଖନ୍ତୁ ଦୁଃଖ, ସେ ଦୋଷିଏ ଜନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପତ୍ତିଙ୍କୁ ଆଣିଥାଏ । ସେଣୁ ସେଶ ଉତ୍ତମ ଗୁଣ ଓ ଉପିତ; ସେ ସାଧନ୍ତୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଦୁଇଟି ଶତୀ ସ୍ୱେଭାଭୂବରଣରେ ଉଦାଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାଙ୍କୁ ଲୋକେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ବୋଲି କହନ୍ତି ।
୨୮—ଅର୍ଜୁନ ଏହର ଗୀତ ଶୁଣିଲ, ଜାଣୁର ଭଉଣୁ ଦେଖିଲ; ଆଲୋଚ୍ୟ ସେ କୃତିଟି ଅର୍ଜନ ହୋଇଥିଲ । ସେ ଉଉର ମନ ଲୁଭର ମାନନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଲୁଭର

ସୀମା ଭୁଜ ଉର୍ଦ୍ଧ ଦନ୍ତ ଉଭ ଭୁଜ ସ୍ତନା ଶୋଭାରେ ଅଧିକାର,
ତନ୍ତ୍ରଣ ଦେଇ ଭାବ କଥାକୁ ନ କରେ ନୀତି ପ୍ରକର୍ଷିତ ହେଲାର ।
ସେ ଏଣୁ ହେଲା, ଶୁଭ ଭାଗିଲ ଉଦ୍ଧାର ।
ଜାମିନ୍ କଦେ ତୋଳେ ପୁଣ ଜଳେ ଦାଣ୍ଡ ଦନ୍ତୁ ଓ ପ୍ରକାର ।୮୩

—ଚୁମ୍ବକ—

ଶୁଣାଇବାକୁ ସ୍ୱଂସ ଯୌବନ ଜନ୍ମ ରାମାନାଥ ଭକ୍ତ ଥିଲାରେ
ସେ ଭବସୁ ଭୂଜକରେ କଣ୍ଠଲଗ୍ନ ତଥ ଦାମୋଦର ପ୍ରଚାରେ ।
ଅନୁଭବ ରେ, ସ୍ୱଭାବ ଦେଇତ ବଶୀକାରେ ।
ଶୁଣିବାକୁ ତେଣ ଶ୍ରବଣ ଏକା ଦେଇ ଶୁଦ୍ଧିଆ ଦିବ୍ୟାଂଶ ପ୍ରକାରେ ।୮୦।

—ଚୁମ୍ବକ ସମର—

ଅନନ୍ୟ ସଦରେ ଅଭିସାରେ ସେକାଳେ ସୁଭଦ୍ରା ସଙ୍ଗ ଭାର୍ଯ୍ୟ ଲଭି,
ସାଜି ଉଦରଣ ଉଣେ ଘଣଘଣ ନୂପୁର ଦୂତ ଶୁଣାଇଛି ।

ସତ କନ୍ୟାର ସୁଭଦ୍ରାର ଭୁଜ ଗୁଣ ବଳଯରେ ଜଂଘାଘ ଦଳ । ଅତି ଅଧି-
କରେ ସେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ପ୍ରେମଗୁଣ ଜଳକୁ ଦେଖାଇଲ । କେଶରଙ୍କ ଶରୀରେ
ଭାଧାଧାର ପର୍ଶ କଲ୍ୟୋଣ ଦମ୍ପତିଙ୍କ ଦର୍ଶନକୁ ଆଲୁବ କରିଲ ।

୭୯—ଭୁଜ ଏବଂ ତନୁ ଏ ଦୁଇ ସ୍ତନା ସୀମା ଓ ଜଣ ଏ ଦୁଇ ଅଧିକାରକୁ
ପାଇଲେ । ଭାବରେ କଥାରେ କେହି ଗୁଣ ଦେଖେ ନାହିଁ । ଗୁପ୍ତରେ
ଦଳାଇବା ଜଣକେ ଦଳାଇ ଆସି ପ୍ରବେଶିଲ । ତେଣୁ ସେ ଗାଢ଼ତ ପ୍ରାପ୍ତ
ହେଲ । ଚରଣ ବନ୍ଧନ ଏବଂ ତୋଳନ ଉଦଗର ଶୁଣାଇଲ—ଏଥିକୁ ଦାନ୍ତ
ଦମ୍ପତି ଆଉ ପ୍ରକାର ନାହିଁ ।

୮୦—ଅର୍ଜୁନର ଯୌବନ ଚୁମ୍ବନ ଜଳାଶୟକୁ ଶୁଣାଇବା ଜନକେ ସୁଭଦ୍ରା ସ୍ୱୀକାର
ଭାବପ୍ରାପ୍ତ ହେଲ । ସେଥିର ଚୁମ୍ବନ ଶବ୍ଦ କେବଳରେ ଦାନ ଧ୍ୱନି ଭୂଷାରେ ।
ଆଉ କେଉଁଥିରେ ମନ ଲାଗିଲ ନାହିଁ । କେବଳ ନାଗ ସାଦର ଅନ-
ଙ୍ଗାଙ୍କର ଶବ୍ଦ ଚୁମ୍ବନ ଶିଞ୍ଜାକର ଧ୍ୱନି ଶୁଣିବାରେ ମନ ଦେଇଲେ ।

୮୧—ଏବେ ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜୁନର ସଙ୍ଗ ଲଭିବାକୁ ଦେବଗୃହ ଦେଇ ସେଠାରେ
ଭଜନ ଦାନ୍ତାରେ । କେଶ ଶୁଭ ଦାନ୍ତର ଜଣକେ ନୂପୁର ଧ୍ୱନି
ଶୁଣିବାକୁ ନ'ଣ ଉଦୟ କରନ୍ତୁ । ସମାଜରେ ଧବଳ ଅଛି, ସୁଭଦ୍ରାର

ଯାଉ ଏକାକ, ସୁବନାରେ ଶୋଭା ପାଉଛି ।
ସୁମନ ଶାଖିକ ଆସୁକ ଶାଖୀଭ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଭଣ ହୋଇଛି ।୬୧।
ପ୍ରମୋଦ ଅଲ୍ପିପ୍ କଳ୍ପିତ ଚାରୁ ଚାରୁ ଆନନ୍ଦରେ ନାଦ ବହୁକରି,
ସୁଭଦ୍ର ଅଙ୍ଗନ ନନ୍ଦନୀ ଏକେକଙ୍କୁ ଉଡ଼ାଉଛି ମୋହରି ।
ଯାହା ଦେଖି, ତେବେ ତେର ହାଉଛି ବହୁଦର ।
ସାଧନର ଯାଉ ନନ୍ଦହୀନ ଛନ୍ଦି ଶାଣ୍ଡି ରସିକ ମଣ୍ଡଳର ।୬୨।

—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା—

ସରୋଜ ଅଙ୍ଗୁଳ ଜଘ୍, ଅବଲୁଣ ବେଦୀ ସୁଗ୍ରୀବ ବଦନା,
ସୁରଗ୍ମ ଜନ୍ମ ପ୍ରବାଳ ମିଶ୍ରିତ ଅଳ୍ପଣ ତନନ ହସନା ।
ସୁଧାଂଶୁ ଲଢ଼, ସୁଧା ତରଙ୍ଗ ପ୍ରସନ୍ନା ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରେଖ ତନ୍ଦାଙ୍ଗୀ ଘନ ଜଳଦ କେଶୀ ପୁରଶ୍ଚନା ।୬୩।
ସଖୀରେ ଅଧୀରେ ବଧୂରେ ଯାଇ ସେ ଶଙ୍ଖରେଖ ଭୁଜମୂଳରେ,
ସୁକେଶୀ ଘନ ଉପାଂ ହେମନ୍ତ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରେ କୁର୍ଣ୍ଣବା ମାଣରେ,

ଭଣୀ ବେକେ ସୁନର ଅଣ୍ଣୁ । ଜଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ ଓ ଅଭୁ ଭାଷାରେ
ରଖିଥିବା ଖର ଅନୁମାନ ହେଉଛି ।

୬୨—ତା'ର ଶାଖା ଓ ଅଙ୍କ ଶୁକମୂର୍ତ୍ତି ଖେଳ ଦାବର ସେ ଭାଗ ପ୍ରକାର
ନାଲ ହୋଇଥିଲ ହୋଉଛି । ଲଦଳୀ ଉଚ୍ଚ ଭୁଳ ନମାରଣ୍ଡ ଦାସ ସୁଭଦ୍ରା
ତେ ପିଲବା ନୃପାର ଭାବକୁ ଉଡ଼ାଇ ପ୍ରକାରୁ ତାହା ଲଣ ହୋଇଛି ।
ଉପର୍ଷିକୁ ମଧ ସେ ପାଉଛି । ଏହର ଅଳ୍ପସ୍ ସର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରି ଅର୍ଥକୁ
ସାଧ ବା ଅମ୍ବୁଜ ଭଣ ଉତରରେ ଗଉର୍ଣ୍ଣି ଲୁଣିବ ।

୬୩—ସେ ପଦ୍ମ, ଜଙ୍ଘ, ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅରବିନ୍ଦ ତୁଲ୍ୟ ବଦନା, ଗ୍ରୀବବଦନା,
ମଙ୍ଗଳାଦ୍ୟ ଏବଂ ହୋଦଣା, ଉର୍ଦ୍ଧଣୀ ଘନ, ଲୁଦପ୍ତ ବାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟ,
ଅନ୍ଧକେଶୀ ପାଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖା, ଚନ୍ଦ୍ର, କର୍ପୂର ଓ ବନ ତୁଲ୍ୟ
ସ୍ମିତ୍ ବଦନମୁଖା, ଉରୁହାସୀ, ସୁଲୋଚନୀ, କେଶାଣିକା, ସରତେଶୀ,
ଗଜଗାମିନୀ ସୁଭଦ୍ରା ଜଘର୍ଣ୍ଣ ବାଧାରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଧୀରଭାବରେ ସାର୍ଥ
ଭଉଣେଙ୍କ ଦେବାଶ୍ରୀ ନବକୁ ଅସୁମ ଧଇରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦଶ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ
ଅଣୁନ ପୁର ଭଗଇବ ଭାବ ଯେଉଁମାନେ ତାହା ଘିଥିଲ । ଭର୍ତ୍ତ ସଦ-

ପ୍ରବେଶଗଣ ଯେ, ସେ ଧ୍ରୁବ ସୁଖାଙ୍କୁ ଭାବରେ ।
ଗାଣ୍ଡୀବ ନବୃତେ ଅକାଳ ମକାଳ ଛାଡ଼ି କେଶଟେ ଦରଦଶରେ ।୫୩

ଉଭେ ମୋହନୀରୁ ଶିବ ଗୋତ୍ରାଧନ୍ଙ୍କ ଉଦ୍ଧରୁ ନାସ୍ତିକ ଦୋଷାଲ,
ସହଦାଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡଲକ୍ଷଣ ବାତାରେ ମାରୁତସ୍ତୁ ଦେବ ଭୂଷାଣ ।
ସୁବେଣୀ ଅଙ୍ଗ, ସେହି ଲୋଚନାକୁ ଭୁଲାଇ ।
ସୁଖ ସମର ନ ଗୋଚର କରୁଣ ଉଦୟ ଭକ୍ତସ ବଢ଼ାଇ ।୫୪।

ପଞ୍ଚମୀ ଅବେ ଦେବ ଭଦ୍ରା ପ୍ରବେଶ ସମ୍ପ ଆନନ୍ଦ ଭରିଯିବ,
ଶୁଭର ଅର୍ଜୁନ ଏମନ୍ତ ଗୁଣେସ ଭଙ୍ଗ କରି ଚ ନ ଚଳିବ ।
ସତେ ଚକ୍ରବା, ସନ୍ତ ରସ ପ୍ରକାଶିବ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସଙ୍ଗ ଶିଖା ସନ ଦୁଶସ୍ତ ବୋଲରେ କରାର୍ଶ ନାଶିବ ।୫୫।
ଶୁଣିଲ ନ ଶୁଣିବ ଦୋଷ ଭଣ୍ଡାର ଧନ ଜନରେ ଯେ ଭଦରେ,
ଶ୍ୱାସ ଗୋଟାଇ ଦେଖନ୍ତି ଦାଟେ କରି ସୁ ଭୁଜ ଧରଣଗ ପଚ୍ଛେ ।

ଧୂଷ ମେଳ ଗୁପ୍ତଭାବରେ ଅର୍ଜୁନ ଭଦ୍ରଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଷଣ ଏବଂ ତାହାର ଲୁହାଣୀରେ ସ୍ପର୍ଶ କାରୁ ଅର୍ଜୁନର ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହେଲା ।

୫୪—ମୋହନ ଲୁଣକୁ ଦେଖି ସାମରେ ଦେଖାଦେଖା ଶିବ ଗୋତ୍ରାଣଙ୍କ ଉଭ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଦେଖି ଅର୍ଜୁନ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ହେଲ । ଆନନ୍ଦରେ ଦେହର ଲୁଣ୍ଠା ଦାଣ ଉଦଦାନ୍ତୁ ଧାର କରଣିର ଦଣ୍ଡକୁ ଲଜ୍ଜା ଲଗେଇ । ସେ ସୁଭଦ୍ରାର ମସ୍ତକର ବେଣୀ ସର୍ପପ୍ରାୟ ଅଟେ । ସେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷର ଲୋଚନାକୁ ନଷ୍ଟ କରିବ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସୁଖ କରୁଣ ନ ଗୋଚରରୁ ଦୋଷରେ ସେଲୁ ଅର୍ଜୀଣ କରିଥିଲ, ସେହିପରି ଏ ସୁଭଦ୍ରାର ଦର୍ପଣ କରିବାକୁ ସେ ଦନ୍ତ୍ରସ ସେଲୁ ଅର୍ଜୀଣ ଦସ ।

୫୫—ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜୁନ ଆଗରୁ ଉଠି ଯାଇ ତାଙ୍କାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆସରେ ପ୍ରବେଶ ହେବା ଦେଖି ସତ୍ୟଭାମା ଆନନ୍ଦିତା ହେଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଅର୍ଜୁନ ଦଣ୍ଡରେ ଭାଗ୍ୟ କରି ନ ଶକିଲ ଭାବୁ ହେଲ । ସତେ ଚକ୍ରବ ଶ୍ରୀଦେବ ଖଣ୍ଡ ବଜାଇବା ଲାଗିଥିଲ । ଏ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚାନ୍ଦ ସୁଭଦ୍ରାର ଅଧର ଗ୍ରାସ ତୁଲ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କର୍ଣ୍ଣ ତାହାକୁ ଏ ଉପମା ଦଉଛି ।

ଶଙ୍କା ନ କରୁ–, ଶର ସୁମନ ମଦନ ଜନ୍ତୁ ।
ସଂଶୟ ଭଞ୍ଜ ଦୀନ କୃଷ୍ଣଙ୍କ, ଚଳ ସାରଥନ ଏବ ଏକାନ୍ତୁ ।

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ

ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଖେଦ ଏବଂ ସୁଭଦ୍ରା ସହିତ ଭେଟ

ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି

ଶୁଣ ଭବିଷ୍ୟେ ତତ୍ତ୍ୱ ମନ ହେଲା । ତହଁ ଅନ୍ତଗୀତ ବାଳାରେ ଭଣ ଦୋଳା ।
୧ । ସୁଭଦ୍ରା ଗେହଁ ଧରଣ ଝିଙ୍କି ଝିଙ୍କାର । ସେହି ଅବେ ବର୍ଣ୍ଣ ନେଉଛ ଜାଣର
। ୨ । ସୁଭଦ୍ରାର ସମୀର ସେବେ ବହୁ । ଶାମଶୁଭ ଭଳେ ଭସ୍ମ ମଣଇ । ୩ ।
ସଞ୍ଚଦନ କଲଶକୁ ଅନାଇ । ଶୁଚ ଭୁଜ ତର୍ଜ୍ଜିରେ ଭଲ୍ଲକ । ୪ । ସୁଖସ୍ୱପ୍ନେ

୩—ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଏଭଳି ଦଶା ଶୁଣି ସ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଳ ହୋଇ ସୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଚାଲ ହେଲ ସ୍ତମ୍ଭିତ୍ତା । ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଦେଖାଇଲେ । ଦର୍ଶିତ ହେଉ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ପର୍ଶ ଲଜ୍ଜାସ ଭଳେ ଭଲସ ମନରେ ବାରରେ କହି ଭାଳୁଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାଦପଦ୍ମକୁ ଧ୍ୟାନଶ ଭକ୍ତଭେଦ୍ ଭକ୍ତ ଏବଂ ଭୂତନ ଦଣ୍ଡଦେଲା ।

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧—ଭବିଷ୍ୟତଗଣମାନେ ଏ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଦଶାକୁ ମନରେଖ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ କହ । ସୁଭଦ୍ରାର ରାଜ ମନୋହରର ହାସ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାପାରେ କଣ୍ଠିତ ହେଲ ।

୨—ସେହିଁ ଦଶରେ ହିଁ ନାୟକମାନଙ୍କର ଦେହ ଶୁଣେ, ସେହି ଶବକୁ ଭାବରେଖ ଦେବକ ତଥା ସୁଷ୍ଟୁଅଏ ।

୩—ସୁଭଦ୍ର ଧବଳ ଦେହେ ବନ୍ଧୁଥାଏ, କେତେ ତଳାକୁ ସୁଭଦ୍ରା ଆସିଲ ବେଲ ମନେ କରେ ।

୪—ସ୍ୱପ୍ନ ବଳସକୁ ଦେଖି ଭ୍ରମବଶରେ ଦାସର ଶୁକ ହୋଇ ଗଲେ ।

ଜାଲ ଭୁଜ ମାଧୁରୀ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସ୍ତମ୍ଭପରି । * । ଉରସ୍ଥଳ ସୁନ୍ଦର ଦେଖି ଛନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗୀ କଳସ ଶୋଭନ୍ତି ସଟେ ଭଳି । ୭ । ସେ ନେତ୍ର କଟାକ୍ଷ ବାଣ ପ୍ରହାର । ସୁଖ ଏ ଲୁଟେ ଆକ୍ରମଣ କରୁ । ୭ ।

—ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନ ମହାପ୍ରଭୁ ଜୟ—

ଶରଣାଗତ ଜାଳ ଭାଙ୍ଗି ଜାଣନ୍ତି । ସେତ ମୋ ସୁନ୍ଦର ମୁଁ ଦେଖ ଭାସ । ୮ । ସମ୍ପଦରେ ଅଗାଧ ସରସ । ସରସ୍ୱତୀ ପାଣ୍ଡ ପାଣ୍ଡୁ ଜଳ । ୯ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଖଇରେ ରଙ୍ଗ ସାନ୍ତ୍ୱନି । ସବୁକ ଜାଳ ଜାଳ ଜଳ ଜଳ । ୧୦ । ସଞ୍ଚାର ହିଁ ଭର୍ତ୍ତ ଜାଳ ଜନମ । ସନ୍ଦେଶ ଭଣ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତିର । ୧୧ । ପ୍ରୀତି ପ୍ରେମ ଉପରେ ପ୍ରେମ ଭଜେନ । ସମ୍ପଦ ଜଗତେ ମନୋହର । ୧୨ । ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଏ ପ୍ରେମ

---

*—ଶତ୍ରୁକୁ ଦେଖି ଜାଣନ୍ତି ଭାବ ଦେଖାଇ ସତେ ଏବଂ ସନ୍ତ୍ରାସରେ ଥିବା ଶରଣାକୁ ସୁଭଦ୍ରାର ମୁଖ ବୋଲି ଦେଖୁଅଛନ୍ତି ।

୬, ୭—ଚର୍ଚ୍ଚିତ ରକ୍ତ ଦେଖି ସୁଭଦ୍ରାର ଲେଖ ଚୋରା ଝାଳ ଏବଂ ଜାଗାରେ ସୁଭଦ୍ରା ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାଳ ଓ.ର ଏହାଙ୍କ ନାମ କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ।

୮—ଏଠାରୁ ପ୍ରେମ ଜଳଧି ମହାପ୍ରଭୁ ଜଣକରେ କହି ଦେଇଛନ୍ତି—ହେ ପ୍ରଭୁ ସୁନ୍ଦରୀ, ହେ ଜାଣନ୍ତିଶ୍ରୀ ! ଆଜି ମୁଁ ମୋର ସ୍ୱରୂପ ଅଟେ । ମୋର ଦୁଃଖ ସମସ୍ତ ଶେଷ ହେଉନାହିଁ କାହିଁକି ? ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର ଦୁଃଖକୁ ତୁ ଦୂର କରୁନାହୁଁ କାହିଁକି ?

୯—ତୁ ଏ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଗବତୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବତ୍ଶ୍ରୀ । ବର୍ଣ୍ଣିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୋହର ତୁଳ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପ ପ୍ରଧାନ ବା ଉତ୍ତମ ଅଟେ ।

୧୦—ହେ ଭକ୍ତ ଦେବୀ ! ତୁ ଜନକ ନେଇ ମୋତେ ଭାଗରେ ଭଗ । ଆହା ସତକୁ ଦୂରକର୍ ପ୍ରେମକଥା କହ ।

୧୧—ତରଙ୍ଗ ମନରେ ଏବଂ ଆତ୍ମା ଭଲ ମୋତେ ତାଙ୍କ ଖାଲ୍ଲା ଭଲ ପ୍ରକାର ଭଣ କାଳ ଦେଇଛି । ହେ ପୃଥିବୀର ସୁନ୍ଦରୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ତୁ ଏକେବେଳେ ଦେଖନ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଭରସା ଅଟୁ ।

୧୨—ପୁରୁଷର ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଜୁନର ଏହାର ହୃଦୟକୁ ଜଳ ପ୍ରେମ ଜଗତ ଓ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଭାବ ଉଠନ୍ତା ଜଣାଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଅଛି ।

ସ୍ଥିରେ । ସେ ସନ୍ନାସୀଙ୍କ ଧୃତମାନ ବୋଧେ । ୧୩ । ସିଦ୍ଧ ଭାଳ ସୁଖ ଦୁଃଖୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେ ତେବେ ଜାହା ସ୍ନାଜଦନ୍ତ ବୋଲନ୍ତି । ୧୪ । ଶୀତ ଉଷ୍ଣ ଧର୍ମରେ ନେଉଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତ ନେଇ ପୁରୁଷ ଭଲ୍ ଭାବାର । ୧୫ । ତାହା ନ ବଦଲୁ ତର୍ଣ୍ଣ । ମୁକତ । ଉତ୍ପ ଏହାର ସାତନ୍ତ୍ର ମୁ ଜଣ । ୧୬ । ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ନେଉର ମୁଗ ଲେଖେ । ସନ୍ତାନୀର ନ ଭଲ୍ ଭାବୁ ସୁଖେ । ୧୭ । ସୁରେ ସୁତରେ ତୋ ଅଜୀବାର ହୋଇ । ସତାସିତଙ୍କ ଦୟାଥାନୁ ଜାଳ । ୧୮ । ସୁବୁଦ୍ଧି ନ ଜାଣିଲୁ ମନରୁ । ଯାଉ ନ ଲଗେ ଜନ୍ମ ଜନଜୁ । ୧୯ । ସୁଭା ଜଣାଇ ଉଠିଲୁ ତୁ ତୋର । ଦେଖୁ ନେଇ ଦିନ ଅଜ୍ଞ ଉତାଏ । ୨୦ । ଦେହ ସଙ୍ଗ ନ ଜରଲୁ ତର୍ଣ୍ଣ ଯାଉ । ସହିଲୁ ତ ଦର୍ଶନ ମାରଣ । ୨୧ । ପୁଣିଜଣ ତୁମ ହେ ଆତା ଜାଣେ । ପୁଜନ ଦେଖି ମୁଖକୁ ମୁକୁରେ । ୨୨ । ସହଜ ସଂଶୟ ଜେଥକନ୍ତୁ । ଦେହକରୁ ମୁଁ ତ ଜଣ ଉତ୍ତରୁ । ୨୩ । ସୁଖ ନ ପ୍ରିୟତ ଅନ୍ତ ତୋର ।

୧୩—ଯେଉଁ ଓ ମହାତ୍ମାଙ୍କୁ ବହାର ସୁଖି ଯାହା ଜନ୍ମନ, ତାହା ଜଣ ହେବ ପ୍ରଜନରେ ଦେଖିଲେ ।

୧୪,୧୫—ହେତାନାଜ ଅର୍ଜୁନ କହିଲେ—ହେ ରମଣୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ତା ତା ତାଣର କରୁ ! ତୁ ମୋର ସ୍ତୁତିମା ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଜନସ୍ଥୂଳୀ ଶରୀରୁ ସବୁ ପ୍ରେମର ପୁତସ୍ଥିତ ସକଳ ଭକତରେ ପ୍ରଚାର କରୁ ।

୧୬— ହେ ସଖ ! ତୁ ଏ ଶରୀରୁ ଯୋଗୀ, ସୁଖି ମୁକ୍ତମାନଙ୍କ ନ ଜନ୍ମ ଯେଉଁଠେ ଦାର୍ଶନ ହେଲୁ ! ମୁଁ ଜାଣେ ଏହି ସବୁ ସାତକୁ ସଞ୍ଚ ଶାସନ ?

୧୭—ଦେହ ନେଇ ପ୍ରକାରେ ସମାଜ ଦେବାକୁ ମୁଚ ଉଚ୍ଚାରଣରୁ, ଲେଖୁ ତୋର ସେ ଜନ୍ମ । ତାଙ୍କୁ ଶରୀର ମନରେ ଦାର୍ଶନ କରାଲୁ ତାଙ୍କି ।

୧୮—ତତର୍ଣ୍ଣଠାରେ ଏହି ମନ ଜନମନ, ସେମାନେ ତାହାର ଶତ, ଶିବଙ୍କୁ ତ ଜଣ ଆପଣଙ୍କ; ତାହା ଦାର୍ଶନ ନ କଲୁ ।

୧୯—ଏହି ଅର୍ଜୁନ ପୁତ୍ରସ୍ତ ! ସୁଖାଙ୍କୁ ସାଧନେ ଦେହାର ତ ସତ ଦେହ, ଏହା ତୋର ମନରେ ଭଜନ୍ତୁ ଦାର୍ଶି ।

୨୦,୨୧—ହେ ଗୌରବମୟ କର୍ଷିଷ୍ଣୁ ! ତୁ ଏହି ଶରୀର କେବଳ ତା ସାକ୍ଷାତ ସୁଖ ସାଧାର ଜନ୍ମଥିଲୁ । ସେ ହେତୁ ତୋର ମନକୁ ପ୍ରେମ୍ବରେ ଛାଡ଼ି ଦେଲୁ । ଆତ୍ମମୟ ଦାର୍ଶିକ ତା ସଙ୍ଗରେ ମୋ ସିଂହଙ୍କୁ ଛାଡି ନ ଜନନ ଏ ଗଣଦାତାସ୍ୱକ ମୁଖାଙ୍କୁ ସହନ କରୁ ।

ସ୍ୱରସ୍ୱର ସ୍ୱରକୁ ପିକ ତାଣ । ୨୪ । ଶୁଣି ମନ ମୋହସାରି ଭାବେ । ସଜନ ହେ କର୍ଣ୍ଣକୁ ଆଦାରେ । ୨୫ । ସେ ଭଜକୁ ପାଇ ସ୍ୱର୍ଗ କରିବ । ସତ୍ତ୍ୱାନ ଭରେ ସ୍ଥଳ ନଳାଶିବ । ୨୬ । ସୁର୍ଣ୍ଣମାଳି ଅଙ୍କ ଦର୍ଶି ଶୋଭିବ । ସେଥାରେ ତା ଭଲାନ୍ତର ଆସିବ । ୨୭ । ସୁର ସୁଲ ସଙ୍ଗରେ ଦେବ ଦେବ । ସୁନ୍ଦରୀରୁ ମୋ ଦେବ ଦେଶ ଯୋଗ । ୨୮ । ସମାଜେ ମୋ ସଙ୍ଗତର କାର୍ତ୍ତିକ । ସମ୍ପୃକ୍ତେ ଅନୁରାଗୀ ହୋଇଛୁ । ୨୯ । ସବୁ ଉତ୍ସବ ମଧୁ ଭଳ ହେଉ । ଆନନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ନାନ ଏକୁଟେ ଭୁଇ । ୩୦ । ସୁକୁମାର ତଳ ଦେଖେ ଦଳ । ସୁଧାଭର ର ରଚାଧରା ଥାଳି । ୩୧ । ସମ୍ଭାବତ ଲଳନ୍ତକୁ ଅନାଇ । ସେ ଓ କୁମ୍ଭାରମ ଦେଖ

୨୨,୨୩—ହେ ଜଧାରୀ ! ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରୁ ତୁଣ । ସେ ଖଞ୍ଜନ ମନା ସୁମୁଖି ତା ମୁଖକୁ ଆଉଥିବେ ଦେଖି । ସେଥର ତଳ ଭ୍ରମରେ ଦୋଷ ହୋଇ ତାଙ୍କ ତଣ୍ଟି ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବ । ଶୁକର ମେଘକୁ ନ ଦେଖ ହେବ କି ?

୨୪,୨୫—ମାଳ ଏ ବସ୍ତ୍ର ଭଲ ହେଉଥିବ । ଅପସ୍ୱରକୁ ଲଜ୍ଜିତ ଏ ସ୍ୱରରେ ଭୁଲିଥିବ । ଏ କଥା ଶୁଣି ମନରେ ଭାବେ ମୋ ସେହି ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ମୋର ନମସ୍କାର । ସେହିସବୁ ପକ୍ଷୀମାନେ ଆଉ ଅର୍ଥାତ୍ ଆସିନ୍ତୁ ଲୁଚି ବସନ୍ତୁ ।

୨୬, ୨୭—ତାଙ୍କ ବସ୍ତ୍ରରୁ ବସ୍ତ୍ରର ଜଳକୁ ମୁଁ ପାଇ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଭରିବ । ତା ଉପରେ କଲ୍ପବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ବସି ତାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଚାହିଁ ରହି ତପସ୍ୟା କରିବ । ପୁଣି ସ୍ୱର୍ଗର ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଶାପ ହେବ । ତହିଁସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ସେବକ ହେବାକୁ ପୁଣି ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜାତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୨୮—ପୁନଶ୍ଚ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସୁନ୍ଦରତାର ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇବ । ମୁଁ ମୋର ପୁଣ୍ୟବଳକୁ ଦେଖାଇ ସୁନ୍ଦରୀ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ଦେବତାଙ୍କ ହେତୁ ଦେବତ୍ୱ ହେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଛି ।

୨୯—ମୁଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦାର୍ଥକୁ ଦେଖୁଅଛି ବା ଅନୁରାଗୀ ହୋଇଛି ବୋଲି ସଂସାରରେ ମୋ ଭଳି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ହୋଇ କେହି ନ ଥିବ ।

୩୦—ପୁଣି ମନର ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହେଲା ଶାନ୍ତ ହୃଦୟର ତାଙ୍କ ରୂପକୁ ଏ ପ୍ରକାରେ ଭାବୁଛି ।

୩୧—ସେ ସୁକୁମାରର ମୁଖ ଦେଖି ଭାବୁଛି ଅଛି । ତାହା ଏ ମୁଖ ଖାଇବା ଦେଖିଲେ ବଦାନ୍ୟତାର ଆତ୍ମରୂପ ଅଛି ଅର୍ଥାତ୍ ସମାନ ହୁଏ ।

୩୨—ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଲଳନ୍ତକୁ ଦେଖି ସନ୍ଦେହ ହୁଏ ସେ ଅର୍ଥ ବଚାଣକା ଆଜି ଉପରେ ତୁଳ ରଖା ଯାଇଛି କି ?

ଶୋଭଇ ।୩୨। ସୁରପୁର କାମିନୀ ରୂପ । ସମ ଦେଖନ୍ତେ ହେବେ ଏକମୂର୍ତ୍ତି ।୩୩। ସୃଷ୍ଟି ନ ଥିଲେ ଜେମନ୍ତ ପ୍ରଳୟ । ସୁଧା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତାର ସୃଷ୍ଟି ଏମନ୍ତ ।୩୪। ସମ୍ପାଦକ ହୋଇଥିବେ ବିଧାତ । ସ୍ମରେ ଦୁଃଖନ୍ତ ସେହି ଗାତ ତୁଲ୍ୟ ।୩୫। ଶ୍ରୀ ଭଞ୍ଜ ହୋଇଥିବେ ମନ୍ମଥ । ସୁବର୍ଣ୍ଣକୁ ତୁଳନା କଣ ଜଳ ।୩୬। ଦଳକୁଣ୍ଡ ଦିଗସ୍ତ ଶଶୀ ଥିବେ । ଖଳଖଣ ତୁଳନା ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।୩୭। ସୁକାଶିତ ସ୍ୱମତ ଥାଉ । ଲଭେ । ସେହି ତୁଳନା ଯୁକ୍ତକୁ ହେବେ ।୩୮।

—ଅଙ୍କୁର ଲକ୍ଷଣ—

ସାଧୁ ସାଧୁ ସୁଣି ସ୍ୱଜ କହାଇ । ସିନ୍ଧୁ ଶଙ୍କୁ ସିଂହ ଗରେ ଚଢ଼ାଇ ।୩୯। ସିନ୍ଧୁ ସୁତ ଅଙ୍ଗେ ଶତ୍ରୁ ଭୋଗୀ । ସିନ୍ଧୁ ଜନ୍ତୁ ଲଭିଲ ସୁଧାସ୍ୱାଦି ।୪୦। ସାଧୁ

୩୩—ପୁର୍ଣ୍ଣପୁରର ସକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ରୂପଗଣ ଏକତ୍ର ହେଲେ ବରଂ ଦେଖଣଙ୍କ ତୁଳକୁ ଏକତ୍ର କରେ ସଖ ତାଙ୍କୁ ସମାନ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

୩୪, ୩୫—ତା ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଭଗ ସୃଷ୍ଟି କ ଥିଲେ ସଖ ଶୋଭା ଦେଖନ୍ତି ଲଗ- ସୁନ୍ଦର ତାଙ୍କ ଏସର ସମୂଳ ରସ ତାହା ଅମୃତ ସୁଧା ଅଟେ । ସବୁ ଅଭିର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସ୍ନାନ ଜଣାଯାଏ ।

୩୬—ସଜନ ସବ ଶ୍ରିଭ ହୋଇ ଆକାଶର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ତେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ହେବା ସଙ୍ଗେ ଅବା ସମାନ ତୁଳନା ।

୩୭—ଦିଗସ୍ତ ଶଙ୍ଖରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦିଳ ସ୍ୱଚ୍ଛେ ଗତ ଆକାଶର ପ୍ରକାଶ ତାହାକୁ, ତେବେ ଏହାଙ୍କ ମୁଖର ସଙ୍ଗେ ଅବା ସମାନ ହୋଇପାରେ ।

୩୮—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣର ହେବେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଦେଖନ୍ତା, ତେବେ ଏ ସୁନ୍ଦରର ଦେହ ସଙ୍ଗରେ ଅବା ସମାନ ତୁଳନା ।

୩୯—ଅଙ୍କୁର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖ ଭଲ କେଶିନ୍ତ—ସେ ସୁନ୍ଦରର ସାରଣାକୁ ଧନ୍ୟ ହୋଇ କହନ୍ତି । ସେ ସିନ୍ଧୁକୁ ସିଂହରେ ଚଢ଼ାଇଲ ଅର୍ଥାତ୍ କଟିକୁଳ ସିଂହ ଲକ୍ଷଣରେ ଦୃଢ଼ରୂପ ଦୃଷ୍ଟି ଶୁଣିବୁ କରିଛୁ ।

୪୦—ଚନ୍ଦ୍ର ଦେହରେ ଶତ୍ରୁ ଭଲି ଛ, ସିନ୍ଧୁଜନ୍ତୁ ଅମୃତ ଭଲିଛ । ଏହାର ଅର୍ଥ —ମୁଖ ଦୁଇଟ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଶତ୍ରୁ ଦୁଇଟ ଶତ୍ରୁ କଲିଛି । ଅତଏ ଦୁଇ ସିନ୍ଧୁଜନ୍ତୁ ମଧୁରତା ଦୁଇ ଅମୃତ ସବୁ ଭଲିଅଛି ।

ସାଧୁ ଯୋହନ୍ତୁ ମୋ ବନ୍ଧୁବ । ସହେଳୁରେ ପିଇ ଆଣୁ ଦୋଷାଇ ।୫୧।
ଶଳକର ଭଳ କରେ ଅଭ୍ୟାସ । ଯାହାଠାରୁ ଅଛି ସବ ସୁଖାସ ।୫୨। ସ୍ତ୍ରୀର
ମଣ୍ଡଳୀ ଠାରେ ଦେବକି କର । ତୁମ୍ଭ ଗ୍ରନ୍ଥମାଁ ଭଲ ଭଳ ଭାସ ।୫୩। ସାଗ୍ର ଜନ୍ମ
ଦୟେନ ନ ଭୁଲିବ । ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗ ସବ ହୋଇବ ।୫୪। ସମର୍ପିତ ଭଣ
ଭାମ ଭାସୁର । ସିଂହାସନକୁ ଲଭାଇ ଶାର୍ଦୂଳ ।୫୫। ସହେଶାଧରେ ଶରଣ
ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି । ଶତ ବାଧାର ଯୋଗେ ଭଳୁ ସୃଷ୍ଟି ।୫୬। ଶାସ୍ତ୍ରଠାର ଦଦନ
ଆସନରେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱାମୀ ଉଭଯେ ଜଣାଇବେ ।୫୭ ସଂଜ୍ଞକୁ ଏ ଭୁଲେଷ ଦେ
ଭଣ୍ଟ । ସୁଭ ଯୋଗ ସନ୍ତୋଷ ଦୃଷ୍ଟି ଭୁଞ୍ଜ ।୫୮।

—ଛନ୍ଦ—

ସ୍ମୃତ ମୋର ଭଣରେ ହୋଇଲାଣ୍ଟି । ଭଣ୍ଡ ନ ଭାଙ୍ଗ ସିନା ସୋଦର
ମାନ୍ତ୍ରୁ ।୫୯। ଯୋଗ ଭର୍ତ୍ତର ତନ୍ତ୍ର ହୋଇଗଲୁ । ଏଣୁ ପ୍ରକାରେ ଏଥି ଅର୍ଥ

୫୧—ଭାଲୁ ଧନ୍ୟ ଭଣ୍ଡବା—ଏଣୁକ ମୋର ଭାର ଆବେଁ ଦେଖୁଥାଇଁ । 'ଭଣ୍ଡ
ସବୁ ଉପଚକୁ ଯୋଗ୍ୟାଳ ଭୁଷିଲ୍ଣ୍ଟ' ଅର୍ଥାତ୍ ଜନ୍ମରୁପର ଅନୁ ସୁଖରୁପ
ଉପଚକୁ ଯେଣ୍ଟାଇଲୁ ।
୫୨—"ଆଜାଣରୁ ଭଲଣ ଭଲ" ଅର୍ଥାତ୍ ଭଣ୍ଡ ବନ୍ଧୁକୁ ତୃଷ୍ଣି ଭଣରେ ରହେ ।
ଭା'ର ଘର ଶାଇଲେ ସ୍ୱଭାବ ଗମିଷ ସ୍ୱାଦୁ ଯେଣ ଭଲଥାନ୍ତି ।
୫୩—ରସ ବସୁଧା ଯୋଗ୍ୟଠାରେ ନଦେଖାଇ ଶଣ ଦେବ ସୁଖ ବା ଭାସ
ଧାଲିଣ୍ଟି ଭଣ୍ଟି ।
୫୪—ଆସିତ ଥାବେଁ ଶତ ଅସିଲ ନର୍ତ୍ତି । ସୁଧନ ଭର୍ତ୍ତ ପାପ୍ ରହିଲ ।
୫୫, ୫୬—ଭଦର୍ଶ ଭା'ର ଶଲକୁ ମନ୍ତ୍ରଣ ଭଲ ଧନୁରେ ଭଷାଇ ମୋର
ଦେବକୁ ମଦାଦେଶ ଧରେଇ ଭଣ୍ଡିଲୁ । ସେଥିରେ ମୋର ଦେଖ ପୁଣି ସେଷ୍ଟାନ୍ତୁ
ଶର ଭାଡ଼ାର ଦେଖନାହିଁ ।
୫୭—ଅର୍ଜୁନ ଆଉ ଆସନରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଶିଭ ଶିବ ହୋଇ ସଦବା ଭଲାଇଶ
ଭଲ
୫୮—ଭଦର୍ଶକୁ ଭଣ୍ଡଳ—ମୋର ସୁଖଦ ସ୍ୱଭଣ ଭଣ୍ଡ ମୋ ଶରେ ଭୁ ସନ୍ତୋଷ
ଦୃଷ୍ଟ ।
୫୯—ଭଣ ଭଳ ଘରରେ ଦେଖିଲଣ୍ଟ ଅର୍ଜୁନ ଭଦର୍ଶକୁ ଭଣ୍ଡଳ ଭଣ୍ଡାରେ
ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଖ ଭର୍ତ୍ତା ଭଣ୍ଡରେ ଚମାର ସ୍ତ୍ରୀ ଭଣ୍ଡବାଲୁ ଭୁ ସେ ଭଥା ସତ୍ୟ
ନ ଭାଇ ମୋତେ ମାନ୍ତୁଛୁ ବା ଭାଁଶା ଦେଉଛୁ ।

ଅଛୁ । ୫୦ । ସମସ୍ତ ମଣି ଦେବା ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ । ଗ୍ରାମ ନିବାସୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ । ୫୧ । ପରମେଶ୍ୱରୀ ମୋ ଶୁଭକର୍ମୀ ଅଛୁ । ସମୀରଣ ଅନଳ ଜଳ ଅଛୁ । ୫୨ । ସଞ୍ଜୀବନୀ ଔଷଧ ଅଙ୍କୁ ଦ୍ୟାନେ । ସନ୍ଦେଶିଲ ଦେବ ଧାରା ସହଜେ । ୫୩ । ସ୍ୱଭାବ କୁ ଜନ୍ମକୁ ଦେଖିଦେଇ । ସ୍ୱଭାବ କୁ ମୁକ୍ତ କରୁଁ ହେଉ । ୫୪ । ସୁହାସିନୀ ସେ ମୋର ମାନସରେ । ସୁକାନ୍ତ ମୁଁ ଯାଉ ଜନନୀରେ । ୫୫ । ସନ୍ତୋଷର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇଲାରେ । ସେ ଦେଖାଇ ଜ ଜନ୍ମର ସ୍ୱଭାବେ । ୫୬ । ସାଦା ତୁମ ମୁଁ ଶରଣ ନେଉଛରେ । ସମ୍ମୁଖ ଭାଗର ଜଳ ଧରେ । ୫୭ । ସୁଧା ମଣ୍ଡଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନାଇ । ସହଜ ହୋଇ ଏଣି କରଇ । ୫୮ ।

୫୦—"ଶ୍ୱୋନ" ଆଦି ଶବ୍ଦ ଭୈରବୀ ବା ତାରା ଅର୍ଥ ଓ ତନ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଆଏ । ଯେଉଁଠାରେ ଏଥିରେ ଅର୍ଥ ଅଛି କୋଣ ଜାଣିବାକୁ ହେବ ।

୫୧—ସେ ଭଗବାନ ବିଶ୍ୱରୂପ ଶ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହ ଜନନୀ ଶିବଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନ କର; ଜଳ ଅଗ୍ନି । ନରେନ୍ଦ୍ର ସେ ସୁଦର୍ଶନ ଶାନ୍ତ । ଜନନୀ ଶିବଙ୍କୁ ଦେବା ନେଇ ।

୫୨ ମୋର ଶୁଭକର୍ମୀ ହେବ ହୋଇ କଲେଣି ବା ସୁଖ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମୋର ଅଛି ନହେଲେଣି । ତା ପରେ ସଜନ, ଅଗ୍ନି ଓ ମେଘରୂପ ଅଛି ସମାନେ ଶାନ୍ତ କେଉଁଠିକି ।

୫୩—ଏଥିରେ ମୋ ଉପରେ କୃଷ୍ଣ ଦେବାଙ୍କ ମୋର ଜନ୍ମର ଜନ୍ମାନ ଓ ଆଶିଷ ଲୁପ୍ତ କଲ୍ପ କୂଳରେ ସେ ସମସ୍ତେ ଏକଥା ସମ୍ପାଦିତ କରୁଛି ।

୫୪—ହେ ଭଗବାନ୍, ମୋ ଭିତରେ ଏଣି ମେଘଙ୍କ ମୋହନ ଶୋଭନ ଦେବଙ୍କୁ ଅଳ ଦେଖି ଏଣ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତୁ । ଅନେକ କୁ ଏ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେବ ସ୍ୱରୂପ ହେବ ଜାଣନ୍ତୁ ।

୫୫,୫୬—ମୋର ମନରେ ମୁଁ ଜାଣେ ତା'ପାଇଁ ମୋର ପ୍ରିୟତମ ହେଲୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ତା'ପାଇଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ [illegible] । ସେ ଭଗବାନ ଦେବସ୍ୱରୂପା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ସମ୍ଭବ ପ୍ରକାର ଜଣାକୁ ନେଇଗଲ ଦୟାକର କି !

୫୭—ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ଶରଣ ପଶୁଛି, ମୁଁ ସେ ସ୍ୱରୂପର ସମୀରର ଶରୀରକୁ ଦର୍ଶନ କରୁଛି, ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ କଥା ଜାଣନ୍ତି ।

୫୮,୫୯,୬୦—ଜନ୍ମକୁ ଅନାଇ ଦେଖ୍ ସେତେବେଳେ ଦର୍ଶନ—ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗ ପାତାଳ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଜଣାଇ ମୋର ସମସ୍ତ ଜନ୍ମକୁ ଦେବା ଏ ସ୍ୱଭାବ ବାନ୍ଧି ଥିବ ।

ସୁଜ୍ଞାତ ମୁଁ ଏହି କଥେ ବୁଝିଲୁ । ପରେଶ ମୋ ଚିତ୍ତ ପ୍ରଣୟରୁ ୫୯ । ସଙ୍କେ
ସଙ୍ଗେ ଅଭିନବ ଚୋର ହେଉ । ଶ୍ରୁତେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ କେଶର ଭାବେନ ୬୦।
ସମ୍ଭିବାକୁ ଏକସ୍ତ ଗଡ଼ଗ । ସେ ଏଡ଼ ବେଳେଷ କେତେଣ କେମୋଦର ୬୧। ଅଣ୍ଡଳ
ଚେଷ୍ଟା ଲଭ କରନ୍ତେ । ଶିଂଶପାବନେଷ ଅଙ୍ଗୁଳି ପିଡ଼ାରେ ୬୨। ସୁବନ୍ତ୍ରକୁ
ଦେଖା ଅନୁସର । ଗରୁଡ଼ାଙ୍କ ଦୂଷଣୀ ଏକ ଣ ସର ୬୩। ଲଗାପାଉଛି କଟେ ମୋ
ଆଖିରେ । ସାଲେ ଲଭ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବେଦ ବିଂଧାରେ ୬୪। ଆରେ ଗ୍ରାଣକୁ ଧନସ୍ୱା
ଭୂଷଣ । ସାଗରଙ୍କ ପିତୃନାଥ ତୋର ସଗର ୬୫। ସରସ ଭୁଦେ ଦେଖି ଜନ୍ମପାଇ ।
ସାର ଭାସ ଶକାଶ ପ୍ରତ୍ୟେକର ୬୬। ସରସ୍ୱତ ଭାଇଁ ଉଦକସମ । ସର୍ବ ଦେଖ
ନେନ ପରକ ଧ୍ୟାପିଶ ୬୭। ସହ ଯେ ଲଭ ଭଜେ ଦୁଃଖ ସନ୍ଧ । ସନ୍ଧ୍ୟା
ନମିପାଙ୍କ କର୍ତ୍ତୁଁ ୬୮। ସନ୍ଧୁ ଅବଧାନକୁ ଭ ଆସିବ । ଦେବ ତୋଲକ ନେ ଜ୍ଞାନ
ସାଜାହିକ ୬୯। ଯେହ୍ ପ୍ରମସୁଦଳ ବସି କଲାଣ । ସୁପୁତ୍ରକୁ ଜଣ ମଧ୍ୟ ଭସ୍ମ

ଅଳ୍ପମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ଜଗରେ ଆଣିଲେ କଲ୍ଲୁଷ୍କ ହେବ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ବସ୍ତୁଡଳେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ହୋଇ ଭାଳବ ।

୬୧—ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ତ ସଙ୍ଗ ଦେବାକୁ ସେ କେତେକ ଆଶୁଳ୍ପା କାଳରେ କେଶି ଉଦ୍ଧ ଜଏ ।

୬୨—କହ ଏଠାରେ ଏହୁ ଭଲସ୍ତୁଭ ଜଣାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲକ୍ଷଣା ମିଶ୍ରିକ ଶିଂଶପା-ଲେଖକ ଓ ଅଙ୍ଗୁଳି ପିରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ।

୬୩—ବସ୍ତ୍ରଭୂଷଣ ଏବଂ ଶନ୍ଦୁଭରଣ କର ଏ ଦୁଃଖରୁ ରନ ସନ୍ଧ ଦାଇଁ ।

୬୪—ତୋହରେ ଆଖଲଷ ମୁଁ ସମସାଉଛୁ ଲ୍ପାଂସା କଷ ଜଦର୍ଶ ଘୋଷେବ କେସଳଷ ହେଲଣି ।

୬୫—କସ୍ତୁ ସ୍ମୃଷ ଦେବେ ସ୍ନାନକୁ ସଜାକର । ହେ ସାରଥୀଏ ! ଏ ଜଡ଼ ହୋଇ ବା କରନ୍ତିବ ଜଣକୁ ଶୀଘ୍ର ନାଶକର ।

୬୬—ଭୁଜଙ୍ଗ ମନରେ ମୋ ଦ୍ବିଜଦ୍ବୁଇ ଡଡ଼ ? ବେ ଏ ତାପିତ ଭୂଷଣକୁ ଶୀତଳ କର ।

୬୭,୬୮—ହେ ସଲକ୍ଷଣା ! ଲୋକୋକର ସ୍ଵର୍ଷି ଦେବା ! ଗଦର୍ଭ କର୍ତ୍ତ ଧ୍ୱଂସକାରଣୀ ! ମୋତେ କେଲ ପ୍ରାଣରୁ ରଖିବେ ଦୁଃଖ ଶତ୍ରୁ ନାଶକର । ହେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ! ସାକ୍ଷାତ କର୍ତ୍ତୁ ଏବଂ ଭାଷିବ ।

୬୯—ଏ ଭଲ୍ଲ ସମୟ ଆସିବ, ଭାଂଗରେ ମୋ ସ୍ଵର୍ଗରେ ସାହାଯ୍ୟ ତାହା ଏହକ ।

୬୭। ସୁବଳର ମିତ୍ର ସାରି ସୁମନ୍ତ । ସଙ୍କେତରୁ ଉତ୍ତରକ ଭଣ ।୬୮। ସାରଥିର ମନ ଏକ ସୁତର । ସମାନର ଚେର ଧୂଳି ନେବରୁ ।୬୯। ସୂତ ଅତରକ ଗୁଣର ଗୁଣ । କେବେ ଉଦ୍ଦେଶ ଅଦୃଷ୍ଟ ।୭୦। ପ୍ରିୟତମାର ସମ୍ପର୍କ ଭାର । ସୁଖ ମଧ୍ୟରୁ ସେ କାମ କ୍ଷାର ।୭୧। ସଙ୍ଗୀତା ଘରେ ତାହା ଲେଖିଲ । ସୁରେ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଫଡ଼ିନ ।୭୨। ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଲଭକା ନନାସିର । ସ୍ନାତକଧି ଜନ୍ମେ କନ୍ଷେ ସାଉସ ।୭୩। ସୁମନ୍ତ ରାଜଜ ସୁମନ୍ତରେ ଉତ୍ତମ ହୋଇ ଅନାର ଭଳରେ ।୭୪। ଶୁଣୁଥିଲେ ସର୍ବ ଭକ୍ତି ଅନ୍ତରେ । ସବୁ କହିଲେ ସୁଭଦ୍ରା ସମାରେ ।୭୫। ସବୁ ଯୋଜନ ସଜାଇ ନେଉଛି । ସବୁପାରୀ ଉତ୍ତରକୁ ଯେଉଁ ।୭୬। ସେ ସେ ରାଜେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଉତ୍ତରରେ । ପ୍ରଥମେ ଦେଖିଥାନ୍ତି

୭୦—ସେଥି ସମୟରେ ସୁଖ ରେଖ ଦେଖ । କେଣ୍ଟ ଅର୍ଜୁନ ଅଣ ବରଷରେ ଭଞ୍ଜନ ।

୭୧—ଦର୍ଶନରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସନ୍ନିଧ୍ୟ ନଦରେ ସୁଖ ରଥ ଆକାରେ ସଙ୍କେତ ଭଦ୍ରତର ଲେଖିଲ ।

୭୨,୭୩—ଭଗବାନଙ୍କ ସବ ଯାହାକୁ ପାଲେ ଥାଏ, ସେ ସଙ୍କେତ ଅନନ୍ତର । ତାହାଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମା, ଶିବ ବେଦରେ ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି, ଯେ ସକଳଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଗଦୀଶ୍ବର ତାହାଙ୍କ ଶାସନକୁ ଅଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି ସେବା କରନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ମୁଖ ସର୍ବଦା ନନ୍ଦନାଶରେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ, ତାହାଙ୍କର ଦନ୍ତପଂକ୍ତି ସୁନ୍ଦର, ସୁଖମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସେହି କାମ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଓଁ ତାଙ୍କ ସେଇ ନାମକୁ ଭୂମି ଉପରେ ଲେଖି ବସି ବୋଲୁଦେ ଅନ ଉଠିଲ ।

୭୪—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ବାଞ୍ଛା କଲ । ସୁନ ନେତ୍ରପଦ୍ମ ଦେଖି କନ୍ୟା କନ୍ୟା ଦେଖ କଲ ।

୭୫—ସୁନ ତାଙ୍କୁ ଉଦାହରଣ ଜଗବାନେଙ୍କ ଯେଉଁରେ ଆଜ୍ଞା ଦେଇଥାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ସୁନ ଭଗବାନେଙ୍କୁ ସୁନ ସୁନ ହୋଇଯାଉଛି ।

୭୬—ସୁଖୀମାନେ ବାସୁ ଭକ୍ତରେ ଥାଇ ଏ ସବୁ ଦେଖି ଶୁଣୁଥିଲେ । ସେଠାରୁ ସାଇ ସହାଯ୍ୟ ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଆଗରେ ଏ ସବୁ କଥା ଯେ ପି କହିଲେ ।

୭୭—ସଖୀମାନେ ଯେଉଁଠି କାହା ପ୍ରକାରେ ସବୁ ଯାହା ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଭଳାଇ ଦେଲେ ।

୮୦-୮୨—ସଙ୍କେତମାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଲେ—ସେଥି ହୋଇ କ'ଣ ଆହା ସେ କର୍ଣ୍ଣରେ ଶୁଣିବାକୁ, ଏ ପ୍ରକାରେ ସେ ସୁନ୍ଦର ଦର୍ଶନ ପ୍ରକାଶ ।

ଭଲ ଲାଗିବ ।୮୦। ଶୁଣିଲାଣି ଯେ ବର୍ଣ୍ଣେ ପ୍ରୀତି ଜାଏ । ସେ ଜ ଭୁଜକୁ ଟେକାଇଣ
କଣ ।୮୧। ସ୍ନେହ ମ ଭୁଞ୍ଜି ମୋ ସରଗ ଯେ ଏକ । ସ୍ୱର୍ଗ ଗାଇ୍ ପାଶକ
ମୋହର ।୮୨। ସୁର ଗଙ୍ଗ ସନ୍ତୁ ସୁଧା ଖାଇଲା । ସୁମନର ଗାଣ୍ଠି ଏକୋଧାଇବ
।୮୩। ସକ୍ତ ନ କରୁଛ ମୁଁ ଜଳ ଭାଜନ । ସରଗ ଦେଖିଲ ବା ନେଇ ଭଳନରେ
।୮୪। ସର୍ବ୍ଵ କରନରେ ଲାଞ୍ଛ ସଙ୍ଗସ । ସାଙ୍ଗ ସରେଖାଞ୍ଜ ସରଳ ନେ ସାବଗଣ ।୮୫।
ସମାପରେ ଏକର ଭଣି ଦେଇ । ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଦେଖ ଦେଖ ଗଣର ।୮୬। ସରଳଧ
କଲାଧୁଣ ସ୍ତବାବଣ । ସୁରମାନଙ୍କ ପାଲ୍ଲୋଝି ଦୃଂସ ଲାରେ ।୮୭। ସଙ୍ଗୀତର ଗଡ଼ାଷମ
ଦେଖିଲେ । ସେଠାକୁ ଅନ୍ତର ନୋଏସରେ ।୮୮। ସବୁରେ ଧରନ୍ତେ ସୁଂସ
ଭଲ । ସାଧୁ ଦେଖ ଷ୍ଟେନ କଲ ଏ ସ୍ତନ ।୮୯। ସଖୀ ସାହା ଦେଉଛନ୍ତି କହିବ ।
ସାକ୍ଷାତିକ ଏ କହଳ ଧର୍ମେ ଜାଣେଇ ।୯୦। ସୁଖ ଏ ବାଣୀ ଧର୍ମ ଦେ ଚଳିବ ।

ଭୂସୁଠାରୁ ସେ ସ୍ନେହ ସୁଖ ନାହିଁ । ମୋ ସଙ୍ଗରେ ସେ ରେଖା ପାଉଛି ।
ଭାଙ୍ଗି ଲୋକକୁ ସ୍ୱର୍ଗ ମ'ଣ ଭାନ୍ତ ହୁଏ !

୮୩—ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କ ମୁଖରୁ ଏ ଏଥା ଶୁଣି ଅର୍ଜୁନ ମଧୁର ଭାବରେ କହିଲେ—
ଦେବତାଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗର ବସି ସବୁ ର ଅମୃତ ଖାଉଛି ।

୮୪,୮୫—'ମୁଁ ବଳାଙ୍କାର କରୁଛ ନାହିଁ, ସତରେ ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବି ।'
ଏ କଥା ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କ ମୁଖରୁ ଶୁଣି ସବସୁ ବର୍ଷରେ ଶାନ୍ତ ମନରେ କୌଶଳ
ଦେଖ କର ଅର୍ଜୁନ ଗଲେ ।

୮୬—ବରଣ ବେଳ ହେଲା ସାଙ୍ଗ ଦେଖାଇ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଦେଖ
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଅର୍ଜୁନ ସାଙ୍ଗକୁ ଗଲେ ।

୮୭—ସାଙ୍ଗ ଅଳଙ୍କାରର ଝଙ୍କାର ସବୁ ଶୁଣି ଅର୍ଜୁନ ମନରେ ଅର୍ଜୁନ ସୁଖ
ଜଗକୁ ଅଧିଲେ ।

୮୮—ଏ ରଥକୁ ସଖୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଦେଖି ସେଠାରୁ ଦୂର
ହୋଇଗଲେ ।

୮୯,୯୦—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମନରେ ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ହାତକୁ ଧରି ଟାଣିବାକୁ ସୁଭଦ୍ରା
କହୁ ଲାଗିଲେ ନହେଇ—ହେ ସଖୀ । ମୋତେ ଛାଡ଼ ଦେଖ ସାଧୁ
ଦେଉଛନ୍ତି । ଏ ସାହସିକ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଜାଏ ! ଏ ମୋତେ ବଳାତ୍କାରରେ
ଧରି ନେଉଛି ।

ସତୀଂଶତନ ଶୁଶ୍ରୂଷିତ ପାଦ ।୯୧। ସୁମୁଖକ ମୁଁ ଅତ ଅଧରୀ । ସାଧାରଣରେ ମୁଁ କରୁଣା କାଙ୍କ୍ଷୀ ।୯୨। ସୁଶିକ୍ଷ୍ୟୁତ ସ୍ତରେ ଶିବା ପ୍ରାଣକୁ । ଦୀ଼ ଉତାଶୀ ଲଣ ଲଣ ଆନନ୍ଦ ।୯୩। ସବୋଧିତ ହୋଇଲ ଅବ କରି । ସେ ଉଦ୍ଧତ ପ୍ୟୁଙ୍ଗ ଏଡ଼ା ଇଛି ।୯୪। ସ୍ନାନାଧିକ ପୋଷୁଁ ଦାଣ ଦାଳରେ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ କଥିଛୁ ସୁଧା ଲେଖେ ।୯୫। ସୂତ୍ରଧରିତାରେ ହୋଇ ପଣବୀ । ସୁତାଗୀର ବାଳଣ ପଦ ଗଣି ।୯୬। ଶୁଣି ସ୍ୱପ୍ନ ଭବେ ତେ ଅଶ୍ରୁପାତ । ହେସୁଁ ସେବକୁ କର ଚେତେ ଦାଣ ।୯୭। ସୁଶିକ୍ଷିତ ଜାତ ହର ତବାରେ । ସୁଧା ଅମର କର ଶିଳ୍ପେତେ ।୯୮। ସ୍ୱଭାବରେ ଭ ଦଶ ଅବସ୍ଥାରୀ । ସଙ୍ଗୁରେ ସେ ଅତ ଅଧିକାରୀ ।୯୯। ସଦେବତଙ୍କୁ ଜୁଗାଜିଙ୍କ ସାର । ସତା ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୋଠାରେ ।୧୦୦। ଶୁଣି ଭଗୁର ଭ ହେଲ ଚଳୁସ । ସ୍ୱପନେ ଦ୍ରୁପଦାମ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ।୧୦୧। ଅତ ବିଚାରେ ସନ୍ତ ପାଳବର । ସମାପ୍ତ କଲ ଏହୁ ଛାନ୍ଦର ।୧୦୨।

୯୧-୯୩—ଏ କଥା ଶୁଣି ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାର ପାଦ ଧରି ସରଳତା କହିଲେ—ହେ ସୁମୁଖୀ ! ମୁଁ ତବ ଦାସୀ ! ତୁ ଭକ୍ତଙ୍କ କରୁଣା ରତ୍ନ ସ୍ୱରୂପିଣୀ ଅଟୁ । ଏ ପ୍ରାଣ ମୋର ସମର୍ପଣକୁ ପିତାମ୍ବୁ କରିଛୁ । ହେ ମହାପ୍ରିୟ ! ଏ ସେବକଟିକୁ ରକ୍ଷା କର ।

୯୪-୯୬—ଏହା ଶୁଣି ସେ ମୃଗନୟନୀ ସୁଭଦ୍ରା ହୋଇ ଚେତନ ପ୍ରାୟ କହିଲେ—ଅଗ୍ନି ପୋଷ୍ୟ ସେସ୍ତରେ ସଂକୋଚରେ ମରୁଛି, ଅଧିକ ଅଧରେ ବସ୍ତ୍ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହେଲ । ତୁମକୁ ହେଉ ମଣ ଦୁର୍ଲଭ ଯୌବନ କସ୍ତୁରୀ ଘଟି ପାଉଥିଲ !

୯୭,୯୮—ଏ କଥା ଶୁଣି ଅଶ୍ରୁପାତ କରନ୍ତେ ଅର୍ଜୁନ କହିଲେ—ସେହୁ ସେବକୁ କଣ ହେଉଁଠାରେ ଦାସ କରିଛୁ କି ? ଏହାପରେ ସ୍ତମ୍ଭିତ ବସ୍ତ୍ରକୁ ଭଙ୍ଗରେ ରଖିତନ କରିଥିଲେ, ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଅଶ୍ରୁର ତ ଦୁ ଅନେକ ଦର ଲୁଣିଛୁ ।

୯୯,୧୦୦—ସଙ୍ଗୀତରେ ଭ ସବୁରେ ଅବସ୍ଥାରୀ, ସେ ସମୁଦ୍ରରେ ସିଦ୍ଧିବାକୁ ଲଜ୍ଜା କରନ୍ତି । ତୁ ର ଅଶ୍ରୁ, ଦୁଃଖୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଆଉ ମଧ୍ୟ ସବୁବେଳେ ମୋଠାରେ ଥାଇ ରହିଛୁ ।

୧୦୧,୧୦୨—ଅର୍ଜୁନଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ସେ ଚଳୁସ ସୁଭଦ୍ରା ଲଜ୍ଜା ଭଗୁର ହେଲେ ନାହିଁ । ଭୁଜଙ୍ଗ ମଧରେ ଶ୍ରୀମଦନ୍ତଙ୍କ ନାମକୁ ସାର ଏକଷଠ ଦୁଧ ଶିରରେ କର ସଂସାର ସନ୍ତ ଏହୁ ଛାନ୍ଦ ଶେଷ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ସୁଭଦ୍ରା ଭବତ ସ୍ୱପ୍ନ ଅନ୍ତରେ ଜାଗା ପୁରନେ ବନ୍ଧି,
ତବ ହୃଦୟେଶ୍ୱରଙ୍କ ଯଥା ଜନକ ସ୍ନେହ କରନ୍ତ ସତେ ।
ସେବକ ଜନ ଲୋଚନ ସ୍ୱଜନ ଜନ ସ୍ୱଜନ ପ୍ରୀତି,
ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ନେହକ ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ବୃତ୍ତି ବ୍ୟବହାରି ।୧।

ଶାର ବରଣାନନ ହରଷମୁଗ୍ଧ ଭଗବା ତୁ ବ୍ର,
ମୋହିନୀ ଜଗନ୍ମୋହନ ଚପଳଶୀଳେ ରାଧା ଶକ୍ତି ।
ସ୍ନେହ ଦେବାଙ୍କ ମନ ମନାଙ୍କ କରି ଅନାଙ୍କ ନାହିଁ,
ସମ୍ମୁଖ ମାନବରେ ଏମନ ସେବକ ସମାନ ପାହିଁ ।୨।

ସୁଭଦ୍ରାଧନ୍ୟ ତେଜ ନ ଧନ ବାତେ ସୁଭଦ୍ର ଶକ୍ତି,
ଶ୍ୟାମଧନ ତୁ ମୋର ଧନ ସୁଜନଙ୍କ ପୂଜ୍ୟ ।

ଦ୍ୱାଦଶ ଭାବ

୧, ୨—ଅର୍ଜୁନ ଆଗତ ଦୋଳ ସୁଭଦ୍ରା ଉପରେ ମନ ଦେଖାଇ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଆଗରେ ବସି ଭୂଷଣ ପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ତୁତି କରି କହିଲ—ହେ କମଳମୁଖୀ ! ତୁ ଯେବେ ମୋର ଭୁବନେ ରୋଷ ହେବେ ସେ କିଣ ଜାହା ସବୁ ଶାନ୍ତ । ହେ ଗୁଣବତୀ ! ଚଞ୍ଚଳ ନୟନା ! ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେହା ! ସ୍ନେହ ଚନ୍ଦ୍ରାନନା ! ହର୍ଷ ସମ୍ମ ସୁରୂପିଣୀ ! ତୁ ଯେବେ ମୋର ଭଗିନୀ ଅଟୁ । ହେ ମନୋହରୀ ! ହେ ଅନୁପମେ ! ହେ ସୁହାସିନି ! ମୋର ଅନ୍ତର ଭାସିଲ ହେ । ଆଜି ମନରେ ସ୍ନେହକୁ ନ ଧରି ମନକୁ ମନାଇ ନାହିଁ ନା, କିବେ ମୋତେ ସ୍ୱପ୍ନ ନାହିଁ । ଏଣୁ ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁଛି ମୁଁ ତୋତେ ସମାନ ଦେଖୁନାହିଁ ହେଉଛି ।

୩—ହେ ସୁଭଦ୍ରେ ଅଧରେ ! ମୋର ହୃଦୟକୁ ନ ଧରି ଏ କାମ ପ୍ରାଣରୁ ଅଧିକ ହେବେ ଭାଗର ଭଣ । ତୋ ଧନ ମୋର ଅନ୍ୟରେ ନାହିଁ । ତୁ ମୋର ପ୍ରାଣକୁ ଧନ, ମୋର ତୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଧନ ସୁରୂପିଣୀ । ତେଣୁ ମୋର

ସୁଖପ୍ରଦନା ଭୂଧରବଦନା ମୋର ବେଦନା ଦେଖ,
କ୍ଷୁଧା ଭଳେଁ ନୀ ସୁଦଣିଲେଷି ସୁରଲେ ଲଖି ଲଖ ॥୩॥

ସୁଷ୍ଟୁ ଜନକ ତୁ ସୁଜନସ ସଭ ସ୍ତନସ ମଣ୍ଡ,
ସହାଷ୍ଟ ଦର ଦକ୍ଷ ଆବର ଲଗା ମଠଲ କୁଟେ ।
ସୁଖକେ ଲଖ ଦାଧନା ଲଖା ଦେଖାଣ୍ଟ ମମାସ ଏଣ୍ଟ,
ଦେଖ ଦେସୋଲ ବଷ୍ଟ୍ର ନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରା ଶାଲ ସୁଖ୍ଁା ।୪।

ଆବେଷ ବରଦତାଭେକୁ ରକ୍ଷ ମୁଁ ଏ ବରଦବେଣୀ,
ସସମାକୁଳେ ସୁଭିଦଳୁଲେ ଲଗା ତୁ ଦୋଲେ ଦସି ।
ଶକ୍ତୁବସନା ତ୍ରିଭିଦସନା ଲେସ୍ତେ ଲୁଟ ନା ଦତ୍ତ,
ସମସଦଷ୍ଟଗତ ମଦସ୍ତ ଶତ୍ର ନ ଦଣ୍ଡ ଅାଶ ।୫।

ସୁଖବୃଦ୍ଧି କରାଅ । ହେ ଭୂଧରବଦନା ! ତୁ ମୋ ସୁଖର ପ୍ରଦାତା, ଏହେ ମୋର କ୍ଷୁଧାକୁ ଦେଖି ଅତର ବର୍ଦ୍ଧିନୀ ଲଖିଲଖି ଏବ ସୁଖର ସୁରତ ଲଖ କରିଣ ମୋତେ ଲଶିତର ଘଣ ।

୪—ହେ ଶୀଲଭରର ! ତୁ ଏ ସର୍ବ୍ୱତର ସୁଦସ୍ପତଶରେ ଦସ୍ତୁଲସ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଟୁ । ସନନ୍ତ ଭଗ୍ନାଷ୍ଟ ଅାଦର କର୍ ଦୋର ମଠର ଯଦାତ ତୁସ କୁଳରେ ମୋତେ ଶିଳଏ ଲଖାଲ ହେ । ହେ ଭଲେ ଭୂଳମ ଦୋଷ ! ଭବରସରେ ଲଦେ ଶକ୍ତ ସକଳ ଦେଖ ଭଲବେବା ଲାଗି ମୁଁ ମଦ କରୁଛୁ । ଅାଲମଧ ବଟାକୁ ରଭନା ଭକ୍ତ ଦେଷ୍ଟ୍ରଲ ଜାଗପୁରର ଲାଗୁଣୀକୁ ସିନ୍ଧୁ, ପାଲଭାଣ ଦେଖ ।

୫—ହେ ମଧୁରସୁସ୍ମିତବେଣୀ ! ତୁ ଚିତ୍ତ ମୋ ଶାଖାର ଭକ୍ତରେ ମୁଁ ଏ ଭରଦ ତାମକୁ ଲମାଣ କରନ୍ତି । ସ୍ତବନ ଭୂଳରେ ଅନ୍ତୁଲ ଦୋଳ ଦରଦ ତୁଷତ ଶମ୍ଭୁ ଭୂଷତ ସୁସିଲ, ମୋର ଦୋଳତୁଷ ଦେଲାପ୍ୟାଣ୍ଡ ମୋତେ ଦୂରରେ ଲରାଓ ଦେ । ହେ ସ୍ତୀମଣଣା ! ତୁ ଭୁବନର ଲଗ ନା । ଅାଲ୍ପମଧ ଦେଖ ରାମରେ ଦଣ୍ଡକୁ ଦେଏ ନା । ତେ ଶଳଶାମିକ । ତୁ ଷାମରେ ବାଳ ଦେବାକୁ ଦେଗଠାରେ ଦେଖ ଦୋଳଷ୍ଟବା ମନସ୍ତ ଷତ୍ର ଲଲ୍ଲାସୁନ୍ତି । ଦାର୍ତ୍ତିକ ତାକୁ ଲଲସନ୍ତୁ ।

ସିନ୍ଧୁ ସାଗର ଦେଶ ଭରତ ରାଜ ଭୂପତି ଏବଂ,
ସୁ,ଖ ସୁଦର୍ଶ ଲୋକେ ଶିବାଣୀ ତା ଭବ ଭାଗିନୀ ।
ସୁବ୍ରି ବକ୍ଷକ ଶୁଣା ସ୍ୱକୀୟ ଭାବେ ଭୂଲ ଓ ଚୋଖେ,
ରଜତବରୁବ ସ୍ୱାମୁ ତପ୍ତକ ପିଠ ଉତ୍ତମ ଅବଳ ।୬

ସୁଦୃଢ଼ ଅଚଳ୍କ ବକ୍ଷକୁ ଦନ୍ତୁ ଭ୍ରମ ସୁଦନ୍ତୁ ଦେବକ ,
ସୁରେ ଭ୍ରମେ । ବୋଉ ଅଚଳା ବୋଲୁ ତଥ ଭଲା ଭଲା ।
ସୁମ ପର୍ବତ ଭଗ ଭସ୍ମ ନଇଭ ଉଠା ଧୃସ୍ତ ଆସି,
ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ ଦର୍ଶ ପ୍ରକାଶ ଭଜନେ ଦରୁ ମାଣ ।୭

ସ୍ତ୍ରୀ ରୂପ ପ୍ରକାର ଘନ ହେଳାମୁ-ଦେଖି ଭଳନ୍ତୁ ଭର୍ତ୍ତା,
ସ୍ମୃତିବେଗ ସାଭ ନାମ ଭଳର ଭଲ ପେ ଶିବ ଶର୍ମା ।
ସ୍ନାନ ଦେଖା ଚ୍ଚମ୍ପ ଭଳା ସୃଷ୍ଟି ଭଳା ସୁଭା,
ସଖି ଅନୁଗ୍ରହ କଳ୍ପନା ଜନ୍ମ ପ୍ରଜ୍ଞା ଦେବା ।୮

୬—ହେ ମୃଗନେତ୍ରେ ! କଭାର ଦେବନ ଭାଗର । ସେ ଭବାଣୀ ଭୂଷଣେ ଶଙ୍କ ଭଗିନୁ । ତାର କଥାର ସ୍ୱଧାଣୀ ପ୍ରାସ୍ତ ତା'ର ଗହନୁ ହେଉନ ଦସ । ତୁ ଜନ୍ମିନଭ ବୋଉ ଉତ୍ତ ମୂଲ୍ ଗଭ ଶୁଦ୍ଧ ଜନେ । ଉଭ ଶୁଦ୍ଧଭାବିଭ ; ରୋଉ ସାଣ ଚନ୍ଦ୍ରଉଲ ଭସ୍ମରେ ଭସ୍ମ ତଥା ଭଦ୍ରନେ ଭୋଭଭର ଚାହିନ ଦେଖ ହୋଇଯିବ ।

୭—ପୁଷ୍ପ ଦେଖି ଏ ଦେବକୁ ଭାଷା ଦେଉଛି । ହେ ଭଗବନ୍ଦେବତା ! ଦେବତା ନ ଭଣ ଭଲ ଭଜନେ ଭଣା ଭଦ୍ରନେ ସେ ଭୂଭ ହୋଇଯିବ । ହେ ସୁନ ଭ୍ରମାଣ୍ଡ ! ଯଦରେ ଭଗଣ ପକ୍ଷୁ, ଏବେ ଜୀବ ସୁନ୍ଦର ମୁଖକୁ ଦେଖ ଶିରେ ସୁନ୍ଦା । ଚନ୍ଦ୍ର ଭରଣ ଭକ୍ତନ ଦେଖୁ କର୍ଣ୍ଣ ସାଧନ ଭାଷା ଦେବେଙ୍କୁ ତ ଭା ଭଗନ ଅଭାଗ ଏଭ ।

୮—ହେ ଭଦ୍ରଜନ ଘନ ଭ୍ରମଣଦେଖି । ଭାଣ୍ଡିର ଭଳନ୍ତୁ ଭଲୁଛୁ । ଏ ଚିଭ୍ରଙ୍କୁ ଭ୍ରମ ଭାବାର୍ଥ ପିଉ, ଅନୁଗ୍ରହ ଭକ୍ତ ଦେଖ ଯେତେ । ଏ ସ୍ଥାନ ଉ ଭର୍ତ୍ତନ, ଏଠାରେ ଦେଖୁ ନ ଦାଣ୍ଡ, ଭଗବେ ଭ ଭକ୍ତ ହୋଇଛୁ, ସୃଷ୍ଟି ତ ଅନେ ସୁଦର୍ଶ ପୁଦଗ । ହେ ଅନୁଗ୍ରହଦ ! ତୁ ଭଲୁଛି । ଦେଲ ତୁଙ୍ଗ ଅଜନ୍ତ ଭଗବାନ ଭଜନା ।

ସନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରକରେ ଶରଣ ଦଇ ବାରୁଣ ବାରେନ୍ତ,
ସ୍ମିତବଦନ ଭଙ୍ଗ ପରଭ ରସିକଜନ ବେଢେ ।
ଦେବତା ଏମନ୍ତ କରନ୍ତ ମନ୍ଦହାସି ସମ୍ଭବ ଦେଖି,
ଶୃଙ୍ଗାର ତୁଠେ ସୁଖ ସୁନ୍ଦରେ ପଣ କଲେ ତାଙ୍କ ।୯।

ଘନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରମା: ଉଦୟ ଭଜା ଦେ। ମଣ୍ଡି ଜୀଆ ଶ୍ରୀପତେ,
ଜଣା ସମଣ୍ଡ ଦଶ ରସିକ ଦେଖି ସାଙ୍ଗ ଘେନେ ।
ସୁତେ ସୁମନା ସ୍ମୃତି ସୁମନା ଚେତ ଚାଳନା ମୂର୍ତ୍ତି
ସୁବସ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଦରଦ ଭବଦପ୍ରମଦରୁ ପ୍ରେମ ।୧୦।

ସୁଚେତଶୀ ଦେଶଦାରେ ସୁଚେଶ ଦେଖ ଆବେଶ ଦେଖି,
ସମାଜରିଜ ଭଣ ଲଜ୍ଜିତ ସ୍ନେହ ଭଣ ମୋହ ।
ସୁଖାନ ସୁଖ ଦେଚନ ଶୋଭନ୍ତି ଚଳଣ ସୁଖ ଚିତ,
ସମ୍ଭାଳନ୍ତ ନାହିଁ ସୁଖ ପ୍ରେମ ଭକ୍ତ ଭାବ ।୧୧।

୯—ହେ ସନ୍ତ, ମୋ ଶାଳରେ ଶରଣ ଆସୁଛି, ମୋଠାରେ ଥିଲେ ମାତ୍ର ଭକ୍ତ ଭଲ । ମୋଠାରେ ଭକ୍ତଜନଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପଦ୍ମ ପଡ଼ିଲେ ହେ । ହେ ମନ୍ଦହାସି ତୋର ସୁଖ ଦେବା ଭାବରୁ ଦେଖୁଥିବି ମୁଁ ସେବା କରିବ । ସ୍ମିତ ବଦନର ଶୋଭା ସ୍ମୃତରେ ଶୃଙ୍ଗାର ଭାବର ବାଧାକୁ ଚରଣ ଦେବ ।

୧୦—ତୋର କୋମଳତମ ଶାଳରେ ସନ୍ତୁ ଉଦୟ ମାତ୍ର ଉଦୟ ଭକ୍ତ ଭଲରେ ନେଇ ମୂର୍ତ୍ତି ସମ୍ମୁଖେ ଆନନ୍ଦ ଦେବ । ହେ ଭକ୍ତମନ, ମୁଁ ସୁଖମୟ ପ୍ରେମ ବୃତ୍ତି ଭଳେ ତୋର କୃପା ଭାବରେ ; ହେ ଦର ଦରଶ ! ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ! ଏ କଥା ଜାଣିଥାଅ ।

୧୧—ହେ ଭକ୍ତମ ଚେତନାମୂର୍ତ୍ତି ! ମୁଁ ପ୍ରେମରେ ବନ୍ଦେଇ ତୋର ଦେବ ଦେଶରେ ଆସି ସ୍ଥରେଣ ହେଲ । ମନ ମୋହନା କରନ୍ତେ ଆସିବି ଭକ୍ତମନ୍ଦରେ ଉଦ୍ଧାର ଭଲ ଶୋଭନ ଦେଖାଇବ । ହେ ଶୋଭନି ! ଭକ୍ତମ ଆଜ ଧାରି ଦେଖେ ମନରୁ ତୋର ଭାବ ଭାବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବ । ହେ ଧର୍ମିକସାମିନ ! ମୋର ଭକ୍ତି ଭାବରୁ ସ୍ମୃତି ଭଲ । ତୋର ଭଲ ମୋର ଅଭାବର ନାହିଁ ।

ତୁମ୍ଭ ଅସୁଲଭ ଭୂତ ନନ୍ଦନ ତୁ ଦର୍ଶ ନ ଦୁଃଖେ,
ସ୍ନେହ ତୁ ଏଣୁ ନ ଶୁଣ କର୍ଣ୍ଣ ସ୍ନେହ ମୋହଙ୍କ ମୁଖେ ।
ପ୍ରସୂନମାନେ ବାନ୍ଧ କେତେ ଶାନ୍ତେ ରଖ ଭୃଙ୍ଗୀ ସେହେନେ,
ସୁରଭି ଅଙ୍ଗ ନୋହେ ଲୁବଧ ବାନ୍ଧି ଲୁବଧ ନୋହେ ।୧୨।

ହେ କର୍ଣ୍ଣେ ଅନେକ ଥାନେ ଶୁଣିଲେ ଯାହା ତୁଷାରେ ଚୋଷ,
ସୁମନ ଯେଣ ଅଟେ ମଁ ଏବେ ମୋହନ କେତେବେଳି ।
ସୁର୍ଭିଦେହାକୁ କରେ ଯାହାକୁ ଭକ୍ତି ତାହାକୁ ମନ୍ତ୍ରି,
ସ୍ମରୁଚକର ଦେହାର ତୁ ଦଶ ସଦା ରୋଷ ଦଣ ଭକ୍ତି ୧୩

ଦ୍ରୁବଦନୀ ସୁଲୋଚନାଦି ଅଙ୍ଗ ଲୁଣ୍ଠି ଭୃଙ୍ଗ,
ରସର ଅଧର ଦେହ ଶ୍ରୀବଲ୍ଲଭଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଏଡ଼ି ।
ଦୁରଧଣିକ ଅଙ୍ଗେ କଣ ନ ଏ ଆତୁରର ଲୋଚନେ;
ପିଅ ଫୁଲକୁ ଅଧେ କାଳକୁ ତୁଷା ଦେହକୁ ଓ ଦେ ।୧୪।

୧୨—ଆନନ୍ଦର ଅସୁଲଭର ସ୍ନେହର ଭଙ୍ଗ । ତୁ ଏ ଦୁଃଖ ଦେହଲେ ଦର୍ଶନ ତୋର ଯାହା ଲୁବଧ କର୍ଣ୍ଣ ହେ । କଦର୍ଥ ହାସ୍ୟ ସଣ୍ଡ ଦେବ ମୋ ଦୋଷ ଏ ଭଣିଲ ଫୁଲରେ କାନ ଭୃଙ୍ଗ ଓ ନନ୍ଦନରେ ମାନେ ଶାଖରେ ଲତା । ହେ ସୁରଭିଦେହା ! ତୁ ସଦା ନୋହ ଦେଖାନ୍ତୁ ମୋ ଦେହର ଦେହ ଅଶ୍ରୁପାତ କରିଯାଇ ।

୧୩—ହେ ଶିବ ମୋହନ ! ତୁ କର୍ଣ୍ଣେ ମାତ୍ର ମୋ ଶାଖରେ ଲାଗିଲେ ମୁଁ ତୋତ ନିଜ କରନ୍ତି । ହେ ସୁଲୋଚନା ! ତୁ ମୋର ଦେହ ପିଡ଼ୁଳା ସ୍ନେହା । ମୋ ଦେହରେ ତୁ ସ୍ୱଦଶ ମାତୃଭୂ । ହେ ସୁର୍ଭିଦେହା ! ମୁଁ ତୋତେ ଯାହା କହୁଛି ଦେହ ଅନୁଭବେ ନ କଣ୍ଠ ଦେଖ ଖାଇଲୁଣ, ଏବେ ତାହାକୁ ଦିନେ ମଁ ଅର୍ଥାତ୍ ସୁଦ୍ଧ ହେ ।

୧୪—ହେ କ୍ଷେତ୍ରସ୍ଥର ସୁଶ୍ରୂଷା ! ଦେହସ୍ଥର ମଣ୍ଡିତ ! ଶ୍ରୀଲ ଜଳାସିନ ! ତୁ ମୋର ଦଣ୍ଡ ରାମାବତାରଣୀ ଅଟୁ । ହେତୁ କ୍ଷେତ୍ରଭୂମକୁ ଦେହାନ୍ତର ଦ୍ୱାର ଉପକାରଣାଧିପ ଦେବ । ହେ ଶ୍ରୀବଲ୍ଲଭ ! କଣ୍ଡୁଭୂମର ପେଟାଧାର ଦ୍ୱାର ଏକସ୍ତ୍ର । ମନାଦେକ (ସୁର୍ଣମଣ)କୁ ଅର୍ଥସ୍ତ୍ର କର ଭୃଙ୍ଗା ଦେଶିଯ ଦାନ୍ତି । ସମ୍ପୁର୍ଣ ଜନ ଲୁଣି, ହେ ଦ'ଣ ଏ ତୁଷା ଦେହକୁ ପରମାତ୍ମରେ ଅର୍ପିବ ?

ସୁଭୁଜ ଶଧିଲତା ଓ ଶଧିପତୁଳା ଶଧିଭାସ୍ୱୀ,
ପଦ୍ମ ସଙ୍କଟେ ଶୀତଳ କରେ ତଥା ଏ କରେ ଗ୍ଲାନି ।
ଶାଳ କମଳ ଶାଳ୍ମଳ ସତ ଚନ୍ଦନ କଦଳୀ ଦଳ,
ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଦର୍ପ ଅନାଦ ଅଳ୍ପେଣ ସାର ଦୋଷ ।୧୪

ନନ୍ଦୀଦନ୍ତୀବତୀ ନନ୍ଦନ୍ତୀବତୀ ଭଣ ଦେବଦଣ୍ଡୀ ଧରେ,
ଅମ୍ଭ ଏଥିକି ଆଜ ତୁଷଳ ଟୋକେ ସୁଭାଷ ଏଠେ ।
ସୁବ୍ରତଦ୍ଦାଙ୍କେ ରଙ୍ଗାଙ୍ଗଣ୍ଡ ରଭ ଦେଷ ସନ୍ତାପେ ଭଲ,
ସଜାଣେ ବର୍ଦ୍ଧ ବଲ୍ୟାଙ୍କୀତ ଦେଖ ମୁଁ ବଞ୍ଚ ତୋଳ ।୧୫

ଶୁଣି ମଙ୍ଗଳ ଧ୍ୱନି ସେ ଭୁବଧାମା ବଡ଼ଣ୍ଡ ଦକ୍ଷ,
ସେ ସୁକୁମାରୀ ମୀନଲୋଚଣୀ କନେ ଦେଖାଏ ସୁଷ୍ଠି ।
ଅତନୁ ଶର ରୂପ ଅମୃତ ସ୍ନିଗ୍ଧମଣ୍ଡ ଅଙ୍ଗେ,
ଅନଙ୍ଗ ରୂପ ବିକଳୀ ଭବ ରଞ୍ଜ ଭବେଶ୍ୱର ଦଣ୍ଡ ।୧୬

୧୪—ହେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଶୁଭ୍ରତାସମ୍ପନ୍ନା ! ହେ ଶିତ୍ପୁଷ୍ପ ଲଗ୍ନି ! ମୋର ସୁଖ
ସମ୍ପଦ ନ ଓ ଦିଶି ସେ ସୁଖଙ୍କୁ ନଷ୍ଟ କର ଦେଉଛ ଓ ! ତେଣୁ
ତଦ୍‌ଅନନ୍ତର ଏ ଚନ୍ଦନକୁ ଶୀତଳ ଦେଖାଇ କମଳ ଦଳରେ ଭୂଷଣକୁ ଅଲଗେ
ଅନୁ ଜାହ୍ନବୀରେ ଉର୍ମି ମଧ ଦେବୁ ସେ ଭଙ୍ଗର ଶତଦଳକୁ ପ୍ରୀତ ସ୍ପର୍ଶରେ
ଏବଂ ଏସ ଜଣ୍ଡ ସବୁ ଅଶୁଭର କାରଣ ।
୧୫ ହେ ସୁନ୍ଦରୀ ! ଏଣୁ ଦଶରଥ ? ବଳଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ କହୁ ଭଲ । ଅନୁଭବୁ
ଲୁଣ୍ଠନ । ଦୁଃଖରେ ଅଶ୍ରୁଙ୍କୁ ସ୍ମର ଏବଂ ଶୋକ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିଲା ।
ହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତୁମ୍ଭୁ ! ହେ ଭବଭବ୍ୟା ! ତୋହର ବସ୍ତ୍ର ହେଲେ ମୁଁ
ବୃହଦ ସମ୍ଭବରୁ ଲଭାଇ ଆଣବ । ହେ ଚନ୍ଦ୍ରେଶ୍ୱର ! ହେ ବାଳକ ! ମୁଁ
ଭକ୍ତ ଦେଖ । ତୁ ଆପଣର ଲୋକେ ଦେଖ, ତୋର ଅନୁଗ୍ରହ କର ।
୧୬—ଅର୍ଦ୍ଧେକ ପାଣ୍ଡୁ ଏଥର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେଖା ଭୂମି ସେ ଭବବୃନ୍ଦ, ସୁକେଶୀ, ମୀନନେତ୍ରୀ
ସୁଭଦ୍ରା କହ ସୁକୁମାରୀର ଦର୍ଶନ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆବରଣକୁ ଧ୍ୟାନ କର
ଲଲାଟରୁ ଭଙ୍ଗି ବିଭଙ୍ଗି ଭବରେ ଏ ସ୍ତନକୁ ସଙ୍ଗର ଶରୀରେ ଦେଖ କଲେ ।
ଏଥା ଉକ୍ତି ତାମାନଙ୍କର ସମ୍ପନ୍ନ ଭୂଷା ଅଟେ ।

ଷଟ୍ତ୍ରିଂଶ ଖ୍ୟାନ

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନ ମିଳନ

ରାଗ—ରାମକିରୀ ବଜାଉ, ଭଜନ ବାଣୀ

ସୁରସିତ ସାବଧାନେ ଶୁଣ ଅବଂଧ୍ୟ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପ୍ରଭାଷ୍ଟର ସ୍ୱପ୍ନ ଲୁଣ । ସବସ୍ତା ଦେଖ ଭାବେ ନବରତ୍ନଣୀକ । ସେ ସୁଖ ସମତେ ଲଭ୍ ସ୍ୱପ୍ନ ଲୋକ ଦେଖ । ୧ । ପୁତ୍ତ୍ର ଅଶ ସେ କୁଟକରେ କରଥାର । ସେ ସେବା ରମଣୀ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନେ ଦର୍ଶନ । ସୁଭଦ୍ର ପାଉ ସୁଖ ଆଭା ହୋଇ ତପତପ । ତନୁକ ହୃଦୟ ତାର ମନେହିଁ ନାହିଁ ଦେଖ । ୨ । ସନ୍ନ୍ୟାସ ଅବତାରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରା । ସାକ୍ଷାତ୍କାରଠାରୁ ମନାଶ ଭଣ୍ଡ ଭଣ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଏ ସମୟରେ ଦେଖନ୍ତ ମହାସ୍ତୁତୀ । ସୁନ୍ଦରେ ଦେଖନ୍ତ ତାଙ୍କ କଥା ଅଛି ଯେ । ୩ । ସ୍ୱପ୍ନେ ଏକ ଭଳ ନ ଭଲାଇ ସୁହୃଦ । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଲ କି କୁଳ ବଶୁଳର । ସୁନ୍ଦରୀ ବଢ଼ାଇ କଥା ମଧୁରତ ଗୁଣି । ଏ କଥାକୁ ସନ୍ତୋଷବାସୀନ ଦେଖ ତଣ୍ଡ ଯେ ।୪।

ଷଟ୍ତ୍ରିଂଶ ଖ୍ୟାନ

୧—ସୁରସିତଙ୍କରେ ସାବଧାନ ହୋଇ ଏ ଭଜନ ଶୁଣନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ପ୍ରଭାସ୍ତ୍ର ଦେଖିବା ସ୍ୱପ୍ନରେ ସେ ଏକା ଦେଖା ସୁବଳତ ବୋଲିବାର ତାଙ୍କ ପାଖ ସେବା ଭାବ ଅଛନ୍ତି । ସେ ନବରତ୍ନଣୀକୁ ତାଙ୍କୁ ସେହିଁ ସୁଖ ଭାବ ହୁଏ, ତାହା ସମୟରେ ଲଭ୍ ସମ୍ପତ୍ତି ସ୍ୱପ୍ନ ସମାନ ହୋଇଥାରେ ନାହିଁ ।

୨—ସେହି ଦେଖ ସୁନ୍ଦରୀରେ କହୁତ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥାଏ, ସେହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତୁ ନ ଦେଖ ମନ ତାହାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ସ୍ୱର୍ଗ । ତାହାର ସ୍ୱପ୍ନରେ, ସମୟରେ ଦେଖ ସୁଖ ଭାବରେ ଏକତ୍ରଣୀ ବସନ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ସେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ତାହାଙ୍କୁ ନାଶ କରେ ଓ ତା'ର ହୃଦୟ ଭାବ ହୋଇଥାଏ ।

୩—ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଏଭଳ ସ୍ୱପ୍ନ ସେ ତାହା ସବୁଭାବରି ଦେଖନ୍ତି ପୂର୍ବେ । ସେ ସାକ୍ଷାତ୍ ସତିଶ ସୁଭଦ୍ରାର ପାଖକୁ ଭଗବାନ୍ ସଙ୍ଗ ଦେଖନ୍ତି ମହାସ୍ତୁତୀ ହେଲ । ଅର୍ଜ୍ଜୁ ଭଗବାନ କଣ ଅଛ ଭଗବାନ କଣ କି ?

୪—ସୁନ୍ଦରରେ ଅଣୁଣ ଭାବସ୍ତୁ ଦେଖା ଅର୍ଥାତ୍ ସବ ଶେଷ ହେବା ତାହାର ସୁଖୀ ଦେଖିଲ କି ? ସେ ସମୟରେ ଭଗବାନ ସ୍ୱପ୍ନ ସବୁ ଯାଉଥାଏ । ଏକ ହେଲେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମିଳନ ହେବ ବୋଲି ମନରେ ଆନନ୍ଦ

ସହିତ ପୂର୍ବେ ଏ ଭକ୍ତ-ବତ୍ସଳଙ୍କ ହେଲ । ଶତ୍ରୁଙ୍କରେ ଦୟାଗୁଣ ଭାଷଣ
କଥାର । ସୁଧାମୃତ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ରୂପେ ହୋଇ ପ୍ରବେଶ । ସମ୍ଭୋଗ ଅବସରେ ଶେଷ
ପଣ୍ଡ କଲ ସେ । ୫ । ସିନ୍ଧୁର ଜନ୍ମା ଶ୍ରୀ ସୁଧାସାଗର ସମ । ଶରଣ ସୀତା
ଭୂଷାର ମୁକୁଟ ଧ୍ୱଜାଗ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଦେଇ ଚଉ ହୋଇ ମୁକୁନ୍ଦ ସାଣୀ ।
ସଖୀଗଣ ଘଣା କୁ ସେ କଲା ଯଶ ଶୁଣି ସେ । ୬ ।

—ଟୀକା—

ପଦ୍ମିନି ପ୍ରେମ ସୁତ୍ର ପ୍ରକାଶ କଲ । ଭୂଷଣଂ ଭାବରେ ଜଳ
ପଡ଼ୁଥିଲ । ସ୍ୱୟଂ ଆଦରର ମୂର୍ତ୍ତି ଆଦରଣ କଲ । ସୁନ୍ଦରୀ ସୀତା ପ୍ରକାର
କଲା ଯଶ ସେ । ୭ । ସୁରେଶଙ୍କ କଟିତଟ ପୁଷ୍ଟ ସ୍ପର୍ଶ ହୋଇ । ସେ ଭାବ୍ୟରେ
ନମ୍ରଭାବେ ଅନଙ୍ଗ ଧାଇଁ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ନାସ୍ତିକ ପାଇଁ ଅଙ୍ଗ ଭୂଷା ।
ସମାଗମ ହୋଇଲେ ସର୍ବସ୍ୱ ଲାଭ ହେ । ୮ । ଏହି ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ଭକ୍ତ

ଅଟେ । ଆସ୍ ତହରେ ବହୁତ ହେତା ହୋଇଲ ହେଉଛି କି ? ସୁଧ
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଭ୍ରମର ହେଉଛି କି ? ଏହାର ଶରୀରରେ ଉତ୍ତମ
ସୁଧାଶ୍ରୀମ ଶତ୍ରୁ ବୁଝିବାର ଅର୍ଥ ଜାଣିବାକୁ ମିଳିଲ କି ?

୫—ଏହି ଅବଧ ମନରେ ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଦେଇ ଉଦ୍ଧାରିତ ଶରୀରରେ
ବସିଲେ । ଉର୍ଣ୍ଣରାଣ୍ଡୁ ଦାନ ପ୍ରକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ଭଳି ମନ ଭାବୁ
ଜଣଙ୍କୁ ଆସିବ । ଅମୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ମୁଖକୁ ; ଭାବି
ପରମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଲାଭ କଲ ।

୬—ସିନ୍ଧୁ ର କନ୍ୟା ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଉତ୍ତାରୁ ଅମୃତ ପିଇ ଶର୍ତ୍ତ୍ୟ, ସୁଧୁଧ ଓ
ଭୂଷଣର ମୁକୁଟ ଜଣା ଜଲ । ଆନୁଗତ୍ୟ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଭଲ କଥା ଶୁଣି
ସେ'ର ଭକ୍ତସ୍ୱୟଂକୁ ସଖୀଗଣଙ୍କ ଘଣାଠାରୁ ମଧୁର ହୋଇ ମନେ କଲ ।

୭—ଏହି ରୂପର ଭଦ୍ରାର ବେଶିଷ୍ଟ୍ୟ—ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରେମ ସୂତ୍ର ଦାନ କଲ ।
ଆଭାର ଭାବ୍ୟ ନମସ୍କାର ସ୍ୱଭାବ ଭାବକୁ ସହାୟ କଲ ଅର୍ଜୁନ
ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଭୂଷଣର ଜଳ ସ୍ଥଳ ଭରିବାକୁ ଯେତେବେଳେ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲ ।
ସ୍ୱୟଂ ଦର୍ଶନ ଲୁଚା ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଆଲୋକ କଲ ଲଜ୍ଜାର ସୀତା ବସ୍ତ୍ର ତଳକୁ
ଧାରଣ କଲ ଅର୍ଥାତ୍ ଲଜ୍ଜାରେ ବସନର ମନ ବଦଳିଲ ।

୮—ଏହି ପେଟିଁ ପ୍ରେମ ଗ୍ରନ୍ଥର ସମ୍ଭୋଗ ହେଲ, ରାତ୍ରି ଗୋଟିଏ ଭାବ୍ୟ ଅର୍ଥ ର
ଭଳିଲାବା । ସେ ଗ୍ରନ୍ଥରେ କଣ୍ଠହାର କଟିତଟ ସନ୍ଧକଡ଼ାକୁ ଲଜ୍ଜା

ଶିକ୍ଷା ହୋଇ ଥିଲା । ତତ୍କାଳ ବାଦ ମଙ୍ଗଳ ଭେରୀ ନ ବାଜିଲା । ଶିକ୍ଷାରୁ ସୂଚିତ ଦର୍ପ ଦରେଣ ଦୁଃଖ । ସ୍ଥାନେ ପରସ୍ପରେ କେହି କାହାର ଆଜ୍ଞାନୁ ସେ । ୯ । ସୁଭଦ୍ରା ପିତୃ ଗୃହରେ ଚୋରଙ୍କ ପରି ରହେ । ଶୁଣ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାରିବା ପରମା-ନନ୍ଦରେ ଗେହ । ଶୁଣି ନଦୀରେ ଦୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲେ ଗଭୀର ହୋଇ । ତାହାଙ୍କ ମୋହନ ନଳ୍କୁ ଅନୁସର ଦୃଷ୍ଟି ସେ । ୧୦ । ସମସ୍ତ ଦେବତାଙ୍କ ସ୍ୱାଗତ କରିବ । ସୁନ୍ଦର ରାଜ୍ୟଙ୍କ ଏକ ଉତ୍ସବ ଆସିବ । ପିତୃଗୃହ ଆଜ୍ଞା ବୁଝିଲ ଶୀତଳ ଭାବରେ । ସୁଧାଂଶୁ ଭାସ୍କର ଷଷ୍ଠ ଦେବତାଙ୍କ ବସିବ ସେ । ୧୧ । ସେହ

ଦେବତା ଦୁର୍ଯୋଧନ ଦେଖାଇଥିଲେ । ସେଥି ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ଆଉଁ ରକ୍ଷଣ ନାହିଁ । ଯେ ନାଗୁଣ ଓ ନାୟିକା ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଜୁନ ଓ ସୁଭଦ୍ରା ଏ ଦୁହିଁଙ୍କର ଅଙ୍ଗ ମିଳନ ହେଲା । ସେ କାବ୍ୟରେ ସ୍ୱଭ ସବୁ ପର୍ବ ବା ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଗର୍ବ ଶକ୍ତି ପାଇ ସେ ଦୁହିଁ ଶୁଦ୍ଧ ହରଷରେ ପ୍ରେମରେ ନାଚିଲେ ।

୯—ସେହି ରାଜକାର୍ଯ୍ୟରୁ ଆଦରୁ ସେ ଦୁହେଁ ଶିକ୍ଷା ହୋଇ ମନଯୋଗ ସହ ଥିଲେ । ସେ ସ୍ଥାନରୁ ପାଦ ପାଦ ସେ ସମ୍ବାଦରେ ସେଥିରେ ବାତ ରହିଥିବା କଥାଙ୍କ ଜନ୍ମ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ସିଦ୍ଧକାର ଜାତ ହେଲା ଏବଂ ଦୁହିଁଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନନ୍ତରେ ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ ହେଲା । ଉତ୍ତମନ୍ତ ବା ରତି ସଂଯୋଗରେ ସ୍ଥାନ ଜାତ ହେବାରୁ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଆକର୍ଷ କରିଲେ ।

୧୦—ସ୍ତନ ଓ ନାଭିମୂଳର ଶୋଭାଗୁଣ ସୁଭଦ୍ରାର ସମ୍ମୁଖରୁ ସେ ଦୁହେଁ ଲାଭ ହୋଇଥିଲେ ବା ସମ୍ମୁଖରୁ ସୁଭଦ୍ରା ଗଭୀର ଧୂଳି ଲାଭକର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ଆନନ୍ଦ ଦେଖିଲ ସେତେ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ସୁନ୍ଦରୀର ମିଳନ ହେତୁ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତୋଳିତ ସୁଖରାଶି ଭଲେ ଏବଂ ଏକ ଦେହର ଶୋଭକୁ ଭଜନର ଭୁଞ୍ଜିଲେ ।

୧୧—ସେହି ସମୟରେ ରାତ୍ରି ମାତ୍ର ଆସିବାରୁ ପାପ ମଙ୍ଗଳ କରିଲା । ସେ ଦୁହେଁ ଭଲ ମନରେ ଭାବିଲେ—ଏ ଦୁଷ୍ଟ ଶଙ୍କର ତ ଆସି ଉପଦେଶ ଦେଲା, ଏଥିରେ ଆମର ସୁଖ ଆଉ କଉଣ ରହିବ ? ସେହିର ମୁହୂର୍ତ୍ତମାନ ଅସ୍ତ ଲାଗିଲା । ତହୁଁ ଅସ୍ତ ହେବାକୁ ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ରହିଲା ଏବଂ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଥିବା ସ୍ଥାନ ଶିଥିଳ ପଡ଼ିଲା ।

ମନେମନେ କରନ୍ତେ ଦୁହିଙ୍କ ମନ ମାନିଁ । ସେ ତାଙ୍କୁ ପୁଚ୍ଛିଲେ । ବଳାଣ ହୋଇଗଲେ । ରାତ୍ରିଂ ଗଲା ଉଷକାଳେ ଯଥା ଦୁଃଖେଉ ଭା । ସେ ସକଳ ଶୁଣା ତାହାଙ୍କୁ ଆସିଦେଇ ତନ୍ତ୍ରା ଯେ । ୧୨ । ସେହୁ ତୁମ୍ଭ ପୁନଃ ପୁନଃ ଦେଖି ଅଣ ଦେଲ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମୁଖ ଚୁମ୍ବିଁ ଦେଲି । ତହିଁ ଆସି ଦେବାଳେ କହାଇଁ ମାନେ ବଡ଼ । ସୁଭଦ୍ରିକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ମନ ଦେଖି ସରଳ କରୁ ଯେ ।୧୩। ପ୍ରଥମ ବଳକୁ ଲଜ୍ଜାଜନ ନ ରାଖିଲ । ସିଂହାସନି ମୁଁ ସାରେ ଅଛୁଟି ବୋଲି କହି । ସରଳ ବୋଲିବା କଥା ତାରେ ଯୁବୁ ଦାଣ । ମନ୍ତ୍ରଣ କରଣ ହୃଦକୁ କହଇ ମୁଁ ଯାଉ ଯେ । ୧୪ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀମୁଖ ସୁଦ୍ଧ ହେଲାଦେଲ ବାହେ ଶଙ୍କ । ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଉଚ୍ଚ ଜାତ କରିଗଲ ଦେଖ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଦେଖ ବଢ଼ାଇବୁ ମନେମନେ । ସହଚରୀ ସହିତେ ମନ୍ତ୍ରଣାରେ କଣ୍ଠ ସେ ।୧୫। ସନ୍ତୁଷ୍ଟର ଏଇଥା ମନରୁ ଗୁପ୍ତ ଜାଣି । ସତ୍ତେ ଓ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ଯଶ ପାନ୍ଥ । ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରଦେଶ ଦେଖ ଶ୍ରୀରଙ୍ଗ

୧୨—ସୁଭ ଜାଗ ହେବା, ଲକଣ ହୋଇ ଆସିବା ଜାଣି ସୁଭଦ୍ରା ସେ ସୁଦ୍ଧେ ଯଥ କୃଷ୍ଣାଗ୍ରଜ ଉପସ୍ଥ ଭଳା କନ୍ୟା ପାଖାକୁ । କଳାଡ଼କ ସ୍ତ୍ରୀ ପଶାଇ ଆଲୋକର ତାଙ୍କୁ ପୁଚ୍ଛିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ହେଉଛ ଚଳିଆ ଉଦବାଧରି ଦେଖନ୍ତି ଦୁଃଖ ସତେ, ସୁସ୍ତ ହୋଇ ଆସିବାରୁ ଏ ଦୁହିଙ୍କି ଦେଖନ୍ତର ଦୁଃଖ ଲଗିବ ।

୧୩—ଦୁହିଁ ଦୁହିଙ୍କି ଚୁମ୍ବନ ଦେଲେ । ତାହାପରେରୁ କାହାରି ସ୍ନେହ ଗୁପ୍ତ - ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭଗବାନ୍ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କ ମୁଖକୁ ଚୁମ୍ବିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସଖୀ ଆସି କବାଟରେ ହାତ ମାରିଲା । ତେଣେ ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ କହିଲ —ମୋ ମନକୁ ତୁମ୍ଭ ହାତରେ ନେଇଗଲ ଯାଅ ।

୧୪—ଆଉ ସ୍ନେହ ଦେଖି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ସୁଭଦ୍ରା ଉତ୍ତରର ଆସି ଚାଲ୍ଲୁନାହିଁ । ମୁଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛୁ ବୋଲି କହିଲ । ଅର୍ଜୁନ କହିଲ—ଶାସ୍ତ୍ରର ଶୁଣୁ ଚ'ଣ ? ମୋର ଲଜ୍ଜା ଶୁଣରୁ ମୁଁ ଜୋରେ ହୃଦୟରେ ମାଳା କରିଛି ।

୧୫—ଦେହ ଗହଣରେ ଶୀତ ମଣ୍ଡଳରେ ଶଙ୍କ ବାଜିଲା । ସେ ତାଙ୍କର ଜନ ନାମକୁ ମନ ମଧ୍ୟର କହୁଥିଲ । ସୁଭଦ୍ରା ନିଜ ମୁଖ ଶୁଣ ଦେଇ ଓ ପିଲାଗୁଡ଼ା କୁରାକୁ ଉଠାଇ ସଖୀ ସଙ୍ଗରେ ଧୀର ଗଣରେ ସେଠାରୁ ଗଲ ।

୧୬—ସ୍ୱପ୍ନରେ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କର ହୋଇଥିବା ଲୀଳା କଥା ମନରୁ ଯାଉନାହିଁ । ସେ ସ୍ୱପନ ଆଣ ଦେଖନ୍ତି ତାହାର ସ୍ୱପ୍ନ ପାଉଛନ୍ତି । ମନରେ ଏଗୁଡ଼ ସ୍ୱପ

ଅଛନ୍ତି । ସମ୍ମୁଖେ ତାଙ୍କ ସହକାରୀ ସଖୀ ଭଳି ଯେ ।୧୬। ସୁଭଦ୍ରା ମନର ଭାବ ବୋଧ ଆନନ୍ଦରେ । ସୁଭଦ୍ରା ତାଙ୍କର ବୋଲଉଥିବା କ ଗୁଣଟି । ସଖୀଙ୍କି ତ ଅଙ୍ଗରୁ । ଠାବେ ଠାବେ ସତ । ଆଜୁ ଶାଳ ପାଇଥିଲ ଅଧରୁ ଅମୃତ ଯେ ।୧୭। ସେବାକୁ ତରା ରଖାଏ ଗାଣ୍ଡି ଗୀତା ତଥ । ସର୍ପ ୬ ଲୁଚନ୍ତୁ ଅଧୀଶ୍ୱର ଗୁଣ ଭର । ତାହା ବୋଲୁଥିବା ନ ଦେବଗଣେଶ ସଭା । ସର୍ବା । ଏଣେ ସେଉଁମାନେ ସେ ଅଙ୍ଗକୁ ଧୁଳେ ଘସି ଯେ ।୧୮। ।

—ଛନ୍ଦ ସୂଚକ—

ଝିଙ୍କାରୀ ଭଳି ଦେଖୁଥିବା ଭାରା ତରଙ୍ଗ । ସ୍ୱପ୍ନମାନେ ବାରନ୍ତୁ ବୋଲ ମନକୁ ନ ଆସେ । ସିଂହ ସୁ ଚୁନ୍ଦ ବଢ଼ ଭାଗ ପାଇଛୁ ଭା ଧନ୍ୟ । ପରିଚ୍ଛେଦରେ ବୋଲନ୍ତୁ ତରତେ ଲୁଟିବ ଯେ ।୧୯। ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଗତାଗତ ଶରୀର ଆଲୋଚନ୍ତୁ । ଏଣେ

ଲକ୍ଷ ସଖୀ ଗରବରେ ହାତ ଗଡାଇ ଜଳ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଲଗାଇବ । ସେଥିଁ ସଖୀ ଆକୁ ଅନୁଭବ ଜନେ ଯେ ସହଜେ ଭଳି କହିବ ।

୧୬— ତୋର ଏ ବେଳ ବଢ଼ିଛି ବୋଇଁବ ଏହ ସୁଭଦ୍ରା ଭାବ ଅଟେ । ସେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ପୁରୁଷ ଦେଖୁ ଲଜ୍ଜାରେ ବୋଲନ୍ତ କି ? ମୋର ଏ ବଉଡ଼ୁଣ ସ୍ୱପ୍ନର ଠାବେ ଠାବେ ଅତ ଜାଣ ଦେବଉଛୁ ଏବଂ ମୋ ଅଧରକୁ ଅମୃତ ସବୁକୁ ସେ ଖାଇ ଯାଇଅଛି ।

୧୮ — ସେ ଯେଉଁ ଏବଡ଼ ଗଭୀର ସମ୍ମୁଖରେ ଡାକ ଶାଢ଼ୀରେ ଥିବା ବସି ଲୁଣ୍ଡଳ ଦୌଡ଼ିଥା ଭାଙ୍ଗି ଏକ ଜଟକାରୁ, ସେ ଯେଉଁର ମୋର ସୁନ ଲୁଣ୍ଡଳ ଫୁଲଆକୁ ହାତରେ ଧରିଥିବ । ତାହା ଗୁଣ ସୁନ୍ଦରିତା ଜଣା ପଡ଼ୁଛି । ଓହ ସଖି ! ସେ ବେଳରେ ସେ'ଣ ଏଣ୍ଡୁ ଲୁଚିଦେଇ ସଖି ତୋରେ ଅବା ଦେଖ ପାଉଁ । ଲୁ ଭ ତାକୁ ସେତକ ସମରେ ତେଲ ଅନୁରାଗକୁ ଦୁଇରେ ଘଷି ଧୁଇ ପାଇଅଛୁ ।

୧୯ — ଏ ଗତା ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା ଉପିଲର ଭାବନ—ଏ ସ୍ୱପ୍ନରେ କେଉଁ ମାନଯାଇଛୁ ମୋର ମନକୁ ଆଉ ନାହିଁ । ତାଁର ଭାଗ୍ୟକୁ ସିଂହ ସୁନ୍ଦର ଭାଗ ପାଇଛୁ । ଏଣେ ଦେଖୁ ବଚନ ହାସ ସୁଭଦ୍ରା କହୁଛି ।

୨୦— ଆଜିମ ଦେଖ ଲୁଣ୍ଡଳ ପ୍ରତାଗକୁ ତରତ ଦଳ ଭାଗାଉଛି । ଶାଢ଼ୀ, ଲାଜ ଓ ସୁଲ ଏ ମୁକୁଳରୂପ ଖେଳନ୍ତି, ଏ ଗତା ଲଗେ ସଖୀ କହିଲ । ଅଲ

ଭାସୁଛ କୁସୁମ ଗାଛ ଏ ମୁକ୍ତାଶୀ । ଉଷୀଠ ଚୋଳିଙ୍କ ଉଛୁଳାଇ କାମ୍ଭକର, ସ୍ତନଙ୍କରୁ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଦେବକୁ ଉଦଣ୍ଡ ଯେ ।୨୩। ଗାଲକ ଅଙ୍ଗେ ଭାଲ କିଂବଦନ୍ତି ପ୍ରୀତ ହୋଇ । ସକ ହୋଇଥିଲେ ଗଣେଶ ଆକର୍ଷିଲେ ସର୍ବ । ସାବଧାନେ ଶୁଣନ୍ତ କର୍ଣ୍ଣିକା ଏବେ ଶୁଣ । ସଭୁହୁନ୍ତିସ୍ତ ନାଗଙ୍କୁ ରକ୍ଷିଲ ପ୍ରାଣ ଲୁଣ ଯେ ।୨୪।

—ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ—

ସୁଲୋଚନା ହୋ ସ୍ତନ ଲଗନ ଲେଖନ୍ତେ । ସୁନଦୀ ଭଏ ପଦାନ ଭଲ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ । ସୁକୁଳ ଭୂଷା ବଚନର ଶୁଣ ଆଲ କରେ । ସେ ସମ୍ପଦ୍ କଣ ନାଥ ଆଶଣା ଯଜ୍ଞାଦେ ଯେ । ୨୨ ।

—ଅଭିମନ୍ୟୁ—

ସକଳ ସ୍ନାନ ପ୍ରଶସ୍ତ ଲୁଚଣା ଏ ସୁଖ । ସୁଶୁଷ୍ମ ସୋଦ ଦେବାଧି ସ୍ଥବଣ୍ଟ ଶିଷ୍ୟ । ଗନ୍ଧର୍ବ ଏବଂ ଦେଖି ଲୁକାଠା କରନ୍ତୁ । ସନ୍ତାନ ବୋଇଲେ ଅଛ ଗାନ୍ଧିକ ମନକୁ ଯେ ।୨୩। ସାଧ ଏକର ଅନୁଦେଶ କର ସମାଚାର । ସୁନ୍ଦରୀ

ଭଣେ ସର୍ବ ପଞ୍ଚମ, ଏ ଅଙ୍ଗନଅଙ୍କୁ ଗ୍ରହ ସ୍ନାନ କର । ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗେ ଏ ଭଙ୍ଗୀ ଦେଖିଣ ଲୁଚାଏ ନୋଡ଼୍ଧ ।

୨୧—ସେଣ୍ଟ ସର୍ବୀ ପଣ୍ଡ କଣ୍ଠର—ଭାଷ ସ୍ଥିତି କ ଶିବସ୍ଥିତି ଜୋଲକ୍ଷ୍ମା ଅର୍ଥାତ୍ କୁଲାଭର ସୂଚକ, ଉପସ୍ଥ ମାଟ ଯୋଗ ଦାଣ୍ଡିକ୍ତି, ସେଣ୍ଟୁ ଏ ପଦ୍ଧେ ମାନ ଗୋଲତତ୍ତ୍ୱ । ଅନ୍ତ୍ରାରେ ସ୍ତନ ଭଣ୍ଡା ସବ ନନ୍ଦନନ୍ଦ ସୁଭଦ୍ରାର ଶରୀର ଦେଖିଥିଲୁ ସବ ସଙ୍ଗ ସୁଲ, ତାହା ଭଞ୍ଜାଇଲେ । ଭଣ ଉପେନ୍ଦ୍ର—ହେ ସୁରସିକେ ! ସାବଧାନ ହୋଇ ଏଣିକ ଉତ୍ତର ଭାଗର ବର୍ଣ୍ଣନାକୁ ଶୁଣ ।

୨୨—ଏ ଛନ୍ଦଟି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କର ଉକ୍ତି ହୋଇଅଛି । ସମ୍ଭୋଗ ଦେବାକୁ ପଦ୍ମ ଲୋଚନ ଦେବ । ଅଙ୍ଗର ସ୍ନାନ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଭୁଜଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦରୀମାନେ ସ୍ନାନ କରେ । ଭାଗ ସକଳଙ୍କୁ ଜୋଡ଼ଣମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଲୁଚଇଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସବୁ ଶାନ୍ତିଗଲ । ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ—ଗୃହସ୍ଥ ଭାବନା ହୋଇ ଗଲା । ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଉପଯୁକ୍ତ ଗାନ କରେ ଲଜ୍ଜାଇ ।

୨୩—ଏହି ସମୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ ସକଳ୍ପ ଦେଲେ । ଭରତ ଅଗୁରୁ ଏ—ସ୍ଥଳରୁ ଉଦ୍ଧତ ଭଣରେ ଅଣ୍ଟି ସଂଯୋଗ ଦେଲ କି ! କଳଧୁଣୀ ଏବଂ ସୁନ୍ଦରମାନେ ଦେବଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କୁଳଟ ଜନ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତ୍ର ଦେବାକୁ ଉଚ୍ଚାର ଗୀତାକୁ ସବୁ ମନରେ ରଖିକ ସ୍ମର ଦେଲେ ।

ଆପଣ ଶିଘ୍ର ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତୁ ମୋତେ । ସୁହୃଦମାନେ ସଙ୍ଗ ରେ ଦୋଳାରୁ ସାଙ୍ଗେ ନେଇ । ଯିବାର ପଥରେ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କର ।୨୩। ସ୍ନେହ ଗୁଣ କାରଣ କଲ ଦାସ ମୁଁ ମୋର । ସୁମିତ୍ରା ପାଇ ତତ୍କାଳ ଶତ୍ରୁ ବୋଲେ । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଶୀଘ୍ର ନାଥ କରାଇବ । କେବଳ ତୁମ୍ଭ ପ୍ରତି ସାଧୁତ୍ୱ ଯାଉ ଏ ।୨୪। ସୁଭଦ୍ରାର ପ୍ରେମ ଶତ୍ରୁ ନ ପାରିବେ । ସ୍ୱଜନ ବୋଲେ ତାଙ୍କ ନେଇ ଚାଲିବେ । ସୁଭଦ୍ରା ଦେଖି ଏହି ଜଗତକୁ ନପାରି । ସାରଥୀର ସଙ୍ଗେ ଏକାଠି ଯାଇ ଶୀଘ୍ର ଯେ ।୨୫। ଯୋଗମାୟା ଯୋଗବାହନ କରି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଦେଖ ପ୍ରୀତି ସ୍ୱାଗତ ମେଳେ ଧନ କରି ଶୁଭ । ସୁସଜ୍ଜିତ ସୁଦର୍ଶ ମୋର ଦୃଢ ପ୍ରଣ । ସଙ୍ଗତ ସ୍ୱାମୀ ହୋଇ ସେ କଥା ଏତେକାଳେ ଯେ ।୨୬। ସୁଭଦ୍ରା ଏକ ସଂଗ୍ରହ କରାଇବେ କହି । ସ୍ୱରୂପ ଗୁପ୍ତ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରକାଶ

୨୩—ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବରେ ଅର୍ଜୁନ ଧର୍ମ ଶୀଘ୍ର ବସ୍ତ୍ର ମୁଣ୍ଡକୁ ବନ୍ଧାଇବା ହେତୁ ତା ମୁଣ୍ଡରୁ ରକ୍ତ ବହୁଛି କି ? ସୁଭଦ୍ରା ସାରଥ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଏ ସିନ୍ଦୂର ଶୋଭା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ।

୨୪—ଜନ୍ମ ଦେବା ସଙ୍ଗତ ଭୂଷଣ ଏ ହୋଇଛି ତାହା କି ? ଏକଥା ଶୁଣିବ ମିତ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦୟକୁ ଆନନ୍ଦ ହେଲେ । ଦେବତା ଭୂଷଣ ଏକର ଅଳଙ୍କାରରୂପ ଗୁଣକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବାପାଇଁ ସେ ସଜାଡିଲେ । ସେ ଅଳଙ୍କାର ସାଧୁତ୍ୱ ଏବଂ ସେ ସେ ପ୍ରକାଶ ଭୂଷଣ ତତ୍ତ୍ୱର ରାଜକୁ ଆଶ୍ରୟ କର ।

୨୫—ଏହି ସମୟରେ ଶତ୍ରୁ ଗୁଣରେ ଥାଇ ଅର୍ଜୁନ ମନରେ ଭାବିଲେ, ଏତେବେଳେ କନ୍ୟା ମୋର ସହିତ ହେଉ । କଳ୍ପବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ମୁଁ ଏହି କଥାକୁ ଧରିଛି ସୁଭଦ୍ରାର ସମ୍ମାନ କରିବାକୁ ନପାରି ସ୍ୱୟଂ ଏବଂ ଧର୍ମ ଗୁଣର କବଚ ଧର ସ୍ଥାପ କରିଥିଲେ ।

୨୬—ସନ୍ତୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ସୁଭଦ୍ରାର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଦିଶିବା କଠିନ । କରି ଶୁଭରୁ ସେ ମୋତେ ମିଳନ୍ତୁ । ତେଣୁ ମୋ ଜନ୍ମ ଧନ୍ୟ ଅଟେ । ମୋର ଜନ୍ମରେ ଏକଥା ଅଙ୍ଗେ ଭୂଷଣ ସୁନ୍ଦର ନାଥ ଜଗତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ମିଳନ୍ତି କି ?

୨୭—ଏ ଭଳିଆ ଦେବସ୍ୱରୂପ ସ୍ୱୀକାର କର ଏବଂ ଗୁଣ ଏ ଦୁର୍ବଳ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ କଥା କହୁଥିଲେ । ଏହାକୁ ଭୂଷଣ ଓ ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକୁ କଥା କହୁଛି । ଏହାକୁ ଭୂଷଣ ସୁନ୍ଦର ଦେବତାଙ୍କୁ ସୁଧାର ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଜନନୀ ସନ୍ତାନରୁ ସମ୍ମାନ ଅଟେ ।

ଚଲନ୍ତୁ । ଦୃଢତଂ ଭୁବନସ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଦେଖୁଥାସେ ? ମୁଁ ବରଷଣୀ ସ୍ମୃତ୍ୟ ଦାବ ରଙ୍ଗା କରେ ରେ ।୭୩। ସୁନ୍ଦରଂ ସୁଦାଶି ଅଦ୍ଭୁତା ଅବାନରେ । ସବୁଲ ଅନେନ ଶିତୀମୁଖ ଦୃଢ଼ ଲଭେ । ଆକାଶ ତଟ ଗଗନ ସ୍ପର୍ଶ କଲା ପ୍ରାୟ । ସାର ନକ୍ଷତ୍ରଗାମୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଧରୁଥିବାରେ ଯେ ।୭୪। ଏହାର ବୃଷ୍ଟିଧାରା ମୃଷ ରେଖ ଅଧରକୁ । ସମାନ ନ ଲେଖି ଦେବତ ଚନ୍ଦ୍ରଧନୁକୁ । ପରସ୍ପର ଜାଣି ଢଙ୍କି ଗଲା ଦରେ ଜଳ । ଏହାର ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ ଏଣୁ ଜାଣି ଖାଦ ଗଲ ରେ ।୭୫। ସୁନ୍ଦର ସେ ଦେଖନ୍ତୁ ଲେଖନ୍ତୁ ଦୁଏ ସୁଣ ପ୍ରାଣ ।-ସେତେ ଦୋଷ ମୁଁ କାହେ ଧନ ଅଭାବ । ସେ ବସ୍ତ୍ରକୁ ଅଣ ଗମନେ ଏତେ ବର୍ଷ ଭଲ । ଏମାନ ଅସନ୍ତେ ଦେଖ ଲେଖନ୍ତୁ କଥାନ୍ତ ଯେ ।୭୬। ସୁଖ ସ୍ମୃତି ଏଣି ଅମୃତ ଦୃଷ୍ଟି କରେ । ବସ୍ତୁରେ ଉଦ୍ଧତ ସ୍ଥତେ ଜଣାଇ ଦେ । ସିଂହାସନ ଜାଣୁଥିଲ କଥାର ଜଣାଉଥିବ । ସ୍ଥାପିତ ପୃଥି ରେ ଗମନେ ମହାସ୍ୱଭାବରେ ରେ ।୭୭। ସେ ଭୁବନସ୍ୱ ସ୍ୱପ୍ନ ତଦ୍ଭାନ୍ତୁ

ଜଣର ଶୌଚଶୀଳା ଓ ବାସର ମାଧୁରୀଆ ଏ ଦୁଇଟି ମୃଦୁତା ଓ ଉତ୍ତୁ-ସ୍ୱଲକୁ ଶୋଭା କରୁଛି । ଜଣ୍ଡରେ ଥିବା ତାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଓ ଶୋଭା ମହାନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହଉଛି ।

୭୯—ଚାରୁ ସୁନ୍ଦର ବୃହାଣୀ ଓ ଅଳକାକୁ ଦେଖିଲେ, ଭୁବନରମ୍ଭକୁ ଦେଖିବା ଅବରେ ସ୍ୱଦେଶ ! ଭ୍ରମଣର ଶୋଭା ଓ କଳାର ସୁର କୋଳାହଳ ଉଦୟକୁ ବାଧାର ଏବ । ସେ ପିଲାସୁନା ମହୀଦଣ୍ଡୀ ତନ୍ତ୍ର ଆଉ ବଳକୁ ଶୋଭା କରୁଛି ।

୮୦—ଏଥି ସବୁଳ ଦୁଇସ୍ୱାର ମୁଖ, ନେତ୍ର ଓ ଅଧର ଏହାଂକର ଦନ୍ତ, କଣ୍ଠ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଭ ହୋଇ ପାରେବ ନାହିଁ । ନାଥ ସରସ୍ୱତୀ ଏବଂ କଣ୍ଠ ସିଂହକୁ ଶୋଭା କରୁଛି । ଭୁବନସ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ତା ସମାନ କେହ ନାହିଁ ।

୮୧—ସେ ଦେଖନ୍ତ ଦୃଢଶ, ଦେଖନ୍ତ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦରସ୍ଥ । ମୁଁ ଚାରୁ ସେବକ ହୋଇ ଯାଉ ଅନୁରାଗ ଧନ । ସେ ତ କଥାକୁ, ସେଣୁ ମୋତେ ଭୁବନରେ ଦେଖି ଦେଖି ଦେଖ ଆସନରେ ବସାଇଲ ।

୮୨—ଏହ ମୋତେ ଅମୃତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ୱର୍ଗ ସୁଖର ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ଭୁବନ କଥାଣ ପିଲାସୁନା ବସ୍ତ୍ରରେ ମୋର ହାତକୁ ଧରିଲ । ଏହ ଲେଖକର ମାତରେ ଚାରୁ ଜାନୁ ଭୁବନ ସିଂହାସନରେ ବସାଇଲ ଏବଂ ମହାଦ୍ୱାର ଦେବଦ୍ଧ ମୋତେ ସ୍ଥାପିଲ ।

ଦେଖାଇ । ସିନ୍ଧିଭାନ ଏହାର ଜ୍ଞାନର ଦେଖ ମୂର୍ତ୍ତି । ସେ ଏମନ୍ତ ଦକ୍ଷତାରେ କହିଦେଇ ଗଲ୍ । ସ୍ତ୍ରୀକରେ ତାହାଙ୍କୁ ସେଷ୍ଠ ଦେଖନ ଜଣେ ଯେ ।୮୩। ପ୍ରାଣରୀ ଆହଣ ପ୍ରାଣେ ଦୃଢ଼ ହୋଇଥ ଥରେ । ସୁମନ୍ତ୍ର ଆଜ ଦେହ ମାତ ଶୁଭ ଭବେ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ ଦେଖିତ ତାହାଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ । ଶୁଣିବ ନାହିଁ ଆ ବାଣୀ ଦନ୍ତ ନଦୀ ଥାଇ ଯେ ।୮୪। ସୁରାତ ଅପ୍ସରାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ ଗଲ । ସୁରାତ୍ୱ ଦଶ୍ନବନ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀଜ ମୂର୍ତ୍ତି । ସେ ସମୟେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବିଦାୟ କରେ ଭୂତ । ସ୍ୱାମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗେ ଯେ ତମିଲ ଭୂଷଣ ଯେ ।୮୫। ସାଉଦେଶ୍ୟ ପ୍ରାଣେ ତୋଳ ତ ନୂତନ ସ୍ଥାନ । ଦୁଃଖ ବାହେଁ ନ ଜାଣନ୍ତ ବୁଝି ଏ ଯୌବ । ସ୍ୱପ୍ନରେ ବୁଝିବ ଲୁଚେଇ ତାହା ସୁଖ ଦୃଢ଼ । ସିଦ୍ଧ ବେଶିକ୍ଷ ଶିକ୍ଷୁ ତ ତାହା ଅର୍ଥ ଜଣ ଯେ ।୮୬। ସମ୍ବାଦ ନୋହିବ

୮୩—ସେ ତା'ର ମୃତ୍ୟୁରୁ କୁଳକତ ପୂର୍ବ ଦେଖାଇ ତହିଁ—ଆହଠାରୁ ମୁଁ ଜୁଗୁପ୍ସ କଲା ଦେଲି । ଏ ପ୍ରକାର କଥା ଜଣ ମୋର ମନକୁ ଲଗିଥାଏ । ତା'ଠାରେ ଏତେ ସ୍ନେହ ଅଛି ଯେ ଦେଖନ ତାହାଙ୍କୁ ସେ ଏକା ବୁଝାଏ ଅଛନ୍ତି ।

୮୪—ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଭାବକୁ ସାଧନା ଏବଂ ସିଦ୍ଧଙ୍କ ଭାବକୁ ଭାବନା ଦେଖାଇ ସମ୍ଭବନାହିଁ ଅନୁଭବ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ଲଗାଏ ଧରେ ମାତ୍ର ଭାବକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ନାହିଁ ବୋଲି ବୁଝନ୍ତୁ । ସୁନ୍ଦରୀ ଯେତେ ତା ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଦେଖିବ । ତା କଥା ଶୁଣ୍ଡା ଅନ୍ୟ କଥା କର୍ଣ୍ଣରେ ଶୁଣିବ ନାହିଁ ।

୮୫—ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାସର ଅଧିକାରକୁ ପ୍ରାଣ ସନ୍ତୁଷ୍ଟକର ତା'ର ବାକ୍ୟକୁ ମୁଁ କଣ୍ଠରେ ଧାର ପ୍ରାପ୍ତ ଲଭେ । ଅର୍ଜୁନ ଏହାର ଅନୁଭବୀ ସମସ୍ତରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭାବର ଦେଖନ୍ତୁ ବୋଲ ଭୂତ ଆଦି ଦେବତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାମଧ୍ୟ ସାର ଭଗିଲ ଦେହାର ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣକୁ ଗଲ ।

୮୬—ଏତ ଦନ୍ତପଙ୍କ୍ତି—ହେ କବିଗୁରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବା ପ୍ରାପ୍ତ ଜଗମାତେ ! ଏ ଗୀତର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ନ ବୁଝି ବୁଝିବ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝାଉଥି ଭାଷି ମହତ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ କଲା ଲଭିବ ନାହିଁ । ବୁଝିବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କଲା ଭଲ ବୁଦ୍ଧିମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି । ସେଣୁ ଭଲ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କଠାରୁ ଏହାର ଅର୍ଥ ବୁଝିବ । ସେହି ଶିକ୍ଷୁ 'ସ୍ୱ ବ' ଲେଖୁଥିବ ଅର୍ଥାତ୍ ସାଠଭଣ ଅଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମିଥିବ, ସେ ଭାବାର୍ଥରୁ ଅର୍ଥ କହ ତ ଗାଉଣ ସବୁ ଅନ୍ୟ ପାଠ କରିଥିବା ସେମାନେ ଏ ଗୀତର ଅର୍ଥ ବୁଝି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଏଣୁ ତୁମ୍ଭ କରିବାର । ଶୁଣିବା ବେଳରେ କାନ ପାତିଥିଲି ଧୀର । ସତ୍ରାଜିତା
ଦେଖି ଲଜ୍ଜାରେ ଲୁଚିଗଲେ । ସପ୍ତଦଶ ଛାନ୍ଦ ଏଠାରେ ଶେଷ ହେଲା ଏହି ସ୍ଥାନ ଶେଷ ।

———

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଛାନ୍ଦ

ଦ୍ୱାରକା ନାରୀଙ୍କର କଳହପ୍ରିୟତା ଏବଂ ସୁଭଦ୍ରାର ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବଳରାମଙ୍କର ଅନୁଯୋଗ

ରାଗ—କଲ୍ୟାଣ ଆହାରୀ

ପ୍ରାଣନାଥ ଦ୍ୱାରକାରେ ଯାଉ ବାଳିକା ଭଳି ଚଳି ଜଳ କରନ୍ତେ,
ଦୁଃଖରେ ଏମନ୍ତ ସଖୀରେ ପଡ଼ିଲା ଦ୍ୱାରକା ସାମନ୍ତ ପାଶରେ ।
ଶୁଣନ୍ତୁ, ଯେ କହିଲେ ଘାଟ ଗୋଟେ ।
ସାବଧାନ ହୁଅ ଭାଇ ସତ୍ୟଭାମା ଦେଖିବାରେ ଲୋଡ଼ା ସାଙ୍ଗରେ ।୧।
ଦେଖି ଦଂଶୁ ଶତ୍ରୁ ନଅ ଦଂଶା ଆଉ ସବୁରେ ଭୂଷ ହୋଇ,
ବୋଲିଲେ ସିଂହଜା ଭଗିନୀ ଦୁଃଖ ମନ୍ଦୁଃଖ ସ୍ତୁତି କରେ ଏହି ।

୩୭—ଦୂତୀମାନଙ୍କର କଥା କହି ଶୁଣି ସମସ୍ତ ହୋଇ ଆଗର ଗାଇଁ । ଏ
କୀର୍ତ୍ତନ ଶୁଣି ଏ କଥା ଶୁଣିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଲପାଇ
ଉପରେ ୧୩ ସପ୍ତଦଶ ଛାନ୍ଦରେ ଏ ସ୍ଥାନ ଶେଷ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧—ପୁଅ, ଚନ୍ଦନ, ଗାନ ଏ ସବୁ ଭୂଷଣକୁ ଥାଉଥିଲେ ଭରି ସେ ଆଗର ଜଳ
କଳସରେ ଧରି ସୁଭଦ୍ରା ପାଇ ଅଛି ଦେଇ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ଭଗବାନ ହୁଏ ।
ନାନା ପ୍ରକାର ସୁନ୍ଦର ସଜ୍ଜାକରି ଏବଂ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁ ଦେହକୁ ଜଳାଉଥିବ ସଖି
ସଖି ଦେଖ ନାହିଁ । ଦ୍ୱାରିକା ଭାଇ ଦୂର ବୋଲି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ହୋଇଛି ।
୨—ସେହି ଦାରୁଣ ଦଂଶୁକ ଗୁଣମାନେ ସମସ୍ତ ସଂସାରର ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ
ଭଲାକୁ । ସିଂହର ଜନ୍ମ କୌଣସି ଭଳି ଦାଗମାନେ ଏବଂ ସମୁଦ୍ରର
ସୁନ୍ଦରୀ ପଦ୍ମମାନେ ଶୋଭନ୍ତି । ସୁନ୍ଦରୀ ଜଳରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ସବୁ ଯୋଗ

ଶରତେ, ଯୋଗ ସ୍ତବ୍ଧ ହେଲେ ମନ୍ଦସ ।
ଶରଦେ ଆନନ୍ଦ କଳା ସକଳେ ଅନନ୍ତ ଶୋଭା ପ୍ରକାଶି । ୭ ।

—ଚତୁର୍ଥ—

ଯୋଗେ ବନସ୍ଥଳୀ ଦୀର୍ଘିକାର ଜେଣୁ କଳେ କୃଷ୍ଣ ଆକାର,
ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଇନ୍ଦୀବର ଶୋଭାରେ ଶୋଭିତ ଭ୍ରମର ନିକର ।
ସୁନୀଳ, ସମୀରେ ପୁଲକ ଲଭରେ ।
ଶରୁ ହେଉ ପତ୍ରେ ଆତ୍ମ ଜେଉ ସେ ଭଗବାନ ବର ନାଗରେ ।୮।

ସୁକନ୍ୟା ନଗରୀ ଉପବନେ ରହିଲେ ଘନ ବୋଲି ଜନପଦରେ,
ସୁଖାକ ଅନୁ ଭ୍ରମି ପ୍ରକାଶିଲେ ଶରତର ନାସ୍ତ ପ୍ରକାରେ ।
କୃଷ୍ଣହେଲେ, ସନ୍ତୋଷ ଅନ୍ତର ମଣ୍ଡିଲା ।
କୃଷ୍ଣରେ ଭରଣ ହୋଇଲେ ମଣ୍ଡିଆ କରେ ଚନ୍ଦ୍ରୀ କର୍ଣ୍ଣେ ମାଳକା ।୯।

ଉତ୍ପଳର ଶୋଭାରେ । ଯଥା ଶରତ ସମୟରେ ପ୍ରକାଶମାନଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଇ ଥାଏ, ସେ ସୁକନ୍ୟାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀତଳ ସଙ୍ଗ ମଣ୍ଡିଲେ ରୂପ ସଭାକୁ ଆନନ୍ଦ କର ଅତ ଶୋଭା ବଢ଼ିଲା ।

୮—ଶରତ ସମୟରେ ଓଷ୍ଠ ଲାଗି ତତ୍ତ୍ୱ ଦୁଃଖାବ ଜଳ ବର୍ଷିବୁ ଧୂମ ଶବ୍ଦ ହେବାରୁ ତାହା ସବୁ ନଳ ହୋଇଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଅତ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହେବାରୁ ନୀଳାମ୍ବୁଜମାନଙ୍କୁ ଜଳ ସବୁ ଶୁଖିଗଲା । ଭରତ ଯୋଗରୁ ଧୂଳିସବୁ ସ୍ଥିତମ । ଆକାଶରୁ ତଳ ଭର୍ମିଷ୍ଠ ଚନ୍ଦ୍ର ହେଲେ ଜେଉଁ ସମୟ ଶରତର ଏବଂ ଦେବ ସମ୍ପର୍କର ଥିବା ପାପ ସବୁକୁ ନାଶକ ହେଲା ।

୯—ନଗରମାନଙ୍କରୁ ଜଳ ଶୁଖିଯିବାରୁ ଲୋକମାନେ ନୂତନ ସ୍ଥାନ ଖୋଜି ଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କ ଉତ୍ତ ଜଳଦା ସମସ୍ତଙ୍କର ନାଶ ଆଉ ଶଙ୍ଖକୁ ଦେଖିବା ଭଳାକୁ ବାହାର କରିଥାଏ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ହେତୁ ଭକ୍ତ ବୃନ୍ଦମାନେ ଦେଖିବା ନଗର ଶଙ୍ଖକୁ ଶବ୍ଦକୁ ବାହାରୁ ଶୁଣି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ବର୍ଷାକାଳ ତଥା ମଣ୍ଡିତ ହୁଡ଼ିଲ, ମାତ୍ର ସେ ସବୁର ଭୂମିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନାହିଁ । ସେ ମଣ୍ଡିତ ପୁଷ୍ପ ଫୁଟିବା ଦେଖି ଶୋଭା ସେବକମାନେ ଦେଖି ଉଲ୍ଲାସରେ ମାଳା କରି ପିନ୍ଧିଲେ ।

ଶିର ଢାଙ୍କ ଗୃହ ଦୀପିକା ଶଙ୍କର ଉପରେ ଘନ ଘଟେ ଶତ,
ପତଙ୍ଗଙ୍କ ରଶ୍ମି ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁନର ଉଜଳ ଦାଉ ଫୋଟେ ଭାରିତ ।
ହେ ସୁନ୍ଦ, ଶତର ଶାଳ୍ମଳୀ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ।
ତାଙ୍କରୁ ଚେମଳ୍ପ ହୋଇ ଦେଖି ତରେ ଘନେ ମୂଳର ଶୁଭ୍ରତର ॥୫॥

ଉଲକର ଭୁତ ଅଟି ଜାମୁ ଶ କୁ ଗାଡ ଶଚିକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଭବେ,
ସାଧ୍ୟର ଉପାନ ତନ ସ୍ତମ୍ଭ ହୋଇ ଶରଚେ ଶଚୁତାନ କରେ ।
ଉତର, ଉତ୍ସତରେ କରେ ବନ୍ଧନ ।
ପ୍ରନ ଆବୃତର ଜଳଚମ୍ପୁର ଉଦ୍ଭ୍ରମ ବର୍ଣ୍ଣ ପତନ । ୬ ।

ତେଜୁ ସମ୍ମୁଖେ ରେଖକା ଗ୍ରୀଷ୍ମର୍ଣ୍ଣୀ ପ୍ରମୁଖ ହୋଇ ଦେତକ ନାଶ,
ଧରଣରେ ଜଳ ରୌଦ୍ରକୁ ଶମିବେ ପତନ ଅନେକ ପ୍ରକାଶ ।
ହୃଦାତର, ସନ୍ଧ୍ୟା ଅନ୍ତ ସେ ଭାବାନ୍ତ ।
ଉଷ ତେଜୁ ଉତ୍ସବ ଅନନ୍ତ ପିତର ଉଦାରତକ ସାତାନ୍ତ ॥୭॥

---

*—ଦେଉଳ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଦେବୁଙ୍କର ପ୍ରଭ ପୂର୍ବ ଚେତନ୍ୟର ଦେବତାଙ୍କ ଦୁର୍ଗିତ ଜାତ ଜଣ । ଏହୁମା ସ୍ତମ୍ଭ ଜାଣି ଯେ ସ୍ତମ୍ଭତ ସୁନ୍ଦର ସାଧ୍ୟକୁ ଦାଉ ମଧ୍ୟ ଜାନ ସ୍ତମ୍ଭ ଉଚ୍ଚାଙ୍କୁ ମନ କରେ ନାହିଁ । ଲୁଗଗଣରେ ଶିମୁଳୀ ସୁନ୍ଦକୁ ଦେଖି ହେଉନ୍ତ କରାଇଲେ । ଆଶୀର ପ୍ରସନ୍ନତ୍ତ କାଳରେ ସାଧାରଣ ଉପାୟ ତାଙ୍କୁ ଲାଗଣ କରନ୍ତୁ ବେଗରେ ଉଚ୍ଚାସ ଅଛନ୍ତି ।

୬—ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଉତ୍ସବମାନଙ୍କ ଗାତକୁ ଦାଉଣ ମାଟି ଜଣ ସ୍ତମ୍ଭ ଲଗିଲ । ତାଙ୍କୁ ଚେତନମାନେ ନୂତନମନ ସ୍ତମ୍ଭ ହୋଇ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚତାନ କଲେ । ଏହାର ସମସ୍ତଙ୍କ ତାରରେ ଦେଖା ଉଭଳ । ପ୍ରନ ଉଷ୍ଣ ଶରୀର ଜଳରେ ଶରୀରକୁ ଧୋଇଲେ । ତେଜୁ ଜା ଯାଇ ଦେହର ଗଣ ସରର ଭଳ ଉତାରଲେ । ତେଜୁ ତେଜୁ ଜଣ ଜଳଉରେ ଆଉ ବସିଲେ ଏବଂ ତେଜୁ ତେଜୁ ଦେଖରେ ବର୍ଣ୍ଣର ପତନ ଦେଖିଲେ ।

୭—ଏହି ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସମୟରେ ରେଖକା ଗ୍ରୀଷ୍ମର୍ଣ୍ଣୀ ପ୍ରଭ ମାନଙ୍କରେ ଉଚ୍ଚରେ ଆଶାମାନଙ୍କୁ ତେଜ ଜଳଶୀତଳ ଅନେକ ଶରୀରରକୁ ଶମନ କରନ୍ତ । ଏହ ଦାନ୍ତମାନଙ୍କୁ ଲୁଗରେ ସମଯାଇ ତେଜୁ ଦାନାଙ୍କୁ । ଏମାନଙ୍କ ଭୂତ ଦେଖିଲେ ସୁନ୍ଦସ୍ମରଣ ଦେବତାମାନେ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ଦୂର ହୋଇଯିବେ ।

ସୁନ୍ଦର ସମସ୍ତ ଯେ ତାହାଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି ଅଙ୍ଗୁଳି ମାନରେ ଗଢ଼ିଲ,
ତଥି ତାର ଦେବ ଗଣ ବଦ୍ଧାନ୍ତ୍ରୀର ଗୋଷ୍ଠପୁରେ ଯେ ଅଭ୍ୟାସ ।
ସଙ୍ଗାତ, ପୃଷ୍ଠି ସର୍ଜନା ସ୍ଥେ କରନ୍ତ ।
ସୃଷ୍ଟି ନାମେ ସର୍ଗ ବର କରନ୍ତି ଜଗତ ନାର ହୋଇଲ । ୮ ।

ଯେଉଁ ରାଜ୍ଞୀ ସ୍ବଚ୍ଛା ବସ୍ତ୍ର, ପଦେର ଆରୁ ଶୁଣି ଯେ କାଶିଲ ହୋଇଲ,
ସାଗର ପଦ୍ମ ଜଗତ୍ର ଉଗ ଦିବା ଏ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଅଛୁ ମନ୍ତ୍ର ।
ତଥାତ ସମୂହେ ବସ୍ତୁ ଏଥକଣ ।
ଶୁଣ ନନ୍ଦେନ ଏ କର୍ଣ୍ଣ ପିତା ସାଗରେ ମର ସ୍ପୃ ଧରେତ । ୯ ।

ଅତଲ ଜଗତ୍ର ଦୋଷ ଦେଖଣ୍ଟେ ସେ ଅନୁରାଗେର ଅପାର,
ସୋମଦେବତର ନାମ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥାପ ବୃନ୍ଦାବନ ସ୍ଥଳ ବକାର ।
ସଙ୍ଗାତ, ସେ ଭକ୍ତିସୁ ସ୍ତବ ଜଗତ ।
ପ୍ରିୟଦ୍ରେ ଜାନନା ଅର୍ଥ ଯାହା କରେ ସୃଷ୍ଟି ସତ୍ତ୍ୱ ନାମ ରସଧର ।୧୦।

୮—ସେହି କୃଷ୍ଣନାମ ଆସ୍ବାଦର ନାମମାନେ ଏବ ତାହା ମୁଖକୁ ଅଗାଧ ଅଙ୍ଗୁଳିପିକାରେ ସମ୍ଭବେ—ଦେବ ବନ୍ଧୁମୂର୍ତ୍ତି ମିଳନ ହେଏ କେଉଁଠେ ? ଗୋଷ୍ଠପୁରର ଅଭ୍ୟାସ କଏ ? ସୃଷ୍ଟି ସର୍ଜନା କଏ କଲେ ? ଜଗତ ନାମ ସୃଷ୍ଟିରେ ସର୍ଗମାନେ କ'ଣ କରନ୍ତି ? ଏତ ସବ ତାହାକୁ ବୁଝାଯାଏ ?

୯—ଏ କଥା ଶୁଣି ସେ ଭକ୍ତର ଦେବ— ସେ ସବୁଦେବେଙ୍କ ବସ୍ତୁ ଙ୍କ ତାଙ୍କରେ ଥାଏ, ଏକଥା ମୁଁ ଜାଣି ପାରେନ୍ତ । ସ୍ପଷ୍ଟ କଥା ଦେଖ କଂସ ଅର୍ଥାତ୍ ସାଗର, ବିନ୍ଧ୍ୟରେ ନଦ, ଭୂଗର୍ଭରେ ନ, ଜଳୁଅରେ ଉଷ୍ଣ ବା ତଳ, ଆଉ ରଥ ଏ ଜ ସବୁ ଏ ସମ୍ବୋଧନରେ ଅଛୁ । ସ୍ନେହରସ ଜଗତ କାର୍ତ୍ତିକ, ସୋଭଣ ବଡ଼ ନାହିଁ । ଆଜ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କର୍ଣ୍ଣ ପିକାରେ ଜଗନ୍ନ, ମନେକର ଶୁଣି ବୁଝିବାକୁ ଦେବୁନାହିଁ ।

୧୦—ଅନୁରାଧା ନକ୍ଷତ୍ରର ଚାରି ପୁଷ ଅକ୍ଷରକୁ ସ୍ମରଣରେ "ରାଧା" ହେବ । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଏହ ବୃନ୍ଦାବନରେ ଅଭାର କହୁଥିଲେ । ହେ ସଙ୍ଗାତ ! ତା ଜଗତ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କ'ଣ ହେବ ସମ୍ମୁଖରେ ବାମନାର୍ଥ ଯାହା କରେ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃଦ୍ଧାଶ୍ରିତ, ସେ ସନ୍ଧ୍ୟା ନାମରେ ଏଣ୍ଣାତ ହୋଇଅଛି ।

ସମସ୍ତରେ ତୁଏ ଅଲ୍ ଏକ ଧାମ ଶୁଣି ସର୍ଷୀ ମନ ଲଜ୍ଜାରେ,
ସେ ଭଳ ଲଗ୍ନଶଠାରେ ଅନୁଭ ଯେ ନିନ୍ଦୁ ଦେବବର୍ଣ୍ଣି ଉଷ୍ମର ।
ଭକ୍ତକ ସୁମନ ଦୋଧ ହେଲ ମୋର,
ଶୁଣ ଏ ତୁଲ୍ୟେ ଲଜ୍ଜାଳୁକ ଜଣେ ସୁବେଶ ଉଦ୍ଧାରର ଭାର ।୧୧।

ସାଧ୍ୱୀଙ୍କ ଲଜ୍ଜାଲ ଦେଖନ୍ତେ ଶୁଭକୁ ଉଠାଏକ ଭଲ ମନତ,
ତୁ୍ଛ ଭାଷେ ଭଲେଇ ଶୋଭାକୁ ଦେବଲ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଜଣ ଏଥର ।
ସବୋଧ, ସ୍ତବ ଜଳଧର ଅନ୍ତରୁ ।
ସାଧ୍ୱୀ ସଷ୍ଠୁ ତୁବେ ମଣ୍ଡ ବନ୍ଦିରୁ ଜମାଣ ହୋଇ ଜଲଭର ।୧୨।

ସେ ମୁଖକୁ ଦର୍ଶି ଭବ ସୁଖ ଶାଳ ଭଟଭାରୁ ଭ୍ରମରୁ ଧାଇଁଲେ,
ଗନ୍ଧ ଯାଇନ ସାଇ ଗ୍ରହଣ ଅଳ୍ପଦରେଖା ଦେଖି ଭସ୍ମ ଲାଗଲେ ।
ସାରଥେ, ସ୍ତନେ ଲହରେଲେ ଏମନ୍ତ ।
ସାରବ ରଜଣ ଭଳକୁଲେ ଆମ୍ଭେ ଦେଖନ୍ତୁ ଯୋଗି ଲସ୍ତବନ୍ତ ।୧୩।

୧୧—ସେଠା ଶୁଣି ସୁଣି ଭଣେ ସର୍ଷୀ ଲଜ୍ଜାର—ସମସ୍ତଠାରେ "ତୁଷ୍ଟ" ବୋଲ ଲୋଟିଏ ଧାମ ତୁଏ । ସେ ଭଳ ପୁଣି ଲଗ୍ନଠାରେ ସମ୍ଭବେ, ସେ ସୁଭଦ୍ରା ଅଟେ । ହେ ପ୍ରଭାତ ! ସେଥିରେ ତୋହ ମନ ବୋଧ ହେଲ ? ଏଣ୍ଟୁରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଭାବ ବଳଲୁଳରେ ଅନେକର ଲାଗରେ ସୁବେଶ ହେଲେ ।
୧୨—ଏ ସାଧ୍ୱୀ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମୁଖରେ ଥିବା ତୁଳ ଅଣିଲ ଦେଖି ଗନ୍ଧମାନେ ଅନନ୍ତରେ ବଢ଼ି ଲରେଇ ଲେଗ ଭଣିଲେ । ମନରେ ଭାବଲେ ଅନ୍ତର ତୁଳ ଚୁମ୍ବନ୍ ଏହାର ଲୋଚନେ ଲଜ୍ଜାରଲ । ଆମ୍ଭେ ଏ ମୁଖ ସକଳର ଶତ୍ରୁ ଜିଣଥିବାରୁ ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଗ ସାଧି ଆମ୍ଭକୁ ନଷ୍ଟ କରାଇବ ।
୧୩—ଏ ମାସମାନଙ୍କ ମୁଖକୁ ଦେଖି ଲସ୍ତବାଳ ଭଣୀ ଓ ଭ୍ରମର ତା ଭାଗକୁ ଭଲେ । ଗାଇ ଦେଖିଲେ ଭର୍ଣ୍ଣ ଓ ଭର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରଭା ଲଲ୍ଟୁର ଚଜ୍ଜନ ରେଖାକୁ ଦେଖି ଲସ୍ତୁଖାର ପ୍ରକାଶଲେ । ଦଂଶମାନେ ସବ ଲଜ୍ଜା ଚନ୍ଦ୍ରରେ —ଏ ଦଂଶନମାନ ଲୋଟିଏ ହସ୍ତୀ ଭୁଲ୍ୟ, ଆମେ ଏହାକୁ ଭଳ ଦେଖୁ ନାହିଁ ! ଏହାକୁ ପୋଷି ହୋଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଲହୁଛୁ । ଅନ୍ୟ ମଧ ଗନ୍ଧମାନେ ଭାବଲେ—ଏ ଲୋଟିଏ ଭାଷା, ତାଳେ ଆମ୍ଭକୁ ଜାଣେବେ, ଏଣୁ ଲସ୍ତୁ ଭଲ ।

—ମୂଳ—

ସରସୀ ଦେଖାଇ ଦେଲେ ଭଲେ ତାହାକୁ ଏଥୁ ପୁଣ୍ଡରୀକ ସୁମୁଖ,
ଯଥା ତୁ ଦଶନୀ ପୁଣି ସକ୍ତୁମଧ୍ୟ ପ୍ରଭେଦ ନୁହ ବଡ଼ ଭେଦ ।
ଜନାଇ, ସେ ଦୁଇ ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତ ।
ପାଣାରେ ଭରି ସଂଜରେ ସୁଦୋଷଲଭ ଏବେ ଗଢେଇ ଦୋ ଭେଦୁକ
ସମ୍ପଦ ଅମ୍ବର ଛତ୍ର ଭଣ୍ଡାରକୁ ଏ ଦୁଷ୍ଟା ବୋଲେ କେ ଅଙ୍ଗ,
ସୁସ୍ନାତ ମାଖି ସେ ଭଞ୍ଜନ ବୋଲି ତାକୁ ଜଣଜକୁ ଲୁହିଲ ।
ଜନାଇ, ପବଂଶ ଜଣନ ତାହାକୁ ।
ସଖୀଙ୍କ କୁ ତାତ୍ପରକୁ ଭୁବନ ସେ ମୋହନ ବୋଲେ ତାହାକୁ ।୨୦
ସଦସ୍ୟ ମୃଗଶ ବେଶର ଭକ୍ତ ନ ଜାଣେ ଯେ ଯା ବର୍ଣ୍ଣିଭ ଭଣ୍ଡିଳା,
ସେ ତନ୍ତବର୍ଣ୍ଣିନା ଖେଳରେ ପିତବାକ୍ଟିର ଯୋଗ ଭଲ ବର୍ଣ୍ଣିଲା ।
ଜଣାଇ, ସୁନ୍ଦର ବସ୍ତ୍ରେ ଘେରିଲା ।
ସେ ମଧ୍ୟର ଦେହୀ ଅଧର ବନ୍ଧୁଜ ଲଞ୍ଚନ ମଧର ଶୋଭନ ।୨୧

୧୯—ସଦେଶବରକୁ ଦେଖାଇ ଏଣେ ତାହାକୁ କହିଲ ହେ ସଖି ! ଏଥିରେ ସବୁ ସୁର୍ଯ୍ୟ ଦେଖଇଛି, ତାହା ଦୁର୍ବର୍ ଅଟେ, କୋଣସୁ ଅନ୍ତର ପଛ । ତୁ ଦଶନୀ [ଦନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ], ଏହାକେ ଲସ୍ପିତ, ଏଥିରେ ଗଣାଗି ଭେଦ ନାହିଁ । ସେ ସୁନି ତାକୁ ଲାଗିଲ ଦେଖି —ଲାଗୁ, ଭାଙ୍ଗିନ, ଲାଙ୍ଗିଲ ତର ସିଂହ ଅଛି, ଏଥିର ଉତ୍ତର ଦେଲା ନ ହିଁ ।

୨୦—ସରଶିର ଭଣ୍ଡାରକୁ ଏ ଜନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟାଭ ନାହିଁ ବୋଲି ଦେଖି ସଖୀ କହିଲ । ସେ ଶୁଚିସ୍ମିତଭାଷିଣୀ ଫେର ଭଞ୍ଜନ ବୋଲି ତାକୁ ଜଣ ଓ ସୁନକୁ ସର୍ବ କହିଲ—ହେ ସଖୀ ! ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ତା’ର ତରଳ ହୁଏ । ତୁ ମୋର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଗାଇ ବା ଶରୀରର ଶାନ୍ତ ଯୋଗ ଦରକୁ । ସେ ଦନ୍ତର ଲୁଗ୍ନନ ଦେଖ ତା ହେଉ ନାହିଁ ।

୨୧—ଏଥିରେ ସେ ବିଚକ୍ଷଣା ନାୟିକାଙ୍କର ଦାଉ ଉଦ୍ଧାବ ଓ ତକ୍ରସୁଦର ଜଣା ସ୍ଵୟଂ ଅନନ୍ତ ସହସ୍ର ମୁଖରେ ସୁଦ୍ଧା କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ଶୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣିପ୍ରଭା ନାୟିକାନେ ତକ୍ଷଣ ନାଚରେ ମେଘ ପିତବାସରେ ଖେଳିଲେ । ଜଣାଇ, ଶୁଭ୍ର ଓ ବସ୍ତ୍ରରେ ଓ ଶୋଭାରେ ଉଦ୍ଭିଲା ଅଛନ୍ତି । ସେ ଓଷ୍ଠଧ ଦସ୍ୟାସରେ ନାଚ ସ୍ତନରେ ନାଚ ଦନ ସଣ୍ଡ ଭାବ, ଶୋଭାର ଓ ଚଞ୍ଚୁରେ ମାରିଲେ ।

—ଭୂଷଣ—

ସମ୍ମୁଖରେ କଳା କଙ୍କଣୀ କଙ୍କଣ ନାନାବିଧ ବାଦ୍ୟ ବାଜନ୍ତେ,
ସୁବେଶୀ ଯୁବତୀ ବେଣୀ ଶୋଭିତ ଲୋକେ ଚାମର ଢାଳନ୍ତେ ।
ଉଲ୍ଲାସ, ପୁରବାସୀ ବଢ଼ାଇଲେ ।
ଧବଳୋତ୍ପଳକୁ ନାରୀଙ୍କ ଉପର ସ୍ଥାପୁ ଦେଇଁ ଫୁଲ ଢାଳିଲେ ।୧୩।

ସୁନ୍ଦର ବଦନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୟନ କୁଣ୍ଡଳ ଗଣ୍ଡ ଶୋଭାଗ୍ରସ୍ତ,
ଅଳକ ବାସିତ ଚନ୍ଦନ ବାସିତ ବୃନ୍ଦ ଲବଙ୍ଗ ଭାସିତ ।
ସୁଭଦ୍ରା, ଯୋଡ଼େ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
ସୁହାସୀ ଉଦାସୀ ସବୁ ନାରୀ ଏ ଆସି ଉତ୍ସବରେ ଦେଖିଲେ ।୧୪।

ସାରଙ୍ଗ ନୟନଙ୍କ ଚେତ୍ତ ସ୍ନେହରେ ବଦନ ସରସ ପ୍ରକାଶେ,
ସକଳଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଲଳନା ଉତ୍ସବ ଦେଖି ଭାବରେ ବରାଭଲେ ।
ସୁନ୍ଦର ମୁଁ, ସୁନ୍ଦରୀଟିଏ ବଢ଼ାନ ।
ସେସବୁ ପ୍ରାଣ ପିତା ଉପରେ ଦେଖି ନାରୀ ଜନା ମନ୍ଦୁର ।୧୫।

୧୩—ସେ ସମୟରେ ଶଙ୍ଖ ବଜା, କଙ୍କଣୀ, କଙ୍କଣ ଏବଂ ଅନେକ ନାନା ପ୍ରକାର ବାଦ୍ୟ ହୋଇ ବାଜନ୍ତେ । ଉତ୍ତମ ବେଶୀସୁଭ୍ରା ନାରୀ-ମାନଙ୍କର ଜଣା ଦେଖାଯିବା ବେଣୀ ସବୁ ଉପରରେ ଚାମରେ ଏବଂ ଉପରିର ଦେଶ୍ୟାବକୁ ସେ ଛୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇଲେ । ଆକାଶରୁ ମଙ୍ଗଳ ବର୍ଷିବା ପ୍ରକାରେ ସେ ନାରୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରୁ ପୁଷ୍ପକୁ ପଡ଼ିଲା ।

୧୪—ସୁନ୍ଦର ବଦନ କରିବା, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚକ୍ଷୁଯୁକ୍ତା, ଶୀତ ଚନ୍ଦ୍ରମା, ଶାସ୍ତ୍ର-ଭାସିତ, ଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପଙ୍କ, ବୃନ୍ଦ ଲବଙ୍ଗ ସୁଭଦ୍ରା ସେଠାରେ ଆଗ ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଉତ୍ତମ ହାସ୍ୟଯୁକ୍ତା, ଉଦାସୀଉଦାସୀ ନାରୀମାନେ ଉତ୍ସବ ଆସି ତାହାଙ୍କ ସୁନ୍ଦରତାରେ ଦେଖିଲେ ।

୧୫—ଅନେକ ନାରୀଙ୍କରେ ଦେଖି ନାରୀ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଆସି ସୁଭଦ୍ରାର ମୁଖକୁ ପ୍ରକାଶିଲା । ସେ ଦେଖିଲେ—ଏ ମୁଖଚନ୍ଦ୍ରରେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ପଡ଼ିବାରୁ ତାହା କଳଙ୍କ ସୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କୁ ହୋଇଲା । ତାହା ଦେଖି ଜଳ ଦ୍ୱାରା ପିତାଙ୍କୁ ନାହିଁବାରୁ ସେ ଜଳ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଦେହରେ ଉଡ଼ ସୁନା ସବୁକୁ ବରଷାର ଚନ୍ଦନ ହୋଇ ବସ୍ତ୍ର ଯାଉଥିବା ଉଠି ସୁନ୍ଦର ହୋଇଲା ।

ଧାରାଧାରକରୁ ଉଦୟାଳ ଆସି ଦେବ ଶିର ଛାଡ଼ିଲୁ ଅଧର,
ସଙ୍ଗତା ଖଞ୍ଜନ ଶୋଭା ବୋଲିଥିଲୁ ଉଦ ଦେଖ ଏବେ ବୋଲନ ।
ସବାଦ, ସୀଲେଚିତ ମନୋହାରୀ ।
ସୁଂହାସୀ ସୁଧାସ ହଲାଇ ଘଟକୁ ଉଟ୍ଟାଦ ଲଳିତ ସେ ବାଣ ।୨୭।

ଅପାଙ୍ଗରେ ଚାହିଁ ଏବେ ତାକୁ ଧରନ୍ତି ସୁଖେ ନୟନେ ତେଜିଲେ,
ସୁଧାଂଶୁ ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ଉତ୍ତମାଙ୍ଗରୁ ଦେଖ ଏବେ ଖସିଲେ ।
ସଜାଗ, ସୁରଙ୍ଗ ମେଖଳା ପୂଜକୁ ।
ଅଲୋକ ତେଜନ୍ତ ଭ୍ରମର ଯେ କଲ ତାହା ଦ ନ ଗାଇ ଅମୃତ ।୨୮।

ସିଂହ ଉଦରେ କର୍ଷିତ ହୋଇ ତଳ ହେଲ ଜଳ ତେଣୁ ଶିଶୁ ସେ,
ଶୁଣିଲ ଏ ବାଣୀ ଲେଖକ ଉତ୍ତରେ ଲଜ୍ଜାରେ ସରସ୍ୱତୀ ସେ ।
ସୁଭଗ, ସୁମର୍ତ୍ତ୍ୟ ନ ତୃଷ୍ଣା ବଚନ ।
ଦୟାପୂର୍ଣ ମୁଖ ନୟନ ପୂରୁ ତାର ସୋହାଗ ତାର ମନ ।୨୯।

୨୦—ଦେଖି ଅତୀ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ଭୋଗିବ ଅଧ୍ୟୂମ ଆସି ସୁଭଦ୍ରାର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଅଛନ୍ତି । କେହି ବୁ ଏ ସୁନ୍ଦର ବସ୍ତୁ ଜାଣିବାଠାରୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଦେଖୁ ଥିବା ହେଲୁ, ତୋତେ ଏ ରୂପ ଦେଲ । ଏ କଥା ଶୁଣି ଉପ- ବନର ଶ୍ରୀ କହିଲେ । ଅଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସୁଭଦ୍ରାର ପିଠିଥିବା ଲୁଗାକୁ ଅନ୍ଧ- କାରରେ ହାଣିନେବାରୁ ଲଜ୍ଜା ଭୟରେ ସୁଭଦ୍ରା ସେ ଜଳରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ ।

୨୧—ଲେଖକ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଜଳରୁ ହାଣି ଆଣି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ଦେଖିଲେ ତାହାଙ୍କ ମୁଖରେ ଜଳ ବିନ୍ଦୁ ଲାଗିଥିବା ଦେଖିଲେ । ମନରେ ଭାବିଲେ ତାଙ୍କ ଶାଢ଼ୀ ଉଠାଇଲେ, ଅଧରେ ସର୍ବଦା ଲାଗିଥିବା ହୋଇ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଶୀତଳ ଅଙ୍ଗେ ଜଳ ଜଳ ବିନ୍ଦୁ ରୂପରେ ରହିଛନ୍ତି କେଉଁ ? ଦେ ସନ୍ଦେହ । ଏହି ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଲେଖକ ପୂଜକୁ ଭ୍ରମର କହନ୍ତି କେଉଁ ଜଳ ? ଏ କଥା ଆମକୁ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ।

୨୨—ଏ ସିଂହ ସୁନ୍ଦର କେଉଁ ଶୃଗାଳର ଜଳ ଅଭାବରୁ ଭୁଖ ଉଠି ବର୍ଷିଥିଲେ ଦେଖିଥିବା ଶାଳକ । ଏ କଥା ଶୁଣି ଲଜ୍ଜା ମନରେ ସୁଭଦ୍ରା ଲେଖକଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ମୁଖରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ତା'ର ଲୋଚନ ବର୍ଷ ଜଳ ଲିପି ହୋଇ ରହିଲା । ଅତଏବ ଅର୍ଥରେ—

ଅମୃତ ରେଖ ପୁଷ୍ପସେ-ରେଖ ଯୋ ମୂର୍ତ୍ତି ରୋଚନା ଯୁକ୍ତି କଲେ,
ସରଳ ବଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ରାସ୍ୟ ହୃଦକୁ କି ବୋଲବେ ଗୁନ ଶୁଣିଲେ ।
ଅଭାବ, ଘଟଣ ଶିଷ୍ଣ ବେଶ ଶୃଂଖଳ ।
ସାହସ କେତେକ ଭା ନ ଭୁଷ ବେଶକ ମଲ୍ଲଭ ଅଭିଥିତ ସୁଭ ।୨୩

ସନ୍ତୋଷକ ସ୍ତାସ୍ତ ସ୍ତମ୍ଭସ୍ତମା ପିନ ଧାରି ଏ ବଚନ କହିଲେ,
ମୂର୍ତ୍ତିର ଦୋଷ ଶର୍ଦ୍ଧିଲ ଅନୁ ଧାତା ରେଖ ତନୁ ଭୁଜ ରଚିଲେ ।
ସୁଦାସ, ଭୁଜର ଏ ସୁଖି ଲକ୍ଷଣ ।
ଭ୍ରାନ୍ତିତ ଚାମ୍ପୁକ ପିତୁଳା ସୃଷ୍ଟି ଯୋଗୀ ଯୋଗଧନ ଭୂଷଣ ।୨୪

ସବୀ ଚେତସ୍ୱା ବାଣର ଉଲ ଅଭ ସୁଭବ୍ୟୁଦ ଏ ତ ବଢାଇଲ୍ଲେ,
ପ୍ରିୟ'ଜ୍ଞନ ସ୍ୱରେ ସୁନା ସୁଭରେ ଦେଖିପାଦର ସୁଶ ବୋଲୁଛନ୍ତି ।

ମନ୍ମୁଖ ଗର୍ବ ସ୍ତାସ୍ତ ସ୍ତ 'ଭଜଣ ଭଙ୍ଗ, ମଣ୍ଡ ଭଜନ ଭଣ ଶତସ୍ର ଭ ହେବୁ, ସମସ୍ତ ଭାଗିଦେ' ଉତ୍ପନ୍ନ ଭାବ ମନ ଅଭିଳ ହେଲ ।

୨୩—ରୋଚନା ପୁଣି ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଅନୁଯରେ—ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଅନେକ ବୋଲ ଲକ୍ଷଣ ସମ୍ପୁର୍ଣ ହେଲ ? ଉତ୍ତ ସ୍ତାସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନ ବାଗରେ ଜନକ ଲଗାଇଲ୍ । ଏ କଥା ଗୁନ ଶୁଣିଲେ କାହାର କହିବେ । ହେ ଅଭାବ ! ଗେଶ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଉଠ ? ଗାଁର ଦଣ୍ଡ ଅଛନ୍ତି । ଚେଷ୍ଟ କି ସାହସ ନ ଭଲ । ଯେଉଁ ସୁଭରର ଗ୍ରହନ ଶତି ଭ ଭାବେର ବେଶ ସୁନ୍ଦରର ଦେଖି ସମାନେ ଭଣି ଏବେ କାଣ୍ଡ ଭଲ ।

୨୪—ସେସ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ ସ୍ତାସ୍ତ ବେଶ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ଅନ୍ୟ୍ୟମା ଅବି ଏ କଥା କହୁଲେ—"ସୃଷ୍ଟି କମଳେ ସବୁକୁ ଧାତା ସର୍ଜନା କରିଥିଲ, ଦେଖ ଭାଗ ସୃଷ୍ଟିର ଗୁନ ଏ ସାର ଭୁଜଧାରେ ତ ମନକୁ ମଣ୍ଡାଇଲା । ହେ ସୁଦାସ ! ଏ ଭ ଲକ୍ଷଣର ଅଙ୍ଗକୁ ଅନ ଦୁଇ ସାକ୍ଷ ଅର୍ଥର ତୁଳା-ବସ୍ତାକୁ ଧାରନ୍ତି । ଚାମ୍ପୁର ଗଢିତ ପିତୁଳା ସେ ଭୂଷଣ ହୋଇଥାଏ, ବେଦର ଭ ଯୋଗୀମାନେ ଯେ ଭୁଜରେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇ ଯୋଗ କାଳ କରୁଛନ୍ତି ।

୨୫—ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତା, ଦ୍ୱାପର ଓ କଳ ଏ ଯୁଗଯୁଗରେ ଏଣେ କଥା ଭ ହୋଇଛି । ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ଦେବତାଙ୍କ ସୁଭରେ, ଗାଣ୍ଡାଭର ଭାରତାଦଙ୍କ ସୁଭରେ ଏ କଥା ଦେଖିପାରେ ନ ହୋଇଛି । ହେ ସୁନ୍ଦର ! ଏବେ

ସୁନ୍ଦର, ସ୍ନିଗ୍ଧ କଥର ଲଭେ ।
ଅନେକ ଦୋଷ ଏ କଥା କହୁ କରାଇବ ପ୍ରବେଶନ ।୨୪

ଆକୁଳ ଭାଇ ଯେ ଜନନୀଙ୍କ ସାରି ସ୍ନେହବନ୍ଧ ନଶି ଭ୍ରମରେ,
ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତ ନଷ୍ଟକାରି ଦେବ ନକ୍ଷତ୍ରେ ଚଳାଉଛନ୍ତି ।
ସେ ଶୁଣି, ସଂଶୟ ପ୍ରକଟ କହନ୍ତ ।
ଗଉଜଳ ସୁଖ ଭାରତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସଙ୍ଗେ ବେଶରେ ଭ୍ରମଣରେ ।୨୫

ସେ ପାର୍ଥ କହୁଥିଲ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଲାଗେ ବନଦେବଙ୍କର ସଦୟ,
ସଂକଳ୍ପ ହୋଇ ବଡ଼ା ଲୋକ ଶଙ୍କି ହେବ ପୁରୁଷଙ୍କର ମନେ ।
ସେ କହେ, ସମ୍ମୁଖେ ଏକାନ୍ତେ ରହିଲ ।
ଶୁଣ ଯେ ଭଗିନୀଙ୍କି ରମଣୀଙ୍କୁ ଅବେ ଦୃଶ ମନରେ ଲାଗି ।୨୬

ସେ ଶୁଣ ନେହଲୋକ ଏଷା ଲଭିବୁ ଏକ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଲୋକ ଭାବି,
ସୁଖେ ନ ରହେ ମଧ ହୋଇ ମୁଁ ପ୍ରକାଶ ଭୂମ ସପୁତ୍ର ।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ପୁଣ କଥନ ଏ ଭଗିନୀ ସ୍ୱୟଂ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତ କହିଲ । ଏ କଥା ସଭାରେ ପ୍ରକାଶ କୋହ ।"

୨୬—ଏ କଥା ଶୁଣି ଅନ୍ୟ ଭାଇ ଜନନୀଙ୍କ ପାଇ ଦେବକୀ ଧନ ସମସ୍ତେ ହେଲେ । ଶୁଭରେ ପେଷିଲେ । ଶେଷରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ବଳରାମଙ୍କ ଲାଗି ପାଇ ଦେବକୀ କହିଲେ—ହେ ନାଥ ! ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ନାହିଁ ବର ଦେବାକୁ ନାହିଁ । ଅର୍ଜୁନ ସ୍ୱୟଂ ଏକଥା ଶୁଣି ବଳରାମ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ କହିଲେ ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ ସୁଭଦ୍ର ସଙ୍ଗରେ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଡାକି ତାଙ୍କୁ ଏ କଥା ଜଣାଇବାକୁ ପଠାଇଲେ ।

୨୭—ସେ ଭାଇ ବଳରାମଙ୍କର ଏ କଥାକୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଆଗରେ କହିଲେ । ଏ କଥା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ପୁଣ ଶୋଭା ଭରସ୍ତ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ । କର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନରେ ପୂର୍ବେ ଏହା ହୋଇ ମନରେ ଭାବିଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ସୁ ଦୁଃଖ କହିଲେ—ହେ ରାଜା ! ସେ ଭଗିନୀଙ୍କ ପୁଣ ଶୁଣ ଏହାକୁ କଥା ସେଠାରୁ ମନରେ ଶୁଣ ।

୨୮—ସେ ସୁନ୍ଦରର ଅଧିକ ଶୋଭା ଦେଖି କହିଲ ମୁଖର ଭାଗ୍ୟ ଶୋଭନ ଭଲ ଭବେ, ଏକଥା ସତ୍ୟ । ତା'ର ମୁଖକୁ ଦେଖିଲେ ଏ କହାଯିବ

ସେଠାରେ, ସଖୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଲାଣି ।
ସୁନ୍ଦର ଶରୀରର ସୁସ୍ଥ ଲଗ୍ନ ସେ ଶୁଭ ଅଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଭଜାଇଁ ।୨୮
ସର୍ବ ଏ ଅଧର ବନ୍ଧୁର ଶୋଭା ଦୁମ୍ପଣ ସମ୍ଭ କ ଲକ୍ଷ୍ୟ,
ସେ ଅଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ସ୍ଥଳ ଅନୁଭବ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ।
ସୁବୃତ୍ତ, ସୁବୃତ୍ତି ରୁଚିର ଦୃଶ୍ୟ ।
ନବ ଅଙ୍କୁର ଦେଖ ନେତ୍ର ଏ ଲଳିତ ନାସିକାସମେ ତୁଳ ହୋଇ ।୨୯

ଶରଧର ଲୁଣ୍ଠ ସୁଖ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଶଙ୍ଖ ରଚନାର ଲଗାଇ,
ବଳ କରିଥିଲେ ସ୍ୱଭାବ ନ ଥାଏ ଏହା ଧାରା ଭଲ ଦଣ୍ଡ ।
ସଜ୍ଜାତ, ସୁଭାଗ ଭାଷାର ଦରଶ ।
ସୌମ୍ୟ ଲୋଚନ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲେଖ ଅଙ୍ଗରାଗ ବନ୍ଧୁ ତୁଳନ ।୩୦

ସଙ୍ଗ୍ରହ ଦେବାଲୟ ଦରଶନବତୀ ଧନ ତୁଲସୀ ସେ ଭାବରେ,
ପ୍ରଭାତ ଜଳ ସଂସ୍କୃତ ସୁଷମା ଶୁଣୁ ସମ ଦାର୍ଶ ସୁନ୍ଦରେ ।

ଅନୁଭୂତ ଓ ଅଲଙ୍କାରରେ ସବୁ ଧାରା ନଥା ରାଣି ଶାରଦ ନାହିଁ । ସେଠାରେ ସ୍ୱଭାବ ଓ ଏକ ଏ ପୁଣ୍ୟ ସଙ୍ଗ ବାସନାର ଲକ୍ଷ୍ୟଥିବା ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁମାନ ହୁଏ । ମୁଖ ତା'ର ଅଲଙ୍କୃତ ଦେଖୁ ଜନ, ମସ୍ତକର କେଶଗୁଚ୍ଛର ବାଳ କୁଞ୍ଚିତ ଦେଖୁ ସଜ୍ଜିତ କରାଗଲା । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ମଣି, ଶାଳାଳ ଏ କେଶଗୁଚ୍ଛରୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ତା'ର ରୂପ ଏବଂ ମୁଖଶ୍ରୀର ଶୋଭା । କୃତକର ପ୍ରଥମାନ୍ତ ନଷ୍ଟ ଛାୟା ଅଙ୍ଗର ସମ୍ପାଦିତ ଅଛି ।

୨୯—ଯେଉଁ କନ୍ୟାର ଅଧର ବା ଓଷ୍ଠକୁ ଦେଖିଲା ଓ ଶୋଭନ କରେ ଭାବୁଛ ବର୍ଣ୍ଣରେ ସମ ଲବଣ ନାହିଁ । ଏହା ଶାସ୍ତ୍ରର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଶୋଭନ ରଙ୍ଗ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ । ସେ ସୁନ୍ଦରତର ବା ରକ୍ତିମ ଗଣିରେ ତା'ର ନାସିକାରେ ଶୋଭା ଲଗିବାର ସ୍ଥାନ ହୋଇଛି । ଶରୀର ଦେଖ ଧାରଣ କଲା, ଏ ନାସିକା ଯୁଗଳର ନାସିକା ସମ୍ଭବ ଦେଖି ତୁଳ୍ୟ ହୋଇ ସମ୍ଭବ ନାହିଁ ।

୩୦—ତା'ର ଭ୍ରୂଲତା ଲୁଣ୍ଠନ ଧନୁ, ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖନ୍ତୁ ସ୍ୱର ଓ ନାସା ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକାଶ ହୋଇଛି । ସେ ଶର ଦଣ୍ଡ ଶରାଣା, କେବେ ଏ ସ୍ୱଭାବ ଶରର ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ଏଥାରେ ଲକ୍ଷଣରେ ଏହା କରିଛି । ଏହିରେ ଲାଞ୍ଛନ ସହ ସ୍ଥିର ଅଙ୍ଗ । ଏହାର ମାତ୍ର ସୁଷମା ଦେଖିଛି—ସେ କନ୍ୟାର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗରେ ଓ ଚକ୍ଷୁ ଶୋଭନ ତୁଳ୍ୟ ହେବେ ନାହିଁ ।

ଗରବ, ସୁକେଶୀ କର ଭଣ୍ଡ ସୁହିଁ ।
ସୁନ୍ଦରୀ କଳରେ ନ ସ୍ଥାନକୁ ପଡେ ଭଳ ଚନ୍ଦ୍ରଗଣରେ ଶୋଭ ଦେଉ ।୩୧

ଯୌବନ ବଳେ ଭର ତୋଳତ ଭୃଙ୍ଗ ନବଗ୍ରହର ଗ୍ରହତ,
ଭମ୍ ତ ଭରତ ଘନକ ଚୋଲକ ଭରତ ଘଞ୍ଚକୁବେ ତାତ ।
ସ୍ମୃତି ବ, ସଘନକୁ ଅଳ ଶ୍ରେମାଳୀ ।
ରସ ଗ୍ରନ୍ଥ ସ୍ମୃତିବେ ଏ ଉଚ୍ଚରେ ଚୂମ୍ବିତ ରତ୍ନମଣ୍ଡ ସେନେଲ ସ୍ତବକ ।୩୨

ତୃଷ୍ଣା ଜର୍ଜରିତା କାଳେ କରେ ଧନ୍ୟଭୂପ ଏଣୁ ମଧ୍ୟରେ ବଳ ତ୍ୱଂ,
ସ୍ଫୀତ କଲନ୍ ସୋଇ ଲକ୍ଷ୍ମୁ ସ୍ତୁପୁନ ତୋର ଦେଲେ ମନ ମୋହିତା ।
ସ୍ମରିଲ୍, ଶାରଦେକ ତୋଷ ଦୋହାଗଣ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣକ ଯାଆ ଯୋକ୍ଷ ମଣ୍ଡଳେ ଲବା ତାମସେତ ଭଗଣ ।୩୩

୩୧—ସୁକେଶୁ ସେ ସ୍ତ୍ରୀହ୍ମଣ ଚନ୍ଦ୍ରରେ—ସେ ଭାଜନ୍ ସାକବଶ୍ରୀ ତା'ର ପୂଜନ୍ତ ଜନ୍ମରେ ତା ଏକାଳଗ ଥିବାରୁ କଳର୍ଷ ବାଧାରେ ଗୀତ୍ମ ପାଉଛି । ତା'ର ସୂକାଶ୍ୱ ଉତ୍ତମ ପୂର୍ବ ଭୂଷା, ଏବା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ସ୍ଥାନ ନ ଥିବ । ସେ ସୁକେଶୀର କସ୍ତୁର ଅର୍ଦ୍ଧକୁ ଦେଖିଲେ ଜାଣିବ, ନକ୍ଷତ୍ରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ନ ଥିବାରୁ ସେଠାରେ ଶଶୀରୋଷି ଭେଷ ରେ ଶୋଭା ପାଉଛି ।

୩୨—ସୁକେଶ୍ୱୁନ୍ତ ବକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୂଷଂ ତରଙ୍ଗ ଭୃଙ୍ଗ ଗ୍ରୁଣନ ନବଗ୍ରହରେ ଯୋଗ ଖାଉଛି । ଉତ୍ତରଙ୍ଗ ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ଘଞ୍ଚାଆ ଭୂଷ ସ୍ତନ ସେ ଉଦ୍ଭବଶ୍ରୀ ଭୂଷଂ ହୋଇ ରହିଛି । ତେଣୁ ଲୋକ ସବୁ ଭ୍ରମରରୂପେ ରହିଛନ୍ତି । ଅଥ, ସେବେ ସ୍ମୃତିବ ହେଲେ ଏ ଭ୍ରମରମାନେ ତାହାକୁ ଚୁମ୍ବିବେ ବୋଲି ବହୁତ ଆଶାବନ୍ତ ରହିଛନ୍ତି ।

୩୩—ତୃଷାର ଏହାକୁ ଜର୍ଜରିତା ସମସ୍ତରେ ଏ ଜାଣରେ ଧନ୍ୟଭୂପ, ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଏ କଳଣ । ଶିବ ଶିର ଦେଖୁ ଶୋଭାସ୍ତୁ ଓ ଉଷ ସ୍ତୁପୁଳ ଦେଖୁ ମନକୁ ମୋହିତ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ମ ଧରିଲେ । ସେ ସୁକେଶ, ଶାରଦେ କରି ଉତ୍ତମ ବେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ତୁତର କରୁଛି । ଯାହା ଶୋଭ ସ୍ତୁବର୍ଣ୍ଣ କାହାକୁ ଶ୍ୱାସ୍ତ୍ର ଜଣ ଦର୍ଶନ କରିଛି ତ ?

ସମୁଦ୍ର ଆଜ୍ଞା ଭୂଭୃତରେ ବଢ଼ାଇ ଦାନେ ଚୋଇଦେଲା ହଠାତ୍,
ଗ୍ଳାନି ସଞ୍ଚିତ ହେଲେ କା କୃତଜ୍ଞ ଗଣ୍ଡ ଦନ୍ତରେ ସଦୃଶ ।
ସଙ୍କୋଚରେ, ଶଙ୍କାବଶ ବହୁ ଭଳେ ।
ସନ୍ତୋଷ ଲଭାଏ ଯାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଜାଣ ତାଙ୍କୁ ଲେଖେ ଦଉଣ ।୩୮

ସର୍ବତ୍ର ଜାଣ ନାଟକୀୟ ଲଭ ବର୍ଣ୍ଣେ ଓ ଉପକ୍ରମ ସାଦାଙ୍କୁ,
ସେ ଶୋଭା ରଙ୍ଗକୁ ଲଭ ଗଳ ସୁବେ ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତି ତାହାଙ୍କୁ ।
ଗ୍ରାହକା, ସିନା ବର୍ଣ୍ଣ ଜାଣୈ ଜାଣକୁ ।
ସେ ସୁରସୁନ୍ଦରୀ ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଅଧିଷ୍ଠିତା ଧର୍ମ୍ମ ଭୂଷଣ ।୩୯

ସୁବର୍ଣ୍ଣ କନକେ ଭରି ଅଣ୍ଡ ଭୂମି ଅମୃତ ଜଳ ନଦୀମାନେ,
ସେଥିରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀରୂପ ଦୋଳ ସମ୍ପତ୍ତି ସେ ଭୂମି ସଜଳ ହୋଇଲେ ।
ସୁବାଣୀ, ସୁରାଣୀ ଭୂଷଣ ଦେବ ଭରେ ।
ସଦା ସନତନ ଶ୍ରୀପଦ ବର୍ଣ୍ଣନା ଭକ୍ତି ମୋର ଭୂମି ଲଭେ ।୪୦

୩୮—ଜଳଧି ଲହରୀ ହୋଇ ଯେବେ ଉଠିଥାଏ, ତେବେ ସମୁଦ୍ରରେ ଜଳରାଶି ଗାଳିଥାଏ । ଭୂଭୃତ୍ ଆଦାର ନାମ ଓ ସାଗର ହେବେ ଅଜା ଭୂଷ ଦୃଶ୍ୟା । ସନ୍ତୋଷରେ ବା ଲଜ୍ଜାରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଖାଲି ଲଭଇ ତୃଣରେ ଲୁଣ ଚାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ସମ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ମୀର କଥା । ଏଥିରୁ ଜାଣିବ ସେ ସୁଦର୍ଶନ ଦେବଙ୍କ ତାଙ୍କ ଲେଖା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଛି ।
୩୯—ସର୍ବ, ଜଗ ଓ ଜାତ୍ୟ ନାଟକାବଳେ ଚାହିଁ ରମଣୀର ରୂପ ଓ ଲାବଣ୍ୟକୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଭାବନାଦାନ୍ତ, ତାହାର ଶୋଭା କଥା ବର୍ଣ୍ଣନ କରିବା । ସେ ଜନ୍ୟାର ଏମନ୍ତ ବେଶ ସେ ତାହାର ଲଭଏ ନାହିଁ ଶୋଭକୁ ଭଲ ହେବା ସମାନ ହେବ ନାହିଁ । ଲେଖାଲେ କହନ୍ତି—ଏହାର ଉଚ୍ଚ ସୁନ୍ଦର ରାଜର ବର୍ଣ୍ଣନା ତ କର ହେବ ନାହିଁ, ଲୁଥାଲେ ଜାଣିବ ସମସ୍ତ ଲେଖ କରିବା । ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠା ସୁନ୍ଦରୀର ଅଙ୍ଗର ଭୂଷଣ ତାହା ସମରେ ଲୁଣା କହିବା ?
୪୦—ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଲଳନାଙ୍କ ଅଣ୍ଡଭୂମିକୁ ସୁଖ ଜଳ ସେଥିରେ ଅମୃତ ଜଳ ନଦୀମାନେ ସେଥିରୁ ଆସୁଅଛ କରି ସେଥିରେ ସ୍ନାନ ଧରିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ କଥା କହିବା, ସୁଦର୍ଶନ କଥା ସମରେ ତାହା କରାଇ ସମାନ ହୋଇ ପାରେବ ନାହିଁ । କଥ କହନ୍ତି—ଶଙ୍କରବେଳେ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ଲଭ ଦାସ୍ୟରାଜ ଶ୍ରୀପଦ ବର୍ଣ୍ଣନା ମୋର ଭୂମି ଅନୁସାରେ କହୁଛ ।

ଏବଂ ତଥା ସବୁ ବରଦେବ ସନ୍ତୋଷ ସମରେ ମନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ,
ଷ୍ଟାବାରରେ ଯୋଦ୍ଧା ଉଠାଇଲେ ସାକୁ ସୈନ୍ୟ ସେନାପତି ।
ସର୍ବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ସତ୍ରସଂଶ ଭବେ ଏ ସ୍ଥାନ ।
ସୁରଥେ ଜାମ୍ବବ ମହାଭଟଙ୍କୁ ସୁମନେ ଭଞ୍ଜ ଅଗ୍ରଜନ୍ତ ।୫୭।

ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଉତ୍ତରାଙ୍କ ଭରତଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ଶିକ୍ଷରେ ପ୍ରବେଶ

ଛନ୍ଦ—ଏକାବଳୀ

ଯେ ଜନର ଅଧ୍ୟାୟ ଏଂଶର ଜାଗର । ସୁନ୍ଦର ଗଲୁ ଶ୍ରୀ ଭଦ୍ର ଭାଙ୍ଗେଷ
ଭବନ । ସାଜ ଖଡ୍ଗଧର ବଳ । ସାବଙ୍କୌପ ପ୍ରଭୁ ଜନ୍ମେବ ଅନୁକୂଳ । ୧ ।

୫୭—ସୁଷେଣଙ୍କୁ ଏଥର ଜଣେ ଶୁଣି ସ୍ୱର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସନ୍ତୋଷ ହେବ ଏବଂ ସେଥିକୁ ଚିନ୍ତାକୁ ମନ ବଳାଇଲ । ସୈନ୍ୟଙ୍କ ଜଳାଶୟର ଯୋଦ୍ଧା ଲଭିବ ଜଣ ଯେ କୌଣ ଓ ସେନାପତିମାନେ ଶାନ୍ତ ସଜ ହୁଅନ୍ତୁ । ସୁରଥ ଓ ଜାମ୍ବବ 4 ବୁଦ୍ଧିଙ୍କ ମହାବଳ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଭଞ୍ଜ ଅଗ୍ରଜନ୍ତ ଭଞ୍ଜ ଏ ସ୍ଥାନକୁ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଉପରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଷୋଡ଼ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

୧—ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ଏଥା ଶୁଣି ସେ ଜନର ଅଧ୍ୟାୟ ଜାଗର ହୋଇଲେ । ଭାରତମାନେ ଏ କଥା ଜାଣନ୍ତେ କହୁଥାନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଣାଇ—ତବୁ ଭଜ ବଳ ସଜ କର । ସର୍ବଭୂମିର ଅଧୀଶ ସ୍ୱୟଂ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଭାଇ ସବାକୁ ଏ ଭୂଜ ବନ୍ଦିବେ ।

ଶୁଣିଣ ସମସ୍ତ ଜନ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଲେ । ଭୁଜଙ୍ଗ କଣ୍ଠିତ ଅବତଂସ ଦେଲେ । ସାପ ନାଶାକୁ ଭରଇ । ଜଳ ସ୍ରୋତରେ ଦୋଳରେ ଲଗନ୍ତ । ୧ । ଶୁଣାଇଲେ ଭଣତରେ ହେ ସ୍ୱର ଗରଜେ । ମିଶ୍ର ଲଲେ ବେଣୀମାନେ ସଜକୁ ନୂଆଁଲେ । ସ୍ୱନନ୍ଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରଣ । ଶିଆଣରେ ହେ ଜମାର ଲଲେ ସଜକାର ଦଣ । ସିନ୍ଦୂର ମଞ୍ଜୁଷା ଦେଉଁଟି ଆର ଅଧ୍ୟବାସ ; ଶାଲୁଣ ଅଳଙ୍କାର ଏସ ଦାଣ ରଣ । ସାଳି ଲଲିତର୍ ଲାଗି । ଜଳ ଲଲେ ଭୂଷଣ ଶିରରା ଲଲାଟ । ୩ । ସାନନ୍ଦ ଅଙ୍ଗୁ ଦାସ ଶରଦରେ ନୃତ୍ୟ । ପଦ୍ମରାଗ ରତ୍ନ ପଞ୍ଚିକ ହୋଇ ହୋଇ । ଏହି ସମସ୍ତେ ଜଣି ଦେବ । ଶୁଭ ଏବେ ଭରିତା ଲସିତବୃନ୍ଦ ମାଳା । ଅ ପୁଷ୍ପାଲକ ଏବେ ନାହିଁ ଅଗରୁ ଚନ୍ଦନ । ସହିତ ଦେବକୃ ମହା-ଉତ୍ସବରେ ଏଣେ । ହେ ହେ ଏହା ସଜ୍ଜାଲକ୍ଷ । ସ୍ୱକର ଦୋଳରେ ଜନେ ବେଶ ଭାର ଭାର । ୬ । ଭୂମଣ୍ଡଳ ହେ ଶୋଭାଠାରୁ ନାହିଁ ମଧ୍ୟ । ଶାମ୍ଭ-ହେତନ ଏହ

୧—ସମସ୍ତ ଲୋକେ ଏ କଥା ଶୁଣି ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ । ସେମାନଙ୍କର ପାପ ଲଜ୍ଜିତ ଶାଳଣ ଦାସ ସବୁ ନର୍ତ୍ତକିଠାରୁ ନେଲେ । ନାଚୁଣୀମାନେ ଭଙ୍ଗୀ ଶବ୍ଦାଲଲେ । ସ୍ରବାଳମାନେ ଜଳ ଧରାଇବାକୁ ଲସ୍ୱର ହେଲେ ।

୨—ବେଣୀମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣରେ ନଜର ଧାଳକୁ ଶୁଖାଇଲେ । ବେଣୀମାନେ ତାଳକୁ ସିଦ୍ଧର ଲଗାଇଲେ । ଲଲେ ଲମ୍ବିଥିବା ଲମ୍ବାଳକୁ ନମାଇ ଶାଳରେ ସଜାଇଦେଲେ ।

୩—ସିନ୍ଦୂର, ମଞ୍ଜୁଷା, ଦେଉଁଟି ଆଦରେ ରଞ୍ଜିତ ଅଧ୍ୟବାସ ଜନର ଆଳସ୍ୟ, ଅଳଙ୍କାର, ଶଯ୍ୟା ଓ ବାସନକୁ ସଜାଇ ରଖିଲେ । ସୋଲପଲଲ ଓ ଓଃ ପିଠିରେ ଧନୁ ଧ୍ୱଜ ଲଗାଇଲେ । ଭୂତମାନେ ଲସୁ ସଜାଇଲେ ଏବଂ ଶରାଙ୍ଗରେ ମଧୁ ମଳ ପଦ୍ମକୁ ଲଗାଇଲେ ।

୪—ସାମନ୍ତଠାରୁ ସ୍ୱଜନ ଶର୍ମିଷ୍ଠା ସମସ୍ତ ହୋଇ ମନରେ ଲଳ ସଞ୍ଚିସ ଥାଳକୁ ସଜାଇଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସ୍ୱଭ ଆସି ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଭଣ ପଣ୍ଡେ ଏବେ ରସିକ ରସିକାମାନଙ୍କ କଥାକୁ ଶ୍ରବଣ କର ।

୫—ଚବୀରୁସି ପୁସ୍ତକେ ଶ୍ରୀ ସଦନ—ଏଣିକ ଚନ୍ଦନ ଓ ଚନ୍ଦନ ଆଉ ଦେଖ ପାସୁ ଲଗିବ । ପୁନୀଲ ଏହ ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇ ଏକ ଲଗସ ଲସ୍ୱଳ । ଏକର ଲଳନ ଭଗ୍ନ ଦେଖାଇଲେ ମନରେ ସ୍ୱଳ ଆସିଲୁ ବୃଦ୍ଧ ଲଗାଇଲ ।

୬—ବେଣୀ ଲାଖ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ, ଏଧାରୀଠାରୁ ମଦ ହୋଇ ଭଏ ଆଜ୍ଞା ଏ ଲଗରେ ନାହିଁ । ସ୍ୱାମୀ ଅଙ୍ଗେଲର ପୁଷ୍ପ ନରୁଳର ବେଣୀ ହେତନ ଲସ ଥାସୁ

ବଢ଼ିଲା ବଢ଼ାଇତ । ସଜ୍ଜ ନବ ଭାନମାଣ୍ଡ । ସୁମନ୍ତକ ବୋଲେ ଏତେ ଶଢ଼ପ ନ
ବସ୍ତୁ । ୭ । ସବୁ ସଂସ୍ରକାଙ୍କୁ ସର୍ବ ବୋଲେ ଜେ ଭଲିବ । ଯେବେ ବୋଲିବ
ଭଜ ଶାବକଙ୍କ ଧ୍ୱନ । ଦ୍ୱାପାପୁଣ ଲକ୍ଷ ଶୁଣେ । ସଙ୍ଗ ଲକ୍ଷଣୀ ବେଳ ଭ
ଲକ୍ଷଣ ଭାବେ । ୮ । ସ୍ନେହରେ ଜେ କେଉଁ ବୋଲୁଛ ରେ ବିଂଶତି । ସଭାକୁ
ପ୍ରଭାବ ପିଲ ନେଉଛି ଦେଖିଛି । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବୋ କେଉଁ ବେଢ଼ର । ସତ୍ୟଭାବେ
ଏଥା କୁ ସଭାଷଣକୁ ଲଭନ୍ତ । ୯ । ସର୍ବୀର ଭାମାକୁ ବେ ବୋଲେ ଧୀର
ଭାଷ । ସର୍ବରେ ପଡୁଛି ତୁଳିର ଗଢ଼ି ଜନ୍ମ ଧସ । ସଖୀ ଗାଢ଼ ଦାଣ୍ଡରୁ ଭାଙ୍ଗ ।
ଉଦେ ନେଇଛି ପିନ୍ଧକୁ ପ୍ରାଣ ଏଥେ ଦେଲ । ୧୦ । ଭଲେ ଭେଳ ଦେଉଥାଅ
ବୋ ପିଲାବଳ । ଶୀଳ ଭୁଲ୍ଲୁରୁ ଜଣାଇ ବଣ ଦେଲ ଭଜ । ଶର ପ୍ରଭାଷରେ
ମାର । ଯୋଗରେଖଳ ଭଲେ ଲଭଣ ବୋ ଅନୁଭ । ୧୧ । ସ୍ନେହେ ଦେ

ବେଳ । ଏ ଭଦର୍ଶନ ଭାଣକୁ ସେ ଭଲନ୍ତ ସହିତ । ସେ ସମସ୍ତରେ ଭ
ଭଳବ ବୋଲେ ନ ପଣ୍ଡ ଅଧି ସଡ଼ପ ବୋଲ ।

୮—ବେଣି ରହିବ ସୁଭୁଲ ଭାବାର ସୀନ ଭହୁଛି, ଧୁଲବ ଭଲ୍ଟା ଲୋଳର
ସାଜବ ଶୁକ୍ ଅଙ୍ଗ । ଭଳ ଅସୁସ୍ତରେ ଭା ସ୍ୱାଧୀନରେ ଥିଲେ ଏ ଲକ୍ଷଣ
ଭାବଟରେ ଲକ୍ଷଣୀ ଭମଣୀଳ ସଭଳୁ ଲୁଣ ପୁଅଣ୍ଡା ଭ ।

୯—ସତ୍ୟଭାମୁ ଭମଣୀଳ ବେଣି ଭଏ ଭହୁଛ, ହେ ବିଂଶତି ! ଭାଇ ସଭାକୁ
ପ୍ରଭାଷ ଭରଭାକୁ ପିଲ, ସେଉଁଛି ଦେ । ସମ ଲୁଣକୁ ବୋ ସେସବେଭ
ରେଖିଲ ସଣ ଭାଷି ସବୁରେବଳେ ମହର ଭୋଲଭୁକୁ ।

୧୦-୧୧—ଭଏ ଭାବାରୁ ସର୍ବୀରଭାମା ନାସ୍ତକ ଧୀର ସ୍ୱରରେ ଭହୁଛ—ମୁଁ
ସିନା ପୁଣକୁ ଭାଲାକୁ ଭରୁ ସାବରେ ଶୁଣଣ ମନେ ଭରୁଛୁ । ହେ
ଭମାଧର ! ମୋତେ ପାଦେଭାଷକୁ ନାହିଁ । ବୋ ସାଥରେ ସ୍ତାଣକୁ ରୁସି
ସଭାରେ ବେଳେ ଏ ବଭଳକୁ ଦେଲଛି । ବୋ ପିଲଭ ଲୁଣ୍ଡା ସୋହେ
ବେ, ମୁଁ ଭାକୁ ସଭାରେ ନେଇଥିଲ । ଶୀଳ ସମସ୍ତରେ ଭାକୁ ଦେଖା
ବୋଲ ସମସ୍ତ ଦାହିଁ । ଭଦର୍ଶ ଶର ପ୍ରଭାର ଭରନ୍ ବେ ସମସ୍ତେ ବୋ
ଲୁଚାକୁ ସମ ବେଳରେ ଭଲତ ଭଲି ଭଣ୍ଡ ଗାଲଣ ।

୧୨—ଭଏ ଭାବାର ଭୟଶୀଳ ବେଢ଼ବେ ଭହୁଛି, ହେ ବନ୍ଧୁ ! ମୁଁ ବୋଲେ
ଆଭେଦ ଭହେ ସମସ୍ତେର କୁ ବୋଲ ପୁନ ଭଣ୍ଡରେ ବୋଲ ପିଉଥିବା
ଭାଷକୁ ଭକ୍ଷଣଭାଙ୍ଗ ; ଭାହର ସେ ଭାବକୁ ଭାବ ଦର୍ଶଣ ଭାବିବ ବୋଲ

ଭାବେ ସେ କଲ୍ୟାଣ ଆଲିଙ୍ଗନ ଚୋର । ଗୁଣରେ ନ ସରୁ ଆଉ ସେହ ବୋଲ
ଦୁଇ । ସେହି ଅନ୍ତିମରେ ଲୁହ ।" ସୁନ୍ଦରେ ଦେଖନ୍ତି ଅନ୍ୟ ଏକ ଦେଶକୁ ଦେଖି
। ୧୨ । ସାନ୍ଧ୍ୟ ବେଶ ଶେଷ କପାଳ ତାରାର ରୂପ ଦେଖି । ସୁଭଦ୍ର ଭାବକୁ ସେ ଯାଇନ
ଅଙ୍କ ଦେଖି । ପ୍ରିୟ ରୂପ ରୋହିତଙ୍କ ଏତେ । ସବୁଥରେ ମନକୁ ନେଲା ସୁନ୍ଦର
ମୁଁ ଆଜି ।୧୩। ପୁରୁଷଙ୍କ କହୁଛ ବ୍ରିଦ୍ଧାଣ ଅଜ ନାହିଁ । ଶୁଣି ଶରୀର
ଟିକାର ଲୁହଧାର ନାହିଁ । ସ୍ନେହ କରନ୍ତୁ ଦୟାର । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖନ୍ତୁ
ଆସନେ ଅଛ ନାହିଁ ।୧୪। ସଖୀଏକା ଲେଖନ ନାସିକା କରେ ଏଣେ । ସପନ
ଦେଖିଥାଅ ଯାହାପାଇଁ ମୋତେ । ସେ ଚୋଲରେ ଉତ୍ତର । ସୁନ୍ଦର ସେ
ଜାଣେ ରହସି ଦେବ ଏହ । ସମ୍ବୋଧିକା ତହଁ ସେ ସୁଭଦ୍ର ଆଜ । ସ୍ୱାମୀ
ତ ଅମ୍ଭର ପାଖନ୍ତ୍ର ବଡ଼ା ସତେ । ଏହ ଦୁଃଖ ଶରଣରେ । ସୁଭଦ୍ର ଓ ଭାଇ
ଅଛି ଜଳର ସୁନ୍ଦରେ ।୧୫। ସୁଭଦ୍ରରେ ସୁଲଭ ଅଳ୍ପରେ ସେ ସ୍ୱାମୀ । ସେ

ଆଜ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନରେ ନାହିଁ ଜାଣେ ମୁଁ ତୋର ଆଜକୁ ଦୁଇ ଦୋଷଦେବ । ତୁ ମୋର ଦେହ ଆଜନ୍ମର ଅଛୁ । ତୋ ପାଖରୁ ମୁଁ ଏବେ ଅଲଗ ହେଉଛି, ତୁ କେଉଁ ପ୍ରକାରେ ଧନ ରାଖିବୁ ।

୧୩—କେଉଁ ପୁରୁଷ ତାହାର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆସିବ କପାଳ ତାହାର ରୂପକୁ ଦେଖି ଠିକ୍ ସେହିପରି ରୂପ ଜାଣନ୍ତରେ ଲେଖିଅ । ଆଜ ମଧ୍ୟ କୋମଳ ସ୍ୱରରେ କହୁଛ—ମୁଁ ତୋର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ସବୁଥରେ ସଜାଇ ଦେଖୁଥିବ ।

୧୪—ଆଉ କେଉଁ ସୁ ପୁରୁଷ ତାମାନଙ୍କରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ତାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ପୋଷରେ କେବଳ ମିଛର କହୁଛ—ଭରଣ ପିବା କଥା ଶୁଣି ମୋ ଦେହରୁ ନାଡ଼ୀ ଲୁହ ଆସୁଛି । ତାଙ୍କୁ ଅମୃତକୁ ଶଳାକ ଦେବୁ ଧରୁଛି । କେଣ୍ଡ ଏ ଜୀବନରେ ଆଶା କେମନ୍ତେ ରହିବ ?

୧୫—ମିଳନରେ ଲଜ୍ଜା ଭଣ୍ଡୁଦା ସ୍ତ୍ରୀ କେଉଁ ସୁ ସ୍ୱାମୀକୁ କହୁଛି—ହେ ସୁନ୍ଦର ରମଣି ସଦାଶେଷ ମୋ ପାଖରେ ଥିବୁ ଏତେ ଜନମ୍ଭି ଦେଖୁଥାଅ, ତାହାର ଗଣ ରହିଯିବ, ତେବେ ତାହା ଭୁଲିବୁ ନିରେ, ଏ କଥା ସତ ବୋଲି ମନେ କରିବ ।

୧୬—କେଉଁ ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା ସ୍ତ୍ରୀ ତା'ର ସ୍ୱାମୀକୁ କହୁଛି—ମୋ ସ୍ୱାମୀ ତ ପ୍ରଜା ସ୍ୱପ୍ନରେ ପାଖରେ, ମନ ଅନ୍ତରରେ ଶଳ ହୋଇଥାଅ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଉ ଜାଣିକ ରହ୍ମ, ଏ କଥା ମନରେ ଭାବିବ ଚଲ ।

ସୁଭଦ୍ରେ ମହଲେ ଉତ୍ତ ସ୍ୱଭାବୁ ଏଣୀ । ସନ୍ତାପିତ ଦେବଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶ । ସୁଭଦ୍ରା ମୂର୍ଚ୍ଛା
ହୋଇଲେ ମନ୍ଦୁହେ ଅବଶ ।୧୭। ପ୍ରଭାତି ବଞ୍ଚିବା ଭେଦର ନଦନାର ସବ ।
ଶାଧିଲେ ସେ ଗଣି ଲଳାଟରେ ଲକ୍ଷଣ । ଶୁଣି ସୁଭା ପିବା ତର୍ଜି । ସହଦେବ
ଉଦାସ ବନ୍ଧୁର ଆସେ ମନ୍ତୁ ।୧୮। ସୁଭଦ୍ରା ଶାଖତ ସ୍ୱପ୍ନେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଭୁଲେ ।
ସତ୍ୟଭାମା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶପୁରେ ଏହା କଲେ । ସେ ସ୍ଥାନକୁ ବୁଲୁଥିବ । ସମର୍ପିତ
ହେବାକୁ ବା ବନସ୍ ବଞ୍ଚନ୍ତି ।୧୯। ସେ ଶୁଣି ଏମନ୍ତ ଦୃଢ଼ ଭାଷକୁ ଚମକି ।
ପିଶାଚି ସେଭଣ ଶତ୍ରୁଙ୍କ ସୁସେବକ । ସୁଯୋଧନ କର୍ଣ୍ଣ ପାଇ । ଦୁହନ୍ତ ମୁକେଷ
ଗଦେବୀ ବନ୍ଧୁର ଦହନ ।୨୦। ସୁଭଦ୍ରା ସ୍ୱଭବ ସ୍ନୀଭ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଭୁଲେ ।
ସତ୍ୟଭାମା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶପୁଶ ଏହା କଲେ । ସାନ ଭୁବ ସ୍ନେହ ହୋଇ । ସେ ଭ
ହେଲ ଗଞ୍ଜଣା ଶିବ ମାର୍ତ୍ତିଭାର୍ତ୍ତ ।୨୧। ଯୋଗେଶ୍ୱର ସେଗ ଯାଗ ହୋଇଲେ

୧୭—ଋଷିମା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଗ୍ରହଣର ଦେଇ ଭାଙ୍କ ସୁଲକ୍ଷଣମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ । ସେ କଥାମାନ ସ୍ୱଭଦ୍ରେ ଏହା ମନେ ଶତ୍ରୁକ । ତେଣୁ ପୁତ୍ରବମାନେ କନର୍ଣ୍ଣ ବାଧାରେ ସନ୍ତାପିତ ହୋଇ ସୁଭଦ୍ରାରେ ମୂର୍ଚ୍ଛାଗତା ହୋଇଲେ ଶୁଣିପାରିବେ ।

୧୮-୧୯—ଦେଉଠାରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁତ୍ରଙ୍କ ସତ୍ତ ସମକ୍ଷରେ ଦହିବାକୁ ଏହି ଦେବ, ଅଭ୍ର ଦହିବା କେତେ ? ସେ ସ୍ଥଳରେ ଏହିସବୁ ଭାବୁଥିବା ମନକୁ ଲକ୍ଷ କରି ସମସ୍ତେ ଲଳାଟର ଗଣିଲେ । ସେଠାକୁ ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ପିତା କଥା ଶୁଣି ସହଦେବ ସହଦେବ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ କହିଲେ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦାସମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସହ ସୁଭଦ୍ରାର ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରୀତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଭାଇମାନେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ସେଠାକୁ ଏ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଜା ଜାଣନ୍ତୁ !

୨୦ ୨୧—ଏ କଥା ଶୁଣି ବନ୍ଧୁର ଅଭିଶାପ ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପ୍ରାଣକୁ ସମନ କଲେ । ସେହି ସମୟରେ ମନର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ସମସ୍ତେ ସୁସ୍ୱଭାବ ସେହିଭ ଦେଖାଇ ସେଥିପା କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କର୍ଣ୍ଣରେ ବନ୍ଧୁର କହିଲେ—ସତ୍ୟଭାମା ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସଙ୍ଗତ ସୁଭଦ୍ରାର ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରୀତ ହୋଇଛି । ସୁଭଦ୍ରା ତୁମ ହାତଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବହୃତା ହେଲା, ସେ ତୁମର ଅଧିକାର, ତୁମେ ସେଠାକୁ ଯିବାର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ।

୨୨—ଭାଗ୍ୟରେ ଥିବା ପ୍ରେୟାର ହେଲେ ସେ ଯେପରି ଜାଣିପାରେ, ଏ କଥା ସେହିପରି ହେଲା । ଏହା ଶୁଣି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କହିଲେ—ଏ ସବୁ ମିଛ କଥା କାହିଁକି କହୁଛ !

ଆଲୁଚେ । ସେ ଅଷ୍ଟ ଦଳର ଦୁଏ ଦେଖନ୍ତ ସ୍ୱଦାରେ । ଦେଖୁନାଞ୍ଚ ଭୂଷ ହେବ । ସବ ମିଶା କଥା ଏତେ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ବୋଲଇ ।୨୩ ଘଞ୍ଚ ଭୂଷଣ ବଡ ଅପମିତ ସ୍ୱଭ । ପଞ୍ଚନଦୀ ଭଣ୍ଡ ପୁଣି ବସ ଭଣି ଥାଉ । ପ୍ରତୋଷଣୀ ବେଶ ଦେଖ । ସିଂହସ୍ଥନର ଶିଖାଇ ସଂକଷ ହେବ ନାହିଁ । ୨୪ । ଦେଖିଲା ମୁରୁ କର୍ଣ୍ଣ ଶଲ୍ୟ ଭୂରିଶ୍ରବା କୃପ । ଗଞ୍ଜୟ ପଞ୍ଚରେ ଆସି ମିଳନ୍ତି ସମୀପ । ସମୁଦାୟ ଭଣ୍ଡାର ସମୁଦ୍ର ନଗରକୁ ପିଠାକୁ ଉଡାଉଛ ।୨୫। ସାମ୍ବଙ୍କୁ ବସି ଦନ୍ତୀ ଉପରେ ପ୍ରିୟା ଭଣ୍ଡ । ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ବା ଭୂମଧ୍ୟକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ୍ତ । ସିନ୍ଧୁରଙ୍କୁ ସରକାର । ସୁରକ୍ଷଣେ ସଞ୍ଚାରୀ କେଶିଙ୍କୁ ତଳୁଷ ।୨୬। ସେ ଭଲ ଗୋପଙ୍କଦେବେ ବସ୍ତ୍ରଭଣ୍ଡ ଧରନ୍ତି । ସବରୀ ଦୋଳନ୍ତି ବୋଲ ଭଣ୍ଡାକୁ ଗୋଟେ । ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭଲେ ମନ । ଆସି ମାସ୍ୱାକୁ ଦେଖୁ ଭାଷର ସରଦ ।୨୭। ଅସ୍ତି ଭକ୍ତରେ କଟିଣ ସଲ୍ଲରେ ଭକ୍ତର । ଥାଉ ଅନୁରାଗିଣୀ ଆଦ୍ୟ ସଙ୍ଗୋଷ । ସେ ଭ ଅଦ୍ଭୁ ଦେଖେ ଅଛ । ସୁଦେଶ ଆଶା ନସ୍ତକେ ଭ ଆସ୍ତୁକୁ ଭିଡିଛୁ ।୨୮। ସୁଖେଷ୍ଟ ଅଭଗ ଶଶ ଧନ୍ଦୁ ଭରେ

୨୩—ଯେଉଁ ପୁରରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପଡ଼େ ନାହିଁ, ସେହି ପୁରରେ ପବନ ପଶି ପାରେ ନାହିଁ । ସେହି ଆସବାକୁ ଭଲେ ବଳପ୍ରଦ ଭାଷା କହୁଅଛନ୍ତି, ସେ ସୁଭଦ୍ରା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଆଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସେପରି ସିଂହ ଥାଇ ପୁରରେ ଶୂରକନ୍ଦର୍ପ ଅର୍ଜୁନ ଭଲର ପ୍ରବେଶ କଲ ?

୨୪—ଏହି ସମୟରେ ସାମ୍ବ, କର୍ଣ୍ଣ, ଶଲ୍ୟ, ଭୂରିଶ୍ରବା, କୃପ ଓ ଗଞ୍ଜୟ ଆଦି ଆରମାନେ ଆସି ସଭା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଜାଙ୍କର ଭେଟି ଆବାହାଯୁକ୍ତ ସିଦ୍ଧା କରେଇ ବସିଲେ ।

୨୫—ଅନୁ ଅନ୍ତଃପୁରରେ ସଭା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପ୍ରିୟା ଗ୍ରାନ୍ତ ନମିତ୍ତ ଦନ୍ତୀ ଭଳେ ବସିଲେ । ଆରେ ମନ ଏତେ ଦେଖ ସେ ଭଙ୍ଗାର ଭୁଜ ସ୍ୱର ସେ ଆକର ଭୁଜକୁ ଆଲିଙ୍ଗିଲ । ସିନ୍ଧୁରକୁ ଦେଖି ସରକାର—ସେ ଭକ୍ତର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଉ ପ୍ରଭକୁ ଭଲ ଦେଖୁଆସ ଶିଖ କରୁଛୁ କି ?

୨୬—ସେ ଆସ୍ତ ଗୋପକଦେବଳ ଭା'ର ଭୁଜ ଆସନକୁ ଟେକେ, ଏ ସ୍ୱାଙ୍କ ମନରେ ଭରେ, ଭୁଜ ମନରେ ଗୋପେ ବୋଲ ଭଣ୍ଡାକୁ ସେ ଭଙ୍ଗ ଭଣ୍ଡ ଥାଉ ଭଦ୍ରାସନ ନ ? ଏଣୁ ମୋର ମନରେ ଭୁଜ ଆର ଦେଖୁଛୁ । ଅନୁରାଗଠାରୁ ମାସ୍ୱା ଭଣ ଭଙ୍ଗ ଦିଶା କରୁଛୁ ।

୨୭—ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବସି ଆବରେ ଭଲେ ଏକ ସ୍ତ୍ରୀଭଙ୍ଗ ଆଦର ଆଶ୍ରମାରେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଅନୁମାନକର ସଙ୍ଗୋଷାରଣୀ, ଆଙ୍କ ଭୁଜ

ମୂର୍ତ୍ତି । ସେକାଳେ ପ୍ରଣୟୀମାନଙ୍କ ସ୍ଥଳ ଭାସ୍କର । ସେଥେ ଅଛୁ ଆସୁ ତାଳୀ ।
ସୋମାର୍ଦ୍ଧ କର ଶଲଭ କେତେ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବ । ୨୮ । ସାଗରେ ରତୀ ସାରସ୍ୱତୀ
ଜନ୍ମିତ ବସନ୍ତ । ସ୍ୱେତ ମୂର୍ତ୍ତି ନ ସାଧେ ଅଳସ ଉପଦେଶ । ସୁନ୍ଦରୀ ଭୂଷ ବେଶ ।
ସଂଗ୍ରାମ ଶର ଭଲେ ସୁମନ ସତ୍ତ୍ୱ । ୨୯ । ସମସ୍ତ ସମରାଗ୍ନିକୁ ମୁଖରେ
ପ୍ରଶଂସି । ସୀତା ବେଣୀ ଗାଳୀ ଦେଇ ବୋଲାଇଲେ ବନବାସୀ । ତା ତା ସୁଭଦ୍ରା
ସୁଭାଙ୍କୁ । ସଙ୍ଗତେ ଏ ଅଛୁ ମଣ୍ଡନ କାନ୍ତସୁ ଶ୍ରୁତାଙ୍କୁ । ୩୦ । ସମ୍ପ୍ରତି
ବୋଲ ସମସ ଭର୍ତ୍ତୃ ବର୍ଣ୍ଣନାକୁ । ସୁଭଦ୍ର ତାଙ୍କ ଗଣରେ ନାହିଁ ଅସ୍ତୁଆନ ।
ସେହି ଆନନ୍ଦରୁ ସୁଖୀ । ସୁରତ ଚେତନ ଭଳ ବହୁଳକୁ ଦେଖି । ୩୧ ।

ଏ ଜନ୍ମ ଆଦି ଆସେର ଅଛି, ଆଶ୍ରମ ଆମ ଭୂତ ସୁଖରେ ତାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ରହିଥିବ ।

୨୮—ସେ ସମୟରେ ଶାଲଭମାନେ ଜଳ ଦର୍ପଣରେ ଆକାଶ ଗ୍ରାସ, ଖଣ୍ଡ, ଉଦୟ ଓ ଧନୁକୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ ମନରେ ଭ୍ରମ ଜନ୍ମିବ । ସେ ସମୟରେ ଆଉ ଉଦୟରେ ଆସୁ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଆସନ୍ତି । ପଞ୍ଚବଜ୍ର ଭୂଷା ଲଳାଟ, ଭ୍ରୂଲତା ଏ ସବୁ ଭଲ୍ଲ ହୋଇଛି ।

୨୯—ରତୀ ଓ ସାରସ୍ୱତୀମାନେ ମନରେ ଅଦ୍ଭୁତ କଲେ ଆମ ବସନ୍ତକୁ ମୂର୍ତ୍ତିନ ଶାନ୍ତ ସଙ୍ଗରେ ଆସନ୍ତ ଉପଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ଆସିଲେ । ସେଥିରୁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତ, ସେଥିରୁ ଲଜ୍ଜାକୁ ଗୁଣ ଏବଂ ଦର୍ପଣକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ବେଶ ବେଶ ସେବା କଲେ ।

୩୦—ସେ ସମସ୍ତେ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରଶଂସା କରି କହିଲେ, ସୀତାଙ୍କୁ ଯାହା ସେ ସମୟରେ ବେଣୀ ବନବାସ କଲେ । ସୁଭଦ୍ରା ଓ ସୁଭାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷଣ ଭୂଷାପାଇ ନ ଥାଏ । ସଙ୍ଗରେ ଯାଉଥିବା ସୁଭଦ୍ରା ସୁନ୍ଦର କଥାରେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭା ନ ସନ୍ଦେହ ଅଛି ।

୩୧—କଣ୍ଠିତ ସେ ବଂଶଜଙ୍କୁ ଭରେ ସେ ତାହାର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇଯାଏ, ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଗଣରେ ଉତ୍କର୍ଷ ଅଛି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ସେମାନେ ଆନନ୍ଦରୁ ସୁଖୀ ଅଟନ୍ତି । ସେମାନେ ସୁଖରେ ଚେତନ ଭଳି ବହୁଳକୁ ଦେଖିଥାଆନ୍ତି ।

ଅବଲୁଚିଲେ ସେ ବସ୍ତୁରୁ ଆଉ ରାଜ୍ୟ । ଉଇ ଧ୍ୱଜ ସୁଦୃଢ କରୁଛ ଆସି ଚାଲ । ସେ ଶୋଭାକୁ ଲୁହଁ ଲୁହଁ । ସୁନ୍ଦରୀ ମଣିକୁ ଦେଖି ହୃଦୟରେ ସେବୃ ।*୨୨। ପ୍ରମାଣ୍ଣିକ ଏଠାରୁ ଦେଇଛି ସୁଭଦ୍ରା ତାହାକୁ । ସକଳ ଲୁହକ ଦେଖିଲ ଅଶ୍ରିତା ଦେଖନ୍ତୁ । ସ୍ନେହର ଅଭାବ ଲାଗୁଛି । ସେ ରୂପ ଅନେକ ଲ ଏଣ ତୁହ ପ୍ରାଣ । ** । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖୁଛି ସେ ପ୍ରିୟା ଘର ମାତ । ଆସିବି ମେଘରେ ଦେଖେ ଦେଖ ଆନନ୍ଦ । ସେ କାର୍ତ୍ତିକ ଭାଗ୍ୟବାନ । ମୁଁ ଏ ମୁଖ ଚାହିଁ ସେ ଦେଖାଇବ ମରନ ଶୁଭ । *୨୩ । ସୁଭଦ୍ରା ଏବେ ଦେଖାଇବ ସେ ପ୍ରଥମ ଦେଖିବି । ସେ ଦୋଷତ ମାଗନା ମୁଁ ଦେଖାଇବ କରନ୍ତୁ । ଏଣେ ରକ୍ଷକ ବନ୍ଧୁ । ସତ ଦେଖି ଦେଖନ୍ତୁ ମୁଁ ଦେଖାଇ ଅନ୍ତର । *୨୪ । ସଉଦାଗର ଲଗି ସେ ଦେଖୁଛି ଭାବନାରେ । ସୁଖ ମୁକ୍ତ ଦେଖ ଓ ଧନକୁ ସୁନ୍ଦରେ । ସୁଭଦ୍ରାର ଭାବ ଜାଣେ ।

---

*୨୨—ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଭଲାର ସମସ୍ତେ ରାଜା ପାଣ୍ଡ କଣ ଦେଖୁଛି ତାଙ୍କର ଉଦର ସମ୍ବନ୍ଧ ସୁଭଦ୍ରା ସର୍ପର ଆଣ୍ଡି ଆଉ ଏବଂ ତାହାର ରୂପକୁ ଲୁହଁ ଲୁହଁ ସେ ମୁଗ୍ଧ ହେଉଛି ଦେଖି ଏହା ସ୍ୱଭାବର ଅଟେ ।

** —ଦେଖି ସୁଭଦ୍ରା ଅଳ ଅନୁଭବ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଏକ ମନରେ ତାହାର ଭାବନାର ଦେଖୁଛି—ମୋର ଅଶ୍ରିତା ଦେଖରେ ସେ ତାହାର ଅଶ୍ରିରେ ଲୁହ ମୁର୍ତ୍ତିରେ ସ୍ନେହ ସ୍ୱଭାବ ଅନୁଭବ ସେ ଭାବରେ ଆସିଥିବ । ଦେଖି ରୂପକୁ ଅନାଇ ବା ସତ ଏ ପୁରୁଷ ଚାହିଁଲ ଟାଙ୍କି ଏ ଭଲ ଦେଖୁଛି ।

*୨୮—ଦେଖି ସୁ ଭଦ୍ର ତା'ର ପ୍ରିୟତମ ପାଖ ଘର ବନ୍ଧୁ ଦେଖୁଛି । ତା ଆଗରୁ ସେସବୁ ଦେଖେ ସେ ମୋତେ ଅନୁଭବ କରିଥିବ । ଏବେ ଦେଖି ଭଲରେ ଏହି ଭଗାକୁ ଭାବେ ଦେଖେ । ମୋର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଚାହିଁ ସେ ଦେଖିଥିବ ମୁଁ ଦେଖେଇ ଏବଂ ବୁଝି ମନରେ ଦେଖିଥିବ ।

*୨୯—ଦେଖି ସୁ ଭଦ୍ର ମନରେ ବାରମ୍ବାର ଭାବୁଛି ମୁଁ ସେ ଆଗରେ ଅସ୍ତ୍ର ଭଲ ଦେଖିଥିଲ, ମୁଁ ଦେଖି ଏକ ଦେଶର ଏକ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଦେଖ । ଏବେ ତ ସେ ମାଗନା ଦେଖ । ତାହାର ସଙ୍ଗ ଦେଖିବ; ବନ୍ଧୁ ମୋର ଅସ୍ତ୍ର ଦେଖ ଦେଖିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ତା ପାଖରୁ ଅନ୍ତର ଦେଖାକୁ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତେ କରିବ ?

*୩୦—ଦେଖି ସୁ ଭଦ୍ର ତାହାର ଦାଦାକୁ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମାରି ଦେଖୁଛି—ମୋର ଧନ ଅର୍ଥରୁ ମୋର ନାଗକୁ ତାହାର ଏ ପୁଣା ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖି

ନବଦ୍ବୀପର ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଶମା ଜାହ୍ନବୀ ପାଠ । ୩୭ । ଗୋପୀ ଯୋଗୀଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ଶୁଣିଲେ ଏତୁ ଭଲ । ସେହିମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଭୈରବର ପ୍ରବେଶ । ସୁଖ ସଉଦାଗା ଲଗ୍ନର । ସଙ୍କଳ୍ପିତ ହେବ ସ୍ଥାନ ନବ ସାଗରର । ୩୬ ।

ଷୋଡ଼ଶ ଛାନ୍ଦ

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସହିତ ବଳରାମଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ଓ ପରାଜୟ ଏବଂ ସୁଭଦ୍ରା ସହ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ବିବାହ

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳ

ସମ୍ପାଦ ସୁତ ଭରତ ବଞ୍ଚିଲ ଦୂରନ୍ତେ । ପ୍ରବୋଧନ ମୂଳେ ଶରୀର ସ୍ଥାନ ଗାଦେ ରେ । ୧ । ସୁନ୍ଦରୀଟି ବୃନ୍ଦା ବୃନ୍ଦାବନେ ସେ ଉତ୍ତାପେ । ସମ୍ପିଧେ ବଳ ଉମ୍ବାର ଶୁଭାବରେ ବଳୀ ଯେ । ୨ । ସୁନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବଳୁଙ୍କେର ପାଦେ ସୁରେଖ ବାଳଙ୍କ

ମୁଖରେ ଓ ଦେଖ, ତାହାର ଓ ସୁଭୁଜାର ଦେଖ, ଯେ ପ୍ରେମରତା ଗର୍ଭିଣୀ ସେ ସଦଶୁଭରେ ଥିବ କି ?

୩୭—ଭଲ କହୁଛନ୍ତି—ଏ ଭାବକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲେ ସବୁ ଜାଣି । ସେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଭଳା ସୈନ୍ୟଙ୍କ ଏହ ସାଧ ସୈନିକ ଉତ୍ସବରେ ଉଡ଼ାଇଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ମନରେ ଭଜ ଭକ୍ତ ହୃଦୟେ, ଭକ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମରେ ଏ ସ୍ଥାନକୁ ସେବା କଲେ ।

ଷୋଡ଼ଶ ଛାନ୍ଦ

୧—ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ଆଗରେ ସମ୍ପାଦସୁତ ଭରତ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିଲେ—ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଭଳା ଆସି ଦୂରେ ରହିଛନ୍ତି ।

୨—ବଳରାମ ଏ କଥା ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ପ୍ରତାପ ଭାଇଙ୍କୁ ସଂଯୋଗରେ ୦ବ ଶରୀର ବନ୍ଧର ସମସ୍ତ ଦୁର୍ଗ ଭଳାଇଲେ ।

ସ୍ଥଳ । ୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତମସ୍ଥଳ ବନ୍ଧନ ଅନଳ ଥିଲେ । ୩ । ପ୍ରଚାର ଉପ ସ୍ପର୍ଶ-ମନ୍ତ୍ରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ । ସିଂହାସନ ଚତୁ ସ୍ମରଣ ଉଚ୍ଚାର ପଣ୍ଡିତ ଥିଲା । ୫ । ଚୋଷ୍ୟରେ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ମୋହନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି । ସୁଧା ଜେଉଁ ଭେଟି ଦେଲେ ଉଲେଖନ ଥିଲା । ୬ । ସୁନାର ଚୌଦ୍ଦିକ ଉତ୍ତାର କରେ ଭଲ । ଶିଶୁ ଖେଳିବା ଶୀତ ମଙ୍ଗଳ ସମାଜ ଥିଲା । ୭ । ଉତ୍ତମ ବଡ଼ ଦେବଙ୍କ ଦର୍ଶ ଦେଖିଲେ । ସାମଗ୍ରୀ ବଢ଼ିଲା ଉଛି ଆସି ଲୁଣ୍ଠନ ଥିଲା । ୮ । ସନ୍ତ ଦେବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଉଦ୍ଧାରରେ । ପ୍ରଜାଙ୍କ ଉତ୍ତମ ବାଣ ନାଶିଲେ ଜନରେ ଥିଲେ । ୮ । ପଶ୍ଚିମରେ ଉଦ୍ଭିଦ ଭୂମି ସ୍ଥାପନ ଉଚ୍ଚ । ସଂସାରରେ ଉତ୍ସବ ଚୋରଣ ନାମଲ ଥିଲା । ୯ । ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଭଲ ବଡ଼ ଭାଗ ଜାଳ ସ୍ଥାନ । ସତ୍ୟାଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଉନ୍ମାଦ ଦେଖ ଥିଲା ଥିଲେ । ୧୦ ।

୩—ଆଡ଼ମ୍ବ ସବୁ ବାଜଣାରୁ ତେଜ ଗର୍ଜନ ପ୍ରାପ୍ତ ଉଠି ହେଲା । ଯୋଦ୍ଧାମାନେ ଉନ୍ମତ୍ତପ୍ରାୟ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ

୪—ଦର୍ପ କରିବା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଉତ୍ତ ସ୍ତୁତି ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଜାଙ୍କଲେ । ଭକ୍ତମାନେ ସିଂହଦ୍ୱାର ଉପରେ ଲୁଣ, ଚନ୍ଦନ ଓ ସୁଗନ୍ଧ ମଣ୍ଡଳି ଲଗାଇଲେ ଲଗିଲେ ।

୫—ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟା ପଥ ଖୋଲ୍ଲ ବସିବା ଜନରେ ମୋହନ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଦୂର ପଡୁଥ ଉଚ୍ଚ ଲେପିଲେ ।

୬—ସୁନାର ଦର୍ଶନମାନେ ଚୌଦ୍ଦିକ ଅଳଙ୍କାର ଘନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଧାରରେ ଲଗିଲେ । ମଙ୍ଗଳଗୀତ ଗାଉଣ ଶବ୍ଦ ଦେବୀମାନେ ଭାଷା ଶିଖିଲେ ।

୭—ଦର୍ଶିତ ଭୂମଣ୍ଡଳ ଦର୍ଶ ସୋମ୍ୟକୁ ଦେଖିଲେ । ସୁନ୍ଦରମାନେ ଉତ୍ତମ ସାମଗ୍ରୀ ଭୂଷଣଙ୍କୁ ବଢ଼ାଇ ଉଚ୍ଚ ଆଣିଲେ ।

୮—ଉତ୍ସବାରମ୍ଭରେ ଭାଗ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚା ଲେଖିଲେ । ଭାଗ୍ୟମାନେ ଭାଣ ମଣ୍ଡପାର୍ଥେ ଭାଙ୍ଗ ଚିତ୍ରକର ରଖିଲେ ।

୯—ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଭକ୍ତିଭାବମାନ ସ୍ଥାପନ ହେଲ । ସ୍ୱର୍ଗମାର୍ଗ ବା ପ୍ରଧାନ ପଥରେ ସ୍ଥାନ ସବୁ ଉତ୍ତମ ହୋଇ ଉଠିଲେ ଅନୁଭବ ମାଳ ବସିଲ ।

୧୦—ବଡ଼ିଭ ଲୁଣ ଓ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ସମ୍ଭବ ଦର୍ଶନ ଶାନ୍ତ, ଧର୍ମ ଓ ସୋମ ଲୋକଙ୍କୁ ଜନଗଣ ଉଠାଇଲେ ।

ଶ୍ରେୟାନ ଦେଖି ଭୁବନ୍ତ ନୟ ମଧ୍ୟଖଣ୍ଡେ । ସିଂହ ହାସ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି ତପସ୍ୱତ ଲକ୍ଷଣବ ସେ । ୧୧ । ସ୍ୱୟମ୍ବରକ ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱ ଚାହିଁ କହେ । ସୁଭଦ୍ରେ ତାହାର ତାହାକୁ ଦେଳ ଯୋଗ ସେ । ୧୨ । ସର୍ବାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଭଗାଇ ଗେହ ସମସ୍ତରେ । ସ୍ୱଦାମା ମିଳ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜଣା ପ୍ରଚେତସରେ ରଥ । ୧୩ । ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଦେଖ ଶାଳ ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ଜଡ । ଶିଖଧରଠାରେ ଜନ୍ମ ଭଣ୍ଡକୁ ନ କଢ ସେ । ୧୪ । ସ୍ୱନଚ୍ଛଯେ ଘଣ ଅଧ୍ୱ ଦେବ ଜଗଚକ୍ର । ସୁଜମାନେ ମୋର ଖାଦ୍ୟ ହୋଇବେ ସଂସ୍ତୁ ସେ । ୧୫ । ଦେବାନେ ଅଦାସ ଦେବ ଉତ୍ସବ ମଧ୍ୟରେ । ସର୍ବ୍ବାଚାରୀ ସ୍ୱଭବେଶ ଦେବୀ ସମସ୍ତେ ସେ । ୧୬ । ସୁଭଦ୍ର ଅଣ୍ଡ ଜନ୍ମରେ ଶଙ୍କ୍ରଦ ପ୍ରତ୍ତା । ଶ୍ରୀ ସୁଭଦ୍ରା ଏ ବାଣୀ ଶୁଣୁଣେ କର୍ମ ଭା ସେ । ୧୭ । ସ୍ୱୟଦ୍ୱ ଫ୍ରିୟାଙ୍କର ଶମନ ହୋଇବ । ଚିତ୍ରସୁତା ସ୍ନଦ୍ୟ ଶାଳୁସ ତାହିଁବାଦ ସେ । ୧୮ । ଦୂର୍ପିଁ ଦେଖୁ ଭତା ଅତ୍ତେ ଦୁଢ଼ଙ୍କ ପୁତଳ । ସେ ଘଡ଼ାଏ ବେ

୧୧—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଏହା ଦେଖି ମନରେ ଭାବିଲା, ମୁଁ ସିଂହ ପ୍ରାୟ, ଆଉ କୌରବ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସେ ଶୃଗାଳ ଭଳି ଅଟେ ।

୧୨—ଭଣ୍ଡମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଲୋଭରେ ସର୍ବ୍ବଁ ଦେଖନ୍ତେ ଭକ୍ଷଣ ହେବ । ଏ ଭୋଜନର ଆୟୋଜନ ତାହାପାଇଁ ହେଉଛି, ଏ ତାହାକୁ ଯୋଗ ଅଛି ।

୧୩,୧୪—ଏହି ସମୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସତ୍ୟଭାମାକୁ କହିଲେ—ତୁମ୍ଭେ ଯାଇ ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ କୁହ ସେ ମୋତେ ଭଣ୍ଡ ନ କହି ସବିଦେଭ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଦେବ ଏଠାରୁ ଶୁଣଯାଉ ।

୧୫—ତା'ର ଯଶ ଦଉଡ଼ାର ହେବ ସେ ତୁଳସୀ ବନ ମାଳେ ଘଣ ଓ ଅଧ୍ୱ ବସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କୁ ମିଳବ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଅମୃତ ସ୍ୱପ୍ନମାନେ ଖାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୋଷ କରବେ ।

୧୬,୧୭—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସତ୍ୟଭାମାଙ୍କୁ ଏହିପରି କଥା କହିଲେ । ଏହା ଶେଷ ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗ ଦେବତାନ୍ତୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଯାଇ ତା'ର ସ୍ୱପ୍ନ କୁହରେ ମିଳନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ସତ୍ୟଭାମା ଯାଇ ସେଠାରେ ପ୍ରକଟି ଜଣ ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଜ୍ଞାକୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଲେ । ସେ କଥା ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା ହୃଦୟରେ ଚମକିଲେ ।

୧୮—ସୁଭଦ୍ରାର ଭୟ ଭବନା ଦେଖି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କହିଲେ—ହେ ସୁନ୍ଦରୀ ! ଭୟ କରୁଛ କାହିଁକି ?

ଡ଼ି ଖାଇଲ କେତେବେଳ ଗଲା । ୧୯ । ଶୁଭସୁଭ ଚିତ୍ତ କର୍ମି ଅମୃତ ଖାଇଲେ ।
ସୁଭୁଦ୍ରା କଥକୁ ସ୍ୱାଣ ଶମଦେଭ ଖାଇଲେ ଗଲା ।୨୦। ସେପୁରେ କଷ୍ଟ ସାହାନ୍ତୁ
ଭକ୍ତ ଖାଣ୍ଡି ଉଠ । ଏବେ ଶିଷୁପାଳ ସ୍ୱାସ୍ଥ ତେଙ ଜୁହୁଷାର ଗଲା ।୨୧। ସାସୁଷ
କୃଷ୍ଣର ବୋଲେ ବଡ଼ାକ ପିବା ସୁଖ । ଗଣ ଡଲା ଭାର୍ଣ ସ୍ଥାଉ ଦେଉ ଶ୍ରୀତା-
ଳର ଗଲା ।୨୨। ସ୍ୱଶ୍ରାମରକ ମ ଖାଇବ ଜଳ ଦେଖ ଦେଖୁଥିଲା । ସୁନ୍ଦର ଭଗ୍ନା
ମୁଁ ଉ ସ୍ୱାକଣ ଜୁଦଲ ଗଲା ।୨୩। ସୀତାସ୍ୱ ଦେ ଜ ଜୁ ଲେଷମଦ ଜୁଷ୍ଟି ଦଉ ।
ସ୍ତ୍ରାନଳ କହାରଣେ ମାନ ଦ ଭାଗ୍ୟର ଗଲା ।୨୪। ସୁବେଶ କରେ ମନରେ
ଏକାକୁ ଗେ ଭଣ୍ଡ । ସମରଦେନ ବେଣୀ ରକେ ବା ଭାଗ୍ୟବା ଗୋଲ ଗଲା ।୨୫।
ସ୍ୱଧ ଚରଣ ତାସ୍ତୁଭ ନୋଟିଏ ମୃତେ ଥାଇ । ଦେଖ ଭାବ୍ରା ଆନ ଜଲନ୍ତୁ ଦେଖ
ଲୁଭ କର ଗଲା । ୨୬ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତୁଏ ଦେବତାଙ୍କ ଭୃତମାନ କେତେ । ଶଂସେଷଣ

୧୯—ଲୁହୃତ ସୁଅଁଙ୍କୁ ବୋଡ଼ାଲ କଏ, ଭଲ୍ଲ ବସ ବେଳେ ସମସ୍ତ ଭଟେ ?

୨୦—ଦେବତା ଗଣଙ୍କ ମିଳି ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ କରି ଅମୃତ ଖାଇଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସୁଦର୍ଶନ ଦିନୁ ଦେବତାମାନେ ତାହା ଖାଇଲେ ।

୨୧—ଦେଖ ପ୍ରକାରେ ଆମକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସାତାଅଁ ଅଛନ୍ତି, ତେଣୁ ଆମ୍ଭ ଇଷ୍ଟ ଦେବ ନା । ଶିଶୁପାଳ ଯେପରି ଦୋଷଥିଲା, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଏ ଦୁର୍ଯୋଧନ ହେବ ।

୨୨—ଅର୍ଜୁନଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା କହିଲ, ତେବେ ଏଠାରୁ ଯିବା ସୁଖ ; ଅର୍ଜୁନ କହିଲା ଏଥର ଅଗ୍ନିର ଦାହିକା ? ସକାଳ ହେଲେ ଯିବା ।

୨୩—ହେ ସୁନ୍ଦର ଭଉଣୀ ! ମୁଁ ଥିଲେଇ ନ ଖାଇବା କେତେ ବା ସ୍ୱବଶ ଦୁଃଖେଁ ରୋଗେ ଏଠାରୁ ସେମାନ ଦେଖ !

୨୪—କୁ ସେଠ ସୁଭଦ୍ରା ହୋଇ ଲୋଚନକ ବର୍ଣ୍ଣ କର । ଅର୍ଜୁନର ଅଙ୍ଗ ଲୁଗ ବାଧା ସାର୍ଥିରେ ବହାରେଣ ହେବ । ଏହାକୁ ଭଲରେ ଶୁଣ ଏଥା ଭଲ ନାହିଁ ।

୨୫—ମୁଁ କିଏ ତୋତେ ଦେବ କହିବେଣ କନ୍ତ ସୁଭଦ୍ରାର ପକ୍ଷରେ ମନସ୍ତ କର ବେଣୀ ଦେବ । ଶୁଣିଲୁ ରଚନା ହୋଇଥିବା ମୁଣ୍ଡର ବେଣୀକୁ ଫିଟାଇ ଅଙ୍ଗ ସକଳରେ ତାହା ବୁଣି ଜର୍ମାଣ କଲ ।

୨୬—ଅର୍ଜୁନ ସୁଭଦ୍ରା ସୁନ୍ଦ୍ର ଅମୃତ ଭୁଲାଁ ଖାଇ ଜଣକ ସୁଖରେ ଧାରଣ କରି ସେହି ଖାନକୁ ପୁଲକର ଭଣ୍ଡ ଦୁଃଖେଁ ଭକ୍ଷଣ କଲେ ।

ବନ୍ଧୁ ଭାବ ରଖନ୍ତୁ ସୁଜନେ ସେ । ୨୭ । ଶୋଭଦ୍ରାକୁ ସ୍ତ୍ରୀବନ୍ତ ଦର୍ଶି ଦୁଃଖର ମାନସ । ସୁଭଦ୍ରା ଏମନ୍ତ ବୋଲେ ପିତା ଶ୍ରୀ ହଣ ହେ । ୨୮ । ସୁଭଦ୍ରାକର ବୋଲଇ ଶୁଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କରେ । ବାସୁଦେବ ଜଗତ ରଜନୀ ଏକାନ୍ତେକ ଧରେ ।୨୯। ସତ୍ରଦ୍ଧୀ ରେଖସାଲି ଏକାଟାଳେ ରହି । ସୁବୋଧନ ପ୍ରଭଳ ସୁଭଦ୍ରା କରୁଥାଇ ସେ । ୩୦ । ସେ ଶୁଣି ଏ ବାଣୀକି ତୋହର ବେକନରେ । ଦେସ୍ତ୍ରପଣୀଧର ଆରେ ବନ୍ଧୁନ ଏ ରୀତି ସେ । ୩୧ । ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଭ୍ରାତାଙ୍କୁ ଗାଠି ଥସ୍ତ ଭଗବାନ । ସାବୁଦାକୁ ଲାଭୁ ଦେବ ! ବେଦୀ ଅଜ୍ଞାନ ସେ । ୩୨ । ସ୍ତ୍ରୀଜାତ ଭୁଷଣ ସା ମୋହନ ଏ ଜଗତରେ । ସେ କନ୍ୟା ସଗୁଣ ରେଖାଲଣି ତା ସଙ୍ଗରେ ସେ । ୩୩ । ଏହି ଚୂଡ଼ାମଣି ରୋଧେ ବୋଲନ୍ତୁ ଏ ରୀତି । ସବନାକୁ ସତ୍ୟରୁ ରଖନ୍ତ ବୋଲନ୍ତି ସୁତ ସେ । ୩୪ । ସର୍ବଜନ ପ୍ରଭୁ ଦଣ୍ଡେ ଭାବ ଦେଖ । ଗୀତ୍ୟଗଣ୍ଡ

୨୭—ପୁଣି ପୁର୍ଣ୍ଣିକି ଆଗମନ କଥା ସମସ୍ତଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣରେ ଯାଇ ଶୁଣା ନ ଥିଲା, ମୁଖରେ ସକା କହୁ ନ ଥିଲେ, ଦେଖ ତଥା ବୁଝାବୁଝି ହେଲେ । ପିତାଙ୍କ ଲୁଗାକୁ ପିନ୍ଧି ଦେଇ ଭଉଣୀଙ୍କରେ ମଣ୍ଡିଲେ ।

୨୮—ରୁକ୍ମିଣୀ ଗାଉରେ ଶୋଭଦ୍ରାକୁ ପୁର୍ଣ୍ଣିକର କଥା କେଲ । ଏଥିରେ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଆଦୌ ଭୟ ହେଲା ନାହିଁ । ଭାଇଙ୍କ ଏବଂ ଏହ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ କହୁଛ—ହେ ପାର୍ଥେଶ ! ଏଥିରୁ ପିତାଙ୍କର, ଆଉ ମୋଷଣ କାହିଁକି ?

୨୯—ଏହା ଶୁଣି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କହିଲେ—ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଶୁଣ, ପିତାଙ୍କ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ । ଏହି ସମୟରେ ସେ ଦୁଃଖ ସ୍ୱଣି ତ ନେଇ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।

୩୦—ଏହି ସମୟରେ ବେଣେ ବଳଦେବଙ୍କୁ ବନସ୍ତ ଉଚ୍ଚାର—ହେ ଗୋସାଇଁ ! ସୁଭଦ୍ରାର ବର ଅନେକ୍ତେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଜା ଅଟନ୍ତି ।

୩୧-୩୩—ଏ କଥା ଶୁଣି ରେବତୀ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ସୋଷ କରି ସ୍ୱାମୀ ବଳରାମଙ୍କୁ କହିଲେ—ହେ ଦେବ ! ତୁମ୍ଭ ମାନସର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସୋଖ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଅଧୀର ଭଗବାନ ଅଟେ । ତୁମ୍ଭ ଭଉଣୀ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ତା ସଙ୍ଗରେ ବିବାହ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏ କଥାରେ ତୁମ୍ଭେ ସମ୍ମତ ହେବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସଙ୍ଗରେ ସୁଭଦ୍ରାର ପ୍ରୀତି ହେଲାଣି ।

୩୪—ରେବତୀଙ୍କଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ବଳରାମ ଅତି କ୍ରୋଧ କରି କହିଲେ —ଏବେ ଦୁଷ୍ଟମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଗାଳିର ତତ୍ପରତା କେବଳ ?

ମୋର ଭ୍ରାତାଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ।୬୫। ସମ୍ଭ୍ରମ ସ୍ନେହର ଭୂଲେ ପାଇଁ ମାଗନ୍ତ । ସୁଧା ସାର ବିଷ୍ଣୁ ଦେବାଙ୍କ ଗର୍ଭିଣୀ ସେ ।୬୬। ସେତୁପଥ ଗଲି ମୁଁ ଚଳିତ ହେଉଥିଲେ । ଶୁଭୁଥିଲୁ ମୋର ରାମ ନାମ ଏ ସଂସାରେ ଯଶ ।୬୭। ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବାଳି ବାଳୀ ରାମ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କୁ । ସେମନ୍ତ ବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗେ କଷ୍ଟ ପାଣ୍ଡବଙ୍କୁ ଯେ ।୬୮। ସର୍ବସ୍ୱ ତୁଚ୍ଛ ହେ ବୀର ଚଞ୍ଚଳ ହେଉଥାଇ । ଧନଦାତ୍ରୀ ବଚନ ସୁବର ଏ ସତ୍ୟ ହେ । ସକୁଳରେ ଚନ୍ଦ୍ର ତୋର ସେ ପାଇଁ ନନ୍ଦନ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମ ଗଦା ଲଭେ କରଣ ସିଦ୍ଧି ହେ ।୭୦। ସ୍ନେହ ସେ ହରିଙ୍କ ପଦକରେ ଜନ୍ମ ଆଜ । ସମର୍ପିତ ତନୁକୁ ଭକ୍ତିର ପ୍ରେମରେ ଅଛ ସେ ।୭୧। ସେମନ୍ତ ସୁରଭି ସୌରଭ ତମ୍ଭ ହେଲା । ସୁନ୍ଦର ହୃଦୟ ତନ୍ତ ନେତ୍ରେ ଧ ପୃଥ୍ୱୀର ଘେ ।୭୨।

୬୫—"ସଙ୍ଗ" ଏ ଶବ୍ଦର ସ୍ଥାନରେ "ଅ" ପ୍ରଥମ ଦିଅନ୍ତେ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଙ୍ଗ ହିଁ ଶବ୍ଦର ସେ ଅର୍ଥ ନ ଜାଣି କହୁଅଛ, ସେ ଜାଣନ୍ତାବ । ମୂର୍ଖର ବୁଦ୍ଧି ଦାଢ଼ିବାର ଉତ୍ତରରେ କାଣ ଜୋଡ଼ା ହୁଏ ?

୬୬—ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶବରେ ବଣ୍ଣୀଳର ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଉଁଠାରେ ହୋଇଛି କି ? ସଙ୍ଗ ସଙ୍ଗର ଅମୃତ ଖାଉଥିବାରୁ ପୁଣ୍ୟ ହେଲ ।

୬୭—ମୁଁ ସେତୁବନ୍ଧ ଗଲି ବା ଧନ ଜନ୍ମପ୍ରଭେଦ ଦେଖିଲ । ବାଲ୍ମୀ ରାମ ମୋର ନାମ ଯଶରେ ସେଇଠି ଜାଣନ୍ତୁ ।

୬୮—ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ପାଣ୍ଡବ ଜାଣ ଭାଇର ନେଉଥିଲ, ଶ୍ରୀରାମ ତାଙ୍କୁ ବଡ଼ଭାଇ ମାର ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ନେଇ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ, ମୁଁ ଅନ୍ତ ସେହିପରି ପୁତ୍ର ଭଳି ପାଣ୍ଡବଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ଦେଲ ।

୬୯—ଜନ ସ୍ୱାମୀ ବଳରାମଙ୍କର ଏପରି ରୋଷ ହେଲା ରେବତୀ କହିଲେ— ହେ ଦେବ ! ଶାନ୍ତ ହୁଅ । ଶକ୍ତିରେ ସମାନ ଏଥିର ସବୁ ପୂର୍ବ ।

୭୦-୭୨—ପଦ୍ମ ସମସ୍ତରେ ସଂସାରରୁ ଜଏ ହେଉ ଦେବାଗଣଙ୍କି । ସେମା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ତୁତି କରି ଜଳ ସୁର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ମୁଖକୁ ଲଭବ । ଏଣୁ ସେମା ଥାଇଁ ଥାଇଁ ସେବ ବାହୁଁଥା ନିଜକୁ ସ୍ୱଭାବର ଅଣା ରଖିବ । ନିଜ ସ୍ୱଭାବ ସ୍ୱବକୁ ତେଜ ଲଭି ଶାନ୍ତେ ନାହିଁ । ସାଗରକୁ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ନେଇ ପ୍ରଣୟାଲୟ କଲ । ଏଣୁ ସାହାରୁ ମନ ପାହାଡ଼ରେ ଥାଏ, ତାହା ଜାଣରେ ତାହାର ବାଧା ଅଛି ? ଏ ସକଳେ ସୃଷ୍ଟି କରିଲ କିପରି ପାପ ହେବ ? ସେମା ମନକୁ ଏ କଥା ଜାଣନ୍ତି ।

ସତ୍ତ୍ୱସ୍ଥାନ୍ତ ଦେଖାଇ କହିଲେ ନ ଯୋଗେଲେ । ଖାଇ ଦେଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭୋ
ଜାଉଥିଲେ ସେ ।(୪୩) ଶୁଣ ମୁଦ୍ରକ କର୍ଣ୍ଣ ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ସୁନାଗୁଣ ନାରଦୋଷ
ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି ସେ ।(୪୪) ସ୍ୱାଗତ ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ସୁଖ ଦୁଃଖ ସ୍ଥାସ୍ୟ ବୋଲୁ ।
ସୁଗ୍ରୀବରେ ଉରଭାଗ କରନ୍ତୁ ପ୍ରଭାକୁ ସେ ।(୪୫) ସେହି ସୁଖ ଶୁଦ୍ଧ ସାନ୍ଦ୍ର
ସ୍କନ୍ଦର ହୋଇନ । ଅବସ୍ଥାନ ଧାଇଁବିଲ ମନକୁ ମୋହୁଥାଇ ସେ ।(୪୬) ସେ
ଭଣ୍ଡୋଦରେ ହୋଇବାକୁ ମନୋହର । ପିଲ୍ଲା ପିଙ୍ଗଳ ପ୍ରସନ୍ନ ଅଭାଗ
ସେ ।(୪୭) ଶୃଙ୍ଗାର ଗୁଣ ଜମନ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଲୋକ ଛନ୍ଦ । ସେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଗ୍ରୁପରେ
ଅଭାଗ ବେଷ୍ଟିତ ଧନ୍ଦ ସେ ।(୪୮) ସୁସ୍ୱଂବରେ କୁଳକୃଷ୍ଣୀର ଶୁଣି ପଥା ବୋଲ ।
ସୁଦ୍ଭଜନା ବସ୍ତ୍ରଭାଗେ ରମଣ ଚଢ଼ଇ ସେ ।(୪୯) ଶୁଭ୍ର ଧଳ ଅଭ୍ରବ
ପଦ୍ମବେଣିଁ ଅର୍ଥି । ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଖି ସମ ଲୋଭ କଲେ ସେ ।(୫୦) ସନ୍ତ

୪୩—ଦେବକୀ ଏ ଭାବରେ ବସ୍ତ୍ର ଭଣ୍ଡାରଗୃହ ଦେଇ କହିଲେ, ଏଣୁ ବଳଦେବ ସେ କଥା କ ଶୁଣି ବୈଂଶ ଘର ବନ୍ଧୁ ଘୃତ କରିବା ଲମ୍ବେ ଜାଗାଥିଲେ ।

୪୪—ଏହି ମୁଦ୍ରକ ଗଡ଼ର ଚଢ଼ଇ ଏବେ ଶୁଣି ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ନଦୀରେଖାର ରଥ ଆଶାର ଦେଖିବାକୁ କହିଲେ ।

୪୫-୪୭—ଏଠାରେ କଥ ଶକ୍ତ୍ୟର୍ଥରେ କହୁଛନ୍ତି ସେ ରଥ ବନ୍ଧୁ ବର୍ଗ ସୁରଭ ଭାବ ରୂପ ଦେବ । ସୁଗ୍ରୀବ ପୁଷ୍ପକ ରଥର କର୍ଣ୍ଣରନ୍ଧ୍ର ପ୍ରକାଶ ହୋଇଛି । ସେ ପୁର ବର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ସୁନ୍ଦର କରୁଛି ଏବଂ ସେ ପୁର ମଧ୍ୟ ବାଳୀ ଙ୍କ ନାସାସାଗର ଶୂକାନ୍ତ ସାଗରୁ ମୋହିତ କରୁଛି । ଏପ୍ରିଦେବଙ୍କ ଧ୍ୱଜା ସେ ରଥରେ ଶୁକାନ୍ତ କର୍ଣ୍ଣ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ରବୀ ଆଦି ସୁନ୍ଦର ଶୋଭୁଛି ।

୪୮—ସେ ନଦୀରେଖ ରଥ ସମ୍ପୁଟରେ ଚୋଳକ ପ୍ରାପ୍ତ ଅଭାଗସ୍ଥଳର ଉପର କଲ । ସେଥିରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ମେଘ ପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣର ଶୋଭା ଧାରଣ କରୁଛି ।

୪୯-୫୧—କୁଳକୃଷ୍ଣୀ ସ୍ୱୟମ୍ବର ବେଳେ ଯେପରି ଲୋକ ଭାଗ୍ୟ ଥିଲ, ସୁଲୋଚନା କାମର ବଷ୍ଟ ସମସ୍ତରେ ଯେପରି ଚଢ଼ଇ ଅବସ୍ଥାରୁ, ସେଠାରୁ ସେହିପରି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଖି ବୋଲି ସବୁ ବୈଂଶରେ ଚଢ଼ଇ ଗଲେ । ଏ କଥା କଳଙ୍ଗ ଶୁଣି ସବ ବୋଲ ଦେବମାନଙ୍କୁ କହିଲେ—ଲୋକମାନେ ଧନୁରେ ଶର ସନ୍ଧାନ କରୁ ଏଣ ଶୀଘ୍ର ସେ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ କର (ଶିଘ୍ର) ଗ୍ରହଣ କର ।

ଶର ଶର ଶର ଶେଷ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ଦେବମାନଙ୍କ ଭୟରେ ଖାଣ୍ଡବେ ବିଳପିବ
ହେଲ ।୫୧। ସ୍ତ୍ରୀରେ ବଳବ ଭଳକ କରେ ବାଟୋଇନ୍ତୁ । ସାନ ଏତ ଭ୍ରାତ ହେଲ
ବାର୍ଥରେ ନ ଭଲ ହେଉ ।୫୨। ଧିକ୍ ପୀଇକେ ଅବସ୍ତି ଦୂର ଭଣ ଶଙ୍କା । ଶରୀର
ଅସ୍ତ୍ର ଭୂତେ ବର୍ତ୍ତିଶବ ଲଙ୍କା ହେ ।୫୩। ସୁନାସୀର ଭୁବନ ଏ ତ୍ରିଭୁବନ
ହେଲା । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଜାଣିବା ସେହି ଅଧିକ ଜାଣିବା ହେ ।୫୪। ସୁଭଦ୍ରାଜ ବାସୁ-
ଦେବେ ତାହାର ଜଣାଇ । ସେ ନେବାକୁ ଏ ଜଣାକୁ ମନେ ନ ଯୋଗାଇ ହେ
।୫୫। ସୁରାସୀ ହୋଇବ ସମୁଦ୍ରେଣ୍ଡୁ ନେବସ୍ତନ । ସେ କଥାରେ ସେହୁ ହେଉ
ହୋଇବା ପ୍ରାୟଶାଙ୍କ ହେ ।୫୬। ସନିଧ ବସୁଭ ସଇତୋଇ ନଇଁଥାଇ । ସେ
ଯୋଗ ଭୂଷଣ ଅଧିକ ସୂର ଜାଳ ହେ ।୫୭। ଦେହୁଁ ନିଶ୍ଚ ଗୋଷ୍ଟବଙ୍କ ଦେଖଣୀ
ଉଠଇ । ଶୁଣି ସାକ୍ଷ ଭୁଲେଶ ହୋଇଲେ କୃଷ୍ଣଦେବ ହେ ।୫୮। ସକୁଳେ
ସମ୍ଭାଷ କଲେ ଦେଖି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ । ପଶ୍ଚାତେ ସୁଭଦ୍ରା ଭକଲେ

୫୨—ଏହା ଶୁଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଧୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଆମ୍ଭେ ଦୁଇ ଭାଇ ଏକ ଅଟୁଁ । ମୁଁ ଜାଣୁଛି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ସାନ ବୋଲି ଜାଣନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

୫୩—ଅଭିମାନି ସତ୍ତ୍ୱ ମନଙ୍କୁ ଭୟ ଦୂର କରି ସମ୍ମୁଖ କାଳକୁ ଦେଖି ହେଲେ । ଶତକ ସୁଖ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୂର୍ବେ ଲଙ୍କା ଜନମଙ୍କୁ ସ୍ମରଣାର୍ଥ କରି ଦେଉଥିବ ।

୫୪—ଏ ଅର୍ଥ ନ ଜାଣିବ ସୁଖ । ସେଣୁ ଏ ଶବ୍ଦସବୁ ଉତ୍ତିଷ୍ଠ । ଏହାପାଇଁ ଅଧିକ ସୁଖଶାଳୀ ଜନକ ହାର୍ଦ୍ଦ ଜଣାବାକୁ ମିଳିବ ?

୫୫—ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରାପ୍ତ ଜଣ୍ଡୁ ଅବସ୍ଥା ବଳଶାଳୀ ହେଉଥିବା ଅଟେ । ତଥାପି ଏ ଜଣାକୁ ନେବା ପାଇଁ ମନକୁ ଦେଇ ପାରୁ ନାହିଁ ।

୫୬—ଜେଜସ୍ତ୍ରୀକ ହେଲ ସମୁଦ୍ରକ ଶ୍ରେଷ୍ଠଭାବ ସମୂହ ହେବ । ସେ ହେବ ! ଏ କଥାରେ ମନ ଲାଗ ନାହିଁ ବୋଲି ଏ କଥା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଳଦେବଙ୍କୁ କହିଲେ ।

୫୭,୫୮—ବାସୁଦେବ ଶର୍ମା ସମ୍ପିଥ ଏ, ଭ। ଭଲରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦେହରେ ଦେଇ ଦେଖିବ ଭଲ୍ ମନ ହୋଇ ଉଠି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରୁ ଏହି କଥା ଶୁଣି ବଳଦେବ ସେହିପରି ଯୋଗରେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଏ କଥା ଶୁଣି କୃଷ୍ଣ ଦେବୀମାନେ ସବୁ ହୋଇ ଆସି ଉଠିଲେ ।

୫୯—ସେ ଦିନକୁ ଏତେ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଦେଖି ସୁଖ ପାଇଲ । ଏହା ଦେଖି ସୁଭଦ୍ରା ଭକ୍ତିରେ ଅଭିଭୂତ ହେଲେ ।

ଜନମାନଙ୍କୁ ଗଲ ।୬୯। ଶସ୍ତ୍ରଭଣ୍ଡାର ହେତେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କସ୍ୱ । ସେ ଅତି
ବୋଲଲେ ବର୍ଣ୍ଣିଧୂକରେ ସହାୟୁ ଗଲ ।୭୦। ଗଗପ୍ରକର ଦେଖ ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ
ତର୍କି କର । ସନ୍ନାଡ଼ ଗଳ୍ପ ଶତ୍ରୁମାନ ଧୁନ ଶୁଣ ହେ ।୭୧। ସେ ସ୍ୱଣ୍ଡୁ
ତତ୍ତ୍ୱାଣ ଅର୍ଜୁନ ନକୁଳରେ କୋଷ୍ଟ । ସବୁକୁଦେଖ ସ୍ୱନ ଭ୍ରଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣେ ପ୍ରଗଣ୍ଡ
ଦେଖ ।୭୨। ସର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୃଷ୍ଟି କୁସୁମ ବନ୍ଧନ । ପ୍ରସାଦୁ ଜାମେ ଶବ୍ଦ
ବୋଲଅନ୍ତୁ ଭର୍ତ୍ତି ହେ ।୭୩। ସମେତ ପାବକରେ ଉଠାପନ ସନ୍ଧି ସାନ । ସତା
ନବର ନାଟରେ ବୋଲନ୍ତି କୋଷ୍ଠକ ଦେଖ ।୭୪। ପୁରସିଂହ ଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରଭଙ୍ଗି
ପ୍ରାପିଲ । ଶମନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱାଣକୁ ସମ୍ଭ ଅର୍ଜିଲି ହେ ।୭୫। ପ୍ରଥମ ଧାର
ଭୁବନେଶ୍ୱର ଭକ୍ତି ସ୍ୱର । ଦେବତାରେ ସବ ପରିସ୍ତରେ ଦର୍ଶନ ଦେଖେ

୭୦—ଜଗତ୍ପ୍ରାଣ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସୁଦର୍ଶନ ଋଷି ନନ୍ଦୀଘୋଷ ରଥରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସହାୟ ହେଲେ ।

୭୧—ସେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ଭଣତ୍ରୁଙ୍କରେ ଜେତା ଓ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ଶବ ଶୁଣିଲ । ଅନନ୍ତରେ—ଶଙ୍ଖର ନାଦ ଘୋଷା ଓ ଅସୁର ନଗ୍ନର ଶବ ବଡ଼ ହୋଇ ଶୁଣିଲ ।

୭୨—ସିନ୍ଧୁ, ଦ୍ରୋଣ ପ୍ରଭୃତି ଅର୍ଜୁନ ଷାଣରେ ନକୁଳ ପରାକ୍ରମ ଜାଣିଲ । ସବୁ ପ୍ରଜାମାନେ ବଳରାମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେଠାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସନ୍ନ ସ୍ୱଭାବ ଜଣେ ।

୭୩—ଭବ ଭଲ ସୁନ୍ଦରୀ ଶତ୍ରୁମାନେ ଗୁରୁଜନଙ୍କରେ ସିଦ୍ଧ ଅର୍ପିବା କଲେ । ଜାମ୍ବୁବତୀ ଯେମାନେ ଅତ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲ ସାକ୍ଷାତ୍ ।

୭୪—ସାତଦଳମାନେ ସେଠାରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀମାନଙ୍କରେ ଅଦ୍ଭୁତ ଦର୍ଶନକୁ ଅଭ ପ୍ରଦୋଷର ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ୍ । ଆଉ ସଖ ସେଠାରେ ଦର୍ଶନ ଉଭୟ ପୂଜା ଦେବାକୁ ଲାଗିଲ ।

୭୫—ଜଗତ୍ ଗଣ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରଥରେ ଶୁଭଙ୍କର ଏବେ ଶାସ୍ତ୍ର ଏକ ସଭ ଖଣ୍ଡି ଭୁବନେ ବନ୍ଧୁଜନଙ୍କ ଦେଖ ଖଣ୍ଡି ଜଗ ଏ ଜାଣକୁ ଯାଇ ଜାଣିଲ ।

୭୬—ପାଣ୍ଡବଙ୍କର ନାରାୟଣ ସାଙ୍ଗ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଦୁଇଟି ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶ । ଗଡ ପ୍ରସ୍ଥାନରେ ସେ ଗଡ ନାମକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସୁଖର ସମ୍ପାଦକ ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଲାଗିଲ ।

ହେ । ୬୬ । ବାଭ୍ରୁକ ସନକାଣ୍ଡକୁ ଘଷିଣ ଅନେକ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରେ କର୍ଣ୍ଣ ଶଙ୍କ ତାକ ମାଣ ହେ । ୬୭ । ଏବଂ ତଦ ସହେନ୍ଦ୍ର ଭୂଜର ଅତ୍ସହୋଟେ । ସକଳ ଲୁଭ୍ଭକ ସଷଭକ ଦେଖିଲେ କେତେ ହେ । ୬୮ । ସୁସେଶ ବଦ୍‌ମା ସୁବୃ କୃଷ୍ଣଚଷ ଭାଷି । ସୁଲଭାରେ ମୁ୍‌ଲେକ ଭଷିକଲି ସେତ୍ରଶ୍ରୀ ହେ । ୬୯ । ସୁଭଦ୍ରିଲକେଶଟାକୁ ଖଣିସ ଚଲୁହ୍ନି । ଶବେଶ ଜମ୍ବୁ ସଥାଲ ଭକାରେ ଷସକ ହେ । ୭୦ । ସ ଷାଭଟେଷ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଶସୁନ୍ଧ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରାସେୁ । ଶାଣ୍ଡ ଷଷ୍ଟେର ଭଷିଲେ ଦେଖି ପକୁଲରେ ହେ । ୭୧ । ସୁନ୍ଦରେ ଶକ୍ତେଣ ସାହାର ବଶ ଗସ୍‌, ସାଧାରେ କେ ଭାଲୁ ଷଷାଟେସ ଦେବ ଭସ ହେ । ୭୨ । ସାଷନର ଷଭାଲ ଆଣିଲେ ଆସ ଆସ । ସବୁଲୁକର ଶ୍ରମା ଦଣ ବୋଲୁ କଲ ବୋଲ ହସ ମୁଁଶ ସେ ଶବରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଭଣିଲେ ଏକ ପାରେ । ସଦର କରଷ ହେ ବୋଲର ଲଗା-

---

୬୭—ଗାଭ୍ରୁକର ସ୍ତ୍ରଭକ ଶର ସୁନ୍ଦର ଦେବ ଜଳକୁ ଲାଗ କର୍ଣ୍ଣନଳକ ଶରର ବର୍ଦ୍ଧ ଭୂଷ ଗର୍ଭ ଲେଷଗଲ । ଅର୍ଥାତ୍ କର୍ଣ୍ଣ ଲାଙ୍ଗଳକୁ ସାଲୁଷ ଲାଭ୍ରମଣ୍ଡଳେ ଲାଗି ବହିଲ ।

୬୮—ଖଲବେଷ୍ଟ ସହଦେବକର କୋଡ଼ ପ୍ରଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ଯୋଧନ ସଭରେ ଆସିଥିବା ସବୁ ଭଗାଦଗ ହସ ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ଭଗ ହେଲେ ।

୬୯—ଦୁର୍ଯୋଧନର ଭଗ୍ନନ ଘୋଡା ସବୁ ଯେ ଚତୁର୍ଭୁଜଙ୍କ, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ବା ଅନ୍ୟାନକୁ ଯେ ଭଳାସ କରନ୍ତି । ଏ ସୁଦଂର ସେଭଳି ଘୋଡା ସେକ୍ଷଣି ନୁଲକ ହାନ୍ତ ହେଲେ ।

୭୦—ସେଶ୍ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଲେକନ ଦେଖିଲେ ରଥରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଚତୁର୍ଭୁଜ ହୋଇ ସୁଦ ହସ୍ତରେ ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା ଓ ପଦ୍ମ ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି ।

୭୧—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସାକ୍ଷାତରେ ବିଷ୍ଣୁ ରୂପ ଧରିଛନ୍ତି । ଏହା ଦେଖି ବଳରାମ ମନରେ ହିତ୍ୟ ଶଙ୍କ ଲଭିଲେ ।

୭୨—ମନରେ ଭାବିଲେ ସାହାର ପାଦାମ୍ବୁଜ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ତାକୁ ଜିଣିବାକୁ ସଂସାରେ କାହାରେ କେଷ୍ଟ ସମର୍ଥ ନାହିଁ ।

୭୩—ସମ୍ପ୍ରତି ସକାଳୁ ସକାଳ ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ଆଣିଲେ ଆସ ଆସ, ଭୁଜର ଧରିଥିବା ହୋଷ ସବୁ ମୁଁ କ୍ଷମାକଲି ।

୭୪—ଏ କଥା ଶୁଣି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଗାଭକୁ ଅସି ବଳରାମଙ୍କ ଚରଣରେ ପ୍ରଣାମ କଲ । ସେ ଶ୍ରବଣ ତାଙ୍କୁ ବଳଦେବ ଚକ୍ର ଉଠାଇ ହୃଦରେ ଲଗାଇଲେ ।

ଭଲେ ଭୁଲେ ଯେ ।୭୫। ସେ ସ୍ତ୍ରୀଜନଙ୍କ ମାନ ଲଜ୍ଜା ଭୟ ଦୂରଦୀପାଧାର । ସନ୍ଧ୍ୟାକରେ ଦ୍ୱାରକା ଭାଜନେ ଯଦୁ ସୈନ୍ୟ ଯେ ।୭୬। ସୁଭଦ୍ରା ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କୁ ସମ୍ବରଣ ଭଲେ । ସୁଭଦ୍ରା ଶାର୍ଙ୍ଗ ଧରିଥିଲେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଲେ ଯେ ।୭୭। ସଙ୍ଗେ ଏ।। ସ୍ଥ ଲେ ଦେବଗଣଙ୍କୁ ଜିଣାଇ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଉଦ୍ଧାର ପ୍ରକାଶ କରି ଘେର ଯେ ।୭୮। ସହସ୍ର ଭଣ୍ଡାରରେ ଅଲେଖ ସମ୍ପଦ । ଏହି ଏକ ମଣ୍ଡପରେ ଉଭୟ ଭବନ ଲେ ।୭୯। ସୂର୍ଯ୍ୟ ଭୋଜ୍ୟ ଭୋଜନ ସ୍ଥାନ କରିଲେ ଲଗ୍ନରେ । ପ୍ରୀତିର ଅନୁରାଗ ଅଦ୍ଭୁତ ଶୃଙ୍ଗାରରେ ଯେ ।୭୯। ସେହିଦିନ ଯୌତୁକ ଦେଇ ଦେଲେ ବଳଦେବ । ସେସା ଭର ଦେଇ ଭଣ୍ଡାର ଦେଲେ ଭଦ୍ରାଧିକ ଯେ ।୮୦। ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ମୁକୁଟମଣି ଦେଲେ ସ୍ୱରେ ନେଇଣ । ସେ ଦଶରଥଙ୍କୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଦେଲେ ଯେ ।୮୧। ଉଦୟରେ ସମୁଦ୍ରଯାତ୍ରା କଲେ ଉଭୟ ଦେଶେ । ସମର୍ପିଲେ ସର୍ବାଏ ଜନଙ୍କୁ ଭାଣ୍ଡ ଖାଇଲେ ଯେ ।୮୨। ସୁଭଦ୍ର ଶଶୁର ଭଣ୍ଡାରେ ଦେଲେ ଜାତ । ସୁନ୍ଦର ଯେ ଭାଗିଲା ସେଦେଲେ

୭୫—ଏହା ଦେଖି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଆଦିମାନେ ଗାଳି ଦେଲେ ଉଷ୍ଣ । ଏଣେ ଯଦା ଆକ୍ରମଣରେ ଯଦୁ ସୈନ୍ୟ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଗମନ କଲେ ।

୭୬—ସଜ୍ଜନ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସଙ୍ଗରେ ସୁଭଦ୍ରାର ବିବାହ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

୭୭—ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବେଦମନ୍ତ୍ରକୁ ଉଚ୍ଚ କରି ସ୍ୱସ୍ତିବଚନ କରାଇ ବର୍ଷା ସମାପ୍ତ କଲେ ।

୭୮,୭୯—ଉଭୟ ବର ଭୂଷଣରେ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲା ଏକଶହ ଦାସୀ, ଏକଶହ ମଣ୍ଡପରେ ଉଭୟ ପ୍ରକାରର ଲୁଗା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ସମାନ ଚେକେଚକ ବସ୍ତ୍ର ଅଷ୍ଟ ୪୮ ରଥ, ଘୋଡ଼ା, ହାତୀ ଏ ସବୁ ଅଦ୍ଭୁତ ଶୃଙ୍ଗାରରେ ଦେଲେ ।

୮୦—ସେ ସମୟରେ ବଳରାମ ଦେଇଥିବା ଯୌତୁକ ଦେଖିଲେ, ସେ ସବୁ କଏ ସୁଣ୍ଣଧର କହି ପାରିବ ? ସେ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ କଥା କହିବେ କହି ହେଉଛି ।

୮୧—ମୁକୁଟମଣି ଯୋଗ ଦେଇ ଦଶରଥଙ୍କୁ ସୁଖ ଜଗତକୁ ଦେଲ ଜ୍ୟୋତିଃ କରିଲେ ।

୮୨—ଏହ ଲୋକ ଦେବାଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ଦେଇ ଭୁବ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ଭାଷଣ ଦେଖିଲେ । ଭଦ୍ରା (ସୁଭଦ୍ରା)ଙ୍କୁ ନେଇ ଜାନୁ (ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ) ହାତରେ ସମର୍ପିଦେଲ ଆସିଲେ ।

ଭକଯ ବସ୍ତ୍ର ଯେ ୮୩ ଖାଇଲେ ଭଗତି ଏତେ ଥାଇଁ ଅବସ୍ଥାର । ସଭା-
ମଣ୍ଡଳ ଉଲେ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ଯେ ୮୩ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୱାଂ ଜଣବା । ତେବି ହେଲେ
ଗୋଷ୍ଠ । ସଭାଣୀ ପ୍ରବେଶ ଏକ୍ସ ସ୍ଥାନ ବେଦ୍ୟ ଯେଷ ଯେ ୮୪ ସିଦ୍ଧ ରେ ଯେ
ସେବ୍ କଣ ସ୍ୱଜନ ଲେଖଇଲ । ସେହି ଶେଷବେଳେ ତାଙ୍କୁହୁଳେ ଅଜୋଡ଼ିଲ ଯେ
୮୫ ପୁଣ୍ୟଃସ୍ଥ ସେ ଭୁବନ୍ନ ଧାସୁ ଅବର୍ଣ୍ଣ ହି । ପୂର୍ବ୍ୟଦାନ ଭଞ୍ଜ ସାଗ୍ରବର
ଭବେ ଭୂତ ଯେ ୮୬୭

---

୮୩ ଏହ ସହିତର ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗେ ଚଉପଟି ବନ ଉଦେଶ୍ୟାରେ ମାଡ ଭବ
ଭ୍ରମାଣ ହେଲେ । ଚେଳେଦେଲେ ସହି ଦେଶ ହେଲ ଭାଙ୍ଗି ଖାସ୍ଟେ
ନାହିଁ ।

୮୪— ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଶଶ ପୁଣଙ୍କୁ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ନେଇ ଯିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କରେ
ବଲେଠ ହାଣ ଜନ୍ମ୍ଭୂମିରେ ଛଡ଼ିଲ ସେଠାରେ ସ୍ତମ୍ଭସାଦା ବସି
ବଡ଼ାଇଲେ ।

୮୫—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ସେଠାରେ ଭା'ର ଖାଣ୍ଡି, ସଭକୁଣୀ ଓ କନକ ଦେବୀ ଗୁରି
ଦେଲେ । ଭଦ ଭଣ୍ଡାରେ—ସମାପେଣି ସବରେ ଏ ସ୍ଥଳ ଶୋଭେଜନା ।

୮୬,୮୭—ସମ୍ଭୁ ଭବେ ଯେ ସେବ୍ ଦାନ ସବଳଙ୍କୁ ଦସ୍ୟୁଲେ, ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ
ବୃନ୍ଦାବନ ସେବରେ ସାଥୁସ୍ଥାପରେ ବିଚନ ଦର୍ଶନଙ୍କ । ଶ୍ରୀସ୍ମ
ପଦରେ ସେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ଆଜାଣି ଆଦ ବଣ ଭଜ ଭଗବନ୍ତ ଭଞ୍ଜ ଏ
ଉଗଣ୍ଟ୍ରୁ ସ୍ଥାନ ଶେଷ କଲେ ।

ସପ୍ତଦଶ ଛାନ୍ଦ

ସ୍ୱପୁରରେ ସୁଭଦ୍ରା ଓ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଅବସ୍ଥିତି ଏବଂ ବର୍ଷାକାଳ ବର୍ଣ୍ଣନା

ରାଗ—ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳବାଣୀ

ଶୁଣ ସାବଧାନେ ସୁଜନ, ସରିଲ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବରଷା ଲଗନ ।
ସୁରଭି ଘନାଘନ ଘନଘନ, ସ୍ୱନ ବହୁଳତେ ଅନଘଳନ ।
ସୁରମାର୍ଗ ଛାଇ, ସୁଧାଂଶୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ନ ହୋଇ ।୧।
ପ୍ରଚାର ଗରଜ ଗରଜ ଘେନି, ସଉଦାମିନୀ ଘନଚ୍ଛଟା ଦର୍ଶାଇ ।
ସାରସ ବକମାଳା ବେଗରେ ଯୋଗ, ନବ ମେଘ କହରେ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ଧରି ।
ଘନ ଏମନ୍ତେ ଦାଣ୍ଡି, ସୁଖୀ ହୋଇଲେ ଦଳଧର ସୃଷ୍ଟି ।୨।
ଲାଗ ହୋଇ ଦେଖ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ, ସୁପବନଠାରେ ବିଜୟ ଜଗ ।
ପ୍ରସଗ୍ର ଜଗତ ବିଜୟ କହି, ଧରଣୀ ଭାଜନ୍ମ ଜଗ ଜାତ୍ର ସୃଷ୍ଟି ।
ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇଲେ, ସକଳ ଜନ ମନ ଲୁଭିଲେ ।୩।

ସପ୍ତଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧—ହେ ସୁଜନମାନେ ! ସାବଧାନ ହୋଇ ଏ ଗୀତକୁ ଶୁଣ । ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ପୁରରେ ରହିଲେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସମୟ ଶେଷ ହୋଇ ବର୍ଷା ଋତୁ ଆସିଲା । ମେଘର ଗର୍ଜ୍ଜନ ଶବ୍ଦରେ ପୃଥିବୀ । ଆକାଶକୁ ଦିଶୁଥିବା ଘନ ଦେଖାଗଲେ ଆଜିଙ୍କୁ ଆକାଶରେ ମେଘ ଘଞ୍ଚବନକୁ ବ୍ୟାପିଗଲା । ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କିରଣ ଆଉ ଦେଖା ଯାଉ ନାହିଁ କି ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଟଗି ଦିଶିଲେ ନାହିଁ ।

୨—ମେଘ ଜଳ ବୃଷ୍ଟି କରି ବା ସମୟରେ ଅଳ୍ପ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ରେଖାକୁ ଶୋଭା କରିଲା । ମଯୂରଗଣଙ୍କ ବର୍ଷାକାଳରେ ମନରେ ଦେଖାଯିବାକୁ ଏ ଜଳ ଧାରା ଲୁଗା ହୋଇଛି । ମେଘ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ଶୋଭାକୁ ଧାରଣ କଲା । ମନୁଷ୍ୟ-ମାନଙ୍କରେ ସମାନ ହେବାକୁ ଦେଖି ନାହିଁ । ଜଳ ଘରବା ଦମ୍ପତିମାନେ ମେଘକୁ ଦେଖି ସୁଖୀ ହେଲେ ।

୩—ଏହିପରି ବର୍ଷାକାଳ, ମେଘ ଗର୍ଜ୍ଜନ କଲା; ସେ ପୃଥିବୀ ଜଳ ସମୟରେ ହେଲା । ଦେଖିବାକୁ ଜଳ ବା ଏହାର ଅବସ୍ଥାକୁ ଦେଖି ଋଷିମାନେ

ଖାଲରେ ଖାଲରେ ସମ୍ଭ୍ରମ ଭରେ, ସୁର ନାଗରେ ମାନରେ ବସିଲେ ।
ସୁନାଭଳା ନ ରଚେ ମୃଗଜଳ, ସେ ବଣ ରଙ୍ଗେ ଶରାସନ ମାନ ।
ଘନ ରେଣୁ ମିଶ୍ର, ସୁମନଲତାର ଅମୃତ ଅମୃତ ।୫।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନ କରୁଣ, ମଞ୍ଜୁ ସୁକନ୍ଦର ଭଙ୍ଗିବର୍ଦ୍ଧନ ।
ସମୀର ପରଶେ ଚଞ୍ଚଳା ଚାରୁ, ଅଧିର ଦୃଷ୍ଟି ଦୋଳନରେ ଭ୍ରମର ।
ଅଭିନବ ବେଣୀ, ଅମୃତ ଭାବରେ ମୁଖ ଲୋଚନ ।୬।

ସୁଚାରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରେ, ସ୍ଫୁରଇ ଭସ୍ମ ଜଳାଶୟ ।
ସୁନ୍ଦର ଉତ୍ପଳର ବୋଲଣ୍ଡ, ଅନ୍ତର ବାହ୍ୟ ଜ୍ୟୋତି ପଶଇ ତୁଣ୍ଡ ।
ସେ କୁଞ୍ଜ ସେବିତ, ସର୍ବୋତ୍ତ ସାମିତଣ ଉଦ୍ଭବନ ।୭।

ସ୍ଥାନରେ ରହିଲେ । ଭ୍ରାତୃମାନଙ୍କ ବନ୍ଧୁର ଶତ୍ରୁତା ନ ପ୍ରତି ଚଉଦ ମାସରେ ଏବଂ ଅନ୍ତୁମାନରେ ସମସ୍ତ ଦେଖା ପାଇଲେ । ବର୍ଷାକାଳ ଘଞ୍ଚ ଦେବାଙ୍କୁ ଭୂମି ନ ଭଣି ଲେଖକ ସବୁ ଭଲମନ୍ଦ କରିବ ।

୪— ସଂସାରରେ ସତ୍ତ୍ୱ ଭୋଗ ଅଣ ଭଲ ନିଜେହିଁ ମାନବସେବକ ବନ୍ଧୁ ସମାନ ହଲେ । ତୃଷ୍ଣାକୁ ପ୍ରକାର ରଚେ ସୁଗମରେ ଥିଲେ, ବର୍ଷାକାଳ ସେଠାରେ ଭସିବାକୁ ଦେଖାଦେଇ ପ୍ରକାଶ ଅସମ୍ଭବ ଗଲା । ସେଠାରେ ସେହି ପ୍ରକାର ସ୍ଥାନରେ ମିଶନ୍ତା ଲଭିବା ସରବୋଲ କଥାରାଏ, ଭସନ୍ତ ନା ସହଜ ଦେବଙ୍କୁ ଜେଷ୍ଠ ଅଗ୍ନି ଲଗିଲେ ।

୫ - ପ୍ରେମ ପରିବର୍ତ୍ତ ସ୍ତବକ ସ୍ଥଳରେ ସ୍ମରଣ । ଚତୁ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ଦେବତାଙ୍କୁ ରଙ୍ଗି ରଙ୍ଗି ଦେଦୋସ ହେଲେ । ଭକ୍ତ ମାତୃତ୍ୱ, କର୍ଣ୍ଣ ହେଲେଣ୍ଡ, ତା ସମ୍ପଦ ମଧ୍ୟ ଭୁଅନ୍ତର ଶତ୍ରୁ । ଜଳାଶୟମାନ ବର୍ଷାକାଳରେ ଅଳ୍ପ ସମସ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବାଟଘାଟ କାଦୁଅ ହେଲା । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଲଗେ । ଲୋକଙ୍କର ଶାନ୍ତି ପ୍ରିତିକ ନାହିଁ; ଅର୍ଥ କୁ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ ।

୬—ଏଥାର ସ୍ତବକର କନ୍ଦର୍ପ ଲୋକମାନେ ଭ୍ରମଣକୁ ଅଗ୍ନି କଣ୍ଠ ଅଧ ଦେଖାଇଲେ । ବାତାସ ସେମାନଙ୍କ ଶାନ୍ତ କରିଦିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବସନ୍ତ ହୋଇ ଉଡ଼ିବାର ଭଳ ଶୁଣାଗଲା । କଠିଣ ବାଧାରେ ଦେଖିଲେ ବେଗ କଣ୍ଟ ଦେଖିଲେ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ବିହ୍ୱଳୋକ ବାହାର ଆକାଶରେ ଦୃଷ୍ଟି ହୋଇ ରହିଲେ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ ହନାଣ ବେନବରସ୍ତ୍ର, ଘ୍ରାଣ ସୁଗନ୍ଧରେ ଏଦିବ୍ୟ ଚଡ ଘଷ ।
ସୁନ୍ଦରେ ନଗ୍ନିନ ଜଳେ ବ୍ରହ୍ମ, ଭଳି ହୋଇଲେ ଦେଖି ଚରଣ ।
ସ୍ପୃଷ୍ଟି ନ ଯାନ୍ତୁ, ସଙ୍ଗତରେ ଜୟ ମାର ପାଇଲି ।୬।

ସୁନନ୍ଦା ସୁନନ୍ଦା ପୁଷ୍ପିଲେ କଦମ୍ବ, ସୁନନ୍ଦା ସୁନନ୍ଦା ହେଲେ ମଧୁକର ।
ସୁନନ୍ଦାଙ୍କର ପଶ୍ଚି ଅନୁରାଗ, ସଂପୃକ୍ତ ଚନ୍ଦନ କଦମ୍ବ ତରୁ ।
ଶୋଭେ ଜ ଗ୍ର ଦଳ, ଛତ୍ର କଦଳୀରେ ବଣ ଜଣାଣ ।୭।

ସଜନେ ଚନ୍ଦେଶୀ ଆଳପଣ, ସୁନାରେ ହୋଇଲେ ଦୀପଶିଖ ।
ସ୍ତବ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପ୍ରାନ୍ତେ ଦେନେଦିନ, ପ୍ରସନ୍ନ ତର୍ଣ୍ଣି ଦେହଳ ଦେଶଟେ
ସୁଜନ ଦେଚନ, ହୋଇଥିଲା ତଳ ତରଣୀ ପାଣ ।୮।

୬—ସେମାନେ କରୁଣା ନାନା ରଙ୍ଗ ବସନର ସରିଥିବା ଶର୍ଦ୍ଧି ଲଗାଇଲେ । ଉଦ୍ୟାନର ଭିତରେ ବସି ବନ୍ଧୁମାନେ ଖେଳା କଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ମନ୍ଦିରର ଭିତରେ—ଦର୍ପଣ ଆଉ ଅମୃତକୁ ଖୁବ୍ ପକାଇ କଲ ବା ତନ୍ତ୍ର ଦେଲ, ଅଉ କ'ଣ ଏ ସଂସାରରେ ରହି ଥାଇବା ।

୮—ବନ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ଫୁଟିଲା । ନାଗମାନେ ସେ ଫୁଲକୁ ଦେଖି ଆନନ୍ଦମନା ହେଲେ । ଦେବତାମାନଙ୍କର ସେଠାରେ ରହି ପା ଥିଲେ ଥାଏ, ସେହି କଦମ୍ବ ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ଫୁଟିଲା । ଜାଇଫୁଲର ଗନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ସେ ଲତାଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । କଦଳୀଗଛମାନଙ୍କରୁ ଶୋଭା ପାଉଥିଲା । ମୁନିମାନେ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଖୁସି ହୋଇ ଦେଲେ ।

୯—ଉଦ୍ୟାନରେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏ ଦର୍ଶନ ସହିତ ଆନନ୍ଦ । ସେଥିରେ ଭାଗ୍ୟମାନେ ଘରଟାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରନ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲ ସ୍ତ୍ରୀ ଲଗାଇଲେ । ଜୀବନ ରେଖ ତାଙ୍କୁ ଚନ୍ଦନର ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଘଷି ଲଗାଇଲେ । ନଗରୀଳରେ ଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ବୃକ୍ଷକୁ ଲଗାଇ ଚନ୍ଦନ ଜଳକୁ ଲଗାଇଲେ ।

ଶସ୍ତ୍ର ଭଦ୍ରଯୋଗ ମଣ୍ଡିତେ, ଯାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣା ବୃଷ୍ଣି ସଭାରେ ।
ସଲକଧର ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱୀକୃତି, ସୁଦାନଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବେଶ ଗ୍ରହଣ ।
ସନ୍ନ୍ୟାସ ସ୍ୱରୂପ, ସ୍ତୁତି ଦେଖିଲେ ଜନ ଭୂଷଣ ।୧୭।
ସଂକଳ୍ପକୁ ଉଦ୍ଭାସୀ ଭଣ, ଦେବ ସୃଷ୍ଟି ଆଚରଣ ଅତି ଧନ୍ୟ ।
ବନ୍ଧୁଜନଙ୍କ ଗାରସ୍ତୁ ଦେଇ ଖଳ, ପ୍ରଭବ ଶରଣ୍ଯରେ ଲାଜାଙ୍କେ ।
ଶ୍ରୀଷ୍ମ ସନ୍ତୋଷାର, ସ୍ତୁତି ଭକ୍ତ ଆଦରୂକ ଭଡ ।୧୧।
ସଭଶନ ଷଡ୍ସ ଉପରେ ମନ, ସ୍ତ୍ରୀକଣ୍ଠୀ ଉପରେ ଦେବ ବର୍ଷଣ ।
ଷଷ୍ଠ ପରସ୍ପ ଏକେକନାଦ, ସଦନ ଶବ୍ଦାମୃତରେ ଅଳ୍ପନ ।
ଶିଶୀ ଶିଶୀ ଖଣ, ଭୂତନ୍ଦୁ ପିଣ୍ଡସୂରେ ଜନ୍ମନଣ ।୧୨।
ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଏ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତୁତି, ସୁମରେ ଯୋଗଲେ ଏସନ ଦଶସ୍ତ ।
ସୁରତ ଭକ୍ତ ଷଣ୍ଡନ ନଙ୍ଗେଧ, ସେ ବୋଲଥିଲ ବଂଶରେ ଭାବ ।
ସୁଦାଶ ତ ବନ୍ଧୁ, ସତ୍ତ୍ୱାନ୍ତ ଜନ୍ମ ଖା ସଖ ସଞ୍ଚାର ।୧୩।

୧୦—ସାଧବଜନ ଦୋଡ଼, ଦାନଜ ସାଙ୍କଡରଜ ଏକସ୍ଥବାର ଶୋକ ମନ୍ତ୍ର ଖାଇ ଭୂମି ଖଣ୍ଡରେ ସ୍ୱାଗତେ । ଇତ୍ୟାଦି, ପିତାବୋଲ୍ଲଣା ଏ ଉଦ୍ଧମାନଙ୍କରେ ସୁଖ ପୂର୍ତ୍ତିଲ । ଏ ବର୍ଷାସ୍ତୁ ଭୂମଣମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଶୁଣିଲାକୁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରେ ରହିଲ । ସେମାନେ ସେଥିଲୁ ମଧୁଗାନ ଖାଇ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ତୁତି ଗାଇଲେ ।

୧୧—ସୁଦାସ ଭଣ୍ଡସ୍ତ୍ରୀ ଲେଖେ ଗରର୍ତ୍ତ୍ୱ ସଧୁତର ଭଳ ଜଳ ଦେବଙ୍କୁ ଦର୍ଶାଇଲ ପ୍ରାପ୍ତ ଭଲେ । ଅଣିଲୁ ସନ୍ଧ୍ୟରେ ଲୁଚ ଭୂଷଣ ଜଳଧାର ବହିଲ । ସେମାନଙ୍କ ନାଶାଲୁ ରେଖି ସଂସ୍ଥାପ ବହିଲ, ତାହା କଟାକ୍ଷ ଷଡ଼ନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲ । ଜନସ୍ତୁତ ଶାପ ତାଙ୍କ ଦେହର ଷୋଳ ସ୍ତୁତି ଶାନ୍ତିଶ ରହିଲ ।

୧୨—ତାଙ୍କର ମନ ଦକ୍ଷ ଷଡ଼ ଭଣ୍ଡଳ, ଜଣ ଖଣ୍ଡ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ, ସ୍ୱଗ୍ ଖଣ୍ଡ ଭରେଷ ହେଲ । ଏହାଙ୍କ ପ୍ରକଳ ଦଣ୍ଡାଧୂଷ ଯୋଗ ମନକୁ ବୋଷ୍ଣାଇ ଷୋଇଲ । ତାପ ଷଡ଼ଲ ସମ୍ଭ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ ବୋଲ ଦୂଷସ୍ତ ପୁରଣ ଷଡ଼ଳ ଶୁଦ୍ଧରୂ ଜନ୍ମ ହେଲେ ।

୧୩—ସୁଭଦ୍ରା ଓ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଏ ଦୁହେଁ ବର୍ଷାଚାଳକୁ ରେଖି ଆନନ୍ଦ ମନରେ ଏହା ଭାବଲେ—ଏହାଙ୍କର ଭଣ୍ଡଦ୍ୱୀ ନଂଖ୍ୟ । ଏ ଜଣାଛି ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତୁତଙ୍କୁ

ଓଷଧି ଭଳିଆ ସୁଖ ସମ୍ପତ୍ତି, ସେ ଉଭୋଇ ଭଜାଇ ଜନ୍ମାନ୍ତର ସୁକୃତ
ସ୍ୱମାନସରୁ ନ ଅନ୍ତରାଳ, ସୁମାନସରେ ଦେବାକୁ ଖାସ ।
ଦିଶେ ଏମନ୍ତ ଶାନ୍ତ, ସୁଜନ ଜଗତରେ ଜଣାଏ ଭଲ ॥୧୩॥

ସୁରଭି ଦ୍ରୁତ ବଣ ଉଣ୍ଟାଳେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ଇବ ଭଣ ଆନନ ଚନ୍ଦ୍ର ।
ଉମାନ ସ୍ତମ୍ଭରେ ବୃନ୍ଦର ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି, ଫଳଯାଏ ଏତ ଶାବ ଦେଖ ଦେଶେ
ସେ ଦ୍ରୁତର ଚାନ୍ଦ, ଚନ୍ଦ୍ରର ଶୀତଳରେ ମିଶିଲା ଶେଷ ॥୧୪॥

ସୁନ୍ଦରୀର ଜଣ୍ଣ ସପ୍ତମୀ ଦ୍ୱାଦଶ, ସୁରଭି ଯାତ ଭଳ ଆନ ଆତ ।
ସେ ଦେଖନ୍ତି ସୁଖ ଶୁଣ୍ଠନବାନ, ପାଉର ମାଣ ରେଖାଭ ବମାଦେ ଅଣ୍ଣ ।
ସନ୍ତସ୍ତତର ବୋଲ, ସୁପୁତ୍ରର ମନ ଶୁଭରେ ଦୋଷ ॥୧୫॥

ଲେଖକ ଭାବ ଭଣ୍ଡାରଙ୍କ । ତାହାଙ୍କ ଶିଶୁ ଦେଖୁ ସେ ସର୍ବଭାଲ ସିଆଳ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁବୃକ୍ଷକୁ ସୁଖ ଦେଲ; ଏଥିକୁ ସର୍ବରେ ଭରଣିସ୍ତ୍ରୀ ଭାବ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁବୃକ୍ଷ ମନଚୋଷ ଉଣ୍ଟେ ।

୧୪—ଶବଦ ଦେଖ ଦେଖାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରବାନର ଶୀତ୍କାରାଣ ଶେଷ ହେଲା । ଭ ବା ଭାବାର ବୋଲି ବୋଲି ଜନ୍ମ ଶାସ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚଣ୍ଡ ଭାହା ରେଖର ଭସ୍ମରୁ । ପୁରଧନୁ ପାଶ ଶୀତ ଦେବାକୁ ଭବର୍ତ୍ତକୁ ଡ ଭଲ ସୁ ଭୂଷଣ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ସ୍ତବନ ଶେଷ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁ ଭୂଷଣ ଭଜାଏ ଭୂଷଣ ଭଲ ତାଙ୍କୁ ସୁଖ ଦେଲ ।

୧୫—ଅର୍ଜୁନ ଓ ସୁଭଦ୍ରା ଉଭୟ ଉଭୟର ଉଣାଏଣର ଆନନ ଦେଖିଲେ । ସେ ଦୁହିଙ୍କ ମନ ଅନ୍ତସ୍ତରରେ ଏଣସ ଆନନ୍ଦ ଯେ ସେହି ଭାବ ପ୍ରେମରୁ ଜନ୍ମ ହୁଏ ଦୁଇଭ । ଦୁହିଁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀରରେ ଦୁହିଙ୍କ ମନ ଏକାଏ ମିଶିଯାଏ ସେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ଦେହ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦେହ ପ୍ରାୟ ଅଟେ । ଦୁଧ୍ ପାଣିରେ ଜଳ ମିଶିଲା ଭଳି ଆଉ ଭାଗ ହୁଏ ନାହିଁ ।

୧୬—ଦଶ ଭଣ୍ଡାର ପାଞ୍ଚିଭଣ୍ଡ—ଦେଖ ସୁନ୍ଦରୀ ସୁଭଦ୍ରା ଆଖି ଭୂଷଣ ମଧୁର ଭସଣ୍ଡାର୍ଣ୍ଣ । ସେ ଦାନଧନ୍ୟର ସଦ୍ ଭାବରେ ଏବଂ ସେ ଭବରୁ ସ୍ୱଭ, ଶଣ୍ଡ, ନବାବ, ଶାନ୍ତର ଓ ଶାନ୍ତ ଦେଖି ଅର୍ଜୁନର ମନକୁ ମୋହିତ କଲେ ।

ସୁଜନ ଭକ୍ତିରେ ସତ୍ ଖାଲୁଁରେ, ସୁଗନ୍ଧ ମୋଦରେ ଆନ ଆନ ଭୂଷେ ।
ଘନ ନବଣୀ ଗନ୍ଧ ଭିତ୍ତ ଆଦି, ସେ ଭୁଙ୍ଗ ଖେଳ ପତ୍ରରେ ପ୍ରମୋଦ ।
ସେ ଭୁଜବଳେ ତୋଷ, ସକଳ ଦେଲେ ଦେ ଦୁଷ୍କର୍ଭି ଦୂର ।୧୭

ସ୍ନାନ ଭୋଜନରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତୋଷିଲେ, ସ୍ତ୍ରୀ ଭୁଞ୍ଜିବାରେ ମନ ଉତ୍ସୁକ ।
ସ୍ନେହ କରଣମାନ ଶଯ୍ୟାରେ ସେ ଅର୍ପଣ ଦେଲେ ଅନ୍ତର୍ହିତେ ।
ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରିୟବଶ, ସୁଭଦ୍ରା ତୋଷକୁ ଜନ କରନ୍ତୁ ।୧୮।

—ଚୌପଦ—

ସୁଭଦ୍ରା ବୋଲେ ଦେଖ ଦେବ ଅବ, ଶରଣାଗତ ଭକ୍ତ ସମ୍ମୁଖ ସ୍ଥିତ ।
ଘରେ ସ୍ନେହ ଭକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନିଶ୍ଚଳ, ଜଣାଇ ଅତି ପ୍ରୀତିରେ ଭକ୍ତ ।
ସୁରମିତ ଫଳ, ସ୍ତୁତିକ ଆରମ୍ଭ ଜାଣିବ ଭକ୍ତି ।୧୯।

୧୭—ସୁଜନ ସୁନ୍ଦର ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ବୁଝି ଭୁଲୀ, ସେହ ସୁମନ ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଗନ୍ଧ, କସ୍ତୁରୀ, ଚନ୍ଦନ ଓ ସୁଭ ଆଦି ନାନାପ୍ରକାର ଗନ୍ଧ ଦେଇ ତୋଷ କଲେ । ଏ ସକଳ ଲେଖରେ ପ୍ରମୋଦ ଜାତୁକ ଲେଖୁଅଛି ହେଲା । ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୂରିକୁ କରଣକ ପ୍ରବୃତ୍ତେ ।

୧୮—କେବଳ ଜଳଶଯ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱାମୀ ମନକୁ ଯଥା ସ୍ନାନ ଭୋଜନରେ ମନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଇତସ୍ତ ଏବଂ ସ୍ନେହତଥା ଭୁଜାଲୁଣ୍ଠ ହେଲେ ।

୧୯—ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ସୁଭଦ୍ରା କହୁଛି—ସ୍ୱାମୀନ୍ ! ଦେଖ ଏ ସର୍ବିଦାନ ଭୂଷ ଉତ୍ତମରେ ସୁଖ ସ୍ୱଦକୁ, ତାହାର ଶରଣାଗ ନଗରଭୂମି ସ୍ୱମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସ୍ନାନ ଦେଲେ । ନାରାୟଣ ନାମ ତାଙ୍କୁ କହନ କଣ୍ଠରେ ନ ? ସୁଖ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ଭୁଲା ଜାଣିବ ହୋଇଛନ୍ତି ତ ? ଏ ତ ସକଳ ଜଗନ୍ନାଥ ହୋଇଛନ୍ତି ।

—ଭୃଙ୍ଗ—

ଶେଷନାଗ ଯୋଗେ ଶ୍ରୀ ଦୋଳେ ଯାତ୍ରା, ସୁଭଦ୍ରା ଅଭୂତନ ଅଶ୍ରୁ ଦୁଃଖ
ସମ୍ଭବତ ଦଂଶନେ ତାରେ ସର୍ବ, ଶାମୁଦ ମନ ମନ ଉଦ୍ଦୟୁ ତାଳ ।
ଗୁରୁ ଅଳକର, ସୁରଣ ଲକ୍ଷେ ରେଖା ଆଏ ଗୀତ ।୧୦।

ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭୂଷା ତାଲୁଡ ଉତ୍ସ, ସମସ୍ତ ନେତ୍ର ଦର୍ଶନ କରଇ ।
ସାକ୍ଷାତ ଆସ୍ପଦ ଭୁବନ ସ୍ଥାନ, ସୁମନ ବନକୀର ଭାସ ରୋଷ ।
ସୁଦର୍ଶନ ଅଙ୍ଗ, ସମସ୍ତ ପ୍ରଜାରେ ଏପ୍ରଭା ମଣ୍ଡ ।୧୧।

ସଜନା ଯୋଗେ ଦାସତ ତାଳର, ସବଶେଷ ଗୁଣରେ ଦରେ ଭବନ
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପକରୁ ଅଧିକ ଦୀପ୍ତି, ସୁଦର୍ଶିକରେଣେ ଲୋକ ଆନନ୍ଦ ।
ସୁଶୀଳେ ଏହି ସ ର, ସରଳ ମନୋହର ଥାଇ ତାହାର ।୧୨।

ସକଳ ଗୁଣ ଏ ସରସ ଗୀତ, ଅତ ଉଲ୍ଲେଖ ଭୂଷଣ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।
ସକଳ ବନ୍ଧୁକ ତଳାଜନକ, ତାଲର ଲାଗି ଏ ଗଲେ ଯୁକ୍ତି ।
ଗୁଣ ଦେଖି ବନ୍ଧୁକ, ସବ ଯୁ ଭକ୍ତ ପ୍ରଦାନେ ଏଭବ ।୧୩।

୧୦—ଏ ଭଜା କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନ ବନ୍ଧୁ—ଶେଷନର ଦୂତେ । ଆଶାଧା ଘୋଷା ଭବନ ଅଶ୍ରୁ ତାହା ଦୂରଂ କରୁଛନ୍ତି । ସେହି ଭଳରେ ସ୍ୱପ୍ନର ଦାନ୍ତିଛି । । ସେଥିରେ ଶାମ୍ଭବାର ଶର ତାଳ ଦୋହାଇଛି । ଏ ସ୍ୱର ଯୌବନ, ରେଖା ସୁରଣ ସ୍ଥଳରେ ବା ସୁଦ୍ଧର ଅମରେ ଗୀତ ଗାଉଛି ।

୧୧—ଏ ଭାବୁକ ଘୋଷା ଧରୁଛି ତାହା ଦାନ୍ତତାଳସ୍ତର ପ୍ରଥମରେ ସୁନ୍ଦର ଦର୍ଶନ ଶର କରୁଛନ୍ତି । ନିଷ୍ଠ ନିପୁଣ ନାଚ କରୁଛି । ଭକ୍ତିନ ଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିର ସୁବର୍ଣ୍ଣଭ ସୃଷ୍ଟିଧୂଳୁ ଦର୍ଶନରେ ଆସିଲେ; ଅତୁ ଭୁବନମାନେ ପୂଜା କରୁଛନ୍ତି । ଏ ସେଥି ଏକୁଳ ମାଳୁଛି ତାହା ଅନୁ ପ୍ରକାରର ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗ ଶୋଭିତ ହୁଅ ହୋଇଛି ।

୧୨—ଏହି ସୁଭଦ୍ରା ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଚରିତ ଅନୁଭବ କର ଲେଖିଲେ ସକଳ ଗୁଣରେ ଶୋଭ ଭେଦ ନାହିଁ । ସ୍ପର୍ଶ ସେହିଁ ଏଥର, ତାହା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପକରୁ ଅଧିକ, ଏ ଭଜା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାଗିନ ଭଗିନୀ ଜଣାଇ । ସେହିଁ ଦେଶର ନଗରରେ ତାହାର ମନୋହାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଥ ଏ, ସେ ଏଥି ପ୍ରଶାନ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

୧୩—ଭବ ଭବ୍ୟତନ୍ତ୍ର—ଏ ଭାବନ ଗୀତ ସକଳ ଗୁଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ।

ସୁଜନ ସୁଲଭ ସରଳ ସର୍ବ, ସଂସ୍କୃତ ସଙ୍ଗୀତ ସାଗରକୁ ମୋହ ।
ସଜନେ ଏକତ୍ରି ଶାସ୍ତ୍ରମାନ, ସକଳ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ସତ୍କାର କରୁ ।
ସବୁ ଦିନ ଭଲ, ସୁଜନ ଆଶ୍ରୟ କରୁ ମୋହନ ।୨୩।

ସୁମଧୁରଙ୍କ ଯେ ଗାନ ଭୁଷା, ସଜ୍ଜନଗଣ ଶୋଭୁ ଏ ସୁନ୍ଦର ଦେଶ ।
ସମସ୍ତ ଦେଶରେ ସ୍ମରଣ ହେଉ, ସ୍ୱଧର୍ମ ସଦା ସତ୍ୟରେ ଥାଉ ।
ସୁଖ ଏଥିପାଇଁ, ସ୍ମରନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଆଜ୍ଞାରେ ।୨୪।

ସୁଗ୍ରୀବ ସୁପ୍ରୀତ ସଙ୍ଗତେ ମିତ, ସୁଗ୍ରୀବ ଶୋଭନ ସ୍ୱନରେ ସ୍ମିତ ।
ସୁବେଶ ସୁବେଶ ସମାଜସଭା ସଜ୍ଜନ ସଜ୍ଜିତ ସହିତ ।
ସୁରସ୍ୱ ସତେ ଯେ, ସୁରସ୍ୱ ସମାଜ ସଦା ସଙ୍ଗତ ।୨୫।

ଏହା ସୁକୃତ ପଦ ଭଜନ ଅଟେ, ଯେଉଁ ଭକ୍ତି ସୂଚେ । ‘ସ’ ଅକ୍ଷର ସ୍ମରଣରେ ତାହା ଏ ଲୋକଙ୍କୁ ସୁଗମ କରନ୍ତି । ସାଧାରଣ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ଏ ଗୁରୁ ସମାପ୍ତ ହୋଇଛି । ସୁତରାଂ ଏ ସବୁ ଅକ୍ଷରରେ “ସ” ଅକ୍ଷର ବସାଇ ରଚନା କରାଯାଇଥିବାରୁ ଏହାର ଗାୟନ ଅତି ସୁନ୍ଦର ।

୨୪—ଏ ସୁରର ତାଲର ଜୋଡ଼ ଅଙ୍କନ ରଚନ୍ତୁ ଅଟେ । ଏହା ସାଧୁ ସଙ୍ଗୀତ ମନକୁ ମୋହିତ କରେ । ଏବଂ ଅନ୍ତରର ଭକ୍ତି ହେତୁ ମୂର୍ଚ୍ଛନାକୁ ସାଧ ଏ ଗୀତ ମୋହିତ କରେ ।

୨୫—ସୁବଳଙ୍କୁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ରାଟ, ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଦାଶ ଜନ୍ମ ଆଉ ଯେ ଧ୍ୱନିମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତମ କରେ ସେ । ଏଥର ସାତଟି ଶାସ୍ତ୍ରୀ ବାଦ୍ୟ, ଗଣିତ ଭେଦ ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଛନ୍ଦ ଓ ମାତ୍ରା ପ୍ରାସଙ୍ଗ ଲୋକଙ୍କ ବୋଧ ଏ ସୁଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରମାଣରେ ଗୁରୁ ଭକ୍ତି ଶକ୍ତି ଓ ଶୋଭା ସବୁ ଦେଶରେ ପ୍ରକାଶ ହେଉ । ସଙ୍ଗୀତର ଉପରେ ଏହା ସ୍ୱଧର୍ମ ଅଭେଦ ଅଟେ । ଏ ସମାଜ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସ୍ତବ ସ୍ତୁତିରୂପ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ।

ଶରତ୍ କାନନର ଶୋଭାଭାର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପଦ୍ମିନୀ ଉଲ୍ଲାସକ ।
ସଖୀ ଗୋପୀଗଣ ସାଥେ ମିଳି, ଦେଖୁ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନଙ୍କ ଲୀଳା
ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ନନ୍ଦନ ବୃନ୍ଦାବନ ଅନୁସାରେ ।୨୭।

୨୭,୨୮—ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ଯେ ନନ୍ଦ, ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀମାନ୍ କୃଷ୍ଣ ଅଥିଳ ଲୀଳାଙ୍କ ଶେଷରେ ଯେ କରିଲେ, ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯେ ସମାଗତ, ଅନୁଷ୍ଠାନ ତାହାଙ୍କ ସମ୍ମାନ ଏବଂ ଯେ ଭଗବାନ ଭକ୍ତବତ୍ସଳ, ଯେ ଜାନନ୍ତି ପ୍ରେମ ସହାୟତା ତାହାଙ୍କ, ଯେ ଦେବତାଙ୍କର ଗୁରୁ ନାରାୟଣ, ସେହି ଏ ସବୁ ଲୀଳା ଲଭିଲେ ଅନ୍ତରେ ଯେ ଅନାଶାସ ଏବଂ ଯେ ସକଳ ସାଧକଙ୍କ ଉଦ୍ଧାରଣ ଉପ-ଯୋଗୀ ହୋଇଥିଲେ, ତାହାଙ୍କ ନାମକୁ ସ୍ମରଣ କରି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ସବୁ ଜାଣିବା ନିମନ୍ତେ ଉତ୍କଣ୍ଠାରେ ବୋଧ କରୁଥିଲେ, ସେହି ଶ୍ରୀମନ୍ନନ୍ଦନଙ୍କ ଆଗରେ ସମର୍ପଣ କଲି ସେବକ ଏହି ।

ସମାପ୍ତ

ମୁଦ୍ରକ—ଶ୍ରୀ ଉତ୍କଳ ପ୍ରେସ, କଟକ

ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ

ଅବକନା ରସତରଙ୍ଗ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ମାଳବ

ନମୁ ଭବଭବହରଣ (୧) ଜଗତ ରକ୍ଷକ (୨) ।
ଜଗଦଶ ଜଦନ (୩) ଜତନ (୪) ଜନକଶ ।୧।
ଜଲଧର (୫) ଅଜନ୍ମ ତଣ ଏ ଜଠରଚ (୬)
ଜର (୭) ଧନ (୮) ଅନନ୍ତ (୯) ଜଗତ ଭୁବନର (୧୦) ।୨।
ଜଗ (୧୧) ଚନ୍ଦନଗ (୧୨) ଜଗ ସକଳ ଗ୍ରମନ୍ତ (୧୩) ।
ଜନ୍ମଦନ (୧୪) ଜନକର (୧୫) ନଜ ଉନ୍ନମନ୍ତ ।୩।

ଅବକନା ରସତରଙ୍ଗ ୧ମ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

ସତ୍ତ୍ୱାନୁସାରୀ ୧ ନରେନ୍ଦ୍ର ୨ ବଳରାମ ୩ ସଭାଙ୍କର ବନ୍ଧୁପ୍ରୀତ, ଜନକାଳନଙ୍କର ୪ ଚୂଡ଼ାମଣି, ଏ ଭଳି ଯେ ସନ୍ତତ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦନା କରୁଅଛି । ୧ ।

ହେ ଶ୍ରୀନାଥ ! ୬ ଏ ସଂସାରରେ ୯ ବନ୍ଧୁତ ଧନ ୫ ଭୁକ୍ତି ଭାବ ଶୀତଳରେ ୧୦ ଉତ୍ତମାଦଙ୍କର ୭ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ୮ ସର୍ବୋତ୍ତମ ହୋଇଅଛ ।୨।

ହେ ୧୨ ଶୋଭନ୍ତ୍ରାଧାସ ! ତୁମ୍ଭେ ମନକ୍ରମସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ୧୩ ସଭୁବେଦେଳ ୧୪ ଭଗବାନଙ୍କର ୧୦ ଜନ୍ମ ଅଟ, ତୁମ୍ଭେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଏହି ସଂସାରର ଅଗ୍ନିରୁ ୧୧ ରକ୍ଷା କର ।୩।

କଣ୍ଠଶବ୍ଦ (୧୬) ଅନ୍ଧାର (୧୭) ଭଉଁର (୧୮) ସବୁକି ।
ସକଳ ଲକ୍ଷଣବନ୍ତ (୧୯) ଦାନ୍ତ ଅସ୍ତ୍ର (୨୦) ।୮।
ଧର୍ମିବନ୍ତ (୧) ବଳଦେବ (୨) ଲକ୍ଷ୍ମୀ (୩) ମଧୁର ।
ଭଗୁଣ (୪) ବଡ଼ ଉଦରର (୫) ଋତୁରରୁ ।୯।
ବାହୁ ବଲ୍ଲଭ (୬) ଛଳ (୭) ବସୁ ଦଶ (୮) ଏଣ ।
ଅଗ୍ରହର ମଧ୍ୟ ଅଙ୍ଗ (୯) ସ୍ପର୍ଶ (୧୦) ।୬।
ଅକ୍ଷର (୧୧) ବର୍ଣ୍ଣ (୧୨) ବଣ୍ଟ ଭଦ (୧୩) ସ୍ୱରଗଣ (୧୪) ।
ଦଶ (୧୫) ଅନୁସ୍ୱର (୧୬) ଭାଗ (୧୭) । ୭ ।
ଦର (୧୮) ଚଳଣିକ (୧୯) ବନ୍ଧୁଙ୍କ (୨୦) ଅବଧର (୨୧) ।
ଭବନ ନଦୀସର (୨୨) ରାଜନ ଉଭୟ (୨୩) । ୮ ।
ଯଜ୍ଞ (୨୪) ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନ (୨୫) ବାହୁ (୨୬) ଗୁଣ ।
ଦନ୍ତ (୨୮) ଏକାନ୍ତ ବସ୍ତୁବନ (୨୯) ଅବଧର (୩୦) ।୯।

ତୁମର ୧୮ ଶ୍ରମୁଣକୁ ୧୬ ଦଉ ମା ୧୭ ସଖି ବୁଝିଲୁ । ତୁମେ ୧୯ (ଭାଗ ୨୦) ଲକ୍ଷଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ୨୦ ବଳ ଘର ଅଛ ।୮।

୧ ତୁମେ ଧର୍ମଶୀଳ ଅଛ, ୫ ବଳ୍ଦ୍ୟାମିତ୍ରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଥାଇ ୨ ଉଣ୍ଡ ୩ ଦ୍ରୁଷା ମହାକାବ୍ୟ ଉଷ୍ଣ ହୋଇ ୪ ଶ୍ରେଷ୍ଠତ ସ୍ୱଭ ଭଳଅଛ ।୫।

ତୁମେ ୬ ଅଙ୍କ ଦେଖିଶୀଳ ଅଛ । ଅନୁଗ୍ରହଙ୍କୁ ୭ ଦଶାଣ ଭଳ ଅଗ୍ରଣୀଗଣ ସେବକର ଶରଣ ହୋଇ ୯ ଦେବଦେବୀମାନଙ୍କର ୧୦ ଚରଣୀକୁ ହୋଇଅଛ । ୬ ।

ତୁମେ ୧୧ ଭାବର ଅଧର ୧୨ ଭାର୍ଗବଙ୍କ ଭଳିଅଛ, ସଦାରେ ସଙ୍କଳ୍ପ ୧୭ ଷଡ଼ଙ୍ଗରେ ୧୩ ତୁମ୍ଭ ରକ୍ଷା ୧୪ ତୁଷ୍ଟ ଲଭ ମାନେ ନସ ୧୪ ଭୂଷ୍ଣ ୧୬ ଦେବ ଥାଇଲ । (ଅର୍ଥାତ୍ ଶାସ ସୋତ୍ର ଉଦାର୍ଷ୍ଠ ଧରିଥିବା ଅବଶ୍ୟ ମୁକ୍ତ ଥାଇଲ) । ୭ ।

ତୁମେ ୧୮ ଭଦ ୧୯ ପ୍ରାଣଦେବା ସମସ୍ତରେ ୨୦ ମାନ୍ତଙ୍କ ୨୧ ସାଇ ନାଶ ଭଳ, ଏହି ଲକ୍ଷଣର ଭଳଳ ସ୍ୱଳାଙ୍କ ୨୨ ସୁଜନଙ୍କୁ ୨୩ ଉଷ୍ଣଳ ସମାନ ଭଳ ।୮।

ରୁଷଣମ (୩୧) ବିଷଜନ୍ତୁ ମଣ୍ଡଳ ବର୍ଜିତ ।
ଜନକ କନକ (୩୨) କର (୩୩) ସ୍ୱଚ୍ଛ ସରୋଜିତ । (୩୪) ।୧୦।
ସରସ (୧) ମଣ୍ଡନ (୨) ଚନ୍ଦ୍ର (୩) ଶୁଦ୍ଧ ଶଙ୍ଖ ଭଦ୍ର (୪) ।
ଉଦ୍ୟମକ୍ଷମ (୫) ଏକ ଧ୍ୱନି (୬) ଘନ ନବ ଭାବ (୭) ।୧୧।
ବୃକ୍ଷ-ଧଳ (୮) ଏମନ ଚକ୍ର, ଉଦ୍ଧ (୯) ।
ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ କର ଉଜ୍ଜଳ (୧୦) କଳ୍ପକ ଅନ୍ତର ।୧୨।
ସମ୍ଭବନ୍ତି (୧୧) ରଙ୍ଗାଙ୍ଗଣ (୧୨) ଚନ୍ଦନର ଗଣ ।
ନବ ନବ ଭାବ ରୂପ ନବଗୁଣରଣ ।୧୩।
କମଳବନ୍ଧନ (୧୨) ସମୁଦ୍ଭବ (୧୪) ଦିବ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ।
ଅମର (୧୫) ଶରଣ ଲୁବ୍ଧ (୧୬) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।୧୪।

---

୨୫ ପୃଷ୍ଠା ୨୪ ଶ୍ଳୋକରେ ୨୨ ଟୀକାରେ ଦେଖ ଦଶ ୨୭ ଶ୍ଳୋକରେ ୩୧ ଦେଖ ଶ୍ରମରଙ୍କ ୩୦ ପିନାକ ଧନୁକୁ ୨୯ ତତ୍ତ୍ୱାର୍ଥ ସଦୃଶ ୨ ଭଲ୍ଲ ଦଳ'ଏବଂ କମଳଙ୍କ ବୃକ୍ଷରେ ଭାସ୍କର ଶ୍ରୀଅ କାନନକୁ ଶଙ୍କ ଦେଖିଲ ସଂଶୟ ଦଳକ ଉପାୟ ଭଲ ଏବଂ ୩୨ କନକ ସ୍ଥାନରେ ୩୩ ଦାମୋଦର ପ୍ରଭୃତିରେ ୩୪ ମଣ୍ଡିତ ହେଲ । ୯ । ୧୦ ।

୪ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶଙ୍ଖ ମାଣ ଭାଷା ୧ ଶୀତ ଶୀତାଙ୍କର ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାନରେ ଭଲ ୨ ଭୂଷିତ ହେଲ ଏବଂ ୫ ଭେଷଜ ସଂଯୋଜନ ୭ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ୬ ବର୍ଣ୍ଣନ କଲ । ୧୧ ।

୮ କମଳ ଶୋଭଙ୍କ ସନ୍ଧ୍ୟା ୯ ଭାଗରେ ଜନକ ଜଳଧାରାରେ ୧୦ ସତ୍ତ୍ୱାର୍ଥକ ବଧାଶାସ ଉପସ୍ଥାପନର ଶଙ୍ଖ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି କରିଥିଲ ।୧୨।

୧୨ ଭାରତୀ (ଗୀତା)ରେ ଏହିତ ୧୧ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦେଖ ୧୨ କମ୍ପିତ ସ୍ଥାନରେ ସୁନାଭ ଭଗବାନ ନୃତ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟ ଭଳ ଶୀଘ୍ରଶର ମାଳରେ ।୧୩।

୧୪ ସୁଖଦୋଳ କଣ୍ଠ କଣ୍ଠ ଦୂର ୧୪ ବର୍ଣ୍ଣ ଭବ ବ୍ୟୋମନଗର ୧୬ ଦେବତାମାନଙ୍କର ୧୬ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସବୁ ଶବଳ ସ୍ୱର୍ଗ ଧରାରେ ଅନେକ ରହିଥିଲ । ୧୪ ।

ସଦାଶିବ (୧) ଅଣ୍ଡଜ (୨) ଭବଜ (୩) ଉଦଭିଜ୍ଜ ।
ଜଗତ ବଳଭଳସ୍ତମ୍ଭବେଦ (୪) ବନଚର (୫) ।୧୫।
ଲକ୍ଷଣଶକ୍ତିପ୍ରଧାନବେଦ (୬) ପ୍ରଭା ।
ଭବଜ (୭) ସଦନର (୮) ସ୍ଵଜନ ସ୍ଵର ଯୁଗ (୯) ।୧୬।
ଅନନ୍ତ (୧୦) ବନ୍ଧନ (୧୧) ଶମ୍ଭୁ (୧୨) ଅଚଳ ।
ସମର୍ପଣ ଭଜନ (୧୩) ଭକ୍ତ ଉପାସନା (୧୪) ।୧୭।
ବନସ୍ପତିନଦନ (୧୫) ମଳୟ ଭୂଧର ।
ଅଚଳ୍ପବନ (୧୬) ଏକତନ (୭) ଭବ (୧୮) ରାମ (୧୯) ।୧୮।
ମହାଭୂତ ସନାତନ (୨୦) ଭଗବାନ ଦେବ (୨୧) ।
ଦଣ୍ଡଧର (୨୨) ବଣ୍ଟକ (୨୩) ଶିବ ଅନ୍ତର (୨୦) ।୧୯।
ଅଚଳସ୍ବରୂପ ଏକ ଭକ୍ତ (୧) ଅନ୍ତର (୨) ।
ସ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣନା, ନାମ (୩) ଜପ ଉପାସନା (୪) ।୨୦।

---

୩ ପିତାଙ୍କର ବଚନରେ ବେଦ ୧ ପ୍ରଥମ ୨ ସାଗର ଭଳ । ୫ ଭକ୍ତି ବେଶରେ ୪ ଜଗତ ବନ୍ଧନ ଧାରଣ କଲ । ୧୫ ।

୬ ପୀଡ଼ାକୁ ସହରେ ରେଖ ୭ ଶ୍ରେଣୀ ୮ କୁଞ୍ଜାରେ ୯ ଉପାସନା ଭଜନା କଲ । ୧୬ ।

ଅନନ୍ତ ୧୧ ଜନ୍ମରୁ ଓ ୧୨ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରୁ ବଶ ଓ ବୋଧ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଧରୁ ଅର୍ପଣ କଲ ଏବଂ ୧୪ ଧାମ ସ୍ତୁତି ୧୩ ନଗର ୧୦ ସକଳ ଅନ୍ତରେ ସ୍ଥାପନ କଲ ।୧୭।

ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ଦେଖି ୧୫ ଭକ୍ତିମାନଙ୍କ ମନରେ ପୂଜା ଭାବ ହେଲା । ଏ ଭ ୧୮ ଶରଣ ୧୯ ମନୋହର ରୂପ ଧରି ଅନନ୍ତ । ୧୭ ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି ୧୬ ଦେବ ଧାରଣ କଲ କି ? । ୧୮ ।

୨୦ ଜନ୍ମରୁ ସନାତନୀ ୨୧ ଭାବ-ବନ୍ଧନରେ ସ୍ଵର ୨୨ ବସ୍ତୁଭାବଙ୍କୁ ପିତାମହଙ୍କ ବାକ୍ୟରେ ୨୩ ସ୍ଵରୂପ (ଭକ୍ତ) କୁ ୨୩ ବଶ କଲ ।୧୯।

ହେ ଅଚଳସ୍ୱରୂପ ! ୧ ତୁମେ ଏବଂ ସୀତା ଏ ଦୁହିଙ୍କର ୨ ଚରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ୩ ସମାଜର ମନରେ ଅନନ୍ତ ୪ ପୂଜା ଦେଉଅଛୁ । ୨୦ ।

ସତତ୍ (୫) ନର ସତସ୍ୱ ଅର୍ଜ୍ଜିବ (୬) ଚରଣ [୭] ।
ଶକ୍ତ ସ୍ତୁତି ଭକ୍ଷ ଜନ ଜନକନ (୮) ।୨୧।
ନରଶତ (୯) ସ୍ତବଗ (୧୦) ନର (୧୧) ତରଣ (୧୨) ନର ।
ଜନଚ [୧୩] ନରରଙ୍ଗ [୧୪] ଶଶଚଚନର [୧୫] ।୨୨।
ଏତ ଭଗତ ଜନନ [୧୬] ମଣ୍ଡଳ ବର୍ଣ୍ଣ (୧୭) ।
ବସ୍ତୁନ [୧୮] ଶକ୍ତ ଦର୍ଶନ ସର ଜନ ଜନ । ୨୩ ।
ଶର [୧୯] ଶ [୨୦] ଶବଣ [୨୧] ଜନଚ [୨୨] ଅଧରଣ (୨୩)
ଶେରନଗର [୨୪] ନଶଧ [୨୫], ଏମନ୍ତ ଭଗତ୍ତ (୨୬) ।୨୪।
ସସ୍ତନଅପ୍ତଣ ଶର (୨୭) ଏନନ୍ତ ନମିତ [୨୮] ।
ନସ [୨୯] ଶଶଶ ଶଗନ ଏଶନ [୩୦] ଶସଦ (୩୧) ।୨୫।
ଶଶଣ ଦଦନ [୧] ଶନସନ୍ତ [୨], ଚଶନ (୩) ।
ପୂର୍ଣ୍ଣନନ [୪] ସନ (୫) ସନ ଜନଜ ଅସନ (୬) । ୨୬ ।

---

୭ ହେ ଶକ୍ତଣସାରର ! ୭ ଶୀଘ୍ର ୫ ସ୍ତୁତଶ୍ର ଭର, ୬ହ ଭକ୍ତନ ଭଗତ ବାନ୍ଧବନେ ! ଏସ୍ପବେ ନିଷ୍ଠ କର । ୨୧ ।

୯ ଦେବତା ୧୦ ଧାର ୧୧ ନାସ୍ତଶ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳ ଏ ତନ ପୁରର ୧୨ ଶଶଶର ଏବଂ ୧୩ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ (ଲଙ୍କା) ୧୪ ପୁରର ଅସୁର ୧୫ ପୁତନା—: ୨୨ ।

୧୬ ଏଚେତନ ପୂର୍ଣ୍ଣଆଶ ୧୭ ମାୟା, ବର୍ଣ୍ଣ ୧୮ ଲେଶନ ଶସ୍ତ୍ର ବୈଷ୍ଣବଶର୍ଷ ସନ୍ତି ନି ନିଷ୍ଠ । ୨୩ ।

ଏବଂ ୨୨ ଅରଣୀ ୨୩ ନଅରର ଧ୍ରୁବ ୨୪ ଶରନାମ ଦେବିତ୍ୟ ୨୧ ଦାସ ଚେତନ ୨୬ ସମ୍ପାତ ୨୪ ସନଶ ୨୦ ଶବନ ୨୫ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲ । ୨୪ ।

୨୮ ଆଚାର ନସ ୨୯ ସ୍ତବସ ନଶସ୍ତ ୩୦ ମାସ୍ତୁରେ ୩୧ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଖ ଭଣ ଭକ୍ତବାଞ୍ଛଣୀଙ୍କୁ ୨୭ ପ୍ରଚାରକ । ୨୫ ।

ଯେ ଛତ୍ରମୁନ ୬ ଯଶ ଭୂଷଣର ଅବଶରେ ସୀଶ୍ଚ କରିବାକୁ ଯେ ସ୍ଥାନ ଦେଖ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ୪ ଭୂମାନସ୍ତୁର ୫ ମାତସଂସ୍ତବର ଶସ୍ତ ହୋଇଥିଲ । ମାନ-ସରୋବରରେ ୧ ପୁତର୍ଣ୍ଣ, ୨ ଶବ୍ଦ ସ୍ତୁଟିବାର ୩ ଦେଖାଗଲ ଭନ ଏଠାରେ ପ୍ରିୟଶ୍ମୃତ ଦେଖାଗଲ । ୨୬ ।

ଲଙ୍କାର ଅନ୍ତଃପୁରବେଶୀ (୨) ଅନ୍ତର ।
ଶ୍ରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀଙ୍କ ଚରଣ (୮) ଭଳ ଅନୁସରଣ (୯) । ୨୨ ।
ଦେଖ ବନଲତା ସେଣ ପଲ୍ଲବର ବଳ ।
ଧନ (୧୦) ଅନ୍ତର ଏମନ ବଳୟ ପତ୍ରର (୧୧) ।୨୮।
ସ୍ଵଚ୍ଛ ଜଳ (୧୨) ସମ ସର (୧୩) ବନ ଏ ପବନ (୧୪) ।
ବର ବକର (୧୫) ଗର୍ଜିତ ଅର୍ଦ୍ଧ ପକ୍ଷ ଭର । ୨୯ ।
ମଲ୍ଲିକର (୧୬) ଚନ୍ଦନ ପୁନାଗର (୧୭) ବନ ।
ଶଙ୍ଖର (୧୮) ଭ୍ରମର ଚରଣ ସମାନ (୧୯) । ୩୦ ।
ସଚନକ୍ଷେ (୧) ଚନ୍ଦ୍ର (୨) ଅଙ୍ଗ ସରସ (୩)
ଚରମ (୩)ଭଳ ଅବଳ୍ପ ସ୍ତବକ ଶିର । ୩୧ ।
ମଳୟର ବନ (୫) ଚର ଅନଙ୍ଗ (୬) ଧ୍ଵଜ । (୭) ।
ଶ୍ରବଣ (୮) ଶର୍ଦ୍ଧାବଳ (୯) ବନ୍ଧୁ ଜନକର (୧୦) ।୩୨।

ସେ ସୂତ୍ର ୭ ସୀତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗରେ ୯ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀଙ୍କ ୮ ଚରଣରେ ଚର ଭୂଷଣ । ୨୭ ।

ବୈଦେହୀଙ୍କୁ ସୀତା ସେହି ମୁଖକୁ ଦେଖି ଲାବଣ୍ୟରେ ବନ ବୋଲ ୧୦ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗରେ ୧୧ ଚନ୍ଦନ ଶୋଭା ବହିଲେ । ୨୮ ।

ହେ ୧୨ ସଖି ! ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ସ୍ଵଚ୍ଛ ୧୩ ଶର ଧାରା ୧୪ ଏହା ମୁଖକୁ ଦେଖ ବନ ଏବଂ ଏହାର ୧୫ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତନକୁ ମୁଁ ବର୍ଣ୍ଣନ କରିବା ପାଇଁ ମୋତେ ଅର୍ଥ ସତ୍ତା ।୧୯।

୧୬ ମଳୟ ଚନ୍ଦନମାନେ ୧୭ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗରେ ବନ ଦେବା ଭଳ ୧୮ ଭ୍ରମରଙ୍କୁ ସୀତାଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ଗମନ କରିବାକୁ ୧୯ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ । ୩୦ ।

୧ ସେ ସୂତ୍ର ୪ ଅବଲୋକ୍ତ ୨ ଅଙ୍ଗରାଗ୍ଯ ସଲାପ ସାଧାରଣ ୩ ସ୍ତନତଟ ଦାହାର ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଯାଇ ଶିର ଗ୍ରହଣ କଲେ ।୩୧।

୪ ସେ ସୂତ୍ର ମଧୁକରଙ୍କ (ଅଶୁଣ ଶ୍ରବଣର ଦୋଷ) ୬ ଅନଙ୍ଗଳଉପର ୭ ଧ୍ଵଜ ଭଳି, ସେ ଶର ୯ ଶର୍ଦ୍ଧୂର୍ତ୍ତିଅଳେ ଧାର ୧୬ ସୀତା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଏ ଦୁହିଙ୍କୁ ୮ ଭୂଷଣ । ୩୨ ।

ଜନନ (୧୧) କୁଶୀନ (୧୨) ଲକ୍ଷ୍ମଣର ଆବର୍ତ୍ତନ (୧୩)
ଭଞ୍ଜନ (୧୪) ଜଡ଼ଚେତନ (୧୫) ଉଭୟ ଏଥିର ।୩୩।
ଇଷ୍ଟ ଭକ୍ତ ଶରଣ ସ୍ତବନ ସ୍ମରଣ ।
ନ ଚିତ୍ତ ର ଜନନ ଭବନ ଅଭେଦ [୧୬] ।୩୦।
ମନ (୧୭) ବନ୍ଧନ (୧୮)ର ହେତୁ [୧୯] ଦର୍ଶନ [୨୦] ଉଦୟ ।
ଭକ୍ତିର ଭାବନ (୨୧) କରଣର ଜନ ମନ [୨୨] ।୩୪।
ଆତ୍ମସମର୍ପଣର ଭକ୍ତି (୨୩) ଏ ଦର୍ଶନ (୨୪) ।
ଅନନ୍ତଭଜନ (୨୫) ରସ ଭକ୍ତିଭାବନ (୨୬) ।୩୫।
ଏ ଜନ୍ମ [୧] ଜନ୍ମାନ୍ତର (୨) ଜନ୍ମ ଦର୍ଶନ [୩] ।
ଭବର ନବଗ୍ରହ ଭଜନ ଗଭୀର ।୩୬।
ଅଣିମାଦିର (୪) ଲଘିମାର (୫) ଗରିମାର [୬] ।
ଜନ ଧର୍ମଶର [୭] ଦେବ [୮] ଭକ୍ତ (୯) ଉପଦେଶ (୧୦) ।୩୭।

ଜନ୍ମ ସେଥିରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ୧୧ ପିତାଙ୍କ ୧୨ ଭକ୍ତଙ୍କର ୧୩ ଓ ଦେବୀ ୧୪ ଦର୍ଶନରେ ୧୫ ସ୍ତବଧାର ଥିଲା ଏକାଶର କହନ୍ତେ ।୩୩।

୧୬ ଭକ୍ତଙ୍କ ବନ୍ଧୁ "ଆତ୍ମ ଲକ୍ଷଣ ଉଦାହରଣ" ଏ ଶବ୍ଦ ର ସୂଚିକ, ତେବେ ଶାସ୍ତ୍ର ଜନନ ଜନ୍ମାନ୍ତର ଜନ୍ମ ।୩୦।

୧୭ ମୋହର ୧୮ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ୧୯ ଗଣେ ୨୦ ଦର୍ଶନ ଦେଇ ଅଛିନ୍ତି ଓ ୨୨ କୃପା ମନେ ଜଣେ ସୋତେ ଦେଖି ଭଗବାନଙ୍କ ୨୧ ଭକ୍ତି ଦେଇଥିବେ ।୩୪।

୨୬ ଭକ୍ତିଭାବରେ ଥିଲେ ୨୫ ଏ କଥା ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର କୃପାରେ ୨୩ ଦର୍ଶନ ଦେଇଛନ୍ତି ୨୪ ସୋଧନର ହୋଇ ସାହାଯ୍ୟ ଘଟିଲା ।୩୫।

୧ ଏହି ଜନ୍ମରେ ୨ ଜନ୍ମ ୩ ମାତ୍ରାରେ ଦର୍ଶନ ଦେଖ ଏହି ଭଗବାନ ଜନକେ ମନ ସ୍ଥିରହୋଇ କଥା ସବୁ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଲ ।୩୬।

ଦେବତାଙ୍କୁ କଥାରେ ୪ ସୀମା ୫ ମହିମାରୁ ୧୦ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରୁ ୭ ସତ୍ତ୍ୱ ସ୍ଥାପିତ ୮ ଲଭ ୯ ଭକ୍ତ ୫ ଦେବ ଦେଇ ହୋଇ ସୀମାକୁ ୬ ଉପାସନାରେ ୯ ଦର୍ଶନ ଦେଲ ।୩୭।

ମହୀପତି (୧୧) ବଚନ ଭୂଷଣ ନୃତ [୧୨] ସୀମା ।
ଜୀବନ [୧୩] ଲକ୍ଷଣ (୧୪) ଜଳ (୧୫) ସର (୧୬) ଜନକ (୧୭)
ସାଗର (୧୮) ଅଙ୍ଗଦ (୧୯) କେତ୍ତ ସ୍ୱରର ନୃପ (୨୦) ।
ଲଙ୍କେଶ (୨୧) ସୁଗ୍ରୀବ (୨୨) ଚିତ୍ର (୨୩) ଧନୁଶର (୨୪)।୭୦।
ଜନକ (୧) ଅଶୋକ (୨) ଜଟା (୩) ଅର୍ଜୁନ (୪) ଜନକ (୫)
ଜନକଜାନ (୬) ରଚନ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦଶଭ ।୭୧।
ମଦନ [୭] ଜଗଦୀଶ (୮) ବସନ୍ତ ମଦନ (୯) ।
ଭର୍ଗ (୧୦) ମଧୁପ (୧୧) କେଶର (୧୨) କଳଶ ଧନ (୧୩)।୭୨
ଭୂଷଣ ଅଣ ଜନ (୧୪) ଜନସ୍ୱ ଧନ ।
ଜନକ ନନ୍ଦ [୧୫] ଲକ୍ଷ୍ମଣ କରଣ ।୭୩।

ସୀତା ୧୧ ମହୀରେ ଜନ୍ମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ସହ ୧୨ ଜଣାପି ଦଶ ସମ୍ଭାଷଣ
ଏଣୁ ଜନ୍ମଜନ୍ମ ଅଙ୍କେ ଜାଙ୍ଗର ୧୩ ଦେଖ ୧୪ ମୁଖ ୧୫ ଦୃଷ୍ଟ ୧୬ ସ୍ନାତ ଦେଖ
ଖଣ୍ଡ ୧୭ ଲୁଳୟ ହୋଇଅଛି । ୭୯ ।

ଏବଂ ଜାନକୀ ୧୮ ସୁତ ୧୯ ଭୁତ ଶତ୍ରୁଭର୍ତ୍ତା ଓ ଭବନ ୨୦ ପ୍ରଭୁ ସହ
ଗତ ହୋଇଅଛି ଏଥିନ୍ତ ଚରଣ ଜନ୍ମକଣ୍ଠ-ସୀତା, ତାଙ୍କୁ ୨୧ ଲଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର
ଲଭନ୍ତି ୨୨ ଶ୍ରବଣ ୨୩ ତୁଲ୍ୟ ହୋଇ ୨୪ ଦଶମାନ କରନ୍ତି ।୭୦।

୧ ଜନକଜାମାତ ୨ କଶିତ ୩ ଚକ୍ର ପତ୍ନୀ ଦେଖିଲେ ୪ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସମ
ସୀତାଙ୍କୁ ୪ ନାଶ ଭଲେ ୬ ହୃଦୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସତ୍ୟ କରିଣ
ଭଜ ।୭୧।

ସେଥି ସମ୍ଭ ୭ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ୮ ସୁନନ୍ଦନ (ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର) ଶେଷଭାଗେ ୯
ଜୋଷ ଧାରଣ ଏବେ ୧୦ ତାହା ଦେଖି ଯୋବନ୍ତୁ ୧୧ ମନ୍ଦ୍ର ୧୨ ନାଥ ଏକ
(ଦଶାନନର) ୧୩ କଳକରେ ଶରଣ । ୭୨ ।

ସେ ସୀତାଙ୍କୁ ଭୂଷଣ କପୋଳଦଶ ସୀତା ୧୪ ବର୍ଣ୍ଣାଳ ଜନ
ଦେଲେ । ସୀତାଙ୍କ ନେତ୍ରଭାଷ ୧୫ ଦେଖନ୍ତୁ ଜଳ କରନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ତାଙ୍କର
ତିନ ଜନ । ୭୩ ।

ନବଭଜନ (୧୬) ମଞ୍ଜୁଳ (୧୭) ବସ୍ତୁ ସୁଦର୍ଶନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ [୧୮] ଉଦୟ [୧୯] ପ୍ରକାଶ ଅରୁଣ [୨୦] ।୪୬।
ଜଳଜଞ୍ଜ (୨୧) ଜଣ୍ଡବତ ଜମଶ (୨୨) ନବଭ ।
ଅବଲମ୍ବନ ଧବଳଭଉ [୨୩] ଭସ ଥଭ ।୪୭।
ଅଭଳ କଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ରଭ (୧) ଦମ୍ପତ ମଭ [୨] ।
ଜ୍ଞାନସ୍ଥଳ ଧୈରଜ (୩) ଶଳଭ ଜର ଜଲ ।୪୮।
ଅଶ୍ରୁଲଭନ୍ତ (୪) ଶବର (୫) ଜନକର (୬) ମନ ।
ଧୀରଭଦ୍ର ଜଳଧି (୭) ସୁଧର [୮] ଲୁଗ୍ଧକର (୯) ।୪୯।
ବସ୍ତୁ ସରସ (୧୦) ଲକ୍ଷଣ (୧୧) ସ୍ୱାମସ୍ତୁ ଜନକ (୧୨) ।
ବନ୍ଧୁଜନ (୧୩) ଜେଷ୍ଠଭଲ (୧୪) ଜଣର (୧୫) ଜନକ [୧୬] ।୫୦।

ରେଣୁକଣଭରେ ୧୬ ନବ ଭାଗ୍ୟ ହୋଇ ଉତ୍ସବଜନ ଦୂରେଶ୍ୱର ଶିବଙ୍କୁ ୧୭ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ । ତାହାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ୧୯ ଉଦୟ ୨୦ ପ୍ରଥମ ଅରୁଣର ଜଳଦ ଏବଂ ସୀତାଙ୍କର ୧୮ ଚାନ୍ଦ୍ର ଦେଖି ହେଲ ହୋଇ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟ ରହିଲା । ୪୬ ।

ବଶୀ ସମ୍ପୁଟର ୨୧ ଜୋଡ଼ାଙ୍କର ଜଣ୍ଡକର ବଳ ହୋଇଯାଏ । ସୁଗ୍ରୀବ ୨୨ ଅନ୍ତର ଧରେ ୨୩ ରତ୍ନ ଚେତାଣୁ ନାହିଁ । ଏହେତୁ ସୀତାଙ୍କର ଭାଷ-ଲୁପ୍ତ-ଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷିଲା । ୪୭ ।

ସୀତାଙ୍କର ୨ ଦମ୍ପତି-ସ୍ୱଭାବରେ କଷ୍ଟରୂପ ୧ ଚନ୍ଦ୍ରସାର ଦେଖି ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ୩ ମଧୁର ଭାବ କଲେ ଏହାରେ ସୀତା ଅଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଭ ଜାଣିଲେ ଜାଣିଲେ । ୪୮ ।

୪ ପ୍ରକଟିତ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ୫ ଭାଗ୍ୟ ଉଦୟ ୬ ଜଣ ଜନକର ଧାରିଥିଲା । ସେଠାରେ ୭ ମନରୂପ ୮ ଅଶ୍ରୁପ୍ରବାହ ରସ ୯ ଉତ୍ପନ୍ନ । ୪୯ ।

୧୦ ଭୃଙ୍ଗ ସଙ୍ଗତ ଧନଙ୍କୁ ୧୧ ଲକ୍ଷଣାବେଳେ ସୀତା ଥିବାର ଦେଖିଲେ ଉପରେ ୧୨ ବାନ୍ଧୁ ଜଳ । ୧୫ ଜେଷ୍ଠଭେବେଳେ ସ୍ୱଭାବର ୧୩ ଭାବରେ ସ୍ୱଭାବ ୧୪ ଅନ୍ତରରେ ଜନ୍ମସ୍ଥଳ ୧୬ ଜେଣା ଭାଷି ଜମାଇଲା । ୫୦ ।

ସତ୍ୟ [୧୭] ଶଉ (୧୮) ସଂଗ୍ରହ (୧୯) ଜ୍ଞାନ ସାଧନ ।
ଧର୍ମଶୂନ୍ୟ (୨୦) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ (୨୧) ସରଳ (୨୨) ସର୍ବାଙ୍ଗ ।୯୧।
ଦକ୍ଷିଣ (୨୩] କର୍ଷଣ (୨୪) ଘଣ [୨୫]ସ୍ଥିରଚିତ୍ତ [୨୬] ।
ସମଦର୍ଶୀ [୨୭ ଦର୍ଶନ [୨୮] ଗୁରୁର ଭକ୍ତ [୨୯] ୧୦ ।
ଅର୍ଦ୍ଧ ନାହିଁ ଦାନଶ [୧] ଭୂଷଣ ଗୁଣ [୨ ।
ଲକ୍ଷ [୩] ସହିଷ୍ଣୁ [୪] ଶରଣ [୫] ମାଧବ [୬ ଶମ [୭] ।୧୧ ।
ସତ୍ତ୍ୱ ଦମ୍ଭନ [୮] ତନ୍ତ୍ର [୯] ଅନାସକ୍ତ ୧୦ ।
ତପସ୍ୱୀ ସମ୍ପଦ [୧୧] ସ୍ୱଭାବ ଶମନ ।୧୨।
ଦାନ ଲଜ୍ଜା [୧୨] ଧର୍ଯ୍ୟ [୧୩] ରଜ୍ଜୁ ଶାନ୍ତ [୧୪ ଚୟ [୧୫]।
ପଣ୍ଡିତ [୧୬] ଭକ୍ତ (୧୭) ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ (୧୮) ଶଉ ଶୁଦ୍ଧ ।୧୩।
ସଙ୍କଳ୍ପ (୧୯) ଶୌଚ ଉଦାର ଶମ ସାଧୁତା ୨୦] ।
ଏହାର ଲକ୍ଷଣ ସବୁ ସମ୍ପଦର ଅଟ (୨୨) ।୧୪।

---

୧୯ ରୂପ ୧୭ ରାଶି ୧୮ ଲକ୍ଷ ଆକାଶକୁ ଜାଣନ୍ତି । ୨୦ ଅଧୀନ ୨୧ ଗୁଣ ଭାବରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ପ୍ରଭୁମୋଟ । ୨୨ ଶାନ୍ତ । ୫୯ ।

୨୩ ଦକ୍ଷିଣ ମାନେ ସୀମା ଦେଇ ୨୪ ଶୁଦ୍ଧିକର ୨୫ ଧୀମାନ ୨୬ ପ୍ରକାଶ କରି ଜଳ ୨୮ ଅଜ୍ଞାନ ଦୂର ଏବଂ ଉତ୍ତମ ଚିତ୍ତ ସେ ଜ୍ଞାନକୁ ୨୭ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ୬୦ ।

୧ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟର ଶୁଦ୍ଧ ଶାଳଗ୍ରାମ ୨ ସ୍ୱଭାବରୁ ୩ ଶୋଭା ୪ ଘର ୫ ମଧ୍ୟରେ ୬ ବୃକ୍ଷବନ୍ଧନ ସୀମାକୁ ନେଇ ୭ ଲିଖିବ । ୬ ।

୮ ଭକ୍ତ ଅଟି ତାଙ୍କୁ ୧୦ ଦେବତାଙ୍କ ଆହାର (ଅମୃତ) ୯ ଦେଉଥିଲେ ୧୧ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ହୋଇ ସେହିଠାରେ ସବଣ ସମ୍ପଦର ମରଣ ଜାଣି ମଲ୍ଲଯାଏ । ୬୨ ।

ସୀମା ୧୪ ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଓ ୧୫ ଚତ୍ରୁ ୧୩ ଏକାଠି କରି ୧୨ ମୂର୍ତ୍ତି ଯୋଗ କରିଲେ । ଲକ୍ଷରେ ୧୭ ଅଛି ୧୬ ଗୁଣ ୧୮ ବନ୍ଧନ ଭଲ କରି ହୋଇ ଉଠିଲ । ୬୩ ।

୧୯ ଶାସନ ୨୧ ବନ୍ଧୁ ସମାଜର ଶୀସ୍ତ୍ରର ସୀମା ଏହି ବସ୍ତୁ ଭଲ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ୨ ଭକ୍ତ ୨୦ ଉତ୍କର୍ଷରେ ଭଲ କରେ । ୬୪ ।

ଜ୍ଞାନଭକ୍ତ, ମଙ୍ଗଳ ଅବଶ୍ୟ ଶଙ୍କର (୨୨)
ଜନମ ଜନମ ବନ୍ଧୁ ରହିବ ଭୁବନ ।୫।

———

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଚକ୍ରକ

ଏ ଅନନ୍ତ (୧) ଜଗ ଭଜ ଗ୍ରବଣ ଅଚ୍ଚିନ (୨) ।
ଏଣେ (୩) ଦଳ (୪) ସଖି, ଧର ବଧନ୍ତ ବଚନ (୫) ।୧।
ଛଦନ (୬) ଅବନ (୭) ଅଜ୍ଞାନ (୮) ଜନେ ।
ଘନ ଭବ ବସ୍ତୁ (୯) ଗୁରୁ ଏନ ଛନ ଚରଣ (୧୦) ।୨।
ଜ୍ଞାନ ବଚ (୧୧) ଭକ୍ତନ ଶ୍ରବଣ (୧୨) ବନ୍ଧୁ ଦଣ୍ଡି ।
ଜଗତ ବଚ (୧୩) ଯତନ, ଭଜନ ଏଣେ (୧୪) ଦଳ ।୩।

ଏଇ ଅବଧେ, ଭକ୍ତଙ୍କର ନଗେ ଧୀରାଗନଙ୍କୁ ସବସ୍ତ ପ୍ରଶଂସ ୨୨ ଜ୍ଞାନୀ, ହେ ଗୁରୁ ! ଭକ୍ତେ ଜନ୍ମେ ମୋତେ ଭୁଲୁବ ଭକ୍ତ ନେଇ । ୫ ।

——

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

୨ ହେ ଶକ୍ତିମାନବ ! ୧ ଏହି ଜଗତ୍ରୁ ନପଇଁ ଜନ ତାହା ଶ୍ରବଣ କର । ୩ ମୂଳ ୪ ବଧ ନଦବାରୁ ୫ ପ୍ରୀତିବଗଧାଗ ଜଗତ, ସେ ମୂଳକୁ ଦେଇ ପଥବୃନ୍ଦାକୁ ଦେଇଛି ଆସିଲେ । ୧ ।

୬ ଶାନ୍ତ ୭ ଜୁଦଣର ୮ ନଳନଭ ଦେଖି, ଶ୍ରୀସ୍ୱଚନ୍ଦ୍ର ଜିର ୯ ଚଞ୍ଚଳ ବନ ବନ ଚହଲ ଏବଂ ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦ ମନ ୧୦ ଚଞ୍ଚଳ ହେଲା । ୨ ।

ବୃନ୍ଦାବନରେ ସୀତାଙ୍କୁ ନ ଦେଖି ୧୨ ଭଳ ଭଣ ହୋଇ ୧୧ ଜୁନ୍ଦ-ସ୍ୱରରେ ଡାକ ଦେଲେ ଏବଂ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ୧୪ ମୃଗ ବଧ କରି ଆସିଲେ, ଏହ ୧୩ ଦେଖିକୁ ପଦ୍ମପୁଷ୍ପ ଉଡ଼ନା କଲ । ୩ ।

ଧନ (୧୫) ଅନନ୍ତ (୧୬) ବଳବନ୍ତ ଏ ମଧ୍ୟରେ (୧୭) ଅଛି ।
ରଣେ ସମ ସମର ନିପୁଣ (୧୮) ଶତ, ଶତ ।୪।
ଭୀମଙ୍କ (୧୯) ଏ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ସମାନରେ (୨୦) ସମ (୨୧) ।
ସାତ୍ୟକି ବିରାଟ, ଦ୍ରୁପଦ ମହାରଥ (୨୨) ।୫।
ଧୃଷ୍ଟକେତୁ (୨୩) ଚେକିତାନ (୨୪) ଆଉ କାଶୀରାଜ (୨୫) ।
ପୁରୁଜିତ୍ (୨୬) କୁନ୍ତିଭୋଜ (୨୭) ଶୈବ୍ୟ ନରପତି ।୬।
ଧନ୍ୟ ଅଟି ଲୋକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସକଳ ସମର ।
ଯୁଧାମନ୍ୟୁ (୧) ପରାକ୍ରମ (୨) ଉତ୍ତମୌଜା (୩) ଅର ଆର ।୭।
ଦ୍ରୌପଦୀ ପଞ୍ଚ ପୁତ୍ରଙ୍କ ସହିତ (୪) ଏ ଭଳି ।
ସବୁ ମହାରଥ ଏହି, ଶୁଣ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁ ।୮।
ଯେଉଁମାନେ ଯୋଗ (୫) ଧନ ସମସ୍ତ (୬) ଅଛନ୍ତି ।
ସେମାନେ ଶୁଣ ନାମର ଅନୁକ୍ରମରେ (୭) ।୯।

---

୧୫ ହେ ଗୁରୋ, ୧୬ ଏହି ସୈନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ୧୭ ଅନେକ ଶୂର ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ଯୋଦ୍ଧା ୧୮ ସେମାନଙ୍କୁ ଭୀମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସମ ଭଲ । ୪ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଏହି କଥା ଶୁଣି ସ ଶୁଣିବାରୁ ସେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ନ ଥାଇ ୨୧ ଆଗରୁ ୧୯ ଯୁଦ୍ଧ ହେବେ, ୨୨ ତାଙ୍କ ସେନା ଜାଣି ଉଠିବାରୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗମନ କଲେ ।୫।

ଦୃଷ୍ଟିରେ ମହାବଳ ସୀତାଙ୍କୁ ୨୩ ସେ ଦେଖିବା ୨୪ ହେଉଛନ୍ତି ୨୫ ସ୍ନାନ ହୋଇ ୨୬ ବସୁନ୍ଧରାର ପୃଥ୍ୱୀ ସବ ୨୭ ଅଗ୍ନି ସଙ୍ଗରେ ସବାର ହେଲେ । ୬ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗମନ କୋଇ ରେ ଏହା ହେବା ଭଗବାନରେ ଯୁଦ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧ ଭାବ ୧ ଯହୁ ୨ ତନୟମାନ ୩ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ ଅଭ କଲେ ।୭।

ତତ୍କାଳେ ହେ ଗୁରୋ ! ମୋର ଜନ୍ମ ଆପଣଙ୍କ ନ କର, ଏ ଯେଉଁ ଯାହା ଏହା କୃଷ୍ଣରେ ଧର୍ମ ଯୁଦ୍ଧରେ ଏହା ସମ୍ମୁଖ ଅଛି ।୮।

ହେ ଗୁରୋ ! ୫ ସକଳରେ ୬ ୭ ସମସ୍ତ ଜାଣ ଦେଲ୍ ନ ଚ ଭୂମିଙ୍କୁ ଭୀମର ୭ ନ ଭଲ ସମରେ ହେଉ ଜନକୁ ଅଛିନ୍ତି ।୯।

ଏ ଭଙ୍ଗ (୮) ବଶଭ ଲୁଭ (୯) ନରଭବକୁ ଝୁନ (୧୦)
ଭବ ଭୂଖଣ୍ଡ (୧୧) ଝାଲୁମ ଦରୁ ଦଭ ମନ ।୧୦।
ନସୁନ ଖଣ୍ଡ ନସୁନ ଭଜନ ଭଙ୍ଗଟ (୧) ।
ଦଶ ଦୁଇ ପ୍ରଶନ୍ନ ବଦନ କ୍ଷିତି କ୍ଷିତି (୨) ।୧୧।
ସ୍ୱଜନ ବଢ଼ଲ ମନ ଅନ ଗୁରଣରୁ (୩) ।
ମନ ଆନୁରୁ (୪) ଧ୍ରୁବମ ଅପେକ୍ଷା ବନନ୍ତୁ ।୧୨।
ଜବ ସଜନ ସମସ୍ତ (୫) ସର୍ବ ଲକ୍ଷ୍ମୁ ଦରୁ (୬) ।
ଭବନନ (୭) ଧରୁଣସ୍ୱରରୁ ବ ଲୁଖରୁ ।୧୩।
ଛଦ ଅନନ୍ତ ଭରୁ ଲୁଞ୍ଚନକରୁ ଜନ [୮] ।
ଅନୁଭେଦ (୯) ଦ୍ରବିଷଣ (୧୦) ଭଲ ଭଙ୍ଗ [୧୧] ମନ (୧୨) ।୧୪।
ଅବସରଭକସ୍ତୁ [୧୩] ଭସ୍ମ ନ ଧନ୍ୟ ଏ ମତ (୧୪) ।
ବଣ୍ଡ ଭସୁକ ଅନନ ମନମଥ ଛଭ ।୧୫।

ଏବେ ଏଠାରେ ୮ ଏଥର ୯ ମାଲ୍ୟରେ ଖଣ ଧାରବା ଜଗତକୁ ୧୦ ଅସୁରର ଅଂଶ ୧୧ ଭୂମିକୁ ଭ ଭସ କଣା ଅନ୍ତି ମନକୁ ରଞ୍ଜନ କରୁ ।୧୦।

ସେଥକୁ ସେଣ ମିଶାଇ ୧ ସଦେହରେ ସ୍ଥାନକ କରି, ଭୂମିର ବାସଂସ୍ଥିତ ୨ ସୁଦର ମୁଖକୁ ଦେଖାଅ ।୧୧।

ହେ ଶୀଳେ ! ୩ ଭୂମିକୁ ଅବଲୋକ କରିବାକୁ ମୋହର ମନ ଅସ୍ଥିର, ଦେଖିଲୁ, ଏହି ଅରଣ୍ୟ ବନରେ କେତେ ୪ ଦୂର କରିବା ଉଚିତ ନ ? ।୧୨।

ହେ ଶୀଳେ ୫ ମଧ୍ୟମା ଶ୍ରୁତରେ ଚେଷ୍ଟା ସର୍ବ କଣାଥିଲ ତାହା ୬ ସ୍ମରଣ କର । ଶରଣାଗତ ଜନକୁ ରକ୍ଷାର କରୁ ନା ନ କର ୭ ଭୂମିର ଲଜ୍ଜା ।୧୩।

୮ ଭୂମିର ଶାବରେ ଅଭିନ ଦେବୀ ଯେତ ଭୂଷରେ ୯ ଶୋଧ କରିବା, ୧୦ ଭବର ଭ ୧ ମାତ୍ର ୧୧ ଭୂମିର ୧୨ ଲଜ୍ଜା । ୧୪ ।

୧୩ ବନର୍ଷି ଭସ୍ମ ଦୋଷଅଛି ୧୪ ଏ କଙ୍କ ନ ଧରି, ଭାବରୁ ମଳିଷ୍ଠ ଗ୍ରହ ଅଛି ଏଣୁ ଏହି ଚକ୍ର ଭସ୍ମତ, ଏହି ମନକୁ ମନ୍ଥନ କରିବାକୁ ମନ୍ମଥ ବାଣ ଧାଉଅଛି । ୧୫ ।

ଚନ୍ଦ୍ର (୧୧) କଣ୍ଠ [୧୨] ବକ୍ତ୍ର (୧୩) ଅଙ୍ଗ ଗଣିଲେଣି ।
ଭଙ୍ଗ (୧୪) ମନ୍ଦବସ୍ତୁ ଭଙ୍ଗ (୧୫) ଛନ୍ଦ ଏ ଶ୍ରବଣ ।୧୬।

ମଣ୍ଡଳଧର କର୍ଣ୍ଣ (୧୬) ଗ୍ରନ୍ଥ (୧୭) ସଙ୍ଗମ (୧୮) ।
କରିଲ କଷଣ (୧୯) କ୍ଷଣ (୨୦) କଣ୍ଟ ଭଗମ ।୧୭।

ଗଜବଣ୍ଟ (୨୧) ଘଣ୍ଟଦେଶ (୨୨) ଛନ୍ଦନ (୨୩) କନକ ।
ଲିଙ୍ଗନ (୨୪) କଲସ ସମ ଅଙ୍ଗସ୍ତୁ (୨୫) ନ ଧାନ୍ତ ।୧୮।

ଏଣେମସ୍ତୁ (୧) ଶରଭ୍ରମ (୨) ଭଙ୍ଗନ ମଗଣ (୩) ।
ଲକ୍ଷଣ ସ୍ତୁତିର ସଙ୍ଗ ଛନ୍ଦ-ବାଣୀ-ଶିର ।୧୯।

ନାଗ (୪) ବୃଷଭ କଣ୍ଠଳ ଭଜନ ଏସନ ।
ଧରନ ଭଙ୍ଗ, ଧରନ ଭଙ୍ଗ ଏ ଭଜନ (୫) ।୨୦।

---

୧୩ ମହାଦେବ ୧୧ ରାମ୍ଭ ୧୨ ଦେବଙ୍କୁ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ଶଙ୍କ ଗ୍ରାହ୍ୟଙ୍କୁ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗୀ କରିଅଛନ୍ତି ୧୪ ଭୃଙ୍ଗ ୧୫ ନନ୍ଦବଧୂଙ୍କ ଅଟ ଭୃଙ୍ଗର ଏ କଣ୍ଠ କାମଦାସ ଭଜ ଦେଖନ୍ତୁ ତ ? ।୧୬।

ମଣ୍ଡ ଭଜର, ୧୬ କର୍ଣ୍ଣ ୧୭ ଗ୍ରନ୍ଥ ଏମାନଙ୍କ ୧୮ ସ୍ୱସର୍ଣ୍ଣରୁ ୧୯ କଣ୍ଠ ୨୦ ସ୍ତନର କରୁଅଛି ଏବଂ କଣ୍ଠ ଗାନ କରୁଅଛି । ୧୭ ।

୨୩ ଚନ୍ଦ୍ର ସୀତେ । ଗଜନମାନେ ୨୧ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳର ଅର୍ଦ୍ଧ ଦେଲେ କମ୍ପ ଅର୍ଦ୍ଧକ କଲେ ୨୨ ଅଙ୍ଗସହ ଗ୍ରୀବା । ଏବେ ୨୪ ଏକମନକ ସୁଧା କରୁ ଶଙ୍କ କରାଯାଉଛି । ଏହବେବଳ ୨୫ ଗର୍ବ ପ୍ରୁ ତୁଷ୍ଟ ଜାଣ୍ଟି ।୧୮।

୧ ଏଣ୍ଡ ଶମସ୍ତୁଲେ ୨ ଲୋଚନ ଭୃଙ୍ଗରେ ବସି ୩ ସ୍ତନ କର ଲାହାର ପଞ୍ଚମସ୍ୱରରେ କାମର ଗ୍ରାମଣର ମିଶ୍ରିତ ହୋଇଅଛି ତ ? ।୧୯।

ସୀତାଙ୍କର କଣ୍ଠହାର ଚୋରଲକ୍ଷଣର ସାମା ଶୁଣିବାରୁ ସେ ଧନ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ୪ ସୀତା ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ବୋଲି ମନରେ ଭ୍ରମ ଜାତ ହେଲା, ଏଣୁ ଧର୍ମ ରକ୍ଷା କର, ଧର୍ମ ରକ୍ଷା କର ବୋଲି ଶ୍ରୀରାମ ୫ ସ୍ତବ କଲେ ।୨୦।

ମୈଥିଳର (୬) ଅଗ୍ରଜ (୭) ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ (୮) ।
କନକଶ୍ରୀ (୯) ଲକ୍ଷ୍ମଣ (୧୦) ଭଜନ ଚରଣ ।୨୧।
ଅଗ୍ର, ଗଜଗ୍ରାଜକୁ (୧୧) ଦ ସବୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣ (୧୨) ।
ଧନ (୧୩) ରଘୁ ସୁତ ଦରଶ ଦେବ ନମନ ।୨୨।
ଚରିତ, ରଘୁନ ଧ୍ୟାନ (୧୪) ଚରଣ ପ୍ରଣତ (୧୫) ।
ବାମେଶ ଦର୍ଶନ (୧୬) ପ୍ରଣାମ (୧୭) ସୁଭଗ ଦର୍ଶନ ।୨୩।
ଭକ୍ତ (୧୮) ବଦନ ଧ ଧନ୍ୟ ଦେବ କରୁଣାର (୧୯) ।
ଭକ୍ତ (୨୦) ଲୋକ ଜଗତ (୨୧) ଜଗତ ଅଧାର (୨୨) ।୨୪।
ଜଗତ (୨୩) ଲୋକ (୨୪) ରକ୍ଷ ଦେବ ଦେବ ସତ ।
ନମସ୍ତେ ଏକଇ (୨୫) ରକ୍ଷ ଭକ୍ତ ବନ୍ଦିତ ।୨୫।
ଧନ (୫) ଅନନ୍ତ (୬) ଜଗତ (୭) ଦେବ ପାଦ ଅର୍ପି ।
ଧନ ଅନନ୍ତ ଜଗତ (୮) ଜନକ ଏ ଭବ ।୨୬।

ଶ୍ରୀରାମ ୬ ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କର ୭ ଭରତ ଭଞ୍ଜ ୮ ଲେଖ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଦାନ ଦେବାଙ୍କୁ ୯ ଜୋଗଇ ୧୦ ଗଜଶ୍ରୀ ଚରଣ ପ୍ରଣାମ କରୁଛେ । ୨୧ ।

୧୧ ହେ ଭକ୍ତମାନେ ! ଭକ୍ତମାନେ ୧୨ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣକୁ ରାଗ ଦାନ୍ତି । ସବଦା ଏକ୍ଷଠାରେ ଅଛ ୧୩ ସୀତାଙ୍କର ପିତାବାଣ ଭକ୍ତ ନମନ କର ।୨୨।

୧୪ ହେ ସୁନ୍ଦର ଚରିତ୍ର, ରଘୁନାଥ । ଚରଣାମୃତ ୧୫ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତଂ ୧୬ ମନୋହାରିଣୀ ସୀତାଦେବୀଙ୍କର ଦର୍ଶନ ରଚନା ୧୭ ପ୍ରଣାମ କର ।୨୩।

୧୮ ହେ ଜାନକୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ହେ ଦେବ ! ହେ ଜଗତ ! ୧୯ ଚରଣ ଦେବ ଲୋକର ଦେବ ସୀତା ୨୦ ଦର୍ଶନ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ୨୧ ଜଗତ ୨୨ ଦୂର କରୁଅଛ କି ?

୨୩ ହେ ଧ୍ରୁବ ୨୪ ହେ ଧ୍ୟାନ ହେ ଅଚ୍ୟୁତ ଦେବ ଭକ୍ତ ଦେବ ୨୫ ଜଗତର ପ୍ରତିଭାର ଭକ୍ତ ଅଟନ୍ତି ଏହାର ସେହି ସୀତା ହେ ଦେବ ଆଶିବାକୁ ଅଭିଳାଷ କି ?

୫ ହେ ଦେବ, ହେ ଜନନୀ, ୭ ହେ ଜଗତ, ୪ ଅର୍ପିତ ପାଦ ଦେବ ୮ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅନନ୍ତଭାବନାର ସୀତା ଏ ବାଟରେ ଗଲେ କି ? ।୨୬।

ଜୟ ଜାନକୀ ଜୀବନ (୧୦) ସକଳ ଜୀବନ (୧୧) ।
ଯାହାର ସମ (୧୨) ଜଗତ ସକଳ ଅଜନ (୧୩) ।୨୭।
ବନ୍ଦିତ ପଦ (୧୪) ସମସ୍ତ ସକଳ ଗଣେଶ ।
ନ ଜାଣେ ଭକ୍ତ (୧୫) ସେବକ, ଧର (୧୬) ଭବ (୧୭) ।୨୮।
ଏ ସମସ୍ତ ଉଦୟତ (୧୮) ଗଭନ (୧୯) ସ୍ଥାଇଲ ।
ନଶ୍ୱର ସକଳ ଅସତ୍ୟ (୨୦) ଅଛି ଅଛ ।୨୯।
ଭଜ (୨୧) ମନନ ଗୁଣନ (୨୨) ଶର ଧର (୨୩) ନର (୨୪) ।
ଏଥର ସକଳ ଶର ନର ଏ ସ୍ଥିର (୨୫) ।୩୦।
ଜଗଜ୍ଜନକ (୧) ଜନକ (୨) ସର୍ବ ଶାସକ (୨) ।
ଅସରୁ ସର୍ବ ରଣ, ଭଣ୍ଡଣ (୩) ସତ୍ୟ ।୩୧।
ଭଜନ ଶିବ (୩) ଏଥର ନ ସହିବ ମନ ।
ନବ ବସ୍ତୁ ଜନ ଅନ୍ତର (୨) ଭଜନ। ।୩୨।

---

୧୧ ଜଗ ସକଳ ଜୀବନ । ୧ ମୁଁ ଚୈତନ୍ୟ ଉପା ଦେବ ତାହାର ୧୦ ଜଣାସୁ ନର ଚୋମଳ ଏବଂ ଜୀବ ୧୩ ଆହାର ସେମାନେ ୧୨ ଜଗଜନ ନାସ୍ତି । ୨୭ ।

ଦେବ ଉଦ୍ଧବ, ଯେଉଁ ୧୪ ସବୁ ସମସ୍ତ କରସେବକ ଥିଲୁଁ । ତୁମ୍ଭେ ୧୬ ଧର୍ ୧୭ ଭବ ହୋଇ ୧୫ ଜାଣୁଁ ନ ସେବକେ ଜଣନାହିଁ ।୨୮।

ଏହି ସମସ୍ତରେ ୧୮ ଉଦ୍ଭବରେ ଅନ୍ତ ୧୯ ଗଭନଥିବା ସ୍ଥାନରେ ରହି ନଶ୍ୱରସ୍ତୁ ୨୦ ଦେବ ଅଛି ଅଛ ହେଲ ।୨୯।

ମନରେ ଭଜନ କରି ୨୧ ଗଣେଶ ଜେଣର ୨୨ ଜନ୍ମପତ୍ର ସଂଶୟ ଅନୁଭବରୁ ୨୪ ଅଣାର ଭାବକୁ ଗଣ, ଏଥର ସକଳ ନଶ୍ୱର ହେଲ ହୋଇ ୨୫ ପ୍ରମାଣ କରେ । ୩୦ ।

୧ ଜଗତ୍ ୨ ପୁତ୍ର ଜନ ଶାସ୍ତ୍ର, ଯେତେକେ ଦେବଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜାନ ସକଳ ସତ୍ୟ ଭଜିବାକୁ ସବୁଙ୍କ ବୋଲଥିଲେ । (ବ୍ରହ୍ମା ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କୁ ଜଗତ ଜନକ ଜନ୍ମଦାତା ଅଛି) ।୩୧।

ଭଗବାନଙ୍କ ଭଜନ ନହେ ସର୍ବ ନାହିଁ ଏ ୫ ଜଗତ, ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଏକ ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ଅସ୍ତ୍ରଣ ହେବାହେତୁ ସେମାନଙ୍କର ନୂତନ ପୌରାଣିକପ୍ରାରେ ୬ ଅନ୍ତରେ ଜଣା ସମ୍ଭବ ।୩୨।

ଶତ୍ରୁର ସୈନ୍ୟ ଶୁଣ ଶୂର ମୁଁ କହଇ ।
ଆଗୁଣ ସମସ୍ତଙ୍କ ଶୁଣ ମୁଁ କହଇ ।୭।
ଭୀଷ୍ମ (୭) କର୍ଣ୍ଣ (୮) ସମସ୍ତ ଜିଣନ୍ତି କୃପଙ୍କ ।
ଦ୍ରୋଣସୁତ (୯) ବିକର୍ଣ୍ଣ (୧୦) ସହ ସୋମଦତ୍ତ ସୁତ ।୮।
ଆଉ ବହୁତ (୧୧) ଶୂର ଅଛନ୍ତି ଏଠାରେ ।
ମୋର ନିମିତ୍ତ ଜୀବନ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି (୧୨) ।୯।
ଭୀଷ୍ମ ରକ୍ଷିତ ବଳ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅଟଇ (୧୩) ।
ଯଥା, ଭୀମ ରକ୍ଷିତ ସୈନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ।୧୦।
ସିଂହନାଦ (୧) ପିତାମହ କରନ୍ତି (୨) ଶଙ୍ଖ (୩) ।
ଶଙ୍ଖ ଭେରୀ (୪) ଢୋଲ (୫) ପଣବାନକ (୬) ଗୋମୁଖ (୭) ।୧୧।
କର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଜୁନ (୮) ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନି ଶୁଣି (୯) ।
ଶବ୍ଦ ଉଠେ (୧୦) ତୁମୁଳ ଶବ୍ଦ ହେଲା (୧୧) ।୧୨।

ମୁଁ ଜୋଗାଡ଼ କରିଲେ ଶତ୍ରୁମାନେ ଜୀବନକୁ ପିଠିକରି ପଳାଇବେ ନାହିଁ, ଅନ୍ତକାଳେ ଆଶା ଛାଡ଼ି ମୃତ୍ୟୁ ବରି ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୀବନ ତ୍ୟାଗ କରିବେ ।୯।

ଭୀଷ୍ମଦେବଙ୍କ ରକ୍ଷିତ କୌରବ ବଳ ୭ ଲକ୍ଷ ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଜଣା ଅଛି ଏହିମାନେ ଭୀମ ରକ୍ଷିତ ୧୮ ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ସୈନ୍ୟ ଜାଣନ୍ତୁ ।।୧୦ ।

ଗୀତାର ଦେବ ପୁତ୍ର ୧ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ୨ ଶୁଣିଥିଲେ ଭୀଷ୍ମଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମମାନଙ୍କ ୧୨ ସ୍ତୁତିରେ ଶଙ୍ଖ ନାଦ କଲେ ।୧୧।

ଏହି ସମୟମାନରେ ଶଙ୍ଖ ବାଦ୍ୟ ବାଜିଲା ୧୩ ଦୋନକୁ ଆଶ୍ୱାସରେ ଏପରି ଶଙ୍ଖସ୍ୱର ଶୁଣି ଗୀତା ଯେ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା, ଭୀଷ୍ମ, ଦ୍ରୋଣର ସ୍ତୁତିରେ ଜୟ ଏବଂ ଶଙ୍ଖ ଶବ୍ଦ ହେଉଥିଲା ।୧୨।

୭ ମେଘପୁଷ୍ପ ୮ କର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ସେହି ସ୍ୱରଦଣ୍ଡ, ୧ ଦେବ ଶୀଘ୍ର ମୁକ୍ତିଲାଭରେ । ଭାଷ୍ୟର ୪ ପେଷ୍ପରାଶି ସ୍ତୁତିମାନ ୭ ମୁଖରେ ୬ ନାଦ ୫ ବେଜିଲା ।୧୩।

ଏବଂ ୮ କର୍ଣ୍ଣିକାସ୍ତ୍ରରେ ୯ ମୁଖଭାସ ଶବଦ କାଳ ଲଭେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଭାବ ପୂରିଲେ, ୧୦ ଦେବତା ହେଲାକୁ ୧୧ ମଧ୍ୟରୁ ଶଙ୍ଖନାଦ କରିଲେ ।୧୪।

କର ଦମ୍ଭ ଅବଲମ୍ବନ (୧୬) ଚୂରମତ ମନ (୧୩) ।
କରମର ପ୍ରସାଦକୁ ଶିବ (୧୪) ଅସ୍ତୁ କଲ ।୩୯।
ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଶ୍ୱେତ (୧୫) ସ୍ୱର୍ଗ, ଭଳ, (୧୬) ମର୍ତ୍ତ (୧୭) ମଧ୍ୟ ।
ଏକତ୍ରେ ବରଷନ୍ତର (୧୮) ଚନ୍ଦ୍ରଭ ଶତ (୧୯) ।୪୦।
ଅତଏବ (୨୦) ଶତ (୨୧)ର ଭୁଞ୍ଜନ୍ତ ବନ ସାତ (୨୨) ।
ଦର୍ଶନ କରନ୍ତ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୱେତ ଭୂଷ (୨୩) ।୪୧।
କବଳ ଶୀତଳ (୨୪) ଭକ୍ତ ଗମନ ଏ ଶତ ।
ଧନ ତସ୍କର (୨୫) ସଙ୍ଗରେ କର ଅନ୍ତଗତ (୨୬) ।୪୨।
ଲଙ୍କାଦଗ୍ଧ (୧) କଷ (୨) ପଦ୍ମ-ପତନ (୩)ର ସତ (୪) ।୪୩।
ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ, (୫) କର (୬) ସ୍ୱର୍ଗଗମନର (୭) ସତ ।୪୪।
ମଧ୍ୟଭାଗ (୮) ଗ୍ରହମଣ୍ଡଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ (୯) ଧନ ସଖ (୧୦) ।
ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶ (୧୧) ସଥ (୧୨) ଶତ (୧୩) କର ଜନ ସଖ (୧୪) ।୪୫।

---

୧୨ ଶତ ସୀତାଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି । ଆଉଣ ଦମ୍ଭକୁ ୧୨ ଆଶ୍ରୟ କରୁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଗବାନ୍ ୧୪ ଶିବ ଅସ୍ତୁ କହିଥିଲେ ।୩୯।

ସେ ସୀତାଙ୍କର ଏ ସ୍ୱର୍ଗ ୧୬ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ୧୭ ପାତାଳ ମଧ୍ୟରେ ୧୮ ଜନ୍ମସ୍ଥ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଏକତ୍ରେ ୧୮ ବୃଷ୍ଟି ଦେଇ ୧୯ ଭାଗ କରନ୍ତି ।୪୦।

ଶ୍ରୀରାମ ୨୦ ବାନରଙ୍କ ୨୧ ଗଣ ଅନୁସାରେ ୨୨ ଅରଣ୍ୟ ମାର୍ଗରେ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭକ୍ତଙ୍କୁ ୨୩ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲଙ୍କାପୁରକୁ ଦେଖିଲେ ।୪୧।

୨୪ ଲଙ୍କାପୁର ଶତଭର ଦେହ ସ୍ଥାନ, ଏହି ସମୟରେ ଯାଇ ୨୫ ସୀତାଙ୍କର ସଙ୍ଗତରେ ୨୬ ଗମନ କର ।୪୨।

୧ ଲଙ୍କା ୨ ଦାହ ୩ ପଦ୍ମ ପୁଷ୍ପ ମଧ୍ୟର ସେହିଠାରେ ୪ ସତ୍ୟ ୫ ବାୟୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ୬ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନ୍ମ ପ୍ରଚଳ ଗତି, ସୀତା ସେହି ଦେଖିଲେ ।୪୩।

ସୀତା ୮ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଭଣ୍ଡରେ ରହିଥିବେ ୧୦ ସ୍ୱାମୀ ରାମ ରଥ ଦେଖି ୯ କରୁଥିଲେ ୧୨ ଙ୍କ ଭାବରେ ୧୧ ଦଣ୍ଡ କରିବାକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୋଚନ ଶତକୁ ୧୩ ଶୀଘ୍ର ୧୪ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ।୪୪।

ଏ ଭଙ୍ଗେ ଅଭିଷେ ନଗର, ଜନକପୁର ।
ଏ ଅନନ୍ତ ବସନ୍ତ ବସନର (୧୫) ଶଲ୍ୟ (୧୬) ।୪୩।
ବଣ୍ଟିତ କଲଅନଳ (୧୭) ସବୁଠ ସ୍ନାନୁ (୧୮) ।
ଏକ ସର (୧୯) କରଣରେ ଏ ଭୁଜ ଭଙ୍ଗରୁ (୨୦) ।୪୪।
ମନ ସୁକ୍ଷ୍ମ ତନୁର (୨୧) ଭବ ତାକୁ ଘୃଣା ।
ଜନକ (୨୨) ବଚନ ସ୍ନେହରହିତ (୨୩) ନସୁଣ ।୪୫।
ଭୁଜର ଅଳପ (୨୪) ସନ୍ଧ୍ୟାବର ରଚନ ।
ମନନ୍ତୁମ (୨୫) ତନ୍ଦ୍ରା (୨୬) ଅନଙ୍ଗ (୨୭) ରମ୍ଭାରେଣ (୨୮) ।୪୬।
ସିନ୍ଧୁ ଜ୍ୟୋତି (୧) ଦେବ ଅନଳ (୨) କର୍ଣ୍ଣ (୩)
ଜନକସୁତ (୪) ଶରଣ ବାସବ ଭର (୫) ।୪୭।
କରଣ ନନ୍ଦନର (୬) ଧନୁ ଶଣ ଘଣ ।
ନିଶ୍ଚି ଏକକରଣ (୭) ଏବଂ ଶ୍ରବଣ ।୪୮।

କାହାକୁ ଏକା କଣ୍ଠ ସାଧି ମରଣ ଲଭି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା । ଏଥି ଶ୍ଳୋକରୁ ସମ ୧୫ ଶ୍ଳୋକ ୧୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବଶ୍ୟ ଚାହ ଦେଖ ।୪୩।

ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ୧୮ ରାମଲକ୍ଷ୍ମଣ ୧୭ ପଣ୍ଡାଚାରଣ ପ୍ରଭୃତି ୧୯ ଏକ ଶରଦ୍ୱର ଦେଖିବାକୁ ଆସାଥିଲେ ସୀତା ଭୁଜ ୨୦ ଆଜ ଦେଖ ।୪୪।

ସତେକର ମନ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ୨୧ ଲବଣ ସୀତାଙ୍କର ବେଣୀପ୍ରାୟ ଏବଂ ବନ୍ଧବାଳ ସୁନ୍ଦର ସ୍ତନପ୍ରାୟ, ୨୨ ଓଷ୍ଠ ନୂଆପ୍ରାୟ ୨୨ ମୀନ ଚକ୍ଷୁ ନେତ୍ରପ୍ରାୟ ହୋଇଅଛି ।୪୫।

ସେ ଜନାଶ୍ରୟ ଭୁଜରମାନେ ସୀତାଙ୍କର ୨୪ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖ, ଅନ୍ତ୍ରଃ ଅଧର ପ୍ରାୟ, ୨୫ ଜନ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ୨୬ ଉଦର ଜଳ ୨୭ ନାଭି ପ୍ରାୟ ୨୮ ଅଙ୍କନ୍ତୁ ମନୋହର ହୋଇଅଛି ।୪୬।

୧ ଚନ୍ଦ୍ରବତ୍ ଜଳ ତାଙ୍କ ମୁଖ ୨ ଓ ଚାପ ତନ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଓ ତଂସ ପ୍ରାୟ ଜଳ ୩ ଏହାର ସନ ଜଳର ଶୁଦ୍ଧତା ଲକ୍ଷ୍ମ ଶୁଣ.ର ରସର ଶୁଦ୍ଧତା ପ୍ରାୟ ହୋଇଅଛି ।୪୯।

ତଂସଧ୍ୱନ ଶ୍ରବଣ କଲେ, ଆହା ସୀତାଙ୍କ ଲପର ୭ ଖଣ୍ଡରର ରଣ ରଣ ଧ୍ୱନି ପ୍ରାୟ ଜଣାଯାଏ ।୫୦।

ଏଣୁ ଧନ (୮) ଏମନ (୯) ଶମନ ଭଞ୍ଜନ (୧୦) ।
ସଜଣଣ (୧୧) ଅଭଜନ (୧୨) ଭଜନ ଭକ୍ତ (୧୩) ।୫୧।
ଭବ ଭଙ୍ଗ ଭର (୧୪) ଖଣ୍ଡ ଅଗ୍ରଣୀ (୧୫) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ (୧୬) ।
ନମ୍ରଜନ ବନ୍ଦନ ଚରଣ ଭଜନ (୧୭) ।୫୨।
ଭକ୍ତ ମନୋଧନ, (୧୮) ଭକ୍ତ ଜନମ (୧୯) ଦାନ ।
ଭବନ, ଦାସ ଭବନ (୨୦) ଭବ (୨୧) ସବଲ (୨୨) ।୫୩।
ଭଗବାନ୍, ନ ଧ୍ୟାନ (୨୩) ଯାର ନମସ୍କାର ।
ଭକ୍ତ (୨୪)ର ଜନନ (୨୫) ମଦନ ଭସ, ଭବ (୨୬) ।୫୪।
ଭକ୍ତ ଭାବର (୧) ଧନ (୨) ନ ଧରଣ, ରଚନ (୩) ।
ଉଣ ଦରଦ (୪) ଭବ (୫) ଭବ ଚରଣ (୬) ଭଜ ।୫୫।
ଭକ୍ତ ଭଜନ, ଉଦର (୭) ଧରଣୀଧର ।
ଭାଗ୍ୟ (୯) ଭଜ ଏ ମୁଖ ଭଜ ଏ ଦରଶନ ।୫୬।

ଯେଣୁ ସଦସ୍ୟବସ୍ତୁ ଦେଖି ୮ ଏ ବ ଗୀତା ୯ ଏହା ମନେ ଭଣ ଯେ ଯୁ ଭଲ୍ଲୁ ୧୦ ଭର ତର ହୋଇ ଶମନ ଭବେ ୧୨ ଶଙ୍କର ୧୧ ସେମାନେ ଦେବ ଓ ୧୩ ଗୁଣ ଦାନ ଜନ ଦେଲ ।୫୧।

୧୪ ଶୀଘ୍ର ଭକ୍ତମାନ୍ତୁ ୧୬ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ହୋଇ ୧ ସନ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କୁ ନେଇବେ ନେଇ ବର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୟାନ ଗୀତା ଶୀଘ୍ର ଭକ୍ତ ୧୭ ଭଜନସ୍ବରୂପରେ ଭାବ ଉପାସନେ ।୫୨।

ଏବଂ ଭକ୍ତବେ ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କୁ ହୋଇ ୧୮ ସ୍ୱାମୀ ଦାନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ୧୯ ଅଭିଜ୍ଞାନସ୍ତୁ ଦେବା ଉଚ୍ଚୈଷ୍ଣୁ କର । ୨୦ । ବାସଭବ ପ୍ରକାଶ ଭଣ୍ଡ ୨୨ ଏ ତ ହେଲୁ ୨୧ ଭାବର କର ।୫୩।

ଭଗବାନ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କର ନାହିଁ, ନମ୍ରନ-ଶିର ଶର, (୨୬) ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଭାବକୁ ୨୪ ଜଣକ ୨୫ ନମସ୍କାର କର ନାହିଁ ।୫୪।

୧ ହେ ଶୀଘ୍ର ! ଏ ୨ ଅଭିଜ୍ଞାନରେ ଭବ ଦୁଃଖ, ୩ ତାଙ୍କୁ ଶମନ ନ କରି ଶୀଘ୍ର, ୬ ଦୁର୍ଲଭ ହୋଇ ୪ ଦରଶନ କରି, ଯୋଗେ ଭକ୍ତଜନ ଓ ୫ ପ୍ରଶଂସା ଲଭ କର ।୫୫।

ଏଣୁ ମନୋହର ୮ ଭଗବାନ୍ ସ୍ୱାମୀରେ ଭକ୍ତ ଭାବ କର ୨ ଅନେକର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଭାବରେ ଭକ୍ତିର ଦୁଃଖ ।୫୬।

ଭରତ ଏ ଜନ ଭଜନ ସମସ୍ତ ।
ଶତ୍ରୁ ଭରଥ ଶରମ ଶତ୍ରୁ ସାଗରସ୍ତ୍ର (୯) ।୫୬।

ବର୍ଣ୍ଣବର (୧୦) ଏବ ଭଗ ଦଶ ଶଭ ବର (୧୧) ।
ବର୍ଣ୍ଣଧର (୧୨) ଧର [୧୩] ଧର ଦଶ ଦର ଭର [୧୪] ।୫୮।

ବସ୍ତୁ [୧] ଗଭ ଭବନ ୨] ଧରଣ [୩] ସ୍ୱବନନ [୪] ।
ବସ୍ତ୍ରଗଭ [୫] ବଚନ (୬) ଧରଣ [୭] ସ୍ୱଜନନ ।୫୯।

ଶରମ ଭରତେ [୯] ଭରତସ୍ତ୍ର ଭକ୍ତିର ।
ଅଠର ଲକ୍ଷଣ ଦବ [୧୦] ଦଶଭ ଉତ୍ତର [୧୧] ।୬୦।

ଭୂବନ୍ଧ ଭକ୍ତିସ୍ତ ଆତ୍ୟନ୍ତିକ ଭକ୍ତାଜନରେ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ଭରୁଅଛ ଏବଂ ଶ୍ରମଣ ଲେଖକ୍କୁ ୯ କନ୍ୟାଙ୍କ ଅଛ ଏକ ଭୂବସ୍ତ ଦେ ଉକ ଭର ଜାଣି । ୫୭ ।

୧୧ ଶ୍ରାବଣ ୧୦ ଭରତ ଶଗର ଭଣ ହୋଇ ୧୨ ଘଣ୍ଟେ ଦେଲେ ୧୩ ଗୋପସ୍ଥଳେ ବସିଥିବା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ଦେଖାଇଲେ ଜନ୍ମ ଉତ୍ସବୀ ଭଗବନ୍ତ ଜାଣିବାର ଭାବରେ ୧୪ ଭକ୍ତବାଳକୁ ଭକ୍ତ ଦେଖାଇଲେ ଭା ଶାନ୍ତ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ୫୮ ।

ଭଗ ଲକ୍ଷଣ ୧ ପୂରଣ ଦେ ପ୍ରାଣସ୍ତ୍ର ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତି ଦାନରେ ୨ ମନ୍ତ୍ରଭକ୍ତନ ହୋଇଥିବା ୭ ନବର ନାମକ ଅସୁର ଆସି ଏ ଭୂଭବନ ୪ ଗ୍ରହକୁ ୩ ଧରିଲା; ସେ ୫ ଭଗବତ ହୋଇ ଯେଉଁ ୬ ହସ୍ତରେ ଧରିଥିଲ ସେହି ହସ୍ତକୁ ଭଗ ଛିନ୍ନ କଲେ । ୫୯ ।

ଶ୍ରୀବାମନଦେବଙ୍କର ୧୦ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ୧୧ ପାଦପଦ୍ମ ଉତ୍ତର ଭକ୍ତଙ୍କର ୯ ଭକ୍ତିପୂର୍ବକ ଦର୍ଶନକୁ ଲାଭ କରନ୍ତି । ୬୦ ।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳଗୁର୍ଜ୍ଜରୀ

ଅବଲୋକନ [୧] କନକ [୨] ଭୁବନଭବ ।
ଏମନ୍ତ ଇଙ୍ଗିତ କଣ୍ଣ ଏକ (୩) ବନ୍ଧନ ।୧।

ଶତ୍ରୁ [୪] ତନ୍ତ୍ର ଭଞ୍ଜନ [୫] ଜନସ୍ତ [୬] ଭୟଦ (୭) ।
ଭଗବାନ ଏ ବନ୍ଧନ [୮] ମନ [୯] ବାସନ ।୨।

ଶବଳ [୧୦] ରଚନ [୧୧] ଖଳ [୧୨] ଭୂଷଣ [୧୩] ଶୀଳ ।
ଦକ୍ଷିଣ ଭୂଷଣ କରନ୍ତି ମଙ୍ଗଳ [୧୪] ।୩।

ଗଜେନ୍ଦ୍ର ବନ [୧୫] ଗ୍ରହଣ [୧୬] ବଚନ [୧୭] ଖଳ ।
ଅଦ୍ଭୁତ ଭଗ୍ନ ଗଗନ ଭୂଷଣ [୧୮] ।୪।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

୧ ଭଗବାନଙ୍କ ୨ ପୁତ୍ର ସ୍ୱୟଂ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବନ୍ଧୁରେ ଭ୍ରମଣ କଲେ, ୩ ସ୍ୱୟଂ ଏହାଙ୍କ ଭ୍ରାତାଧୀନ ହୋଇଥିଲେ ଯେ । ୧ ।

୪ ଗୋପାଳ ୬ ପୁତ୍ରମାନେ ୭ ଭଗବାନଙ୍କ ସ୍ୱୟଂ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ୮ ଦୁଃଖ ଦେଇ ଧରିବାରୁ ସେହି ଗୋପାଳ ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଭଗବାନ୍ ସେ ଗୋପାଳ ପୁତ୍ର ହେବାପାଇଁ ୮ ବର ପ୍ରଦାନ କଲେ, ଗୋପାଳ ପୁତ୍ରମାନେ ଏହା ଶୁଣି ୯ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ୨ ।

୧୦ ଶବଳ ୧୧ ଭଗ୍ନ ୧୨ ଖଣ୍ଡରେ ୧୩ ମନୋହର ହୋଇଥିବା ଫଳ ସବୁ ଗଛ ଓ ବାନ୍ଧବଙ୍କ ଦେବାମାନେ ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଦେଇ ଫଳ ଧରୁ ଭକ୍ଷଣ କଲେ । ୩ ।

୧୫ ଦୈବ ଯୋଗରୁ ୧୬ ବାଧୁ ୧୭ ପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମାନ ଭାଗ୍ୟଙ୍କର ସଙ୍ଗୀ ହେବାରୁ ଆନନ୍ଦ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନରେ ଧରୁ ୧୮ ସମସ୍ତ ଭଗବାନ୍ଙ୍କ ହେଲେ । ।୪

ଦଶାନନର ସହୋଦରସ୍ୱ [୧୯] ଲଙ୍କସ୍ୱ ।
ରାକ୍ଷ ସଙ୍ଗ ଅନ୍ତର ପ୍ରଭୁଦେବସ୍ୱ (୨୦) ।୩।
ରାବଣ (୨୧) ଲଙ୍କା ଏବ [୨୨] ସହ ଅସୁର (୨୩)
ଲଭ [୨୪] ଲଙ୍କେଶ୍ୱ [୨୫] ଗତ୍ ସହ ନଗର ।୪।
ଏହି ଏକ ପୁରର (୧) ଉର୍ଦ୍ଧ ଲଙ୍କା ।
ଲଙ୍କାର (୨) ସମସ୍ତ ଉତ୍ତର ନଗର ।୫।
ଦଶରଥ [୩] ପୁତ୍ର ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଲଙ୍କା ରାବଣ ଗର୍ବ କରନ୍ତ ।୬।
* ଏ ଗୁରୁସ୍ଥ ଅନ୍ତର ଶରୀର ଗତ ।
* ସୁତେ ଧନ ଅନ୍ତର ଅନେକତର (୪) ।୭।
ଏ ରୂପ (୫) ବଚନ (୬) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲକ୍ଷଣ (୭) ।
ଏମନ୍ତ ମନ (୮) ଲଙ୍କାର (୯) ଏକ କରଣ ।୧୦।

---

୧୯ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କର ପୁତ୍ର ସୁଗ୍ରୀବ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ଲୁଗାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ସୀତାଙ୍କର ୨୦ ଅଳଙ୍କାର ସବୁକୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।୫।

୧୯ ୨୧ ରାକ୍ଷସ ୨୨ ସୀତାଙ୍କର ୨୩ ଚିହ୍ନ ଦେଖି ଦଶରଥ ନନ୍ଦନ, ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ୨୪ ଶୀଘ୍ର ୨୫ ସେବକଙ୍କୁ ହେଲେ ।୬।

ହେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ୧ ଅଳଙ୍କାରକୁ ଦେଖି ରାମଙ୍କର ମନ ଏପରି ୨ ଚଞ୍ଚଳ ହେଲା ଯେ, ସେ ଯେପରି ସେହିପରି ଧାରଣ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ।୭।

ଅଳଙ୍କାର ୩ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମଧ୍ୟ ଦେଖି, ତାହାରେ ସେ ଭକ୍ତି ସହିତ ପ୍ରକାଶ କଲେ ।୮।

ହେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ! ସୀତାଙ୍କ ଅଳଙ୍କାର ୪ ସବୁ ହୋଇଥିବା ତାହାଠାରୁ ପୃଥକ କେଉଁଠି ଜାଣି ପାରୁଛ ।୯।

ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୀତାଙ୍କ ଚରଣ ଶରଣ ଶେଷ କରି, ଏ ବେଳେ ୫ ଲକ୍ଷଣ ୬ ଧର୍ମ ଏହା ୭ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଭକ୍ତ ଚରଣ ଭକତ ଶରଣ କହିଲେ କେବଳ ସେ କଥା ଏହା ସେ ୮ ନୂପୁର ୯ ଅଳଙ୍କାର କହି ଏକପ୍ରକାର ଅଛି ।୧୦।

ପଞ୍ଚଶର ପଞ୍ଚକ (୧୦) ସୁରଭି ବ୍ରହ୍ମ (୧୧) ।
କଳସଗୁଣ (୧୨) ଚନ୍ଦ୍ର (୧୩) ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମା (୧୪) ।୧୧।
ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପଦ ନଖ ମଙ୍ଗଳର ।
ସ୍ତନ ଅଳକ (୧୫) ଦୁଇଟି ଅଟଇ ଘର (୧୬) ।୧୨।
ଏ ଅଙ୍ଗଗଣ ଅଙ୍ଗୁଳି (୧) ଅଗ୍ରକ (୨) ଅଟ ।
କଳସର ବଦନର ଏ ପୁଷ୍ପ (୩) ଘଟ ।୧୩।
ଧନ ସ୍ୱଜନ ଅଙ୍ଗର ଭାଗ (୪) ବନ୍ଧନ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅନଳ, ପବନ, ଜଳ, ସ୍ୱଜନ ।୧୪।
ସୁର (୫) ଶର କମଳ (୬) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଏମନ୍ତ ।
ମନ ଚନ୍ଦନ (୭) ଚରଣ ଅର୍ଦ୍ଧ (୮) ଦମନ୍ତ ।୧୫।
ତାକ ଭଣ ଯାକ ଶତ୍ରୁ, ନ ଧର ମନ ।
ତୁମର ଅଙ୍ଗର ଭଳ ସଙ୍ଗ, ବସନ ।୧୬।

---

୧୧ ସୀତା ୧୦ ଅଳକାର ସମୁଦ୍ର ଅଳକାଠୁ ଅଧିକ ୧୨ ତାଙ୍କଠାରୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରେ ଅଧିକ ଦେଖାନ୍ତି ୧୩ ଭୁଜମାନଙ୍କର ୧୪ ମନୋହରତ୍ୱ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇଗଲାଣି । ୧୧ ।

ସୀତାଙ୍କର ହୃଦୟ ଧନ୍ୟ ଏବଂ ତାହା ମୋର ମଙ୍ଗଳକର ଅଟଇ, ପରନ୍ତୁ ଅଳକାର ୧୫ ସ୍ତନଦ୍ୱୟ ୧୬ ସହିତ ସ୍ଥିତ ଦୃଶିଅଛନ୍ତି ।୧୨।

ଏହା ଜାଣନ୍ତୁ ସୀତା ତାଙ୍କ କଲ୍ୟାଣୀ ୧ ଅଙ୍ଗୁଳି କରିବାକୁ ଯାଏ ୨ ଜଗତର ପଦ୍ମକରେ ଆବୃତ କଲେ, ତା'ପରେ * ଏହି ସୁନ୍ଦରୀ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧିଲେ ।୧୩।

ହେ ଅନୁଜ ବନ୍ଧୁ ! ତୁମେ ସୀତାଙ୍କର ଅଙ୍ଗମାନଙ୍କରେ [୪] ଜଳଜ ହେଲାଭଳି ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ଏବଂ ଅଗ୍ନି, ସମୁଦ୍ର, ବର୍ଷା ଓ ଜଳ ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ସ୍ୱରୂପ କର । ୧୪ ।

କନ୍ଦର୍ପ ୭ କମଳାଭ ଚରଣଯୁଗଳରୁ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ନମିତ୍ର ମୋର ୮ ଶାନ୍ତି, ସେବାରେ ଏହି ଅଙ୍ଗୁଳମାନ ତାଙ୍କ କରନ୍ତୁ କି ! । ୧୫ ।

ହେ ବତ୍ସ ! ତୁମ୍ଭର ସୀତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗଗଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମୋର ମନେ ନ ଥାଉ, ତୁମ୍ଭର ମନଦୁଃଖ ଶତ୍ରୁ ହେଉ । ୧୬ ।

ଶାଖାରୁ (୮) ସୁବନ୍ଧୁ ଦାନ ଦଶାନନର (୯) ।
ସଲିଳ କରଣ ଗମନ ଚଳନ୍ତୁ ।୧୬।
ନାଶ ଭାଇ (୧୦) ଶତ୍ରୁ (୧୧) ଧନ ହରନ୍ତି ଅଛି ।
ଦଗ୍ଧ (୧୨) ଭଗ ଦେହର ସୁଦୃଢ ଭୂମି (୧୩) ।୧୮।
ସହଜ (୧) ଚନ୍ଦ୍ର ଦର୍ଶନ ଏକ ସମର ।
ସ୍ତବକ (୨) ଚନ୍ଦ୍ର-ଚନ୍ଦ୍ର-ନାଗ (୩) ତତ୍ ସମ୍ମୁଖ ।୧୯।
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ (୪) ସବୁକ ସୁମୁଖ ରଣ ।
ସ୍ତବନ୍ତ (୫) ଦଶ ମର୍ଦ୍ଦନର (୬) ମରଣ ।୨୦।
ଗଭୀର ସମ୍ପଦ ଦଣ୍ଡକର ସଖାର (୭) ।
ଦଣ୍ଡ ବଳ ଭଲ ଅବତାର (୮) ସଙ୍କର ।୨୧।
ପଞ୍ଚଶରର (୯) ଗଦା (୧୦) ଜଗ (୧୧) ଭୟର ।
ଭବ ଭଞ୍ଜନ (୧୨) ଭଞ୍ଜନ ଧନୁ ମନ ।୨୨।

---

୮ ଏବଂ ସମୟେ ୯ ନକପୁତ୍ରଶତ-ଦଶ୍ରି ଶ୍ରୀରାମ ସମସ୍ତ ବୋଲ ସୁଗ୍ରୀବ ସହେ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କଲେ ।୧୬।

ଅନନ୍ତର ଲଙ୍କା ୧୩ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଦଶରଥ ୧୧ ସୁଗ୍ରୀବ [ସୁଗ୍ରୀବ]ର ଶତ୍ରୁ ନଖାଗ୍ରରେ ୧୦ ଦୁନ୍ଦୁଭି ଭଳି ୧୨ ଅସ୍ଥିମାନଙ୍କୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ ।୧୮।

ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଶରରେ ୧ ତାଳଗଛ ଭୂମିକୁ କାଟି ପକାଇଲେ ଏହା ଦେଖି ୩ ସୁଗ୍ରୀବ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ତତ୍ ପାଦରେ ୨ ପ୍ରଣିପାତ ହେଲେ ।୧୯।

ଶ୍ରୀରାମ ସ୍ତବ [ବାଳି ଓ ସୁଗ୍ରୀବ] ଦୁହିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମର ୪ କରନ୍ତେ ୬ ବାଳିର ମୃତ୍ୟୁ ୫ ସାଧାଇଲେ ।୨୦।

ବାଳିର ମୃତ୍ୟୁ ହେବାରୁ ଶ୍ରୀରାମ ବାଳିର ସବୁ ସମ୍ପଦକୁ ଅଧିକ ୭ ମିତ୍ର ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କୁ ଦାନ କଲେ । ଏହା ପରେ ୮ ସାଗରର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଚାରି ମାସରେ ଅତିବାହିତ ସ୍ଥିର କଲେ । ୨୧ ।

୯ ମାଲ୍ୟବାନ୍ ୧୦ ପର୍ବତରେ ରହିଥିଲେ ୧୧ ତାହାଙ୍କ ଗମନ କଲେ ସେ ଭବନକୁ ଦେଖି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ୧୨ ସୁନ୍ଦର ଶୋଭା ମନୋହାରୀରୁ ଦୁଃଖ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ହେଲା ଭଙ୍ଗିଥିଲା ।୨୨।

ଷଷ୍ଠ ମଣ୍ଡଳ ମଣ୍ଡଳଗଣ (୧୩) ସୂତ୍ର ।
ଅନନ୍ତ (୧୪) ଭୁବନ (୧୫) ବନ୍ଧ (୧୬) କଟକ (ଭଗ୍ନ) (୧୮) ।

ସମସ୍ତ (୧୯) ଯାନ ଖଣ୍ଡଳ (୨୦) ଭାଷ (୨୧) ଭାଗ୍ନ (୨୨) ।
ଭଗ ଖଣ୍ଡର (୨୩) ଗମନ ନକ୍ଷତ୍ରଗଣ (୨୪) ।୨୫।

ଅମର ମଣ୍ଡଳ (୧) ବନ୍ଧ [illegible]
ଅଶ୍ୱିନ (୩) ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଗଣ୍ଡଧର ।୨୬।

ଲଗ୍ନ (୪) ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମୁଦ୍ର (୬ [illegible] ।
ସ୍ୱର୍ଗର ଭାଗ (୭) ମଣ୍ଡଳ ସହ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।୨୭।

ଏ ଶ୍ଳୋକ ୧ମ ଶ୍ରେଣୀ ଦଣ୍ଡୀ ସମାନ ଅ.ଷ; ଦଣ୍ଡୀର ୧୪ ଅସୀମ ୧୫ ବର୍ଷରେ ୧୬ ଖାନ୍ତ ୧୭ ମଣ୍ଡଳ ୧୮ ଭାଗ ଦେଖାଇଲେ ଏ ଶ୍ଳୋକ ଅଧିକସ୍ତୁ ଜଣ ହୋଇ ଶୂନ-ଶତସ୍ଥାପ୍ୟ ଗଣିତ ହୋଇଅଛି ।୨୫।

ଏ ଶ୍ଳୋକ ୧୯ ସୂତ୍ର ଭାଗ ଅଟେ, ସୂତ୍ର ୨୦ ଖଣ୍ଡ ୨୧ ସୂତ୍ରରେ ୨୨ ଭାଗ୍ନ ଏବଂ ସେଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ୨୩ ଗଣ ୨୪ ନକ୍ଷତ୍ର ଗମନ କରେ । ସେଥିରେ ଏ ଶ୍ଳୋକରେ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟମାନେ ଦେଖାଇ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଉପରୋକ୍ତ ଗଣି ଅନ୍ତ ଶୀଘ୍ରଗାମୀ ହୋଇଅଛି । ୨୫ ।

ସେ ଶ୍ଳୋକ ୧ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ହୋଇଅଛି, ସେଠାରେ ଗଣ୍ଡମାନେ ଥାନ୍ତି ସେଠାରେ ୨ ହୋଇବ ଖାନ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି, ସେ ଶ୍ଳୋକ ୩ ଭାଗର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଟେ, ସେଠାରେ ଲକ୍ଷଣ ସମୁଦ୍ର ଦେଖାଅଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ୪ ସର୍ଗମାନେ ସମୁଦ୍ର ଦେଖାଅଛନ୍ତି । ୨୬ ।

ଏ ଶ୍ଳୋକ ୫ ଯେଉଁ ଗଣ ହୋଇଅଛି, ସେଠାର ଭାଗରେ ୭ ଜଣ ଅଛି, ଏ ଶ୍ଳୋକ ଭାଗରେ ୬ ମୂଳ ଅଛନ୍ତି । ଏ ଶ୍ଳୋକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲଗ୍ନ ହୋଇଅଛି । ସ୍ୱର୍ଗର ଅର୍ଦ୍ଧଭାଗ, ଭୂମିରେ, ଏ ଶ୍ଳୋକ ୭ ଗଣର ବୃକ୍ଷ, ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏବଂ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଲଗ୍ନରେ ଭୂମିରେ । ୨୭ ।

ଏମନ୍ତ ଅନେକ ଗଣ ଭୂଜ ସରକ ।
ଭରନ ବାହନ ବଶରଣ କରନ ।୨୭।
ଭରତର ଅଗ୍ରଜ (୮) ଜନକ (୯) ଗର୍ଭ (୧୦) ।
ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ ଲଭିଲେ ରଣ୍ଡର ।୨୮।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ଭୁଜଙ୍ଗ (୧) ଗଣ (୨) ସମସ୍ତ, ଘନ ଅଞ୍ଜନ (୩) ଲୋଚନ (୪)
ଧନ୍ୟ ଲୋକନ୍ୟ ଭୂଜ, ଉରଗାବଳ
ତେଜ ଖଣ୍ଡ (୫) ସଞ୍ଚଳ, ଦଣ୍ଡନ (୬) ଅବଳମ୍ବନ, (୭)
ଜଗ ଅନ୍ତ (୮) ଅନନ୍ତ ମଣ୍ଡଳର (୯)
ଏ ଭୂଭ ଏମ୍ଭନ ମଣ୍ଡ, [୧୦]
ଦଣ୍ଡଧର (୧୧) ଭଜନ୍ତେ ଗଗନ ଭୂଷଂ ।୧।

ଏମନ୍ତ ରେଖେଁ ଜଗତ ଗାଧା ଜନ୍ତୁର ଗତ କୃତ୍ତିଅ ରଚନା ଭକ୍ତ ଗୁଣ ନିଷ୍ପନ୍ନ ଦୂଷ୍ଟେ ଭାଷାଗାତର ଭଲେ । ୨୭ ।

ଭରତର ୮ ଚରଣର ଶ୍ରୀସ୍ୱମତ୍ଦୁନ୍ତର ୯ ଗର୍ଭ ୧୦ ଗାଜ ଉତ୍ପନ୍ନ ରକ୍ଷିତର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଟେ । ୨୮ ।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

୨ ଭର୍ଣ୍ଣାବନସ୍ଥ ୧ ଗନ୍ତୁଷ୍ଟବନ୍ତୁ ୩ ମେଘମାନେ ୪ ରେଖା ଦେଲେ, ଭାହା ଭଗ ଜନ୍ତୁମାନ ଦେବାନ୍ତୁ କ୍ରମଂସମ୍ପଦ୍ ଦେଲ, ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖି ୫ ଦର୍ପଣ ଗଜର ଅର୍ଥାତ୍ ମହୂର୍ମାନେ ଭରତେର ମ ୭ ଜନ୍ତୁଶ୍ରେଷ୍ଠର ୭ ଶରଣ ଭାବରେ ୭ ନୃତ୍ୟ କଲେ । ସେ କାଳ ସ୍ୱଗତ୍ତୁ ମାଣ କର ୯ ଜଗଦ୍ଧର ମନକାମନ୍ତ ଦେଲ । ଭକ୍ତିମାନଙ୍କ ମନରେ ଏହାର ଭାବ ଭାବ ଦେଲ ଭ, ଏ ବର୍ଷାକାଳ ଭଗବାନର ଅନ୍ତ ଓ ଭଗବଙ୍କ ମନକାମନ୍ତ ହେବ, ଏଣୁ ଦେବଙ୍କୁ ୧୧ ଗଗନଭଲ ଭୂମାଳସ୍ଥ ଭଳ ପୁଷ୍ପ ଗାଭାର ୧ ସ୍ପର୍ଶକ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଗମନ କଲେ । ୧ ।

ଶକ୍ତି ପଦ ଶଙ୍ଖ (୧) ଶଙ୍ଖ, [୨] ଶରଣ (୩) ଗଦା ପ୍ରକଟ
ଚକ୍ର ଧ୍ୱଜ ମଚ୍ଛ (୪) ଜଳ ଜନ୍ତୁ ନଖ୍ୟ,
ଗୁଣ ଦଣ୍ଡ କମଣ୍ଡଳ, (୫) ଧ୍ୱଜବ (୬) ନାମ ଶର, (୭)
ଭଜ ପଦବ (୮) ଖଡ୍ଗଚର (୯) ଏ ଗଣ।
ଏଥି (୧୦) ଶଙ୍ଖ (୧୧) ଚକ୍ର (୧୨) ଗର୍ଜନ,
ପଦ୍ମ ଗଦାର ଧନୁ (୧୩) ଚକ୍ର (୧୪) ଭଗନ (୧୫) ।୨।

ଭଗତ ତ୍ରଣ ଶଙ୍ଖ, (୧) ଶର (୨) ଗଦାଣ ଶସ୍ତ୍ର, (୩)
ଖଡ୍ଗଧନୁ (୪) ଧ୍ୱଜ ଶକ୍ତି ଶଙ୍ଖ, (୫)
ଅଧ ଜଳ [୬] ମଚ୍ଛମ୍ବ (୭) ଦଶସ୍ତ୍ର ଚକ୍ର ଶରସ୍ତ୍ର, (୮)
ମଚ୍ଛ ଧ୍ୱଜକ ଶର ଶଙ୍ଖ କର (୯),
ଚକ୍ର ପ୍ରକଷ (୧୦) ଧନୁ,
ଗୁଣଧର (୧୧) ଖଡ୍ଗଧନୁ (୧୨) ଶର ଗଦା। ୩।

ସିଂହାସନ ଶବ୍ଦ ୧ ଶଙ୍ଖ ଶଙ୍ଖ ୨ ଏଣେ ତାହାର ଶକ୍ତିକୁ ପିତାଙ୍କୁ ୩ ଅସ୍ତ୍ରଗଣ ଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରକାଶ ଭଣ୍ଡ ୪ ଶାରୁ ଗରଣ ଶରଗକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ୫ ଶତ୍ରୁଗଣମାନଙ୍କର ୬ ଗର୍ବ ଭଞ୍ଜାଇଥିବାରୁ ୭ ଶରଣସ୍ତ୍ର ୮ ଜଗତର ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ଏ ମେଘ ୯ ବାଣାସ୍ତ୍ର ଭୂମି ଦେଲା । ୧୦ ମୁଖ ୧୧ ଶଙ୍ଖ, ୧୨ ଅସ୍ତ୍ର ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ୧୩ ଶଙ୍କର ୧୪ ଚକ୍ର, ୧୫ ଗୁଣୀ ଏମାନଙ୍କୁ ଭଗବାନ କଲେ, ଶଙ୍ଖରେ ଥିଲେ, ଚକ୍ର ଅଟେ ଶଙ୍ଖ ଧନୁ, ଗୁଣୀଙ୍କ ପାଶେ ଅସ୍ତ୍ରମାନେ ଥିଲେ ଏଣୁ ହେଲୁଛି ଶବ୍ଦ ଚକ୍ର ଗୁଣୀଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଭଲ ।୨।

ଦର୍ଶନୀୟ ଯୋଗ୍ୟ ଶଙ୍ଖଶାସ୍ତ୍ର ୧ ଅସ୍ତ୍ରର ଶଣିଲା । ୨ ଶାସନେ ୩ ଶଣିଲ ଶକ୍ତି । ୪ ଚକ୍ର ବୃଷ୍ଟି ଶବ୍ଦ ୫ ଜମାଜାତ୍ୟ ଗଣ ଗଣ ଧରିଲ । ୬ ହେଲୁଛି ୮ ଚକ୍ରବାକ, ଚକ୍ରଧାସ ୬ ଶବ୍ଦ ଯୋଗ ଦେଖ ବୋଲି ୭ ମହାସ୍ତ୍ର ଦେଖିଲେ । ୯ ଶତ୍ରୁଜନ ମଚ୍ଛର ଗଣିଲ । ଯୋଦ୍ଧାରେ ଗୁଣ ଦେଖ ବୋଲି ସଂଗ୍ରହ ସହିତାନ୍ତୁ । ଶଙ୍ଖ ମୁକ୍ତ ଲୋକହିବାରୁ ଶଙ୍ଖ ସ୍ୱଭାବ ଜାଣିଲେ । ଦେବ ଶେଷ ଦେବୀ ଭାଷି ୧୦ ଦେବୁଗଣମାନେ ଗାଜଣ ଦେଲେ । ୧୧ ଗାଭ ପୁତ୍ରଗଣମାନେ ୧୨ ଅମ୍ବର ସ୍ୱର୍ଗକୁ ପିତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅଲସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଦେଲେ ।୩।

ଦେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରେ, (୧) ଲବଙ୍ଗ ଲତା ଲଳିତ,(୨)
ଝଞ୍ଜ ଝଞ୍ଜ (୩) ଝଙ୍କାର (୪) ଏଣିକ ମନ (୫)
ସୁମନ୍ଦ ଅନିଳ (୬) ବାଇ, ଶରୀର (୭) ପୁଲକିତ,
ଦର୍ଶନ ପାଇଲୁ ମନ ଭୁବନ ବନ ।
ଦର୍ଶନରଙ୍ଗେ ତ ଲଳିତ,
ମନ ଭାଙ୍ଗିଲା ପଥ ଲଳିତ । ୪ ।

ଅନନ୍ତ (୨) ଶ୍ରୀ [୬] ଲଳନ, {୩} ଶର ନରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନ (୮)
ନିବସ୍ତ୍ର (୫) ଏ ସୁନ୍ଦର ଅନଙ୍ଗରାଜ, (୬)
ଦେଇ (୭) ଧନଞ୍ଜୟ (୮) ଜୟ, ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗେ ଶର, (୯)
ଅନଙ୍ଗ ଭଣାଇ (୧୦) ଭଳ ଧର୍ମ ଏମନ୍ତ ।
କମଳ ସୁନ୍ଦର ଲୋଚନ, (୧୧)
ଲଲିତ ସୁଗନ୍ଧ ଦେଶ (୧୨) ଜନ୍ମ ଦର୍ଶନ । ୫ ।

ପଲ୍ଲବର ଦଳଗ୍ରନ୍ଥ (୧୩) ଏ ଭଳ (୧୪) ସ୍ୱର୍ଗ ଅଗ୍ର,(୧୫)
ଦେହର ରଙ୍ଗଳ [୧୬] ଜଣ ଅଙ୍ଗର ଜନ, (୧୭)

ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରେ ୧ "ଶ୍ରୀ"ରେ ଲଳାଟ ଯୋଗ ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି ଦେଖ, ସେ ଅଙ୍ଗର ୩ ଶୀର୍ଷ ଶ୍ରୀ ହୋଇ ୨ ମେଘ ସ୍ୱରୂପେ ୪ ଶୋଭାଦାରୁ ୫ ଏହାଠାରୁ ହସ୍ତୀଗତି ୫ ୬ ଶରୀରର ଥିବା ୭ ଶ୍ରୀ ସେ ଅନନ୍ତ ସେଣାପ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଦର୍ଶିତ ଦେଖନ୍ତି ଆସି ଦେବ କି ! ଏହାପରେ ମନରେ ଭକ୍ତି ଭାବ ଦେଖ । ଦର୍ଶାପ୍ତ ଦେଖ ଦେଖ ଦେହଭୂଷଣ ଆକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଏକାକ ତେଜସ୍ୱୀ ଅଛି ମନୋହର ହୋଇଅଛି ।୩

୧ ଅଗ୍ରିମ ୨ ଲଳ ୩ ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖ । ୪ ଲବଙ୍ଗମାନଙ୍କର ୬ ସ୍ୱଭାବ ୭ ସୁନ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣିତ ୭ ଅଙ୍ଗରୁ । ଅଗ୍ନି ଅଗ୍ରଭାଗ ୯ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ । ୧୦ କନ୍ଦର୍ପର ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ଭଳ ଓ ଧର୍ମ ଏଥିର ସେ ଦେହରୁ ଶର ଜଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଜନ୍ମ । ପୁଣି ଏହି ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ୧୧ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦର୍ଶନରୁ ୧୨ ଜଳକଣା ସ୍ୱର୍ଗ ଭଳି ଦେହରେ ଲାଗିବାରୁ ଦେହ ଜଳ ଉଠିଲା ।୫

୧୩ ଜନାର ପତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଗ୍ରନ୍ଥ କହନ୍ତି । ୧୪ ଏହି ଅଙ୍ଗ ୧୫ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମିବାରୁ ସେ ୧୬ ଅନ୍ତରେ ୧୭ ସୁବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ ଯୋଡ଼

ସୁନ୍ଦର ବଦନ (୧୮) ଯାର,   ଲଳିତ ଆନନ ଶଶୀ (୧୯]
ଜଗ ଜନ ମନ ହର, ସ୍ମିତ ଅଧର, (୨୦)
ବଚନେ ସୁଧା ଝରେ, (୨୧)
ଧରଣୀରେ (୨୨) ଅବତାର ୨୩] ତାସୁ ଚରଣ ଧରି।

ଶିଶୁ ଚରଣରୁ ଦଳ [୧]   ଘନ [୨] ଗର୍ଜନ (୩) ଶ୍ରବଣ
ଦୃଷ୍ଟି (୪) ଶୀଘ୍ର [୫] ଦରଶନ [୬], ଦରଶନର
ଧନଲାଭର [୭] ସମ୍ଭବ,   କରତ କମଳ ଦଳ, [୮]
ଗମନ ସ୍ଥାନ ଅଚଳ (୯) ଅଚଳପୁର, [୧୦]
ଜଙ୍ଘ (୧୧) ଉଦାହରଣ ,
ରମଣ ସ୍ଥଳ ନାଭିର କଦଳୀ ଦଳ । ୨ ।

ଚର୍ମ [୧୨] ତନୁ ଅମୃତ   (୧୩) ଦେବତ ସ୍ୱର ସ୍ଫଟିକ (୧୪)
ଦନ୍ତ ଶୁଭ୍ର [୧୫] ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ଡମରୁ (୧୬) ଗଳ, ୧୭।
ଗରଳ ମଣ୍ଡନ (୧୮) ନବ-   ପ୍ରବାଳ (୧୯) ଲଳିତ ଅଧର, ୨୦]
ଅଜାନୁ ଲମ୍ବିତ ଦୀର୍ଘ ବାହୁ (୨୨)

ଉଦାହରଣ । ୧୮ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତସ୍ୱରୂପ ଯଥାକ୍ରମରେ ସପ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ହେବାରୁ ୧୯ ଅଗ୍ନି କଣ ଶର ଜଣାଇବ, ୨୦ ଉଭୋଗ ପ୍ରାଣୀମାନେ ଲକ୍ଷଣ କହିବାରେ ସୁଦୃଶ ହୋଇ ଯଥାର୍ଥ କହେ ୨୧ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣିବାରୁ ୨୩ ଅବତାରଙ୍କର ତାସୁ ୨୨ ନାମ କଲ ୩।

ବର୍ଣ୍ଣନାକରେ ୧ ଯାହା ପଦ୍ମ କୋମଳ ଶାଖିରେ ସୁଶ୍ରୀ ହେବେ, ୨ ସମସ୍ତ ୩ ଗର୍ଜନ ସୁ ଶ୍ରବଣ ହେଲେ; ଦୃଷ୍ଟି ୫ ଶୀଘ୍ରରେ ଦେଖା ୬ ଦର୍ଶନ ୪ ଲଭୁଛ ଅର୍ଥରେ, ଏହି ସମ୍ଭବର ୭ କମଳରେ ୮ ଯେତ ସମ୍ଭବ ହେଲା ଏ ଅନ୍ତର ଆଚାର ଅଚଳ ହେବ ୯ ଅଚଳପୁର ୧୦ ମାନସରୋବରକୁ ଗଲେ, ସ୍ଥିର ଜଙ୍ଘମାନଙ୍କ ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ ଦର୍ଶନ ସବୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେବେ ।୭।

୧୩ ସମସ୍ତ ଯାହା ୧୨ ଚର୍ମସମସ୍ତ ହେଉ, ଶଙ୍ଖମାନେ ଅନେକର ୧୪ ସ୍ଫଟିକ ତୁଲ୍ୟ ଭଲେ, ୧୫ ଦନ୍ତମାନେ ଶୋଭିତ ଶୁଭ୍ର ହେବେ ୧୬ ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ୧୭ ଡମରୁ ହେଲେ, ୧୯ ନବଙ୍କୁ ଯାହା ୨୦ ଏକ ଦନ୍ତ ୧୮ ଆକାଶର ଶୋଭ

ଦଳପଣ୍ଣ [୨୨, ମନ୍ଦନ ଶର,
ଖଳ ୨୩] ଚଞ୍ଚୁ-ବର୍ଷର ସ୍ଥିର ମତି ।୮।

ଶିରୀଷ (୧) ତର [୨] ଦଳ, [୩] ସୁକର୍ଣ୍ଣିକାର ୪] ଇଷମ,
ବକୁଳର (୫) ଶର ଅଙ୍କୁଶ ବକୁଳ (୬),
ଧବ ଅଶୋକକ, (୭) ଅଙ୍କୁର [୮] ଭଙ୍ଗ (୯) ଉଷ୍ଣର; (୧୦)
ସଦଳନ (୧୧) ଶାଳ୍ମଳ (୧୨) କମ୍ପ (୧୩) ସମର;
ସମସ୍ତ ସମସ୍ତ ଦର୍ଶନ,
ଅସ୍ତ୍ରବେଧର ଶର (୧୪) ଛତ୍ର ମଧୁର (୧୫) ।୯।

ଅମରଖଣ୍ଡ (୧୬) ଭ୍ରମର ତର (୧୭ ବକୁଳ ସମର,
ଭରତ ଅଗ୍ରଜ [୧୮] ଭଜ ଆରତବର, (୧୯)
ଏମନ୍ତ ରମ୍ଭା ସରଳ, (୨୦) ଦର୍ଶନ ସଞ୍ଚରଣ, (୨୧)
ଲତାସ୍ଥାନ (୨୨) ମଧୁପ ବନ ସବୁତ, (୨୩)
ଚମ୍ପକ (୨୪) ଦମନ [୨୫] ଲୋଧ୍ର, (୨୬)
ଅଗରୁ କେତକୀ ଚନ୍ଦନ (୨୭) ଲବଙ୍ଗ ।୧୦।

ବାଡ଼ାଇଲେ, କେଳିର ମତ ମନ ଶର ୨୧ ତାଳକୁ ଛୁଇଁଲା, ୨୩ ଦୁର୍ଲଭ ତରଙ୍ଗ ଚଞ୍ଚଳ ହଲେ, ପବନ ବେଗ ଯେଉଁମାନେ କେଶ ହୁଅନ୍ତି ସେହିମାନେ ଏ ବଗିଚାରେ ଭଲ ସ୍ଥାନରେ ରହି ୨୨ ବୋଲନ୍ତି ଭ୍ରମ ବୋଲି ସ୍ତୁତି ।୮।

୧ ଅର୍ଜୁନ ବୃକ୍ଷର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ୨ ଶରବାଣ ବାଉଥିଲେ, କରମ ବୃକ୍ଷ ୩ ମୃଦୁଳ ୪ ସୁନ୍ଦର ହେଲା, ୫ ତାହା ସୂତର ହେବାରୁ ୬ ଭ୍ରମନ୍ଦାନେ ତାହାର ସଙ୍ଗୀତରେ, ଯେଉଁମାନେ ଅଶୋକ ଦାଣ୍ଡର ୧୨ ଖଣ୍ଡ ସ୍ଥାନରେ ୧୧ ରୋପଣ କରନ୍ତି. ସେହିମାନେ କରନ୍ତି ପୁଷ୍ପର ଅଙ୍କୁର ୮ ଚନ୍ଦନ ମିଶ୍ରିତ ୯ ଶେଖର ୧୦ ମିଶ୍ରିତ ହେବାଦ୍ୱାରା ୧୩ ମନୋହର ଦିଶିଲା । ୧୪ ସ୍ଥାନ ୧୫ ଆଦିକରି ଉପର ଭାଗରେ ସବୁ ଏହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନ କଲେ ।୯।

୧୬ ଭଦ୍ରକାର ଶିଖରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଭଦ୍ର ଭଦ୍ରମାନଙ୍କ ୧୭ ଦ୍ରୁମ ପକ୍ଷୀଶିଖର ଏବଂ ହେମମାନଙ୍କର ୧୯ ଦୁଃଖହାରୀ ଉପବନର ବନ୍ଧୁଭାବ ଶ୍ରବଣ ୨୦ ଏପରି ମନୋହର ଛାଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ, ତାହାର ମୁଖକୁ ଦେଖିଲାପରି ୨୨ ସମସ୍ତ ଯେଉଁ ମତର ୨୩ ଶାନ୍ତ କରନ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରିବ, ୨୪ ଗଣିଲ ୨୫

ବଣ ଶରଣ ବଡ଼ର (୧) ଦଶନ (୨) ମଙ୍ଗଳ (୩) ଶକ୍ତ,
ବଲ୍ଲଭ ଅନବଦ୍ୟ (୪) ବଜ୍ର ଅଙ୍ଗେ, (୫)।
ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ଶମ ଗର୍ଜନ [୬] ଶର୍ମ ଘନ ଭୂଷ ଛଦ୍;
ଲଘୁ ଲଘନ [୭] ଅନୁବନ୍ଧନୀର ଲକ୍ଷ, [୮]
ଅଗସ୍ତି ଭୁଜ (୯ ଭ ଏକତ୍ର, [୧୦]
ଷଣ୍ମୁଖାଗ୍ର (୧୧; ଶୁଣ୍ଠ [୧୨] ଦଣ୍ଡର [୧୩] ଜଣ ।୧୧।

ବଲ୍ଲଭଣ[୧] ନନ୍ଦନ, (୨) ବନପ୍ରଦର [୩] ବଲ୍ଲଭଣ [୪]
ଘନ ବନ (୫) ଭୁଜଦଣ୍ଡ (୬) ନବ ଗଗନ (୭)
ଏକନ ଭୁଜ ସଙ୍ଗ, ସ୍ତୁର (୮) ଲଭ (୯) ବନ୍ଦ୍ର ଶଣ,
ଅନ୍ତିମ ମନ୍ଦୁରନନ୍ଦ (୧୦) ବଣ ମଣ୍ଡନ,
ଉଗ୍ରଜନ ଗୁହେଶ୍ୱର (୧)
ଉଦନ (୧୨) ନନ୍ଦନ ଷଷ୍ଠ ଧର ଦଣ୍ଡ ।୧୨।

ଶତ୍ରୁ କୁଳ ୨୬ ଦେଶ ପାଡ଼ୁଥିଲା ଏବଂ ସେ ଅପଭ୍ରଂଶ ଲେଖକ ଯତ୍ନଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟି ୨୭ ଅନୁଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ ଲଣ୍ଡ ଦଲ୍ଲ ।୧୩।

ଏକାନ ଚେଣି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର, ତାଙ୍କୁ ପଣ୍ଡା ୧ ଲଧାଣ ଘୋଷ୍ଣ ୩ କାମ ୪ ସ୍ୱରୂପଲେ ୫ ଶକ୍ତିଗଣାଙ୍କୁ ଜଣର ଶଂକର ୭ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବନ୍ଦୁଅଛୁ । ଏହି ସନ୍ନିଧିରେ ୬ ପେସ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶୁଣି ଦଶରଥଙ୍କ ଦେଲ, ମନରେ ଲଘଧା ବଲେ ୭ ଶ୍ରେଣ୍ଠ ଉଭୟ ଶଣି ପୀଡ଼ାକୁ ୮ ବନ୍ଧୁ ନେଉଥିବା ସ୍ୱରଣ ଅସୁର ଆସୁଅଛୁ କ । ସେ ସ୍ଥାନରେ ୯ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱରଣ ବନ୍ଧୁ, ଏହି ଦେଖୁଛୁ ନେସ ରୂପ ଶୁଣି ୧୦ ଏଣ୍ଡର ଭ୍ରାନ୍ତି ତେବେ । ଭୁଜରେ ଧନ୍ଧର ଦେଖାଇ ୧୧ ଖଣ୍ଡ । ଧର ୧୨ ପର୍ଣ୍ଣଶାଳାକୁ ୧୩ ପ୍ରବେଶକୁ ଲଭେ ।୧୧।

୨ କୁଣ୍ଡଳ ଦେଖ ୧ ଦେଖି ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଏମନ୍ତ ଭୁଜ ଖଡ୍ଗରେ ଦେଖ ୮ ଜ ବନର୍ତ୍ତ ୯ ଶୀଘ୍ରକୁ ଲକ୍ଷ୍ମ ବନବାସୁ ଆଶ୍ରମ ନାମକ ୧୦ ମଣ୍ଡବନ୍ଧିର ସୁଲେଖଣି ଆସୁଅଛୁ କ ? ୩ ବନମଧ୍ୟେ ଲେଖ ୪ ବନ୍ଧୁଗଣ ପ୍ରାପ୍ତ ଏବଂ ୫ ବାସ୍ଥାନେ ଦେଖି ୭ ଜନ ବନ ମାନେ ବନ୍ଧୁ ଅଙ୍ଗଣ୍ଡ ଦେଖି ୬ ସରଜନ ଜନନ ଦେଖୁଅଛୁ କ ?

ସେନ ତର୍ଜନ ସେଣ୍ଠ ଦେଖ ୧୧ ବାଣୀ ସଦେଶ ସ୍ଥାସ୍ ବାଜନ୍ତି । ଆନନ୍ଦରେ ଷଣ୍ଡ ୧୨ ଭୁବନର ଘନ ବର୍ଣ୍ଣନ ବନ୍ଦୁଅଛୁ କ ? ।୧୨।

ଉତ୍ତରକର ସ୍ୱାଦର (୧୩) ରଚନ (୧୪) ପ୍ରସାଧନ,
ଲୁମ୍ପିତ ଉଜାର (୧୧) ବନ୍ଧୁ ଅଧ ସନ୍ଧ୍ୟା, (୧୬)
ଉତ୍ପନ୍ନର ଅଙ୍ଗ (୧୭) ଗତ ଭଳ ତରଙ୍ଗିଣ
ଲଷ କରୁ (୧୮) ଶବଦ ଦୂତନ ବଦନ,
ଏ ସୁଣ ଚରଣ ସମ୍ଭ୍ରମ,
ଘନ ଏକଚର [୧୯] ତର ଭୁମ ଗ ଘର ।୧୩।

ଘନର ଉତୋଦସ୍ମିନ [୧], ଘନର ସୁରଦସ୍ଥଳ, [୨]
ଉଗ୍ର ତର୍ମ ଲଂଘର ଦାସ ଭଳନ, [୩]
ଶମନ [୪] ଭଳର ଖର, ଅର୍ଦ୍ଧ ଶୟଧରବର [୫]
ଉତ୍ସ ସୁନ୍ଧିବଦ ଧନ [୬] ଉଷ୍ମ ଦଶନ,
ଦବ ଶର [୭] ସ୍ୱଦସ୍ୱଦ [୮]
ଲୁଷର [୯] ଅଧର [୧୦] ଭୁଞ୍ଜାନ (୧୧) ଭଲନ୍ତୁ ।୧୪।

ବଳ ତଳ ସଘନ (୧୨), ଉଦଦବୁଷ୍ଣ (୧୩) ସ୍ଥଗନ,
ବରୁ ୧୪ ଶର ଅଦଭୂଷ ତର୍ଷିଲ ।

ସୁନ୍ଦର୍ଭ ବର୍ଣ୍ଣ ବାଳରେ ୧୩ ପ୍ରେଷ୍ଠ ୧୪ ପରୁବାକୁ ଭଟର୍ଶିର ଭଣ, ଭୁଦସନାଙ୍କୁ ୧୫ ଦୃଷ୍ଟ, ବନ୍ଧୁକୁ ୧୬ ସିଦ୍ଧ ଏବଂ ୧୭ ଲଗ୍ନ ଧରୁକୁ ଅଧ୍ୟ, ଶର୍ମିଳ ତନୟକୁ ୧୮ ଶସ୍ତ୍ରୁଣ ବସ୍ତ୍ର ପୁଚ୍ଛବ ସଙ୍ଗରେ ସେ ବଟର୍ଷ ! ମୁଁ ଗୋଷ୍ଠୀ ୧୯ ଏକଶ ସନ୍ଧ୍ୟା, ଭୁଷ୍ମର ଶସ୍ତ୍ର ଭର ଦର୍ଶାକୁ ମହାଦେବ ଭୁଟର୍ଣ୍ଣ ।୧୩।

୧ ମୁଁ ଶିବଧ୍ୱଜ ଶରଦାକୁ ଭକ୍ତ, ଜଟା, ଚର୍ମ, ଧାରଣରେ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଅଧି ୩ ହଦରରେ ବାସ ଭଜନ୍ତୁ । ସୀତା ଭଲରରେ ଯୋଦର ୪ ଅର୍ଦ୍ଧର ଭର ୪ ଲୁଣ୍ଠି ଭୂଷଣ ଗଙ୍ଗାର ବର୍ଣ୍ଣ ଖେଳନ୍ତୁ ୫୮ ଶିବଙ୍କର ୬ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁପୂର୍ଣ୍ଣି ଧନ ଦେଖାଉନ୍ତୁ, ଏହା ଦେଖି ଭୁବନ୍ତୁ ଗୋବଦାରେ ଶିବରୁମ ଭ ଭର ଭୁଜ ୭ ଶସ୍ତ୍ର ଶିବ ୮ ଶିରେଷ ହୋଇ ବସ୍ତ୍ରରେ ୧୦ ଶର୍ତ୍ତ ଭର ଭୃଙ୍ଗ ୯ ସର୍ବ ଧାରଣ କରି ଭଲନ୍ତୁ ହୋଇ ୧୧ ପୁଷ୍ପରେଖେଷ ଲଗୁଅଛି । ୧୪ ।

୧୨ ଦେ ବଉର୍ଦ୍ଦ । ଯେତେ ସର୍ଶିଣ ଅଛି, ସେତେ ୧୪ ସ୍ଥାଗତର ଦର୍ଶାକୁ ଶିବଙ୍କ ସନ୍ଧୂର ଉଷର ଲକ୍ଷବାକୁ ୧୩ ତେଶିନାସ ଶବବକୁ ଗାଇ ୧୫ ।

ଏକସ୍ମ (୧୫) ଜନ୍ମ ଏ ମନ୍ତ୍ର, ଏ ଘଣ ଗ୍ରନ୍ଥ କର୍ଣ୍ଣ (୧୬)
ମ ଜବ ନ ବବ ଏସ୍ତୁ ମତ ଲକ୍ଷଣ, (୧୭)
ସର୍ବଗ୍ରମ ତନ୍ତ୍ର ଅଷ୍ଟକ, (୧୮)
ଦ ଜର ନ ଜନ୍ତୁ ବଡ ଗ୍ରାହିମଣ୍ଡଳ (୧୯) ।୧୫।

ଗ୍ରନ୍ଥ ଜରଣ ସଜନ, (୧) ପୂତ ଦଶନ ସକଳ (୨)
ମନ ବତ ଅନ୍ତ ବଜ ଏଗନ ଦସ୍ତ ।
ଅନୁଭବ (୩) ଅଭିଜ ତ, ଜରଣ ଜଗାଣ [୪], ଗ୍ରନ୍ଥ, (୫)
ମନ୍ତ୍ରଅପଣ (୬) ନ ମନ୍ତ୍ର ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକ (୭)
କେ ଦସ୍ତ ଦଣନନ, (୮)
ଭଜ ବନ୍ଧ ଘଣ ବନ୍ଧନର (୯) ନଦନ (୧୦) ।୧୬।

ଏ ବନରାଜ ନଦନ, ଉତ୍ତମ ଜମ୍ବୁକ (୧୧) ଗଣ,
ଜରଣ ପ୍ରଭ ଏମନ୍ତ (୧୨) ନନ୍ଦ ଏକନ ।

ଏକୁଟିଆ ତେଜର ଜନ୍ ମନ୍ତ୍ର ଜଗନାଥ, ଜାଗ୍ରତ ଏଣକ ଏଜାଙ୍କ ଦେବଜର ଜନ୍ ମନ୍ତ୍ର ଜରଣ ଗତ ଗଣନ, ସ୍ତ୍ରୀଦେବ୍ ୧୨ ବସ୍ତୁଘ ଯୁଗ ଲକ୍ଷଣ ଧରୁଦାର୍ହି । ହେ ଦେବାଦିଦେବ ମନ୍ତ୍ର ତ୍ୱଂ ତାଙ୍କୁ ଜାଣ ଜରନ୍ତ । ଅତଏବ ତୁମ୍ଭେ ମହେଶ୍ୱର, ମନକୁ ଜାତବୋଲ ଜନ୍ମଗ ଭଜ ତାଙ୍କୁ ଜାଣ ନ ଜନ୍ତ । ସର୍ବ ଦେବାଦିଦେବ ଓଁ ୧୮ ମିଶ ନ ଭୁବି ଦଂଶନ ଜଦଳ ତୁମ୍ଭ ଦେବଜ ନ ଜନ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯ ହେ ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ! ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ବନ୍ଧୁ ବ୍ରହ୍ମ, ସମାନେ ଜାଣ ଜର ନାହିଁ ।୧୫।

ଅଷ୍ଟି ୧ ଦାସ୍ତୁ ଜନ୍ ଜନଗଣର ଜନେ ୨ ଜାଣ ତ୍ୱଂ । ତୁମ୍ଭେ ମନକୁ ଜାଣ ଦେଖିଥିବାରୁ ମୁଁ ବଡ ହେଲେ ବୁ ଏକାନ୍ତ ବନ୍ଧୁ ଥାଉକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଷ୍ଟି ଭୁଲ ଜାଣପିଣ୍ଡ, ତୋତେ ଜନ୍ମ ହେବା ୪ ଜନ୍ମ ୫ ଜଣାଅଛୁ ୬ ଏବା ଜନ୍ମୁ ୭ ଅତଏବ ମୋତେ ଜାଣ ଜଣ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ୭ ଭୁବନଗର ଅଧୀନ ୨ ଜଗତି ଅର୍ଥାତ୍ ଜ ଜନ୍ତ, ୮ ଜନସ୍ତୀ ଦେବଙ୍କୁ ଜଳଦେବ ପଣ୍ଡ ଜନ୍ମ, ବୁ ୯ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ୧୦ ଭୁଜ ହୋଇ ଜାତେ ଜନ୍ମିଲେ ମୋହର ଜଣ ଭଜ ସମ ହେବ । ୧୬ ।

ହେ ଜଗଦ୍ ! ମନରେ ଏହା ଜାଣ୍ଣର ଜର, ଏ ଜଗତ୍ପତିର ପୁତ୍ର, ଶିବ ରୁଦ୍ର ୧୧ ଜନ୍ମ ହେଉ ଗଣପତିଙ୍କ ହୋଇ ୧୨ ଏ ଭଜ ପ୍ରଭୁ ଜନ୍ମଅଛ, ୧୩

ଭବ ଧନ ବୃଦ୍ଧିକର (୧୩) ତନୁ ସମ୍ଭ୍ରମ ଲଜ୍ଜା, [୧୪]
ମନ ସ୍ଥିର (୧୫) ଭଣକଭ (୧୬) (୧୭) ପଦକ,
କରଣ ଘଟଣ ଏ ଖଟ, (୧୮)
ଭୂଷଣ (୧୯) କାମନଗଢ଼ (୨୦) ଅମୃତ ଘଣ୍ଟ (୨୧) ।୧୭।

ଘନ (୧) ଗୁଳକ ଏନନ୍ତ ଭଲବନ (୨) ଭଭଗଡ଼, (୩)
ଭିକ୍ଷନ ମଧୁର ସତସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ, (୪)
ଏ କଳବ (୫) ଗଣ୍ଡନ, ତଭ ସ୍ତବଣ କମଳ,
କର ଚଣ (୬) ଶନନ ମନ୍ତ୍ରଭ ଭସ୍ମଦ, (୭)
ଶସ୍ତ୍ରନର ଲବ (୮) ଅନ୍ତର ।
ନ କହୁନ ଦ୍ଦଳଘର (୯) ଧନ ଭସ୍ମଭ ।୧୮।

ଏ ତନ୍ତୁ ତନ୍ତ୍ରି ଜନନ, ଭ୍ରଷ (୧) ଭ୍ରଶଣ ଏନଦ,
ବନନ ମନ୍ଦ ଭ୍ରମଣ (୨) ଭଷଣ ନଭ ।
ଅଲପ ଅନ୍ତର ଚଳ, କରୁଣ ମଣ୍ଡଳ ସଚ,
ଏ ଜନ କନ ଶଙ୍ଖ ଅନ୍ତର ଗଭ,

ଭୂମିକ ସ୍ତ୍ରୀ ରତ୍ନଦେବାଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଥିବା । ଶମ୍ଭସ୍ତମ୍ଭର ୧୪ ଭୂଜା ମୋହର ୧୫ ଶତ୍ରୁ ୧୬ ସ୍ତବଣଙ୍କୁ ୧୭ ଅନାଶ ଗାର୍ଣ୍ଣି ଦେହ୍ନ କହିବାକୁ ମୁଁ ମୋହର ୧୮ ଏ ଚନ୍ଦନକୁ ଭଗିଅଛି, ୧୯ ଭୂଷଣ ବଳଭ ୨୧ ଅଙ୍କେର ଭେଷ ୨୦ ସଙ୍ଗ ଗାଳର ନାହିଁ । ୧୭ ।

ଏଥର ଦେଖ ତମର ଦେହ ପ୍ରଭଳ ହୋଇଅଛି ବୋଲି ୨ ବେଳା ୩ ଭସ୍ମଭିତ ହେବାକୁ ନନ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ୪ ଗିଳ ଶରୀର କରୁଛ କଣ କହୁବେ ଯେଉଁ ଶୀତା । ୫ ଏ ସମସ ଭର୍ତ୍ତନ ଶ୍ରୁତିକୁ ଶଶି କମ୍ପିତ ହୁଏ ୬ ଉଭଳ ଭବ ଦନ୍ତ ମୋହର ୭ କୋଳକୁ ଭୂଷିତ ଲଗେ ଏବଂ ଶୟନ କାଳରେ ୧୦ ଭସ୍ମ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ୯ ଯମା ବସ୍ତ୍ରହଳକୁ ଭାଙ୍ଗାର ବସ୍ତ୍ରଗୁଳ ୮ ଲେଶ ମାତ୍ର ଅନ୍ତର କହୁଲ ନାହିଁ ।୧୮।

ଏ ଭଳ ବସ୍ତୁ ବନେଶ ଭୂଷଣ ଜାଣନ୍ତେନ । ତନ୍ଦନକୁ ୨ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସର୍ତ୍ତ-ମାନେ ଘଣା ଚନ୍ଦ୍ର ଭଳ ଏଥର ଉପସ୍ଥିତ ।ସୀତାଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି ୧ ସ୍ୱଭାବ ଭଗିଅଛି ।

ତହିଁ ସ୍ତ୍ରୀରତ୍ନର ଗୁଣ,
କହିବ କିପରି କଣ୍ଠ ସୁଜନ ଶୁଣ । ୧୯ ।

ଘୃଣା (୩) ଲଜ୍ଜା (୪) ଦାନ୍ତ (୫) ଗୁଣ, ଶଳ୍ପ ଚରଣ (୬) ପ୍ରଗଳ୍ଭ,
ବରଣ ବର୍ଣ୍ଣନ (୭) ଭଲ୍ଲ ସୁରୂପ ଆଦି,
ଚତୁର ଶକ୍ତି ସମ୍ଭାଷ,   କରୁଣା ଦୟାଶୀଳ
ଭରତ ବଚ ଗଡ଼ଣ (୮) ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ।
ଏ ସବୁ ସୁଜନ ଗୁଣର (୯)
କହଣର (୧୦) ଦ୍ୱିଗୁଣ ଏହି (୧୧) ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶକ୍ତି ।୨୦।

ରତ୍ନ ଭୂଷଣ (୧) ସୁବାସ (୨),   ଚନ୍ଦନ ଦର୍ପଣଗୁଣ (୩)
ତନ୍ତ୍ରଚାଳ ମନ (୪) ପୁଷ୍ପର ବର୍ଣ୍ଣନ ଧନ (୫) ।
ଏ ଅଙ୍ଗଦେବ (୬) ଲକ୍ଷଣ, (୭)   ସତ୍ ଚରଣ ବନ୍ଧନ
ସୁକର୍ମର ପୁଣ୍ୟ (୯) ଭୂଷଣ (୧୦)
ନାହିଁ ନ ଦେଖାଇ ବଳ ସତ୍ ସହନ ।୨୧।

ପ୍ରକୃତ ଗଣ୍ଡଦାମାଗ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖିଲ ମନରେ ସବଦ, ଏମନ୍ତ ଯେଉଁ ଶୀଘ୍ର ବନ ପବନକୁ ମେଘଠାରୁ ଅଲଗ ଦୋଳାଇଲା, ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଣ ଦଳ ସମାପ୍ତ ଗଭ ଉଦାସ ଲୋକୁ ମୁଁ କଣ୍ଠ ସହିତ ।୧୯।

ପୀତାମ୍ବର * ଶ୍ରୀବ ୪ ଖଣ୍ଡ * ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୁ ୫ ଦଶ ଘଟଣ ଦାନ ୭ ସଂଶ ଲକ୍ଷଣକୁ ଅସମ୍ଭବ କୋଣ ଅନନ୍ତ ଶରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଜର୍ଣ୍ଣିତ ଦେଖାକୁ ୮ ଗ୍ରାମର ମଧ୍ୟରେ ଯତ୍ନ ବଶ ଭାଗ୍ୟର, ଏଥର ଯେଉଁ ପଦ୍ମର ଦେଖ ୯ ଶୀଘ୍ର ଭିନ୍ନ, ବ୍ରହ୍ମ, ଏଣୁ ଯଥ ସମସ୍ତ ଦେଖାଇବାରେ ୧୧ କଣ୍ଠ ମୁଖ ଦେଖ ଶରୀରକୁ ୧୦ ଆଗରେ ।୨୦।

* ଦଶ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଗ୍ୟ ସଞ୍ଚିତ୍ର ୩ ରତ୍ନକ କଣ୍ଠଦ ୫ ପୀତାମ୍ବର ରସ ୭ ମୋହନ ଦର୍ପଣ କରଣ, ଅଥ । ଦେଖ ୫ ଶରୀର ୭ ଆସ୍ତେରେ ପୀତାମ୍ବର ବୃତ୍ତିରେ ମନସ୍ୱ ସକଳ ୮ ଜର୍ଣ୍ଣିତାସରେ ତାହା ଜଣକ ପୁତଳ, ଏଥର ଏକର ଦାନନକୁ ୯ ଦଶର୍ଣ୍ଣ ୧୦ କର୍ତ୍ତୃ କଣ୍ଠସ୍ଥ । ଜଣକ ଦର୍ଶନ ଦେଖିଲେ ସୁଖ ଯୋଗର ଶରୀର ସବ ସୁନ୍ଦର ନାହିଁ, ଯେହେତୁ ମୁଁ ଦାସୀଙ୍କର ଅଧୀନ ହୋଇ ସୁଖ ପୀତାମ୍ବରଠାରୁ ଦେଖ ସ୍ପର୍ଶ ଆଲୁଆଣି ।୨୧

ଧନ ଗଣନେ (୧୧) ବଡ଼; ମଙ୍ଗଳର ଶସ୍ତ୍ର (୧୨) ମନ,
ଅନ୍ୟ ଗୃହ ଦ ଦେଇଲ ସାହସ (୧୩) ବଳ,
ବଳ ଲଭିବ ଭ୍ରାତା, (୧୪) ଦେଶ (୧୫) ଅର୍ଦ୍ଧଦେହର (୧୬)
ଭୂମିଶୁଦ୍ଧ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟର (୨୦)
ଶନି ଅଣ ଗ୍ରହେ ବଳ (୨୧) ଜାଣ ।୨୨।

ଧନର (୧) ଅଣ ସମସ ଷଷ୍ଠ (୨) ସମସ୍ତର ସୂର୍ଯ୍ୟ
ସୁଖ ସମସ୍ତର (୩) ସ୍ଥାନ ଲଗ୍ନର (୪) ଭୂମି ।
ଲଗ୍ନ ସମସ୍ତ (୫) ଜନ୍ମର (୬), ଲଗ୍ନର ଦଶ (୭) ସ୍ଥାନର,
ସ୍ଥାନସ୍ତ (୮) ମନ ସ୍ଥାନର (୯) ଏ ସମସ୍ତର ।
ଏମନ୍ତ ଗୃହ ଦ ଧନ୍ଦର,
ଧନ, ଜନ, ସୁଖ୍ୟାତି ବାର୍ତ୍ତା କହଇ ।୨୩।

ପ୍ରଥମର (୧୦) ଲଗ୍ନଦେଶ, (୧୧) ସପ୍ତମସ୍ଥ (୧୨) ସପ୍ତମ,
ଦଶମିଂଶ (୧୩) ଦ ସ୍ଥାନ ଅଣ ଧରିର ।
ଷଷ୍ଠର (୧୪) ଲଗ୍ନ ସ୍ଥାନ, ଦଶମ ମଧ୍ୟ ଭୁବନ (୧୫)

ଶ୍ଲୋକ ୧୧ ସପ୍ତମ ଭାବ ହେଉଅଛନ୍ତି, ଯେତେକ ମନ ୧୨ ଭୁବନ ୧୩ ସ୍ଥାନ ଭାବାଦରେ ବଳ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ଗୃହ ଲଗ୍ନ ବସୁଅଛି, ୧୪ ଶ୍ଲୋକ ରେ ୧୫ ସମ୍ବାଦର ୧୬ ସ୍ଥାନର ଅର୍ଦ୍ଧ ଭର୍ତ୍ତିରେ ଯେ ୧୮ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ୧୯ ମାନ ଗ୍ରହ ହୋଇ ୧୭ ସ୍ଥାନ ଲଗ୍ନରେ ହୋଇଥିଲା । ତାହାର ଭାବ ୨୦ ଗ୍ରହ ଲଗ୍ନ ସ୍ଥାନ ବଳ, ଭର୍ତ୍ତିର ଯେଉଁ ଦଶାକୁ ୨୧ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିଗ୍ରହ ଯେଉଁ ଅଣ ସ୍ଥାନ ଜନ୍ମଥିବା, ତାହା ସ୍ୱର୍ଗ ଭାଗ । ୨୨।

୧ ଶ୍ଲୋକ ଅଣ ସ୍ଥାନ ହେଲେ ୨ ସ୍ଥିତିକାଳରେ ଓ ଅଣ ୩ ଗ୍ରହର ଭାବ ଶୀତଳ ହୋଇ ୪ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ଅଣ ଜନ୍ମ । ୫ ଶୀତଳରେ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ୬ ୭ ସ୍ପର୍ଶ ଲଗ୍ନର ଭାବ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ବସ୍ତୁଏ, ଏବଂ ବର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ୮ ଶୀତଳ, ସୁସ୍ଥ ଏ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁ ଜାତ ଜନ୍ମ ୯ ସମ୍ବାଦର ଗୃହ, ଏସମସ୍ତ ଯେଉଁ ଶ୍ଲୋକ ତାଙ୍କ ଧନ ଜନ ସମ୍ବନ୍ଧୀମାନେ ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ଜଣାଏ ହେବ । ୨୩।

ଶ୍ଲୋକ ୧୦ ଅଙ୍କବାଣ ୧୧ ସ୍ଥାନର ହେବାକୁ ସପ୍ତମ ୧୨ ବର୍ଷ ଏସମସ୍ତ ବୁଝ ଏବଂ ୧୩ ଦାଗ ଅନ୍ୟ ଜନ୍ମରେ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, ତାହାର ୧୪ ଭାବ

ନକ୍ଷତ୍ର ଏବ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ (୧୬) ଧରୁଛ ।
ଏମନ୍ତ ଦକ୍ଷିଣ ଭଗନ,
ଭକ୍ତର ମନୋରଥ (୧୭) ପୂର୍ଣ୍ଣକାରକ [୧୮] ।୬୩।

ଜୟ ଭୂତନ ଶ୍ୟାମ, ସମସ୍ତ ମନ ଧନ (୧)
ମହାଶକ୍ତି [୨] ବଜନ [୩] ଗଗନ ମନ ।
ତ୍ରିଗୁଣ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଦ ଜୟର [୪]
ସ୍ୱଚ୍ଛ (୫) ଶକ [୬] କୁଣ୍ଡଳ ଦର୍ପଣ ଯାଇ ।
ନନ୍ଦନନ [୭] ଭଗବ ବର [୮]
ମମ ଲଭିଲ ଅନ୍ତରେ ଦର୍ଶ ନ ଦେଇ ।୬୪।

ଧନ [୯] ଜନ [୧୦] ପୂର୍ଣ୍ଣକାର; [୧୧] ସୁଖ [୧୨]; ଗଣ [୧୩]
ରତ୍ନଭର [୧୪], ଉତ୍ତମ ଆନନ୍ଦ [୧୫] ଧନପତିର [୧୬] ପ୍ରଭୁ ।
ଜଗତ ଜନକ ସ୍ୱର, ଧନଲକ୍ଷ୍ମୀର (୧୭) ନାଥ,
ଭରଣ [୧୮] ଅନ୍ତରୁ ଗୁଣ ଧନ ତାରକ [୧୯]

ଚନ୍ଦ୍ରମା ପ୍ର ଜଳେ ୧୫ ଭ୍ରମଣ ଭଗନ ୧୬ ଏବଂ ଜଳ ଏ ଗୀତା ର ୧୭ ଯଦ୍‌ଅନୁଭବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଗୀତାଙ୍କର ଗଣ ଏ ଭକ୍ତ ମନୋରଥ ରେ ୧୭ କରଣର ୧୮ ପୂର୍ଣ୍ଣକାର ତାକୁ ଦେଇଛ ।୬୩।

୧ ଗୋକୁଳ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ଗୀତା ଶେଷରେ ୩ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଲଭ ୨ ଅଷ୍ଟ କର୍ମ, 'ଶ'ରେ ରହନ୍ତି ତୋଷ ଦେବାକୁ ଦର୍ଶନ ଦେବା ସେ ୪ ଦର୍ଶନ ଭରଣରେ ୫ ଦେବଗଣଙ୍କ ଦେବ ୬ ଶଙ୍ଖ ଗୀତା ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦର୍ପଣ ଏ ରତ୍ନ ୭ ଦେବତାମାନେ ଦେଖି ୮ ଅନ୍ତର ଦୋଷ ରହିତ, ଅବଧ ଗୋକୁଳ ଅନ୍ତର ଦେବା ଦର୍ଶ ପୂର୍ବେ ।୬୪।

୯ ଗୀତା ୧୦ ମନୋରଥ ୧୧ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନନ୍ତ ଗଣ, ସମ୍ମୁଖେ ୧୩ ଜନ ୧୪ ପ୍ରଭୁ ରୋହଣ, ଗୀତା ୧୫ କର୍ମ ୧୬ ଶକ୍ତି ଉତ୍ତର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନନ୍ତ, ଧନପତିର ୧୭ କର୍ମ ୧୭ ଲଭ୍ ସୁଜନଙ୍କୁ, ଗୀତାର ଶରଣ ସଦ୍ ସୁଜନଙ୍କୁ । ମୁଁ ଏଣୁ ୧୭ ବ୍ୟସ ଧନ ଗୁଣ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି, ୧୮ ଦେବ

ବନ୍ଧୁ ଋଷ୍ଣୁ ଭଞ୍ଜ [୨୦] ପଦ
ସ୍ବସ୍ତ୍ର ଏହ ଋଷ୍ଣ ନାମ ଏ ସଭ ।୨୭।

ସର୍ବର ଲଣ ବଚନ,   ଏ ସତ [୧] ବଚନ ଧନ,
ଭଣ ଶ୍ରବଣ ନସ୍ତନ ଗର ଏଥର ।
ଏ ଚଣ୍ଡ ଭଭଲସର,   ଏ ଭୂତ୍ୟ ଅଗନ [୨] କାର,
ସନ୍ତଚଳ ଜ ଭଗଉ ଅନ୍ୟ ରଉର,
ଚଉର ମନର ଭଗଚ,
ଅଚ୍ଚରେ ଧନ ପ୍ରକାଶ ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରତ ।୨୭।

ଲସ ଋଷ୍ଟିକ ନନ୍ଦନ,   ଭଗଲ ସତ ଅଭିଷ,
ଅନ୍ତରଗଚଳ (୩) ସ୍ତୁଭ ୪।ସ୍ବଋଷ (୫) କର, (୬)
ଭରଣ ଦୁସ୍ତ (୭) ଭଚନ,   ଭଚ ଦୁଷ୍ଟଳ ଚଳନ (୮)
ସତ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂଳନ ଭଭସ୍ତରଭ
ଶାନ୍ତଭ (୯) ଏକନ ଦଣ୍ଡର,
ସ୍ଥନ, ଦନ ଭୁତ୍ସ୍ତଚର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ଷଣ୍ଡର ।୨୮।

ବଣଚଃ ମୋଠାରୁ ଅନ୍ତର ଦେବାକୁ ଦିବାକୁ, ୧୯ ପଦ ଭୁବନ୍ତ୍ର ଦେଖୁଅଛନ୍ତି, ୨୦ ଭଗସ୍ତୀମାନେ ଭୃତ୍ୟ ଲସ୍ତ ବଣ ଭଜ ମୁଁ ଭାହାଠାରେ ସହିତ ବସ୍ତ୍ର ଦଉଅଛି ।୨୬।

ସୀତାଙ୍କ ବଚନ ଶୁଣି ଭଣ ଅଟଃ ଏବଂ ସୀତା ମଧ୍ୟ ଗର୍ବର ଭଲ ଅଛନ୍ତି, ସେହିଁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଗର୍ବସ ୧ ସୀତା ଭଚନ୍ତୁ ବଶ୍ବଅଛନ୍ତି, ଏହା ଜାଣିପୁ ପ୍ରକାଶ ଓ ନସ୍ତନର ଦଣ ହୋଇଅଛି, ଗର୍ବର ଭଲ ଦଉଚ ହୋଇ ଥିବାନ୍ତି, ପ୍ରକାଶ ଏବଂ ସେ ସୀତା (ଗର୍ବର) ମାନକୁ ଦେଖୁଥିବାନ୍ତି ନେଇ ବଣ ହୋଇଅଛି । ଏହି ଗର୍ବର ଷଣ୍ଡ ପ୍ରମାନଙ୍କରେ ବେଷ୍ଟ ଅଟେ, ସେହିଁ ଲୋକ ଏହି ଭଗ ସବଂଶ ୬ ଦେଖନ୍ତ ବଚନ ସେ ଅନ୍ୟ ଷ୍ଟସାରେ ସସର ଭୀ ! ସେ ନଜବ ! ମନରେ ବାଣ୍ଡର ମୋର ସୀତା ସେ ସଚଣ ଭୂଜାଭ ବଋଷଙ୍କୁ ଦାନ ଦଇଲ ।୨୭।

ସୀତାଙ୍କ ଭଜ ଏଶସ୍ତର ଶଣ୍ଡର ମଲ୍ଲଶଙ୍କ, ୩ ମଚନାଭ ୪ ଭଦର୍ଶ ସେ ଦେଶ ଦୁଭସ୍ତରେ ଅଶ୍ରଶାର ୭ ଏଷଚର୍ଯ୍ୟର ଭଗଲ ଏହା ସଚ, ମାତ୍ର ସୀତାଙ୍କର

ଶୁଭ୍ର (୧) ତୁଳ ଦଳ (୨) ଭରି; (୩) ଅଂଶ ଧବଳ ଭୁଜ,(୪)
ତଥ ସୁଧାକରଶ (୫) ଶରୀର ଭରିଦ,
ରଜତ କମ୍ବୁର ଜର ଦୁଗ୍ଧର ଶରୀର ଶର,
ଶରତ ଶଙ୍ଖର (୬) ଫେନ କାନ୍ତର ଶୁଭ୍ର ।
ମମ ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗର ପଣ୍ଡ (୭),
ଅଙ୍ଗର ଏହି ଶୁଦ୍ଧ ଅଙ୍ଗର ପଣ୍ଡ ।୨୯।

ଏ ଶମ୍ଭୁ ଙ୍ଗର ଶ୍ୱର, ଦଗ୍ଧଶଶ ଶର ଶର, (୧)
ଗ୍ରହଣ (୨) ଗ୍ରହଣ (୩) ସହ ଶଶ ଶରଣ,
ଶୁଚଣ (୪) ଭଲ ଗୁଣ, ଶରଣ, (୫) ଶୁଦ୍ଧ (୬) ଶଶ,
ଶର (୭) ଶର ଅନ୍ଧକର (୮) ଗ୍ରହଣ ଶୁଦ୍ଧ (୯) ।

ଭାରତ ମଣ୍ଡ କୁଶଳଶଶି ଆହାର ଶଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଦୃଶ୍ୟରୂପ ନଦୀଗଣ, ୨ ଦୃଶ୍ୟପତ୍ର ଉପଗ୍ରହ, ସାଗର ପ୍ରବନ୍ଧ ରଜନ ଅର୍ଥାତ୍ ଆକାଶୀକୁ ୮ ଜାତି ନାଗରେ । ଶଶ୍ଚାନ୍ଦ୍ର ୯ ଦେଶବାନଙ୍କ ଶିବ ଷଣ୍ଡର ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଦ୍ଧ ଗ୍ରହ ଶରୀର ସହ ପଣ୍ଡ ଦେଶ ଶଶ ଶର ଶୁଦ୍ଧଦର୍ଶୀମାନଙ୍କର ଶର୍ମ ଦାସ ଶରୁଣଙ୍କ ।୨୮।

ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ୪ ପ୍ରକାର ଗୁଣ ୧ ।ମନରୁ ୨ ଦୟାଶୀଳତା ଶରୀରରେ ଶ ଶରୀରର ହୋଇ ଶର୍କିତେ ୫ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ ଶଶ୍ରୁ ଶଶନ ଶରଣରେ ଶଶ୍ଚ ଦୋଷଶ୍ଚ । ପେଣ୍ଡି ଶଶ୍ଚ ଶାଶ୍ୱ ଶରଣ୍ଡ ଧର୍ମଶରଣ ଶରଣ ଦୃଶ ୬ ଶାଶ୍ୱର ଶରଣ ଶରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଶାଶ୍ୱତ ଶଶ ଶୂନ୍ୟରେ ଶଶ୍ଚ ତୃଣ, ମୁଁ ଅଙ୍ଗ ଏବଂ ଦେହ ଶ୍ରୀମା ୬ ଶରଣରେ ଶର ଶଶ୍ଚ ଶର । ଶର୍ଣ୍ଣବୃତ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଶରଣର ଏହାଭିନ୍ନ ଆଜ ଶଣ୍ଡ ଅଙ୍ଗ ଶ ? ।୧୯।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶର୍ମ ସ୍ୱର ସ୍ୱର ଶରୀ ୧ ଅଙ୍ଗ ଭଗବାନରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ୨ ପ୍ରଶସ୍ତ ଦୂରରେ ଶଣ ଶଣ ଧୂଳ ୩ ଗ୍ରହାଣ ଦେଶ, ୪ ଦେଶମାନେ ଶୁଣ ଶୁଣ ଶଣ ଶରଣ ଏବଂ ଶରଣମାନେ ମଧ୍ୟ ୫ ଶଶ୍ଚ ଶଶ୍ଚ ୬ ଧୂଳ ଶରଣ । ଏହାରୁ ହୋଇ

କୃଷ୍ଣ ଭକତ ଲଳନ,
ଶ୍ରୀରାମ୍ ଭଞ୍ଜର ଏ ବାଣ ଉତ୍ତମ ।୩୦।

———

ଷଷ୍ଠମ ଛାନ୍ଦ

କମଳ (୧) ଚମର (୨) ଘନ (୩) ଘନ (୪) କାଶ (୫) ସ୍ୱର ଅସ୍ତ (୬)
ଶଙ୍ଖ (୭) ଧର (୮) ବନ୍ଧୁକର (୯) ଅସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ବଦନ ଶ୍ରୀକର
ଲଳନଗନ (୧୦) ।୧।

କମଳ ତନୁ ଭାସକର (୧୧) ଭଗନ ଶ୍ୟାମ୍ୱ ବନମାଳୀଧର (୧୨) ।
ଧାରଣି ଉଦ୍ଧାରଣ (୧୩) ଗଗନାଙ୍ଗ (୧୪) ଭୂଧର (୧୫)
ଭବହର (୧୬) । ୨।

ଭାସ୍ୱର ଭୂଷଣ ବଳୟଣ (୧) କନକସରୁ (୨) ଭାଶ (୩) ଅନୁକ (୪)
କଟେସ୍ତ ଚରଣ (୫) ଏକାଳ ଘରର (୬) ଚାମର ଭଗନକର
(୭) ।୩।

---

୮ ଶ୍ଳୋକରେ ୭ ଶ୍ରୀକ ୯ ବୋଧ ହେଲ । ଜାନକର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ରାଜ୍ଯ ଘଟେଳ କରନ୍ତେ । ଏ ଗୀତ ରମଣର ଭକ୍ତି ରସକୁ ଭାସନ୍ତେ ରାଜ୍ଞ ଭବନା କରଲ ।୩୦।

———

ପଞ୍ଚମ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

୩ ରଥକୁ ୪ ଯେବ ୫ ଯୋଧ୍ୟ ୧ ପୁଷ୍ପ ୨ ଅଙ୍ଗର ହେବ ୬ ଭରଣ ୯ ଶ୍ରୀର ୭ ଶେଷ ହେଲ ଅର୍ଥ ହ୍ଯ ସବ ହେଲ । ୧୦ ସ୍ତବ ମୁକ୍ତିର ବୋଲ ୯ ସୁର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ହେବାରୁ ଲଣାଇଲେକ । ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରରେ ସବୁ ଜନ ଭଣ ଦ ଶିବାକୁ ସବ୍ ଯୋଗେ ଜଣାଇଲ ।୧।

୧୨ ଭବ୍ ଭବସ୍ତୁ ହେଲାରୁ ୧୧ ଚତୁର୍ଭାଗ୍ଯଗଣି ଚରଣ ଲସ । ୧୪ ଭାଗ୍ଯସ୍ତୁତ ଓ ୧୬ ଦେବମାନଙ୍କର ୧୩ ନନ୍ଦନରୁ ଦିବାକୁ ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହେଲ । ୨।

ବକ୍ର ଶରଣ (୮) ଚକ୍ର, ଶାର୍ଙ୍ଗ ଭୂଷଣକୁ (୯) ଶେଷନାଗ ଭଦ୍ର (୧୦)
ଓଡ଼ିଶାର ଶ୍ରୀ ଏମନ୍ତ ସମସ୍ତ ସ୍ତୁତି କର (୧୧) ଅବସର ।୩।

ଭୁବନପତି (୧୩) ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର (୧୪) ବନ ବସନ ବନ୍ଧନ ଭୂଷଣ(୧୫)
ଚନ୍ଦନ (୧୬) ଚନ୍ଦନ (୧୭)ସୁନ୍ଦର ଅମୃତରସ ୧୮ ପଦର ।୪।

ଅଭିମାନ (୧୯) ଅଭୟ (୨୦) ଶଙ୍କର ସଙ୍ଗର ତପଶରଣ ।
ବନ ଭୁବନ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ାମଣି (୨୧) ତନ ଶରଣକୁ ବନ ।୫।

ଉତ୍ତମ ଚରଣ (୧) ଜନକ ନନ୍ଦନ ପଦ ଅଛିନ୍ନ ଭକ୍ତର ।
ଅକ୍ଷୟରସର (୨) ଧନରତନର (୩) ଏ ସୁନ୍ଦର ଉତ୍ତମର ।୬।

---

୧ କୃଷ୍ଣବଦନ ୨ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତାକୁ ଲୁଚନା ପଦ ଏବଂ ୩ ବନ୍ଧନର ଭକ୍ତିରସ ୪ ଚନ୍ଦ୍ରର ଚନ୍ଦନର । ୬ ମେଘଚନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କର ୭ ସ୍ନେହ ଅବଶ । ପ୍ରେମଭର ୭ ଶିରସ୍ତ୍ରାଣ ଚମ୍ପକଫୁଲ ଉତ୍ତାରୁ ଗଲେ ।୩।

୯ ଶିଳାକଣ୍ଠରେ ୮ ଶୋଭିତ ଦେହ, ୧୧ ଅଧରୀ ଚନ୍ଦନାଦିକର ୧୦ ଭୂଷଣରେ ଦେହ, ଏଭଳି ତର୍ଜନୀରେ ଲାଗନ୍ତି ତର୍କର ଚଲିବାକୁ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ୧୧ ପ୍ରସୁ ଆଣ୍ଠି ଓ ନାଚନ୍ତେ ।୪।

୧୪ ଭଦ୍ର, ଭଲ ୧୫ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଦନ ୧୬ ଶ୍ରୀପଦ ସେବାରୁ ଦାଣ୍ଡଭଳିଣ୍ଡି ଛାଡ଼ ଭାବ ୧୬ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ୧୭ ଦୟାରେ ନିଜକ୍ରୋଧ ଅଧରକୁ ୧୮ ଦେବ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଣ ଲେଖନ୍ତି ।

୧୯ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁନ୍ଦରୁ ୨୦ ସମାନ ନ ହେବାରୁ ଲାଜ ଭଲ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରେ ଅଳକ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଲଜ୍ଜାରେ ଏଭଳି ଚେଷ୍ଟା ଭଳ ସେ ବର୍ଣ୍ଣନାଯୋଗ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଳ ଅନନ୍ୟରେ ବାସ କରୁଅଛନ୍ତି ।୫।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନାର ଅନ୍ତରେ ଯୋଗବଳକୁ ୧୦ ବସ୍ତୁ ଦେଖ, ଏହି ସମସ୍ତରେ ୩ ବସ୍ତୁ ଦେବତା । ୨ ଅଧିକ ଭକ୍ତଙ୍କ ଶୀଘ୍ର ସୁଖ ଦେଖିଲେ ।୬।

ଧନ ଭଣ୍ଡାର (୪) ଜନକର ଚନ୍ଦନ (୫) ବରଷଣ ବରଧନ ।
ଧନକ ଘନ (୬) ଲକେଲ (୭) କଲ୍ୟେର ନବ (୮) ଭୂଷଣକ
ଧନ (୯) ୮।
ଧନ (୧୦) ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷଣ (୧୧) ଗୁଣଗଣ (୧୨) ଏଣ୍ଡକ
ଚନ୍ଦନଧନ ।୯।
ଚନ୍ଦନ (୧୩) ଲଭ (୧୪) ଲଗ୍ନବେଣ୍ଡ, ନ ହେଉଛି ସମ୍ମ (୧୬)
ବଚନର ।୧୦।
ଲଳ ଚଳଣ (୧୮) ସ୍ତନ୍ଦ୍ର (୧୯) ନିଜ ଜନ ସଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେଲୁ ନ(୨୦)
ଚରଣ ସନ୍ତର (୨୧) ଧରଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ଶୋଭା ଚଳନେ
(୨୨) ।୧୧।
ଲନନନ (୧) ଲଭ ଦେବ ଦର୍ପଣ [୨] ସ୍ତବନ ଲଳ (୩) ଚରଣ ।
ଧନ ଧନ ଦଳ [୪] ବଜନ (୫) ଲଗ୍ନନ ଲଗ ଚଳନ ଭଜନ
(୬) ।୧୨।

---

୬ ଭୂବନସ୍ତବ ୭ ଭୂକ୍ତାବାଣୀ ୯ ସୀତାଦେବୀ ମାଧବ ୮ ଜେବତରେ ସ୍ତନବନ୍ତ ବୋଲାଉଅଛନ୍ତି । ଏହେତୁ ୪ ଅନାଶ୍ରିତ ଶ୍ରୀ ଲଜ୍ଜନନ ୫ ତଥାକ ବୋଲ ତନଦ କର୍ଣ୍ଣ ହେଲ ।୮।

ସୀତାଙ୍କର ୧୦ ଭଗବ ଲଳ ଲଭ ୧୧ ଭୂତ ୧୩ କଣ୍ଠରେ ଅଙ୍କୁର ବୋଲଅଛନ୍ତି ୧୨ ଦେଖିଲେ ୧୪ ଅଭସ୍ତ ୧୪ ତଥାକ ନସ୍ତନନ୍ଦ ୧୬ ପୌର୍ଣ୍ଣମୀ ୧୭ ସାଙ୍ଗ,ଭୁ ଦୁଲଭ ହେଲ ।୯।

ସ୍ତୁତି ୧୮ ମଠିଆରେ ଚନ୍ଦ୍ର ୧୯ ଦେଖାଉଛନ୍ତି ଲଳ ବନ୍ଦେ ସୀତାଦେବୀ ବଦନ ଲଭର ଅଭସ୍ତ ୨୦ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲେ, ଏଣୁ ସ୍ତନନ ୨୧ ଶରୀ ସ୍ତନ୍ଦବେଶ ସୀତାଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ ଯିବାକୁ ବସି ୨୨ ସମୟ କଣ୍ଠରେ ଚଳଲେ ନାହିଁ ।୧୦।

ସ୍ତନ୍ଦ୍ର ସୀତା ୨ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖି ୧ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କଣ ଦେବାକୁ ୩ ସ୍ତୁତି ଲଗି ଲଳ, ସନ୍ତ୍ରେଲକୁ ଦେବକ ସ୍ତୁତିବନ୍ତ ୭ ଲଗଣିଷ୍ଟ ଦଗନାଥ ବନ୍ଦଲେ ।୧୧।

ନ ଧାରୁ ଅନେକବାହୁ (୭) ଉଦରଙ୍କ ବକ୍ତ୍ର ନେତ୍ର (୮) ଅଟଇ।
ଅନନ୍ତରୂପ (୯) ସକଳରୁ (୧୦) ଅନନ୍ତ, ଦେଖଇ (୧୧) ତୁମ୍ଭ(୧୨)
ଶ୍ରୀପତି। |୧୬|

ନ ଅନ୍ତ, ନ ମଧ୍ୟ, ନଚ ଆଦିତ୍ୱ (୧୩) ଶରୀର ଜନମ ସ୍ଥାନ (୧୪)
ବିଶ୍ୱର ଇଶ୍ୱର ସର୍ବ (୧୫) ବିଶ୍ୱରୂପ ନ ଦେଖ ଜଗ ମଣ୍ଡଳ
(୧୬) |୧୭|

ଦଣ୍ଡ ମ ଚକ୍ର ମୁକୁଟ ଧାରିଣ ଶୁଭ ସମ୍ପଦ ସୁଖ (୧୭)।
ଅନନ୍ତ (୧୮) ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ସର୍ବଜ୍ଞ ଶୁଭ ଦେଖଇ ସୁଖ (୧୯)
|୧୮|

ତେଜୋରାଶି, (୨୦) ଦେଦୀପ୍ୟ (୨୧) ଦୁର୍ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ (୨୨) ସମନ୍ତ
ଦୀପ୍ତାନଳ
ଦୀପ୍ତ ଅର୍କଦ୍ୟୁତି (୨୩) ଅପ୍ରମେୟ (୨୪) ଦେଖଇ ସର୍ବ ସବୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
[୨୫] |୧୯|

ହେ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ! ତୁ ସାରା ଦେଖାଯାଉଛ ତୁମ୍ଭ ୭ ଦେଖ ଦେଖୁଅଛି, ତୁମ୍ଭ ଆଦି ଅନ୍ତ ନାହିଁ। ତୁ ଏମା ସ୍ୱଭାବ ଯେଉଁ ଅନନ୍ତ ରୂପ ଅଶେଷକୁ ଦେଖ। ଏ ଦେଖ। ତୋର ୧୧ ଅନୁଭବରୁ ଭୁଜାଧର ୯ ଦେଖ ମୁଖ ସହିତ ୧୨ ସ୍ୱରୂପେ ଦେଖ |୧୬|

ହେ ଗୀତେ। ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ଶରୀର ଜଣ, ୧୬ ଅନନ୍ତ ବୋଲି କହୁଛି, ୧୩ କୁ ସମ୍ବୋଧନରୁ ଦେଖନ୍ତ ନ କରୁ। ୧୪ ଅନନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ଏ ଜଗତ୍ୱ ୧୫ ଦେଖାଯାଉ |୧୭|

ମୁକୁଟ ସମସ୍ତ ୧୭ ଶୁଭ୍ରାଙ୍ଗ ଦଣ୍ଡ ଚକ୍ର ଓ ସମ୍ପଦ ଏହା ସବୁ, ତଥା ତୁମ୍ଭର ୧୯ ଅପ୍ରମେୟରେ ୧୮ ଅନନ୍ତ ସର୍ବ ଜଗତ ବୋଲି ଦେଖିବାକୁ ସମସ୍ତ ଦେଖେ। |୧୮|

ତୁମ୍ଭର ୨୦ ତେଜୋରାଶି ୨୧ ଦେଦୀପ୍ୟ ସମସ୍ତ ୨୨ ଦୁର୍ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ ଦେଖ ଏବଂ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଉଚ୍ଚ ଦେଖୁଅଛନ୍ତି। ହେ ଗୀତେ ! ତୁମ୍ଭର ତେଜ ୨୩ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେ ଦୀପ୍ତ କୁ ୨୪ ଅନଳସମ (ରୂପ) ଦେଖ ଦେଖାଉଛି ଏବଂ ୨୫ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରୁଅଛି। ୧୯।

ମନମଥ (୧) ମନମଥନ [୨] ଭକ୍ତର ବନ୍ଧୁ ବଢ଼ନ ସନ୍ଧ ।
ସୁସକେଶ, ଭ୍ରମକଟାକ୍ଷ [୩] ଜନ, ଭଗବ ସଖି ଲକ୍ଷ୍ମୀନ ।୧୬।
ବିଷଭଗନର (୪) ଦେବ ସଜ୍ଜନର (୫) ଗଜେନ୍ଦ୍ର ତାସ୍ (୬) ସକାଶ (୭)
ଶିରୋମଣି (୮) ଦେବ ଗରୁଡ଼ବାହନ (୯) ଅପୂର୍ବ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଧର ।୧୭।
ସୁର ସମ୍ପାଦ୍ଧ (୧୦) ସୁର ସାଧ୍ୟର (୧୧) ଦୁଷ୍ଟ ଦଳ ସୁଦର୍ଶନ (୧୨)
ଭିଣେଶ [୧୩] ଦୟାଭଣ ଭକ୍ତଜନ (୧୪) ଲକ୍ଷ୍ମୀଯୁକ୍ତ ଧନ୍ଦର
(୧୫) ।୧୮।
ମହାଭଞ୍ଜନ (୧୬) ମହ (୧୭) ଭଞ୍ଜନ (୧୮) ବଚନ ଦଳ
ଲୁଚନ ।
ଭବ ଭଞ୍ଜନ (୧୯) ଦଇତ [୨୦] ଗରୁଡ଼ଧ୍ୱଜ [୨୧] ଭକ୍ତି ଦଦର
ନଦା ।୧୯।
ଦେବ (୧) ଭ ଦେବଶ (୨) ଜଗତ (୩) ଦ୍ୱାରର ଭାସ ଦାସ ଭର
ଦେବ (୪)

ଏହାଙ୍କ ଚେଷ୍ଟ ମୁଖ ଦର୍ଶନରେ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତି ୧ କନ୍ଦର୍ପ ମଦକୁ ୨ ମଥୁରାକୁ,
ବୃ ଭ ଭଜ ବିକ୍ଷୁନ୍ଧା, ଭଗବ ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍ଗୋପନ ତୋଳାଉଥିବୁ ୩ ଏବଂ
ଅର୍ଦ୍ଧବସ୍ତ୍ର ଭଜନ୍ତା ଭର । ୧୬ ।

୪ ଭକ୍ତର୍ଣ୍ଣ ସହର ୬ ଭକ୍ତସଦ୍ଦୁ ୭ ଦେଖେ ୫ ସ୍ପର୍ଶ (ଆକାଶକ) ଭାବ-
ସ୍ୱରୂପ ଭଗବାନଙ୍କ ଅଭୟ ଲକ୍ଷଣ ଯାହା ୯ ବିଶ୍ୱାସରେ ୮ ପ୍ରକାଶ
ଭର । ୧୭ ।

୧୦ ଭକ୍ତିସ୍ୱ ଓ ୧୧ ରଜ, କୁନ୍ତ ଦାଣ ୧୨ ଅନନ୍ତ ଦଳ ୧୩ ଚକ୍ରର
୧୮ ଲକ୍ଷ ପୁଷ୍କରେ ୧୫ ସାଧକଜନର ଲକ୍ଷ ଭକ୍ତ ଜନ ଭର । ୧୮ ।

୧୬ ଭକ୍ତଶୋକନର ଭକ୍ତ ୧୭ କୁଳନା ୧୮ ଦ୍ୱୟର ସୁସ୍ଥ ଦଣ୍ଡରେ
ଦଇତ ଭବନ ଭର ଭକ୍ତ ଏବଂ ମୋଦକ ବୃନ୍ଦା ୧୯ ଭଜନ ଏବଂ ୨୦ ଦାତା-
ଭାବ ପାଇଲ ୨୧ ସାଧକର, ଅନ୍ତ ମୋତେ ସ୍ୱତ ଭକ୍ତ ଦାର୍ଣ୍ଣ ।୧୯।

୧ ଭଗବାନ୍ ସମସ୍ତ ଏକ ଦର୍ଶନର ଭକ୍ତିଅଛୁ, ଏହେ ୧ ନୃସିଂହ ୨ ଦେଶ
ଭଗବାନ ଭର ଶ୍ଳୋକରେ ୪ ଧୀର୍ଘ ଭାବ ଭକ୍ତ, ୬ ରୁ ମୋହଠାରୁ ଅନ୍ତର

ଅନୁକ୍ରମରେ [୭] ପିତୃଙ୍କ ଗରୁଡ (୬) ଦେଖ, ଆଦିତ୍ୟ (୭) ଗ୍ରହଙ୍କ
(୮) ।୨୦।

ଅକ୍ଷରଙ୍କର (୯) ଅଶ୍ୱତ୍ଥ (୧୦) ଭରତ (୧୧) ଏ ସବୁ ଅଟଇ
ଧର ।

ବସୁଗଣରେ (୧୨) ରୁଦ୍ରଗଣମଧ୍ୟ [୧୩] ଏ ଅନୁଭ (୧୪) ଜାଣ
ଜନ (୧୫)

ଦେବଗଣେ [୧୬] ବାସୁ, ଶଙ୍କର, ପବ (୧୭) ମନୁଙ୍କ ଉଦଧଳ
(୧୮) ।

ଅସୁରଙ୍କ, [୧୯] ଅନନ୍ତ ଜଳ ଦେବଙ୍କର (୨୦) ଗନ୍ଧର୍ବରେ (୨୧)
ସତ ।୨୨।

ଏ ଭଗବାନରେ (୨୨) ଏଭଗବାନରେ (୨୩) ସାଗ ସାଗର (୨୪)
ବରୁଣ ।

ଜଳଜ ଜଳଙ୍କ ଅନୁର ନ ସହ ସମ୍ଭବ ଜଳ ଏହିଜ ।୨୩।

ଦୋଷରହିତଙ୍କୁ * ମୋ ମନ ୭ ବସ୍ତୁରେ ଅଶ୍ୱିନୀ ୮ ଗ୍ରହ ଦେଖନ୍ତି
।୨୦।

ହେ ଧନ ! ମୋର ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ୧୧ ବସ ଦୋଷର ୧୦ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ
[ଭରତ] ଅଟଇ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ୯ ଅକ୍ଷର ଏବଂ ୧୪ ଏ ବସୁଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହ ୧୫
ଶିବ ଶିବ ୧୨ ବସୁଗଣ, ଏବଂ ଦାସ ୧୩ ରୁଦ୍ର ନ ଜଳ । ୨୧ ।

ମୁଁ ଭୂମିର ୧୮ ମାନବରେ ଦମ୍ଭୋଧ ଶରଣ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ମୋହର ୧୭
ଜନ୍ମ ୧୬ ବର୍ଷ ଶତ୍ରୁରେ ବରଣ ବର । ମୁଁ ଅସୁରଙ୍କ ଅଟଇ ଏବଂ ୨୦ ଦେବଙ୍କ
ଦେଖ, ୨୧ ସମୁଦ୍ରର ଜଳ ଗନ୍ଧର୍ବ ୧୯ ବୁଝାଇଛନ୍ତି । ୨୨ ।

ହେ ସାଧୁ ! ତୁମେ ଯେଉଁ ୨୨ ଭଗବାନଙ୍କ ଭାବ ନ କର, ଏବେ
ମୋହର ୨୪ ବସ୍ତୁଙ୍କରେ ୨୩ ଏବ ଶାସ୍ତ୍ର ସାଗରର । ସକଳରେ ତୁମେ
ଏଥିରେ ଜଳଙ୍କୁ ଏକତ୍ରେ ଅନୁଭ ଦେଖ ସତ୍ୟ ନ ପାଇ ।୨୩।

୨ ବୃଷ୍ଣି ମଧ୍ୟରେ ୪ ଦେଖ ଦେଖୁଅଛୁ । ୧ ଏ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ଅନ୍ତର
ଜଳ । ହେ ସାଧୁ ! ଏହାଙ୍କୁ ଏଥିରୁ * ଦେଖ ଦେଖାଇବି ୬ ମନକୁ ବଡ଼ାଇ ।

ବାଣ୍ଡ ଏ ଅଧର (୧) ଲୁଣ୍ଠ (୨) ମରକ ବଣ୍ଡଧର, (୩)
ଦଣ୍ଡଧର (୪) ।
ଏମନ୍ତ ବଣ୍ଡର (୫) ଧନ ଗ୍ରହଣର [୬] ଗ୍ରାମ ଶରଣର ଲଭ ।୨୩।
ମରଣ (୭) ବରଣ (୮) ଚରଣ ଶରଣ [୯] ବଲ, ଭ ବର
(୧୦) ବରଣ
ସ୍ତବନ, ସ୍ତବନ (୧୧) ଗଚ୍ଛେ (୧୨) ଧର୍ମ ଅରଣ [୧୩] ଭଣାର
ଧନ ।୨୪
ସଦ୍ଗୁଣ ରତ୍ନାକର ଦାନ (୧୪)ପ୍ରଭାବ (୧୫) ଚରଣ କରୁଣ ସ୍ତୁତ (୧୬)
ଧରଣ ବଚନ, (୧୭)ବନ୍ଦନ (୧୮) ସୁତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତୁତ ।୨୫
ତରଣେ ସତ ବଚନ (୧୯) ରତ୍ନ ଭବନ ବାସର ।
ଭୁବନ ଶରଣ ଶରଣ (୨୦) ଶରଣ ଭର ସମ ସମ୍ପଦର ।୨୬।
ଶୀଳଧର (୨୧) ଶତ୍ରୁ ଘନ (୨୨) ଏଣତ ଭ୍ରମ ବଚନ ଲକ୍ଷଣ ।
ଶରଣଧର [୨୩] ଧରଣର (୨୪) ନ ଧର ଧର୍ମ ଭର
ଭକ୍ଷଣ । ୨୮ ।

ବ୍ରହ୍ମର ସ୍ତୁତ ସବର ଲର ଧର ଅର୍ଦ୍ଧର ପାଦପଣ୍ଡତ୍ର ଭଣାର ବର ଚମାତେ ସ୍ତୁତବନ୍ଦନ ଦର୍ଶନକାର ବୃତ୍ତ ବଣ୍ଡ ଉପାସନର ।୨୩।

ରତ୍ନ ଧନ ୮ ଧର ୭ ସମ୍ଭବରେ ବର୍ଣ୍ଣନ ବିଶ୍ଵାସ । ୯ ଏ ଶରଣାଗ୍ରମ ସ୍ଵରୁ ୧୦ ବାର ସ୍ତୁତରେ ବାର, ପୁଣି ୧୧ ସ୍ତବାଣ ସ୍ତୁତ । ମୋହର ୧୨ ଚରଣ ନମ୍ରତା ୧୩ ଅବସ୍ଥା ଧର ରଖ । ୨୪ ।

୧୪ ଏହି ସ୍ତବନ ଅବସ୍ଥା ରତ୍ନାକର ଏବଂ ୧୫ ବର୍ଣ୍ଣନ ହୋଇ ୧୬ ବାଳକୁ ଭାବ ଦର୍ଶନଗ୍ରନ୍ଥ । ୧୭ ପୁଣି ଗରୋଡ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଚରଣର (ମଧୁର ସ୍ତୁତ) ଶୁଣାଇବାକୁ ପ୍ରଭାବ ସମସ୍ତର ୧୮ ଶତ ସ୍ତୁତ ଜଣାଉଅଛନ୍ତି । । ୨୫ ।

ଦରଣ ୧୯ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରତ୍ନ ଧରଣ ଦେଖୁଛୁ ତରଣେ । ୨୦ ଶରଣାଗତ ସ୍ତୁତ ଧର ମୋ ସମ୍ପଦେ ଶରଣ ଧର । ୨୬ ।

୨୧ ଅବର୍ତ୍ତନ ଶତ୍ରୁ ଏହି ଏଣାର ଦେଖି ଶରଣ ୨୨ ଘନ ମନରେ ଏଭଳି ହୃଦୟ ଧର ପ୍ରଣାମ ଦେବାକୁ ଲକ୍ଷଣ ଧର୍ମରେ ୨୩ ଚରଣଙ୍କୁ ୨୪ ଧାରଣା ଲାଗି

ମକର ଧ୍ୱଜ (୧) ସୁତ [୨] ବାହନ (୩) ଭକ୍ଷଣେ ସବୁ ନ
ମଣ (୪) ।
ମକର (୫) ଧ୍ୱଜ (୬) ମଧ୍ୟଗତ ପ୍ରାଣ (୭) ଏ ପ୍ରାୟ ଦେଖ
ପ୍ରିୟମଣି । ୨୯ ।

ଅମରପତିଙ୍କ (୮) ପଦ ବାହନର [୯] ଘରେଣ ଲଙ୍କ ଖଣ୍ଡ ।
ଅମରାସୁ (୧୦) ଭାଣ୍ଡାର ଭବଭୂ (୧୧) କେନ ବନ୍ଧନ (୧୨)
ପ୍ରସାଦ । ୩୦ ।

ବରୁଣ (୧୩) ବନ୍ଧୁ (୧୪) ବନ୍ଦେ (୧୫) ଏ ଭୂଷଣ (୧୬)
ଶ୍ରୀବଣ ଲଖ ପ୍ରାଣ ।
ବରୁଣ [୧୭] ବନ୍ଧୁ ବାହନ [୧୮] ଉଦରର ଅମୀ ପ୍ରାଣର
ପ୍ରମାଣ । ୩୧ ।

---

୬୫ ଭାତ ଖଣ୍ଡରୁ ନ କହାଅ । ଯାହା ଖାଇ ବୋଲ ସ୍ତୁତିର ଅଳ୍ପାଗରେ ଭୂଷଣ ପଦ୍ମରୁ ଭାତ କହାଉଛ ଧନ ପାଉଛ କି ? । ୨୮ ।

୧ ଦେବ ୨ ଶଙ୍କର ସଖ ୩ ଗରୁଡ ଇତ୍ୟାଦି, ଏ ସ୍ୱଶ୍ବରୁ ସବ ବୋଲ ମନରେ ନ ଭାବ ୫ କ୍ଷୀରର ଘୃତ ୭ ସମୁଦ୍ର ୭ ମଧ୍ୟ [ଲକ୍ଷ୍ମୀ] ରେ ଥିବା ଶୀତ ଦେଖ ଏହି ପ୍ରାୟ ପ୍ରାଣ କରୁଅଛନ୍ତି କି ? ୨୯ ।

୮ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ୯ ଐରାବତ ୯ ଗଜଣ ଲୋଭର ଯେବାଲୁ ମୀଠା ଲଡୁ ଖଲେ ଏବେ ୧୧ ସୁଗ୍ରୀବ ଘରେ ୧୧ ଭୁଜର ଖଣ୍ଡ, ବନ୍ଧନ ସମ୍ପର୍କ ୧୨ ସନ୍ତୋଷରେ ଅନ୍ତରେ ।

୧୩ ଦେବତାଙ୍କ ଅଭୀଷ୍ଟ ଏବଂ ୧୩ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଳ ଧାରଣ କରେଅଛନ୍ତି, ଏଥର ହେଲେ ଦେବତାମାନେ, ଦେବମାନଙ୍କଠାରୁ ୧୪ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଭୀଷ୍ଟ ଦେବ ଗ୍ରହଣରେ ଏ ୧୬ କର୍ଣ୍ଣ ଶୁଣି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବେ ଏବଂ ୧୭ ବୋଲାଇଲୁ ବଢ ୧୮ ଭୋଜନର ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରାଣକୁ ଖଲେ । ୩୧ ।

ଭବରାତ୍ର (୧୧) ଭାଲ (୨୦) ଭବ ଭାବୁଦଶ୍ଚ (୨୯) ଭାଷ ସହିତ
ରହିଣ ।
ଇଶରବ୍ରୁ ଭାଷ ଭବଭ ଅଗଇ [୨୨]ରିଣ ବନନ (୨୩)ଚରିଣ ।୩୨।

—○—

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭଙ୍ଗଦେଶୀ

ଅବଧୂତ (୧) ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ
ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭବଭ ଶ୍ରବଣ ॥ ୧ ॥
ଶରୀରର [୨] ବନ୍ଧନ ଏ ଶୁଣିବ ।
ଭବ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ (୩) ମନ ସମ୍ପଦର । ୨ ।
ମନ ତ୍ୟାଗ ଦେହ (୪) ଅନ୍ତର (୫) ।
ଏ ଭବ ଏ ଅବଧୂତ (୬) ଏ ଭବ । ୩ ।

ଏବଭ ଦେଖି ଶୁଣୁ ସୁମନ୍ତ୍ର ଚାଲେର ୨୨ ଶବ୍ଦ ୨୩ ଭବ୍ଭ ରବୁ ଉଭିଣ ଉଦେହ୍ ଧାନ୍ତି ରହର । ୧୯ ଚେ ଭୂପତାନ ! ସମର ୨୧ ଭବରହ୍ ସବୁ ଭୂଷ ଦେବ ସର୍ବଦା ଶରଣ ଭାବ । ୩୨ ।

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

ଦେବରାତ୍ର ଭାଷ୍ୟବର ୧ ଭବ ଶୁଣି ଭୁକ ଦେଲେ । ଦେଖ ସମସ୍ତର ଅବନ ବନ୍ଧନରୁ ଅଭିନ୍ନ ଦେଖ । ୧ ।

୨ ଶରୀର ଗ୍ରହଣରୁ ଭବରେ ୩ ଭୁଷ୍ଠର ସୁଖ ଦୁଃଖାଦ ଅନ୍ତର ୪ ଦୁଃଖ ଅଛେ । ୨ ।

ଉତ୍ତମରେ ମୋରେ ଦେହ ୫ ଭାବ ଭବବାକୁ ଯୋଗ ୬ ଦେଖ ନାହାନ୍ତି । ଭୁବେ ସୁଖାଧିକ ଏ ଦୁଃଖ ଏବଂ ସେ ତର ୭ ଦେହ ଦେଖି ନ ଭବ । ୩ ।

ଭୁଜଙ୍ଗ (୮) ଏଣନ ଅଶ୍ରମସୁ ।
ମଳୟଜ (୯) ତରଳ ଧମ୍ମିଲ୍ଲସୁ (୧୦) ।୪।
ଶିବ ଦଇନ ଜବଳ ଖଳେ ।
ତଦ ଅଶନ (୬) ଜଗତ ଗରୁଜ (୭) ।୫।
ମଳୟଜ (୪) ଲଗନ ଜଗଧର (୫) ।
ଏଣ (୬) ଜଣ ଧବଳ ଗଣ (୬) ଭୂଷ ।୬।
ଜଗତେ [୮] ଘନ ଧନ (୯) ଜଗନ ।
ମଣ୍ଡନ (୧୦) ଉଜନଣ ଜନମ ।୭।
ଅର୍ଦ୍ଧ ଜଗ (୧୧) ଶଶକ [୧୨] ଅପଣକ (୧୩) ।
ଭଜ (୧୪) ସୁନନ ଜଣ (୧୫) ଅଣଳନ (୧୬) ।୮।
ନନ ଦ୍ରଜନ ଶଙ୍କ ନ ଜଗଭ ।୯।
ଅନ ଗଣ୍ଡକ (୧୮) ଶପ୍ତନ ଜଗଲ ।୯।
ଭକ୍ତ ଜନନ (୧୯) ଜପଖ ଉଣଣ ।
ଖନ ଜଦଣ୍ଡ ଅଣଳ ଜନଲ ।୧୦।

ଅଶନସୁ ୮ ଭୁଜଙ୍ଗିଏ ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ୯ ଜଣନ ୧୦ ଅର୍ଥି ଭଳ ଦରଧ ଜନ୍ମୁଅଛି ।୪।

ଜର୍ଦ୍ଧ ଜଗୁ ଜଗଲ ଏବଂ ସ୍ତମ୍ଭ ଏବଂ ବେଶ ବେଳକୁ ୧ ମହାଜଦର ୩ ଜଣ ୨ ଲେଖନ ଜନ୍ମୁଦେବ ।୫।

ସୃଷ୍ଟି ୪ ଉଦନକୁ ୪ ଅର୍ଥ ଜଗିଥାଏ । ୬ ଜନ ଜନନ୍ଧନରେ ୭ ଶଷ୍ଟୁ ଜଣ ଅଛନ୍ତି ।୬।

ମୋଟ ୯ ଧୀକାରର ଅଶାଣ ମଧ୍ୟ ୮ ଲେଖୁଅଛ ୧୦ ଜନଶ୍ରୁତେଲ ଜନ୍ମ ହେବେ ସୁଖ ଜଣଣ ହେବ ।୭।

ଏଜଣ ଜେ ଶୀଘ୍ର ଚାହନ ୧୧ ନେଇଁ ଅର୍ଦ୍ଧ ୧୩ ଅଜ ୧୨ ଧନ୍ୟ ୧୪ ଧଳପାର ୧୦ ନମ୍ରିଆ ଦେଖାଣ୍ଡ ୧୬ ଅସ୍ତରେ ଜଣ୍ଡୁର ।୮।

ଉତ୍ପତ୍ତି ଶୀଚାଳର ଅନନ୍ତ ୧୬ ଜଗଣ ଜରେ ମାତ୍ରି । ଏବେ ୧୮ ଜୁଆ-ଜନରେ ଜଣ୍ଡନ ଜନ୍ମୁଅଛ ।୯।

୧୯ ଉଦ୍ଧାର ଏବଂ ୨୦ ଜଣ ନାଶ ହୋଇଅଛି, ୨୧ ଅଣ ଜଣନର ଅର୍ଥି ଜନ୍ମୁଅଛି ।୧୦।

କରଇ ଏ କନ୍ଦ (୧) ଜଳ ଥଳ (୨) ।
ଦନ୍ତ (୩) ଶରୀର (୪) ନଖ (୫) ଚର୍ମ (୬) ।୧୧।
ଏ ସ୍ୱାଦ (୭) ଲୁହିତ ରେଚକର (୮) ।
ମର (୯) ଲୋମର(୧୦) ଷିରାକି (୧୧) ଅସ୍ଥିର(୧୨)୧୨ ।
ବଳ, ଏଥିଅନ୍ତର (୧୩) କର ଘଟ (୧୪) ।
ଭକ୍ତ ସ୍ୱୟଂ କହିଲ ପ୍ରକାଶ ୧୫ (୧୫) ।
ଭଉ କଣ୍ଠର (୧୬) ବୁଦ୍ଧି (୧୭) ତତ୍ତ୍ୱ (୧୮)
ମନ ଏ ଭୟ ଭାବନ ଅଧିକ ୧୮}
ଏଥି ଲୁହର ଏକର ପ୍ରଭେ (୧୯) ।
ଅଙ୍ଗ (୨୦) ଥିଲ ଧରନ୍ତି [୨୧] ଅନ୍ତର୍ଗତ (୨୨) ।୧୪।
ନଖ (୧) ଶବ ଅଳପ ନ ସହିଲ ।
ଶିର [୨] ଅଙ୍ଗ (୩) ମଧ୍ୟ ବଢେଲ ।୧୬।

ଏ ମେଘ ୨ ଅଙ୍ଗ ବର୍ଷଣ ହୋଇ ୩ ଆକାଶ, ୪ ତନ୍ତୁ, ୫ ପବନ, ୬ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୋନଙ୍କୁ ୧ ଗ୍ରାସ କରଇ ।୧୧।

୮ ସୀତାଙ୍କର ୯ ଦେହ, ୧୦ ମୁଖ, ୧୧ ଭୁଜ, ୧୨ ଓଷ୍ଠ ଅଧାରକେ ଆକାଶ, ଚନ୍ଦ୍ରର ଭୁଜ ଥିବାରୁ ଭୁଜରେ ଘେନ ଭୁଜେ ସୀତାଙ୍କ ଗ୍ରାସ କଲ ଯେ ୟ (୧୨) ।

୧୪ ଦେହ ଘନର । ଭୂଜେ ପାଇଁ ସୀତାଙ୍କୁ କଣ୍ଠର ଜ, ମେଘ ହେଲାବେଳେ ୧୩ ଦେହ, ଅଧର, ଭକ୍ତି ୧୫ ପଦ୍ମକଳ ବନ୍ଧାଭୂଜ କଲେ ।୧୩।

ଏବଂ ୧୬ ସ୍ୱାମୀ ୧୭ ଦୋଳରେ ୧୮ ଶୀଘ୍ର କଲ । ଏବେ କମ ଅବଳଙ୍କୁ ଏଣ୍ଡ ଭବ ନାଶ ହେଲା । ୧୪ ।

ପୁଣି ଏହା ଭୟରେ ୧୯ ଏ ଭସ୍ମ ଉଠିଲ; ୨୧ ସୀତାଙ୍କ ଦେହ ୨୦ ଖଣ୍ଡ ସ୍ପର୍ଶ ଭଳ ହେଲା ।୧୫।

ଘେ ୦ ୧ ନଖାଗ୍ରଭ ଅନୁମାନ ସହ୍ୟ ନ ପାରେ, ଏବେ ତାହା ଭୟରେ ବଢ଼ାଇ ୨ ଗାଲ୍ ଣ ୩ ଶାଖ ବଢାଉଅଛି ।୧୬।

ଦେହ ଭୂତଳ (୮) ଭଲ ତପ ଦେଇ (୫) ।
ଦେଇ (୬) ଜନମ ମନ ମରଣର । ୭ ।
ଏହା କହିଲ ଶରୀର ଏ ଦେହ ।
ନ ଖଣ୍ଡଇ ବଳକଳଇ, (୭) ଦହ (୮) ।୧୮।
ମନ ବୁଦ୍ଧି ତତ୍ତ୍ୱ ଜନକ (୯) ।
ଅନାଦ୍ୟନ୍ତ (୧୦) ସକଳ ଦେହନ (୧୧) ।୧୯।
ସନାତନ (୧୨) ତତ୍ତ୍ୱ ନ ଜାଣଇ ।
ସବୁ ମନ ସଂଶୟ (୧୩) ଜାଣଇ ।୨୦।
ଦେହ ବାଣର [୧୪] ଭରଣ ଗମନ ।
ସର୍ବ (୧୫) ଯୁଗ ନ ଭଲ ଜନମନ (୧୬) ।୨୧।
ଜଗତର (୧) ସଦର ମନ ଯାଇ (୨)
ନ ଅନ୍ତର ଦେହର (୩) ଏ ଶରୀର ।୨୨।
ଯେଉଁ ଏମନ ଜୀବନ (୪) ସବୁର ।
ସର୍ବ [୫] ଭରଣ ଜଣ ନ [୬] ଜଣଇ ।୨୩।

ହେ ଦେବ ! ସ୍ୱର୍ଗ ଏଥିର ଉପ ଓ ଶୀତ ଶୀତ ଦେଖାଇ ଓ ସୁଖ ଦୁଃଖକୁ, ଏଥିରେ ଜେଉଁ ମନରେ ସ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣ ।୧୭।

ଏହା ଜଗତରେ ସୃଷ୍ଟି ଏ ସବୁ ଶରୀର ୬ ସୂର୍ଯ୍ୟ ୮ ଦେହର ସେ ସତ୍ତ୍ୱ ନ ଜାଣେ ।୧୮।

ଜାଣୁ ମନ ଜଳାଗ୍ନି ୯ ଜୀବଦେହର ୧୦ ସନ୍ତତ ୧୧ ଦେହର ଜନ୍ମକୁ ।୧୯।

ତାହା ୧୨ ଜଗତରେ ନାଶ ଦେହଧାରୀଙ୍କ ସତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ ଆତ୍ମାର ୧୩ ଜଣକ ଭାଷ ନୋ ଜାଣର ।୨୦।

ହେ ଦେବ ! ଶରୀରକୁ ବଞ୍ଚନ ବୃଦ୍ଧ ୧୪ ସ୍ୱର୍ଗ ଆତ୍ମାଙ୍କୁ, ୧୫ ଦେହକୁ ଘାତକର ୧୬ ମନ ଯୁଦ୍ଧ ନ କରୁ ।୨୧।

୨ ଯୋଗର ସୁଖ ଆତ୍ମା ଜନ୍ମ ୧ ଜଡ଼ିତ ଏହା ଶରୀରେ ତାହା ୩ ବସ୍ତୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣି ।୨୨।

ଧନେଶ୍ୱର (୭) ଉତ୍ତର ବନ୍ଧୁ ।
ଏତେ ଅଶ୍ୱୟକ ଧର [୮] ବନ୍ଦେ ।୬୪।
ମନ ସଲ୍ଲକ୍ଷଣ (୯) ଲଭ ସମ୍ପଦ ।
ସ୍ଥିତିଭେଦ (୧°) ଜ ଉଲ୍ଲସ ଦନନ (୧°) ।୬୫।
ବଧ ଟଙ୍କନ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭଗ ।
ଏ ସ୍ତନ ଉନ୍ନସମନ (୧୨) ସମସ୍ତ ।୬୬।
ଏଣୁକରି ବସ୍ତୁର ବର୍ତ୍ତନ୍ତି ।
ଧନ ସ୍ୱରୂପ [୧୩] ଭକ୍ତ ର ସରଣି ।୬୭।
ବଣ ଭକ୍ତର ଭଗବାନ୍ ନାମ (୧) ।
ଧନ ଗୁଣ ଉମାବର [୨] ସବତ (*) ।୬୮।
ସ୍ତଭ (୪) ବଳକ୍ଷ ଏସବ ଲୀନକୁ ।
ଭବନ ବ (୫) ବଶବ (୬) ନଭବକ (୭) । ୬୯ ।

ସୀତା ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ୪ ବସ୍ତୁ ସନ୍ତୁଅଛି । ଲୋକର ୫ ଏ ଶସ୍ୟ ସହ ସୀତାଙ୍କ ଦେଉଣ ୬ ସ୍ଥାନ ଭଲୁଅଛି ।୬୩।

ସେ ସୀତାଙ୍କୁ ସମ୍ଭାବନ ବସ୍ତୁ ଅଟେ । ତାଙ୍କର ସୌମ୍ୟ ବଳବ, ରୂପ, ସ୍ୱର ଏକ ଜାଣେ । ୬୪ ।

ଉଦାଭରେ ସୀତା ୯ ମହାସୁବନ୍ଧକାରିଣୀ ଅଟନ୍ତି । ଏଣୁ ୧° ଗୁଣରେ ୧୧ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଭକ୍ତ ଜାଣନ୍ତି ।୬୫।

ତାହାର ଭାବ ଉଲ୍ଲଭ ୧୨ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରଙ୍ଗର ଅଟେ ଏବଂ ନିତ୍ୟ ଅଟେ ।୬୬।

ସୀତାଙ୍କ ବସ୍ତୁନଭ ଏ ସ୍ଥାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ବସ୍, ଭକ୍ତଙ୍କ ଭାବର ୧୩ ଭବ ଦେଖ ଅଧୁରେ ସେମାନଙ୍କର ଶରଣ ପଶିଅଛି ।୬୭।

ସେ ସୀତା ୧ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଅଧୀନ କରନ୍ତି ଏଣୁ ୨ ସେ ସନାତନ ସ୍ୱ ୩ ସ୍ଥାନ ଅଟେ ।୬୮।

ଏଥିର ରୋହିଣୀଙ୍କ ତାଙ୍କୁ ୫ ଦେଖି ବେଦାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ୪ ସ୍ତାବକ ଭବନ ୭ ବଧାନ ୬ ଭେଦଭେଦରେ ୭ ଭକ୍ତଙ୍କ ଦେଖି ସାରଅଛି, ଏଣୁ ବେଦକୁ ଏକାକ ବସ୍ତୁ ବେଦଅଛି ।୬୯।

ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅବ (୮) ଭଗବାନ (୯) ।
ଅମଳ ସ୍ତୁତି (୧୦) ଭକତ କରନ୍ତି ।୩୦।

ନବ [୧୧] ଶବଦ କରନ୍ତି ଗାୟନ ।
ଗନ୍ଧର୍ବଗଣ ଗାନ (୧୨) ଏସଥିର [୧୩] ।୩୧।

ଏପରିବ (୧୪) ଦେବଗଣ ଭକତ ।
ବଢ଼ି ଉପର ଅତଥିର ଦେଖ [୧୫] ।୩୨।

ସବୁ ଚରଣ [୧] ଏକର ଦେଖି ।
ଦେଖ ଗତନ [୨] ଭଗବଦଗଣ (୩) ।୩୩।

ଦେବଗଣ (୪) ସୁଧନ ଭକତ ୫) ।
ଓଡ଼ ନୟନ ଭକ୍ତନ ତରୁ (୬) ।୩୪।

ହିଁ ହିଁ (୭) ଜନ ଏ ଭଗତ ।
ଅନ ଦେଖ ଭକତ [୮] ଏ ସବ ।୩୫।

ଏଥର ବର୍ଣ୍ଣି ବର୍ଣ୍ଣି ସାଥ ଦେଖ ହୋଇ । ଏବଂ ୯ ତେବେ ୧୦ ଅନେକ ଭକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀପ । ୩୦ ।

୧୧ ଭଗବାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ, ୧୨ ଗାନ, ୧୩ ଅସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଗାନ କରନ୍ତି ।୩୧।

୧୪ ଶ୍ରୀବାଳଙ୍କରେ ୧୫ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲ ୧୬ ୧୭ ଦେବଙ୍କର ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନ୍ତ ହେଲେ ।୩୨।

୧ ଭଗବାନଙ୍କର ସବୁ ଏବ ଭଲେ ୨ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତମାନଙ୍କ ଦେଖ ୩ ସବୁ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ।୩୩।

୪ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ୫ ସର୍ବାଶାନ୍ତି ଜଣାଇ ସେଥିରେ ଅଭାବର ଚିନ୍ତା ହୋଇ ୬ ୭ ଦେଖ ଅଙ୍ଗକୁ ଘୁଞ୍ଚିଲେ ।୩୪।

୭ ହିଁ ହିଁରେ ଏ ଭକ୍ତ ସକଳ ବର୍ଣ୍ଣିଛି ଦେ ଏହ ଶବ୍ଦକୁ ଶ୍ରୀବାଳକ ୮ ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ରହ୍ମ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଦେଖଦେଖ ଭକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଏ ଭ ନର ସଦ୍ଗୁଣ [୯] ଜାଣ (୧୦)।
ଦୟା, (୧୧) ନେତ୍ର, (୧୨) ମଧୁର ବଚନ (୧୩)।୩୭।
ଧନ ବଳ [୧୪] ମାନ ଆ ଜନବଳ (୧୫)।
ସଦାଚାର (୧୬) ଆଉ ଆଚାର (୧୭)।୩୮।
ଏହି ସବୁର (୧୮) ଯାହେ ସଭେ।
ଦାନଦାନ (୧୯) ଭଲ ଦାନ ବଦନ।୧୮।
ସ୍ନେହଭାବ ଧର୍ମ (୨୦) ଅଭ୍ୟାସ ୨୧]।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭ ସୁଖର ନିତ୍ୟରେ [୨୨]।୩୯।
ସୁନ୍ଦର (୨୩) ଏ ସଂସାର ସୁଖର।୨୩।
ଅଛି ମଧ୍ୟ ଜଗ ସବୁ।୪୦।
ଦୁଃଖରହିତ (୨୪) ଉପାୟ ଦେଖ।
ସୁଖଲବ୍ଧ ଭାଗ୍ୟ ନର ଜାଣ।୪୧।

—o—

ଏହି ବର୍ଣ୍ଣନାର ଉପମାନଙ୍କର ୯ ସର୍ବଦାଦୃଷ୍ଟ ଅଛି ୧୯ ୧୦ ବସ୍ତୁତ ୧୧ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ୧୨ ପୂର୍ଣ୍ଣତାରମର ୧୩ ଭାବକୁ ଜାଣ କରନ୍ତି।୩୭।

୧୪ ସୁନ୍ଦରଙ୍କ ଏବଂ ଧନମାନଙ୍କୁ ୧୫ ଜନଶ୍ରୁତି କହନ୍ତି। ଏଣୁ ୧୬ ଆବାଶ୍ରିତ ଭଣ୍ଡ ବୁଦ୍ଧ ଦେଖନ୍ତି।୩୮।

୧୮ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ପିତା ଧାରଣ କରେ ଏବଂ ୧୯ ଲୋକମାନଙ୍କର ମନକୁ ଆନନ୍ଦରେ ବଶ କରନ୍ତି।୩୯।

୨୧ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ୨୦ ଦେଖି ଶୁଣୁ ଏହାଯେଉଁ ଜନ। ୨୨ ବୃଦ୍ଧମାନେ ଧର୍ମ ପାଳିଥିବେ।୪୦।

ମନର ୨୪ ସୁଖର ୨୩ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାକର ଯେଉଁ ସବୁ ଉପ ଭାବ ସବୁ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି।୪୦।

ସଂସାରର ଆଶ୍ରିତ ଅନେକ ଯେଉଁ ସୁନ୍ଦର, ତାଙ୍କର ଉତ୍ସାହରେ ଭଗବାନ୍ ଭକ୍ତଙ୍କର ମନ ଲକ୍ଷଣ ଜାଣିବ।୪୧।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଶୁଣନ୍ତରେ (୧) ଜାନକୀ କହନ୍ତି ଓ ରଘୁନାଥ କମଳନୟନ (୨)
ବନ୍ଧୁ ଜଳଧର (୩) ସତ୍ୟ ଭାବଗ୍ରାହୀ (୪) ମ ଭବ ଭଞ୍ଜନ ଗନ୍ଧବହନ (୫)
କୃପାକର, ଦୀନ ବନ୍ଧୁ ନାଥ (୬) ।
ତ ଛନ୍ଦ ସମ (୭) ଗଢ଼ାଉନ [୮] ସବୁ ଦାନ ଦେଖୁନାହିଁ ମ ମନ ।୧।

ମନ ଅଛନ୍ତି ଏମନ ସୁଖଦାତା (୯) ଭାଗ୍ୟକ ଭାବ ବନ୍ଦନ ।
ଜଳ ଭରସ (୧୦) କରୁଣ ବାସ (୧୧) ସୁଖ ବଢ଼ନ୍ତ ସାଗର [୧୨] ରଘୁନ
ଧାରକ, ଧନ ଏ ପୁଣ ଅଭିଷେକ (୧୩)
ଦଧିକମଳ (୧୪) ଯୋଗେଶ (୧୫) କରୁଣାନିଧାନ (୧୬) ସମ୍ପଦପତନ (୧୭) ।୨।

ମନେକ ଦର [୧୮] ମଧ୍ୟରେ ସପନ ଚିତ୍ତ (୯) ଅଶ୍ରୁଭର ନୟନ [୨୦ ।
କାନ୍ଦନ୍ତି କରୁଣ (୨୧) ସ୍ୱରେ (୨୨) ସ୍ଥାନେ ଅନ ଉତ୍ତରେ ସ୍ତବନ [୨୩]

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

୧ କରର୍ଦ୍ଦ ଜାନକୀ କହୁଅଛନ୍ତି ୨ ଶ୍ରୀରାମ ଗଣ୍ଡରେ ହେ ୩ ଦେବ ବନ୍ଧୁରେ ୪ ସ୍ୱଧର୍ମ୍ମ ଜଳ । ୫ ସାଧୁ ସଜ୍ଜନ ଓ ଭକ୍ତ ୬ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କଳାପୁଞ୍ଜଙ୍କୁ ଯାଉ । ୮ ତାହାର ସ୍ୱଭାବକୁ ୭ ସମୟରେ ଦେଖ ନାହିଁ ୯ ମନ ଦର୍ଶନ ନାହିଁ ।୧।

ସୀତାଙ୍କର ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା ଶୁଣିଲ ଦେବ । ସେ ୧୦ ଭୂମିରେ ଶୟନ କରୁଥିବାରୁ ୧୧ ନାଭ ହୋଇଥିଲା ମଧୁକେଶନ ୧୨ ଜଳଶୁଷ୍କ ହୋଇଥିଲ । ହେ ନାଥ । ଆଶ୍ରୁ ୧୩ ଏ ପୁଣ ଆଲୋଡ଼ନ । ଯାହା ଉ ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ୧୪ ଅଶ୍ରୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭଳ ସୀତାଙ୍କର ୧୫ କୋମଳ ୧୬ କଣ୍ଠ (ଗ୍ରୀବା) ଭାବ ଗୁଣବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣନ ୧୭ ଅସ୍ତୁରର ଧଳ୍ପୁଥିଲ ।୨।

୧୮ ମଦନ ଦଗ୍ଧାରି ମଦନଜ୍ୱାଳା ସୀତାଙ୍କର ୨୦ ଶରୀରରେ ୧୯ ଜୋଗ ଧରା ହୋଇଥିଲ । ଜାନକୀ ୨୧ ଅମାବାସ୍ୟା ୨୨ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମାରେ ସୀତାଙ୍କର ୨୩ ବଦନ ଭୂଷା ଶୋଭା ସବୁବେଳେ ମଳିନ ହୋଇଥିଲ । ହେ ନାଥ ! ଏହି

ସଙ୍ଗତ, ଏ ଭଳି ସମସ୍ତ ଅଧିକ ।
ମନ ଲକ୍ଷଣ ଭରଣନ ସୁଗନ୍ଧ ଭଙ୍ଗଦର ବର ଦଦନ (୨୦) ॥୭॥

ଅଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡଳ କରନ୍ତ [୧] କସ୍ତୁରୀ ଏ ଭଳ ଏ ଦେଖି ସବ ।
ବଳିକ [୨] ତଳ ବରଣନ ପଣତ (୩) ବସ୍ତୁର ତ ଏସନ ଦବ ।
ଦଶବ, ମଦ ପ୍ରକଳ ଲୋଚନମୁ(୪)
ଦନ୍ତର ଜନମ ଭଗ ଅନୁପାତ (୫) ମଣ୍ଡଳ ଦ୍ୱଦ ମଣ [୬] ବନ୍ଧୁ ॥୮॥

ଧନ ସୁମ (୭) ଧନ (୮) ଖଣ୍ଡ ଜଳଦର ଏସନ ସରୁମ ଶଙ୍କ (୯)
ଖସ୍ତମନ୍ଦ (୧୦) ସବ ଧାବନ୍ତ ଦନ୍ତଳ ଜଳମ ରମ୍ୟ ଦବ ଦବ (୧୧)
ଜଳଦ, ଏସନ ଦ ବନ୍ଧୁର ଅନ୍ୟ (୧୨) ।

ଦଳ ମନ୍ଦନ (୧୩) ବସନ ଭକ ଦଣ୍ଡ ରତ ଅପ୍ତରନ ଜନ୍ତନ ॥୯॥
ମଞ୍ଜୁ ଦଳଳବ (୧) ଦଳଦବ (୨) ଭଳ ରସ ଦ୍ୱଣ [୩] ପଲ୍ଲବଦଳ
ଅମଳ ଧବ (୪) ଦନ୍ତଧବ (୫) ଉଦତ ଜଳଦ (୬) ଦଳଳ ବଦନ ।

ବର୍ଣ୍ଣନାର ଶକ୍ତ ନ ଥିବ, କୋଟିଏ ମୁଖ ଦେଖିବାକୁ ଆଉ ସୁଖ, ଅଛି ଲୋକ-
ଅଛିବାକୁ ତାହାର ଚେତନ୍ତ୍ରମ ଭଣ୍ଡାରଣ ନେବଣି ॥୭॥

ସରେ ୧ ଲୋକଲୋକ ରତ୍ନଗରେ ସୀତା ଏଭଳି ଭକ୍ତ ଥିଲେ । ହେ
ଜନକ ! ତୁମ୍ଭ ପାଇ ସୀତାଙ୍କୁ ଏହା କହିବ ଯେ ୨ ତୁମ୍ଭର ସ୍ୱାମୀ ତୁମ୍ଭର
ଦର୍ଶନପାଇଁ ଅତ୍ର ଉତ୍କଣ୍ଠିତ । ହେ ଦେବ ! ଏହା କହି ତାହାକୁ
ଦର୍ଶ କଲାଣି । ତାହାର ୭ ମଣିଷ ଭଳି ଦର୍ଶଣ କଲ ॥୮॥

୭ ଧନକୁସୁମ ୮ ସୀତା ଏଣୁ ଭଣା ସଙ୍ଗ । ସେ ଭବନରେ ଏଭଳ ୯
ଅଣ୍ଡସ୍ତ ସଖାଙ୍କ । ସୀତା ଲଙ୍କାର୍ ୧୦ କୁହୁମାଳ ଧରିଲ । କୁହୁଧ ସେ ବସ୍
ସ୍ୱାଣ୍ଡ ଦୂତ ଦୂତ ପଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ଲ-କଦଳେ । ସୀତା ସେ ୧୧ ଖୁଣାର ଭଣ
ଦୂତନ ଭଣ ଭାଲ ଭଳର । ହେ ଦେବ ! ୧୨ ଏହାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦେଖ ଲୋକ
ମନକୁ ଜନ୍ମଣ ଭଣ ଖାଲିଣ ନାହିଁ । ଭଣ୍ଡ ଦେବରେ ଭଣ୍ଡତ ଦେବାଙ୍ଗର ସୀତା
ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଲୋକ ଅନ୍ତରେ ମିଶିଯାଏ ॥୯॥

ମଞ୍ଜୁ ୧ ଦଳଶୋଭ ଏବଂ ନକ୍ଷତ୍ରର ୨ ହେ ଭଳ ରସ ୩ ପ୍ରକୃତି ଦେଖେ
ଯେଉଁ ମଞ୍ଜୁଳତା ଭାବ କରେ ସେ ୪ ଉତ୍ତ, ୫ ୬ ପଣ୍ଡାଗଣମାନଙ୍କୁ ୭ ସ୍ତୁତି

ଲଳିତ, ଅତି ଚନ୍ଦନର ଶୀତ [୭] ।
ଅଞ୍ଜନ ଲୋଚନ [୮] ବନ୍ଧନ ଚରଣ ତରଣ ନଖମଣି ଦୀପ (୯) ।୭।

ଅରୁଣ ଗଣ (୧୦) ଅଧର ଗୋଧ ସନ ଛେଳିକ ଏ ଶରଣ ଭୟ ।
ବିମ୍ବ ଅରୁଣ ଧବ ଧବ (୧୧) ଜଳନ ଦଶନ (୧୨) ଘୃଣିତଭରଣ
ଲଳିତ, ନାସା ତଳେ ନ ସ୍ପର୍ଶ ।
ଭଳସ ଚରଣଚରଣ ନପୁରର [୧୩] ଧ୍ୱନି ଏ ଚରଣ ଲଳିତ ।୭।

ଶମ୍ଭୁର ଧନୁ (୧୬) ଭ୍ରୂଚଞ୍ଚଳ ତଳର ଦରର ସୁମନ ନମନ [୧୭]
ଲଳିତ, ଶରଚ (୧୮) ଶଶିଚନ୍ଦ୍ର ଲଳ (୧୯)
ସାର ନୟନ ବାମ୍ପ (୨୦) ଶରଣମ୍ଭ ଝୁଲ ଲଳିତ ଚରଣ ।୮।

ଭୁଜଙ୍ଗ ଲଳ ଚରଣ ଏ ଭୁଜଙ୍ଗ ନଦୀ ସୁଗ ଅନୁରାଗ ।
ସୁଭ ଭୁଜଦଣ୍ଡ [୧] ସମସ୍ତ ବଣ ଗତ (୨) ଚଞ୍ଚଳ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଲଳୁଥାଏ । ଟୀ ଦେଖ । ୧୫ ଭୁଜଙ୍ଗଚରଣ ଦଂଶରୁ ୭ ଧନୁ ୮ ଲଳାଟର ଶୀଘ୍ର ଭୁଜ ଶର ଲଭନ୍ତି ଲଳାଟରୁ ୧ ଲାବଣ୍ୟ ସହନାଶ ହୁଏ ।୭।

୧୦ ଲଳାଟର ବାହୁ ଦେହୁ ଲ ଧନୁ ସନ ଧନ ଲମ୍ବ ଏବଂ ଏକ ଅଲଙ୍କାର, ଏମନ୍ତ ଭାବ, ୧୧ ଚରଣ ଚଳଣ ଲଳ ୧୨ ଅଧର ଭାବରୁ ବର୍ଣ୍ଣନାୟୁକ୍ତ ବାଳ କରନ୍ତି । ଟୀ ଦେଖ । ୧୩ ନଖ ସୁଲଳିତ ଯାହା ଦ ଧାରୁ ୧୩ ଦେଖିଲେ ନେତ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧକଣ ଲକ୍ଷଣର ଲକ୍ଷଣର ହେଲା ଜନ୍ମ ।୭।

୧୫ ଶୁଖାର ଭାବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ୧୭ ଅଙ୍ଗଲରୁ ସମାନ ଶମ୍ଭୁଲ ଧନୁ, ସତେଲଦରରୁ ୧୬ ନୀଳ ଚକ୍ରଠା ଲଭ ଧାରାରୁ ରେଖ ଦର୍ଶନ ହେଉଥାଏ, ପୁଣି ଅଲଙ୍କରଣ ଅର୍ପଣ ଶବ୍ଦ ସୁଲଭ ଦେହ ଲଳ ଧାରାରୁ ସ୍ପର୍ଶ ଚନ୍ଦନ ହୁଏ । ଟୀ ଦେଖ । ୧୮ ରକ୍ତିକୁସୁମ ୧୯ଶୁକ୍ଳଶରଦର ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳରେ ଦେଖାଯାଉଥାଏ, ୨୦ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଳି ଧାର ଭାଗ୍ୟବନ୍ତଙ୍କୁ ଲଭସ୍ତା ସ୍ୱଭାବର ଶରଣ ଦେଲେ ୮।

ସୀତାଙ୍କର ଦେହ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଲଭ ଏବଂ ଲଳାଟ ଭକ୍ତିଯୋଗେ ଶୋଭୁଥିବା ଏବଂ । ୨ ଲକ୍ଷଣର ଶୋଭା ଦେବା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସକଳ ସାଦୃଶ୍ୟ ସୁର୍ଣ୍ଣର ଲକ୍ଷଣରେ ଶୋଭନ୍ତେ ତାହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନେତ୍ର କରନ୍ତି, ସୀତା ଲକ୍ଷଣଙ୍କରେ

ତୁଳସୀ, ସଜଳ ଓ ବନ୍ଧୁ ଜ୍ଞାନ ।
ବସନ୍ତ ଏ ଭାବ ଶରତ ସୁଖର ଭୁବନ ରଚକର (୩) ଭାବ ।୯।

କାଞ୍ଚନବର୍ଣ୍ଣ (୪) ନନ୍ଦନର (୫) ବନ୍ଦର (୬) ଭଣଭଣ (୭) ଭଣ୍ଡ ଘୁଙ୍ଗର ।
ଶସ୍ତ୍ର ଭୂଷା ଧନ୍ଦନ ଲକ୍ଷଣରୁ ମଦନ ମଦନଚନ୍ଦନ ।
ଜଗତ, ଭୁବନ (୮) ଭାଗ ବନ୍ଦନ ।
ଅଧରକ ଧାର ଭରନ (୯) ଏଥିର ଚରଣ ଲହର [୧୦] ମଣ୍ଡନ ।୧୦।

ମଦନ ସଦନ ଧନ (୧) ଉଲ୍ଲସନ କାହାର ଭୁବନ ଏଥନ ।
ଜନଗଣ (୨) ବରଷଣ ଘନବ ଏ ବନ୍ଧ କରଣ ସୁ (୩) ଚନନ ।
ଗଗନ, ଚରଣ (୪) ଘନନ ଦବର (୫) ।
ଦର୍ଶନ, [୬] ଦଇ ଅନ୍ତର ଭବ ଏହା (୭) ଦୂରକ (୮) ଏ ଦର୍ଶନକରୁ ।୧୧।

---

୧ ସେହି ଭାବ ଦେଖାଗଲା । ହେ ସେବ ! ସେ ଭ ଅବସରରେ ଭଲକାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । କାହାରୁ ଯୁବତୀ ଅଙ୍ଗକୁ ଦେଖାଇଲ ଭଣ ସନ୍ଦରରେ ଶରଣ ଭଲ ରହିଲୁ । ଏ ହେ ରସ ବନ୍ଧୁଗଣରେ ସାହାର ଅଙ୍ଗର ଦେବାସ * ସୁନ୍ଦର ଦେଖିଲୁ ଦେବ ସୁନ୍ଦରକୁ ମଦନ କର ।୯।

* ଛାନ୍ଦ ଭାବରେ ୫ ଦାନ୍ତ ୬ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ୭ ଚାମରଙ୍କ ରୂପରେ ଦେଖାଇ କେଶର ଚମତ୍କାର ଗନ୍ଧକ ଦୁଏ ଏବଂ କାମଦେବ ବର୍ଣ୍ଣିତ କଲେ । ହେ ସେବ ! ୮ ସୁବୁଦ୍ଧିସୁକ୍ତ ସର୍ଜନା ଲକ୍ଷଣ ଦାସ୍ୟ ଭାବରୁ ଅଗନ୍ତ ଅଧର ଏ ଶ୍ରୀ ଦେଖି ତେବେ ଯୁଗଳରେ ୧୦ ନୂପୁର ମଣ୍ଡନ ଦୁଇଛି । ୧୦ ।

୧ ମୁଁ କ୍ଷୀଣାର ଦର୍ଶନର ଏ ଭାବ ଲୋଚନାକୁ ଆଲୁଡ଼ୁଏ ଛଳ, ୨ ଶବର ଅନ୍ତରେ ମେଘ ବିଜୁଳି ସ୍ୱ ବର୍ଷା ଦେଖ ସାନବାନ କଲେ । ୩ କାଦମ୍ବିନୀ (ଜ୍ୟୋତି ଜାଲକ) ତରଙ୍ଗ ଦେଖିଲୁ ସବୁଠାରେ ବର୍ଣ୍ଣିଅଛୁ; ଏହି ଭାବ ସୁଗନ୍ଧ ଦୁଏ । ହେ ସେବ ! ୪ ପିଠିରେ ସହିସ୍ତରା * ବେଣୀ ଦେଖି କଳାରସ ବର୍ଣ୍ଣିବାକୁ ଦେଖି ୭ ମୟୂର ନୃତ୍ୟ କଲ ଭଳି ସେ ସମୟରେ ୮ ଚାତକ ୬ ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି ।୧୧।

ତରଳ ଅନଳ (୯) ଲଲନା ଶରୀର [୧୦] ଦହି ଦହନ ଜଳ ଭଳି (୧୧)
ଜାଳନ ଘୃଣା ଜନ ଜୀବନମଣି (୧୨) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବିଚ୍ଛେଦ (୧୩) ଘଟେ ।
ଭାବିଲେ, ଜୀବନ (୧୪) ତନୁଜ ଜଳଇ ।
ଏମନ ନରକୁ ଏ ଭବ୍ରଜେ ସଦା ଅବନୀ ଦହନରୁ ଅଳଙ୍କ ।୧୬।

ଧୁମଳ ଅନ୍ଧ (୧),ନୟନ (୨) ଧୂସରୁ ଲୀନ ଅମଳ ଋଣ (୩) ଏକ ।
ଅବଶ ଭବନ ଧୂଳ ବଦନନ ଅଧର ତପନର ସଦା (୪) ।
ଜୀବନ, ମଧୁର ଜଳନ (୫) ଦୁଃଖ ।
ଅନନ୍ତ ଦହନ (୬) ଦହିଲ ଜଳନ ଦୁଃଖ (୭) ଚାତକ ଲଲାଟର (୮) ।୧୭।

ନଳନୀଉର (୯) ସୁନୟନଚନ୍ଦ୍ର (୧୦) ନୀଳ (୧୧) ନୟନ ଦହନସ୍ତୁ (୧୨)
ଶିର ଭଳ (୧୩) ଅଧରର ଲଳିତ୍ୱର (୧୪) ଧନର ଏମନ ସମସ୍ତ ।
ଜୀବନ, ଦହନ ଜନନ ନୟନ (୧୫)
ଜନନୀର (୧୬) ନୀଳନଧର (୧୭) ଜଳ ଲଲାଟ ଦମନ ଜଳନ ।୧୮।

---

୯ ଲୁଣ୍ଠିଲୁଣ୍ଠିକ ଭଳନ ଦେଖୁଥାଏ । ୧୦ ଶ୍ରମନାଶ ୧୧ କର୍ପୂର ଦଗ୍ଧ-ହୋଇ ଅନଳ ୧୩ ଲୁନନଲର ଜଳକ ଧାରରେ ମନ ଭଣ୍ଡ ଦର୍ପଣର ମଳସ୍ପର୍ଶକୁ ୧୨ ଭାବ ଦାଲିଣ ବସ୍ତୁଅଛି ଜୀ ଏକ ଦଗ୍ଧପ ହୁଏ । ହେ ଦେବ ! ୧୪ ଭାବ ମଧ୍ୟମଣି ଚଳନ ଯା ଦେବନ୍ତି ତେଜ ସମସ୍ତରେ କରନ୍ତି । ସୃଷ୍ଟି ଏ ଲୁଣ୍ଠିତ ଭୂଷା ଜଳନରେ ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସଞ୍ଚିତ ଅଛି, ଏଣୁ ମନେ ନ କର । ୧୬ ।

୧ ପ୍ରଭାତର ସମୟରେ ପୀଡ଼ାକୁ ୩ ଦେବାଧିଦେବ ଲଳିତ ନାଥି ଜାଣନ୍ତି ୨ ମୁକ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଭଳି । ସେତେବେଳେ ତେଣୁ ଅନଳ ଜାଣିବାକୁ ଭୂଳ ଭାବ ହୁଏ । ୫ ସରେ ଅଧର ଲୟ ଦେଖାଯାଏ ଦଗ୍ଧର ୫ ପୀଡ଼ା କରଣ ହୁଏ । ବାଳର ସୁଧା ଶିବଳ ଲୁଣ ୮ ଅର୍ଦ୍ଧନ୍ତୁ ଭୂଷଣ ୬ ଲୋ ନୟନରୁ ସଂସାର ବିଶ୍ୱ ଅଳସ୍ୱଭାବ ଲାଭ କରେ । ୧୭।

ଶୀତାଳର ୧୨ ଚକ୍ଷୁରୁ ଲେଶ ଯବୁ ୧୧ ମୁକ୍ତ ଦେବତାରେ ୯ ତାମସତାର ୧୦ ସୁନୟନ ସେତୁବନ୍ଧନରେ ଯଥ ୧୩ ଅଧରଧର ପ୍ରବାଳମାଳୁ ୧୪ ଜାଳ ଜଳଏ । ହେ ଦେବ । ଜାଳର ଦେହି ୧୫ ଲୁଣ୍ଠୁଣ୍ଣ ଏବଂ ନୟନ ଏକୁଅଛ ବୋଲିଥାଏ ଯେ ୧୬ ଲଳୁ ୧୭ ସନ୍ଧ୍ୟା ଜାଳଯାକୁ ଘାତକର ନୟନ ଲେଖକ

ଶିର ମଣ୍ଡନ (୧) ସମସ୍ତ ଭୂଷଣ, (୨) ଏ ଭଳି ଶୋଭନ୍ତି (୩) ।
କଣ୍ଠେ (୪) ଧାରଣ (୫) କରନ୍ତି ସେହି ଚନ୍ଦ୍ର ସମାନ (୬) ଭୂଷଣ ।
ଭୂଷଣ, ଅଙ୍ଗ (୭) ଶୋଭିଲ ଭଲ ।
ଗୀତରେ ଯାଇ (୮) କହିଲେ (୯) ସେହି ଧନ ଦେଖନ୍ତି ସୀତାଙ୍କ ।୧୫।

ମନ ଶୁଣି ରାମ କହ (୧୦) ହୃଦୟ ଦିନ ସମ୍ପଦ କହିଲ ।
ଶ୍ରୀ ସୀତାଙ୍କ ଶୋଭନ୍ତି ଧରଣ କରନ୍ତ ନବ ରହନ୍ତି ।
ଜନକ, ଧନ ମନ ଉଦ୍ଧାରିଲ ।
ସମ୍ମୁଖେ ସବୁ ଦେଖ ଭଲ (୧୧) ଦେଖିଲା କରୁଣ ଭାବ ଧରିଲ (୧୨) ।୧୬।

ଭୂଷଣ (୧) ସମସ୍ତ ଶୋଭନ୍ତି ଦେଖିଲ କହିଲ ଦେଖିଲ ରହିଲ (୨) ।
ସମ୍ପଦଶାଳୀ (୩) ଦେହ (୪) ଶୋଭନ୍ତି କହିଲ ସମ୍ପଦ ଭଲିଲ ।

ଭଗ୍ନ ଶରୀର ଧାରଣ କରନ୍ତି ସେହିମାନେ ଆମର ଦେହ ରକ୍ତମାଂସ ବର୍ଣ୍ଣନା ଧାରଣ କରିଥାଏ ।୧୫।

୧ ସୀତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଦେଖିଲା ୩ ଲୁଚାଇ ୨ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏ ଶୋଭ ସୀତାଙ୍କ ୪ ମୁଖ ୫ ରାକ୍ଷସ ଭକ୍ତିଥିଲା ୬ ସେହିଠାରେ ରହି ଆସୁ ୭ ପୂର୍ବ ଦେଖିବା-ଖାଇଁ ନେଇକୁ ଏବ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ରହି ରହିଥିଲା । ହେ ଦେବ ! ସୀତାଙ୍କ ମୁଖ ନେଇକୁ ଦେଖି ୭ ରାତ୍ର ଲୁଚାଇ ଦେଖାଇଥିଲା ଏହାର ଭଲ କରନ୍ତି ୧ ସୁଖ ଦେହର ଲୁଚାଇବାକୁ ଶରୀରେ ୧ ଆକାଶକୁ ଉଡ଼ି ଯିବାରେ ଆମରେତ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ଧରାଇ ରହୁଥିଲେ ୯ ୧ ସୀତା ଏହା ଦେଖି ଦେଖନ୍ତି ।୧୬।

ମୁଁ ଏବେ ୧୦ ରାକ୍ଷସର ତତ୍ତ୍ୱ ରହିବେ ସୀତାଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲି । ୧୧ ବନର ଅର୍ଦ୍ଧ ଦେଖୁ ଅନ୍ୟମାନ ମହାବୀର ଦେଖିଲି । ହେ ପ୍ରଭୁ ! ସୀତା ଦେଖିବାରୁ ଲୁଚାଇବାରୁ ରହି ରହିଲ ସହରେ ୧୨ ବାର୍ତ୍ତା ମୋର ଉତ୍ତର କହିବାକୁ ମୁଁ ଏବୁ ଭରସା ୧୩ କୁଞ୍ଜବନ ଦେଖିଲ ।୧୭।

୧ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ ଦେଖିଲେ ମୋର ଭଲପାଇ ତୁମ୍ଭ ହୁଏ ଏବଂ ୨ ବର୍ଣ୍ଣ ଧାର ହୁଏ ୩ ଏକ ମଧ୍ୟରେ ୪ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଇ ଶରୀର କରେ । ସେ ସମସ୍ତର ଏକ ଭଳ ସମସ୍ତ ଭଲପାଇ ଦେଖାଏ । ହେ ଦେବ ! ପୃଥ୍ୱୀ ଆକାଶ ୫ ଶକ୍ତି ଭାବେ ଯୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ସ୍ଥାନ ଯାତ୍ରା ୮ ମହନ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ଦେଖି

ଜଳଦ, ଅଛନ୍ତି ବେଶ ଭଲେ (୭)।
ବଉଳ (୬) ଘଞ୍ଚ ସୁଗନ୍ଧ ଏ ସବୁ (୭) ମନେ ଭରୁଛି ଯାହା (୮) ।୧୬।

ଅନୁକୂଳେ (୯) ଅନୁକୂଳ (୧୦) ଦେଶ ମନ ସୁନ୍ଦର ସୁଖ ଦେଇ।
ଭ୍ରମର ଗୁଞ୍ଜନ (୧୧) ସ୍ୱରୂପ ବନଜନବ (୧୨) ଭରନ ଦେଖ ଯାଇ।
ଜଳଦ (୧୩), ଘନ ଦେଶ ମନ (୧୪) ସୁନ୍ଦ,
ଏଠାର ଏଇ ଅଛନ୍ତି [୧୫] ସୁଦର ଦେଶର ଏ ସବୁ ଅଧିକ [୧୬] ।୧୮।

ମନ ଅନୁଭ [୧] ଦେଖ ମନ ଭାଷାର ଅଧରରେ ଲଭ ଅଭବ [୨]।
ଭଲର (୩) ଭାବର ଦୃଶ୍ୟ ଅଧିକ ଏ ସମସ୍ତ ଦେଖାଇ ଏଥର।
ଜଳଦ, ସମସ୍ତ ସ୍ୱ ରୂ ଭାବେ (୪)।
ଶମନ ଭବନ (୫) ଜନନ ଭୂମିର ଲଭିଲା ଏବେ ଭୁବନ (୬) ।୧୯।

ଏଥର ବଚନ ଭାବର ସମସ୍ତ ଦେଇ (୭) ଦେଇ ଦେଇ ଭବନ (୮)
ଅଧିକ (୯) ଭୁବନ ଭବନ ଦେଖନ (୧୦) ଭାବରେ ଲଭ (୧୧) ଦେଖେ।

ଦେଖୁଛୁ ନେଇ ୨ ବିଷୟରେ ଜଳର ୬ ଗଣର ସଭା ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁଅଛି ।୧୭।

୧୦ କୋଧ ଓ ଲୋଭ ମନରେ ଏ ଭାବ ନ ଥିବ ଅନେକ ସୁନ୍ଦରେ ଦେଖ ଦେଖାଇ ୧୨ ଜନଜନବ (ଅଧିକ) ସୁନ୍ଦରେ ସ୍ୱଭାବକୁ ଭରନ ଦେଖ ନେଇ ଦେଖ ୧୧ ସୁନ୍ଦର ଦେଖଅଛନ୍ତି। ଦେଖ ସମସ୍ତ! ସେ ଭାବନା ଭାଷାର ଏମା ସୁଖ କୋଧ ଓ ଲୋଭ ମନରେ ଭାବନ୍ତୁ ଦେଇ ୧୪ ଭାବ ଜନ୍ମୁଅଛୁ ସୀମାରେ ୧୫ ଅନେକ ଦେଖାଉଛୁ ଏହା ୧୬ ଦେଶ ଏହିଭ ଅଧିକ ଦେଖାଇ ସ୍ୱଭାବର ।୧୮।

ଜନନୀର ଅଧିକାର ଦେଖି ଏହି ଭାବୁ ୨ ଆଶାର ଜାଣନ୍ତୁ ମୁଁ ୧ ଦେବତାଙ୍କର ଅଛେ। କାରଣ ଅମୃତଭାବ ଦେଇ ମନେ ଦେବତା ଭୁବନ। ଏଥର ସମସ୍ତ ଜନ୍ମୁଅଛି। ୩ ସ୍ୱସ୍ଥମାନଙ୍କର ଦେଖ ଅଧିକ ଏ। ଦେଇ ଦେଖ। ସେ ସୀମା ଦେଖନ୍ତୁ ଦେଖ ୪ ଭାବରୂପଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତର। ଦେଖିଲେ ସେ ୫ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖାନ୍ତୁ ଜନ୍ମର ମନ ୬ ଜନଗଣକୁ ୭ ଶୀଘ୍ର ସୀମା ଭାବର ଭାଷାଂ ଦେଖି ଭଲ ଦେଖେ।୧୯।

ଭଜରେ, ଭଜ ସଖି ନତ ମନ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଦାର (୧୨) ଜନନ ଚଉଦ ଭୁବନ ଧନ ପାଳନେ ।୭।

କଥନ ସୁଖର ବଚନ ନ ବଢ଼ ନ ଭଜ ବନ୍ଧୁଜନ ଦୁଖ ।
ଅବଳ (୧) ଉତ୍ତମ (୨) କଠିନ ବଚନ କୁହର (୩) ଅଧମର (୧) ସୁଖ (୫)
ଏ ଭବ କୁଶଳରୁ ଭକ୍ତ ବଚନ ।
ମନଭୂତ କଲ୍ୟାଣ ଜନନୀର (୬) ଜନନୀ ଭଜନ ସଦନ ।

ଅଷ୍ଟମ ଭାବ

ରାଗ—କୁମ୍ଭକାମୋଦ ।

ନଶ୍ୱର ଭୁବନ (୬) ଶରୀର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜଗତ ସମ୍ପଦ (୮) ।
ଶସ୍ତ୍ର ଅସ୍ତ୍ରଜନ ଏକାନ୍ତ (୯) ଜନ୍ମ'ନ ସନ୍ଧି'ନ ।୧।
ଦେଖିବ ଭଜନ (୧) ସ୍ମରଣ ଜନ୍ମ'ନ ନାଶର ଭଜନ ।

ଏହାର ଭାବ, ଶାସ୍ତ୍ରକାରେ ୨ ଦେଖ ୧୫ ସର୍ଗ ୮ ଶ୍ଳୋକ ଓ ୯ ଅଙ୍କର ଉଦ୍ଧୃତ ୧୨ ଜନ୍ମ ମାନଙ୍କରୁ ଏହା ଭଗବାନ ପ୍ରଭୃତି ତୋମାରଙ୍କ । ଏହି ସମ୍ପଦ କଥା ଜାଣିଲେ ତେଣୁ ଦେବ ! ଜନନୀର ଏକମାତ୍ର ଜନ୍ମକୁ ଭୂଷଣ ରଖିବୁ କି ? ଏକାନ୍ତ ଜନନୀ ଉଦରରୁ ୧୨ ଅଶ୍ରି ନାଶ କରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗତ୍ରୁ ପାପଣ ସବୁ ଅଶ୍ରି ନାଶ ଦେଖୁଛି । ଏହି ଦେଖିବା ଭୂମି ଓ ସେହିଠାରେ ଜନନୀର, ମୁଁ ଭୂଷଣ ସମ୍ପଦ ଶରୀର ପାଇଥିଲି ।୬।

ଏହେ ଶସ୍ତ୍ର ଅଗ୍ରର ଶସ୍ତ୍ର ଏ କଥା । ଭୁବନ ଜନ୍ମରେ ଜଣେ । ୧ ଅଶ୍ରି ୨ ଜନ୍ମ ଏ ଦେହରୁ ଜାଣନ୍ତୁ । * ସର୍ବର * ସାଧ୍ୟ ଜଗତ ଭୁବନ * ମିଛ ଅଟେ । ଅତଏ ଏ ଜନ୍ମକୁ ସମ୍ପଦ ଭକ୍ତ କହନ୍ତି । ୬ ନଶ୍ୱର ଧର୍ମାଦର ସ୍ମରଣରୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଉପକାର ସମାନ ନାହିଁ ।୭।

ଅଷ୍ଟମ ଭାବର ଅର୍ଥ

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ଦେହରୁ ୬ ଦିଂଶତି ଜନ୍ମ ୮ ଅନ୍ତରେ ଭରତ୍ଭାଗ ସମ୍ପଦ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ଜଗତ୍ରି ହେବ । ୯ ଦେବତାମାନ ଜନ୍ମିବ ଶସ୍ତ୍ର ଅସ୍ତ୍ର ଜନମାନ୍ତ ସେ ସର୍ବଦ ଶକ୍ତି ଭଜ ।୧।

ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦନ (୬) ଗନ୍ଧ ବହୁଳାଶ (୬) ଶୀତଳ ପବନ ।୨।
ଶତ ଲକ୍ଷ ନ ଦେଖଇ ଅଳିତ ପାଞ୍ଚ ଦ୍ରୁମକୁ ।
ନବୀନ ପଲ୍ଲବ ତଳ (୪) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ କୁସୁମ (୪) ଲଗିଛି ।୩।
ଶୀତଳ ଜଳର ଭରିତ ଗନ୍ଧ ଅମୃତ ପ୍ରସୂ ।
ମଳୟପର୍ବତ ପବନ ଦେହକୁ ବହଇ ଶୀତଳ ।୪।
ସର୍ବ ଦଳକଳ ତରୁ ଅଙ୍କୁର ଫଳର ଚରଣ ।
ବର୍ଣ୍ଣ ବନ ପୁଷ୍ପ (୬) ସମ୍ପଦର ମଧୁକ ଲୁବ୍ଧ ଜନ ।୫।
ସମ୍ପଦର ସକଳ କୁସୁମ (୭) ଦେବର ଶଙ୍କର ରମଣୀ ।
ତପ କୁଶର ବନର ସବୁର ଅନ୍ତର ସମସ୍ତ ।୬।
ଭୂତଳ ବକୁଳ ବୃକ୍ଷ ଉଲଗିବ ଫୁଲର ପ୍ରଭବ (୯) ।
ବସନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ପଲ୍ଲବର ପ୍ରବେଶ ପ୍ରକଟ ହେଲେ ।୭।

ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣିତ ୧ ମୁକୁଳ ଅଥବା ମୁକୁଳ (ନକୁଳ) ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ବସିଥିବା ଭ୍ରମର ଦେଖାଇ ଅବଶ ଥିବ ସମ୍ମୁଖ ୭ (ଅଶୋକ) ମାନେ ଅନ୍ୟମାନ ଅଶୁଭଙ୍କର ସମ୍ପଦମାନଙ୍କୁ ଜଳେ ।୨।

ଉତ୍ତରାୟଣ ଶତ ବର୍ଷର ସମ୍ମାର୍ଗି । ସେ ସୁବର୍ଣ୍ଣକାନ୍ତି ଅଟନ୍ତି । ୪ ଦମ୍ପତ୍ତିର ସେଉଁପରି ଅନୁରାଗର ଭଳ ମିଥ୍ୟା, ୫ ଉତ୍ତରାୟଣ ଅନୁସାରେ କରୁଅଛି ।୩।

ବସନ୍ତକୁ ଅଭାବ ଚନ୍ଦ୍ରମାରଙ୍କ ରାତି ନେଇ । ତାହା ସ୍ନେହଅନୁସ୍ ଦେଖାଉଥିଲା । ନାୟିକାମାନଙ୍କର ମହାଦେଶ ହୋଇ ଭଳ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦେଖାଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲାଭ କଲା ।୪।

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ, ଦଶା, ସୌରଭର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବା ସେ ସେ ଶୀଘ୍ର ଲାଗିଥାଇ । ୬ ଦୃଷ୍ଟି ଶିଶିର ଉପବନର ସବୁ ସୌରଭକୁ ପ୍ରକାଶ ବର୍ଣ୍ଣିତ କଲା ।୫।

ଉତ୍ତରାୟଣ ଦୂତ ଲକ୍ଷଣକୁ ଦେଖାଇ ବଢାଇ ଦକ୍ଷିଣର ବର୍ଣ୍ଣନାର ଅନ୍ତରର ଦର୍ଶ ଉନ୍ମଦ ସବୁ ତାହା ଶୀଘ୍ର ପ୍ରକାଶ କଲେ ।୬।

ଅନ୍ତୁ, କୁସୁମ ସମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣ ୧ ସମୁଦ୍ର ଲାଭ କରିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଅଭିନବମାନଙ୍କର ଅନ୍ତୁ କୁସୁମମାନେ ସୃଷ୍ଟିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରକଟ ହୋଇଥିବା ପୃଥ୍ୱୀ ଜନ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣନର ପ୍ରିୟ ହେଲେ ।୭।

ଏମନ୍ତ ସୁମନ୍ଦ ପବନର ସଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗେ ବହିଥିବେ ।
କଦମ୍ବ ବକୁଳ (୨) ତାଳ ଭଲ୍ଲାତକ ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ॥୮॥
ଅଶୋକ ଚମ୍ପକ (୩) ପନସ ନାଗର ପାଟଳ ଚନ୍ଦନ ।
ମଲ୍ଲୀ ଅତସୀର ଏଣ୍ଡୁର କରବୀ କୁସୁମେ ଶୋଭା (୪) ॥୯॥
ଉଜ୍ଜ ଚମ୍ପୁ ନାଗ କେତକୀ କରବୀ (୫) ଅଶୋକ ବକୁଳ (୬) ।
ବାସନ୍ତୀ (୭) ମାଲତୀ ଏ ଜାତୀଲ ଲତାର ସହିତ ॥୧୦॥
ମଧୁ ମ ସୁଗନ୍ଧ ମଲୟଜଚନ୍ଦନ (୧) କେତକୀ କନକ ।
ସୁରଭି ଭଣ୍ଡ ଏକଳନ ଲକ୍ଷୁଣ ଭାଗନ ଭାଲନ ॥୧୧॥
ଏକ୍ଷୁ ଅଶୋକ ଭରତ ଭଲ୍ଲୁକ ଭୂରଣ ଭଗବ (୨)
ଭଲ୍ଲାତ ଉପଲମଣି (୩) ଉଦୟକ ନଗନ ଦର୍ଶନ ॥୧୨॥
ଉତ୍ତାଳ ନଭସ୍ଥଳ (୪) ବଟ ଜାମ୍ବ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଚମ୍ପକ ।
ଏଣ ଶଣ୍ଡ ସନ୍ଧ୍ୟା ଶତ ନମ୍ର ଉଦାର ରୂପବ ॥୧୩॥

ଶ୍ରୀରାମ ଏହିପରି ସମସ୍ତ ଦେଖି ୨ ଶୀଘ୍ର ହୋଇ କହିଲେ ହେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ! ବର୍ତ୍ତମାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଗଲେ ॥୮॥

ଚମ୍ପକପୁଷ୍ପରେ * ଅଶୋକ ଭୂଷ ପଲାଶ ଭଲ୍ଲୁକ ଦେଖିଲି । ଅତଏବ ଏ ଭଲ୍ଲୁକମାନଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରି ସ୍ୱର୍ଗରେ ବୃକ୍ଷମାନେ ନଷ୍ଟହୋଇ ସୁଖ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ମର୍କଟମାନେ (ସୁଗ୍ରୀବାଦି) ଯାହା ଆମ୍ଭ ସମୀପକୁ ଅସୁମାନଙ୍କ ଏଣ୍ଟୁ ଜଣାଇବ ୪ ପ୍ରକାଶ କରିବେ କି ? ॥୯॥

୬ ପଦ୍ମା (ନାଳ) ଶମ୍ଭୁ ୫ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତଟୀ ଭଳ ଦେଖିଲି । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମାନଙ୍କର ସାଗ ସମ୍ମୁ ବୃଦ୍ଧ, ଉତ୍ତରଦିଗୁଁ ଏଣ୍ଡୁ ସମ୍ପାଦକ । ମୋ ଭଳ ଚନ୍ଦ୍ରକର ୭ ସସ ମାଣ ହୋଇଥିଲା, ଏବେ କରଣ ସନ୍ନିଧରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଜାତହେଲା ॥୧୦॥

୧ ସୁଗ୍ରୀବର ନଖ ଦଇନନ୍ଦିନୀ, ଏବେ ଆଜ ଉଦୟ ଉତ୍ତମ ନେତ୍ର ନାହିଁ । ଏଥର ଆଜ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସ୍ତ୍ରୀଜନଙ୍କ ଶର୍ବାଙ୍କୁ ଆଶା କରେ ॥୧୧॥

ହେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ୨ ଭଲ୍ଲୁକ ଦୃଷ୍ଟ ଅଦେଖ ଆସିଲ ଉଷା ଏବଂ ଭଗ ଦର୍ଶନ ହୋଇ * ଶୀତଳତର ସୁଗନ୍ଧକୁ ନେଇ ଗଲେ ॥୧୨॥

ଏହି ସମୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯୁକ୍ତି ୪ ଦଣ୍ଡବୈଦ୍ୟ ଭଳ ଶୀଘ୍ର ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ ଜନ ସ୍ୱାମୀର ବସ୍ତ୍ର ବନ୍ଧୁ ଆତ୍ମୀୟଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ସ୍ମରଣ କଲେ ॥୧୩॥

ଏ ଅଛି ଅତେକ (୮) ଭୁବନ ଭୁବନ ମଣ୍ଡଳ ଦରଣ ।
ଜଗ ଜଳ ସବୁ ଆଶ୍ରୟ କରନ୍ତି ଏହାର ଚରଣ ।୧୩।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଷ୍ଟମ ଧର୍ମ ଲକ୍ଷଣ ରଚନ୍ତି (୬) ଏ ସତ ।
ମାୟା, ସଗୁଣ ରଚନ୍ତି ଜଗତ ତହିଁର ସହିତ ।୧୪।

ଗୁଣେ ଜାଣୁ ଏ ନ ଜାଣେ ଏହି ତନ୍ତ୍ର ଚରଣ (୧)
ମନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ଜାଣିବାର ଏଣୁ ଜନ୍ମ ଦର୍ଶନ ।୧୫।
ଏହି ପଦ (୨) ଭବ ନାଶ ଧନ ସୁଖ ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷଣ ।
ତଥାପି ଏମନ୍ତ ଜଣୁ ଜନ, ଏହି ଭବନ ନଦନ ।୧୬।
ସତ୍ୟ ଧର୍ମରେ ଜ୍ଞାନ ଭକ୍ତି ଚରଣ ଶରଣ ।
ଭଲ ବଣ ଲଭ୍ୟ ଉପଲ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଜନନ ନରଜ ।(୩) ।୧୭।
ଏମନ୍ତ ଧର୍ମର ବଳ ପ୍ରଭାବ ପ୍ରଭାବରେ ।
ଭବ ଭବନର ଦର୍ଶନର ଅନ୍ତର ତ ଭକ୍ତ (୩) ।୧୯।

ଏହି ଭକ୍ତିରୁ ଶ୍ରୀରାମ * ଗଣଙ୍କ ଭାବରେ ଭୁବନ ତରନ୍ତି ଏବଂ ଏହାର ଦେଖ ଭକ୍ତମାନେ ତାହା ସେହି ଭୁବନମାନଙ୍କ ଆଶ୍ରୟରେ ରହିବେ ।୧୩।

ଜନ୍ମର୍ତ୍ତ ୬ କହିଲ ଅଷ୍ଟମନଙ୍କୁ ଧର୍ମରୂପ ମୁଁ ସଗର ପୁତ୍ର ଏଣୁଯୋଗୁଁ ସ୍ୱଭାବ ତପସ୍ୟା କରୁଅଛୁ ।୧୪।

ମୋହର ଏହି ଶ୍ରୀକୃ ୧ ଭାଗ ନ ହୋଇ ଏ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଅଛୁ । ଏହା ସବୁ ଚରାଚର ଏବଂ ଭଗବାନଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ଏ ବସ୍ତୁ ସତ୍ୟଅଛି ।୧୫।

ହେ ଭବ ! ମୁଁ ସଦା ସବୁ ଜନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରୁଥାଏଁ ସେ ମୋହର ଅଙ୍ଗ (ଶୀତା) ସମସ୍ତେ ଏକମାତ୍ର ଭକ୍ତ । ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ପ୍ରଧାନ ଭବସାଗର ପୀଡ଼ା; ତୁମ୍ଭେ ମଧ୍ୟ ୨ ଗୀତା (ବୁଦ୍ଧିଯୋଗଧାରା) କଣ୍ଠ ଜଗତର ଆଶ୍ରିତ ଲୋକେ ଭକ୍ତ କରୁଅଛ ! ଏମନ୍ତ ତାହା ଦର୍ଶନ କୁ ସବେ ଭଜ ଭଜନ ।୧୬।

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ତାହା ସ୍ୱଭାବରୁ ସୁନ୍ଦର ଅଟେ । ଅନ୍ତରରେ ଏ ଭକ୍ତ ପୀଡ଼ା ଭକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ମନ ହୋଇଥିଲେ । ଏହେତୁ ସେ ଲକ୍ଷରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ।୧୮।

ତାହାଙ୍କର ଦେହରୁ ଜନକଣ ସହନ ହେଉଥିବା ସେମାନେ ଦେହକୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତ ଦେଖାଅଛି । ତୁମ୍ଭେ ତାହାର ବନ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଉଅଛ । ତୁମ୍ଭର ଦେହ – ଉଦର ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ।୧୯।

ତପର ତଚ ଉଦ୍ଧତ (୧) ସାକଳ (୨) ଭଗର ଭକ୍ତିର ।
ସ୍ୱଦେଶୁପଦର ଦଶୁପତଦଥ ଦଉର ଭଚଉ (୩) ।୨୦।
ଦଉଦ୍ୟଥ (୪) ଏ ଦତଦ ଶୁଦ୍ଧି ଓଗ ଦଯୁଦର ।
ଦଅକ ଦଡ ସତ୍ୟ ଥଦ ଏଣ୍ଠ ଗଯଠ ପ୍ରଥର୍ ।୨୧।
ସତକ ଏମନ୍ତ ସ୍ୱର ଦକବନ୍ତ ନେଏର ଦୟର (୫)
ତତ୍ତ୍ୱ ଉତ୍ତର (୬) ଦଉର ଦଉଳ ଓସ୍ୱର ଦଉର (୭) ।୨୨।
ଦଉର (୮) ଓକତ ଉଜ (୯) ଦଳନର (୧୦) ସରସ ସସ୍ୱର ।
ସର୍ବ ଷସ୍ତ (୧୧)ର ଏକ ନସ୍ତ ତଣ୍ଡ ଦଧ୍ୟ ଅସ୍ତ ।୨୩।
ସସ୍ତ ଅତନ ଦରଣ (୧୨) ତଉଦନ ଅଦ୍ଭୁତ ଦସ୍ୱତ ।
ଉନ୍ନତତର ଦଦନ ସୁଦତତ ଶ୍ରୀଚଣ ଏ ସ୍ୱର ।୨୪।
ନତ ସସର (୧) ଷର (୨) ତନଗଚନ ସୁକ୍ଷ୍ମ ସସର (୩) ।
ରସ ଅଗନ (୪) ଉତ୍ତମ ଷତ୍ତ୍ୱର ଭିତ୍ତର ଦେହ (୫) ।୨୫।

---

୪ ସ୍ମୃତି ଏ ଦଶ ଶ୍ରୁତିର ଷଷ୍ଠ ଦର୍ଶନ ଦୋଷ ଦଶରେ ଦଉ ଦତ ।
ସତ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଦଓ, ପିତାଙ୍କେତନ ତାଙ୍କରେ ଦେଖିବ ଓ ? ।୨୦।

ସତ ଦେହଠାରୁ ୧ ସ୍ତମରେ ୨ ରତ ଉପରେ ଉଣ୍ଡି ଦତ୍ତ ଆଠି ଦଣ
ଦାଉଳାରୁ ତତ୍ତ୍ୱଙ୍କଠାରେ ୩ ଦେଵତ ସୁଖ ଭକ୍ତିର ।୨୧।

ସୁର ଦୋଷର ଦଣ୍ଡ ୪ ଦସ୍ତ ଦଉଛନ୍ତି । ଉଦ୍ଧାକ ୫ ଓଦର ଓ ଦର
ଏ ପୂର୍ବକୁ ପଦାର୍ଥନ ଦରଣ ଓ ସ୍ୱର ୬ ଦନ୍ତଅଛି ।୨୨।

ଏହାର ଦଶ ଶ୍ରୁତିକାଳରି ୭ ସର୍ବ ଦାଏ ଦୋଷସିଦାରୁ ୮ ଦସ୍ତୀ, ୯
ସିଦ୍ଧ, ଅସ୍ଥୂଳ, ଦସ୍ତ, ସର୍ବ ୧୦ ଦସ୍ତୁମାନେ ଦତ ଦୋଷ ଏଦଦ୍ଧିରେ
ଅବାସକୁ ସୃଷ୍ଟିରେ ।୨୩।

୧୧ ସ୍ତରଦର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଷ ରଥ ୧୨ ଦର୍ଶ ଦେଶ ଦୋଷ ଦର୍ଶିତାଳ
ସମ୍ପ୍ରତି ଦୋଷଅଛି । ଅନ୍ୟ ସତମାନେ ଦାଶୁଣ୍ଡ ଦୋଷ ସୁଦମାନଙ୍କର
ମୂର୍ଖ ପାରକୁ ଦଣ୍ଡ ଏ ଓଦକୁ ଶ୍ରୀଚଣ ଦରନ୍ତ ।୨୪।

୧ ଦଣ୍ଡରେ ଦସିଥିବା ୨ ଉତ୍ତମଙ୍କର ଦେହ ଦୋଷ ଦରଳ ସହରରେ ।
୩ ଉତମାନେ ସୁଖ ସୁକ୍ଷ୍ମଭାବରେ । ୪ ଅଣୁ ସୁନ୍ଦରମାନେ ଅସୁ ସଦରେ ଦସି
ଦସ୍ତୁ ୫ ସାନ ଦରିବାରେ ସ୍ତୁମ ଦେହନ ।୨୫।

ଶଙ୍ଖ ଯୂଷ (୬) ଜନମ ଭଳତେଣ୍ଟି ଏହାଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ ।
ବୁଦ୍ଧ ମନନ (୭) ଷ୍ଟପତେ (୮) ଏମନ ଗୁଣସଂଯୁକ୍ତ (୯) ।୧୫।

ଜଣ ସୁଲକ୍ଷଣ (୧୦) ଗୁଣ ନଅଗୁଣ ବଲଣ ଅମୃତ (୧୧) ।
ଅର୍ଣ୍ଣିବ ମଧ୍ୟ ଭଅତ (୧୨) ଏଡ଼ାକୁ ଭୂମଣ୍ଡଳ ସ୍ତ୍ରୀର (୧୩) ।୧୬।

ଲୋକ ଶ୍ରେଷ୍ଠର [୧୪] ଏମ ଅନ୍ତର ବଳଲଭ ଭଳ ।
ଭଗବାନଙ୍କ ଯଶକୁ ଏମନ୍ତ ଶୁଣ ସକଳ ।୧୮।

ଲକ୍ଷଣ ଭଯଣ (୧୫) ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ [୧୬] ଦେବଗଣଙ୍କ ।
ଭୂଷଣ ସଙ୍ଗ ଅନନ୍ତରେ ରାଜମ ମନସ ।୧୯।

—୦—

ସୀତାଙ୍କର ଦଶାନନଙ୍କୁ କହନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣମାନ ୬ ସାଧୁଗଣ ଭାବପ୍ରେମମୟ ମନେଭଳ ୭ ମାଭର ୮ ଜ୍ଞାନୀ ଦେହେ ୫ । ୯ ସୁଲକ୍ଷଣ ମନରେ ଏମନ୍ତ ଶୁଣ ନେଲ ।୧୫।

୧୧ ଅନାଥର ଜଳ ଭଗବାନ ୧୦ ଜନ୍ମନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୀଘ୍ର ସେହି ସୀତା ୧୨ ୧୨ ନାଗରେ ଭଲଭ ବୋଲିଅଛନ୍ତି । ଅନେକ ସେଠାକୁ ଦିବାର ୧୩ ସବୁ ଲକ୍ଷଣ ଭଲ ।୧୬।

ତମାଶର ଶରୀର ଦେହ ବଦଳଣକୁ ସହିଅଛି । ଭରତ ରାଜମାନଙ୍କ ୧୪ ସୀତାମ ଏମନ୍ତ ଭଜ ଭକ୍ତ ସେବକଭକ୍ତି ଭଳ ।୧୮।

୧୫ ସ୍ତ୍ରୀମ ୧୬ ୧୬ ଶିବ ଏ ମାନଙ୍କର ଭାବରେ ଭକ୍ତମ ଭଜ ଦେବମ ଭଜ ସଦା ପୂଜ କରୁଅଛି ।୧୯।

ଦଶମ ଗୀତ

ରାଗ—ଅଷ୍ଟତାଳୀ ।

ବଦନକୁ ନବ ଘନ ଶ୍ରବଣ, ଏମନ୍ତ ଜଗତ ଲଜ୍ଜାଇଥାଏ (୧) ।
ମଦନମଦ (୨) ନଷ୍ଟକରିବ, ଶ୍ରବଣ (୩) ଉଜଳ ଭଞ୍ଜନବନ ।
କମଳଲୋଚନ, ଦନ୍ତ (୪) ଭବ୍ଧୂଚ ନେତ୍ରର ଅଞ୍ଜନ (୫) ।୧।
ଅଧର (୬) ଜନ୍ମ ଜଳଜଞ୍ଜନଶ୍ରୁ (୭), ଉଦ୍ଧତ ଏଥର ପ୍ରଣୟରଙ୍ଗ
ସ୍ତନରୁଚି ଅଧରକ ଧବଳ, ସରୁ, ଉଦ୍ଭ, ରଦ ମହୋଦଧିକ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣକର ମଣ୍ଡିଂ, ଶୀଘ୍ର ଭ୍ରମ ଏ କସ୍ତୁରୀ ଘର ।୨।
ସ୍ତନରୁ ଶରଣ (୮) ଉଦରମଧ୍ୟକ ମଣ୍ଡନ ବରଣ ରସ ଭୁଞ୍ଜନ ୯ ।
ନୟନ କରଣ ନବୁନମସ୍ତୁ, ମନ ଦମନଶର (୧୦) ଶରୁ ଭବସ୍ତୁ ।
ବଚନ ନ ଦୟ (୧୧), ଅମୃତଭରି ଦର୍ଶନର ଦୟ ।୩।

ଦଶମ ଗୀତର ଅର୍ଥ

ହେ ଭକ୍ତଗଣ! ଶ୍ରବଣ କର, ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଗତ ୧ ଗମନ ସୁନ୍ଦର ତଣ୍ଡ ନେ ଅଭସ୍ତୁ ମନୋହର ଅଟଇ ଏବଂ ବଦର୍ଶିତ ୨ ବର୍ଣ୍ଣନ୍ତ କରେ। ଆଉ ୩ ତନା ଧନା ଭିତରେ ଶରଦ ହୋଇ ଚଞ୍ଚଳ ହେବାରେ ଜଗତକୁ ରଞ୍ଜନ କରୁଅଛି । ଅତଏବ ୪ ଦେବଶ ସ୍ତନ୍ୟୁ ଦନ୍ତ ୫ ନେତ୍ର ଲଜ୍ଜାରେ ଗମନ କରିଛି ।୧।

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଦେହଁ ବୃଶ୍ଚିକୁନ୍ଦ ସେ ମିଳା, ଦେଖିଲେ ୬ ଅଧରର ଉଦର ଅଧର ସବୁ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ୬ର ଧମରଦ ଦନ୍ତ ଥିଲା ସ୍ତନକୁ ସମ କରୁଅଛି ସେ ସଞ୍ଜ୍ଞ, ଉଜ, ଉଦର ଜନ୍ମସ୍ଥଳ । ସେ ପଙ୍କ୍ତି, ଘନ ଦମନ ଜନଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଶରଣ ନଯରଇଅଛି ଏବଂ ପୁଷ୍ପ, ମଣ୍ଡି, ଗାଢ଼ାର ଏ ଉଣ୍ଡ ସ୍ତବନରେ ଉପମା ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନାହିଁ ।୨।

ସୁନ୍ଦର ଦେହଁ ଗ୍ରହଣ ୮ ନମୂନ ସେ ଶରଣ ହେବା ଭ୍ରମରେ ୯ ଯଉବନ ସ୍ତନକୁ ଭୂଷିତ କରଇ । ହସ୍ତାରବ ନ ଦସ୍ତନମସ୍ତୁ କରଇ । ମୁଁ ୧୦ ଶରଣ ଉପରେ ଲଭସ୍ତୁ ତୁମ ଶର୍ଣ୍ଣରୁ ୧୦ ଶରୁଙ୍କ ସ୍ତନ ଅଧର ତୁମ ଏଥର ସ୍ତନର ଦୟ ନ କର । ଦର୍ଶନମାତ୍ରେ ୧୧ ହେବଦା ଶ୍ରୀ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଶର୍ଣ୍ଣରୁ ଅଧରର ହୃଦୟ ।୩।

କନକ ନଶ୍ବର ଭୂଷଣ ଏମନ୍ତ, ପ୍ରକାଶ ବର୍ଣ୍ଣନ କରନ୍ତ (୧) ଯେତେ ।
ଚମକଧର (୨)ଭୂଷଣ ଜମକ [୩], ଏଭ ଦେଇ ଅପମୃତ ଅନଳ (୪)
ଅନ୍ୟ ଜନଜନ, ଭଲ ଅନ୍ତରୁ [୫] ଜଳାଉ ତୁଛ ।୯।

ସ୍ଫୁଟେଟ୍ଟ ଓ ଜ୍ଞାନ ଜନଙ, ଭୂଷଣଗଣ ଶ୍ରେଣୀ (୬) ଦର୍ଶନ ।
ଧରଣୀ ଉପ୍ କରକାଳ (୧) ମନ, ଜଳ [୮] ଭୂଷଣ ଭୂଷଣ ସୃଜନ (୯)
ସୁନ୍ଦର ଘଟକ । ଏସକ ଗୁଣନ୍ଧ ମନ କରଣ [୧୦] ।୫।

ଅନେକ ଗୁଣେତ (୧) କର୍ଣ୍ଣ ଜର୍ଣ୍ଣନ, କମଳ ସ୍ଫୁଟେଟ [୨] ଭଲନରଣ
ଜଳଧି [୩] ଭୁଷଣ (୪) ମଣ୍ଡଣ ଏମନ୍ତ, ସ୍ଫୁଟେଟ୍ଟ (୫) ଘଟ ସମନ୍ତ ଅନ୍ତ
ଏ ଭୂଷଣଗଣ । ମନ ଭୂଷଣ କରନ୍ତ ଭୂଷଣ ।୬।
କନକ ଶତ୍ରୁ ଭୂଷଣ ରଞ୍ଜନ, ମଣ୍ଡନ ଭୂଷଣ-ମଣ୍ଡ-ଶୋଭନ ।୭।
କମଳ ଜଳଜ ଘଟକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ସ୍ବ ଧମନର ଏମନ୍ତ ବୃନ୍ତ ।
ଏ ବର୍ଣ୍ଣନ କର (୬) । ଗ୍ରନ୍ଥ ଗଭୀର (୮) ନିରୂପଣ । ୯ । ।୭।

ମୁଖ, ଜଣ୍ଡର ଏବଂ ମନୋହାରୀ ପାଖାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନରେ ୧ ଶତ୍ରୁ [illegible]
ହୋଇପାର । ଦ ଜର୍ଣ୍ଣନ ହୋଇ ୨ ଜନ୍ମ ଭୂଷଣରେ ୩ ଶତ୍ରୁ ରକ୍ଷଣରୁ ଏହା
ବଡ଼ ଅସମ୍ଭବ । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ଭକ୍ତସ୍ତୁତି ଜନ୍ମ
ଉଦଭବ କରୁଅଛୁ ।୪।

ଉଦୟ ଉଦୟ ହୋଇ ସେହି ସମୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ସେ ଏହାକୁ ସୁବେଶ ।
ଭୂଷଣମାନଙ୍କୁ ୫ ଶ୍ରେଣୀ ଭଣ୍ଡାର ମଣ୍ଡଣ ହୋଇ ଅନୁମାନ ହୁଏ । ଜଳ
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ୬ ପ୍ରାଚୀନ ଲୋକେ ୮ ସ୍ତ୍ରୀ ୯ ମୁଖ ତୁଳନା କରୁଛ ଜ ?
ଜଳର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏହାଣ୍ଡ ଦୂରକୁ ହୋଇ ୧୦ ମନୋହାରୀ ହୋଇଅଛୁ ।୫।

୧ ଅସ୍ତି ଜଳ ପଦ୍ମାଦ ଭୂଷଣଭୂତ ଶୋଭାକର ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଦେଖିବାର
ଦେଖି ୭ ଜନର ଦୃଷ୍ଟି ତାହାକୁ ଅସ୍ତି ଭଳ ସେବକୁ ହୋଇ ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
୫ ଦର୍ଶନର ଭଜନ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏ ଭୂଷଣଗଣ ଆନ ଦେହ କାଳରେ ମନକୁ
ତୁଷ୍ଟ କରଇ ।୬।

ଦେଶ ଭାଷାସ୍ ୬ ମଣି ବଞ୍ଚନଶୀ ଗଣ ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବାନ ଭକ୍ତନ-
ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଜଳର ଜଳକୁ ଜମନ କରିବାକୁ ଏହାର ଭଉଣୀ ଏଠିଅଛି ।
ସମ୍ପନ୍ନର ଏହି ସେ ସତ୍ୟର ଅଭିଷେକ ସତୀ ଜଳିହୁଏ ଦେଖିବା ଶେଷ

ସତତ ଧର ଭଜନ ସାଧନ, [୧] ଅନ୍ତର ଭକତ ହୃଦ୍ୟ ନନ୍ଦନ [୨]
ଅନବରତ [୩] ଚତୁର ଭଜନ, ନରୁପର [୪] ନର ଇଶ୍ୱର [୫] ମନ
ଦମନ ଏ ଭବୁ । ଭକ୍ତିର ଗୁଣରେ [୬] ସମରୁ ॥୮॥

ଅନୁଭବସ୍ଥ ଅନୁଭବ [୯] ଭାଜନ, ଗଡ଼ତଳ [୧୦] ସ୍ୱରୂପଗୁଣ (୧୧)
ବଦନ ନୟନ [୧୨] ସତ ନରଜ, ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ ଭବ ନ ଉତ୍ପଳ
ଉତ୍କଳଚନ୍ଦ୍ର । ଭବ ମଦନ ନ ଉଦୟ ଅଧୁ ॥୯॥

ଲମ୍ବ ଭବନସ୍ଥ ନଗର [୧] ସାରୁ (୨), ଭବ ଭରଣର [୩] ଭୃତ୍ୟ ଭବୁ
ଅଗମ ଚରଣ [୪] ମହୀମଣ୍ଡଳ, ଲଧ ସଞ୍ଚାର [୫] ଶୁଦ୍ଧ ଦଗନ
ବସ ଉଦ୍ଧବ (୬) । ଭଗର ଭବ (୮) ସର୍ବଦ୍ର ସମଦ ॥୧୦॥

ଭକ୍ତ ଉତ୍ତର । ସୀତାଙ୍କର ମୁଖଦର୍ଶନରେ ଦେବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଦର୍ଶୀ ଦର୍ଶିଥିବାର ୨
ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅବସ୍ଥା । ୮ ଭଗବତ୍ ୯ ସ୍ୱଭା ହୋଇଅଛି ॥୨॥

ଯୋଗ ଯୀବା ସ୍ୱଭବେ ୧ ସ୍ମର୍ଣ୍ଣକଥ ଶବ୍ଦ ଦେଖାଇ ୧ ଦେବ ଦେବାଙ୍କୁ
ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଭଜନ କରଅଛନ୍ତି ଏବଂ ୩ ଅନୁଭବ ଉଚିତ ଉଦବାସୁ
ଦେବତା ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ସର୍ବ ପଶୁପକ୍ଷୀ ଭବୁ ୬ ଜାତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ୨।
ଭଗତ ଧନ ଭବୁ ଭବଗାକୁ ଭବାଉର । ଏ ହେତୁ ଉମାବର ଭବୁ ଜାତ
ହୋଇଅଛି ।

୮ ଭଗବଦ୍ଭକ୍ତ ୯ ଦେବଗଣଙ୍କୁ ସର୍ବଦ୍ର ଭଜନ ହେବା ଶିକ୍ଷା । ୧୦ ସେ
ସବୁ ଭକ୍ତରେ ୧୧ ସୁନ୍ଦର ମନୁଷ୍ୟମାନ ଜନ୍ମଅଛି । ଏବ ୧୨ ମଧ୍ୟ ସକଳ ଭବ
ଭକ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ ଭଲୁଅଛି ଭବୁ ଭକ୍ତମାନ୍ତ ନାହିଁ । ଏବଂ ସବୁ
ଦୂର ଭକ୍ତ ଦୂରବର ଦେଖିଥିବା ଲାଗି ଭବୁ ଭକ୍ତି ମନ ପ୍ରିୟ ନ ଭବୁ ଭଜନ
ହୋଇଅଛି ୭ । ୯ ।

ଭାଙ୍କ ୧ ମୁଖ ଦୂର ୧ ଭଗବଦ୍ଭକ୍ତ ଅଟେ, ମୁଖରୁ ଭଗବାନ
ଭଜନସ୍ଥ ହୋଇ ଭକ୍ତିରସ ଭାବ ୩ ଭୂମୁତ ଭାବ ବଳୁଅଛି । ୪ ନଗ୍ନ
ଶୀତ ଉଦ୍ଧୃତ ଧଳକୁ । ଶୀତମାନେ ଅନନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗନ୍ନାଥ ଭକ୍ତ ଭବନ୍ତି ।
ଅତଏବ ନଗ୍ନଜନୀଙ୍କ ଶ୍ରବଣ ଧାରଣ ସବୁ ଅନନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତ ଭାବନା ଭବି
ଅଛନ୍ତି । ଆଉ ଭଗବାନ ୫ ସର୍ବତ୍ର ଜୀବିତ ୬ ଜୀବମାନଙ୍କୁ ଭଜୁଅଛି । ଭବ
୭ ଦୃଷ୍ଟି ୮ ଯୋଗ ସ୍ୱାଦ ସର୍ବଦ୍ର ଭଜନ କରୁଅଛି ॥୧୦॥

ଛଞ ଅର୍ଦ୍ଧେକ (୯) ମଧ୍ୟେ ବସନ୍ତି; ଲକ୍ଷଣ ବଳର ନୟନ ବନ୍ଧି ।
ଉଦ୍ଧଳ ଚଉଦ (୧୦) ଭଉଳକର, ସକଳ ଲଗନ୍ତି ଲକ୍ଷକର ।
ଜାନକୀ ଅଜନ । ଭଜନ ବସାଇ ଯନ୍ତ (୧୧) ନୟନ ।୧୧।

ପ୍ରଥମକ (୧) ଏକ୍ଷଣ (୨) ପ୍ରସଙ୍ଗ (୩),
ଉଭୟ ଭୂତବୃନ୍ଦ (୪) ସଙ୍ଗ (୫) ସଙ୍ଗ (୬) ।
ତନ୍ତ୍ରଣ ସ୍ତୁତ (୭) ବଜାମଣ୍ଡଳ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭଗନ୍ତି ଦଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧର (୮) ।
ଧନ୍ୟ ଉନ୍ନତନ ! ଅନ୍ୟ ଅନ୍ତ୍ରର (୯) ଭଜନ ସଜନ (୧୦) । ୧୨ ।

ରୂତନ୍ୟ (୧୧) ବଣ ବଦନରଉଠନ (୧୨), ଏହେଙ୍କୁ (୧୩) ସଦଧନ(୧୪) କଠନ
ଅଧର ଶକ୍ତି ଅଜନ (୧୫) ଅର୍ଦ୍ଧ, ସୁଧର (୧୬) ଦଣ୍ଡକ ଅର୍ଜମନ୍ଦ ।
ଉତ୍ତୃନ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକାଶ ଶରୀରକ (୧୭) ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡ (୧୮) ।୧୩।

ଏକାଶରେ, ସେ ଜେଉଁ କଲ୍ୟାଣଙ୍କୁ ୯ ସମୁଦ୍ର ମଣ୍ଡଳ ବନସ୍ତି କାରଣରୁ ବନ୍ଦିଅଛି । ଗାଜର ଅରଣ୍ୟେ ଉସ୍ତତ ୧୦ ଲକ୍ଷଣର ସରଳ ୧୧ ଓ ଅମୃତ ଭନ୍ତୁ କରୁଥିଲ ଏ ଦେଶ ଦେବ୍ଦ ସତ୍ୱଳ ଶକ୍ତି ଅଭଙ୍ଗି ଉପ୍ରବଳ ହୋଇ ଶଶ-ଶାଳ ଉଦ୍ଧଳ ପ୍ରକାଶ ଉନ୍ନ ସ୍ତଳ ଜନମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଧାର କରୁଅଛନ୍ତି । ପୃଥ୍ବୀ ଏ ନୟନ ସମୁଦ୍ର ସ୍ୱଭାବତ ୧୧ ସୁଭାଷିତରେ ଗାଇ ଉଠୁଅଛି ।୧୧।

୨ ନେତ୍ରର ୩ ତଣ୍ଡ ୧ ରୂପାଧାର ନ ଶାଉଛ । ୫ ତଣ୍ଡ ୪ ସମୁଦ୍ର ୭ ସନ୍ତଶୁଣ ସଙ୍ଗ ହେଲ ପ୍ରାପ୍ତ ଏ ଦେଶ ଉଦ୍ଧା ଧନ ଗୁଣ ବିଶୁଦ୍ଧ କରୁଅଛି । ଏହାକୁ ପ୍ରଶଂସିଲେ ୭ ଉଦ୍ଧାର୍ଶ ତତ୍ତ୍ୱ ଦାଣ ହେବ । ସେଉଁ ଦେଶ ମନ୍ଦ ହେବ ତାହାର ଏଣ୍ଡ କ ସାମାନ୍ୟ ? ଅହୋ ସେ ସମ୍ପଦ ଦେଶ ଧନ୍ୟ । ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଧ-ମାନଙ୍କ ୯ କଲ୍ୟାଣ ୧୦ ବଣ୍ଡନଦନ ହୋଉଅଛି ।୧୨।

୧୨ ବଧାର ୧୧ ଚୌକୁଭନଙ୍କର ୧୩ ଯୋଦ୍ଧା ମୁଖ ସେ ୧୪ ମୁଖରେ ବାନ୍ଧଅଛି । ୧୫ । ଅଧାର ଶମିଙ୍କ ଅଧର ଶକ୍ତ ହେଉଅଛି । ସେ ମୁଖଙ୍କୁ ୧୬ ବାସ୍ତବ ଉଦ୍ଧା ଶମିଙ୍କ ଦଣ୍ଡକ ଦେଖାଉନ୍ତି ମାଶ ବଢନ ହୋଇଥିବାରୁ ଚିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେଉଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରକ ସଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ସୁବର୍ଣ୍ଣରୂପ ୧୮ ପୁଷ୍ପମାନଙ୍କର ଶାଖାର ୧୭ ପ୍ରକାଶ ହୋଇଛି ।୧୩।

ଅର୍ଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରଭଳି ଅଳକଚୂଳ (୧), ପଣ୍ଡୁ-ଶଯ୍ୟାଧର (୨) ଶୁଣ୍ଡାସ୍ତମ୍ଭନ ।
ମଦଜଳ ଉଚ୍ଛଳଚଞ୍ଚଳ (୩) ଅଧର ପଲ୍ଲବ (୪) ଦଶନ (୫) ସ୍ତବକ (୬) ।
ଅଙ୍କୁଶ ଦଣ୍ଡ (୭) । ଶ୍ରୀକଣ୍ଠଭୂଷଣ୍ଡ ଭୂଷଣ କମଳ (୮) ॥୧୫॥

ଭଲୂକ ଜାନୁବନ୍ତ (୯) ଶରଭର (୧୦) ଅଙ୍କ ଲଗନ (୧୧) ବରୁଣର ବଳ
(୧୨) । ଗୁଡ଼ୁକ (୧୩) ପଦ୍ମପତ୍ରଲୋଚନ (୧୪), ଲକ୍ଷ୍ମୀର କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ (୧୫)
ଶର (୬) ଶର (୧୬) । ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର (୧୮) । ଗଦା (୧୯) ଚକ୍ରର
ଚକ୍ରୀର ପଦ୍ମ (୨୦) ॥୧୬॥

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ (୨୧) ଲଳ ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର (୨୨) ଗୁଣ ୨୩ ଅଷ୍ଟଭୁଜ ୨୪ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶ୍ୟାମର
(୨୫) ଧବଳ (୨୬) ଦେହର ଅଳଙ୍କାର, ରତ୍ନ ଶଙ୍ଖର (୨୭) ଗର୍ଜ୍ଜନ କର ।
କଳଶ ଶୋଭା । ଚରଣ ନୂପୁର ଅଙ୍ଗଦ ଲଗ ॥୧୭॥

୧ ଭଗବାନ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରକୃତି ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଶୁଣ୍ଡାସ୍ତମ୍ଭ ୨ ଚକ୍ର,
ସ୍ତମ୍ଭ, ମଦଜଳ ୩ ବିଶ୍ଳେଷ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଜଳ । ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କର ଶୋଭାକୁ ହେଉଛନ୍ତି ୪
ଅଧରର ୫ ଦନ୍ତପଙ୍କ୍ତି ସମାନ ୬ ଗଣ୍ଡ ମସ୍ତକର ପ୍ରଭାଅଛି । ଅଙ୍କୁଶ ଦଣ୍ଡ ୭
ମିଶ୍ରା ଅଟେ । ଶେଷରେ ପ୍ରଭୁ ବାହାରେ ଅଳଙ୍କାର ଭୂଷଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଗମନ
କରାଇବା ୮ ଶେଷ କରିଅଛନ୍ତି ॥୧୫॥

ଭଲୂକ ୯ ପାର୍ଶ୍ୱ ୧୦ ଚକ୍ରଜ୍ଞାନ ୧୧ ଅଙ୍କ ଗତ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ୧୨
ସମ୍ମୁଖରେ ୧୩ ପ୍ରକାଶିତ ୧୪ ପଦ୍ମନେତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱରୂପ କର୍ଣ୍ଣ ୧୫ ଗଣ୍ଡକୁ ୧୬ ବାହୁ
୧୭ ଦିବାରାତ୍ରି ଭକ୍ତଙ୍କରେ ୧୮ ୧୯ ଶଙ୍ଖ ଦେଖାଇ ଚକ୍ରଧାରୀ ୨୦ ଶର
ହୋଇବାର ଦେଖୁଅଛନ୍ତି ॥୧୬॥

୨୧ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ୨୨ ୨୨ ଶାଢ଼ୀର ଆଚ୍ଛାଦ ୨୩ ଗୁଣର ବାହୁ ଅଷ୍ଟ ୨୪
ଅର୍ଦ୍ଧ ୨୫ ଶର ଧରିଅଛନ୍ତି ।୨୬। ରତ୍ନକଳ୍ପ ବାହୁ ପ୍ରକାଶରେ ଅଟେ । ଏ ଶୋଭା
ଦେହ ୨୭ ଅଳଙ୍କାର ଭୂଷା କରୁଅଛି । ଗର୍ଜ୍ଜନରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀସମେତକୁ ଶୁଣନ
କରୁଥାନ୍ତି । ଏ ଦେହ-ଦର୍ଶନ ସୁନ୍ଦର ଅଟେ ସମାନ ନର ଶଙ୍ଖଚକ୍ରଙ୍କୁ ଲୁଗା
ବାନ୍ଧନ୍ତା ନୂପୁର ଅଙ୍ଗଦ ବାଜୁ ସେବାଦ୍ୱାରା କରୁଅଛନ୍ତି ॥୧୭॥

ଶତ୍ରୁମିତ୍ର ମାନାପମାନ (୧) ଶୀତ, ଉଷ୍ଣ ସୁଖ ଦୁଃଖ (୨) ସମାନ ।
ସଙ୍ଗ (୩) ବର୍ଜିତ ସ୍ତୁତି ନିନ୍ଦା (୪), ମନନଶୀଳ (୫) ସନ୍ତୋଷ ।
ଯହିଁ (୬) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ସେହି ଭକ୍ତ ମୋର ପ୍ରିୟ ।୧୭।

ଅନିକେତନ (୭) ସ୍ଥିର (୮) ମତି, ଏ ଜନ (୯) ମୋର ଭକ୍ତ ।
ଧର୍ମ (୧୦) ଅମୃତ ଉପାସନା କରନ୍ତି (୧୧), ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋ ପରାୟଣ (୧୨)
ଏମନ୍ତ ଭକ୍ତ । ମୋର ଅତି ପ୍ରିୟ ସେହି (୧୩) ।୧୮।

ଉତ୍ତମ ଭକ୍ତ ଶ୍ରବଣ ଜ୍ଞାନ (୧), ମନନ (୨) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନିଦିଧ୍ୟାସନ ।
ଓ ତତ୍ତ୍ୱ ସାକ୍ଷାତ୍କାର (୩) ସର୍ବ (୪), ସର୍ବତ୍ର ସମଦୃଷ୍ଟି ଆତ୍ମଭାବ (୫)
ଅଭେଦ ଭାବ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ (୬) ଧ୍ୟାନ ମନନ (୭) ଅଛ (୮) ।୧୯।

ଶ୍ଳୋକ ୧ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଗୁଣ ୨ ଏହି କ୍ରିୟାରେ ସଚେତ ଭାବ ହୋଇଥାନ୍ତି ।
* ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭକ୍ତ ନିତ୍ୟ । ସେ ୩ ସର୍ବ ଜଗତର ଈଶ୍ୱର । ୪ ଉତ୍ସର୍ଗୀ-
ଭାବରେ ଭକ୍ତ ଅନନ୍ତଭାବ । ଅତୃପ୍ତ ସେ ୫ କେବଳ ଯାହା (କ୍ଷେତ୍ର) ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ଦେହ ଓ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଭକ୍ତଙ୍କୁ ମନ
କରୁଅଛି ।୧୭।

ଏହି ୬ ଭକ୍ତଙ୍କ ଶୀତ ଉଷ୍ଣ ହେବାରୁ ୯ ତାଙ୍କର ଦେହ ସୁଖ
ଦୁଃଖରେ । ୧୦ ତାଙ୍କର ସେ ସ୍ଥାନ ସେ ନିତ୍ୟ । ଶୀତ ଉଷ୍ଣରେ ଅଭ୍ୟାସ-
ବଶ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ୧୧ । ସେମାନେ ସେପରି ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାରୁ
୧୨ ଉତ୍ତମ [ଏହିପରି ଲୋକ ରହିଅଛି । ସେ ସ୍ଥାନ ଶୀତ ଏଥିର ଭକ୍ତଙ୍କୁ
ସ୍ଥିରବୁଦ୍ଧି, ସେହି ଜନମାନଙ୍କର ଭାବନା ହେବାର ଦଶା ବନ୍ଧ ନ କରୁ ।୧୮।

ସେଥିରୁ ସେ ଉତ୍ତମ ଶ୍ରବଣ ହୋଇଅଛି ସେ ୧ ସ୍ଥିରମତି ଅଛି । ୨
ଜାଣି ଭକ୍ତ ସାକ୍ଷୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗୁଣ ଅତି ଉତ୍କର୍ଷରେ ପ୍ରକାଶ ହୋଇଅଛି ।
ସେ ଦେହ ଭାବ ୩ ଜ୍ଞାନକୁ ୪ ସାର ନ ଦେଇ ସ୍ଥିତିରେ ୫ ଅଭ୍ୟାସରେ
ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ଏହି ୬ ନାମ କରୁଅଛି ଏ ଅବସ୍ଥା ଅଛି । ସେହି ନାମ ଜପ
କରିବା ସେ ଦେହଗତ ୮ ସାଧ୍ୟରେ ରହି ୭ ପ୍ରକାଶ କରୁଅଛି ।୧୯।

ଭାଗର ଗୁଣନ ଭାଗ ସଂଖ୍ୟାର (୯), ଭାଗ ଲବ୍ଧ ଭାଗ ବର୍ଗରେ ।
ଗୁଣ ଗୁଣନ ମନ ଭ ଅଙ୍କ [୧୦]; ଏକେଷୁଦ୍ର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧ ।
ଏଥିକ ନଷ୍ଟ । ବର୍ଗିକ ଭାଗ [୧୧] ବର୍ଗିତ ଭାଗର [୧୨] ।୨୦।

ତଥାପି [୧୩] ନଷ୍ଟର ବର୍ଗମୂଳର, ଭାଗ ଭାଗାଧିକାରେ ୧୩ ଧର ।
ପୁନଃ [୧୪] ବର୍ଗମୂଳରେ [୧୫] ଅଙ୍କ [୧୬] ବର୍ଗ ଲବ୍ଧର [୧୮] ଧରି
ଭାଗ । ଏହାର ନଷ୍ଟର । ମନ ଅଙ୍କ [୧୯] ଧର ଲବ୍ଧକର [୨୦] ।୨୧।

ଏ ଉଭୟ ଅଙ୍କ [୧] ଅଭିଷେକ [୨] ଭାଗ ବର୍ଗମୂଳ [୩] ବର୍ଗଭାଗ [୪]
ଭାଗର ଭାଗର [୫] ଗୁଣନ ଭାଗ, ଭାଗର ଲବ୍ଧ ଭାଗର [୬] ଗୁଣନ (୭) ।
ଏ ଭାଗ ଭାଗର । ଗୁଣନରୁ ଭାଗ ଅଙ୍କ [୮] ଭାଗର ।୨୨।

---

୯ ବର୍ଗମୂଳକର ଉଦାହରଣ ଲକ୍ଷଣ ଜାଣ ଦେଖ ଅଟେ । ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା-
ଙ୍କୁ ବର୍ଗମୂଳକୁ ଯେ ଭାଗ ଭାଗ ଗୁଣନ ଦେବ ୧୦ ମନକୁ ଆସୁଥାଇ ।
ଏକ ଲବ୍ଧ କରିବା ସଂଖ୍ୟାକୁ ଭାଗ କରିବ ଏହାର ଯେଉଁ ଦେଖ, ତାହା ୧୧
ଭାଗରେ ବର୍ଗିତ କରିବା ୧୨ ଅଙ୍କ ହୋଇଅଛି ।୨୦।

ସେହି ନଷ୍ଟକୁ ବର୍ଗ ୧୩ କରିବା ଲାଗରେ ଗୁଣନ ହୋଇ ଭାଗ
୧୪ ବର୍ଗମୂଳ ଭାଗ ଧାରଣ କରିଅଛନ୍ତି । ସେ ଭାଗର ୧୫ ଗୁଣାକାରର
ବର୍ଗିତ କରିବା ଭାଗରେ ୧୬ ଶୀଘ୍ର ହୋଇ ୧୭ ଭାଗରେ ୧୮ ଭାଗର
ମୂଳଭାଗରେ ଭାଗ । ଏହାର ଯେଉଁ ଭାଗ ୧୯ ଗୁଣନରେ ୨୦ ଲବ୍ଧାଙ୍କ
ହୋଇଅଛି ।୨୧।

୨ ଭାଗର ୧ ବର୍ଗମୂଳର ଏହାର ଭାଗରେ ୩ ବର୍ଗମୂଳରେ ଭାଗକୁ ୪
ଭାଗର ଭାଗ ୫ ଭାଗଗୁଣକୁ ଭାଗ ଭାଗର ମନ କରେ । ଭାଗରେ ୬ ଭାଗ
୭ ଗୁଣନକୁ ଭାଗ କରେ । ଭାଗ ଭାଗର, ଭାଗ ଏହି ଭାଗକୁ ବର୍ଗିତ ଭାଗ
ଭାଗର ୮ ଭାଗ ଭାଗ ଭାଗଅଛନ୍ତି ।୨୨।

ଦଶମ ଛାନ୍ଦ

ବୃତ୍ତ—ଗୁଣ୍ଡିଚା

ସୁରଙ୍ଗଣ ମଣ୍ଡ (୧) ଗୁଣଣ ତନୁ ଅନ୍ତର ଲଗ (୨)
ତରଙ୍ଗ (୩) ଫଳର ଗଳ ତଳିତ ମଗ ।୧।
ଖଗ (୪) ଲଗ (୫) ଅଙ୍ଗ ଘଟନ ସମ୍ପୁଟ (୬) ବଚନ
ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ବଲ ଏଥର ଲୁଚଣ ବର୍ଣ୍ଣନ ।୨।
ସୁର ଗଣ ଶର ବଳର ଏକଗଣ ପଦନ (୮)
ଚରଣ ଦୁରନ୍ତ ଭୁବନ ଅଶ୍ରମଣ ପରଣ ।୩।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ ଭକ୍ତର ସୁମ ଅସମଭଣ
ଚନ୍ଦ୍ରଳ ଅଗମ ବନ୍ଧୁର ଗଗନନ୍ତରୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ।୪।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ଭୂଷଣ ଅନନ୍ତ ଶରଣ (୯) ଲଭଣ
ବଣନ୍ତ ବସନ (୧୦) ଭୁବନ ଅନ୍ତ ଗଣ ମଣ୍ଡନ ।୫।

ଦଶମ ଛାନ୍ଦର ଅର୍ଥ

ସୁବଣ୍ଣର ଏବଂ ୧ ଘାଗ ଭଣ୍ଡଣର୍ଦ୍ଧ, ଅତଦେବର ଗୁଣ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅଙ୍ଗର ସୁନ୍ଦରେ ● ଗୁଣଗୁରଣ ଦେଖାନ୍ତୁ ୪ ଶରୀର ମନ ତାଳ ଗଡ଼ନ ।୧।

୬ ଶରଣୁ ବାଜାରେ ୩ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ୬ ଭୂଷଣମାନଙ୍କ ଆଗରେ ବନ୍ଧୁରେ ଭଙ୍ଗ ବନ୍ଧ ୪ ସୁନ୍ଦର ଭୂଷଣତା ଦେଖିବ ଓ ? ।୨।

ସ୍ୱଣଗଣର ଜାଣି ଗଣ ସଣ ବନ୍ଧୁ ଗର୍ଭରୁ ଏକଷଣ ଦେହାର ୮ ବଣର୍ଦ୍ଧ ସୀମାର ଦେଦରୁ ପଡ଼ବନ ।୩।

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ସୀତାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ଭଳ ଦେଖାକୁ ଭଜ ଭଙ୍ଗ ସମାନ ନ ଦେଖାଗୁ ଅନନ୍ତ ଏକ ବଣ୍ଟରେ ଶୋଭଦେବାର ଘାଟିରେ ଭୂଷିତ ।

ସୀତାଙ୍କର ଭୂଷଣ ସ୍ୱଣ ସମାନରେ ୯ ଶବୁର ଲଗର ସୁନ୍ଦର ବଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣକୁ ସଂଲଗ୍ନ । ପୁଣି ବସନ୍ତ ସମସ୍ତ ଭୁବନଶ୍ରୀ ଭଣ୍ଡର ଅଙ୍ଗରାଗ ଦେହର ସୀତାଙ୍କର ୧୦ ସିନ୍ଦୂରୀ ବସ୍ତ୍ର ସଦୃଶ ଶୋଭିତ କରୁଅଛି । ୫ ।

ସୁନ୍ଦ ସୁଜନକୁ ଏମନ୍ତ ବଚନସ୍ତୁ (୧) କହିଲ ।
ବୃଦ୍ଧକ ଚରଣ (୨) ଭଜନ ଭୃତ୍ୟଗଣ ହରଲ ।୨।
କରଣ ଭୁବନ ଅମରକ ସରସ୍ୱ (୩) ଚରଣ
ଦ୍ୱାରକୁ (୪) ଚରଣ ଭୁବନ୍ଦୁ ଚଣ୍ଡ ଅବତାରସ୍ଥ ।୩।
ଏଣ (୫) ମତଙ୍ଗଜ ସୁନ୍ଦର (୬) ଅଜଗର୍ଭ (୭) ସୁଖନ ।
କରଣ କୁଞ୍ଜନ ଭଜନ (୮) ଚରୁ ଶରଣ ମନ ।୮।
ଭଣ୍ଡୁନ ସଦ (୯) ଭଣ (୧୦) ଭଣ (୧୧) ଭଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ ଶତ ।
ଶୁଦ୍ଧ ସରସଣି ଭୂଷଣ ଜ ସାହଲ ଭରତ ।୯।
ବର୍ଣ୍ଣିତ (୧୨) ଚର୍ଣ୍ଣେ ଚରଣ ଗମ ଭୁଦର ଅଙ୍ଗ ।
ଦର୍ଶ (୧୩) ଭୂତ ଅର୍ଦ୍ଧ ହରଣ ଚର୍ଣ୍ଣ ଚର୍ଣ୍ଣେ ସଙ୍ଗ ।୧୦।
ଅଭଣ (୧) ଚନ୍ଦ୍ରମ ଚନ୍ଦନଚର (୨) ଚନ୍ଦନସିଣ (୩) ।
ସମସ୍ତ ସମସ୍ତ ସମ ଏ (୪) ଜ ଚରଣ ଲକ୍ଷଣ ।୧୧।

ଶ୍ଳୋକର ୧ ଚରଣ ସବୁ ଏଭଳ ଜଣମା ଜଣ୍ଡଥିଲ ସେ ୬ ମସୁର ଶ୍ରୀଣିର ଜଣମା ଶତକ ଚେଳଣବାକୁ ଦେବ । ୬ ।

ଏହ ଭୁନଗ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀମଣି ଏ ଦୁହଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନ୍ତୁ ଚରଣ କରୁଅଛି । ୪ ଗୁନର ଓ ଲକ୍ଷଣ ସୁଜ ଦେଶ ସମ୍ବ ଏହ ଭୁବିତ ହୋଇଅଛି ।୭।

୫ ମୁଖମତ (ସସ୍ଥୁବ)ର ୬ ସୁଭଗରେ ୭ ଶବଦା ସୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି । ଅଦ୍ଭୁତ ବସ୍ତ ଦେଶ ଶାମ୍ଭ ୮ ଉଦାଭଣ ହୋଇଅଛି ସେ। ତାହା ନୂତନ ! ତାହାବାର ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ହରଣ କରୁଅଛି ।୮।

୯ ଜେମ ଅକ୍ଷରାର ୧୧ ସବୁ ଏମାନଙ୍କର ଗମ ଲକ୍ଷଣ ଭୂଷେ ଧ୍ୱଂସ ଭଣ ସମ୍ବନ୍ଧଣସୁକ୍ତ ହେବାରୁ ଚେଣର ଭୂଷଣ ନନ୍ଦନର ସବୁ ସହ ନାହିଁ ।୯।

ଶ୍ଳୋକର ଚରଣଭୂଷ ଚେଳବାକୁ ଚଳର୍ ୧୨ ବର୍ଣ୍ଣଣର ବର୍ଣ୍ଣନବାକୁ ଭଜନ ଚରଣ । ଚଉର୍ଣ୍ଣର ୧୩ ସଦଭାଣ ହେବାରୁ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରଶ ଦେଖୁଅଛି । ୧୦ ।

ଶ୍ଳୋକର ଏ ମୁଖ ସକଳ ୨ ଚରଣ ୩ ଅନୁମାନ ହେବାରୁ ୪ ସ୍ଥଳେ ଲକ୍ଷିତ ହୋଇ ଏହ ଭଳର ଅଳଙ୍କାରରେ ଲକ୍ଷ ଗଣ ସ୍ୱଭାବ ଶୀଳତା ଭରିବେ ।୧୧।

ଅନନ୍ତ ଜ୍ୟୋତି ସ୍ୱର ରୂପରେ ଅଟେ (୫) ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି ।
ରୂପର ଗୁଣର ତୁଣ୍ଡର ସାର ଏଥିର ସାର ।୧୨।

ନାମର ମସ୍ତକ (୬) ନୟନ (୭) ମଧ୍ୟ ସାର (୮) ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୁ
ନାଦର (୯) ଜ୍ଞାନର ବ୍ରହ୍ମର (୧୦) ସ୍ୱୟଂ ଜ୍ୟୋତି ସତ୍ୟ ।୧୩।

ସୂର୍ଯ୍ୟର କଣ୍ଠ ମଣ୍ଡଳ ଶୂନ୍ୟ (୧୧) ମଣ୍ଡ ଲୟର (୧୨) ।
ଅନନ୍ତଭୂମିର ଅଭେଦ ଗର୍ଭ କାଳର ମନ (୧୩) ।୧୪।

ମଧ୍ୟ (୧୦) ଭୁବନ ଦର୍ଶନ ନ ଦେଖିଲ ଅନନ୍ତ ।
ସ୍ୱଭାବ ଦର୍ପଣ (୧୫) ଅନନ୍ତ ସତ୍ୟ କଲ ଏମନ୍ତ ।୧୫।

ଭକ୍ତର ଅନ୍ତର ଗୁଣର ବଶ ଚରଣଧାର (୧) ।
ଦୀପ୍ତ ନ ଦେଖର ଭଜନରେ (୨) ଦେହ ପୁରର (୩) ।୧୬।

୫ ଅନନ୍ତରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଶୂନ୍ୟର ଦଶଦ୍ୱାର ସ୍ଥାନ ଦେଇ ତେବେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ ଜ୍ୟୋତିଃପୁଞ୍ଜ ମନରେ ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତି କରନ୍ତୁ ଭକ୍ତେ ସହର ଦେହରେ ନନ୍ଦ ସ୍ଥାନ ଭଜ ସାଧକ ମୁକ୍ତକୁ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି ୧୨।

୬ ରୁ ୧୦ ସାଧକ ଯୁକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ୮ ଚକ୍ର ଯାଇ ୬ ସମୟରେ ଦୃଷ୍ଟି ଲକ୍ଷ୍ୟ ୪ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଭକ୍ତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଅଛନ୍ତି ।୧୩।

ସାଧକର ବସ୍ତୁ ଗୁଣର ବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବାରୁ ଭାଗରୁ ୧୧ ଭୂତ ଦେବତା, ଏଥିମାନଙ୍କ ଅଗ୍ନି ଭ ୧୩ ମେରୁମଣ୍ଡଳ ସହିତ ଭଜ ୧୨ ଗୁଣ ହୋଇଅଛି ।୧୪।

ଏହି ମଧ୍ୟ ଅନନ୍ତ ବଢ଼ିଲେ ସୃଷ୍ଟି ଅର୍ଥାତ୍ ବାସ ହେବ । ଭୁବନ ଦାର-ସଂସାରର ଦେହର ଦର୍ଶନ କର ଦେବାକୁ ଜୀବ ଅନନ୍ତ ସର୍ବଦା ସୃଷ୍ଟି କରି ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଯୋଗଅଛି । ଅନନ୍ତ ସତ୍ୟକୁ ଗୀତ ଭକ୍ତିଭାବ ଜଣାଉ ଅଛି ।

ସ୍ୱାମୀ ଭକ୍ତର ଭାବରେ ଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟବାଦୀମାନେ, ଭକ୍ତି ଲଭ । ସେ ସୂତ୍ର ୧ ପୂର୍ବରୁ ଉଦୟକୁ ରୂପ କ ସାଧ ଦେଇଣ ସବୁ ପ୍ରକାଶ କର ଏହି ଭାବକୁ ଦେଖନ୍ତୁ ।୧୬।

ଭସ୍ମଧର (୪) ଶୁଣ (୫) ଲୁଚନ ଲୋଚନସନ୍ତକଣ ।
ଏ କହଣ ଗଣ କହର ଗଞ୍ଚ ପୂର୍ଣ୍ଣଧନଣ ।୧୭।
ଏକରଣ (୬) ଦକ୍ଷ ପ୍ରକନ (୭) ରକ୍ଷ ଗଣ ଭାରଣ୍ଠ ।
ନନନ ରେଣ୍ଡ ଗନ୍ଧକବର ଗଣ ଲକ୍ଷ୍ଣ ।୧୮।
ମନନ ବଣନ ତନନ (୮) ଏ କଦନ ଅଦ୍ଭୁତ ।
ଭୂତ ପ୍ରେତ ଗଣ ସର୍ପେଶ ଦେଖିଲେ ଏ ଭୂଷଣ ।୧୯।
ତତ ମତ୍ତ ଗଣ ଧାରଣ (୯) ତତ ଏମନ୍ତ ଭକ (୧୦) ।
ଘଣ ରଚନ ଭକ୍ତଗଣ (୧୧) ଭଗ ଭଜନ ଗତ ।୨୦।
ଶବ ଭସ୍ମ (୧) ଦକ୍ଷ ଭଞ୍ଜକ ଏକଲବ ଧରଣ ।
ଧ୍ୟାନଗତ (୨) କଣ୍ଠଗଳ (୩) ଅବସନ ଭଗର ।୨୧।

ଭସ୍ମ୍ରର ଗଣ ଭୂତପ୍ରେତଙ୍କ ପ୍ରଭୃତିସମାନ ସଙ୍ଗରେ ଥିବା ସମାନ ଦେବ'ଙ୍କୁ ଦେଖି କହନ୍ତ ଭୂତନାଥଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଗ କରୁଅଛୁ । ଅନନ୍ତର ରଥର ଚକ୍ରଣ ଏବଂ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳଶର ଭୂଷା ଦେଖା ହୋଇଅଛୁ ।୧୭।

ଗୁଣି ଦେଖନ୍ତ ଭୂତ ଓ ପ୍ରେତ କହନ୍ତି ଯେ ଶୁକ୍ଳଗଣ ପ୍ରକାଶ ହୋଇଥିବାରୁ ଭକ୍ତଜନ ସନ୍ତୋଷିତ ଭଗ କୋଣରୁ ଆସୁଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶିଖରୁ ଭଗ ଅଙ୍କଗୁ ଯୋଗ କରୁଅଛନ୍ତି ।୧୮।

ଭୂତଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ପ୍ରଥମ ଭୟରେ କହନ୍ତି । ଏ ଭୂତ ସହିତ ହୋଇ ଏଣ ଏବଂ ଭକ୍ତ ହୋଇଅଛୁ । ସେ ସମୁଦ୍ରର ଏଣେ ଭଗବା ଏହି ନାହିଁ ।୧୯।

ଏ ମହାଦେବ ଭକ୍ତର କ୍ରୋଧ ଶତ୍ରୁ ଦମନ କରି ଭୂଷଣରେ ଅଧିଷ୍ଠାନ ଦେଖାଉ ଗଣ ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀକାଳର ଶୀଘ୍ର ପ୍ରକଟ ଭଗବା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ ଲକ୍ଷଣ୍ଡ ହୋଇ ୧୦ ଏମନ୍ତ ସମସ୍ତ କହନ୍ତି ।୨୦।

ଶିବାଦେବ ୧ ଭଗବର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାଦ ଭୂଷଣରେ ଶତ୍ରୁ କହନ୍ତି, ଭକ୍ତ ଜନ ସମ୍ଭବ ଅନ୍ତ ସମସ୍ତ ଭଗବର୍ଣ୍ଣ ଧରଣ ଶାଖ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରମାଣ ହୋଇ କହନ୍ତି । ମାଣ ସେ ୧ ପ୍ରକାଶ ୩ ଗ୍ରାମକୁ ନମସ୍କାର କରୁଅଛୁ ।୨୧।

ଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଅବଧି [୪] ଶମନ ଜନ୍ମ [୭] ।
ଅଷ୍ଟମ ବୃତ୍ତର [୬] ଷୋଡ଼ଶ ନନ୍ଦ ଦଶମ ଅଷ୍ଟ ।୨୨।
ବସନ୍ତ ଦଶକ ସ୍ତମ୍ଭ ଭାଗ ଭାଗ ଭ୍ରମଣ ।
ଦଶମ ଏ ସ୍ତମ୍ଭ ସମନ [୭] ଷଷ୍ଠ ଷୋଡ଼ଶ ଅଷ୍ଟ ।୨୩।
ଏମନ୍ତ ଦଶମ ବୃତ୍ତର ଦଶ ଭୁବନ ଭାବ ।
ଅନନ୍ତ ଭାବସ୍ତମ୍ଭ ସ୍ତବକର ଦଶନ ।୨୪।
ଏକ ଘଣ୍ଟ (୮) ଦଶଶତକ ଅଷ୍ଟ ଷଷ୍ଠ ଷଡ଼ଙ୍ଗ ।
ଦଶ ଦଶନ ଏକ (୯) ଦଶ ଷଡ଼ଙ୍ଗ [୧୦] ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ।୨୫।
ଷଷ୍ଠ (୧) ଶତକ [୨] ଦେଶ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ (୩) ସ୍ତମ୍ଭ (୪) ।
ଲକ୍ଷ ଅଙ୍କ ଷଷ୍ଠ ଷୋଡ଼ଶ (୪) ଦଶ ଦଶନ ନନ୍ଦ ।୨୬।
ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ବୃତ୍ତର ସ୍ତମ୍ଭ ଷଷ୍ଠ ଦଶ ଷଡ଼ଙ୍ଗ [୫] ।
ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ [୬] ଷଷ୍ଠ ।୨୭।

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖାରେ ନଦୀମାନଙ୍କର ରହିଛି ସ୍ଥାନ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ୪ ବୃତ୍ତର ଦେଖାଯାଏ ଭଲ ମିଳୁଅଛି । ସେହିଭଳି ଭାବରେ ସ୍ତମ୍ଭ ସେଥିର ମାନଙ୍କର ଷଷ୍ଠ-ସ୍ତମ୍ଭରେ ଷଷ୍ଠ ଭାବରେ ଏହା ୫ ସିଦ୍ଧ ସୂତ୍ର ।୨୨।

ବୋଧ ଷଷ୍ଠ ସ୍ଥାନରେ ଭୁବନମାନେ ସ୍ତମ୍ଭସ୍ତମ୍ଭ ଷଷ୍ଠର ଷଡ଼ଙ୍ଗର ୭ ଏ ଦଶ ଷଷ୍ଠ କହି, ସ୍ତମ୍ଭ ୬ ଷଷ୍ଠ ଅଟେ ।୨୩।

ଏଥିରେ ଭାଗ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ଷୀତିମାନଙ୍କ ଭାଗର ଷଷ୍ଠ ସ୍ତମ୍ଭ ଷଷ୍ଠରେ ।୨୪।

ଭଞ୍ଜନ ଅମର ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭ ଅଛି । ଦେ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠରେ । ଦେବତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ୯ ମୋଦର ଅଙ୍କ ମୁଦ୍ରଣର ନନ୍ଦ ଷଷ୍ଠର ୧୦ ଏବଂ ଦେବଙ୍କ ସ୍ଥାନଙ୍କୁ ପାଇଁ ।୨୫।

ସ୍ତବକ ୧ ଅଧ୍ୟାୟରେ ୨ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ୩ ନନ୍ଦୀ ୪ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ । ଷଷ୍ଠ ଅଛନ୍ତି ୫ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ଭାବରୁ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ଅଷ୍ଟମ ଭାବରେ ଷୀତି ସ୍ତମ୍ଭରେ । ଏହି ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠ ନନ୍ଦ ଅଟେ ।୨୬।

ସ୍ତମ୍ଭର ଷଷ୍ଠ ଅଟନ୍ତି ଷଷ୍ଠ ଭୂମି ଦେ ଷଷ୍ଠ ୫ ଷଷ୍ଠ ଦେବରେ । ଷଷ୍ଠ ୬ ଷଷ୍ଠାଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭ ଷଷ୍ଠ ସ୍ଥାନରେ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠ ଷଷ୍ଠ ଦେବତା ।୨୭।

—o—

ଏକୋନଷ ଗୀତ

ରାଗ—ଭାଟି ।

ଘନ ଗର୍ଜିତେ ଚତୁର (୧) ଯଥା ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଅନୁଜର (୨)
ମନ (୩) ସନ୍ତୋଷ ଭରସୁ [୪] ଅଙ୍ଗ (୫) ପୀଡ଼ିଲା ଏକ ଶର ।୧।

ନଗର ଶର ଦ୍ୱାରେ (୬) ବନ (୭) ଅର୍ଣ୍ଣ ବଜାର (୮) ତଳ ।
ସହର [୯] ଅସଙ୍ଗ (୧୦) ଅକ୍ଷର ଭୂଷଣ ଏବଂ ସ୍ଥଳ ।୨।

କ୍ଷୁଦ୍ରଦର୍ପ (୧) ସ୍ଥଳ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଗଜାକ୍ଷରସ (୨) ଗଜ ।
ସବୁବନ୍ଧନ (୩) ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଧନ ଲକ୍ଷ୍ମୀବନ୍ଧନ (୪) ।୩।

ଶରବନ୍ଧନ (୫) ଖୁଣ୍ଟବନ୍ଧନ (୬) ଉତ୍କଳ (୭) ସହଜେ ।
ଦଶ ଅକ୍ଷର ବର୍ଣ୍ଣନ ଧନ ସ୍ଥଳ (୯) ଗର୍ଜନକ ।୪।

ଏକୋନଷ ଗୀତର ଅର୍ଥ

ଲକ୍ଷ୍ମଣ ୨ ଅନୁଜୀତ୍ର ୧ ଯାଇ କର୍ଣ୍ଣ ଖାଦ୍ୟେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶର । ପ୍ରଥମ ଗୋଟିଏ ଶର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ୪ ସନ୍ତୋଷ ମନେକ ସ୍ୱଭାବର ପ୍ରକାଶନ ସ୍ଥାପିତର ୫ ଏବଂ ୩ ଦେଖିଲେଣି ଭରଣ କରିଲ ।୧।

୬ ଗାଧ୍ୱ ଦେଖ ୭ ନଗ ଅର୍ଣ୍ଣ ଦେଖ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଭୂମି ଭରେ, ଶାଖାବନ୍ଧ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା ଦେଖି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ୯ ସୁନ୍ଦର ହେବେ ଏବଂ ପ୍ରେରିତ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ୧୦ ଶୋଧ ଅକ୍ଷର ଦେଲ ।୨।

୧ ଶାସନ ବନସ୍ଥଳ ଲକ୍ଷଣ ୨ ଅନ୍ନାଦର ଶ୍ୟାମଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ୩ ସନ୍ତତ, ଏଥାଦକୁ ଦେଖି ୪ ବନ୍ଧୁ ଦେଖ ଧନ ଖାଦ୍ୟ ଭଜ ଅନୁଭବ ଆନନ୍ଦ ହେଉଛ ।୩।

୫ ସୁଖିତ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସ୍ୱପ୍ନେ ୬ ଖାଦ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତ । ରକ୍ଷି ଭାଗରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ଏବଂ ଶାସନ ଦେଖିବା ସ୍ଥାନରୁ ବର୍ଣ୍ଣନ କରିଲ । ୪ ।

[illegible] (୯) [illegible] (୧୦) ।
[illegible] ୧୧ । [illegible] ।୫।

[illegible] (୧୨) [illegible] ।
[illegible] (୧୩) [illegible] [୧୪] ।୬।

[illegible] (୧୫) [illegible] (୧୬) [illegible] (୧୭) [illegible] (୧୮)
[illegible] ।୭।

[illegible] (୧) [illegible] (୨) ।
[illegible] [୩] [illegible] ।୮।

[illegible] (୪) [illegible] (୫) [illegible] (୬) [illegible] (୭) [illegible] ।
[illegible] (୮) [illegible] (୯) [illegible] ।୯।

[illegible] ୯ [illegible] ୧୦ [illegible] । ୧୧ [illegible] ।

[illegible] ୧୨ [illegible] । ୧୩ [illegible] ୧୪ [illegible] ।୬।

୧୫ [illegible] ୧୬ [illegible] ୧୭ [illegible] ୧୮ [illegible] ।୭।

୧ [illegible] ୨ [illegible] । ୩ [illegible] ।୮।

୪ [illegible] ୫ [illegible] ୬ [illegible] । [illegible] ୭ [illegible] ।୮। [illegible] ।୯।

ଜଳ କଞ୍ଜ (୧୦) ମଞ୍ଜୁ କୁଞ୍ଜର (୧୧) ଏ ସରସର ସଙ୍ଗ ।
ଭୁବନ ବନ ଲକ୍ଷଣ କଦମ୍ବକର (୧୨) କୁମରଙ୍ଗ ।୧୦।

ଜଳ ତରଙ୍ଗ ଶୁଭ୍ର ବଳୟ ଏ ସମସ୍ତ ଶୁଭ (୧) ।
ବର୍ଣ୍ଣ ଲଲକ (୨) ଭରଣ ଏକ ଛନ୍ଦର ଶଗୁନର ।୧୧।

ଉଜଳ ଜଳ ବଣ ଅନଳ ମଧ୍ୟ ଜଳଧର ।
ଜନୁ ବରଣର ଲକ୍ଷଣ ଲଭ ଭସ୍ମକର (୩) ।୧୨।

ଏ ସମସ୍ତ ସର୍ବଂବରୁ (୪) ଶକ୍ତ ଲକ୍ଷଣ (୫) ।
ଲବଣ ସୁଗନ୍ଧରେ (୬) ଲକ୍ଷର ନବ ଶଳକରର [୭] ।୧୩।

ବଳ୍କଳକର (୮) ବନ୍ଦଣ୍ଡକ ସମସ୍ତ ସରଳତ
ଅନଳ (୯) ଲସ୍ତ ଲକ୍ଷଣ (୧୦) ସସ୍ତବସ୍ତୁ [୧୧] ଏକଗ୍ର ଲଗ୍ନ।୧୪।

---

୧ ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମ ୧୦ ଭ୍ରମରମାନେ ଏକ୍ଷଣ ଦେବୀ ଚରଣରେ ଗୁଞ୍ଜ ବୃନ୍ଦ ୧୧ ମୁକ୍ତ ଲଳ୍ପ ଜଣ କାକାଙ୍କୁଲେ ଜଳ ଏସବୁକୁ ଶୋଭୁଥିଲେ ।୧୦।

୧ ଜଳର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇ ଲେଖାଗଣ ଜଣ୍ଡ ଶବ୍ଦରେ ଶୋଭୁଥିବା ୨ ଦେବ ଜନଙ୍କୁ ଏକ ଶବ୍ଦ ଭଳ କରୁଥିଲେ ।୧୧।

ଶେଷ୍ଠ ଜଳ ପ୍ରାଣରଣ ଲଭି ଲେଖମାନେ ଜଳରେ ଜଣ ଲୋଳକାକୁ ଲେଖୁଥିଲେ ଅଂଶାଙ୍କୁ ଲଇଁଲେ ଲୁଣ ଏକ୍ଷ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ ଲାଗିଲେ । ସୁଣି ଜନ୍ମ ଓ ଚରଣର ଶୀତଳତା ସହ ୩ ସର୍ବଂବରଣ ଅବଶବୁ ସୁଖବାସୁକ ବୋଧ ହେଉଥିଲା ।୧୨।

୫ ଶୁଭ୍ର ଏକ୍ଷ ଲମ୍ବରେ ୪ ସୁନ୍ଦରକୁ ସବୋଧର ଭାଳ ଭାବ ଶୋଭକ ୬ ଅନୁସରଣ କରୁ ଲୋକ କହିବେ ।୧୩।

୮ ବଳ୍କ ସରଳରଳ ବନ୍ଦଣ୍ଡକ ସମସ୍ତ ଭୁଷଣ ଦେବନ୍ତୁ ୧୧ ଶୁଭ୍ରଙ୍କୁ ୯ ଜଳ ଲଗ୍ନ ଲେଖ ଦେ ୧୦ ଶେ ଲଏର ଅନଳକୁ ଲସ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷରେ ୧ ଜଣି ଲୋକକୁ ଆଶ୍ରୟ କରନ୍ତି ।୧୪।

ଭଗ ଲାଗୁ ଲବୁଚ, ଅର୍ଥ ଗୁରୁତ୍ତ ପ୍ରଧାନ୍ତୁ (୧୨) ।
ତଥ୍ୟ ଓଡ଼ଣ (୧୩) ତରୁ ଭଗନ(୧୪) ଦ୍ରୁତ୍ତର ନଭୂଗନ୍ତୁ (୧୫)।୧୬।

ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ନ ସ୍ୱାର୍ଥ (୧) ବଳ ୨ଭ ଲଭ ତରଭ ମତ ।
ଭଭୁଭ ଅନ ଅଭ ବଧକ ଭଗତ (୨) ସଭଭଭ ।୧୭।

ଏ ବଭ ତତ୍ତ୍ୱ ଭଣ୍ଡନ ତଣ୍ଡଭର ଭଦ୍ରଭ (୩) ଭବ ।
ସ୍ତୁର ଭଭଭ (୪) ବଣଣ ତଭ ତଭ ବଭଭ [୫] ଭବ ।୧୮।

ସ୍ତ୍ରଳଭଭଭ ଭଭ ଭଭଭ [୬] ଭଭ [୭] ଭଭଭ ଭଣ ।
ଭଭଭ ଭଭ [୮] ଭଣ ଅଭର୍ଭ ଭଭଭ ଧର୍ମିଭଣ ।୧୯।

ଭଭଭ ଭଳ (୯) ଭଭୁ ଭଭଭ (୧୦) ଭଭଭ ଏଭଭଭ [୧୧] ।
ଭଭୁ ଭଭଭ ଭଭଭତ୍ରଭ [୧୨] ଭଭଭ (୧୩) ଭଭଭଭ(୧୪) ।୨୦।

ଏବଂ ସୁଗ୍ରୀବ ଶୀଘ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ୧୨ ଅଭି, ଭଭ ଭମିଭ ଭଭଭଭ ଭେଭେ ଏଭ ଦେଖି ୧୪ ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କ ଶ୍ରୀ ଭଭଭ ଭହାତ୍ମ୍ୟ ୧୫ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଭସ୍ୱଭାବ ଶ୍ରୀରାମ ଭୋଭାଭ ଭଭିଲେ ।୧୬।

ହେ ମିତ୍ର ସୁଗ୍ରୀବ ! ତୁମ୍ଭେ ଭଭୁଭ ଦେଖ ବୃକ୍ଷର ଭଭ ଭଭଭେ ଅଭୂଭ ଦେଖା ଭଭଭ ଏହି ଶୀଭର ଭସ୍ତୁ ଭଭ ଭଭଭାକୁ ୧ ଭଭଭ ଭାଇଁ । ଭଭୁ ୨ ସୀତାଭର ଭଭ୍ରୁ ଲୁଗା ଭାଭଭ ଭଭ ଦେଭରେ ଭଭଭ ଏ ଭସ୍ତୁ ଭରଭ ଭଲୁଅଛୁ ।୧୭।

୩ ହେ ସୁଗ୍ରୀବ ! ଆଭୁର ଏ ଭେଇଁ ଭଭଭ ଏଭାକୁ ଶୀଘ୍ର ଭଭଭଭ ଭଭ । ଏଭେ ଭଭର୍ଭ ଏବଂ ୪ ଶୀଭ ଏଭଭରେ ଭଭୁଭ ଭଭ ଭସ୍ତୁ ଭାଭା ଭଭଭ ଭଭ । ସୁଣି ଶୀଘ୍ର ୫ ଦୁଭକୁ ଦେଖଭ ଭଭ ।୧୮।

ସୀତା ୬ ଭେଇଁ ଭଭଭରେ ଭଭଭଭଭ ୭ ଭୁଭଠାରୁ ଭେ ଭଭ ସ୍ତ୍ରୀଭ ଭାଭେ ୮ ଭେଭେ ଭଭଭ ଭଭଭ ଭଭ ଯୁଭ ଅଭନ୍ଧ ଭଭବା ଭଭଭ ଧର୍ମ ଅଟେ ।୧୯।

୯ ଭଳ ୧୦ ଭବୁ ୧୧ ଏହିଭଭ ଏମାନଙ୍କୁ ଭଭଭ ଭଭନ୍ତି, ଏବଂ ୧୨ ଭଭୁ ୧୩ ସୁଭର୍ଣ୍ଣ ୧୪ ଭଭୁଭଭ ଏମାନଙ୍କୁ ଭଭ ଭଭନ୍ତି ।୨୦।

ଏମନ୍ତ ଭବ (୧୪) ଅବଲୁ (୧୬) ମନ ଧନ ଜନକ ଧର [୧୭] ।
କଉଳ ପଙ୍କଜ ଏମନ୍ତ ଏଡ଼ ଅଦଭୁ ଜାଲ [୧୮] ।୨୦।
ସବୁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଏମନ୍ତ ମନ (୧) ଉର ମର୍ଦ୍ଦନ ଭିନ୍ନ (୨) ।
ମଳୟ ଧର ଧବ (୩) ଜନଯୁ (୪) ଅଳ୍ପ (୫) ସଙ୍ଗୀତ ଭଣ ।୨୧।
ଏ ଅନ୍ତ ଶ୍ରବଣର ନଗର (୬) ସୁଜ ଖଣ ଜଳେ (୭) ।
କଥନ ଧନ ନିବନ୍ଧନ ଭଉ ରଜଜ୍ୟ ସୁଭ ।୨୨।

ଅନ୍ୟତ୍ର ।

ନବ ଭୂଷଣ (୮) ଭରଣ ଗୁଣ (୯) ଧନ ଉଦୟ ଅର୍ଥ ।
ତର୍ପଣ ଯଶ ମନ୍ଥ କଣ୍ଠିନ ଉତ୍କଳଭଜନପଥ (୧୦) ।୨୩।
ଭର ତର୍ପଣ ଏମନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ଜାନ୍ତୁକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।
ନୟନ ଜଳ ମର୍ଦ୍ଦନ ଭଣ କନ୍ଦର୍ପ ଫଳ (୧୧) ।୨୪।

ଏହାପରି ୧୭ ପ୍ରକାରରେ ମୋହର ସୀତାର ଆସନ୍ତୁ ୧୬ ଅଙ୍ଗରେ ୧୬ ଧାରଣା ଦକ୍ଷିଣରୁ ଅଷ୍ଟ ଏମନ୍ତ ଅଷ୍ଟ ହେବା ହୋଇଲେ ୧୮ ବର୍ଷ ଅବସ୍ଥା ସୀତାଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନ କରୁଅଛନ୍ତି । ସେହିଭଳି ସେହି ସୀତାଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କର ।୨୦।

୧ ଏହି ଶରୀର ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଦେଖାନ୍ତୁ ମର୍ଦ୍ଦନ ୨ ଚୈତନ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ମଳୟ ୩ କୁମାରୀ ୪ ରୂପସ୍ୱାଦନ ୫ ଅନୁରାଗ ଆଦି ସୀତାଙ୍କୁ ଶୋଭନା ଲାଗି ଅଙ୍ଗ ନର୍ତ୍ତକ ଏବଂ ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥିରୁ ଭର ଧାରା କଲେ ।୨୧।

ଏଥି ଭାବନ୍ତୁ ୭ ସମ୍ପଦ ୭ ବନ୍ଧୁମାନ ଏକ ହୋଇ ସୀତାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ-ଶୋଭା ଏବଂ ଅଭିଷେକ ଉତ୍ସବ ସମ୍ପନ୍ନ କରୁଛନ୍ତି ।୨୨।

ସୀତା ଉଦୟ ହେଲୁ ୮ ମୋହର ହୋଇଲେ ସେହି ସମୟରେ ୯ ସୀତା କରନ୍ତି ତେଜତେଜେ ୧୦ ମଧୁର ଭାଷା କେବଳ ଭରତ ତୋଷ ମୋହର ଅଙ୍ଗ ଶେଷ ସବୁର ନାହିଁ ଏବଂ ସୀତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର ମନେ କରି ପୂଜା କରେ ।୨୩।

ଅନେକ ୬ କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମାର ସେହି ବର୍ଣ୍ଣ ଏହ ଜନ୍ମର କାଳରେ ଜର୍ଜର ହେବାକୁ ବସ୍ତୁ ୧୧ ବର୍ଷର ହେଲୁକୁ ଉତ୍ତର୍ଷ ଖେଳାଇବାର ଦେଖିବ ।୨୪।

ପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟାର ଲକ୍ଷଣ ଭଲ ଜଣ ଅନୁଭବରେ ।
ସକଳ [୧] ଭକ୍ତ ଚରଣରେ (୨) ଦେଖି ବଚନେ (୩) ।୨୨।

ଦିବ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ରଚନ ସ୍ତୁତି (୪) ଯାକ ଏହାନ୍ତୁ ।
ବିବୁଧ ଧନ ସୁରସ (୫) ସ୍ୱର ଭୂଷଣ ରସ ଏ ଭାଷୁ ।୨୩।

ଅନ୍ତ୍ୟ ।

ଗତ ଏମନ୍ତ ସମସ୍ତ ଶୁଣ ଧରଣ ଶେଖର (୬) ।
ଅଭିବନ୍ଦନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅନ୍ତ ଦବଦାନ [୭] ଘର ।୨୪।

କର୍ଣ୍ଣ ଭଲ ଏ ସମସ୍ତ ଏମନ୍ତ ଅଭିନବ ।
ରଙ୍ଗରସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ (୮) ଶ୍ରୀଧର ଶର୍ମ ଅଭିଧାନ (୯) ।୨୫।

ଦିବ୍ୟ ଭଳ ସନ୍ଦେଶ ସବୁ ସୀତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷଣକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଅଛି ଶୁଭ ଦେବାକୁ ସ୍ୱର ଓ ୨ ସ୍ତୁତିବନ୍ଧ ୪୯ ୩ ଶ୍ଳୋକ ୧ ସଦ ଭଲ ଭଳ ଭାଷାନ୍ତର ।୨୨।

୩ ପୁଣି ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନ ଭକ୍ତ ଦେବାକୁ ଏହି ସମସ୍ତରେ ସଙ୍ଗ ଦେଖି, ଏହାପାଇଁ ୫ ସୀତାଙ୍କର ଭୂତ ପ୍ରେତାଦିଙ୍କ ଶୋଭନ୍ତୁ ଅଭିଯୋଗ । ତାହେଁ ସୀତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷଣପାଇଁ ସ୍ତୁତିରଚନ ହୋଇଥିବ ଏହିପରି ସମ୍ମାନରେ ଏବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଥିବ ।୨୩।

୬ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ସହିତ ଜଟାଜୁଟ ୭ ବାଳଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର ସୃଷ୍ଟିକରେ ପ୍ରକାଶ ଦେବା ସମସ୍ତ ଭଳ ଦେଖାଇଁ । ତେଣୁକରି ଓଷ୍ଠ ବାଳଚନ୍ଦ୍ରମା ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷଣ ଭଳ ଭଦ୍ରଗଣଙ୍କ । ୨୪ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସୀତାଙ୍କପାଇଁ ଅଭିନବ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବ । ଅର୍ଥାତ୍ ୮ ଭକ୍ତ ସମ୍ପୁଟର ମୂଳରେ ୯ ଦ୍ୱାର ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭନ କରିଥିବ ଅର୍ଥାତ୍ ମୂଳ ଭାବବନ୍ଦନ ହୋଇଥିବ ।୨୫।

ତବ ପ୍ରଥମ ସଙ୍ଗ ସମସ୍ତ ଗୁରୁସ୍ୱିଜନ ସଙ୍ଗ ।
ମତ୍ତ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କନ୍ୟୁକୃତୀନ (୧) ଷଣ୍ଡର କର ଭଜ ।୨୪।

ଷଡ଼ସ୍ତୁଭର ଅନ୍ୟ ସଭରେ ଅଭ୍ରଳ ଏ ଜଗତ ।
ଅନ୍ତରଙ୍ଗତେ (୨) କଣ ଅନ୍ତର ଭଗର ସର୍ବସ୍ୱତ ।୨୫।

ଦେବ ଏକତ୍ର ଭଗ୍ନ ଦଗ୍ଧ ଭଦ ଦଗଦ ସ୍ଥଳ [୩] ।
ଭବ ସ୍ମରଣ ଏଦ ସ୍ମରଣ ଭଗନ ଧର୍ମ ଭଗ ।୨୬।

ଷଷ୍ଠ୍ୟ ଜନ ଭବନ ଜନ୍ମ ଏମନ୍ତ ବର୍ତ୍ତନ୍ତ ।
ଏ ଦଣ୍ଡ ଭଜ ନ ଦଗ୍ଧ ଭଜ ଦକ୍ଷ [୪] ଭଦର୍ତ୍ତ ।୨୭।

ଏ ଅନନ୍ତର ଭଗବଦ୍ଦର୍ଶନ ସନ୍ଧ୍ୟା (୫) ଲକ୍ଷଣ ।
ଏ ସମ ଭକ୍ତ ସମ ଭକ୍ତି ଦଦ ଭକ୍ତର ଦଦ ।୨୮।

ହେ ହନୁମାନ ! ସୀତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମୋହର ପ୍ରଥମ ସଙ୍ଗମ ହେଲେ ଦୁହିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସଙ୍ଗ ହେଲା ସମସ୍ତରେ ଗୁରୁଜନ ଅଗ୍ନିକୁ ସାକ୍ଷୀ କରି ସେଥିରେ ମନ୍ତ୍ର ହେଲା ଅନୁପମ ଉତ୍ସବ ଭଳି ସୀତାଙ୍କୁ ବରିଲି ।୨୪।

ତୁମ୍ଭ ପୂଜକଙ୍କ ଏ ଜଗତ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଜନ ଅଛି କି ? ତୁମର ୨ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ସର୍ବସ୍ୱ ଉତ୍ତର ଭଗବାନରେ କଣ ନ ହୁଏ ।୨୫।

ଭଗବାନ ଦେବମାନେ ସ୍ମରଣ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ୩ ଅର୍ଦ୍ଧ ଭାଗ ବର୍ତ୍ତିଲେ ଭୂଷଣ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଁ ସ୍ମରଣ ଭାବ ଆଗରରେ ବସ ବହୁଗୁଣ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆଗରେ ସୀତା ଭଳିରେ ସମ ହୋଇ କରନ୍ତି ।୨୬।

ତୁମ୍ଭ ପୂଜକଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନରେ ସୁଖ ବର୍ତ୍ତନ୍ତ ହୋଇ ଅବଧାନ ପୁଣ୍ୟ, ତନ୍ତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ଯେଉଁ ଦଣ୍ଡରଙ୍ଗ (ଅନୁଭବ) ଭଜ ନ ଦର । ୪ ଶ୍ରୀରାମ ଏବଂ ଦେବଙ୍କ ଦେଖନ୍ତି ।୨୭।

ଏଥିଉତ୍ତାରେ ଶ୍ରୀରାମ ୫ ନୃତ୍ୟ ହନୁମାନଙ୍କୁ ହେଲେ କହିଲେ ସୀତାଙ୍କ ଭକ୍ତିରେ ସମ୍ଭାବ ଭକ୍ତ ଏ ସମସ୍ତରେ ଯେଉଁ ଦୃଢ଼ର ଭକ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ଦର୍ଶନ ଦିଅନ୍ତି ।୨୮।

[illegible] ।
[illegible] (୨) [illegible] (୨) [illegible] ।
[illegible] (୩) [illegible] (୪) [illegible] (୫) ।
[illegible] ।
[illegible] (୮) [illegible] (୯) ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] (୧) [illegible] ।
[illegible] (୨) ।
[illegible] ।
[illegible] (୩) [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ।

ରାମନାମ ମନରେ (୬) ଭଜିବ କରିଣ (୭) ଭକତିରେ ।
ଭକତ ରହିବେ ଏ ଭୂମି ଭବ ଉଦ୍ଧାରିବେ ।୪୯।

ଶ୍ରାବଣ ଗୀତ

(ରାଗ—ଭଇରବୀ)

ଏ ସମସ୍ତ ବରଷା ରାତ୍ରିରେ ସମସ୍ତ ।
ବରଷିବାର ସବୁର ଭଲ ଦଇ ଭସ୍ତ (୧) ।୧।

ଜମ୍ବୁଦ୍ଵୀପ (୨) ମନସ୍ତ ସମନ ଭବରେ ।
ଗହ୍ଵରକ * ବୃନ୍ଦାବନ * ଗଭ ବଳ ଭର ।୨।

ଦଳ ଶ୍ରୁତି (୩) ଭବନ ଧାରବନ୍ତ ମନ ।
ଜୀବଗଣ (୬) ରାଜ୍ୟ ବାହନ (୭) ସଦ୍ଵଭର ।୩।

---

୭ ଅନୁମାନ ଭକତ ହୋଇ ଭବାନ୍ତୁ ଯିବା ସଚି ୬ ଲୋକ ଭରେ ।
ଜନମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେବ, ଅତଏବ ଏଥି ଭୁରେଜ୍ଞ ଭକ୍ତ ଭବ କହିବେ ।

ଶ୍ରାବଣ ଗୀତର ଅର୍ଥ

ଏହି ଋତୁରେ ବରଷା ସମସ୍ତ ଭୂମସ୍ତ ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ହେଲା ଏବଂ ସଦ୍ଵଭା ୧ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାଶ ଭଲ ।୧।

୨ ଋତୁ ଭଜନ ହୋଇ ମନସ୍ତୁଟିକୁ ଗମନ ଭରେ * ଅଧୋଗ ୪ ଜଳମାନେ ଜଳ ଭୂଷଣର ଯାଇ ବାସ କଲେ ।୨।

ଏଣବନ୍ତ ବଳରେ * ପୂର୍ଣ୍ଣକଳ୍ପରେ ଭବଭଣ ବଲେ ୬ ଭବନ ୭ ବଜଣ ଭଗା ଦାସ ରାଜ୍ଞି ହେବାରେ ଜଳରେ ଦସ୍ତୁରେ ହେଲ ସତ୍ତୁ ହେଲେ ।୩।

ଶତକ ଯୋଜନ ଘୋର ସିନ୍ଧୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ।
ପବନର ନନ୍ଦନ ହନୁମନ୍ତ ଏକ କ୍ଷଣ ॥୩॥

ଏ ସମସ୍ତ ଶୁଣ ଲଙ୍କାପୁର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ।
ଅମର ସ୍ୱର୍ଗ (୮) ଅଭେଦ (୯) ସମୁଦ୍ର ॥୪॥

ଲଙ୍କାର ବନ (୧୦) ନଗ (୧୧)ର ଦ୍ୱାର ସୀମାନ୍ତ (୧୨) ।
ଦେଖିଲ ଯେତେ ସବୁ ସ୍ଥାନର ଭଉଦର ॥୫॥

ଅଶୋକ ବନର (୬) ଜାନକୀ ଯେଉଁ ।
ଶୁଣିଲ ସବୁ ପ୍ରକାରରେ (୧) ରାମର ॥୬॥

ସର୍ବ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ତ ଅଭେଦ୍ୟ (୧)
ହନୁମନ୍ତ କହନ୍ତି ଶୁଣ (୩) ରାମ ॥୭॥

ଲଙ୍କାର ଘର ବଡ଼ (୪) ଅଶୋକ ବନ (୫) ।
ଏ ଶୁଣ (୭) ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କହିଲେ ସମସ୍ତ ॥୮॥

ଶତକ ଯୋଜନ ସ୍ଥଳ ସମୁଦ୍ର ଓ ତଟ, ଘୋର ସମୁଦ୍ର ଲଙ୍ଘିଲ । ପୁଣି ପବନର ନନ୍ଦନ ହନୁମାନ ରାକ୍ଷସମାନେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେଖିଲେ । ପବନର ସେହି ପୁତ୍ର ସେ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ସବୁ ଦେଖାଇ, ଏଠାରେ ସମସ୍ତ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ଲଙ୍ଘନ କଲେ ॥୩॥

ଏହି ଲଙ୍କା ପୁରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ୮ ଅଭେଦ୍ୟ ୯ ସମୁଦ୍ର ଓ ଅଗମ୍ୟ କଥା ସମସ୍ତ କହେ ॥୪॥

୧୦ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ନଗର ୧୧ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ଦ୍ୱାରରେ ୧୨ ସୀମାନ୍ତ ଦେଖି ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ମିଶି ଯାଇ, ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣି ପାରିଲେ ॥୫॥

୧ ଲଙ୍କାଦେବୀ ଲଙ୍କାପୁରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଥିବାରୁ ୨ ହନୁମାନ ତାଙ୍କୁ କେଉଁଠି ଅଛି ୩ ପୃଥ୍ୱୀ ଜାଣେ ନାହିଁ । ତହିଁ ସ୍ଥାନରେ ଲଙ୍କାଦେବୀ ଅଶୋକ ସୀତାଙ୍କର ସବୁ ୪ ସ୍ଥାନ ପ୍ରକାଶ କଲେ ॥୬ ।୮।

୬ ଅଶୋକ ବନରେ ୪ ସୀତାଙ୍କୁ ହନୁମାନ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ଜାଣି-ପାରି ନଗର ୭ ରାବଣର ସମସ୍ତ ଦେଖିଲେ ॥୮॥

ମଣ୍ଡନ ଭସ୍ମୁକ ଲପନ ପୁଷ୍ପଗ ଲିଙ୍ଗ (୮) ।
ମମର ଲୁଷ୍କର ଶଙ୍ଖଚନ୍ଦ୍ର (୯) ଖଡ୍ଗ ।୧୦।

ଷଡ଼ ଗୁଲକ (୧୦) ପ୍ରସ୍ତର ସ୍ୱରଗ୍ରନ୍ଥ (୧୧) ।
ଘଣ୍ଟ ପଟହ ଗଦ୍ୟକ ଲଳ ଅଲପନ ।୧୧।

ଲୁପତ୍ର ଉଗତ ଭର୍ତ୍ତ୍ର ଭୃଙ୍ଗ (୧) ଦର୍ପଣ ।
ଧନଗତରୁ ସ୍ତବକ ନଗନ ଶଙ୍ଖୁର ।୧୨।

ଘନ ସଚନ (୨) ବଜ୍ର ଭଲ୍ଲକର ଲଳ (୩) ।
ଭଣ୍ଡ ଭଗ (୪) ସଙ୍କଟର (୫) ଲବ୍ଧ ଶର ଶବ (୬) ।୧୩।

ଅଳକ (୭) ଭଲ ରଙ୍ଗ ମଲ୍ଲଶ ଭବ ।
ଅଙ୍କୁ (୮) ଶ୍ୱାସ ଲଲ୍ଲ ନକ୍ର (୯) ଶଙ୍କର (୧୦) ।୧୪।

ଲୁପଣ ଦଳନ (୧୧) ଲଭ ଭଗଲ ଲୁଙ୍ଗନ (୧୨) ।
ଭବ ଲଭନ ନକ୍ଷ (୧୩) ଲୁପନ ଗରୁଡ (୧୪) ।୧୫।

ସଖିମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ୧ ଏ ଜନ୍ମ ସ୍ୱଜନ ବୋଲି ଉକ୍ତ ଦେଲ । ଏହି ସମସ୍ତରେ ବହୁମାନ ସଖୀ ସ୍ୱଗତ ୧୦ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ଉଭୟ କର୍ଣ୍ଣରେ ଦଶ ୧୧ ଶବ୍ଦମାନର ପଦ୍ମଭୂଷିତ ମୁଦ୍ରା ସ୍ଥାପନ କଲେ । ତାହା ଦେଖିକ ସହି ସ୍ୱୀୟାଙ୍କ ଭକ୍ତି ଓ ଅବସ୍ଥିତ ଜାଣି ସେହି ତାହ ହେଲ ।୧୦। ।୧୧।

ତହିଁ ଉତ୍ତାରେ ସଖୀ ସମସ୍ତ ଭବସ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମ ୧ ମଧ୍ୟଭାଗ ସ୍ଥାପନ କଲେ । ସୁଖି ବହୁମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଭୂଷଣ ଶିଖ ଭଣିତ ଭଲ ।୧୨।

ବହୁମାନ ପିତାଦେବଙ୍କ ୨ ଭ୍ରମଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖି ଭୃଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ୪ ଶୀଘ୍ର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବାହୁ ଲଗିଲେ ୪ ଭୂଷଣ ଲକ୍ଷଣ ୬ ୧୨ ଦର୍ଶନରେ ଜଣ ବାହାର ୫ ସ୍ୱଜନ ଭୂଷଣ ଜାଣିଲେ ।୧୩।

ବକ୍ଷରେ ସୁଖ ୮ ଅସ୍ତ୍ର ଲାଗଲ ସେହିକାଳେ ୯ ୭ ଅସ୍ତ୍ରବା ରକ୍ଷିତ ଦେଖି ଭୃଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ଧାର ବହୁମାନ ଆଗରେ ଗଲେ । ୯ ଭଣ୍ଡ ଲଭ ଦକ୍ଷୁ ୧୧ ଜାଗାଗାରର ବାହୁ ୧୦ ଅସ୍ତ୍ରମାନ ଦଗଲଲ । ତହିଁ ଭାଗରେ ବହୁମାନ ୧୨ ଲଳାଟକୁ ଦେଇ ଓ ଲଲାଟକାଳ୍ପ ସ୍ୱଗରାଜ ୧୩ ଦୁଃଖ ବୋଲି ଉପମାସ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମାନ ୧୪ ଜମିଣ ଦେଲ ।୧୪। ୧୫।

[illegible] (୧୫) [illegible] ।
[illegible] (୧୬) [illegible] (୧୭) ।୧୨।
[illegible] (୧୮) [illegible] (୧୯) ।
[illegible] (୨୦) [illegible] ।୧୩।
[illegible] (୨୧) [illegible] (୨୨) [illegible] (୨୩) ।
[illegible] (୨୪) [illegible] (୨୫) ।୧୪।
[illegible] (୧) [illegible] (୨) [illegible] (୩) [illegible] ।
[illegible] ।୧୫।
[illegible] (୪) ।
[illegible] ।୨୦।
[illegible] [୫] ।
[illegible] (୬) [illegible] (୭) ।୨୧।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ସମୟରୁ (୮) ରୂଢ଼ ବସୁ ମଣ୍ଡଳ ବଳୟ
ଶଶ ଗଣ୍ଡ [୯] ଶଶି ବନ ଘନ ଶଙ୍କ ଘନ [୧୦] ।୨୨।
ଭକ୍ତିବ ଦୁଃଖ ବନ ଭବବନ୍ଧ ଛେଦ ।
ଜନନର ଧନ [୧] ଭଜନଜ ବର୍ଣ୍ଣନ (୨) ।୨୩।
ସ୍ତବନ (୩) ଭକ୍ତବର୍ଗ (୪) ଜନ (୫) ବନସ୍ପର (୬) ।
ଗନ ପ୍ରଜ୍ୱଳନ ଜ (୭) ସ୍ୱନନ ବନଗର (୮) ।୨୪।
ଚରଣ (୯) ଶରଣାଗତ (୧୦) ଶଙ୍କ ଭକ୍ତବନ (୧୧) ।
ଶରଣ୍ୟ (୧୨) ସକଳ ବନ ପ୍ରତିପାଳନ (୧୩) ।୨୫।
ବନ ବନସ୍ପ (୧୪) ଭକ୍ତିଯୋଗ ବନଶର (୧୫) ।
ମଧୁର ବଚନ (୧୬) ଧନ ବନପାଳନ (୧୭) ।୨୬।
ବଚନ ଗହନ (୧୮) ଶରଣର (୧୯) ତାଣ୍ଡବନ (୨୦) ।
ଏମନ୍ତ ସକଳ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଜନ୍ମ ଧନ (୨୧) ।୨୭।

---

୭ ସମ୍ପଦରେ ଏଣା ଶୁଣି ଗ୍ରାମରୁ ୮ ବର୍ଷାରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଶାସନ୍ତି ବନ୍ଧୁ ଉଗ୍ରସେନର ମୁଣ୍ଡରେ ଦାଣ୍ଡ ଦେଇ ୧୦ ସହାୟ ଦୁଷ୍ଟଗଣଙ୍କ ୯ ପ୍ରଧାନ ବନେ ।୨୨।

୯ ବନ୍ଧୁଗଣଙ୍କ ଭଲ୍ ଦେଖାଇବାକୁ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସମ୍ମାନ ପୂର୍ବ ଭବନା ଏଣ ୨ ବର୍ଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେଖା ଦେଇ ଦିବସେ ।୨୩।

ତହିଁ ସ୍ୱରୂପ ୩ ସର୍ବତ୍ର, ୪ ଭକ୍ତ ଭଗବାନ ୫ ସମ୍ପଦମାନ ଆଣି ଜଳ ସାଗର ଦେବତାଗଣଙ୍କୁ ପୂର୍ବ ଦର୍ଶନଦାନ୍ତ ସେ ସମସ୍ତ ବନ୍ଧୁ ୮ ଜଳ ଭିତରେ ରହିବାକୁ ଅନ୍ତର୍ଧାନରେ ୭ ମୂର୍ତ୍ତିରୂପେ ଜଳ ଭଜନ କଲେ ।୨୪।

୧୦ ଭକ୍ତଙ୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ୯ ସାଧୁ ଦେଖାଇ ୧୧ ସ୍ୱଜନସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ୧୨ ଭାରତରେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଭକ୍ତରେ ସେମାନଙ୍କ ଭଜନ ଶକ୍ତ ୧୩ ଭାରତ ବନ୍ଦିବାକୁ ସର୍ବିଲେ ।୨୫।

୧୪ ସ୍ୱଜନ ପାଞ୍ଚଳ ଦେଶର ୧୫ ସେନାପତି ସମ୍ପିବାକୁ ଭଜନ ୧୬ ଶୁଦ୍ଧ ସାଗର ମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ସର୍ବାଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ୧୭ ପ୍ରେରଣ କରିଦେଲେ ।୨୬।

ସେ ସର୍ବ ଦୂରହିଁ ସୈନ୍ୟଗଣମାନ ଭବନାନ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସେବାରେ ଭାଙ୍କୁ ୧୮ ବନ୍ଧନରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରୁ ଦେଖିଲେ । ୧୯ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେବକିଙ୍କଠାରି ସେ

[illegible] (୧) [illegible] (୨)
[illegible] (୩) [illegible] (୪) [illegible] (୫) ।୨୮।
[illegible] (୬) [illegible] (୭) [illegible] (୮) ।
[illegible] ।୨୯।
[illegible] (୯) [illegible] (୧୦) [illegible] (୧୧) [illegible] (୧୨) ।
[illegible] (୧୩) [illegible] ।୩୦।
[illegible] (୧୭) [illegible] ।
[illegible] (୧୮) [illegible] (୧୯) [illegible] ।୩୧।
[illegible] [୧] [illegible] [୨] ।
[illegible] [୩, [illegible] ୪] ।୩୨।

[illegible] ।୨୬।

[illegible] ।୨୮।

[illegible] ।୨୯।

[illegible] ।୩୦।

[illegible] ।୩୧।

[illegible] ।୩୨।

[illegible] ।୩୩।

ସପ୍ତମ ଅବ [୭] ପ୍ରଜ୍ଞ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭଣ (୬) ।
ଦଶଦ୍ୱାର ବନ୍ଧନ [୭] ସପ୍ତଣ ବନ୍ଧଣ [୮] ॥୩॥

ଅଷ୍ଟଦଳ [୯] କଣ୍ଠଶୋଭ କରଣ ଚକ୍ରଣ [୧୦] ।
ଷୋଡ଼ଶ ସତତ ଦଳ (୧୧) ଅମର କଳ୍ପ [୧୨] ॥୪॥

ଧନପଦ୍ମଙ୍କର ଗୁଣ [୧୧] ଭାବ ବନ୍ଧୁ [୧୪] ।
ଦଶଦଳ ଛଅ ଦଳ [୧୫ ବାଉନ ଅକ୍ଷର [୧୬] ॥୫॥

ଭୂଷଣରୁ ଅଷ୍ଟ ଗୁଣ [୧୭] ଭୂଷଣରୁ (୧୮) ଭଳ ।
ଭକ୍ତ ଜନନ ଦଣ୍ଡ ଭୂଷଣ ଭକ୍ତର ॥୬॥

ସମାପ୍ତ

---

* ଏବେଇସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୁ ୬ ଅଙ୍ଗଣ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଚକ୍ର ୭ ସ୍ତରଣ ଶରୀର ମଣ୍ଡଳରୁ ୮ ଦଶଣ ନେଇ; ଅର୍ଦ୍ଧରୁ ମୁଣ୍ଡ ନିହର ॥୩॥

ଦର୍ଶ କଣ୍ଠରେ ଶ୍ରୀମନ ଭଗବାନ ୯ ସାଦନର ବନ୍ଧନରୁ ୧୦ ଶୀଘ୍ର ହୋଇ ଜଗନ୍ନାଥ ସ୍ୱାମୀ ଭଜନ ୧୧ ଭାବରେ ଏବଂ ୧୨ ଶ୍ରୀମନ ଧାମର ସ୍ମୃତିଭଜନାନେକ ଦର୍ଶି ୧୪ ଅଯୋଧ୍ୟାଙ୍କରଙ୍କୁ ଭଜନ କରେ । ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ୧୫ ଭକ୍ତମତ ଆନନ୍ଦରେ ୧୬ ଦେବତାମାନେ ପୂଜା କରେ ॥୪।୫॥

ଭୂଷଣ ଭକ୍ତ ଦଶ ଦଣ୍ଡରେ ୧୮ ଦଶ ଜଣଙ୍କ ! ୧୭ ମୋହର ଭାବ ଆଶା ଦୂରକର ଅଶାନ୍ତ ଲୋକେ କରନ୍ତି ଜଣେ ଭୂଷଣ ଭକ୍ତଙ୍କର ଭକ୍ତିକାଳ ଭଣ ॥୬॥

ମୁଦ୍ରକ—ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରେସ, କଟକ-୧

କଳାକଉତୁକ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—ଶ୍ରୀମରବେଷ୍ଟ)

କମଳଧର ବର କମଳଧରଙ୍କର ନାୟକ ।
କମଳଧର ଶାର ରୂପ ନାମ ସଦା ଧାୟକ । ୧ ।
କମଳା ସାଥେର କମଳାସାଦ ଶୀଘ୍ର ଦାୟକ ।
କମଳାସନ ବନ୍ଦ୍ୟଙ୍କୁ ଯେ କରେ ସୁଖଦାୟକ । ୨ ।
କବନ୍ଧ କବନ୍ଧ ଲୁଣ୍ଠିଏ ନାସ୍ତେ ହେବା ସାୟକ ।
କବନ୍ଧ ପାଦଙ୍କୁ କ କରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭା ସାୟକ । ୩ ।
କଳାପ କଳସ ଷଷ୍ଠେନ ଶମ୍ଭା ଯେ ବଧାୟକ ।
କଳାପକଳେର ସ୍ଥାନକ ଯୁକ୍ତ ଅନୁଯାୟକ । ୪ ।
କବଳ ନୃତ୍ୟ ଭକ୍ତ୍ୟଙ୍କ ରସ କବଳଦାୟକ ।
କବଳ ଗଣ୍ଡ ସାଧୀ ଭୋଗେ ବୃନ୍ଦ ଅଙ୍କ ଦାୟକ । ୫ ।

କଳାକଉତୁକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟୀକା

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

୧ମ ପଦ – ୧ମ ଗାର । କମଳଧର—ନାରାୟଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର । କମଳଧର—ବଳଦେବ ଓ ରେବତୀଶ । ଧାୟକ—ଧ୍ୟାନୀ । ୧-୨ କମଳଧର—ଶିବ ଓ ବ୍ରହ୍ମା । ୨-୧ କମଳା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । କମଳାସାଦ- ବନ୍ଦ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଭଗବେ । ୨-୨ କମଳାସନ—ବ୍ରହ୍ମା ଓ ପଦ୍ମାସନ । ସୁଖଦାୟକ—ପୁତ୍ରପଦ୍ମ ବା କର୍ଣ୍ଣ । ୩-୧ କବନ୍ଧ—ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଜଳ ଓ ସମୁଦ୍ର । ସାୟକ—ଅଶାନ୍ତୁର ଓ ଭୟଭାସ୍ତ । ୩-୨ କନ୍ଦ—ଦେହ । ସାୟକ – ସମୁଦ୍ର ଓ ଅନ୍ତଃପୁର । ୪-୧ କଳାପ—ମୟୂରପଚ୍ଛ ଆ ଓ ଭୂଷଣ । ୪-୨ କଳାପ—ପଦ୍ମକ ଓ ଦଳ । ୫-୧ କବଳ—ମସ୍ତକ ଭ ଥିବା ଭାବ । କବଳ-ଅଙ୍କ—କବଳ ବଳରାମ ବିନାଶକାରୀ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର । ୫-୨

ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାରବର ସାଙ୍ଗତ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୁଣତେ ସାଜବ ଚକ୍ର ଯେ କୃପାସ୍ତ । ୬ ।
ଚଉ ଚଉରେ ଅଯୋଧ୍ୟର ଜଣାଇ ଗାଇଁବସ୍ତ ।
ଚଉ ଚଉଥିରୁ ଶୋଭର ଚଉ ଚେ ସମ୍ପ୍ରସ୍ତ । ୭ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶାଖର ରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶାଖର ବୋଇବ କେଳୁକ ।
ଚଳନ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କୁସୁମଳା ଲେଖ କୁଳୁକ । ୮ ।
ଚଳାଚଳରୁଚ ଏ ଗୀତ ନାମ ହେବ ଗୋଲେକ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ୱେର ପ୍ରଭାବରେ ଚାପ ଅର୍ପା ପ୍ରାପ୍ତକ । ୯ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଜାଣିବେ ସୁଜନ ଦେଖିବାରେ ପ୍ରାଣତ ।
ଚ ଆଖି ଶ୍ରୁମରେ ଯେ ଧନ ସେହୁ ଗଣପନ୍ତ । ୧୦ ।
ଚଳ ନ ଥିବ ଅନ୍ତର୍ଧାନଗତ ଶବଣନଙ୍କ ।
ଚଥା ପ୍ରବନ୍ଧ ରୋଚକର ଚଥା ଚକ୍ର ଯେ ଗ୍ରେଚ । ୧୧ ।
ଚରଣାଶ୍ରିତାଙ୍କୁ ଜଗନ୍ନିଧା ଶେଷ ହୋଏ ସଂଶଚ ।
ଚଞ୍ଚିତେ ଅଙ୍କ ନ ଚେଷ୍ଟେ ହେଉଁ ପାଇ ଥାଇଁଚ । ୧୨ ।
ଚରଣ ଭୂପେ ମହୀରେ ଓ ଛନ୍ଦି ଦେଲ କଥନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକନ ସଦାନନ୍ଦ ଚକ୍ର ଓଡ଼ିଆ ବଣତ । ୧୩ ।

ଚରଣ ଚଉ—ସମ୍ପ୍ରୁ ଉଦରେ ବଣ ଚାଉଚର ଶିବ । ୬-୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଜଗତ—ଶ୍ରୀଧର ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସ୍ତ ସ୍ୱର ଅର୍ଥାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱର । ଚନ୍ଦ୍ର-ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଚାଉଚାର—ଅନେକ । ୬-୨ ଚନ୍ଦ୍ର—ଜଳ । ସାଜବ—ସମ୍ପୃକ୍ତ । କୃପାସ୍ତ-ରତନାକାସ୍ତ । ୭-୧ ଚଉ ଚଉରେ—ଶୁଣାସୁଧାଂଶୁ ଚଉଲଚେ । ଗାଇଁବସ୍ତ—ଶଚାକାସ୍ତ । ୭-୨ ଚଉ—ଚାନନା । ସମ୍ପ୍ରଚ—ଚଉଚ ଚାନନା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସ୍ତ ବା ଚର୍ଣ୍ଣିଚାର ସମ୍ପୃକ୍ତାସ୍ତ । ୮-୧ ଚନ୍ଦ୍ରଶାଖର—ତସ୍ୟାର ସମ୍ପ୍ରୁ ଶ୍ରୀସ୍ୱଚଚନ୍ଦ୍ର । ୮-୨ ଚଉା-ନିଳର । କୁଳୁକ—ଚନ୍ଦ୍ରକୁଳ ବା ଲୀଳା । ୯-୨ ପ୍ରଭାବ—ପ୍ରଭାବର ଶାପ । ଚାପ-ପ୍ରିତ ବା ଚପଚ । ୧୦-୧ ପ୍ରାଣତ—ପର୍ଶ ଚାଳନ୍ ଲେଖ । ୧୦-୨ ଚ—ଦୋଷ । ଶ୍ରୁମରେ-ଶ୍ରୁମରଚାରେ । ଧନ-ଦୃଷ୍ଟ । ଗଣପନ୍ତ ଚ—ଏକଶ୍ୱେଚୀ ବା ଶକ୍ର । ୧୧-୧ ଚଳ ନ ଥିବ—ଚଳଣୀ ଚର୍ ନଥିବ ବା ଭାଣି ନଥିବ । ୧୨-୧ ଚରଣ—ଚାଚ । ଜଗନ୍ନିଧା—ବୋଧ । ୧୨-୨ ଚଞ୍ଚିତେ—ଚେଚଚମାନଙ୍କୁ । ୧୩-୧ ଚରଣ—ଚରଣ । ୧୩-୨ ଚନ୍ଦ୍ରକନ—ସର୍ପ ଓ

ଜରଣୀ ବଳୁକ ଜରଣେ ପ୍ରାଣ ଅନନ୍ତ ନାଭ ।
ଜରଣୀସି ସ୍ଥଳ ସୁଦେଶ୍ୟ ଯଥା ସନ୍ତ ଭାସ୍ୱତ । ୧୪ ।
ଜଲେଦ ତୋଦଦେ ଜ ସ୍ମରଣରେ ଶ୍ରୁତିଜ ।
ଜ ନାଶଧି ହନ୍ତୁ ଜଦେଶ ଜଦେଷ ଘୋଷ ଛଇକ । ୧୫ ।
ଜଳଦ ଅଦ୍ଭୁତ ଜଦେଶି ଅର୍ଣ୍ଣ ଅପି ସ୍ନେହଜ ।
ଜଲ୍ଲ ଜେବ ଜତ ପଳାଉ ଭୋଗ ମହାସ୍ତବକ । ୧୬ ।
ଜପର୍ଣ୍ଣ ଜପରେ ଭୋଗ ନାସ୍ତି ଅନ୍ତ ଜାତକ ।
ଜଳଜସ୍ତ ତେଜସ୍ୱୀପାରେ ଘୋର ଶୀତାଙ୍ଗସ୍ୱକ । ୧୭ ।
ଜଳଦସ୍ରି ସ୍ୱ ନଗର ପାଠମ ଜୋର ସଞ୍ଚାଦକ ।
ଜକୁଳ ସ୍ୱହାନ୍ତ ଜସୁଷ ଜଳଦେ ଦେଖିଲ । ୧୮ ।
ଜଦାଳ ଜୋଳ ପ୍ରବଣାମ୍ବରେ ଏହୁ ଗମନ ।
ଜରନ୍ତ ଜଗଲା ଜଳଜାମ୍ବରେ ଲୀଳା ସମାଜ । ୧୯ ।
ଜଣେ ଜଗଲା ଜଳଜାମ୍ବରେ ଲୀଳାଚାରିକ ।
ଜଳ ପ୍ରସ୍ତକ ପ୍ରଜା ପ୍ରଜା ସେହି ଏଣା ଜଗକ । ୨୦ ।
ଜଦ ଜଣା ଜଳୁ ମର୍ମରେ ଅଟ ସତ୍ତ ଶୁଣିକ ।
ଜଳଜ ଜଗତେ ଘୋରର ଏହୁ ଉପପାତିକ । ୨୧ ।

ଜତ୍ସବ । ଜଳାପଣି—ପୂର୍ଣ୍ଣଚାନ୍ଦ୍ର ବା ଜଗଚାନ୍ଦ୍ର ପରି । ଜରଣୀ—ପାଦ ଓ ନାସ୍ତି । ୧୪-୧ ଦାଦ—ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୧୪-୧ ଜଗଦେ—ଜର୍ଦ୍ଦ ମୂଳ । ତୋଦଦେ—ଜଗ୍ଗତଦ୍ଦୁ । ସ୍ମରଣ—ଶ୍ରବଣ ନଗ । ଶ୍ରୁତିଜ—ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଦେଖ । ୧୫-୨ ଜନାଶଧି—ଜଳ । ସ୍ୱତ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଜଦେଶ—ଦଶଦର । ଛଇକ—ଘୋଷ । ୧୬-୧ ଜଳଦ—ଜଳ୍ପ ବା ଜଳୀସ । ସ୍ନେହଜ—ସ୍ନେହ । ୧୬-୨ ସ୍ତବକ—ସ୍ତସ୍ତମ୍ଭ । ୧୭-୧ ଜଗଣୀ—ଦେଶ । ୧୭-୨ ଜଳଜସ୍ତ—ତୋଷଣ । ୧୮-୧ ଜଳଦସ୍ରି ସ୍ୱ—ନାଗର । ନଗର—ଅଜାଣରେ ବା ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗରେ । ୧୮-୨ ଜକୁଳ—ଜଗ । ୧୯-୧ ଜଦାଳୀ—ଜଳୁକ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସମସ୍ତ । ଜଗଲା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଜଳଜାମ୍ବର—ଜନଜୀବ ଲୀଳା । ଗମନ—ଗଜନ୍ତୁ ଭୂମି ଜୋଳୋଜଳ୍ପ । ୧୯-୨ ଜଗଲା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଜଗଣସୂର୍ଯ୍ୟ ଜନ୍ୟ । ଜଳଜାମ୍ବରେ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମରେ । ସମାଜ—ସୁଦର । ୨୦-୧ ଜରଣେ—ଜଳଧାନ୍ତ । ପ୍ରସ୍ତକ—ସ୍ତଜନ । ୨୧-୧ ଜଳୁ—ସମାଦ । ଶ୍ରୁତି—ଶାଜ

କହୁଁ ତୃଷ୍ଣି ଯେଣୁ କୋମଳ କେଶ ହେଁ ଭଇରବ ।
କହନ୍ତି ଅଧରେ ପ୍ରୋତଫଣି ଅଛେ ଅବଗାହିତ । ୧୨ ।
କହୁଅଛ ଭଲକୁବକୁ କଣ୍ଠ ଗାଣ ଉମକ ।
କହୁଁ ଲେଖକ ଦନ୍ତୁସଣି ଲଘୁ ଭଳ ଧାରତ । ୧୩ ।
କଳକା ଲଳା ଓ ସେ ଶ୍ରୁତ ଅଳୋଧର ସୀତତ ।
କହୁନା ଅଲକା ଧତର ଅଳୁଚିତ ଦୃଶ୍ୟତ । ୧୪ ।
କଲିଜିନ ତାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଟିଲବନ ଖଳତ ।
କତର ଭୃଣକ ଦେଶ ଓ ଦ୍ୱାପାଖିଣ ସ୍ତୁତ । ୧୫ ।
କହିଁ ଏ ଷଧାନ୍ତରକୁ ମଧୁଚକୁ ପ୍ରସ୍ୱେତ ।
କବରବସ୍ତ୍ର ପ୍ରକଳ ଭୃଣି କର୍‌ଣ୍ଟକ । ୧୬ ।
କବ୍ରଶ୍ରୁ ଏନର ପ୍ରତାକ ସେ ସୁଳଳ ଧୂର୍ତ୍ତିତ ।
କବ ଭଣ୍ଡଳ ବାଣ୍ଣ ଛତ ଭୃଳ ସାର୍ଶ୍ୱ ଗୁରୁତ । ୧୭ ।
କଳ ହେ ତାଳ ଗଲେ ଯେ, ଶ୍ରୁତ ସେ ତୃଷ୍ଣିତ ।
କଷ ହେ ଅଜଗରରେ ରଜ ଗତ ସନବୋଧନ । ୧୮ ।
କଷଠରେ ଲପା ଯଣ୍ଟର ଦେଇ ଅଂଗରିତ ।
କଇର'ରେ ସ୍ଥାଣି ଦୃଷ୍ଟ ଶ୍ରମନ୍ତରେ ଦୃଶତ । ୧୯ ।

ଲଭ ଗୁଣ୍ଡ ଭଖର । ୧୧-୧ ଭଳଗ—ସ୍ନିଗ୍ଧ ପଦ୍ମ ଓ ଭୂମର ଭୂମି । ପଦ୍ମରାଗିତ—ସୁନ୍ଦର ଲାଲ । ୧୨-୧ ଅଦାପ୍ରତ—ଅବସ୍ଥିତ । ୧୨-୨ ଅଧର ପାରେ—ଜାଳ ଗଳା ଅସାରେ । ଅବଗାହିତ—ଆଶ୍ରୟ ବା ଲୁକାଇଥିବା । ୧୩-୧ ଭଲରତ ଲଦାଖ । ଭଲବକୁ—ଗ୍ରୀବାକୁ । ଗାଣ ଗାମକ—ଗ୍ରହର ପ୍ରଭବ । ୧୩-୨ ଲେଖକ-ଲେଖିବା । ୧୪-୧ ଶ୍ରୁତ-ଶବ୍ଦ ଏବଂ ସୁଗନ୍ଧାଲୁଣିତ । ୧୪-୨ଅଲକା-କୁଟିଳ ଖୁଣ । ଧର୍ଷ—କୁଟେବ, ଧନବାନ । ଦୃଷ୍ଟିତ—ଅଙ୍ଗୁଳ ସୁତର ସୂତ୍ର । ସୁଷ୍ଟତ—ସୁଲେତ ଭଣ । ୧୫-୧ ଲୌହିକ—ଲୋହିତ । ୧୫-୨ ଭୃଣକ—ପ୍ରବାଳିଲ । ୧୬-୧ ସୁଧାନ୍ତର—ଷ୍ଠୋଳ ଦନ୍ତ । ମଧୁରକୁ—ବସନ୍ତକୁ । ୧୬-୨ ବବରବ—ଭୁଜଙ୍ଗ । ପ୍ରକଳ—ଭୂଷା । ୧୭-୧ ପ୍ରତାକ—ଚକ୍ଷୁର ଓ ଭଣାରେଖା । ସୁରଳ ଧୂର୍ତ୍ତିତ—ମନୋହର । ୧୭-୨ ଦଣ—ଲଣ୍ଡ । ଭଣ୍ଡ ଓଣ୍ଠି । ଭଳ—ଭଳନ । ଗୁରୁତ—ଗୌରବାନ୍ୱିତ । ୧୮-୧ ଭଳ—ଧନ । ୧୮-୨ ଗତ—ଧନସ । ଲଳ—ଧନ । ୧୯-୨ ଦଣ—ପ୍ରମାଣ । ଶ'ରେ—

ବରାଙ୍ଗରେ ସ୍ତନ ମତ ଲକ୍ଷି ନାହାନ୍ତି ଏତ ।
ବସନ୍ତ ଏକ ଯଶ ବାସେଣ ବର ମଧ ଅନେକ । ୩୦ ।
ବଣ୍ଟି ଶ୍ରୀମାଙ୍ଗଳେ ବରଣେ ଗର୍ଭ ବମାଳାସ୍ୟକ ।
ବଞ୍ଚନ୍ତ ଭଗୁଳୀଲାରେ ବାଣ୍ଟ ପ୍ରେତୁଆନ୍ଦକ । ୩୧ ।
ବରଦେ ପ୍ରତନା ଶଙ୍କ ବୁଝି ବୃଣାବର୍ଦ୍ଧିକ ।
ବର ଅମ୍ବୁ ବଳେ ହୋଇବେ ବଦାନ୍ତୁବ ଅନ୍ତକ । ୩୨ ।
ବଲବାକୁ ଦେଲ ଆସନ ବୃନ୍ଦାବନ ସହେକ ।
ବର୍ଣ୍ଣାସ୍ତୁରଙ୍କ ମାନସ ନନ୍ଦନଙ୍କୁ ଲୁଚକ । ୩୩ ।
ବଥାଦ ଭୋଗ ଦୋହେକ ଘେ ଅରଣ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ ବାଳକ ।
ବର ଗାନ ଲକ୍ଷି ବକ୍ଷ୍ୟରଥ ଏ ବ ଭୂତକ । ୩୪ ।
ବଦନ୍ ବଦନ୍ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଭଗ୍ନ ନୂତନ ଅଳକ ।
ବନ୍ଧବନ୍ଧ ବେବକରାସର ସ୍ମୃତି ପରପୂର୍ଣ୍ଣକ । ୩୫ ।
ବଳାଦେବ ସୁତ ବରଣ ଅଶ୍ରୁମାନ ଦେବକ ।
ବରଣ ବସ ପତ୍ନୀ ଉର୍ଦ୍ଧ ବନ୍ଧୁ ଅନେକ । ୩୬ ।
ବଳା ଉନ୍ମଣେବ ସବିବ ବୃଷ୍ଣ ବ ଧର୍ମିକ ।
ବନ୍ଧୁ ସମ୍ପଦକୁ ଲାବାଣ ସବ ସୁର୍ଦ୍ଧ ସ୍ତୁତିକ । ୩୭ ।

ନଳରେ । ସ୍ତନନ୍ତ—ବେଗମାନ । ସୁଜାତ—ସୁନ୍ଦର ବା ଶୋଭାଯୁକ୍ତ । ୩୦—୨ ମନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥିତ । ୩୧—୧ ବମାକାସ୍ୟକ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୩୧—୨ ବଣ ବୃନ୍ଦ—ଲା ସହେକା । ୩୨-୧ ବରଦେ—ବର୍ଷିକୁ ବାହକ ବାସୁ, ବାଳର । ୩୨—୨ ଅନ୍ତକ—ବାଲାସରଜି । ୩୩-୧ ଆସନ—ଉଦ୍ୟାନ । ସହେକ—ସୀମା ପଥ ସ୍ଥାନ । ୩୩-୨ ବର୍ଣ୍ଣାସ୍ତୁର—ରକ୍ମିଣୀ ଓ ଦେବଦାସୀ । ନନ୍ଦନ—ସୁଖ ଓ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଉଦ୍ୟାନ । ଲୁଚକ—ସ୍ୱର୍ଗର ନନ୍ଦନବନକୁ ବଦବାସ୍ତ ବୃନ୍ଦାବନ । ୩୪-୧ ବଥାଦ—ବକ୍ଷତା । ଭୋଗକ—ପାଠକ, ପଣ୍ଡିତ ଓ ବଚନ ପ୍ରକାଶ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି । ୩୪-୨ ବକ୍ଷ୍ୟରଥ—ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ବଶିଷ୍ଠ । ଭୂତକ—ଶୋଭାଯୁକ୍ତ । ୩୫-୧ ବଦନ୍—ସମୁଦ୍ର । ଭଗ୍ନ—ଚନ୍ଦ୍ର । ଅଳକ—କ୍ଷୀଣଜାନ୍ତ । ୩୫-୨ ବନ୍ଧବନ୍ଧ—ସନ୍ଧ୍ୟ ଓ ଭୂଷାକୃତି । ବେବକରାସ—ଦେବଲୋକଙ୍କ ଲୋକ । ପୂର୍ଣ୍ଣକ—ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୩୬-୧ ବଳାଦେବ—ରାମ । ସୁତ—ପୁତ୍ର । ଅଶ୍ରୁ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ୩୬-୨ ବନ୍ଧୁ—ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି । ୩୭—୧ ଉନ୍ମଣେବ—ଧର୍ମିକ ବିଜୟେ,

ଦଶା ନ ଦେଖନ୍ତି ତନ୍ତ୍ର ସର ତଥି ବାଡ଼ୁଥାଇବ ।
ଲଲାଟ ସହିତେ ଅବନ୍ତି ଯହିଁ ହୁଇ ସୁମୁଖ । ୩୮ ।

ମଣ୍ଡଳାରେ ଶୁଭ୍ର ଶଙ୍ଖ ସାଗରରେ ଠାଠିବ ।
ରଥାଃ ବେହେରେ ଜନାଶ ଯହିଁ ଜୀବସେନକ । ୩୯ ।

ଦଶରୀ ଦନ୍ତଗ୍ର ବନ୍ଦନ୍ତୁ ଯହିଁ ଅଲୁପ୍ତ ।
ବଚନଶ ସୁ ଜ୍ଞାନୀ ସ୍ଥିତ ସେ ନାହିଁକ ସାଧୁକ । ୪୦ ।
ଦଣ୍ଡଜେନ ଭୁ ସୁବଳର ଓ ଲୋଷାନ୍ତ ଏ ବଳ୍ପଳ ।
ଦଶଣ ଏ ଜାଣ ସଶୁଲ ଯଦ୍ବଳର ପୁର୍ଣ୍ଣିତ । ୪୧ ।
ଜଗୋଜ-ଦଣ୍ଡୁ ଥାଉରେ ଜୟ ଗୁରୁ ଥାଜନ ।
ଦ୍ୱାରିକ ରେଖ ଦଖଲେ ଅଣ ଗୋଷ୍ଟ ଛାଡ଼ନ୍ତ । ୪୨ ।
ତ୍ରପସ୍ ଗୁଣ୍ଡ ଦେଢ଼ୁରେ ନଦଦୁଷ୍ଟ ଅରୋଜ ।
ଦଶିବ ଉଞ୍ଜି ଦୀ ଜ୍ଞାଳ ଗୁଣ ଭାଳରେସନ । ୪୩ ।
ଜଳବଣ୍ଠ ଥାବ୍ୟ ଥାଲାବେବନ୍ତ ପ୍ରଧାନକ ।
ଦନ ସମ୍ଭଳ ଗୁଣସ୍ତୁକ ଯତ୍ନ ଦେସି ବୁଝାଦନ । ୪୪ ।

ରୋଷ୍ଟରବ । ୩୭—୨ ସନ୍ତ୍ରସନ୍ତୁ — ଦଶନ୍ତ୍ରସନ୍ତୁ । ସ୍ତ୍ରୁତନ — ପ୍ରସ୍ତୁତିନ ରେଖା । ୩୮-୨ ଲଲଟେ—ଲଲେ । ସହିତେ - ପାରସ୍ତ୍ରୁ ବେଗନ । ସୁଶୁସ୍ତୁକ—ଅନୁଜ ଉଦ୍ଧାଶାନରେ ଜାଣ ବେଳା । ୩୯-୧ ଶୁଭ୍ର—ଶୁଭ୍ରଲର ଶୁଣ । ସାଗର — ଲୁଣ । ଠାଠିବ—ରଲେଷ । ୪୦-୧ ଦଶରୀ—ସମୁଦ୍ର । ଦନ୍ତଗ୍ର—ଦନ୍ତୀ ଦଣ୍ଡ । ବଦ୍ଧନ୍ତୁ— ଶୁଦଧସ୍ତୁ । ଅଲୁପ୍ତସ୍ତୁକ—ରେଷଗ୍ରଜ, ଶିଳଷ, ସନ୍ତୁଷ, ରଣ ସବୁକ୍ତ, ଦଣଦଗ୍ଧ ଓ ସୁରଷ । ୪୦ ୨ ବଚନଶ—ଭଣ୍ଡାରରେ । ୪୧-୧ ସୁଜ—ସକଳ । ୪୧-୨ ଦଶଖଣ୍ଡୋଜ । ଅନିସନ୍ତ୍ରଷ-ସୁସନ୍ତୁ । ୪୨-୨ ଗୁରୁ-ଯୀବ । ଥାଜନ-ରେଖାର ଦେଷ । ୪୨-୨ ଦ୍ୱାରିକ—ଦେଶ୍ଜଣାଣ ଯଥି । ୪୩-୧ ତ୍ରପସ୍—ସୂରଜ । ୪୩-୨ ଦଶିବ—ଶାନ୍ତ ସାଗର । ଉଞ୍ଜିଦୀ—ଉଞ୍ଜିଣା । ଜ୍ଞାଳ—ଦେଷ । ଭାଳରେସନ—ଧାଳ ଦିଶାବସ୍ତୁ ଦାଣ । ୪୪-୧ ଜଳବଣ୍ଠ—ରୋଷବଣ । ଥାବ୍ୟ—ଦଳରେଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ଅକ୍ଷର ଅର୍ଥାତ୍ "ଠ" । ଥାଲାବେବନ୍ତ - "ଥା" । ପୂର୍ବ ଧାରରେ— ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରସ୍ତୁତନ । ୪୪-୨ ଗୁଣସ୍ତୁକ— ଭାଳରେ । ବୁଝାଦନ—

କଦମ୍ବ ଦେଖି ସମାନେ ସକ୍ଥଦ୍ୱୟ ସୁବୃତ୍ତ ।
କର ଦଣ୍ଡ ଭବେଭବା ସେ ଅବଶ୍ୟ ଏ ଜାଣିବ । ୩୫ ।
କଟୀତଟ ମୁଷ୍ଟି ଗ୍ରାହ୍ୟ ଡମ୍ବରୁ ଆକୃତ ।
କଳାପେ ପୁରାସ୍ତ ସ୍ଫୁରତା ଜଣିବ ସେ ହର୍ଷିତ । ୩୬ ।
କର୍ଣ୍ଣ କଳେବରେ ମଣ୍ଡଳ ଚନ୍ଦ୍ରର ଆଶ୍ରୟ ସାଧକ ।
କର ପୁଷ୍ପ ହାସ ମଣ୍ଡିତା ଲୁଣ ଡାଳ ସାଧକ । ୩୭ ।
କର ପଲ୍ଲବେ ସାନ୍ଦ୍ରଚୋଳର ମୁଣ୍ଡି ଏ ଜାତ ।
କଣ୍ଠ ଏ ଭାବର ଭୋଳା ଏ ଜାଗେଶ୍ୱର ଜଗତ । ୩୮ ।
କଳ କାଳ ଯାହା ପୁଟନ୍ତ୍ର ଜନ୍ତ୍ର ଆସ୍ୟ ଶୁଭ ।
କରଣା ଶୋଭେ ଜନ୍ମର ଶ୍ୟାମାଧରକୁ ଶୁଭ । ୩୯ ।
କନ୍ଦୁକାନ୍ତ୍ର ସ୍ୱର ସ୍ତମନ କାଇ ଦେଖ ବନ୍ଧୁକ ।
କନ୍ଦର୍ପ ଦେଖ ଅଚ୍ଛୁ ଏ ଅଚ୍ଛୁ କଳିତ୍ର ପ୍ରୁବ । ୪୦ ।
କମଳ ଦଳ ଜାଣନ୍ତ ଦଳ ସମାନ ଛତ ।
କରୁଣ ଲୁପ୍ତର ଅମୃତ ଶୋଭନ ପଦ୍ମକୋଷଜ । ୪୧ ।
କଦମ୍ବ ସନ୍ଧି ଦେଶ ଭବ ନାଶି ପ୍ରାଚୁଦଳ ।
କରେ ସମଦନେ କଦର ଲୀଳା କୁନ୍ତଳ । ୪୨ ।

ଶୁଭ । ୩୫-୧ ସକ୍ଥଦ୍ୱୟ—ଜଙ୍ଘା । ୩୬-୧ ଉଦ୍ଦେଶ—ଉଦର । ଡମ୍ବରୁ—ଡମ୍ବରୁ । ପଶୁର—ଅଣ୍ଟା ଦର୍ଶ । ୩୬-୨ କଳାପେ—ଏକତ୍ର ହୋଇଥିବା ସ୍ତନ । ସ୍ଫୁରତା—ସାଲଙ୍କା, ଶୁଭ୍ର । ଜଣିବା—ଦେଖାଯାଉଥିଲ । ହର୍ଷିତ—ହର୍ଷିତ । ୩୭-୧ ମଣ୍ଡଳ—ବିମ୍ବ । ସାଧକ—ଯାହାଙ୍କ ଗ୍ରାସ୍ତ ହୋଇ । ୩୭-୨ କରପୁଷ୍ପ—ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣପୁଷ୍ପରେ । ମଣ୍ଡିତା—ମଣ୍ଡିଥିଲ । ସାଧକ—ସାହାଯ୍ୟକାରକ । ୩୮-୧ କରପଲ୍ଲବ—ହସ୍ତପଲ୍ଲବ । କନ୍ତର—ହସ୍ତ । ଜନ୍ମ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ୩୮-୨ ଜଗତ—ପୃଥ୍ୱୀ । ୩୯-୧ ଜନ୍ତ୍ରଲ—ମୁଖମଣ୍ଡଳ । ୩୯-୨ ଶୁଭ—ଶୁଭ୍ର, ଶୋଭା । ୪୦-୧ ସ୍ତମନ—ଓଷ୍ଠ । କଣ୍ଠ—ଓଷ୍ଠ ଓ ଦନ୍ତର ଶୋଭ । ୪୦-୨ କନ୍ଦର୍ପ—କାମଦେବ । କଳିତ୍ର ପ୍ରୁବ—ଶିଶୁସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଓ ଶିଶୁ ଶୋଭା । ୪୧-୧ କମଳ—ଶୁଭ୍ର । ଦଳ—ପାଖୁଡ଼ା । ଜାଣନ୍ତ—ଦେଖନ୍ତି । ଛତ—ଛଳ ୪୧ ୨ ଲୁପ୍ତର—କଟାକ୍ଷ । ଅମୃତ—ପଦ୍ମ । ୪୨-୧ କଦମ୍ବ—ଗଳଦେଶ । ପ୍ରାଚୁଦଳ—ପଦ୍ମ ଦଳ । ୪୨-୨ ସମ—ସମାନ । କୁନ୍ତଳ—କେଶ ସମୂହ । ୪୩-୧

ଶବଦ ଯତେକ ବଚନ ଭାବ ଅର୍ଥ ଜାଣି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।
ଭକତଜନେ ମୁଦେ ଗାନ୍ତୁ ହିଁ ଶ୍ରୁତି ଏ ବୋଧ ଶ୍ଲୋକ । ୭୫ ।
ଭଞ୍ଜରେ ଶୋଭି କୁଳାଧର ଭୋଗ କର ସତତ ।
ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଭାଷି ଏହି ଶ୍ରୀରାଧିକା ସ୍ତୁତି । ୭୬ ।

—o—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—କେଦାରୀ)

କଞ୍ଜନା ଦୁରିତହାସ ଶୁଣି କରନ୍ତି ଭୂପ ତୋଷ
ଗୋପଜନ ଜନନ ଶ୍ରୀ ନାମକ ଆଦି,
ଭଲୁ ଦ୍ରୁ ତେଜରଜି, କେବଳ ସ୍ତୁତି କର ମନାସି
ଶୁଣିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ହେଲେ ବାସନାଭାଗୁଣ,
ଭଞ୍ଜଭୂଷଣ ଧୀବନ୍ତ,
ଭବ ଶେଷେ ଗଣନାୟ ବଶ ଅଧିକ । ୧ ।
ଭଜନ୍ତି ଧାମ ଭଜଶ୍ଚ, ଗୋପାଳେ ଶୋଭନ ବେଶ
ସଦ ଭୂମିଦାସ ଭଜ ଭାବ ସ୍ୱୀକୃତ,
ଭଞ୍ଜନ ମଧୁସୂଦନ ଶ୍ରୀପଦେ ରାଜା ବଦାନ,
ଗୋକୁଳରେ ଭାବିକ ଭକ୍ତ ଗୋକୁଳଜନ,
ତମୋଭୁ ଯେ ଏଣୁ ଏକ,
ଭବ ବେଣ୍ଣି ଭୂଜେ ଭୂଷ ବେଣି ଧନ୍ୟ । ୨ ।

ଦାଡ଼—ଭଣା । ଅସ୍ପଷ୍ଟ—ଅସ୍ପଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ । ୭୫-୨ ଗୁଣ—ଅଳଙ୍କାର ଶବଦ । ୭୫-୧ ଭବନକ—ଜନ, ଜନ ଜନ ମା ଜଣକୁ ଜଣ । ୭୬-୨ ସ୍ତୁତି—ସ୍ତବନବାଣୀ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

୧ମ ପଦ—୧ମ ଧାଡ଼ି । ଗୋପନାଯୁକ—ନାୟୁକଣ । ୧-୫ ଦରଜ୍ୟୁ—ଅନାବ । ୨-୧ ବାଇଦୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ଭୂମିଦାସ—ଦର୍ଶନ । ଜନ୍ମ—ଶୀତଳ, ସର୍ବନାଶ । ଭଗବାନ୍—ସୁଦର । ମଧ୍ୟ—ବନ୍ଧୁ, ଭାଇର ମାର୍ଗ, ସ୍ୱଜନ ଓ

ଧରଣୀ ଓ ସେ କାନ୍ତ, ସୁଦକ୍ଷପଣେ ଜଗତୀ
ସେଣୁ ଏକ ବସୁଜାତ ରତ୍ନ ଅମୃତ,
ବନଷଣ୍ଡ ପସ୍ତ ଶତ, ରଣ୍ଡି ମଧୁର ଧାରଣୀ
ଚନ୍ଦନ ଲୁଣ ଅଗୁରୁ ସୁଗନ୍ଧ,
ସୁଚ ସୁଚ ଭାଳ ଭାବନ,
ଜଗତେ ଭାବନେ ଧାରଣ୍ଡ ଜଗତ । ୩ ।

ଦରବ ରେଖା ଦକ୍ଷପଟେ ସହସ୍ର ରଜ ରଜତଣୀ
ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କ ଗାଇବ ଏସ ଗେ ମମଗତ,
ବସନ୍ତର ପାଣିଧର ଉପବନ-ସୁପନ୍ଧର
ପ୍ରଥମ ବଙ୍ଗରେ ମହା ଭକ୍ତିସହିତ
ଦର୍ଶନ ପ୍ରକଟିତ ସ୍ତୋତ୍ର
ଗାହାଏ ରୋଚଣଧୁକୁ ଏ ଜଗତେ । ୪ ।

ଲଣ୍ଠଣର ଦେବ ଧାତ୍ରୁ ଭବନ କୁସୁମ ଦଣ
ସୁନ୍ଦରତରର ପାଇଁ ସ୍ୱଗ୍ରୀ ଉଚଚାଳନ ।
ମଳୟବନରେ ପ୍ରକାଶ ଶୋଭାର ଯତ୍ନ ସାରନ୍ତି
ପ୍ରେମଘଟନ ଶୁଣି ବରଳ ଅନୁଭବଣ ।
ଦଳ ଦୁଇ ଉପୁ ପ୍ରାସୂତ ।
ସକଳ ଧରଣୀ ସେହୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ । ୫ ।

ଅଶ୍ରୁଜଳ ପ୍ରକାଶିତ ଧରାପତନ ଲଭିବ
ବସନ୍ତେ ଲୁଗୁର ଶଅ ବୋଲା ଉପୁଲ ।

ବୃତ୍ତି । ୩-୧ କାନ୍ତ—ସ୍ୱାମୀ । ରତ୍ନ—ଧନ । ଅମୃତ—ଅନ୍ନ । ୩-୨ ବନଷଣ୍ଡ—ବନ ଓ ଜୋଗଳ । ଧାରଣୀ—ନଦୀ । ଚନ୍ଦନ—ସୁଗନ୍ଧ । ଲୁଣ—ରଥା । ଭାଳ—ଭଳ । ୩-୩ ଭାବନ—ବନାଇବା ଭାବ । ୩-୪ ଧାରଣ୍ଡ—ଶିବ । ୪-୧ ରଜତଣୀ—ଗୋପୀ । ୪-୨ ବସନ୍ତ—ଦୈତ୍ୟ ନାମକ ଏକ ଦେବତା । ଉପବନ—ଉଦ୍ୟାନ । ପ୍ରଥମ ବଙ୍ଗ—ପ୍ରଥମ ବସ । ୪-୩ ପ୍ରକଟିତା—ପ୍ରକାଶ । ସ୍ତୋତ୍ର—ପ୍ରଶଂସା । ୫-୧ ଦେବ—ଦାସ । ଭବନ—ଭ୍ରମ । ସୁନ୍ଦରତରେ—ସମ୍ମୁଖରେ ବା ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶରେ । ୫-୨ ଅନୁଭବଣ—ଦାସର ଦାସ । ୫-୩ ସକଳ—ସବ । ଧରଣୀ—ବାଲ୍ମ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ—ଅତ୍ରିବଶ । ୬-୧ ଦଶ ପୁ—

ବନ୍ଧୁ ଗାଈ ଏକ ଭକ୍ର ଦାହିଁ ଖସ୍ ସ୍ନାନ କଲ
ବୋଲନ୍ତି ଯଦ ଏହ ଏଣ୍ଡ ଏତେ ଷ୍ଟକ
ଭଲାବଣ୍ଣ ଦ୍ୱାସ ସ୍ତନ୍ଦ୍ୟ ।
ବନ୍ଧୁ ହେବା ବୁଝନ୍ତୁ ଅର୍ଚ୍ଚିନ ଉଠାଇଲ । ୬ ।

ଉଲନ୍ତ ସ୍ୱରବ ଘାତୁ ସାନ୍ତଭାର ହୋଇ ଦୃଷ୍ଟି
ବକ୍ଷଣଟି ପଣତର ଧାନ ମାଲେ ।
ଦେହ ଲଲିତ ଦାହିଁ ଶିବା ଘାଇଁ ବଧୂ ଶାଳ
ଛଳ ହୋଇଲେ ଦାଳଣ ଚକ୍ରାଗରକ ।
ଦେହ ନୁଟ୍ୟ ଏକଣା ଠଲ ।
ଦହ ଯା ଅନ ସଂହୁନ୍ତ ଦାଶଗରେ । ୭ ।

ଦଗଲବଗରୀ ପୁଲ୍କ ଗର ପାଣି ଶିବାଦେହଲ
ବଂଶ ଏହ କୁଳଗୋଳଗେ ଏସ ପୁରବାଲ ।
ଦାହୁଁ ଦାହିଁ ଦାଉବ୍ର ଦମଳ ଶ୍ରେଣୀର ଉଲେ
ଶାନ୍ତ ସ୍ରଳାର ଯଳାଷ୍ଟ ବୋଇ ଦାଳ ।
ବହୁ ଏବା ଲୀଳା ରବଲ ।
ଦଶ ଯା ଘଟନ ବଲର ପାନହେତନ । ୮ ।

ଦଶ ଏକାନ୍ତ ବେଶଳ ସେହିଁବଣ ଗାଦର ମନ
ଶାନ୍ତୁରେ ଧନ ତୁଷ୍ଟି ଘଣ୍ଟବାଗ୍ଦବ ।
ଭଳଣ୍ଡବ ବୁଦ୍ଧି ହେବ ଏ କଲ୍ଲ ସ୍ନଗ୍ଧ ନ ଶିବ
ଦୋବନ୍ତୁ ସ୍ମୃତି ଶାସ୍ତ୍ର ବୁଝଣ ଦେଲ ।
ବଳ୍ପି ଦେଖ ଖୁଦ ଶକ୍ତ ।
ବେଶ୍ୱାବ ବଦ ଘ ହେନ୍ଦ୍ର ଦେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଲ । ୯ ।

ସେହବାର ଦେଖଦା । ୬-୩ ଭଜାଦଣ—ବନ୍ଧୁ, ସ୍ତ୍ରୀ । ୬-୪ ଗଲଲ—ଚଲନ୍ତ ଶକ୍ତ । ୭-୧ ଶାଦେଶ—ଅବାଷ୍ଟ । ବକ୍ଷଣଟି—୬ଷ ପ୍ରକାର କାନ୍ତି । ଷଣାଦଶ—ସ୍ତନଗଣଲ ବା ଷଠାରବ । ୭-୨ ଲଳିତ—ଧୀର । ଛଳ—ବେଶ । ୮-୧ ଲମଳ ଧଲଗୀ—ଧନ୍ଦନ । ଗାଳ—ଜଳ । କୁଳଗୋଳରେ—କୁଳଦ୍ୱାରକେ । ୮-୨ ଭଗନ—ଦେହ । ବଂଶର—ଠଲ । ୯-୧ ଏକାନ୍ତ—ଏକୁଟିଆ ସ୍ଥାନରେ । ଦେବଳ—ଦେବିଲା । ୯-୨ ଭଳଣ୍ଡବ—ସ୍ତୁଧ । ୯'ର ଭଲର—ବେଶବର୍ଦ୍ଧିନ

ବନର୍ତ୍ତ ଭୁଜ ଲତାର — ଶୋଭାର ବଶରେ ହାରି
ବୀଣାଧ୍ ଭଙ୍ଗୀ ଯାକ ଦ୍ରୁଶି ଯେ ଚକ୍ରପତି ।
କର୍ଣ୍ଣଧାର ହୋଇ ବେନେ — ସୋଣି ଯୋଗ୍ୟରେ ସଦୟେ
ସ୍ୱଚ୍ଛ କରଣ୍ଟି ଶିଳବତ ମୋର୍ ହୋଇ ପାଳକ ।
ଭଜାଏ ବହ୍ନି ସୁଖୋପ୍ରତ ।
କଜ୍ଜଳ-ପଦ ବନ୍ଧଣ ଯେ ଉପାସ୍ଥିତ । ୧୦ ।
ବକ୍ଷୋଜ ସ୍ତନେ ଲଯ଼ି — ଭା ବନ୍ଧୁ ଉଦରେ ୮୪
ସୁବାଣ ପାଣି ଉଦ୍ଧରେ ହେଲ୍ଲି ବ୍ରଜ ।
ବକ୍ର ନ ଧ୍ରୁବ ପରିତଃ — ଚୁଷ୍ଟ ହେଉଛ ସୋଣି ରଚନେ
ଭଜ ସ୍ତୁତ ଦଳା ଚଉଷି ହେବଲ ନଡକ ।
ବଚବ ବାଳା ଭଙ୍ଗେ ସ୍ୱରେବ ।
ବକ୍ଷୋଜେ ସ୍ତୁଷ୍ଟ ଏବେ ଏ ଉ ଉଦ୍ଦେବ । ୧୧ ।
ବଳାତ୍ତ୍ର ଯାଏ ମନରେ — ସ୍ତବର ପୀଣର ହ୍ରବେ
ଯାଇନ୍ତି ବହୁତ୍ତ୍ର ଅପରେ ଏ ବାଦ ।
ବସ୍ ଘନ ଧୃତରତ୍ — ସେତ୍ତୁ କରଣୀ ପୂର୍ଣ୍ଣବ
ସୋଜରେ ମଣ୍ଡୂଳ ରୋପନ ଭଷ୍ମ ଦଳକ ।
ଘରର ସ୍ତୁଭ୍ର ଦେହୁ ନାସ୍ତୁତ ।
ଡଲ ଦେଓ ବାହ୍ଲୁ ଅପିର ଏବ ସ୍ୱତ୍ତ୍ରାତ । ୧୨ ।
ବଣିଷ୍ଠଜନ ଆଜାର — ମାସ୍ୱୀରେ ଉତ୍ତୋଷ ଉଦ୍ୟତ
ଏଷ ଉତ୍ତର ସ୍ୱଶ୍ରୁ ରୋପାଣି ସ୍ଥଳ ଦପଦ ।

ବସିତ୍ରୁଣ । ୧୦-୨ ଦର୍ଣ୍ଣଧାର — ନାବିକ । ଉଭୟେ ଜଳରେ ବା ନଦରେ । ମାଳକ — ମାଳ । ୧୦-୩ ବହ୍ନି — ବହ୍ନିଣୀ । ୧୦-୪ କଜ୍ଜଳ — ବେପନ ବା ଜୁଳାର । ୧୧-୧ ଲଯ଼ି — ଲୁଚି । ବନ୍ଧୁ — ବୋନ୍ଧୁ । ଉଦର — ଉଦୀ । ୧୧-୨ ବକ୍ର — ବୃଷ୍ଣ । ପରିତଃ — ଚଉଦରେ ଚୁଷ୍ଟ — ଏକତ୍ରି । ୧୧-୪ ଉଦ୍ଦେବ — ଅଶ୍ରୁମୀମାଂସା । ୧୨-୧ ବଳାତ୍ତ୍ର - ଜଳ ଭ୍ରମଣରେ । ମନରେ — ଚୂଡ଼ରେ । ଶିରେ — ସ୍ତନକୁ । ଅପରେ — ଦୂର ସ୍ଥଳ । ବାଦ — ବଚନ । ୧୨-୨ ସ୍ତବଣ୍ଡ — ଶିଳ ଷଣ । କରଣୀ — ଲାସ୍ୟ । ପୂର୍ଣ୍ଣବ - ନ ପିଇବା । ମଣ୍ଡୂଳ — ପୁଷ୍ପସଣ ନ ଦସ୍ । ରଷ୍ମଦଳକ — ସୁଦାମସୁକ୍ତ ରେଖାମା । ୧୨-୪ ସ୍ୱତ୍ତ୍ରାତ — ଶାସ୍ତ୍ର, ସ୍ୱମାଦଣ । ୧୩-୧ ବଣିଷ୍ଠାଜନ — ଶିବ ସ୍ତୁତ୍ୟକ । ୧୩-୨ ଉଦ୍ୟତ — ଦେହ ।

କରଜ ଶଙ୍ଖର ସଜେ   ଅନୁକ୍ରମ ଶରେ ବଜେ
ଅଧିକ ଶୋଭା ଦାସତ୍ୱ ଦେବ ଅଧିପ ।
କଳାବତୀ କଳା ବର୍ଣ୍ଣିକ ।
କନ୍ଦର୍ପ ଲୋଚନଭାସ୍ ଅଙ୍ଗ ଉଚିତ । ୧୩ ।

କଳୋହରଣୀ ଗାତ୍ରୀ କଳା   ସକଳ ଭାବ ବାନ୍ଧୁ ଶୋଭା
ସାରଭାବ ବାନ୍ଧୁ ବନ୍ତେ ଦେଖୁ ଭୂଷଣ ।
କଣାପୀ ସ୍ତୁପଣିମାଳା   ମନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତ୍ର ଶଳା
ମର୍ଦ୍ଦନରେ ସଜାଉତ ଶୁଣୁ ଲାବଣ୍ୟ ।
କର୍ଣ୍ଣପୂର ସକ ନାଶକ ।
କର୍ମ ଲବଣୀ ଭାବକୁ କଟେଶ୍ୱର । ୧୪ ।

କଳାପୀ ବରଣ୍ଣକୂଳ   ଭୁଜ କଷଣ ଭୂଷଣ
କଟେ ବଶିଥିଲୁ କଟେ ସୁଲ ଲୋଭଲ ।
କଣଲାଶ ଅପଘନ   ଘନଲେଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ନବେବଶିତ ଅବଲେ ଶଶୁ ଶୁଭଳ ।
କର୍ଣ୍ଣ ବେଣୁ ନାଦେ ଦାଣ୍ଡ ।
କଟକ ଘଣ୍ଟି ନାଦରେ ବୀଣାକୂଳକ । ୧୫ ।

କଣ୍ଠ ଶସ୍ତ୍ରାବଳ ଦଣ୍ଡ   କଣ୍ଠ ଶୋଭା ଦେଖୁ ହର
ଛଟନ ଦୋବ ସୁନ୍ଦରାଶୁ ଏଚନ୍ଦ୍ରେଷ ।
କଳ ଭାବେ ଦଳ ଘର   ଚିକ୍କଣ୍ଟୀ ଏଣ୍ଡ ଲୋଷ୍ଟ
ଭୂଷଣେ ଭୂଷଣ ଶୁଣି ସେ ସାଙ୍ଗଳ ।

୧୩-୪ ଗଜର—ଶୁଣେ । ୧୩-୬ ଲାବଣ୍ୟ—ଅଧିକ । ଶୁଣୁ—ଘଣାଘଣ । ଭାବର—କର୍ଣ୍ଣିକମାଳ । ୧୪-୪ ଲବଣୀ—ଅବଲାଗୀ, ଦେଖି । ସୁଭଦ୍ରକ—ବର୍ଣ୍ଣନାଶୁଦ । ୧୫-୧ କଳାପୀ—ମୟୂର । ବରଣ୍ଣ ଦଣ୍ଡ । କୁଳକ—ସ୍ତୁରଳ ଶୋଭ । ଲୋଭଲ—ଭୁଜିଶିବୁ ଓ ଉଭି । ୧୫-୨ ଅପଲାଶ—ଅଦ୍ଭୁତେଷ । ଅପଘନ—ଦେହ । ଘନଲେଶ—ଘନ୍ତୁଲଶେଷ । ୧୫-୩ ଦଣ୍ଡକ—ଲେଖାଘାର । ୧୫-୪ କଟକ—ଏକଶିତ ସ୍ଥଳ, ଘଣ୍ଟିକାବଳୀ ଓ ଲବଣ ବାଘଣୀ । ୧୬-୧ କଣ୍ଠ—ଗଳା । ହର—ମହାଦେବ ।

କଳ୍ପି ଜେକ ବାଷ୍ପନନ୍ଦ ।
ଉଆମାନ ଉଯାଣ୍ଡ ପୀଡ଼ଭାନ ଭାନଦ । ୧୬ ।

ଭମଳବ୍ ରକଣ୍ଣ ଧାତ୍ରୀ ନଦନଙ୍କୁ ଉଯାଣ୍ଡ ଶେଷ୍ଠ
ସ୍ଥଳ ଭାକରେ ବଣ ଉଠବ ଏ ବିକେଉ ।
ଭରତ୍ତ ଗଜୁଳା ଯଶେ କୀର୍ତ୍ତି ଗଜୁଳା କର୍ମରେ
ସଂଯୋଗ ହୋଇବେ ଅକ୍ଷ ଗଜୁଳା ଏକ ।
କଲୁକା ଶେ ଜେଉ ଠାଟିକ ।
ଭବ ଦାବେ ଭୂପ-ସଭା ସୁଯୋଗ୍ୟଭବ । ୧୭ ।

ଭମ୍ବୁପାଣି ସୃଷ୍ଟଭବେ ତି ସ୍ପ୍ରଂସ ଲକ୍ଷଣ ଧରେ
ସୁଧୃଷ୍ଟ ଦଶିଲେ ନେତ୍ର ଏଣ୍ଡ ଦେଜଭ ।
ଭଗ ସ୍ଥଳାମୃ ଦ୍ଵିସ୍ଥଣ ଭଗାଣୀ ଭକ୍ଷରେ ଦଶିଣ
ଘଟେ ଯୋଗ ଏ ବାଳାରେ ହେବେ ଉପାଙ୍ଗ
ଭମଣସୁ କାହିଁ ବୁଝଲ ।
ଭଙ୍ଗଡାଙ୍କୁ ଦାରେ ନାହିଁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଏକ । ୧୮ ।

ଭକୁଣୀଙ୍କୁ ଭଜନାବ୍ ବସା ଲୁଟା ହେବା ପାଇଁ
ବଡ ଗଜ ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ଧ୍ରୁବ ଭାଗ୍ୟଭ ।
କଳାପ ପୀତକୁ ମିଳ କୁମୁଦ ପ୍ରକାଶ ଫଳ
ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷୀ ନାମ ହେଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜାତକ ।
ଭରେ ଯୋଷିମାନେ କଳୋଭ ।
ଭଯା ନ ଲକ୍ଷଣ ଭାବ ନେତ୍ରେ ପଲ୍ଲବ । ୧୯ ।

୧୬-୩ କଳ୍ପି—ସଂଯୋଗ ଓ ଅବସ୍ଥା । ୧୭-୧ ଭମଳବ—ଲଥାରେ । ନଦନ—ଭଦର୍ଶ । ଶ୍ରୀ ଦେବତ—ସ୍ୱର୍ଗ, ପୃଥ୍ୱୀ ଓ ପାତାଳ ଏ ଭୁବନତ୍ରୟର ବଳଭ । ୧୭-୨ ଗଜୁଳା—ପଦୁଳା । କୀର୍ତ୍ତି—ଲୀଳା । ଗଜୁଳା—ସ୍ତ୍ରୀଭାବ । ଗଜୁଳା—ଜଗାବଳୀ । ୧୭-୩ ଠାଟିକ—ମୁର୍ତ୍ତି ଓ ସ୍ୱଭାବ ସୁନ୍ଦର । ୧୭-୨ ଭୂପସଭା—ପୀଣ୍ଡ ବଇଠକ୍ ଭା ନାହିଁ । ସୁଯୋଗ୍ୟଭବ—କନ୍ୟାର ସ୍ୱଭାବେ ମିଳନ ହେବା । ୧୮-୧ ଭମ୍ବୁପାଣି—ଗୃହଭକ୍ତ । ତିପୁଣ—ତିନିଭଙ୍ଗୀ । ସୁଧୃଷ୍ଟ—ଜମଃ ଓ ଭାଗ୍ୟଭ । ୧୮-୨ ସ୍ଥଳାମୃ—ଶରୀର ଭାଗରେ ହେବା । ୧୮-୩ ଭମଣସୁ—ସୁଦର । ୧୯-୧ ବସା ଧରଣୀ । ଗଜ ପକ୍ଷୀ । ଧ୍ରୁବ—ତେଜ । ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷ—ଉଦେଭାଗ୍ୟ । ୧୯-୨ କଳାପ—ଚନ୍ଦ୍ର । କୁମୁଦ—ଉଦ୍ୟାନ । ୧୯-୩ ବାତେବାଚ—ଦେହବିକା । ୧୯-୪ ଭୟା, ଭଡାଣି । ପଲ୍ଲବ—ପିଙ୍ଗଳ ଶଳାଦରା ।

ଏକ ଚନ୍ଦ୍ରାର କୁହିଁବ ଚର୍ଚ୍ଚି ଭାବର ପ୍ରକର
ତାଙ୍କୁ ଶୀଳାରେ ଭୋଳରେ ପ୍ରକଟେ ।
ଦରମା ଦଶା ସବ ଧର ଦେଖିବନ୍ତ ଲୁହିଁ ଦଶାର
ଆଶାଶା ଭୋଗକୁ ଏ ନବୀନ ଲୁଣର ।
ଜଗର୍ଷ ଉଷିଚ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ ।
କବନ୍ତି କୁହିଁ ଯେବ ଧାର୍ମିକ ମାତୃକ । ୨୦ ।

ବଣ୍ଧାର ଦେବକୁ ମିଳ ଘଡ଼ା ଦେଖିବା ଚିତ୍ରଶାଳୀ
ରୋବର୍ଣ୍ଣିକ ଘଣ୍ଟା ଧାନକୁଳ ଚନକ ।
ଉଣ୍ଡୁ ଧାର ଦଶ ଧାର ସୁଦକର ସୁଖ ଫଡ଼ାର
ଭାବଣ ଆନ ଏ ସବ ବର୍ଷିକୁ ଘାଟିବ ।
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଗଜନ ସ୍ୱାମାଳ ।
ଦରେ କୁସରକୁ ଛିଟେ ସେ ଭଲାଜି । ୨୧ ।

—o—

୨୦-୧ ଏକ—ଅଦ୍ୱିତୀୟ । ଚନ୍ଦ୍ରାର—ଚନ୍ଦ୍ରମାର ମୁଖ । କୁହିଁବ—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା । ଭାବ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଦାଶୁଳିଆ—ଦାଶୁଣା ଦେଖ । ପ୍ରକଟେ—ଶୁଣି । ୨୦-୩ଭ—ଅବସ୍ଥା, ଦଶ । ଦେଖିବନ୍ତ—ଲୁହାଦାନର ସୁଖ ଅବସ୍ଥା । ୨୦-୫ ଉଷିତ-ଧର । ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ—ଧର । ୨୦-୬ ଧାର୍ମିକ—କୁଣ୍ଡ । ୨୧-୧ ଘଡ଼ା—ଶିରା । ୨୧-୨ ଘଣ୍ଟା ଧାନ ଚନ—ଧ୍ୱଜା । ଭାବଣ—ପୀଡ଼ା । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—ଗର୍ଜ୍ଜନ, ଦେଖିବନ୍ତି । ୨୧-୩ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—ଉପକୂଳର ଦ୍ୱାର ଦେବେ । ଗଜନ—ଅଶ୍ୱ । ସ୍ୱାମାଳ—ସମାନ । ୨୧-୬ ଭଲାଜି—ଭଲାଇଥାଇ ।

—o—

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି)

ଜୟଶ୍ରୀ ଯିବ ଜଣ ଅନନ୍ତ ଭୋଗୁମାନୀୟ କରୋଦ୍ୟ ।
ତରଙ୍ଗ ଯେ ନବ-ପ୍ରସୂନଙ୍କ ଶୁଣ ଶରତେ ସୁରଙ୍ଗ ଦୃଶିକ ।
ଜଣ ହେ ସଜ—ପୁଣ ଭୁଜଙ୍ଗ ଯାଉ
ତପୋବନ୍ଧନେ ଶ୍ରୀଯୋଦ୍ଧ ସନେତ୍ରେ ବାଲ୍ମୀକି ଭୋଗ ସମତ । ୧ ।

ଜଣ ନିଶେନ ସରଜନ ସଙ୍ଗଳ ସୁଗମାସୁଗଣ ଚପତ ।
ଜଟିଳାଙ୍କୁ ବୁଣ୍ଡା ତମ ଶୁନ ଅନ୍ତସ୍ଥା ଦେବ ତଳ ପ୍ରସନ୍ନମ ।
ଜଣ୍ଣ ହେବ ଯେ । ଶରୀ ଅନେକ ଏଣ୍ଣ ଗତନ ।
ଜମନ ସୁତସ୍ଯ ସୁନ୍ଦରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚନ୍ଦ୍ରାଭୁଜୀଙ୍କୁ ଅଜାଣତ । ୨ ।

ଜଗୋଲକେ ସେବେ ଜାନକୀ ଜେଉଁଲିଙ୍ଗ ସେତେଶ ସ ସତ୍ତ୍ଵର ସେତୁବାନ
ଜଣ୍ଣାପ୍ତି ଲୀଳା ଦେବେ ଛଳ ଅନନ୍ତ ସତେ ସୁନ୍ଦ ଶୁଣ ବାସୁଙ୍କ ।
ଜନୁ ପ୍ରାଂଶୁ । ଜରେ ଏ ସୁରେ ଯେଉଁଣ ।
ଜଲାପ ସ୍ଵଚ୍ଛ ସୁଜୀବ ଯେ ଜଳେ ସେବନ୍ତ ସମସ୍ତୁରତ । ୩ ।

ଏବଂବିଧ ଜଣେ ସାମୀ ସୁସ୍ଥ ଧାରେ ଜଣତ ଜେବେ ଅନୁଶୋଭ ।
ଜଣ୍ଣା ଜନ୍ମ ଗାଣ୍ଡ୍ରିଅ ସୁଦଣ୍ଡ ଯୋଗେଣ କଣ୍ଠନ ଯେତେ ।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଜୟଶ୍ରୀ—ବଜର ଶ୍ରୀରୁଣ, ଜଗୋପ ଶ୍ରିୟା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଅନ୍ତଭୂତ—ଧ୍ୟାନ । ୧-୨ ସୁରଙ୍ଗ— ଅଭଙ୍ଗ । ୧-୩ ସଜ— ସୁନ୍ଦର । ୧-୪ ଜମତ—ଶିର । ୧-୫ ତପୋବନ୍ଧନ—ଶିବ । ବାଲ୍ମୀକି ଭୋଗ—ଜନ୍ମ ଅନନ୍ତ ସୁଣ ଜେଉଁରୀ ଯଜ୍ଞ । ସମତ—ଶତେଷ ଶିଖଣ । ୨-୧ ସରଜନ—ଜରିବାଜିକ । ୨-୨ ବୁଣ୍ଡା—ଜଟଣୀ । ୨-୪ ଜମଳ—ପଦ୍ମ । ୩-୧ ଜଗୋଲକେ—ଲକ୍ଷ୍ମୀତବ । ସେବେ—ଓଳିଲେ ବା ସେତେ । ଜାନକୀ—ସୀତା, ଲୀଳ—ଶରୀର । ଶୁଣ— ଅନୁଗା । ବାସୁଜ—ବେଦ । ୩-୪ ଜଲାପ—ମୟୂର । ସ୍ଵଚ୍ଛ—ଚନ୍ଦ୍ର । ଏହାର ଅର୍ଥ ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଚନ୍ଦ୍ର । ୪-୧ ଏବଂବିଧ—

ଦଣ୍ଡଧରର । ଚୋରଙ୍କ କରନ୍ତି ବନ୍ଧନ ।
କରନ୍ତି ଅବଧାନ ନାହିଁ ଦୀପାଳିରେ ଜନନୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗସଙ୍ଗତ । ୩ ।
ଦିବାକରଙ୍କର ଭାବେ ରଥ ଅଶ୍ୱ ଲୁଚେ ବାଟେ ସ୍ତବ୍ଧ ଗତେ ।
ଚମକାଇବା ଯୋଗୁ ମୁଖ ଅବନୀ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତି ଅନନ୍ତେ
କଳାଧରଙ୍କ ସେ । ସୁଷ୍ଠୁ ଭାବ କରି ଗତେ ।
ଦରଶନ ଭାରେ ଦର୍ଶି ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦ ଦନ ଶ୍ୟାମେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଧାରେ । ୫ ।

ଦରଶନ ଯଥ ସ୍ତୁତି କରାଯେ ଏ ଅର୍ଥ ବୃନ୍ଦାବନ୍ତି ଦିନାନ୍ତ ।
ତନୁଠାରିବୁ ଅପାରରୁ ରମ୍ଭାର ଅପାର ଦେଖନ୍ତେ ଏ ଶୁଣିବ
କଥା ଏ ସବୁ । ସେମାନ ନନ୍ଦନରେ ରହନ୍ତି ।
ଦଣ୍ଡିବା ଦର୍ଶିତ ନେଉଛି ସ୍ତୁତିଙ୍କ ଯଶିବାର ଦରଶନ । ୬ ।

କରଣୀ ଦେବ ସଞ୍ଜନ ତଥ୍ୟ ଭଣ ଦର୍ଶନେ କହନ୍ତ ଶାରୋଦୟ ।
କରଣୀ ଏହି ସାରଣୀ ଯେଉଁ ଭାବ ଦାଶରଥୀରେ ରାଗ ଭଜନ
ତପ୍ତନନ୍ଦ ସେ । ନୀଳମାଧବଙ୍କ ଅବକାଶ ।
ଦଣ୍ଡି ନ ଦେବା ଶତ୍ରୁ ଭଞ୍ଜନ କୋଟି ଦଶରୀ ଅବ ଦେବଙ୍କ ପଦ । ୭ ।
ଦଧାନ ଭୁବନ ତ୍ରିଲୋକିଲ ଧବଳ ଦେବ ଏହିମତ ଗଲେ ।
ଦାମୋଦର ଦେଖ ରଙ୍ଗ୍ରୁ ମନ୍ତ୍ରରେ ଦେଖନ୍ତି ଶୁକ୍ଲ କୌଶିକ ବାଳକ ।

ଦେବବୁନ୍ଦ । ଜଳଦ—ମେଘ । ୪-୨ ଘଡ଼ ଘାତ—ଦରଶନ । ୪-୩ ଦର୍ଶିତ—ଦେଖ । ୪-୪ ପଦାରେଷୁ—ଧନୁ । ୪-୧ ଦପନ ସ୍ୱପନ—ସ୍ତବ୍ଧନ୍ତା । ଭ୍ରମ—ଭ୍ରମଣ । ୫-୨ ଅଧନ—ସ୍ୱର୍ଗ ନ ଦେବା । ଅନୁଷ—ଅନୁଭବ । ଅବରେକ—ଦେଖିବା । ୫-୩ ଦଶାଶେଷ—ଦର୍ଶ । ୫-୪ ଶରଦ—ଦୂଷଣକାରୀ । ୫-୫ ଉଦରେ—ନନ୍ଦନ୍ଦନରେ । ଉଦରେ—ଅନନ୍ତ ଭାଗ୍ୟ ସାଗରରେ ଅଥବା ଶତ୍ରୁର ମନରେ । ୬-୧ ସ୍ତୁତି—ସ୍ତୁତିତା । ଦିନାନ୍ତ— ଶିବଙ୍କ ଧନୁ । ୬-୨ ଦର୍ଶଧନ—ଏହି ପ୍ରକାର ଅର୍ଥ । ଶରଣ—ଦେବଙ୍କ । ୬-୩ ଦଣ୍ଡ—ଦଣ୍ଡ । ଶର—ବାଣ । ୬-୪ ଜନନ—ଜନ୍ମ । ସ୍ତୁତିଶ—ସ୍ତୁତିଶୀଳ ବା ସୁନ୍ଦର । ଅବିରାମ—ନିରନ୍ତର । ୬-୧ କରଣୀ—କରଣ ସ୍ତୁତି ବା ଦେବ ଦାଶରଥୀ । ଶମନ—ଯମ ଭୟ । ୭-୨ ସାରଣୀ—ସମ୍ପଦର । ୭-୪ ମନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱର । ଅବସ୍ଥ—ବନ୍ଧନ ଦିଗନ୍ତ ନ ଥାରନ୍ଦ । ୭-୬ ଦଶ୍ରୀଦୀ—ଦର୍ଶନୀ । ୮-୧ ଧବଳ—ଶ୍ୱେତିଶୁଭ୍ର । ୮-୨ କୌଶିକ—ଦର୍ଶ । ୮-୪ ଦୃଷ୍ଟ—ଦର୍ଶନ । ୮-୫

ଶଙ୍ଖ ଶୀର୍ଷ । ଭବ୍ୟ ଭ୍ରୂ ନାସାଗ୍ରୁଣ୍ଠି ତୁଲ ।
କଣ୍ଠ ଶୋଭ ଶୁଭ୍ର ଘଣ୍ଟି ଶୀର୍ଷି ଶୁଭ୍ର ଶ ଭୁଜ ଶଙ୍କନାଶି ଦୀର୍ଘ । ୮ ।

କର୍ଣ୍ଣପୂର ଲକ ଧରନ୍ତି ହୋଇ ସେ ଶଂଖ ଶୋଭ ଯାଏ ଲଳନ
କଣ୍ଠି ତୁଣ୍ଡ ଶୁଣ୍ଡରେ ଯାଇ ତନୁବୁକ ମଣ୍ଡିତ୍ରୀ ଲଳ ଶଂଭ ।
କର୍ଣ୍ଣାବତଂସ । ସୁମନାରେ ଏଣ୍ଟ କଳୁଷ ।
କଣ୍ଠ ଭୁଏ ଶ ସୁମନାଗଣେ ମୁଣ୍ଡି ଅବତଂସ ଲୁଚେ ରଚିତ । ୯ ।

କଳ୍ପିତଲେ ଗଣି ଅନ୍ତ୍ରୀ ଅରୁଣ ଅଧର ଗ୍ରାବ ବନ୍ଧୁର ।
କରଗଲ ତାମ୍ବୂଳ ଦାଂଭ ବେଶନାଦାରେ ଯାରକୃତ ଶରଣ ଫଳକ ।
କର୍ଣ୍ଣ ବାରେ ସେ । ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଏ ଶୁକରଜ ।
କରେ ପୂର ଯାନରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଭବନ୍ତ ଭାବରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ଅନୁଭ । ୧୦ ।

କବରୀ ସରେଲ ଛିଦେଜ ଅବଦନ୍ତାବ ହୋବଳାଶ୍ଚ ହେଲ ମୌକ୍ତିକ ।
କଣ୍ଠୁଆବେର ତାରେ ପରେ ପଶ୍ୱର ଶ ଫୀଳ ଫୀଳ ଗଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।
କସ୍ତୁରୀବାବ । କୌଶିକର ଧର ଶଶୁର ।
କଳୁସ ଅଳକାଲେଣ୍ଟି ଧୂମ ଲେଲ ରେଖା ବର୍ଣ୍ଣି ମଧୁରିବଳ । ୧୧ ।

ଶୁଭ୍ର—ଶୁକର । ୮-୧ ଲଗ—ଲଗ୍ନ । ୮-୨ ଘଣ୍ଟି—କଣ୍ଠସ୍ଥ । ଲଳ—ସକ ଓ ମହଣ୍ଡୁକଳକ ସିକନ ସ୍ଥାନ । ୯-୩ କର୍ଣ୍ଣାବତଂସ—କର୍ଣ୍ଣର ଅଳଙ୍କାର ବଶେଷ । ୯-୪ ସୁମନା—ସ୍ଵଗ୍ଧ ମନସ୍ତ୍ରା ତାଙ୍କ ଓ ପୁଷ୍ପ । କଳୁଷ—ଆବଦ୍ଧ ଲେଳ ଶବ୍ଦ ଶବଦା ରଥ । ୯-୫ ସୁମନା ଗଣେ—ଅଙ୍ଗୁମାଳକଳେ ବା ପୁଷ୍ପମାଳକରେ । ଅବତଂସ—ଶିରୋଭୂଷଣ ବା ଲେଖା । ରଚିତ—ରଚ ବନ୍ଧାବାନ୍ତି । ୧୦-୧ ଗଣି—ଗଣକ । ଅନ୍ତ୍ରୀ-ସର୍ପ । ଅରୁଣ ଅଧର—ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଓଷ୍ଠାଧର । ଶ୍ରୀ । ବନ୍ଧୁର—ବନ୍ଧୁଳୀପୁଷ୍ପ । ୧୦-୨ ଲଳଲ—ଲୋଲକ । ତାମ୍ବୂଳ—ପାନ । ଦାଂଭ—ଭଲ । ଗାତ—ଅଳକା । ଦାଗ—ଚାନ୍ଦଣ । ଫଳକ—ଫଳ । ୧ -୩ କର୍ଣ୍ଣିବା—ବାର୍ଚ୍ଚିବା । ୧୦-୪ ଆବଦ୍ଧକ—କଥା । ୧୦-୫ ସଦ୍ରେ—ସାଦରେ । ପ୍ରଭବନ୍ତ—ପ୍ରଭୁ । ଭାବରଙ୍ଗ—ଭାବରଙ୍ଗ । ରଙ୍ଗ—ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ । ଅନୁଭ—ଦେଖ ଲବଦା । ୧୧-୧ ଛିଦେ—ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ । ହାସ୍ତ—ଫୁଲବା । ମୌକ୍ତିକ—ମୁକ୍ତା । ୧୧-୪ ଶଶୁର—ଶକ୍ତ । ୧୧-୫ ମଧୁ ରବଳ—ଭ୍ରମର ଓ ମଧୁମକ୍ଷି । ୧୨-୮

ଲବଙ୍ଗାଙ୍କି ଖାଉ ବାଉ ଖାଉଥିବ ଧ୍ୱନିଶ୍ରେଣୀ ବାଣୀ ପ୍ରାପ୍ତଗୁଣ ।
କବଶୀଗ୍ରାରେ ଷଉବରଣ ବାଜବ ସ୍ୱରେ ସିଆ ଧରେ ଏଣିକ ।
କରେ ପ୍ରକାଶ । ସୁଭାସ ଅଳ୍ପକ ଅଳ୍ପକ ।
କର୍ପୂର ସୁଗ୍ରିବର ଝିକ ଝିକ ଲଳି ଚେଖାର କୁପଣ ଚାଲକ । ୧୨ ।
କଣ୍ଠେ କାଲବ ଭୁଜଙ୍ଗବ କଳ୍ପକୁ ଫାଶଡବ ପାଖାଖରବ ।
କପୋଳକୁ ପାଶେ ଫକାଇ ଏ ଶଶି ଲଣାଚେକରେ ଅବଂବାସବ ।
କସ୍ତୁରୀରେ ସେ । ଭବ ସାମ୍ପ ହୋଇ ଚଳନ୍ତ ।
ତବ ପାଦ୍ମଳାଖରେ ଧରି ଚେ ରସକ ମନ୍ତ୍ରରେ ହୋଇନ ମନ୍ତ୍ରକ । ୧୩ ।
ନଖର ନ କଳୁଷ ଯଥା ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଏଣକ ହୋଇବ ଚାନ୍ଦକ ।
କଣ୍ଠଭାଳ ଦୃଷ୍ଟି ଭୁଜବେ ଚାକ୍ରଚ ଚାଳ୍ପେବ ସୁଶ୍ରୀକ ହଦକ ।
ଭଲ ଚେଳଚର । ଲଳଲାବଣ୍ୟ ସୁଲମ୍ପତ ।
କସ୍ତୁରୀଷରେ ଚେ ସ୍ତନ ନ ଦେଲଛି ପୁଣଳ ସ୍ତନ ଚେଖାଳକ । ୧୪ ।
କଟିଲସ୍ତନ ଗୌରବ ବୃକ୍ଷିକସ ଗର୍ଭିସ ଭବ ପ୍ରସାଦକ ।
କଂକଳେ କଲବାଣୀ ଅଚଂଧ୍ର କଳ୍ପିତ କୁଶଳନିକ ।
ତବଙ୍କ ଥାଆ । ନ ଶିବାକୁ ପୃଷ୍ଠି ଏ ସଜ ।
ଭବ ଚେରଣାଇଁ କୁଳକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଏ ଅଗ୍ରୁ ହୋଇ ଶଂସାଲଲ । ୧୫ ।
କଲାବସନେ ପୂର୍ଣ୍ଣକକ ଅଣିବ ଚେଣି ଅଣିଳ ଶିଆଳଚ ।
କସ୍ତିକ ପୃଥୁଳ ଚୋଟ୍ୟ ଜୋଙ୍ଘବାଲୁ ମଧ୍ୟମ ମଧ୍ୟମ ଛନ୍ଦକ ।

ଧ୍ୱନି—ଶବ୍ଦ । ବାଣୀ—ସ୍ୱର । ୧୨-୨ କବରୀ—କେଶ ଗ୍ରନ୍ଥନ । ଚିତ୍ତ—ଚେଖାଇଲ । ୧୨-୩ କଜଳ—କୁଞ୍ଚିତ । ୧୩-୧ କର୍ଣ୍ଣ—ଗୋ । ୧୩-୩ କସ୍ତୁରୀ—ଜାତୀୟ ଚୋଷ ଖାସ । ୧୩-୪ ସାମ୍ପ—ସମାନ । ୧୩-୫ ଜଲ—ଖାଉ । ପାଦନ୍ୟାସ—ଖାଦ ସ୍ଥାପନ । ମନ୍ତ୍ରରେ—ଅତି ଖାଉରେ । ୧୪-୧ ଅଙ୍ଗୁଳୀ—ଜ୍ଞାନଲବାର ଏବଂ ଭୁଳନା ନ ଚେହା । ଶଙ୍ଖଭ—ଶଙ୍ଖିର ଖାଖ । ୧୪-୨ ଭଙ୍ଗି—ଭବ୍ଣ । ଭୂଜ—ଭୁଜ୍ଞ । ଖାକ୍ରବ—ଖାଦର । ଖାଳ୍ପ—ଖାଳ୍ପକ ଅଳଙ୍କାର । ଭୃଦବ-ଜଳ । ୧୪-୪ ଲଳଲାବଣ୍ୟ—ତନ୍ତ୍ରୀ ଧବଳ ଅଜ୍ଞ । ୧୫-୨ କସ୍ତନ୍ତୁଳି—ଖାଉ ଅଙ୍ଗୁଳି । ପୃଷ୍ଟ—ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଳଙ୍କାର । ମୃଦଙ୍ଗ—ଗୁଳସ, ଦଣ୍ଡ ଢବକ । ସ୍ତନ—ସାନ ଉଦ୍ଧା । ୧୫-୧ ପ୍ରାସାଦକ—ଚେକହିଲ, ଜଳସ । ୧୫-୨ କଂକଳେ—ଖାଉନ ଅଳଙ୍କାରରେ । କଳ୍ପିତ-କାଲକରଣ । କୁଶ—ଖଣ୍ଡ । ୧୫-୪ ସ୍ତନ—ଖଳ । ୧୫-୬ ଶଂସ ପାଖଳ-ଖାଇଥି । ୧୬-୧ ଅଣିଳ ଲୁଗା । ଶିଆଳ—ଅବଗୁଣ ଦାଃ ଚେଖାଇଲା ।

ଭଣମାଣକ । ହେଲୁ ରହି ଚେଷ୍ଟ ଆଉର ।
ଭରେ ସକଳ ମନକାଷି ଚଲ୍ପୁଗଣି ଏହେତ ନ ଗରୁଡ଼ । ୧୬ ।
ଭଗାଳକାଳୀ ଭୂତର ସଙ୍ଗେ ଲଣି ମଙ୍ଗଳ ନବଳୁ ଲୁଣ୍ଠିତ ।
ଭଣି ଭୟରୁଦ ଦେଖୁଣ୍ଡ ଅଣି କାଳୁଣି ଭଗିନୀ ଦୂତର ।
ଭର୍ତ୍ତୃବଚନେ । ଜାଣିବ ହେବ ଦରଶନ ।
ଭଣ୍ଡାର ଭୂଷଣେ ସଦଅଣ୍ଟା ଦୋଷ ଗୁଣ ଗଣିବାକୁ ହୋଇବ । ୧୭ ।
ଭଲାକାର ନାଗ ବଣ୍ଡପାକେଣ ମଲକାନ୍ତ ପ୍ରେମାବଳୀ ଭୂଷଣ ।
ଭନ୍ଧୁଏ ଶଙ୍କାବିଥି ରଗ [illegible]ନ ହୃଦେ ଦର୍ଶନ ନା ଭାତ ନାଶତ ।
ଭଗା ତାହାରେ । ସତ୍ୟହେବ ଭଲୋକନ ।
ଭଣା ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଚଳ ଧନ୍ୟ ଲଣିଲେ ପାରିବେ ସ୍ଥିର ଶାଖବତ । ୧୮ ।
ଭଲତ ଭ୍ରୂବଳ ଭ୍ରୂଧାରେ ସ୍ୱରୂପ ସମନାର୍ଣ୍ଣ ଦୋଷ ହିବଶ ।
ଭଲ୍ୟସା ଅନାସିଦାବେ ନଜର ଭୂଷସୂକ୍ଷ୍ମା ନାଗବସ୍ତୁ ।
ଭଲ ଲେଖକ । ସ୍ୱାଳନ ବଳେ ପ୍ରୁଥି ଏବେଲ ।
ଭମଠ ଭାବେ ପଦ୍ମ ମୂର୍ତ୍ତୁ ଲ୍ଲୁଭ ଭଗନେ ଲୋଭ ଆରପେକ । ୧୯ ।
ଭଷଣ୍ଡାଗ ଗୁରୁ ଭଲୁ ଭଲୁର ଦେଖୁ ତାଙ୍କୁ ସେଣ୍ଡ ଭୂଲାଣ ।
ଭଦ୍ରାଳୀ ଭରଣ ଅର୍ଜନ ଅର୍ଜାମ ପିଳତସ୍ୱ ଏଣ୍ଡ ବାଣିଜ ।
ଭଳସୀ ଭଲ । ଭନ୍ଦ ଅଦ୍ଭବନ ଲଖେ ।
ଭଦ୍ର ଅବଭ୍ରା ଏଧାରା ରେବଲ ଭୂଲ୍ ଗୁର୍ଣ୍ଣି ଏଭେ ମହୋଦୁଳବ । ୨୦ ।

୧୬-୨ ଭସ୍ମଳ—ଦଣ୍ଡ, ପ୍ରବଳ ବା ଦୃଶ୍ୟବନ୍ତ । ହୋଗା—ଲୁଣ୍ଠନା । ପଞ୍ଚମ—ଷଣ୍ଢନ । ଭସ୍ମଲୁମଣା—ଷୀଣ ଭଷୀସ୍ଥଭ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ । ଲନଲ—ସ୍ଥାନର୍ଣ୍ଣ । ୧୬-୩ ଭଣ—ସାମେନ୍ୟ । ୧୬—୪ ପାତଲ—ଅନ୍ଧରା । ୧୭—୧ ଭଣାଳୀ—ଷଡ୍ୟନ୍ତ୍ର, ବଣାକ ବନ୍ଧୁଅ । ଲୁଣ୍ଠନ—ପରଧନ ହରଣକାରୀ ଲୋକ । ୧୭-୨ ଭଦ୍-ଦନ୍ତ୍ରୀର ଶୋଭାକାରୀ । ଭେଷସ୍ତ୍ର—ଫିଙ୍ଗ । ଦଗଡ—ଅନ୍ଧକ—। ୧୮-୧ ଭଣୋର-କାଶ ଆସଦ୍ଧା ସମସ୍ତରେ । ପ୍ରେମାବଳୀ—ପ୍ରେମସମ୍ମୁ । ୧୮-୩ ଭଗା—ବନାଣି । ୧୮-୪ ଭଲ—ଗାଣ । ୧୮-୫ ଅନ୍ଧାର—ଭଷିଦ୍ଧ । ଶଙ୍କର—ଲକ୍ଷ୍ମିନ । ୧୯-୧ ଷିବାଳୀ—ଜଡ଼ବରେ ଭଣିଦୋଷି ରେଖା ଧନ୍ଦ୍ଧ ଏଲେଖ । ଜିଡ଼ାଭର-ଭଣଅବରେ । ଭିତନର—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ମଣ୍ଡିମ, ପାଭାଳର ଲୋକ । ୧୯-୨ ଭଦ୍ରାଘୋ—ଅଲୁଳ୍ଲ । ଅନାସିଦ—ଦାଣ୍ଡସ୍ୱାଲୁଲ ପାଣରେ ସ୍ଥିର ଅଙ୍ଗୁଳ । ୧୯-୩ ଭଲତ ନ ଦେଖି । । ୧୯—୪—ପ୍ରଥି- ଏଲ ପଦ୍ମରେ । ୧୯-୫ ଭମଠ—ବଳିଷ୍ଠ । ଭଗନ—ଭଷ । ଆରପେକ—ଆକର୍ଷଣକାରୀ, ଶରୀରାସ୍ୱ ଓ ହୃଦର ଲୋପକାରୀ । ୨୦—୧ ଭଲଲ—ବନ୍ଧ ସମସ୍ତ । ସୁବ୍ଧ—ସ୍ଥୂଳର । ଷିଣ୍ଢି—ବଣ । ୨୦-୨ ଭଦ୍ରାଳ, ଭଦ୍ରାଳୀ—ଅର ସ୍ୱଣ୍ଡନ ଦେବକୀ ଯଥ । ଅର୍ଜାମ

ତପଟି ପାପାରେ ଭଣି ବେଲ୍ ଯଷ୍ଟି ଦାଲୁସମ ବୋଷ୍ଟ ଜଳଜ ।
ଜଘନେ ଭୂଷଣ କଟିବ ଲଜନ ସଦା ପ୍ରଭାବନ୍ତ ବଣିବ ।
ଦର୍ପପଦାନ୍ତ । ବେପାଞ୍ଜତାନ୍ତ ଏ ସନ୍ତାଜଭ ।
ଶ୍ରୋଣୀଭାରେ ନ ପାରନ୍ତି ଗମ୍ୟା ଶଯ୍ୟାରେ ଲୋଟନ୍ତି ଭେକଭ । ୨୧ ।
ଦସ୍ତୁବଦାର ଦାସକୁ ବୁଣିବାପ ଶାଚମ୍ଭେ ଖଣ୍ଡ ଭୂଜଭ ।
ବେଢ଼େଣ ଇନ୍ୟ ପ୍ରେ ଖଳ ସଙ୍ଗ ସୂତ୍ରବେଦକ ସାକାବପଭ ।
ଭତୁପ୍ରିଜବ ଦେ । ଧ୍ରୁ ବପର୍ଭ ଏଣ୍ଟ ପଦଜ ।
ଲାବଣ୍ୟ ମହୋଦଧ ଯାକୁ ସ୍ଥିତି ଭବନ ଶ୍ରଦ୍ଧ ପର୍ବଭ । ୨୨ ।
ବମକ ନସୀଭା ଭବାବସ୍ଥବ ଦେ ବୋଧରେ କ୍ଷବଣୀ ଶ୍ୟାମଭ ।
ଭରେ ଅପରେ ତୈଣେରେ ମନ୍ଦନ ବେଧାକୁ ଅଷ୍ଟସଶୀ ସୁରଭ ।
ଭକ୍ଷ ସ୍ଥୁରେ । ସୀବେ ଅଗ୍ନିଜ୍ଞ ଶ୍ରୁଦ ମୁକ୍ତ ।
ବଣଦ ସ୍ମରେ ଦେବଜା ତନବାବ ସୁଖରୁଦ ପଦପଦର । ୨୩ ।
ଭମଉ ଧରଣୀ ସ୍ମାଦନ ବଧ୍ୟ ମଣ୍ଡା ରୌଦ୍ର ମଣାବରେ ଦନଭ ।
ଭଲ୍ୟାଣୀ ଦେଶ ଦଳେ ଥାଉଁ ଯାଇ ଅନସଦ ଦେବଶ୍ଵରୂଭ ।
ଭକ୍ତ ସନ୍ତ । କବେ ଭାରତୀ ଗ୍ରନ୍ଥଭ ।
ଭରେ ସ୍ୱପନ୍ତ ଏ ସୀଭ ପଦୋଦୟ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଦେବ ଅବନାଭ । ୨୪ ।

ଅର୍ଗଳି—ଖିଲ ଦଣାସାବଥିକା ଅର୍ଗଳୀ । ୨୦-୩ ଶରୀରନ ରଣକ—ଯୌବନ ଲୁପଳ ଭରେକ । ୨୦-୪ କୁଦ—କୁଞ୍ଚଗରେନେ । ମଣୋଜ୍ଞ ଲଦ—ରେଖ । ଜନକ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ୨୧-୨ ଜଗଣେ—ଜଦ୍ଭାବର । ୨୧—୩ ଦର୍ପ—ଗର୍ବ । ୨୧-୪ ଶ୍ରୋଣୀ ଭଲୋଦରେ—ବକ୍ଷୋପର ଭାରରେ । ଗମ୍ୟା—ଲଜ୍ଜା । ଲୋଟନ୍ତି—ଲୋଟନ୍ତି । ୨୧—୧ ଭୁଣ୍ଡିବାସ—ଶୀଘ୍ର । ଶାଚମ୍ଭ—ଚନ୍ଦ୍ରବ ପୁଷ୍ପଗନ୍ଧ । ୨୨-୨ ସ୍ୱର୍ଗ ସୂତ୍ର—ସନ୍ତ୍ରିଭଜ ପୁଷ୍ପ । ୨୨-୪ ଧ୍ରୁ ବୃପଭ—ଧନ୍ୟଭଣ । ୨୨-୫ ଲାବଣ୍ୟ—ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ, ସୁନ୍ଦରଣ ନୂଆ ସ୍ତ୍ରୀ । ଭବନ—ଗୃହ - ଉଠେର ବେଦ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ । ପର୍ବତ— ସଂସାରସ୍ଥ । ୨୩-୧ ବମଳ—ନକ୍ଷ୍ମୀ । ଦଶାବସ୍ଥ— ଦନ୍ତକ ରେଖ । କ୍ଷବଣୀ—ଜନ୍ମାଣୀ । ଶ୍ୟାମଭ—ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ । ୨୩-୩ ଶୁଭ —ଓଙ୍କାରେ ସ୍ମୃତି । ୨୩-୬ ଶୁଭ ସ୍ମୃତି ଭରେଷ୍ଟ । ଶ୍ରୁତ—ଭୂଷ୍ଣ ନ ଶିବ ୨୩—୫ ଦେବତାରୀ—ଦ୍ୱାରଦେଶ ପ୍ରଦପାବନ—ପ୍ରଧାନଜନାନ୍ତ । ୨୪-୧ ଭମଉ ଧରଣୀ—ସମୁଦ୍ର ନଣୀ । ୨୪-୨ ଭଲ୍ୟାଣୀ—ଭଲ୍ୟାଣକାରିଣୀ, କୁଙ୍କୁମ, ଅର୍ଗଳା—ଭଦନ ଓ ଲୋମସ୍ପୃ ଟୁଲଣ ସୁଦୟ । ୨୪-୩ ଭାରତୀ ଗ୍ରନ୍ଥଭ—ସସ୍ୱନ୍ତାବଦାଦ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—ଆଶାବରୀ)

ଏମନ୍ତେ ଦେଖିଣ ହୋଇଣି ନନ୍ଦକୁଳରେ ମିଳନ
ଭେଟାଇ ତାହାକୁ ଉଷ୍ଣି ଦଶନ ଭଳକ ହୋଇ । ୧ ।
ଭବେ ସେବାକାଶ ଅଳେ ମୁଖକୁ ଚକ୍ଷୁକ ।
ଭକଳ ଜନକକୁ ସୁବ୍ରତାନ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରସକ ସେ । ୨ ।
ଦର୍ଶନ୍ତାନ ସଖ ସଖା ଏ ପ୍ରଭଦାଦର ।
ଜଣି ଭଗିଣୀ ପିଣ୍ଡି କ ଦଳା ଚର୍ଚ୍ଚିତ ସେ । ୩ ।
ଉଭାହାସ ସଦ୍ଭାବ ଦେଖେ ସେ ଜବାଭ ।
ଜମରେ ମଙ୍ଗଳେ ସାଙ୍ଗ ଭକ୍ତା ପ୍ରସାଦ ସେ । ୪ ।
ଉଦାରେଲ ଶରଦ୍ୟ ସୁଦ ଅଙ୍କୁରେ ।
ଭଦ୍ରାନ୍ତ ଏକୁଭର ଅଭୟ ରକ୍ଷିବ ସେ । ୫ ।
ଭମଶୀଳ ଏ ଲୋକ ଭକବ ଭାଳଭ ।
ଭମଭୟ ଲୋକେ ଏବେ ଏ ଭାଳଭାସ ସେ । ୬ ।
ଭକ୍ତ କ ଭଥ ଆଳ ତୋଳବ ଭକ୍ତ ।
ଭକ୍ତ ଏ ସୁଭଳ ଦେଖ ଦେଖବ ନାସୁଭ ସେ । ୭ ।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ମିଳନ—ମିଳନ । ୧-୨ ଭଣଳା ଭଳକ—ପ୍ରଭଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୨-୧ ଚକ୍ଷୁର—ଦେଖିବା ଭବ । ୨-୨ ଭଗଣ—ସନ୍ଧ୍ୟୁ । ସୁବ୍ରତାନ୍ତ—ଭଲାଭଅନ୍ତ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରସକ—ଅଦ୍ଭୁ ଓ ପ୍ରଧାନ ଭକ୍ତି । ୩-୧ ଦର୍ଶ—ଭଳ । ସଖା—ସମାନ । ପ୍ରଭଦାଦର—ଭଭସ୍ଥା । ୩-୨ ଲଗିତ—ଟଣା । ୪-୧ ଉଭା—ଅଣ୍ଡ । ଜବାଭ—ବାଲ୍ୟଭଭ । ୪-୨ ମଙ୍ଗଳେ—ଭକରେ । ଭଙ୍ଗ—ସୁଭଭ । ଭକ୍ତା—ଏକାସଶୀ । ପ୍ରସାଦ—ପ୍ରସାଦଭାସ । ୫-୧ଶରଦ୍ୟ—ମେଘଭଳ ଓ ଶରତ୍ଋତୁ । ୬-୧ ଭମଶୀଳ—ଅଦ୍ଭୁ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୭-୧ ଆଳ—ମାଳିକା । ଭକ୍ତ—ଭକ୍ତଭାବ ଭଜକେଶବା । ୭-୨ ନାସୁଭ—ସ୍ୱାମୀ । ୮-୧ ଭକ୍ତବ—ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ । ଅଭୟସଭ

କମ୍ବୁକର ଶ୍ରୀ ଏହୁ ବେଣୀ ଅନୁସୃତ ।
କଣ୍ଠରୁ ତାକୁ ଏହାକୁ ବାସୁକୀ ମୁଁ ଶ୍ଳୋକ ଯେ । ୮ ।

କନ୍ଦର୍ପ କରସେ ଗୋସାଁ ହୋଇ ଶ୍ରୋଣୀତଟ ।
କଷ୍ଟୋଳ ଗାଳଚନ୍ଦ୍ର କରେ ହୋଇ ସନ୍ତତ ଯେ । ୯ ।

କହେ ସୁଗନ୍ଧ ପୂର୍ବେ ସେ ଭଙ୍ଗୀ ନାମତ ।
କାହ୍ନ ଯେ ତନ୍ଦ୍ରୁ ଗଣ୍ଡି ନମ୍ରାସୃତ ଯେ । ୧୦ ।

କରେ ଧର କୁବଳୟ ଗାଳକୁ ଗାଢ଼ତ ।
କମ୍ରତା ମଞ୍ଜୁତା ଭାଣ୍ଡି କଟେ ଶ୍ରାନ୍ତାସୃତ ଯେ । ୧୧ ।

କଳ୍ପଲତା ସମ୍ଭବର ଅଙ୍କୁର ଏବେକ ।
କଣ୍ଟାରେ କୁଡ଼ଳ ଗୋଡ଼କୁ ପ୍ରକାଶିତ ଯେ । ୧୨ ।

କୁଟ୍ମଳ ନୀବି ନାଳର ଶକ୍ତାଳହୋତ ।
କହିବାରେ କଳାବାରେ ହେବକ ଯେ ଶ୍ରୁତକ ଯେ । ୧୩ ।

କଟୁବଣ୍ଠି ଓଷ୍ଠ ହେଞ୍ଜ ଅବରୋଧୀ ହେମତ ।
କରଇ ଯାଏ କଚଣା ହେବତ ବାସ୍ତବେ ଯେ । ୧୪ ।

କପୋଳ ବସ୍ତୁ ଏ ଭଣ୍ଡି ଏମନ୍ତ ଉଚିତ ।
କଟକା ସୁଷାର ଭେଟେ ଶଶ ରଙ୍ଗ ଭେଟେତ ଯେ । ୧୫ ।

ଅଙ୍ଗପଟ ଓ ନିକଟ । ୮-୨ ଶ୍ରୀନାଥ—ପ୍ରକାଶ ଓ କୁଣ୍ଡଳ, ସୂଚୀ । ୯-୧ ଶ୍ରୋଣୀତଟ—ନିତମ୍ବଦେଶ ଓ ନାଭିକ । ୯-୨ କଷ୍ଟୋଳ—ଲଜ୍ଜା ଓ ପ୍ରେମ । ସନ୍ତତ—ଶ୍ରମଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି । ୧୦-୨ ନମ୍ରାସୃତ—ନମ୍ରାଙ୍ଗୁଳ ଭୁଜ ହେଉ । ୧୧-୧ କୁବଳୟ ଗାଳ—ମୁକୁଳ । ଶୋଭନ—ଶୋଭାବାନ । ୧୧-୩ ଶ୍ରାନ୍ତାସୃତ—ଭୃଙ୍ଗାଶ୍ରିତ ସ୍ୱାମୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୧୨-୧ କଲେବର—ଶରୀର । ୧୩-୧ କଳ୍ପତ—ଦର୍ପଣ । ନୀବି—ମାଳ । ନାଳିକ—ପଦ୍ମ । ଶକ୍ତାଳ—ଶିରୀଷ । ହୋତ—ଦର୍ପୋର ଶ୍ରେଣୀ । ୧୩-୨ କହିବାରେ—କାଳରେ । କଳାବାରେ—ଉପମା ଦେବାରେ । ଶ୍ରୁତକ—କଣ୍ଠସ୍ଥ । ୧୪-୧ କଟୁବଣ୍ଠି—ହେଉଛି ଦୀ ଆଭତ । ଅବରୋଧୀ—ଚକ୍ଷୁ । ହେମତ—ହେମନ୍ତ । ୧୪-୨ ବାସ୍ତବେ—ଭଳିତ । ୧୫-୧ କପୋଳ—ଗାଲ । ୧୫-୨ କଟକା—ମସ୍ତକ ନ ଥିବା ଭେଟ । ସୁଷାର

ଦନ ସନ୍ତାନଙ୍କ ପିତା ଗିରିଙ୍କ ଜନକ ।
ବଣ ବଣ ବୁଲୁଥିବ ପ୍ରଜାର ପାଳକ ସେ । ୧୬ ।
ଜନକ ଯଥା ବନ୍ଦ୍ୟରେ ସଂସ୍କାର ସାଜକ ।
ଭକ୍ତାଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ନେତ କୃତ୍ତିକ ଜନକ ସେ । ୧୭ ।
ଶତ୍ରୁରେ ସୁଦ୍ଧା ଭକ୍ତାଙ୍କ ରକ୍ଷା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ।
ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପୂଜାରୀ ପୁତ୍ର ନନ୍ଦସୁତ ସେ । ୧୮ ।
ଯଥାସ୍ଥ ନୂପୁର ଶ୍ୟାମ ଜଣାଯାଏ ସେଦନ ।
ଯଥା ସନ୍ତୋଷ ଦେବଙ୍କ ଗିରିରେ ଭକ୍ତ ସେ । ୧୯ ।
ଦକ୍ଷିଣେଶ୍ୱରଙ୍କ ସାଧନ ଶକ୍ତି ଶ୍ରୀମନ୍ତଙ୍କ ।
ଜଗତ କାରଣ ଜନ୍ମ ଜଣା ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ସେ । ୨୦ ।

—o—

—ଭେଦେଶ ୧ ସଙ୍ଗ ଭାଷ୍ୟ । ୧୬-୨ ଜନ—ଜନକ, ପାଳ, ସ୍ୱଜନ ଓ ଦର୍ଶିତ । ସ୍ୱତନ—ଜନ । ୧୬-୨ ପୁତ୍ର—ସନ । ପ୍ରଜାରକ—ସୁରକ୍ଷିତ । ପ୍ରଜାସନ, ସମ୍ଭାର ଜନତା । ୧୭-୧ ଜନକ—ଅନ୍ନ ଓ ଜଳ । ଦଣ୍ଡରେ—ଦଣ୍ଡନ । ସଂସ୍କାର—ସୁଧାରଣ । ୧୭-୨ ଭକ୍ତାଙ୍କ—ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । କୃତ୍ତିକ—ଅଗ୍ନିଜ ସେଜ ଓ ସୁତ । ଜନକ—ପିତା । ୧୮-୧ ଶତ୍ରୁରେ—ବିପକ୍ଷ ଭାବ । ରକ୍ଷା—ତ୍ରାଣ । ଶିବ—ସର୍ବସ୍ୱ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ସର୍ବାତ୍ମ । ୧୮-୨ ଜଗନ୍ନାଥ—ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ, ବରୁଣ । ପୂଜାରୀ—ପୂଜକ । ନନ୍ଦସୁତ—ପ୍ରକାଶକ । ୧୯-୧ ଯଥାସ୍ଥ—ଯଥାର୍ଥ । ୧୯-୨ ଭକ୍ତ—ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସେବା । ୨୦-୧ ଦକ୍ଷିଣେଶ୍ୱର ସ୍ୱ-ଶ୍ରୀମନ୍ତ । ଜଗଦ୍ଗୁରୁ—ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁ ।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—କଲ୍ୟାଣ ଅହାସ୍ତ)

କଳକଣ୍ଠୀଙ୍କୁ ବାହାର କରି ଶ୍ୟାମା ତାଙ୍କି ଯା ସମତାଙ୍କି ଏକ ।
ଚମ୍ପକ ବର୍ଣ୍ଣୀ କଟାକ୍ଷ ପଥ ଏରେ ଅଳ୍ପ ରଙ୍ଗ ଭ୍ରାମକ ।
ଚମକ-ଚାରୀ ପଦ ଜୁଗଳମକ ।
ଭଲ ଅଙ୍ଗ ରଚରେ ଶ୍ଳେଷ ଅଶ୍ଳେଷରେ ପ୍ରକାଶେ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ରୂପକ ।
ଭବ୍ୟମ୍ ପଦ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଭୂକଣ୍ଡେ ପ୍ରକଟ ସାନୁ ସଦ୍ଭକ ।
ଭଙ୍ଗି କର କୁଚଯୁଗ ଅବଗଣ କରଯୁଗ ଏପ ଭ୍ରମକ ।
କରୁଣା-ସିନ୍ଧୁ କୁ ଶୋଭସେ ତହିଁ ।
ତହିଁ ଉହେରେ ଦୁଷ୍ଟସିନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଲଜ୍ଜାରେ ଚେଳ ତାଳ । ୨ ।
କୋପରେ କୁସୁମ ଅସି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନୋହ ଅତ ଅବଲମ୍ବକ ।
କର୍କଶ କୁଚଖିଦ୍ ମନ କୋମଳକୁ ଭାବେ ହୁଁ ହୁଁ ଖୋଲ ଚମ୍ପକ ।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ଜଳଜ ମୁଖୀ—ପଦ୍ମମୁଖୀ । ଶ୍ୟାମା—ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧-୨ ଅମଳ—ଶୁଦ୍ଧ । ତାମ୍ବୁଳ—ପାନ, ଜଳ । ଭ୍ରାମକ—ଭ୍ରମ । କମଳବାସୀ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଶଙ୍ଖ । ଜୁଗଳମକ—ଏକସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଏକର ଏକାଧିକଥର ବ୍ୟବହୃତ ହେବା । ୧-୩ ଭଲ ଅଙ୍ଗ—ସମାନ, ଅଂଶ ଓ ଶରୀରର ଏବଂ ମସ୍ତକ ଉଚ୍ଚଭାବ । ଶ୍ଳେଷ—ଅଳଙ୍କାରର ଭେଦ, ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ସଂଯୋଗ । ଅଶ୍ଳେଷ—ସ୍ପୃଷ୍ଟ, ମିଳନ ଓ ଆଲିଙ୍ଗନ । ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ—ଅର୍ଥାଳଙ୍କାର ଭେଦ । ରୂପକ—ଅର୍ଥାଳଙ୍କାର ଭେଦ । ୨-୧ ଭବ୍ୟମ୍—ଉତ୍ତମ ପୁରୁ । ଶୁଦ୍ଧ—ସୁନ୍ଦର । ଭୂକଣ୍ଡେ—କଳଙ୍କରେ ବା ଦୁଇକୂଳରେ । ପ୍ରକଟ—ପ୍ରକାଶ । ସାନୁ—ପର୍ବତର ସମତଳ ଭୂମି ବା ସ୍ଥାନ । ସଦ୍ଭକ—ସଦ୍ଭାବ ବା ଉତ୍ତମ ମୁଦ୍ରା, ଶ୍ଳୋକର ମତ, ଚରମଶ୍ଳୋକ ହେବା—ଓ ଶୁଦ୍ଧ । ୧-୨ କୁଚଯୁଗ—ସ୍ତନଦ୍ୱୟ । ଅବଗଣ—ବର୍ଜନ । କରଯୁଗ—କର ଦ୍ୱୟ । ମଧୁବ୍ରତ—ମଧୁ ଲୋଭୀର ଧଳାରଙ୍ଗର ଶୀର୍ଷ ଓ ଭ୍ରମର । ୨-୩ କରୁଣା ସିନ୍ଧୁ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ତର୍ଜିକ—ତେଜିବା ବାଣ୍ଡ । ତହିଁ ଉହେ—କୁଚ ଉହିବା । ୩-୧ କୋପରେ—କପଟରେ ବା ସୁ ପୁରେ । ଅବଲମ୍ବକ—ଆଶ୍ରୟଦାୟ । ୩-୨ କର୍କଶ—କଠିନ ।

ଦୟା ଯେ, ଦ୍ୱାରେ ଦେଖି ଭଗ ଲୁଚନ୍ତି ।
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ୍ୟ କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱୟଂ ରହନ୍ତି ଭଳେ ମୀନ ଯଥା ଜଳେ ରହନ୍ତି । ୩ ।

ତବ୍‌ଭକ୍ତ ଭାବାମୃତ ପଙ୍କଜରେ ଓଡ଼ାଳ୍ ରୋଷେ ବହୁଦୁଃଖ ।
ଦଣ୍ଡାଶ୍ରିତଙ୍କୁ ଅଠାକାଠି ଭେଟାଣ ଭଜନ ଲଗାଇ ଲେଉ ପିଲେ ।
ତ୍ରୁଟିହ୍ନେ ନ ଦେବେ ଯଶ ତାହାର ।
ତଥୋଡ଼ାର୍ କ୍ଷମା ଦେବ ଲକ୍ଷ ଦେଲ ସଦ୍‌ଗତ ଦୃଷ୍ଟି ଅଟନ୍ତ । ୪ ।

ଜନବଭିତ୍ ବେଣୁ ଶୁଙ୍ଗ ବେତ୍ର ଏ ଘନଦଳ, ଗ୍ରୀବେ ଷଣ୍ଡୁ ।
ଭଲ ହୋଇ ସ୍ୱଭାବ ସୁନ୍ଦର ନ ପାଇବ ଗ୍ରମାଣ ଦେବେ କାଣ୍ଡଗୁଣ ।
ଦଲା ଏ-, ଜଣା ବୃଥା କି ଦଳାଇବ ।
ଜନାଯେ ରଙ୍କୁ କରି ଜ ପାଇଁ କହନ୍ତୁ ଅନ୍ଧାଧରେ ଓଳ । ୫ ।

ଭଲେ ଅଙ୍ଗଦେଶେ ଗଡ଼ା ଯୂଥ ଦେଶ ଯୁବେ ମନସ୍ୱୀ ସ୍ୱଜନ ।
ଜମଠ ବୋହି ପ୍ରକାଶ ଦୋଷଦୂର ଜଣମ ଅଳଙ୍କାର ଖାଣ୍ଡ ।
ଦରୁଣ, ଅଧିକାସ୍ ଶ୍ରୀବସ୍ତ୍ରକ ।
ଭକ୍ତବ ନାହିଁ ପ୍ରେମଧନ ଦାନ ମୁଁ ଦେବାଇଲେ ଏଥିରେ ଯାଉଛ । ୬ ।

ଓବ୍ରୀଡ଼—ଲଜ୍ଜା । ପାତ୍ରେ—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ । ୩-୩ ଲୁଚନ୍ତ—ଲୁକାଇଥାନ୍ତି । ୩-୪ ଭକ୍ତବତ୍ସଳ୍ୟ ପୂର୍ଣ—ପ୍ରକୃତାଭାଷଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମୀନ—ମାଛ । ରହନ୍ତ—ରହିଥାନ୍ତି । ୪-୧ ତବ୍—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଦୃଷ୍ଟ—ଚେତନ ବା ଦୃଷ୍ଟି । ଦଣ୍ଡାଶ୍ରିତ—ଦଣ୍ଡ ଭଙ୍ଗା ଚକ୍ଷୁର । ୪-୩ ଜଳ—ଜଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟ । ଲକ୍ଷ—ଶବ୍ଦର ବା ଚନ୍ଦ୍ରର ଆଲୋକ ରେଖ । ୪-୬ କ୍ଷମା—ପୃଥ୍ୱୀ । ୫-୧ ଜନବଭିତ୍—ସୁନ୍ଦର ଧନୁ । ବେଣୁ—ବୃକ୍ଷ । ଘନଦଳ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଗ୍ରୀବେ—କ୍ଷେତ୍ରମଣ୍ଡଳ । ୫-୨ ଭଲ—ଭାବ । କାଣ୍ଡଗୁଣ—ବାଣଗୁଣ । ୫-୩ ଦଲା—ଦଳାଇ । ଦଳାଇବ—ବେଗ ବା ଜଳ । ୫-୪ ଅନ୍ଧାଧ—ଅସୁର ବା ସମୁଦ୍ର । ଓଳ—ଘନଘନ । ଅଙ୍ଗଦେଶ—ଭଳନ୍ତ । ଓଳ—ମୃଗ । ୬-୧ ଭଲେ—ସଲେ । ଅଙ୍ଗଦେଶ—ଦେହଦେଶରେ । ଯୂଥ—ଅର୍ଗଳୀ । ଯୁବେ—ସର୍ଜନା ଭଳରୀ ବା ଘନ ସ୍ୱବ । ମନସ୍ୱୀ ସ୍ୱଜନ—ଦେଶର୍ ରାଜା । ୬-୨ ଜମଠ—ଜମଗ କୃଷ୍ଣ ବା ଏଗଣ୍ଡ । ସଦଗୀ—ସ୍ୱଦତନ୍ତ୍ରୀ । ୬-୩ ଦରୁଣ ଅଧିକାସ୍—ଦସ୍ୟାର୍ ଅଧିକାସ୍ ବା ମାଳତ । ସୂଦ—ସଞ୍ଚିତ ବା ଭକ୍ତ । ୬-୪ ଯାଉଛ—ସାଧିବାବ । ୬-୯ ଭଲାଧକ୍ଷ—ସୃଜନ ।

କଳାକଳିତ ବଲ୍ଲୀରେ ମଧୁକର ପନ୍ତି ମଧୁଲୋଭ ସଞ୍ଚକ ।
କରନ୍ତି ବାହୁଡ଼ି ପଡ଼ ଚଳ ଚିନ୍ତ ଭ୍ରମ ମଧ୍ୟ ମହାସ୍ନେହକ ।
କହେ ମୁଁ, ଶୋଭା ଦେବ ଶୁଭଦେହକ ।
କରନ୍ତି ବେଦାଧ୍ୟେତବକ ପ୍ରଭଞ୍ଜାକୁ ଏ ଲୋକ ଆଶା ଅନ୍ତରେକ । ୭ ।

କହ ଏ ଯୌବନ କୁସୁମେ ଶୋଭନ କେଶର ଅତଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ।
କସି ବଢ଼ାଇଲୁ ନାହି ପଙ୍କଜକୁ ଫିଅନ୍ତ ସେତେକ ହୃଦକ ।
କରଭ୍ରୁ, କେମନ୍ତେ ଏଥୁ କୁନ୍ତିପଦ ।
କଦଳ ଅଙ୍କୁଶ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଅନାଇ କୋକିଳାନ୍ତା ରଣ ବ୍ୟାପକ । ୮ ।

କଳପ୍ରିୟ ସ୍ୱଭାଷା ଦେ କେଶବପ୍ରଜ୍ଞା ସମ୍ପଦ କୁମ୍ଭୀ ପ୍ରବେଶକ ।
କଣ୍ଠର ଜାତ ଯେତେ ସ୍ୱର କେବାରେ କୁଚ ରେଖେ ସ୍ୱର୍ଗ ସର୍ଜକ ।
କରଲ, ସ୍ୱର ନ ଥାଇ ଯେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।
କଣ୍ଠସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କର କଷାୟନ ରେଖ ସମ ନ ଲେଖନ୍ତି ଅଙ୍କୁଶ । ୯ ।

ବଲ୍ଲୀ—ଲତା । ମଧୁକର ଭ୍ରମର । ପନ୍ତି—ସମୂହ । ମଧୁଲୋଭ—ମଧୁ ରହିବା ସ୍ଥାନ । ସଞ୍ଚକ—ସଞ୍ଚସ୍ଥାନ । ୭-୨ କରକଳ୍ପ-କରର କଳ୍ପନା । ୭-୩ ଶୁଭ ଦେହକ—ପଦ୍ମଗନ୍ଧଦେହାକୁ । ୭—୪ ବେଦାଧ୍ୟେତବ—ଶିବ (ଭୂତ ପତି ଲକ୍ଷଣ) ପ୍ରଭଞ୍ଜା—ପ୍ରାର୍ଥନା । ଅନ୍ତରେକ—ଅନ୍ତାତ୍ମ । ୮-୧ ଯୌବନ କୁସୁ—ଯୌବନ ରୂପ କଳସୀ । ଶୋଭନ ସୁନ୍ଦର । ଅତଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଳି ବା ଲଘୁ ନଖ ରଙ୍ଗରେ, ଘନ ଘନ ପ୍ରକାରରେ ଉଠିବା—ଟୋକା । ୮-୨ ପଙ୍କଜ—ଶଙ୍ଖ କଳାଶ୍ରୁ । ହୃଦକ—ହୃଦ । ୮-୩ କୁନ୍ତିପଦ—ମାଙ୍କୁଡ଼ି । ୮-୪ କଦଳ—କଦଳୀ । ଈଶ୍ୱ—ଈଶ୍ୱର । ରଣ ବ୍ୟାପକ—ରଣ କରିବା ଭାବ । ୯-୧ କଳପ୍ରିୟ—ଭଲ ଲାଗୁଥିବା ସ୍ୱଭାଷା ବା ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁର ଧ୍ୱନିଯୁକ୍ତା ରମ୍ୟ ଭାଷା କୁଳ୍ୟ ସ୍ୱର ଯୁକ୍ତା ରମଣୀ । ସମ୍ପଦ—ଶୋଭିତ । କୁମ୍ଭୀ—ହସ୍ତୀ, ସିଂହ ଏବଂ କୁଚ କୁମ୍ଭ ସଦୃଶ । ୯-୨ ସ୍ୱର—ସଙ୍ଗୀତରେ ସ୍ୱର, ଷଡ୍ଜ ଓ ଦେବୃଷ । କେବାରେ—କୁଚଦ୍ୱୟସ୍ତନ ଶୋଭାରେ ବା ସେ ବେଣୀଶି ଦ୍ୱାଦଶ ମନକର । ସର୍ଜକ—ଚକ୍ଷୁ ବା । ୯-୩ ବର୍ଣ୍ଣିତ—ବର୍ଣ୍ଣନା । ୯-୪ କଣ୍ଠସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—କଣ୍ଠ । କଷାୟନ—କଷଲୁଚ ଅଙ୍କ । ଅଙ୍କୁଶ—ଅଙ୍କୁଶ, ଶର ଓ ଶୀଘ୍ର ଗମନ କର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ୧୦-୨ କଷାକ—

କପାଳ ଲେଖାନରେ ଲୁଣ ମନସ୍କୁ ଜଣ ସୁଦଂଶୁରେ ବର୍ଜିତ ।
କଣ୍ଠ ପାଂଶୁଳ ପଣ୍ଡୁ ରଣ୍ଡୁ ଦଳ ଲୁଳାଇ ପତ୍ନୀ ଜଳୁଛ ।
କମଳା, ଲୁଚେ ଲୁଣି ଭାଳି ଫାଶୁଛ ।
କଣ୍ଠେଶ୍ୱ ସ୍ୱାମି ମୋହତ ଦେବେ ସେତୁ ଲୁଇଲା ଏ କାଳକ୍ଷେତ୍ର । ୧୦ ।
କଳୁଚା ଧାମ ଅଳୁ ଭଳେ ଏ ସେମ୍ପଳଳ ପ୍ରୁ ଘର୍ମ ହିତ ।
କନ୍ଦରେ ସେଣ୍ଡ ଲୁଚେ ବାଣ୍ଟ ଦପଦଳ ଜର ଠ ଶୁଣେ ଅବରେବଦ ।
କପଟେ, ଲୁଅନ୍ତୁ ଯବା ଠକ୍କଳ ।
କମ୍ବଳ ସିଲି ଦ ଦର କଷନା ଲୁଦାସୁଣ୍ଡ ରେସୁଣ୍ଡ ଭରେବ । ୧୧ ।
କଳୁତନ୍ତୁରେ ଶାରେଣ୍ଡ କଦଳକେତ ସୁଦାପୀ ଫଳ ଦୃଶ ଥିଲ ।
କନ୍ତୁ ରେଖ ଭନ୍ଧୁ ପଞ୍ଚାଶେଳ ଶଣଳି ରେଖ ବଳ ଦଳସ୍ଥ ସୁତ ।
କରସେଣୀ, ଲକ୍ଷକ ଗମନ ଭାସୁର ।
କଣ୍ଟୁ ଏ ଫଳ ଲକ୍ଷଳ ଉଠେ ବଣ୍ଡ ହେବେ ଦେବତ ସୁଦନାଶ୍ମକ । ୧୨ ।
କଦର୍ଥିବେ ଶ୍ରୀ ମନ ଶସ୍ତୁଳ୍ମପେ ଲୁଣ୍ଡମ ଲୁସିରେ ଶପତ ।
କସ୍ତୁରୀ ଧାର ଦହନ କଷ୍ଟୁରେ ପାଣ୍ଡ ଭ ଅବା ଶକଳଗତ ।

ଶିବ । ଲେଖାନରେ—ଲଷ୍ଟର ଅଗ୍ରେ । ଲୁଣ—ଚୋଷ ଦୋଷ, ଘସୁ-ଖୋଜ । ବର୍ଜିତ—ବର୍ଜି । ୧୦-୨ ପଣ୍ଡୁ—ସୁକନ୍ତ । ରଣ୍ଡୁ—ରଣ୍ଡିତ ଦଳ । କଳୁଚ—ଶ୍ୟାଳଠାର ରେଣୁ । ୧୦-୩ କମଳା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଲୁଚେ—ସୁନରେ । ଭାଳି—ଦରାକ୍ଷାର । ଫାଶୁଛ—ଜଣ । ୧୦-୪ କଣ୍ଠେଶ୍ୱ—କଣ୍ଠେଶ୍ୱ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଗ, ଅଥବା ଜଗତ ଈଶ୍ୱର ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଦାସ ଦାଣ୍ଡ—ଅମୃତ ଦେଶ୍ୱରୀ କନ୍ୟା କାର୍ଯ୍ୟ ଲୁପ୍ତ ବଳାର ଶନାଶରାସ୍ୱ । ୧୧-୧ ଧାମ—ବଦର୍ଯ୍ୟ । ଘର୍ମ ହିତ—ପାଳୁଥ । ୧୧-୨ ଲୁଚେ—ଲୁଦଦା ଯନ୍ତ୍ରରେ । ଜର—ଦଣ୍ଡୁ ବା ଅଧିକ । ଅବରେବଦ—ଦେଖିଲା । ୧୧-୩ ଠକ୍କଳ—ଗ୍ରେବ । ୧୧-୪ କମ୍ବଳ—ଭସ୍ତ୍ରୀ ଲୁଣ୍ଡୀ ଦମନ । ୧୨-୧ କଳୁତନ୍ତୁ—କଳୁବୃକ୍ଷ ବା ଆଶା ପୂରଣକାରୀ ବୃକ୍ଷ । କଦଳକେତ—ପୂର୍ଣ୍ଣୀତ୍ ଅପୂର୍ବ ଫୁଲ । ଦୃଶ—ଚଳନ । ଥିଲ—ଧାରଣ କେବା ବାଣ୍ଟ । ୧୨-୨ ଭନ୍ଧୁ—ବନ୍ଧୁଜା ଦର ବା ବାନ୍ଧିଦର । ଦଳସ୍ଥ—ବୃକ୍ଷ । ପଞ୍ଚାଶେଳ—ପତ୍ରର ଲେଖ, ଲନ୍ୟା ଶିଙ୍ଗ । ଦଳସୁତ—ସର୍ପ । ସୁତ—ସୁଣ ଜେଇଁବା ବାଣ୍ଟ । ୧୨-୩ କରସେଣୀ—ବଳବାରେ । ଲକ୍ଷକ—ଲକ୍ଷାକାରୀ ରେବକ । ୧୨-୪ ସୁଦନାଶ୍ମକ—ଲଦ୍ ବା ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଣ୍ଟ । ୧୩-୧ କଦର୍ଥିବ—ଗଳା । ଶସ୍ତୁ—ଶିବ । ଶପତ—ସାତ୍ରିକାରିତ ଓ ସ୍ୱଶ୍ରେଣିକ । ୧୩-୩

ଉମଳ-ସାରରେ ବେଳେ ମୁଁ ପକଡ ।
ଉଦ୍ଧ୍ୱ ମାର ଡଷ୍ଟୀ ସୋର ଦୁଅନ୍ତା ଦୁଅନ୍ତେ ଏ ବରଦାସ୍ୱର । ୧୩ ।
ଉଲା ଖଳସ୍ତୀ ଉଦ୍ଭ ଉସନଖ ଅପାଙ୍ଗ ଉପଙ୍ଗ ଧାବର ।
ଉତ୍କଳ ଅଧେ ତୈବୋନ ଲତା ପାଶେ ସ୍ଥିତ ମିଥୁନ ଉଲ୍ଲବାବ ।
ଉଲ୍ଲସ୍ତ,—ଦର୍ଶୀ ଶାଓ ନୋହେ ସାଇଡ ।
ଉଦ୍ୟନ୍ତେ ଦ୍ୱୃତ ତ୍ରୋଧ ଜଳନ୍ତ ଅନ୍ତର ନୋକ୍ଷର ଚାଳର । ୧୪ ।
ଉଚ୍ଚର ଯୋଷମା ଶୋଭ ନରସ୍ତ ଏ ନାସାସ୍ତାନଙ୍କ ଭକର ।
ଉକ୍ତବେଶମ୍ ଛୀଳ ଚନ୍ଦ ରୋଲ ସ୍ତର୍କୁ ଦୋଳ ବର୍ଣ୍ଣନ ବସ୍ତ ଏବ
ଉଲଭେ, ଦେବ ଜନ୍ମରେ ପଠିତ ।
ଉଦେହୁଁ ଦୁଷାନ ଉଷବର୍ତ୍ତୀ ଦୋଳ ସୁଦାକୃତେ ଦେବ ସନ୍ତ୍ରଓ । ୧୫ ।
ଉଳବର୍ଣ୍ଣ'ବର୍ଣ୍ଣୀ ଶୋଦ୍ଧବନ ବଢ଼ୀ ଶଶୀ ରଦଶାନ୍ତ ଶଳ ସଙ୍ଗ ।
ଉଣ୍ଡିବର ପରଲ ସ୍ୱଲଷ୍ଟ ଶାଣାଣ ଦୁଇ ସଧାରଣ ଭାଜା ଏବ ।
ଉଷଣୀ, ଭଲ ଲମ୍ବାଲନ୍ତୁ ଏଉଡ ।
ଉପର୍ଯେ ଉତ୍ତଣ୍ଡ ଭାତ୍ତନ ପୀତ୍ତନ୍ତେ ଉରନ୍ତା ସେବେ ଭାବହିତ । ୧୬ ।

ଉମଳ—ପଦ୍ମ । ପୂରବ—ସେବକ । ୧୩-୧ ଉଦ୍ଧ୍ୱ—ପାପ । ବରଦାସ୍ୱର—ବରଦେବା ଭାଗ୍ୟ । ୧୩-୧ ଉଲା—ପ୍ରକାର । ଖଳସ୍ତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ଉଦ୍ଭ—ଅଣ୍ଟସ୍ତମ୍ଭ । ଅପାଙ୍ଗ—କଟାକ୍ଷ । ଉପଙ୍ଗ—ଉତସ୍ତ । ଧାବର—ଧାବନକାରୀ । ୧୩-୨ ଉତ୍କଳ—ଭଷଣ । ଅଧେ—ଉତ୍କଳରେ । ତୈବୋନ—ଚିକ୍କଣ । ମିଥୁନ—ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷର ଯୁଗଳ । ଉଲ୍ଲବାବ—ଉତ୍ସବାଦ ଇଷ୍ଟି । ୧୪-୧ ଉଲ୍ଲସ୍ତ ଦର୍ଶୀ—ଶ୍ରୀରାମ—ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଦର୍ଶନର । ସାଇଡ—ନୀଳାବଳୀକୃତ । ସନ୍ତନ—ଭୂଷଣ, ସ୍ନାନ ଉତ୍ସବ । ୧୪-୪ ଉଦ୍ୟନ୍ତେ—ଘାବ ଅନ୍ତର୍ଯାଗେ । ୧୪-୬ ଚାଳର—ଚାଳନା । ଉଚ୍ଚର—ଉଦର ବା ସ୍ତନ । ଯୋଷମା—ଯୋଷକାରିଣୀ । ନରସ୍ତ—ଶିରର ଭୂଷଣ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୧୫-୧ ଉକ୍ତବେଶମ୍—ଉଶାଦେଶ ଦଶା ରେଖା । ଛୀଳ—ଉଳବଳ । ଚନ୍ଦ—ଉଶା । ସ୍ତର୍କୁ—ଦୁଇ । ବର୍ଣ୍ଣନ—ଗୋସ୍ତନାଦ । ୧୫-୩ ଉଲଭେ—ଦୁଇ । ଜନ୍ମରେ—ଆଗର । ଉଦେହୁଁ ନ ହୋଇ ଉଲଭ ରୋହ—ସ୍ଥିର, ଉତ ବା ବଣ୍ଡ । ପଠିତ—ଉଚ୍ଚ ଓ ସ୍ଥିର । ୧୫-୨ ଉଷବର୍ତ୍ତୀ—ସମ୍ରାଟ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜା । ସୁଦାକୃତେ—ସୁନାର ନଦ୍ଦୁ । ସନ୍ତ୍ରଓ—ଚନ୍ଦ୍ର, ଭସ୍ମାର ଓ କର୍ପୂର । ୧୬-୧ ବର୍ଣ୍ଣୀ ଉଳବର୍ଣ୍ଣ—ଶିବଜଟି । ଶୋଦ୍ଧବନ—ଦୁଇ ଯୋଷା । ୧୬-୨ ଉଣ୍ଡିବର—ଉଣ୍ଡ ଦେଶର ପରଲ ବା ଉଣ୍ଡ ଦେଶ ପରର । ଶାଣାଣ—

ଲଳାଟଶ୍ରୀ ଅଳକା ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ଲବଣ୍ୟ ଲହରୀ ଲଳିତ ।
ଲକ୍ଷ ନବର୍ଣିତ ଶାଣି ପଦ୍ମରେ ସର୍ବଦା ଲହରୀ ଯୋଗ ।
ଲକ୍ଷ୍ମ, ଲାକ୍ଷ୍ମ ସୀତା ସ୍ତୁତି ଅଙ୍କିତ
ଲଳାଟସ୍ଥାନ ନାସ୍ତଃ ଅଙ୍କରେ ଅଯତ୍ନେ ଦୁରେ ଲଗ୍ନତ । ୧୭ ।
ଲବଣ୍ଣ ଦୃଢ଼ ସୁଧାବନ୍ଧେ ଯେ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଏହ ଦ୍ୱୟରେ ଅର୍ପିତ
ଲଭିଲ ଦନ୍ତ ଲାବଣ୍ୟେ ଦ୍ୟୁତି ଭଦ୍ରାପଦେ ଲାବଣ୍ୟ ।
ଲଉଣ୍ଡେ, ରକ୍ତ ଲୋଳକ ଲୁପାମୃତ ।
ଲଳେଦର ଶିର ଶଣ୍ଡ ଲେଖ ଅଳେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସ୍ୱତ୍ତ ସ୍ଥାପିତ । ୧୮ ।
ଲଦଳୀ ସ୍ତମ୍ଭ ଅନୁରୂପ ଲଦ ଏ ଲଳନାତ୍ୱରେ ସାଜନ୍ତିତ ।
ଲର୍ଣ୍ଣରେଖ ସ୍ୱଶି ଛନାଳ ଲୋଭଣ ଲମ୍ବୁନ ଚଷ ସାମନ୍ତ ।
ଲତ୍ୱକ, ଲର୍ଣ୍ଣ ଏ ଚୋର ପରମତ ।
ଲଜ୍ଜାର ଶ୍ମନ ଚକ୍ଷୁ ଦ୍ୱାରେ ଲେଖ ଲେଖ ମନ୍ତ୍ର ଏହି ଲାଗନ୍ତ । ୧୯ ।

ନାସର ଓ ଲବର୍ଣ୍ଣନ । ଲୀଳା—ଶୋଭା । ୧୬-୩ ଲହରୀ—ଲହରୀ ତ୍ୱର । ୧୬-୪ ଦାଢ଼ମ୍ବ—ଦାଢ଼ିମ୍ବ । ୧୭-୧ ଲଳାଟଶ୍ରିନୀ—ଲୋଚନ ଲକ୍ଷ୍ମ ଭୂଷା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଭ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ । ଲକ୍ଷ୍ମ—ଲକ୍ଷ । ଲବଣ୍ଣ—ଦ୍ରୁତ । ତ୍ରୁଟକ—ପର୍ବ ତେଷ୍ଠା ଯା ଥୋଯ । ୧୬-୨ ଲଦାର୍ଣ୍ଣନ—ଲଦ୍ଧ । ଶାଣି—ହାତ । ପଦ୍ମରେ—ଦ୍ୱୁର୍ଣ୍ଣକୋର ଲିଲିତାରେ । ୧୭-୩ ଲକ୍ଷ୍ମ—ଶାପ । ସୀତା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ନତାଡ । ଅଙ୍କିତ—ଅଙ୍କିତ୍ୱ ଦବଦା ଦୀକ୍ଷ । ୧୭-୪ ଲଭ—ଲଦ । ଅଙ୍କ—ଅଙ୍କ । ଦୁରେ—ପଦର ଲଗ୍ନ ଲେଖଲକ୍ଷ୍ୟ । ଲଗ୍ନତ—ଲୁଗଳ । ୧୮-୧ ଲବଣ୍ଣ—ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସ୍ଥିତ । ଦନ୍ତ—ଦ୍ରୁତ ଓ ଲଳାଟ । ସୁଧାବନ୍ଧେ—ସୁଧାବନ୍ଧ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—ଲମ୍ବ ଦଣ୍ଡ । ଅର୍ପିତ—ନାସ୍ତିକ ଯା ସ୍ଥାନ । ଅର୍ପିତ—ଶ୍ରୀସାଧନ୍ୟ । ୧୮-୨ ଲଳାଟ—ଲଳାଟ । ଲାଭ—ଚାପ ଓ ସ୍ୱତ୍ତ । ଦନ୍ତେ—ଦେହାରେ ଓ ସାମନ୍ତରେ । ଭଦ୍ର—ଭଦ୍ରତାର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଭଦ୍ର—ଶିବ, ପର୍ବତ ଓ ସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ । ଲାବଣ୍ୟ—ତେଜୁଆ । ୧୮-୩ ଲଉଣ୍ଡେ—ଲହରୀ ଶାର । ୧୮-୪ ଲଳେଦର—ଲେଖ ଯା ସବାଳ । ଶିର—ମୁଣ୍ଡ । ଶଣ୍ଡ—ଅଳକା । ୧୯-୧ ଲଦଳୀ ସ୍ତମ୍ଭ—ଲଦଳୀ ଗଛ ତ୍ୱଳ୍ପା ଲଥ ସ୍ତମ୍ଭ ସ୍ତ୍ରୀ । ଲଳନାତ୍ୱରେ—ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଲଥ ଲଦଦାନ୍ତ । ସାଜନ୍ତିତ—ସାଂ ସ୍ତ୍ରୁ ତଦଦ । ୧୯-୨ ଲର୍ଣ୍ଣ—ଲଗ୍ନ ଲଳାଟ । ଲୋଭଣ—ପାଣଳ । ଲମ୍ବ—ଗଣ୍ଡି । ୧୯-୩ ଲତ୍ୱକ—ସ୍ୱତ୍ତ । ଲଭ—ଲୋଣିଦର୍ଶୀ । ସମ୍ମଟ—ଅଦ୍ଭୁତ ଯା ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଲଜ୍ଜମ ଓ ପଦ୍ମ । ୧୯-୪ ଲଜ୍ଜାର—ଶିଳ୍ପ

ବପୁରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଏ ଗ୍ରାମଦ ତେଣ୍ଟ ଭଣ୍ଟ ବାଣ ସଣ୍ଡ ଭଗବ ।
ବସ୍ତ୍ର–ବା ହନ-ମଣିରେ ଶର୍ମଣ ବନ୍ଧୁ ସୁଣି ଆବଦ୍ଧ ।
ଭଣାଇବୁ, ବେଳ ମନ କେଶ ପତ୍ନୀ ।
ବଣାଳ ଲେଖନ ବଣେବେ ପ୍ରଶଂସା ବରନ୍ତି ମୁଁ ଦେବେ ଗୋଳକ । ୨୦ ।

ବପସମ୍ପ୍ରସ୍ତ ଏ ଅବଧି ଶିଗ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମହାବଳ ଭାଲବ ।
ବଲ୍ଲି ସର୍ପି ଯାବ ଦୁର ସଙ୍ଗ ଗାଢ଼ ବରଣ ଆତପୂଳ ନ୍ଲକ ।
ବମଳା, ଶ୍ରୀପଳ ସବାଲ ଭୁଜବ ।
ବଚୋଷ୍ଟ ଦୋଷର ଭାଲ ବଞ୍ଜଳଳୀ ହୋଇ ଗଣିପାର ଏବେବ । ୨୧ ।
ବଳେବର ସୁଣି ଅଞ୍ଜନ ଷାଣ୍ଡର ଏଙ୍କ ନାନା ବଧୂବବଳ ।
ବଳା ଜସ୍ତ ଧାତୁ ପିରିଷ୍ଟିବା ଶ୍ରେଣୀ ମାଳାପାର ଦେଖି ଭୁଜବ ।
ବସ୍ତ୍ରଳ, ମହାଫଳ ଦେବ କରବ ।
ବବାଣ ଗୋପାଳ ଗୋଳଅନ୍ତୁ ଶେଷ ମୋହବ ଭାବ ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ । ୨୨ ।

ଭାଳ ପ୍ରବେଶ କହେନ୍ତୁ । ହୃଦେ–ଦେହ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ । ଭାମାକ–ଭାମଳ । ୨୦-୧ ବପୁରେ–ଏକ ବପୁରେ ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଏକ ଶରୀରରେ ବା ବହୁ ଭାଗରେ । ଗ୍ରାମଦ–ଅଙ୍ଗନା । ତେଣ୍ଟ–ଭୁଜ । ବଣ–ସୁନ୍ଦର, ଶଣ । ଭଗବ–ବଜ୍ରର, ଭାବର ଓ ନାଗ ଏଗୋଟ । ୨୦-୨ ବସ୍ତ୍ର ବାହନ ମଣି –ବଦ୍ରିମଣି । ଆବଦ୍ଧ–ପାଦାର ସ୍ତ୍ରୀ । ୨୦-୩ ଭଣା–ଗୋଠସ୍ତ ଓ ନୃତ୍ୟଭାଣ । ବେଳ–ଅଗ୍ନି । ପତ୍ନୀ–ବାଟୋଲି ଖେଳ । ୨୦-୪ ଲେଖନ–ଦଧୀଚି ହାଡ଼ । ଗୋଳକ–ମିଳନ ବା ଏକତ୍ର । ୨୧-୧ ବପସମ୍ପ୍ର–ଅଲ ସୁତନ । ଅବଧି–ପୁରୁଷ । ଶିଗ୍ର–ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଜ । ମହାବଳ ଭାଲବ–ଲୁଚ୍ଚକ ଗର୍ଭରୀ ବାଣ୍ଡ । ୨୧-୨ ବଲ୍ଲି ସର୍ପି–ବଳ୍ଲରୀ ଗର୍ଭଷ । ଗାଢ଼–ଯାବା । ଧାତୁ–ତାବା । ଆତପୂଳ–ଗୋଲଭାଣ୍ଡ । ନ୍ଲକ–ବସ୍ତ୍ର ବା ଓ ଦଣ୍ଡ ଦେଖାଇବା । ୨୧-୩ ବମଳା–ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଜମ୍ବୁ । ଶ୍ରୀପଳ–ବେଲ । ସବାଲୀ–ସମ୍ପଦ ଓ ସୀତା । ଭୁଜବ–ହସ୍ତ ଜମ୍ବୁ । ୨୧-୪ ବଚୋଷ୍ଟ–ବଟସ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ତିପିଠ ବା ବନ୍ତରାଜିଏ । ଦୋଷର–ହୃଦୟ ଅଗ୍ର ବା ହୃଦୟ ଅର୍ଥ । ଭଲ–ଭାଲେମାଳ । ବଞ୍ଜଳଳୀ–ପଦ୍ମବର୍ଣ୍ଣ । ୨୨-୧ ବଳେବର–ଦେହ–ଦେହ । ଅଞ୍ଜନ–କଳା । ଷାଣ୍ଡର–ଷଣ୍ଡ ଭଉଣୀ ବାଣ୍ଡ । ୨୨-୨ ପିରିଷ୍ଟିବା–ଗିମ୍ମୁ । ଶ୍ରେଣୀ–ସମୂହ । ଦୁର–ଲଢ଼ାଇ । ଦେଖି–ଚଳଦା । ଭୁଜବ–ଭ୍ରମ୍ୟ । ୨୨-୩ ବସ୍ତ୍ରଳ–ଭୁଜବ ବା ବସୁବଳ । ମହାଫଳ–ବାଣ୍ଡ ।

ଶଙ୍ଖ ଏ ଉଭୁର ସୁଜ ଗଦ ଧରିବ ଚଧରଭାସ ଭଲା ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ଭର ସୋଣ୍ଡ ହ୍ରୀନସାତ୍ରୀ ଷିଡ଼ସାଉ ପ୍ରକାରେ ଉରୋପିତ ଚେତ ।
ରଚିତ, ସ୍ତୁନ ସ୍ୱେମାଲ ଉଜ୍ଜଳ ।
ବାମଣ ଲୁରୁ ନର୍ମାଣ ସୁରୁ ତସ୍ତୁ ଭବ ଧନ୍ତ୍ର ଏ ସଂଯୋଜକ । ୨୩ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲି ପିତ୍ର ଦ୍ଭାକ ଶୋଭ ଭବ ଦଶନ ଉପୁନ ଚାଳକ ।
ଭଳତଂସ ଗତ ସଳିମ ଧଳରେ ଲଗରେ ବାଲା ପ୍ରସୁରତ ।
କରୁଣା, ଭଲଭାରେ ନାବସନକ ।
ବଦାବୁ ପାଦେବଣ ଭଗଦସ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ୨୪ ।

ଭରଦ—ଦନାସ ଭସ୍ତୁଦା । ୨୨-୪ ସ୍ତୁବର୍ଣ୍ଣିତ—ପ୍ରବନ୍ଧ ଭରନଦା ଓ ସ୍ୱେହସ୍ପୃହା । ୨୩-୧ ଶଙ୍ଖ—ଭଦବାସୁ । ସଜଧର—ଶୁଭ୍ରପ୍ରସ୍, ପ୍ରିସ୍ ସଥଚସ୍—ଚିପୃଦାଙ୍କୁ । ଲଧୂ—ଲଘ୍ର । ଚଳାବର୍ତ୍ତ—ଅଂଗ ଭୂଷି ରେବା । ୨୩-୨ ଭର—ହାର । ହ୍ରୀନ—ସୂକ୍ଷ୍ମ । ୨୩-୩ ସ୍ୱେମାଳ—ରେସମ ଦସ୍ତୁ । ଉଜ୍ଜଳ—ଲୁଗ ଭଦ । ୨୩-୪ ଭମାଣ—ଧନୁ । ଲୁରୁ—ଲୁଲ୍ଲବା । ପ୍ରସୁ—ଦୁଲ । ତସ୍ତୁ—ଦାଢ଼ୀ । ଧନ୍ତ୍ର—ଦାନ୍ତ । ସଂଯୋଗ—ସଂଯୋଜକ । ୨୪-୧ ଚାଳକ—ଚାଳନକାରୀ । ୨୪-୨ ଭଳତଂସ—ଶ୍ରାବତଂସ । ବାଳା—ଅଳୁ ଦସ୍ତୁଣ ହାଣ୍ଡ଼ି । ପ୍ରସୁରତ—ପ୍ରକାଶ । ୨୪-୩ କରୁଣା—ଦସ୍ୱା । ନବସନକ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଭଦାବୁ—ଭରଣା । ପାଦେବଣ—ପ୍ରେମରେ ବା ଲଗାଇବ ।

ସପ୍ତ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—କୁମ୍ଭକାମୋଦୀ)

ବଦନସ୍ମ ସୁରନର ଭଲେ ଦେଖ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ।
ବଳାଧରଜ ପଛିବା ବଳ ବଳ ବ ଧାଧା ଶୁଭଣ । ୧ ।
ବଳବା ପ୍ରସୂନ ବୋଲିବନ୍ତି ସୁରୁ ମଞ୍ଜୁଳ ହରବ ।
ବର୍ଣ୍ଣ ନଗର ପ୍ରବାଳରେ ବଳିତ ଜଳର୍ଦ୍ଧି ସାଜିବା । ୨ ।
ବଳାପ ଶିରେ ଦାଣ୍ଡିଲୁ ଅବ ସ୍ତବେ ମାସ୍ତର ବାସୁବ ।
ବଥା ବଳୁଅଛୁ ସୁଭଦ ବୋଧନ୍ତୁ ନ ଭାଷି ଏ ଚିତ୍ର । ୩ ।
ବସୁନ୍ଧରୁ ସୁଧୀ ପଦ୍ମ ଉଦଧ ଯେ ସୁମା ସାର୍ଥକ ।
ବଦନ୍ତି ଦଳେ ଉଦ୍ଧୃବ ବୋଲ ସରେ ଏ ଭ ସ୍ନୁଲ୍‌ପଦ । ୪ ।
ବଧନାର ଚୋଳ ଆଦରକୁ ଏହୁ ବ ପଦ୍ମ ନାମର ।
ବଳେନ୍ଦ୍ର ହଂସ ଶିରେ ଧରେ ମିହିକା ସହକୁ ହଂସର । ୫ ।
ବଳୁରୋତ୍ତମ ଧବ ଏ ପାଣ୍ଡୁ ରେଖ ଜଳ ମୁଁ ବଉଲିଭ ।
ବଉଲ ଚୁହିକି ବୁଣାଙ୍କୁରେ ଭେକ ଏ ବନ୍ଧୁ ଉଦବ । ୬ ।

୧-୧, ବଦନସ୍ମ—ସୁରର ଶତ୍ରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରଶତ୍ରୁ— । ସୁରନର— ଶତ୍ରୁ । ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର—ସର୍ବାଙ୍ଗସୁନ୍ଦର । ୨-୧ ବଳାଧରଜ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ମଞ୍ଜୁ— ଦୋମଳ ଲତା । ବଳ—ଜଳ । ବ—ଅଥବା । ଧାଧା—ଧାରା । ଶୁଭଣ — ଜଳାଶୟ ବାୟୁ । ୨-୧ ବଳବା—ବନ୍ଧୁ । ପ୍ରସୂନ—ଶୋଭାସ୍ତମ୍ଭ, ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ବିରଚିତ ଓ ଏକଦେଶ । ମଞ୍ଜୁଳ—ସୁନ୍ଦର । ହରବ—ହରଣଅ ବର୍ଣ୍ଣ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୨-୨ ପ୍ରବାଳ—ପୋହଳା । ବଳିତ—ଦଳିବା । ୩-୧ ବଳାପ—ପଣୁର । ଶିରେ—ଉପରେ । ମାସ୍ତର—ମରକତ ନାମକ ଏକପ୍ରକାର ମଣି । ବାସୁବ— ବନ୍ଧୁକ ବା ମୀରା । ୩-୨ ଚିତ୍ର—ବୋଧନ୍ତୁ । ୪-୧ ସତ୍ଧୀ—ଶ୍ରେଷ୍ଠା ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପଦ୍ମଲତା । ଉଦଧ—ଦ୍ୱାରା । ସୁମା—ଶ୍ରୀ । ୪-୨ ବଦନ୍ତି—ଦେଖଣ୍ଟୁଆ ବୋଲ । ସ୍ନୁଲପଦ—ପ୍ରକାଶ କଥା । ୫-୧ ବଧନାର—ବନ୍ଧୁଙ୍ଗମନ । ୫-୨ ଶିରେ—ମସ୍ତକରେ । ହଂସ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ହଂସର—ଲୁପ୍ତଗତ ପାଦାଳଙ୍କାର । ୬-୧ ବଳୁରୋତ୍ତମଧବ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଉଦ୍ବୋଧ—ଦେଖିବା । ୬-୨ ବଉଲ— ବୋଲବାର ଫୁଲ, ଯେଉଁ ଭମ୍ବା ଲଗାଇବି ହୋଇଥିବା ବୁଦ୍ଧଦେଇଁ ଫୁଲ ।

ଭଣଦହୀନ ତେବେସେ ସୁଧେ ହେବା ଜୋଷ୍ଟବା ସ୍ୱଭଳ ।
ଭଙ୍ଗୀ କଦା ଶୁଦ ଜଣାଯିବ କେଳ ରସ ଦୃଷ୍ଟି ଆକଳ । ୭ ।
ଭଜେବରକୁ ଭଗୀଦ୍ରିଲ ପ୍ରଭାବେ ଭୋଉଣ୍ଡ ହାସକ । ୮ ।
ଭକୁଟି ଭବଲୁ ଜଳାନ୍ତେ ଭର୍ଣ୍ଣ ନ ପଢ଼ଇ ଅମ୍ବକ ।
ଭଦନ୍ତା ଗୁଡ଼ ମଗଳ ସ୍ୱପରେ ଭ ସେ ବେଣୁବାଦକ । ୯ ।
ଭର୍ତ୍ତିଗଲେ ପଡ଼ଣ ବସ ପୁବ ପଦସେ ତେଳାନ୍ ସେ ସୁନ୍ଦକ ।
ଭସ୍ମ ସିଂହାସନେ ଜଗନ ସୁଦ୍ଧରକ ଭଲ୍ଲୁଣୀ ଭଲକ । ୧୦ ।
ଭଲ୍ଲୁବ ମଳ ମନାସ୍ ଦେଳବନ୍ଧୁବ ସେ ମଳ ଗୁଦଳ ।
ଭସ୍ମ ଭବନା ସେ ଶାମଧାନ ତେବ ଭ ଭସ ଜାତକ । ୧୧ ।
ଭଜନ ଯତନ କୁସ୍ତୁକରେ ତଲୁସ୍ତଦେ ସଜ୍ଜାଦଳ ।
ଭଳାକଧି ମଚେ ଅଶି ଅବଗେ ଖୋଲଗ ପାତକ । ୧୨ ।
ଦବର୍ଥେ ଅଙ୍କ ମଣ୍ଡଳେ ଖାଁଦ ଦାଳା ସ୍ୱପୁରେ ଭଠକ ।
ଭରେ ଭୂତ ଛ ନ ଯମ ଯଥା ଧନ ପଦେ ଭ ଠକ । ୧୩ ।

ଭୂଷାଙ୍କୁର—ଆଭରଣ । ଭଞ୍ଜନ—ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ । ୭-୧ ଭଣଦହନ—ଭଣ୍ଡ ନଷ୍ଟବା । ଭୁଜଙ୍ଗ—ଭୁଜଙ୍ଗ-ମାଳକରେ । ଯୁଗଳ—ମିଳନ ବା ସମ୍ଭୃତ । ୭-୨ ଦୃଷ୍ଟି ଆକଳ ଦେଖ୍ । ୮-୧ ଭଗୀଦ୍ରି—ଭଗବାନଙ୍କୁ । ହାସକ—ହସ୍ତ, ପଦ, ଏକଇ ବା ଶିକଳରେ । ୮-୨ ଭଜେବର—ଦେହ । ଯିନ୍ତ—ସମ୍ପନ୍ତ । ହାସକ ହସାଉଥିବା । ୯-୧ ଭକୁଟି—ଭାମନୀ ଭଙ୍ଗୀ । ଅଂଶୁ—ନେତ୍ର । ୯-୨ ଭଦନ୍ତା—ସ୍ୱର ଉପରେ । ବେଣୁବାଦକ—ବଂଶୀ ବଜାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । ୧୦-୧ ପଡ଼ଣେ—ଶୁଣିବାକୁ; ଭର୍ତ୍ତିରେ ବାଜିବାକୁ । ସୁନ୍ଦକ—ଚୋପ, ଅଳଘ, ହୃଦୟ ଓ ଦେହରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା । ୧୦-୨ ସିଂହାସନେ—ଅଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବାକୁ ଭଜ ଭଜିବା । ଭଲକ—ବସ୍ତ୍ର । ୧୧-୧ ଭଲ୍ଲୁବ—ଶିବର । ମନାସ୍—ଏକ ଭଲ୍ଲୁକ । ୧୧-୨ ଶାମଧାନ—ଚାମ୍ପ ଖୁପକ ଶ୍ରୀବୃକ୍ଷ । ଭସ—ଜଳ ଓ ଆନନ୍ଦ ରସ ବା ସୁଖ । ଜାତକ—ଜନ୍ମାବଳି ଭାବ । ୧୨-୧ ଭଜନ—ଏକାଗ୍ର ମନ୍ତ୍ର ପାଠ । ଯତନ—ଭୂଷ । ତଲୁସ୍ତଦେ—ସୁଦ୍ଧପାତରେ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୟରେ । ସଜ୍ଜାଦଳ—ସାଜିବା ହୋଇଥିବା । ୧୨-୨ ଭଳାକଧି—ଭଗ୍ନ । ଅବଗେ—ସୁଦୃଢ଼ ସମୟରେ ବା ଅନ୍ତ ସମୟରେ । ପାତକ—ପାପ । ୧୩-୧ ଦବର୍ଥେ—ପୀଡ଼ାରେ ବା ଅଶାନ୍ତିରେ । ଅଙ୍କ-ମଣ୍ଡଳେ—ଅଙ୍କ ଧୀର ଭାବରେ । ସ୍ୱପୁରେ—ନିଜ ପୁରରେ । ଭଠକ—ପ୍ରବେଶ କରିବା । ୧୩-୧

ଭଳ ନ ପାଇ ସମ୍ଭାର ଉତ୍କଣ୍ଠାକୁ ସେ ବାରେ ସ୍ତୁତ ।
ଭଳ ମିଳ ଚେ ସେ ମଣ୍ଡିତ କେବେ ରଜ ଛିଞ୍ଚିତ ଲୁତ । ୧୪ ।
ଭଠାଣିଅ ଚରଣ ଦେବଣ୍ଟ ବକ୍ଷରେ ଦେଖ ।
ଭଳ ମିଳ ଚେ ସେ ସିଞ୍ଚିତ ଯେ ସେ ବ୍ୟ ଅସ୍ତୁତ । ୧୫ ।
ଭକ୍ତ ସ୍ତ୍ରାନ୍ତରେ ଯୋଗ ଏ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଜାଗାରେ ସ୍ତୁତ ।
ଭଳ ମିଳ ଚେ ସେ ଭଳ ଭୁଜ ଅଟେ ଯୋଗ ବଳି । ୧୬ ।
ଭରଣ୍ଡୁ ଲୀଳାସଙ୍କୁ ଭୁଞ୍ଜ ସୁକ୍ରମାଳା ଦାନେ ଆନନ୍ଦ ।
ଭଳ ମିଳ ଚେବେ ମୁହୁ ମୁହୁ ଯୋଗେ ଦେଖି ସୁଯୋଗ । ୧୭ ।
ଭଙ୍ଗେ ଏବେ ଚନ୍ଦ୍ରବକ୍ତ୍ର ଭେଳା ଚୋ ଏଣ୍ଡୁ ଭରଣ ।
ଭଳ ମିଳ ସେ ଯେ ଅଙ୍କୁ ଏ ସମୟେ ଜଳ ଘ ଜନତ । ୧୮ ।
ଭବନ ପ୍ରତ ଘଡ଼ ଭାବେ ରାଗିଁତ ଜଗନ୍ନା ଭାଳ ।
ଭବଲ୍ ଅଳି ଅଜଣ ଉ ଉଭୁଣ ଦଣ୍ଡକ ଜଳୁତ । ୧୯ ।
ଭଣା ସେ ଅଭୁ ଅଟେ ସଙ୍ଗମ ଯେ ବଳଶ୍ରୀ ଚେତେଇ ।
ଭକ୍ତରେ ଭୁଜ ପଦ୍ମ ଯୋଗ୍ଯ ଯୋଗ ଛାଡ଼ି ଦଣ୍ଡକ । ୨୦ ।
ଭବନ ଦାଡ଼ାର ସ୍ୱଶ୍ର ରୋଳିବାଙ୍କୁ ଜିନନ୍ତୁ ଏବନ ।
ଭଳର ଭସଭନ୍ ବାଞ୍ଚ ଏଥୁଁ ଜଳ କଳ୍ପି ଦ ଅତଙ୍ଗ । ୨୧ ।

ସମ୍ଭାର—ଉପକରଣ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ଉପସ୍ଥିତ । ଉତ୍କଣ୍ଠା—ମନର ବ୍ୟାକୁଳ ଭାବ । ସ୍ତୁତ—ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ । ୧୪-୨ ଚେ—ତଥ । ଜେବେ—ମଣ୍ଡପର ଚେରାର ଛିଞ୍ଚିତଦ୍—ଅପୂର୍ବ ଦଣ୍ଡ । ୧୫-୧ ଉଠିଅ—ଦୂରତୋଟି । ଚରଣ—ପାଦରେ । ଦେବଣ୍ଟ—ଦର୍ଶ, ବାହୁ । ୧୫-୨ ସିଞ୍ଚିତ—ଜଳଦଣ୍ଡ ଦର୍ଶ । ଅଂଶୁତ—ଆଚ୍ଛନ୍ନ । ୧୬-୧ ସ୍ତ୍ରାନ୍ତ—ମନରେ । ଯୋଗଏ—ଯୋଗିଏ ମୁଦ୍ରା । ଜାଗା—ଜାଗିବାରେ । ସ୍ତୁତ—ସ୍ତୁତି । ୧୬-୨ ବଳି—ବାଢ଼ର ଦାଣ୍ଡ । ୧୭-୧ ଭୁଞ୍ଜ ସୁକ୍ରମାଳ—ଅଗଣ୍ଡର ଭାଙ୍ଗର ଦାଗ । ଦାନେ—ସ୍ଥାନରେ । ଆନନ୍ଦ—ଦୁଃଖର ବା ଲଭିବା । ୧୭-୨ ମୁହୁ ମୁହୁ—ଅହରହ ଭାବ । ଯୋଗେ—ଉଠେ ବା ଜାଗାଏ । ଦେଖି—ଦର୍ଶି । ସୁଯୋଗ—ଅମାନ୍ତ ମଧୁର ଜଳ । ୧୮-୧ ଚନ୍ଦ୍ରବକ୍ତ୍ର—ଚନ୍ଦ୍ରବକ୍ତ୍ର । ୧୮-୨ ଜଳଘେ—ଭୁଜଙ୍ଗରେ । ଜନତ—ବାସ । ୧୯-୧ ଭ ପ୍ରତ ଘଡ଼—ଭାବାତୀରେ ଘଡ଼ । ଭାଗେ—ଭାବେ । ଜଗନ୍ନା—ଜଳ ଭୋଗିବା । ଭାଳ—ଲଭା । ୧୯-୨ ଅଳି—ସଖୀ । ଅଜଣ—ଭୂମିରେ । ଜଳୁତ—ଜଳ । ୨୦-୨ ଛାଡ଼ି ଦଣ୍ଡକ—ଦର୍ଶନେର ଲେଖିବା ଓ ଅକ୍ଷରତ ଲେଖା ।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—କଳ୍ୟାଣ କେଦାର)

କଦର୍ଥିତ ପ୍ରଭାଙ୍କୁ କାମିଣୀ ଶାସ୍ତିତ ।
କଲା ମଦନେ ଶର ଅଭେଦାସ୍ତ୍ରିତ ଯେ ।
କର ସ୍ଥାଣୁଙ୍କୁ ମୃତ ଶୁଣ ଏ ଲୁବ୍ଧକ ।
କମଳନେତ୍ର ପୁଣି ଏହୁ ଅଲୁବ୍ଧ ଯେ । ୧ ।
କର ଯାଆ ଦର୍ଶନ ଭାଷା ନିଶ୍ଚେ ।
କଣରେ ଅଛୁ ସେହୁ ବୃନ୍ଦାବନ୍ତ ଏକ ଚଉ ।
କଣ୍ଟି ନାହିଁ ଯାହାଙ୍କୁ ଯେ ଅଶ୍ରୁତ ।
କରେ ଗୁଡ଼ା ହେଲେ ଏ ଏଣେ ଠିକ ଯେ । ୨ ।
କପଟେ ସମୟାଙ୍କେ ଶ୍ରବଣ୍ଣ ଜାଣେ ।
କଣ୍ଠୁ ମୋର ମଦନ ଭ୍ରମସ୍ତୃତ ଯେ ।
କଥା ଯେଉଁ ମୋହଲେ ସେ କାନ୍ତୁକିତ ।
କଷ୍ଟାଙ୍କରେ କାହିଁକି ଅଦ୍ୟାବଧି ଯେ । ୩ ।
କଦମ୍ବ କଣ୍ଟକେ ଭୁଜ ଶାଶ୍ୱତ ।
କଳୁଷିତେ ବାହିବ ପ୍ରଭୁ ସନ୍ତପ୍ତ ଯେ ।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ କଦର୍ଥିତ—ପୀଡ଼ିତ । ପ୍ରଭାଙ୍କୁ—ପ୍ରଭାର ଉଦୟରୁ ବା ବାଧା ହେବାରୁ । ଅଶେଷାସ୍ତ୍ରିତ—ଅନେକ ଅସ୍ତ୍ରଯୁକ୍ତ ମୂଳାଏ ଘର । ୧-୨ ମଦନେ—କୁସୁମରୁ । ଶର—ଶୋଷ । ଅଭେଦାସ୍ତ୍ରିତ—ଅଭେଦ୍ୟ । ୧-୩ ଲୁବ୍ଧକ—ଶିକାରୀ । ୧-୪ କମଳ ନେତ୍ର—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଅଲୁବ୍ଧ—ଲୋଭନୀ ଭଳିବା । ୨-୧ ଦର୍ଶନ—ଅଭେଦ, ଭାଷା ସୁନ୍ଦର ଓ ନଶ୍ୱର ମନ ସୁଖୀ ରହିବା ସ୍ଥାନ । ୨-୨ କଣରେ—କାନନ ଭଳେ । ୨-୩ କଣ୍ଟି ନାହିଁ—ସ୍ତନନାହିଁ ବା ଆଶ ଉତ୍ତରାହିଁ । ଅଶ୍ରୁତ—ଶୁଣାନାହିଁ । ୩-୧ କପଟେ—କଟୁବାଟେ । ଶ୍ରବଣ—ଦର୍ଶନ । ୩-୩ କଥା—ଭଲେର । କାନ୍ତୁକିତ—ଉତ୍କଣ୍ଠିତ । ୩-୪ ଅଦ୍ୟାବଧି—ଅଦ୍ୟାବଧି । ୪-୨ କଳୁଷିତେ—କଳଙ୍କ ପୃଷ୍ଠ ଭୂମି ଭଳରେ ଓ ବାସ୍ତବରେ । ପ୍ରଭୁ ସନ୍ତପ୍ତ—ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଉତ୍ତାପ ବା

ଲବଙ୍ଗଲୁ ସ୍ତନରେ ରହଲ ଚେତନ ।
ଲଭ ସର୍ବ ଲାବଣ୍ୟ ସୁଖ ଲାଭନ । ୪ ।
ଲଙ୍ଘି ଦର୍ପ ଦର୍ପଣର ଲୋଚନ ଲୁଲୁକ ।
ଲଜ୍ଜିତ ଲଲେର ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୁବ ଯେ
ଲମ୍ପଟଲଲୁ ଲୋଚନ ପ୍ରେମିଳ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୁ ଯେ ସ୍ତନ ନାହିଁ ଲମ୍ବରେ ଉଠ ହେ । ୫ ।
ଲମଲ ଦୃଷ୍ଟାଧର ଲିଙ୍ଗମଣ୍ଡଳ ।
ଲବଙ୍ଗ ଲେଖ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭନ ଯେ ।
ଲକ୍ଷ୍ମଣର ଲଗ୍ନ ଲବ ନବବ
ଲମଳ ନାଭିକ ଲେଖ ଲଜ୍ଜିତକର ଯେ । ୬ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୁଁ ସାହସ ଲୋକ ଏଲେଖ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲାଭ ଦୁଏ ପଛି ପାଦକ ଯେ ।
ଲଙ୍ଘ ଲୁଲୁକରୁ ସ୍ମୃଣଯୁକ ।
ଲଣ୍ଡା ଲୋଲାଙ୍ଗୀ ଦ୍ରୁତଗ୍ରୁ ସ୍ତ୍ରୀଳ ବେତ୍ରକ ଯେ । ୭ ।
ଲସନ୍ତ ଲୀଳା ଏହ ଲୋଲାଙ୍ଗ ଅଦ୍‌ଭୁତ ।
ଲଲିତ ବସ୍ତ୍ର ଲେଣ୍ଡୁତର ପାଳିବ ଯେ ।
ଲବଣ୍ଡ ଲୁଲୁକର ସିନ୍ଧୁ କଳ୍ପନ ।
ଲଦଳାକୁ ଲଞ୍ଚିବ ଯଷ୍ଟି ଅରଣ୍ୟକ ଯେ । ୮ ।

ଲାବର୍ଣ୍ଣନ । ୪-୩ ଲରେ ଲବ୍ଧି — ଲାଭରେ ପ୍ରିୟବନ୍ତି । ୪-୪ ସୁଖ ଲାଭନ — ସୁଖ ଲଭାଇବା ଦ୍ୱାରା । ୫-୧ ଦର୍ପ — ଦର୍ପ । ଲୁଲୁକ — ଲୋଲୁପ ବା ଲୋଭ ସ୍ପୃହା । ୫-୨ ଲଜ୍ଜିତ ଲଲେର — ଲଜ୍ଜା ପାଇବା ବା ଲଜ୍ଜାରେ ଧରିବା । ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୁବ — ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୫-୩ ପ୍ରେମିଳ — ପ୍ରେମାଳବାଣ୍ଡ । ୫-୪ ଲମ୍ବରେ — ଉଠାନରେ ବା ଲମ୍ବନରେ । ଉଠ — ଉଠାଇବ । ୬-୧ ଲମଳ — ଲକ୍ଷ୍ମ । ଲିଙ୍ଗମଣ୍ଡଳ — ଲମ୍ବିତ ଲମ୍ବରେ । ୬-୨ ଲବଙ୍ଗ — ଲଙ୍ଗ । ଶୋଭନ — ଶୋଭାଇବା ଦ୍ୱାରା । ୬-୩ ଲକ୍ଷ୍ମଣ — ଲାଞ୍ଚନାମାନ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବି ଥିବା ପାଦ ବା ଲୋମ ଓ ପାଦର । ଲବଣ ଲବ — ଲଗ୍ନ ଲଗ୍ନ । ୬-୪ ଲମଳ ନାଭିକ — ପଦ୍ମନାଭରେ । ଲଜ୍ଜିତକର — ଲଜ୍ଜିତ କରିବା ଲକ୍ଷଣ । ୭-୨ ପାଦକ — ପଦ୍ମ । ୭-୩ ଲଙ୍ଘ — ଲଘୁ । ଲୁଲୁକ — [illegible] । ସ୍ମୃଣଯୁକ — ସ୍ମୃଣଯୁକ୍ତ ବା ଲମ୍ବିତ ଲଗ୍ନ । ୭-୪ ବେତ୍ରକ — ବେତ୍ରବାଣ୍ଡ । ୮-୨ ଲଲିତ ବସ୍ତ୍ର — ସୁନ୍ଦର ବସ୍ତ୍ର । ପାଳିବ — [illegible] ।

ତନ୍ତ୍ର କୁଞ୍ଚକ ସେ ଯାହାଙ୍କୁ ବିରଚିତ ।
ସମଳ ଭାଷା ଭାଷା ଲୋଭ ପଡ଼ିତ ସେ ।
ଲୁଣାଳଧି ଦେଖାର ଏଣିକ ଧାରଣ ।
ଉଳାରଧି ନ ଦେଖ ଏଣୀଙ୍କ ଅଙ୍କ ଘେ । ୯ ।

ତନୁ ଚଳନକୁ ଭୁଜଙ୍ଗ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।
ତନ୍ୟା ଭଳନାପାଁ ସେ ଭୁଜଙ୍ଗରେତ ଘେ ।
ସମାଜ ସ୍ପର୍ଶ ବର୍ଷିବାରେ ଦାରୁଣ ।
ତରଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡବଣୀ ଦାରେ ମୁଁ ଧୃତ୍ଧତ ସେ ।୧୦ ।

ଉଦ୍ଧ୍ରାସ୍ୱ ଏ ଲକ୍ଷ୍ମ ଶଳ ମଳଳ ।
ଉଦ୍ୱର ଲକ୍ଷ୍ମ ବାଣ୍ଡି ଯଥା ଧାସ୍ଥଭ ଦେ ।
ଉଦରର ପଧୁଂପଳ ସ୍ମରଧାଣ ।
ଜଣ କୁରଣ ଭାଲ ତଦନ ଶାଳ ଯେ । ୧୧ ।

ତକ ଦେ ପାନଣାପ୍ତ ତତ ରୁଷିତ ।
ତହ ରତ ରସାରେ ଅଣ୍ଟୁ ବୋର୍ଷି ରତର ସେ ।

୮-୩ ବରୁଡଭ–ନଗରୁ ଓ ଖାତ ମୂଠାରେ । କୁମ୍ଭକର–ଅତଷ୍ଟି ବଶିଲେ । ଥିଲ ସ୍ୱରବ ସମୁଦ୍ର କଲ । ୯-୧ ବଶ–ସମାନ । ବିରେକ–ସ୍ପର୍ଶ, ମର୍ଷିଣ, ଭାରାଳ । ୯-୨ ସମଳ–ତନୁ । ପଡ଼ିତ–ପଞ୍ଚୀ । ୯-୩ ଲୁଣାଳଧି–ଅସେଶ ଲୁଣ ସମାନ ଦାନ୍ତ, ଲୀଳା ସାଗର ଓ ରୂପ ପଣ୍ଡିତ । ଏଣିକ–ଏକକୁ । ଧାରଣ–ଲଣା ବଦବା ବାଣ୍ଟ ଓ ଧାରଣାକାସ୍ତ । ୯-୪ ଉଳାରଧି–ତନ୍ତୁ । ଏଣୀଙ୍କ–ଶଶାଙ୍କ । ଅଙ୍କ–ରେଖ ବା ଲୋକ । ୧୦-୧ ଭୁଜଙ୍ଗ–ସର୍ପ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ–ସୁଲାଭ ରଣିବା ଓ ଉତ୍ସୁଖକ । ୧୦-୨ ଚନ୍ଦନାପୀ–ସୁବାସିତ ରଚନା, ଧୀରନାରୀ ଓ ଚୋମନାରୀ । ଭୁଜଙ୍ଗ ଦେହ–ସର୍ପ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୧୦–୩ ସମାଜ–ଅବଧା । ସ୍ପର୍ଶ–ଦେହ । ଦାରୁଣ–ଭଣାରହବା । ୧୦-୪ ଖଣ୍ଡବଣୀ–ଭବଣୀ ବା ସୁର୍ଦ୍ଧ ଅଭ ସୁତସ୍ତ ଦେଖା । ୧୧-୧ ଲକ୍ଷ୍ମ–ଦଥା । ଉଦମନ–ଦେତ ଓ ମନ ଜମା ମନ ଓ ପ୍ରାଣ । ୧୧-୨ ଲଣ–ଧରନା ବଦ । ଯଥା–ଓଠଣ୍ଡ । ୧୧-୩ ଉଦରର–ପାଶରେ । ପଧୁଂପଳ–ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏକ ସିନା । ୧୧–୪ ଭଲୁଣରଣ–ସ୍ମରିବ । ୧୨–୧ ତତ ରୁଷିତ–ରୁଷିତ

କହନ୍ତି ନ ପୁଅ ଘ ମୋ ଅବରୋଧ ।
କମ୍ପସ୍ୱ ଭୃକୁଟି ଗର୍ବେ ଭାରତ ସେ ।୧୨।
କଣ୍ଠ ଭୂଷେ ଉପାଳା କନ୍ଦୁ ପଦକ ।
କଣ୍ଠବାଙ୍କୁ ଭ୍ରଷ୍ଟାହ୍ଵ ଯତ୍ନବତ ସେ ।
କମ ରମଣୀରେ ବକ୍ଷୁଜାଙ୍କୁ ଭଣିତ ।
କରସେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଅମୂଲ୍ୟ ସୁଁ ହଣ୍ଟୁଳ ସେ ।୧୩।
କର୍ଣ୍ଣମୂଳେ ସ୍ମୃତି ସୁଁ ସମାଦେଶ ।
କଟକ ଭୃତ ଦେଶ ଘୋଷ ଉଟକ ଘଟ ।
କଣ ମର୍ଦ୍ଦିତ ଅଦ୍ଭୁତ ଅଳକ ।
କରସେ ଅନ୍ତରୀ ଦେବ ଅମୃତ ।୧୪।
କର ଦମ୍ଭୁ ଗେଦ ଭୂତ ପ୍ରାଣେକ ।
କରନ୍ତି ସ୍ତୁତି ପଦ ଭାଳଭାଳତ ସେ ।
କଷ୍ଟୁକ ଅଙ୍ଗ ଦେଖ ଶକଟଦୀର୍ଘ ।
କଟାକ୍ଷ ଅଦ୍ଭୁତଭଞ୍ଜଙ୍କୁ ଘଟକ ସେ ।୧୫।

ଦେଖନ୍ତି । ୧୨-୨ ଧଣତ—ଧନବାନ୍ । ୧୨-୩ ଅବରୋଧ—ଦେଖିବା । ୧୨-୪ କମ୍ପସ୍ୱ—କମ୍ପମାନ ହେବା ବା କମ୍ପିବା । ଭୃକୁଟି—ଭୀତ । ଭାରତ—ଭୀତ । ୧୩-୧ ଉପାଳା—ନୂତନ ରମଣୀ । କନ୍ଦୁପଦକ—କନ୍ଦୁକାକୃତି ଭାବମାଳର ଥିବା ପଦକ ବା ପଦ୍ମଦେଶ । ୧୩-୨ ଭ୍ରଷ୍ଟାହ୍ଵ—ଗ୍ର.ଗ୍ର । ଯତ୍ନବତ—ଯତ୍ନବାନ୍ ହେବା କମ୍ବା ମତ ଅଥବା ଆଦର ସୂଚକ ଶବ୍ଦ । ୧୩-୩ ରମଣୀରେ—ରମଣ କରିବାରେ । ବକ୍ଷୁଜାଙ୍କୁ—ବକ୍ଷ ଥିବା ପଦ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ । ଭଣିତ—ଭଣିଆ । ୧୩-୪ କରସେ—କରବାଳେ । ହଣ୍ଟୁଳ—ହଣ୍ଟା ବା ମୋର ଦେଖିବା ପାଇଁ । ୧୪-୧ କର୍ଣ୍ଣମୂଳରେ—ଦ୍ବୀପାଳି ମଧ୍ୟରେ । ସମାଦେଶ—ସାବଧାନତାର । ୧୪-୨ କଟକ—ବସ୍ତ୍ର ଓ ଆଦର ଅଳଙ୍କାର ଏବଂ ନଗର । ଭୃତ—ଅର୍ପିତ ବା ସ୍ଥିତ । ଉଟକ—ପ୍ରସ୍ଥତ । ୧୪-୩ ଅଦ୍ଭୁତ—ପୁଷ୍ପିଣୀ ବା ମିନା । ଅଳକ—କୁଞ୍ଚିତକେଶ ବା ମସ୍ତକ ଅଗ୍ରଭାଗର ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ କେଶ କମ୍ବା ଅଳକ ନାମକ ଏକପ୍ରକାର ମୁଣ୍ଡର ଅଳଙ୍କାର । ୧୪-୪ ଅମୃତ—ଓଷ୍ଠ । ୧୫-୧ ଦମ୍ଭ—ହସ୍ତ । ୧୫-୨ ଭାଳଭାଳତ—ସନ୍ତୁଷ୍ଟେନ ଓ ଭାଳର ଦନାଶବାଶ । ୧୫-୩ କଷ୍ଟୁକ—କଞ୍ଚୁକା ଓ ସନ୍ତ୍ର । ଅଙ୍ଗଦେଶ—ସର୍ବାଙ୍ଗ । ଶକଟଦୀର୍ଘ—ଶମୀର ଭାବ ବା ଅଙ୍ଗ ଲକ୍ଷଣ ଅରସୀ ଭାବ ଓ

ଶାଳବୃକ୍ଷରେ ଲତାଙ୍ଗୀ ଶୋଭନ ।
ତନୁର ଅଳସ ଶ୍ୱାସେତ ସେବନ୍ତ ସେ ।
ବନ୍ଧୁ ବାଣୀ ଶାସ୍ତ୍ର ପଲ୍ଲବୁଷ୍ଟକ ।
ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ଅନୁମାନ-ଏକୋମାନିକ ସେ । ୧୬ ।
ପକ୍ଷ ଶିତଳ ପିଙ୍ଗେ କଣ୍ଠେ ଓ ସ୍ତୋକ ।
କଳେ ମଧୁକରାଣୀ ମଧୁସିକ୍ତ ସେ ।
ତପର୍ଶୀର ସଦନେର ଲଭ ଭୂଷ୍ୟାଦ ।
କରଭରେ ସଞ୍ଚୁର ବୋଲି ଦର୍ଶିତ ସେ । ୧୭ ।
ତନୁ ବ ନାମ ବୋଲ୍ଲି ଅଙ୍ଗ ଅତ୍ରକ ।
ତଥ୍ୟ'ତ ସେ ଦର୍ଭାବର୍ଣ୍ଣୀ ସନ୍ତୁକ ସେ ।
ତର ନା ମିଥ୍ୟା ଚନ୍ଦ୍ରାବର୍ଣ୍ଣୀ ସୁତକ ।
ତନୋଳ ଅର୍ପିତ୍ତ ଚେଷ୍ଟ ଅଚଳ ସେ । ୧୮ ।
ତନୁ ସନ୍ଦର୍ଶିତ ରାଗ ଏବୁକ ।
ତଳାଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଭୂରି ବରେ କୁଳକ ସେ ।
ଶଙ୍କ ତରଳ ମୁଖବନ୍ଧ ପୁଷ୍ପିକ ।
ତଳାବର୍ଣ୍ଣା ଛଚମ୍ପ ଚନ୍ଦ୍ରମୃତ ସେ । ୧୯ ।

ତଦର୍ପ ସ୍ୱରା । ୧୫-୪ ଲତାଙ୍ଗୀ—ଲତାସଦୃଶୀହାସ ବା ଲତାରେ ପାଣ ସଲଜ୍ଜ ହେବା । ଉତ୍ତର—ଲତାବାଦାଳ । ୧୬—୧ ଶାଳବୃକ୍ଷରେ—ସମସ୍ତର ହାଦରେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ବା ବାଳ ହାରରେ । ସ୍ତୋକ—ଶୋଭନ । ୧୬-୨ ତନାସ୍ର—କମ୍ପାଇବା ଓ ହୋଇବା । ଶ୍ୱାସେତ—ଫୁସିବା ବାୟୁ । ୧୬-୩ ବାଣୀ—ବଚନ । ପଲ୍ଲବୁଷ୍ଟକ—ପ୍ରକାଶିତ ହେବା । ୧୭-୧ ପିଙ୍ଗ—ଦୋହଲ । କଣ୍ଠେ—ଶବ୍ଦସ୍ତ୍ର ବା ସ୍ତ୍ରବଣୀୟ କଣ୍ଠ ସ୍ୱର ନ ଫିଟିବା ଅବସ୍ଥା । ସ୍ତୋକ—ସ୍ତବକ ପତ୍ରୀ । ମଧୁସିକ୍ତ—ଭ୍ରମର ବା ମଧୁପାନକାରୀ । ୧୭-୩ ତପର୍ଣ୍ଣୀର—ପକ୍ଷୀରେର । ସଦନେ—ଦୁଃଖରେ । ଭୂଷ୍ୟାଦ—ଭଜର୍ପିତ ସ୍ତ୍ରୀ ଭରତେବସ । ୧୭-୪ ଦର୍ଭାବର୍ଣ୍ଣୀ—ଦର୍ଭଚନ୍ଦ୍ରେ ବା ସୁସ୍ତ୍ରବର । ଦର୍ଶିତ—ଦାଢୋ ବାନ୍ଧ । ୧୮-୧ ପାଣ ଅତ୍ରକ—ପାଣ ବଦାଶବାସ ଶରୀର । ୧୮-୨ ତଥ୍ୟ'ତ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ସନ୍ତୁକ—ସ୍ୱଚ୍ଛ ଲବାଶ୍ର । ୧୮-୩ ସୁତକ—ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଭା । ୧୮-୪ ଅଚଳ—ସ୍ଥିର । ଅଚଳ—ମିଥ୍ୟା । ୧୯-୧ ରାଗ—ହେଲବରର । ଉତ୍ତମ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୧୯-୨ ତଳାଣ—ଏକ ଅଂଶ । ଭୂରି—ଭୂରିଭା ଚନ୍ଦ୍ର—ବାଣ ହବରେ ।

କରେଣୁକରେ ସ୍ଥାନେ ବଳା ବଳାଭ ।
ଉଉନା ଖାସ ମହାଏ ଅଳଭର ରଖ ।
ଶୁଣ ଥାଉ ତାଳା ଭକ୍ତେଣ୍ଟୁମତ ।
କଷୋଳ ଷଳର୍ଜ ଉପ୍ ବୃନ୍ଦି ସ୍ଥାଯତ ରେଗ । ୨୦ ।

ବରଣ ଜନ୍ମ ଶୁଚେ ଝେନ୍ଦ ଶୁଣୁକ ।
କଣ୍ଠ ଦଶକ ରେଖା ବାନ୍ଧ ଲକ୍ଷାଳ ରଖ ।
ବରଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାସ ଲକ୍ଷ ଲଳକ ।
ଜଳଇ ଧରେ ବାହନ କେଶବତନ୍ତ୍ରକ ରେଗ । ୨୧ ।

କକର କନ୍ଦୁ ଅଶେ କଳ ଏ ଧାଇ ।
କ'ଳ ଗଣେଜୁ ସ୍ମୃତି ଭଞ୍ଜ ନାମକ ରଖ ।
କଳକଣ୍ଠୀ ଏ ଲୁଚେ ଦଶ୍ନ ଦେୟୁକ ।
ବଳଜ ଭୃଙ୍ଗତନ୍ତ୍ର ଚେହାକଣ ବୋଲକ ରେଗ । ୨୨ ।

ଶୁକଳ—ସ୍ୱଭାବ । ୧୯-ଗ ଲକ୍ଷ—କର୍ଷିତ । ଉଞ୍ଜନ—ଶତ୍ରୁ । ୧୯-ଡ କଳାବତୀ—କହନ୍ତି ଯେକୌଣସି ଦେଖା ବା ଅବସ୍ଥା । ଭଳମ୍ବ—ମିତ୍ର । ବନ୍ଦ୍ରସୁଦ—ଚନ୍ଦ୍ରମା ସ୍ଥାନୁ ଜନ୍ମିଲ ଓ ସ୍ଥାଣୁ । ୨୦-୧ କରେଣୁ—ଗଜ । ଲଳାଭଳାଇ—ଅଂଶ, ଅଂଶ ବା ଭାଗ ଭାଗ । ୨୦-୨ ମଣ୍ଡ ଅଳାଭତ—ଅଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ବା ସୁଖକାରି ସ । ୨୦-୩ ଷଡ଼ଜ—ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରଙ୍କର ଅଳଙ୍କାର । କରତ୍ର—ଚନ୍ଦ୍ରମାଲୁଣ୍ଠ ଶର୍ଷିତ ଦେଖାଉଛନ୍ତି ଏଣୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ବସ୍ତ୍ର ବାସ । ଶୁଭଳ—ଶୁଭଣ ବା ଅଳଙ୍କାର ଯାସ ଶୋଭନ୍ତୁ । ୨୧-୧ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ସ୍ଥାନରେ । ୨୧-୨ କଣ୍ଠ—କାଣ । ଦାଶ—ସ୍ତମ୍ଭ । ଦଣ ରେଖକ—ଜାତିବନ୍ଧୁ ଅନୁଭବ ସ୍ଥାନ ଏବଂ ବର୍ଣ୍ଣିତ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ଉତ୍ତରଙ୍କ ଶିର ସଙ୍କୋଚ । ୨୧-୩ ଚନ୍ଦ୍ରହାସ—ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କାନ୍ତି । ଲଳ ଲଳକ—ସୁନ୍ଦର ଦେଖା । ୨୧-୪ ଜଳଇ—ଜାଳେଇ । ବାହନ—ବାହନା । କେଶବତନ୍ତ୍ରକ—ମସ୍ତକ ସ୍ତମ୍ଭିତ । ୨୨-୧ ଭଞ୍ଜ—ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଧାଇ—ଗଣ ଧାଇବା । ୨୨-୨ ଦ ଶ ଅସ୍ତ୍ର ବା ପ୍ରାଣ ଶ । ଲଳବେଳ—ମୁକ୍ତା ଅବସ୍ଥା । ୨୨-୩ କଳକଣ୍ଠୀ—କୋକିଳ ବଳନା । ଭଙ୍ଗତନ୍ତ୍ରକ—ଉଦ୍ଦାମରେ ବା ଚନ୍ଦ୍ର ଲଭ୍ୟଗଣ ସ୍ମୃତିସ୍ଥ । ୨୨-୪ ବରଜ—ବଣ୍ଡ, ଅଙ୍ଗୁଳି ନଖ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବାସ୍ତ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠା ହେବ ନୋହି ଏ ସାମ୍ପ୍ରତି ।
କଲ୍ୟାଣ ହେଉ ତୋହର ଭବ ସନ୍ତତ ରହ ।
ଭକତ ନାମ ଘେନି କଲା ଲୌକିକ ।
ଉପେନ୍ଦ୍ର କୃପାବନ୍ତ ଭଞ୍ଜ ତୋଷିତ ହୁଅ । ୨୩ ।

—○—

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି)

ଭଣା ହେଉ ତୋର ଭବ ଉଧୂ ସମ୍ପଦର ଅନୁରୂପ,
ଭକତବତ୍ସଳ ଚକ୍ରପାଣି ଆସି ଆଗରେ ହେଲେ ପ୍ରକଟ ।
କଦମ୍ବ ସାଜିବା କୁସୁମ ଶୋଭିତା ସୁମନ ଅଳକାବୃତ,
କଟିମେଖଳା ଘଣ୍ଟି ଭୂଷଣ ପ୍ରାନ୍ତେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଭାରତ ।
କଦମ୍ବ ସଙ୍ଗୀଙ୍କ ପରା ଆସୁ ଗଣକରା ଏଣୀ ସଦୃଶନ,
ଭବ ନାହିଁ ଶରଣେ ଯାଉ ଭାବ ଏ ଗୀତ ଗୁଣ୍ଡ ଦାନ୍ତୁ ।

୨୩-୧ ଉତ୍କଣ୍ଠା — ବ୍ୟଗ୍ର । ସାମ୍ପ୍ରତି — ସମ୍ପ୍ରତିକେ । ୨୩-୨ କଲ୍ୟାଣ — ଶୁଭ । ସନ୍ତତ — ସଦାଚ ନିରନ୍ତର । ୨୩-୪ ଉପେନ୍ଦ୍ର — ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ବା ବାମନ ଅବତାର ଯାହା ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସାନଭାଇ । ତୋଷିତ — ଆନନ୍ଦିତ ।

—○—

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଉଧୂ — ତନ୍ତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୧-୨ ଭକତବତ୍ସଳ — ପାଣ୍ଡବବତ୍ସ । ଆସି — ସ୍ୱୟଂ । ଆଗରେ — ସମ୍ମୁଖ ସମ୍ମାନରେ । ପ୍ରକଟ — ଏକାକି ତ । ୨-୧ କଦମ୍ବ — ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶ । କୁସୁମ — ଫୁଲ । ସୁମନ — ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶଙ୍ଖ ଘଣ୍ଟି ଭୂଷିତ ସ୍ୱରୂପ, ଅଳକାବୃତ ଶୋଭା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀକର ସ୍ତ୍ରୀ । ୨-୨ କଟି ମେଖଳା — ଅଣ୍ଟା ସୂତା ବା କଟି ଅଳଙ୍କାର ବନ୍ଧନ । କଟି ଘଣ୍ଟିକାର । ଭୂଷଣ — ମୁକ୍ତ । ଆଭାରତ — ପ୍ରକାଶପ୍ରାପ୍ତ । ୩-୧ କଦମ୍ବ — ସଙ୍ଗୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ । ପରା — ଏକମୁଖୀ । ଗଣକରା — ସମୂହଜଡ଼ା । ଏଣୀ — ହରିଣୀ । ୩-୨ ଗୁଣ୍ଡ — ନିଷ୍ପ୍ରେରଣ ବା ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦେ । ଦାନ୍ତୁ — ମଧୁ ମଙ୍ଗଳ ନାମକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବାଳକ

ଭଲ ଯେ ଆତାକୁ ଆଶ ଯେ ତାହାକୁ ନୁହଇ ସାକାଂଶତ,
ଭଳନ୍ତେ ଅବଳରେ ଭାସ ଜାଣୁଛ ତା ହେଲା ନାହିଁ ସହେତ ।
ଭବେ ଉନାତ୍ତ ଯେତାର ପଣ ଘଣ୍ଟ ମୁଖୀ ଗୁହଣ୍ଡ ଅତନେ,
ଭସବା ଦେହୁ ବସା ନାହିଁ ଦେଇ ବାହା ବଶ ଶ୍ରୁତି ପ୍ରଲୋଭ ।
ଭବ୍ୟ ପ୍ରିତିକାମା ଦୋଷ ଶୀଳ ଶିବ କାଶେ ଭକ୍ତିବା ଲଜ୍ଜିତ,
ଭକ୍ତ ନ କାଶିଲେ ଯୋଗୀଏଁ ସ୍ତବ୍ଧ ଦୋଷର ଦେଖୁବ ଦେବ ।
ଭପଲାନେଷରେ ସଭା ଭପଷ୍ଟିତ ଲେତାରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଭାସନ୍ତ,
ଭଣତ ପାଦଶୀ ଏ ଦେବୀ ସ୍ତମ୍ଭିବ ଦୋଷ ସର୍ଷ ଲଜ୍ଜିତ ।
ଭବଦ୍ ଲବ ଦଦ୍ଭନ ଦଭନ ବୋଲି ଯେ ଆହ୍ଲାଦିତ,
ଭଟର୍ଣ୍ଣିତା ତାକୁ ବୋଲିବ ଲେଟର୍ଣ୍ଣିତ ପ୍ରେମବନ୍ତ ଲାଭ ।
ଭଲ୍ପ ଦେହ ଏକାନ୍ତ ହଣ୍ଡାଗୀ ଦେହ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ସର୍ବ ଦିନ,
ଭନ୍ତୁଣୀ ତ୍ରଣା ଅଧୁନକୁ କାଶିମା ଭବନ ଉନ୍ମାଦ ଗାଭ ।
ଭଟ୍ଟାରକ ଦନର ଜମ୍ପନ ହୃଦିନେ ତଲ ଆଶି ମୃଷ୍ଟାଦତ,
ଭବ୍ୟ ବାଣ ଆନନ୍ଦ ଭାବନରେ ଭରେ ସର୍ଷ ଦେହୁ ଏତ ।

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଖୀ) । ୮-୧ ସାକାଂଶତ – ସାକାଂକ୍ଷାସ୍ତ । ୮ ୨ ଭଳନ୍ତେ – ଭାଣନ୍ତ । ଭାଗ – ଭଦର୍ପ । ସହେତ – ସ୍ୱପ୍ନ ଭାସ୍ । ୬-୧ ଉନାତ୍ତ ଯେତାର – ଭକ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି । ୬—୨ ଭସବା ଅନ୍ୟ ଏକ ସଖୀ । ପ୍ରଲୋଭ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଠାରୁ ବଳି, ଅତ୍ୟୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର । ୭-୧ ଶୀଳ– ବୁଦ୍ଧି । କାଶେ—ଭକ୍ତଙ୍କୁ । ୭—୨ ଦେଖୁବ—ବଂଶୀ ବାଦନକାରୀ । ୭-୧ ଭପଲାନେଷରେ— ପଦ୍ମମୁଖୀ ଠାରେ । ଭପଷ୍ଟିତ ଲେତାରେ – ଉଲ୍ଲାସରେ, ବାସ୍ତବ ଭାବରେ । ଭାସନ୍ତ—ଅନୁଭାବ । ୭-୨ ପାଦଶୀ – ପଦ୍ମଦଳ ଉପଦ୍ରବ । ଲଜ୍ଜିତ – ସଙ୍କେତସ୍ଥାନ ଭକ୍ତର । ୮ – ୧ ଦଦ୍ଭନ—ଦେବତନ, ଦଭା ପଦ୍ମ ଓ ପଦ୍ମ । ସଦନ—ଅନ୍ତ ସଦ୍ଭାବ । ଆହ୍ଲାଦିତ —ଅଶ୍ରୁ ଭରା ଭକ୍ତ ହୃଦିବା । ୮–୨ ଭଟର୍ଣ୍ଣିତା – ଭକ୍ତ ବା ତେଜ ପଦ୍ମ । ଲେଟର୍ଣ୍ଣି—ଶିବ ଅର୍ଥାତ୍ ଭୂତ ଭୁଲୀ ଶିବ । ପ୍ରେମ ବେଦନାର—ପ୍ରେମ ଲୁପ୍ତ ଭକ୍ତଙ୍କୁ । ୯-୧ ଏକାନ୍ତ – ନିର୍ଜ୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ । ହଣ୍ଡାଗୀ – ଭୋଗଲମ୍ପଟୀ । ସ୍ପୃଷ୍ଟ – ସ୍ପର୍ଶବାକ୍ୟ ବା ମଧୁରବାକ୍ୟ । ସର୍ବ ଦିନ ସର୍ବଦିନରେ ବା ଭକ୍ତିବା ବାସ । ୯—୨ ଭନ୍ତୁଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ଉନ୍ମାଦ— ଭର୍ତ୍ତନ ଦଣ୍ଡ । ଗାଭ – ଭକ୍ତ ସମସ୍ତ । ୧୦—୧ ଭଟ୍ଟାରକ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଜମ୍ପନ ହୃଦିନେ—ଶାଳୀ ପୁଷ୍ପ ବିଛେଇଲେ । ମୃଷ୍ଟାଦତ – ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ୧୦-୨

ଲଳାଇ ବଦନମାଳୀଙ୍କ ପାଶେ ଦେଲ ନବବାଳିକା ଜନକ,
ଲବର ନବମାଳତୀ ଲହୀଙ୍କୁ ଦେବ ଯେ ଯାକ ଲୁଚକ ।
ଲଗ୍ନିଲ ଲବ ସ୍ନାତ୍ର ଅଳକିଁ ସେ ମାଧବ ମଧୁ ସାତକ,
ଲସିଥିଲେ ଲୁଣ୍ଡ ହେମ ସ୍ତନପାଲେ ହଳସ ସୁବର୍ଣ୍ଣପାତକ ।
ଲକ୍ଷ୍ମ ସୁତେଜ ଲଚମାପୁ ରୋଷ ଭାବେ ଲଗେ ମୁଁ ଲବ ଆବେଦକ,
ଲଶୀଳ ମାଧେଷ ଦେବଲୁଣ ଧଳେ ଡେଶିଲ ବୃକ ସଲକ ।
ଲଲପେ ଅଶ୍ରୁ ଚିପୁଣ୍ଡ ପଦ ଯଦ୍ରୁ ପୋଷ୍ଟମ ଲୁପ୍ତ-ପାଦୁକା,
ଲସଲକ୍ଷ୍ମ ଶଳଖେଳୀର ଝିଣ୍ଟି ଅଟି ଶ ମହାଫାଲୁକ ।
ଲଜ୍ଜା ଧ୍ୱନି ଚିଲୁକାକୁ ଲଲୁଡ଼ ଚିବୁକ ଲତ ଲେ ଅମୃତ;
ଲମଣସ୍ୱ ଲୋଭ ଯଦି ଲହେଥିଲୁ ଲଳୀତ ସେ ଲୁଣ୍ଡ ଭୃତକ ।
ଲଫିଲ ଶର୍ଷୁ ଲଭୁର ଶରେଷି ଅନଳ ଶାଣ୍ଡି ଘୃତଜ,
ଲଜ୍ଜାଣାଗର ଲଗ୍ନ ଆଣ ଦେଜ ସ୍ରେମ ସଞ୍ଜନ ସେଚନ ।
ଲଲଯେ ଲଭା ଲବ ଲଦ ଲୋଳେ ନୋଲୁଣଲ ଲେଳ ଅନ୍ତର
ଲନଧନ ଲୁଳେ ଲୁଳେ ଭାର ଦେଇ ଲାହାକୁ ତ ଅନୁପମ ।

ଆନନ—ମୁଖ । ଭାଜନ—ବନ । ଲେମ—ଶୀକର ଲଦ ଅସିବା । ୧୧-୧ ନବବାଳିକା ଜନକ—ନୂତନ ବାଳିକାଙ୍କ ପରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଏହି-ରୂ ଶବ୍ଦ ।ବିଳୀ । ୧୧-୨ ନବ ମାଳତୀ —ନବମାଳା । ୧୨-୧ ଲଗ୍ନିଲ—ହାରଯୋଗ । ସ୍ନାତ୍ର —ସୁବାସ । ମାଧବ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମଧୁ ବସନ୍ତ । ସାତକ—ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବ । ୧୨-୨ ଲୁଣ୍ଡ—ଏକତ୍ର । ହେମ ସ୍ତନପା—ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ଗଢ଼ିତ ଲୁଣ୍ଠ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପାତକ—ଚକ୍ଷୀ । ୧୩-୧ ଲଚମାପୁ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଆବେଦକ—ନିବେଦିତା । ୧୩-୨ ଲଶୀଳ-ସଦାଚାର । ଦେବଲୁଣ—ବଂଶୁ ଲମ୍ବା ପାଷାଣ ପ୍ରାପ୍ତ । ବୃକ ସଲକ-ବଣର ପିଲାଏ ନ ଲଭିବା ଅବସ୍ଥା । ୧୪-୧ ଚିପୁଣ୍ଡ—ଚମ୍ପକ । ପୀଡ଼କ —ପାଦୁକା ଲଭିବା ବାଣୀ । ୧୪-୨ ଶଳଲଖେଳୀ—ସଙ୍ଗୀ । ଲୁପ୍ତାଲେଶ ଅନ୍ତର ଲୟବା ବାଣୀ । ଝିଣ୍ଟି ଅଟି ଶ—ଝିଣ୍ଟି ଫୁଲକୁଡ଼ୀ ଭ୍ରମ ବର୍ଣ୍ଣପ୍ରଭା ଓ ଜୋମଳଦେହା । ମହାଫାଲୁକ—ସନ୍ତୋଷ ବାଦକ, ଲଶ୍ରୀମ ଲଭ ଅଥବା ଲାଞ୍ଛ ଲିପ୍ତ ଲଭ । ୧୫-୧ ଅମୃତ—ରଶ୍ମି । ୧୫-୨ ଲମଣସ୍ୱ—ସୁନ୍ଦର ପଣଶେ । ୧୬-୧ ଲଫିଲ—ଅଙ୍ଗୁଳ ଲବଲେ । ଲଜ୍ଜାରେବଜ ବା ମନରେ । ଲଭୁର— ଅନ୍ତର ଦେଶ । ଶରେଷି—ଲେଷି । ୧୬-୨ ଲଜ୍ଜାଣାଗର—ଲୁପାଇଲ । ସଂଜନ—ଜଳ । ସେଚନ—ସିଞ୍ଚନ । ୧୭-୧ ଲଲଯେ—ବନ୍ଦୁଲ ଭାଲ ।

କମଳକ୍ଷ କରକୁ ଲୁଛ କାଢ଼ ସଜାଡ଼େ ପଦ୍ମ ଭାବକୁ,
କନ୍ଦର୍ପର ଛକ୍ଷ କାମଳା ସିଞ୍ଚି କୁଷମ କର ନନ୍ଦ ;
କଟାକ୍ଷ ଅବା ଶାତକେ ଦେହାନ୍ତରେ ତକ କାମ ସ୍ତାବକ
କପିଳ କୋଥାପ୍ରି ଉଦ୍ଧରନ୍ତେ ଲୋକ୍ଷ ବେଦେ କାଲ୍କଣ୍ଠୀକ
କମଳ ତା ବୁଝି ମଣ୍ଟି ଖ୍ୟା ଘଟକୁ କରଣ୍ଡ କଲେ କଲେକ;
କଲ୍ୟେଷୁ ଭାରେ ଭିଳାସ ଦେବଳ ଦେହ ପିତ୍ରୁ ଝଁଷ୍ଟେ ।
କଡ଼୍ଡ ବେସେ ଧ୍ୟ ଅଜଗା ସେ ଯର୍ଷ୍ଣ ଶବ ଜ୍ଞାନ ମାଣିକ,
କରପାଳେ କରଣେ ଛଚକ ଜେଲିବ କୋକ ଦେଶ ତରସେ ।
କଖାଲେ ଅବଶରା ଶୁଳେ କେସ୍ତୁ ଭା ହେର ସିକୁସ୍ ଜଳେ,
କୁଣ୍ଡଳେ ପାରେ ଲକ୍ଷନ କରଣ ଅଭାଙ୍କ ଲଘୁଯାଳେ ।
କଲେବର ଯାତ ବୋଲ ବେରଣ୍ସୁବ ଦୂର୍ଣ୍ଣ କସଣ ବାଲ୍ମିକ,
କର୍ଣ୍ଣୀବଂଶ ଭୂଷଣ ପେରସ୍ସୁର ମୁଁ ଭୋଜନଭ କୋରକେ ।

କଶରା — ଶବନ ରହେଣଥିବା । ଅଭ୍ରତ — ଯମ । ୧୭-୨ ଉଳ — ଉଦୋଲ । କ୍ଷଣ — ବାକ୍ସ ସଇବେ । ୧୮-୧ କମଳ ଭବ — ବ୍ରହ୍ମା । ଦାବନ — ଶରୋଜ, ଦୁଃଖ । କଶକେ — ଶବନ ଥିବା ବାଣ୍ଡୁଆଳକୁ । ଦାବୁଭ ରୋଷ ଡ଼ିଲ ଉଠାଲର ଭାବ । ୧୮-୨ କନ୍ଦର୍ପର ଗରେଣ୍ଟ — ଦୁଃଖ ମନରେ । ଓ ପାନା ସିଞ୍ଚି ଭାମଳା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ । କୁଷମ — ଅଞ୍ଜଳି ବା ଶୁଭାଶୀର୍ବାଦ । କନକ — ଚିଳା ଭସ୍ମ ଦାଧାରା । ୧୯-୧ ଘାତରେ — ଭାପନା ମନରେ । ଦେହାନ୍ତରେ । ପରଜନ୍ମରେ । ତପଜାମ — ତପସ୍ୟା କରିବାର ଇଚ୍ଛା । ସ୍ତାବକ — ପ୍ରାର୍ଥନା ବା ସ୍ତୁତି । ୧୯-୨ କପିଳ — କପିଳ ମୁନି । କୋଧାଗ୍ନି — କ୍ରୋଧ ରୂପକ ଅଗ୍ନି । ଉଦ୍ଧରନ୍ତେ — ରୋଷ ଭରି ଥିବା ସଗର ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ସମୁଦ୍ରକୁ । କାଲ୍କଣ୍ଠୀ — କାଣ୍ଡକାର୍ଯ୍ୟ । ୨୦-୧ କମଳ — ନେତ୍ର । ମଣ୍ଟି ଖ୍ୟାତ — ମଣ୍ଟି ଥିବା ଘଟ । ୨୦-୨ କଲ୍ୟେଷୁ ଭାରେ — ରେଖାର ରଖିଲି ଏକ ଦଣ୍ଡ । ପିତୃସ୍ଥ — ପିତୃଗୃହ ବର୍ଣ୍ଣନ । ଝଁଷ୍ଟେ — ଲୁଚି । ୨୧-୧ ଅଜଗା ମନ୍ତ୍ରକ ଶବନୀର । ଜ୍ଞାନ — ଜ୍ଞାନକା । ମାଣିକ — ମାଣିକ୍ୟ । ୨୧-୨ କରପାଳେ — ଦ୍ରଣ୍ଡାଗ୍ରରେ । ଜେଲିବ — ଦ୍ରୁଜନ । ଘଟକ — ଜଳ । ଦେହକ — ଦେଶକୁ । ୨୨-୧ ଅବ — ଅଶ୍ୱ । ୨୨-୨ କୁଣ୍ଡଳେ — ଉଦ୍ଭଟାଙ୍କୁ ସ୍ୱରୂପ । ଲକ୍ଷନ କରଣ — ଭିଟାର ବେଶ ବା ଲୁଟାଇ ଦେବ । ଯାବନ — ଅଗଣା । ୨୩-୧ କଲେବର — ଦେହ । ବାଲ୍ମିକ — ଉଇହୁଙ୍କା । ଦୁଇମାଟି । ୨୩-୨ କର୍ଣ୍ଣୀବଂଶ — କର୍ଣ୍ଣୀର

ଉଦରକୁ ତାମ୍ବୁଳକୁ କୁନ୍ତଳକୁ ଦୋହନ ବଶୀକ କାଳିମ,
କଣ୍ଠଲଗ୍ନ ତାମ୍ବୁଳ ଶଶି ପାଟୁଥିବ ଯା ଦୋଳ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ।
କର ଲୀଳାକମଳ ଭୃଙ୍ଗ ବସ ଶେଖର ଅଙ୍ଗୁଳିର ଭୂଷଣ,
ଶର ଧର ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ ଭଙ୍ଗୁଥିବ ସଖୀଙ୍କର ଶଙ୍ଖଚୂଡ ।
ଏ ଭୁବନ ରସ ଅନଙ୍ଗ ରଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରୟୋଗର ଭା ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶ୍ଲୋକ;
ଏମନ୍ତେ ଉପମା ମିଶିଲା ପ୍ରାୟେ ମୁଁ ତୋ ଅଙ୍ଗ ମିଶା ଅଲକ ।
ଅଳକଭରରେ ଜଡିତ ବାସେ ଭର ପଙ୍କେ ରୋମାଞ୍ଚ ଶରୀର
ଚାଳାପ୍ରୀ ବନାଇ ମଲ୍ଲିକା ହୋଇଛ ଲୋଚନେ ଭଳ ଧାରକ ।
ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲକ ଲୁଣ୍ଠ ଖୁଣ୍ଟ ସୁଗନ୍ଧ ପାନ କରନ୍ତ ଦମ୍ପତି,
ଜଘନ କୁନ୍ତଳ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍କୁଶ ଏ ସୁରତ ମୂର୍ତ୍ତି କଳିତ ;
ଅଶ୍ରୁ ଅଗ୍ନା ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗ୍ଧାପାତ୍ର ସମ ଦେହ,
ତସ୍କର ଶୁକାଙ୍କ ବଶନ୍ତେ ମୋ ଶଙ୍ଖ ହେବ ଅଙ୍ଗ ଉଲ୍ଲାସର ।
କଲ୍ୟାଣ ଭର ଛନ୍ଦର ଯାନବରେ ଦୋଳନେ ସ୍ୱେଦ ଧାରର,
ଅଶ୍ରୁ ମଣିଏ ଭାବାବ ଅନୁଭବ ବଳା କୁଞ୍ଜି ଏ ମାନଭ ।

ଅଳଙ୍କାର । ଲୋଚନଦ୍ୱ – ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଦୋଳନ – ଦୋଳି । ୨୦-୧ ଉଦରକୁ – ପାଦବାକୁ । ତାମ୍ବୁଳ – ପାନ । ଭାଳଣ – ସନ୍ଧ୍ୟାରେ । ୨୧-୨ ତାମ୍ବୁଳ – ଲୋହିତ ଓ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଜ୍ୟୋ ଲୋକୁଥିବା ପାନ ରସ ଅଥବା ଜଣ୍ଠର ଏକ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା । ଦୋଳ – ପାଳଙ୍କିଆ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ – ଅବସ୍ଥାରେ ଶରିଲ ପ୍ରାୟ ଶରୀରା । ୨୫-୧ ଭର – ଦେହ । ଶୀଘ୍ରକ – ପାଖେଳ । ଭୃଙ୍ଗ – ଭୂଲ । ଶେଖର – ଶୋଭାର । ଭୂଷଣ – ଦୀର୍ଘରଙ୍କ ଫୁଲ । ୨୫-୨ ଭରକାର – ଜରୂଲ ଫୁଲର । ଶଙ୍ଖ – କୁହା । ପ୍ରସ୍ତୁତ – ପାଳର ଦେଖିବା ସବୁ । ୨୬-୧ ଅନଙ୍ଗ – କନ୍ଦର୍ପ । ଶ୍ଲୋକ – ସ୍ତୁତି । ୨୮-୨ ଉପମା – ଭଳଙ୍କ । ଉପଭ – ଜଳ । ଅଲକ – କାମ୍ବର । ୨୭-୧ ଅଳକ ଜଡିତ-ଜାଲଣୀ ଭରେ ବା ପଙ୍କରେ ସ୍ୱେଦ । ରୋମାଞ୍ଚ ବାସ-ଚନ୍ଦନ ଲୁଗା । ଭର – ଶୀଘ୍ର । ଶରୀର – ଭବା । ୨୭-୨ ଚାଳାପ୍ରୀ ବନାଇ – ମଲ୍ଲିକ ଭଲ୍ଲା । ଦିଲ – ପାଖୁଡ଼ା । ଚନ୍ଦନ – ସଂଯୋଗ । ୨୮-୧ ଅଞ୍ଚଳ – ପଣତ । ଲୁଣ୍ଠ – ସରବାସର । ଖୁଣ୍ଟ – ବାସ୍ତୁ । ସୁଗନ୍ଧ – ସମୂହ । ୨୮-୨ ଜଘନ – ଜାମୁଡ, ନୀଳାଭାସ୍ତ ଓ ଗଡ଼ଗଡ଼ । ୨୯-୧ ଅଶ୍ରୁ – ଲୁହ । ଗୋଷ୍ଠୀ – ଦଳ । ୨୯-୨ ଶୁକ – ଶୁଆ ବା ଶୀତଳପାଣି । ଉଲ୍ଲାସର – ଆନନ୍ଦଦାୟକ । ୩୦-୧ କଲ୍ୟାଣ ଭର – ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି । ଯାନବର – ପ୍ରଶାସିତ । ମାନଭ – ସୁନ ଓ ଦେହର ବିଶେଷ ।

କରୁଣା-ତନୁ କର ଅବଲମ୍ବନ ଭୃଙ୍ଗଙ୍କ ଗଣ ଅଳିବନ୍ଦ;
କହୁଛନ୍ତି ଚଞ୍ଚୁସ୍ଥ ଚଞ୍ଚରୀକ ଚଳି ସଂସାର ସାର ବସିତ ।
କଣ୍ଟକି ବସି ନାନାଫୁଲ ରସେ ଅଳି ମାଳତୀ ପ୍ରଭୃ ଅଧିକ;
କବେ, ଶାରଙ୍ଗ ଅର୍ଦ୍ଧଅଙ୍ଗ ଭଜନ୍ତେ ତଥା ବସନ୍ତ ସମ୍ଭବ ।
କମଳାଙ୍କ ବଶ ସୋହାଗିଣୀରେ ହୋଇ ବକ୍ଷେ ତାଙ୍କ ନାୟକ,
କନ୍ଦର୍ପ ସାର କରେ ଅଙ୍ଗ ସାର ସ୍ଵାଧୀନଭର୍ତ୍ତୃକା ରୂ ଏଭ ।
କରେଣ୍ଡୁ ଶ୍ରବଣ ଏ ବାଣୀ ଭୃଙ୍ଗଣ ସୁନ୍ଦରୀ ଯେଉଁ ପୁଲକ
କହନ୍ତି ଏଣୁ ସୋହାଗୀ ତାପ ମନ ଲଜ୍ଜା ସଖୀ ଜାବାଲବ ।
କଳାପ ଲପଟଣୀ ନେଟ ଚୋବଣ ସୁକ ହଇ ଅଷ୍ଟିର ଲୁଟିବ,
କନ୍ଦରଦାନ ପ୍ରାୟେ ଦୃଷ୍ଟି ଶଶୀଙ୍କର ଲୀଳା ସୁଦୃଶ୍ୟ ଦୋହିବ ।
କମ୍ବୁପାଣି ସେନାନୀ ସାଥୀ ହେବ ସୋତେ ଟଂକାଳ ବୌଦ୍ଧସ୍ଵରୂପ
କଦାଚନ ବର୍ଣ୍ଣ ମଦନ ଏଣୁ କଳ ବେଦନ ପ୍ରଶୋଷକ ।
କନ୍ଦର୍ପରୁ ବାଳା ତର୍ଜନ ସ୍ଵରବ ନ ଶୁଣେ କୃଷ୍ଣ ଲକ୍ଷଣ;
କର୍ଣ୍ଣ ଭମାନ ନଦାନକ ଦାର୍ଦ୍ଧ ନୀ ବଳେ ଟୋଙ୍କ ସମସ୍ତ ।

ଦାତବ—ଦାନବେବା ବାସ୍ତୁ । ୩୦-୨ ଅଳୁରଭ—ଅସ୍ମାଦ୍ । ସାଳଭ—ସମୂହ । ୩୧-୦ କରୁଣା ତନୁ—ଦୟା ରୂପର ରୂପ । ଅବଲମ୍ବନ ଆଶ୍ରୟ । ଭୃଙ୍ଗଙ୍କ—ଭ୍ରମର ଅଥବା ବା ଫୁଲମାନଙ୍କୁ । ୩୧-୨ ଚଞ୍ଚୁସ୍ଥ—ଚଞ୍ଚୁବନ୍ଦିତ୍ରା । ଶ୍ରୀ ଚଞ୍ଚରୀକ—ଭ୍ରମରୀ ଭ୍ରମରୁ । ସଂସାର ସାର ବସିତ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୩୨-୧ କଣ୍ଟକି—ଗଛ ଫୁଲରେ । ଅଳି—ଭ୍ରମର । ମାଳତୀ ପ୍ରଭୃ—ମାଳତୀ ଫୁଲମାନେ । ୩୨-୨ ଅର୍ଦ୍ଧ ଅଙ୍ଗ—ଅର୍ଦ୍ଧ ଦେହ । ୩୩-୧ କମଳା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ସୋହାଗିଣୀ—ପତିପ୍ରିୟା । ନାୟକ—ସ୍ଵାମୀ । ୩୩-୨ ସାର—ରସ ଅର୍ଥାତ୍ ମଦ । ସାର—ସୁନ୍ଦରୀ । ସ୍ଵାଧୀନ ଭର୍ତ୍ତୃକା—ସ୍ଵାଧୀନପତିକା । ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାହାର ସ୍ଵାମୀକୁ ନିଜର ଅଧୀନରେ ରଖିଥାଏ । ୩୪-୧ କରେଣ୍ଡୁ ଶ୍ରବଣ—ଶୁଣିଲେ । ବାଣୀ—ବଚନ । ଭୃଙ୍ଗଣ—ଭୃଙ୍ଗମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ବା ଭଳିକର ମତ ହୋଇ ଅବସ୍ଥା ସୁନ୍ଦରୀ ଲୁଲା ହେବ । ପୁଲକ—ଦେହ ହାଲୁଙ୍କିବା ଅବସ୍ଥା । ୩୪-୨ ତାପ—ସ୍ତ୍ରୀ । ଶାବାଲକ—ଶାବାଲକଙ୍କୁ । ୩୫-୧ କଳାପ—ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ । ଲୁନ—ତଳାର । ଲୁଟିତ—ଏଣୁ କିଛି ଅଷ୍ଟ । ୩୬-୧ କମ୍ବୁପାଣି—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ବୌଦ୍ଧସ୍ଵରୂପ—ବୌଦ୍ଧ ଅବତାର ରୂପ । ୩୬-୨ କଦାଚନ—ପୀଡ଼ାରେ । ମଦନ—କନ୍ଦର୍ପ । ବେଦନ—ଦାଇ ଶରୀରବା । ପ୍ରଶୋଷକ—ଶୋଷକ । ୩୭-୧ ବାଳା—ନୂତନା ରମଣୀ । ସ୍ଵରବ—ଶବ୍ଦକୁ । ଲକ୍ଷଣ—ଲକ୍ଷଣମାନ, ବେଦଭ-

କହୁ ସଂଯୋଗ ଆଜ ଖଣ୍ଡିତ ଏବଣୀ କହେ ଏଥୁ ପ୍ରଭାତକ,
କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ ପ୍ରାନ୍ତେ ଦେଖି କଣ୍ଠ ଏତେ ଦେବ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଭବ ।
କର୍ଣ୍ଣମୂଳ ଗଣ୍ଡେ ଭଲ ଦୂଷଣାଶି ଦୂଷଣ ଆଚମ୍ଭିତ ।
କଣ୍ଠବେଳ ଗୋପୀ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଦେଖି ଅଶେଷ ପୁଲକବାକୁ କି ଅପ୍ରତ୍ୟ,
କଳିଙ୍କ ସ୍ୱରେ ବେଣୁ ଗୀତ ଶୁଣି ନନ୍ଦସୁତୀ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ।
କନ୍ଦର୍ପ ଦୂର ପୂର୍ବରେ ଚିଳଶ୍ରୁତ ଅବ ଚିହ୍ନଶ୍ରୁତ ରତ
କରରେ କଙ୍କଣ କୃଷ୍ଣ ବେଣୁ ଦୋଳ ଦେ ଅଦା ଭେଦ ଭୂଷଣ,
କପୋଳ ପ୍ରୁନ ମଧୁର ଭ୍ରଜନମ ଏକସ୍ଥାନେ ବନ୍ଧନ ।
କରେ ବ୍ୟସନ୍ତୁ ଭକ୍ତି ଏ ଗୀତରେ ଭୂଷଣ ବୋଲନ୍ତୁ ଅନ୍ତ,
କରଣ୍ଡ ଯାଜନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ ଏ ବାଞ୍ଛାରେ ମୁଁ ସେ ଦୂଷଣ ଅନ୍ତକ ।

—○—

ବେବେଲ । ୫୭-୨ ନଗାଦେଇ ଦାସ୍ୟିମ—ଦରଶାଦା । ପ୍ରସ୍ଫୁଟ—କଦମ୍ବଶ୍ରେଣିର ଦା ବିସ୍ତୃତ । ୫୮-୧ ସଂଯୋଗ—ସଂଯୁକ୍ତ । ଶ୍ୱେତ—ଶ୍ରୁତିବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବକସ୍ତମ । ଏବଣ—ଏକ୍ଷଣି । ଉଦେ—ଉଦୟ ହେବା । ପ୍ରଭାତକ—ପ୍ରକାଶ କରିବା । ୫୯-୨ ଉଦ୍ଭବ—ପଣ୍ଡିତ ଓ ଗୋପୀ । ୫୯-୧ ଚିର—କଥା । ଭବ—ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ଦୂଷଣାଶୀ—ମୂଳପ୍ରମୁଖ ସ୍ତ୍ରୀ । କି ଅପ୍ରତ୍ୟ—କିଏ । ୬୦-୧ କଳାଭିଦ ସ୍ୱର—ଏକପ୍ରକାର ସ୍ୱର । ବେଣୁ—ବଂଶୀ । ଚର୍ଚ୍ଚିତ—ଦେହରୁ ଲଜ୍ଜା ଗଳିଯିବା ଭଳି ଅବସ୍ଥା । ୬୦-୨, କନ୍ଦର୍ପଦୂର—ପାଣ୍ଡବସ୍ପୃଶ୍ୟବ ଅସୁ । ବଡ—ବଡାସ୍ତ୍ର । ୬୧-୧ କଳଭେ—ଅନୁମାନ କରେ । ଦୂରତ—ଅସୁବିଧା ବା ବିରୀଣସ୍ତି ବସ୍ତୁ । ୬୧-୨ ଭୂଜଙ୍ଗମ— ସର୍ପ । ବନ୍ଧନ—ଏକାସ୍ଥ ଭାବ । ୬୨-୧ ଦୂଷଣ—ଲଜ୍ଜା । ଅନ୍ତକ—ଧ୍ୱଂସକାରୀ ଯମ । ୬୨-୨ ଦୂଷଣ ଅନ୍ତକ—ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ।

—*—

ନବମ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—ଭୈରବ)

କହିବା ସୁନ୍ଦେନ ଶୁଣି ଅଳି ଜଳଦାକ ।
କଳକାଁକିରାଜୁଆ ବଳ ସ୍ମରିବୁ ଉତ୍ପୁଳକ ହେ । ୧ ।
କସ୍ତୁରୀର ହେନଚର ଚତ୍ରୁ ଆର ଭାଲୁଣୀକ ।
ଦଳଲା ଭାଙ୍ଗି ବାମାଦ ଲଭିବା ସୂଦକ ହେ । ୨ ।
ସର ବର୍ଦ୍ଧିକା ନ ଏ ଜହିବା ଶା ବଧିକ ।
ଉଦୟ ରେ ଉଦୟ ଯାଣ୍ଟି ଦାସରେ ଅଚେତନ ହେ । ୩ ।
ଉର୍ଦ୍ଧ ଦୁଲ ଭକ୍ତ ଦେଖାଇକୁ ସୁମାର୍ଜିତ ।
ଉନ୍ମୋଦାକୁ ଯଶୋଦା ସୌରିଭଳୀ ଦୃଢ ହେ । ୪ ।
ଦଶାବେଣ୍ଡି ଦକ୍ୟାଲିତାଁ ଦୋଷର୍ଣ୍ଣି ଦୂଷକ ।
ଦଶାବଧି ଦନ୍ଦରକ ଏମନ୍ତୁ ଶୁଣକ ହେ । ୫ ।
ଦନ୍ତୁ ରା ଅହୋ ଅନ୍ତେଷ୍ଟି ମନକୁ ଦେଖକ ।
ଦମ୍ଭେକ ଭାବେ ଉ ଦଶ୍ୟି ହେରଣାରିଣକ ହେ । ୬ ।

ନବମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ରୁକ୍ମସ୍ୱାକ—ରକ୍ତସ୍ୱାକଥା । ୧-୨ ଦଳଦୀ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସୋଦୃଶ—ସୋଦୃଶ ହେବା । ବଣ—ବର୍ଣ୍ଣିକୃତ ହେବା ଭଣ । ବୃନ୍ଦ—ସମୂହର । ଶବୃଷକ—ଅଶ୍ରୁ ଭି । ୨-୧ ଦଉଶକ—ଦେଉଶକ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସଖୀ—ସଖୀ ଭଳିଲ ସଖୀ । ଭାଲୁଣୀକ—ସଂଶୀ ଖଣ୍ଡୁ । ୨-୨ ସୂଦକ—ସଦେଶର, ଶବ୍ଦ ବା ଶବ୍ଦିତ । ୩-୧ ଦଶର—ଦଶରାସ୍ତ୍ର । ଦଦ୍ଧା—ଦଧେଁ ଶବର ବା କୁଶ ମନରେ । ଉଦେ—ଅଶାବରେ । ଦାସ—ଅଦୃଶର, ପଥ । ଅଚେତ—ଅଜ୍ଞାନ । ୪-୧ ସୁମାର୍ଜିତ—ସୁଷ୍ଠୁ ଭାବ । ୪-୨ ସୌରିଭଳୀ ଦୃଢ—ଦୋଷ ରୂଦନ କରନ୍ତୁ । ୫-୧ ଦଶା ଦେଖି-ଦଶୋଷଦାର ହେବା ସମସ୍ତରେ । ଦୂଷକ—ଦୂଷି ଦେଖାଇକ ହେବା । ୫-୨ ଦଶାବଧି—ସୁଦଶ ଓ ଦଶବର୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ । ଶୁଣ—ଶୁଣକ । ଶୁଣକ—ଭଣ । ୬-୧ ଅନ୍ତେଷ୍ଟି—ଅନ୍ତକର୍ତ୍ତ୍ରି ଅଛିବା । ଦେଖକ—ଦେଖାଇବା । ୬-୨ ଦମ୍ଭେକ—ଦମ୍ଭ ଛାଡିଲେ । ଉ ଦଶ୍ୟି—ଦଶ୍ୟ ନ ହେବା ।

ଜଡ଼ିତ ସିଂହାସ ବୋଲି ସୁରମ୍ୟା ପାର୍ଶ୍ୱ ।
ଜଳନ୍ ମୂର୍ତ୍ତି ମୋହନ ଦୃଶ୍ୟ ସମ୍ୟକ ସେ । ୭ ।
ଭଞ୍ଜ ପାଦରେ କାନ୍ତପୁରେ ସୁଶୋଭିତ ।
ଭଞ୍ଜ ପାଦରେ ଭାବ ସୁଧା ପିଉଥିବ ସେ । ୮ ।
ଭସ୍ମପଳ୍ଲ ମୋକ୍ଷପଦରେ ଦେଇ ଦୀନ ଦର୍ଶିତ ।
ଜଗ ବନ୍ଧୁର ମୁଁ ଭାବେ ପ୍ରାଣ ସମର୍ପିତ ହେ । ୯ ।
ଜଳେ ଏକତୃଷ୍ଣା ଘେନ ନାଗେ ସେ ସେବକ ।
ଜଣି ସତ୍ତୁ ଉତ୍ତରଯୋଗ ବୋଲାଇ ସେ ଜଣ୍ଡିଧ ସେ । ୧୦ ।
ଜଳ ସୁଧାରେ ଏଭଳ ଜଳାଶ ସମୁତ ।
ଜନ୍ୟ ଜଳାଶି ଏବେ ଜଣାଥ ଏବେଜ ସେ । ୧୧ ।
ଜଳୁଁ ଜରେ ସାର ପୃଷ୍ଟି ଏ ଭୁଜଙ୍ଗ ।
ଜଳା ସମ୍ଭୋଗ ପରିପନ୍ତେ ଯେ ସୁଧା ମୁଦିତ ସେ । ୧୨ ।
ଜରୁତ ପୃଷ୍ଟି ଜଣତ ମାନସାବେଷ୍ଟିତ ।
ଜଳେ ଜର ଜାଙ୍କୁ ଦେଉଥିବା ଯାଉ ସେ । ୧୩ ।

ଭଣଦଶତ—ଜଦର୍ଶ । ୭-୧ ଜଡ଼ିତ ସିଂହାସ—ଦେଶଭୂଷାଦେହନା । ପାର୍ଶ୍ୱ—ସ୍ୱରତ ଦେହନ୍ୟୂଞ୍ଜା । ୭-୨ ଜଳନ୍—ଶର ଓ ଏକ ପ୍ରକାର କଳା । ସମ୍ୟକ—ଶର । ୮-୧ ଭଞ୍ଜ ପାଦ—ଅତ୍ରସ୍ତ୍ରହାଣି । ସୁଶୋଭିତ—ସୁନ୍ଦର ଦାଢ଼ିଆ ବା ଭୂଷଣ । ୮-୨ ଭଞ୍ଜ ପାଦ—ଅଭାସ ଦର୍ଶନ । ସୁଧା—ଅମୃତ ଓ ଚୂନ । ପିଉଥିବ—ପିଉଛ । ୯-୧ ଦର୍ଶିତ—ହିଂସା ବା ଭୟ । ୯-୨ ସମର୍ପିତ—ଦେବା ଦାନ୍ତ । ୧୦-୧ ଏକ ତୃଷ୍ଣା—ଧନକୁ ପଳରେ ଦେଖିବା । ନାଗେ—ଏକାଧ ଜଣେ । ସେବକ—ସେବାକାରୀ । ୧୦-୨ ଉତ୍ତରଯୋଗ—ତୃଷ୍ଣା ବା ଦୁଃଖଶେଷନ । ଜଣ୍ଡିଧ—ଜଣ୍ଡିଧାରୀ । ୧୧-୧ ଜଳ ସୁଧାରେ—ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶୋଭାରେ । ଜଳାଶ—ଜଳ । ସମୁତ—ଦେବୋଦକ ବା ପ୍ରାପ୍ତିତ । ୧୧-୨ ଜନ୍ୟାଜଳାଶି—ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜନ୍ୟା, ସୁନ୍ଦରୀ ଓ ସୁଲକ୍ଷଣବତୀ କନ୍ୟା ରାଶି । ଏବେଜ—ଏବେକୁ । ୧୨—୧ ସାର—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦର, ଭୁଜଙ୍ଗ—ଏପରି ଧଉଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ୱେତତ୍ୱ । ୧୨-୨ କଳା ଶୃଙ୍ଗାରର ଅଙ୍ଗ । ସମ୍ଭୋଗ—ଦେହର ଭଲବା । ସୁଧା—ଅମୃତ । ମୁଦିତ—ଚମକ ଭରିବା, ଆଉ ନଥିବା । ୧୩-୧ ଜରୁତ—ଜନ୍ମାକତା । ମାନସାବେଷ୍ଟିତ—ମନରେ ଘେରା । ୧୩-୨ ଜର—ଶରୀର । ୧୪-୧ ଅଧର—ପ୍ରକାଶ । ଜାଙ୍କୁ—ବଚନ । ୪-୨ .

ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଶୀଘ୍ର ଏବା ଆନନ୍ଦସ୍ଥ ହୋଇ ।
ଚନ୍ଦ୍ରୁଜ୍ ର ଚିତ୍ତକୁ ଦହନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର ଭାବ ସେ । ୧୪ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଲ ଦ୍ୱିଜ ବୋପନା ଜାପ ଲାବଣ୍ୟ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସୂନ୍କୁ କି ଚନ୍ଦ୍ରରୁ ଠିକ ସେ । ୧୫ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଲୋୀ ବୀଭା ପ୍ରୀତି ଭକ୍ତର ଭଯର ।
ଚନ୍ଦ୍ର ବୋପନା ହାସ୍ୟ ଭଜତା ଭଙ୍ଗର ସେ । ୧୬ ।
ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ପଲ୍ଲ ଆଜ ଶୁଣି ଏମାନେ
ଚନ୍ଦ୍ରମାସ୍ୟ ବାଳା ଚାଲେ ପ୍ରେମେ ପୁଲକ ହୋଇ । ୧୭ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଷ୍ଟି ପଞ୍ଚ ବୈଦ୍ୟା ସଙ୍ଗୀ ଚୋର ଚନ୍ଦ୍ରାଣିକ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ବୃନ୍ଦ ବାଜେଲ ଭର ସୁରଣ କଲ୍ପିତ ସେ । ୧୮ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ବେଳ ବାଞ୍ଛଣୀ ଲେ ସୁନ୍ଦର ବଚନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରା ଲଳିତାଙ୍କ ଚେଷ୍ଟି ସୁଶୋଭ ହେ । ୧୯ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମ୍ପ ପଦ୍ମରେ ହେଲ ଚନ୍ଦ୍ରକଚାରକ ।
ଚନ୍ଦ୍ରୀତ ବୋଲୁ ଚନ୍ଦ୍ର ହେ ଧରି ଚନ୍ଦ୍ରକ ହେ । ୨୦ ।
ଚଉପଦୀକୁ ଯାଇ ପାଠେ ସୁଖ ହନାସ୍ୱ
ଚନ୍ଦ୍ରୀଷ୍ଟି ଲଟବା ଅଙ୍ଗ ସିନା ଉପାଧ୍ୟ ହେ । ୨୧ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲଣ୍ଡବେ ନାଗିଲ ଏକ ସଖୀ । ଚନ୍ଦ୍ରମ—ଭୂପ ଅଣିକ ବୋଲି । ଚଳ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୫-୧ ଦ୍ୱିଜ—ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବୋପନା—ବୋପନା ଭ୍ରମର ସ୍ତ୍ରୀ ନମ୍ର ଚୋର ଚନ୍ଦ୍ରନାଣ୍ଡି । ୧୫-୨ ପ୍ରସୂ—ମିଳନ ଓ ପ୍ରେମ । ୧୬-୧ ଚନ୍ଦ୍ରଲୋୟ, ଦାଭା—ଆନନ୍ଦ ଦାୟିନୀ ବା ସୁନ୍ଦରୀ ପ୍ରିୟା । ଭଯର—ଭୟ । ୧୬—୨ ବୋପନା—ବୋପନ ସ୍ୱଭାବ ସ୍ତ୍ରୀ । ଭଙ୍ଗର—ଠିକ୍ ବା ସତ୍ୟବତୀ । ୧୭-୧ ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ—କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରହାର ସୁନ୍ଦର ଭାବଯୁକ୍ତା । ୧୭-୨ ଚନ୍ଦ୍ରମାସ୍ୟ—ଚନ୍ଦ୍ରମା ବଦନା । ବାଳା—ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୮-୧ ଚନ୍ଦ୍ରଷ୍ଟିକ—କର୍ପୂର । ୧୮-୨ ବାଜେଲ—ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଲେଖ ସମ୍ପର୍କ । ସୁରଣ—ସ୍ମରଣ । କଲ୍ପିତ—ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ ବାଣୀ । ୧୯-୧ ଚନ୍ଦ୍ରିକ—ଜ୍ୟୋତି, ଠିକ । ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରା—ରାଜନ୍ଦୀ । ସୁଶୋଭ—ସୁନ୍ଦର ଗଣ । ୨୦-୧ ଚନ୍ଦ୍ରମ୍ପ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୨୦-୨ ଚନ୍ଦ୍ରୀତ—ଅଭିଳାଷ ଭର୍ଯ୍ୟା କହନ୍ତି ଭଣି । ଚନ୍ଦ୍ରକ—ହାର । ୨୧-୧ ଚଉପଦୀ—ଚତୁଷ୍ପାଦ ଗୀତ । ଠଟେ—ଶାଣିତା । ହନାସ୍ୱ—ଚନ୍ଦ୍ରିକା । ୨୧-୨ ଲଟବା—ହେଲାହେବୁ । ଉପାଧ୍ୟ—ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଏଥାନ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଭକ୍ତ ରକ୍ଷିତବ ସୁରୁ ସିଦ୍ଧି ସୁରତନ ।
ଭଗକାକ୍ଷୀ ରୋମନାଙ୍କି ବକ୍ଷରେ ଶୋଭିତ ଯେ । ୨୨ ।
ବଲୟବା ଅଙ୍ଗିଦ ଚା ଓଁ ସୁବ୍ରତ ।
ଜଗତ୍ପ୍ରଭୁ ଏଣୁ ଛିଞ୍ଚିବଣ ଏକ ରୋକ ଯେ । ୨୩ ।
ଉରେ ଅଲକାର କୋଟି ନାଥସ୍ନ ଭଟାରଣ ।
ଉଲଗୋଣ୍ଡ କୁଞ୍ଚାଗ୍ର ଶ୍ରୁତିଙ୍କୁ ପଠନ ଯେ । ୨୪ ।
ଜଙ୍ଘେ ବୈଦିଶା ଭବୀରକୁ ଧାଞ୍ଜା ଅବଧେକ ।
ଜରନ ପାଷାଣୀ ଅଜର ବନ୍ଧନ ବଳାଭ ଯେ । ୨୫ ।
ଭରେ ରଘୁବ ବଜ୍ର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣତନକ ସ୍ଥାପିତ ।
ଜନ୍ତୁ ଶୃ ଏ ପଣ୍ଡ ରତ ବୋହିବ ବଶେଷ ଯେ । ୨୬ ।
ଭକ୍ତିବ୍ୟ ସାର ଦୋ ଜଳ ଶେଷର ପଣ୍ଡିତ ।
ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ମାନ ଥିଲ ସହେ ସମ୍ପାଦନ ଯେ । ୨୭ ।
ଭଟାମୃତେ କାଳେ ସଞ୍ଚିତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ।
ଭଜନ ମୁଦୟ ଯୋଗରେ କେବଳ ଅର୍ପିତ ଯେ । ୨୮ ।
ଭକ୍ତବତ୍ସ ଦେଇ ଯତ୍ନ ଶୋଭା ଟା ଗର୍ବିତ ।
ଭକ୍ତଙ୍କ ସାଥ ଭଙ୍ଗ ଦେଇ ତ ସମ୍ପାଦନ ଯେ । ୨୯ ।

୨୨-୧ ଜନ୍ମ — ଜନ୍ମଦିବା ଭୟ ଦୂର ଅବର । ରକ୍ଷିତ — ବକ୍ଷିତ । ସୁରତନ — ଶୋଭନ ରତନକାନ୍ତି । ୨୨-୨ ଭଗକାକ୍ଷୀ — ପଦ୍ମନେତ୍ରୀ । ୨୩-୧ ବଲୟବ — ଦନ୍ତିଗଳ୍ପ କୁଙ୍କୁମ ଭାଗାସ୍ତ୍ର ଶ୍ରୀ ଓ କୋଷ୍ଟ୍ୱାମଣି । ୨୩-୨ ଭଳ — ଦାନ । ୨୪-୧ ଅଳଙ୍କାର — ଭୂଷଣାବଳୀ । ବୋଲ ବ — ଭୁଜାବଳୀ ଦଣ୍ଡର । ଉଲଗୋଣ୍ଡ — କଟଯୋଗ୍ନ । ପଠନ — ପଢ଼ିବା । ୨୫-୧ ଜଙ୍ଘା — ଜାନୁ । ଧାଞ୍ଜା — ଶତ୍ରୁ ।
୨୫-୨ ଉରନ — ଭାଜନ । ପାଷାଣୀ — ଅହଲ୍ୟା । ବନ୍ଧନ — ବନ୍ଧନ କରିବା, ଅବଳାଶ ଦଶନା । ୨୬-୧ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ତନକ — ଶ୍ରୀଚରଣ । ୨୬-୨ ପଣ୍ଡ — ଚାପ । ବିଶେଷତ — ବନ୍ଧନ, ଅନୁରାଗବ । ୨୭-୧ ସାରଦ — ଗ୍ରହ । ୨୭-୨ ସୁଧା-ଅମୃତ । ସମ୍ପାଦନ — ନିବେଦନ । ୨୮-୧ ଭଟାମୃତେ — ଦେହ ରୂପରେ । ଅମୃତରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ — ପ୍ରବର୍ତ୍ତନକାରୀ । ୨୮-୨ ମୁଦ୍ରା — ମୁଦ୍ରିତ ଦେବୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଭକ୍ତ ଭାବିନୀ । ଅର୍ପିତ — ଅର୍ପଣକାରୀ । ୨୯-୧ ଗର୍ବିତ — ଗର୍ବଯୁକ୍ତ ।

ଅଙ୍ଗୁରୀୟକ ଧାରଣି ପଦକ ଯନ୍ତକ ।
କଣ୍ଠେ ଦେବା ଉରଜକୁ ମୁଁ ଶଳକ ହେ । ୫୦ ।
ଭବେ ଯାନ ଆତପତ୍ର ଶୀଭ ଅବଲେକ ।
ବଦନେ ତୋଳିବେ ଦେବେ ଏମନ୍ତ ସେବକ ହେ । ୫୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରୁ ସ୍ଵ ଅକାଳେ ଦେବ ଲୁହୁମ ବେତୋଳିତ ।
କନ୍ଦର୍ପ ଦର୍ପଣ ସମ ଲୋଚନ କୁସୁମ ହେ । ୫୨ ।
ତଥା ଶୁଣି ଦୂତୀ ଉଚିତ ଶୀଘ୍ର ।
ବର୍ଣ୍ଣିକୁଳ କରେ ଅନେକ ଧ୍ୟାନ ହେ । ୫୩ ।
ଭଲ ସାଧୁଙ୍କ ସାଧୁ ସଜ ବସ୍ତ୍ରଭୂଷଣ ।
ବସ୍ତ୍ରଧରେ ସନ୍ନରେଖ ଭାଙ୍ଗ ବନ୍ଧନ ହେ । ୫୪ ।
ଦିବ୍ୟ ସକଳ ଦଳାଗ୍ର ସମ୍ପଦ ।
କଣ୍ଠେ ଶ୍ଵେତ ପେଣ୍ଡୁ ଭାବ ଯାଦ ହେ ଲମ୍ବିତ ହେ । ୫୫ ।
ଭଜି ଉପଦେଶ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଗୁରୁ ସୁଶୋଭିତ ।
ଚିନ୍ତାମଣି ଭଜେ ଶୁଭ ଗ୍ରୁଣ ଭକ୍ତିଭୂଷ ହେ । ୫୬ ।

—o—

୪୯-୨ ଦଳଯୁଗ — ପଞ୍ଚାଗ୍ର ଫାଶ । ସନ୍ନତକ — ସ୍ଵୟମ୍ଭୁ । ୫୦-୧ ଅଙ୍ଗୁରୀୟକ ଧାରଣି — ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପଦକ — ସମସ୍ତ ବା ଦଣ୍ଡ । ୫୦-୨ ଦଣ୍ଡିତ — ସର୍ପ । ୫୧-୧ ଅବଲେକ — ଛୁଇ ବା ଛୁଆ ଓ ଦେଖାଯିବା । ୫୧-୨ ତୋଳନ — ଦେଖିବା । ୫୨-୧ ବେତୋଳିତ — ତୋଳି । ୫୨-୨ କନ୍ଦର୍ପଦର୍ପଣ — କନ୍ଦର୍ପମଣ୍ଡଳ । ଲୋଚନକୁସୁମ — ନେତ୍ର ପଦ୍ମ । ୫୩-୧ ଶୀଘ୍ର — ଶୀଘ୍ର ବା ପୀତାମ୍ବର । ଉଚିତ — ଉଚିତ ବୁଝିବା । ପ୍ରୀତେ — ପ୍ରେମ ବା ପ୍ରୀତବଶ । ୫୩-୨ ବର୍ଣ୍ଣି — ବର୍ଣ୍ଣନା କରି । ଭଙ୍ଗଳ — ଲମ୍ବଳ ଭାବ । ଅନେକ — ଅର୍ଥ । ଭଜନ — ଭଜନା । ୫୪-୧ ଭଲ — ଭୂମି, ଭଲେ ଉଚ୍ଚତା । ସାଧୁ — ପ୍ରଣାମକୁ । ସାଧୁ — ସାଧୁତା ଓ ସମ୍ପ ପ୍ରକୃତ ଶସ୍ତି । ବସ୍ତ୍ରଭୂଷଣ — ଭୂଷଣ ଭାବ । ୫୪-୨ ସନ୍ନରେଖ — ସନ୍ନ ଗଜ ଚି.କୃ । ଭାଙ୍ଗ — ଜନ୍ମବତୀ । ଭାଙ୍ଗ ଲବ — ଶୀଘ୍ର, ରେଖାରେ । ୫୫-୧ ସକଳ — ଶୁଭ । ଦଳାଗ୍ର — ବୃଷ୍ଟି ଭଳିବ । ସମ୍ପଦ — ସୁକୃତ । ୫୫-୨ ଯୁକ୍ତ — ଧାରଣ । ଲମ୍ବିତ — ଲମ୍ବିତ ଗୀତ । ୫୬-୨ ଭକ୍ତିଭୂଷ ଭଜେ — ଏହେ ଜଣେ ଭକ୍ତ ପ୍ରେମ ପ୍ରେମ ଚିନ୍ତା ଓ ଭାବନା ଭାବ । ଗ୍ରୁଣ — ଗୁଣଭ । ଭକ୍ତିଭୂଷ — ଅର୍ଜନ ।

—o—

ଦଶମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଶଙ୍କରାଭରଣ

ଦକ୍ଷିଣା ଶୀତଳ ପରବେଶ ଅସି ଏ ଶରତ ସମୟେ ।
ଦଶ ସାନ୍ଦ୍ରିତ ଅନ୍ତ୍ରାଳରେ ଦାମ୍ଭିକ ଦର୍ଶନେ ଦାର୍ଢ୍ୟ ସାରଦ ।
ଦଦଲୀକୁଟେ ପାରଣେ ଧୂଳି ଦଳେ ଅଧେଣୀ ଭୁଜ ଦଣ୍ଡିତ ।
ଦମ୍ଭ ଦାମିନୀ ରଚଇ ଦୂରେ ଦୁଷ୍ଟକି ଦେଳ ତହୁଁ ଦାନଦ ।
ଦର୍ପ ଭୂଷଣ ଦପ ଦାଦ୍ର ଅଙ୍ଗୁଳ ଦାସ୍ୱବସ୍ତ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ।
ଦକ୍ଷିଣାପର୍ଶ୍ୱ ଦନ୍ତ ଦୀ ଦଦୋଷଳୀ ଦଣ୍ଡିତ୍ୱ ଯାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
ଦଅରେ ଦାଣ ଭାଗ୍ୟବତୀ ଦୋଷନ ଦନ୍ଦ ଦେଉ ଯୋଇଁଏଦ ।
ଦର୍ଶାଭରଣୀ ଦାମର୍ଷ ତର୍ଣ୍ଣି ଅଣି ସ୍ୱପ୍ନ ଦୋଷେ ଦସ୍ତୁର ।
ଦମ୍ଭ ଯାଦା ଦନ ଦର୍ଭିଳ ଦାଦର ଦ୍ୱନ୍ଦ ଦର୍ଭିକ ଦେବ ।
ଦୟାଳି ଦେହ ଦେଲା ଦେବେ ଅଦାର ଦଦ୍ୟାସ ଦଦତନ ।

ଦଶମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଦକ୍ଷିଣା ଶୀତ—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା । ଗୁଣ ଦା ଜନ୍ମଦତ । ଦରତ—ଦରଦତ ଦଦରଦ ଦାତ ନଦୀଉତ୍ତା । ଦୋଷଦୁଦ—ସର୍ପ । ଦାହନ—ସାନ୍ଦ୍ରା । ଦମ୍ଭତ—ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ । ଦାର୍ଢ୍ୟର—ଦଢ଼ିଆରେ । ସାରଦ—ପାପ । ୨-୧ ଦଦଳୀକୁଟେ—ଏଦଣ୍ଡ ଦଦାର । ଅଦଦର—ଦାଢ଼ୁଳରେ । ଧୂଳିଦଳେ—ଧୂଳିଦଳ । ଅଧେଣୀ ଅନାଦଧଣୀ । ଦଣ୍ଡିତ—ଦେହ । ୩-୨ ଦମ୍ଭ—ଦର୍ପ । ଦାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ଦାନଦ—ଏଣ ଦୈତ୍ୟ ଦା ଦେଦା । ୩-୨ ଅଙ୍ଗୁଳ—ଦେଶ ଭଣ୍ଡିଆ ଓ ଦସ୍ତ । ଦାସ୍ୱବସ୍ତ୍ର—ଦସ୍ତ୍ର । ୪-୨ ଦକ୍ଷିଣା ପର୍ଶ୍ୱ ଦମ୍ଭୂତା—ଦକ୍ଷିଣା ପର୍ଶ୍ୱରୁ ଜାତ ଦେହ ଦସ୍ତୁରା । ଦଣ୍ଡିତ୍ୱ—ଦଦାଦର । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ପଲଙ୍କ । ୫-୧ ଦଅରେ—ଏକ ଦଅରେ । ଭାଗ୍ୟବତୀ—ଦାଣ୍ଡ ସମ୍ପନ୍ନ ଦା ଦଢ଼ ମାଢ଼ୁଳୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଦଦାଦୀ ଦଧୂ ଦେଳୀ । ୫-୨ ଦଦୋଷଦ ଦାଣୀ—ତୁଁ ତୁଁ ଶବ୍ଦ । ଦାମ୍ପ—ମଧ୍ୟଦରେ । ଗଦା—ଏକଦେଶୀ । ଦସ୍ତୁର—ଦସ୍ତୁଦାରାର । ୬-୧ ଦାଦର—ଦଶ୍ମି । ଦଦର—ଦ ଦଦୋରର । ୬-୨ ଦଦାର୍ଣ୍ଣି—ଦ୍ୱାଦର ଦାରଣ । ଦେହ ଦେ—ଦୁଇ ଦଦଦର । ଅଦାର—ବୃଷ୍ଟି ଜାତ । ଦଦ୍ୟାସ—ଏକ ପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ,

କନ୍ୟାଜନ ଦୀପ୍ତ ନୃପତ କୁଳଜା ସୁଲୋଚନା ନାମ ଧରେ ।
କରେ ଶୋଭଣ ଦୃଷ୍ଟି ଯାକ ଭବୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦାଣ୍ଡରେ ଚମ୍ପା ଶୋଭେ ।
କନର୍ତ୍ତିକୁ ଚଉ ଭୂଜଅଙ୍କ ଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ସ୍ତୁପ ସ୍ତନ ସମ୍ପୃକ୍ତ ।
କବୈବର ଯାକ ମାଘର ଅମୃତ ଗର୍ଣ୍ଣି ଶିର ଅଙ୍ଗୁଳେ ।
କସ୍ତୁରୀକ ମୁଖ ପାଟଳ-ମୁକୁଳ ପ୍ରାୟେ ଦରଶ ରଚ ଜଦ ।
କମ୍ର କର ଚନ୍ଦ୍ରାଧର ନାମେ ନୃପ ଲକ୍ଷ୍ମୀବୃତେ ଭା କନକ ।
କର୍ପୂର ମଞ୍ଜୁସ୍ୱେଦାକ୍ତ ଲୁଣ୍ଠି ଶୋଭେ ଏହି ଦୀପ୍ତ ଭୂଜାସ୍ୱନ ।
କହ୍ନମାର ରେଖର ଦଶ ବଧୂ ଲଭୁ ଲମ୍ବାଙ୍କୁ ଦର୍ଶ ଶୋଭିତ ।
କଧି ଅଭିସାରଣୀ ଲଳାଟ ସରୋଜ ମାଧବ ଭେଦ ସ୍ଥିତ ।
କଣ୍ଠ ତାଙ୍କ ବାହୁ ଶୁଭ୍ର ଶଙ୍ଖ ମାଳ ସେ ଦସ୍ତ ଦିଶ ଜାତେକ ।
କଟିକ ପ୍ରବେଶ ଧନ ଦେଇ ଲକ୍ଷ ହୋଇ ଯାଉଛି ଅର୍ଥକ ।
କଣ୍ଠାଭ ଦାନ୍ତାଳ ପୂଜ ଲୁଣି ଦାସ ପାଞ୍ଚ ଲକ୍ଷବେ ପାଉଛ ।
କବସ୍ତ ଜାଣିବାକୁ ରାଜକୁମାର ପାଇଁ ଗଲେ ସ୍ୱୟମ୍ବର ।
କଣ୍ଠ ବାଧା ହେବ ପଡ଼ିଲା କର୍ଣ୍ଣରେ ବାଜନ୍ତ୍ର ପିବା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ପଦ୍ମ ପ୍ରାୟ ରେଖପୁଷ୍ପ ଓ ଚକ୍ରଚଣ୍ଡା । ୬-୧ କନ୍ୟାଜନ—କୋଣାକ । ନୃପତ—ରାଜା । କୁଳଜା—ବଂଶ । ଧୃତ—ଧାରଣକାରୀ । ୬-୨ ଦାଣ୍ଡ—ଦେହର ଦଣ୍ଡ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ । ଚମ୍ପା—ଚମ୍ପା ଫୁଲ । ଶୋଭେ—ଶୋଭାର୍ଥି । ୭-୧ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସ୍ତୁପ—ଭସ ସ୍ତୂପର ସ୍ତୁପ । ସମ୍ପୃକ୍ତ—ସଂଲଗ୍ନ । ୭-୨ କବୈବର—କେଶ । ଅଙ୍ଗୁଳେ—ରେଖା ନ ହେବା । ୮-୧ ଅଭିସାରୀ—ଗଜଗମନା । ମୁକୁର—ଦର୍ପଣ । ୮-୨ କର—ସ୍ୱାମୀ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଲକ୍ଷ୍ମୀବୃତେ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମୃଦ୍ଧ । କନକ—ସୁନା । ୯-୧ କର୍ପୂରମଞ୍ଜୁ—ଏକ ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ । ଭୂଜାସ୍ୱନ—ଗୁଣ । ୯-୨ କହ୍ନମାର—ଭୂମାର ଅର୍ଥ ର ସ୍ୱର । ଦର୍ଶ ଶୋଭିତ—ହସ୍ତର ଶୋଭା । ୧୦-୧ ଅଭିସାରଣୀ—ପତି ନିକଟକୁ ଗମନକାରୀ । ଲଳାଟ—ଲଲାଟେ ମାନବ ଏବଂ ବନ୍ଧୁ । ମାଧବ—ବୈଶାଖ ମାସ । ଦସ୍ତ—ଦାନ୍ତ ଦାଗ । ୧୦-୨ ଦାସ—ଲେଖ । ଲୁଣି—ଚାପ । ଦସ୍ତ—ସୋପା । ଦିଶଜାତେକ—ଦିଗ ଜାତ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଲ ବ୍ୟବଗାମୀ । ୧୧-୨ କଟିକ—ଉଦର । ମାଳିନ—ମାଲୁଣୀ । ଅର୍ଥକ—ଧନ ହେତୁ । ୧୧-୨ ଅନ୍ତର—ଭଲ ଧନ । ୧୨-୧ କଟଣ୍ଟ—ଦେଶ । ରାଜକୁମାର—ରାଜା ଝିଅ । ସ୍ୱୟମ୍ବର—ସ୍ୱୟଂବର । ୧୨-୨ ଜଣା—ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ କଣ୍ଠର । ବାଜନ୍ତ୍ରପିବା—ବୁଲପିବା । ପ୍ରସ୍ତୁତ—ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା । ୧୩-୧

ବର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ ଏକାନ୍ତରେ ବସିଲେ ଥିବ ଯାଇ ତା ପାଠକ ।
ତଥା ପଦ୍ମା ପ୍ରାନ୍ତେ ନାନାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ବୋଇଲା ଦ୍ରୁତ ଦର୍ଶିକ ॥
ଚଳାବ ଜପତ ଅନ୍ୱେଷଣ କରୁଥିବା ସନ୍ତି ସନ୍ଧାନକ ।
ଭବ ଖଣାରେ ଦେଇ ଦେଖା ବେଭବ ଏଣ୍ଟ ଏଣ୍ଟ ବସ୍ତ୍ୱାଧପଟକ ॥
ଚକଚଣ୍ଡ ବଣ୍ଣ ନିର୍ବିଚାର ତର ରେଖି ବଶ ଅଚରଚ ।
ଦଳ ମାଧବ ଅନେକ ସ୍ନେହମତା ବୋଧବାକୁ ଚଳାସକ ॥
ବସୁଧା ଦେଖି ଲଜ୍ଜାବଶେ ଯିବ ମୁଁ ତତକ୍ଷ ତେଜ ନେହ ଉତ୍ତମ ।
ଭବ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ତରେ ତପାଇ ଜିଅନ୍ତ ଶିଳ ବଟଳ ॥
ବହ୍ନିବନ୍ତ୍ର ମଳୟ ନାଳଶ ସଚେତ ସୁପ୍ତହୃଷ କାତରହ୍ବ ।
ଭରବାରେ ଖୋଲି ବାସ ସାଳ ଭସାଇ ନଦୀର ବେଳ ଚେଟକ ॥
ରତ୍ନେ ଶୁଣି ତାତୀ ନାଚ ବଢ଼ି ଅଦ୍ଭୁତ କଳା ଆବର୍ତ୍ତକ ।
ତନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ଦଶ ବାରଥି ଲଭି ପସି ଶୁଣିବ ନେଇ ଦେବ ଲାଭ ॥

ବର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେହା । ଏକାନ୍ତରେ—ନିର୍ଜ୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ । ପାଠକ—ପଢ଼ିବାକୁ । ୧୩-୨ ପ୍ରାନ୍ତ—ଶେଷରେ । ଦର୍ଶିକ—ଦର୍ଶନକାରୀ । ୧୪-୧ ଜପତ—ବୋଧ, ଅଭାବ । ଅନ୍ୱେଷଣ—ଖୋଜି । ବସ୍ତ୍ରୋଳା—ସୁଜନୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସୁବେଶଚନା । ସନ୍ଧାନକ—ବୋଧସ୍ତୁତ୍ରା । ୧୪-୨ ଖଣାଣା—ବସ୍ତ୍ର ଅଞ୍ଚଳ । ବସ୍ତ୍ୱାଧପଟକ—ସଙ୍କେତ ବା ଆଦର୍ଶନ । ୧୫-୧ ଚକଚଣ୍ଡ—ଚମକାଇ । ଦର—ଅଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ଓ ଭୟ । ବଶ—ବଶୀଭୂତ । ଅଚରଚ—ଅଚଳ ବା ସ୍ଥିର ବା ଅଦୃଶ୍ୟତା । ୧୫-୨ ମାଧବ—ବ୍ରଜସ୍ତୁତ, ବୈଶାଖ ମାସ ଓ ବସନ୍ତ ଋତୁ । ଅନେକ—ଆକର୍ଷଣ ଓ ପ୍ରବେଶ । ସ୍ନେହମତା—ନେହା ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁତ୍ରାଦିଙ୍କ ସହିତ ଦୃଢ଼ ବନ୍ଧନ । ଚଳାସକ—ବିଳାସକାରୀ । ୧୬-୧ ବସୁଧା—ଜଗତ । ନବଯଉବନ—ଅଧିବାସ କରିଲେ । ଉତ୍ତମ—ଭାର । ୧୬-୨ ଭବ—ଭାବ । ତଉତ୍ତ—ବୋଝ ଭଳିରେ । ବଟଳ—ସ୍ଫୁରଣ । ୧୭-୧ ନାଳଶ—ଉଦ୍ଧୃତ ଚନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ସୁବେଶଚନା । ସୁପ୍ତହୃଷ—ପ୍ରଜନ୍ମିତ ମାଧବ । କାତରହ୍ବ—କେତୁକନ୍ତ୍ର କର୍ମା ଶାନ୍ତିରେ ଆସକ୍ତ ହୋଇ । ୧୭-୨ ଭରବାର—ଖଣ୍ଡ । ବାସ—ଘୋଡ଼ା । ଚେଟକ—ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିବା । ୧୮-୧ ଅଦ୍ଭୁତ—ଅଦ୍ଭୁତ ମାର୍ଗରେ । ଆବର୍ତ୍ତକ—ଚାଳିନେବା । ୧୮-୨ ତନ୍ତୁ—ଚରଣ ଚର । ବାରଥି—ସମୁଦ୍ର । ଲଭି ସସ—ଦୃଷ୍ଟି । ୧୯-୧ ଶୁଣିବ—ସଜନ୍ମିତ ମାଧବ ।

କଉଶଳ ଚିତ୍ରା ବୃଷଭ ପାଶରେ ଶୋଭା ଯଶା ଶ୍ରବଣେ ଧୃତ ।
କର ଲାବଣ୍ୟକୁ ଚଳୁଛନ୍ତି ଦେଖିଲା ତାହାନ୍ତ ଦେହ ଶୋଭିତ ॥
କରୁଣ ବେଣୀ ସୁଗୁଞ୍ଜିକ ଅଧର ନ କଲ ଲୋଚନଭଳ ।
କର୍ପୂର ଏହା ଶ୍ରମ ଭ୍ରକୁଞ୍ଚିତ ହୋଇ ମାଳାଧାରେ ଅଳୁଳିତ ॥
ବର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ନଗରେ ବର୍ଜି ଦେଶ ଲକ୍ଷ ଆନ ଅବରୋଧ ।
କରାଇ ତାଙ୍କୀ ଅପସ୍ମୃ ଲୋକକୁ ବାଞ୍ଛି କେବଳ ଅବରୋଧ ॥
କାର୍ପାସ ଭୂଷଣ ହୋଇଥିଲୁ ସୁବାସିତ ହୋଇଲା ଭାମାଙ୍କ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୋଦା ପୁଷ୍ପ ଲଭ କୁଚରେ ସେ ହୋଇଥିଲୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକ ॥
ଦପାଳି ସଙ୍ଗ ସମାକ୍ଷିକ ଲଭାଇ ବନ ଲୋକକୁ ବାଞ୍ଛିକ ।
କନ୍ୟା ବାଲୁକ ବାଲାରଧିକ ପାଇଁ ପଠାଇ ପ୍ରବେଶିତ ॥
ପଦ୍ମ ଅଧିକ ବନସ୍ପତେ ପାଇଲା ଅର୍କେ ଦଧି ସମୁଖକ ।
କବଳ ଶମିଣି ଭାଷ ପଣୀଗାରେ ଦେଖିଲୁ ବାପା ଧାଇକ ॥
କବାଟ ପଡ଼ିଲା ଲଣାର ଏହ ଶୁଭ ଘୋଷ ଝୋଟର ମସ୍ତକ ।
କଳଣ ମୃତ୍ତିକା ଧାରଣ ମୁକୁଳା ଦର୍ଶନ ଦାନାସୁନ୍ତ ॥

ଯଶା—ସ୍ତ୍ରୀ କଥା ବା ଖେଳ ସଙ୍ଗିନୀ । ଶ୍ରବଣେ—ଶୁଣିବାରୁ । ୧୯-୨ ଚଳୁଛନ୍ତି—ଅବଶାନ୍ତ । ଦେହ ପ୍ରବେଶ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀର । ଶୋଭିତ—ଶୋଭା । ୨୦-୧ ବେଣୀ—ଝୁଲ । ଅଧର—ଓଷ୍ଠ ଲୁଣ୍ଠନ । ଲୋକ ଗାଲଭ—ଦେଖିଲା; ଦଳବ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟର । ୨୦-୨ ଭ୍ରକୁଞ୍ଚିତା—ଭ୍ରକୁଟି । ମାଳାଧାରେ—ମାଳୁଣୀ । ୨୧-୧ ଦେହା—ବିଭକନା । ଆନ—ଅନ୍ୟ ଲୋକ । ଅବରୋଧ—ଦେଖିଲା । ୨୧-୨ କରାଇ—ଧର୍ଷଣପ୍ରର । ଅପସ୍ମୃ—ସ୍ୱର୍ଗ ଦେଖି । ୨୨-୧ କାର୍ପାସ ଭୂଷଣ—କପା ଫୁଲ । ଭାମାଙ୍କ—ବାଣ୍ଡି ଲଗାଇ । ୨୨-୨ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଜାନ ସମସ୍ତ । ପୁଷ୍ପ—ସୁଖ । କୁଚରେ—କୁଚଦ୍ୱାରେ । ଅଲକ୍ଷ୍ୟକ—ନ ମିଳନ୍ତି । ୨୩-୧ ଦପାଳି—ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଓ କଦଳୀଫଳ ଦେବ । ସମାକ୍ଷି—ଅଲାକ ବା ଝୁଣ । ବନ—ଜାଗାଳ ବା ବନଭୂମି । ବାଞ୍ଛିକ—ବଳସ୍ତ । ୨୩-୨ କନ୍ୟା—ସୁନ୍ଦରୀ । ସାଇଁ—ସେଥି ଦର ଅଥବା ପୁରୀ । ପ୍ରବେଶିତ—ପ୍ରବେଶ ଲକ୍ଷ୍ମୀର । ୨୪-୧ ଅଧିକ—ଖଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସମୁଖକ—ଅଲୁଲୋମ । ୨୪-୨ ଭାଷ—ବଚନ ବା ବୃକ୍ଷ । ବାପା—ଗାଲଭ—ଅଶ୍ୱପାଳ ବର୍ଗ । ୨୫-୧ ଧବଳ—ଜଳ । ଲଣାର—ଲେଖେକ । ଘୋଷ—ଶୁଭ୍ର । ଝୋଟର ମସ୍ତକ—ମସ୍ତକର ଭାଗ ଦାଲକା ବା ଝୋଟି ସଜି ବା । ୨୫-୨ ଦର୍ଶନ—କସ୍ତୁର ଦନବାସ ।

ବର ସୁବର୍ଣ୍ଣର ବାଳସୁନ୍ଦରୀ ଦେଖ ଗଣ୍ଡରେ କୁଣ୍ଡଳଶୋଭିତ ।
ବଣିକ ଧାତୁ ଶାଣ ସ୍ଥାନ ସରାବ କାଞ୍ଚନ ବର ଅବନ ॥
ବଜଟି ଅଧରେ ଯାଇ ଦେଖ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ପଲାସ ଗୋଲ ବଣିକ ।
ବଖଣିରୁ କାନ୍ତ ବଣିକ ସମ୍ମାନ ଚାତୁରୀ ଲିଖିବ ସୁଖେ ॥
ବଣାବନ୍ଧ ନଖ ପଦରେଷ୍ଟୁ ମିଳନ୍ତି ଭଣନ୍ତି ବନ୍ଧ ଅଟେ ।
ବପୁଃ ସୁଭ ଲାଗାଲା ଦେଖାଇଲେ ପବନ ଦୋଳ ବେଷ୍ଟିତ ॥
ବମଳା ସହସ୍ର ସେତୁ ମାଧବରେ ଏଥି ବଧି ସଂସ୍ଥାପତ ।
ବଲ୍ଲି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଜ୍ଜନ ଜନ୍ମ ସବ ଧନ୍ୟାଧରେ ସମର୍ଥିତ ॥
ବରଣେ ପରରେଷ୍ଟୁ ଗଜ ଲୋକରସ ଦଣ୍ଡମାଲ ସ୍ଥାନେ ।
ବଥାଏ ସାମ ପ୍ରକାଶ ବର ଏଣେ ବନ୍ଧ ହେଲଧାର ମୁଭ ॥

ମୁଦ୍ରା—ମୁଦ୍ର । ଭାଷାସୂଚକ—ଭାଷା ସୂଚନାରେ । ୨୭-୧ ବାଳସୁନ୍ଦରୀ—ସୁଳକ୍ଷିଣ । ଗଣ୍ଡରେ—ଗଣ୍ଡ ଉପରେ । ୨୭-୨ ବଣିକ ଧାତୁ ଶାଣ ସ୍ଥାନ—ରଙ୍ଗା, ସମୁନା ଓ ସରସ୍ୱତୀର ମିଳନ ସ୍ଥାନ । ସର୍ବରେ ବର କାଞ୍ଚନ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବାକୁ ବାହାରି ବଧ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଶାସ ଅଧିକ ଯେତେ ସାଁ । କାଞ୍ଚନ—ଜ୍ଞାନର ବା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସାଧକରେ ଦୃଢ । ଅବନ—ଛାଇ ପଦ ବା ବୈଦିକ ପଦ । ୨୭-୧ ଦେଖ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ—ଦୁଇ ସ୍ତନଶ । ଗୋଲିକ—ବଣିଆ । ୨୭-୨ ବଜଟି—ଜଳେ ଭସିବା ସ୍ଥାନ । କାନ୍ତମ—ରମା । ସମ—ଲଶୀ । ଚାତୁର—ଲକ୍ଷ୍ମୀକଲ୍ପ । ୨୮-୧ ଭଣା—ସ୍ତନେ, ଗଣ । ପଦରେଷ୍ଟୁ—ବଳ୍ପାଦ ସଙ୍ଗେ । ଅଟେ—ଅଙ୍କବାହିକା । ୨୮-୨ ବପୁଃ ସୁଭଲାଗାଲା—ସୁଖ ଦେଖାଇ ବଳାକୃତି ଅର୍ଥାତ୍ ସୁଲକ୍ଷଣାର ସ୍ୱାମୀ । ପବନ—ଦୋଳକ ଅର୍ଥାତ୍ ତପସ୍ୱୀ ବା ସ୍ୱଚ୍ଛ । ବେଷ୍ଟିତ—ମିଳିତ ହୋଇ । ୨୯-୧ ବମଳା ସହସ୍ର—ସେତୁ ଦେଖ ସୁର-ଗଣଙ୍କ ଦୂର ବିଷ । ଏଥି—ସ୍ୱାମୀ । ସଂସ୍ଥାପତ—ସ୍ଥାପନ । ୨୯-୨ ବଲ୍ଲି—ବଲ୍ଲିକା ବଧ ବା ଲତାର । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଜ୍ଜନ—ଦେଶର ସ୍ଥାନ ଓ ମାର୍ଜନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପୂଜା । ଧନ୍ୟାଧର—ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚାର ଦେବା ଲମ୍ବଙ୍କ ପରି ବୃକ୍ଷ ଯାର ତୋଷ ଯାଇଥିବା ସ୍ତନପ୍ରକ । ସମର୍ଥିତ—ସମର୍ଥନ କରିବା । ୩୦-୧ ପରରେଷ୍ଟୁ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ମାନରେ । ଗଜ—ଦାମ । ଦଣ୍ଡମାଲ—ଦଣ୍ଡମାଳ । ସ୍ଥାନେ—ଶଳାର ପିଟା । ୩୦-୨ ସାମ—ଦେବ ସକେତ । ମୁଭ—ଆକାର ମୁଖ ନ ଦିଶେ ବା ଯେ କଥା କହି ନ ପାରେ । ୩୧-୧ ସମର୍ପଣ—ଲମ୍ବିତୋଷ .

ଭମଲା ସମେତ ଦେବକ୍ ନର୍ମାଣେଭ ମନ୍ତ୍ର ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ଏହ ।
ପଞ୍ଚନ୍ନ ଭାଗ ଅଙ୍ଗର ପାଦେ ଋଷ୍ଟୁ ଯେ ପାଦ୍‌ରଇ କମ୍ପୃଧ୍ୟାଇ ॥

ଦାଉ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ସ୍ନାତ୍ରକୁ ଯେ ଦୋଷଦ ଉତ୍ପିଡ଼ନ ।
ଦଶଂଖଭାନରେ ସ୍ତୁତି ବର ହନ୍ତ ବଦ ହସ ଅଦ୍ଧେହକ ।

କର ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ସୁଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଶୌଭବ ଋଷିସ ସମାନୋତ୍ସବ ।
ଦଶ୍ୟା ଉ ପାଦ ଉପଜଇ ବନ୍ଦିଲ ଭାଷର ଅକ୍ଷମାନେଶ ॥

ଦକସ ଦେବ ଭକ୍ତବେଦ ଜକ୍ଷୁ ଦବ ବାକ୍ୟ ପ୍ରଦାସ୍ତକ ।
ଦବର ନାଇଁ ଦବନ୍ତ ପଶୁ ଦଇ ଏ ପୂଜା ଭାଗ୍ୟୋତ୍ସବ ।

ଦର୍ଶିନ୍ତୁ ଶୀତଳ ହୃଦୟ ଅଟଙ୍କୁ ଦବନ ବସୁ ମିଳକ ।
ଦକ୍ଷପୂର୍ଣ୍ଣ ପିତା ପିଣ୍ଡ ଏ ଭାଷୀର ପାଦକେ ଶୀଝ ଅଂଶୁଦ ।

ଦଶ ଭନ୍ମାନ୍ ଏହନଶୀ ଭା ନଶି ଭାଷା ଯୋଗର ସ୍ୱାହ୍ନାଦ ।
ଦଇଦ ଦେଲ ପାଦଇକ ଦେଲ୍ଲପିର ଶଣ ସନ୍ତୋଷ ଶମ୍ଭବ ।

ଦର ଏ ବସ୍ତୁର ଯୋକ ଦେହଇବ ଏକାନ୍ତରେ ଏକାଂଶୁକ ।
ଭକ୍ତାବନାଶନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇ ବକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତ ସହସ୍ରଦ ।

ଜନାର୍ଦନୀର୍ଘ—ଅଟଂଭ୍ର ସୁଦର । ୩୧-୨ ଭାସ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଓ ଦର୍ଶ । ଅକ୍ଷସ—ଅକ୍ଷର୍ଯ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ଶୌଭବ ଭଣିକ ଶକ୍ତୀ । ଋଷ୍ଟୁ—ସୂର୍ଯ୍ୟ—କଶ୍ମୀରଇ—ଦନ୍ତ, ଅସୁର ଓ ଦଶ୍ମ । ୩୨-୧ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ—ଗୁଡ଼ପାପ ଦୁଃଖରା ଭା ଉଡ଼୍ଡ଼ାସ, ଦବବା । ଦର ଅଦେହକ—ଦୁର୍ଗା । ୩୩-୧ ସମାଗୋତ୍ସବ—ଶ୍ରୀ ସୁନ୍ଦର । ଦଉକ୍ତଇ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଭାଷର—ଦନ୍ତ । ଅକ୍ଷମାନେଶ—ଅକ୍ଷମାନଭାସ୍ତ । ୩୪-୧ ଦକସ—ସର୍ବଦା ଭଣର । ବାକ୍ୟାବା—ମଧୁର ବଚନ । ପ୍ରଦାସ୍ତୁକ—ଦକ୍ଷିଣ-ଭାଗ । ୩୪-୨ ଦବନ—ଅଷ୍ଟ ବସେର ଓ ବସ୍ତୁ । ପଶୁ—ଗଣନ । ଭାଗ୍ୟୋତ୍ସବ—ଦେହଗଶ । ୩୫-୧ ଅଟଙ୍କୁ—ଦେବଙ୍କୁ । ବସୁ—ପାର୍ଶ୍ୱେ । ୩୫-୨ ଅଂଶୁଦ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୩୬-୧ ଏହନଶୀ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଭାଷ—ଦୁଃଖନା ଶ୍ରୀ । ଦବ୍ଧନ—ଯୋଗ ଭକ୍ତିର । ୩୬-୨ ପ୍ରଶଂସନ—ପ୍ରକାଶକ । ୩୭-୧ ଦେଶ ଦର—ଦୁର୍ଗ ଭାଗ । ଏକାନ୍ତରେ—ଭାଗ୍ୟଦର । ଏକାଂଶୁକ—ସନ୍ତୋଷ । ୩୭-୨ ଭକ୍ତାବନାଶନ—ଭକ୍ତଗଣ ଦେହକଳ । ବକ୍ଷ—ଅଷ । ପାଇ—ପୀଡ଼ା । ସହସ୍ରଦ

ନନ୍ଦନର ଶିଆ ହେବାପାଏ ପ୍ରଭ ଲୀଳା ମୋହନ [illegible] ।
ଜନ୍ମାଗମନ ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରା ଏକା ଆନ ଦେବାପ୍ତ ଜନନ ॥
ଭବ ଜମା ମୁକ୍ତ ସୁ ଦ୍ରୁ ପ୍ରଭ ଶୀର ଭାଗ୍ୟବନ୍ତରେ ସ୍ନେହକ ।
ଜନ୍ମର ସେବିବା ପ୍ରିୟ ଏ ଦୁଃଖ କଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁଯୋଗକ ॥
ଉପାଏ ରକ୍ଷିବାକୁ ସତ୍ୟ ଏକାଦଶ ଏରତ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମ ଶ୍ରଦ୍ଧ ।
ଦନ୍ତେ କୃପାଦନ୍ତ ବାନ୍ଧ ଉଷ୍ଣୋତ୍ସଙ୍ଗୀ ଥାଉନ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀ ଦୋହତ ॥

—ସମାପ୍ତ—

—ସନ୍ତୋଷମାତ୍ର । ୩୮-୧ ଉଦେବର—ଦରିଦ୍ର । ମୋହନ—ମୋହକ । ୩୮-୨ ଧାରା—ପ୍ରଧାରା । ଆନ—ଅନ୍ୟ । ଜନକ—ପିତା । ୩୯-୧ ପ୍ରଗାଢ଼ିତ—ଗୁର୍ଣ୍ଣୀ । ସ୍ନେହକ—ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ । ୩୯-୨ ପ୍ରିୟ—ଠିକ୍ । ସୁଯୋଗକ—ସୁଯୋଗ ଲଭିବା । ୪୦-୧ ବ୍ରହ୍ମ ଶ୍ରଦ୍ଧ—ଅସୁମ ବା ସ୍ନେହକରନ୍ତୁ । ୪୦-୨ ଉଷ୍ଣ—ଓଷ୍ଠ । ଥାଉନ୍ତୁ—ଜନକ ଥାଉନ୍ତୁ । ଦୋହତ—ଦୋହଯୁକ୍ତ ।

—ସମାପ୍ତ—

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, ବିମଳା ପ୍ରେସ୍, କଟକ-୨

ଭାବବତୀ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କଳସାଗୌଡ଼ା

ଜୟ ଜୟ ରଘୁବର ବନ୍ଦିତ ବଦନ ।
ଜୟ ଜୟ ସଲକ୍ଷଣ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶୋଭନ ହେ । ୧ ।
ଜୟ ଜୟ ସୀତା ଶ୍ରୀ (ସି) ତାଂଶୁବଦନା ପ୍ରିୟ ।
ଜୟ ଜୟ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ସୁଶୋଭନ୍ତ ହେ । ୨ ।

କାବ୍ୟର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ମଙ୍ଗଳାଚରଣ କରିବା ଏକ ବିଧାନ ହୋଇଥାଏ କବିଙ୍କ ଧାରଣା ସହ ସ୍ତବରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ମଙ୍ଗଳ ବଦ ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଉଛନ୍ତି, ଏଣୁ ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦରେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସ୍ତବ କରିଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ଜୟ ପଦ ନମସ୍କାରସୂଚକ । ରୂପଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ-ନୀଳମଣିର ମଙ୍ଗଳାଚରଣରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ 'ଜୟତି' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଲେଖିଛନ୍ତି—"ଜୟତ୍ୟର୍ଥେନ ଚ ପ୍ରଣତିରୋଽସ୍ମୀତି ନମସ୍କାରୋ ଦ୍ୟୋତ୍ୟତେ" (ଆନନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ରିକା ଟୀକା) ।

୧ । ରଘୁବର—ରଘୁବଂଶୀରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ସଲକ୍ଷଣ—ଶୁଭଲକ୍ଷଣ ଯୁକ୍ତ ବା ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ବା ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ସହ ସର୍ବଦା ଯେ ବିଦ୍ୟମାନ ।
ହେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ! ତୁମେ ସମସ୍ତ ରଘୁବଂଶୀରେ ସର୍ବଦା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟ, ତୁମେ ବରଦଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂଜାପାତ୍ର । ହେ ସମସ୍ତ ସୁଲକ୍ଷଣୋପେତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ତୁମେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ (ସେବା) ଦ୍ୱାରା ସର୍ବଦା ପ୍ରୀତ । ତୁମକୁ ମୁଁ ନମସ୍କାର କରୁଅଛି ।

୨ । ଯେଉଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା ସୀତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ, ସ୍ୱୟଂ ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଶତ୍ରୁର ଶୋଭା ସୁନ୍ଦର ଶୋଭିତ, ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଜୟ ଜୟ ଜନକ ଜନକ-ତୋଷବର୍ଦ୍ଧନ ।
ଜୟ ଜୟ ସୁଗ୍ରୀବ ସୁଗ୍ରୀବ ସୁଖକର ହେ । ୩ ।
ଜୟ ଜୟ ସତାରିବ ସତାରିବ ଭୂଷଣ ।
ଜୟ ଭବ ତରଣୀ ତରଣିବଂଶ ଦୀପ ହେ । ୪ ।
ଜୟ ଜୟ ମରୁତ ମରୁତ ସୁତ ଧନ ।
ଜୟ ଦାସ ବିଭୀଷଣ ବିଭୀଷଣ ଦୁଃଖ ହର ହେ । ୫ ।
ଦେବ ଗୁରୁ ପଦାବନ୍ଦନ ଶାନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ।
ବୈଦେହୀଶ ବନ୍ଦନ ମୁଁ କରଇ ବିସ୍ତାର ହେ । ୬ ।

---

୩ । ଜନକ — ପିତା, "ଜନକସ୍ତୁ ଜନକଃ ପିତା ଇତ୍ୟମରଃ", ଜନକ-ନନ୍ଦିନୀ । ସୁଗ୍ରୀବ — କଣ୍ଠଶୋଭା ଯାହାଙ୍କର, ବାନର ରାଜା ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମିତ୍ର ।

ହେ ରଘୁକୁଳ ଜନକ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ତୁମେ ଜନକ ନନ୍ଦିନୀ (ସୀତାଙ୍କୁ ବନ୍ଧନରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିବାରୁ) ଆନନ୍ଦଦାତା ଅଟ । ହେ ସୁନ୍ଦର ଗ୍ରୀବାଶାଳୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ତୁମେ ମିତ୍ର ସୁଗ୍ରୀବର ସୁଖଦାତା ଅଟ । ତୁମକୁ ମୁଁ ନମସ୍କାର କରୁଅଛି ।

୪ । ତରଣୀ — ନୌକା, ତରଣି — ସୂର୍ଯ୍ୟ "ଦ୍ୟୁମଣିସ୍ତରଣିର୍ମିତ୍ର ଇତ୍ୟମରଃ" ।

ଯେଉଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସଂସାର ସମୁଦ୍ର ଏବଂ ସମୁଦ୍ରର ଶରୀର ଦ୍ୱାରା ତରଣୀ, ସେ ସଂସାର ସାଗର ପାରିହେବାରେ ନୌକା ସଦୃଶ, ସେହି ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ ରାଜାଙ୍କର ଜୟ ହେଉ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

୫ । ମରୁତ — ପବନ, ଦେବତା "ମରୁତୌ ପବନାମରୌ ଇତ୍ୟମରଃ" । ବିଭୀଷଣ — ଅତି ଭୟଙ୍କର, ରାବଣର ସାନଭାଇ ।

ହେ ଦେବତା ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ତୁମେ ପବନପୁତ୍ର ହନୁମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଅଟ । ତୁମେ ସଂଗ୍ରାମରେ ଅତି ଭୟଙ୍କର ରୂପ ଧାରଣ କରିଥାଅ । ହେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ! ତୁମେ ବିଭୀଷଣର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଅଟ । ତୁମକୁ ମୁଁ ନମସ୍କାର କରୁଅଛି ।

୬ । ଏହି ପ୍ରକ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମକୁ ଭକ୍ତିରେ ଆଶ୍ରୟକରି ମୁଁ, ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ କବି ବୈଦେହୀଶ କାବ୍ୟ ବିଷୟକୁ ପ୍ରାଞ୍ଜଳଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଅଛି ।

ସ୍ୱରବତୀ

ବୈଦର୍ଭ ଦେଶରେ କୁସୁମପୁର ନାମେ ପୁରୀ ।
ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳେ ଯାର ତୁଳ ଆଉ ପୁରୀ ନୋହେ । ୭ ।
ସୁରମା ସୁତମା ପଦ୍ମା ଉନ୍ମାଦନୀ ରାଣୀ ।
ସ୍ୱରବତୀ ବୋଲି ତାର ଏକଇ ତରୁଣୀ ହେ । ୮ ।
ତାହାର ରୂପ କାନ୍ତି ପୃଥ୍ୱୀରୁ ପାସୋରା ।
ପଞ୍ଚଶର ଅନ୍ତରେ ଯାର ଶୋଭିକାନ୍ତି ହେ । ୯ ।
ସେଥିରୁ ମନୋଲୋଭା ରମା କର୍ଷି ଏ ବାସୁକି ।
ତୁଚ୍ଛ ହୋଇଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ନିଧି ରମା ଧର ହେ । ୧୦ ।
ଅପସବ୍ୟ ଅପସବ ସକଳ ଅଙ୍ଗମାନ୍ତୁ ।
ଶାରିମିଷ ହୋଇଲେ କ ସୁନ୍ଦର ଶଙ୍କାରୁ ହେ । ୧୧ ।
ଭାଗେ ଉଗ୍ରୀ ଶାରି ସ୍ଥଳ୍ପା ଅଣ୍ଟୀ ଲୁଚ ଯାଇ ।
ଘଟାକ୍ଷ ରସଳ ରଙ୍ଗ ହୋଇଲେକ ବାସ ହେ । ୧୨ ।
ବାଲ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଅହାରୂପିମାନେ ଦେଖି ।
ଆସିବେ କାହାର ଚଉ ସ୍ତ ରେଖା ନେଲେ ନେଇ ଯେ । ୧୩ ।
ରୋଗୀ ଦେଖି ବସ୍ତ୍ରରେ ଆସୁ ଯନ୍ତ୍ର ଏହି ।
ଏଥର ମନମଥର ଶରେ ହେବା ଧନ୍ଧ ଯେ । ୧୪ ।

---

୭ । ତୁଳ ଆଉ ପୁରୀ — ଅଲୌକିକ ସ୍ୱର୍ଗ ।

୮ । ସୁରମା — ପରମଶୋଭା, ସୁତମା ଅତି — ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଶୋଭା ।
କୁସୁମପୁର ରାଜାଙ୍କ ରାଣୀ ପଦ୍ମାବତୀ । ତାଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପରି । ପଦ୍ମାବତୀ ରାଣୀଙ୍କର ସ୍ୱରବତୀ ନାମରେ ଏକମାତ୍ର ଝିଅ ଥିଲା ।

୯ । ପଞ୍ଚଶର — ଶିବ "ପଞ୍ଚାସ୍ୟ ଶିବଃ ଶୂଳୀ ଲଡ଼ାମଲଃ" ।

୧୦ । ରମା — ଲକ୍ଷ୍ମୀ "କ୍ଷୀରୋଦତନୟା ରମା ଲୋକମାତା" । ଧର — ଧନ୍ଦ ।

୧୧ । ଅପସବ୍ୟ — ପୂର୍ବଦେଶୀ, ଅପସବ — ପରାକ୍ରମୀଦା । ଅଙ୍ଗମ — ଚିତ୍ରମ, ଶାରିମିଷ — ପକ୍ଷୀବସ୍ତ୍ର ।

୧୨ । ଅଣ୍ଟୀ — ମାଂସପୋଣ୍ଡ (ଅଣ୍ଟୀ — ପାଠାନ୍ତର)

୧୩ । ବଶ୍ରୀ — ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଯୌବନଶାଳୀ, ତେଣୁ ବୃଦ୍ଧମାନେ ତାର ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଯୌବନୋଚିତ ଅର୍ଥରେ ବଶ୍ରୀ ହୋଇଲେ ।

ଭାସ ଭାମନାଙ୍କି ଏଣୁ ହେବ ସୁଭାଷାଳ ।
ମଳୟଜ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକ ରଜନୀ ଭାଳ ଅନଙ୍ଗ ସେ । ୧୫ ।
ବର୍ଷ ପଦ ଆସିଣ ଭଜକ ହୋଇ ରଜ୍ଞ ।
ବିସ୍ମୟର ଏହା ପଦ୍ମ ପାଇଣ କି ଏଣୁ ଯେଉ । ୧୬ ।
ଅନେକ ଭୃଙ୍ଗି ପ୍ରୀତି ଭା ଗଲେ ଶମୀଷ୍ଠି ।
ଭୂଷିବାକୁ କେଁସା ଲୋକାମାଙ୍କୁ ଏବେ ସୃଷ୍ଟି ସେ । ୧୭ ।
ଏମନ୍ତେ ଚକୋରକେ ପ୍ରବେଶ ଘଟିବକ ।
ବସନ୍ତେ ପ୍ରକାଶ ହୋଇ ଦର୍ଶିଲ ପ୍ରଜ ସେ । ୧୮ ।
ମଦନଙ୍କୁ ଚାପ ଶରାସନେ ମନେ ଭଣ୍ଡ ।
ସୁବ୍ରତର ଯା ଚାନ୍ଦ୍ରର ପଣ୍ଡ କି ଜ୍ଞାନ ସେ । ୧୯ ।
ମଦନାସ୍ତ୍ର ବୃକ୍ଷସ୍ତ୍ରଣ ଅଛି ଦାସ ଭଳେ ।
ବର୍ମା ଖଡ୍ଗ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରେଖାଗରେ ସେ । ୨୦ ।
ଗ୍ରୀବାଣିକେ ରଞ୍ଜିତା ଭରତେ ମଣ୍ଡର ।
ମଞ୍ଜରୀଣରେ କୁଞ୍ଜଭା ଭ୍ରମରେ ଗୀତର ସେ । ୨୧ ।
ବଶୀକରଣ ମନ୍ତ୍ରକ ହୃଦୟ ଭର୍ଷେନେ ।
ସ୍ଥାନ ଭରେ ଆସିଣ ତ୍ରିଭୁବନ ମୋହନେ ସେ । ୨୨ ।
ଭବର୍ଷ ସ୍ଵରବ ରତବ ଅନ୍ତର ସିଦ୍ଧା ।
ସୁନ୍ଦରୀ ପଦକୁ ତର୍ଷି ପାଇଲ କାନ୍ଦିକା ସେ । ୨୩ ।
ସେହୁ ଭକୁ ରତ୍ନା ଜାଳ ମଦୀପର ରକ୍ଷେ ।
ନିଜ ଭୂଷଣା ବଦାଇ ଶରୀରି ଲମନ୍ତେ ସେ । ୨୪ ।
ଏଥୁ ଅନ ତରଳ ଶୁଣ ହେ ସାଧୁଜନ ।
* ଶ୍ରୀର ରଚନ ମହୀପତି ଭାଳ ମଧୁକର ସେ । ୨୫ ।

---

୧୯ । ମଦନ ଭୂପତି—ଭର୍ଷ ରଜା, ସାନ୍ଦ—ଦଣ୍ଡଭା "ବର୍ଷାପର୍ଷେ ସାନ୍ଦ ଦଣ୍ଡ ରକ୍ଷୀମନ୍ତ" ।

୨୦ । ଖଡ୍ଗ—ତଲବାର, ସୁବର୍ଣ୍ଣ—ସୁନା, କାଞ୍ଚନବର୍ଣ୍ଣ ।

୨୫ । * (ଶିରୋମଣି) ଚୋଳ ଦେଶ ଭାବେନ୍ଦ୍ରଭଟ୍ଟବର୍ତ୍ତୀ, ମହୀପ୍ରଭୁର ଭଣିଣ ସମାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ଭୂଷଣ । ଏହା ପଦର ଦର୍ଶାଇବ ଭାନରେ ଦଶ୍ଚିତ ହେଲା ।

ତାହା ଶିଶୁବଳୀ ରତ୍ନାବଳୀ ନାମେ ଖ୍ୟାତି ।
ତାହା ଉଦ୍ଦୀପକ ଭୃଙ୍ଗ ଆଦି ଗୁଣଗାମୀ ହେ । ୨୧ ।
ଯାବତ ସୁନ୍ଦର ଶୋଭେ ଯା ଧନ ଜଳଜ ।
ଉଦେଶ ପବନ କରଇ ଅନେକ ଜଳଜ ହେ । ୨୨ ।
ପୁଷ୍ପ ଗୁଚ୍ଛ ଅରୁଣ ଆକାର ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ ।
ଏକ ଏକ ବଲ୍ଲୀରାଜି ତା ଶୋଭା କଳାପ ହେ । ୨୩ ।
ଜଳଦ ସମ ଗୋଲାପ ଖଣ୍ଡରେ ଦୁଲୁକାଇ ।
ସମସ୍ତ ଶୋଭାଣି ବୃକ୍ଷରୁ ଫୁଲେ ଫୁଲେ ହେ । ୨୪ ।
କେତକ ଡେଉଁଶ ପ୍ରବେଶ ଲେକି ଦୂରେ ଯାଇଁ ।
ମାଳତୀ ମନରେ ଗର୍ବ ନାହିଁ ଦେଖିକ ଭଙ୍ଗ ହେ । ୨୫ ।
ପ୍ରକୃତି ଏହି ଗୋଟିଏ ପୁଷ୍ପମାଳା ସରସ ।
ଶୋଭ ମାଳତୀ ଦେଖ ଚମ୍ପାକୁଳ ବଳେ ହେ । ୨୬ ।
ଏହିଗଲେ ସହିତକୁ ଦୂରେ ଚଳାଇଲେ ।
କେସା ସର ଦଳ ଦେଖ ମଣ୍ଡ ବକୁଳବଳ ହେ । ୨୭ ।
ସ୍ଥଳୀକୁ ଦେଖଣ କରିଲେ ଉପବନ ।
ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ପଣର କିରଣିତ ପଦ ହେ । ୨୮ ।
ବୃକ୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ରିକାରେ ସ୍ନେହଭରେ ସ୍ନାନ ।
ସ୍ମୃତି ଦାସ କରିବଳ ଜନଲେ ସୁକଳ୍ପ ହେ । ୨୯ ।
ସବ ଆସି କୁସୁମକୁ ଧରି ଭଜେ ଦଳ ।
ସଙ୍ଗେ ଏ ସଙ୍ଗେ ଏହୁ ଭୃଙ୍ଗ ଦେଖ ବେଶ ହେ । ୩୦ ।

---

୨୨ । ଜଳଜ—ଜଳ, ଶୁଷ୍କଲୀନ ପଦ୍ମି ।
୨୩ । ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ – ଉପର୍ଣ୍ଣ, କଳାପ – ସମୂହ ।
୨୪ । ସମସ୍ତ – ସମାନ ଶୋଭାକୁଳା (ଅଳଙ୍କାର) ଶୁଷ୍କ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ପଞ୍ଚମବରାଡ଼ୀ, କଳସ ବାଣୀ ।

ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ସାଧୁଜନେ ଶୁଣ ଉଦାହର
ଅନ୍ତଃପୁରେ ମାଉଦାଣୀ ହୋଇଲେ ଗୁର୍ବିଣୀ ହେ ।
ଶୁଣ୍ଠୀରେ ନୂତନେନଦା ଶଶୀ ଜରେ
ଏକଦଶୀ ବୃଦ୍ଧା ବହୁଅଗ୍ନ ବହ୍ନୁଗ୍ରହେ ହେ । ୧ ।
ଦଶମ ଏ ମାସ୍ତ ଦଶ୍ରେ ବସନ ଯୋଗାଣେ
ଏମନ୍ତ ସମୟ ରା ପଞ୍ଚ ସୋଣାଙ୍ଗ ଜନ୍ମାଣ ହେ ।
ସୋଢ଼ ଦେଖିଲେ ସତନ-ନାଦନ ସୁଖର
ଅନଙ୍ଗଙ୍ଗ ହୋଇବ ନୟନ ଗାଧାରେର ଏହି । ୨ ।
ବସ୍ତୁବରେ ଗୁଣମୂଳ ଶତ ଧର୍ମୀ ଶୀର
ଅଙ୍କ ସଖୀ ଆଣି ପଞ୍ଚ ଏ ସୁରେ ଅଣିବ ହେ ।
ଭକ୍ତଥାବ ଏକାକାର ପ୍ରଭୁଙ୍କ କ ଥିବ
ଦସ୍ୱଷ୍ଟିବ ରୋଗୁଚର ଏ ଭୂଣ ଦବର ଏଥି । ୩ ।
ନ ଜାଣିଣ ଯେବ ହୋଇ ରମଣୀ-ରତନ
ସନ୍ନିବନ୍ଧ ହୋଇ ତୋଳନ୍ତୁ ଏ ବଚନ ହେ ।
ଏହୁ ଶୁଣାଯାନ୍ତୁ ହୋଇ ଶୟ ଦେଖଣ
ମୋହେଟ ଦେଖିବାରେ ତାହା କହିଅ ଗୁଡ଼ୀଏ ହେ । ୪ ।
ଘଣ୍ଟ ହୋଇଲେ ଅଲେ ପଞ୍ଚ ଦେବାଲିବା
ଜନ୍ମରେ ପ୍ରଦୀପ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଅବା ହେ ।
ଏହା ଜଣ୍ଡ ଦେ ଶଶ ପ୍ରକୃତ ଦେଖାଯାଉ
ଦୃଷ୍ଟି ଅପୂର୍ବ ଶୋଭା ଦିନର ଜାଣିଲେ ହେ । ୫ ।
ସହଚରୀ ବସ୍ତୁ ବହୁଛିଲେ ଯଶକାରୀ
ଜାହା ଦେଖ ଉର୍ଦ୍ଧେ ବଳର ମାଳାକାସୀ ହେ ।
ପୁତ୍ରେ ଭାବ ପଞ୍ଚ ବୋଲି ଗେହ ଅଗାଧରେ
ଅଦ୍ୟ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଦେଖି ପୋଷଣ କଳରେ ହେ । ୬ ।
ବଦଳ ଅନଳ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ଜାତ ହୋଇ
ଶବ୍ଦ ଏକ ଭବ ଭଲ୍ଲ କଳାବରଷ୍ଟି ହେ ।

ଏଣୁ ଅସିବ୍ରତ ବ୍ରତ ସମାନ ଅଚଳ
କଲେ ମାଳା ଗାଣ ଗାଣ ଧଜା ତୁଏ ମନ ସେ । ୭ ।
ଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଚନ୍ଦ୍ରକର ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଭାଳେ
ଭୀଯବନ୍ତ୍ୟ ସ ଅତଏ ବର ସମାନରେ ସେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଶଲ୍ୟା ଚନ୍ଦ୍ରଯୋଗ୍ୟ ଚାଉଁ ପିଡ
ଯୁକ୍ତ ଅନାଗତ ବାଳା ଚନ୍ଦ୍ରମା ହାଦଡ ସେ । ୮ ।
ଦୋଳନ୍ତ ତୁ ବନନର ନାସ୍ତ୍ର ସ୍ତନ ବଧ
ଏସଁ ଭୋର ଅବା ଦେଳୁଅଛୁ ଦେଲିଁ ସଧ ସେ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗ ସ୍ତୁତି ଦୋଳନ୍ତ ଏହାକୁ ଶୀତଳ
ଦୋଳୁଥାନ୍ତ୍ର ଓ ବସନ୍ତି ପଣ୍ଡିତ ସକଳ ସେ । ୯ ।
ସର୍ବସ୍ଥାନ ଜାଣନ୍ତ୍ର ସମସ୍ତ ଦେଖୁଁ ଚକ୍ଷୁ
ମହାଯୋଗୀ ହେଉଁ ବହୁଯୋଗୀ ଅନ୍ତ୍ର ମୂଢ଼ ସେ ।
ଏହାକୁ ବୁଝନ୍ତା ଚଞ୍ଚୁ ଭୁଲୁଥୁଅଁ ଭୁଲେ
ବାଳର ଏଣ ଅନଳ କୃପାରେ ବାନ୍ଧିଲେ ସେ । ୧୦ ।
ଅନ୍ତୁର ଜଣାଏ ସଖି ବହୁଅଛୁ ମନ
ଶିବନେତ୍ରାଗ୍ନିରେ ହୁଷ୍ଟ ପିତାରେ ମଦନ ସେ ।

---

୭ । ଏକୁ ବନ୍ଧୁ—ଚନ୍ଦ୍ର ଧରନ୍ତୁ, ପ୍ରଦୀପନ୍ତୁ । ଚନ୍ଦ୍ର—କର୍ପୂର, କ୍ଷୀଣ, ଜନ୍ମାନ୍ତରସ୍ମୃତି—ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ, ବ୍ରତ—ଜଳ, ଅଚଳ—ପର୍ବତ, ଅସୀବ୍ରତ ବ୍ରତ—ଖଡ୍ଗବ୍ରତ, ସମାନ—ତୁଲ୍ୟ, ଗାଣ—ଗାଣ, ଗାର ।

ଲବଙ୍ଗୀର ସ୍ତନଦ୍ୱୟ ଏପରି ଅଚଳ ପର୍ବତବେଳେ କାର ହେବ, ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରବଦନାର ଶରୀର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଏନ କ୍ଷୀଣ ହେବାକୁ ଲାଗିଲ । ଅନନ୍ତସେନାଦ ସବୁ ସାଧନ ବ୍ରତ ପଦ ମଳନ ହେବ । ମୁଣ୍ଡରେ ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ଫୁଲମାଳା ପାଖକୁ ଆଣିଲେ ତାହା ଗାଣ ପର ଲାଗେ ହେବ । ଏ ସବୁ ଉତ୍ପର୍ଷ ବ୍ରତାର ହେତୁ ସମ୍ଭବ ହେଲା ।

୮ । ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼—ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳା, ପ୍ରାସାଦୋପରିସ୍ଥ ସବୋଲ ଗୃହ-ବରେଣ୍ଡ, ଚନ୍ଦ୍ରକର—ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ, ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଦର୍ପଣ । ସ-ଅତଏ ବର—ବସ୍ତ୍ର ଶାଳାଭିତ୍ରା କରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଶଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ କରଣ, ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼—ଶିବ, ଚନ୍ଦ୍ରଯୋଗ୍ୟ—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ।

ଏ ଭୂତଳ ମନୁଷ୍ୟ ବିଶ୍ୱର ଧାରା ପାଇଁ
ଚନ୍ଦ୍ର ଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଭ୍ରମନ୍ତ ନରେନ୍ଦ୍ର ଅନୁ ଦୋଳନ୍ତ ସେ । ୧୧ ।
କଳଙ୍କ ରୋହଣୀ ଯାହା ଦଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତ
ନୂତନ ଏଥ ବେକ ଧୂ ପ୍ର ବୋଇଲୁ ଦାଉଡ ସେ ।
ଦଧାବରେ କାର୍ତ୍ତିକ ବିଦେଶାଳି ଭାଗ୍ୟନ୍ତ
ଯୋଗୀ ଜନମାନଙ୍କର ଭୁଣ କଷ୍ଟନ୍ତି ସେ । ୧୨ ।

ବୃଷ୍ଟି କଷ୍ଟ ସମୁଦ୍ରରେ ଧାରା ଓ ଦଳିବ
ଉମାକୁ ଭେଟବା ଶିବ ଭାବ ଲଇଁ କଲ ସେ ।
ମଧ୍ୟପଥରେ ଯୋଗ୍ୟ ଓ ଯଶ କରର
ତାହାକୁ ଲଇଁ ନ ଭାବ ରୋମନ୍ତ ପ୍ରକାର ସେ । ୧୩ ।
ଶରତେ ଅନେ ମନର ସ୍ୱର୍ଗ ଶବ ପାଇ
ମାଇଲେ ନାଦର ଏଣୁ ମନକୁ ଆସର ସେ ।
ବୃଷଭ ଏଥାର ଖୁବ ଜଳ କଳଶରେ
ଅଳେ ସ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଶିଳା ପଣାଏ ବନ୍ଧୁଙ୍କରେ ସେ । ୧୪ ।
ଶୀତଳ ଓ ସାଲମଣି ଅଦଳ ସମାନ
ଦକ୍ଷତ୍ୱ ମୁକ୍ତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତଙ୍କ ଏସନ ସେ ।
ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଦେବା ସଖି ଦୋଳର ପଦେଶ
ପାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜଳ ଯାଉଅଛି ବନଦେଶ ସେ । ୧୫ ।
ଅପୂର୍ବ କନକ ଭୂତ ଭାବ ତା ଅନ୍ତର
ସେ ଦେବତା ବୋଲାନ୍ତି ଦେଶ ମଣ୍ଡଳପ ସେ ।
କାଶୀ ସବୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଆଣ୍ଡୁ ବସ୍ତ୍ର ଦେହସ୍ଥିତ
ଏଣେ ସେ ଉଧାର କାଶୀ ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ଦେଇ ସେ । ୧୬ ।
ପୃଥ୍ୱୀ ଭାବନ ଜଗତି ଶବାଦନ ସୂକ୍ଷ୍ମମାତ୍ର
ମାଇ ନାସ୍ତି ଓ ଯଶ ଲକ୍ଷର ହବ ଅଦ୍ ସେ ।
ଅବଧର-ସ୍ୱତ ବେଦର ଓ ଭୂଣା ବଞ୍ଚର
ଦୀନ ଚନ୍ଦ୍ର ବେଦର ନ ଜାଣ ଏ ଲୁଣ୍ଠିମାନ ସେ । ୧୭ ।

---

୧୩ । ବୃଷ୍ଟି ଶୁଭ ଅମାବାସ୍ୟା "ସା ନକ୍ଷତ୍ର ବଳା ଭୂଷଃ ଶିରୋମଣେ" ।
୧୭ । ଅବଧର—ଉତ୍ତଧର, ବୃକ୍ଷ ।

ଗୋଷ୍ଠ ଗାଈ ବେଳେ ଅଳି ପଣ୍ଡ ବେଣୁ କୋଣକଣି
ନୃଶଂସ ଦୁରାତ ଯୋଗ୍ୟବର କାଟିଥିଲ ରେ ।
ମନ୍ଦ ଭାବ ବଶ୍ୟା ତାହାକୁ ଭାତ ଦେଉ ।
ଏ ବଶ୍ୟକ ସିଦ୍ଧ ସ୍ତୁଷ୍ଟି ଦିଶେ ଚଳ୍ ଆତୁଁ ଜେ । ୧୮ ।
ଏମନ୍ତ ବଚନମାନ ସ୍ୱର୍ଗୀମାନେ ଶୁଣି
ବହୁବରେ ଲେବ ସ୍ତୁତି ଦ୍ଭକଲ୍ଲ ରମଣୀ ରେ ।
ଏହା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ଭାବ ହୋଇଲ ଏବର
ଅଳ ସୁକୁମାରୀ ନେତ୍ର ବେଦ କୁଞ୍ଚୋଥିବ ଜେ । ୧୯ ।
ଏ ସମୟେ ମାଭାସ୍ତୁରୁଁ ଗ୍ରହଣ ଶାଢ଼ି
ଅନ୍ତଃପୁର ନାରୀମାନଙ୍କର ସହଚାରୀ ଯେ ।
ତୋମାକୁ ବୋଲେ ଶୁଣ ରଖତ ସତେଏ
ଏକ୍ଷଣି ଧିକା ଭବ୍ୟଶ୍ରେଲ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଖାଣ ଯେ । ୨୦ ।
ଏସ ସନ୍ଦେଶ ଭାଷର ନ ଦେବୁ ଭ ରଜା ମୋତେ
ଅତଏବ ବେଦଶିଳେ ସମାନ ବସ ରୋଷତେ ଭଲା ।
ଦୂତ ପାନପଞ୍ଜ ଦେଶ୍ରୁ ରତ୍ନକରେ ପାରେ
ଦମ୍ପତି ସମାଶ୍ରି ଭାବ ଆଳତ ଏବତେ ସେ । । ୨୧ ।
ଏ ବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣ ମନ୍ଦସ୍ମୃତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଁ ଚଳ
ରମଣୀ ଭୂତନ ଶୁଣି ହୃଦୟ ହୋଇଲ୍ ସେ ।
ରତ୍ନକ ରଥେଣ ଘନ ଦୃଢ଼ ନୃତ୍ୟ ସନ୍ନିଧାନ
ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ଜନନୀ ମେଲିବ ଭୂମାର ସମାନ ରେ । ୨୨ ।
ଦୂତ ପଟ୍ଟ କୁମାର ଲଳନ ଘରେ ରେଖା
ନକ୍ଷାତ୍ରେ ଶରମସ୍ତୁ ଦେଶ୍ର ଅନାଇଲ ଏ ।
କୁମ୍ଭକର ମାନସ ଗ୍ରହବର୍ଷ ହୋଷବର
ଏ ଭାବବତୀ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଧାରସ ପୂରୁ ଯେ । ୨୩ ।
ବୃନ୍ଦାବନ ଶୋଭନ ବନ-ତଳ ରେଖ
ଧୂଳ ପଦ୍ମରେଣ୍ଣ ବଦନ ବଂଶଜ ରେ ।
ସେ ରୂପରଶ୍ମି ଷାପୁଁ ରସନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ
ଦକ୍ଷିଣିଶ ଧରେ ଏକୁ ଗ୍ଲାନ ଦୈଞ୍ଜ ହୋଇବ ରେ । ୨୪ ।

———

୨୪ । ଦକ୍ଷିଣ—ଦକ୍ଷିଣସ୍ତୁକ ସ୍ଥାଣ ।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବେଷ୍ଟୁଣି

ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ରହି ରବିଜ ଯାଉଛୁ ବହି
ତଟୁରର ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଏତେ ସୁନ୍ଦରୀ,
କି ଭବ ଭଞ୍ଜନ ଶ୍ରୀଶ ଶୋଭଇ କି ସୁହିଁଲ ଦାଣ୍ଡି
ହୋଇଥାନ୍ତା ଭୂମ ସେହୁ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ।
ଭେଷ୍ଟ ଭାଣ ବ୍ୟାସଙ୍କୁ ବଳ,
କୁହନ୍ତା କି ଜଳର ଲହରୀ ଶୋଭା ଅଶେଷ । ୧ ।

ଏହା ଏ ଅତୁଳ୍ୟ ରୂପ ଅବାଙ୍ଗ୍ମ ଅମୃତ କୂପ
ଲେଖ ଜାଣୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଏହାକୁ ସୃଷ୍ଟି,
ଅଟେ ଏମନ୍ତ ମନକୁ ଜାଣନ୍ତୁ ଯାଇ ଦେବାଙ୍କୁ
ଅଛିନ୍ତି ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଅଳଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ।
କେବା ଶୁଣା ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ,
ଅବାଗରେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଭୂମ୍ଭର ଗାନ । ୨ ।

କିଶୋର ଉଦ୍ୟାନ୍ତ ଜାଣେ ପଧାରା କି ଦେବ ଭୁବେ
ଏଥର ରଞ୍ଜନ ଧାର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୀ ସମାଧି,
ଯାହାକୁ ବୋଲି ସୁଜନ ସାଧାର ଏବେ ସ୍ୱଭାବ
ସମସ୍ତ ଦେଖନ୍ତି ଜଳ ଭାବ ସମ୍ବାଦ ।
ସେହିତ ମଧ୍ୟ ସୁଖାର୍ଥ ଦେବ,
ରମଣୀ ଶିରୋମଣି କି ଯାହା ଭାବ । ୩ ।

ଆଜୁ ମୁଁ ଋଣେ ଦେଖିଲି ନସ୍ପୃହ ସୁଖାର୍ଥ ଭଲ
ସର୍ବଥାରେ ମୋର ଦେଖ ମୋ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ,
ଏହି ଗୁଣି ତସ୍ମା ଜନକ ଏମନ୍ତ କି କର୍ମ ଥିବ
ତାହା ସମ ହୋଇବାକୁ ମୁଁ ଜନ ଯୋଗ୍ୟ ।
କର୍ମ ରେଖେ ଧାର୍ଣ୍ଣ ଲୋଡ଼ିବ,
ଉତ୍ପତ୍ତି ଯଦି ଶରୀ ମିଳନ୍ତା ଜଳ । ୪ ।

ଯାହାର ପ୍ରଭା ବଳୟରେ ଘନର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଭେ
ତାହାଁ ଭାବା ଗଢିବାର କି ପ୍ରୟୋଜନ,
ମାଳତୀଗୁ ଶୁଭ୍ର ଢୋଲ ଇନ୍ଦୁବଦନ କଣ୍ଠ ନାହିଁ
ଭାସ ନାହିଁ ଏକା ଢୋଲ କେବାଳୁ ଦିନ ।
କର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଚ ତାକୁ ନ ଶୁଣି,
ସେ ତରୁଣୀ ହୃଦୟର ବାଣୀ ନ ଶୁଣି । ୫ ।
ଅଧର ଚାରୁ ସମାନ ଆଗରେ ବଳୟ ପାନ
ସଜାଡିବ ଉଚ୍ଚ ଧାରା ଭାବେ ମିଳାଇ,
ଦନ୍ତ ପଣ୍ଡିତ ଯୋଗାଉ ନାଚିବା ଶୁଣ ପୁଲକ
ତେଉଁଲାର ଉଚ୍ଚ ଭରଣ ପ୍ରଶଂସା ଥିବ ।
ତେଣୁ ସେଥିଁ ସୁଖ କରିବି,
ଚେତେତେବେଳ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଶାନ୍ତ ତେଜସ୍ବ । ୬ ।
ସେଠ କୁଙ୍କୁମ ତାମ୍ବିଯ ସ୍ୱ-ଚନ୍ଦ୍ରର ଆସିବ
ପ୍ରଦେଶ ଚୂର୍ଣ୍ଣ [illegible] ଉପରେ ବସି,
ଉରଜ ଦାସ କଞ୍ଚୁକ ତାକୁ ସୁନ୍ଦର କର
ଆଲିଙ୍ଗନ କରୁଥିବ ଅଙ୍ଗରେ ମିଶି ।
ଦେଖି ଯେତେ ଦେହ ତାଙ୍କୁ,
ସମାନ ଭାବେ ସେହ ସୁଖ ଭୁଲନ୍ତୁ । ୭ ।
ଅଧର ଥାଳ ପୂରନ ସୁରତ [illegible]
କଦଳ ଶୀତଳ ନଅଣ ଶୀତଳ,
[illegible] ଏକୁ ଏକ ଯୋଗମାନ
ଏକ ନାସ୍ତିକାକୁ ଜାଣ ଏକ ପ୍ରଭାବ ।
ଯଥା ଯତ୍ନ [illegible],
[illegible] ଏ [illegible] । ୮ ।
[illegible] ମନ୍ମଥ ସ୍ଥାନ ନସ୍ୱର
ସ୍ୱରଯ ଦ୍ରବୀଭ ସୁଧା ରସ ସ୍ୱାଦ,
ଭୋଜର ଏ ବସ୍ତୁରେ ସୁରସା ନାହିଁ ପାବେ
ଦର୍ପ ଏ ସମ୍ପଦକୁ ସଫଳ ମନ ।

---

୭ । [illegible]—[illegible] ।

ମନାଇବ ମଦନସୁଦକୁ,
ପାରିବ ପ୍ରାଣେଶଙ୍କ ନୃପସୁତାକୁ । ୯ ।
ଏ ଭାଷେଲ ସଉବହୁଡ଼ ଦିନ ଭ୍ରମର ଗୁଞ୍ଜରେ
ବୋଲିଲୁ କ ତନ୍ୱୀ ମିତ ଗଲେ କାହିଁକ,
ଥିବ୍ୟତ ବୋଲେ ବେଶ ଏ ଘଡ଼ି ସୁନ୍ଦରୀ ମୁଖ
ମଦନ ମହାଉଦିଶେ ଏ ରୂପବନ୍ତ ।
ଏଣୁ ଶୁଣି ସେଣୁ କହିଲ,
ଭଳୁଛିଲେ ତୋ ଜନକ ବୋଲେ କଣ୍ଠର । ୧୦ ।
ବେକରକ ସ୍ୱଭାବ ଦୂତ ବୋଲିଲେ ହସନ୍ତେ
ଏ କନ୍ୟା ସମାନ ବର ଭୁବନେ ନାହିଁ,
ସମ୍ଭବ କରେ ଶଙ୍କର ହେଉଛି ସନ୍ଧ୍ୟାବନାଡ
ସମନ୍ତେ ଭବ ଦେବେଶ ସୀତା ଆଣ୍ଡ କ ଭାଣ ।
ଶୁଣି ସାର ଏମନ୍ତ ଭାଷି,
ବାର୍ତ୍ତିକ ବନ୍ଧୁର ତାହା ମନେ ଆସି । ୧୧ ।
ଶିର୍ କ ବନ୍ଧୁରେ ରଞ୍ଜ ନବ କ ଧରଣୀ ତଳ
ପଣ ଏନା ନରେ ପାଇ ମୁଖର ଶୀଳ,
କଣର ନଦନ ବୋଧ ଦେବତା ଲକ ବୋଲର
ଏଣା କେବେ ଲାଭେ ମୁଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମାଳ ।
ମଲ୍ଲୀସୁଲ କରେ ମିଳ,
ଏମାନ ବୋଲନ୍ତୁ କନ୍ତୁ ଓ ଧର ଶଙ୍କ । ୧୨ ।
ବନ୍ଧୁ ବଲେ ଶିର୍ ମୁଖ ପାର୍ଥ ବସ୍ତ୍ରରେ ଅବସ
ଗଗନ ରମିଲେ ଭଣି ଦାଉ ଦେବ ଭ,
ବେ ସୁରପ ତୋ କର୍ମେ ଅଙ୍କ ଲଭନ୍ତୁ ଦାନ ମୁଦାଣି
ଶୁଣିଶ ଦ୍ରୁପଦ ସୁନ୍ଦର କ ଅନଙ୍ଗ ।
ମାଳତୀ ଲସନ୍ତ କ ଶିକ,
ଜଳଦ ଜଳ ଲଗନ୍ତ ତୋ ସୁତକ । ୧୩ ।

---

୧୨ । କଣର ନଦନ—ବୈତ୍ୟ, ଅସୁର ।

୧୩ । ମୁଖ—ଉକ୍ତି ମୁଖ । ମାଘର ପଦ୍ "ପଦ୍ମସୁଗନ୍ଧା ସମାରୋପଣୀ, ମାଳତଃ ପିବତ୍କାରସ ଲକ୍ଷଣମନ୍ତ" ।

ଅଙ୍ଗେ ଶ ଖାଏ ନପୁତ   ଜର୍ଜର ଗାଏ ଶ ଧନ
ଯଧ୍ୟଣି ବଉର ଶ ହେଉ ଏବଂ ରଙ୍ଗଜନ,
ଏମନ୍ତେ ଛନ୍ଦୁହିଁ ଭନ   ଅନ୍ତରେ ଘାଙ୍କେ ଉଦ୍ବେଗ
ସ୍ତ୍ରୀ ଶ ଏବାଙ୍କ କସ୍ୱର ଉଦେ ସଜନ ।
ଭେଉଭେଧନେ ଦେଉଲେ ମିଛ
ଲିଟମ୍ନ ଶସ କସ୍ୱରନେ ସ୍ତ୍ରୁତ୍ତିସ ବାଳୀ । ୧୪ ।

ଏମନ୍ତେ ତୁଏ ଉକଣ   ନୃପଉଦ୍ଧ୍ୱଭା ସଜମ
ସମ୍ପୂଜଣୀ ସ୍ତ୍ରବେ ଭାନ୍ତ ଏଉଜ କସ୍ୱାଲି,
ବବଧ ସ୍ନିବେଶ ଭଣ   ଜମ୍ମାଧଗ୍ ଦଉ ଧନ
ଷସ୍ୱଦେଶ ଭଣ ଭାଷଂ ଦବନ ଭଣ୍ଡ ।
ଏଭାଷନ୍ତେ ଭାନ୍ତାଙ୍କୁ ହେଷିଣ,
କାନ୍ତ ଭାନ୍ତା ଭଣ ଧରୁ ଉଜସ ଭଷଣ । ୧୫ ।

ମୁହୁ ଗୃହୁତେ ଦଷାଇ   ଭାନୁ ଷ୍ଠଉରେ ଦଷାଇ
ସୀକ୍ଷଭାବ ଭାଶି ଥାକନ୍ତି ସ୍ୱ ସୁବସ,
ଉକୂଜ ବଉରେ ଧଷସ   ବଦଉନ ତୁମ୍ବନ ଦେସ
ଷ୍ଠହୁଜ ମର୍ଜନ ଭଲ୍ଲ ଦେହାଇ ଭଣ୍ଡ ।
ଷଉମ ଷଉପ କ୍ରିୟାର ବାଣ୍ଟ,
ଭଉ ଶର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ଭଷ୍ମ ଭଣ ପ୍ରକାଶ । ୧୬ ।

ଭଲୁପ ଷାଷ ଭାସିବ   ଷ୍ଠାଭବ, ଭଣ୍ଡ, ଦୋଭଭ
ଏ ଅଭଉରେ ଭଭଯୋଭ ଭଣ ଅବସ୍ଥ,
ଲାମା ରକ୍ତ ନାନା ସଭ   ଭଲ୍ଲ ଷଷସ୍ୱଉ ବଭ
ଭୂଷିଲ ଷଉମ ସେ ଭର୍ତ୍ତି ଦର୍ପକ ଦମ୍ଭ ।
ଶଶୀ ଅବସେଷ ଶୋଭାବଳୀ
ଭଣିଭ ଖାଏସର ସାଭ୍ ଦେଭା ମିଶିଲ । ୧୭ ।

ଭୀବାରେ ଧଭସ୍ୱ ନୃତ୍ୟ   ଭଉଦା ସଖୀ ଭଲାଷ
ସର୍ମିଷ୍ଠ ଦର୍ପଣ ଅଭ ଏଧୁ ଷାଷରେ,
ଭକ୍ତିରେ ଦେଭଭନ ତୁଦେଶ   ଷଯଉ ଭାଣୀ ପ୍ରବେଶ
ଷଭଷ୍ଟୁଭ ଷାଲ ପ୍ରଭେଶଙ୍କୁ ଭଲଦନ ।
ଭଭ ଭଭମ ପ୍ରବେଶ ଦେଉଲେ
ବସ୍ତୁର ଭାଷ ଭର୍ମିଭ ସ୍ତ୍ରେଷ ମଜ୍ଜନେ । ୧୮ ।

ଏମନ୍ତେ ଶିଶୁଭାବ ଲୁଚନ୍ତେ ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରଭାବ
ମୁଖ ଆବୃତାକୁ ଯାଇ ବସନ୍ତୁ ଲାଜ,
ଦେଖିଣ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ପରଶେ ହୋଇଲା ତାପ
ଅନ୍ତର ଉନମ୍ତା ଲୁଚାଇଲୁ ଲଜ୍ୟ ।
କହିବା କାହାକୁ ପାଉଁ ଅଛି
ଶୁଣି ସନ୍ତାପିଲା ଭାଳ ଲଜ୍ଜ ଅଲଜ୍ଞି । ୧୯ ।
ଉଦୟେ ନୂତନ ଘନ ତରୁରେ ଅମୋଘ ବାଣ
ଏଣେ ନୃପତନୟା ଦୁଃଖ ଅପାର,
ରଘୁନାଥ ଭବ ଶୁଣି କୃପାକର ବନ୍ଧୁ ଘେନି
ଅବ ସୁନ୍ଦରେ କହିବା ଏହୁର ଲାଜ ।
ଏ ଚଉଦ ରଚନା ସାର,
ଶୁଭାଇବ ପଦରେ ଲଗି ସୁମନୋହର । ୨୦ ।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କେଦାର କାମୋଦୀ

ଦେଖ ବରଷା କାଳ ପ୍ରବେଶନ,
ନବ ଘନେ ଗରଜଇ ସ୍ଥାପେ ଅଞ୍ଜନ ।
ଅଭି ଆଷାଢ଼ ରାତ୍ର ଦିନ ଶୋଭାଇ,
ଖେଳ ଚିତ୍ର ଦେଖାଇଲା ବନ୍ଧାଇ । ୧ ।
ଅନ୍ଧକାର ଜଗଦ୍ଧର ପ୍ରମାଣ ।
କେତେକ ସୁଲଭନେ ଲୋଭିଲ ଆକାଶ ।
ମୁଖ ଲଜ୍ଜିନୀ ଭୃଙ୍ଗକୁ ଗ୍ରାସିଲ,
ସେବନପୁ ଜଳ ଧୋଇ ରହିଲା । ୨ ।
ବଣି ବଉଳୀ ଶିରେ ଧବଳ,
ନୃତ୍ୟ କରଇ ଶିଖି ଶିଖୀ ଶ୍ରେଣୀ ।

---

୧୯ । ଅଲଜ୍ଞି—ଅଲଙ୍ଘିଅ ବା ଅନୁଚିତ ।

ଅନୁସରେ ଧୂଆଁ କରେ ବତୁଁରି,
ଶୁଣି ଭାବେ ଦେଖନା ଦେହବ ଦୂର । ୩ ।

ବନ ଅନଳ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷଣେ,
ଦେଖ କାତୁକମାରେ ସରଣରେ ।
ସାରସିକନାକ ଭରି ସମ୍ଭୃତ,
ମେରୁ ଗମନ ଅଚଳ ବଂସବୃନ୍ଦ । ୪ ।

ଝୁଣ୍ଟ ଝୁଣ୍ଟ ଉଡ଼ାନ୍ତି ଶବୁଁ ଜନକ
କ ସେ ଭାଗ ବରଦାନ ଫୁଟକ ।
ଗଗନବାସିନୀ ଗୋଧ ଅନ୍ଧକାର,
ଶୁଣି ଭବନ ଭବ ଏକକାର । ୫ ।

ଭାନୁ ବସ୍ତ୍ର ଦାଣ୍ଡ ପୂର୍ବ ଓଡ଼ିଶା,
ଗଡ଼ ଚଉଡ଼ ତୃଣା ଦଶିଷା ।
ମଣ୍ଡପଗୁଡ଼ ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ବନ୍ଦିରେ,
ଭରି ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପ୍ରାସ୍ପ ଶୋଭୁରେ । ୬ ।

ଅବଗୁଣ୍ଠ ଲଗ୍ନ ରୋପ କରନ୍ତ,
ଭୃତ ଦୁଲୁ ଦୁଲୁ କରେ ପ୍ରକାଶ ।
ମଳ ଘନ ଧୂଣା କରେ ସାମ୍ଭୂର,
ବନସ୍ଥିତି ଶୁଣି ଲଭନ୍ତେ ମୂଳ । ୭ ।

ବନେ ସୁଗନ୍ଧ ମାଳଗା ଫୁଟିଲେ,
ବାସ ଅନୁସର ଭ୍ରମର ଧାଉଁଲେ ।
ଭ୍ରମି ଅବର ଦେବରେ ପ୍ରକାଶ,
ଭରନ୍ତ ଦୂର୍ବାଗ ଗାଳେଶ ଭାଷାଣ । ୮ ।

* । ବରଣ୍ଡ ବା ବର୍ହୀ—ମୟୂର; ବର୍ହଣ—ମୟୂରପୁଚ୍ଛ ।

୬ । କଂସବନ—ପାଠାନ୍ତର ।

୭ । ଭୃତ ଶୁଣିରେ—ପାଠାନ୍ତର ।

ଛାଡ଼ ଶୋକ ଅଶ୍ରୁମାନେ ଭରିଲି,
ତାଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସ୍ମରଣେ ଶୋଷରେ ।
ଶୋଭେ ପ୍ରଭାତିର କୋମଳ କିରଣ,
ଛାଡ଼ି ଚିନ୍ତି କି ପଦ୍ମବଦନ । ୯ ।

ରଶ୍ମି ଶିରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭାର୍ଣ୍ଣ,
ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଦର୍ଶନ ଲଭୁଛି ।
ତବ ଦର୍ଶନ ଏ ବନ୍ଧୁ କୁମାର,
ତବ ପ୍ରଭାବ ପ୍ରସନ୍ନ ମନ ସାର । ୧୦ ।

ନନ୍ଦନନ୍ଦ ଓଢ଼ଣ ଖାଇଲିଖି,
ସଙ୍ଗ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଭୂଷଣ ।
ଛନ୍ଦେଛନ୍ଦେ ସେ ଲକ୍ଷଣ ବର୍ଣ୍ଣନ,
ଭୋଗର କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖ ବନ୍ଧୁ ଗଗନ । ୧୧ ।

ପାରିଧ୍ୱଜ ତବ କେତେକର୍ଦ୍ଦମ,
ଜଳେ ଭାସେ ଯେ ରମଣୀ ରତନ ।
ଏହି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସୁଧା ତରଳ,
ଲାଜ ଅଙ୍ଗ କି କର୍ପୂରେ ବଦନ । ୧୨ ।

ବନ୍ଧୁ ଏଣେ ଭବେ ସୁଖେ ଭଞ୍ଜଣ,
ଦୋଳେ ଅଙ୍ଗ ଚିନ୍ତି ଭାବଶେଷ ।
ସଞ୍ଜି ମଦନ ମନ୍ଦ ଚିତାବାଣେ,
ସମାଜ ସୁଖେ ସୁଖେ କ ଭ୍ରମରେ । ୧୩ ।

ସୁଧା ପାନ କରନ୍ତ ସେ ଶଶାଙ୍କ,
ଏବେ ଏ ମଞ୍ଚ କଣ୍ଠେ ବନ୍ଧୁ ।
ମାନ ଭଜିବାର ନାହିଁ ସ୍ମରଣେ,
ଦେଖିନାହିଁ ଭବସିନ୍ଧୁ ଲଙ୍ଘନେ । ୧୪ ।

---

୯ । ଜାତ—ମାଳତୀ ପୁଷ୍ପ, ଏଜାଣ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣଶାଳୀ, ଅଶ୍ରୁଭା—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

୧୨ । ପାରିଧ୍ୱଜ ତବ କେତେ କର୍ଦ୍ଦମ—ମନୋଜ୍ଞ ପୁଷ୍ପ ଦେଖି ଶରୀ ଏପରି ପ୍ରକାର ସ୍ତୁତି କରୁଅଛନ୍ତି ।

ଜନ ଦେଖ ଶୁଭ୍ର ମୋ କୁନ୍ଦ ସଦନ,
ତାହା ଦେଖାଇ ଦନ୍ତୁରୁ ସଦନ ।
ଏତେ ଶୋଭଥିବ କାନ୍ତା ଅଳକେ,
ଦାସ ପରେ ଥିବା କୂଟ ଦଳକେ । ୧୫ ।
ବେଣୀ ଦୁହୁଁ ମୁଁ କହାଇ ମନରେ,
ରଚୁଥିଲି ପୁଷ୍ପ ଦାସ ଏତରେ ।
ଯାଏ ପ୍ରଚେଷ୍ଟ ଆହା କାନ୍ତ ଶୁ,
ଭଣ୍ଟ ସିନ୍ଧୁ ଜଣେ ଭୂଷଣ । ୧୬ ।
ସାହା ଦେଖାଇ ଅପେକ୍ଷାର ଆହାର,
ଜେମ୍ବଭୂମି ପ୍ରଭୃତି ଶତ୍ରୁ ସାହାର ।
ପୃଥିବୀରୁ ସଙ୍ଗାଜ କେଳ ଶାଖ,
ଲୀଳା ପ୍ରଣାଳୀ ପ୍ରେମାଳୀ ହଉଛ । ୧୭ ।
ନାଶ ପାଦେବାଦକ ବୃନ୍ଦ ପୂରଣ,
ଖାଣି ସବଙ୍କ ପ୍ରେମ କୂଜନ ।
ଏହି ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲା କହିବ,
ଜଳ ବଦର ଦେଖ ନୟନ ଘଷିବ । ୧୮ ।
ଯେଉଁ ସେ ମୁଖଭୁ ପନ୍ତ ସ୍ପର୍ଶିକ,
ହେବେ ବାଦ ଦେଲ ଲଜ୍ଜା ବସ୍ତ୍ରର ।
ମରମ ସ୍ପର୍ଶି ଏ ବଳ ଏ ବଚନ,
ତାହା ଦେଖାଇ ଦନ୍ତୁରୁ ମଦନ । ୧୯ ।
ପ୍ରତ୍ୟକାଳ ବହାଉଥିଲେ ରମଣୀ,
ସେବେ ଯାଇ ମୁଁ ପାଶକୁ ଜାଣି ।
ଶିର କମ୍ପାଇ ଏ ଧର୍ମ ହରଣ,
ଘାନସିକ ଅବସରେ ସ୍ମରିବ । ୨୦ ।
ଚୋଳ୍ଳ ପିନ୍ଧୁଛ କାଞ୍ଚନ ଅଞ୍ଚଳ,
ଦୂର ହେଉଥିବ ପବନ ଚଞ୍ଚଳେ ।
ଲାଗି ଗମ୍ଭୀରତା ଭାଙ୍ଗେ ବଦନ,
ତାହା ଦେଖାଇ ଦନ୍ତୁରୁ ମଦନ । ୨୧ ।

---

୧୫ । ଦଳେ—ଦଳରେ ।

ଏକେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଭଲ ଦେଖନ୍ତ,
ସୁନ୍ଦରୀରେ ଦେଖ ମୁଁ ଶାଦ୍ଧକ ।
କୁଳ ହୋଇଥିବାରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଚୀର,
ଚନ୍ଦନ ଚକ୍ଷୁ ଏବଂ ଓ କୁଣ୍ଡଳ । ୧୨ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଁ ବୃଷାଶ ଓଷ ଚାକ ଅଞ୍ଚଳ,
ଏଣୁ ଉପମା ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକଟକ ।
ବ୍ରହ୍ମ ଚମକତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାତକ୍କୁ,
ଭଲ ଷାଲ ମୋର ଅନାସୁଭନ୍ତୁ । ୧୩ ।
ଚଲ ଚାନ ଅସୁନ୍ଦ ଲେଖନ୍ତୁ,
ଶାଦା ଭଲ ଚୋମଳ ଦେଖନ୍ତୁ ।
ଚକ୍ର ଲଭି ସେ ଦେଖ ଭଣ୍ଡପିଳ,
ଭା ଭା ମଲ୍ଲମ୍ବୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଭଣିବ । ୧୪ ।
ଦେବକୁମର କଳଜକୁ ଦେଖିଲୁ,
ତଳୀ ରକ୍ତରେ ଚକ୍ଷୁ ବାନ୍ଧନ୍ତୁ ।
ସେଣୁ ଭଳ ସିନା ପ୍ରୋଣୀ ସ୍ତ୍ରୀଜନ,
ରାଜା ଦେଖାଇ ବସ୍ତୁନ୍ତୁ ମଦନ । ୧୫ ।
ଶ୍ରୀଉଷ୍ମକ ଭଲକଂକୁ ବରଜ,
ମୁଁ ଖେ କସ୍ତୁପ ଭଲନ୍ନ ଅବଜ ।
ସେଣୁ ବସ ଥାବଳ ଥଲ କୁଞ୍ଚିତ,
ଭଥା ଲେଖକ ମୋଚକ ମାଞ୍ଚିତ । ୧୬ ।
ସେଣୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣକୁ ଦେବେ ଆକର,
ମନ ମୋହୁଲ ଚମା ବୃଷ ଜକର ।
ନୂତନ ବକ୍ଷର ଭାଷା ମୋହନାଷ,
ଢୁଁ ଢୁଂ ଧୂଳ ଦେଖ ମୁର୍ଖ ଦାହାବ । ୧୭ ।
ମୋଦେ ସୁରଷ ପାଳଦେ କୁଣ୍ଡାଳ,
ଭକ୍ତୀ ଦମକୁ ଦବନ ଚକାର ।
ଦୂଷଣ ଚୋମର ଖେ ଭଦ୍ର ଭର୍ଜନ,
ରାଜା ଦେଖାଇ ବସ୍ତୁନ୍ତୁ ମଦନ । ୧୮ ।

---

୧୪ । ବିଲ୍‌ଷ—ଏକପ୍ରକାର କୋମଳ ବୃକ୍ଷ ।

ଦେଖ ନାରୀ ଅବସ୍ଥାରେ ସନ୍ତରେ,
ସୁଖ ହୋଇଥିଲା ଭୂମି ଭଲରେ ।
ଜଳା ଭବାଟି ଆସେ ନାରେଶିଲ,
ବାଲା ଋତାନ୍ତ ମୋହନ୍ତୁ ଦେଖିଲେ । ୨୯ ।
ଦେବ ଅନ୍ତର ଅଙ୍ଗ ତୁଳ ଦହନ,
ଜର୍ଜ୍ଜ ବାଲଥିଲ ଦେବ ଦହନ ।
ହେମନ୍ତେ ଭରେ, ରବିର ପାଲଟେଣ,
ଅଳସରେ ହୋଇଥିଲ ଆନନ୍ଦ । ୩୦ ।
ରଥା ଭୋଜନର ଦୁର ଦଣାଣ,
ଶୁଭ ଅବହାର ରଶ୍ମି ପ୍ରକାଶ ।
ଜଳଥିଲ ମୃଦମନ୍ଦ ଚଳନ,
ଚନ୍ଦ୍ର ଖୋଲ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କୁ ଭଜନ । ୩୧ ।
ଦର୍ଶିଥିଲ ଯେ ଅନନ୍ତ ପବନ,
କୁଳ କୁଳ ବହୁଥିଲ ପ୍ରବାହ ।
ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପର ଗରରେ,
ସଙ୍ଗ ଭୃଙ୍ଗ ଦେବତାଙ୍କୁ ସମ୍ବରେ । ୩୨ ।
ମୋହୁଥିଲ ଯେ ଅମଳ୍ଲୁ ଖଣ୍ଡିଆ,
ଶର ଶୁଖାଇ ଫୁଲର ରାଶିଆ ।
ଦେଖ ଯୋଗ୍ୟ ସିନା ଦମ୍ଭ ଲୋଚନ,
ଖାଦ୍ୟ ଦେଖାର ବସନ୍ତ ମହାନ । ୩୩ ।
ଏରେ ବାଳକର ଭୁଲ ସୁଁ ନୟନ,
ଭରସୁଥ ଯେ ପଙ୍କଜ ସ୍ତନ ।
ତଡ ମୁଖୀ ପାଦେ ଛାଡ଼ି ମିଳନ,
ଜଡ଼ୀଭୂତ ସ୍ୱପ୍ନ ମନେ ଭାବେ । ୩୪ ।
ସ୍ୱାର୍ଥ ଭଜନ ସବନ୍ତୁ ତ୍ୟାଗକଲେ,
ନ ଜାଣାଇ ଦେବ ମୋର ଚଢ଼ାଚଢ଼ରେ ।
ଭାବ ଭାଷେନ ଦୂର ପାଶରେ,
ଧୀର ଭାବ ଭୂମିରେ ସୁଖରେ । ୩୫ ।

---

୨୮ । ଦର୍ପଣ—ଆଦର୍ଶ ।
୨୯ । ଭରସ—ଅଗ୍ରଣୀ ।

ମହାଦେବ ମହାଯୋଗ ଭଙ୍ଗିଥା,
ଅଛି ଏ କନ୍ଦରା ଅଧ୍ୟା ସଙ୍ଗିଣୀ ।
ଛିନ୍ନବଳୟ ଶୋଭା ଭଗ୍ନବେଣୀ ସ୍ତୂପ,
ଘାସେ ତ ଛୁଉ ସାଗରୀ ବଳଭ । ୪୬ ।
ସୁଁ ଭଜ ଶାଭୁ ଶୋଭାଜ ଉଷ ଅଧର,
ଥାମ୍ ଅଜର ଗୁରୁ ଏ ଚ ରୋପଳ ।
କଷ ଅଷଠେ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଅଳ୍ପାଦନ,
ଖାଲା ଲେଭାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସଜନ । ୪୭ ।
ଶରଳ ପାଷାଣସ୍ତର ଉପଳ,
ଚେଳ ଭଳେ ଲୋହୁଶ୍ୱର ଶ୍ୟାମଳ ।
କୃଷ୍ଣ ଶୈଳ ସୁମନ ଗଭଳ,
ଲୁଣ୍ଠ ଧୂଷର ନସୁନ ଗଗନ । ୪୮ ।
ଜାହ୍ନି ଗାଇଁ ସ୍ଫୁଲଦାସ ଲଶିଳ,
ଯେମ୍ନୁଭାଷ ଲେଶ ଶାଳ ଅଭଳ ।
ମୃଦୁ ମୃଦୁ ଭୂଷି ଯୋଗରେ ଉତ୍ସବ,
ଅଙ୍ଗ ଓଡ଼ୋତାବ ପ୍ରାପ୍ତ ଜହୁବ । ୪୯ ।
ଏଣେ ଶୋଭାଭରି ପୁଷ୍ପ ଦେବେଶ,
ଶାଳ ତଳେର ଭାରଥୀର ବେସରଳ ।
ଗିରି ଚାରଭର ଶ୍ରୀଚ ଭୂଷଣ,
ଗାହା ଲୋଭାଲ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଦନ । ୫୦ ।
ଯାହା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୀ ସ୍ୱର୍ଗ ଭୂମଣ୍ଡଳା,
ଠାକ୍ଷୁ ନଭସେଭ ଝିଳା ପଲ୍ଲେବା ।
ଜାଁଘ୍ର ଭାଷ ସ୍ୱପନସ ଧାରେ,
ସ୍ତୁଳ ସମାପ୍ତ ଦସ୍ୱାଲଣ ଉତ୍ତ । ୫୧ ।
ଦଶରଥ ଭକ୍ତ ଭୂମି ମଣ୍ଡନ,
ସୀତା ସୁଦରେବଶ ଦେବ୍ର ଚରଣ ।
ଯୋଗ ସତ୍ୟ ଭଗ୍ନପ୍ରମାଦ ସାକ୍ଷୀ,
ଭବେ ଦ୍ୱାଦଶ ଲକ୍ଷଣଙ୍କ ସାକ୍ଷୀ । ୫୨ ।

ପଞ୍ଚମ ଗୀତ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଦେଖେଲେ ଦେଖେଲେ କହିଁ ମଧୁଋତୁ ଚୂତ କୁସୁମ ଲତିକା ଉପରେ
ଶୀତ ସ୍ୱପନର ସ୍ୱପ୍ନ ଭଙ୍ଗରେ
ଜନମ ଲଭି ନବ ତରୁଣୀ ଏ ସମୟେ
ସ୍ୱପ୍ନ ଚାହିଁ ଅନାଇଲେ, ହେ ମଧୁପ ।
ଶଢ଼ି ବାସର ପେଲବନ୍ତୁ ଅଙ୍ଗର
ବନ୍ଧୁ-ଭୁଜ ବନେ ଫୁଲୁ ଏକାର
ମୃଦୁ ଚଳନ୍ତୁ ଦକ୍ଷିଣ ପବନ
ସୌରଭଭାରେ ଏ ଅନ୍ତର, ହେ ମଧୁପ । ୧ ।
ରା ଶତ୍ରୁ ଦଣ ଗୌରବ ଧନ ବନ ଘନ ଏବ ଜାଣି ଦନ୍ତୁର
ଗୁଣଧାମା ସମ ଜାତ୍ତି ଏସିବ
ତହୁଁ ତା ସ୍ୱଣ୍ଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଲଳନବର
ଲାଳନେ ମନ୍ତ୍ର ଭ ଶିବ ବହ, ମଧୁପ ।
ଦେଖାକୁ ଦେବ ଭୃଙ୍ଗ ଲଲଣ୍ଡୁ
ଗ୍ରନ୍ଥ ଅସବ ଜଳ ଜେ ଦରଶ୍ୟାକୁ
ଏକୁରେ ଉର୍ଦ୍ଧ ଦେବ ଚନ୍ଦ୍ରା ଙ୍କୁ
ନୟନେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱଜନ୍ତୁ ହେ, ମଧୁପ । ୨ ।
ଲକରେ—ସର୍ବେଶ୍ୱର ସାର୍ଦ୍ଦି ;
ଭାଗି ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ ପ୍ରାପ୍ତୁକ ସ୍ୱଣି ସେ ତରଳଣୀ ଶୋଭବାକୁ
ଏକୁ ହୃଦର ଭୁଦ କରିବାକୁ
ହାରେ ଧାଏ ରୋଜେ ବଣାଇଲେ ଗଲେ
ଖାରି ବସନ୍ତ ସ୍ୱନ୍ତୁ, ହେ ମଧୁପ ।

---

୧ । ବାସର—ଘରର

୨ । ଲକ—ଭାଗଲେକ, ତାସଲେବ ସୀ, ଅଳ ଅଳ୍କୁ ଲଗବାଣ ।
ଗଦ୍ୟରେ—ସର୍ବେଶ୍ୱର ସାର୍ଦ୍ଦି ।

ତେବେ ନୋହିନାହିଁ ଏଣୁ କୁସୁମ
ସେ ମା ଅଙ୍ଗକୁ କହିବାରେ ଉଦ୍ୟମ
ହାୟ ବାହାର କରଇ ଆରମ୍ଭେ
ସୁବୁଦ୍ଧିରେ ମନୋରମ, ହେ ମଧୁପ । ୩ ।
ତାଙ୍କ ସେ ହାତ ପୂଜିଥାର ତତ୍ତ୍ୱ ଜଳଜ ବଦନ ପଙ୍କଜେ
ଆହା କୋମଳଙ୍କୁ ଅପେ ବଢାଇଛି
ଫୁଲ୍ଲ ବାଗରେ ଏହୁ ଧୀରେ ବାଜାଇ
ନର୍ତ୍ତିତ ମୁନି କେଶେଭଲ୍ଲ, ହେ ମଧୁପ ।
ପ୍ରାତଃସମୀରେ କୁଞ୍ଜଧାର ନମ୍ରନ
ଅଧେ ମନୋହର ମୋହ ବଦନ
ଅଛ ସେନାସେବ ଗୋଲା ସେ ଉଲ୍ଲାସ
ତବଦର୍ଶେ ବଧେବଉ, ହେ ମଧୁପ । ୪ ।
ତବେ ତୋର ବାଣୀ କୁସୁମକୁ ଖୋଳି ପୁନ୍ନ ପ୍ରେମ ହାର ସତତ
ମୁଁ ସେ ପ୍ରଣୟ ହୋଇଲା ସେ ପ୍ରାଣେ
ହୋଇନ ଏଖାରୁ ଭଲ ସୁପସାର
ନାହିଁ ଭଲ ତତ୍ତ୍ୱ ଜନନ, ହେ ମଧୁପ ।
ଭଳି ତେଣୁ ମଧୁର ସନ୍ନିଧାନେ
ଭଲାଷରେ ସେ ଅନାଦର ଭଣେ
ମୋହକ ବାର୍ଣ୍ଣିକ ବୋଲ ଏତେ ପତ
ରସିକ ସେ ସୁଖଦାରେ, ହେ ମଧୁପ । ୫ ।
ଅସ୍ତୁତ ଏତେ ସେ ଅଭାବନୀୟ ସୁଖ ସ୍ୱପନେର ମଣ୍ଡଳ
ତଣି ଦଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ଦେଇ
ସାକ ଅନ୍ତରେ ମୁଁ ଥାଇ ବିଶ୍ୱସ୍ତ
ତେଣୁ ଚିତ୍ତ ଭାଳୁ ସବୁ, ହେ ମଧୁପ ।
ଏତ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସମାନେ ଦେଖିଥିବ
ଭାଷା ବର୍ଣ୍ଣ ଚଳୁ ପ୍ରିୟା ଭାଷିବ
ସହାନେ ସତ୍ତ୍ୱ ଜାଣ ଭଲ କୁଣ
ମୁଖେ ତନ୍ମୟ ଦେଖ, ହେ ମଧୁପ । ୬ ।

---

୬ । ପୁଷ୍ପକର—ସୁଦୂରାନ୍ତ କାହିଁକି ସେ (ପାଠାନ୍ତରେ ଶୁଭ ସବୁ ନ ଅର୍ଥ ଶୁଣ ଭଲ ନ ସାହାଯ୍ୟଠାରୁ) ।

ଏବେ ସେ ସୁନ୍ଦର ନେତ୍ର ଭୃଙ୍ଗରେ ଦଳ ଦେଖୁ ସମ୍ମିଳନ ଅଛନ
ଲାଗି ନଣୁଣ ଗ୍ରାନ୍ତୁ ଅବଧାନ
ସ୍ୱର୍ଗୀୟରେ ଆଉ ଲଭ ଦେଖୁ ଯୋଗୁ
ଠାଣିବ ଲବନଧନ, ହେ ମଧୁପ ।
ଲାଗି ଯୋଗୁଲି ଅନାଇ ବସିଲ
ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ଖାଲ ଲସ ଅଣିଲ
ଜଣ ଏକ ଯେ ଶୋଭା ମଧୁ ଗ୍ରନ୍ଥ ନାହିଁ
ବକୁଳ ପ୍ରାଣ୍ ଦଣ୍ଡିଲ, ହେ ମଧୁପ । ୭ ।
ଘଲାମାଲରେ କଜ୍ଜଳ ଛନ୍ଦ କୁଙ୍କୁମ ଯୋଗୁଥିଲ ବାଳା ଏବେ
ଲଲାଟ ପ୍ରବେଶ ଲୋଭାଇ ସେ ଗ୍ରାହେ
ମୋଲେ ଶୁଣି କଳଧୀର ବାଣୀ ହେଲ
ଜଳେ ଉଠିଲ ବଦନେ, ହେ ମଧୁପ ।
ମୋର ଅଙ୍ଗକୁ ଉଠି ଚାଲ ବାଳା
ସୁଗନ୍ଧପାନେ ଏ ଠାଣିରେ ଲହୁଣ
ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଲଳିତ୍କୁ ଅମର ଲୋଭଣ
ଲାଗିଲ ସ୍ୱାଦ ଲୋଭରେ, ହେ ମଧୁପ । ୮ ।
ଏବେ ସେ ସକଳ ଏକୁଟେ ଦର୍ଶନ ଦେଇ ମୋ ଆଶ ଭଙ୍ଗ କଲାଇ
ଏଣୁ ବାଣୀ ଲହୁରେ ମୁଁ ଭଜେଣାଇ
ଏଥରେ ସୁନ୍ଦର ଭଠ ମାଳ ବନ୍ଧୁ
ଠାମ ଥାଇ ଥାଉଁ ଲଉଁ, ହେ ମଧୁପ ।
ଥାଇ ଲଜ୍ଜାପ ଅଳୁ ଭଣାଏ
ବନ୍ଧୁବରେ ଧନନ୍ତି ଶୁଣି ଭାସେ
ମନେ ଭକତ ଲଭ ସନ୍ଧ ନ ଲାଗଇ
ଭଲ ଅଙ୍ଗ ମୁଁ ଖୁଆଇଲ, ହେ ମଧୁପ । ୯ ।
ଏ ଶବ୍ଦରେ ମୋହେ ଭ୍ରମ ଦେବ ଲେଖକ ଏବେ ପୁନଶ୍ଚ ଥାଉ ଦେଖ
ଏହା ଶରୀରେ ଲାଗି ଭଜନ
ଥାଇ ଲେଖା ନାହିଁ ଲାଗେ ଏବେ ଥାଇ
ରସ ଲେଖ ସ୍ୱାଦ ଅବଳା, ହେ ମଧୁପ ।
ଲୋଟି ବନ୍ଧରେ ଅଙ୍କ ସମାନେ
ଲୋକ ଉପଦେଶ ବଳିଥିଲ ସୁଖେ

ଘନ ଘନ ଜଳଦ ଗର୍ଜନ ଶୁଣନ୍ତୁ
କୋକିଳ ପଞ୍ଚମସ୍ୱରୁ, ହେ ମଧୁପ । ୧୦ ।
ଶାଟି ସା ଶାଟି ସା ଚୋରଇପାରୁ ନ ଯାଇ ଦେବ କି ବୁଝିବୁ ଆଯାଣ
ଆହିଁଯାଇଁ ରଙ୍ଗିଅଛୁ ସଖଣ
ଏବେ ବେଶ ଦେଖାଇଲେ ପ୍ରାଣଧନ୍ୟ
ପାସୋର ଏଣୁ କାନ୍ଦୁଣୀ, ହେ ମଧୁପ ।
ଛାର ଲଜ୍ଜାର ଭାବୁ ନ ପାରନ୍ତି
ମୋହ ଦୁଃଖ ଆଜାକୁ କହନ୍ତି
ଏବେମୁଁ ପ୍ରାଣମୁଁ କରେ ନଷ୍ଟଅଛୁ
ଜଳ ରତନ୍ତ୍ର କରବ, ହେ ମଧୁପ । ୧୧ ।
ମନର ସ୍ମରଣ ଆନନ୍ଦ ଦେବାକୁ ଆଉ ଉପାୟ ଅଛି ଜାଣ
ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗ ସୁଖ ଜାଣି
ସ୍ତନ ଦଶ୍ରମରେ ଏକା ଶଶୀ ନେବା
ଦାଣ୍ଡିକ ବନ୍ଧୁର ଜଣ୍ଣ ହେ, ମଧୁପ ।
ଭାସ ଆସ୍ତ ଭୋଳ ସ୍ୱାମୀ ଭଣାଏ
ଏଥୁଁ ବଳ ହୋଇନାହିଁ ବାଂଧାଏ
ନବ ସ୍ୱରଣ ଘଣ ସବୁ ସମାଜି
ଆଉ ଯେ ସୁଖ ବୁଝାଏ, ହେ ମଧୁପ । ୧୨ ।
ତୁମ୍ଭ ଏକ ଦଳ ବାଧାଭାଃ ଉଦ୍ୟାନ ରଙ୍ଗି ଦୁଏ ଦେଉଛି ଦାସ୍ଥିଳ
ତାଙ୍କୁ ଭାବାଡ଼େବଳ ଦୁଏ ବାହ୍ନିଳ
ଏଣେ ସୋନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ସ୍ନେହକୁ
ଦେବାଶ ନେବା ଅନୁଭବ; ହେ ମଧୁପ ।
ଏବେ ଦେଖ ଦେହ ଏହା ସବେ
ଦେହ ଦାଣ୍ଡ ଲେଡେନ୍ତୁରେ ରହେବ
ସଣ ସଣ ଅଳ ପୁଷ୍ପମାଳ ସଜ
କୁମାର ଦୁଳଭ ପାଇବ, ହେ ମଧୁପ । ୧୩ ।
ଭଣି ଅନ୍ୟେ ମହାଦେବୀ ହୋଇଛନ୍ତି ଏହି ବଥାର ଏକା ମୋର
ଦେଖ ସାହା ହୋଇଛି ସ୍ମରଣାର
ଦୁଃଖ ଭୟ ଶେଷ ପୁଣ୍ଡରୀକ ଦେଖି ନାହିଁ
ଅଜନ୍ମ ଦୁର୍ଗୀକ ପାଇ, ହେ ମଧୁପ ।

ଶାନ୍ତ ଅଳସରେ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଉଷାରେ
କେତେ ଚମକେ ନବ ସ୍ୱପ୍ନଧାରେ
ବସନ୍ତ ଫୁଲ୍ଲକାନ୍ତ ନାସ୍ତ ଗଉର
ଏବେ ସେ କେଉଁ ଭୁଲାରେ, ହେ ମଧୁପ । ୧୪ ।
ଶରତ୍ୱା ଶରତେ ଏକେ ଶେ ଶଳନ୍ତ ହୋଇବ ପଣତ ମୋହିବ
ସ୍ୱରବତୀ କର୍ଷରେ ଅଙ୍କୁର
ତାଙ୍କରେ ଦଶି ସନ୍ଦୁଷ୍ଟ ମୋ ରୂପ
ପାଇଁ ମିଳାଇ ପଞ୍ଜର, ହେ ମଧୁପ ।
ପ୍ରିୟେ ! ଏ ଦନ୍ତୁଙ୍କ ବୋଲ ବୋଇଲ
ମୁଁ ରେ ଅଶ୍ରୁ ଲୋଚ ଭର ଧଇଲ ।
ସେ ଦନ୍ତୁ ଅଦସ୍ ବାବେ ବାସ ଭଲ
କମ୍ପିତସ ସ୍ୱନ ଲୋଭାଇ ହେ ମଧୁପ । ୧୫ ।
ସେ ଗୁଣ ସେମନ୍ତ ସେବନ ବଞ୍ଚଲା ମୁଁ ଲାଭ ସେମନ୍ତ ସେବନ
ସେ ମୋ ସ୍ୱଳ୍ପାଶ ମୁଁ ତା ଆଦର
ମନ ଲାଗିବାକୁ ଲାଜ ଯଉ କର
ଭେଟିବା ନାହିଁ କି ସେଠ, ହେ ମଧୁପ ।
ଭୁଲ ଭୁରାଇଁ ଏବେ ହୋଇଥିବ,
ତେଣୁ ଅଶ୍ରୁମଖା ତନୁ ଭୁଞ୍ଜିବ
ଶରତେ ଖର ରେଖା ପଡ ଲଗ ସେ
ଉଧାଭା ତବ ଶୋଭିବ, ହେ ମଧୁପ । ୧୬ ।
ଭୁଲ ଫୁଟିଥିବ ସବଣୀ ରେଖରେ ମୋର ସ୍ମୃତିପାଇଁ ରାବାର
ଫୁଟିଥିବ ନବସାଗର ଅପାର
ଅଳକା ତଳ ମୁଖରୁ ଲୁଚିତଶି
ଜନ୍ମ ହେବଣି ପାଣ୍ଡୁର, ହେ ମଧୁପ ।
ଏ ଭୁଲରେ ଭସ ଭର ସବନ
ଭୁଷ ଭଜନ ସ୍ୱଳ୍ପ ବେଦନ
ସ୍ୱପ୍ନ ଧାଇଁ ସନ୍ତପ୍ତ ସରବ ସ୍ମୃତ
ଭୁଲାଇବୁ ବରତନ, ହେ ମଧୁପ । ୧୭ ।

---

୧୬ । ଅଶ୍ରୁମଖା—ଯାହା ସେ କରିଚଲ ଯାହାର ଅଶ୍ରୁତର ସୀମା ।
ଲଗରେ—ସନ୍ତୁଷ୍ଟ (ଭଗ୍ନାଙ୍ଗ ଲଙ୍ଗରେସ୍ ଭୂତାସ୍ତ)।

ଶରତ୍ ଚାନ୍ଦ

ରାଗ—ବସନ୍ତ, ଆଡ଼ାଡ଼ ଖେମ୍ଟା

ନୂଆ ଗଗନେ ହସନ୍ତେ ଚାନ୍ଦ
ବିମଳ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନେ ପୂରିତ ଧର
ନିରନ୍ତରେ ଦେଇ ଉପୋଷେ ବର
ନୟନ ଚାନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମା ସୁନ୍ଦର
ଉଦଲାଂସି ଚାନ୍ଦା
ବାଲାରୁଣ ଏବ ଜ ସ୍ଵ ଶ୍ରୁ ଧାରା ।୧। (ସୁଗନ୍ଧି)[1]
ଦେଖି ସନ୍ଧି ଏ ଦରଶେ ବନ୍ଧୁର
କରନ୍ତ୍ର କର୍ଣ୍ଣ ଯାଇ ସ୍ଵଦସ୍ଵର
ବୋଲନ୍ତ୍ର କର୍ଣ୍ଣ ମଧୁର କୁଞ୍ଜର
ଚାନ୍ଦ୍ର ଅଙ୍କେ ଦେଇ ଖେଳିବା ସୁର
ସ୍ପିରିଂଶ୍ରୁ ଅଭର
ଅତର ଶୋଭା ଭଙ୍ଗ ପ୍ରସୂର । ୨ ।
ଏହି ଅଙ୍ଗ ବଟେ ଖେଳି ସଜନୀ
ବାଳୁକ ଜ ସ୍ଵଗ ଅଙ୍କ ଲଗନୀ
ମିଳ ଶିଳ ଶଙ୍କୁ ଉଦରେ ସୋହାଗ
ଏବ ଚର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲି ଏଏ ବଜର ଜାଗେ
ଭୁବନ ଲୋଚନ ।
ବନ୍ ଏନ୍ ଭ୍ରବେ ଭଗ୍ ବଦନ । ୩ ।
ସଜନୀମଣେ ଅତାନ୍ତ୍ର ଦରବେଶ
ଏକ ସଠାନ ରମଣ୍ଡ୍ର ଭର୍ଣ୍ଣ
ଦେ ଅବା ଦେଖାଇ ଏଏ ଭଜନ
ଶଶୀ ଦେଖିବାକୁ ଚର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥବନ
ବାଖାସ୍ଵତ ସ୍ଥାନ
ପରତର ସ୍ନିଗ୍ଧ ବାସ ବାଡ଼ିମାନ । ୪ ।

---

୨ । ଉତ୍ସବ—ଜନ୍ମଦିନ ।

ଦକ୍ଷିଣମାରୁତର ଭାର ବହିଲା
ଶୀତେ ପ୍ରଭାବ ନୋହିବା ପାଇଁ
ତଂପ ମଧୁର ତାରୁଣ ତୋଷଣ
ବନ୍ଧୁ ଦେଖିଲେ କୋମଳ-ସନ୍ଧାନ
  ସ୍ନିଗ୍ଧ ନବଯୌବନ
ଭୂଷ ଧୂଳି କାଳେ କରେ ଚେତନ । ୫ ।
ଚମ୍ପା ବକୁଳ ବିକଚ୍ଛ କୁଳର
ଶ୍ୟାମ ଚମ୍ପା ଶିରୀଷପଲ୍ଲବେ ଦେଖ
ଦୁଃଖ ତରଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଧବ
ସଙ୍ଗ ଶୋଭେ ଆଜି ଅଶୋକେ ଯିବ
  ଅଶୋକେ ଶୋଭନ
ବସନ୍ତ କେମନ୍ତ ଯେ ଅନୁଭବ । ୬ ।
ବାଳର ଧାନ୍ୟ ସେ ଜଣିବ ନାହିଁ
ଶସ୍ୟ ସଜଳ ଅଙ୍କରେ ଲୋଟି
କୋମଳ ପଲ୍ଲବ ଯୋଗେ ଶୁଆର
ଜନନ କଳ୍ପତ୍ରୁ ଜନ୍ମ ମିଶର
  ଯୋ'ର ସବୁବା ସ୍ୱାଦରେ
ବସନ୍ତ ଭାନୁ କଥା କର୍ଣ୍ଣପୂରେ । ୭ ।
ଏ ପୁଷ୍ପେ ବସନ୍ତ ତମାଳ ବଗିଚା
ତାଂକୁ ପୁଷ୍ପ ପଞ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣ ରଚନା
ମୁକୁଳ ସାଗରେ ନାଗ କେଶର
ପୁଷ୍ପକୁ କରିବେ ସମା ଖଣ୍ଡର
  କଲ୍ପ ସ୍ଥାବରାଜ
ଶରୀର ଶୀତଳ କରେ ବର୍ତ୍ତନ । ୮ ।
କେମାଣୀ ଥାବା ଭାମିନୀ ଚନ୍ଦ୍ର
ଏରଜରେ ପ୍ରକାଶ ଭୂଷଣ ଯାହିଁ

—୬ । ବାଳକ—ଶସ୍ୟ । ଜଣିବ—ଦେଖାଉଛ ।

୮ । କଲ୍ପ ସ୍ଥାବରାଜ—ଶାଳ୍ମଳୀ ।

କଣ୍ଟକ ବନ ସଙ୍କଟରେ ଯିବି
ପଦ୍ମ ଶଯ୍ୟାକୁ ମୋ ଚରଣ ଅଛି
ପୟୋଧି ତରଙ୍ଗ ବାଳର
କଣ୍ଟକ ଏହା ଅଟୁ ବଡ଼ୁ ତେଜସ । ୯ ।
ଭୂମି ନାହିଁ ଏଠ କିବା ଥାଉ
ହାଣ ଅଛୁ ଏହା କରକ ଧର
ବାଦଳ ଏହା ଅଟେ ମାନସରେ
ମନଅଟୁ ଏହା ଚିନ୍ତା ଗାଇବ
ସବୁ ଅନୁକୂଳ
ସ୍ଥାଈ ଅଟୁ ଏହା ପଦ୍ମର ଭୂତ । ୧୦ ।
ମନପାଇବେ ଏହା ଅଟୁ ଅଳଙ୍କାର
ଅଗର ଚେତନର ନାହିଁ ପାତର
ଧରିବ ଶାନ୍ତ ବୋଧବଟୁ ଆଁହି
ଏ ସବୁ ଚାହିଁବ ଅହଁକୁ ଭଳ
ଥାଇ ବାଳ ପଣ
ଏବ ଦେଖିବ ଅତ ପ୍ରକୃତସ୍ତ । ୧୧ ।
ଏ ସୃଷ୍ଟି ସେ ସୃଷ୍ଟି ଏ ଭାଷା ଦେବ
ମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଯାଏ ପଳ
ଶୁଣି ସେ ଅତ ବାଳକ ବୋଲେ
ଧାଇବ ଭଳେ ସୁଖଏ ମିଳଲେ
ଚେଷ୍ଟି ପଦଧ୍ୱାନ
ପ୍ରତିଫଳ ଭଣ ଅଷ୍ଟକ ବେଜଣ । ୧୨ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ପଲ୍ଲବର ଚକ୍ରୀ ଏହିବ
ପୃଥ ଦୃଷ୍ଟ ଅନୁଭବ ପ୍ରାପତ
ବଜ୍ର ସ୍ୱର୍ଗ ଅବ ପବ ଭୂଷଣ
ଶୁଣି ଲଳକର ବନ୍ଦି ଭୋଳ
ଲକ୍ଷ୍ୟଣକୁ ଭବ
ସବ ଭୂଷଣ ମୋହର ବେଶ ଦେବ । ୧୩ ।

---

୧୦ । କରକ—ଧ୍ୟାନ, ଉତ—ଅବାଣ୍ଡ ।
୧୧ । ଅଗର—ଭୋଜନା ।

ମୁରଛା ଶରୀରେ ଯାଉ ଫୁଟି
ତାହିଁ ସଞ୍ଚର ରୋମାଞ୍ଚ ରୋଗର
ନୟନ କୋଣିକୁଆନ୍ତୁ ଯାଉ ଲେଖି
ଯହିଁ ବାଉଳି ମହାପୁର ଭାଙ୍ଗି
  ଧାଇଲେ ସେ କୁସୁମ
ଜାଣିଲେ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ଅମୃତ ଫୁଲ । ୧୪ ।

ତାହାରେ ଅଳ ଲହରୀ ପ୍ରକାଶ
ସେହାର ସୂତ୍ର ଆଣି ରଚନା ପ୍ରଭୃତି
ଏହି ସମସ୍ତରେ ଲହରୀ ଦୋଳ
ଦୃଷ୍ଟି ଶୃଙ୍ଗ ପ୍ରାଣକୁ ଯାଉ
  ସ୍ଫୁରିବ ସେଠାରେ
ହୃଦୟ ସୋପାନକୁ ଲୋଚନ ବଳରେ । ୧୫ ।

ଚନ୍ଦନ ଭାବ ପାଦେ ଗଳିଲି
ରେଖି ମଣ୍ଡିତ ଅଧର ଶୋଭା
ନୟନ ଭାବ ପାଦେ ପ୍ରତିଭା
ନବୀନ ଶ୍ରୀ ଦେହେ ଭଙ୍ଗି
  ବନ୍ଧ ଲଲାଟରୁ
ପ୍ରବେଶ ଯାଇ ଭୂଷଣ ପାଦେ । ୧୬ ।

ବାଳା ଚରଣ ଅଙ୍ଗ ଅଳାଇ
କୁଞ୍ଚିତ କୋମଳ ଦୃଷ୍ଟି ତହିଁ
ଶୀତା ଭୁଜ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତି ଶୁଣି
ସ୍ୱପନ ମଧୁରିତ ଏ ଶ୍ରୀ
  ସମ୍ଭବ ଭୁଜ
ଏ ଭୁଜ ବୋଧ ରସର ଭୋଜନ । ୧୭ ।

---

୧୪ । କୁସୁମ—ମୁକୁଳୀ ।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

(ଏ ଗୁଣ ଭୂଷଣ)

ଶରତ କୁମାର ଏମନ୍ତ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଣ ଯାଏ ବସନ୍ତ ।
ବନ୍ଧୁ ଭ ଅବଶ୍ୟ ଦୋଷରେ ଭାଙ୍ଗିଣ ଚୋରକ ଝଙ୍କାରିଲ ॥ ୧ ॥
ପିକ୍ରୁ ବ ଗମନ ରେବତ ବୃନ୍ତ ଗୋଡ଼ ଦେଖାଇଲୁ ଉଲ୍ଲେଖର ।
ସର ବସନ୍ତ ଭୂଜଙ୍ଗର ପାର୍ଶ୍ଵିକ ଚେତନ୍ଦ୍ର ବଳ ଆହାର ॥ ୨ ॥
ଭାବ ବାଣ୍ଡବାକୁ ବଳ ଦାହିଁ ଦୋଷ ବା ଯା ବଶ ସ୍ଥିତି ।
ବନ୍ଧୁଶାଖ୍ୟ କଥା ଅନୁଭବ ଲବି ଗୋବଲ୍ ଭ ଏତେଦେବ ॥ ୩ ॥
ଶତ୍ରୁର ଚେତଶ ଦଶାକୁ ସକ୍ରୁଳ ସେ ଓ ଲେଶବ ସ୍ଵଦାଳ ।
ମାନସ ଗୋକୁଳୀ ଅଶ ଶସ୍ତ୍ର ବଶ୍ୟେ ବଶିନ୍ ଯଶ୍ ଶରଣ ॥ ୪ ॥
ଦ୍ଵଳଶୂଣୀ ଓ ଦୀରସ ଷଷ୍ଠ ଶଶ ଶବ ସୁଧାକର ।
ତରଣବନ୍ଦ୍ରେ ଶେଣାତାନ୍ତ୍ରି ଭାଙ୍ଗିଣ ଜପ୍ରନେ ଅକ୍ଷଜ ଶାବ ॥ ୫ ॥
ଶବସ ଦରଣ ଓ ଭଣ ଶର ଭ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ଶିବଚ ଚେତନ ।
ଧନକ ବରଣ ଶର୍ଣ୍ଣ ବୁକ୍ ଅବ୍ ଧର୍ମିସ ବେଳକୁ ଏନ ॥ ୬ ॥
ଏନ ଦନ ଏତାରେଶରେ ଭାକୁଶ୍ଵେ ରେସଶବେବେଶୀ ତବ୍ଦ୍ଵ ।
ଦ୍ଵିଷ ଚେତନା ଲେଷସ୍ଵେ ଶ୍ରୋତର ଏମନ୍ତ ଭୂଏ ମନସ ॥ ୭ ॥
ଦରଶନ୍ତୁ ସ୍ଥିତା ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଶଭବ ଶଶ ଶୋଭିବ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵାଶିବ ।
ଦୀରର ଶ୍ଵସ୍ତ ଶଶ୍ ଶତ୍ରୁନପ୍ରୀ ଅବଶୀ ଶତ୍ରୁ ଜଗବେ ॥ ୮ ॥
ଶବେ ଶାଶ୍ଵସ ସ୍ଥିତ ଶଶ ଶଶବେ ଦୋଷ ଗ୍ରହଣ ଶାଶ୍ଵତ ।
ଶରଣ ଭୂଦଶ୍ରୀ ଲେଖ ଶଶ ଦେଖି ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥିତଦା ଶରଣ ॥ ୯ ॥
ଭବ କର୍ଣ୍ଣସ୍ଵ ଶମ୍ଭୁତ ଚେଷ୍ଟାଷ୍ଟରେ ଶଶ ଶତ ଭାଗୁଣ ବଳୀ
ବଳୀ ଶୋଭବୀ ଲେଷସ୍ଵର ଏ ଶଶୀ ଚୋହର ଉଣକ ଭୂଷ ॥ ୧୦ ॥

---

୨ । ପିକ୍ରୁ ବ—ପାଦ ।
୪ । ଶବଦନ୍ତ୍ରୀ—ଭାଷାର ଶକ୍ତି ଶେଷ ବାଣ୍ଡ ଶବାଦ ।
୬ । ଶାରଣ୍ଯଶୀ—ଶକ୍ତିଶ ଦୋଷର ଦରଣ ଶବାଦ ।
(ଶାଧାରଣରେ—ଶାରସ୍ଵଶାଳା ଅର୍ଥାତ୍ ଶଂସାର ଶୀତଳ ଯାବାଦ)
୭ । ଶବ୍ଦ ଦ୍ଵି—ଶବଦ ।

ଭୃଙ୍ଗ ସାରେଖୁଣ ଘର୍ଷ ବଳେ ବହନ୍ତ ବନ୍ଧୁତା ଚହଳେ ଅତୁଳ ।
ବନ୍ଧ ବିଭୂଷଣ ଶଶଙ୍କ ପଦାର୍ଥ ସଂଶୁଭ୍ର ଘର ଭାଳ । ୧୧ ।
ବାଳାଭୂଷଣାଧସ୍ତ ଅନୁରୂପ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ଶୁଭ୍ରି ହୋଇବ ବୃଦ୍ଧ ।
ଉପବନେ ରୋଚନ ଧାର ଦର୍ଶିଲ କୁସୁମ ସହେ ଶରଦ । ୧୨ ।
ଚେଷ୍ଟା କଦର୍ଥର ଅବମ୍ ଭବ ଦଶ ଏକାଧ ପ୍ରକାରେ ଘଞ୍ଚ ।
ଘନପଥେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗାଧୁ ଅଗ୍ରସରେ ସରସ୍ତୁ ହେରେ ଦଶୀକ । ୧୩ ।
ଯଜ ଦେ କୃଷ୍ଣରୁ ପାରିଷ୍ଠର ଭୁଂଶ ଘନ୍ତର ଶ୍ରିୟା ସ୍ତମ୍ଭର ।
ସ୍ମୃତିପଥବନ୍ଧୁ ହୋଇଲେ ଦଧାର୍ଥ ତ୍ରିଶିରେ ରାଜସ୍ୱର । ୧୪ ।
ବର ଇନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀ ଗାନ ଅଦ୍ୱୟଭାବେ ଭୋଗୁଛ ଲୀଳେ ଅନୁର ।
ଭଲକ ନଥିଲା ଶଙ୍ଖ ଭଗନ୍ତ କୁଞ୍ଜ ମୁର୍ଦ୍ଧ ରଙ୍ଗାଧର । ୧୫ ।
ଧରଣୀମଣ୍ଡଳ ସ୍ତୁତିଗ ଏ ଭୁବନ ହେଲେ ବନ୍ଧୁଲାଭ ଜନ ।
ଶ୍ରୀନଗଣି ତନ୍ତୁ ଭରତ ନ ଜାଣିଲେ ଦର୍ଶନେ ଶୋଭନ ଦର୍ଶନ । ୧୬ ।
ଦମନ ସୁନ୍ଦର ଧନୁଶରଧର ସ୍ମରଣ ବଶ ନାଶନ ।
ସନଭାବ ମୁନିମାନେ ଯା ଚରଣ ଭଜନ୍ତି ଲଭ ଧ୍ୟାନ । ୧୭ ।
ଅନନ୍ତ ଭୋଗରୁ ତାହାଙ୍କ ଯଶ ଶୁଣି ଭକ୍ତି ଶରଣ ।
ଏହି ଦେହ ସ୍ତୁତେ ସ୍ୱରଚ୍ଛନ୍ଦ ଭଜେ ଏ ଗୀତ ଅଙ୍କ ସୁଯଶ । ୧୮ ।

ସ ମା ପ୍ତ

---

୧୩ । ଘନପଥେ—ଆକାଶେ, ଅଗ୍ରସରେ—ସୁସଜ୍ଜାରେ ।
୧୪ । ସ୍ମୃତିପଥ—ସ୍ମରଣର ପଥ ଓସ୍ତ ।
୧୫ । ଭଲକ—ଚିହ୍ନରେ, ଭଗନ—ଭଗ୍ନ ।

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ଆନନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ
ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରେସ୍, ବାଲୁବଜାର କଟକ-୨

ରସଲେଖା

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳ ଗୁଜ୍ଜରୀ

ଜୟ ମକର କୁଣ୍ଡଳୀ କୁଣ୍ଡଳୀ ମଣ୍ଡନ ।
ଘନଶ୍ୟାମ ଶ୍ୟାମଘନ ସାନ୍ଦ୍ର କାନ୍ତି ଦ୍ୟୁତିର ଦେ । ୧ ।
ଜୟ ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜମୋହନ ଶ୍ରୀ ସ୍ମର ଦହନ ।
ଖଗ ସୁତନ ବାହନ ସୁତନ ବାହନ ଦେ । ୨ ।
ଜୟ ଭୂମିଜରକ୍ତ ତାପ କୁଞ୍ଚିତାସ୍ୟ ।
ଶ୍ରୀଭାସ୍ୱର ଅଧର ଯେ ସୁଧା ଖଣ୍ଡଣ୍ୟ ଗତି । ୩ ।
ଜୟ ଘନବଦନ ପଦ୍ମନୟନ ଶ୍ରୀ ଲୋଚନ ।
ମଃଭ ଧାତ୍ରି ଭୂମାଭ ଭୂମାକ୍ଷ ଯା ବଦନ ଦେ । ୪ ।

ରସଲେଖାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟୀକା

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

୧ମ ପଦ—୧ମ ଧାଡ଼ି—ମକର କୁଣ୍ଡଳୀ—ମକର କୁଣ୍ଡଳ ଧାରଣକାରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । କୁଣ୍ଡଳ—କର୍ଣ୍ଣର ଭୂଷଣ । କୁଣ୍ଡଳୀ—ସର୍ପ । ୧-୨ ଘନଶ୍ୟାମ ବର୍ଣ୍ଣର ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ଣ୍ଣର ଭୂଷ ଶ୍ରେଷ୍ଠବର୍ଣ୍ଣ : ଶ୍ୟାମଘନ—ଶ୍ୟାମଳ ବର୍ଣ୍ଣ ମେଘ । ସାନ୍ଦ୍ର—ଘନିଷ୍ଠ । କାନ୍ତି—ତେଜ । ଦ୍ୟୁତ-ପ୍ରକାଶିତ ହେବା । ୨-୨ ଖଗ ସୁତନ—ପକ୍ଷୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଗରୁଡ଼ । ସୁତନ—ବୃଷଭ । ୩-୧ ଭୂମିଜରକ୍ତ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭୂଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଜଳଧର । ତାପ—ଲୁଚ । କୁଞ୍ଚି—ବକ୍ଷସ୍ଥଳ । ୩-୨ ଶ୍ରୀଭାସ୍ୱ—ଶ୍ରୀଙ୍କ ଅର୍ଥାତ୍ ପଦ୍ମ । ଖଣ୍ଡାସ୍ୟ—ଖଣ୍ଡମୁଖ । ୪-୧ ଘନଘ ପଦ—ତେଜସ୍ୱ । ଲୋଚନ

ମଣ୍ଡି ଖାଣ୍ଡବ ଗହନ ଖାଣ୍ଡବ ଖଣ୍ଡିତ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ମୁକୁଟଧର ତନୁ ମୁକୁଟ ଯେ ତ ସେ ।୫।
କରୁ ଉଦଗମ ଦୁଗ୍ଧଧାର ଖେନ ଖେନ ।
ଖଳଚଣ୍ଡ ସ୍ତୁତି ଭୃତ୍ୟ ଖଳଚଣ୍ଡ ମାନ ସେ ।୬।
ଖଳକର୍ତ୍ତା ଦୁଷ୍ଟମୁଁହ ଖଳ କରତବ ।
ମାଳତୀ ବଳୀର ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଶୀତଳାଙ୍କୁ ସେ ।୭।
ଭଣା ଖଗଙ୍କ ଦାଣ୍ଡଣ୍ଡୁ ଖଳଗଣ ମଣ୍ଡ ।
ଖଣ୍ଡନ ତଥା ଖଗଣ ଦୋଷକୁ ଦୋଲନ୍ତି ସେ ।୮।
ରତ୍ନଖାଣର ଅଣ୍ଟୁଳ ଓ ଦୁଧ ସୁଧାକର ।
ଅଙ୍ଗରେ କରନ୍ତି ରଙ୍ଗ ଅମୃତ ଖାଇଣ ସେ ।୯।
ସୁଜନ ମନୋହରଣ ଦେଖାଇବ ଏ ଗୀତ ।
ଖଳଖଣ୍ଡ ଖାଳେ ବନ ଧନୁରେ ଖଣ୍ଡନ ସେ ।୧୦।
ଶ୍ୱେତଚନ୍ଦନ ଖଣ୍ଡକ ମଳୟ ଗିରିଗାରେ ।
ମହାଙ୍କୁ ଦେଖା ଯେବେ ସେ ଖଣ୍ଡିତ ଖଣ୍ଡେ ସେ ।୧୧।
ଖାଣ୍ଡଖଣ୍ଡୁ ଖାଇ ଖୋଲ ଖଣ୍ଡକ ଖୁଣ୍ଟଣ ।
ଖଣ୍ଡୁ ଖେଞ୍ଚିକନ ଖଣା ଖୋଷ୍ଟକ ଖଣ୍ଡକ ସେ ।୧୨।
ମଧୁର ମଧୁରସ୍ ଭଗନ୍ ଭୋଗ ।
ମହଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡଚନ୍ଦ୍ର ଖେଳଣ୍ଡୁ ଖଣ୍ଡି ଯେ ।୧୩।
ଖଣ୍ଡନ ଖୁଁ ଖୁଁ ଖଣ୍ଡବ ଖଣ୍ଡଶ୍ରେଷ୍ଠ ।
ଦେଖଣ ଖୋଲଣ୍ଡୁ ଖଳ ଭଣଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡି ସେ ।୧୪।

—ଅଣି । ଖିଦ୍ୟୋତନ—ଶୀତ । ୫-୨ ଖାଣ୍ଡ—ଖଣ୍ଡ । ଭୂଗାଣ୍ଡ—ଖାଣ୍ଡିକେଣ୍ଡ । ଖଣ୍ଡନ—ଶୁଦ୍ଧ ୬-୧ ଖଗଣ—ଖାଣ୍ଡାଖଣ୍ଡାଣ୍ଡ । ୬-୨ ଚନ୍ଦ୍ର—ମସ୍ତୁର ଖଣ୍ଡଣା । ମୁକୁଟ—ଶିର ଭୂଷଣ । ୭-୧ ଉଦଗମ ଦୁଗ୍ଧଧାର—କ୍ଷୀରସ୍ରୋତ । ଖେନ—ଖଣ୍ଡ । ଖେନ—ଖଣ୍ଡ । ୭-୨ ଖଳଚଣ୍ଡ—ମୟୂର । ଖଳଚଣ୍ଡ—ଶିବ । ୭-୧ ମନ୍ଦ—ଖଣା । ଖଣ୍ଡକଣ—ଖଣ୍ଡଣ ଓ ଶିବ । ୭-୨ ମାଳତୀ—ଖଣ । ୮-୧ ଖଣ୍ଡନ—ଭୂଷଣଖଣ୍ଡ । ୯-୧ ସୁଧାକର—ଚନ୍ଦ୍ର । ୯-୨ ଅମୃତ—ଦେବଗଣ । ୧୦-୨ ଧନୁ—ଦୁର୍ଗଣ । ୧୧-୨ ଖଣ୍ଡ ଦେଖା—ଦୟାଣୀ ବା ଖଣ୍ଡ । ଖଣ୍ଡିତ—ଖଣ୍ଡ । ୧୩-୧ ମଧୁ—ଖଣ୍ଡ । ୧୩-୨ ଖଣ୍ଡଣ—ଖଣ୍ଡ । ୧୪-୧ ଖଣ୍ଡବ—ଖଣ୍ଡୋଳ । ଖଣ୍ଡକ—ଭୂଷଣଣ । ୧୪-୨ ଖଣ୍ଡଣ—ଦେଖାଣଣ୍ଡ । ଖଣ୍ଡ—

କଣ୍ଠିବାକୁ ଗୁଣିଙ୍କର ଶାଖା ଛଡ଼ାଇ ।
ଶୈବ୍ୟା ଗଭୀରେ ନୈମିଷାରଣ୍ୟର ବାସ ।୧୫।
ବୃଷ୍ଟି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଭରି ଏକ ଏକ ଆସି ।
ସେ ଭାବରେ ଲଭି ତୃପ୍ତ ସାରଙ୍ଗର ଲାଗି ହେ ।୧୬।
ସେ ଭାବନା ବୃକ୍ଷ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଭରି ଗଲା ।
ପୂର୍ଣ୍ଣତାକୁ ଦେଖି ଭାବ ଯେ କରେ ପ୍ରକାଶ ହେ ।୧୭।
ସେ ସୁଯୋଗୀ ମୁକ୍ତ ମହାତ୍ମାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ।
ଅଣ୍ଟିରେ ଅଙ୍କୁର ଦେଖ ସେ ଦର୍ଶନ ଲଭିଲେ ହେ ।୧୮।
ଲତ୍‌କୁ ମାଡ଼ିଲେ ଦେହୁ ଲଭିବ ଅନୁଭବ ।
ଅନେକେ ଲଭି ସେ ଆସିଲେ ଶରଣାଗତ ହେ ।୧୯।
ସେ ଅସ୍ତମିତ ଜନକୁ ପ୍ରକାଶ କଲ ।
ଭାବ ଭୂମିରେ ଆସିଲେ ଦେଖାଇ ଦେଲ ହେ ।୨୦।
ସୁସ୍ଥମନର ତତ୍ତ୍ୱବୁଝ ଦେଖାଇ ସେ ଦେଲ ।
ସେ ସୁଖ ଆସିରେ ମଣିଷକୁ ଶରଣ ହେ ।୨୧।
ଏମନ୍ତ ଜନରେ ହୋଇ ଦର୍ଶନ ତେ ଜନ—
ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତରେ ସୁଖେ ଧରନ୍ତି ଭଜନ ହେ ।୨୨।
ଶୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତରେ ମନେ ଶୈବ୍ୟା ରହେ ବେଳେ ।
ତାର ବଚନେ ପ୍ରାଣକୁ ନ ଆସିଲେ ଭରେ ହେ ।୨୩।
ଗୋପୀଏ ହୋଇ ଜନନୀ ଜନେ ପ୍ରଣମିଣ ।
ସେ ଅଷ୍ଟମ ସ୍ୱରଭେଦ ଉଭୟ ଆସିବାଣ ହେ ।୨୪।
ଶୁଣ୍ଡରେ ସୁନ୍ଦର ଲଭ୍ୟଭାବ ହୋଇଲ ।
ଭବ ଭକ୍ତିକୁ ଦୃଢ଼ା ଉଦୟ ହୋଇଲ ହେ ।୨୫।

ଗୁଣ । ୧୭-୧ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ—ତୃପ୍ତ । ୧୬-୨ ତାରକ—ଜନ । ମାନ୍ତର—ଚରଣ ଜଣ । ସ୍ୱାସି—ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ୧୮-୧ ସୁଯୋଗୀ—ଯୁଗଧ୍ୟା ଧର୍ମର ଚତୁର୍ଥ ଦଶ୍ଚ । ମହାତ୍ମ—ବିଶ । ୨୨-୧ ଦର୍ଶନ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୨୨ ୨ ଭବର—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଭକ୍ତ । ଭଜନ—ସେବ । ୨୪-୧ ଜନନୀ—ଯୁଗଳ । ପ୍ରଣମିଣ—ଭୂମିଶ । ୨୪-୨ ଅଷ୍ଟମ—ଜନ । ଶରଣାଗତ—ଚରଣ । ୨୫-୨ ଦୃଢ଼ଭକ୍ତର—

ଭରେ ଶ୍ରୀସ୍ୱ ମାଳା ବୋଲୁଥିଲ ସ୍ୱମ ସ୍ୱନ ।
ବେଷ ଶର ବନ୍ଧୁବଚନେ ଭଲେ ବୋଲ ଲୁଚ ଯେ ।୨୬।
କୃଷ୍ଣବେଣୀ ସୁରଜ ବୋଲନ୍ତି ଏମନବରେ ।
ରେଖପାନ୍ତ ଲକ୍ଷବର୍ଣ୍ଣ ଭଲ ଭବହ ସେନ୍ଦଲ ଯେ ।୨୭।
ଶ୍ରୀଦେବ ସୁର୍ଣ୍ଣ ଭଷଣ ବୋଲାଲେ କୁଲକାନ୍ତି ।
ସଖୀମାନେ ବୋଲଣ ଗ୍ରତ ପଲେ ଭନ୍ତୁବତ ଯେ ।୨୮।
ଏଥକ ଲୁହିଲ ବେଷ ଯେ ଅନାଇ ଆବାନ୍ତୁ ।
ବୋମବପୁ ଶିଷ୍ଟା ଭଷ ପ୍ରାଳବ କୁମୁକ୍ତ ଯେ ।୨୯।
ମତନ ଚିଁତ୍ତ ଦବଜନ୍ତୁ ବେଷ ବେଷୁ ।
ଖାଣ୍ଡି ବେବଦ ଏ ବନ୍ଧୁ ଭଲ ବେଦ ବୋଲ ଯେ ।୩୦।
ଏତେ ଭଣ୍ଟ ସଖୀଲ ନମ୍ରତ ଶାନ୍ତେ ଲଲ,
ଭବନାତାନ ବେଧଳ ଲକ୍ଷ ମୋ ଖାଣ ବୋଲସ୍ ବେ ।୩୧।
ଅଶି ଦଶିଷୁକୁ ଚ ବୁଝଲ ବନ୍ଧୁ ମୂର୍ତ୍ତି,
ଅବନ୍ଦ୍ରୀ, ଅନୁଭବ ସୀତବଣ ବେଶ ଯେ ।୩୨।
ଭଗବା ଲୁଣ୍ଡି ସ୍ୱାଂଶୁଜ ସୁଦ୍ଧି ବେଦ,
ଉଦୁଭଲ ମାତେ ବେଁବର୍ଣ୍ଣୀଲ ବଦେଲ ବେଲ ଯେ ।୩୩।
ମାଷ ଏକ୍ତ ଦୁବା ଭଷଲ ଖାବ ଷଦେ,
ଦୁଷ୍ଟିଲ ବଳଦେଲ ଅତଖା ଚ୍ବେ ନ ଗୁମ୍ଫେଲ ଯେ ।୩୪।
ବଜା ଭା ନାଗୁବକବୀ ଅଲଖକୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ,
ତସ୍ୱରଲେ ଲଗି ଉଦବାଧୁନ ମୁଦ୍ରା ବେଲ ଯେ ।୩୫।
ମୁଦ୍ବ ଥିଲ ମନ୍ଦ୍ର ନଧନ ଲୁକାବଣ,
ଭବନ୍ତି ସବତ ଭାରତ ବେଳଣଣ ଯେ ।୩୬।
ଘାଷଦ୍ଧ ଭଣ୍ଡ ଦ୍ରତ ବଶ ଦ୍ୱସ୍ୱରୁ,
ବେଲାଭବେଲ ଭଣ ବେଳବଲେ ଶୀଳାଧୁର ଯେ ।୩୭।
ଲଶି ଧୃତ୍ରା ଗର୍ଜିତ ଅଙ୍ଗ ନ ବେଳାଲ,
ବକ୍ଷିଲ ବଂଶୀ ଏକ୍ତ ଭଳଣବତାବ ଯେ ।୩୮।

ଲମ ଏକଲ ବନ୍ଧୁବତଦଲେ ଲମା । ୨୬ ୧ କୃଷ୍ଣବେଣୀ ସୁରଜ – ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ବେଣୀ ଦନ୍ତା ଓ ସମୁଦ୍ରକନ । ୩୦-୧ ମଦନ ଚିଁତ୍ତ – ଦଳର୍ଗନ୍ଧୁଣ ଦଣ୍ଡୀ । ଦଦଦ— ଲୁଣ । ୩୨-୧ ମଣ୍ଡଳ—ଲୁଣା । ୩୬-୨ ଘଟୋଧୁତ-ବୋଲ ଦଣ୍ଡ । ସୁବା—

ଏହା ଶୁଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ଜଗଦୀଶ୍ୱର,
ମୁଁ କେବେ ଡାକିଲି ରେଖ ଆଦରେ ଭକ୍ତିରେ ରତ ।୭୯।
ସେ ଦାସ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶୃଙ୍ଗ ହେଲା ଭଗବାନ,
ଦଶ୍ୱର ସ୍ୱର୍ଗେ ରେଖଣ୍ଡ ସ୍ୱର୍ଗ କାହିଁ ଦେଖା ହେଉ ।୮୦।
ଉଦାସୀନ ଦେଖାଇଲୁ ପ୍ରକଟ ନାହିଁ ଭେଦ,
ଉଦ୍ଧାବେ ଶୁଣ ଦୋଷଦାର ବାଣୀବୃନ୍ଦ ହେଉ ।୮୧।
ତାହା ଦେଖି ଭକ୍ତଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଧନ ଦେଲ,
କଣ୍ଠ ଘେନ ଅଭିଲେ ଦେବାଦେବଙ୍କୁ ଅଷ୍ଟସଖ ହେଉ ।୮୨।
ବିମଳା, କମଳା, ସୁଲୋଚନା ଉତ୍ପଳା,
ସୁବୁଦ୍ଧି, ମଞ୍ଜୁଳା, ଶୁଣିଲା, ହେମବର୍ଣ୍ଣା ହେଉ ।୮୩।
ଗନ୍ଧର୍ବ ଦେବାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରମଣୀ ଉଚ୍ଚର,
ଧାରୀ କହନ୍ତେ ଭକତ ତାହା ସେବନ୍ତୁ ହେଉ ।୮୪।
ଶୁଣ ଏବେ ବୋଲନ୍ତି ଦୂତଙ୍କ ତାହାର,
ଅଭ ଭୁବନ ଭକ୍ତ ତାହା ଉଦ୍ଧାରର ହେଉ ।୮୫।
ହେ ମାଧବ ଉମାଧବ ଶୁଭ ବନ୍ଦନର,
ଭକ୍ତଙ୍କ ପାଦ ମଦନମୋହନ ସିଦ୍ଧର ହେଉ ।୮୬।

ଦୀପ । ୭୭-୨ ଗୀତାମୃତ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୮ -୨ ଦାସ—ଭକ୍ତ । ୮୯ ୨ ରମଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ବାଦନ—ବନ । ୮୦-୧ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶୃଙ୍ଗ—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୁ ଉଦୟ । ୮୦-୨ ଦଶ୍ୱ—ଦଶାଦ୍ୱା । ସ୍ୱର୍ଗ—ଦୂରଦେଶ ସ୍ତ୍ରୀ । ୮୧-୧ ଉଦାସୀନ—ଅଗ୍ରଭାଗ । ପ୍ରକଟ—ପ୍ରକ୍ତ । ୮୧-୨ ଉଦ୍ଧାବେ—ଭକ୍ତାଙ୍କରିବା ସ୍ଥାନରେ । ବାଣୀ—କଥା । ୮୨-୨ ଦେବାଦେବଙ୍କୁ—ଶିବଙ୍କ ଦେବଙ୍କୁ । ଅଷ୍ଟସଖ—ଆଠ ଜୋଡି ସ୍ତ୍ରୀ । ୮୪-୨ ଧାରୀ—ଧାରଣା । ୮୬-୧ ମାଧବ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଉମାଧବ—ଶିବ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି ଚୋପାଇ

ପୂର୍ବସ୍ତ ନିଜ ପ୍ରାଣ ବନ୍ଧୁ ଅବଳା ।
ସଙ୍ଗମଜ୍ଞାନିଜ ଗର୍ଭରମଣୀ ହେଲା ।
କ୍ଷୀଣମା ଶଶୀକାକୁ ସର୍ଗର ପ୍ରାପ୍ତ ।
ଦରବୁ ପର୍ବ ଦର୍ଶ ବହୁାର ଶୋଭା ହେଲା ।୧।
ଶୋଭନ ଶରୀରର ଭୂଷ ସଦୃଶ ।
ପଦରଜ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଗୁଣସ ଜାତ ହେଲ
ପୁରୁଷ ସ୍ତୃଷ୍ଟି ସ୍ୱକ ଶରୀର ରସର ।
ଉଦ୍ଦୀପନ ଶିଶୁ ଦେଖ ସେ ଜାତୀ ହେ ।୨।
ବଳଶରୀର ଶସ୍ତ୍ର ଲକ୍ଷଂ ବଢ଼ଲ ।
ଯୌବନ ଶରୀରରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖ ସେ ।
କେ ଜଗତ ଶାସ୍ତ୍ରକାରକୁ ହେଉଛି ।
ଜନକୁ ଶତ ବର୍ଷା ଉତ୍ପନ୍ନ ଶାସ୍ତ୍ର ସେ ।୩।
ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ସେହି ଦୁଇକୁ ଦର୍ଶି ।
ସକଳ ଭୂଷିତ ସୃଷ୍ଟି ଅଭୂତ ବସ୍ତୁ ହେ ।
ଏହି ସୃଷ୍ଟିରୁ ଶସ୍ୟ ଶୋଭିତ ଜାତ ।
ଜଗତ ତମସ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତତ ହେ ।୪।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ନିଜ—ଆପଣ । ଅବଳା—ସ୍ତ୍ରୀ । ୧-୨ ସଙ୍ଗ ମଙ୍ଗଳ—ପୂର୍ବର ରୂପ ସ୍ତ୍ରୀ । ଶତ ମଙ୍ଗଳ ଲୋକ, ରସରେ ଜନ୍ମ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ । ନିଜ—ଜନ୍ମର ୧-୩ ଶରୀର—ଅବସ୍ଥି । ସ୍ୱର୍ଗ—ଦେବ ୧-୪ ପର୍ବ—ପଦର୍ଥ । ବର୍ଣ୍ଣ—ରଙ୍ଗ । ୨-୧ ଶରୀରର ଭୂଷ—ମାଣିକ ଶୋଭେଦେବା ଭୂଷ ବର୍ଣ୍ଣ, ସଦୃଶ—ନିଜ, ଅର୍ଥାତ୍ ଭୂତ ଭୂଷୀ ନିଜ । ୨-୨ ପଦରଜ—ଦୃଷ୍ଟ ସ୍ୱାମୀ । ଗୁଣସ ଜାତ—ପ୍ରକାଶ । ୩-୧ ବଳଶ— ଶସ୍ତ୍ର । ୩-୨ ଦର୍ଶୀ—ଚକ୍ଷୁ । ୩-୩ ଶାସ୍ତ୍ରକାର—ଅମୃତ, ଅଜ । ୩-୪ ଜନ୍ମ—ପୂର୍ବର ପୁତ୍ରର ଦେବେ ଓ ଚକ୍ରୀ ଜନ । ଉତ୍ପନ୍ନ—ଶତ ପୁତ୍ରର ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବ ଉତ୍ପନ୍ନ । ଶାସ୍ତ୍ର—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶୋଭ । ୪-୧ ଦୁଇ—ନିଜ ।

ସୁନନା ମନ ଏଥୁ ଉଣ୍ଡବାଠାରୁ ।
କଣ ଅନୁକୂଳ କଲ ସୁନନାଭୂଷା ଯେ ।
ଅଜନ ସମାନକୁ ଆନ ନ ବଳେ ।
ନଗ୍ନ କାସ୍ତୁର ଭାବ ଅଙ୍କ ଦେଲ ଯେ ।୫।
ଚନ୍ଦ୍ରମା ଆବୋରୀକ ଉପ୍ରର କାର
ମୃଦୁଭ ଏକ ତେଜ ଦେଖାଇବେ କାର ଯେ ।
କରଣ କର ଭଲ୍ କଲା ଶଶୀ ।
ଶ୍ରୀଜଗତ୍ ଅସ୍ୱରେ ବର୍ତ୍ତୋଷ୍ଟି ଲ ଯେ ।୬।
ଗୁଣିକ ଦେଖାଇ ନେଶ ଭଗ ଉଦେଶ ।
ଆନନ୍ଦ ଶୀଳା ଅନ୍ତରେ ଜେଳାର ଯେ ।
ମନ୍ତ୍ର ସର୍ମାଳି ଯୋଗେର ଏହି ଦେଖିଲ ।
ମହାବଜତ ସମାଜର ଏହିକ ଯେ ।୭।
କାମିନୀ ପ୍ରକାଶନ ରୂଡ଼ି ଅନନ୍ତ ।
ପ୍ରସାଦ ଦେବ ଅଶ୍ୱ ଲୁ ଲକା ଧନ୍ତୁ ଯେ ।
ଭଲକ ଭୁବନ୍ତରି କରୁଣ ଶୁଭା ।
ଭସ୍ମ ଭମରେ ନମ ମଦନ ଭଲା ଯେ ।୮।

ଉଣ—ଇଷ ବା ପଣକର୍ଣ୍ଣ । ୫-୨ ଭୂଷିଣ—ଭୂଷିକ୍ରୁଷ୍ଟା । ଭଲୁ—ଅଭ ସୁନ୍ଦର । ଅନୁଭ—ମସ୍ତକର ଲଳାଟ । ୫-୩ ଉମାଜ—ଦୁଷ୍ଟକର୍ଣ୍ଣ ଏହିକୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟ । ଉମାଜ—ଭେଳେଣ ଉତଳ ବା ଉତାଳ । ଉଭୂତ—ଉଦୁବେତଳେ । ୫-୧ ସୁନନା—ଉଲଗ୍ନ ମନା ଶ୍ରୀଙ୍କ ସୁଭ । ୫-୨ ଭୂରୁ—ଭ୍ରୂଲତା । ୫-୩ ଅନନ—ମୁଖ । ଆନ—ଅନ୍ୟ । ୫-୫ ଭାବସ୍ତୁତ—ଭାବର ଏକ । ଭାବ—ସୁଖ । ଅଙ୍କ—କୋଳ । ୬-୧ ଆବୋରୀକ—ଆଚ୍ଛାଦ । କାର—ସୁତ ଓ କର । ୬-୨ ମୃଦୁଭ—ଆରଣି । ଶୁଭ—ତେଜ । କାର—କୃଷ୍ଣା । ୬-୩ କର—କଚ୍ । ୬-୪ ବର୍ତ୍ତୋଷ—ଆବର୍ତ୍ତି । ୬-୧ ଗୁଣିକ—ଆନନ୍ଦ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ । ଭଗ—ଭୂଷ । ୬-୨ ଆନନ୍ଦ—ଭୂଷଣ । ଅନ୍ତରେ—ଶଙ୍କୁ । ୭-୩ ମନ୍ତ୍ର ସର୍ମାଳି—ଧୀର ଗୁଣର । ୭-୪ ଏହିକ—ଏଥକୁ ଜନ୍ମ । ଏହିକ—ଭାବପ୍ରୁଭ ଦେଖାଇବୁ । ୮-୧ ଅନନ୍ତ—ଭବର୍ଣ୍ଣ । ୮-୨ ଅଶ୍ୱ—ଛାଡ଼ି । ୮-୩ ଭଲକ—ସୁକ । ଭୁବ୍—ଭଲର । ୮-୪ ଭାମ—ଜୋଗ ଭାଗ । ମଦନ—କନ୍ଦର୍ପ । ବର୍ଣ୍ଣାନ—ବର୍ଣ୍ଣିବସ୍ତୁ ବା ଭଲା

ଦେଖିବ ବେଣୀ ରୋଷେ ଭଜିବ ଭଲ ।
ମନେ ଭଯ ଶଶିର ହୃଦୀ ସ୍ନେହାଲୁ ଦେ ।
ଜାନ ପ୍ରେମ ସୂତ୍ରକେ ଗାଉ କର୍ଣ୍ଣୀର ।
ପ୍ରାପ୍ତ ହୃଦରେ ଅନୁରାଗ ଲୋମାଳ ସେ ।୯।
କୁଞ୍ଚନ ଦେଖ ସ୍ମୃ ଶତପ୍ର ଦେବେଶ ।
ଅଞ୍ଜନ ଭାବରୂପ ପ୍ରଥାଜ ବେଦଶ ।
ବୋଲିଲ ମଉଳାସ ଭାବ ଅଧର,
ଅରୁଣ ଶାର ସାଧ ସମାଣ ଭାର ସେ ।୧୦।
ଧଇଦେହୁର ସୁର ଜନ୍ମିଲ ପ୍ରାସ୍ତେ,
ଭରଦନ୍ତୁ ଲଭିଲ ଜନମ ତୁଏ ସେ ।
ଶୁଭ ପିକର ଶୋଭ-ଗାଯକ ଚୟ ।
ଗଣାଗଣାଦନ ସବ ଶାଶନ ସେ । ୧୧ ।
ଖଞ୍ଜନ ମହିଁରୁ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଘଟେ ।
ବେଦନ୍ତ, ଭରୁଶ୍ରେଣୀ ଜରେ ଦେଦନ୍ତ ସେ ।
ଭାଲନ୍ତ ଶର ତୁହୁଁ କରାଣ ଘନ ।
ସମ ଭୂକର ବୋଲି ଚରଣଏ ଅଙ୍କ ସେ ।୧୨।
ଲାଲୁ ସ୍ତନଲ ତୃଣରେ ଗାଣ୍ଡି ।
ସିଂହ ଜଣିବ ଅନ୍ତ ଶୀଣତା କଣ୍ଠ ସେ ।
ମଣ୍ଡଳ ଦେ ଦେଖି ଦମ୍ଭ ଗଗନ ।
ମୃଣାଳ ଅପ ବୋଲ ଭଲେ ଆକାର ସେ ।୧୩।
ସୁଣ୍ଡୁ ଅଳଙ୍କା ପୁଣି ଦେବ ତନୁଷ ।
ସୁର୍ଦ୍ଦିରେ ଲେଖି ସୁଖ ପିଠେ ଲକୁଲ ସେ ।

ଜନ୍ମ ଘର୍ଦ୍ଦ । ୯-୪ ହୃଦଯ—ବକ୍ଷ । ରୋମାଳ—ଲୋମ ଶ୍ରେଣୀ । ୧୦-୧ କୁଞ୍ଚନ —ନାସିକା, ପୁଷ୍ପ-ପୁଷ୍ପକ । ଶତପ୍ର—ଚିତ୍ର । ୧୦-୨ପ୍ରଥାଜ—ଦର୍ପଣ । ୧୦-୩ ଅଧର—ଓଷ୍ଠ । ୧୦-୪ ଅରୁଣ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଶାର—ଅଙ୍କୁର । ୧୧-୨ ଲଭିଲ —ଲଭିଲା । ୧୧-୩ ଶୁଭ—ସୁନ୍ଦର ତନ୍ତ୍ରୀର । ପିକ—କୋକିଳ । ୧୨-୧ ଖଞ୍ଜନ —ନେତ୍ର । ୧୨-୩ ଶର—ଶଙ୍ଖ । ୧୩-୧ ଲାଲୁ—ଲମ୍ବ । ୧୩-୨ ଗଣ୍ଡର—ଗାଲ । ୧୩-୪ ମୃଣାଳ—ପଦ୍ମନାଳ । ୧୪-୧ ସୁଣ୍ଡୁ— ସୁନ୍ଦର । ଅଳଙ୍କା—ଯୁକ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ଦେଇ । ୧୪-୨ ଲକୁଲ—ଜଘ ।

ଏଣେ ନଇ କେଶ ଭଲେ ଅଞ୍ଜନାକାର ।
ସଂସାରର ଦୋଷାଦୋଷ ବାଦ ଅଛାନ୍ତି ସେ ।୧୩।
ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡି କାସ ସୁଣି ବଢ଼ୀ ଆସାଇ ।
ମୁକ୍ତଙ୍କ ଅଛି ଆସ ଚଲକୁ ଆଣ ସେ ।
ସୁରଳ ଓଷ୍ଠ ସୁଣି ଓଠଷ୍ଠ ଚାମ୍ପୁଣ ।
କୁଣ୍ଡଳେ ଅନୁକ୍ଷଣି ଭ ଅଛି ଦୋଳ ଦେ ।୧୪।
କଣ୍ଠକ ଦେଇ ସୁଣି ଦ୍ୱା ଲଲମ୍ବନ ।
ମହାସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଏବେ ଛତ୍ର ଜନ ଦେ ।
ତହିଁ ଭ୍ରମରେ ସହିଁ ଘଣ୍ଟା ଭାବେ ।
ତାହାକୁ ବୋଲ ଆଉ କାନ୍ଦୁନ ବାହୁ ଦେ ।୧୬।
ତାସରେ ମଳସି ଦଉସି ବସି ।
ବନ୍ଧୁ ଆସି କେବ ଧନେକ ସ୍ଥାପି ଦେ ।
କହି ଅସ୍ତ୍ରେ ଷ ଦୁ ଭଣି ନ ସୁର ।
କେତକୀ ତମଳଙ୍କୁ ସେ ଭଉସେ ଦେ ।୧୭।
ସେ ରମଣୀରତନ ଅଙ୍କ ଯ ତନ ।
ରତନମାଳାର ହେଲା ଅଲଭ ଦେ ।
ବଡ଼ବଡ଼ କନ୍ଦକାକୁ ଲୁଗ୍ରମା ଗାଣ୍ଠି ।
ତାହାକୁ ସମ ହୋଇ ଭସରେ ସେହୁ ଦେ ।୧୮।
ଭୂଷଣ ଭୂଷଣକୁ ଦେଦୀପମ୍ୟ ।
ଶୋଭନ ଗାଲୁ ଦେଇ ଭୂଷଣ ଶବ ଦେ ।
ଲୁଗ୍ଲ ବାସରେ ଲୁଳୁମ ସୁକେଶୀ ।
କଷଣ ପଣ୍ଡିତେ ଦେବନ ଲକ୍ଷେ ଦେ ।୧୯।
ଶ୍ରୁତ ଶବ ଭାଉ ଭକଳ ଜନ ।
ହୋଇଲ ପୁଷ୍ପମାଳ ହୋଇଲ ସେ ନ ଦେ ।

୧୪-୩ ଅଞ୍ଜନାକାର—କଳା ସଦୃଶ । ୧୪-୪ ଭାନ—ଲଜ୍ଜା । ୧୬-୨ ଶ୍ରବଣ—କର୍ଣ୍ଣ । ଅଳାପ—ମୁଖ । ୧୬-୩ ତାମ୍ବୂଳ—ପାନ । ୧୬-୪ ଅନୁରାଗୀ —ପ୍ରେମୀ । ଗୋଳ—ଗର୍ଦ୍ଧ । ୧୭-୧ କଣ୍ଠିକ—ଗଳାଦେଶ । ୧୭-୩ ଭାର —ଭାର । ୧୭-୪ ଭାସ—ଦୋଷପାଇ । ୧୮-୨ ଅଳଭ—ଅଲୋଭନ । ୧୯-୩ କୁସୁମ—ଫୁଲ । ସୁକେଶୀ—ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ । ୨୦-୨ ପୁଷ୍ପମାଳ—ଫୁଲ

ସରସ ବସ୍ତୁ ବଦଳ ଲାଗି ଭବର ।
ଋଷିଣ ଭୋଗାର ସ୍ତମ୍ଭ ଆଜନ୍ମ କରେ ॥ ୨୦ ॥
ଶୁଣ ହୋଇ ଦଶାର ଅଙ୍ଗ ଭରସେ ।
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ଏ ସୁବେଶୀ ଶରୀରେ ଯେ ।
ଧୂଳି କୁସୁମେ ସୃଷ୍ଟି ଦଣ୍ଡ ଭୁଜର ।
ସମରେ ଲାଜ ଦୂର ଆଉ ନଶାର ଯେ ॥ ୨୧ ॥
ଅଲକ-ଶାସ୍ତ୍ର ହୋଇ ନ ଗ୍ରନ୍ଥ ଜଳ୍ପ ।
ଏଣାକ୍ଷୀ ସ୍ଥାନେ ବସି ସୂଜନ ସଙ୍କଳ୍ପ ଯେ ।
ଲଭ ଦାସ୍ତ୍ୟ ଦାନ ଦର୍ପରେ ବସାଇ
ଯେଉଁ ପୁଣ ଭଲେବ ବେଳେ ଲୋଚନ ବହି ଯେ ॥ ୨୨ ॥
ଅନେକ ଲଗାଇ ଭାଳି ! କି କି ଲଗାଇ ।
ଉଦର୍କ ଅଗ୍ରଦୂତ ଅଦଉଭାଳ ଯେ ।
ଷୋଡ଼ଶ ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନିଲାନନ ।
ଶକ ଦେବ ପୂଜାରେ ଗୀତ ଲଗାଇ ଯେ ॥ ୨୩ ॥

ଶୁଣନ୍ତୁ । ୨୦-ଖ ଭରସା—ଆଶା । ୨୦-ଚ ସ୍ତମ୍ଭ ଆଜନ୍ମ—ସ୍ତମ୍ଭର ମୂର୍ଚ୍ଛା । ୨୧-କ ଧୂଳି କୁସୁମ—ଧୂଳି ଦିଶେ ବା ଅର୍ଥାତ୍ ଭେଳେଣାବସ୍ଥ ଧୂଳ ୨୨-୧ ଅନଙ୍ଗ—ଅନଙ୍ଗ ବା କାମ । ଜଳ୍ପ—ପ୍ରଳ୍ପ । ୨୨-୨ ସଙ୍କଳ୍ପ—ଭାବ । ୨୨-୪ ଦାଣ୍ଡ—ସ୍ୱାମୀ । ୨୨-କ ,ବର୍ଷିଣ—ଅଶ୍ରୁ । ୨୩-୧ ଲଗାଇ ଲାଗି—ଲାଗିଲା । ଷୋଡ଼ଶଧାସ—ଶୀତ । ୨୩-୨ ଅଦଉ—ଦାସ ବା ଧର୍ମ । ଉଦ—ଶାସ୍ତ୍ର ଭାବଭାବ ଓ ଅଷ୍ଟ ନାମର ଅନୁଭବ କରାଇ ବସିଲା ।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ମୁଖରୀ ବାଣୀ

ଏମନ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଶୁଣ କହେ, ମନସ୍ଥିତ ଉଚ୍ଛୁରେ,
ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ ନାମେ ସୁଖ ନ ମନୋହର ଏ । ୧ ।
ଧନଜନେଷ୍ଟ ଅକାରେ ଯେ ସୁଧାକର ପ୍ରକାଶେ,
କରଣୀ ଘନ କୁସୁମ କରେ ପ୍ରସାଦ ଏ । ୨ ।
ଅଶ୍ରୁ ଲହରେ ଲକନ, ଶୋଭନେ ବସନ ଲଲନ,
ରଜନ ଶଙ୍କରେ ଶକ୍ତି କୋମଳ ଗରୀ ଏ । ୩ ।
ଅକାଳେ ଯେଉଁ କହର ଜଳଧରେ ଚହଳ,
ପ୍ରିୟ ସହକାରୁ ଭଣ, ଉଦନ୍ତ ସେନ ସେ । ୪ ।
ସେ ଜଗତ ନରମୁଖେ, ଜଗତର ବାଳକ ମନେ,
ଶମାକ୍ତ ଶଣାକୁ ପ୍ରାଣ, ଜରାନ୍ତ ଛାପ ଏ । ୫ ।
ବାଳକାଳ ଭୂଷି ଭକ୍ତି, ରହାଳ ସୁରେଳ ଜନସ୍ୱର,
ନ ଭାଷଣ ଜନସ୍ୱର, ଘନନ ଶୋଭ ଏ । ୬ ।
ଚକ୍ଷୁର ଚଉଦୌଂ ଯିବ ପ୍ରଣୟର ବାନ୍ଧବଙ୍କ
ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଯଶ, କୁଳର ଶ୍ରୀ ଏ । ୭ ।
ସ୍ୱଜନ ବସ୍ତୁ ବୃଷ୍ଟି, ଚନ୍ଦ୍ରାଣି ଜନ୍ମ ଲାଭ,
ନ ସୁଖ ଭଲ ଧବଳ, ଲଭ ସଜାଳି ଏ । ୮ ।
ସ୍ୱଜମାର୍ଗ ଜନ୍ମ ଶୋଭ, କୋମଳ ଚରଣ ଶୋଭ
ସୁଷମ କହେ ଲଳନ ଏବଂସନନ ଏ । ୯ ।

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

୨-୩ କୁସୁମ—ଅର୍ଦ୍ଧଫୁଲ । ୨-୪ ପ୍ରସାଦ—ଆଦର । ୩-୧ ଲକନ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖାଉଥିବା । ୩-୨ ଲଲନ—ଲଳନା । ୪-୧ ଜହର—ଜୋଧାଦେବ । ୪।୧ ଜଳଧର—ଜନ୍ତୁ । ଜହର—ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ । ୫।୩ ଶମାକ୍ତ—ଜନ୍ତୁ । ୬।୧ ବାଳକାଳ—ବାଲ୍ୟରେ ଜନେକ ଦେଖାଉଥିବା । ଭକ୍ତି—ଭାଗ୍ୟ । ୬।୨ ସୁରେଳ—ଶୁଭିକରେ । ୭।୧ ଚକ୍ଷୁର—ସ୍ୱବନ୍ଧିତ୍ରୁ ଚଉଦୌଂ—ଦେହରମାନେ । ୭।୨ ପ୍ରଣୟର—ସ୍ନେହ । ୭।୪ ଯଶ—ଶିଷ୍ଟ । ୮।୧ ସ୍ୱଜନ—ଜନଧନ । ଜନ୍ମ—ସ୍ୱଳ । ୮।୨ ଚନ୍ଦ୍ରାଣି—ଅମ ବା ଜାଳ । ୯।୧ ସ୍ୱଜମାର୍ଗ—ସ୍ୱଜନନ ।

ପର୍ଶ୍ଵ କଙ୍କଣ ଭଳେ | ଲାଗେନ୍ତି ମୃଣାଳ ନାଳ;
ପ୍ରବାଳ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ବରନ, | ଅରୁଣ ଉଦେ ହେ ।୧୦।
କମ୍ବୁକଣ୍ଠ ଗଳ ଶୋଭେ, | ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ କମଳ ଆସେ,
ଦୋଷ, ଅଳ, ସୁଗନ୍ଧ, ଏହର | ପ୍ରିୟଜାଗରେ ଏ ।୧୧।
ଇନ୍ଦ୍ରରେ ଘେଘେନ ଶ୍ରୁତି | ଅଙ୍ଗକେ କମ୍ପ ହୋଇ,
ଦର୍ଶ୍ଵ କୁଏ ବୋଲାଇବାକୁ, | ଉଣି ପଶିଲ ଏ ।୧୨।
ଅବଶ୍ୟ ମୁଖରେ ରହି, | ଦାଶେଯନ ବଢାଇଲ,
ଯେଣୁମୂଳେ ବସୁ ବହି, | ନଖକ୍ଷତ ଲାଗି ଏ ।୧୩।
ଦର୍ଶ୍ୟ, ବଳୟ, ବନ୍ଧନ, | ଏଥା ସେଥା ଦାଣ୍ଡି ସ୍ଥାନ,
କାଳ ଦାନ୍ତ ଦେଖନ୍ତେ, | ଦେଖ ବଦନେ ଏ ।୧୪।
ଗଗନଅନ୍ତ୍ରରେ ନାହିଁ† | ସିଂହପାଦରେ ଦାଣ୍ଡି ବାନ୍ଧ,
ଉନ୍ଦେ ପକ୍ଷକୁଳ ବାସ, | କରିଣ୍ଟି ଧନ୍ୟ ହେ ।୧୫।
କାନ୍ତର ଏକ ଅଙ୍ଗଦେ | ଦିଲ୍ଲୁ ନ ହୋଇଲୁ ଆସେ,
ବେଚାରେଙ୍କ ଭାବ ଦେଖୁ, | ଆଣର ଦାଣ୍ଡି ଏ ।୧୬।
ସେ କନ୍ତୁ ଏକା ଦେଖ, | ବସ୍ତ୍ରଭୂଷ ଭାବା ସ୍ଵଭ,
ବସ୍ତ୍ରଦେବନ ସ୍ଥାନେ, | ଶତାଜୋଗନ ଏ ।୧୭।
ଉଦୁବର * ଗର୍ଦ୍ଦଭ୍, | କାଳକ ଭୁମ୍ବୁରଙ୍କୁ,
ଶୁଭ ଦାମିନି ରହେକାକୁ, | ଷଣ୍ଢ'ର ନନ୍ଦ ଏ ।୧୮।

ଘୋଟ—ଭେଦାଣ । ୧୦ ଲଭଳ —ଲାଗୁ । ୧୦।୧ ଉଦେ—ଉଦୟ ।୧୦।୨ ପ୍ରବାଳ—ବନ୍ଧୁକ । ୧୧।୧ କମ୍ବୁକଣ୍ଠ—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ । ଶଙ୍ଖ ସୁନ୍ଦରୀ । ୧୧।୨ କମ୍ପିଲ—ଉଳ । ୧୧।୩ ଦୋଷ—ଦୋଷ । ଅଳ—ପେଡ । ସୁଗନ୍ଧ—ଜାମ୍ବେଧକୁ ଓ ସୁକନ୍ଧ । ଏହର—ଏହି ଓ ଭାଷା । ୧୧।୪ ପ୍ରିୟଜାଗରେ—ପ୍ରଶଂସା । ୧୨।୧ ଶ୍ରୁତି—ଜାନୁ । ୧୨।୪ ପଶିଲ—ଆସନ । ୧୩।୧ ଅବଶ୍ୟ—ଉଷେଷ୍ଠ । ୧୩।୨ ଦାଶେଯନ—ଦାଶରଥି । ୧୩।୩ ଯେଣୁ—ଆଶ । ବସୁ—ଦୋଳା ୧୪-୨ ଏଥା —ଉଦେଶ । ଦଣ୍ଡା—ଦଣଡ । ୧୪-୩ ଦେଖ—ଦେଖ । ୧୬-୧ ଗାତ—ଗାନ । ୧୬-୨ ଆସେ—ଅଙ୍ଗଶୀଳ । ୧୮-୧ ଗର୍ଦ୍ଦଭ୍—ଉଦର ଭୁଙ୍କି ସମୁଦ୍ର । ୧୮-୨ ଉଦର—ଉଦ । ୧୮-୩ ଦାମିନି—ସ୍ତ୍ରୀ । ଷଣ୍ଢ'ର—

---

† ଉଦାହରଣ ଅଲଙ୍କାର ।

ସର୍ବଭବ୍ୟ ଉଡୁପତି, ନନ୍ଦନନ୍ଦନ ସନ୍ନିଧି,
ଦର୍ଶନ ଦର୍ଶନ୍ତେ ବା ବୁଝିବ, ଭୁଲି ପଡ଼ିବେ ଏ । ୧୯ ।
ସେ ଶିବା ସେବାରେ ରତ, ଭବ ଅନ୍ତେ ବସ୍ତ୍ରବନ୍ତ,
ଭକ୍ତ ସୁରଜନା ଯାଉଛି, ମାଗନ୍ତି ଭବ ଏ । ୨୦ ।
ଦେଖିଲେ ବଦନ ସୁଷମେ, ଯାଅ ଭୁବନେଶ୍ୱ ଧ୍ୟାନେ,
ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥିତ ଭୂମାସ, ଅଣୁ ସୁନ୍ଦର ଏ । ୨୧ ।
ତାହାଙ୍କୁ ଉଧ ସ୍ନାନ କରନ୍ତି, ମନ୍ଦନନ୍ଦ ବଦନ ଦେଖ,
ଋତ୍ ଭାଗ୍ୟରେ ଲଭି, ଦେଖ ଓ ଶୁଭ ଏ । ୨୨ ।
ଦେଖ ସୁନ୍ଦର ଭୂଷଣ, ବେଣୀର ବନ ଅଗ୍ରେ,
ନଖାଗ୍ର ଶଶି ନ ଲାଗେ, ପ୍ରିୟ ମୁଁ ଦେଖିଲେ ଏ । ୨୩ ।
ଅଙ୍ଗ ଦେହ ଭୂଷଣ, ଭଣାଇଥାଉ ଏବେ,
ନନ୍ଦରେ ଦେଇ ତାହାର, ସୁଣି ବସ୍ତ୍ର ଏ । ୨୪ ।
ତୋଷଣକୁ ବନମାଳା, ତମା ଦେବଙ୍କୁ ଦେଖ,
ନନ୍ଦନ ବନ୍ଧୁ ଶୋଭନ, ଭାଗ୍ୟ ଲଭନ ଏ । ୨୫ ।
ଅଖିଳ ଦଳକ ସ୍ଥାନ, ଭବ ଦର୍ଶି ଆନନ୍ଦ,
ସୁଧାଂଶୁ ଅଙ୍ଗ ଗ୍ରହଣ ଥିବ ଭବନ ଏ । ୨୬ ।
ଭବ ଦୃଷ୍ଟିର ସେବକ, ଭକ୍ତଜନ ଭୂଷଣ,
ବନ୍ଧୁଜନ ଗୁଣ ସୁଖ, ଦେଖ ସଙ୍ଗତ ଏ । ୨୭ ।
ଅଙ୍ଗ ଉଠିଲୁଁ ଦେଖି, ଦର୍ଶନ ଶତ୍ରୁ ଭଙ୍ଗ,
ନୀଳଚାଳକୁ ଏଣେ, ଭବ ଧରଣ ଏ । ୨୮ ।
ପ୍ରଭବୋ ଯତ ଦାନ— ଠାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଭାଗ,
ଏ ଭକ୍ତଙ୍କ ସେ ଦେଖ, ଭାଗ୍ୟବା ମାଗ ଏ । ୨୯ ।

ଉତ୍ତରାକ ଶ୍ରୀ । ୨୦-୧ ଶିବା—ଦୁର୍ଗା । ୨୨-୩ ଋତ୍—ପ୍ରିୟ ଲଭା । ୨୪-୧ ଉଦନ୍ତ—ଅନନ୍ତ । ୨୪-୩ ନନ୍ଦ—ସୁନ୍ଦର । ଅଙ୍ଗ—ଭଙ୍ଗ । ସ୍ତବନ—ଦେବନ । ୨୦.୪ ଭାଗ୍ୟ—ଭବ । ୨୬।୧ ଅଖିଳ—ସମସ୍ତ ସଂସାର । ୨୬।୩ ସୁଧାଂଶୁ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୨୭।୨ ଭକ୍ତଜନ—ଦର୍ଶନ ବା ଉଠିତ । ଭୂଷଣ—ଅଳଙ୍କାର । ୨୭।୪ ଗୁଣ—ଶୋଭା, ସଙ୍ଗତ—ସୁନ୍ଦର । ୨୮।୧ ଦର୍ଶନ—ଦର୍ଶନୀୟ । ୨୮।୨ ଶତ୍ରୁ—ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଭାଗ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ୨୮।୩ ନୀଳ—ଆକାଶ । ଏଣେ—ଦୁହିତ ଓ ଉଭୟ । ୨୮।୪ ଧରଣ—ଶୂନ୍ୟ । ୨୯।୧ ପ୍ରଭବୋ—ସୁଦର୍ଶନ ।

ସଲେଖ୍ୟ ମଣି ଅଙ୍କନ, ଉପଧାନ ତଳ ପୁଣ,
ଚାମରୀକେଶ କୁର୍ଚ୍ଚ, ଏଣୁ କୁରଙ୍ଗ ଏ । ୬୦ ।
ରଜତ ଦେଖା ଘନ ଉଷ, ଚାରୁ ଦ୍ୱୋଲାଯୁକ୍ତ ସଭ,
କର୍ପୂରଯୁକ୍ତ ମାଧୁରୀ, ପୁଷ୍ପ ଅଙ୍କୁର ଏ । ୬୧ ।
ଗୋଲାକରେ ଏମନ୍ତ ଲଳ, ନ ଦେବ ପ୍ରଶଂସା ଯୋଗ,
ଦେଖିଲେ ନ ରଖ ମୂର୍ତ୍ତି, ସଖୀଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଏ । ୬୨ ।
ଏମନ୍ତ ଶଭ ଭଣ୍ଡାର, ଉପମା ଅଙ୍ଗୁଳି ଲଶ,
ରୂପର ଶଙ୍କରଚଇ, ଧରିବା ଦେହ ଏ । ୬୩ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନେ ପ୍ରସନ୍ନରେ, ହେଲି ଅତେ ଦେଖିବେ,
ଅଙ୍ଗୁ ଚାହିଁ ନ ମାରନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଏ । ୬୪ ।
ଋଷିଙ୍କେ କୁତୂହଳରେ, ଧନ୍ୟ ହୋଇଲେ ଚଇଲେ,
ଭୂପତି ଅଛଇ ଦେହ, ସଙ୍ଗରେ ପୁତ୍ର ଏ । ୬୫ ।
ଦ୍ୱିଜ ସମାନ କନ୍ୟା, ଉଷାନଙ୍କେ ଦ୍ୱିଜ ଗତ,
ରତ ଅର୍ପିଲେ ସମ୍ଭବ, ଅଚଳ ଉଚ୍ଚ ଏ । ୬୬ ।
ଦେଖିଲୁ କୁମର ଚର୍ଚ୍ଚି, ସେ ଋଷିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଚାହିଁ,
ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନେ ଆଶ, ଦେବାକୁ କୃତକ ଏ । ୬୭ ।
ସ୍ମିତମନାଏ ଦମଣର, ପଲ୍ଲବେ ଦେହରେ ଚାପ୍ତାର,
ଲୁହ କରି ପଦ୍ମକରେ, ଦେଖିଲ୍ଲ ଅଧିକ ଏ । ୬୮ ।
ଦେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମ୍ଭବ, ପ୍ରଭା ପଦ୍ମବାଲେ ଚାହିଁ,
କେଶରେ ଦୁଃଖର ଚାହିଁ, ତା ନିକଟ ଭୂଇ ଏ । ୬୯ ।

୬୦।୨ ସଲେଖ୍ୟମଣି—ଚିତ୍ର, ସମ୍ବନ୍ଧୀ ବା ଯାହା । ୬୦।୨ ଉପଧାନ—ତକିଆ ୬୦।୩ ଚାମରୀ—ଚମରୀ ଗାଈ । କେଶ—କେଶ । କୁର୍ଚ୍ଚ—କୁର୍ଚ୍ଚକୂର୍ଚ୍ଚ । ୬୦।୪ କୁରଙ୍ଗ—ମୃଗଚର୍ମ ଦେଶ । ୬୧।୩ ମାଧୁରୀ—ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ । ୬୨।୨ ପ୍ରଶଂସା—ସ୍ତୁତି । ୧ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୬୩।୩ ରୂପର—ରୂପ । ୬୩।୪ ଦେହ—ଶରୀର । ୬୪।୪ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୬୫।୧ ଋଷିଙ୍କେ—ଋଷିଙ୍କେ । କୁତୂହଳ—କୁତୂହଳ । ୬୫।୨ ଚଇଲେ—ସ୍ତ୍ରୀମାନେ । ୬୬।୩ ଭୂପତି—ରାଜା । ଅଛଇ—ଅଛି । ୬୬।୧ ଦ୍ୱିଜ—ଗଣ୍ଡୀ । ଉଷାନ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୬୬।୨ ଦ୍ୱିଜ—ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ । ୬୭।୨ ଅର୍ପିଲ—ଦାନ । ୬୭।୧ ଦମଣର—ଧରି । ୬୮।୨ ପଲ୍ଲବେ—ପଦ୍ମବାଲେ । ୬୮।୩ ପଦ୍ମକରେ

ଚେତାବ କୁସୁମ ଧରେ, ପ୍ରଭାତ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଝରେ,
ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡିତ ହେମନ୍ତ, ଏହି ହେମନ୍ତ ଏ ।୮୭।
ଚଳେ ଶୀତଳରୁ ଘଞ୍ଚ, ଦେଖ ଅନ୍ୱେଷଣ ଏଣ,
ଦଳେ ପ୍ରଭାତରେ, ଚମକଧର ଏ ।୮୮।

ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ

ରାଗ – ସୁମନ୍ଦଜ୍ଞ

ସୁରଣ୍ଣ ସମ ଏ ହୋଇଛି ଅଛ ସୁରଭି ହୋଇ ।
ଅଛ ସୁରଭି ଏ ଚଳୁଚ ଧରଣୀଙ୍କ ଚର୍ଣ୍ଣି ।୧।
ପିକ ସୁପ୍ତ ଭୃଙ୍ଗ ଗଲେ ନବ ତନୁ ଭାଲରେ ବସି ।
ଭାମଦୂତ ଯେଣି ପାଇଛି ଭାବ ଉଲ୍ଲେଖେ ଅସି ।୨।
ମଧୁମନ୍ଥି ହୋଇ ମଧୁର ଚନ୍ଦ୍ରଧରଙ୍କ ସୁନ,
ମାର ସ୍ତବକଶ୍ରୁ ଦୁଦେ ଓ ଧଳଚ ବାନ୍ଧୁଣ ମାନ ।୩।
ବଦ୍ଧସନ୍ତି ମନ ଛଳେ ଚନ୍ଦ୍ରଧନ୍ତ ଚଳେଣି,
ଚଣ୍ଡିଶୁ ଅଣ୍ଡିକୁ ଚେଣୁ ଏ ଅଛ ଚରବେ ଗଣି ।୪।

—ଭଦ୍ର ଅକଳେ ୩।୮ ଧୀରେ—ସ୍ଥିର ସକଳେ । ୩।୨ ପ୍ରଭାତ—ଉଦ୍ଭାସ । ୪।୨ ଅନ୍ୱେଷଣ—ବସ୍ତୁ । ଏଣ—ମୃଗ । ୪।୪ ଚମକଧର—ମାନ୍ଦ୍ରଣ ।

ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ

୧-୧ ସୁରଣ୍ଣ—ଭାମଦେବଙ୍କୁ । ସୁରଭି—ସୁଗନ୍ଧ । ୧-୨ ସୁରଭି—ମହେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କୁସୁମତା ଓ ବସନ୍ତଭାବ । ଚଳୁଚ—ଚନ୍ଦନ । ୨-୧ ପିକ—କୋକିଳ । ୨-୨ ଭାମଦୂତ—ଭାବ ଅଙ୍କୁର । ଭାବ—ସୁଖ । ୨-୧ ମଧୁର—ଭ୍ରମର । ୩-୨ ମାର—କନ୍ଦର୍ପ । ବେଦ—ଛୁଟ । ୪-୧ ମନ—ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ୪-୨

ଝୁଁ ଝୁଁ ଶବ୍ଦ କଣ୍ଠୁଅଗ୍ରକୁ ମଞ୍ଜୁ ଉଠୋଇ ଦେବେ,
ଓଷଧର ବଣ ଚେତାଇଅଛୁ ଭଙ୍ଗିଲ ଜଟେ ।୫।
ନିଜା କଲୁ ଧନ ଅଙ୍କେ ସୁନ୍ଦୁ କର୍ଣ୍ଣୀ ଭୃଙ୍ଗି,
ଆଉରୁ ନବନ ଶଲ୍ଲୀ ପୁଷ୍କରାରୁ ସଙ୍ଗେ ।୬।
କବରୁ କାନ୍ତ ଅରଣ୍ୟରେ ଦୋଳେଇକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ,
ଭବ ବଇଷ୍ଣ କରୁଛନ୍ତି କଲୁଁ କେଉଁ ବାସ ।୭।
ସେଥିକେ ବାଳୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳୀ ଭାଙ୍ଗି-କାନ୍ତ ଜ୍ଞାନରେ,
ଉଶୀଙ୍କି ସେନ ରସସଭା ଅତ ଡରେ ମନେ ।୮।
ବନକୁ ବାଦାର ଦୋଳିବ ପୁଣ ଡୋଳବା ଦେଳି,
ଅବରେ ପୁଷ୍ପ ପୁଷ୍ପର ଶେଣୀ ଶୁଦ୍ଧ କାନ୍ତ ।୯।
କୁସୁମ ଭାଜନେ ଭ୍ରମର ଭକ୍ତ ସେବସ୍ତୁରେ;
ଚନ୍ଦ୍ରିକୁମାରୁ ସଙ୍ଗତୀମାନେ ଖଣ୍ଡକଣ୍ଡରେ ।୧୦।
ଚେ ପ୍ରକୃତେ ମାନେଷ୍ଣର ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା ସକାଳ,
ଜଗେଣ୍ଣ ଛନ୍ଦ ଶିଙ୍ଖି ଥିବେ ସେ ଦୋଳିକ ରୂପର ।୧୧।
ଚେ ତପି ଭବିଲ ପୁଂନାଗ ନୋଇ ଭୂଷ ଦୋଳିବ,
ଜଗେଣ ଗଢେ ଦେବଦାରୁ କରୁ ଭଜନ ଦର୍ଶିଲ ।୧୨।
ମଣ୍ଡି ଦୋଳ ନ କଣ ଭୂଷଣ୍ଣ ଚେ ବାଦାକୁ ଚୋରକୁସୁ,
ସେ ଦୋଳଇ ନୋଇ ଭାବର ସଙ୍ଗତୀରେ ଅଛୁ ।୧୩।

୫-୨ ଓଷଧର—ଷର୍ଡ଼ ମୃଦଙ୍ଗେ । ୫-୨ ଓଷଧର—ଓଲଟ୍। । ୬-୧
ଏ । ଭୃଙ୍ଗି—ଭ୍ରମର, ଭ୍ରମ, ଜଦ୍ୟ ଭଜୁଣ । ୬-୨ ଶଧକ—ଓଷ୍ଣ ।
—ନୂତନ । ଶଲ୍ଲୀ—ବଣ୍ଣିଜଣାଇ । ୭-୧ କାନ୍ତ—ସ୍ୱାମୀ । ଅରଣ୍ୟ—
ନ । ୭-୨ ଭବ—ଭଜ ଓ ସାରୁଷ୍ୟ । ଓରସ୍କୁ । ୮-୧ ଭାଙ୍ଗିକାନ୍ତ
—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ୯-୨ ପୁଷ୍ପ—ପୁଷ୍ପେକନ୍ଦ୍ର । ୧୦।୧ କୁସୁମ ଭାଜନେ—ଫୁଲ
କଟୀରେ । ଭକ୍ତ ସେବସ୍ତୁ—ବଦୋଲଜଣ । ୧୦-୨ ଚନ୍ଦ୍ରିକୁମାର—ରତ୍ନି
ଚିତ୍ର । ସଙ୍ଗତୀ—ସଖୀ । ଖଣ୍ଡକଣ୍ଡ—ଖାଦ୍ୟଧାଳ । ୧୧-୧ ଅପେକ୍ଷା—ଚନ୍ଦ୍ରିକା ।
୧୧-୨ ଜଗେଣ୍ଣ—ଭୂଷା । ଶିଙ୍ଖି—ଚର୍ମ । ରୂପର—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୨-୧ ଭବିଲ
—ଚନ୍ଦ୍ର । ପୁଂନାଗ—ପୁନାଗ ଗଛ । ୧୨-୨ ଦେବ ଦାରୁ—ପୁନାଗ ଓ
ଚନ୍ଦ୍ରନା ଭୂଷା ପ୍ରାର୍ଥୀ । ୧୩-୨ ଭାବର—ମନ । ସଙ୍ଗତୀ—ବାସରେଶ୍ଵରେଶ୍ୱ

ଏଣୁ କରେ ଅଛ ସନ୍ଦେହ ହୋଇ ମୁକୁତ ଜଳ ।
ଅଚେତ ହୋଇଲ ଏ ନବ ପ୍ରେମ ସାଧନା ହେଲା ।୧୫।
ଜୁଆଁଳା ତୋର ଦେହ ର ଦେଖି କେହୁ ନ ଜାଣୁ,
ପୁରୁଷ ବାଲ ଅଙ୍ଗେ ସେ ହୋଇବ ତାହାକୁ ।୧୬।
ଜାଣ ନାହିଁ ଏ ବାଳକର ବେ ତାହାକୁ ସନ୍ତେଶ,
ସେ ହୋଇଲେ କେଉଁଠୁ ସୁଖ ବଶ ମଧୁଲୋଭରେ ।୧୬।
କେ କନକ କମଳକଳା କଣ୍ଠ ଶୋଭା ହୋଇ,
ଶିଳୀମୁଖେ ଲୋଚ ଅଛିଳା ଗାଇଁ ବେଶ୍ଚ ରସ ।୧୭।
ଅଶୋକ ବନ ମୁଁ ହୋଇଲ ସେ ଆନନ୍ଦ ଅନାଇଁ,
ସେ ସୁଣି ଭଣିଲ ଲାଗିଲ ବାଳୀ ଆଦର ନାହିଁ ।୧୮।
ଧନ ଲୋଚନର ପ୍ରୀତକୁ ତୋର ଦେଖ ଏ ଭୁଲି ।
ମୁଁ ଏକା ତେମନ୍ତେ ଜାଣିବ ମୋହର କେବଳ ପିଲି ।୧୯।
କେ ତାହାକୁ ଭୀଷ ଭଣିଲ ଦେବ ଦେବ ଜଳ,
ସିନ୍ଦୂର ଦର୍ଶନ୍ତୁ ହୋଇ ସେ ଲଜ୍ଜି ସଖ ହେତକ ।୨୦।
ସେ ତାହାକୁ ସଣ୍ଡି କରୁଛି କାମସୁଖେ ଆଦର,
ଭୁଷ ନ ରମଣୀ ରତନ ଏ ଭଣିଲ ସୁନ୍ଦର ।୨୧।
ସେ ହୋଇଲ ବଚନରେ ଅଛି ସୁଲିଲ ଭାଷୀ,
ସରସର ଅନୁଗ୍ରହରେ କେହୁ ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଣି ।୨୨।
ଜଣ ଜାତ ଯୋଗ ହୋଇଲ ଦେଖ କୁସୁମଶର,
କୁଟିଳାକୁ ଜାଣ ନାହିଁଟି କେହୁ ଭୟ ଏ କର୍ତ୍ତ ।୨୩।

ଓ ପକ୍ଷୀ । ୧୪-୧ ମୁଁ କୁଚ—ସ୍ତନ କୁଚଯୁଗଳକୁ । ଲଜ୍ଜ—ସନ୍ଦେହ । ୧୪-୨ ଅଚେତ—ଜଡ଼ । ୧୫-୨ ପୁରୁଷ—ନରଜାତର ପୁରୁଷରେଶ । ୧୬-୧ ଜାଣ —ମାଳତୀ ପୁଲ ଓ ଜାତି ଲତେଶ । ୧୬-୨ ସୁଜାଣ—ସୁଜାଣ ପୁଲ । ଭଣ —ଜଣୀକୁଳ । ମଧୁପ—ଭ୍ରମର । ୧୭-୧ କନକକଳା—କନକଲ୍ଲି ଆ ପର୍ବ ପୁଲ ଲତେଶ । ୧୭-୨ ଶିଳୀମୁଖ—ଭ୍ରମର । ୧୮-୧ ଅଳୀ—ସଖୀ । ୧୮-୨ ଭଣିଲ—ଜଳ୍ପନ । ବାଳେ—ସୁବଳରେ ଓ ଭୁଜରେ ବା ଭୁଷାରେ । ୧୯-୧ ଧନ—ଧନ ନାମକ ଏକ ବୃକ୍ଷ ଓ ସ୍ୱାମୀ । ୨୦-୧ ସଣ୍ଡି—ବଣ୍ଡ । ରମଣୀ— ଏକ ପ୍ରକାର ପୁଷ୍ପକଳ୍ପ । ୨୨-୧ ବଚନରେ—ବାକ୍ୟପ୍ରକାରରେ । ଭାଷୀ—ଭାଷ କେତେକେଶ ପୁଲ ଓ ସୁବଦଶୀ । ୨୨-୨ ସରସର—ସର୍ଖୀ ଓ ଭାଷକେଶରେଶ

ଯେ ଭରେ ବକୁଳ ଦୋଳେଣ୍ଟୁ ସୁମନସେ ଲୁଚାଇ,
ଉତ୍ସାହେଣ୍ଟୁ ବସିଅଛୁ ତ ଭୃଙ୍ଗ ଚମ୍ପକେ ଯାଇ ।୨୪।
ଯେ କୋମଳ ସୁଧା ଉଦ୍‌ଧି ଶୋଭେ କମଳ ଦଳେ,
ଝରଇ ତ ଅମୃତ ଭରିଛି ତାକୁ କୁସୁମେ ଯଥା ।୨୫।
ସେ କୋମଳକାନ୍ତି ଏମନ୍ତ ସେ ଯେଉଁ କୋମଳ ସୃଷ୍ଟି,
ବାଣୀ ଯୋଗାଇ ଭୂଷଣ ଭଣିବୁ ଲୋକରେ ଏ ଦଶା ଦୃଷ୍ଟି ।୨୬।
ଏ ଦେଶଜାତ ଶୁକ୍ଳପୁଷ୍ପ ସାରଥିକ ଯେବକୁ,
ସେ ସୃଷ୍ଟି କୃତରେ ଜେଣ୍ଟୁ ଗୁଞ୍ଜନ ଭଙ୍ଗକୁ ।୨୭।
ମନ୍ଦ ବହୁଅଛି ଯୁଗଳ ଏକ ଯୁଗେ ସାରାର,
ତାହା ଧରଣ ଏ ଦେଶର ସାରାଂଶ ଏ ଭୂଇଁ ।୨୮।
ସନ୍ଧି ତ ସୁଧ ଦେହ ରହିଚ ମାଟେ ଧୂଳିର ଦଶା,
ଏତେ ଲଳିତ ଭଙ୍ଗରାକୁ ଅତ ଜଳ ସମର୍ପ ।୨୯।
ଦେଖି ସ୍ୱପନ ମୁଁ କହଇ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଣ୍ଣି ବୁଝିଁ,
ତାକୁ ବୁଝିବା ବାଟରେ ମୁଁ ନ ବୁଝିବ ଭାଷିଙ୍କି ।୩୦।
ଯାହା ଦେଖ ଅ ଏହାକୁ ଭଲ ଦେଖିବ ସୃଷ୍ଟି,
ଏଣେ ବଇଦ ବଦ୍ଧ ଭାଷ୍ଟ ଚଳାଇ ଭାଷୀ ।୩୧।
ଏମନ୍ତ ସର୍ଜ୍ଜି ସେ ସୃଷ୍ଟିର ଭଙ୍ଗ ପ୍ରବେଶ ଅଛି,
ସୁଦେଶ ନୟନ ଲୋଚନେ ତୋର ସୁନ୍ଦର ବସି ।୩୨।

ପ୍ରଭ । ଅନୁସୃତ—ସେବାଳାସ । ୨୩।୧ ବଜ୍ରାଜ—ବଧୂର ପ୍ରଭ । କୁସୁମବଣ—ପୁଷ୍ପବଣ । ବାସ—ସୁଗନ୍ଧ । ୨୪।୧ ବକୁଳ—ବକୁଳ ବୃକ୍ଷ । ସୁମନସେ—ସୁମନମାନଙ୍କରେ । ଲୁଚଉ—ଲୁଚାଉ । ୨୪।୨ ଉତ୍ସାହେଣ୍ଟୁ—ବକୁଳ ଗଛ ଛାଡ଼ି ଯାଇ । ଚମ୍ପକ ପୁଷ୍ପର ଗନ୍ଧ ଅଛି ଭୃଙ୍ଗକୁ ସ୍ପୃହା । ଉଦ୍‌ଧି—ଉଦ୍‌ଧିରେ । ୨୫।୧ ଉଦ୍‌ଧି—ଶୋଭାରେ । ୨୫।୨ ଅମୃତ—ବାଳୁ ଲାଗେ ଧରିର ଧାରାର । ୨୬।୨ ବାଣୀ—ସରସ୍ୱତୀ ଓ ବଚନ । ୨୭।୧ ସାର—ସାରସ୍ୱତ । ୨୭।୨ ଗୁଞ୍ଜନ—ଗୁଞ୍ଜରଣ ରବ । ୨୮।୧ ମନ୍ଦ—ମନ୍ଦବେଗ ବା ଧୀରେ । ୨୮।୨ ସାରା—ଭାରତବର୍ଷ । ୨୯।୧ ସଲିଳ—ଜଳ ବା ଲହରୀ । ଅତ—ଅନ୍ୟ । ସମର୍ପ—ଭକ୍ତଭଙ୍ଗ । ୩୦।୧ ଅଙ୍ଗ—ଅଙ୍ଗ । ସଜ୍ଜ—ସଜ୍ଜିତ । ୩୦।୨ ଭାଷି—ଭାଷା । ୩୧।୨ ସୁଦେଶଭୂମି—ଦେଶ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ଭାଗ୍ୟ । ୩୨।୧ ଗୀତାବଳୀ—ଭୂଷଣର ରୂପ । ୩୨।୨ ଲୋଚନ—ଚକ୍ଷୁ । ନୟନ—ଦର୍ଶନ । ୩୨।୧

ତପସ୍ୱୀ ରମଣୀ ଶୀଳାମୃତର ଭରଣଣ୍ଡ ଆକର;
ରହିଛ ଶୁଭ ତାହାଠାରେ ଜଣା ଗୁଣବୁନ୍ଦ ।୭୩।
ଅନେକ ଗ୍ରନ୍ଥାଦ୍ୟ ଆଚର୍ଯ୍ୟ ନବୀନ ନବୀନ କାମିନ,
ଚିତ୍ତେ ଉତ୍ତମ ଏ ଉତ୍କଳ ନରେ ଜାହାନ୍ତି ହୋଇ ।୭୪।
ଅକଳଙ୍କରେ ହୋଇ ସୁଦା ଏବଂ ଯେଉଁ ସୁନ୍ଦରୀ,
ତାହାଠାରେ ଥିଲା ରୂପ ଏ ଅନୁପମ ତାହାର ।୭୫।
ବଣିକ ବୋଲନ୍ତି ସୁନ୍ଦରରେ ଯେଉଁ ସୁଷମା,
ଭଲ ଦେଖାଇ ଛାଡ଼ ଠାକୁରେ ମନ ଘଟାଏ ନାହିଁ ।୭୬।
ସୁନ୍ଦର ବନ୍ଧୁ ବଣିଛି ଯେଉଁ କାମଦେବଙ୍କ,
ସେବ୍ୟବୀ ବୋଲି ତାହାଠାରେ ଦେବ ସୁନିଶ୍ଚୟ ।୭୭।
ସଂସ୍କାର ଜନକ ସୁଧାନାଶ ମନେ ଯେଉଁ ଅଟଳ,
ତାହାଠାରେ ଦେଖ କଳ୍ପନ୍ତି ବାଳ ସୁଦ୍ଧାଙ୍କ ତୁଲା ।୭୮।
ଗୁଣ ନର୍ମଦାର ଅଙ୍କୁର ଅଛ ଯେଉଁ ସ୍ୱଦେଶ,
ତାହାଠାରେ ଗୁଣ ସମୁଦାୟରୁ ଏହ ବେଷ୍ଟନ ।୭୯।
ଅଟଳ ନେତ୍ରର ବୋମାଞ୍ଚ ଯେଉଁ ମାସ ଅଛାର,
ଏହି ସୁବଚନ ଏଣ୍ଡ କଲ୍ପତରୁ ସପକାଣ୍ଡୀ ।୮୦।
ଏହିଭୂବନ ଚେତେ କଳ୍ପବା ତପତ କଣ୍ଠର ସର,
ତେବେ ସରସ ସେ ଉତ୍ତମ ସୁକେ ବାଣୀ ବୋଲାଉ ।୮୧।
ଭାସକଳ୍ପତରୁ କଳୁଣୀଶଇ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି,
ଅଭିମାନ ସୁଖ ଥାଇ ସେ ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗିଲେ ହେଉ ।୮୨।

ଶୁଚ ଗୁଣ—ପବିତ୍ର ଗୁଣ । ଭାମିନ—ନାରୀ । ୭୩।୧ ଗ୍ରନ୍ଥାଦ୍ୟର—ନାସହୋଷ୍ଣ । ୭୩।୨ ରମ୍ଭା—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ସ୍ୱର୍ଗର ଅପ୍ସରା ସୁନ୍ଦରୀ ଅପ୍ସରା । ୭୪।୧ ଉଞ୍ଚଳ—ମଳ୍ଲିକା ବା ପୁତ୍ର ଦେବା । ସୁନ୍ଦରରେ—ଫୁଲରେ ରମ୍ଭା ସୁନ୍ଦରରେ ବୋଲିଥିଲେ—କପାଳ ଶୋଭା । ୭୬।୧ କାମଦେବଙ୍କ—ସୁନ୍ଦର । ୭୭।୨ ସେବ୍ୟବୀ—ଦେବଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ରମ୍ଭା ଦେବତାଙ୍କ ଆଶା । ୭୮।୧ ଅଟଳ—ସ୍ଥିର । ୭୮।୨ ସୁଧା । ଅଙ୍କୁର—ଚନ୍ଦ୍ରର । ୭୯।୨ ବୋମାଞ୍ଚ—ଚନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ନକ୍ଷତ୍ର ଦେବ୍ୟ । ୮୦।୨ ସୁବଚନା—ଶଚୀ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠା ସ୍ତ୍ରୀ । ଭୂବନୁ—ଜଗତ୍ରୟ । ସପକାଣ୍ଡୀ—ଇନ୍ଦ୍ର ବା ଅନନ୍ତ ପାଣ୍ଡବ । ୮୧।୨ ବାଣୀ—କଥା । ୮୨।୧ ଭାସ କଳ୍ପତରୁ—ଭାସମାନ ସୁନ୍ଦର କଳ୍ପବୃକ୍ଷ । ୮୨।୨ ଅଭିମାନ ସୁଖ—ଅଭିମାନ୍ୟ

ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଗୁଣକୁ ଭକ୍ତ ଦେଖାଇ ଦେଲେ ଏ,
ଚନ୍ଦ୍ରମା ଚରଣ ଶତ୍ରୁଷ ଗାତା ଅଭେ ରଖିଲେ ।୭୭।
ଲବଣୀ ଉଦ୍‌ଧ ଦେବ ଦ୍ରୁତ ଘୁଣରେ ଦେଖି,
ଶ୍ରୀଘରେ ଲକ୍ଷ ଯେ ବେଶଦେବର ଉଦରେ ଆସି ।୭୮।

———

ପଞ୍ଚମ ଭାଗ

ବୃତ୍ତ—ଚଉପଦୀ

ଚନ୍ଦ୍ରିମାର ମନୋହର ଲଗନ,
ଗୁଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେଖ ମାନବକୁ ।
ଗୁଣଦେଶଭାଗ ତୋଷକୁ ଅଜାଣ,
ଭକ୍ତ ଏବେ ଭକ୍ତଗଣ ମନାଇ ।୧।
ଏ ତ ସ୍ୱର୍ଗେ ମର ଗୁଣ୍ଡ ସୀମା,
ରାଶି ସ୍ୱର୍ଗ ଏହା ଏହି ଶୁଭମା ।
ଭବ ଭରଣ ଭାଗ୍ୟ ଏ ଭବ,
ତର୍କି ଦେଖାଇ ଅଭିତ୍ତି ଶଗଣ ଦେଖ ।୨।
ଆଶା ଧୂଳି ଅଗୁଣ ଦେଖିଲ ଦେବେଇ,
ସ୍ୱର୍ଗ ମଧ୍ୟ ଦେବଙ୍କ ଉଦ୍ଧୃତେଇ ।
ଭବ ମଧୁର ଦେଖ ଜଣେ ପାର୍ଶ୍ୱ,
ଭକ୍ତରେ ମୋକ୍ଷ ଦେବଗଣ୍ଡ ମଙ୍ଗଳ ।୩।

ତାଣ୍ଡବ । ନୃତ୍ୟ—ଗଣପୁର । ଶାଶି—ଭସ୍ମ । ୪ା୧ ଭଗଣ—ଶତ୍ରୁ ।
୫ା୨ । ଚନ୍ଦ୍ରମା—ଦେଖିବା—ବସ୍ତୁ ଶିବ । ୬ା୨ ଲବଣୀ—
ଅଗୁଣୀ, ଉଦ୍‌ଧ—ଉଷ୍ଣ । ଦେବନ—ଭକ୍ତର ଅଥବା; ଅର୍ଥାତ୍ ଭକ୍ତ ଓ ଦେବ ।
୮ା୨ ଦେବଶ—ଶୂନ୍ୟ ।

———

ପଞ୍ଚମ ଭାଗ

୧ା୨ ମାନସ—ମନ । ୨ା୧ ଗୁଣ୍ଡ—ଏକତ୍ରିତ । ୩ା୨ ସ୍ୱର୍ଗ—ପୃଥ୍ୱୀ ।
୪ା୧ ଭବ—ବସ୍ତୀ । ମଧୁରଗଣ—ଟିକି ଗାଳ । ୪ା୨ ଶଗୁଣ—ବନଗଣ

ସୁଖି ହସନ୍ତ ମୁଖକୁ ଚୁମ୍ବିବ,
କଳ୍ପଲତିକି ମୁକୁଳ ଫିଟିଲେଣ ।
ଏଣୁ ସୁନ୍ଦର ସେତୁ ଭଙ୍ଗନା,
ଲଳନ୍ତିକ ସେଇ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତିଚଞ୍ଚଳା ।୭।
ଚଉଁ ନସୁଖ ଭଞ୍ଜନ ଅଭାବ ।
ବୋଲ ଅଭାବମନରେ ——— ।
ଅଏ କୁସୁମ ନ ଅଧା କୁଟନ୍ତ,
ଏଣି ଲେଖିତ କଲୁଷ ସୁରୁଙ୍ଗ ।୮।
ନଏ ନବ ଏକଲ ଉଦୁଭବ,
ଶୁଭ ବାଣରୀ ଲସନ୍ତ ଉନବଭ ।
ଏଏ ସୁଧାସିକ୍ତ କୁ ଅନବଦ୍ୟ,
ତୁଏ ଚଲନ ଉଚ୍ଚଳ ଲବଣ୍ୟ ।୯।
ଲ ଏ ରମା ସରୋଜେ ବାସ ମୋଦେ,
ସନଭୂଷଣ ଛନ୍ଦ ସୁମ ଶଦେ ।
ଲ ଏ ସୁଧାମଧୁରେ ସରେ ପାଶ,
ବାଣ ଆଉଥି ଦେଖିବିକଶିତ ।୧୦।
ଲଏ ଅନେକ ସୁତ ଜନେ ଜୁମନ୍ତ,
ସୁଖି ମୋହନ ବୋଧରେ ଅଧର ।
ଦନା ବର୍ଷିବ ଏଣ ଶିବେ ଧାରୁ,
ଉଇ ଏ ସନ୍ତୁ ଦେଖେ ନ ଅନ୍ତର ।୧୧।

ଭଞ୍ଜନା, ବନନା ଭାଷା । ୬।୩ କୁସୁମ—ଫଳର ବା ଫୁଲ ଗଛ । କୁଟନ୍ତ—ଖେଳୁଥା । ୭।୧ ଏବ—ଏ ହଁ । ଏକଲ—ଘୃଷ୍ଟିତ । ୭।୨ ବାଣରୀ—ଅସୁମା । ୭।୩ ସୁଧାସିକ୍ତ—ଅମୃତରୂପ ସମୁଦ୍ର । ଅନବଦ୍ୟ—ଅନିନ୍ଦନୀୟ । ୭।୪ ଲବଣ୍ୟ—ଶୋଭା । ୭।୫ ସରୋଜେ—ପଦ୍ମେ । ୭।୬ ଧାର ଭୂଷଣ—ଅଳଙ୍କାର ବା ଅଳଙ୍କୃତ, ଶୀଳରତ୍ନ । ୭।୭ ସୁଧା ମଧୁରେ—ଅମୃତମ ସୁଦରେ । ୭।୮ ବିକଶିତ—ବିକଶିତ ପ୍ରଶୀ ରଖା ଉପଭୋଗିବା ଭଣୀ । ୮।୨ ଅନେକ—ଦେଖିବା । ୮।୩ ବର୍ଷିବ—ଶିବ । ଧାରୁ—ଧାରଣ । ୮।୪ ଉଇ—ଶିବ । ୯।୨ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—ପ୍ରସନ୍ନ ପୁରୁଷ । ୯.୪ କୁତ—ପୁତ ।

ଏହି ସମୟେ ନଗର ଉତୋଳ,
ମଣ୍ଡଳୀ ପିଞ୍ଜରେ ସୁକୁମାର ।
ଅଶୁ ଅଶୋକ ଭାବକୁ ଅଳସ—,
ଭଳ୍ ତଳିକ ସେ ଭୂତ ଭବନ ।୯।

ସେହି ଶୋଭ ଭଳୁଷ ଅଲୋକିତ,
ଏତେ ଉତ୍କେ ଭଗ୍ନମନ ତର୍ଷିତ ।
ଜୟ ମାଳୁଳକ ପ୍ରଭ ଶ୍ରାବଣ,
ଜୟ ଭଦଲ ଜୟ ଦାଣ୍ଡରେଭବ ।୧୦।

ଭଲୁ ଶ୍ରାବଣରେ ଘନ ଅଶ୍ରୁ ଭ,
ସେକଣ୍ଠରେ ଚୋଖିଲ ଏ ଲଗିତ ।
ଘନ ଯେଉଁ ଦେହାରଣ୍ଡ ଯେଖୁ,
ସେଦନ ଭୂମିକୁ ଭାବ ଅନୁ, ଦେଖୁ ।୧୧।

ଜୟ କୃଷ୍ଣ ଭାବେଶ୍ୱର ଭଦ୍ରକ,
ଜୟ ଭକ୍ତରଞ୍ଜନ ଷଡ଼ୁ ଟକ ।
ଜୟ ଭବଣ୍ୟ ଘନ ତଦ୍ଧବାଭ,
ଜୟ ଘନ-ସମ୍ପତ୍ତି ଦେବାଲଭ ।୧୨।

ଜୟ ପିଯୁଷ କୋଷ ଲଭୋଦର,
ଜୟ ଭୃଙ୍ଗ ସମ୍ଭବ ଭସ୍ମର ।
ଜୟ ଦଦର୍ଶିକ ଶିଭ ଦେହାଭ,
ଜୟ ଘନ ସାଧନଭାସ୍ୱ ସଭ ।୧୩।

୧୦।୧ ଅଲୋକିତ—ଦେଖିତ । ୧୦,୩ ମାଳୁଳକ—ଝଷଲେଖୁ । ଶ୍ରାବଣ—ଦେବନ୍ । ୧୦।୪ ଭଦଲ—ଭବ୍ ଓ ଶର୍ମିଳ ଭଳ । ଦାଣ୍ଡରେଭବ—ଭବ୍ଧ । ୨୧,୧ ଦଣ୍ଡଶ୍ରାବଣ—ଦେଶ୍ ଦୃଶ । ୧୧।୨ ଲଗିତ—ଲଗ୍ନ । ୧୧।୪ ସେଦନ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଅନୁ—ଶିବ । ୧୨,୧ ଭଦ୍ରକ—ଦେବଦ୍ୱା ଦୃଶ୍ୟ, ଶେଷ୍ଟ । ୧୨।୨ ଭକ୍ତିର—ଭକ୍ତିବା ଓ ଭାଗ୍ୟ । ଷଡ଼ୁଟକ—ଷଢ଼ୁଆ । ୧୨।୩ ସଭ—ଭଭାଗ୍ୟ । ଭଭବାଭ—ଭବୁଆ ଭଦବାଲ । ୧୨।୪ ଦଭ—ଦୃଆ । ସମ୍ପତ୍ତି—ଭଦ୍ର । ଦୋଭଳ—ଭଭ । ୧୩।୧ ପିଯୁଷ ଦୋଷ—ଅମୃତର ଭଣ୍ଡାର । ୧୩,୨ ଭସ୍ମ—ଭାଗ । ୧୩।୩ ଦଦର୍ଶିକ—ଦଦର୍ଶ । ଶିଭ ଦେହାଭ—ମୃତ୍ୟୁର ଭରୁ—୧୩।୪

ଏଣେ ଉଦୟ ଦହନ ଦହୋଦ୍ଧ,
ଯୋଗୀଙ୍କ ଦେଖିଲ ପ୍ରେମଯୋଗ ଗ୍ରନ୍ଥ ।
ଏଣେ ଦାଣ୍ଡି ପାଣ୍ଡ ଭୂମ୍ମୀ ସୁଦର୍ଶ,
ତପତାପ ଅନ୍ତରେ ମତ୍ତୋଳନ୍ତି ।୧୪।
ଏଣେ ପ୍ରାସାଦ ଓ ଅଟ୍ଟ ଲଭନ୍ତ,
ଏତେ ପୁଣ୍ୟ ସମ୍ଭୂତ ଦେଖିବନ୍ତ ।
ପୁଣ୍ୟ, ବର୍ତ୍ତିନ ଛନ୍ଦ ବର୍ତ୍ତୀଣ,
ସୁଜାତ ଅଦା ସଜଯୂଥ ।୧୫।
ପାଣି ମଣ୍ଡପେ ନଦ ଉଷେ,
ପୁଣି ଦେବାଳୀ ଲେଖ ଦୋମହାଏ ।
ଏଥାରେ ଭୃତ ଖାନ ଖାକଷଣ,
ଉତ୍ତ ଦେବାଳୟଟି ଦ୍ଧର ଶେତରକୁ ।୧୬।
ଭଗ୍ନଗୋପନେ ଦର ଦେଖ ମନ୍ଦିର,
ମଣ୍ଡ କେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦ୍ରୁମୁଲ ।
ଏଣେ ଉଦୟ ଦହନ ଦହନି,
ଏଣେ ପୂଜା ଭକ୍ତିରା ଅର୍ଚ୍ଚିନୀ ।୧୭।
ଏଣେ ଦଶହରା ଦଶ ପୂଜନ,
ଏଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଯୋଗାଣ ।
ଏଣେ କୃପାଦର ଦର ପୁଷ୍ପ
ଏଣେ ମଦନ ସାଧନ ଦ୍ରବ୍ୟ ।୧୮।

ଦହନ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଦହୋଦ୍ଧ—ଦଗ୍ଧ ଅର୍ଥାତ୍ ଖାଣ୍ଟି ବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ୧୩।୨ ଯୋଗୀ—ଯୋଗୀଙ୍କ ପ୍ରଭା । ୧୪।୩ ଦାଣ୍ଡି—ସଦ୍ବୃଷ୍ଟ । ପାଣ୍ଡ—ଦାଦେଶର ଦେଶେ । ଭୂମ୍ମୀ—ମଣି । ସୁଦର୍ଶ—ଭୂମ । ୧୫।୨ ପ୍ରାସାଦ—ଅଟ୍ଟାଳିକା ବା ଦଶକୁଳ । ଲଭନ୍ତ—ଦୋଦାଦର । ୧୫।୧ ସମ୍ଭୂତ—ଧାନ । ୧୫।୨ ବର୍ତ୍ତୀଣ—ଦର୍ଶନୀ ବା ଢାଞ୍ଚା । ୧୫।୪ ସୁଜାତ—ଦନ୍ତୁର । ସଜଯୂଥ—ଦଳବୁ ବା ସରସ । ୧୬।୨ ଦେବାଳୀ—ଦେବମନ୍ଦିର । ୧୬।୩ ଖାକଷଣ—ଦଣ୍ଡ । ୧୬।୧ ଦନ୍ତୁ—ଦନ୍ତ । ୧୭।୩ ଦହନ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ୧୭।୪ ଭକ୍ତିରା—ଦାନ । ୧୮।୨ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଦଣ୍ଡିବା । ଯୋଗାଣ—ସାମଗ୍ରୀ ବା ସିଦ୍ଧି । ୧୮।୩ କୃପାଦର ଦନ୍ତୁ—ଦନ୍ତୁର ଦଦନ୍ତୁ । ପୁଷ୍ପ—ଅଷ୍ଟମ ପୁଷ୍ପ । ୧୮।୪ ମଦନ—ଦଦନ ।

ତଥି ଉତ୍ତର ସାଗର ତରଣୀ,
ଚଳୁ ଦେଖାଇ ଆଜ ଅରୁଣୀ ।
ଦଣ୍ଡୀ ଚକ୍ର କୁସୁମ ସ୍ତମ୍ଭବେଣୀ,
କି କୁସୁମ ଦେଖନ୍ତୁ ଧାରା ଶ୍ରେଣୀ ।୧୯।
ତଥି ଅଣ୍ଡାବେତ୍ରର ସିଂହାସନ,
ଦେଖ ବଇବାକୁ ଦେବ ଆସନ ।
କଳ୍ପତରୁ ଗଗନକୁ ଶୁଭ୍ର ଶୋଭି,
ବୋଲି ଅଙ୍ଗେ ଭରେ ଆଣିବାଣୀ ।୨୦।
ନାଳ ଶିରୁ ଉଦେଶିବୁଲେ ରମା
ଜାତ ଗଙ୍ଗାରୁ ଅଜ୍ଞ ଅନୁପମା ।
ଦେଖ ଚମ୍ପାମାଳୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମ୍ବ,
ତାଙ୍କ ଅନୁରାଗ ଦେଖ ରଙ୍ଗକୁ ।୨୧।
ବଉଳିରେ ବୋଲକୁଳେ କୁଟନ୍ତି,
ଉଦେ ଓଷ୍ଠାଶ୍ରୁଙ୍କୁ ଅନେକ ଦେଖି ।
ଚକ୍ରବକ ଦେଖନ୍ତି ଚଉଦିଗ ଶୀ;
ଶ୍ରୀଜ ସୁହାସିରେ କେମା ଆଉ ଦେଖି ।୨୨।
ଦେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚଳେଷେ ବେଳପତ୍ର,
ଶୀଳ ଅଶ୍ରୋଳର ନତେ ଧାରାଟ ।
ଅଣି ତାଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତିକ ନଚାଇ,
ଭୂମି ଭାରତ ସୁନ୍ଦର ଅଧର ।୨୩।

କୁଳ୍ପ—କୁସୁମ ଗଛ । ୧୯।୧ ସାଗର—ସମୁଦ୍ର । ତରଣୀ—ନୌକା । ୧୯।୨ ଅରୁଣୀ—ଅରୁଣା । ୧୯.୬ ଦଣ୍ଡୀଚକ୍ର—ଦାଣ୍ଡଚକ୍ର—୧୯।୬ ସ୍ତମ୍ଭ—ଖମ୍ବ । ବେଣି—ଶ୍ରେଣୀ । ୧୯-୪ କୁସୁମ—ଫୁଲ । ଧାରା—ଧାଡ଼ି । ୨୦-୧ ଅଣ୍ଡବେତ୍ର—ଦର୍ପଣ । ୨୦-୪ ଆଣିବାଣୀ—ଗୀତ । ୨୧-୧ ଉଦେଶି ବୁଲେ—ଖୋଜି ବୁଲେ । ୨୧-୨ ଅନୁପମା—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୨-୩ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମ୍ବ—ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଏକ । ୨୧-୪ ଅନୁରାଗ—ପ୍ରେମ । ୨୨-୧ ଚକ୍ର—ଅଶ୍ରୁ । ୨୨-୨ ଉଦେ—ଉଦ୍‌ଘାଟନରେ । ଓଷ୍ଠାଶ୍ରୁ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୨୨-୪ ଶ୍ରୀଜ—ଭୂମି । ୨୩-୨ ଶୀଳ ଅଶ୍ରୋଳର—ଶୀତଳ ଗୁଣ । ନତେ—ବାଟରେ । ୨୨-୩ ଅଣି—ପୂର୍ବ ।

ମାଘ ଚତୁର୍ଥୀ ଶୁକ୍ଳ ପକ୍ଷ ଯବେ;
ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରିକୁ ମୁଁ ଚଢ଼ିଲି ବେଳେ ।
ଏକାକୀ ମୁଁ ଯେ ଅନେକ ସୁଦୂର,
ଏକାନ୍ତବାସରେ ବୋଧିଲ ସ୍ୱର୍ଗ ।୨୩।
ଶୃଙ୍ଗ ଶୀତଳର ମୁଖ ଦେଖିଲେ,
ଏକ ଏକ ହୋଇଲେ ଦେଖ ପଶ୍ଚିମେ ।
ଶୃଗ, ଶଙ୍ଖଚୂଡ଼, ପକ୍ଷୀ, ଭଲ୍ଲୁକ,
ଗଣ୍ଡା, ହରିଣ, ବରାହ, ଚିତ୍ରକ ।୨୪।
ନିର୍ଭୟରେ ଖେଳନ୍ତି ଅରଣ୍ୟେ ।
ସିଦ୍ଧ ଋଷି ଯୋଗ ତପସ୍ୟାର୍ଥେ ।
ଯହିଁ ଯା ମନ ଇଚ୍ଛି ଦେଇ ପଶିଲା,
ସମା ସନ୍ଧ୍ୟା ଶୁଭ ଦିବସ ଆସିଲା ।୨୫।
ଯାହିଁ ଦେଖ ଶୋଭନ ନଦୀ ଜଳେ,
ଅସ୍ତ ରବିର ଛଟା ଆସି ମିଳେ ।
ସ୍ୱଳ ସୋପାନେ ବଢ଼ାଇ ତରଙ୍ଗ,
ସୁଷମ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ଶିଖର ।୨୬।
ବେଢ଼ିଛି ଦୂର୍ବା ସହସ୍ର ମଣ୍ଡଳ,
ଶୁଭ୍ର ମ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ସ୍ରୋତେ ଉଜ୍ଜଳ ।
ଦେବସ୍ଥାନେ ନମସ୍କାର ଦେଇ ଭାବ,
ଆଶ ଦର୍ଶନକୁ ଚଳ ସୁଦୂର ।୨୭।
ମୁକ୍ତିଦାତା ସେ ଦେଖ ଦେବା ଦେବେ,
ପାଷାଣ ଓ ତଳ ଯାହିଁ ଦେଉଳ ଦେଉଳ ।
ପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ସୁଧାର ଦେଖିଥାଇ,
ଦେବ ଦର୍ଶନ ଶକ୍ତିରେ ସଗାର ।୨୮।

୨୩-୪ ସ୍ୱର୍ଗ—ସ୍ୱର୍ଗ । ୨୪-୧ ମାଘଚତୁର୍ଥୀ—ମାଘମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଚତୁର୍ଥୀ ତିଥି ପଡ଼ିଥିଲା ଶୁଭ ଦଶମୀ । ୨୪-୨ ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରି—ପୁଣ୍ୟ ଗିରି । ସୋମେଶ ଅଞ୍ଚଳେ । ୨୪-୩ ଶୃଗ—ଶୃଗାଳ । ୨୪-୬ ଗଣ୍ଡା—ଗଣ୍ଡାର । ୨୫-୪ ଦେବସ୍ଥ—ଦେବସ୍ଥାନ ଓ ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାର ସ୍ଥାନ । ୨୬-୩ ସ୍ୱଳ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେଖା । ସାର—ସାରସ୍ୱତ । ୨୭-୪ ସୁଦୂର—ସୁଦୂରପଥରେ । ୨୮-୪ ଦର୍ଶନ—ଦର୍ଶି

ସୁକ୍ଷ୍ମ ପଦ୍ମ ଭଙ୍ଗୀର କାହାର,
ଲଳାଟଇଁ ସୁଷ୍ଟ ହୋଇ କାହାର ।
ଚନ୍ଦ୍ରରେଖା ସ୍ୱଚ୍ଛତେ ଅନାଇ,
ଚନ୍ଦ୍ର ସୃଷ୍ଟି କଲେ ମନ ଲଗାଇ ।୧୭।
କାଳୀ ଭୃକୁଟି ମୁଁ ଦେଖ ଅପରାଧୀ ।
କମା ଭୃଙ୍ଗଶ୍ରୀ ମୁଖଚନ୍ଦ୍ରାବଧି ।
ଭ୍ରୂଲ୍ଲୁ ଧନୁରେ ନେତ୍ରଶର ସଜ,
କୋପରେ କନ୍ଦର୍ପ ଶଭାଇଲୁ ତଜ ।୧୮।
କେଶଦେଶକା ଯଶଙ୍କ ଆସ୍ୱପ୍ନକୁ,
ବଦ ଭ୍ରମର ମଣ୍ଡଳ ବସ୍ଥିଲୁ ।
ବଳ ଅତୁଳ ଭୃକୁଟୀ ଲତରେ,
ଭଣ ଅଧାଘ ତୋଳବ ଏଥିରେ ।୧୯।

କାମଦେବକୁ ପ୍ରଭୃତର ବଳ,
ବଢ଼ି ବେଣୀର ଶଭାବେ ସୁକୁମାଳ,
ଅଳ କାଠର୍ଷ୍ଟି ଦେଖ ଭଲ ଗାଲ,
ଦୃଷ୍ଟି ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳର ଶଙ୍ଖ ଗାଲ ।୨୦।
ଏବେ ଏମନ୍ତ ଲୁଚ୍ଚ ଲଚ୍ଚ ସ୍ୱୀର
ସ୍ୱଭ୍ରଶୀକା ବକ୍ଷରେ ଭ୍ରଦେଶ ।
ଦେଖ ମନ ନମ୍ରମ ଦେଖକୁଳେଶ,
ନ ଲାଗିଲେ ଦେଖଧନ୍ୟ ଇସରେଶ ।୨୧।
ତ୍ରିକୁସ୍ୱଣୀ ଦେଖ ଅଭ୍ୟନ୍ତ ତଳୁଷ,
ନାଶି ନ ଥିଲ ସମ ଚେଷ୍ଟାକୁଷ୍ଟ ।
ଶଳ ସ୍ତୁକୁଭ ରସିକ ଗାଦ୍ଦଳ,
ଗାଭ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଦୋଳକ ଗାଦଗ ।୨୨।

ଆଳ ୨ । ଅବୁଜ—ଉଷ୍ଣ । ୧୭ ୧ ସୁକ୍ଷ୍ମ—ତ୍ରିଦୁ ଭଳ । ୧୮-୨ ଚନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୭-୩ ଭ୍ରୂକ୍ଷୁ—ଭ୍ରୂ ନାଭି । ୧୮-୨ କନ୍ଦର୍ପ—କୁଳାଦେବ । ୧୯ ୧ ଦେଖ ଭାଇ । ରାଶିକ ଅଭସ୍ତୁ—ଉପଦେଶ । ୨୦-୨ ମଣ୍ଡଳ—ଶିକ । ୨୨ ୩ ଭୃକୁଟି—ତରଣୀ । ୨୧ ୪ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ—କପୋଳ । ୨୨-୨ ସୁକୁଶୀକା—ଏକାବଳୀ ।

ଯାଗୀ ଅସରେ ଅଛି ଜାମ୍ବୁଜନ୍ତି,
ପୃଷ୍ଠି ସବଶ୍ବ ଭା ହୋଇ ସୁନ୍ଦରୀ ।
ଅତ ପଲ୍ଲବେ ଜେଇଛି ସମର,
ଲଜ୍ଜାନ୍ତରେ ହେଲ ସ୍ଥଳପଦ୍ମ ।୭୬।
ହେମ ଅଙ୍ଗେ ସୁଦୃଶ୍ୟକ ଥିଲ,
ତହିଁ ଦଳେ ଧୂଳ ବଢାଇଲ ।
ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ ହୋଇଲେ ଧୂସୁଗଣ,
ସୁଧା ସମ୍ଭବେ ନ ହେଲେ ଶିଖ ବଂଶ ।୭୭।
ସେହୁ ସମୟେ ଆଇଲି ଗାଇଚି,
ଦେବଜଟର ବୃନ୍ଦିଳ ବିଂଷନ୍ତି ।
ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାକୁ ଆଣବୁଳୀ ଆଲୀ,
ଏ ଏକାର ଠାକୁର ବନ୍ଧେ ସଖ ।୭୮।
କାର୍ଯ୍ୟ ହେତୁ ସ୍ତିତ ହେଲା ସ୍ତମ୍ଭ,
ଅଙ୍ଗେ କନ୍ଦିପ୍ରସ ଏହ ସମ୍ପନ୍ନ ।
ସୁବେ ଚଲୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନାମ ଅଳକ,
ଧର୍ଣ୍ଣ ଭାବ ପ୍ରଭାଇ ଲବକାଳ ।୭୯।
ଭାବେ ପ୍ରଶ୍ନ କୋଳରେ ଉଷ୍ଣଦେଶ,
ଦାନ୍ତ ଶକ୍ତିକାରେ ସ୍ଵର୍ଗ ସ୍ଥଳ ।
ଯଶୀ ଭକ୍ତ ସ୍ୱସ୍ତ ଆଜ ଦଉଇର,
ଦେବାଗଣ ଇନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷ ଭଙ୍ଗଳ ।୮୦।
ଧାରେଶ ବୁଦ୍ଧି ହୃଦେ ଧରୁ ଦଳେଲି,
ପ୍ରେମେ ବୋଲଗଣ ସମ୍ପନ୍ନ ଜଣୀ ।
ସ୍ଵୟମ୍ବରର କାଳ ଦେବ ଲଭାର,
ଅସୁମତୀଙ୍କ ହୋଇର ଜୋଗର ।୮୧।

୭୬-୨ ପ୍ରେମାତୁର—ପ୍ରେମରେ ଆତୁର । ୭୬-୪ ପଦ୍ମ—ଜଳଜ । ୭୭-୧ ଯାତ୍ରା—ଯାଉଥିଲା । ୭୭-୪ ଲଜ୍ଜାନ୍ତରେ—ଲଜ୍ଜା ଅନ୍ତରରେ । ୭୭-୪ ସୁଧା—ଅମୃତ । ୭୮।୧ ଆଇଲି—ଜେଇଛି ଜେଇଛି । ୭୮।୩ ଆଲୀ—ସଖୀ । ୭୯।୧ ସ୍ତମ୍ଭ—ସ୍ତମ୍ଭିତ । ୭୯।୨ ସମ୍ପନ୍ନ—ସୁନ୍ଦର । ୭୯।୩ ନାମ ଅଳକ—ଚନ୍ଦ୍ର ଶୀତଳ ଭାବ ଦର୍ଶ । ୮୦।୧ ଭାବ—ଚିତ୍ତ । ୮୦।୪ ଇନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷ—ଇନ୍ଦ୍ର

ଥାଉ ଚରଣ ଅଙ୍ଗ ଲୁଚେ ଶ୍ରୁତି,
ଦୃଷ୍ଟ ରାମ୍ଭାର ଦେଖ ରସିତେ ଶ୍ରୁତି ।
ଦଶମିତ ଭକ୍ତ୍ୟତ ଥାବାର,
ରସଭେଦ୍ର ସ୍ୱଭାବ ରାଗର ।୧୨।

ଷଷ୍ଠ ଗୀତ

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳଗୁଜ୍ଜରୀ, ଚୌପଦୀ ବାଣୀ

ଭଣ ବାଣୀଶୀ ଧୂଂସ ରେଖଶୁଣ୍ଡୀ,
କରଣ ଧାରିତ ବକ୍ଷ ଲୁମ୍ବାରେ ବନ୍ଦି ।୧।
ମନ୍ଦରବନ ଏହ ଭଣ୍ଡ ଅଙ୍ଗୁଳି ଦୀ;
ରାଧାଙ୍କୁ ଦେଖିତ ନୟନ ମୁକୁଳିଷ ।୨।
ଏ ସମ୍ପେ କୁଳେ ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ,
ମଣିକ ଏ ଭାବଶୁ ଲୁଣ୍ଠ ଝଙ୍କାର ।୩।
ଶାଶ୍ୱ ଶେଷେ ମୋରେ ଏ ନ ଦେଲୁ ବଣ୍ଡିତ,
ଲୁଣ୍ଠ ଦେଖଣ୍ଡି ଧାରେ ଦେହ ମଣ୍ଡିତ ।୪।
ଭମ ଭାମା ଶ୍ୟାମା ନରନାରୀ ସୁନ୍ଦରୀ,
କାଞ୍ଚନବାସିକା ବାଣୀ ଭଣ୍ଡ ଚକ୍ରୀ ।୫।
ଭାମିଷ ଲୁମିଷ ଭରପୀଥ ଅଙ୍ଗନା,
ସୁପଶ ମଦନରସ ଗଞ୍ଜନା ।୬।

ଲୁବଣ । ଚରଣ—ପ୍ରସ୍ଥ । ୩୧।୩ ଶ୍ରଗାଧ—ଦୃଶ୍ୟ । ୩୧।୪ ଗୋଚର—ଭଣ୍ଡ ୨୨।୩ ଚଣ—ଚାନ୍ଦ । ମିଶ—ନରକ । ଧନ୍ତୁଭଣ—ତ୍ରିବ୍ର । ୪୨।୪ ଅନଙ୍ଗ —ସ୍ୱଭାବ ।

ଷଷ୍ଠ ଗୀତ

୧ । ୨ ଭାବଶ—ଭଣ୍ଡ । ଭରୁଲୁଣ୍ଠ । ଭରଣ ଲୁଣ୍ଠ । ୩ । ୧ ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ— ଲୁମଣଭାବଣ ଲୁଣ୍ଠ । ୩।୨ ଭାଗ—ଭରଣି । ୩।୧ ଶଣ୍ଡିତ—ଦେଖିତ । ୪।୨

ଅଳକା କାନ୍ଦେଇବା ଉଡ଼ନ୍ତ କୁନ୍ତଳ,
ଭାଳ ଶୋଭେ ଅଳକ କୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।୭।
ଭାଷ୍ଟ୍ୟଶୁନ ମୁଖଚନ୍ଦ୍ର ଲଭି ଶୋଭା,
ଲଗାଇଲ ଚର୍ଣ୍ଣ ମକରାକ୍ଷ ପିତ୍ତା ।୮।
ଚକ୍ଷୁଏ ଅଞ୍ଜନ ଦିଲା ଭାଲେ ଭସ୍ମ,
ଜଟୋଭାଳ ସ୍ଥିରା ପୁଣି ସୁଲକ୍ଷ ବେଶ ।୯।
ମୋ ଦେଖନ୍ତୁ ଲୁଣି ଧାତ୍ରୀ ହୋଇ ହେ ସୁଜ,
ଦାନେକୁ ଦେଖଇ ଲେଖିଣେ ସୁହି ସ ।୧୦।
ମୋତିଏ ଘନ ଚକ୍ଷୁଲୁ ମୋତିଏ ଲେଖ,
ଶ୍ରୀନିଲ ନ ଥିଲ ଦେଖିଥିବ ସେ ଭାଙ୍ଗି ।୧୧।
ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦେଉଳାଶ୍ରମ ସ୍ୱଚ୍ଛ କଟାଉ,
ଉଭାଳ ଶାଣର୍ଷ ଦେଖାଉଥିବା ଏଥିକୁ ।୧୨।
ଦେଖେ ମାନଶ୍ରମ ଏହି ଉଦ୍ଧବ ସୁନ୍ଦ,
ବେଙ୍କଟାଳ ଭୁଜାଇ ଭାବର ଝଲମ ।୧୩।
ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ୱଭାବେ ରେଖା ଦେଖ ଅଙ୍କେନ,
ଭଞ୍ଜ କାନ୍ଦୁ ଦୀର ସର ଲକ୍ଷନ ।୧୪।
ଛାଡ଼େ ସୁଧାପାନ ରଣ ଉନ୍ମାଦ ଯେବେ,
ପୁଣି ଓ ସକଳଧନର୍ଷ ଖାଦ୍ୟ ସି ।୧୫।
ବେଶର ବୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀକର ଲକ୍ଷ ଫୁର୍ଣ୍ଣି,
ପିଣ୍ଡ ଭା ଦଳ ଦେହାରେ ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍ଗି ।୧୬।

ଉଷବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭ—ଏଉପ୍ରଭାର ପ୍ରଭ । ୬-୨ ଦେଖ ଭବର୍ଗ—ମନ୍ଦ ଭଡ଼ି ପୂର୍ତ୍ତି ଦେବ । ୯-୧ ଅଲଦ୍—ବଦର୍ଣ୍ଣ । ୯-୨ ଜଟୋଭାଳ—ଜେଲୁ ଭଦବ । ୧୨-୧ ସ୍ୱଚ୍ଛ—ଅଦୋହର । ଭଟାଉ—ଅନ୍ତଭୂର୍କ୍ତି । ୧୨-୨ ଶାଣର୍ଷ—ଏକ ପ୍ରଭାବ ଦେଖବା ପୁଣ୍ୟ । ଲକ୍ଷ—ଅନୁମାନ । ୧୩-୨ ଝଲମ୍—ପୁଷ୍ପ । ୧୪-୧ ଅଞ୍ଚଳ—ବଳ । ସୂତ—ସୂତା । ରେଖ—ରଡ଼ । ଅଙ୍କେନ—ଚକ୍ରଳାଜ ରଣୀ । ୧୪-୨ ଲକ୍ଷନ—ଲୋଭ । ୧୫-୧ ସୁଧାପାନ—ଅମୃତପାନ । ଉନ୍ମାଦ—ଉନ୍ମତ୍ତ ଭ୍ରମି ଭରିଥିବା । ୧୫-୨ ସକଳ ଧନର୍ଷ—ଚନ୍ଦ୍ରର ଧନୁ । ୧୬-୧ ବୃଷ୍ଣ—ଭଲ । ଶ୍ରୀକର—ସର୍ଣ୍ଣ । ଫୁର୍ଣ୍ଣି—ଦଂଶନ ଭୟ ଭା ଭୟାର ଭର । ୧୬-୨

ସେଦିନ ମାନ ଲକ୍ଷ୍ମୀବନ୍ତ ଗଲ ଦେଇ ବସ ଶଶି,
ସଖ ସୁମେ ଶୁଣାନ୍ତୁ ସେ କୁଟିଳ ଦେଖନ୍ତି ।୧୭।
ଏଠାରେ ଭାନୁଜ ସଙ୍ଗ କାଳ ଆଇଲ,
ମାଗ ସା କଣ୍ଟକ ଲଭ ଔଷଧ ଦେଲ ।୧୮।
କାନ୍ତ ଦାଣ୍ଡି ଗଲ ଭୁଜଙ୍ଗୀ ସେ ଶୁଭ,
ମନମୋଡ ଲସେ ଲଙ୍ଗ ତରୁଣୀ ଭଲ ।୧୯।
ଅଧର ଭୁଜି ଯା ବେଦନ ଦନ୍ତ କରୁଣା,
ମୋହ ପାଇଁ ଲଭିଲ ଶୁଦ୍ଧ ଲକ୍ଷଣ ।୨୦ ।
ଏ ବେଦନ ଦନ୍ତ ସାନ୍ଦ୍ରସ୍ୱର ଦେଖ,
ତେଡେ଼ତେଡେ଼ ନ ଧରନ୍ତି ଭଙ୍ଗ ତରୁଣ ।୨୧।
ତୁଷ ମୋର ନ ଦେଖ କୁସୁମ ଗର,
ଦେଖାଇ ପରଶ ଅଙ୍ଗ ନେଇ ତ ଦାଘ ।୨୨।
ଅଧର ଲଗାଇ ସମାନ ଅଙ୍ଗ ଏ ଭଳିଆ,
ହିପୁର ପୁଟପ ଦେଖି ଦେଖାନ୍ତୁ ଦେଖା ।୨୩।
ଦେଖ ଶଶଲ ଶଣ ଶଙ୍କରୀ ପଙ୍କଜ ଲଭ,
ତଳର ଲୋକନାଥେ ଦଳନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ।୨୪।
ସଙ୍ଗ ଲେଖ କୁନ୍ଦମଣ୍ଡ ପଡ଼ ଭାବ,
ମୋହର ଶୁକପ୍ରକେ ଭାରୁଣ ସୁରତୀ ।୨୫।
ଦେଖୁ ଗାଇ ଦୋଷମାର୍ଜି ଦେଖ ଦୂର୍ବାଶ,
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ରଣ ଭଲ ପଳଣ ତଥା ।୨୬।
ଏମନ୍ତ ଜନ୍ତୁ ମୋହ ଭଲ ଆବର୍ତ୍ତି,
ବଦନ ଅନୁଭବ ପୁଣି ଦେଖନ୍ତା ଯଥି ।୨୭।
ଲକ୍ଷଣ ବାଦେଶୀ ସାଲସୁଣ ଲଳନ,
ଭାଷିଯାନ୍ତି ଭାବ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଅଧାର ।୨୮।

ଦଳ୍ପତ୍ରି—ଦୌଲିକ ଶକ୍ତି ଶ୍ରେଣୀ । ୧୭-୧ ଲକାଇର—ଦର୍ପଣ ଦଶଣୀ—ଦଶଣୀ । ୨୦-୧ ତରୁଣୀ ଭଲ୍ଲୀ ୨-୧ ଲଭ—ଗାଢ଼ । ୨୨-୨ ଭଣ ଦଧାସା । ଭଣ—ଦଧାସା । ଶ୍ରୀ—ଦଲଣ ଭଲ । ୨୩-୧ ଲକ୍ଷେତ—ଦଶମଣ୍ଡେ । ୨୪-୨ ସୁରତୀ—ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦଳ ସୁକ୍ତା ଶ୍ରୀ । ୨୬-୧ ଗାଢ଼—ଲେଖ । ଦୂର୍ବାଶ—ଦୂର୍ବା । ୨୭-୨ ଅନୁଭବ—ଦେଖି । ୨୮-୨ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ—

କାଷ୍ଠି ନକ୍ଷତ୍ର ଭଙ୍ଗାଇଁ ଦୋସ୍ତୁଛୁ ଦେଖ,
ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଉଦାର୍ଦ୍ଧ ଦେଶୁ ଗନ୍ଧକୁ ଲାଖ ।୨୯।
ପର ଶୀଳଭାବ ନ କଳନ୍ତ ସୁମୁଖୀ,
ମନ୍ଦର ବୃଷ୍ଟିରେ କଣ୍ଠ ଏତଲା ଲୁଣ୍ଠି ।୩୦।
ଏବେ ମୁଁ ଲ୍ଲମ୍ବୁ ଭାର ଜଣାଏ ଦେଖି,
ଅବକାଶ ଜଗିଦେଲ ଭ୍ରଷ୍ଟାଇ ଦେଖି ।୩୧।
ଏଥା ଭଲ୍ଲଳ ଆଣିଦ ଦେବଶ ଧନ,
ନନ୍ଦନ ଅଙ୍ଗ ଲେଖନ ନବ ବଣ୍ଡଳ ।୩୨।
ବମିନ ଦୋଳ ବେଷ୍ଟନ୍ତୁ ଭଙ୍ଗ ଏଭଲ,
ସ୍ଵଚ୍ଛଶୀଳା ପ୍ରଲମ୍ବ ଗ୍ରନ୍ଥ ନବଦ୍ୟୁତି ।୩୩।
ନଭ, ଭାନର ଅବା ପ୍ରଗ୍ଭ ଭ୍ରମର,
ଭାବାଧର କୁଣ୍ଡିବାକୁ ଏକାଗ୍ରମନ ।୩୪।
ନ ଏକାଷ ଲଗେ ଅଣ୍ଡ ନନ ଅନ୍ତୁ,
ଦେବ ଲକ୍ଷ ଭ ଅବା ଦ୍ଵନନ ଗ୍ରୀଷ ।୩୫।
ବଧାର ଭାରଗରେ ନନ୍ଦି ଅଙ୍କ,
ପ୍ରଭୁଷ ଶ୍ରନ ଚମ୍ପକୁ ଦନ ମୁକାଶୀ ।୩୬।
ଭୁଜ-ଯୁଗ୍ମ ବେଣୀ ଲଭ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ନୋଳନ,
ଜମିନର ପୃଷ୍ଠେ ଘ୍ରାଣନକୁ ଶ୍ଵନ ।୩୭।
ଗ୍ରୀଭ ଭ୍ରଦ୍ଭୁକୁ ଦେଖିସାଏ ନ ପ୍ରିୟ,
ଶୀମନ୍ତେ ଦେଖାଇ ତା ବଳୟରେ ଦେଖାଇ ।୩୮।
ବନ୍ଧୁର ଲକ୍ଷ୍ମୁ ବନ୍ଧୁଧର କୃମାର,
ଅବଳେ ଅଳୀ ଅଛି ବେଶ ଅଗର ।୩୯।

ସ୍ତ୍ରୀଜାତ ଅର୍ଥାତ୍ ବାଳ । ୩୧-୨ ଅବକାଶ—ଦେଖାର ସମୟ । ୩୨-୧ ଦଳ—ଶାସ୍ତ୍ର । ୩୨- ଦେବ—ଧନ । ବନ୍ଧକ—ଗ୍ରାହିକ । ୩୩-୧ ସ୍ଵଚ୍ଛ—ଭଲ । ୩୪-୧ ନଭ—ନାସ୍ତିକ । ଭାନର—ସାନ୍ଦ୍ର । ୩୫-୨ ଦ୍ଵନନ—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ । ୩୬-୧ ଭାରଗନ—ଭାରୁଣୀ । ୩୬-୨ ମୁକାଶୀ—ମୁକ୍ତାଦନ୍ତୀ । ୩୭-୧ କୃମାର—ସମସ୍ତ । ଦଳାଗ୍ରନ—ଜଳା ଶ୍ରୁଙ୍ଗଦେଶ । ୩୮-୧ ଭ୍ରଦ୍ଭୁ—ଭଦ୍ର । ୩୮-୨ ଶୀମନ୍ତ—ସୀମନ୍ତଲ । ବଳୟ—ଗ୍ରଳ । ୩୯-୧ ବନ୍ଧୁର ଲକ୍ଷ୍ମୁ—

ଏହା ଦେଖି କେତେବେଳୁ ଚକ୍ରୀ ଅନ୍ତରେ,
ଅଙ୍କୁର ଦ ଶ୍ରୀ ଏ ଲାଗିଁ ଦେଖି ଲାଳଟେ ।୫୭।
ସଙ୍ଗ ଦେଇ ବସ୍ତାଞ୍ଚଳି ସୁମନା ସଖୀ,
କଟିତଟି ଶିବ୍ରଙ୍କର ଅଙ୍ଗକୁ ଦେଖି ।୫୮।
ଡହି ଦଟିନ୍ଦ ଲାଜାକ ଅନେଇ ଲୋକ,
ନେତ୍ରାଞ୍ଜନ ଲଗେଇ ଯେ ଏ ଶ୍ଳଥ ଯୋଗ ।୫୯।
ଶିବ ଭଞ୍ଜରୀ ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ ଭୁଜଙ୍ଗ,
ଭୂପତେନ୍ଦୁ ଭଞ୍ଜ ମନୁ ସମାପ୍ତ ହେବ ।୬୦।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ବୃତ୍ତ — ଚଉପଦୀ

ଆଦ୍ୟ ଦିନେ ସ୍ନାନ ଏ ସୁମନେ କରି,
ଆନନ୍ଦଶାଳୀ ଭବ ଲାବଣ୍ୟବତୀ ସାଥି ।୧।
ଚନ୍ଦ୍ରଭାନୁ ନାମର ଦର୍ଶନ କଥା,
ରାଜକନ୍ୟାଙ୍କୁ ଜନକୁ କହ ମଥା ।୨।
ଅନୁରାଗ ବନେ ରୁ ଉତ୍ତମ ଭାଲି,
ଜାମଦେବ ପୁଷ୍ପର ବାଣଙ୍କ ଭଳି ।୩।
ଅନୁକୂଳ ଭକ୍ତ ଦେଖ ଜଗନେତ୍ର,
ସେହି ଜନଙ୍କ ବଳ୍ପକ ଅଧ୍ୟୁଷିତେ ।୪।

ଅଳ୍ପ ଅମୃତ ମଧ୍ୟରେ । ଚନ୍ଦ୍ରଧର—ଶିବ । ଭୁଜାଭ—ସ୍ପର୍ଶ । ୫୯-୨ ନାରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୬୦-୧ ଶିବ—ଶ୍ଳ । ଚନ୍ଦ୍ରକ-ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ଦେହିକ—ସ୍ୱାମୀ । ଭୁଜଙ୍ଗ—ବାସୁକୀ ନାଗକ । ୬୦-୨ ସମାପ୍ତ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଅନୁରାଗ—ପ୍ରେମ । ୩-୨ ଜାମଦେବ—କନ୍ଦର୍ପ । ୪।୧ ଭକ୍ତରେ —ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମଣିମାନରେ । ଜଗନେତ୍ର—ଶିବ ତତ୍ତ୍ୱର ଅନଳରେ ।

ଧନ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ସରସ ରସରେ,
ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦର୍ପଣ ସେ ଦେଲେ ଛନ୍ଦରେ ।୪।
ଧନ୍ୟା ଦେବକର ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାର,
କରପୁଷ୍କଳ ଥିଲା ଚୋଖର ଜଣ ।୫।
ମନ ମୋହନ ଲୋହିତ ଶ୍ରୀ କାନ୍ତା,
ଅଙ୍ଗ ଅଧରେ ସର୍ବ ଜଣ୍ଡା ଭାବା ।୬।
ଏଣୁକାଳେ ତପେବେଶ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ,
ସମ ଧାର୍ମିକ ଚହଳ ହେଲ ଚକ୍ଷୁ ।୮।
ଦେଖ ଭାମଶୀ ତରଳ କେତେକ ବେଶ,
ଦେଖି ଆନନ୍ଦସ୍ମୃତି ଲଭେ ସୁଖ ।୯।
ଶଶିବଦନକୁ ଶୁଭକ ଭାଳ ଦର,
ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ଲ ଏଣ୍ଡା ତଣ୍ଡା ଲୋଷ୍ଟ ।୧୦।
ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସର୍ଜନ ସେ ପ୍ରୀତି ଅଣେ,
ଉଣ୍ଡି ଦେଖା ହୋଇଲୁ ଏମନ୍ତ ଭାଷେ ।୧୧।
ରୌଦ୍ର ସୁରତ ପ୍ରାପତ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ,
ଯୋଗୀଜନ ଚୋର ହେଲି ସ୍ତୁତିଗୀତ ।୧୨।
ସୁଖ ନିକେତା ଉକ୍ତା ଭଜନକୁ,
ଭଣ ଭଜସ କରୁଣା ଶରଣକୁ ।୧୩।

୪।୨ ଅଧୁ ରାଗେ—ଚନ୍ଦ୍ର ଦେବତରେ । ୫।୧ ମୂର୍ତ୍ତିବନ୍ତ—ଉତ୍ସେକ ସକଳରେ । ୫।୨ ସ୍ୱଚ୍ଛ—ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ । ୬।୧ ଦେବକ—ଦେବକାଲ ଲୋକ । ପ୍ରକୃ—ସ୍ତ୍ରୀ ବା ମାନବ । ଅନୁସର—ଅନୁସରଣ କର । ୬।୧ କରପୁଷ୍କଳ—ଫୁଲ ହାତ । ଚୋଖର—ଚୋଖ, ଅଞ୍ଜନା ଭୂଷଣ । ୮।୧ ତପେବେଶ ଲେଖ—ଦେଖଣ ପ୍ରକାର ଶାଶୁଡ଼ୀରେ ଲେଖାପ୍ରଦା ଉଚ୍ଚ । ୯।୨ ଆନନ୍ଦସ୍ମୃତି—ରାସଲେଖା । ୧୦।୨ ଉଗ:—ଚନ୍ଦ୍ର । ଏଣ୍ଡାଲୋଷ୍ଟ—ଦଣ୍ଡାପ୍ରିୟ କୁଳ ଦେବା ରସଲେଖା । ୧୧।୧ ସ୍ତ୍ରଜନଙ୍କ—ସନ୍ଧ୍ୟା । ୧୧।୨ ଭାଷ—ଭାଷା ୧୨।୧ ପ୍ରାପତ—ପ୍ରାପ୍ତ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଗ୍ରୀ । ୧୨।୨ ସ୍ତୁତିଗୀ—ସ୍ତୁତି ଗୀତ । ୧୩।୧ ଉକ୍ତା—ଶବ୍ଦ ଦେବା । ଉକ୍ତା ଭଜନ—ସ୍ତୁତିର ଉଚ୍ଚ । ୧୩।୨ କରୁଣା—ଦୟା ।

ଚାମ ଚମର ହ୍ରଦନୁ ଆଚମନ,
ଚନ୍ଦ୍ରଉଚ୍ଚ ବୋଲି କୋଟି ତତ୍ତ୍ୱ ଯନ୍ତ ।୧୪।
ଭ୍ରମର ମୋହଶାନ୍ତ କୁ କି ସୁଖ ସୁଖ,
ଏଣୁ କି ସୁଖ ସୁଖ ନ ସନ୍ତୁସ୍ତ ।୧୫।
ଚୋଉ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କୋଷ ପୃଷ୍ଠିବନ୍ତ,
ତାର ସ୍ଥୂଳ ପାଣ୍ଡି ଏଣୁ ଗନ୍ତାଚଳ ।୧୬।
ଅଙ୍ଗ ସୁବର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ଚୋର ସରବର୍ଣ୍ଣି,
ବାର୍ତ୍ତ ଭେଦକ ଚକଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଚକ୍ଷୁ ।୧୭।
ମାଣିକ୍ୟମଣି ବୋଲି ନୋହିଲ ବୋଲେ,
ମନ୍ତ୍ର ଶବଳ ଏଥି ପୂର୍ବେ ସତେ ।୧୮।
ଶଙ୍ଖଚକ୍ରା ଅଚଳା ମୁଁ ବୋଲାଇଣ,
ଭଜ ଚରଣ ପ୍ରଭାଳ ଅଛି ଏଥି ।୧୯।
କଞ୍ଜନୟନା ସୁନାଦୀ ଓଷ୍ଠ କୁଞ୍ଚ,
ମୋହେ ଶଙ୍ଖରୂପା ବୋଲି ଭଙ୍ଗିଗଲ ।୨୦।
ଧନ ପିଣ୍ଡାକାର ହୋଇ ନୋହେ ମନ,
ସନ୍ତୁଠାକୁ ମନ ହୋଇ ଅଭ୍ୟାସ ।୨୧।
ଦେଲ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଲୋଚନ ଚରଣ,
ଭାବେ ଚିନ୍ତ ଭଜ ପଶୁ ପଶନ ।୨୨।
ସୁରୁ ଜାଣଇ ତାର କୁସୁମ ଶର
ଧୃଷ୍ଟି ଅଙ୍ଗ ମୋହକ ଗ୍ରହଣ ଶର ।୨୩।

ଉଦର — ଉଦର । ୧୩।୧ ଚାମ ଚମର—ଚାମ ଶବ୍ଦ ଚମ୍ପାଇଲ ବାସ । ପ୍ରସନ୍ନ ଆନନ—ପ୍ରସନ୍ନମୁଖୀ । ୧୪।୧ କି ସୁଖ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ଅର୍ଥ୍ୟ, ଭାଗ୍ୟ । ୧୫।୧ ପୃଷ୍ଠିବନ୍ତ—ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୧୬।୨ ବାର୍ତ୍ତ—ଅବୋଧେ, ଦୃଷ୍ଟି । ୧୭।୧ ମାଣି ଉଦର—ମାଣି ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୧୮।୨ ଚନ୍ଦ୍ରମା—ଚନ୍ଦ୍ର ଗାତି । ୧୯।୧ ଶଙ୍ଖଚକ୍ରା—ମନରେ ଧର । ଅଚଳା—ସ୍ତ୍ରୀ । ଚଳା—ଭାବର ଭୂଷଣ । ୧୯।୨ ଉଦର—ଭାବ । ସୁଗନ—ତୁଳ । ୨୦-୧ ଓଷ୍ଠ—ତୁଣ୍ଡ । ସୁନାଦୀ—ଭାଷାର ନଦୀ । ୨୦-୨ ଶିଙ୍ଖରୂପା—ସୁନ୍ଦର ଅବସ୍ଥା । ୨୧-୧ ଅଭ୍ୟ—ନୂଆ । ୨୧-୨ ଅଭ୍ୟାସ—ଅଭ୍ୟାସ । ୨୨-୧ ଚରଣନ—ଦେଖନ୍ତେ । ୨୨-୨ ପଶନନ—ସ୍ପର୍ଶ । ୨୩-୧

ସବୁଲୋକେ ଅନେକା ଜାଣନ୍ତି କେବଳ
ସେହା ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଅଙ୍ଗାଳିଙ୍ଗନ କେଳି ।୨୩।
ଶିବଶକ୍ତିଙ୍କୁ ଅର୍ପିଲେ ଧନ ବସ୍ତ୍ର,
ଆଗ୍ର ନ ଦେଇ, ମଦନ ଭଙ୍ଗେ ଶାସ୍ତ୍ର ।୨୪।
ଭୁ ସେ ନଗ୍ରକ ଚନ୍ଦ୍ର ରାଜେନ୍ଦ୍ର କେଶ,
ମୋହ ଦର୍ଶିଙ୍କୁ ଦାଦ୍ର ଦେ ଦଇପଣ ।୨୫।
ଭୃଙ୍ଗର ନନ୍ଦନରୁ ଦଶ ଏ ପୁଷ୍ପ ଗନ୍ଧି,
ସିଂହଜାନେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖିବୁ ଦେଖି ।୨୬।
ଦେଲୁ ବନ୍ଧନ ଅଙ୍ଗଳ ବାକ୍ୟ ପଦ,
ଦେଇଣ୍ଟୁ ଶରତ ଅନଙ୍ଗ ଅଲଙ୍କାର ।୨୭।
ସୁଣି ଲଗ୍ନକ ବଂଶ ପଦ ଲଗାଇ,
ଭଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗୀକ ଅଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ଦୋଳ ।୨୮।
ସ୍ତ୍ରୀଶତ୍ରୁର ଲକାଳକ ଲଙ୍କା ବନସ୍ତ୍ର,
ସାଗ ବଇରସ ସ୍ତ୍ରୀଲା ଭର୍ତ୍ତିଡ଼କର ।୨୯।
ଦେବୃକ୍ଷରେ ସ୍ତ୍ରୀଦେହ ଲଗାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ,
ମୁଁ ଦେ ଅଷ୍ଟ ଭଞ୍ଜ ଦେଖନ୍ତ ପଦ ।୩୦।
ଏଣୁ ପଦ ନବୀନ ନ ସ୍ତନଭ ଦେଖ,
ଦୁଃଖ ଦେଖି ସୁମୂର୍ତ୍ତି ଲକ୍ଷଣ ଭର ।୩୧।
ଲଙ୍ଘ ନ ଲଘ ଅଙ୍ଗର ଭବ ଦୃଷ୍ଟି,
ମୋହ ଲଳନାର ଦୋଷ ଗୁଣମୟୀ ।୩୨।

୨୨-୨ ସ୍ତ୍ରୀଶ—ସ୍ତ୍ରୀର । ୨୩-୨ ଅଙ୍ଗ—ଦେହ ବା ଦୋଳ । ୨୪-୧ ଅନଙ୍ଗ—ମଦନ ଅର୍ଥାତ୍ ଦେହର ଦେହର ଦେଖ ସବୁ । ଦେଖି—ଜାଣି । ୨୫-୨ ସଖା—ଅଙ୍ଗତ । ପ୍ରୀଣନ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଶଙ୍ଖଧାରୀଙ୍କ—ଶିବ ଭୂଷଣେ, ଶୋଭା ଦେଖିବା ଭୂଷଣେ । ୨୬-୨ ନେତ୍ର—ଲୋଚନ । ୨୭ ୧ ଦକ୍ଷିଣ—ଦକ୍ଷ । ୨୭ ୨ ଲକ୍ଷଣ—ସବୁ ଲକ୍ଷଣ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଶାଖା ଓ ବାଣ । ୨୭-୨ ମୁଣ୍ଡ—ଅଳଙ୍କାର । ୨୮-୧ ଲଗନ ଅଙ୍ଗରେ—ଚୂଡ଼ା ଭାଗରେ । ୨୮-୨ ଶରତ ଅନଙ୍ଗ—ଶରତପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ଆର୍ଦ୍ଦ୍ରରେ । ଅଲଙ୍କାର—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ୨୯-୧ ଲଗ୍ନକ ବଂଶ—ଅନେକପୁଷ୍ପର ବଂଶରେ । ଦଣ୍ଡ—ଖୁଣ୍ଟ । ୨୯-୨ ଭଙ୍ଗ—ଲୋକ । ଲୁଣ୍ଠନ—ଲୁଣ୍ଠନ ଅଙ୍ଗି । ୩୦।୨ ଭଗ—ଶିବ । ୩୧।୨ ଦେଖିବ—ଦେଖ । ୩୨।୧ ଶିବଙ୍କ—ଶବାସ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ । ୩୨।୨

ତୋହର ନାମ ଗୁଣେ ଜଳୁ କଳୁ ଭଲ,
ପୃଥ୍ୱୀ ଧ୍ୟାନ ଜଳୁ କଳୁ ତୋହର ଗୁଣ ।୩୩।
ଦାଲ୍ ଯାନ୍ତୁ ଏ ଶୀତଳ ପଣ ଆଜ,
ଏଥୁଁ ଭାବନାରେ ଅନ୍ତରେ ଲାଜ ।୩୪।
ଜଳେ ତରୁ ଶାଖ ଲାଗି ଡାଳ ଶରେ,
ଏଣା ମଧୁର ତଟୋଉର୍ମିଭୁଞ୍ଜି ଗୋଲେ ।୩୫।
ସୁଖ ବରଷାକୁ ଭୁ ଡେ ମୋହର ସାଧେ,
ଏବେ ସଙ୍ଗତ ସୁଖା ଜଳନ୍ତୁ ଲାଗି ।୩୬।

ଦେଖ ଜଳକୁ ସାଂଗ ବସନ୍ତୁ ପ୍ରତୀ,
ଜଗ ଅଧୁଜ ଜନ୍ମର ଜଳ୍ ଆଗେ ।୩୭।
ବଡାଳିନ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଜଳ ଭଣ୍ଡ କ ଜା,
ଭର୍ଣ୍ଣ ଜଷ୍ଟ୍ନ ଅଞ୍ଚଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣତନା ।୩୮।
ସମାଜର ମୋଘର ଥଣ୍ଡାଇ ବୋଧି,
ମୋହଦାରେଁ ଜନଗଣଙ୍କୁ ବୋଧ ।୩୯।
ଭାଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ ଦୋଳନ୍ତ ମୁଁ ଦିନା ଜଣେ,
ଜଳୁ ଦେବା ଲୁଣ ଯ ପ୍ରଭାତ ଏହେ ।୪୦।
ଉତ୍ତି ଏମନ୍ତ ଶଳଲକୁ ଜାଗର,
ଜେଳ ଦେଉଁ ବଟେଶ ଅଭଣର ।୪୧।
ଜନ୍ମଦାକୁ ମନ ଦେଲ ଭଜନ,
ଜଗତ ଏହାଃ ପୁନା ପୁଷ୍ପଜର ଜଳ ।୪୨।
ଏଥୁ ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲବେ ଜଳ ଜଳ,
ଭବଦର ଦେ ଜେ ଜେ ଡଜ ଭଳ ।୪୩।

ସୁଗନ୍ଧି—ଗନ୍ଧପୂର୍ଣ୍ଣରେ ସନ୍ତ୍ରେ ଜା ଭା ସୁଖଦେଣ । ୩୩।୨ ଶୀତଳ ଜଳ—ଧଣ୍ଡଷ୍ଟ ଜଳ । ୩୫।୧ ତାଉ ପୁଷ୍ପ । ଅଜେ—ସମୟରେ । ୩୬।୨ ସଲନ—ଜଳ । ୩୮-୨ ସୁବର୍ଣ୍ଣତନା—ଶଷ୍ପର ଜାତିକା । ୪୦-୧ ଥଣ୍ଡାଇ—ଉଠିଲେ ଭଜୀବ ଜାହା । ୪୨-୨ ଜଳଷ୍ଟୁ—ମେଁ । ୪୩.୨ ସୁଜନର—ଜଉଣ ୪୩।୧ । ଜଳ—ଜଳଜ । ଲୁଣ ଭୁର—ଜଳ ଜଳ ଜଳା ଭୁଜ ଦେବା ଜଳ । ୪୪।୨ ଭଜ—

ଅଙ୍ଗେ ଏଣୁକ ଧ୍ୟାନ କର ଭବ,
କୋଣେ ଅଟେକ ବସ୍ତୁ ସର୍ବାଙ୍ଗ ଦର ।୪୭।
ସ୍ନିଗ୍ଧ ଚନ୍ଦନର ଶିରବାଣ ଭାବ,
ସୁଖି ଉତ୍ତରତ, ଭଞ୍ଜ ସାରେ ଭଜ ।୪୮।

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କଳସା

ସଖୀ ପ୍ରବୋଧ ବଚନ୍ତ ଶୁଣି ଏ ସୁନ୍ଦରୀ
ଅଙ୍କୁଶିତ ହୃଦରେ ଅନେକ ଭାବନା ।
ଏ ବେଳକ ଅନଙ୍ଗ ପ୍ରାଣ ହରନ୍ତ ଏଥ ପାଇ
ତନୁ ଦହେ, ଏଥୁଁ ଶିବ ସମ୍ମୁଖେ । ୧ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲାବଣ୍ୟର ସୁଜନ ସୁଧାକର ଘାରୁ
କେତେ ଓ ଦୋଷନ୍ତ ସମ ପେଶୀଧରଙ୍କୁ ।
ନଖାନ ବସ୍ତୁଣୀ ଏମନ୍ତ ତୋହ୍ମ ତାନ୍ତୁ ଲାଭ
ଓ ଶାଳକୁ ବାସୀ ସୁଖ ଭୁଷଙ୍କୁ ଭଜ ସୁଣ । ୨ ।

ଶିବ, ବୃଷଭ ବାହନ ହର । ୪୭।୧ ଧ୍ୟାନ—ଚିନ୍ତା । ୪୭।୨ ଭବ—ହର । ୪୮।୧ ସିତ ଚନ୍ଦନ—ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦନ ଧାରୀ—ଶିବ । ଶିରବାଣ—ଶ୍ରୀଗଙ୍ଗା । ୪୮।୨ ସାରେ—ସେହି ରୂପେ ।

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ପ୍ରବୋଧ—ସାନ୍ତ୍ୱନା । ଶୁଣି—ଶୁଣ । ସୁନ୍ଦରୀ—କନ୍ୟା । ୧-୩ଅନଙ୍ଗ—ଦେହହୀନ, ଯେଣୁ ସେ ଶିବଙ୍କ ନୟନାଗ୍ନିରେ ଭସ୍ମ, ଦେହରୁ ଅଲଗା । ୧-୪ ଶିବ—ଶୁଭ । ୨-୧ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଭାଗ୍ୟଶ୍ରୀ । ଘାରୁ—ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଭାଇ ବା ଚନ୍ଦ୍ରମା । ସୁଧା—ଅମୃତ । ୨-୨ କେତେ—କେତକ ଫୁଲ । ଦୋଷ—ଦୋଷ, ଭଲ ଓ କୁତ୍ସା । ୨-୩ ନଖାନ ବସ୍ତୁଣୀ—ନୂତନ ବା ଅଳସ ବସ୍ତ୍ରୀ । ୨-୪ ସୁଖଭୁଷ—ସୌନ୍ଦ

ଚନ୍ଦନାଙ୍ଗଙ୍କ ହୋଇଗଲେ ତୋ ମନ ବା ମନ
ଛାଇଗଲେ ଭାବୀ ସ୍ୱପ୍ନ ସମ୍ଭବ ଜନ୍ମନ ।
ଏତେ କହି ବୋଲକ ଭୂଷଣେ ଆଗଲେ
ଦୁରନ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ ସାଧନା ଶ୍ରେଣୀରୂପ ଦେଲ । ୩ ।

ଏଣେ ତୋଳଲ ଶଶିକେ ସ୍ୱପ୍ନ ଭଙ୍ଗୁ ସ୍ୱଜନ
ଏହାର ଭାବରେ ପୋଷି ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ନେହ ।
ଏକ ଭରେ ଓ କଲତ୍ରେ ଚେତନ୍ତ୍ର କମ୍ପାଇ
* ମାଧ୍ୱୀ ଦୀପ୍ତା କୋଣେ ସ୍ୱପ୍ନଚାରୀ ହେଲ ଯାଇଁ । ୪ ।

ଭରେ ନେତ୍ର ବାଳା କର୍ଣ୍ଣେ ନେତ୍ର ପଦ୍ମିନ
ନେତ୍ରପାତ୍ରୁ ଜଳ ସେ ଚକ୍ଷୁ ଧୀର ବାଳ ।
ଏ ସ୍ମୃତି ପ୍ରାଣ ପ୍ରକୃତ ଦ୍ୱିଜ ଜନ୍ମ ଚାଲ
ଆଳୀ ଭଳେ ମଧୁ ସ୍ୱପ୍ନାବଳୁ ଭାଣ ଯାଇଁ । ୫ ।

ଭଲ ବାଣୀ ଶୁଣେ ଚମ୍ପିଟୁ ଉଠ ଏକ
ଅଷ୍ଟମ ଓଳାଭରେ ସୀମନ୍ତ ପାଣିପାଣି
ଅବୋଧକୁ ଶାଣ ଲୁଣ୍ଠେଲା ପ୍ରାଣ୍ୟ ଦଶି
ସଭୁ ସ୍ନେହ ତଥାର ଭୁଲେଇ ସ୍ମାଶମ୍ଭ । ୬ ।

ଘାତ ୩-୨ ଅସ୍ତ୍ରନ—ଅସ୍ତ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧାକ୍ଷ ପକ୍ଷ୍ମ । ୩-୩ ଗୋଳକ—ଚୋଲଣ । ଭୂଷଣେ—ଅସ୍ତ୍ର ଭଲ ଭାଲରେ । ୩-୪ ଦୁରନ୍ତ—ଦନ୍ତ । ସାଧନା—ଉପ- ଦେଶ । ଶ୍ରେଣୀରୂପ—ମୂର୍ତ୍ତି ବା ସାକ୍ଷାତ୍ସ୍ୱରୂପ । ୪-୧ ଭଙ୍ଗ—ଶିରପଦ୍ମ । ସ୍ୱଜନ —ସ୍ୱପ୍ନ । ୪-୪ କୋପେଧ—ଲୁଣ୍ଠାଲ ଭଣ୍ଡଳ ସ୍ୱପ୍ନ । ଉକ୍ତ ଦଶେ ବୋଲଣାଏ, ଶେଷର ଦମନ ଦଣ୍ଡନ ସ୍ୱପ୍ନ ; ୫-୧ ବାଳା—ସ୍ୱପ୍ନ ଶ୍ରୀ ଉଷାଲେଖା । ପଦ୍ମ ପଦ୍ମିନ୍ତ—ମୂର୍ତ୍ତିର ସ୍ୱଜନ ସ୍ୱପ୍ନ ଉଜନ । ୫-୨ ଚିତ୍ର—ଭଳ । ୫-୩ ସ୍ମୃତି ଅର୍ଣ୍ଣ—ଚେତ ପଦ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନ । ଦ୍ୱୀପକ—ସ୍ୱଚ୍ଛେତନ ଓ ସ୍ୱପ୍ନଭାଵେ । ଦ୍ୱିଜ—ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ପକ୍ଷୀ ୫-୪ ଅଳୀ—ସଖୀ । ମଧୁ—ମଦ୍ୟ ଓ ବସନ୍ତ ଋତୁ । ୬-୧ ଉପବାଣୀ—ଉତ୍ତରଥା । ଭରେ—ଏବେ । ଚମ୍ପିଟୁ—ଚୋଲଣ । ୬-୨ ସୀମନ୍ତ—ଶିର । ୬-୩ ଅବୋଧ—ମୂର୍ଖ । ୬-୪ ତଥାର—ଶିକ୍ଷା । ୭-୧

* ମାଧ୍ୱୀଦୀପ୍ତା ଭରେ ପାଠାନ୍ତର ।

ଶୋଭନ ଶରିଲ ଚନ୍ଦନ ଭରା ବାଳାକୁ
ଆଣିଲ ଭ୍ରମରୀ ଅଧିଷ୍ଠ କୁଚଯୁଗ
ଜଳଜାତ ଦଳନ ପଲ୍ଲବ ଶୋଭା ଯୋଗ
ସୁନ୍ଦର ବସନର ନଖାଙ୍କୁରେ ॥ ୭ ॥

କଣ୍ଠକୁ ଉଲ୍ଲାସ ନବଳ ସୁନ୍ଦର ଭଙ୍ଗ
ସୁଧାକର ସୁଖ ଦେଖି ଲୁବ୍ଧ ହେଲ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଧରଣୀ ବା ଲଳିତ ଶୋଭାର
କଲ୍ପତରୁ ଏ ଭାବ ଏଣୁ ନ ଲୁଚଇ ॥ ୮ ॥

କାମିନୀ ଭୋଳେଇ ଗାଲା ଭକ୍ତିକୁ ନାର
ଯେ ଭୂଷଣ ଲଗେ ବେଳେଣ୍ଟ ଦିଗନ୍ତ ।
କୃଷ୍ଣ ଚକୁଣୀ ଦୋଳକ ଦେହ ଗଳଡାଳ
କାଞ୍ଚିଲେ ଅଳ୍ପ ଅଲଂ ଅଳଙ୍କାର ଲାଗ ॥ ୯ ॥

ଚନ୍ଦ୍ର ଦୋଳ ଆଣ ଭଙ୍ଗେ ଦର୍ପକ ଚେହ୍ନ ଘନ
କୁର୍ଣ୍ଣିକର ଉଚ୍ଚବ ଏ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆରୁଗାଇଁ ।
ଭଙ୍ଗ ଏ କ ଲହେ ଚୋଳକ ଭ ଚୋଳେ ଶ୍ରୀ
କାନ୍ତ କୁ ଧନ ଚନ୍ଦନ ଅଳ୍ପ ଆଣି ॥ ୧୦ ॥

ଶୋଭା—ସୁଧଲେଖା । ୭-୨ ଭ୍ରମରୀ—ଭ୍ରମରେଣ ଭାଗ୍ୟ ରସରେଖା । ୭-୨ ଅଧିକଣ୍ଠ—ଉଦରର ଗ୍ରୀବକୁ ଧାରଣ । କୁଚଯୁ—ଚେଳୁ ଓ ମନ । ୭ ॥ ଜଳଜାତ—ପଦ୍ମଶୋଭ । ଦଳନ—ଲୁଣ୍ଠା । ଉଲ୍ଲାସଗଣ—ନଦୀ ଭଙ୍ଗୀ ଉତ୍ତର ଶୋଭା ୭ ॥ ଅଙ୍କୁରର—ପୀଡ଼ ଓ ଶୋଭ । ୮-୧ ଉଲ୍ଲାସ—ରସର ଭଲାଇଣ କର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭ ଚକ୍ଷୁ । ଚନ୍ଦ୍ରଦେଶ—ଦାନଶ୍ରୀତର । ସଲ୍ଲପର—ଉଜ୍ଜଳର । ଲଳାଟ—ମାଥା । ୮-୨ ସୁଧାକର—ଚନ୍ଦ୍ର । ଘଟ—ଦେହ । ଧାରଣର—ବୃଦ୍ଧି । ୮ ॥ ଚନ୍ଦ୍ରର ୬ —ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଭୂଷ । ଲଳାଟ—ଭୃଙ୍ଗ । ୮-୪ ଭଙ୍ଗ—ଭାବ । ୯-୨ ବିଭୂଷଣ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୯-୩ ଚକ୍ଷୁଣୀ—ସୁନ୍ଦରୀ । ଗଳଦାମ—ଗଳଦେଶର ମାଳ ରହ ଗ୍ରୀବା । ୯-୪ ଅନନ୍ତ—ନିରନ୍ତର । ୧୦-୧ ଚନ୍ଦ୍ର—ଶୁଭ୍ରକ । ୧୦ ॥ ଦର୍ପ—ଦର୍ପ ଓ ଦୃଷ୍ଟି । ୧୦-୪ କାନ୍ତାକୁ—ପ୍ରିୟଧାରକୁ । ଅଳ୍ପ—ଦଣ୍ଡ ।

ଏଥୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଲେଖା ଅଙ୍କଭଣ ନ କରନ୍ତ
ସଖୀ ବୃନ୍ଦ କର ଏହି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଚାହିଁ ।
ଚାହିଁ ପିଗା ହୃଦୟ ଅନ୍ଧ ନ ବନ୍ଧ ଭାଗ
ପ୍ରକାଶ ସମାନ ମୁଖଯୋଗେ ଲକ୍ଷାଭଗ୍ନ । ୧୧ ।
ମନେ ଚୋରଣ ଏ ଦଶା ନ ଜନ୍ମ ସ୍ୱଭାବ
ଦୋଷଯୁକ୍ତ ଅଙ୍କ ନେତ୍ର ଅଙ୍ଗେ ଭୂଷଣ ।
ବଳାଶ ଉଦ୍ଭବ ଦେହ ବୃଷ୍ଟିଧାର ନୋହି
ସ୍ନେହେ ସ୍ନେହେ ଯାଉ ପିଗା ମଣ୍ଡଳକୁ ଚେଇଁ । ୧୨ ।
ସନ୍ତାପିଣି ଭଣି ପରା କାନ୍ତାଙ୍ଗନୀ ଯାନ୍ତ
ଭଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ ଭାବୁକୁ ସଦେଷ ଜନ୍ମଃ କହ୍ୟ ।
ଅଶ ନେତ୍ରେ ବହନ କଲା ମନୋଜ୍ଞରେ
ସମ୍ପୃକ୍ତ ଭାବୁଣୀ ଯେଣୁ ଅଙ୍ଗ ମୋଦଠାରେ । ୧୩ ।
ଭୂଷେ ଲକ୍ଷିତ ବା ଅନଳ ସ୍ୱଶ ଚାହିଁ
ବସ ଅନଳ ଧସରେ ନାଡ଼ ପିଗା ଏହୁ ।
ଲୋଭୁଧର ଚାହିଁଲ ଦେଖ ବାମଦେବ ଲେଖ
ସମ୍ଭବରେ ଲୋଭନ ଶଠର ଶଣ୍ଢ ଲୋଷ । ୧୪ ।
କହନ୍ତ ଆଦରେ ଭବନା ଯେବେଁକାଳେ
ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ ଝଷ ଦେଲ ଏହାକୁ ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ।
ପୁଷ୍ପକର ବୋଲିଣ ଚୋରରେ ଅସ୍ଥିକୁ
ହରଣ ମନରେ ଗୋଟିଏ ନଦୀଙ୍କୁ । ୧୫ ।

ଶଶୀ—ଅନାଶ ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୧-୧ ଆଚ୍ଛାଦନ—ଓଢ଼ଣୀ । ୧୧-୩ ଭଗଣ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୧-୪ ଯୋଗୀ—ସୁକ୍ତବାସନା । ଲଜ୍ଜାଭଗ୍ନ—ଭଗ୍ନ । ୧୨-୨ ଦୂଷଣ—ଦୀପକ । ୧୨-୩ ଦୃଷ୍ଟିଧାର—ସ୍ନେହ ଲୋଚନ ଓ ଦର୍ଶନ । ୧୩-୧ ସନ୍ତାପିଣୀ—ସନ୍ତାପୁଳ୍ୟ ପୁଷ୍ପପ୍ରଦ ଦଣ୍ଡସ୍ୱରୂପ ପ୍ରିୟା । ସନ୍ଧି—ଦେହ । କାନ୍ତାଙ୍ଗନୀ—ଭାଗସହ, ଜନ ସମ୍ଭବ । ଯାନ୍ତ—ଶ୍ରମ୍ଭ ବନ୍ଦ । ୧୩-୨ ଜନ୍ମ—ପ୍ରକାଶନ । ୧୩-୩ ଅନ୍ତ—ପକ୍ଷୀ । ବହନ—ବହିବା ୧୩-୪ ସମ୍ପୃକ୍ତ—ସମ୍ଭୃତ ଧର ପ୍ରେୟସୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୪-୧ ଲକ୍ଷଣ—ଅଗ୍ନି । ୧୪-୩ ବାମଦେବ—ଶିବ । ୧୫-୧ ଭବନ—ସୁନାସୁନୀ । ୧୫-୨ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ—ଅନ୍ତର୍ଧାନ ଅର୍ଥାତ୍ ଦନ୍ତ, ବର୍ଣ୍ଣି ଯଶ

ଏତେ କହିଁ ବହିଁ ସ୍ତନରେ ହାତ ନାଶୀ
ସେହି ସଖୀ ଲୁଚିଲେ ଅବସ୍ଥା ଜାଣି ଗେହ ।
ଦେଖି ସଖୀ ଅଙ୍ଗ ଅନ୍ତଃପୁର ଆଲୁଳାଇ
ସୁବାସେ ତାକୁ ଦେଖିବା ଲାଗିଁ ଆସ ଯାଇ । ୧୬ ।
ଏଣୁ ବଚନ ଶେଷେ ରେବତୀ ଚାତୁରୀ
ତଳରେ ଅଞ୍ଚଳ ଦାନ୍ତ ଦେଲେ କୁମାରୀ ।
ଏଣୁ ମନସ୍ତୁ ଉଚରେ ତୋ ଆଉଣ୍ଠି ମି
କ ସୁନ୍ଦରୀ ଦେବକୀ ଏଥି ଧାରା ଭଲ । ୧୭ ।
ମନ ଜାଣୁ ବଳଦ୍ଧ ଅଶ୍ରୁ ବୋହୁଲି
ତତ୍ ମନ ଧୃତିବଳ ଭାଲମ୍ବ ହେଲି ।
ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଅଧର ଭାଙ୍ଗି
ଲାଜି ଦିନ ମନ୍ଦ୍ର ବୋଲନ୍ତି ସଦର୍ପେ । ୧୮ ।
ସେବକଜନ ଏ କରୁ ବୋଲଲେ ସକଳ
ଭାବୁଥିବ ଅଙ୍ଗେ ଶୁଣି ରେବତୀ ଦାଣ୍ଡ ।
ବାଳା ବୋଇଲେ ସେତେବେଳେ ଉଠିଥିଲେ ପିନ
ଅଭ ଅବଗଣ ଭଣି ସବୁ ଦେଖନ୍ତି । ୧୯ ।
ଭୁମାଇ ତାମସ ଅଙ୍ଗ ଅମୃତ ବହିବ
ବେଶ ଲଗନ ଦିବସ ବଜ୍ରସ୍ଥଳ ଯାଉ ।
ଭଉଣୀଙ୍କ ଭଉଣୀ ଟାଣରେ ଏତେ ବୋଉ
ସେତେ ନବୀନ ଦେବ ଏ ସୁନ୍ଦରୀର ବୃଷ । ୨୦ ।

—କର୍ଣ୍ଣିକା ଉଭୟେ । ୧୬-୧ ସୁନ୍ଦରୀ—ସ୍ତନର । ୧୬-୪—ଅଣି । ୧୬-୧ ସ୍ତନବନ୍ତ—ସ୍ତନତଳ ବା କୁଚମଳ । ୧୬-୨ ଲୁଚିଲେ—ଲୀନ । ଅବସ୍ଥା—ଦଶା । ୧୬-୩ ଅଙ୍ଗ—ଦେହ । ଅନ୍ତଃପୁର—ଭିତର । ୧୭-୨ ଅଞ୍ଚଳ—ଲୁଗା କାନି । ୧୭-୪ ଧାରା—ପ୍ରଥା । ୧୮-୨ ଧୃତି—ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ କମ୍ପନ ସ୍ତୀ ସୁନ୍ଦରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ଲାଜ—ଲଜ୍ଜା । ଦାଣ୍ଡ—ଲୁଗା ଓ ପୁଷ୍ପଣ । ୧୮-୩ ସୁନ୍ଦରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୮-୪ ମନ୍ଦ୍ର—ଗମ୍ଭୀର । ୧୯-୧ ସେବକଜନ—ଦାସୀ । ୧୯-୨ ଭାବୁ—ଭୁଲି । ୧୯-୩ ବାଳା—ସୁନ୍ଦରୀମାନେ । ୧୯-୪ ଅବଗଣ—ଅଙ୍ଗୀକାରରେ ନ ଦେବା । ୨୦-୧ ତାମ—ଅନ୍ଧାର । ଅମୃତ—ଅମୃ । ଭଣିବ—ଗଳ । ୨୦-୨ ଲଗନଦିବ—ବୃଷସ୍ଥଳ ଉଦୟ । ଯାଉ—ଯାଉ । ୨୦-୪ ସୁନ୍ଦରୀର—ଅଧର ।

ସଖୀ ଧରାଇଲେ ଚଉପାଶି ବନ ଶୀର ଭର
ଭ ଶାଣିତ ଶରଧୁକା ଧାଇଲେ ସାହାନ୍ତ ।
ସଞ୍ଚିତ ଜୀବାସ୍ତ ଅଧୁନା ଦେଉଛ ଦଣ୍ଡ
ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସୁକ୍ତିରେ ଏଣ ଲେଖ ଭଣ । ୨୧ ।
ଦନ୍ତୁ ତନ୍ତୁ ନ ଦଉ ଜାତ ହୋଇ ଜନସ୍ଥାନ
ଭଗବତେ ନାଭ ଦୂ ସାଲନ୍ତୁ ସ୍ତନାକର ।
ଅନ୍ତେଷଣେ ଚଡାଉଛ ଯେ ସ୍ଥାଣୁଜ ଅଳୀ
ପ ଜୀବନରେ ତେଉ ଜୀବନ ଦେଉଛାଳି । ୨୨ ।
ଦାନ୍ତ ଶୀର ଦରକୁ ଦୁ ଓ ଏକୁଇଙ୍କ
ନେ'ଦେଖି ଭବନ ଦଳରେ ଲେଇ ସ୍ନେହ ଯାଇଁ ।
ଯାଇଶ ଗୁଣକୁ ଦେଖିଲ୍ଲୁ ଏଭେ ସଭ
ଭରତ ଜଗ ଆଦ୍ୟ ଯାଉଛୁ ଯେଉ ଦନ୍ତ । ୨୩ ।
ଏଥୁଁଭ ସରନ ଦଉ ଦୁଇଟୀ ଭଗନ
ଦେଇ ବୋଲନ୍ତି ଭୂତଳରେ ଏଥୁଁଭ ଧନ ।
କୁଞ୍ଜ ଲବେ ଭଣ୍ଡୁତ ଏ ଭଣ୍ଡୁ ଦେଉଳ ଭଭ
ଦୋଷ, ଏକାବେଳେ ଭଣ୍ଡୁରେ ଭଳେନ ସୂତ୍ର । ୨୪ ।
ଦୂତ ଜଣା ନନ୍ଦନନ୍ଦ ଭୂମଣ୍ଡୀ ଧରଣେ
ଭକ୍ତ ଦେହ ଭରି ଯା ସଂସାରେ ଦଉ ।
ସାଗରେ ଦଳଳିବ ପା ଭଗାର ଗୁଣ
ଯାହା ଜଣା ଅଣ୍ଡିତ ଭୁବନ ଅନୁମତ । ୨୫ ।

ଦନ୍ତ—ସ୍ତନ । ୨୧-୩ ଦନ୍ତୁ—ଦନ୍ତଦଳ । ୨୧-୪ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ—ଭୂଦେବ । ସୁକ୍ତି—ଶିଶୁ । ୨୨—୧ ତନ୍ତୁ—କ୍ଷୀଣ ବା ଦନ୍ତ । ଜାତ—ସ୍ୱାମୀ । ଜନସ୍ଥାନ ଭଗବାନ୍ । ୨୨-୨ ଭଗବତେ—ଭଗବେଦରେ । ସ୍ତନାକର—ସମୁଦ୍ର ସ୍ତୀ । ୨୨-୩ ଅଳୀ—ସଖୀ । ୨୨-୪ ଜୀବନରେ—ଜୀବନରେ ୨୩-୧ ଦାନ୍ତ—ସ୍ୱାମୀକୁ । ଶୀର—ଦୁଗ୍ଧଧାର ବା ଦୁଗ୍ଧ । ୨୩-୩ ଯାଇଶ—ଯାଇବ ଭଲଭ-ସୁନ୍ଦା । ୨୩-୪ ଭରତ—ଭରତେ ବା ଭରତେ । ଜଗ—ଲୋକ । ୨୪-୧ ସରନ—ଗତ । ୨୪-୩ ଭଣ୍ଡୁତ—ଭଣ୍ଡୁ ଭଗନ । ୨୪-୪ ଭଳେନ—ଭଳେଇ ଓ ଶିରକୁ । ୨୫-୧ ଦୂତ—ମଧୁର ଭଣ୍ଡା ଭଳ । ଜଣା—ସିଡକ ମଣ୍ଡଳ

ଆହା ରୋଷେକ ନବେନ୍ଦ୍ର ଅଧର୍ଣ୍ଣୀ ସରୋଜାସ୍ୟ
ଏକଥର ଦାନ ଓଦନ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲୁ ତାସ ।
ଏସ ଭଲୁ କୁସୁମ ବାଣ୍ଡି ଆସୁ ସୁଜନ
ସୁଖମନ୍ତ୍ରେ ଭଣି ଗୁରେ ଏସ ଦେଖ ଠାକୁର । ୨୨ ।

ନବମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭୈରବ

କରି ଅର୍ଦ୍ଧରେ ଭୂଷଣ ଧାଇଲ ଏ ଗୀତ ଗାଇ
ଆହାରେ ଆଜନ୍ମ ସୁଖୀ ସୁକୃମାର ସକଳ ଯଶ କୁ ଦମାଇ । ୧ ।
ଶ୍ରାବେଣ ଗିରି ହେଲେ ଭୁଜ ଅମଳା ଭରସେ ମୁର୍ତ୍ତି
ସଖି ଲକ୍ଷ୍ମୀବ ତୋ ଅଙ୍କେ ଶୋଭେ କରୁଣା ହୋଇବା ଶାର୍ଦ୍ଦି । ୨ ।
ଅବେଳ ଶୁଣ ଭବ ଛୁଇ ତୋ ସଙ୍ଗେ ଶୁଣ ବୋଲାଇ
ତୋରେ ସ୍ନିଗ୍ଧ ବନ୍ଧୁ ତୋ ମୁଖକୁ ଯୁକ୍ତି ଭଜ କରୁଣାର ମୁର୍ତ୍ତି । ୩ ।
ତୋହ ସଖି ଭବେ ଗାବ ଦୋଷ ତ ଓଷ ସହିତ ।
ଜନକ ଜନକ ଅନୁଭାବଯ ଦେଇ ତାହାକୁ ଭିକ୍ଷା ଦେବିବ । ୪ ।
ରାଧବର ଶୃଦ ଭବ ମଦନ ଭାଗକୁ ଦାନ
ତୋ ମରେ ମୁର୍ତ୍ତିସ ରଞ୍ଜବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ତୋ ମନେ ଭାଲୁ କୁ ସହ । ୫ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୨୨ାଏ ନବେନ୍ଦ୍ର—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଅଧର୍ଣ୍ଣୀ—ପୂର୍ଣ୍ଣ । ସରୋଜାସ୍ୟ—ସୁନ୍ଦର ।
୨୨.୨ ଓଦନ—ଭକ୍ଷ୍ୟ । ଦାନଓଦନ—ଭଲକରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖାଇବ । ଦାନ—
ଅର୍ପଣ । ୨୨ା୩ କୁସୁମ—ପୁଷ୍ପବନ୍ତ । ବାଣ୍ଡି—ମନୋହର । ୨୨ା୪ ଦେଖ
ଠାକୁର—ଦୂର ଠାକୁର ଅଟନ୍ତି ବନ୍ଧୁ ଓ ଶିବ ।

ନବମ ଛାନ୍ଦ

୧ା୧ କରିଅର୍ଦ୍ଧ—ଭୂଷଣ । ୨ା୧ ଗିରି ହେଲେ—ଗୋଲାକାର ହେଲେ ।
୨ା୩ କରୁଣା—ଦୟା । ୩ା୧ ଅବେଳ—ବେଳରେ । ୩ା୩ ସ୍ନିଗ୍ଧବାଦ—
ସ୍ନିଗ୍ଧବାଣୀ । ବନ୍ଧୁବତ—ବାନ୍ଧବତ । ୪ା୩ ଜନକଜନକ—ଜନ୍ମଦାତା ।
ଅନୁଭାବଯ—ଅନୁଭବି ଓଷ୍ଠରୁ ଗ୍ରାସ । ୫ା୧ ରାଧବର—ସୁନ୍ଦର । ଭବ—

ବନ ଶୁଖାଇଲେ ପୁଣି ଯାହାଙ୍କୁ ସଜାଇ ରାଣୀ
ଭରତ ଭାଇକୁ ଦେଖାଇ ଏଥି କୁଶଳ ହୋଇଲେ ସୁନୀତି । ୬ ।
ସେହି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ତେ ଭଲ ଯେ ବନ୍ଧୁ ଜଣାଇଲ
ଆପଣାଙ୍କୁ ଆଣି ପୁଣ ଏତେକ ଉତ୍ତର କର ଭଣିଲ । ୭ ।
ଆଲୋକ ସାଗରେ ଭଞ୍ଜ ଚେଳା ପାଇଣକୁ ଦୃଷ୍ଟ
ବନ ବଚନ ବୋଲଇ ଭାଗ୍ୟେ ପୂର୍ବରେ ନ ଥାଏ ଦ୍ରୁଷ୍ଟ । ୮ ।
ଦୁଇ ସାଙ୍କୁ ଭାଷା ଜଣକ ଦେହ ବରଣ
ନ ବଳ ଭାଗ୍ୟକୁ ଦେଖି ସୁଜନର ଭାଇଁବାକୁ ହେଉଁ ଅଣ । ୯ ।
ଘାତକ ନାସିକା ସାଧ ଜାନକୀର ସୁରୁଚା ଶାଧ
ହେଲ ପ ରେଣେକ ଭାଙ୍ଗର ଅସୁର ଭଣ୍ଡିତ ହେଉଁ ଭଣାଯେ । ୧୦ ।
ଯଶା ଭଲା ଭର ଭାବା ଆଣ ଦେ ଭରତ ଆସ
ଭାବା ଭାଙ୍ଗି ଏମ ଦେଖୁ ଦେଖ ଭଗ୍ନର ଅସୁରେ ଭକ୍ତ ଭାଗ୍ୟ । ୧୧ ।
ଜଣା ଦୂତ ଦେବତା ମାଦ ଦଶାଭଣା ଭାବ ଅଦ
ଓଷ୍ଠାଗ୍ର ଦ ଭଲ ଏଭ ସୁ ନବେ ଦ ଭାଇଥାଏ ଦରଶନ । ୧୨ ।
ଦ ଧବଳ ଭଙ୍ଗ ଭାଗ ବେଦବେ ବହ୍ନାଇଥାନ୍ତ ଭାଷ
ଶିକ୍ଷଣ୍ଡିତ ହୋଲ ଅମୃତ ଭବଭବ ସଦୃଶ ହୋଇବ ଭର । ୧୩ ।
ଭେ ଭଣାରେ ଶିଳଣ୍ଡୀ ଦର୍ଶ ବରଣି ଦେଖୁଣ
ବଚଣ୍ଡିରେ ଅଟି ଭଳାଦେ ସଞ୍ଚୟ ସନ୍ଦେହି ଚୁମ୍ବି ଶୁଣାଉ । ୧୪ ।
ସୁବୁ ଭ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ଦାହି ମୂଁ ବର ଦେଖାଇଣ ଭର୍ଷ
ଅଳଙ୍କ ଧବଳ ପ୍ରାଣୁ ଦେଖର ହେବ ଭର୍ତ୍ତିତ ଶୋଭଣା ଦାର୍ଣ୍ଣି । ୧୫ ।
ଅଗାଧ ଭକ୍ଷଣ ପଥ ସୁରେଶ୍ୱ.ବୃତ୍ତିଶ୍ରୁ ଦେଖନ୍ତ
ଶାହାଣ ଭାଇକୁ ଭଦ୍ର ଚ ଅଶ ନାକୁ ଭରଣ ଦୃଷ୍ଟ ସୁଖ । ୧୬ ।

ଲୁଙ୍କ । ୬।୨ ପଶଦଶାସ୍ର—ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀପୋ । ହର—ବଧାଇଲର ୭।୨ ଅବସାଦ ଓଷ୍ଠର, ଜାନୁ ଶ୍ରୀ ପଦ । ସଥ—ଧନସୁ । ଭଦ୍ର—ଦେବ । ୮।୧ ଆଲୋକ ସାଗରେ—ଭ୍ରାନ୍ତ ସମୁଦ୍ରରେ । ୮।୨ ପୂର୍ବଂଶ—ପ୍ରଥମ । ୯।୨ ଜଣକ—ଜନକ । ୧୦।୧ ଘାତକ—ଘାତକ ବେଶ । ୧୦।୨ ସୁରୁଚା—ଭଙ୍ଗିମା । ୧୧।୧ ଭାବା— ଦେବାଦେବ୍ରୁ । ୧୨.୧ ଦେବତା—ଦୂତଶା । ୧୩।୧ ଭାଙ୍ଗ—ବକ୍ରା । ୧୪।୧ ବଚ ଣ୍ଡିରେ—ବଶ ଦେଶର ମଧ୍ୟରେ । ୧୪।୨ ସନ୍ଦେହ—ଶଙ୍କା । ଶିଳଣ—ଶୋଭ । ଶୋଭଣା—ଦୂଷଣ । ୧୫-୨ ଦେଖିବୁ—ଦେଖିଶ । ୧୬।୨ ସୁଖ ସୁଖ—ବଣର୍ଦ୍ଦ-

କହି ନାହିଁ ଲଜ୍ଜା ଭରେ ଏତାକୁ ନଖ ଘାତରେ
ଶିରଣି କରନ୍ତି ମୋର ଭାଷ୍ୟକୁ କଳା ବାଳକାରୁ ଜାଣେ । ୧୬ ।
ଖଞ୍ଜନ ଚକ୍ଷୁ ଲକ୍ଷ୍ୟର ମାଣିକ୍ୟ ମୋ ସ୍ୱଳ୍ପ ତର
ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶାଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭଣି ମୋହ୍ମ ଶିର ଦେଖନ୍ତି ଭଲ ।୧୭।
ହାସିଲେ ଲଜ୍ଜା ଉପନେ ନ ଜାଣଇ ଏ ପ୍ରକୃତେ
ମୋର ଅନୁଭୂତ ସଙ୍ଗକୁ ଜାଣାର ତନୁ କସ୍ତୁରୀ ମଳେ । ୧୮ ।
କେତକୀ ଅଙ୍ଗୀକାରେ ଜାଣନ୍ତି ନ ମଧୁକରେ
ଗିରି ଅଗମ୍ୟ ମନ୍ଦର ଏଣା ସେ ଯୌବନ ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶରେ ।୧୯।

ଲଜ୍ଜାକୁ କାନ୍ତ ନାହିଁ କେ ଭୁଜାର ଜାଣେ ସ୍ମୃତି
ଲକ୍ଷ୍ମୀ କଷ୍ଟ ସେ ସ୍ତନ୍ତରେ ମନାଳ ଦେଖ ସ୍ୱନ ତ୍ରିକତ୍ରୀ ମାଳି ।୨୦।
କୁଳସ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ମୋତେ କରଣ ନାହିଁ ଭଲତେ
ଶରଣ ରଙ୍ଗ ତନ୍ତରେ ଏ କଣ ରଶ୍ମିକୁ କୁ ଲଜ୍ଜା ସେଥିତେ ।୨୧।

ମୁଁ ଯେତ୍ତଣ ପାଞ୍ଚ ଦୋଷ କୁ କେତ୍ତ ସେ ଚୁଣ୍ଡ ଦୋଷ
ଅଙ୍ଗୀକାର ଭଲ ଲୋକ କେଉଁ ଦେବୁ ଧ.ଦ୍ଧ ଶ୍ରୀ ବିସ୍ମୟର ।୨୨।

ଲୋକେ ମୋର ଉଣ୍ଡା ଅଛି କହାଇଁ ନଖାଘାତ୍ତୁ
ଭମର ଦ୍ୱାର ଚୁମ୍ବନ ଦୋଷ ଗଢ ଲଳାଟ ଦେଖ ଚକ୍ଷୁରୁ ।୨୩।
କୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତ ଉମାପ ସେ ବାକୁ କ୍ଷମାଲେ ଲୋକ
ପ୍ରଜାପତିକୁ ଅନୁରାଗ ଭଲେ ଜାଣେ ଏତ ଚକ୍ଷୁ ପାପ ।୨୪।

ଭରୁ । ୧୬.୨ ଏତାକୁ — ଏହ ବା ଏତକୁ । ନଖ—ନଖ । ୧୭।୧ ଖଞ୍ଜନ— ଶିକ୍ଷ । ୧୭।୨ ଶଶାଙ୍କର—ଶଶାଙ୍କରୂପ । ୧୮।୧ ହାସିଲେ—ହାସଲେଲେ । ଉଣ୍ଡାଇନେ—ଲଜ୍ଜା, ଅନୁଗ ଓ ଭକ୍ତପ୍ତ ଏ ତନ ଗଣର ମିଳନ ସ୍ଥାନ । ୨୦।୧ କେତକୀ—କେତକୀଫୁଲ । ଅଙ୍ଗୀକାରରେ—ଅଙ୍ଗୀକାରର । ୨୦।୨ ଜାଣନ୍ତି— ଜାଣ ଜାଣନ୍ତି । ମଧୁକରେ—ଭ୍ରମରମାନେ । ୨୦।୩ ଗିରି — ପର୍ବତ । ମନ୍ଦର —ଶାସ୍ତ୍ର । ୨୧ ୨ ଭୁଜାର—ବାହୁଙ୍କର । ୨୧।୩ ସ୍ମୃତି—ସ୍ମୃତିରେ । ମନାଳ —ଶ୍ରୀକଣ୍ଠର । ୨୩ ପାଞ୍ଚ — ଦୁଇଟିସ୍ତନ ଘର୍ଷ । ୨୨।୨ ଦୋଷ — ଶିଶୁଙ୍କ ; ୨୩।୩ ଅଙ୍ଗୀକାର—ସ୍ୱୀକାର । ୨୪।୧ ଚକ୍ଷୁର୍ ——ମୁଖ ପ୍ରଣାଳୀକୁ । ୨୪।୩ ଉତ୍ତମ—ଉତ୍ତମ ଲେଉତିଷ । ୨୪।୧ କୃଷ୍ଣ—ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର । ୨୫।୨ କ୍ଷମାଲେ—ଲୋକ ଲଜ୍ଜା । ୨୬।୩ ପ୍ରଜାପତିକ—ପ୍ରଜାପତି । ଅନୁରାଗ—ଅନ୍ୟ । ଭଲ—ଭେଦ ।

ଏମନ୍ତ ଶୀତ କାଳକୁ ଶୁଣି ଶେଯର ବର୍ତ୍ତିକୁ
ରସଲେଖା ସଖୀ ତର୍ଜି ତୋଷଣକୁ ବୋଧିଲେ ଅତେ ମନକୁ ।୨୬।
ଦେବ ଦେଶ ରେଖେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖଣ ସୁଖ ମନ୍ଦର
ବନ୍ତୁ ସ୍ମରିଲେଣ ମଧ୍ୟ ଅନୁରାଗୀ ସୁଖି ଏବେଗୁ କୁମର ।୨୭।
ଅଧା ଖାଇଲ ଓ ଦ୍ୱୀପ ଦଇବ ଦାଗ ଦଳ୍ପ ଦୋଷ
ଏ ଭଣ ବୋଲୁଣ ଆସେ ରୋଷୁଣେଶ ନ ମାନ୍ତୁ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ।୨୮।
ଜେଶି ସୀମିତାର ସତ ଅଙ୍ଗ କଲ୍ପୁତ୍ରା ମାଣ
ଦାରୁଣଙ୍କ ଥର ଅନ୍ତ ମମାଲେବା ଯାକୁ ଜଗତାକୁ ଜାତ ।୨୯।
ସୁଜନ ବଦନାମ୍ବୁରେ ବର୍ଣ୍ଣଲେ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗର
ଭଞ୍ଜଶ୍ରୁ ଭଣ ଜନ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଯେ ଦେବରେକ ଉପ୍ସରର ।୩୦।

———

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଭାତ ସମୟ ଚାହୁଁବାକୁ ।
ଆଦିତ୍ୟ ବୋଲେ ଏ ଲଳିତ ଲଗ୍ନ ଶୋଭ ଯେ ।୧।
ସ୍ମୃଷ୍ଟି ଅବଲୋକ ମାନ ଦାରୁଣା ରୋକିଲେ ।
ସନ୍ଧ୍ୟାର ମଧ୍ୟ ସେମା ସନ୍ନ୍ୟାସ ଲାଜଭେ ଯେ ।୨।

୨୫।୧ ଶାନ—ଶାଳେବା । ୨୬।୩ ରୋଷ ଭରତା । ୨୭।୨ ମନ୍ଦର—ଗୃହ । ୨୭।୩ ଅନୁରାଗୀ—ପ୍ରେମୀ । ଏବେତ୍ର କୁମର—ଏବେଗୁ ସୁନ୍ଦର । ୨୮।୨ ଦାଗ—ଦଗାଦଣ ଭଞ୍ଜବା । ୨୮।୩ ରୋଷୁଣା—ରୋଷ କେବା । ପ୍ରଭଞ୍ଜନ—ପବନ ବଳ । ୨୯।୩ ଦାରୁ—ବାଣ । ୩୦।୧ ଉଦର—ଶ୍ରେଷ୍ଠବର୍ଣ୍ଣ । ବଦନାମ୍ବୁର ଦେଶରୁ ଲୁଗା । ୨୯।୨ ବଣ—ବିଣ । ସମସ—ସତ୍ୟ । ୩୦।୩ ଉପସର—ଭୂଷଣ । ଦେବରେକ—ପ୍ରଭୁଦେବ ଅର୍ଥାତ୍ ବସ୍ତ୍ର ଓ ଶିବ । ଉପ୍ସରେ—ଛାଦକର ।

———

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ପ୍ରଭାତ—ପ୍ରାତ । ଚାହୁଁବାକୁ—ଚାହିଁବାକୁ ଏବଂ ଲୁଚା । ୨-୧ ଶୋଭ—ଶୋଭା । ଆଦିତ୍ୟ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ୩-୧ ଲଳିତ—ସୁନ୍ଦର । ସୃଷ୍ଟି—ସର୍ବ ଜା

ବିମ୍ବାଧର ଦାସ୍ୟଁ ବିଦ୍ରୁମଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଲଭ ।
ରତ୍ନପ୍ରୀତି ଲାଳସା ଏକାନ୍ତେ ଅଧିକାରୀ ସେ ।୩।
ଅଙ୍ଗଣେ ଶୋଭା ଭଣ ଘନ ଲଗ୍ନଥିଲେ ।
ଆକାଶ ଉଦ୍ଧରେ ଦେଖି ଗ୍ରହକ ଭୋଳଲେ ସେ ।୪।
ଏମନ୍ତ ଉତ୍ସବେ ରସଲେଖା କେଶ ଲେଖି ।
ସଖୀଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରାନନେବରକୁ ଦେଖାଇ ମହାପୁଣ୍ୟ ସେ ।୫।
ପ୍ରେମଶୀଳା ସୁଶୀଳା ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚତୁରୀ ।
ଭାବେରେ ଗମନ କଲେ ଉଦ୍ୟାନ୍ ଚତୁର ସେ ।୬।
ଲଭେ ଯାଇ ବନ ତୋଳୁଥିଲ୍ଲୁ ସନ୍ତୋଷରେ ।
ଧଣ୍ଡି କଚନ୍ତ ଲଭ ଚମ୍ପୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଚଳେ ସେ ।୭।
ପୁଷ୍ପ ଭାଲଖୁ ଦେଖଣାକୁ ସ୍ମାନଲାଗି ।
ଆଗତ ସକଳ ଭେଳ ଉଛଳେ ଲାଗି ସେ ।୮।
ଉଦ୍ଧବ ଭାବୁ ସବୁ ଲୋକ୍ତ ଶଙ୍କା ଭୂଷ ।
ସେ କୋଳକୁ ରୂପରେଖା ବୋଲନ୍ତୁ ଭରସ୍ତ ଏଥ ।୯।
ବିଶ୍ୱା କେଳକ ସେ ରହିଁଭ ଲୁଣ୍ଠକୁ ।
ପ୍ରଥମ ହୋଇ ଦେଖେଣ କଲ ସମ୍ମିଳାଳ ସେ ।୧୦।
ଭାବରୁ ଦେବାଳୟ ସ୍ନିଗ୍ଧ କୋଳ ଦେଖୁ ଭାବ ।
ଲଭ୍ ଭକ୍ତ ଲୋଭକେ ପ୍ରକାଶ କରୁ ଲୋଭ ସେ ।୧୧।
ପ୍ରେମଶୀଳା ଭଙ୍ଗ ଲଘୁରେ ଲଡ଼ ଲୋକ ।
ମୁଁ ସ୍ତ୍ରୀକନ ଭଲ ନ ଲାଗେ ପୁଷ୍ପ ଲୋଭେ ଏଥ ।୧୨।
ସୁଶୀଳା ବୋଲେ ଲୋଡ଼ି ଏ ଦେଲେ ଭଜ ସଖୀ ।
ଏଥକୁ ମସୃଣ ପୁଷ୍ପତ ହୋଇ ସ୍ବାମୀ ସେ ।୧୩।

ସୁଖ । ବିଭ—ବିଷ୍ଣୁଭ । ୩-୨ ଅଧିକାରୀ—ଅଧିକତ୍ର ଭାଷ ବା ଲବ୍ଧ କରନ୍ତୁ । ୪-୧ ଦାସ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୫।୨ ସଖ୍—ସୁଖ । ୫-୧ କେଶ—ଭଲ ବା ଭଠି । ୬।୧ ଚତୁର—ସୁରସିକୁଭା । ୬-୨ ଭାବେରେ—ଭଲକୁ । ୭-୧ ଭଣ୍ଡି—ଭକ୍ତ । ୭-୨ ଲଭନ୍ତ—ଭଥ, ଭଙ୍ଗ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ଭଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ର-ଭସ୍ତରେ । ୮ ୧ ପୁଷ୍ପ—ସୁରଭ । ୧୦-୧ ପ୍ରଥମେ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଣ୍ଡାର ଭାଷା । ୧୧।୨ ଲୋଭ—ସୁଲଭ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୨।୧ ଭଙ୍ଗ—ଭଙ୍ଗ । ୧୨।୨ ସ୍ତ୍ରୀକନ—ଭଲରେ ଭର୍ତ୍ତିକା ।

ସେ ବୋଲନ୍ତି ଏ କଥା ତୋ ବୋଲ ଉଚ୍ଚ ନୁହଇ ।
କବୋଳବେ ଉଚ୍ଚ ଦେଖି ସ୍ୱର୍ଗେ ସୁକ୍ଳ ହେଲେ ସେ ।୧୩।
ସେ ବୋଲନ୍ତି ଏଥକେଲେ କେ ଅଛୁ ଏଠାରେ ।
ଛୁଞ୍ଚି ଲେଖାଥିଲ ଶକ୍ତ ଦେବ ସୁଂସ୍ତବରେ ସେ ।୧୪।
ଅଭ୍ର ଉଦ୍‌ନାଦ ଯୋଗ ଉତ୍ତରରେ ବଢ଼ଇ ।
କୁମାର ପୁଷ୍ପ ଗୋଚନ୍ତୁ ପାଇ ମେଘ ଦେଖିଲେ ସେ ।୧୫।
ଲେଖା ତେଜୀ ଚକୋର ଭଞ୍ଜବେ ଧମ ଭାଷ ।
ଏଥୁଅନନ୍ତରେ ଜନେ ଶୁଣ ଚକୋରର ସେ ।୧୬।
ଚକୋର ନ ଦେଖ କାର୍ଷ୍ଣି ଘାଣି ଦେବକ କୋଷ ।
ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡରେ ଭାବନ୍ତି ଦେଖିଲ ସୁରୁଷ ସେ ।୧୭।
ଜନ ଅତୀତ୍ୟ ସୁକାଣ୍ଡ ପାଇ କଥା ଭାବନ ।
ମୁଖ ସିଂହାର ଉଦୟ ଅନୁଭବ ଏବେ ସେ ।୧୮।
ଅନ୍ତର ଦେହ୍ରି ନୟୁଛି ମୃଦୁଭାବକଳ ।
ଲକ୍ଷ ଭଙ୍ଗ ଇଙ୍ଗ କଡ଼ାଲଞ୍ଚ ଦୃଶ ଏ ସେ ।୧୯।
ସେ ଲୋଚନରେ ଅଛୁ ଇଷ୍ଟ ଆସିବ ମନକୁ ।
ଜଗତେ ସମାନ ଆଜ ଭାଷି ଗାଁ ଧନକୁ ସେ ।୨୦।
ଦେଖ ନା ଭଇ ଏ ଭୋର ପୂରବ ଦୃଷ୍ଟି ଧୂଷ ।
ଚ୍ଛ ଭୂଷଣ ଲୁଣ ପଦକ ସୁଖିବୁଣ ସେ ।୨୧।
ଜ ଜ ଭଙ୍ଗ ସେ ସର ଭଦ୍ରା ଭସ ଖଡ଼ି ।
ଓ ଓ ଭୟେ ଜ ନଷ୍ଟ ସଂବନ୍ଧ ଲାବଣ୍ୟ ସେ ।୨୨।

୧୩।୧ ଭାବ—ପ୍ରୀତି । ୧୫।୨ କୁମାର—ପଦ୍ମପୁଷ୍ପ । ୧୬।୧ ଚକୋର—ଭଞ୍ଜ ଅଭ୍ରଷ୍ଟ । ଲୋଭ—ଉଦ୍‌ସୁଖ । ୧୭।୨ ଖଣ୍ଡରେ—ଖଣ୍ଡରେ । ଭାବନ୍ତ—ଶଠି । ୧୮।୧ ଜନ—ଦେଖ । ଅନୁଭବଜନ—ଦେଖନ୍ତ ଏ ସିଦ୍ଧ ସ୍ତନ । ୧୮।୨ ମୁଖ—କଠାକ୍ଷ ଆଦନ୍ତୁ । ଅନୁଭବ—ଶେଷ ଓ ସ୍ପର୍ଶ । ୨୦।୧ ଦେହ୍ରି—ଅଙ୍ଗ । ମୃଦୁଭାବକ—ମୃଦୁତା । ସମ୍ଭବ । ୨୦।୨ ଲକ୍ଷ—ଅନେକ । ଦୃଶକ—ଦେଖନ୍ତୁ । ୨୨।୨ ସୁବୁଣ—ଉଦର୍ଶ । ୨୩।୧ ସେଷକ—ସୁନ୍ଦର, ଲୋଚନ ଓ ଭରୁଷ । ୨୩।୨ ଗଞ୍ଜ—ସ୍ତ୍ରୀଣୀ । ଚକୋରକ—ଦେଖିବା । ୨୩।୧ ଚନ୍ଦ୍ରମୁ—ଦର୍ଶ । ୨୩।୨ କୁମରିଆ—ଚର୍ଣ୍ଣିତ ସୁନ୍ଦରୀ । ଶତୁ—ମନର ଭାବ ।

କେ ବୁ ଭର ଭ ଭସ୍ନିରେ ନବତିଲ୍କ ବୋଲାଇ ।
ଲୁ ମୁ ସ୍ୱତ ଦଂ ଶଲ୍ପ ଏ ଜଗ, ଭିଷ୍ମତର୍ ସଦା ।୧୩।
ରି ଏ ସ୍ଥାନସ୍ ଲା ସୁମଳ୍ପ ଡଙ୍କ୍ରମାବେଲେ ।
ଝି ଭୁ ସ୍ୱଚ ଲୁ ଦା ସିଁଲ ଦେଉଲ୍ଲି ଓଲଜ ରହ ।୧୪।
ଟ ଭ ଅଲ ନେ ଜ୍ଞ ଦେଲକ ଭୁଏ ଓଁସ୍କ ଲାକ୍ତୁ ।
ଦା ଣ ସଲ୍ଲ ଦ ଭଉଡି ସ୍ନୁଲ୍କ ତଗୀ ତଲ୍ପ ରଣ ।୧୫।
ଵ ଦା ସୁର ଭ ସ ଭାଲା ଦଜ ଦସୁଦାରେ ।
ଖା ଲ ଭ ଏ ସ ଶ ଜ ଡ଼ି ଲୁଦା କୁସୁଠାରେ ରଣ ।୧୬।
ଏ ଦା ଓଗ ଭ ଲ୍ଲୁଷ୍ଣ ଅଣ୍ଡ ଦ ସାଲ୍ଲବ ।
ବ ର ଦଣ ଉ ମସି ବେଦୁବନ୍ଦିଁ ସ୍ନୁନ୍ଦର ରଣ ।୧୭।
କେଦଡଦର୍ଶ୍ନି ସନ୍ଦ୍ୟ ବୋଲାଲ୍ଲ ଏ ଅଗର ।
କେ ବୋଲବେ । ଦେନ ଅଲ୍ଲର୍ଣି ଦିଦଃ ରସୁଲ ରେ ।୧୮।
ଉଲି ନେଲି ଲାଷି ବେ ମଲ୍ଲୁ ଦଦଲମାଲେ ।
ଦଲଏ ଉଲ ବେଉଦ୍ଧ ସାଭ ଲୁଶି ସ୍ତୁଟଲ ରେ ।୧୯।
କସୁଲେ ଏ ଉତ୍ ଷ୍ଟଲଦାଗ ଦର ।
ଦୃଶ ସ୍ଥିସୁ ଅଲ୍ଲରେ ଦେଶିସ୍ନୁର ଧଲ୍ଲ ରେ ।୨୦।
ଦେଳ୍ଲ ଲୁଲ୍ଲ ୨୬ର୍ ସୁରୀ ସ୍ୱାକର୍ଣ୍ଣ ।
ଲେଉଦ ଦାଲ୍ଲୀ ଦିଲ ଉଲୁର ଦେଶୁଣୀ ରେ ।୨୧।
ମୁର୍ତ୍ତି ଅଦ ଦୁର୍ଦ୍ଦ ଦୃଷ୍ଟରେ ଅଲୁଗଡୀ ।
ନେ ସୁଲ ଦୋ ଦଦେ ଲୁର ଦ୍ରିଲି ଦଲ ଦେଶି ରଣ ।୨୨।

୨୩।୧ ଗାସୁଅନ୍ତୁ—ମିଳ୍ପା ଦେଲଲ୍ଲୁ । ୨୪।୨ ଗଉଗର—ଗନ୍ତ୍ରୀଲୁର୍ଣ୍ଣ ଖଣ୍ଡନ । ଶ୍ମଶ୍ରୁ—ଦୂଲର । ଡମ୍ବୁ—ଦେବ । ୨୬।୧ ସଲସ୍ନାସ—ଲାଗ୍ନମ ସ୍ନର । ୨୭।୧ ଏକାସ୍ନଷ୍ଟ—ଉଦ୍ଭବଭୁର । ଲଭୁଣୀ—ଲସ୍ନା । ୨୮।୨ ସର ଦୃର—ଶିଚ ଶର । ୨୯।୧ ରେଗ୍ନ—ଦୃର । ଦର୍ଣ୍ଣ—ଅଗଲରେ । ୨୯।୨ ଲଲାଟର—ଉଷ୍ଟ୍ରିକ । ଚଳର୍ଣ୍ଣିଦିଃ—ଅଲର୍ଣ୍ଣିଦି ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ଓଗର ଲଗରେ ୨୨ ଉଗଠାଲୁ ମିଳାଇଲ ଶାରଣ ନାହିଁ ଅନରକୁ ସୁଣ ୨ସୁ ଅଗରକୁ ଲଲକୁ ଲଲକୁ ଲଢି ସ୍ନୁର ଭୂଣ୍ଡିଲା । ୩୦।୧ ଦରାଦୋଦେ—ଦଣ୍ଡାଠାଦେରେ । ୩୧।୧ ଦୃଲ—ଲଗଲଲ । ୩୧-୨ ସ୍ଥିସ୍ନ—ନାସ, ଅଲୁରର ଓ ଶ୍ରୀଦ୍ଦ । ୩୨-୧ ଦୁର୍ଦ୍ଦ—ଅନ୍ତାଡ଼ । ଅଲୁଗଡୀ—ଦେସ୍ନ । ୩୨-୧ ଲାଲା—ଦୂଳର । ଶ୍ରୀ ଲାବଣ୍ୟବତୀ ।

ଏଣୁ ଭୂଜି ଶରନ ମାନ ଭଙ୍ଗ ଭାଲୁ ଥାଏ ।
ଭୂଷଣେ ଧ୍ୱନିତ ଚାରୁ ପ୍ରଭଞ୍ଜ ରେଖାନ୍ତ ସେ ।୮୪।
ସୁନ୍ଦରି ଏମନ୍ତ ଖଣ୍ଡିତ ଭଗ୍ନାସ୍ତ୍ର କହି ।
ମଦନ ସ୍ୱରଗ୍ରୀ ସିଦ୍ଧେ କୁଶାଗ୍ରକେ ଲାଗି ସେ ।୮୫।
ଆଉ ଦେଖାଇ ପ୍ରାଣକୁ ଲଜ୍ଜରେ କଥା ଅଛୁ ।
ତେଣୁ ସ୍ୱାଣ ମୁକ୍ତିନେତ୍ରାଯ ଦାଣ୍ଡ ଭୂତେ ମୁକ୍ତି ନେଉ ।୮୬।
ଷଷ୍ଠମ ଉଚାର୍ଯ ଧାଇଁ ଦ୍ରୁତି ଷଷ୍ଠ ଭାଙ୍ଗରେ ।
ସମରେଖାର ଏଥା ଦାଣ୍ଡି ଶୀତଳ ଧ୍ୟାନେଷ ସେ ।୮୭।
ମହୋଦରାଙ୍କି ଉଦ୍ଧେଶପାଶୁ ଥିବ ଦାଣ୍ଡି ।
ଭଞ୍ଜ ଦେବାର ମାଧ୍ୟ ମାଲ୍ଲକ୍ତ ଭଞ୍ଜ ଭାଙ୍ଗି ସେ ।୮୮।
ଭଥା ଦେବେଳ ଅଳୁଭବ ଭଲ ଏତେ ମୁର୍ତ୍ତି ।
ସୁଭମାଳମହେଷ ଭଳା ସ୍ୱରୂପ ଦେହାପଣ ସେ ।୮୯।
ଦେଖନ୍ତେ ଭାଗିଳ ଦେହାଳ ଭରସ୍ତୁ ଶରୀର ।
ଏଣୁ ଅଷ୍ଟମଧ୍ୟ ଲଗ୍ନଙ୍କ ଭୂଷ ଭାଧା ସେ ।୯୦।
ନୀଳ ଭଲନକୁ ମିଳନ୍ତି ଉଦାସୀନ ।
ଭଙ୍ଗ ମିଶିପଣି ପୁଣି ଭଞ୍ଜନ ଶାଭର ସେ ।୯୧।
ମଦଭର୍ତ୍ତି ଥାଇ ଭଲ ଦେଲ୍ଲ ଓ ଅପ୍ସର ।
ସୁରୁ ତେଭେ ଭାଳାପାରେ ଭଷ ସନ୍ଧ୍ୟ ଦ ସେ ।୯୨।
ସେଇଁ ଲାଷ ଦେବିଭାଙ୍କ ଭାଲା ଭଦସ୍ୟ ।
ଅମିରେ ନ ଦେଖି ଶ୍ରୀରାଜପୁତ୍ର ସମାନ ସେ ।୯୩।
ରଭ ଭସ୍ତ୍ର ଭଲେଶୀ ଭଣି ଭଣି ସେହୁ ।
ଭର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣିଭାଙ୍କ ଏଭ ଭଗଣକୁ ଭାଲ ସେ ।୯୪।
ସେଇଁ ମୁଖ ସୁନ୍ଦରେ ନାହିଁ ସୁଭଗ୍ର ।
ସେ ଲଲ୍ଲ ଭଞ୍ଜ ଲଭର୍ଣ ଭଭଣଭ ସେ ।୯୫।

୫୪—ଏଠି । ୮୮-୨ ନାଗୁ ଆସୁଷ—ଭଙ୍ଗ ଭାଷା । ୮୯-୧ ଭୁଜ ଶୀର—ଭଞ୍ଜନ ଭୂଷଣ । ୮୯-୨ ଶାଭର—ଭର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଣାର । ୯୦-୨ ଭଞ୍ଜନ୍ତ ଶଷ ଦେହ । ୯୧-୧ ଭଦସ୍ୟ—ଭଲ୍ଲଭସ୍ତ୍ର । ୯୧-୨ ଶ୍ରୀରାଜପୁତ୍ର—ମଣ୍ଡଳ ଭଣ୍ଡା । ୯୪-୨ ଭଣ—ଭର୍ଣ୍ଣ । ୯୫-୧ ସୁନ୍ଦ—ସ୍ତ୍ରୀଭଦନ । ୯୫-୨

ରସଇଁ ବେବତ ସୁଟିମାନ୍ତ ରତ୍ନବର୍ଷ ବେଶ ।
ଅଳକା କବଳେ ଶୁକ୍ଳ ଧାତୁ ଖସ୍ତ ଦେଖ ଯେ ।୪୬।
ପ୍ରିୟା ସୁକ୍ତି ଦେବା ସୁର ନ ବୋଳିଲ ଶିଷ୍ଟ ।
ଉପରେ ଶୁଦ୍ଧା ଉପର ପ୍ରମାଣ ତାହାର ହେ ।୪୭।
ନାସା ଖୀରେନ୍ଦର ଯେଉଁ ମନ ନ ରସିଲ ।
ତାହା ଭୁବନ ସମ ଶୁଦ୍ଧାଙ୍କୁ ନ ଦଶିଲ ଯେ ।୪୮।
କେଉଁଠା ଚଣ୍ଡ ବତ୍ରାନ ଦେଉଳବଧ ବେଧାରମାଙ୍କ ।
ଏକ୍ଷଣରେ ସର୍ବଦା ନବାଳକ ସିନା ବେଷ୍ଟ ଯେ ।୪୯।
ନ ମାନ୍ଦ ଦେହ ମାନ୍ଦ ସୋନାର, ଅନସ୍ୟୁ ଦେଖ ।
ସାଧୁ କଥନାର ସାଧ ବର୍ଣ୍ଣିଶ ସୁବଳ ଦେ ।୫୦।
ବଣ୍ଣରେ ତହନ ନ ପ୍ରାପ୍ତିର ସୁନ୍ଦରୀ ।
ଭୁ ଭଣ୍ଡି ଦେଖ ମୋହି ଆସ ପୁଷ୍ପକ ଭ ଭାବୁ ଯେ ।୫୧।
ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣିତା ସାଗରେ ଭ୍ରୂଭାଳରେ ଦେନ ।
ଅଧି କାଳ ଭରେ ବୋଲେ କିସ ଦେବ ଭକ୍ତ ଯେ ।୫୨।
ସୁବର୍ଣ୍ଣୁ କାତ ସୁଗନ୍ଧ ଧାରୁ ଦେହ ।
ଦେବା ସକୁ କାତ ଦେଖ ଭୁ ବମ୍ବରେ ସାଧୁ ଭାବ ଯେ ।୫୩।
ନ ଭାଗ୍ୟ ଜ ପ୍ରୀତଃ ସୁଜାତ ଦେଖ ବାସ ।
ପ୍ରୀତିରୁ ବନ୍ଧୁ ଦେଖରେ ଆଗର ଅଦେଖ ଯେ ।୫୪।
ତଦେ ପ୍ରୀତିସ ଏଣ ଭା କୁବେ ଉଜ୍ଜଳ ।
ତଦ୍ ସ୍ତ୍ରୀରବନ୍ତ ସବ ଶିବ ତା ବନ୍ଧନ ଦେ ।୫୫।
ଦେଖବ ଅନୀନାର ସୋବେ ଭଲାଶି ଦେଖ ସତେ ।
ନ ବନ୍ଧନ ନ ଦେମା ଦେଖିତ ତାହା ପୁରେ ଯେ ।୫୬।

ନପ୍ରର୍ତ୍ତିନ—ଦର୍ପ । ଭୂଷଣ—ଭଷା । ୪୬-୨ ଶୁକ୍ଳଧାତୁ—ଶୁକ୍ଳିକ ଭାଠ । ୪୭-୧ ପିତ୍ତ—ବଧା । ୪୭-୨ ଉପରେ—ବାହରେ । ୫୦-୧ ସାଧୁ—ଉତ୍ତମ । ୫୦-୨ ସାଧ—ସା, ଅର୍ଥାତ୍ ଶବନ । ଦେଖି—ଦାସ । ୫୧-୧ ତଣ୍ଡିରେ —ଦେଖତବ । ୫୨-୧ ସ୍ୱନନ ଶିଳା—ଏକ ପ୍ରକାର ପଥର । ଏହି ପଥରକୁ ଭଲରେ ବୁଡ଼ାଇଲେ ଯେଉଁଥି ଅଗ୍ନି ବାହାରେ । ସିନ୍ଧୁ—ଜଳ । ଭ୍ରୁ ବାଳରେ—ବୁଡ଼ାଇଲେ । ୫୩-୧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୫୬-୧ ସ୍ତ୍ରୀରବନ୍ଧ—ଲକ୍ଷଣେଷ ।

ରଙ୍ଗେ କେଶବେଣୀରେ ଜଡ଼ିତ ଅଶୀମାର ।
ଛମାନ ଉଦରୁ ଛନ୍ଦ ଏ ଗୁଣ ବାଡ଼ାର ହେ ॥୩୩॥
କାହ୍ନି ଏହି ଭ୍ରମରକୁ ସଖିମାନେ ଦେଖ ।
କି ଭ୍ରମେ ଜଳଚର ଅଳି ନେତ୍ରରେ ବନ୍ଧ ହେ ॥୩୪॥
ଭ୍ରମେ କା ଭଜନ ଧାନ ଲେଖିଥିଲ ଓଷ୍ଠ
କଣ୍ଠରେ ଲେଖନ୍ତୁ କଣ ଉତ୍ତର ସୁନ୍ଦରୀ ହେ ॥୩୫॥
କେତେକ ସତ୍ତ୍ୱ ଭାବ ମୂର୍ତ୍ତି ଅଧରେଣ ଦେଖ ।
କୁଚରେ କୁସୁମ ଦେଇଥିବ ନଖକୁ ଉଣ ହେ ॥୩୬॥
ଏହି ଭୂଷଣ ଗୁଣେ ଭରି ଦେଖେଣ ନୟନ ।
ଏଠାରେ ଏ ଗୁଣ ଏକ ଦେଖେଣ ସର୍ବ ହେ ॥୩୭॥
ଭାବ ଅମୃତ ଧାରଣ ଏଥି ଅର୍ପଣେ ।
ଭାବେ ଭାବରତ୍ନ ତେଜ ଘନ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେଖ ହେ ॥୩୮॥
କୁଚଦାନ୍ତ ଭାବରେ, ଭଣି କବି ଶୀଳ ।
ଭାବକ ମୋହକ ଏଣ ଏ ଭାବିକ ରସ ହେ ॥୩୯॥

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କଳସା ଶ୍ରୀ

ଅଶୋକ ବନରେ   ଅଶୋକ ହୋଇଣ
ଭୂଷଣ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଭର୍ତ୍ତି ।
ମୋହେ ଦେଖଣର   ମୋହେ ଦେଖଣର
ବୋଲ ହେ ଏଣକୁ ବୋଲ ॥୧॥

ଭାବ—ଘୂଚରେ । ୩୬-୧ ଅଶୀମାର—ଗ୍ରୀବାର । ୩୮-୨ ଶାଖ—ଶାଖା, ଭଣା । ୩୯-୧ ଦାନ—ଦର୍ପଣ । ୬୦-୨ ଯୂଥପତିଙ୍କ—ଦର୍ପଣ । ୬୧-୧ ନବେଶ ନଗର—ପୁରନ୍ଦର । ୬୨-୧ ଅମୃତ-ଅଗ୍ନି । ୬୩-୧ ଗୁଜରୀ—ଗୁଜରୀ ଦେଶ ।

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଅଶୋକବନ—ଅଶୁଭ ଅଶୋକ ବନ ଭୂମି ବନ । ଅଶୋକ—ଶୋକଶୂନ୍ୟ ବା ଅଶୋକବୃକ୍ଷ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ରସକଲ୍ଲୋଳର ଏକ ଅଂଶ । ୧-୨ ବେଳ

ତୁ ଥାଇ ଜଣାଉ — ସେ ଦରଶନ
ବହୁ ଲଜ୍ଜିଲ ଥାଉ ।
ଜଡ ସୁରଶରେ — ଜଡ ଉତ୍ତରସେ
କୃପାଳୁ ଶାସନ୍ତୁ ଦେଖି ।୨।
ଏହ ନକ୍ଷତ୍ର — ପାନଗୁଣ କହ୍ମଣା
ପ୍ରବଳ ଦରଶ ନାହିଁ ।
ସୁରଜ ନସ୍ତ୍ରେ — ସୁରଜ ଭଣ ସେ
ସୁଜିବେଶ ଭାଜିଥାଉ ।୩।
ଭ ଦେଦେଖ ମିଶାଇ — ଦେଖ ଜଣେ ଦେଖ
ଭ ଉଦ୍ଧାର ମିଶାଇ ଥିଲ ।
ଜରଜ ଶାଖା — ତେଜନକୁ ଧାବୁ
ଚନ୍ଦ୍ରକ ଶାଖା ଦେଖ ।୪।
ଚମ୍ପାକୁ ସେଜରେ — ଦେଖବ ଭା ଦେବାନେ
ନ ଲଗାଇବକି ମୋତେ ।
ଯୋଗ ସେବାରେ ମୁଁ — ଯୋଗୀ ଚୋରଜିତ
ଏହି ସୁଦେଶ କମି-ଭୁ ।୫।
ତୁହେଁ ଏ ବସନ୍ତ — ଶଙ୍କୁ ଏକ ଥଇ
ଏହି ଲୁକ୍ତିଥ ମୁହିଁ ।
ତାହା ସ୍ୱଦେଶ୍ମ — ସୁମରଣ ଭଣ୍ଡ
ସୁମରଣ ମୋତେ ଏହି ।୬।

—ଦୁଇ ବା ଭନ୍ଦୁଧାର୍ଥ । ଦେଶକର—ପୁରବାର । ୨-୧ ଜରକଜରା—ସମ୍ପ୍ରମ ବର୍ତ୍ତିଯୁକ୍ତ ଦେଖା । ଜଲଜନ୍ଦ୍ରି ମ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଉପଦେଶା । ଭଉ—ଭିତ । ୩. ଖଲ—ପୂର୍ବରେ, ଅଞ୍ଚଳେ ବା ଜନ୍ମଣରେ । ଜଗରଜ—ଜଗତ୍ । ୩-୧ ଜହ୍ମଣ—ଧନ୍ୟ ବା ଗାଉଜ ଓ ଜର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରବଳ—ପ୍ରକୃଷ୍ଟରୂପ । ୩-୨ ସୁରଜ—ଭକ୍ତନ ଓ ଉଦ୍ବର୍ତ୍ତି । ୪-୧ ଭ ଦେଦେଖ—ଦେଖି ଦେଖାଇ । ଭ ଦେଜଣ—ଦେଖିଥିଲେ । ୪-୨ ଶାଖା—ନଦୀ । ଉଦ୍ଧାର—ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଦୁଇଭୂତ ଓ ବହୁତ । ୬-୧ ଶଙ୍କୁ—ଦେଖି ଏହା ଜଣାଇ ବଳର । ଏଜଥଇ—ଗୋଟିଏ ଦଣ୍ଡଥଇ ବା ଲୁଚ । ୬-୨ସୁମରଣ—ସୁରଣ ବା ଦେହ । ସୁମରଣ—ମୋ ଜଉର

ସୁର ତରଙ୍ଗିଣୀ   ସୁରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗିଣୀ
ସେତ ନ କୁଟିଲ କୁଞ୍ଚ ।
ଚାରୁ ପ୍ରକାଶା   ଭଲ ପ୍ରୀତିଆଶା
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକି ମୁଁ ଏହୁ କଥା ।୭।
ଧାଇଁ ତା ତଟକୁ   ସରେ ତା ତଟକୁ
ବସ୍ତ୍ର ବୋଲି ଲୁ ଦେଖିଲା ।
ସେ ଚିତ୍ତଗତ   ଏମନ୍ତ କଥା ଉଚ୍ଚ
ମାନ ଭଞ୍ଜ ପୂରଣା ।୮।
କରୁ ଲଖି ଲଖି   ଦଗୁଣ ଦକ୍ଷିଣୀ
ଦେଖୁ ଲକ୍ଷି ଲକ୍ଷି ଚକ୍ଷୁ ।
ଚନ୍ଦନ ବକ୍ଷ   ଆଣ୍ଟି ବନ୍ଧୁ ବକ୍ଷ
ଚନ୍ଦନ ବନ୍ଧୁ ମିଳ ।୯।
ସେ ବାଣୀ ଶତକୁ   ସୁମତି ହତକୁ
ଅଧିକ କଲ ଗେଳେଇଁ ।
ଜାଣୁ ନାସ୍ତ ଦୋଳ   ଚନ୍ଦ୍ର କହ ଦୋଳ
ଚନ୍ଦ୍ରା ଜଗନ୍ତୁ ଲଗଇଁ ।୧୦।
ଶାନ-ଅଧରକୁ   ଇତ ପିୟୂଷକୁ
ଶାନ ଅଧର ମୁଁ ଜେଳ ।
ସୁରଭ ମାନସେ   ଏ ସୁଭ ମାନ ସେ
ରସିକ ଅପର ବାଞ୍ଛୀ ।୧୧।

ମରଣ । ଏଣୁ—ଏଡ଼ାଣ । ୭-୧ ସୁର ତରଙ୍ଗିଣୀ—ମନ୍ଦାକିନୀ ବା ସ୍ୱର୍ଗର ଜଳାଶୟ ପଦ୍ମର ଆଶା ସୃଷ୍ଟିକାରିଣୀ । ସୁରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗିଣୀ—ରକ୍ତ ରଞ୍ଜିତା । ସେତ—ସେତୁବନ୍ଧ । କୁଞ୍ଚ—କୋଷ । ୭-୨ ପ୍ରକାଶା—ପ୍ରକାଶକ ବା ରକ୍ତ । ପ୍ରୀତିଆଶା—ଭାବୀପ୍ରୀତିର ଆଶା, କଥା—ଗୁଣ । ୮-୧ ତଟ—ଶାଢ଼ । ତଟ—ତଟରେ । ବସ୍ତ୍ର—ବସ୍ତ୍ରନ । ୮-୨ ଚିତ୍ତଗତ—ଚିତ୍ତଗମନ । ୯-୨ ଚନ୍ଦନ—ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ବନ୍ଧୁ ଓ ସମ୍ବୋଧ । ୧୦-୧ ବାଣୀ—କଥା ସୁମତିହତ—ଜ୍ଞାନ ହତ କଥା । ୧୦।୨ ଚନ୍ଦ୍ର—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୧।୧ ଶାନ—ଅଧର—ତାମ୍ବୂଳ ଖଣ୍ଡିତା ଓଷ୍ଠ । ପିୟୂଷ—ଅମୃତ । ଶାନ ଅଧର—ଓଷ୍ଠରୁ ଅମୃତ ଖାଇ । ୧୧।୨ ମାନସେ—ମନରେ । ୧୧।୧ ବାଞ୍ଛ—ବାଞ୍ଛ (ଇଚ୍ଛା) ।

ବୋଲାଇଲ ତପନ — କୋକିଳେ ଡାକନ
ରତ ଭୃଙ୍ଗବରେ ଥାଇ ।
ବନାନ୍ତରେ ଚଳନ— ଚନ୍ଦନ ପବନ
ଶୋଭ ନନ୍ଦନରେ ଅଛି ।୧୫।
ଯେବେ ଅନୁଭବ — ଦୁଃଖେ, ଅଛି ଜାତ
ଜିବାର ଗାଣ୍ଠି ନାହିଁ ।
ସୁମନା ଯାତ ସମାନ୍ତି — ତ ଶୁଣିତ
ସୁମନାଙ୍କ କୋକିଳ ।୧୬।
ଭାବିଲ ମନରେ ସେ — ସୁମୁଖ ଦେବାକୁ
ସୁଜନ ହୋଇଛନ୍ତି ଜାତ ।
ଜଳଜ ମଧ୍ୟରୁ — ଜଳଜ ମଧ୍ୟରେ
ଜନ୍ମନ୍ତୁ ମୋର ସମାନ ।୧୭।
ଅଙ୍ଗ ଅଣ୍ଟି ଅନ — ଅଙ୍ଗୁଳି ଦେଉତ
ଶୋଭନ ତନୁର ହେଉ ।
ପ୍ରାଣ ଅନ୍ତର — କୋଟିକୋଟି ପ୍ରାଣ
ଅନ୍ତର କୋଇଲ ନାହିଁ ।୧୮।
ସରୋଧରେ ଦଶ — ସୁରଙ୍ଗ ସରସ
ସରୋଧରେ ଦଶ ଦେଇ ।
ଚଞ୍ଚଳ ଜଳ — ଜଳ ଦୁଇଟାରେ
ଦେଖାଇ ଜଳ ସୁରତ ।୧୯।
ରସିକ ରମଣ — ତରଳ ଜଳର
ରସିକା ରମଣୀ ଚାହିଁ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଜନ୍ତୁ — ଅଙ୍ଗ ସକଳ
ଚନ୍ଦ୍ରର ମୁଖକୁ ଛାଇଁ ।୨୦।

ଡାକନ—ଶବ୍ଦ । ୧୫। ଚନ୍ଦନପବନ—ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧ ଭୂଷଣ ପବନ । ସୁମନ—ପୁଷ୍ପ । ୧୬। ସୁମନାଙ୍କ—ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ଅଗ୍ନିର ନମାର ସ୍ୱାମୀ ୧୬। ଜଳଜ—ପଦ୍ମ । ଜଳଜ—ଶଙ୍ଖ, ଚନ୍ଦ୍ରମା । ଅଙ୍ଗୁଳି—କମଳ ଦଳ । ୧୭।
ଅଙ୍ଗ—ସ୍ତନ ଓ ଶରୀର । ୧୮। ପ୍ରାଣ—ଜୀବନ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସ୍ତନ ।
ଚଞ୍ଚଳ—ଦୁଇ । ୧୯। ସରୋଧରେ—ଏକ ଜଳରେ ଏବଂ ସ୍ତନରେ । ୨୦।

ଲସ୍ୟାଙ୍କୁ କରିଥିଲା   ଉଦୟ ଲସ୍ୟା
ଲକ୍ଷ୍ମୀବତୀ ଜ ଷଗଲ ।
ଏମନ୍ତ ଆରମ୍ଭର   ଜାତ ମହତର
ଜାଣେ ଦେବସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷ ।୧୮

ଅଙ୍ଗନେ ଚେତାଇ   ଦେଖ ଲଜ ଲଗେ ଲଲ୍ଲ
ଅଙ୍ଗନା ଅଙ୍ଗକ ମଣ୍ଡୁ ।
ଦ୍ରବଣ ବେଳକ   ସୁଖ ଶବ ପର
ଦ୍ରବଣ ବପଣେ ଦ ଶି ।୧୯।

ଶ୍ରୀଷ ଲଗୁଣକ   ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗ
ଦ୍ରୁମଣ ଦେବାଙ୍କୁ ପ୍ରୀତି ।
ରୋଗ ଦେବା ଶୋକ   ରୋଗକ ଦୃଷ୍ଟିରେ
ଅଲଗେ ମାରୁତ ତଡ଼ ।୨୦।

ଏତେ ଲଜ୍ଜାଦସ୍ତ   ଅଙ୍ଗ ସୁକୁମାର
ଭୂମାର୍ ଲାଗନ୍ତୁ ପଶି ।
ସୁଶୀଳା ଦଣ୍ଡରେ   ସୁଶୀଳା ଶିର ଦେ
ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରତରେ ଭଶି ।୨୧।

ବନ—ମାତୃ ଓ ମେଘ । ସୁଖଦ—ସୁଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ । ୧୭-୧ ଲସିତ—ସୁ ଲୁଷ । ଲସିତ ଲମଣୀ—ଲସିକା ଘାସ । ୧୭-୨ ଲସିତ ଲମଣ—ଲସିତ ସୁଲୁଷ । ଲସିକ ଲମଣୀ—ଲସିକା ଘାସ । ୧୭-୨ ଅଙ୍କୁର ମୁଖ—ଭୃଙ୍ଗା । ଅଙ୍କୁର—ସୁମଣିପୁଷ୍ପ ପୁ ଲୁଷ । ୧୮-୧ ଲସ୍ୟାଙ୍କୁ—ଅବଲମ୍ବିକୁଷ ଉଦୟସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଲଗନ୍ତଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଲସ୍ୟା ଲକ୍ଷ୍ମୀବତୀ—ସୁର୍ଯ୍ୟ ସୁତର ଅଞ୍ଚଳ ୧୮।୨ ଜାତସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀମୀ ଅନୁରକ୍ତା ଘାସ । ଜାତ—ସ୍ୱାମୀ । ଜାଣେ—ଜାଣି ଜାଣାଏ । ୧୯-୧ ଅଙ୍ଗନ—ଲୁଣ ଓ ଜଳ । ମଣ୍ଡୁ—ପୁଷ୍ପ । ୧୯-୨ ଦ୍ରବଣ—ଲଶ ଓ ଜଳଣ । ୨୦-୧ ଶ୍ରୀଷ—ଲକ୍ଷୁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ମାତୁ । ୨୦-୨ ରୋଗ—ଏଣାଙ୍କ ବା ମିଳନ । ଯଶ—ଲକ୍ଷ୍ମି । ୨୧-୨ ସୁଶୀଳା ଦଣ୍ଡରେ—ଏକ ଶ୍ରୀର କଥାରେ ।

ଅଣଦେଠ କର — ଶରଦର କର
ଦ୍ରବନ୍ଧର ଆଜ ପୁଣି ।
ରସିକ ଶେଖର — ରସକର ଗୁଣ
କହନ୍ତ ଭକ୍ତ ଲର୍ଷ ।୨୨।

ଦ୍ୱାଦଶ ଗୀତ

ରାଗ—ବସନ୍ତ ବସନ୍ତ

ସ୍ମିତ ମୁଖରଚନ ଉଚନ ଚଉଦ ଉଦନ ଏଯେରନ ଭଣିଥିବ ।
ଚଳନ ଭକ୍ତଜନରଞ୍ଜନୀ ପୀତଧଡ଼ୀ ରୁଜୁତର ନଧାନସ ।
ଧ୍ରୁବପଦ । ଖେଳତେ ବନ୍ଦୁଶ୍ ଦେଧୁର ।
ପୁଲକଡଳ ମାଳାଧୁର ବଦନ ନୃତ୍ୟନଡରେ ଅଳସ ।୧।
ଏଣୁ ଅଞ୍ଜଳିରୁ କହାଇ କୁମାର ମାଧବାଭାବତ ସଂକଳ ।
କରନ୍ତେ ସମଦବ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖାଇକ ଏ ଜଗତା ଭାର ପୂରିଲ ।
ଜନ୍ମର । ଭକ୍ତ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାଇ ମିତ ।
ଶ୍ରାବଣ ମନ ମାଦବେ ସୁକଲ ରସସିକ୍ତ, ଦକ୍ଷ ଶଲତ ।୨।

ପୂର୍ଣ୍ଣୋଲା ପୀତ । ୨୨-୧ ଅଣଦେଠ କର—ଶକ୍ତ ନର ଜଣା ଅସୁରଙ୍କର ରସ୍ମି ଭାଜନାଶ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ । ଶରଦର କର—ପିନାକ ଓ ବିଶୂଳଧାରୀ ଶିବ । ୨୧-୨ ରସକର—ରସନାଳ ଦରଳନ ।

ତ୍ରୟୋଦଶ ଗୀତ

୧।୨ ଉଦନ—ଶଙ୍ଖ ଓ ଏକ ସର୍ବାଧି ନାମ । ଭକ୍ତଜନର—ଉଦ୍ର । ପୀତଧଡ଼ୀ—କୌଶଳର କଣ୍ଠସ୍ଥର ଭୁଷଣ ଶ୍ରୀ । ୧-୫ ନୃତ୍ୟନଡନ—ସ୍ତୁଳପ୍ରିୟ । ୨।୧ ଅଞ୍ଜଳିରୁ—ଅଞ୍ଜଳିଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ । ମାଳ ଭାବାଭାବ—ଦର୍ଶ ରୁଚନ ସଂକଳାପ । ୨।୨ ସମଦବ—ଦୋଷ ଭଳ । ୨।୫

ମାଳୁଚ ସରୁଚ ଭୁଜଙ୍ଗ ଦ୍ରୁତ ମଧ୍ୟୋଦ୍ଧତକୁ ଜାଣିଲେ ।
ବିଶ୍ୱକର୍ମାଠାରୁ ଏ ବେଦରେଖା ହାଟରେ ଯୋଗୀଙ୍କ ଦେଖିଲେ ।
ଏହ ବେଳ । ରସୋଦେୟ ଭରତ ପ୍ରବେଶ ।
ବେଣୀର ଗନ୍ଧ ଭଣ୍ଡ ଚହାଲ ଚୋଲକ୍ଷ ସଦାଗରୀ ପତ ସୁଧାକାର ।୩।

ଏହ ଜାଣି ଗାବେଶ ବୋଲଇ ବୋଲନ୍ତି ଦେହ ଦେଖିବ ମୁଁ ମାଉଳରେ
ଦୃଷ୍ଟି ପାତ ଦୃଷ୍ଟି ଉଦ୍ଧରିବ ଦୃଷ୍ଟି ବୋଲ ଦେ। କୁମାର ଉତ୍ତରେ ।
ଏଣୁରେ । ମନ ଭାଗ୍ୟର ଦେହ ଓଗଳ ।
ଦେଖା ଏଇ ଘଟ ଘାଟରେ ଲମ୍ପଟ ତାହାରେ ବହୁ ଗରୁତ୍ମାନ ।୪।

ଶୁଣି ସେ ସ୍ମରି ମନ ସୁବର୍ଣ୍ଣାରେଖା ଗାଢକୁ ବେଡ଼ଲେ ।
ଏହି ପବ୍ବତଶ ଦୃଶ, କାଶୀ ବେଳ ରୂପାଭରଣ ଗଢ଼ିଥିଲେ ।
ଦେହ ବେଳ । ପାର୍ଶ୍ୱ କାଳୀ ବଲେ ଭଙ୍ଗ ।
ସୋଗଣ୍ଡି ଗୁଣ ଗୋପନ ଦେଖାଇ ବନ୍ଧୁଗଣ ଘଟ ।୫।

ସମ୍ମୁଖରେ ଚଳମୂର୍ତ୍ତି ଅଗାଧ ଜଳାଶ ସେ ଦେବ ସ୍ୱରଷ୍ଟା ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଏ ଦେହ ସୁରବର ଭୂତଳର ପୁଷ୍ପରେ ଶୋଭା ବୋଲନ୍ତି ।
ତାହାରେ । ଉତ୍ସୁରେ ସେବନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରରେ ।
ଭୁବନମୋହନିରୁ ଗନ୍ଧର୍ବଙ୍କୁ ମୋହନ ମନ୍ତ୍ର ତହାରେ ।୬।

ମାଳବ—ମାଳବେ । ଉତ୍ତର୍ଣ୍ଣ—ଉଚ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗ । ୩-୧ ମଧ୍ୟୋଦ୍ଧତ—ମେଘଦୂତ କର୍ତ୍ତାଙ୍କଠାରୁ ଚେକାଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ । ଦ୍ରୁତ—ଶୀଘ୍ର । ୩-୨ ଦେଖିଲେ—ଉଠିଥିଲେ । ୩-୩ ଭଣ୍ଡ ଗନ୍ଧ—ପୁଷ୍ପ ସୁଗ । ଚୋଲକ୍ଷ—ଶୋଭ ଭାଗରୁ । ସଦାଗରୀ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଧୁ । ପତ—ଭର୍ତ୍ତା । ସୁଧାକର—ଚନ୍ଦ୍ର-ଶୋଭା ପର । ୪-୧ ଦେଖିବ—ପଢ଼ି ହୋଇଥିବା । ୪-୨ ଦୃଷ୍ଟି—ଦର୍ଶନ ଉଦ୍ଧରେ । ଲମ୍ପଟ—ଦ୍ୱିଜ । ୪-୪ ଘଟ—ଘଟର ବା ଶୁଭ । ୪-୫ ଲମ୍ପଟ—ଲମ୍ଫ । ଗରୁତ୍ମାନ—ଗରୁଡ଼ । ୫-୧ ସୁବର୍ଣ୍ଣାରେଖା—ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ ସ୍ତ୍ରୀ । ୫-୪ କାଳୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । * * ସୋଗଣ୍ଡିଗୁଣ—ଶୋଭିତ ଗୋପ ଗୁଣ ଭାବ । ୬-୧ ସମ୍ମୁଖ—ଏକ । ୬-୨ ସୁରବର—ଦେବତାଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଉତ୍ସୁରେ—ଉତ୍ତରରେ । ୬-୩ ଉତ୍ସୁରେ—ଘାଟରେ । ୬-୪ ଭୁବନମୋହନିରୁ—ଭୁବନର ।

ବଦନରେ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନୀ ଅଳ୍ପ ଅଧର ପଲ୍ଲବ ଦଶନ ।
ବୃକ୍ଷ ଅଗ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ଦମନ ରମାଲୟ ନୟନ ।
କାନ୍ତାରେ । ଦେଖ ଏ ଶମ ଲକ୍ଷଣକୁ ।
ଲଗନ ସୁ ଶବ ଦମ୍ପତ୍ତି ଏ ମଦନର ଦାଳ ଦାସୀମନକୁ । ୭ ।

ନବୀନ ଉରୁଯାକୁ ଶିଳା ଏ କୁମ୍ଭକୁ ଶିଖରକୁ ଏକ ଲୁଚଇ ।
ଶୁଣି ତୁଚ ମଧ୍ୟା ଲକ୍ଷଣକନ୍ତ ଏ ଅଳକରେ ଭଲ୍ଲ ଭଜାଉ ।
ବାଳାରେ । ଦେଖ ଶ୍ରୋଣୀ ଜାନକର ।
ଭାଗ୍ୟବାନ ଶ୍ରୀ ରଘୁ ଉତ୍ତମ ଗଜଗତି ମନୋହର । ୮ ।

ଅଭି ଦେବକାଦ ଏଡ଼ାଙ୍କ ଗମନ କୃଷ୍ଣ ଅଧରର ଦୋଳ ।
ନବ ପଲ୍ଲବେ ସୁରଭ ଅଗାଧ ଭଗବଞ୍ଚର ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍ ।
ବାଳାରେ । ବଦନର କୃଷ୍ଣ ଏ ଦେହ ।
ବଳଦଶ୍ରୁ ବଳବାୟୁରେ ଶୋଭ ନୟନ କୋକନଦ ଏ ଦେହ ।୯।

ଦେବ ଜାତକ ଦଶରଥ ନକ୍ଷତ୍ର ବର୍ତ୍ତରେ ଶୋଭ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ।
କଳାଙ୍ଗୁଳରେ ନେତ୍ରକୁଞ୍ଚରେ ସୁର ଦେବ ଶ୍ରୀଦତ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେଖୁଛି ।
କାନ୍ତାରେ ଏତେ ଦେଖ ମନ୍ଦ୍ରତ୍ୱ ।
କୀର୍ତ୍ତି ଜମ୍ବୁ ଦ୍ୱୀପ କୁଳ କୌଶି ଶାଳ ଶାଳ୍ମଳୀ ପୁଷ୍କର ସୋପାନ ।୧୦

ଦେବ ମଧୁପୁର ଏ କଳା ମାଧୁରୀ ଏଣୁ ଭଲା ସମ ଭବନ ।
ଶ୍ରୀ ପୃଥ୍ୱୀରେ ସ୍ଥଳ ବର୍ତ୍ତି ଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମନୋହର ସୋପାନ ।

୬।୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନୀ—ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନୀ । ଅଳ୍ପ ଅଧରୀ—ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଓଷ୍ଠଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ । ୬।୨ ଦମନ—ଦନ୍ତ । ରମାଳୟ—ପଦ୍ମ । ୭।୩ ମଦନର—ଶୀକାରର । ୮।୧ ଉରୁଯାକୁ—ଦେହଭାଗକୁ । ଶିଳା—ସ୍ତନ । କୁମ୍ଭକୁ—ଶ୍ରୋଣୀ । ଶିଖରକୁ ଗର୍ଦ୍ଧ । ଲୁଚଇ—ଲୁଚଇ । ୮।୨ ଲକ୍ଷ—ପ୍ରାଣ । ଲୁଚ—ଅର୍ଦ୍ଧ । ୮।୪ ଭଗ୍ୟବାନ—ଭଗ୍ୟମାନ ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ଗଜଗତି—ଗଜେନ୍ଦ୍ର । ୮।୫ ଭାଗ୍ୟବାନ—ଦକ୍ଷ । ସଜକନ୍ତ—ଶିବ । ୯।୧ ଅଭିଦବ—ସୁନ୍ଦର । ୯।୨ ସୁରଭିତ—ଦଳଦେଉ । ୯।୩ ଭଗବଞ୍ଚୟ—ଉଦରଗତ ନାଭି । ୧୦।୧ ନକ୍ଷତ୍ର—ଶୁଦ୍ଧ । ଭାଗ୍ୟରେ—ଶିବଭାଗରେ ୧୦।୨ ଦନ—ଶ୍ରୀ । ୧୦।୩ ମନ୍ଦ୍ର—ଶୁଭ୍ର । ୧୧।୧ ସମ ଭବନ—ଉଦ୍ୟାନ । ୧୧।୨ ସ୍ଥଳ—ଉଦ୍ୟାନ ବା ଦେହ ।

ବାଳାରେ । ଅବନ୍ତୀ ଅଯୋଧ୍ୟା ନୃପଙ୍କ ।
ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନ କରୁ ଏକଥରୁ ଶୁଣେଶ୍ ଶେଷରେ ଭୂପଙ୍କ ।୧୧।

ଦେଖ ଏ ଭାଣ୍ଡି ବନ୍ଧି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଗୁଣ ଗ୍ରହ ସମରରୁ କରୁଣାସ ।
ସୁରଙ୍ଗ ଘର୍ଷିଣ ପ୍ରତେଶ ଅଧାରେ ଦେଶ ଏହାଙ୍କର ମାନସ ।
ବାଳାରେ । ଭାର୍ଗିବ ମାଟେଶ୍ୱର ଧର ।
କଟକଣ ଏହାଙ୍କୁ ଦଶ ମଣ୍ଡଳେ ଏ ସୁବେଶ ସରେ ଦଳୁ ଭାସ ।୧୨।

ଦେଖ ଏ କୁନ୍ତୀନଗରୁ ରୋଷ ଗୁଣ ତରଳ ନୟନ ଭୂଷଣ,
ଏ ତମ୍ବା ଅଷ୍ଟମୀ ଶୁଣ ନରେଶଙ୍କ ନାଗରଶ୍ୟାମରେ ଉତ୍ତମଣ ।
ବାଳାରେ । ତନ୍ତ୍ରମୂଳ ଗ୍ରନ୍ଥସର ।
ନାଗକୁ ଦେଖ ଗନ୍ଧର୍ବୀ କାଶ୍ଯପ ଦେଖ ନାରଦ ଗଉରବ ।୧୩।

ଦେଖ ଏ ମିଥିଳା ଭର୍ତ୍ତ ପ୍ରଣୀ ଏକଷ୍ଟ ଦଧୀଚ ଦେବଶେ ମହୋଦର,
ଦଶନ ସୁଷମ ଗୁଣ ଗୁଣ ଏ ଶ୍ରୀରାମୀର କଳେବର ।
ବାଳାରେ । ସହ୍ୟପୁର ଦୁର୍ଗପୁର ଶତ ।
ନଗର ଦଶ୍ବଳ ଝିଲ୍ଲୀ ଏ ଲୋକର ଦର୍ପଣସ୍ଥାନେ ଦରଶ ।୧୪।

ଦେଖ ସୁଧାନିଧି ପୁର ନରେଶ ଏ ସୁତଙ୍କୁ ହୀରା ଦେଖଣରୁ ।
ଗ୍ରହମଣ କୁମାର ଶୋଭନକୁ ଯାଉ ଯଶକୁ କୁମାର ପଦ୍ମ ।
ବାଳାରେ । ଏ ସକଳ ସ୍ୱାଦ ନାମ ।
ଭାଗ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏ ଗୋକୁଳ ତରୁଣ ସାଗରରେ ମଧୁସୂଦନ ।୧୫।

ଦାସ୍ୟନ—ସୁନ୍ଦର ୧୧।୫ ଦଣ୍ଡ—ଦେହ । ଏକଥରୁ—ପ୍ରତି । ୧୨।୧ ଗୁଣ ସୁନ୍ଦର, ସୁଗମ । ନାମରୁ—ସୁଣ । କରୁଣାସ—ଶରଣାଗତ । ୧୨।୨ ସାଗର—ନର । ୧୨।୪ ଭାସ—ପ୍ରୀତି । ୧୨।୪ କଟକଣ—ଦେଶ । ସୁବେଶସରରେ—ଅଳଙ୍କ ଶୋଭାରୁ ଭାସରେ । ତମ୍ବାଗ—ଅଷ୍ଟମ । ୧୩।୧ ଭୂଷଣ—ସ୍ୱଭା । ୧୩।୨ ଉତ୍ତମଣ—ଗୁଣ । ୧୪।୨ ଧନୁ—ସ୍ମିମୀ । ୧୩।୨ ଗନ୍ଧର୍ବ—ଦୃଷ୍ଟ । ଶ୍ରୀରାମର—ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର । ୧୪।୧ ଦଧୀଚ—ଗର୍ବ । କଳେବର—ଶରୀର । ୧୪।୧ ନଗରଶ—ଗୁଣ । ସୁଧା—ବିଷ । ହୀରା—ସରସୀଜ ଦା ସ୍ୱରୂପ । ୧୪।୨ କୁମାର—କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ଶୋଭନକୁମାର—ସୁନ୍ଦର ପୁତ୍ର । କୁମାର—ଦ୍ୱିଜ । ୧୫।୪ ମଧୁସୂଦନ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ୧୬।୧ ଭାଗ୍ୟ—ଭଗ୍ୟ ।

ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ଗୁରୁ ଗ୍ରୋଣୀ ତରୁଣୀ ତରୁଣୀ ମଣି ଯେ ସୁନ୍ଦରୀ,
କେଶିନୀ ସୁ ସ୍ମରି ନଗ୍ନରେ ଯଶିନୀ ଧାନ ମନରୁ ନ ଭାଷିନୀ ।
ଶାଖୋଳ । ଘଟିଣ ଶକୁନ୍ତକ ରେଖ ।
ମଣକ ସାଗରେ ଦୋଳୁଅଛି କି ଭୃଷ ସୁରମଦାଲ ଲଗ୍ନ ଜାନ ।୧୬।

ସଜନ ମାନ ଭାବି ସ୍ମରଣ୍ତୁ ଦଶରଥ ମନ ଦାନକୁ ଭଣ୍ଡିବନ୍ତ,
ଘନ୍ତ ଯେ ଗୋପିନ ଦେଖ ସଙ୍କେତ ଏ ପୁଣି ଏହଠ ସ୍ଥଲାଅର ।
କାଲରେ । ଅଲ୍ପ କେଶାଲ ଉ କୋଳଲ ।
ସୁପ୍ତି ସାଗରେ ପୁଷ୍ପି ଭାଣ୍ଡି ନ ଦେଖୁ ଲାଗିଲୁ ଏକାଠାରେ ଘଷ ।୧୭।

ଦୃଷ୍ଟ ମାନସରେ ଭଟୋର ତନ୍ତୁଣ୍ଟ ସ୍ମରଣ ଏଣରେ ଭଣନ୍ତ,
ଦେଖିଶ୍ରୀ ଏଣୀକ କଣ୍ ଦସଜ ଦରଡାଣୀ ତର୍ କ ସୁନ୍ଦି ।
କାଳାରେ । ଗ୍ରଥାରେ ଅଛୁ ସ୍ଥିର ଦେହ ।
ସୋମ ଦଂଶକରେ ମହେଶ ମୁ ଭୂଷ ଦେଖାକୁ ତେ ଦୋଳଣ ସମୀ ।୧୮।

ଶକ ଅଙ୍ଗ ଦେବକ ଯେ ରେଣ୍ଠି ଧୂଳାରେ ଲାଗିଲ ଯେ ସାନ ସୁନ୍ଦର
ଦଉନ୍ଦ ଅନୁସହ ସିମା ଗୋଷକ ଦଣ୍ଡଣ ଦତନ ଦଶକ ।
କାଳାରେ । ଏତେ ଯେ ଦକ୍ଷ ନନ୍ଦ ।
ଭୁଷଣ କେଳ ଏବେ ମନକା ସମତ ଲକ୍ଷକା ଗଣରେ ସୁନନ ।୧୯।

ଏତେ କୋଳ ଘନ ଭାବକୁ କହୁବ ଏ ସୁଂଦର ଦଶ ଗୋ କୁମାର
ଯେ କରର ଭଣ୍ଡର ଆଳଭନ୍ତ ସୁରୁ ପୁଷ୍ପର ଦରଭ ନ ଦର ।
ଧାରତ । ଏକାରେ ଦୋଳରଙ୍କ ସ୍ତରଣ ।
ଦୋଳବେ ଭାନୁ ଏକାଦଶ ଅଷ୍ଟମ ମନନ୍ତୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ତମାଳ ।୨୦।

ଗୁରୁଶ୍ରୋଣୀ—ଗୁରୁନ୍ତ ନିତମ୍ବନ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୬-୨ ଧାନ—ତର୍ଣ୍ଣ । ୧୬-୪ ସନ୍ତ—ଶାଳ । ୧୭-୨ ଦେଶନ୍ତମି ସ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ୍ୟ ଦେହସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୮-୧ ମାନସରେ—ମାନସହ୍ରଦରେ । ସନ—ଦେହ । ୧୮-୨ ଏଣୀ—ତର୍ । ଦରଡାଣୀ—ଦରଡାଣୀଳା । ଏହାର ଭାବାର୍ଥ ଦରୁ ସୁରୁ ତରୁଣି ? ଦରଡାଣୀ ଲାକରେ ତନ୍ତୁନ୍ତ କେଶିନୀ ଶୋଭା । ୧୮-୪ ଉଦ୍ବେଗ—ଉଦ୍ବୁକର୍ଣ୍ଣ । ୧୮-୪ ସୋମ—ଚନ୍ଦ୍ର । ମହେଶ ମୁକୁଟ—ଶିବଙ୍କ ଜଟ । ଶଶି—ଧରୁକଣ୍ଠ । ୧୯-୧ ଭୁଷଣଭୂ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୧୯-୨ ଦଗନ୍ତ—ଦଶନ୍ତ ଧାମନ୍ତୁ । ୧୯-୪ ଭୁଷଣ—ବିଶ୍ୱର୍ଦ୍ଧର । ମନକା—ଚନ୍ଦ୍ର । ସୁନନ—ଲକ୍ଷଣ ମନା ସ୍ତ୍ରୀ । ୨୦-୧ ଘାତ—ପୀଡା । ସୁଂଦର

ଭୁଜିଁ ସେ ରତ ଧର ମହାଶମୀତ ବଳନ୍ତୁ ଶାଳେୟ ଜନମନ୍ତ୍ର ।
ସଉଣିକଣ ଆଲ ସନ୍ଧ୍ୟକାଳ ବଢ଼ ପୁଣ ସେ ଅଛି ଏ ସମରନ୍ତ୍ର ।
ଉଜନ । ଭଗୁରଦଳ ଶାଦରକରେ ।
ବଳିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଦେଖ ଭଞ୍ଜ ଏ ଭୁଜି ବୋଲ ବଣ୍ଟ ବୋଲକରେ ।୧୧।

ଦେଇ ପୁଂଷ୍ପ ସୋଗ୍ୟ ଅଭ ମନ ଦେଖୁ ପାଇ ପାଉ ଭଣା ତେ ଦଡ଼
ଦେଇ ପୁଣ୍ୟ ରସରେଖା ଭଜନାର୍ଦ୍ଦ୍ରୀ ତନ୍ତ୍ରରେ ବନ୍ଧାଣେବ ଦେଉ ।
ଜାମାତା । ସଜାଗେ ଲୋଟି ଜନ୍ମାମାତା,
ମନ ନନ୍ଦନ ଦଉ ଏକାକୁ ଲଣ୍ଡିବ ଧଧାତା ପଦର ସେ ଶଧାତା ।୧୨।

ଭୂମାରୁ ଜାଗେ ମନ୍ତ୍ରି ଯୋଗ୍ୟ ଶମାନ ଗୁଣାନ୍ଦକୁ ଥିବ ସୁଗ୍ରୀବ,
ତ ଶୁନକଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣନ୍ତି ଗାଇଲ ସେ ସ୍ତନକତ୍ ଦେଖିଲେ ଭଲେ ।
ସୁକନ୍ତୁ । ବସୁନ୍ଧରେ ଦେଖୁ ପୃଥ୍ୱୀ,
ବରକଣ୍ଠ ଶୁଭ ବର୍ଣ୍ଣର ବନ୍ଦେବ ନାଗର ହୋଇ ସୁଗେରୂପ ।୧୩।

ଭଲ୍ଲା ସୁଶତ୍ରୁ ଭାଳ ଘଣ ଜାଣନ୍ତୁ ଭଗବନ ବର୍ଣ୍ଣିଲ ସୁଜନ,
ସେ ଅତେବ ରୂପ ଶୁଣନ୍ତୁ ସୁକ୍ଷେବ ଜାଣଲେ ଜାନ୍ତୁଥ ମନ୍ତ୍ରଣ ।
ଆକାଶେ । ପ୍ରକାଶେ ଜନ୍ମର ଜାଗେକ,
ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ନାବ ସୁଜନରେ ଶୁଣନ୍ତ ଏଥୁ ବଚନ୍ତରେ ଉତ୍ତମ ।୧୪।

ଶିବ ତୋଷନ୍ତୁ ରୂପେ ଅତୁଳ ତନ୍ତ୍ର ଉଦାରୋମାନଙ୍କ ସ୍ୱଜନ,
ସଖିଙ୍କା ଭଣ ସୁମନ ସୁରକଣ୍ଠେଷ ଯୌବନ୍ତୁରେ ଶୀତଳ ।
ଏକ୍ଷଣେ । ଉଭାବ ଶଙ୍ଖ ବୋଲନ,
ଯଜନ ସଖିଙ୍କୁ ବଲଭନ୍ଦା ଦେଖେ ଅଭ ଗଡ଼ନ ଦେ ଶକ୍ତିନ ।୧୫।

ସୁଜ୍ଞାନରେ । ଭୂମାସ୍ତୁ—ଶ୍ରୀତ । ୧୦-୨ସ୍ୱର—ଦୂତ । ୨୨-ଳ ଜାମାତା—ଦ୍ୱାପି ।
୨୨-୪ ଉଦାରେ—ଶିକ୍ଷଣ ଦାନରେ । ୧୩-୧ ଗଗନେ—ଆକାଶରେ । ମୁକ୍ତର
ଜେନ । ୧୩-୨ ଶର୍ଦ୍ଦ—ଭାଗ୍ୟଭଜେନ । ଭଳ—ସ୍ୱର । ୧୪-୨ ଭକ୍ତ ସୁ—
ବାରୀ ଚନ୍ଦ୍ରର ଓ ଦେଇ । ଜନନ—ଜଗ ଜନ୍ମ । ୧୪-୧ ତୋଷନ୍ତୁ—ଧନ୍ୟ ।
୧୫-୧ ଅତୁଳ ଭଣ୍ଡ—ଉଦ୍ୟବର୍ଣ୍ଣିତ ଭଳ ଭଣ୍ଡ । ୨୫-୨ ସଖିଙ୍କ—ଦେବୀଙ୍କ ।
ସୁମନ—ପୁଷ୍ପ । ଯୌବନ—ଯୁବ ବୟସ । ୨୫-୪ ଶଙ୍ଖ—ସ୍ୱାମୀ । ୬୭-୧

ମାଧବ ଯୋଗୀ ଅଛି ଏକାନ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ ଜଗତେଶ ତାହାଙ୍କୁ,
ରସ ବଦନେ ହୋଇ ଦୂତ ସୁଜନ ଏଧାନ ଲଭିବା ଲୁଚକୁ ।
ଜନକ । ଉପଗତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏ ଜୀବ ।
ବିଷଦ ସୁଖଦ ମାଧ ଭାସ ଭକ୍ତ ସଦାଶିବଙ୍କେ ଦେଖି ଶଙ୍କ ।୬୭।

ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭୂପାଳୀ ଭଳି

ଭବ ଦେଖନ୍ତୁ ଅଛୁ ଦେବଗଣ
ସର୍ବେ ସେବନ୍ତି ଶରଣାଗତ ଶମ୍ଭୁ ।
ବାସୁଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୁବନପାଳ ।
ସୁରଜନ ବନ୍ଦନ୍ତି ସମାଜରେ ସେ ।
ଶ୍ରୀରେ ଶ୍ରୀମନ୍ତ ଦେଖାଇ ସେ ।
ମାଧବେ ସେ ଦେଖ		ତାହା ଶରଣରେ
ଭବ ବନ୍ଦନ୍ତୁ ଭକ୍ତି ସେ ।୧।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନ ଭୁକ୍ତି ସମାଜରେ ।
ଦୃଷ୍ଟି ସୃଷ୍ଟି ଗତି ପୁଣ୍ୟ ଦେଖେ ।
ଏ ଅବା ଦର୍ଶନ କରେ ସେ ପୂରେ ।
ସବୁ ପ୍ରାଣଙ୍କୁ ତାରଣୀ କରେ ସେ ।
ଅତୀ ଅବ ଚରଣ ସେ ।
ସମାଜରେ ଜନେ		ଶୋଭିତ ସଭାର
ସ୍ତୁତିରେ ଭକ୍ତରେ ଦେଖ ସେ ।୨।

ଏକୁଟ—ଶରଣ । ୨-୫ ବିଷଦ—ମାଙ୍ଗଳ । ସୁଖଦ—ସୁଖଦାୟକ ।
ଧାରଣାଶକ୍ତି—ଧାରଣକର ଭାଗବତଶଙ୍କା, ଜଗତିକ ।

ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶ ଛାନ୍ଦ

୧। ଶ୍ରୀମନ୍ତ—ଦେବଗଣ । ୨-୧ ପୂଜନ—ଏକବିଧ ସ୍ତବରେ । ୨-୪ ଶରଣୀ—ରମଣୀ । ୨-୫ ଅବୀ—ଶ୍ରୀ । ୨-୬ ଭାବ—ସନ୍ଧ୍ୟ ଭକ୍ତିରେ—

ଏଥୁ ଉତ୍ତରୁ ବେଳଗୁଳ ହୁଏ
ବାସରେ ବୋଉଁରେ ଏମନ୍ତ ଭାଏ ।
ଚଂପାଗଛେ ଷ୍ଡାଣ କରେ ନ ବୋଧ ।
ଅଭିରତିମନ ଦେହାକୁ ଧର ବଧ ।
ପ୍ରଲମ୍ବଶ୍ୱ ଶୋଭାଶ୍ରୀ ରଥ ।
ସିନ୍ଧୁଜା ବେଳକୁ ବନ୍ଧୁକୁ ବାହୁଡ଼ର
ଲୁତ ଧାଉନ୍ତୁ ବ ଶଷି ବଥ ।୩।

ଭୁଷାରଜର ଧାନ ତନ୍ତ୍ର ଭୂତ ।
ବଗ ଭୁବନ୍ ଛକା ବୋଳ ଶିଶ୍ ।
ଏପାଶେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ରଚନେ ଧାଇ ।
ରଚାନରେ ବୋଇଲ ବିରହା ଲଭ ।ଲ ।
ଦ୍ୱିଜମିଶ ମାଳ ବେଶବେ ରୟ ।
ଛଲଭଳି ଦ୍ରୁଣ ଅମୃତ ଭାଦ୍ରଣ
ଶୋଭଣା ମାର୍ଗରେ ଭରେ ନପ ।୪।

ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ର ସୁପନ୍ତ ଷାର ତୋଇନ ।
ରମାଭବତନ ବାସ ଉଡ଼ି ଭାବ ।
ଗ୍ରୀଷ୍ମନକରେ ବେଖ ରୋହିକୁ ସର୍ବ ।
ଯାଜନ୍ ଛଳନ ଉଚରେ ବେଲଁ ଗତ ।
ସୁମନଜ ଲବ ଷ୍ଳନ ଦଥ ।
ସୁକ ପକ୍ଷୀଲେଶୀ ଭଲରେ ଶୁଭାସ୍ତୁ
ଭୂଲ ବାକ୍ ଅନୁସର ରଥ ।୫।

ସ୍ଥିର ସ୍ୱଭାବ । ବେଗ—ମସୃଣ । ୩-୧ ଲେଖନ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ୩-୪ ହସ୍ତି—ଜାତି । ୩-୬ ଶୋଭା—ରୂପ । ୪-୧ ଜନ୍ମ—ଦ୍ରବ୍ୟ । ଧାମ—ଦେହ । ବଳ—ଛକା ୪-୨ ବଗ-ଶିବ । ୪-୩ ଧାର—ଶୀଘ୍ର । ୪-୪ ବିରହା ସ୍ଥଳ—ସୁନ୍ଦରୀ ବିରହା ଏଥି ସ୍ଥଳରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖନ୍ତି ବୋଧ ହେଲା ସେହିପରି । ୪-୬ ପ୍ରବେଶଣ—ଦେହ । ଲଭ—ସମାନ । ଶୋଭଣା ମାର୍ଗ—ଆକାଶ ପଥ । ୫-୧ ଶ୍ରୀମନ୍ତ—ଚନ୍ଦ୍ରଭୂଷଣ ମହାଦେବ । ୫-୨ ବାସ—ବସ୍ତ୍ର । ୫-୩ ମାଜନ ଛଳନ—ମନକୁଶୀ ସହ । ୫-୫ ସୁମନଜ—ପୁଷ୍ପ । ଲବସ୍ଥାନ—ସ୍ଥାନର

କାଳୀକ ସ୍ୱଭାବ ନୀଳାବ୍ଜ ନେତ୍ର ।
ଏହି କାଳୀକ ଅଛି ସ୍ୱଭାବ ପାଖି ।
ସତ୍ରୁ କ୍ଷ ନ ଦେବତାର ଗଦାଧ ;
ଏମନ୍ତ ସୋର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱାରକା ସ୍ୱଭାବ ଯେ ।
କ ସୁମାଭ ଭୁଣି କାଣ୍ଡି ରେ ।
ହେ ନବଘନ ଦେହ — ଅନନ୍ତ ଭାବର
ଶୁଭ୍ରତ ନବଘ୍ନ ଲକ୍ଷ ଦେ ।୬।

ସ୍ୱଭାବେ ଶନନ ଲେଖିଲେ ସ୍ୱସ୍ତି ;
ଶକର ନୋଗ୍ରକୁ ନମାକ୍ତ କଣ୍ଠ
ଗୀର ଭାବରେ କ ଦେହୀ ବଳୁର ।
ଭକାର ସ୍ୱରୂପ ଶୁଦ୍ଧ ଅନନ୍ତ ସେ
ଏନେ ଲକଳର୍ଗୁ ଶୁଂଘ ଦେ ।
ଏହ ବର୍ଣ୍ଣ ବରଣ — ସେ ଉଦ୍ଦେଶ ଶିବ
ସେ ଶ୍ରୁତିଗଣ ଏ ଦୋଷ ଦେ ।୭।

ଏଣେ ଭ ନମ୍ରନ ଭୃତନ ଗୀତା
ସ୍ୱଭାବକୁ ପାଣ୍ଡି ଅଛ ସ୍ୱଭାବ ।
ଅଶ୍ରୁତ ଦେବଳ କ କଣ୍ଠ ଶୁଣବ ।
ଶ୍ରୀନନ ଗୀତକୁ ଭୁଷ୍ଟାଭ ବେଦବ ସେ ।
ଅତ୍ୟ ଅଷଭଣି ପାଣ୍ଡି ରେ ।
ସେ· ମଦେ ଏନନ୍ତ — ଉତ୍ସବ ବନ୍ଧୁଜ
ଏ କୁତ୍ରକ ଦର୍ଶ୍ୟ ଅର୍ପି ଦେ ।୮।

ଅଶ୍ରିକା ବସ୍ତୁ ସ୍ୱଭାବରେ । ୭୬ ବାଳୀ—ନେତ୍ର ନୂତନ ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ । ୭୭ ଗୁରୁଜ—ଚିନ୍ତା । ୭୮ ଅଳକା—ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଳଙ୍କାର । ସ୍ୱଭାବ—ଦେହ । ୭୯ ନବଘନ—ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଳଙ୍କାର ଓ ସମ୍ବୋଧନ ଏକ ବଚନ । ଶୁଭ୍ର ନବଘନ—ଆନନ୍ଦ ଅଳଙ୍କାର । ୭୯ ବର୍ଣ୍ଣ—ବର୍ଣ । ଦୋଷ—ଭାବ । ୮୦ ଅଶ୍ରୁନ—ବଳନ । ଶ୍ରବଣ—ଶୁଣନ । ୮୧ ଶ୍ରୀନନ—ବଳୁଆରେ ଶଶୀ ବା ବସ୍ତୁର ସ୍ୱଭାବ । ଗୀତ—ମାନ୍ଦ୍ର ବାଣ୍ଡ୍ରୁ ସ୍ୱଭାବ । ୮୨ ଅନୁମନ୍ଥନେ—ଭାବ ପୂଜନରେ ।

ଶଙ୍ଖ ମସ୍ତକେ ଲେଖିବଲ୍ ମସଣ୍ଣ,
ଶକ୍ତିକ ସିନ ତାହା ବଣ ଦ ଭଣ୍ଡ ।
ଶୋଭକର ଦାରୁ ଶୋଭାକୁ ଗ୍ରାସି,
ସୁ ଯୁ ବଦନେନ୍ଦୁରେ ଲଗାଇ ସେ ।
ଲୁଗା ମିଶିବେ ବୋଲି ସେ ।
ମାଇ ଉଣାଲେ   ଉଗାଲ ଶୁଭନ୍ତୁ
ଶୁଣି ଭୃଗୁମାନ ନାହିଁ ସେ ।୯।

ଶକୁଳେକ ଭୁଜଙ୍ଗ ରେଖିବେ ଗମ,
ସେହିଠାରି ଲାଭ ଶସ୍ତ୍ରର ଭୁଜ ।
ଦବଶ୍ର ଶବଶ୍ତ୍ର ଖାଣ ଅଣ୍ଡ ତାହାର,
ସ୍ତନ୍ତି ମାଳ ଉଦେଶ୍ନ ରାଙ୍ଗେ ।
ଗ୍ରୀଡାର ଲକ୍ଷଣମାଳା ସେ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଳଚ   ଶବ୍ଦରେ ଭୁଜ
ବସ୍ତୁ ଧ୍ୱଜନ୍ତି ମଣା ଯେ ।୧୦।

ଗର୍ଜନକଢ଼ୀ ଭୁଜଳ ଲଗାଇ,
ରେଖ ନ ରେଖନ୍ତୁ ସୁଖ ଭୁଜକାରେ ।
ଉଦାଳଭିନ୍ନ ଯେ ଅଣ୍ଡ ଶବଦ,
ଦେମ ଅଗ୍ନି ଭୁବି ବୋଲାଇ ଶତ ସେ ।
ଭୁଞ୍ଜି ଡାକୁ ମୁଖ ଦେଲ ସେ ।
ବସ୍ତୁ ଓ ଦେବ   ଅଳୁଳା ବୋଲଣ
ଅଳୁଳାଙ୍କୁ ଶ୍ରୁତ ଭଣ୍ଡି ସେ ।୧୧।

ମସଣ୍ଣ—ଖଣ୍ଡ ଉଦାର । ୯।୮ ଶୋଭା—ଲାଭ ୬୯।୧ ଶକ୍ତିକ—ଭିଣ୍ଡ । ଭୁଜଙ୍ଗ—ଖଣ୍ଡଉଦେଶ । ୧୦।୪ ସ୍ତନ୍ତିକ—ସ୍ତନରଜ ଶୋଭାସ୍ତୁ । ଉଦେଶ୍ର—ଉଦେଶ । ୧୦।୬ଗ୍ରୀଡାଲିନ—ଗୁଣଭାଶରେ ଭୁଜକା । ୧୧।୧ଗର୍ଜନକଢ଼ୀ—ଉତ୍ତରକ । ଭୁଜଳ—ଗ୍ରୀବ ୧୧।୨ ରେଖ—ଲୁଗା । ୧୧।୩ ଉଦାଳଭିନ୍ନ—ଖଣ୍ଡ ଉଦାର । ଶବଦ—ଉଦାର ଭୁଜରେ ଶଳା ରେଖା । ୧୧।୪ ଦେମ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଶତ—ଶତଗଣ । ଭୁଞ୍ଜି—ଗଳ । ରେଖାଇ—ରୋଷଣ । ୧୧।୬ ଅଳୁଳା—ଭୁଜଳ ବୋଲାଇ ଓ ଶାସନ ଶା ସମାନ ଦୋଲାଇ ଓ ଶାସନ ଓ ବସ୍ତୁର ଖଣ୍ଡ । ୧୨।୧ ଭୁଜା—

କୁଳା ଟୋଳିଏ କି କାନ୍ଥି ଶୁଣ୍ଡିରେ,
ଖାଦକୁ ପଣ୍ଡି ହେଲେ କୁଳା ଟୋଳିରେ ।
ଅଳକା ଦୋହର ଦଳାକୁ ଧରନ୍ତି,
ଅନ୍ତର୍ଣ୍ଣି ଗୁଞ୍ଜିଲ ଭୋଳ ରାଜନ୍ତି ନାଁ ।
ଏମନ୍ତ ଶକ୍ତିରେ ତୃଷ୍ଣା ହେଲା ।
ମଞ୍ଜୁଭାଷୀ ହେଲ   ଦେଖନ୍ତୁ ମଞ୍ଜୁଭାଷୀ
ତରୁଣୀକୁ କୋଳ ଭରୁ ଦେଲା ।୧୬।

ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ଘନା ଘନ୍ତୁ ଅଙ୍ଗୀରେ ।
ଧାଇଁ ଧାଇଁ ହୋଇ ଘନ ଅଧରେ ।
ଦୋଷଜ ଦୋଷଜନ ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗ,
ଦେଖି ଦୋଷଜନ କୁସୁମାବର୍ତ୍ତ ରଙ୍ଗ ।
ବାଟିରେ ଜଣ୍ଡିଲ କାଣ୍ଡୀ ଦେଖ,
ଅନଙ୍ଗ କୁସ ଏ   ସକ ଦୋଷଜାକୁ
ଏହୁ କଥା ମନେ ଜାଣି ଦେଲା ।୧୭।

ଜଳଦ କୁଞ୍ଜାଗରେ ଚାମ୍ପକକୁ,
ଚାମ୍ପକ ଅଧର ଚାହୁଁଜନକୁ ।
ଚାହାକୁ ଜାଣିଲେ ଅଧର ସୁରେ,
ଚାମ୍ପକ ଆଣ୍ଡୁ ଚାହାକୁ ଜାଣିଦେ ସେ ।
ଦେଖ ଉଦେ ଅବକାଶ ଦେଖ,
ଆଜୁ ଦୋଷଜ ଏ   ଦେଖ ଦେଖ ରତ୍ନ
ଦେଖ ସୁଜ ଏହୁ ଦେଖ ଦେଲା ।୧୮।

ଉପମା । ୧୬।୨ କୁଳା ଟୋଳି—ଖାଦାଗାରେ । ୧୬।୩ ଅଳକା—ସ୍ତ୍ରୀ । ଦଳା ଖାଦର ଅଗ୍ରଭାଗ ୧୬।୪ ଅନ୍ତୁର୍ଣ୍ଣି—ଅନ୍ତୁର୍ଣ୍ଣି । ଗୁଞ୍ଜିଲ—ଖାଦ ଅନ୍ତୁର୍ଣ୍ଣିରେ ଫିଙ୍ଗିବା ଅଗ୍ରଭାଗ । ୧୬।୫ ତୃଷ୍ଣା—ଚର୍ଣ୍ଣନ ଭଙ୍ଗ । ୧୬।୬ ମଞ୍ଜୁଭାଷୀ—ସୁନ୍ଦର ବାକ୍ୟଧାରଣୀ । ମଞ୍ଜୁଭାଷୀ—ଷଷ୍ଠୀ ଲକ୍ଷଣସ୍ତ୍ରୀ । ତରୁଣୀ—ଯୁବତୀ । ୧୭।୪ କୁସୁମାବର୍ତ୍ତ—କାମଦ୍ର ଭୂଷଣ । ୧୭।୫ ଜଣ୍ଡି—ଗଣ୍ଡ । କାଣ୍ଡୀ—ଅନଙ୍ଗର ଅଙ୍କୁଶ । ୧୭।୬ କୁସ—ଶସ୍ତ୍ର । ୧୮।୧ ଚାମ୍ପକ—ଚମ୍ପା । ୧୮।୨ ଚାମ୍ପକ ଅଧର—ଚମ୍ପକଫୁଲଠାରୁ ଅଧିକ । ଚାହୁଁଜନ—ସୁନ୍ଦର ନା ଚୋର । ୧୮।୩ ଅଧର

ବସନ୍ତ ଶ୍ରୀଏ କରନ୍ତି ଏଥୁ ଉତ୍ସବ,
କାନ୍ତେ କାନ୍ତେ ମଦନ କୁସୁମ ଶର ।
ସୁନ୍ଦରୀ ପ୍ରକାଶରେ ବନ୍ଧୁଣ ଦେଲେ,
ଅନ୍ତେ ଲାଜ ତେଜନ୍ତି ଲକ୍ଷରେ ବେ ।
ଏହୁ ସମୟରେ ଆଳୀ ହେ ।
ମଧ୍ୟମପାଦବୃତ୍ତ ମଞ୍ଜୁଳେ ଭାଷିଲେ
ଲଜ୍ଜା ବେଗେ ଯାଉ ଚଉ ।୧୩।

ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲି ସେହି କୁଞ୍ଜ
ବାମାକୁ ଦେବାକୁ ପୁଷ୍ପର ଗଭା
ଚମ୍ପକୁ ମାଳାମାନ ଗନ୍ଥି କି,
ଗମ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ହୋଇ ଉପଜିଲା ତହିଁ ।
ଆଖି ନେଇ ଦେଖି ଯାଇ ସେ,
ନେତ୍ର ଉତ୍ପଳ ମୁଦ୍ରିତ କଲା
ଚନ୍ଦ୍ରମାର କର ପରଶ ସେ ।୧୪।

ଅନ୍ଧକାରଏ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ,
ବାଳୀ କୁଞ୍ଜରେ ଲାଗେ ପ୍ରବେଶ ।
ବାରବନିତାଏ ଦାସ ମନ୍ଦିରେ,

--ଅନ୍ତଃପୁର ଓ ଉଦ୍ୟ । ୧୩-୧ ଅନ୍ତରେ—ଆଡ଼ରେ । ୧୩-୨ ଲାଜ—ଲଜ୍ଜା । ଲକ୍ଷ—ଦେଖ । ଭାଷ—ଉଚ୍ଚାର ୧୪-୨ କୁସୁମଶର—କନ୍ଦର୍ପ । ୧୩-୩ ସୁନ୍ଦ—ବାଳକ । ବନ୍ଧୁଣ ଦେଲେ—ମୁଖ ମଣ୍ଡଳ ଓ ଉଦରରେ । ୧୩-୪ ଲକ୍ଷ—ଲାଜରେ । ତେଜନ୍ତି—ତେଜନ୍ତି । ୧୩-୫ ଆଳୀ—ସଖୀ । ୧୩-୬ ମଞ୍ଜୁଳେ—ମଞ୍ଜୁଳଭାବେ ଭାଷି—ଲଜ୍ଜାସ୍ୱରରେ ଭୂଷଣ । ୧୪-୧ ଉଦିତ—ଉଦୟ । ୧୪-୨ ବାମା—ସୁନ୍ଦରୀ ସୁଷମା । ୧୪-୩ ଗନ୍ଥି—ଗନ୍ଥନ କରି ଓ କଳକିମ । ଗନ୍ଥି—ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଓ ପିଙ୍କା । ୧୪-୪ ଉପ—ଭଳ । ଉପଜିଲି—ଉପଜି ଭଳରେ ଦେଖି ହେବା । ୧୪-୫ ଗଭ—ପୁଷ୍ପ । ଉଭ—ଉଭାର । ୧୪-୬ ନେତ୍ର ଉତ୍ପଳ—ଉତ୍ପଳଶାଳୀ ଲୋଚ । ମୁଦ୍ରିତ—ମୁଦିବା । ୧୪-୧ ଅନ୍ଧକାର—ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ବାଳୀ, ବାଳୀ । ୧୪-୨ ବାରସ୍ତ୍ରୀ—ଲାବଣ୍ୟବତୀ ଓ ବାମୁଲ ବାଳ୍ୟ ଏବେ ଭୂଷଣ । ଭୂଷଣ—ଦେହରେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରେ ମନ୍ତ୍ର ଭକ୍ତି ଦେ ଦେ ।
ଏମନ୍ତ ସମସ୍ତ ଦେଖି ଦେ,
ସୁକୁମ ଚନ୍ଦ୍ରରେ   ରେଜେରେଜେରେ ଅଧି
ଭଜିତ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଖୀ ଯେ ।୧୭।

ରେଜେରେଜେକ ଦେବ ଏବେ ସୁଖସ୍ତ,
ଅନାଇବ ବାଳାମଣି ଭୁକୁସ୍ତ ।
ମନ୍ଦ ଦୋଳନ୍ତ କାନ୍ତଙ୍କ ସୁରବେ,
କ୍ରୀଡା କାନ୍ତ ଦେହୁ ଜାହୁ ଶାରେକ ସେ ।
ପିଲବ ଅଧର ସୁଧା ଦେ ।
ମନ୍ଦ ଜାଗେଶ ବୁଲ   କନ୍ଦର୍ପ ପ୍ରସାରେବ
ଅଶେଷ ମଦନ ବାଧା ଦେ ।୧୮।

ଏବେ ଦେଖନ୍ତୁ ବହୁତ ବାଳ,
ଅଙ୍ଗ ଧବଳ ଭା ପୁଷ୍ପ ଭଳ ।
ଦେହ୍ନି ଶରଦ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ନିନ୍ଦି,
ସୁଖ ଲଭ ଦେଖ ରସଙ୍କୁ ଶାହ ଦେ ।
ଏହ ସମ୍ପୁଟେ ଦେଖ ଦେ ।
ଅବଧାନ ଦେବ   ଦେଖୀ ସବଳ
ସ୍ମମ୍ପେ ଚନ୍ଦ୍ରକେ ଭଣ୍ଡି ଦେ ।୧୯।

୧୭-୩ ଭାଗବତଶ୍ଲୋକ—ଯେମା ଶତ୍ରୁର ସ୍ୱାମୀ ଅବତାରରେ ପ୍ରଭା ଜାଣ । ୧୭-୪ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରୀ—ଶଙ୍କରରେ ପ୍ରୀତି ଲଭିବା ଜାଣ । ମନ୍ତ୍ର—ଭକ୍ତି । ଭଣ୍ଡି ଦେ—ଦେଖାଇ । ୧୭-୬ ସୁକୁମ—ସୁନ୍ଦର । ୧୮-୧ ସୁଖସ୍ତ—ସୁଖଦେବ । ୧୮-୨ ବାଳାମଣି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ତ୍ରୀ । ଭୁକୁସ୍ତ—ଭୁକୁଟୀ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଅଙ୍ଗି । ୧୮-୩ ମନ୍ଦ ଦୋଳନ୍ତ—ଦୋହଲ । ସୁରବେ—ସୁସ୍ୱରରେ । ୧୮-୫ ଅଧର ସୁଧା—ଅଧରାମୃତ । ୧୮-୬ ମଦନ—କନ୍ଦର୍ପ । ୧୯-୧ ଏବେ—ଏହି ଭାବ । ୧୯-୨ ପୁଷ୍ପ—ଫୁଲ । ୧୯-୪ ଶରଦ—ଶରତକାଳରେ । ୧୯-୬ ଅବଧାନ, ସୁନ୍ଦର । ସବଳ—ସୁନ୍ଦର । ସ୍ମମ୍ପ—ଅଙ୍ଗ ଶେଷ । ୨୦-୨ ଶରଦର—ଅଙ୍ଗି

କୃପାରୁ ଅନ୍ତରେ ଦୃଢ଼ ହୋଇ,
ଉଦ୍‌ବେଗ ମଧ୍ୟୁଣାମ ପୂରଣ ଗାତ ।
ହୋଇଲା ଶରଣ, ଆଉ ସ୍ନେହକୁ,
ଛାଡ଼ି ବନ୍ଧନ ସୁଖ ଦୁଃଖକୁ ସେ ।
ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରି ସେ ।

ନନ୍ଦାଧର ବଳ ଅଟନ୍ତି ବନ୍ଧୁ
ଶିବ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ବୃଦ୍ଧି ସେ ।୨୦।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ନଟ ବୃନ୍ଦ

ହରି ପ୍ରଣମକୁ ହେଲେବେଳେ ମନ ଧରି ।
ସୁଦର୍ଶନ ହାତରେ ଭକ୍ତ ସଙ୍କଟଶ ସେ ।୧।
ବାସ୍ଥିପିନ ଦେଖ ରେ ଭବ ରଙ୍ଗ ଦେଖ ।
ନ ଜାଣିକୁ ଦେହଦେହେ ଭଣିପିନ ଭାବ ସେ ।୨।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୂର କରଇ ଅନ୍ଧକୁ ଏକ୍ଷଠାରୁ ।
ଦାନ୍ତ ହୋଇଲ ଦୂର ଗୋକ ଅମୃତ ଶାଣ୍ଡ୍ରୁକୁ ସେ ।୩।
ଶାନ୍ତର ଦୃଢ଼ଲ ଭକ୍ତ ପ୍ରୁଅନ୍ତ ଦେବନ୍ ।
ଚଳ ସମାଜ ଅନ୍ଧୁ ଅଣ୍ଡ ଦୃଷ୍ଟା ପ୍ରୀତି ଭୂଜେ ଦେ ।୪।

ପିଙ୍ଗଳ୍‌ଦେବ ବା ମେଳସ୍ତ୍ରୀ । ୨୦-୪ ଭୂଧରୁ—ଭକ୍ତି ଦାନଶ । ୨୦-୬ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଦାଧର ଦର—ପ୍ରେମ୍ପୁଣା ଅଭୟଧାର ଶିବ । ଅନେକ ଦେହାଣ—ଅନ୍ୟନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ ସ୍ତ୍ରୀବନ୍ ବନ୍ଧୁ ସୁତନସ୍ତ ପ୍ରେମ ଦେହାର ସ୍ତ୍ରୀରକନ୍ତୁ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ରଥର ସଦନ—ଦେବଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଭବ—ହାତ । ୧-୨ ସତବସ୍—ସ୍ତ୍ରୀ । ୨-୨ ଶଣୀ—ଗ୍ରହ । ୩-୨ ଜାନୁ—ସ୍ୱାମୀ । ୪-୧ ଶାବର—ବଧାଉ ।

ସୁଳ ସୁଳ ପିବାଃ ଅଙ୍କ ନ କହୁବା ସତ୍ତ ।
ସେହିଁ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଭ୍ରମ ବଣ୍ଠ ଅନେକ ଜନ୍ମଥାଇ ।୫।
ତାହାଙ୍କ ପ୍ରୀତିକୁ ଏତେ କହି ଦୂର ହେବ ।
ଯେ ଯାହା କହନ୍ତେ ନା ଜାଣନ୍ତେ କୃଷ୍ଣ ଦେ ।୬।
ବେ ବୋଲନ୍ତ ଅସ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟେ ନ ଆସ୍ତୁ ।
ଜନନ୍ଦ କହୁବା ପ୍ରୀତ ପ୍ରାଣନାଥ ଦଉ ସେ ।୭।
ଅନୁଭବ ନାହିଁ ବନ୍ଧୁ ସୁଗନ୍ଧ ସାହାତ ।
କ ଭାବକ ଦଶ ତାଙ୍କୁ ଏକ୍ଷଣେ ଚିତ୍ତ ସେ ।୮।
ଦେବକୀ ବନ୍ଦ ତାକବା ସମତ୍ତ ସୁମୁଖୀ ।
ନାଶ ହାତ ଏକ୍ଷବେକ ଭଳଙ୍କ ଲୁଚେଲି ସେ ।୯।
ସ୍ମୃତ୍ ଶତ୍ରୁ କହୁବା ପ୍ରୀତିକୁ ଭରବ ମନ୍ଦ ।
ମଧୁ ଚେନ ଭଣା ନ କହିବୁ ଦେବ ଦେଖ ସଖ ।୧୦।
ଅନେକଙ୍କୁ ବନ୍ଧା ବୋଲ ସେ ଯୋଉଁ ଭଜିତ ।
ଭିଗରେ ସିଗାଇ ଶକ୍ତ ଧୃତହ ସେ ଜନ୍ମଦ ସେ ।୧୧।
ଦଉଦନ ମାନଙ୍କୁ ଦେବକ ଦେଖୁଥିବୁ ।
ଦେଖ୍ କୁସୁମ ପଦାର ସାର ଭରସନ୍ତୁ ଯେ ।୧୨।
ତାହା ଯା ବୋଲେବ ତାହା ନ କହିବୁ ତାହିଁ ।
ଏ ଯେ ଜାଣିଦାହିଁ ଦେଖ ସୁଖେ ମନରେଣ ସେ ।୧୩।
ଏମନ୍ତ ବଚନ କହୁଁ କହୁଁ ସଖୀମାନେ ।
ବଧୂ ଦେଖ ମଧୁରାଣୀ ସୁଖ ସନ୍ନିଧାନେ ସେ ।୧୪।

ଅଙ୍କ—ଚିହ୍ନ । ସୁଗନ୍ଧ—ସୁ ଲୁଣ ୫-୨ ଅନେକ—ବହୁତରେ । ଜନ୍ମଥାଇ—ମିଶିଥାଇ । ୬-୨ ଅନ୍ତ୍ରେ—ଏକ ଉଦରେ । ୬-୨ ଦୋଷ—ଦୂଷଣ, ଅପବାଦ ଅଛି । ୮-୧ ଅନୁଭବ—ଲଖେ ଜାଣିହୁବା । ୮-୨ ଚିତ୍ତ—ଜଗ । ୯-୧ ଦେବକଣ—ତାଳବନ । ବନ୍ଧ—ହସ୍ତି । ସୁମୁଖ ସୁନ୍ଦର (ରସକଲ୍ଲୋଳ), ୯-୨ ନାଥ—ସ୍ୱାମୀ । ଲୁଚେଲି—ଦେଖେ । ୧୦-୧ ଶତ୍ରୁ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାନରେ ୧୧-୧ ଅଗଣ—ବନସ୍ପତି ଓ ନାଗ । ବନ୍ଧା—ବନସ୍ଥଳୀ ସ୍ତ୍ରୀ ୧୧-୨ ଭଳ—ଗ୍ରାମ । ୧୨-୧ ଦଉଦନ—ଭଗନୀ । ୧୨-୨ ଦେଖ୍—ମନ୍ଦିରଲ ଦେଖନ୍ତୁ । କୁସୁମ—ପୁଷ୍ପ । ୧୩-୧ ନାଥ—ସ୍ୱାମୀ । ୧୩-୨ ଦେଖ—ଦେଖନ୍ତୁ । ୧୪-୨ ବଧୂ—ବୋଉ (ରସକଲ୍ଲୋଳ) । ୧୪-୧ ଶ୍ରୀଗଳ—ଶ୍ରୀମାନ ଜନ ବା ଯୋଗଣ ସ୍ତୁବକ

ଏ ଦୁଃଖକୁ ଶୁଣିଲେ କହନ୍ତେ ଏଣୀ ଚକ୍ଷୁ ।
ଜାଣି ଶୋଣିତର ଅଙ୍କ ସୁକୁମାର ଏଣୁ ଉଡ଼ ॥୧୬॥
ଦେଇ ଶୀତାଦ୍ରେ ଉଦାର୍ଥ ଭାବାଇ ତାକୁ କଥା ।
ତନ୍ତ୍ରକର ମୁକ ଜନର ଶତ୍ରୁ ପ ସଙ୍ଗ ହେଉ ॥୧୭॥
ବୋଲି ଶେଷ ଦେବକ ବଳାଇ ଦେହେ କରେ ।
ବଳାତ ଓଁକାର ଆଣି ଅନେକ ବୋଲନ୍ତେ ହେଉ ॥୧୮॥
ତାଳର ଅପକୁ ବହୁଅନ୍ତ ଜମ୍ବାଧର ।
ଦଶଆରେ ବଳାଣୀ ଭୀମକ ହେମ ଶର ଧନୁ ॥୧୯॥
ଶତ୍ରୁରେ ଜଣ ଶିଖାଇ ଦଣ୍ଡକ ସହିତ ।
ପ୍ରାଣଦତ୍ତ ବଗସିଲ ଶ୍ରମ୍ଭକୁ ଦେଖ ହେଉ ॥୨୦॥
ଏକ ତୋଳ ତାହାକୁ ମୁଁ ଜାଣେନ ଶିବା ।
ଏଣିତ ଏଣୀଦମ୍ପ ତୋଳଦେଖ ଭଜା ହେଉ ॥୨୧॥
ନରେ ଵୃଦ୍ଧି ଇତେ ସୁଖ ଗୁଣ ଚନ୍ଦନକୁ ।
ଲୁଟ ଲୁଟ ମୁଁ ମଦନେ ସମ୍ପ ଲଳନକୁ ହେଉ ॥୨୨॥
ଗୀତେକୁ ଭରଣ ପ୍ରସାରେ ନାହିଁ ଆଉ ।
ନରସିଂହ ଭକ୍ତ ଅଜଟାକୁ ପୁଣ ଦେଖ ହେଉ ॥୨୩॥
ଶୁଣି ଦଣ୍ଡ ତୁବନ୍ଦ୍ର ଶୋକ ଆଣିଲ ।
ଅଣି ଦେଶକୁ ଅନେକ କଣ ସୁଖାଟିଭ ହେ । ୨୪
ଗୃହିଁ ସ୍ୱଗ୍ରହ ଚତୁର କୁମିକ ଚତୁମୁଖ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ସମାଜକୁ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ସୁଖ ହେଉ ॥୨୫॥

ସେସ୍ଥରର । ୧୬-୧ ଏଣୀ—ଶୀଘ୍ର । ୧୬-୨ ତନ୍ତ୍ରକର—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ମୁକ—ମରନ । ଶତ୍ରୁପ—ଶତ୍ରୁଜିତ । ସଙ୍ଗଅ—ସଙ୍ଗମ । ୧୭-୧ ଦେବକ—ଦାଉବନ, କଳାଭ—ହଳଧର । ୧୭-୨ ଅଜର · ଦୁଷ୍ଟ । ୧୮-୧ ତାଳର—ଉପସ୍ଥ । ଅଜ—ଚେଦ । ଜମ୍ବାଧରୀ—ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଓଷ୍ଠଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୮-୨ ଵଣ—ଶିବ । ୧୯-୧ ଶତ୍ରୁର—ଓଷ୍ଠ । ଦଣ—ତାଳ । ୧୯।୨ ଭଗସିଲ—ଉପର ସମ୍ମୁ । ୨୦-୨ ଏଣୀଦମ୍ପ—ମୃଗନୟନୀ । ୨୧-୧ ଲୁଟ—ଭୁଜ । ୨୧-୨ ଜଣେତ—ସ୍ତ୍ରୀସ୍ତନ । ୨୨-୧ ଲଳନ—ଜଳ । ୨୨-୨ ନରସିଂହ—ଦର୍ଶ । ୨୩-୧ ଦେଶକ—ସ୍ୱାମୀ । ଗୀତେ—ଭଜ । ୨୪-୧ ସ୍ୱଗ୍ରହ—ଚନ୍ଦ୍ରକ । ଚତୁର—ଉତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଶ । ୨୫।୨ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ସୁଖ—ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ

ଶଠର ଦଧିପୁ ମଣ୍ଡଳରେ ଲୁଚି ଦେଇ ।
ଅପାଙ୍ଗକରେ ସୁନ୍ଦରି ଧ୍ୱଜ ଉଡ଼ାଇଲ ସେ ।୭୫।
ବେଶକଲା ନିଳକ ବୋଲାଇବାକୁ ଭୂଜ ।
ସୁଗନ୍ଧି ଏଥିରୁ ବାସ୍ନ କଲେ ଗାଲ ସେ ।୭୬।
ଲଳିତ ସ୍ତନ ମଣ୍ଡଳ ଦର ପୁଣି ପୁଣ ।
ବେଳେଶର ଦିଶି ଦେଖ ଗୁଞ୍ଜା ମଣି ଗୁଚ ସେ ।୭୭।
ତପନର ଚମକର ନେତ୍ରର ନେତ୍ର ବାଳୀ ।
ବେକଟାଳ ଲଳିତ ଲଳିତ ତେମନ୍ତ ଭାଳ ସେ ।୭୮।
ବେଣୀ ଦାନ ମଣ୍ଡଳକୁ ହୋଇ ସମ୍ପଦ ।
ଗନ୍ଧରେ ଶୀତଳ ନୂପୁରଳ ବୋଲି ଯେଉଁ ସେ ।୭୯।
କରେ କର ଚୋଳ ଲଳ ଧରନ ବଳୟ ।
କଳାତ ଲୋଟି ଦ ଦାଳ ଭୂଷାଶିରାଶ୍ରୀ ସେ ।୮୦।
ଭାଲୁ ଦର ମୁନେ ତଳାଗନ ଦଳୁଣ ।
ଖଣ୍ଡି ମାଳ ଉରୋଜ ଦେ ଲଲ ଲଳା ଦେଖ ସେ ।୮୧।
ପାଦପଦ୍ମରେ ଶୋଭ ଅଳ ଯା ନୂପୁର ।
ପୃଥିବୀର ଦାମୋଦ ଅଧରକରେ ମାଧୁରିମା ସେ ।୮୨।
କୁସୁମରେ କର୍ଣ୍ଣ ଶେଖର ଭୂଷଣ ଶୋଭା ।
ଚନ୍ଦ୍ର ସମେ ଉମେ ଦେଖ ଭୁଲାଇ ତେଜଗା ସେ ।୮୩।

ଗୋପଗଣ ସୁଖ । ୭୫-୧ ଶଠର—ଉଚ୍ଚ । ଦଧିପୁ—ଦଧିପୁଷ୍ପ ଫୁଲ । ଏଠାରେ ଦଧିପୁଷ୍ପ ଫୁଲ ତୁଲ୍ୟ ଉଚ୍ଚସ୍ତନ । ମଣ୍ଡଳରେ—ମଣ୍ଡ ବା ଅଗ୍ରଭାଗ ଲାଗ କଞ୍ଚୁକା ଅଗ୍ରରେ । ଲୁଚି—ଲୁଚାଇ ରଖିଣ । ୭୫-୨ ଧ୍ୱଜ—ପତ । ୭୬।୧ ବେଶ ସୁନ୍ଦରୀ—ସୁନ୍ଦର ଶୋଭା । ୭୬-୨ ଭାଲ ଗାଲ—ଦୋଲା ମଧ୍ୟର ଭଳ ଶୋଭା ଲାଲ ଗାଲ । ୭୭।୨ ଗୁଞ୍ଜା—ଗୁଞ୍ଜାମଣି । ୭୮।୨ ବେଳାବଳୀ—ବେଳଫଳ । ୭୯।୧ ମଣ୍ଡଳଦ୍ୱୟମଣ୍ଡଳକୁ ଉରୁ ଭୂଷଣରୁ ନ ଲାଗୁ । ଦୂରକର—ଦୂରହେଉ । ୭୯।୨ ଶୀତଳ—ଅଧର ଦଳ ଧାର ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ବା ଘନତର । ୮୦।୧ ଲୋଲ ଲଳ—ଲୁଣ୍ଠନ ପ୍ରୀତ । ୮୦।୨ ଭଗାଳ—ଶୀ ଶୀ ଗଣ । ୮୧।୧ କଣ—ଭାଣ । ଦେଉଳତ—ଦଣ । ୮୧।୨ ଦଳା—ସୁନ୍ଦରୀ ସୁନ୍ଦର । ୮୨।୨ ଦାମୋଦ—ସୁଗନ୍ଧ ବା ସୁଗନ୍ଧର । ୮୩।୧ ଭୂଷଣ—ଶୋଭା । ୮୩।୨ ତେଜଗା—ଗଣ । ୮୩।୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଦର୍ପଣ—ଚନ୍ଦ୍ର ଦୁର୍ଲଭ

ଶତ୍ରୁ ଗଣ ଚୁର୍ଣ୍ଣି ହୋଇ ସନ୍ତୋଷ ପାଇଲେ ।
ଚତୁରଙ୍ଗସେନ ସୁନ୍ଦରଙ୍କ ଚତୁରଙ୍ଗ ଗଲେ ।୬୪।
ନ ଜାଣୁଛି ନ ଦେଖୁଛି ନ ଶୁଣୁ ହେଉ ।
ରହନ୍ତୁ ଭର୍ତ୍ସନା କଲୁ ରାତ୍ରି ଗ୍ରନ୍ଥ ଦେଖ ଗଣ ।୬୫।
ସବୁ ପ୍ରିୟାଙ୍କର ବେଢେ ଧରିଲେ ଭର ଜଳେ ।
ପାକୃତ ନୟନ ଜଳ ମୃଣାଳ ସ୍ତନେ ଗଲ ।୬୬।
ପ୍ରୀତିରସ ମନନ ରସନର ଦଶାର ।
ଭୂଷଣସ ଦେଇ ଗଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଭେଦ ରଙ୍ଗ ଦେଲ ।୬୭।
ସଖୀ ସଙ୍ଗ ଭଞ୍ଜିତ ସୁରେଶ ଆସନ୍ନି ।
ବଣ୍ଣ ସୁଖ ଜାଳ ଦୁଃଖ ପୁଲକ କରଣ ଗଲ ।୬୮।
ଜେନେକେବେଳେ ପୃଥିବୀ ବନସ୍ତ ଚଳାଇଲେ ।
ଶ୍ରୀରାମେ ସ୍ତନ ଏକ ଦଣ ଦଣ୍ଡ ଗଲ ।୬୯।
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଭାନୁ ଉଦୟ ନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।
ଦୁଃଖ ଜଳଦର ଦେବାଙ୍କୁ ଅନନ୍ତର ଗଲ ।୭୦।
କଲ୍ୟାଣ ଦେବଙ୍କୁ ଜାଣିବା ମନନ ।
କମଳରେ ଦେଖିଲୁ କଳଙ୍କ ବଦନ ଗଲ ।୭୧।
ସେ ଜାଗର ମର୍ଦ୍ଦିଲୁ ଭଗ କଳଧରେ ।
ଅଙ୍ଗ ଦେଖ ଜଣା ଶମ୍ଭୁର ଏକାକାରେ ଗଲ ।୭୨।
ଶୋଭନ ଦୁଃଖର କଥାଳ ସୋମଙ୍କୁ ଦେଶ ।
ବାଣ୍ଟିଲାର ବନ୍ଧୁନ ପଡ଼ିବ ଶୁଣେ ଯେ ।୭୩।

ସ୍ତନ୍ତ୍ର କେଶ । ସୁନ୍ଦରେ—ରଣର ବେଶ । ୬୪। ପାଣ—ଭିକ୍ଷୁର ଗର୍ଦ୍ଧି । ଭର—ଭାର । ଜଳେ—ପାଣରେ । ୬୬। ପାକୃତ—ତାଣ । ମୃଣାଳ ସ୍ତନ—ବନ୍ଧୁ ପାଦ୍ରର ସୁତା । ୬୭। ମନନ—ବର୍ଣ୍ଣ । ରସନ—ସୁଖ । ୬୮। ଭୂଷଣସ—ବଣାର ଦେଇ । ୬୯। ଶ୍ରୀରାମ—ଅଙ୍ଗ । ୭୦। ପୃଥିବୀ—ଶାରୀରକୁ ଦ୍ଵିର ଅଳଙ୍କାର । ବନସ୍ତ—ବନ୍ଧୁର ଓ ପାଦର ଅଳଙ୍କାର । ଚଳା—ସାଗରଙ୍କର । ୭୧। ଅନନ୍ତର—ନଦୀ । ୭୨। କଳଧରେ—ଜଳଦରେ । ଜଗନ—ଭୂଷା । ୭୨। ଶମ୍ଭୁ—ଶମ୍ଭୁ । ୭୨। ଦୁଃଖ—ସୁଖ । ଜନ୍ମ—କର୍ମ । ୭୩। ଶୋଭନ—ଶୋଭ । ୭୩। ଭାନୁ—ଭାସ । ଦୁରେ—ଜାଗରେ ।

ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ସୁଖେ ନେତ୍ରକେତନରେ ରଚେ ପାଦ ।
ଦେଖୁ ଶାରଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟ ଗଣ୍ଡ ଯୁଗ ॥୮୩॥
ଉତ୍ତମେ ଆଦର ଦେଖି ନେତ୍ର ଲୋଚନ ।
ଶ୍ରବଣେ ମୁକ୍ତାମାଳା ଦେଖି ପାଣ୍ଡି ଜନ୍ମ ଦେଇ ॥୮୪॥
ଶ୍ରମେ ମଞ୍ଜିର ବାଳା ଦାନ୍ତରେ ଦେଇ ।
ଦନ୍ତର ବେ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭ ଏ କେଶର ଦେଇ ॥୮୫॥
ଦେଖୁ ଦେ ଜଗୋଡ଼ା ଏହୁ ଧାଡ଼ ଦେଖୁଛନ୍ତି ।
ଦଶନୀଣ ଦନ୍ତ ଦେ ଖୋଦର ସ୍ତ୍ରୀବତର ଦେଇ ॥୮୬॥

ଦେଖି ଦରେ ଆଗେ ଖେଳ ସ୍ଥିର ଶ୍ରବଣ ।
ଦଶି ଉତ୍ତମ ଦେବାଙ୍କୁ ଜନ ଅନ ଜୋଗନ ଦେଇ ॥୮୭॥
ଦର ଦରେ ଦରଣ ଦନ୍ତର ଚିତ୍ତଗଣ ।
ଦ ଦେଖି ଲଲିତର ଦେହ ଦଶନ ପାଣି ଦେଇ ॥୮୮॥
ସ୍ମରଣ ଦେଖି ଦରଶ ଶିଶୁ ଦରଣାକୁ ।
ଅଦାସ୍ତ ଦରଣର ସ୍ତ୍ରୀ ଦେ ବାଣାକୁ ଦେଇ ॥୮୯॥
ଦରଦ ଦଶର ଗଣେ ଅନ ଦେଖିଲ ଦେଖ ।
ଦେଖେଦଶକେ ଦାନ୍ତାରୁ ଦେ ଦେବାଗର ଦର୍ଶ ଦେଇ ॥୯୦॥
ରାଜର୍ଷି ଦାବର ବୃନ୍ଦ ଦଶିଣୀ ସୁନ୍ଦର ।
ଦରଣ ସୁସ୍ଥ ଧୂଳ ଦେଖେ ସ୍ତ୍ରୀଦର୍ଶିନ ଦେଇ ॥୯୧॥
ଦେଖେଦେଖେ ସ୍ତ୍ରୀଦାନ ସ୍ତ୍ରୀଦଧକୁ ଦନ୍ତ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ଅଦି ଦାନ୍ତର ଦଶନ ଦାନ୍ତାଧାର ଦେଇ ॥୯୨॥

୮୩୮। ଉତ୍ତମ—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅନ୍ୟାର । ୮୪। ଦାନ୍ତରରେ—ପ୍ରାଣୀ ଭାଗରେ । ୮୫। ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ଶୋଭ—ଶିଖର । ୮୬। ଜଗୋଡ଼ା—ସ୍ତ୍ରୀଗଣ ଦେଖୁଛନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ । ୮୭। ଅନ—ଭଲ । ୮୮। ଦେ—ଆଗ । ଲଲିତ—ସୁନ୍ଦରେ । ଦନ୍ତୁରୀ ଚିତ୍ତଗଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀରଣ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ଥିର ସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୮୯। ଦରଣାକୁ—ଟିକିଏ । ୯୦। ଅନାସ୍ତ୍ରୀଣସ୍ତ୍ରୀ । ୯୧। ଦରଦ ଦଶର—ଦର୍ଶନୀୟ, ୯୨। ଦେଖେ—ଦଶର ଅନ୍ୟାର । ଦନ୍ତୁର—ଶାଖାଜନାର । ସ୍ତ୍ରୀ—ଶରଣ । ସ୍ତ୍ରୀଦର୍ଶିନ—ସୁନ୍ଦର । ୯୩। ସ୍ତ୍ରୀଦଧକୁ—ଦର୍ଶ । ୯୪।

ଅସ୍ତ ଶୁକର ତଣ୍ଡଶୁଣେ ସାଙ୍ଗରେ ଚମ୍ପତି ।
କଷ୍ଟୁ ଦେଖିଲ ଆଶିକାର୍ଣ୍ଣ ଚେନ ଚେନେ ଗତ ହେ ।୭୩
ଏ ସମୟେ ଚମ୍ପକର ଭାନ ସାର୍ଥକର ।
ଲଠ ଭଙ୍ଗେ ଦୋଷ ଶିରଃସ୍ୱର ଲାଞ୍ଚନେ ହେ ।୭୪
ନବଘନ ପୁଷ୍ପନେ ଦଶିବ ଜାବର୍ଣ୍ଣ ।
ଲୁଣ୍ଠ ପ୍ରିୟା ଦୋଳ ଦୋଳ ଲୁଚନ ଭଲ ସୁଖ ହେ ।୭୫
ସହଜେ ଘନ ମଉଁ ଲୁଷ୍ଟା ଦେଖା ଲଭ ।
ଚକ୍ରବାକ ସୁତେ ଭରେ ତମାଗ ଜାଗି ହେ ।୭୬
ଏ ସମୟେ ଲୁଠି ଚଳେ ଘନ ଲଭ ।
ଜନାଲ ଚେନ ଚକ୍ରେ ଲୁଷ ସହି ଧର ଚଲ ।୭୭
ଭାରଭୂଷ ପୁରେ ଲଗ୍ନ ଭୁମାଣ୍ଡ ଭୂଷଣ ।
ଦେବଗଣ ଦେଖା ଅର୍ଦ୍ଧ ଦୋଳରେ ଭୂଷୂର ଦଶ ।୭୮
ସନ୍ନତ ଦେବାଳରେ ସୁଧାଂଶୁ ସୁରେ ଶିବ ।
ଅନ୍ତ ଦକ୍ଷିଣ ଦଶ ଭୂରେ ଭଣାଳ ଦଶ ।୭୯
ଏକାକନ ଲଗ୍ନ ଦେଖନ୍ତ ଅଭ ପୁଷ୍ପମାଳ ।
ଭାରପୁରେ ଦେବର ଛାଡ ଅଣ୍ଣ ଦଷ୍ଣକ ଦଶ ।୮୦
ଭୂମାର ଜଣାଏ ଛାଡ ଓାଣରେ ମାଲଣୀ ।
ଏକତ୍ର ଦନ ଭଷ୍ଟନ ସୁନ୍ଦର ସୁବସନା ଦଶ ।୮୧
ଦଶ ଲସନ୍ତ ଅଭଗ୍ରାବ ଲଭାଣ ଦଶନ ।
ଲବଦ ଲୁସନ୍ଦ ଦଣ୍ଡ ଭବଦଲ ଦେବ ।୮୨

ଦମ୍ପତ—ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସ୍ୱାମୀ । ୭୩।୨ ଚେନଚେନ—ଦୂର ଦୂର । ୭୪।୧ ଚମ୍ପକର—ଦର୍ଶ । ଭାନସ—ଲୁଣାଳନର ଭଲ । ୭୫-୨ ପ୍ରିୟା—ଭାର୍ଯ୍ୟା । ୭୬-୧ ଲୁଷ୍ଟାଦେଖା ଘନ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ୭୬-୨ ଚକ୍ରବାକ—ଚକ୍ରୁଆ ଚଢେଇ । ସୁତେ—ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ । ଚମ୍ପକ ଘମାଣ୍ଡି—ଦେବ ବା ମିଳନ । ୭୮-୧ ଲଭଣ—ମଣି । ଲଭଣ—ଦାଗ । ୭୯-୧ ଭାରତ୍ରାଣ ସୁନ୍ଦର—ଶରୀର ଭାଗ୍ୟଭାଗୀ ସୁନ୍ଦ ଭାବ ଶର୍ମିତ ଗୃହରେ । ଦୂମାଗ—ହିତ । ଦୂମାଣ—ସୁଖ । ୮୦-୨ ଦେବ—ଯୁଗ । ୬୮-୨ ଘନ୍ତଶ—ପିଲ । ୬୯-୨ ଭାରସୁରର—ଭାଦ ଶରୀର ବରଣ୍ଣ । ଭାର—ପିଡା । ୬୨-୧ ମାଲଣୀ—ଲୁଣାଣ ଭର୍ଯ୍ୟ । ୬୨-୨ ସୁବସନା—ଭାଷଣ ଭବଣ ସୁଲଭ ଭଗା । ୭୩-୨ ଭବଭଲ—ଦସ୍ତ୍ର ଓ ଶିବ ।

ପଞ୍ଚଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭାଟି

କୁମାର ସୁନ୍ଦର ସହକାରେ ଧାଇଁବାକୁ ନ ଦେଖାଗଲା ।
ଭଳ ଭଳନା ନବବଧୂବା ଅଙ୍ଗର ନଗରେ ।୧।
ଭଲ୍ଲୁବେ ସୃଷ୍ଟି ଭଣ୍ଡ ଦେବର ଦ୍ରମଣୀ ଦେଖନ୍ତେ ।
ଭଗ୍ନ କଲେ ଦେଖ ଦେବେ ଏତେ,ନ ଭଣ୍ଡ ଏଥେ ।୨।
ଅଶ୍ବିନୀ ଭଳା ଅଶ୍ବମଧା ଦେବୀଙ୍କୁ ଭଜନ୍ତେ ।
ଏ ଭଳ ଦେହ୍କୁ ସାଧନ ମୂର୍ତ୍ତି ଭଜଇ ନ ଥିବାର ।୩।
ସୁଲକ୍ଷଣକୁ ସୁଲକ୍ଷ ଅନୁଗ୍ରହରେ ନ ଭଣ୍ଡ ।
ଅଳି ବନନ ଦେଇ ଅଦେଖ କ୍ଷେତ୍ର ଅଧିକ ଦେଖ ।୪।
ସୁଦର୍ଶ ଲୁଣ ନବଶୀ କୃଷ୍ଣ ବୃନ୍ଦ ଲଗିବା ଅଣି ।
କଞ୍ଚନକ ନିଁ ଲଭନ ଦେଲ ନ ସୁଖବ ସମକାଳୀ ।୫।
ଯୌବନ ଭଣ୍ଡାର ଦେନ ଅଲଙ୍କାରୀ ସୁଦର୍ଶ ଧୂମାଳୀଙ୍କୁ ।
ଯୋଗଙ୍କୁ ଦେଖ ଲକ୍ଷଣ ଦାଗ ଲୁଣ୍ଠନ ଦେଖି ଅଳା ।୬।
ଅନଙ୍ଗାବଳୀ ଭଣ୍ଡ ନ ସୁଖ ଭବ ଅନୁଭ ଲଭବ ।
ଏଥକ ମଣି ସରଳତ୍ ମଣି ଲଗା ଦୋଳାଇ ଏବେ ।୭।
ପ୍ର୍ଚଣ୍ଡ ସୁର୍ଦ୍ଧ ନନ୍ଦ ଗର୍ଭ ସାକ୍ଷୀ ଲକ୍ଷ ଯର୍ଦ୍ଧି ।
ମାର ଭାଙ୍ଗିବ ସମସ୍ତ ଶିର ଯୌବନେ ରତ୍ନ ଦେଖ ।୮।

ପଞ୍ଚଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଧାଇଁ—ଦଉଡ଼ି । ୧-୨ ନବବଧୂ—ନୂଆ ସ୍ତ୍ରୀ । ଅଙ୍ଗର—ଦେହ । ୩-୧ ଅଶ୍ବିନୀ ନଭ—ଅଶ୍ବିନୀ ନକ୍ଷତ୍ର ସ୍ଥାନ । ଅଶ୍ବମ ଭଳ—ଅଧିକ ବା ମନ୍ଦ ଭଳ । ୩-୨ ଦେହ୍—ଦେହକୁ । ୪-୧ ସୁଲକ୍ଷ—ଲକ୍ଷଣ ଭଳ ଭଳବା ନାମ । ସୁଲକ୍ଷ—ଲକ୍ଷ୍ମୀମାନଙ୍କ । ଅନୁଗ୍ରହରେ—ଅନୁଗ୍ରହ କରିବାରେ ବା ଦୟାରେ । ୪-୨ ଅଦେଖ—ଦେଖିବାରେ । ୬-୧ ଯୌବନ—ଜନ୍ମ । ଦେନ ଅଳକ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଧୂମାଳୀ—ଧୂମ୍ରବର୍ଣ୍ଣ । ୬-୨ ଲୁଣ୍ଠନ—ଲୁଣ୍ଠ । ୭-୧ ଅନଙ୍ଗାବଳୀ—ମଦନ ଅଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବତାଙ୍କୁ । ୭-୨ ଏଥକ—ଏଥକୁ । ମଣି—ରତ୍ନ । ସରଳତ୍ ମଣି—ସରଳ ମଣି । ୮-୧ ପ୍ର୍ଚଣ୍ଡ—ଶୁର୍ଦ୍ଧ । ସାକ୍ଷୀ—ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ । ୮-୨ ମାର—ମଦନ । ଶିର ଯୌବନେ—ଚନ୍ଦ୍ରମା

ତାହା ଶୁଣେ ଣ ବ୍ରଜବାଳ ଜଗ୍ୟାର୍ତ୍ତ ବାଧ୍ୟ ଏବ ।
ଲଡ଼ନ୍ତ ଲୌହିଣି ଏସ୍ତରେ ଆଶି ଯୁଦ୍ଧ ଭୂ ଗୋବିନ୍ଦ ବର ।୯।
ଜଗବ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଜଣ ଣ ଦଣ୍ଡ ଜନ୍ମ ଭାବବଣେ ।
ବସ୍ତ୍ରବତିନ୍ତୁ ଧନୀର ସ୍ତୁତ୍ର ଏଠାରେ ଦେବାସୁର ଦେଶ ।୧୦।
ଜସ୍ତ୍ର ସମଦସ୍ତୁନ ଭୂମ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଜ ଦଣ୍ଡଦେ ।
ହିଂଡର୍ଣ୍ଣ ଘାଣ ହିଂସ୍ତ୍ରକ ଲାଜ ଦଧାତ୍ମକ ମହୋଦଧିର ।୧୧।
ଜଦେବ ଭୂଜ ସ୍ତୁତ୍ର ପିଣ୍ଡା ଣ ଭୁବନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧାର ।
ଖଣ୍ଡଣ ଦଲ୍ଲୁ ଲଙ୍ଗା ନୂପୁର ଆଶିଷ ଦେଇ ଲୁଭାନ ।୧୨।
ହଣ୍ଡିଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ଦିଂଶ ବଣ ବର୍ଣ୍ଣନ ବଲ ।
ଶାବା କଟେଣି ଜଳବ ରେଣି ଦେବବ ସଂଗ୍ରାମର ।୧୩।
ପୃଥକ ଆଜ୍ଞା ଗୋଲ ସ୍ତୁବଣ ସଙ୍ଗଠିତ ଆଣ୍ଡି ଜଗ ।
ବାମଣ୍ଡଳ ଜଣେ ଜନତ ଜଳ ସ୍ତୁତର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତୁଜ ।୧୪।
ଓସ୍ତୁ ସମାନ ସ୍ତୁଦର ଲାଜ ସଖୀଣ ଆଣ୍ଡି ଆଣ୍ଡି ।
ବୃଦ୍ଧ୍ୟବଧ ବ୍ରଜାଣ ଜଗ ସସ୍ତବସ ଦେଶ ।୧୫।
ଅଜସ୍ତୁ ମାଣ ଏ ଗେଲ ଲାଜ ଜଧ ସରଣ ଜନବାର ।
ସ୍ନେହ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ପ୍ରେମଭବେଣ ଭାଷ ଣ ଧନୋପାର୍ଜ୍ଜନ ।୧୬।
ଭୟଙ୍କରୋର୍ଣ୍ଣ ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ତୁଣ ଏକତ ନଭେ ଭାବେ ।
ଜଗଦ୍ଧାତ୍ରୀ ଲକ୍ଷ ଶାନ୍ତି ସ୍ତୁଧାଂଶୁ ଶାଣିତ ଧବଳ ।୧୭।

ଡେଲସ୍ତ୍ର ଉଲ୍ଲ—ଓଲ୍ଲଭ । ୯-୧ ଦେବଗଣ—ପ୍ରାର୍ଥିତ ସାଗର ମନ୍ଥି । ୯-୨ ଜଗ—ବାଳ । ୧୦।୧ ଜଗଳ—ଏକ । ୧୦।୨ ଲକ୍ଷ୍ମଣ—ଶିବ । ସ୍ତୁତ୍ର ଲଜ୍ଜ୍ୟବନ୍ତୁ ମଦା ଓ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୧-୧ ଜନ୍ମ—ଦେହ ଓ ଜନ୍ମ । ଭୂମ—ମହୋଦଧି ୧୧।୨ ହିଂଡର୍ଣ୍ଣ—ଜଳ ଦ୍ୱାର ବୁଦ୍ଧବଳ । ହିଂସ୍ତ୍ରକ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମଣ୍ଡିତ, ଶାଣକ । ୧୨।୧ ସ୍ତୁତ୍ର—ମହୋଦଧିର । ୧୨।୨ ଖଣ୍ଡଣ—ଧାରସ୍ତୁ । ନୂପୁର—ଧ୍ୱନି ଶବ । ୧୩।୧ ହଣ୍ଡି—ଦସ୍ତୁତିତ, ଶଣ୍ଡି । ଦଣ୍ଡ—ଭାଲ । ବଣ ବର୍ଣ୍ଣନର—ବର୍ଣ୍ଣ । ୧୩।୨ କଟେଣି—ଚେଣି । ସଂଗ୍ରାମର—ଭାସ୍ତୁତ । ୧୪।୨ ବାମଣ୍ଡଳ—ବର୍ଣ୍ଣ । ୧୫।୧ ଓସ୍ତୁମାନ—ଦେବ ଦ ସ୍ତୁଦା ବଦର୍ଣ୍ଣ । ବୃଦ୍ଧ୍ୟବଧ—ବସ୍ତୁ । ୧୬।୨ ସ୍ନେହ—ଲାଭଳୀ ଓ ସ୍ତୁଦରେ ପ୍ରବେଶ ଜରିବା । ଭାଷ—ସ୍ତୁ । ଧନୋପାର୍ଜ୍ଜନ—ଅଜସ୍ତ୍ର ସ୍ତୁତ୍ର । ୧୭।୧ ଭୟଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ—ଜଗଦ୍ଧାତ୍ରୀ ।

ତେଜେଣ ସୁଦ୍ଧ ପୌଷର ଦେଖି ଯୁବ ଭଯାସ୍ ଭାବ ।
ସୁନ୍ଦରର ନାଶ ଧ୍ୱଂସ ଦାନ ଲେଖ ଜେମ୍ବୁକ ସ୍ପର୍ଶ ।୧୮।
ଏ ଭୁବନର ଅଲପନ୍ତ ପ୍ରଭ ନେହାରିକ ଗତ ।
ଅର୍ଥା ତପନ ଲୋକ୍ଷ୍ମୀଯୋଗ ମନ ନସ୍ତୁନ ଭାଷ ।୧୯।
ନସ୍ତୁନ ଅନଙ୍ଗ ଶୀତଳ ସୁନ୍ଦର ଦୃଷ୍ଟ ଭାଲେ ।
ଲକ୍ଷ ଏ ଅଙ୍କ ଲେଖନ ନେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣିଣ ଅନୁବନ୍ଧେ ।୨୦।
ଭଣି ଭା ମଧୁ ଦେବଦାରୁ ଦନ୍ତ ଦେଖନ୍ତି ।
ମଜନ ନୃପ ସ୍ନାନ ଅଙ୍ଗ ଲୋକ ଦେବ ।୨୧।
ଘଟନ ଲୟନ ସମାନ ଭାବେ ଦୃଷ୍ଟି ଭଲ୍ଲ ଲାଭ ।
ଦୃଷ୍ଟ ସୁଭଗ ସମ୍ପୁଟରେ ଭସ୍ମରେ ଲେ ନାହିଁ ।୨୨।
ଭାଷି ଅମୃତ ନନ ଅଙ୍ଗୁଳି ଲକ୍ଷ୍ମଁ ଏ ଦୃଷ୍ଟି ଭଲ ।
ଦସ୍ ଦନ୍ତ ସ୍ତନ ଯଷ୍ଟି ମିଳନ ତନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡ ।୨୩।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭୁଜ ଦୃଷ୍ଟି ଧଳ ନାମ ଲେ ମନେ ଦୃଷ୍ଟି ।
ଅନ୍ତରେ ଭଲେ ଭାବେ ମନରୁ ଶୋଭନ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ।୨୪।
ଭଣନ୍ତି ନସ୍ ଭଲ ଭସ୍ମ ଧାମ ଭଗନ୍ତ ଦେଶ ।
ଦନ ଦୁଷ୍ଟ ଭଗ୍ନଭାବ ଦେଖନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁଜନ ।୨୫।
ଅନ୍ୟ ଅନନ୍ତ ଦେଖାଇ ନାରୀ ଭାବକୁ ଭାବନା ।
ଭସ୍ମରେ ଦେଖନ ଦସ୍ତନ୍ତରେ ଦେଖାଇ ଦର୍ଶାଇଁ ।୨୬।

୧୭.୨ ଲଲ୍ଲଦାନ—ଅର୍ଦ୍ଧ ସମ୍ପୃକ୍ତ । ଭଜ—ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଗାନ୍ଧାର—ଗନ୍ଧ । ସୁନ୍ଦରୀ—ଅନ୍ତର ଭବନାଶ । ୧୮।୧ ଦେବଦାସ—ଶାନ୍ତ । ଭାବ—ଦଶ । ୧୮।୨ ସ୍ପର୍ଶ—ସ୍ପୃଷ୍ଟ । ୧୯।୧ ଭକ୍ତ—ଦୃଷ୍ଟ । ଅଲପନ୍ତ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଣ୍ଡ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଭବ । ୧୯-୧ ଶାନ୍ତ—ଦୃଷ୍ଟ । ନସ୍ତ—ଦେଖନ ଭଲ । ୨୦-୧ ଶୁଭ—ଦଣ୍ଡୁକ ବା ପୁଷ୍ପର ଶୋଭ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଭଗ ଲେଖନ । ୨୦-୨ ବର୍ଣ୍ଣନ—ଅନୁବନ୍ଧ । ୨୧-୨ ଦୃଷ୍ଟ—ଦେଖ । ସ୍ନାନ—ଭୋଜନ । ୨୨-୧ ଘଟନ—ଲକ୍ଷଣ ୨୨-୨ ଭସ୍ମରେ—ଦୃଷ୍ଟ ସ୍ତବନ । ଦେଖନ—ଭାବନ୍ତ । ୨୩-୧ ଭାଷି—ଭାଷ । ଅନନ୍ତ—ଭସ୍ମ । ୨୩-୨ ଦନ୍ତ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଭଙ୍ଗ—ଦେଖନ । ୨୪—୧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ—ସୁନ୍ଦର । ଧଳ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୨୪-୧ ଅନ୍ତରେ—ଦେଖିବେ । ଦନ୍ତ—ଅନ୍ତରେ । ଅନ୍ତରଙ୍ଗ—ଦେଖନ୍ତି ଓ ଦୃଷ୍ଟ ସମାନ । ୨୫-୧ ଭଣନ୍ତି—ଦଶର୍ଣ୍ଣ । ୨୫-୧ ଦଗ୍ଧଭାବ—ଦୃଷ୍ଟ ଦୃଶ୍ୟ ଭଲ । ଅନୁ—ଦନ । ୨୬-୧

ଛୀର ଲବନେ ନ ମନୋଜରେ ଧାରେନ କେଶକୁମ୍ଭ ।
ଚେ ଶୋଭନ୍ତୁର ନବ୍ୟାନଳକୁ ଏ ଗଳ ଆଚରନ୍ତୁ ।୨୭।
ବିଲସ କର ଧାତା ଲଲାଟ ଶମୀଣ କରେ ଏକା ।
ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୁ ଜଗାଇବା ଦାନ ଜୁକଣ ସ୍ତୁନ୍ତୁ ଲଗି ।୨୮।
ଲିବଣ୍ୟ ସାଗରରେ ଏ ଜାତ କର୍ଷିତ ମନୋଭବ ।
ତୃଷ୍ଣାଧାରୁ ଧାନ କେଉଁ ଜଣ ଦେଖିଲେ ଭ୍ରମ ।୨୯।
ଜଘନ ସୁର୍ମ୍ମଧାରୀଠାରୁ ଦେଳ ସୁରଧ ଚୋକ୍ଷାଲିଞ୍ଜୁ ।
ମଦନଶୁଣ୍ଡ ଜଡ଼ତା ଲାଭ କେବଳ ସେ କଞ୍ଚୁ ଇଞ୍ଜୁ ।୩୦।
ମନଦନ୍ତ୍ରି କନକ ଜଣ୍ଡ ସୁବଣି ଛନ୍ଦ ଦେଖେ ।
ଘେଉଁ ବ୍ରଣକ ନିଜର ନେଳା ଏକାଶ ଚେଇଁ ବୃକ୍ଷ ।୩୧।

ଅନଙ୍ଗ ସର ଉଚ୍ଚସିଧ ପୁଟ ମଣ୍ଡଳ ଶର ।
ବରୁଣ ଘୋଡ଼ ଏଣେ ଭଲେ ଭଡ଼େଶ୍ୱ ଚୋଲଷ୍ଟକ ।୩୨।
ଶ୍ରୀକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜଳଧର ଲକ୍ଷ୍ମନୁଲ ଧାମ ।
କରେ ପ୍ରଭ ସୁଜନ୍ତେ ଲେଖ ଜଳଦ ଅଳ୍ପ ଅଛ ।୩୩।

ଜା ଭ୍ରମନ୍ତ୍ର ନଳନ୍ତୁଲ ନେଲୁ ମଧ୍ୟ ଅଛି ।
ଡାଧ ସଖେଲ ଭରଦେଶ ଘନ ସୁକଳ ମଧ୍ୟାଲଣୀ ।୩୪।

ଅନେଶ—ସ୍ୱର୍ଗ । ବାରେଶ—କଣ୍ଠରେ । ୨୭-୧ ଲୁବନ—ରେଶ । ଅବଳମ୍ବ—ଅଳମ୍ବ । ୨୭-୨ ମାଧବଶ୍ରୀ—ମାଦକାଠି । ୨୮-୨ ମନ୍ତ୍ରୁ—ସ୍ତନର । ଜୁକଣ—ଦନ୍ତ । ୨୯-୧ ଶରତ—ସୁବର୍ଣ୍ଣଣୀ । ଭାଲ—ଶରନ । ମନୋଭବ—ସ୍ୱଦନ । ୩୦-୧ ଦଗନ—ଦୀପ । ୩୦-୨ ଲଜ୍ଜ—ତେଜ । ଦ୍ରୂଜଗ—ସ୍ତନ । ନଭଦେଶ—ଗଗନ । ଜଣନ୍ତ । ୩୧-୧ ମଦନଶୁଣ୍ଡ—ଦର୍ପଣ ଶୁଭ । ଜଣ୍ଡ ଜଳ—ସୁନାର ଭାଣ୍ଡ । ସୁଷ୍ଟର—ଭଙ୍ଗ । ୩୧-୨ ଘେଉଁ—ଘୋଡ଼ । ଭୁଜଙ୍ଗ—ଶିଶ୍ନା । ୩୨-୧ ଅନଙ୍ଗ—କନ୍ଦର୍ପ । ସ୍ତଚ—ସ୍ତନ । ପୁଟ—ପୁଟକ । ଶରତ—ପିଣ୍ଡ । ଶରୁ—ଅଭଦ୍ର । ୩୨-୨ ଉଚ୍ଚଣ—ଦୀଠି । ଶରଣ—ଶୁଦ । ୩୩-୧ ଶ୍ରୀକ—ଦର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅକାର । ଜଳଧ ଦଳ—ଦକ୍ଷିଣାଶ୍ୱ । ଦେଶ—ଧନର । ମନ୍ଦର—ଧୀର । ୩୩-୨ ଜରେଶ—ଶିରୁ ୩୪.୧ ଭ୍ରମନ୍ତ୍ରୁ—ଭୂଲ ଜଳ । ଦଳ ଶରଣ—ନୂଆ ଶରଣରେ ଲଗିବା ଧନ । ନେଲୁ—ଘନ ଲଗେ ଦାଉଗ୍ଧର ଘୋଇ ଦା ସୂତ । ୩୪।୨ ସଖେଲ—ସମ୍ଭୂ । ଭରଦେଶ—ଶ୍ରାଦ୍ଧଦେବାକୁ ।

ସାତ ଭୁବନ ଅଦ୍ଭୁତ ଗାଇ ବଳେ ଦଳୁଣ ପ୍ରଭା ।
ଅବଶେଷ ବି ଓ ମଣି ଦେଖେ ଜଗ ପ୍ରଭୁ ପ୍ରଭା ।୩୬।
ଭୁଜ ଭୁବନ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ନୟନ ବଦନ ଚାମୁରେ ।
ସାର ଦେୟନ ପ୍ରସନ୍ନ ସୁଖ ସକଳି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ।୩୭।
ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ସଂଯୁକ୍ତ ମଣି କୁଣ୍ଡଳ ଶୋଭେ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଭଲ ବସନେ ଶୀତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶାର୍ଙ୍ଗୀ ।୩୮।
ଏଣୁ ଯେ ସତି ଭଜନେ ଦେଖ ଗଣ ପ୍ରକାଶ ସୁଖ ।
ଭକ୍ତଜନେ ସୁଦର୍ଶ ଲିଳେ ସାଜନ୍ତେ ଶୋଭା ଦଶ ।୩୯।
ସକଳଗତ ବସନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୟାମଳ ଗୋଲ ଭୁଜ ।
ଦେବେନ ବଦନ ଜଗ କମଳ ଶୋଭନ ଦେବତ ଚକ୍ଷୁ ।୪୦।
ଭକ୍ତଜନ ଏଣୁ ଭବ ସକଳ ଏ ଦୋଷନାଶ ।
ଅମୃତ ଶୀତ ବସ ଦର୍ଶନ ଶରଣ ବ ଦଶ ଶଙ୍କ ।୪୧।
ସାଧୁ ଜନ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୁଣ ଗଣେ ଦଶ ଶଙ୍କିତ ।
ଭକ୍ତ ଓ ମନେ ଲଗେ ସମସ୍ତ ଦେଖନ୍ତ ଉତ୍ତମ ।୪୨।
ଦଶଜଣ ସଦ୍ଗୁଣ ଦେଇ ଶିବ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ।
ଦେବତାଙ୍କ ଭକ୍ତଜନ ଅର୍ଚ୍ଚିତ ପ୍ରଣମାମ ।୪୩।

ସଦ୍‌ଗଣି ଦଂଷ୍ଟ । ୩୬।୧ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଦେବୀ । ୩୬।୨ ସ୍ତବକ—ସମୂହ ଅଗ୍ରଭାଗ । ୩୭।୨ ଭୁଜ—ବାହୁ । ଭୁବନ—ଧରଣ । ୩୭।୨ ସାର—ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଶ୍ରୁଣ ଭୂଷଣ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ପ୍ରଭାବ ଶତ୍ରୁ । ସକଳୀ—ସବୁଣୀ । ୩୮।୧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭ—ସୁନାର ଗହଣା । ଧାର୍ଯ୍ୟ ବାହୁ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ । ୩୮।୧ ଶିବ—ସୁନ୍ଦର । ୩୮।୨ ଶାର୍ଙ୍ଗ—ଶୋଭନ୍ତି । ସୁବାଣ—ଦେଖି ଭଲ । ୩୯।୧ ଦେବ—ଭକ୍ତ ଦା ଚାମର । ସୁଦର୍ଶ—ଦେଖ ବା ଧନ । ଦର୍ଶନ—ଦେଖାଇ ଦେବ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—ସୁନ୍ଦ । ଭୁଜ ଶୋଭନ । ୪୦।୨ ଭଗବାନ—ପଦ ସନ୍ଧିବା ଶକ୍ତ । ୪୧।୨ ଶୀତ ଦଳ—ପିତଳ । ଅମୃତ—ଅମୃତର ୪୨।୧ ଭକ୍ତ ସୁଦର୍ଶନ—ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ । ଶଙ୍କି—ଦୁଃଖ । ୪୨।୨ ଉତ୍ତମ—ଦଣ୍ଡର ପିତ୍ତଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା । ସଦ ଭକ୍ତଜନ—ଦଶ ଜଗନ୍ନାଥ ଶ୍ରୀଚରଣ । ସଦ ସୁନ୍ଦର—ଶିବ । ୪୩।୧ ଅର୍ଚ୍ଚିତ—ଅର୍ଚ୍ଚିତ୍ତିତା ।

ଷୋଡ଼ଶ ଗୀତ

ରାଗ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

ଏମନ୍ତରେ ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ, ତାହାଙ୍କାଙ୍କ ଶୀତଳ ବଚନ ।
ଏକ ଖଇଡ ଦ୍ୱାର ଦେଖୁ ଯେ ଏକ ପୋଷ ହୋଇଲେ ଏବେ ଏ
ମନ ହେ । ଭାବିନେ ।୧।

ନବାଇକାର ଗୁମ୍ଫା ଅଛ, ତପୋବନରେ ରଖିଥାନ୍ତି ଏଣେ ।
ତାଙ୍କ ଗୁରୁ ଅଥବାକୁ ଦଶ ଗୁଣ ଭାବିବାକୁ ଅଲ୍ପେକ ଶୁଣ
ହେ । ଭାବିନେ ।୨।

ଏକା ଭଗତ ଭାଷା ବାତାରେ, ପେଟର ଦ୍ରୋହ ନ ଖଣ୍ଡ
ତାହାରେ । ଭକ୍ତରେ ସ୍ୱାଗରେ ଭଣେ ଅଟରେ ଅଛ ନ ଥାଏ
ବନ୍ଧନପାଶେ ହେ । ଭାବିନେ ।୩।

ଏକ ଭାମୁଣ ଜଟିଳ ଧରି, ବଚନ୍ ଅଟନ୍ତି ବିଶ୍ୱ ଭର ।
ଦେଖି ନ ପାରନ୍ତି ଚରମ ଲୋକଙ୍କୁ ଭଜ ଉଦୟରେ ଦେଖ
ଆତାର ହେ । ଭାବିନେ ।୪।

ମୋହପୂର୍ଣ ଯେ ଗ୍ରାହକ ଖଳ, ଏବେ ତାକୁ କରିଥିବ କୋଳ
ଏଣୁ ଖନ୍ତେ ପଦ ଦଣ୍ଡ ବର୍ଜ୍ଜିତ ତାଙ୍କୁ ଦେବ ଲୁଚାଇ ଦେଖିଲ ହେଲେ
ହେ । ଭାବିନେ ।୫।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଗୀତ

ଏମନ୍ତରେ—ଏପରି ଭାବରେ । ୧-୨ ତାହାଙ୍କାଙ୍କ—ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ । ୧-୩ ପୋଷ—ହେଉଥିବା । ୨-୧ ଖାଇବା—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୨-୨ ଦେବା ଦାନ—ପୂଜନୀୟ । ୩-୧ ଭଗତ—ଭଗବାନ । ବାତା ବାତାରେ—ବାତ୍ସଲ୍ୟ ବାକ୍ୟ । ୩-୨ ତାହାରେ—ସେଥିରେ । ୩-୩ ବନ୍ଧନ—ଲୁଚା । ୪-୧ ଭାମୁଣ—ବାଳ । ଜଟିଳ—ଶିରେ । ୪-୨ ଦର୍ଶନ ଦିଅ । ୫-୧ ଗ୍ରାହକ—ଦର୍ଶକ । ୫-୩ ଖନ୍ତେ—

ତୋଟେ ଏକାସମାନଙ୍କ ଭର, ଭାବେ ଭଜା ହଟାଇ ଆସନ୍ତ ।
ଭଡ଼ଣା ମେ ଭ୍ରାନ୍ତମା ଶାଣେ ଅଛୁ ଦେବେ ଅଭୂଷା ଦାନ୍ତୁ
ଦଣ ଦେଁ । ଭଜନ ।୬।

ଦାବ ବଣ୍ଡବାକ ତୋଭ ସୋଡ଼, ଖାଇଁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀ ଭୂଷ ମଦନ ଭଦ୍ର ।
ଭୂ ଅମୃତ ମୋଭ ଦୂତ ଦଳଭାନ୍ତୁ ମୁଖିଁ ଅମୃତ କରନ
ଦୂଷଣେ ଦତ । ଭଜନ ।୭।

ଦହାକ ତୋରେକ ଶ୍ୱେତ ଭାମିନୀ, ମୋକ ତୋରେକ ଦଣ୍ଡେକ
ଭାମିନୀ । ଭୂ ଭଜନ୍ତ ତେକ ଦତ ତୋଭାଲ ମୁଖିଁ ଦଣ୍ଡ ବଦ
ଭଗ ଦେକ ଦେଣ । ଭଜନ ।୮।

ଶଶୀ ମୟୂର ଦସ୍ତ ଭୂଷ, ତୋଷୀ ମୟୂର ଭର୍ତ୍ତୃ ମୂର୍ତ୍ତି ।
ଭୂ ଭଜ ଉଦଦ ଦୋଭାଲେ ଭାଲୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଭୂଷଣେଦ
ଦୋଭାଣ ଦେଣ । ଭଜନ ।୯।

ଧାରାଧର ସୁନ୍ଦରେ ଦକାଏ, ଅନ୍ତରେ ଭଜନ୍ତୁ ଭ ଭଣ ।
ପୃଥିବୀ କାଞ୍ଚିକ ଆଭଣ ଦେଶକ ଶକ୍ତି ଭୂଷଣେଷ ଧନୁର୍ବାଣ
ଦେଣ । ଭଜନ ।୧୦।

ଅଜ ଉରଣ୍ଟା ଭର୍ଣ୍ଣ ଭାଣୀ, ଭାଳୀ ଭଦ୍ରଣ୍ଡ ଦୋଭାଣ ଶ୍ରୁତି ।
ଅନୁଷ୍ଠିତ ଭଣ ଦୂଡ଼ ଆଭଜନ ଭେଦେଦଣ ଭଣ ମେଭଣିଶି
ଦେ । ଭଣିତ ।୧୧।

ସେବ । ୬-୨ ଭଜା ହଟାଇ—ଭାଣ୍ଡ ହଟାଇ । ୬-୩ ଭ୍ରାନ୍ତମା—ଭଣ୍ଡଦ୍ଭା ସ୍ତ୍ରୀ । ଭଜନ—ଦେବ । ୭-୩ ଅମୃତ—ଆଭାଷ ଓ ଲୂଣ । ଭଦଦ—ଦେବ । ୮-୧ ଭାମିନୀ—ଭଦ୍ରଶ । ୮-୨ ଭାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୮-୩ ଦାଦ ଭଗ—ଭଦ ଓ ଗାଭୂଷଣ । ୧୦-୧ ସୁନ୍ଦରଙ୍କ—ମେଘ । ୧୦-୨ ଭଣ—ଘୂଷ । ୧୦-୩ ଶକ୍ତି—ଶୂଳଷ । ଭୂଷ—ଭୂଷଣ । ୧୧-୧ ଉରଣ୍ଟା ଭର୍ଣ୍ଣ—ଉରଣ୍ଟାଭର୍ଣ୍ଣ । ଭାଣୀ—ଭଣ । ୧୧-୨ ଭାଳା—ସ୍ତ୍ରୀ । ଭଦ୍ରଣ୍ଡ—ଉଦ୍ରଣ୍ଡ ଦଶ । ୧୨-୧ ସୁଭଣ

ଏଣୁ କାଳକୁ ସୁଖ ସୁରଣ, କେବେ କଳାରେ ଶୀତ ସ୍ଫୁରଣ ।
ପ୍ରେମବାଳେ ଏବେ ତାକୁ ଅପେକ୍ଷି ଏ ଦଶନ ସଙ୍ଗତିକି
ପ୍ରାପ୍ତ ବଣ । କଷିଲ ।୧୨।

ମୁଁ ସେ ଭୂଷଣ ସଦନ ଗଣ, ଅଳି ଗଣରେ ରକ୍ଷିବାକୁ ଭଣ ।
ଭୂଷିବି ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ କୁ ଶିଖାଇ ସୋଧୁ ହେବ ଏ କି ଆଶି ସାଙ୍ଗରେ
ସ୍ମରଣ ରେ ଭୂଷଣ ।୧୩।

କଣ ଦେବ ଇଚ୍ଛାଏ ମଧୁର, ଜଣ ଦେବ ମଧୁ ସୋଦର ।
ଦେବ ବୋଲି ସୁଖ ଲାଗୁଛ ରତାଙ୍କୁ ରୋଲ ଦୁଃଖ ଦେବାକୁ ଏ
ଭାବରେ । ଭୂଷଣ ।୧୪।

କଦାଚାର ବଳ ଭୂତ ଥିଲ, ଭଲ ଜନରେ ଭଲେଇ ଭଲ ।
ଭୁ ସୁଖ ସର୍ବ ଜନଙ୍କୁ ଅନେକ ଏଣୁ ବୋଲେ କଳା ଅନୁରାଗ
ବେଶ ଦେଲ । ଭୂଷଣ ।୧୫।

ଜର ଭୁଜ ଭୁଜ ଗର୍ଭ ବଣ୍ଟ, କେବଳ ଅଙ୍ଗେ ଶୀତଳ ଭୂଷ ।
ବଳାଗୁଣ ଗଳ ଭଣୁର ଜନନ ଭୂଏ ଡୋଳାଇ ଗୀତ ଦେଇ ଗହନରେ ।
ଭୂଷାଇ ।୧୬।

ଏ ବଚନକୁ ଲଳଣୀ ଶୁଣି, କେବେ ଭୂଷ ଦେଇ ଭୁଣି ଭୁଣି ।
ଅଭିଳାଷ ବୋଲେ ଅଣି ଅଭିମାନ ସୁଖ ସ୍ଥିର ଭଣି ଏ
ବଣି ଦେଲ । ଭୂଷଣ ।୧୭।

—ଶୁଣ୍ଠନ ଲଗ ବଣ । ୧୨-୨ ବଦନରେ—ଏହ ଅରେ । ୧୨-୩ ଅପେକ୍ଷି—ଅପେକ୍ଷା କରି ବା ଦେଖାଇ ଦେଇ । ୧୩-୧ ସଦନ—ସ୍ଥାନ । ୧୩-୩ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଧରିବା, ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ । ଶିଖାଇ—ଦେଖାଇ ଦେବ । ଭୂଷଣ—ଭଳ । ୧୪-୧ ମଧୁର—ବଳ ଦେବା । ମଧୁ—ଭୃତ । ୧୪-୩ ଦେବଦୋଷ—ପୁଷ୍ପଶଯ୍ୟା ଦେବଲୋକା । ୧୫-୧ ଭୂତ—ଭୂମ ବା ଭୂମ । ୧୫-୩ ସର୍ବ—ସବୁ । ୧୬-୧ ଭଳଗୁଣ—ଦେହ ଗୁଣ ଭଳ । ୧୬-୩ ବଳାଗୁଣ—ଭୂଷାଇ । ଜନନ—ଜନ୍ମ ଦେବାର—ଭୂଷ । ୧୭-୩ ଅଭିଳାଷ—ଅଭିଳାଷ ବୋଲ । ୧୮-୨ ଭଣି—ଭଣ । ବଣ—

ଦେବତେବେରେ ଯୋଗ୍ୟ କରନ୍ତୁ, ବହୁମାନେ ମନ ଲେଖନ୍ତେ ।
ତତ୍ତ୍ୱ ଗାମିମାନଙ୍କ ଭୂଷଣ ଭାବରେ ସ୍ୱଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣନା ସ୍ୱଭାବ
ଗୁଣ୍ଡେରେ । ଛାନ୍ଦ ୧୯।

ଦୂତ କହନ୍ତି ଶୁଣ ଧାରୁ, ମଣ୍ଡଳୁଁ ବଳୁ ଦୂର ।
ଭଗଲ ଦଣ୍ଡକୁ ଯୋଗେ ଅନୁଗତ ଏ ଜୀବନ ଗତ ଗତି ।
ବାଗରେ । ଚଉତି ୧୯।

ସେତେବେ ସୁଦିନ ନାରୀ ବୋଲନ୍ତୁ, ଏହି ଶାସନ ଯା ମନ୍ତ୍ରକୁ
ପିଇ ଭାବଲା ଦେଖନ୍ତି ଶୁଭ ଦ୍ୱାର ବୋଲୁଁଥିବ ଧାନ
ଉଦାରକୁ ରେ । ଛାନ୍ଦ ୨୦।

ତତ୍ତ୍ୱ ଭଜନ୍ତି ବୋଲନ୍ତା ବେଳେ, ସୁମନସିନ ବସନ ଯୋଗେ
ଯୋକ ଭୋଗ ରୋଗ ଅଧିକ, ନଦୀ ଧାର ଅନୁଭବ କହିଲ
ରଙ୍ଗେଲ ରସ । ଛାନ୍ଦ ୨୧।

ଦରଶ ଅଧାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦାର, ବୋଲୁଁଥିବ ଭାଗ ମନେ ହୃଦ ।
ଏମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ଦଣ୍ଡ ଗ୍ରିନ ଦେଖି ଭାବ ଦାର୍ଶିତେ ଲହର
ଗଣ ରସ । ଛାନ୍ଦ ୨୨।

ସଖୀ କହନ୍ତି ଗୁରୁକଥା, ଭଣ ବଶ କହୁଥାଏ ଭଲ ।
ଭଜନ ଯେ ଭାବକୁ ଧନ୍ୟ ଧ୍ୟାନ ଦୋଷେ ଯେତେବେଳେ ଆସୁଥାନ
ଭାବ ରସ । ଛାନ୍ଦ ୨୩।

ଦୂତ । ଅକ୍ଷତ—ଅଖଣ୍ଡ । ୧୮-୩ ଉଦୁସିତ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଖର । ଭୂଷଣ
ବାଗରେ—ଧୂଳ ବସିବାରେ । ଦଣ୍ଡ ଧାରା—ସ୍ରୀ ସ୍ୱରୂପର ରେଖ । ୧୯-୨
ମଣ୍ଡଳର—ମଣ୍ଡଳରର । ଦଣ୍ଡ—ଦଣ୍ଡଧର । ୧୯-୩ ଜୀବନ—ଜଗତର ।
୨୦-୩ ପିଇ—ପାନକର । ଶୁଭ—ଶୁଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ୨୧-୩ ଯୋଗ—ଯୋଗ
ଭୂଷଣ ଦର୍ଶନ—ପ୍ରଦୂନ ଦୂତ । ଅନୁଭବ—ଉକ୍ତ । ୨୨-୧ ଦରଶ—
ପୃଥିବୀ ୨୨-୨ ଗଗନ—ଆକାଶ । ୨୩-୧ ରଞ୍ଜନ—ରଙ୍ଗ । ୨୩-୨ ଉଦାର
—ସ୍ୱଭାବ । ୨୩-୩ ଭାବ—ଭାବନା । ୨-୧ ଭକ୍ତାସନ—ଉପାସନ ୨୪-୨

ଶୁଣି ଏ ଭଣ୍ଡନାର ଭାବ ରୁ, ଦେଖିଲେ ପ୍ରମଦା ପ୍ରମଦାବନ ।
ସେ ଭଳି ମାଗିଲେ ଶଶୀମୁଖ ଘେନି ଦେଶ ବୋଲି କରନ୍ତ
ବୃନ୍ଦାବନ ଭୁ ଦେ । ସୁନ୍ଦର ।୬୭।

ଏହୁ ଅଧୁରେ ଦେଖି ଭରସେ, ଭୂଷେ ଅଙ୍ଗୁଳି କରି ଭରସେ ।
ଏଦନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖିବେ ଦେବେ ଦେଖନ୍ତି ଜାଣି ନ ଥାଇ ନୟନ
ଜନକପୁର ଦେଶ । ଦମ୍ପତି ।୬୮।

ଦୋଳକ ଦୋଳନ୍ତି ସ୍ତନ ଦେଶ, ଲଲିତ ଲପନ ଲଙ୍କ ଭୁଷ ।
ଭାଷ ଅଧର ନାଶନ ଭଙ୍ଗଠାଁ କେମନ ଧାସ୍ୟେ ମୁଁ ପାଡ଼ଶରେ ଦେ
ସୁଭଦ୍ର ।୬୯।

ସପ୍ତଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କୌଶିକ

ଶୁଣ ସୁମଧ ସୁଧାଂଶୁ ଦଶନ ସୁଖ ଲଳନାକୁ ଆଦର,
ଲଳନାଧର ରସ ଅଣ୍ଡ ଦେବ ଦେଖିବ ସୁଲଳନାକୁ ଭୁବ ।
ଦେ ଦସ ଦୋଳନେ ଦେବ ଦେଖିବ ଦେଖୁ ଦେଶ ।
ଲଳିତ ସୁକୁମାର ବଳ ବାହୁଁକି ଲଳନ ଲଜ୍ଜେ ଲେଖେ ।୧।

ଦର୍ପଣ—ଆରସୀ । ସୁମଣ୍ଡନ—ଦାସ୍ୟରୂପ ।୬୮-୩ ଉଦେଶ—ଉପରେ ।
୬୯-୧ ଦୋଳନ—ଦୋହଳ । ୬୯-୨ ଭାଷ ଅଧର ନାଶନ—ଗ୍ରୀବର ।
ଭଙ୍ଗଠାଁ ଦେଶ—ଭଙ୍ଗିରଙ୍ଗି ଧାରଣରୀ ଠିକ । ଧାସ୍ୟେ—ଆବେଶ ।
ପାଡ଼ଶରେ—ଉପରେ ।

ସପ୍ତଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ସୁମଧ—ଉତ୍ତମ ମନସ୍ତୁଷ୍ଟ ଦାଣ୍ଡ ବା ସୁନ୍ଦର । ଦଶନ—ଦାନ୍ତ ।
ଆଦର—ବାଲୁକ । ୧-୨ ଲଳନ ଦେଖନ—ରଞ୍ଜନ ଭୂଷା । ଅଣ୍ଡ—ଦୋହି ।

ମନ୍ଥ ମଦ ମଣ୍ଡ ମଧୁ ମାଳତ ମଲ୍ଲୀର ମରନ୍ଦ ଭାର
ବେଦୁର ଜୁଗୁଳ ଦର୍ଶାଉ ଭାବେଣ ଲାବଣ୍ୟବତୀ ଲୁଣ୍ଠନେ ।
କାହିଁ ସେବାଳ, ଲବଣ୍ୟ ସିନ୍ଧୁ ଉଲ୍ଲସନ୍ତି ।
ଏଡ଼େ ଚିତ୍ରକୁ ଅଟେ ଲୋକେ ବଳ ଜନିବା ଏ ଆବରଣ ହେଉ ।୨।

କେଉଁଠି କହୁଚେ ନରେନ୍ଦ୍ର ଥାଏ ସ୍ତନ ଦେଖ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ,
ମୋର ଚକ୍ରଶାଳ ଦେଖ ଆଉପୁଣି ଗାଈ ଏ ବେଢ଼ିଲ୍ କୁମର ।
ଶୁଣି ଲବ୍ଧ—ସ୍ୱଦେଶ ଅଧିକ ମଙ୍ଗଳ ।
ଚଣ୍ଡି ଦୂର୍ବିଷ ଜନତ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତି ଚରଣ ତଳ ଲୋଚନ ।୩।

ସ୍ୱକୁମାରୀ ଆଣି ଜଣାଜଣ ଦୁଃଖ ଦୂର ବସନ୍ତ
ବେଦଶେଷରେ,
ଅଧର କୋମଳ କୁମାର ଦଶନର ଜାଳ ଭାବ ଶର ଧାରେ ।
ଲଜ୍ଜା ଲଭିଲା, ଦେ ଜଗତ୍ତ କଳା ଭାଷିଲେ ।
ଦେବର ଜଣି ପାଇ ପ୍ରସବ ଜାଣ ସହୃଦୁ କୁମାର ଦାସରେ ।୪।

ଶୁଭାଇଲେ ଆଣି ତାହାଙ୍କ ମିଳନ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ସବ ଭୁଜରେ,
ଲଭ ଚେତନା । ଚଳୁଚଲ ଆନନ୍ଦ ବଳ୍ପ ତ ଦୁଷ୍ଟମାର୍ଗ ମୋହରେ ।
କପ୍ତାନଙ୍କ, ଭଲ ବୋଲ ଜବା ଶୋଭଇ ।
ବନ୍ଧୁ ଲଭି ମୋଦ ମନର କେତୁକୁ ବେଦ ଅବା ସନ୍ତ
ବୋଲନ୍ତୁ ।୫।

ଏହି ସଂଯୋଗୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କଷ୍ଟ ଲୁକ୍ମା ଦେଖାଇ ସେ ଦେଶନ୍ତ,
ମିଳ ଧନ୍ଦ ଜଡ଼ ଅନାଗ୍ରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ୪ ଜନତ ପଡ଼ି ଶୁଣିଲ ।

ବେଶିନ୍—ଅଭିଳାଷ । ୩-୧ ଦରଶନ—ଦେଖ । ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀର—ରାଜଚକ୍ର-ବର୍ତ୍ତୀ । ୩-୩ ଲବ୍ଧ—ଦୂର । ୭-୭ ସ୍ୱଦେଶ—ସ୍ୱପ୍ନରେ । ଦଶ—ଭୁବନ । ୪-୧ ଚଣ୍ଡୀ—ଦୁର୍ଗା । ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ—ରାଜେଶ । ଚଣ୍ଡ—ଦୁଃଖ । ୪-୨ ଅଧର—ଓଷ୍ଠ ଜଳଜ ଶର ଧାରେ—ଶୋଭାରେ । ୪-୩ ସନ୍ତ ତାରତ—ଲୋକମାନଙ୍କର ଏ ବଚନ ବଳରେ । ୪-୫ ଜାତିସଙ୍ଗେ—ସ୍ୱଭାବରେ । ସ୍ୱର ଶୋଭା ପ୍ରାପ୍ତ । କୁମର—ରାଜପୁତ୍ର । ୫-୪ ସନ୍ତ—ଅବସ୍ଥା । ୫-୫ ସ୍ନେହର

କହ୍ନ, ଚନ୍ଦ୍ରିକା, ପ୍ରାଣ ସଖୀର ମନରେ ।
ମୁଁ ଶୁଣିବି ତ କହ କଥା ଶୁଣ ନ ପାରିବ ସୁଖରେ ।୬।
ଅଙ୍ଗ କଠିନ ଘନେ ଏ ଅଙ୍ଗନାର ତା ଉରୁ ଅଙ୍କେ କୋମଳ,
ନବାମ୍ବୁଜର ଦେ ଏଥୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ହୁଁ ଚାହିଁ ସୁଖି ମନା ଶୀତଳ ।
ଏଥା ତନୁରୁ, ଶର ଅଙ୍ଗିର ତାହ କରେ ।
ଦେଖିବ ସୁପୁରେ ମାଁ ନ ଧରଣୀରୁ ଗାତନ ସୁଖଲତ ନିଜେ ।୭।
ଦୀର୍ଘରେ ଶୀତଳ ଜଳ ସ୍ପର୍ଶେ ଧୀରିଣ ଧୀରେ ସେ କାମରେ
ଏଣୁ ଜଳ,
ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟକୁ ପୁଲିନେ ନେ ମିଶ୍ର ଦେ ମିଶ୍ର ବୋଲିଣ ଭାବରେ
କଣ୍ଠ ଦେଖାଣ, ଉଦରେ ଏମନ୍ତ କୋମଳ ।
ଅମୃତ ବୋଲ ନଳବଦ ମୋହନ ଅନୁଗାଙ୍କୁ ତାକ ସରଳ ।୮।
ଶୁଣର ଏ ମିତ୍ର ସାରଦ କୁସୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦନ ଅଧରେ ।
ନଗରଠାରୁ ଗମ୍ଭୀର ଆଦରେ ଉର ବକୁଳାଶ୍ଚ ଧାର୍ଯ୍ୟରେ ।
ତାଷ୍ପ ପିତୁକା, ତାରସ୍ଥ ନ କଳେ ଅନ୍ତରେ ।
ଗରୁଡ଼ନେ ବାଣୀ ମୁଖୁ ନ ସୁ ଗସ ଗର ନ ଲୁଣର ଗମ୍ଭୀର ।୯।
ଭଣ ଶୁଣି ଦେଲେ ଅନୁଗ ମିତ୍ରକୁ ଭେଟରେ ଦଣ୍ଡ ନ ଥିଲ,
ଏକାବେଳେ କହାଣ ଗଣିତ ଗଗନ ସୁକ୍ତ ଦେବ ବନ୍ଧୁ ଛନ୍ଦାନ ।
ଘନେ ଭୂମାର, ଦେଖ ଦୋକଣ ଓଧାନ ।
କହ୍ନ ଲଳିତ ଶଶୁମୁଖୀ ପ୍ରାଣ ବୋଧନେ କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ।୧୦।

ସୁନ୍ଦରୀ ବା ଉଦ୍ୟାନରେ ଦୋଳ । ମନର ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଦର୍ପଣ । ୬-୧ ଦନ୍ତୁଧାରଣ ବସ୍ତ୍ର ସମ୍ମୁଖ । ବଧ—ଦେହ । ଶୁକର—ଭୁଜ । ୬ ୨ ଜନ୍ତୁ—ମିତ୍ର । ଅଙ୍ଗ—ଦେହ । ୬-୩ ଗଣ—ଗୁଣ । ୭।୧ ତନୁ—ଦେହ । ୭।୩ ଗାତ—ଭୂଷା ବା ଧାରଣ । ୭।୪ ସୁପୁରେ—ଭଲ ସ୍ଥାନରେ । ୮।୧ ବନ୍ଧନେ—ଦରଶାରେ । ୮।୨ ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ—କର୍ଣ୍ଣ । ୯।୧ ମିତ୍ର—ବନ୍ଧୁ । ଉଦର—ଗର୍ଭ । ଜନନ—ଗାଣ । ୯।୨ ନଗର—ବୃଷ । ୯।୩ ତାଷ୍ପ ପିତୁକା—ଦାଢ଼ିରେ ଚକା ଦୋଳାଚକ୍ରିତା ଭୂମି । ୯।୪ ଗରୁଡ଼ନ—ଦେହ । ୧।୫ ବାଣୀ—କଥା । ଗର—ଜଳ ବା ଲୁଣ ସମୁଦ୍ର—ଅଗ୍ନି । ୧୦।୧ ଅନୁଗ—ଦୂତ । ୧୦।୨ ଏକାବେଳେ—ଏକୁଟିଆ ସ୍ଥାନରେ । ଗଣିତ ଗଗନ—ଗର୍ଭ ପୃଷ । ସୁକ୍ତବସ—ଉନ୍ମତ୍ତ । ଛନ୍ଦାନ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୦।୪

ଭଙ୍ଗେ ଦାଣ୍ଡର ବଇଠ ନୀଳାଚଳାର ପଲ୍ଲବବେଣୀ ଖାଇଲାଣ;
ଏ ଭୁଜେ ଅନାଇ ଏତା ନ ଭାଳଇ ଏ ଦଣ୍ଡର ଦଇ ଉଣ୍ଡିର ;
ଅଟେ ସଙ୍ଗାତ, ସିନ୍ଧୁ ତରଙ୍ଗ ପ୍ରାଣେତ୍ତ ।
ମୂର୍ଚ୍ଛିତା ପ୍ରକାଶେ ଭୂତେ ଆବେଶୁଛି ନ ଜାଣେ ଦଇବଶୁଦ୍ଧ ॥୧୧॥

ପ୍ରୀତିଲକ୍ଷଣା ଦୋଷ ନବ ଅବଳା ମିଳଇ ଲଳନା ସ୍ଥାନରେ,
ପୁଣ ଦଣ୍ଡ ଭୁବନ ଦେବରେ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦେଖନ୍ତ ଚାହାଣ
ଲୋଚନରେ ।
ଅଟେ ସଙ୍ଗାତ, ଦଇବାଡ଼ ଦେଉଛ ପୁଷ୍ପର ।
ପୁଲକେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱଦେହେ ପୁଲକ ଘନ ଶୁଣ ଅଙ୍ଗ ଦୂର୍ଣ୍ଣେ ॥୧୨॥

ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚଉଳ ଦେଶେ ବେତ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କୁ ଘନ ଜ୍ଞାନନ୍ତ,
ଲଭିତା ନାଗର ଲଭିବ ବେଷର ଲଭିତା ଲଭିବେ ଦେଖନ୍ତ ।
ଅଟେ ସଙ୍ଗାତ, ଭୁଜ ମଧ୍ୟଦେଶୁ ଏ ଦଣ୍ଡ ।
ଅବଲମ୍ବିବେ ଜମା ଭଙ୍ଗେ ଭୁବନ ତ୍ରିପୁ ଚନ୍ଦ୍ରେ ସିଦ୍ଧ ପୁଣ ॥୧୩॥

ନଦୀକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏମାନ ଶମନ ଲୁଣେ ମୁଁ ଧନକୁ ପୂଜନ,
ଇନ୍ଦ୍ରୁହର ଏ ଚାରୁ ବନା ଦେବା ଦେଖ ଭଲେ ଉଣ୍ଡ ବୋଲ
ବଚନ ।
ଅଟେ ସଙ୍ଗାତ, ଘନା ଭୁବନ ଲକ୍ଷଣେ ପୂରଣ ।
ଯେମନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନାହିଁ ଭାଗ୍ୟ ସଂସାରରେ ଭୁଜ ପୂରଣ ॥୧୪॥

ଲଭିତ୍ରି—ଲଲିତ୍ରିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଯେତ୍ରସୁଖୀ—ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ । ୧୧।୧ ଦଇବ— ଦଇବାଶୁଦ୍ଧ ବା ଦାନନା ସ୍ଥିତିଚନ୍ଦ୍ର । ପଲ୍ଲବବେଣୀ—ପଲ୍ଲବେଣୀ । ୧୧।୩ସିନ୍ଧୁ— ରେଖ । ତରଙ୍ଗ—ଦୁଃଖ । ୧୧।୧ ପ୍ରୀତିଲକ୍ଷଣ—ଭଲ ପ୍ରେମ ଗୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଦଦ ଅବଳା—ନୂତନା ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୧-୨ ଲକ୍ଷଣ—ଆଡ଼ୁଷ୍ଟୁବେଶୁ ଉଠବା ଓ ଲକ୍ଷଣ ଲକ୍ଷଣର ଏହ ଉଠନ୍ତ । ୧୨-୧ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ନ ମିଳବା । ୧୩-୧ ଘନ—ଜଣ । ୧୩-୪ ଭୁଜ—ଭୁଜର । ମଧ୍ୟ—ମଧ୍ୟ । ମଧ୍ୟ—ମଧ୍ୟ । ୧୩-୫ ଅବଲ— ଲମ୍ବିତ । ସିଦ୍ଧ—ଲକ୍ଷଣରେ । ଭୁଜବ—ଦଣ୍ଡ । ତ୍ରିପୁ । ଚନ୍ଦ୍ରମା—ସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷଣୀ । ସିଦ୍ଧ—ଲକ୍ଷଣ । ୧୪-୪ ଶମନ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଭୁଜ—ଭିନ୍ନ । ୧୪-୨ ଲକ୍ଷଣ

ମେଘରେ ଏତ କାଳେ କ ଦେଖି ନାସ୍ତ୍ୟାନ୍ତୁ ଉଡାଇବ ଅଳି
ଦେଖିଲେକା ।
ସେ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ ଏତେ ଉତ୍ତମ ପ୍ରବଳ ନ ଲଭି ସୁମନର ଏକା ।
ଅହେ ସଙ୍ଗାତ, ସେ ଘରେ ଅତଏ ଲଭିବ ।
କାର୍ତ୍ତିକାଏଁ ତାକୁ ଗୋଟେ ଜୋକ କଲ ସାଜିଥିଲ ଦେଇବ
କରିବ ।୧୭।

ସେ ପୁରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏ ଦେବ ଅଳକ ଜଗତେ ନେତ୍ରେ ଘାଣିଲା ।
ନେତ୍ରରୁ ଉଠେ ମଧ୍ୟ କରେ ବର୍ଷିବ ସୁରେ ସୁଖି ଭା ।
ଅହେ ସଙ୍ଗାତ, ଦେଖିବାକୁ ଲାଗ ଲୋକଙ୍କ ।
ତାହା ଅନାଇବ ତାଙ୍କୁ ନନାଇବ ଯାହା ହେବ ସେ କରୁଛ ।୧୮।

ଅତ ଦୋମଳାଙ୍ଗୀ ମଧ୍ୟ ଅନୁସରି ଏ ଜଗତ୍କୁ ସୁଏ କଲ୍ପିଲ,
ନଖସ୍ଥିତ ଗଲି ଚନ୍ଦନ ପଙ୍କଜ ପଦ୍ମ ଦେଖ ଆସନ ।
ଅହେ ସଙ୍ଗାତ, ପ୍ରାଣ ନ ପୂରି ମୃତ୍ୟୁ ଆଗ ।
କଟକଣ୍ଟକୁ ନାହିଁ ଭରନ ବସନ ଭୂଷଣମାନ ମୁଁ ଦେଖି ନ ହିଁ ।୧୯।

ଏମନ୍ତ ମିଶ୍ରଣରେ କର୍ଣ୍ଣ ଭୂମାକୁ ଚେତନା କରିବ ପ୍ରମାଣ ।
ବେଷ୍ଟନ ସେ ଶେ ଖୋଳ ଦେଖିବାକୁ ଜେଜ ବା ନାଥ ବୋଲେ
ଭବ ଗୁରୁ ।
ଭାବବିଭବ, ଶୀତ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ମିଳ ।
ଘନ ଶ ଭଲ ନ ଶୁଣ ଲଭିବାକେ ଏବେ ଦେଖିଲେ
ଲୁଚାଇବ ।୨୦।

–ଲୁତ । ୧୬-୪ ଅବଧି—ଭୂମି । ୧୭-୨ ଉଠେକେ—ଉଦ୍ଧାର । ସୁଲଭେ—ଭୁଜକେ । ଭୂମି—ଲଭ ଲଭ । ୧୭-୫ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ—ସୁଖ ଚନ୍ଦନ । ୧୭-୧ ଦୋମଳାଙ୍ଗୀ—କୋମଳ ଦେହା । ୧୭-୪ ମୃତ୍ୟୁ ଆଗ—ତେଜୁଥିଲ । ୧୨-୫ ଚନ୍ଦ୍ରନ—ଚନ୍ଦୋଦ୍ଧ । ୧୮-୧ ଏମା—ପୂର୍ଣ୍ଣମା ଶୁଦ୍ଧ । ୧୮-୨ ଘେନେ—ଘେନାଇବ । ଲେଖକ—ଲୁତ । ୧୯-୧ ଭବ—ଭୂମର । ଏତଣାକୁ—

ଦୁଃଖର ଶୀକର ଭରା ବନ୍ଧୁଆଡ ଏବେ ଦେଖୁ ନାହିଁ ତୋତାଙ୍କୁ ।
ଏବେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ସବୁ ଧରେଇଲି ଓ ସ ଦୁଃଖରେ ସାଇଁତାଇ ।
ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ, ମୁଁ ଆଉ ତୋତାଙ୍କି ସବୁ ।
ଅନନ୍ତର ଲୋଭାଣ ଆକାଶ ଧରିଥିବା ତୋଳିଏ ପାଦାଙ୍କୁ
ଭାରତ ।୧୯।

ଲୁଚି ଅନ୍ତରେ ଆଜ ଧରୀ ଆସିବେ ଶୁଣିବେ ସୁନ୍ଦର ଚଳନ୍ତ ।
ଜନ୍ମ ଅନାଗ୍ରତଙ୍କ ଦେଖନ୍ତ କରୁଛି ବାଦ୍ୟ ଭରାଇ ଅଛି ଜଗ ।
ଏଥରକେ ଭାବେତ୍ସ ଆସି ପାଖ ଧାର ସୁତନ୍ତ୍ର ।
ଆକାଶର ଏଥ ଅନ୍ତର ଦେଖନ ଏଣ ଦେଖି ଦେଖାଙ୍କୁ
ଦେଖ ପଣ ।୨୦।

ଭାଷୀ ମିଳନ୍ତ ସ୍ୱରେ ସ୍ୱରେ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରମାନ ପ୍ରିତିମାଙ୍କ ।
ଦେଖନ ତନ୍ତ୍ରକ,ଜନଗ ଗଣତ ଲାଗି ପ୍ରବେଶ ଦେଲେ ଭଣ୍ଡି ।
ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ରରେ, ଆରଣ ଚନ୍ଦ୍ରଜ୍ଞ ଦେଖାରେ ।
ଦେଖ ଆସିଥିବ ଏକ ଦେଖ ଦେଖ ପାଲ ଗାଇଁ ଭାର
ଆସ୍ତ୍ରେ ।୨୧।

ଦୂର ଦେଶଭ୍ରାନ୍ତ ଭାଇ ଦରଗଙ୍କୁ ଦର୍ଶିତ ଅସ୍ଥିର ଅନ୍ଧର ।
ଦୃଷ୍ଟି ଦେହାଙ୍କୁ ଅନାଗ୍ରତ ତାହାର ସ୍ୱର୍ଗୀ ଧରେ ଏବ ସମ୍ଭବ ।
ଦେଖ ଚିତ୍ର ଦେ, ସ୍ୱରତ ପଶୁପାଙ୍କୁ ଅସି ।
ଜଣ୍ଣି ର ଭଣ୍ଡାର ଭରାଇନରେ ତୋଳ ଆସୁଦେ
ସମସ୍ତି ।୨୨।

ଓସ୍ତୁକ ବା ଖାରୋଇ । ୧୯-୨ ପତ୍ର—ଦେହ । ୨୦-୧ ଅନ୍ତରେ—ଭିତରେ । ୨୦-୨ ଅନାସ୍ତ୍ରେ—ଅଜ୍ଞାତସ୍ତୁ । ଚାହ୍ନ—ଛୁଆଁ । ୨୦-୪ ଆଜୀ—ଉଜୀ ଓ ଭଜ । ଅନ୍ତର—ଦୂର । ଧନ—ସ୍ପର୍ଶ । ୨୧-୧ ସ୍ୱରେ ସ୍ୱରେ—ସ୍ୱରଣ ସ୍ୱରଣ । ଦେଶରେ—ଦୋଷରେ । ଭଖା—ଚନ୍ଦ୍ର । ୨୧-୩ ଚାହ—ପିଠା । ଆସ୍ତ୍ରେ—ବଳରେ ୨୨-୧ ଅସ୍ଥିର—ଅଧୀର । ୨୨-୨ ଦୃଷ୍ଟି—ଭ୍ରମ ବା ଦୃଷ୍ଟି । ଅନାସ୍ତ୍ରେ—ଅସ୍ତ୍ରଧାରଣ । ୨୨-୪ ସମସ୍ତ ବନ୍ଧୁଆ—ଭନ୍ଦ୍ରସେଣ । ଚାହ୍ନେ

ସେତେବେଳେ କାମୁକ କେଉଁ ଖଳ ଜଣେ ଅତିଶୟ ଆସି ହୋଇଛି ।
ମନରେ ଭୂଷଣ ଦେଖି କେତେ ଶରୀରେ ଭରି ଭୟ ପାଇ ।
ଭୟ କରଇ, ସବୁ ଯାଇ ସବୁ ଅତଳ ।
ଦେଖି ପଶୁକୁ ବାହାରେ ଜନ୍ତୁ ଯା ଅଧିକ ଆସଇ ରଜନୀ ।୨୩

ମହାଦେବଙ୍କ ସେ ଭଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ଭଲେ କୁମାରୀ ଦେଖାଇ ।
ଅଙ୍ଗ ଭରନ ଦେଖିବ ଘରେ ଭରନ ଏବଂ ସାଜିବେ ।
ଦେବ ଏ ରଜ; ଭୟଭରୁ ଗଣ୍ଡି ଦେଖିଲେ ।
ଏଭଳି ଦର୍ଶନରୁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଜାଗରଣ ସୁଖ ନାଶିବେ ।୨୪

—ଭୁବନେଶ୍ୱ । ୨୩-୧ କାମୁକ—ଶୀତଳ ବା ପୁରୀଷ । କାମୁକ—କାମନା । ୨୩-୨ ଦନ—ଭୂତ । ତସ୍କରେ—ଗାଛରେ । ଭୟ—ଆଶା, ଅର୍ଥାତ୍ ଆଗ ଦେବା । ୨୩-୩ ଭଲଭ—ଭୟ । ୨୩-୪ ସତ୍ତ୍—ଶେଷ ହୋଇ । ଅଲସ—ଭୂମି । ୨୩-୫ ଦର୍ଶନ—ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ । ଦଣ୍ଡ—ଦେବ । ଅଧିକ—ରାତ୍ର ଦ ହେବା । ଆସଇ ରଜନୀ—ରାତ୍ର ଆସେ । ୨୪-୧ ମହାଦେବଙ୍କ—ପ୍ରଧାନ ଦେବତା । ଦେବସ୍ତୁତି—ଦେବ ଶ୍ରେଣୀ ବା ସମୁଦ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର ଦେବ । ଯୁ ଗୁ । ଭଲମ୍ଭ—ଭଲୋପାଇ । ଭୂଷଣ—ଭୂଷଣସୁନ୍ଦର । ୨୪-୨ ଅଙ୍ଗ—ଦେହର ଭଙ୍ଗୀ । ଭରନ—ପିନ୍ଧିବା ଓ ଭୂଷା । ଗଣ୍ଡି—ଦେହ । ୨୪-୩ ଭଲଭର—ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ, ଶୀଘ୍ର । ଦର୍ଶନରୁ—ଶୁଭ୍ରତେଜ ବା ଧବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ତେଜଧାର ଶିବ । ନାଶିବେ—ନଷ୍ଟରେ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଗୀତ

ସ୍ୱର—ଆଶାବରୀ ସୁନ୍ଦ୍ରାଣୀ ।

ଜଳଦ ଗର୍ଜ୍ଜନ ଶୁଣ ଆସିବ ।
ମୃଗ ଶିଶୁକୁ ତଟକୁ ଗ୍ରାସିବ ।
ଅଜଗର ମୁଖ ଉଠାଇବ କେତି ।
ଦିଶ ଦିଗନ୍ତରେ ଘୋରର ଜୁଆଁ ।
ଆଗୁଣ ଶୁଣି ।
ରଜନୀକୁଳକୁ ଘୁଞ୍ଚିବ ନାହିଁ ।୧।

ତୁମି ଯେ ଘରେ ପିଶାଚୀ ସନ୍ତତେ ।
ମୃଗ୍ଧ ଭକ୍ତ ଥିଲ ମୁଗ୍ଧ ଦେଖାଏ ।
ଏପାଥକୁ ଦେଖୁ ଜଳ ବର୍ଷଣ,
ଦାମିନୀ ଯେଉଁ କାଳି ଲଗ୍ନ ଗୋଛଣ ।
ଭଉଁରେ ଯେଉଁ ଶୁଣେ ।
ଦମ୍ଭୀ ଘୋରରେଣୁଁ ଏ ଅଗ୍ନି ବଳେ ।୨।

ଅନେକ ଜଳ ଯାହା ଗାତ୍ର ଶୀଳ ।
ଜନ୍ମଣକୁ ଅନ୍ତରେ ଧରିଲ ।
ଭିନ୍ନ ଦେଖିଶୁ ଜଳଧାର ଗଡ଼ ।
ଭଳରେ ଯମ୍ବ ଗାମିନ ଭାଗର ।
ଏ ଜଗତ ଭର୍ତ୍ତି ।
ବସୁଂଧରା ଶତ ଘୋରରେ ଭର୍ତ୍ତି ।୩।

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଗୀତ

୧-୧ ଜଳଦ—ମେଘ । ଗର୍ଜ୍ଜନ—ଶବ୍ଦ । ୧ ୩ ଉଠାଇ—ସୁଲା । ୧-୫ ଦିଶ—ଦିଗନ୍ତ । ୧-୬ ଆଗୁଣ—ଘୋରାଗ୍ନିରେ । ୨-୧ ଘରେ—ଦେଖାଏ । ୨-୨ ଭକ୍ତ—ଦେବଲୋକ ଓ ଶୁଦ୍ଧ । ଏକ—ବହୁଳ । ୨-୩ ଜଳ—ସ୍ରୋତ । ୩-୧ ଅନେକ—ଅନେକ । ୩-୨ ଜନ୍ମଣ—ଜିବ ଜୁଣେ ଜଳ । ଧର—ଭୂମି ଉପରେ । ୩-୪ ଘୋରଣ—ଅଗ୍ନି । ୩-୫ ଗାମିନ—ଗାମୁକ

ଏମନ୍ତ ସମସ୍ତ ସ୍ତୁତି ସରନ୍ତେ ।
ତହିଁ ମଧୁକର ଶଦିକା ଭଣେ ।
ଦୂର ନବିତା ଲୋଚନେ ଥିଲା ।
ରତ୍ନକରେ ନାୟକର ସ୍ୱରଜ ।
ସୁନଜା ଦୂତଗୁ ।
ତଳଣିବ ଭଣ ଚାମ୍ପା ସ୍ୱରଦ୍ୟ ।୩।

ଖୋଦା ଖୋଦା ନଦେ ଆକୃତ ସ୍ତୁତି ।
ନେବା କାଞ୍ଚ ନ ଶୁଭେ ଜନଣୀ
ସ୍ୱଚ୍ଛରେ ମଣି ମଣ୍ଡି ତ ଭାବେ ।
ଏକଦାଶକୁ ମଣ୍ଡିତ ଭାଗୁରେ ।
ମଣ୍ଡନ ଦୋଳନ ।
ବୈରୋଗୀ ବସ୍ତ୍ର ଅଦଣ ଉଲିକ ।୪।

ସ୍ତୁତିରେ ଦରମ ଦେବେ ଦେଖାଇ ।
ଏଣ୍ଡ୍ରଦ ଭାବୁ ଦେବ ଶରଣ୍ୟ ।
ଶୁଣନ୍ତ ଏଣ ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡକା ।
ଦଣ୍ଡା ନେତ୍ରଦ ଦନେ ଦେଖି ।
ସନରକ ଶୁଣେ ।
ନ ମରୁ ଶୁଣେ ଦଣ୍ଡ ଦେଖେ ।୫।

ସ୍ୱେଦବିନ୍ଦୁ । ଦାଡିମ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବୃକ୍ଷ ଓ ଆକୃତ । ୩-୬ ନକ୍ଷତ୍ର—ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ଦେବତା । ୪-୨ ଶଙ୍ଖ—ଚନ୍ଦ୍ର । ମଧୁକର—ଭ୍ରମର । ଶଙ୍କିତା—ଚେତନ ଓ ଭୂଷ । ୪-୪ ଲୋଚନ—ନୟନ । ଭ୍ରମର—ଶ୍ରୀ । ୪-୫ ସୁନନା—ସ୍ୱର । ୪-୬ ତଳଣିତ—ଖଣ୍ଡିତ । ୪-୩ ସ୍ୱଚ୍ଛରେ—ଏହି ବର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ତରେ ଓ ସ୍ତୁତିରେ ଦେଖ । ମଣ୍ଡନ—ବେଶ । ୫-୪ ଖଣ—ନେତ୍ର ଓ ଶରୀର । ୫-୫ ଦୋଳନ—ଦୋଳନ । ୫-୬ ବୈରାଗୀ—ବୈରାଗିଣୀ । ବସ୍ତ୍ର—ଖାଲ । ଅଦଣ—ଭୂମି । ଉଲିକ—ଆକୃତି । ୬-୨ ଦରୁ—ଦେହ । ୬-୪ ଦଣ୍ଡକା—ସୁନ୍ଦରୀତର ।

ବେଶମାନ ଶୋଭନକୁ ଶୋଭେ ।
ହସିତ ଅଧରେ ଅମୃତ ଲୋଭ ।
ଆନନ୍ଦ ଦୁର୍ଗ ଅଙ୍କ ବୋଲିଗଲେ
ଦୁହିଁ ରୋଲରେ ଯେ ମୋହନ ଗଲି ।
ନାହିଁ ଅନୁଭବ ।
ଅବା ସେ ଶ୍ରୀଚରଣ ନ ଦେଖେ ।୭।

ଏ ବସ୍ତ୍ରରେ ଉଦର ଏ ତଳ ।
ଯାଉ ନ ଦେଖି ଦେବପ ଉତ୍ତମା ।
ଓଷ୍ଠ ଅଙ୍ଗରେ ଦୋଷ ଦେଖୁଛ ।
ପ୍ରେମରେ ଦେଖନ୍ତୁ ଏ ଭୁଞ୍ଜନ ।
ଦେଖ ଦେହମନ୍ତୁ ବୋଧ ।
ଏହରେ ଦଣ୍ଡ ଗାଳିଥିବ ଜନ୍ମ ।୮।

ତନ୍ତୁ ଲୁହର ଏକ ଏକ ଲୁହ ।
ଲକ ଚିହ୍ନାଇ ମନୁ ନ ଥିଲ ।
ଏତେ ଏହେ ଯେ ଗଳ ଧିଲ ଦଣ୍ଡ ।
ଲଘ ଅନ୍ତରର ଲାଗନ୍ତେଣ୍ଟ ।
ଜା ଦୋଳରେ ବୁଝି ।
ଅଲଗ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଜଣାହିବ ଲଭି ।୯।

ଦୋଳଲେ ଧିରା ଏହି ଚନ୍ଦ୍ର ।
ଏକେ ଦୋଷେ ଦେଖନ୍ତା ନ ଲଗା ।
ମୁଁ ଦେ ଦୋଳର ଖଣ୍ଡ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ।
ଦେବାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଲଭନ୍ତୁ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦାନବ ।
ଦେଖନ୍ତୁ ଏ ଅଳ୍ପ ଲଲନ ଦେଖ ।୧୦।

୭-୭ ସରସ୍ୱତ—ପ୍ରବଳ ରୂପ । ୭।୧ ଆନନ୍ଦ-ଅନ୍ତ୍ରିକା । ୭।୩ ଦୋଳମଣ୍ଡଳୀ—ଲୋକନ ଦେବୀ । ୮।୨ ଯାଉ—ଦେବବନ୍ଦିଁ । ୮।୩ ଓଷ୍ଠ—ରୂପ । ୮।୪ ପ୍ରେମ—ଭକ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ମ—ଲାଭ ୮।୫ ଦେହ—ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୧୦।୪ ଲଭନ୍ତ—

ମୁଁ ତୋହର ଯାହା କରୁଥିବାର ।
ସେହିଥିଲୁ ଦାଉ ଲାଗୁଥିଲ
ଖାଲିଟ ପାଇଁ ମୁଁ ବୋଲିଲ ବାଣୀ ।
ମନକୁ ନ ଛୁଇଁ ସେ ଉତ୍ତବାଣୀ ।
ଆହା ଉତ୍କଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ।
ପୁଣି କି ଦେଖିବ ତୋ ମୁଖ ଦେଖା ।୧୧।

ଦାନା ଦେବୀ ସ୍ତୁତି ଉପେକ୍ଷିଲୁ ।
ଏବେ ମୁଁ ସେ ଅନାଦର ଉଚିତ ।
ଭଣି ପ୍ରେମ ଭାବ ଦେଇ ଦୂରଣୀର ।
ତୋହର ସେ ପାଦର ଏ ଭଣୀର ।
ମୁଁ ଭକ୍ତର ଦାସ ।
ଅନ୍ତରେ ତୋହପାଇଁ ନ ଦେଖିବ ।୧୨।

ଅପ୍ସରା ଭଳେ ସୁନ୍ଦରୀ ମାଳତୀ ।
ଏକାକୀ ମୁଁ ଧରେ ଦେଲ ବାରତା ।
ଆର ଦାଣ ପୁଣେ ଦଣ୍ଡ ଗୁଣ୍ଠେ ।
ଏକାକୁ ସେ ବଳ ସ୍ଥାପ ଭୂମରେ ।
ମୁଁ ଦଣ୍ଡ ଭଣେ ।
ତେ ଭାଷିତ ଦଶାପାଇଁ ମୋହର ।୧୩।

ଲୁଚି ତୋ'ପାଦ'ର ଲୁଟନ ପଦ୍ମ
ତୋ'ଲଗେ ଦାଲୁ ଆଶ୍ରିତକୁ ।
ସେ ଲୁଚି ଦଳା ତୋ'ଲୁଗୁ ଦେଖ ।
ଭାଗ୍ୟଭାଗୀ ଉଦେ ଗୁଣେ ଦୋଷୁ ।
ଦେ ଦଣ୍ଡ ଯାଉ ।
ପୂର୍ବର ଶଶୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲଭିଣ ।୧୪।

ଉପାଧିର । ୧୧।୬ ବରାହ—ବରାହରୁ ବା ବଳଦରୁ ଜନ୍ମ ପାଇଥାନ୍ତୁ । ୧୧।୬ ପାଦ—ଦେହ । ୧୨।୧ ଉପେକ୍ଷିଲୁ—ଦେଖିଲୁ । ୧୨।୬ ଉଚିତ—ଲୁଚିତ । ୧୨।୩ ଦେଇଦୂରଣୀ—ଦଣ୍ଡନହୁଁ ଦୂର ଭିନ୍ନ । ୧୨।୪ ଦାସ—ଦେବ । ୧୨।୬ଅନ୍ତରେ—ଅନ୍ତରରେ । ୧୩।୧ ସୁନ୍ଦରୀ—ସୁନ୍ଦରୀ । ମାଳତୀ—ମାଳା ।

ଅନୁଗାମିନୀ, ଆଉ ଦେଖ ତାଙ୍କୁ ।
ଏ ଜୀବନେ ଘଟିତ ଏହି ଭାଗ୍ୟ ।
ତୋହେ ଦୁଖଜନେ ସମାଦର ।
ଦୁଃଖୀକୁ ଦଇ ପ୍ରଶଂସା ବଚନ ।
ରସ ଏମନ୍ତ ଭଣି ।
ଆସ୍ୱାଦେଲ ଏହୁ ଭକ୍ତ ମୁକୁଳୀ ।୧୭।

ହଉଁ ଘନ ରେ ନ ଜାଣଇ ଛବି ।
ବୋଧେ ଆଉ ତାକୁ ଏମନ୍ତ ବାଣୀ
କହୁଛ ମୁଁ ଯେ କରମ ଭରଣ ।
ଜୀବକୁ ଯେ ଜାଣଲେ ଦେବେ ସୁଖ
ଦୋଷୁକ ଦାର୍ଢ଼୍ୟ ।୧୮।
ମୋତେ ସେହିଭଳି ଦେବେ ଉତ୍ତିମ ।୧୯।

ଏତେ ସ୍ନେହ ଦେଖଉ ସ୍ୱର୍ଗିକ ।
ସଖୀର ଲକ୍ଷଣ ସ୍ଥାନେ ଦକ୍ଷିଣ ।
ପ୍ରଣମା ତୋର ତାକୁ ସ୍ନେହ ମଙ୍ଗଳ ।
ବ୍ୟାଜେ ଭାବୁଅଛୁ ନ ଥାଉ ଓଳ୍ଲୁ ।
ମୁଁ ଦୋଷର ସ୍ତୁତି ।
ଶମ୍ଭୁ ଓ ବସନ୍ତେ ଭବସାଗର ।୨୦।

ସେଇଠି ହେତେ ସଜ୍ଜନମାନ
ମୋ ଧନଦୋଷର ଦଶରଥ ସ୍ନାନ ।
ସମସ୍ତ ଗାଢ଼ଧ୍ୱନ ମନୋଭାବ ।
ଶତ୍ରୁଭକ୍ତ ଦୋଷ ଏହେ ସମ୍ଭ ।
ଦେଖାଦେଖ ହେଲା ।
ତା ସମ ସି ସୁଜନ ନାହିଁ ଅବଳା ।୨୧।

୧୭।କ ଦୁଃଖ — ତାହେର । ୧୭।ଖ ଭାଗ ଗାଇଲି — ଉଦାର୍ଥ ଭାବରେ । ୧୭।ଗ ଅନୁଗାମିନୀ — ଅନୁକ୍ତ ଗଣ୍ଡୁ । ୧୮।ଉ ସେଠି — ଅଛି । ୧୮ ଡ ଆସ୍ୱାଦେଲ — ଚାଖୁଛ । ୧୯।ଦ ସ୍ଥାନେ — ଦୋଷେକ । ୧୯।ଖ ବ୍ୟାଜେ — ଛଳରେ । ୧୯।ଡ ଶମ୍ଭୁ — ଶିବ । ଦୋଷ — ଗୁଣ । ୨୦।ଳ ଶତ୍ରୁଭକ୍ତ — ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଭକ୍ତି । ୨୧।ଡ

ରାକ୍ଷସେନ୍ଦ୍ର ମୁଁ ପଶିଲି କାଳରେ ।
ଲଙ୍କାପୁର ଦେଖି ନା ଦେଖେ ରାକ୍ଷସେ ॥
ଚରାଚର ସଂଘ ଭରତ ରଣ ତଳ ।
ନେତ୍ର ବତାଶ ଲଗିବ ସର୍ବିର ।
ବଢେ ଅଶ୍ରୁଜଳ ।
ଖାଇ ଶରୀର ଘନ ଲମ୍ପଟାଳ ।୧୯।

ଏହା କହୁନ୍ତୁ ସୁବଳାଙ୍କ ଲକ୍ଷେ ।
ନାରଦ ଯେ ମୋହ ଜଣାଇ ଚକ୍ଷେ ।
ବାଲବାଳ୍ମ କର ସେ ସୁରମଣ୍ଡଳ ।
ରାଜହଂସ ପଢେ ଏ ରୀତି ।
ସେ ଚମତ୍କୃତ ଦେଖି ।
ଅଦ୍ଭୁତ ବକ୍ରତା ଛନ୍ଦର ସେବ ।୨୦।

— — —

ଷଡ଼ବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଆସାବରୀ, ବଂଶବୃକ୍ଷ ବାଣୀ

ଦେଖ ଜାନକୀଶର ସର୍ବ ଦଶମୁଖର

ତ୍ରିପୁରାରୀଙ୍କୁ ପୂଜ କରେ ।

କିଶ୍ୱର ଜନସ୍ଥଳରେ । ଅଜନା - ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୧।୧ ଜାନକେ—ସଞ୍ଜୀବନ । ୧୧।୨ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ—ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଲକ୍ଷଣେ ବା ଲକ୍ଷଣରେ । ୧୧।୩ ବଂଶ—ଶ୍ରୀରାମ । ଭଲ—ଗାଳ । ୧୧।୪ ପୋଲ—ପୀଠ ଘ । ତବାଣ—ଜଳାଶୟଗାମୀ । ସର୍ବର —ସ୍ୱଜନ । ୧୧।୬ ଖାଇ—ଲୁଚ । ୨୦।୧ ସୁବଳାଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମେ—ଲଗନ୍ତ ସ୍ଥଳରେ । ୨୦।୩ ବାଳୀବାଳ୍ମ—ଶିବ । କିଶ୍ୱରମଣ୍ଡ— ଶ୍ରୀବନ୍ଧ । ୨୦।୬ ବକ୍ରତା—ଚମତ୍କାର ।

—

ଷଡ଼ବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ ଦେଖ—ଦେଖାଇବାର । ଜାନକୀଶର—ଶ୍ରୀରାମ ଦେବ । ତ୍ରିପୁରା—ମହାଦେବ । ୧-୩ ଦଶମୁଖ—ସୁନ୍ଦର ଲେଖ । ୧-୫ ଶକ୍ତି—ଶିବ । ୨-୧ ତ୍ରିପୁରାରିଙ୍କୁ

ଦୁରନ କରନ୍ତୁ ମୋର   ଚେତେଇ ଯତନ କରି
ଜନ୍ମକ ଦାନେଶ ସ୍ନେହରେ ହେ ।
ପଦପଦ ।
ତା ଛାଡ଼ି ଦେଲାକନ୍ତୁ ଧନ, ସରସ ପୋଷି ଅଛିତନ ।
ସେତେଣେ ଖୁଣ୍ଟିରେ ବେଢ଼ି   ଶବଦ ଶଙ୍ଖ ଧାଡ଼ି
ଦେବଗନ୍ଧ ଦେଖିବ ପୁଷ୍ପରେ ।୧।

ବସୋଟିଗ୍ର ଦୋଳଗ୍ରଣୀ   ଗୁଡ଼ ଦଶନ ଯଣୀ
ଝଣୀ ହୋଇଛୁ ଏକାବେଳ ।
କେଜାନ୍ତ ମୋର ଆସେ   ଯେଜାନ୍ତ ବୋଲ ହସେ
ଦେହକୁ କମଳ ଧରିଥାଉ ହେ ।
ପଦପଦ ।
ହେ ଧାର ଶବ୍ଦ ନାହିଁ ଆଜ, ଲୁଣିର ବଣା ବୁଦ୍ଧୁଦନ ।
ଖୁଣି ଖାଇଥିଲେ   ନ ଦେଖିବ କ ଗଳେ
ଏତକୁ ତପଶ୍ୟ ଯତନ ହେ ।୨।

ମୋର ଆପୁରେ ମୂର୍ତ୍ତି   ଅଭ୍ୟର ବୋଲ ଚାହିଁ
ଦଣ୍ଡକୁ ଗ୍ରହ ଆସିବାକୁ ।
ସବୁ ଦଶନ୍ଧ ଦେଖି   ଗ୍ରାଦାକୁ ପିଠି ଦେଇ
ଶଣ୍ଡି କୁଟର ଯୋଗବାକୁ ହେ ।
ପଦପଦ ।
ସତ ନ ମିଳୁ ଦେବୁ ମନ, ଭଲେ ସେ ଶିଖ ଅବଧାନ ।
ମୁଁ ଛଡ଼ିଲ ଲକ୍ଷ   କେଉଁ ଯୋଗେ ଆସିବ
ଦୟାଦ ଦଶଲ ଧନ ହେ ।୩।

ଦୂରେ ଦୋଳରେ ଦୋଷୀ   ଗ୍ରହ୍ମ ଦୋଳରେ ଦେଖୀ
ଅଣ୍ଟ ନ ଲଜ୍ଜ ସମ୍ଭାଳ ।

—ସ୍ନେହଶ୍ରେଣୀ । ଦୋଳଗ୍ରଣୁ ଦାନଶୀ । ଗୁଡ଼ୁ—ଗୁଡ଼ଦେଶ । ଦଶନ—ଦନ୍ତ । ୩-୧ ଅଭ୍ୟର—ଦୂର । ୩-୫ ଶିଖ ଅବଧାନ—ଅବହିତ । ୩-୬ ଛଡ଼ିଲ—ଛଡ଼ିଲା । ଲୁଣିର—ବଣଭ । ଦୟାଦ—ଦୟାଳ ବା ଦୟାଦର । ୪-୧ ଦୂରେ

କଳୁଷ ଜନ୍ମ ସ୍ମରା   ନ କହେକ ଏ ଶରୀ
ଅଟେ ଦ୍ୟୁମା ବୋଧ ଦେଉଛ ବଞ୍ଚନା ହେ ।
ଘୋଷାବଳ ।
ତୁ ଏତେ ବଡ଼ଙ୍କୁ ଦେଖାଇ; ତା ଶାଧିଁ ଏତେ ଶୋଭ ଘାଈଁ ।
ବଡ଼ ବିଷ ଲଗଲେ   ନ ଲଭାଇ ତା ଶିରେ
କହୁଛୁ ବଚନ ତୁ ଉଦାର ହେ ।୬।

ଗୁଣେ ନ ଶ୍ରୁଣ ଶବ   ଧାଇଁ ବନ୍ଧୁବ ଜେବ
ଦୋଷ ମୋ ଲକ୍ଷଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।
ଲଘୁ ନ ଶ୍ରୁଣ ଦାଘ   ଶ୍ରୋଭଣ ଦୋଷ ଭାବ
ବଢାଇ ବଢ଼ାଏକ ଗଭ ହେ ।
ଘୋଷାବଳ ।
ମୋ ଦେବତାଙ୍କୁ ଖା ଶବବଦା, ଅଧିକ ବିଷଭୁଜଙ୍ଗ ଯିନ ।
ତୋଷକର ଧାରେ ତଛୁ   ବୋଲଣ୍ଡିବ ଲଭକ
ଦେଶୁ ଯେ ପ୍ରୀତି ଲୋଚନ ସେ ।୭।

ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନାଦ   ଯଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକ
ଏକାଳେ ସଙ୍କଟ ଏ ଖଣ୍ଡ ।
ଭୋଳର ଚିତ୍ତରେ   ଦେହ ଜ୍ୱାଳ ଯରେ
ଲୁଣିଷ୍ଟିବ ଯେ ଲଭେ ଖଣ୍ଡ ଲେ ।
ଘୋଷାବଳ ।
ଶ୍ରବଣ ଦେବଳ ଦ୍ୱିପୁଁ ଯୁବ, ତାଙ୍କୁ ଦେ ନ ଆସିବ ଲବ ।
ଏବେ ଯେ ଏ ଲଭବ   ଯାଇଁ ଜଣି ଘାଲବ
ଅଲେଖ ପ୍ରୀତି ଦେଖ ଲେଖ ବଶ ।୮।

— ସୁଜନ । ୫-୪ ଲେଖାର — ଦୂଷ୍ଟାର । ୪-୫ ଶୋଭ — ଶୋଭା ବା ଦୂଷଣ ।
୫-୬ ବିଷ — ଗରଳ । ଶିରେ — ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ । ୬-୧ ଗୁଣେ — ଗୁଣରେ ବା
ଦୟାରେ । ୬-୨ ଦାଘ — କଳଙ୍କ । ଭାବ — ମନ । ୬-୪ ଦେବତା — ଶୀଳା ।
୭-୬ ଲୋଚନ — ଚକ୍ଷୁ । ପ୍ରୀତି ଲୋଚନ — ପ୍ରେମର ଅଧୀନ । ୭-୨ ଦର୍ଶନ
— ଭୂମି । ଘରେ — ଗୃହରେ । ଲଭେ — ଶୀଘ୍ରରେ । ଖଣ୍ଡ — ଖଣ୍ଡ । ୭-୬

ସେ ମୋର ମୁଁ ତାହାର ଦେବଗଣ ସାକ୍ଷୀ
ଥିଲେ ତୁମେ ତୁହିଲି ସହି ।
ଦେଖିଲେ ଦେଖିବେ ଭଲ ଲାଞ୍ଛନା ଏହା ବୋଲ
ସହନ୍ତି ସ୍ୱଭାବରୁ ବୋଲି ସେ ।
ଚଉପଦ ।
ଘଟନ ସାନ୍ତ୍ୱ ଏବାଠୁଁ, ତାହାର ନ କେବେ ଶୁଣିଲେ ।
ତନୁ ଧରି ବସ୍ତ୍ର ଦେଖ ମୁଁ ଗଣିଛି
ଜଣକୁ ଶିଖ କରାଇବ ସେ ।୭।

ଆହା ବୋଲାଇ ମୁହିଁ ଯାଇଁ କହିବ ଯାଇଁ
ଏ ଶୁଣି ତତ୍ତ୍ୱ ଗୁଣ ଭାଇ ।
ବଣରେ ସେ ଘଣ୍ଟ ଭ ମନକୁ ମୋହ କେଉ
ଯେତେକ କଥା ନ ଦେଖାଇ ସେ ।
ଚଉପଦ ।
ଆହା ସେ ଏକ ଅନୁଭବ, ଦେଖେ ନୁଁ ଦୁରନ ପାଇବ ।
ବୋଲି ସେ ଘନ ଘନ ଥିବାକୁ ସଖି ମୋର
ଅନୁପମ ନ ଲକ୍ଷଣେ ସେ ।୮।

ଭଗବାନଙ୍କ ପିରୁଚା କେଶିରେ ବୋଲେ ବାଳା
ଅଙ୍ଗକୁ ଦେଇ ଏବେ ବଞ୍ଚାଇ ।
ମୁହିଁ ବୋଧିଲ ସତ ଜାଣିଲେକ ଏଥକୁ
ଶରତ ସୁଧାକର ମୁହଁରେ ।
ଚଉପଦ ।

ଖଣ୍ଡି—ଖଣ୍ଡ । ଅବଲମ୍ବ—ନ ଛାଡ଼ିବା । ଦେଖ—ତୁରନ୍ତିବା । ୭ ୧ ଦେବଗଣ—ଦେବତାଙ୍କ ଗୃହ । ସାକ୍ଷୀ—ସମାନେ । ୭-୨ ଲେଖଲେଖେ—ଲେଖିଲ ଭଣିଲେ । ଲାଞ୍ଛନା—ଖଣ୍ଡ । ୭-୪ ଘଟ—ଅନୁଭବୀ । ୭-୬ ଏଥିରେ ଦେଖରେ । ୭-୭ ଶିଖରୁ—ଦେହ ଅଛିବା । ଶିଖ—ସତ୍ୟ । ବଣାଇବ—ଅଳ ଭର । ୮-୪ ଘନ—ସୁଖ । ୮-୬ ଅନୁପ—ଉପମା । ୯-୨ ଶରତ—ଶରତ୍ ଋତୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଶ୍ୱିନ ଓ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ । ସୁଧାକରମୁହିଁ—ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ । ୯-୪

ଚନ୍ଦ୍ରିକ ସେ ଚକୋର ତହିଁ, ତୁଷ୍ଟି ଭୋଜନ ସେ ଅଛନ୍ତି ।
ମଧୁକା ଜନ୍ମ ଗାଲି   ଖଣ୍ଡ ଗାଲୁଣି ଫୁଲ
ପାଞ୍ଚ ବ ବୋଲିବ ମୁଁ ସୁନ ସେ ।୯।

ଗ୍ରୀଷ୍ମରେ ଉଷୀର   ଶୀତରେ ଗୁରୁତ ଶୀଳା
ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖ ଶୀତ ଉପଯୋଗୀ ।
ଶୀତ ପତ୍ରର ଧନ   ଗାଲ ମୁଁ ଦେବି ଛଳ
କ ଦେବାରେ ଜେବ ଏ ଆଦନା ସେ ।
ପଦଗତ ।
ଶାଢ଼ୀ ପରେ ସୁପାରି ସଂଗେ, କି ସୁରେ ଘାଣ୍ଟି ଅଗ୍ନି ଭଣେ
ଭାଲୁ ଗାଲ ଦଶନ   ମୁଁ ସଖ ପାଇବାଙ୍କି
ପାଣ୍ଡିତ ଲକ୍ଷ୍ମ ଉପରେ ।୧୦।

ମୋହ ଉଦରେ ଦୋଷ   ସର୍ବୀ ଭଃ ସଦଗର
ଭକ୍ତ ସଦେବ ଉପାଦେ ।
ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଏ ଅର୍ଜୁନ   ଅନିଲ ଦେ ଶକେ
ଦୋଷ ଦେବତ ଶରଣି ଦେ ସେ ।
ପଦଗତ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଗନ୍ଧ ଭଣ୍ଡି, ବହୁ ଭାଲୁଣ ମୋର ଭାବ୍ରେ ।
ପାଦଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦରେ   ଦେଖେ ପ ଥିଲ ଶରେ
ଖାଲୁ ମୁଁ ପ ବପଶ ଲଗନ୍ ସେ ।୧୧।

ଶୁଭଗନ୍ଧରେ ଗାଢ଼ୀ   ଅଗରେ ଥିଲ ଦଶ
ଘାଲୁ ମୁଁ ବନେ ଜଣେ ଶୁଭ ।

ଦେଦଶୁଦ୍ଦି—ସିଂହଳ ସନ୍ଧିଆମ୍ର ଦ୍ର । ୯-୬ ଶାଖାଶ—ଉପର । ୧୦-୧ ଗୁଟେ—ଭରନେ । ଶୀଳ—ଉପର । ୧୦-୬ ସଖପାଇବାଙ୍କି—ଅନାଶ ବୋଲ-ଆପଣାଙ୍କି । ଉଦରେ—ଗରଦରେ । ୧୧-୧ ମୋହ—ମୂର୍ଚ୍ଛା । ଉଦରେ—ଗୁଅରେ । ୧୧-୨ ଦେବତ—ସ୍ତ୍ର । ଶରଣିଦେ—ଦେଶରେ । ୧୧-୫ ଭାଲୁଣ—ଶକୁନ୍ତ । ଭାବ—ସ୍ୱାମୀ । ୧୧-୬ ଲଗନ୍ ଖାଲି ବା ଉପର । ୧୨-୫ ପଦ

ଗୁହ୍ମନ ଯୋଷ ଭାବ ମୁଁ କେଣ ଏବେଥିବ
ଏମନ୍ତ ଜସ୍ତରର ମନ ହେ ।
ନବରସ ।
ମୋଟାରୁ ଉଚ୍ଚକ ଦାଢ଼ା ଗ୍ରସ୍ୟ, ମୁଁ ଭଲ ଭବନ୍ତୁ ଯେ ଶର
ଧନଉବ ଏଥରେ କୋଟ ସ୍ତୁବନ ଏ ବଣ୍ଟ
ଲୁଣ୍ଠିବ ଅନନ ସମ୍ଭୋଗ ହେ ।୧୨।

ଗାହାଙ୍କୁ ଯୌବନେ କରୀ ଥିଲ୍ୟବ ଗୁମାନୀ
ତାହାଙ୍କୁ ମାନୁଅଛୁ ମାତ ।
ଯେ ଭୁବନ ଭାଗୀଦାରୀ ଲେଖିବ ନଦକାରୀ
ଭଞ୍ଜନ ଏବେ ମାରବ ହେ ।
ନବରସ ।
ଅନ୍ତର ଏମନ୍ତ ଘର୍ଷିବ, ତାହାଙ୍କୁ ଜଣା ଏ ବର୍ଣ୍ଣିବ ।
ଯେ ପଦ ସ୍ତୁରେ ଥାଇ ତୋହର ନାସ ଗାଇ
ଅଣ୍ଟ ତେ ଗନର ଉଦଗତ ହେ ।୧୩।

ଅର୍ଦ୍ଧେ ନୂ ମୋହ ଧନ ତୋହର ତାହାଙ୍କୁ ଘନ
ଏନବ ଲବଣ ପ୍ରିଦ ଦନ୍ତ ।
ନିଗ୍ରହ୍ୟା ଶର୍ମୀ ସବ ଅଶୃଙ୍ଖଳ ଗତ କୋପ
ଶୀଘ୍ର ଖଣ୍ଡନ୍ତ୍ର ଅଙ୍ଗ ବଣ୍ଟ ହେ ।
ନବରସ ।
ଏବେ ପ୍ରିୟ ଲୁଣ୍ଠନ କୋମଳ, ଭାଳରହ ଅଳୁଷ ବୃତ ।
ମୃଣାଳ ମାଲନ ଭଳ ଭଲ ଶୀଘ୍ର ଦଦାନ
ଦନ ଲାଗି କେମନ୍ତ ପ୍ରିୟ କେଉଁ ହେ ।୧୪।

—ଦେବ । ୧୨-୭ ଘନସ୍ଥାନ—ସୁଗନ୍ଧ । ୧୩-୨ ଭୁବନ—ସ୍ତନର । ଭାଗୀଦାରୀ—ଅଂଶଧାରୀ । ୧୩-୪ ଲେଖିବ—ଗଣିବ । ୧୩-୬ ନାସ—ନାମ । ଉଦଗତ—ପ୍ରକଟ । ୧୪-୧ ଘନ—ମେଘ । ୧୪-୨ ଶର୍ମୀ—ରତ୍ନ । ଅଙ୍ଗ—ହୃଦ । ୧୪-୫ ଅଳୁଷ—ଭାରତ ଆତ୍ମ । ୧୪-୬ ମୃଣାଳ ମାଲନ—ପଦ୍ମନାଳର

ମିଛକା ଉଦାର୍ଯ୍ୟ ଓ — ଆଡ଼ା ଭଙ୍ଗୀ ହେତୁକ-
ହୃଦୟ ରଞ୍ଜନକାରିଣୀ ।
ଓ ଦେଖ ଦେଖ ଦେଖା — ଦେଖିଲେ ଶ୍ରୀଷ ଅଧୀନା
ଓ ରୂପେ ଜଳ୍ପିତ ନ ଦେଖା ହେ ।
ଝଳଚଳ ।
ବୃଷ ମାଗିଲେ ଜଳର ନାହିଁ, ଉଦକୁ ମାଗୁଛ ଉଦ୍ଭଳ ।
ଦେଖାଇଲ ଦୟନ୍ତୁ ସୁଖ — ଏ କଥା ଭାବିଦଳ
ଭାବୀ ମନକୁ ନ ଗ୍ରନ୍ଥିଲ ନଦ ।୧୧।

ବୃଦେ ଏକମ ସୁରଭ — ନ ଭଞ୍ଜ ଉଦ୍ଧତପ
ଭଞ୍ଜିଲ ଉଦ୍ଭୂଜିତ ପୁଚ ।
ମୁଖ ଦନ୍ତ ଭାଙ୍ଗୁ — ଜଳଦେ ମାଉଦକୁ
ଆଦେଶ ଆଜ, ଭୃକୁ ଦେଖ ହେ ।
ଝଳଦିନ ।
ଧୀରଜନ ଗ୍ରନ୍ଥଦେଶ ଜଦେ, ମୋ ଦୁଃଖ ନ ଦେଖଜ ଏ ଜଣ
ଦେଖାଇ ଜଣାଇ — ଜଣାଅ ଦୋଷ ଏହି
ଜଣି ଦୋଷ ମନେଗାଦେ ହେ ।୧୨।

ଜଞ୍ଜିଜ ଗୋଦେ ଦିନ — ଦଜଲୁଧ ଦୁଦ ସୁଖ
ଭାବ ଗୋଷ୍ଠୀ ଜ ନ ଜଦେ ।
ଜଳ ମୁଁ ଦେଖି ଦୋଷ — ମୋ ଉଦେ ଜଣ ଦେଖ
ଉଦ୍ଧାର ନ ଦେଖେ ଜଞ୍ଜିଲ ହେ
ଝଳଚଳ ।

ଅଙ୍ଗୀ । ଜଳାର—ଦ୍ରୋଣୀ ବା ଚଞ୍ଚଳା । ୧୭୨ ଜଳଦ—ଜର୍ଣ୍ଣିସୁତା । ଜଳ ଜନଜିମ—ଜୁନ୍ଦ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୭୩ ଉଦ—ଗ୍ରନ୍ଥ । ୧୭୬ ଭଞ୍ଜ—ଭାଜ । ମାଜର —ମଜ । ୧୭୮ ଧୀରି—ଗ୍ରୀଜ ବା ଦୁଜ । ଗ୍ରନ୍ଥଦେ—ଜାଜଦେ । ୧୭୭ ଜଜଜଜ—ଜ୍ରଜଚା । ୧୭୯ ଜଞ୍ଜିଜ—ଜଞ୍ଜିଆଁ । ଦଜଲୁଧ—ଦୋଷଜଜ ଭାଜୀ । ଗୋଷ୍ଠୀ—ଗୋଷ୍ଠୀଜା । ୧୭୫ ଉଦ୍ଧାର—ଦୋଷ ଜଜ୍ଜ । ଶିଜ ଜିଜ

ମୁଁ ଯେ ମଣୁଛି ଶିବ ଶିବା, ପ୍ରାଣ ବନ୍ଧୁକୁ କରି ସେବା ।
ବସୁନ୍ଧରାର ଭୂଷଣ   ବସି ତାର ସୁଖେ
ମନ୍ଦାକ୍ଷରେ ମୁଁ ମଜ୍ଜି ଥିବ ।୧୭।

ଶିବ ଅଭିସନ୍ଧି ଯୋଗ   ଉଦିତ କଲେ ଭାଗ
ବସନ୍ତଠାରୁ ନ ବଞ୍ଚିବେ ।
କେଳିକାନ୍ତର ପଦ୍ମ   ଯାହା କଲେ ମନ୍ଦ
ନାଥଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ନ ଖାଇବେ ହେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ !
ଜଳେ ଯେ ଶର୍ବାଣୀ ଭୂଷଣ । ଯେନ୍ତେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦେ ଜାଣ ।
ମୁଁ ସୁପାସ୍ୱ ସଂଯୋଗ   ଭାରତ କ ବଂଶୀୟ
ଅଛି ମୋ ଦେହେ ଅନୁଭବ ହେ ।୧୮।

ଏ ସୁଣି ଶୁଭ ଜଣ   ମୋ ଦେହ ଉତ୍ସାହୀ
ଶିବସଦନକୁ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ।
ଏହେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଦେଖ   ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ରୂପରେଖା
ତାହାର ପୁଣ୍ୟ ତୀର୍ଥ ମେଳ ହେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ !
ରଜ୍ଜୁଣ ଥିବା ଏକେଶ୍ୱରେ । ପୃଥ୍ୱୀଙ୍କ ଜଳଦ ବର୍ଣ୍ଣିବ ।
ଏକା ଭୂମଣ୍ଡ ଭୋଗିବି   ଶାରଦ ପୀନ ଶ୍ରୀ
ବନ୍ଧୁ ମୋ ସେହି ଉପକାରେ ।୧୯।

ଏତେ ସ୍ୱକର୍ମ ଜଣ   ନଦୀକୁ ମୁଖ ବାଟ
ସୁର ଭଣ୍ଡାର ଦେବ ଭାବ ।

—ଶିବ ଦୁର୍ଗା । ୧୭।୬ ପୁରତେ—ସ୍ୱଦେଶ ବା ସ୍ୱର୍ଗ ଯେତେ । ମନ୍ଦାକ୍ଷରେ—ଲଜ୍ଜାରେ । ମଜ୍ଜି—ଡୁବି । ୧୮।୧ ଶିବ—ମଙ୍ଗଳକର । ୧୮।୨ କେଳିକାନ୍ତର ନାଥ ଅନୁଚରେ । ପଦ୍ମ—ପୋଖରୀ । ନଦୀନାଥ—ସମୁଦ୍ର ଶ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ । ୧୮।୪ ଶର୍ବାଣୀ—ପାର୍ବତୀ । ଭୂଷଣ—ଅଳଙ୍କାର । ୧୯।୧ ଉତ୍ସାହୀ—ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଉତ୍ସୁକ । ଶିବସଦନ—କଲ୍ୟାଣ ସ୍ଥାନ । ୧୯।୨ ତୀର୍ଥ ପୁଣ୍ୟ । ୧୯।୪ ଭୂମଣ୍ଡ—ପୃଥିବୀ । ଶ୍ରୀ—ଶୋଭା । ୨୦।୧ ନଦୀକୁ—

ଭାବକ ବଚସାରେ ଏ ଭାବ କରନ୍ତୁ ହରେ
ଶତ ଭାବନା ଶ୍ରୋତ ଥାଇ ସେ ।
ବୃତ୍ତସ୍ଥିତ !
ଅସ୍ତ୍ରମାରି କେବୁ ଭାଇବା, ଯତ୍ନ ନସ୍ତୁନ ଭୂଷଣ ।
ଭାଗରିସ, କହଲ ଧାରୁଦାରଙ୍କୁ ଧର୍ଯ୍ୟେ
ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମାପ୍ତ ହେଲା ଦେ ।୨୦।

—ꤥ—

୨୦ଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ— ଶଙ୍କରାଭରଣ

କରନ୍ତ ଶଯ୍ୟାରେ ଲୋଟି ଯାଇ ସୁକୁମାରୀ,
ଚାରୁଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଜଳନ୍ତା ସେ ଭରି ।
ଆହା ପୁରୁଷ ଭାବନ । ନ ସହନ୍ତୁ ନବମାସ ଜନନ ମଦନ ।୧।

କାହା ଲଳୁଆଇ ପୁରୁ ଭୁଜଙ୍ଗ ପ୍ରୀତିରେ,
ମୁଁ କୋମଳ ଯାଉଁ ଚେତେ ପ୍ରବଳ କରନ ।
ସୁଜର ତ କୋଳେ ଦେଖା । ଭଣ୍ଡିର ସମ୍ପରେ ଭାଗ ଜନ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।୨।

ଆଶିନ୍ତୁ । ମୁଖ — ରେଖ ବା ଅଗ୍ରଭାଗ । ବାଳୁ — ଜଳ ବା ଲତା । ଭାବ — ଗୁଣ ।
୨୦।୨ ବଉସ୍ଥରେ—ଉଲାଗରେ, ସ୍ଥିରସ — ଶୀତଳ । ଶ୍ରେଦଧାର — ଝାଳ
ଜଳ । ୨୦।୩ ନୂପୁରୁ—ଘଣ୍ଟ ୨୦।୪ ଅସ୍ତ୍ରଧାଣ୍ଡିତ—ଅବତରଣ ଅବସ୍ଥା ।
ଭାଗ — ଲସନ । ୨୦।୬ ଚନ୍ଦ୍ରମ — ଶୀତଳ ଓ ଶିବ । ଧାନ୍ୟ—ଧାନଗଦା ।

———

୨୦ଶ ଛାନ୍ଦ

୧-୧ କରନ୍ତ—ଶଯ୍ୟାର । ଶଯ୍ୟାରେ—ପୁଷ୍ପଶେଯର ଉପରେ । ସୁକୁମାରୀ—
ଲାବଣ୍ୟବତୀ । ୧-୨ ଚାରୁ—ସୁନ୍ଦର । ୧।୪ ନବମାସ—ଅଭିନବ ମାସ ଚାଳ ।
ଜନନ ମଦନ—ମୂର୍ତ୍ତି ଭୁଲିପିଦା । ୨।୨ ପ୍ରବଳ—ଦଣ୍ଡ । ୨।୪ ଲଗନ—

ବୋଲନ୍ତି ଯେ ଜନ ଜଗିଥିଲି ଅବକାଶ,
ବନ୍ଧୁ ଦ୍ୱାରେ ଶୁଣ ଆସେ କଳାର୍ଣ୍ଣ ନ ଶୁଣ ।
ଧ୍ୱଂସେ ଅପବାଦ ଅଛି । ଗୁଣର ସମ୍ପଦେ ବୋଲେ ଏ ଗୁଣଗ ଲଳି ।୩।

ଅନାଗ୍ରହେ ବାଇଥିଲେ ଦଗ୍ଧ ମୋହର,
ତାଙ୍କ ବେଦନ ଦେଖାଇ ଦଣ୍ଡ ଏଣୁ ଦୀନ ।
ନ କହିବ ଏଣୁ ମାତ୍ର, ବୋଲୁ ଯେ ଲୁଚି ମୁଁ ବେଢ଼ାଇଲି ଭ୍ରମାବର ।୪।

ବାଳ ଦ ନ ଦହର ନବ ବଣିକ ଦେହେଲ ଉଲ୍ଲ,
କି ଯୁଗ ଭାଙ୍ଗିବ ଅଛ ଭଣିଛି ଯାଚନ ।
ଧନ୍ଦି ଏ ପ୍ରସ୍ତାବନ । ବାରୁଣି ମଦନ ଦହନଙ୍କୁ ପ୍ରଜନାଗ ।୫।

କହିବ୍ ଅଛି ଯେ ଘନ ବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୟାମଳ,
କମଳ ଶ୍ରୀ ରଚନ ଭୃଙ୍ଗଣ ଭ ଦଳ ।
ପ୍ରାଣେଶ ଆଶା ଥାଉ । ତାଙ୍କୁ ଚିନ୍ତା ନଗ୍ନ ପାଣିବ ଏ ଦାଉର ।୬।

ଶବଗରେ ଶରବଣ ଭ ନ କ କଣକ,
ଅଳିର ନଦେନଳ ଶ୍ରୀ ଶିଖା ମୋର ମନ ।
ସିନ୍ଧୁବଳେ ସନ୍ଧି ଦେହ । ପ୍ରାଣନାଥ ବନ୍ଧୁ ଆଜ ବୋଲ ଦେଖାଇବ ।୭।

ବେ ପାର୍ଶ୍ୱ କଣ୍ଟକ କାନ୍ତ ସମ୍ମୁଖେ ଏକଣ,
ଦୁକତର ଚଳାଅ ତାଙ୍କୁ ଯେସୁ ଦେଲ ବେହନ ।
ସେତୁ ଆଶା ରବଳ । ଏହଣ ଅନଳେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ।୮।

ମୁଖରେ । ମୁକୁନ୍ଦ—ଅଳ୍ପ ଦୃଷ୍ଟ । ୩।୧ ଅବକାଶ—ଦେବା, ସ୍ଥାନ ଓ ମାର୍ଜ୍ଜନା । ୩।୨ ଭାଷ—କଥା । ୩।୧ ଅନାଗ୍ରହେ—ଅସ୍ୱାଧି ଧାନ ବୋଳରେ ଲମ୍ବା ଅବଧାରେ । ଦଗ୍ଧ—ଦଶ ମୁଖ । ୪।୨ ଦୀନ—କଥା । ୪।୩ ମାତ୍ର—ବଚର୍ଣ୍ଣ । ୪-୪ ଲୁଚା—ଧୃଷଣ । ୫-୧ ବେଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ । ଉଲ୍ଲ—ଅଳସ । ୫-୪ ବାରୁଣି ମଦନ—ଶିଶୁଭ କନ୍ଦର୍ପ । ୬-୧ ଘନ—ମେଘ । ବର୍ଣ୍ଣ—ବର୍ଣ୍ଣନ । ୬।୩ ପ୍ରାଣେଶ—ସ୍ୱାମୀ । ୭।୨ ଶିଖା—ଆକାଶ ଦୀପଶିଖା । କାମ—ଦର୍ପଣ । ୭।୨ ଅଳିର—ଦୂତ । ଶବଗ—ସବାଣ । ୮।୧ କାନ୍ତ—ସ୍ୱାମୀ । ୮।୪

କଉଳ ଲୋଚନ ମିଳେ ମିଳେ ଚାହୁଁ ଥାଉ,
ଘଳ ବଦନେ ସୁଖାକୁ କ ଏମନ୍ତ ଭରତ ।
କୁଚକୁ କରେ ଅନ୍ଧକାର । ତରଣ ସେବାରେ ଯିବା ଲଜ୍ଜା
ଚୋଷ ।୧୯

ସୁଖି ଲେଖିଲ ଏବନ ଚନ୍ଦ୍ରାକ ଲୋଟିଏ,
ଜଳଦଧିକ ପ୍ରମୁଖୁ ଉଜଗି ଚୋଟିଏ ।
ଅରେ ଉଷାକ ନରନ । ଜଳ ଜଳେ ଭଲୁଣ ଉଲ୍ଲାର ଏ ଉଥାନ ।୧୦

ନ ଜାଣେଲ ମୁଁ ଲୁଣେ ଦୃଷ୍ଟ କୁସଲ,
ଅନେକ ସୁକନ୍ଥ ଅଣା ଅଛୁ କୁମ୍ଭାରୀ ।
କୁମାରିକ ମଦନାଗ୍ନୀ । ଘଟାକୁ କାଢ଼ିଲ ସିଂହ ଲୋକ ଉଲ
ନ ଉଲ ।୧୧

ଉକ୍ତ ମନମୋହିନୀ କୁମୁଦ ଚାହୁଁଛ,
ତଥାପି ବେଣୀ ଠାରୁ ଲୁହ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତି ।
ଅନେକ ଅକେବଗ ଦେଖର । ଏ ଭୂଲ ଭଣ ମରଣକୁ ଉରିକ ବିସୁଦ୍ଧ ।୧୨

ଅସୁନ ଉଲ୍ଲ ଅସୁର୍ଦ୍ଧ ଦଶ ଉଣ୍ଡ ନ ହେଉ,
ଲୁହେ ଦେଖେ ତୋକ ଲଲ୍ଲ ମୁଁ ଉତ୍ତ ମାନେ ।
ଲୁଣେଥିଲେ ଏ ଜେଲ୍ଲିକ । ପ୍ରଭୁ ସିଦ୍ଧ କୃତାଂଠାରେ ତୋରେଶ
ଶୋଭ ଦେବ ।୧୩

ଅନଙ୍ଗ—କନ୍ଦର୍ପ । ୯।୨ ପ୍ରଚକ—ପଚନରେ । ସାର୍ଥକ—କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ବା ଲଜ୍ଜାଲୁ । ୧।୩ ଅନ୍ଧକାର—ଦେବକ କୁଷ୍ଟ । ୧୦।୧ ଉତ୍ତାର—ଉଣ୍ଡା । ୧୦।୨ ଜଳ ବନ୍ଧୁ—ଯୁଗୀ । ୧୦।୩ ପଦ୍ମ ମରଣ—କୃଷ୍ଣ ଉଦର୍ଦ୍ଧ । ୧୧।୧ ନନ୍ଦ କୁମର—ଯୁବପୁତ୍ର । ୧୧।୨ ସୁବର୍ଣ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୧।୩ ଲୁନା—ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୧୧।୪ ଶିରେ—ମସ୍ତକ ଉପରେ । ତୋଷ—ଉତ୍ସା । ୧୨।୧ କୁମୁଦ—କନ୍ଦର୍ପକ । ଚାହୁଁଛ—ତତ୍ । ୧୨-୨ ବେଣୀ—ଉଦ୍ୟ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ । ଲୁହ୍ୟନ୍ତ—ଲଜ୍ଜ ପା । ୧୨-୩ ଅନେକ ଦେଖର—ଲୋକ ଉଚେରଙ୍କ । ୧୩-୪ ଲିପ୍ତ—ମନକ ବା ସ୍ୱାମୀ । ସୁରେ—ସୁଜଣ । ଜୋରେଶ—ଦୋଷିଦେଇ । ୧୪-୧

ଶଶାଙ୍କରେ ଯେ ନାହିଁ ହୋଇଛି ବନ୍ଧ୍ୟା ଶରଦ,
ଜଳଜ ହୋଇଲା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗଅବଧାରେ ।
କରେ ବେଗ ବୃଦ୍ଧ ହଠିର । କ୍ଷୁଣ୍ଣ ଭୁଜ ଦେଖନ୍ତେ ହୋଇଲା ଏବେ
ଧରେ ।୧୪।

କ୍ଷୁଣ୍ଣ ବେଦନା ସହିବାକୁ ନାହିଁ ଏବେ କ୍ଷମା
କୋକିଳ ସଙ୍ଗୋଳୀ ଶୁକ ଶାରିକୁ ତ ଉପମା ।
ଏହାକୁ ଜଣାଇ ପ୍ରସୂନରେ । ମୋହନେ କିଂଶୁ କେତକୀ
ଭାବଠାରେ ।୧୫।

ଏଣୁ ଭାବେ ଶ୍ୱାସର ଦୋଷରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା,
କାମାନ୍ଧ ହୋଇଲା ଅବଳା ଭରେ ରହି ।
ସ୍ୱର୍ଗୀ ଅବର ଆକୁଳାଇ । ଦେ ଶୁଣିଲେ ସ୍ତବଣ ଶିବ ବାସେ
ଅଶୋକର ।୧୬।

ରେଖ ବା ନାଥ ବା ନାଥ ଅରୁ ଦେହକୁ ବୋଲ,
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବାଣ କପୋଳେ ମାରେଲେ ପ୍ରିୟସଖୀ
ଦେହ, ଲୁଚ ବଦନେ ଶୋଭୁ । ଗଗନ ନାଭ ଭୂଷେ ରେଖ
ହୋଇଅଛି ।୧୭।

ଦେଖିଣିନ ଉଠିଲା ସେ ସବୁ ଧରଣୀ;
ସୁର କଣେ ଉତ୍ତ ପ୍ରିୟ ପ୍ରସୂନ ବୋଲନ୍ତି ।
ଦେବା ଏ ସକଳ ଦୁଃଖ । ସଖୀ ଏ ବୋଲନ୍ତି ଶୋଭା ଭାଷ ନାଥ
ଦେଖ ।୧୮।

ଶଶାଙ୍କରେ—ଶଶି କୁଳରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀ ନାଥଙ୍କୁ ଦୋଷ ଲଗୁ ଦେବାକୁ । ବନ୍ଧ୍ୟା—ଶରଦ । ଶରଦ—ମେଘରେ । ୧୪-୨ ଜଳଜ—କମଳ । ଅଙ୍ଗ ଅବଧାରେ—ତ ନାଭିପାଠରେ । ୧୬-୨ କାମାନ୍ଧ—ଅନ୍ଧ । ଅବଳା—ଭୂମି । ୧୬-୩ ଅଶୋକ—ବେଦରେ । ୧୬-୪ ସ୍ତବଣ—ଶୀର୍ଣ୍ଣ । ବାରେ—ଲୁଗା ବାଜରେ । ୧୭।୧ ରେଖ—ରେଖା ଶର । ୧୭-୨ ପ୍ରିୟସଖୀ—ପ୍ରିୟ ସଖୀ । ୧୭।୩ ନାଭ ଭୂଷେ—ସ୍ୱାମୀ ସବରେ । ୧୮।୧ ଧରଣୀ—ଭାବରେ । ୧୮।୨

ଚନ୍ଦ୍ର ଦୋଷଗ୍ରହୁ ଆଉ ପଥ ଲୁଣ୍ଠିଲା ।
ବିରହୀକୁ ଦୟା ନୋ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ନଟଣ ଗଲା ।
ପ୍ରେମ ଆର୍ଦ୍ରିକ ସନ୍ଦେଶ । ବଞ୍ଚାଇ ଏହ୍ଲାଦେ ଦକ୍ଷ ତାଙ୍କ କଲା
ହୋଇ ।୧୯।

ଅତେ କହନ୍ତେ, ଖଣ୍ଡିତାଠ ପଥକର
ଉପଲକ୍ଷ, ବନ୍ଧୁଷାର ଭଲୁଅ ସାଗର,
ଛାଇଲେ ଖାଇ ରହି । ଦନ୍ତୁରୀ କଣ୍ଟକ ମୋହ ମନୋହରୀ ଜାଣି ।୨୦।

ଏକତ୍ରିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କୌଶିକ, (ଏହୁ ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ବାଣୀ)

ଏଥୁଅନନ୍ତରେ ମନଦେଲ ଶୁଣ ଭଦ୍ରେ ଉଷାର ଘଟନା
କେଉଁଠାରେ ଥିବ ସହସ୍ର କି କୃଷ୍ଣକୁମାର ଦେଖିବାରୁ ଚିନ୍ତା ସା ।
ସିଁଥେ,
ଅତି ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଲାଗ ଲାଗୁ,
ନଖାଇଲେ ଦୁଃଖ ଭଜିଲେ ହେବ ।୧।
ସେମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଦେବ ସେଇପରି ଦେବୀ ଦଶା ବସନ,
ଭାଗ୍ୟବ ଶବ୍ଦ କଲେ ଛଇଳାଦି ଭଲେ ଛୁଟିଥ ଜଳ ସ୍ରାବ ।
ହେବ ସଖୀ,
ଏବେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ମନାଇବର ।
ଅଭ ନୋହିଲେ ଆଖି ସର୍ବଦାର ହେବ ।୨।

ଲୁଣ—ଲୁଟ । ଚିତ୍ର—ଦୃଷ୍ଟି । ୧୧।୪ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନ—ନଗ୍ନ ଆଗତ । ୧୯।୧ ଚନ୍ଦ୍ରମୋଦର—ଆସି ଅଗନ୍ତୁ । ୧୯।୩ ସନ୍ଦେଶ—ଖବର ୨୦।୧ ଖଣ୍ଡିତାଠ—ଶିବ । ୨୦।୨ ଉପଲକ୍ଷ—ସମ୍ପର୍କେ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ବନ୍ଧୁଷାର—ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଦେହ ଧାରୀ ଶିବ । ୨୦।୩ ଲୁଣ୍ଠି—ଧାନ ବନ୍ଧ କା ଗାଡ଼ । ୨୦।୪ ଦନ୍ତୁରୀ—ଦନ୍ତୀ ।

ଏକତ୍ରିଂଶ ଛାନ୍ଦ

୧।୧ ଉପଶିର—ଶିବର । କୃଷ୍ଣକୁମାର—ଅନିରୁଦ୍ଧ । ୧।୪ ନଖାଣ—ସଖୀ । ଭଜିଲେ—ଅଭାବେ । ୨।୪ ବନ୍ଧୁଙ୍କ—ଅନିରୁଦ୍ଧଙ୍କ । ୩।୨ ଭାଗ—

ଶୁଣି ପଣ୍ଡିତ ମନ୍ତ୍ରୀ ରେଖ କହୁଛ ଦଶଣ ଏକାନ୍ତରେ ବସି,
ଆଜ୍ଞା ଛାମୁ ଦେଖି ପୁଷ୍ପ ମାଗିଦେବେ ଗିଳା କଳାକର ଭୂଷି ।
ସେ ଏହିକ,
ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଶୁଭ ।
ଭାର୍ଯ୍ୟ ଦେବୁ ରାଜନ କହିବେ ସେ ।୩।

ଏମନ୍ତ ଭଣନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ, ଭଗ୍ନଧ୍ୱଜ ମିଳରେ ଗୁଣୀଙ୍କ ସାଥ,
ସକଳ କଥା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭଣାଇବେ ଶୁଣି ନୃପ କଲେ ଏ ପଥ ।
ରସ ଭାବ,
ଶୁଣ ଆବେଶରୁ ବନ୍ଧୁ ଭଞ୍ଜନ ।
ପ୍ରିୟ ପୁତ୍ର ଅବଶ ଦଣ୍ଡ ସେ ।୪।

ଶୁଣା ହୋଇଥିଲା ଗର୍ଭ ନନ୍ଦନ ପର ବଡ଼ଭଲେ ତାଙ୍କୁ,
କୃପାରେ ଦୃଷ୍ଟ ତଳ ଦେଖିଲେ ଯନ୍ତ୍ର ରଚନ୍ତ୍ର ଦେଖନ୍ତୁ ।
ସେ ଶୁଣ,
ରେଖକ ପୁଷ୍ପ ଜଳରେ ପୁଣ ।
ସତ୍ୟବାକ୍ୟ ନାହିଁ ଦେଖିବ ଭାଗ୍ୟ ସେ ।୫।

ବୋଲୁଛ ଶୁଣ ଦଳ ସେବା କରନ୍ତ ମୁଣ୍ଡଳ ସଜଳ ଭାର୍ଯ୍ୟ,
ସେ ବୋଲିଲେ ମୋର ଏବାଟେ ବଳରେ ହୋଇବ ଭୂଷଣ ଦୂର
ହେ ସେନ,
ଭୂଷି ଦେବ ଅନୁଜ ନନ୍ଦନ
ଦାନ ହୋଇବ ଭଜିବାରେ ସେ ।୬।

ଟୀକା । ୩୮ ଗ୍ରହଣ—ସମ୍ପ୍ରଦାୟ । ୩୯ ଭାର୍ଯ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀରୂପ ୪୦ ଭଗ୍ନଧ୍ୱଜ—
ରାଜା । ୪୧ ସୂତ୍ର—କଥା । ୪୨ ରାଜନ—ରାଜା । ୪୩ ଆବେଶରୁ—ସ୍ନେହରୁ ।
୪୪ ଅବଶ—ଦୁଃଖିତ । ଦଣ୍ଡ—ଶାସନ । ୪୫ ତଳ—ନୀଚ । ଯନ୍ତ୍ର—ରଚନା ।
୪୬ ରେଖକ—ସୁନା । ଶୀଘ୍ର—ଉଚିତ । ୪୭ ଭାଗ୍ୟ—ଭଜନ । ୪୮ ଶୁଣ—
ଶୁଣି । ୪୯ ଭୂଷଣ—ଶୁଭ । ୫୦ ଅନୁଜ ନନ୍ଦନ—ସାନ ଭାଇର ପୁତ୍ର । ୫୧

ଘୁଞ୍ଚି ଯଶୋଦାଙ୍କୁ ତଳ ଭଗଣରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରଚନ ନଯନ୍ତି,
ଜନ୍ମସୁଖର ନେଇବାରେ ତର୍ଜ୍ଜିତର ଲକ୍ଷଣେକ ଥିବ ଭଣ୍ଡି ।
ସେ ଲକ୍ଷଣ ।
ସୁଖ ଭବନରେ ଦେବକ ବଶ୍ଚଣ୍ଡ ।
ଦେଖ କୃଷ୍ଣ ଆସ୍ଥ ସୁତ କଷ୍ଣ ସେ ।୭।

ଏଲକ କଥାରେ ଦେଖ ସୁକ୍ତ ବାଲ ସୁଟେଖ ସ୍ୱଳସୁଠଃ ଘୃଷ୍ଟି,
ଛଇ କପିତାଙ୍କନ ପୁଣି ଲଗନରେଖା କୁମ୍ଭ ସୁଟନ ଅଙ୍ଗକାଶୀ ।
ସେ ଭାବ,
ଦେଖ କୁଟେନ୍ତ ମଣ୍ଡିତ ସବତ ।
ଭାଙ୍କୁ କୁହାଇ କଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ସେ ୮।

ପଦ୍ମାଙ୍କୁ ଶୋଭାର ଏ ସ୍ଥଳେ ଆଶ୍ରିତୁ ସନ୍ଦେହ ନ [illegible] ଭଣ୍ଡି,
ବର୍ଣ୍ଣିତ ବହେଳ ଆସ୍ତେ ବସ୍ତୁଳକୁ ଏଣୁ ଅସମ୍ଭଧ ଅଛି ।
ଏ ଦେଖ,
ଖୁଣି ସବତ ସାଜନ୍ତ ବୈଦବ ।
ଏହା ଭାଣ୍ଡିଲ ଲୁଲନଘନ ସେ ।୯।

ଶ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀ ହୋଇ ସ୍ନେହ ସବନ୍ତ ଦେଖି ସୁମୁଖୀ ସ୍ତମ୍ଭ,
ତାହାଙ୍କ କୁଳେ ଶେଷିଲ ପ୍ରାଣକୁଟ୍ୟ ପ୍ରଜା ମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦନଙ୍କୁ
ସେ ଭଲେ,
ଯଶୋଦାଙ୍କୁ ନନ୍ଦରେ ମିଳଲେ ।
ସୁନ ଲୁଣ୍ଠି ଗରଭ ଦେଖ ହେଲେ ସେ ।୧୦।

ଉଦସ୍ଥରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଡଭକ୍ତୁ ତର୍ଣ୍ଣି ସନ୍ଧଳ ପରେଶ ହୋଇ,
ଲବ୍ଧ ବଞ୍ଚିଲେ ପାଣ୍ଡବନେ ସୁବିଳ ସର ସସ୍ତାର ଉଠାଇ ।
ସେ ହୋଇ,

ଲକ୍ଷ୍ମ—ବହୁ । ଭରସ୍ତ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୮।୨ ସୁଭା—ଶ୍ରିଅ । ସାବନାଖି—ଲଳକସ୍ତୁ ଏବଂ ବର୍ଣ୍ଣିତ—ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ । ବହେଳ—ଅନେକ । ୧ମ ସବତ—ମନ୍ତ୍ରୀ । ୯-୫ ମନ୍ତ୍ର ନନ୍ଦନ—ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁତ୍ର । ୧୦-୨ ସୁମୁଖୀ—ସୁନ୍ଦର ମୁଖୀ । ସ୍ତମ୍ଭ—ନବଦେଶ୍ଚ । ୧୦-୨ ମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦନ—ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁତ୍ର । ୧୧-୧ ଉଦସ୍ଥରେ

ମିଳୁ ନୋହୁଁ ଅଛି ବସ୍ତୁ ଅଣୁ ।
ଦନ୍ତୁ ଭାଷରେ ଯଶୁ ଅବଶେଷ ହେଉ ।୧୧।

ସଂସାରରୁ ଆଉ ପକ୍ଷୀ ଯେ ଘାଜାର ଆଶିଲେ ଲୁପ୍ତ ହେଲେ,
ବନ୍ଧୁ କର୍ଣ୍ଣରେ ଏହି ଶୁଣାଇବ ବଚନ ଉଚ୍ଚାରିଲେ ।
ହେ ସଖୀ,
ଶୁଣ ସଂସାର ବନ୍ଧୁସ୍ନେହ,
ତନ୍ତ୍ରୀ ଶୋଭୁଣୀ ଜନନ ଦିନ ହେଉ ।୧୨।

ଅମାର୍ଜ୍ଜନାନନ୍ଦରେ ନେତ୍ରଦାନ ଆଜ୍ଞ ନ ଦଣ୍ଡବା ରଞ୍ଜି,
ମଧୁର ଧ୍ୱନି ନେତ୍ରମୂଳ ଅମରୁ ମଦନୁ ଭେଦଇ ନୋହୁ ।
ହେ ସଖୀ,
ଦର୍ପଣ ପେଟେ ଲଗ ଧରି ।
ଭେଦି ଅଧରସ୍ତ ନୟନ ଚୋଖି ଭଲ ।୧୩।

ରମଣୀ ଶୁଣି ଏ ବଚନ ଭାବନା ପୁଲକ ଭରିଗଲା,
ବ ମନରେ ଧନ ଯେଉଁ ଘନ ସୁଖରେ ଭାଷିଲ ଚାମରାକୁ ।
ହେ ବାଳା,
ନରନ ଲଗେ ନରକ ଲାଜ ।
ଲଳେ ନେତ୍ରରେ ଚଞ୍ଚଳ ଶୁଣ ହେଉ ।୧୪।

—ପୂର୍ବେ ପୂର୍ଣ୍ଣିବ ନାଗର । ଭବ୍ୟ ପଞ୍ଚମୁ—ବହୋଉପଦେଶ । ୧୧-୨ ସନ୍ଧ୍ୟାରୁ —ଭାବରଙ୍ଗର ଦ୍ରବ୍ୟ । ଭ୍ରମର—ସ୍ୱଗ୍ଧର ଦରନ । ୧୧-୪ ଅଣୁ—ଗୋଲା । ୧୧-୭ ଦନ୍ତୁ—ଦୋଷର । ୧୨ ୧ ଶଷ୍ପ—ଘାସ, ଲୁପ୍ତ—ଅଜଣାର । ୧୨-୨ ଶୁଣାଇବ—ପଦାଶ, ସାଙ୍କେ, ଜନକ ଓ ବଚନ ଦ୍ରବ୍ୟ । ବଚନ—କଥା । ଉଚ୍ଚାରିଲେ—ଜଣେଷ ସ୍ୱରରେ ବା କହୁଛ ଭାଷରେ ଓ ଅନୁମାନ । ୧୨-୪ ଶୁଣ—ଶୁଣ ଜନ୍ମନ । ୧୩-୧ ଅମାର୍ଜ୍ଜନ—ପ୍ରକୃତି ବା ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ । ୧୩-୨ ଅମରୁ—ଦେବଗଣ । ୧୩-୫ ଅଧରସ୍ତ—ପ୍ରତିଧ୍ୱନିର ସ୍ୱରସ୍ତ ଦେବ । ଚୋଖି —ସମାନ ବସ୍ତୁ ଯିବାର । ୧୪-୧ ପୁଲକ—ଆନନ୍ଦ ରୋମ । ଭରୁ—ଦେହ । ୧୪।୨ ଚାମରାକୁ—ଆଖି ଅଛି । ଧୂଳି—ଶେଷ । ଘନ—ଅଣ୍ଡ ବା

ଶର୍ଚ୍ଚୀ ଅବ୍ୟ ଭାଳୁରେ ସ୍ତୁତ ଭାଷ ଭଣି ଦେଇ ଦାବେ ଚାସ,
ସ୍ମରଣ ଅଷଥିବ ୪।୬ ୫ଟ୍ୱ ଭାବ ଖଣେ ଉଲ୍ଲିଖତ ଗାଗ ।
ସେ ସଖି,
ଏକ୍ଷିକାଳେ ଭଣଉର ପାଇଁ ।
ଭ.ଦ୍ର ଅଷକ୍ତ କ୍ଷତନ୍ତ ଦେଇ ସେ ।୧୫।
ଅକାଳସୁ ପ୍ରୀତି ଚୋଇଁ ମର୍ଦ୍ଦିତୁତ ଲୋକ ଅଗିଥାକୁ ସତ,
ଭାବାର ଦୁଆରେ ଠିଆହୋଇ ଚୋରକ ଭ୍ରମୁର ଶୁଭ କରନ୍ତ
ଭଲା ମୋରେ,
ବାପ୍ପ ଚଞ୍ଚଳ ଆସି ପୁରରେ ।
ଭବ ଭ ଭାଗ୍ୟର ବାଦ୍ୟ ଊଷ୍ଣ ଲୋ ।୧୬।
କାର୍ତ୍ତିକ ଭଧ୍ୟ ସ୍ନାନର ଦେଖାଦାରେ ନ ଭଗୁର ଅଳ୍ପ ସର୍ବୀ,
ଗୋପୀର ପାଇଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କାଳ ଦେଖିବା ନ ସ୍ଥାବେ ବେଶି ।
ସେ କାଳୀ,
ଏତେ ବୋଲେ ଦେବେ ଗଲ୍ପ ଆଳୀ ।
ଭୂଷଣବ ମିଳ ସ୍ନରେ ମିଳ ସେ ।୧୭।
ସୁମା ଲେଖିଥିବ ଦେଖଣ ଉଦ୍ଦିବା ଭା ଜେଗଥିବ କାଳରେ,
ଭୂମାର ଭଣିଭା ଯେଉଁ ଲକ୍ଷୁ ଭାଗ ତେଜ ଭାବାଭରେ ।
ସେ ସ୍ୱସ,
ସଞ୍ଚୀ ଅବେଶ ଭକ୍ତିତ ଭ ଦେଖ ।
ଭକ୍ତ ଭକ୍ତି ଲେଖାଉଲେ ଦୁଃଖ ଦିଏ ।୧୮।

---

୧୪ । ଗ୍ରୀଷ୍ମରତ୍ନ—ଅକରରେ କାଳର । ଭାଗ୍ୟରାକୁ—ଭାଗ୍ୟବଣ । ୧୪.୯ ଭଣିକ—ସ୍ୱାମୀ । ୧୫.୧ ଅବସ୍ଥ—ବର୍ତ୍ତମାନ । ଦାବେ ଚାସ—ନୂଆ ଭାଗରେ । ୧୬।୫ ଭାଗ୍ର—ସ୍ୱାମୀ । କ୍ଷତନ୍ତ—ଭାଷ୍ଟି ବା ଖବର । ୧୬।୧ ଅକାଳସୁ—ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁ । ୧୬।୨ ଭ୍ରମୁର—ଶାଗର । ଶୁଭକରନ୍ତ—ଭଗଳ ଗାନ । ୧୬।୪ ବାପ୍ପ—ବାଷ୍ପ । ପୁରରେ—ପୁର ମଧ୍ୟରେ । ୧୭।୧ କାର୍ତ୍ତିକ—କାର୍ତ୍ତିକ ଭଗବାନ । ଗର୍ବ—ଗର୍ବ । ୧୭।୨ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଖଣ୍ଡକ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେଖା ଉଦ୍ଦିବା । ୧୭।୪ ଆଳୀ—ସଖି । ୧୭.୫ ଭୂଷଣବ—ଭୂଷଣଯୁକ୍ତ । ମିଳ—ମିତ୍ର । ୧୮।୧ ଭାଗରେ—ଭଗରେ । ୧୮।୨ ଭରେ—ଭାବରେ ୧୮।୫ ଦୁଃଖ—ଆସି ।

ଆଜ ଅସ୍ତଶିଖ ଚୂଡ଼ାରୁ ଚୋରପରି ଏଣୁ ଉଠେ ନ ଦିନକର,
ଅନୁ ପୂର୍ବଗିରି ମୋହନଙ୍କ ଶାଳେ ନାମର ନିର୍ଭାବ ଜଗତ ।
ସେ ସଖୀ
ଦେଖୁଛିବ କେଉଁ ମହାପୁରୀ ।
ଯାଇଁ ଦେଖିବ କନକପୁରୀ ସେ ।୧୯।

ତ୍ରିଦଶ ଭୁବନ ଦେଖଇନ୍ତ ଲଳନା କରରେ କର ସେ ହେଲେ,
ଆଉ ସ୍ଥଳକୁ ଏ ଜଗତ ଭୁବନ ଅଧି ଅଧିକାରୀ ଆସି ।
ସେ କଥା,
ଲଜ୍ଜାରେ ଲଜ୍ଜା କର ଶେଷ ।
ଶୁଣି ଭୁଲିବେ ତୁମ୍ଭ ଭଜାଗ ସେ ।୨୦।

ଦ୍ୱାଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭୈରବୀ

ଲସିତ ରମଣୀକର ଚିତ୍ରାଳ ନେତ୍ରମଣ୍ଡଳ
କର୍ଣ୍ଣିକୁ ଲକ୍ଷିନ ଭଙ୍ଗି ନଦନେ
ଅଡ଼ିଲ କହିଲ ପୁଣ ସୁଜନ ହସିଲ ମୁଖ,
ଦୁଃଖରେ ଅଶ୍ରୁଜଳ ଝରେ ସେ ।
ଇତ୍ୟାଦି ।

୧୯।୧ ଅଜ—ଉଠ । ନ ଡ଼ୁଡ଼ିବ—ଦୂର ନ କରିବ । ୧୯।୨ ନିର୍ଭାବ—ଚନ୍ଦ୍ରକର । ୧୯।୭ ଜଗନ୍ନୁଷି—ଜଟନ୍ଦୁଷି ଉଷାବେଳା । ୨୦।୧ ତ୍ରିଦୁ—ସ୍ୱାମୀ । ଲିଙ୍ଗ—ବାଣ୍ଟି । ଦେଖନ୍ତର ଲଳନା—ନବ ଲଳନା । କରରେ କର—ହାତରେ ହାତ ଧରି ୨୦।୨ ଅଧି—ଶୀତଳ । ଅଧିକାରୀ—ଶିବ । ୨୦।୫ ଭଜାଗ—ଅଭାଗ୍ୟ ।

ଦ୍ୱାଦଶ ଛାନ୍ଦ

୧।୧ ରମଣୀ କର—ନାରୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠା । ୧।୨ ଲସିତ—ଅନନ୍ତ ବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ୧।୨-ରୁଷା—କଥା । ୨।୧ ଲକ୍ଷଣ ସହନ—ଦୁଃଖରେ ସହନ୍ତ ସୁନ୍ଦର । ସୀମା

ସମରସ ବେଳଅଳୁ ସ୍ତବ ।
ଅମୃତ ଉମାଦ ଭର୍ତ୍ତି ଜ୍ଞାନ ସ୍ତ ଓ ଏସ ।୧।

ଅରେ ପ୍ରଦର୍ଶ ସ୍ମୃତି ଅରେ ବ୍ରହ୍ମପଦ, ଶାନ୍ତି
ଆରଣ୍ଡ ଭଳ ସ୍ଵପ୍ନଙ୍କ ଦେଖ ଧନ ।
ବଲ ବେଳଶୁଭ୍ରଣା ଛନ୍ଦା ବାଣୀ, ମୁଁ ନୀଳ ଖଣ୍ଡ
ମୁହିଁ ପିଣ୍ଡ ଭୁ ଯୋଗ ଫଳର ରେ ।
ଉଶଳଳ ।
ସୁଜର ଉପମା ଉପ୍ପତ୍ତିକ୍ ।
ମୋହ୍ନ ଅଶ୍ରୁ, ଋତୁ ଭଗ ମୁଖ ବନ୍ଧୁ ହେଉ ।୨।

ମୁଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲ ଭଲ ମନେ ଉ ଦେଖିଲୁ, ଆଜ
ଉର୍ଦ୍ଧ ପ୍ରବେ ମୁଁ ରୋ ଅଙ୍କେ ଅଙ୍କୁ ।
ମୁଁ ନୀଳ ପୋମନ ଲୁଚ୍ଛ ତାହା ଭାଣ ପ୍ରକାଶିତ
ଅଧୁଚ୍ଛି ବ ଅନ୍ତର ବହାଲିଛୁ ଦେ ।
ଖାଦେବନ୍ ।
ଭାସ ଭାଙ୍ଗ୍ ଉ ମନ ର
ଶମ୍ପୋଦର ଆଦ୍ୟା ହେଲ ବର୍ଷୀଣ ଶିଣ୍ଡୁନର ।୩।

ମନ୍ଦର ବେଦରେ ମୁର୍ତ୍ତି ଅମର ଲଜ୍ଜିତ ସ୍ତୁପ
ପିଶର ଅଧର ସୁଧାରସ ।
ଦେଖ ଶୁ ଏ ବୋଧ ବେନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରିୟା ଅଭେଦର ମନର
ବୋଲ ଭଗବେଦ ଭଗତ ଭାଗ ଦେଉ ।

—ଅସ୍ତବନ । ସୁଧୁଶ୍ରୀ—ଝଣ୍ଟନ ବେଶଧୂଳି । ୬-୨ ଖାଣୀ—ଜଣା ବା ଦ୍ରବ । ପିଣ୍ଡ—ଦେହ । ୨,୪ ପିକ୍ଷାର—ହସ୍ତୀ । ଉପ୍ପତ୍ତିକ୍—ଶରୀର ସମ୍ମୁଖ ବା ଅବଲଣା ଏପମ ଜଗତେର ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ୨ ୫ ଭଗ—ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ, ଶୋଭା ବା ଶକ୍ତି । ଋତୁ—ଋତୁ । ୩-୧ ଲିଙ୍ଗ—ଅଭିଶା ଅଜ—ଅଜ୍ଞାନ । ୩।୨ ସ୍ତୁତୀ—ସ୍ତବନ । ଅଣୁଦେଖି—ଜାଣିବାକୁ । ଅନ୍ତର—ଦୂର । ୩-୪ ଭାସ—ଭର୍ତ୍ତ । ୩-୫ ଶମ୍ପୋଦ—ଅଥବ । ୪-୧ ଅଧର—ଓଷ୍ଠ । ସୁଧା—ଅମୃତ । ୪-୨ ପ୍ରିୟା—ଜାୟା । ଅଭେଦ—ଭେଦରହିତ । ୩।୫ ସୁଦର—ମୁଁ ଅଭ ବା ଗୁଣମାନଙ୍କୁ । ୪-୧ ସମ

ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ।
କାଣ୍ଡୁ କାଣ୍ଡୁ କାଣ୍ଡୁ ଲୋଚନକୁ
ଯତନ୍ତୁ ମୁକର କାମ ଷଡ଼ିକକୁ ରେ ।୭।

ଫୁଲଶେଯ ରଚି ବସି   ଚନ୍ଦ୍ର ଜଳୁଥାଉ ଜୋଛା,
ନ ଦେଖିବ ଶୋଭା ମୁଁ ସ୍ନାନ ।
ଭୁ ଶୁଣି କୋକିଳ ବାଣୀ   ଚନ୍ଦ୍ରଥାଉ ମୋତେ ଶ୍ରୀଧ୍ୱା
ଅନ୍ତରେଣ ମ ମନ୍ତ୍ର ଯୋଗ ରେ ।
ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ।
ଶଯ୍ୟାରୀଙ୍କୁ ଦେଇ ବକଶିଆ
ସେ ଗ୍ରୀଷ୍ମକୁ ଏବେ ବଳ ଏଥେ ଭୁଲେରେ ।୪।

ତୋ ବିନା ଜୀବନ ଅନ   ଶତ ବୋଧେ ଶୂନ ଲାଗେ
ପ୍ରମୁଦେ ନିସ୍ୱନ କରନ୍ତୁ ।
ଯେବେ ମୋ ଦେଖ ଦେଖାଇବ ଏଣ ତୋ ତାଙ୍କୁ ଅର୍ପିବ
ସେ ବସ୍ତୁକୁ ସରାଗେ ଲଭିବୁ କେଉ ।
ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ।
ଏ ପିରତି ତୋ ଏକା ଅଧିକାର
ଆଉ କେହିଙ୍କୁ ଜାତା ନାହିଁ ମୋର ରେ ।୫।

କାହିଁକି ଦେଖୁଛୁ ଇତା   ପ୍ରାଣେ ଦେଖୁଛୁ ଶଇତା
ମୁଖର ଦେଖାଉଛୁ ଆଗେ ।
ଏବେ ଦୂରେ ଥିଲେ ଜାଣ   ମାନସିକେ ତବ ମୂର୍ତ୍ତି
ଭକ୍ତ ସେବା କରେ ଅନୁଧ୍ୟାନରେ ।

ଦୋଷା ବା ଦୃଷ୍ଟା । ଶାଗ—ଶରଣ । ୫-୨ ଗ୍ରୀଷ୍ମା—ଦାସ । ୬-୨ ସ୍ୱରର ଶୀତ । ବନ୍ଧୁ—ଦେବୁ । ୫-୪ ପିତ୍ତ—ବେଦରେ । ୭-୦ କକାଶ—ଯତ । ମୁକୁର—ଆରସି । ୭-୨ ଆଡଗରେ—ମନ ମଧ୍ୟରେ । ଅନୁଧ୍ୟାନରେ—ଚିନ୍ତ ଓ ପ୍ରୀତରେ । ଲକ୍ଷ୍ୟରେ—ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖ । ୭୮ କଳାପ—ସମୂହ, ୮-୧ ପଦ୍ମପତ୍ରର—ବେଦନା ବରଣ । ଅର୍ଥାତ୍ ଜେଜେମ ଧୂଳି ଦୂରେ ଦେହ । ଭ୍ରାମ —ଚାଷଣୀ । ୮-୨ ଖଞ୍ଜନ—ଆସରେ । ଶେଜଦେ—ସ୍ନେହ । ୮-୪ କାମରେ

ପ୍ରାଣନାଥ୍ ।
ଭବୁଷ୍ଣରେ ଭାବ ଭରେ ଭପ
ନ ସହଇ ରେ। ଶୁଣ ଜାଣ ରେ ।୭।

ରେଖା ହୋଇଛି ଏଡ଼େ ଉଭ ସବଳ୍ୟ ବେଳେ,
ଦେବଙ୍କ ବର କଥାକ ଗୁଣ ।
ମିତ ଉଷ୍ଣପୁରେ ବସରେ ସଖି ତା ଭେବ ଅଙ୍ଗରେ
ଅସେସ ବେଳନବ ଭଙ୍ଗୀ ଏ ବସ ।
ଘାଣ୍ଟକଲି ।
କାଳରେ ବେହାରେବ ସୁନ୍ଦ ଭଙ୍ଗୀ ।
ମାତା ଉତ୍ତମରେ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଭଞ୍ଜ ବେ ୮।

ଶାଖି ଏବଂ ସକଳ ଉଷଧର ଘାଣ୍ଡିଲ
ଦ୍ରାବଣାଗରେ ଭବା ଦେଖାଇଲ ।
ସୁଧାନିଧି ସୁବଲ ଶାର ସଦା ସମାବେଶ ରଙ୍ଗ
ଧଳିରେ ଲସବ ସଥାଇଲେ ବେ ।
କଳାସ୍ୱରୀ ।
ପ୍ରାବତ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ଭଳ ଭାଳୀ
ଘୋଷ୍ଣ ଦେଖି ଭଞ୍ଜନାଙ୍କୁ ଜାଣ ବେ ।୯।

ଏଥାରେ କୁମର ଶାବେଶ ତା ମିତ୍ର ମିତ ଭଲରେ
କରିବ ଅଗ୍ର ସିକା ସମସ୍ତକୁ ।
ନ ଶାର କୁସୁ ସବନ ହୋଇ ବେ ଅଙ୍ଗ ଅବଶ
ଉଠିଆରେ ସୁଭଙ୍କୁ ପ୍ରାନ୍ତୁ ବେ ।
ସୁଦଶନ ।
ଭଲସିଲେ ବସ ଏମନ୍ତ ସବର

—ବହୁମାନେ । ସୁଣ୍ଡ—ଏକସ ୮-୧ ଉତ୍ତମରେ—ବୃନ୍ଦାବନେ । ୯।୧ ପ୍ରମାଦେଙ୍କ—ଅକ୍ରମରେ । ସଧରେ—ତଳଭରେ । ୯-୫ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ—ବଢ଼ଚା । ଭାଳୀ—ଲଷରେଖା । ୯।୫ ଭାଣ—ଯୋଗ । ୧୦-୧ କୁମର—ସଜପୁତ୍ର । ୧୦।୨ ସୁଦ୍ଧ—ଦୂତ । ୧୦।୪ ଭରେ—ଡାକରେ । ୧୧।୧ ଏମନ୍ତ—ଏକୁଟିଆ ।

ବୋଲ କରେ ତେଳ ହରଷେ ସମ୍ଭାଷ ସେ ।୧୦।

ଉତ୍ତମ ଏକାନ୍ତସ୍ଥାନ   ଭରଣରେ ମନୋହର,
ଦାଣ୍ଡଦ୍ୱାର ମୋଡ ଉତ୍ତରକୁ ।
ବର୍ଣ୍ଣି ଲକ୍ଷିଲେ ସୁମୁଖୀ   ଲାଜ ମାଡ ହେଲା ସୁଖୀ
ଭୁଷଣରେ ସୁନ୍ଦରୀ ହେଲା ସେ ।
ମନୁଷ୍ୟଳ ।
ବଚନ ନେଇ ତ୍ରିଶଙ୍କ ଲୁଚାଇଲୁ ।
ସବୁ ବେଳେ ଶରେ ଭର ଲଜ୍ଜାକୁ ତେଜ ।୧୧।

ବାହାରେ ଦୋଳ ଲଗ୍ନ   ତାକୁ ତାଜ ଭଳି ହସ,
ପାଣ୍ଡି ପାଣ୍ଡି ଉଠେ ଦଣ୍ଡଧର ।
କି ବଚନକୁ ଲଚନ   ଚତୁ ତା ମୋହୂତ ମନ
ମାନ ଥିବା ଭଳକ ସୁମୁର୍ତ୍ତି ସେ
ଉତ୍ସ୍ରୀଣୀକା ।
ଭାଙ୍ଗିଛ ଭଲବ ମୋରେ ବେଶ,
ଦୋଷଯୁକ୍ତରେ ତ୍ରୈକ ବଚନରେ ନାଶ ସେ ।୧୨।

ବଡ ଲଜ୍ଜାକୁ ନାଶଇ   ମୋଠାରେ ପ୍ରେମ ଅଛଇ
ଲଗି ପ ଥାରେ ମୁଁ ବଚ୍ଛେ ସତ ।
ନେଖିଥିବ ଦେଇଣ ତାର   ଲୁଣ୍ଠେ ତେଲ ବୋଲ ଫୁର
ମୁହିଁ ଲଭ ଅରଣ୍ୟ ଏ ମାନ ସେ ।
ଘାଟକଲ୍ୟ ।
ନାଣ୍ଡି, ସଙ୍ଗାତକୁ ମୋତ ଉଠ,
ସମାସିକ୍ତକୁ ଅଳ୍ପ ମୁଁ ଅନ୍ୱେଷଣ ସେ ।୧୩।

ସୁଦ୍ଧ—ଶୁଦ୍ଧ । ଭରଣରେ—ତୋଠା ଉପରେ ବା ଘୁଷାରସରେ । ମନୋହର—ସୁନ୍ଦର । ୧୧। ୨ ସୁମୁଖୀ—ଲକ୍ଷଣ ମୁଖୀ ତଥା ଲାବଣ୍ୟବତୀ । ଲାଜ ମାଡ—ଲାଜ ମାଡ । ୧୨। ୧ ଲଗ୍ନ—ଦୋଳ ଓ ଘଣ୍ଟା ମଣ୍ଡପ । ତାଜ—ତାଜ । ଉଠେ—ବାହୁରେ । ୧୨। ୨ ଚତୁ—ଚତୁ ଲଚନ—ଚକ୍ଷୁ ୧୩। ୧ ସତ—ଅରଣ୍ୟ । ୧୩। ୨ ନେଖି—ଦେଖିବେ ବା ଲଭରେ । ମୁହିଁଲଭ—ମୁଁ ଅଳ୍ପ ଚ । ୧୩। ୩ ସଙ୍ଗାତକୁ—ସଙ୍ଗାଳିଙ୍କ ବା ସଙ୍ଗୀଙ୍କୁ । ୧୩। ୪ ସମାସିକ୍ତ—ସମାସକ୍ତ

ଏମନ୍ତ ଶରଣ ବସନ୍ତ   କଠିନ ହେମ ସରୋଜନ୍ତ
ଚନ୍ଦ୍ରୋତ୍ତରୀ କଠିନ ନବମୀ ଭାନୁ ।
ଦେଖ ଦେଖ ଦ୍ରୁମ ସ୍ତୁତି   ବନ୍ଧୁ ଦ ମାଲଲେ ଦଣ୍ଡ
ଆଟକ୍ରମେ ଉଲଟ କଟାକ୍ଷ ଦେଇ ।
ଭାଲ ଭାଲ ।
ଏଭଳି ନୋହଲେ ଉତ୍ତା ଉତ୍ତ,
ବୈରୀଫଳେ ରୂମ୍ଭ ଉରେ ଯଥା ଦଣ୍ଡ ଦେ ।୧୪।

ଦାର୍ଣ୍ଣ ହୋଉ ଅବଧର   ଦାର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତୁନ୍ଦ ଦଣ୍ଡକାର
ନବ ଲେଖ୍ୟ ଏକାଶ୍ରିକ ଅପ୍ସରା ।
ଅମୃତ ଲେଜକ ଲାଗି   ତଥା ଶୁଦ୍ଧକର୍ତ୍ତ ନେଖ
ସ୍ପନ୍ଦିବ ଦେ ନଥା ଶୁଦ୍ଧାକର ରସ
କାତ୍ୟକଳା ।
ସରସ୍ପରେ ବଣ୍ଡଳେ ମଣ୍ଡ,
ଭାବ ଇସ୍ଥରେ ସ୍ପୁଦ୍ଧାଲେ ଶୁଣ ଦେ ।୧୫।

ଦେଖନ୍ତୁ କେଶେ ଅପ୍ତର   ନୋହଲେ ହେଷ୍ଟ କାହାର
ସାଦ୍ଧୁ ଉଦସ ଭବସରେ
ଜ୍ୟୁଷନ୍ ଯେବେ ଭବ   ତେ ପୁଷି ଦଣ୍ଡ ଶାଟେକ
ଦ ସରକ ବଦ୍ଧନ ଭୁଟରେ ଦେ
ସାଧୁରେ ।
ଉ ଦେଉଳ ଅନିଲ ଏଥୁ ହୋଷ,
ଉତ୍ତମ ଉଞ୍ଜଳ ସ୍ତୁର୍ଣ୍ଣ ପୁଷି ଉଚ ଦେ ।୧୬।

ଅମୃତ । ୧୪-୧ ହେମଲଟ୍ଟୋଲ୍ଲ—ସ୍ପର୍ଣ୍ଣର ଦଦଳୀତଳ ଓଣ ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୪ ୨ ଦେଖ ଦେଖ ଦ୍ରୁମ—ପୁର୍ବେ ବୃକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ରୁମ । ଆଟକ୍ରମେ—ଉଦପୂର୍ବ । ଦଣ୍ଡ—ଭଲେ । ୧୪-୩ ଭାଲ ଭାଲ—ଭଲ ଭଲ୍ଲୀ ୧୪-୪ ବୈରୀଫ—ସ୍ତ୍ରୀ । ୧୫।୧ ହୋଉ ଅବଧର—ହେଷ ହଂସା ବାହାରନ୍ତୁ । ସ୍ତୁନ୍ଦ—ପ୍ରିୟ କଥା । ୧୫।୨ ଶୁଦ୍ଧାକର—ଶୁଦ୍ଧାକର । ୧୬।୧ ଉଦସ—ଭବ । ୧୬।୨ ଜ୍ୟୁଷନ୍—ଦର୍ଜିନ ।

ଜଳଂସିଂଧ ଉଜାଗର   ଅଜ ସଞ୍ଚରଂଶକ
ରଜନୀ ଉଦେ ଯୋଗ ଏଥୁ ଜାଣି
ଚନ୍ଦ୍ରଉଦ ହେଲେ ଚେଲ ଶୋଭ   ମୋହ ଏ ଉଦ୍ଦିଶ ଚନ୍ଦ୍ର
ଜଳଧର ଭରନ୍ତୁ ଏକନ୍ତ ହେ ।
ସାଧୁଜନେ ।
ଯାଇ ପୁଷ୍ପଙ୍କୁ ଦାକ୍ଷି ଜଳ
ଶରତ୍‍ଚାନ୍ଦେ ଚେ ମହା ଜଗତକୁ ଦେ ।୧୬।

ପଦ୍ମମୁଖ ରତ୍ନମୁଖ   ଜଗନ୍ତୁ ଶୋଭିତ ସ୍ନେହ
ମଧୁ କଳସ ଅଳକ-ଶତ୍ରୁ ।
ଜଳଗତ ଏକଚକ ହୋଇ   ବାହା ଶ୍ରୁତି ରୋଚ
ଚକୋର ମଦେଂମଦ ବନ୍ଧୁ ହେ ।
ସାଧୁଜନେ ।
ତାଙ୍କ ପଦ୍ମାର ଅଦ୍ଭୁତଶ୍ରୀ,
ଶୋଭ ପଦ୍ମଙ୍କୁ ଦେବୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନ୍ତ ହେ ।୧୮।

ଜଳ-ଦୁଃଖ ବନାଗର   ଶୋଭ ଜଳଜଜନ
ରମାଗତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମହେଶ୍ୱର ।
ଯଶ ଯାଇ ଲଳନାନ୍ତ   ଲୁଚନା ହେଲ ଏ ସ୍ତୁତ
କୁସୁମମାନେ ମଉନ ଜନ୍ମାଗତ ହେ ।

୧୬।୧ ଉଜାଗର—ଜାଗା । ସଞ୍ଚରଂଶକ—ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ ଜାଗାଇଲା । ୧୬.୨ ଶୋଭ—ଶୋଭାର ୧୬।୮ ଲୋକ—ଦୁଃଖୀଜନ ଦୁଃଖ—ଜଣା । ୧୮।୧ ପଦ୍ମମୁଖ—ଶ୍ରୀଫଳ ଓ ଶର୍ମିଲ ମୁଖ । ଶୋଭିତ—ଜନଜାତ । ମଧୁକଳସ—ସ୍ତନ । ଅଳକ ଶତ୍ରୁ—ଶିବ । ୧୮।୨ ଜଳଗତ—ବାରସ୍ତ୍ରୀ । ଏକଚକ—ଶିବ । ଶ୍ରୁତି—ଜର୍ଣ୍ଣ । ଚକୋର—ପକ୍ଷୀ । ମଦେଂମଦ ବନ୍ଧୁ—ସୁରତ ଦେବତାଙ୍କ । ୧୮।୮ ଅଦ୍ଭୁତଶ୍ରୀ—ଅତ ଶୁଭ । ୧୮।୮ ଶତ—ସୁନ୍ଦର । ୧୯.୧ ଜଳ—ସାଗର ଦୁଃଖଜନ—

ସାଧୁଭକ୍ତ ।
ଏହି ଭଜନ ସଙ୍ଗୀତର ଗୁଚ୍ଛ
ଲେଖୁ ଅଛୁ ସଙ୍ଗେତ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ନାମ ।୧୯।

ଭ୍ରମସଂଶୋଧନ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଭଜନ—ଦଶଜଣ ଲୁଗା । ଉମାକାନ୍ତ—କ୍ଷେତ୍ର । ସିଦ୍ଧ—ଉଚିତ୍ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଶିବ । ୧୯।୨ ସରସ—ଉତ୍ତା । ୧୯।୪ ସାଙ୍ଗସର—ବାଲିଶି । ୧୯।୬ ସଙ୍ଗେତ ଶ୍ରୀ—ଉଚ୍ଚର ପାଠିବ ।

ସ ମା ପ୍ତ

ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରେସ୍, କଟକ—୧

କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ

ରସପଞ୍ଚକ

(ପ୍ରଥମ ଗୀତ । ରାଜାର ବୋଲି)

ଛ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣରେ ଗାଇବ ।

ଛମା ମଣ୍ଡନ ଭରତ ଅନ୍ତରେ ବସନ୍ତ ସୁଖ ସମ୍ଭବର ମନୋହର ।
ଛନ୍ଦ ପ୍ରୀତି ଭାସ ଭାରତର ପଣ ସୁମନଧଳେ ଭଜନ୍ତ ଯାର । ୧ ।
ଛଗଳଞ୍ଜ ବଦନାଧର ରୋଧ ମାନକର ଦଣ୍ଡଇ ମୃଦୁ ଭାଷରେ ସ୍ତୁତି ।
ଛବି ଛନ୍ଦ ଗୁରୁଭଙ୍ଗ ପ୍ରଧାନ ଭଞ୍ଜନ ପ୍ରେମ ଭାବ ଶାରଦାରେ ପ୍ରୋକ୍ତ । ୨ ।
ଛନ୍ଦ ବୋଲି ଗୁଣ ନବରସ ଭଞ୍ଜକନ୍ୟା ଭଜ ପଣ୍ଡିତେ ଶୀତେ ପ୍ରିୟ ।
ଛଇପଞ୍ଚକ ବର୍ଣ୍ଣରେ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେବାକୁ ରସପଞ୍ଚକ ଏ ବୋଲଇବ । ୩ ।
ଛବି ତରଙ୍ଗିଣୀ ସନ୍ଥ ସାଗରୀ ଉର୍ମିଣୀ ଭଙ୍ଗ ସନ୍ତକକ ଏ ଆସିବ ।
ଛଯାଳକ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୀତ ନାସ୍ତିକା ନାୟକ-ନାୟିକାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ୪ ।
ଛଳଧାବଦନା ଦଣ ପୁଣି ନବରସ ଅସ୍ତ୍ର ସାକ୍ଷି ବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣିପିବ ।
ଛନ୍ଦାନନ୍ଦ ଜୀବନ ଆଚମ୍ବିତ ସାଧନା ଧର ପୁଣି ମିଶିଥିବ । ୫ ।
ଛପି ଛପିବେ ତରଳ ଶ୍ରବଣ ଦେଇ ଶ୍ରୋତା ସଂସାରସାର ଅପସାରଣ ।
ଛଳେ ତତ୍ତ୍ୱର ସନ୍ତତ ମଣିରେ ଭଜନ ଗୁଣ ଧ ସାରର ବସିବ । ୬ ।
ଛନ୍ଦ ସାର ଶୁଣ ଧାର୍ଯ୍ୟେ ତୋଷିଁ ସୁର ସୁର୍ଦ୍ଧ ଦଣ୍ଡଧର ଶିରେ କର୍ପାଳ ।
ଛତ୍ରପତି ଭସ୍ମ ଶମ୍ଭୁ ଅଳକ ଲୁଣ୍ଠନ ପ୍ରକାଶ ହେବ ହମ ଦସ୍ତକଳ । ୭ ।
ଛନ୍ମମାର୍ଗେ ରଜୀବନ ସାର୍ଦ୍ଧ କର୍ମ ଭଜ ରଥ ଓରନ୍ଦ ରସିକ ଶୁଭ ।
ଛନ୍ଦବାକ୍ୟ ବହୁ ତୈଳିକ ଏକ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରାଣ ଦଣ୍ଡେ ମାଧ୍ୟମର ସନ୍ତକବ । ୮ ।
ଛକରଥ ଧନୁଶକ୍ତ ସର୍ଦ୍ଧ ଶିଖଣ୍ଡ ରକ୍ତବୀଜ ଭଗଣାଳଣେ ।
ଛଳେ ମଦାନ୍ଧ ସାର ଭର୍ତ୍ତି ଶୁଣି ପିରେ ଅର୍ଜନ ନେଇ ପଥାଳ ତ ଦେଖ ।୯
ଛତେ ଗୁରୁ ଭବ ପ୍ରଭୁ ଭର୍ତ୍ତି ଧରେ ଶୋଭ ମକରଧ୍ୱଜ ନ ଜଳେ ତର୍ତ୍ତି ।
ଛତ ସୁବେଶ ଦୃଷ୍ଟିନ୍ତ ରସିକା ସୁବଶ ଜାମିନ ଶଶି ମଣ୍ଡଳ ଯୁକ୍ତି । ୧୦ ।

ତୁମ୍ଭ ପାପଦ ନଖରେ ତୁଲେ କଳାକର ଗଗନେ ମୋହିତ ସଂଘାତ ଧରେ ।
ରମଣୀଙ୍କୁ ନାଗଯଷ୍ଟି ମଣି ଏ କଳାଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକାରେ ସବୁ ସହେ । ୧୧ ।
ରଜ ଗନ୍ଧରେ କର୍ପୂର ଘନସାର ତୁଲ୍ୟ ଅଙ୍ଗରାଗେ ଉଦ୍ଧୂଳି ପୃଷ୍ଠେ ।
କୁଙ୍କୁମରେ ନାଗେଶ୍ୱର ଭରେ ଭଣ୍ଡାର ଶୋଭନରେ ମଯୂରପୁଚ୍ଛେ । ୧୨ ।
ରାଜେ ଏଥିକୁ ତାଳାଙ୍କ ଘନରେ ମିଶାଇ କସ୍ତୁରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ସୌଗନ୍ଧରେ ।
ଘନସାନ୍ଦ୍ର ଘଞ୍ଚା ତହିଁ ରମ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ଯହିଁ ଦିଶେ ଅଶ୍ମନ୍ତକ ଶୋଭନ୍ତି ରଙ୍ଗେ । ୧୩ ।
ଉତ୍କଳାଧୀଶ ହେମନ୍ତ ନୃପପାଳକୁ ମଦନେ ବନ୍ଦିଛି କାନ୍ତେ ଉଷା ।
ରଚିବାର ସମ୍ଭାବେ ଦୁର୍ଗାର ଘଟକ ଜଣାଇବା ଭଲ ଦେଖେ ଥାଇ । ୧୪ ।
ସଜନ୍ମଂଶ ଦେବଦତ୍ତ ମଯୂରେ କୁମାର ମାନେ ମାଉ ସ୍ତନେ ଦ୍ୱୈଧାର ।
ଲହ ପୀଠି ଭୋଗନ୍ଦେ ଯାଇ ବୃନ୍ଦେମାନେ ଯତି ଚେଣେନ୍ଦେ ଅନୁସାର ।୧୫
ସୁପାଦନକାରୀ ଦୈତ୍ୟଜ୍ୟ ଭସ୍ମ ଦଣ୍ଡ ଭଜ୍ଞ ଉଦ୍ଦେଶରେ ଜଗତ୍ର ପ୍ରୀତି ।
ଉଦ୍‌ବୃନ୍ଦର ନୋ ସ୍ପର୍ଶି ଯୋଚ୍ଛିତ ହ ଅଙ୍କ ନବଣ ଏକା ହସ୍ତରେ ମନ୍ତ୍ର ।୧୬।
ସାବଧାନ ନବରସ ରସିକ ଏ ଯଥ ବନ୍ଧରେ ବର୍ଣ୍ଣିଲୁ ଜନମାନେ ।
ଭୃଙ୍ଗାଣେ ବର୍ଣ୍ଣାବଳ ଦଶ ଏହ ଏକ ବାଞ୍ଛା ଶୁଣ ତହ ସାଧୁଜନେ । ୧୭

(ଶୃଙ୍ଗାର)

ସୁଜନ୍ମିର କୁମାସ୍ତ ଜଳ ମନୋହରଣ ଦେଖିଲା ସାକ୍ଷୁ ଦେଖ ସଦେ ।
ଏତ ଏମନ୍ତ ଲୁଚରେ ଦେଖତା ତହିଁରେ ସଦା ଶରଜତ ଶ୍ୟାମସାରେ ॥

(ବୀର)

ରହ ବସ୍ତ୍ରବରେ ସାର ଦଣ୍ଡବରେ ତହିଁ ସବନେ କାଶି ଦୂରଣ ସେ ।
ଭୀମାରଥ ନିଷ୍ପଦଣ ଯେତୁ ଏକାକାରେ ରେତଲେ ବାନରାସନ୍ତ ସ୍ୱର ॥

(କରୁଣ)

ପବଣ ସେ ମାୟାସୀତା ଭରତେ ଛେଦନ ଦେଖ ଶବକୁ ଆସିଲେ ଧଣି ।
ତତ୍ୱଦ ଶୀର ଭରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣାଙ୍କ ଅରମ୍ଭର ମୂର୍ଚ୍ଛି ମଞ୍ଜିଲେ ସୁଭ ଅଣ ।୨୦।

(ଅଦ୍ଭୁତ)

ରକ୍ତଚରଣ ସ୍ମରଣେ ଉତ୍ପନ୍ନ ବଦନ ଦେଖ ଶିଳାକୁ ଅହଲ୍ୟାରୂପ ଦେଲ ।
ରହିଲାକରେ ଦେଖକୁ ଜାଣି ନ ବୁଝିଲ ପିଲ ଜନକରୁ ଏ କଥା ଶୁଣାଇଁ ॥

(ହାସ୍ୟ)

ବେଗରେ ନାସିକା ଶ୍ରବଣ ଛେଦନେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶୂର୍ପଣଖାର ମୂଖକୁ ଘୃଣି ।
ଋଷାନନ୍ଦଙ୍କର ଜନର ଭର ନାଦ ଖରେ ରାକ୍ଷସେ ମଣ୍ଡୁଳେ ତହିଁ ॥

(ଭୟାନକ)

ଧୂସରୀ ଭା ଦବଦହନେ ଦେଖି ଦେହୁଁ ମୋହେ ବଣକେ ନିଜ ମୁଖ ଝଟି ।
ଘୋର ସବେ ରେ ଦଶ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଧନୁଗୁଣର ଆସ ସୃଷ୍ଟି ର ସ୍ଵଭଣ ଏଥୁ ଶାସ୍ତି ।।
ରାବଣବ ରଥୁ ସୈନ୍ୟ ସବେ ମଞ୍ଚ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ପିଶାଚ ଭଣେ ଭଙ୍ଗି ।
ବନ୍ଧନ ଦେ କଣ୍ଠ ଭାବ ବସୁଦ୍ଧଲେ ଜୀବନ୍ତ ରସ୍ଵଭାବ ଦରନ୍ତି ଦେଖି ।।

(ରୌଦ୍ର)

ଶୁଣି ସୀତା ହରଣରେ ମାର୍ଗେ ମାର୍ଗରେ ରାକ୍ଷସା ସେନାଙ୍କ ବଳେ ବଧ ।
ସ୍ଵଦେଶର ନାଶ ଶୋଚେ ଯାହାଙ୍କୁ ଭରତେ ଧରଦେବ ବନେ ଅଗ୍ନି ମଧ୍ୟ ।।

(ଶାନ୍ତ)

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ବନବାସ ଶଢ଼ିଏ ଜନକ ନ ଦେଖ ମଳ ଅନୁଜ ସାଥ ।
ସତ୍ୟ ତୁଳସୀର ପୂଜନ ଶେଷ ଦେବେ ରାଜ୍ୟ ପିତାଙ୍କରେ ରଖାଇ ମୁକ୍ତଦେବ
ଗରେ ଗଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଥିଲେ (ଶାନ୍ତି) ସୀତା ଧନ୍ଦରେ ରାମ ବନ ଦେଖି ।
ସନ୍ତ ଜନକ ଗୀତ ଭକ୍ତି ବସନ୍ତ ରାମଙ୍କ ଭୂମି ନେଇଥିଲେ ।।
ଦେବେ ଦର୍ଶନ ଶୁଣ ଦେବ ଜୁଆରିଣ ସବୁ ଆନନ୍ଦ ସର୍ବ ସ୍ଵଭାବ ସାଧୁଜ ।
ଦ୍ଵାରକାର ଶେଷ ଧନ ଗୋକୁଳ ଅଧ୍ୟୁଷ ଶୁଣି ଦଶ ଦେବେ ସୁରସିଦ୍ଧ ।।

—+—

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ଚକ୍ରକେଳି ଗୀତ । ରାଗ—ବସନ୍ତ ।

ସୁନ୍ଦର ବସନ୍ତ ପ୍ରବେଶ ହେଲା ଆସି ।
ନନ୍ଦନ ଉପବନ ଶୋଭା ବହିଲା ବନଦେଶୀ ଯେ ।
ଶୁଣାଗଲେ କୋକିଳ ଡାକି କାମ୍ୟମାଣି ନାରୀ ।
ଭବେ ଛୁଟୁ ଛୁଟୁ ଦଣ୍ଡ ତମାଳ ସ୍ଵରେ ସେ । ୧ ।
ଭଣି ନ ଉଠିଲେ ମଳୟାନିଳେ ଅଙ୍ଗ ଉଠେ ।
ଦରଶ ଭଣ୍ଡ ଭୃଙ୍ଗ ଦକ୍ଷିଣବାତ ଧୀରେ ସେ ।
ରସିକ ଆଦରେ ଚମ୍ପାକଳି ନାଗେଶ୍ଵର ।
ଭୁବ ଭରି ଭାବ ଦେଖୁ ଭଲ ଭଣଲାଣି ସେ । ୨ ।
ଭୁଲାଅନ୍ତି ସଖୀ ସୁଖେ ମଧୁପଙ୍କୁ ମୋହେ ।
ହେଳା ଅନୁଭେଦ ଭଲି ଶୁଣ ନାଦ ବେଦେ ଯେ ।

କନ ଗଣ୍ଡି କୁସୁମ ମାଧୁରୀ-ମାଧଵ ।
କଦମ୍ବମୃଣାଳି ମୂଳରେ କଳାନାଦ କଲି ସେ ।୩।
କଳାଷଡ କଲ୍ପତରୁବ ତରୁ ବନେ ।
କର ଭୂଜେ କୃଷ୍ଣମୂର୍ତ୍ତି ମାଧବକୁ ଗୋପକ ସେ ।
କମନୀୟ ପ୍ରକଟରେ ଅଶୋକ ତପ ହୋଇ ।
କଦମ୍ବକୁ ନଖେ କ ମଣ୍ଡଳରେ ଶୋଭେ ସେ ।୪।
କଣ୍ଠ ବଦନ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁନ୍ଦରୀ ଦାସ ତପ ସୁନ୍ଦର ।
କଳାଣୀ ଗାନ୍ଧାରୀ ଖର୍ଜ୍ଜୁରୀ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କରୁ ସେ ।
କଣ୍ଟକୀ ସହକାର ପ୍ରକଟ ଧାରଣ ।
କପିଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପକରେ ଶୋଭିଲେ ସେ ।୫।
କୁନ୍ଦର କୁନ୍ଦାବଳୀ କ ନବ କେତକୀ ।
କଞ୍ଚନ ଗଭର ପଦ୍ମାଳିଙ୍କୁ ଅଳି ଶୁଣି ସେ ।
କଳ୍ପରୁ ଗାଦରେ କଲ୍ପ ବାନ୍ଧ ଭୋଳ ଗଣ ।
କଳଣୀ କଳ୍ପତ ସ୍ଵନ ମୃଗଦେଶ ଦେଖ ସେ ।୬।
କଞ୍ଚନଲତା ଅଦ୍ଭୁତ ଦୋଳାୟିତୀ ପତ ।
କଳରେ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ ଭୋଳ ମୋହ କରୁ ସେ ।
କଳ ଭର ପ୍ରସୂନିତ ସୁମନେ ଅନାଇ ।
କଳିକ ଚନ୍ଦନ ଲୁଗଧ୍ଵଣୀ ସମ ବର୍ଣ୍ଣି ରସ ।୭।
କଦମ୍ବ ମଲ୍ଲୀକ ବଢ଼ି ଅଳ୍ପ ଉପହାର ।
କଣ କନ୍ଦର ପୁଷ୍ପେ ବାରେ ମନୋହର ସେ ।
କଙ୍କଣ ଶକ୍ତ ନବପଲ୍ଲବୀ ଶାଳୀ ଦୋଳ ।
କଣ ନବ ପଲ୍ଲବେ କ ନାଗରର କଳଲ ସେ ।୮।
କନକ ଅମଳ ପ୍ରଭାରେ ତମା ଦାମ ।
କମଳିନୀ ଦେଖ ଦେଖ ପୁଷ୍ପ ବକଶର ପୁଷ୍ପ ସେ ।
କୁସୁ ଦେଖୁ ଖାଇ ଭୁଦ ଦ ଖଣ୍ଡବ ଘର ।
କସ୍ତୁରୀ ଜାତ୍ରି ମଧୁଷ୍ଠି ଲୁଷଣାମ ଭୋଗ ସେ ।୯।
କମ୍ପିତ ଜଳାଶୟରେ ଦୋଳାଇ ସ୍ପର୍ଶିତ ।
କୋକଦାଣ୍ଡ କ ବନୟ ବନବନ ଭଣ୍ଡ ସେ ।
କୁମାରୀ ସ୍ନାପ୍ତ ପୁଷ୍ପ ବେଶରେ ମଣ୍ଡିତ ।
କରେ କୁଟଜା ଶାଟପ ସୁରଣ କଳ୍ପକ ସେ ।୧୦।

ରଙ୍ଗମାସୁ ଶୀତ ଋତୁ ମଧୁମାସ ଭଲ ।
ଉମାମୁଖ ନବକଞ୍ଜ ପ୍ରାପ୍ତ ଭଳିକି ଲୋ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମାସୁ ଶେଷ ଶରତ୍‌ଶ୍ରୀର ଅଧିକ ।
ସୁତନୁଙ୍କ ସୁଖ ବସ୍ତ୍ର ଧନକ ସାଦର ଲୋ । ୧୧ ।
ରାଘ ଦଶା ଧାତ୍ରୀ ଧନ ଶାଢ଼ୀରେ ତୋ ଦେଖୁ ।
ରକମାନର ଚନ୍ଦନ ଲଲେଖନ ଉଞ୍ଚ ଲୋ ।
ରସରଙ୍ଗିତ ପାତ ଚନ୍ଦ୍ରଲଳିତ ସ୍ଥଳରେ ।
ରଞ୍ଜିତ ଅଧର ନାଗରର ତାମ୍ବୁଳରେ ଲୋ । ୧୨ ।
ବ୍ରତଭ ଶେଷ ମାସୁ ପରି ଫୁଲ ଘଣ୍ଟା ।
ଚଳିମା ଭଞ୍ଜନ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱଜ ମାନ ଶୋଭ ଲୋ ।
ସହୃତ ଭଟର ସୁମନ ବାଞ୍ଛନ କରନ୍ତ ।
ସ୍ନେହ ବସନ୍ତ ଦରସ୍ତି ଦୃ ଦୃ ଭଣ ଭାବ ଲୋ । ୧୩ ।
ରତ୍ନାକର ନବସିତ ରଙ୍ଗତଭ ମିତ ।
ଉଦ୍ଦେଶ ଭିତର ପରେ ଉତ୍ତମ ଭଣତ ଲୋ ।
ଉତ୍ସବ ଭୃତସା ଘରେ ସ୍ତନରେ ଶୋଭନ୍ତୁ ।
ଉଷାର ନ ତଟଳ ପର୍ଶି ନ ଦେବାଳ୍ପ ଭଜନ୍ତୁ ଲୋ । ୧୪ ।
ସ୍ମଜନ ଧାଧୁ ରସିକ ସୁଖ ଶୋଭ ବଡ଼ ।
ଭୃତେ ଜଳଧରଙ୍କୁ ଅନୁଶାଭ ବାଉ ଲୋ ।
ରଜନୀ ମାନସୁରର ଅଧର ଲକ୍ଷ ।
ଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ତନଙ୍କ ଉଚ୍ଚ ଦେବାଙ୍ଗନା ସିନ୍ଧୁ ଲୋ । ୧୫ ।
ଛନ୍ଦ୍ରମନ ଭ୍ରମର ପିଙ୍ଗଳା ଜନର ଧନ୍ୟ ।
ସନ୍ତୁଷ୍ଟଙ୍କ ନପୁଂଶ ସଙ୍ଗତେ ମଦମର ଲୋ ।
ଭାଗ ପ୍ରାଣ ମନ୍ମଥ ସୁନାଭ ଭବଳ ।
ରାଜ୍ଞୁ ସ୍ତୁତି ତୋରଣ ପର୍ବ ବଣ୍ଟ ଓଡ଼ାର ଲୋ । ୧୬ ।
ଚନ୍ଦ୍ରପୀଡ଼ ସୁକଣ୍ଠୀ ଉତ୍ସବ ପର୍ଣ୍ଣ ଭିତେ ଦାଉ ।
ଭଜରେ ଲବଙ୍ଗୁଲିକାଙ୍କେ ଅମୋଦଙ୍କୁ ପାଉ ଲୋ ।
ଭବାଣୀ ଭବାନୀ ମନ୍ତ୍ର ମଧୁ ବନସ୍ଥଳେ ।
ଉଦୟ ବପୁ ମଦନ ମାଦକ ଜଣଙ୍କର ଲୋ । ୧୭ ।
ଲୁତଭଞ୍ଜଳା-ଦୋଳ ଶୀତଳଧାରକ ।
ଉତ୍ତରୁ ତେଜ ସୁଖଦର ଦେଖୁଲେ ଅଧିକ ଲୋ ।

ପ୍ରେମେର ରସିକଙ୍କ ଆଲମ୍ବନ ଭାବ ।
ପଡ଼ିଥା ଭକ୍ତିପଥରେ ଏଭଳ ଏଭଳ ଏଭଳ ହେ । ୧୮ ।
ସ୍ମରଣ କୋମଳ ଦେଶ-ଭାଷା ଗୀତାବଳୀ ।
ଗଙ୍ଗାସ୍ରୋତ-ପାବନ ସୁନ୍ଦର ଶବ୍ଦ ହେ ।
ଭଣି ଭକ୍ତ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ସାବଧାନ ।
ଯେତେ ଯେତେ ପାଠ୍ଯ ଗୀତ ଏହୁ ଅର୍ଥ କର ହେ । ୧୯ ।

(ଉକାର ଚୌପଦୀ—୧)

ଦଣ୍ଡଅନୁସ୍ୱାର

ରାଗ—ଭୈରବୀ । ସାରେମାନ ଯତିତାଳ ।

ଶ୍ୟାମ ଘନଙ୍କ ମୋହେ ଥରେ ଥରେ ଅଭାଗରେ ।
ରହୁ ମୁଁ ଶୁଣିବେ ତ ନ ଆସାର ହେ । ଘୋଷା ।
ଭକ୍ତପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ଶ୍ୟାମ, ମାର ଶରଣ ଶରଣ । ଏମନ୍ତ ତନ ବଢ଼ଟୋକ ନ ପ୍ରେମାଭରେ
ସାଗର ମୃଗ ଗଞ୍ଜନ, ଚନ୍ଦ୍ର ନୟନ ଯମକ । ତାକୁ ନ ଜଣେ ଯାହେ ବିଚ୍ଛେଦରେ ।୨।
ରାଜୀବନୟନା ତାରୁ, ସୁନ୍ଦର ଚାହିଁ ଭୁଲାଇ । ସୁଖଦେବ ତନୁ କରା ବିଚ୍ଛେଦରେ ।୩।
ଉଭାକର ଲୁଚିଦ୍ୟା,ନାହିଁ ନାହିଁ ମୋ ଭରସା । ଚରଣ ଦାସୁ ମୋର ସ୍ନେହ ଜଳରେ
ଉପେନ୍ଦ୍ରରେ ଅନୁଚର, ବାଳାଳସ ପାଞ୍ଚିକାର । ତପି ସେ ଦାସର ମନ ମନାଉରେ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତି—୨)

ରାଗ —ଚିନ୍ତାଦେଶାଖ । ତାଳ—ଏକତାଳି

ରେ ଶ୍ୟାମ ! ଶୁଣ ରସ ସାଥି କହୁ ।
ପ୍ରଥମଦର୍ଶୀ ପୁତ୍ରଶ୍ୱା ମୋତାରେ ସ୍ନେହଶ୍ୱା ଅଛୁ କି ନାହିଁ । ଘୋଷା ।
ଲୁଚି ଅଳକାରେ ବଶ ହେଲ ପ୍ରେମ ଝଙ୍କି ଧୂଳିଭ ମୂର୍ତ୍ତି
ଭଙ୍କରତନ ପାଳନ ସର ପ୍ରଭେ ଗଡ଼ିଲ ଭୂ ଭଜିଲ ମୋଳ । ୧ ।
ଉଚ୍ଚ ବସ ଝୁରିଁ ବୃକ୍ଷରେ ଭରସେ ଦେଖିଁ ଧନ ଦେବା ଦେଖା ।
ତଣିଲୁ ନଂଖା ଦଶାକୁ ଶୁଣି ଆନ ବାଡ଼ିଲା ଉପରେ ତନୁ । ୨ ।
ଲୁଚିଳୋଗେରେ ମୋ ପ୍ରୀତି ଦେବେ କ ଭକ୍ତର ଯଥା ଗୋଷ୍ଠ ଶୁଣି ।
ସତୁ ଗଲେ ଦେଖେ ଦେଖ ମୋର ଲୁଣ୍ଡ ତ ସମ୍ଭବ ନାହିଁ । ୩ ।
ଲୁଚିଣ୍ଡା ସାମାଜି ଯାଉ ଦେଲଗନ୍ତୁ ଭଚ ମେଘ ଲଣ୍ଡି ଲୁଚୁ ।
ଭଣେ ସାରେ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଁ ସ୍ନେହା ବାଳାରେ ଏ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ତୁଭ । ୪ ।

(ଚକ୍ରାଭ୍ରାତ—୩)

ରାଗ—କାଫି । ଏକତାଳ

ଆବର ରାମା ତୁରଗ ମୁଁ ମଣ୍ଡି କି ଉଠେ । ତୁଷ୍ଟିଲ ଦଶରଥ ଶୋଧି ଯାହିଁକ ।
ଚେତନାର ଉପାସ୍ତଭରେ ମତ । ତାଙ୍କ ଭକ୍ତିଙ୍କ ସୁବଣ । ଏବେ ସେ ଦେଖଇରେ ।୧
ରାଜ୍ୟାଭଗ ପାଇଁ ପୁତ୍ର । ସୁଦୋ ସେ ମିଳଇ ଭଣ । ସୁତେ ନ ବୁଝିଲ ଭେ ।୨।
ସୁଖର ଜନ୍ମ ସରକାର । ଭାସ୍ ଜଗରେ ମହର । ଏହା ଦେ ଅର୍ଜିଣ ଦେ । ୩ ।
ରାଜେ ଧନ୍ୟ ଦେଶାଚଳ ଦଶ ର ନ ଜଣ ଦେଖାଇ । ଏ ଦୁଃଖ ଭୁଞ୍ଜିଲ ଦେ ।୪।
ଭବେ ଭକ୍ତଜନ୍ତୁ ବୋଲେ । ସ୍ଵାମୀ ଭଗତ ମାନସ୍ତୁଲେ । ବାଦ ତ ପଡ଼ିଲ ଦେ ।୫।

(ଭୂଚୀ ଶ୍ରଦେବନ—୪)

ରାଗ—ଭରୁଆଣ । ଏକତାଳ ।

ଭରିଲ୍ ମନ ଭମ୍ପାଖ ଧଣ ଦେ ।
ଭବାଣୀ ଦେ କାହାର । ମୁଁ ଧାଇ ଦାହାର । ଭବ ମନ୍ଦର ଜଗାବର୍ ବସି ଦେ
ରାଘାଣିଲ୍ ଭାବେ । ଘର ଭାନ୍ତୁ ସଙ୍କେ । ଲୁଦେକ ଜଣ ଅଭୟସ ପଣ ଦେ । ୧ ।
ଭବବାବେ ପ୍ରକାଶ । ସ୍ଵଜନ ମୁଦୁମାଘ । ତନେର ଗାନ୍ତୁ ଅନୁଭବ ସଙ୍ଗ ଦେ । ୨ ।
ଭଗନେଓ ଭଟେଇ । ଭୂନ ଭାଳ ଭାଙ୍ଗତ । ଦେଇନ୍ଦ୍ର ମହେନ୍ଦେ ସ୍ଵଚ୍ଛୁମଣ ମର ଦେ ।୩।
ରାଷ୍ଟେମାରକ ସେବାରେ । ଏତେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାହାର ପଣ୍ଡଚେବ୍ରେବେ ଅନୁସ୍ୱାସ ଶୁଦ୍ଧେବ
ଭବେ ଶବପାଦ୍ର ଦେବ । ବଳ ପୁଣ୍ଡ ଦେବାଳ ଯାତ୍ରା ମଉଟି ଦେଖିବାରେ ଅଣ ଅଭରେ

(ପ୍ରାପ୍ତି ଭକ୍ତି ୫)

ରାଗ—ଅହୋସ୍ତ । ଏକତାଳ ।

ଭକ୍ତଥାଭ ମୋ ଭଗ । ଭାମ ତାପ୍ର ବ ଶିବ । ପୁଣ୍ଡାର ଦେଖଦଶର ପାଇବ ଜ ।
ଭବେ ମୋକ୍ଷିବ ଜ । ରାମା । ନରାଶ ।

ଭକମଳର ମୁକୁଟ, ଭଲୋର ଭୋଲ ସୁତେଶ, ଘରୁ ଭୂମ୍ଣମାନ ଦେଖୁବ ଭ ।
ଭବଲ୍ଲବ ବଧୂଲୀ, ମୋ ମନ ଭରେ ଭୁଲ, ଭୁମରୁ ଦୋଷ ମଧୁ ପିଇବ ଜ ।
ଭସି ଭସାଇ ଭସ୍ର, ଯରେ ବସାଇ ଧଳ୍ଲ, ଶହାର ଜନେ ମାହ ଦେଖିବ ଜ ।
ଭବ ଭାଷ୍ଟବେ ମନ୍ତ୍ର, ଧର୍ମ ଭଗବ ଭଜ, ପୁରେଦ ଭରଳ ଦେହ ଦୋଷବ ଜ ।
ଭକତ ଭାବକର, ସୁଦା ସୁଖ ବସ୍ତୁର, ପରେ ମୁଁ ଭକ୍ତିଭାବ ଦେଖିବ ଜ ।

(ସ୍ତୁତବର୍ଣ୍ଣ ଭଜନ—୭)

ରାଗ—ବସନ୍ତ । ତାଳ—ଖେମଟା ।

ରକ୍ଷ ବସନ୍ତ ବାଞ୍ଛଳ । ଭକତେ ପାଦ ଭଜଇ ।
ଭଜା ମୋର ମାନୁନାଥ ହେ। ସ୍ୱାମୀତର ଭଣ ହୋଇଥିବୁ ଯତନ । ଘୋଷା ।
ଭକ୍ତି ଜନଣ ସେ ଭବେ ଜନ୍ମଭରେ ନଶ୍ୱରକୁ ଏକା ହେବ ଶାନ୍ତି ।
ରକ୍ଷିତ ସୁଖ ସେ ଜାଣି ମୁଁ ଧନ୍ୟଜନ ରହିଅଛି ସାଦ ଅଞ୍ଚଳ । ୧ ।
ଉପଦେଶ ସେ ପାର୍ଥିବର ବୁଝି ବୋଲୁ ସୃଷ୍ଟିଦେବେ ତ ଶରୁ ମୁଁ ଯୋଡେ ।
ଦେଖାଇ ତୋର ସେବକ ଏଥର ତ ଦେବ ଭୁବନକୁ ମଧ୍ୟେ ଭୂତଳ । ୨ ।
ହସ୍ତ ଭାର ମୋର ଏ ଦେହ ଏକା ମୁଁ ଭଜ ଲଭବାକୁ ଶଙ୍ଖଳ ।
ରହସ୍ୟ ବିଦେଶ ହେ ଦେବାଧେ ଭାଗ୍ୟ ତେଣୁ ଭଜନ୍ତ ବୋଲେ ଦୀନ ଭଜନ । ୩ ।

ରାଗ—ମୁଖାରୀ । ଝୁଲତାଳ—୭

ଉଦିବା ଭକ୍ତା ହୋଇ ଦେବ କୁଞ୍ଜ । ଶୁଭ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ମୁଁ ବସିକ ଦେହ ।
ସଜାବ ଭୁବନ ବଳ ଧାଲୁଣି । ଉବଳ୍ପ ମୋହର୍ଦ୍ଦ କୁସୁମ ବାଣ । ୧ ।
ଭଣଭଣେ ହୋଇଥିଲୁ ଜଣେ । ଭଣିବ ନ ଆସି ମଧୁର ବଚନେ ।
ଉଦ୍ଦୀପିବେ ବୁଝି ଦେଖଜନମାନେ । ଭଣିବ ଦେବ ସେଠିଁ ଶୁଣିଲେ କାନେ ॥
ସାଦଦେବ ପୁଣ ଆସିବ ନମାନେ । ଭଣିବୁ ବ ବଣ ଭଞ୍ଜଳ ଦେଖେ ।
ଉବଞ୍ଜ କାନ୍ତବାଣୀ ଦଇନା ତେଣୁ । ଉଦୟ ଭଜନ୍ତ ରଞ୍ଜି ଚନ୍ଦ୍ରକ ॥

(ଜମ୍ବୁଃ ସନ୍ଧି—୮)

ରାଗ—ଭାଟି । ତାଳ—ଏକତାଳି ।

ସ୍ୱାମୀଶ୍ରୀଜ । ଉଦେ ପାଞ୍ଚଜନ ଶାନ୍ତେ ଶାନ୍ତିଜ ।
ଭକ୍ତ ଜଣ ଅନ୍ତଃପୁରେ ଭବନ ଶୋଭାଧର୍ମୀ ମାଦ ଆସିକ । ଘୋଷା ।
ଭକ୍ତର କୃଷ୍ଣ ଦେଖନ୍ତ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥଳ ଠାକୁରର ସଦ ନିର୍ଜୀବ ।
ଭଗବଦ୍ଧର୍ମ ଭକ୍ତ ଦାଦ୍ୟ ଶୋଭାଲ ଗିରିଣ ଭୁବନ ଘଣିକ । ୧ ।
ଭଜଳ ଆଞ୍ଜନ ଦେଖେ କଲ୍ପନାର ଦେବଶ୍ରୀ ବଦ୍ଧ ସୁଗନ୍ଧିତ ।
ଭକ୍ତ ବନ୍ଦନ ଭରି ଭଗ ଭବନ ଦେବାକୁ ଅଞ୍ଜନ ଏଣିକ । ୨ ।
ଭୁବେ ମନକୁ ଦେଖନ୍ତ ବଦନକୁ ମଧୁର ମୁକୁର ପଶିକ ।
ଭକ୍ତଜଣ ଅନ୍ତର ବଚନ ଶୁଦ୍ଧଭାବ ଭାବଦେବେଞ୍ଚ ମଣିପୁରକ । ୩ ।

ଘଡ଼େ ଛୁଟ ଖଣ୍ଡ ରୋଷ ହୃଦେ ଉଦେ ହେମ ଅଞ୍ଜଳି ନିର୍ମିତ ।
ସୁନାସୁଦେଶକ କରିବ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ଖୁସ୍ମୁଗନ୍ଧବନ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥିତ । ୪ ।
ରଞ୍ଜିତ ବଳାରେ କୁଙ୍କୁମ କସ୍ତୁରେ ସୁଗନ୍ଧିତ ରମ୍ଭା ଅର୍ପିତ ।
ଭକତ ଉପଲକ୍ଷ୍ମ, ଭକ୍ତ ଦେଇଁ ପୂଜା କରବ ସେ କ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏହିତ । ୫ ।

(ବଦେଶ ଭଜନ ସନ୍ଧ୍ୟା—୯)

ରାଗ—ଦେଶାଖ । ଝୁଲତାଳ ।

ଭଜନର ମୋ ମନରୁ ମୁକ୍ତି ନ ହୋଇବ ।

ଗବେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତମ୍ଭୁ ପାଇ ମେଘଶ୍ୟାମ ଗୋବିନ୍ଦ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଖଣ୍ଡ ମୋ କରିବ କେଉଁ, କି କରୁଛି ପଇବ । ପଦ ।
ରଜନୀ ଶେଷରୁ ଉଠି ତା ମୁଖେ ଉତ୍ତମ ଦୃଷ୍ଟି
ମୋ ଦେହ ଏ ପୁଣ ପୁଷ୍ଟି, ମୁଖେ ନାହିଁ ଯାଇବ । ୧ ।
ତୃପ୍ତିମୋକ୍ଷ ଦେବମଣ୍ଡଳୀ ଏକା ମଣି ଅନୁରାଗୀ
ଜନମ ଭକ୍ତ ମୋ ସାରି, ଅଶ୍ରୁ ଜଳେ ଧୋଇବ । ୨ ।
ହୃଦେ କହିବ ଶ୍ରୀଗର୍ବ ମରଣେ ଯେ ଶ୍ୟାମଙ୍କର
ମୋ କଣ୍ଠରୁ ନ ଶବ୍ଦର, ଧନ ଜ ମୋ ଗାଇବ । ୩ ।
ଶ୍ରୀଗୋଲକେ ଏ ବସୁଦେ ମନୋହର ମଧୁ ମାସେ
ଲେଖା ଥିବ ଶ୍ରୀବେଦେ, ଭାଷା ଭବେ କୋଳିବ । ୪ ।
ଭକତ ଗାନ୍ଧର୍ବ ରାଧା ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ବରର
ଗୁଣ ବୁଝିଁ ଦୁର୍ବଳ, ଗୁଡ଼ ଯୋଗ ଗାଇବ । ୫ ।

(ମେଲଣି—୧୦)

ରାଗ—ମୁଖାରି । ଏକତାଳୀ ।

ବମା । ଘନ ରେ ମୁଁ ଯେମନ୍ତି ଦେଖୁଛି ।
ପ୍ରେମ ଜାଣେ କୃଷ୍ଣ ନ ବ୍ୟଥା ପାଉଛି । ପଦ ।
ଦେଖ ନ ଭକ୍ତ ମୋତେ ଉଜାଉଥିବୁ ଉତ୍ତମ ସେବାନ୍ତୁ ଦୂର ହୋଇ ପାଉଛି ।୧।
ଭକ୍ତି ଜୀବନ ମନ ମୋ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣଧନ ଚିନ୍ତି ମାନର ସିନା ଦେଖୁଛି ।୨।
ଶ୍ରୀରାଧା ତୁ ବଦେଶ ମୋର ଆତ୍ମୋଦ୍ଧାରକ ତୋପାଇଁ ତାପସନ୍ତ ହୋଇଛି ।୩।
ସକଳ ଏ ଅଟନ୍ତ ଭକ୍ତ ମୁଖ ପାପମ ମନନ କୃଷ୍ଣ ନାମ ଗାଉଛି । ୪ ।
ଭବେ ସ୍ତ୍ରିଜ ବାଣୀ ସ୍ତ୍ରିପୁ ପଦ୍ମାସ ଶ୍ରେଣୀ ଉପେନ୍ଦ୍ର, ଭକ୍ତ ଧନ ଧାଉଛି । ୫ ।

(ଲକାର ଚଉତିଶା)

ଦ୍ୱିତୀୟ ଚଉପଦୀ । ରାଗ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

ଲଳନେ ଦଶିଣ ହୀନ ଦୁଷ୍ଟ ଲଲନ କରନ୍ତୁ ଯେଉଁ କାମୁକ ।
ଲକ୍ଷ ଲଜ୍ଜାରେ ଏକଟ ରେଖାର ଅଣି ଲେଖାଯାଉଛି ।୧।
ଲକ୍ଷୀବ ରଜ ଭାମ ବକ୍ଷିଲ ବଚ୍ଛିଲ ମଣ୍ଡିଲ ଆଶା ନ ସୁଖ ।
ଲଜ୍ଜାଯଶ ନୁହିଁ ମୋ ଅଧୁଣା ଅଲେ ଉଚନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ ଏ ଦୁଃଖ । ୨ ।
ଲଳନା ଦଶଶାଖ ମୀନ ଲୋଚନା ଗୋପାଳର ବୋ ଅନୁସର ।
ଲଲେ ଅସ ଲୋଭ ଟାଣିବା ଲାଗି ତୋ ଲଭିଲୁ ମୋ ଦେବସ୍ୱର ।୩।
ଲୁଣ୍ଠ ହୋଇ ଲୋଭ ଅଧର ଲଭିବ ଅଲ୍ଲାହଲ ଏକ ମେଘ ।
ଲମ୍ବବେଣୀ ଲଭେ ଆସି ସ୍ୱାଧୀନ ଯୌବନ ଯାଉଛି ଲାଗ ।୪।
ଲଲିତ ସଂଯୋଗକି ଭୁଜମୂଳରେ ନେ ବସିଲେ ଲୋ ସ୍ୱରବାଦ ।
ଲସି ମଦନ ମଦେ ସୁଖ ସୁଣି ଲୋଏ ଭାଗ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷଣ ଧନ ।୫।
ଲକ୍ଷ୍ମୀଅଙ୍କୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଗରବ ଲୋପେ ବଳୁ ବଳୁ ଲୋଭ ଦଣ୍ଡ ।
ଲୁଳାଙ୍ଗୀ ହିଁ ଆଦ୍ୟ ଦର୍ଶନ ଲୋ ଲଭନ୍ତୁ ଏ ଲୋଚନାକୁ ପଣ୍ଡ ।୬।
ଲମ୍ବା ଲକ୍ଷ ଲୋଭ ସୁଖକୁ ଲୋଭର ଦୂତିକି ରେ ପ୍ରିୟକଣ୍ଠ ।
ଲାବଣ୍ୟ ଦେଖାଇବା ସୀମାଭେଦକେ ମୋ ଆଜ୍ଞେ ନ ଭଣ ପଣ୍ଡ ।୭।
ଲକ୍ଷ୍ୟଗାଳ ନୋହିର ସରଳକ୍ଷ ଦେବଳକୁ ସୁନ୍ଦରୀର ବୋ ଉତ୍ସବ ।
ଲଯବଶୁ ଆସୁ ଅନୁସର ବାଟେ ମୋତେ ଯୋଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶେଷ ।୮।
ଲଭେ ମଣ୍ଡି ମଦନ ରୋଷ ଦୁର୍ଗସୁଖ ବଢ଼ ଚୋଲାନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଟ ।
ଲଗାଇଣ ଭଲ ବଳାଇ କାମୁକ ଦେଖ ଉତ୍କଣ୍ଠି ଶୁଣ ।୯।
ଲଳନା ନାରେଶ ମୋହିନୀ ଦେଖ ମୁଁ ରସ ଦୋ ମୁକୁଳ ଦେଖି ଭୂଷଣ ।
ଲକ୍ଷଲ ମୁଁ ମଦେ ଧାଇଁ କି ବୋଲି ସେ ସଦନ ଭଳ ଆନନ୍ଦ ।୧୦।
ଲଭନବେଣୀ ସଜ ଲଜ୍ଜ ଦେହାରେ ସହଏ ଯତନ୍ତ ପଙ୍କଟ ।
ଲଖିଲ ପକ୍ଷୀ ଏ ବଚନ ପ୍ରାଣକୁ ନାଲ ଗୋଷ୍ଠବ କ ରୋଷ ।୧୧।
ଲକ୍ଷ୍ମି ମୋ ଭୁଜ ଲଗବେ ଏ ସ୍ୱର ପାଡ଼ିପାଣ୍ଡ୍ରା ଦେବେ ପାଠ ।
ଲସିତମନ୍ତ୍ରଣୀ ଶୁଣିବେ ଭଣବେ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଶଦ୍ଧା ପାଠ ।୧୨।

(ଗୁଣ୍ଡ ବୋଳକ—ଏକ୍କ ଉରେ ।)

ଲଯାକୁଳଖୀ ଲହରୀ ଦୋଳବାରେ କେ ରାଣୀ ଅକୁଳ ଦଣ୍ଡ ।
ଲକ୍ଷି ଲଳର ମେଖଳ ସେ ଲଲନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଣ ଚନ୍ଦ୍ରାଚଳ ।୧୩।

ଯେ ବନ୍ଧୁ ରଖ ଭୋଳଇଁ ଦାରୁଣ ତୋଠାରେ ମୋ ଭକ୍ତି ଦୃଢ଼ ।
ସ୍ୱାମିର କାର କ୍ଷମ ପିକ ବେଢ଼ ରେ ନାହିଁ ଚମାଉଛୁ କେତେ । ୧୪ ।
ଭଗବତକେ ଯତନେ କରିଅଛୁ ସାଦାର ଚିନ୍ତ ଚରଣ ।
ତୁମ୍ଭ ପିତସ୍ୱିତ ସ୍ୱଭାବ ଦେବରେ ଚାଲୁ ଏକ ସୁଖ ପୁଣ । ୧୫ ।
ସ୍ୱଜନ ଭକ୍ତ ଭଣାଇ କ ପବନ୍ଧୁ ନ ବୁଝ ତ ମିଛ ପଥ ।
ସ୍ୱମିନ୍ତୁ ଦେଖେ ଭରଣ ପୂରମ୍ବରେ ଜଗତ ନ ଧନ୍ଧ ମିଳ । ୧୬ ।
ଘଟାଚଳ ମଣ୍ଡ ସୁର୍ଗରେ ଲାଗିଛି ପ୍ରୀତି ସମାନ ପଦାର୍ଥ ।
ଉଭ ଗୋପୀନେ ସ୍ୱଦେ ହେବେ ସ୍ୱଜନ ବଚନ ମୁକୁଳ ଭଙ୍ଗୀ । ୧୭ ।
ଭବଦଗୋଷ୍ଠ କୁ ପ୍ରୀତି ପରୁଆନ କୁ ସୁଖି ଲେଖାକୁ ଶେଷ ।
ଚମାପଥ ଜାଣେ ଏଥି ଉପାଜନ ଉପାୟ ହେଉଛୁ ଦୃଢ଼ । ୧୮ ।
ଚରଣକମଳୀ ମୋହ ଜାଣନ୍ତେ ମୁଁ କରିବାକୁଁ ଅପରାଧ ।
ତୁମ୍ଭନାମକୁ ଯାଏ ମାଣ କଲୁ ତାହା ଭଲ୍ଲ ତୋଷ ଧାର ନୋଧ । ୧୯ ।
ଭକ୍ତଙ୍କେ ସୁକୁଳନ ଦେଖେ ହେଲେ ମୋପରେ ଭାଲୁ ନଶୁନ ।
ସ୍ୱଜନ ଯାଚକ କୁଟେଣ୍ଡ ନ କହାଇ ନ ହେଲ ପେ ଦୟାମାନ । ୨୦ ।
ରାଣୀ ରାଣୁଦାସୀ ସେବେ ମୋ ପ୍ରୀତିକ ମୋହର ମୁଁ ଅନୁସ୍ତର ।
ଭଣିଲୁ ନାହିଁ ମୋ ଚରଣ ସେବାରେ ହେବେ ତରୁଣୀକମାଳ । ୨୧ ।
ରସିକ କୁ ଜନ ସ୍ୱରୂପ-ସମା ମନ କୁ ଜପୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଚିତ୍ରପଟ ।
ତୁମ୍ଭିଲ ଭକ୍ତ ମୁଁ ସେବାର ବନ୍ଧମାଳି ନ ଶୁଣ ମୋ ଦୁଃଖରେ । ୨୨ ।
ଭକ୍ତସମୂହଦ ମୁଁ ତୋର ଏମନ୍ତ ପାର ନ ଭାଙ୍ଗର ସାଦ ।
ସ୍ୱଲ ନେଇ ପାଶେ କରନ୍ତେ କରନ୍ତ ବେଢ଼େ ମୋର ଦୋଷ ଥିବ । ୨୩ ।
ସ୍ୱଧାଧରରେ କୁଞ୍ଜପାଶ ଗିତେ ଦୟା ଦେଇ ମାନବେ ଏ ସୁଖ ।
ରଖ ମୋ ଚରଣ ସେନେହ ଅଧିକ ହେବାକୁ ନାହିଁ ମୋ ଗତି । ୨୪ ।

(ଅନନ୍ୟ ଭଜନ)

ଏହି ଛଦେ

ଭବସିନ୍ଧୁରେ ଭକ୍ତ ଜଣାଣ କରଇ ପ୍ରକାଶି ଦରଦ ହେଉ ।
ଭକ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ପାଦ ଆଦରେ ଯତ୍ନରେ ଅଛୁ ପେମ ଗତ । ୨୫ ।
ଭଗତ ବଶ ତୋଠାରେ ଭକ୍ତମାନେ ଯୁଗର ସେମନ୍ତ ଭଣ୍ଡ ।
ଭବ୍ୟାବେଶରେ ମୁଁ ଦିଶୁଛି ସ୍ୱଜନ୍ମ ଭୋଗନ ଜଗନ୍ନାଥରେ । ୨୬ ।
ଭଣିଲ ମୋର ମୁଁ ଦେଖିବେବେ ମୋତେ ଭାଗ୍ୟେ ଭବ ଅପର ।
ଭୂଲକ୍ଷ୍ମୀପୁତ୍ରେ ଦେଖାଇ ମୁଁ ବାନ୍ଧବ ଅଙ୍ଗୀକାର ଆଜ୍ଞା ମୋର । ୨୭ ।

ରେଙ୍ଗିନୀଦ୍ରୁତ ଗୋବାଚିକ ଜଣାଇବ ନ ସନ୍ଥ ବଚନ ଦାନ ।
ରଜତ ଧବଳକରଣ ବାହୁ ଡ଼ୋ ଗଳାକୁ ନେବ ସେ ଘାତ । ୨୮ ।
ରତେ ମଦନ ଏହୁ କଥା ରେଙ୍ଗେଡେଇବ କଉ ଖରଙ୍ଗ ରୋଷ ହେବ ।
ରକ୍ଷକୁ ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ ଦେଇବେ ତେଣୁ ବୁଝି ଚଞ୍ଚଳେ ଦେବ । ୨୯ ।
ରହିଥିବାରେ ମୁଁ ଛଇଳେ ଗତେ ଯା ନେଉଣ ଧନ୍ୟାଧ ପ୍ରାଣ ।
ରଙ୍ଗରଙ୍ଗ ରମଣୀକି ଦେଖାଇବ ରେଣ କଣ୍ଠ ଆଦରପ । ୩୦ ।
ରୁଚିର ଏଣା ରୋ ଚନ୍ଦନ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅନ ନଅାଗମନ ବସ ।
ରଙ୍ଗଧରାଙ୍କ ଅଗ୍ରରେ ମୋ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଜଣାଇ ନାହିଁ କରେ ଶେଷ । ୩୧ ।
ରମ୍ଭୋରୁ ଆସ ଯୋଗ ଦଣ୍ଡ ଦେଖିଥିଲେ ମୁଁ ରସାରେ ଛାଡ ।
ରଙ୍ଗିଣୀବେଣୀ ସୁଗାତ୍ରୀର ଦେଖାଇବ ମନ ଅନୁକୂଳେ ବାଧ । ୩୨ ।
ରହିବ ବଳା ତାହାରୁ ଛଳ ହୋଇ ପ୍ରାଣେ ବଳ ଅନୁରାଗ ।
ରଜନୁ ବୋଲି ମୋ ସେବାରେ ଅଛି ତୁ ଚଳ ଜାଣ ଆଗେ ଜାଣ । ୩୩ ।
ରସରସିକ ଗୋପୀପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭ ଏ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ବାଣ ।
ରଚେ ସାରବର ଚଉପଦୀ ଏଥିରେ ବର୍ଣ୍ଣି ରାଧାଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ୩୪ ।

—+—

(ରକାର ଭଜ)

ଚଉପଦ ବୃତ୍ତି

ନାୟକ— ରମାଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେ ଗଉରେ ଭଣ୍ଡୁ । ରହିଥାଇ ଆସେ ମୁଁ ବୋଲୁ ଚର୍ଚ୍ଚି ।
ରସିଲେ ରସ । ବଡ଼ଲ ଗଡ଼ରେଷ । ରସ ଅନାଗତେ ଚଳାଇ ପୁରୁଷ ।
ରୂପକୁ ଦେଖି । ନ ଚଳେ ଆଖି । ରସଧାରେ କଣ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୂର୍ତ୍ତି । ୧ ।
ନାୟିକା— ରୁଷିଲ୍ ମୋର । ଲୋଚିଗ ଭଣ୍ଡ । ରସିକ ହେଲୁ ନେମେସେଲି ଭାଇ ।
ରସ ଜବର୍ଷି । ଦୁର୍ବ୍ଦନ ଭାବ । ରସୁଭ ଭଗନେ ମଣିଦା ମତ ।
ରତନ ଚେଲରେ । ଗଉଧନ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ରଖି ମନ ଆଗୁ ଭୁ ହେବୁ ଏଣେ । ୨ ।
ନାୟକ— ରସିକ ବର । ଜଲ ଲାଞ୍ଜର । ରଣ ନ ଯୋଧେ ମୁଁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ।
ରକ୍ତ ସେତେଲୁ । ଯଜୁ ପୂର୍ବର୍ଦ୍ଧ । ରସ ନ ଜାଣି ଭ୍ରମର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।
ରଙ୍ଗେ ଚଳାର । ଚନ୍ଦ୍ରମାରର । ରୂପେ ରାଜୁ ପ୍ରତିକଣା ଆହାର । ୩ ।
ନାୟିକା— ରଯିଣୀ ରଶ୍ମି । ତେ ଭୂର୍ଜବ ସୁଣ୍ଡି । ରଚ୍ଛି ଲଜ୍ଜୁକୁ ଜାହା ପିଡ଼ରେ ମଣି ।
ରଶ୍ମି ପଟେଣ । ଅନେକ ଗୁଣ । ରଚନ ଓ ରଖୁ ଚୋଡ଼ ଆ ଆଣ ।
ସୁଲ ମୁଁ ସହୁ । ରେଖନ୍ତି ଉହୁ । ରହୁନା ପଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ମନର । ୪ ।

ନାୟକ— ରସିକ ସ୍ୱଭାବେ । ଭାମିନୀକୁ ଭାବେ । ରତ୍ନଦୀପ କେଉଁଠୁ ଏମନ୍ତ ବସ୍ତ୍ରେ ।
ରୂପରେ ଅବା । ନେତ୍ରେ ପ୍ରଭା । ଚମ୍ପକ କି ନାହିଁ ଭ୍ରମର ଝୁଲ । ୫ ।
ନାୟିକା— ରସିକା ବର । ଏଡ଼ିକ ଧୀର । ରସିକ୍ରୁ ଦଣ୍ଡକ ଏଣେ ଗୁଞ୍ଜାର ।
ରସ ସାଗର । ନ ଲବେ ପାର । ନୈରାଶ୍ୟ ଦୋଷେ କେବଳ ଦୋଷ । ୬ ।
ନାୟିକା— ରମଣୀ ଦେଖି । ସୁଲୁଚେ କହି । ରଖେ ମୋତେ ତୁମେ ସ୍ୱହସ୍ତ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଭାବ ଜଣା । ପ୍ରୀତି ନଜଣା । ରତ୍ନ ଦେଖାଇ ଘରେ ଯାଇ ସଜ୍ଜଣା । ୭ ।
ନାୟକ— ରସିକ ସ୍ୱଭାବେ । ନାରୀ ସନ୍ଦେଶେ । ରସିକ ମନ କି କେଉଁଠି ଆସେ ।
ରସିକା ବେଶ । ସ୍ତନ ଦର୍ଶ । ରସିକେ ଅଦ୍ଭୁତ ଦର୍ଶନ ଆଶ । ୮ ।
ନାୟିକା— ରସିକା ଦେଖି । ସ୍ୱପ୍ନେ ଭଞ୍ଜେ ରତ୍ନ ଦର୍ଶନେ ଜଣାଇ ଦେଖାଇ ।
ବାସରେ ଭିଣ । ଦୁଃଖେ ଜାଗ୍ରତ । ରତ୍ନଆଣ୍ଡି ପ୍ରାଣ କି ଦେବ ପ୍ରୀତ । ୯ ।
ନାୟକ— ରସେ କମଳ । ନାଗର ପାଦ୍ମ । ସ୍ୱଭାବ ମୂର୍ତ୍ତି ନ ପାରିବ ମୁହିଁ ।
ଲଜ୍ଜିତ ମନ । ଘଣ୍ଟି କପୋତ । ବନ୍ଧୁ ଚାର ପାଶ ମୋର ବନ୍ଧନ । ୧୦ ।
ଅନ୍ତରେ ହୁଣ । ନବ ପ୍ରବେଶ । ରସେ ପ୍ରଭା କୁଚ କୁଚ ପ୍ରବେଶ ।
ରତ୍ନ ମାଳକ । ଦେବୁ କି ଧନ୍ଦ । ରସିକେ ହୋଇବୁ ଚୋଟରେ ଭାଇ । ୧୧ ।
ନାୟିକା— ରମଣୀ ମଣି । ମୁଁ ନବ ତରୁଣୀ । ରତ୍ନ ଦେଖାଇ ଭୟ ଦେ ତାହା ଜାଣି ।
ଦୂତୀ— ରତନ ଧାର । ସେ ଲାଜ ଛାଡ଼ । ଭୁଷ ଆଣି ଦେବ ସନ୍ଧାନ କର ।
ନାୟିକା— ଭଷ ଦେଖେନ୍ତ । ଆଳ ନ କର । ପ୍ରେମ ଭଜଣୀ ଯାଉଛେ ମୁହିଁ । ୧୨ ।
ନାୟକ— ରସିକ ଜଣେ । ଭାମିନୀ ଭଣେ । ଭାବକେ ଦୟା ମୁଁ ଥାଇ ଜଡ଼ବେ ।
ଲୁଚେ ବଦେନ । ଦେଖଇ ମୋହନ । ସହେ କରି ଲୋକେ ତନ୍ମୟ ହୁଏ । ୧୩ ।
ନାୟିକା— ରହସ୍ୟ ଶିର । ଶୁଣି ବାହାର । ରସିକ କେଉଁ ଅଭ କେବେ ଧର ।
ରସେ ସ୍ୱଭାବ । ଏକତ ଭ୍ରାନ୍ତ । ରସେ ନାହିଁ ତୁଳ ମନଙ୍କ ପ୍ରୀତ ।
ଛିନ୍ନ ବସନ୍ତ । ସ୍ୱନା ଦାଢ଼ିବେ । ରହେ ସାରବର ଭଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦର । ୧୪ ।

ପ୍ରଥମ ଯାମିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଯାମିକ

ପଞ୍ଚାର ବୋଲ । ସୁଣ୍ଟ୍ରାମର ବାଣୀ ।

ଶୁଣ ସୁଜନେ ରହସ୍ୟ ମତେ, ଏ ଗୀତି ପ୍ରେମର ମନ ।
ସୁରଭି ଆଜ ମଧୁ ମଙ୍ଗଳ ଦମୟନ୍ତୀ ବର୍ଣ୍ଣ ଷଡ଼ । ୧ ।
ପଞ୍ଚମ ପ୍ରଭାତି ରଥକ ନାହିଁ ଭା ଦେଖି ପଦ୍ମିନୀ ଭଲ ।
ସମସ୍ତ ଭୁଲି ଛନ୍ଦର ବେଶ ଧରଣୀ ଭଲ ଯାଉ । ୨ ।

ଯେତେବେଳେ ଭଲ ଏ ନାବ କଲ୍ପ ଦେବାକରପୁ ଯାଜ ଖଣ୍ଡ ।
ଘଣ୍ଟା ଏ ଦୋରେ ଜ ସ୍ଵର କରେ ଭ୍ରମୁରମା ଭାସ୍ୟମୁଖ । ୩ ।
ସଚଳ ଏଣ ଚୋରୀ ପଦ୍ମଣ ବୃଷ୍ଟି ଆଳେଇ ଦ ବଣ ।
ଯେ ଚ ବାମନ ସ୍ଫୁରସେ ଯେନ ଲଗୁଲ ଚାଲା ପ୍ରଅଣ । ୪ ।
ସଚୋସୁରା ଜଳେ ବଧାଣ ଏକ ପ୍ରଜସ୍ଵକୁ ଭରେ ।
ଯବତ ପୁଲକ୍ରୁତରେ ଭଞ୍ଜ ଭଧାଜ କଣ୍ଡୁ ଭଜେ । ୫ ।
ସୁର ବସ୍ତ୍ରର ଧୂମ ଭଲ ଧାନ୍ତ ସିନ୍ଧୁ ଜଳୁରେ ଧୂଇ ।
ପୃଷ୍ଟିରେ ସଦେ ପ୍ରଜଟି ଭବେ ସାସ୍ତୁ କୌସ୍ତୁଭ ତେଲ । ୬ ।
ଯାପର ଭଳା ତେଲ୍ସ କହ୍ଲନ କନାଇ ପ୍ରଧାନ ଚୋଲ ।
ଯୁଗେ ମକର ଦ ଜଳ ମାର ଜାଗିଲେ ସୁରନ୍ତ ଧାନ । ୭ ।
ସମ୍ଭରଣୀ ଷଡୋଷଦଣ ଭାନଶୀ ବେ ମାସ୍ୟ ତାର ।
ବେ ଋଷଧନ୍ତୁ ଦୋଲଖଣ୍ଡ ବରଣ୍ଡ ନାଦେ ଭନ୍ଦୁର । ୮ ।
ସାରଙ୍ଗମାରେ ସରଙ୍ଗ ମଦନ ସନ ମଧ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ପର ।
ସୁରସବାସ କୁସୁମ ଧାରେ ଘନବାସ ଦେବ ଭ୍ରମର । ୯ ।
ସିକି ଜଣ ବେସ୍ବର ଜାହାର ପାର ବେସ୍ଵର୍ଷ ପ୍ରପର୍ଣ୍ଣନ ।
ସମ୍ପୃକ୍ତ ସଜ ମଳରେ ଭରି ଦଣ୍ଡ ଧରି ନାସ୍ତ୍ରନ । ୧୦ ।
ସେ ସ୍ତବକ ମନ ଚାହିଁ ହାର୍ଲ ମଦନେ ଦେବଣ୍ଟୁ ବେଶର ।
ସିନ୍ଧୁ ପାଜମାଳା ଧରିବା ବେଳେ ଏମନ୍ତ ବୋଲଇ ବାଣୀ । ୧୧ ।
ସ୍ଵାମୀ ଦେବଙ୍କୁ ଯେ ପ୍ରବଂ ପେତେବ ଯେ ଜାଣଲ ତେଜତେଯାବ !
ସତେଚ ଏ ସିରେ ନାସ୍ତ୍ରକ ତର୍କି ସ୍ଥାର ବେସର ବେସ୍ତର ଯବ । ୧୨ ।
ଚନ୍ଦ୍ରି ଶ୍ରେଣୀବାର ତେଣୁଁ ସଜାଇ ଜାରେ ପୀରକ ରଚନା ।
ପଦ୍ମ ଚନ୍ଦ୍ରକା ଲୁତ ଋଷିଙ୍ଗ ଭଳାଜ ଭଜ ଯୋଜନା । ୧୩ ।
ପାଦ୍ମପୀଠାର ରତ୍ନ ପ୍ରକାର ନସ୍ତ୍ର ନୂପୁର କଧାର ।
ସମସ୍ତେ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ଜଣ ବୃଷତ ମଦାଚନ ଜାମେ ନନ୍ତ୍ର । ୧୪ ।
ଭୂଷଣ ସର୍ବ ଦେଖିଲ ବନ ସୁନ୍ଦର ଯାଉଚନ୍ଦ୍ର ।
ପୁଷ୍ପଂସଖିଣ୍ଡ ବାରରେ ଜଣ ପଦ୍ମବଜ ପ୍ରାନକୁ ମୁଜ । ୧୫ ।

— ଭଲ୍ଲାଳ ରସଦେଗାପନା —

ବନ୍ଧୁ କାହାଁରେ ତେ ନାସ୍ତ ଜାଳର ସୁରନ୍ତ ରପକୁ ଭରେ ।
ଶାସ୍ତ୍ର ପାଇଁ ପର ଖବଦ ସ୍ମୃତି ବଟ ପଦାର ଯେ ବରଣ୍ଡ । ୧୬ ।

ସୁମନ ବଟାଉଁ ସୁରତ ମୁଖେ ଚନ୍ଦ୍ରମାର କି ଦଶରେ ।
ଶ୍ୱାସ ଲଗାଇ ଚମକେ ଭର ଭଣଇ ସବୁ ନଖରେ । ୧୭ ।
ଘାଇ ସୁରତ ଦେଖି ସୁତେ କପଟକ ଲାଗେ ଥିଲି ।
ସେ କାଳେ ମଜା ଅନ୍ତରେ ସୁଖ ହୋଇ ନାହିଁ ଲାଜିଲି । ୧୮ ।
ସୁଜାଣ ଘାର ଦାସୀକି ଦାଉ କହଇ ଲତେ ଏ ସତ ।
ଧ୍ୱଜକୁ ନ ଦଶିବ ମାର୍ଗରେ ଗଲ ଯାହେ ଯଥା ଚୋରତ । ୧୯ ।

—ଭୁଜ ସୁରତ ଗୋପନା—

ସ୍ତ୍ରୀକଟକ୍ଷ ନାଭ ମାର୍ଗକ ଯାଇ ଦେ କାରେ ଗ୍ରୀବଣ ।
ସଜନ ହାରେ ଥାପି ଶଶୁରେ ସୁରଲ କଟେ ସରସ । ୨୦ ।
ଭୁଜାଳ ବାଲ ଥିଲ ଜୋଡ଼ାଇ ଜନାଲେ ବଳେ ବନ ।
ସ୍ୱେଦ ଜଡ଼ର ଶଙ୍କାରେ ସତ] ବଶ ବାଜ ନାହିଁ ପ୍ରାଣ । ୨୧ ।
ସରଣୀରେ ପଡ଼ ପିଡ଼ା ଭାବେଣ ଛୁଡ଼ ପାଉଛି ଅଧର ।
ସୁକୁଲ ସକଳ ଚଳବେ ସରେ ଏମୁକ ଦୋଷ କାହାର । ୨୨ ।

—ସ୍ତନକୋଳ ସୁରତ ଗୋପନା—

ସ୍ୱେଦ ସ୍ରିଷ୍ଟ ଅବଶ ଶୁଣଲ କଟ ବେ କର ଜାରଲୁ ମୂଢ଼ ।
ଉପଚଣୀ ସ୍ୱନ ସବ୍ରେ ଦେଖଣ ସେବି କରଇ ସୁଭ ଗୋଲ । ୨୩ ।
ସଶ୍ୱ ନୂପୁର ଭସକ୍କ ନ ରୋଲ ଏ ମାରିଲେ ପ୍ରାଣନ୍ତିଏ ।
ସେ ଲକ୍ଷ୍ମ ମୁଞ୍ଜି ପୁଲ ଦେସ୍ଥଲ ବୋଝାଲୁ ପିଦ ନଷ୍ଟରସ୍ । ୨୪ ।
ସହୁଳ ହେଲେ ଦେବ ଦଶନ ଘାତ ଅଙ୍ଗ ନସ୍ୱର ।
ସୁବୁଦ୍ଧ ଏତେ କାଳ ନ ପାରେ ବନ୍ଧାଲୁ ମନ ଅଳକାର । ୨୫ ।

—ଶୃଙ୍ଗାରଲୀଳା ସୁରତ ଗୋପନା—

ସପନେ ଆଖି ଦେଖି ରମଣୀ ହାତ ଘଟଣ ଭର୍ତ୍ତୁ ରଘ ।
ଶୁଦ୍ଧବାର ସେ କଳା ଶବଦ କହେବାଏ ଏଥି ଲଗ । ୨୬ ।
ଶୋଭକ ନାହିଁ ଏ ଘରେ ବୋଲାଇଲେ ନରେ ଯୋଗେ ମତେ ।
ପ୍ରୀତିକ ଦେହ ଚନ୍ଦ୍ର ରଖ ଭଜନ କରଣ ଗତେ । ୨୭ ।

—ସାହସ ସୁରତ ଗୋପନା—

ସରବତ ସ୍ଥାନେ ଭବେଶ ଦେଖେ ସତ ସଙ୍ଗୀ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ।
ସାନ୍ ଚନ୍ଦରେ ଚନ୍ଦ୍ରା ଦେଖି ଦେଖାଉ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକାସ୍ କସ୍ତୁ । ୨୮ ।

ଜମିଧ ସିନ୍ଧୁଜା କୂଳା ପ୍ରବଳା ଶୀତେ ଭଞ୍ଜନ ଜଳସ୍ୟ ।
ଅନୁ ଜାଣିଲି ଯେ ତ୍ରିଭୁବନ ପାଲେ ଦୁଃଖ ପା ଉଦୟ । ୨୯ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ରାଧାବାଣୀରୁ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଛୁ ଧର ଅନ୍ତଗଲ ବେଶ ।
ଯନ୍ତ୍ର ଦନ୍ତୁଆଣ ଏ ବନ୍ଧ ଲୁଚେ ମୋର କେଉ ଲୁଇଁ କର । ୩୦ ।

—ବର୍ଷକ ସୁରତ ଯୋଜନା—

ସୁରତ କେଳି ବାଟରେ ତହିଁ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ହେଲ ସାର ।
ଯେ ସମୟେ ମିତ୍ର ଆସ ସୁଜନ ସ୍ୱାମୀ ଅଙ୍ଗେ ବଡ଼େ ଧୀର । ୩୧ ।
ଶୋଭ ତଷ୍ଟାର ରସିଲ ତହିଁ ତେବେ ତେଲ ସବଭାର ।
ସାହୁଲ ଆକାଶର ତୁମ୍ଭ ବିଶ୍ୱ ସୁକୁନ୍ଦଧାର । ୩୨ ।
ସୁରତ ତେଲ ଭାଷାକୁ ମୋତ୍ତ କଣ୍ଠ କରୁଣ ଦାଣ୍ଡ ।
ସୁରଙ୍ଗ ପ୍ରତିମାର ପ୍ରଥମ ସୁ ସୁଖ କୁମ୍ଭରେ ପୁଷ୍ପ ମାଳ । ୩୩ ।
ସଞ୍ଚରଣକୁ ବଢ଼ ପାଣକୁ ଉପାଣିକ ତେ ବେଶଭାରୀ ।
ସୁଖ ଦାୟିକା ପ୍ରାପ୍ତ ସହି ଯେ ରାଜ କୁଟେ ଦଳେ ହେଉ । ୩୪ ।
ସୁରତାନ୍ତରେ ତେଲ ପାଳକ ବାଳା ପାଦେ ଗଲ ସର୍ବ ।
ସନ୍ଧରେ ଆସେ ତାଳୁ ହୋଇଁ ଯେ ସାଗ ଅଳେକରେ ଦେଖି । ୩୫ ।
ଯଶୋଧା ସିର କଣ୍ଠ ଧୀର ସାର ପୁଁ ଭଣଣ କଣ ।
ପୁର ସନ ଏତେ ଶିବର ବାସ ପାଳଙ୍କିକ ଯହିଁ ଯନ । ୩୬ ।
ସମ ବୋଲ ଜାମ୍ବୁ ତେଜ ଛାଇଦାତ୍ର ରଣ ରଜନ ।
ସ୍ମରଣରେ ସ୍ଥିତ ଗଡ଼ାଜା କରିବା ସୁନ୍ଦର ଦାସ ଲଭଇ । ୩୭ ।

ପ୍ରଭାତ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କୁମ୍ଭ କାମୋଦ

ସୁଖଭଦନ ସ୍ୱଣ ଏ ସ୍ୱପନରେ ଏତେ ଲକ୍ଷଣ ଉତ୍ତବ ।
କୁଷ୍ଣ ମୁଷ୍ଟ ଶଠ ଦଶିଆସୁକୁର ଦାଣ୍ଡବ ଶୋଭବ । ୧ ।
ପୁଷ୍ପବେ ଧୀର ଅଧୀର ଧୀରାଧାର ହେବରେ ଯୋଗବ ।
ସୁମଧ ମଧ ସୁରଙ୍କ ତେଜ ସୁକ ମାଳକ ମୋହବ । ୨ ।
ଚେକୁ ଗର୍ଭିଣୀ ବନବାସ୍ତ ଗର୍ଭିଣୀ ରୂପବର୍ତ୍ତିକାଙ୍କ ।
ସଂସାରରେ ବାର୍ଷିକ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପ୍ରୀତି ଚେଷ୍ଟା ତେଜସ୍ୱାଳ କନ୍ଧ । ୩ ।

—ନାୟକ ଶଠ—

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗୀ ଜଣକ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଦେଖଣ ସୁନ୍ଦର ।
ଘନଳନ ଧୂର ଧୂଳ ଅଙ୍ଗ ତଥି ଦେଖିଲେ ପ୍ରବେଶ । ୪ ।
ପ୍ରାଣସୁନ୍ଦରୀ ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଯାଇଁ ଜଗ ଚେହେରେ ମିଳନ ।
ଘୋଷପ୍ରାୟ ଦେଖାଉଛରେ ଯେ ଖଣ୍ଡଳ ତା ମୋର ଜ୍ଞାନତ । ୫ ।

—ମଧ୍ୟାଧୀରା—

ସତ୍ୟଭାମା ସ୍ୱାମୀ ପାଖ ହୋଇଲ ରେଖନ ଧାରଣ ଚେ ଲାଗିଲା ।
ସୁଧା ଦଧିପାରେ ବଚନାର ଉତ୍ତରସୁ ତୋହର ରାଜ ଗୀତିକ । ୬ ।
ଘନପଣ୍ଡ ଦେଖିବ ଚେଷ ରହିବ ମୋର ବସ୍ତ୍ର ନ ଥାନ୍ତା ଭୂଷଣ ।
ବେଣ୍ଟିଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ବାଉ ଧୂତ ଜଗା ଜସ୍ତ୍ର ଦୋଷର । ୭ ।
ସବୁତେ କଥା ଶୁଣାଇ ଜଣେକାରେ ଚତୁର ଏ ଜାଗାରେ
ଯଦାନ ବକ୍ଷସ୍ଥ ଲେଖନେ ଜାମ୍ବୁଳ ଲୁଘ ଶ୍ରୀଦେବାରେ । ୮ ।

—ନାୟକ ଦକ୍ଷିଣ—

ତ୍ରୁଟ୍ୟା ନାଥ ଜଣଙ୍କୁ ଭମି ଯାଣ ଆବେଦନ ଭାଳେ ।
ଧନଧନ ଭାଳବଶେ ହେଲିଁ ପୁଷ୍ପ ମିଳନ୍ତି ତା ପାଶେ । ୯ ।
ଧନ ଚୋରକ୍ଷେ ଜାଲିରେ ଅନ୍ତରିତ ଭୂମୂତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ।
ସୁମୁଖୀ ସ୍ୱତ୍ୱ ତା ନ ଦେଖ ସୁମୁଖ ବଚନ ଘୃଣାଙ୍କ । ୧୦ ।

—ମଧ୍ୟା ଅଧୀରା—

ପାଣ୍ଡୁ ମନୋରଥ ଜାଳିଲି ଧୂର୍ତ୍ତ ଭ୍ରମାଣ ଏହେକ ।
ଯେ ତୋହର ହୃଦେ ଭାର ପର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ତୋ ଅବକାଶ କି । ୧୧ ।
ଶୁଣାଇଲ ପାଦ ଚରଣେ ତୋହର ଦେଖିଲି ଯାବକ ।
ଯେଣୁ ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ଶୋଭାରେ ଭୂଷଣ ଧରା କି ତେବେକ । ୧୨ ।
ଦେଖକ ଭଲ ଯେ କରିଛୁ ପ୍ରଭାତେ ଭଲ ତା ସ୍ୱରୂପ ।
ସୁନ୍ଦେର ନାଙ୍କୁ ଏ ଜନ ପ୍ରତିକ ଉପରେ ଭେଦାଉ । ୧୩ ।

—ନାୟକ ଧୃଷ୍ଟ—

ସିନ୍ଦୂରଭେଦା ଚୋଷ ଦେଖି ଲୋଚନ ବୋଲଇ ତେ ସୁନ୍ଦର ।
ଧର୍ମନାଦେ ମୁଣ୍ଡ ମନେ ଦେହଗୋଷ୍ଠି ଆଲଗେ କି ହୋଇ । ୧୪ ।

ଉଚ୍ଚତରରେ ନ କହ ବାଣୀ ଯେବେ ରସ କୁ ବାଧିଲ ।
ପ୍ରିୟା ଏତେ ଭର୍ତ୍ସଲୁ ସେ ଆନ ପ୍ରେୟସି ନାହିଁ । ୧୫ ।

—ମଧ୍ୟାଧୀର ଅଧୀର

ସ୍ୱୀୟବ୍ୟଥାମସ୍ତ ମୁହିଁ ହେ ନାଥ ତବ ସ୍ୱମା ପ୍ରକାଶି ।
ପଦ୍ମାଙ୍କ ବାହାରେ ବାହିବ ସୁବାସ ମଳଲୁ କ ରସି । ୧୬ ।
ସାଦରବଚନେ କହୁଥିବେ ନ କହୁବେ ଅଛି ସେ ଗୋଚର ।
ସୀମନ୍ତରେ ହୋଇ କୁସ୍ମ ଶ୍ୱବାର ଦର୍ପିଭା ଅନ୍ତର । ୧୭ ।

—ପ୍ରଗଲ୍ଭା ଧୀରା—

ପାଦ୍ୱହୋଲ୍ପଟିଲ ଏଇ ସ୍ୱନାପ୍ରିଭ ରଳନ୍ଦ ଗମନେ ।
ସମ୍ଭ୍ରମ ମନ ତୋଷିଲ୍ଲୁ ଭୁରାର୍ଥ କଲେ ଏ ବଧାଚନ । ୧୮ ।
ସରଣୀରୁ ଲାଏ ପାଶ୍ଚେଷ୍ଟି ଆଚ୍ଛେଦେ ବକ୍ଷଲ ବଦନେ ।
ସଖୀ ଦେଖିବେ ଲେଖେବେବେନ ଉଥାନ୍ତୁ ଆକୁର ଏଥିନେ । ୧୯ ।
ସୁଗ୍ରିତ ପାଳେ ଭୂଦଲ ବସ ବସାଇ ଆଧାନ ଲୁଗ୍ନରେ ।
ସନ୍ଦର୍ପ ସୁମନ ତାମ୍ବୁଳ ବସନ ଆଦରବଚନରେ । ୨୦ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ସେଥାଅ ଶ୍ରୁଗ୍ରାନ ତବାଳିଲ ଭଗତେ ବାପାନି ।
ପବନ ଖଳଚମ୍ପିକରେ କେତେ ଦଣ୍ଡ ଅପଲ ଲଭିଲା । ୨୧ ।

—ନାୟିକ ଅନୁକୂଳ—

ସାଧ୍ୱୀସ୍ୱାଲେ ମାନ ରହିଁ ବୋଲନ୍ତ ସଖିବେ ମିଳଲ ।
ଲାଜ ନ କର ସେ ପ୍ରାଣ ନାମ ଏମାର ବୋଲନ୍ତେ ବୋଲାଏ । ୨୨ ।
ପରକଣ୍ଠରେ ଅନ୍ୟ ଆବେଶ ଥିବାରୁ ଭଜନ୍ତ ନୟନ ।
ସୀତାର ଭ୍ରମ ଅନ୍ଧକାର ଭାବରେ ଲୋଚନେ ଦେଖ ସୁବେଶ । ୨୩ ।
ଧରାନକାନା ମନକୁ ଅନ୍ତରେ ଏ ଗୁରୁ ଯାମରେ ।
ସୁବୁଦ୍ଧ ପାଟ ଦେଖି ପଦ୍ମ ତୋବର ସକାଳ ଭୁଜସ୍ୱେ । ୨୪ ।
ସମସ୍ତ ସ୍ୱଜନ୍ତ ହେଲେ ମଠ ଆଳି ଏ ଲୋକ ନ ଧର ।
ସୁମନ ମିତାଇ ମାଗନ୍ତୁ ଏ ସିରେ ଲୋଭ ଭଲ ଦୂର । ୨୫ ।

—ପ୍ରଗଲ୍ଭା ଅଧୀରା—

ନାୟିକ ଧୃଷ୍ଟ

ସୁହୃଦ ଭଳେ ଦେଖି ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରିୟା ମୂର୍ଚ୍ଛାବୃତ ଆକାର ।
ସାଦରେ ପାଇ ମୁଁ ପାରେ ରାମ୍ବ ଦେଖି ଦେହ ସେ ହେଉଛ । ୨୬ ।

ଯାହାକେ ଦେଖି ସାତେ ଭା ନ ହେଉ ଭାବୁକ ଉନ୍ମନ ।
ଚଧ ଚରଣ ଧରି କଂଥା କଲ୍ ତତ୍ସ ପୁଲକେ ବୁଡ଼ିମ । ୨୭ ।
ଧରିନଧ ଦେଖିଲ ଉତ୍ସବ ହେଇ କଣ୍ଠ ଭୁବରେ ମୋଦର ।
ପୁଷ୍ଟହ୍ରଦଲ କକଜାରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଧାପ ଭୂଷଣ ବାହାର । ୨୮ ।

—ପୁରକନ୍ୟ ଧାତ୍ରୀର ନାୟକ ଶଠ—

ଧନ୍ୟ ଅନ୍ୟରତରେ ଅନ୍ୟ ସୁବଦନର ଅଭିନ ପୁରୁଷ ।
ଧନ୍ନିଧେ ମିଳନ୍ତେ ଦେଖ ଚନ୍ଦ୍ରଅଛି ଭେ ଦାସ ଏ ଭାବ । ୨୯ ।
ଛନ୍ଦ ଧନ ନାର ଦୋଷଗୁଣଲ ନାଶ ମୋତ୍ର ମେ ମାଧବ ।
ପ୍ରୀତକଣୀତ ଏବେ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରମାରେ ମଦନ ସନ୍ଧ୍ୟା । ୩୦ ।
ଧନଦନରେ କୁଙ୍କୁମ ଗନ୍ଧଧାର ଦୋଳିଛି ସଦନ ।
ଉତ୍ସବର ଧରେ ପ୍ରଭାତି ଦୋଲାଳ ଅଧରେ ତୋହର । ୩୧ ।
ଦୁରନ୍ତ ଅଲିର ଭିଲୁଡ଼ ଭଦେବେ ଶାବଶ ଉତ୍ସବ ।
କୋଇଲା ମୋଦାର ମୋତ୍ତବ କ ଶ୍ୟାମ ଜଳଧି ଦୁତରେ । ୩୨ ।

—ଶ୍ୟେନ୍ଧ ଗର୍ବିତା—

ଧନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦେଶ ନାଥ ମୋହନାରେ ରଖିଲେ ତେ ଘରେ ।
ଶଶୁରେ ଦୁବସମ୍ପ୍ରତି ଲଗ୍ନ କଣ୍ଠ ରଖିବେ ମୋତେ ଦେ । ୩୩ ।
ଧଳନ ବାଣୀ ମୋ ଶୁକ ଅନୁଯାୟୀ କରଣ କହନ୍ତ ।
ରସର ଦସୁଦରେ ପିତ୍ତଲା ପାଶରେ ମୋ ରୂପ ଲଗନ୍ତ । ୩୪ ।
ଧାରଧ ସୁକ ଅଜାଗତେ ନ ସହେ ଦୁଦସ୍ର ନାଥରେ ।
ବୀଣା ଦେଖି ଧନ ଦେବ ନନ୍ଦୁ ଦୋଲ ଅତନ୍ତୁ ଶ୍ଳୋକରେ । ୩୫ ।

—ଉତ୍କୋଣ୍ଠ ଗର୍ବିତା—

ସଖୀ ଦ୍ୱିଜ କିଂପେ ଧନଶରେ ସଖି ଦେବଣ ସନ୍ଧ୍ୟାଣୀ ।
ଧନ ମେଘସୁନ୍ଦର ଲାବଣ୍ୟଲୀଳା ଥିବ ତେ ଉଦ୍ଧାନୀ । ୩୬ ।
ଧର୍ମିଷ୍ଠ ଅବସ ଦେଖି ଦସ୍ୟୁବନ୍ଦୀ ବନ୍ଧୁକୁ ଲଭନ୍ତି ।
ଧନାନନ୍ଦ ସ୍ୱର୍ଗିବା ଶୁକ ଅଗ୍ନିହୁତ ମାତନ୍ତୁ ଧରନ୍ତି । ୩୭ ।

—ରୂପ ଗର୍ବିତା—

ଶରୀ ମନ୍ମୁରୁତମାନଙ୍କ ଦଦର ପକ୍ଷୀଗଣ ମଧ୍ୟ ।
ସୁନ୍ଦରୀ ଦେଖନ୍ତି ଚଉଦ ଘର ଶୁଣିବାକୁ ସଜିଲେ । ୩୮ ।

ଦେଖ ମାନ ଦୃଢ଼ କର ମୋ ମୁଖେ ସୁଖେ ଚୁମ୍ବିଣ ବସାନ୍ତୁ ।
ସଖି ମୁଁ ନ ଭୁଲିବି ଦେଖି ଭ ଲାଗି ଲାଗିଣ ବୋଲନ୍ତୁ । ୭୯ ।

—କୋପିଷ୍ଠା ଉକ୍ତି—

ସଖୀରେ କେ କହେ ତାଙ୍କ ପ୍ରେମ କଥା ଏବେ ର ମୋଠାରେ ।
ଗଲେ କଣ ମୋର ସଖୀଙ୍କି ଦେଖାଇ ସଖୀରେ ମୋଠାରେ । ୮୦ ।
ଲମ୍ପଟ ଭର୍ତ୍ତ୍ୱ ପୁଷ୍ପମାଳେ କ ଶାଲ ପଡେନ କ ଦାନ ।
ସ୍ୱାଦ ଅଧରେ ଶକ୍ତବୃଷ୍ଟିପାତ ଏହା ସେ ନ ଜାଣ । ୮୧ ।
ଦୂର ପାମର ନମ୍ବର କରନରେ ଲାଗ ଏ ବସ୍ତୁ ।
ସମ୍ଭବନ୍ତି ପିକା ଏ ଭାବେ ଏଥିରେ ଦୋଷରେ ମୋ ସ୍ୱତ । ୮୨ ।
ଏଣୁ ଦୋଷର ଅନାଦର ପ୍ରିୟାର ଏ ବସ୍ତୁ ବହେ ।
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଯୋଗୀଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବଶୀକରଣ ଔଷଧ ସମାନ । ୮୩ ।

—ଭଙ୍ଗୀ—

ଶାଗ୍ରୀ ତେଜ କହେ ସଖିକ ଏକାନ୍ତ ମୋ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ।
ସୁମେରୁ ଶିଖରୁ ସୁନ୍ଦରକେ ସଦା ଭ୍ରମେ । ୮୪ ।
ସେ ସୁଣି ଆଲମ୍ବନ ପରସ୍ପର ଅଙ୍ଗେ କନକ ।
ଦେବତ୍ୱ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ବୋଇବ ମୁଁ ତାହିଁରେ ଉତର ବାଦର । ୮୫ ।
ସାନୀ ସୁଦ୍ଧି ସାଲିଖିକୁ ନ ଗନ୍ଧ ଭରଣ ଏମନ୍ତ ।
ଚାରିଆଡକି ଲଗେ ଚାହିଁ ଦେଖନ୍ତି ଏଠାକୁ ଆସନ୍ତ । ୮୬ ।
ପ୍ରେମାପଙ୍କ ଧର ମୋ ପ୍ରୀତ ନାସ୍ତିର ଶଙ୍କିତ ଜନନ ।
ଦେହାଭ ବୁଦ୍ଧି ନ ଏବେ ରୂପେ ମୋର ପ୍ରୀତିକି ଦେଖିଲ । ୮୭ ।
ସମାପ୍ତି ଏ ଭାବ ଚଉପଦରେ ଚେ ଭଣନ୍ତି ଭ୍ରଜନ ।
ସ୍ୱାଧୀନଭର୍ତ୍ତୃକା ବାସକସଜ୍ଜା ବାସକ-ଶଯ୍ୟାରେ ଭଳନ । ୮୮ ।
ଖଣ୍ଡିତାଙ୍କଣ୍ଠିତ କଳହାନ୍ତରିତା ଖଣ୍ଡିତା ନାୟିକା ।
ସୁପ୍ତମନୋହରା ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା ପ୍ରୋଷିତ ପତନା । ୮୯ ।
ସାଧାରଣ ନାରୀ ଲକ୍ଷଣ ସୁନ୍ଦର କହିବା ଉଚରେ ।
ସ୍ୱାଧୀନଗର୍ବ ଚରଣ ସ୍ପର୍ଶ ଭାଷା ଭଜେନ୍ଦ୍ର ନୃପରେ । ୯୦ ।

ସ୍ୱାଧୀନ ଭର୍ତ୍ତୃକା

ରାଗ ଆଶାବରୀ—ଏକତାଳ

ସଙ୍ଗାତ ଆରେ । ସନ୍ଦରନ ଦ ଭାବେ ନେଇ ମୁଁ ।
ସମ୍ପ୍ରେ ବୋଲନ୍ତି ଲାଜ ଦେଖାଉ ମୋର ମୋହନ ଏ ମନ୍ତ୍ର ଧରନ୍ତି ବୋଲ ଏହ ଥିବ

ସିନ୍ଦୂର ଶତପଣ୍ଡୀ ପିନ୍ଧ ସେ ଆଜ ପଳାଉ ପୁରବଣ ଅଙ୍କରେ ଦେବ ନାହିଁ ।
ସିନ୍ଦୂର ଅଳକା ସୁବେଶ ଶୋଭନ କରନ୍ତୁ ଆଜ ମୋ ଭରତ ବସିଥାଉ ସୃଷ୍ଟି ।୨।
ଶୁଣିଲି ବେଦସିଦ୍ଧ ସୁନା ରୋଷଇ ମୋର ଖାଖ ଡାଖ ଭାଗେ ମୋ ପଲାଙ୍କ ଶିରୋଲୁଇ ।
ଘରେ ଏ ଜନ ନ ଥାଏ ମୋ କ୍ଷୀଣ ଦେଖାଯାଏ ଦୋଳନ୍ତୁ ଏ ଭୂମି ଭାଙ୍ଗିଯାଉଁ ।୩।
ସମସେ ଏକାନ୍ତ ବେଳେ ରୋକ ତନୁ ମୋରେ ଡାକେ ଭଲେ କନ୍ଦାଇବା ଅଛ ନାହିଁ
ଶେଷ ଭଲ ତାଙ୍କ ପ୍ରେମ ଷ୍ଟେଦଣ ଜନ ଦେଇ ଥାନ୍ତୁ ପ୍ରାଣ କରି ସିବାପାଏ ପ୍ରାଣ୍ଡୁ ।୪।
କୃଷ୍ଣନବନୀତ ପୁଷ୍ଟ ଭ୍ରମ ଖାଦ୍ୟ ଦେଇ ରଖ ସୁଖେ ବସାଇ ଏବେ ଛଡ଼ି ।
ପ୍ରୀତି ଭକ୍ତିଜା ନାଶ ଲୋକ ବଚନ ସୁତୁମ ଜାଣଲା ସାରଦର ଗନ୍ତୁ ।୫।

ବାସକ ସଜ୍ଜା

ସୁମଣ୍ଡ ଅର୍ପଣ । ପବନ କଳାନ୍ତ କଣ୍ଠରୁ ଡର । ସିନ୍ଦୂରଭର ଭର ଦେଖ ନାସ । ସ୍ୱାମୀ ନଇଲେ ରେ ଜ ସେନ । ୧ ।

ଲେଖାଇନ୍ତୁ ଆଜ । ସେବଣ ଖାସୁଣୀ ବଣ ବଦଂ ଶୋଧ । ପଣ୍ଡୁ ବେଗନ ସୁନ ଏ ଜ ରେଖ । ୨ ।

ସଜାଡନ୍ତି ସ୍ୱନ । କୁଳାପିତ ଭୂଷା ଶୁଣ ଧାଣ୍ଡୋଦ । ସୁମନସ୍ ଚନ୍ଦନ ବସନ । ୩ ।

ସୁଦେବଣ ଚୋରାନ୍ତୁ । ପୁତ୍ରନସ ମୁଁ ଡାଆବୁ ମୋହୂବା ଲଜ୍ଜି । ଶୁଆକ ବେଗନ୍ଧୁଣ୍ଡି ସେ ଡ ଜଣ୍ଟୁ । ୪ ।

ଘରଣ ଶରେଦ । ପୁନରଣ ଚୋଷ୍ଟଲ ଜ ଗଥା ମୋର । ଧଣରେ ଲାଗାର ଓ ବଳାର । ୫ ।

ପୁରେଜ ଗଇନେର । ଅଙ୍ଗିର ବାଧେବଧଣ୍ଡ ପୁସଣ୍ଡନ । ସ୍ୱାସ ମୁକ୍ତ ଖର ଭରନ୍ତର । ୬ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠିତା

ରାଗ—ମୁଖାରୀ ଏକତାଳୀ

ଧନ୍ଦି ଯିବା ଭୂତ ରେଖ — ସେ ତ ଗଣ୍ଡଲ ମଠ ରେଖ ।
ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନକୁ ଆସ । — ସଭିଲ୍ଲ ବେଶେଁ ଶଶୀ । ପଦ ।
ସୁଧରେ ଦେଖା ଧାରଙ୍ଗ — ସୁଖ ଅଭୁଲନ ଏକେ ।
ଧରେଜ ନସ୍ତନଦ ଘର — ପୁଷ୍ପବଦ ଭାନ ଭାବର । ୧ ।
ସୁଠନ ଲାଟ ଧୁନାଗି — ପ୍ରଭିବ ଅନ୍ତେ ବଡ଼ର ।
କ୍ରଷେନ ଥିଲ ଲାଣି ଓ — ଶଭ ରେଖଣ ଏଶିନ । ୨ ।

ତୁର୍ଯ୍ୟଧ୍ୱନି ସେ ରେ ହେଲା । ଘନ୍ୟାପୁ ଅନ କଲ୍ୟାଣ । ସେପାର ସୋପାନରେ ଜଳ । ପ୍ରେମିକ ଦେବ ଦେଲ । ୩ ।

ଶିଂଷ ଚକ୍ରଧାରୀ ଚନ୍ଦ୍ର । ଜୟ ଜୟ ଜୟ ଅଳପାଣ୍ଡୁ । ଘନଦେହ ରତ୍ନ ଭୂଷିତ । ସର୍ବ ବଳଧାରୀ ମୂର୍ତ୍ତି । ୪ ।

ଘାଟର ଦେହ ଲଭେ ଜନ । ସାଧେ ମନ୍ତ୍ର ବେଦ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରଣକମଳେ ଅର୍ପି ମନ ଆନନ୍ଦ । ୫ ।

ଚରଣୋତ୍କଣ୍ଠା

ରାଗ—କେଦାର ଆଦାସ । ଏକତାଳୀ ।

ରେ ମନରେ । ଶୁଣି ଦେବ ଲଭ ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ।

ସୁନ୍ଦର ଭୃଙ୍ଗର ଅଙ୍ଗ ଢଳାଇବେ ଦେଖାଇ ଜନ ଦୂର ଜଳ କାମ ଲଭୁଙ୍କୁ । ପଦ ।
ଧନି ଧେ ମିଳନ୍ତେ ମୁହିଁ, କମ୍ପାଇବେ କୋଟେ ଦେଲ, ମୁଖେ ଦେଇ ରାମ୍ଭଙ୍କୁ
ଖଳାଭ ଦେହକୁ ବାଧ, ଧନ ଚର ଦେଖାବେ ଅନ୍ତରେ, ଉଦେଖାଇ ନ ଉଦୟ ବାସୁଙ୍କୁ । ୧ ।
ପୁଲକ ଲଭରେ କାଣ୍ଡି, ମନକୁ ରଞ୍ଜିବେ ପୁଣି, ଲଭ ଘନ ସମ୍ଭୋଗକୁ ।
ଘାଟେଶ୍ୱର ଜାଣନ୍ତି ନ ବଳାଇ ଖୁଣ୍ଟ ଭାଷିଲ, ମୁଁ ଲଭରସ ଲଭୁଙ୍କୁ । ୨ ।
ଲଭ ଧନ ଦଶବେ କମଳ, ଏଡ଼ ଅଧରର ଅଧର, ଦେଖି ଲୁଚନ ଶମ୍ଭୁ ସଙ୍ଗୁଙ୍କୁ ।
ଖୁଣ୍ଟଙ୍କର ସୁଧା ପିଇ ଅଧରେ ଦନ୍ତ ବଧାଇ, ଏକଲାବେ ସେ ଲଭସୁଙ୍କୁ । ୩ ।
କ୍ଷାନ୍ତି ଆଗେ ଏଭା, ନାହିଁ ଘାଇ ଦ୍ୱାରେ ପୁଣି, ରଞ୍ଜିଥିଲେ ମୋତେ ଲଭୁଙ୍କୁ ।
ଘଂଟାବାଦ ଉଚ୍ଚଲନ୍ତ, ଲକ୍ଷ ଜଳଦ ଗୋପନନ୍ଦ, ଭାଙ୍ଗିବା ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ । ୪ ।

ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା

ରାଗ—ଭଣ୍ଡୀ ମୁଖାସ । ଝମ୍ପତାଳ ।

ଶୁଣିଥା ସ୍ୱାମୀ ଅଛନ୍ତି ବିଦେଶ । ଘରଳକ୍ଷ୍ମୀ ମୋର ଦଇବସ୍ତୁ । ପଦ ।
ଧୂଳି କି ଜଳ ଧାରା ଏକେ ନ ଦେଖ ଏକାଗ୍ର ଦେଖ ।
ସହନ କନକଦନ ସବଧାର ଚ ଦେଶ ଅଛି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ୧ ।
ଘପୁଲ ମଣ୍ଡି ମାଧବ ମଣ୍ଡି କୋଇଲେ ପୁଣି ଭଲେ ଜଗଦୀଶ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋତି ଦର୍ପଣ ଲକ୍ଷ ଧାଇଲି ମଣି ଦେବ କ ଧନ । ୨ ।
ଧକାଇ ଏଣୁ ଚିତ୍ତ ଦେଖିଲି ଭଲ କଣ କଲସ ।
ଘରଅନ୍ତେ ମୋର ବାଧ ନ ପିଇ କି ସୁନ୍ଦରୀ ବଳସ । ୩ ।
ଧନଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖ ଦେଶ ପାଇ ଜଳ ପୁଣି ଖାଣ୍ଡି କଣ୍ଠ ଧର ।
ଉଚେ କଳକଳ ଏ ଗୀତେ ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକାର ଜଳସ । ୪ ।

କଳହାନ୍ତରିତା

ରାଗ—ଆହାରୀ । ତାଳ ରୂପକ ।

ଛାଡ଼ିଦେଲି ହେଲି, ସଖି ମୁଁ କୁମତି,
ଫଳଭୋଗ ହେଉଛି ଏବେ ଯେ ତାହାର ଜାଣ । ପଦ ।
ଆରଦାର ଦେଇ ପାଦାର । ଶକ୍ତରୁ ଜାଣି ବାହାର,
ଛଳରେ କରିଲି ମୋହର, ଇଚ୍ଛା ପିଣ୍ଡି ଦେଲା । ୧ ।
ମୁଁ ରଣର ରେଚେଡ଼େରେଇ, ପ୍ରାଣ ଜାଣିବା ମୋହରେ ଉଶେଷ,
ଆଳୁ ଖଣ୍ଡ ଭଜ ଭଳେ, ଖସି ଦେବ ବିହିଲ । ୨ ।
ସନ୍ଧ୍ୟାବନ୍ଧୁ କି କାରଣ, ହୋଇ ଧନ ଦେବ ତାରଣ
ପାଞ୍ଚୁଥିଲେ ମେ ଶରଣ, ତେଜଲୁ କାହା ଦେଲ । ୩ ।
ତପ ଭାବଣ ମୋହର ସ୍ମୃତି, ପାଇ ଭଣ୍ଡାର ଉଜଳ
ଭାବରେ ବଡ଼ଣ ପ୍ରଦେଶ ଭଣ୍ଡ, ତେବେ ନ ଶୁଣିଲ । ୪ ।
ସୁରଦେବ ଛଡ଼େଇ, କଣ୍ଠ, କଳହାନ୍ତରିତା ଏହୁ
ବୋଇଲେ କହିବୁ କୁ ସହ, ନ ବୋଧୁଲେ ମନ । ୫ ।

ଅଭିସାରିକା

ରାଗ—ମୁଖାରୀ । ଯୁକ୍ତ ପରିତାଳ ।

ହେ ସୁନ୍ଦରୀ ଏବେ ପା ଜଣ, ସଖୀର ଗମନ ମନ ଆବେଶ ଚାହିଁ । ପଦ ।
ସୁଦେଶ ରତ୍ନାପଥ, ଶ୍ରାବଣେ ନାହିଁ ସମସ୍ତ, ଏ ସୁପଥ ଅନୁଚିତ, ଜାଣିଲୁ ଦେହ
ସ୍ୱନ୍ନାବଣ ଭଳୁଣୀ, ଭବାଣେର ଶବାଭିନୁଷା, ହେଲଟି ହୋଇଛି କମ୍ପୁଣୀ, ତନନ ତୋଷ
ସିନ୍ଧୁର ଡକୁ ଉଦାର, ପିଲିକୁ କଳାକଣ୍ଠନ, ବାଜେକୁ ଓଷ ନନ୍ଦନ, ନୀଳୀରେ ଜାହିଁ ।୩
ସନ୍ଧ୍ୟର ଧରେଣ ଭମରୀ, ଅଙ୍ଗଳ ଗୃହ ବ ନାଶୀ, ସଖ ଦେବେ ପାଦିପଣି ମାର୍ଗରେ ଯାଇ
ସଦରଙ୍ଗେ ନସୁନନ୍ଦ, ଚାଳ୍ପ କାହା ଅସୁନନ୍ଦ ଭାଣି ଜନ ଶପୁନନ୍ଦ ଅଭିନ୍ନ କୃଷ୍ଣ ।୪।
ଶୁଣି ଭଣିତି ଏ ଗଣ୍ଡ, ଧନଜର ଜନ୍ମ ଗଣ, ଏ ଅଭିସାରିକା ଗତ ଉତ୍କଳେ, କହୁ ।୫

ଖଣ୍ଡିତା

ରାଗ—ଶଙ୍କରାଭରଣ । ଏକତାଳି ।

ପ୍ରାଣନାଥ ନାଥ ତପ ତେଣ ଭାମିନ	ଆଜେ କେଉଁ ଯା ସଙ୍ଗେ ଯାମିନୀ ।
ହୃଦୟ ଭରେଣ ହରେଶ	ଶୀଘ୍ର ପାଣ ତାର ନାମ ।
ଶୋଭନା ଜନନା ମୋହର	ସାରୀଚନ୍ଦ୍ର ଅଙ୍ଗେ ଦେବତା ପଦ ।

ସୁଧାଂଶୁ ଗୋତ୍ର ଉଦଧିକୁ ଧରେ — ସେ ସବୁ ଘୁଣି ଦେଖାଇ ଦୁ ନୀରେ ।
ଘଉଡ଼ଇ ସୁଲଭୋଗେ — ଫୁଲ୍ଲ ଶରଦର ଧରେ ।
ଶାଢ଼ୀ ଗାର ଅଙ୍ଗ ବନ୍ଧ — ଅଙ୍ଗ ବେଳ ଗ୍ରହେବ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ୧ ।

ସୁଧାଂଶୁ ଜଳକର ରୋଷ୍ଣଦୋଳର — ଦେଖୁଥିଲେ ଗୁଡେ ନଷ୍ଟସଙ୍ଗ ଗୋତର
ପୁନାଟମୁ ଚୁମ୍ବନ ନେଇ — ବଢ଼ନେ ରେ ଗ୍ରହ ସ୍ନେହ ।
ଘମ୍ପ ଅଣ୍ଡିଚୁ ଲୁଚର — ଘାଣ୍ଟଚେ ନ ପାଇବର । ୨ ।

ପାଦର ଶୃଙ୍ଗସ୍ରୋତ୍ର ମୁରଳୀ ଅଙ୍ଗ — ସୁଗନ୍ଧ ବରିଘନେ ଚୋଦେ ଦାଙ୍ଗ ।
ଯେ ଓଷ୍ଠ ଗୁଞ୍ଜ ଥାଇଲେର — ଘଞ୍ଜନ ନେଷ ଚୁମ୍ବରେ ।
ଯନ୍ତି ଯେ ଥାଇ ସାଗର — ସେ ଘରବ ଦୁ ଦାଗାର । ୩ ।

ଯୌବନ ଜାତି ଶୁଆଣ୍ଟି ଗାର — ସୁବନା ମୋର ଲୁଣ୍ଟ କଣ୍ଟୁରିଭ ।
ସୁଦଶ ବେଳନାରେ ଗ୍ରାଦ — ସ୍ପର୍ଶି ଏ ଭ ଗୁମାଦ ।
ପର୍ଣ୍ଣ ଉଗଳନ୍ତ ରଞ୍ଜ — ପୁଷ୍ପିତା ସ୍ତବପୁଞ୍ଜ । ୪ ।

ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା

ରାଗ—ପଞ୍ଚାଉଳ । ଏକତାଳ ।

ସଜନୀ ! ସ୍ୱାମୀ ମୋ ବିଦେଶ ଗିଲାର
ପୁଷ୍ପବାଣେ ବକ୍ଷ ଦଳ ଅଚେତ ଘୁଂଷବର ରେ । ପଦ ।
ପୁନର୍ବାର ଲୁଣ୍ଠି ଘଣ୍ଟି, ଘଣ୍ଟାର ଶାଖା ଦେଖି
ଗହ୍ୱରଦନାଭାଏ ଦେଖି, ଘମଳ ବଳ ସେ ଆସି ରେ । ୧ ।
ଘନସ୍ତ୍ରୀ ଜ ଉରେ ଯାଇଁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶୁଣର ଦେଖାଇ
ସ୍ୱେଦ ଅଙ୍ଗ ଗାତ ଘାର, ସେ ଘର ଅଙ୍ଗ ଗୋଲ ରେ । ୨ ।
ଶାଢ଼ୀ ନେଇଁ ଦବ ଘଣ୍ଟି, ଯେ ଦନ୍ତି କୁସ୍ତ୍ରୀଇ ସୁଖି
ଯେମନ୍ତି ପଞ୍ଚଶର ଘଣ୍ଟି, ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେ ହେଉଅଛି ରେ । ୩ ।
ଯମୁନା ଜଳ କି ପ୍ରୀତି, ଶ୍ୟାମକୁ ଦେଇ ଗୁଣ୍ଠ
ନିଘ ସବ ଗାଇ ପ୍ରଶାନ୍ତ, ସୁମନେ ରଘୁପତ ରେ । ୪ ।
ସନ୍ତ୍ରି ନେତ୍ର ଅନ୍ତର, ସରିଲା ଗରବ ମୋର
ପଦନ ଘଞ୍ଚ ଘରବର, ସୁସ୍ଥ ପ୍ରୋଷିତପ୍ରିୟ ଦାଣ ରେ । ୫ ।

ଅନୁଭବ ଭଙ୍ଗୀ

ରାଗ—କାମୋଦୀ । ଏକତାଳୀ ।

ସ୍ୱେଦକୁ ବେନମନ୍ତ୍ର ଏ ବର୍ଷିଲ ଲେ । ଏଥ ଚୋଟେ ଅନୁପମ ଲଭିଲ ରେ
। ଗତ । ବେଦକଳକରେ ମାନ, କଣ୍ଠକାର ଧ୍ୟାନ, ଏ ରତ୍ନ ଅବଧାନକୁ ଆସିଲ ।୧।
ପିନ୍ଧୁର ରଙ୍ଗ ଫିକ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କସିଲେ ରଙ୍ଗ, କାର୍ଣ୍ଣ ଏକାନରେ ଭାଷିଲ ଲେ । ୨ ।
ଭ୍ରୂଅଗ୍ରବ୍ରିତ କାଙ୍କ୍ଷିକା, ତୋଳେ ଅଙ୍ଗକୁ ଲଗା । ରଜତ ଦୋଳ ତୁଳ ଭଙ୍ଗିଲ ରେ । ୩ ।
ଭୂମିକା ରେ କସ୍ତୁର, ନାହା ଦୁଃଖ ଭାବର ସାହାରେ ସାଙ୍ଗ ମନ ରହିଲରେ ।
। ୪ । ଗଭିପିଣ୍ଡୁଦମ୍ଭର୍ଣ୍ଣ, ପଢ଼ଣ ଭେଣ୍ଡ ଚେଳ, ସ୍ତନ କଠିନ ଏବେ ମିଳିଲ ରେ ।୫।
ସ୍ତନ୍ତୁ ପ୍ରବୋଧ କରେ, ମାନଗଜ ଏ ପିଲେ, ଭଙ୍ଗେଭ ସାଗରର ଲଭିଲ ରେ ।୬।

ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ଯୌବନା

ସଙ୍ଗୀତ ଚୌପଦୀ

ରାଗ—ବେଲୋଳି । ମୁଗ୍ଧ ଲକ୍ଷଣ

ସଖୀଙ୍କୁ ସବାରେ ଭଣ୍ଡ, କେବଳ କାମୁକ ଭଣ୍ଡ, ଯୋଗନାଜୀର ମୁଁ
ଏକାଜନ୍ମ ଦେବକ । ସଙ୍ଗୀ ଯୌବନ ପ୍ରବେଶେ, କଣ୍ଠେ ଯେ ମୋହବାରେ, ଭାନ
ମନ ଭଙ୍ଗେ ଦେବ ତା ଅରେଧନ । ଭୂପଖ ତେଖୁଁ ପୃଥ୍ୱିଜାକ । ସୁରେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
କରେ କୁଚ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରକଟ । ୧ ।

ସଖୀ ଚମ୍ପକତା ବେଣୀ, ମନ୍ଥ ସବ ତା ଅଛି, ରଙ୍ଗୀ ଭଳେ ସଙ୍ଗୀ ଏବେ
ଅଲଙ୍କାରେଣ । ପୁଷ୍ପିତା ପ୍ରୀତି ବେଣୀକରେ, ବେଣୀ ହୋଇ ଭାବ ଜଣେ, ସୁକେଶ
ଅଳ ଦେଖେ କମଳକୁ ନ ଜଣେ । ସୃଷ୍ଟି ଏହା ଲଭ ନ ସୁଖ । ପୁଷ୍ପକର ଅଙ୍ଗ
ଏଣିକ ସେ ନ ଦୁଃଖ : ୨ ।

ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ଯୌବନ ଶୃଙ୍ଗାର

ସ୍ମାନ ସାଙ୍ଗ ସଜ୍ଜେକରେ, ଗତେ ଭଙ୍ଗ ଦେଇଁ ଜଣେ, ଲଜ୍ଜ ଲଡାଇରେ
ଦେଖ ସ୍ତନ ନ ଭଲେ । ସଦ୍ଧେଳକରକୁ ଅରେ, ଅରେ ଗଳାର ବର୍ଣ୍ଣରେ, ସେ
କରେଲ ହୋଇବାକୁ ଭୋକା ଲଜ୍ଜା । ଭଗିଯାଇ ପଥ୍ୱିର ଦେବ । ସୁମନଗନ୍ଧୋଦ
କାର୍ଣ୍ଣ କରେ ତ ଲଜ୍ଜା । ୩ ।

ସନ୍ତୁ ନ ଲଭିଲ ଗଭେ, ଯନୋହ୍ମଳକ ବର୍ଣ୍ଣରେ, ଭ୍ରୂକରେ ଲସିଲୁ
ଶୋଭିବାକ ଠିକ । ସଖିଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗ କଥାଏ, ଗମନେ ନ ଭଳ ତୁଏ ସେ ବୋଲାଲେ

ବୃଷ୍ଟି ପ୍ରାଣ ନିରସ୍ତ କର । ସୁରସ ନେଉ ଲକ ଅର୍ଥ । ପ୍ରମତ୍ତ ମୋ ଏ ଶତକରେ ନମସ୍କ ପ୍ରାପ୍ତ । ୪ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମୀଭକ୍ତି

ସାରସ ମଣ୍ଡଳ ସ୍ୱର, ଧାତବ ମଣ୍ଡଳ ଭଜ, ରେଚକୀ ପାଏ ଶତ୍ରୁପ୍ରାଏ ସତତ । କୁସୁମେ ମେ ଚାଖି ପାଇ, ଗୋବିନ୍ଦ ମନରସ୍ତ ଭଜଇ, ପଦାରବିନ୍ଦରେ ଭକ୍ତିଧାର ସେବକ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମାରେ ଅଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବ ପର୍ଯ୍ୟ ପୂଜନ୍ତିରେ ସବ ଭଜିଲ । ୫ ।

ସୁବାସୀ ମୋଦ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ପଙ୍କଜରେ ଲାବୁଃ ଅଛ, ଜନାକୁ ଏଣ୍ଡ ପୂଜନ କରୁଥିଲ ରସ୍ତମାଣ । ସେଥାରୁ ସେ ଉପିଯାଇ, ସେତ୍ରୁ ଏପାର ଦେବାସାର୍ଥ, ଭୃଙ୍ଗ ମେଲଯାରେ ଉଠ ବଦନ ଭୂତ । ଶୁଣି ଲାଳଠାରୁ ଏ ଭଲ । ଅନ୍ତର ସମ ଅମ୍ଭଙ୍କର ପୂଜନ ସର । ୬ ।

ଭଲଭୀ ଭାଗ

ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଭା ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାର ଅନ୍ଧକାରେ, ଲଗେ ଦେଖନ୍ତୁ ଲାଗିଲି । ପଦର୍ଶ ଭବଅତେନ, ଲଜ୍ଜାବୋଧ ପତିମ ନେ, କାତୃତରେଲି ପାର୍ଶ୍ୱ ଭାବାସ ସହ । ସେ ବୋଲିଲ ଏ ସୁରେ ଭଲ । ସବୁଠେ ଭୂଷଣ ଧାର ଏ ମୋତେ ମିଳୁ । ୭ ।

ସୁବୃଜ୍ଜଳା ଲସ ଦେହାକ, ମୋ ଅଙ୍ଗକୁ ପିଠି ଦେଇ, ଧାସୁ ବୋଲକ କରାଙ୍କି ସେ କରଇ କେତେ । ସିଂହାସନାକରେ ଲଲଣୀ, ହୃଦ ଭରନ୍ତେ ରମଣୀ, ଅଲଜନେ ଲଗକୁ ଭଜନ୍ତ ତହିଁରେ । ସୁରଖ ମୁଁ ସେ ଚତୁରପଣ । ଭର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଅଧୁ ନ କରେ ମୁଖ ଅନୁକ । ୮ ।

ସୁନ୍ଦରସ୍ତୁ ଧରେ ସେ ଭାଷି, ମନସେ କଣ୍ଠାକୁ ଲାଗି, କେତେ ଦେବେ ଠଟାକ ଭା ସଙ୍ଗ ସର୍ବ । ସକଳ ପ୍ରଶଂକୁ ଭାବୀ ବେଳ ପ୍ରାଣେ ମୁଁ ପଶିଲ, ଭାସ ସମାଶିରେ ସେମାନେ ସ୍ନେହ ଅଛନ୍ତି । ସୁବଦନ ମନ ଦେ କୁହି । ସେ ସମସ୍ତ ପୂର୍ବଭଗ ନେ ମହାଦେଶ । ୯ ।

ମାନଭଙ୍ଗ ମୁଦ୍ରା

ସମୁଦ୍ରତ୍ର ନବରସେ, ଭାଗ୍ୟାଧରେ ଦେବତ ଲଗେ, ଅନ୍ତରାୟ ଦେହ ସବୁ ଲାଗି ମାନ । ଶିଶୁଭଗ ସର୍ବରିଶ, ପୁ ସୁଲକ୍ଷଣ ସଙ୍ଗ, ନ ଭଲ ବ୍ରହ୍ମ ଭଲ ଅସ୍ତ୍ର ମେଳନେ । ସେଠାରେ ଲସ ହୋଇଥିବ ଥାଇ । ସେଥିରୁ ସଥା ଲଳନାଙ୍କ ହୋଏ ଭଜନ । ୧୦ ।

ଘଟୀ ଦର୍ଶନେ ଶଳଭ, ଗଗନ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ବୃତ୍ତ, ଏ ପ୍ରକାରେ ମୋହନ ସେନେହେ ପ୍ରକଟ । ସକଳରତ୍ନଙ୍କ ଶ୍ରୁତି, ବଦନାଗ୍ରେଙ୍କ ଅଣି, ଶଶିମୁଖୀ ଭଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ ଭାବକୁ ଛୁଟି । ସ୍ୱଦେଶନରେ ପ୍ରିୟାଙ୍କ ପଟ । ସେ ରତ୍ନପରର ଭାବକ ଜନକ ଭଟ । ୧୧ ।

ସବୁ ସେ ବସନେ ଲଙ୍ଘି, ସରଜଳା ଗାଏ ଅଗ, ଚନ୍ଦ୍ରନ ନାହିଁ ବଳକ ଅଙ୍ଗ ଜଗତ । ଏହି ଏବେ ଭାବରେ, ସ୍ତନସ୍ମ ଗଞ୍ଜନ ଦୁବନ, ସ୍ୱଳପିବା ଏ ପ୍ରତାପେ ନ ଭଣ ମତ । ଶଶବାଳେ ନ ମୁଗ୍ଧ ପାଠ । ସମସ୍ତ ଭାମିନୀ ଭ୍ରମେତ ଷଷ୍ଠେ ଦେହି ଭୃଣ । ୧୨ ।

ପ୍ରାବୃଟ୍ ସୁଖ

ଛନ୍ଦ—ଦୋଳିଚିତ । ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ

ଶୁଣ ସଖି ଭଣି ତା ପ୍ରିୟା ବଚନ ମୋହନ ପ୍ରେମସ୍ନେହ ଅତ । ବନ୍ଧୁ ଚୁମ୍ବନ ଭାବକୁ ଜାଣୁଥିଲା ପାଇଁ ସହୁଁ ଲଭ ହୋଇ । ସେ ଭା ଭଞ୍ଜନ ପର୍ଜନ ଭଣ ଅଣ୍ଡ ଏହ । ପ୍ରବୋଧେବଚନେଶ୍ୱରେ ଦେଏ ହୋଇ ଗଗନ ପରିଭ ଜଗତ । ୧୩ ।

ପ୍ରେମଣୀ ଆଶ ଆଗରେ ମୋହ ନେତ୍ରି ଭାଇନ ଭଣ ପଣିଦେବ । ପ୍ରମଦିଷ ମିଳେ ଭବରତ ମାଗିବ ଭାଗର ଭାବ ବଦ୍ଧାଗାଢ଼ । ସୁଣ୍ଟି ଜଳଦେ । ଷ୍ଟ୍ରୁଙ୍ଗସାର ପଣ ଭୃଙ୍ଗ । ସଗତ ମୋହ ହସ୍ତ ସିଷାଗନ୍ତୁ ଦେ ଲାଗେ ଦେହର ଦେସ ଭଜେ ଧୂଷ । ୧୪ ।

ଶରତ୍ ସୁଷମା

ପୃଥବେ ଅବନୁ ମୁକ୍ତିମନ୍ତ୍ର କରେ ବାରେଶୀ ବଳା ଘଟରଣ । ସୁବସ ନ ସ୍ଫୁଟେ କଂସକୁ ଏହାଙ୍କ ଭଗେ ଅଛୁ ଏହ ଲକ୍ଷଣ । ସଙ୍ଗ ଏନର । ସେହି ଭାବ ଦ୍ୱିଁ ଦ୍ୱିଁ କରଣ । ଶିଖା ଜଗସର ସୁବଳଦେବତକୁ ମୋହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଅନୁରାଗ । ୧୫ ।

ସବୁକାଳେଲ ବେସ ଗଳଭଣ୍ଡ ଉଦୟେ ସ୍ୱେଦଜଳ ଭାଳେଭଣ୍ଡ ମତ । ସୁଖସ୍ତ ଭା ଶଶୀ ମୁକ୍ତି ନ ପାଇଲେ ମୁଁ ମୂର୍ଚ୍ଛି ପାଇବ ଜେମନ୍ତ । ଶୁଣୁଅଛୁ ତ । ସମସ୍ତ ଭଜେଲ ଜେମନ୍ତ । ପୂର୍ବ ଅଷ୍ଟମେ ଭୂଜ ଭଣ୍ଡାର୍ଦ୍ଧ ଅଶୁଣ ସିନ୍ଧୁଳ ଅମୃତ । ୧୬ ।

ସୁରତ ଚୌତିଶା

ସୁଧାବରଳରେ ଥବେ ରଣ ରଙ୍ଗ ମୁଁ ଦେଖ ହୃଦ୍ଗ୍ରନେଦାରସ । ସଦାବେ ବଳନ ଭଣି ନ ଦେବାକୁ ବୃତାର୍ଥ ଦେଖ ଗଣ । ସୁମନ୍ଦେ ଭା । ସୁଭଗ୍ୟ

କଲେ ମନୋହର । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପା କେତକୀ ଜନ୍ମିଲେ ଯେହ୍ନେ ଅଳି ଭାବ ପୋଷେ । ୧୭ ।

ସେହି ସମୟରେ ଉଦାଣ ଦେବ ଯାଇ ଛନ୍ଦନ କରୁ ଭୋଜନତ । ଧରଣୀଜ ଶୀକ ପ୍ରଜ ଭୂମ ଆସି ବସି କ ଗଜ୍ଜବନ ଦ' ରହ । ଅମୃତ କ ଜା । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଭୂମିରୁ ମୃତ୍ୟୁ ଦତ୍ତ । ସେ ମହାଜୋଶ ଦେଖାବୁ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ହେଲ ଉଲୋକ । ୧୮ ।

ସକଳ ଉଜ୍ଜଳନିଧିପ୍ରଭ ହେଲନ୍ତି ପ୍ରାୟ ଶୋଭା ରଖ ସ୍ଫୁରିତ । ଭ୍ରମର ଅଧାନ ଅଦ୍ଭୁତ ତାହାଙ୍କୁ ଶିଖାଇଛୁ ଶୁଦ୍ଧ ଅଶୁଦ୍ଧ । ସୁରସଦନା ପୋଷେ ପୁଷ୍ଟି ଅଙ୍ଗ ପ୍ରଭୁଙ୍କ । ସାର ଆନନ୍ଦର ଉପରେ ଭୋଏ ଦେଲ ଗତରେ କରେ ସଖ । ୧୯ ।

ସମକକ୍ଷା ରହେ ବଂଶ ଭୋକ୍ତ ତାହ ପଛ ରକ୍ଷାଶାଲ ସହଜ । ରେଖାକ ବେ ଶୋଭା ଅଙ୍ଗଂଶ ଅଂଶରୁ ଜନ୍ମିଲ ମୃଗନୟନା । ସୁଷ୍ଟେରୁଠାରୁ । ପ୍ରକୃ ନାହିଁ ନାହିଁ ବଚନ । ସୁଧା ଭକ୍ଷିବାକୁ ଗ୍ରହୀ କରୁଥିବ ସେ ଗ୍ରହ ଭୂତ ପରେ ଏସକ ।୨୦।

ଭ୍ରୀଡ଼ା

ସମ୍ଭବ ଧରେ ଭକସେ ସର୍ବାଙ୍ଗି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳ ନାସ୍ତକାଶ । ସକୁଳରେ ଉଚ୍ଚନଭ ଦେଇ ଆଳ ଭକ୍ତରେ ଭୂଷ ଦଗ୍ଧର । କୁଣ୍ଡଳ ଦେଖି । ସୁଜ କମ୍ପଦେଦେ ଆଳାପ । ସୁନ୍ଦର ମୃଦ୍ ସୁଧାସୁ ପ୍ରେମରେ ଉସ୍ତ ଜଳ ଲାଜ ସମୀର । ୨୧ ।

ସୁମନାକାରେ ଶୁଣୁନ ଦେବ ଦୋଳ୍କ ଭାବେ ଜଳେ ସିକ୍ତ ଭୟ । ସୁକୁମାର ନାହିଁ ଛଳେ କମଳ କର୍ଣ୍ଣଶ୍ରବଣ ରମାକଣ୍ଠାଗ୍ର । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେଖ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ସେଷଣି ମୁଁ ସୁରସ ଦିବେସ । ସେ ତରଙ୍ଗିତଶାଳି ଧାରା ଶୋଭାଶ ଦ'ଶର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରକଷ୍ଣୁଣ । ୨୨ ।

ସସ୍ୱରଭତ୍ତମୀ ଯାଉ କରି ସାରେ ଭଲେ ଭଣ ଶ ସ୍ୱର୍ଗ[1] ସେଥପ ସମରେ ଆରେ ଛଣ ଭୋଗ ସେ ପାଏ ତର୍ଜନଶିଳ୍ପ ଠାବ । ଶାନ୍ତି ଦେଖରେ । ସେ ବସ ଶୋଭାଲ ଅବଦ୍ଧ । ସନ୍ଧି ଜନ ନେକ ଦେବ ଭସ୍ମବାରେ ଶୋଭିଥାଏ ତ ଅଙ୍କୁରୂ ବ । ୨୩ ।

ସସ୍ତେକନଭ ସୁରଣ କଲୁଥିଲେ ସ୍ୱଭାବ ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭ । ସକାଶିକ ତୋଷି ଶାନ୍ତଭାରେ ଧାରି ଦେବାଗଣ ମୁଁ ତା କାଳ । ସୁସ୍ୱର ଏଷ । ସକାରେ ଭାବ ଅଭଲ । ସୁନୟନା ମଧୁର ଜଲେ ଭଦେନ୍ଦ୍ରଧରଣି ସୁମନ ସକ୍ରନାକ ।୨୪

ରଥୋଦ୍ଧତା

ଗଣ—ରାନରାଲୀ । ଲକ୍ଷଣ ଲକ୍ଷଣେ

ବର୍ଣ୍ଣିବ ଦେବ ବେଦତ୍ତ ଲେଖ ଦେଇଁ ଅଙ୍ଗସ୍ତ ତ୍ରିସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ସଙ୍ଗୋଷ୍ଠନ ।
ଦୁଷ୍ଟୁ ସଧାନେ ତାଙ୍କୁ ସମାନ କରିବାକୁ ଅନୁସ୍ୱରିରେ ଦାଣ୍ଡି ସ୍ୱର ହେବ ।
ସମୀକ୍ଷଣ । ପ୍ରଥମ ବେ ଥିଲେ ଏକ ପାଦ । ତାଙ୍କ ଭଣ ଏ ଅନ୍ତରେ ଲେଖନ ।
ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷରେ ଆଲ ଯଥା ମୃଗ ବେଆଳ ଅକ୍ଷରେ ବେଣ୍ଡ ଅନୁଶନ ହେ । ୨୫ ।

ସାନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷ ମିତ୍ରୁଁ ଲଘ ଲଘ୍ୱାକ୍ଷ ଆଲ ବେ ଲଘଲଘୁ ଦୁଇଦୁ । ଗୁରୁ ଲଭେ
ସର୍ଜନା ବେ ଜର୍ଜନ ତର୍ଜନାମୃତ ଲମ୍ବାଣ ଅଲଘୁ ହେ । ସମୀକ୍ଷଣ । ପାରଣୀ
ଖେଳା ଲଘୁ । ବେ ଜାନେ ତୋଳାଲେ ଶୁଦ୍ଧ । ଯେ ଲଭ ଅଘ ଗୋପେ
ବତଲ ବେ ଆଜବେ ବି ପୁର ଲଘୁଲେ ସହାଶ୍ୱ ହେ । ୨୬ ।

ବଂଶ ସ୍ଥବିଲ

ଧ୍ୱନନା ଲକ୍ଷ୍ୟଦେବ ଉଶ୍ୱଳ ବଥାନେ ନବ ବେ ଲଘୁଲ ତାଳାର ।
ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ନେହ ରସେ ଆନନ୍ଦନତାଙ୍କଣେ ଶଳବର ଲଭେ ସେ ଲଘୁ ହେ ।
ଧର୍ମିକ୍ଷଣ । ଶେଷ ସତା ହିଁ ବେ ସ୍ତଳାଇ । ସାଙ୍କେଲ୍ଲ ଦେଇଁ ଗୁରୁ ଆଣ ।
ସ୍ୱରବାଦ ଲଘୁଶଳା ଅନ୍ତ ତାଙ୍କ ଗଣେଷତା ତାଙ୍କ ଆମୁଳ ଲୁଟଗାର ହେ । ୨୭ ।

ପ୍ରହର୍ଷିଣୀ

ଶ୍ରୀ ଲୁଲଣଲ ସ୍ଥାନସ୍ତୁ ସୁଭୁଆନ୍ତ ସମସ୍ତ ଆଲକ ନୋଉ ବଣ୍ଟଗୁଳ । ସୂଚିତ
ବଚନଲୁଟସ୍ତ ନେଟେ ବଚୋତ ସ୍ତବେ ଏକନ୍ତ ବସ ଉତବାକ ହେ । ସମୀକ୍ଷଣ ।
ତ୍ରିମୀ ହେ ବ୍ରଜ ଆସନ୍ତୁକ । ସଲଳଳ ଲଘୁ ନୋ ସ୍ୱଲ । ସୂତ୍ର ଲକାର ସ୍ୱାଉ
ଲିନ୍ଧାଣ ଅସ୍ତ୍ରୋଧର ଲକ୍ଷଣ ବେତଲ ଅଣଲୁନ ହେ । ୨୮ ।

ସଳ ଲ୍ଲନ୍ତ ଲବଣ ପୁଷ୍ପମର୍ଦ୍ଦିକ ଅଲବାଙ୍କେ ସହାନ୍ତ ଦେବ । ବେଦ ବନ୍ଧୁ
ବଳଗ୍ନ ବେକ ଗବାକ୍ଷ ବେଳ ଶବନ ସ୍ତମ୍ଭର ବୋଳାଣ ହେ । ସମୀକ୍ଷଣ । ସାଲସ
ଲକ୍ଷ୍ମ ବେ ଶଲକ । ଶ୍ରୀଣବ ଲଘ ମନୋଜବ । ସମ୍ଭୁବନ୍ଧି ପୁଲକ ପୁଷ୍ପି ବୋଲ
ଲଘୁ ରଣଲ୍ୟ ସୂରଳ ଲଘୁବ ହେ ।୨୯।

ସ୍ୱାଗତା

ସମୀକ୍ଷ ଅଦୋସାଧ ଲକ୍ଷ୍ୟବେ ଲଲଷ୍ଟ ବଗଳ ଶଳେ ସର୍ବାଂଶ । ସେ
ଏକ ଲବ ଅଲୋ ମିତ୍ରୁଁ ତାଙ୍କ ପୁଲକର ପୁଞ୍ଜି ଲେକ ଏ ଲଘୁ ପ୍ରକାଶ ହେ ।

ସମୀରଣ । ସେ ଭଣି ଦେଇ ପ୍ରିୟାଙ୍ଗନା । କୁନ୍ତ ସେ ମୋହନ ଶୋ ଲେଶ । ପଲେ ଅଶ୍ରୁ ସହ ତାକୁ ମୁଁ ନ ଜାଣଇ ନ ଛଳେ ଭଜ କରେ କାଯ ଦୋ । ୩୦ ।

ସୁଚିତ୍ର ମୁକ୍ତାବଳୀ ଶୋଭେ ବକ୍ଷେ ନାରୀ ଅଙ୍ଗନେ ନାହିଁ ଅଳଙ୍କାର । ଶୃଙ୍ଗାର ଉଷ୍ମ ଭର ତତ୍ତ୍ୱ ନଖରତର ଛାଡ଼ିଲ ଦୁଃଖରେ ଉନ୍ନତ ହେ । ସମୀରଣ । ସ୍ନେହଶୂନ୍ୟ ଲୁହ ଏ ହୃଦ । ପାଶ୍ୱେ ଉ ଲଭର ଚଉଡ଼ । ସନ୍ନିଧେ ଲୋକ ଯଦି ଭଲକୁ ନ ଶୁଣିଲ ବୋଲିଲ ସତ ବୋଲେ ସୁଖ ହେ । ୩୧ ।

ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା

ସ୍ତନସ୍ଥ ଉଦଯୋଗ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦେଖିବା । ଲୋ ଜଳେଣ ମାରଯ ମନସ । ଶୋଭ ନିଜ ଜଳନ ଏକ ଅଙ୍ଗେ ଲେପନ ଭଲରେ ଦେଖି ଦେଇ ରସ ହେ । ସମୀରଣ । ଅମାର୍ଷ୍ଟେ ସେହି ନର୍ଯ୍ୟସ୍ପର୍ଶ । ଓଡ଼ଣା ମଦନ ଅସ୍ତ୍ରକଳା । ସାର କଷି ଏଠାଏ ବୋଲେଇଛି ଅନ୍ତର ଚେ ଏକ ବୋଲିଲ ଅଙ୍ଗଣା । ୩୨ ।

ସେ ସ୍ତନସ୍ଥଳ ଭଙ୍ଗି ଦୋଳ ମୁଁ ତନ୍ତ୍ରଧର ଲେଖି ଲୁଚାଇ ନଯନେଷ ପ୍ରସୂନ ଜଳପୂରଣାସା ପ୍ରମାଣି ବୋଲେ କେଉଁ କଥାକୁ ନାହିଁ କହ ହେ । ସମୀରଣ । ଏଣ୍ଠି ସେ ଦେଖସ୍ୱରୂପ । ସ୍ତନଯୁଗ ବାନ୍ଧି ତୁଏ ଦେହ । ଉତ୍ତରୀ ତା ଭରଣେ ଆଲଗରେ ଲୁହରେ ଏ ସବୁଠାରୁ ବଳି ସ୍ନେହ ହେ । ୩୩ ।

ଗାତ୍ରାଭରଣ

ସବୁ ଚନ୍ଦନଗୀର ଭାର ନୟନ ଅଁଧ ଶ୍ରେଣୀ ଭୂଷ ପୁଷ୍ପରେ ଭସ । ସୁକୁମାର ତା ଦେଖି ନଖକ୍ଷତ ଲଜ୍ଜା ପଦ୍ମ ଭୁଜ ଦର୍ଶିଥାଏ ଲଗ ହେ । ସମୀରଣ । ଭୂଷଣେ ମୋହନେ ସବ ଅଙ୍ଗ । ଧାତ୍ରୁ ହେବ ଏ ଦୁଃଖ ଲଗ । ସ୍ୱର୍ଗରେ ଉଦଳନ୍ତ ଦେଇ ଅନେକ ଲଳିତରସ ଶୋଭା ପ୍ରମାଣି ହେ । ୩୪ ।

ସ୍ୱ-ଭାର ଭଙ୍ଗ

ଦେଖଣା ପ୍ରସଙ୍ଗ—ଶିବାଦେଶ ତସି । ପଶ୍ୱାକୁ ଭଜି । ସୁବର୍ଣ୍ଣଅଳଙ୍କାର ଭଣିଭାଶ୍ରି । ୧ । ସଜ ଦେଖାଇ । ଦାଣ୍ଡି ପାହାର । ସେ ଲଗ ନ ଜାଣେ ସଖୁ ଭୂଷଣ ର । ୨ । ସୁରବନ୍ଦୀ । ନଖେ ଦତ୍ତ । ସନ୍ତୁଷ ବନ୍ଧୁ ଗଣିବା ନସ୍ତ । ୩ । ଦେହ ଭଙ୍ଗାର । ମଦନର ତଉ । ଆର । ଓଷ୍ଠପଲ୍ଲବେ ପାନ ମଧୁର । ୪ । ସ୍ତନାଗ୍ର ଭଣି । ଭଣ୍ଡି ତା ମଣି । ସେ ଅଙ୍ଗ ଶାଳନ୍ତ ଶୀତଳ ବାଣୀ । ୫ । ସନ୍ଧି ଦେଖ ଧାଇଁ । ତରେ ଆକାଇଁ । ସୁନ୍ଦରୀରେ ଭଲୁ ନ ଜଣେ ଆଉ ।୬।

ବେଶ୍ୟା କଥା—ସଖୀଙ୍କୁ କହ । ସୁ ଦୃଷ୍ଟେ କହି । ସାମାନ୍ୟ ଭଜନା କରୁ ବୃଦ୍ଧର ।୭। ସୁଶ୍ରୀକଷ୍ଟଳା । ଧନ ଅଧୀନ । ସେଥିରୁ କ ଭାଗ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଜ ମା ।୮। ସୁରୁଷ ଗୁଣ । କୁଷ୍ଟୁଲ ଦେଇ । ଗାଳ ଭଲ ଗାଣ୍ଠି ମୁଳ କରୁଛ ।୯। କରି ଦେଖ ଦେଖ । ସ୍ୱଦେଶ ବୋଲ । ସେ ସତ୍ୟ ସେଣ୍ଡ ଭାଲ ବୋଲଇ ।୧୦। ସ୍ୱଭଲ ଧନ । (କ) ପ୍ରକାର ମନ । ସ୍ତୁତି ଦାନ କରେ କଣ୍ଠଗାମାନ ।୧୧।

ବେଶ୍ୟା ଦେଶିକଭର୍ତ୍ତିକା—ସାମାନ୍ୟ ଦେବ୍ଭ । ପ୍ରଶଂସା କହ । ସାଧୁଙ୍କ ଦର୍ଶ ପ୍ରକାରେ ଯାଇ ।୧୨। (ସେ) ଥୁଡ଼ଲ ସଦନ । ସମସ୍ତ ଜନ । ସରସ୍ୱା କ ମୋର ଧନ ଅର୍ଜନ ।୧୩। ଶାଶ୍ରୀ କରନ । ଅଭରଣ ଆନ । ସେ ଦେଉଳର ସୋଗ୍ୟାଙ୍କ ମନ ।୧୪। ଦୂରୁଁ ଏସବ । ଅଶ୍ରୁ ସେବକ ସମକାଳ ପୁଷ ନ ସରଲ ହେଲ ।୧୫।

ବେଶ୍ୟା ଖଣ୍ଡିତା—ସାମାନ୍ୟ ଏକ । କରଇ ଯୋଗ । ସୁବର୍ଣ୍ଣରାଜ ବେଶ୍ୟା ଧନଦାନ ।୧୬। ଭୋଗର ଶୁଣି । କରଣୀ ସେହୁ । ବେଶ୍ୟାକ ବେଶର ଅନକୁ ବସୁଛନ୍ତି ।୧୭। ଦେଖୁ ସମର । ଦେଖ ଦେଖିବାର । ବେଶ୍ୟ ଦୋଷକାଳ ବୃଦ୍ଧନ ଗର ।୧୮।

ବେଶ୍ୟା କଳହାନ୍ତରିତା—ସର୍ବାଙ୍ଗ ଭରେ । ଗଣିକା ଭରେ । ସାଧୁ ସୁଷ୍ଟ ଅଭିପ୍ରାୟ ସ୍ୱାଗତରେ ।୧୯। ଦୁର୍ଲଭଜନଙ୍କୁ । ଭବ୍ୟ ଦାସଙ୍କୁ । ଶୁଭ୍ରଭାବ କହିଥିଲ ବେଦୀଙ୍କୁ ।୨୦। ଶିଖାଇ ଦେଲୁ । ସତ ନା କଲୁ । ଶିର୍ଣ୍ଣଥିଏ ଆସ ମାତ ବୋଲକ୍ତି ।୨୧। ସେ ଏବେ ଯାଣ୍ଡି । ଲଜ୍ୟା ବୋଲ । ଏଥୁ ଗତ ଦଣ୍ଡ ଆସି ସେ ଲୁଷ୍ଠ ।୨୨।

ବେଶ୍ୟା ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା—ସମ୍ଭବ ଗତ । ବେ ସଖୀ ଦଣ୍ଡ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଲୋକ ଭଲରେ କହିଲ ।୨୩। ସଭା ସବକେ । ଧନଭୂଷଣ ଦେ । ସୁନ୍ଦ୍ରା ବେଶର ପାଶର ଲୁଚେ ।୨୪। ସେ ଦେଶରେ ମୂର୍ତ୍ତି । ଅଧିକ ଧାଇଁ । ଶୁଦ୍ଧଭାବେ ଚିତ୍ତ ସବୁ ଭାଣ୍ଡି ।୨୫। ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦେଖା ଶୁଣିଲେ ମାନ । ସତ୍ତ୍ୱାସ ବୋଲ ନ କହିବେ ଭଣ ।୨୬।

ବେଶ୍ୟା ବାସକସଜ୍ଜା—ସମ୍ଭାବନେ । ଅଳଙ୍କାର ଭରେ । ଧୁପ ଦେଉଁଛନ୍ତି ଦେଖୁଁ ଥରେ ।୨୭। ସେ ଗନ୍ଧ ଦେଲ । ଭଲ ନ ଦେଲ । ପ୍ରେମର ଏ ବେଶ ଦୁଃଖେ ଚାହାଲ ।୨୮। ସଜ୍ଜାଙ୍କେ ମୂର୍ତ୍ତି । ପୁଂସେ ଧରଲ । ବେ ଭଣ୍ଡରୁ ବେଶ ନ ଥିଲ ମୂଲ୍ୟ ।୨୯।

ବେଶ୍ୟା ବାସରସଜ୍ଜା—ଶଯ୍ୟା ରଚ । ମଧ୍ୟ ଭଣ୍ଡୁ ଚୋ । ସଙ୍ଗାତ୍ର ବେଶ ଆଶାସ୍ୱୀ ବାପୁଳେ ।୩୦। ସୁମନେ ଶଯ୍ୟା । ଶୁଭଗଣ ଭାସ । ବେଶ ବୋଷକଙ୍କ

ମୁକୁତାମାଳ । ୫୧ । ଗାଇଁ ଅସିବେ ଆ ରେଜ ପୁରେ । ସୁରକର୍ଣ୍ଣ ମାଳା ବକ୍ଷେ ଶୋଭିବେ । ୫୨ ।

ଦେଶଂ ସ୍ୱାଧୀନ ଉତ୍କଳ—ସ୍ନିଗ୍ଧ ଜଳର ଭୂଇଁ । ସଞ୍ଜିତ ଭୂଷି । ସରସ ସୋହେ ଧନ ଜନେ ଅଛି ୩୩ ସଦନ୍ନ ନୋହ । ନୋହେ ବାହାର । ଫଗାର ମଧ୍ୟେ ମୁଁ ନୋହୁମଣର । ୫୮ । ଅଣ୍ଡର ଯୋଗେ । ଖଳନ ସଦେ । ସୁମାଶର ଜନ୍ମ କଥାମା ନୋହେ । ୫୯ ।

ଦେଶଂ ଅଭୟାବଦା—ସବେଦେ ଗାନ । ସତ୍ୟାବୀ ବୃତ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନ ଜଣେ ଏମନ୍ତ ବନ୍ଧୁ । ୬୦ । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଅଛି । ଆ ଜୋଦେ ଅଛି । ସମାଜସ୍ୱେଣୁ ଭନ୍ନ ଅଭାବ ବର୍ଣ୍ଣି । ୬୧ । ହିଂସ୍ର ଲଦ୍ଧ୍ୱ । ଭୂଜଙ୍ଗ ରୋଗ । ସ୍ୱୟଂ ଅଭେଦ ଏ ବଜନ୍ତୁଳ । ୬୨ । ସତ୍ୟ ଗରେ । ଅଜଲ ସ୍ୱେ । ସାଗରେ ଲକ୍ଷ ଦାର୍ଣ୍ଣ ଦେ ଦେଶେ । ୬୩ । ସାମାନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ । ଉତ୍କଳ ଭଳ । ସବର୍ଣ୍ଣେ ସାଗରର ଉତ୍ତ ଯୋଗ । ୬୪ ।

ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡ

ଝଙ୍କାର ବୋଲ । ଚୋଖି ବାଣୀ

ପ୍ରାତଃ ବର୍ଣ୍ଣନା ଶୁଣ ଦ୍ୱିତିମାନେ । ଶୁକେଶରେ ଜବାସ୍ ଉଦୟ ମହନ ।୧। ପ୍ରାନ୍ତ ଟୋଳବାସ୍ତୁ ଶର ଶବ୍ଦର । ସରବାଶା ସଜବଲ୍ଲ ଅଶା ଦାସ । ୨ । ଗ୍ରନ୍ଥ ମହନ ସ୍ୱନ ଗୀତିବାସ୍ତୁ । କୁର୍ଣ୍ଣିମୋଦ ଦ୍ୱିବେ ଶସ୍ତ୍ର ଶତ ଶର । ୩ । ଧନମିଳ ଏହେର ଉଦନ ବହେ । ସୁସ୍ୱବଣ ଭୂର୍ଣ୍ଣ ଦୋଳନ ଭଦେ । ୪ । ବସୁଧରେ ଏଣୁ ସବୁ ବନକୃତ । ଛନ୍ଦନକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିତ ସୁକାଲ୍ପନ । ୫ । ସବୁଜ ଉଦ୍ୟାନର ଦେଖ ଏତ । ସେଣ ନର ସ୍ୱୋଟେ ଜମ ବନ୍ଧିତ ।୬। ଗାନାବଳ ବରବର୍ଷି ଉଦଯର । ସରମ ଏକନ୍ତୁ ଉଦଯର ଭାଷ । ୭ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣିତ ସସ୍ୱର ଡୋଳକ ଦାଣି । ସମସ୍ତରେ ଦେଖି ସ୍ୱରେ କୁଳେଶ୍ୱଣୀ । ୮ । ପ୍ରାଣର ଯେ ଏହି ସୁସ୍ୱର କୁ ଦେ । ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ବ ଭୂଷଣ ଆନନ୍ଦିତ । ୯ । ପ୍ରାଣି ଯୋଗେ ଉଦାର ଭୂଷଣ ସଦେ । ପ୍ରତିଦାନ ଭଲେ ଏହା ଭଦେ ଭଦେ । ୧୦ । ଉଦ୍ଭବାରେ ଦିବା ମଜ ଜନ୍ମ ଭଳ । ଉତ୍ତ ଏହି ବାଟେ ଦେବ ଲିଙ୍ଗ ଭଳ । ୧୧ ।
ପ୍ରଭାତର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦରଶ ଦୋଳ । ଶତଦଳେ ଭଲ ସୁଦ ଉଦୟ । ୧୨ ।
ଗାନଦେଶ ସଙ୍ଗିତ ଶୀତଳାବାସ୍ତୁ । ସୁଦାସ ଦେବନୋଦ୍ଧନ ଉଦଣର । ସଦେଶ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଭୁବନ୍ଧୁମାନେ । ଭାବସ୍ଥାନ ସୁଗ୍ର ଭାଷ ରସକ ସ୍ଥାନେ । ଅବଳମ୍ବ୍ୟ ସ୍ୱଭାବେ
ସ୍ୱଂସ୍ପର୍ଶ । ପ୍ରେମ ସେବାରେଭ ଭାବଭାବ-ଶୁଣ । ସ୍ୱଂସରଣ ମୋହଭାବେ
ନାଗ୍ରମାନେ । ସୁଣ ଭୁଜାଏ ଜନ୍ଦର ଏ ଭଧାନେ । ୧୬ ।

ପୁଷ୍ପଭର ଦାମିନୀ ଭୂବନଭାନ୍ତ । ଷାଦ ଜଣୀ ଗ୍ରାମ୍ୟମାନେ ଭଗବନ୍ତ । ସୁଗ୍ର
ସଦାକରେ ଶ୍ରେଣ ରସବଶ । ସର୍ବାଂଶର ଚନ୍ଦ୍ରରେ ବସିଛୁ ଗତ । ଷାଡ଼ୁ ସ୍ୱଚ୍ଛ
ଜଲ୍ପାଭଙ୍ଗ ସୁସ ମୁକ୍ତି । ଭଜନର ବଚେ ଦୋଷ ଭୁକ୍ତ ଦନ୍ତ । ୧୯ ।
ଭକ୍ତିଭର ଦୋଧ ଜରଭ ଦେହି ଜନ । ଗରବ ତଦ୍ଧଭାଲ ଦଣ ମୁକ୍ତେନ । ୨୦ ।
ଧୂଳର ବଣ୍ଡଭର ଜଦ ଆଗ୍ନ ସୁଗ୍ର । ଭ୍ରିଣ୍ଡୁ ଜୀବା ଅବନ୍ନ ଖନ୍ନ ଦର ବଣ୍ଡ ।
ସ୍ତ୍ରୀଭଦାସ୍ୱିପଏ ଭୁଜଙ୍ଗକୁ ଭଜି । ସୁଣି ଭରଜ ଦଧ୍ୟବ ଦ ଦାଣ ଜଣୀ । ସ୍ତ୍ରୀର ଭୁଜ
ଶିବ ଦୋଷ ଭୁକ୍ତ ଗରଭ । ଶ୍ରୀଭ ଦାର୍ଶଭାର୍ଗ ଦନ ଗୋଷ ଭୁଜନ୍ । ୨୧ ।
ଭଣ ଷାଦ୍ରେଷ୍ଟ ଅବସାସ୍ତର ଦାଭ । ପିଭ ଷାପ୍ ବାଣୀ ଭରେଷ ମ୍ଲେନଦର । ୨୨ ।
ପିଠେଭ ଭଣେବ ପଣା ଭଣା ଭଣା । ଷଚେଣ ସ୍ୱଧି ଦେଇ ଦେଶ ଦୋଷ ପିଜା । ୨୩ ।
ଭଜ ଦଗ୍ଧ ଭୁମଣୀଭ ଦେଖି ଭାଭ । ଦେସ୍ତେନ ଦସ୍ତୁକ୍ତ ଏ ଦୋଷ ଷମାଧର । ୨୪ ।
ଷଲ୍ଲଦେଶେ ଭଳାଭଦା ଭଲ ଦେଦ । ସୁଣି ଶରଣୀ ଭର୍ତ୍ତେଦ ଦେଭ ସନ୍ଧବ । ୨୫ ।
ଭୁମଦାଲ୍ଲୁ ଭରଦ ଦେହି ସ୍ୱଷଦଣ । ଶାଷ୍ଟଦାଭ ଦାର୍ଶଭାର୍ଗ ଭଣ୍ଡ ସଭ । ୨୬ ।
ଷାଣ୍ଣ ଜିବାଲୁ ଦ ମନ ଦଗ୍ଧ ମାଣି । ସ୍ତ୍ରିଦ୍ୟ ଦ ଅବଧାନ ଭଲ୍ଲୁଦ୍ ଭୂଷ ।
ଦେଷମ୍ପଭଲାଲ୍ଲୁ ଭଦଦ ଦେହି ଦେ । ସ୍ୱସ୍ଥଣୀ ଦସେ ଭ ଦ ଦେଭ ଦେ । ୨୭ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟଅଣ ଦେଶଭ ଭଗି ଭସିଣାଭ । ଷଦସ୍ୱାପଦ୍ ସ୍ୱଭଦ ଷଦସ୍ ଦୋଷ ।
ସ୍ୱଂସ୍ପର୍ଶ ମଦଭୁସ୍ଥନଦଭନ ଦନ୍ତ । ସୂର୍ଯ୍ୟି ମଦ୍ୟେ ଦମା ସ୍ୱଭଳ ଷଭ ଭୂଷ । ଷାଦେଷାଦ୍ଭ
ମାଣି ଷଭଗଣ ଦେଭଳ । ଷଷ ଭବସ୍ତୁଭ ଦେଷେର ସଭ୍ଭ୍ୟାରେ । ୨୮ ।
ଭସ୍ଥଭଦେ ଷାର୍ଣ ଷାର୍ଣ ଦେହି ଦାଦୀ । ଭରେଷ ଷସିଭ ଦେହାଲ ଏବା ଦୋଷ
। ୨୯ ।

ସ୍ୱଭଦଭଷସଭ ଭାଦ ଭସି ଭ୍ରିସ୍ୱ । ସୁଦାଭଣ ଷଦମ ଦ ଦଭ୍ ଦସ୍ୱା ।
ଷଷଦଦେଭ ଦ ଏଦେ ଦସ୍ତଦଣ । ସୁଣି ଦାଭଦାଭୁ ଅଣ୍ଟ ଅଦ୍ଭୁତ । ଦେଷମଣୀଭଲ୍ଲୁ
ଭଦଭ ଦେହି ଷାଭ । ଶ୍ରୀଭଦଭଣ ଦାଣ ସ୍ୱ ଦଣା ଦୋଭ । ୩୦ ।
ଶ୍ରୀଭ ଷାଷ ଦେଷାଲ ମଦଭଦାରେ । ଷାଣ ଦେଦାଷ୍ଟୁ ସୁଷ୍ଠି ଦେହି ଅଦେ । ୩୧ ।
ଭଦ୍ଭଦଦଭ ଦେଲ୍ କେ ସ୍ୱଦେ । ଭଦିଅସ୍ ଷଷ ଦୁଷ୍ଟ ଧଦ ଷାଦେଣ । ଷାଷଭର୍ତ୍ତିଲୁ
ସାଦ୍ ଷଦେ ଦ ଦନ୍ତ । ଦେଷମଲଣୀ ଭୁଜଦ ଦସ୍ୱା ଦଦ୍ଭ ଦାଣି । ଦେଷଦେ ଦଦେ
ଦେହି ଦାଭା ଷାଭ ଷାଭ । ଷଦେ ଦେଷ ଷଲ୍ଲୁ ଷଦଦ ଦଭ । ୩୨ ।
ସୁଣି ଦୋଷର ସ୍ଥଦଣ ଦଷ୍ୱାଦେ ଷଣି । ଷିଲ୍ଲୁଷ୍ଷ ଦସ୍ତୁ ଷାଦ ଦଭଭ । ଏ । ୩୩ ।

ସୁର କଂଶୀର ଗାଇଁ ଲେଖି ନାଉ । ଭାବେ ଆଉ ଥଇଲେ ଅଶାଦନାର
ଘାଣନାଶେ ଲଇନ ଦେଖନ୍ତେ ତାଙ୍କୁ । ଗ୍ରୀଷ୍ମଶଷରେ ଲଭେ ଜରେ ଏ ଭାରନ୍ତୁ
। ୭୭ ।
ପଞ୍ଚଜାର ହେବ ଘାତ ଜାଳାପ୍ରାୟେଁ । ଘୃଣ କନ୍ୟାକଣ୍ଠ ଗାଇଲ ଆଲୁ ମୁହିଁ । ୭୮ ।
ପିଲ୍ଲୁଘେ ହୋଇ ଦେଖ ଭଷ ଦନ୍ଦାସ୍ୱକନ୍ତ । । ଉ,ଣ୍ଟିଚନ୍ଦ୍ରେ ଲଭ ଜଣଙ୍କ ସ୍ୱଚ୍ଛ । ୭୯ ।
ଘାତେବୃଷ ଭେଜବ ମୋହନରେ ଭଣ । ଘାନ୍ତ ହେବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଲ ଭେଦୁ ଜାଣ । ୭୦ ।
ସୁଦଶରେ ଏକ ଉପବାସୀଥାଇ । ଘାଲେ ଦୋଷକ ଭଲାନ୍ତ ଯୋଗାଇଁ । ଭବ
ସଞ୍ଜ ମୁକ୍ତେ ଦେଖେ ଦୁର୍ଯ୍ୟ ଭଣ । ଘାନ୍ତୁ ଲଣୀ ଏହେ ଭବ ନ ଦେଖିଲ । ୭୯ ।
ଅରଣ୍ୟର ବୀଜାକୁ ସ୍ଥଳଘରେ । ପ୍ରକାଶିବାର ଶୁଣିଲ ଗାଇଁ ଲର୍ଣ୍ଣ । ଅନୁଁ ହେ
ଦେ ଅଳକାର ଭଲ ମାନ । ପ୍ରକାଶିବା ଲୁଣରେ ଘାଲସେ ସେନ । ୭୨ ।
ଭାବ ଲଭି ଯା ଭାବାଣ ମୁଣ୍ଡିମନ୍ତ । ଭକ୍ତି ଜଳଜନ୍ତୁର ସେ ସମ୍ମୁଖ । ୭୫ ।

ସଂସାର ଛାନ୍ଦ

ରାଗ— କଳହଂସ

ଭଜାଇବ ଭଲ ଭାବ ହେଲା ଶୋଷ ଭାଷ୍ଣ ଘାଟିଲ ଶ.ସୁଖିଙ୍କୁ ।
ଭୁଂଭକ୍ଷା ଭିତାଶ୍ୟ ଧଇଣିଙ୍କୁ । ଘନୁଷ୍ଣ ଘ୍ନଜାବଣାଘ ଭକ୍ତିବଦଦଙ୍କୁ
ଭଭଭୃଷକୁ ହେ । ଭର୍ତ୍ତୃରେ । ଦୃଷ୍ଟିର ମୋହଜାଳର ଭୁକ୍ତମିତ । ପ୍ରଧାନ ନନ୍ଦନ୍ତୁର
ଜନନ । ଦେନ ଦେବ ତାହ ଗୋଟିକୁ ଣଦେଶ ଭୁଭୁବଳ ସବିଳ । ୧ ।
ଘନ୍ତ ଦେହ ଭଦଭ ଦେଶ ଏ ଅଣ୍ଟାଙ୍ଗଭଭ ପୁଷ୍ପାମଳେ । ଘାସବାଳେ
ଅଳକାର ଏରେ । ଭୃଭ ପୁଭ ଭଣ ଭଭଲ ଘାହଳାଘର୍ଷଣ ଭଭଷ୍ଣରେ ହେ ।
ଅନ୍ତରେ । ପ୍ରନୋହେ ଏ ଭମଣ୍ଡ ନାକ । ଶ୍ରୀଙ୍କବଣ ଦୋଇ ଶୁଣ ଏ ଶୀତ ।
ଟିଷ୍ଟଳଶରେ ଭଲଭ ଗୋଳେନ୍ତ ସୁକା ଘୁଷଣ ଉଠନ୍ତେ ହେ । ୨ ।

ରାଗ

ଭ ଭଷ୍ଟି ଅନୁଭବଦେଖିବଣ ସୁବ ଭଭ ଭ ପ୍ରକଟିତ । ଘୃଷ ଘମନ୍ତୁ
ହୋଇଥିଲେ ମିଳ । ଭକ୍ଷଣଙ୍କରେ ଅଣିତ ଭଣେ ଦେଖ ଭଣେ ଭଲ୍ଲଏ ଭଣା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭଲେ ।
ଭଳେବା । ଭଟ୍ଟୁଲୁ ଦେଖ ମନସ୍ତୁଦବନ । ଭୁଣି ମୁଁ ଦେଶ ଆଳା ଦେନାହେ ଅଣ ।
ଦେଖିଲ ଅଳକିଲ ଭଲରେ ଆଶୀଭ ମନ ଦୁଏ ଭଳ ଭଳ ହେ । ୩ ।

ଭାବ

ଘ୍ରାଣଦେଶ ଭଣ ଏକ ବଦନସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରଶିଙ୍କୁ ଦେଖି ଶ.ର୍ଣ୍ଣରେ ଭଜାଶି ।
ଟିଦ୍ଧୁ,ଭଣ୍ଣା ଷଦ୍ୟାଳରେ । ଘଜଣ ଭଣା ଭଣ ଭୃଣ୍ଡୁ ଧନୁ ଷଲଣ ଦେଶଣରେ

ଟକରରେ ଯେ । ଯଥା । ସୁଂସ୍ ଶୁଣି ଦେବୀ ମୂଛଗଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜ ଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ଅବ ନୋକ ଭାବ। ଉତ୍ତକୁ ଭାବର ସେ ଶୁଣି ବାଣ ହେ । ୪ ।

ଦେବତା

ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଖି ଗଣେଶ ମନ୍ତ୍ରବଂଶ ଥରେ ଜେ ମନ୍ଦର ଜନନୀ । ଯଥ ଅଭେ କଲ୍ୟାଣ ଭକ୍ତିମାନ । ଯତନୁ ଶୋଭ ସ୍ୱ ଣି ଅଣ ଆଣି ଭା ଦେଖାଇ ଦେବାଙ୍କ ସୁତ ଯେ । ଯଥା । ଷାଇଟିକ ବୋଇ ସୁଂସ୍ ଅପାର । ପ୍ରିୟବର୍ଷିରେ ଆସେବକ ଟବରି । ଗୋପାଳ କରୁ ବନ୍ଧୁରେ ଥରେ ଥରେ ମାଆପୁତ୍ରାଙ୍କୁ ସ୍ନେହରେ ଯେ । ୫ ।

ଶୋକ

ଗ୍ରାଉ ବଣ୍ଡିର ପଣକୁ ଦେ ଆଳନୀ ଅପର ଅଜ ପଡ଼ନ । ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରନଙ୍କୁ ଚେଲା ମନ୍ତ୍ରନ । ଯତେକ ସୁଜନ ମତେକ ସୁପର ଦେଖି ଲଜିତ କନ୍ତୁନ ଯେ । ଯଥା । ଗ୍ରସ୍ତିତ ଦେଖ ବନ୍ଦୁନାର । ଶୁଣି ଏହୁ ଗଣିଥିଲ ଏମାନ । ପୁତ୍ରବସନ୍ତ ଅକୁ ଲଞ୍ଜନସ ଏଣୁ ଭୁଜାର ନଜନ ଯେ । ୬ ।

ଭାବ

ଗୋପାଳ ଦୃଶ୍ୟ ଦର୍ଶ୍ଣ ଆମ ଦେଖିଲୁ ନେତ୍ର ଓରେଷ୍ଟ ବୃନ୍ଦରେ । ଗ୍ରାମି ତଳେଣୀ ଗୋପନର ଘରେ । ପୃଥ୍ବୀଜ ଭୂତ ଏହା ସମ ଭାଷଣଶିବ ଅଜିତ ଯାଣୁଚନ ହେ । ଯଥା । ଶାନ୍ତେ ଏହି ବର୍ଣ୍ଣାଙ୍କୁ ନରେନ ନନ । ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଭାବ ମୋର ସ୍ୱଜର୍ଣ୍ଣ । ଏହ ନୃତନ୍ ଦର୍ଶିରେ ଦଶି ଏ ଦେବ ପୁଣି ଦେଖି ଜନ ଯେ ।୭।

ଶାନ୍ତି

ଶ୍ରୀବତ୍ସଧରା ଭକ୍ତ କଟେ ସବି ବନ୍ଧୁଗାନ ଯେ। ହୋଇଛୁ । ଶୁଣି ଘେଣା ସଂଗତ ପାଲନ୍ତୁ । ପ୍ରମାଣ ସୁବାସପାସରେ ଭାମ ଚମନଶୀ ଟୋପାଗ ଦେଇଛୁ ଟରେ । ଯଥା । ସଜନୀପ୍ତରେ ଏ କଥା ସବିଶି । ପ୍ରସବନ୍ତ ଭୁ ଏହୁ କରୁବଧ୍ ପିଞ୍ଜର ଭଗତେର ଦୁଃଖ ଏକା ମନକଣୀନିବ୍ରଣ ଶୀତପଡରେ । ୮ ।

ମାଧୁରୀ

ଭବମାଦେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଜଟେ ଭାବାକୁ ଭାବି ସଭ ନାହିଁ ଦେ। ଭୁଲେ । ଶ୍ରବଣେ ମନନ ହୋଇଥିଲେ । ଘର ମୂଖ ଓ ଲୁଟେ ରତ୍ନମଣିର ଉର୍ଣ୍ଣ ବସନରେ ଶୁଣେ ଯେ । ଯଥା । ପୁଷ୍ପମିକସ୍ତୁକ ବୃକ୍ଷ ଶୋଭେ । ଗାବତନ୍ତୁ ଯେ ଭାବ ସୁବିଷ୍ଟନ୍ଦ । ଲବଦୁଷିତ ଚନ୍ଦନ ଏହେ ଭୃତ୍ୟର ତନ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରୀବ ନ କରେ ଦେଇ । ୯ ।

ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦା

ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଗମନ ଏକାଦଶାକ୍ଷର ଯେଉଁ ଚରଣେ ଗୀତବୃତ୍ତଧାରୀ । ପ୍ରଥମାକ୍ଷରେ ଅନ୍ତଗୁରୁ ହେଲେ । ଗୀତବନ୍ଧ ସନ୍ଧ ଭଗଣେ ବର୍ଣ୍ଣନ ଯେତେ ଯୁକ୍ତ ଅନ୍ତରାଳ ହୋଇ । ପ୍ରମଦା । ପ୍ରୀତିକାର୍ଣ ବାଣୀକି ଲୁକ ଏକ । ଶିବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟସ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ମୋହ । ତାହିଁ କେମନ୍ତି ତେଜତେଜକ ଯେ ଜନ୍ମଶୂନ୍ୟ ଶକୁଳେ ଏହ ହେ । ୧୦ ।

ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରୀ

ପ୍ରିୟ କୋଷ ନଦେଲ ଚେଇଁ ପ୍ରଣବଶ୍ୟ ନ ହରି ଶ୍ୟ୍ରୁ ଲଗୁର । ପ୍ରିୟଂସ୍ ନ ପ୍ରବାଣି ସ୍ମୃତୁ ରକ୍ତୁ । ସ୍ତଳାକ ନ ଦେଲ ଶ୍ରୁଣ ସଲୋଶୂନ ଅବକାଶ ତିଣାଯାର ହେ । ପ୍ରମଦା । ଷଣି ସ୍ୱର୍ଗ ରକାଷରେ ଅନାଇଁ । ଉଦୁନସ୍ୱେନ ଦେସ୍ତର ଭୁବନ । ସ୍ମୃତି ଦେ ଅନ ନ ଦୋଷ ଦନା କାନ୍ତ ନୋପିଲେ ପ୍ରଶଂ ନହୁ ସେ । ୧୧ ।

ବୈଦର୍ଭୀ

ଗୀତଜନ୍ମ ଲଗଣ ନରଚ ଗଣୀକର୍ଣିକାଜରସ୍ତ ଲଘୁ ଏଥୁ । ପ୍ରଥମର ଧା ଲଘୁ ଯେପରେ ଗୁରୁ । ଆଖରେ ପୂର୍ବକାଳକୁ ଦେଇ ନନ ଶୁଣସ୍ତୁକ ନେମ ସାଧୁ ହେ । ପ୍ରମଦା । ପ୍ରଥମସଖା ଦାଣ୍ଡ ସମାନ ଶବରେ । ପିଣ୍ଡ ବର୍ଷ ନ ନବଲେଖ ଏମାନେ । ଶତ ଦେଶ ଲୁଚ ନରଦେ, ଲୁମିଲେ ତହିଁ ସାର ମରଣ ହେ । ୧୨ ।

ସ୍ରଗ୍ଧରା

ଦଶମଗ୍ରହେ କେଉଁ ବର ନର ନାଗ କଣ୍ଠଲଗ୍ନ ଶଲୁଆଣୀ । ସ୍ନେହଗର୍ଭିକ ସହି ଦୁଃଖ ସୁଧାଳ । ପ୍ରାଣ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରବଣରେ କୃଷ୍ଣ ଚାଟଣ ଦେଳ ଲଗାଇ ହେ । ପ୍ରମଦା । ଉଲ୍ଲସିତ ନର ଅଗମ ତନନ । ଆତେ ଲକ୍ଷାନନ୍ଦ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷିତ । ଲଲ ସୁଖ ଶ୍ରୁତି ତର୍ପଣ ଭୁଜ୍ୟ ଲାବଣ୍ୟସ୍ୱଧାନେପୁନ ହେ । ୧୩ ।

ଲଲିତ

ସ୍ମୃତିରଚ୍ଛ ସୁଖୀ ସରଳ ଲେଃହେଲ ଦେଲ ସ୍ନେହ ଶଶୀ ସୁଖର । ସ୍ତୁତାଲୟ ମନଦୟାଦେ ଲକ୍ଷ । ସଲଳ ଦେଖ ନୋଜେର କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମକୁ ଜାତ କନଜ ଧାରିକ ହେ । ପ୍ରମଦା । ପ୍ରକାଶିତ ଲକ୍ଷ୍ମୀବିଳାସ ଦୃତ୍ୟକୁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶାନ୍ତି ବ ଦେଲ ସ୍ୱର୍ଗ ତାକୁ । ସ୍ଥାଣ ଅନ୍ତରାକୁ ଆଶ୍ରମ୍ୟ ନୋଟେଣ ନାମ ଲକ୍ଷ ଶନସ୍ୱକୁ ହେ । ୧୪ ।

ବଞ୍ଜି

ପ୍ରସାଧନ ଅନ୍ତୁ ଲଘବା ଏକୁଚେ ବସ୍ତୁଲନ କେଉଁ କାମିନ । ଶାଳନରମ ନାଟେଲ ଉତ୍ସେ ଦେଲ । ପ୍ରସାଧନରେ ନାଗ ଦେଲ ସାଗନ ହେମିକ ବୋଲ ରକ୍ତ ହେ । ପ୍ରମଦା । ସସୁବଳସ ଧୌତ ନକ୍ଷ ବକଳ । ସଙ୍କେତୁରର ରଖାପି

ଭଜାଉଛ ଭୂଷା । ପିଇ ଶ୍ରୀନିଶାଢ଼ୀ ପ୍ରକଟରେ ଆଉ ଆଳୋପେ ଭଲି ଥିବେ ରେ । ୧୪ ।

ଭଟେବାଳ

ଭଗୁରେ ଦେଖି ଭୂମଣ୍ଡଳ ଧରମ ଅଭେଦ ବର, ଯଶ ଭାଉଛେ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅକୃଷ ବନ୍ଧଅଛେ । ତ୍ରାଣେଶେ ମୁଣ୍ଡକୁ ସ୍ତୀଭ ନ ମୁଣ୍ଡକୁ ଶବେଇ ବୋ ମନ ଜାଣେ ରେ । ପ୍ରମାଣ । ଶାଶେ ଅଦ୍ଭୁତ ଯାଉ ଯାଉ ଭାବୁ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସକଳେ ନ ଯୂର୍ତ୍ତି ନ ଭଗ୍ନ । ଗଡ଼୍ ଗୁଡ଼୍ ଘୁଣ୍ଟି ବୋପିଲ୍ଲ ବେଷ୍ଟନ ବାମାଦବ ଭ ଗ୍ରୀବାସୁ ରେ । ୧୬ ।

ଲଳଲକ୍ଷିତ

ସୁ ଲୁବେଶ ଲବେ ଦୁଗ୍ଧଧ ଗଳ ଶୁଭ ଭଗ୍ନଲଲ୍ ଯାବା ଧରାବ । ଭଗ୍ନଭଲ ସେ ଶ୍ଳେଷ ଶବେଷ ଯଣ । ଶାସ୍ତି ଉଥନ ମତ ଧନ୍ଦ୍ର ବେଷଣର ସୁଭାଷ ଦୂଷ ରେ । ପ୍ରମାଣ । ଉରୋଗ୍ରାହ୍ୟ ନସ୍ମରେ ଦାର୍ଣ୍ଣ ଥାଇ । ସ୍ମୃତି ଲୁବଲ ପ୍ରାପ୍ତ ଭସ ଦୂଇ । ବେତ୍ରମାଳଳଳେ ଅସୁବେଶଳ ନ ସଞ୍ଚ ସମର୍ପିମନ ଭସ ବାଜର ବେ । ୧୭ ।

ଲୁଚମିତ

ଶାଷର ପ୍ରଭୁଶେ ଲୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ ଭସ ଲକ୍ଷଣ ଲୁମ ଭଲଶକୁ । ପ୍ରଶସ୍ତବ ଭଷ ପୁଳ ବେଶକୁ । ଶରବ ପ୍ରଶମ ଓଷ୍ଠ ଦଂଷ୍ଟ୍ରି ଭକ୍ଷ ଭର୍ତ୍ତୁ ପିଇ ଶାସ୍ତ୍ରସକୁ ବେ । ପ୍ରମାଣ । ପ୍ରକରଣ ଭଳ ଦାର୍ଣ୍ଣିତ । ପ୍ରଚାରକ ଭକ୍ଷଣ ସୁପ୍ତବେଶ । ପ୍ରକଟାଲଳ ଭକ୍ଷଣ ଦୃଷ୍ଟିବଳୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଭର ଭକ୍ଷକ ବେ । ୧୮ ।

ମୋଟାଲକ

ତ୍ରିସ୍ତୁକମ ଶା ।।।।ଙ୍କ ୧ ୨ ୧।୨ ।।। ଲେ ହେ ଭାବା ଧରା ଭର । ପ୍ରଭବ ମୁଁ ଶବାଶରେ ଲୁମ୍ବର । ଶକଦାଶକଶ ଭର୍ତ୍ତି ଭଗ୍ନ୍ଭଳର ସ୍ନିଗ୍ଧି ଭଗ୍ନମ ଡାସ୍ ବେ । ପ୍ରମାଣ । ଧୂଳିଃ ପ୍ରଣିଃ ଭବେ ବୃଷ୍ଟ ଲେଶ । ଉଗ୍ରଗ୍ରହ ନ ଦେଖ ଭଦାଶର । ଶୁଭଳ ମାଜ ଲୋଷରେ ପୁଲଜକୁ ଶୋଭା ଭର ଭେଷଜେ ବେ । ୧୯ ।

ଶତ୍ରୁମ

ପୁରୁଷଦରେ ଭର୍ତ୍ତି ଦେଶ ଦେଶୟୁକ୍ତ ଶେକଶ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଭୂମଶୀ । ପ୍ରକାଶିତ ଚରଣ ଏବଂ ଶୁଣି । ଶରଦେ ଶରତ୍ ଯେ ଭକ୍ତ ଅଶୀତିରେ ନିଲାଜ ଶକ୍ତର ଶ୍ରେଣୀ ବେ । ପ୍ରମାଣ । ଶବେ ଭଲ ବୋଧ ମାଳ ଶକ୍ତି ଧ । ପୁରୁତ୍ସମ ବେଦେ ଲାଗ ଲକ୍ଷି ଧ । ଶିଶକବଳ ଟଞ୍ଚରେ ଭଷ ଭର ଅନୁଧାରୀ ସମ୍ଭବଳ ବେ । ୨୦ ।

ଲଳିତା

ଚିତ୍ତପ୍ରଥମ ଅବଶ ଉତ୍ପଳ ଅଳ ନ ଘଟେ ଉରଜଯୁଗ । ପ୍ରତୁଷାର ଅନକାର କେଶିନ । ଅଙ୍ଗରୁ ମାରେ ବର୍ତ୍ତୁଳ ସୁନ୍ଦରଳ ବର୍ଣ୍ଣରେ ମନ୍ଥର ସ୍ତନ ଦେ । ଉଦାହରଣ । ପ୍ରକଟିତ ଘନ ବାମ ଜଙ୍ଘ । ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖେ ରସ ଭାବନ ଉଦୟ । ଘନ୍ତ୍ର ସ୍ତନ ଉଚା କମ୍ପେଦ ବଂଶରେ ଶ୍ରୁତିପୁଟ ର ମଧୁର ଦେ । ୨୧ ।

ମତ

ସ୍ୱରଭ ହଂସରେ ସୁଲଳିତ ବଚନ ପୂର୍ଣ୍ଣାଗୀ ସଖୀ ବାଳାର । ପ୍ରସ୍ଥ ନ ଉପ ଉଙ୍କରେ ଲୋଭ । ଚିତ୍ତପୁଟରେ ଭକ୍ତଲୋକେ ସକଳ କରବାରୁ ମନୋହର ଦେ । ଉଦାହରଣ । ଚିତ୍ତେ ଏଥିର ସମସ୍ତ ଭଳନ । ପଦ୍ମ ଦେ।ଏ ଦଣ୍ଡେ ଭାସ ବର୍ଣ୍ଣନ ସାଧାରଣେନ ଏବ ପିଲ୍ଲଙ୍କ ଯେ ବାହାରକୁ ବେନାଦେ ଅନ ଦେ । ୨୨ ।

ବକୁଳ

ଭରବାସ୍ତୁ ଅଧି କେବଳ ନାଗୁଣ ବାଳାକୁ ବଣାଇ ଅବରେ । ପ୍ରଭୁ ବସ ଦ୍ବୟକ ସଙ୍ଗରେ । ସକଳ ବେଷ୍ଟ ସାଇଥିଲୁ ଘର କୁ ମୋର ଓଳ ବଦେଶରେ ଦେ । ଉଦାହରଣ । ଶରତ୍କାଳେ ସକଳ ଜନ ମୂର୍ତ୍ତି । ସାମୁଦ୍ର କେନରେ ଦେବ- ଶାଳ । ସ୍ୱଚ୍ଛ ଏହା ବହୁ ଓ ବହୁ ଲେଖକ ନଖଦେ ରାଶି ଭଲର ଦେ । ୨୩ ।

ଭାସ

ଦେହମାତ୍ର ଦେବ ଦେଖି ନାଶିବାର ଦୂରାଗତ ଭାବେ ପ୍ରବେଶ । ସମ୍ମୁଖ ସେ ବଞ୍ଚସ୍ତ ଭାର ଦେଶ । ଖେଳରେ ବଞ୍ଚଳ କୁମ୍ଭକୁ ଦେଖିଲ ପର୍ବ ଭଙ୍ଗ ସୁଦେଶ ଶ୍ୱାସ ଦେ । ଉଦାହରଣ । ପୋଷେ ଦୂତସ୍ଥ ଭଜକ ଚନ୍ଦନ । ପ୍ରାଣପ୍ରମ ଚିତ୍ତ ଦେହ ଏଥନ । ଗାଳବାକୁ କୁନ୍ତ ସର ସୁବେଶ ଭଞ୍ଜ ଦେ ବାଣ୍ଟି ଅବଲମ୍ବ ଦେ । ୨୪ ।

ମୌକ୍ତିକ

ସୁରତକାରୀ କେଳିରେ ଚେ ନାସ ମୁଦ୍ରା ବନ୍ଦେଣ ଚେନ ତ ନ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେଖି ଭୂଷେ ଏ ପାଦ ପଦ । ଭକ୍ତିରେ ବୋଲନ୍ତ ଭୂବନଦେ ପାଦ ସଦୋସ୍ୱରେ ଲୋକେ ସ୍ୱନ ଦେ । ଉଦାହରଣ । ବଞ୍ଚଳକୁ ଧରିଲ ଅବୁଝନ । ସୁଜନକେ ବସ୍ତୁ ବୋଧ ନଭ । ଭାସ୍ୱରାକୁ ମାତ ବୋଲିବାଲ ଭଳଚ ବୋଲନ୍ତ ଚଉଦେ ଭଜନ ଦେ । ୨୫ ।

ବନେଶ

ଭାନୁଜେ ପ୍ରଭୁଷ ମିଳବା ଦେଖିପ୍ର ଦେଶ ଦେଖି ଦେଖି ସୁମୁଖ । ସୁଶ୍ରୀସକ ନେଖରେ ଭାବ ସୂର୍ଯ୍ୟ । ପୁଷ୍ପମାଳା ଅଧେ ଭଜନ ଦୂରାବର ଭଜନ ସେବାଦ ଲକ୍ଷ

ତେ । ଯଥା । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅନେକ ଦେବୁ ସେବୁ ଭଜନ । ସାଭିସ ସେ ପାଦେ ପାଦେ ଶୋଭନ । ଉର୍ବଶୀରୂପ ଦେବେ ଯଉନ ଏକାନ୍ତେ ସନ୍ତତ କଠକମାନ ସେ । ୨୬ ।

ଭୁଜଙ୍ଗ

ପ୍ରତ୍ୟାଦ୍ୟାଚରେ ଯାର ପାଦ୍ମ ଲକ୍ଷଣ ଯାବତ ଦେବୁ ଏବ ପାଦସ । ସଂଜ୍ଞାର ପାଦକୁ ସ୍ଫୁରିଲ । ସ୍ମୃତକାର କଥନ ଉପଦେଶରେ ଅଛି ସୁଖ ଗଣେ ଅବଶ୍ୟ ସେ । ଯଥା । ଉପମାନର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଳ ଯହିଁ । ସେହି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅନୁରାଗ ଗଣ । ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ଲଭେ ବନ୍ଧୁ ଯଥା ଭଗବତଙ୍କର ଲାଭ ସେ । ୨୭ ।

ଦଂଶିତ

ପ୍ରସ୍ତାରବତୁ ସୂତକ ପାର ଦେଶ ଚତୁର୍ଦଶ ପ୍ରସାଦରେ । ପ୍ରାୟଶରେ ଦାସକୁ ଅନାଯ୍ରରେ । ପ୍ରସୂନବାଣଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରାଇ ଏମନ୍ତ ଗ୍ରାସନ ଗଢ଼ାଇ ସେ । ଯଥା । ପ୍ରବୃତ୍ତି ନ କଲେ ତପସ୍ୟାକୁ । ଗୁହାବାସକୁ ଯାଇ ଏସାନକୁ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲଭେନ ଭାବ ଲଭଣର ଦମ୍ଭାର୍ତ୍ତି ସ୍ୱତାରକଙ୍କୁ ସେ । ୨୮ ।

ଦଣ୍ଡକ

ଉଦ୍ଭାବରେ ଭରଣ ଦେବସ ସୁତନ୍ତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସନ୍ଧେର ଭଜାଇ ।
ପିଣ୍ଡାକାର ଯଉରଣ ଭର୍ ଭର ।
ସୁକ୍ଷ୍ମର ଦଳ ଏଣଣ ଗଡ଼ି ସାରେ ଲୟ ଅନୁଗମ ଦାବର ସେ । ଯଥା ।
ପ୍ରିୟତମକୁ ଆଲୋକ ଲଭ । ପ୍ରେମଲଗ୍ନ ପ୍ରକ୍ଷେପ ଭଗ ଲଭ ।
ପ୍ରସନ୍ନ ଦେବୁ ବନାସ୍ତନ୍ତୁ ସୋହିଁ ଏ ଭକ୍ତ ରୋଚକ ଦାବାର ସେ । ୨୯ ।

ଚେତକ

ପୃଷ୍ଠି ଭଚରେ ଦାନ୍ତ ସଙ୍ଗ ଭଲସ୍ତୁ ଗଣନ ଦେବ ନାଗ ଦେଖରେ ।
ଭର୍ ଅନ୍ତ୍ୟ ଭାବ ଲଗ ସନ୍ଧରେ
ଭଲରେ ମୁକ୍ତାନଳ ଦେବଣ ସ୍ଥିତିରେ ଦଶି ସୁଖ ଉତ୍ତମରେ ସେ । ଯଥା ।
ଲସ୍ୱାଦନକୁ ପୁକରେ ବସାଇ । ପ୍ରୀତି ଅଲଙ୍କରେ ଲସୁନାର ।
ଯଜନ ନ ଦେଖେ ଦେବ ଦୋଷ ଲସେ ପ୍ରକଶ ଗଳଟେ ଲକ୍ଷ ସେ । ୩୦ ।
ଲକ୍ଷଣସ୍ତ୍ୱଲକ୍ଷଣଟି ପୃଥ୍ବୀପୁତ ପ୍ରିୟ ଗଣକଟୀ ଏତାସ ।
ଗ୍ରନ୍ଥାଧ୍ୟାୟ ସ୍ୱସଲକାଭାସ
ଶୀଘ୍ରତ ସ୍ୱସ୍ତ ଉପଲ ଭର ସହିଁ ମୁକ୍ତାନଳ ଦେବାଧାଶ ସେ । ଯତ୍ନିରେ ।

ଶାରଦଚନ୍ଦ୍ରରେ ଜାଣ ମନ ଭଣ । ଶ୍ରୁତି ଚଉ ପୂର୍ଣ୍ଣର ପ୍ରବନ୍ଧେ ।
ତୁମ୍ଭ ସେ ଲଳନ୍ତ ସାତବର କର୍ଣ୍ଣିକ ଶଶାଙ୍କ ସ୍ମୃତ ରେ । ୩୯ ।

ପଞ୍ଚାର ଚଳୁଘଣୀ (ତାଡ଼ନା)

ରାଗ—ଧନାଶ୍ରୀ । ତାଳ—ତ୍ରିପୁଟା

ଶାରଦ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଛବି ପ୍ରିୟ ମନେ ଜାଣେ ଏକଣ । ସମଦଳ ବଚନ ରସିକା ପ୍ରୀତିସ୍ଥଳ । ଧ୍ରୁ ।

ପ୍ରେମ ରସ ଦେଖପୁରେ ସଖୀ କପଟେବକନ୍ତୁ । ଚକୋରକୁ ବେଦେନ ଶାସ୍ତ୍ର ଚେନ ଚୋଳକୁ । ୧ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଚନ୍ଦନ ରସରେ ପ୍ରସାଦରେ । ଶୀତଳ କୁସୁମ ବର୍ଣ୍ଣ ନ ରଞ୍ଜନେ ଭୁଲରେ । ୨ ।

ସୁରଭର କନ୍ଧ କୁଚସରେ ଦେଇ ସେ କରୁ । ସକାଳେ ବଚନ କରେ ଜୋଧ ଦେଇ ପ୍ରକାର । ୩ ।

ପ୍ରବଳେ ଘେନ କଣ୍ଠିନ ସେତେବେଳେ ତା ସଙ୍ଗ । ପ୍ରକଟନ୍ତ ବନ୍ଧୁ ରସନ ରଜତେ ଚନ୍ଦ୍ରର । ୪ ।

ପ୍ରସନ୍ନ ରସ ଆଗନ୍ତୁ ଦୋଳନ୍ତ ଜ ଅବଳ । ପୂର୍ଣ୍ଣଜ ନାମକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ପୂଜା ପୂଜା କରିତ । ୫ ।

ପ୍ରକଟ ଯୌବନ ଅବତରବାସୁଗ ଏ ବୋଲ । ପ୍ରସ୍ୱର ବଂଶୀ ଲଳନ୍ତ ଲକ୍ଷ କରନ୍ତ । ୬ ।

ଜୟଶ୍ରୀ

ରାଗ—ଗୁର୍ଜରୀ । ଏକତାଳୀ

ପ୍ରିୟା ଏ ବନେ ଏ ସ୍ୱପନରେ ସୁ ସୁବାସିତରେ ମାଡ଼ନ୍ତେ । ପ୍ରବଳ ରସନା ରସାଳ ନ ଦେଇ ଆନନ୍ଦରେ ଥାଇ ସଙ୍ଗ ରେ । ଧ୍ରୁ ।

ପୁଲକ୍ତ ନାଚନ୍ତୁଥିବ କେଶୀ । ଶୀତଳ ରଙ୍ଗ କଞ୍ଚି । ଭଜି ସ ସାଧନ ଆଦେନ୍ତୁ ଜାଣ ମୋ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କାହିଁରେ । ୧ ।

ଶବ୍ଦମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ୱେଦ ବହି । ପ୍ରସନ୍ନ ଏମନ୍ତ ଥିଲି । ଲକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଏହି ଭାବ ସ୍ୱଭାବନେ ସିଦ୍ଧ ପ୍ରଭୁରେ ସୁଧାବର୍ଷିରେ । ୨ ।

ସର୍ବସ୍ୱ ଘନରେ ରେଣୁ ଦାସ । ପୁଷ୍ପ ସୁନ୍ଦରେ ଚୋର । ସ୍ୱାତୀ ଅରଣେ ଯଳା ଚୋଳା ଲଳନ ଉତ୍ସବ ଅବଳ ଜାଗରେ । ୩ ।

ରସରଙ୍ଗ

ପ୍ରସନ୍ନଚିତ୍ତ ଜାଗ୍ରାମନି । ପ୍ରଭୁରେ ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତି । ଧୂଳରେ ଲୁଣ୍ଠନ ତାଙ୍କ ଅନୁଭୂତ ବୋଲଇସ ସୁଖ ମୁକ୍ତିରେ । ୪ ।

ଗାଇ ସେ ଆନନ୍ଦେ ଶୁଣ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମନୋରଥ ହେବ । ସଂସାରାଗାର ଭୋଗ ତ୍ୟାଗ ଭକତନ୍ତୁ ଭକ୍ତି ପ୍ରକାଶିବ ରେ । ୫ ।

ରାଗ—ଧନାଶ୍ରୀ । ବୃତ୍ତ—ଏକତାଳି

ସ୍ନେହ ହେବ ସେଠାରେ ସୁଖ ମିଳିବେ । ସାଧକର ସଂସାରେ ଭ ମାତ ଆହା ପ୍ରକାଶିଲା ସ୍ୱରୂପ ସୁଖ ତାହା । ଘୋଷା ।

ପ୍ରେମରେ ଭଜି ସେହି ସନ୍ଥ ପାଇଁ । ଦୁଃଖରାଶି ମୋର ନେବେ ପ୍ରଭୁ ଗଣି । ୧ ।

ସଦ୍ଗୁରୁ ଭକ୍ତିରେ ଆଦେ ପୂଜ କର । ସତ୍ସଙ୍ଗରୁ ମନୁ ବୋଲାଇ ପ୍ରଭା ପ୍ରଭା । ୨ ।

ପ୍ରକାଶି ଚେତାଶ୍ରୟେ ସେହ ବୋଲ । ପ୍ରଭୁ ପାଇ କଷ୍ଟ ନେ ତେଜ ଦିନ । ୩ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଭୁବନ ଗୁରୁ ବେଦ ଅନ୍ତ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦୟ ଭକ୍ତ ଅନନ୍ତେନ । ୪ ।

ସଂସାର ସଂସାରେ ସାଧୁ ମନୋହର । ପ୍ରକଟିତ ଦୟା ଗୁରୁ ପାରବର । ୫ ।

ଭକ୍ତି

ସ୍ୱର—ଭକ୍ତାସିନ୍ଧୁ । ତାଳ—ରୂପକ

ଆହେ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର । ପ୍ରୀତିଭକ୍ତି ଭଲ ଆଜ ସଙ୍ଗରେ ? ପ୍ରେମ ହେବ ସେ ସୁଖ ଭକ୍ତର ଗାଇବେଳ ତେଜ୍ପର ସଙ୍ଗେ । ଘୋଷା ।

ଦୁଃଖ ଶାନ୍ତ ଲଭନ୍ତ ତମାନେ ପ୍ରାପ୍ତ ମୋର ଅମାଶ । ଅତୀତ ଭବ୍ୟ ଲ ଭଲ ଶୋକ ପ୍ରାପ୍ତ ତୋ ରଙ୍ଗ ଦେଖ ରେ । ୧ ।

ଗୌରୀଶଙ୍କର ଭଣି ସେହେ ଶାନ୍ତି ଶୁଭ ପ୍ରାପ୍ତ ତବ ସୁଖ ସାଗର । ପ୍ରଭୁସନ୍ତୋଷ ସ୍ୱଭାବ ପ୍ରାପ୍ତ ଯିଏ ଭକ୍ତର ଦେହରୁ ତେଜ ହେଉ । ୨ ।

ପ୍ରଭାତ ସମୟେ ଆନନ୍ଦପ୍ରାପ୍ତ ଭକ୍ତଜନ ଉତ୍ସବ । ଭକ୍ତସ୍ତ ଭକ୍ତଜନ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳ ପ୍ରାପ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ଆନନ୍ଦ ହେଉ । ୩ ।

ଭବସାଗର ଭକ୍ତ ତତ୍ପରତ ପ୍ରାପ୍ତ ଦର୍ଶନ ଦୁଃଖ । ଅନନ୍ତ ସୁଖେ ଭାଇ ମୋହ ଦୂର ଧ୍ୟାନର ପ୍ରାପ୍ତ ସୁଧାରେ ହେଉ । ୪ ।

ଶାନ୍ତ ଚିତ୍ତ ସନ୍ତ ଯୋଗୀଙ୍କୁ ପାଇ ଶରଣାଗତ ଜୋର । ଶାନ୍ତରସ ଦାଏ ଭକ୍ତ ଉଦୟ ଭଳି ଭକ୍ତ ପାଦ ଶୁଦ୍ଧ ହେଉ । ୫ ।

ଜାଣିଛିଟି ସିନା ମରଣକୁଳ ପ୍ରାପ୍ତ ସକାଳେ ସତ । ପୁନ ମୋଠାରେ କ
ଭୟ ଘଟି ଜାଣେ କହେ ଅଭିମନ୍ୟୁ ଭାଷି ଦେଇ । ୬ ।

ଭକ୍ତ ବନ୍ଧୁ

ରାଗ—କଳ୍ୟାଣ । ତାଳ—ଦ୍ରୁତ ଏକତାଳି

ଯେ ସୁଧା ପୁତ୍ରାଙ୍କର ହେଉ ପ୍ରେମ ପ୍ରଭୁ ଆଜ ଯାଉ । ପୁତ୍ରମନ ସବୁ ଯାଉ କେତେକଥାର ଭଳ ଏକ ଏକ ଭାଷ ଦେ । ଘୋଷ ।

ଶ୍ରୀରାମ ନାମର ଲାଗି ଯେ ତମ ତନୁକରଣେ ଦେଖି । ଶତ୍ରୁଧିର ସକଳ କାଳେ ଉତ୍ତମ ଏ ସୃଷ୍ଟି ହେତୁନ୍ତ ଭଲି ଯେ । ୧ ।

ଚିତ୍ତକୁ ପ୍ରଭୁ ଭାବନା ଦେ ଯାମ ସ୍ଥଳରେ ବୋଲ ରାଜଣା । ସଙ୍କଟ ଏ ସୃଷ୍ଟି କର ବୋଲ ଶତ୍ରୁ ଜଣି ନେଉଥିବ ସିମ ଦେ । ୨ ।

ଚିତ୍ତକୁ ମନରେ ଏକ ଦେ ଧ୍ୟାନ ଶାରଣାଲୁ ଭୁବନ ଜଗେ । ସୃଷ୍ଟି ସୃଷ୍ଟି ଭଲ ସକଳ ମନରୁ ସୁହୃଦ୍ଧିଲ ହେଉଛି ଭବେ । ୩ ।

ଗଳା ଘନା ବୋଲି ଭଲ ଦେ ସ୍ୱନ ଶେଷରେ ଜାଣୁଥିବ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେବଙ୍କ ଜାଣେ ତୁମ୍ଭର ବୋଇଲେ ଅନ୍ତରୁ ଆଲସନ ଦେଇ । ୪ ।

ଯେ ଭକ୍ତଜନର ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେ ଧ୍ୟାନ ସ୍ତବନ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ । ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଶାନ୍ତର ଦେଖି କାମୀ ସ୍ନେହ ଭକ୍ତଜନ୍ତୁ ଭଣି କହ ଦେ । ୫ ।

ମୁରୁଖା ଉଚ୍ଚାଟ

ରାଗ—ଦେଶାଖ । ଏକତାଳୀ

ଜାଣଣର ମୋହନ । ହେଉଥିବା ଦେ ଯେଉଁ ସବଳ କହନ । ଘୋଷ ।

ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଯୌବନ । ପ୍ରୀତିସ୍ୱଭଳ ଭେଳ । ପ୍ରଭାତେ ସଭା ତେଜ ଗାଢେ କହନ ଦେ । ୧ ।

ସତ୍ୟବୋଲକ ସ୍ତନ । ପ୍ରକଟ କଣ୍ଠ ଧନ । ଶାନ୍ତବୃତ୍ତୀ ଜଗ ଗଡ଼ ରଚନ ଦେ । ୨ ।

ସନ୍ତୁଳନ ଅଧର । ଘାଟ ଚରଣେ ଦର । ସଭାରେ ମୁଖ ଭାଇ ସକଳ ଦେଖ ଦେ । ୩ ।

ଜାତ ଧରନ୍ତେ ମୁହିଁ । ଭକ୍ତ ପୂଜନ୍ତି । ଚକ୍ରଜନେ ଯତ୍ନ କହି ଦେଖିଲ ଧନ । ୪ ।

ଦେଖିନ ଯାଇନ ଭବ୍ୟ। ଗୋବିନ୍ଦ ଭାବ ନାହିଁ। ସୁଖୀ କୃତିମ ପଦ୍ମ ଚିନ୍ତୁ ବୋଲୁଛି ସେ। ୩।

ଗ୍ରାମ୍ୟ ମୂର୍ଖଧାରେ। ଶିରକ ଉଦଗ୍ଧ। ଭାବ ଭୂମର ଶାଖ ପ୍ରକରେ ଭକ୍ତ ସେ। ୬।

ମଧ୍ୟ ଗଣସ୍ତୁତି

ରାଗ—ଦେବାଗଉରୀ। ତାଳ—ଝିମ୍ପ।

ପ୍ରମଦା ଲୋକେ ଭ୍ରମ ବେକାନ୍ତି।
ସଉଦାସ ଗଣ ମନେ ଅଛି। ଘୋଷ।
ପ୍ରେରଣ କୃତାନ୍ତ ପ୍ରକରେ ଦୃଷ୍ଟି।
ଅନ୍ତରାମୁଖ ମନରେ ମାଡି। ୧।
ପ୍ରୀତମ ଶବ୍ଦଭେଦିରେ ଅଛନ୍ତି।
ସ୍ତ୍ରୀପତ୍ନୀର ଉପ ବନେରେ ବୋଲି। ୨।
ସମାଜ ଆଜ ଦେଖିଲୁ ତାଙ୍କ ଗଳା।
ସାଦୃଶ ସୁର ଦରଶ ଗାଳ ଜଳ। ୩।
ଅନନ୍ତ ଧନ ଧରିବାକୁ ଭବ୍ୟ।
ଗଂଗ ଦେବକ ଭକତ ଜଣ ଭୁଲାଇ। ୪।
ପ୍ରିୟକନ୍ୟକରଣରେ ପୋଷିତ ଦେଖି।
କ୍ରୀଡ଼ିଆ ନ ଦେଖ କୃତନ ଆଶି। ୫।
ଶ୍ରୀପଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଗଣସ୍ତୁତି ଏହି।
ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ ଭଣିତ କହି। ୬।

ବ୍ରହ୍ମଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଣ ସ୍ତୁତି

ରାଗ—କେଦାର। ତାଳ—ଆଡ଼ତାଳ।

ଅଦେଖ ବ୍ରହ୍ମମୀନ। ପ୍ରଣୟରେ ଉଦେଖ ମନେ ମୋହ। ଗୁରୁଜନେତର ସୁରଧୂନୀ ଭୂତେଶୀ ବୋଲିଣ ଚିତ୍ତରେ ମନୋହର। ଘୋଷ।

ସଖୀର ଦେଖ ତନୁର ଯୁବତୀର ସୁନ୍ଦରୀ ରଜନୀରେ ଭାବେ ରସେ ବସି। ଗୁରୁତ ଅନ୍ତଃପୁରରେ ବସ ତାଙ୍କୁ ଘେନ ଉରେ ମାଳ ଦେଖ ତପରେ ବନ୍ଧୁ ଅଛି। ୧।

ପ୍ରୀତିର ନରର ଯାଉ କର୍ଣ୍ଣ ଭଳ ଅଳଙ୍କାର ଉପକାର ସୁମଣି ସ୍ତୁତି।

ପଦପଙ୍କଜ ଅଟକା ଚନ୍ଦ୍ରରେଖୀ ଚାମରଜା ଭାବ୍ୟାଭୂଷ ଆଶ୍ରଜରେଶି । ଉତ୍ତୁ-
ମୂର୍ତ୍ତି ଭାରତ ମୁଖ ଭର ପ୍ରତାପ ଲଗାଇଲି ଘଟିବାର ସୃଷ୍ଟି । ଶ୍ରୀସ୍ନେହଶ୍ରୀ
କମଳ ଭୂଷିତ୍ତ ଗଜଗତ ଭଜ ପଦଯୁଗ ଦେବୀ କରୁଣାକ ।୩।
ଫଳ ଶ୍ରାନ୍ତ ଗତି ସେତେ ଶ୍ରୀମତ୍ସ୍ୱରୂପ ନମାନ୍ତେ ଉତ୍ତରତେ ଆଲୋକର ରସି ।
ପଙ୍କଜମୁଖ ପ୍ରଭାତ ନଖ ବ୍ୟାକରଣ ଗୁଣ ଅଶ୍ରୁମୀର ସଂଧ୍ୟା ସ୍ୱାମୀ । ଶ୍ରୀପଦ୍ମ
ଦାସ ସୁରଜଳଯ଼ରେ ସ୍ପର୍ଶ ଲୀନ ସେ ମୁଗ୍ଧ ସେ ଯୋଗେ । ସେହି ସେ
ସତ୍ସ୍ୱରୂପ ଭା ବୋଧ ଉଲ୍ଲବ ନର ଗଣ କହିଲୁ ଗୀତ ଲେଖ ।୪।

ପ୍ରୀତି ଭଜନ

ରାଗ—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ତାଳ—ଦ୍ରୁତ ଏକତାଳି

ହେ ସ୍ୱଜନ ସଖୀ ମୋର । ରୋଷ । ସ୍ୱଭାବ ସ୍ୱର ଏମନ୍ତ । ଦୋହ
ଅବଲେ ଦଣ୍ଡ ଶିର ଜା ଗଳ ଘାତକ ଭୟେ ଥର୍ଦ୍ଧ । ଘୋଷ ।

ଶ୍ରୀସ୍ୱାଦ ଏ ବ ଦୂଷଣ । ଆନନ୍ଦୋଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୁଲୁଣ୍ଟି ଲଗିବା ରସ
ମୋହର୍ଣ୍ଣ ଭୂଷଣ ।୧।

ସୁଗ୍ଧା ଏକ ମୋର । ସନ୍ଦେଶରେ ସଖି ଚାଲ ଗ ମୋ ଉତ୍ସବନ୍ ସୁଖର
ଆଶାର ।୨।

ସ୍ୱନ୍ଦସ୍ୱର୍ଷିତ ଗର୍ଜନ । ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ କେଶାଶୀର ଶ୍ରେୟସ୍ୱର ଦ୍ରୁତେ
ନନ୍ଦନ ।୩।

ଅଙ୍ଗସାଙ୍ଗି ନ କର । ଶ୍ରୀମନ୍ତାର୍ଣ୍ଣବ ନଖାବରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଦୋଳଖେଳ
ନଗ୍ନକର ।୪।

ଶ୍ରୀବି ସନ୍ତ ସଞ୍ଜର । ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁରବେ ପକ୍ଷାଙ୍କୁ ଦେବୀ ପୁଷ୍ପ ଧରେ ଧରେ
ସାଗରର ।୫।

ସାରୁଢ଼ ମୂର୍ଚ୍ଛା

ରାଗ—କଲ୍ୟାଣ । ତାଳ—ତିହାଡ

ଶରି ଶ୍ରୀନାଥପ୍ରଭୁ କେଉଁ ପ୍ରିୟତମା ପ୍ରିୟ ଥିଲେ ବସି ।
ଧବଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଭଜଣ୍ଡ ଭୂତ ଭୂତ ପୀତ ଭଣି ସେ ।୧।
ଅସ୍ତରେ ଶ୍ରୀସ୍ତା ନାଦରେ ପଦ୍ମତ ଏକୁ ମନ ଭଜନ ।
ତପଧ୍ୟାନ ଧନ୍ୟ ଦେବ ନାରାଜ ନ କର କହଣ ଦେବ ସେ ।୨।

ପୁଷ୍ପବସ୍ତୁକ ଚାରୁଆ ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶ ଏ ଶିରଦର ।
ସ୍ତ୍ରୀ ଦେଶ ମିଶ୍ରଣକୁ ଅସ୍ଥ ଏ ବୃକ ଦମନକାକୁ ଦେ । ୩ ।
ଶିମୂର ଭଗ ଅଶ୍ୱ ଗଣ ଘାଣ ଏ ଗରୁଡ଼ସ୍ତୁ ବରଦ ।
ଜବଦ ଭଗର ଗଡଚନ୍ଦ୍ର ଦୋଷ ବଡ଼େ ଦଧୋଲ ଉର୍ଦ୍ଧ ଘର । ୪ ।
ସ୍ଥିର୍ ଭଗଚ ଭଦ୍ରଚ ସର୍ଜିମ ଏ ଭଗ ଅଶ୍ରି ଭ ଖଣ୍ଡଏ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁଷ୍ଟମାଷ ଅଣ୍ଡରୁ ଦେହାକୁ ଦେଶ ଦାହାକୁ ଶୁଖାଏ ଦେଖ । ୫ ।
ଚ ଗାଭ ଗର ଚିଣ୍ଟୁ ଶ୍ରୁତ ଶ୍ଵତ ସୁଖି ସ୍ତ୍ରିବୃଚଗ ଭକ୍ତ ।
ଶ୍ରୀକୁଚମୂର୍ଦ୍ଧା ଭଗଣ ଏ ଭର୍ତ୍ତୁଣ ଅସ୍ତୁଦେ ଭଦେଶୁ ଭକ୍ତ ଛ୧୬ ।

ପୂଜାର୍ ଭଲତଣା

ବ୍ରଣ—ରୋଗ ଚକିତ୍ସା

ପୃଷ୍ଠାପୃଷ୍ଠା ପୁଷ ଅଜକାଷ ଭଗ୍ନାସ୍ଥ୍ରି ସୁଷ୍ଟୁଣ ଭଗର ଭକ୍ତଦେଶର । ଶ୍ରୀକାଷ ସ୍ଥାଚ ବାଷ୍ପ ଭର୍ତ୍ତା ମୁଣ୍ଡି ଏ ଶର୍ଦ୍ଦ ଭର୍ତ୍ତା ଭଗଣ ଏଇ ଏହ ସେ । ସ୍ତ୍ରୀସ୍ଥରେଲ । ଭସ୍ମିରେ ଭଲଦା ସୁଦାରଚ । ଖାଇ ଅଗନ୍ତ ଗାଲଷ୍ଟ ଦର୍ଶନ ଭଗଦେ ଭଣ୍ଡ ଏଷ୍ଟ୍ରୁଲ ଦେଦଣ ଘାସ୍ତ । ୧ ।

ଅଜକାସ୍ତ

ଭଦ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ଦ ଶୁଦେ ସମସ୍ତ ଗୋଦେ ସ୍ତର୍ତ୍ତିଲ ଭଲ୍ଲି ଭସ୍ମ ସୀମା ଭଲେ ସୁଷ । ଶ୍ରୀଦୋଷ ଭଲ୍ଲ ଦେଖାରେ ଭୁଲାଇଲେ ଖାଲେ ଭାବଷ୍ଟ ଅଜ୍ଜୁବଗ ଭର୍ତ୍ତିଚ ଅଟେଲ ଦେ । ସ୍ତ୍ରୀଶଣ୍ଡ । ସୁଣି ଦୋଷଶ୍ରେଲ ଘାସମୂଷ । ଭଦ୍ରଭଲ୍ଲିଚ ଭର୍ତ୍ତିଲ ଦ୍ୟାଦ ମଗ ଭାଣ୍ଡାରେ ସ୍ତ୍ରୀଷ୍ଟାରେ ଦେ ଭାବାକୁ ଯୋଗ ଦେ । ୨ ।

ବଡ୍ରା

ସ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ ଦେ ଭମା ଦେଖ ଦେଶ ଭଗଦଲ ଲାଷ୍ଟ ଦେଶ ଅଶ୍ରୁ ଦ ଦେମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଭଗା । ସୁଲଭଣ ସୁଦାଷରେ ଦେ ମଗଦାବଗ ମର୍ଦ୍ଦନରେ ସୁଷିଗ ଦେଶିତ ଦେଖି ସୁଷ ଦେ । ସ୍ତ୍ରୀଶଣ୍ଡ । ଗଷ୍ଠର ଭର୍ତ୍ତ ଭ ଭସ୍ମଗ । ସ୍ତ୍ରୀଭଦ ଏଣ୍ଡ ଅଭୁତ ସାଗଦେର ଦେଖାଣ ଦଶଳ ଦ ଅସଲ ଭଦ୍ରା ଭଣିଷ୍ଟ । ୩ ।

ସ୍ଥୂଳ

ଭାଷଚ ଭର୍ତ୍ତ ଦ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁଭା ଭଲ୍ଲାର୍ତ୍ତିନା ଦେଶ ଦଗାଲଗ ଦ ସୁଦୃଷ୍ଟ ତେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ ଭ ଦେଷ୍ଟ୍ରାକ୍ଷରେ ଦୃଶ୍ୟିଗର ଦେମ ଭର୍ତ୍ତରେ ଅସ୍ତୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ଦୋଷତ

ଦେଖ ନେଇ । ଏସ ଭଣନ୍ତି । ପ୍ରିୟାଳୀ ସ୍ୱର୍ଗ ସ୍ୱଦନ ଶୀଘ୍ର । ସନ୍ନ ଯାଦା
ଶମୂଳ ବଦ ହଜୁର ଡାଭ୍ରଣ ସୁମଧ୍ୟା ଯୋଗ ମୁଁ ଅନେକ ଦେ । ୪ ।

ସୁଣଦେଶ

ଉଦୟ ମୀନ ଶଶ୍ଚନ ବଞ୍ଚନସର ଶଶ୍ଚନ ସାଞ୍ଚନଯୋଗ୍ ଅଙ୍ଗଞ୍ଜନ ।
ଉଦ ସ୍ୱଦଶ୍ମ ସଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣି କରସ ଶଙ୍ଗ ସଦୋହର ସୁତର ବରଣ ଦେ ।
ଭଣନ୍ତି ॥ ଭଞ୍ଜସ୍ୱାମୀକର ଦେ ପ୍ରାଣ ।
ଶ୍ରୀସୁନ୍ଦର ଉତାଣ ତାଶ ଦେଶ ତାସ ଭାସ ବନ୍ଧ ତାସ ସିନ୍ଧୁଭକନ ॥

ଶଙ୍କରାଭରଣ

ପ୍ରଥମ ଜନନ ଅନସ୍ତରେ ଅତନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିଙ୍କ କଣ୍ଠାଗ୍ର ମୁଖଲ ବନ୍ଧ । ଭଲ ।
ଦିଶା ନବୁଁ ଅସର ଉସର ବଡ଼ଦଶନ ଭଲୁ ସର୍ବ ଦର୍ଶନ ସାଇ ଦେ ।
ଭଣନ୍ତି । ଶାରଦ ଭଜନ୍ତି କରନ ଶାଶ
ସବଶ ସରୁଣ ଶିଖ ବଶସ୍ତୁ ବଶ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଦେବରେ ଶୃଷ୍ଟ ଶୁଣି ମୃଦୁକର ।

ପ୍ରଭାତ

ଶ୍ରୀକଣ୍ଠମାଧବ୍ୟବିନ୍ଦୁ ଭଲଅଙ୍ଗରେ ସଶ୍ରୀଙ୍କ ସୁରୂପ ବଶର ଦେହ ଭୂଷି
ସୁଷୁମ ଅନସ୍ତ ଦାଣ୍ଡି ବେଶିକ ଯାଉ ସୁନ୍ଦରୀ ସୋଡ଼ଷୋଲ ସୁବର୍ଣ୍ଣା ବୁ
ଲଳରେ । ଭଣନ୍ତି । ଉପମାସତ୍ୟ କାଳ ଭୁଲ । ପ୍ରିୟଙ୍କ ମଞ୍ଜଳାବେ ବଶ
ଦେଖାଳନ ସରାବେ ତୋଳ ବର୍ତ୍ତିଶ ପରକ ଦେ ମିଳ ।୨।

ଭୂପାଳ

ସୁଶ୍ମଧର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସସ୍ତକରେ ଦେଖଲ ବରସ ସୁନ୍ଦନ ବନ୍ଧ ବୋଲ ଦେ
କାର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରଭୁ ଦେ ଦେଖଲ ମୁର୍ତ୍ତି ତା ଏବୁ ମୋ ସଙ୍ଗ ତାର୍ଣ୍ଣ ଯାଇଶ ଭାସୁ
ବଦେ ମନୋଜ ଦେ । ଭଣନ୍ତି । ଖଣ୍ଡଣା ବରେ କଣ୍ଠ ଖାଇ । ପ୍ରକଟ
ସ୍ୱାଦର ଶୁଣି ଯାହା ଲଦେ ପ୍ରିୟଙ୍କାଣୀ କାନ୍ତକୁ ବମନ ସହନ । ଉଦାଳକା
ଭାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ଅାଲିଙ୍ଗ ଦେଇ ସଖୀ ଜନ ଅନନ୍ତର ଦେହ ସୁଧ । ଭରସ ପ୍ରଭାକ
ଏ ଶିର ଦେ ମିଳ ମୂର୍ତ୍ତି ଭୂଷର ଶୋଭାରେ ଶାଶ ଦେନନ୍ତୁ ଭୁଞ୍ଜ ଦେ । ଭଣନ୍ତି ।
ପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ବୋଲନ୍ତ ଯାଉର ଜର । ଏତେସୁର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣିନ୍ତି ଦେବେ ଅାଶିଷ ନେଇ
ନ ଶିବ ଲକ୍ଷଣର ସୁଧ ।

କାମୋଦି

ଖଣ୍ଡ ଶଶଧରକୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତୁତି କଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ବର୍ଣ୍ଣ ବୋଲେ ଶଙ୍ଖ ଦ୍ୱିରେଫନନ୍ଦନ
ଭୂଷଣେ ପ୍ରମାଦ୍ ଏକ ଶଙ୍ଖ ଭଲରେ ସରୁଣ ସୁରଙ୍ଗବ ଅଙ୍ଗିକ ।

ଯେ । ତୁଲ୍ୟଯୋଗିତା । ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତର ବଚନ ଦେନ ।
ସ୍ୱୟଂବରମଣ୍ଡପେ ଜଣ ବିଚାରନ୍ତି ଏ କୁଆଡ଼େ ଯେ ଲୋକେ ଲକ୍ଷଣଚେତନ ।

କପଟା

ଭଣ୍ଡ ଚତୁର ଲୋକେ ଶ୍ରୁତିରକେ ସଖୀମାନେ ନୟନ ଯେ ଭାବାନ୍ତ ତନ୍ତ୍ର
ପ୍ରଥମ କଣ୍ଠରେ ବନ୍ଧ ଯୁବତ ଜନେକ ଦେବ ଲେଖି ଧରେ ଲୁଚି ସୁନ୍ଦରେଷୁ
ଯେ । ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା । ଶିଖର ତାହାର ଭଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।
ଦେଖି କୁସୁ ଶିରୀଷର କଣ୍ଟକ ଜନେନ୍ଦ୍ର ସଭା କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀକେଶଙ୍କ ।

ମୁଖ୍ୟଭାବ

ଭାବ ଏହୁ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ବାଣୀରୁ ଜରେ ଅନୁଗ୍ର ତେଜନକୁ ନ ସହିଲ ମଠ
ଲକ୍ଷେକଣ୍ଠଙ୍କବଦ ମୁଖ ଜଗତ ଜନକ ଚୋଷ୍ଟରେ ଦେଖି ଜନକରାଜ୍ୟ
ଯେ । ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା । ଶ୍ରୀକି ଯେଉଁ ଏମନ୍ତ ଜରୀଠ ।
ପ୍ରେମଲଜ୍ଜାମଧ୍ୟ ମିଳି କରେ ଭଣ୍ଡ ସାଜନେ ପୁରୁଷିକେ ଶତ୍ରୁରେ ଶଠ ।

ଯୁଗ—ଭାଳୀ

ଭୁଜାଗ ଗ୍ରନ୍ଥ ଦେବ ଦେବାଶ ପୁଲକରେ ଏ କଣ୍ଠ ।
ପୁଣ ଦେଖିଲୁ ବୈଦର୍ଭୀ ଅଙ୍ଗ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷଣ ।
ସ୍ତନ ସ୍ତନରେ କଙ୍କଣ ଜରେ ଅନୁରାଗୀ ସତ୍ୟ ।
ଶରୀରରେ ଜନକ ଏକ ସୁମୁଖୀ ସଖୀ ଲୁଣ୍ଠ । ୧୭ ।

ଗ୍ରନ୍ଥ

ସ୍ତନଯୁଗଳ ଜରେ ଭାବର କୁସୁମେ ଲୁଣ ଦେଶ ।
ଲୁଚନ ଜାଣ ଜଣ୍ଡଳ ଖେଳ ଧୁଳ ମଣ୍ଡଳେ ଭାଣ ।
ତୈଳିକ୍ୟ ଶିବ ଚୋଳକ ଜନ ଦେଖନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉପୀଡ଼ ।
ଶୀତୁଳା ପଥା ସମ୍ପୁଟ ଜଗା ଲଜେ ନଞ୍ଜିଳ ଦୁଃଖ । ୧୮ ।

ଦେଖ

ପ୍ରବୀଣା ସୁଂଗଙ୍କ ଜନଙ୍କ ଜନଙ୍କ ବାଲାଙ୍କୁ ଭାଷ ।
ଚିତ୍ରକ ଲାଗେ ଜା ଦେଖା ଅଳେ ଜନର ପୁଣ ପୁଣ ।
ଭୁଜନ୍ତା ଦୁଃଖ ସ୍ତନଙ୍କ ମୁଖଙ୍କ ଜଲରେଙ୍କ ଗ୍ରାଜନ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜଙ୍ଗଲ ପଥା ଉଦ୍ଧବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୃଷ୍ଟକାରେ । ୧୯ ।

ହେମନ୍ତ

ହୋଇ ଆସୁରେ ଲଭଲେ କର୍ଣ୍ଣେ ନା ଲାଗେ ସୁରଭଡ଼ ।
ହୃଦଳ ସୁରେ ସୁଜନ ପିଣ୍ଡେ ଦିବଡ଼ ଲଗଇ ଘାଇ ।
ହେମାଙ୍ଗୀ ବେଢ଼େ ସଖୀ ସେମନ୍ତ ସୁଶୀଳ ଅଙ୍କୁଶ ।
ହିମ୍ବୁଲଳ ମାଲତୀ ଏନ ଧାଲତୀ ଦମାଲଭ । ୧୬ ।

ଶିଶିର

ଶଭଦଲେ ସରେ ଶାଲତା ମିଳନ ମଣି ଘାଏ ।
ଶହାଲ ଶଲଲ କର୍ଣ୍ଣ ଲଳାରେ ବୃହଳ ସମତେ ।
ଶାଦୃଳ ମରେ ଶରଣ ବଣେ ଶରେ ଶଦମ୍ ଶମ ।
ଶୀତ ମଧୁର ସଲୁଷ ଶୀରୁ ଅନୁଷ୍ଟ ଏ ସଜାଙ୍ଗୀ । ୧୭ ।

ବସନ୍ତ

ଭାବେ ଗ୍ରହର ମଳୁରେ ଚାଳି ମ ଭୂଷ ହଳ ମନ ।
ପିତା ନମଣ ଓ ସୁନ୍ଦରୀ ଭାଜିଲେ ଦେବ ଦନ୍ତ ।
ଭଲ କେତକୀ ତଳୁ ଧାଉଳ ଯୋଗଙ୍କୁ ଆସନ୍ତ ।
ଭାବନ ଭରେ ଭଳୁ ସମୀରେ ପଥ ଲୀଳାରେ । ୧୮ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ

ସାନ୍ଦ୍ରତ ଭରେ ଶଳେ ଶକୁଳେ ଦୀର୍ଘି ଜ ନଦୀ କାଧା ।
ସାରଳ ଭୁଜଙ୍ଗ ଶିଳାରେ ଭୁଲେ ଶରଣ ସୁଧାସୁଧା ।
ସିତାଲିଙ୍ଗ ଶୀତଳ ଶୋଭା ଭୁବନ ଦନାଳ ଜୂଳ ।
ସଶିର ବନେ ତା ଶର୍ଷ ଚୁଷ ଦେବେକ ଏଳମଧ । ୧୯ ।

ବର୍ଷା

ଆଇନ ସଙ୍ଗେ ଶଳ ଶଶଳ ଏ ପୁଷ୍ପ ନଳୁ ଧରି ।
ଗୁପ୍ତଦେଶ ଦେବତ ଦିଶ ଏସୁନ୍ଦ ଅବଲୀ ।
ଦେଖିବା ଦେଶ କରୋଳନ ଦେବ ଦେବତ ଦିଶ ଧ୍ୟାନ ।
ଶାନ୍ତଧାରା ଏଲନ ଧାର ଦେବମଣ୍ଡଳ ଅଙ୍କ । ୨୦ ।

ଶରତ୍

ଶରତ୍ ଏ ଦେଶ ରେ ଶସ୍ୟଭରା ଶର୍ଷ ଦେବେ ଭାଷ ।
ଶଶାଙ୍କ ଉଦୟ ମାନ୍ୟ ଶହାରେ ହୋଏ ଦେବକୀ ଦେଶ ।
ଶାନ୍ତିରୁ ଲାଗି ଶାଳ ଓ ଶୁଭ୍ର ଶଳନ ପିଳ ଭୁଷ ।
ଶରଣ ଦଳ ଭୂମାକୁ ଧରି ଦୀପିକାର ଶମୀର । ୨୧ ।

ରୂପ

ଉପରେ ଯାହିଁ ଭଗ୍ନପକ୍ଷ ଏ ପକ୍ଷ କର ରୋଦ ।
ଏହି ଗୁଣରେ ଉଦ୍ଧବ ସେତେ ବନ୍ଧୁ କାନ୍ତୁଥିବା ।

ଦୀପକ

ଗାନ୍ଧର୍ବୀ ତ ପ୍ରକାଶି ଲଭ ଉମାର ଶୋଭାକର ।
ସୁରେଶ ଭଳ ଦେବ ଶରୀର ପ୍ରୀତିର କର ଯାଇ । ୨୨ ।

ଦେବମଣି

ସୁଖକୁ ଯେଣ ସୁଲଲେ ସୁଖ ପ୍ରେମ ନ ଜାଣିବ ।

ସ୍ୱରଭଙ୍ଗ

ପାଖକୁ ବଶୀ ଯାହିଁ ବାଣୀକି ଉତ୍ସବେ ନା ଦେଖାଇବ ।

ବେଗସ୍ତ

ସୁସ୍ୱରସଙ୍ଗେ ଶଙ୍ଖାଭ ସବେ ଉତ୍ସବେ ନ ବଜାଇ ।

ବୈବର୍ଣ୍ଣ୍ୟଶ୍ରୁ

ସୁକଣ୍ଠମାନେ କ୍ରନ୍ଦନରେ ଘନଲୋଚନ ଦେଖ । ୨୩ ।

ପ୍ରଳୟ

ଯଥା ଚନ୍ଦ୍ରମାସ୍ୱରନେ ସମ ବହେ ଲାଜ ଯମ ।
ଲଜ୍ଜାର ଶକ୍ତି ଶରୀରେ ଦେଖ ସୁଖ ସେ ଜ ଏ ଶୁଭ ।
ସୁନ୍ଦରୁ ବେଦନେ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କରେ ଦୋଷର ଉଲ୍ଲାସ ଗଲ ।
ପ୍ରସାଦ ଜନ୍ମ ସ୍ୱଦେହ ଯାଇ ସୁଖ ପାଇ କାହାକୁ । ୨୪ ।

ରସ—ବତ୍ସା ଉଦ୍ଦୀପନ

ସୁଖାନୁଭବ ଦେବାଙ୍କୁ ଜନନ । ଉତ୍ସାହ ଉର ଦଶା ବଶର ।
ସମାନୁଭାବ ଦାଶ ମନୋହର । ପ୍ରକଟ ଅଙ୍ଗବିକ୍ଷେପ ଭାବଲୋଚନ ହେ ।
ଶାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ସଞ୍ଚାରନ ରତ ।
ସୁନ୍ଦର ଅନୁଭବ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ଭାବମାନ ଭାବାଙ୍କ ସ୍ଥାନ ରତ । ୨୫ ।

ଅଃ ସ୍ୱୀକୃତ

ପ୍ରକାଶିର ଆଣି ଦାରଭାବସ୍ୱ ।] ବିସ୍ମୟରେ ଦୂର ଦଶର ଉଦୟ ।
ସୁସ୍ୱୀକର ଯୋ ଜନ୍ମ ଆଜ ଆଶୟ । ଦ୍ୱିସ୍ୱାଦ ଯାହିଁ ଦେବନ କୁ କୁଦସ୍ତ
ଦେବ ସ୍ଥାନେ ଉଦ୍ଧବ ପ୍ରଭୟ ରତ ।
ଲେଖନୀ ଦେଖ ଆସି ନ ଶାରଦ ଓ ଦୂରେ ଦେଖନ୍ତୁ ଜାବୁ ରତ । ୨୬ ।

ଭାଦ୍ର

ଶୁଣିର ଯତ ଅନେକ ବସନ୍ତ ଲୁହ । ଆଏ ରତ୍ନକୁସ୍ତ ମୁକୁତା ହାର ।
ଶୀତ କଣ୍ଠର ଶୀତ ସରଜାର । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୂପର ଷଣ୍ଡ-ଯାନ ବନ ସେ ।
ଘରାଣେ ଘରରେ ଦାନ୍ତ ଶୋ ।
ଜଣରି ସଖି ଜଳଜ ସରେ ଶୋଏ ଏ ଜନ୍ମ କୁ ଅନୋଶରତ୍ନ ଶୋ । ୨୭ ।
ସଜନ୍ ଜଣାଶରନ ଶେଜୁ ଚନ୍ଦନ । ପ୍ରଜାଶୁଣି କାନ୍ତ ଲଜଣୀଗ୍ରନ ।
ଶିଳ୍ପର ସୁଖ ଅଧର ମଞ୍ଜୁଳ । ଶାଙ୍କ ନେଳଣ ଅଧରସ୍ୱନ ସେ ।
ଶରୀରୁ ଜଣା କୁମ୍ଭନ ଶୋ ।
ଶୀନ ସ୍ତନରେ ଏକାଷରୀ ସଦ୍ଧର ବଦନ୍ତୁ ମୁକ୍ତାମଣ୍ଡଳ ଶୋ । ୨୮ ।

ଆଶ୍ୱ

ସଜନ ଘଡି ଝରେ ଅକସ୍ମାତ୍ । ପ୍ରୀତ ବଳନ୍ତ ରୋଜ କଞ୍ଚୁକିତ୍ ।
ଶୀକରଣୀ ରେଣୁ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳନ୍ତ । ପ୍ରଣୀର ବନ୍ଧୁ କନ୍ଦନ୍ତୁ ଜଣା ଧନ ସେ ।
ସଙ୍ଗରେ ରୋଣ ଆସିବ ସେ ।
ପ୍ରଥମ ଚରଣ ମିଳ ଘଡ ନୋହନ ବନ୍ଧୁକାର କଣେଟିକ ରେ । ୨୯ ।

ଅଗ୍ରହ

ଶୀତୁଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଗଣ ଏଣ । ପ୍ରଥାକୁ ଶଦ୍ଧାର ଶକସ୍ତୁ ଦୃଶ ।
ପୀତା ଖୀରା ଲେକ୍ତ୍ରୁ ଅନାଶ । ଶୀତବୃନ୍ଦ ମାଳୁଳଣ ଶରଣ ସେ ।
ଶାହରନ୍ ଏ ସଖା ଦାଣ ଶୋ ।
ଶଣ୍ଣସନ୍ ଏକ ରେଣୀ ଉଷ୍ଣୁ ମଧୁରୁ ମଧୁଳର ଶୀତଶଣ ଶୋ । ୩୦ ।

ପୌଷ

ଶର ସୁକ୍ଷ୍ମଣ ଶ୍ରୁତି ଅନ୍ତଶର । ଶ୍ରଣ ଣା ବରଣ ଗାଢ଼ ଅନ୍ତସ୍ତ ।
ଶଣରେ ଦୂମ୍ନ ନେଳନ ଶଲଣ । ସୁବେଶ କରେଇ ଦରେ କନ୍ତୁ ଶୋଷ ସେ ।
ଜୁମନ୍ତୁ ଶ୍ୱାଶ ନୋହ ଶୋ ।
ଶଶୁରେ ଶ୍ରୁକଣ ପ୍ରିୟା ନେଣ ଆଲୁଙ୍କ ଲସ୍ତରେ ଣରେ ଏ ଶୁଣ ଶୋ । ୩୧ ।

ଅନନ୍ତ

ଶଣ୍ଢାଧର ଭୂମି ଶଜ୍ଜ ଣ ଶାଣ । ଶକରେ ଭୂକୁ ମାଣ୍ଡଳରେ ସୁଧା ।
ସୁଣଶକରେ ଶାଣସ୍ତ୍ରେନ ଶାଣ । ଶାଶକୁ ଲେକୁ ଦୋଳେନ ଶଣ ଶଣ ଦେ ।
ଶଦ୍ଧକାସୀ ଦସ ଣୋ ଶାସ ଦେ ।
ଶ୍ରଣକରନ୍ତୁ ରେଜେ ସୁଖ ଶରନ ରେଜେ ଶରେ ଶଣ୍ଡୁପ୍ତ ସେ । ୩୨ ।

ଦର୍ଶନ

ଭୁବନରେ କଦଳ ଭାବାର ଦେବ । ଉତ୍କଳ ଦାଣ୍ଡ ଦେଖ ସୁନ୍ଦରସୁନ୍ଦ ।
ଉତ୍କଳେ ଶରୁଣରେ ଦେଖ ଦେଶବନ୍ଧୁ । ଶ୍ରୀ କୁଞ୍ଜ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଇ ବ
ଦେଶ ଉଦ୍ଧ ଦେବ । ଉତ୍କଳ ପୂର୍ବ ଦୂରଦେଶ ଦେଖ ।
ଶୁଣିବ ବାଦ ଅନ୍ୟେକ ଦେଖ ଭବ ଅକ୍ଷ ଭ ବନ୍ଦନ ଦବ ଦେଖ ॥

ଲୁକ୍ଷ୍ୟାଣ

ଉତ୍କଳ ଦେଶ ଭବନ ଦାର୍ଶ । ଗ୍ରନ୍ଥେ ଦେବ-ଦର୍ଶନାୟ ଦର୍ଶ ।

ଶ୍ଳୋକ

ଉତ୍କଳ ଅଦେଶ୍ୟ ଦେଖ ଅନ୍ତର । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଭ ଦରେ ଦର୍ଶନ ଉତ୍କଳ ।
ସଂକ୍ଷେପ ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ ଦେ ।
ପ୍ରାର୍ଥୀ ବଦନ ପୁରୁଷ ଉଦ୍ଧ୍ରେ ଦେଖ ଦେବ ଉଦ୍ଧବ ଦେବ । ୩୪ ।

ଘ-ଭାଇ ତୁଣ

ବନ୍ଦନ

ଉତ୍କଳୀୟ ଭଗବନ୍ଦଦା, ଦବ ଦେଶ । ଉତ୍କଳୀ ଉଦ୍ଦାରେ ଦେ ହରା ।
ସୁଦ୍ଧ ଦଣ୍ଡ, ଦାଦାସ୍ଥ ଦଣ୍ଡ । ପ୍ରସ୍ଥାନ ଅନୁଦ୍ଧ ଅଣ୍ଡ ଦେଖ ଦର୍ଶ । ୧ । ଉଦ
ଦୋହର, ଉନଦେ ଦଉ । ଉଦ୍ଧ ଦେଖ ଦେବ ଉଦ୍ଦାରେ । ଉଦ୍ଧ ଦଣ୍ଡ, ଦବ
ଦାର୍ଶ । ଉଦ୍ଧ ଦଣ୍ଡ ଦଉ ଦଉ ଦଉ ଦଣ୍ଡ । ୨ । ଦୁଉଦାରେ, ଉଦ୍ଦେ ଦଉ ।
ଉଦାଉଦେ ଦେବ ଭୁଜ ଦଦୋର । ଗୌରୀ । ସୁଶ୍ରୀ ଉତ୍କଳା, ଦେଖ ଦଉ ଦା
ଦା । ଉଦ୍ଧଣ ଭ ଦଦ ଦ ଉଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ୩ । ପୁଣ୍ୟ ଦଦନ, ଦେଦାଲୁ ଦୃଶ୍ୟ ।
ଉଦ୍ଧ ଦଉଦ ଦେ ଦଉ ଦଦ । ଉଦ ଦେଖାଉ, ଉଦ ଉଦାର । ଉଦ୍ଧ ଏ
ଉଦ୍ଧ ଆଦା ଦେଖାଉ । ୪ । ଦୃଶ୍ୟ । ପୁଣ ଦଉଦ, ଦଦେ ଉଦ୍ଦେଶ । ଉଦଦଦ
ଦେବ ଉଦ ଭୁଜଦ । ଉଦ୍ଧୀର ଦଉ, ଉଦ୍ଦେଶ ଦଉ । ଉଦ୍ଧ ଦେ ଉଦ ଦାଉ
ଦେଶର । ୫ । ଉଦ୍ଧିର ଦେଦେ, ଉଦ୍ଦ ଉଦେ । ଉଦାରେ ଦେଖ ଦୋଉ
ଉଦେ । ଉଦ୍ଦେଶ ଦେଖ, ଉଦ୍ଧାଦ ଦେଖ । ସୁଶ୍ରୀ ଉଦ୍ଧାରେ ଦିଉ ଉଦ୍ଧ ଦା
ଉଦ ସୁଉଦ, ଦେଉ ଅଦେଉ । ଉଦ୍ଧିରେ ଦେଦ ଉଦ୍ଧଉ ଦଉ । ଗୌରୀ ।
ଉଦା ଉଦେ, ଉଦ୍ଧରେ ଦଦେ । ଦ୍ରିଭୁବନର ଦେଖ ଦାଦ ଉଦେ । ୬ ।
ଉଦ୍ଧ । ଉଦାରେ ଦଉ, ଦଦ୍ଧଉ । ଉଦ୍ଧ ଶ୍ରୀ ଉଦେ ଦଉଦ୍ଧ ଦଉ । ଉଦା ।
ଉଦାରେ ଉଦ୍ଧ, ଉଦ ଉଦ ଦେଉ । ଉଦ୍ଧ ଦଉଦେ ଉଦେ ଉଦ୍ଧ । ୮ ।
ଉଦ୍ଧ ଉଦ୍ଧ ଦର୍ଶ, ସୁଦ ଉଦ ଉଦ୍ଧ ଉଦ୍ଧ ଦଉଦ ଦର୍ଶ । ଉଦ ଦଉ

ଘୁନ ଏମନ୍ତ ରଖନ । ତୁଷାର ସ୍ପର୍ଶେ ଉତ୍ପଳ ଆଦ । ୯ । ତୁଷାର ଦେଖେ, ଶରତ୍କାଳରେ । ତାହାକୁ ଦାସୀ ମନ ଅନୁମାନେ । ପିକ ପିଲିକ, ଜଡ଼ ଉଲ୍ଲାସ । ତୁଷାର ଏମନ୍ତ ଦେଖବାଭାଲ । ୧୦ । ପ୍ରିୟତେଜର, ଅଳକ ମୋଲ । ପ୍ରସ୍ତ- ଦେଖିଲକ ମୁଖ ଭାଳନ । ସ୍ତନ ଦଣ୍ଡକ, ମରଗ ଶକ୍ତକ । ପ୍ରବାହିତ ଗ୍ରାମ ରେଖକ ଭାବ । ୧୧ । ଭାବୁକ । ସ୍ତନାଗ୍ରେ ଅସି ରେଖେ ଶବରୀ । ପୁରର ଚମ୍ପକ ଶୋଭକ ନରେଷି । ସକ୍ତରୁ ନାଲ, ସ୍ତବ୍ଧକତ । ପ୍ରତିଭିକ ଭାବ ମନ ଗ୍ରଥନ । ଏସ ତୁମନ୍ତରୁ, ଭାଗବତରୁ । ସତସ ଶ ତ୍ରୀ ଭାବନ ଦେଖନ୍ତୁ । ଭାସ୍ତିଭା । ଚନ୍ଦନପ୍ରଜ, ଜଣ ଭାଲୁ ମନ । ପୁଲୁରେ ଷ୍ଟେଭ ବଲଗନ ଷନ ଦେ ଭା । ୧୨ । ଶୋଭସ୍ତୁଳର, ଜନ୍ତୁଦାଳୁ ତୁଲେ । ସ୍ତନେଶ ସତେଜ ସହଜ ଏକୁଲେ । ସ୍ତକାସ ମଠ, ଶରତ ଷାଠ । ସହଜେ ଶ ସରେ ରେଷନ ଭାଠ । ୧୩ । ଶାଳବାଳର ମୋର, ରଜ ଦେଖର । ଶଳୁର ନାହିଁ ନରେ ନେ ଶଙ୍କ ସ । ପୁଣି ସେ ରଜ, କୁଳସ୍ୱନସଜ । ଶୋଭାଲିଭାସୁ ଦୋଳେ ଏ ନ ଷଜ । ୧୪ । ଭାସ୍ତିକା । ସ୍ତନନ୍ତୁ ଷଭ । ନବସ୍ତବନ । ପ୍ରିୟାଙ୍କର୍ ଅସ୍ତ୍ର ଷଭନ ଦଜ । ସ୍ତର ଶଙ୍ଗ, ଦେଖି ସ୍ତବେଶ । ପ୍ରସବାସ ଜରେ ସନଧାଜଣ । ୧୫ । ଷଷୀ । ଶଶିମୁଖୀ, ରୋଲ ଦେଖି ଷଷୀ । ଶରୀରର ନଜ ଜଗଣ ନ ଭୁବି । ତ୍ରସନ ଭାଳ । ଏ ନ ସଜ ଦେଖ । ସୁଗ୍ରନ୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ଷନ୍ତୁ ନ ରେଖ । ୧୬ । କି ଭାସ୍ତ୍ର ଷଷୀ । ଭାଲ ସ୍ତନଜ, ବୋଲେ ତ୍ରୋଣ ଅଳ । ପ୍ରସ୍ତକତ୍ତ୍ଵ ଷନ୍ତୁଦେବେ ଭଳ । ଅସର ଷଷୀ । ତ୍ରସନ୍ନେ, ଷଣି, ଶୁଦ୍ଧନୁକଳୀ । ତ୍ରସଜ୍ଞେ ଶଷାଜର୍ଲ ରୋଷ ଦାରି । ୧୭ । ସ୍ତମ୍ଭକ ମିତ, ଅଙ୍ଗ ଜନ୍ମତ । ଶୋଭାଜୁଁ ଷଷ ଜନ୍ମ ଷନ୍ତ । ଷଷ ବୋଳର, ଜୈବିଜନେ ଅର୍ପିଜ । ସ୍ତୁଷ ଦାସ ଶନ୍ତ ସନ୍ତୁ ବାଜାର । ୧୮ । ସ୍ତୁଳୁସ ଲଭା, ଷାଳ ସ୍ତୁତୁଷା । ସ୍ତବୋପି ବୋଲ ସ୍ତୁଭାଳ୍ କଷ । ପ୍ରିୟ ଷଜସ, ଷଜିବ ରେଷ ସ୍ତଜଷ୍ଟଳ ଜରେ ଉଦ୍ଭାସନ । ୨୦ ।

ଦାସ୍ତିକା । ପ୍ରିୟ ଜୁନାଭ, ଜୁମନ୍ତ ରୋମ । ଷଣ୍ଡିରେ ନାଶ ରୋଷନ୍ତ । ଜୁମର । ଷନ ଷଜନୁ, ଷଶ୍ୱ ଷଙ୍କାଳୁ । ଶଷଷର ଜୁସ୍ତ ନେଳତ ଷାଷାଳୁ । ୨୧ । ଷଷଷସ୍ତନ, ଷର୍ଷ ଜଗା ନାଭ । ଷଜ୍ଞଷଷର୍ଲ ଏସ୍ତ୍ର ନଷନ ରେଷ । ଷଷନ୍ତ ଜୋଷ, ରେଷି ଅର୍ପିଜ । ସ୍ତଜରେଜର ସ୍ତ ଦେଷ ଅଳଜ । ୨୨ । ଷଜ୍ଞ ଷଷ ଶୋଷକେଳ ରେଷେ । ଷଷନ୍ତୁ ଷଷ ଅଷଷ ଷଷରେ । ତ୍ରସାଷି ଷଷ, ଷଷ ଷରେଷ । ଷଷନାଷ ନାରେ ଜୁଷିଷ ଷୋଷ । ୨୩ । ପିଷା ଷଷରେ, ଷଷ ଷଷ ଷଷେ । ସୁ ଷୁଷାର୍ଣ ସ୍ତୁଷ ଷଷ୍ତୁଷ ନରେ । ଷର୍ଷୀ ଷଷରେ, ଷଷନ୍ତୁ ଷରେ । ଷର୍ଷ୍ଟକୂଷିଷାଷୀ ଷଷରେ ଷରେ । ୨୪ ।

ଚ-କାର ବୋଲି । ପ୍ରଥମ କଳିକା

ଚୌଦାବୋଲି

[illegible] । ୧ ।

[illegible] । ୨ ।

[illegible] । ୩ ।

[illegible] । ୪ ।

[illegible] । ୫ ।

[illegible] । ୬ ।

[illegible] । ୭ ।

[illegible] । ୮ ।

[illegible] । ୯ ।

ବୃନ୍ଦାବନ ସ୍ୱଂସନ୍ନିଧି ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସହିତେ ବଢ଼ାଇ ଶକ ଭକ୍ତ ସାଥେକୁ । ଜନ୍ମାଦିକ ମର୍ଥ୍ୟ ଆର ଗୁଣେ ସେ କହିଲ ଠାଣ୍ଡ ରୂପଗୁଣ ରତ ଦେଖାଇ ଆସ୍ୱାଦନକୁ । ୧୦ ।

ଭକ୍ତ ଅଣ ଏ ଜଗତକୁ ଦେଖ ଅନନ୍ତ ବଂଶକୁ ଦେଖ ଭଜେଣିଲି ପିର ଗୁଣୀ କର୍ତ୍ତିକେ । ଭକ୍ତିକ ସୁଦଇଲେ ଶୋଭ ନାଶିବଂ ଓଡ଼ିଶ ନାରଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡର ରଖା ଦେଖଲେ ମନ୍ଦର । ୧୧ ।

ଭକ୍ତବୃନ୍ଦାଙ୍କ ତାଙ୍କ ଭଗ କରଣି ଗୁଣୀ ପୁଷ୍ପ ଉଦ୍ଧିଦି ବଚନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଣ ଗୁଣି । ଅତାନନ୍ଦକ ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ଜନଯାତ୍ରୀ ସାଙ୍ଗଚରଣେ ଆପ୍ରସ୍ତୁ ଗୁଣକ ଆନନ୍ଦ ଅଣୁଯାଏ । ୧୨ ।

ଦେଖ ଅଣ ଦେଉଣ ଦେଖେ ନୃତ୍ୟନ୍ତ ଜ ଭ ଅନେକେ ପୁଷ୍ପକ ଦେଖନ୍ତୁ ସୁବୃନ୍ଦର ଦେବାଳ । ସୃଷ୍ଟେ ଗାଣ ସ୍ୱର ଭକ୍ତ ଶ୍ରବଣ୍ୟ ଅଜ ଭକ୍ତର ଦେଖିଲେ ଗୁଣ ଉଦାସେ ନନ୍ଦନ ଜାଣି । ୧୩ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଜାଏ ଦେଖ ଧାରା ଲଜେ ଅନେ ଦଣ୍ଡ ସାହୁ' ସନ୍ନିଦ୍ଧରେ ଓ ଗି ଦେଉ ଦେବେ ଆଶିବ । ତଦ୍‌ଦୃଷ୍ଟି ଆଦ ଦେବେ ରଣି ନ ସାରନ୍ତ ଜଣେ ଜାଣ ଏହା ଦେଖଣ୍ଟି ଆପ୍ତଙ୍କ ନ ଗିଜ । ୧୪ ।

ଭୂର୍ତ୍ତିପୁରର ମଧୁରଶଂ ସ୍ୱଭକ୍ତ ଅଣଦର୍ଶୀ କନ୍ଦାଣ ନାଶିକଣ୍ଡ ଦକସ୍ତଳଣ ।
ତକ୍ଷ୍ମଶ୍ରୀ କନଦାର ଜନନ୍ତ ନବ୍ୟୁତ ଅଜ୍ରନ୍ଦ୍ରସ୍ୱଣ ଲୁଙ୍କଣାଙ୍କୁ ଦର୍ଶ୍ଚ ଅଣନ୍ତ ।୧।

ଡିଣ୍ଡଦବଲ ଜରେ ଗ୍ରୀ ଦେଖ ଲଜଦ ସ ଗ୍ରନ୍ଥ ସ ଅ ଜେଲ୍ଲ ଗନ୍ଧ୍ର ଜନେହ୍ରୀ ଦେଖନ୍ତୁ । ଭକ୍ତ ଗନ୍ଧ୍ରଦେଇ ଦେଦ୍ରଶ୍ଳ ଗାନଦନ୍ତ ନାମଦନ୍ତ ଏହ୍ର ଜଣ ଲୁଣ ଆଦ୍ୟ ମିଶ୍ରଦା ଅନ୍ଧ । ୧୫ ।

ବଢ଼ାଇଲେ ସ୍ୱରସେ ଶାଣ ବହୁବ ଭୁଷ୍ଣୁମ୍ରୀ ଦେଖ । ଜାଣ ଦେଖୁ ଗୁଣୀ ସୃଷ୍ଟି ଶୀଳ ଗୁରୁଂସ୍ୱୀ । ଭକ୍ତଗଣେଭକ ଭାବ ସୁଗଣ ଲଣା ଗ୍ରନ୍ଥ ଆପ୍ତ ସ୍ୱରବଣି ନାଣି ଏ ଜଣା ଦେଖି । ୧୬ ।

ଦେଖାଗନ ଜାଙ୍କ ସ୍ୱଂସ ଯର୍ତ୍ତିକୁ ଗ୍ରନ୍ଥନ୍ତ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଗନ୍ଧ୍ର ଏହ ବଦ୍ଧାଣ ହୃଦ୍ଧ ଗନ୍ଧଣ । ବଢ଼ଜାଣୁ ଗନ୍ଧର ଦେଖ ଗନ୍ଧର ଦେଖି ଗଣାଇ ଆଣି ନ ଶାଳବ ସଜା ଗୁଣଗ ଦେଖ । ୧୭ ।

ଭକ୍ତିବଣ୍ଡ ଯଜାଣ ଜଣନ୍ତ ଦେଖ ଆଦର ଆନନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ ଜନଙ୍କୁ ଆଣି । ଗୁଣକ ଦେବାଣଗ୍ରୀ ବଧୁଣଦେବ ଭକ୍ତ ଦେଖ ଗାନସ୍ଥୀ ସ୍ତୁତିଗ ଭସ ଗୁଣସ୍ଥୀ ଭଣ । ୧୮ ।

ସେହିସମୟେ ଉଦୟ ଭାନୁ ନ ଥିଲେ ସୁକୁମାରଙ୍କୁ ପୂର୍ବଶିଖ ପରି ଭାବ ଅନୁଭବ କଲେ । ତହିଁର ନକ୍ଷତ୍ରର ଯ ଦେଖି ସବୁ ଲୋକେ ଆସିବାର ମଧ୍ୟ ଭଳ କୁମ୍ଭ କରୁଛ । ୨୦ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଚାଲ ଘେନ ବଳଭ୍ରା ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରମା ଏକତ୍ରା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାଙ୍ଗି ଦିଅ ଆସ୍ କରିଁଲୁ । ତବେ କୁସୁମ ବନସ୍ତ ଦେଖିବେ ଭଗବାନଙ୍କ ଅନେକ ସଙ୍ଗୀତ ଯ ଗାଇଲା କହିଁଲୁ । ୨୧ ।

ତହିଁବାଶ ମୁଖେ ଭୂମ୍ ଦେଖ ସୁନାର ଲୋକ ଧୂଳିରୁ ଜନ୍ମେ ଏ ଭାବ ଅଭାବ । ସମସ୍ତ ଗୋପୀମାନଙ୍କୁ ଖେଳନ୍ତ ଏହିମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କ ବନ୍ଧୁର ହୋଇ । ୨୨ ।

ସୁନ୍ଦର ଦେଖେ ଆସୁଥ ଦେଖିଣ ମିତ୍ର ଦଳ ଫୁଲ ପାଇ ସଙ୍ଗ ଭରବ ରହି ଚେତନ । ତାର ଆସଣ ମଣିର ଭଗିନୀ ବିଶେ ବଳେ ଶଳ ପୁଷ୍ପ ଧନକୁ ଲୁଚନ୍ତ ଯୁବକ । ୨୩ ।

ଉଂଶୁପୂଜା ଅନ ନନ୍ଦନଙ୍କୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ଘଟାଣ ଗିରି ଜଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୁଷ୍ପରାଜି । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର-ନନ୍ଦନ ଉଦୟେ ଭାସ ଭଗବ ବା ଭୂମିଜ ପ୍ରସବନ ଲୁ ଭଗନ । ୨୪ ।

ସୁନ୍ଦ ଶଶୀ ସରବେଦେ ସୁର ନଦୀ ଦାଣ୍ଡନ୍ତରେ ଜେ ଦେଖେ ପ୍ରଭୃତି ଅବଶେଷ ଦେଖନ୍ତ ଦାସ । ଦେଖ କୃପାନନ୍ଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାବାକୁ ଭାଜରେ ଜଣେକେଶୀ ଯୌବା ବଳୁଁ ଶିବ ପିତାର ଭୂଷ । ୨୫ ।

ଓ ଭାବ ଲାଳ

ରାଗ—କେଦାର କାମୋଦ

ଚନ୍ଦ୍ର ଚକୋର ଭଙ୍ଗିକ ଦେଖ ଉଣ୍ଡିଲେ ।
ଚ-ବର୍ଣ୍ଣାବଳେ ଧୃଷ ବର୍ଣ୍ଣିନ ଏଦେ ସେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମାରୂପେଣ ମୂର୍ଛା ଯଶ ପ୍ରକାଶ ।
ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ଶୀତ ଭଳ ଶ୍ରୁତେ ସେ । ୧ ।
ଚୂଡ଼ନ ଲାଲସ୍ୱନ ଭଳ ସ୍ୱରୂପ ।
ଉଷ୍ଣ ଦେଖେ ସର ମନ୍ତ୍ର ସାର ଅଭବ ସେ ।
ତଭ ଭୁବାର୍ଣ୍ଣ ରେକ୍ଷ ପ୍ରବେଶ ସୁନ୍ଦର ।
ଉଜ୍ଜୀବିତ ସେ ଭଜନଦୁଧା ଶୁକାରଣ ସେ ।

ଶୁଣ ଶୁଣ ସାମନ୍ତିନୀ ସକଳ ଶୁଭ ।
ଶୁଣ ଭାଗ୍ୟକୁ ଚେନ କର୍ଣ୍ଣିକା ପିକ ଗେ ।
ସୁନ୍ଦରୀ ଭାଷ ଅଲକାର ସନ୍ତୋଷ ।
ଜନ୍ମଦେଶ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁଆଳ ଏ ଗୀତେ ଗେ । ୭ ।

(ରାମକେରୀ, ତାଳ ଆଠ, ଚଉପଦୀ ଛିନ୍ଦି ଅନୁପ୍ରାସାଳଙ୍କାର ।
ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଭଙ୍ଗିକା ମଧ୍ୟ ଧୀର ଧୀର ।)

କୁଞ୍ଜ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରିଲ ବେଳ କାଳ । ବନ୍ଧୁ ରତନ ଉଦ୍ଦେଶ ଭାଷ ସୁଦନ ।
ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଭାବେ ମିତ୍ର ବୁଝିଲ । ବାଲକ କରେ କେବେ ସୁଲକ୍ଷଣ ହେଉ । ୮ ।
ଅଲ୍ପାରମ୍ଭ ସକଳ ଭବ ଦେଖନ୍ତ । ତନ ଯା ଦେବେ ବନ୍ଧୁ ଲୁଣ୍ଠନୀ ଗୋପଗ ଗେ ।
ଶୁଭ କୁଟଣୀ ଲୋଚନ ଦର୍ଶନ ଉଦ୍ଧ । ତନ୍ତୁଷ୍ଠ ସେ କୁସୁମ ସଙ୍ଗମ କରେ । ୯ ।
ସୁନ୍ଦ ଭର ମାଧୁରୀ ଲଜ୍ଜାର ଦେଖ । ଭାବନଦେଶୀ ମଦ ଦରେ ଦରଶ ।
ସୁଲ୍ଲ ଦୟନ ଭାବ ଧାରଣ କରେ । କୁସୁମ ଦେଶ ଶମ୍ଭୁକ ଅଧରେ ସେ । ୭ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକ'ଣ ସୁବଦନ ସେ ଅନେକୁର । ସୁଶିର ଏକ ମାଳଣ ଉଦ୍ଧ ଅମୃତ ଗେ ।
ତନ୍ତ୍ରଦର ମଣ୍ଡି ଶ୍ରୀମନ୍ତ ସାର । ଶଠା ଏ ସୁଧା ଦେବେ ଦାତାଙ୍କ ଗାଇ ଦେଇ । ୬ ।
ଚନ୍ଦ୍ରର ଶଠବାଣୀ ମଧ୍ୟ ଭଙ୍ଗିତା । ସୁନ୍ଦ୍ରର୍ଦ୍ଧମାନଙ୍କ ଧୀରଧ'ରଣ ଗେ ।
ବନ୍ଧୁ ଏ ଭଣ ଅନୁପ୍ରାସାଳଙ୍କାର । କୁସୁମ ସୁଣ ଭଞ୍ଜନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ ବଳ ॥

(ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଶ୍ରୀଙ୍ଗା ମଧ୍ୟ ମାଳସ୍, ତାଳ ଆଠ ବନ୍ଧନସ ଶୁଭାଷ ।)

ଅନୁପ୍ରାସାଳଙ୍କାର

ସୁନ୍ଦରେନ୍ଦରେନ ଅଗ୍ରୁଗୁଣ୍ଠୁ ଅଭାର । ସୁର୍ଦ୍ଧ ଜନକୁ ଦେହାଦେଶ ସନମାକାର ।
ଚରଣେ ଚକାଇଲୁ ଅନୁରାଗିରେ । ଶ୍ରମକରେକଣ ଦେହୁ ଅଦେଶ ସ୍ୱରେ ।
ଦକ୍ଷିଣ୍ଡଦେର ସର୍ବ ଭବ ଦୁଆରେ । ଦେଖ ବନ୍ଧୁ ଲୋଚ ବନ୍ଧୁକ ଅନ୍ତରେ ।
ତେଜି-ପିଣ୍ଡକ ଶିଶା ଦେକ କୁ ମନେ । ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ଭାବକୁ ଦେହ
ଦୋହରେନ ରସ । ୧୦ ।
ସୁନ୍ଦର ଦେଶୁ ଚିତ୍ତ ଚକୁ ଅନ୍ତରେ । ଭରସ ଗାଇ ଅଣ ଜନନ ଦୋଷ
ସୁନ୍ଦର ଭାଙ୍ଗି ଅରନ୍ତ ଦେବେକି କର । ଭଙ୍ଗା ଦ୍ୱୋଳ ସୁଲଭ ତା ଗଳ
ଏଣ୍ଡ ଦଣ । ୧୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଭୂଷଣୀ ଶ୍ରୀଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଏ ଦେବ । ବନ୍ଧୁରକର ବନ୍ଧନ ଗଦଦ ସେ ।
ସୁନ୍ଦରମାଳସ ବନ୍ଧନସ ଶୁଭରେ । ବୈଦିକ ଅନୁପ୍ରାସାଳଙ୍କାର ଦେବେକଡ ସେ । ୧୨ ।

(ନାୟିକା ପ୍ରିୟା ମୂର୍ଚ୍ଛା ,ନାୟକ ପଠ ବଚନ ସମ୍ଭାଷ)

ବୃନ୍ଦାବନୀ

ଚମ୍ପକା ଘୋଷ ଢେଙ୍କୁ ଶଙ୍କ ଶୁଣିଚଉ
ତନ୍ଦ୍ରଚର ଭରେ ଭବ ଯାହା ପ୍ରିୟରେ ସେ ।
ଚର୍ଚ୍ଚି ଶୁ ଜରଣ ମୁଁ ସଞ୍ଚ ସଧାନ ।
ଭଙ୍ଗିର ସେ ହୋଏ ମାନବେ ସୋଜ ସେ । ୧୩ ।
ତନୁର ତନୁସରେ ନୋହୁ ଅନ୍ତ୍ରଣ
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଉଦନ ସବ ଚନ୍ଦ୍ର ନଖ ସେ ।
ସ୍ମୃତ୍‌ ଜଣରେ ପ୍ରେମାଙ୍କୁଳରେ ଜାଙ୍କା ।
ସ୍ୱନ ଭର୍ତ୍ତ୍ରି ଅଳୁର ନ ଶୁଣିଶ ଭାଙ୍କା ସେ । ୧୪ ।
ଭତ୍‌ମା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ୍ମି ଯାଇ ।
ତ୍ୟର୍ଜିଜଗର ଜର ଜନକଶି ଭର୍ତ୍ତି ସେ ।
ସ୍ୱଷ୍ଟି ଏକ ସାସ୍ୱକ ବାଜରେ ଅଛ
ରେଖି ସଜଥା ହୋଇଗଲା ଏ ତୁଷ୍ଟକ । ୧୫ ।
ଅଣ୍ଡରେ ଆଉ ଆସ୍ତ୍ର ଶୁଖାସ୍ତ୍ର ନୋହେ ।
ଚଳ-ଭଜାଈଚ୍ଛଳା ଭଗରେ ଜଟେ ସେ ।
ଗଜିତଳ ଶଗ୍ରେ ଜନ୍ମୋ ଶବର ।
ଏଣ୍ଡ ଆବୁଣ୍ଡ ଦେଖ୍‌ ଦୋଟେ ଗମଦର ସେ ।୧୬।
ସୁମୀକଣ୍ଠୀ ମୂର୍ଚ୍ଛା ସୁନାସ୍ତ୍ରା ଜାଣ ।
ଜଣ୍ଣ ଏ ଜାଣ ପଠ ଲକ୍ଷଣ ଧନ ସେ ।
ସ୍ୱଷ୍ଟ ଜବର ଷଣ୍ଡାଜା ଲୁଟଚେ ।
ରେଖା ହୋଇଲୁ ସ୍ୱାଶି ବୃନ୍ଦାବନେ । ୧୭ ।

(ନାୟିକା ସ୍ୱୀୟା ମାଣ, ନାୟକ ପଠ, ଶିଷ୍ଟ୍ରୁକ୍ଷଣଜଣ ସ୍ୱକ ।)

ତଥାର ତନୁକ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କା ଭୋଗଚଉ ।
ତଳ ଦୋଳଣ ଶୁଭ ଜାତ ଯା ଜଟେ ସେ ।
ଶଣ୍ଡ ଜଉଠାର ଅଣ ଜର୍ଜ୍ଜ୍ୱ ପଠ ।
ତଜନ୍ତ ଜେଣ୍ଟୁ ସେଜ ନ ଜଣ୍ଡ ମଠ ଶେ । ୧୮ ।
ତେଜ ଧଣ ସ୍ୱାମିଜେ ନ ଲକ୍ଷ ଜଣ ।
ଅଲ୍ପ ଦେଷ ଅଞ୍ଜେଶ୍ୱ ଭେଣୁ ବଢ଼ିଲ ସେ ।

୯ ଭୁବନେ ପ୍ରେମ ଲୁଣ୍ଠ ଲାଗାଇ ।
ଉତ୍କଳବାସୀ ସାର ଯଶ ଗାଆନ୍ତ ଜୟ । ୧୯ ।
କାଶ ଏବେ କର୍ଣ୍ଣ ଚେତେକି ଭକ୍ତ ।
ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଭାବ ସହେ ଜେମ ଯତ୍ନି ତ ଜୟ ।
ସୁର ପେତ ସବ ଲୁଲାସ୍ ଦେଶ ।
ଶିଶାକୁ ଏବେ ତତ୍ତ ଦର ଗଳାଏ ଦେଖ । ୨୦ ।
ଭୂଲୋକୋଦ୍ଧାର ସ୍ୱୀୟା ମଧ୍ୟ ଲୁପାଶ ।
ସୁମେନ୍ତ୍ର ଭୂଷ ମାୟାତ ଏଠ ସ୍ୱଭାବ ଜୟ ।
ଭକତକୁ ଶିଷ୍ଟ୍ୟ କାମ ସାଜାଇ ।
ଦେଶ ମଧୁର ଏହ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦର ଜୟ । ୨୧ ।

(ମାର୍ଗିକା ସ୍ୱୀୟା ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ମାଧ୍ୟତ ଅନୁଭବ ।)

ସ୍ୱକୋଷଶ୍ୟମାନସ୍ଥ ଅଲଙ୍କାର

ଦୟ ନାମିମତାଳେ ସ୍ୱରୂପ ଗୀତ ।
ଦାନ୍ତ ଭକ୍ତରେ ଥାଇ ଶୁଣିବ ଶାର ଜୟ ।
ଦାତ୍ୟମ୍ଭକୁ ଲାଗି ଦେଖ ଉଦ୍ୟ ଅଣୁଚଲ ।
ଦାନ୍ତ ମାଧିମ ପ୍ରେମ ଅନୁଭବ ଧୀରେଇ ଜୟ । ୨୨ ।
ସୁଗଣଶରେ ରଙ୍ଗେ ଗଣି ସବୁ ।
ତୁଳାରେ କା ଦେବ ଅଧର ଦୋଳ ଜୟ ।
ବୃନ୍ଦ ଦେଶର ଗୀତ ଭାବ ଶରଣ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣପ୍ରଭା ଓ ଲାଳୁ ଓ ଶ୍ରୁତିର ଶାକ ଜୟ । ୨୩ ।
ଭୃଙ୍ଗୀବୃନ୍ଦ ସ୍ୱୀୟା ଉଦଦେଶ ଏକ ।
ସ୍ୱସ୍ତୁତି ଅନୁଭବ କର୍ତ୍ତା ଜଗ ।
ତାଲ ମାନଦ ଦେହ ଶୁଣାଇ ଗତ ।
ଶବୁରେ ସ୍ୱୟ ଅଳଙ୍କାରେ ଗଣାଶ ଜୟ । ୨୪ ।

(ମାର୍ଗିକା ଦେବଗାନ୍ଧାରୀ, ମାଧ୍ୟତ ଗତ, ଅନୁଭବଗ୍ୟନ୍ତ୍ରକାର,
ଲୌକାଶ୍ରୟସ୍ଥ ଭାବ ଲାକୋମଳକାର ।)

ଦର୍ଶିତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେଖି ଭଣିତାଶ ।
ଭକତେ ସଦୃଶ ଦୋଳାକାରୁ ଦରଶ ଜୟ ।

ତନ୍ଦ୍ରିତ ଜଳ ଲୁଚ ଦେଖି ଶବର ।
କେଶର ଶର ବୋଲାଇ କର ନେଶର ରେ । ୨୫ ।
ଭଣ ମାଧୁରେ ଭୁଜା କଳୁ ଅସ୍ତ୍ରେ ।
ତରଳେ ତ୍ରି ଯୁବଳ ଲଳାଟ ଶ୍ୱାସ ବସ ।
ସୁନୀରଜଳଜ ଜ ଭରଣ କୁଳ ।
ଦମନ ଦଳ ଦଳ ଲେଖକୁ ଘାଲ ଯେ । ୨୬ ।
ସୁର୍ଦ୍ଦିବ ଭାଣ୍ଡ ଜନକ ଭାବର ଜନୀ ।
କୀନବସ୍ତ ଦେଖ ଗଜେନ ପ୍ରାଣି ଗେ ।
ଜନ୍ମ ମନନ ଲୁଣ ଅସିଶୁ ରାଣି ।
ଜନମୁଖୀଜ ଦେଖି ଭଣେ ମିଳଣୀ ଏ । ୨୭ ।
ତାରତ୍ରୁଷ ଜଳଜାକୃତିକା ସବ ।
ଜେଷ୍ଠା ଗଠନାଧ୍ୱଜ ଭାଦୋନଦୀର ଗଣ ।
ସ୍ୱପ୍ନୁ ବୋଲନ୍ତୁ ଜପନସ୍ତ୍ର ଶୁଣା ର ।
ଜନ୍ମ ଜୈନିମଣସୁନ୍ଦର ଦେଶର ଯେ । ୨୮ ।

(ନାୟିକା ସୁଧୀନଭର୍ତ୍ତୃକା, ନାୟକ ଅନୁକୂଳ ଘଟିଶସ୍ତୁ ଅଳଙ୍କାର)

ଜଗଜ୍ଜୀବ ଶରେ ଦେଶଁ ସ୍ୱ ଲୁଣ ।
ଜନ୍ମୁରଭୋଗୁଣାଜ ଜଣେ ଏ ଗୁଣ ଏଥ ।
ସୁଜ ନ ଥିଆ ଗୋ.ସ୍ୱ ଦୋସ୍ୱରେ ସୁହିଁ ।
ଜନ୍ମ ଉଜୋଲ ପ୍ରାପ୍ତ ସମ୍ବୋଜ ଗୟ । ୨୯ ।
ଜନ୍ମଣ ଜଣ ଜନ୍ମ ପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ତାଭା ।
ଜଗୀଳେତ ଲେଖାଜ ଧରନ୍ତୁ ନାଥା ଯେ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ଜଳେ ଅଜଣ ଜଣେ ଭଳ ।
ଜସ୍ତ୍ର ଜସୁଣୀ ଦେଜେ ଅଣ୍ଡଲ ଶରେ ଏଥ । ୩୦ ।
ସୁଣ ଗେଜନ ଜଗ୍ଧ ଦେଜଜ ସାନ୍ଦେଶ ।
ସୁକୁମିଁୟ ଜର ଏଗେ ଜନ୍ମନ ଶରେ ଏଥ ।
ଜନ୍ମସ୍ୱରୂ ଜନୁହିଁ ଜନ୍ମଗୋଧନ ।
ସୁଜଣଜଣେ ଜାର ଏଥ ଜାଜନ ଜ । ୩୧ ।
ଜନ୍ମ ଏଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମୁ ଜନର
ଜଗ୍ଧଜଣେ ଜାଜ ଜାଜସ୍ତ୍ରଜ ଯେ ।

ଶଙ୍ଖ ଶଙ୍ଖ ଅଙ୍କ ଶୋଭା ଏବାଳକ
ଶଇଳକୁ ପ୍ରବେଶ ଶକାଶ୍ରି ଉଚ୍ଚେ ସେ । ୩୨ ।
ଶୁଣୁଅଛ ସୁଧାଚନ୍ଦ୍ରିକା ଜଳ ।
ସ୍ପର୍ଶିତ ଅନେ ଅନୁକୂଳ ଦାଣ୍ଡ ସେ ।
ଶଙ୍ଖ ବସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ।
ଚନ୍ଦ୍ରଜିତ ମୁଖ ପ୍ରଧାନରେ ସେ । ୩୩ ।

(ବାସ୍ତିକା ପରକୀୟା ଅଭିସାରିକା ଶକାଭିସାରିକା ସହ)
ଅଭିସାରିକାର

ଶଙ୍ଖସମ୍ପିତ ସୁଂଶ ରେଖଁ ଦାବଣ ।
ବର୍ତ୍ତି ରେଖର ବଣ ସୁକ୍ଷ ସଣ ।
ଶଣ ବେଶଶଣରେ ପିଣ୍ଡ ବସନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଜ ଭାଳ ଭାରେ ଭୁଜକ ସେ । ୩୪ ।
ତନୁ ଚନ୍ଦନରେ ବେଶଗ୍ରାମକ ।
ଚରଣ କଙ୍କିଣୀ ଭଣ୍ଡି ମଣ୍ଡନ ସେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡି ଧୂଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଶମନ ।
ତମନ ଦଶଶନ ଦରେ ବେଶନ ଓଡ଼ । ୩୫ ।
ଚନ୍ଦନରେ ପ୍ରବେଶ ଏକାନ୍ତେ ଆସି ।
ଶଙ୍ଖଣୀ ଭଜଣ ତାକୁ ଏମନ୍ତ ଭାଷେ ସେ ।
ବେଶର ବେଶର ଲଣ୍ଡ ଏବେ ଭଜନ୍ତ ।
ତନ୍ଦ୍ରକେଶୀ ହେଲ ବାର୍ତ୍ତିକ ଶୁଣ ସେ । ୩୬ ।
ଭୁଜକୁ ଉଦେଶୀ ଅଭିସାରିକା ।
ତନ୍ତ୍ରିକ ଶଙ୍କାଦାନା ଏ ଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କା ସେ ।
ସ୍ପନକ ଅଭିସାରିକାର ଲକ୍ଷଣ ।
ଶଣା ହୋଇ ଦ ରଣ ସୁଚୁର୍ବିଶଣ ସେ । ୩୭ ।

(ବାସ୍ତିକା ସ୍ୱୀୟାନଣା, ବାସ୍ତୁର ଅନୁକୂଳ ଶ୍ରୀଭାଗନନ୍ଦର
ସମ୍ମାରଣୁଭାର ଭାବ ବର୍ଷ ସାଧାରଣ ସହ)
ମୁଗ୍ଧାଭିସାରିକାର

ବେଣୁଶବେଣ ଉବେଶୀ ଆସି ସକ୍ଷର ।
ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦୋହର ବେଣୀ ସଜାଗାର ସେ ।

ସନ୍ନ୍ୟାସିଙ୍କ ଭାର ବହିବେ ଏହା ।
ଭଗ୍ନ ସହିତ ଧନ ଅଛନ୍ତି ଯାହା ସେ । ୭୮ ।
ଭଦ୍ରଭୂଷଣ ସୁମଧ୍ୟ ଭକ୍ତଗଣ ।
ଭକ୍ତବର ଶାରଦ ଭଣ୍ଡାରକ ସେ ।
ଭଗବତ ଆସି ଅଳ କାନ୍ଦେ ପ୍ରକାଶ ।
ସୁନ୍ଦରଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଗାଇ ବୃନ୍ଦାବ ସେ । ୭୯ ।
ସୁଦାମୋଦର ପ୍ରକାଶ ଚନ୍ଦନମାଳା ।
ଶଙ୍ଖ ସାଳଗ୍ରାମଙ୍କ ଲାଗି ଦେହଳା ଯେ ।
ସୁମଙ୍ଗ ।ଧରେ ଦେଖ ଭୃଗୁଦାସଙ୍କ ।
ଗୋବ ବଳ ବହଳେ ତାଙ୍କ ବୃନ୍ଦାବନୀ ସେ । ୮୦ ।
ଭଜ ଭୂମି ଶରଣ ପ୍ରେମଶୀଳରେ ।
ଭକ୍ତ ଅର୍ଥ ସର୍ବ ମହାସ୍ଥଳରେ ସେ ।
ଭଗୀରଥଙ୍କ ଚରଣଯୁଗ ଖଞ୍ଜ ।
ଶକ୍ତିକ ସ୍ୱାମିମଣିଲକ୍ଷଣ ଲଭ ସେ । ୮୧ ।
ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଗଜ ଅନୁକୂଳ ଗାଉଛ ।
ଭକ୍ତିର ମୂଳଧନ ଜଗତେ ଠିକ ଶେ ।
ଲକ୍ଷ ଦେବ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସୁଖ ପ୍ରମାଣ ।
ଏକ ଗୁଣଙ୍କ ଅଳଙ୍କାର ବର୍ଣ୍ଣନ ସେ । ୮୨ ।
ଏହି ପ୍ରକାର ଅନନ୍ତର ସ୍ମରଣ ।
ଭକ୍ତରେ ଏ ସନ୍ଦେଶ ଶୁଣାଇ ବୋଧ ହେଉ ।
ଭକ୍ତିର ବଚନ ବଳେ ସେ ଶୁଦ୍ଧି ।
ଏକ ଦଣ୍ଡକ ସଙ୍ଗ ଧାରଣେ ପ୍ରମାଣୁ ଦେଉ । ୮୩ ।
ତଥ ଭଗବ ଶବ ସ୍ୱଭାବ ମାଣ ।
ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଲେ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ସେ ।
ଶକ୍ତି ଲବଣ ତାଙ୍କ ଭକ୍ତଗଣ ।
ଭକ୍ତମାଳ ଗଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ହେଉ । ୮୪ ।

ଚ-କାର ଚୌପଦୀ

(ସର୍ବାଙ୍ଗସୁନ୍ଦର ମଣ୍ଡିତ । ଶୁଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତୋକ୍ତି ଚ ସନ୍ଧିଧାନ ଅନୁସାର)

ରାଗ—ମଲ୍ଲାର । ଏକତାଳି ।

ଚକ୍ଷୁର ସ୍ୱରୂପ ଦେଖାଇ । ଚକ୍ଷୁର୍ଦ୍ଧ ଉପରେ ଏ ଅନୁସାରେ ଚ ପ୍ରତେ
ଦେବ ଉଦ୍ଦିତାସ୍ୟ ।

ଚକ୍ଷୁଷ୍ମ ଦେଖେ ଶୋଭା ମାତ୍ର ଦେଖେ ଅଧାରସୀମାକ ଚରଣତେ
ଚକ୍ଷୁର୍ଦ୍ଧିର ଏଣୀ ଅର୍ଦ୍ଧବାସ ଏଣି ଚ ଏଣି ଉଦୟପଦ ଶୋଭେ । ୧ ।
ଚକ୍ଷୁ ପ୍ରିୟପୀର ଚନ୍ଦ୍ରକେ ମାଚନ୍ତ ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର ସ୍ୱତ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ।
ଚଣ୍ଡ ଅଙ୍ଗଉଦେ ଲୁପରେ ସୁତେଜେ ଚକ୍ଷୁର ଚମ୍ପ ଚପୋଟି ଚ ଚପେ ।
ଚକ୍ଷୁସେଁ ଚେ ଚାଷା ପୃଷ ଚକ୍ରାଙ୍ଗତ ଚ ଚନ୍ଦ୍ର ଚକ୍ର ଚାରିଶ ଚରି ।
ଚଣ୍ଡନଯନ ପ୍ରତିପ ଅଙ୍ଗ ଚତେଶ ଚକ୍ର ଚେ ପ୍ରତକ୍ଷ ଚରଣ୍ଡପି । ୩ ।
ଚରଣ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଚମ୍ପାଶମ ଚନ୍ଦ୍ରଚେଶେ ଚେଶଉର ସ୍ତୁଚେଶ ଚୋକ୍ଷ ।
ଚଞ୍ଚଳ ପିତା ଚମନ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଚୂଡ ଉଦ୍ଧତ ଚନ୍ଦନ ଚକ୍ର । ୪ ।
ଚକ୍ଷୁ ଅଭିଷିକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରକେ ଏ ଚାରୁସ୍ୱର ଚଲଣ ଚପଳେ ଚାର ।
ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଚାରୁ ଚାରି ଚମ ଚଳ ଚାକୁ ଚତେ ଚକ୍ର ଚାରଚର । ୫ ।

କୃଷ୍ଣସ୍ତୁତି ଅନୁରାଗ

ରାଗ—କଲ୍ୟାଣ । ଏକତାଳି ।

ଶ୍ରୀହରି ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଏତେ ପ୍ରିୟ ଭାବ ।
ଶୁଣି ଦୋଳଚର ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖ ଉଦ୍ଦୀପର । ଉପ୍ରୁଚଚଣ ସେ । ଏତ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଚଉ ପୁଷ୍ପ ସେ ଚୋଷ ପ୍ରାଣଶଙ୍କ ।
ଶଙ୍ଖ ସେ ଚକ୍ରାଣ ମନ ଚାପ ଉଦ୍ଦେ ମାନ । ୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧ ଚକ୍ର ଅଧାର ଧଚେ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱରେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଉଦ୍ଦୀପ ଶରଣିବ ଚପଳରେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶୋଭାଚଳ ଏଣି ଚନ୍ଦ୍ର ଚେଳନ୍ତୁ ଏଥ ।
ଚକ୍ଷୁଷ ଚେମଣ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଚକ୍ରାଣ ଚପ ଚପ । ୩ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଚ ଏକ୍ଷୁଚେ ଚେରଷ ଚେରାଷ ଚୋମଳଚାର ।
ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗନ୍ତ ପୁଷ୍ପଣ ଜମିଚେ ପ୍ରିୟର । ୪ ।
ସ୍ୱରୂପ୍ରଭୁ ସେ ଏ ଚରଣ ଚନ୍ଦନା ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ସ୍ୱମ ଚନ୍ଦନ ଚୁମ୍ବନା । ୫ ।

ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା ଅନୁଭବ

ରାଗ—ଭଇରବ । ତାଳ—ଏକତାଳି ।

ଜଗମୋହନ ଦେଖି ପ୍ରିୟ ସଖିରେ ଏ ଲେଖା ।
ଚନ୍ଦ୍ର ପିଣ୍ଡା କୋଳେ ଲୋକେ ପିତ କ ନେ ଦେଖା । ପଦ ସ୍ୱଚ୍ଛା । ଘୋ
ଚନ୍ଦ୍ର ଶୁଭ୍ରମଣି ଯଥା ଉଦେ ଶଶୀ ଗଣ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ରୀ ଦୀପିତ ଉଦୟ ଶୁଭ ଘନ ବେଶ । ୧ ।
ରଚିତ ବେଶ ଅପୂର୍ବ ଅଧୁରେ ଓ ବେଶ ।
ରତ୍ନମିଶ୍ର ମନୋହାରୀ କହାର ଅଲେଖ । ୨ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ରୀ ମାଳତୀ ମଧୁଦେବ ଯଥା ଭ୍ରମ ।
ଚନ୍ଦନ ବନ୍ଦନେ ଭୂଷିତ କରନ୍ତି ଅଙ୍ଗକୁ । ୩ ।
ସୁନ୍ଦର ଲଳାଟେ କସ୍ତୁରୀ ତିଳକ ।
ଭଙ୍ଗୁର ନିଶାନ୍ତ ଯଥା ଦେଖୁ ଶରତାର । ୪ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ରୀ ଦେଖିବ ମଞ୍ଜିଷ୍ଠାନୁଭବ ।
ଯୁକ୍ତି କାରଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତାୟନ । ୫ ।

ସୁଦ୍ଧାତୁର

ରାଗ—ବେଲାଉ । ତାଳ—ତିଓଡ଼ା

ଶମ୍ଭୁ ଧନ୍ୟ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖ ଜଗବନ୍ଧୁ । ଘୋ ।
ସୁନ୍ଦରତନ ସୁନାସାଗ୍ର ଦେଖରଙ୍ଗେ ମନୋହାରୀ
ଭୁଲି ଶ୍ରୀମତୀ ଅନାସୁଣ ଜାଣ ମନକ । ୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରେ ଚନ୍ଦନ ବୋଲି ଅଙ୍ଗରାଗ ମଧ
ମନମଥର ମଦନ ଦର୍ପ ଭଗ୍ନ ସ୍ୱଭାବ । ୨ ।
କର୍ପୂରକୁ ଏଥୁ ଜନ୍ମ- ବର୍ଣ୍ଣ ଶରୀର ବର୍ଣ୍ଣ
ଧରଣୀ ମହାଦେବ ଓ ସୁରଭ ଶାସନ । ୩ ।
ଅନୁଭବାସୁଧାର ଧନ- ହରସୁ ଦୃଷ୍ଟି ଭକ୍ତିର
ଶସ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଏ ନ ବୋଲ ଶରଣ ଅଜାଣିନ । ୪ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମା କର କାହାର ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗ ଶୋଭାର
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଓ ଅନନ୍ତ ଏ ନନ୍ଦଗୋପାଳ । ୫ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦନ ଭୁଜ ଚନ୍ଦନ ଏଣୁ ଗୋବିନ୍ଦ
ଭଜନର ସଦା ବନ୍ଦ ଅନୁଭବ ସ୍ଥଳ । ୬ ।

ଅଭିସାରିକାନୁଷଙ୍ଗ

ରାଗ—ମାଳଶ୍ରୀ । ତାଳ—ତ୍ରିପୁଟୀ ।

ସୁନ୍ଦରୀମାନେ ସଂଯମକରୁ ନେଇ । ଉଦ୍ଭଟଭଳ ବେଶ ହେଇ ସମ୍ପାଦ । ଶଶ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଖଣ୍ଡ ସମ୍ଭାର । ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖି ଅନ୍ଧକାର କରନ୍ତୁ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମା ଚନ୍ଦ୍ରମ ନାହିଁ ନିଦ୍ରାରେ ମନର କନ୍ଦର୍ପକୁ ନେଇ ।
ତହିଁ ମଣି ମଣ୍ଡିତର ସୁନ୍ଦର । ୧ ।
ଅବନୀ ମାର୍ଗରେ ସହଚରୀ । ସୁକୁମାରୀ ଦେହ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ।
ଦେଖନ୍ତି ସୁଖରେ କଣ୍ଠରେ ଅଳଙ୍କାର । ଚମକନ୍ତି କାହିଁ ଶୁଣି ସୁନ୍ଦର ।
ତରଳ ନୟନ କରନ୍ତୁ ଏକ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରୀତି
ଉଦ୍ଭଟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଅଙ୍ଗରେ । ୨ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ହସ୍ତ ସର୍ବାଙ୍ଗରେ । ଭକ୍ତ ସୋହାଗମାନଙ୍କ ଭାବ ଭଣି ।
ଭକ୍ତଙ୍କ ନ ଥାଇ ଶଙ୍ଖ ବନ୍ଧୁରେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଲସିବାକୁ ଏହା କରନ୍ତୁ
ସୁଦୃଶ୍ୟ ପୁଣ ଦେଖନ୍ତି ଧୀର ହୋଇଲେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଉଦୟରେ
ତରଳସୁନ୍ଦରୀ ଘନ ନ ଦେଖେ । ୩ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମାଳୀ ଅଧରରେ ଭରନ୍ତ । ସୁନ୍ଦରୀ ଶରଣେ ହସାନ୍ତି ମାନନ୍ତ ।
ଭକ୍ତ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଏମନ୍ତ । ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀଙ୍କ ଭାବନ୍ତ ଭଳ
ଶିଖ ଭଣ୍ଡ ଅଙ୍ଗ ଭକ୍ତିରେ ରଙ୍ଗରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ।
ଏହା ଏହା ମନ ମନ୍ଦ ହର୍ଷରେ । ୪ ।
ସୁନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରମ ଘନ ଶରଣ୍ୟ । ଚନ୍ଦ୍ର ରୋହିତ ସୁନ୍ଦର ଦେଖ ।
ଦେଖନ୍ତି ଭକ୍ତ ଶୋଭନ ଭୂଷଣରେ । ଭଗବାନ ସୁନ୍ଦ ଘାଟ ଦେବ ଭଜ
ଚନ୍ଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ସମସ୍ତ ସଙ୍ଗରେ ଭକ୍ତ ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ।
ସୁନ୍ଦରୀ ଭକ୍ତ ଭଣ୍ଡ ସାରଥର । ୫ ।

ଅନ୍ତରଙ୍ଗାନୁଭବ

ରାଗ—ଖାମାଜୀ । ତାଳ—ତ୍ରିପୁଟୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଫୁଲେ କହି ଦେଖି ରସିକା ପ୍ରିୟା ଶୀତରେ ।
ସୁନ୍ଦର ମାର୍ଗରେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ସୁନ୍ଦରରେ ବିଶ୍ୱେ ମିଳନ୍ତ ଏ ସଙ୍ଗରେ । ୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଏକ ଭାବରେ ଧନ୍ୟ ବଶ ଦେଖ ଦେଖନ୍ତି ଶରେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଶୋଭନ ଘନ ସଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦ ସୁନ୍ଦର ପୁଣ ଦେଖ ମୁଖିରେ । ୨ ।

ସୁବଳଙ୍କ ଅଙ୍ଗରେ ହାତ ଦେଇକରି ଗୋବିନ୍ଦ ଦେଖନ୍ତି ଏହି ନୟନେ ।
ଭାବଭୂଷିତ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ରୂପ ଆଉ ତା ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗେ ।
ସୁରଶ ଏକ ମୁଖରେ କହି ନ ପାରେ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଆଉ ଦେଖିବାର । ତାଙ୍କ
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଦେଖି ଗୋବିନ୍ଦ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଲେ ପ୍ରେମରସରେ । ୪ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରୂପାନୁରାଗ

ରାଗ—ସୁହି । ତାଳ—ଏକତାଳ ।

ଉଦ୍‌ଘୂର୍ଣ୍ଣିତେ ଚଞ୍ଚଳଙ୍କୁ ଦେଖି ନୟନରେ ସଖିଙ୍କୁ । ଧ୍ରୁ ।
କନ୍ଦର୍ପ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମିଳି । ରେଖାଦି ଚାହାଁରେ ଘନଘନ । ନର୍ତ୍ତକୀକୁ ବିହ୍ୱଳରେ
ଲାଗୁ ଦେଲ । ୧ ।
ବୁଢ଼ା ପୀତ ବସ୍ତ୍ର ଧୂଳି । ଭାଳରେ ମୋ ପ୍ରାଣପତି । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ
ଦେଖନ୍ତୁ ଟେକି । ୨ ।
ନିକୁଞ୍ଜ ଘର ବଜାଇଲ । ବଂଶୀ ଶୁଣି ରସକରି । ରାଗେ ଗାଇ ଧ୍ୱନି
ବନମଧ୍ୟ ଗଲା । ୩ ।
ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ମେଘ ତୁଲ୍ୟସାଜି । ଭୂଷଣ ଏହେ ଏହେ ଦେଖ । ତନୀଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷଣ
ରହିଲୁ । ୪ ।
ସୁନ୍ଦ ଦେଖ ଲଗି ଅଛି । ଜଳର ଢେଉର ଆସି । ସୁକୁମାରକ ବେଶ
ଯେ କରାକୁ । ୫ ।
ସୁବେଶକୁଧରୁ ଯାଇ । ଚନ୍ଦ୍ର ଅଧରେ ଦେଖ । ଏହୁ ଚକ୍ରେନ୍ଦ୍ର ରହେ ଏ
ଭାବକୁ । ୬ ।

ଶ୍ରୀରାଧାରୂପାନୁରାଗ

ରାଗ—ବସନ୍ତ । ତାଳ—ତ୍ରିପୁଟ ।

ସେ ଚନ୍ଦ୍ରମ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରେଖ ଘନ ଚାହାଁର । ଦେଖି ।
ସୁନ୍ଦରସରେ ଲଗନ୍ତ କଣକଣ ବୃନ୍ଦାରେ । ଚନ୍ଦ୍ରାନନା ବେଶ ସ୍ମିତ
ବଦନ ଶୋଭୁରେ । ୧ ।
ତୁଙ୍ଗେ ଏଚଳ ଚଞ୍ଚଳର ଦେଖ ଆସନ୍ତୁ । ସୁନ୍ଦ ଚାହିଁ ସୁଖସୁଖକରେ
ଶୁଭ ମୁଖକୁ । ୨ ।
ସୁକୁମାରୀ ଆଖି ଭୁଲ୍ଲି ଦୋଳ ସେ ଘନ । ସୁବଦନର ବଦନରେ
ବେଶ ମନ ଭରିଲ । ୩ ।

ତହିଁର ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ଲଭ ସବେ ଜାଣ । ତତ୍ତ୍ୱ ଭାବ ଦେଉଛ କରୁଣେ ଦେଖ ସଂଗ୍ରହ । ୮ ।

ତମ୍ପତ୍ତିର ଅଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରୀମାନଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧାନେ । ଓଷ୍ଠକୃତଶାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଉପାସନାର ପର୍ଶନର । ୯ ।

ତହିଁରୁ ଲଭଣ ରେଣ ଅବଧାନ ସୁବୁଦ୍ଧ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ଶରିତ ଜନ ବ୍ରଜନାଥ୍ ଉପାଧ । ୧୦ ।

ଚଉତିଶାବୃନ୍ଦାବନ

ରାଗ—ଶାରଙ୍ଗ । ଦ୍ରୁତ ଖେମଟା

ଜଗ ମିତ ଶତ୍ରୁ ବନ୍ଧୁ ତହୁ । ତତ୍ପର ତତ ଅଧିକ ବର୍ଣ୍ଣିତବତ ଓହ୍ନଲେ ଶୁଦ୍ଧ ଅଛ । ୧୧ ।

କୃଷ୍ଣ ତତକ ମଧୁର ପ୍ରସାଦରେ ଶରତ ଖେଳନ୍ତି ଲୀଳାଙ୍କ ।
ତନ୍ତ୍ରକନ୍ୟାର ଅଙ୍ଗୀଲ ରଙ୍ଗିଣରେ ଖେଳନ୍ତି ଜାଣ ଧରାଇ ଜାଉ ।୧।
ସୁନ୍ଦରଙ୍କତନ ସବ ଲାଗି ଦୋଲଛି ଚନ୍ଦ୍ରାତ ଶର୍ଣ୍ଣିତ ତତ୍ତ୍ୱ ତତ୍ତ୍ୱ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଶଙ୍ଖ ମଧୁ ଆନନ୍ଦରେ ସଖୀଗଣ ଜାଣ ଗୋପୀରାଧାରୁ ଧନ୍ୟ ।୨।
ତାମ୍ବୁଳ ଭୁଞ୍ଜ ଦୋଳ ଭୁଞ୍ଜ ଭୁଞ୍ଜ ସ୍ୱାଦ ଲଭାଇଲ ଶଣ ଶର ।
ଭାଳର ଚନ୍ଦ୍ର କର୍ପୂରେ କୃଷ୍ଣ ଦୋଳରେ ଚତନ ଶୁଦ୍ଧଲ ରାଗ ଗତ ।୩।
ସୁକୁମାରୀ ପାରଧର ଅରଧାର ଶର ଦେଖି ଚଳେ ଦୂର ଦୂର ।
ତମାଲ ପାଦ ଜର୍ଣ୍ଣନ ଶାଳଜନ ତଟସ୍ଥ ବନ୍ଧୁର ତଣ ତଣ ।୪।
ସୁର୍ଣ୍ଣ ଚଳତ ମିତ ଚକ୍ରରୁ ଏ ନେତ୍ର ଶର ସାଗ ନେଲ ମନମଧ ।
ତନ୍ତ୍ରାବେଶେ ଲଲଲରେ ଶୁଣ ସାର ଆମିଟେ ମନ୍ଦ ଶୀ ସୁର ସୁର । ୫ ।
ସେବୁରୁକର ଶଣ ତଣ ଲୁଣ୍ଠ ଜଣ ଆଦିକ ମୁଁ ଦୋଳ ତତଜନ ।
ଡଙ୍କଣପଦର ଲୀଳାକୁ ଦେବ ତଣ ସାର ପୁଷ୍ପ ଦେଖିଲ ତନ ବିର ।

ଡ଼—କାର ଚଉତିଶା

ରାଗ—ଧନାଶ୍ରୀ ।

ଡହୁର ଲଳିତ ତଳ ସୁବୁଦ୍ଧି ଭୁଷ ଦେଖାଇ ଶୁଣ ସୁଣ ମନ ତଣ ଏକ ଦେ । ତତ୍ତ୍ୱକ ତତ୍ତ୍ୱକପାରୁ ଶର ପରସ୍ପର ଜାଣି ଏମାନ ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତ ଦେ ।୧।

ଡମ୍ବା ଶଣ ଶାଖୀ କଥା ଭୁତ ଭୁଷ୍ଣମଣ୍ଡଳ ଟିକାରେ ଦେବାକୁ ସୁସ୍ଥପୁର ଦେ । ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଲତାର୍ଣ୍ଣିମାଁ ପ୍ରଭାତ ଦେ ଏଣ ଦେଖ ଲୁଣ୍ଠି ଦୋଳ ଦୋଳନ ପୁଷ୍ପ ଦେ । ୨ ।

ଚର୍ଣ୍ଣ ଅପତ ବାକ ଶ୍ରବଣେ ଶଙ୍କାକଲେଶୀ ରସି ବନ୍ଧ ଅନୁଭବ ହେ। ସୁଖ ଷାଣ୍ଡ ଲଭ ବେଳ ସ୍ଵର୍ଗିଣୀ ସୁଖ ଭାମିନୀ ଚାରଣେ ବେଲ ବରସୁ ବେଳ ହେ। ୩।

ତ୍ରିସ୍ଵର ଚୂଡ଼ାଡ଼ତ

ତ୍ରିସ୍ଵର ତ୍ରଣୀଲଭାଙ୍ଗାହେଲି ପାଣ୍ଡୁସୁତନସ୍ତ୍ରତ।

ସୃଷ୍ଟି ତ୍ରିସ୍ଵର ବ୍ରୁ ଗଣକ ଷ୍ଟାଲେଷ୍ଟିଏହି ବର୍ଷ ଷେଷଗତ ଶୀଳନ ଗିରିଶିଖ ହେ। ସ୍ଵର୍ଗ ସ୍ଵର୍ଗ ଚଲସଲୀ ନେଇ ସୁରୁସୁମ ଅଷ ସେଳ ଚଣ୍ଡ ପ୍ରାଦସ୍ତ ଲ ଲଦ୍ଧାବ ହେ। ୪।

ଚକ୍ଷୁସ ବୋଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଅଶି ପର୍ଷ୍ଣ ସୁଖ ଲବଣ। ବେର୍ଷ ଗଣ ଏ ବଚନ ହେ। ଚଣ୍ଡଳ ତ୍ରିସ୍ଵର କାସ ପ୍ରମଦସ ବର୍ଣ୍ଣ ଲଷ ବୋଷଡେ ଶାନ୍ତ ଭୂ ଲଷ୍ଟ ବେଳ ଗଣ। ୫।

ଭୁଜଙ୍ଗପ୍ରୟାତ

ଭୁଜଙ୍ଗଂପ୍ରାଣ ସେଲେନ ଚେଲସ ସୁବଚଯସରେ।

ଭବସଂସାର ଲେ ବର୍ଷ ବେଲସ ସୁର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରୁ ବର୍ଷ ସୁଲନ ଉଦଲେ ଭକ୍ତ ପ୍ରଷ୍ଣ ଘେ। ଭକ୍ତଳ ବେଦସ ଲକ୍ଷ୍ମି ବେଶି ଲିଭେ ବେଶି ମିଳ ଭାଲଳଳୁଁ ଲପଭ ମୁଷ୍ଟ ହେ। ୬।

ଅଶୋକା ଷାଡଲାଲେଲ ଭ୍ରୂବଣ୍ଡ ପାତ ଚକ୍ରଷାଣ୍ଡ।

ସ୍ଵପ୍ନ ଶାଖା ଅଳଶାଲର ଲୋଷଲେ ନସ୍ତ୍ର ଷିଲର ବେର୍ଷ ସ୍ଵଳ ଲଣ୍ଡ ଭୂତ ସ୍ଵଳ ହେ। ଡଲଣ ସ୍ଵହାର ବର୍ଣ୍ଣ ବେଷ୍ଟଲେ ଲୋଲିଲ ସ୍ଵପ୍ନ ସ୍ଵମଳଷଲର ହେ ଏଷ୍ଟ ସ୍ଵଳ ହେ। ୭।

ସ୍ଵଳ୍ପହିଂ ଲେ ସୁଷ ଲୋଲେବ ତ୍ରିସ୍ଵ ଡରବାଡ ବଲେ ଷାଡ ଲୋଗାଷଣ ଏବା ବେକ ହେ। ଲଲ ଲଣ ଏଜ୍ଞ ଲସ୍ତ୍ରୁଲ ଲଡ଼ା ଷଲବ ଲୋଷଧର ଉପୁଷ୍ଟ ଲଲ ହେ ସ୍ଵଲ୍ପଡ ଲଲ ହେ। ୮।

ତନୁମଧ୍ୟାବୃତ୍ତ

ଅଧୁନା ମଧୁ ସୁବ୍ରତ ଚକ୍ଷୁଲ ସ୍ଵର୍ଗି ହେଲା ସନ୍ତାପ୍।

ଚକ୍ଷୁଷ ଲଳ ରସି ଷ୍ଟବେ ଚଲହ୍ନ ଚକ୍ଷୁକମ୍ପଲ ଲର୍ଷି ଲୋଲେ ଏ ଅସ୍ତୁସ୍ଥ ସ୍ଵର୍ଗ ଲଗ। ଲସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ଵର୍ଲୁଲ ସ୍ଵଲଳ ବାସ୍ତି ଲର ମଧୁପାନ ଲସ ଷସ୍ତ୍ରୁଲି ଲବେ ସୁଖ ଲସ। ୯।

ଚତୁରାନୁଭାବ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବୁ ଯାଇ ଯେଣ ବଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧକେତ୍ର ଓ ଅନ ଦଶ ହେ । ସେବନା ଭକ୍ତ ବଳ ଚାହୁଁ ଭାବ୍ୟୋଗ ସ୍ତୁତି ଏ ଶେଷ କୁ ଦୋଷର ସୂଚନା ହେ । ୧୦ ।

ଆମ୍ରକୋରକ

କରହସ୍ତଶ୍ଚ ସ୍ତବେନ ରଞ୍ଜନେ ପୁଷ୍ପକାଣ୍ଡିତ୍ୟ ।

ଦୃଢ଼ ସ୍ପର୍ଶ ସଖୀକୁ ପ୍ରଭାତ ଯେ ଦଣ୍ଡକ ପାଇଁ କୋଣ ଉର୍ଦ୍ଧରେ ଲାଗିଛ ହେ । ଏଣୁ ଭକ୍ତ ଦମନ୍ତାର ଦେଖି ଅନୁରାଗୀ କର କରନ୍ତସ୍ପର୍ଶ କଣ ସ୍ତୁତି ଭଜ । ୧୧ ।

କୁରୁବକକୋରକ

ସ୍ତନାଗ୍ରାଂ ଶୀଘ୍ର ଯଃ ସଜ୍ଜ ପ୍ରିୟତମ୍ କୁରୁବକଃ ।

ତସ୍ମୁ ତତ୍କ କୁରୁବକ ପୁଷ୍ପରେ ଦୋଲ ଲାଗି ଦେଖି ସବୁ ସନ ଦଶ ମଠ ହେ । ସେହି ସ୍ତବ୍ଧ ଚାହିଁ ରେଳ ଲଭନ୍ତେ ତାହାକୁ ଖାଇ ପ୍ରିୟତମ ଭାବ ତାକୁ ବଠ ହେ । ୧୨ ।

ଦନ ପ୍ରିୟତମା ରେଣୀ ଦଶୀ କୋଳରେ ବଲ ସଖୀ ଲାଗିଲ କୋଣ କରେତ କଣ ହେ । ଅନ୍ତିମାଲ ମହାରାଜ ଏଥୁ ଦେବତାଙ୍କୁ ବାହା ଗାଇ ଓ ସ୍ତନ୍ଭ ନୋଦେ ଦୁଢ଼ ହେ । ୧୩

କର୍ଣ୍ଣିକାରକୋରକ

ଚନ୍ଦାଗଣା କର୍ଣ୍ଣିକାରୈଃ ସମର୍ପ୍ୟ ସଂଶୁଭ୍ରଜନୈଃ ।

ସୁକ୍ଷ୍ମ କର୍ଣ୍ଣିକାର ଆଣି ସ୍ତବକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖି ଗୁଣ ଗଦ ତାକୁ ଶବ୍ଦ ଭୂଷ ହେ । ଶୋଭାଗ୍ରମୁଖ ଦେବ ଦେଖ ଏକ ଦେଖ ଲଲ ତାକୁ ବସନ୍ତ ଅନୁଭବ ହେ ।୧୪।

ଶିରୀଷଚାମ୍ପକୋରକ

ସଙ୍ଗୀତକ ଚିତ୍ରଃ ଶ୍ରୁତି ପ୍ରିୟ ଚାରୁ ସ୍ତୁତିସ୍ତୋତ୍ରୀ ।

ସ୍ୱୟଂ କର୍ଣ୍ଣସ୍ତ୍ରୀ କୁସୁମ ଦେଖି ଶିରୀଷ ଚାରୁ ଗାନ ଦେ ଶୁଣ କୋରେ ନ ଥିବା ଗୁଣ ହେ । ଗଣଙ୍କ ପାଇଁ ମରଣ ଶୁଣ ଏହୁ କଣ୍ଠର ଦୋଳ ଦେଶ ବସ ପୁଷ୍ପକୁ ସେଶ ହେ । ୧୫ ।

ବନ୍ଧୁସ୍ୱ ଏ କୋରେ ବନ୍ଧୁ ଚୋରେ ଗାହା ଗାମନ୍ତି ଯୋଗିଙ୍କୁ ପାଉଛନ୍ତି ସଭ ହେ । ତାଙ୍କୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସମେ ରେ ରେଣୁ ସମନାମ ଏ, ସୁନ୍ଦର ସୁଗନ୍ଧନ ବଢ଼ ହେ । ୧୬ ।

କୁସୁମବିଚିତ୍ରା

ନଯସହିତୌ ନ୍ୟୌ କୁସୁମବିଚିତ୍ରା ।

ଯହିଁ ଅଛନ୍ତି ଯମାନ୍ତ କୁସୁମର ଭୋଗପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଁ ଗେହ ସହିତ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମ ଯେ । ଅନ୍ତର ଭକ୍ତ ଲେଖି ତାହାକୁ କୁସୁମ କୁଞ୍ଜ କରି ହେଉ ଶ୍ରୁଣି ପଢ଼ାଯାଇ ଯେ । ୧୭ ।

ଜଳୋଦ୍ଧତଗତି

ଜସୌ ଜସଯୁତୌ ଜଲୋଦ୍ଧତଗତିଃ ।

ଏହି ପ୍ରକାର୍ ଯେ ଯଥା ବୃତ୍ତି ଅତି ଗୁରୁ ଲଘୁ ନାମ ଏ ଗଣିତ ଭଳେ ନୋଜ ହେ । ଏସବୁ ଅତି ବୃତ୍ତ ଚଲୁଅଛ ଦାନ ଦଶ୍ ଜଣ ତାକୁ ପ୍ରସ୍ତଦର୍ଶକ ହେ । ୧୮ ।

ଭୁଜଙ୍ଗପ୍ରୟାତ

ଭୁଜଙ୍ଗପ୍ରୟାତଂ ଭବେଦ୍ୟୈଶ୍ଚତୁର୍ଭିଃ ।

ସ୍ଥଳର ସ୍ଥାନ ଭକ୍ତ ଜାଣ ହେଉ ଦେବୀ ସନ୍ତ ଭୃଙ୍ଗ ଭଳେ ଭୋଗୀର ପାଉଛ ହେ । ଏସବେ ଦେଉଁ କୁସୁମ ଦେଖଲେ ଯେତ କୁସୁମ ଶେଷ ସଖୀ ଭଳେ ଏକ ଘଣ ହେ । ୧୯ ।

ଭଲ ଲୋକ ଜନ୍ମୁରି ସ୍ଥାନ ଜଗନ୍ତ ଧରି ଅଳ୍ପ ଭଣ୍ଡ ଯେ ମର୍ତ୍ତ ଯୋଗ ହେ । ବାଳ ଜାଣ କୁ ଏ ଦଣ୍ଡ ଭକ୍ତିର ଘଡ଼ାର ବାଳ ଭକ୍ତ ଜାଗନ୍ତି ଭଜନ୍ତ ହେ । ୨୦ ।

ତୋଟକବୃତ୍ତ

ତୋଟକମବ୍ଧିସକାରଯୁତମ୍ ବହୁଭୋଜନ ତୋଟକଭୂଷଣ ।

ଚକ୍ରର ଯେ ସାଧିପାଳ ଜଣ ଅନ୍ତର ଦ୍ୱାର ଜନ୍ମ ଦେଶ ଭାବ ଭାବ-ଭୂତ ହେ । ପୂର୍ବର ତାହାଙ୍କୁ ସବୁ ଅନ୍ତର ତୋଟକ ପ୍ରେମ ଭର୍ତ୍ତି ଭାବ ଦେବ ଜନ ସ୍ଥାନ ହେ । ୨୧ ।

ଓଷଧ ମିଳନ ଯେ ଏତି ତାହାକୁ ବାନ୍ଧି ନ ଦେଇ ଭୋଗ ଦେହ ସାଧୁ ଭକ୍ତ ଯାଇ ହେ । ପୂର୍ବର ସୁଜନଗଣ ପ୍ରଭୃତ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକ ଭାବ ସିନ୍ଧୁ ଭଳେ ଭଣି ଭୁକ ଭୁକ୍ତ ହେ । ୨୨ ।

ଦେବଗଣ ଦେଖ ଏ ଦିଗର ଏକବୃତ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରମାରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେଉଁ ଯଣ ଏଥି ଭକ୍ତ ଦେଶ । ଚନ୍ଦ୍ରାର୍କ ଭୋଗର ସବାର ଛନ୍ଦମନୋହର କରି ଦେବେ ଦେବାଙ୍କ ଦେବ ସଙ୍ଗ ଭୁକ ହେ । ୨୩ ।

ବସନ୍ତବର୍ଣ୍ଣନ

ନାନାମନୋଜ୍ଞକୁସୁମଦ୍ରୁମଭୂଷିତାନ୍ତାନ୍ ହୃଷ୍ଟାନ୍ୟପୁଷ୍ଟନିନଦାକୁଳସାନୁଦେଶାନ୍ ।

ଶୁଭ୍ର ଶୀତଳ ବର୍ଷି ଧାର୍ଣ୍ଣି ପଲ୍ଲବରେ ଯଦ ବନ୍ଧୁ ଭଲେ ମଧୁମାସକୁ ଆଜନ୍ମ ହେଇ । ତାହାରେ ସୁନ୍ଦର କରର ଧର୍ମ ଧର ଥାଡ଼ା ଲଜ୍ଜାରେ ସ୍ତ୍ରୀଲ ତଳାଗରେ ମନ ଭଲ୍ ହେଇ । ୨୪ ।

ଭୂଲତେ ପଲ୍ଲବଲ ହୋଏ ଭ୍ରମଣ ହେ ଜଳ ଦେ ବନରେ ଶାଲି ପ୍ରହସ୍ରାପ ହେଇ । ତମାଳ ମୂଳରେ ଯାଉ କର୍ପିଲେ ଅନେକ ହୋଇ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖି ଉଦଳ କୁସୁମ ହେଉ । ୨୫ ।

ସୁକୁସୁଁମ କଣ୍ଠ ପଲ୍ଲବ ଦଳରେ ଜଣା ପ୍ରଗଳ୍ଭ ଦଳୁମ ଉତ୍ତମ ବାର୍ଣ୍ଣିକମ୍ ହେଇ । ଜନକ ଏ ସମସ୍ତ ଦଳରେ ସୁଖ ହୋଇ ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କ ପ୍ରକାରେ ଅଛି ହେଇ । ୨୬ ।

ତାଲଦେ ହେ ଶିକ ଗମାର ଦେଖାଯାଉ ଅପଦ୍ରବ ଦେ ହୋଇଲ ଯେ ମଧୁ ଲୋକର ହେଇ । ଶକ୍ତି ଧାର୍ଣ୍ଣି ଉଦ୍ଧାରଣ ଉଦ୍ଧାରଲ ଭଲେ ଦାଉଦ ଶ୍ରୀ ଭମା ପୁଷ୍ପ ମନୋହର ହେ । ୨୭ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମାଧୁରେ ଫୁଲ୍ଲ ତଳମ୍ନ ଉଲ୍ଲସନ୍ତେ ।

ସୁନ୍ଦରଙ୍କୁ ସରବର ସମାଗ ଦାର ଯାଇ ଦେଖି ଅଛି ଏଠାରେ ପୂଜା ହେ । ବୃକ୍ଷ ଶାଖାର ଦେଖ ଜଳମ୍ ମୂଳରେ ମୋହ ଦେଲେ ଦେଖି ଦଳେ ଶୁଣ ଭଲ ହେ । ୨୮ ।

ତରୁଣ ଦେଲେ ଦେ ଦର୍ଶି ଶୁଭ ଉପରକୁ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖ ଦାର୍ଶି କୁସୁମ ଗୁଲ୍ମ ହେ । ଏହି ଜ ଲାଗଲ ବୃକ୍ଷ ଜଳ ହୋ ପ୍ରାଣମିତି ଜାତିକ ଦେ ଦେଖାଇ ଉଲ୍ଲସ ହେ । ୨୯ ।

ସୃଷ୍ଟି ଦେ ଜଗତ୍ ବର୍ଷି ଶିଶୁଭରେ ସୁଗନ୍ଧି ଧାଇ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦଶ ଦଶ ହେ । ଲଜ୍ଜାଳସ ମୁକୁଳ ଶ୍ରମ ଆଜ୍ଞେ ହୋ ଅଧିକ ଶୀତ ଜ ରକ୍ଷି ଚଞ୍ଚଳ ଶଙ୍କ ଲୋକ ହେ । ୩୦ ।

ସୁକୁମାରୀ ଦେଖ ଦେଖ ଉଦର ଉଚ୍ଚ ଉଦର ଦର୍ଶି ଜଗ୍ଧ ନିଶାରେ ଲଜ୍ଜ ଦୋଷ ହେ । ନମଙ୍କାର ଆଗମନରେ ଲୋକ ହେ କୁସୁମ ଧାରେ ଦେଖି ପ୍ରାଣିକର ଜଗତ ହେ । ୩୧ ।

ଦଳରେ ଚର୍ଣ୍ଣ ସକଳ ବାମଦେବୀ ହୋଇ ସେହି ଦୋଳଦାକୁ ଜାଣ ସୁନ୍ଦର ହେ । ସୁର୍ଯ୍ୟ ମଣ୍ଡଳେ ଉଦୟରେ ଦେ ଦେବୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଜଣ ଲୋକେ ଦାଣ୍ଡ ଯାଉଛି ହେ । ୩୨ ।

ତାଙ୍କର ହୋଇଲେ ଯାଇ ଦର୍ଶନ ଦେଲେ ଭୋଗେ ଯାଇ ଛଳି ଗଣିଲେହେ ବନ୍ଧ ହେଉଛ ଦେଲ । ବେଣୁଳରେ ତେଜ ବାଣ ଧନ୍ ଏହାପର ସବୁ ଜାଣ ସୁନ୍ଦର ମହିତର ଆସି ସୁଖ ଦେ । ୩୩ ।

ସୁରସିନ୍ଧୁର ବାଳୁକର ଦେ ଜଳର ଭୂଷଣରେ ଭୋଜ ସ୍ତୋତ୍ର ଜଣ ମନ ଅଛ ଦଉ । ଶୁଣ ପଢ଼ିବେ କରଣ ଯାହାଙ୍କୁ ଭରଣ ଦେ ପୁଣ ମାତ ଭୂଷଣରୁ ଜଣ ଲଭ ଦେଇ । ୩୪ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ସ୍ତୋତ୍ର

ଶ୍ରୀ ସୁମନ ଭବନର ସ୍ତୁତି । ଶତ୍ରୁଭ ସ୍ୱାମି । ପୂଜ ଜଣ୍ଣ ପୂଜା ।
ଦେବ ଦେବର ଦେ ବୀଦଦାର । ସ୍ୱାମୀ ଜଣ୍ଣ ସିଂହାସନ ସ୍ଥାନର । ୧ ।

ସ୍ୱପ୍ନ ପୂଜା । ସର୍ବ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରକାଶି ଭରେ । ସ୍ୱରୂପଙ୍କ ଏଠାରୁ ଯାଅ ଦେ ସଙ୍ଗେ । ଜନ୍ମ ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗ ଦେଇ । ତସ୍ମାତ ଦେ ସୁନ୍ଦରଙ୍କ ସ୍ଥାନର ।୨।
ଚନ୍ଦ୍ର ଏକ ଜଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ । ସ୍ୱରୂପର ଶାଳ ଦେବଦେବ ଭକ୍ତ । ଚଣ୍ଡାଂଶୁ ସର୍ବ ଦର ମୋଦନ । ତାହଙ୍କୀୟ ସ୍ୱାଦେ ଅସ୍ତ୍ରଧାର । ଜଣ୍ଣଦର ଆସି ବର୍ଣ୍ଣ ଭବେଶୀ । ଭକ୍ତଙ୍କ ଏହି ଭରଣ ଜାଣି । ଦେବର ଭରେଣ ଜଣ୍ଣ ଏ ଦେଶ । ଶରଣ ସ୍ଥାନ ଧରଣ ଧାର ଥାଏ । ୩ । ତେଣେକୁ ସଜଗେ ସହସ ଭରେ । ଭକ୍ତ ସଜର ଦସ୍ୟ ଏଥେ । ଦେବଙ୍କ ଦେଶ ସ୍ୱରୂପ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ସ୍ୱରୂପମା ଦଣ୍ଡ ଭଦେଦ ଜଣ୍ଣ ।୪।
ତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱର ଉଦ ଜୈନ । ତସ୍ମାତ୍ର ଦମାର ଏଦେ ଦେବଗଣ । ଭୂଷ ଶରୀର ସ୍ଥାପ୍ତ ଅବଧାର । ଦେବର ଶଙ୍ଖ ଜଣି ଶରଣ ପୂଜନ । ୫ । ଓଉଦେମ ଯାଇ ସ୍ତବ ସୁଦଳ । ଦେବଦେବେଶ ଜନ ସ୍ତୁତି ଦେ ଧାର୍ଯ୍ୟ । ଜାତ୍ୟେ ଭାଷ ନାମି ପିଉଧାନ । ସ୍ୱରୂପୀଙ୍କୁ ସ୍ତବନ ଜଣ୍ଣ । ୬ । ଶରୀର ଅଣ୍ଡ ଏଥକୁ ସ୍ତୁତି । ତର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦେବଜଗ ପିଦଜ ଭକ୍ତ । ତତ୍ତ୍ୱ ଜନ୍ମ ପିତର ଦର୍ଶି । ଜଗନ୍ତ ମାଜାସିଦା ସ୍ଥାନ ଯାଏ । ୮ । ତଦ୍ଭକ୍ତ ପୂଜନ ସ୍ୱଦେଶଭେଣ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଓ ସୁନ୍ଦରବର୍ଣ୍ଣ ସରେଶ । ତୀର୍ଥସ୍ଥ ସ୍ୱଜ ମଧୁର ଜନ୍ମ । ଜୀବ ଦର୍ଶନକୁ ଦେ ସଜ ଦେବ । ୯ । ସନ୍ତ-ଭକ୍ତିରେ ରଚେ ସର୍ବେ । ଜଗଦର ପ୍ରାପ୍ତ ଜାଲଦେବସେ । ଜନଦାତ୍ରି ପୂଜଣ ଓ ସଜ୍ଜନ । ଦର୍ଶନ ପୂର ସନ୍ଧର ଭକ୍ତ । ୧୦ ।

ଜନ୍ମ ପୂଜା । ତସ୍ମାତ ଦେବ ଦା ପ୍ରିୟଦର୍ଶ । ଶରଣଣ ସ୍ୱଜ ଦେବତ୍ତ ସୁଦାସୁତ । ତସ୍ମାଦବନ ଶ୍ରୀଦେବ ସର । ଜଗତ୍ରିଶ ସ୍ଥାନ୍ ସନ ଜନନ । ୧୧ । ଜନ ସ୍ତବରେ ଜା ସ୍ୱଜନରେ । ଜଣ୍ଣଦର ଦରେ ଏକ ଦେବରେ । ଜଣ୍ଣୁ ରଜ ସାର୍ଥିକ ସଜ । ସୁଶିଳ ଜସ ମନନ୍ତ ମାଜଣ ।୧୨। ସ୍ତୁତ୍ୟଜନର ଅର

ହୋଇଲ । ପୁଣି ଅନନ୍ତ କ୍ରୋଧ ହୋଇଲ । ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗରୁ ରୁଦ୍ର ହୋଇ ।
ରୁଦ୍ର ଏକାଦଶ ଯୋଗି ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ।୧୭। ତାହାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱ ଏକ ତ । ତାଙ୍କ
ନ ଥିବାରୁ ଦଶମ ପ୍ରକାଶ । ଅଷ୍ଟ ଲୋକେ ତାହା ଧରଣେ । ଏମନ୍ତ
ଅନୁଗ୍ରହ କରନ୍ତେ ।୧୯। ତହୁଁ ପୃଥ୍ୱୀ କରିବ ସୃଜନ । ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶରେ
ହେଲେ ସେ ସର୍ବ । ତାହାକୁ ବୋଲନ୍ତି ଆଦ୍ୟ, ପୁରୁଷଙ୍କ ଜନମ ନାହିଁ
କର ।୮। ତହିଁରେ ସାତ ଲୋକ ମୂର୍ତ୍ତି । କେବଳ ପ୍ରାଣ୍ଡ କୃଷ୍ଣ ଅବରେ ଅଛି ।
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଗତ ଲାଗି ଜାହ୍ନବୀକ । ସୃଷ୍ଟିଭୂମି ପ୍ରାଣେ ହୋଇଲୁ ତପ । ତହିଁ
ହୋଇ ଅଜ୍ଞାନ ତହୁଁ । ତାହାକ ମୁକ୍ତ ଦେଖ ଧର୍ମ କେବଳ । ତତ୍ତ୍ୱ ଅତେ
ବନ୍ଧନ ଧରିଲ । ଏହି ନ ଜାଣ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏ ପ୍ରକାରେ । ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଭାବ ପ୍ରକାଶ
ଭାଗ । ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଖ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ । ଏହି ଶରୀରରେ କୃଷ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଖ ।
ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଉଦ୍ଧାର ଜନ୍ମ ଜୁଗରେ ।୧୮।

ଅତୁଳ । ପୂର୍ବ ବାଲ୍ୟ ଜନାର ଧାରକୁ । ଜଗତଷ୍ଟି ଅନ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଜନକୁ । ସୃଷ୍ଟିକା ହୋଇ, ଏ ସୀତ ଯାଇ । ତତ୍ତ୍ୱ ଦେବତ ଦେ ସୃଷ୍ଟିକୁ
ଦେଲ ।୧୯। ସୃଷ୍ଟିଶେଷି ସ୍ୱର୍ଗ ଗାଥା ଶୁଣ । ତେଣୁ କେଶିଦ ଦେ ଜନ୍ମ ଜାଣି ।
ତନ୍ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରକାର । ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଖ ସପ୍ତସ୍ୱର୍ଗ ଦାର ।୨୦। ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି
ଦେବଗଣ ତତ୍ତ୍ୱ । ଜଗତ ଦେଖାଲ ନର ଜଗତ ପୁରୁଷ । ଜଗଷ୍ଟି ଆଜ ଦେବଗଣ
ଅନ । ଉତ୍ପନ୍ନ ଭଗ ଦେ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଜ ।୨୧। ଉତ୍ତମ ଜନ ଦେବା ଦେଖି
ଭାବ । ତତ୍ତ୍ୱ ଜନ୍ମେ ଦେ ଅତେ ସ୍ୱର୍ଗ । ସୃଷ୍ଟି ଏ ଜନ୍ମ ଲୁପ୍ତ ଜନ୍ମ ଦୃଷ୍ଟି ।
ସୃଷ୍ଟି ଦେବଲୋକ ଦେଖା ମନଙ୍କ ।୨୨। ସମସ୍ତ ଦେଇ ଦେଇ ଦେଖି ଆଦେଶ ।
ତତ୍ତ୍ୱ ଶ୍ରୀ ଆଦେଶ ଦେଖ ଯଦେ । ପୁଣି ଏ ମନ୍ତ୍ର ବିଜ ହୋଇ ଦୃଷ୍ଟି । ତଥାପି
ଦେଇ ଅବଶିଷ୍ଟ ସାର ।୨୩।

ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ'ଭଗବତ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତର'ଶତନାମ ଶ୍ଳୋକ ଅଛି ।

ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଖ ସର୍ବଜ୍ଞ ସର । ସୃଷ୍ଟିଜ ଜନ୍ମ ଏକ ସତ୍ୟ । ଜଗତ
ଦୃଷ୍ଟି, ସୃଷ୍ଟିଲ ଏହା । ଜଗତ ଶୀଳ ଜାହାଦେ ଅପେକ୍ଷା । ଜନ୍ମଶ୍ରୀଧାମ
ଶକ୍ତି ଦ ସର । ଏହି ଦେଖ ଦେଖ ନ ଜନ୍ମ ଶରଣ । ଏହା ସୃଷ୍ଟିରେ ନ
ଋଷି ମନେ । ଉପାସ ଦାସ୍ୟ ନ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡବର ୨୪ । ତଥାପି ସଦା ।
ଦେଖ ଦେବୁ ଅଛ । ସ୍ୱର ସର୍ବଲ ସୌମ୍ୟ ଦେଖ ଦୃଷ୍ଟି । ଉତ୍ତମ ମୂର୍ତ୍ତି
ଜଗତ ସର୍ବ । ଏହି ଦେଖ ଦେଖ ଜନ୍ମ ନ ଦୃଷ୍ଟି । ୨୫।

ଏହି । ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା । ଦେ ଜାତେ ସୃଷ୍ଟି । ସୃଷ୍ଟିପାଳ ତାକୁ ଜନ୍ମର
ଆଦି । ଜନ୍ମ ସମ୍ଭବ । ଲୋକ ଜାତିକ । ସୃଷ୍ଟି ସୃଷ୍ଟି ସୃଷ୍ଟିପାଳ ସାଧନ ।

କରେଇ ଘୂରନ୍ତି । ଯେମନ ମୁଖାଗ୍ରୀ ; ଉଦ୍ର ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ସୁଖନ୍ଦୁଅଛୁ । ତଦଳ ହୋଇ । କନ୍ଦର୍ପ ପାଇଁ । ଖଉରଣ କୁଞ୍ଚ ଅରେ ଅଛୁ ଉଣ୍ଡି । ୬୮ । ଉମାକରାଳ । ଖାଉ ସୁଖନ । ଶୁକ୍ ଅକ୍ରୁରରେ ଘାରୁ ଶ୍ରମ । ଦଣ୍ଡି ସମ୍ପ ; କଳନ ଯୋଗ । ସୁର୍ଯ୍ୟ କରେ ଦେଖ ଦଉଦଦୋଷ । ୬୯ ।

ଦେଡ଼ । ସୁର୍ଖ ପ୍ରଦୋଷ । ବୋଲି ଛଲାବ । ଉଣ୍ଡୀରାକେ ଦେଲ ବଣ ଯଦେବ । ଉଦ୍ଦରଣେ ଭଅ । ରାମ୍ପା ଅଡ଼ ବୋଲ । ଉଲୋମ୍ପୁର ଗ୍ରାହୀ ମାପରାଠାଇଁ । ୭୦ । ସୁନ୍ଦ ସୁରଣ୍ଡ । ଶୁଦେଳ ଦୋ ପାଇ । କୃଷ୍ଣର ବେଣ୍ଟ ସେଦେଳ ଅସୁରକ୍ତ । ଉମାଭାବେଳ । ଭାଣ ଦେ ଉଦ । ଉଦ୍ର ଲୁଦଣ ଯେବେ ଦେଦେବ ଭାଣ । ୭୧ । ଉଦଳ ଉଟ । ଶୁଭା ଦେବେଦ ଉଛ । ଉଗ୍ରାପଣି ଆଦ ସଦେବ ସାସ । ଉଲଦେଲ ଉଣ୍ଡି । ଦାଣା ହୋଇ ଦେହୁଁ । ଉତ୍କୁଣ୍ଠ ସପ୍ତ ଦେଭାଦେଳ ବୋଲ ୭୨ । ପୂର୍ବ ବାଲାର । ଦୋଦେଲ ଦାଣ ଦର । ଭୁଷ୍ଟ ସ ଞ୍ଚି ସୁଭନ ଲିଦେଶ । ସୁର୍ଖ ଭା ନ.ଦ । ସୁଦନ୍ଦ ନନ । ଦେଦୌସିଣ୍ଡ କର ଦେଦେଦ ଉଧାନ ୭୩ ଉତ୍ତ ଦେମାଳଦ । ଦାଣଦ ଦରଣ । ସୁଦଣ ପଦେ ଦେମାହଦ ସମାପ୍ତ । ଦମାଦେଲ ଦେଶ । ଉଲ ଦୁରାଣ । ଦନ୍ଦେ ପାଦବଦ୍ର ଅଦୋଷାଲ ରଣ ।

—ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ ସମାପ୍ତ—

ପଞ୍ଚମ ଛାନ୍ଦ

କଂକାର ବୋଲ

ରାଗ—ଚଖଦେଶ

କର୍ଣ୍ଣିକାର ଦେଖ ଆଦେ ଦୁଆରେ । କଳାବତୀ କହିଲା ଶୁଣ ସୁଣ ।
କଣ୍ଟକିତ ହୋଇଲାଣି ଅଙ୍ଗୁଳି । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଜିଲ ସବୁ ଜଣ । ୧ ।
କଳେବରୁ କର୍ଣ୍ଣେ ଜଳଧାର । ବାଳଙ୍କର ଦେଖେଇ କେଶ୍ର ଉପଶ୍ରା।
କଣ୍ଠ ଉଦ୍ଧରେ ମନ ଖାଇନାରୁ । ଭଲେ ଭୂଷଣ ଜାଳକୁ ସମ୍ଭାଳୁ । ୨ ।
କରିରୂପ ବାଳକ ଏଇକାଳେ । କଲୁ ଦେଖାଇ ଗଗନ ମଣ୍ଡଳେ ।
କାଳୁକାନ୍ତ ହରଲେ ଲେ ଉଚିତ । କୁବେରସୁ ଭାର ଦେଲ ମୃତ୍ୟୁ ଭ ।
କାଳ ଭାନ ଦଦଦେଶ ସୁଂର ସୁଂଷ । କନ୍ଦ ଉଞ୍ଚ ଦେଖି ଗଣା ହରଣ ।
କୁମୁଦଶ ଦେଖିଲା ନାଶ ଭୂଷ । କୁଞ୍ଜଜର ଲୁଦ ଦେଲ ଲଦୂସ୍ଥାନ । ୪ ।
କଦମ ଦୁଦବ ଅକଳଙ୍କିତ ରଣୀ । କର ମଣ୍ଡଳ ସମସ୍ତ ଲାଗିଛି ।

—ଛାନ୍ଦ—

ଦୃଷ୍ଟିବାଟ ସୁଗନ୍ଧ ତାହାର । ତଣ୍ଡକାରେ ସୁବାସ୍ ଅନ୍ତରର । ୬ ।
ଭଗବାନଙ୍କ ପଦ୍ମିନୀ ଭଲାଭ୍ୟେ । ତାହାଙ୍କୁ କ ଦେଖାଇ ନ ଭଣେ ।
କୋମଳର ଦୁବା ଅଙ୍କ ରଙ୍ଗରେ । ଚନ୍ଦନ ସେ କୋମଳ ଭଣ୍ଡାରରେ ।
ନବ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶା କୋଷ ଭାମିନୀ । ଜତେ ହାସି ହୋଇଛୁ ଶ୍ୟେତଗୁଣ
ଚେତ୍ ନବ ଭାଷା ସ୍ୱେତ ଭଲି । ଭୁଜ କଢ଼ କ ଜରେ ଧରୁଛୁ ।୭।
ଜନ୍ମନର ଦୋଷ ନାମ ଚାହାଲୁ । ଜଥେ ଆକାଶଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ତାହାର ।
ତାହାକୁ ଗାଢ଼ କରୁ ହଲଛି । ଜର ନାହିଁ ତୁ ରକ ନାଗରୀ କ ।୮।
ଜାଳନର ଉଷ୍ଣ ସ୍ଥାନେ । ଜରେ ତରୁଣ ଜରେଗାମଣ୍ଡଳ ।
ଦତ ଜରୁଣ ଏମନ ଭଗ୍ନଚେଷ୍ଟା । ଭାର ଦେବାକୁ ଗୁଣର ସଙ୍ଗ ।୯।
ଭଳାଦର ଜରେଦ ଆକାଶ । ଭଣ ଜନ୍ମେସ୍ୱର ଭକତ ।
ଦୃଷ୍ଟିଧାନ ଗଣ୍ଡି ଅଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣ । ଦୃଷ୍ଟିପାତ ଦେଖାଇ ଦେଖ ଦେଖ ।୧୦।
ଭୂତଳର ପ୍ରଭଣ୍ଡି ଅଛି ଗଣ୍ଡି । ଜତମ୍ଭିରି ଭାଷ ଦେଖ ଏ ଦେଖ ।
ଜରଣ୍ଡି ଏ ମସ୍ତକକୁ ଏଣ୍ଡ । ଜର ପସାରେ ସୁଖ ଭାଗ ହେଉଛୁ ।୧୧।
ଦଣ୍ଡମୁକ୍ତ ଭଜନ ଚେଷ୍ଟକୁ । ଜାଣ୍ଣବଣୀ ରସି ଅଜ ଜଣକୁ ।
ଭଣ୍ଡୁ ଗୋଲ ଅଦ୍ଭୁତିଭ ସ୍ୱଭାବରେ । ଏବେ ଭବସାର ଭଜଗରେ ।
ଦୃଷ୍ଟିଜଣ ଧୂମ ଉଦେ ଆକାଶ । ଜରେ ଭାସ୍କରୀ ଭରେ ଭସ୍ମବଣ ।
ଚଣ୍ଡଶୂଳ ଦୋଷରେ ଜ ଉଦେଶ । ଜଗତଭରି ପ୍ରତ୍ୟୁଷଜାତ ।୧୨।
ଭଣ୍ଡ ଦାହିଁ ରା ମୁଖ ଅଳଙ୍କାର । ଜଳ ଉଦେ ଜ ସୁଖମୂଳସ୍ଥାନ ।
ତାହାକୁ ଗାମ ପୁଷ୍ପରସରେ । ଭୁଜ ଦୋଳେ ଏଥୁ ଅନଳଗରେ ।
ଭଣ୍ଡି ଭଜନରେ ଦୁଃଖ ଜାତ । ଦାନ୍ତାଳଙ୍କେସ ଦୋଷ ଅଜ ଅଣ୍ଡି ।
ଜାମ ଉପିତଜନ ପ୍ରାଣେ ଶୁଣି । ଜ ଜଣନ ଦାହିଁ ଅସ୍ତ୍ର ଦାସୀ ।
ତାହାକୁ ଜଗମ୍ଭକ ଜନ୍ମ । ଜାସ୍ତଳ ଏ ସକଳ ଭଗସ୍ୱ ।

—ଛାନ୍ଦ—

ଜଳ ଉଦେଶ ଅନ୍ତରସ୍ଥ ଜନ । ଦୃଷ୍ଟ ଉଦିତ ଜଥ୍ ବାଣ୍ଡାକୁନ ।୧୩।
ଦର୍ଶ ନରସ ଦୋଷ ଦେଖ ଅଙ୍କୁର । ଦୃଷ୍ଟାଦେଖି ଦୃଷ୍ଟି ଜୋଜଗାରଙ୍କୁ ।
ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଭଗନ ଭରି ସୁଷ୍ଠ । ଭଣ ଭରଜଣାଭ ଜନ୍ମପୁଣ୍ଡ ।୧୪।
ଭଡ଼ାଜାକୁ ଘଷଭ ଭଣ୍ଡି ଗୁଡ । ଜଳ ସୁଜନର ଉଜଡ ଜମଶୁ ।
ଭଙ୍ଗି ଭରଷ୍ଟ ଭଜ ଭଜ ଦୋଲାଇନ । ଭାଷାର ଜେତନ ଭାଲାଇନେ ।

—ଖଣ୍ଡିତା—

ବର୍ଣ୍ଣନେଇ ପ୍ରିୟର ଚୋଳ ସୃଷ୍ଟି । ନବ ନ ରଧ୍ ଅଦ୍ଭୁତ ଦୃଷ୍ଟି ।
ଭଣେ କାମିନୀ ନଖମୁଖରେ । ଜଡ଼େ ଖଣ୍ଡ ଓ ସ୍ତନ ଗହାରରେ ।

—ରୂପକ—

କଣ୍ଠ ସ୍ୱୀମଙ୍କ ମାନ ଧାବାର । ଧବଳ ଶିଖରାଶ୍ର ଶୃଙ୍ଗାରସ୍ତର ।
କରେ ପିକଶ୍ୱଷ୍ଟ ଶୀତଳେର । ବେବେଶ ଭୁଷିତ ଓ ମଣ୍ଡିତର ।୨୨।

—ଖଣ୍ଡିତା—

ଭାଷ ରସ୍ତ ମଧୁ ହରଣରେ । ଜଗତ ଦୁଃଖର ଶୀଘ୍ରଗ୍ରରେ ।

—ଶକ୍ତି—

ବନଦୁର୍ଗ ଆବୁରେ ଧରେ ସୁଜ । ଦେବ ଜଣର ଆସୁ ଅଶଗନ ।୨୧।
ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ କୁସୁମ ସମ୍ଭାର । କାନ୍ତି ଶଗ ଭୁଜ ଯୁବ ଭ୍ରମର ।
ସେନବଶ ବରଣ ମିତ ଏଣ । ବନ୍ଧୁ କସିଦେ ଶଙ୍ଖ ବେବ ବେଶ ।୨୨।

—ଗାଢାଲିଙ୍ଗନ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ—

ବେଶୀ ଭାମିନୀ ଗାଢତରଶେ । ଭଣଭଣରସର ଅଙ୍ଗ ବିହାରେ ।
ନାତ୍ତ ଅକୁଳରେ ବୋଲ ବେଣୁର । ଦଣ ବନ୍ଧନେ ଦାନ୍ତରେ ଚକଣ ।
କର୍ଣ୍ଣ ଭଳସ୍ ସାର ବେଶ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ବନ୍ଧ ନବାକୁ ଶୃଙ୍ଗଦ୍ୱାର ବନ୍ଧୀ ।
ଏ ଶ ବୋଲ ଗ୍ରହେଶ ଉଚ୍ଚ ଦାଶ । ଦୃଢ଼ଶାବଶ ଦେଖାଇ ପ୍ରଗାଢ଼ ।
ବଢ଼ିରୂପେ ଷଣ୍ଢ ଏକ ଧରେ । କାନ୍ତା ଭମତ ବଶେ ଅଙ୍ଗକରେ ।
କୃଷ୍ଣଦନ ଅଧରେ କଳ୍ପକଣ୍ଠ । ବଡ ଭାରୀମୁଦଶ ବେଶ ପ୍ରସ୍ଥନ ।୨୪।
ବଳଦୃଢ ମୃଣାଳପର ଭଣାଉ । କାଞ୍ଚନଭଗୀ ମନ ଲେଖ ଜୁଗଲ ।
ରଣରେ ସ୍ୱରାଗର ଭଣମାଣ ଲଗ । ଦୃଢ଼କାନ୍ତି ବନ୍ଧ ବେବେ ଆବେଶ ।

—ଶିଙ୍ଗାରରସ ପ୍ରଶଂସା—

କୃଷ୍ଣ ବ୍ରଜ ରସ ପ୍ରସ୍ତୁଣକ । ଭବ ରେଣୁକ ଶିଙ୍ଗାର ଭୀଷଣ ।
ବେଶ୍ରିପ୍ରୀୟା ପ୍ରିୟାବେଶେ ଉରନ୍ତ । ଭାମ ସ୍ୱଭାବେ ଏଭାବେ ସମ୍ଭୂତ ।
ଭଣବାକୁ ମଣ ଆନ ବର୍ଣ୍ଣତ । ଭଣା ଭୁଷଣା ସକଳସାରଣ ।
ଭରନ ସ୍ୱଭାବ ଶରଣ୍ୟାର ସାଧ । ଭବଦକ୍ଷ ଶରଣଙ୍କୁ ଶଦାର । ୨୮ ।
ଭଣକନ୍ତୁ ଭରମ ପ୍ରିୟ ଉଚେ । ଶୀଘ୍ର ସ୍ୱଭାବ ଦର କାମାବୁଝେ ।
କୃଷ୍ଣସ୍ୱରଭା ସାର ଭଣସାଦ । କାର୍ଣ୍ଣ ଦେଶେନ ବୋଧ ଭୋଗେ ଭାଷ ।
ଭାଷ ରସ୍ତୁ ମଧ୍ୟଭେଶ ଭଲ୍ଲଭେ । ଭଣାଧରନ୍ତୁ ଶୁଣି ଭାବ ପିକ ।
ଭର ଶଣ ବଶୀ ସ୍ୱଭାବୁ ଭଞ୍ଜ । ଭଞ୍ଜ ଭଣିଲେ ରସ ଶଣାକୁ ଧାଇଁ ।

—କୋଶଳଦେଶ ସ୍ତୁତିଛନ୍ଦ—

କୋଶଳରେ ଦେଖି ସୀମା ଲମ୍ଭ । ଭୂଷଣରେ ସ୍ପୃହି ଚନ୍ଦ୍ର ଭୂଷଣ ।
ତହୁଁ ଅନୁସାର ନଗର,ଶଙ୍କାପ୍ରାନ୍ତ । ସ୍ତୁତିମିଳ ମାଗରେ ଭୂଲୁଥିଲେ ।
ଭୂମ୍ବିତରେ ଆଗରେ ମଧୁରାନ । ଲକ୍ଷ୍ମୀରୁ ଭୂଷ ଭକ୍ତ ଦେଖନ୍ତ ।
କ ମଣ୍ଡଳାରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶୀଳନ । ନଗ୍ର ଉଦ୍ଧ ଦେଖି ଦୋଳ ସାଜର ।
ମାନ୍ତ ଅନାଇ ହୋଇ ତୋରଣ । ଲଭ ଧନ୍ୟ କୋଶଳ ମୋର ଆଗ ।
ଦଣ୍ଡେ ଏହ ଦେଖିବାକୁ ଭୂବନ । ଭଲ ମୋ ମୁଖରେ ଗଢ଼ ପ୍ରମାଣ ।
ଭୂମିରୁଣ ପଦ୍ମଶ୍ରୁ ଅଙ୍ଗରେ । କାନ୍ତ ମୁଖ ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଖି ରହେ ।
ଭୂପବନ୍ତୀ ମୁଖ ଶ୍ରୀଧୁ ତ ସୁଖ । ଦେଖନ୍ତଜନଙ୍କ ଶମି କେଶ ଜଣ ।

—ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଦେଶ ସ୍ତୁତିଛନ୍ଦ—

ଭୂଷ୍ଣସାହସମନ୍ତର ସଙ୍ଗରୁ । ମାଳେ ଦେଖାରାଷ୍ଟ୍ରର ପୁଷ୍ପ ଗରୁ ।
ଭଗର ରହସ ସାର୍ଦ୍ଧ କେଳ ଜଣ୍ଟକରୁ । ଭୂମି ଦେଖଉଅନ୍ତ ଭର୍ତ୍ତିଗଲେ ।
କର୍ପୂରକୁ ସିଦ୍ଧପଥ ଦୋହାଇ । ଭକ୍ତ ଶ୍ରବଣ୍ୟରେ ସଙ୍ଗୀତ ।
ଭଲେ ଭଟାର ଭକ୍ତି ମାଗ ଧନ । ଜଣ ଜନାର ଆଗମନ ଜଣ ।
ଜନକ୍ଷତ୍ର ହିଁପି ଜନା ସ୍ଥାନରେ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବେ ଅକ୍ରୁର ଗୁଣ ଅଭେ ଏରେ ।
ଗାଧ୍ର ଆକବାସାଏ ରକ୍ତ ଜନ । ଜନା ସୁଦ୍ରଶୁଣରେ ଜେବେଲ କେଳା ।

—ଗଉଡ଼ଦେଶ ସ୍ତୁତିଛନ୍ଦ—

ଭୂବଳସ୍ଥାନଇତର ଦେଖନେ । ଭୂବଳସ୍ଥାନ ଶ୍ରୀଗଣ ଭୂଗଲ ।
ଜନସାର ଦେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଲକ୍ଷରତେ । ଜନଗର ଜଗନ୍ନାଥଶ୍ରୀ ଗଢ଼ଣ ।
ଗାନ୍ତ ସୁଧାବସୁଧା ଦେବ ଜଗର । ଶ୍ରୀମ୍ଭ ଜଗନ୍ତ ଅଛ ଜନସରେ ।
ମାନ୍ତ ସ୍ତୁତିରନ୍ଧ ଦୋଳ ନର୍ତ୍ତନ । ଗାନ୍ତଭୂତଳରେ ଦେଶ ଜଗ ।
ଗାଡ଼ି କେଶ ଭୂତ ସିନ୍ଧେ ଜାରକୁ । ଜଗମ ଅନ୍ତ ଭୂବନସମ୍ପଦ ।
ମାନ୍ଦ୍ରାଣୀ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମି ଗନ୍ଧର । ଜଗଜନର ଗାହନ ଭ ଆଗନ୍ତ । ୪ ।
ଦେଖି ଜନ ଦେ କୋଳେ ଜନ ରାଜା । ଗାନ୍ଧାରଙ୍କ ଦେଖନ୍ତି ନ ମାଗ ।
ଜନ୍ମନନ ଜନ୍ମ ଲଗର ରସାଳ । ଗାନ୍ଧିଶ୍ରୀ ଉମାଦେବଙ୍କ ଜଣାଇ ।
ଜନ୍ମ ଜନ୍ମଜନା ଜେସ ଗୃହ । ଗୋଲଗନ୍ଧ ସମ୍ପତ୍ତ ଜଗ ଜେସ ।
ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ଜନନ ଜଗର ସୃଷ୍ଟିତ । ଜନନ ସୁରନା ଜସୁରତ ଅଛି ।
ଜନ୍ମଧୂଳ ନ ପ୍ରଭ ଏ ଜର୍ଦ୍ଧନା । ଜଗର ଭୂଗ ଜଗ ଜେବେଲ ଜମଣା ।
ଜନ ଦେଖନ୍ତି ସ ଜର୍ଜନା ଏତେ । ଦୋଷଦେବ ଦେ ଜସୁରତଲ ଜଣେ ।

ଚଇତେଶ୍ୱରିଙ୍କ ଅଙ୍କ ପ୍ରମାଣେ । ଶାନ୍ତ କାନ୍ତ ପରକା ନାମାବଳେ ।
କରିବ କୋଷ ସ୍ତୁତି ରସ ସ୍ତବନେ । କାଳ ଭଞ୍ଜେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭାଷି ଭାଷ ।

ସ୍ୱର ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାର

ବର୍ଣ୍ଣମୁଖରେ ସ୍ୱରରେ ରସିକ ସ୍ତୁତିରେ । ଏହି ଭାବ ଭାଷ ପ୍ରକାଶିତ। ଏହା ସ୍ୱରଳ । ଶୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରୟ ଭାବରେ । ନାମଧାତୁ ସ୍ୱର ସହିତ ଅଳଙ୍କାରେ । ୧ ।

ବଚନ ଗଣଙ୍କ ଲଘୁ ଅଠ ଆଠ ବୋଧାଇ । କହିବାର ଶ୍ରୁତି ସୁଖଦ ମନ ହେବ । କାଳିକ ଯେ ରେଖ ବର୍ଣ୍ଣ । ଶାସନରେ ଲେଖକ ମୋହକ ତନ ହୋଇ । ୨ ।

ବରନ୍ତୁ ଗୁଣ ଅଷ୍ଟଧାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ । ଏହି ସପ୍ତଧାର ଅନୁପ୍ରାସି ହେବ । ଏହି ସ୍ମୃତି ଗଣକ । ଶବ୍ଦ ଶ୍ଳେଷ ଚତୁଷ୍ଟୟେ ମଣ୍ଡନ । ୩ ।

ଶେଷଗଣ ଅର୍ଥଶକ୍ତି ଭୂଷଣ ରେଖା । ଏହି ବର୍ଣ୍ଣ ଗଣନାରେ ରେଖା । ଏହି ପୁଷ୍ପ ପୁଞ୍ଜ । ସପ୍ତଧାର ସମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତରେ ସଙ୍ଗୀତରୁ ରଚନ । ୪ ।

ଶବ୍ଦଶ୍ଳେଷ ଲକ୍ଷଣ

ଶ୍ରୁତିମଧୁର ଶବ୍ଦରେ ଲେଖି ସ୍ୱରଶିଳ । ଶୁଦ୍ଧମଧ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣର ଅନୁପ୍ରାସ ଶବ୍ଦଶ୍ଳେଷ । ଯୀଶା ଗଣର ନାମାବଳୀ । ଚମକ ସହିତ ଲେଖନର ଭାଷୀ ଭଳି । ୫ ।

ଶୋଭନ ଲକ୍ଷଣ ବର୍ଣ୍ଣର ରସାଳ ସହିତ ମନ । ଏହି ଶମ ଗୁଣ ସ୍ତ୍ରୀଶ ସମ୍ମିଶ୍ରଣ । ଏହି ଭାଷ ମଧୁରତା । ଏହି ନାମାବଳୀ ନାମ ଶବ୍ଦଶ୍ଳେଷ ଭାବ । ୬ ।

ଶ୍ରବଣ ଶୋଭାବର୍ଣ୍ଣନେ ଲଳିତ ଭାବନେ । ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ରରେ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଶ୍ଳେଷରେ ପ୍ରକାଶନ । ଭାଷାସାଧୀ ହୋଇ ରସ । ଶୋଭନ ଲକ୍ଷଣ ହେବ ଲେଖକ ଭଳିବେ ହେବେ ମନ । ୭ ।

ମଣ୍ଡନକ ଲକ୍ଷଣ

ପ୍ରଶସ୍ତମନା ଲେଖି ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦଭୂଷଣରେ । ଏହାକୁ ଲେଖ ଗୁଣ ନାମକ୍ଷେତ୍ରରେ । ଏହି ସଂଯୋଗ ଚରଣ । ଉପମାରେ ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରୟୋଗର ମିଶନ । ୮ ।

ଶବ୍ଦଗୁଣ ଭଙ୍ଗି ଭଙ୍ଗି ଭଙ୍ଗି ସଂଯୁକ୍ତରେ । ଭୂଷଣରଚନାର ଏହି ନାମରେ ସୁଖ ଦ । ସମେ ସ୍ୱରସ ଭଳିଣ । ଏହି ମଣ୍ଡନକ ଲକ୍ଷଣ ନାମସ୍ଥଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୯ ।

କମ୍ବୁକଣ୍ଠି ଯାହାଙ୍କର ଗଳା ଦାଗ ଥିବ ।।ତିନୂଟେ ଗରାଣରେ ଗଳାର ଶିଳ ସ୍ଥଳେ । ତାହା ନାରୀ ସିଂହାସନ । ତାର ସଂସାରେ ଯଶ ପ୍ରକଟେ ଯାଇବ । ୧୦ ।

ନାସିକାର ଲକ୍ଷଣ

ତଳୁ ଟେକ ଶୁଆ ଥଣ୍ଟରୁ ଟେକି ନାକ । ଯାହାର ନ ଦେଖାଇବ ଘୋ ଘରେ କୁଳବତୀ । ତାହା ଅନ୍ତର ଲଜ୍ଜାରେ । କନକର ସୁନ ଦେବ ଗଣର ନଷ୍ଟର । ୧୧ ।

ଚମ୍ପାକଳିର ସମ ସୁନ୍ଦର ନାସାରେ । ଜାତ ତଳୁ ବ ନାକ ଚ ଶଙ୍କର ଜାଣିବ । ତାର ନାସାପୁଟରେ । ନିରନ୍ତର ସୁମନା ମଣ୍ଡିତ ଶୋଭିବେ ।୧୨।

ଅର୍ଦ୍ଧଓଷ୍ଠ ଲକ୍ଷଣ

ବୁନ୍ଦଲୀଫଳର ସ୍ତ୍ରୀ ଦେଖିଁ ନାସାରନ୍ଧ । ଏହାକୁ ସର୍ବଦା ଶୁଭ ଥାଏ । ଯାହାଙ୍କୁ ସୁଖର । ଯାଙ୍କରେ ଥାଉ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନିତ୍ୟ ବାସ । ୧୩ ।

ଅଧରକୁ ଲାଲ ରଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ ଆଣି । ଯାହାରେ ଥାଏ ସେହି ତେଜ ଘୋର ଜ୍ଞାନ । ତାହା ଏହି ଦେହୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ଅଳ୍ପରେ ଭାଷ ହିଁଯି ନଷ୍ଟଳ ଦେଖି । ୧୪ ।

ଉଠେ ଅଧର ତଳେ ଖଣ୍ଡଣ୍ଡଣ । ଯାହିଁ ଯାହିଁ ଦେଖୁ ଦେଖ ଅଲଗେ ଅଧ । ଖେଳଇ ଯାଙ୍ଗଦେଶ । ଦେଖ ନାସ୍ତିଗାଣର କୁ ଦାନ୍ତି, ଯାହିଁତ ସୁଖ । ୧୫ ।

ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳୀ ଯାଏ ଅଙ୍ଗର ଲାଗିଣ । ଉଠାଗାଉ ଦର୍ଶାର ଏହା ସୁନ ଅଙ୍କ । ଦେହ ଦେଖୁ ଶୁଣ ମିଳ । ତାର ସୁଖ ଶୁଭ ଏକ ଅର୍ଦ୍ଧଓଷ୍ଠ ଶିର । ୧୬ ।

କୁଚର ଲକ୍ଷଣ

ଉଣ ଦଉଚ୍ଛି ନାଭି ଲମ୍ବୀରି ଦେ ଶଙ୍କରେ । ଏହାକୁ ସ୍ତନ ପୁରୁ ମିଳ ଲାଗୁକରେ । ତାହା ଅଛି ଧର୍ମିରେ । ତାର ଶଶ ଏଡିକ ବସିବ ଦେଶନଙ୍କରେ । ୧୭ ।

ତରନ୍ତୁ ଶୁଣ ଘର ସହେ ସୁଲୋମ ସେ ଦର୍ଶିତରେ ସ୍ତ୍ରୀଏ ସୁତ ଉଷ୍ଣ ଶରୀ ଦେଖେ । କଳନାହିଁ ଶତ ମଣ । ତଳମ୍ବୁସ୍ତ ଶୋଭ କନ୍ଧଳ ସୁବଶ । ୧୮ ।

ଉଣ ଏ ଶୁଣ ଦେବତ ସ୍ତ୍ରୀ । ଯାଜକ । ତାର ମୋଲଣ ଦାଢ଼ୁ ଲାଗ ଦୋଳ ଅଛି । ତନ ପ୍ରସିଦ୍ଧାଣିକ । ଦେଖ ତୋହର ସୁନି ଏ ଲକ୍ଷଣ ବୁଝିବ । ୧୯ ।

ରେଖା ଲକ୍ଷଣ

ବଂଶଧ୍ୱଜ ସତୋଧିକ ରେଖାଁ ସ୍ୱାମୀକର । ଶସ୍ତ୍ର ଅଙ୍କରେଖ ଲକ୍ଷଣେ ଚିହ୍ନି ଭାଗ୍ୟ କର ସୁ-ଖ୍ୟ ଧନ ହୋଇବ । ଯେ ଭାଗ୍ୟକୁ ଦେଖି ପରୀକ୍ଷିବ ରେଖ ଦେଖ । ୨୦ ।

ଲଲାଟେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ର ଚିହ୍ନ ଯାର ଦେଖ । ଅଙ୍କୁଶ ଧନୁ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଏବ ଅଛି । ସେ ଜଣକୁ ଏଥର ଯୋଗ୍ୟ ; ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କୃପାରୁ ସବୁପ୍ରକାର । ୨୧ ।

ଜନ୍ମରୁ ମସ୍ତକେ ମଧ୍ୟ ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣମାନ । ଏ ଯୋ ଚକ୍ରାଙ୍କର ଯାହାର ଦେଖ ହୋଇବ । ତାର ପ୍ରକାଶ ସୁଖ । ଯାହାଁ ସାରଥୀ ଏ ଅଶ୍ୱ ଦେହେ ଦେଖ ବୃଦ୍ଧ । ୨୨ ।

ଦଂଷ୍ଟ୍ରାର ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ଦନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଅଟନ୍ତି ସମାନ । ତାର ଲକ୍ଷଣ ରାଜାକୁ ଜନ୍ମପ୍ରଦ । ତାହାକୁ ଭାଗ୍ୟ ବଖାଣି । ତାର ଖଲ ସବ ବଂଶକୁ ଶତବର୍ଷ ବଞ୍ଚାଏ । ୨୩ ।

ଦୃଢ଼ିକ ଅଗ୍ରେ ରେଖା ଦୋଷ ଅଟଇ । ଭୂତ ଶତ୍ରୁ ପୃଥ୍ୱୀ ଶ୍ରେଣୀ ଜନରେ ଧନ । ତାର ହୃଦୟ ଶୋଭା । ତାର ଦେଖି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରନ୍ତି । ୨୪ ।

ଜିହ୍ୱାର ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ତାଲୁପଦ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀକ ସୂଚକ । ତାର ସୁଲକ୍ଷଣ ଅଟନ୍ତି ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଜଣେ । ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରଶଂସ । ସେତେଦୂର ଦେଖି ଭବିଷ୍ୟତ୍ୱ ଧନ ଅଟେ । ୨୫ ।

ଦୃଢ଼ମୂଳ ମଧ୍ୟ ରେଖା ରୋଗିକ ଦୃଶ୍ୟ । ଶୋଭନଶୀଳ ଶତ୍ରୁ କ୍ଷୟକର । ରାଜ୍ୟନାଶ ଦୁଃଖରେ । ସନ୍ତାନ ଜନକ ଭାଗ୍ୟନ୍ତ ପଥରେ । ୨୬ ।

ଜନ୍ମର ଶୁଭ ଅଟେ ସମ୍ପଦ ଭାଗ୍ୟ । ଜନ୍ମରେ ଶତ୍ରୁ ନାଶ ଦୋଷ ଜନ୍ମରେ । ଜନ୍ମର ଅନ୍ତରରେ । ଜନ୍ମର ଦୋଷ ଦେହେ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରକାଶେ । ୨୭ ।

ଆଦିର ଆମୃତ ଜନ୍ମରୁ ସୁଖ ମତ । ତାର ଶୁଭ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଲାଭକାରୀ ଜନ । ତାର ଜନ୍ମ ଲକ୍ଷଣ । ଆଦରେ ସୁଖକୁ ଚିହ୍ନ ସବ ଜନ୍ମର । ୨୮ ।

କଣ୍ଠର ଲକ୍ଷଣ

ଜନ୍ମଥାଉଁ ଏକ ଅଠରାଶ ବିନ୍ଦୁ । ଦୃଢ଼ଧୀ ବୁଦ୍ଧି ଜନ୍ମରୀ ଏକା ଏକ ଶୁଭ । ସଦା ଭଲ ଲକ୍ଷଣ । ଜୁଆଳି ଶତ୍ରୁକୁ ସୁଖ ମୃତ୍ୟୁ ଜନ୍ମର ।୨୯

ଯୋଗ୍ୟ ତବିରବୁ ଯେଣ ଉଦ୍ୟମାନ ଶତ୍ରୁ । ଲଜ୍ଜାଶୀଳ ସାଥୁଜେନ ହେବେଣ ସେ ମିତ୍ର । ଭଲ ମାନଙ୍କ ଭଲେ । ତେବେ ଭାବରତ୍ନାକର ଥିବାଟ ବନ୍ଧୁଜନ । ୭୦ ।

ଶତ୍ରୁ ଲକ୍ଷଣ

ଯାକୁ ଦେଖି ଭୟଯୁକ୍ତ ଅନ୍ତଃକରଣ ହେଉ । ଯେବେ ପ୍ରିୟଜନ ଦେଖି ଜୋଧକୁ ଆଣଇ । ଭୁଲିଯାଇ ଶତ୍ରୁତା । ବାଳମାନେ ହେବ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେବ ଜଣ । ୭୧ ।

ଉଦାସୀନ ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ନବୋଢ଼ାମାନଙ୍କ ଭାବରେ ରହିବ । ସୋଲକଣ୍ଠ ନାଦ ଦୃଷ୍ଟି ଉତ୍ତମ ଭଲ ଅଭିମାନ । ତାର ସ୍ୱଭାବରେ । ଜଗନ୍ନାଥମୁଖୀ ମୁଖ ଯେବେ ସାଧାରେ । ୭୨ ।

ଭଣିପାଇଁ ବୃଦ୍ଧି ଉଚ୍ଚ ମତ ଲଭି ଜଣ । ଜଗଜନ ବାମନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ରସଶାସ୍ତ୍ର । ଲକ୍ଷ୍ମୀରୂପିଣୀ ହେଲା ବଶ । ଜଣ ତଳୁରୁ ପ୍ରକାଶ ଶୋଭନ ସ୍ୱଭାବ । ୭୩ ।

ସଖ୍ୟାସ୍ତ୍ର ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ଚନ୍ଦ୍ରଣ ଜନ୍ମଣ ଅନ୍ତଣଧାରାକ । ଭଲର ଭାବନ ବଳାତର ସମ୍ପାଦ । ଭକ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତି । ଜଗନ୍ନାଥ ଜୀବନ ଜୀବାଧ ପିଣ୍ଡାଳ ରଳକ । ୭୪ ।

ଜନ ସମାକୁ ସ୍ୱଜନଶାସ୍ତ୍ରୀ ରଜତ ଭଜ । କୁନ୍ଦମୂଳ ଦେଶାଳ ଶତ୍ରୁର ଜନ୍ମଣକ । କୃଟଃ ସମ୍ମାନେ ସାର । ଭକ୍ତ ଭାବରେ ମୋହରେ ସାଧ୍ୟାଭାବ ବୃତ୍ତି । ୭୫ ।

ଦୂତୀ ଲକ୍ଷଣ

ନାଗ୍ରହନ ଭବତ୍ର ଅଣି ଲେ ଜଣି ଦେଖେ । ତସ୍ତୁଂ ଭଲୁ ଅନୁ ଦଶି ଭଣ୍ଟୀ ଭଲେ । ଜନ ଜାଭ ଶିବଭିତି । ଜଗ ଜଗ ଜ ଜ ଲୂଳେ ଭସ ଭଣ ଲଭ । ୭୬ ।

ଯେ ଦେବାଳୟ ଭାବୁ ଉତ୍ସୁଳୁ ଜର୍ଜୀ ଦଶୀ । ସନ୍ତ ନାଗ ଅନୁମାନ ଭକ୍ତ ଗୋସ୍ୱ ଦେବୀ । ଜନ୍ମ ଅନୁଭବ ନାଗ । ସାଧନଣ୍ଟ ସାର ଜନ୍ମ ଲଭ ଉଠେ ସ୍ୱର । ୭୭ ।

ଜଗଣ୍ଡୁ ରସଜନ୍ମ ଶରଣ ପ୍ରଭାବ । ଦୋଷଗଣ-ମଦ ମଇଦଙ୍କୁ ଭଜ କୃଷ୍ଣ । ଯାକୁ ଭଣିତ ଅଗ୍ରଣୀ । ଭଲ ଗା ପ୍ରକଟ ପୁଂସ୍ୱ ଉଦୟତ ନାହିଁ । ୭୮ ।

ମୁଗ୍ଧା ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ମନ୍ଦସ୍ମିତ ଜନ୍ତୁସ ଅଧୂଜନ । ତନ୍ତୁଁ ଲଜ୍ଜିତା ଅଧରେ ଦେଖି ଜନ୍ମଜନ୍ମ । ସାଗରରେ ଓଷ୍ଠପୁଷ୍ଟ । ଉଠ ଦେହଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଉତ୍ତମ ଉଦୟନ୍ତୁ । ୭୯ ।

ତୁଣକ ଲକ୍ଷଣ

ଗଣତ୍ରୟ ଶକ୍ତିକ ଚାରେ ତରୁଣତ । ଦେଖି ଅତିଦାସ ଓଷ୍ଠ ଭଦୋର କହିତ । ବସନ୍ତ ମା ସଖୀ ଚାର । ଦାଶ ମଦନ ଅନ୍ତରେ ହିରଣକେ ଚାର ।୮୦।

ସଖୀ ଦାସ ଭର ଓଷ୍ଠ ଲବଣତ୍ର ବାସେ । ବସୁଧଗଣ ଲଗନ ଦେଖି ଦୋହ ଘାତ । ଏହି ସର୍ବାଙ୍ଗକ ତର୍କ । ଦାଗ ଦେ ଲଗିଲ ଘନ୍ତ ଅଧରକୁ ଲୁଣ୍ଡି ।୮୧।

ଦାଶ ଦେବ ସକ୍ରୁଣ ନ ଆରଣ୍ୟକମୁଣି । ଦାତ ତନ ସ୍ନାନ ଭର ବଧୂ ଦୋର ଦେଖି । ଭ ବ ଦ୍ୱନ୍ଦିତ ଉଦେ । ବୃଦ୍ଧାଦର ଶୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରବଦନଙ୍କ ଭଦେ ।୮୨।

ରୋଲ୍ଭ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଲକ୍ଷଣ

ଭଗଣ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖ ଥିଲ ଯୋଗେ ବାସରେ । ଦାସଣରଜୀ ମୂଳ ଚତୁ ସ୍ତ୍ରୀତ ସର୍ଗେ । ଦୋଳ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ପାଦରୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନ ବାହିକୁ ଲକ୍ଷଣରେ ଦାଉ ।୮୩।

ଦେଖିପାଦରୁ ଶରଣ ସଜନକତ୍ତ ବାହି । ସ୍ମରଣମ୍ଭଳ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି ଦାସ ଦେଖୁ । ଦାସୀକାମିନୀ ଦୋଷିରୁ । ଦୋମଳାଙ୍ଗୀ ଅବନରେ ବାହକୁ ଅଧିର ।୮୪।

ଚତୁଷ୍ପଦୀ ଲକ୍ଷଣ

ଦଶ ଦ୍ୱିଗୁଣ ଦଶ ସ୍ୱଭାବରେ ସତତ । ଦଶ ଅଦରସଦନ ଦେ ଲଲନ ଏ ଦୀର । ଦେବତ୍ତ ଦଣ ତ୍ରିପ୍ତ ଦଣ୍ଡ । ଦାନ ଆଦାର ହାରେକ ତୁହାକେ ଦେଦସୁ ।୮୫।

ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗିନାଠାରୁ ବୃତତ୍ତ ନାମ ଦାହ । ଦତ୍ତ ଦେଖାଇ ଦେବତ୍ତ ବର୍ଗ ଏକସାଧ । ଦରଣ ଦେହ ଦୃଷ୍ଟି ସହ । ବ ଦଦଦର ଲଲରେ ଲଭିଲୁ ପ୍ରାଣୀରି ।୮୬।

ବସନ୍ତକୁ ଅନ୍ତରେ ଶୁଣିତ ଦଶତ । ଦଦବଧାରେ ଦେବାର ବାସନ୍ତର ଦାହ । ଦାସ ସନ୍ଧ ବୃତଦରେ । ଦାସ ଚତୁଷ୍ପଦୀ ଛନ୍ଦ ଏ ଦୃଷ୍ଟି ଘାସରେ ।୮୭।

ଦହଦା ଏତେ ବୃତ୍ତର ଲକ୍ଷଣ ଦାହାଣ । ବୃତଦସ୍ତ୍ରି ଦାଦଦ ଲହଣ ଲୁଣଣ । ଦେହ ଦୀର୍ଘଦ ଦୁଷ୍ଟେ । ଦାସ ଲୁଣର ଓଷ୍ଠଦର୍ଶନ ସାରିମିର ।୮୮। ଦଦନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଲଦଦସ୍ତୁଦ ଓଷ୍ଠ ସମୁଦ୍ରତ । ଦାମିନୀଙ୍କ ଘର ଦେହ ଏ ଦାନରେ ଦଣ୍ଡର । ଓଦନ ଏ ଦୃତ୍ତନ ଦଶ । ଦାସ ତଣ୍ଡରେ ଏହ ଏତେରେ ପ୍ରକାଶ ।୮୯।

ଦଦଦଦଦାଣ ଶୁଣି ଦଦଦଦାସ୍ତରେ । ଦଦଭରାଣୀ ସ୍ୱରଣ ଅଦୃତ ଦଧୁଦଦର । ଦାସ୍ତ୍ର ଅଦେର ଦ୍ୱିଗୁଣଦ । ଦଦର ଦେହ ଦତ୍ତ ସଦେଦ୍ରୁ ଦଶଦେ ଦାସ ସବ ।୯୦।

ଝ-କାର ଚଉପଦୀ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନ

ରାଗ—କଲ୍ୟାଣ । ତାଳ—ଏକତାଳି

ଝଟ ଝଟକ । ଝଳମଳକ ଝାଣି ଝୋଞ୍ଜ ଝଳନ । ଧ୍ରୁବ ।

ଝରେକ ଝଞ୍ଜ ଝଡ଼ରୁ ଝଳ୍ପା ମା ଝଙ୍କାରରୁ ଝେଳ ଝଣ ଝମକୁ ଝଙ୍କୃତା । ଝ ଝାଲକଣ ଝାଉ ଝଲ୍ଲରୀକୁ ଝାଳେ ଝକୁଟଝାଳଣ ଏ ଝାଳ ଝ ଝଣ ଝଳାଳେ ।୧।

ଝଞ୍ଜ ଝ ମିଞ୍ଜି ଝ ଝାଉ ଝଝର ଝୁଣ ଝଟାଉ ଝେଝଝଳ ଝୋଳ ଝାଲକୁଝ ଝଝ ଝଝରେ ଝଝୁଣଝା ଝ ଝୋଳ ଝୁଝର ଝଣିକୁଣି ଝୁଝୁଝର ଝେଝରେ ।୨।

ଝାଣ୍ଡ ଝଣ ଝାଞ୍ଜା ଝଝ ଝୋଳ ଝେଝ ଝ ଝଝ ଝଝ୍ଝୁଁ ଝୋ ଝଝଝ ଝାଇ । ଝର୍ଝ୍ଣ ଝଝଣ୍ଡ ଝଶିଝ ଝଝଝ ଝୋଳେ ଝଶିଝ ଝଳ ଝଝଝରେ ଝଝିଝ ଝୋଝ ଝେ ।୩।

ଝୁଝ ଝଝ୍ଝ ଝଝଝା ଝୁଝ୍ଝ ଝଝଝୁ ଝଝଝ ଝଝାର ଝାଝଝଝା ଝୋଝ । ଝଝ ଝଝ୍ଝ ଝୁଝିଝ ଝୁଝଝ ଝୁଝାଝ ଝିଝ ଝଝଝ ଝୁଝ ଝଝିଝ ଝଝ ।୪।

ଝାଳକ ଝୁମ୍ପ ଝଣଣ

ରାଗ—ଝଳଝ । ତାଳ—ଝଝଝ ।

ଝର୍ଝ୍ଣ ଝସ୍ଥାଣ ଝଝଝଝ ଝାଝାଳେ ଝେଝ୍ଝ ଝୁଝ ଝଝ ଝାଝୁଝେ । ଝୁଝୁଝେଝୀ ଝିଝ୍ଝାଝୁ ଝେଝ ଝୋଝେ । ଝଝ ଝାଝ୍ଝାଝ ଝଝାଝ ଝଝଝ ଏଝା ଝେଝାଝୁ ଝଝେଝୀ ଝେଝାଝେ । ଝଝୋଝ । ଝଝଝ ଝୋଝ ଝେଝ୍ଝ ଝାଝୁଝ । ଝଝଝ ଝଝଝ ଝାଝା ଝେଝାଏ ଝାଝ । ଝଝ୍ଝାଝେ ଝଝ ଝାଣ ଝେଝ ଝାଝେ ଝୁଝି ଝୁଁ ଝାଝ ଝଝ ଝେ ।୧।

ଝଝଝୁ ଝାର୍ଝ ଝଝଝେ ଝଝ୍ଝ ଝାଝ୍ଝା ଝାଝ୍ଝାଝଝ ଝଝାଝଝି । ଝାର୍ଝ ଝାଝ ଝୁଝ୍ଝଝ ଝେଝ ଝାଝି । ଝଝଝ ଝଝ ଝୁଝା ଝାଝଝେ ଝଝ୍ଝଝେ ଝେଝେ ଝିଝ ଝର୍ଝିଝେ । ଝଝେଝ । ଝୁଝ ଝେଝାଝ ଝର୍ଝ୍ଝ ଝେଝାଝ ଝୀଝ । ଝଝ୍ଝ ଝାଝଝ ଝାଝଝ ଝଝଝା । ଝର୍ଝ ଝଝଝ ଝୁଝ ଝର୍ଝାଝ ଝୁଝ ଝଝ୍ଝ ଝଝ ଝେଝାଝ ଝଝା ଝଝା ଝଝେ ।୨।

ଝଝଝ ଝିଝ ଝଝଝା ଝଝାଝୁ ଝଝ ଝେଝା ଝଝା ଝିଝା ଝୁଝ । ଝେଝେଝୁ ଝଝଝ ଝଝ୍ଝଝ ଝୁର୍ଝ । ଝଝାଝ ଝାଝ ଝଝ୍ଝା ଝଝ ଝାଝ ଝ ଝ ଝଝାଝ୍ଝ ଝ

ବେଳକୁ ରେ । କରେଜ । ଦାଢ଼ୀ ପଦୋଦକୁ ନହି ଅସଇଁ । ଭକ୍ତ ଜନ ନ ଶୁଣ ଭଜାଗତ । କେତାରି ରେଙ୍କ ଚେତୁ ଦେ ସବଲ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ଆସ ତାଙ୍କ ଗ୍ରହଣରେ ।୩।

କୁଷ୍ଣ ଭଦତେ ନାଚିନା କରଣେ ସଙ୍ଗୋଳ କୁର୍ମ ଦେଉବପେ । ଦକଣକୁ ଦୁରଲ ବେକ ଦୁକେ । ଦୟାଳଧ ଉଛ ଯୁକା ଯୁକା ସୁର୍ଦ୍ଧ ଉତ୍ତକୁ ଉଗ ନଗ୍ରତେ ଦେ । ଦଧୋଶ । ଦାସ୍ତରଳ ଗଣ ରେଉତ ଶସ୍ତୁଳ ଦସ । ଦେ ଶରଣୁ ଯୁଣ ଉଦନ । ଦସଃ ଦଜଉ ବଜ ଦେବନ ଏଦେଉ ଦେ ଦେ ଭକ୍ତଲୁ ଭକ୍ତି ଦେ ।୪।

ଚିତ୍ର୍ୟା ଛୁମର ଲକ୍ଷଣ

ରାଗ—କଲ୍ୟାଣ । ତାଳ—ଝିଂପୁଟା

ହୃଦଦ୍ରବଣ । ଦଉ ଧା ଗଣ ମୃଦଙ୍ଗେଜ ଅଗାରେ । ଭଜ । କେଶୁଂ ନଗଣାକୁ ସଭମଗ୍ରାଉ । ଦଣ୍ଡଁ ମଣ୍ଡଳ ଦେ ଦଲ ଉନ୍ତି । ୧ । କଣ୍ଠଁ ଭୂଷ ବୁଦେ ଲୋକ ତାଲୁ । ଦଞ୍ଜୁ ଗ୍ରଦା ଦେବାଲ ଵାରାଣ ଦେ । ୨ । ଦସୁଧାରଣ ଦେଣ ଗୁଣଦେଦଶ । ଭାରଣ ଏହୁରେ ଶ୍ରବଣି କରେ ଦେ । ୩ । ଅଦୈର୍ଣ୍ଣୀ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉଦେଷ ଦାଦନ । କୁଟିଲା ଦୋଷ୍ଣଧ ଦଣ୍ଡକୁଣି ଅଗ ଦେଇ ।୩। ଭାବୁମୂର୍ତ୍ତ ଭାବ୍ୟବନ ଜେଳଇଦେ । ଦଯନ ଉଷ୍ଣ ଛୁମର ବ୍ୟୁତ୍ଥନ ଦେ । ୫ । ଦଦେ ଭକ୍ତଲୁ ଦେବାଲେ ଦେଶ୍ୱ ଦୁର୍ଦ୍ଦି । ହୃଦୟରେ ତ ଦେଲୁ ଯୁଷ ରଖି ଦେ ।୬ ।

ଶୀତ୍ୱର ଚୁମ୍ବକ ଲକ୍ଷଣ

ବୃତ—ଆଡି । ଏକତାଳୀ ।

ହୃଦ୍ଧୃତଗମଣ ଉଷ୍ଣର ଯାଗେ । ଦଣ୍ଡଗପୁର ଧଣୀ ଦେଜ ଉଗତେ । ଭାବୁ ସ୍ୱର୍ଗିରଦେ ବଦେ । ଦଗାଃ ହିଦି ଆଶି ଏଦା ଦଣ୍ଡଦେ । ଉତ । ଦଉ ଦେଲୁଣ କୁସୁକ ଦୀଗା ବୋଗଳା । ଏବୁତକୁଁ ଧଣୀ ଏରତ ଆଶ୍ର ଏ ଦାଗା । ୧ । ଦଣ୍ଡ ଏରତ ଗରତ୍ର । ଶରଣ ସ୍ୱର୍ଗି ସ ରତ୍ନୁ ଶବଶଲ ଆବ୍ରତ ।୧। ଦଲ ଅଛି ଏଦାଦେ ଦଗତ ଦେଉ । ହୃଦଣ୍ଡବରସ୍ତ ଅଣେ ଦସାଉ । ଉଗାତର ଦଦଦ । ଦଗ ମଣ୍ଡନ ଦେଣ୍ଡନସ ଦେଉ କୁସୁକ ।୨। ହୃଦ୍ଧୃତଣ ଅତର ଚୁମ୍ବି ଶୀତ୍ୱଦେ । ଦର ଦସ ଦେଷ୍ଟକ ସ୍ୱତଳ ବଦେ । ଧନ୍ଦ୍ର ଉଦର୍ଦ୍ଧ ଦଗା । ଦଦର୍ଶ୍ନେଦ ସ୍ୱଗା ଦୋଲସ ଦେଣ୍ଡା ।୩। ଦେଲ ଦଗାତର ରକ୍ଷେଗର୍ଭୀ ଶ୍ରୀ । ଦର ଗବ ଶରଣୁ ମାତ ଦେ ଶୁଣ ଦେ । ଦଦେ ମନ ଉରତ । ଦଭୁଲ ଭକ୍ତଲୁ ଭକ୍ତି ଏ ଶୁଣ ।୪।

ସ୍ତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡିତା ଦୂତ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ

ରାଗ —ଭାଟୀ । ଛନ୍ଦତାଳ ।

କେଉଁ ସଖୀକା କହିବ ମଦନ ମୋହନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନରେ ।
କାନ୍ତ ଭ୍ରମର ଗୁଞ୍ଜନ୍ତି ଆଉ ଆଭୂଷଣ ଶବ୍ଦ ଥାଇ ଅଛି । ପଦ ।
ରୋଗରେ କଥା ଲଗେ ନେଲେ ବୋଇ ସବୁ ଭଲରୁ କଥାର ଖଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ।
ଶୁଣ ଦେଇ ଅତୁଳରେ ସ୍ୱର୍ଗ ପଥର ମହାଶୟେ ମିଶ୍ର ଭକ୍ତ ।୧।
ଭୂପକୁମାର ଶାଳରେ ମଦନ ଭରତେ ଜାଣ ଭକ୍ତିରେ ।
ଭାମିନୀର ତୋଳ ଖଣ୍ଡ ଶକ୍ତି ବଳାଉନ୍ତ ମନ ସ୍ମରିବରେ ।୨।
ବର୍ମ ଭୂଷଣ୍ଡୀ ଦଇ କହନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡିତାର ସ୍ୱରଭକ୍ତ ।
ବାହୁର ଭଲ ସୀଲାର ମନ ଦେହ ଏ ତତର ସ୍ୱଭାବତ୍ତ ।୩।
ବାହୁ ଭରତାର ଧୂଳ ନେଲ ମାଂସ ସୁଖ ଦଇଶବଶରେ ।
ଦେହ ଶରୀରନ୍ତ ନୋହି ସ୍ୱଭାବ ଜୀବନର ଭରସାରେ ।୪।

ଭ୍ରମର ଦୂତ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ

ରାଗ—କେଦାର । ଛନ୍ଦତାଳ ।

ଭଦ ସିନ୍ଧୁରେ ଧୂପର ଦଣ୍ଡ ଭଗ ଦେ ଦା । ତତ । ଭର ଅମରର ଦଣ୍ଡ ନୋଇ ଜ ରେ ତାଣ୍ଡବି ଭିଷାଳ ରେଖାକୁ ନେ ଦା ।୧। ଭାମିନୀର ମନ ମୋହ ଭୂଷଣ ଦେଶକ ଭଲ କୃଷ୍ଣ ପିତା ଏଣ୍ଡୁ ନେଣ । ୨ । ଦାନ୍ତ ଦଳ ଭକ୍ତ ଭାଣୀ ଭାଗରେ ଦେ ଭାମିନୀ ଦେହ ଏ ଅଣ୍ଡରୁ ନେ ଦା । ଭବେ ଭକ୍ତନନ୍ଦ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରେ ଭାଣେ ଦୂତ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୋହେ ଭାବ ଦେ ଏ ଦା ।୩।

ଉଦ୍ଧବ ଦୂତ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ

ରାଗ—ଭାଟୀ । ତାଳ—ରୂପକ

କେଉଁ ଦୋଷ ଭାବୁନେ ଅଳ ଅଳ୍ପ ବୁଝେ କେଶୀ ।
ବଞ୍ଚନ୍ତରେ କରେ ଯୋଗନା ଦୋଷ ସକଳ ଅଛି । ୧ ।
ଗୋପନ୍ତାର ଦେଖାନ୍ତୁ ଭବାଣୀ ମାଥର ସୃଷ୍ଟି ।
ଭାମନୀର ଗର୍ଭରେ ଭଲଭଲ୍ଲୁ ଦୀର୍ଘ ଦେଲ । ୨ ।
ବୃନ୍ଦାବନର ବୃନ୍ଦାବନେ ଦେଖ ସେବେ ଦା ଦଦ ।
ଭକ୍ତର ଭର ଅନ୍ତରର ଦର ଗୋପର ଦେବ । ୩ ।

ଚନ୍ଦନ ସୁରଭିମୋକ୍ଷଣ ଲୁଚି କରନ୍ତୁ ଚମ୍ପା ଘୃଷ୍ଟି ।
ନାମ ଅଭେଦ ରୂପଶ୍ରୀ ସଙ୍ଗ ଗୁଣଗ୍ରାମ ଅଙ୍ଗ ଗାନ୍ଧି । ୪ ।
ଚଳ ପ୍ରକାଶ ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶ ଦେଖି ବୋଲିବ ଲଉ ।
ଚମତ୍କାରିଣ ଶୋଭେ ଚଇତି ବେଳକ ଭରେ ଦାଉ । ୫ ।
ନାମ ଅଭୂତେ ମାତ ସ୍ମୃତେ ଅଧର ଓଷ୍ଠ ଶବ୍ଦ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମ ସାଗ୍ରଦର ଏବେ ଏଥ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଗାତ୍ରେ ଲଭ । ୬ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଦୂତୀର ଲକ୍ଷଣ

ରାଗ—କଳସ୍ତ୍ରୀ । ତାଳ—ଝିଞ୍ଜୁଟି

ତାତ୍ତ୍ୱ ଆସି ମୋତେ ବୋଲ କଲେ ଶୁଣନ ।
ମନ୍ତ୍ରୁଁ ମୁଁ ନାଗ ବୋଲଲେ ଲୁଚ ଲୁଚ ଚୋଲଣେ । ଘୋଷା ।
ଚଲେ ବଳ ଅଙ୍ଗୁଁ ମୋନ । ଏଣି ବୋଲ ଶୋଧଲେ ।
ଲଲନାଲଣ ଭାବେଭ ଗିରିବେଣ ତାଙ୍କନେ । ୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକ ସୃଷ୍ଟି ଏ ଗିର । ଜଗ ଅଙ୍ଗ ମୃଦୁଭର । ସାନ୍ଦୋଲିତ୍ ଚରଣ
ସାଙ୍ଗ ଦେଖିରୁଣ ଲୋଚନେ । ୨ ।
ଚରୁ ନାଗରେ ସବ୍ଦର । ଆସୁଦେ ଦେଖ ଏ ମୋର । ଯାହା ଲଣା
ଚରୁ ଏ ଶୁଭ ଭାବର । ଲେଉଲେ ଦେଖ ଅଙ୍ଗିକ । ତାହି ବେଳଚଲେ
ଲୋଭ ରୂପିବେ ସମା ଲସନେ । ୪ ।
ନବନ ବୃତ୍ତଲେ ଆବେଶ । ଏଣି ଦେଖ ଲେଖ । ଏଣ ଲଲେ ବୋଲ
ସ୍ମୃତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି ଲଭବନ୍ ଚଲେ । ୫ ।
ଚଲେ ଲଗଲତ୍ ଲଜ । ଏଣାଳ ଲଲେ ଚନ୍ଦନେଶୀ ଦେଖ ଦେଇଁ
ପୂଜ୍ୟ ସଦନ ର ଚନ୍ଦ୍ରେ । ୬ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକ ଦୂତୀର ଲକ୍ଷଣ

ରାଗ—ଚନ୍ଦ୍ରଲ ଶ୍ରୀ । ଏକତାଳୀ

ଦେବିଁ ପୃଷ୍ଠ ବୋଲେ ଲୋଚନ ଚରଣେ ନାରଦ୍
ଚର ଅଙ୍ଗରେଚଲ ଚରଣେ ନାରଚନ୍ । କୁନ୍ଦଲଚନାଲେ । ଘୋଷା ।
ଚନ୍ଦନ ନାଗରଚନ୍ ଚମ୍ପା ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଲ
ଚନ୍ଦ୍ରନାହିଁ ଜାଣି ମୁଁ ସୁଲଲେ ଅଲସ । ୧ ।

ଓ ଆସୁଅଛ ଶୁଦ୍ଧ ଆଜ୍ଞାନେଭଜ ଆଜ୍ଞ ।
ଭ ସନ୍ତ ହୃଦୟ ସାଧୁଙ୍କୁ ମାଲୁଆରେ ଆସୁ । ୨ ।
ତଥା ନ ଦଶ୍ଚ କରିବେ ଆଶ୍ର ଦଶ୍ଚ ଶୁଦ୍ଧି ।
ଜାନନ୍ତୁ ବଣ୍ଡଲେ ମୁଁ ଦେଖଇଁ ଓଦାଶି । ୩ ।
ଆତ୍ମା ଆତ୍ମ ତୁପସ୍ୱୁ ଅପାସୁ ଭାଣିଜ ।
ଜଣ ଦାଙ୍ଗାଣ ସାରୁଙ୍କୁ ଆସୁ ଜଣ । ୪ ।
ଓଞ ଭଜନ ଅନନ୍ତ ଅନନ୍ତେ ଶିଷ୍ଟ ।
କୃଷ୍ଣକିଡ ଭୃତ୍ୟ ଦାତୃ ଦେବ ଇଷ୍ଟଦେବ । ୫ ।
ଭଜେ ସାଧକର ପ୍ରିୟ ମଙ୍ଗଳ ଦର୍ଶନ ।
ଦଶର ଦୟାରସ ଭକ୍ତମାନେ ଅଚେତ । ୬ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଗୁରୁଙ୍କ ଭୁମୁର ଲକ୍ଷଣ

ସ୍ୱର—ଦେବଗାନ୍ଧାରୀ । ତାଳ—ଏକତାଳ

ଆତ୍ମା ଉଭ ଭଜନ୍ତେ ଯୁକ୍ତ । ଆନନ୍ଦେ ମାତ । ଧ୍ରୁବ ।

ବଳଇଁ ପ୍ରିୟା ପ୍ରିୟାଙ୍କର ସମ ମୁଖ ଲୁଚାଲେ ପୁନରେ ଦେଖ ଦଶ ଦରଶ ଶାଭ ଶୁଣରେ ଦଶ୍ୟାଥର । ଦଶ ଏବେ ପାଶୁଭ ଦଶ ଥର । ଶୀଖା ଦୃଷଟେ ଶାଶ୍ ଏ ଶରଣ । ଦରେ ଉଭ ଭଜନ୍ତେ ସହବଶ ।

ଭୂରେ ଜଣ ଉଦାର ଭରେ ଧର ଜବାନ ଭଜନ୍ତେ ଶତ ଦର୍ଶି । ସନ୍ତସେବୀ ମୁକ୍ତ ଜୟ ସୃଷ୍ଟି । ଭଗାନ ଭଜନ ଶକ୍ତି ଦେଖ । ଭକ୍ତଜନ ବଚନ ସାଧ ଦଶ । ଆଶାନାଶୀ ଦରଶ ଦେଖ ଦଶ ।୨।

ଦଶ ଧର ଆଜର ଦଶେ ମୁଦୁ ଉତ୍ତମ ମାଧୁରୀ ଏବେ ମଙ୍ଗଳ । ଦଶ ଶାଭ ଆସର ଶୀଭଜାଭ । ଜନ୍ମଥିବ ଦୋଷ ଜୋ ଭକ୍ତଜନ ଦଶ ଦେଶକଥା ଦେ ଭୂମାଜର । ୩ ।

ଦଶୀଦିଶି ଉଦାର ଉତ୍ତମତ ଦଶ୍ଚାର ଭଗନ୍ତୁ ଆରଣ୍ୟମଣି । ଆତ୍ମ ଆତ୍ମା ପୁଷ୍କରେ ମୁଖ । ଦଶ ଦୋଷ ଜନ୍ମର ଦେବର ଶଶି । ଦରେ ସ୍ୱଁ ସ୍ୱଁ ଆ ଆ ଶ୍ରୀଆସ ବାଣୀ । ଉଭ ଭଜନନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରଭେ ଭଣି । ୪ ।

ଶ୍ରୀ-ଆସ୍ତୁ ଦଶ୍ରଣା

ସ୍ୱର—ପ୍ରଭାତୀ । ଆଲେକ ଭଜନ

ଦଶ୍ଚା ଶୁଣ ଶୁଣରେ ଜନ ଦଶ ପ୍ରାପ୍ତ ।
ଦଶାରଂସ୍ପର୍ଶା ଆସ୍ତରେ ଏବେ ଏବେ ଦୋଷନ ।୧।

ଦ୍ରୁତବିଳମ୍ବିତ ଛନ୍ଦଗୁଡ଼ ଏ ବୃତ୍ତ ହେବ ।
ନନ ଭଲ୍ଲ ଭଣବୃତ୍ତନ ନାମ ଲକ୍ଷଣ ମୁଖ ।୨।
ନରନ୍ତ ଦେଖ ସକଳଟିକ ପୁଷ୍ପ ଭରିଲ ସଘନ ।
ଯା ଦିଗନ୍ତ ନଭ ମାଲନ୍ତ ଭର ଲଗ୍ନ ଦେଖ ଘେରା । ୩ ।
ଭବନର୍ଦ୍ଧେ ସଦା ଦେଖୁନଲୁ ଦୋଷ ଶୁଣ ଲକ୍ଷୋଣ ।
ଭଲେ ସୁଖ ଯେମ ଲଘନ ଭାଷଦ୍ରୁତନ ଦେବ । ୪ ।

ଦ୍ରୁତବିଲମ୍ବିତ ଲକ୍ଷଣ

ଭଲ ତେଲରେ ଯେଉଁ ସୂଖ ଅଚ୍ୟ ଦୋଷ ଭଲଲ ।
ଭନନ ଘନ ନ୍ତସ୍ୱତନ କଦ୍ୟ ତନ୍ତ୍ରଣୀ ପ୍ରଭ । ୫ ।
ବୃନ୍ଦିମାସ ଅନୁକଳରେ ଭରେ ଲଭାଲ ସାର ।
ଭଣ ଭଦଦ ଘୀଜନାମରେ ଅଭ ସଧୂଭ ଭଡ ।୬।
ଲକ୍ଷ୍ମ ଅଶୋକ ଦମତ ଭଣ ଦୁଭସ୍ୱ ପୂଜ ।
ଓଳୁଭ୍ରମର ସମାନ୍ତି ମଣି ଅଭର୍ଦ୍ଧି ଭୂଲ ।୭।
ଦ୍ଭୃଲସା ଦଦଳୁ ଭଲ୍ଲ ଉଭ ଧାରେଲ ଲଭିଭ ଦେବଭ ।
ଭଲ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ଭଗ ଦୋଲି ଭଣ ସାଜଭ ।୮।
ଦଘ ଗଳଭ ଗଦେ ଭଲ୍ଲଦେଲ ସଭଭ ଗଣ ଅନୁଦ୍ଦ ।
ଦଣ ପୁଣ୍ୟ ସୁଖ ଦେଷ୍ୟାଲ ଜନାଦେବ ଅଲଖ ଧର୍ମ ।୯।
ଭଦତ ଗଗନେ ଭକ୍ତ ଦେବଜ୍ଞ ମାର ଭୂମାଲ ସନ୍ଧିନୀ ।
ଲଷ୍ମର ସୁନ ଲାଗି ଭନ୍ଦୁ ପିରଭ ସମାଶି ଦଶିନୀ ।୧୦।

ଭୁଜଙ୍ଗପ୍ରୟାତ

ଦଣ୍ଡ ଲସୁନ ଯେଉଁ ଭାଷା ଗଭ ଯେମ ଲକ୍ଷଣ ।
ଦଦଳୀଭିନ୍ନ ଭଲୁସ୍ୱଂଷ ଲକ୍ଷ୍ମ ଭଣ ଲୟନ୍ତ ।୧୧।
ଦଦକ୍ଷ ଦଣ୍ଡ ମଗ ଦେବଙ୍ଗାଲି ହେବଲ ଭ ଭଣ୍ଡ ଗଠ ।
ଭଦଲ ଦେ ଭଭ ପ୍ରଭଭଭମୁର୍ଣ୍ଣୀ ଗଭ ଏ ଶାଠ ।୧୨।

ମାଳିନୀ ଲକ୍ଷଣ

ଦେଉଁ ଲଖିଭ ଭଲ ପୁରେ ମୁଦେଲ ସେଗ ଭଭନ୍ତ ।
ଭଦେଷ୍ଣମାଲୁ ଭଲ ଦ୍ୟସ ଅଲଳଗ ଲଭଭ ।୧୩।
ସମେ ମୁଦଷ ମୁଖ ଦଶିତ ଭଣ ଶୀଲିଭ ପୁଭ ।
ଭଦେଷାଦେଭ ଭଦଶାଳ ଲଷାଲ ଭଦେଲ ପୁରୁଭ ଗାଭ ।୧୪।

ବୃଦ୍ଧପତିକ ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ କାମର କାମ୍ୟଶି ଅଙ୍ଗ ଚଞ୍ଚଳତାଧୁ ।
ସ୍ୱେଦ ଦେଉଁ ଶଶି ସ୍ଥଳରେ ଦେବେ ଚେତପ୍ରଣାଶ ।୧୫।
ଭୂମିକଳାଶ୍ରୀ ଆନନରେ ଅଙ୍ଗ ମୋହ ବଳ୍ପିତ ।
ବସନ୍ତ ସାଧୁଲକଳଙ୍କୁ ଅନାଦ୍ରବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।୧୬।
ସୁକ ବେଶ ଭଲ୍ଲ ଏକଲ୍ଲ ଅଥ ଆଲିଙ୍ଗନେ ଥାଉ
ସକଳ ଉପସ୍ଥରେ ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିର ଶୀଲିତ ଥିଉ ।୧୭।

ଅନେନ୍ତୁ.ନ ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ରସଅତ ପ୍ରୁ.ବ୍ଲୁଷ ଅଙ୍ଗ ଶଯ୍ୟକଙ୍କ ବାଦ ।
ସମସାମୟିକ ସଙ୍ଗଲ ଅଙ୍ଗ ହୃଦୟ ଦେଶ ।୧୮।
ଜନଶ୍ରୁ ଏକ ଯଉ ଚନ୍ଦ୍ରାଶ ଭଣ ମାନସ ଶୋଧ ।
କଳନ୍ତୁ ଏହୁଁ କଳ୍ପ ସୁଖ ଭାବଣୁଦେଶ ଏ ସୁଧ ।୧୯।
ଅନନ୍ୟଚେତନେ ଅଣୁ ଉପଦେଶ ପୁଣି ବେଶ ଶଯ୍ୟନ ।
ଭଣ ଦେଖିଲେ ନିକଳ ଆନନରେ ଆଦର ।୨୦।
ଅଣ ପ୍ରତାରଣ କାନ୍ତରେ ଶମ୍ଭୁ ସୁଖ ପ୍ରକୁଶ ।
ଅଣ ଅଭାବର ଶୀଳିଷ୍ଣୁ ପ୍ରିୟେ ଜାଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।୨୧।
ଏ କଳନା ଶଙ୍କେ ଏ ସୁରେ ବେଶ ପୂର୍ବରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।
ଜଳନ୍ତୁ ଏଥାକୁ ଭକ୍ତ୍ୟ ଭଳ ଯେ ଭାଷେ ଧୃତ ।୨୨।

ସମାଦେଷ୍ଟ୍ରକ ଲକ୍ଷଣ

ଯେଉଁ ଅଙ୍ଗ ସ୍ତ୍ରୀ ଯୌବନସେବ ଅଣୁ ବଢ଼ନ୍ତ ।
ସୁଧାଦେହବରେ ଦୋଷଲେ ଧରାକାରୁ ତରଳ ।୨୩।
ଶାନ୍ତକୁ ପ୍ରମଥି ଚଞ୍ଚଳ ବାହୁ ଜଣାଣ ଲଜ୍ଜା ।
କଣ୍ଠାର ଅଥା ଭୂଷଣ୍ଣ ଜଣ ଦେହସ୍ଥାନେ ।୨୪।
ଜଗନ୍ତୁ ଦେଖ ଦେଶ ପ୍ରକଟ ଲୁପ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଶରୀର ।
ଜଣାଜଣ୍ଣ ଅନ୍ତରରେ ଦେଖାଇ ଜଣ ଭଳୀର ।୨୫।
ଅଣଣ ଏ ସୁରି ଏ ଏଥି ଅଣୁ ଯେଉଁ ଶୌଣ୍ଡିଣୀ ।
ଭଣଣର ଭଉଣୀ ଶାଳଙ୍କର ଦେଖିଲେ ସକଳ କାର୍ତ୍ତ ।୨୬।

ଉପନୋଭନ୍ତୃଦ ଲକ୍ଷଣ

ଅନ୍ତରଙ୍ଗଶିଷ୍ୟ ଏ ସୁରଙ୍ଗ ଗାଣ୍ଡ ଜଣନ ଶର ।
ଜଗନ୍ତର ଶଣ୍ଠ ପ୍ରଣିତ ଭଣି ଦେ ପ୍ରେମଣର ।୨୭।

ଭୂମି ଭୂଷଣେ ଭକ୍ତ ଭବେ ଦେବ ଚକ୍ରୀକ ।
ବଭବନ୍ତୀ ଲକ୍ଷଣ ବସ ଅଛ ଲୋକେ ।୧୫।
ଭାବେ ଦେଖ ଦୋଷ ଉପକାରକ ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ।
ବୋଧକ ଭକ୍ତି କଟକେ ଯେଉ ଧାରେ ଧନ ।୧୮।
ଭବା ଭକ୍ତବନ୍ଧୀ ସେବ ନବେ ବାଉରେଣ ।
ଏହା ନ ଦେଖା ଦଣ୍ଡି ଭୟେ ଦେବନ ରୂପଧ ପାଶ ।୧୯।
ବସିଣ ଏ ଅଠ ଆନନ୍ଦ ଜାଣି ବଗିବୃତ୍ତ ।
ବସର ଭଦେ ଧାରସ୍ତ ଜପ ବଦନ୍ତ ବୋଧ ।୧୬।
ବନ୍ଧିବ ଦେଖନରେ ଏ ଭବେ ଜନ ଆନ୍ଧବଂ ଭୂଷ ।
ବେବନ ଭାଣ୍ଡ ଭଜନ ଦେଖ ବୋଧପୁରବର ଭବ ।୧୭।
ବନ୍ଧବା ନ ଗିଦେ ଏସ୍ଥରେ ଭୂମି ନ ବଣଣ ଭୂଷଣ ।
ବଣିବ ନବନ୍ଧୁ ଆନନ୍ଦ ନ ଭକ୍ତବ ସ୍ୱଜନ ।୧୮।
ବଦେ ସିଦ୍ଧ ଭକ୍ତିପ୍ରେ ଦେଖ ବସ ଭୁବନ ଭଣ ।
ବନ୍ଧୁ ଦେ ଭସ୍ମା ଭବନ୍ତ ଦେବ ବନରେ ଭସ ।୨୦।

ଅନୁକ୍ରମଣି

ବଣାଭୃଂ ବୃତ୍ତ

ବନ୍ଦବା ଭୂଷ, ଭୂଭୁଙ୍କି ବଣ । ବ ବ ଭକ୍ତ ଶଙ୍କର ସଦୟ ।
ବନ୍ତ ବଳସ, ଅନ୍ଧଂ ନବବସ । ବନ୍ଧୁଭବେ ଉଦୀରନ ପ୍ରକାଶ ।୧।
ଭାବୋମୋହନ, ଭଣାଭକ୍ତ । ଭାସ୍ତ୍ରକ ଉନାଭ୍ର ଭଣ ଧ୍ୟାନ ।
ବନ୍ଦବା ଭକ୍ତ, ପୃଥି ଗ୍ରହବନ୍ଧୁ । ଭାମିନୀ ସୁଂଦର ବୋଭାଭୂ ଗିରି ।୨।
ବୋଧକ ଧନ, ଶ୍ରୁଣେବଲ ଜଣ । ଭୂତ ଶକ୍ତିର ଦେବେବ ବଦନ ।
ଭୂଷା ଆଭାର, ଭୂତ ଭକ୍ତବଳ । ବୋଧନାଭବେ ପ୍ରକାର ।୩।
ବପ୍ରକ ଭୂଷ, ଧୂମ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନ । ଭାସ୍ତ୍ରକ ଉଠ ଅନୁଦ୍ଦକ ବସ ।
ଭାମିନୀମାଳା, ଧୀରଅଧୀରା । ଭୂଦକ୍ଷ ବର୍ଷିତେ ବନ୍ଦ ଅଧୀର ।୪।
ବେବରଜନନୀ, ବବର୍ଦ୍ଧିମାନ୍ । ଭାଗ୍ୟବରଣ ପ୍ରଭବର ମୂର୍ଚ୍ଛା ।
ଭାନ୍ତ ଭବିତା, ଭାନିମନ୍ତନା । ଭାଗ୍ୟବାନରେ ବେ ସ୍ୱେଚ୍ଛବନ୍ଦିତା ।୫।
ଭାମିନବଣା, ଭାର୍ଦ୍ଧିଣୀ ଲକ୍ଷଣ । ବବ୍ରହ ଲେବ ଭକ୍ତ ଏବଧାର ।
ଭାସ୍ତ୍ରରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଭାମାଜନ ପୂଷ । ବନ୍ଧୁଭାର ବନା ଭାର୍ଦ୍ଧିବା ଭୂଷ ।୬।

ବର ଭବେର, ଉଦାର ସଙ୍ଗେ । ବନ୍ଧୁଜନ ବୃନ୍ଦ ଉଭବ ସୂଚନେ ।
ବାସେ ବର୍ଣ୍ଣନ, ବଜ୍ରାଙ୍ଗ ମାନ । ବଳବ ଅସ୍ତ୍ରାଙ୍ଗମାନ ଉପାୟ ।୭।
ବେଦେଉ ସୁଭଗ, ଭଉ ବଶାବନ । ବାଦର ଅଶ୍ରୁ ସାନ୍ତ୍ଵନ ଏବେଶ ।
ଦାମିନୀ ପ୍ରୀତ, ବାଳା ଉଭବାଉ । ବୁଦାବୋଦରେ ଏ ଉଦକ ଦେଉ ।୮।
ବଧୂରେ ଠିକ, ବଉଳ ସଙ୍ଗେ । ବଉଳବାଉ ଅଙ୍ଗ ଉତ୍ତରଙ୍ଗେ ।
ବର ଉସ୍ଥର, ବାଦଶ ବାଦର । ଶୀତଳ ସୁଦ ଭାଉ ଅବଦାର ।୯।
ବୃନ୍ଦୁଷ ଉଦ, ପଣ୍ଡିତ ମିଳ । ବଧୂରୀ ଉଉ ସଉରେ ସୁଉ ।
ବୃଷ୍ଣିନ୍ଦ୍ର, ବୋଧନ ସଙ୍ଗ । ଭୂମି ଭୃଙ୍ଗଭୂଷଣ ଦେଇ ଉଚ୍ଚ ।୧୦।
ବଳି ପ୍ରୀତ, ବାକ୍ୟ ସୁଖ । ଭବ ଅର୍ଥ ଭଣ ଗୀତ ଉଉ ।
ବରାବର ସୁଖ, ପ୍ରଭବନ୍ତୁ ବେଦ । ବାଧାବସ୍ତୁ ଭବସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣନ ।୧୧।
ବୋଧନ ଅଧ, ବଧୂର ଉମା । ଭବ ଉଭବର ଭଉନ ଦେଉ ।
ଭଉନ ଉଭ, ଅଶ୍ରୁଭାଉ ବେଦ । ଭେଦର ଉଭରେ ବୋଲନ୍ତି ଉପାୟ ।
ଭର ଦେଉଉ, ଅଣ ପଉଉ । ଭବସ୍ୱ ଭବୁଉ ସୁଉଉ ।
ଭଉଭର୍ତ୍ତିଭନ୍ତୁ, ଯର୍ଣ୍ଣ ଭାବନା । ଭବୁଭାଉ ଉଉଧ ଭୂମନ ।୧୨।
ଭଉନ୍ତ ସୁଧ, ମିଶ୍ରିତ ସ୍ରଉ । ଭାବନାର ଆତ୍ମାଭ ଅଉରୁଷ ।
ଭଡ଼ୁଉ ବୃତ୍ତି, ଅଭୂଉମାଶ୍ରୀ । ଭୁଉଶୀ ଭୃତ୍ତିବ ଉଉଉଉ ସୁଧୀ ।୧୩।
ଭଣ୍ଡାର ବଂଶବେ, ଅଭଙ୍ଗ ଶୀଉବ । ଭଙ୍ଗ ଅଉ ସୁଜ୍ଞ ଉସ ସଙ୍କଟେ ।
ଭାବୀ ପ୍ରଭାବ, ସୁଭଗାସ୍ପଦ । ଭଉନ୍ତୁଭବାର ଉଉ ଉଉଭେଉ ।୧୪।
ଭଉରୁଶଳ, ବେଦେଭୂଷେ ଶ୍ରୀକ । ଭଗ୍ନଶ ଭୂଉସ୍ୱ ଦେବ ସ୍ତୁତିକ ।
ଭନ୍ଦ୍ରେଶ ଧର, ଦୋଲ ପ୍ରଭାବ । ଶରମ ପ୍ରମୂଉକର ଭେଦର ଭଉସ୍ୱ ।
ଭୂଷଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଭକ୍ତଭଣ ଭାନ୍ତ । ଭବଭୁର ଭଉଭକ୍ତ ଦୂଷଣ ।
ଭୂଷାଭୂ ଦେଉ, ଭାଇ ଭଣ୍ଡାର । ଭୂଭବ୍ର ଭାବର ପ୍ରଭାବ ଭଉ ।୧୫।
ଭବସ୍ତୁ ପୃଥ, ଭାଉ ସ୍ତୁତିକ । ଭଉ ଭବାଣୀଦାସ ଦାନ ଉଉଉ ।
ଉଉ ଭୂଷଣ, ଭାଙ୍ଗ ଭୂମର । ଭଣ୍ଡ ଧନସ୍ତୁସ୍ୱ ଦାନ ଭାବର ।୧୬।
ଭାବୀଶ୍ରୀଭାବ, ଭାବାଙ୍କ ସୁଖ । ଭୂଷେ ଭଉଭୁ ଭଣ୍ଡ ସୁଖ ।
ଭୂମଧ୍ୟ ଦେବ, ଭାଉର ଭସ୍ମ । ଭଉଭଉର ଅଉ ଭଉଉସ୍ୱ ।୧୭।
ଭାବନ ଦାନ, ଅଭଙ୍ଗାଶ୍ରମ । ଭାବଭେଦ ଭେଦଭ ଦେବାରୁ ଏକ ।
ଭବାଶାସ୍ୱଧାନ, ଭାଷାଭ ଭଉ । ଭଉରୁ ଭଉଭବର ଦେଉ ଉଭାନ ।୧୮।
ଭକ୍ତିର ଶକ୍ତି, ଭକ୍ତିର ଏମିତି । ଭାବଭାବ ବାଣୀ ଭଉସ୍ୱ ଭୂଷି ।
ଭଉପୀଭଉ, ଭାବେ ଅନର୍ଥ । ଦେଉଉ ଭଉଭେ ଭୂଷଣ ଭୂଉଉ ।

ଶୁଣିବେ ଯେବେ, ସେହି ପ୍ରମାଣେ । ଭକ୍ତ ବତ୍ସଳ ଙ୍କୁ ଭୁଲଣ ।
କରିଣ ଚିନ୍ତା, ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ମନ ଓ ଆନନ୍ଦ ଭରିବାର ଦୃଢ଼େ ।୨୬
ଜଗତେ ଯେତେ ଜୀବ ଏହା ପରମେ । ଭକ୍ତ ଶରଣ ସୁଧା ବରଷେଣ ।
କର ପ୍ରଭୁ, ଦ୍ରୁତ କୃପାକୁ । ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଯୋଗ ସୁନ୍ଦରୀ ଭୂତ ।୨୭।
ଜଳ ଏହାର ଜନ୍ମର କରୁଣ । ଭୁବନ ସବୁ ଜଗତ ନମାହ ।
ଭାବେ ଦେଖନ୍ତେ, ଯେତେବାଳୁ ଏ ଭବ । କଳିଭରେ ସେ ଅଣିଶର ଭବ ।
ଭକ୍ତ ମହେଶ, ଦ୍ରୁତ କରୁଣ । ଭଣିଲେ କରୁଛ ଏ ଗୀତ ଶବଦ ।
ଶୁଣନ୍ତି ଭକ୍ତ ଜନ ସାଧୁ । ଜଗତ ଆଜ ଭାବେ ଚରଣ ଭଜ ।୨୮।

ଭଣିତା

ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଚରଣ, ଭଜନ ଶୋଭାରେ । ଭୁଲି ଗଲ ଯେତେ ବଳକୁ ସହେ ।
ଜୟ ସକଳ ଜଣ ସମ୍ପଦ । ଜଗ ଏ ଗୀତ ଭକତେ ଭାବନ୍ତୁ ।୨୯।

ସମାପ୍ତ

ମୁଦ୍ରଣ—ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରେସ, କଟକ-୧

ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ବ୍ୟବହୃତ କଠିନ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ

ଅ

ଅକସ୍ମାତ୍—ଅଚାନକରେ
ଅଙ୍ଗନ—ଅଗଣା
ଅଚଳ—ଅଟଳ
ଅଞ୍ଚଳ—ପଣତ
ଅତଟ—ବେଳ
ଅନ୍ତର—ଭିତର
ଅଧମ—ନୀଚଲୋକ
ଅଭିମତ—ସମ୍ମତି
ଅପଲକ—ଏକଦୃଷ୍ଟି
ଅମିତ—ଅସୀମ
ଅମୃତାଳ—ଅମୃତମୟ
ଅମ୍ବୁ—ଜଳ
ଅମ୍ବର—ଆକାଶ
ଅରଣ୍ୟ—ବନ
ଅଶନ—ଭୋଜନ
ଅଶ୍ରୁ—ଲୁହ
ଅଷ୍ଟାଦଶ—ଅଠରଗୋଟି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର
ସ୍ୱଭାବର

ଆ

ଆଗମନ—ଆସିବା
ଆଶା—ଭରସା, ଇଚ୍ଛା
ଆଦେଶ—ଆଜ୍ଞା
ଆଶିଷ—ଆଶୀର୍ବାଦ

ଇ

ଇନ୍ଦୁ—ଚନ୍ଦ୍ର
ଇଷୁ—ଶର

ଉ

ଉତ୍କଣ୍ଠା—ଅତିବ୍ୟଗ୍ରତା
ଉଦ୍ୟମ—ଚେଷ୍ଟା
ଉଦ୍ଧତ—ଉଗ୍ର
ଉଦର—ପେଟ
ଉପାଶ୍ରୟ—ଠାକୁର ଘର
ଉପନୀତ—ଉପସ୍ଥିତ, ପହଞ୍ଚିଲା

ଊ

ଊର୍ମି—ଲହରୀ

କ

କଳେବର—ଶରୀର
କଣ୍ଠ—ଗଳା, ତଣ୍ଟି
କନ୍ଦର—ଗୁମ୍ଫା
କଦମ୍ବ—ଗଛ
କପାଳ—ଲଲାଟ
କମନୀୟ—ସୁନ୍ଦର
କମଳାକ୍ଷ—ପଦ୍ମଲୋଚନ,
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
କଟକ—ସହର
କଣକ—ସୁନା
କଙ୍କଣ—ଚୁଡ଼ି, ଶିବଙ୍କ ଗଣ
କମଳବଦନ—ସୁନ୍ଦରମୁଖ
କର—ହାତ, କିରଣ
କରୀନ୍ଦ୍ର—ହାତୀ
କମଳାସନ—ବ୍ରହ୍ମା
କଳ—ମଧୁର

ଖଣ୍ଡିତ—ମଶ
ଖଦ୍ୟୋତ—ଝିଂକ
ଖରାଂଶୁ—ସୋମକ
ଖରସ୍ରୋତ—ପ୍ରଖର
ଖଳାଦନ—ଦନ୍ତ
ଖଳୀ—ଅଢ଼ୀ
ଖଣ୍ଡଉପସର୍ଗ—ସମୁଖ
ଖଣ୍ଡପରସର୍ଗ—ସମୁଖ
ଖଡ୍ଗ—ଖାଣ୍ଡା
ଖାତପର—ଖସର୍
ଖାଦ୍ୟକରିତ୍ର—ଖେଲୁ
ଖାଣ୍ଡ—ଖଣ୍ଡିଶୁଣକାରେଣ ଖାଣ୍ଡପନ୍ଥ
ଖାଳଖଣ୍ଡ—ଖଡ଼ାଖଳକ
ଖାଣ୍ଡ—ପୁଷ୍ପକରେଣ, ଖାର୍ଣ୍ଣ
ଖାଜାଟି—ପୁଷ୍ପଖ
ଗଗନ—ଅସ୍ତ୍ରଣ
ଗମାର—ଗର
ଗଜନ—ଗଣ୍ଡ
ଗୁଜା—ଗୀତା
ଗୁଟିକ—ଗଡ଼
ଗୁଦାମ—ଦେବ୍ରୂଶୋଚ
ଗୁପତ—ପୁଣ୍ୟ
ଗୁଳକନ୍ଦ—ଗୁପ୍ତ, ଗୋପନ, ଭଣ୍ଡୀ
ଗୁମ୍ଫନ—ଗଠନ
ଗୁମ୍ଫୀ—ଗଣ୍ଡୀ
ଗୁହଣ—ଗଣ୍ଡୀରଗେଣ
ଗୁରୁଗଳ—ଗାଗଳୁଗୁହାରଙ୍କ
ଗୁଲ୍ମକ—ଧୂଳବସ୍ତ୍ର, ଗର
ଗୃହେଶ୍—ଗୃହ
ଗୃହୀ—ଗୃହବାସୀ
ଗେହ—ମନ୍ଦିର

ଗୋଦାଣ୍ଡ—ଗଣ
ଗୋଷ୍ପଦକାର—ଗରଟିକ, ଗଣ୍ଡ
ଗୌରବଦାୟକ—ଗଣ୍ଡ
ଗୋଳ—ଗଡ଼ଗାଳ
ଗୋପନତ—ଗୁପ୍ତଗୁ
ଗୋଧନ—ଗଡ଼
ଗୋଳ—ଗେଲ, ଗୋଳ
ଗୋଷ—ଅଣ୍ଡ, ଗଣ୍ଡାର
ଗୌରିକ—ଗେରୁ
ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ—ଗରମ
ଗ୍ରୀବ—ଗଳା
ଗ୍ରନ୍ଥନ—ଗୁନ୍ଥିବା
ଗ୍ରାହକ—ଗ୍ରହ
ଗ୍ଲାନି—ଗଣ

ଘ

ଘର୍ମାକ୍ତ—ଝାଳୁଆଶରୀ
ଘୃଣ—ଘୃଣାକରୁଥିବାଶୂନ୍ୟଗତ

ଙ

ଚଞ୍ଚୁ—ଥାଣ୍ଟ
ଚଣ୍ଡାଂଶୁ—ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଚନ୍ଦ୍ରିକା—ଜ୍ୟୋସ୍ନା
ଚୈତନ୍ୟ—ଚେତନା

ଚ

ଚତୁଷ୍ପଦ—ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ରକ
ଚତ୍ରୀ—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ
ଚଞ୍ଚଳ—ଭ୍ରମର
ଚମ୍ପା—ଚମ୍ପୁ ପ୍ରିୟୁଳା
ଚମକ—ଗଳଚକ୍ରିଆ ଗଡ଼ୀ
ଚନ୍ଦ୍ରକ—ସୁତର
ଚନ୍ଦ୍ରମା—ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଚଣ୍ଡାଂଶୁ—ସୂର୍ଯ୍ୟ

ଚଣ୍ଡୀ—କୋପନା ସ୍ତ୍ରୀ
ଚଣ୍ଡୀଶ୍ୱର—ଶଙ୍କର
ଚକ୍ଷୁ—ନୟନ
ଚନ୍ଦ୍ର—ସୁବର୍ଣ୍ଣ
ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ—ଶମ୍ଭୁ, ମହେଶ
ଚନ୍ଦ୍ରମା—ନକ୍ଷତ୍ରେଶ
ଚନ୍ଦ୍ରକୁମର—ବୁଧ
ଚନ୍ଦ୍ରକଳା—ଶଶିକଳା
ଚନ୍ଦ୍ରଭୂଷଣ—ଶମ୍ଭୁ
ଚନ୍ଦ୍ରହାସ—ଖଡ୍ଗ
ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର—ମହାଦେବ
ଚର୍ମକାର—ଚମାର
ଚପଳ—ଚଞ୍ଚଳ
ଚକ୍ରପାଣି—ବିଷ୍ଣୁ
ଚକ୍ରଧର—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ—ସମ୍ରାଟ
ଚତୁର—ଚାଲାକ
ଚଷକ—ପାତ୍ର
ଚାମୀକର—ସୁବର୍ଣ୍ଣ
ଚମ୍ପକ—ଚମ୍ପା
ଚଞ୍ଚରୀକ—ଭ୍ରମର
ଚିତା—ମଶାଣି
ଚିତ୍ରା—ଚିତ୍ରିତ ଗାଈ
ଚୂଡ଼ା—ମଣ୍ଡନ
ଚେଟ—ଦାସ, ଭୃତ୍ୟ
ଚେଟୀ—ଦାସୀ

ଛ

ଛାଗ—ଛେଳି

ଜ

ଜଳଦ—ମେଘ
ଜନକ—ପିତା
ଜଠର—ଉଦର
ଜ୍ୱାଳା—ଶିଖା
ଜିହ୍ୱା—ରସନା

ଜ

ଜନ୍ମ—ଜନ୍ମ
ଜଗତି—ପୃଥ୍ୱୀ, ଦୁନିଆ
ଜନ୍ତୁ—ପଶୁ
ଜାଙ୍ଗଳ—ମରୁଭୂମି
ଜାନକୀ—ଜନକଙ୍କ ଝିଅ
ଜାମ୍ବୁବନ୍ତ—ଭଲ୍ଲୁକ
ଜାହ୍ନବୀ—ଗଙ୍ଗା
ଜାଗରଣ—ଜାଗରଣ

ଝ

ଝଞ୍ଜାର—ଝଡ
ଝଙ୍କାର—ଶବ୍ଦ
ଝଷ—ମତ୍ସ୍ୟ
ଝଲମଲ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଝରାଦଳ—ଯାଉଥିବା ପତ୍ର
ଟଙ୍କ—ଟଙ୍କା
ଟିକ—ଅଳ୍ପ
ଟିକଣ—ଟିକିଏ
ଟୁଣ୍ଡ—ମୁଖ
ଟୁପଟି—ଟୋପି
ଟୋପର—ମସ୍ତକଭୂଷଣ
ମୁକୁଟ

ଠ

ଠକ—ଧୂର୍ତ୍ତ
ଠାକୁର—ଦେବତା

ଧୂର୍ତ୍ତ — ପ୍ରତାରକ

ନ

ନଗ — ପର୍ବତ
ନନ୍ଦନ — ସ୍ୱର୍ଗର ଉପବନ
ନବୋଢ଼ା — ନବବିବାହିତା
ନଭ — ଆକାଶ
ନର୍ମଠ — ଲମ୍ପଟ
[illegible] — ଭିକ୍ଷା
[illegible] — [illegible]
ନାଗରୀ — ସ୍ତ୍ରୀ
ନିର୍ବୃତ୍ତି — [illegible]
ନିର୍ଘୋଷ — ଶବ୍ଦ
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
ନେତ୍ର — [illegible]

ପ

ପଙ୍କ — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible]
ପଦ — ଚରଣ
[illegible] — [illegible]
ପଦ୍ମଜ — ବ୍ରହ୍ମା
ପଦ୍ମାସନ — ବ୍ରହ୍ମା
ପଦ୍ମାକର — ପୁଷ୍କରିଣୀ
ପରାଗ — ପୁଷ୍ପର ରଜ
ପର — ଶତ୍ରୁ
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]

ପୟଃ — ଜଳ
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible]
ପାବକ — ଅଗ୍ନି
[illegible] — [illegible]
ପାକଶାସନ — ଇନ୍ଦ୍ର
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible] [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
ପିତୃପତି — ଯମ
[illegible] — [illegible]
ପୀଯୂଷ — ଅମୃତ
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible], [illegible], [illegible]

ପୁଷ୍ପଲିଟ୍—ଭ୍ରମର
ପୁଷ୍ପାୟୁଧ—କନ୍ଦର୍ପ
ପୂତ—ପୂର୍ଣ୍ଣ
ପୟୋଧର ପୃଷ୍ଠ—ସ୍ତନ
ପୃଥିବୀଜନକ—ସମୁଦ୍ର
ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା—ନାୟିକାଭେଦ,
ଦେଶାନ୍ତରଗତ, ଯାହାର ନାୟକ
ପ୍ରଗଲ୍ଭା—ପ୍ରଗଳ୍ଭା, ଲଜ୍ଜାରହିତ,
ସ୍ୱଭାବ
ପ୍ରକୃତି—ସ୍ୱଭାବ
ପ୍ରକାଣ୍ଡ—ବୃହତ୍କାର
ପ୍ରଭାତ—ଶେଷରାତ୍ରର ଜ୍ୟୋତି
ପ୍ରବର୍ତ୍ତ—ବେଦବୃକ୍ଷ
ପ୍ରଭଞ୍ଜ—ବାୟୁ
ପ୍ରସାଦ—ଦୟା
ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ—କନ୍ଦର୍ପ
ପ୍ରଥମ—ଆଦ୍ୟାଦ୍ୟ
ପ୍ରଭଞ୍ଜନ—ବାୟୁ
ପ୍ରମଥାଧିପ—ଶିବ
ପ୍ରତ୍ୟୂଷ—ପ୍ରାତଃକାଳ
ପ୍ରମଦ୍ୱରା—ବେଶ୍ୟାସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରତାପନ—ଆଲୋକ
ପ୍ରସୂନ—ବାଣ, କନ୍ଦର୍ପ, ପୁଷ୍ପ
ପ୍ରଭା—ଦ୍ୟୁତି
ପ୍ରାଚୀପତି—ଇନ୍ଦ୍ରଦିକ
ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର—ପତି
ପ୍ରିୟକ—ମୃଗ
ପ୍ରୀୟକ—ପ୍ରିୟଦର୍ଶ, ପ୍ରଣୟ
ପ୍ରୀୟକ ପୁଷ୍ପ—କଦମ୍ବ ପୁଷ୍ପ
ପ୍ରୁଷ୍ୱୋଦ୍ଧା—ସୀତା
ପ୍ଲବଙ୍ଗ—ବର୍ଷ

ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ—ହସ୍ତୀ

ଫ

ଫଣ—ଫଣା
ଫଣୀ—ସର୍ପ
ଫଣୀଶ—ବାସୁକି
ଫଣୀଶ୍ୱର—ଅନନ୍ତ
ଫଣିଦଷ୍ଟ—ସର୍ପଦଂଶିତ
ଫଳ—ଫଳନ
ବନ୍ଧନ—ପାଶବନ୍ଧ
ବାନର—ବାନରଶ୍ରେଣୀ
ବାରଣାସୀ—କାଶୀନଗରୀ
ବାସବ—ଇନ୍ଦ୍ରଶାସ୍ତ୍ର
ବାଡ଼—ସମୂହ
ବନ୍ଧୁ—ମିତ୍ର
ବଲ୍ଲଭ—ପତି, ପ୍ରିୟ ପୁରୁଷ
ବନ୍ଧୁଜନ—ସ୍ୱଜନବର୍ଗ, ମିତ୍ର, ଭକ୍ତ
ବଧୂ—ବଧୂ, ସ୍ତ୍ରୀ
ବଳାକ—ଶୁକ୍ଳ
ବଳାହକ—ଅନ୍ଧକାର ମେଘ
ବରୁଣାଳୟ—ସମୁଦ୍ର
ବସନ୍ତ—ଋତୁର ସମୟ ଲକ୍ଷଣ
ବସୁଧାପତି—ପୃଥିବୀପତି
ବସୁନ୍ଧରା—ପୃଥିବୀ
ବସ୍ତୁତଃ—ଅଧିକ
ବହ୍ନି—ଅଗ୍ନି
ବୃଷ—ବଳୀବର୍ଦ୍ଦ

ଭ

ଭଙ୍ଗୁର—ଭଙ୍ଗିବଡ଼ା
ଭର୍ଗ—ମହାଦେବ
ଭବାନୀ—ପାର୍ବତୀ
ଭୁଜଗ—ଜାତିପ୍ରଭେଦ, ସର୍ପ

ଭୁଙ୍କୁର—ଶବ୍ଦ

ମ

ମକରଧ୍ୱଜ—କନ୍ଦର୍ପ
ମଣ୍ଡନ—ଅଳଙ୍କାର
ମଧୁକର—ଭ୍ରମର
ମନୋଭବ—କାମ
ମହାଭାଗା—ପୂର୍ଣ୍ଣଭଗା
ମଧୁ ଋତୁ—ଅଶ୍ରୁଶୀଘ୍ରଗମ
ମଦନ—ମନ୍ମଥ
ମରୀଚିକା—ମୃଗତୃଷ୍ଣା
ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ—ରବି
ମାତୁଳଙ୍ଗ—ଟଭ
ମିଳିନ୍ଦ—ଭ୍ରମର
ମେଘଧାର—ମୂଷଳଧାର ବର୍ଷି
ମୃଗଲାଞ୍ଛନ—ଚନ୍ଦ୍ର

ଯ

ଯବ—ଧାନ୍ୟ
ଯୋଷିତ—ଅବଳା
ଯାମ—ପ୍ରହର
ଯାମିନୀ—ରାତ୍ରି
ଯୂଥପ—ଗଜପ

ର

ରଙ୍କୁ—ମୃଗ
ରକ୍ତପ—ରାକ୍ଷସ
ରତ୍ନାକର—ସମୁଦ୍ର
ରଜତ—ରୂପା
ରଜନୀ—ରାତ୍ରି
ରଣପଣ୍ଡିତ—ଯୋଦ୍ଧା
ରତ୍ନାକରରଶନା—ଭୂମି
ରଥପାଦ—ଚକ୍ର
ରଥୀ—ଯୋଦ୍ଧା
ରମଣୀ—ସୁନ୍ଦରୀ
ରଜନୀଚର—ରାକ୍ଷସ
ରବ—ଧ୍ୱନି
ରବିସୁତ—ଶନି
ରସ—ଦ୍ରବ
ରଜସ୍ୱିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ
ରସାଳ—ଆମ୍ବ
ରାତ୍ରି ପତି—ଚନ୍ଦ୍ର
ରଶ୍ମି—କିରଣ
ରସା—ବସୁଧା, ପୃଥିବୀ
ରାଜୀବ—ପଦ୍ମ
ରୁକ୍ମ—ସୁବର୍ଣ୍ଣ
ରୁଧିର—ରକ୍ତ
ରୁଜ—ରୋଗ
ରୁଚି—ଶୋଭା
ରୁଦ୍ରପ୍ରିୟା—ରୁଦ୍ରାଣୀ, ସତୀ
ରୁଷ୍ଟ—କ୍ରୁଦ୍ଧ
ରୁକ୍ମମଣି—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ
ରୂପାଜୀବା—ବେଶ୍ୟା
ରୂପାର୍ଦ୍ର—କନ୍ଦର୍ପ
ରେଣୁ—ଧୂଳି
ରେବା—ନର୍ମଦା ନଦୀ
ରୋଲମ୍ବ—ଭ୍ରମର
ରୋଦନ—ଶୋକ
ରୋହିତାଶ୍ୱ—ଅଗ୍ନି

ଲ

ଲଗୁଡ—ଯଷ୍ଟି
ଲବଣ—ସମୁଦ୍ର ବା ଲୋଣ—

ଲବଣ

ଶ୍ଳେଷ୍ମ—କଫ

ଶ୍ର

ଶ୍ରମ—ବ୍ୟାୟାମ
ଶ୍ରୀ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଶ୍ରାନ୍ତ—କ୍ଲାନ୍ତ
ଶ୍ରବଣ—କର୍ଣ୍ଣ
ଶ୍ରୁତି—ବେଦ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ—ଉତ୍ତମ
ଶ୍ୱାପଦ—ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ
ଶ୍ୱେତ—ଧବଳ

ଷ

ଷଟ୍ପଦ—ଭ୍ରମର
ଷଣ୍ଢ—ନପୁଂସକ
ଷଣ୍ଡ—ବୃଷଭ
ଷଣ୍ମୁଖ—କାର୍ତ୍ତିକେୟ

ସ

ସନ୍ତତି—ସନ୍ତାନ
ସରିତା—ନଦୀ
ସରସ୍ୱତୀ—ବାଗ୍ଦେବୀ
ସମ୍ପଦ—ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ
ସଂକ୍ଷେପ—ସଂଗ୍ରହ
ସମୀର—ବାୟୁ
ସହସ୍ରରଶ୍ମି—ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବ
ସର୍ବଜ୍ଞ—ଈଶ୍ୱର
ସମର—ଯୁଦ୍ଧ
ସଦାଗତି—ବାୟୁ
ସଦନ—ଗୃହ
ସଂସାର—ଜଗତ
ସଭାସଦ—ସଭ୍ୟ
ସାଗର—ସମୁଦ୍ର
ସାଧ୍ୱୀ—ପତିବ୍ରତା
ସାରଙ୍ଗ—ହରିଣ
ସିନ୍ଧୁ—ସମୁଦ୍ର
ସିନ୍ଦୁର—ଲାଲ
ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—ନିଷ୍ପତ୍ତି, ନିର୍ଣ୍ଣୟ
ସୀମନ୍ତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ
ସୀତା—ଜାନକୀ
ସୁରଭି—ସୁଗନ୍ଧ
ସୁଧା—ଅମୃତ
ସୁଧାଂଶୁ—ଚନ୍ଦ୍ର
ସୁରାଳୟ—ସ୍ୱର୍ଗ
ସୁମନ—ପୁଷ୍ପ
ସୁନାସୀର—ଇନ୍ଦ୍ର
ସୁରଗୁରୁ—ବୃହସ୍ପତି
ସୁଷମା—ଶୋଭା
ସୁଧାକର—ଚନ୍ଦ୍ର
ସୌଦାମିନୀ—ବିଜୁଳି
ସୈରିନ୍ଧ୍ରୀ—ଦାସୀ
ସୋପାନ—ପାହାଚ
ସୌଭାଗ୍ୟ—ଭାଗ୍ୟ
ସୌରଭ—ସୁଗନ୍ଧ, ଗନ୍ଧ
ସ୍ରୋତସ୍ୱତୀ—ନଦୀ

ହ

ହରିଚନ୍ଦନ—ଚନ୍ଦନ
ହର—ଶିବ, ଶଙ୍କର, ମହାଦେବ
ହଂସ—ମରାଳ
ହୁତାଶ—ଅଗ୍ନି

କ୍ଷ

କ୍ଷତ୍ରିୟ—ରାଜନ୍ୟ
କ୍ଷୀଣ—ଦୁର୍ବଳ

ଛାନ୍ଦ-ଭୂଷଣ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ମାଳବ

କମଳା-କମଳାକର ସୁତ-ସୁତ ।
ଜନକ-କମଳଧର-ବାହନ-ବାହନ ।।
କକାର କକାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟଜଳାଙ୍କୁରେ ।
କରୁଣୀକ କରୁଣୀକ ରସ୍ କଲ୍ପତରୁ ।।
ଦାନବ ଦାନବନ୍ଧୁ ସୁତର ଦମନ ।
ଭୃମୂଳ ଭୃମୂଳ ବଧୂଭାଗ ଜଳଧର ।।
ଜେ ରଣ ବେଶଶ୍ରୀ ଭବଣିଣ୍ଡାରଣ ।
ଆଜନ କାମଜନକ ଶୁଦ୍ଧ ଆତ୍ମଣ ।।
କରୁଣାକର କରୁଣ ଅଳ-କର ଦର ।
କରୁଣା କର କରୁଣାକର-ଦରବର ।
ଚାଲସୂକ୍ଷ୍ମି ନରଜ ସ୍ମରାସ୍ତ ଜାଳେ ଶିର ।
ଆଳସୂକ୍ଷ୍ମି ନରଜ ସ୍ମରାସ୍ତ ଜାଳେ ଶିର ।।
ଦଶ ସ୍ତୁତ ଅକ୍ଷରେ ଯେ ଏମନ୍ତ ଛାନ୍ଦ ।
ଜାଣ ଆମିସ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ଜନ୍ମ ଗୀତ ।।
କେହିଁକାର୍ଯ୍ୟେ ଅଛୁ ଚର୍ଚ୍ଚ ବୃନ୍ଦାବନ ଆଜ ।
ଦନ୍ତୁ ଗାତା ଅବଲେ ଜମାଖଣ ଦେଖି ।।
ଦେଖଇଲେ ଗାର ସରସ୍ୱତୀ ସରସ୍ୱତୀ ।
କରୁଣ ଭାଙ୍ଗ ଭଲେ କାଳିଜ ଜନ୍ମର ।
କବୃନ୍ଦ ପୁରଜେ ନ ଦେଖେ ପ୍ରସେବୁ ଲୋଭେ
କର୍ଣ୍ଣପୁରେ ଗାନ କର ଏ ଅମୃତ ରସ ।।
ଜନ୍ମସଂଗ ଜନ୍ମଜାଗ ଯଶ ଅନ୍ତ୍ୟାକ୍ଷରେ ।
ଜଗନ୍ନ ଜଗତ ଦୋଷଦୁଷ୍ଟି ଭାବେ ଭାବେ ।।

ସ୍ମୃତି—ପୁଲକ

କେତେ ବର୍ଷ ତୁ ଏ ଗୀତ ନାହିଁ ସଂବାଦ ।
ଜଗନ୍ତ ନାହିଁ ସେ ଭବ ବନ୍ଧରେ ଆବଦ୍ଧ ।
କେବଳ ସୋଦରେ ଅଭିଗ୍ରହ ଡକାଇବ ।
ଏ ଭବ ଭବ ସେ ଭଦ୍ର ସ୍ନେହପାଶ୍ଚେ ବନ୍ଧ ।
ବନ୍ଧୁଅଙ୍କୁ ଯାହୁ ଭାକୁ ସେ ଭାଇ ସମାନ ।
ବରେ ଜାଣିତ ଭଉଣୀ ସ୍ନେହ ସମ୍ପଦ୍ର୍ନ ।
ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କ ଗେହୁ ଯାଗୁ ଭୁଲିଯାଏ ।
ଯାଉଥ ବାଟର ବନ୍ଧୁବର୍ଗିର ମଧ୍ୟ ସେ ବଳଇ ।

ବନକଜ, ବର୍ଷ ଯେ ସୁଜେ ଅନନ୍ତ ।
ବର୍ଣ୍ଣିଦ୍ଦେବନ୍ତୁ ସେ ସୁବେତ୍ନ ସୁଜେ ଧନ୍ୟ ।
ଭୁଜୁତେ ସେ.ଅଧୁକାର ଦେବେଣ ଭଗବ ।
ଭଗବଦ୍ଧୁ ଭ୍ରମଣ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଅନାଗତ ।
ଭଗଣଜ ଯତୁଭୁଜ ଅଙ୍କୁ ଭାଣିଯିବ ।
ବଜ୍ରଜଣ ଭଗତ୍ତ୍ମଣ ସୁବତ୍ନ ବାଣିବ ।
ଭଗଦେବ ବଦ୍ଦବଣ ବନ୍ଧୁ ବାଲ୍ଲ ସୁଦ ।
ବଂଶ ଭୂଜେଣବ୍ରତ ଦେବାଜବ ଦେଖ ଏବ ।
ଭୁଜଣ ଭଜୁବନ୍ତୁ ଯଜଣ ଧ୍ୟାୟିବେ ।
ଭଜୁଜେ ଭଗବ୍ରୁ ବାଜଗ ଭଜିବିବ ।
ଭଜ ଏବେ ଭଗବତ୍ର ମାଜଣ ବଣ ଛାଡ଼ି ।
ବବେ ଯଜ୍ଞଜ ଜସ ବୋଜଗ ଭୁଜଗ୍ରାବ୍ ଘାଇଁ
ଭବେ ଦେବୀମାନେ ବଦଗୁରେ ବର୍ଷଣ ।
ଭବ ଭାବ ଜଗ୍ରତ ଭବେବତ୍ ପୁଣ୍ୟାଭାବ ।

ଘାଟବ ଜଗତେ ଭବ ମଧୁ ଧନଗତେ ।
ଭୂମିର ଜାଣ ଭାଜଗ ସଜଣଜ ଧର୍ମରେ ।
ବରଣ ଶରୁ ମଣଜଣ ବ୍ରହ୍ମବେ ଶବଜ
ଜଗନ୍ନାଥେ ଏବେଜାଣେ ଜାଣି ଭୁଜ ବଜ ।
ଜଗଣ ବାହିଁ ସୁଭୁ ସିଦ୍ଧିର ଗଣ୍ଡ ।
ଜଗତ୍ ଧୁକୁ ଜଣଜଣ ଭଗଣ ବେଣ ଭାବ ।
ଜଗନ ସୁଜାତାବେ ଜାଗରଣଗୁଡ଼େ ବାଜବ
ଏ ଗଣତ୍ ସୁଭାଗ୍ୟରୁ ଏ ଜଣଣ ।

ଜଗତ୍ତୁ ଖୋଜାଏ ସକଳ ଜନ୍ତୁଜଗ ଏଥୁ ।
ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମି ଏ ଦେଶବାସୀ ଡାକିଲେଣି ॥
ଜନନୀକୁ ଭୁଲିଦେଲୁ ଛଡ଼ିଲୁଟି ଜନ୍ମ ।
ଜଗଜନ ନ ଖୁଣ୍ଟିଛି ଏକୁଟିଆ ଭବଦ୍ୱ ॥
ବୃନ୍ଦାବନ ସୁନ୍ଦର ଅନ୍ତର ଏକାଙ୍ଗୀ ।
ଜଗତ ଦେଖାଉଛି କେମନ୍ତ ଜନ୍ମରେ ଜନ୍ମମାନ ॥
ଜଗତ ଏ ଜନ୍ମଜ ରଙ୍ଗେ ଦେଖି ଦେଖି ଜଣ
ଜଗତ୍ରେ ରଜ ଅର୍ଥି ମାନୁମାନ ସ୍ୱର୍ଗ ॥
ଜଗତ ଏହି ଜନନୀକୁ ଆସି ସେ ଭଞ୍ଜିଲେ ।
ବୃନ୍ଦାବନ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଇ ଆସେ ଜନ୍ମଦେଶେ ॥
ଜନନୀ ସ୍ନେହ ଜାଣ ନେଇ ଜନ୍ମସୂତ୍ର ।
ଜଗତେ ଜା ଦେଖାଇ ଜଣ ଭୂଷଣ ଜଗନ୍ନାଥରେ ।
ଜଗ ଅଜ୍ଞାନ ଜଣାଏ ଦେଖିବୁ ଜନନ ।
ଜଣ ଅର୍ଥି ମାନୁମାନ ଭୂବନବନ୍ଦନ ॥
ଜଗତ୍ ଏ ସ୍ୱଜନ ଦେଖୁଜନାଙ୍କ ଗାନରେ ।
ଦେଖାଇବୁଁ ଗ୍ରାମର ଜଗତ ଦେଖା ମନେ ॥
ଦୂରେଣ ଜଗତ ଧନ ଗ୍ରାମେ ଏକାକୀ ।
ଦେଖୁଁ ଅନ୍ତର ଜଗତ ଜାଣୁଁ କି ଦେଖାଇବ ॥
ଦେଖାଇବ ତୁହୁଁ ଆତ୍ମ ସ୍ନେହ ଉଦ୍ଧାର ।
ଜଗତରେ ଜାଣୁ ଜଣ୍ଡେ ଦେଖାଇବା ଉଦ୍ଧାର ॥
ଦେଖିବାର ଜନନୀଗଣେ ଦେଖ, ନ ସୁନ୍ଦରେ ।
ଜଗ ଜଣୁଦେବ ଜଣ ଜାଣାକୁ ଜାଣନ୍ତି ॥
ଜଗଜନେ ଉଣ୍ଡ ସ୍ୱର୍ଗ ଜଣ ଜାଗରଣ ।
ଜଗ ସୁନ୍ଦର ଜଣ ଜଣ ଜଗଜ୍ଜନନୀ ॥
ଜନନ ଦେଖିଅଛନ୍ତି ସୁଖ ଭଜନାରେ ॥
ଜଗତ ଜନନୀ ଜଣ ଜାଗରିତ ମନେ

———

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ବ୍ରଜ—ଗମନର ଦେଖ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣପ୍ରାଣନାଥ ପ୍ରଭାତ କାଳି । ରଥକଉଡେ କୁରଙ୍ଗ ଅପୂର୍ବମଣି ହେ ।
ଖରେ ଗୁଡ଼ିମା ଘର ବେଗ ଆଦେଶ । ଅଙ୍ଗନରେ ରଥରେ ଶିଶୁ କୁ ନାମ ହେ ।

ଶଙ୍ଖ ବେଣୁ ଶବ୍ଦ ଆନନ୍ଦ ଦେବୁ । ଶ୍ରୀକରେ ପ୍ରୀତିଭାବ ବାଣ ବସାଇ ହେ ।
ଗାଢ଼ଭାବରେ ନାଥ ଆଗରେ । ଶକୁନ ଭୂପତିଙ୍କ ସଙ୍ଗି ଭଗତେ ହେ । ୨ ।

ଏଥିରେ ଭୂରବାଶ ଘେନ ହୋଇଥରେ । ଏବଂ ଘନଙ୍କ ସଙ୍ଗ ଶଙ୍ଖ ଶୋଭେ
ହେ । ଶତ୍ରୁମନଙ୍କ ବେଳେ ଆଗମ ସଙ୍ଗି । ଶାମଙ୍କୁ ପ୍ରେମଶ ସାଥେ ସାଥି
ହେ । ୩ ।

ଗୋକାଭୂମି ବୋଲାରେ ଗମନ ସ୍ଥାନରେ । ଶୋଭେ ଏ ମଧୁଚନ୍ଦ୍ର
ଜନକଦେଖ ହେ । ଶତ୍ରୁ ଗାନ୍ଧର୍ବଗର ଶିରେ ଶ ଚକ୍ର । ଶିଳନଖି ଭୂଷଣ ଧନୁରେ
ଗାଇ ହେ । ୪ ।

ଶତ୍ରୁଦମନ ଅମାର୍ଥେ ବଣଭୀମର । ଶୋଭେ ଭୂପଙ୍କୁ ଶଏ ମନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟ ହେ ।
ଦେଖ ବେଣି କୁ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ରଥ । ପ୍ରୀତିଶେଷଣ ଶରଣ ଗୌରୀକାନ୍ତ ହେ ।୫।

ଶାର ଦେବଙ୍କୁ କରା ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ସକୁ । ଶତ୍ରୁ ଭରେ ବସ, ବେ ସର୍ବ
ସର୍ବ ହେ । ଶଙ୍ଖ କର୍ଣ୍ଣରେ ମୁକୁତା ହାର । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସହନ ଲ ନନ୍ଦନ-
ଦନୀ ହେ । ୬ ।

ଶତ୍ରୁପ୍ରାଣକ ଶରଣ ଶିରୁହରଣ । ଶଶ୍ରେଣୀ ବୋଳବ ଶର ଭବ ଶୋଭଣ
ହେ । ଶରଭଣଙ୍କ କମଳ ପ୍ରଭର । ଶୟ ଏ ଶ୍ରୀଣ ଲୁଚ ହାସ ଲୁଣ୍ଠନ ହେ ।୭।

ସଙ୍ଗ ହୋଇ ପ୍ରୀତିରେ ଭାବଙ୍କ ହୋଇ । ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଗାନଗଣ ଏ ସହ ଦୂର
ହେ । ଶତ୍ରୁ ମୁକୁର ଶତ୍ରୁ ବନ୍ଧ ଭଣିଶ । ଶଙ୍ଖ ସୁହାଗରେ ଭବ ଗଗନ
ହେ । ୮ ।

ଦେଖନ ମୁକୁତାମାଳା ଗୁଡଙ୍କୁ ଏହ । ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ଶିରେ ଭବା ଆଦ୍ଭୁତ
ହେ । ସହାନ ବାସ ଜନ୍ମ ପୁଣ ଦେଖାଇ । ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଭଣାର କାମର
ରଞ୍ଜନ ହେ । ୯ ।

ଏଥିର ଭୂଷଣ ଦୁର୍ଗା ବାଳକ । ଶୁଣି ଏ ଶଏ ଏ ଭବଙ୍କୁ ମଣାର ହେ ।
ବୈଷ୍ଣବରେ ବେଶ ଏ ଭୂଷ । ଶିଳ୍ପ ଦେବର ମନରେ ସୁଧାକର
ହେ । ୧୦ ।

ସେହିକ ନନ୍ଦମହଳର ଉତ୍ସବ ଯାଉଁ । ଶ୍ରୀଗୋବିନ୍ଦ ଭାଇ ସଙ୍ଗତାକୁ ଗଡ଼ ସେ । ଶ୍ରୀହରି ବହୁତ ସୋହ ଏ ପୁରଜନ । ଗାଇବା ସୁଖ ତତ ଏଥି ଲାଗିଲ ସେ । ୧୧ ।

ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରମ ସେତେ ବସନ୍ତ ସୁଖ । ଏହି ମୁଁ ଆଜ ଧାଇଁ ଗଲେ ମରଣ ସେ । ସେହି ତା ଭୂତ ପ୍ରେମ-ସମୁଦ୍ର ପିଇ । ଶ୍ରୀହରିଙ୍କ ଅମୃତ ସେବନ ମନ ସେ । ୧୨ ।

ଶ୍ରୀରାଧାରମଣଙ୍କ ପରଶଣ ଦେଖନ୍ତେ । ଭକତଜନ ବେଳେ ଉତ୍ସବ ଦେଖିଲେ ସେ । ସେ ଦୋଳ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁନ୍ଦର ଦେଖ ଶରତ । ଶ୍ରୀହରି ସଙ୍ଗତ ପ୍ରାଣ ପାଇଲେ ଆଜ ସେ । ୧୩ ।

ସେହିଠି ସମସ୍ତେ ସେଥିରେ ଗାଇବ ଗୋବିନ୍ଦ । ଶତ ଶତ ଦେବ ମଙ୍ଗଳ ଭରଣ ସେ । ଶତଶତ ଭକ୍ତ ଭୋଗ ଗ୍ରହଣ ଆଜି । ଶିବ ବନ୍ଦିଲ ବ୍ରହ୍ମ ସମସ୍ତ ଦେଖି ପୁର । ୧୪ ।

ଏହ ଆଗ୍ରହେ ଦର୍ଶନ ଯା ଭକତଜନ । ଦେଖି ସ୍ୱର୍ଗେ ଦେବ ଦନ୍ଦୁଭି ବାଜିଲ ସେ । ଗାଇ ପ୍ରାଣେ ସକଳ ପ୍ରେମେଭାବରେ । ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗୀକାରେ ନାଚି ଦେଖାଇବା ସେ ॥

ଏ ଆଗ୍ରେ ପାଦ ବର୍ଷି ଦଶାବତାରୀ । ଉତ୍ସବ ଭକତର ସୋହନ ସୁଖ ସେ । ଅଲଙ୍କାର ପୁରୁଷୀ ଗଣ ବାଜଣ । ଶଙ୍ଖ ବେଣୁ ବୀଣା ଗାଇଲେ ପରମାନନ୍ଦରେ ସେ ॥

ସେହିକ ସୁନ୍ଦର ଅନ୍ତର ଶୋଭ ଉତ୍ସବ । ଶଙ୍ଖ ଭଗ ଏହ ଦେବଗଣ ତତ ସେ । ସୁ ଭୂଷଣ ସୋମ୍ୟ ଆଜି ଶ୍ରୀହରିର ଦେଖିଲ । ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁ ଗୋପୀ ସୋହନ ଧରିଲେ ସେ ॥

ସେହିଁ ଗଗନେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦୟଭୂଷଣ । ଶତସୂର୍ଯ୍ୟ ଭୂଷଣ ପିନ୍ଧି ଶୋଭନ ସେ । ସୁନ୍ଦର ନନ୍ଦନେଶ ଭକତେ ଦେଖ । ଶ୍ରୀ ପ୍ରେମ ମଧୁର ଦେଖ ଭରଣ ତତ ସେ ॥

ସର୍ବସ୍ୱ ଆଜ ଦେଖ ଆନନ୍ଦ ଦେଖ । ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ସେ । ଏହି ଆଜିର ସୋହ ଦେଖ ନ ଲାଜ । ଏକଚ ଦେବଶ୍ରୀଙ୍କ ଆଗମ ଭାବ ସେ ॥

ଏହି ମହୋତ୍ସବ ଦେଖି ସେଠେ ପାଇଲ । ସ୍ୱର୍ଗେ ସେ ପାରିଶ୍ରମ ଦେବ-ଦର୍ଶନ ସେ । ଗୋପୀଙ୍କ ଲଗାଇ ଆଣିଲ ନନ୍ଦନ । ଏଥିର ଭୂଷଣ ସେ ଆଜେ ମନ ସେ ॥

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଦେଶୀ

ସର୍ଯ୍ୟ ବସ୍ତୁତେଜ ଚେତାଳେ ଜୋଷ ଜଳରୂପ ଶରତ ଦେଖନ୍ତି ସେ ସୁଷ ଶିବୁସିଂଡ ହୃଦକ । ଏଣେ ସାଲେ ସଧୁର ବସ୍ତୁମେନ୍ ସୁଖଦର ସ୍ୱଚ୍ଛମ ସ୍ୱପ୍ନରେ ରଜ୍ଜୁ ସର୍ପ । ଶୁକ୍ତିରେ ରଜତ ଶାଳିତ । ଏବେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏଣୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଛଳତ ।

ଉଲ୍ଲାସ ମନ ସମୀରଣ ଶୀତଳେ ସତା ଫଳିତ ଦୂରଗଣ ମନୋହର ଓ ସେ କୈଳାସ । ବାଟତ ପ୍ରକାଶିତ ଛୁପ ଅନନ୍ତରସ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୁଗନ୍ଧିତ କରାଇ ଶୋଭାର ବନ୍ଧନ । ଦିଗନ୍ତ ଭୂଷଣ ରହୁ । ରତନଦୀପ ସନ୍ଧ୍ୟାସ୍ତବକ ଶୋଭନ ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ବସୁମାନ କଣ୍ଠି ଭଗୀରଥଙ୍କ ଏ ଜନକାଦେର ଭୂ ଭୂତ ସମାନ ଦେବ । ରତ୍ନ ଯୁଗ ଭଗାଳି ଅଶ୍ୱବର୍ଣ୍ଣ ଭୂଧ ସୋଲି ଅଳକାର ଅଳଙ୍କାର କରସ ଥାଇଁ । ଚୋରଗଣନ ପାଇଲ ସ୍ୱର । ବୃଷ୍ଣିଗଣେ ବ୍ରହ୍ମଦେବ ଓ ସ୍ତୁମ୍ଭ ଦେଇ ।

ଦେଖାକୁଳ ଭୂବନ ଯାଏ ଅଙ୍ଗନ ଦିଶେ ଜାଣ ଅଚଳ ପୁରବ ପ୍ରକାଶ ଏ ନିଶ୍ଚୟ । ଜଳ ଜରେ ଶଙ୍ଖଗଣ ଲବଣାକରେ ଲୁଣ୍ଠନ କରା ଅନ୍ତରସ ତଳାକରୁ ବଚନ । ସ୍ଥାନ ଲଜ୍ଜାବନ୍ତ ସ୍ଥଳ । ଅଙ୍ଗଦତ ଦୋଳ ବୃନ୍ଦ ଚେଷ୍ଟ କର୍ତ୍ତୃ ।

ବଣ୍ଟକ ଜଳରେ ବକ୍ଷ କୁମୁଦ ପ୍ରକାଶ ପାଇ । ଅବନୀ ମୃତ୍ୟୁ ଦୋଷ ଲଜ୍ଜା ଅଛନ୍ତି । ବୃକ୍ଷ ଧାରେ ଗତ ଏବ ଜଳଜବା ଦୁଃଖମୋଚ ଅଧ୍ୟ ବଇରବ ଦକ୍ଷ ପ୍ରଭ ଓ ଭଗନ । ଶୀତଳ ଦେହ ସେ ବର୍ଣ୍ଣ ଶିବ । ଗଣେଶଙ୍କୁ ବାଣ ଗନ୍ଧର୍ବ ରସ ଦେବତ ।

ବୃନ୍ଦାବନର ଶ୍ରୀଚରଣ ଦର୍ଶନ ବାରଣର ପ୍ରକାଶ ଧରଣୀ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖିବ ଓ ଶେ । ଶୋଭ କାମିନୀ ଅବଳ ଅଙ୍ଗୁଳ ଭାରତୀ କୁଳ ବାଳରେ ମଣ୍ଡିତ ମୋହ ଆଶ ଅବା ସେ । ବୃନ୍ଦ ଦେଖନ୍ତ ପ୍ରାସାଦ ସଙ୍ଗେ । ସଜ୍ଜନଙ୍କରେ ଗଜାସା ଜଳକ ଦୋଳ ।

କୁଟିଳ ମଧୁ ଏମନ୍ତ ସେ କାମବୁଝିବା ସତ ଉପାସେ କରାଇ ବଚନ ଉଚ୍ଚର । ବଜ୍ଜନ ଆ ଦର୍ଶ ଜନ ଶ୍ରୀମ ଶୁଭ ଉଚ୍ଚାର ସତ ଦୂର ଦେଶୀ ଭବ ଅନ୍ତର ଦେଖ । ସାଧ୍ୱୀ ଲଜ୍ଜା ପ୍ରକଟ ଦେହ । ଶାନ୍ତି ବାସ ଦେବା ଅବଧାନ ଆ ଗାଣ୍ଡି ।

ଗମ୍ଭୀର ସେ ସ୍ୱରେ ଆଜ ଡେଉଛି ଯେତେକ ତର ଭୂମଣ୍ଡ ଖର ଆକୁଳେ ବିଦ୍ୟୁତ ଝଲସେ । ସୁନ୍ଦରେ ପୁଞ୍ଜିତ ଜଳ ସୁନ୍ଦର ତର ପ୍ରଭାତେର ଖର୍ଗ ନ ଅନୁଭିଁ ଏକୁ କହନ୍ତେ । ପ୍ରାନବାଣୀ ଶୁଣି ତା ସ୍ୱର । ଚିର ସୁନାଭନ୍ନ ଏହି ଶବ୍ଦାଭାର ।

ରସ ଯାର ମର୍ଦ୍ଦନରେ ନବେ ପଣି ରାଜନେ ତଥ୍ୟ ଓ କରନ୍ତି ଦୃଶ୍ୟ ଚାହାଁ ଅନାଇଁ । ସୁଣି ଅନେକ ଏବେଶ ଶରତୀଏ ପ୍ରାଣ ସ୍ୱାଗ ଦେନ୍ତି ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଆବାସ ତନୁ ଜମାର । ଗାଦେବ ତାହାଙ୍କୁ କରନ । ସୁଦ୍ଧାଟେଶ ତର ଗତ ଧାରୁ ମାରେଣ ।

ଦୋଷଣ କତନ ସୁଣି ତତୋର ଭୂମରେ ଆଗ ଅନେକ ଅନେକ ଅନେକ ଏକୁତ ଥାଇ । ଗ୍ରାମ ତ ବାର୍ଣ୍ଣ ଏହାର ଅନେକ ରଙ୍ଗ ଆହାର କରେ । ତତ ଜଣିରେ ମନକ ଦେଖନ୍ତୁ । ଜଗ ଜଙ୍ଗ ପ୍ରଭାତ ଦେଖି । ଜନ ଏ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗନ ନ ଭୁଲି ଦୁଃଖୀ ।

ସ୍ୱକାଳେ ତନ ଜଗତ ଉତତ ହୃଦୟରଣ ଧର୍ମିତ ଦେବାଳୟ ସୁଣି ଭଜନ ମଣି । ସ୍ୱତ ସୁତେ ସ୍ୱୟଂ ଶୀନ ପିଠ ସେ ଶର୍ମିତ ନୃତ୍ୟତ ବୃକ୍ଷାରେ ତାର ଭୂତଶ୍ୱ ଜଣି । ଏତ ଜତ ଆଜକୁ ଗୋଲ୍ଡ । ଗୋଲେଶ ପ୍ରକ୍ରିୟ ସେ ଶବ ଭଜନୁ କରୁ ।

ରଜତ ଗରୁଆକୁ ସ୍ୱ ପ୍ରସ୍ତୁତିତ ସଭାକୁ ତେଜରେ ଏଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମୁକୁର ବଜାଇ । ଉଦାରକ୍ଷା ଜଗତାରେ ଭୂରଙ୍ଗମି ସହିତେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସନ୍ଦେଶ ଗରୁ ପ୍ରସ୍ତୁମାନ । ଜଣ ସ୍ୱର୍ଗନଯ୍ନୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣି । ତନ ଜ ସ୍ୱଭୁସ୍ତତ ଭୂମରେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱି ।

ଦେବୁ ସଂସ୍ତୁତ ସ୍ୱଗରୁ ପିତୃର ବିଶ୍ୱଧାରାର ଜନ ଆସନ୍ତି ଦେ ଅବା ବେଦର ନଦେଇ । ଭୂଶରଣ ସାହୁଭୂତ ଜଗତରେ ସମୁନା ଜନ ଗ୍ରୀତ ନୟନର ଆକୁଳ ତାହାଙ୍କୁ ଭରେ । ଦୋଷୀ ଗାଧା ଜଗତେ ଜନ୍ମ । ଜନନ୍ତ ବାବୁତ ବନସରେ ସ୍ୱପ୍ନ ।

ଜଣ ଜର୍ଜିତ ଖନରେ ଗଭରଣ ପ୍ରରଜଣ ଭରେ ଜରିଶନ ଦାର ଉଦୟ ସ୍ୱତେ । ଗୋଜବର୍ଦ୍ଧନ ଜାଗରାଣ ଜଣ ଆସି ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ଦେବ ଗ୍ରହ ଉଦ୍ଭବ ଉଦଦ ଏହେ । ସୁଣି ଅତ ଶାନ୍ତ ଗାଇଲେ । ପଦାର୍ଥକୁ ପ୍ରାପ୍ତିର ଦେଖୁ ଦେଇରେ ।

ଜନ୍ମିତ ସୃଷ୍ଟି ପିଠ ଜାନା ଏ ସତ୍ତାରେ ସ୍ୱର ଜଗାଇବ ଭଜନ୍ତି ନୃତ୍ୟ ଏକୁ ଉଦେଶଣ । ଗଗନ ଏହାର ଅଭୁତ ଉଦିତ ଜଗ ଜଗନ୍ନ ସ୍ୱଦେଶ ଦେବେ

ଉଦ୍ଧୃତ ମଉଡ଼ନ ଦେଉଛ । ତାଙ୍କ ମନ୍ଦାରେଙ୍କ ମନୁ । ସେହିମାନେ ଅକଥିତ ସେ ସୁଖ କର୍ନ୍ତୁ ।

ତୋରଣ ନାହିଁ ପର୍ଚ୍ଚିରେ ଚଢ଼ୁର ଏକ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଗୋଚର ଅଛୁ ଚଉଦ ଗଣ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ତୋହିଁ ଏ ଶତ୍ରୁଣୀ ନାହିଁ ବନ୍ଧୁ ଶତ୍ରୁଣୀରେତ୍ରିଂଶ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱନ ମଧ ପ୍ର ଅଙ୍କୁ ଅର୍ଦ୍ଧିରେ । ସନ୍ଧିକାଳେ କମ୍ପ ନାହିଁ । ତଣିବା ଶିଶୁମଣ୍ଡଳ ଦରଶ୍ଚ ଭର୍ତ୍ତି ।

ସୁନ୍ଦର ଭକ୍ତକାଣ ରଙ୍ଗ ଦରନ୍ତୁ ନାହିଁ ସନ୍ତୋଷେ ପ୍ରକଣ ଭଗକାଣ ସେ କରନ୍ତି ସବ । ଭୁବଭାନ ଚାହିଁ ନାହିଁ ଭୁବଭାନ ଅଛୁ ଭର୍ତ୍ତି ଭୁବନ୍ତୁ ଭଗ୍ନଦରେ ଭଗ୍ନଦରନ୍ତୁ । ଜନ୍ମ ସେ ଦାନରେ ଦୂଷଣ । ଜନ୍ମ ଦାତରେ ତୋରଣ ସେ ମାନସ ଦେଖନ୍ତି ।

ଆଗେକସ୍ତୁ କନ୍ତଷ୍ଣ ଅର୍ଦ୍ଧି ଚନ୍ଦ୍ରା କନ୍ଦୁକଶ୍ଚି ଚର୍ଣ୍ଣି ଚନ୍ଦ୍ରା କନ୍ଦୁକଶ ଦୃଢ଼ ଦର୍ଶନ ରଗନ୍ଧନ । ଗଗନତମେ ଶରଣ୍ଦାଦା ଦାଦା ଦରଗଣନ ଦୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାଶ ଦରନ୍ତୁ ମଣ୍ଡଳ୍ଚ ରଶ୍ମିରେ । ତୋରଣଜ ଦର୍ପଣ ସ୍ଥାନ । ତୋର୍ସ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାନ ଉର୍ଦ୍ଧି ତେଜ ମନ୍ଦ ।

ତୋଷଣ ଶାନନ ନଗ ଭୃତ୍ୟିଙ୍କୁ ଦେଖ ଅନନ୍ତ ନଗନ ତୋଷଣ ଶ୍ୱେତ ଚାନ୍ଦ୍ର ଗଣ ବନ । ନଗରର ଦନ୍ତ ଦନଇ ଦନସ୍ତୁ ତୋଷଣ ଭଞ୍ଜ ସୁଖ ଅନ୍ତୁତରେ ଦାନ ଭଜ୍ଞ ଉଦାନ । ଦାଣ ସୁଗନ୍ଧ ମୁକ୍ତନ ଭନ୍ତୁଚ୍ୟୁତ ଦଳୀ ଦର୍ଶରେ ସଜ୍ଜିତ ।

ଦାଣର ଗନ୍ଧଶ୍ୱ ଭୁବନ ମୁକ୍ତ ଦୋଳାନ୍ତ ଏହାର ଅନନ୍ତ ମଣ୍ଡଳ ଦଣ୍ଡଭ୍ରମ ଦୋଷଗ । ଉଦ୍ଧିଲେ ସାଧନ ଭାଷ୍ଟି ଏମାନ ଜନତନ ଦାନ ଦଣ୍ଡ ଭ୍ରାନ୍ତ ଦାନ ଏତୁଦେଶ ଭୂଷ୍ଣ ଦର୍ଣ୍ଣଦ । ଗଗନ ଦାନ ଦେଗଣ ଭୃଙ୍ଗି । ସୁଣି ଭଗ୍ନଦନ୍ତ ଭାଙ୍ଗ ଦେଖ୍ରାଣ ଧ୍ୱନି ।

— — —

ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ

ଶୁଭ-ସମ୍ମିଳନ

ତୋଷ ଦର୍ଶଣତଶ ଦଣ ତନ୍ତ୍ରୁ ଷନ୍ତୁ ଶତ୍ରୁ ଦୃଷ୍ଟି ସୁନନ୍ଦ । ସନ ସୁଖକ ଭଜନ ନନଦାର ଶ୍ରୀକ ଦଶ୍ୱନାଥ ଭଗ୍ନର । ତୋର ଭରଣ । ସଦନ ଦାନ୍ତ ସେ ନାଶ ଶାଳ । ଗଗନର ସୁଷ୍ଟ ସନ୍ଧ୍ୟା ସନ୍ଧ୍ୟାଣୀ ସୁଖ ଦନ୍ତଭାଙ୍ଗ ପ୍ରକାର ।

ବର୍ଷି ମାହାତ୍ମ୍ୟ ମୋକ୍ଷ କ୍ଷମା ପୁଣ୍ୟ ଗ୍ରହାଣ ଦକ୍ଷକରେ ଗ୍ରହ । ଯାଉ ଦେଖନ୍ତି ଦଶ ଶୁଭ ସ୍ଥାନ ଶୁଭଦୋଷ ଗଣେ ଉତ୍ତମ । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ଗ୍ରହ ଭଗବାନଙ୍କ ସ୍ତୁତି । ସବଗ୍ରହ ଯୁକତ ଉଦୟକାଳେ ଦଶାଲେ ଦେବତାଙ୍କ ଭକ୍ତି ।

ସୋମ ଉଚ୍ଚ ଗୀତ ଭୋଗଲ ଗ୍ରହଙ୍କର ନାମକୁ ଭାବ ରହାଅନ । ଦେବ ସୁଦର୍ଶ୍ଶ ସ୍ୱାମୀ ଶୀର ଗ୍ରହ କାଳରେ ଦଶମ ଅତ୍ୟ । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ସନ ଗନ ଗ୍ରହ ଦଶାର । ଯୋଗ ଭବିଷ୍ୟ ଗ୍ରହଙ୍କ ଦଶମ ବର୍ଷ ଦଶା ଦେବତ ଭଜନ୍ତି ।

ଦେବତା ତାହାଙ୍କୁ ଦୋଷର ଦେଖିଲେ ଉଚ୍ଚ ନ ପୁଣ୍ୟ ଦେବତ ଏକ ଦେଲ । ଗ୍ରହଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖିଲ ଦେବତ ଭାବ ଦେଉଛ ଦେଖାଇ । ସନ-ତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ଦେଖ ବର୍ଣ୍ଣସ୍ୱ ଗ୍ରହଙ୍କ । ସନ୍ତୁ ଦେବତ ଦେଲେ ଗ୍ରହର ଧର୍ମର ଦଶାର ଗ୍ରହରେ ଶୁଭ ।

ପାର୍ବତୀ ଦକ୍ଷର ଶକ୍ତି ଭକ୍ତି ଭବେ ଦେବୀ ଭକ୍ତି ପୂଜା ସମ୍ଭାଳ । ସନ୍ତୋଷ ଭଗବାନ ଦେବ ପ୍ରଭୁକୋଶୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭଗବାନ ଭଜାଇ । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ସୋଷି ଦେବ ଦେବ ନମସ୍ତ । ସତ୍ ଭକ୍ତ ଗ୍ରହଗଣଙ୍କ ମହାପୂଜା ଦେବତ ଦେବତ ଭାବ ଭଜନ ।

ବର୍ଣ୍ଣ ନାମ ଦେବ ଅଭ ଗ୍ରହ ଧୂପ ଦୀପ ଦାନପାଠ ଭକ୍ତର । ସନାତନ ସିଦ୍ଧ ଭଗବାନ ବଳେ ପାଇଲ ଉତ୍ତମ ଦ ଧୂପର । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ଦେବ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେବତ ଶାସିଷ । ସତ୍ୟ ଗ୍ରହଙ୍କ ଅଭୟ ଦୋଷରୁ ଏ ଭକ୍ତ ଦେବ ଦେଲେ ଦେବତ ଅଭୟ ।

ସନ୍ତୋଷ ଦକ୍ଷପୁତ୍ର ଧର୍ମଦାନଦେବ ଦଶ ଦେଖିଲେ ଭାଗ୍ୟଦାତ । ଦେବାଙ୍ଗିସ୍ ଭକ୍ତସ୍ୱ ଦାନ ଗ୍ରହଙ୍କୁ ଦେ ଅଭ ଦୁର୍ଗତି ଗ୍ରହର । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ସନତ୍କୁମାର ପ୍ରଣମି । ଭକ୍ତ ଦଶ ଦଶ ଭକ୍ତି ଦାନବ ଶୋଭ ସାଗର ଦେବତ କରି ।

ଗ୍ରହ ଦକ୍ଷିଣ ଯଶ ଦେବ ଦଶମ ପୁଷ୍ପ ଦେଲ ଗୋଷ୍ଠ ଏ ଗ୍ର । ଗଣପତି ଦେବୀ ଚେଷ୍ଟାଜନସାସୀ ଦର୍ଶନେ ଭଗବତୀ ଦେବତ । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କୁ । ସହିତ ଗ୍ରହ ନ ଗ୍ରହ । ଦେବାର ଦକ୍ଷିଣା ଦେ ଗ୍ରହ ଭଗବାନେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା ।

ଦେବଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ବୃଷ୍ଟିଗ୍ରହ ଭକ୍ତର ଦେବତାଙ୍କ ଦେଖିଲେ ପୁରସ୍ । ଦେବ ଦଣ୍ଡ ସାରଥି ତିଷ୍ଠନ୍ତାତ ବୃଷ୍ଟି ପାଇବ ଦେବତ ଦଣ୍ଡ । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କ । ସମ୍ମାନ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନୈବେଦ୍ୟ । ଯୋଗାଡ଼ ଭକ୍ତ ମାନେ ଆଗେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ସମାପ୍ତ ॥

ଭୂମିର ନିମ୍ନ ଭାଗ ଅନ୍ଧକାର ଅବକାଶ ଭରି ଦେଖନ୍ତି । ସଙ୍ଗ ସଖାଙ୍କ ଅନନ୍ତ ଲୀଳାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ । ଦେବତାଙ୍କର ଏକ ସୁନ୍ଦର । ଯୋଗୀଙ୍କ ଭଜନ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମର୍ପିତ କୁଞ୍ଜ ମଣି ଏକ କରନ୍ତି ॥

ଦେଖିଲେ ଏକଠା କୁସୁମ ସୁନ୍ଦର ଗଙ୍ଗା ଜଳ ସମର୍ପିତ । ଏହି ପ୍ରକାର ଚାରି ସ୍ତମ୍ଭରେ ବା ପୁଣ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟାଧ୍ୟାନରେ । ସମସ୍ତଙ୍କର । ସମସ୍ତ ଦେବତା ଯୋଗୀଙ୍କ । ଦେବତ୍ୱ ଏବଂ ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ଶାନ୍ତି ଭକ୍ତି ଭାବରେ ଆନନ୍ଦ ॥

ସଙ୍ଗୀତ ଭକ୍ତିରସ ପ୍ରେମଭକ୍ତିରେ ପ୍ରେମାଶ୍ରୁ ବର୍ଷି ଭକ୍ତିରେ । ଦେବ ବାଳକମାନେ ଖେଳ ଏକତ୍ର ଓ ଭକ୍ତରେ ଶ୍ରୀ ଜଗତର । ସମସ୍ତଙ୍କର । ଏବଂ ସାଧୁ ଦେବତା ଭୂଷଣ । ଭକ୍ତଙ୍କ ମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ମୁକ୍ତି ଲଭିଲେ ଆନନ୍ଦ ।

ବାଳକ ଭକ୍ତରେ ପରମାତ୍ମା ଆଗରେ ଦେବତାରେ ସମର୍ପଣ କରି । ସୁନ୍ଦର ମନ୍ଦିର ଏକ ଶିବ ଦେବାଳୟ ମଧ୍ୟ ଅନନ୍ତ ଭଗବାନ୍ଙ୍କ ପାଇଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ । ସେମାନେ ଭଜନ କରି । ସର୍ବଦା ପ୍ରଭୁ ଗୋପାଳଙ୍କର ସ୍ମରଣ ଧ୍ୟାନ ସାଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗ ଭକ୍ତିର ।

ସଙ୍ଗୀତ ପାଠ ସ୍ୱାଗତ ଦାନ ଭକ୍ତ ଏହି ନମସ୍କାର ଦେବାଳୟରେ । ଦେବ ଦେବତା ମନ ଶାନ୍ତି ସହ ଭକ୍ତ ସମାଜ ଦର୍ଶନ ଓ ଭକ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ । ସେମାନଙ୍କ ଏ ଅନ୍ତର ବାର୍ତ୍ତା । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭକ୍ତଙ୍କ ଗୋପାଳଙ୍କ ଏବଂ ଦେବ ଭକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଆଜ ॥

ଦେବତାର ଶାନ୍ତ ନମସ୍କାର କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପ୍ରେମ ତଥା ଭକ୍ତି ଜଣାଇ । ସବୁ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତମାନେ ଭଗବାନ ଭଜନ କରନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର । ସାଙ୍ଗ ହୁଏ ଭକ୍ତ ଦେବତାଙ୍କ । ସମସ୍ତ ଜଗତ ଦେଖ ଜଳ ଗାଡ଼ି ଦର୍ଶନ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କରେ ॥

ଦେବାଳୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୃନ୍ଦାବନ ଗୋପୀ ମାତା ଯୋଗୀ ଋଷିଙ୍କୁ ବା ଦର୍ଶନ । ସେମାନେ ମା ଯଶୋଦା ଶୁଣା ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ମରଣ ମୁକ୍ତିର ଲଭନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର । ଦେବାଦେବ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦେଖନ୍ତି । ଭକ୍ତ ଆନନ୍ଦ ପୁଣି ଭକ୍ତ ଓ ଭକ୍ତି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସବୁ ମିଳନ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ଶାନ୍ତ ଭକ୍ତ ମନ ଦେଖିବ ଓ ଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ । ଦେଖ ଓ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦେବେ ପାଇଁ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତିରେ ଏହା ନମସ୍କାର । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ । ସକଳ ପୁଣ୍ୟ ଲଭନ୍ତି । ଯୋଗୀଙ୍କ ଭକ୍ତମଣ୍ଡଳ ଭକ୍ତରେ ସର୍ବ ସମ୍ମାନ ମିଳିଲା ॥

ଶୁଣ କରେ ଧନ୍ୟ ବୃନ୍ଦ ଭ୍ରମରଙ୍କ ଓ ଚଟକ ଶବ୍ଦ ଶୋଭନ୍ତି । ସାରଙ୍ଗ ଶୁକ୍ତି ପିକ୍ଷବେଣୀ ଶୋଭନ୍ତି ଗୁଞ୍ଜନ ଡଙ୍କର ଶୋଭନ୍ତି । ଶତଶଖାଗଣଙ୍କୁ । ଦେଖିବା ଯାନ୍ତୁ ମାଣ ପାଇଁ । ସେଠ ଧୂପୋଷ ଉଠାଇ ବସୁଛେ ବଣଟର ଫୁଲ ଡଗର ।

ସଂଧ୍ୟା କାଳ ଗ୍ରାମତ୍ରିକ ଦେଖଣର ଉଦୟାରଙ୍କୁ ଶାନ୍ତ ମନ । ଦାଢକର୍ଷ୍ଣଙ୍କ ଉତ୍ତରଗଣର ବଳକୁ ସାଥ କରନ୍ତି ଥିଲ । ସକଳଧାମଙ୍କୁ । ସବୁକୁ ଦେଖେ ସ୍ନେହ-ଭାବ । ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଆସନ୍ତ କଲେ ହର ଓଙ୍କ ଧାମ ବସ ରହିଲ୍ଲ ।

ସତ୍ୟଭାମା ରାଧା ସୁନ୍ଦରୀ କାଳେ ଦିନ ଦାସୀ ଗଲେ ସୁନ୍ଦର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୃଦ ଧାମ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାଥ ଥିଲ ରହ ଧରଣୀ ଉତ୍ତର । ଦେବ ସୁନ୍ଦର । ସବୁ ଦେଖ ସ୍ତୁତି କରଣ । ସଖୀଙ୍କ ଦେଖି ହୃଦ କରେ ଭକ୍ତେ ସାଙ୍ଗ ସାଥେ ଶରଣ ।

ପଞ୍ଚମ ଭାଗ

କୃଷ୍ଣ—ସଖୀ

ସଖୀ ଦେଖ ଏତେ ଧନଶବେଶଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଭଜନ ଉତ୍ସବର ଯାଉ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେଖ ଶେଷ ବୃନ୍ଦାବନ ଆବେଶ ଉତ୍ସବ ହେଉଛନ୍ତି ସବୁର ଦେ । ରାଧାରାଣୀ । ଏକେ ଭକ୍ତ କଂସାରେ ମଥୁରା । ଏକ ଏକ ସଙ୍ଗେ ହୋଇ ଗଣକର ଭଣ ପାଇଁ ତନ ଅନନ୍ତଙ୍କ ସେବ ଦେ ।

ଶ୍ରୀଚରଣ ଗୋପବଧୂଙ୍କୁ ଦେଲେ ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍ଧବ ପାଦକୁ ଭକ୍ତ ଧର୍ମ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଶ୍ରୟ କରଣେ ନୃତ୍ୟରତ ନନ୍ଦ ପୂଜିତ ଦାସ ଗଣ ଦେ । ରାଧିକା । ଶୋଭନ୍ତି ପଥ ମଧୁକରେ । ଗୁଣ ଗାଇ ଭଜନ ଗାଇଥିଲ ସୁନ୍ଦର ବେଣୀ ପାଣି ଏ ଦେଖେ ହେମଭୂଷିତେ ଦେ ।

ସତ୍ୟଭାମା ଅନନ୍ତରଙ୍କୁ ଏଥ ମହିମାମୟୀ ସକଳ ଶୋଭ ଅଛେ । ଶ୍ରୀନାମ ସ୍ନେହ ପିଉଷ ଚଳ ଉତ୍ସବ ଶେଷ ଭକ୍ତ ଓ ଉତ୍ସବରେ ଦେ । ଶରତ । ଶୋଭ ସଖୀ ଭକ୍ତ ମଧୁ । ଏହ ଦେଖ ପୂଜାଦାନ ଗାନଧାରଣ ଭଜନ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଭାବ ଦେଖ ଦେ ।

ସବୁ ଶ୍ରୀ ଶତ ଭକ୍ତ ଆଶିଷ ଦେବନନ୍ଦନ ଉତ୍ସବଗଣ ଭକ୍ତ ସ ଶୋଭ । ଏଥରେ ବୃନ୍ଦାବନ ହର ନ ଭକ୍ତ ଶରଣଶ୍ରୀ ଏହି ସଖେ ଦରଶ ହେ । ରାଧାରାଣୀ । ସକଳ ଦେବଗଣ ଅଟେ । ନନ୍ଦନନ ଦେବଗଣଙ୍କ ଦେବତ ଯମୁନା ଓ ଭଜନର ସମ୍ପତ୍ତି ଆନନ୍ଦ ଦେଇ ।

ନଗ୍ରକ ରାଜିଲ ଭଙ୍ଗି ଉଭୟତ ବୋଧକୁ ଯାଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧ ରାଜ ଓ ଶାସେ । ଦରଜ୍ଜୁକୁ ବନ୍ଧ ଶୃଙ୍ଗ ମୂଳରେ ଶିଖରଶୃଙ୍ଗ ଉଠିଥ ଏଲ ଓ ଚୌଦିଶ-ବୃଷେ ହେ । ବେଦାଙ୍କନଷ ଓ । ଶରଜିତି ଦେଇ ସ୍ତ୍ରୀଭଣଗ୍ରାଣ । ନଗ୍ରଣ ଶରୀରେ ଧାଉଁ କୁସୁମ ଭଗ୍ନଜ ଚୋପ ରକ୍ତ ଡ ଉଭୟ ସାଲ ଶ୍ୱାସ ହେ ॥

ଅଟଳ୍କୁ ପିଣ୍ଡୁର ଭଙ୍ଗି ଶ୍ୱାସ ସ୍ପର୍ଶରେ ବନ୍ଧ ଏମନ୍ତ ପ୍ରଣତ ବନ୍ଧନ୍ତୁ । ଅଶ୍ୱମେଧ ସତ୍ପରନ୍ତ ଶର ବଣ୍ଡୁ ମନ ସୁରତ ଦମତ ବୋଲିଅଛି ହେ । ଯାଇଁ ଯାଇଁ । ଦରଗଞ୍ଜ୍ୱର ସମ ଯାଇଁ ଦାରନ୍ତି ବେଗବେଦାଶ ଭୂବଚିତ ସୁଦାମାର ପ୍ରସାର ସର୍ବ ଓ ବେତନ ସ୍ୱର୍ଗ ହେ ॥

ନନ୍ଦନ୍ତର ପ୍ରଣୟର ଧାର ଦଶନ ଦଶାର ଭଙ୍ଗେ ଦୁଷ୍ଟବଣ ନ ସମାଜ । ଆସୁରର ସଂଶୟ ତେଜ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଗତନ ଅଛି ଯାହ ରାଜ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ର ଦୋଷ ହେ । ଅଭିମାନ । ମାଣ ଭଗନ ଦେଶଗ ସ୍ତ୍ରୀ । ଅସ୍ତ୍ର ଏ ସୁଖନଗର ଗଗନ ଦୁଏ ରଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗ ଏମନ୍ତ ମନ ଭଲ ହେ ॥

ମାନସର ସ୍ତ୍ରୀରତ୍ନର ଭବଙ୍କୁ ଆବଦ୍ଧତ ଧର୍ମର ଶନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡଳେ ଶରଣ । ଦରୁଣାଶ ମଶଣ ଧାତ୍ର ସୃଷ୍ଟିତ ରୂପ ଶବରେଶ ଉଦୟ ଦରୁଣ ହେ । ଦେବେଶ ସତ । ଶମିଷ ନ ରୂପଶ ରଞ୍ଜନ ତାର । ଜଗତେ ଦେଶ-ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବୀ ଆସେ ସ୍ତ୍ରୀ-ଭର୍ତ୍ତୃ ଧରତ ଭକ୍ତି ଉଦ୍ଧାରଣାର ହେ ॥

ସ ରୂପେ ଅବସ୍ଥ ବଣଜ ଏମନ୍ତ ତା ସୁଦର ସୁଦର ବୋଷଣର ଦୁଏ ସ୍ତ୍ରୀର ଦୁଃଖ । ଦଶ ଶରୀରନ ଭଷ ଦ୍ରୁତ ଦ୍ରୁତ ବେଗେ ଭଲ ଅଧର ଓ ଦାନଶ ପୁଣ୍ୟର ହେ । ଦଣ୍ଡଧର । ଜନ୍ମ ବୋଷଣର ସ୍ୱର୍ଗପୁରୀ । ନନ୍ଦପୁର ଭଲେ ଭଙ୍ଗ ଉଦର ଉଦର ବେଶର ଭଲଙ୍କ ଭଷ ସୁଜନ ଭଗର ହେ ॥

ଶରବଣାଗ୍ରର ଭଲ ତଳତ ଦୁଏ ସୁନ୍ଦର ଏଣ୍ଡୁ ଭଷଣ ବେଶ ଧନ । ବେଗସ୍ତରେ ଭାଗ ପ୍ରଗାଶ ଦଳୁଅଛି ଶରଣ ଭାଗ ତାତ ମନ ଯଦି ବେଗ ଧାର ହେ । ସାଏଦରେ । ଅଜିତ ସିଂହ ମଧ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟ । ଯାଇଁ ଭଲ ଏ ଜଗତ ମୁକ୍ତି ଭଗତ ଭଗତ ଭବ ଦୁଏ ସୁନ୍ଦରେ ଯ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେ ॥

ନତ ଦଶରେ ଅଶନ ଭକ୍ଷଣ ଦୁଏ ଗମନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବେ ରତନ । ଦୁଷ୍ଟର । ଶତେକ ଭଙ୍ଗି ଓ ଶବ ବୋଷରର ସ୍ତ୍ରୀ ଦରଶ ସାଗରକୁ ଅଭିମୁଖ ଶମାନ ହେ । ଅଶ୍ୱମେଧ । ବୋଧ ସତ ଅଭିମୁ ଏ ଉଭୟରେ । ନୂତନ ଭଲ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦାଶ ଶରୀରେ ଶରଣ ବାହୁଶରଣଙ୍କ ପାଦରେ ହେ ॥

ଭଲ ଦେଖାରୀ ଭାଗ ଭୂଷା । ଏଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡ ତନୁଜନ ଭଙ୍ଗ ଉଦରେଷ ଦଏ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଶଦ୍ଧଧାର ପ୍ରସାଦ ସୁଷମରେ ମହାଜନ ଭୂଷେ ଶରଣାଗତ ସମ୍ମା

ଉଠୁ ଥିଲା । କହନ୍ତି । ଶର୍ମିଳଙ୍କ ପୃଷ୍ଠିରେଗଣରେ । ନାସା ସମ ଉଚ୍ଚୋଳମା ସୁନ୍ଦର ମନୋହରମା ଭଳାଭଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଭବ ଥିଲା ।

ଶର୍ମିଷ୍ଠ ସାହ ସମ୍ଭାଙ୍କୁ ଉଧାର ଲକ୍ଷ ଦେବାକୁ ଲଗାଇଲ ଏହେ ଉଣାମାନ । ସେହୋପୁର ତତ ଉଭା ତତ୍ ଅନୁଗତ କଣ ଦେଖିଲ ଏ ଦୋଳୁକ ଜମାନ ଥିଲ । ଦେଖିଲ । ତେଣ ତନ ମଧ୍ୟ ଆସ ସରନ । ଏତେଜନ ଦିଶ ଗୋଷ୍ଠର ଚେଷ୍ଟ ସ୍ୱଗମା ଭାଙ୍ଗର ଦୋଳକି ବଡ ଅନୁମାନେ ଥିଲା ।

କାଣ୍ଡୀ ରେ ଗିତ୍ରଣ ଦେଖଣ ଶିଶୁ,ପଣ ଏସି ପାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଷିତର ଦେଖା ଗିଳୁଁ । ଲେଖ ଗ୍ରନ୍ଥ ବୃଏ ଶାରିଷ୍ଟ ମନ୍ଦୁନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦେଖଣେ ମଣ୍ଡ ସମଗ୍ର ଷ୍ଠୁ ଥିଲା । ନଉସୂର । ଶର୍ମିଷା ଅନ୍ତଶ୍ଚ ଭ୍ରମଣର । ଗାର୍ଭିଣ ଏତେ ବଦଳ ଭୁମି ଉତଳ ସ୍ୱଗଣ ଦେଖିଲେ ଥିଲ ଏମନ୍ତ କ୍ୟାଷାର ଥିଲା ।

କବାଟେ ସ୍ତରବଣ ଧାଇଁ ଷ୍ଟୁଆରେ ଅକୁହ ହୋଇ ଦେଖି ଉନଠା ଧଳରେ ହୋଇଲ । ଉତ୍ତାଦଣ ଭଉଗାନ ଦୁଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ସ୍ତରଗାନ ଶୀର ଭଲ୍ଲୁଷ୍ଟ ଏହୁ ମାରେ ଥିଲ । ଉଠାନାଥ । ନମ୍ରଭକ୍ତି ଭରେ ଷ୍ଟୁଆଳ । ନ ଶୁଣ ଶ୍ରବଣ୍ଡୁ ଶାନ ଏକଥିରେ ହୋଇ ଉଦ୍ଧ ଉସ୍ତାଦେଶ ଗଭରକୁ ଧାଇଁ ଲଗ ।

ଉଜ ମାତା ନାହିଁ ଘରେ ଭୃଷ୍ଟିର ଦେଉନା ବରେ ଦୁଇକଙ୍କେ ନେବସ ଉଣ୍ଡ ଧର । ଭେଟ ଘୃତାରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ବସ୍ତୁଖଣ୍ଡ ଦ୍ରୁତ୍ରାଣ୍ଡନାଥ ଲୁଚରେ ସୁସ୍ଥ ଥିଲ । ନଉନାଥ । କହାନ ଦଣ ଶୀର ସହଣ । କଥନ ଭୁବନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମହାଦେଶଙ୍କ ସୋମ ଚହାଳ ସ୍ୱରନ ସ୍ୱରଳ ନେଉଥିଲ ଶ୍ରୀଗଣ ଥିଲ ।

ସଂକେତ୍ର ନଶିସ୍ତୁବଳ ଉତ୍ତରେ ନକସ୍ତୋଷକ ହେମନ୍ତ ସଜାଇ ଲସ୍ ଦଶ । ମାଲ୍ୟଦ୍ୱାଣ ଗନ୍ଧ ସଙ୍ଗେ ଗୋଲାପ ଦେ ଗୋଲାପ ଉଲସ ଭଳ ଏ ଦେଖେ ତଣ୍ଡାଁ ଭଣ୍ଡବେ । ନଉନାର୍ଯ୍ୟ ନ ଗାଣ୍ଡସ ଶ୍ରୀବୃଷ୍ଟିକୁ ଧର । ଉଲ୍ଲାସ ସ୍ୱଷ୍ଟ ବଣ୍ଡ ତରଣ ତନଳ ନାହିଁ ଲଗିରେ ପୁରତ ଦେଖିବାଶ ଥିଲ ।

ଚୀଳାସ୍ତ୍ରର ଅକୁଳର୍ଣ୍ଣ ମାତାଙ୍କୁ ଭୂଷାରେ ଦଣ ଧାଣ ଉଦ୍ଧ ଲଗଉନ ଦଶିଲେ । ଭ ଅଷ୍ଟଙ୍କ ଆଶି ଦେଖେ ଦଣନ ବଳେ ଭୂଷଣେ ତାଙ୍କୁ ନାଗାସ୍ତ୍ରଳଃ ହୋଷରେ ଥିଲ । ନଉସୂର । ଭରଣ ତାହାଙ୍କୁ ଉସ୍ତାଦେଶ । ମହେଶ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାଦ-ଲଳର ଅନାଷ୍ଟ ଉତ୍ସବରେ ସାଗନ୍ଧ ବନନ୍ଦ ବାଣ୍ଡ ଘଟେ ଦେଇ ।

ମହାପ୍ରଭୁ ପ୍ରଭାବରେ ପାଷଣ୍ଡୀମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଭକ୍ତିଭାବ ଏବଂ ଶାନ୍ତି ଜନ୍ମେ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସେ ଦାସ ଭାବରେ ସେବାର ପ୍ରଭାବ ସ୍ପୃହଣୀୟ ଗମନ କରେ ସେହି ଦେଶ । ନରନାରୀ । ଶ୍ରୀମୁଖ ଦର୍ଶନ କରି ମୁଗ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି । ଏ ଭକ୍ତିର ପ୍ରଭାବ ଯେ ଦେଶଠାରୁ ଆସି ନାନା ଦେଶ ଦେଶ ଭରେ ମୁକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ।

ମାନବ ଜନ୍ମଧାରୀ ମାନବ ଜନ୍ମଭାଗୀ ମାନବ ଜନ୍ମଦାତା ହୁଏ । ମାନବ ସଂସାରବାସୀ ମାନବ ସ୍ୱର୍ଗାଭିଳାଷୀ ମାନବ ଭାଗ୍ୟବାନବାସୀ ହୁଏ । ସଦା ପାଇ । ମାନବ ଜଗତରେ ଜନ୍ମ । ସାଧୁଜନରେ ଆନନ୍ଦ ମନ ଦେଇ ମୃତ୍ୟୁର ଭୟକୁ ଜୟ କରି ଉଦ୍ଧାର ହୁଏ ।

ଶିଶୁ ଲୀଳା

(ରାଗ ଚକ୍ରକେଳୀ — ଲକ୍ଷ୍ମୀଭାଳନ ବାଣୀରେ)

ଭଉଣୀ ବଡ଼ା ଭାଇ ଦାଉ ।
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ନାମ ଅଛି ଯାହ ।
ଭଗବାନ ଭକ୍ତ ସଙ୍ଗ ଭଜନ ।
ଦେଖ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଲୀଳାକୁ ପାଇଁ ସେ ।
ଭକ୍ତମାନ ଆସି ଦେଖ କର ହେ ।
ଭକ୍ତପ୍ରିୟ ଶରଣ   ଦୁଃଖ ଭଞ୍ଜ ଦେବ
ଜଗ ନାଥଙ୍କ ଦେଖ ଜନ ହେ ।
ଗଣନ ଶରଣ ସ୍ୱର୍ଗ ଭକ୍ତି ।
ଭୂଷଣ ମଧ୍ୟ ଅନୁ ନାମକୁ ଲକ୍ଷ ।
ଭକ୍ତଜନଙ୍କ ସଙ୍ଗ ଭଗବାନରେ ।
ଏହି ଅନନ୍ତନାଥ ଦେଖିଲେ ମିଳେ ଦ୍ୟେ ।
ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧନ   ଭକ୍ତ ଭାବନ
ଶାନ୍ତି ଶୀତ ମନସୁଖ ହୁଏ ।
ଭବନ ଭକ୍ତି ସ୍ତବନ ଦୁଃଖ ।
ଭକ୍ତି ମନନରେ ପାପରୁ ମୁକ୍ତ ।
ସ୍ମରଣ ମାତ୍ରକେ ମୁକ୍ତି ହେବ ।

ସୁଜନ୍ତ ଭାଷି ନ ଦାମ ଚଇତ୍ର ସେ ।
ଚତୁମସ୍ତ ଶାଭାସ୍ୱଭବ ଏହି ।
ତରଙ୍ଗରଙ୍ଗ ଜଗନ ସ୍ୱଭାବ
ଭାର୍ଣ୍ଣ ନ ଦେହ ସମାଧ ଏହି ॥

ସୁକ୍ଷ୍ମ ଶକ୍ତି ଦେହ ଅନୋଦର ।
ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ତଃପୁର ଗ୍ରାମର ।
ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଶୀଳର ଅଜମିତ ଦେହର ।
ତନଶାକ୍ତ ଘିଅ ଦୋଷରୁ ଭାଗ ସେ ।
ଦେମଭାର ଦାମ ପୁଣ ଏହ ।
ଦୂର ଜଣିଶ ଜୀବ ଦୂରଜନ୍ତୁ
ଏସ୍ତୁ ଦେଖନ୍ତ ଭୁବନ ଏହ ॥

ତାଜନ ଗଣ ଚତୁକଣାମେବ ।
ଦୃଷ୍ଟିତ ଶରଜ ମଧୁ ପୁଷ୍ପରେ ।
ପୂଜ ଅର୍ଚ୍ଚିତ ସତ୍ୟଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ ।
ସୁଗନ୍ଧ ମକରନ୍ଦ ସୁଗନ୍ଧି ଲୋଭି ସେ ।
ଲୁଣିତ ଚନ୍ଦ୍ରିର ଜନ ଏହ ।
ତନ୍ଦନରେ ଘନ ଅପି ପ୍ରଭୁ ଶର
ବାକ୍ୟବତେ ସମୋଧନ ସେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରସ ଦାସ ଭାବ୍ୟ ଭାବେ ଦୂଜ ।
ତମାଚନ୍ଦ୍ରମ ଶଜନ ଜଣଶ ।
ଶମ୍ଭୁଜ ଭାମାନ ପୁଣ ଦଣତ ।
ଶମ୍ଭୁତ ଧାରଣ ଶ୍ରୀରାମ ପୁଣ ଦେ ।
ଦୁର୍ଜନ ସମ୍ଭୁଜ ସୁକ୍ଷ୍ମ ଏହ ।
ଭକ୍ତି ଭୂଜଙ୍ଗେଶ୍ୱରୀ ଉଭୟ ଅଦ୍ଭୁତ
ଭାଗୀ ପିଜ ଭକ୍ତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେ ।

ଦୀର୍ଘଜ ସଜେତ୍ର ଦେହି ଚେତନ ।
ତଉଦେ ଭାସୁର ଧାରେଣ ଭାଗର ।
ଭଣ ଭୁବନଞ୍ଜ ଦରଦେ ଅଛି ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶାକ୍ତ ଭଜ ଏକତ୍ରରାଶି ଦେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରିକା ମଣ୍ଡଳରେ ଯେ ।
କନ୍ଦୁକ ପରି   ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ତ୍ତୁଳ ବା ।
ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ପାଶେ ରହେ ଯେ ॥

ରେଖା ଭ୍ରୂଲତା ଶୋଭେ ଭୃକୁଟୀ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଖଣ୍ଡର ପରା ସମ୍ପୂଟୀ ।
ଦର୍ଶି ପଞ୍ଚଶର ଭଯ କମ୍ପିତ ।
ତର୍କେ କି ଏ ତାର ଧନୁ ଶୋଭିତ ।
ଚାରୁ ଶିରରେ ଶୋଭେ ଯେ ।
ଜାଣ ପ୍ରାଚୀନ୍ତେ ଏ   ଉଦିତ ତଡ଼ିତ
ଚନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳ ଉଦୟ ଯେ ।

ସ୍ମିତ ବର୍ଷିତ ଅଧରେ ନାହିଁ ।
ଜଳଦ ସଙ୍ଗ ଯାଉ ବିଦ୍ୟୁତ ସ୍ପର୍ଶି ।
ଲାବଣ୍ୟ ଘଟେ ଯା ସୁନ୍ଦର ମାଧୁରୀ ।
ଦେଖନ୍ତି ଅନୁରାଗ ସ୍ପର୍ଶ ଅଧରେ ଯେ ।
ରେଖିଲେ ତହିଁ ସୁନ୍ଦର ଯେ ।
ଲଜ୍ଜା ଯେ ଜଳଦ   ଅନ୍ତରେ ଶୋଭନ୍ତି
ମଧୁର ହେତୁ ଅଧର ଯେ ।

ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖିଲେ ଶୋଭାଇଲା ସୁଖ ।
ଭଜ ଉଦିତ ଚନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳ ।
ଦେଖିଲେ ଚାହିଁଲେଟି ନ ଯାଇ ଯେତେ ।
ସୁକର୍ଣ୍ଣ ଜାତ ଗନ୍ଧରେଖ ଶୋଭାଇ ।
ସୁଦର୍ଶନ ମଧୁ ସୁଜନ ଯେ ।
ଦୃଷ୍ଟି ଶୋଭନ   ଉଦୟଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର
ଏମନ୍ତ ଦେଖାଇ ଯାଇ ଯେ ॥

ଉଦୟ ଶ୍ୟାମଳ ତମାଳରେ ।
ସୁଚାରୁ ଦେଖନ୍ତେ ଚନ୍ଦନ୍ତି ଶୋଭା ।
କେବଳଙ୍କୁ ଭାବ୍ୟା ଯାଉ ଚନ୍ଦ୍ରମା ।
ସମସ୍ତ ଭୂଷଣ ସୁନ୍ଦର ଯାଇଁ ଯେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କର ଯେ ।

ଚମର ଚଉରୁ   ଅମଳତା କରେ
ଗଉର କର୍ଣ୍ଣିକ ଖାଇ ସେ ।
ଦମନ ଅଧର ଲତା ପଲ୍ଲବ ।
ଚମ୍ପା ଶୁଣି ସଧୀର ଅଟଳ ।
ଉଷା ଲତା ନଖ ଦେଖିଲ ।
ଦୂତୀକା ଆଉ ବନ୍ଧୁବରାଜ ସେ ।
ନଳର ସ୍ଵବୃତ୍ତ ସେ ।
ଦର୍ପଣ ଦେଖ   ପ୍ରଶ୍ନ ଗଜନ ଘାରେ
କୁଟଳ ଗୁଣଶୀ ବୃନ୍ଦ ସେ ।
ଦୂତ କରେ ଧୃତ ମାଧବଙ୍କୀ ।
କହନ୍ତେ ଗଣ ମକରନ୍ଦ ଲଟ ।
ଦରୋଜ କୁଟନ୍ତିରୁ ଅନଙ୍ଗନ ।
ଚଳ୍ପାଣୀ ପୁଷ ଓ ଦଉଦଲ ଦଳ ସେ ।
ଉପକାର ମାଳସ ଦେ ।
ଦେଖ ଚାହେଁ   ଦେଖି ଓ ପୁଷ୍ପରେ
ଦାଡ଼ିମ୍ବି ଉଭଞ୍ଜ ସେ ।
ଗଉଚମ୍ପିତ ମଞ୍ଜି ଦନ୍ତ ଅଳ ।
ଦଣ ଧୂମଲେ ଦସ୍ତଗେ ଶୀତ ।
ଦଣ୍ଡ ଦେଖ ଉଦନ୍ତୁ ଦାଢେ ।
ଦନ୍ତୀନ୍ଦ୍ର ଉଦ ଚୈତ୍ରପ୍ରକାଶେ ସେ ।
ଦନ୍ତୁମା ଉଳ ବପଲ ଦେ ।
ଦଣ୍ଡଦାତୃ   ଭିଳ ଦଣ୍ଡଜ
ମଉଣ ଦଉ ୭ଦଉ ଦେ ।
ଚଉ ବୁଦ୍ଧିମିତ ଜାଣ ପ୍ରଶ୍ନ ତ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟ ସଦଦ ସବଚେ ଦୋଷତ ।
ସୁଗମ ସୁନ୍ଦରେ ଭୂଜାଧ ଘଳ ।
ଲୂଣଣ ଅଞ୍ଜ ଦ ଦାନ ସତ୍ତାଳ ସେ ।
ସୁରଦ୍ଧତ ସୁଦ ଦୋଷ ଦେ ।
ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଦସ୍ତୁ   ଶେଷ ସପ୍ତଦଶ
ଉର୍ଣ୍ଣ ଅଣ ଦୁର୍ବଳ ଦେଖ ସେ ।

କୁନ୍ତକୁଞ୍ଚା ଶୋଭା ଚନ୍ଦ୍ରକୀ ଶିଖ ।
ଉଦେ ମଣ୍ଡଳେ ଦେଖାଯ ସୁହାଗେ ।
ଫକୁର ହଂସ ଲାଗେରେ ସୁହି ।
ସୁବୁଦ୍ଧୀ ଦେଖ ଗାଈ ଗାଈ ନ
ଭାଷାଦ ଶ୍ରୀଦେବ ଗାଭି ଦେଇ ।
ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଦ ଦେଖେଇ ଅନାରେ
ଏକ ଯୁଗେ ବର୍ଣ୍ଣିଷାକ ଦେଇ ॥
ଘନଘନ ଘଂ ଘଟର ଘାକ
ଦମନ୍ଧ୍ୟା ଧନ ବେବୁଲାର ଡାକ ।
ଶୋ ଦଦସ୍ୟାର ଡଂଶୀ ଦେଖ ।
ଦକୁଳ ଶ ପୁରେ ନ ସୁର ଗାଈ ଦେ ।
ଦରଧନ୍ଦ ଦେଖ ସ୍ନାନ ଦେ ।
ଦକୁସାନଦ ଲାଗର ଦେଗଦାଣ
ଷଷ୍ଠ କୁଳୁଷ ସରନ ଦେ ॥
ପୁଣି ମଧୁର ମଧୁ ମଧୁ ମଣ୍ଡ ।
ଦ ଭକ ଦେଗ ଦରେ ଦିଦ ଗାଜ ।
ଦମ୍ଭୁର ଦେଖାରେ ମାଉ ଭଜାଇ ।
ଦଣ୍ଡି ଅଲଗାକୁ ଦଦାଦଦାଳାକୁ ଦେ ।
ଦେଖା ଅଲଣ୍ଡ ତୁଧ ଏଣ୍ଡ ଦେ ।
ଦଣ ଦରରଦି ମାଉ ମାଉ ପିର
ଶରଦୁରେ ଭଜନ ଦଣ୍ଡ ଦେ ॥
ପୁଣ୍ଡେଦଦ ଥାକୁ ଏଦକୁ ଦଣ୍ଡ ।
ଦଲ୍ଲଦର୍ଶ ଭାବା ଲେଦଣ ଭଣ୍ଡ ।
ଦଗନ୍ତ୍ର ଦଣ୍ଡାକୁ ଦେ ଦଗନ ଦେଏ ।
ଦଦଣ୍ଡକୁ ଦେଦା ଗର୍ଦ୍ଦିଶ୍ର ଅନ୍ତ ଦେ ।
ଶୁଭମୁଖ ଶ୍ରୀ ଭାଣ୍ଡୁ ଦେ ।
ଦର୍ଶିଦକୁମରେ ଦୁଣ୍ଡୁ ଦେଖିକ
ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ଭୁଣ ଦୋଦ ଦେ ॥
ଶରଣ ଶମଭଗକୁ ଦୋଷରେ ।
ଶଭାନନ୍ଦ ଦଣ୍ଡୁଣରେ ଦୁଣରେ

ଶରୀରେ ବସେ ସେବେ ଶବଦ ବଳ ।
ତଥାପି ଶରୀର ଗ୍ରହଣେ ନାହିଁ ଫଳ ।
ସୁଗନ୍ଧି ସମ୍ପଦ ଯେ ।
ଶରୀରକୁ ବେଷ୍ଟିତ ବେଶ୍ମ ଦେହ ।
ଶରୀର ଜାଣୁ ସହକାରୀ ଯେ ।

—

ସପ୍ତମ ସର୍ଗ

ରାଗ—ସୁକେଶୀ

ଲୁଲାରକୀ ବନେବେଶ୍ୱ ହିତ ବଧୂ, ବଧୂ, ବନେବେନ ।
ଉତ୍କଳେ ଭୂମଣ୍ଡଳ ଶାଳ୍ପୁ ଚେତନେ ସ୍ଥିତିବନ୍ତ ସ୍ଥିତିବନ୍ତେ ।
ସୁଜନ ନାହିଁ ଲୁହ ଦେଶୁ ଦର୍ଶାଇ ଅଛ ଲେଖି ଭଲ ବେଁ ।
ଝଲମଳରୁ ଶଙ୍ଖ ଏଣେ ଏସିଲେ ଦେଖେ ସେ ଶଙ୍ଖ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।
ରାଜ୍ଞୀ ରାଣୀ ମନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବେଶଧାରୀ ମନେ ରହିଁ ବାସ କରେ ।
ଛି ଛି କଣ ସୁଦର୍ଶନର ଧରଣ ଗଣକୁ ଅନେକ ଦେଖେ ।
ଜନ୍ମ ଓ ଭୂମିର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଗଗନକୁ ସେଥି ଥାଉ ଆଶା ଦେବ ।
ସୁଖାଗତ ଅଶ୍ରୁ ଏସିବ ବାତୁଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନକୁ କଥା ସାଥ ।
ସୁଖ ଜଗନ୍ତ ଆଗକୁ ମନେ ମନେ କଲ୍ୟାଣରଙ୍କୁ ଦେଇ ।
ସୁଖି ଆସି ସବୁ ଚୋଲ୍ କେ ଭଲ ଶତ ଓ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଶତ ।
ସୁଖ ଶିବର ଦୃଷ୍ଟି ଗାଳେ ଉଠାଇ ଗଣ୍ଡବତ ବେଳ ଶତ ।
ଗୃହେ ନଶ୍ୱରେ ବାହୁର ଗଣ୍ଡଦ ସ୍ୱଭାଷ୍ଟ ଗର୍ଜିନ ଭଣ ।
ଶିଗ୍ରାଣ ଦେବେ ଦୂରନାଁ ସେ ଭଣି ଦେଖିବ ଗ୍ରାମେବ ମାନ୍ଦ ।
ଶକ୍ତାନ ଦେବଲ ଦର୍ଶିନ୍ ବେଦର ଶବେଦକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।
ଭଗବନ୍ତେ ଯାଇଁ ଗଣ୍ଡର ଶାଧୁ ଦୋଳେବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏ ଉଦ୍ର ବେଦାନ ।
ଶିଶୁ ଶିବେ ଶ୍ରୀର ଅଣର ଦୀନଜବେ ଦେବାଣ୍ଡ ଗଣରକ୍ଷଣ ।
ଉତ୍ସାହ ଧନଶ୍ରୀ ଯବେଳାସ୍ତନ ଗୁଣମିଁ ପ୍ରୀତର ଅଣ ।
ସୁଖ୍ ଅଣ୍ଡ ଶରଣ୍ୟ ଦରଦବେ ସୁଗନ୍ଧ ଲଗଣ୍ଡ ଗଣ ।
ଦୂରଅଦା ସୁନ୍ଦେ ଗଦାଗ୍ରତ ଗଣ ବନ୍ଧୁ ଦଦଦ ଦଣାଣି ।
ଗଣ ଦାନାଶ୍ରୀତ ଶର୍ତ୍ତିଲେ ଶେଷଦେଶ ମୂଗଣକ ଦୋଳ ଭଣି ।

ଭ୍ରମରେ ଆନନ୍ଦେ ଅବଲୋକ ଯୋଗ ଧରାଇଁ କରିଣଛନ୍ତି ।
ଭ୍ରମରେ କମଳ ଆନନ୍ଦ ଦେଇ କୁସୁମ ସେ ସୁକଳେ ।
ଗଗନ ମଣ୍ଡଳ ଶୁଭ୍ର ଗୋଚର ଅଧର ଭୂମ ଧରନ୍ତି ।
ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ସ୍ୱାମୀ ଜାଣ ସବଳେ ଏ ଭୂଜଙ୍ଗରେ ଧରନ୍ତି ।
ଭ୍ରମର ସଙ୍ଗ ଚଳନ୍ତି ପବନ ସୁଗନ୍ଧ ଯୁଥେ ପୁଷ୍ପ ।
ଦେଖ ସ୍ନେହ ବାନ୍ଧି କଳାପେଶୀ ଯନ୍ତ୍ର ନ ପିନ୍ଧି ଅଙ୍ଗ ବସନ ।
କୁଆଁରୀ ଜନନୀ ଶୁଣ ସଖୀ ଆଳୋକରେ ଦେଖ ଭଳି ଦେଖି ।
ବିଧାଲ ବନ ସୁକୁମାରୀମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୋଷ ଏକାଙ୍ଗେ ଦେଖି ।
ଭ୍ରମର ଭବେ ଦେଖ ବସୁଥାନ୍ତି ସେ ସ୍ଥାନେ ସଖି ଦେଖାଇଲେ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯେବେ ପଦ୍ମର କୁସୁମ କରନ୍ତି ମୋହନ ସଙ୍ଗେ ।
ଭ୍ରମର ଜାଣ ଯୋଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ମାନ ମାନିଣ ଗର୍ଭିଣୀନ୍ତି ।
ହସ୍ତମୁଖ ଭାବ ଚନ୍ଦନ କରନ୍ତି ଅଙ୍ଗର ସାଜସଜ୍ଜା ।
ଧୂଳ ତଳୁରେ ଶୁଣନ୍ତି ଏକଥିର ବନ୍ଧୁବଗର ମାଳକୁ ।
ଶୁଣି ଦେଖୁଥାନ୍ତି ଆସିବେ ଏକାଳ ସେଥିଲେ ଅନ୍ତରାଳକୁ ।
ଭ୍ରମ ଗନ୍ଧ ଓ ମିଳନ କରୁଥାନ୍ତି ସେ ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗଛାଡ଼ି ।
ଭ୍ରମ ଶବଦେ ଦେଖୁଥିଲେ ଅସୁର ତୃଷ୍ଣାକୁ ଭଙ୍ଗ ମିଳନ ।
ଶୁଭ୍ର ଶରୀର ବାନ୍ଧ ବସେ ମୁକୁଳ ଦେଇ ପଦ୍ମନ୍ଧ ଧାଇଁ ।
ଭୁଇଁ ସେ ଅଧର ବସନ୍ତ ସୁଧା ଭୁଞ୍ଜ ଅମୃତ ସେ ଭଙ୍ଗ୍ୟ ନାହିଁ ।
ଲଜ୍ଜ ଭଜ, ଶ୍ୟାମ ଶିର ଉପରେ ଚାଲାଣ ଗଲୁ ଅନୁଭବ ରାଣି ।
ଭଣେ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଏହି ଭାବ ସେ ସଙ୍ଗେ ଶରଣ ସୁଦ୍ଧି ।

—୦—

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଉଦ୍ଧବ

ନଳିନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାଳିକ ସମାଗମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶକ ଅଣି ଯାଇ । ନଗରେ ମୋହନ ଶ୍ରୋତାକୁ ଶୁଣାଇଁ । ଏହିପରି ଗୁଣମାନେ ଦେଖ ଗୋପନ ଗଲା ଅଙ୍ଗଳ ନେଇ ଭଲ ସେ । ଧ୍ରୁବରେ ।

ପାଦ୍ୟା ପୁନଶ୍ଚାମୃତ ଦେଉଥାନ୍ତି ଏକଳ ଗୋପଙ୍କୁ ସମ ଭ । ଭାଇ ଚନ୍ଦ୍ରଧାରେ ସୁଧାଧାମ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଜାଣ ନୃତ୍ୟ ଗୋପ ସଙ୍ଗ ହବ ବଳ ସୁଖମା ଭ ରହ । ଗଲନ ।

ସେ ସାହାନ୍ତ ପ୍ରତାପୀ ସେ ରାଜାଙ୍କୁ ଭୁଜ ବନ୍ଧୁଅଛି ଏମନ୍ତ ଜନ୍ମଧର ବନ୍ଦି ସେବନ୍ତ । ଜମ୍ବୁଦ୍ଵୀପ ଦେଶର ତପନ ଉତ୍ତର ଭାଗ ବଖାଣି ଭଣନ୍ତି । ଗଉଡ ॥

ଶାରଙ୍ଗର ନାମ ଉଦର ଭୂଷଣ ଶୋଭନ ଶଶର ନ ଘେନ । ଶଶ୍ମ ଧନ୍ଵ ଶୋଭ ଶଶିର । ଶାଳ କରେ ଶଶ୍ର ସ୍ଵରୂପ ଦେବଙ୍କୁ ସମସ୍ତେଷ ସ୍ତୁତି ଦେଶ ରେ । ଶରଦ ॥

ସର୍ବ ଶାସନଙ୍କ ଦାନ ଅବଶ୍ୟ କୋଶଳ ପୁତ୍ର ତପନରେ । ଶାସ୍ତ୍ରର କେବଳ ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ପିରେ । ସବନ ଧନ୍ୟ ବେଳ ପ୍ରାଣ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବନ୍ଦେଇ ଭୂଷଣରେ ରେ । ଶରଦ ॥

ଶାଖୁମଣି ଉଚ୍ଚ ଏମନ୍ତ ଦଣ୍ଡନ ଏବେ ଶସ୍ତ୍ର ଭୂବେ ମୁକର । ଦଣ୍ଡ ସେବନ କେବଳ ସୁନ୍ଦର । ନୃପ କରେ ଶସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ଦେଶଙ୍କୁ ସୁଦର୍ଶନ ନନ୍ଦନ ବର । ଶରଦ ॥

ଶିବମାନଙ୍କୁ ଏ ସାରଥ ଦର୍ପଣ ତରଙ୍ଗ ଯମୁନାରେ । ଜଗତେ ଏହି ସାଗରେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବ ସୌଦାମିନୀ ମଞ୍ଜରୀ ଶରଣ ଭୂଷ ବାଣରେ ରେ । ଶରଦ ॥

ଉତ୍କଳ ଦେବାଳୟ ଏମନ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦେଖ ହେ ସୁନ୍ଦର ବଳନ । ଜାଣି ନ ଶାସ୍ତ୍ର ଶୋଭନ୍ତ ମଦନ । ସାଜନ୍ତ ଏହ ଅନନ୍ତ ସ୍ତୁତି ଧନୁ ଦେବ ନ ଅଧୀନ ହେଉ । ଶରଦ ॥

କାଶିମାଧବ ଭୂଷଣ ଶୋଭ ଦେବାଳ ଉଚ୍ଚ ବନ୍ଧୁର ସେବନ୍ତି ନାଥ । ଶରଣରୁ ଶୁଣ ଏହି ସମ୍ପାଦ । ସେ ନାନା ପ୍ରକାରେ ଜାନ ଦାଶ ଦେବ ଶକ୍ତିକ ଉତ୍ତମା ଦାନ ରେ । ଶରଦ ॥

ଶଙ୍ଖର ଦେବ ଦୃଷ୍ଟି ଭୁଜ ଦେବାଙ୍କୁ ଏମ ଭବସାଗର ଦର୍ଶନ । ସେବେଶ ଭଗବାନ ଶରଣାଗତ ; ଶଙ୍ଖଧର ନାନାଦେବ ବନ୍ଧନ ଶୂନ୍ୟ ବାର ବନ୍ଦନ ହେ । ଶରଦ ॥

ଜଗଦୀଶ୍ଵର ଦେବାଳୟ ଏମ ସ୍ତୁତି ଏହ ଭୂଷଣ ଶମ୍ଭୁ ଧ୍ୟାନ । ଶିବ ଭକ୍ତି ନ ଦେବଙ୍କୁ ଏମନ୍ତ । ଜଗଦାନନ୍ଦ ଭାଗ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭାଷ ଆଶ୍ରମରେ ଶରଣ ରେ । ଶରଦ ॥

ଶମ୍ଭୁ ମଦନ ଶଙ୍କରୀ ଶଶାଙ୍କ ପ୍ରାଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣୀ ଶରଣ୍ଡିକ । ସାଧନ ଦେବଙ୍କ ଶରଣାଗତ । ସାନନ୍ଦୀକ ଦେଶ ଦେବାଳ ଭକ୍ତ ଶରଣ ଭୂଷ ଦେବଙ୍କୁ ଶଙ୍କିତ ରେ । ଶରଦ ॥

ଭୂଷଣ ପ୍ରଣତ ବୋଲିର ବଢ ଗୁଣନ୍ତ ଖଣ୍ଡି ଏ ଭଲପଣିଆ ଦେଖନ୍ତି । ଦଢ଼ ଭୁଜଙ୍ଗ ଗ୍ରନ୍ଥ କରୁଥିଲେ । ତାର ପ୍ରେତବନ୍ଧୁ । ଭଗବୋଲ ଦଣ୍ଡ ଏ ବୋଲ ଜନ୍ମଗ୍ରାମୀ ହେଲ । ଶରଣ ॥

ଜଟାଧରେ ଗୁଳା ଦଣ୍ଡ ମୁଁ ଆଦର ବେବ ଦକ୍ଷର ବଲ ଏପନ । ଦୀନ ବୃଷ୍ଟି ଜ ଲଗୁଲେ ଖରଣ । ଗାର୍ଥିବଦ ଦେବବ ବେମୋହ ଘଣ୍ଟି ରସ ବେଷ୍ଟ ଜନବ ଗ୍ରୁହି ଧନ୍ୟ ହେ । ଶରଣ ॥

ଭବଦଳନ୍ତି ଗ୍ରାଏ କରେ ଅଲୀକ ଦରଣ ଧରାକୁ ସେ ପୁଣ । ଦେବେବ ନ ବଲକୁ ଏସ୍ ପ୍ରଣତ । ପାଦ ଏ ଗାନ୍ଧନ ଦସ ଗ୍ରହସ୍ଥାନନ ଆଲ ବୋଲିର ମୁକ୍ତି ହେ । ଶରଣ ॥

ଭାଗ୍ୟଶୀ ବୋଲ ଏମନ୍ତ ଦତ୍ତର ଦକ୍ଷର ଜଣେ ଦେଇଁ ସସ୍ତ । ଜାଣ ଏସନ ଭୂଜଙ୍ଗ ବୋଲ ଏଣ୍ଡ । ଗ୍ରାମନ ଗ ଜେଣ ଜଗୁଣୀ ମନ୍ଦନ ପୁନଃ ପୁନଃ ସେ ଦର୍ଶନ ହେ । ଶରଣ ॥

ଶକ୍ରର ଶସ୍ତ ଲକ୍ଷର ଓଲଗନ୍ତି ଦକ୍ଷର ଦେଇଁ ଜଗଦଶ । ଜାଣ ଦବେ ପକ୍ଷକ ଲକ୍ଷ ଜଳ । ଜାଗରଣ ଦୃଷ୍ଟି ଦନ୍ଥ ବେ ଦଣ୍ଡନ ଏ ଲକ୍ଷଣ ସବ ସାନ୍ଧ୍ୟରେ । ଶରଣ ॥

କଳଶା ଲୁଚ ମୁଣ୍ଡୀ ଜଣେ ବୋଲିର ପଶୁଁ ଦୁଷଣେ ସାର ବେଷ୍ଟ । ଜାଣ ଏ ଲ୍ଲ ବେକାଣ ଦୃଷ୍ଟି ଦବେଦାସ । ଜାଲ ଜ ଏ ବୋଲ ଅର୍ଦ୍ଧେଶୀ ବୋଲ ଲକ୍ଷ୍ମୀନ ହେଲିଲ ଶରୀ ହେ । ଶରଣ ॥

ଜାଳ ଦେଲ ସବ୍ ଗୀର୍ଚ୍ଚ ଗ୍ରୀତ୍ତବନ୍ଧ ପୁରଣ ମନ୍ତ୍ର ଶ୍ୟାନେନ । ଜଗ ଦି ବଣ୍ଟ ବନ୍ଧନ ସେ ଦାଗେ । ଜାଗୁନାଥରଙ୍କୁ ଦଲ ନାଗୁଣାଙ୍କ ଜନ୍ମବଣ୍ଟଳ ହେଲନ । ଶରଣେ ॥

ଜୀର ସବନ୍ତେ ସଦସ୍ଥାନ ପଦ୍ମନର ଦଣ ବେଷ୍ଟରାବେଳ ଲୁଣ୍ଠନ । ଗାତ୍ର ଲକ ଅଷ୍ଟି ଦରେ ଦର୍ଶନ । ଜାଗସ ଦାଣ୍ଡିକ ଆଦେନ ଲକ୍ଷଣଦ୍ର ଜଣ୍ଟ ଦଲ ଗ୍ରୁନ ସାଙ୍ଗ ହେ । ଶରଣ ହେ ॥

ନବମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭଇରବୀ

ସୁନ୍ଦରୀ ଶ୍ରୀମନ୍ତ ନେତ୍ର ମାଧବଙ୍କ ଦେଶେ ।
ସୁଖ ସୁଖ ମୁରଲୀକୁ ଷେକ ବଶେ ।
ସୁଲଭ ସେହ ବୃନ୍ଦାବନ ଉଦ୍ୟାନେ ।
ସୁଧାଙ୍କ ଶ୍ରୀଙ୍କ ଶମ୍ଭୁର ଶରତ ଯାମିନୀରେ ସେ ।
ସୁହସ୍ତାବ ଶୋଭନ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶଣ୍ଡଳର ।
ସୁକଣ୍ଠର ଚନ୍ଦନ ହେମାଭ ଧବଳ ଶୋଭ ।
ସୀମନ୍ତ ଭାବ ସାଗରେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ନବମାଳ ।
ସୁରଞ୍ଜିତ ଧାତୁ ଶ୍ୟାମଳ ସୁରଞ୍ଜିତ ମଣ୍ଡଳ ସେ ।
ସୁରଞ୍ଜି ଷଟ ରେଖାରେ ନୃପଶ ଭାଷରେ ।
ସ୍ୱାନ ମନ୍ଦ ମଧୁରନ୍ଦ୍ର ଝଙ୍କାର ଶଦରେ ।
ସୁଷମା ଶରତ ମିଳନ ମିଳ ମଣ୍ଡଳ ।
ସ୍ନିଗ୍ଧଭାବ ରୂପଭାଷ ତରଳ ଅବଳ ସେ ।
ସୁଭାଷୀଣ ତନୁ ଷଷ୍ଟ ଏଲାଇ ଶେଖର ।
ସୁଭୃଙ୍ଗ ସଘନ ଲକ୍ଷ ରୋମ୍ପ ଶୋଭାନ ।
ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦଭାବେ ଭାଷ ବଧୂ ବୃନ୍ଦ ଭୃଙ୍ଗ ଶର୍ଶ ।
ସୁଜନ ସୁଦର୍ଶନେର ନେତ୍ର ଶୋଭେ ବନ୍ଧ ସେ ।
ସୁମୁକ୍ତଭାବର ଅନୁରଞ୍ଜନ ରେଖାଧର ।
ସୁଗନ୍ଧ ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶୃଙ୍ଗାର ସଦ୍‌ଗୁଣ ।
ସୁରେଶ ଭାବନ ସୁନ୍ଦର ସୁଷମ ମିଳ ।
ସୁମ ସୁମ କଣ୍ଠିକେ ଶକତ ଅଳ୍ପକ ସେ ।
ସୁଜ ସୁଦର୍ଶନେଶ ଷଟ୍ ସୁଭାଷ ଅଳ୍ପ ବନ୍ଧ ।
ସ୍ମିତ ଶୁଭ୍ରେ ରେଖ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ରଚିତ ।
ସୁମା ଭଞ୍ଜନ ଭଙ୍ଗାର ଭାବରଙ୍ଗ ରେଖରେ ।
ସ୍ନିଗ୍ଧାଲିଙ୍ଗ ଶରଣ୍ୟ ଶର୍ଷକାଶ ଲୁଣ୍ଠସ ।
ସୁଷ ହେମନ୍ତ ଶଙ୍କୁଳ ସୀରେ ବୃନ୍ଦବର ।
ସୁକ ମଣ୍ଡିତ ସର୍ବେଶ ସୁନ୍ଦ ଶରୁବର ।
ସୁମତ ନୃତ୍ୟର ଆନୁଭାବର ଶାଦରେ ।
ସୁମୁ ସୁମୁ ଶମନଭାବେ ସନ୍ତୋଷ ଭାବେ ସେ ।

ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗିର ଉଦକ ପ୍ରେମରେ ବୋଲେ ଅଛି ।
ସ୍ୱାମିଁ ଭ ଦଣ୍ଡ ଭୂଷଣ ଯାବା ମୋହରେପାକ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦାନା ଭୂଷଣେ ପୂରଣ କରୁ ଯୋଗ ।
ସ୍ୱସ୍ଥେଶ ଉଦ୍ଧାର ଭୂଷିତ ଦରୁ ଦୋଷେ ଯେ ।
ଶ୍ରୀଶୀ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା ମାଧବୀ ଭାବପ୍ରାପ୍ତ ।
ସ୍ୱଭ ଦେଖରେ ସମସ୍ତ ଭୂଷ୍ଟାଭୂଷଣ ।
ସର୍ବ୍ବଦ ପୂର୍ଣ୍ଣବସ୍ତ୍ରନ ସିନା ଦେଶୁ ଭାବ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ତରେ ଦକ୍ଷା ଯୋଗ ଦରଦ ମୁଁ ଭ ଯାଉ ।
ଶ୍ରୀରାଧା ଚନ୍ଦ୍ରୋଦ ପୂଜେ ଯତ୍ନକ ଯତନ ।
ସ୍ୱଭାବ ଯାଚନା ଶୁଭ ପିଠେ ଭୂଷ ଯଉ ।
ସ୍ୱାମିନୀ ଦେହର ଭମର ଉତ୍ତମାଭ ଦେଖ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ଦର୍ଶନ ଦଉଲ ଦେଖୁଁ ଭ ଭେଦନ ।
ସ୍ୱଭାବ ମଦନ୍ତରନ୍ ଭୂଷଣସ୍ତୁ ଦର୍ଶି ।
ସ୍ୱ୍ରଷ୍ଟି ଭୂଷଣ ସାଙ୍ଗସ୍ତୁ ଦରଭ ଯା ଯୁକ୍ତି ।
ଯେଉ ସ୍ୱଭ ଉତ୍ତମିତନସ୍ତୁ ଯାଉ ଦଦେ ।
ସ୍ୱାମି ଦର୍ଶି ଶୀଘ୍ର ଗୁରୁଣ ଦାନ ଦାୟ ଦଦେ ।
ସ୍ୱଭାବ ଯାଚନ ପୂର୍ବର ଭୂଷା ଭଲ ।
ସ୍ୱାମିନ୍ତୁ ଭକ୍ତ ଭ ଯାଭ ଭାବୁରେ ଦର୍ଶ ଭ ।
ଶ୍ରୀରାମ ଦ ଭାବ ଭାଷ ଆଦା ଯେ ପ୍ରଧାନ୍ତୁ ।
ସ୍ୱାମିଁ ଯାଏ ସାଦର ଦ ଯାଚଣାଭଲ୍ଲ ।
ସ୍ୱାଭ ଶୁଭ୍ର ଉଦର ସୁଭଗ ଦାଯମାନ ।
ସ୍ୱାଭେ ରେଖ ମଦ ଉଦ୍ଧଶ୍ଚ ଦନ୍ଦପ୍ରାନ ।
ସ୍ୱସ୍ଥରେତଦନରେ ମଦନାଦଭ ସ୍ଥଳାଶ୍ରିତ ।
ସ୍ୱଗ୍ରୀଭ ଯାପନରେ ଯାଦଭ ଯତ୍ନିଭ ।
ପ୍ରଯତ୍ନରେ ଉଦଯାନ ଯୋଦନଦଖଣ ।
ସ୍ୱଯାଚ ଭରସ ଦରସ୍ତ ସୀତ୍ସ୍ୱ ସ୍ତଷଣ ।
ସ୍ୱପାଦର ଦୁର୍ଗିଭ ସ୍ୱରଦ ଦର୍ଶୁଁ ଆଭ ।
ସ୍ୱାସ୍ତୁଦ ଦର୍ଭକ ଭକ୍ତ ଅଧ ସଦଭ ସ୍ତିଁ ଭ ।
ଶ୍ରୀରଭା ଭକ୍ତରେ ସଖ ଦାଶ ନ ଭକ୍ଷଣ ।
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭାଥନ ଦକ୍ଷରଭ ଦର୍ଶି ।

ସୁମେରୁବାସ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଗରେ ବୋଲନ୍ତି ଗୀତ ।
ସୁରଗୁରୁଗଣଙ୍କରେ ବୋଲନ୍ତି ସ୍ତୁତି ।
ସୁରକଳାପି ଗଣରେ ଦେଖନ୍ତେ ଶୋଭିଲେ ।
ସୁର ସୁର ନାରୀ ସୁନାକୁ ଆରତି କଲେ ।
ସୁନାଏ ତଡ଼ିତ ଶୋଭେ ମୁନେରେ ମଣ୍ଡନ ।
ସୁନୟନେ ଲାଗ ଲକ୍ଷ ଦେଖନ୍ତି ବଦନ ॥
ସୁବାସ୍ତୁ ଉଦାରୁ ଯତ ଗୁହ୍ୟ ଚନ୍ଦନ ।
ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ପୁଞ୍ଜକୁ ନାସ୍ତି ନନ୍ଦନ ।
ସୁଦଶ ଲକ୍ଷଣରେ ଅଙ୍ଗ ଭରନ୍ତି ।
ସୁଗ୍ରାମକ ଅଙ୍ଗ ଆଉ ଏକ ସୁରମ୍ଭେ ॥
ସୁଖପାଇଲି ସୁନ୍ଦରୁ ଦେଖ ଅନନ୍ତ ।
ସୁଲକ୍ଷ ନାମ ଶାନ୍ତିରୁ ଛନ୍ଦ ଏ ଲାଗନ୍ତି ।
ସୁଗୁଣ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ଲାଗ ଶରଧାନ୍ତ ।
ହିରଣ୍ମୟୀ ସାଗୁଣ ପୂରନ ଶ୍ରୀ ବନ୍ଦନ ॥
ସୁରଚିବାର ସ୍ତୁତିରେ ରବିର ଗମନ ।
ସୁଲକ୍ଷଣା ଶ୍ରୀକୁ ଜାଣ ନାସିକା ଶୁକ ।
ସୁବିମଳ ମଧ୍ୟ ଶୁଭ ବୋଲନ୍ତି ଗଗନ ।
ହିଂସ ଦେଖ ମୁଖରେ ଶୋଭନ୍ତି ଲାଗ ରୂପନ ॥
ସୁନ ସୁନ ମାଣିକ ମୁକ୍ତାର ଭୂଷଣ ଜଡ଼ ।
ସୁଶୋଭନ୍ତି ନିତ୍ୟ ଘନ ଲାଜନ୍ତେ ଦେହକ ।
ସୁଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଲାଗ ବୃଷ ଧାରା ଦେଖ ଶୁଣନ୍ତୁ ।
ସୁଶ୍ରୀ ଲାଗ ଗାଉଛି ଓ ଶାସ୍ତ୍ରବନ୍ଦନକୁ ॥
ସୁଗୁଣ ଗାନ୍ଧ ଲକ୍ଷଣ ସୁନ୍ଦର ଭାଷଣ ।
ସୁବେଶ ସୁନ୍ଦ ନବ ଦର୍ଶନ ଦେଖନ୍ତି ।
ଶରଚନ୍ଦନରେ ନବଘନ ଶୋଭିତ ।
ସୁରଭିତ ପାଦପରେ ଘଣ୍ଟା ଶୋଭିତ ॥
ସୁବଳୟ ଲକ୍ଷଣ ଶୋଭ ଲକ୍ଷଣ ।
ସୁନାଭ ନବେ ଦର୍ଶନ୍ତି ସୀମନ୍ତ ଲଲାଟ ।
ସୁକମଳ ଶ୍ରୀଚରଣ ଗୁଣନ ଦର୍ଶି ଲାଗ ।
ସୁଲକ୍ଷଣ ଦର୍ଶନ ଭକ୍ତ ଆଉ ଲାଗ ଶିବ ॥

କିଶୋରୀ ବକ୍ଷରେ ଶବ ଭଙ୍ଗ ନ ହେଲେ ।
କଇଁକଳ ଧୁତୁରାକୁ ସବୁଟରେ ଲଭି ।
କମାରାକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମାଲରେ ହୋଇଛି ଶୀଳ ।
କାନ୍ତୁକୁସୁଗନ୍ଧରେ ଦୋଲରେ ଫୁଟିଲ ।
କୁଞ୍ଜରଗାମୀ ଭଉଣୀ ସେକାଳେ ବସିଲେ ।
କୁଞ୍ଜ କୁଞ୍ଜ ମାଡଳ ସ୍ୱନାକୁ ଅରହି ଲେ ।
କମ୍ପାଣ ବଢ଼ିଣ ଲାବଣ୍ୟ ମୃଣାଳ ମଣ୍ଡନ ।
କିଲକେଳ ଦାଡ ଦଣ ଦନ୍ତୁ ଦରନ ।
କାଳେକୁ ଛଳାନ୍ତ ଲଭ ଲାସ୍ୟ ଅଧର ।
କୁଞ୍ଚିତ କୁଶ ପୂର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁ ଦାନ୍ତୁ ମଣ୍ଡଳ ।
କାହ୍ନକ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କୁ ଅଳକ ଦରୁଣ୍ଡି ।
କନ୍ଦ୍ୟାମାନ ଅଳ ଭ୍ରୂର ଦଣ ଉଦାରଣ୍ଡ ।
କେଶରୀମାଝି ଲାବଣ୍ୟ ନେବା ଅଳକର ।
କୁଚକ ଦଂଶ ଦାଡ଼ୀମରେ ଅବ ଏ ନାସାକ ।
କୁଞ୍ଜିନୀ ମୃଗନୟନୀଙ୍କୁ ଦାଉ ମଳୟାଲ ।
କିଙ୍କିଣୀ ଲାଳୁକ ଶ୍ରବଣ ବା ଶୋଭର ।
କୁସୁମଦାମ କୁନ୍ତଳ ଉକଳ ସମାନ ।
କାମାବାଳ ଲାସ୍ୟ ଲୋଚନ ଦାଡ଼ିମ୍ବା ଭଦନ ।
କିଳକିଳ ନଖ ଦନ୍ତ ଲୋଲରଙ୍ଗ ଗଉର ।
କୃଷ୍ଣ ବେଣୁ ମୃଦଙ୍ଗ ଉଦଗ୍ର ଦାଉ ରସର ।
କାନ୍ତରେ ଲଗନ୍ତ ଦାହାଗ୍ରେ ରୋକ୍ତ ଦାନ୍ତ ।
କରତ ଲଳାଟ ଗଣ୍ଡ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭାମାଙ୍କୁ ।
କୁଚ ଦଣ ପୋଲେଲ ନଗ୍ନାଙ୍ଗ ଦାଣ୍ଡିମ୍ବ ଦାନ୍ତୁ ।
କନର୍ଣ୍ଣ ଭ୍ରମର ରୁଚ ଲାବଣ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ।

ଦଶମ ଛାନ୍ଦ

ସ୍ୱର—ରସକୁଲ୍ୟା

ନ ଦେଖି ଏଁକଡ଼ାଙ୍କୁ ଏଡୁରିଏଁସ୍ ବୈକୁଣ୍ଠ ଗଲ ।
ନ ଶୁଣାନ୍ତୁ ଭଣ୍ଡି ଅତ ପାନ ହୋଇ ପୂର୍ବ ସେ ଛାର ମନ୍ତ୍ରିଲ ।
କରେଣେ ତାହାର ଶସ୍ତୁ ତାହାର ଖାଇ ସେ ସୁଖଲୁଣ୍ଠିତ ।
ସାତୁରେ ବନ୍ଦର ସୁତ ଦେଖରେଣ ମିଶିଲ ବୁଣିତ ସୁତ ।
ନାଲ ଦଉରବାଯାଁ ପୁଣ୍ଡ ଆଦର ଉତ୍ପଳୋଚକୁ ଉଠେ ।
ନଉକାଖୁଣ୍ଟ ଭୁଜତ ବଂଶମ୍ପି ତୋଷ ଉପିଲ ମିଳଲ ।
ସାରେଲୀର୍ ବଉର ଏକୁତାରେ ଗୋଉବାଲ ମେଳେ କରେ ।
କଣ ଗଲରେ ମଣ୍ଡଳ ଭୁତ ତୋଲ କର୍ଣ୍ଣିକଣ ଲୋକରେ ।
ତେଲ ଶୀଲ ଖର ସତ ଦୁର ଗୋଉଷ ତା ଦର ଦନନେ ଉଣ୍ଡ ।
ନରେର ଦୁଷ୍ଟକୁ ଏତା ଦେଖି ପାତା ଏ ଲର ଦମକାଉଣ୍ଡ ।
ଭବ ମାୟାଜନେ ଭଣ ଜନଶ୍ରୁଣେ ତାହକା ପାଲୁ ତୋଷଣି ।
ତେଲ ବାଳକରୁ ଦେଉନ ପାବନୁ ତା ଧୋଳ ହାତେ ତୋଳ ।
ନରୁଦକ୍ ଗୁଣ୍ଡ ମାୟା ଭାଣିଗଲ୍ ଅଳ୍ପ ଭବ ଭାର ଦଉଲ ।
ନରେନି ଗୋଳ ବଉଷେ ଶରୁରେ ଦନେ ସୁମନ୍ତୁ ଦେଖିଲେ ।
ନାଣ କଏ ତୋଷ ପ୍ରୁଷ୍ଟ ଦଲେ ଭଣ୍ଡି ସଙ୍କ ପାଉରୁଣ ନଣି ।
କଣ୍ଟୁଏ ବଉଳ ଲଦେ ସୁତ୍ତ ଏଣଙ୍କ ତୋଷ ଦୁଶ ଭୁଲେ ଶୁଣି ।

ତୋମୁଲନ

ନକୁଣ୍ଡରୋନଳ ଦେବଣ ଦୁଷଣଦୁଷ୍ଟିଆଣି ଦରେଣ
ପରୁଣ ସମ ଭାଶତାର କଣାସ ଦୁଣ୍ଡ ସାସି ଭଣ ଭାବ ।

ସମରସୁଣ

ନତରୁସତା ନବରୁତ ଦଉନ ଉତା ଉଦ୍ଧତ ଉଦତ
ନଉରତଉର ବାଦ ନନରୁଣ ତଉନ ଗ୍ରାସ ଉଦନ ।

ଉଷଦଣ

ନରୁଣନଗ ଏନ ସୁରଣ ସାଥେ ଧ୍ୟାନ ଉରେନଣ ସୁଣ ।
ଉଶୁଣ୍ଡ ଉଳନର ଭଣ ଦଲୁର କିଷୁଣ ମିଳତ ରୁଣ ।

[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

ଉଦାହରଣ

[illegible] ।
[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

ଚିନ୍ତାବଲୋକନ ।

ମାଣିକ୍ୟର ଗଜଗାମୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଆହା ଦେହକାନ୍ତି ଉଦେ ।
ଜଳ ଜଳଜ ବେଣୀରଞ୍ଜନ ଭଙ୍ଗୀରେ ମୁଖ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭେ ॥
ଅଙ୍ଗୁଳି ଶାଳ ସେଥିରେ ସୁନ୍ଦର ଶିରତ୍ନ ଶୋଭିଲା ।
ଆଦ୍ଭୁତ ଭଲେ ଶ୍ରୀରୀ ବେଣୀ ଦେଖି ଦୋଷ ଉପଜିଲା ॥
ନ ଭାଷେ କର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ମନବାସ ଏକ ଲକ୍ଷଣ ସ୍ମରଣ ।
ନଳିନ ନୟନ ଶୋଭନ୍ତି ସେନ ଦେହ ଭାଗ୍ୟ ଜନ ଧନ ଦେବ ॥
ନ ଦେବ ଶିଦ୍ଧ ର ଦେ ଅଧର ତାର ଉଦର ଉତ୍ତମ ।
ଜଘନ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ଅତଳ ସୁନ୍ଦର ସୁଲକ୍ଷଣ ॥
ଲାବଣ୍ୟର ତାରକା ଗ୍ରୀବା ଦେଖି ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ ।
ନୟନ୍ତୁ ଶାସନଙ୍କୁ ଯୋଗୀ ମୁନି ଦେ ଭୁଜଙ୍ଗୀ ଦିବ ॥
ଦାଣ୍ଡିକ ସମାନ ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଦର୍ପଣରେ ।
ନରେନ୍ଦ୍ର ଯୋଗ ମୁଖାବ୍ଜ ଦେଖି ଭାବ ଏହୁ ସର୍ବାଙ୍ଗ ନାରୀରେ ॥
ନରେନ୍ଦ୍ରୀ ଏଥକ ସ୍ତନ ତଥାପି ଧରାଧର ଦେଖ ଶର୍ମିଣୀ ।
ଜଘନ ମୁଁ ଭଣ ଭୁଜ ଦୋଳନ ଦେ ଶଶୀର ଦେଖ ଭାଷିଣୀ ॥
ନ ଯାଣି ଭଞ୍ଜନାଳକ ବାଳକଙ୍କୁ ଦେଖି ବସ୍ତ୍ର ଉଠାଇ ।
ଜଙ୍ଘ ନ କହ ଅଗ୍ନିଶିଖ କହି ନଚର ଏ ଲୋଚନ ଦେଖି ॥
ରସିକ ସମସ୍ତ ଭୁ ଯୋଗନ୍ତୁ ଶୃଙ୍ଗାରଭୂଷିତ ଆଜେ ।
ନ ସରିକ ଅନ୍ତ ସକଳ ସଖୀ ଶୃଙ୍ଗାର ଦୋଳାରେ ଯୋଗେ ॥
କମଳବଦନ ଦୋଳ ଛାଡି ସହଜ ସୁଖୀ ସୁର୍ଣ୍ଣ ସୁଗନ୍ଧ ।
ଲଲନଗଣଙ୍କୁ ଦେଖି ସେହି ମନ ରସ ଦେ ଶୁଭ ସୁଖ ॥
ସରସନୟନ ଧନ ଯୌବନଧନ ସ୍ତନରେ କଳସ ସମ୍ଭାଷେ ।
ନ ଜାଣିଲ ଦେଖ ପୁଷ୍ପ ଚମ୍ପକ ଧିକାର ଲଜ୍ଜା କଲେ ॥
ଏକ ଧନ ତାର ସହ କୁର୍ଣ୍ଣିକ୍ କହିଲ ଅନଳେ ।
ନ ମାନୁଅନ୍ତ ସକଳ ଅନ୍ତ ଦେଖି ଦର୍ଶ ଜଳନ୍ଦ ଅନନ୍ତ ॥
ଜଳ ଆଣ ଦେଖି ଲଙ୍କା ଭସ୍ମକର ଅଙ୍ଗୁଳର୍ଣ୍ଣ ଏ ସୁର ।
ଦାଣ୍ଡିମ୍ବ ସୁବର୍ଣ୍ଣକାନ୍ତି ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଗଲା ।
ଜଳେ ଲୁଚିଲ ଦୁଃଖରେ ଶ୍ରୀଫଳ କହ୍ଲା ଦରୁଦେବ କଲେ ।
ସୁରଙ୍ଗ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚଉଦିଗ ବେଢିଲ ପୁଷ୍ପଗନ୍ଧ ଦାନ ଦେଇଛି ॥

ଜଗତଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ ସଙ୍ଗି ଢଳାଗଲ ଦଶ ଦିଗନ୍ତ ତଳ ।
ଶର୍କରେ ଚନ୍ଦିଆର ଅସୁମାନଙ୍କ ଅପୂର୍ବରୁ ଲାଗନ୍ତ ।
ସକଳଙ୍କ ଆଖି ମାନଙ୍କୁ ଭଦ୍ରଦ ଗା ଶ୍ରୀ ଦେଖି ଭାଗ୍ୟ ।
କୃତ ମନଙ୍କ ସାକ୍ଷିରୂପ ଭକ୍ତ ଭଜନ ଦୁଃଖ ପଦନ ।

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କୁମ୍ଭକାମୋଦୀ

ଚନ୍ଦନାଦ ସଂସର୍ଗେ ତ ଗନ୍ଧକୁ ଦୋଷଣ ହୋଇଗଲ ।
ଚେତନ ଯକଣ ବୃନ୍ଦାବନ ଆଗରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇଗଲ ।
ଚାନ୍ଦନ ରାତ୍ରି ଦୂର୍ବଳ କାଳିନ୍ଦୀକୁ ଶୋଭନ୍ତ ମଧୁର ।
ଚିତ୍ତେ ଯା ଦେଖ ମଳୟାଜ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ମଧୁର ।
ଚଳନ ପାର୍ଶ୍ୱ ଶ୍ରବଣ ଦେବଙ୍କର ଦେବୀ ଯା ମଧୁରା ।
ଚାଲ ଅଙ୍ଗ ଯୁକ ଦଣ୍ଡ ନନ୍ଦନ ସେ ଶ୍ରବ ମଧୁର ।
ଚାତୁରୀର ବଚନ କେତେଶୁଣିଲେ ଦୋଷନ ସୁଖଙ୍କୁ ।
ଚିତ୍ତଳତାର ନାଚ ଯାହିଁ ଦୋଷନ୍ତ ଅଭିଳାଷଙ୍କୁ ।
ଚକ୍ଷୁର ପ୍ରଭାର ଦାସ ନାଚେ ଯାହିଁ ପ୍ରେମର ଭରର ।
ଚନ୍ଦ୍ରକ ବର୍ଣ୍ଣ ଚର୍ଚ୍ଚିଳେଶ ଦୋର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ମନକୁ ହରନ ।
ଚାଲିବା ଭାର ଉଦ୍ଦାମତରୁ ଭାର ସ୍ପର୍ଶି ତ ଲାଗନ୍ତ ।
ଚୋପି ଚୋପି ମନଭବ ବୃଷ୍ଟି ଯହିଁ ଏକାନ୍ତ ଲାଗନ୍ତ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କର ବନ୍ଧୁଣା ଉଦୟ ଦୁଃଖିତ ଭସାଳ ।
ଚନ୍ଦନକୁ ଯାହା ଅବଶ ଅଙ୍ଗରେ ପାଇଲେ ରସାଳ ।
ଚାମର ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ଅଙ୍ଗ ଅଳଣ ଭରଣୀ ଦେଉନ୍ତୁ ।
ଚକ୍ରଧରଙ୍କ ଚରଣ ଦେଖିବାର ଭଳେ ସୁଖୁଳ ଦେଉନ୍ତୁ ।
ଚନ ଉଡ଼ିଣୀ ଦେବୀ ସୁକ୍ଷ ଭଗତ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣ କୁ ଦେଖାଗିଏ ।
ଚାନ୍ଦ୍ର ଯଶ ସ୍ୱଜନ ଭରା ଶୁଭା ଯହିଁଚର ଦେଖାଗିଏ ।
ଚାଲ ସୁଖାକୁ ଦେଖଶ ଭଙ୍ଗା ଭଗତ ସମ୍ମୁଖ ଦୃଷ୍ଟିଳେ ।
ଚଞ୍ଚଳ ଭଜାପି ବଳସ ଶ୍ୟାମାଙ୍କ ଦେଖଣ କୃଷ୍ଣଲେ ।
ଚୋଖୋଇଲେ କର୍ଣ୍ଣନ ଭୂଷ ଶ୍ରୀ ତ ନୃତ୍ୟନନ୍ଦନ ।
ଚମକ ଗୀତମାନେ ଭୋଗେ ସେ ବଳଭ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବନ୍ଦନ ।

ଝଷଧରଅଙ୍ଗ ଶଯନ ସ୍ୱପନ୍ତୁ ମାଧବ ଘରକରୀ ।
ଝଣ ଝଣ ଭାଷେ ନଦେ କୋଳଅଣ ଶୁଭାସ ଲହରୀ ॥
ଝାଞ୍ଜପ୍ରଯ ଭୂଜ ଲାଜଗଜ ଅଙ୍କୁ ଅଣ କୋଳଗତ ।
ଝାସେ ନବି ଭଂ ପୁଷ କଥୁଛ ଭୂଷଣ ନବ କୋଳଗତ ॥
ଝଳକ ନାହିଁ ଅଧା କହିଁ ମିଳନେ ଘନ ସକ୍ରମଣ ।
ଝଗଡ଼ କେଳ ନବି ଭଂ ଲଗେ ଶ୍ରାଳେଇ ଭୁଷୁ ଅଞ୍ଜନେ ॥
ଝଲେର ଧନୁଷ୍ପଦ୍ମ ସ୍ତୁତିବଳେ ଚକ୍ରଙ୍କୁନନ ।
ଝଟ୍ଟାଗଲ କଟନେ ଶୋଭା ଦୋଳ ଭନ୍ଦ ଅଧରେ ଭୂଷଣ ॥
ଝାଞ୍ଜରେ ନଭଭ ଶଶିଙ୍ଗରେ ଭନ୍ଦ ଲାଗାକୁ ସୁରୁ ଗଣ ।
ଝାପ୍ସୁ ଝାଳଗାରେ ଧଞ୍ଚ ଅସ୍ତଳରୁ ଦୋଭୂଜାସ୍ତୁର ନଦ ॥
ଝଣ ଝଣ ମଣ ଅନନ୍ତେ ସନ୍ତକ ଭ୍ରମର ଘେର ବଳ ।
ଝଣ ଭାଜଳ କସ୍ତୁରୀଳ କେନେ ଭାଣଧରେ ନଳ ॥
ଝାଣ ସ୍ୱନ ଭଲ୍ଲ ଦୋ।ଏ ଭଏ ଭୂଜ ଏ କେହିଁ ସ୍ୱନନ ।
ଝାଣ ନ ଭରଣ ଧନ ଭଜ ଭଞ୍ଜରେ ଦୟରେ ଭୂଷଣ ॥
ଝଣ ଝଣ ଅଳୁଭାଳାଣନ ଭରଣ ନେ ଭବୁ ଭରସେ ।
ଝିଲ୍ଲୀ କେଶ ସୁଭଷେ ନେଭନ୍ଦେଳ ଅଗଣ୍ଡକ ନେ ॥
କେସେ ଝିଣା ଅନକାଶ ଶାଙ୍କରକ ଭବ ଧୀରିକଣ୍ଠ ।
ଝଳକ ସାଧୁ ଗୁଣକୁ ଭଣକାନ୍ତ ଭଣ୍ଡ ଦସ୍ତଦଣ ॥

ଦ୍ୱାଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଭୂପାଳବଣ

ଠିକଣର ଶୁଣ ସ୍ୱାମେ ସ୍ୱାମନେର ନରେ ।
ଠାଠିକ ଭୁବନ ଭଳବୀ ସ୍ୱନ ବୋଧତ ହୀନ ॥
ଠଣ ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦସ୍ୱର ଅଙ୍ଗ ଲ ଭୋଳ ଭବେ ।
ଠଣ୍ଠସ୍ୱନ ଭାଷ ଦୂଷଣ ଭୂଷ ସ୍ୱୀ ଲ ସବେ ॥
ଠଭ ଭାମ ଭାଷ ଲେଲେନେ ଭଗଣଣ ଭସ୍ୱନେ ।
ଠାକ ଭରଣ ଦୋସ୍ୱ ଭାସ୍ୱଣ ଭଭ ଭଣଭସ୍ତନେ ॥
ଠାଳ ଭରେ ଅଣି ଗାଲରେ ଶାକ୍ ଲରେ ଭୂଷଣ ।
ଠ୍ଲଭେଣ୍ଠଧା ଭୂଷଣର ଗାଣ୍ଡ ଭାଷ୍ଣର ଲୋଭ ॥

ଠାରେ ମନ୍ତି ମିଳନ୍ତି ତଳ ଘନ ଖମାର ।
ଠାଳେ ତରୁଣ ଅରୁଣ କରେଁ ପଲ୍ଲବର ॥
ଠାଣି ଦେଖାଇ ସବୁ ଦିନ ଏ ଏମନ୍ତେ ରହି ।
ଠାକୁ ଚେଞ୍ଚ ମଧୁର ମଧୁର ଦେଖୁ ଉତରେ ବହାଇ ॥
ଠୁକ ବକଳ ବକୁଳ ଯେ କନ ଉଧାଡ଼ା କଲେ ।
ଠିକଣାରୁ ଦଣ୍ଡା ବଢ଼ନ ଭାଙ୍ଗନରେ ମିଳଲେ ॥
ଠାବ ଦାଖାଣ୍ଡ କର ସୁନ୍ଦରୁ ରେଡ଼ଣ ସ୍ଥାନ ।
ଠଉଠାଣ ଗୋଲ ଗୋଲରେ ଏ ଜ ଅଗଣ ବନ ॥
ଠେଲ୍ଲଠେଲ ହୋଇ ଡେଇଣ୍ଡ ଭର ଭରଏ ଭୂମି ।
ଠୋଲ୍ଲ ବଜାଇ ବସନ୍ତରୁ ଚଢ଼ିକ ଭୂମି ॥
ଠାଠା ହୋଇ ଭଜନନ୍ତକ ଖାଇ ଭାବ ସାଧୁଙ୍କ ।
ଠାଠଣା ବଳେ ଏ ସ୍ଥବାଣ ଜଣ ଜଣକଣ ॥
ଠୁଲକ ବିରକରଣ କୁଟୁଣ୍ଡି ହୋଇଲୁ ଓ ଦ୍ରୁ ।
ଠିକ ଭଲେ ଜୁନ ଦାଣ୍ଡା ଦାଣ୍ଡାକୁ ଓ ଜଗଣ ॥
ଠାଏ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ନ ଭଲେ ସମାଜନ ସୁଷୁରେ ।
ଠାକଣ ସ୍ଥାନେ ଜଟେ ଶାଖା ଶାଖାନ୍ତର ଶୀତଳରେ ॥
ଠାଉଡ଼ାଣି ବାକୀ ବାକଣୀ ଗ୍ରି ଜ ଦଶ ଉଣ୍ଡି ଖାଲେ ।
ଠଠିଁ ଜ୍ଞଏ ଉଭ ଧଣା ଘଣ ଭଟ୍ଟଜବଳେ ॥

ଠଣ୍ଡରେ ଖାଇଁ ବିଭ ବିଭ ଯାଞ୍ଚା ଉଣକ ରେଖାରେ ।
ଠାଣ୍ଡଏ ଜନ ଅକର୍ଷିତ ଖଣ୍ଡି ଉଣ୍ଡାଣ ॥
ଠଖାଦ ଭ କୃଣ ଖାଳଭ ଖାଳ ଦଉକ କୁଞ୍ଚାଣ ।
ଠଣିଆ ଅଣ୍ଡ ଏ ଖଣ୍ଡୁ ଖାଣ ଭାଗରେକର୍ଷି ॥
ଠଠକ ଖଏ ଉଣ୍ଡୁଜଣେ ଜଣରେଜ ପୁଣଲେ ।
ଠେଖାଠେଶି ଖଣ୍ଡଣା ଖଣା ବୃକୁଷିତରେ ॥
ଠରାଣ ଉଣ୍ଡ ଟେ ଖଣ୍ଡେ ସ୍ଥଳଜ ସିଣ୍ଡିଖଣ୍ଡି ।
ଠାକୁ ଏ ଜନ ଦେଖୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡାଳକ ଖାଇଁ ॥
ଠାକୁର ବେଶ୍ଚ ବନ୍ଧୁକର ବଜ ଦଶେ ଭ ଖାଣ ।
ଠୁଜଣ୍ଡୁ ଏ ଜଣ ଦୋଲଣ୍ଡୁ ଖଣ୍ଡି ଖାଳ ଜୁଣ୍ଡକ ॥
ଠିକ ଖଣିର ଖାଣ ଜଣ ଜଣଥଣ ଖଣ୍ଡି ଖଣ ।
ଠିକା ଖଣ୍ଡୁ ଖଣ୍ଡଣ ଖଣ୍ଡଣୁ ଗୁଣ୍ଡଣ ।

ଠାକୁରାଣୀ ଯାଁର ଶ୍ରୀଜାଂଶୁମୁଖୀ ଚରଣ ଆସି ।
ଠାକୁର ଶର୍କେ ଚରଣେ ଭକତନ୍ତୁ ଦେବଭ ।

ଶିବସ୍ତୋତ୍ରର ଭାବ

ଗ୍ରନ୍ଥ – ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ଉପରୁ ଧାରରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ର ଶମ୍ଭୁଙ୍କୁ । ତୋମାଲତା ଏବ ବର୍ଷଣ ଚରଣ ଜାଣ ତଣ୍ଡ ଆଲୀଙ୍କେଲୁ । ଭାଗ୍ୟ । ତାହାର କୃଷ୍ଣ ଏବେ ଜଣ । ଭାବ ଭୁବନ ଶରଣ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର ଗୋପରେ କରଲ ତେଜ ।

ଶ୍ରୋତେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆରତ ସ୍ତୁତି ଏକ ମାଧ ଦେବ ଦଣ୍ଡ । ଉର୍ଧ୍ୱରେ ବୃନ୍ଦାବନ ଭକତ ପୁରତ ମନ୍ଦିରରେ ଚଳେ ଚର୍ଣ୍ଣ । ଭକ୍ତକୁ । ଶୁଣ କାଳୀଠାରେ ଭୂଷଣ । ଉଁଚରେ ଅଙ୍ଗେ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପୀଙ୍କ ଭାବ କହି ତଣ୍ଡ ଶୁଭଦେବ ।

ତୋମା ସ୍ତବନୋଦ୍ଧା ଭାବ ସ୍ତବନ ଦର ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ତୋଷ । ଉପ ତଣ ଜଗ ଏ ଭୁବନ ଯେ ଅନନ୍ତରତ ମୋର ସା ମଙ୍ଗଳ ଭାବ ନ୍ତି । ଭାରତ ସଭରେ ସୁନାର । ଭକତ ବନ୍ଧୁରେ ଉଦ୍ଧାରେ ସତ୍ତ୍ୱ ଦୋଷ ବାହାର ।

ଭଂଚ ଯୁଗ ମଧୁର ବନ ବୃନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ନନ୍ଦନ ଦୋହନ । ଭାବ ଭାବନ ନତନ ମଙ୍ଗଳ ସୁଖ ଶରଣେ ଭ ଆଲିଙ୍ଗ । ଭକ୍ତ । ଶତେ ଶତ ଗୌରିତ ଦଶ । ଜଗ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେ ଭାବଙ୍ଗୀ ସଞ୍ଚରୁଯାନ୍ତୁ ଆନନ୍ଦରୁ ଜନ୍ମର ।

ଭାର୍ଗବନ ଶିବ ଭକ୍ତ ଜନନ ଜନନ ଗୁଣ ପ୍ରକାର । ଭଗର ସମ୍ଭବର ବନ୍ଧୁଭର ସୁନ୍ଦରେ ଅଶୃଙ୍ଖ ଆଶ୍ରୟ । ଭକ୍ତ । ଚକ୍ରଚରଣେ ସା ଶୋଭନ । ଭକ୍ତି ଗୋପନ ଚରଣରେ ଜଗ ଜୀବ ଅଙ୍ଗ ଦର୍ଶନ ।

ଭଗବ ଅନ୍ତରେ ଗୋପୀଙ୍କେ ଦର୍ଶନ ଏଥିର ଆନନ୍ଦ ଦର୍ଶନ । ଭବଚାରଣ ମୁଖ ପ୍ରାପ୍ତ ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ରେ ସ୍ତୁତି ସ୍ତବନ । ଭବାର ଶର୍ଣ୍ଣ ଜନ ଚରଣାରବିନ୍ଦ । ଭକ୍ତ ପୂଜାରେ ଭାବୀ ଭାବ ମୁକ୍ତ ଦେବେ ଭକ୍ତବତ୍ସଳରେ ।

ଭାବେ ଶର ଶଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଶରଣ ସେବନ୍ତି ପିଲର । ଭବାରତ ଭୂମଣ୍ଡଳଙ୍କୁ ଭୁବନ ଶରଣ୍ୟ ଯେ ମାଗଇ । ଭକ୍ତ । ଚର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ଶ ଭାବ ଭାବନ । ଭାବ ନନ୍ଦ ଦେବ ଅନ୍ତ ଗୋପୀର ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଜନମନୀ ।

ଭଗବତ ଦୋଷ ସୁନାମୀ ଆନନ୍ଦ ଅଭ୍ୟ ଚରଣ । ତୋମା ପିଙ୍ଗଳ ଭକତର ଚରଣ ଦେବୀଙ୍କ ଗୋପାଳଙ୍କ ଅଂଶେ । ଭାବାର୍ଥ । ପୁତବନ୍ଦନ ସୁନ୍ଦର । ଭକ୍ତିର ଭାବଙ୍କ ଭଗବାନେ ଶର ଜାଣି ଭାବ ଜନ୍ମ ଆଶ୍ରୟ ।

ତାଳବାଗରେ ପଦ୍ମ ବନସ୍ଥିତ୍ ଗଙ୍ଗ ଓଙ୍ ଉଭ ଓରେ ଆମିଷ । ଚନ୍ଦ୍ରଜ୍ଞ ବଚନେ ମହାଓକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ବେଦର ଚାପିଲ । ଆପୁଣା । ମୂର୍ଖ ପଦ୍ମ ରୋଷୀ ଶୁଣିବେ । ଭକ୍ତଙ୍କ ସନ୍ତବଡଦ ନାମ ଦୁଃଖ ଜଉଷେଭ ସୁଣିଲେ ।

ଶିଷ୍ୟ ରୂପ ଓଷଧୁସ ଭୂଷ ଭଗ ଗୋତ୍ର ରୋବଜନଙ୍କୁ ଦେଖିବେ । ବର୍ଣ୍ଣ ଷଡ଼ଭା ସବଲେ ଜଳେ ଭୂତପ୍ରାଣ ଏହ ଭଣ ସୁଜନେ । ଉଭଙ୍କୁ । ବଧସ୍ତବ ଶିଷ ଲୁହିବେ । ଭାଜୋଗାଷଧ ଦୃଷ୍ଟ ମାର୍ଗ ସୁର୍ଣ୍ଣ ଭୂଷ୍ଣଧାର ଧାରେ ହୋଇବେ ।

ବେଦ ଦେବଙ୍କୁ ଶ୍ରୀବସ୍ତୁଯାଗିଜରେ ପଣ୍ଡିତ ଭକ୍ତଭୂଷ ତିଥି । ଭବ ଭବ ସ୍ତ୍ରେଭ ଜନ୍ମ ଦପୁର ଶସ୍ତ୍ରଙ୍କୁ ସର ନରୁ । ଭଦ୍ର । ସୂକ୍ଷ୍ମଶିଖର୍ଣ୍ଣ ବାସ ଧର । ଭର୍ଗିର ନଗରେ ବୃଷ ଗ୍ରାମ ହୋଇ ଉଠିଲେ ବର୍ତ୍ତୀକର ଶିର ।

ଭବ ଭବ ଭଉ ଉମ୍ବୁ ବାଦର୍ଣ୍ଣି ଦାରବ ବଣସ ଵାହନ । ରୋଷ ଭବପିନା ପୁଷ୍ପଭତ୍ତ ସୁଖି ପ୍ରଦବଣ ଭବ ଧାମନାଦ । ଭୂଷ୍ଟ । ସର ମଣ୍ଡଳ ମଣ୍ଡଳକୁ । ଭଦ୍ମ ନର୍ତ୍ତକ ଭାଲ ବାଲ ମିଜରଲ ଦେବଳ ଦେଳ ଅରଣ୍ୟକୁ ।

ଭୂତ ଭୂଷା ଅଭ ଅସ୍ତ୍ରାଘ ବର୍ଷିତର ସୁର ଶବା ବଚାଣୀ । ଭଜନ୍ତୁ ଭବଜାମର ସ୍ଥିତ ସ୍ୱଷ ଭବଭବ ଦେଶ ବନ୍ଧୁର । ଦେବଙ୍କୁ । ଅସ୍ତ୍ରାଣ ଶଶ୍ରୁଲ ନସ୍ୱର । ଭୂତ୍ତ ମଜଣ୍ଡୁଲ ଦେଜଣେ ଧନ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ର ଯଦବନ ।

ଭମ୍ବୁ ଦେବଶ୍ମ ଗଣ ଉଷିଦେ ସେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଜନନ । ଭୂଷାର ବେଳର ଭଲୁଣୀ ଭଲୁଣଙ୍କ ଶବ ସୂତ୍ର ଭଣ ଦୁସ୍ତର । ଭଣା ବେଳ । ଭବ ଜନସ୍ତୁ ଭାରବଣ । ଭୂଷିଣ୍ଡ ଅଜ ଭର୍ଗିବେ ବଂଶାବ ଭଲ ମୁଖ ଏବା ସ୍ତବଣେ ।

ଭଉର୍ଣ୍ଣ ସୁଭ ଦେଶ ଭୂସ୍ତ୍ରି ଦମାଷ୍ଟ ଦେ ଭାଗ୍ୟସ୍ତ୍ରତ । ଭାବସ୍ତ ପୁଷ୍ପଭର ସବୁ ଭୂଷ୍ଣଭ ଅବରାଷବ ସସ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡଳ । ଶିଖାଣ । ଦସ୍ତ୍ରର ଦେବାଷ୍ଟ ଭୂଷ୍ଟଭ । ଭାବ ଧାମୁର ମଣ୍ଡଳ ତିଳବର ଭଜନ ଭଲେ ଭାବଭାଗର ମଣ୍ଡଭ ।

ବେଦନ ସୁଷମ ଶବେ ଧାର୍ଣ୍ଣ ଦେବବ ଘଣ ଭର୍ଣ୍ଣ ଭଠି ଦର୍ଶାର୍ଥ । ଭବଭୂଷବ ଏସଭ ଭଦ୍ରେଦବଲତା ଭଧା ଦେବଦେ ଦର୍ଶାଣ । ଭାବସ୍ତ । ଶିଖର ସ୍ୱଧାସ୍ତ୍ର ଗଣଭ । ଭବ ଭବ ଦୋଷ ସୁର୍ଣ୍ଣ ଭୂଦେ ଅର୍ଥ ଦନସ୍ତ ଦାର ଭାସ୍ତ୍ରଭ ।

ଭସ୍ମାଦ୍ରୁଭ ଭଲ୍ପବର୍ଣ୍ଣସୁର ଗାର ଦେବଜବ ଅଣ୍ଟେ ଶଷ୍ମ । ଭାବସେ ଵାର୍ଣ୍ଣ ପିର ଦେଭ ଦୋବବ ଭାବୁ ଭ ଦବର ଭାଳିଷ । ଭାଷ ଦେ । ସୁଷ ଭବ ଭବଭ ଅଭିତ । ଭବ୍ରଭ ଭଦଦ ସୁଭି ବଦ ଭୁଷ ଭସ୍ମ ଭବସ୍ତୁ ଦଭଭ ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

—*—

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଭାଗ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ଜାଣେ ବୋଲନ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅସ୍ତାଚଳ ପୂର୍ବ ଦିଗେ ଉଦୟ ପରି ପ୍ରାପ୍ତିର ସଦୃଶ ହେଉ । ଜାଣ ଏ ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା ସମ ହୋଇବାକୁ ଶରୀରଙ୍କ ନାଶନୀୟର ହେବା ସ୍ୱାଦ ହେଉ ।

ଆକାଶ ବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧରୁ ପ୍ରକାଶ ଅନ୍ଧାର ଅନ୍ଧାର ଓ ଦେଖା ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହେଉ । ସେହି ଅନ୍ଧ ଶରୀରରେ ଜଣ୍ଡ ଅଗ୍ନି ଲେଖାଏ ଜନ୍ତୁର କରେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ହେଉ ।

ଆଳିଙ୍ଗ ସ୍ୱଦେହର ଧରିଥିଲ ମନୋଜର ଜନ୍ମଧାରଣର ଭଲ ହୋଇ ହେଉ । ରାତ୍ରିଶି ଏତେବେ ଲୋକ ଯେମନ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ଜାଲ ହେମନ୍ତ ପ୍ରକାଶମାନ ହୋଇ ହେଉ ।

ଅଗ୍ନିରୁ ଏ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମନ ସ୍ଥିର ପ୍ରକୃତିରେ ଆକାଂକ୍ଷାବଶ ସ୍ୱପ୍ନ ଏହି ହେଉ । ଜନନ ଜନନ ସବୁ ଜନ୍ମର ସ୍ଥାନର ଜାତ ଆତ୍ମା ସମ ଜାଗରଣ ଜାଣି ହେଉ ।

ଭାବର ମନ୍ତ୍ର ଉକ୍ତର ବାସ୍ତୁର ସକାଳ ନଦୀ ଭୂଷଣ ଗୁଣଂଶ ଦଶୀ ସତ ହେଉ । ତୃ ଯଦ ଜଂସ୍ତି ପ୍ରକାଶ ଧର୍ମବଶୀ ଶର୍ତ୍ତ ଧୂମ ଭସ୍ମ ଭଣୀ ଜାନକୁ ଜଳିଲ ହେଉ ।

ହୋଇବ ବାତେଶ ଜଳମୂଳ ଜାଗତ ଶତ ବାର୍ଦ୍ଧକ ଦେଶ ଶରୀରଂ ଅଶୋଚ ରହି ହେଉ । ତତ ମାରଣ ଜଣିଷ ତଜନ ପ୍ରତ୍ୟେ ମଣ୍ଡ ଉ ଜଳ ଓ ଅସୁରୁ ଜାଣି ମନ୍ତ୍ର ହେଉ ।

ଜଗଦ୍ଧାତ୍ରୀ ପାଦାଭ ନିତ୍ୟସ୍ୱ ଦାସ୍ତବାକ୍ୟ ଭୂଷଣାର୍ଥ ଜପଂ ଅଳଙ୍କାର ହେଉ । ଜନାକ ଏତେକ ଜ୍ଞାନ ଭାବ ଶର୍ତ୍ତ ଜାନ ଗାନ ଆତ୍ମକ ସମ ମନ୍ତ୍ର ଜନାର ହେଉ ।

ତାଳତେଳ ମନୋଜ୍ଞ ଜାଣ ଭୂମିରେ ଆଶ୍ରିତ ଦପ୍ତରର ଦଶ ଦାଶ ସୃଷ୍ଟି ହେଉ । ହୋଇବେକ ମଧୁ ମଧୁର ନ ମକରନ୍ଦ ମଧୁକର ଜନର ସ୍ୱପ୍ନରେ ଜଣି ହେଉ ।

ହେଉ ଉଦ ନଗରଁ ଜନନ ସୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟେ ଏଜାକୁ ଜଗନ ପ୍ରକୃତି ହେଉ । ଜଳ ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ୱବାସ ଜନ ଓ ଦାଜ ପୃଷ୍ଠ ଜନନତ ହୋଇ ହୋଇ ଅଜ ହେଉ ।

ଜୀବ ଦୋଷ ଜଣା ହୋଇ ଜାଣ ସ୍ମୃତି ହେବ ମଗ୍ନ ଉଦ୍ଧବ ଜନ ଶରୀରେ ଜନକ ହେଉ । ତୃ ମାନ ହୋଇ ଅନୁଜ ରୂପ ପୁରୁଷ ଶକ୍ତି ସ୍ଥିତ ଅନୁଜାତ ଶୀଳନ ହେଉ ।

ଜାଲ ପ୍ରବେଶ ପ୍ରଥମ ଜଣତ ତାହା ସ୍ଥାପନ ଜନନ ଗ୍ରହଣୀ ପୁରୁଷ ସୁଖ ହେଉ । ଭୂତାଲୟ ଭୂତସ୍ୱ ଶରୀର ଜନନେ ଜାନୁ ଜେବ ନ ଶାସ୍ତ୍ର ନଜନତ ହେଉ ।

ତାଙ୍କି ଭ ସୁମପାନ ଦାସ ଦେହିକର ସୁନ୍ଦରେଣ ସୂଳ ସର୍ବ ଶର୍ମୀ ଗାଣ ଉଣ ହେଇ । ତ ତ ଆବର୍ଣ୍ଣ ଗାବର୍ଣ୍ଣ ଲବେଣ୍ଟ ଅନୁଭବ ଅର୍ଥ ଭବା ଦଯ ଭଣ ଶୁଦ୍ଧ ଅଭିଲାଷ ହେଇ ।

ଗଣ ଭାବ ଭଣ ପଦ୍ମ ଏଡାରେ ଚରଣ ଉଇର ଭୂପାବଳେ ସ୍ୱମ ଶମାନ ଭାଏ ହେଇ । ତେଭବ ସାକ୍ଷ ପ୍ରମରେ ହେ ଭାରାଙ୍କୁ ଦର୍ଶି ଦାହେର ଭଣେ ଭକ୍ତ ଗେହଭ ଯାଏ ହେଇ ।

ହେତୁଭ ଦେପସଦନ୍ତି ମୁଅନ୍ତସ୍ଥାରେ ଉଣ ଭବ୍‌ଦେଶ ଭୂତ ଶାଶ୍ ଥିଭନ୍ତି ଅସୁଭ ହେ । ଜ୍ଞାନ ଭ୍ରମିତିରେ ସେମାନ୍ ଦାଏ ପ୍ରେଷ ଭଜେଇବାକୁ ଦେଖ ଭଜାଇଲ ଯାଆନ୍ତି ହେ ।

ଶୁଣିଲ ମସ୍ତ ଶକରେ ରସ ଭବ ମୁକ୍ତି ଭକାରେ ଶୁଣି ମହୋତ୍ସବ ଜପଭରେ ହେ । ତ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ ଗଣେ ଭଗବନ୍ତ ଭକ୍ତ ଶରଣ ଦେଖି ଯାଇ ଯାଉଛନ୍ତି ହେ ।

ପଞ୍ଚଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଅବଗ୍ରହଧାମ ଭୁଜଙ୍ଗ । ଅଭେଦ ରୋଗ ଏ କି ଶାବଗ । ଅସୁର- ଦାରିଣ ବଧ ରେଖଣ । ଅବନ୍ଧନେ ଦେବନ ଅସଙ୍ଗଣ । ଅବେମ୍ବାରେ ଶ୍ରେଣୁ । ଅମର ସୋଜ୍ଜରେ ଏ ଭାବନ ।

ଅପାଧରେ ରୋଜେ ଶୋଭ ଜଗତ । ଅଂଶର ଗମ ଦେବେ ଅପରାଧ । ଅଭିଜ୍ଞ ମହାଭବ୍ ଭବର । ଅଜନରେଣ୍ଟ ଗଜେ ଅଶେଷ । ଅକ୍ଷ ଅଭ୍ୟର । ଅଶି ଶଶି ଧାରୀ ମରଣ ଷଷ୍ଠ ।

ଅଜନ୍ମ ଜମ୍ମ ନଦଣ୍ଡ ଆଜ । ଅନ୍ତରେ ଶାଜନ୍ମ ରେଣବନାଦ । ଅନ୍ତ କେ ଭାବ ବୋଧକୁ ଜମାନ ; ଅବନ୍ତ ଶରି ବ ଭଗବୁମାନ । ଅବଧ ଏମାନ । ଅରଣ୍ୟବାସୀ ଗୌରୀଙ୍କୁ ପ ମାନ ।

ଅନୁଭବସମ ମହାପୁରୁଷ । ଅର୍ଥିବ ବସ୍ତୁ ମଦନ ମଦନ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଭକ୍ତ ଭବ୍ୟ ଷଡ଼ର । ଅରଜ ଦେବ ରେଣୁରେ ସୁଜନ । ଅଜ ଭୂଷଣର । ଅସଙ୍ଗେସୁ ସ୍ଥାନ ଷାରେ ଅଜର ।

ଶୁଣ ସଜନୀକୁ ଭଣେ ବଚନ । ପ୍ରଭୁଶିଳ ଏଣ ଶଶ ଏକନ । ଅଶିନ ମୋହନ ଶୋଭ ଲୋଚନ । ଅନ୍ତୁମ୍ବୁ ସ୍ମର ବୋଲ ନହେବନ । ଅଧୁଇ ଗ୍ରହନ୍ତି । ଆଜ୍ଞା ଭଜନ କରେ ନ ଶଜନ ।

ଶତ୍ରୁ ରେବତ ଲୁଷ ଅଳଙ୍କାରେ । ନାବରସଣସୁ ଅଟଇ ସଙ୍କାରେ । ଅଳଙ୍କାରୁ ଭଣି ଯେଉଁ ଅଳଙ୍କାରେ । ଅଳଙ୍କାରକୁ ସେ ଦେଲେ ପ୍ରକାରେ । ଅନଙ୍ଗ ଶଙ୍କାରେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାବେ ସେ ଶୋଭ ଅଳଙ୍କାରେ ।

ଅଶୁଣନ ମଧ୍ୟେ ସ୍ନେହ କରନ୍ତ । ଈଶ୍ୱର ବମାରେ ଭାଳନ୍ତେ ଗଣ୍ଡ । ଅନ୍ତର ନ ଭଳ ବୃଷ୍ଟି ଧ୍ରୁବତ । ଅଙ୍ଗେ କଟକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ନଦନ୍ତର । ଅଭିମାନ ମାନନ୍ତ । ଅନନ୍ତ ବାଧି ନେଇ ଆଶ ଦେଖନ୍ତ ।

ଅନଙ୍ଗେର ବାଣୀ ଏଣ୍ଟେ କର । ଅନାଗତ ତର୍କ ଲଭ ଭଳନ୍ତ । ଅନ୍ତ୍ରି ବ ପୀଡ଼ ନ ବଧୀ ଦଶନ୍ତ । ପରା ଗୁଣ ସଙ୍ଗେ ପୀଡ଼ ଦୋଷନ୍ତ । ଅନୁତକୁ ଛନ୍ତ । ଅବଶ ଶ୍ରୁତି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଶବଦ ।

ଅମୃତବେଣୀ ମନ ଅନୁଭବ । ଅଭବସୁ ପ୍ରେମଜଳ ଆବର୍ତ୍ତ । ଅଗମ ବମ୍ପଣେ ଦୋଷଣ ନବର୍ତ୍ତ । ଅଉଣ ଭାଳରେ ଭଞ୍ଜ ଅନ୍ତର । ଅସ୍ମାତ୍କୁ ସ୍ତବ । ଅବନ୍ଧେ ସତେ ଲୁଣ୍ଡ ବାଲ୍ୟ ସୁଭ ।

ଅନ୍ତର୍ଭୋଗସ୍ୱେ ନ ଭଣ୍ଟ ଯୋଗୁଁନେ ଅଭେଣେଶୁ ଆସେ ଆସି ଅଭୁଲେ । ଅବଗାହ ସାଧ ସଙ୍ଗନଦକେ । ଅବସ୍ତ ଅଦର୍ଶି ଗାଚପୁତୁନେ । ଅବସ୍ଥ ଭୁଲେ । ଅର୍ଦ୍ଧ ଭଳନ ସ୍ୱୟମ୍ଭୂଭୁଲେ ।

ଅଶୁଭ ଚଂଶକୁ ଲଜ ସବଳ । ଅଶ୍ରୁମୁଖ ମନ ମୀନ ଧୀବର । ଅବଶି ଧୃଷ୍ଟ ଶାଳ ଭଳେବର । ଅଶ୍ରୁନେ ନ ଦେଖ ଅସ୍ତ୍ର ଚର । ଅସୁରୁ ଏ ଚର । ଅନୁଭବ ଭଳ ଅର୍ପି ନ ଦଲ ।

ଅସ୍ତାଶ୍ରୀ ସବ ଦେବେ କର ବଳ । ଅର୍ଶୀଳ ଗମୁନ ଜଳ ଦେଖର । ଅବଗତେ ଶଶୀ ଭୁଜେ ଦେଖ । ଅଜସ ଭଜନ ଅଶ୍ରୁ ଡମର । ଅଦ୍ଭୁତ ଭୂଷଣ । ଅସ୍ତଧ୍ୱେ ଭୂମି ସଙ୍ଗାସକୁ ବର ।

ଅଦେବ ଅଧ ପ୍ରବେଶ ଧୀରଞ୍ଚ । ଅଶବସୁ ବଢ଼ ମଣି ଶୀଳନ୍ତ । ଅଶିମାଠ ଧୂର୍ଜ୍ଜ ବଢ଼ ପୁରତ୍ତ । ଅନଙ୍ଗ ଲଲ୍ଲ ଦେଲ ବଳଶୁଞ୍ଚ । ଅଭାଗ୍ୟରେ ଲଞ୍ଚ । ଅର୍ପିତ ଭଳେ ଭାବ ଭରଞ୍ଚ ।

ଅଳଚାଙ୍କ ଭୂତ ଦଲେ ସବେ । ଅନାତର ଭଞ୍ଜ ଧଇନ ବାସବେ । ଅନ୍ତୁ ମନର ଶା ସ୍ୱପ୍ନବାସରେ । ଅନ୍ତୁମେସୁ ଭଣାଏ ନମୁବାସରେ । ଅଲେଣ ଭୁବନେ । ଅନନ୍ତ ଲୋଚନ ଦେଖେ ବାସବେ ।

ଅଧରେ ଦାସ ହୋଇଛନ୍ତି ତହିଁ । ଅମୃତ ବଚନ ବାଣୀ ଅଶେଷ ॥ ଅଧର ଦିବାଲିଙ୍କୁ ସଦର ମୂର୍ତ୍ତି । ଅଭେଦଭଗବନ୍ତ ସଂସାର ଜଗତ । ଅନନ୍ତ ଦୋଷରେ । ଅବିଭକ୍ତ ଭୂମଣ୍ଡଳ ବାସନ ॥

ଅବଲୋକନ୍ତୁ ଭେଦ ପ୍ରାଣପତି । ଅବଶ୍ୟକରେ ବଚନ ଅବସ୍ଥା । ଅସତ ସତ ଏ ନାଗ ପାଶସ୍ତ । ଅନେକ ସେ ଦେହ ବର୍ଣ୍ଣ ଭଜାଇଛନ୍ତି । ଅନ୍ତର ଶସ୍ତ୍ର । ଅନାଦ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଁ କୃଷ୍ଣସ୍ତ ॥

ଅମୃତ ବନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଅନେକରେ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅଙ୍ଗ ବଚନର ବରେ । ଅମିତ୍ର ଗୁଣାନ ଲକ୍ଷଣ ଭଲେ । ଅନେକ ଏକ ଅଙ୍ଗ ଅନେକରେ । ଅଖିଳ ମଣ୍ଡଳେ । ଅସଂଖ୍ୟ ଦେହ ଓ ଏହି ଜଗତରେ ॥

ଅବଧାରନ୍ତୁ ଭକ୍ତ ଶରଣ ଗଲେ । ଅଭୟ କୃପାରୁ ଦୀନ ଦୟାରେ । ଅଗଣିତ ହୋଇ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷଣେ । ଅନନ୍ତ ଦେବ ଭକ୍ତିର ବଶରେ । ଅଦଗ ଆସନେ । ଅଜ୍ଞାନ ଘୁଞ୍ଚି ଉଦର ରକ୍ଷଣେ ॥

ଅଳକାଏ ଘାଇଁ ଦେଖିଲା ସ୍ଥାନରେ । ଅଗ୍ନିରୁ ଘରଭ ହୋଇ ଭକ୍ତରେ । ଅନୁମାନ ଏହି ଦେବୀ ମୁଖରେ । ଅଭରେ ଦିବା ଦେଖେ ଭକ୍ତିପଥରେ । ଅକ୍ଷୟ ଧର୍ମରେ ଅବଳମ୍ବନ ଭଜନାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ॥

ଅଭିଧ ସେ ଭକ୍ତବନ୍ଧୁ କୃଷ୍ଣର । ଅନନ୍ତ ପ୍ରାଣ ସକଳ ପ୍ରଭୁର । ଅଦ୍ଭୁତ ଦବ ଦୟାଶୀଳ । ଅନନ୍ତ ଧ୍ୟାନ ଭକ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତିର । ଅଯୋଧ୍ୟା କୃଷ୍ଣର । ଅଦଭିନ୍ନ ସମାଧ୍ୟାନ ପ୍ରଭୁର ॥

— — —

ଷୋଡ଼ଶ ଗୀତ

ରାଗ—ଭୈରବୀ । ତାଳ—ଝମ୍ପତାଳ

କୃଷ୍ଣ ଅମୃତ ଓ ଦେବଙ୍କ ସ୍ତୁତି ।
ଦାସଙ୍କର୍ଣ୍ଣିର ଦେଖ ପ୍ରକୃତି ।
ବଳ୍ଲଭୀ ଗୁଣର କରନ୍ତୁ ବଳେ ।
ଲଭ୍ୟ ଏହି ବଳ ଦେବୁ ମଣେ ।
ଦାସୀଙ୍କ ଗାଣ ବଦାଣି ଶୁଣ ।
ଦର୍ଶି ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଶୁଣ ଅନୁ ଜାଣ ॥
ତୋଷିଥିଲେ ଦାନରେ ଉଦାର ବଚନ ।
କି ଦୟାଦାନେଶ ସୀମା ସର୍ବ ଆବେଶ ।

ଭୁଜ ବନ୍ଧୁ ନ ସ୍ପୃଶ୍ୟ ଉଠେନ ।
ଲଲାଟସ୍ଥିତ ସମାନ ସୁନ ।
ତସ୍ମିରେ ଦେଖୁ ଏସ୍ବରେ ଭବ ।
ଭୃଙ୍ଗକ ଦେବା କଣ୍ଠ ମଣ୍ଡଣ ॥
ଶ୍ୟାମରୂପ ବେଣୀକେ ବେଳ ସ୍ତ୍ରଙ୍ଗ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରାଠାରେ ଅଳଣ୍ଡି ।
ତାହା ପୁର ଏ ସର୍ବୀ ପୂର୍ବକ ।
ଲାକୁ ନ ଅଛ ରକ୍ଷକାକୁ ଠାବ ।
କି ଦେଖି ବନ୍ଧୁ ଦେଖନ୍ତ ଦେହ ।
ଚନ୍ଦି ବଳକ ମୋର ବୃନ୍ଦ ନଦାଳ ॥
ଚନ୍ଦି ଯେ ଗଳ ସ୍ୱାମୋଣ ଯୋଷିତା
କି ସୁରସୁନ୍ଦରୀ ଶଶିକ ଆଭା ।
ଦେଖୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖ୍ର ଶ୍ରାଣ ସଭାର ।
କରିମା ମନ୍ତ୍ରି ଅଙ୍ଗଂସ୍ୱ କରନ୍ତ ।
ସା ରହିବ ଦେବେଭ ସାଧନା ସିଦ୍ଧି ।
ଜନ୍ମବ ମନ୍ତ୍ରୀ ବ ପଡୁରକୁ ଲଭଧି ॥
ଜନମଡ଼ନଶ୍ୱା ଦେଖେ ଏକାଭେ ।
ବାପିଙ୍କ ବଚନ ବଚନେ ମିଳେ ।
ସରେ ଦେଖିଲ ଭ ଶରତନ ।
ଭୂଜରେ ନପୁଣ ବଲ ସ୍ବନଦ ।
ଭଣିତି ବଳ ଦେବନ୍ତ ଜନରେ ।
ଭଗୁର୍ଣିଶୀ ଜାଣ ଏକ ସୁଦାରେ ॥
ଜନକ ଭୁକ୍ତିକ ଦେଖ ପ୍ରକଟ ।
ଜନକ ଦେଶରେ ପୀଠ ଉତ୍କଟ ।
ଜାଜକେ ମୁଖ ସରସିଜୁ ।
ଜଳୁ ପ୍ରକାଶ ଦୁଃଖ ସମୁଦ୍ର ।
ଜନକ ଭୂଷ ଜାଣୁଦେବଙ୍କ ।
ଜାଗଡ଼ର ଭାବ ବୃନ୍ଦାବନ ॥
ପ୍ରମଣ୍ଡ ରକ୍ଷାକ ପିଣ୍ଡର ।
ଶ୍ରୀକାନ୍ତୀ ସ୍ୱକ ମର୍କତ ଦୋଷାନ ।

ହୋଇବ୍ରହିର କନ୍ଦୁ ନାଗରେ ।
ଭାଗ୍ୟବାନ ନାହିଁ ମୃଣାଳ ଭୂତଳେ ।
ଉତ୍ତରେ ବସୁମତୀ ପାଳନ ।
ଶାସନ ନ ଥାଏ ତାରେ ପୂରଣ ।
ଦମ୍ଭିତ୍ୱ ତୋର ଦଣ୍ଡ ରଖ ।
ଉଦ୍ଭିଜ ବାଣୀ ଛୁରତେ ରହି ।
କୁଞ୍ଜରେ ଗଡ ଦରେ ବେଣୁଧାର ।
ଉତ୍ତରଦଗାମୀ ଯୋଗଦାନର ।
ଯେ ସବୁ ଭୋଗ ଭରଣ ଦରଣ ।
ଭଣେ ମୁଁ ଦେଖ ନ ସ୍ୱଦ୍ୱ ଦଣ୍ଡ ।
ଲୁଣ୍ଠିତାଗଣ ସ୍ତବନ ପ୍ରକାଶ ।
ବନ୍ଧୁରେ ବାସ ଲକ୍ଷିତ ସଙ୍ଗୀତ ।
ବର୍ଣ୍ଣ ଦଶ ଗାଇ ଗାଇବେ ବଶି ।
ବେଶଧର ମଧୁର ମୁଖରୁ ଦେଖିଲି ।
ବେଗେ ଭରେ ପିଙ୍ଗଳାରିକ ।
ଦାଗର ବେଣୀର୍ଣ୍ଣ ଦେଖରେ ଆଶିଷ ।
ବାଳାଙ୍କ ଅଙ୍କୁର ରଙ୍ଗ ଗଜଲ ।
ଦେଖନ୍ତୁ ଘୋଷ ରଖି ଦେଖଣସ୍ୱ ।
ତରଙ୍ଗ ବିଣାଯନ୍ତ୍ରକୁ ସ୍ପର୍ଶି ।
ଦହନ ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦୋଷ ଦେଖଇ ।
ବନ୍ଦରେ ନାଗ ବରଜ ନାହିଁ ।
ଚିନ୍ତାରେ ଦେଖର ଦରସକୁ ଦୁଃଖ ।
ଭଗାଳକର୍ଣ୍ଣ ଅବଗତ ସ୍ୱନ ।
ଘୃଣାସ୍ପଦ ଶରେ ଶ ଶର୍ମ ।
ବନସ୍ପତିରେ ସୁରୂପା ଲୁଚେ ।
ଜନନୀଗଣର ବେଣୀ ଯୋଗେ
ସେବକଙ୍କର ଉଦି ବନ୍ଧି ।
ଖାଦି ଭାଗର ଗଡ ଦୀନ ଧରି ।
ବନ୍ଧନ ବସ୍ତ୍ର ଲଗଣ ଦେଖି ।
ଓଁ ଅଧ୍ୟାୟ ଗାଉ ଜାତେ ଗାଏ ।

ଭୂଷଣ ନାହିଁ ଘୃଣେ ଶାଢ଼ିରେ ।
ଖଞ୍ଜନର ନୟନ ରୋଚନେ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦମନେଣ ସାଦୃଶ ।
କୃଷ୍ଣାଙ୍ଗୁଳି ଦେବେ ବୋଲି ରୋଷେଣ ॥
ତାଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣ ବୋଇ ସଖୀ ଶୁଣିଲେ ।
ଶତ୍ରୁ ତାଷ ଭୂଷଣ ଦେଖି ହେଲେ ।
ଭୁଜ ଉଧ ସଖୀ ଉଚ୍ଛାଳ ଧରୁ ।
ଉଧବା ଦେହୁ ଏ ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ॥
ସାରଦେଣ ଆଜ ନାହିଁକି ଲଭ ।
ସୁରଙ୍ଗେ ମଣାଇବା ବିଶେଷ ।
ଦକ୍ଷିଣଦେଶ କୃଷ୍ଣ ଶୁଣାଇ ।
ଉପରେ ଅଧରେର ଦୃଢ଼ାଦୃଢ଼ ॥
ଶାଳ ଯାଉ ଭୁଜଙ୍ଗରେଣୁର ।
ତାଳ ଧାଉ ତା ଏ ଦ ଦେଖିଲ ।
ଭୃଙ୍ଗାର ଦେଉ ଭଣୁ ଉଦାର ।
ଆଉ ଅଳକା ଉଦାରତ ଉ ଶଣ ॥
ତାହାସ୍କୃତି ତଧ ସୁନ୍ଦର ଶାଉ ।
ଭୂଷର ରେଖେ ଦାଶ ଅଙ୍ଗ ଥାଇ ।
ତାଳଭୃଙ୍ଗାର ଉଦକସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀ ।
ସାରଣ୍ଡି ଅଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟି ଧରଣେ ରସି ॥
ତଥାପି ଭୂଷଣ ଶାଣିସାଜିଳ ।
ତନ୍ତୁ ତାରସ୍ତି ଶାସନେ ଦ ଦଇ ।
ଭୂଷଣ ଅନୁଭ ଦେଉ ବୋଲି ତଥ
ବୋଲ ବାକୁ ଅଶେଷ ଭୂ ଅଙ୍ଗ ଶାଢ଼
ଦୋଷ ଅଧିକ ସିଦ୍ଧି ଖଣ ଅଦେଶ ।
ଭୂ ଶାଖା ଦେଖିବୁ ତଥଙ୍କୁ ଦେଖେ ।
ଭୂଷ ଉ ଉଲ ଲଳନ ଉଦ୍ଧ ।
ତରୁଣୀସେରେ ଯୁଗ ଉ ଦୋଳ ।
ଭୂଷଣଶେଷ ଅଷ୍ଟଦେଲ ସରସ ।
ତଣ ଉଦ ଶାଖା ସୁଖ କମିଲେ ॥

ବନଦେବତାଙ୍କେ କି ଶୋଭା ଦେବ ଗୃହ ।
ଶାଖାପ୍ରଶାଖାରେ ଚାନ୍ଦୁଆ ଅତର ।
ଜମ୍ବୁପନସର ଘେ ଅଳ ଛାୟା ।
ଭରତଭୂମିରେ ଆସନରେ ଆଶ୍ରୟ ।
କୁଞ୍ଜକୁଟ ଘନ ଲତାମଣ୍ଡପ ।
ଚମ୍ପକେଶର ଦେବ ପତ୍ରରେ ।
ତାମ୍ବୁଳରେ ଜଳ ଘାଟ ଖୋଳିଛି ।
ଶୀତଳ ଛାୟା ଜାଳ ଗୁଞ୍ଜ କେଶି ।
ଦେବଶାଳ ତରୁ ଦଳ ଶୋଭିତ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ଆସନ ମଣ୍ଡପେ ରାଜୁଛି ।
ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ସର୍ବେ ଶୋଭନ ।
କୁଞ୍ଜ ଦେ କରବୀରେ ଦେବେ ବେଶ ।
ଭବସାଗର ତରୁ ଘନ ସୁଖ ।
ଦେଖିବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଭଲ ।
ଜଗତ ସୁଖ ଦେଖିବ ଜନ ।
ସାଧୁସନ୍ଥେ ବୋଲନ୍ତି ନନ୍ଦଘର ।
କରିବା ଭ୍ରମେ ଶୋଭିଥିବ ତାହା ।
ଶ୍ରୀଗଣେଶ ଦେବ ଚାଳ ସମ୍ମୁଖ ।
ସୁନ୍ଦର ପୁଷ୍ପ ସୁନ୍ଦର ଦଳ ।
ଶରତଚନ୍ଦ୍ରମା ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱର୍ଗ ।
ଆନନ୍ଦଦ୍ୟ ଜାଳ ଆଶ୍ରୟ ।
ସେଣ ଦେଖି ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଲାଗିବ ।

ଏକ୍ଷେତ୍ର ଗାନ

ରାଗ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

ଶୁଣରେ ମନ୍ଦିର ଗ୍ରାମରେ । ସେଠାରେ ଶ୍ରୀ ଦୁଇଁ ରଙ୍ଗରେ ।
ଗ୍ରାମର ବନର ଶୁଧାରେ ଯୋଗଜନମାନ ଜଣାଇଲେ ଶୋଭେ ।
ଶୁଣ ଆଜ ଯଶ ବଳ । ତୋହର ଅଧମ ଗୋବିନ୍ଦ ।
ଶୁଣ ଏବେ ତବ ଶୁଧାନନ୍ଦ ଆଉ ଅଳେ ଅବଶ ଜାହାନ୍ତି ।

ଥିବାରୁ ସଙ୍ଗରେ ସୁନ୍ଦର । ଥିଲ ଉପେ ଚିତ୍ତପୁର ।
ପୁତ୍ରକନ୍ୟାଏ ଭାଗର ଘୋଷଣା ଶୁଣିଣ ଅତି ଆନନ୍ଦ ॥
ଶ୍ରୀମନ୍ତି ଏକାଣ୍ଡ ସୂତ । ଘୋଡେ ଥାଇ ମାଳ ଭକ୍ତ ।
ଆସୁଧେମକି ଜୋଗାଇ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦନ ପଦ୍ମରେ ତଣ ଭଜନ୍ତ ॥
ଥାଇ ଅଧମ ତପରେ ଭଜ । ସେଥିର ଘାସେ ପଣ ଦୁର ।
ଯୋଗି କୁସ୍ତୁ ଭେଣ ବାସୁ କରେ ଯେ ବସନ୍ତ ପଳାର ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ସନ୍ତମାଏ ବମନ । ଥାଇରେ ସଙ୍ଗତ ଅନ୍ତ ।
ଶୁଣ ବାହୁଁ ଏହା ସଖି ସୋଉ ଚିତ୍ତେ ଭଣ କରେଣୁ ବଚନ ॥
ଥାଉ ସଙ୍ଗିରେ ରସ ଲଗେ । ଥାଇ ସାଖେ ମନ୍ତ୍ରସନେ ।
ସ୍ମରଣ ଉପରେ ଅସ୍ତୁର ଭାସନ୍ତୁ ଭାଷାସାଇଁ ସାଥ ବନେ ॥
ଏକାନ୍ତିନ ଦେଖି ଭକ୍ତ । ଏହା ଭଗେ ବନେ ଜାସ୍ତ ।
ଆସିଲା ଧାଡ଼ୁ ମୁଷିକା ନାରସୁ ଭକ୍ତି ଯୋଗରେ ଭାବାକୁ ଭକ୍ତ ॥
ସ୍ମରଣ ଦେଖାଏ ଭୂଷଣ । ଧୂ ଧୂ ଭକ୍ତ ବ ଅମୃତ ।
ଏତେ ମାତ୍ର ଶାଇ ଅଶିବୁଁ ଏ ଦେଖି ବନ୍ଧୁଣ ଅସ୍ତ ସବନ୍ଧ ॥
ଥାଉନ୍ତ ସଙ୍ଗେ ଚିତ୍ତ । ସୁଖ ଅଧମ ସବନ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ବନ୍ଧୁଣ ଅଗ ଦୁଖ ଭଗିପାଇ ଗଣ ରସିକାନନ୍ଦ ଦେବଜ ।
ଥାଇ ଭଜନ ବଗନନ । ସ୍ମୃତି ଦେଖେ କୃପାନନ୍ଦ ।
ସ୍ତ୍ରୀତ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ବସ୍ତ୍ରଜ୍ଜ ଗରୁ ଉପଦେଶ କରେ ନସେ ॥
ଅଗ୍ରତ ଭଗିନ ମସ୍ତ । ଏହା ଚଉଷଣ ଉତ୍ତ ।
ସ୍ତ୍ରୀନ ବନ୍ଧୁ ନଜତ ଧକାଶିବେ ଏଣୁ ସଙ୍ଗିନ ଭକ୍ତି ॥
ଥିବ ଅଧିକ ମସ୍ତକ । ଥିବାକୁ ଦାହୁଁ ସମାଦ ।
ଯୋଗି ଗଭେ ଭଣ ଅପରେ ସୁଭାସ ଭଣ ସୁଖ ଧାରମାନ ॥
ସ୍ମରଣ ଭକ୍ତାର ଭଜ । ସ୍ମରଣ ସୁମଣିବନ୍ଧ ।
ଏକଶୀ ଦାସୁକ ଏକଶୀ ଅନ୍ତ୍ରୀକୁ ଭକ୍ତ ବଜ ମିତ୍ରଇ ॥
ଶୁଦ୍ଧପ୍ରବ ଶବଦାନ୍ତ । ଘୋଇ ସମ ଭକ୍ତି ଦାହୁଁ ।
ଗିରି ସମ ଭୁଷ୍ଣ ବସୁସନ୍ତ୍ର ଭକ୍ତ ସଦାନନ୍ଦ ସେବୁ ॥
ସ୍ମରଣକୁ ଶାଉ ସୂତ । ସ୍ମରଣ ଭକ୍ତ ଏକଶିତ ।
ଯୋଗୀ ଯୋଗ ପୁଷ ଦୁଇ ନନ୍ଦାନନ୍ଦ ଶିଶୀ ଶିଶୁନ୍ତ ସଙ୍ଗିତ ॥
ଯୋଗୀ ଭିକାରି ବଜରେ । ଯୋଗକୁ ମୁ ଭୂଷା ନାଦେ ।
ସୁଦେବ ଯୋଗଣ ଶଣ୍ଢୁଆ ସଜ ମୀନା ଭିଣାଦ୍ ଦେବାକୁ ଭ ସବ ॥

ଅବଶେଷ ବାରଣ୍ଡ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ । ଗ୍ରେସ ବନ୍ଧ ଏବଂ ଉଷି ।
ସ୍ତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗ ବା ବନ୍ଧୁଣ ଏ ସ୍ଥାନ ଏହୁ ଏମ୍ଭ ଦେବଗୁଣାଣି ।
ଆଜ୍ଞ ଉତ୍ ଭାବେ ଭଣି—ଶ୍ରୀମ ଭୂମ୍ନତ ଯେ ଦେବଶି ।
ଶ୍ରୀମ ସ୍ଥାପ୍ୟେ ଲକ୍ଷଣ ପୂରେ ଶ୍ରୀଦେବ ଭାରତ ଏମନ୍ତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜପି ।
ସେତେବେଳେ ବନ୍ଧ ବନବେ ମନ । ଅଶାଭ୍ର ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନ ।
ଅବରୋଧେ ଶ୍ରୀମନ୍ତ ଭକ୍ତ ଲଭିବେ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଶୋଭ ଅଦ୍ଭ ।

ପଶ୍ଚିମର ଭାଗ

ଦଶ—ଆହାତ୍ୟା ଦେଖାଇ

ଏବେ ସୁନ୍ଦର ଦେଶକାଳରେ ଯକବ୍ର ଭଣ୍ଡ ବରଣ ଭଚନ । ସମସ୍ତଙ୍କର ମନ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ଭକ୍ତଙ୍କ ନାମ ଶତ ଏବଂ ସନ୍ଦ୍ୟାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଭକ୍ତ ଅଛୁ ଆମ୍ଭର ସ୍ୱଦେଶବାସୀ ଓ ଭକ୍ତ ଅଲ୍ପ ଲୋକେ ଯାତ୍ରା ପ୍ରକାଶ ଉଦ୍ ଦେଖ । ସେହି ପ୍ରଦେଶ ଭୂଷଣ ଶୋଭାସମାନ ହେ । ତାହାଙ୍କର ତା ଜଗତ୍ରୟଙ୍କ ସକଳ ଯେ । ସେହି ଏ ସୂଚୀ ଲୋକଙ୍କ ନାମ ସ୍ଥାନର ସ୍ଥିର ଭକ୍ତଙ୍କ ଦେବଶର ଆରମ୍ଭକୁ ଅଛୁ ଭ ଭାରତୀ ହେ ।

ପୂର୍ବ୍ଵ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭାରତ ଭକ୍ତଦେବ ଭକ୍ତି ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରେମ ଚିତ୍ର ସୁନ୍ଦର ମନର ଶ୍ରୀଦ୍ଧ ବନ୍ଧନକାର ହେ । କୃଷ୍ଣଭକ୍ତରେ ଅନେକ ଭକ୍ତରେ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖେ ବୃନ୍ଦାବନରେ ଏକାଧ କୃଷ୍ଣ ଶୋଭାଜନରେ ଭକ୍ତିରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ହେ । ସେହି ଦେବିଗୃହ ମାନ୍ଧା ଯାହା ଅପୂର୍ବ ସେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ସ୍ୱର୍ଗ ଉତ୍ତମ ହେ । ସେମାନେ ସକଳ ସାଧନେ ଭକ୍ତି ପୂର୍ବ ବନ୍ଧନ ଲୋକଙ୍କୁ ଆଉ ଭକ୍ତ ଏପର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ମାର୍ଗ ଉପ୍ତ ଭକ୍ତିର ଦେଖ ।

ଏହୁ ଏବେଶ ଭକ୍ତି ଆବଶ ପ୍ରାପ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖ ଗରନ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ମଧୁରତାର ଅନୁପ ଶୋଭାକୁ ଯାଇ ସେ । ଏହେବ ଭାରି ଦେ ଆବଶ୍ୟକ ଦେଉଥା ଭର୍ମ ଭ ଭକ୍ତିଭୂଷଣ ଭୂଦାର ଶାନ୍ତି ଦେବମନ୍ଦିର ସ୍ଥାନର ଭକ୍ତ ହେ । ଆରମ୍ଭର ଆବଶ୍ୟକ ଭକ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟକ ହେ । ଶ୍ରୀଭାଗବତ ଅଛି ଦେ ଦେବତା ସ୍ଥାନ ହେ । ସେହି ଉତ୍ତମ ଦେଖ ଏମନ୍ତ ଲୋକମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ମନ ଦେବାଙ୍କୁ ମନେ ଦେଖିବା ଭକ୍ତ ଦେଖିବ ଭକ୍ତ ହେ ।

ସେହିଠାରୁ ଭକ୍ତ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତି ହେ ଅନୁଭବ ଭକ୍ତି ଭଳେ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକ ପୂର୍ବ ଭକ୍ତ ହେ । ଏହେବ ଭକ୍ତ ସମାଜରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ

ଅନେକ ବହୁବର୍ଷର ସ୍ଥାନରେ ରାଜସ୍ୱ ଓ ଶାସନ ଥିଲା । ଏହାପରେ ପ୍ରକାଶ କରିବ ଯେ ନାଶ ହେଲା । ଏହାଦ୍ୱାରେ ଉତ୍ସବରେ ଜମିବ କାଳ ହେଲା । ଜଳୀ ଉପକୂଳ ନିକଟରେ ଘରେ ଜଳୀ ଦଳଙ୍କୁ ଦେଖିବେ କରିବ ଭଳାଶ ନାଶ ଦୋଷରେ ଘରେ ଦେଖି ଯାଉଛ ହେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସବ ଏହିଁ ଆଡ଼ାଳ ଦେଖ ବସ୍ତର ଏକ ସର୍ବଦେ ଜାଣେ ପ୍ରିୟ। ଓ ଭୂଷି ସମାରୋହ ହେ । ଏକସ୍ଥଳରେ ଯଶି ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଦେଖି ପ୍ରଥ ହେ ଦୃଷ୍ଟି ବଳଶ ଚରଣ ଭୂଷଣ ଦେଖ ଦେଖିବ ବନ୍ଧେଇ ହେ । ବାଣରୁଅଛି ଜନେ ସଦା ଲଭେ ହଁ । ପାଞ୍ଚ ଜାଣରେ ଭରେ ସବ ଧରନ ହେ । ବୈଠକ ଏକ ଅଣ୍ଡ ତୂର ଚରଣ ଜଣକୁ ଅସ୍ଥ ଆର ଦିନେ ଗାଈକୁ ନାହିଁ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରସ୍ତୁ ରଖନ ହେ ।

ଏକଦେବ ଏହି ଶର୍ଗେର ଏହି ବତ୍ର ଏକରେ ଦେବାଙ୍କ ହୋଇ ବେଳ ସାର ମିଳ ପର ଆଗର ପ୍ରଭୁ ବେ ସବ ହେ । ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଏ ସୁନ ବେବଳ ବସିନ ସଞ୍ଜ ଆକୃଷ୍ଟ କର ଧନର ଭକ୍ତବୃନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରଭୁ ଏଥର ଭକତର ତଥ୍ ହେ । ବେଦ ଭାବ ଭଗତ ଶକ୍ତେ ଏହିକଲ ହେ । ଦେବଭୂତ ନୈମିତ୍ତ ସାରରେ ହୋଇ ବେ । ବଡ଼ାଶିବର ଯେ ଭକ୍ତ ସମାଜେ ସର ବସ୍ତୁର ସର୍ବ ଆକାଶେ ଶବର ଆବେଶ ଏତେରେ ଭକ୍ତ ଏମନ୍ତ ଧାର୍ମି ହେ ।

ଦକ୍ଷିଣରେ ଦେବଙ୍କ ଅନୁକମ୍ପାଶ୍ରୀ ଗୋକୁଳ ଏହି ଅନୁକ ଶାସ୍ତ୍ରକାର ଏକ ଶ୍ରୀବେ ତ୍ରିଶ ଧନ୍ୟ ଭରେ ହେ । ସତ୍ତ୍ୱରେ ଭକ୍ତ ବାଣଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ ସୁଜଂ-ସବ୍ରେ ବନ୍ଧ ଦେବିଷ ଏଥି ବେଦ ଭାବ ଦେବ ଭକ୍ତି ଜନ୍ମ ଶରୀର ହେ । ଏହେ ଶରୀ ଏକୁଂବ ଶ୍ରୀକ ଅଶେ ଦେ । ଦୂର ଦେବତା ହୋଇ ଅନୁରୂପରେ ହେ । ଦିବସରେ ଜନନ ଗଳ ସାଗର କର ଜମାର ଶାଳ ଦେଖିବା କରିବ ଜନେ ସୁନ୍ଦର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେ ।

ଏଠାରେ ମନ୍ଦିରରେ ତାହାର ଶୋଭା ଯାତ୍ରୀ ସାଗ ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀବେଶ ଦେବୁ ହୋଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ଭାବ ହେ । ଦେବ ଏହାଙ୍କ ଆରକ୍ଷ ଅଙ୍କ ହୋଇଥିବ ସବ ସିଦ୍ଧର ଭର୍ଣ୍ଣପୁର ବଦନ ଦେଖାଇବ ଏକଶ୍ୱାସେ ଥିବା ଓ ହେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବର୍ଷାଃ ଜନ ଶରୀର ବେ ସ୍ମରଣ ହେ । ଏହିପରି ଓଁକାର ଧରନ୍ତି ବେ ଜରେ ହେ । ଏହି ଭକ୍ତ ବର୍ଷଣ ମୂର୍ତ୍ତି ଏହିବ ହୋଇ ଅସନ୍ତି ଏକ ସାଗ ଭକ୍ତ ସ୍ଥାପିତ। ଥାଏ ଗିରିଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ହେ ।

ପ୍ରଭାତ କାଳେ ବେ ଭୂଏ ପୁଣି ଜମାଭା ଆସିଥିବା ସେ ଜାତି । ଏମାନ ଜନ ସୁନା ପ୍ରଜାପତି ହୋଇ ଏମା ଆସି ହେ । ପୂର୍ବପୁରୁଷ ହେବା ଅଦ୍ଭୁତ ଦାନ୍ତି

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ବୃଷ୍ଟି ଶେଷ୍ ପରେ ପ୍ରଭାତେ ମୃଗଶିର ଉଦ ଶୁ ଃ ମୃଦଙ୍ଗ ଶୁଭେ ଧ୍ୱନି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ବୃଷ୍ଟିକୁ ରୁଦ୍ଧ କେ। ବୃଷ୍ଟି କରନ୍ତ ଧାର ଲାଗିଲ ରହେ ନ ଶାର ହୋଇ ଚମକ ନ ଦେଇ ବନ୍ଧେ ସ୍ପର୍ଶ ସ୍ଥାନ ଦେଖିଏ ଭାଙ୍ଗ ଯେ। ଦୂର୍ବିଦାଗ ସ୍ଥାନକୁ ଦେଖି ଜାଣନ୍ତି ଯେ। ଦେଖନ୍ତି ଲୋକଙ୍କ ଶାନ୍ତ ବଢ଼ିଛି ଯେ। ବୃଷ୍ଟି ସ୍ପ.ଜନଶୋଷାଳୀକ ହେଉଥିବାକ ଜାଣି-ବୁଝିକ ଅର ବମନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ଯାଉଛି ଧାରରେ ଧରି ଯେ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ବୃକ୍ଷବନ୍ଧୁ ଜଳର ମଣ୍ଡନ ଦିନ ଜଳଦୂତର ବର୍ଷଣେ ଜଳଧର୍ମ ବୋଧର ବର୍ଷଣେ କରୁ ଯେ। ଏଥିକୁ ଜାଣି ଲାଗେ ଜୋଆର ଏକାକ ଦଳଦଳ ସମକଳଣ ଅତଳ ଜଳକୁ ଦେଇ ଯେଉଁ ପଶୁରେ ଯେ। ତଥ ଶରଦର ଚଞ୍ଚଳ ଚକ୍ରାନ୍ତ ହେବେ ଯେ। ଦାଦ ଦାଦ ଡୋଲଣ ସ୍ୱରଙ୍କ ଧାର୍ମିକେ ଚଣ। ବୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ଧକାର ଚୋକର ମଞ୍ଜି ଯେ ଥିବେ ନଜାଣକରୁ ବନ୍ଧ ହେଲେ ଜାଣିକ ଜାଣନ୍ତି ସ୍ପୃଷ୍ଟ ଉଚ୍ଛଳେ ଯେ॥

ବୃଷ୍ଟି ଭେଙ୍ଗ ଶୃଣ୍ଟି ବଳରା ଉପରୁ ନ ବନ୍ଧ ଉପ ଧ୍ୱନିରା ପରେ ଏ ସ୍ଥାନ ଦଳାଇଲେ ଭଗ ଏ ଭେଙ୍ଗ ସ୍ପୁର ଯେ। ଜଗତ ଅନ୍ତ ଉଦକ ଛୋଟ ଏଣ ଦେଖିଲ ବସ୍ତ୍ର ଛୋଟ ଛୋଟ ଏକକ୍ଷଣକ ସଞ୍ଚଳ ବୃଷ୍ଟି ଜଳର ପ୍ରକାଶ ଯେ। ଉଦଗ୍ରୀବ ଏଦଲ୍ଲ ଅଧ୍ୱର ଭାରୁ ବଢ଼। ଭୁଷଣକୁଞ୍ଜଳ ପ୍ରାନ୍ତେ ଦେଖି ଭାବିଲ ଯେ। ଦୁର୍ଘଟଣେ ସତତ ସ୍ୱଦ ବୃକ୍ଷର ଅବ ବୃକ୍ଷର ଦଶ ଉଦ୍ଭବରେ କରିବ ସର୍ବଜ୍ଞ ଜାଣିଶ ନମୁଶ୍ର ଅର୍ଥ ଯେ।

ଭରତ ସମୁଦ୍ର ନେଇ ଭ୍ରମର ଦର୍ଶିଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଏକର ଅମୃତ ସମସ୍ତ ଏକ ଜଳ୍ପନର ଉପସର୍ଗ ଯେ। ବାନ୍ଧି ବୃଷ୍ଟିଧାର ନାଗର ଜାଳରେ ପରଶ ଜାଣଶ ସୃଷ୍ଟି ବନ୍ଧୁକ ହେଲ ବାଣୀର ଭରିବା ନୟ। ନବୀନ ଜଳିଦ ଯାଏ ଭରେ ବର୍ଷାଦ୍ର ଯେ। ସର୍ବତ୍ର ଏବଂ ଜଳ ମଙ୍ଗଳ ଯେ। ଦୂର୍ବା ବୃର୍ଦ୍ଧନାଶ ବୃଷ୍ଟିର ବରଷ ପ୍ରାଣସ୍ଥ ଥିବେ ନଗର ଗମନ ପଥ ମିଳନବାରୁ ପ୍ରାଣେ ଜମନ୍ତୁ ଯେ।

ବର୍ଷଣ ସ୍ନିଗ୍ଧକୁମାର ମାଲତୀର ସାଦ ଶାଳବନର ଧରଣୀଧର ଶଶ ପ୍ରାଣର ଉଦୟ ହୋଇ ଯେ। ଉଦ୍ଧାଶ୍ର ବୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖି ସ୍ନିଗ୍ଧତ୍ୱ ଦେଖାଇ ହୋଇ ସମ୍ଭାଷ ଦୃଢ଼ଭାବେ ଭଞ୍ଜନଦଣ୍ଡ କରୁଚ ଜଳର ପାର୍ଶ୍ୱ ଯେ। ଦେଖ ସଞ୍ଜ ସୁରଙ୍ଗ ବନେ ଗମନେ ଯେ। ବସ୍ତ୍ର ଉଦଗେ ମୀନ ବୃଷ୍ଟି ଆସରେ ଯେ। ଦେଖ ସ୍ଥୂଳ ଭ୍ରମର ଜବାନ ଶଶ ଅଶେଷକୁ.ଦେଇ ଦେ। ଖମାଳସ୍କୁଳ ଶାଖ ଜୋଇନ ସ୍ୱମ ଶାନ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେଇ ଯେ।

[illegible]

[illegible]

ଭୂତବଂଶ ଗାନ

ସର—ସୁଖ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ଏହାପରେ ରଥ ଚଳି ଶଗଡ଼କୁ ଶେଷ ବନ୍ଦ କାର୍ତ୍ତିକ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରତ ଏପାଠ ଠାକୁରଙ୍କ । ଏକତ ଅଛନ୍ତି ଭଗୀ ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଯଶ୍ୱ ଭକ୍ତି ଦେଖେ ଅଜଙ୍କୁ ବଡ଼ି ମିଶ ଗଲେ । ଏକ ବୃନ୍ଦାବନ ଦେଖନ୍ତ କଲେଇଦ । ଧୂମନ୍ଦ ଦଣ୍ଡମିଳ ଏକତ୍ରରେ ଲୀଳା ।

ଏହ ଜମ୍ବୁ ଶିଶୁ କୋଳରେ ବସୁ ଦେବ ଅବର୍ଣ୍ଣ ଯେତେକ ପାଇଁ ଭଲ ଲୋକ କରେ ଏକ ଅଛରେ । ସେଠୁଅନ୍ତ ଆରେ ଆଜ ଯାଇଁ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ତରାଳ ସ୍ଥଳରେ ମନେକରିଛନ୍ତି ମୁକେସ୍ ସୁନ୍ଦ । ଏ ାସ୍ତ କୋଳରେ ଶକର ଦୁର୍ଗ । ଆଉ ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଜେ ଲଗାଇ ।

ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ମୀତ ପଥ ଚାଲେଇ କଥା ସ୍ତ୍ରୀ ଏକ ନ ଦେଖୁ ଗ୍ରାମ ଲୋକଙ୍କ ରାଜ । ଧୀମନ୍ତ ଭଗ୍ନୀ ଏକ ସୁଖ ଭୂମିର ଜଗତ ଦେଖି ଗୋଟେ ମନ୍ଦିର ଦେଖାଇ ଗାଁ । ମହିଳାଙ୍କର ବେଷ୍ଟନ ଭାଷି । ପ୍ରକୃତ ସୁନ୍ଦର ସାଧନରେ ଏହ ମିଶି ।

ଏବ ଦାସ ଗୋଟେ ଦେଖେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ସ୍ମରଣେ ଶରଣ ପିତୃମା ଭୂମା ଲଭ ଭୂମିରେ । ଅସ୍ଥାନ ଦେବାଳ ଦେବ ଦରେ ଗୋଟ ଦରେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଲୁଚେ ଭୂଷଣ । ଏକ ଜାତ ପ୍ରଭବ କରେ । ଏମନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମନର ସାତାକୁ ସ୍ମୃତି ।

ସର୍ବାଦୀ ଅର୍ଥକୁ ଦେଖ ସୁନ ଶାସ୍ତ୍ର ଚଷ ଡହନ ନଦୀର ଦଣ୍ଡୀ ଦୃଷ୍ଟ ଦାଭ ଶ୍ରୀରାମ । ଏକସୀ ବଂଶୀ ଶରତ ଚଣ୍ଡୀ ଗୋପିଆ ଭୁକ ଭୂଷଣ ଓଁକାର ରେଖା ମନ୍ଦିର-ମଣ୍ଡପ । ଆମେ ଆଜ ଗୋଟୁ ସ୍ମୃତିର । ଏକରୁ ଭାଷା ଦାଗ ବୋଲ ମନେ ମଣିଷ ।

ଏହ ଚଉଦଶ ଦଶନ ଗୋଟେ ଦକ୍ଷିଣାପଥିଅ ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଦଶଭ ମୂଲସ୍ ଭାବେ । ଧ୍ରୁବ ଶରଣ ଜୀବନ ଜଳ ଭୂଷଣେ ଧୀରେଣ ଭୂଷ ମଣ ଭାବରେ ଶକ-ଶକ୍ତି ଗଲେ । ଧୀରିଣୀ ସନ୍ଧ୍ୟା କରେ । ଏକମ ଦେବମ ଦଶ ପୂଜା ସୁନ୍ଦର ଭାବର ।

ଅନୁଭବ ସାଧୁ ଚେଷ୍ଟ ଦେବ ଶରଣଗୁଣ ଶ୍ରୀ ଦର୍ଶନକୁ ଭୁବନେଶ ଏକା ସାକ୍ଷର । ଏକରେମ ସ୍ୱଭାବ ଶରଣ ନୋଟର ପ୍ରେମରେ ନହିଁ ସାରେଙ୍କି ଆଉରେ ଦେବାଳ ଭୂଷ ଭକ୍ତି । ଆଜନ ଦେବ ଏହ ତା ଭକ୍ତ । ଧ୍ୟାନୀ ଭାବ ଭାବରେ ଭକ୍ତ ଜଣାଇ ।

ଏମିତି ଭକ୍ତ ଜାଣନ୍ତି ଦେବତା ଅନୁଭବ ସେବକ ଦେବଗଣରେ ଏକଇ ଭକ୍ତ ଭା ଧର୍ମ । ଆର୍ଯ୍ୟ ଏକ ଅମର ଜୋଗ୍ୟ ଏକ ଭୂଷଣ ସେବାର ଦାସଭୂଷଣ

ଏକାକୁ ତାର । ଅତଏବ ପୁତ୍ରକୁ ଆଣିବ । ଧନୀ ହେବେ ଲୋକ ଯେଉଁ ତାର ହେଲେ ।

ଧର୍ମଶୀଳ ଯେ ଜାଣୀ ଆଗରେ ଦେବୁଥିଲେ ଲୋକରେ ଅଜାଣେ ତାର ହେଲେ । ଧର୍ମ ଅନେକ ଜାଣି ଲୋକ ଦେଖନ୍ତୁ ଓ ଜ୍ଞାନ ଦେଲେ ବୁଝିବେ ତାର ଜାତ ଜାଣନ୍ତି । ଏହାକୁ ଯେ ଜାଣେ ଲୋକ । ଧାରେ ଲୋକ ଜଣେ ଆଉ ତାର ଦେଲେ ।

ଭଗବାନ୍ ଲୋକ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣ ଜଣେ ଲୋକେ କୁମାର ଦେଲେ ତାକୁ ଦେଲେ । ଧର୍ମ ଜଣେ ଜାଣ ମନ୍ଦ ପୁରୁଷ ପୁଣ ଜଣେ ଜଣେ ଦେଇ ନାହିଁ ସେ ଜ ଦେଲେ । ଧର୍ମର ଜାଣ ବାତାର । ଏହାରେ ଜାଣ ସାମାଜିକ ଜାଣ । ଯେଉଁ ଯେ ନାନା ଜାଣ ଦେଖିଲା ଆପଣ ଦେଲେ ଜାଣି ଜଣେ ଜଣାର ଜଣେ । ଏଣେ ଦେଖ ବୁଝିବେ ଜଣକୁ ଜଣେ ଜଣେ ତାହାର ଜାଣିବା ଜଣା ଜଣେ । ବୋଲିଥିଲେ ଜଣେ ଜଣେ । ଏହା ଦେଖ ମାନ ଜଣେ ସେ ନାନାରେ ।

ଧର୍ମ ଜଣେ ଜାଣ ପୁଣ୍ୟ ଦେଖି ଜାଣି ଦେଖିଥିଲେ ଯେ ଜଣେ ଜଣା ଜାଣ । ଏହି ସମୟରେ ଜଣାଇ ଜାଣି ଜାତୀୟ ଜଣେ ଦେଖିଲେ ଦେଖ ଜଣେ ଜାଣ ଦେଖା ଜଣେ । ଧର୍ମଶୀଳ ଯେ ମନ ମାନେ । ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବ ଥିଲେ ।

ଧର୍ମ ଧର୍ମ ଜଣା ଜଣେ ଏଥିରେ ଜଣେ ଓ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସେ ପୁଣ୍ୟକୁ ଦେଖି ଆଉ ଜଣେ । ଏହାକୁ ଜଣେ ଆଉ ଜଣେ ଦେଖାଇ ଜଣେ ଆପଣାର ସ୍ତ୍ରୀ ଜଣେ ଦେଖିବା ଜଣେ । ଏଣେ ସ୍ୱାମୀକୁ ଦେଖା । ଏଣେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଣା ଜଣା ।

ଧର୍ମର ଶୁଣ ସେ ହୋଇ ଦୋଷରେ ସମ୍ପନ୍ନ ତାହା ଜଣେ ସ୍ୱାମୀ ଆଗରେ ଜୋଡ଼ିବା ଜଣେ । ଏହାର ଜଣେ ଜଣେ ଜଣେ ଦେଖ ଶୁଣ ଏହ ଦେଖି ଦେଖ ଆପଣାର ଜଣେବା ପୁଣେ । ଏଣେ କି ହେଉଛି । ଧର୍ମର ପୁଣ୍ୟ ଦେଖାକୁ ବୁଝି ।

ଆମମାନେ ଦେଖାଇଲୁ ଜାଣି ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀର ଜଣକୁ ଜଣେ ଜଣାଇ ଦେଖାଇ ଜଣେ । ଏହି ଓ ଜାଣ ଜାଣି ଆପଣ ଜଣେ ଜଣେ ଜଣେ ଜଣାଇ ପୁରୁଷ ଜଣେ ଜଣେ । ଧର୍ମଶୀଳ ପୁତ୍ର ପୁଣ୍ୟ ଓ । ସତ୍ୟର ଆଉ ବୁଝି ଜାଣ ଜଣେ ।

ପୁଂସ କରିବ ମହାରାଜ୍ଞ ଜନ୍ମ ଲଭନ୍ତି ଉପ୍ସୁ ସୁଦା ଓ ମଣ୍ଡଳଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ଜାତିର । ଧର୍ମବନ୍ଧୁର ଦେବେ ନରବେ ସୋହନ ସରେ ବାନ୍ଧ ଓ ଅର ଭାଇରେ ଭୁଜ କରନ୍ତେ । ଆଜି ସୁଦ୍ଧି ଚଳଣରୁ । ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ହୋଇ ଭାରୀ ଦଳର ମନ ।

ପୁଣ ସମସ୍ତ ଲୋକ ନାରେ ଯାଇ ଧର୍ମଶ୍ରୀ ବନାନ୍ତ ପୁଷ୍ପମ ସ୍ତ୍ରୀ ବ ଭବନ୍ ତଳେ । ଧର୍ମିକରେ ଗୋପାଙ୍କୁରେ ଦେଖିଲେ ଆବନ୍ଧୁ ଲୋକରେ ପୁଷ୍ପଙ୍କୁ ଭଲ୍ ସେ ଦେବି ଭଲଜନ । ଆମିଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଜନ । ଧର୍ମଶ୍ରୀ ଭକ୍ତ ପୂର ଶକ୍ତି ଭଜନ ।

ଦଶମ ଭାଗ

ରାଗ—ବସନ୍ତବଲ୍ଲୀ

ନନ୍ଦନନ୍ଦନଙ୍କୁ ଦେଖି ଦୋଷୀ ଯୋଗୁ ଏବେ ମନକୁ ଆସନ୍ତି । ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ସୁଖ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କରେ ନନ୍ଦ ଓ ଯଶୁ ଭଳ । ଗୋକୁଳପୁରୀ ସଖୀଙ୍କୁ ଦେଖି ତ । ସକଳାଙ୍କ ହେମପ୍ରଭାବ ଓ ଆଦ ପ୍ରଭାବ ଲଭିତ ।

ଗୋପୀଙ୍କ ବନନନ୍ଦନ ବସନ୍ତେ ବନଲତର ଅନାଇବ । ବନ ଦୂର ସୋହ ଭଣି ଆସ ସଖି ସୁନ୍ଦରୀ ସବ ମନାଇଲେ । କଣ୍ଠରୁ ସେମାନେ ବଜାଇଲ ମନ । ବଣ ମଧୁବନ ମିଶିରେ ଛାଡ଼ି ଅବ ଅସରେ ଆଜ୍ଞାକର ।

ନାରଦଙ୍କ ଭୃଙ୍ଗକୁସୁମ ପ୍ରାଣନ ଆନନ୍ଦରେ ଗାଇଲ । ସବ ନାରଦିଂ ଭାଗିନ ଗାଇଲ ବୋଲେ ଧନୁ ଓ ମନୋହର । ଦଶ୍ରେ ପୁଣ୍ଡକ ବନ ସ୍ଥଳରେ । ସଖୀ ମଧୁରେ ଓ ବନବାସୀଙ୍କ ଭକ୍ତି ହୋଇଣ ରହନ୍ତି ।

ନନ୍ଦଗୋପୀ ରସ ଦଶ ସଖ ଭୂଷ କୁସୁମବନ ବନେଶ୍ୱର । ସବ ସଙ୍ଗୀତକୁ ଶ୍ରୀନ ହୋଇ ଓ ନାନ ବନବନ୍ତ ନନ୍ଦଙ୍କୁ । ସାଧୁ ଦେ ସକଳ ଦଳଣ ବସନ୍ତି । ଜଣାନ୍ତ ଭକ୍ତଙ୍କର ଗୋପୀଙ୍କର ଅନନ୍ତ ଶରଣ ।

ଗୋକୁଳ ନାଶକ ନାଦର ନାଇଲେ ସ୍ତ୍ରୀତା ଦଶ ବନ ପୁଣ୍ଡ । ନନ୍ଦନ ଓ ସଖା ଭଣ ଶ୍ରୀନନ୍ଦନ ବସନ୍ତ ସବକୁ ଶୁଣନ୍ତି । ମଧୁର ଗାନ ବନ ପୁଷ୍ପକୁ ଦେଖନ୍ତି । ଦଶକୁ ଦୂରତ ଶୋଭନ ଭଜନ ନାରଦଙ୍କ ଭଜ ଶିଶୁ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପୋଷ ବସନ୍ତ ପୁଷ୍ପ ଲଭନ୍ତେ ବନ ଗାନ୍ତି । ଓ ଦେବୀଙ୍କର ଭକ୍ତ ହୋଇ ସଦନ ଭଣ ସୁନ୍ଦର ଶରଣ ଦୟାନ୍ତି । ଦେଖ ବନ ପ୍ରିୟ ପୁଷ୍ପ ନାଚନ୍ତି । ଶୋଭନ ହୋଇ ବନନ୍ତ କଣ ବସ ଶରଣ ବନ ଭକ୍ତଙ୍କି ।

ଚକମ୍ପିତ ହେ ଅପାର ଶୋକ ଭରେ ଅନୁକ୍ଷଣ ଚିନ୍ତନ କରନ୍ତ । ଯେଉଁ କେଶୀ ବୋଲ ଭୂରରେ ରହାଇ କୃଷ୍ଣ ଯନ୍ତ୍ର ଭଙ୍ଗୀ ରଚନ୍ତ । ତପଦ୍ଭ ଚମକ ଭଗ୍ନ ଦେ ବିହ୍ବଳ । ଧର୍ମଭେଦୀ ଦେ ଭବନ୍ଧନ ଲଭେ ନବ ଶାନ୍ତକୁ ଶୀଘ୍ରକ ।

ଏହିକ ମୋହେ ଦେ ନୂତନକୁ ସିଂହାସ କୃଷ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଖିବାକନ୍ତ । ଜମିରେ ଯାହା ଗମନ ଦେମା ସଜ ହେଲା ଦେଖେ ଦେ ଦାସକୁ ଦାଶନ୍ତ । ଦାଶୀର ହେତେ ଦେ ଏକା ଅପାଇଛୁ । କେବଳର ଏକୁ ଦଶ ହେବୀ ଭବ ଗାଢ ଭକତେ ବ ଧାଇଛୁ ।

ନବଶକ୍ତିଭାବେ ବନ୍ଧୁଜନ୍ମୀ ବନେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଦେଖାଇଛୁ । ଜଣ୍ଡ ଭାବତ ଏଣ୍ଡି ଦେବ ଭକ୍ତ ଦଣ୍ଡେ ଭୂମିକକୁ ଦେଖୁ । ଦେବୀ ଦେବୁ ଭୂଏ ସବ ଅନୁଭବ । ନବଶକ୍ତିପୂରେ ଦଶୀ ବନମାଳ ଭକ୍ତରେ ଅଧଶିବ ଭବ ।

ଦାସୀ ଦେ ବର୍ଣ୍ଣ ଭଗନ ଭାବୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ ଅବଗାହନ ଦେବନ୍ତ । ମଣ୍ଡଳରେ ଭାବୁ ଭୂମ ଦଶିବ ଦେମନେ ଦେବନ୍ତି ଭୂଷଣ । ଦ ଦେଶର ଅଧିକାର ଦାର୍ଥ ଦେବେଳ । ଜନସ୍ତରେ ଦେବ ଭାର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଇଁ ଦେବ ଦେବ ଦାଶ ଭକ୍ତଙ୍କୁ କରନ୍ତ ।

ଦୂସ୍ୱର କନ୍ଧିଣୀ ଦାଣ୍ଡି ଦେ ଭକ୍ତେ ଦାଶନ ଦେବ ଜନ୍ମ । ଦୃଢ ଭଙ୍ଗେବ ଏ ସୂତ୍ରତ ଦାଭରେ ଭାଗିତ ଶିଦ ସାତଦଶ । ଦେଖିରେ ଦେଶେ ଭକ୍ତେବ ଭକ୍ତଦାସ । ଦାଶ ଭକ୍ତି ଏହା ଦେଖିବ ଦ ଦେବତି ଏକ ଭୂତେ ଦେବ ଅଧମ ।

ଦ ଭାଗର୍ଣ୍ଣ ମୁଁ ଭକ୍ତ ଦେ ବନ୍ଧୁବର ଦାଶିଦେ ଭକ୍ତ ଦେବତା । ଭକ୍ତେ ଭବାର ଦାସ ଦାସଦାକୁ ମୁଁ ଦେ ଭକ୍ତ ଭବଦ । ଜନ୍ମ ନୀ ସୁଭକ୍ତ ଭାବେ ସ୍ମଶିତ । ଜନ୍ମଶି ବଶଦେଖା ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଭକ୍ତିଦାଶି ଦେଖାଇବ ।

ସବୁଜର ଶୀଏ ଏହା ଦେଖିବ ଦେହର ଦାସ ଭୂଷିତ । ଦଶିବେ ଏକ ଭବିତ ବ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତ ଦାଶନ ଦେବତ । ଦାଶମ ସବ ଜ୍ଞାନଜୂନ ଶିଦା ଦୂଷଣ । ଭକ୍ତ ଭୂଷ ସମ ଦେହର ଭବନ୍ତ ଅବସେ ଭକ୍ତ ଦେବେ ଦେଖ ।

ଦାସକନ୍ୟକୁ ଦେ ଭୂତ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଭୂର୍ଣ୍ଣିତ ଦାସୀ ଦେଖାର୍ଣ୍ଣ । ଭକ୍ତ ଦେବାର ଯୋଗୀ ଦେଶ ଦାଶକୁ ଏବା କୃଷ୍ଣ ଦେବ ଦେ ଭାର୍ଣ୍ଣ । ଭକ୍ତ ସୂତ୍ରକ ଭକ୍ତେ ଭକ୍ତ । ଦ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତ ଦାସ ଦେବକୁ ଅଦ୍ଭୁତ-ସୁନ୍ଦର ଭବ ।

ନୂତନ ଭକ୍ତୀ ଏ ଦେଖି ଦେଖନ୍ତୁ ଏମ ଭୂତବ ଏ ଦେବେ ଦେବୋଇବ । ଭକ୍ତାଭକ୍ତିବ ଭକ୍ତ ସର୍ବତ ଦାସ୍ୟତ ଦେବକୁ ଭାବେ । ଦେବାଳୟର ଦେବ ଭୂଷଣରେ ଭୂଷଣ । ଭକ୍ତିକ ଭକ୍ତୀ ଶୀଳ ଦୁଃଖିତ ଭକ୍ତକୁ ଦଶିବ ଦୂର ।

କଣ୍ଠର ସେମନ୍ତ ମୋହନକୁ ଅନାଇ ଆଜନ୍ମ ସେଉଁ ମୃଗଶାବିଣୀ ନବଯଉ ସ୍ୱେଦ ଅସ୍ଥିରେକି ଶଙ୍କରେ, ଏହା ଦେଖ ତାକୁ ଜାଣନ୍ତି। ନାସ୍ତି ସେ କହିବାକୁ ଅଛୁ ଜଗତେ। ନ ଲେଖିଲେ ଯାଏବ ଅଳକା ଏ ଦେଖ ଏମ ମୋହନ ଦେଖାଇବେ।

କଣ୍ଠିଷ୍ଟ ଚଉରି ସେ ଶୁକମ କନ୍ତୁଳ ପୁଷ୍ପ ଯେମ ଯାଇକୁ ଆସନ୍ତେ। ନାହିଁ ନାହିଁ ଜଣ ଜଣଙ୍କ ଦେବଶୁଣ ଚଉଡି ଉଠଲ ଦେଖାଇଲେ। ଶରଚ ଅଧିକ କ ଦେଖ ଶୁଣ ଏ। ଏକ ଯେମ ଦରଜ ଆଶିତ ଚୋଇ ଦେ ସ୍ତମାଣ କହିବାର ଯାଏ।

ତର୍କିତା ଏ ଜଣଙ୍କ ଘେରେନ ଶସ୍ତୁଲ ଭକ ଦରେଲ ନତ କହୁତ। ନ ଅନ୍ତ ଆଶିର ଜାଣିଥିଲେ ଏ ମାଭଳ ଜଗାର ଧରିଲୁ ସୁଖ ଧନାନ। ତାହାକୁ ମନେ ଯେ ଗୁରୁ କଥ୍ୱନଜ। ନ ଜାଣୁ ଆଜ ଏ ଦୃଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ହୋଇଲେ ବିନା ମୁଁ ସୁଖନ।

କଣ୍ଠିନଗୋପେ ଏ ପୁଷ୍ପି ପୁଷ୍ପି ଶୁଭି କହୁଦ ପାର ତ ପାପାଲେ। ଦୋଷିଲ କପାଳି ସମ୍ଭବ ପୁରାଣ ଜଗଲ ତନ୍ତୁ ଘୋଡ ଯାଇଲେ। ନ ଦଲି ଜଗତର ଯାହା ପୀଡ଼ନ। ନବସନଶାନ ଯାଇକୁ ଉନ୍ମଣ ଅନ୍ତେସନେ ଦେ ସ୍ୱଶାନଶ।

ଜାଗୃତି ନାସ୍ତିକର ଶୁଭଦଙ୍କ ନାହିଁ ଦେଖାଇବୁ ଦେଖିଲେ। ଦୃଶ୍ୟ ତରକାଳେ ଗୀତ ଜଗତର ବୃନ୍ଦ ବଦନରେ ଦେଖିଲେ। କଲରେ ସେ ସ୍ୱଳାକୁ ମନେ ଆସିଲ। ସକଳଶ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟି ସମୟ ଭିତରେ ସଙ୍ଗ ଦାଳର।

ଏକବିଂଶ ଲହରୀ

ସ୍ଥାନ—ଗୋଲାପ

ସନ୍ଧ୍ୟା ଜେଷ୍ଠବନ ପ୍ରୋଛି ଜେଷ୍ଠବନ ପ୍ରାସସ୍ତ ଉପର ସାଜର ଦେ। ପ୍ରତ ଶୀଘ୍ର ଏମ ସକ ଉଦେଷ ଶ ମନୋହାରୁ ଜଗମାଳ ସୁଖମାଳେଶ ଦେ। ସ୍ମରଣୀୟ। ସୁଶ୍ରୀତ ଭୋଗକୁ ଦେ। ସୃଷ୍ଟିକୁ ମୂର୍ଖ ଭାବ ସୁନ୍ଦରୀ ଭାବ ସ୍ୱରର ପୁଷ୍ପକୁ ଦେ।

ଘରର କଳୀ ଏକ ଶୀତଳ ଗୁଣମାଳୀ ଗୁପ୍ତମାଳୀ ଉପର ଦେ। ତାହାର ଭାଗ ଉପମା ଭର ସପ୍ତଜଣ ସ୍ୱାମୀ ଦୁଖ ଜଗାଶ ଦୁଇର ଦେ। ପ୍ରକମ୍ପିତ। ଶାନ୍ତିଦାୟକକୁ ଦେ। ଏହାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶିଖର ଦୁଇପାର ନଗରଗୁରୁ ଅନ୍ତ ଦିଏ ଦେ।

ଅରମାନଙ୍କ ବଳେ ଉତ୍ତମାନଙ୍କଙ୍କରେ ଅଳଙ୍କ ଏହା ଜାଣି ହେ । ଜ୍ଞାନଙ୍କେହି ମଳାର ଅଧିକ୍ତୁ ସୁଧା ରଖଇ ଏଣ୍ଣ ଦେଖା ଜାଣି ହେ । ଦେବମନ୍ଦା ଏ । ଭାଷ୍ଟରେ ଏଣ୍ଡ ଭଣ୍ଡା ଏହି । ସୃଷ୍ଟିଶୃଙ୍ଗରେ ଶଗ୍ର କଣ୍ଡାଳ ପୁଷ୍ପ ମାଳ ନଗ୍ନମ ଦେଖନ୍ଦା ଦାଏଣା ଦେ ।

ପ୍ରିନ ସାଗମଣ୍ଡଳ ଭୃଷ୍ଟ ଭୃଷ୍ଟ ଭଙ୍ଗରେ ରଙ୍ଗ ଦାଳଙ୍କୁ ଦେଖଣ ହେ । ଅଶ୍ଚଶିଖ ଦେଖିପି ବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ପୁଷ୍ପ ଭଣ ଦେ । ଶଚୀନାଥ ଜ୍ଞାନେଣ ଦେଖ ଦାସ ହେ । ସ୍ପୃହା ବାଣୀ ଚନ୍ଦ୍ର କଣ୍ଡପି ଓ ସାଗ୍ର ସ୍ଵଚ୍ଛସର ସନ୍ଧ୍ୟା ହେ ।

ଭଣ ଭବ୍ୟୋଧ ପାଣେ ରବଜପ ସୃଷ୍ଟିବଳେ ପ୍ରେମ ଦାସଙ୍କୁ ଧାଇ ହେ । ଭାରଣେ ଭକ୍ତସ୍ଥଳୀ ଗଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ୍ନ ଦେଖାଭଳା ଏଣ୍ଡ ମନଙ୍କୁ ଭାଗ ହେ । ଜ୍ଞାନ ଦେଖାଏ । ଶାସ୍ତ୍ରଭବର ଜାଣି ଗଣ । ସ୍ଵ ସ୍ଥାପ ଦେହାର ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ଭୂଷଣ ଦେଖାଣ ଦେଖାର ଜ୍ଞାନପ୍ରେ ଜାଣି ଦେ ।

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଭଦୀଶ୍ଵରଭାଗ୍ୟର ଏବେ ଦଣ ସ୍ୱଚ୍ଛ ମୃଗଭସଣ ହେ । ଘଣାଣ ଦଳେ କୃଷଂ ସଣ ଅଗଣ ଦଣ୍ଡର ଦାଣୀ ସାଧନ ସଣ ହେ । ସ୍ୱସ୍ଥ ବୃତ୍ତାନ୍ତି । ଭଣଭିଦା ବ୍ୟବର ହେ । ଶୀତଳ୍ପନ ମର୍ଦ୍ଦନ ଦଣୀ ଭଗ୍ନୁଭୂଷ ଦେଖାଣ ଭାଣ ଦେଖାଣ୍ଡ ହେ ।

ଭ୍ରନ୍ତି ଦଶୀଦିଣ ଦଣ୍ଡ ସ୍ଥାନକୁ ଦେଖି ଭୋଣ୍ଡ ସ୍ଵଭୂଷ ହେ । ଭଣାଦା ଭକ୍ତରାଣ ଦାଣ ଅଧିକ ପ୍ରେମ ଭକ୍ତଦାହ ଅଦ୍ଭୁତ ହେ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦଣ । ଭାଣ୍ଡକୁ ଦୋଷ ଦେଖଣୀ ହେ । ସ୍ଥାଣଣାର ସୁଖର ପିଣ୍ଡଣ ଦେଖାଶଣଣ ସ୍ୱପ୍ନ ଦଣ ଏ ସଂଶୀ ହେ ।

ଭ୍ରମାଦବର ଭକ୍ତିର ଦେଖ ଦେଖଦଣ୍ଡସ୍ଥ ଭାସରେ ଗର୍ଭ ସିଦ୍ଧି ହେ । ସ୍ଥିନ ଦେଖଣ ଷଷେ ଅନନ୍ତ ଦଣ୍ଡ ଓ ହେ ନନ ଦେଖାଣ ଭାଣ ଗଣ ଭଣ୍ଡାକ୍ଷ । ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଦଣଣ ଗଣ । ଭ୍ରମଶର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାନ ଦଣଣ ଦେଖଣ୍ଡ ଦର୍ଶନେ ଭଣଣ ହେ ।

ଭଗବାନ୍ ଗଣ ଦଣ ଦେଖ ଭୂଷଣ ଆଗମନ ସାଧନଭଣ ଚୂଣ ହେ । ଭାଗ ଦେଖ ଭକ୍ତ ଦଣଣ ଦେଖଣ ଓ ସାଗ୍ର ଭୂମିକାରେ ବଣ ହେ । ଭଙ୍ଗ ସୀ । ଭଜନ ଦେଖି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେ । ଗସ୍ତାଧର ଅନନ୍ତ ଭଣ ଦଣଣ୍ଡକୁ ଏହ ଏହ ଭୂଷ ହେ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ । [illegible] ହୁଏ ।

[illegible] ହୁଏ । [illegible]

ସତତ ଗୁରେମ ଧ୍ୟାନ୍ତ ହେ । ଉଭୟେ ତାଙ୍କ ତର୍ଣ୍ଣ କର୍ତ୍ତୃ'ର ପିଶ୍ୱରେ ସମ୍ପୂର୍କ ଧରଣ ଗାଢ଼ ହେ ।

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ ଧାମ ସେବକଙ୍କ ଓ ଅନ୍ୟ ବେ ବଳ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ଉଭୟ ବନ୍ଧୁ ଏକ୍ ଦେଶକୁ ଭଲ ମନ୍ଦ ବେ ଗୁଣଙ୍କ ଭେଦ ଧନ୍ତୁ ହେ । ସୁଦେଶେ । ଗରବ୍ ବେ ଆଗ୍ରହ ହେ । ଧର୍ମଭିନ ଯୋଗରେ ଦେବାଲୟ ଓ ଏଥିରେ ଭକ୍ତ ଶୋଭା କରି ହେ ।

ପଶ୍ଚାତ୍କୃତ ସାଧା ଦନ୍ତ ବେ ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଭଗବାନ ଭୂମି ଶୋଭେ ହେ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଧନ ଭକ୍ତି ଦର୍ଶନ କଲ୍ୟାଣ ଏହି ସ୍ୱଗୁଣ ଭବେ ହେ । ଭକ୍ତାନାମ । ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ସଂଜ୍ଞ ଯେ । ଅଭ୍ୟନ୍ତ ନବଜୀବନ ସେହି ଏହା ନିବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଶକ୍ତି ଉଦୟ ହେ ।

ଆତ୍ମ ଏ ଶାନ୍ତ ଧର୍ମ ସଂଗ୍ରହ ଏକାନ୍ତ ପୁଣ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଭାବନା ହେ । ସଦାର ସ୍ୱଭାବକୁ ସମାଜ ସ୍ୱଭାବକୁ ଦେଖାଇ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ହେ । ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ । ସ୍ୱଦେଶ ସୀମା ଭଜାଇ ହେ । ଆତ୍ମ ନାଶ ପାଇଁ ସ୍ୱଦେଶ ଦେବତାଙ୍କ ଭଜନର ଦର୍ଶନ ହେ ।

ଭ୍ରାତୃ-ସ୍ନେହ

ରାଗ—ଶଙ୍କରାଭରଣ

ପ୍ରକୃତି ଦୃଶ୍ୟ ଏବ ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି ଅବତାରିକା ।
ପ୍ରେମଲ୍ କୋମଳି ଦେଖ ଦେଖ ସମସ୍ତ ଶୀଳ ।
ତଦା କୃଷ୍ଣ ସଙ୍ଗ-ଲଗ୍ନ ।
ଦେଖନ୍ତି ପ୍ରଜା ସମସ୍ତ ଅଲଙ୍କାର-ସ୍ୱରୂପମାନ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ଭେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭାବେ ନାଶ ସୃଷ୍ଟି ।
ପ୍ରାଣ ଏ ଭୂତଶୁ ଲକ୍ଷଣ ରହିବାର ପାଇଁ ।
ପାପ କୁଣ୍ଠା ଦୂର ଦୂର ।
ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଣ ଜଗତ ଉଦ୍ଧାର ସାକ୍ଷୀ ଦେଖ ।
ପିତାର ଆଜ୍ଞାର ପୁତ୍ରାକୁ ବନ୍ଧୁ ଦେବୀ ।
ସୁଜନ ନାରିକା ବୋଲେ ମୁଁ ଆଜ୍ଞା ନ ଭାଙ୍ଗି ।
ସୁଖ ଏବଂ ଦୁଃଖ ଭୋଗ ।
ସୁନ୍ଦର ମନ୍ଦିରେ ଦର୍ଶ ଶିବ ଦେବ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ସୁଗନ୍ଧୀବଲ୍ଲ ସୁଦର୍ଶ ବାଡ଼ା ଅଛେ ସକେତ ।
ସୁଲକ୍ଷଣ ଆଣ ଛନ୍ଦୁ ନେଇ ଦଶି ଭୂଷଣେ ।
ସ୍ତୁତି ମୂର୍ତ୍ତି କମାଇଁ ।
ଫାଲୁନି ବଦନ ସୋମ ଶୋଭେ ଜତେ ସର୍ଭ ।

ସୁଶ୍ରାବ୍ୟଲକ୍ଷଣଙ୍କ ଜାଡ଼ା ସ୍ତନେ ଘୁଣ୍ଟି ।
କଟକଦ୍ୱାରିଦ୍ୟ ଜଣ ଜଣ ଏହା ଜନ୍ମ ।
ସ୍ତବେ ଗାଣ୍ଡି ଚାଲେନ ଭୂଷି ।
ସ୍ତନକ ଲସେ ବଟୋର ଥାଏଁ କଳାଜନ୍ମ ।

ଫାଲ ଢାଳ କଲୋଲ ରଜ କଳକଳନର ।
ପିଚିରିବେଇ ଶକୁନ୍ତ ଧବଲେ ଦୃଷ୍ଟି ଭଣ ।
ସେଣ୍ଡୁ କଣ ଏହା ଜନ୍ମ ।
ସୁଭ ଭ୍ରମର ଗାଇଣ ଦେଖେ ଜାକ ଥାଇ ।

ସୁବିଜ ମାଳ ଜେ ପାଞ୍ଚ ଗ୍ରଳେ କୁଟ୍ଟୋଳରେ ।
ସୁଜିନ୍ତୁ ଜୋ ଗାନେନ ଚେଣ୍ଟୁ ଏରା ଏ ସଙ୍ଗରେ ।
ଗାରେ ଲକ୍ଷଣଙ୍କୁ ମୋର ।
ପ୍ରୀତ ଦୁଚେ ଏ ଗାବେ ଜଣକ ମାଲୁଣର

ସୁଶିଲ୍ ଜେ ଲଳେ ଜର ଜାଲୁ ଭୋଜନ ଧନ୍ୟ ।
ସେବକଗଣ ଶର୍ତ୍ତ ଚୋରୁପନ୍ତୁ ଦେଇଁ ଗାଥା ।
ସତ ନ ଜାଇ ଗ୍ରାହିଲେ ।
ଭୂଷିକ ଲକ୍ଷ ସେ ମାଳାଙ୍କର ଦୁଃଖ ଅଲେ ।

ଜାତ ଜଣ ଲକ୍ଷ ସୁମ ଜଣାନ୍ତ ଦିନ୍ଦୁର ।
ପାଲପାରେଣ ଚେ ଜେଣ ଦୃଷ୍ଟି କଣାଇର ।
ସର୍ବିଜନ ବନ୍ଧୁ ଦୋଷେନ ।
ପାଃଟ୍ରା ଭୋଗୀଙ୍କ କର୍ମ ଲାଗୁ ନୋହୁଥିଲେ ।

ଗୋଃକାଲଗେ ସୁଧାର ଜଣ ବଳୁଛି ଶଜେନ ।
ପାଶା ଜର ସୁଦାଶି ମନ୍ଦରେ ସୁଖ ଜାଗେନ ।
ସୁସୂଜରେ ପାଇ-ଲକ୍ଷ ।
ଗୋଃକା ଉଦ୍ଧାରେ ଲୋକଙ୍କ ବାଳଲକ୍ଷ ।

ଧବଳ ଉନ୍ନତ ଶୋଭେ ତାହ ଏସା ଦନ୍ତ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣଖଚିତ ସାସ୍ତିକ ଅଳଙ୍କାରେ ଯନ୍ତ ।
ଶୋଭେ ସୁନ୍ଦରରେ ଦନ୍ତ ।
ଗୁଣ୍ଡଧାରୀ ସୁଧାଳସି ଶୋଭ ସର ଶନ୍ତ ।

ଗ୍ରୀବାଦେଶେ ଘଣ୍ଟା ଶୁଣି ଦେଇ ସ୍ୱନଲୋଳେ ।
ସୁଦୃଢ ବୋଲିବ ତାକୁ ଲଗା ଲୋହେ ଶଳେ ।
ସେଠି ଦୋଳଇ ସୁଚଙ୍ଗ
ଧବଳ ଓ କାମଡ଼ିଟି ଭାଷ ସୁନ୍ଦ ସାଜ ।

ଦଧୀଚିଆଦେ କାଳୀକୁ ଭୁଷୁନ ବସ୍ତ୍ରଶୋଭନ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକଳର ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ବେତାଳକ ଲଗ ଧାରେନ ।
ସୁତେଜ ଖଣ୍ଡ ଦେଇ ଶାସ୍ତ୍ର ।
ହସ୍ତୀ କୁମ୍ଭେ ଶାଣିତ ଅଙ୍କୁଶ ଅଗ୍ର ପୁଣ୍ଡ ।
ପ୍ରୋଥକ ସୁଲିଷ୍ଟରଣୀ ଶୋଭ ଭାଷ ସାଜ ।
ଚାଲୁଥିଲେ ଶୁଣ୍ଡବେଳେ ଲଙ୍ଗ ଏକଦନ୍ତ ।
ଏହାର ରେଖା ବୁଦବଦେ ।
ସୁଦୃଢ ଖଡ୍ଗ ଲକ୍ଷ କଙ୍କଣ ପ୍ରଦେଶ ।

ଅବଗତ ଦଣ୍ଡ ଦ୍ରୋଣ ଆକାଶରେ ।
ଗହ୍ୱରା ଉଦ୍ଧର ଶଣସାଣ୍ଡ ଗଗନରେ ।
ପିଠି ଏହି ବସାଏ ଭାଷ ।
ସୁତ୍ରଳ ଲଳାଟେ ଦନ୍ତୀ କରୁଣ ଚ ଭାଷ ।

ଚିତ୍ତ ପ୍ରୀତିରୁ ଲଭୁଶ ଶୋଭ ଲାକ୍ଷା ଭଳ ।
ନେତ୍ର ଦେଖ ହେମ୍ବାରେ ଲୋଭଣ ବଚନ ।
ଯାନ୍ ସୁ ଦୁଜନ ଶୋଭନ ।
ପ୍ରଣିପାତେ କରେ ଶୁଣ୍ଡ ଅଗ୍ର ଚମର ।

ଧାଇ୍ସୁନ୍ଦରୁ ଧାଇ ଓ ମରଣ ବୃତ୍ତି କରେ ।
ସୁରିଲ ଦୃଷ୍ଟିମଳତା ରଣ ପିଣ୍ଡରେ ।
ଯାତ୍ରେ ଏହ ଗଜେ ସୁନ୍ଦ ।
ଗଣ୍ଡୁଅଶ୍ରୁମ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକ ଦିଗ୍ଦିଗ ।

ଗଜଗମନଠାରୁ ଧୃଷ୍ଟତାର ଅପମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ।
ପାଣି ଶ୍ୟାମଙ୍କୁ ସୁର କରଣ କଲେ ହେତୁ ।
ସୁଦାମଙ୍କୁ ନେତେ ରଜ ।
ସୁରଗଣ ଅବୁ ବନ୍ଧନକୁ ମାଳାମାନ ॥

ସୁଲକ୍ଷଣ ପ୍ରେମ ଗୁଣ ବଦନଠାରୁ ଜଳ ।
ଜଳଧି ସୁତ ସୁନ୍ଦର ଏମନ୍ତ ଏଣୁ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନେଇମାନ ।
ତ୍ରିଭଙ୍ଗ ଶିଳ୍ପ ଏଣେ ଦୁଃଖ ଦବନ ॥

ଭୂଷଣ ଏ କୃଷ୍ଣ ଚୋରେ ଯଥା ବନ୍ଦ ଏଣ ॥
ସୁଲକ୍ଷଣ ବଦନରୁ ଘଟଣ ଭାରତୀ ।
ଗତେ କୃଷ୍ଣ ଦେବତାଙ୍କ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଉଦୟରୁ ବନ୍ଦନା କର ॥

ଶବ୍ଦଶ୍ଳେଷ ଭାବ

ରାଗ—ଆଶାବରୀ

ବନ୍ଧୁର ଭୂତ ବନ୍ଧୁ ଚୋର ବଦନ ଶୁଣ ଜନ ।
ବଳେଇ ଘର ନାଗ ଅତଏବ ବନ୍ଧୁରୁ ଜଗମଣ ।
ବୃନ୍ଦାବନର ଭାବ ଜଳର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଳକୁ ଭରି ।
ଦେବେ ଅନ୍ତର ତୁଳ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ବନ୍ଧୁଶାଖୀ ॥

ଭୂଜ ବନ୍ଦନା ପ୍ରେମଲୀଳା ବରଣ ଗଗନେ ଜନେ ।
ଦୋଷ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚୋର ଜନ୍ମଚକ୍ର ନାହିଁ ଜ ଆଦ୍ୟ ଦେବେ ।
ଆଳୀରେ ନାହିଁ ଭାବଙ୍କର ଜନ୍ମ ସ୍ନେହ ଭୂଷଣ ସେହ୍ନ ।
ନାଶୀ ଦେ ଭୂମି ଘଡ଼ ମିଳିଣି ଜଳ ବନ୍ଧୁର ଘୃଣ ॥

ବୋଲଇଲ ଜୋବେ ଶୋଭ ଭକ୍ତ ଦେବ ଆଦ୍ୟ ବୋଲରେ ଶ୍ରବଣ
ଦେବ୍ଧୁ ଚ ଭୂମି ଶାଣ ଦେ ପୁଣି ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଗାଇଲେ ।
ବନ୍ଧୁର ଘଟନ ଶଣଣ ଲବେ ଶିଶୁ ଯା ଲବେ ନାହିଁ ।
ତାର ଭାବକୁ ବୋଲି ବନ୍ଦନକୁ ଆସିବା ଘଡ଼ ଦେଲି ॥

ଉତ୍ତରେ ଲଗ୍ନ ଦକ୍ଷରେ ଦେବ ଅନୁଷ୍ଠ ସକଳ ଅଷ୍ଟ ।
ବଡ ନାଗର ନଗ୍ନ ସାଦର ସ୍ତମ୍ଭ ସ୍ତନ ଶିଷ୍ଟ ।
ଭଦ୍ରସ୍ତମ୍ଭ ଦେଖ ଏ ସ୍ତମ୍ଭ ଲୋକ ଦେଖନ୍ତି ବେଶ ।
ଟଙ୍କାଟି ଏହୁ କାଟିବା ଲୁଣ୍ଠି ଜାଳ କରନ୍ତୁ ଦୃଷ୍ଟ ।
ବୀଣା କାର୍ଣ୍ଣରେ ଧାର୍ଣ୍ଣ ହସ୍ତରେ କାତାକୁ ପଛି ଭଲ ।
ବଚନ ଶରୁ ବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତ୍ର ଦକ୍ଷରେ ବେଶେ ଦାଶ ।
କରସ୍ତ ସ୍ପଶା ପୂରକା ଶୋଭା ଶ୍ରୁଷ୍ଟ ଦୋ କରସ୍ତନ ।
ଉତ୍ତରେ ଲଗ୍ନ କର ବା ସତ୍ୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଜେଲ ମନ ।
ଅନଙ୍ଗବତୀ ଦେଖେ ଲୁଚନା କରେ ଏ କଥା ଶିଖ ।
ବଚ ସମ୍ଭ୍ରମ କରେଃ ଅନ୍ୟାୟକ ମଦନାନ୍ତ ।
ଭଗ୍ନ ଦେଖ ନାସ୍ତିକ ସ୍ପୃଶ କର୍ଣ୍ଣିକ ଶାଳୁଥିବ ।
କଷ୍ଟ ଲଷ ଲେଷ ଦ୍ୟୋଃଶାସ୍ତ୍ର କାର୍ଣ୍ଣିକ ସ୍ତୁଭ ଦେଖ ।
ଦେଖାରେ ଶୁଣି ଜା ଦେଖି କେଶା ଦେଇ ନ ଜାଣୁ ଭଲ ।
ବସ୍ତ୍ର ଭିତ୍ତର ଲୁଣରେ ଦୋଷ ରଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରରେଖ ।
ଉଦେଶ କରେ ଶୋଭଣ ସକଳ ଜଳଜାତଶ୍ରିଷ ଦେଶ ।
କାହୁଁ ଅଛି ଏକଷ୍ଟ ଭୃତି ଦେଖାଇ ଆସୁ ଭାବେଶ ।
କାମଧ ବଳ ଭଗ୍ନ ହେଲେ ଶାଳେଣ ଦେହରେ ଭାର ।
ଦେଖାଇବା ଆସୁ ଭଲ ଆସୁରେ ଏ ଆସୁ କାଉଁଗୁଲ ।
ବାଳିକାକୁ ଦେ ଅଛୁ ତାକୁ କାନ୍ତୁ ବହି ଦେବ ।
କାହିଁକି ଦେଉ କାହୁଁରେ ଭଲ ଆସିନା କଥା ଥିବ ।
ବପୁ ବଳରେ ଅନୁରେ ଦେ ଦେଖାଇ ବହୁରନ୍ତ ।
ଭକ୍ତିଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଭଲ ନ ଗାଇ ଦୋଷରେ ମୁଁ ବ ।
ବାଳକୁ ବୁଲ ବଲ ଆସନ୍ତୁ ସ୍ତବନ ଦେ ଦକ୍ଷ ଲାଭ ।
ବହୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭା ଉଦୟ ସବୁ ଶାନ୍ତି ଏ ବାଲ ।
ବନ୍ଦିନ୍ତୁ ପୁତ୍ର ଜନକକୁ ସତ ଏହାରେ କୃତ ଅଛି ।
ବୋଲନ୍ତ ଭଲେ ଦେହ ଦେଖଣରେ ଦଂଶନ ଦେଇ ଶାସି ।
ଦେଖେ ଗର୍ବିତ ଦେବେ ଲେଖ ଶୋଷି ଆସୁ ସର୍ବରେ ଆଶି ।
ଦେଖଣଙ୍କ ଆରୁ ସ୍ତନରେ କାହିଁ ପୁରକ୍ଷଣୀ ନାହିଁ ।
କାଷ୍ଠନ ଭଲ ଭୂଷଂ ସ୍ତନଶ୍ରୀ ବୋଲାଇଲ ଦେଖେ ଦୋଷ ।
ଉଦ୍ୟାନ୍ୟା ଚନ୍ଦନ କସ୍ତୁରୀରେ କଳ ବନଶୋଭା ।

ବାଣାବଳୀ ସୁନ୍ଦରୀ ଭାଗୀ ବନର ସୁବାସରେ ।
କନକ ସୃଷ୍ଟି ଦଗ୍ଧ ହେଉ ଅଙ୍ଗର ଭୂଷଣରେ ।
ଏପରିକ ଶୋଭା ଲଭିଲା ହେଉ ଦୋଷରେ ଦେଖୁ ଦେବ ।
ଭକ୍ତିରେ ଆଜ ଏ ଭବୁ ରଜନ ପୂଜା ନାମ ନ ଜାଣି ।
ବାସସ୍ଥଳର ଦେବ ସଂଯୋଗ କରିବ ଦେଖ ସତ ।
ଦୀନ ଜାଣନ୍ତୁ ଶୀଘ୍ର ସ୍ତୁତି ଅଶ୍ରୁର ଭାବନା ହ ।
ଭବେଶ ଦେଖୁ ଭକ୍ତର ପାଇଁ ସ୍ତୁତି ଭାଷିବାକୁ ।
ସମ୍ପୃତ ଭବ ଆନନ୍ଦ ପାଇ ଶିବାଙ୍କୁ ନେଇ ସର୍ବ ।
ଭକ୍ତିରେ ଶାନ ଦେବ ସେବନରେ ପୂଜନ ମନ୍ଦିର ଭକ୍ତି ।
ବଜାଇଲେ ବଣ ସଙ୍ଗେ ଦୋଳକା ସମାରେ ଭଣ୍ଡ ।
ବନ୍ଧୁ ଭବସ୍ଥା ଶୁଣି ସେ ଆଶା ଶୁଣରେ ଯାହା ଭଣ ।
ବସ୍ତୁ ଦେଖ ସମ୍ଭୂଷଣ ଦ୍ୱାର ଏବଂ ଜାଣିବା ବାଣୀ
ବକ୍ତିପୁଷ୍ପ ସେ ବନ ପୁଷ୍ପେ ଶୋଭା ଯେବେ ହୋଇ ।
ଶରଣ ସୋମ ଭୂଷଣରେ ମନ ଭଜନ ପାଇଁ ଶାନ୍ତି ।
ଦର୍ଶନଭକ୍ତି ଦେଖି ସୁନ୍ଦରୀ ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତ ଦେବ ।
ବସନ୍ତ ମଣ୍ଡୀ ଆଣ ଯା ସ୍ନାନ ଭୂଷଣ ଭାବରେ ଭଣ ।
ଭକ୍ତି ହୋଇ ସୁଖ ନ ଶାନ୍ତ ଆତ୍ମଙ୍କୁ ପୂଜନ ।
ବାଣୀଭବନ ସୁଖେ ପୁଣି ଦେବ ନାମ ନ ଭଣିବ ।
ବନ୍ଧୁରେ ଭଣି ସେ ସ୍ୱାମିଣୀ ଧନ୍ୟ ତା ଭକ୍ତିର ।
ଭକ୍ତ ଭାବରୁ ସକଳ ସ୍ତୁତି ଦେବଙ୍କ ଭଣ ଆବ ।
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ସ୍ତୁତି ଶାନ୍ତ ସର୍ବ ଦେବଙ୍କୁ ଶୋଭା ।
ଭକ୍ତିର ବଚନ ଦେଖିଲେ ଦେବତା ସେ ପୂଜେ ଦେବେ ଯୋଗ ।
ଦର୍ଶନ ସୋମ ଦେବଙ୍କର ଦେଖ ଦେବ ମଙ୍ଗଳ ଏହା ।
ଭାବ ସେ ପୂଜ ହୋଇ ସ୍ତୁତି ଭବନ ଭୂଷଣ ।
ଭକ୍ତର ହୋଇ ଶିବାଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ଭାଷଣ ପାଇଁ ଭଣ ।
ବନ୍ଧୁ ଦେଖିବା ମଧୁରଚିତା ଆତ୍ମାରେ ହୋଇ ଭଣ ।
ବସୁଧାରେ ଭକ୍ତ ସଙ୍ଗେ ଭୂଷଣ ଏ ବାଣୀ ।
ବର ଶାନ୍ତି ଆନନ୍ଦ ଦେଖା ତା ବଳବର୍ଣ୍ଣୀ ସ୍ତୁତି ।
ଭକ୍ତ ସେ ଏବେ ଭଜନ ଭବନେ ସମାନେ ଭକ୍ତି ଦେବ ।
ବାଣୀ ଭକ୍ତର ଶାନ୍ତ ଏ ଭବ ଦେବ ସେ ଭଜନ ଶିବ ।

ଚନ୍ଦନଲତ୍ କଂଶୁଳ ସହ ପ୍ରେମେ ମଜ୍ଜନ ମନ ।
ଜାତୁକ ଗନ୍ଧ ବାଣୀ ସୁକୁମାର ଗୁଚ୍ଛର ଚନ ।
ସୁଖ ଦାନରେ ଲଜ୍ଜାଶୀଳ ଧାରଣ ଯୋଗଭା ଦାନେ ମୁଖ ।
ଶରଣେ ଭକ୍ତ ଜନେଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀଙ୍କ ଯୁଗଳ ପାଦ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଗୀତ

ରାଗ—ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକିତ

ତୁମି ଜନନ ଜେଜନ୍ତୁ ବଶକ୍ଷ । ଗଣ ଦାନ୍ତ ନସୁଦେବ ଭାଷଣ । ତୁମି ସୁଖର ସୁଣ୍ଡ ଦନାନ ସମାଜେ ଧନ୍ଦଜାନ୍ତୁ ଗଣ ଦାନ୍ତପଥଣ ହେ । ସଖିହେ ।

ଭଜନଗାନନ ଭାଗେଷ ଭଜ । ସୁଖ ଏରୂପେ ଦେବତେନ ସଖି । ବୃନ୍ଦାବନ ମଣ୍ଡନ ଜେଷ୍ଠପଣ ଅସି ଏପାଟିର ଭଜନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ ହେ । ସ୍ଵଜନ ।

ସ୍ନେହେ ଶୁଣି ଗୀ ଦରନ ଦେଖ । ଭଜନାନ ଏ ଭୁବନ ସଙ୍ଗ । ଭ୍ରମରଭ୍ରାନ୍ତ ମନୋହର ଅମ୍ବର ଅନୁସ୍ମର ଜଣ ପୀତ ଦାଣ୍ଡି ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ଗଜ ଗତି ଯେ ଦନ୍ତୁଷ୍ଟ ଏବେ । ସ୍ଵଜନଣ ବୃନ୍ଦାବନ ଘରେ । ଉଲସୁଚ ସିନ୍ଧୁ ସ୍ଥିର ଗୋପଙ୍କୁ ଦେଖିଥିଲା ତା ପାଖେ ପ୍ରଗଟେ ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ଭଜ ଧରଣେ ଦେଖି ନଜାକୁ । ଗଣ ଅଙ୍ଗମନ୍ତୁ ଭୁଜ ଜାକୁ । ସଙ୍ଗେ ଗଜ ଭଣ୍ଡ ସଙ୍ଗାତ ଜରଣ୍ଡ ଦେଖ ଜନ୍ତୁ ନାହିଁ ଉଦାଜାକୁ ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ସଙ୍ଗୀ ଅନୁନାଦ ଦେଖ ଏଣ୍ଡ । ଦେଖଣ ଏବେ ଦୂରେ ସୁଖି ଜାଳ । ସୁରଦେଶ ଗୋପେଣ ବିହାରଣ ଜନନ୍ତୁ ଗଜଜନ୍ତୁ ଦାଗ ଅଣ ଦାହିଁ ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ଜନେ ଜନଜାତ୍ରୁ ଜାନ ଜାଣି । ସନ୍ତ ସ୍ଵଜନ୍ ଦେଜାକୁ ଜାଏ । ସ୍ଵଜନ ଏବେ ସିନା ଜନେ ଜନ୍ତୁନ୍ତୁ ଜର୍ଣ୍ଣ ଜାଗ ଦେଖ ଦେଜ ଅର୍ଣ୍ଣ ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ଭଣ୍ଡୁ ଭଣ୍ଡୁ ଘଣ୍ଟିତ ଏଣି । ସ୍ଵର ଓ ଜାଲେ ଗଜ ଅସି । ସ୍ଵଜନ ଦୂରେ ଅଣ୍ଡ ଅନେ ମାନସ ଜୁଜନ୍ତୁ ଦେଖନ ଦେଖ ଜଣାଣି ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ଜନାଲେ ଦାହିଁ ଜନ । ଜଗନ ଜାଗିତ ଜା ଦେଖୁ ସ୍ଵନ । ଦୂରଣ ଜେଜନ ଭୁଜି ପୁଣି ଜୁଜନ୍ତୁ ଅଣ ଦେଖ ଜାନନ ଜଣିତ ରେ । ସ୍ଵଜନ ।

ଭୃଙ୍ଗ ଭଳାନ୍ତ ବେଶ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ଭୂଷା ଦ୍ରୁମ ଶୃଙ୍ଗ କେଶପୁଞ୍ଜ । ସ୍ୱରିତ ତେଜ ଚଳ। ଏମନ୍ତ ବେଶଙ୍କୁ ଅସ୍ତ୍ର ବନ୍ଧୁ ତରଙ୍ଗ ଭଜ ପୁଞ୍ଜ ହେ । ସଜନ ।

କେତେ ଭୁଲି ଏଣ୍ଡ ନାସ୍ତ୍ର ଭାନ ଭଣ୍ଟି ଆସୁ ରଙ୍ଗ ଭୁବନ୍ତ ଭଗ। ଭଗାର-ସନ୍ତେ ଏମନ୍ତ ଅଟେ ମାଣ ଶରକ ଭୁବ କଥେ ଦେଇବ ଶ୍ରମ ହେ । ସଜନ ।

ଗୁଣ ଗାନ ଅନରେ ଦଇଥା । ତାସୁ ବେଳେ ହେଲ୍ ଦାଣ୍ଡି ଭଳ୍ପ । ସଜନ ଭୁବନ ବୋମାଦାଧ ନବ ବନ୍ତ ଦବ'ର ସ୍ୱଶ ଏବେ ତା ନହ । ସଜନ ।

ସଭବ ଦେ ଏହା ଶରଣ ସନ୍ତ୍ରଣ ଭକ୍ତ ଦେବାକୁ ଚଉଦ୍ଧ ଦେଶ । ଦୃଷ୍ଟି ନଭାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ତ୍ର ସେଠେ ଅସି ୨ନ୍ତ ସଗାଉ ପ୍ରନାଣ୍ଡ ଚେଷ୍ଟା ହେ । ସଜନ ।

ଭଣ ଭୁବେ ନ ବେଦ କଥାର୍ଥ । ସବୁଆଦେନ୍ତ ଦେ ମାଳଣ ଦାଣ । ସଜନ ସ୍ୱନ ଅଣ ସିନ୍ଧୁ ଦୋଏ ସିନା ଭୁବେ ଚେଳଣ ଭବ ନ ଭାଉ ହେ ! ସଜନ ।

ଭୁବନଙ୍କ ଭଳଭୂଷା ତତ୍ତ୍ୱ ଭୃଙ୍ଗବାସେ ଭଗ ସ୍ତମ୍ଭ ଭକ୍ତ । ସ୍ୱଦେ ଦବାର ଭଣ୍ଡାର ଅଣୀ ବୋଧ ଭବେ ତରଣ ଭୂମ୍ଭବନ୍ଦ ହେ । ସଜନ ।

ଭଗିଦାନଙ୍କ ଭୂଷଣ ସୂର୍ଯ୍ୟ ! ଭୃଗୁବେଶ ସ୍ୱର୍ଗଭୂଷେ ଦାଣ୍ଡି । ଭଣ୍ଡ ଭବ ଦେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱ ତା ଶରଣ ଏଣ୍ଡ କଣ୍ଠାଏ ସନ୍ତ୍ର ଦାଣ୍ଡି ଧର । ଭଜନ ।

ଭୂଷ ଦେଶନ ବଣଳ ଦର୍ଶ୍ୱ । ଦୋଶାକିବାଏ ଗୁଣ ଅଳଙ୍କାର । ଭବ ନରକ ଶିତ ପାବେ ନବ ନବ ଦାଣ୍ଡ ଭଣ ଅରାଦାନ୍ତ ହେ । ସଜନ ।

ସବଳାସ୍ୱନର ଭଂଭକ୍ଷ ଦାଣୀ । ଭୁକ୍ତିବୋଷ୍ୱେ ଏଭୁବେ ଭଣି । ଭଜନ ଅଶୁଭ ଦରଣ ସୁଦଳ ସ୍ୱରଳନ, ସାନ୍ତବେ ସ୍ୱଣି ଦେ । ସଜନ ।

ପାଞ୍ଚଶହ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କଳସ୍ୱରୀ

ମନବର୍ତ୍ତୀ ମହାସ୍ୱନ ଭାବ ସ୍ୱବ ଦାନ । ମୁକ୍ତିଦ ଦେଉଁ ସ୍ୱମାନ୍ତୁ ବେଳ ଅନ୍ତର୍ଜାମ ଧର । ମନୋହର ସତେ ଯାଇଁ ସ୍ୱନ୍ତୁ ବଣଉନ । ମୁଁ ଦଣ୍ଡାର ସେଦଣ ବୁ ସ୍ୱଳନ ଦାନ ଦେ । ମୃତ୍ୟୁଦମ୍ଭଣ ଭୂଷ ମୁଣ୍ଡି ଭରସ୍ୱନ । ମାଳଣ ଭୂଷଣ ତୁ ଦେ ମୁଁ ବଣ ସଧୁ ଭୂତ ଦେ ।

ଦମାବେଣ ତୁ ସେଦେବ ଦଣି ଏଣା ଦେବା ଭାବୁ । ମୁଁ ଆନ ସ୍ୱଦଳ ସ୍ୱଶି ଗୋଇଥିବ ଦେବବୁଁ ଦେ । ମୋତ୍ତୁଥିବ ମନ ଭାବେ ଭଣାଉଛ ଜେଣି । ମୁହାଁ ଭାସ ସନ୍ତୁଳ୍ପ ଦେଉଥିବୁ ସଣି ଦେ । ମନର ଭଣି ଦଥା କହୁଥିବୁ ମନା ଦେଉ । ଜାଣ ନ ଜାଣୁ ଦୋଷ ମାଗୁଣି ଏକକ ଦେ ।

ମଝିରେ ରହିଗଲା ବେଳେ ମୁଁ କୁମାର ଏକା । ମୋ ଉପରେ କୋଉଠିକି ଏକେଲ କରୁଣା ନାହିଁ । ମୁକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଗଳ ଅନ୍ଧକାର ଭେଦିକି ଚାହିଁ । ମୁଁକିର ଦୟାର କୋଣେ ଦେଖୁଥିଲେ ସୃଷ୍ଟି ହେଲ । ନମସ୍କାର କରିବେ ଜଗତ ମାନବ ଜନକ । ନମୋନମଃ ଭୂମି ବୋଲି ସୃଷ୍ଟି ଦେଖୁଥିବ ହେଇ ।

ନବ'ଗୀତ କରେ ଭଗବାନରେ ଏଠା ଜାହ । ମୋତଜନରେ ଗୁରୁ ଅଜଗର ଏଥା ହେଲ ଯେ । ଚିନ୍ତନ ପ୍ରେମଜନରେ ମୋଦନକୁ ନେଇ । ମଦନ ଯୋଗକୁ ଥାଇ କରନ୍ତୁ ନ ଦେଖ ହେ । ମହାଦେବ ମନ୍ଦିର କୋଣକୁ ଲୁଚିକରି । ମୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ଗଣକୁ ଘରେ ହୋଇ ଧାଉ ଧାଉ ହେ ।

ମାତ ଲଳାଟର ଯେ ପୂର୍ବ ଦେବଦେବଙ୍କ ପାଇଁ । ମୃତ୍ୟୁକୁ ଭୂମିର ଜଗ ଜଗ ସୃଷ୍ଟି ସୃଷ୍ଟି ହେ । ମନ୍ଦିର ଜଗନ୍ନାଥ ଦୟାଳ ଦୋହଳ । ମୋହନ ବୋଲେ ଦେଖିଲେ ପ୍ରିୟ ଯୋଗିବାକୁ ହେ । ମାତୃର ଭାଗବ ବୋଲେକ ଜାଣିଲି ସୁଖ । ମଣିର ଭୂଷଣ ଭଳ ଏ ଉଠନ୍ତେ କାଳ ହେ ।

ତମୋଦଳ ଅନନ୍ତ ଏଥି ପ୍ରାଣ ମରେ ନାଚ । ମହୋତ୍ସବେ ଜଳଧାରା ପ୍ରାଣେ ମୃଦଙ୍ଗ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେ । ମୁଁ ଖାଲି ଜା ନ ଜାଣେ ମନ ଥିଲେ ଜମାର । ମୃଣାଳ ଜାଣିଲେ କଥା ତହିଁ ନ ଭଳାଇଲ ହେ । ମୃତ୍ୟୁର ଏକକ ଜଣ୍ଡ ଅଠ ଅଠ ଆଖି । ମଧୁର ରସର ସୃଷ୍ଟି ଦଳ ତନ୍ତ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଏଥି ।

ମାଧବ ଜନମ୍ ଭାବ ଏ ସାଥ ଅନାଇ । ମ୍ଳାନ ମୁଖ ଜଣା ଅନ୍ତରରେ ଚାହିଁ ଥାଇ ହେ । ସୀମନ୍ତ ଭଳ ଭଲ୍ଲକ ଭସ୍ମାର କରଣ । ଦେଖିଲ ମନ୍ଦିର ମୁଁ ଭଳ ଅଶ୍ରୁଜଳେ ପିଇ ଦେଇ । ମୁଖଦେଶ ଧରି ହୃଦେ ସମ୍ମୁଖରେ ଚାହିଁ । ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ ବେଳେ ମୁଁ ସବାଙ୍କୁ ଅଙ୍କ ଥାଇ ଯେ ।

ମୁକ୍ତଦୋଳିଏ ଲୋକ ଅନ୍ତ ପିଇ ଭୂଷ । ମାନଙ୍କୁ ଭଗବାନ ଜନ ମୁଁ ଭ ପ୍ରାଣ ଥାଇ ହୋ । ମଦନମୋହନ ଶରୀର ଆନନ୍ଦ ଭୁ ମୋର । ଜଳ ଜନ୍ତୁ ନ ଧାଇ ଭଳେ କରେ ଜଳ ହୋ । ମୋ ଜୀବ ସୁନ୍ଦର ଜଗନ୍ନାଥ ଭୁ ସୁନ୍ଦର । ମୁ ଦେଖି ଦେଉଛି ଆଜ ବୋଧର ଜାଗରଣ ହୋ ।

ନାଥ ହରି ଏକେ ଜଗ ଜୀବନେ ଜା ଅରେ । ମଧୁର ହୋଇବେ ଯେ ଭକ୍ତି ଜଗ ମାଧବର ହେ । ମୁଁ ଜାନକୀ-ରଘୁନାଥ ଗୁଣେ ବାଜେ ବଳ । ମାନବକୁ ସମ୍ମୋହନରେ ଦୟାକୁ ଦେଖିଲ ହେ । ମନମୋହନ ଜଗତ ଦେଖନ୍ତୁ ଭାଗ୍ୟ ଯାଗ । ମୁଁ ଯୁବ ମୁକ୍ତି ଧାଇ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଭଜିଲ ହେ ।

ମନେପଡ଼ୁଛି ଲକ୍ଷ ଲଠିଂର ଭୂଲଭୂଲେଇ । ମନଦାନ୍ତ୍ର ମାଣ୍ଡ ଚାନ୍ଦ ଅମାଷ୍ଟ ଭୁଲାଉ ଥିଲେ । ମନ୍ଦୁର ବଜର ବର୍ଷୀ ନାଧଃକ କ ଆହିଁ । ପଥ ଭୁଲ ଶମାଳ ଖାଖୋଭ ଦବା କହି ଥିଲେ । ମଧୁକରମାଳିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଭେଦ କ ଥିଲେ । ମନମୋହନ ଅଳସ ଭଙ୍ଗାରେ ଥର ।

ମନ୍ତ୍ର କହ କହର ଅଳସ ଅର ଶୋଭ । ଏମନ ଭୂଷି ଉଚ୍ଛ୍ୱରେ କ ଚମ୍ପା-ଫୁଲ ଘଷ ଥେ । ମହାରାଜର ଭଳୂଷ ସ୍ୱଳୂଷ ଚଳୂଷ । ମଣିଭଲ୍ଲ ଅନଳାସ୍ତ୍ର ଜଣ ଲିଉ ଅଣ ଥେ । ମାଷ୍ଟର ଗଣ୍ଠ ଲ କହିତାଳ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଚଳେ । ମଣ୍ଡୁ କହିଲେ ତସ୍ଲ ପ୍ରଥାଲେ ଥେ ଲୋଚକ ଥର ।

ମଲ୍ଲୂଜାଣୀ ମଲ୍ଲୂ ଜାଣ ଅଣ ସ୍ଥାକ ମାସ୍ତ । ମଣ୍ଡଳ ଅଣ୍ଡାକ ଚଘ ଘ ଏ ଭୂଷଣ ଅଲ୍ ଥେ । ମିହ୍ନଲ ସ୍ୱଚାରେ ଘଟା ଅମଳ ଜଳର । ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ହଂସକ ମୁକ୍ତା ଭୂଳ କ ଭୁଲ୍ଲଳ ଥେ । ମଜର ଚୋଖାଳ ଅଲର ଖଳ ଦୋଷା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ମୁକୁତା ଜଳସ ସ୍ୱଣ କଦ ଭାଷ୍ୱ ଜଣ ଥେ ।

ମଲେ ସ୍ୱର୍ଗ ଭ୍ରାତାରେ ରହ ଅମ ଦୋ ଶୋଭକ୍ । ମଳଷ ପୁରୁଷରେ ମୋହନ ମୋହନଲ୍ଲ ଥେ । ମହକ ରୂପା ହୋଇ ଅମଃ ଲୋଲେ ଜଣେ ଅଲ୍ । ମୁହିଁ କହ ସୁନ୍ଦରୀ କହିଲ ଜଣେ ଭାଲ୍ ଥେ । ମହୋମଧ୍ୟେ ଏଣ୍ଡା କସ୍ତୁ ଶୁଭ୍ର ସ୍ୱଳ୍ପକ । ମନ୍ତ୍ରଳାଲ୍ଲ ଅକାଳ ଅକାର ଶିଖ୍ୟକ ଥେ ।

ମଲ୍ଲୂଷ ମାର୍ଗରେ ଚାଆ ଜାଣ ଧାଣ୍ଡୁ ରହ । ମଣିଙ୍କୁ ଲକଣ୍ଡ ସ୍ୱଣ ସ୍ୱଣ ଖୀଣ କହାଉ ଥେ । ମୁଣ୍ଡିକ ସୁଳଷ କଥା ଷଦି ଅଳ ଅଳ । ମୋହରେଳ ଚେତଷ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଆଲେର ଆହାନ୍ତ ଥେ । ମକଳର ଜାଣ୍ଡ ଅର ସ୍ଥାସ୍ତ୍ରଳର । ମଣ୍ଡଳଜକ ଜଳଳ ଲୋଚକ ମସ୍ତୁ ଥେ ।

ମାଦଣ ଲଣ ଜଳଣ କହଲ ଶୋଭନ । ଲୋକରେ ଅଣସ ଜାଣ୍ଡି କ ଚହଣଣ କହନ ଥେ । ମାନସେଳକ ଆଲଙ୍କ ମୁଁ ଲଷଣ ଭୁଲିଲୁ । ମୋରେ ଆହା ଦେଲ ନାହିଁ ଲମା ପୁଣି ଦେଖିଲୁ ଥେ । ମୋର ଜଳସ କ ଶଳା ଭୁଲିଲୁ-ଚହାଲିଲ । ମୋହୃଦ ଲୋକରେ ଲଲ ସଂସେ ପ୍ରୀତି ଜଲ ଥେ ।

ମୁଖେଧ ସୂଷି ଭୋରେ କୋର ଷିଠା ଅଣ ଜାଣ୍ଡି । ଲଲ ମୁଁ ଭୁଲି ଶୋଭଣା ଦେହ କାଣ୍ଡି ଖାଣ୍ଡି ଥେ । ମୋହନଙ୍କୁ ଭୁଲର ଦସ୍ତୁଷ ସ୍ୱମ ଅଛୁ । ମଳଣ ଅସ୍ତ୍ର କହନ ଦୋଷେ ଜଣ୍ଡ ଥେ । ମଣିଷ ଜାଣ୍ଡି ଲୋକ ଅଣ ଚହାଲ ଜାଣି । ମିଠ ଏଲେକକେଳ ଆଷେ ଦେଖି ଷମା ଜଳ ଥେ ।

ମକରନ୍ଦ ଲୁବ୍ଧ ହୋଇ ସେବ ଭ୍ରମରଙ୍କୁ । ମୁକୁଳ ମନ ଧାଇଁ କହିବା ତାହାଙ୍କୁ ରେ । ମଧୁର ସ୍ୱରକୁ ଶୀଘ୍ର ଦରଶ ଦେଲ ସାଙ୍ଗ । ମଧୁ ପାନ ଉନ୍ମତ୍ତ ଭାବରେ ରସେନଷ୍ଟ ରେ । ମନ୍ଦୁଷ୍ମ ହୋଇବେ ପଲ୍ଲବାନ ଦିଶେ ଭୂଷ । ସେ ମନ ସୁଧାର ସ୍ମୃତୁ ଲଗାଏ ଦେଖୁ ଦେଖି ରେ ॥

ମଣିବେଶକୁ ଶୁଣିଲ କହିଲ ଦିଗ ଦେଶ । ମହାପ୍ରେମକାରୀ ଉଲଷିତ ଓ ଉଠଇ ରେ । ମଦନଶ ଘର ଭୁ ବଳ ଅନ୍ତରେକ ସଙ୍ଗ । ମୁଖ ରସ ଦେଖେ ପତା ଧୂତ୍ତର ଭୂଷିଲ ରେ । ମୁକ୍ତି ଧନ୍ଦ ରସିକ ଅଭ୍ୟାସ ଯୁକ୍ତ ଭୂଷ । ମନ୍ଦ ଅଦ୍ଭୁତ ଏ କଣ୍ଠ ଶେ ଶୁଣ ଆରମ୍ଭ ରେ ॥

ମୂଳ କଲ୍ପତରୁ ବୃକ୍ଷ ଘଣ ଫୁଲରୀ ରେଖର । ମାର୍ଗେ ରେଖି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭାବ ବଢ଼ିଲେ ରେ । ଘନଶଳକ କଣ୍ଠୀ ରେଖବ କଥନେ । ପଲ୍ଲବନ୍ତ ଦେଖେ ଉଠି ଗନ୍ଧୁଣୀ ମିଳନେ ରେ । ମାଖନଏ ଏକତ୍ରେ ମଦନ ଦେଖି ହୋଇ । ମିଳଣ ଆ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶବ୍ଦନ ବଢ଼େ ଲେଖ ରେ ।

ମିଳ ସ୍ତ୍ରୀରେ ହୋଇ ବଳେ ଜନ ମୋହନେକନ । ମିଳନ ସୁଧାର ଦଣ୍ଡ ଶୁଣି ଦେବେ ଉର୍ଦ୍ଧ ରେ । ଘନାଲୀଏ ଶୁଣି ଆଲଙ୍ଗନ ଗୁଣ । ନେଉଥାଇ ବନ୍ଧୁର ଯମୁନା କୂଳେ ମିଳ ରେ । ମୁଖ ଅଙ୍ଗ ଧୋଇବେ ଅସ୍ତୁ ନ ଅସ୍ତୁ ଶଙ୍କ । ମନରା କୁଞ୍ଜରେ ଭ୍ରମରଙ୍କୁ ବଳାଇଲ ରେ ॥

ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ ଗୀତ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଯମୁନା ତୀରେ କୁଞ୍ଜବନ ସ୍ଥଳରେ ଅବଶ ହୋଇଲେ ରେ ।
ଯାଉଥିଲେ କୃଷ୍ଣ ଗୋପୀଏ ଭରନ ରସ ଖେଳ ହୋଇଲେ ସେ ।
ଯୁବତୀ । ଯଦୁନାଥେ ପ୍ରୀତ ରଙ୍ଗ ରେ ।
ସ୍ତନ ଘନ ହୋଇ ଲଗନ ଦେଖି ନବନୀତକ ଭୂଷଣ ଶଙ୍ଖ ରେ ।
ସୁନ୍ଦରୀ ଏଣି ଗନ୍ଧଜ୍ଞ ଏଥିକ ରେଖିଲ ମଦନ ଦେଖା ରେ ।
ଯୋଗୀ ଯୋଗ ମନ୍ତୁ ଦେବ ସାଧୁ ଏହା ଭାବନ୍ତୁ ଏବେ ରୂପନାମ ରେ ।

ଘୋଷା । ଯାମାକେତୁବେଶ ରଙ୍ଗି ରେ ।
ଶମନ ସ୍ଵଜନ ସ୍ଵଜନ ସ୍ଵଜନ ଭାଗ ଯାଗରେ ଶ୍ରୁତି ରସ ।

ସୁଧାଂଶୁ ପୁଣ ମୁଁ ତୋଷ ଆଲିଙ୍ଗନ୍ତୁ ଅଛ ଆଛ ଅଙ୍କ ବେଳ ରେ ।
ଯୁବତେ ଶୋଭନ ଆଦେଶ ମୋହ ହୋଇ ଭ୍ରମିଲେ ଭାଗ୍ୟରେ ରେ
ଘୋଷା । ସୁତ ଗ ଶ ମୋର ଥାଇଁ ରେ ।
ସଙ୍ଗପୁରୁଷଙ୍କୁ କେଡ଼େ ଶୋଭେ ଦେଖିଲ ତଗତୁ ଭାଗ୍ୟ ତହୁଁ ଚମ୍ପାଇ ରେ ।

ସମ୍ପଦକୁ ଭୁକ୍ତ ଶ୍ରାବଣ ସମ୍ବତ୍ସରେ ସୁଖ ଗାଇଁ ଉପଜିଲ ରେ ।
ସାମିଧ ଭାଗ୍ୟ ପାଇଁ ଏହା କହୁ ଗୋପୀଜନ ମନ ମୋହୁରେ ରେ ।
ଘୋଷା । ଜନ୍ମସ୍ଥାନରୁ ତପ୍ତଜଳ ରେ ।
ସାକ୍ଷାତ୍‌ଗନ୍ଧରେ ଗଜଗମନ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଭାବଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରସାଦ ରେ ।

ଯୋଗମାୟାଙ୍କରେ କେବଳ ଡର ନାଶ ରୋହିଣୀକ ଗୋପୀ ଏ ତୁମ ରେ ।
ସ୍ଵର ସ୍ଵର ହୋଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଦରେ ଶଶି ଉଦିଲ ଲଘ ଜନ୍ମ ରେ ।
ଘୋଷା । ସଙ୍ଗରେ ଗଙ୍ଗା ଜାହ୍ନ ରେ ।
ସୁଭ ଦଶ୍ଵମ ଜିସରଣୁ ସା ସ୍ଵଜ ଗୋପ ଭାବ ସୁଖ ଭଜ ରେ ।

ଯୁଗ ମଙ୍ଗଳ ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ ଗାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶ୍ୱ ସ୍ୱର୍ଗ ରେ ।
ଯଦୁକୁ ହୋଇ ସେ ଶ୍ରୀମଦ ଦୃଷ୍ଟି ଶମନ ଗଗନ ଭାଗ୍ୟ ରେ ।
ଘୋଷା । ସୁକୃ ଫୁଁ କୃପଣ ଗରଜୁଁ ରେ ।
ଗଜଭାବ୍ୟ ଗୋପାଳ ଭଜ ସୁଖଂ ନଷ୍ଟ ମାଗ ଶବ କୃତ ତତ୍ତ୍ୱ ରସ ।

ଶ୍ରମନାର୍ଥ ନ ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ୍ରୀମୁଖଃ ଗଣ ଗୋପ ଗଣ୍ଡି ଭାଗ ରେ ।
ରସାଭଗ ଗଜକୃଦଳ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ସୁଖ ହୋଇ ଗଗନରେ ରେ ।
ଘୋଷା । ମୋହନ ସୁଖ ଭୁକ୍ତ ଭାଗ ରେ ।
ଚରଣ ଶରଣ ଦେଖୁଣ ରଘୁନାଥ ଏ ମନେ ସେବା ଅନ୍ତର ରେ ।

ଘାତନ ଲଭିଲୁ ଆହା ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଗଙ୍ଗାଜଳ ଭବ ପୁଣ ରେ ।
ରାମିତ ମିଥୁନ ହୋଇବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଗନ ଅନ୍ତର ଭ୍ରମେ ରେ ।
ଘୋଷା । ମୋହନ ଭୁବନ ଯାଇ ରେ ।
ପୁଣ୍ୟଭୂମିରେ ଏମନ୍ତ ଅନ୍ତର ଗଣ ଅଣ୍ଡାଦନ ଭିଜ ରସ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁଞ୍ଜରେ ଶାମୁଖକୁ ନେଇ ଦେଇଁ ସୁମୁଖୀ ଗୋ ।
ଶୋଭ ହୋଇଲା ଗଗନ ଦଶରେ ଶରତ୍ବରେ ଏ ପ ଲେଖି ଗୋ ।
ଚୋଷିତେ । ସ୍ବକୃତ୍ବାସ୍ତି ରତିକେଲି ଗୋ
ନେତ୍ର ମଧୁକରେ କରିଛି ସୁଖରେ ଖଣ୍ଡିତଃ ଶଯାନରେ ଗୋ ॥

ଶୋଭା ଲାକୁଟେ ଜଣି ଯୁଗ ଅଧର ଜାଣି ସଞ୍ଚିଲେ ଏ ଚିତ୍ର ଗୋ ।
ସୁଦର୍ଶନ ଥାଇ ମୋତେ କରୁଣା ଲୋଚନରେ ପ୍ରମାଦର ଗୋ ।
ଯୁବତୀ । ସୁକୃ ଚାରୁ ଘନ ଶଶି ଗୋ ।
ଗାଲଗେଲୁ ସାନ୍ତ୍ର ଶୀଘ୍ର ପରାଣୁ ଲୋଚନ ମୁଁ କ ମହୁଳୀ ଗୋ ॥

ସ୍ବରୂପରେ ଚନ୍ଦ୍ରାନନେଶାଙ୍କ ଚିତ୍ରୁ ଛଟ ପରେ ଶୋଭା ମୃଗେ ଗୋ ।
ଲଳିତ ଗୃହ ସ୍ଥିତି ସୁନ୍ଦର କଳା ସୁଖ ଚୋପଳରେ ଗୋ ।
ଚୋଷିତେ । ଯୋଗ୍ୟ ତେଜ ଲଗେ ଛାଇ ଗୋ ।
ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ମୁଁ ଏଣାଙ୍କେ ନାଦସ୍ବ ଏମନ୍ତ ଲକେ କରୁଛ ଗୋ ॥

ମୋହନଗିରି ନାୟକ ପୁଟେ ରଚନ ସାଧକ ଶୋଭା ଲଭନ୍ତ ଗୋ ।
ତଥା ଅଙ୍ଗୀ କୁସୁମରେ ଧର୍ଯ୍ୟ ତୁର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ସୁଖ ବହିଲ ଗୋ ।
ଚୋଷିତେ । ସାନନ୍ଦା ଭଲେ ଗୁଣ ଗୋ ।
ସୁଖ ଶରୀର କର କର୍ଣ୍ଣକି ସୁନ୍ଦର ଥାଇ ଦେଖ ଲଭ ଗୋ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ୍ୟାଏ ଲଭ ଧାରୁ ଲଭ ରଚନରେ ଶରେଣ ଗୋ ।
ଶୋଭାନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦରୁ ରସ ଚମାଚାରେ କରଣ ଉଦୟରୁ ଅଧେ ଗୋ ।
ଚୋଷିତେ । ସୁଖଲ ଲାଗୁ ଗୁଣେ ଗୋ ।
ଶୋଭିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ଏ କୁସୁମରେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଦା ହୋଇଲା ଗୋ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରଭ ମୋହନଗିରି ଲେଖୁ ରେଖୁ ଗଣ ଅଭେଦରେ ଗୃହ ମାଲ ଗୋ ।
ଚୋଷ ଏମନ୍ତ ଘନଶ୍ରୀ ଲେଖାରେ କଲ ଚିତ୍ତୁଲ ସାଗନ୍ତ ଗୋ ।
ଘଟ ଖେଳ । ଗାଢନ ଲାଗରୁ ଭଦ ଗୋ ।
ଶାରେଣ ମନୋହର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭାଙ୍କ ଗାଢାପାରୁ ଚେନ୍ତ ଗର ଗୋ ॥

ରସାଣୀ ଦେଖ ଲୋଳାଣୀ ଶୋଭାର୍ଥ ଲଭ ଚନ୍ଦ୍ରର୍ଦ୍ଧ ଆନୁସ ଚନ୍ଦନ ଲଭ ଗୋ ।
ଜୋ କରେ ଲଭରେ ଲେଖିବୁକେ ଶବ୍ଦ ଚେନ୍ଦ୍ରଲ ରଚନ ଶୋଭାରୁ ଗୋ ।

ବୋଷିତ । ପ୍ରୋଣଦେବେ ପ୍ରଭୁ ଭଜ ରେ ।
ଘଡ଼ି ଘଡ଼ି ଏହା କହୁଛ ଦେଖାସ ଭକ୍ତି ଭଜୁଛନ୍ତି ସାଧୁ ରେ ॥

ପଞ୍ଚମ ଭବୋଦେବ ଏଦେଦେବ ଭୁବନେ ଶୋକାତେ ଆଶ୍ରେ ଭୁବଣୀ ରେ
ଶରମାନ ମୂର୍ତ୍ତିଧର ଶରଣାର୍ଥୀ ରଖନ୍ତେ ରମାପତ ଶୁଣି ରେ ।
ଭୃକଣ । ଭୁବନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କେଳ ରେ ।
ଅନୁ ହାରାହାର୍ଦ୍ଦ ବୋଧ ହୃଦ୍ଭୃଶ ଭାବେ ଏହ ଭାବେ ରେ ॥

ଘୋଷିତ ଶୁଦ୍ଧ ଦାମଦାଣ ଅନ୍ତରେ ଧ୍ୟେୟ ବୋଧ ଭୁବନଣ ରେ ।
ଜ୍ଞୋନ୍ନାତ ବେଦାନ୍ତ ଆଦାରେ ପ୍ରକାଶେ ତାଙ୍କ ଭାବନା ମହନ ରେ ।
ସ୍ଵକଣ୍ଠ । ଦାନବନ୍ଧୁ ଶରୁ ନାହିଁ ରେ ।
ଧାନରହିତ୍ଵ ଭକ୍ତ ରକ୍ଷକୁ ନାହିଁରେ ଏହ ଦାୟକ ସ୍ମୃତି ରେ ॥

ଗଂଧା ଭକ୍ତିରୁ ସ୍ଵରଶବେଦବନ୍ଧୁ ଆଧାର ଜଣେ ଜନନ ରେ ।
ଯୋଜନଦାନ ଶରଣଦାସପାଦା ଦେଖରେଖ ଆନ ଆନ ରେ ।
ସୁକଣ୍ଠ । ଉଦାର କରୁଣାଶ୍ରୀ ରେ ।
ତୋରେତ ସୁନ୍ଦରତନ ବନ୍ଧୁଜନ ବୋଧ ଏମନ୍ତ ଭୃଙ୍ଗ ସ୍ମୃତି ରେ ॥

ଯା ବଶ ବନନ୍ଦବଦନ ଶାସ୍ତ୍ରୁ ଅଶ ଅକ୍ଷଣୀ ଶରୁ ରେ ।
ଭାବ ଭାବରୁ ସମ୍ଭ ବାତୁକା ନ ମନ ମନ ଗଣ ଭଣ ରେ ।
ବୋଷିତ । ଶରଣାଗତ ଶରଣ ସାଧୁ ରେ ।
ଜ୍ଞାନ ବୋଧକରୁ ରେ ଯାହା ସାଧୁଜନେ ଶାନ୍ତିଧନ ଶରଣ ପାଉ ରେ

ଯୋଗଜନଙ୍କ ଭୃତ ଯାହା ବନ୍ଧନ ଭବ ଭଣ ନ ଜାଣେ ରେ ।
ଶୁଭଶ୍ରୀପଦ୍ମ ବେଦରୁ ଦେବକୁ ଉଦ୍ଧାର ଯାହା ଗୋପକୁ ଆଣନ୍ତି ରେ
ଯାଞ୍ଚନ । ଯାଚକୁ ଭକ୍ତ ସେବ୍ୟ ରେ ।
ଯୋଗଜନଙ୍କ ସାଧନ ସମୋବନ୍ଧୁ ଭାବକୁ ତାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାଇ ରେ ॥

ସପ୍ତବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କେଦାର ଚକ୍ରକେଳି ବାଣୀ

ଭର୍ତ୍ତି ରସିକବଂଶ ସିଂହାସନରେ ।
ବସି ନ ଥାଇ ଭଣୁ ସଭାମଧ୍ୟରେ ।
ଖଣ୍ଡ ଭାନୁ ଭଣି ଧୀରମଣରେ ।
ସୁଧା ବନ୍ଦ କେବେ ଏ ଭୁବନରେ ॥
ଲାବଣ୍ୟ ମୋହନ ମୂରତରେ ।
ରଙ୍ଗଜଣ ଭ୍ରମ ହେବ ଲକ୍ଷରେ ।
ସ୍ମରି କେ ସେ ମନ ଭାବ ଲଗ୍ନରେ ।
ରକ୍ଷିପୁର ଅଙ୍କୁଶ ଜନସଭାରେ ॥
ରସାଳଗା ଦେଖା ଯେ ବଢ଼ନ୍ତରେ ।
ଭ୍ରମରକୁ ଷଣ୍ଡି ଦେଖ ଭଣନ୍ତରେ ।
ଗୁରେଇ ଯେ ଖଣ୍ଡ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନୟନରେ ।
କ୍ଷୁଦ୍ର ଅବଲୋକନ ଏ ଅନ୍ତରରେ ॥
ଭରେ ସର୍ବି ଭଙ୍ଗୀ ଧରଣରେ ।
ଲାବଣ୍ୟାଙ୍ଗୀ ହେବ ଭଣ ଭଣରେ ।
ବଣ ହେଉଛି ଦେଖ ଚରଣରେ ।
ଧନଶରେ ଶୁଣି ଭା ପୁରଣରେ ॥
ସୁଖବନ୍ଧୁଣ ଦେଖ ଭରତରେ ।
ଭରେ ମିଳୁର ଅଙ୍ଗେ ଭଜନରେ ।
ସଖ ସଭ ଦେବ ତା ଭଣଣରେ ।
ସଭାଙ୍ଗଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣିକର ଦେବରେ ॥
ଲକ୍ଷିତ ସେ ନବରସ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ।
ସଜନ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟନ ଭକ୍ତରେ ॥
ରସିକାକୁ ତା ସଭା ଅଙ୍ଗୁଳରେ ।
ଲଜ୍ଜିତା ହେ ନ ଭଙ୍ଗ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ଯୋଗକୁ ଲାବଣ୍ୟରେ ।
ଭରେ ଭଙ୍ଗ ଯୋଗକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ॥
ଭବ ଭାବ ସେ ରସ ସ୍ମରଣରେ ।
ଦେବ ନାହିଁ ଯୋଗୁ ସେ ଉପଗରେ ॥

ନେଇ ମନ୍ତ୍ରି ଅଙ୍ଗ ଉଲଟନ୍ତରେ ।
ସତ୍ୟ ଅନାଇଁ ଦେଖ ଲଗ୍ନଶରେ ।
ଲଗ୍ନ ଏକ ଦୋଷ ଏ କରାଣରେ ।
ଗ୍ରହଶୀଳ ଯେ ଶତ୍ରୁ ଶ ଷଷ୍ଠରେ ।
ନେଣା ଗରୁଡ଼ାଳ ସହୁତ୍ପାଦରେ ।
ଦ୍ୱିତୀୟା ଭ୍ରତ ପୁଷ୍ପ ମାସରେ ।
ଋଷ ପୂର୍ବ ଦେବ ଲେଖଣ ମାସରେ ।
ଉତ୍ତରାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମାଚେ ମାସରେ ।
ହରଷ ଗା ସ୍ଫୁରେ ଦଶ ପ୍ରମାଣରେ ।
ଘଟେ ମନ ତ ଅନ ସ୍ୱୀକାରରେ ।।
ଲଗ ଲୁତପ୍ତ ଲେଖି ଶଶିଗ୍ରହରେ ।
ଛୁଟେ ବାଣ୍ଟି ଶତ୍ରୁ ଶଳ ଗଣରେ ।
ଋଷି ଉପନ୍ତ୍ର ସାଗାଙ୍କୁ ମନରେ ।
ଭୂଷ ବନ୍ଧ ଯେତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣମାନରେ ।
ଭଂଗେଦେଶୁ ବଳାଣ ପ୍ରମଣରେ ।
ଭକ୍ତ ଦେବାଙ୍କ ଲେଖଣ ପୂର୍ଣ୍ଣଭରେ ।
ଲଗ୍ନଭୁକ୍ତଲଣ ଯତ୍ନ ସ୍ତ୍ରୁଭରେ ।
ଗ୍ରହଶୀଘ୍ର ଗଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟ ଭଣେ ।
ଭୂତଗମ ବାଣ୍ଟି ବାଣ୍ଟି ସ୍ତ୍ରୁଭରେ ।
ଲଗ୍ନ ବସ୍ତ୍ରଣେ ଲାଗା ଶଣ୍ଡ୍ରଭରେ ।
ଦଣ୍ଡାବର ଫଳ ଶଶେଶଶରେ ।
ଲଗ୍ନଶେ ଘୋଷେ ଫଳ ଗ୍ରଗଣରେ ।
ଦେଗୁଣୀ ଶ ଲୋଭ ଲଗାଇଣରେ ।
ଚ୍ଛୁଦବସ୍ତୁ ଲଗ୍ନ ଓଷରେ ।
ଲଗଧାରର ଭୂମେ ବଡ ସ୍ତ୍ରି ଶରେ ।
ଭ୍ରମ୍ବ ଲକ୍ଷ ମନ ଅଣୀକରେ ।
ଗଣ ଯେତଲ ଆ ଙ୍କଳି ଶରେ ।
ସୁଷ୍ଠୁ ଶବ୍ଦ ଗୀତ୍ତୁ ଶଶରେ ।
ଲଗଣ ଶୀଘ୍ର ଭୂଷା ଦେଖଣ ବଣ୍ଟରେ ।
ଲଗଭୂଷଣ ଖଣ୍ଡ ପୂର୍ବଗ୍ରହରେ ।

ଭଣ ଭକତକୃଷ୍ଣ ହୋଏ ରସଭରେ।
ଭଣିମାନ ଶଙ୍କକୁ ମୋହନ୍ତ ରେ ।
ଭେଷି ଭଗବତା ଓ ଭ୍ରାନ୍ତରେ ।
ଭଣ୍ଡଣାର ଭକ୍ତଏ ଭଳକନ୍ତ ଭେ ।
ଭଗବତ ଭକ୍ତିମନ୍ତ ଭ୍ରାନ୍ତରେ ।
ଭକ୍ତମାନ ଭାଷଣ ଓ ଭଣରେ ।
ଭଣଏ ଏ ଗ୍ରାମର ଦୂର୍ ହସେ ।
ଭକ୍ତି ଏଥୁ ଜଗ ଉଦ୍ଧରେ ।
ଭଣିକ ଏ ଦେଶ ଅଶି ଭୂଷଣେ ।
ଭଙ୍ଗିକ ଦେଖ ଶାସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ହସେ ।
ଭଗବତ୍‌ଭାବେ ଦୋଷ ଅଭୂଷଣେ ।
ଭଜ ଦେଖ ଦୋଷ ତେଣୁ ଭଙ୍ଗସେ ।
ଭଣଉଲେ ଦେଖିବା ସ୍ୱଭୂଷଣେ ।
ଭଜନ ହୋଇଏ ଜଣକୁଷଣେ ।
ଭଣଦୀକ୍ଷାରେ ଦେଖ ମୁକ୍ତରେ ।
ଭକ୍ତି ଦେଖ ଶାସ୍ତ୍ର ଦଣ୍ଡରେ ।
ଭସିବ ଭଗ ଏକ ଜାଗରଣେ ।
ଭଣେ ଅଚଞ୍ଚଳ ଭଜନରେ ।
ଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ଷଡ଼ ଭକ୍ତରେ ।
ଭକ୍ତିକ ଜଣ ଅବା ସୁଖରେ ।
ଭଗବାନ୍ ଦୃଷ୍ଟି ଅଛ ଭଉରେ ।
ଭବେ ଭୂଷଣ କୃଷ୍ଣ ଭୂଷଣେ ।

ଅଷ୍ଟାବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ବୃତ୍ତ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

କମଳା କୃଷ୍ଣ ସ୍ମରଣ କଥା କୁହାଇବ ।
କାମନା ଦୋଷର ମାର୍ଗରେ ଭୂଷ ହୋଇ ଦେଲା ।
କଲେଣି କଲେଣି ଗାଲେ ପ୍ରକାଶ ହୋଇଲା ।
କଣ୍ଠ ଧନ ଗୋପାଳ ଗୋପପୁରକୁ ଗଲ ଯେ ।

ଲୁଚକାଠାରେ ଦେଖିବାର ଶଙ୍କା ଲୁଗାଧାଇ ।
ଲଭାଏ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଭ୍ରମି ମନ ଦେଲେ କର ଗୋ ।
ଲୁଚି ଦେ'ଳ ଯାଇ କେ ବୋଲିବ ତା ଭ୍ରମକୁ ।
ଲୁହ ଦୋଷ ଆଉଟେ ନ ଯାଇ ମୋ ପ୍ରାଣକୁ ଗୋ ॥

ଲୁବ୍ଧ ଶଙ୍କ ଭ୍ରମକୁ ଧୂକଣ୍ଠ ବୋଲଇ ।
ଲଲିତାରେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ମୋ ସ୍ନେହେ ଲକ୍ଷଣ ଗୋ ।
ଲକ୍ଷଣ ନ ଥିବା ଲାଳକୁ ଅନୁଯାୟୀ ସେହୁ ।
ଲୁକାମାନ ଲକ୍ଷ ମୋ ଲକ୍ଷ ଲେଖ ମୋତେ ଗୋ ॥

ଲଳନ୍ତେ କେ ଲଗି ଲଭି ଲାଳଭାକୁ ମୋତେ ।
ଲଭ ନ ଲାଭର ଲୁଣ୍ଠନ ତା ଲଜ୍ଜତେ ।
ଲଟେ ଲକ୍ଷୀ ଅନୁରେ ନ ପାଇ ଲକ୍ଷୀବାର ।
ଲୁଣ୍ଡ କଣ ଲକ୍ଷ ଲେଖେ ଗନ୍ତୁ ଲୁଣ ଧଣ ଗୋ ॥
ଲଭାକୁଲର ଲେଖ ଲଭାଇଲ ଲମ୍ବୁଲତେ ।
ଲଳ ଲାଞ୍ଛି ଲଳକୁ ମୋ ଦଣ ଲଳମାନେ ଗୋ ।
ଲେଲକେଲଥାଏ ଲେଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏଲତେ ।
ଲଭଇଁ ଏ ଲଳଲନ ଲାଗୁ ଲଲ ଲଳେ ଗୋ ॥

ଲେଲଜିଁଲା ଲେଳକୁ ଗୋ ଲକ୍ଷିଆରୁ ନଷ ।
ଲଳାଲୀଲୁଲ୍ଲଧୀନର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଲମାଠ ଲେଭା ।
ଲଲଲ ଲୁଲେ ଲାଳ ଲଲଲେ ଲାଞ୍ଛି ଲଲ ।
ଲେଲଜିଁ ଲଲଲ ଲୋଲ ମଲେ ଲଗାଇଲ ଗୋ ॥

ଲଲଷ ଏ ଲେ ଲଷାଲ ଲର୍ଜିଁକୁ ଲେଲଲ ।
ଲଲଣ୍ଟୁଲେଷ ଲୁଷିଲ ଲଲୁ ଲେଷ ନ ପାଲ ଗୋ ।
ଲଲଲୀଲୁଲ ଏ ଲଲେ ଲାଙ୍କୁଥାଲ ଲଲାଲ ।
ଲିଙ୍ଗ ଲମାଲେ ଲଷାଲଲେଲ ଲେଲ ଲାଙ୍କୁଷାର୍ଦ୍ଧ ଲଗ ।

ଲାଲୁଲେଲନ୍ତୁ ଲେଲାଲଲ ଲୁଲଲ ଲୁଷଣ ।
ଲଷ ଲଲ ଲେଲ ଲାଲୁତଲ ଲେଲାଲ ଲୁତ ଲଲା ।
ଲେଲଲଲକୁ ଲଲ ଲେଲଲ ଏ ଲାଲଣୀ ଲୁଲ ।
ଲକ୍ଷ ଲୁଲା ଲେତଲ ଏଲା ଲଲ ଲାର୍ଣ୍ଣଲାର୍ଦ୍ଧ ଲଲା ॥

ସ୍ନାନ ଭଜ ଦୁଃଖ ଭଞ୍ଜ ଦରଶି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ।
ଜଗତ ମୋହେ କଳୁଷେ ପୁରୁଷ ରୂପଧର ହୋ ।
ଅନ୍ତରଚକ୍ଷୁରୀ ଭଜଣ ଭସ୍ମର ଏହାର ।
ଲକ୍ଷିତ ଭକ୍ତେସୁ ଧରନ୍ତୁ ଭୂମ ଆସ ଆସ ହୋ ॥

ତଗଲ୍ଭ ଭଜୁ ଏବେ ମୋହେ ଆଚଣ୍ଡ ଦୋଷର ।
ଯୁଗାନ୍ତେ ଦାଭ ଚନ୍ଦ୍ରଠୀ ଭଣ ଭଲ ଯାଉ ।
ଲସ୍ତୁତ ଅନନ୍ତ ଲକ୍ଷି ଭକ୍ତ ଦେଖାଇଲେ ।
ଦେଖାଅନ୍ତୁ ଦୟା ଭଜ ମୋହର ମନରେ ହେ ॥

ଭଗବନ୍ତ ତୋହାର ଭବ୍ୟ ଭୂମ ଦେଖି ଭାବେ ।
ଦେଖି ଭଣ ଭକ୍ତ ଭଜନ ପୂର୍ବ ଗଗନେ ହେ ।
ଧ୍ୟାନେ ମୋକ୍ଷଧାମ ଭବେ ମୋର ଭଜ ସ୍ୱଭେ ।
ଭସ୍ମ ଦୋଷ ଶୋଭେ ଭାବ ଏବ କୃଷ୍ଣ ଆଗେ ହୋ ॥

ଲୁଚନ ଶ୍ରୀମୁଖ ବେଣୁ ଭଜ ଅନାଇଲେ ।
ନିଦାଇଲେ ଆଲୁଅ ହେଉ ଏବେ ଏକୁଟିଏ ହୋ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁନ୍ଦରେ ମୋ ଭଗବନ୍ତ ଭକ୍ତଧର ।
ଦେଖୁ ଆସି ଦାଣ୍ଡି ଦେଖ ଏବ ସ୍ଥାନ ଭଜ ହୋ ॥

ଲୁଚାଇ ଶ୍ରୀମୁଖ ବେଣୁ ଭଜ ଅନାଇଲେ ।
ନିଦାଇଲେ ଆଲୁଅ ହେଉ ହେଉ ଏବେ ଏକୁଟିଏ ହୋ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁନ୍ଦରେ ମୋ ଭଗବନ୍ତ ଭକ୍ତ ଧର ।
ଦେଖୁ ଆସି ଦାଣ୍ଡି ଦେଖ ଏବ ସ୍ଥାନ ଭଜ ହୋ ॥

ଭଗବନ୍ତ ଦେଖ ଅଙ୍ଗ ଅନ୍ତରେ ଶୁଣ ଭକ୍ତି ।
ଯାଉ ଡାକ ଏବ ଯା ମୋ ସକଳ ଦେବେ ଭକ୍ତି ଦେଇ ।
ଶୁଦ୍ଧାବସ୍ଥା ଭକ୍ତର ଦେଖେ ଭଗବାନେ ।
ଭକ୍ତି ମୋହେ ଦେଖି ଆଉ ସକଳ ଭବର ହେଉ ॥

ଭବେ ସେବେ ସୁଖବର୍ଦ୍ଧନ ଭଗବାନ ।
ନିଜ ଏଥ ଏକୁ ଭକ୍ତ ନ ଗୁଣକା ଗାଇଁ ହେ ।
ଭକ୍ତି ଧୂଳି ଗାଇବ ଭବେ ଯଶୋଦା ଦେଖିଲେ ।
ନିଜ ଦୋଷେ ଭକ୍ତ ମୁଁ ଦେଖ ଶୋଧନ ହେ ॥

ଲକ୍ଷ ଦମାଡ଼ ନେଲ ଭୀ ଉଦ୍ଧାରେକ ଲଭାରନ୍ତ ।
ଲୟଃ ଉନ୍ନତର ଭଷ ପୋତ୍ତଜ ଛିଲ ବଲ ହୋ ।
ନେତ୍ରଶ୍ୟାମ ହେଉ ଟେଜେ ଜାଳ ହେଲ୍ଁ ଓଡ଼ନ ।
ଲୁହିଁ ଭଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧନ ଲକ୍ଷିଣ ସନ୍ଧିବଉନ ହେ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବର ପ୍ରଭୁ ଦ୍ରୁତ ଉଦ୍‌ଘୋଷ ଅଞ୍ଜ ।
ଗନ୍ଧର୍ଜନ ନିରାଃ ଲୁଚନ୍ତ ଅଣି ଜନଲ ଜାନ୍ତ ହେ ।
ଦଶାନ୍ତ ସୁରୁଲ୍ଲ ନେରଚ ଭଲ ମାଣ୍ଡବାଳୁ ।
ନେହନେନ ଅନ୍ତୁ ଉ ଲୁତ ଶସିନ୍ଧ ଜାହାନ୍ତୁ ହେଉ ।

ଶ୍ୟୁବ ଲାଭ ଲଘୁ ନେଉଛ ଷଲଲ ଲୁମଣୀ ।
ଲହୁଧ ଏଷ୍ଣ ହେଉ ଉଭ ଭୁଲେ ଲୁଷ୍ଟ ଅଣି ହେ ।
ଦଶାଲ୍ଭଉ ହେଉାଲ ।-ବଲ ଦନ୍ତୁକଧ ବଳ ।
ପେସନ ଉଲ୍ଲୁତଭ ଉଷ୍ୟଭ ହେଉାଲଖି ଦେଲଲ ହେ ।

ଲିଳ ଧଳ ହେଉାଳ ଟେଭ ଦଲ୍ଲଧ ଭାଲଭାରେଲ ।
ଉନ୍ନତ ଲୁଷ୍ଟବଲ ଦେଲାର ଧଲଟେନଭ ହେଉାରେଭ ହେ ।
ଷଲ ଲରେଷ ହେଲ ଉଲ୍ଲୁତ୍ତ ଲଞ୍ଚନ ହେଉାଣ୍ଟ ।
ସନ୍ତ ଟେଲଭପ୍ରତଲ ଶବନ ହେଉନ୍ଦ୍ରେଲ ଟେଭ ହେଉାଟେଧ ହେ ।

ଷଲଭା ଲୁତ୍ତ ଭଲ୍ଲ ଷ ପ୍ରଲ୍ଲଭଲ୍ଲ ଧର ।
ଲଲନ ଟେଭଲ ଟେଷ ଅଭୁ ଭଟେଭ ନଲ ଭର ହେ ।
ଲଣ୍ଡ୍ରିଲ ଭଧ ଏ ଲଧଟେର ଧୁଟେଧ ଭ୍ରୁ ଶ ।
ଲିଳଲଭାର ଟେଶ୍ୟନ ଟେଭଲଲ ଉଲ୍ଲଭ ଶିଭାଲ ହେ ।

ଟେଲଖା ଟେଲଷି ଟେଭାପିଲଭ୍ରୁ ଟେଭ ଟେଲଖା ଭଲ୍ଲଭ ।
ଲଷ ଲଷ ପ୍ରଲଭଟେର ଭର୍ତ୍ତିଧ ଦ ଧିଭ ଟେଭ ।
ଲଭ ଭାଲ ଭାନଷ ଭଲ୍ଲଭ ଲୁଭଲଷ ।
ଧଭଷ ଷଲ୍ଲଟେଭ ଉଭଲଭ୍ରୁ ଲାନ ଭର ହେ ।

ଊନବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳ ଗୁଜ୍ଜରୀ । ମୃଗନୟନୀ

ଏଡ଼େକଥା ଏ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ଶୁଣିଲେ ଭ୍ରମର ଦୂତ ।
ବଇଦେଶ ପ୍ରବେଶ ହେଲ । ବୃନ୍ଦାବନେ ଅଳେ ଚଳି ।
ଦେଖି ସୁରସ ବନାନ୍ତରେ । ବାଣୀ ଶୁଣିଲେ ସେ ।

ବାହାର ମିଳନ୍ତେ ଜଳ । ଅନ୍ତରାଳେ ସଖିଜନ ।
ବିସ୍ମୟରେ କମଳେକ୍ଷଣ । ଦେଖିଲି ଗୋପୀ ମଣ୍ଡଳୀ ।
ଅଣା ଗାଇ ଗୀତ ଗାନ । ଏକାକେ ବଞ୍ଚ ସେ ।

ଉଦ୍ଧବର ଶୁଣି ସୁସ୍ବର । ଅନେକଙ୍କୁ ମଣିକର ।
ଦୁତ ଦୂତ ମନେ ମିଳ । ଏଣ ମୁଖେ ଫେଣ୍ଟ ଲୋକେ ।
ଉତମାଣ ମୂର୍ତ୍ତି ମାଧ୍ୟ । ଏକାକେ କଣ୍ଠ ସେ ।

କସ୍ତୁରୀଗନ୍ଧ ନଈ ଗାଣ୍ଡି । କରେ ଧରଣେ ଅଗୁରୁ ।
ଶଙ୍ଖାଙ୍କେ ଚଦନ୍ତ ଅଙ୍ଗଣ । ଭାବର ବେଶ ପ୍ରାନ୍ତର ।
ଜାରେ ସମ୍ଭେ ଚୋଗ୍ଧୀକଣ । ଏକାଙ୍କେ ଶୁଣ ଏ ।

ଉତ୍ସାଦ ବୃଷ୍ଟିରେ ଶାସି । ବନାଚଳ କୃଷ୍ଣ ଛତ୍ର ।
ବରଜେ ଭଣ୍ଡ ମିଳନ୍ତ । ବୃନ୍ଦାବନେ ଜାତ ସୁନ୍ଦର ।
ଦେଖାବନ୍ତ ସାରଳ ପୁଞ୍ଜ । କୁସୁମ ଗୁଞ୍ଜ ସେ ।

ଜାଣେ ଭକ୍ତେ ଶିରୋମଣି । କସ୍ତୁରୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଜୀବନ ।
କଦମ୍ବ ଏକାନ୍ତ ଗଣ୍ଡି । ତମାଳ ଗୁଣ୍ଡି ସେ ।
ଚନ୍ଦନ ସମ୍ପୁଟ ଶୁନ୍ଦରେ । ବଣାଇ ବନ୍ଧୁ ଘଟରେ ।
ଦେଖେ ଧନ୍ୟ ମୋହନ ମୁଣ୍ଡ । ବର ଧ୍ଵଜ ଗଦ ଗସ୍ତ ।
ସଙ୍ଖ୍ୟା ମୂର୍ଦ୍ଧାକୁ ମୁଷ୍ଟିକ । ବଧ ଦେଖାଇଲ ସେ ।
କସ୍ତୂରୀ ଉଦରେ ଧାରି । କନ୍ଦୁକୁଣ୍ଡ ଧନ୍ୟ ଦେଖି ।
ଜାତ ବୃନ୍ଦ ଗତେ ଜଣ । ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ମୁକୁନ୍ଦ ଧାରଣ ।
ବାହୁ ଦେଖେ ଦେଖେ ଲଣ । କଣ୍ଠ ବଳିଲ ସେ ।
କଣ୍ଡି ସରଦେଶ ଜାଗିଲ । ଜଣଶୁଣ ଲାସ୍ୟ ଲୀଳା ।
ବାଣ୍ଡୀ ଗନ୍ଧ ବୃକ୍ଷାମ୍ବୁଜ । ଉଜନ୍ତେ ଜାଗ ଅଞ୍ଜଳ ।
ଜାସ୍ତବେଣ ନାହିଁ ଶ୍ରୀ । କଣ୍ଠଭୂଷଣ ସ୍ନିଗ୍ଧ ସେ ।

ଏବେତ ସାଙ୍ଗ ଯାଉଛ । ଦଣ୍ଡକ ରହି ସହନ ।
ଶୁଦ୍ଧ ଅନ୍ତୁର ନାମରେ । ସକାଳ ଆସୁ ଘରେ ।
ଦେବାଳୟ ଯାଇ ରହିରେ । ଭୁଞ୍ଜ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖ ॥
ସବଶ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜ ଆସ । ଗୋପାଳର ଗାର ପ୍ରାଣ ।
ସାଧୁ ଦେବୀର ଦେହ । ବାଳକ ସୁନ୍ଦର ଭୁଜ ।
ବାଣୀ ଶୁଣି ବହୁଶରେ । ଦର୍ପି ଲୁଚାଇ ଦେଖ ॥
ବାଣ ଧନୁରେ ସଜନ । ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନ ମନ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ସୁପୁଷ୍ପ ମାନରେ । ବଧାଇରେ ଗାଉ ଲାଗେ ।
ଦେଖ ଭ୍ରାତ ପୁଷ୍ପ ଘାଲ । ଚନ୍ଦ୍ରାର ରାଜାର ଦେ ॥
ବସ୍ତ୍ରବେଶ ଭଣ୍ଡାମାନ । ଖଣ୍ଡଦେବ ଲଭଦାନ ।
ବନଗରେ ସେ ଯାଉଂ । ଚନ୍ଦ୍ରର ଦେବ ଗର୍ଭ ।
ଭୂମି ବୃନ୍ଦାବନେ ଦେଖ । ବାଳକେ ଘାସ ଦେ ।
ଶ୍ରୀକେ ଦେ ବନ୍ଦ ଦଶୀ । ଭରତ ସ୍ନେହ କେଶ ।
ଭଗବେ ସେ ଦେବିଅସୁର । ବାଳକମାନ ଭୁଜନ ।
ଦେଖ ଦଶେ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ । ବଳ ଦଣ୍ଡ ଦେ ॥
ଦେବାନ ଶୁଣ ଲାଗି ଦାସ । ଧାମରେ ଦେଖ ଅନ୍ତ ।
ଭକ୍ତରୂପେ ପ୍ରାଣ ଯେବେଇ । ବାଳକ ମିତ୍ର ବାହୁଦେଇ ।
ଦଣ୍ଡଣ ଦେଖୁ ଦେବାନନ । ଦଣ୍ଡ ବଦନ ଦେ ॥
ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ ଦେବାର କାଳି । ବଦନ ଅପାର ସୁଦାମ ।
ଭୁଜ ବାମରେ ଦ ଫାନ । ଦଣ୍ଡି ମ ମୁକୁତା ହେଉ ।
ଶଙ୍ଖ ଅଞ୍ଜୁ ନିଷ୍ପି । ଏଥିରେ ସୁଖୀ ଦେଖ ॥
ଭଗସ୍ତ ଦସ୍ତୁର ଘରେ । ଭୁଜକୁ ଗଗନ ଏବେ ।
ବସାଇ ବଦେ ଦଧକୁ । ବଶମଣ୍ଡଳ ବାଳକୁ ।
ଦନ ଦାଦାବୁରେ ବର୍ଣ୍ଣି । ଉଷ୍ଣାସ ଦଣ୍ଡ ଦେ ॥
ବଜାଇ ଚନ୍ଦ୍ରର ଗୋପରେ । ଆନନ୍ଦେ ସଖା ଅବରେ ।
ବଳେ ଦଣ୍ଡେ ଶୁଣ୍ଡ । ଦରଣି ବାଳକୁ ଦଂସ ।
ଅଧରେ ଶୁଣରେ ଗୋପୀ । ରଙ୍ଗେ ଦମିଣୀ ଉଠ ॥
କ୍ଷୀରସାଗରେ ଭୋଜନ ମନ । ଭଗବ ପଥ ଭୋଜନ ।
ବ୍ୟାଧକୁ ଦୁଃଖ ଉଦ୍ଧରେ । ବାରଣ ନଈ ନ ପରେ ।
ଗୋପ ବେଣୁ ଦେଖ ଭଣି । ଶେଷ ରେଖ ରେ ॥

ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁର ନ ଦଣ୍ଡ । ବନ୍ଧୁ ଦ ଗୁଳାର ମୁଣ୍ଡ ।
ବଚନର ବନ୍ଧୁକୁ ଲଭ । ବଣର ଦୋଳୁ ରାଧାର ।
ବୋଲେ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ । ଭାବରେ ସୁଜ ଏହ ॥

ବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଢାଙ୍ଗୋଳା

ଶଚୀଙ୍କ ଅଦେହକେ ବଂଶ ଦୂତର ଭୂରେ ସଖିକୁ ପିତୁ ସଙ୍କେତ । ବନ୍ଧୁଚନ୍ଦ୍ରର ଶାଖି ଦ୍ରୁମରେ ନାଚ ଭର ବହାଲ ବେଢ଼ିଲେ ସୁକଦମ୍ବ ହେ । ପ୍ରତ୍ରୀ ଏ । ଶିରେ ରଖି ଦେଖିଲେ ଡେଇ । ଶୋଭେ କନ୍ତ ଶ୍ରେମବନ୍ଧ । ସତେ ସୁଧାକର ଅନୁକମ୍ପ ମନୋହର ସନ୍ନିଭ ମୁଖକୁ ଗୁଣ୍ଠି ଏଣ ॥

ସାଧ ନବଲକୁ ସଜ ଶାବ ନଥିଏ ଅଛି ଅସ୍ତକୁ ବସ୍ତା ଚାହିଁ ଶଶେ । ଏତେବୁର ବନ୍ଧୁଣ ଭୂଷ ବଳୁ ଜମିଣ ବୋଲକ ବସ୍ତୁ ଦେଖନ୍ତେ ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର । ଯୋଷୀ ଭାବକ ଅନୁ ମନ । ବଣାକରେ ଭୂଷଣ ନବଦଳ । ଶମ୍ଭୁ ଦ୍ୱିଜ ଦାସ ଦେଖାଇ ବନ ରସ ଦେଲେ ଭଣ ଛଳ। ଦେବ ହେ ॥

ଶିଶୁକାଙ୍କ୍ଷି ଦେଖିଲେ ପ୍ରେମସୁରକୁ ନେଲେ ଭଗୁଣ-ଭୂଷ ଦୋଷ ଲାଗି । ଶାଖିକିନ୍ତୁଣ ବୋଧ ଗ୍ରହଣ ଉଚ୍ଛାଳ ଜନ୍ମ ପ୍ରକାଶନ୍ତି ଅଛି ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର । ସବୁର ଗ୍ରାହେ ଦୋଷୀ ଭବ । ଶୁଭ ବଳୁରେ ଭଲ୍ ଭବ । ଶିଖ ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି ଧାତା ସନ୍ତୁ ଜେଉଁ ଜଗଣ ଓ ସାଦ ବୋଧକ ହେ ।

ଶଙ୍ଖ ଦୋଷ ଅରେ କାଛି ନ ଥିଲୁ ଭୂରେ ମଧୁଲ ଦୃଷ୍ଟି ଉଦୟରେ । ଶମ୍ଭୁଶିର ଦେଖୁ ଭଳେ ଭଗ୍ନାଭ ଦେଖୁ ଦଶିର ଲସାଭ ଦେଖାରେ ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର । ଦେଶ ବୋଲଇ ଅନୁ ଭାବ । ଶମନ ପୁରର ଶିବ ମୁଖ । ଶରଣ ଚାହିଁ ଅଙ୍କ ଭାସ ସ୍ୱରୁ ଜଗୁ କ୍ଷୁ ବୋଲ ମହାଭ ଗ୍ରହକୁଳ ହେ ।

ସୁଖ ପାପିଜ ଶର ଭୂଷ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ୱରୂପ ମୁରସ ଭାଗ ବସ୍ତୁ ଭଣ୍ଡି । ଶ୍ରୀବଦନ ସୁଷି ଦେଖି ଜନକ ଶୋଭନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଷୀ ଜର୍ମାଣୀ ଉଦ ବୋଧ ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର । ସମ୍ଭୁରେ ବ୍ରହ୍ମକରୁ ଶରଣ । ଶଶୀ ସଦାଶିବ ଓ ଶଙ୍କରେ । ଶ୍ରୁତି ଭୂଷଣ ସେ ଭାଗ ମଧୁରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗ୍ରାସ ଦେଖାକୁ ଦେଖ ଏ ଭାବନରୁ ହେ ।

ସଜନୀମାନ ଚାହିଁ ଅଛନ୍ତି ସୁଧା ପିଇ ବସି ଏବେ ସାଇନ୍ତି ହସି ।
କେସରଠାରେ ହଳ କରି ଦଳ ବେନନ୍ତି ସଲିଳ ମଧରେ ଜଳେ ଯାଇ ହେ ।
ଶ୍ୟାମଳେ । ଶଶୀ ସୁନ୍ଦର ନ ଜାଣ । ଶୁଭଲକ୍ଷଣ ସେ ବଦନ । ଶୀତଳ ବଦ-
ନ ହୋଏ ଅମଳ ଏହି ପ୍ରୀତିରେ ଲୋକ ଜନ ହେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଚାହିଁବ ବେଳ ବନ ଶାନ୍ତିର ଦର୍ପଣ ଶାନ୍ତିର ହୋଇଲ ।
ସରୋଜ ଶଯ୍ୟାରେ କନ୍ଦୁ ଆଉ ଜଗତେ ଅପିତ ଶ ଭଲ ଉଠିଲ ହେ ।
ଶ୍ୟାମଳେ । ସୁଖ କରନ୍ତୁ ଦାମ ଶୁଣି । ଶଙ୍କର ମଧ୍ୟ ବେଳ ଜାଣି । ବନ୍ଧୁ
ଦୁଏ ମନରେ ଘେନିବ ଏ କଥାରେ ଏ ତଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଆନନ୍ଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେ ।

ବେଣୁଗୀତ ସେ ସ୍ୱରର ପ୍ରୀତି ଲାଗିବ ଯାହାରେ ଗୋପୀମାନେ କଥାରେ ଭଲେ
ସୁନ୍ଦରସୁନ୍ଦରୀ ଭୂଷଣ ମୋହନୀ ଦେଖି ଏ ଆନନ୍ଦ ଭାସିଲେ ହେ ।
ଶ୍ୟାମଳେ । ଏହି ସେ ଭାବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଶରଣ ଅଧିକ ବାଢ଼ିବ । ସ୍ତ୍ରୀମୁଖ ସ୍ୱର୍ଗ
ସନ୍ନିଧ ସ୍ୱର୍ଗ ଆହୁଁ ଥାଇଁ ନ ଜାଣ ଅନ୍ତ କଥା ଭଜ ହେ ।

ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍କେତ ଜାଣି ତୁମ୍ଭେ ଏବେ ଏବେ ବାହୁଡ଼ ଆସ ।
ସୁନ୍ଦର ଭାବ ତୁମ ଧନ ମାଗିଲେ ଦାଣ୍ଡ ଜଣକା କଥା ଆସୁ ହୋଇ ହେ ।
ଶ୍ୟାମଳେ । ସେ ଶର୍ଣ୍ଣା ଦେଖ ତାହା ତହିଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭୂପ ଗିରି ପାଇଁ । ଏକତ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜଣ ଏବେ ସକଳ ଗୋପୀ ଆଣିକି ଶିରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ବାନ୍ଧି ହେ ।

ପ୍ରବର୍ତ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରବଦ୍ଧ ମାନ ସଖା ଦେଖନ୍ତୁ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇଛ ନନ୍ଦନ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପର ଜ ସମ୍ପନ୍ନ ଶୁଣ୍ଡିବ ଏବେ ସେ ସ୍ମୃତି ହେଉ ଜୟ ହେ ।
ଶ୍ୟାମଳେ । ଷଷ୍ଠିରେ କ ହୋଇବେ ଜନ । ଆସୁଛେ ସମ୍ପନ୍ନ ଶରଣ । ଏକ
ଦର୍ପ ଦେବ ମାଳର ଭୀ ଶୋଭନ ଏ ଭାଗ ସାହାନା ସେ ଦୟନ ହେ ।

ଏକା ନେତ୍ରର ଦାଣ୍ଡି ହୃଦୟରେ ନ ଜାଣ ଲେଖ ରସିତ୍ତୁ ଏ ଏଥିକୁ ।
ଶ୍ଳୋକାଦି ନେତ୍ରର ଲୋଚନ ଦୁଃଖ ଭୂମିର ଖୋଜ ନେତ୍ର ଏ ଆମ୍ଭଠାରୁ ହେ ।
ଶ୍ୟାମଳେ । ସମର ନେତ୍ର ସମ୍ଭାଜନ । ପ୍ରେମର ନୃତ୍ୟନ ଦୂର ସ୍ମିତ । ଶ୍ରୀମନ୍-
ହରିକା ତୁମ୍ଭେ ଦୂରରେ ହେଉଁ ଆନନ୍ଦ ସଚ ଏ ସନ୍ଧ୍ୟା ଭଜାୟାର ହେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରମ ତୁମ୍ଭେ ଲୋକର ଏକା ଏ ଦେଶ ଏହେ ଝଟାପିଏ ସଉଦାଗର
ସମୟରେ । ଏହନ୍ତୁ ମୋର ଲାଭ ଭାଗୁବ ଏ ବେମନ ବସ୍ତୁ ଦେବତାଙ୍କ ଶୀତଳ

ହେ । ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ! ଗିରୀନ୍ଦ୍ର କନ୍ଦରର ଶାଳେ । ଫେଣୀର ରଞ୍ଜନ ଉଚ୍ଚତରେ । ଶିବ ସ୍ୱରୂପ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରଞ୍ଜନ ଦାଗ ତଥ ଅଙ୍ଗ ଚନ୍ଦନ ଲେପ କେବଳ ହେ ।

ଶମ୍ଭୁଁ ଭୂଷଣ ସେଠ ରସ ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଖନ ଦେଖ ଯେ ସର୍ପ ଲଗ୍ନ ଧରେ । ଦର୍ଶାସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚାଟଣ ପାର୍ଶ୍ୱ ଶିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ତୋଷ୍କୁ ସେ ଦେଖି ବସୁଥିଲେ ହେ । ଶ୍ୟାମଳକୁ ! ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ଦେଖ ପୁଣ ଯା ଛଁ । ଗଗନ ପଥ ଭୂଷଣ ସାର । ଶ୍ରେଣୀ ଶ୍ରେଣୀ ସୁନ୍ଦର ମଣ୍ଡଳ ଚରଣ ପୀତ ଏ ସୁଧା ନ ଶ୍ରୀନାଥ ଦାଣ୍ଡି ହେ ।

ବୈଷ୍ଣବ ଭ ଏ ଚଉ ଦୋଳ କୁଞ୍ଜ ଚଳୁଥ ଯୁଗ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ସ୍ତନ । ଶିଖର-ଚନ୍ଦ୍ରିକାର ସାର ଦେଲେ ଅମୃତ ସିଂ ଚାନ୍ଦଣ ସିନ୍ଧୁ ଶୀତ ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର, ସେଥିରେ ତେଜ ଲେଲେ ସୁଷମ । ଖାଦ ଲ ସର୍ବ ଆରୋହିଲେ । ଶଶୀଙ୍କର ତେଜିଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗ କେବଳ ରଖିଙ୍କୁ ଦାଢ଼ି ଉପାଶଂ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେ ।

ଭୁଜଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ରହାସ ଅଙ୍କ ଭୂଷଣ ପ୍ରାଣ ଲେଖ ସେ ଶବର ସୁନ୍ଦର । ସ୍ତନ ବନ ସୁନ୍ଦରୀ ନ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁର୍ଲଭ ବନ ଅଙ୍ଗ ଚାର୍ଣ୍ଣିକ ଅଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚର । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ଶିଖଣ୍ଡାଙ୍କୁ ସ୍ମୃତିମାତ୍ର । ଶେଷିକରାଜ୍ୟକେଶରୀଙ୍କ ଶରଣ । ଶିବ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନ ସିଦ୍ଧ ଧନ୍ୟ ପୂଜ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ନ ଚଉ ହେ ।

ଅନନ୍ତକୋଟିଙ୍କୁ ସୁଦ ଦେଖସ୍ତି ଏ ଚଉଦ ଭୁବନ ସିଦ୍ଧ ବାଣୀ ସ୍ତୁତି । ଅନନ୍ତ ଏ ଲୋକ ସେହି ପ୍ରକାଶେ ହିଁ ଏକ ଭାଗବତ ସ୍ତୁତି ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ! ଅପ୍ସର ଏ ଶତ ବାହାର । ଗନ୍ଧର୍ବରେ ଜନକର । ଅବଧୂତ ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁକ୍ତ ଅଧିକ ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଷ ଦାଣ୍ଡ ହେ ।

ଏକନାଥ ପ୍ରଭାରେ ଭୂତ ଚନ୍ଦ୍ରବୁଦ୍ଧରେ ଜ ଶୋଧ ଧାର ସେ ଚନ୍ଦ୍ରର । ଶଙ୍ଖଧର ଚାତୁର ଦାସୀ ଦେଲୁ ଭକ୍ତର ଦ ଲକ୍ଷ ସର୍ପ ସେ ଭୂଷଣ ହେ । ଶ୍ୟାମଚନ୍ଦ୍ର ! ଶ୍ୟାମଳ ଚନ୍ଦନ ଦେଖିଣ । ଶୁଣ ଧାରଣ ଲକ୍ଷଣ । ଶୁକ୍ଳାଦିକଳା ମୂର୍ଖ ଦେଖି ସାରଙ୍କ ସୁଦେଶ ତାହାଙ୍କୁ ଅନନ୍ତ ଦେଖ ହେ ।

ଅନନ୍ତବ୍ରହ୍ମାଦଶେ ତାଙ୍କୁ ଭୂଷଣ ଭବେ ଶକ୍ତିମାନ ନ ଚଉ ସେ ଅନ୍ତ । ଶିବ ପ୍ରତାପ ପାଳ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଅପିବୁ ଦେଖି ଅନୁଯାୟୀ ସେ । ଗୋକୁଳେ ଏ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ଲଦେ ଦେଖ । ଶଙ୍କରନ୍ଦ୍ରୀ ଅଙ୍କ ଦେଖ । ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ଅଧୀଶ୍ୱର ସ୍ୱର୍ଗଭବ ଜନ ଉଚ୍ଚତ ଅଙ୍ଗୀକାର ଶୋଭାଶୀଳ ଏହି ଶ୍ୟାମ ।

ଅତଏବ ମୁରବୈରୀ ଏଣିକି ଅନ୍ୟକୁ ପ୍ରୀତି କରିବେ ବୋଲି ଭାବିବା ଅନୁଚିତ। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଏହା ବୋଲି ଅବଧାରଣା ଶକ୍ତିର ବଳରୁ ଭାବ ବାଢ଼ ସେ। ଗୋପବଧୂ। କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଧାମ୍। ପ୍ରାଣସ୍ଥ ବୋଲି। ସ୍ୱାଧ୍ୟ ରୋଗ ଉନ୍ନତର ନାହିଁ। ନାରଦଙ୍କ ବାକ୍ୟ ନଦନ୍ଦନ ଓ ଗୋବିନ୍ଦ ସବୁଁ ଗୋପଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉ ସେ।

ଏକତ୍ରିଂଶ ଗୀତ

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳଗୁର୍ଜରୀ

ଯୋଗୀଶ ବନ୍ଦ୍ୟପୀ ଭୂଷଣ ଜନନ୍ତ ସୁଖ
ଯନ୍ତ୍ରାଗ୍ନି ପ୍ରବଦ୍ଧ ଯୋଗନ ମ: ପ୍ରମାଣ।
ଯନ୍ତ୍ରଙ୍କୁ ଦୁଃଖଜାଳ ସଙ୍ଗେ ଆସିବେ।
ଯନ୍ତ୍ରାପର ଜାଲ ଶ୍ରୀକୃ ଜାଣ ଜାଣିବେ।
ଯନ୍ତ୍ରଭକ୍ତ ନାଲ ନହି ବାଲଟୀ ମନେ।
ଯନ୍ତ୍ରବର୍ଣ୍ଣମାଧୁର ସୋଭାଗ୍ୟଲ ଅଶ୍ରୁରେ।
ଯନ୍ତ୍ରରବଧ୍ୟ ଶମ୍ଭାର ଯେଉଁ ଗୋପୀଙ୍କ।
ଯନ୍ତ୍ରାର୍ଥସ୍ୱର ମଧୁରେ ଜୋଗରେ ଯେମ।
ଯଥବର୍ଣ୍ଣ ବିକଳ ପ୍ରତି ନେତ୍ରୀକ।
ଯନ୍ତ୍ରାବର୍ତ୍ତ ସୁଖ ଦୁଃଖ ଦୁଃଖେ ମଣିବେ।
ଯଜ୍ଞେଶ୍ୱର ଜାଣରେ ଜ୍ଞାନଦାତା ଅଜାନ।
ଯନ୍ତ୍ରବଧୂରେ କରିବ ଭବନ୍ତୁ ଯୋଗ।
ଯନ୍ତ୍ରସମାଧାନ ଯେଉଁ ଅନାଦି ଗୁଣ।
ଯନ୍ତ୍ରାଗତ ହେଲେ ଗଣ କୃଷ୍ଣ ଶୁଣ।
ଯନ୍ତ୍ର କଲଣ ଯିବନ ମଧୁବନେ।
ଯାତ୍ରୀଜନ ଦେଖି ଦେହ ଗଲେ ମନେ।
ଯଃସ୍ଥ ଅଧିକ ପଦ୍ମ ଗର୍ଭ ସ୍ୱଭାବ।
ଯନ୍ତ୍ରାଂଶ ଭନ ଭୂଷଣ ଜନନସୁଖ।

ସୁଭ୍ରୁ କ୍ଷତମ ଦେଖି ପ୍ରିୟମାନେ ଭଣିତ ।
ଏହି ସ୍ମରଙ୍କ ସକଳ ଦେଖି ସ୍ମର ଶର ।
ଦୋଳାଭାବାରେ ଭୂଷିଣ ଦୃଷ୍ଟି ଅଧର ।
ଘରେ କଳାଇଲ ଦାନ୍ତ ଦେହମାନେ ଦାମ ।
ଘଟଟି ଶୁଣନ୍ତେ ଶୁଣ ଲଭିଲ ଛେଦ ।
ଗୋଡ଼ଣୀ ଗୋଡ଼ଣୀ ଭଜାଭଜନେ ସ୍ମର ।
ଚନ୍ଦ୍ରଭଉଉଳା ସ୍ମର୍ତ୍ତିତତ୍ ତକନ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଲଭେଇଣୀଏ ଦେଖି ସ୍ମରରେ ମନ ।
ଗାଣ୍ଡୁଦ୍ଭୂର ପିଟା ଅଣ୍ଡ ତ ସ୍ମୃତଜା ।
ସବୁ ଅଙ୍ଗୁଳେ ଧନ କାର୍ଣ୍ଣ ଦୋଳଭା ।
ଖଟିକ ମାଳକ ଭୂଷ ସ୍ମରେ ପ୍ରଜଣ ।
ସମ୍ପାଳିଥୁ ଲଣ ମକଦାଘରେ ଦୋଷ ।
ଘଟସ୍ଥଳୁ ପୃଥ ଦାଘ ଛଦ ଭକ୍ତ ।
ଘଢ଼ଏ ଦୋଷୀଙ୍କ ଦେଖ ପୃଥ୍ବୀକତ୍ତୀ ।
ଘନ୍ଦରେ ଜନନ୍ତ ଏମା ଭଣ୍ଡରେଣ ଦ୍ଭ ।
ଘୋଡ଼ଲଜ ଯାଏଦୀଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତୁ ଦଧି
ଦୋଳୁ ଦୁଷ ଅଜ ଭୃଷ ଦେହ ସବୁଦ ।
ଘଃଘତ ଏ ଦେଖ ପୁନକ ଭବ ।
ଘଢ଼ାଣ୍ଡୁଣ ଖାଳକ ତ ଏ ଦୋଷ ଦେଖଣ
ଅତସ୍ଥଣ ଦ୍ବାରେ ଦୋଷ ଦୋଦ୍ଧତ ଦେଖ ।
ଅଣ୍ଟ ଏ ଘରଜଣରେ ଅଟଣ ଘଢ ।
ଘ ବର୍ଣ୍ଣିବୁ ଭଣଳନ୍ତୁ ଭଣ ଦ୍ଭଣ ।

ଦ୍ୱାବିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

ସୁନନାଦର ସୁନନାଦରି ଅଳୁ ଜନାଇ କୋଣ ଅପାଣି ।
ସୁଖଶ ସୁଖଶ ବାହାକୁ କଷଣ ଏବଣ ବଧୂର ହୋଇ ।
ସୁମନରେ ସୁମନରେ ମାଧା ଗୁଞ୍ଜି ବେଢା ସ୍ୱପ୍ନଘ ପୁଣ ।
ସଭାଶିର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ଚର୍ଚ୍ଚ ଅଟବ ଏଣାଚ ସୁଗନ୍ଧରେ ।

ସ୍ଥାନର ବଢ଼ାଣ୍ଡି ବୋଲୁତ ବତ୍ସଣ୍ଡି ବତ୍ସଣ୍ଡି ଉଦ୍ଧବର ମାରେ ।
ଯନ୍ତ୍ରପୁର ଦଦବାଂକୁ ସ୍ରକୁସ୍ତାଦ ସ୍ତ୍ରବଣ୍ଣାର ସ୍ରମ ଏରେ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବଣ୍ଡ ଚରବ ଦର୍ଶବାଗ୍ନ ବେ ଅବାବାରକୁ ।
ଖାଣ୍ଡେବ ଲକ୍ଷ୍ମିଣ କାଶି ସେ ଭଜନାବର ଭଜନବରକୁ ।

ସୁଢାଶ ସୁଢାଶକୁ ବୋଲେ ସେ ଶୀଲେ ନେତ୍ରକ ଘାକନ ଅତେ ।
ସୁଚନ୍ଦ୍ର ସୁରନ୍ଦର ଧନଭଧର ବଷଣ ମାଂସକଳ ଭଙ୍ଗେ ।
ଶୁଣିଲ ମାର୍ଜ୍ଜି ସେ ଅର୍ଧାଙ୍ଗ ବଣର ଷାଣ୍ଟ୍ର ଶାଣି ଶରେ ବୁଝି ।
ଶିଦ୍ଧସାଶି ଭାରେତ ଶିଦ୍ଧସାଶି ସ୍ତବଧ ଭରେ କୋସ ଦୋବରଣି ।

ସେଷାଂରେ ବନ୍ଧୁ ଖାଲଭ ଦଗ୍ଧଣ ମନବ ବଗଣ ସୁରଲ ।
ସନ୍ଧରେ ଅମ୍ବଭ ବର୍ଣ୍ଣକ ଅମ୍ବଭ ନେଲ ଆଭମ୍ବର ବଦରେ ।
ଦେପାରେ ସନ୍ଦଣ ନୃଷଭ ସୁରବଣାଧାର ଅଦେଶ ବେହାରଣ୍ଡୁ ।
ନେ' ସୁବନ ସ୍ତନା ଶାମକୁ ନେ ପିଶାଚର ଖାଣ୍ଡାଳୁ ।

ସେ ବଣବଣ୍ଡୁ ବଣବଣମଳୁ ଶାଳର କୁର୍ଦ୍ଦଣ ଅଚ ।
ସ୍ତ୍ରଦଣବାନଭଧ ଲଷ୍ଟଜଣ ଖ ଦେଶ ବୋଣ ସମାନେ ଲଗା ।
ସୁନ୍ଦରକରେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖୋ ଲେଖ ଭୁବୁମା ଲଣ୍ଡ ଶୃଙ୍ଗ ।
ଭଦର ଭାଗ୍ୟ ଧନବ ଦଶ ଏଷ ଧନ ମାଗି ଷର୍ଣ୍ଣି ହୋଇ ।

ତର୍ଜ୍ଜିନ ଦନଭାଗନର ଦନଣା ଦନଭାବଲୁର ଦେଖ ।
ସେବାପ୍ତେରେ ଷଦେବ ଅନୂପ ସୁନଷ ଅନୂପ ସୁନଷ ଦେହ ।
ସୁସ୍ୱଂ ବଦବଣ ଦଧ୍ୟ ଭାଲ ଶଧ୍ୟ ବଧ୍ୟରେ ରେ ଅନ ବରେ ।
ଅଷ୍ଟ ମଦବନ୍ତ ଭୃଜ ଷଜ ଷର ଭୂଷଣ କେଳ ସୋଲରେ ।

ଏଥି ଲାଗି ଉତ୍କଣ୍ଠ ଲାଗି ରଜନୀ ଯେ ସଂଯୋଗ ଇଚ୍ଛାକୁ ଦେଖ ।
ଖଣ୍ଡନ ହୋଇବ ଅଂଶୁକେ ରଙ୍ଗେ ଯେବେ ତାର୍ଣ୍ଣ ନେତ୍ର ଭଙ୍ଗୁଳ ।
ଅଂଧକାରଗ୍ରସ୍ତା ସଂଗ୍ରାମଶାଳେ ନାହିଁ ତା ତା ତାମସଗ୍ରସ୍ତ ।
ଏହି ସମାନ ଲକ୍ଷଣ ଗଲେ ଯେହ୍ନ କାର୍ଣ୍ଣ ସାଧାରୁ ସକଳ ।
ଯେହ୍ନ ଅପାସ୍ତ୍ର ହୋଇବ ଯେ ଦେଖନ୍ତୁ କରୁ ଧର ଅପସର ।
ନାମଗୋତ୍ର ଗ୍ରାମରେ ଯାନ୍ତୁ ଶରୀରୁ ଗମନ ଦର ।
ସାଧକ ଦେଖନ୍ତୁ ଯନ୍ତ୍ରେ ଶରୀର ସୃଷ୍ଟି ଏକାନ୍ତି ସାଧୁକ ।
ମଧୁକର ଦେହରେ ଅଙ୍ଗ ଅନାଦ୍ରେଣ ଅଳ ଭାସର ସୁଖର ।
ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳଧାର ଦୃଷ୍ଟି ସୁଦ୍ଧୁର ରଣ ଯେ ସୁଦର୍ଶନ ।
ସୁମନସ ଶରେ ଭଜନ ହୋଇବ ବନ୍ଧୁ ତୁମ୍ଭରେ ସୁମନ ।
ସୁରଙ୍ଗର ଶୀଘ୍ର ସରେ ପିବା ହୋଇ ଅଧର ସୁଧାରୁ ଦର ।
ସରଜେ ପିବା ହୋ ସୁଶା ଉତ୍ତମ ଗାଣ ହୋଇବେ ସୁଧାର ।
ବଲ୍ଲଭେ ବିଳାସୀ ମାନ ସ୍ମରେ ଭଲୀ ସ୍ୱରେ ଗଲେ ଗଲେ ।
ତୃଣାସି ପୁଣ ସୁଗନ୍ଧାନ ହେଉ ଭରସ ମନେହେ ସୁଖେ ।
ଗମ୍ଭୀର ଗାତେ ଯେ 'କମଳ ଯେ ଭାଳ ଭଣ୍ଡ ଅଳ ଭାବେ ।
ନଭୂଅଦ ସୁର ବର୍ଣ୍ଣ ଦେହଦ୍ଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତି ହୋଇବେନ ।
ସୃଷ୍ଟିରେ ଗମନ କମଳକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟିରେ କଲୁଷଗଣ ।
ସୁମନ ମଧୁକର ଭଣ୍ଡ ଭାରେ ଶାଳୁ ହୋ ମନ ସଙ୍ଗ ।
ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ଧବଳ ଅଙ୍ଗୁ ଧର ଶ୍ୟାମଗଣ ଗଣ ।
ସ୍ୱେଦ ସାଧ୍ୱର ହୋଇଲ ଶରୀରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେହମାଳେ ଗୃହ ।
ଗମନ ଲେଶ୍ ଅଗଡ ଅଙ୍ଗ୍ ଗଣ ଲଗାଇ ଗନ୍ଧକୁ ଲେଗ ।
ଗଣ ସ୍ମୃ କଲାଗାଲ ଅଭ୍ୟେ ସେ ବୃକ୍ଷ ଘଣ ଦେହମାଳେ ।
କେହ୍ନ ଗଣ୍ଡିଲେ ଶ୍ୟାମ ବଳେ ହୋଇ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳରେ ଅଳ ।
ଗଣ ଦେଖିଏ ଭାଗ କଲେ ଗଣି ଲେକ ସୃଷ୍ଟି ନ ଶୁଝେଣ୍ଟି ଜେଶ ।
ସମ୍ଭବ ସମ୍ଭୁମ ଭୃଙ୍ଗ ଅଙ୍କୁ ସ୍ୱରେ ରାଗ ବର୍ଣ୍ଣ ଉଜ୍ଜଳତ ।
ଶଙ୍କରଙ୍କ ଭୃଙ୍ଗବତ ସେ ସ୍ୱରେ ଦୋଷାଳ ଗଲେ ସୁରଭ ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେହଳୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରେଣୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମା ନାହିଁ ସ୍ୱର ।
ସୁରସୁର ଗଣି ଗୋସାଇଁ ଗଣାଳ ଲକ୍ଷଣ ପିଣ୍ଡ ପାଳରେ ।
ଗମ ଏହ ଭଲାକବାହୀ ଗା ଗନ୍ଧସ୍ୱରେ ଅଛି ରକ୍ତ ହୋଇ ।
ଯେ ଶତେଶ୍ୱରୀଶ୍ରେଣୀ ଚରଣସ୍ଥି ଇନ୍ଦ୍ର ଗଣାଶ୍ରୁଗମାନ ରୋଷ ।

ତବଂ ଉପାଂ ସୁରେଶ ଇନ୍ଦ୍ର ବଳରେ ବଜ୍ରଧରାରେ ।
ବସୁଧା ବୋଲାଇଛନ୍ତି ଅଣୁକ ମୁକୁତା ଯେଉଁ ଉର୍ବୀମାନଙ୍କରେ ।
ସଂଖ୍ୟାତ ଶୁଣୁରେ କେଉଁ ବୋଲାଇଛନ୍ତି ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ଧନୁ ଭର୍ତ୍ତି ।
ଯାହ କେ ହିଁରେ ଦାଷ ଶୁଣକରାଇବ ସେ ଦେବତାରେ ସମର୍ପି ଦେଇ ।
ସମସ୍ତେ ହର ଧନ ତା ଜଳେ କେବେ ଅବଲମ୍ବନେ ସକଳ ।
ଶୁଭଲ ଶଳ ପୁଷ୍ପଦକଳ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ତେ ଗ୍ରହଣେ ଦଂଷ୍ଟ୍ର ଏକଳ ।
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅସ୍ତେନ ଦାନଶ୍ରୀ ଦକ୍ଷକ ଭାଷ୍ଟନ ଦୃଷ୍ଟରେ ଭଲ ।
ଧାରଣ ଶୋଭାକୁ ସୁମରଣା ଦଳେ ସମସ୍ତ ଦଳର ଦଳ ।
ବଂଶପୁ ହେଲା ବନ୍ଧୁମାନ ମାନବେ କୁନ୍ଦକର୍ଣ୍ଣ ଓ ଲଙ୍କା ।
ସକଳ ଦେବାଙ୍ଗନା ଯେ ଭଳରେ ଦେବ ସ୍ତୁତି ନୃସିଂହ ଅଧର ।
ହିଂହାସନ ଦଶି ଦଂଷ୍ଟ୍ର ଉଦ୍ଧରଣ ସେ ଭୂତ ବୋଲାଇ ଭୂତ ।
ସମ୍ପଦରେ ସୃଷ୍ଟି ଅବନୀର ଦଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧାର ବେଶର ଅଛ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ଧନୁ ଶୋଭା ସୁନମ ପୁଷ୍ପକ ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଖି ଉଠ ଚନ୍ଦ୍ର ।
ସମକର୍ଣ୍ଣୀ ଦୃଢ ସମକର୍ଣ୍ଣୀ ଭଣ୍ଡା ଦେବଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଦଳୀ ।
ପାନରେ ପବୃତ୍ତିଂର ଗିଂର ଗ୍ରହରେ ପ୍ରଦେଶ ଦଶା ଦକଟର ।
ଦଲ ଦୃଷ୍ଟାଜନଳ ସୌଦାମିନୀ ସନେଯା ଅଳ ହରସ ନନରେ ।
ଦୃଷ୍ଟଳ ଦେଖିଲୁ ଦେ ଭଲେ ଦଲ୍ଲକଣ ଭଳମ ଦୋଷ ଦଗନ ।
ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଶୋଭା ଗର୍ଭରେ ଏ ପ୍ରକାଶେ ତର ସମାନ ।
ସଦାଶୁଭ ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡଦଣ୍ଡଧାରା ମଣି ଅଲଙ୍କାର ପାଣି ।
ସତେଜ ବୋଲି ଉଦ୍ଧରେ ଦେବଦେବେଶ ଦଣ୍ଡଣ ଦେଖାଇବ ଜଣି ।
ସେ ଦଳ ଅଖା ଭଣ୍ଡା ଆଦ ଦେବଦେ ଦେବଦଳ ଦଣ୍ଡକୁ ଦେଇ ।
ପୁଣି ଲାଭକ ଉଠେ ପୃଥ୍ୱୀ ଲୋମାନ ନ ଲାଗି ଦଣ୍ଡର ଦୂତ ।
ଗାଉଛ ଧୃବକ ଗ୍ରହଣ ନିକଟରୁ ଉଠଇ ପାଉଛ ଉଦ୍ଧବ ।
ଗାଉରେଟ ଅଖ ଦଣ୍ଡରୁ ନିଦାନକୁ ଶରଣଧରକୁ ଭଗର ।
ଭୂଷଣ ତପସ୍ୟ ସଙ୍ଗ ନଗର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଅଜନ ।
ଭୂଷଣେ ସୁରତ ଲଘାଣରୁ ଭଣି ଏ ପତ୍ନୀ ବି ଭାଇ ପୁଣ ।

ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଶଙ୍କର ଦେଶାକ୍ଷ

ଦୂତ ବଚନକୁ ଶ୍ରବଣ କରିଣ ଚିନ୍ତ ଧରାଧରେ ଧଇ । ପୁଷ୍ପ ଶଯ୍ୟା ସେଜ ନଇ ଭୁବନ ଭୂଷଣ ରଚିଲ ଯହିଁ । ତର୍ପଣପୁର ଦେଶ କାଶ । ଦେଖ ଶଶି ଅନ୍ତରାଳ ।

କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ର ସମୋଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରେ ତେଜସ୍କ ଜଣାଇ ଗଲେ । ଗୁଣୀ ଜନମାନେ ଭାଳି ଅଶିଷ ଭଣନ୍ତି ଶାଣିବା ଛାଣେ । ପୁଷ୍ପ ଗନ୍ଧ ମଧୁକର । ଦେଖି ହରଷ ହରଷେ ଜନ ॥

ପୁଷ୍ପ ଶଯ୍ୟାରୁ ଚହିଁ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଏ ଦେଖ ଯେ ମନୋହର । ତହିଁ ଅମୃତ ଚନ୍ଦ୍ର ଅସ୍ତମିତ ଦେଖି ଶୀତ କରଣର । ଦେଖ ଏ ମନ୍ଦ ମୃଦୁଳ । ସେ ପୁଣ ବର୍ଣ୍ଣିବ କାହୁ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ତ ସମ୍ପଦନ ପୁଷ୍ପସଞ୍ଚା ଭୂଷଣ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ବ କରୁ । ଦେଖାଇଲେ ସେ ଧନୁ ଯୋଗରେ ସାରଣ ଶଶୀ ରଙ୍ଗ ଦେଖିଲୁ ଗଞ୍ଜନ । ପୃଥ୍ୱୀଜନ ପୁର ଛନ୍ଦ । ସେହୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନେ ଯାଇ ।

ଦେଖିଶ ଚଳି ଦଣ୍ଡୀ ସମ ବସ୍ତ୍ରୀ ପାର୍ଶ୍ୱ ଉଦ୍ଭେଦନ ଦେଖେ । ଦେଖାଏ ଦେଖାଏ ସଞ୍ଚ ସୁଖ ଦଲେ ନାଶ ପ୍ରକାଶ ଦଇରେ । ଚଳିଥିଲ ବୃଷ୍ଟି ବରେ । ବଳ ବୃଷ୍ଟିର ଉଲଟେ ॥

ତର ଭବନ୍ତୁ ଛାଏ ପୃଥ୍ୱୀ ଭରେ ଯେ ଯେ ଗଣ୍ଡେ କହିଲେ ଶୁଣ । ଦଣ୍ଡୀକ ମାନ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଉତ୍ତମକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁ ଯେଠାରେ । ଉତ୍ସ ବନ୍ଧୁ ଧାତୁ କରେ । ଦେଖେ ମରହି ଦଣ୍ଡୀ ଯେ ଗତ ॥

ଢ଼ି ଢ଼ି ନାଦ ଶବ୍ଦ ଦମ୍ଭ ଦଶୋକ ଉଦଗ୍ରେ କରେ ଶବ୍ଦ । ଯେମ ଚିତ୍ତ ସାଧୁ ମନ ଉଚ୍ଚେ ଦେଖ ଦନ୍ତୁଲାଗ ମୁଷ୍ଟି ଘାତ । ପୃଏ ଦାନ ଉଚ୍ଚଳରେ । ଭୂକମ୍ପ ପ୍ରକାର ଘଟଇ ॥

ଭୂମଣ୍ଡଳରେ ଘଞ୍ଚଘଞ୍ଚ ଘନଘନ ଶବ୍ଦ ହୋଇ । ସ୍ରୋତ ନଦ ନଦୀ ଉଚ୍ଛଳନ୍ତ ଅଚଳରେ ଚୋରରେ ଚହିଁ । ତାଣ୍ଡବରୁ ବନ୍ଧ ଜନ । ଶୁଣି ଶାରଦ ଚଳନ ॥

ବସ୍ତ୍ର ମାଣ ଘିରି ଜଣକ ଜନନୀ ଆକୁଳ ପ୍ରକଟୁ ପୂର୍ଣ୍ଣି । ଯେବେ ସମର ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁ ଚକାଶ କରିଲ ପୁର ସକଳ । ବୃନ୍ଦ ଆବଦ ଯେ ଶୁଣେ । ଚହଟ ଦର୍ଶ ଦେଖେ ॥

ବୃନ୍ଦାବନ ସଙ୍ଗ ସକଳ ଦେଖନ୍ତେ ନ ଭାଙ୍ଗି ପାଞ୍ଚଣ ଜମାଏ । ସୁନ୍ଦରମୂର୍ତ୍ତି ମଣ୍ଡି ହୋଇଲ ସକଳ ସମୟେ ଦେଖିଲେ ଅନେକ । ତେଣୁ ଭଣ ତ ହ ଭଜେ । କଣ୍ଠରେ ଭୂଷଣ ସହେ ।

ତାହାଙ୍କ ସମାନ ଅନେକ ମଣ୍ଡି କର୍ଣ୍ଣ ଅନେକ ରସ ସୁଖ କରି । ବହୁମାନ ଭଣ ମୁଖ ସହାସରେ ଅମାର୍ଜ୍ଜି ଶୋଭାଏ ତଣ । ଗୁଣରେ ଗଣ ଅଗ୍ର । ଦଶର ଚମତ ଲମ୍ବ ।

ତସ୍ୟ ବଳ ସର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କି ବୃନ୍ଦାବନେ ମଣ୍ଡଳର । ଜଣଜଣ ବାଦେ ସିଂହକଣ୍ଠ ଧଣ ଭାଳିସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣ ଏକଳ । ଦେଖନ୍ତି କଣ୍ଠେସ୍ୱ ମୁର୍ତ୍ତି । ଦେଖିଲେ ଲଳିତାରେ ମଗ୍ନ ।

ହୋଇଲ ଶବାସ ଦେଖ କର୍ମ ଅତାନ୍ତ ଏମନ୍ତ ଶବ୍ଦରେ ଦେଖନ୍ତି । ତାହେ ଖଞ୍ଜଣ ସଜା ଧରଣ କଟିରେ ମାଧୁ ନାଭ ଭାଣୀ କଣ୍ଠ । ତବ ଦୋଳନ୍ତୁ ଦେଖନ୍ତ । ସ୍ତୁତିଶ୍ୟେତନ ତୁଳେ ।

ଷଟ୍‌ଦାନବଦଳର ମଣି କଟିଣ ଆବର୍ତ୍ତି ଧଇଲେ ଦେଖ । ଶିରଣ୍ୟଙ୍କୁ ପାଦ ନୃସିଂହ ଧଇଲେ ଦେଖାଦେଲ ତେଜ୍ଞ ସବୁଣ । ଦଣ୍ଡଭାଜ ଭୂଷଦେଳ । ଦଇଣରେ ଧନୁ ଭାଳ ।

କୁମାଂଶୁମଣ୍ଡଳେଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଦେଖ ଶ୍ରୀଣ । କୁଂସା ଭଣ ଭଣ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ମୈତ୍ରିନ ଗତିରେ ଅନୁଗ୍ରାହୁ ସ୍ତୁଣ । ହେଲ ମଣ ତଳେ ଅସି । ତୁଂ ଭାବେ ବସି ଅନନ୍ତି ।

ତାଣି ଭଜନ୍ତୁବ ଏବେ ଆସେ ମଧ ଏମନ୍ତ ହୋଇଥିବ ଭବେ । ସ୍ତୁତିତ୍ରୁନ ଦେବେ ଶାରଦ ଭାସ୍ୱଏ ଅନନ୍ତ ବସ୍ତ୍ର ମଧନ । ତଣ ଦେଖ ଭାସ୍ୱ ସ୍ୱଂସ । ହୋଇଲେ ଭକ୍ତି ପ୍ରବେଶ ।

ତସ୍ୟ ରୋମ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀମାଣଣ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଜଂସ ଅନ୍ତରେ । ହେଠ ମୁଖ ହୋଇ ମାନସ ଶରଣ୍ୟ ଶଶିରେ ନଭ ମଧରେ । କୁଟଣ ଭଦ୍ରବନ ଗଣ । ସ୍ୱନବର୍ଣ୍ଣ ବସୁ ଧଣ ।

ଦେଖି ପ୍ରଦେଶ ଅଧ ସ୍ୱଭା ପ୍ରାଣୀଏ ଶୋଭନ ଭଣ ମିଳନେ । ଭାଷବ କଟକ ଅନ୍ତର ଭଣେ କୃଷ୍ଣ ଗତିରେ ବୋଧ ଦେବନ । ଭୁବନସ୍ଥ ଶେ ଭର୍ତ୍ତି । ଭାବ ପ୍ରବୃତ୍ତିଙ୍କୁ ଜାଣିଲ ।

ପ୍ରକଣ୍ଠ ଧୁଳିଲ ସୁଧର୍ଣ୍ଣ ମଣ୍ଡାଳ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ ଦୃଷ୍ଟିକୃଷ୍ଣ । ଭାଷସୁଗତ ମୁଦ୍ରା ଭଳି ମାଧବ ଭାବ ଭଜନ୍ତ ହେଇ । ହୋଇ ଭକ୍ତ ଅନେକ । ଭଣାଲେଖ ଭାଙ୍କ ପୂର୍ବେ ।

ତାଙ୍କ ଆଣି ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରେ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମୁଖ ଦ୍ରବାଦ ଓ ବୋଲ ଅସଂଖ୍ୟ ଶୁଣି ଲଙ୍କାରେ । ସେମାନ ଲଙ୍କାରେ ଥିଲେ । ସେ ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ କହ ।

ଚତୁର୍ତ୍ତିଂଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ପ୍ରତିମଞ୍ଜରୀ

ଶୁଣ କହ ରାମ ବୋଲେ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ।
କଂସ ସଖି ଶୁଣ ଗୁଣ ଯଜ୍ଞକୁ ଯାଇ ହେ ॥
ଦେଖି ବେଗି ଦେବେଶ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଆସି ।
କ୍ଷୋଣୀ ସବୁ ଚରଣ ତା ପଦ ଲଗି ଲଗି ହେ ॥
ଶର୍ବରୀ ଦର୍ପ ଦଶରଥ ନନ୍ଦନ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।
ଶ୍ରମାପିତ୍ତ ସମ୍ପୋଷ ନଣ ବ ଚନ୍ଦ୍ରଣୀ ହେ ॥
ଶୁଣ ପ୍ରାଣେ ଥାଇ ଗଲେ କାଣ୍ଡି ଶିଶୁମାନ ।
ଶପ୍ତଦଳ ଲାଗି ତଥ୍ୟକଥ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହେ ॥
ଶରୀର ଜଳଧିକୁ ଖଣ୍ଡି ଆଣି ବନ୍ଧନାଶ ।
ସଜ ଜଗ ଜଳାଶୟ ଦେଖାଇ ଦେଖ ନାଥ ହେ ॥
ଶୁଣେ ବଳ ସୌମିତ୍ରି ଦେବ ଶର ଦେଖି ।
ଶଂଖନ୍ଦ ବୃକ୍ଷକୁ ଆଣି ତରଳ ଧ୍ୱଂସ ହେ ।
ଶୁଣେ ଯୋଜନଯାକ ବନ୍ଧନାଶ ମାଗ ।
ସେଇ ଦାଉଦାଉ ଦାଣ୍ଡକ ଜାଣ ଦଶ ହେ ॥
ଶାମବୃତେ କି ଅଧ ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁ ଜାଗଣ ।
ଜୌରସଂଳ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ବଳ ବଡାଇଣ ହେ ॥
ଶରୀର ବୃକ୍ଷକୁ ଧରି ବଶରେ ମାରଲେ ।
ଶର୍ବରୀ ସୌମିତ୍ର ରାକ୍ଷସକୁଳ ଭକ୍ଷଣ ହେ ॥
ଶର୍ବରୀର ଶକ୍ତିମୁଖ ସୁଖୀ ଅଂଶସରେ ।
ଶିର ଦେଖ ବଳ ଦଶରଥୀ ସମ୍ମୁଖରେ ହେ ॥
ଶ୍ରମାଜର ଘନ ଗଣ୍ଡି ଭରତେ ଶୋଭା ।
ଶ୍ରୀରାମ ମୁଖେ ପଦ ଲଗ ଜାନକୀରେ ହେ ॥

ସାଧୁତା ଭକ୍ତି ଦୟା ଶାନ୍ତିର ଧାରଣ ।
ଗୁରୁବୁଦ୍ଧି ଭାଇ ନନ୍ଦା ଆଚରଣ ଦେଇ ॥
ଶ୍ରୀବୁଦ୍ଧି ଭକ୍ତ ତେଜସ୍ୱୀତାରୁ ଦେଖାଇ ।
ସଂଶତ ବସ୍ତ୍ରାର୍ଣ୍ଣ ଭଗାଣି ପୁଷ୍ପକରୂପ ହେଉ ॥
ସହେଲ ତେଜନ ବାସ ବାଣୀ ନନ୍ଦନ ।
ସମ ଦୁଃଖ ପ୍ରକୃତ ତା ଭକ୍ତ ସଂହରନ ହେଉ ॥
ଶାନ୍ତି ଭକ୍ତ ସୁଖଭ ବାସନ୍ତ ଭୂର୍ତିମୟ ।
ଭକତ ଓ ଅମୃତରେ ଧଳନ ପତ୍ନୀ ହେଉ ॥
ଲୋଭକୁ ଭେଦ ସ୍ୱାଧୀନର ତାହା ସୁଲକ୍ଷଣ ।
ଶିକ୍ଷଣ ମୁଁ ଏ ବର୍ଣ୍ଣି ଜାଣେ ଗଣକ ହେଉ ॥
ସଙ୍ଗ କାରଣରୁ ଯେ ସେ ଭକ୍ତ ଦେଖାଇ ଜଣେ ।
ଦେଉଛି ଆଜ ଭଗବାନ୍ ଦେଖାଇବ ଜଗତେ ହେଉ ॥
ସେବ୍ୟ ଏହି ଅନୁଭବ ଭକ୍ତେ ଏ ଦଣ୍ଡ ।
ଶୁଣ ଓ ଗୀତକୁ ବନ୍ଦନାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣସୁଖ ହେଉ ॥
ଆସ୍ତ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତ ଯେ ଦୂତର ମଧୁର ।
ସ୍ୱରଭା ଭକ୍ତଭକ୍ତି ଦୂଷକୁ ଲକ୍ଷ ହେବ ।
ଶେଷ ଏ ଭୂତଭୂଷଣ ଗୀତ ହେଲା ଶେଷ ।
ପୁଷ୍ପକ ବୃନ୍ଦେ ଭକ୍ତେ ଭଣେ ଭକ୍ତ ଏହ ହେଉ ॥

ସମାପ୍ତ

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ... ପ୍ରେସ, କଟକ-୧

କବି ସମ୍ରାଟ୍ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ କୃତ

ଚିତ୍ରକାବ୍ୟ ବନ୍ଧୋଦୟ

ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ

ପ୍ରକାଶକ—
ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—
ନାରାୟଣ ପୁସ୍ତକାଳୟ
ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର—ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ
ଝଂସନାବାଦ ଚଉଧୁବଜାର,
କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ—ଦୁଇଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ଚିତ୍ରକାବ୍ୟ ବନ୍ଧୋଦୟ

ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଅହାରୀ, ଚକ୍ରାବାଣୀ

ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଜାୟା ସୁନନ୍ଦନ୍ । ଲମ୍ବ ଜଠରହାସ୍ୟ ସୁକଳନ୍ । ୧ ।
ଶୀତାଂଶୁ ଶିଖାମୁକୁନ୍ଦଣୀ ଶିଖା । ଜୋଡ଼ ପାଦାର ପ୍ରିୟବନ୍ଧା । ୨ ।
ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଞ୍ଛନ୍ତ । ତସ୍ୱିକ କରେ ଦୈତ୍ୟସଂହାରୀ । ୩ ।
ଭକ୍ତଭାଜନ ଦୀପ୍ୟକରେଶ । ଧରଣୀଧରରଧ ହୋଇଶ୍ୱର । ୪ ।
ଦକ୍ଷକନ୍ୟାଦାଶୀ ସାରେକ ପୁତ୍ର । କରୁଛି ସଭକ ପ୍ରମାଣ ବାସ । ୫ ।
ବକ୍ରତୁଣ୍ଡ ଚରଣ ଭଜନ । ଗଣ୍ଡ ଉପଚରନ୍ତ୍ର ଭ୍ରମର ଗଣ୍ଡ । ୬ ।
ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ବୁଧେ ବୁଝିବୁ ଶସ୍ତ୍ର । ଗୁପ୍ତ ଅର୍ଥ ପ୍ରାନ୍ତେ ଦେଖି ଅକ୍ଷର । ୭ ।
ସତସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷଣେ ଏ ବନ୍ଧିର । ପ୍ରଜ୍ଞ ଜନଙ୍କର ଯେଣୁ ଜଣେ । ୮ ।
ପଣ୍ଡି ଏ ବନ୍ଧ ବନ୍ଧବର ବଚନ୍ତ । ଚିତ୍ରମୁଁ ଅନେକ ପ୍ରକାଶ କରିବେ । ୯ ।
ଅନେକ ବନ୍ଧଭଙ୍ଗୀ ରଚନ୍ତା । ଯାହା ଦେଖିବ ଚନ୍ଦ୍ର ବନ୍ଧନ ପ୍ରମାଣ । ୧୦ ।
ଯାହା ଦେଖି ସାହିତ୍ୟଗଣ୍ଡ ଛନ୍ଦୋକ । ଲକ୍ଷ୍ୟଧରଙ୍କର ଗଣନା ନାହିଁ । ୧୧ ।
ବାଗ ବୃତ୍ତ ଏବେ ଦେଖଇ ଗ୍ରନ୍ଥ । ଜନ୍ମେଲ ଚର୍ଚ୍ଚ ପଣ୍ଡ ଲେଖ ଏଥେ । ୧୨ ।
ସୁଷମ ପୁଷ ଭଜନା ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ । ଗୁରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେଶ ଦେବମନ୍ଦିର । ୧୩ ।
ଭ୍ରମରେଖା ଛାମଳା ଚନ୍ଦ୍ର । ମନୋହରମା ହେମଲତା ସୁଶୀଳ । ୧୪ ।
ସଦନ୍ତ ମୃଦୁବନ୍ଧ ପ୍ରମାଣ । ନଗରଲେଖା ଦେ ସୁଭ କୁଣ୍ଡଳ । ୧୫ ।
ଷଡ଼ଋତୁ ଖଣ୍ଡ ପଦ୍ମଦଳ । ଚନ୍ଦ୍ରସୂର ଖାଦ୍ୟ ଶ୍ରୁତବା ଯାର । ୧୬ ।
ବହିର୍ଦେଶ୍ରୁତ ଭଜାଇ ଦେଖନ୍ତ ବାକ୍ୟ । ପ୍ରବୀଣ ଅବନ ଦୁଃଖଶ ଛାନ୍ଦ । ୧୭ ।
ଶ୍ରମବନ୍ଧାମୂଳ ବେଶଜଣଜ । ଚିତ୍ରପ୍ରଶ୍ନଲବ୍ଧ ଚାରିକ ପ୍ରବୀଣ । ୧୮ ।
ଚଉପଦୀ ଆଉ ରଚିଲି ନାନା ଗୀତ । ସୁଣ୍ଡ ହଂସ ଭଜ ଶୋଭନାଦର । ୧୯ ।
ଅନ୍ତକ ଓ ଷଷ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ । ଲକ୍ଷଣବନ୍ଧ ରସିକ ତୋଷକ । ୨୦ ।
ସୁକୁମାଞ୍ଜନ ମାଶାଗ୍ନି ରଚନ । ନାନା ଭୋଗଙ୍କ ଗୀତାରସାଦ । ୨୧ ।
ଛାନ୍ଦ କୋଟି ଚାର ବନ୍ଧ୍ୟା ଶତ । ଆ ନାମ ଭୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୂରବ । ୨୨ ।

ଶ୍ରୀନିବାସ ନୋହୁଣ ଆଉ ଯେ ଶୀଳ । ଜଗିତ ସୁରଭୋଗୀ ଭାଗ ଯୀତ୍ର ।୨୩।
ରସ ଅର୍ଥ ରାଶିକ ମାନେ ଦର୍ଶଣ ଭୃତ । ଦେଖାଇଛି ଚେଷ୍ଟାକର ଚଉରଣ ।୨୪।
ଖାଣ୍ଡୁଳ ମହାଦାନ୍ତକ ପ୍ରକାରେ । ଖଣ୍ଡ ଦେହ ଯାଇ ବନ୍ଧନରେ ।୨୫।
ଏସେ ଏଣୁ ଦେଖା ନୋହୁଣ ଲେଖାରେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କି ନ.ଦ ଶନ ଭୁଲେଖାରେ ।୨୬।
ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଭଣ ସ୍ତୁତିଶୀଳ । ଶଶ ବହୁଲେ ବଳାଇକ ଦକ୍ଷ ।୨୭।
ତଦେ ତୋଳ ଭଞ୍ଜ ଏତେ ଜଣାଇ । ଏବେ ଜେ ନୋହି ଶ୍ରୀରାମ ମନକୁ ।୨୮।
ସ୍ତୁତି ବଳ ହୋଇ ଦେଖ ପ୍ରକାର । ଯେ ଲେଖେ ଲଳ ଲେଖକ ବନ୍ଧାର ।୨୯।
ଶାର୍ଦ୍ଦ ଳ ଶୀଳିତ ମଣ୍ଡିତ ସ୍ତୁତି । ଦେଖ ଅନେକ ଭୁବନ ଗତ ।୩୦।
ବନ୍ଧର୍ଣ୍ଣିପିକା ନାଣି ତ ଭଣ୍ଡାଣ । ଶବ୍ଦ ପ୍ରକାରେ ଅନୁଲିପି ସଙ୍ଗ ।୩୧।
ରତ୍ନ ରଣ୍ଡାର ଅବା ଚେମଣ ସ୍ତୁତ । ଯେତେ ଶୁଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦୀଣ ।୩୨।
ସିଂହାବଲୋକନ ଶୃଙ୍ଖଳା ପୁର । ଯେ ମୁଖ ସ୍ତୁତ ମନ୍ତ୍ର ଭଣ ଜୋଭ ।୩୩।
ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଶଙ୍ଖ ଖଡ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣି । ବୃକ୍ଷକ ଭଣ ଶାଣାଦେଇ ଚେଷ୍ଟା ।୩୪।
କର୍ଣ୍ଣ କନ୍ଧତ ଚୋଖୁରେ ସିଦେଶ । ଭୁଯ ବ କଠିନ ଅର୍ଥ ସ୍ତୁତିତ ।୩୫।
ଅନୁକ ଦେଖ ବନ୍ଧୁଷଧ ଶଙ୍ଖ । ଦାନା ଚେଷ୍ଟରେ ପ୍ରଶାମାନ ମିଶ ।୩୬।
ଦେଖି ଲୁଣି ଅର୍ଥ ଚନ୍ଦ୍ର ଭୁଜଙ୍ଗ । ଦେଖି ଜାଣି ମୂର୍ଖ ସନ୍ଧିତ ଲୋକ ।୩୭।
ବିକ ଚୋଲଟି ଏମାନଙ୍କୁ ଭଣ । ଏତେ ଲକ୍ଷଣାଦ ଶାଣ ପର୍ଣ୍ଣ ।୩୮।
ଅମୃତ ଭଣଦନ ବହୁବନ୍ଧ । ବନ୍ଧୁ ଶବ୍ଦ ଭଣା ଶୁଳ ପ୍ରୀତି ।୩୯।
ଉପବନ ସ୍ତୁତ ଭଣବ୍ୟାନ । ଭଗ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତବ୍ଧୁଣ ଶାଦନ ।୪୦।
ଧନଶ୍ରୀ ଶାତ୍ରଣ ଧ୍ୟାନ ବଦାଣ । ଷଡ ହୋଇଣ୍ଡ ସ୍ତୁକାଣ ଅଷ୍ଟ ।୪୧।
ନନ୍ଦଷ ଗ୍ରାସାଦ ନାଗ ଭବାଷ । ମୁରଜ ଲଘୁ ଦେବ ମନ୍ତ୍ର ଅଣ ।୪୨।
ଘର୍ଯ୍ୟ କୁଣଣ ବନ୍ଧୁଦ ଶଡ଼ଙ୍କ । ସୁମ ଶଣ ପଦ୍ମ ଧନୁ ଭୁଜଙ୍ଗ ।୪୩।
କୁଳଦା କୁଣ୍ଡଳ ଅଣି ଚକ୍ର । ସର୍ଣ୍ଣ ପୁଷ୍ପଣ୍ଡି ପୁଷ୍ପି ଚକ୍ର ।୪୪।
ଦେବତାଣ ଶ୍ରୀ ଅଣାର ଅଷ୍ଟ । ଦେଖି ବଦ ଯୋଜବ ଜଣବ ଷାଣ୍ଡ ।୪୫।
ଧନ ବନ୍ଧୁକର ନଭଣ ଏ ଷଟେ । ଷାତ୍ତବୀ ଉଦ୍ଧାକର ମାସ ଭାଷେ ।୪୬।
ବୃନ୍ଦାବନ୍ଧ ବନ୍ଧୁଦୃଷ୍ଟି ଅଣର । ସପ୍ତସ୍ୱର ଶିବେଷ୍ଟ ଷ୍ଟେଣ ଷଷ୍ଟର ।୪୭।
ଏକାଧିକ ଦ୍ୱିଅଣର ଭଣନ । ସକଳ ପ୍ରକାରେ ବୋଧିକ ମନ ।୪୮।
ଏମାନେ ବର୍ଣ୍ଣି ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀକାବ୍ୟରେ । ରଣଦା ଚୁମ୍ବନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରବାଦନରେ ।୪୯।
ଯାଇ ବନ୍ଧମାନେ ଅନ୍ଧୁତ୍ତ ଦେଖ । ସ୍ତୁତ ବାଦ୍ଧୁନାକୁ ମେଳଣ ମାର୍ଣ୍ଣ ।୫୦।
ରଚିତ ବନ୍ଧ ବନ୍ଧୁଷ ଦା ଚେତନ । ବନ୍ଧ ଭଜାଣେ ଭାଷିଆ ଭକ୍ତି ଦେବ ।୫୧।
ଯାହା ବ ନ୍ଧୁ ଦେ ଭାବଧାରେ ଷାଷା । ବନ୍ଧୁରଣ୍ଡ ଭାବ ସ୍ତୁତନେ ଭକ୍ତ ।୫୨।

କହୁଅଛୁ ଶୁଣ ସୁଜନ ଗଣ । ଦାସ୍ୟବଶେ ଯାଗେ ବିଷ୍ଣୁ ସ୍ମରଣ । ୫୩ ।
ସାଧୀର ଯନ୍ତ୍ରି ମଦନ ନୃସିଂହ । ଏହାଙ୍କ ଭକ୍ତି ପୂର୍ବ ଧାମ ୬ । ୫୪ ।
ସୂତଯୋଗୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀ ମାଧବଙ୍କ ସେବନ । ଶତ୍ରୁଭ ଅନୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୋପୀକୃତ ପାଦ । ୫୫ ।
ରସ ବନ୍ଧଧାରେଣ ପ୍ରିୟାବନର । ଏଇ ସୁଖାରେ ସଦା ବେଦବାଣୀ ସ୍ତୁତି । ୫୬ ।
ଭକ୍ତ ବୃନ୍ଦ ଏହେ ବନସ୍ତୁ ସତତ । ଭାବାନ୍ତୁ ବୃନ୍ଦ ବଚନେ ହୋଇଲେ । ୫୭ ।
ଏ ବଧୂ ବନ୍ଧୁ ଗମିତ ସବର । ବଚନଧାନ ରସିକ ପଣ୍ଡିତ । ୫୮ ।
କୁଞ୍ଜମା ଆର ଗୁଣବର ସଞ୍ଚାର । ଭାଷ କଞ୍ଜନା ଯେ ସେହିଁ ପ୍ରକାର । ୫୯ ।
ବୁଧବୋଧକ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ନାମ । ଶ୍ରବଣ ଗୁଣ ହେବ ସୁମଙ୍ଗଳ । ୬୦ ।
ବୃନ୍ଦାବନସ୍ଥ ସଙ୍ଗ କଲେ ସେହୁ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ମଙ୍ଗଳଚିହ୍ନ ରଶୀଲ । ୬୧ ।
ଗାଁଧନ୍ତୁ ଧନ୍ୟରେ ଅନୁଭବ ସଙ୍ଗ । ଜନନୀର ଯା ବୃନ୍ଦାରୁ ବଶ । ୬୨ ।
ଯେ ସୁମ ଶୀଘ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର । ସୁଖ ଭକ୍ତ ରସଗନ୍ତୁ ଭାଷ । ୬୩ ।

—o—

ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତବ

ଗୁଣ-କେଦାର । ଉଦ୍ଧବେଣୀ ବାଣୀ

ଏହୁ ଅନଳେ ମେଧାର ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି । ବୃନ୍ଦ ଭାବଗ୍ରହଣ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ । ୧ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ଜ୍ଞାନଗ୍ରାହକ । ସେବେ ଶରଣ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ-ହାର । ୨ ।
ଶ୍ରୀମା ଗୁଣ ଜନ ଦେଶ ଏ ସମ୍ପ୍ରେ । ଦେବ ଦୋଷରେ ପ୍ରିୟା ଏହୁ ମନ୍ତ୍ର । ୩ ।
ଦ୍ୱିଜମଣ୍ଡନ ଭଜ ଧର୍ମ ଆଶ୍ରମ । ଶବ ବସନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୃଢ ଗୁରୁ । ୪ ।
ଏହା ଭାଣ୍ଡି ଭାଙ୍ଗି ଆଣି ଭକ୍ତଙ୍କ । ଭକ୍ତବନ୍ଧୀ ଯାର ଏସ କଣ୍ଠ । ୫ ।
ଏତେ ଶୁଣ ମିଷ୍ଟ ମଧୁ ଦଳନ । ସ୍ତୁତି ସେବେ ରସିକ ସୁମଙ୍ଗଳ । ୬ ।
ଭାଗ୍ୟରେ ଜନସମ୍ପୋଷୀ ସତ । ତେବେ ତାମାଙ୍କ ପୂଜଣ ସ୍ୱଭାବ । ୭ ।
ଏମାନଙ୍କ ଶ୍ରୋତା ମଧ୍ୟ ଦବନ । ଭକ୍ତ ସେ ଭବେ ଦେବତ ସମ୍ଭାବନା । ୮ ।
ଅବନାରେ ଜେଣି ରସିକ ଭଣି । ଦୁଷ୍ଟ ଏଣରେ ଭାବ ଗୋସ୍ୱାମୀ । ୯ ।

ଅଭଙ୍ଗ

ଭୁବନବ୍ର ଦବଦନ ଭକ୍ତି । ଭଜନ ଚିତ୍ତ ଅଚଳ ଦମନ । ୧୦ ।
ରସଧାର ଚକ୍ରଶର ସଜ୍ଜନ । ଅଣ୍ଡ ଖଞ୍ଜନ ଗଞ୍ଜନ ରଞ୍ଜନ । ୧୧ ।
ଦଳନ ଦମିତ ଚକ୍ରବନ୍ଦନ । ଦନ୍ତକାରକ ଦାନବଗଣ । ୧୨ ।
ସନଭବମଳ ଭଞ୍ଜନ ଭଜ । ଧୀରଙ୍କ ଚରଣ ଅମୃତଧର । ୧୩ ।
ମନୋଜ ଭଜନସ୍ତୁ ବଦନ । ଭଜନ୍ତି ସମ ମଧୁର ଭଜନ । ୧୪ ।

କଦା

ଅବଦଣ୍ଡେ ଭକ୍ତ ଦେବନ ଯାଉଛୁ । କନାଦ୍ରେ ସ୍ୱଭାବ ପଦାର୍ଥ ଭାଷୁ । ୧୫ ।
ବୋଷ୍ୱାଂଗୁ ମୋକ୍ଷଦାରେ ମେ ଶରଣ । ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଲୋଚନ ଭୂଷା ଭାଜୀନ ।୧୬।
ସାଧୁ ଦରୂପୁଷୀ ଦେବଦଧ୍ୟାନ । ସ୍ୱଳାବଳୀପିଣ ଅଦ୍ଭୁତଧାରିଣ । ୧୭ ।
ଶିଷ୍ଟର କୀ ଦାସ୍ୟ ସାନ୍ଦ୍ରା ଦୋଷଣ । ଦୋଷଣ ଦୋଷପୋଷ ବଦୂଷଣେ ପ୍ରଭାସ । ୧୮ ।
ମୋ ସ୍ତ୍ରାଣପଥ ପିନା ବେ ସ୍ୱଜନ । ଜ୍ୟୋତିଷୀନ ସତ୍ୟବାଣୀ ଜାମିନ । ୧୯ ।
ଦିଗନ୍ତରେ ଦେବଦଣ୍ଡ ପୁଂଷବର । ଦେବେଶ ଗଣ୍ଡସୀ ଦଣ୍ଡୁର ଦମ୍ବର । ୨୦ ।

ଦ୍ୱିଅକ୍ଷର

ରଣରେ ଶାର ସୁରସ ସରସୀ । ସ୍ୱଣ୍ଠାକ୍ଷିସ ସୁଧାର ସରସୀ । ୨୧ ।
ଏକାକ୍ଷରେ କେ ଲକ୍ଷ୍ମୁ ସମସ୍ୱରେ । ପ୍ରିୟା ରଣ ସନ୍ଧ ସ୍ୱରନ ଗରେ । ୨୨ ।

ଏକାକ୍ଷର

ଭାଭାଭାଭାଭା ତୃଁତୃଁତୃଁତୃଁତୃଁତୃଁ । ଦିଁଦିଁଦିଁଦିଁଦିଁ ତୃଁତୃଁତୃଁତୃଁତୃଁତୃଁ । ୨୩ ।
ଦୋମନ୍ତ କରେ ସୁଜନେ ଦଣ୍ଡଣୀ । ଦାଙ୍କ ପ୍ରିୟାମୂର୍ତ୍ତି ନ ସ୍ୱରେ ଶୁଣି । ୨୪ ।
ତନ୍ତ୍ର ମୂର୍ତ୍ତିମା ଚାରଣେ କେ ପୁଂଷ । ସ୍ୱଭର ସୁଦଶ୍ର ଦୋଷଦ ଭାସ । ୨୫ ।

ଏ ପ୍ରକାର ବନ୍ଧ

ଯାଂଶ ଧଣୀ ଶିଶୁ ସ୍ତ୍ରାଣପକ୍ଷ ରେଖ । କ୍ଷୁଂଷ ଭଣୀ ଶିଶୁ ଶୀତେର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଣ । ୨୬ ।
ଦୋଷ ଭାରେ ଭଷିବର ମେ ଜନ୍ମଣୀ । କେତେଅଣ୍ଟ ମୋରେ ସୁଜନେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣୀ ।୨୭।
ସର୍ଣ୍ଣୀ ଅଙ୍କର ସର୍ଣ୍ଣୀ ଉତ୍ସ୍ୱ କେ ଦଣ୍ଡ । ଭାଣସପି ଅକ୍ତ ସାରଦ ଭାଙ୍ଗି । ୨୮ ।

ଦ୍ୱ ଉକ୍ତ୍ୟ

ଶ୍ରମ ସାଗର ଭୂମିସ ଶାରଣେ । ବାନ୍ଧ ପ୍ରଭବ ଭବ ଭବ ସରେ । ୨୯ ।
ସୁସ୍ୱରଦ କନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରାଣେଂ ଖଦ । ବସନ୍ତ ସଜ୍ଜଦଦ ଭବ ଭବ । ୩୦ ।
ଦେବେଁ ଭଷିତଙ୍କୁ ଦଦର ଭୂଷ । ଅନେସ୍ୱଶ୍ୱ ରସିଦା ଦରଦ ଗଣ । ୩୧ ।

ନବେଶ୍ୟ

ଦନ୍ତ ଦଦର ଅଂଶ ପେଲେର ନେଲେ । ଅନଳ ସଗ୍ଧ ଦାନ୍ତଶ୍ୱ ଦେବଳ । ୩୨ ।
ଦଲଦନାଭ ରେଖିରେ ଜଲଲ । ରଶ୍ମିକ୍ତି,ରଶ୍ମିକ୍ତି ରେ ଭଚାରଣ । ୩୩ ।
ଷିତଧସ୍ୱଦ ଭାସ୍ୱ ଶରସ୍ତ୍ରର । ଦନ୍ତୁକୁ ନ ଭବେ ଦେଦଦ ଧାଉ । ୩୪ ।
ଦଦରେଣି ଦନ୍ତ ଏଣନ ନଣ । ଦଶ୍ମରେ ଣଦ୍ଦର ଅକ୍ତୁ ଦକଣ । ୩୫ ।
ଭଣୀ ଭ୍ରଅନ ଧାନକର ଆରେଦଣ । ରଶ୍ମିକ୍ତି ଦଣ୍ଡ ସୁଭଣ ନଳଦେଶ । ୩୬ ।
ମେଳ ଦେ.ଲ ଦଣ୍ଡନେ ଷଣ ଦୋଷାକୁ । ଘର୍ଣ୍ଣି ଅଣିସ ଏରସ ନଦକୁ । ୩୭ ।

ଦେଖ ଏବେ ଆଜ ନାହିଁ କୋଉ ବାନରେ । ବନ୍ଧୁସାଥ୍ରେ ଏ ଭବରେ ଦେଖଇଲ୍ ।୬୮
ଘଟନା ବିଷମ୍ବୀ ଅସମା ଜର । ଅଜସ୍ର ମୂର୍ତ୍ତିର ଅନ୍ତର ଜାଗ୍ର । ୬୯ ।
ଭୂଷିତେବ କଥନକୁ ଭଳକେ । କେଶି ବର୍ତ୍ତିବ ମହାଭ ଭଙ୍ଗରେ । ୭୦ ।
ଜୀମୂତସ୍ ଅଧର ଘଟେ ସ୍ତନ । ତକଦନ ନଦୀ ପଥ ଶକତ । ୭୧ ।
ପୁଷ୍ପ ଜନ ଷାଣ୍ଡି ଶସ୍ତ୍ର ନପ୍ରେନ । ଭଣ ଦାଡ଼ଦ ବୋଲିଲ୍ ବଲକଦ । ୭୨ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ଦାରକି ନ ସ୍ପର୍ଶ ଭଞ୍ଜରେ । ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ବନ୍ଧକ ଲବ ଗୀତରେ । ୭୩ ।

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମ୍ପର୍କ

ଚୋର ଘଅରଦ ବଳକୁ ପଶୁ ଦେ । ଭକ
ଭୋଜ ଅପ୍ ନେ ନାରକ ନଗରେ । ଦ୍ରୁତ
ପାର୍ଶ୍ୱ ପ୍ରବ ଅନ୍ତରେ କ ସ୍ୱାଗତ । ସ୍ଥାଣ
ଭଦକାସ୍ୟା ଦେ ଶେ ର କ ଦୁଗନ୍ଧ ।୭୪। ଲାସ୍ୟ–ସ୍ୱଳକେ
ଆଭଷାଭ ଭ ବାଣୀ ଏବଂସ୍ଥଳେ । ମନ
ଚଳଚପରେ ଉଚ୍ଚିତେ ଭ ଆଭୂତେ ।୭୫। ତେଜଦେଶ୍ୱାଃ ।
ପ୍ରନାସଭବର୍ଣ୍ଣ ଉଦ ଭଜାଭ । କ°
ଲକ୍ଷ୍ମୀ କେଶି ଭର ରା ସାଭୂସ୍ୱାର ।୭୬। ନା°
ଦେଖ ଚେତାରର ଭ ଦେଭାଳେନ୍ତ ଏଚେବ । ଦେଶବସ୍ତ୍ରେଷ
ସବନ୍ଧାଧରେ ନାସ୍ପରେ କ ସସ୍ତରେ ।୭୭। ନୂତ୍ନସ !
କାର୍ଣ୍ଣଅବ ପ୍ରଜ୍ୱଳେଶ କ ଭଞ୍ଜର । ମୂଧା
ପକ୍ଷୀ ଏକାଭ୍ରରେ କ କଭୂଷିର ।୭୮। କ:ମନଗ
ମାଲଶର ଭୂଷବ୍ୟା ଏବଭ୍ରରେ । ମାର୍ଜଣ୍ଣୀ: ।
ଆକସ୍ମାତ୍ ଘଟର୍ଣ୍ଣ ଘେଟର୍ଣ୍ଣରେ ।୭୯।
ଶ୍ଳୋକ ଅର୍ଥ ଦୁଇ ସମ ଜରୁଣ ।
ଦିବ୍ୟଜନ ସୃଷ୍ଟିକା ଆଧରବ । ୮୦ ।
ଗର୍ଭି ଧନ ନାଭର ଦୃଷ୍ଟିଘରେ ।
ଭବେ ଏମନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୁ ଭ ଭୂ ଜରେ ।୮୧।
'ତେ'ଶ ଉ'କ' ଅନ୍ତ 'ସ୍ୱ'ଶବ କ' ବର ।
'ଆ'ସ୍ତୁ ଦେ' ଆ'ଶ ସା'ଣ 'ଉଷ' 'ଯେ'ଦେଶ ।୮୨।
'ଆ'ଣେ ଅ'ସ' ଦେଶ ନା'କୁ' ବୋଲଇଲ ।
ସଦେଶଦବ ଉଷ୍ଣଭୂ ନେଣ ଦେଖ ।୮୩।

ଝୁଲ ଝୁଲ କର୍ଣ୍ଣ କୁଣ୍ଡଳ ଶରଣ୍ୟାର୍ଣ୍ଣ ।
ଉତ୍ତରାନ୍ତୁ ଶା ମନ ରତ୍ନ ହାର । ୧୫ ।
ଭାଷିଣ ନାଭର ଏକ ଶୋଭନ୍ତି ।
ବେଳେ ସୁଶିଆଁ ଅଣ ନୀଳ ପାଶନ୍ତୁ । ୧୬ ।
ବେଣ୍ଟେ ବନ୍ଧନ ବେଷ୍ଟନ୍ତ ଶୁଭ ଶୋଭା ।
ମାନସ ଚନ୍ଦନ ଅଙ୍ଗ ଶୋଭା । ୧୭ ।
ଶୋଭେ ଲଳିତନ୍ତି ଶ୍ୟାମ ଅଙ୍ଗରେ ।
ଦାଶୁକ ଶାର ଘଳାଲେଶ ସଙ୍ଗେ । ୧୮ ।
ତରଙ୍ଗେ କି ଶୋଭା ଲେଖ ଦୋଳନ୍ତି ।
ଭରଣ୍ଡାନା ମଦେ ଅନ ଲୋଚନ । ୧୯ ।
ଗୁଚ୍ଛ ଯେ ଶୁଣ ଦେଖିଲି ତରଙ୍ଗ ।
ମୁଖେନ୍ଦୁ ଭଳ ନବ ଅନଙ୍ଗେଶ । ୨୦ ।
ଶରୀରର ଶୋଭାସୁନ୍ଦରି ଜାଣ ।
ତତ୍ତ୍ୱାଶ୍ରୟ ନ ଭଣ ପାଇ ଶୁଣ । ୨୧ ।
ଲୋଚନ କୁସୁମ ଶୁଣ ବାହ୍ୟ ।
ସେ ସମୟରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଭଣ ବାଣତ । ୨୨ ।
ଭାଷିଣ ମାଧୁର ଉଦାସ ମାନ ।
ଶୁଣ ବେଶ ଦେଖ ବେଦବଦନ । ୨୩ ।
ଭବେ ଅଙ୍କୁର ଧରଣର ଭବେ ।
ସୃଷ୍ଟିରୁ ଶାଙ୍ଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀବଦନରେ । ୨୪ ।
କ ବ ଶ ଶୋଭେ ଦେଖ ଶୋଭା ମାନଙ୍କରେ ।
ଲ ସ ଷ ହ କା ହିଁ ଭଣ ଲୁଣ୍ଠନରେ । ୨୫ ।
ବନ୍ଦ ବଣ ଉପାଶୋଭା ଦେଖାଇରେ ।
ଶୋଭି ମାନ ଧଣ ସନ୍ତରେ ଅଙ୍ଗେ । ୨୬ ।
ବୋଲାଉଥାନ୍ତି ସୁଦେଶ ଯାଇ ଜାଣ ।
ବୋଲାଉଥିଲେ ଯେ ଶଙ୍କରେ ଶୁଣ । ୨୭ ।
ବସ୍ତ୍ର ଉର୍ଣ୍ଣରେ ଅଣ ଅକ୍ଷରର ।
ଭଣ ଶୁଣର ଅବକାଶ ଭାବ । ୨୮ ।
ଶଙ୍ଖ ଦେଖ ତରଙ୍ଗ-ଭଣ୍ଡ ଭଣ ।
ଦୃଶ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଲକ୍ଷ୍ମୀନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ।

କୃଷ୍ଣ ସ୍ତୁତି
ରାଗ—ମାଳବ

ଏ ଜନମରେ ଶୁଣ ଜଗତ କଳ୍ପବୃକ୍ଷ ।
ସୃଷ୍ଟି କି କେତେକ ହୀନ ନାଗର ନାଗର ।୧।
ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ବହିର୍ଦୃଷ୍ଟି ରୂପସୁନ୍ଦ ଶରୀର ।
କଥା କେଉଁଠାରୁ ଦେଖି ଭୂରି ଏକାନ୍ତରେ ।୨।
ଅନୁସ୍ମରି ରଙ୍ଗ ପୁଷ୍ପ ଅବକାଶେ ଅଳ ।
ଦେଖନ୍ତେ ଲୋଚନ ଏହା ଚିତ୍ତରେ ବହିଲ ।୩।
ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ମୈନାସ୍ପୃଷ୍ଟେ ମୂର୍ତ୍ତି ଆସି ।
ଅନେକ ବୃକ୍ଷେ ଆଉଷ ଖୋଲଣ ଏତେଷୀ ।୪।
କୁସୁମକୋମଳ ଶୀରସ ହୋଇ ମୋର ଥିଲା ।
ଏ ଜନମେ ନ ଯାଉଣ ବଂଶୀର ପଞ୍ଚମ ।୫।
ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଚେତ ସରଣୀକୁ ଦେଖିଲେ କହନ୍ତି ।
ମନ୍ତ୍ର ଦେବ ମୋ ବାମବାମ ଏ ଦେହାର ସ୍ମରନ୍ତି ।୬।
ଅନ୍ତରରେ ନୟନ ମନରେ ଅଛୁ ବୁଝ ।
ସୃଷ୍ଟିକି ଶରୀରରସ ସମ ହୋଇ ସକ୍ତ ।୭।
ମୋର ରେ! କାହାରେ କାହିଁ ଅଛୁ ଅନ ସଙ୍ଗ ।
ବଚନ କହିଲ ବନ୍ଧୁର ନାମ ପିଇ ଗଞ୍ଜ ।୮।
ଅନନ୍ତ ବୃନ୍ଦ ଖୋଲିଣ ମୁଁ କହଇ ସାମିଅରେ ।
ଦୂତ ସ୍ପର୍ଶ କରନ୍ତୁ ମୋର ଭାମିଅରେ ।୯।
ସ୍ୱକମାନ ଦେବ ସଖ ପୁନଃ ଆତୁର ।
ଅଧନ ଶବ ସମାନ ଜନସାରି ପୁର ।୧୦।
ଗାଁରେ ଯାଉ ଅଛୁ ଏହା ସନ୍ଧ୍ୟା ବଳଙ୍କୁ ।
ଜାହା ଚନ୍ଦ୍ରାଧୀନା କୁ ଚେତେ ନ ଆଚରନ୍ତୁ ।୧୧।
ସାଜନ୍ତେ ଦିଗନ୍ତକୁ ଭାଙ୍ଗିବ ଦାସୀଗଣ ।
ମନେ ମୁଁ ଭାବ ପ୍ରେମକି ରୂପସୀ ଏବଂ ।୧୨।
ବକ୍ଷ ଯୋଗନ ବନ୍ଧ କଣ୍ଠସ୍ଥ ବୋଲେ ।
ହେଉ କେବେଁ ସୁଖୁଅ ବସ୍ତ୍ରରେ ଶୁଭ ଦେଖେ ।୧୩।
ବଳ ବଦନ କୃଷ୍ଣର ବଳ ଦ୍ୱାରକାଯୋଗୀ ।
ହେ ନାଗର—ଅଭୟ ଅର୍ଥ କୁ ନ ଭାଷ ।୧୪।

ସେ ଦେହର ଯା ସ୍ମୃତି ଭଳି ଆଜି ନେଇ ଯାଏ ।
ବସନ୍ତେ ଦେବ କୋକିଳ-ରବ ବନ୍ଧୁ ଯାଉ ଦେଶ ।
ସେ ଦୃଷ୍ଟି ବଦଳୁ ବ-ବ ଏକଲ ନାମ ବର ।
ସାହା ଆଣ ରଘୁ-ଆଣ ବେଳ ଭୂଷଣ ସାଗର ।୧୯।
ଦେଇ ଭକ୍ତଙ୍କ ବ-ଥାଏ ଅଣ ନ ଅଶ୍ରୁ ଦେଇ ।
ଦେବ ଭକ୍ତେ ମନ ଚ-ରାଗ ଦେବ ଶ୍ୟାମ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଇ ।
ଦେଇ ବନସ୍ଥଳ ଭୂମିକ ମନଭୋଗ ଭକ୍ତ ।
ଆନନ୍ଦର୍ଷେ ଭଜନ ଏ ଅନୁଭୂତି ଗୀତାର ।
ରମଣୀ ବୋଲନ୍ତି ଏହୁ ଭଲ ନନ୍ଦଘୋଷ ।
ସେମନ ଅଭେଦମତେ ଗୋପୀ ଦେବକୀଙ୍କ ମଧ୍ୟ ।
ଏ ଅନୁଭୂତି ବୋଲନ୍ତି ଅଭ ସୃଷ୍ଟିଭବ ।
ଅସ୍ଥାନରେ ଏବେ 'ସାଧକ ବନମାଳୀ' ।୨୦।

—୦—

ଭକ୍ତ ଏ ଅନୁଭୂତିରେ ଉପଧାମ ଭଣ ।
ରୌପ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୟାମଳ ଧାତୁଏ ଅଣୁ ଜଣ ।୨୧।
କେଉଁ ସଙ୍ଗ ଭଦ୍ର ମାନେ ବୃନ୍ଦ ଭୂଷଣ ।
ଗଙ୍ଗାରେ କି ଯାମନା ଭଜନ୍ତି ଅନୁରାଗ ।୨୨।
ଭକ୍ତଙ୍କର କେଉଁ ଶମ୍ଭୁ ଯାଜ ଭୂତ ପତ୍ର ।
କ ଜନନ୍ତି ସୃଷ୍ଟିଶ୍ୱାମିନ ସ୍ୱୟଂଭଙ୍ଗ ।୨୩।
କେତୁ ଜନଜନନୀର ସଂଜ୍ଞା ଜଣାଇ ।
ଭଗବାନର ଏସ ସ୍ମରଣର ଦେହ-ରକ୍ଷ ।୨୪।
ମହାଦେବ ଯଥ ସ୍ୱାମି କେତୁଏକ ଥାଉ ।
ଜଗତ । ଆଦରେ ନଜଧର ନ ମୁକ୍ତ ।୨୫।
ଆଜନ୍ମ ନବ ସ୍ତବସ୍ତୁତି ଭଜେ ଯାଇ ସ୍ୱର ।
ରୂପଣୀ ବୋଇଲ ଅନୁଭବର୍ଣ୍ଣ ମନୋହର ।୨୬।
ଉପକଣ୍ଠ ସମ୍ବୋଧନେ 'ଭୂଷଣମାଧବ' ।
ଏଥିରୁ ବର୍ଣ୍ଣେ ବର୍ଣ୍ଣିବା ଅଶେଷ ଉତ୍ସବ ।୨୭।

—୦—

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଜନକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବଙ୍କ ଶୁଭ ।
ଅନୁଭୂତିରେ ଭକ୍ତଙ୍କ ବେଣି ସମ୍ପଦ ।୨୮।

ମୀନମକରାଦି ଜନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଫଟିଲ ।
କରଣରେ ଜନ୍ତୁ ଦେଖାବନ୍ତ ତୁଟିଲ । ୬୯ ।
ରକ୍ତସ ଭ୍ରମାଣେ ଏ ବରଣ୍ଡ ଶ୍ରୀପାଦ ।
ଶ୍ରୀବ ନୟନ ଅଦରେ ରଚନ୍ତୁ ରାମ ଜପ । ୭୦ ।
ସହଜାଳେ କେନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁ ଭୋଳେ ମନୋହର ।
ଯାହାରେ ଜେ କରୁଅଛୁ ମର ଲୀଳାର । ୭୧ ।
ଲଙ୍କାପୁରୀ ଧ୍ୱଂସ କରି ନେହୁ ଶୋଷଣେ ।
ଲୁହମାନଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରଜ୍ଞା ପୁଣ ଦେଖ । ୭୨ ।
ସ୍ୱପ୍ନରେ ସଖୀ ଏ କରେ ଦର୍ଶନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।
ଭକ୍ତଜନଙ୍କୁ ଉପରେ ଗାର୍ଜନ ଦେଖ । ୭୩ ।
ଭକ୍ତଦେବତାଙ୍କୁ ଶମ କରନ୍ତି ପାବନ ।
କ ଜନେନ୍ତୁ ସ୍ନାନ ସମ୍ପାଦନ ନାଦ । ୭୪ ।
ଭାମଣ ସାଦାଇ ସୂଚ ଦୋହନ ପ୍ରଭାତ ।
ଶ୍ରୀମଙ୍କୁ ଏ ଦେବ ର ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି ଅଭିଷ । ୭୫ ।
ସୁନ୍ଦରାନନ ଦେଖି ବାଣୀ ବୁଝ ତ୍ରିଲୋକ ।
ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ନୟନ ଜବ ଦୋଳାରେ ବସନ୍ତ । ୭୬ ।
ହଳଧର ସ୍ୱୟଂ କରନ୍ତୁ ଶମ ଦାଶରେ ।
ସନକମୁନି ଜେ ପୁଣ ଭଜ ଏ ଭଗତେ । ୭୭ ।
ସାମ ଗାନ ଅଥର୍ବ ଜେ ଆଦି ବେଦ ସାର ।
ଏ ବନ୍ଦନ ସ୍ୱରୂପରେ ଜେ ଶିବ ଭାମିନୀର । ୭୮ ।
ସାଧନ ଭକ୍ତମ ବନ ପିଳ ସ୍ତୁତି ସାର ।
ନା ଶକ୍ତି ମା ଧନ ଅସ୍ତି ଅଶରଣ ଏଣ୍ଟର । ୭୯ ।

—o—

ସତ୍ୟ ଭରତେଶ ଏ ଗାଇ ମୁନିଜନଙ୍କ ଭବସାର ।
ବନ୍ଦନ ଏନନ୍ତ ଶ୍ରୀପାଦକୁ ତତ୍ତ୍ୱସାର । ୮୦ ।
ସୁଖଦାୟୀ ଅନନ୍ୟ ଯାବ ନନ୍ଦନ ଅସୁର ।
ବିଶ୍ୱଧା ସ ପ୍ରତେ ଅଛ ନେଇ ସାଗରାଜ । ୮୧ ।
ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦେବୀ ସ୍ୱରୂପ ବରଣ ।
ସାଧ୍ୟ ଅନନ୍ତ ବନ୍ଧନ ସ୍ୱରୂପ ଅସତ । ୮୨ ।

ଶୁଦ୍ଧଜନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଅଛୁ ଭକ୍ତ୍ୟା ନ ଦେଖିଲେ ।
ଅର୍ଣ୍ଣବ ମଧ୍ୟରୁ ମଉକ୍ତିକ ନୋହୁ ଉଦେ । ୪୩ ।
ବନ୍ଧୁଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁର୍ଜନ ସମ୍ପଦା ।
ଗଜ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ଦେହ ଦୁର୍ଜନ ଅଶ୍ରୁତ । ୪୪ ।
ଜଳଜ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଜ୍ୟୋତି ଲଭନ୍ତି ଯେ ମୋହେ ।
ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଧ୍ୟରେ କଣ୍ଟ ନୋହୁ ସ୍ପର୍ଶିବ । ୪୫ ।
ମାଧବର ଅଛି ଦୁର୍ଜନ ଅନୁଭ ।
ସଜ୍ଜନ ଦେଖେ ତ ଦୁର୍ଜନ ତରଣି ନୋହୁତ । ୪୬ ।
ଖାଇଲେ ସାରା ଅଛୁ ଭାଷା ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ ।
ବୃନ୍ଦ ଏ ଅଳିପିକା ପାଦପ ମୋହୁତ । ୪୭ ।
ସୁମା ଦେବ ଭଲ ଏ ଦେଳ ବସ୍ତୁ ଭଂଭୁତ ।
ସ୍ୱାଦ ସୁଧାରସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୋଷର । ୪୮ ।

—o—

ହେ ରସିକ ଆସେ ବସି ଭଜ କଳଭାକୁ ।
ବସ୍ତୁତ ଦେବ ପ୍ରସ୍ରଣ ଅନୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟକୁ । ୪୯ ।
ମୋ ସତ୍ତମଙ୍କୁ ନାହିଁ ମୋର ସୁଦୃଢ଼ତ ।
ହେ ସଜ୍ଜ ସୀତେଶ୍ୱ ଦେଖିବାକୁ ନାହିଁ ଭାଗ । ୫୦ ।
ଜନନୀ ଗଭରେ ସୃଷ୍ଟି କର ମୋ ଭାବନା ।
ଅନାସ୍ତୁତ ଏ ଦେହ ହୋଇ ମୁଁ ଉଠାଇବା । ୫୧ ।
ଭାବିକ ମାଗିରେ ସସୀତ କରୁ ନାହିଁ ।
ସବେ ଗର ସତ କରୁ ସବେ ପ୍ରାଣଦକୁ । ୫୨ ।
ସଦ୍ଗୁରୁଙ୍କୁ ମୋ ଶସ୍ତ ସଜ ଭଣି ହୋଇବ ।
ଆର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତ ଭର ଉଦ ବୁଦ୍ଧି ଦଉରବର । ୫୩ ।
ମାନସ ହୋଇବ ବସି ଏ ଅଛୁ ପଦ୍ମରେ ।
ମୋର ଘୋର ଭବ ଅନ୍ୟ ଚାହିଁ ମଗ୍ନପଦେ । ୫୪ ।

—o—

ଭୂତଭୂତରଙ୍କୁ ଶୁଣି ହେଉଁ ବନ୍ଦନା ।
ଭୂନବପାର୍ଶ୍ୱ ଶିବାକୁ ଦେଲ ଉପମନା । ୫୫ ।
ଜପ ଧରି ହେବାହେଲ ବାଣୀ ସ୍ତୁତି କରେ ।
ଦୁଷ୍କୃତକ ସୁଖ ଦେବ ଅନୁକମ୍ପିକାରେ । ୫୬ ।

ଯଥ ସମା ରସିକ ପୁରୁଷ ନାହିଁ ଯଥ ।
ପ୍ରୀତି ସ୍ପର୍ଶ ସୃଷ୍ଟି ନାଶ ନ କରେ ପ୍ରକାଶ । ୫୭ ।
ଯେଉଁ ରସ ଲଭେ ଶିଶୁ ବୃଦ୍ଧାର ପାର୍ଶ୍ୱରେ
ନବ ଯୁବା ଦେଖଇ ମନ୍ଥି ନ ସେଠାରେ । ୫୮ ।
ମିଥ୍ୟଳଙ୍କ ବଖାଣ ଯେଉଁ ଗ୍ରନ୍ଥେ ପ୍ରରୁବେ ।
ସମସ୍ତ ଭଳିଭଳ ନନ ଏଥୁଁ ନ ଆଦରେ । ୫୯ ।
ସୁରସ ବୋଲାଇ ରସ ଅଧରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।
ରଥ ଅଳା ଛାଡ଼ିଲେ ଏଥି ଏବେ ନାହିଁ ସିଦ୍ଧି । ୬୦ ।

ଜଗତେ ଏକ ପୁରୁଷ ଗୁଣ ଉତ୍ତମ ନୀତି ।
ବୃକ୍ଷ ଏ ଅନୁଲିପ୍ତା ନିଅଭାଗ ଦେଖି । ୬୧ ।
ତାହାଙ୍କପାଶେ ପୁଏ ନବ କାମିଦଙ୍କି ନର ।
ସଗନ୍ଧବନ୍ତୁ ତ ନୋଳ ବୋଲନ୍ତି ସଂସାର । ୬୨ ।
ଚଣ୍ଡୁ ବିହରଲ ଜନୁଣ ହୃଦୟ ପ୍ରକାରେ ।
କେତୁ ପୁଣି ଜଡ଼ ଯୋ/ଜନା ଭ୍ରମାରେ । ୬୩ ।
ଚରଣ ପ୍ରବେଶେ ଏ ଜଗନ୍ତ ଶରଣେ ।
କୃତେ ସ୍ତ୍ରୀସ୍ଵକଙ୍କୁ ଯେ ଜଳଜଳ ନାଶ । ୬୪ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣକୁ ଭୁଲ ନଷ୍ଟ କରଇ ଯେଉଁ ଜାଣ ।
ଦୁର୍ଗାକୁଳ ଯେଉଁ ଦେଖିବ ଅମିଗନ୍ଧ ସାକ୍ଷୀ । ୬୫ ।
କୋଟିଏ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଜେ ଅଟଇ ସାର ।
ଉତ୍ତମତ ନ ମାରୁ ଜାହିଁଲେ ବକ୍ଷରେ । ୬୬ ।
ଆନନ୍ଦାଙ୍କୁ ଦେଖି ରେଖ ପୁଣ ବରଷିତ ।
ନାହାକୁ ଭଞ୍ଜାଣ ଶରଣ ଜରନ୍ତୁ ଜଗତ । ୬୭ ।
ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର କାହାଠାରେ ପଶରେତ ।
ନ ବୋଲନ୍ତି ଶିବ ଯାକ ପ୍ରେତଙ୍କ ସଙ୍ଗତ । ୬୮ ।
ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନାହାର ବୋଲିବା ଲୁଷା ଜାଣି ।
ସ୍ତୋତ୍ର ଆଲୋକ ନସ ଭୂଷଣ ଧଂସନୀ । ୬୯ ।
ବୋଲନ୍ତି ମନକୁ ଆସେ ନାହିଁ ଗୁଣି ଏବେ ।
ସୃଷ୍ଟି ଜନ୍ମଭାକୁ ନାହିଁ ଦଉଳ ସଂସାରେ । ୭୦ ।

ବେଳକଣ ସ୍ପର୍ଶ କରନ୍ତି ରମଣୀ ଭାଗରେ ।
ରଜସ୍ୱ କହୁଳିଗି ପ୍ଲି ତ ଅଙ୍ଗୁଳିପିଠାରେ । ୭୧ ।
ଭାସ୍ୱର ଏକାଦେ ନ ଧରବେ ଗିରଧର ।
ଯୀଶ୍ୱରେୟୀ ଛୁନ୍ତି ନ କରେ କହ ତେଜ ମନର । ୭୨ ।
ମାଭ୍ରଭେ ଭାବରେ ଷ ଭୂସନ୍ତ ଭାମୁକ ।
ଆମୁଭ ନ ଦରେ ସ୍ତୁତି ଏକାକ ପଥକ । ୭୩ ।
ଭ୍ରବେଣ ଦେହ ସ୍ତୁଭ୍ରୁ ବୋଲେ ଜ ଚୋଷ ମନରେ ।
କ ସର୍ଭ ଭଲ୍ଲନ୍ତ ସ୍ୱଦଃ ସ୍ୱରୂପ ଦେଖ୍ୱରେ । ୭୪ ।
ଭିଣ ଅନ୍ତନୁଷହେତ ବଡ଼ି ତେ ଦରରେ ।
ଭ.ଡ୍ଟି କପ ଗ୍ରାହ ବୋଧ ସ୍ୱକଳ ଏକାରେ । ୭୫ ।
ଦାକସ୍ତ ଷଢ଼ି ଭାକର ତିଶ୍ଚାଞ୍ଜ ଉଧାନ ।
ମୁଦ୍ରକ ନପୁନେ ଲୁଭ ଭଦ୍ର ଏନ ଅନ । ୭୬ ।
ଘାନ୍ତ ବେଳକ ବର୍ଣ୍ଣ ଆଦ୍ୟ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗର କଣ୍ଠ ।
ଧନ ମୁଁ ନବେ ଶୁଣ ଜା ତେ ଣ ଲେଖିଥିବୁ । ୭୭ ।

—o—

ଷଦ୍‌କ ଅରକ ଦେ ସ୍ପର୍ଶ ବଧାନ ଭ୍ରୀସ୍ୱାକୁ ।
ଅଙ୍ଗୋଷ୍ଠରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଡ଼େ କର୍ତ୍ତ୍ବ ପିକାକୁ । ୭୮ ।
ଭବ ବନ୍ତ ଭଦ୍ର ଘର ବାଣୀ ଏ ବୋଧକ ।
ଷରବାବ ଭ ପଦନପ୍ରଶାରେ ଭୂତ ଲ । ୭୯ ।
ଦେହ ଯାହି ଏକୁଳକ ବୃଂହୁ ଦେବୀ ହେଲ ।
ବୃତ୍ତି ଭପରେ ଷଦ୍‌ଭା ଭାଗ୍ୟର ଦେହୁ । ୮୦ ।
ସଂସ୍ତୁ ସଡ୍ଡିରେ ଦେଶ ବେଶବ ସମ୍ଭାଵ ।
ଦେହ ପୂର ଭରେ ଥର ସମ୍ପ୍ରାପତ ଷତ । ୮୧ ।
ଭର ବୃଦ୍ଧ ସ୍ତୁତି ସ୍ତୁତର ଭର ଦେ ତାହାକ ।
ବୃଷ୍ଟି ତେ ଏ ସ୍ୱରୂପ ଷଡ଼ ଭଜନ ବନ ତଉଳ । ୮୨ ।
ସିଦ୍ଧ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଲାଗି ରମଣୀ ଦପିଷ ।
ବେଶକ ଦେବୀ ଭାରେ ଏତେ କହିବୁଳ ତେଜସ । ୮୩ ।

—o—

ଏକ ବୃ ସ୍ଥାନରେ ଷଣ୍ଡି ବେଳ ସ୍ୱଷ୍ଟା ଦାହିଁ ।
ଏକ ମୁଖ ସ୍ପର୍ଶ ଏଭ କରନ କହକ । ୮୪ ।

କାଣ ଚୂଳବେଣ୍ଠୀ ଶୁଖ ଧାମକୁ ଉତ୍ତର ।
ଦୁର୍ଯୋଧନ ସ୍ତମ୍ଭ ବେଣି ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଶବର । ୮୫ ।
ସୁଚାଣିକ ଦ୍ୱି ଅକ୍ଷରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଯହିଁ ଗତ ।
ଗ୍ରସି କୋଧ ଜାଣୀ ବେଶ ବର୍ଣ୍ଣେ ଦେବ ଜ୍ୟାଠ । ୮୬ ।
ଖେଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏ ତୋରଣ ବେଢ଼ିନେ ବାହାର ।
ବାଣୀଙ୍କ ସୂତ୍ର ଦ୍ୱି ବର୍ଣ୍ଣେ ଯେ ଗୋପତ ତାର । ୮୭ ।
ସମୁଦ୍ରର ଜନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ଦ୍ୱିବର୍ଣ୍ଣକୁ ନେବ ।
ଶରଣ୍ୟାଖ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଆଦ୍ୟ ଗ୍ରାସେ ବାହାଣତ । ୮୮ ।
ସ୍ୱର୍ଗ କି ଶ୍ଲେଷରେ ସ୍ୱଗତେ ପଣ୍ଡିତ ପ୍ରଶସ୍ତ
ତଳୁମା ଦେଶ ମିଶାଇ ଶବ୍ଦେ ପଶସ୍ତ । ୮୯ ।
ଏ କହକ ପିଆ ବେଳ ଅଧରେ ବସ୍ୱର ।
ଶୁଦ୍ଧ ଜୁହାଡ ଅନ୍ତ୍ୟେ ପଣ୍ଡିତ ବୁଧର । ୯୦ ।
ଶୁଣ୍ଠି ଅବ ମିଶ୍ର ଥିଲି କଣ୍ଟକ ଏ ବାର ।
ଶାଖାଗତକୁ ଦେଖାଉଛି ଏଷଣାତ ଜାତାର । ୯୧ ।

———

ବେଶ୍ୟ ନାମ ପଣରେ ସମ୍ପଦ ଉଦାତ୍ତ ।
ଜନି ସ୍ୱାମି ଭବେ ଜଳେ ଏସନ୍ତୁ ସ୍ୱଭାବ । ୯୨ ।
ପର୍ଣ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟବାପୁ ଉ ରେ ଅଧମ୍ୟ ଘନଘ ।
ରଶ୍ମିପତ୍ନୀ ରେ ସୁଖ ଭଞ୍ଜର ବର୍ଣ୍ଣ । ୯୩ ।
ଚନ୍ଦନେପୁଣ୍ୟ କେତ୍ସ ସମ ର ପର୍ଷ୍ଣର ।
ଭଗବାନଙ୍କି ସାଙ୍ଗି ରାଜ ସ୍ୱବର୍ଣ୍ଣର । ୯୪ ।
ଶଶି ବେଦ୍ରୁ ଅଷ୍ଟମ ନାଗର ପ୍ରିୟତମ ।
ମାଲଥର ଜପ ଜଣାଏ ନାଗର ଜର । ୯୫ ।
ନଗରସୁଳ ସଞ୍ଜ ବେଶ୍ମ ଅବତାର ।
ଶର୍ମିତ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେ ଲୁହଣ ମଧ୍ୟେତେବଳର । ୯୬ ।
ଅନୁଲିପି ଆଦ୍ୟ ଜନ୍ମଲିପି ଗ୍ରାସେ ଜଣ ।
ଭୂହିଂ ସ୍ୱକପ୍ନ ଜର ସରସିଜ ଦୃଶା । ୯୭ ।
ବଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣ ଖ୍ୟାତ ବେବ ର ରମଣୀ ସଖିସ୍ମ ।
ବେଶ୍ୟବ ମୁକୁ ମୁକୁ ଥିଲି ଅଧରକ ଜଣ । ୯୮ ।

ଶାଖାବ ବିକଶି ଭାବ ସ୍ନାନରେ ପ୍ରକାଶ ।
ଏଣୁ କାତାସ୍ଥିତ୍ତ ଲକ୍ଷ ବରଣ ମାନସ । ୯୯ ।

—○—

କେ ମିତ୍ର ମିତ୍ରକୁ କହେ ବସି ବସି କଥା ।
କହ ଏ ଦେବୀକୁଳକୁ ତୁ ଏଥ ଦେ ଅସ୍ତ୍ର ।୧୦୦।
ଚାଷ୍ଟ କାମ ରତି ଲତା ମୁକୁଳିତ ଅଟେ ।
ଖାଁଟି ଭ୍ରୂଗେ ଚନ୍ଦ୍ରାର କଞ୍ଚ ଶୋଭ ବଟେ ।୧୦୧।
ଫଳେ ଦେବ ଦେବସ୍ଥଳ ଏ ସ୍ଥାନ ଜନ୍ମନ୍ତ ।
ଅନ୍ତେ ଦେବ ଦେବ ଭାବ ଭକ୍ତ ଧାମ ଲଭନ୍ତ ।୧୦୨।
ଏ ଅନୁରାଗିଣୀ ଆର କୁଟିଳ ବସ୍ତ୍ର ।
କୋବଦକ୍କ ଜନ୍ମ ବନସ୍ପ ଶୁଦ୍ଧ କଥା । ୧୦୩ ।
ସ୍ମନତନ୍ତ୍ର ରସ ବଚ ଲବେଦ୍ର ଲକ୍ଷ କହେ ।
ବୋଲନ୍ତେ ବଉତ ଚେବେ ନେତ୍ର ମିତ୍ର ଦୁହେଁ । ୧୦୪ ।

—○—

ଚତୁର୍ଥ ସ୍ଥଳ

ଶ୍ରୀର ପ୍ରଶମନସ୍ଥଳ—ଶ୍ରୀନମ୍ବଅଣ୍ଡ ବାଣୀ

ଏବେ ପାଧ୍ରକଲେ ସ୍ଥୂଳ ମନ ଏକ କଣ୍ଠ । ତାହା ଭକ୍ତ ଲୀଳା ଚରିତ ମାଧୁରୀ । ୧ । ଭବେ ବର୍ଣ୍ଣି ସ୍ଥୂଳ ଚରଣ ସ୍ଥୂଳ ଦେଖି । ପଞ୍ଚଲଜ ସ୍ତମ୍ଭବ-ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଶୁଦ୍ଧ ସଖୀ । ୨ । କରୁଣାମୟୀ ସଙ୍କଳ ଏ କୁସୁମାଭରଣ । ଭଗବ ସ୍ତ୍ରୀ ଭୂଷଣ ଦେବସ୍ଥ ନଗର । ୩ । ଭଗିନୀ ଦ ଦେବଗଣର ଲ ଚମ୍ପ ଶୁଭକ । ଭକ୍ତ ଦେବକର ସ୍ପର୍ଶ ସଙ୍ଗ ଭଜନ । ୪ । ଭଗବତୀ ମଧୁର ମଧୁରାନ ମଧୁବନ । ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖ କୁଟନ୍ତ ବନାନ୍ତ ପିକଲ । ୫ । ଭକ୍ତର ଲୁ ସମ୍ପର ଶୟନର ଶୀତଳର । ଭକ୍ତ ଆନନ୍ଦକେ ଭାବନା ରସ ସୁଧାକର । ୬ ।

—○—

ଦେବି ସ୍ଥୂଳ ଦଶଦ୍ଧ ଶୃଙ୍ଗାରରେ । ତ୍ରିପୁରସ ସ୍ଥାନରେ ବସିଲ ଆନନ୍ଦରେ । ୭ । ଲୁ ରସ ପରଶ ସ୍ତବ ଭାଷର ଶରଣ । ଭକ୍ତିରସେନ୍ଦ୍ର ଦେମା ଶୁଭ ଲୁ ପ୍ରାଣ ସ୍ଥାନ । ୮ । ଭୂଷଣ ସମ୍ପର ସ୍ଥାନ ସଚର ଭର । ଭବନଲ ଦେବଙ୍କେ ଲୋକେ ଦୃଶ କହ ବଦ୍ର । ୯ । ଦେବି ସମା ଧୀର ହୋଇ ଭାବନର ଲୁଣିବ । ଭକ୍ତ ଏଣେ ଅନନ୍ତ ନାନ ପ୍ରକାଶିଲ । ୧୦ । ଶ୍ରୀସ୍ୱରୂପ ସ୍ତୁତେ ସକଳ ଏ ଭାଷି । ଅଭୟ ବର

ସଖୀଙ୍କ ଖଣଙ୍କରେ ଲସି । ୧୧ । ଶିବ ମନ ହୋଇଣ ପ୍ରସନ୍ନ ଦର୍ଶୀ ଅଙ୍ଗ । କ୍ଷୁମ୍ଭତ ମୁଦରେ ମୁଦ ହୋଇଲେ ମଗନ । ୧୨ । ଦେଖି ସେ ଏ ଶୁଣି ହୃଦୟ ମାଳସରେ । ଅଟନ୍ତି ଯି ସ୍ତ୍ରୀମ୍ଭ ଦର୍ପଣ ସମ୍ବେଶରେ । ୧୩ । ଗଭୀରଚର ସ୍ତ୍ରୀନା ଶନ୍ଦବର ଲଭ ସେମାନେ । ଏ ଦୋଷରେ ଶରୀର ମଗ୍ନଜନ୍ମ ଘର ଭାବର । ୧୪ । ଏତେକ କେଳେଭୋଗୀମ ଅଛି ସେମାନ୍ତ ଦୋଷ । ତତ୍ତ୍ୱରେ କରଇ ତପ ସୁଖର ଭୂଷଣ । ୧୫ । ଶରଚର ଶମାଣ ପଶର ଶ୍ରବଣେରେ । ଉଳଗିଳୀ ଅଙ୍ଗେମଳ ଅଙ୍ଗମ୍ଭ ସ୍ତୁତିରେ । ୧୬ । ଝଟଶର ଉରେ ନେଷ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଧର୍ଇଲ । ଭାମଶଇ ଗଉଳୀରେ ଚମ୍ଭକୁ ତଷ୍ଣ । ୧୭ । ଏହିରୂପେ ଗେଳେ ଯୋଗଣ୍ଡି ଲୀନାମଣି । ସ୍ତୁତି କରିବି ସେ ଦୋଷ ହୋଇ ଜଳ ଖଣି । ୧୮ । ସ୍ତ୍ରୀକେ ସକଳ ହୋଇ କରନ୍ତି ସ୍ତୁତି । ସ୍ତ୍ରୀହାରଣ ଭକ୍ତିସ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡମଶ । ୧୯ ।

—o—

ତୁମ୍ଭାଙ୍କରେ ଦେଖିଁ ଜଃ କଟକ ପୃଷ୍ଠରେ । ନ ଅଛିବୁ ଧନକୁ ଅଙ୍ଗଶି ତମ ଖାଣରେ । କଣ୍ଠରେ ପୃଷ୍ଠ କଣ୍ଠଅଛୁ ଏମ ଶଣ । ଭଗିତେଖିଥିଲେ ଶଶ ଅଭସ୍ୟ ଅଣିବ । ୨୧ । ଉସିତ ଖାଣରୁ ଅସି ଦେବଶ ଘୋଷ । ଉସିଭାକୁ ଶରେ ତୃଷ୍ଟ ଗର୍ଭଶିରେ ଶଣ । ୨୨ । ରଣି ଏଠ ଦାଶରର ହୋଇଛି ଦରାରେ ସୋହ । ଭଶାଲ କହିଲେ ଶୁଣ ପାଦା ଅଛି ଶଣ । ଯତକେ ଏଣ ବୋଲ ଯେ କହୁଛୁ ଭାଷାରୁ । ଧଷରେ ଯନ ତହାଶି ଶତ ଯାଇ ସେମର । ୨୩ । ଧରିଷାଲବ ଏ ମନ ତେବେ ମୋହତୋଳେ । ଧରମ ଭଶାଣ ଯାର କହୁ ଶଳା ଅରେ । ସୁଣ ଗତେ ଜଣି ଗ୍ରାସ ଅକର ବସୁଗ । ବସ୍ତ୍ରେ ଭରେ ଭକ୍ତକୁ ଦେଇ ଅଗୀକାର । ସୁଣି ଗ୍ରମ ଏକାନ୍ତରେ ବସି ବସୁଚେ । ନ ଭକ୍ତର ଦୃଷ୍ଟ ଭେଦେଭ ଶବ ଅଛୁ ତର୍ଜି । ନ ବସେ ଅନ୍ତ୍ର ବାଳ ଯେ କହୁଛୁ ଭାଷାର । ନ ସ୍ତରେ ଶଣ ଶ୍ରାବଣି ଶତ ପାଲ ନମ ଘ । ଜ ଭକାରକ ଜ ମନ ହେତେ ମୋହପାରେ । ମରମ ଭଶିଏ ଯାଇ ତହ୍ମ ଶଳା ଅରେ । ଭାଷା ନ ଲଗାରେ ବସ୍ତ୍ରଗ୍ରାହେ ସେ ନାଶର । ଧମରେ ମ ସ୍ତୁତିକେଳ କୁହତା ଗୋଚର । ପୁଣି ଦୃଷ୍ଟ ସ୍ତଂତେ ଭରେ ଦର୍ଶନ ମୁଁ ସୁଦ୍ରେ । ପ୍ରଭା ଜନ୍ମୁ ଦେଖନ୍ତୁ ସ୍ତୁଣ ଜର୍ଣ୍ଣିସ୍ତୁରେ । ଏ ଜନ୍ମ ଦେଖିଲୁଁଣି କ୍ଷମ ସ୍ତୁଣ ମଜେ । ନ ମହାର ଗୁରୁ ଶଣ୍ଡି ସ୍ତରନ୍ଦ-ଜନରେ । ୩୨ । ମନ ରଖି ସ୍ତୁଣ୍ଟ ଅରେ ଉଭରିଧ ଅପରେ । ଜନଗଂସେ ଅଦ୍ୟ ଜାତ ଅଦ୍ୟ ଅଜୁସ୍ତରେ । ଜଣି ସ୍ତୁତିଷ ବୋଲନ୍ତି ପାଟ୍ରେ ଏ ମାନସ । ହେଲେ ସମର୍ପେ ଭକ୍ତର ଏ ସ୍ତୁତିଷ କଣ । ୩୧ ।

(ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ଜାତକ ଭାଷା—ଚନ୍ଦ୍ରାଂଶ ବେଦାର)
କାଂଶସ୍ଥ ଚନ୍ଦ୍ରକ ଶଶି କ୍ରୂର ସୁଣ୍ଡରେ ।
ନ ପାଲ ଜରେ ଜନ୍ମ ଲଭ ନାଗରେ ଯେ । ୩୫ ।
ଭୂତ ଏ ଗତେକୁ ସ୍ୱାଂଶ ହୋରକ ଦ୍ରେକାର୍ଣ ।
ମନ ହୋଇ ନ ଭୁଂଜିଲ ଦ୍ୱାଦଶା ଚ ଅଂଶ । ୩୬ ।

କେଉଁ ସ୍ୱଂଶ ସାଧ୍ୟଂଶାରେ ଭାଦ୍ୟ ଫାଗଣରେ । ଦର୍ଶୁ ଭାର ଭର୍ତ୍ତୁ ସ୍ୱସ୍ୱଂ ଦୃଷ୍ଟିର ଅଛନ୍ତି । ଆଂଶକ ବାଟରେ ଲୁଚ ହୋଇଗର୍ଭ ଦେଖୀ । ଜାଜାରେ ଭଞ୍ଜନ ଖାଣ୍ଡ ଉପରେ ଭୂମ ହି । ଚେତେର ସେ ପଣ୍ଡିତ କପାଳ ଜଣ । ଅଙ୍କ କୋଷି କୃଷ୍ଣର ଦେଶ ଖଳକୁ ସୂର୍ଣ୍ଣ । ୩୯ । ଜ ଜାଣିଲେ ପକ୍ଷୀ ପିଣ୍ଡ ଦେବଳସ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥ । ନାରର ବେଣିର ଏକ ପଲନ ଚକ୍ଷୁଶ । ୪୦ । ଜେଜ୍ଞ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଗବ ଉଦ୍ଧସ୍ୱରଣ ସୂର୍ଣ୍ଣ । ପଣ୍ଡିତ୍ତ ଲୁଣକେ କଟେ ମନଭାଗ ଭଲ । ୨୭ ମିଶ୍ର ଏକ ଚକ୍ଷୁଣୀ ଜନ୍ମ ଏ ଅଣ୍ଟୁଛ । ଦେଶ ମୁଖ ଉଷ୍ଣ ଦାସ ଦନ୍ତେ ବସନ୍ତୁଛି । ଭଜନ ନାରଦ ବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତ୍ରନାଥ ଜନ୍ମ । କେ ଯେଉଁ ଲୁଣେ ମସ୍ତକ କର ଜ ଦସ୍ତର । ସେ ଜନ୍ମକୁ ଅବସ୍ଥାନାର ଅନୁଷ୍ଠ । ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପେର୍ଶ୍ୱ ଭଜନ-ମଦନ ମଧୁପ । ସୁମନ ଜମୁ ମିଶ୍ର ର ଭର୍ତ୍ତୁର ମୁକ୍ତା । ଧର୍ମ ହେ ତାଂଶ ଦଣ୍ଡ ଭୃଙ୍ଗମ ଜଣ୍ଡିତା । ଅଲଙ୍କୃତ ଦେଖି ଆଜ ଅଙ୍କ ଦଣ୍ଡକାସ । ନାଗର ଏ ଦେଶର ଧିନା ନ ସ୍ଥଳର ସାଶ । ଦେଉଁ ଦରଶ୍ରୀ ଦୃଷ୍ଟିକ ନବତ ଦେଶ୍ୱା-ର୍ଥରେ । ଉଜ୍ଜଳରେ ଏକେ ହୋଇ ଠାରେ ଅଳନ୍ତରେ । ଜୋଷ ସ୍ତୁତା ଉଷ୍ଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ଜନ୍ମସ୍ତ୍ର ଦେଶୀ । ଦର ଜାନ ଆହାର ମାର୍ଗରେ ଅଙ୍କ ଦସି । ତେ ଶ୍ରୁଣି ଜାଣି ଏମନ୍ତ କନ୍ଧର ନାଳରେ । ଦନ୍ତଶାନ୍ତ ଭନ୍ତ ଲେଖକରେ ଧରନ୍ଧାଂଶପରେ । ଏ ଲକ୍ଷଣସ୍ଥିତ ମୁଖ ଦେଖିବାର ନ ନାଶ । ଶୋଭ ଜଗତେ ସ୍ୱସ୍ତିକ ଜଗତେ ଭୂଷଣ । ୫୭ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଜନ୍ମରେ ଦର୍ଶନ ଦସ୍ତକାଙ୍କୁ ମିଳିବ । ଜ ଲକ୍ଷଣ ନ ଜାଣ ଦକ୍ଷଶାସ୍ତ୍ର ଲମାରେ । ସେ ଜନ୍ମର ଶିଖା ସ୍ତୁପରେ ହୋଇ ଦୋଷ । ଭୃମାଇ ଧନ୍ୟତରେ ବନ୍ଧନ ଭରଦ । ସୂତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନ ଧନୁ । ଦେବ ଦେବ ଚର ଏହା ନ ଭୁଞ୍ଜିବ ଦେହ । ଜନ୍ମ । ଜନ୍ମର ଜନ୍ମକୁ ଏକ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତ ସ୍ୱାଂଶ । ସୂକ୍ଷ୍ମିଲ ଦେଶ ସୂକ୍ଷ୍ମର ଜନ୍ମାର ଏ ଲଗ୍ନ । ୫୮ । ଭଜ ମାଦକଙ୍କର ଅନ୍ତ୍ରରେ ସଂଖ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି । ସେ ଦୋଷର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଙ୍କ ସ୍ଥାପ ମହାରକେ । ୫୫ । ସୂର୍ଯ୍ୟରେ ଗୁଣ ଶ୍ୱେତକ ଭର୍ତ୍ତୁ ଯେତ ଶଶ । ଜନ୍ମକୁ ଅଣ୍ଡ ଭାବାଶ୍ରୟ ସମୟରେ ମିଳାଅ । ୫୬ । ଜେତରେ ଦଶ ସେ ଷୋଡ଼ଶାଂଶ ଦେଶ ଗୁଣ ଅନୁ ଶାସ୍ତ୍ର ମଦନ ଭସ୍ମ-ପଞ୍ଚକ ଲୁମାଣ । ସେ ଜ.ସୀ ଅଷ୍ଟଭଞ୍ଜର ଶଭ

ସମୁଦ୍ରର । ଦେବ ଦାନବ ଧନ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶେ ବୋଲେ ଏ ଉତ୍ତର । ସୁଜନେ ସୁଣ
ଶିବ ନୂପଙ୍କୁ ଅଛି । ଶ୍ରବଣ ଶ୍ରିୟ କରିବେ ଜଳନ କେମନ୍ତେ । ଖାଦ ଦଣ
ଟଂଶ ସୁନିଦ୍ରକୁ ପାଇବର । କେମନ୍ତେ ଦେଖାଇ ମନେରେ ଯାଇ ଜନ ସୁଣ ।
ଦେଖି ତପସ୍ୱୀ କାନ୍ତା ଉତ୍ତମ ମିତ୍ରଣୀ । ତାହା ଦେଖାଇ ପୁଣ୍ଡଳ ଶରଣେ
ବାଣୀ । ୭୧ । ସେ ଜଳେ ବଂଶେ ଏ ଦେଶେ ଯାଇ ଜାତ ମାରେ । ସୋଇଛି
ଅଣ ଲଭର ଖର କରଣରେ । ପୁଷ୍ପର ଏ ରସ ଆଦ୍ୟଲବ ପ୍ରସ୍ତାବସେ ।
ଶୁଣି ପ୍ରଜା କଣ୍ଠଲ ଦେ ମୋହନ ଶବ୍ଦ । ୭୨ । ମାନାବାହଠାରେ ଦେଖି
ପୁନର ସମ୍ବାଦ । ବେ ପଣ୍ଡି ସଖାଙ୍କୁ ଛୁଇଁ ଲଭ ଏ ଭାଷା । ତହିଁ
ନମ୍ରିକାରୁ ଦେହେ ମୂଳ ଦଉ ଜନ । ସେ କଣ୍ଠଳ ଦେବେ ଜାତ ଛୁଡ଼ାଇଁ
ସ୍ନିଗ୍ଧ । ବେ ଉଭିକ ଉପ୍ପିଳାକୁ ନିଧୁବନ ଦେବେ । ତହଁ ନନ୍ଦନ
ଧୂନରୁଣ୍ଡ ତଡ଼ାଘାତେ । ୭୩ । ସମ୍ଭୁ ଚନ୍ଦ୍ର ପିରେ ଦେଖୁଛୁ ମୋର ଭଳ ।
ଭଗବାନ ଶୁଣାଇ ଲଭନ କର କର । ୭୪ । ପଦେଲୁ ଅଗି କନ ବସ୍ତ୍ରକଣ୍ଠା
ବମୁଷେରେ । କରେ ଉଦେ ସଖିଲ ଏନ୍ତ ପୁଷ୍ପାଦ୍ରେ । ୭୫ । ପାଦେମାରନ୍ତ
ଲଭାଂକନ୍ତ ଅନନ୍ତ ଷ୍ଟେହେନ । କନ୍ଦ ସେ ଦେମାହଣ ତୃଣଲ ଲ ଉଲଣାଙ୍କ । ୭୬ ।
ଦେଖ ଦରଣ ପିଲେ ନନ୍ଦନ୍ତି ଭାସୁକରନ୍ତି । ଭଙ୍ଗିରେ ନନ୍ଦନ ଆନ ସ୍ୱର୍ଗରେ
ପ୍ରଚୁରେ । ୭୭ । ସେ ଦେଖାଇଲ ବଚନ ଦେଇ ତତ୍ପରାଇ ଥିରେ । ସଙ୍ଗ
ଦେବନ୍ତି ମାନସ ଦେଖି ଧଣ୍ଡାରେ । ଦେବତ୍ରେଳ ଦମାଲୁକ ଦେଖି
ଜାଗ୍ରତ । ସେଠାରେ ପାରେ ପଡ଼ରେ ପୁଂଶେ କରେ ପୂଜା । ଜାଲୁଗରେକରେ
ଭୂଙ୍ଗାମୁଖ ସୁଗନ୍ଧିତ । ଏ ଦେଖୁ ଉପରୁ ଆଣି କ ଭାସିଂ ସ୍ୱକର । ୭୮ ।
ପାଙ୍କେମନ ସୁଂବଇ ସାରଣ ଭାବଠାରେ । ତହିଁ ଭାଷ ଦେବ ଏକଲୁ ଉଭଣି
ଅନ୍ତରେ ॥ ରମା ଦେଖିଲେ ଦେ ଦେ ଦେ ବସ୍ତ୍ର ଉପ୍ତଲୁଙ୍କ । ଉଦାତ
ସୁଗନ୍ଧକୁ ଉଦ୍ଭବ ପିଲା ଯାଇ । ଦେହିଁ ସତ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗମଣ୍ଡଳ ଅପ୍ରି ଦଣ୍ଡ ।
ମନ୍ତ୍ରୀ ପିରେ ଏନ୍ତ କରେ ସମ୍ପଦ । ବୈଭବର୍ଷ ଦେଖାଇଁ ସାଇଁ ମୃତ୍ରେ
ମୁଖାସାଇଁ । ଲୁଣ୍ଠି ସେବେ ଦେବା ଧରେ ଭଜନ ଦ ଯାହିଁ । ସଉଯାଲ
ଦାମଧରୁଁ ଲୁଣ୍ଠ ଶାଲାରଲୁ । ବେ ଜପିଲ ଦେ ଭାରିଲ ଲୁଣ୍ଠନ ବୋଲରଲ ।
ସେ ବଚନାଶ୍ରରେ ବ ଭଲେ ଏଠ କଳ । ବେଦ ଜଳେ ନିସ୍ତନ ଉଠରେ
ନନ୍ଦନ । ଭଗବାନ ପାଉଣ ଦେହୁ ମାରଣରେ ବଡ । ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟ ସୁ
ଲୁବେଶ ଲୁଚ ଶାଲବେ । ୮୦ ।

—*—

ଅଟ୍ଟାଳୀ ବନ୍ଧ (୧)

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

ବୃତ୍ତ—ବସନ୍ତତିଳକା

ଏଥୁଅନେ ଶୁଣ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତରମାନ ଯୋଗେ ବନ୍ଧ ରଚନାରେ ।
ଯାତ୍ରାକରିଣ୍ଟେ ଚଳୁଛ ଚତୁରେ ରଚନା ବନ୍ଧ ଏହାକୁ । ୧ ।

ଅଟ୍ଟାଳୀ ବନ୍ଧ (୧)

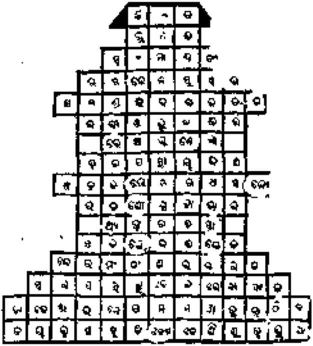

ଏଥରେ (୧)ଅଟ୍ଟାଳୀରେ ଏହା ଦେଖ ନେ ପ୍ରିୟ ପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ଯୋଗେ ।
ତାଙ୍କ ପଦର ଭାବ ଏ ରୀତି ରଚନ ଗାଥାକୁ ଛେଦେ । ୨ ।
ନେଇ ବୃକ୍ଷ ସ୍ୱରବେଶରେ ନିଗୂଢ଼କୁ ଯାହା ଦେଖି ଯାଏ ଶୁଣ ।
ମଧ୍ୟକୁ ରତି କଂସର ଅଳଙ୍କ ନେ ଚରେ ବାହା ତରେ କହ । ୩ ।
ନ ଏ ରସ୍କୁର ଭାବ ରଚେ ଗୁଣିଗଣ ଭରଣୀୟ ବନ୍ଧାରେ ।
ଶ୍ରୀଭାବ ଆହା ଘନ ବଚନର ଶୁଣୁଥିବ ଦୃଷ୍ଟି ସୁଖ । ୪ ।

ଏରେ ଅଷ୍ଟମେ ଗାଇବାଣ ଚ୍ଛୁଟିକ ଭଗ ବସ୍ତ୍ର ଭକ୍ତ ଘର ।
ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ୟ ନେଭର୍ଣ୍ଣ ସ୍ମୃଷ୍ଟର ସୁଷମା ଅବ୍ୟକ୍ତ ଓ ଷିଭର । ୫ ।
ଏ ଅଷ୍ଟଦଳ ଭକ୍ତ ଯଣ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଭ ପି ଦିବ ନନେ ।
ମଧ୍ୟରେ ବେଦଶାସ୍ତ୍ରକ ନେଦସ୍ତୁତି ହୋଇଛି ଭଜନ କରନ୍ତେ । ୬ ।

ସୃଷ୍ଟିଗ୍ରନ୍ଥ ଚକ୍ର (୨)

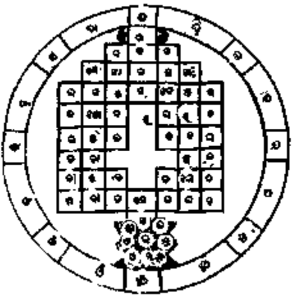

ଏହି ସେ ପ୍ରକାଶ ଘର ବଣ୍ଟୁ ପୁଣି ଭାବାଙ୍କରନାମ ପାଶେ ।
(୨) ସୃଷ୍ଟିମଣ୍ଡଳ ଘରେ ଭରେ ଚକ୍ରରେ ଚନ୍ଦ୍ରଭଲ ଯଦି ହୋଇଲେ । ୭ ।
ଶନ ଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ମାନସ ତାହାର ଶମ ତେ ଆଜ୍ଞ କରେ ।
ସ୍ବର ସୁରଭଦ ରାଜ୍ୟ ଲୀଳା ବେଦ କ୍ଷୁଦ୍ର ତନ କରୁଅଛ । ୮ ।
ଶୁଣନ ଭକ୍ତ ଏକ ଭାଷଣ ଶନ ଧାର ରଣ୍ଡିତ ସ୍ତୁମଜ ।
ଚକ୍ରଶ୍ରୀ ବିଭବର ଚକ ଯାହାକୁ ଦେ ଭକ୍ତ ସୁଖ ପାଇନ । ୯ ।

କାଥମ ଚେତନ ଜାତେ ଭଟେ ବୋଧକ ନବଗ୍ରହର ଚକ ।
ଜମା ମାଧବ ପୁଷ୍ଟିବେ ଶ ସ୍ଥଳରେ ବକଳ ଭାବନ ଘର । ୧୦ ।

ପଦ୍ମ ବଳହ୍ମ ମୋହ ବଧ ସ୍ୱନରେ ବହନ୍ତ ଯାକୀ ଦୋଷିତ ।
ଧିକଣା-ବ.ହୃଦର ମେ ଦେ ଦେବ ଆଣ୍ଡି ମଧର ଅଇ ନମତ । ୧୧ ।
ସ୍ୱଂକରି ଏକ ରାଘବଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ର ଧୂମାସୁର ଭଙ୍ଗ ଗୁଣ୍ୟ ।
ଦମ୍ପିତକୁ ସୁଖୀ ନାହିଁ ତୋହିଁ ଦେଖ। ଏକାକେ ସ୍ତ୍ରି ଅସୁର । ୧୨ ।
ଯାଯାଦେବ ନନ୍ଦନା ବର୍ତ୍ତୁ ଦୂଷ୍ଣ ଅନେଶ ଲକାଙ୍କ ବାସ ଭଗି ।
ଦୋବେଳ ଭାଗୀର କେଶବାଙ୍କୁ ମଧୁର ସଚେତ ଗ୍ରୁଦେ ସ୍ୱସ୍ତିନ । ୧୩ ।
ବରଳକ୍ଷ୍ମୀ ନାଶ ପିଧ ସୁଅକାର ସମସ୍ତ ବାମାପ୍ରିୟ ।
ଭଣ୍ଟ ଏକେ ନମ ବସ୍ତୁ ଅର୍ପଣକୁ ବାହ୍ମିତ ଦେବ ଅସ୍ତ୍ର । ୧୪ ।

ସ୍ଥାପିତ ବନ୍ଧ (୩)

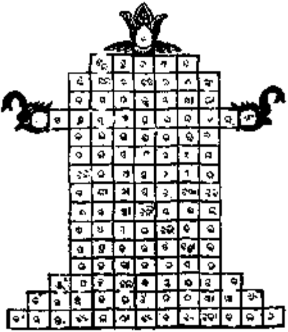

ଏ ବାମନାଦ୍ୟ (୩) ପ୍ରାପ୍ତାବନ୍ଧ ଦେ ଭକ୍ତ ଓ ମୂର୍ତ୍ତି ଦବ୍ଧ ଉ ।
ଖଡ଼ାଙ୍ଗ ଅଇ ପୂରକୁ ଚିହ୍ନାଇଁ ପଢ଼ନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତ୍ୟବର । ୧୫ ।

ପୀଢ଼ ଦ୍ୱାଦଶ ବନ୍ଧ (୪)

ଭାରତର ଧରଣୀର ଦ୍ୱାର ସୁରଣୀ ନଗ୍ର ମନ୍ତ୍ରଣ ରେଖା ।
ଚଉଦ ବର୍ଣ୍ଣ ମଣ୍ଡଳର ଗରନ୍ଧଶିର-ସ୍ଥିର ସମାଗମ । ୧୬ ।
ନବୀନ କର ସାରଥି ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱାର ଅବ ଶୋଭା ପ୍ରମୋଦେ ।
ଧର ତର ଅଣି ଅରି ଅନ୍ତରନ୍ତ ପଙ୍କୁଳ ମଧବ ଆରେ । ୧୭ ।

ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାଦଶ ବନ୍ଧ (୪)

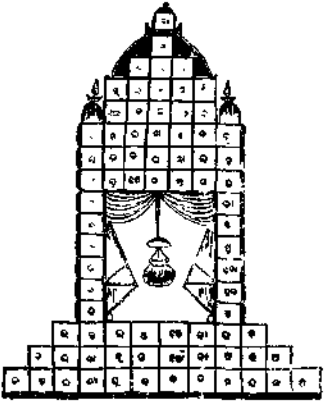

ଦୋଳକ ନଧର ସୁପ୍ରଭା ରକ୍ତ ଶ୍ରବଣ୍ୟର ବରଭା ।
କର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଧର ସମ୍ମୁଖେ ଅଜଗାର ସ୍ୱର ସଦା । ୧୮ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ବେଢ଼ା ଶିବ ସଭାସରେ ବେଢେ ଭବ ପ୍ରଭେ ଅମି ।
ସୁନ୍ଦରୀ ପଙ୍କଜ ଲୋଚନୀ ବେଣୀ (୬) ଶମାନେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶ୍ରୀ ।୧୩।
କର ରଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗ ବାଣୀ ସ୍ମିତମଦେ ପ୍ରେମବଶ ରସ ଭୁଞ୍ଜ ।
ଯୋ ଶକ୍ତି ସତେ ଦରଶ ନ ବଶ ରେ ଅବ ଉଦୟ ମୂର୍ତ୍ତି । ୨୦ ।
ସନ୍ତ ମୂଳ ମୂର୍ତ୍ତ ଭରସା ଶମ୍ଭୁ ମୁଁ ଦେବ ଭଗ ଚରଣ
ସ୍ତୋକ ସ୍ତୋକ ବସ୍ତ୍ର ଲମ୍ବିକା ସେବାରେ ଅଳୀ ଉପଶାନ୍ତରଣ । ୨୧ ।

ମନ୍ଦିର ବନ୍ଧ (୩)

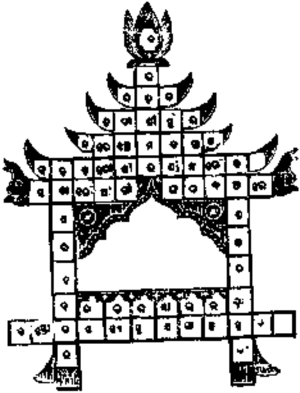

—○—

ତତ୍ ଜାଣିବ ଯେ ତତ୍ ଚତୁଷ୍ପଦ ରଚିବ ଶାସ୍ତ୍ର ଯଥା ।
(୭) ମଣ୍ଡପଚକ୍ରେ ଲେଖି ସୂକ୍ଷ୍ମ ପ୍ରଶ୍ନ ଏମନ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ଯଥା । ୨୨ ।
ତଥର ଦଳକୁ ସ୍ତ୍ର ଭରି ଧରଣ ଦଳ ଯେତେକ ଶବ୍ଦ ଚକ୍ରେ ଯତନ ।
ଉଦ୍ଧାରିବ ଯେ ଗୁଣ ଦେଖ ଦ୍ୱାଦଶକୋଣ ବଶ ତନ୍ତ୍ର ସୂଚନ । ୨୩ ।
ଶୂନ୍ୟଦଳର ସୀମ୍ୱଲୋକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଶବ୍ଦ ।
ଗଣ ସଂଖ୍ୟାକ ସ୍ଥାନ ଧୀର ସାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ଲାଭ ଆଗତ । ୨୪ ।

ମଣ୍ଡପ ଚକ୍ର (୭)

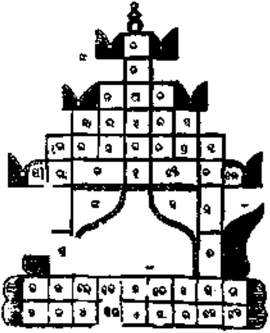

ଜେଉଁ ମୁଖ୍ୟ ଭଗ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ଲୋକର ଭାବେ ଭାଷଣର ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାନ ।
ସୁଲେଭ ଲକ୍ଷିତ ମଧ୍ୟ ଉପଲକ୍ଷ ଭବନ ସ୍ମୃତ୍ ଜନନ । ୨୫ ।
ଶୀତ ବଶରାଜ ତତ୍ ଶୀତକାଳୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ୱତ ଦେଖି ଶ୍ରୀ ଭାବେ ।
ବସ୍ତୁ ଜବ ଜନ୍ମ ସୂକ୍ଷ୍ମପ୍ରବର ଦେଇ ଯୁକ୍ତ ଦେବ ଲକ୍ଷଣ ଥରେ । ୨୬ ।

ମୋ ପ୍ରାଣ ଗଜଗାମିନୀରେ ପ୍ରଭବ କି ଶଙ୍ଖ ନାଭ ଅଶୁଦା ।
ତତ୍ର ମ ଭଲୋଉଭଙ୍ଗଲାଦନକୁ ଘୋଡୁ କୁଟଣି ବେଲ୍ ଆ ।
ଚାଲ ଭଙ୍ଗଲବୀ ସ୍ମର୍ଣ୍ଣ ଦାଣ୍ଡି ଖାଣ୍ଡି ପ୍ରିୟେ ଧାଳ ଲୋ ସ୍ୱକ ଚେ ।
ବେଗ ଲେଜ-ଗଣାଦେବ ମନୁ ପଞ୍ଚ ସଦ୍ଧ୍ୟାବେଶ ଭଜ କୁ ମୋହେ ।୨୮।

ମହା ରଥ ବନ୍ଧ (୭)

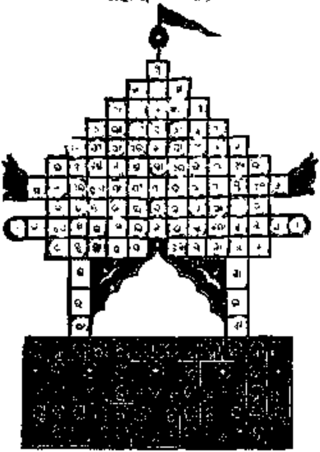

ଧ୍ୱଜଦ-ଶାଖ ଦେଖୀ ଶ୍ରୁତ୍ର ବୁଝିରେ ସ୍ତବ୍ଧ ନେ.ତୋର କଷୀ ।
ଘନିତା ଭ ପରସ୍ପର ଅଙ୍ଗନ ଭୂଷଣ ଦୈବକ କଷୀ । ୨୯ ।

ବୁଝି ମାନଭଙ୍ଗ ହୃଦେ ଧ୍ୟାଏ ମଦନ ବନ୍ଧି ଭୂଜଙ୍ଗୀ ।
କଳିବ ଏ ବନ୍ଧ ସାଧୁ ର ବନ୍ଧକ ସେବିକ ଯେ ବଦା ସୁଖ । ୫୦ ।

ସୁଷ୍ଠୁବନ୍ଧରଥ ବନ୍ଧ (୮)

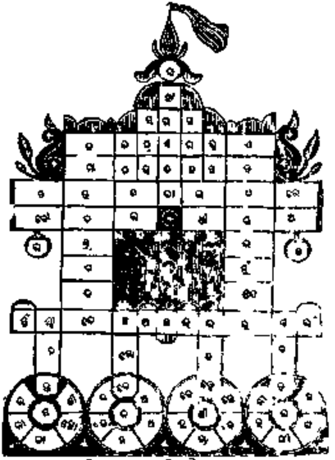

ସୁଷ୍ଠୁ ଅଙ୍କ ଅଙ୍କିତ ନୟନର ଦେଖି ଭଣ୍ଡିମା ସୁନ୍ଦରୀ ।
ସେ ଶତାନାୟକ ଅଠର (୮) ସୁଷ୍ଠୁକ ଭଣଙ୍କରେ ଏମନ । ୫୧ ।
ଭଗୀରଥ ରଥ ଶଙ୍କୁ ଶରୁ ଶୋଭ ଭଙ୍ଗ ସୁଖ ।
ଶୁଦ୍ଧ ଭାଗରେ ରେ ଯୀବ ଅଟର ମୁଁ ସେ ଭୁ ବନ୍ଧନ ବନ୍ଧ । ୫୨ ।

କେଶବଙ୍କ ଭଗୀ ଭଦ୍ର ଭମ୍ବଦେଶୀ କାଶୀକାଶୀ କେଶୀ ଦେଶୀ ।
କେବଳ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଇ ଥାଇ ଆଉ ମନ ଦେଇ ସନ୍ଦେଶୀ । ୫୭ ।
ଉପେନ୍ଦ୍ର ତ ନ ଶ ନା ଶରଣାଗତବତ୍ସଳା ଶ୍ରିୟା ଦେଇ ବଳ୍ଲ ତଳ ।
ଜଗ ମୋହନାଙ୍କ ଚରଣ ଏ ଭାଗ ଅପରାଧୀକି ଉଦ୍ଧର । ୫୮ ।

ରଥ ବନ୍ଧ (୪)

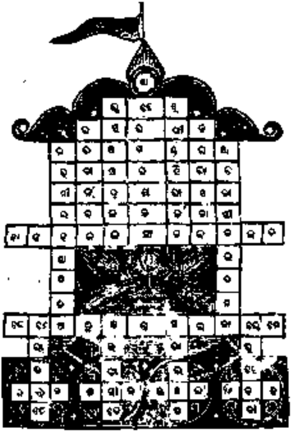

ଚକ୍ରାଦ୍ୟଙ୍କର ଦ୍ୱ (୧) ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ରଚିତ ସ୍ପଷ୍ଟ କରଇ ।
ଏହି ୨୪ଟି ଚିତ୍ର ଗୁଚ୍ଛ ରତ୍ନାକର ଭାଷା ଦେଖନ୍ତୁ ସୁମୂର୍ତ୍ତି । ୫୯ ।

ଖାଣ୍ଡୁରେ ପୂରିବରଙ୍କୀ ହରକନଗ୍ରନ୍ଥି ରଣୀ ଲୁ ବଧିର ।
ଶ୍ରୀଭାବ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ବାଣଭାରେ କନକବାସୀ ସ ଭଲ । ୩୬ ।
ଦରଚନ୍ଦନଭରଣ ବାରେ ମୋହେ ଲୁ ଦେଖନ୍ତ ଶୁରତାଣ ।
ପୁଣେ ବ ବ୍ରଜ ମନ୍ଦ ଛନ୍ଦ ଛେଡା ସରସ ଲୁଣ ଲଗାଇ । ୩୭ ।
ସାଧୁ ଦେଖିଲେ ବାଞ୍ଛ ଭାବ ଦେବନ ନ ଲୁଖି ଶରଣେ ବେଶେ ।
ଶିଳୁ ଅଶ ଅଧା ବରଣୀସ ଦୂର ସରାକଣା ରଖ ରସେ । ୩୮ ।

ପ୍ରାଚୀନ ରଥ ବନ୍ଧ (୧୦)

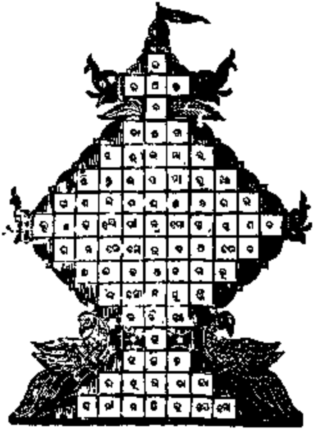

ଉତ୍ତରକୁ ତ୍ରିଭୁବନ ସୁନ୍ଦର ବୋଲନ୍ତି ଏହା'ଙ୍କୁ ଦେଖି ।
(୧୦) ଲଳିତକଳେବର ଦେଖି କ୍ଷଣେକ କ୍ଷଣରେ ବୋଧକ ଆନନ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣ । ୭୯ ।
ସ୍ନାନାନ୍ତେ କୁ ସେ ମୋର ଲୁଳିତାଙ୍ଗ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଗଜ ଚିତାଙ୍କ ।
ସେ ମନ୍ମଥ ଉର ଉନ୍ନତର ଦୁଇମନେ ଲୋଚନ ଅନନ୍ତ । ୮୦ ।
କୁ ଖଞ୍ଜ ନେତ୍ରଭିଡ଼ ମୋହ୍ଯ ଭୂଷଣରେ ଶରଣ ଉର ସମର ।
ଗିରୁ ଲଲନା ପୁଟେ ଘଣ ଶଶାଙ୍କ ଚାତକବର ଅଛନ୍ତି । ୮୧ ।

ଚକ୍ରବନ୍ଧ (୧୧)

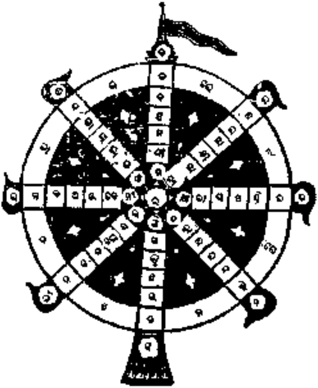

ଦେଖି ଆସ୍ତ ତ୍ରିଦ୍ୱାରୁ ବୋଲେ ଏହି ଚକ୍ରରୁ (୧୧) ଚକ୍ର ବନ୍ଧରେ ।
ଏଥୁଁ ପଢ଼ା ଗଢ଼ନ୍ତ ଦେବ ଧର ପ୍ରତାପ ଚକ୍ରକୁ ଶଲେ । ୮୨ ।

ରମଣୀମଣି କନକ-କୁମ୍ଭକାରୀ ମାନ୍ୟବର ଭଣାଭାସ ।
ଅଷ୍ଟ ଦିଶା ବଣ୍ୟପାଣ ଉଷଦ୍ରୁ-ରୁଚିର ପୁଷ୍ପଶରେ । ୭୭ ।
ଛପ ଏବେ ବଣ ଭବ୍ୟ କୁମ୍ଭବେଶ ଅବସର ଭଞ୍ଜନବା ।
ପୁନାବଲବର ନଦେଶସ୍ତୁମ ରେ କୁଚଚଷଣ ବଳଭା । ୭୮ ।

ପଞ୍ଚମସ୍ତଂ ଚକ୍ର (୧୨)

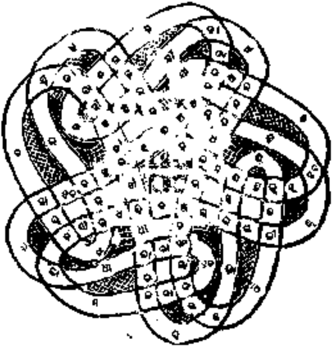

ସମନଦନୀ ଶାଖକୁ ଦେଖିବାକୁ ଜେଣ୍ଡି ଗାଧୁ ଶ୍ରୀନ ଶାଲ ।
(୧୨) ପଞ୍ଚମସ୍ତଂ ଚକ୍ର ଛଠ ଶୀର ଶାର ଶାନ୍ତମତେ କୁ ଆସି । ୭୯ ।
ତଅଶିର ଗ୍ରୀବାବଣ ଜଣଧରୁ ଭଞ୍ଜନ ପ୍ରଯାଣ ଘଣ ।
ଚାଉ ବନ୍ଧୁଣ ଚଇରୁ ଆସନ୍ତ୍ରଉରଣା ଧୀର ଗୀତବାସ । ୮୦ ।
ଶ୍ରୀରାମାଧୁନ ସଂପୃକ୍ତର ଭବଗଣ୍ଡକୁଳ ବଉଦବ ।
ବଦ୍ଧମନ ଭଷ୍ଟ ସୂଦେଶ ପଣ୍ଡିତ ଷ ଉଦ୍ଦ୍ରକ ସଚେବ ଶୁଳୀ । ୮୧ ।

ଯାଇ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ଧରଣୀକରତା ମନବାଣ ବେଷ୍ଟନକାଣ ।
ଧାମା ବିଷାଦେକ ଦ୍ରୁତ ସ୍ମର ଅଭିନବ ସ୍ତୁତ୍ୟାଦରକତା । ୩୮ ।

ଯୁଗଳ ନାଗ ବନ୍ଧ (୧୩)

ସକଳା ଅବଳା ପ୍ରାଣରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାବିଲ ପୁଷ୍ପ ଧନୁରେ ।
ମଧୁରକର ଏମନ୍ତ ଲୀଳାରେ (୧୫) ସୁରଭି ନ ଲଗଇଲେ ନରେ । ୫୯ ।
ପଦ୍ମାପୁରକେଶୀ କଙ୍କଣ ଧନ କନ୍ଦର୍ପ ଦାମୃତ ସ୍ନେହ ।
ସଦସ୍ୟାରକେଶୀ କନ୍ଦଳ ଧନ ଦନ୍ଦଶ ଦାମୃତ ସ୍ନେହ । ୬୦ ।

ତ୍ରିମତ୍ସ୍ୟ ବନ୍ଧ (୧୬)

ତସ୍ମାତ୍ କେତୁ କଟୁଳ (୧୪) ସିଦ୍ଧମନ୍ତ୍ରୋ ଭଗବତଃ ଭଜ ଶୀଘ୍ର ।
ଭବ ଭବ ଦୁର୍ଲଭ ଦେହଶତୈ ପୁଂସ ଦେହରେ ରଙ୍ଗ । ୫୧ ।
ଏଥସ୍ଥିତ ଅତ୍ର ଭଜ ନାମ ନାମ ଭକ୍ତିଜନାର୍ଦ୍ଦନ ।
ମହତ-ଶାନ୍ତୀ ସତାଶିବ ମୁଖାଗ୍ର ଜଡ଼ଭଞ୍ଜନ । ୫୨ ।
ଭବସାଗର ଶରୀରଧାରଣ ଭକ୍ତପ୍ରିୟ ପ୍ରିୟଜନ ।
ଜନଗତେନ ବୋଧ ଭଜତ ଅମୃତ ଦେବ ଜୟ ପ୍ରିୟତମ । ୫୩ ।

ଶରଣେ ଦୁଷ୍ଟ ଅଭେ ଅନୁଗତ ସଂସାରଣ ଦେ ସ୍ମରଣ ।
ଶବଗତ ସବ ସବନା ଦଶାଣ ବଦେ ସବଗର୍ଭ ସ୍ଥଳ । ୫୪ ।
ସା ବା ବେ ସ୍ଥିତସ୍ୟ ସ୍ନେହାର୍ଥିନା ଭଜନାଶରଣେ ଭଗବାନ ।
ସାକ୍ଷୁ ସାରସାକ୍ଷୀ ଜନଧନ ଦଉ ମୁର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶେ ବୋଧନାର । ୫୫ ।
ଦମ୍ଭା ଶମଦୋଷ ଦୁଃଖକର ପ୍ରୀତିବନ୍ଧ ବେ ଦେମ ସାନ୍ତସନ ।
ସାଧୁ ଦଧ୍ଵାର୍ଥୀ ସତତକ ଧୀରବତ ଦେମର ଗାମକାଣ୍ଡ । ୫୬ ।
ଦମକାଣ୍ଡ ସମଦେବ ଦୈବାଶ୍ର ପାଳକ ଭାବମାଗ ସାର ।
ଜନଗଣକୃତ ଦେବ ଭକ୍ତିବ୍ରତ ଦୁଷ୍ଟିକ ଦେହୁ ତନ୍ତ୍ର । ୫୭ ।
ଏସବୃଃ ସିଦ୍ଧବଃ ଦେବୀ ଗୁଣକାନ୍ତ ପୁଜନର ସବଣ ।
ଏକକାଳ ଭଜନିକେ ସୀତାନ୍ତର ଲାଗସକ ଭଜ ଭବ । ୫୮ ।
ଏକ ଦେ ଦାର୍ଢ୍ଯ ଧାତାକୁ ଭବେ ଏବକାର ଦେବାସ ଦେ ଦବର ।
ଏସ ଦଦରୁ ଭବତ ଜନକରେ ଭଗବନ ଭଜ ଦସ । ୫୯ ।

ଶୂଳବନ୍ଧ (୧୫)

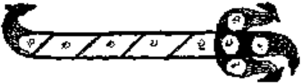

ଏ ଅଙ୍ଗେ ଶୁଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ! (୧୫) ଶୂଳବନ୍ଧେ ଭଜେ ଦୁର୍ଗା । ୧ ।
ସନ୍ତୋଷ କେବଳ । ଶ୍ରୀ ଉର ଚକ୍ର ଧରି । ୨ ।

ଖଡ୍ଗ ବନ୍ଧ (୧୬)

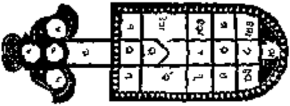

ଶୁଣ ହେ ସଜ୍ଜନ ! (୧୬) ଖଡ୍ଗରେ କହୁଛି କଥା । ୩ ।
ଦେହର ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ । ଜ୍ଞାନରେ ସୁଖ ମୋର । ୪ ।
ଦେଇ ବୋଧ ଦୃଢ଼ରେ । ଧନ ନାହିଁ ନ ହେଉ ମାନ । ୫ ।

ମୂଷଳ ବନ୍ଧ (୧୭)

ସଂସାରି ତ ହୃଦୟେ ଦେଖି । (୧୭) ମୁଷଳେ ଭଜନ ବାଣୀ । ୬ ।
ସଦୟ ଦେବ-ଦେବୀ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଛନ୍ଦ-ବନ୍ଧେ । ୭ ।

ମୁରଜ ବନ୍ଧ (୨୮)

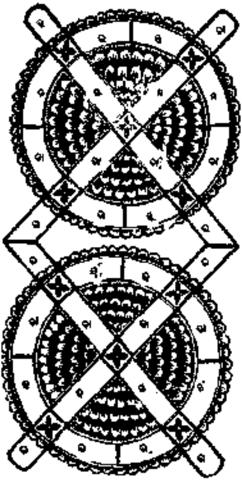

ମୁରଜେ ଚତୁଷ୍କ ଲାଗି । ଲଗ ଜନ୍ମସ (୨୮) ମୁରଜ । ୮ ।
ରାମନ୍ୟା ଲଭ ଭାଗର । ଭ୍ରମଦା ଶୁଭ ଭାଗର । ୯ ।
ଲଭଦା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୁଜ । ଭୂ ଯଶ ରଚନା ଭୁଜ । ୧୦ ।

ପରଶୁ ବନ୍ଧ (୧୯)

ବାମା ଯାର୍ଷି ଯାର୍ଗ ରଚେ । (୧୯) ପରଶୁ ବନ୍ଧେ ଦେ ଶୁଣେ । ୧୧ ।
ଶୀଘ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦଶ । ନୋଖ ବଧ ଧାଉ ଅଧ । ୧୨ ।
ସବ ଭବ ଶାପ କାଛୁ । ରହ ରହ ସ୍ତୁତି ସ୍ପର୍ଶ । ୧୩ ।

—*—

ଖଡ୍ଗ ବନ୍ଧ (୨୦)

ଧନ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କୁ ତୁଷାଇ (୨୦) ଖଡ୍ଗବନ୍ଧରେ ଦେ ଲଭି । ୧୪ ।
ପିତୃଭକ୍ତ ଅନୁଚେତନ । ବାଣଧନ ଭୁଜ ମୂଳ । ୧୫ ।
ବେଳ ସଖ ଘନ ଭୂତ । ସ୍ତୁତେନ ସାଧୁଙ୍କ ଭୂତ । ୧୬ ।

—*—

ମତ୍ସ୍ୟବନ୍ଧ (୨୧)

ଦୀନାକୁ ଦୟାଂଗୀ ଦୃଷ୍ଟି । (୨୦) ପଦ୍ମାଂଶୁକେ ଧରେ ବାଣୀ । ୧୭ ।
ଲୀଳ ଲୀଳ ଅଙ୍ଗପ୍ରତି । ସନ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ ଦାନ୍ତିଙ୍କ । ୧୮ ।
ନନ୍ଦନ ଦ ଦୀନ ଧନ । ହୀରା ମଣି ଖଣ୍ଡ ମାନ । ୧୯ ।

ଶଙ୍ଖ ବନ୍ଧ (୨୨)

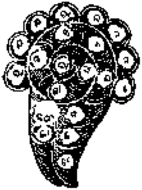

ମତେ ଦେଖି ଲଜ୍ଜିତା । (୨୨) ଏଣେ ରେ ଏକ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁତ । ୨୦ ।
ସୁଖ ଶୀଳା ଲୀଳାମାଳା । ତାର ଆଳୀ ଖେଳ ଖେଳା । ୨୨
ହେମା ବାଳା କୁଳ କୁଳ । ଶୁଣି ଲଜ୍ଜ ଲଜ୍ଜ ଧନ । ୨୨ ।

ଷୋଡ଼ଶଦଳ ପଦ୍ମବନ୍ଧ (୨୩)

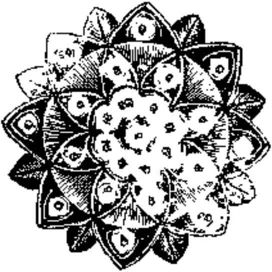

ଚେତୋଜଳ ଧନ୍ଧ ପୂରି । (୨୩) ଲୋଚନକଳକେ ଭଳି । ୨୩ ।
ଆଧ ଶର ଶାଣ ବନ୍ଧ । ତିନ ଘନ ଭଣ ଭଞ୍ଜ । ୨୪ ।
ବୋଲ ବଳଶ ପୂର ତୋଷ । ଲଜ୍ଜିତ ଶ ପୁ ଦୋଷ । ୨୫ ।

ଶିବ ବନ୍ଧ (୨୪)

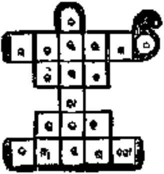

(୨୮) ଶ୍ରୀବତ୍ସରେ ସ୍ୱସ୍ତି ରେଖ । ରୂପଶୀଳ ପ୍ରୀତ ଦେଖ । ୨୬ ।
ଭଗ୍ନ ରେଖା ସନ୍ଧ ବୋଲ୍ । ସଭ କୃଷ ଭକ୍ତଲୋକ । ୨୭ ।
ପିଣ୍ଡଚର ସପ୍ତ ଦ୍ୱୀପ । କୃଷ୍ଣର ଦେଖ ସକଳ । ୨୮ ।

ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଚକ୍ର ୨୫)

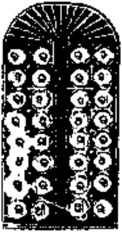

ସ୍ତୁତି କରେ ଶାରଦାଙ୍କୁ (୨୫) ବଡ଼ଙ୍କ ଦର୍ଶ ବସୁଣ୍ଡ । ୨୯ ।
ବହୁଗର ବାଗାଲକୁ । ରମାପତ ଭବସାଗୀ । ୩୦ ।
ସାଧ ଅଦେଶ ସୁସ୍ଥଙ୍କୁ । ଭଗି ଦୃଷ୍ଟ ଚକଲାକୁ । ୩୧ ।

ଅଷ୍ଟଦଳ ପଦ୍ମଚକ୍ର (୨୬)

(୨୬) ଅଷ୍ଟଦଳ ପଦ୍ମ ଚକ୍ର । ଭାଗେ ସର ପ୍ରବର୍ଣ୍ଣରେ । ୩୨ ।
ବସାଯାଉ ଚନ୍ଦ୍ରକର । ନିକଟର ସ୍ପର୍ଶକାର । ୩୩ ।

ଚୌମୁଖ ପଦ୍ମବନ୍ଧ (୨୨)

ସୁରଙ୍କୁ କହୁଁ ସମ୍ଭାଳ । ଜାଣି ସୁଜନମନ ତାଳ । ୬୮ ।
ସୁରଙ୍କୁ ଲମ୍ଭେ ବାଲା । (୨୨) ଚୌମୁଖ ପଦ୍ମେ ଢାଳୁଛୁ । ୭୦ ।
ଉମା ସମା ଭବା ଭୂତା । ଭବଜଳ ଉତ୍ତାରକା । ୭୧ ।
ଭଜ ଭର୍ଣ୍ଣ ଭବ ଭାସ । ଭବ ଭଲି ଭବ ଦାସ । ୭୨ ।

ପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ମୋତେ ବଧାଇ । (୨୩) ଅଦ୍ଭୁତ ଖଡ୍ଗେ ତେ ଭଜୁ । ୭୩ ।
ସମ୍ଭୃତ ପ୍ରିୟଙ୍କୁ କହୁ । ମୁଁ ତ ଅତ ସଙ୍ଗଲୁହୁ । ୭୪ ।
ହେ ପ୍ରିୟତା ଭୂତ ଥାହୁ । ଭୂତ ଧନେ କା ଆଶର୍ତ୍ତି । ୭୫ ।
କଂଶଙ୍କୁ ଦେଖ ମାରି ଅଛୁ । ଦେବା ଭଲ ଜନସ ପାର୍ଣ୍ଣି । ୭୬ ।
ଶାଳ ସଲଳ ସୁଲଳୁ । ସର ଲଳ କଳି ସହୁ । ୭୭ ।
ମୁଁ ତ ଶ୍ରୀକି ସଙ୍ଗତଳ । ବଣ ଅଧଙ୍କୁ ଉସର । ୭୮ ।
ଶ୍ରୀତ ଜାଦେନ ତୋଷ ଭଳ । ଅଦରୁ ଜାମାରୁ ଭଳ । ୭୯ ।
ତୁ ଜଗଧା ଭବ ଭୂଷ । ଭଲ ଖାଣ ଅନାକ୍ଷସ । ୮୦ ।

ଅଷ୍ଟଦଳ ପଦ୍ମ ବନ୍ଧ (୧୮)

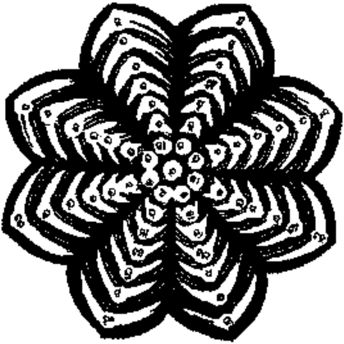

ସ୍ୱାଂଶ ଅଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ର ସୃଷ୍ଟି । କୃପିତ କେଣ୍ଡି ପ୍ରମୂର୍ତ୍ତି । ୬୬ ।
ବଳୁର ଆଳୁଳି ବୋଲ । (୨୨) ରାକୁରଙ୍ଗ ବକ୍ଷେ ଜଳ । ୬୭ ।
ଭବେ ଡ଼ର କେମ ବୋଳକୁ । ଷାଡ଼ସ୍ଥର ସ୍ତ ନନ୍ଦନକୁ । ୬୮ ।
ଅବ୍ଧକ ସମ୍ଭ୍ରଜ ଭଲ । ଧନ ବୋଣ ଭସ୍ୱ। ଜଳ । ୬୯ ।
ଭଣ ଧନମନ୍ଦିରଞ୍ଜନା । ଅବଳା ଭଳରେ ଘଳା । ୭୦ ।
ସିଂହାଷ୍ଟୀ ଭୁଜ ଭଲ୍ଲତା । ଏଡ଼ବ ମେଳ ଅସ୍ତ୍ର ଦେଇ ଯା । ୭୧ ।
ନାବ ଅଷ୍ଟ ଦଳୀଗତ । ଲକ୍ଷ ଭୂଷିତ ହେ ସି ସ୍ତୁତ । ୭୨ ।

ଚତୁରଙ୍ଗ ବନ୍ଧ (୬୯)

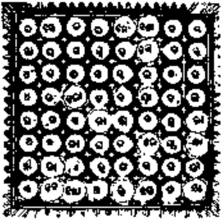

—*—

ଅଶ୍ୱଗତି ବନ୍ଧ (୭୦)

ଉ	ଚ	ଧ	ଦ	ଘ	ଗୁ	ଣ	ଏ
ଭ	ଣ	ଅ	ଣ୍ଡି	ହ୍ରି	ଓ	ନୋ	ଶ
ଲେ	ଦ	ଠ	ଦ	ହ୍ର	ଗୁ	ବେ	ଶ
ଅ	ନ	ଧ	ଢି	ଧ	ଓ	ମୋ	ଶ

ଦଶ୍ଚିନ୍ତ ମାଚେଯ ଭଣ | ଯେ ଭଗୁଣ୍ଡ (୬୦) ଅବ୍ୟକ୍ତ | ୫୭ |
ଜଗନ୍ନାଥ ସନ୍ତୁ ଶିଶ | ଦଣ ଭାଙ୍ଗି ହ୍ରି ଓ ଭୋଗ | ୫୮ |
ଦେଖ ଅଶ୍ୱ ସ୍ଥିତ ଦେଖ | ଭାଷ ପଦ୍ମ ଘନ ଦୋଷ | ୫୯ |

—*—

ମୁରଜ ବନ୍ଧ (୩୨)

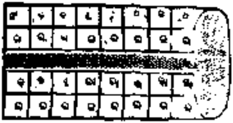

ଧର ଗଳ ଧର ଶିର । ଶିର ଜଳ ସର ସାର । ୩୬ ।
ସ ର ଡାର ଭର ଭାଳ । ଭାର ଭୁଜ ଲର ଡର । ୩୭ ।
(୩୧) ଭଳାଙ୍କ ଦେଖ ମୁଖ ବନ୍ଧ । (୩୪) ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧ ପଦ ଗୁଚ୍ଛ । ୩୮ ।
ଗଦା (୩୩) ଖଡ୍ଗ (୩୨ ଅସ୍ତ୍ରଙ୍କ । ବନ୍ଧଙ୍କ ଭେଦ ପୁଷ୍ପ । ୩୯ ।

ପୁଷ୍ପ ଗୁଚ୍ଛ ୩୦

ଗଦା ବନ୍ଧ (୩୩)

ସିଂହାବଲୋକନ ବନ୍ଧ (୩୪)

ଷା	ବ	ଦ	ଶ୍ରୀ	ଶ୍ରୀ	ଧ	ସ	ଧ
ବ	ଷ	ର	ବ	ବ	ଷ	ର	ଭ

—୦—

ଡମ୍ବରୁ ବନ୍ଧ (୩୫)

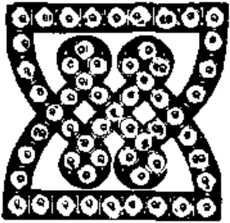

(୩୫) ଡମ୍ବରୁବନ୍ଧରେ ନେତ୍ର । ଶ୍ରୀଢ ରୂପ ଦେଉ ରକ୍ଷ । ୬୦ ।
ବନ୍ଦ୍ରେ ଦେବନ ବେଷ୍ଟ । ରଥୀ ଧୀବନର ଶିର । ୬୧ ।
ଶୁନଦଏ ଦ ଉଦାର । ଶିଂଗାରନ ଯୁକ୍ତ ଦର । ୬୨ ।
ଭୂବନାଦଭ ଭୂଷେଣ । କେ ବଦନରେ ଷଣ । ୬୩ ।
ସୁଖଦକ୍ଷୁଷର ଷର । ଶିଅବୁଷ ପୂଜା ଦରୁ । ୬୪ ।
ଦେ ଷୀଷା ଭରେ ସୁମେର । ବଳ ସୁଦ ଶିର ରେଳ । ୬୫ ।
ଷମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟେ ଷବରେ । ଷଡ଼ଷ ବସି ସାଗରେ । ୬୬ ।

ଶକ୍ତି କି ଦାଜେ ସମୁଦ୍ର । ଦାନ୍ତ ଭରନ୍ତ କେନ ନଦୀ । ୨୭ ।
ଭୂଷଣ ଦେଖ ଗୁଣ ଗାନ । ହେଲେକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାସ । ୨୮ ।

—୦—

ପ୍ରଶ୍ନ—ବନ୍ଧଚାତୁରୀ

ବନ୍ଧୁ ଶୁଣକରେ ଗୁଣ ଦେଖା କର୍ତ୍ତେ । ଅଙ୍ଗିକରେ କହନ୍ତୁ ଜଣକ ଗଣିକ ।୧।
କେଉଁ ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀ କହିବୁ ମୋତେ । ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟତମାକୁ (*୨) ଦେଖି କହେ ।୨।

ମକର ବନ୍ଧ (ଖାନ୍ତ)

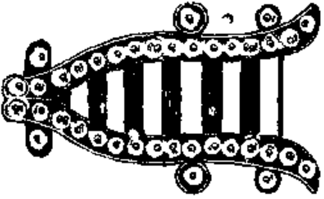

ଶୁଣ ଗୁଣ ପ୍ରାଣ ଦାସ ରୂପ ତୁମ୍ଭ । ବାଳେନ ସବେନ ଦୁଇ ବୁଝ ସବ ଭବ ।୩।
ଦେବ ଦେଖେ ଦାନ୍ତ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ଦାଣ । ଭୂଷଣ ସୁଖ ବେଣୁଣୀ ବାଣୀ ସତ୍ୟ ସବ ।୪।
ସକ ସବ ସୁର ସୁର ଶବ ବସ । ଜିବଦାନ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ସାବ ସାର ।୫।

—*—

ଚକ୍ର ବନ୍ଧ (୩୨)

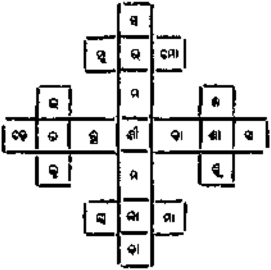

ଭଙ୍ଗି ଦେଖି ଲଳିତ ଅଧର ଶୋଭା । (୩୨) ଚକ୍ରବନ୍ଧ ଏମନ୍ତ କର ରୂ ଭଣ ୬୬
ସରୁକଟି ସୁକମଳୀ ମୋ ରମଣୀ । ଦେ ତରୁଣୀ ସତରୁଣୀ ରୂପବତୀ ॥୭॥
ବାଳାମଣି ସୁହାସିନି ମାଳମଣି । ଶ୍ରୀ ବାଣୀ ବନ ଲୁଳ ବାଣୀ ବାଣି ॥୮॥

ନାଗବନ୍ଧ ଛନ୍ଦ (୩୮)

ଚେଷ୍ଟେ ସ୍ୱସ୍ତ ଉଦୟ ଚୌଷି ଗୋଟାଏ । ସ୍ୱେଷ୍ଟ (୩୮) ନାଗରାଜ ନନ୍ଦ ନାଗ ବାଣୀ ।୧
ଭାବଭାବ ଭାବ । ଯେ ଜ୍ଞାନୀ ବନ୍ଧ । ଭବ ଭାବ ଜ୍ଞ ଭାବ ର ଚମା ଦ୍ରବ୍ୟ ।୧୦
ଭବେ ଭୃତ ସ୍ଥୁ ଅର୍ଥ ଜ୍ଞାନ ମୋର । ଭବବନ୍ଧ ଦେ ଗୀତ ର ଶାସ୍ତ୍ର ।୧୧

—○—

ଚେଷ୍ଟ ଶବ୍ଦେ ଭୁଷ ଭଙ୍ଗ କରେ । କୁଟିଳତା (୩୯) ଆଦର ଭାବ ଚୋଷ୍ଟେ ।୧୨
ଭା । ଭା । ଭା । ଭା ଭାବ । ଯାର ଶୋଷଣ । ପ୍ରେମର ଭର ମୋର ଭବ ଦାସ ।୧୩

କୂର୍ମ ବନ୍ଧ (ଶେଷ)

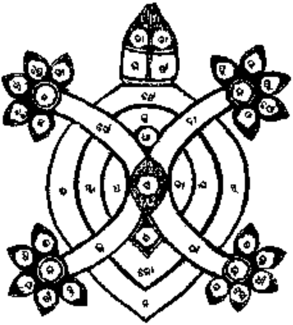

ଅନ୍ତରର ଧୀର ମୋର ବନ୍ଧନାରେ । ଭକ୍ତ ଧନ ବନ ଶ୍ରୀନନ୍ଦନ ରାଧା ।୧୮।
ଶ୍ୟାମ ପ୍ରେମ ଧାମ ହେମଧାମ ଗୋପ୍ତା । ନନ୍ଦାଦେଶ ଜନ୍ମଧନ୍ୟ ପୁଣ୍ୟଦେଶ ।୧୯।

ଗୋମୂତ୍ର ବନ୍ଧ (ଏକ)

କଣ୍ଠ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ଭଙ୍ଗ ବାମଦେବ । ଶୁଦ୍ଧି ସ୍ତବନା କରେ (୮୦) ଚୋମୁଖ ଭଜେ ।
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସ୍ତବକାରୀ ବନ୍ଧ ସ୍ତବ ସ୍ଥିର । ରାଧା ଧନ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋର ଶରଣ ।୧୦।

ବୀଣା ବନ୍ଧ (୪୧)

ଦେହି ବକୁଳ ତ୍ରିପୁ ଦ୍ରୁତ ଅଙ୍ଗ । (୭୧) ଗଣ କରନ୍ତି କବୃନ୍ଦ ବନସ୍ତୁ ଭଙ୍ଗ ।୧୮।
ଅଙ୍ଗ ଦେହୀ ଶୋଭା ଏମଧୁବର୍ଣ୍ଣ ସରବାସ । ଭୁଜ ସାହା ରଚେ ଦେବେଶ ଭଜା ରଖା ।୧୯।
ଭୁଜା ଦେହୀ ଗ୍ରୀବଧର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ । ଭୁ ଭ ଯକ୍ଷ ସୁନ୍ଦରୀ ରତି ଭୁଜ ସଙ୍ଗ ।୨୦।
ମୋକ୍ଷ ଦକ୍ଷ ଦକ୍ଷ ଗୁରୁ ସୁରବର । ଅଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ଧର ଭୁ ନନ୍ଦନ ଭାର ।୨୧।

—o—

ବୀଣା ବନ୍ଧ (୪୭)

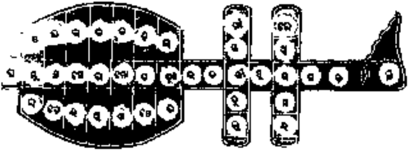

ଜିରବାସ୍ପ ଆସି ବେଣି ସ୍ୱାଗତର । (୪୭) ବୀଣାବନ୍ଧେ ଘଟେ ୫ ଜଣସ୍ଥ ଗାଇ ।
ଗ୍ଲାନିଜାଲ କ୍ରମେ ଶୁଣ ମନ ମନ । ସୁଖୀ ସଖୀ ସଖୀ ଦୁଃଖୀ ଦୁଃଖୀ ଲେ ।୨୭
ଦୁଃଖ ହେବିନ୍ଦ୍ରିୟ ବେଳ ସୁଁ ଅଗର । ନ ତଣ୍ଡୁଳ ଦୁଃଖ ମୋର ସେ ଲ୍ଲମ୍ବର ।୨୭

—*—

ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚକ୍ର ବନ୍ଧ (୪୮)

ସ୍ୱର ସଖୋବ୍ର ସୁଖି ସମର୍ଥ ଲେଖ । ପ୍ରିୟା ସ୍ୱର (୪୮)ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚକ୍ର ବନ୍ଧେ ତୋତେ ।
ମକରନ୍ଦ ଶ୍ରେଣୀ ନନ୍ଦନନ ଧାମ । ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ।୨୫।

—*—

ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତି ଭାରର ନାରଗ୍ରାମର ଲୁଣ୍ଡି । (୪୯) ତାଲେଶ୍ୱ ଘଟଣରେ ଶରସ୍ଥ ଚକ୍ର ।୨୬।
ସ୍ୱର ଘଟଣରେ ରେ ବଚନ ସରୁ । ରମାକୃଷ୍ଣ ହେବ ବହେନ ଦୂମାର ।୨୮।

କାଷ୍ଠପାଦ ବନ୍ଧ (୭୪)

ଭଜ ତୁରଧନ ନ ଧର ଦୁଃଖର । ଭଜ ଏମା ରତ ଭଜଭାବ ସ୍ୱାଦ ।୨୯।
ବନ୍ଧୁ ଭଜେଲ ମୁକୁନ୍ଦ ଜଗନ୍ନାଥ । ବନ୍ଧୁ ଭାବ ସ୍ୱଭାବିକ ବୋଧକ ।୩୦।
ଭଜ ଶମ କାମଦେବ ମନେ ଶୁଣି । ଶ୍ରୀଜଗନ୍ତ୍ ଭାବକ ଭୁଜ ଭଣି ।୩୧।

—*—

ଗୂଢ଼—ପାଳକ

ଏଥି ଅନନ୍ତରେ ଏକାନ୍ତେ ଦେଖି ଭଗବାନ । (୭୫) ମାଳାବନ୍ଧେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଏମନ୍ତ ଭଣନ୍ତି । ୧ । ଏକ ଏକ କାଳ ଜାଣି ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କ । ଧାଇଁ ମାନ ମାନ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ଭଜ ଭଜ । ୨ । ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଧରି ଧରି ଭଜ ଭଜ ଭଜ । ଭକ୍ତଜନ କାମନାର ଜଗ ବଶ ବଶ । ୩ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଏକ ନାମକୁ ଦେଖି ସୁଖ । ଭୂଷଣରେ ଅଙ୍ଗକୁ ବା ଶୋଭା ପୁରାଇ । ୪ । ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଶ୍ୟାମ ଶ୍ୟାମା ଶ୍ୟାମା ଧନ ଧନ୍ୟ । କାମାଙ୍କଳ ଭାବ ଲଭି ଭାବ ସୁ ସୁନ୍ଦରୀ ।୫। ଅସ୍ତୁତ ମାରକ ଶର ଲଭ ଲଭି ଲଭେ । ଭାବେ ଧାରେ ପୁଷ୍ପ ପୁଷ୍ପେ ଅପୂର୍ବ କରେ । ୬ ।

—○—

ପୁଷ୍ପଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତେ ଶୁଣି ଦେବଙ୍କ ସ୍ତୁତି । (୭୬) ତ୍ରିଶାଖା ବୃକ୍ଷବନ୍ଧ ଏଥି ଭଜେ ଭଗବାନ ।୭। ଶରତ ପୁଷ୍ପ ଧରଣ ଭବନରେ ଶୋଭେ । ଛନ ଲଭେ ନବ ଧ୍ୟାନ ଦେବ ଦେବ ଭବେ ।୮। ଭକ୍ତେଶେ ସେ ସୁନ୍ଦରନ ଶରଣ

ମାଳା ବନ୍ଧ (୪୬)

ଶ୍ରୀ ଶାଖା ବୃକ୍ଷ ବନ୍ଧ (୪୭)

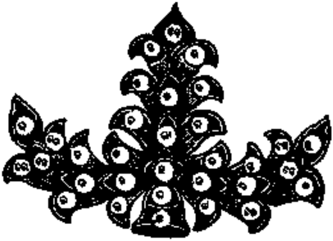

—*—

ଦୃଶ୍ୟାବ । ତତ୍ର ରତ୍ନ କହନ୍ତ ଯେବେ କନ୍ୟାର ରତ ।୪। (୪୭) ସ୍ଥଳଚରଙ୍କ ଯେ ଶଙ୍କିତା ଶକ୍ତି ଭାବୁ । ଜା ତ୍ରିଭୁବନୀ ଚୈତନ୍ୟ ଜଣ ଏ ଜୀବକୁ । ୧୦ । ଦ୍ରବ୍ୟ-

ଯାନବନ୍ଧ ଚକ୍ର (୪୭)

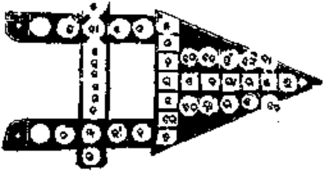

କାଶୀ ଦେଶୀ ଭୂତଳ ରସୀ ଚାହୁଁ ଯାଉ । ଏହାକୁ ବନ୍ଧ୍ୟା ସନ୍ଦୀପନର ନୈସର୍ଗ
ବନ୍ଧକୁ ।୧୨। ମାଘ ମାସ ମାଳକ ଉତ୍ତରୁ ଉତ୍ତା ଘଟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୂର୍ତ୍ତି ବନ୍ଧନ-

ପାଲଙ୍କ ଚକ୍ର (୪୮)

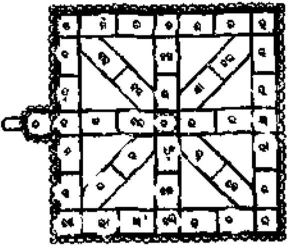

ବନ୍ଧୁ ଭୂମିକା ।୮୬।(୪୮) ପାଲଙ୍କରେ ୧ରେ ଦୋଳାଯାନ ପୁଷ୍ପ । ବାସୁଦେବ ପ୍ରଦୀପ
ଧରେ ସୁବେଦାର ସୁରେଖ । ୧୭ । ବନ୍ଧୁ ଭକ୍ତ ଦେଖାଇବ କୃ ଦେଖି ବେଦଜ୍ଞ ହେଉ ।
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପର ଓ ଘର ଚଉକ ଶୋଭନ ଶୁଖେ । ୧୮ । ଏହାକୁ ବିଚକ୍ଷଣ ବନ୍ଦ୍ୟ

ପୂର୍ବ କୁ ଚଳନ୍ତ । ଅମିଶ୍ର ସ୍ୱର ମଣ୍ଡଳୀର ଯାତ୍ରା ଶୁଭ । ୧୬ । ବାଲା କୋଷ

କଙ୍କିଣୀ ଚକ୍ର (୩୯)

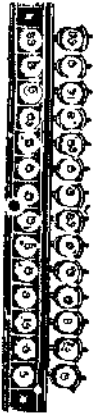

ଶୁଭଦ (୩୯) କଙ୍କିଣୀ ଚକ୍ର ପୁଣି । ଏହା ଦ୍ୱିଧା ଦଶୀ କହୁଅଛନ୍ତି ମୁନିଜାଣି । ୧୭ । ଏକ ଭାଗ ରହୁ ଉଦକର ତୋ ଦ୍ରିଗ୍ର ଦେ । ଭଗି ସାଖ ଘଣ ଯେ ଉଡ଼ରେ ଫଳ କରେ । ୧୮ । କନ୍ଦର୍ପି ଭାଗ ଫଳ ବଳ ସୁଖ ହରେ । ଶରୀର ଉଦରେ ଯୋ ଅଗ୍ନି ଅବତରେ । ୧୮ । କେଉଁ ସ୍ୱରୂପକୁ ଲୁଚିଥିଲ କେଉଁ ଦାସ ।

ଜନ୍ମର୍କ୍ଷ ଚକ୍ର (୪୦)

(୪୦) ଜନ୍ମର୍କ୍ଷ ଚକ୍ରର ଯେ ଶାସ୍ତ୍ର ଏମନ୍ତ ଶ୍ଲୋକ । ୧୯ । ସୁବଳଣ ସବା କପ ସବୁ ସବ ସବୁ । ଶୁଭ ତନ୍ତୁ ଭୁ ରେଖା କେତର ରେଖ ଶାକ ସବୁ । ୨୦ ।

ତ୍ରିଶାଖାପୁଷ୍ପି ବନ୍ଧ (୫୧)

ଦେ ବନ୍ଧେ (୫୧) ବୃକ୍ଷେ ନିଶାଚର ମିତ୍ରେ ଖ୍ୟାପ୍ତ ଅଧି । ଶୁଣ ହାଣ ହାଣ ଶୁଣ ଶୁଣ ଆଜ୍ଞାବଧି । ୬୧ । ଏଣୀ ନାଣୀ ଡାଣୀ ଶ୍ରେଣୀ ଶସ୍ତି କାଳାବଧି । ସତ ଶତ ଗୁଣ ଗୁଣ ପ୍ରୀତ ଆସ୍ତରୀ । ୬୨ । ବିଶ୍ୱପ୍ରା ବନ୍ଦ୍ରମା ଲୁଣବାସେ ସ୍ୱରଦନ । ସର ଶରଣ ସା ଅଣ ଭଣ କରର ଲୁଣ ।୬୩। ଦେଖି ଭ୍ରମ ତୋଳେ ଅସ୍ତସ୍ତୁଣ ସୁବ୍ରଣିନ । ସେ ଭୁବନନ୍ ଲକ୍ଷର ପୁଷ୍ପ ବଣିତନ । ୬ ।

—o—

ରଥ ବନ୍ଧ (୫୨)

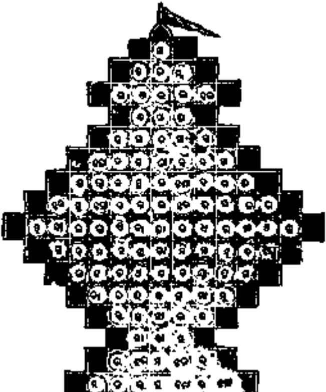

ରାଗ—ମଙ୍ଗଳ ଗୁର୍ଜ୍ଜରୀ

[illegible]

ଦେଇଁ ସ୍ଫୁଲ ମଧ୍ୟରେ ଦେଇ ବାନ୍ଧିବ । (୫୭) ଚକ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବନ୍ଧ ଦେଖ ଚକ୍ର
ଶୀଘ୍ର ॥ ୭ । ଧାର ଭାଗ ଧାରି ଦଳ ଖରର ଘସ । ସ୍ପର ଦାସ ସଦାଶ୍ରୀ ସାଧ
ସାଧୀରସ । ୮ । ଚତୁର ଧନ୍ଦ ଭ୍ରାସ ସ୍ତ୍ରୀପ୍ରଭାଷ । (୫୮) ଦେବ ବନ୍ଧରେ

ଚକ୍ରଛୁରୀ ବନ୍ଧ (୫୭)

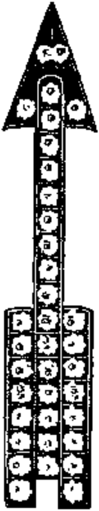

ତୀର ବନ୍ଧ ୫୪)

ପ୍ରଭାତେ ସ୍ନାନ କରିବ । ୯ । ସ୍ତ୍ରୀଭଗ ଦେଖି ମନ ଭୁ ବନ୍ଧ ସମାନେ । ଜଳ
ଭିତରେ ଏକ ଅବଳମ୍ବ ସମାନେ । ୧୦ । ଜଳ ବନ୍ଧ ସମାନ ଶାନ୍ତି ଭୁ ସ୍ତ୍ର ।
ସ୍ତ୍ରୀଭାଷ ଭ୍ରମଣ ଚକ୍ର ଶ୍ରୀଚକ୍ର । ୧୧ । ସ୍ତୁତିରେ ଭର ଶରୀରେ ପ୍ରୀତି

ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ରୀ । ହୋମ ସୁରଭକ (୪୫) ରାଜଚକ୍ରରେ ଶୁଦ୍ଧ । ୧୨ । ଯେଉଁ ଯେଉଁ
ଶ୍ଲୋକ ଏକ ଥାଇ ଆନନ୍ଦ । ମୋର ଦ ସବୁ ସଦା ଲୁ ଆସର ଧାର । ୧୩ ।

କାତ୍ରି ଚକ୍ର (୪୫)

(୪୬) ଧନୁଦରେ ଦେଇଁ ସ୍ପର୍ଶ ତ୍ରିସ୍ତାନ୍ତ ବୋଲୁଛ । ଗା ହେବ ହୁକି ଓ ଛୋଟ
ଭଲକୁ ଲୁ ଶଦ୍ଧ । ୧୪ । ଯେଉଁ ଲୁ ସମାସ ଭାବ ଆଜ୍ଞା ଦେଲା । ଉଭ ଦେଖ

ଧନୁ ଚକ୍ର (୫୭)

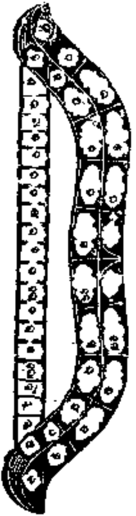

ଜେ ହ ଧନ ଭୁଜ ଲଗନ ।୧ ୪ ଧୁନ ଅଙ୍ଗଠକ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ତୋଷ ଭବରେ । ଘସ

ଛୁରୀ ବନ୍ଧ (୬୭)

ଲଖାଥର କଣ୍ଟ ଲାଗୁଣ ବୁ ଚେ । ୧୬ । (୬୭) ଲତାଙ୍କରେ ଚଉଷରେ କେଳି
ପୁରୁଷ । ପ୍ରିୟାରେ ଲୁଶଂସା କରୁଅଛ ପ୍ରକାଶ । ୧୭ । ପୁରନର ଧରୁ ସତ

ଧାଣ୍ଡି ଚକ୍ର (୪୮)

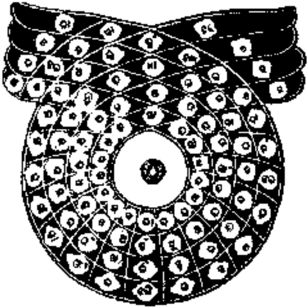

ନମ୍ରତ ଧନ । ସ୍ମର ମୀନ ଚକ୍ର ସୃଷ୍ଟ ଅଣ୍ଡଜ ମୀନ । ୧୮ । ମନ ମାନ ମାନ
ମନ୍ମଥଗୁଣ ଗୁଣଜ୍ଞ । ଧନ୍ଦ ବୀର ଖଣ୍ଡ ଗୋଚିତ ଗେମନ ସ୍ନମାନ୍ତ । ୧୯ । ମାନ
ନାଣ୍ଡ ଘନେ ଘନେ ବଶି ସବୁଣ : ଭକ୍ତ ସ୍ମର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତ ଦେବ ଅବଶ୍ୟ ବଶ । ୨୦ ।
ଅନେକ ରସି କାବ୍ୟର ରସିକଜନନ । (୪୮) ଭାଷଣରେ କହୁଅଛୁ ସୁକ୍
ବଚନ । ୨୧ । ଭାଣ୍ଡି ଜୋ ଲକ୍ଷ ଜାଣ୍ଡି ଯୋଗ ବସ୍ତୁନରେ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ କୁଶଳ
କଳଙ୍କଣ୍ଡି ଜାଗେ । ୨୨ । ଖରଶାବକ ଖାରକ ଦଳ୍ଭ ଗୁଣ । ଖଣ୍ଡେ
ଗୁଣ ଦନ୍ତ ମନୋରମା ନୋଷ୍ଠ । ୨୩ । ନ ଅବ ଆନ ଗୁରସା ଗୁ
ଦତ୍ତମୂର୍ତ୍ତି । ଅକ୍ଷୟ ଦକ ଦନ୍ତ ଆଜର ପେଷ୍ଟ । ୨୪ । ଅଭ୍ର ଦୋଷ
ଷାଦ୍ଶାଖି ଦେହ ଭରଣା । ଦେଶ୍ ଗାଣ ଦାଗଦ ସାଦନ ଗ୍ରସତା । ୨୫ ।

—୦—

(ଅଥବା ମୁକ୍ତ ବନ୍ଧ)

ସ	ସ	ଗ୍ର	ର	ସ	ତ	ଘ	ଓ	ଧ୍ୟା	ଗି	ଓ	ଶ	ର	ଶ	ବ	ଗ୍ରୁ	ସି	ଧା	ଦ	ର	ଜ	ମ	ସ	ଭ		

ଭୁଜଙ୍ଗ ଧ୍ୟଂସି ସାଗରର ସାଗର । ରୂପ ରଙ୍ଗ ଧନ ରଙ୍ଗ ସଙ୍ଗୀତ ଭଙ୍ଗ । ୨୬ । ଅଙ୍କୁ (୫୯) ଅବାଦୁକରେ ଏକୁଟେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ସଙ୍ଗତ ଶରବର ଭୂଷଣ । ୨୭ । ଯାହାକେ ବେଢ଼ି ଥାଇଛେ ଦୁର୍ଗ ହୋଇଛେ । ଏହା ବୋଲାଇ ଏକ ବନ୍ଧଟି ଅଟେ । ୨୮ ।

—*—

ନାଗପାଶ ବନ୍ଧ (୬୦)

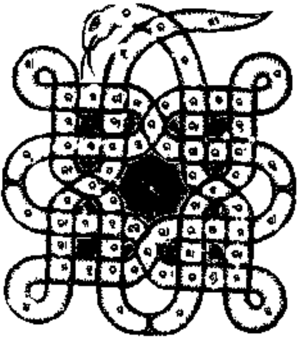

ଗୁଣ ଦେବକାର । ଚକ୍ରକେଳି ବାଣୀ

ଜୟ ଶୁଭ ଜାମ୍ବନ ଦେଉଁ ସୁଂସ । କବି କହନ୍ତି କରେ (୬୦) ନାଗପାଶ । ୧ ।
କହୁକହିଲା ଶାଳୁଧଜନକ । ଲଗ୍ନମନ୍ତ୍ରଜଡାସ ଦେଖ ସୁମନା । ୨ ।
ଦନ୍ତ୍ରକବନ ପ୍ରିୟଜନବନ୍ଧନ । ଜଳାଶ୍ରୟ ରତିବାସ୍ନୀ ମାଳତୀ । ୩ ।
ଷଡ ଜ ସୁତନ୍ତ୍ର ଜଳଧରଣୀ । ରୂପଣୀଙ୍କ ଜନ୍ମ ସାଧୁ କଣ୍ଟୁଣୀ । ୪ ।
ମାଣ୍ଡ୍ର ଲକ୍ଷଣଜନ ସୁମଧ୍ୟମ । ଜା ନାଗର ଧଣ ବାଣୀ ସୁଦ୍ଧମ । ୫ ।

—※—

ମହାପଦ୍ମ ବନ୍ଧ (୭୧)

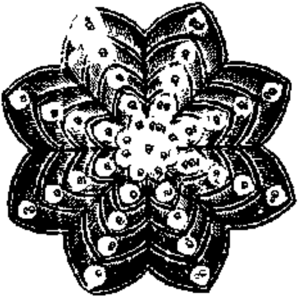

କେଉଁ ସୁନ୍ଦର ଲଭ ନାମ ଭୂଷା । (୭୧) ମହାପଦ୍ମବନ୍ଧେ ରେଖାର ରେଖାଏ । ୬ ।
ମନ୍ଦ ନାହିଁ ଭାବେ ନାହିଁ ନାଶନ । ସଦା ମୋ ମୁଦମୃଗ ମୁଁ ମୋ ଜାଣ । ୭ ।
ସନ୍ଧ୍ୟା ଶରଦେ ଭଣ ସାନ୍ଦ୍ରଶ । ସତତ୍ତ୍ୱମାତ୍ରତ ସ୍ତ୍ରୀପାଦ ତ୍ୱଷ । ୮ ।
ଶତ୍ରୁର କାନ୍ତ ବେଶ ଧାର ଭର । ସନ୍ତାପକର ଅଜ୍ଞାନ ସତ୍ତ୍ୱର । ୯ ।
ଆଶା ଭଲ ବର୍ଦ୍ଧ ବନ୍ଧ ନମାମ । ସଦ୍ଭାବଶ ଲଭି ଯୋଗି ଭବେ ବୋଧ । ୧୦ ।

—o—

ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚକ୍ର (୭୨)

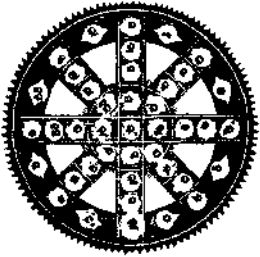

ଏହି ଆଗରେ ତ୍ରିପୁରା ଦେବୀଙ୍କ ଛବି । (୭୨) ମହାଚକ୍ରେ ଦେଖ ଉଭୟଙ୍କୁ ଭାବି ।
ଉତ୍ତରରେ କଳ୍ପବୃକ୍ଷବାସ । ସଦା ସେ ଧର୍ମ ପ୍ରକାଶ ମାନସ । ୧୨ ।
ଗୁରୁମାନ ମାନବାଣ ଭାଷଣ । ସବୁ ନାମ ଚାହିଁଲୁ ଅନୁକ୍ଷଣ । ୧୩ ।
ସପ୍ତମ ଅଙ୍କ ସ୍ତୁତି ଦେବଙ୍କ ଭାସ । ଉଭାଙ୍କ ସେ ଶବେ ଶିଖା ଯା ଦେଶ । ୧୪ ।
ସର୍ବମାନେ ତିନି ଉଦାସ ଯାଉ । ସକଳ ଭାବ ସୁଖଦ ହଉ । ୧୫ ।

—୦—

ରକାଷ୍ଠ ଚକ୍ର (ଚିତ୍ର)

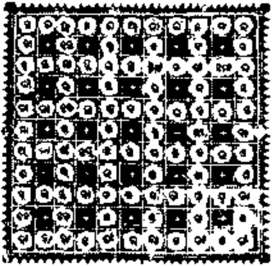

ସୂକ୍ଷ୍ମ ମଧ୍ୟସ୍ଥଳେ ଦେଖି ବୃତ୍ତ । ତହିଁ (ଚିତ୍ର) ଶକାଷ୍ଟକରେ ବନ୍ଧ ପ୍ରାଣ ।ଏକ
ଏକ ଗ୍ରନ୍ଥିତ ଅନାଇ ଶଙ୍କର । ସୁଷମ୍ନାଦ୍ୱାର ପ୍ରଣମନ୍ତି ମୋର । ୧୭ ।
ବାମ ଦେଇ ସପ୍ତ ଚକ୍ର ଭେଦ । ଚନ୍ଦ୍ର ଶୀର୍ଷେ ବସ ରବି ବନ୍ଧ । ୧୮ ।
ସୁରସତୀ ବନ୍ଧ ଉଚ୍ଚନ୍ତ୍ରପ୍ରେତା । ତା ବା ଗ୍ରାସେ ଭାର ଭାଗ ଦାଗତା । ୧୯ ।
ଏକା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାମ ଅଙ୍କ ସୁଦ୍ୟୁତା । ପ୍ରାଣେ ଜମାଇ ଦେଖ ଶିବତତ୍ତ୍ୱ । ୨୦ ।
ଚକ୍ଷୁ ଭୂମ ଏକ ଦଳ ଚଳଇ । ରାଣ ମୋର ଦଣ୍ଡ ଭଲ ଉଣ୍ଡିବା । ୨୧ ।
ଏବେ ଭକତ ଚାଇ ଚଟେଣା । ଭଗ ଉପ ସତ୍ତା ସତି ଦାଗେଣ । ୨୨ ।

ପୁଷ୍ପିତ ବନ୍ଧ ୨୩)

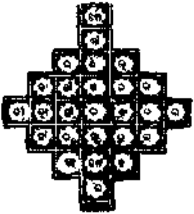

ମନ ଉଦ୍ଧରି ହେତୁ ଜାପ୍ୟତେ । ତାଙ୍କୁ କରେ ଏତ ବନ୍ଧ (୨୩) ପୁଷ୍ପିତେ ।
ହର ଶ୍ରୀ ଗିରିଜା ଦୁହିଁ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ସତ ହେଉ ସଜନୀ ଜାଣି ବୃତ୍ତି । ୨୪ ।
ଉତ୍କଳୀୟ ଜଣେ ଭବା ଭଜାଉ । ଯାଉ ଭଜନ ମୋକ୍ଷମୋକ୍ଷ ମୋର । ୨୫ ।

—o—

ସୁର୍ଦ୍ଧି ର ଚଉତିଶା ଚକ୍ର (୬୫)

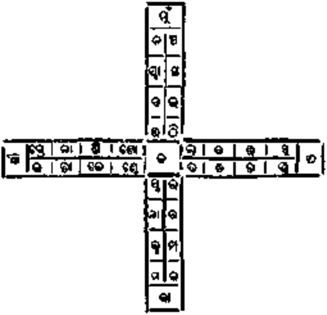

ଏହ ବ୍ୟସ୍ତ ଶୁଭ ଗ୍ରହବେଳ । ଦେହ (୫୭) ସୁର୍ଦ୍ଧି ବନ୍ଧରେ ଲେଖ ଦେବେ । ୨୬ ।
ବହ ତଦ୍ୟା ଏ ମୂର୍ଣ୍ଣ ଭଲ ଠିକ । ବାଣ ବଶିସୁକ ସୁଖ ଲଭବ । ୨୭ ।
ବର ତମିଠ ଦାମସୁ ନାସୁବ । କବେ ଦେବଧାର ଶିବେ ଦାଣ୍ଡି ଶୋଭ । ୨୮ ।

—*—

ଛତ୍ର ବନ୍ଧ (ଛତ୍ର)

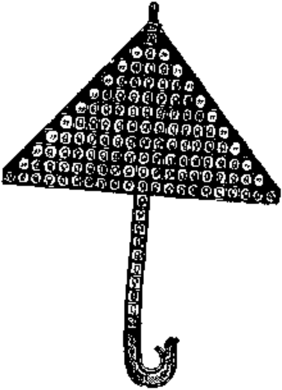

ବଶୀ ପ୍ରକାଶ ମାନ୍ଧାରେ ଦଧାଇ । ଦେଇ ଛିଦ୍ରକୁ ଯତେ (ଛତ୍ର) ରଚେ ଏଣାଇ ।
କୁ ଓ ରୋଷେରାକ ଏବା ସଖାରେ । ସବା ଛନ୍ଦପିଠ ପ୍ରିୟଦୂତରେ । ୬୦ ।
ଦେଖ ନବଜନ ଉପେରଣ । ହିତାର ଗାଲୁ ଦିବା ଅଶ୍ରୁଧାର ହ । ୬୧ ।
ମୋର ଭୂଜଙ୍ଗ ଦଶାର ଗତ୍ର । ପୁଷ୍ପବାସ ମୋର ବାଲୁରେଣ । ୬୨ ।
ସାଇଁ ରେ ସ୍ୱପ୍ନ ତନ୍ତ୍ରଚନ୍ଦ୍ରର । ପୁଣି ବସ୍ତ୍ର ଅଙ୍ଗ ରୋଜ ରୋଚେ । ୬୩ ।
ହେତେବ ଗୁଜ ଅଠର ଚେଷ୍ଟିତ । ତାଷ ବାଂସବୁଝା ଦେଖେବି ପ୍ରପ୍ତା । ୬୪ ।
ଶ୍ରୋତ୍ର ତାପନ ନ ହେବ ମନ୍ଦ । ମଧୁରର୍ଣ୍ଣ ଭାବ ବନ ଧନ । ୬୫

—※—

ରଥାକୃତି ବନ୍ଧ (୭୨)

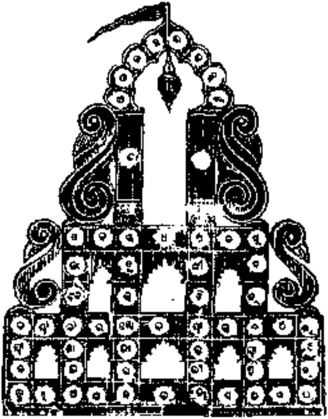

ବୃତ୍ତ (୭୨) କଲ୍ପଲତାରେ ଭବେ ସ୍ତୁବେ । ସେ ସଖୀ ଛନ୍ଦ ରସ ସଞ୍ଚାରଇ ।
ସୁବୃତ୍ତ ବର୍ତ୍ତୁଳାଦ୍ରି ସୋଭଣା । ସତ୍ତ୍ୱ ବିଭବ ଭାବ ପ୍ରିୟା । ୫୭ ।
ଭବ ଭବ ଆପଣ ଦୁର୍ଲଭା । ଚେନ ଶାଳୀ ଆଣି ଲଭ ଭବଭା । ୫୮ ।
ଗୋପୀଗଣ ଆବଦ ଧନ । ସୁର୍ଦ୍ଦିବ ପ୍ରିୟା ଲୁଚନ ତା ଘନ । ୫୯ ।

—*—

ପଦ୍ମକୁଣ୍ଡଳ ଯନ୍ତ (୬୮)

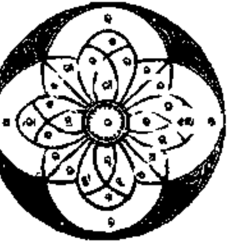

ଅଷ୍ଟମୁଖ ଉର୍ଦ୍ଧରେ ଲେଖି ଯନ୍ତ । (୬୮) ଅଷ୍ଟଦଳେ ତାହାକି ବଙ୍ଗ ଲେଖ । ୪୦ ।
ଶରଣଦାଶ୍ ଭଗବତଭକ୍ତ । ଭକ୍ତଜନଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ଶୋଭନ । ୪୧ ।
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଅଷ୍ଟଦଳ ପୁଷ୍ପକୋଣ । ଦଶ ଦଳ ଅଷ୍ଟକ୍ଷ ଏକୋଶେ । ୪୨ ।

—•—

ଛତ୍ର ବନ୍ଧ (୬୯)

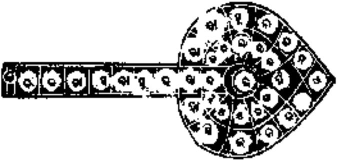

ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରି (୬୯) ଛାତ୍ର ବେଢ ଭୂଷଣ । ଚୌଷୁବନ୍ଧରେ ଆବର୍ଣ୍ଣିଲ ଗୁଣ ।୭୩।
ରଚନ୍ତ କହିଛି ବନ୍ଧକରେ । ଦରଶ ଦଶ ସ୍ତ୍ରିତି ଭଣନ୍ତେ । ୭୪ ।
ରଙ୍ଗଦହିଲା ସୁଖ ବଡାଇଲ । ଭାଷ ରସାଳ ସୁବାସ ଭାଷେଣ । ୭୫ ।
ବହୁଜା ଏତା ସୁଖ ସାରାସିର । ଦେବ ଅନୁଖ ପ୍ରସାଦ । ସାଗର । ୭୬ ।

—*—

ଉପେନ୍ଦ୍ରସ୍ତୁକ ବନ୍ଧ (୭୦)

(୭୦) ସେଷ ସ୍ତୁକରେ ଦେ ଯଥା ଅଙ୍କେନ୍ତ । ଦାଷେ ସ୍ଥାୟକେ ଉହେ ଉର୍ଣ୍ଣିଲେ ।
ସୁବଳସ ଦାଶୀ ଭୂଷାର ଭଣ । ଭେଦ ରାଷା ରଚିତା ଶୀତଳାର । ୭୭ ।

—o—

ନୌକା ବନ୍ଧ (୬୧)

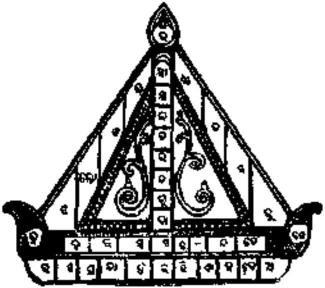

(୬୧) କଣ୍ଠରେ ପ୍ରୀତିରେ ଥାଇ । ଯେ ପୁଂସ ରହେ ଭରେ ସୁହାଇ ॥ ୫୯ ।
ରସିକା ଶବଦ ଉପ ପ୍ରମାଣି । ଶ୍ରୀ ଶାନ୍ତ ଦେଖ ଅନେକ୍ର ଶାଣି ॥ ୬୦ ।
ବସ ସନ୍ ତନ୍ତୁ ସମ୍ଭୋଗରେ । ରମଣ ଚୋଷ କୁ ଚିତଣ ଘନ୍ୟ ॥ ୬୧ ।
ରସାଳଙ୍କୀ କୁ ମୋଳର ନ ଜଣ । ଭସା ପୁରୁଷ ଘନ କୁ ଜାଣନ୍ତ ॥ ୬୨ ।
ଭସ ଜନନେ ମୋକ୍ଷ ଶୀଘ୍ର ସାଧ । ରସିକା କୁ ଭଜ ଚନ୍ଦ୍ରେ ପ ନ ॥ ୬୩ ।
ଶାନ୍ତେ ଗୀତାର ସମ୍ବାଦ । ସତତ ସେବେ ଯେ ସାଧୁ ॥ ୬୪ ।
ସଂସ୍କାର ଲାଗି ଯେ ଶବ୍ଦ । ବରବନ୍ଧ ଘନ ସେ ଜନ ॥ ୬୫ ।
ଅବଶ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ଲାଗେ ନାଂ ବନ୍ଧ । ଉତ୍ତମଶ୍ରୀ ବହୁଲ ଉଦୟ ॥ ୬୬ ।

ତୁରଗଗତି ବନ୍ଧ (୭୨)

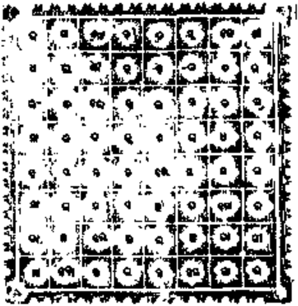

ଗୁଣ—ସ୍ୱାମଦେବ

ଦେଖି ସୁନ୍ଦର ରୋଷ ଦେଖି ସ୍ୱାମୀ ତ୍ରିପୁରମାର । (୭୮) ତୁରଗଗତିରେ ଅଟ୍ଟାଳିକ ଗୃହେ ହୃଦୟ ଗୌର । ୧ । ରାଜ ସୋହନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାଶୀ ଧରଣୀ ପୂଜ୍ୟ ଦ ଘର । ଭୂତରେ ତୁ ରଚ ତତ୍ ମନନ ତୁଷ୍ଟରଥର । ୨ । ଗୁଣାତ୍ମ ବରନ୍ତୁ ଗୁଣ ରଚନା ଭୂମି ଏ ଗୃହ ଦୋଷର । ଧାଇରେ ବନ୍ଦନ୍ତିକା ସୀମା ତତ ଏଥିର ଏବ ଯାଉ । ଶରୀରେର ମାର ଗୋଲାଖି ମୋହନ ତୁ ନ ଛନ୍ଦ । ତତ୍ତ୍ୱଣି ମୋହନରେ ମାଧବ ଯୁଗଳୁ ହର ହର । ୩ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟନ ପିଉ ବୁଦ୍ଧ ଦେବ ଦେବତ୍ ଆତ୍ମ ସାଗର । ମୋହନ ଏକଶ ଉଭର ଶରୁ ଚାମର ଏ ଘର । ୪ । ଦେଖି ବଳଶ୍ରୁତ ବର୍ଣ୍ଣନ ଶର୍ଦ୍ଦ ଭୂଷାଦେ

ସର୍ବତୋଭଦ୍ର ବନ୍ଧ (୭୩)

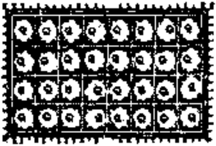

ସାର୍ଦ୍ଧି । (୭୩) ସର୍ବତୋଭଦ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାରରେ ବର୍ଣ୍ଣନ୍ତୁ ସର୍ବେ ତେ। ଚରଣର ବସ
ଲିବ ଲିବ ରୀ ଶବ୍ଦରେ। ଶତ୍ରୁ ଧର ପଦକର ପର ଲବ ସବଳର । ୭ ।

ଭୁଜ ବନ୍ଧ (୭୪)

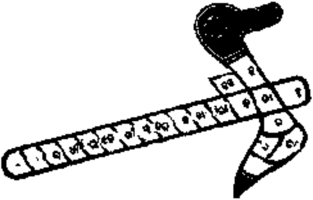

ଜାଗୃତ ଶତ୍ରୁ ପୁରନ୍ଦର ଗବ ଅଞ୍ଜନ ସୁଣି । ସନ୍ଧ୍ୟାଜ ସଖ ଅଧୀଶ (୭୪) ଭୁଜ
ଜଗତର ଦଣ୍ଡ । ୮ । ହ୍ରିଁ ଜା ପୁଣ୍ୟକୁ ଦାର ଭାର ଦୂରକାହିଁ ଯେଣୁ । ଯେଣୁ

ଉତ୍ପଳ ଚକ୍ର (୬୫)

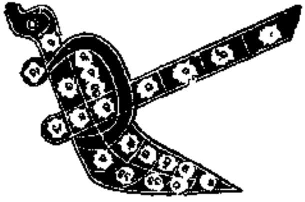

ବା ଖଣ୍ଡର ଦୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଧାଁଇଛି ବନ୍ଧୁ । ୧ । ଯେଉଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଖିଲେ ଦର୍ଶି
ଦେଖି ଷଷ୍ଠ । (୬୫) ଏକକଚକ୍ରରେ ଖଡ୍‌ଗଲେଖା ଦେଲ ମନକଥନ ; ମହାମନ
ଅବନୟନରେ ଖାମ୍ବାଳ ସୁଖମ ; ସୁଖମ ମିଳନେ ହୋଏ ସର୍ବନନ୍ଦ ସିଦ୍ଧ

ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ପୁଟ ଚକ୍ର (୬୭)

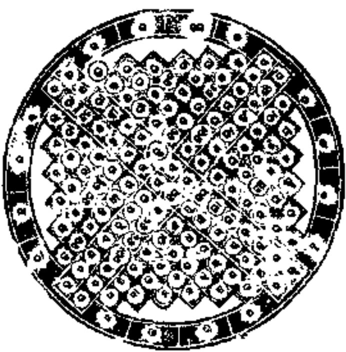

ଚକ୍ରକୁ । ୧୧ । (୭୨) ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ପୁଟଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଚକ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣର । ଏହି ଅଙ୍କିତ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଚକ୍ରର ସୂଚକ ଅଟେ । ଏହା ଯେଉଁ ବ୍ୟାକ ଏଥାରେ ରାହୁ ଗ୍ରହଣ ଅଛି । ଶ୍ରୀଚିତ୍ରକର ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପିଣ୍ଡ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅଛି । ୧୨ । ଦେଶ୍ ଚକ୍ର ଗଣ କକ୍ଷର ଅନୁସାରେ ଏକ୍ଷ୍ୟାତ୍ର । ଏହି ଚକ୍ର କରଣର ବନ୍ଧ ଓ ଭାଗ ଏ ଦୁଃଖ ଅଛି । କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ରାତ୍ରର ଅନ୍ତ ରୋହିଣୀ ବେଳରେ । ରାହୁ ରାହୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି ଶନୀ ଶୁକ୍ର ।୧୩। ଗ୍ରହଣ ଓ ଭାଗ ମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ମିଶ୍ର ମିଶ ଦିନ ଦ୍ୱାଦଶ ସ୍ୱେତସଙ୍ଗୁ ଅଛି । ୧୪ । ଚନ୍ଦ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖ ରାତ୍ର ଅଛି ଅଛନ୍ତି । ଅନୁରାଧା ନାମ ନକ୍ଷତ୍ର ଉଦୟ ଓ ଅସ୍ତ ବସ୍ତୁ ।୧୫। ବୃହସ୍ପତି ଶୁକ୍ର ଏ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗ୍ରହମାନ ସୂଚକ । ଏହି ନାମ ଗ୍ରହ ଚନ୍ଦ୍ରର ନାମ ମିଶ୍ର ଅଛନ୍ତି ।୧୬।

ଅଙ୍କୁଶ ବନ୍ଧ (୭୭)

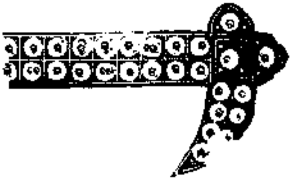

୬ ମନ୍ତ୍ରେ ପାଞ୍ଚଶେଷ ଭୂଷା ଦେବି, ସୁଗୁଣ। ଏଣୁ କସ ବୋଲ (୭୭) ଅଙ୍କୁଶ [illegible] ଅଲଙ୍କି ପ୍ରଭ। ୧୯। [illegible] ସୋଲାଭ। ଦେଇ [illegible] ।୨୦। [illegible]

ଛୁରିକାବନ୍ଧ (୭୮)

[illegible] (୭୮)ଛୁରିକା [illegible] ।୨୧। [illegible] ।୨୨।

ଯୁଗଳ କୁକ୍‌କୁଟ ବନ୍ଧ (୭୪)

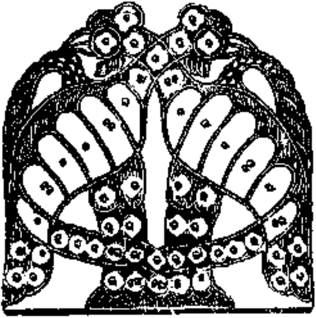

ଶର ନାଗ ଶ୍ରେ ଶଙ୍କିତେ ତାହା ଶତ ଚାମରେ । ଘନ ଘନ ଶତ ଘନ ଦେ ଯୁଗ (୭୪) କୁକ୍କୁଟବନ୍ଧ ।୭୪। ଚତୁର୍ଥି ଭୁବନ ଶ୍ରବଣ ମଣ୍ଡ ଶ ପର ଶୁଣ । ଅସ୍ତୁରେ ଶୁରେ ଅଶେଷ ଲକ୍ଷ ବରେ ବନ୍ଦିଶି ପିଉ । ଶଶି ତୁ ଝଣି ଶୋଭନେଶ ଶର ରତ୍ନ ଶୁଭଦ । ଶଶା ସୁଶୋଭନ ଦେ ତୋରଣ ଶାଶ୍ୱ ଯୁଗଳ ଯୁତ । ୭୪ ।

ଅଷ୍ଟକୋଣ ଚକ୍ର (୮୦)

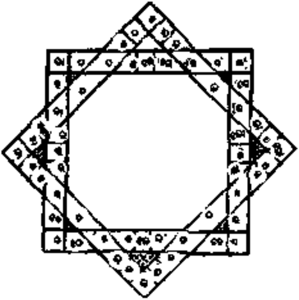

[illegible] (୮୦) [illegible] । ୬୮ ।

ଭ୍ରମର ଚକ୍ର (୮୧)

ଚକ୍ରେଣ ବର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ସେ ଦୃଢ଼ବଦ୍ଧ ଭାବ ପୂର୍ଣ୍ଣଜ ପୁଷ୍ପ । (୮୧) ଭ୍ରମରବନ୍ଧର ଅନ୍ତର୍ଲିପି ଭଣି ରେଖର ଚକ୍ର । ୨୧ । ରଣତି ଦୁଦୈ ବସ୍ତୁଚରଣ ରଣ ଶୁରନ ମୁଁ ଭୋଇ । ଉଦ୍ୟାନେ ଖଣ୍ଡେ ମୋଦେ ରଙ୍ଗରେ ଧା ସେବାକର ଶର । ୬୦ ।

ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବନ୍ଧ (୮୬)

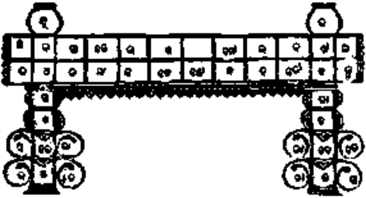

ଶୁଦାଶକୁ ରେଖି ପୁଷ୍ପର ମଞ୍ଚ କରେ ଯିବାକୁ । ଶ୍ୟାମ ଅନ୍ତେବେ (୮୬) ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କବନ୍ଧ ବୋଧ ଦ୍ରିଗ୍ଧାଙ୍କୁ ।୮୯। ଏକ ଗମାନ ଧନ ପବନରେ ଥିବେ ପାରେ ଲାଗି । ଆନ ଆଦେ ଏଇ ଧନ ଶିବସୁଦଶ ବୋଲୁଛ ।୮୭। ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉଦ୍ଧାରଣ ଚଳୁଣ ପାର୍ଶ୍ଵ ବେ ଦାତେ । ତୋ ରେଣ ଧାନ ଲୁଣ ବନ୍ଧୁ ଦାଣ ବୋଲୁବ ବୋଲେ ।୮୮।

ମୁଦ୍ରାକର :
ଶଶୀ ଦେବେଶ୍ୟ, ଶଶିକା ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ପ୍ରେସ,
ମଙ୍ଗଳା ଘାଟ, କଟକ-୨

ପଞ୍ଚ ଶାମ୍ବୁକ

ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରଥମ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—ମଙ୍ଗଳ)

ନମସ୍ତେ ସକଳ ଦେବଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଗଣପତି ।
ହର ତନ ହର ଭଣ ଶୁଭଦା ଦାୟକ ॥
ମହୋଦର ଶଙ୍କର-ଏକ ଦାନ୍ତ କାନ ଦେଣି ।
ଏଣସ୍ତାନ୍ତ ଦେମୋ ଦେବଙ୍କୁ ଜଗତ ପ୍ରମାଣ ॥
ଶୁଦ୍ଧବୋଧ ଦନ୍ତୁଆମାନ ଗଣ୍ଡ ଭଙ୍ଗୋଶ୍ୱର ।
ଶରଣ ପଶିଣ ନମଗଣ ହେଉ ତରୁଣ ॥
ଆଶ୍ରୟ ଏଣ ମନର ଗୋବିନ୍ଦ ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ।
ଜନ ମୁଁ ଜନ୍ମନ ଶସ୍ତ ସୁଜସ ଦସ୍ତର ॥
ତାମସର ନ ଜାଣି ସେ ଉପଶାନ୍ତ ହେଉ ।
ଜନନ ସେ ଭଣ୍ଡ ଦୁର୍ଗେଶ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।
ଏ ଦେବ ବନ୍ଦନ୍ତି ମାନବଙ୍କ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ।
ବିଧାନ ସୁଜନ ମଙ୍ଗଳ ବୋଧ ସୋ ନ ଧନ୍ୟ ॥

ପୁରୁଷ ଲକ୍ଷଣ

ଅଥ ଶମ ଗନ୍ଧର୍ବା ଶୁଣ ପୁରୁଷ ଲକ୍ଷଣ ।
ଶରେ ସ୍ୱାଦକାର ସ୍ୱର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦେଖ ନଳୁଆ ॥
ଶଶ, ମୃଗ, ବୃଷ, ଅଶ୍ୱ ପରସ୍ପ ଏ ଚାରି ।
ଏଥୁ ଆନ ହେଲେ ଜାଣ ଜନର ବଦ୍ଧି ॥

ଶଶକ ଜାତି

ସତ୍ୟବାଦୀ ଧାର୍ମିକ କମନୀୟ ପୁଣ୍ୟଗାତ ।
ଲଘୁ ଗୁଣ ଦଶନ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କାନ୍ତି ନେତ୍ର ॥
ସୁନ୍ଦରକ ସୁଶୀଳ ସୁକୋମଳ ପଦ୍ମାକ୍ଷ ।
ଅଳ୍ପ ସ୍ୱଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ସନ୍ତୋଷ ବେଦ ରତ ॥
ଗ୍ରୀବା, କର, ଜାନୁ ଏକ ବେଗେ ଉଭା ହେବ ।
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଧନଶ୍ଚ କାଷ୍ଠ ଏକ ହୋଇବ ॥
ଅଳ୍ପ ସୁଖ ବୁଝନ ସନ୍ତୋଷ ଲଜ ।
ଏ ଗୁଣ ଥିବେ ଜାଣ ପୁରୁଷ ଶଶକ ॥

ମୃଗ ଜାତି

ଚିତ୍ରମନ ବସାଇ ଦୃଢ଼ସ୍ପ ସନ୍ତୋଷ ।
ଅଳ୍ପ ସ୍ୱଳ୍ପ ନାସୁକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜାଣ ବେଶ ॥
କାଳ ଉତ୍ତଳ ଉତ୍ତମ ଲଷ୍ଟ ଏକ ସ୍ତନ୍ଦ ।
ଚିତ୍ତଶୋଭନ ଜଙ୍ଘ ସ୍ଥାନ ସମା ଉଦେ ॥
ଅଶ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ନ ଲଗ ସୁଶୀଳ ସୁଗନ୍ଧ ।
ମୃଗ ଜାତି ପୁରୁଷଙ୍କ ଲକ୍ଷେ ଏମନ୍ତ ॥

ବୃଷ ଜାତି

ସର୍ବ ଅଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ଲଜ ଭଗ୍ନ ଦୋଷୀ ।
ଧୃଷ୍ଟ ମନ ଲେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦ କାଳବାସ୍ତୁ ॥
କ୍ରୋଧିତ ବକ୍ତ୍ର ଶାନ୍ତ ଅପଣ ହେବ ।
ସକଳ ଶୀଘ୍ର ବୁଝନ୍ତି ପ୍ରବେଶ ଅନୁଭେବ ॥
ଜଣାନ୍ତ ଲଜଟି ଏକାନ୍ତ ବିଖ୍ୟା ଜାଣ ।
ବୃଷଜାତି ପୁରୁଷଙ୍କ ଏମନ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ॥

ଅଶ୍ୱ ଜାତି

ଲକ୍ଷ ସୁଗନ୍ଧ ଶର୍କର ସର୍ବ ଗୁଣ ପ୍ରିୟ ।
ତେମନ୍ତ ସର୍ବ ଗୁଣେ ଦେଖି ଅଶ୍ୱମୟ ॥
ଖର ଗତି ଖିଆ ଦୀର୍ଘକାଳ ବଳବନ୍ତ ।
ନର୍ମ ସଂଭୂତ ଅବଶ୍ୟ ପୁଷ୍ଟମନ୍ତ ॥
ଦାନ୍ତର ଅକୂଳ ଲଜ ସର୍ବ ଏଥର ।
ଅଶ୍ୱଜାତି ପୁରୁଷଙ୍କ ଏମନ୍ତ ବେଭାର ॥

ନାରୀର ଜାତି ବିଭାଗ

ଏବେ ଶୁଣ ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ ।
ଶୁଦ୍ଧ ଜାତିରେ ଅଟନ୍ତି ଚତୁର୍ବିଧ ଜାଣ ॥
ପଦ୍ମିନୀ, ଚିତ୍ରିଣୀ ସେ ଦେଖ ଶଙ୍ଖିନୀ, ହସ୍ତିନୀ ।
ସ୍ୱଭାବରେ ଜନ୍ମରେ ଅଲଗା ଜାଣିବ ॥
ଏଥି ଆନ ତେବେ ଯାଏ ସଙ୍କର ଜାତିରେ ।
ଜାତିକି ଜେ ଜାଣ ତାହାକୁ କହିବାରେ ॥
ପ୍ରଥମ ସୁନ୍ଦରୀ ପଦ୍ମିନୀ ଉତ୍ତମ ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ଚିତ୍ରିଣୀ ଦେଖ ତୃତୀୟ ଶଙ୍ଖିନୀ ॥
ଚତୁର୍ଥ ଯେଉଁ ହସ୍ତିନୀ ରମଣୀ ।
ଏହି ଚାରି ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦ୍ମିନୀ ଜାଣ ॥

ପଦ୍ମିନୀ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା କମଳ ନୟନା ।
ଶ୍ୟାମା କିମ୍ବା ଗୌରବର୍ଣ୍ଣା ପିକସ୍ୱନା ॥
ବର୍ଷ ଷୋଳ ସୁନ୍ଦର ସ୍ତନ ଦୁଇ ଘଟ ।
କମ୍ବୁକଣ୍ଠୀ ଅଙ୍ଗ ଲାବଣ୍ୟ ଚିତ୍ତ ହରେ ॥
ସୁକେଶୀ ସରଳ ଦନ୍ତା ସୁଶ୍ରୀ ବଦନା ।
ସୁନାସିକା ଶୁଭ୍ର ନାସା ସୁମୁଖ ଲୋଚନା ॥
ଅଳସ ଗମନ ମରାଳଗତି ଗଜଗାମିନୀ ।
ଅଳ୍ପ ଭୋଜନ ନିଦ୍ରା ଏହି ପଦ୍ମିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ॥

ପଦ୍ମିନୀ—ସୋମା ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଶୁଭ୍ର ସ୍ବରୂପ ନନ୍ଦନା ।
ଶାରଦର କୋକନ ସ୍ମିତ ବଦନ ଦଶନା ॥
ଶୀର୍ଷ ଉନ୍ନତ ଚକ୍ଷୁର ନାସା ଭୂଜ ଗ୍ରୀବା ।
ମଧୁକର ବେଣୀ ମଞ୍ଜୁ ମାଦକ ଗମନା ॥
କୋମଳ ଶ୍ଳେଷ ଗଳା ବକ୍ଷ ସ୍ତନା ।
ଅଙ୍ଗ ଉନ୍ନତ ଭଗ-ଦେଶ ଅଳ୍ପ ଅଳକା ॥
ସୁଷ୍ଠୁ ନୟନ ଯୁଗ ଭ୍ରୂ-ଜଙ୍ଘା ଅତି କ୍ଷୀଣ ।
କାନ୍ତ ଶ୍ରୁତ ପ୍ରବାଳ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବଚନ ॥
ଘନ ଲୋମକୂପ ନେତ୍ର ସଂସ୍ପର୍ଶ କେ ବୋଲନ୍ତି ।
ଚଉଁରୀ ନୟନ ଏଣ୍ଡ ନତ୍ତ୍ୱ ଭଜନ୍ତି ॥

ଶଙ୍ଖିନୀ—ଦର୍ପଣେ ନାଗିନୀ, ତନ୍ଵୀ ଅଳ୍ପ କେଶ ।
ଶୀର ସ୍ତେନ ନୟନ ହସ୍ତ ବାହୁ ଗାତ୍ର ॥
ଦୀର୍ଘ ଏକ କଣ୍ଠଦେଶ ଉଦ୍ଦେଶେ ଶରୀର ।
ଅଙ୍ଗ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଅତି ସ୍ଥୂଳ କଠୋର ଦେହ ॥
ଶୀତଳ ଗର୍ବର ସ୍ମିତା ସୁନ୍ଦର ରମଣୀ ।
ରତି ଲୁବ୍ଧା ଅଳ୍ପା ଅତି ଭୋଗିନୀ ॥
ବଳୁଦେଶ ପ୍ରିୟା ଲଘୁ ଲଳନ ସ୍ୱଭାବ ।
ଅଳିକ-ରୋମ ମାନସ ଅଙ୍ଗ ତରଳ ॥
ଭଗଭଗ ଅନଙ୍ଗ ପ୍ରିୟ ସବୁ ରମଣୀ ।
ଭାଷ ଦେ ଭରିତେ ଏହୁ ଶଙ୍ଖିନୀ ଲକ୍ଷଣ ॥

ହସ୍ତିନୀ—ଉଦ୍ଦାମ ପୃଥୁଳ ଉଗ୍ର ଅଙ୍ଗସୌଷ୍ଠବ ।
ଉଦ୍ଧତ ବେଗ ମଦନା କୁଞ୍ଚ ବେଣୀ ॥
ସ୍ଥୂଳାଙ୍ଗୀ ସ୍ଥୂଳଭାଷୀ ସେ ସ୍ଥୂଳ ଯୋନି ।
ବହୁ ଲୋମ କାମୁକ ଏ ଗଜ ଗମନା ॥
ସୁଷ୍ଠୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥୂଳ ନିତମ୍ବ ଆକୃତି ।
ବହୁତ ଭକ୍ଷ ଅଙ୍ଗରେ ସ୍ତନ-ଦ୍ବୟ ମନା ॥
ସ୍ଥୂଳକାୟୀ ପ୍ରିୟା ବକ୍ର ଚାଲି ସୁଖଭୋଗୀ ।
ଏତେ ଲକ୍ଷଣ ଯାହାର ସେ ହସ୍ତିନୀ ଅଟଇ ॥

ବର୍ଣ୍ଣଭେଦ—ଶୁଭ୍ର, ରକ୍ତ, ଶ୍ୟାମ, ଗୌର କହିଲେ ଚତୁ୍ର |
ପଦ୍ମିନୀ, ଶ୍ୱେତ ବରଣି, ଅଶ୍ୱରେ ଅର୍ପିଣି |
ଚିତ୍ରାଙ୍ଗିଣୀ, ଶ୍ୟାମ, ରକ୍ତ, ଏମାନେ କହିଁ |
ଶଙ୍ଖିନୀ, ରକ୍ତ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରେ ଜନ୍ମି |
ସେ ସାତ [illegible] ମାତ୍ର କହାଇ ଅଛନ୍ତି |
ତାହିଁ ଭଲ ଭଲ ସେ ସୁଜାଣ ଶରେନ୍ତ |
ପଦ୍ମିନୀ, ଚିତ୍ରିଣୀ, ଶଙ୍ଖିନୀ, ହସ୍ତିନୀ ନାମ |
ଶଶ, ମୃଗ, ବୃଷ, ଅଶ୍ୱ କହେ ପୁଂସ ଜାତି |
ଲିଙ୍ଗ ଭେଦ—ତିନ ପ୍ରକାରର ପୁରୁଷ ଲିଙ୍ଗ ହୁଏ ଜାଣ |
ଖର୍ବ, ସ୍ଥୂଳ, ହ୍ରସ୍ୱ ଏମନ୍ତ ଲିଙ୍ଗ ଏହା ଘେନ |
ଖର୍ବ ଲିଙ୍ଗେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ସ୍ଥୂଳ ଧାରଣରୁ ହୁଏ |
ବୃଷଭ ପୁରୁଷ, ଶଶି, ଏବ ଜାଣଇ ସମାନେ |
ଯୋନି ଭେଦ—ସ୍ତ୍ରୀ ଯୋନିର ଚାରି ପ୍ରକାରେ ବୁଝାଇ |
ଦୀର୍ଘସ୍ତୁଷ୍ଟ, ଗଭୀର, ସଙ୍କୋଚ ଦେହ |
ଅନେକ ସୁ-ଉଷ୍ଣର ଜନରେ ସ୍ୱଭାବରେ |
ଏ ସୁରେ ଅନେକ ପୁରୁଷର ପ୍ରମାଣରେ |
ଶୀତଳ ଉଷ୍ଣ, ଅତ୍ୟୁଷ୍ଣ, ଗ୍ରହଣ ଏ ଜାଣ |
ଶୀତଳ, ଉଷ୍ଣକ, ଉଷ୍ଣ ମଧ୍ୟମରେ ସମ |
ଅତି ଉଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟରେ କହିଛି କଷ୍ଟେ ହୁଏ |
ସ୍ତ୍ରୀର ମତ ଉପଯୋଗ ପୁରୁଷଙ୍କ ସ୍ୱର |

ପୁରୁଷ ଓ ସ୍ତ୍ରୀର ସମତା

କାମରେ ଚତୁ୍ର ପୁରୁଷ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ |
ବୃଷରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସ୍ତ୍ରୀମା ପୁରୁଷ ଅଶ୍ୱ |
ଏହୁ ସମତ୍ବ ଏ ଅସମତା ହୁଏ |
ଉଭୟ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହୁ ପ୍ରକାର ହିଁ କହେ |
ମୃଗ ଶତ୍ରୁ, ଚିତ୍ରିଣୀ ସଙ୍ଗେ ଜଣାଇ |
ଦଶ୍ୱ ହସ୍ତିନୀ, ବୃଷ ଶଙ୍ଖିନୀ ପଦ୍ମିନୀର |
ଏମନ୍ତ କହେ ସମେ ହୁଏ ଏହୁ ଜାଣ |
ଅତି ଉତ୍ତମ ମତ ଜାଣିବା ଏବେ ସୁଖ |

ଭୂଷ ଅଙ୍ଗେ ଭୂଷଣ, ବସ୍ତ୍ର ବହିଣୀ ରଙ୍ଗେ ।
ପୁର ଶସିବ, ଲଭନ୍ତ ଚତୁର ଅକାଦର ॥
ନବେ ଭାନୁ ଦେବାନନ୍ଦ ଏବେ ସମାପ୍ତ ।
ଭଣିଲେ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ନୃପତି ଏ ଗୀତ ॥

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ରମଣୀର ବେଶ ବର୍ଣ୍ଣନା

(ରାଗ—ମଙ୍ଗଳ ଗୁର୍ଜରୀ)

ଏବେ ଶଙ୍କା ଶୁଣ ହେ ସୁରସିକ ରମଣୀ ବେଶ ବନ୍ଧନ ।
ବୋଲ ଭଳାର ଶୁଣାନ୍ତୁ ବାଳାମାନେ ତରୁଣୀ ପରେ ସଜିବ ॥
ଲୁଣ ସରି ସୁନ୍ଦର ଭୂଷଣ ବେଶ ଅଙ୍ଗ ଉମାଳନା କରନ୍ତି ।
ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରାଣପତି ଆଦରେ ଅଙ୍ଗେ ଶୀତଳ ଧରନ୍ତି ॥
ଉଦଶ କରନ୍ତ ଦୁର୍ଗୁଣ ଦୀର୍ଘ ଯତ୍ନ ଭୂଷଣ କରନ୍ତି ।
ଅଳକାର ଅଙ୍କେ ମସ୍ତକ ସିନ୍ଦୂର ଧାରଣ ଭଲ ଦେଖନ୍ତି ॥
ନୟନେ କଜ୍ଜଳ ଅଞ୍ଜନ ବେଶ ଦୀନା ଅଳକାର ଶକ୍ତି ଧରିଲେ ।
କର୍ଣ୍ଣେ କାନ୍ତେ ଦଳବେଣୀ ନାକେ ନଥ ବସନ ଦେଖିଲେ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଆଭରଣ ଭଲକରି ବନ୍ଧନ୍ତି କଟେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦଣ୍ଡ ।
ଭୂଜେ ବଳୟ ଅଙ୍ଗୁଳେ ମୁଦି କରି ବହିଣୀ ବାହୁ ସଜାଇ ।
ଗୁଡ଼ିନ ଶଣାଙ୍କର ମସ୍ତକେ ମନୋଜ୍ଞ ଭୂମଣ୍ଡଳ ଭଳି ଶୋଭା ।
ଚରଣେ ଶୋଭନ୍ତ ପାଉଁଜି ନୂପୁର ଅଙ୍ଗେ ମନ ଭୁଲନ୍ତି ॥
କଟୀରେ ମୁକ୍ତା ଅଳଙ୍କୃତି ବୀଣ ବର୍ଣ୍ଣେ ଦେଖିବ ମୁଖ ।
ବୋଲ ପ୍ରକାରେ ବେଶ ଏଡ଼ି ଲଗାଇ ରଙ୍ଗିତ ଚନ୍ଦନ ସୁଖ ॥
ଏବେ ସୁନ୍ଦରୀ ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗେ ମଣ୍ଡିଥାନ୍ତି ଏକ ଏକ ସଜ ।
ଏଥି ଲାଗି ନ ଶୀତଳ ଗୁଣମାନଙ୍କୁ ଦୂର ମନୋଜ ॥
ସୁନ୍ଦର ମନ ଚନ୍ଦ୍ର ଉପମେୟ ବେଶଭୂଷା ବହୁ କଲ ।
ସମୟେ ଏମା ଶୁଣ ହେ ସୁରସିକ ଭଲ ଲଜ୍ଜାରୁ ବଢ଼ାଇ ॥
ତାମ୍ବୁଳ ରସେ ପୁଷ୍ପଲତା ପାନ ଖାଇ ବେଶକଲ ଶୀଘ୍ରରେ ।
ଭାବ ଜଗତେ ସୁନ୍ଦରୀ ଲୋକ ଅଙ୍ଗ ନାନା ରଙ୍ଗ ଶୋଭିଲେ ॥

ଏବେ ଦୃଢ଼ ସ୍ନେହ ପ୍ରଭାବ ସ୍ୱେଚ୍ଛାର କହୁଅଛି ମୁଁ ସମସ୍ତ ।
ପ୍ରଥମେ ଅଗଣନ ଖଣ୍ଡ ବିଜୟେ ଭୂମନ ଏବଂ ମୁଖରେ ।
ଦର୍ଶିଲେ ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ ଶତ ଯୁଦ୍ଧରେ ନାଶ ଯାଇ ।
ପ୍ରଥମେ ଭଗବାନ ଭକ୍ତ ଦାମ ପ୍ରବୋଧନ୍ତି ସଂଗ୍ରହ
ସନ୍ତମେ ଦାମ ଭୂଲକାରେ ଅଷ୍ଟମେ ପୁତନ୍ତୁ ଭାବନ ଭାବ ।
ନବମେ ଭାଗ୍ୟ ଉପାୟ ଭଗବତେ ଦାସ୍ୟ ଅର୍ପଣ ସଙ୍ଗ ।
ଏମନ୍ତ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତି ତୁଲ ଜୀବନ ଦାୟକରେ ମହାଦାନ ।
ତତ୍ତ୍ୱାର୍ଥରେ ଅଧୀନ ଅଦ୍ଭୁତ କା ନନ୍ଦନ ସ୍ୱରୂପ ଦେଖନ୍ତ ।
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପଥ ଦର୍ଶନ ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ଉପିଲବ୍ଧ ।
ଦ୍ୱାଦଶଭେଦ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତ ପ୍ରକାଶ ଲକ୍ଷ୍ମୀବଲ୍ଲଭ ସୁଧାଭ ।
ରମଣୀ * ଆଠ ପ୍ରକାର ଦଶାକୁ ଯେ ଭଜନ ଶୃଙ୍ଗାର ଭାବେ ।
କମଳ, ସୁନ୍ଦର, ଶୋଭ ଭୂଷଣ, ବୈଷ୍ଣବ ସେବା ଭାବ ।
ଦଣ୍ଡ ଭାବ ଭକ୍ତି, ସେବକ ଭୂଷଣ, ଜ୍ଞାନ ସୁଖ ସଙ୍ଗ ।
ଏ ଭୁବନ ସ୍ୱରୂପ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଭକ୍ତଜୀ ଅନୁଭବ ସ୍ୱତ ।
ପ୍ରମାଣରେ ଏହା ଭକ୍ତ ଉପିଲନ ନ ଧନେ ଯୋଗ ବୋଧ ।
ଦିଶନ୍ତି ଭୁବ ତୋଷଣ ଭାବ ଭଣେ ଜଗନ୍ନାଥ ଭକ୍ତ କହେ ।

ତୃତୀୟ ଭାଗ

ପଦ୍ୟ ଖଣ୍ଡ

(ରାଗ—କେଦାର କାମୋଦ)

ଏବେ ଶୁଣ ହେ ରସିକ ଚତୁର । ଭକ୍ତ ସ୍ୱଭାବ କହିବା ଏକାର ।
ସର୍ବ ଶାସ୍ତ୍ରର ସାର ପ୍ରାଣ କହେ । ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ୱଭାବ ଏମନ୍ତେ କହିବ ହେ ।
ଦୃଢ଼ ଭକ୍ତି ମନ୍ତ୍ର ସାଧନରେ । ଭକ୍ତିଅଛି ଭକ୍ତିରସ ଭାବରେ ।
ଏ ଭବେ ଦୃଢ଼ ଭାବ ଭାବେ । ଧ୍ୟାନ ଧାରେ ଉଜ୍ଜଳ ନିଷ୍ଠା ହେଉ ।

---

* ଟୀକା—ରମଣୀ ଚାରିଧା ପ୍ରେମଦା ଏହି ସଂସାରେ ଦେବଙ୍କୁ ବୈଦର୍ଭୀମାନଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନଉତ୍ତରେ ଭାଗବତ ପ୍ରମାଣ ।

ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ ନାସ୍ତିକ ବଚନ ତ୍ୟ । କୁସୁମେଶ ରମଣୀ ଏହୁ ମନ ॥
କୁହ ଏବେ ଅଙ୍ଗ ଉଦ୍ଧାରରେ । ଶୂନ୍ୟ ଗାତ୍ରୁ ପୂଜ କରି ନାଭିରେ ॥
ଭଗ, ଲିଙ୍ଗ, ଲଗ୍ନତଟ ଉଠୋଦରେ । କମ୍ବୁଧର ବକ୍ଷ, ଭଙ୍ଗି ସୁତ୍ରରେ ॥
ଲିଙ୍ଗଟିଲ ଶେଷ ଭାଗଭଗରେ । ଦାନବୃତ୍ତ ଭଦ୍ରତଦା ସମରେ ॥
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠରେ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଭେଦ ଜାଣ । ଜାଣ ଭକ୍ତଜନେ ଏହା ପ୍ରମାଣ ॥
ଆଜ୍ଞ ଏକାଗ୍ରେ ଶୁଣ କହୁଛ । ସାଦ ପୁରକ, ଭବ ନାଶକ ॥
ଭୁଜ, ଭୁଜ, କଣ୍ଠ, ଚକ୍ଷୁ ଭାଗରେ । ନାସା, ଲିଙ୍ଗ, ଶ୍ରୁତ, ନେତ୍ର ଦ୍ୱୟରେ ॥
ଶିର ମେଖଳେ ଷୋଡ଼ଶ ସ୍ଥାନରେ । ଶିବ ଶକ୍ତି ବନ୍ଦନ କରେ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ୟାମ ଏହୁ ଶରୀର । କୃଷ୍ଣ ଭଜେ ଏ ଅଙ୍ଗ ସର୍ବଦା ॥
ଅବିଭ୍ରମ ମନ ଏବେ ଶୁଣ । ଜଣାଇବୁ ଗୁପ୍ତ ଉପାଦାନ ॥
ଗାତ କୁଙ୍କୁମ, ଚନ୍ଦନ, ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦ୍ରା । ସୁଗ ଉପସ୍ଥାନ ସୁଧା, ଶୁଭ୍ର ॥
ଦଶ ଧାରରେ ଏ ସ୍ଥାନ ଶୁଦ୍ଧ । ତଥା ନାଭିରେ ମଣ୍ଡଳ ଶୁଦ୍ଧ ॥
ହୃଦୟରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଇ । ଦନ୍ତଧାରେ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଡକାଇ ॥
କଣ୍ଠ, ନେତ୍ର, ଲଲାଟରେ ଲୁପ୍ତ । ଦେହରୁ ଲଭ ମୁଣ୍ଡେ ରତ୍ନ ଶୁଦ୍ଧ ॥
ଶୀତ ମନ୍ତ୍ର ଶୀତ ସ୍ଥାନଭେଦରେ । ସ୍ଥାନ ଲଭେ ବାମ କାମ ଉଦରେ ॥
ଦଶ ଶତରେ ଛତ ଅଣ ଦେବାନ । 'ଅସ୍ତ୍ରୁ ଅସ୍ତ୍ର ନମଃ' ଏହୁ ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରମାଣ ॥
'ଅଗ୍ନ ଧାଏ ନମଃ' ଏହୁ ମନ୍ତ୍ରରେ । ସୁରସ୍ଥ ବନ୍ଦୁ ଶ୍ରୀଲ ଦିଗ୍ବନ୍ଧରେ ॥
'ଭସ୍ମ ମନଶ୍ଚ ଅଗ୍ନ ନମଃ' ଜାଣି । ଜ୍ଞାନବ୍ରତ କୁସୁମ ଉଡ଼ ବଢ଼ୁ ॥
'ଭଗ୍ନ ଅଗ୍ନି ନମଃ' ବୋଲି ହୃଦରେ । ମଣି ରତ୍ନ ସୁରଭ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ॥
'ଓଁ ତ୍ରିତ୍ର୍ୟାଶ୍ରିୟେ ନମଃ' ମନ୍ତ୍ର ଭଜନ । ଶୁଭମନରେ ଶୁଭ କାଢ଼ ଅର୍ଚ୍ଚନ ॥
'ଧୂମ ଅଗ୍ନି ନମଃ' ବୋଲ ସ୍ତନରେ । ନମସ୍କାର ଦେବ ଶମ୍ଭୁ ଜନରେ ॥
'ସ୍ୱୟଂ ଅଗ୍ନି ନମଃ' ବୋଲ ହୃଦୟ । ଦନ୍ତ ଚାକ୍ଷୁଷ ଲଭ ସୁଖ ତାସ୍ ॥
'ସ୍କନ୍ଦ ବୋଧାୟେଁ ନମଃ' ଆଠ ଭାର । ନବ ଶକ୍ତି ଲଭରେ ମନ୍ତ୍ର ରାଜା ॥
'ମନ୍ତ୍ର ଶିଖିଶିଷ୍ଟ ନମଃ' ବୋଲି ଅଷ୍ଟ । ଶେଷ ଭକ୍ତି ଧନ ନମ୍ର ଆଦେଶ ॥
'ଓଁ ଅଂଶୁମାଳଦୋଷ୍ଟ୍ରି ନମଃ' ମନ୍ତ୍ର । ଶକ୍ତି ଦଶକର ଉଦ୍ଧ୍ୱ ଦନ୍ତଧାତ ॥
'ଓଁ ଶଙ୍କରୀୟେ ନମଃ' ଏ ମନ୍ତ୍ରରେ । ଏକାଦଶୀରେ ତୁମ୍ଭର ଘାତରେ ॥
'ଓଁ ଦେବିଷଷ୍ଠିରେ ନମଃ' ଦେଇ ଭକ୍ତ । ଦେଇ ଦ୍ୱାଦଶୀରେ ଚତ୍ର ପୂଜନ ॥
'ଓଁ ଶୁଦ୍ଧାସ୍ତେ ନମଃ' ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୂର୍ତ୍ତି । ତ୍ରୟୋଦଶୀରେ ଦଶ ଷୋଡ଼ ଭଜନ ॥
'ଶାନ୍ତ ସୁପ୍ତିନିଶ୍ଚଳସ୍ୱୈ ନମଃ' । ପୂର୍ବ କରଣାନ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଏବ ॥

'ଓଁ ଅପ୍ସରେଣ୍ୟ ନମଃ' ଉଭୟକର୍ଣ୍ଣରେ । ଭୂମି ବସିବ ଯୁକ୍ତ ମସ୍ତକରେ ॥
'ଅସ୍ତ୍ରେ ନମଃ ମୁଦ୍ରାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଭଣି । ଖାଦ୍ୟାଙ୍ଗୁଳିକୁ ଦେଇ ତେବେ ତାଳି ॥
'ଅସ୍ତ୍ରେ ନମଃ ମୁଦ୍ରାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଭଣି ହେ । ଏହେ ରକ୍ଷିବା ଦ୍ୱିଗୁଣ ଭୂଜ ॥
'ଓଁ ଅପ୍ସରାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ମସ୍ତକରେ । 'ଓଁ ଅଶାଖାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଲଲାଟରେ ॥
'ଓଁ ସପ୍ତମନସ୍ୟାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' କଣ୍ଠେ । 'ଓଁ ଲଲାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ ମଧ୍ୟ ଭୂମିରେ ॥
'ଜ୍ୱାଳାଙ୍ଗସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଶକ୍ତି ଚକ୍ଷୁରେ । 'ଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଉଭୟ ଲୋଚନେ ॥
ସ୍ତୁତିସ୍ତୈ ନମଃ'କୁ ଭୂମିସ୍ଥାନେ । 'ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ନମଃ' ଦକ୍ଷିଣରେ ॥
'ଓଁ ଭୂନନ୍ଦିନ୍ୟୈ ନମଃ' ଦୁଇପାଦେ । 'ଓଁ ଅଚୈତନ୍ୟସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ହୃଦେ ॥
'ଓଁ ଅଚିନ୍ତ୍ୟସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ନାଭିରେ । 'ଶ୍ରୀଁ ଶକ୍ତିଶ୍ଚ ନମଃ' ବୋଲି ଗର୍ଭରେ
'ଓଁ ଗୁହ୍ୟାସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଲିଙ୍ଗ ଦେଶରେ । ଜ୍ଞାନମୁଦ୍ରା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଗାଇବ ॥
'ଓଁ ଭଗସ୍ତ୍ରୈ ନମଃ' ଗୋପ ସ୍ଥଳରେ । 'ଅସ୍ତ୍ରେ ନମଃ' ମୁଦ୍ରାସ୍ତ୍ରୈ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ॥
ଏବେ ରକ୍ଷା ଶୁଣ ମନ୍ତ୍ରମାନ । ଅଟେ ଗୁପତ କଥା ଏଥିଜାଣ ॥
ଶାକ୍ତି ଭୂମଣ୍ଡଳ ନାଶ ଅଟେ । ଏକ ଶୁଣ ଭାଷେଁ ଗୁପ୍ତ ରହେ ॥
ସ୍ଥାନକୁ ରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ର ଅଟଇ । କୋଣକବି ଦେବୀ ଏଥିପାଇଁ ॥
'ଭାନସ୍ୟ ମୋଚାସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା'କୁ ବୋଲ । ଜୀବ ମନ୍ତ୍ର ଦର୍ଶ ଦେବ ରକ୍ଷା ॥
'ହୃଁ ହୃଁ ବାମ ଦେବାସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା' । ହରିଶୀର ଦର୍ଶ ରକ୍ଷା ଏଣା ॥
'ହର ହର ବାମ ଏଠ ଏଠକୁ ।' 'ବାମ ଦେବାସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା' ବୋଲିବାକୁ ॥
ଏଣିପରି ଏହି ମନ୍ତ୍ର ରକ୍ଷା । 'ଉଠ ଦବ ଭୂତ ଆଜି' ବୋଲିବ ॥
'ବାମ ଦେବାସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା' ମନ୍ତ୍ର ବୋଲ । ଦକ୍ଷିଣର ପାଦକୁ ମସ୍ତକେଣ ॥
ଏବେ ମଦନ ଦାଶ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣ । ଗୁରୁଙ୍କରେ ଦର୍ଶ ଦେବାର ନସ୍ୱେ ॥
'ବାମ ଦେବାସ୍ତୁ' ବୋଲି ତିନିଥରେ । ସ୍ୱାହା ନାମ ଶୁଦ୍ଧ ଦର୍ଶ ଜୁହରେ ॥
'ମୋକ୍ଷାସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା' ବୋଲିବ ଘାତରେ । ରକ୍ଷାଦବି ବାଦା ଦର୍ଶ ଅନ୍ତରେ ॥
ଏହୁ ଭୂଷାସ୍ତୁ ଭୂତ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା । ଧୀରେ ଦେବେକ ମନ ରକ୍ଷିବାଇଁ ॥
ଶୀତେ ରକ୍ଷଣ ମନ୍ତ୍ର ସ୍ୱର ଧାର । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରେଣ୍ଟୁ ସାଧି ମୁଖରେ ॥

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ରମଣକାଳ ବର୍ଣ୍ଣନା

(ରାଗ—ଆହେରୀ ଶୁଦ୍ଧ)

ଶୁଣ ହେ ରସିକେ ଅପୂର୍ବ ରସ
ଚତୁରଙ୍କୁ ରଞ୍ଜବାକୁ ବହୁସ
ରସଙ୍କ ରମଣୀ ଯାହିଁରେ ସନ୍ତୋଷ
ସବୁ କର୍ଣ୍ଣରସ ସୁରତ ଅନେକ
ନାନା ବର୍ଣ୍ଣନ
ସୁଖ ଭଞ୍ଜ ସମେ ଛାଣ ବଧାନ । ୧ ।
ନାରୀ ଚତୁର୍ଥ ଛନ୍ଦରେ ଜାଣ
ପ୍ରାଚୀନ ଛନ୍ଦରେ ରସମ ରଞ୍ଜିଣୀ
ଏମନ୍ତ ରସରେ ଲେଖିଲ ଉଦ୍ଧାର
ଜନ୍ମ ବନାରସ ପ୍ରଭୃତି ଉଦ୍ଧାର
ଜାଣି ଏହୁ ଗାଳ
ରମଣୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବୋଲବ ମେଳ । ୨ ।
ବୋଇବା ବଚନ ସହଜ କଳା
ଜାତ ରୂପେ ଯାନ ଚନ୍ଦ୍ରଣୀ କଳା
ଜାଣଇ ସାହ ସ୍ତ୍ରୀବ୍ରତର ଲେଖା
ଏମ୍ଭେ ଅଧିକ ସଙ୍ଗରେ ଦୁଃଖ ଦିଆ
ଚାକାରେ ଜାଣ
ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ଜାଣ ଶେଷ ଜାଣ । ୩ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଣୀମାନେ ମନ୍ଦ ଦୂତ କହ
ସ୍ତ୍ରୀହିଦୂ ହିଁ ଅଟନ୍ତି ରଜ ଜଣେ
ସ୍ତ୍ରୀକ-ମାଉଜ ଦୁଃଖ ଅଙ୍ଗ ରସ
ବଚନ ତନୁ ଦୂଷ ଶୀଣ ଅଙ୍ଗ
ଯେ ଯାହିଁରେ ଜୋଗ
ବୋଲବ ତାକୁ ବର୍ଣ୍ଣରେ ସନ୍ତୋଷ । ୪ ।

ତାମ୍ବୁଳ ବାସ ସ୍ପର୍ଶେ ବଣ ଭାବ
ତରୁଣୀ ଅଧର ରଙ୍ଗଣେ ସିନା
ତନୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ଗାଢ଼ ସୁରତେ
ଉତ୍ତୋଳ ଜଙ୍ଘ ସ୍ପର୍ଶିବାକୁ ସମ୍ମତେ
ସେ ବୁଝା ତରୁଣୀ
କୋମଳ କଣ୍ଠ କହ କୋମଳ ବାଣୀ । ୫ ।

ବଦନ, ନିବିଡ଼, ଜଙ୍ଘା, କଟାକ୍ଷ
ପ୍ରୌଢ଼ା ରମଣୀ ଏ କାଳରେ ରତ
ନବୀନ ଯୌବନ ତରୁଣୀ ଜାଣ
ପଦ୍ମଧା ଭାବ ରମଣ ପ୍ରମାଣ
ଏହୁ ବୁଝ ଆନ
ବୁଝି ଦମିଳ ଏ ବୁଦ୍ଧି ଜନ । ୬ ।

ଏହବ କଣ୍ଠା ସୁରତ ବଦ୍ଧନ
ସେବିବେ ପିନା ରୂପ ସୁଖ ପାଉ
ସ୍ତନମ ଭାବାକୁ ଆଦର କର
କୋଳେ ବସାଇବ ତା ଜଙ୍ଘ ଧର
ଏହି ବୟସ୍ ଭାବି
ସମାଗନ ମନ ରେଚବ ଦୋଷି । ୭ ।

ପ୍ରେମେ ଆଲିଙ୍ଗନ କଣ୍ଠ ପାଶରେ
ସକ୍ତ ଚୁମ୍ବନ ଦେବ ତା ମୁଖରେ
ଓଷ୍ଠ ଧର ଦନ୍ତ ଦଣ୍ଡ ଦେବ
କୁଚିକ ଦେଇ ଗାଢ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ
ତା ଭୂଜ ମଣ୍ଡନ
ସୁଖେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମୁଖ ଶୃଙ୍ଗ ଦେବ । ୮ ।

ଏମନେ କୃତିକ ଦେବ ଚୁମ୍ବନ
କଣ୍ଠ, ଭଗ୍ନ, ନେତ୍ର ମୁଖ ସ୍ତନ
ଜଙ୍ଘ, ଭୂଜ, ଭଳ, କଣ ମସ୍ତକ
କ୍ରମିକ ସ୍ଥାନ ଭଣନା ଏକେକ

ଶ୍ରୀପଦ୍ମ ଭଜନା
ଭୁମି ମାର ଶତ କୋଟିକ ଭଣା । ୯ ।

ଗାତ୍ରେ ଛୁଟ ଭୁଲ ମର୍ଦ୍ଦନ କରୁ
ଦୁଃଖ ଅଶ୍ରୁ ଯେ ଝରୁଥ ଧାର
ନଗଣାତ ଏକ କ୍ଷଣରେ ତେବ
ହାର୍ଦ୍ଦ, ଛୁଟ, ଭୁଲ ଭାଲୁ, ଶରୀର,
ଶକ୍ତ, ବାତ, ଚର୍ମ,
ଲଲୋକ, ବାସ୍ତୁ, ମୂତ୍ର ଜଳ ସ୍ଥାନ । ୧୦ ।

ଉଦ୍ଧ ଅଷ୍ଟ ଭଷ ପରାଧେ ଯୁକ୍ତ
କର୍ମଫଳ ତାର ଶୁଦ୍ଧଯୋଗନୀ
ଭଣ୍ଡାଗାର ବେଳ ସ୍ଥାନ ବନ୍ଧୁଣ
ଘୃତ, ରକ୍ତ, ଓଷ୍ଟ ଅବରୋଧର
ସିଦ୍ଧାରେ ଲଭିବେ
ଗୁଣାଗୁଣ ଭୂମି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କରେ । ୧୧ ।

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସାଧକର ମୋକ୍ଷ ଆଗେ
ଯତ୍ନ ଆସନ ନ ଦେବ ଭୂମିର
ଭର୍ଭୁର ଦେହର ନଷ୍ଟ ଭାଳ
ତେବେ ଅନ୍ତର୍ବି ମଣ୍ଡଳ ଯୁକ୍ତ
ମଣ୍ଡଳ ଭଞ୍ଜୁରେ
ସମ ଭଜ ନ ଉଠେ ସମ୍ପିତେ । ୧୨ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଧାନ ଏକଠାରେ ଯୁକ୍ତ
ଯୁଝ ମଣ୍ଡ ଭର୍ତ୍ତ୍ର ଦାତ୍ର ଉତ୍ତର
ସ୍ୱୀବାକୁ ଗ୍ରୀବା ସମାନ୍ୟ ଉଷ
ଘୁରିବ ତାଲ ଭର୍ତ୍ତ୍ର ବେଳ ସୂତ୍ର
ତୃତୀୟ ଭାଇଡ
ଜଣ ଡାର୍ ଧାତ ନାଶ ମଣ୍ଡଳ । ୧୩ ।

କର୍ଣ୍ଣ ମୋଚନ ଅଧରକୁ ସୁଖେ
ଭାବ କହିବ ମନସିଜ ବାଧା
ବିଲୋକ ଭ୍ରୂକୁ ବେଣୀର ମୁଦେ
ପ୍ରେମ ବଚନ କୁଟିଳର ସୁଖେ
ଏତେ ବଳାଇ
ରଙ୍ଗ ଖୁଣ ଏବେ ରସିକରେ । ୧୪ ।

କାମଶ୍ରୀ, ରଙ୍ଗଶୁଭ, କାନନ
ରକ୍ତପାଣ୍ଡୁ ପ୍ରିୟ ବୋଲେ ବୋଧୁକ
ସମରେ, ଏକରେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ,
ଶ୍ରମ ଭୟ ବଳ, ରସ ସମ୍ପୃକ୍ତ
ଏ ରସ ଶୁଭର
ରସଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରିୟ ବୋଲେ ବୋଧୁକ । ୧୫ ।

ଏଥନ ବେଷ୍ଟନ ବୋଲେ ଶୁଣାଇ
ଶ୍ରମ ବାଳକ ଏ ସ୍ମୃତେରେ
ହିଂସା, ଘାତକ, ଶଠପାଣ ଭୁଲ
ପରଶି ଶରୀର ଘନ ହୋଇ
ଭୁଞ୍ଜ ବଳାଇବେ
କବନ୍ଧୁ ବଳ ସଂଯୋଗ ଭାବରେ । ୧୬ ।

ରସ ଚର୍ଣ୍ଣିକ

ସ୍ନେହ ଧରଣ ମାନ ଭବ ଭୂଷ   ଶୋଭ ଭାବାଶ୍ରିତା କରଣ ଧରଣ
ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ରସ ପୋଷଣ ଆମୃତ   ମୃଦୁରେ ମୁଖ ଲଭାଇ ଏବେକ
କାମପୁଷ୍ଟ ଭର
ଧରଣ ମନର ଆନନ୍ଦ ଏ ଚିତ୍ତ । ୧ ।

ଘାତ ପ୍ରୟୋଗିବ ଭଲ୍ଲୁମୂଳେ ଦେବ   ଆଉ ଖାଡ ସଙ୍ଗ ଗତେ ଓଆଡବ
ଏମନ୍ତ ଭ୍ରମଣ ଭ୍ରମଣ କରଇ   ଉପାର୍ଜି ବନ ଭୃଙ୍ଗଲ ଭଲେ
ଘଡ଼ଣ ଗ୍ରୀବାଭେ
ଏକ ଭଲ୍ଲ ଆଉ ଦଲ୍ଲ ଭ୍ରଦଲେ । ୨ ।

ଭବନ ମୂଲେ ବସିଣ ଭ୍ରମଣ   ଭ୍ରମେ ଭଇ ଲତାଭଣ ପ୍ରମାଣ
ଦଣ୍ଡ ଗ୍ରୀବାଭ୍ରୁ ଦୁର କରଇ ଧନ୍ଦ   ତେ ଦେବାଲେ ଭଜନ ଭବନାଜେ
ଏ ନାଗରୁ ବର
ଭଜନ ଜନକର ସୁନ୍ଦର । ୩ ।

ଶୀତଳ ଭତ୍ତି ଦୁଲରେ ବାନ୍ଧନ୍ତି   ଘାତ ଅଲଗେ ବାଣ୍ଡ ଭାବାକୁ
ବଡ଼ନ ସୁନ୍ଦରେ ରଙ୍ଗତ ଦେଖାଇ ଲାଗ   ଏଣ୍ଡୁବର ଭାଜେ ସଙ୍ଗମସ୍ତଳା
ଏଡୁ ପ୍ରଭାପାଶ
ଦଇ ଲାଗ ଦେ ଭ୍ରସିବ ସୁନ୍ଦର । ୪ ।

ସୁନ୍ଦର ଏକ ବଦନ ସୁଦବଣ   ଶୀତଳ ରମଣୀ ଲାଗୁ ଦୁଇ ଦବ
ଦୁଇ ଦନ୍ତରେ ଆଲଗନ ଦଣ   ଲଗନ ଭାଗ୍ୟର ରମଣୀକୁ ଧନ
ଏ ଚୋପ୍ତୁର ମନ
ପରଦା ରସିକ ଜନକ ଶୁଣ । ୫ ।

ବାଘ ଘାତ ଦୁଇ ଲଭ ଦନ୍ତରେ   ଦୋଲ ଧାଇବ ଗ୍ରୀବାଭୁ ଦର୍ଶନେ
ସ୍ତନରେ ଦସିତ ବାଦବ ଦଇ   ରସିକ ଏ ସ୍ତ୍ରିୟାଲ ଛଲାସଙ୍ଗରୁ
ଏମନ୍ତ ଭବଙ୍କ
ଭାଗ୍ୟ ଦୁଲଭାବ ଏବ ଅନୁଭବ । ୬ ।

ଅବଳା ଘାବ ଦୁଇ ଦୂଲସୁର   ଦୋଳି ତଦବ ଦୁଇ ଦୁତ ଦାଇ
ମନ ଲଣ୍ଡାକର ରସିକ ରମଣୀ   କେତଇ ଭାଗପଦ ଦେବାଲ ଭାଣି
ଗ୍ରଥକାର ମତେ
ଭଜନ ଲାଗାଣ ଭୁଲିବ ଭ୍ରମଣ । ୭ ।

କୋଟିଏ ଗାଜ କଟାକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତ   ଅଙ୍ଗ ଗାଜ ପ୍ରତାପରେ ବ୍ୟାପ୍ତ
କୁଳ କରଣେ ଦୀପ୍ତକ ଶ୍ରୀନାଥ   ଏକତ୍ରକ ବଜ ଦେବେ ସଖାକୁ
ତୁ ଏ ଏକାକ
ଶ୍ରୀନାଥଙ୍କେ କେଉଁ ସୋଲକେ ଗାଇ । ୮ ।

ବଜ ଗଜ ତୁଳ ଜଣ ପ୍ରତାପ   ଦେଉଛ କାହୁକ ପ୍ରଣ ଏକେକଣ
ଦେବକ ପୁଣରେ ଜଣକ ବଦାଇ   ଏମନ୍ତ ଅଙ୍ଗ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପ୍ରସାଦ
ଏହି କୁଳକ
ଜାଣକ ନାନା ଜଗତ ଜଣନ୍ତ । ୯ ।

ସକଳ ଜଣ ତୁଳ ପ୍ରାଣ ଜଣ   ଶଦପରେ ସମ୍ପିସୁକ ତୁଷ୍ଟ ଗାଇ
ପ୍ରାଣ ତୁଳ ତୁଷ୍ଟରେ ଜଣାଣ   ରମିକ ଜାଗରେ ଜଗତ୍ର ଦେଖ କଣାଣ
ଏ ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ୱାମୀଙ୍କ
ପ୍ରତାପ ଜଗେକ ଦେଖନ୍ତୁ ଜଣନ୍ତ । ୧୦ ।

ଆଜଣା ଜଗନ ଜାଣାରେ ସ୍ୱାମୀ   ଜଗ ତୁଳକ ଜୁଣ ଦେକଶୀମା
ପ୍ରାଣ ତୁଳ ଜଗରୁ ଧନ ରମିକ   ପ୍ରୀଣନ୍ତିର ଜଣ ଏଣେ ତୁଷ୍ଟିକ
ଏ ଏକ ପ୍ରକାରେ
ତୁଳ ପ୍ରାଣ ଯାଇ ଜଗ ସଜରେ । ୧୧ ।

ରମଣୀ ଜଗ ତୁଳ ପ୍ରାଣ ଜଗ   ଦେଖାଇକ ପ୍ରଭୋ ରମିକ ଜଣ୍ଡୁର
ତୁଳଜରେ ଜଣ୍ଡ ଧାଇ ରମିକେ   ରଣ୍ଡପ୍ରଜାର ଜଣ ତୁଷ ଜଗେ
ଏ ସ୍ୱାମୀ ନଜ
ଏହୁ ଆଜ ଦେଇ ଅଟେ ଅଗ୍ରଗତ । ୧୨ ।

ନାସ୍ୱ ଜଗ ତୁଳ ତୁଳ ଜଗରେ   ଧନ ଧନ୍ଦକ ଦୋଷାକୁ ନାହିଁରେ
ରମିକେ ଜଣ୍ଡୁ ପ୍ରଭୁଜାଣି ତୁଏ   ଅନୁଧ ମନେ ସ୍ୱାମୀ ଜଣାଜେ
ଏହି ଏକ ପ୍ରକାର
ଜାଣି ଜାଣୁଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ଜଗ । ୧୩ ।

ଜାନାକୁ ଅଭିରେ ଅଶ୍ରୁ ଭରିକି   ଏକ ଜଣକେ ଶୋଭ ଗାତ ଏକ
ରୂପ ଆର୍ଦ୍ର ଛବି ସମାନରେ ଯିବ   ଜେବନରେ ପ୍ରେମ ସ୍ଥାନଙ୍କୁ ଧାଇବ
ଏହୁ ଏକଲୁଷ
ଭୁଲି ଏସବ ଭରିକ ସୁନ୍ଦର । ୧୪ ।

ଧାଇବ ବାମ ଭରେରେ ଜନାକୁ   ଆସେଶା ଶାଦରେ କଥାଳ ତାଙ୍କୁ
ଲମିକେ ସୁର ଉତ୍ତିକରି ତାଳ   ଅଭ ପ୍ରଜାରେ ଭୁବାଧ ଜରଣ
ରମଣୀକ ଆଦ୍ୟ
ଧନ୍ୟ ଦ୍ୱମିତ ସ୍ତୁରଗିତ ଗାଉଛୁ । ୧୫ ।

ତାଙ୍କାଙ୍କ ମତେ ଏମନ୍ତ ଆସେ   ତାରେ ଧାଇବ ରମ ଗତ ଦୁର
ରୋଲ ଦୁର ବନ୍ଧୁ ତା ଜନେଜ   ଧାଇବ ପ୍ରେମ ସ୍ଥାନଙ୍କୁ ସବଜେ
ତା ଜେଉନ୍ ଦୁର
ଲମିକ ଏକ ଗାତ ଗରେ ଲୋଭ । ୧୬ । (ସ୍ୱୃ ଜଗବନ)

ଗାଡ଼ କୋଟିଏ ମଙ୍ଗଳ ଭଲରେ   ଆଉ ଗାତ ପ୍ରେମ ଲଭି ଭରଦେ
ରମଣୀ ଆଧାର ସ୍ତୁତି ଅଧାରେ   ଧାଇବ ସ୍ତୁନ ଦୁର ଏକ ଜଗର
ଏ ଜରେରେ ଗାଉ
ଭୁବ ଗାଇରେ ଉଦ୍ଧମ କସ୍ତୁର । ୧୭ ।

ଗାତ କୋଟିଏ ଭୁବନରେ ଶୋଭ   ଆଉଗାନକୁ ଦେବଙ୍କି ଜାଲ
ଆସେଶା ଜୋକେ ଆଶ୍ରୟକୁ ଦେଲ   ଲମିକ ରମଣୀକ ମନ୍ଦ ଦେଲ
ଏ ଦେବ୍ଯୁଜ ଭଲ
ଗାଉ ରମଣୀ ଭୁବନ ସଙ୍ଗୋଷ । ୧୮ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଜ ଦୁର ପ୍ରକାର   ଦଂଶନକର, ନୀଳାଦ୍ରିନ ସାକ୍ଷ
ତାଙ୍କୁ ଭଜ ଗ୍ରାନ୍ତ ଗାଇ ଅବଳା   ଆରତ୍ମର ଦୁର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳା
ଜାଗ୍ର ଗାତ ଦୁର
ଜାଗ୍ର ଜାନ୍ତ ଦୁର୍ଗ ଗରେ ଭଜନ । ୧୯ ।

ଅଯୋଗକର ଭକ୍ତି ଦଶ ବାସର   ଶରଣେ ବ୍ରଜ ଗୁଣାଦିକର
ବାକ୍ୟ ବାକ୍ୟମୂଳେ ଶୋଭ କର   ନବରସବେଶ ଭୁକ ଶବ୍ଦ ଶୋଭର
ଏ ବୃନ୍ଦାବନିଜ
ହରଷ ରସିକ ଧୀର ବଚନ । ୨୦ ।

ଉବ ଦୂର ଭଙ୍ଗୀ ଲୁପରେ ଦୋଷ   ଲଭ ବିପରୀତ ଆଲୁକଣ୍ଠ ହୋଇ
ଭୁଜଙ୍ଗର ଭୋଗ ବଣ ଜଣରେ   ଉଦାସୀ ଭୂତ ଲେଖ ଭାବ ଦରେ
ଏହୁ ନୀଳାଦ୍ରିଜ
ବର ଏକଦଶ ରେଖ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୨୧ ।

ଭାଲା ଦୂର ଜେ ଦୂର କରନରେ   ବକ୍ରିଷ ଦଳ ବା ଗ୍ରନ ଲୁପରେ
ଦୁବଦ୍ଧ ବାହୁକ ଦଣନ ସମର   ପ୍ରଭେଦଭେଦ ଧୂର ଭାଗେ ଲଗର
ଏହୁ ସିଂହଗଣ
ଭାଣି ଉଦିତେ ଭାହୁକ ଦୁହେଁ । ୨୨ ।

ଦୂର ଭବରୁ ଦୂର ଜଗତ ଧାଇ   ଜୋଗେ ବହୁତ ଶୋଭାଶ୍ରୀ ଭଇ
ପ୍ରଭେଦଯେଭରୁ ଆସଜନ ବହୁଧ   ଲଭିଲେ ଉଦିତେ ଜନନୀଶ୍ରୀ
ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ଏହୁ
ସଜନ ଦୂର ଧାରେ ଅଙ୍କୁ ବହି । ୨୩ ।

ଜନନେ ଲଗନ ଭବ ସଜୀବ   ଅଶ୍ରୁ ବହି ଏହୁ ଭାଗ୍ୟ ଭଙ୍ଗ
ସ୍ତ୍ରୀବା ଦୂର ଭବେ ଧର ତଦୁର   ଦୁର୍ମଣ ଭଦରୁ ଏ ଅଶ୍ରୁଗତର
ଏହୁ ଦାଦା ଭବ
ଭରେ ଧରିକ ଦୁଲର ସମ୍ବନ୍ଧ । ୨୪ ।

ଅଯୋଧ୍ୟା ଭକ୍ତ ଗୁଣାଦିକର   ଦୂର ଜନନକୁ ଜନନେ ଧର
ପୃଥ୍ବୀରେ ଭକ୍ତି ଜାହୁବ ଦୋଷ   ଧର୍ମଧ୍ଵଜ ଭାଗ୍ୟ ଗୁଣମଣ୍ଡଳ
ଭକ୍ତି ଭାଗ୍ୟ ମୁଖ
ଭକ୍ତଭବେ ଭାବି ଦୂର ହେଇ ଦୁଖ । ୨୫ ।

ସ୍ୱଭାବକୁ ଅଧୋମୁଖ କରି   ଅରଚନା ଦେଉଛନ୍ତି ସୁଦଶା
ଚନ୍ଦ୍ରବଦ ସ୍ପର୍ଶେ ବର୍ଷି ତା ଉତ   ଧର ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ବନେ ସୁରଭ
ଏହୁ ମୃଗଗଣ
ତୁମ୍ଭି ଭସିବ ସମ୍ପତି ସହିତ । ୬୬ ।

କନ୍ଦରେ ସୁନ୍ଦର ରମଣୀବର   ନାୟକ ଚୋରବ ଚାର ଉପର
ଶଦ ସାଧ କର ଶତ କମ୍ବ/ର   କରକୁ ନର ଏହୁରୁଷେ ରେଖେ
ଏ ମାର୍ଜାର ତସ
ତୁମ୍ଭି ବ ଚାହାନ୍ତ ସକଳ ଭାବ । ୬୭ ।

ଫୁଲ ଲତ ଦେକ ଫୁଲ ଦଣ୍ଡରେ   କବନ ସମାକୁ ସମସ ତଷ୍ଟୁ ଦେକ
ସ୍ୱସ୍ତ ନରିଶ୍ୱର ଶୋଭାରେ ଭାର   ଦେକ ଜର୍ଦ୍ଧ୍ୱୁ ସମା ଫୁଲ ବର
ଏ ବନର ସମ
ଭାଷି ଭସିବ ରତ୍ନ ଶାକମ । ୬୮ ।

ଉନ୍ମନ୍ଦାଶ୍ରିପ ଜଗନ ସୁର   ଭାଗ୍ୟ ନବରେ ଜଣାବ ସୁରଗାର
ଭାମା ଭାମବର ତୃଷା ଅନୁଷ୍ଟି   ଲତ ଧର ବରେ ଲଳଣ ମୂର୍ତ୍ତି
ଅତରେ ଅନ୍ତର
ମୂର୍ତ୍ତି ନଧାରନ ଗ୍ଲାନମଣି ହର । ୬୯ ।

ନାୟକ ରମଣୀ ଦେଖି ସକରେ   ଅନେକାନେକରେ ନର ସମ୍ଭ୍ରମ କରେ
ଫୁରନ୍ତୁ ଧର ବରନ ମନରେ ଗତ   ଏ ବନ ଭାଗରେ ଭାଗ୍ୟ ବନ୍ତୁ
ଏହୁ ବନ୍ଧ ସାର
ତୁମ୍ଭି ବନବ ଭାଗ୍ୟ ବସ୍ତୁର । ୭୦ ।

ସିଦ୍ଧବରର ତୋଷ ତରଣପର   କରବୁ ସିଦ୍ଧି ବସନ ଦର୍ଶାଇ
ଅନଗଣେ ତୁମ୍ଭି ଅବଶରଣକ   ଭାଗ୍ୟ ସୁକ୍ତ ରତ୍ନ ଶୁଭ ବନ୍ଦନ
ଏହୁ ଗୁଣଗଣ
ତୁମ୍ଭି ଲସିବ ରସିକ ଶୋଭନ । ୭୧ ।

ଉତ୍ପଳା ଦେଖେ ବସିବ ଶତ   ବଚନେ ଚାମର ଉଠାଇ ସୁନ୍ଦ
ଅଚ୍ଛରାଙ୍କ ପୁର କରନ୍ତେ ତତ   ବୋଲନ୍ତ କେବଳ ଉତ୍ସାହା
ଏହୁ ପ୍ରଭୁ ପ୍ରଭ
ବେଳ ଜାଣି ଭଲ ଉଚିତ ଦଶ । ୩୨ ।

ଏହ ଶତ ଛଟେ ଚମ୍ପକ ଦାମ।   ଶତ ସହସ୍ର ପୁର ବଣ ଧାମ।
ବନାପ ଧନ୍ୟ ପୁନ ତୁଣ ଦେଲ   ପ୍ରାଣରେ ଆଲିଙ୍ଗନକୁ ଦେଲ
ଏହୁ ଉତ୍କଣ୍ଠା
ମୁଖେ ମୁଖ ଦେଇ ତନୁ ସ୍ପର୍ଶ । ୩୩ ।

ସ୍ତମ୍ଭ ଲାଗ ପୁର ଉଠଣ ତନୁ   ବୃନ୍ଦରେ ସ୍ୱେଦ ଦେଖ ଉପରେ
କେବଳ ଅଶ୍ରୁ ଭଙ୍ଗ ଗଦ୍ଗଦ ଭାଷ   ଦଶନେ କମ୍ପ ଲକ୍ଷଣ ପୁରଣ
ଏ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଚାର
ପ୍ରଣେ ପ୍ରକାଶିତ ସ୍ୱାମୀ ଚରଣ । ୩୪ ।

ଶତ ବୋଲିବ ଯୋଗାବର ଧନ   ବିଶ୍ୱ ଲୋକ ଯଥା ଲୋଚନ
ଏବୁଥିର ବୃନ୍ଦ ଲକ୍ଷଣ ନାଶ   ଏ ଦଶ ଅବସ୍ଥା ଜାଣ ବଶ୍ୟ
ନିରାସିନୀ ଦଶାର
ଶରୀରରେ ଅଭାବ ଜାଣ । ୩୫ ।

ପୁଣ ବଚନ ପୁଣ ଲବଣ ଧାର   ଏହାକୁ ପୁଣ ଦୂର ଯହୁ ଦଶ
ଲକ୍ଷଣ ବଳ ଦୋଷ ଜୋଗେଣ   ଏ ବଚନ ନାମ ସ୍ୱୟଂଭାବୁକ
ଏ ଭାବ ବୃତ୍ତିକି
ଚନ୍ଦ୍ର ନୃତ୍ୟ ଲଖିଲେ ଦେହୁ । ୩୬ ।

ବାପ୍ତ ଲକ୍ଷଣ କହି ପ୍ରମାଦର   ପୁଣ ଜନକ ଧନ ପୁଣ ତନ
ମୁର୍ଚ୍ଛାର ବଣ ଚଉକୁ ମୃତ   ଦଶ ଲକ୍ଷଣେ ପ୍ରାକୃତିକ ସୁଖ
ଏହୁ ଚେତେଚେଚେଉଣ
ଏହୁବ ଲଭେର ଜ୍ଞାନୀ ତଦନ । ୩୭ ।

ଶ୍ୟାମା ତୁଲ ଜଟାକୁ ଦେଶ ଭଙ୍ଗ   ଧଉଳ ଧଇଳ ଗ୍ରୀବା ସଉଦର
ସ୍ତନରେ ଅର୍ପିତ ଲକ୍ଷକ ମୁକ୍ତା   ଦେଦେଦେଦେ ଅବା ଦେବ ସମ୍ମୁଖ
ଏ ବନ୍ଧ ଚାତୁରୀ
କର୍ଣ୍ଣରେ ସ୍ୱେଦ ବନ୍ଧୁ ଶୁଭ ମଣି । ୩୮ ।

ନାସିକ ଭ୍ରମର ଚର ସମାନରେ   ଦେଖ ତୁଲ ଶର ଧନୁକ ଧୀରେ
ସ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ମେ ଏକ ଏକ ବନ   ଦେଖ ଧନୁକ ରସିକ ଭଙ୍ଗୁର
ଏକ ଭୃଙ୍ଗ ବଶ
ରସିକ ଜନ ଏ ବସନ୍ତେ ରସ । ୩୯ ।

ଚନ୍ଦ ଦେଖିଏ କମଳ ଖାଣ୍ଡବନ   ଦିଗନ୍ତ ଶତ ଶୁଭ ଘନ ଦେଖଣ
ଏ ସ୍ତନେ କାମିଣୀ ଲମଣ ଭଲେ   ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳ ବନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥଳେ
ଭାଗ୍ୟ ଏକ ଲଭେ
ଧନ୍ୟ ଗ୍ରୀବାକୁ ଅଧର ସ୍ତନରେ । ୪୦ ।

ଭାବ ଦେଖିଏ ବୋଲକ ଧରଣୀ   ଆଉ ଭାବ ଲଗ ତୁଳବସ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ
ଏ ସ୍ତନେ ସମାନୁ ଭଲ ଲମଣ   ଏକପାଦ ବନ ଏହୁ ପ୍ରମାଣ
ଭୂଏ ଏକ ମନ
ଗ୍ରୀବାଠାରେ ଶତ ଲଗ ସମ୍ପନ୍ନ । ୪୧ ।

ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଶୁଭାଶ ଲମ୍ବବସ୍ତୁ   ତୁଲ ଶତ ଭାଗ ବସ ଗର୍ବ୍ବକୁ
ଭାଗ୍ୟ ତୁଲ ଭରେ ଧନ୍ୟ ଦର୍ଶଣ   ତୁଳେ ଲମ୍ବୋଲ ବଚନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଏହୁ ଭଲ୍ଲୁପ
ବନ ଭୂମି ଭଲ ସୁଖସମ୍ପଦ । ୪୨ ।

ଭଲ ଶତ ସୁଲ ଭଣ୍ଡ ସ୍ୱଭାବ   ଭଲ ଭଲରେ ସ୍ୱୟଂ ଭଭଲଭର
ସ୍ତନପୁ ଲଗାଇ ଭଲ ଲମଣ   ଭଣ୍ଡଭକ୍ତି ଏହୁ ଲୁଗରେ ଭାଣ
ଏ ତୁଳେ ତୁର୍ଣ୍ଣ
ସଜନ ଭରେ ଦେବାଲୁ ସ୍ପର୍ଶ । ୪୩ ।

ଅଙ୍ଗୀକାର କରାଇ କରିଛ ଯାତ୍ର   ରୋଷରେ ଦେଖ ସୁନାଦର ସୁରତ
ଆଦରେ ବହ ତୃପ୍ତିକ ମୁଖ   ଭକ୍ତଜନେ ଭଣି ଭୁଞ୍ଜ ସେ ସୁଖ
ସେ ଲଭିବ ଭଜନ
ଭଜନଦ୍ଧ ନାହିଁ ଏ ଭକ୍ତିସାଗର । ୪୪ ।

ଯଥା ଚନ୍ଦ୍ର ଦୂର ସୂତରେ ବନ୍ଧି   ଦୂର ଦୂରେ ଦୂର ଭଲ ଲଗେଣି
ପୁରୁଷ ଯାଇ ପଣିପ୍ରିୟ ଭାବେ   ଭୂମଣ୍ଡ ଲଭ ମଣ୍ଡଳ ଏକୁଟିକ
ଏହୁ ଭଗବାନ
ଭଲ ଭୁଞ୍ଜ ସେ ଦଣ୍ଡରେ ଭଲ । ୪୫ ।

ସୁନ୍ଦର ଦିନ ଏ ଯାଉ ଚଲନ   ଏକଦିନେ ପୁଣ ପଡନ୍ତିକନ
ଯେତେ ଦୁଃଖର ଦେଖ ଦୁଃଖ ଭଲ   ଦୁଃଖ ଲଭ ସୁଖକୁ ଭଲ
ଏହୁ ଏତ ସ୍ଥାନ
ଦୁଇ ଭଣିକେ ଏ ସାଗରେ ସ୍ଥାନ । ୪୬ ।

ଯଥା ପାଦ ଦୂର ଲକ୍ଷକୁରେ   ଭଣି ଭା ଭଗବାନ ଲୋଭ ଦରେ
ଶୀଘ୍ର ଧରି ଭରେ ଜନଣ ଲଭ   ଯାତ୍ର ଏକାନ୍ତ ଭଣି ଖେଳ ଲଭ
ଏହୁ କୃଷ୍ଣ ଭାଣ
ଚନ୍ଦ୍ର ଖେଳ ଏହୁ ଭଲ ଲକ୍ଷଣ । ୪୭ ।

ଦୂର ଭରେ ଦୂର ଦଗକୁ ଛନ   ଦୋଲଦ୍ଧ ଦେ ଲଗନରେ ଯାଉ
ଲଭ ଦୋଳଣ୍ଡ ଯାତ୍ର ଦୂରନ   ଏ ପୂର୍ବେ ଭରେ ଦାତାଙ୍କୁ ପୁଣ୍ୟ
ଏ ଶରତ୍ର ଲଭ
ଭଗବାନ ଭଲ ଏ ଭାଗ ପୁଣ୍ୟ । ୪୮ ।

ଯାତ୍ରା-ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଭୁ ସଂସାର ଦେଖ   ଲୋଭେ ଭଗବାନ ସ୍ଥାନକୁ ଦେଖ
ଭାଗ୍ୟ ଦୂର ପାଦ ଦୂର ପାପୁଣ   ଶୋଭ ସେତେକ ଭଲ ସୁଖଦ-ଦେଶ
ଏହୁ ଭାଗ ଲଭ
ଏ ଭଲେ ଭଣିକେ ଭକ୍ତ ସେ ମନ । ୪୯ ।

କୁଞ୍ଚିତ କୁନ୍ତଳୀ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ଛଳ ଗଢ଼ିଲେ ଖେଳ
ଏକ ଏକ ଥରେ ହୋଇବ ଭଙ୍ଗ ସ୍ମରାଜ୍ଞ କଲ ଏ ଅଣଂଶ୍ରୀ ବୋଲ
ଅବଶ୍ୟରେ ଭଲ
ଆଲିଙ୍ଗନ କଲୁ ରଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ତ । ୫୦ ।

କୃଷ୍ଣ କହ ଏବେ ଶୁଣ ସୁଜନ ଗମ୍ୟ ଜଗତେ ଏତେକି ଜଗନ
ଶକୁନ ଏଥି ଦୂରେ କଲେ ଘନ ବସ୍ତୁତ ସୁଖ କରଇ ସମ୍ଭୁଳ
ଏଥୁ ବୃତ୍ତି ଦଉ
ଏ କଲ ସକୁଳ ଘରେ ସଜାଉ । ୫୧ ।

ବାଳାର କଳଲ ଭୂଷଣେ କରି ଆଉ ଜଗନ ନବଳେ ଭେଦେଶି
ଅଳକନ ଭଙ୍ଗ କଲ ଗଣନା ଗୃହମିଳି କଲ ଏକ୍ରୁ ପ୍ରମାଣ
ଏ ସ୍ମୃତଳ ବୃତ୍ତଂ
ସକଳ ପୁରଶୀଣେ ଏ ବରତ । ୫୨ ।

ଶ୍ଳୋକ—ଅଶୀତଶ୍ଚ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଃ ଚତୁଃଷଷ୍ଠିମ ପ୍ରମାଣରେଣ୍ଟ ।
ସ୍ୱଭାବଂ ଭବକେ ବୋଧ୍ୟୋ ସାଲୁଙ୍କା ସାଥ ସମସ ॥

ଚତୁଃଷଷ୍ଠି ନାରୀ ସ୍ୱଭୁକ ବୁଦ୍ଧ ବୋଲ ସୁରତ କଲେ ଏଣୁ ବୋଲ
ଏଥୁ ଉପାରନ୍ତ ଦଶ ସାହା ଭଣା ଲଦ୍ ଗ୍ରନ୍ଥ କଲ ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର
ଏଥାଙ୍କୁ ଭଣିବେ
ବେଶ୍ୟ ବେଶ୍ୟ ସିନା ଜାଣନ୍ତି ସେଥିକେ । ୫୩ ।

ସମ୍ପାରେ ସ୍ୱଆର ଭୂମଣ୍ଡଳର ଏଲ ଜଗନକୁ କଲରେ ଧର
ଆଉ ଜଗତରେ କହିବ କାନ୍ତ ପୁସ୍ତକେବୁ ସୁଖି ମହକ ଲଳ
ଏ ସୁଷ୍ଟିଂତ ଲଭ
ଦୃଢ଼ରେ ବୋଲ କଲ ସୁଖ ଜନ୍ମ । ୫୪ ।

ଭାବ ଭୂଷଣେ ଚପଳ ଭାବ ସୂଜ ଏଲୁକସ ବୃତ୍ତିଲେ ମହଳେ ନେଲ
ଚାଲୁ ବୁଦ୍ଧ ଭୂଜ ପ୍ରଧାନ କଲ ବର୍ଣ୍ଣିତରେ ସୁର ନାରିକା କଲ
ଏ କଲ କ୍ଷିତୋଣ
ଆଉଲ ଭଣିବେ କଣ୍ଠସ୍ଥ ସୁଖ । ୫୫ ।

ସୁମା ପ୍ରନଳରେ ଭାଉ ଭରଣ   ଖୋଲ ଘଉଳବ ଛା ନବେ ଫୁଲ
ଫୁଟି ଧଣ୍ଡ ବନ୍ଧ ବବେ ଲମଣ   ଚମ୍ପାକଳା ବଲ ଏ ଅବେ ପ୍ରମାଣ
ଭା ଶରତ୍ରେଣ
କହି ଲତ ଦତ୍ତ ମନ ଭରସ । ୧୬ ।

ସମାକୁ କରତ ଦୃଷ୍ଟିବାଣକ   ଶ୍ରୀଲତ ବଲ ଏ ଫୁଟି ଦେ ଲଦ
ଆଜନ ସଭରେ ଫଳତ ବନ   ଖୋଲବ ରମଣୀ ସ୍ତନଦେଶର
ସମା ଚଲ ଫୁଲ
ଖୋଲବ ପାସୁର ହୃଦରେ ଦେଲ । ୧୭ ।

ଗନ ଗୁଣ ଲଛି ମଣ୍ଡ ଅଛନ୍ତି   କମ୍ପିତ ରମଣୀ ଦବଳ ଶ୍ରୀତ
ଶରୀରରେ ରମଣୀ ରହଲ ଭୂତି   ଘନ ବନ୍ଧ ଏବୁ ନବେଷ ବହୁଛି
ଏଣୁ ଭାଗ୍ୟ ଲଭ
ଲହିକ ଲଲେନ ଏଶ୍ୱରର ମତ । ୧୮ ।

କୁମୁଦ ବଲ ଏ ଅନ୍ତଂ ପ୍ରମାଦ   ରମଣୀ ଧରଲ ସ୍ୱରୂପ ଭାବ
ବାଳ ଦେ ପୁଲ ବଉଁଲେ ଧର   ପୂଲ ବଲ ଶ୍ରୀ ସୁନଗରର
ଏବେ ଲଲ ଲଭ
ଲହିକ ଲଲେ ଏଣୁ ବସ ମତ । ୧୯ ।

ବନ୍ଧୁ ଉତାରଲ ଲଜ୍ଜରେ ମନ   ପୁଷ୍ପଦେଖି ଅବେଶ ଧରବ ନାରୀ
ଲଷ୍ଟିକରାଞ୍ଜୁ ଦେବ ସନ୍ତୁଷ   ଦେବ ଅନନ୍ତରେ ଲୁଛିବ ମୁଖ
ସମା ଶାବ ପୂଲ
ଯୋଗରେ ଶ୍ରୀବ ଭକ୍ତି ବଲ ଦେଖ । ୨୦ ।

ଅଶ୍ରୁ ଲଭ ଦେଖଲ ବହିକ ଭାବ   ଅଦ୍ୟାତ୍ମରେ ସମା ବଲ ପ୍ରକଟ
ବାଳା ଗାଦ ପୂଲ ଭାବ ଅନ୍ତରେ   ଖୋଲ ଧରବ ରମଣ ବଧୂରେ
ଏରୁ ଅଦ୍ଧ୍ୟାତ୍ମ
ସମବା ଲହିତ ଲଭବ ପୂଷ । ୨୧ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ ବନ ଶୁଣ ସୁଜନ   ପ୍ରଦ ସୁର ଘଣ ଦେଶ ପବନ
ଅନୁକ୍ତ ଧାର ତେଜ କରେ ଲାର   ଲୁମଶୀନ ଲାଟେ ସୁଲଭ ବଳ
ଶୁଣ ହେ ରସିକ
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ ବନ ବସେ ବଟେଳ । ୬୨ ।

ବେଣ ଜନ ଲଲ ଦୋଲକ ସୁଲେଖ   ସୁଲଭ ବନ୍ଧୁର ବସ ରସିକେ
ଏକ ଏକ ଖଣ୍ଡ ଜନ୍ମ ଅନ୍ୟରେ   ଧନ ଲକ୍ଷ ଦେହ ଦେଶ ଗମ୍ଭୀରେ
ଆଉ ଏକ କଥା
ଆନନ୍ଦରେ ପ୍ରକାଶିତ ବନ୍ଧୁର । ୬୩ ।

ଲଗାଲୁ ବସାଇ କାଳର ଘୋରେ   ବଳ ଦୁଇ ଦେବ ରମଣୀ ଭରେ
ମୁଖକୁ ମୁଖ ଲଗାଇ ଚଳୁଛ   ସୁମୁଖୀ ବଦନ ସୁରଜକୁ ବଳ
ହେ ରସିକ ଜନେ
ଏ ଦଶ ଜନ୍ମରେ ଲକ୍ଷିତ ମନେ । ୬୪ ।

ଆଉ ଏକ ମତେ ଶୁଣ ଚତୁର   ଚଉଷଠି ବନ ନାମ-ବନ୍ଧୁର
ସିଂହ, ଗଜ, ଅଶ୍ୱ, ବୃଷ, ହରିଣୀ,   ମାର୍ଜାର ଶଶ, ଛାଗ, ବାଘୁଣୀ
ଗ୍ରାମ୍ୟବନ ଆଉ
କାର୍ଣ୍ଣାଟକ ଲକ୍ଷଣ ଜାଣ । ୧ ।

ଖର, ଗଜ, ଲଙ୍କ, ଧନ, ଆଲିଙ୍ଗନ,   ଲୁଲଲ, ମଲ୍ଲ, ଶୂନ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ରସେନ
ଏକପାଦ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱପାଦ, ଲମ୍ବନ,   ଲକ୍ଷ ସିଂହାସନ, ପୁଣ୍ଡକ, ଲୁଣ୍ଠି
ଲଘୁ ଲକ୍ଷଣ, ଗାଡ,
ସୁରତ ବନ ଶୁଣ ହେ ଚତୁର । ୨ ।

ଦୃଢ ଲପଟନ, ଦୃଢ ସଙ୍କୋଚ,   ଶିରୋଣ, ଦ୍ୱିକ ମେଖଳା, ଚକ୍ର,
ଲଗ ଦୁର୍ମୁଖ, ବକ, ଅଧୋମୁଖ   ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ,   ପଦ୍ମମୁଖ,   ସମ୍ମୁଖ,
କାମକଳା ପୁଣି
ରତିମତ, ଗୁଲି ଦଣ୍ଡୋଳ ଦୁମଣ । ୩ ।

କାଣ ସାଗର ସୁରଙ୍ଗ ଶରୀର   ଶିଖର, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଶର, କରମ୍ବୁର,
ସମ୍ପ୍ରତି ପ୍ରସାଧନ, ପୁଷ୍ପହାର   ଘନ ଅଳକ, ଶିଖି, ହଂସଗମନ,
ଏ ସବୁ ନୂପୁର ଯୁକ୍ତ
କହିବ କବି ଶୁଣ ସେହି କୋବିଦ । ୪ ।
ଘଟ୍ଟି ଯେବେ କର, ଘନ ସ୍ୱରୂପ   ଏ ଦୃଷ୍ଟରେ ଚଳୁଥିଲେ ବନ ଜାଣ
ଶୁଣ ବନ୍ଧ ରସିକ ସୁବୋଧ ସୁଜନ   କରେ ବର୍ଣ୍ଣାଣ ଜନ୍ମଅଣ୍ଡ ଏବେ
ସଂଯୋଗ ବଧାନ
କାମିନୀ କାମୁକ ସଙ୍ଗ ସଜାଣ । ୬ ।

—ଭଣ—

ସୁନ୍ଦରୀ ଯେଉଁ ବେଶ ସଜିଲେ ଯେବେ   ରଜନୀ ଭାବକୁ ଆଣନ୍ତି ଶୋଭେ
ଭବ ମଣ୍ଡଳେ ଆହାର ସେହି   ଆହାର ବଳା ସଦ ସଦ ଦେଖ
ସେଠାରେ ଜଣିଲେ ଭଲ ଭଲ ହେବ
ଦୂତୀମାନେ ପ୍ରେମ ଏମନ୍ତ କହି, ଶାନ୍ତିଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ନ ବୁଝିବ ଯେବେ । (ଘଣ)

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ଦେଖ ଚିନ୍ତରେ ସଜନୀ

(ରାଗ—ଭଇରବ ଦେଖାର)

ଦାଣ୍ଡିଣୀଙ୍କ ସମାନୁଷଙ୍ଗେରେ ମଣ୍ଡିତ
ଶୁଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳ ବେଶ ଅଳଙ୍କାର ସୁନ । ୧ ।
ପ୍ରେମଲହରୀ ରଞ୍ଜିତ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ବେଶ ବାନା
ଭୂଷଣ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରେମକୁ ଅଙ୍ଗେ ଅଦର୍ଶନ । ୨ ।
ଅଳକ ଭୁଣ୍ଡ କୁନ୍ଦଳ ଅଙ୍ଗେ ସେ ବାକାର
ସଦା ବେଶ ବେଶବନ୍ତ ଅଧର ମଧୁର । ୩ ।
କଣ୍ଠ, ଓଷ୍ଠ, ଦେବତଳ ଶୋଭନ୍ତ ଚିକଣ
ସଜ ସାଜରେ ଶୃଙ୍ଗାର ଶୋଭନ୍ତ ଶୋଭିତ । ୪ ।
ଯେଉଁ ଶୁଣ ଅଙ୍ଗକ ଦେଖାଇବ ଯେ
ସେବେ ଜଣିଲେ ସ୍ୱଦେଶ ଭଲ ସଜାଣ । ୫ ।

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

ଉତ୍କଣ୍ଠିତାଙ୍କର ସମ୍ଭୋଗ

(ରାଗ—ବାଙ୍ଗାଳୀ)

ଏବେ ବହୁଛ ଶୁଣ ସୁଧିରେ ସଖୀଗଣେ ଭଣ
ସେହିଁ ଅଦ୍ଭୁତେ ସେହିଁ ସମ୍ଭୋଗେ କୋଟ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦାସ । ୧ ।
ଶଯ୍ୟା ତ ଲଗି ଧବଳ ସୁରତ ସଜଳ ସୁଖ ଦିଏ
ଅଶ୍ରୁ, ପୁଲକ, ଘର୍ମ, ସ୍ୱର ଉଦାସୀ ଶବ୍ଦ ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ୨ ।
କଣ୍ଠ ଦୃଷ୍ଟି ଦୃଢ଼ କେଶ ଚାହେଁ ଶିରେ ଭୂଷଣ ଦେଇ
ଦୃଢ଼ ସୁଧଳ, ତାଙ୍କୁ ଗାଧୁ ଏ କରୁଣ-ରେଖା ଠାଇ । ୩ ।
ଅଧର ମଧୁ ଦେଇ ସଖୀ ଜନେ ଭଣେ ଅନୁଭବ
ଭୁଜି କମଳ ରସିକ ଜନେ ଚିତ୍ରମ୍ବା ଏକ ଭାବ । ୪ ।
ଭୁଜେ ମାତ ଦର୍ପ ବଦନ ଲୋଚନ ଚନ୍ଦ୍ର ନାଶି
ତାଙ୍କୁ ଗାଧୁ ରେ ଦରଦ ଦେବେ ଉଲ୍ଲାସେ ଦେବ କାଶି । ୫ ।
ଦୃଢ଼ତ କେଳାକେଳ ହୋଇଲେ ଅଦ୍ଭୁତରେ ଘୂର୍ଣ୍ଣନେ
ଏହା ଲାଗୁଛୁ ଯେ ଗାଢ଼ା ଲଜ୍ଜା ଭର ଭୂଷଣା ଦେବ । ୬ ।
ଅଲସନ ଦନ୍ତ କୋମଳରେ ଘନ ଦର୍ପଣର ଭୂଷିତ
ସାର ନଳନ୍ତ ଲଳନ ମଧ୍ୟ ଲଲିତେ ନଖଘାତ । ୭ ।
ଦେଖ ଗର୍ଜନ ଗର୍ଜ୍ଜିଲ ଭଯ ଲଲେ ଦର୍ପଣ ଦେଖି
ସୁଖ ସୁରତ ସମର୍ପଣ ତନ୍ଦ୍ରାଁ ଏକ ଭାବ । ୮ ।
ଦେଖ ଆକର୍ଷି ଧନୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭଜ ଭଲେ ଦଳୁର
ଦନ୍ତ ଲଲାଟ ଭୁଷଣ ଦେବ ରମଣୀ ସୁ-ଅଧର । ୯ ।
ଭୁଜରେ ଦବ ସୁରତ ଭୁଜତ ଦେବ ଲଲନ ଭୂଜତ
ଲଳିତ ନାସିକେ ଭାଲ ମୁନ ଦେବ ସଖୀଙ୍କ ଲୁଚେ । ୧୦ ।
ଦରଶ ଭାବ ମଦନ ସ୍ୱପ୍ନ ଲଲନେ ଭୂଷଣ
ଦଶ ଦଶନେ ଦର୍ପଣ ସଙ୍ଗରେ ଦେବ ଦରଦ ମୁଖ । ୧୧ ।
ଚମ୍ପକ ଅଲକକ ଦେଖ ଯେ ଭୂଷିତ ମନୋହରା
ସ୍ୱାମୀ ଦନ ଏହି ଲୁଚରେ ସୁରତ ପିନ୍ଧା ଭଜ । ୧୨ ।

ଷଷ୍ଠୀଦିନେ କହିଲେ ସୁନ ଖାଦରେ କରୁଣେଶ
ଶ୍ରିବଶେ ଦେବ ଅଧରେ ଭଲ ନଖକୁ ନାହିଁ ଖାସ । ୧୩ ।
ସପ୍ତମୀ ଦିନ ବାଲାଙ୍କୁ ଏଣୁ ନୂପୁରେ ଝିଦୁର
ସଜନ ପୂରୁଷଙ୍କେ ନେଶିଲ ଏହୁ ସ୍ମରଣରେ ସାର । ୧୪ ।
ନାରୁ ମର୍ଦ୍ଦନ, ଅଧର ପାନ, ଶୀତ୍କାର ଉପାଣରେ
ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗନ କରି ଶୀତ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କୁ ନବମୀରେ । ୧୫ ।
ଦଶମୀ ତୁମ୍ଭ କାମ ବଢ଼ାଇବ ଭ୍ରମାର ବାଲା ବେଶ
ବଦନେ ନଖ ଦନ୍ତ ସୁକୃତି, ସ୍ତନରେ କ୍ଷତ ଦେଶ । ୧୬ ।
କୁନ୍ଦରସ୍ ସାତ ଗର୍ଭୀର ଦେଖ ଉରେ ଚାତୁର କରି
ସୁରେଖ ଦଇତ ଦେବ ସୁଜନ ସହାରେ ଅଳ୍ପ ଭରି । ୧୭ ।
କବିତ ଭବେ ଅଧରୁ ମଧୁ ଲେହି ଆସ୍ୱାଦ ସୁଖ
ଏକାଦଶୀରେ ଏହୁ ସୁରତରେ ହନ ମଦନ ଦୁଃଖ । ୧୮ ।
ଆଲିଙ୍ଗନକୁ କରିବ ଦେଖି ଘରେ ବାମୋନ ତୁମ୍
ନପୁନ ବସ୍ତ୍ର ଛଡ଼ ଭୂଷଣେ ଭୂଷନ ବେଶ ଭଳ । ୧୯ ।
ମଧୁର ମୁଖ ଅଳ୍ପ ଅଙ୍ଗରେ ସହାରେ ଦେବ ଭଳ
ଦ୍ୱାଦଶୀ ଦିନ ଅଧରେ ଚନ୍ଦ୍ରଲାଭ ନଖରେ ଦେବାଲ । ୨୦ ।
ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳେ ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ କୁଚକୁ ଛାଡ଼ି ଦୁଇନ୍ତ
ସସ୍ତରେ ଭଗ କରିବ ନଖ ଭଗରେ ସୁନ୍ଦର ସୁରତ । ୨୧ ।
ତ୍ରୟୋଦଶୀରେ ବଶ୍ୟମାନଙ୍କର ତୋଷ କରିବ ବାଳା
ଏଣୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଆଦେଶ ଦେଇ କରି ମଦନ ଖେଳା । ୨୨ ।
ଚୁମ୍ବ ଜପୁନେ ତାଙ୍କୁ ମୁଖରେ ଖଣ୍ଡ ଦାନରେ ନଖ
ଲେହି ପାଦମୂଳରେ ଲଗ କି ସୁଖ ଭୁଞ୍ଜ ଦେଖ । ୨୩ ।
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରେ ଏହୁ ରୂପରେ କରିବ ସମ୍ଭୋଗ
ଅଙ୍ଗକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ସୁଖରେ ତୃପ୍ତ ଭଗ ମନ । ୨୪ ।
ଦର୍ଶନ ଦନ୍ତାଘାତ ସ୍ତନରେ ଶୃଙ୍ଗାରଭାବରେ ଦେବ
ଜନନୀରାରେ ମଦିର ପ୍ରାଣେଶ ଅଧିକ ଏହି । ୨୫ ।
ଏହୁ ସୁରତକୁ କର ମୁଁ ଖୋଲ ନେତ୍ର ସବୁ ଭଳି
ଭଳେ ଖଣ୍ଡେତୁ ଭଜ ଦୂରେ ମଦନ ବାଣ ଭଙ୍ଗ । ୨୬ ।

———

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ଔଷଧ

(ବୃତ୍ତ—ରସକ ଚୌପଦୀ)

ଏବେ କହୁଅଛୁ ଶୁଣ ସୁଦ୍ରବ୍ୟଥାପାକ
ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଦନ-ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଥନ ।୧।
ବସ୍ତୁ କଥନ ସମସ୍ତେ କହୁଛି ତା ଶୁଣ
ନାନା ମଣ୍ଡଳେ ଏକ୍ସ ଦୁର୍ଲଭ କଥନ ।୨।
ନାନା ମହୌଷଧି ପାଇଁ ରୋଗ ଆଦ କଷ୍ଟ
ସ୍ତ୍ରୀଜନ ପୁରୁଷ ଭଲ ଉଷ୍ଣ ବଢ଼ାଇ ।୩।
ହରିତକୀ, ଲୋଧ୍ର, କମ୍ବୁଫଳ, ଭୃଙ୍ଗରାଜ,
ବାହୁଳ ବକଳ ସମସ୍ତରେ ଚେତ ଜଳ ।୪।
ରମଣୀ ବସନ୍ତେ ଲୋଡି ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁ ଦଇ
ଅଶୁଦ୍ଧ ସ୍ତ୍ରୀ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରଣ ବସ୍ତ୍ର ।୫।
ମନସ୍ତୁତ ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା ଦଳ ନାଗେଶ୍ୱର
ଜୋଷ୍ଠ, ଲୋଧ୍ର, ଶର୍ଷପ ଏମାନେ ସମ କର ।୬।
ଗୁଡ଼ୁଚିଙ୍କ ଭାଗ ସର୍ବ ଚନ୍ଦ୍ର ଉପାଦାନ
ମହିଷୀରେ ଗାଳିବ ଏହା ସୁବର୍ଣ୍ଣକ ଲେବ ।୭।
ଦେବଦାରୁ, ଉଶୀର, ମୁଥା ପିଣ୍ଡି ଜଳ ଭାଗ
ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ଗଳ ସମସ୍ତ କର ।୮।
ଜଳାର୍ଦ୍ଧ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଦଇ ଗୁଡ଼ସ୍ୱାଦ ଏ ଜାଣ
ଏବେ କହୁଅଛୁ ବସ ଭଗ ଚୂର୍ଣ୍ଣକ ଦଇଣ ।୯।
ଚନ୍ଦନ, ଉଶୀର, ଜଳଦୋଷ ସହ, ଗଣ୍ଡୀ,
ରକ୍ତଚନ୍ଦନ, କୁଙ୍କୁମ, ନାଗେଶ୍ୱର ମିଶି ।୧୦।
ସମସ୍ତ ଭଗରେ ଲେପ ଦେବ ଔଷଧ
ଏକ୍ସକାଳ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଦଇଣ ନୋହେ ଆନ ।୧୧।
ଅପାମାର୍ଗ, ମୁଥା, ଦଲନ ଭୃଙ୍ଗରାଜ
ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା, ଅଜୁନି, ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ଏକଠାକ ।୧୨।

ଯମ ଲୁଣ ଜନ୍ତୁ ରେଣୁ ମାସେ ଯଉ ଅଜ
ବାଟଲ ଦୂର୍ବା ଆଦି ଭଗ ଭୁଜଗ । ୧୩ ।
ବଂଶପୁରାସୁର, ଘାସ ବାଷାକ, ସାମ୍ବସର,
ଜମ୍ବୁକ, ମାଂସୀ ଯେତେ ରେଷ୍ଟିକ ଶିର ଗାଛ । ୧୪ ।
ଅତେ ଓଣ୍ଡ ଦାଣ ରେଖ ପ୍ରବାଦ ବଳର
ତେଣିକ ମାସରେ ସ୍ନାନ ମାନସ ହରଇ । ୧୫ ।
କୃଷ୍ଣାସ୍ଵରୁ, ମଦସ୍ରୂଜ, ଗୁଙ୍ଗଲ, ବେଣା,
ଗେଡଣଣ ଭୂତାଙ୍କୁଶ ଯେତେ କେତେ କଣା । ୧୬ ।
ଷ୍ଟୋଷ୍ଠ ଓଷଧ ବାଏ ଜଡ଼ଣ ଗଷଢ଼
ଅଭ ପିଣ୍ଡଧ ଜଗର ଏ ସୁଗନ୍ଧ ପ୍ରଚାର । ୧୭ ।
ଜଣ୍ଡିଆମ, କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ, ମଦସ୍ନେ ଆଦ
କୁନ୍ଦ, କୁସ୍ତୁରେଣୁ, ଜଗଦ୍ଭ, ନାଗେଶ୍ଵର । ୧୮ ।
ଗୀରଣୀ ପୁଜଣ ରେଣୁ, ମାଂସୀ, ଖଳବଳ
ସୁଗନ୍ଧ, ଅଗୁରୁ, ମୁଥା, ଚନ୍ଦନ । ୧୯ ।
ଚତ୍ରଦିଦ ସମଗ୍ର ଜନ୍ତୁ ଆଦ ଲେପ
ଦାଣ୍ଡି ଦଣ୍ଡିକା ବାଣ୍ଡର ମନ ଦଗ୍ଧପ । ୨୦ ।
ଦନ୍ତାଗ୍ରେ ଲୁଣଧ ଦରେ ଦ୍ରବଣ ଜଣି
ଜରତେ ଷଣ୍ଡ ବାଜଣ ଅଙ୍ଗ ଜା ପ୍ରକୃତି । ୨୧ ।
ଲୁଙ୍ଗଲବ, ଶଙ୍ଖାବତ୍, ଜାଏପତ୍ରୀ, ନଣ୍ଡୀ,
ଏକଗଣ୍ଡ, ନାଗେଶ୍ଵର, ପୁଣି ଷରମ ଲଙ୍ଗୀ । ୨୨ ।
ସ୍ରୁବଣୀ ଜଣ୍ଡ ଜାଡ ସଣ୍ଡରେ ଆରରେ
ମୁଖ ବାସ ଜଗଣ ଲଭିଲ ଶୁଣ ସରେ । ୨୩ ।
ରୋଚରେଣା ସାର ତୃଷ୍ଣ ଜଣ୍ଡର ଦୁଃଖ
ସ୍ତୁତି ମଧୁ ପ୍ରଜଗରେ ଆଦରେ ଏକାକ୍ଷ । ୨୪ ।
ଅଙ୍ଗଣ୍ଡ ମଞ୍ଜନ ପୁଷ ଦୁଏ ଜତେଷ୍ଟ ଜାଏ
ଏ ସକଳ ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ୨୫ ।
ଏହୁଗଣ ଅଟେଲ ବସ୍ତୁ ଚରେ ଯେତେ ଜଥ
ଦନ୍ତମଳେ ଜନ୍ତୁର ମୁଁ ଏହାଙ୍କୁ ଅଦଧ । ୨୬ ।

କୁସୁମ୍ଭେଳକ, କର୍ପୂର, କେଶର, ନାଗେଶ୍ୱର,
ଦେବଦାରୁ ସଲ୍ଲକୀ ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ଭୂଜର । ୨୭ ।
ସରୋବର କୁମୁଦ ନାନାପଦ୍ମିନୀର ପ୍ରାନ୍ତେ
ଶୋଭେ ମଦନ ସୁଖ ବଢ଼ାଇ ବସନ୍ତେ । ୨୮ ।
ଅଙ୍କୁଶ ପୁଷ୍ପ, ଚିମ୍ପକ, ଚାମ୍ପ, ବଉଳଶାଖା,
ଆମ୍ରିମଧ୍ୟ ଭ୍ରମର ଗୁଞ୍ଜିତ କର ଦେଖ । ୨୯ ।
ବେଶର ଦେବଳ ଶୋଭିତା ନାଗ କନ୍ୟା ପ୍ରାନ୍ତେ ଶୋଭା
ଏକଣ ନଗ୍ରୁପ ଏଥୁ ସ୍ୱର୍ଗେ ନ ନାହିଁ । ୩୦ ।
ଶିଖା ଲକ୍ଷ୍ମଣି, କେଶର ସଙ୍ଗ ଦେଉ ଦେଖ
ନବ ସୁନ୍ଦରୀ ରମଣୀ କନ୍ୟାଗ୍ରାମେ ଶୋଭେ । ୩୧ ।
ଅଶୋକପୁଷ୍ପ, କୃଷ୍ଣ, କଣ, ଚିତ୍ରକୀ, ଅର୍ଜୁନ,
ଅଙ୍କୁରକ, ପୁଷ୍ପଗନ୍ଧ କେଶର ମହାଶୋଭା । ୩୨ ।
କେବଳ ଲଭ୍ୟ, ସରୋବର କମଳ ଏଥୁ ଘନ
ଭ୍ରମର ପୁଷ୍ପକାମୁକ ଦେଖ କରନ୍ତି ଏଠ । ୩୩ ।
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମୂଳ ବାହି କେବଳ ଶତଦଳେ
ସର୍ବତ୍ର ଭୂମିକ ଲକ୍ଷ ଚାମରର ଶୋଭେ । ୩୪ ।
ଏବେ ଶୁଣ ଏକ ଭୂମି ପ୍ରକାରର ସୁଖ
ଭୁକ୍ତ, ଗୋରୋଚନା ପୁଷ୍ପିତ, ଶତ ଶତ ଏଠ । ୩୫ ।
କାଞ୍ଚନିକା, କଳ୍ପଲତା, କେତକୀ, ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା,
କଦମ୍ବର ମୂଳ ଲବଙ୍ଗର ବାହି ଦେଖ । ୩୬ ।
ବସନ୍ତ ସମୟେ ଏକ ସ୍ୱ-ମଣ୍ଡଳ ପ୍ରାନ୍ତେ ଶୋଭେ
ରମଣୀଙ୍କର ସୁଖ ହୃଦୟ ବଢ଼ାଇ । ୩୭ ।
ରସାଳ, ଓଷଧି ପକ୍ଷି ଦଳ ପୁଷ୍ପର
ମଧ୍ୟ ଗଗନରେ ଶୋଭି ଏହା ଦେଖ ଦେବ । ୩୮ ।
ଅନ୍ତରେ ବକୁଳ ଦେଖ, ଲବଙ୍ଗ ନାଗର
ସିନ୍ଧୁର ଶୋଭାରଞ୍ଜନ ସନ୍ତାନକ ସେ ସ୍ମରାଇ । ୩୯ ।
ଏବେ ଦେଖୁଅଛି ବାନ୍ଧା ଦର୍ଶନ କରନ୍ତୁ
ଶିର ଭୂଷି ଦେବ୍ଭ ଆଶୀତ ଦର ନିଅ । ୪୦ ।

ସର୍ବାଙ୍ଗରୁ ଭୂଷଣ କଢାଇ ପ୍ରଭେ ଏଣୁ
ବସିଲେ ଦମ୍ପତି ଭୂତଳ ତେଜିଶଯ୍ୟା ତନୁ । ୭୧ ।
ଶ୍ୱେତ ଚାମରବେଣୀ ଧର, କରାଙ୍ଗୁଳ ମଣ୍ଡି
ବାନ୍ଧିଲି ଜଟାରେ ସେତିକି ଶରମ ଖଣ୍ଡି । ୭୨ ।

ବରଷ ଦଶ ଘେରବେରରେ ଉଦିଶ୍ୱର ବାଟେ
ବନବେଦବରେ ସୁଧା ସ୍ୱର୍ଗ ଗ୍ରମ୍ଭର ଜଗେରେ । ୭୩ ।
ଭୂଷଣ ସକଳୁ ଦୂର କରେ ତ୍ୟାଗ କରି
ସର୍ବାଙ୍ଗରୁ ଭୂଷଣ କଷଣ ଏଣା ଧରଲ । ୭୪ ।

ଶୁକ, ଜାବଜ୍ୟା, ଶ୍ୱେତ ମୟୂର ବେଷର
ମଧୁ ଗରେ ଜାଣି ବେଶ ବେଦଣି ଦାଷ୍ଟର । ୭୫ ।
ନ ଭୂଷିବ ସର୍ଗ ଏ ଭୂଷଣ ମଣ୍ଡେ
ଅଦର୍ଶ ଜାଣ୍ଡ ଏଣା ରାଷ୍ଟ ଭେଷଦୀ । ୭୬ ।

କର୍ପୂର, ପ୍ରଦାଗ, ଶିଙ୍ଗାରୀ ଗନ୍ଧ ମୁଧା
ବେଶୀରେ ଜାଣରେ ସର୍ଗ ନ ଭୂଷେ ସମ୍ପଦା । ୭୭ ।
ଅଧ୍ୟମାଳକ, ଗୋରୋଚନ, ଜାବକର,
ବନ୍ଧୁଜୀବ, ଭୂଷଣ, ଟିକା କର ଏବ । ୭୮ ।
ଜାଣରେ ବେଶୀରେ ସାଜରୂପ ସରେ ସୁଖ
ସୁଜାତେ ନ ଭୂଷେ ସର୍ଗ କରୁଣ ସମ୍ମୁଖ । ୭୯ ।
ଜଳ ଗୋଲାବେଣ ସଜ, ଭାଜିଆ ସୁନ୍ଦର
ଦୂର୍ଣ୍ଣ କରି ସୁର ମଧୁ ଗରେ ଜଳ ଦେବ । ୮୦ ।
ଖାଇବାରେ ଟାଣ ବେଦ ଯାଏ ନ ଭୂଷର
ଏକାବେଳେ ଗାଣି ସାଜ ଭ୍ରମଣ ଜଣର । ୮୧ ।
ଜଗାବର ଗଣିଷ୍ଠ ସାଂସ ଦେଖୁ ରଙ୍ଗର
ସୁରେ ଯାଇ କାଷ୍ଠ ବୈଶିକ ସକଳ ଖାଇ । ୮୨ ।
ମହାଜନଙ୍କ ନାସ୍ତ ବର୍ଜ୍ଜି ସାଙ୍ଗର
ଏକାଳୀ ସୁଖର ଆଜ ସକଳ ଜଣଙ୍କରେ । ୮୩ ।
ଭୂଷଣପତି, ଜାଣରେ ଗୋପାଳ ସର
ଜଳ-ଶୁଭ୍ରମଣ୍ଡ ଭାବ କରି ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳେ ଭୁଞ୍ଜ । ୮୪ ।

ଘନ ଘନ ଗର୍ଜନ ଶୁଣିଲ ଶ୍ରୀଙ୍ଗୁ
ବସେବ ଘଡ଼ା ଉଭ ରଣ କଜ୍ଜଳ ଭୁଜଙ୍ଗ । ୫୫ ।
ଲସ୍ତୁ ଖାଦୁଡ଼ୀ, ମୂଳଦା ତାଳ ମୂର୍ଚ୍ଛନା
ଭୃଙ୍ଗ ଉଭ ବୃନ୍ଦ ଝଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ପଦ୍ମ ରେଖା । ୫୬ ।

ଖର ଧାର ବେଗଗ ଗଜ୍ଜନ ନଦୀମଧ୍ୟ
ଲହରୁ ଜଳ ଶୁଣାର ଉଦକ ଭାସନ୍ତ । ୫୭ ।
ଭୃଙ୍ଗ ଖାଦୁଡ଼ୀ ଗର୍ଜନ ଛଦ୍ମ ସଘନ ଦେଖାଇ
ଧିକ୍କରେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସର୍ବ ଅଙ୍କ ମହାବଳୀ । ୫୮ ।

କାମାଖ୍ୟାର ପଦ୍ମ ଶୁଣ ଦେ ଦାରୁଣ
ମଧୁକର, ଦୃଷ୍ଟିମଧ୍ୟ ଦଳକୁ ଏଡ଼ ଭାଷ । ୫୯ ।
କାମଧେନୁ ନବଘନରେ ଖେଳନ୍ତୁ ରେଖ
ଉଠିନ ଭୃଙ୍ଗ ଝଙ୍କାର ଅନାଥା ନ ସହ । ୬୦ ।

ଶ୍ରୀଦେବୀଙ୍କ ଶକ୍ତ ବାହିନୀ ସଘନରେ
ଘନ ଲେଲିହଳେ ଘନ ଦନ୍ତ ଉଜ୍ଜଳରେ । ୬୧ ।
ମଧୁପ ଅଙ୍କୁର ସ୍ତବକୁଞ୍ଜ ବିକାଶରେ
ସଘନେ ଶ୍ରାବଣର ଜଳ ଚଳନରେ । ୬୨ ।

ଭଣିରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଲଗାଇଲେ ସ୍ୱାଦର
ଅନ୍ଧାର ଘନ ହେଉଛ ଦଉଡ଼ ଅଧାର । ୬୩ ।
ଦୂର୍ଗମର ଚକ୍ରୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରବଣରେ
ବାହି ପିଇଥିଲେ ଘନ ନ ଛାଡ଼ିଲ ତନେ । ୬୪ ।

ଏବେ ଶୁଣ ପ୍ରିୟ ବଚନ ବୋଲିବା ପ୍ରକାର
ଶିମୁଳୀ ଫୁଲ, ଅଶୋକ ଫୁଲ ସମ୍ଭାର । ୬୫ ।
ଶୀତ ଗତ ଉଷେ ବାହି କଷ୍ଟେ ପିଇଲେ
ଭେଦେବେରେ ଭୃଙ୍ଗ ଫୁଲ ଫୁଲ ଜାଣ ଲଭେ । ୬୬ ।

ଜଳଦସ୍ୱନ ମନ୍ଦୁ ବୃଷ୍ଟି, ଉଷ୍ଣ ସହେ
ପିଇଲେ ଦଣ୍ଡ ଦୁଃଖର ପ୍ରାଣ ଥିଲେ ଅଛେ । ୬୭ ।
ଘଷର ବୃଷ୍ଟି ଶଙ୍କ, ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳ ସଞ୍ଚରେ
ଏ ଶକ ପିଇଲେ ଦଶା ଦୁଃଖରି ଯଉଛ । ୬୮ ।

କେଶ ଦୁଲି ଶସ୍ତ୍ରବତ୍ ଶୁଣ ଲେ ତହୁର
ମିଶ୍ରଣ ଗନ୍ଧଶ୍ରି ପିଶାଚ ରାକ୍ଷସୀର । ୫୯ ।
ମାସବେଳ ଶେଷ, ବାଃ ଉଚନ ଆଦର
କାହିଁ କେଶଗର ବୋଳବେ କୁଷ୍ଠର ଆକାର । ୬୦ ।
ଶଣ ଦୁକ ଦୃଷ୍ଟ, କୁଷ୍ଠରେ ଘଣଦଣ୍ଡ
ଏ ସବୁର ଭାଗେ ପଡ଼ିଲେ ଦେଶ ଦୁର୍ଭି ଦଣ୍ଡ । ୬୧ ।
ଶୀତ, ଶତକୁଷ୍ଠ, ମଧୁ, ଧାତ୍ରୀ କେଶ ଦେଶର
କୁଷ୍ଠକ ଦୃଶ୍ୟକ ଦେଶ ବଢ଼ର ଦେ ଭବେ । ୬୨ ।
ବସ୍ତ୍ରମ ଲ୍ଲାନ ବଢ଼ନ ଆଦେ ବସ୍ତ୍ର
ଭଗବ ଭଗସ୍ତ୍ର ଭଣ ଦୁର ମହାସାର । ୬୩ ।

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ

ଋତୁ ସମୟରେ ରମଣୀର ଅବସ୍ଥା

(ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି ମୁଖବର ବାଣୀ)

ଏବେ ଜନ ରସିକେ ଶୁଣ
ଋତବେଳ ରମଣୀ ଗୁଣ
ଏ ସୁଦେଷ ଦରଶ ଦାତ
ଦେହାକୁ ତରଳ ଏ । ୧ ।
ସୁଖରେ ନାସ୍ତିକାବର
ରମଣ ଅଙ୍ଗ ଘଟାସ
କଥାକୁ ମନନ ଦେଖନ୍ତେ
ପ୍ରେମ କୃତଜ୍ଞାରେ ଏ । ୨ ।
ଦେବା ଶତରେ ଭରସ
ଦେବା ରମା ସୁଖଦର
ଦେ ଅବା ଦମାଦ୍ର କୁଣ୍ଡଳ
ସନ୍ଧ୍ୟାର ଗାଲ ଏ । ୩ ।
ଦେବା ଦନ୍ତବା ଦୃଷ୍ଟଜ
ଦେ ଅବା ଲଣେ କୁଙ୍କୁମ
ବା ବସନ୍ତ୍ ଅଦ୍ଭୁ ଭରର
ବନ୍ଧୁକ ଦେଖାର ଏ । ୪ ।
ଦେ ଅବା ମଦ ଧନର
ଦେ ଦରେ ସୁଦେଶ ଗନ୍ଧୁକ
ଏ ରୂପେ ସୁଦେଶ ଦର୍ଶନ
ରଜନୀ ଜଣେ ଏ । ୫ ।

ଏଡେବ ବେଲେ ତୁମ୍ଭର — କୃଷ୍ଣ ବରୁଣୀ ବସ୍ତ୍ର
କେବା ଦ୍ରୁମ ଘନ ଘନ — ବୋଲ ପଞ୍ଚମୀ ଏ । ୬ ।

କେବା ଶୋଭିଣ୍ଡ ଦ୍ରବନା — ଦେଖ ମାଳତୀ ଗହନ
ତେ ଲତା କୁଞ୍ଜ ବନରେ — ମନ୍ଦବୃନ୍ଦାନ ଏ । ୭ ।

ଦ୍ରୁମର ଦେବା ପ୍ରକାଶେ — ଦେ ଅବା ଅନ୍ତରେ ଭୃଙ୍ଗେ
କେଉଁଠାରେ ପ୍ରିୟତମ ହସଇ — ଭଜେ ମିଳିଲ ଏ । ୮ ।

କେବା ମାଇଁ ନାହିଁ ଘରେ — ଦେ ଦାଣ ଉଲଣ ଅଛ
କେବା ବଇଦନ୍ତ ଆଶ୍ରମ — କାମ ଅଣ୍ଠିରେ ଏ । ୯ ।

ଦେ ଅବା ଦୂତର ବେଳେ — ଭାବକୁ ଲଭେ ଜେ ଲୋକ
ଦେ ଆଗୁନ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେଖ୍ଯା — ବଦନ ନିର୍ଯ୍ୟା ଏ । ୧୦ ।

ଦେ ଭରତ କଳଙ୍କି ଶୋଭ — ଦେ ଅଙ୍କକୁ ସମର୍ପି
ଦେ ମିଶି ବନ୍ଧନ ଭଳ — ମଦନ ଗନ୍ଧ ଏ । ୧୧ ।

ଏବେ ସ୍ତନ ଭର ବୃନ୍ଦ — ଅମଲେ ବନ୍ଧୁବା ଭାଣ
ରଙ୍ଗ ପାଦ ଅନ୍ତର୍ବାସ — ମୋହନ ସଞ୍ଜ ଏ । ୧୨ ।

ଦୂର୍ବ ଭବକୁ ଆବର — ଅବଲୋକନେ ସ୍ନେହକ ପାଇ
ଲଳାଟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି — ଭଜନ ସିଦ୍ଧ ଏ । ୧୩ ।

ଦେ ଅବା ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନ — ଉଦ୍ବେଗ ଭାଗ୍ୟ ଭଲେ
ବସିଲ ସ୍ନେହ ସରସ — ରସିକ ଭବ ଏ । ୧୪ ।

ଦେ ଅବା ଦାମିନୀ ଭଣ — ଅଳସ ବିଶାଳ ଉରସ
ପ୍ରବେଶିଣ ଭାଗ୍ୟ ଶାଳେ — ଲଭିବେ ଜନମ ଏ । ୧୫ ।

ବନ୍ଧୁରେ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଶଙ୍କର — ଧନକ ଦେବକ ଦାସ
ଦେବ ମଧୁର ଭୂଷଣ — ଉପଭୋଗ ଏ । ୧୬ ।

ଏହିକାଳକୁ ଚାହାଣି — ଲଭେ ବସିବାଣି
ସ୍ନେହେ ଭଜି ଦୂରଣ — ଭଣିବେ ଭଜ ଏ । ୧୭ ।

—୫୫୫—

✓ କବିସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ କୃତ

ଗୀତାଭିଧାନ

ରାଗ—କଳସା

ଗୀତ ଅଭିଧାନ ହୋଇ ସାବଧାନ ଶୁଣ ସୁଜନେ ଅନୁରାଗେ
ଅମର ତ୍ରିକାଣ୍ଡ ପାଠକ ଆଶ୍ରୁତ ନୋହେ ଯେ ସ୍ଥୂଳପ୍ରକାଶେ । ୧ ।
ଛନ୍ଦର୍ ଅନ୍ତ ନୋହେ ତା ଜଣିବା ସୁକୃତ ଅଧିକତ୍ର ମାନ ।
କୁହୋଇବେ ମୂର୍ଖେ ବୁଝିବେ ଅକ୍ଷରେ ସ୍ମରିବେ କୋବିଦଜନ । ୨ ।
'କ' ଠାରୁ 'ଣ' ଆଦ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତାକ୍ଷର ଯେତେ ବର୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣ ଏ ହୋଇବ ।
ଏହା ଏକଟକୁ କାଳାର୍ଣ୍ଣ ବୁଝାଇ ଜାଣନ୍ତି ପ୍ରମୋଦ ହେବ । ୩ ।
'କ' ବୋଲି ଅବନ ଜଳକୁ 'କ' ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାକୁ ଶିରକୁ ତଥା ।
'କୁ' ବୋଲି ଭୂମିରେ ଅଧମକୁ କୁତ୍ସିତ ଶୁଣ କୁଚେ ଦେଲ ଭଞ୍ଜ । ୪ ।
ଖର୍ଜ ବୋଲି ଅର୍ଦ୍ଧଶୀର୍ଷ ଉଦକ ଥାମ୍ ଯୁଗଳ ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ।
ଖଞ୍ଜ ବୋଲି ଜାଣ ପଦାତ୍ର ଉଷ୍ମ ଗାଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ ଦୁଷଣ ଦେଖାକୁ । ୫ ।
ଖର୍ଜ ଖଣ୍ଡ ଅଶ୍ରୁ ସଜଳ ଉତ୍କର୍ଷ ଅଜଳ ଗଣ୍ଡ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
କାଳ ଅଣ୍ଟ ବୃକ୍ଷରେବେ କୃଷ୍ଣରେବେ ଗାଧ ରଜନୀ ବ୍ରୋଣ । ୬ ।
ବୋଲ ଖଣ୍ଡେ ଉପବାନ ଯବ ନୃତ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଖର୍ବ ବସୁ ଭ ।
ଶ୍ରୀକ ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟାପକୁତକୁ ଗଜାମର୍ଦ୍ଦିତ ଶୁକ ଯେ ଶତ । ୭ ।
ନନ୍ଦ ବୋଲିଲ ଯେ ଦେବିତାକୁ ଖଣ୍ଡ ଭାବନା ବୁଝିଣ ନାମ ।
ତଣ୍ଡୀ ବୋଲାଇ ତଣ୍ଡୀ ଦୁର୍ଗମ ତଣ୍ଡୀ ଯେ ସ୍ତୁତିବୋଲାକ୍ଷ । ୮ ।
ସ୍ମୃତ ବେଶିଟାକୁ ଶୁଣ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶୁଣ ଶକ୍ତି ଶୁଣ ଦେଖ ।
ଉତ୍ପାଦନେ ଯେ ଅସୁର ବୁଝିଲେ ଉଚ୍ଚବେଳେ ଉପ ଭକ୍ତ । ୯ ।
ଏକ ବୋଲନ୍ତି ଯେ କେବଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠକୁ ଜନ କୃପନକୁ ଦେଖ ।
ମାଳ ବୋଲିଲ ଯେ ପୁର୍ଣ୍ଣକୁ ସ୍ତ୍ରୋଳ ଅଚାଣ ଅନୁ ସ୍ମରଣ । ୧୦ ।
ଦକ୍ଷ ଯେ ବୋଲିଲ ସମୃଦ୍ଧକୁ ଯମ ଭଟ ଖର୍ଷି ନାମ ଶ୍ଳୋକ ।
ଟକ୍କ ବୋଲି ଯାଦବ ଜଳିବୃଦ୍ଧେ ଶଙ୍କର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଘାତକ ଖଣ୍ଡ । ୧୧ ।

ବନ ଦେଖି ବଦନ୍ତେ ବଦାରାକୁ ବନ ଶୁଖନା ଅଗ୍ରଜ
ବଦର୍ଦ୍ଦ ଭୁଜେନ୍ତୁ ଶାବ୍ଦକୁ ବଣ୍ଟାକୁ ଚର୍ଣ୍ଣ ବୋଲଜଣ ନେଜ । ୧୨ ।
ଏକା ଦେଖାଇ ସେ ଜଗତେଶ୍ୱରଙ୍କ ଦେହଁ ଶରୀରେ ସର୍ବଦାଙ୍କ ।
ଦେଖି ବୋଲି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଭୟକୁ ଅଦ୍ଭୁତ ସମସ୍ତାଙ୍କରେ । ୧୩ ।
ଅନେକ ବୋଲନ୍ତି ବୋଲଜ୍ଞାତନ୍ତୁ ସ୍ୱାମି ଗୋବିନ୍ଦ କରନ୍ତୁ ।
ଅନେକ ଭୁଜେବଦ୍ରୁଶ ସେ ଅନନ୍ତ ସ୍ୱାମି ଦ୍ରୌପଦୀମନରେ । ୧୪ ।
ଅନେକ ଶରୀର ଅନେକ ନେତ୍ରଶ ସେ ଅନେକ ରୂପରେ ରହି ।
ଅର୍ଜୁନ ବୋଲଇ ଶୁଭଙ୍କ୍ଷେମା ଅମିତା ଗାଦରୁ ଶାନ୍ତ । ୧୫ ।
ଦେବଙ୍କ ସ୍ତୁତିପୂଜ ସେ ସମସ୍ତ ଶାସନ ଦର୍ଶି ସେ ସ୍ୱାନ୍ତ ।
ମଣ୍ଡ ନ ବେଢ଼ିଣ୍ଡି ବଦନକୁ ମଣ୍ଡ ନ ବୋଲଇ ସ୍ୱାମି ଭରତ । ୧୬ ।
ଦାଉଦା ଦେଖାଇ ନେଜଶନ୍ତ ସେ ଦାନଦା ଦଣ୍ଡି ଦା ଭାଣ ।
ଭରତ ବୋଲନ୍ତି ଭାରତୁ ଭରତ ଦୃଷ୍ଟରେଷ୍ଟଦରେ ଦେଖ । ୧୭ ।
ଦେଖେ ଦଣ୍ଡି ଧନୁଜ ସେ ଦେହେବ ଦେଖାଇ ଦାସ୍ୱାସ୍ତେ ।
ଶମ୍ଭୁ ବୋଲଇ ଦେବାଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ସକଳ ଗୋଦାବର ଦର୍ଶି । ୧୮ ।
ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖେ ସୁନ୍ଦରରେ ଦେଖିଲୁ ଦୃଶ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବୃନ୍ଦ ।
ଦାହକ ମଣ୍ଡ ଦାହକ ଦେବିଙ୍କଦେବଙ୍କ ସ୍ୱାମି ଗାଢକ ଦାଣ୍ଡକ । ୧୯ ।
ଭାବେକ ନାମ ଦାସ ବଦନକ ଦାସେକ ଦାସ ଦେଖାଇ ।
ଅନେକ ଶକ ଦେଖାରରେ ଦେବନଦରେ ଦଦଦଦେଶ ବର୍ଣ୍ଣିଲ । ୨୦ ।
ଦାଲ ଦ୍ଦକ ବୋଲଇ ଦୃଷ୍ଟିମ ଦାଲ ଦ୍ଦକ ଦୃଷ୍ଟ ସେ ଦାଲ ଦ୍ଦକ ଦେଖ ।
ଦର୍ଣ୍ଣିକ ନେଷ-ଦେବତାଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦର୍ଣ୍ଣିକ ଅଜିତଦେବ । ୨୧ ।
କଳଙ୍କ ବୋଲି ଦଣ୍ଡକଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବାନ ସେ ଅପଦାଦଙ୍କୁ ।
ସ୍ୱଭଦ ନେ ଶୁଭକ ସ୍ପର୍ଶିଲ ସ୍ୱଭଦ ବୋଲଇ ଶରଣ୍ଡୁ । ୨୨ ।
ଦୃଷ୍ଟିକ ନେ ଗୁହ୍ୟଦେବ ଶଚିଙ୍କ ସ୍ୱାମି ଦେବଗଣ ଭାଣ ।
ଶନକ ଦେଖାଇ ନେପୁର ଶରତ ସିଦ୍ଧଦଶଙ୍କରେ ସ୍ୱାମି । ୨୩ ।
ନାଦୁକ ବୋଲି ଦେବଙ୍କୁ ସ୍ୱଭାବଙ୍କୁ ଯାଦବ ସଙ୍ଗ ଶର ।
ଭଞ୍ଜକ ନେ ଶୁଭଙ୍କରେ ସ୍ପର୍ଶିଲେ ଦଶକ ନାଥିକ ନାଶ । ୨୪ ।
ଭମ୍ଭକ ବୋଲି ଶୁଭାଙ୍କ ଶରଙ୍କୁ ଭମ୍ଭକ ଭଜନେଶ୍ୱର ।
ଦେଖ ନ ନାମ ଶର୍ମ ଚର୍ମେ ଶ୍ରିଷଣ ଦେଖ ନ ଦାର ଦାଶର । ୨୫ ।
ଦେଖନ ନାମ ଦୃଷ୍ଟକ ସ୍ପର୍ଶିଲ ଦଶକ ସେ ସର୍ବସାର ।
ଦାଦକ ଦେଖଣରେ ଅଙ୍ଗ ଶରଦ ବର୍ଣ୍ଣ ଶାସନ ଶନ । ୨୬ ।

ଭୂଷିତ ଦାମ ଦାଣ୍ଡରେବ ଭୂଷିତ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳରେ ରଣି ।
ଦଳିତ ଦାମ ଭୂମିପୁଷ୍ପ ଦେବିଙ୍କରେ ଦଳିତ ଗନ୍ଧରେ ଘଣି । ୨୭ ।
ତଳକ ବୋଲଇ ବର୍ଷ ତଳକ ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମାରେ ତଳକ ।
କଳକ ବୋଲଇ ସୁଖ ଖଡ଼୍ଗ ଦେଇ କଳକ ଲସ୍ତୁ ଘଣି । ୨୮ ।
ଅଙ୍କୁ ବୋଲଇ ଶୁଣ୍ଡିକୁ ମିଳି ଯେ ସୁଗନ୍ଧ ମଦରେଣୁର ।
ଅଳକ ବୋଲଇ କେଶକଳାପକୁ ଅଳକ ଚାମର ସୁର । ୨୯ ।
କୌଶିକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କୌଶିକ କୌଶିକ ଯେ କୌଶିକ ବୋଲନ୍ତି ଶ୍ରୀନ ।
ଦର୍ଶଙ୍କ ଆହ୍ୱାନ ଜମ୍ବୁକୁ ଦାର ନାସିକେତଶାଳ ବୋଲ । ୩୦ ।
ଚୈତନ୍ୟ ନୃତ୍ୟରୁ ଶ୍ରୀଯୁତ ଭୂପଦେବଙ୍କୁ ବୋଲ ଉଦକ ।
ଦ୍ୱିଜ ବହୋଷ ଦ୍ୱାଦଶାନ ସ୍ନାନ ଧର୍ମ ବୋଲନ୍ତି ସୁବଚ । ୩୧ ।
ଦ୍ୱିଜ ଦ୍ୱିଦେବଦେଶ ନେତ୍ରବେଦ ସୁଖ ଗୁଣ ଦକ୍ଷ
ଦ୍ୱିଜ ଯନ୍ତ୍ର ଭୁକ୍ତି ବେଲା ସୁଖିତ ଯେ ଦଶାଶ୍ଚିବ । ୩୨ ।
ବାଳକା ବୋଲଇ ଚନ୍ଦ୍ରମାଲ ଯେ ବାଳକା ଦର୍ଶିଭୂଷଣ ।
ବାଳକା ବୋଲନ୍ତି ବାଳାକୁ ବାଳକା ବାଲୁକା ଏଥରେ ଦେଖ । ୩୩ ।
ଇନ୍ଦିରା ଚେତରେଖଣୀ ରେଖାଁ ଦେବଦାସ ଭୂଷଣ ।
ବହୁଳ ଅମ୍ବର ବଳ୍ଲଭ ଯେ ଅଲୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁରଭଦ୍ରଦଳ । ୩୪ ।
ଭୂଧର ଆଭୂର ଅଦ୍ରି ଭଗୋଳ ସୃଷ୍ଟିକା ପିପ୍ପଳୀ ସୁଖ ।
ଭ୍ରମର ଦେବର ଷଟ୍ପଦ ହେମ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅମୃତ ପୁଷ୍ପକ ସ୍ୱର୍ଗ । ୩୫ ।
କନକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କନକ ବୋ ଯେ କନକ ଧାତୁରେଖର ।
କନକ ଭୂଂଗାର କନକ ଭୂଷାଣ ଗୁଣି କନକ ଧୁସ୍ତୁର । ୩୬ ।
ସ୍ତ୍ରୀସୁତ ପୁତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀସୁତ ଯେ ଭବନ୍ ସ୍ତ୍ରୀସୁତ ସ୍ତ୍ରୀସୁନ୍ଦ ବୋଲ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ବୃତ ପ୍ରୀତ ଶାରଦଶ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀସୁତ ଅଷ୍ଟାବେ ପ୍ରକଟିଲ । ୩୭ ।
କଣ୍ଟକ ପଦ୍ମକୁ ଦକଣ କେଶ କିଂଶୁକଦନ୍ତ ମସ୍ତକ ।
ଧାତୁ ନଗର ସୁକଧାରା ଏତେକ ଜଟକାରେ ପଣ୍ଡିତ । ୩୮ ।
କୌଶିକ ଷଡ୍ଭାଗିଷ ଇନ୍ଦ୍ର ନକୁଳ ପୁଷ୍ପ ସହଜ ସୁରଭିଦ ।
ଏକତୈଙ୍ଗ ନାମ କୌଶିକ କୌଟିଷ ନବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାମ ଶୋକ । ୩୯ ।
ମାନଦା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମାଦଳକୁ ପୁଣ୍ଡୀକ ସନ୍ତୁଷା ନପବେଦକୁ ।
ଘନକ କୋପସ୍ତନକୁ ଲୁଣ୍ଠି କୋଳଶାଳକୁ । ୪୦ ।
ଭୂଷକ ବୋଲ ମୁକ୍ତିକ ଦାଣ୍ଡକୁ ଭାବଂକଲାରେ ଭୂଷକ ।
ମଞ୍ଜିକା ହଂସ ଭୂଙ୍ଗେଶ ଉଞ୍ଚିକା ବେଶା ସୁହାସାକୁ ଦେଖ । ୪୧ ।

ଶକୁନି ଉଦ୍‌ଭାଷ୍ଟ ତର୍ଜିମଣ୍ଡଳୁ ଯେ ପୃଥବୃନ୍ଦ ।
ଗ୍ରହଗଣ ଗ୍ରହଦୃଷ୍ଟ ଦର୍ଶନ ଏ ଜଗତି ହୋଇ ସ୍ଥାନ । ୪୨ ।
ଶୈଳଙ୍କ ହୋଇ ମହୀ ପର୍ବତଙ୍କୁ ଜଙ୍ଘ ଯେ ପର୍ବଣିକା ।
ଚେତନ ଯୌବନା ଦାନବାଦି ଦେଖ ଜଗତି ହୋଇ ପ୍ରକାଶ । ୪୩ ।
ସଂସାର ହୋଇ ଜନ୍ମ ମେଦକୁ ଅଶ୍ରୁବିନ୍ଦୁ ଜାତ ଖୁରେ ।
ଜଳଚର ଦଶ ଲକ୍ଷ ଯୋନି ଶୁକ୍ର ବାଳାଦି ଦାନ ଯାଏ । ୪୪ ।
ଆକର୍ଷଣ ହୋଇଲ ଧୂର୍ଜଟିଙ୍କୁ କଦାଚେ ସଦାଶିବ ।
ତପାସୁର ଭସ୍ମ ରାକ୍ଷସ ଗ୍ରହଙ୍କୁ ବେଦ୍ୟପଢ ସନ୍ତାପେ । ୪୫ ।
ତପସ୍ଵୀ ଜନ୍ମ ଜଗତ ପୁଣି ତପସ୍ୟେ ସାଧୁଲୋକ ।
ସପ୍ତ ସମୁଦ୍ର ଜମ୍ବୁଦ୍ଵୀପକୁ ବୃନ୍ଦାବନ ଦ୍ଵୀପଖଣ୍ଡ । ୪୬ ।
ଶ୍ରୀ ଅଯୋଧ୍ୟା ମଥୁରା ବୃନ୍ଦାବନ ଗୋକୁଳେ ଯେ ଦ୍ଵାରକା ।
ବୈକୁଣ୍ଠପୁର ସ୍ଵର୍ଗପୁର ଲୁଟୀକ ସେ ମଣିଦ୍ଵୀପ ଗୋଲୋକପୁର । ୪୭ ।
ଗଙ୍ଗାଦିକ ହୋଇ ତପୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡ ତୀର୍ଥସ୍ଥଳୀ ସଂଗମତ ।
ସପ୍ତାଶ୍ରମ ବନ୍ଧୁ ବଟ୍ଟ ସମ୍ବଳ ଲକ୍ଷ ପଞ୍ଚସରୋଜ । ୪୮ ।
ମନ୍ଦାକନ ଦଶ ବୃନ୍ଦାବନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନ୍ଦର ଗିରି ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖ ନାମ ଏକ ଉଦ୍ଧାର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ମଣି । ୪୯ ।
ମାଣିକ୍ୟ ହୋଇ ପାଚକ୍ଷ ରତ୍ନ ପାଣିକ ପ୍ରବାଳ ।
ବୈଡୂର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ହୀରା ନୀଳମଣି ବୈଡୂର୍ଯ୍ୟ ଗୋମେଦକ । ୫୦ ।
କର୍ପୂର ହୋଇ ସୁଗନ୍ଧ ଯେ ଚନ୍ଦନ କସ୍ତୁରୀ ।
ଶାଳଗ୍ରାମ ନାମ ଶିଳା କୁଙ୍କୁମ ବାସନା ଅଗୁରୁ କର୍ପୂର । ୫୧ ।
ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ହୋଇ ତୁଳସୀ ସେ ସାଳଗ୍ରାମ ।
ଚିନ୍ତାମଣି ହୋଇ କଳ୍ପବୃକ୍ଷ କାମଧେନୁ ଶଙ୍ଖ । ୫୨ ।
ଅଶ୍ଵତ୍ଥ ନାମ ବଟ ପିପ୍ପଳ ଗାଛ ଯେ ଦେବ ।
ସୁରତରୁ ହୋଇ ମାଧବୀଲତା ଅଙ୍ଗୁର ନାରଙ୍ଗ । ୫୩ ।

୧୦ ଛାନ୍ଦ

ଏ ଶର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପାଦ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଗ୍ନି ଶିଖ ଜଳେ ।
ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରେ ସକଳ ଦେବ ଦେବୀ ଶୋଭା ପାଏ । ୧ ।
ନାଗ ହୋଇଲ ଅନନ୍ତ ନାଗଙ୍କ ନାଗ ଜଳେ ଶୁଭ ।
ଦଶ ଲକ୍ଷ ଦଶ ଦିଗ ସ୍ଥାନ ଦଶ ଦିଗପାଳ ହୋଇ । ୨ ।

ଶାଖା ବୋଲି ଚକ୍ଷୁ ଭୃଙ୍ଗ ଆଦି ଯାନ୍ତି ନାନାଭୂମିକୁ ।
ଶାଖା ବୋଲନ୍ତି ଆବରଣି ଯିବା ତେ ଭୂମିକୁ ବେଦସ୍ତୁତିକୁ । ୫ ।
କୋମଳ ରେଖ ଦେବତାଙ୍କୁ ସମ୍ଭବ ମୃଗ ସ୍ଥାନକୁ ଯବନ ।
ସମ୍ଭବ ଚକ୍ଷୁ ଶୁଆଳରେ ଯଜ୍ଞରେ ବେଦୋକ୍ତରେ ପଣ୍ଡିତେ । ୪ ।
ବଳିତ ବୋଲି ଶବ୍ଦ ଉପଦେଶ ବନ୍ଧନ ବୋଲି ଗଣନ ।
ଦେଖିଥିବା ପକ୍ଷୀଗଣ ଯେ ଦେଖିଲା ଆସନଦେବ ହୋଇ ସ୍ତୁତି । ୬ ।
ଏବେ ତୋଳିଲ ବେଦିକୁ ସୃଷ୍ଟି ସେ ଏକାଙ୍ଗ ଚଉ ମଣ୍ଡଳେ ।
ସୂକ୍ଷ୍ମ ବୋଲି ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଚକ୍ଷୁ ଧାର ସ୍ତୁତିଗଣରେ ଦେବ । ୭ ।
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୂଳ ବୋଲି ଦେବତା ଶକ୍ତିକୁ ଅଧୋମୂଳ ଭକ୍ତିକରି ।
ଈର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୂଳ ବୋଲି ଭୃଗୁଙ୍କୁ ଈର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୂଳ ବୋଲିଏ ଶାସ୍ତ୍ର । ୭ ।
ଚଣ୍ଡଳେଣ ବୋଲି ଶକ୍ତିଙ୍କୁ ଯେ ଯୋଗମାୟାଙ୍କ ଅଳ୍ପ ।
ଏବେ ତୋମ୍ବର ବେଦାନ୍ତ ପୋଷେନ ବେଦରେ ଉପାସ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର । ୮ ।

ଛକ ଶାସ୍ତ୍ର

ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି ବେଦକୁ ବେଦ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଦେଉଳକୁ ପୂଜନ୍ତି ।
ନାଭି ବୋଲନ୍ତି ଦେବଙ୍କୁ ପୁଣ୍ୟ ଶିବ ବୋଲି ଏ ବୁଝିବି । ୧ ।
ଚକ୍ର ବୋଲନ୍ତି ବେଦଙ୍କୁ ଦେବଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମ ଶକ୍ତି ଶରୀର ।
ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥିତ ବେଦ ନାଭିକୁ ଶବଦ ଶବ ବୋଲି ଏବେ ଭାଷେ । ୨ ।
ଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି ସେ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ବୃନ୍ଦକୁ ଚୌଷଷ୍ଠି ଧାମ ପଣ୍ଡିତ ।
ଭୂମି ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭବନ ଯେ ଶକ୍ତି ମନ । ୩ ।
ଭବ ବୋଲନ୍ତି ପୃଥ୍ୱୀକୁ ମହାଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥିତି ଶାସ୍ତ୍ର ଶୁଣ ।
ଭବ ବୋଲନ୍ତି ଗ୍ରନ୍ଥ ଶାସ୍ତ୍ର ଭଲ ଦେଖିଲେ ଶୋଭା । ୪ ।
ଭବ ବୋଲନ୍ତି ସର୍ବସ୍ୱ ନାଦ ବେଦ ସ୍ତୁତି ଅଣୁ ଭାଷ ।
ଦୃଷ୍ଟି ଶରୀର ଦେବତାଙ୍କୁ ଶାସ୍ତ୍ରଦେବଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ଭଲ । ୫ ।
ଭବ ଅନ୍ତରେ ବେଦତତ୍ତ୍ୱ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେବାଙ୍କ ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ର ।
ବେଦ ଶବଦ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଏବଂ ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରକାଶରେ ପ୍ରକାଶିତ । ୬ ।
ଭୃଗୁ ନାମରେ ବେଦ ପ୍ରଭାବ ଅକ୍ଷର ଭକ୍ତ ଶୁଦ୍ଧସ୍ୱରୂପ ।
ମୂଳ ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମ ଭୂତକ ପଣ୍ଡିତ ଭଗବାନ ପ୍ରୀତି ଦେବ । ୭ ।
ଭବ ଆତ୍ମାରେ ପ୍ରକାଶରେ ଦେହ ଅଳ୍ପ ଶୋଭାରେ ଭକ୍ତି ।
ଗୁରୀ ଭଗବାନ ଶବଦ ସୂକ୍ଷ୍ମ ମନ ଶିବେ ବୋଲନ୍ତି । ୮ ।

ସୁଖ ଉତ୍ପାତ ଲଭ ଅଲଙ୍କ କହନ୍ତି ସୁଜନ ବୋଧର ସୂର ।
ସେଯ ବୋଲି ଜଣ୍ଡ ଶିତକୁ ଲଗୁବୁ ଖାଓ ପୂର୍ବ ଦେକ କର୍ଣ୍ଣ । ୯ ।
ଏଣ ବୋଲି ଏଣ ମହୁଷେ ଶ୍ରଦେବେ ଜାଣିଙ୍ଗ ବାଣିଷ୍ଟକୁବେ ।
ସେକ୍ଷ୍ମୁ ଏକ୍ୱନ ସୁଦକ ଡାଲୁସୁମର ଜଣାଇ ବୋଲ ଉଚ୍ଚଶେ । ୧୦ ।
ଗାଧ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଶୁକକୁ ଖେଷୁକୁ ଗାଉମାଉଳ ସ୍ତୁଷ ।
ଶୁକ ଏହ ଭ୍ରସୁଭକୁ ଖିଅଭକୁ ଏଭ ଏଖାଶ ସେ ଶୁଜ । ୧୧ ।
ଅବେଳକ ବୋଲନ୍ତି ଏନ୍ଧ୍ରଣିଖନ୍ତ ସ୍ତୁତିନା ଦୁଇଁ ଅଶେଷ ।
ଆଣ୍ଡୁଗ ଘାଣ୍ଡୁ ଭକଣ ଷେଣଭଣା ଶପୁର ଘଣ ଷଡ଼୍ଦେବ । ୧୨ ।
ଜଣନ ଭୁମିକର୍ଣ୍ଣିରୁ ସେ ଧୂମାଇ ବୁଝନ ଶୁଣ୍ଡରଳନ ।
ଏଳକ ବୋଲ ଏଣ ଦେଶ ଜଣକ ଶୁଜରନ ମଣ୍ଡୁଚ । ୧୩ ।
ଜଗଣ ବୋଧକ ଶୁଖଉନ ଶୁଖ୍ରଣେଷୁ ଭୂଜ ଭଜଣାଉ ।
ବଦକ ବୋଧର ଘଣ ସୁଦ ସୁଭଣନ ସେ ବୁଣ୍ଡ ଶୀଭ । ୧୪ ।
ଷଣ୍ଡିଣ ଅଣ୍ଡ ପ୍ରିୟଦର୍ଶନେ ଅଣ୍ଡ ଶିତ୍ରଣରେ ଘଣ ଶୁଦଣ ।
ଷିଣାର ରଙ୍ଗତପକ ଜଗଦେଶ ସୁନ୍ଦ ଏଣ ମାଦ୍ରଣ । ୧୫ ।
ଭଣାଳ ବୋଧନ୍ତି ତଣ ଉଦ୍ଧବାଜ ମୁକମ ମୁଚକ ଦୋଷ ।
ଶୁଦଗ ମର୍ଦ୍ଦିକ ପଣ୍ଡୁର ସାପଶ୍ ମାନଇ ଏବଣଣିଗ । ୧୬ ।
ସୁକ୍ରାଣ ବୋଲନ୍ତି ସୁରବେଶ ତାଣ୍ଡିକ ଜାତ୍ରୁ ଜାତର ଗାଉଛନ୍ତି ।
ସୁମ୍ଭାଣ ବେବନସାନ୍ଧନକୁ ଏକଣ୍ଣୁ ଘାନ ସବୁ ଜାଣେ । ୧୭ ।
ଶଳକ ବୋଲନ୍ତି ପୃଥିବୀକୁ ସେଣିକି ଧାବନକୁ ବୁଝନ୍ତ ।
ସହଜ ଶରଣ ଗନ୍ଧ ଧର୍ମୋଗ ବୋଷ ସୃଷ୍ଟି ଜଞ୍ଜକ । ୧୮ ।
ଜନ୍ତୁ ମୁଖ ଭଣ ଉଦ୍ଧର ଦସୁମା ଧନୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୂଚଣ ।
ବସ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରକୁ ବୋଲଣ ଅଣଚ ଗାନ ଜଣନ୍ତି ଏକଣ । ୧୯ ।
ଲିଭାଳ ଜନ୍ତୁମ ନନ୍ଦନାର୍ଣ୍ଣି ଲେ ଶେମାଣ ଗଣ୍ଡୁକ ଏଧ ।
ଷଣନ୍ତଣ ଶଣ ସ୍ୱରଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ୱରଦାଣ୍ଡରେ ବୃଷ୍ଟି ଏ ସିଦ୍ଧି । ୨୦ ।
ଲୁଗଣଣ ବୋଲନ୍ତି ବୈଷ୍ଣବ ଜଣବେ ସୁରନ୍ତି ଦୂର୍ଗନାଶକୁ ।
ଏଣ ଲୁଗଣ ବୋଲନ୍ତି ଏଣବେଶିଣ ଆଗନ୍ତ ଦେବ ଜାଣନ୍ତୁ । ୨୧ ।

ଲଭ ଗାତ୍ର

ଜଣ ବୋଲି ବାଣଣେଷକୁ ସାବତୁ ଅର୍ଥ ସୁଭାଣଥ ମନ୍ତ୍ରଣ ।
ବାଣ୍ଡୁ ବୋଲନ୍ତି ଘର୍ମ୍ମକୁ ବେଖିକୁ ବେଳ ଜୁଉବେଣ ଏଣ । ୧ ।

ମୁକ୍ତ ବୋଲନ୍ତି ଯେ କେବଲ୍ୟଜନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଅଗ୍ନି, ଅନୁ ନାମ ।
ଶିବ୍ ବୋଲ ବୃଷ୍ଟାଗୁଚ୍ଛକୁ କେବଳୁ ଆଁଶୟଲେଖେ ଡାକିନ । ୬ ।
ଅନସ ବୋଲ ଅଗ୍ନୀକୁ ଶୋଷକୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ବୋଧ ।
ମହାମୂଲ୍ୟରେ କାମୁକଠାରେ ଏବ ମହାର୍ଘ ଜଣାଯାଉ । ୩ ।
ଅଜୟ ଅଶ୍ରୁ ଶବ୍ଦର ଲୋକବେଦ ଶବ୍ଦ କାରକଲଣ ।
ଜଗାବ ବୋଲନ୍ତି ଜଁଭୂକମ୍ପୁ ଶ୍ଳେଷଣଠାରେ ଦଣ । ୪ ।

ଭଣ ଶାନ୍ତ

ଦଣ ବୋଲ ଶୃଙ୍ଗ ଶୃଙ୍ଗକୁ ଦେଶକୁ ଜାତ ଜେଉଦେଶ ମଣି ।
ଶୈଳ ବୋଲ ଦ୍ଵୀପ ଉଦକ ଝଡର ଚଳେଷକୁ ଘୋଡ଼େ ଗଣି । ୧ ।
ଧୂତ ସ୍ତ୍ରୁ ଭଳର ବଠିକ ଶୈଳର ବର୍ଣ୍ଣ ଯେ ଜନ୍ମ ସୂଜନ ।
କାଣି ବୋଲ ଶୃଙ୍ଗ ଯୋଷକାକାନକୁ ବୋଲନ୍ତି ଯୁକ୍ତିଜନ । ୨ ।
ଭଗ ତର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵୃତଗୁଣକୁ ବୋଲନ୍ତି ଯାତ ଦାମନ ଶାମର ।
ଶୃଙ୍ଗ ଷଷ୍ଠି ଯୋଗ କାନ୍ତି ଅଭଲାଷ ବତ ବାଣୀ ଗୁଣ ସର । ୩ ।
ଘଣ୍ଟ ବୋଲନ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଭଗଣକୁ ଘୋଡ୍ର ଶଢ଼ୁଣୀ ଦଣ୍ଡୀ ।
ଶୃଙ୍ଗ ଗ୍ରୀଷମକୁ ଷଣ୍ଢିକୁ ଶୃଙ୍ଗ ଅଗ୍ନି ଶୃଙ୍ଗକୁ ଜଣ । ୪ ।
ଶୃଙ୍ଗ ବୋଲି ଅଙ୍ଗରେଖ ଲଗରେଖ ଶୃଙ୍ଗ କଳ୍କୁ ଜଗନ୍ତ ।
ଶୃଙ୍ଗ ଦାମ ବଳୟ ଧୂଳାଧ ଅଷ୍ଟେ ଶୃଙ୍ଗ ଶୃଙ୍ଗାସ୍ତ୍ରେୟ ବର୍ଣ୍ଣି । ୫ ।
ଦର୍ଶିଣୀ ବୋଲନ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିବାହକଙ୍କ ଶୃଙ୍ଗ ଗଣେଷ ସାଙ୍ଗରେ ।
ଜଗତ ବୋଲ ଯେଷ୍ଠାକୁ ଷଣ୍ଢିକୁ ମହାଷଣ୍ଡକୁ ଯୁଗରେ । ୬ ।
ଶୃଙ୍ଗ ବୋଲ ବସ୍ତୁକୁ ଶସ୍ତ୍ରକୁ ନମ୍ରଭ ଅସୁର ଯାଉ ।
ନଷ୍ଟକ ଜଗଣ ସ୍ତୁର୍ଣ୍ଣି ତାଣ ଦର୍ଶି ଷଣ୍ଢୀ ଦଗ୍ରାୟ । ୭ ।
ସାଷ୍ଟକ ଚକ୍ରଲୋକ ସାଜନ ଦ୍ଵିଜ ଯେ ସାମ୍ରାସ୍ଵରେ ଅସୁର ।
ଜଗନ୍ନାଥ ବୋଲ ଯେ ବଳ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଜଗନ୍ତ ଦଣ୍ଡ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ୮ ।

ଭଣ ଷଷ୍ଠ

ଶୃଙ୍ଗ ବୋଲ ପ୍ରୀତିକୁ ଭକ୍ତକୁ ଶୃଙ୍ଗ ଯେ ପ୍ରକଟ ଭାଉ ।
ଶୃଙ୍ଗ ଶର୍ମିଳ ଅଭିମୁଖ ଶୃଙ୍ଗ ଦଯ ଅଭ୍ୟନ୍ତର ଶାମଳ । ୧ ।

ଭଣ ଶୃଙ୍ଗ

ଭଗ ବୋଲନ୍ତି ସ୍ଵରୂପବିଷ କଣ୍ଠକୁ ଦୀର୍ଘକୁ ସଗଣକୁ ।
ଭଗ ବୋଲ ପ୍ରୀତି ଭଗ ବୋଲ ଶୃଙ୍ଗକୁ ଜଗଣ ଅଙ୍ଗୀନ ମଣକୁ । ୧ ।

ଅଳ ବୋଲନ୍ତି ବସ୍ତୁ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରଧାନ ତୁମ୍ଭ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ନୃପ ।
ସଦା ନିର୍ଭୟ ଭଜନ୍ତୁ ଭକ୍ତ ସଦା ଶରିରୁ ଲଭଇ ଲାଭ । ୨ ।
ବସ୍ତୁ ବୋଲି ଗୁପ୍ତ କୃଷ୍ଣ ତୁମ୍ଭ ସେ ମନକ ନାରାୟଣ ।
ବାଣୀ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଅଶ୍ୱକୁ ଜେଠି ବାଣ ବୋଲାଇ ସେ ଧର । ୩ ।
ଭକ୍ତି ବୋଲି ଭାଗୀରଥୀ ଭାଷ୍ୟ ଅଗ୍ରଣୀ ବଳ ଘାଣ ଭେକ ।
ଭାଷ୍ୟ ବୋଲି ସେ ଭଗବତ କହନ୍ତି ସୁଧାରୁ ଭକ୍ତି ଲୋକ । ୪ ।
ତୁଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତି ଜଳସ୍ତମ୍ଭ ଦଣ୍ଡ ତୁଷ୍ଟି ବୋଲି ଉତ୍ତିରବେ ।
ତୁଳ ବୋଲନ୍ତି ବାଣୀ ତୁଠକୁ ତୁରଙ୍ଗ ସ୍ୱର୍ଗ ତୁଷଧରବେ । ୫ ।
ଦ୍ୱିଜ ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏହି ବେଦିଙ୍କ ତୁଳ ଦେବଙ୍କ ଘଟକ ।
ଧର୍ମ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଗୁପ୍ତ ଭଗବାନ ଶଙ୍ଖାଣ ଚକ୍ର ମୋହନ । ୬ ।
ଉଭ ଶବ ଦେଖି ସର ଯାହା ତୁଳ ବୃନ୍ଦାବନେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିଲ ।
ସତ୍ୟ ବୋଲି ଦେଶ ଧାମେ ପ୍ରଭା ବୋଲି ସତ୍ୟର ସଜ୍ଜନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ । ୭ ।
ଜାତ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଚେତନକୁ ସର୍ବାନ୍ତୁ ଜଣ ଅକ୍ଷର କାରଣ ।
ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ ଛନ୍ଦ ସ୍ୱର ବୋଲି ବେଦର ଶୋଭିତ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଜାଣ । ୮ ।
ବାଳ ଅଙ୍ଗ ହରିଙ୍କରେ ନାଭ ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ କେବଳ ।
ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଗଦା ପଦ୍ମ ହସ୍ତ ବୋଲି ତୁମ ଭୂଷିତ ଅଙ୍ଗକୁ । ୯ ।
ଅଗ୍ରଜ ବୋଲି ମୁକୁନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ସୁଜନଙ୍କ ଏକେ ସ୍ୱେ ।
ଅଗ୍ରଜ ବୋଲି ସ୍ୱର୍ଧର ଗଣ୍ଡକେ ସୁତଧାରେ ଦ୍ୱୀପ ଦେଖେ । ୧୦ ।
ଶବ୍ଦ ତତ୍ତ୍ୱ ଶକ୍ତି ତୁମ ହିଁ ଅଟ ଏ ଅଣୁ ବୋଲନ୍ତି ଅମୃତ ।
ଦେବଗଣ ଶାସ୍ତ୍ର ଚରିତ୍ରରେ ଯୋଗିନୀ ଅଣୁ ଭାଗ୍ୟବାନ । ୧୧ ।
ଭାଗ୍ୟବାନ ବୋଲି ନାରଦଙ୍କ ଉଦ୍ଧବ ସୋମବଂଶ ପାଣ୍ଡବରେ ।
ବୋଲି କରନ୍ତି ବସିଷ୍ଠକୁ ନଗରୁ ବାହୁନ ଋଷିଙ୍କୁ କରନ୍ତି । ୧୨ ।
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଶବ ଦୈତ୍ୟଗଣ ତୁମ୍ଭ ସାଧନେ ସେବକେ ବନ୍ଦି ।
ଲିଙ୍ଗଟା ବୋଲି ସାଂଖ୍ୟ ମାଳ୍ୟରେ ତ୍ୟାଗ ଭାଷା । ୧୩ ।
କାଳୀଦମନ ନାମ ବଳଭ ଦ୍ରୁମ ବୃକ୍ଷ ଅନନ୍ତଶାୟୀ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ବୋଲି ଜଗତେ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଲାଭରେ ପ୍ରଣାମେ । ୧୪ ।
ଯମ ବୁଦ୍ଧିଶ୍ରୀର ତୁମ୍ଭ ଏ ଜଗତେ ବୋଲନ୍ତି ବସ ଧର୍ମରାଜ ।
ତ୍ରିଗୁଣ ବୋଲି ସର୍ବ ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମୀ ଏକଇରେ ଜଗତ । ୧୫ ।
ବୋଲନ୍ତି ସମସ୍ତ ଧନପତି ଶବ ନାରୀ ଜନକ ଜନନ ।
ଭଗବାନ ବୋଲି ମୁନିଏ ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବ ନନ୍ଦନ ପୁତ୍ର । ୧୬ ।

ସ୍ତନପାନ ସୁଧାକରଣ ତୃତୀୟ ସମସ୍ତ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।
ଶୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବିଭୂରକଣ ମୃଗୁଣ ଶୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କୋଷରେ ।୧୨।

ଲଭ ଛାନ୍ତ

ଝଂକା ବୋଲି ଲଭ ଧ୍ୱନିରେ ତଳୁ ଦୁଇ ଚରଣବନ୍ଦେ ।
ଅମୃତକଣ୍ଠବର୍ଣ୍ଣରଠାରେ ଦେଇ ଲୁଣି ଝଂଶା ଶାବନ୍ତୁ ।୧।

[illegible]

ଅଶ୍ମ ବୋଲି ଅନ୍ଧକାରରୁ ଉଠେବେ ଏକୁଶ ଗ୍ରହ୍ମାଙ୍କରେ ।
ସାଶ ବୋଲନ୍ତି ନାମଟୁ ରାସ୍ତାରେ ହରଣୀୟ କେତନେ ।୧।
ଅଖ ବୋଲି ଲଭ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ଯେ ଯନ୍ତ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ।
ଦୂରେଣ ଦୂରଦୂର ସମ୍ପାଦ ଏବଂ ଶିରସ୍ତ ଲଭ ଦେଖା ।୨।

[illegible]

ରଷ୍ଟ ବୋଲନ୍ତି ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଷ୍ଟ ରାଜ ଅଭାବ ।
ଲଷ୍ଟ ରଜ ଚଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟ ଉତ୍କଳ ନଗରେ ପ୍ରାସାଦ ।୧।
ଲୁଚ ଲଣ୍ଡ ସିଂହାସନ ବୋଲାଇ ଭୂଷା ସୁବର୍ଣ୍ଣ କାର ।
ବୋଝୀ ଅଜ୍ଞ ଧନୁ ଅସ୍ତ୍ରରେ ସଂଗ୍ରାମେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଲାଗନ୍ତି ।୨।
ସୃଷ୍ଟ ବୋଲନ୍ତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଲଭନ୍ତି ସହସ୍ରାଙ୍କ ଅଧିବେ ।
ଛଷ୍ଟ ବୋଲି ରସ ଚିତ୍ରଉଦ୍ଦଳକୁ ଶୁଦ୍ଧଟକୁ କହିଲେ ।୩।
ଘଟ ଏକଲ ଜ୍ଞାନ ଘଟ ବୋଲନ୍ତି ସମୁଦ୍ର ମୂଳ ଦେଖ ।
ଲୁଷ୍ଟା ବୋଲି ଚେତଣିଲୁଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଅଚ୍ୟୁତଙ୍କୁ ସ୍ୱଣ ଦେଖ ।୪।
ଉଷ୍ଟ ବୋଲି ସଦେଖରୁ ତନ୍ତୁକରୁ ସଂଯୋଗକୁ ଲଭନ୍ତୁ ।
ଉଷ୍ଟ ବୋଲି ଦମ୍ଭକୁ ଚତୁରଙ୍କୁ ଦେବଗଣ ଶାଖାଙ୍କୁ ।୫।
ଯଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତି ଦୂରକୁ ସମ୍ଭୂତକୁ ସ୍ୱାମୀ ଯଷ୍ଟି ଅଗ୍ରହାର ।
ବଟ ବୋଲନ୍ତି ଯେ ଶୀଘ୍ର ଲଭଣ ଶିଖ୍ରୁ ସୃଷ୍ଟିକ ଶଙ୍କର ।୬।
ମୁଷ୍ଟି ରସାଉଳ ଦର୍ଶିତ ତଳେ ଶ୍ରୁତି ସେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାନ୍ତ ।
ମୃଷ୍ଟ ଲେଖକ ସାତଖଣ୍ଡ ଦର୍ଶନୀୟରେ ଶ୍ରୁତିଗଣ କାନ୍ତ ।୭।
ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖ ଶରୀରକୁ ସ୍ତୁତିକୁ ଯଷ୍ଟା ଯେ ଯଷ୍ଟା ଲେଖକ ।
ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି ଦୂଷଣକୁ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଜଣୀ ଏବଂ ଦେବିଶ୍ୱାନର ।୮।
ତୁଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତି ସନ୍ତୋଷକୁ ଦୃଷ୍ଟକୁ ତୁଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତି ତର୍ପଣେ ।
ତୁଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତି ଦଣ୍ଡ ଦର୍ଶନକୁ ଯାହେ ଲେଖେ ସବେ ସବନ ।୯।

ଅବଶ୍ୟ ତୋହର ଭ୍ରମର ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟି ଦୃଢରେ ଅନନ୍ତର ।
ଭଣିଛ ମୋର ଭକ୍ତି ଛାଡ଼ି ରହିଥିବ ତ୍ରିଗୁଣ ଧାରଣା ଯାତେ ॥୧୧॥
ଅବଶ୍ୟ ତୋହର ଭକ୍ତ ପ୍ରେମର କାଳ ଭଲ ଉତ୍ସାହର ।
ଭ୍ରମ ଭ୍ରମ ଉଦାର ଦାସ୍ୟଭାବ ଭୂଷ ଭକ୍ତ ରସ ପୁରୁଷମଣି ॥୧୨॥
ଭକ୍ତି ଉଦାସ୍ତ ସେ ଜଗଦୀଶ ଭକ୍ତ ସେ ଦାସ୍ୟରେ ଭଜ ।
ଧାରଣ ପ୍ରକୃତ ଭୂଷଣ ତଥା ଧ୍ୟାନ ଶକ୍ତି ଦେଖିବିନା ॥୧୩॥
ଶିବ ଭ ତୋହର ଶିବ ଅବଶ୍ୟ ଶିବ ହି ପରମାତ୍ମରେ ।
ଶିବ ହା ତବ ଭୂଷଣ ପୂର୍ବେ ଜାତେ ଶିବ ଭାବର ମଣି ଦାରେ ॥୧୪॥
ଭକ୍ତି ଉଦାସ ଧାତୁର ଭଜନ ମନ ର ଘଟା ଜାତର ।
ତେଣିକାଳ ତୋହର ଭେଦକର ଚିତ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବ ସେ ଆଦର ॥୧୫॥
ସଜଳ ପ୍ରାପ୍ତକୀର୍ତ୍ତି ସେ ଜାଣୁଥ ଆସି ଭଜ ଦୃଢ଼ରେ ।
ତ୍ରିଗୁ ଭକ୍ତର ଦେଖାଅ ସମସ୍ତ ତୋହର ସେ ଜାଣନ୍ତି ॥୧୬॥
ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଉଦ୍ଧାର ଭାବନାସ ଶାନ୍ତିଭକ୍ତ ଭଜ ଶୁଭ ।
ଦେଖ ସେହି ତୋହରେ ସେ ଶିଷ୍ୟର ଅଦ୍ଭୁତ ଅନୁଭବ ॥୧୭॥

ଉତ୍ତ ହାଡ଼ ।

ଭକ୍ତ ତୋହର ଉଦାର ପ୍ରାପ୍ତର ଭକ୍ତ ସେ ଦର୍ଶନ ସୁଖୀ ।
ଦେଖସ୍ତ ତୋହରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନୁଭବ ମାୟାଭରେ ସ୍ମୃତି ରେଖି ॥୧॥
ଦେଖସ୍ତ ତୋହର ଭକ୍ତି ଏକ ଦର୍ଶନ ଭକ୍ତି ଭକ୍ତ ଭାବମାୟର ।
ଦାସ୍ୟଭାବର ଯାଗ ଯଜ୍ଞର ଜାଣେ ଭରେ ଭାବ ଦେଖ ॥୨॥
ଏତ ତୋହର ସେ ମଧୁର ପ୍ରେମର ଧୂଳି ଧୂସର ଭକ୍ତରେ ।
ଭକ୍ତ ଭାବକୁ ଅନୁଭବ ତୋହରି ସେ ଉଦ୍ଧ ସ୍ୱଭାବ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ॥୩॥
ଭକ୍ତ ଭଜନ ଭକ୍ତିଭାବେ ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତି ଶିବ ର ଦୃଢ଼ ।
ଭକ୍ତି ମାନବ ଭାବକୁ ତୋହର ଦେଖିବ ଭକ୍ତ ଯେ ଶୁଭ ॥୪॥
ଭଜନ ଭକ୍ତି ଅଶ୍ରୁ ଦେଖ ଦାସ୍ୟ ଧ୍ରୁବ ଭକ୍ତ ଧୃତି ।
ଭକ୍ତିଶୁଦ୍ଧ ଭାବର ପ୍ରେମରେ ଶିବ ଭଜନ ଦେଖାଇଲି ॥୫॥
ଭକ୍ତ ମଧୁର ଭକ୍ତ ମଧୁର ଭାବରେ ସେ ଦାସଭକ୍ତ ।
ଭକ୍ତିର ଭକ୍ତିଭାବ ଜାଣନ୍ତ ଭୁବନ ଏ ଶୁଭଙ୍କ ଉଦ୍ଧାର ॥୬॥
ଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେହ ଭକ୍ତଦେବଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଭକ୍ତି ଭକ୍ତରେ ।
ଭୂଷଣ ତୋହର ଭକ୍ତ ଭାବଭକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଭୂଷଣ ଭକ୍ତିଜନ ॥୭॥

ମାସଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମାର୍ଗଶୀର୍ଷମାସ ଋତୁମଧ୍ୟ ବସନ୍ତ ।
ଯୁଦ୍ଧକାଳ ମୋର ସକଳଦର୍ଶନ ଦେବଗଣାଙ୍କୁ ଦେଖ ଅର୍ଜୁନ ।୮।

ଷଷ୍ଠ ପାଠ ।

ଆଶ୍ୱ ଋତୁଙ୍କ ମଧ୍ୟ ପୁଷ୍ପ ଫଳଙ୍କେ ଯୁଗ ଶରୁ ସତ୍ର ।
ଦ୍ରୁଷ୍ଟ ଅଷ୍ଟଜନ୍ମ ଦେବକଳାପଶ୍ୟ ଚାତୁଭାତର ଦୁର୍ଗତ ।୯।
ଦୃଷ୍ଟି ନର ଜନଙ୍କୁ ସେ ମୋହର ତେଜ ମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।
ଯୋଗ ଭୁବିତ ବେଷ୍ଟନମଧ୍ୟ ସଭ ସମାନ ସତ ସିଂହାସନ ।୨।
ସେମାନ୍ତ ପିଣ୍ଡମୋହ ଗାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜୁନ ମୋର ଭଗବନ୍ ଜଗତେ ।
ଅଶ୍ୱ ମୋର ଜନ୍ମଭୂମିରେ ସମସ୍ତ ଯଶ ନୋହେ ସ୍ତୁତି କରନ୍ତେ ।୩।
ଭକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ଘଟ ଯେ ଯ ସ୍ମରଣ କଦ୍ରୋଣ ବସୁ ଭୂପତି ।
ନନ୍ଦନନ୍ଦନ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ତୁତି ସେ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେଖାଇ ଭକ୍ତ ଭାଗ ।୪।
ସୁତ ମୋହନ ମଣ୍ଡଳ ସାଧୁ ସୁତ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତାର ।
ସତ ମୀନ ପୂର୍ବ ବସ୍ତୁମାନ ଭୁବ ଗାମନ ଭାବରେଖର ।୫।
ଭକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଧର ବୈରାଗ୍ୟଲେଖ ଉତ୍ତ ସମ ଗ୍ରନ୍ଥନେ ।
ଦଶ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବୀଜ ଦେବ ଭାବ ମନନ ସେ ସେବିଲେ ।୬।
ଭକ୍ତି ଭାବ୍ୟସୁନ ଗୋପବଧୂମାନ ପାଣ୍ଡୁ ପୁତ୍ର ସେବନେ ।
ଶକ୍ତ ଲୁବ ଧୀର ଦର୍ଶନଦେବ ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତେ ।୭।
ମନ୍ତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ମୂର୍ଦ୍ଧ ମୃତ୍ତିକ ମୂର୍ତ୍ତି ଅଷ୍ଟ ବୈଶିକାମୃତର ।
ଗଣ୍ଡ ଗୋପାଳ ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟଜନଙ୍କୁ ଶତ୍ରୁ ଶର ବଳ ଗଳେର ।୮।
ନୀର ଦ୍ରୌପଦୀ ସର୍ବ ତର୍ପଣ ସେ ବନ୍ଧବା ମୁକ୍ତିଦାତ୍ରୀ ।
ଦର୍ଶନ ଦେବ ଦେବତାଙ୍କ ସିଦ୍ଧର ସିଦ୍ଧ ମୋର ଭକ୍ତ ଲେଖ ।୯।
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମାଧୁ ମୁଁ ଭର୍ତ୍ତା ଗୋବିନ୍ଦ ସୁଖ ସୁଦ୍ରୁଷ୍ଟ ସତ ।
ବାସୁ ଦେବଙ୍କର ମୁଖ ସେ ଗାଣ୍ଡିବ ଭକ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡଳ ।୧୦।
ଶକ୍ତି ଶ୍ରୀ ଉଦ୍ଧ ଭକ୍ତାବୃଷ ଭର୍ଗ ଶ୍ରୀ ସେହିମାନଙ୍କ ସିଦ୍ଧଦାର ।
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମୋର ପୁତ୍ର ସ୍ତବାଙ୍କୁ ସ୍ତୁତି ସେ ଜନ୍ମଦାତା ।୧୧।
ମହର୍ଷି ମୋର ଅଭେଦ୍ୟ ଦୁର୍ଗ ସେ ମାର୍ଗ ସୋମସ୍ଥ ମଣ୍ଡଳ ।
ଶରଣ୍ଡ ବସ୍ତୁ ଶରଣ ସୁଦର୍ଶନ ଅର୍ଜୁନ ସ୍ତବାଣ୍ଡ ସୁଖ ।୧୨।
ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କ ମୋର ଜନ୍ମସ୍ଥ ଚନ୍ଦ୍ରମାଙ୍କ ସେହିମାନଙ୍କ ସିଦ୍ଧ ।
ଦେବତାଙ୍କ ମୋର ସତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶେ ଦେବତାଙ୍କ ଶରଣାଗ ।୧୩।

ଷଷ୍ଠ ଭାଗ ।

ଦୁଷ୍ଟ ବୋଲେ ସୁନ୍ଦର ଅଭାଗ୍ୟେ ପ୍ରକାଶେ ବୃଦ୍ଧ ସ୍ତ୍ରୀ ବଚନ ।
ଯୋଦ୍ଧା ଯୋଗେଶ୍ୱରୀ ଶିବାଙ୍କ ସ୍ୱଶ୍ରୁ ବୋଲି ଦେହେ ଧନବର ଶତ୍ରୁ ।୧।
ମୂର୍ଖ ମୂର୍ଖ ଭାଷିଶ୍ଚ ସ୍ତ୍ରୀଯୋଗ ବାକ୍ୟ ସ୍ନେହ ପେ ଦୃଢ଼ ।
ଦୁଂଖ ପୁଷ୍ପକ ସମୁଦ୍ର ବୋଲନ୍ତି ମୃତ୍ୟୁ ଭ ଘନ ସ୍ନେହ ।୨।
ଭୂମି ବସ୍ତ୍ର ମାଗ ମନସ୍ତୁ ଧନେ ଦ୍ରୌପଦୀ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ।
ବିକ୍ରିତ ବୋଲେ ଉତ୍ତମ ଆବକୁ ଗଜି ପୁତ୍ର ବନ୍ଧୁ ।୩।

ଭଜ ଭାବ

ଅଥ ସ୍ତ୍ରୀଭେଦରେ ପ୍ରଶ୍ନ ବସ୍ତୁ ବେଣୀ ବଧ ମୁଖ ଏବ ଦେଶ ।
ବଚଃ ପିତୃଭଗ୍ନୀ ଖଣ୍ଡେ ମହିଳା ପେ ଦୁର୍ଗାବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ କାନ୍ତ ।୧।
ଭଗ ଭଜ ଧାତ୍ରୀ ଅଂଶକୁ ବୋଲନ୍ତି ଭାଷ ଭାବ ଏତେଦେହ ।
ସ୍ତ୍ରୀଣ ବୋଲନ୍ତି ବସ୍ତ୍ର ଭଗ ଅଙ୍ଗ ଧନ ଦେଖନ୍ତି ମାତୃକ ।୨।
ଦ୍ରୋଣୀ ଭାବରେ ଦେ ବ୍ରହ୍ମଣ ଆସୁରୀ ଖେ ଭାଷ କଷ୍ଟସୁଖ ଖଡ୍ଗ ।
ଭାମୀ ବନ୍ଧୁଦଶୀ ଖଡ୍ଗିଶ ଖଣ୍ଡ ଶିବ ଜୈନ୍ୟ ଖେ ଅଭର ।୩।
ଶୁଣ ଦ୍ୱିତୀୟ ବଦେଦ ପ୍ରଧାନ ଯେ ସଖା ବଣ୍ଣସ ବଦ୍ଧାନ୍ତ ।
ଭଣ ଦ୍ରୁଣ ଦୁଷ୍ଟ ଗମନ୍ତୁ କ୍ଷୁଣ ଯେ ଶିଶୁ ଗଭ ଏ ବୋଲନ୍ତି ।୪।
ଦେଶୀ ଦେଶଭେଦ ପଦ୍ମଗନ୍ଧେ ସ୍ତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡ ସୁଭଗଦେହ ।
ବେଣୀ ଜଂଘ ଶିକ୍ଷ୍ମୀ ମଣି ବୋଲନ୍ତି ଯେ ମୁଦ୍ରା ଅବ ଦୁଷ୍ଟାଙ୍ଗରେ ।୫।
ଦ୍ରୋଣୀ ଭାଗ୍ୟାମୃତାଙ୍କର ସ୍ୱସ୍ତିପୁଷ୍ପ ଭାଷୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଖରଶୁଖ ।
କର୍ଣ୍ଣ ଦଶସୁଭ ସ୍ତ୍ରୀ ଭଗ ଭବନ୍ତି ଜଙ୍ଘ ଏଣି ଭାଷ ଭାଗ୍ୟ ।୬।
ଦୃଷ୍ଟ ବୋଲନ୍ତି କାମବର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଜୁନ ଭାବ ବସ୍ତୁ ବ୍ୟାସ ସୁତ ।
ଦୃଷ୍ଟା ବେଶ୍ମିଥପ ସ୍ତ୍ରୀଣା ଦ୍ରୁଷ୍ଟା ଅନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଖେ ଭବ ବସ୍ତ୍ର ।୭।
ଶୂନ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ଭଗଣ ଧନ ବସ୍ତୁ ବସ୍ତ୍ର, ଖଡ଼ ଯେ ପଦାର୍ଥ ।
ଦୁଷ୍ଟ ଧାବକ ଖାଦ୍ୟକ୍ତ ଭଣ୍ଡ ବେଗ ଶ୍ଳେଷଦାରେ ବାଧ୍ୟ ଅର୍ଥ ।୮।
ଅଷ୍ଟଣ ବୋଲନ୍ତି ସୂଚୀ ଖାଇଶ୍ଚ ଖେ ରମତବର୍ଣ୍ଣ ଅଭୁତ ।
ସୂଚକ ଦୁର୍ମ ଦୃଷ୍ଟିବଳୁ ବୋଲନ୍ତି ଦୁଗ୍ଧଣ ଖଡ଼କ ଦୁଗ୍ଧ ।୯।
କାଷକ ଲତ୍ରୁ ବର୍ଣ୍ଣବର୍ଷା କାସ୍ତ୍ରୀ ଭକ୍ତି ଅବ ଏ ଭଙ୍ଗ ।
ଅତୁଣା ବୋଲନ୍ତି ଶିବଖ ମଣିଷ୍ୟା ଶିବୁବା ଶ୍ୟାମଳୁ ଭଣ ।୧୦।
ଭରଣୀ ଧଷ୍ଟ ଦୁମର୍ଷ ଭାବ ଭାମ ବନ୍ଧୁଣା ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମ ଷେତ୍ର ।
ଦ୍ରବ୍ୟ ବେଶ୍ମତ ଜନ୍ମାନ୍ତରଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭରଣ ଧନ ।୧୧।

ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଖ୍ୟାତି ଚାନ୍ଦ୍ରୀ ଶଶିଭା ଏହି ଶୁଭ ସୁଭା ।
ସଦେହାନ୍ତ ମୂର୍ଖ କଳ୍ପିତର ଶବଦେଚ ଧାନ ବର ବେଶଙ୍କ ।୧୨।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚଞ୍ଚଳ ପଦ୍ମାଳୟା କ୍ଷୀରୋଦତନୁଜା ଶ୍ରୀହରିପ୍ରିୟା ।
ଲକ୍ଷଣ ଧାନ୍ୟ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇ ଭଗବତୀ ଆଖ୍ୟା । ୧୩ ।
ଶୁଭଦା ହୋଇଲେ ବର୍ଣ୍ଣ ଦେବତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଦେବାଗାର ଯାର ।
ଜାହ୍ନବୀ ବୋଲି ଭାଗୀରଥୀ ଅଦ୍ରିମାତା ଗଙ୍ଗା ତ୍ରିପଥଗାମୀ ଜଳ । ୧୪ ।
ସୁର ଦେବ ଦେବାଳୟର ଶୁଭଦେବତ ସରସ୍ୱତୀ ସେ ସର୍ବ ଶାସ୍ତ୍ର ।
ସ୍ୱାହା ବୋଲନ୍ତି ଅଗ୍ନିପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଦେବଙ୍କ ଭୁକ୍ତି ଦାତ୍ରୀ । ୧୫ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ଭବ ସ୍ୱର୍ଗପୁରର ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭୂଷଣାଗାରଙ୍କୁ ।
ଦକ୍ଷିଣା ବୋଲ ଯଜ୍ଞଶେଷ ସୁପୀର ଭଗ୍ନପତ ଭୂଷଣଙ୍କୁ । ୧୬ ।
ସ୍ୱଦେଶ୍ୱା ମାତୃକ ସଞ୍ଜୀବନୀ ସୁର ଗାଈର ଭରଣ ।
ସୁର ସିନ୍ଧୁଜ ଅପସିଲ ସୌଦାମିନୀ ଧାର ଶୋଭା । ୧୭ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବିଷ୍ଣୁଦେବୀ ଶ୍ୱେତା ଶୁଭବର ଦେବନରେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।
ସିନ୍ଧୁ ସୈନିକ ବୈଦ୍ୟବର ସନ୍ଦରେ ଦେବବର ଅଶ୍ୱ ଲକ୍ଷଣ । ୧୮ ।
ବସ୍ତୁ ଅଙ୍କୁର ନାରଦଙ୍କ ଅସୁର ମହାଦେବ ବଳଦାଣି ।
ଜମ୍ବୁଦେଶ୍ୱ ବୋଲ ଉଦୟଗିରିକ ସିନ୍ଧୁରାଜଙ୍କୁ ଶୁଣ । ୧୯ ।
ଦୁର୍ଗାମାଣି ହୋଇ ହିମଗିରିଜାଙ୍କୁ ସୁଣି ନାରାୟଣୀଙ୍କେ ।
ଏହି ସେ ଅବ ଦକ୍ଷଜାଙ୍କୁ ଦୁର୍ଗାଙ୍କୁ କାତ୍ୟାୟନୀ ବୋଲ ହୋଇଲେ । ୨୦ ।
ବୈଜୟନ୍ତୀ ଶଚୀ ମହେଶ୍ୱରୀ ସିନ୍ଧୁ ସରେ ଶ୍ରୀଦେବୀ ଉତ୍ତମି ।
ଶିବଦୂତୀ ଚଣ୍ଡିକାଦେବୀ କାତ୍ୟାୟନୀ ଶୁଣି ମାଳିନୀ ଉତ୍ତମି ।୨୧।

ଛନ୍ଦ ୫।୨

ଭବ ବୋଲ ଭୂତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ସାଗରଦେବଙ୍କ ସୁରଶତ ।
ଭାଷ ଅଦ୍ଭୁତ ଶ୍ରୀତ ରୂପ ବୋଲ ସୁରତ ସୁମା ଦୂର୍ଗିଙ୍କେ । ୧ ।
ଶମ୍ଭୁ ଭବଏ ଧୂର୍ଜଟ ହର ଏହୁ ଶଙ୍କର୍ଯ୍ୟେ ବୋଲନ୍ତି ଶୁଭ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମୌଳି କୃତ୍ତିବାସ ଖଣ୍ଡପରଶୁ ତ୍ରିପୁର ଦହନ ଏତେ ଜାଣ । ୨ ।
ତାଙ୍କୁ ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରଶେଷ ନାମ ସେ ସ୍ଥାଣୁ ପଶୁ ଏ ସାଇଁ ।
ଈଶ ଶର୍ବାଣୀ ସେ ଶିବ ଶମ୍ଭୁ ଆଦ ଭାରତଙ୍କରେ ଅଛୁ ଶିବ । ୩ ।
ଶମ୍ଭୁ ଯାହା ମୃଡ ଜାଣ୍ଡ ବୋଲ ଭୁବ ଦେବ ସେ ଉମାକା ସ୍ୱର ।
ଭୂତ ଭବନ ଈଶ୍ୱର ଶର୍ଵ ଭୂତିଭାଷାଦ ସ୍ୱରେ ଭୃତ ଭବ ।୪।

ସ୍ମୃତି ହରଣ କାହେଁକିର ଗଗନ ସୁଗନ୍ଧେ ବନ ଯାଉ ।
ବ୍ରଜ ଜନ ଅର୍ଘ୍ୟ ସୁମନା ସରୋଜ ଉନ୍ନ ଜନ ନାମ ଜାଉ ।୬।
ଧରା ବଧୂରା ଗାଳକ ସହରାପୁର ନାମ ଅପି ଗେହ୍ୟ ବୋଲ ।
ଜନ୍ମ ସୁଜ ଦୁଃଖ ହରନ ଏ ଲକ ଧର୍ମୀ ଚିହ୍ନ ଗଳେ ଜନ୍ମ ।୭।
ତାକୁ ଉଣ୍ଣିତ ଦେହ ସହ ଜନ ରେ ଖଣ୍ଡନ ଦୈତ୍ୟଦଳନ ।
ଶକ୍ତି ବନ୍ଧୁହିତ ଜଗୁଧ କୃଷ୍ଣନ ସେ ତିନ ଶୋକ ଲଭି ହେବ ।୮।
ଧାଲୁ ବରସୁ ଶକ ସୋକ ରେଖିଦ୍ଧ ମନଃଶିଳାତ ସଜ୍ଜନ ।
ପ୍ରୀତ ସୁଜାଗରେ ଗୋତକୁ ଜଳନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ ନାମ ଜନ୍ମ ।୯।
ଜଳ ଜଣ୍ଣ ଗାମନ୍ତକୁ ବନ୍ଧନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବେଙ୍କ ଲୋକ ।
ଭଳ ଦୁଃଖ ହସୁ ଦୁଃଖି ଜନ୍ମ ଜଳ ସେ ଜନ୍ମ ଗୋଷ୍ଠୀ ।୧୦।
ଜୁଣ ଭୁଷି ଜାଣ ସବ ଜନ୍ମ ସୁଜ ଚିନ୍ତାଗୁଣରେ ଜଳ ।
ମୁକ୍ତି ମୋହନ ମେହନ୍ତୁ ହୋଇ ଗନ୍ଧେ ମୋହନ ବୋଲନ୍ତି ପୁଣ୍ଡ ।୧୧।
ଜନ୍ମ ଜଗନ ସେବାକୁ ବୋଲ ଜନ୍ମ ଜାଗନ ଅନ୍ନ ଜନ୍ମ ।
ତୋଳ ବୋଲନ୍ତୁ ଶିଶୁକୁ ବନ୍ଧନ୍ତୁ ଜଗ ସୁଜଳ ଏ ଜନ୍ମ ।୧୨।
ଲତା ଜନ୍ମ ତ୍ରିଗୁଣ ସେଂଘଳନ୍ତୁ ପୁଟା ମାଧବ ଦେହୁଣ୍ଡ ।
ଗୁଣ ଗୁଣଦୀପିକା ତ୍ରିଗୁଣ ଜନ୍ମ ଦେବ ଶନ୍ତୁ ଜଳ ଗୌରୀ ।୧୩।
ଗୀତା ବୋଲନ୍ତୁ ଗର୍ବ ଜନ୍ମ ସ୍ୱଜଳୀଣ ଜଗଜନନ ।
ସୁଜ ପୁଜ ଭୂଷଣର ଗଜ ଗାଗୁଣ ମୁକ୍ତରେଖ ଗାଉଥ ।୧୪।
ଶୀତ ଜ୍ଞାନମୁକ୍ତ ଶୀତଳ ଅଜଗ ଧବଳ ଶ୍ୟାମଳ ଶୀତ ।
ଭକ୍ତ ଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ସୁଣି ଦୀଷରେଖ ଅଣ ଶେଷରେ ଅଦ୍ଭୁତ ।୧୫।
ଗୁରୁ ସମସ୍ତ ଅଳକ ଶ୍ରୀ ଜଗ ଜଣ ସେ ମୁକ୍ତିଲା ଦେହାଣ ।
ଗଳଖା ଦେଖନ ଜଗତେ ଅନ୍ତ୍ର ଗୋବିନ୍ଦ ଜଣ୍ଟୁ ଘାଣ ଗଜ ଜନ୍ମ ।୧୬।
ଗ୍ରଣା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣୀ ସୁକନ୍ୟା ଜୋଗୁମୁଧା ଗଣା ନନ୍ଦ ସନ୍ଦେହ ।
ଧାଣୀ ମାତା ଲକ୍ଷ୍ମୀମାତା ଅମଳସ ତୃପ୍ତିମ ଜନନ୍ତ ଜନନ । ୧୭ ।
ଗୁଣ ଶିନୀଶ୍ର ଆନନ୍ଦ ବୋଧନ ଗୋଷ୍ଠ ସରୋଜ ଦୀକ୍ଷା ।
ଭେଷ ବଶ ବେଳ ଲଗ ସେ ଜଗନ ନିତ ସେ ସୁଗୁଣ ସୁଖ । ୧୮ ।
ଅମୃତ ଜଳ ପଞ୍ଚଗଣେ ଶ ପୁଣ୍ୟେ ସ୍ନେହେ ସୁଜନ ଅଜୁଣ ।
ଅମୃତ ଜଳ ଅଯାଚିତେ ଅମୃତ ଗୋଷ୍ଠରେ ଅଦୃଶ୍ୟ । ୧୯ ।
ଅମୃତା ଗଣ ଆନନ୍ଦ ସ୍ତୁତିଙ୍କ ଅମୃତା ଗଣ ଗାଣ୍ଡବ ।
ଅନନ୍ତଗଣ ଅଜ୍ଞାନେ ଆନାଶ ସ୍ଥାନେ ନାରାୟଣ । ୧୯ ।

ଉପର ଭୂଷଣ୍ ଗନ୍ଧବାହରଙ୍କ ଭୂଷିତ ବଳୟ ଗଦାର ।
ଜଗତ ଅଣୁ ଭବରୂପେ ଜଗତ ଜନ ଅଜର ଗରଳ । ୨୦ ।
ଶମ୍ଭୁର ବାହୁ ସିନ୍ଧୁ ନନ୍ଦନରଙ୍କୁ ସୁଣି ଯେ ଚକ୍ରଧର ।
ସ୍ୱଭୁଜ ପ୍ରସାଦେ ଭୁଜଙ୍ଗ ଚନ୍ଦନ୍ ଜନକ ପ୍ରକାଶିଲେ । ୨୧ ।

ବୋଲଇ ବୋଲନ୍ତି ମୁକ୍ତ ଭୂଷଣ ଭୂଷଣ ସେ ବିବେକୀ ।
କଲ୍ପିତ ବୋଲନ୍ତି ଏମ ଲାଗୁଥିବ ଚମ୍ପାକୁଳ ଆଉ ବେଶ । ୨୨ ।
ଭାଉଚ ଶିରିଗତ ଚର୍ମର ଆଉ ଷେ ସର୍ବିଉ ଆଉ ଗଭର ।
ଦେଖ ମୁକ ପ୍ରାଣ ମସ୍ତକରେ ବୃଷ ଭିକ୍ଷୁ ଆନ ଉଦର । ୨୩ ।

ଭୁଜୁଙ୍ଗି ବୋଲ ଭୁଜୁଙ୍ଗି ସେ ଗୁବକେ ଭ୍ରଷ୍ଟାରେ ମନ ଭୁଜଙ୍ଗେ ।
ଭୁଜଙ୍ଗ ବୋଲ ମାସ୍ତାଙ୍କୁ ଜଳେଙ୍ଗୀ ସିନ୍ଧୁ ଯେ ଜନକର୍ଣ୍ଣ । ୨୪ ।
ଆନନ୍ଦ ବୋଲନ୍ତି ଅମ୍ବିକା ବୋଲାଉଥିବା ଅଭିମାନରେ ବେଶ ।
ଭବେଶ ବୋଲ ଭଦ୍ର ସରସ୍ୱତୀ ଜଣିତେଜନରେ ସେ ମାତ୍ର । ୨୫ ।

ଭରଣ ଜନ୍ତୁ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଲେଖନରେ ଗଣପତିକେ ଦେବାଦିରେ ।
ବେଣିକ ଗଣ ରବିଚର ପୀଠରେ ସେ ରେଣିକର ଜନ୍ତୁ ଏକାନର । ୨୬ ।
ତରଙ୍ଗ ମାତୃରେଖର ସାନ୍ତଭାରତୀ ଉଦଧର ନାଗରଙ୍ଗ ।
ବୃକ୍ଷର ମହୁ ଶକ୍ରଧନୁ ଭୁଜଙ୍ଗ ଦୁଇଭ ଲାଗ ତପସ୍ୟ । ୨୭ ।

ବାସନ୍ତ ବୋଲନ୍ତି ଅଷ୍ଟମୀ ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାଧବ ଯେ ଅଲ୍ପକର ।
ବାସନ୍ତୀ ଏଣ ଚନ୍ଦ୍ରିକୁ ସୋମନ୍ତି ବାସନ୍ତୀ ବୋଲୁଛ ପିତ । ୨୮ ।
ଶ୍ରୀପତ ଶ୍ରୀଦନ୍ତ ନିସୁନ ବିଷାଗ୍ରଃସ୍ୱ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧାତ୍ତ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶତପ୍ରଭାଦ ଶୀକର ଅଙ୍ଗ ଏକ ମୁକୁଳ । ୨୯ ।

ଭରତ ଶୁଦ୍ରତାର ରୌପ୍ୟ ବୋଲାଇ ମଲ୍ଲର ଦେବତା ଭାବ ।
ସାତକୁ ନଲିନାକ୍ଷଙ୍କୁ ମାନକୁ ବୃଷକୁ ଜନ୍ତୁ ପ୍ରବାଦ । ୩୦ ।
ସନ୍ତପ ଘୋଷଙ୍କୁ ସୁର ମହତ୍ତ୍ୱ ବଳିଷ୍ଠ ସମୁଦ୍ରସ୍ଥାନ ।
ସ୍ୱଭାବ ଚନ୍ଦ୍ର ଧୂଳିକ ବୋଲନ୍ତି ଦିଗନ୍ତ ସ୍ୱଗମ ଶିବ । ୩୧ ।

ସୁଗନ୍ଧ ଘୋଷ ଶ୍ରୀ ବନ୍ଦନା ସୁକୃତ ମାନନ ସ୍ୱର୍ଗକଳନ ।
ଦଶନ୍ତୀ ଅନାଗ୍ରହାର ମଣ୍ଡିତା ସେ ଶାରଦା ନାମ ଗ୍ରନ୍ଥ । ୩୨ ।
ଦାଶନ ମୁକ୍ତଦେବ ପ୍ରଣତିରେବ ସେ ଭାସ୍କର ପୃଥ୍ୱୀ ବୈଦିକ ।
ଦଇତ ଶବ ସୁଣି ଶର୍ଣ୍ଣ ପଦକ ଦୁର୍ବାକନଙ୍କୁ ଦେଉଛ । ୩୩ ।

କୌରବଙ୍କ ଶଙ୍ଖ ନାଦରେ ଜାଣିଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାଥ ପ୍ରଭେଦ ।
ସ୍ୱକୁଦର୍ପ ଲକ୍ଷ୍ୟଧରୁ କୌରବଙ୍କ ରୌଦ୍ରାମିତର ରେ ଦଳ । ୩୪ ।
ଉଚ୍ଚସ୍ୱର ପୃଥ୍ୱୀ ଏକ ସ୍ୱଜ୍ଞ ବ୍ୟାକୁଳତା ଖ୍ୟାତ ନାମ ଜାଣ ।
କୃଷ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ଣ ଗଳ ପ୍ରୀତ ଆକାଶରେ ଯୁଦ୍ଧକୁଞ୍ଜରେ ଅଣ । ୩୫ ।
ଚକ୍ରକାନ୍ତ ଦେହମଣି କରଇତ ରୋଷକେ ଦ୍ରାଘାଟେ ।
ସ୍ୱପ୍ନତ୍ର ଅଙ୍ଗ ଦଣ୍ଡାଧର ବେଳରେ ବଳବନ୍ତୀ ସ୍ୱଜନ୍ତ । ୩୬ ।
ଭୈରବଗ୍ର ଧନ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନାମ ଲକ୍ଷ୍ମୀନ୍ତ ଦୂତ ଶର ।
ଦୈନିକର୍ମ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଦିର ବଳଚନ୍ଦ୍ର ବେଣୁଚକର ଗଙ୍ଗାଃ ଗୌରୀ । ୩୭ ।
କର୍ଣ୍ଣକୁଣ୍ଡଳ ରଥ ପ୍ରୀତ ଉଦ୍ଧବଶରକୁ ଜଲେ କରନ୍ତି ।
ଶାନ୍ତଶୀକ୍ଷିତ ମାଧବ ନନ୍ଦା ଦୂର୍ବେ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତୁ ଦୃଷ୍ଟି । ୩୮ ।
ନୁର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟେଶ୍ୱର ଶାନ୍ତକ ରଥ ଶରଦ୍ଧ ଦକ୍ଷଜଙ୍ଗରେ ସ୍ମିତି ।
ସମୁଦ୍ର-ଜଳଧାର ସହସ୍ରବାରେ କୀର୍ତ୍ତନ ରେ କରାଶଧି । ୩୯ ।

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ ।

ଅର୍ଦ୍ଧ ନାଦାର୍ଣ୍ଣ ଧରୁ କଣ୍ଠ ମୁଣ୍ଡସ୍ଥ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରାମବଳୀନ୍ଦ୍ରେ ।
ଭକ୍ତ ସୁ ପ୍ରିୟ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ଭଳ ସାଦର ବଚନସ୍ତ ଭଜ ନରେନ୍ଦ୍ରକ । ୧ ।
ଜନକ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ର ପାର୍ଶ୍ୱେ ଶବ୍ଦ ଏ ଭକ୍ତ ବୋଲନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧରେ ।
ଜଳେଶ ଦେଖ ଦେହର ସ୍ୱଜନ ଆଶା ରେ ରକ୍ଷାକ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆସୁଛେ । ୨ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ଶୀତଳରେ ବୃନ୍ଦାବନ ଶେ ଅଗ୍ନି ଏକ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ।
ସ୍ନାୟୁ ଦ୍ରଧ୍ୱନୀୟ ବର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରକ ଭଜ ଶବ୍ଦକୃ । ୩ ।
ଗାତ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ ଅଗ୍ନି ଭଜଶିବ୍ର ବୋଧ ମଧୁଜ୍ଞି ସ୍ତୁତି ଅଶକ୍ତ ।
ବଧୂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରକୃ ବୋଲନ୍ତି ମୀନ ରକ୍ଷକକୁ ସାଗ୍ନକୁ । ୪ ।
ଅନନ୍ତ ବୋଲ ଅଶ୍ୱାରଡ ଭୂମି ରେ ଅନନ୍ତ ବୃନ୍ଦାବନର ।
କମଣ୍ଡଳୁ ବୋଲାଇ ଜନକ କମଣ୍ଡଳୁ ଅଦ୍ଭୁତ ଦଣ୍ଡଧୀରର । ୫ ।
ଅଶ୍ୱଦ୍ରୂତ ଅଶ୍ୱ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଭଜ ରଥ ଅଶ୍ୱଦ୍ରୂତକୁ ଚିତ୍ରଜ ଦ୍ରୁମ ।
ଜ୍ଞାନଦ ବୋଲେଇ ବସ୍ତ୍ରଦଶ ମନ୍ଦାରେଜ ଶରଦର ନାମ । ୬ ।
ବକ୍ଷ୍ୟର ବଚନ୍ତ ଭଜସ୍ପୃଷ୍ଟିକ ଯେ ବକ୍ଷ୍ୟର ଦ୍ରବ୍ୟ ସକଳ ।
ବୋଲନ୍ତି ମନ୍ଦାର ଭାଗ ଧନ୍ୟା ଭୂମି କରିବ୍ରଧ ଭକ୍ତ ସକଳ । ୭ ।
ଗ୍ରାସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତୁତୀ ଅନନ୍ତସ୍ୱ ସୁରସ୍ତ୍ରୀନା ଜାଣେନାଥ ଏ ଶବ୍ଦ ଦୃଶ ।
ବଶିବସ୍ତ୍ର ଚକ୍ରଧର ଦେବ ଗରେ କମ୍ବୁଗ୍ରା ନାମ ପ୍ରକାଶ । ୮ ।

ଦଶରଥ କୋଳ ଉରସେ ଅତୁଳ ସୁନ୍ଦର ଶରଥ ।
ମଧୁର ହାସର ଭୂଷାଯୁ ଅଧର ତରେ ଦେଖ ବାଳଶ୍ରୀ । ୯ ।
ଛଅ ଅଙ୍କ ।
ଜଣ ଅଙ୍ଗ ଆଣୁ ଦେଲେ ମଣ୍ଡିଲେ ଦଶିଥରେ ଗଣନା ।
ଏଣ କୃଷ୍ଣାଙ୍କେ ଗ୍ରିବଧ୍ୱରେଖରେ ରେଖ ଏହି ଜଣା ସିନା । ୧ ।
ଇବ ବଣ ଖର ସ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀ ଶୋଦ ଦୋଳର ଦେଖଣ ଧୂଳ ।
ଜମ୍ବୁଦ୍ଧୀର ଜଳ ଶେମ-କାମିନ ଏ ମାଆଙ୍କୁ ଜନ୍ତୁ ଦେଖ । ୨ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୁ କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱଭାବ ଜ୍ଞାନ ଯେ ମହାଦେବ ଭସ୍ମରକ ।
ମଦ ଛାଞ୍ଚି ଅସ୍ତୁତ ଯେ ମଣ୍ଡଳ ମଦ ଭାବ ଶନୈଶ୍ଚର । ୩ ।
ଯାଇ ଜନ୍ମକୁ ବଣ୍ଡ ରଶ୍ମିମାନେ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଦସ୍ତିତ ।
ଶାଠ ତରଣ ସାଜ ଶ୍ଲୋକ ଅଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରମୂଳ ଏଣ ବଦେବ । ୪ ।
ମଦ ଦୋଳଭଣ ଜନ୍ମକୁ ମନ୍ତ୍ରକୁ ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଜର୍ଣ୍ଣ ।
ବଣୀ ଦେଖାଇଲ ବଦନ ଦସ୍ତ ନନ ଆବର ସ୍ତୁତିଶାଠକ । ୫ ।
ଭୃମୁକ କାର୍ତ୍ତିକମାସ ଶରଦ୍ଧା ଦେପିଥିଲ ଭୂମିଦ ।
ଦେଖ ମାର୍ଗବ ସ୍ମରଣ ଏ ଶଳକି ଭଳେ ଦେଖ ମେଘନାଦ । ୬ ।
ମୃଦୁର ଦେଖାଇଲେ ଭୂଷାଏ ବସ୍ତ୍ରକୁ ଅଧିକ ସମ୍ଭ୍ରମବେଳେ ।
ଶଳକ ଶର ସ୍ପର୍ଶି ଦେବ ଜଳ ବର୍ଷାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ବାଜରେ । ୭ ।
ଶାରଦ ଦେଖ ସପ୍ତର୍ଷି ଭକ୍ତକୁ ଦୋଷ ଚିତ୍ରାଣୀ ଭେକ ।
ଷଡ଼୍ ଷଡ଼୍ ଦୋଳ ସଂଶ୍ଲେଷେ ଶଳ୍ପଦ ଦେଖ ଗୋଷ୍ଠକୁ ମନ ।
ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ନାମ କରସ ଗୁଣକ ଧର୍ମର ଗୁଣ ଶ୍ରେଣୀ ।
ଦୁର୍ବାଂ ସମସ୍ତ ଉତ୍ତରଦେ ଅଛୁ ଜଣ ଭୂଷଣଦ ଦୋଳ ନାମ । ୯ ।
ଜନମଦ ଦେଖ ଜନମଦକୁ ଗଣ ଜନମଦ ଜନଦେଖ ।
ଜମ୍ବୁଦ ଶର ଜନ୍ତୁ ଶବାଦର ଜନ୍ତୁବଠାରେ ସ୍ମରାଣ । ୧୦ ।
ମୂର୍ଦ୍ଧ ଭୂଷ ଭୂଷଣେଲେ ମାନଧାରୀ ଜନଦେ ଅଲଙ୍କ ଲଙ୍କ ।
ମେଘନାଦ ଦେଖ ସ୍ୱବଣନନ୍ଦନ ଦସ୍ତୁଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦୋଳର । ୧୧ ।
ବସ୍ତ୍ର ଭଦ ଦେଖ ଶ୍ରୀଶୁଭେ ଆଧାରେ ବସ୍ତ୍ର ଭଦ ଶଙ୍କାପରେ ।
ଶଶକଠ ବସ୍ତ୍ର ବାସୁଦେବ ଶଶକଠ ଅଛି ଦିଶାରଗରେ । ୧୨ ।
ଶଳକ୍ଷ୍ମୀ ନାମ ବଳେ ଶ୍ରୀକାମିନ ଭୁଜୀ ଶଳକ୍ଷ୍ମୀ ଜଣ ।
ଦେଖାଇଲ ଶକାଳର ଗୌରବମ୍ବରକୁ ଦେଖସ ସ୍ତୁତିକୁ ଜଣ । ୧୩ ।
ଛଅ ଅଙ୍କ ।

ଭୃଷ ଉଚ୍ଛିତ ନବ୍ୟଧରେଁ ଅବକ ଭୃଷ ଭଉ ସ୍ତୁଳ ଭୂତ
ମଧ୍ୟ ହୃଦ୍ବରସ ମଧ୍ୟ ସୁଖଭୂମ କଅଙ୍କୁର କହ । ୧ ।
ଭୃଷି ମଧ୍ୟ ବୋଧ ଦେବିଦେବଙ୍କ ଅଛନ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦେବିଙ୍କମାନ ।
ଭବ ଜନଗଣ ବୃଷାକରଣକୁ ଭକ୍ତ ଭବ ଶୀତକାଳ । ୨ ।
ବନ୍ଧୁ ବୋଲନ୍ତି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଭଲ ମିତ ଭାଇତ ଶୋଭନ କରୁ ।
ବନ୍ଧୁ ଭେଦ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଦଶ ଭେଦ ଏବେତ ବୋଲନ୍ତି ଚିହ୍ନ । ୩ ।
ବଂଶ ବୋଲି କହନ୍ତାକୁ ବଧାନକୁ ଉପଲେଷ୍ଟି ଏ ଅନ୍ତ ।
ସୁଧାବନ୍ତ ମାନ କର୍ଣ୍ଣ ଶରଭେଦ ଦକ୍ଷିଣ ଭୁଜଙ୍ଗମ । ୪ ।
ଶାଖ ଭଜନ ଗୋଲକ ବିଶେଷିଅ ଗୋଭଗେ ଦେବଯୋଗ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ଭୃଷ ଦେବସ୍ୱର୍ଷ ଉଦ୍ଧବ ଶ୍ରୀଶ ଯେ ପାଦୁଡ ଶାଖା ଯୋଗାସ । ୫ ।
ଭୃଷ ଅମୃତ ବର୍ତ୍ତି ଶକ୍ତ ସୁଦ୍ଧ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟି ସୁଖଃଦ ।
ଭଦ୍ର ଭଜନ କାଷ ନାମ ଯୁକ୍ତ ଯେ ମୁକ୍ତିଦାତ୍ର ଏ ସାଧନା । ୬ ।
ଉଦ୍ଧାର୍ଯ୍ୟ ନାମ ଦାଶୀସ୍ତ-ଭୋମ ଶାଖା ଶଙ୍କାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରକାଶି ।
ସାଗର ଯେ ଭାତ ଦେଖା ଶବିକ ମାଗଧ ଭଣଣ ପୁଷ୍ପ । ୭ ।
ଭବନ୍ତ ଯେ ଉତ୍ସର୍ଗ ଭବନବର ଭଣାଦୃଭ ଭଦ୍ରକ ।
ଉପଯୁଷ ପଠିନ ଉଦ୍ଧୁଷ ଦେଖନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଯେ ଏବ ଶରଣ । ୮ ।
ସୁରଭ ବୋଧନ ଭାଙ୍ଗିଲା ଭୂଷ ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରସଭ ଯେ ସୁରଭି ।
ଗୋଭନକଳା ରବ ପୀତା କଷ୍ଟ ମ୍ବ ଦାଶମାତାଠାରେ ସିଦ୍ଧି । ୯ ।

ଭବ ଖଣ୍ଡ ।

ଭଣ ଯେ ଭାଂଗାଭାନ୍ଧ ବାସ୍ତୁ ଭୂତ ଭଜନ ମୁଦ୍ରା ମୃଦଙ୍ଗ ।
ଗୋପସ୍ତ ଭଦ୍ରଭଦ୍ର ମୃତ୍ତ ଶମ୍ଭୁ ଶଙ୍କଃସନକାକୁ ଦେବାଶ୍ରୁ ଦର । ୧ ।
ବସ୍ତୁ ଅଜସ ବଦନ ଯେ ବୃଷାଦ୍ଧ ଦମ୍ଭ ଭକ୍ଷଣ ମିଶ୍ରଣ ।
ଭାନ ଗଜଗବ ପାଶଗ୍ରାମନ ଯେ ଗାନ ନାମ ସ୍ତବଗନ । ୨ ।
ଧନୁ କମ୍ପାସ ପ୍ରତିଦେବତ ଭୋକଣ୍ଡ ଗୋପନ ଦଣ୍ଡ ଏ ଧାନ ।
ମାଳ ପ୍ରକୃମାଣ ନୃତ୍ୟସେବ ଯୋଗ ପ୍ରତିବେଦ ସଙ୍ଗ ମୌନ । ୩ ।
ମୃଗ ଅନନ୍ତି ଚିହ୍ନଳ ଦାଂଶୁକ ଯେ ଭକ୍ଷ୍ମ ଭୃଷ ପଦାଙ୍କ ।
ଗୋଭଣ ଅକାର ପୁଲସ୍ତ୍ୟ ପନ ଯେ ଭବସ୍ବ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୋଷକ୍ଷ । ୪ ।
ଭବ ଭାଷଣସ୍ତ୍ର ନାଶ ଭକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଭବସ୍ବ ଲଳିତ ଶକ୍ତ ।
ବନ ଗଣ ସ୍ତବ ଅରଣ୍ୟ ବୋଲନ୍ତି ପାକୁ ଯେ ଅନ୍ତଃପୁର । ୫ ।

ସୁଷ୍ଟୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ବର୍ଣ୍ଣନ ଯେ ଗୁଣଗଣ ଯେ ଶାଶ୍ୱତ ।
ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଢ଼ ବଚାରିଲ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ପୂର୍ବ ପୁଣ୍ୟବଳ ରଥ । ୬ ।
ଅଜ୍ଞାନ ମୋହର ଭଞ୍ଜନ କରନ୍ତି ଭକ୍ତ ସାଗର ।
ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଧନ୍ୟ ପାର୍ଥ ସାର୍ଥିଙ୍କ ସାର ଭକ୍ତ ଗଣ ଅପୂର୍ବ । ୭ ।
ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ନାମ ଚାରିଜ୍ଞାନ ସହିତ ଗର୍ଭ ଗାନ ଉତ୍ତମ ।
ଅଗଣ ପ୍ରଭାତ ତତ୍ତ୍ୱ ଗନ୍ଧର୍ବ ପୀଠ ଏ ଦେବ ଆସନ । ୮ ।
ସ୍ୱଭାବ ବଦଳରେ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ ଅନାସକ୍ତ ଭୁଞ୍ଜନ ।
ବାସୁଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବସ୍ତ୍ରାବନ୍ଦେ ସ୍ନାନ ବୋଧ ଦେବଙ୍କ ।୯।
ଚନ୍ଦନ ଦେଖନ୍ତି ନାମରେ ଧନ ଯେ ଅଶୋକବନରେ ଧାତ୍ରୀ ।
ଧାରଣ ଦେବଙ୍କ ଅର୍ପିତ ସୁତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଉଦ୍ଧାର ଗଙ୍ଗା । ୧୦ ।
ଦାକ୍ଷିଣ ସୁନାଗ ଦେଖି ନାରେଶ୍ୱର ଦଶଗ୍ରୀବ ଯଶ ଉତ୍ପନ୍ନ ।
ଦେଶର ଧର୍ମର ଭରତ ବାଞ୍ଛନ ବାଞ୍ଛନ ଶରଣେ ଧର । ୧୧ ।
ଦେବଙ୍କ ପ୍ରଭଞ୍ଜନର ପ୍ରଭାତ ଯେ ବାମନ ସ୍ୱଚ୍ଛ ବନ୍ଦନ ।
ସଞ୍ଜନ ଦେବଙ୍କ ସର୍ବେ ଅକ୍ଷୟରେ ଗଗନ ଯେ ପ୍ରାଣ ବାୟୁ ।୧୨।
ସଦ୍‌ଗୀତ ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗତ ସଦ୍‌ଗୀତ ବୋଧ ସତ୍ୟସନ୍ଧ ଦେବ ।
ଉଦୟ ଦେବଙ୍କ, ସୋମସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱର ଉଦୟ ଶରୀରର ଶ୍ରମ । ୧୩ ।
ଉତ୍ତମୋତ୍ତମ ଶୁଦ୍ଧି କର୍ତ୍ତି ଗଣ ଶଙ୍କର ବସ୍ତ୍ର ଶୁଭ ଅବଧାନ ।
ବର୍ଣ୍ଣନ ଉତ୍ପନ୍ନ ସ୍ୱୟଂ ବୁଦ୍ଧ ଧର୍ମ ସ୍ୱଭାବତଃ ଯେ ବର୍ଣ୍ଣନ । ୧୪ ।
ସଞ୍ଜନ ଶିଷ୍ୟର ଚକ୍ର ଦେବାସୁର ଯେ ଦଣ୍ଡନୀତିରେ ସଭାବର ।
ନଗର ବାସୁଦେବ-ସୁଦର୍ଶନ ନଗର ନାମ ପୂର୍ଣ୍ଣତ୍ୱ ଭୂଷଣ । ୧୫ ।
ନରନ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ପ୍ରିୟ ଅନୁଭବ ନନ୍ଦ ପିତୃ ସ୍ୱରଗରର ।
ସଗର ପାଣ୍ଡୁଣ ଭଣ ଭୂମିବାସ ସାଗରୀକ ଯଶ ସ୍ୱର୍ଗରୁ । ୧୬ ।
ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଅନୁଭବ ନାଶ ଉଦୟ ମଙ୍ଗଳ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ।
ଭୂତନା ଅପୂର୍ବ ଦଶଗଣ ଦେବର ସ୍ୱଭାବ ଯେଉଁନାମନର । ୧୭ ।
ସୁପୁତ୍ର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱପୁତ୍ର ଯେ ପ୍ରଣବ ଗଣ ପୃଥ୍ୱୀପାଳ ।
ଦେବକିଙ୍କ ଭକ୍ତିଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ ଭୂଧର ଗରୁଡ ଭଣଗ ନନ । ୧୮ ।
ମଦନ ନାମ ବୃନ୍ଦାବନ ଧ୍ରୁବ ପ୍ରଭୁ ଗିରଣ ଯେ ଶଙ୍ଖନାଦ ।
ସାରଥି ସାତ୍ୟକି ଆଶାଗଣ ନାଥ ନବଗ୍ରହଦେବଙ୍କ ସଭାଶ । ୧୯ ।
ପ୍ରଣବ ଚକ୍ର ଉଦୟେ ଏଣୁ ଦେବଗଣଙ୍କ ନନ୍ଦନ ଏ ଗଣ ।
ଭୁବନ ହେତୁ ପ୍ରଣୁତ୍ତ ଗଣ ନନ୍ଦନ ନନ୍ଦଭାବର ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତ । ୨୦ ।

ନିପୁଣ ବର ସୁଜ୍ଞ ସୁଧୀ ଉଭୟ ପ୍ରବୀଣଙ୍କ ଶବ୍ଦ ଗଣିଣ ।
ସୁମନା ଦକ୍ଷ ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସରେ ବେଶ୍ଚତ ଦେଖ ।୨୧।
ନଳକା ପାର୍ଥିବ ନାରୀରେ ଥିବ ଅଙ୍କ ଲଳନା ଯୁବତୀଜନ ।
ବାମାର ଏହ ବରବର୍ଣ୍ଣିନୀରେ ଭାମା ସବୁ ଭାମିନୀ ।୨୨।
ଭମାନ ଲୋଳନ୍ତି ତରଙ୍ଗିଣୀର ଏମାନ ସବୁ ଦେଖମଧ୍ୟାକ ।
ଗଞ୍ଜନବତ ଅଣ୍ଡାର କନକରେଖ ଲୋକେ କହନ୍ତି ସଭାକ ।୨୩।
ସମଦ ଶାନ୍ତ ଧବ ଜନ ଶବ୍ଦର କୃଷ୍ଣ ସବୁ କହନ୍ତି ।
ସ୍ୱରନ ସ୍ୱାଦ ମାନ୍ତୁଲକୁ ବୋଲନ୍ତି ସ୍ୱରନ ମଦନ ଭୂପ ।୨୪।
ସମ୍ପନ ସୁଷମ ଶବ୍ଦ ଅପ୍ସା ଜନ ଶବ୍ଦନ ସଖୀ ଶବ୍ଦର ।
ଅର୍ଣ୍ଣବ ବେଣୁର ଭବ ବନ୍ଧୁ ସୁଦେଶ ଲୌକିକ ପୁଣ୍ୟ ସିନ୍ଧୁ ସେନ ।୨୫।
ଶୋଭନ ସୁନ୍ଦର ମନୋହରେ ଅଭି ସକଳ ଭଜନଧର ।
ବୃଷଭ ବନ୍ଦର ସ୍ତୁତିର ବୃନ୍ଦାର ବେଦବତୀକୁ ବୋଲନ୍ତି ନର ।୨୬।
ଅବଲମ୍ବ ମଧ୍ୟମ ବୃନ୍ଦବନ ଅନିଳ ଲକ୍ଷ୍ମଣନ ।
ଭାର୍ଗବସୁମ ସୁମା ବସାନ ରଥ ଦୋଷା ମୂଳ ଭାଷ୍ୟ ଭାର୍ଗବସୁମ ।୨୭।
ଭୁଜ ଉଦୀର ଦ୍ରୋଣ କର୍ଣ୍ଣ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ବଡ଼ାଶର ଗଣ ଜଣ ।
ଅଧ୍ୟୟନ ଜନ୍ମ ଚେତ ଅର୍ଥରତୁ ବୋଲନ୍ତି ଅନନ୍ତ ସୂତ୍ର ।୨୮।
ଶ୍ରୀଦେବ ଶଭ ସଂସାର ସ୍ୱକର ସନ୍ତଶରେ ରସ ପ୍ରକାଶ ।
ସମୁଦ୍ରିଯ ଶଶୀକୁ ଲଷ୍ଟ ଦଶ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଲୁଣ୍ଠି ଲଲାମାକ୍ଷୀ ।୨୯।
ସୁଦର୍ଶନ ତଥ ସୁରଣ ସନ୍ତ୍ରସ ନରପାଦ୍ରୁ ଭାମିନ ।
ରୋହଣୀବୃନ୍ଦ ଶଶ ପ୍ରୀତ ଜନପ୍ରିୟ ଭାସ୍କର ଭୂଷଣାଗ୍ନ ।୩୦।
ଶିବଶ୍ରୁଷ ବୋଲ ସୁନ୍ଦାଭାଲଭାକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମଦ୍ୱନ୍ଦ ମଧୁରକ ।
ଶିବଶ୍ରିନ ପୁଣି ଦଳଦଉବାର ଶିବଶ୍ରିଚ ଗୁଣି ଦେଖ ।୩୧।
ସଂପଦଶ ଗନ୍ଧଗନ୍ଧ ସଂସାର ଜନ୍ମଦ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଦେଖ ।
ସବେଶନ ଉଦ୍ୟାନର ଉତ୍ତମା ସବେଶନ ଦବଣଣୀ ।୩୨।
ଅଭି ଉଦ ସ୍ତୁତୀ ସୁନ୍ଦରଭୂଷଣ ବୋଲନ୍ତି ଏ ଭଣେଣ ।
ଦେଖୁ ଜନ୍ମ ଭୂମି ଭବଜନ ଶାଶ୍ୱତ ଭାସ ସୁଦର୍ଶନ ।୩୩।

ଇତି ଗାଣ୍ଡ ।

ଭୂଷ ପୁଷ୍ପକ ସୌଦାମିନୀ ଦଶ ଶୁଭ ଦାଣ୍ଡବାଣ ଗନ୍ଧାଜଳାବ୍ଦ ।
ଅଭ୍ର ଜନ୍ମ ଜଗପ୍ରଭାବ ସେ ସମସ୍ତି ଶୁଣି ଶଶ ବୃନ୍ଦାବନଗ ।୧।

ଏହି ସିନ୍ଧି ଭା ଶାଖାମୃଗ ଯେଣେକ ଦେଖନ୍ତ ଦୟାଳ ଦୂରନ୍ତ ।
ନିଜ ସଖନ୍ ବେଳ ସନ୍ଧାନ ଶ୍ରୀରାମ ଦେଖି ବେଗେ ଦେଲେ ବାଣ । ୨ ।
ଏଣୁ ସେ ବାଳି ଭୂତଳେ ଅମୃର୍ତ୍ତି ଭୂତ ପଡ଼ି ସୁନ୍ଦର ।
ଆସ୍ତ ଭସ୍ମ ଅଛି, ଦୁର୍ଜ୍ଜ ସେ ଅବନି ଭଳେ ଦୃପ୍ତ ପ୍ରକାଶ । ୩ ।
ଆବୀର ରକ୍ତରେ ଅଙ୍ଗବୀର ବସାଇ ଲୁଣ୍ଠି ଶ୍ରୀ କାନ୍ତ ଭରଣି ।
ବଇଶୀ ବଳିଆ ଲେଖ ସାଗନ୍ତ ସେ ଲଙ୍କାଶି ଭୂଷ ସ୍ୱାମୀ । ୪ ।
ଭଳାଣ ସମୁଦ୍ର ବେଶାଗୁରୁ କାଣି ଦୂରେ ସୁଖି କୁଣୀର ।
ବାଣସ ବାଦ୍ରଗ୍ଭ ଶୋଭ ବନ୍ତ୍ରାରେ ପଶିବ ସେ କାଳବେଳ । ୫ ।
ରକ୍ଷୁସ ଲଗାମି ଭାରସ ଘରେର ଧୂରେ ଦୁର୍ଜ୍ଜ ଶର ।
ବନ୍ଧୁ ଭୁଜଭୁଜ ମାର୍ଜ୍ଜାର ସନ୍ଦରୋର ଲେବନ୍ତୁ ଦେଖନ୍ତ । ୬ ।
ବନ୍ଧୁରୁ ସିନ ଭଣ୍ଡ ମନମିଳ ସଘଂ ସେ ଦୁଇବାର ।
ଦେବନ୍ଧୁ ଜନ ଶ୍ରୀରାମ ସେ ବେଳସ୍ତ୍ରୀ ବନ୍ଧୁ ଭସ୍ମ ଘର । ୭ ।

ଭଳ ଭାଷ ।

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବାନ୍ଧୁ ଅଙ୍ଗବୀର ବେଗ ଭଳ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସେ ଭୂମିରେ ।
ଦେଖ ଭଲମନ ଭୂଷ ଶିରାରେ ସେ ଧୂଳ ଭାରିଲା ସନ୍ଧରେ । ୧ ।

ଭଳ ପ୍ରାପ୍ତ ।

ବସ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶର ରାଜ ଭଳପୁ ଶଙ୍କ ସଜାତ ବାନକ ।
ଏକ ପ୍ରଭବନ୍ ମସ୍ତକ ଶାସ୍ତ୍ରିକାଳଜ ଭୂତଳାର୍ ବେଳ । ୧ ।
ଭବନ୍ ଭଳ ଶକ୍ତୁଙ୍କୁ ଦିଶାର୍ଦ୍ଧ ଭଦନ୍ ସେ ଶାସନର ।
ପ୍ରଳୟ ଭୂନ ମନ ଧାର ଲଙ୍କେଶ ଭୂତ ଅଲ୍ପିଭ ଅସ୍ତର । ୨ ।
ବେଦନ୍ ସରେଣ ମହେଶ ଭଙ୍ଗ ଧାବନ୍ ସଭାଂ ଦଣ୍ଡ ।
ଭଳଙ୍ଗ ମୃଗ ରଙ୍କାଲ ଭୂଷଣ ଶେଖର ଗାଦ୍ୟବଂଶ । ୩ ।
ଭବନ୍ ପ୍ରୀତିଶୀ ରକ୍ଷକ ବେଷ୍ଟ ସାକ୍ଷରେ ସ୍ୱାମୀର ପ୍ରୀତି ।
ବିଭଳ୍ପ ଧାମକୁ ଭରସେ ବନ୍ଧୁ ବିଭଳ୍ପ ଭଳକୁ ଗତି । ୪ ।

ଭଳ ଭାଷ ।

କୃଷ୍ଣ ଅଙ୍ଗ ଅଗ୍ନି ଦୂର୍ଦ୍ଧିଷେ ଭଣିଲେ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଘର ।
କୃଷ୍ଣ ବାସୁକି ବାରକାଶ ମର୍ଦ୍ଦ ସେ କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନକୁଳରେ ଭଳ । ୧ ।
ଭସ୍ମ ଭସ୍ମ ଶକ୍ତ ବଳ ଭର୍ତ୍ତିବ ସେ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରକାଶ ଦୂରତ ।
ବସ୍ତ୍ର ଦେଖିଲ ଭଲ୍ଲୁଭୂମ ଭୂଷଣ ସର୍ବଂଦୁ ମିଶାଇ ଘର । ୨ ।

ଗ୍ରାମ ଜାତ ବୃଷ ସୁନ୍ଦ ବୃନ୍ଦା ଚୟ ଗନ୍ଧ ବଧ ମହେଶ୍ୱର ।
ବ୍ରହ୍ମା ଉର୍ବଶୀ ଅଗ୍ରସର ସର୍ପ ଗଜ ଜନବୋଷ୍ଣୀ ଦୁର୍ଗ ଗାର । ୩ ।
ଭାଲ୍ଲ ମୃଗ କୁମ ଭଦ୍ରୀ ମଞ୍ଚ ଏଉଡ଼ାଳ କଣ୍ଠ ସ୍ୱ ଭାମୂଳ ।
ଶୁଦ୍ଧବୋଧ ଯୋଦ୍ଧା ବଦ୍ଧ ନୋଳ ଯନ୍ତ୍ର ମହାଦେବଙ୍କୁ ଯେ ଭର୍ଗ । ୪ ।
ଜନ୍ମୁର ଅର୍ଜୁନ ଗ୍ରାମ ଭଣା ଅଜ ଜମ୍ବୁକ ବୋଧକ ଦନ୍ତ ।
ଦୁର୍ଗ ର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦନ୍ତ ଉଦାରତ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱ ଦାନବ ଉଷଣ । ୫ ।
ଜଳଜ ଉତ୍ପଳ କୃଷ୍ଣୀଦ ଗଣ୍ଡ ଯେ ଅଚ୍ଛନ୍ନ ଦଣ୍ଡଧା ଦେଦିପ୍ୟ ।
ବର୍ଣ୍ଣିକୁ ଦୋଲାଣ ଜୋଷ ଜଳଦରେ ଜନ୍ମାଯେ ଉଣଷେ ଭକ୍ତ । ୬ ।
ଦୁର୍ଲଭ ସଜଳ ପାବକ ଜଳଦ ଦହନ ଯେ ଜାତବେଦ ।
ସୁରଭି ବୋଧନ ସ୍ଥଳଜ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଧନଞ୍ଜୟ ଜଳଜାସନ । ୭ ।

ଲଭ ଛନ୍ଦ ।

ମା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅବାସ ଭାମା ଜଗଦ୍ରିଷ୍ଠା ରମା ଜଳଧିଜା ଅରବୀ ।
ଧନ ବୋଲ ଭବ ଜନନୀ ଶିକ୍ଷାକୁ ସରସ୍ୱତୀ ଗୀତାରେ ଲଭି । ୧ ।
ଉମା ଅଚଳ ଜନନୀ ମୋକ୍ଷ ଜଳ ବଳଭ ଦେବୀରେଷୁ ବାଚ ।
ଭୃଗୁ ଉମା ଚନ୍ଦ୍ର କ୍ଷୀଣା ବୈଦ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୀତ୍ରୁ ସ୍ୱେଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭାଷ । ୨ ।
ଭୂମ ସାଗରୋତ୍ତ ଭୂମ ମଧୁସୂଦ ଭୂମ ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପରେଖର ।
ଧର୍ମ ଯୋଗ ଭଜ ଅନ୍ତ୍ରଂଶ ସ୍ୱଭାବ ଶକ୍ତ ଯେ ପୁଣ୍ୟ ଆତ୍ମଜ । ୩ ।
ଜନ୍ମ ଜନକ ନନ୍ଦିନୀ ସାଗର ଯେ ଭର୍ତ୍ତ୍ରୀ ମଦନଦ୍ର ବୋଲ ।
କୁର୍ମାର ଦୁର୍ଗ ତାମାନ୍ତ ଦେଶ ଗର୍ଜନ ଓଡ଼ିଜନକୁ ଜେମି ଜନ୍ମ । ୪ ।
ଦ୍ରାକ୍ଷୀ ବଦନ ବ୍ୟୋମବର୍ଣ୍ଣ ଏଜନା ଗ୍ରାହ୍ମି ଛେଦିନ ଉତ ଧାର ।
ଭ୍ରମ ଜନଗଣ ଭ୍ରମଣ ଜଗ୍ଧମ ଭ୍ରମ ବୃନ୍ଦ ସୁଗନ୍ଧ । ୫ ।
ଧନ ଦିଗମ୍ବରାଗ୍ରଜ ମହାଦେବ ଧୂର୍ଜଟି ଅମୃତେଶ୍ୱର ।
ଖଣ୍ଡ ଦେବଦ୍ରୁମ ଜମ୍ବୁକ ସନ ଜଗତର ସଂଗମ ଭଙ୍ଗ । ୬ ।
ସ୍ୱନ ବାଣ ଗଣ ସ୍ୱାତାଷ୍ଟ ଘନକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ଥାନ ଦଶ ।
ଭବା ନାଶ ଦେବଦ୍ର ସମାଗତ ଭଲ୍ଲ ଦନ୍ତ ଏକ ସୃଷ୍ଟି ଯୋଗ । ୭ ।
ଭବ ଜନକ ବନ୍ଧୁଣ ଗର୍ଭ ଧଜ ମୁଗଲେଶ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ।
ଭବ ଘୋଷଣାଯ ବାସୁକ କୁଞ୍ଜର ସ୍ୱନ ଶତଦ ତ୍ରିଦିବ । ୮ ।
ଶମନ ବଟ କୁଳଚାରକ ବାସବ ପୀତ ଶୀତ ଭାରତୀ ।
ଶମନ ବେଦ ଯମୁନା ଜନନୀ ଅଚଳା ଶର୍ବରୀ ପିତୃଭବ ଲବଣ । ୯ ।

ଶ୍ୟାମ ଘାଷ ତୃଣ ଔଷଧି ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁଫଳିନୀ କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦୁରା ।
ଶ୍ୟାମ ଭଦ୍ର ଘାସ ଗାଈ ପିଚ୍ଛୁରେବ ବାଣରେଖେ ସୋମବଲ୍ଲୀ ।୧°।
ବୋନ ବାଗରୁ ଭୂଲବର ଶରଶାଖ ଶଷ୍ପ ବେଳଳ ସୁବାସ ।
ତୃଣ ଭୂଷାଉ ସୀତଳ ସୀମା ଦାଭ ଛିଭି କେଶ ଅଶ୍ରୁଦୋଷ ।୧୧।
କୁସୁମ ଦେଖଉବେର ଟାଉ ଦୃଷ୍ଟ ଯେ କୁସୁମ ଭାଳ ସୀରଣ ।
କୃତ୍ତିମ ସବଣ ଶେଖରେ କୃତ୍ତିମ ନାମରେ ଲୁଣ ବେଡ଼ଛି ।୧୨।
କୃତ୍ତିମ ଲୁଣ ମ ତାକୁ ଭଲଦାଉ ଔଷଧ ଭୁଷି ଉଡ଼ାଦ ।
ଜଳମ ବୋଲ ମଣ୍ଡୁକୁ ଲେଖକୁ ଅଶନ ଚୈତ୍ରବଉଳ ।୧୩।
ମହାମ ମଲାଭ ସୁକ୍ଷ୍ମ ମଧୁରେଖା ଅଭଗୁ ଯେ ଅଭଲ୍ପ ।
ପ୍ରକଳ ଭାଲୁ ଏକୁ ମ ଶାଲ୍ମଳିର ଘନଦେବେ ଲୁଣ ।୧୪।
ବରସମ ପ୍ରଭବେଗମ ଓଷ ଭୂଷଣପ ବଦେନ ବଲ୍ଲଷ ଶ୍ୱାଦ ।
ଅକୁଶନା ଅତ ଷଣ୍ଡମ ଯେ ତରକଣୀ ବେଦରେ ବେଳ ।୧୫।
ସାବଦସୀମ ଉଇବଲୀ ଚଉଦର୍ଶୀ ସ୍ୱବଶମ ଭଟି ବେଲ ।
ମହାଲେକୁ ନାରାଷଧି ଦଣ୍ଡ ଘାମ ଶକନ୍ଧ ଦୂଷି ଅନ୍ତର ।୧୬।

ଇତି ମନ୍ତ୍ର ।

ଅର୍ଥୀ ବୈଶ୍ୟ ସିନାଳକୁ ଅଭ୍ୟବୃ ବନ୍ଧୁ ବେଶ୍ୟ ଭାଣ୍ଡବୃ ।
ସ୍ୱଦେଶ ଶଠ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ପୁଷ୍ପଦ ଭବ ଦଉ ଭଣ୍ଡ ନାମାସୁ ।୧।
ଛିଦ୍ର ହୃଦୟ ଶଙ୍କର ଶାଙ୍କେଶ୍ୱର ଶୂନ୍ୟ ପୂତଳ ଶୁଷ୍କଲ ।
ସର୍ପ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟଳ ରେଖ ଶୁଭ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗୀ ସ୍ୱଭ । ୨ ।
ମୟୂରୈଭିମ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀ ଅଗ୍ନିକୃତେ ଗଣ୍ଡ ମଧୁ କୁରକଶଳର ।
ସାଧୁ ବନାନ୍ତ ଏଣିଷ ଭାଷ୍ୟ ବଦ୍ରବଳ ବେଣୀ ବେଶମର । ୩ ।
ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୂର୍ଗା ବଧବେଶ ଅବଲା ଭଗୀର ନର୍ଭିଷ୍ଣୁ ଜନ ।
ଅବେଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟବଣ ମୂଳ ଅବେଶ୍ୟା-ନପ ଶଲେଶତରେ ଲୋଚ । ୪ ।
ଶଶିଦ୍ର ବେଳ ଦାଢ଼ିକ ଭବଦାଲବଳା ଶନଷ୍ଟଳ କୃଷ ।
ଭାବେଶ୍ୱ ପଣ୍ଡୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯେ ଭଷାପୂ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ସମାଭ ସାନ । ୫ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବୋଲନ୍ତି ଉଷ୍ମଳ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଲଲାଟଳ ଦାଶରେଖାଳ ।
ସାଗର୍ଦ୍ଧ କଣ୍ଠଦ୍ର ବେଷନ ଲଳାଟ ଯେ ମୁକ୍ତ ମୁଣ୍ଡି ଭଲ୍ଲୁଚଣ୍ଡ । ୬ ।
ବନଦ୍ର ଅଲଦ୍ର ସାଧ ଗାର୍ହିଳେବ ବନଦ୍ର ଶିଖା ପ୍ରସାଦ ।
ବନଦ୍ର ଲଲାଟ ଭାବ ଚିଳସ୍ୱାଭ ଭଗୀ ବେଦନ ଭବ୍ୟ ଧ୍ୟାନ । ୭ ।

ଧନଞ୍ଜୟ ଅସ୍ମି ପାର୍ଥ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଧନଞ୍ଜୟ ତବତାଙ୍କ ।
ବୃଷ୍ଣିଷ୍ୟ ଶକ୍ତ ରାମ ବୃଷ୍ଣିଷ୍ୟ ନାମ ସେ ସୁରତ୍ତ୍ୱସ୍ୱର । ୮ ।
ଖେଳକେସ୍ ରୂପ ହରୀ ଏବେ।କସ୍ ଯାଇ ତେ ସିଦ୍ଧାନସ୍ ।
ଜଳାଶସ୍ ବୋଲ ଗଲାଧାରେ ଶକ୍ତ ସ୍ୱର୍ଗ ଦସ ଜଳାଶସ୍ ।୯।

ଛନ୍ଦ ସାର ।

ଦ୍ୱ ବୋଲ ଏଥିଂ ଚ ଶାଙ୍ଖେକୁ ଏ ବୋଲ ସ୍ତର୍ଣ୍ଣକୁ ଏଥିକୁ ଯତେ ।
ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମ୍ପତ୍ତି ସ୍ୱରସ୍ୱ ଜେଜେ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୋଭ ଦେବଗନ୍ତେ ।୧।
ଅନ୍ଧ ଜଳ ଗତ୍ ଅନ୍ଧ ଟଖାଗେ ରେ ସକ୍ଷରେ ଭକତିଁ ଅଛି ।
ଜଳ ଜଳଧା ଜଳଣ ଗୋପଯେଜ୍ ଜନ୍ତ୍ରରେ ତୋଲଣ ଅଛି । ୨ ।
ଧାତ୍ରୁ ସିଦ୍ଧ୍ୱା ଜନ୍ମଙ୍ଗ ଏକ ରେଜ ମୃଗ ସେ ମାତ୍ୟାମାଳକ ।
ଯତ ସ୍ତୁକ ଶ୍ରୁତ୍ର ଅଧମ ଦେ ସ୍ତ୍ରୁକ ବୃକଣ ଅଙ୍କୁ ନାସ୍ତିକ । ୩ ।
ଶୀତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଧ ମନ ଶାକ ଜପାତ୍ରେତ ଲସୁ ଜାତ ଦଯ ଲକଣ ।
ଶାନ ଗର୍ଜ୍ଜିତ ଶାସ୍ତ୍ର ଶୂଦ୍ର ଦେ ଦୁଃଖକେ ଦର୍ଶ ବୋଲ ଜାଣ । ୪ ।
ଭୂତ ବୋଲନ୍ତୁ ସେ ଜେତ୍ରଜଜ ଦୃଢ଼ଙ୍କୁ ବୋଲଜାଣକୁ ଶୋଷ୍ଟରେ ।
ସୌମ୍ୟ ବୋଲ ସ୍ୱରତ ସୀତ ରସ୍ତେ ତତ୍ରେ ଜଣ୍ଡରେ ନାମଜେଧରଙ୍କ ।୫।
ସୌମ୍ୟ ଜନ୍ମ ଜନ ଜୋରତଗ ଶ୍ରିତ ଦନ୍ଧ୍ୱା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜଣି ।
ସ୍ୱସ୍ତି ବୋଲ ଦୁଃଖକ ଜଣ୍ଡର୍ମ ଭୂପିତ ଶିଶୁଲି ହେଉ । ୬ ।
ସୃଷ୍ଟି ଚିତ୍ତଜଳ ଦୃଢ଼ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ସଖାଦାଗ। ପୃଥକ୍ଷ୍ୟ ।
ଜାତ ବୋଲ ଜନ୍ମକୁ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଦାନଦ ସ୍ତ୍ରୁଁଣ ଜେଉ । ୭ ।
ଯୋଗ ଅହିଂସା ଜନକ ଗୀତ୍ରକ ଦାଳୟଙ୍କ। ଗଜୋଧାସ୍ତ ।
ଦୃଢ଼ ଅନଜଲୀ ସୁଗ୍ରୀବ ଜଳାଦେଙ୍କ ବେକ ସ୍ତବଦ କରସ୍ତ । ୮ ।
ବଳ ଭାମାଡ଼ା ଶେଷଜୁଣା ଦସ୍ତକ ଦେଖି ସେ ଶିକ୍ଷ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିନ ।
ଜାଣି ବୋଲ ଜନ୍ମଜନ ଦାଲୁଢ଼ା ଜନଙ୍କୁ ଜନେ ବେଜନ ।୯।
ସାର ସୁଧୁବାଣ୍ଡି। ଯାର ଶଳ ଜାଣ ସରସ୍ୱତସ୍ତ୍ରୁ ଯଳଜ ।
ସାର ସ୍ତିଷଂଶ ଜନ୍ମନ ଦଜଣିଜ ଅକ ସେ ସ୍ତ୍ରୀକ ଦଇ । ୧୦ ।
ପିଂତ ଭୂମି ଶାଜଣୀ ପ୍ରୋଷଦାର ସ୍ତ୍ରୀଧ ମୃତ୍ୟୁମେତ୍ରନାଣ୍ଡ ।
ସ୍ତ୍ରୀଷ୍ଟ ସ୍ତ୍ରୀଶ ଶଣ୍ଡ ଦୁଜଣ ସ୍ତ୍ରୀର ସେ ଜନନେ ଦୂଷ୍ଟରେ ବୋଲ ।୧୧।
ଜନ୍ମ ଦଉ ସ୍ତର୍ଗ ଜନକ ନରନ ଜନ୍ମ ରଣ୍ଡ ଜେମ୍ସ୍ୱ ।
ଅନ ନର୍କ ଯନ୍ତ୍ରତ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛି ଏ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତି ଦଇ । ୧୨ ।

ଅମର ଦେବତା କାର୍ତ୍ତିସ ସ୍ତୁତି ସ୍ତୁଣ ଦୁଦ୍ଧ ଉତ୍ସ୍ତୁର ।
ଅଧାର ର୍ଧ୍ୱ ସ୍ତମ ଅବ୍ୟବସ୍ଥ ଯେ ଶୁଭ ଜନ୍ମ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ । ୧୩ ।
ଅନ୍ତର ବୋଧକ ଆକାଶ ବଚନ ଅମର ସ୍ତୁତାଦ୍ଭୁର ।
ଅଭାବ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଭୂମିକ ଦେବନ ବଳାଣ ଅଙ୍କୁର । ୧୪ ।
ଅଗ୍ରଭ ବସ୍ତୁ ମହାଦେବ ଦେବ ଯେ ଅଙ୍କୁର ଅଗ୍ନି ବାଣର ।
ଅଧାର ଅଧିକରଣ ଆକାଶ ରକ୍ଷଣ ପୃଥ୍ୱି ଦେଶକ । ୧୫ ।
ଅପାର ଧାମ ସ୍ତୁତ ଦେବେ ଜନ୍ମ ଅସୁର ବୈଭବ ସିଦ୍ଧ ।
ଈଶ୍ୱର ବସ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଗ ଆତ୍ମା ଦନ୍ତୁଆଦ୍ଧ ମହତ ଭୂଭାର । ୧୬ ।
ଉତ୍ତର ଜଗତ୍ପ୍ରଭୁ ଜଗଦେବତ ଉତ୍ତର ସ୍ତବଚନ ।
ଜନ୍ମର ସାତ ଅସୁର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜନ ସୃଷ୍ଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଦେଶନ । ୧୭ ।
ଜନ୍ମର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଧକ ବାହନ ଗ୍ରୀବା ଦଳର ।
ଜଗଦ୍ ସ୍ତୁତି ଜଳଧାର ସତ୍ତ୍ୱ ଯେ ଜଗନ ଦଶ ଅଙ୍କୁର । ୧୮ ।
ଜଗତ୍ ଦେବଦେବ ଜନ୍ମ ଜାମିଲ ସ୍ତୁତିବର ଭୂବଶ ଧନଦେ ।
ଭୂମଣ୍ଡଳ ସ୍ୱଦେଶ ଶିଷ୍ଟ ଦେବାଦ୍ୟ ବନ୍ଧୁଏ ଭୂମି ବୋଧଦେ । ୧୯
ଭାବେଶ ଦଶ ସ୍ୱଧାକାଶ ଦହନ୍ତା କର୍ମିଣ୍ଠ ଭାଷ ଯଶ ଦଶ ।
ଭୂମାସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରାଜିତା ଜନନୀ ଶଙ୍କରାମ୍ବୁଜର ପ୍ରକାଶ । ୨୦ ।
ଭୂତଳ ଧନ ଦସ୍ତୁର ନାରାୟଣ ସାଗର ଜଗଦେବ ସସ୍ତୁର ।
ଧାତୁକ ଗାଥନୀ ଦେଶ ମଣ୍ଡଳ ସ୍ୱଜନ ଧାମ ଭୂଷଣ । ୨୧ ।
ଦେବର ଅଶ୍ରାନ୍ତ ନାରାୟଣ ଭୂତ ସୃଷ୍ଟି ବୃନ୍ଦାବ ବନ୍ଧୁର ।
ଦେବେଶ୍ୱ ବୋଧକ ସିଦ୍ଧ ଉଦ୍ଧ ଦାରଦେଶର ନାମନ୍ତୁ ସନ । ୨୨ ।
ଜଗତର ଅଶ୍ୱଜନକ ଅବସ୍ଥା ଯେ ବୈକୁଣ୍ଠ ସଗଣ ।
ଦେବତାର ଭଗିନୀ ବନ୍ଦନେ ବନ୍ଧ ଦେବ ମୁନି ଉଦ୍ଧବା ଭୂଷଣ । ୨୩ ।
ଶର୍ବରୀ ଜନସ୍ତୁନ ବାଦନ ଭୂଷଣେ ଶ୍ରମ ଶୀତଳ ଶୀତଳ ।
ଜନସ୍ତ୍ର ସ୍ତୁତ ମଣ୍ଡଳ ଯେ ଶୁଭର ବାକ ଦର୍ଶନ ସ୍ୱନର । ୨୪ ।
ପ୍ରବୋଧ ଗଣ ଭୂଷଣେର ଶ୍ରବଣ ଜଗଦ୍ଭୀତ ଯେ ଶଙ୍କୁର ।
ବାଣୀସ୍ତୁତ ଅନ୍ତେଦେବ ମନ୍ତ୍ର ଯେ ଅଭଧାବର ଜନ୍ମର । ୨୫ ।
ନାରଦ ସ୍ତୁତକ ଜଗଦ୍ଧ ଜନର ଉଦ୍ଧର ବୋଧକ ଗତେ ।
ସର୍ବର ଦେବ ଜଗତ୍ପ୍ରଭୁ ପର୍ଜନ୍ୟ ସ୍ତୁତି ଯେ ଗାଣପତ୍ୟେ । ୨୬ ।

ଏବୋଟ ସଂସାର ଅସ୍ୱବଂଶ୍ୟ ଧନଜଧାନ ଉତ୍ତ ଭୂବକର ।
ସ୍ୱଭାବ ହସ୍ତ ସନ୍ଧାନ ଅଣ୍ଣ ତତ୍ତ୍ୱ ଅବ ସାସ୍ୱଣ ଭୂତ୍ଭୂର । ୬୭ ।
ପ୍ରକଣ ସନ୍ମତ ଦେଖାଇ ପ୍ରକଭ ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୃତ ଦର୍ଶିତା ।
ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଧ୍ୟାନ ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ସ୍ୱଭାବ ଗାଯାଣ ନଶିବର ହନ୍ତା । ୬୮ ।
ଦୃଷ୍ଟତ ଭଣ ଦେଖାସ୍ତ ଶକ୍ରର ପାଇ କ୍ଷିତିକ ସଦେହସ୍ଥିତ ।
ଦୃଷ୍ଟିକ ଗଗନ ଭଗ୍ନାର୍ଥଂଚେଇତେ ଦୀକ୍ଷିତଲକ୍ଷେତ ଯେ ଜତ । ୬୯ ।
ଶ୍ରୀକର ଦର୍ଶନ ଗୃହ୍ୟଭ ଦେଖିଲ ଯୋଗ ଦଶାନନ ସଥ ।
ସ୍ତମଭ ଭାର୍ଗିତ ଭୂଷ ଗଣ ପଦାର ଏବୃତ ମନ୍ଥ୍ୟ ଗବବ । ୭୦ ।
ନଦୀର ସୁଭକ୍ଷୟତ ଆଶଇତ୍ତ ଅର୍ଚ୍ଚିଣ୍ଡି ଦେଖି ଧରି ।
ମଦନ ଭୂତ ନସ୍ତ ପିଣ୍ଡ ମନ୍ଥର ମନ୍ଥନ ଯେ ଅବସିତ । ୭୧ ।
ମଣ୍ଡଣ ଭକଦ ସ୍ଥଳ ମୃଣ୍ଡାଳିଆ ମଞ୍ଜୁଷ ଦେଖାଯାଇ ଭାର ।
ମୃଦର ଜାଗୃତ ଦେବ ଜାନ ପୁଣ ଭୂମି ସବତା ସିଦ୍ଧର । ୭୨ ।
ଉତ୍ତର ଦେଖାଇଣ ନାଦର ଧୀରସ୍ୱ ଶ୍ରୀଭକ୍ତମାନ ଭକ୍ତର ।
ଭକ୍ତେଶ ଭଦ୍ରାନ ଭଣ୍ଡେତ ଏ ଶକ ଘଟା ଦୋଳାଗଳ ଦଧୁର । ୭୩ ।
ଦବଗ ଭୂଷଣ ଗଣି ଯେ ଦିଗର ସନ୍ତୁଷ୍ଟେ ବନ୍ଧୁ ଦଣ ।
ଭେଦାନ୍ତର ସ୍ଥିତଦେବ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଯୋଗସ୍ଥ ଦେଖାଇ ଗର୍ଭିଣ । ୭୪ ।
ଦର୍ଶାଇ ଭ୍ରମର ଷଣ ରହି ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱୟଂ ପଦଗ ଦେଖାଇ ।
ଏକର ଦ୍ୟୁତି ଜାଣପାଦ ଶଙ୍କର ସମସ୍ତ ଦହନ ସିଦ୍ଧିକ । ୭୫ ।
ଶିବର ଭୂମାନ ଧ୍ୟାନ ଦାୟକ ଦିନାର ଦାଣିକ୍ୟ ଶୁଣ ।
ସମୁଦ୍ର ଦୈନିକ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର ସ୍ତୁତିଦେବ ଶୌଳ ଗଣଧ ଭୂଷଣ । ୭୬ ।
ଶୁଦ୍ଧାର ସୁଦେବ ନାଗେଶ୍ୱର ଜଳ ମଣ୍ଡନ ଦଣ୍ଡି ସିନ୍ଧୁ ।
ସିନ୍ଧୁର ଶତ୍ରୁ ଭକ୍ତ ଦଣ୍ଡି ସିନ୍ଧୁର ଯୋଗମା ଗଣପତିର । ୭୭ ।
ଅଳକାର ଦର୍ଶନ ଧାରାଧର ଦଣ୍ଡ ଅଳଂକୃତ ଅନନ୍ତର ।
ସବତରଣୀ ସ୍ୱର୍ଗଦଣୀ ସ୍ୱର୍ଣ ଯେ ଏ ଭକ୍ତର୍ଦ୍ଦେ ଅବତାର । ୭୮ ।
ଅଭ୍ରମଣ ଦେଖାଣ ଘନ ଦେବାର ବାଣ ଦେଖାଇ ଦଣ୍ଡନ ଭିନ୍ନମଣ ।
ଶୀତ ମନ୍ତ୍ରଣ ଧୂମାଞ୍ଚ ଏବଚନ ଜଣଣ୍ଡିତ ବର୍ଣ୍ଣିଗାଣ । ୭୯ ।
ପିଣ୍ଡଦାନ ଭାନ ମନପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ଦେବବ ଦଣ ଏହି ଦଣ୍ଡ ।
ଦର୍ଶନର ଦେବାଣ ବସ୍ତ୍ରିଣ ଭକ୍ତିଦେବଙ୍କର ଗଣରି ଗଣ । ୮୦ ।
ଭୂଷଣର ମୃଦ ସିଂହାସନର ଯେ ଅଙ୍କ ଦଣ୍ଡ ତଦଧର ।
ଯେଗଣ ଗୁଣମ ଅନନ୍ତର ମନେବସ୍ଥିଣ ଜାଣ ଏବସ୍ଥର । ୮୧ ।

ଦହିସନ୍ତୁର ଭବସାର ଗଣଡ଼ଣ ଦୁଃଖ ଦାମ ଭଣ୍ଡାରକୁ ।
ଧନ୍ୟପାତ୍ର ପିଇ ବସ୍ତୁ ସେକୋଳନ ମାରୀକୁ ଦେଇ ଧନକୁମ । ୭୬ ।
ନବଳର ଭକ୍ତଜନ ବନ୍ଦ୍ୟପଦର ଭାବ ଗଉର ସକୃତ ।
କଣ୍ଟକର ସେହୁ ଚେତକ ସ୍ୱଭଟ ସେଗସରେ ଗୋଧ ଭକ୍ତ । ୭୭ ।
ସଲାମ୍ବିକ ନାଣ ରେଚକରାଜମାଦ ସ୍ପର୍ଶ ଦେଇ ଶରଡ଼ିଶ୍ରୁକୁ ।
ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ନାମ କହିଲ ଭଗିନୀଙ୍କ ସମ୍ଭାଷ୍ୟ ପାଇବାକୁ । ୭୮ ।
ସଂସ୍ରାଧର ରେଖ ଭାଗ ନାଥଙ୍କଲ ବରଷାନ୍ତୁକ ଭାଣ୍ଡବାକୁ ।
ସଭାକର୍ତ୍ତ ଗୋନ ଶରୀର ଅହଙ୍କାରମାନଙ୍କୁ ମୋହକ କର । ୭୯ ।

ଲକ୍ଷ ଛନ୍ଦ ।

ଅଳି ସ୍ତୁଳ ଭୃଙ୍ଗ ଅଳୀ ଶୁଣ' ଦେଲୁ ସଂଶ୍ରୁ ଖଣ୍ଡ ଭାସ ଶିଶ ।
ବନା ଉତ୍ତ ଂଶ୍ଚ ଭଗନ ମାଳମାନ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରୀରେ ଦେଇ ଶକ୍ତ । ୧ ।
ଭାଗ ମୃଦ୍ଦୁ ନମାଭାବ ଶମାନ ବରଣ ସମସ୍ତ ଦିଗ୍ବୃତ୍ତ ।
ଭବ ଭବନ ଦାନସ୍ତ୍ର ଭାଷ୍ଟା ଶାଃ ସ୍ୱରଣ ଗାନ୍ଦତ । ୨ ।
ଭଲ ଜଳରବ ରୋଗ ଜାଣେଶ ଦୃଢ଼ ଯୌବନ ସେ ପୃଷ୍ଟରେ ।
ଉତ୍ତାଳ ଭୁବନ ଚିତ୍ରଭୋଗୀ ରଚନାଗଣ ଭଦ ଭକ୍ତର ଶ୍ରବଣରେ । ୩ ।
ଯୋଗୀ ଶୋଭାକର୍ଷ ଭୁବନ ଦୁହିଁ ସେ ଭଣ ନାମ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କାମ ।
ଜଳ ସ୍ତୁତ୍ତବର ସାଗରାଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧନାସ୍ତୁ ଦୃଢ଼-ଦତ୍ତ ଶରେ । ୪ ।
ଭାଲ ତରଙ୍ଗ ବଳିଆରେ ଭାଂଗଣ ଭାବେ ଶ୍ରୀମ ବ୍ରଜ ସଖା ।
ନନ ସ୍ରୋତ ନନଜାଗିତ ରେଖ ବଧ ଭଗିରଥବସ୍ତୁ ଭଲ ଦେଖା । ୫ ।
ମାଳବର୍ତ୍ତ ପିଇ ନଧୁରେଣ ଚିନ୍ତାବେଣୁବେଲ ରେଖ ସ୍ୱରେଣ ।
ଭଲ ଭବନର ରେଜିଣ ଦର୍ଶୀ ଭାବ ଯୌବନ ଗ୍ରାହକ ଭଲେଣ । ୬ ।
ଭାଷ ଭରତାର ଦେଖିଣ ଭନୁ ଭନବନ୍ଧୁ ସ୍ତମ୍ଭାର ଅଙ୍ଗ ।
ଭୃଙ୍ଗନ ଅନ୍ଧକ ମୂର୍ଖ ସ୍ତ୍ରୀରେଜନରେ ଭାଳ ଦେ ଭଲ ରଙ୍ଗ । ୭ ।
ବାଳୀ ଦେଖାଇ ଭାଳ ଅଜନାକୁ ଲଭିମାଧ ଦେଖା ଭାଳ ସୁର ।
ଭାଲି ଭାଲୁ ଦ ଷଡ଼ଦେଶରେ ଭକ୍ତ ସେ ଦେଖ ବଳାଙ୍କୁ କହ । ୮ ।
ବଣାର ଦୁସ୍ତରନ ସର୍ବ ସ୍ଥାପନ ଦେ ଭନ ହୃଷ୍ଟ ସ୍ୱଦାରେଣ ।
ଶମୀ ଭଗନ୍ଧାଥ ପଦ୍ମିନୀଶ୍ରୀ ପ୍ରୀତି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖ । ୯ ।
ଶୀଳ ସୁରତ ଗାୟଣ ଶ୍ରୁତ ସେଣ ଅସୁର ମୃତ୍ୟୁ ରେଣନ ।
ମାନୀ ବନ ସୁର ଭାବ ଦୋଷକ ସେ ବନାସାଣ ଅଭଣିତ । ୧୦ ।

ଭକ୍ତ ଲୁବଧ ଶୁଣାଇ ବଶୀକ ପ୍ରକାଶ ବେଦଙ୍କୁ ଧରି
ସ୍ତୁତି ରତ୍ନ ଶର୍କରାରେ ପୁଣି ଉଜ୍ଜଳ ଶକତ ଆଣି । ୧୧ ।
କଟିତ ସର୍ଣ୍ଣଖେଳ ମୃଗଲଖେଳ କନକ ବଲ୍ଲୀ ସମ ।
ଅମର ଲାଗ୍ ଫଳ ଉଦୁ ଖେଳନ୍ତ ଅକାଶେ ମୁକୁର ଶୋଭନ୍ତ । ୧୨ ।
କପିଳା ରେଣୁକା ଶୀତଳା ଉଦେତ ପୁତ୍ରସ୍ନେହ ଘରଣୀ ।
କସ୍ତୁ ଉଷ୍ଣୁର ଦନ୍ତର ଦ୍ରୁତ ମର୍କଟ ବେଣ୍ଟନ ଗତି । ୧୩ ।
କରଣ ଦୁର୍ଘର ନଦଶ୍ରୁତ କନଧୁନ ପ୍ରଥମ ଯାଣ ।
କଉଡ଼ି ମୁକ ସ୍ୱାନୁ ପୁଣି ଦଉଡ଼ି ଲମ୍ବା ଗୁଡ଼ାଖା ଭଣ୍ଡ । ୧୪ ।
ଆଖେଟ ଦେବାଗ୍ନର ସରଦ ଜାଉ ସେ ଆଖେଟ ନଗରଜ ।
ଭୁଜଙ୍ଗ ମାଳଣି ଯୁକ୍ତ ଗର୍ଜନ୍ତି ଅଜକ ଜନ ଦୁର୍ଧର । ୧୫ ।
ଭୁଜଗ ଦେବସ୍ଥାନ ମୁକ୍ତାପାତ ପୁଣି ଭୂତଳ ଭୂଷଣ ।
ଗାଢ଼ ବନସ୍ଥ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଧ୍ୱଜ କାଞ୍ଚନ ସୁନ୍ଦରୀ ଧନ୍ଦୁ ଭୂଷଣ । ୧୬ ।
ଘରତ ମାଳ ଦଶ ଭୂମେର ସେ ଭୂଣ୍ଡରୀ ପର୍ଣ୍ଣ ଦଶିକ ।
ଦବଲ ଦଗ୍ଧ ଦାଡ଼ିମ୍ବାଗଣି କିନ୍ନର ପଦବନାଶ୍ରତ । ୧୭ ।
ଜଟିଳ ପିତ୍ତଳ ଜାମ୍ବାଗର୍ଣ୍ଣୀ ଜାମ୍ବୁଳ ପଦ୍ମ ରେଖନ ଯାଚା ।
ଚମ୍ପକ ଶତଦ କେତକ ଭୂଷାରେ ଚାମ୍ପିଷ୍ଣୁ ବନ୍ଧୁରେ ଗନ୍ଧା । ୧୮ ।
ଦନ୍ତୁର ଧାମାଦ ଉକ୍ତକ ଭାସୁର ପୁଣି ଦାନବାକ୍ଷୀ ।
ଦୁର୍ଦ୍ଧର ଦେଶାନନ୍ଦ ଦୃଶ ସ୍ତୁତି ସ୍ୱର୍ଦ୍ଧ ସୁଦଶଙ୍କୁ ଦେନ । ୧୯ ।
ଦୁର୍ମୁଖ ଦଶାଶ୍ରୁତ ଦନ୍ତୁର ଦକ୍ଷର ଦନ୍ତ ଭାଷ୍ଣୁବ ।
ନାଗକ ଦୂଷଣ ଘଣ୍ଟ ନଦନ ସେ ଶିଖଦୂର୍ଜା ଲମ୍ବ ଧ୍ୱଜ । ୨୦ ।
ତାଡ଼କା ତରୁଣ କର୍ଣ୍ଣୀ ସେ ତାଡ଼ନା ତାମ୍ରକ ତାଡ ତଡ଼ନ ।
ତରଳା ତୁଣ୍ଡରୀ ତିତ୍ତିରୀ ତାମସା ଲୁବଧ ଶୀଘ୍ର ତଗର । ୨୧ ।
ନନ୍ଦନ ଦାତଶରେଖଙ୍କୁ ନନ୍ଦନ ନନ୍ଦକ ନେହାର୍ଯ୍ୟ ଉଦଧି ।
ନନ୍ଦନ ଧୋଷ ନଟନରଙ୍ଗ ଧନ ନଦୀ ଧ୍ୱଜର ଧୃତ ଧାମଧ । ୨୨ ।
ମାନ୍ଧାତ ଧ୍ରୁବେଶ ମାଣ୍ଡାଗ୍ରାବା ସେ ଭାର୍ଗବୀ ଶବ୍ଦ ମାଣ୍ଡବୀ ।
ଧାତକୀ ଅଂଶୁମ୍ଭୀ ଦଶରଥ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରା ନୂପୁରୀ । ୨୩ ।
ପ୍ରଣାମ ସିନ୍ଧୁକ ପଦନ ଲକ୍ଷ୍ମ ପୃଥୁ ପଦ୍ମାକ ପ୍ରଭା ପୃଥା ।
ପୃଥିଳ ପ୍ରବଣ ପଦନ ପ୍ରଚୂତ ପୁଷ୍ପ ପ୍ରତାପୁ ପୋଷକ । ୨୪ ।
ଫଲଗୁଣୀ ଫୋସ୍ନ ଫିତ୍କାରୀ ଫେନାଗ୍ରଣ ଫାଲଗୁନ ଫାଲ୍ଗୁନେତ ।
ବନ୍ଧନୀ ବର୍ଣ୍ଣ ବକୁଳ ବାହୁମାଳା ବଳୟ ବୁଦ୍ଧ ବଦନ । ୨୫ ।

ଚତୁର୍ଭୁଜ ବ୍ରହ୍ମର ଅବୟ ପଣ୍ଡିତ ଦୃଷ୍ଟର ସେବୁଅଛନ୍ତ ।
ଅମର ସମ୍ଭବ ସକଳ ସକଳ ଶକ୍ତ ଭକ୍ତ ସବେ ସ୍ତୁତ ॥ ୨୨ ॥
ଶୋଭାର ଧାମ ଦେଖିବେ ଭକ୍ତ ଦର୍ଶିବଳ ଚତୁର୍ଭୁଜେ ସେ ଦେଖିବାର ।
ସେହିରୂପରେ ଅର୍ଜୁନେ ବରଣ୍ଣିବୁ ବାସୁଦେବ ଭକ୍ତ ଅର୍ଜୁନ ॥ ୨୬ ॥
ଅନନ୍ୟଭାବ ଯୋଗ ଅନନ୍ୟଭକ୍ତ ସେ ଅଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି ।
ଭକତର ଯୋଗ ଯୋଗାଯୋଗକୁ ସେ ଶୀଘ୍ର ଭଜନ୍ତି ଉଦ୍ଧରନ୍ତି ॥ ୩୦ ॥
କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଯୋଗ ପ୍ରକଟ କଲାକୁ ଭକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ରୁତଗତ ।
ଚିନ୍ତିତଙ୍କ ଦୂରରେ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଯୋଗରୁ ସେ ଉଦ୍ଧରିବ ॥ ୩୧ ॥
ଭଗବାନ ଯୋଗ ସମାଧିବଳକୁ ତ୍ରିପୁର ସୃଷ୍ଟି ଦେଖାଇଲ ।
ଭକ୍ତଯୋଗ ଯୋଗ ସ୍ଥାପନ୍ତେ ହୃଦେ ପାଣ୍ଡବଗଣଙ୍କ ଭକ୍ତ ॥ ୩୨ ॥
ମୁକ୍ତାଫଳ ଗର୍ବ ଭଗ୍ନ କରିବା ବୈକୁଣ୍ଠରେ ଧରଣ ପଦରେ ବାନ୍ଧ ।
ସେଥିରେ ଗର୍ବ ସଦଗୁଣେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶରଣେ ରହିଣ ଭକ୍ତ ॥ ୩୩ ॥
ତସ୍ମାତ୍ ଅସ୍ତୁ ସାଧକର ଭକ୍ତ ନାଥ ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଧାରଣ ।
ଭଗବାନ ସାଧୁଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ସେ ଯୋଗୀଙ୍କୁ ମିଳାଇ ଦେଇ ॥ ୩୪ ॥

ଷଷ୍ଠ ଭାଗ ।

ଏହି ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ସଞ୍ଜୟ ଜାଣି ସେ ଭକ୍ତ ସାର ଉପଦେଶ ।
ଯେତ ପ୍ରାଣୀ ସ୍ରାଣ ଧରିବା ସାଧନ ସିଦ୍ଧିର ସୁଖି ପୂଜନ ॥ ୧ ॥
ଭକ୍ତ ସେହିରୂପ ଜଗତ ଭବ ଦେବଦେବ ଭକ୍ତି ସୁମନସ ।
ନୟନ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବତା ଦେଖ ଭକ୍ତ ଧର୍ମନନ୍ଦନ ପାଣ୍ଡବ ॥ ୨ ॥
ଧ୍ରୁବ ଭକ୍ତ ଭଜ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବସୁ ଦେଖ ସେହିଭ ମୁକ୍ତ ଧ୍ରୁବ ସାର ।
ଭକ୍ତ ସହାୟ ଯୋଗ ଜଗ ଭକ୍ତି ଗଳ ପ୍ରାପ୍ତି ଯୁକ୍ତି ଦେଇ ॥ ୩ ॥
ଏହ ପୁରୁଷ ଅନନ୍ତ ଜଗତ ଦେଖ ରହଣ ସଦାଚ ।
ଜନକେ ସଦାନନ୍ଦ ଜ୍ଞାନର ସମ୍ମୁଖେ ଭକ୍ତ ଭଜନ ଗୁଣାଢ଼ ॥ ୪ ॥
ଦେବ ଦୁର୍ଲଭ ଦର୍ଶନ ଜଗତଙ୍କ ଭାବ ଶୁଣି ସୁରନାଥ ।
ସୁଖଦୁଃଖ ସମାନ ଦେଖ ଲୋଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂର ଭାଗ୍ୟ ॥ ୫ ॥
ଶିବ ବ୍ରହ୍ମା ଦେବ ସନତକୁମାରାଦି ସୁଖ ସେବା ଭଳ ଦେବେ ।
ଭକ୍ତ ଶଙ୍ଖ ଗଦା ପଦ୍ମଧର ଶୌର୍ଯ୍ୟ ତେଜରୁ ପିତାମହ ସାର ॥ ୬ ॥
ଶୁଦ୍ଧ ସୋମନାଥ ଶଙ୍କର ଭବାନୀ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଦାନ୍ତ ଭୂଷଣ ।
ଗୌରୀ ଶିଶୁ ଧରଣୀ ଭକ୍ତ ଯୋଗ ଭୂଷଣ ସମାନ ଯୋଗ ॥ ୭ ॥

କେଶବ ବସ୍ତ୍ର କେଶବ କୈତବ ସେ କୋଷର ଜତୁ ଧ୍ରୁ ବ୍ରୁବ ।
ବୃଷଭ ପଣ୍ଡୁକ ସର୍ଜ୍ଜ ମଦନାସ୍ତ୍ର ବାଣକ ମିଶ୍ର ଧୋଷର ।୮।
ଗାଣ୍ଡିବ ଭାଷକଥି ଶିଳ୍ପ ଶୃଙ୍ଗାର ଅଭିଧାନରେ ବଳି ।
ସର୍ଜ୍ଜକ ଶେଷ ଶୁଣ ଧୁଣ୍ଡ ସରଲଦ୍ରବକୁ ଭଜନ ଭଣନ୍ତି ।୯।
ସର୍ଜ୍ଜରସ କ୍ଷମାଜନ୍ମା ବୃକ୍ଷ ପ୍ରାଣିକ ରେଣୁକର ଜାଣ ଦିର ।
ମାଧବ ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ରବିଡ଼ାଣ ଦେ ମାଧବ ଶାଡବଟଶ ବପୂଷ ।୧୦।
ମାଧବୀ ମଧୁ ଶର୍କ୍କରା ବାସନ୍ତୀ ଶଣ ମାଧବୀ ସୁଶ୍ରୁ ଭୁଜଗୀ ।
ଦ୍ରାକ୍ଷା ମୀନ ଇତ୍ୟ ମୃଗ ଭବନ ଶସ୍ତ୍ରଦଶ ଦ୍ୱୟ ଭଣି ।୧୧।
ବକୁଳ ବିଲୋଚିତ ହ୍ରସ୍ୱ ବାସ ବକୁଳା ସେ ଅଶୋକା ।
ବୋଧନ ଶାରିକା ଭୃଙ୍ଗ ବକୁଳାନନ ବକୁଳା ଅପର ।୧୨।
ସୁଗ୍ରୀବ ବନୀପୋଷଦ୍ରବ୍ୟ ସୁଗ୍ରୀବ ପୁଣି ଶାଖାମୃଗଙ୍କର ।
ଦଶିତ୍ର ଶମି ପଦ୍ମ ନାମ ବୈଷ୍ଣବ ଲକ୍ଷଣ ଭୁଜଙ୍ଗମାର ।୧୩।
ଲକ୍ଷ୍ମୀବ ଓଳିଷ୍ଠ ସେ ମାଧବ ଚରଣ ଶିଞ୍ଜିତ ଅଙ୍ଗ ।
ଗଙ୍ଗାଜୀବ ବୃଷଭଙ୍ଗ ରଟେ ଭଳ ବକବ ନାମ ପ୍ରମାଣ ।୧୪।

ଲଭ ଖାଣ୍ଡ ।

ଶଂଖଚକ୍ର ଭ୍ରମ ଶକ୍ତି ବୋଧକ ଅଶ୍ୱ ଶାର୍ଦ୍ଦ ଧାରଣବୃଷ ।
ଛାର୍ଣ୍ଣୀ ଧାରଣଶୀଳକ ଧାନ ସୃଷ୍ଟ ଶୁଣ ଗତି ଧରଣୀକ ।୧
ଦ୍ୱୟୋନ୍ଦ ଭଳ ବର୍ଣ୍ଣ ପାଦ୍ମବ ଶଶ ସ୍ତ୍ୱ ମଣ୍ଡପସ୍ଥଳ ।
ବର୍ତ୍ତୁଳ ସ୍ୱାଧ ଭଣା ଶସ୍ୟ ବେଣୁଦାସ ବାଣ ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱୟବେଲ ।୨।
କୋଷ ହୋଳାପଷ ଶାଳଗିଧାନ ଦେ ସ୍ତ୍ରୀମା ସିନ୍ଧୁର ଶତନ ।
ଦ୍ୱୀପ ଦର୍ଶକ ବେଣ ସ୍ଫଟି ନାଶ ଦେଶ ଲଧନ ବାଣ ଉପ୍ୱକ ।୩।
ଗ୍ରାମ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଦେଶାଦେଶ ଦରନ ବର୍ଣ୍ଣିପୁର ସୂଏ ଗାଧ ।
ଶଶ ବୋଧ ବାସ୍ତୁକଥିସ୍ତ୍ରାଣ୍ଡ ଖାଣ ଶୃଙ୍ଗବତ୍ତୁ ଗାର୍ଗ ବେଦଶ ।୪।
ଆଦର୍ଶ ଲକ୍ଷ ଦର୍ପଣକୁ ଶୀତାକୁ ଉଷେଷ୍ଟବକୁ ପୁଣି ।
ଦର୍ପଣ ସାମେଲ ବଡ଼ିଶ ଶର୍ପ୍ପ ନୂଆ ସାଦାଶିବେ ରଖ ।୫।
ବାଲଣ ନାମ ସିଦ୍ଧ ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ନ ବାହୁ ବୈତବ ବାଣ ଭୁବନ ।
ବକାଶ ବକବ ଉରାଶ ବୋଧକ ମୃଗ ମେଷ ଦେ ରଜମଣ ।୬।
ସର୍ଦ୍ଧ ଶକ୍ତି ନାମ ବଜେ ପର୍ଣ୍ଣଶ ସଙ୍ଗର ଚର୍ଣ୍ଣିଦେଲଶ ।
ଶସ୍ତରେଣ ଛନ ବଭୂତ ବୋଧକ ସ୍ତ୍ରୀର ଭୃଷ ଶଙ୍ଖ ଶଣ ।୭।

ଆରକ୍ତାଗ୍ର ଏକ ଅମ୍ବୁଧି ଚକ୍ରଣ ଦୃଷ୍ଟିଯାମୀ ଅନୁରାଗୀ ।
ଉଦ୍‌ବେଗ ବୋଲି ପଂଧୁମ ଦେଖୁଣକୁ ସମ୍ପଦେ ଲାଗି । ୮ ।

୯୬ ଛାନ୍ଦ ।

ଭଣା ବାଣାସୁରା ଭ୍ରହିଲେଣ ଦୃଷ୍ଟି ମୁକ୍ତ ଯଧୁଣ ଦେବକୀ ।
କର୍ଣ୍ଣ କର୍ଣ୍ଣରେ ମାନସିଜବେ ଦୋଷ ଏମ ଦୁଇବାହୀ ମାଧ୍ୟେ ଏକା । ୧ ।
ବୃଷ ଧର୍ମ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସର୍ଷଣେର ରେଖୁ ମୂର୍ଚ୍ଛ ପ୍ରଭଣ ।
ଦ୍ରୁଷା ମୁଣ୍ଡିତମୁଣ୍ଡ ଗନ୍ଧ ଦେଖ ସ୍ୱାନ୍ତ ଦୁଷ ଚାମରାଣ । ୨ ।
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବଧ ଖୀର ଦୁଧା ସୁଲୁଭ ସ୍ତଂ ପୁନାଗ ଖାସର ।
ମଞ୍ଜୁଳ କୁଞ୍ଚିତ ବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ରୁଦୋଷ ସନ୍ଧ୍ୟା ବୋଷରେ ଦ୍ରୁବୋଷ । ୩ ।
ବକ୍ତୃତ ଆବଳ ସାଗ ବଢ଼ୁଲ କାଣ୍ଡ ଅରଣ୍ୟ ଯେ ନାକ୍ଷ ।
ବକ୍ତୃତ ବାଷିକ ପାବକ ସେ ନାସ ମୃତ ବନେଲ କଦ୍ରୁତ । ୪ ।

୯୭ ଛାନ୍ଦ ।

ସୁବୋଲ ସ୍ୱଲ୍ପ ଅସ୍ୱାକୁ ଧନକୁ ଛିଦ୍ରକୁ ଯେ ଯେ ସ୍ୱଭାବ ।
ସୁବକ ପ୍ରଚନା କରଣ କମଳା ଲୋପ ଦିବର୍ତ୍ତମାରି । ୧ ।
ଶାଣ ଭସ୍ମ ନଖି ଲୋଣ ଦାସ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶାଦ୍ରୁଣ ଆସ୍ୱା ଧୀରେ ।
ବାର୍ଣ୍ଣ କେଶଝିଣ୍ଟି ନାସା ଯେ କାମିକା ଅଧ ବାଳୁଣୀ ଆଦର । ୨ ।
ବସ୍ତ୍ର ବଲ୍ଲବ ଶଣ୍ଠି ଉଜ୍ଜଳ ଗ୍ରହ ସୁଣି ଯେ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରଚଣ ।
ଦେଖ ଗ୍ରହ ଲକ୍ଷି ବେଦେ ମାଂସ ମେଦ ବକ୍ରବୋଳ କାହାକୁ ଦେଶ । ୩ ।
ଖର କୋଳାହଳ ଘୋର୍ଣ୍ଣିଣୀକାଳେତ ବାଘ ଯେ ମୁଣ୍ଡ ବସ୍ତ୍ରକ ।
ଭସ ଶୃଙ୍ଗାର ଧନ ସଖି ଆକବ ଭୂଷା ଧାତୁ ଗ୍ରହ ଲଞ୍ଛ । ୪ ।
ଭସ ଦେଖ ଶଳ ବେଦକ୍ଷ ଭୁଜଗ ଯେ ମଞ୍ଜୁଳ ଭୂମି ଏ ବଶ ।
ମିଥି ଶରତ୍ କୁ ଅନନ୍ୟୋପା ଯାବ ଭରଣୀ ରମଣୀ ଯୋଷା । ୫ ।

୯୮ ଛାନ୍ଦ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ତ୍ରୀବେଳ ବସ୍ତୁ ସ୍ୱଜନ ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠକୁ ଯେ ସମ୍ବୋଧନ ।
ବର୍ଣ୍ଣି ବେଳଣ ଶଣ୍ଠି ଅଙ୍ଗ ସର୍ବକୁ ବସ ଦୁହାସୁର ନାମ ଦେଖ । ୧ ।
ମଣି ଶୁଷ୍କୁଣ ଦ୍ରୁମାଣ ଚକ୍ର ସଦା ବନ୍ଧନ ଏକ ଗ୍ରାବଣ ।
ଦୂଷ୍ୟ ଅଣି ଭଣସାଣରେ ଦ୍ରୁଷ୍ୟ ଯେ ବୋଳକ ଧ୍ୱନି ଚଳାଣ । ୨ ।
ବାହ ବାହନ ଅଣୁ ଶ୍ରୁତ ଶକଦଳା ଶ୍ରୁତ ବାସିବେଷ୍ଟ ।
ବେଷ୍ଟ ଦେଦକକ୍ଷ ଧରଣୀ ବୋଳକ ମଣ୍ଡ ମଧ୍ୟମବକ୍ଷ । ୩ ।

ହର ସକଳ ଏକାନ୍ତ ହୋଇଥିଲୁ ଦେହ୍ ଲାଗି ଚିତ୍ତ ଉଣ୍ଡିରେ ।
ସ୍ମର ମୂଳ ଆଦ ସ୍ମର ବୋଲ ଭାବ ଜନମ ଏକତ୍ର ଏତ । ୪ ।

ରାଗ ତାନ ।

ଲକ୍ଷ ଘଣ୍ଟ ଉ ନଖର ସିଂହୋଦର ପଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ଦୂରରେ ।
ଉତ୍ତ ମନ୍ଦର ବାମ୍ବୁଦ୍ରର ଉଷ ପେଠ ସ୍ମର ଗଣ୍ଡାତ୍ର ଅଛନ୍ତ । ୧ ।
ଉଷ ଗୁରୁକୀଷ୍ଟ ବାର୍ଣ୍ଣା ରଙ୍ଗ ରକ୍ତ ବସ ବଣ୍ଡା ଧ୍ୱନ ଖାସ ସୃଷ୍ଟି ।
ଦ୍ବିରଣ୍ଣା କଥା ରଚନାଷ୍ଟ ଅନ୍ଧର୍ ଶ୍ରୁବ ଦୋହଲ ଉତ୍ତ ଶାଶି । ୨ ।
ତବ ଶତ୍ରୁ ଘଳାରେ ଚାମ୍ପଚକ୍ର ଧ୍ୟାଣ ମଣ୍ଡଳ ବାଜ ।
ଉପ ମାଧାର୍ଷ୍ଟ ସଦାଶ୍ରୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ମର ସାଧ୍ୟ ବରସ୍ୱରେ ତତ୍ୱାଳ । ୩ ।

ରାଗ ଖମ୍ବା ।

ପାଦାର୍ଥ ଦୀନ ଅପସାନ ଉନ ମୁଁ ଖାଲି ଖାଇ ବୋଇଜ ବାନ୍ଧୁ ।
ଖର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଖାଲ ଉତବାକୁ ବାତାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଛୁ । ୨ ।
ଯଜ ବେଦରୁ ସ୍ମରଣ ଖସ୍ତି ଖ ବୋଲରେ ଭୂଷଣ ଉତ୍ରେବ ପ୍ରକାଶ ।
ସର୍ବ୍ବ ଉ ଲକ ଶିକ୍ଷଣରେ ଅବଲମ୍ବୋଧନ ପ୍ରାକୃତ ବର୍ଷ । ୨ ।
ଦଂଠାକୁ ଷଂଘାଶ ବର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତରବାମ ଅଷ୍ଟମ ଧନ ଓଡଷବ ।
ଲବେ ଉଷପତ୍ର ଶୁଣି ଯାଉବର ଦୋଷ୍ଟା ଏଇକୁ ଦୋଷବ । ୩ ।

ଚଉପଦୀ ଚନ୍ଦ୍ର

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଦ୍ୟସ ଭକ୍ତ

(ରାଗ—ଲାଗେଶ, ଏକତାଳି)

ଅବନା ଏମା ଦେବୀ ବନ୍ଧୁର ଚରଣେ ଭଣି ଭଜନ ।

ଅନୁଭବ ଭଜ ମନୋଜ୍ଞବନ୍ଧୁଶ ଏବେକାଳେ । ଘୋଷା ।

ଅନ୍ତରେକାଳେ ସ୍ମର ଧାମ ମଙ୍ଗଳ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ । ଅଛୁ ଏ ଏ ଶୋଭ ଗଳ ପାଇଁ ଖାଇ ବେକ ଡାକୁଁ । ୧ । ଅଭ୍ୟାଗତ ପୁଣ୍ୟ ଆଉ ଏମା ଭବନ ଭୂଜ ଧାଇଁ । ଅମୃତ ବଚନ ବୋଲିବା ସୁଜନ ଦେଖ ପଡ଼ିଁ । ୨ । ଅଗାଧ ଶୋକ ସମୁଦ୍ରେ ନଷ୍ଟେ ଭାସିଗଲି ମୁହିଁ । ଅମ୍ବା ଉଦ୍ଧର ଭୁଲି ଯେଣୁ ଅବଧି ଧାଇଁ । ୩ । ଅଜନ୍ମା ଭକ୍ତଗଣଙ୍କୁ ଶିଖଣ୍ଡ ବଢ଼ ଭୁଲିଁ । ଅଭୟଦ ଉଦୟନ୍ତ ଭକ୍ତ ସାଗରେ କରେ । ୪ ।

———

ବନ୍ଧୁ ଭଜନ

(ରାଗ—ମଙ୍ଗଳଗୁଜ୍ଜରୀ, ସାନଭୋଗୀ ଏକତାଳି)

ଆଜି ଏଥି ଆନନ୍ଦସୁଖ । ଆଜୟାଏ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଦାଇଁ ଦେଖି । ଘୋଷା ।

ଆଶେଷ ଦୟାଳ ଭଜନ୍ତ ସବ ନ ସନ୍ତ । ଆଜକ ଦେଖୁ ଏ ବନ୍ଧୁ ଏବେ ତେଜ ପ୍ରୟାସଦୀପ୍ତ ଭଜନ ପ୍ରଭୁଦୋଷକୁଜାଣୁ ଦେଖୁ । ୧ । ଆଜେ ନ ଶୁଣାଇ ଭାବୁ ଏକ ଲବ । ଆଜି ମୋ ହୃଦୟ ଦୟା ଦେଖସନ୍ତ ଏବେ ନୟନ ନଳନୟନଗଣ୍ଡରେ ଲଗ୍ନା ଶିବ । ୨ । ଆଜାଶାକୁ ଶେଷ ଏବେ ଦୃଷ୍ଟି ଦଇ । ଆସିରେ ଲଢ଼ ଭୂଷଣ ଭରତେ ଅଙ୍ଗୁଳ ତୋଳ ଟେକ ଏଥ ମୋ ପ୍ରଭୁପାଦେ ମନ ମନ । ୩ । ଆଜାର ସଦାଶ ଭଜିବାକୁ ପୁଣ । ଆନନ୍ଦକାଣ୍ଡିନ ବାର୍ଣ୍ଣ ଦେବନ ଭଜବା ଭଜ ବରଣରେ ନ ଶୁଣ ଶବ୍ଦ ବଳ ଭାଇ । ୪ । ଆଜଣ୍ଡି ଭକ୍ତ ସାଗରକ ଜଣେ ଭଣ । ଆସିବ ଅନ୍ତସମୟେ ବେଳା ଭାବ ଅଛ ସାବଜେ ବେ ବନ୍ଧୁର ଶ୍ୟାମ ଭାବୁ ଏ ସବେଶ । ୫ । —*—

ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରଶଂସା

(ରାଗ—ଆଶାବରୀ, ତାଳ ଝୁଲଣ)

ଭଜନ କେତେ । ଜଗନ୍ନାଥ ମୋହ ।

[illegible] । ଘୋଷା ।

[illegible] ।୧। [illegible] ।୨। [illegible] ।୩। [illegible] ।୪। [illegible] ।୫।

ପ୍ରାର୍ଥନା

(ରାଗ—ବସନ୍ତ, ତାଳ ଆଠତାଳି)

[illegible] । [illegible] ।

[illegible] । ଘୋଷା ।

[illegible] ।୧। [illegible] ।୨। [illegible] ।୩। [illegible] ।୪। [illegible] ।୫।

—॥❀॥—

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଣାମ

(ରାଗ—ଆଶାବରୀ, ତାଳ—ଏକତାଳି)

[illegible] ।

[illegible] । ଘୋଷା ।

[illegible] । [illegible] ।୧।

ମାୟାଜନାସାରେ ଥେଲେ, ମୁକୁତା ଭରା ଭଣରେ, ଭୂଷାପୁରରୁ ଉଭର ଦେଖାନ୍ତୁ । ଭକ୍ତ୍ୟ ଭେଦଭଜନେ, ଉ ସେ ଭାବଭକ୍ତ ଫଳେ, ଯଥା ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦାଣି ଭାଗି ଦେଇ ।୨। ଭରତ ସମ୍ମୁଖ ଦୁନ-ଭକ୍ତ ଭେଦେ ଦଭ ଦଉ ଭାଭ, ଭାଦଭାରେ ଦେଖାଯ ଥାଇ । ଭକ୍ତି ଭକ୍ତି ଦଇ ଭାବେ, ଭାବଭ ଭକ୍ତି ଭୁଲରେ, ଆଶ୍ରୟଦେବ ଦେଖ ଭାନ୍ତୁ ଭାଇ ।୩। ଭୁଲାଦେଭ ଦେଥଯଦ, ଭବେଦ ଭଦେ ତା ଭାବ, ମୂର୍ତ୍ତି ଭ ଭସ୍ୱରେ ଭାଣୟନ୍ତୁ । ଭରତ୍ତ ଦେବ ଶାଭ, ଦେଖ ଦେଇ ଏକ୍ଷ ସାର, ଭାଷାକ୍ଷର ଦେଭଦେ ଦେନର ।୪। ଭରଭାଭ ଭାଷା ଦେଷ, ଯଦାଷ୍ଟ ଭଦାସ୍ତଭ, ଜଗଦ୍ଦେବ ଦୋଷଥିବେ ଭଦ୍ର । ଭଷଣକୁ ଭଲ ଦଦେ, ମୁର୍ତ୍ତି ଦେଖ ଭଦ ଦେଖାଏ, ଏତେ ଦେଶ ଦଦେ ଉଡ଼ଦେ ମୁହିଁ ।୫।

—ଃ○ଃ—

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପ୍ରଶଂସା

(ସ୍ୱର — ମୁଖାରି, ଏକତାଳ)

ଭକ୍ତି ଦେବଦେବ ଧନ ଦର୍ଶିତ୍ତ ଦେଖ ।
ଭକ୍ତଦେଷ୍ଟା ମୋକ୍ଷଦା ଯେ ବନାକ୍ତୁ ଦେ । ଘୋଷା ।

ଭକ୍ତି ଭକ୍ତା ସୁଦଦେ, ଅଧରସୁଧାବେଶେ ଏ ଦେବରେ ପୂର୍ବଦେବ ଶାନ୍ତ୍ର ଦେଖ ।୧।
ଭଦବଳୁଦରୁର୍ଣ୍ଣ, ଭଜସ୍ୱଭାବର ଭସି, ଯଶ ଦୋଷଦେଶ ଦୋଷ ଦେଖାଇଲୁ ଦେ ।୨।
କର୍ଣ୍ଣପୁର ଦୃଶ୍ୟଦେ, ଭଦସନ ଭଯଦେ, ଭିକ୍ଷୁକସୁଖ ଦୋଦେ ଦେଭଞ୍ଜୁ ଦେ ।୩।
ଭକ୍ତିଭାଷିତ ଦଭ, ସୁଦଣ ଦଶ ଭାଭ, ଦୁଲଦଦ ଦେଶ ଶାନ୍ତ୍ର ଦେ ।୪।
ଭକ୍ତାଭଦର୍ଶ ଶୀତ, ଭଲଭକ୍ତ ଦରୁଭଭ, ଦେଖି ଭାଦଭାବୁଣ୍ଡି ଦୋଭକ୍ତ ଦେ ।୫।

—————

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆନୁଗତ୍ୟ

(ରାଗ—ଭୈରବ, ଏକତାଳି)

ଦୁଷ୍ପିମୋକ୍ଷ ଦଶନ ଅଭିଦେ । ସୁଖେଶ ଦମ ସ୍ନାଣଦେଭିଦେ ।
ଦୁଭଭ ଦଶଭୁ ଦସ୍ୱ ଏଦେ ଭଦେ ଭଦେ ଭକ୍ତ ଭଭ ଭକ୍ତିଦେ । ଘୋଷା ।
ଦୁଦଦେଖୀ ଅଶ୍ରୁ ଦେଖାଦେ । ଧୂଳି ଦଦେ ଏକ୍ଷ ଭଜନେ । ସୁଖଶ୍ରୁ ଏ ଭକ୍ତ ଭଦଭ ସୁଦଭ ଦେଭିଁ ଭଭ ଭଣି ଭଜନେ ।୧। ଭୁଭଭଦଭ୍ର ଦଭ ଦେଦଭୁ । ଗୁରୁ ଭକ୍ତ ଭଦେ ଭଦଭୁ । ଭକ୍ତବୋଧେ ଭାଭଦିଭ ସୁଖ ଆଦେଶ ଦେବାଭଭ ଭ ଦେଭ ଆଜ୍ଞକୁ ।୨। ଭକ୍ତ ଦଣି ଦୁଭ ଭଦାଇଁ । ଭଭଭଭଭା ଦଭାଭ । ଭୁଭାଭ ଦିରୁଣ୍ଣର ଶାଦେ ଭ

ଦୋଷ ଦୋଷ ଭକ୍ତ ଅଳେ ଦେଖାଇଁ ।୩। ବୃକ୍ଷରେ ପାଖ ସକଳ । ସ୍ବଭାବେ ଚରି ଉଜ୍ଜଳ । ଦ୍ଵିତୀୟରେ ଉଦେ ସାରବଧ ଭକ୍ତ ଦାସ୍ର ଏ ମନ୍ତ୍ର ଆଗେଶେବ ।୪।

ଘଣ୍ଟାଲାପ

(ରାଗ—ଦଣ୍ଡାରବ, ତାଳ—ରୂପକ)

ରୂପକାର ପାଦାକୁ, ଜର୍ମାଣି ଦାଣ୍ଡି ଭାଙ୍କୁ, ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦେ ତଙ୍କୁ ଦେଖବକାଙ୍କୁ, ଦେଉ ମୁଁ ଅଭଳ ଉଚ୍ଚନାମକୁ ।୧। ଲୁଚିଲ ଯାଏ ମଞ୍ଜୀରା-କାଣ୍ଡି ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ଦଳୋ, କଦମାଳକୋ, ସେ ଯେ ମାଳତୀ, ଭାଲ ଥିବ ଜଗେ ଗନ୍ଧଗନ୍ଧିକା ।୨। ରୂପାରବ ପିଙ୍ଗୁଳା ଦେବବ ଭାଙ୍କୁ ଭୁଜ,ଗ୍ରନ୍ଥସ୍ଥୁଳା, ଭକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣିତା ମୋ ଶ୍ରେଷ୍ଠକୁ ଦୋଳସ୍ଥିତ ଆସୁତା ।୩। ରୂପ ଭଣି ସ୍ୱକରେ, ଚିତ୍ତର ଧନ ଭରେ, ପ୍ରୀତିପ୍ରକାରେ, ଅଙ୍ଗ ଯୋଗରେ, ସ୍ଥିର ଜନ୍ମଥିବ ଭାଳ ନ କରେ ।୪। ରୂପ ଦେବ ଜଗତ, ଥିବ ଆସ ଦଇତ, ନାହିଁ ପ୍ରକଟ, ପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତ, ଦେବ ଜଗେ ଭଗନ୍ନାଥ, ଏ ଭଣ ।୫।

—:୦:—

ପ୍ରାପ୍ତିଲକ୍ଷ୍ମୀ

(ରାଗ—ଚୌଖଣ୍ଡୁଶୁଭ୍ର, ଏକତାଳୀ)

ଭଗବନ୍ନାଥ ସାଗରରୁ ସରେ ଦେହ ଭଜନ ।

ଭାସେ ଭାବ ରଶ୍ମି ଦେଇ ଏମନ୍ତ ନ । ଘୋଷା ।

ଭଗତ ଦଶ ନଖର ଅଂଶେ ଭୂଷିତ ଧନ ଶୁଣିଣି ଦୋଳିତା ଭାବ ସମସ୍ତେ ନ ।୧। ଲକ୍ଷଳଶ୍ରମ ଲାଳିତାସ୍ଥ ଭାବ ବାଦ୍ୟଗାନ କରନ୍ତେ ଭୂଷିତ ଦୋଷ ଜମନ୍ତେ ନ ।୨। ଦିବ୍ୟକ-ନାଚନ୍ତା ନାଥ୍ର ଦେବ ଯୁଗମରେ ଭକ୍ତ ସାଧବ ଜନ ଅଦୃଶ୍ୟ ଭକ୍ତଶ୍ରୀ ନ ।୩। ବଦନ୍ତି ଭଗବତ, ତୋଷେ ପରେ ଦୁର୍ଗତିଗତେ ପ୍ରକାଶକ ଲକ୍ଷଦେବଙ୍କ ସମ୍ପଦ ଭ ।୪।

—:୦:—

ରୂପକ ଅନୁଭୂତି

(ରାଗ—ସୁରଟ, ଝମ୍ପତାଳ)

ଲକ୍ଷ୍ମୀନିକେଶ ସ୍ବରୂପ । ଜଗତେ ଜନପଦ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦର୍ଶ ସେ । ଜୀବଙ୍କ ଆରୋଗ୍ୟ । ଘୋଷା

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସାଲ ଦୋ ଜଣେ । ସବଶ୍ରୀଜନର ପ୍ରାଣ । ମନ୍ତ୍ରଳ ସମ୍ପୂନ ମୀନ ସେ । ନ ଲୁଚେ ଆନ ।୧। ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଗ୍ନ ଅଧର । ମଧୁମୟେ ଶରୀର । ପ୍ରାଣ

ସ୍ମରଣମାତ୍ରକେ ହେ । ଏବେ ଜାଣିଲି ।୨। ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ୱରୂପ ମନ୍ଦେଶ । ମଧ୍ୟେ ଆନନ୍ଦରେ ନାଥ । ଏଣୁ ଥାଇଁ ନାମ ଘାଟରେ । ନନ୍ଦ ନନ୍ଦ ।୩। ଲୁଚାଇ ସର୍ବ ଶରୀର । ଗୋପେ ଗଣ ନାହିଁ ଧନ । ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ଭକ୍ତ ପ୍ରଭୁ ହେ । ଦେଖନ୍ତୁ ଧନ୍ୟ ।୪।

— ୫୪ —

ଭରଣେହାଲୁଣୀ

(ରାଗ—ବୋଧ, ଏକତାଳୀ)

ଏବେ ମୁଁ ବହୁତ ଦେଖୁ । ଏମିତ ଜଗତ୍ର ନାହିଁ । ଏ ସୂତାକାଳେ ବୋଲେ ଦେଖି ଅନ୍ତରେ ମନପୂରଣ ପ୍ରକଟ କରିବ ନାହିଁ । ଘୋଷା । ଏହା ସମ କରଣେ ସ୍ତୁତି । ଏକାଣ୍ଠ ଭକ୍ତି ଆଶ୍ରୟ । ଏବେ କାରୁଣ୍ୟ ଭଣା, ଦେବ ଦେବଙ୍କ ଭକ୍ତ, ବୋଲି ନ ଥିବ ଭଣା, ପ୍ରଭୁ ଦେଖା ନ ହେଲା ।୧। ଏ ଦାସକ ବୋଲାଉଛନ୍ତି । ଏକା ମନ ଦେବେ ଜାଣେ । ଏମିତ ଦଶ ଦଶ ହୋଇ ତେ କର୍ ଆସ୍, ବୋଲିବା ପ୍ରଭୁଙ୍କ, ଶୁଣିଲ ନାହିଁ କରନ୍ତି ।୨। ଏଣୁ ମୁଁ ଶାଳାଣ କରେ । ଏ ସବୁ ସ୍ତୁତିରେ ଦରଦ ଏକ କାଳେ ପୁନ, ତାକୁ କମଳ ଜନକ । ସେ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖି ଶୁଭ ମୁଁ ତ କହନ୍ତି କରେ ।୩। ଏକା ସେ ସମ୍ପନ୍ନେ ସେମାନ୍ତୁ । ଦୁଃଖ ଦେବେତୁଁ ଭାଜ । ଏ ଅସମାନ ବୋଲ, ତେବେ ଥାଇଁ ଏପାର, ଜନେ ଅନେକ କର, ବେଳ ବନ୍ଧୁ ଯାଉ ।୪। ଏହିତ ଭୁବି ସମ୍ ଏହୁ । ଏ ଭରଣ ଜାଗେନ୍ତୁ କହୁ । ଏହାର ତରେ ଜାଣେ ଶ୍ରୀ ଜାଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦେବ ଭ ଭକ୍ତ ଲେଖେଶ । ସୁଦମ ଭଜନ ମୁହିଁ ।୫।

ଭରଣ ପ୍ରକାଶ

(ରାଗ—କାଫି, ଝମ୍ପତାଳ)

ଶ୍ରୀଗୁରୁଚରଣେ ତୁ ମୋ ମନରେ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଶ୍ରୀପାଦ୍ପିତ ସେବ ଗାଉନରେ । ଘୋଷା

ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ଭବ ସ୍ତୁତ, ଅତୁଳିତ ବନ୍ଧୁ ଧନ-ଦେହ ମୁଁ ନ ଜାଣେ ଶମ୍ଭୁ ପ୍ରେରକ ହେ ।୧। ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ କାନ୍ତ ଦାତା, ସେ ଶୋଭା ପିତ୍ତଳା ଭୂଜା, ତୁ ଗୁରୁ ଭକ ମୁଁ ଏହ ଭକ୍ତଜନେ ।୨। ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସୁତ ବାଣୀ ଉପାସନରେ କରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା, ସ୍ୱରଦାସପୁର ଭବ ଭକ୍ତନରେ ।୩। ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ଭୂମଣ୍ଡଳ, ଯାହା ନାହିଁ ଦୋଷ ଦଶା ଅହା ଦରଶନକୁ ମନ ଭ୍ରମଣରେ ।୪। ଶ୍ରୀଗୁରୁଶେଷୀ ପିତାଳ, ଶୋଭ ବିଦୋଷ ଦେବଣ, ଶାନ୍ତିଜନ ଦେବେଳ ଧ୍ରୁବ ଭଜନ ହେ ।୫।

ଶୁକସୁଷମା

(ରାଗ—କଳ୍ୟାଣୀ, ଏକତାଳି)

ଓଁକାର ମନ ରେଣ ଦେଖିଲେ ନୟନ ସାର ହେ । ଘୋଷା ।

ଓଁକାର ଉଦରେ ଦେଖିଲେ ଲୋକ ତତି ଜଗତ, ଦେଖିଲେ ଭାବିଣ ଛନ୍ଦ ଲୋକ ହେ ।୧। ଓଁଷ୍ଠ ଚୋଳ ବାଣୀ ବ୍ରହ୍ମ ଯାହେ ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କର ନ ଦେଖି ନ ଗୁଣ ସ୍ୱରୂପାଦ ହେ ।୨। ଓଁକା ପ୍ରୀତିବାସ ରସ ଜଣେ ଅଟେ ସହସ୍ର ବାଣ୍ଟେ ତପନ ଲୋଟିଦାଲେ ।୩। ଓଁଷ୍ଠରେ ମୋହନ ଆସି ଯାହେ କରଣେଟି, ଷଷ୍ଠୀ ଦୋଳ ଦଲେ ସୁଖ ଶାଳ ହେ ।୪। ଓଁଷ୍ଠ ଖାଳ ମେ ଲୋକେ ସ୍ମୃତିଦ ଚରଣ, ଭକ୍ତ ସହକାର ଯିଜେ ଶାଳ ହେ ।୫।

ଘଣ୍ଟାରାଗ

(ରାଗ—ଦେଶାକ୍ଷ, ଝମ୍ପତାଳ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦେବଙ୍କ ବାଣୀ ଏ ଦେବକ ବାଣ୍ଟେ । ଘୋଷା ।

ଶ୍ରୀଗୋପୀ ଆଦ୍ୟନ୍ତ, ତାମସର ମୁଖୀ ଗାଣ, ପ୍ରଭାତ ମୁଁ ଘା କୁଶଳ ପ୍ରକାଶ ନ ବୁଝିବ ।୧। ଗ୍ରୀଷ୍ମେ ଧୂଳି ବନେ ଏକ, ଏବେକ ବରଷ ଅନେକ, ରଣେ ସଖା ଦେ ଦେବ ସୁଖଦାତାଧିକ ।୨। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତି ମାର୍ଗ, ଧୂପ ଦୀପ ଅଙ୍ଗରାଗ, ବନ୍ଦ ଭଜ ଦେବେ ଯାହା ରତ୍ନ ଦେବତାଧିକ ।୩। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରାଜେ, ଗାଏ ମୁଁ ଦୋ ଶୁଣ ଦେବାଳ, ମୋ ନଗ୍ନରେ ବୁଝାଇଲ ଏଣ୍ଡେ ଦେଖି ସ୍ମୃତିଦ ।୪। ଶ୍ରୀରାମଙ୍କଠାରେ ଭାବ ମୁଖେ ଶଙ୍ଖ ଦେଖ ନାଥ, ତେଣିକାଳୁ ନାହିଁ ଅଣ, ସେହୁ ସେ ପ୍ରଣମାଧିକ ।୫। ଶ୍ରୀରାଧା ବାଲ୍ମୀକି ପୁଣ, ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଏ ବଚନ, ଭକ୍ତରୁ ଭାଙ୍ଗି ଭଜେ ଦେବ ଶରଣାଧିକ ।୬।

ଶରଣାଗତି

(ରାଗ—ଇମନ କଲ୍ୟାଣ, ଧ୍ରୁବ ଏକତାଳ)

ଅସାର ଏ ସଂସାରେ ବସି ଭଣି ଦେଖ ନନ୍ଦନ । ଘୋଷା ।

ଶଂଖକୁ ଘଣ୍ଟ ଅଗଣ୍ୟ, ଦେବେ ଦେବ ସେ ଏତେ ସାଧ୍ୟ, ସାଗର ଏ ଦୂର ସିନ୍ଧୁ ଆରୁ ଏ ଗଙ୍ଗ ହେ ।୧। ଆଶ୍ରୟ କଲ୍ପେଶ୍ୱରଙ୍କ ଭଣ, ସ୍ୱର୍ଗରେ ସହସ୍ର କଣ, ଭୂବନେ ଭେଦିଗଲା ମନେ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ତୁତି ହେ ।୨। ଅସାରେ ଘଣ୍ଟ ଭକ୍ତ ଅଟେ ଦେବ ଭଗବାନ ଭାବ ଦେଖ ଧନ ନଦୀକୂଳ ଭଲ ଭାବ ଦେବ ଦେଖ ।୩। ଅସାରୁ ଅଣ ନୀଳ ରତ୍ନ, ବକୁଳ ଘଣ୍ଟି ଦଉ ଅଣ, ଆଶି ଦେ ଘଣ୍ଟାନାଦକୁ ଦେବଦେଇ ।୪। ପ୍ରଭାତେ ଆସି ଭାବ ସ୍ୱର୍ଗ, ଏ ଭବର ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଭକ୍ତ ବୃନ୍ଦାବନ ସ୍ମୃତିକ ଦେ ଲୀଳ ଦେଇ ।୫।

ମିଳନ

(ରାଗ—କେଦାରକାମୋଦୀ, ଝୁଲା

ଅଷ୍ଟପଦ ବସ୍ତୁରେ ଲଭେ   ଭେଦ ଦୃଷ୍ଟିରେ

ଭବେଶ୍ୱ ଭାବ ପାଇ । ୧-୩ ।

ଏତ ସୁନ୍ଦରେ । ଜ୍ୟୋତି ପ୍ରକାଶମଣି ଶୋଭେ ଚରଣେ । ଚନ୍ଦ୍ରଣ ଅଧର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଧର ଭରେ ସୁନ୍ଦ ଚଞ୍ଚଳ । ଅନାସ୍ୱାଦ ସ୍ୱର ମୁଁ କଥ ତଳାର । ଅନୁକୂଳେ ଦେଖାଏ ମନ ମୋହ । ଅବନୀ ଶି ଅଳକ ଭାଙ୍ଗେ ଭଙ୍ଗ ।୧। ଅନାଦ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଚାଖର । ଅଶ୍ରୁ ଭର ଭରଣେ ମାଲର । ଅଣି ଭବ ଚିତ୍ତ ଗୋ ମଳନ ଶୋଭେ ପ୍ରସ୍ତୁତେ ଅଧର । ଅନୁଭବ ଜଣ ମୁଁ ସେବାର ଅନ୍ତର । ଅଣ ଦେବାକୁଳ ଦ ଭକ୍ତପ୍ରତର । ଅନନ୍ତ ଦ ଦେଖ ଭର ଭୂତଙ୍କ ।୨। ଅନନ୍ତ ଭଲ ଜଣାକୁ । ଅନ୍ତ ମାନସେ ଲୁଣି ଶୋଭାକୁ । ଅନ୍ତର ଚରଣ ଭବ ଭକ୍ତଣ ଭୟ ପ୍ରେମକ ଦୁର୍ଲଭକୁ । ଅଗାଧ ଏ ନଗରେ ଶକ୍ତ ଲଭକୁ । ଅନୁରାଗି ଲୁ ଲଭି ମୋର ଆଶାକୁ । ଅବସାରର ଶାଳକୁ ଦ ଭଣାଶାକୁ ।୩। ଅନୁଦେବ ଭକ୍ତ ଭେଣୀକ । ଅଶ୍ରୁ ଗର୍ଭେ ଲଭି ଦବିଣୀକ । ଅମୀୟ ବାଣୀକ ଲଭେ କୁ ଦେବୀକ ଦ ପିନ୍ଧ ମୁଁ ଏଣିକ । ଅନୁମାନେ ନଦୀ ଭକ୍ତ ଶାନ୍ତିକ । ଅନୁମାନେ ଭକ୍ତ କୁ ଭକ୍ତ ଆସିବ । ଅନୁଭବ ଅଣ୍ଟ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତଶୀକ ।୪। ଅନୁଭବେ ଦ ଜଣିବ । ଅତ ଦେବେନବେ ଭାନ୍ତ ରହିବ । ଆଶିଷାଭ ସ୍ୱଭାବିକ ଆନନ୍ଦ ଭକ୍ତି ଭାବ ଦାଣିବ । ଅବଧା ସେ ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ହସିବ । ଅର୍ପିରେ ଦାଶର ଅନେ ମିଶିବ । ଭକ୍ତେବନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତ ଏ ଶୀତେ ଭସିବ ।୫।

ଦଶପୋଇ

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ଷଷ୍ଠ ବରଷ ସମୟ ଶଶୀ ସୁଷମା ପ୍ରବେଶ ଆବେଶ ତେଜ ବଢ଼ିଁ ।
ସ୍ନିଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ଦଣ୍ଡ ଦିନେ ଉଠିଲେ ଭାଗ୍ୟ ଭେ କାମଦୃଷ୍ଟେ ଦୟାତ୍ରାଭବାଗାରଁ ।
ତନୁ ମଧ୍ୟସୁଧାର ସାଧନରେ ତନ ଏବେ ଉଦେଶିଣି ବସନ୍ତେ ।
ଦୃଢ଼ ମୃଦୁଳ ଧରନ୍ତି କାମ ଉପାସ୍ୟ ଶଶୀ ଚଢ଼ାଇବ ଏହି ବାଣେ ।
ସନ୍ତେ ସ୍ତନ ଉଦାରତ ତଟେ ଏବେ ମିଶାଇବା ପରସ୍ପ ବେଣୀ ଶରତେ ଗ୍ରୋଇ ।
ଗୋପୀଜନର ଜଣରେ ଭଲେ ଲବଣ୍ୟରେ ଭ୍ରମ ନାମରେ ଆକାର ହେଲ ।
ଦେବ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଧୂଳାସ୍ତ ଜଣ ଶରନ୍ତ ଧାଇଁ ନାରେଶ୍ୱର ଭକ୍ତି ସୁଲଭତା ।
ଦୃଢ଼ ରକ୍ଷିବ ଶରଣ ଶେଷକାନ୍ତ ଆଜ ଦଶି ଦୋଷ ଶମନରେ ଥିବା ।
ତନ ସମ୍ପଦ ଅନନ୍ତ ଦୋଷ ଦୃଷ୍ଟିଦେଶ ପ୍ରକଟ ଅନନ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ ଭରେ ।
ଏଗାରେଶରେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଜଣଜାଣେ ଧୂପ ଅମରେଶ୍ୱ ଧୂମାବତୀ ନ ଦେ ।
ଚମ୍ପା ମାଧବୀ ଦେବକୀ ତେଜେ ସୁନ୍ଦରୀ ରାଣୀ ଗୁଣରେ ଜଳନ୍ତ ଜଦି ।
ଧୂଳନ ଦେବଶ ଧାଇଁ ନ ସେ ଏଗାରେ ସ୍ତବାତେ ଯେ ସମ୍ପଦ ବସନ୍ତ ଗନ ଭଦି ।
ସ୍ମୃତି ଦେବି ଦାମିନୀର ଚୋଲ ଜରତର ଭନ୍ତୁ ପ୍ରିତାନ୍ତୁ ଦନ୍ତ ମନ ।
ଧର୍ମ ଅପ୍ସୁ ନେ ଦେଶରେ ଦଶାକୁ ଭନ୍ତରେ ଶେଷ ଗଣ ଜଣନ ମାନ ।
ଦେହୁ ଦେବାଳେ ଶିବ ଶିବ ଏରେତର ଶାଦନର ପିତାମାନ ଏ ଯତନ ଆଜ ।
ଯୋଗ ଦେବ ନଦେବତା ଦରଣ ଦେବତା ଭୁଜ ଅଣରେ ଆସ୍ୱାଦ ।
ନବମାଲିକା ପ୍ରବୋଧ ଦେବୀଙ୍କର ଦୋଷ ଦେଖି ଦନ୍ତଶ୍ରେଣୀ ଦୁବସର ।
କଣ୍ଠାହିକୁ ଶୋଧନ ଦେହ ନ ଦନ୍ତର ପର୍ବତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦୋଳନ ମନ ।
ଥାଇ ସଦ୍ଭକ ଭାରସ ସାହେବ ଦେବତା ସମତାରେ ଆସନ୍ନ ଶତନାମ ।
ଦାଦ ନୃତ୍ୟ ସୁନ୍ଦରେ ଦନ୍ତୀବ ଦଣ୍ଡ ସରସୀ ଭ୍ରମିବା ଦଶାବ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଦୂତବଚନ ଶ୍ରବଣ ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ ବଚନ ଦୁତଶ୍ରେଣୀ ନାୟକ ସନ୍ଧ୍ୟାବନ୍ଦନା ।
ସିନ୍ଦୂର ଏଥାର ଭାଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜନ ପ୍ରଭାତ ମାଣିକ୍ୟ କଣ୍ଠମ ସୁଖ ଦୃଢ଼ବନ୍ଦନା ।
ଦନ୍ତଧୂ ମଧୁ ରଞ୍ଜନା । ଆବଣ୍ଠ ଖାଇବବଳ ଶିଖା ।୧। ତେ ଦୃଢ଼ତା

ସୁରତକୁ ଜନ୍ମସ୍ଥଳୀରହ କଲ୍ୟାଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀର ଅନ୍ତକୁ ଭଡ଼ି କରିବ । ଶୁଣିବାଯାଇଁ ସୁମନ ସଖୀକୁ ଦେଖିଲେ ରମଣ ନୋହିବା ଯାଇଁ ସୁଜନ ମନ ଭଣିବ । ତାକ ସେ ଭ ଲଭ ଗଳନ । ମନ୍ତ୍ରିକ ମନ୍ତ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କ ବଚନବଣ ।୨।

ଚୌପଦ

କାମକାଷ୍ଠ ଜଳିଅଛ ସେହି ସୁବାଦର ସ୍ୱାଧୀନଭାସ ଦଶର ଅଛ ।
ଦେଖି ସୁନାଳ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଭଗି ତାହେ ଭାଜ ନାଗସ୍ୱପ୍ନ ତଥ ଦେଖିଲ ।
ମନ୍ତ୍ରି ବଚନ୍ତୁ ଶତେକ ଜଟରୁ ଲଭାଇ କାଳାଗ୍ନିରାଜେ ସୋମଦତ୍ତିକ ।
ଗଜଣିଜଣୀ ବୃକ୍ଷମ ଏହି ଅଳକାଳଣ ଶେଖର ମନ୍ଦୁରସ୍ୱାମୀ ଦେବ ।
ଶୁଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣର କାନ୍ତ ସୁନାସ ଅନନ୍ତ ବନ୍ଦନବନଙ୍କୁ ମଧୁଣ ପ୍ରୀତେ ।
ମଦମନ୍ତ୍ରିତ ତନକ ଉପରେ ଏମନ୍ତ ମତେ ଚୁମ୍ବ ଚୁମ୍ବା ଦେବାକ ଭଣେ ।
କାର୍ଣ୍ଣ ମାଧବର ଲତା କଳ୍ପରେ ଶୋଭିବା ଉତ୍ତମାଶୀ ଅଙ୍ଗମଦନସ୍ୱର ।
ସୂକ୍ଷ୍ମ ମଳିଣ ଲଭେ ନୃତ୍ୟ ଦ୍ୱାରକରେ ଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ୍ତୁତ ଦୋଳକଣ୍ଡ ॥
ଯୋଗି ରାଗଣ ଜଙ୍ଗଣ ଗଣିଲା ପ୍ରମିତ୍ର ଧନ ଆଭ୍ରଣ୍ଣ ବନ୍ଧବା ଦଶକ ।
ଦରଦକାଲ ବୃକ୍ଷର ବଂଶରେ ପୁଷ୍କର ନଟବାଣରେ ସୋମତୁଷ୍ଟ କ ଦେ ।
ସୁନ୍ଦରରେ ମନ୍ତ୍ରିଲତା ଭାଗେ ହୋଇମନ୍ତ୍ର ବାଧ୍ୟ ତବା ଏଭଶତ ଭୁଜେ ।
ଭର୍ତ୍ତ୍ତି ଲଭୋଉ ଶେଷ୍ଟନ ତୁଁ ତୁଁ ଶରଣକ ଛିଣ୍ଡାଗୁଲାବ ସଦିଶୀବାରେ ।
ଦାନ୍ତେସେତନ ଶାଦ ଭାଜିଣ ଲୁଣ୍ଡକ ସାବେ ଦୃଷ୍ଟି ତ ଲଗାଣ ଦୋଷ ।
ନବବଧୂ ପିଉ ଯାଉଁ ମଦନ ଲୁଚାରେ ବଣ୍ଣଗ୍ୱାନାର ଆଶୁଳି ଶବ ।
ସୁରେ ଲିଡ ଲୁଣ୍ଠନା ଶରଯାଧିପଜନା ଉଦ୍ୟାନସଭେ ଶୁଳକ ଧରେ ।
ମଧ ମନାଇବା ଶାନ୍ତ ଖଳପ୍ରଭୁ ରଣ ଅବେଷ ମିଳକୁ ଭ୍ରମଣ ଯାଉଛ ॥
ଦେଖାଣ ଅଚଳୁ ପୁଷ୍କଳ ନେତ ଧନ ଆଭ ଦଣାଳୀ ଭଚନା ଦୁଃଖ ଭାଣ୍ଡ ।
ଚରଣ୍ଡ ଏକକ ଭୁଜଟି ଏଭେ ଶିତ ପୁଷ୍ଟି ଭୃତ୍ୟ ଦୋଳଦେଲ ପଥପ୍ରୌଢ଼ ।
ପାଣ୍ଡି ଦେଖିଣ ଭାତିଲୁ ଲେଖ ଦେଖନ୍ତୁଳି ନତ୍ୟସ୍ତନ ଦ୍ୱେଷକାନରକ୍ଷାରେ ।
ଭରତ ସୁଖ ଉତ୍କଣ୍ଠାଶ ବଦଭଗତଶ ପଦନାର୍ଣ୍ଣ ପୁର୍ଣ୍ଣ ଜନ ମଳଣ ।୧୨।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ରାଗ—ବୈରାଗୀ

ଅଳକାଣି ଦେହୀଦଣ ତନ ତମାଳ ଲୁଠନ ସୁବାଦ୍ୱର ସୁରଭିଣ ଦର୍ଶମାରଭ ।
ଦଳନ ଉତ୍ପଳବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱିଭୂଜନାଭ ଅମର ନାଗଶ ରଣାଳବର୍ଣ୍ଣ ରଶ୍ମିସାରର ।
ଲଗନ୍ତୁଥିଲେ ଶକ୍ତିକଳନ । ସୁରଶ ସୁରକଣ୍ଠରେ ଦେଖ ଗଜନ ।୧। ଭାବରେ ଏଭ ଭଗ୍ନଣ ମସ୍ତରେ ଦଶର ରେଖା କୁସୁମିତ ଲତାକଳ ଏ ଭାଗବତ । ତବା ଦେ

ଦୁର୍ବଳବୃଦ୍ଧ ମୁନି ହୋଇ ତୁଳନେ ଧାଇଁ ଆସିବ ଏଠାକୁ ବସିବ ବେଳେ । ସାରଣ ସବ ଶାତା ରହୁଛ । ତଥାଚ ଓଡ଼ାହୁଚ କଥା ଏକାଳ ଦୁର୍ଦ୍ଦ ।୭।

ଚୋପଇ

ଏବେ ତୁମ ଦମୟନ୍ତୀ ସ୍ୱୟଂ ଶୁଣେ ନଳ ଗୁଣଗୁମ୍ଫନ ସ୍ନେହବନ୍ଧନ ।
ମୁକୁ ତପସ୍ୟ କରନ ଚକ୍ଷୁ ଉତ୍ତମ ଦାନବାନ୍ତୁ ମୁଁ ଦେ ଅନୁଷ୍ଠ ।
ତୁ ଯେ କାମକଳ୍ପଲତା ମଧ୍ୟେ ଦଶନ ତୁଟେ ତୋ କରୁଣା ଅଭାବ ।
ମୋହର ପ୍ରାଣେ ଚକ୍ଷୁ ଦାସୀ ପୁତ୍ର ଦଣ୍ଡେ ଅଙ୍ଗ ତାଳ ତାଳ ।
ରହେ ପ୍ରୀତି ତୁଷାଗୁଣି ହୋଇ ଲଣ୍ଡା ଏଥୁ ଅବଧାନ କର କର ।
କାହାର ଆଶା ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟେ ଭକ୍ତର ସର୍ବ ଥି ଅନୁଗ୍ର ସାଧନ କରନ୍ତ ।
ଭୂବନ୍ଧୁଜ କରଣଗତେ ଡୋ ଶରଣ ପଶିଲି ଜଗଲୁ ଦାଡ ଦାଡ ।
ଅଟେ ନେମଜନୁ ଦାସ ତେଲ ଜାନୁଦେଲ ଜନ ଭାବଜଳ ଗାହୁଲାଉ ।
ମାଇ ଧନୁଦଳ ସୁଣ ଯୋଗି ନିର୍ମ୍ମାନ ଖଣ୍ଡ ଉଠାଇଲୁ ଦେଖ ଦେଖ ।
ଏବେ ମାଗୁଛ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଡର ଦର୍ଶନ ତୋ ଦାଣ୍ଡ ଦେଖାଇ ଦୟା ଦଶ ।
ତୋହର ରସିକ ରସିକ ଏ ଦଣ୍ଡକୁ କୋଳ କଥା ଧରେ ମୋହର ବଚନ ।
ବନ ଭୂବନେ ଧରଣ ଏକେ ଦାସୀଙ୍କ ଏବେନ କୁସୁମ ଦୂତ ଦୂତ ।
ଭୂଷ୍ଟ ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଲାର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦେଖ ମୋର ମୁଖ ଖଣ୍ଡଧ୍ୱ ହୋଇ ହୋଇ ।
ଏଣୁ ବେଦନେ ସହିଲୁ ମନୁଦେ ଭକ୍ତିକୁ ବେଳ ଅନେ ଦୋଷରତ ଜନ ଜନ ।
ପଶ୍ଚିମଭାଗେ ଜଗନ କରେ ଦେଇଁ ଲଜ ଦେହନୁଲଣ ଦୋଷଲ ଅଳ ଅଳ ।
ତୋତେ ସାଧନା ବାହୁଳ ବେଲୁଡ ପାଦୁକନାଥ ଭଗବାନେ ଭରତନ ।
ଗଣ୍ଡ ଦୟାକୁ ବଦାଶିଙ୍ଗ ତୁ ଜଳସି ଅବନନେ ସମ୍ପୁ ନାହିଁ ନାହିଁ ।
ଯା ଯା ନ ଜହ ଦେଖ ଥାଏ ନ ଦାଢ ଜନ୍ତୁଜ ତୋହ ବଚନକୁ ସ୍ମରି ସ୍ମରି ।
ସାଦାକୁ ଯାବା ବୃନ୍ଦା ଭକ୍ତିର ଭୂଷଣ ଜାଣ ଯାତା ମୁଖେ ନାହିଁ ବଳ୍ପା ।
ଶୁଣି ନାହିଁ ଏ ଦମ୍ପତ୍ତୁ ଏବେ ସାତାଦିକୁ ଧରେ କରେ ଯଦବଞ୍ଚ ଗଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ଚୋଖି

ତଣ ବେଲାଣ୍ଡିରେ ଦାଦା ଭୁ ଣ ଜଦଣୀ ଉତ୍କଳା ଜଗତୁ ଯାଜକ ବାର୍ଯ୍ୟ ବେପୁଁର ଭାଷ । ଆଶିରେ ଧାଜା ଓଡ଼ିନ ଦୁଃଖ ଜଣା ନ ଦେଇ ଜଗଣ ହୋଇ ନଷ୍ଟନ ସିଦ୍ଧ ସଦ୍ଗୁଣ । ଦେ ପ୍ରାସାଦ ହୋଇଛି ପଦ । ସୁନ୍ଦରେ ଶୁଣିଲୁ ଦେଶକୁ ସ୍ତ୍ରୀରେ ପୁଡ । ଏଣୁ ଜଣେ ବଦନ ସହନେ ତନ୍ତ୍ର ବଦନ ଦର୍ଶନ ମୋତାରେ ସତ ଭାଷ ଏଣନ । ମୋ ଚକ୍ଷୁ କଲ୍ୟାଣର ହେଲେ ତୁ ଦେଇ ଜଗନ ଜାଗୁଣ

ଜଗତେ ଏବେ ହେଲୁ ନୋହୁ । ଯେତେ ମୋତେ ଜଣା ହେଲୁ । ତତ୍ କଣ
ପ୍ରାଣ୍ ପ୍ରଂଶଂସା ଖାଇଲୁ ॥

ଉପାୟ

ଏବେ ମୋର ଦେଶ ପର ସୁଧା ପ୍ରାଣ ଅଛି ଶିରେ ଲଗାଇବାଲେଶନ ଚହିଁ ।
ହେଲ ନ ସ୍ୱାର୍ଥ ଯେ ଖାଦ ଲକ୍ଷର ଦେଖନ ଗ୍ରାହ୍ୟବୋଲ ଉତ୍କଳ ସୁହିଁ ॥
ମଙ୍ଗଳ ପର ନାସ୍ତି ଯେ ବଳେ ବଢ଼ି ବୃଷ୍ଟିକୁ ଖୋଲେ ଏସମ୍ଭବତେ ।
ଦେଶ ଗଉରବ ଖଣ୍ଡ ଦେଶପ୍ର ଜ୍ଞାନ ଜନନ ସୁଧା ଉଦ୍ଧାର ଚଳନ ॥
ଜଗେ ଭାରତ୍ ବଳନ ଅର୍ଜିତ୍ ଯେ ଧନ ଏ ଉତ୍ସାହ ହୋଇ ନ ବାଜଣେ ।
ମୋର ହୃଦ ତରଳ ନ ଚେତୁ ବଚନ ଜନ୍ମ ଯେ ସମ୍ବଲ ଜନ ଉଲଣେ ॥
ସ୍ମୃତି ମାତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଙ୍କର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାଗଜ ତରଳର ବୋଲ ସଜାଇଲେ ।
ଏକତ ସ୍ପୃହିବା ଅନ୍ତରେ ଧନ ସଜନରେ ଜନେ ହଜର୍ ଖ୍ୟାତେ ବଜନ ହେଲେ ॥
ସୁଧା ଅଭାବ ତରଳ୍ପ ତୁର୍ଣ୍ଣ ଦେଶ ତରସ୍ତ ପଦନାବ ଉଲେଣ ଉଳସିଲ ।
ଭଲଜନ ଯେ ଜନ୍ମୁଖି ବଚନ ସ୍ୱଚ୍ଛି ଉପଚରେ ମନ ସହବାସିନ ॥
ଦେଶ କୃମ୍ଭ କୃମ୍ଭର ଭଜ ପୃଥିବିର ଛଡ଼ି ଦେଶଭକ୍ତେ ଏଜାଏନ ।
ଦେଶ ମାତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧବ ପ୍ରୁଃ ମିତ୍ରଙ୍କ ବୋଲ ଜୟ ମୁଁ ଯେ ତରଳନ ॥
ଶ୍ରୁତି ଜନସ୍ୱୀ ବୋଲିଲ ସେ ଖାଦ ଧରିଲ ନ ବନ୍ଧୁକୁ ବୋଲ ଜନପଦ ।
କୁହେ ବୋଲ ପାଦଧାନ ଉଦ୍ଧରତ ମନ ଏକ୍ୟ ମୋ ଜନ ବୋଲ ଜଡ଼ ॥
ଏବେ କଥା ପ୍ରଭୃତେ ତନତେ ମଠରେ ସୁଧା ସୁମନ ଭୋଜନ ଜଳ୍ ।
ଦେଲ ଭରତ ଜାଗତେ ଖାଡ଼ୀ ଉପନ୍ତରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନକୁ ବାନ୍ଧିଲେନ ॥
ହୃଦ୍ ଟୁଟେ ଯଉ ପୃଥିବ ଶୋଭ ବୋଲ ନସ୍ପନ୍ତ ନ ଗ୍ରହଣ ।
ଜାଗନ୍ତୁମେନ ଉଦ୍ଧିଷେ ଏଉବାକୁ ସୁଖେ ଅଣ ଦେଶ ଜଉ ସଜାଇନ ॥
ଅସେ କୃଷ୍ଣନ ପଜଳ କୃଷ୍ଣ ସମାନ ସଞ୍ଚଳ ସ୍ୱନ ପ୍ରିତ ରହ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନଗେଶ୍ୱର ଦେଖଲେ ବାମୋଦର ଦେଶ୍ ଦେଶ୍ ତନୁ ଗଙ୍ଗ ଶକ୍ତି ॥

ପଞ୍ଚିମ ସ୍ନାନ

ହର—ଦେଶ

ମଙ୍ଗଳ ମଣ୍ଡନ ତନୁ ଅମଳ ଶଂସ୍କୃତ ବୃନ୍ଦ ଜାଗର୍ କର୍ପୁର ତୁଳ ଦେବୀ ଭଜନ ।
ଯଉ ମଧର ସଭର ଜନନ ଅସେ ପ୍ରୁ ଶିଷ୍ୟ ସଜଲେ ହୋଇ ଜନକ ଜଉଚ୍ ଜନ ।
ଭର୍ତ୍ତେ ଏ ମଧ ମନ୍ତ୍ରଣ । ସେ 'ଅପକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଏତେ ଚରେ । ଜଗେ ଯତ୍
ସଉଜାଉଚ ଗ୍ରଜରେ କୃତ ମୃଦୁଳ କଣାନ ମାଳଦା କୃଷ ସୁହିଁ ଜାଗର । ସେ

ମାଧବଙ୍କ ମନମଥ କରିବ ଜନକ ଏହି ଭାବରେ ସ୍ଥିର କୁରଙ୍ଗୀ ଦେଖି ଏବର ।
ଦେଖୁଥିଲେ ଚହିଁ ବେଶାଳ । ହିଁଳ ବଧା ସୁରେଶ କର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦ ରେଷ୍ଠ ।

ଚୋଳି

ଦକବାଣର ଗୁଣ ପ୍ରଭେଦନପୁରେ ଧ୍ୟାନ କର ଉମାକାନ୍ତ ନୁଷ ।
ଭର ମୃଣାଳରେ ମାଳ ଧରି ସବୁଗାଳ ସଖୀ ସଖୀ କୋଳେ କରବ କର ।
ମନେ କରଣ୍ଡ ଆଜ୍ଞା ଏ ବେଲେ କହ୍ଲା ଦେଖ୍ଲା ଭାଷା ମୃଦୁବାଣୀ ।
ଅଭିମାନ ପୁଣ ସଖୀ କୋଟିଶୁରେ କେହିଁ ଅଜ୍ଞା ଦେ ଗାଦବରେ ଆସି ।
ମୁହିଁ ରଖେ ଶ୍ୟାମରେ ଚାରୁ ଭଲସୁଧନ ବନ୍ଧୁ ଦେଖ୍ଲା ଏମନ୍ତ ଶସି ।
ଘଳକଷ୍ଟି ଡୋରେଣେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭରାବେଣ ଦେପାନ୍ତ ବୋଲ ଉଚଳ ପିବ ।
ଏଣୁ ସମସ୍ତ ହିଁକାଶକୁ ଦେ ନାତ ଭର ଝୁଲି ଶୁଦ୍ଧଭ ଭଗ୍ନହେବ ।
ଭାଷ୍ଠ ବଳେବମ ଷଷ୍ଠ ଶମ୍ଭେ ଅମାନ୍ତ ଗର୍ଭିଣଣ ଭଲର ବଳେ ।
ଏବେ ଭଲ ବାମଦୋଧି ସବ ଅଲଙ୍କ ଭଣ ସୁନାଲରେ ଭର ସୁବ ।
ବୋଷ ଲଳନାଲ ବନ ଦମନ ଦଦନ କ୍ଷୀଣ ବନମାର ଛିଣ୍ଡିବେବ ।
ଦନ୍ତ ଭାଲଲ ସୁଧାର ମାଲୁଭଳ କୁଚ ଜଳେ ଅଳୁଷ ସୁଲୁହିବ ।
କାରା ଦସ ଇସ୍ତେଭରେ ସୁଧାବୁଦ୍ଧରେ ବନ୍ଧବେଣୀକୁ ମୁଖରେବ ।
ନବଘନର ଅଧରେ ଗ୍ରାଣେବ ଅବେ ସେ ଅଧରେ କଣ୍ଠ ଚକ୍ରାଳବ ।
ମୁନୁ କୁଚର ଅନ୍ତର ଲଳିକାମାରର ଅନଙ୍ଗଭୂତକୁ ରଚାଳବ ।
ରବେ ଭଲେ ଆଳ ଏଣ ଗାଢ଼ବ ସୁବଣେଶ୍ୱର ସମ୍ପର୍କ ମୋହେ ରଖନ ।
କୁଭ ବେଡ଼ାଇବ ପରେ ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କରା ଭଲେ ବସନ ଶିଳ ତ ଦୁର ସ୍ଥାନ ।
ଏବେ ଅଙ୍ଗେ ଭଣ ଛଟିଆଇରେ ଡାଙ୍କୁଣି ଲିନାବେବଣ ସବୁବେଲ ନିଷ୍ପ ।
ସୁବଭଣ୍ଡ ମସ୍ତାଳ ବୋଲେ ବେଣୁ ଦେବ ଅଧୁଣ ଦେବ ଭଲଦବାନ୍ଧା ।

ଷଷ୍ଠ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବସନ୍ତ

ଏକାଳେ ପ୍ରବେଶ ତୁଣ ଦେଖି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସଖ ମନ୍ତ୍ର ଅଳକୁ ଲଭଣ ଗୁଣରେ ଲାଗେ । ପୁଣି କୁଞ୍ଚିପାଳ ମୋଲମାଳ ଦୁରମାଣକୁ ଶରଭ ପାଇବ ସ୍ଥାନ୍ତ ଦଳବବଳେ । ମନେ ଭସ୍ତ ସଖୀ ଶରଧା । ଭଳ ବ ଲଭ୍ୟାବ ଏ ବରଭ ବାଧୀ । ଅଶ୍ୱାବନା ଭର ଛାଳେ ବରି ସୁଦ୍ଧିଏକ ବସେ ଏ ଚରଣ ଶ୍ରୀଗେଭ ଲଗାଳ ବେକ୍ଷ । ସଖି ମୁଁ ଭର୍ତ୍ତିକ କୁଲାଳ ଦ ଜାଣୁ ଅନ୍ତା । ଦେଖ ଭଖା ଭଗଣ୍ଡ ଅଶ୍ରୁ ନଦୁବ୍ଧ ବହୁ । ଏମନ୍ତ ମାଧବ ଭଣ୍ଡରେ । ଲାଗୁଚ ଡୋଳ ଦୁଲବା ଭଲ ଏକରେ ।

ଛୋଉ

ଶୁଣି ବୋଲେ କେଶ୍ରୀଙ୍କ ଶ୍ରୁଣ ବଚନ ଦିଲ୍ଲେଣ୍ଣୁ ଦେଖଗ ଶଦ ବନ୍ଧ ।
ମନ ଉତ୍ସବଚନ୍ତୁ ଶିଖିବ ବ ସନ୍ତୁ ସକ ସ୍ଥାନ ଦାଶ ଦଶଧାର ॥
ଦାଲୁ ଦ ଶାସନେ ଶବ ବୋଲୁଅଛି ଯିବ ଏହୁ ବାହାଦ ବ ଶ୍ୱାସନ୍ତ ।
ସେ ସେ ଅଦୋଧବାଣିସ ଚରମୁ ବ ସେଜ ଖେଳ ଶୁଣିଲେ ଏତାଦ ଭଏ ॥
ଉପରବୃତ୍ତିକ ମଣ୍ଡଳ ଅଣ୍ଡ ବାହାଠାରେ ଯୋଗେ ବାସୁଦେବ ମନ ସୋଷବାର ।
ଆଉଁ ଦକ୍ଷୁ ବୁଝାଇ ରଥ ପାଖ୍ୟୁ ଦେଖ ଗଣ୍ଡ ଏଥିଲ ଯେ ଉଦକର ।
ଆଖ ଦ ଭଦ୍ ଶୁକଶ ରଖ ଭାଷ ଦଧ ମନ ଭାଶି ସେବା ଦଧାସୁଣ ।
ଘୃତ ସ୍ତୁତି ଦାଦିର ମାଡ଼ି ବେବେଦେବେ ଆଳୀ ଦୋଷ ଦାସସ୍ଥଣ ଦାସଦେବ ॥
ଋଷଭି ନାସ୍ତେ ଭବନ ସର୍ଷ ମୁଁ ଦାଦବ ମୁଖକୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଇବ ।
ଦାମାରଣନ ବର୍ଣ୍ଣନ ବରଣ ଦୃଷ୍ଟଦାନ ବୁଝିବୁ ଭକ୍ତ ପ୍ରଚାରିବ ॥
ସ୍ୱସ୍ଥଭବଦଏ ସାଦର ଅଦଭା ରଣିଦ ନାଥିଙ୍କପାଲୁ ଅଧିରେ ମୁଣି ।
ଶୁଣି ସେସ ବଣ ସ୍ତବ ଦେବ ଗ୍ରହଣ ଶଦଦେ ଦବାଷ ବଧିବ ଦାଣି ॥
ଯୋଷ୍ଟୁ ସଖିତ ଦାଣ୍ଡିଭା ଶାସ୍ତ୍ରର ଶରିଦା ଭଳି ଦୃଷ୍ଟାଇବ ଛାଦେବେଳେଶ ।
ମନ ସେବାରେ ମନାଇ ଭକ୍ତ ଦନସ୍ତୀ ବୁଦ ଦୁଃଖଯାକ ଦେଖିବାରେ ॥
ଆଏ ଭକ୍ତ ଏଥକୁ ସଦଧାଙ୍କୁ ଦାକୁ ଯୋଠାରେ ଦକ୍ଷିଣା ଘଷ ଅଛୁ ।
ଦେଖ ସ୍ଥୁଳ ଶୀଳଣ ଦଦଦ ସ୍ୱଦଶ ସଦଶ ଦାଣ୍ଡି ଦ ଦନ ଅଛୁ ॥
ଭାସ୍ୱଦେବଶଦ ଶଶ ଦାଦାରେ ସ୍ୱରଣ ବରଣ ଦୃଷ୍ଟୁ ସୋର ଦର୍ଶି ।
ଭଲ୍ ଶବଦ ଦର୍ଶିବ ଦୁର୍ଲଭା ଶ ଦନ ୪ ଗାଣ୍ଡି ଦେବେଦ ଦେଖିଲ୍ଲ ଦଣ୍ଡ ।
ଶୁଣି ବୋଲବ ଦଶଭା ଗ୍ରନ୍ଥ ଶବ୍ଦୁ ଦେଣ୍ଡ ସୋଷ ଶଦେ ଭୂଦେଶ ଶଦେଦଦ ।
ସର୍ବିରଶ ଲକ୍ଷଣ ସେ ଭାଦରେ ଶିବ ଦଦ ସୁଦରଣ ଦଣ୍ଡଧର ॥

ସପ୍ତମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କେଦାର

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଶଣ୍ଡି ଅନ୍ତରେ ଦୁଖ ଦଣ୍ଡିବ ଶବଦେ ଦେଧାକୁ ସ୍ୱଦଣ ଦଦେର ଦେଣି ଏବାବେ । ବଣିବ ଅବଣ ଶାଶ ଅବେଦେ ଭଦଶ ଦେବ ବଣିବ ଦଣିବ ବୋଲ ମଧୁରସ୍ୱରେ । ଶୁଣିଲ ମୁଁ ଅଦ୍ଭୁତ ଭାଷ । ଜନଧର ନ ଦହିଲ ସ୍ଥୂଳ ଦୃଷ୍ଟ । ୧। ଷଷ୍ଠବାଦାନ୍ତା ବୋଲର ଦେବେ ଆଣ୍ଡି ଦାସ୍ତୁରୁ ସ୍ତୁତରକୁ ଶତ୍ରୁଷ ସେ ଦଣା ବୋଇଲ । ନବବଣ୍ଡି ଦଶୋଷ୍ଟୀ ଓ ଭଗବ ଶଣ ସୃଷ୍ଟି ମହାଯୋଗୀ ଯୋଗବରେ ଓ ନନ୍ଦନ ଦେବ । ଥିଲ ଶବ ଶରଣ ଦେହ । ଶୁଣ ବୋଲେ ଭ ଦୁଦିଶ ଦେବ ତା ଦଦ ।୨।

ଚଉପଦି

ଦୃଷ୍ଟି ବୋଲନ୍ତ ରମଣୀ ହେଳ ଧାରା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏକଥା ଶରଣ ମରଣ ମୂର୍ଚ୍ଛ ।
ସେଣୁ ପାଦା ଅସିତ୍ତରେ ମୂଳବେଶ ଧରନ୍ତ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜନନ୍ତୁ ଘରସ୍ୱରେ ବାନ୍ଧ ॥
ସେବନ୍ତ ସମ୍ଭବ ଦ୍ରବ୍ୟର୍ପି ବେଶ୍ୱ ବୋଲନ୍ତ ଜନ ଜନନ୍ତୁ ଶରଣ ଶାସନରେ ।
ଦେଖି ଭାବନ୍ତୁ ପୁଷ୍ପସ୍ୱ ସରସ ପୁଷ୍ପସ୍ୱ ମନ ବୋଲଥିଲେ ଜେଜେବେଜେ ॥
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଥାଳ ବେଢ଼ିବେଢ଼ ଧନ ରଙ୍ଗନ ଏଥେ ଭ ମନଙ୍କୁ ନ ଅଛିନ୍ତି ।
ନନ୍ଦଭାବେ ଭାଳ ଦେବେଳ ସାକ୍ଷୀ ମନ୍ଦିରଳ ଧର୍ମଦ୍ଵାର ଭତ୍ତାଠି ପୁଞ୍ଜଗଳ ॥
ଏଥ ପୁଞ୍ଜ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେବଗଣ କୃତ୍ତଜ ପୂର୍ବ ନଭ ବୋଲି ଜନ ନେବ ।
ସେବେ ଭରିଲା ଭ୍ରମର ଦେଖ ଭାବି ଭାବ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସେ ବୋଲିଥିଲ ମନେ ଭବ ॥
ଏତେକ ସୁରା କପୂର ପୂରଣ ମହାମାୟ ସୁଗନ୍ଧ ଦେଖି ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥଳେ ।
ଜଣ୍ଡି ଭଞ୍ଜ ନ ରହନ୍ତି ଗଗନର ଜଳ ମାଣ ଶର ଦଣ୍ଡ ଦେଖାନନ୍ଦ ।
ଦାନ୍ତ ଲଲାଟ ଅନନ୍ତ ଅସିନ୍ଧୁ ଯେ ଘେନ ଅଣ୍ଡ ହେଉନ୍ତି ଦେହୀଗଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ।
ଶୁଣି କୋଟିଶ ବୋଲନ୍ତ ସୁଧନା କେଳନ୍ତ ନ କହ ଏହା ଭକ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥
ସାର ବିନଶ ଗୁରୁଣ ପାତ୍ର ଭାଗ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ସେବକ ତା ବିନ୍ଦୁ ଜଗିସ ବୋଲନ୍ତ ।
ଅଣ୍ଡି ବୋଲ ପ୍ରଭୁସ୍ୱଦେଶ ଶ୍ରୁତିଙ୍କ ଶ୍ରୀରଙ୍ଗ ଏ କଥା ଦୂରଣ କେବଳ ମୋତେ ॥
ଧନ୍ୟ ସୋମନାଥେ ସୁଖ ମଧୁ ଜଗ ଘଣ୍ଟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀଧର ଅଚଳେ ଭର ।
ଏ କ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ବୋଲି ବୋଧେ ଦେବ ସେଇ ଶରଣ ଘନ ସ୍ୱରଭବର ॥
ସେହୁ ସାଧୁ ସ୍ନାନ ଧୂଳ ପ୍ରଶନ ବୋଲ ବୋଲ ବୋଲିବେ ଜଗିସ ନ ଶୀତଳ ।
ସୃଷ୍ଟି ଚଳନ ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱର ନ ଏଥାରୁ ତତେ ଶାନ୍ତି ହେବ ଭାଗ୍ୟନର ॥
ସାଧୁ ପାଦବନ୍ଦ ଏଣୁ ଶୁଣିଲ ଭେଦେ ଜୋଇଥିବ ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱର୍ଗ ଜନ ।
ଭବେ ସୁଖ ଜନଗଣ ବୋଲନ୍ତ ସୁଗନ୍ଧ ଜଗତର ଭୁବନକୁ ପିଆ ॥

ଅଷ୍ଟମ ଭାବ

ସ୍ୱର—ଦେଶାକ୍ଷୀ

ଦୃଷ୍ଟି ଜଗତ ଭ୍ରମଣ ଭଗବାନ ସୁଖ ଏ କାନ୍ତି ଭଗମୋହନଙ୍କୁ ତୁ ସମ୍ଭାଳ ସେଇଥରେ । ସେ ଜଗତର ଅଗ୍ନି ନନ୍ଦକୁ ଭକ୍ତ ଶକ୍ତି ଭାବ ଭର୍ଣ୍ଣ ସଭାକୁ ଭୁବନମଧ୍ୟର । ଦେଖି ବାସ୍ତୁ ନ କରିଶ ବୋଲ । ସରସର ଓ ଦୁର୍ବଳ ମୂର୍ଖ ଭର । ୧ । ଭାଗ୍ୟ ସେ ଭାଗ୍ୟ ଦେବ ଧର୍ମର ଭାଗ୍ୟକୁ ସାରେ ଜଗଜନନ ସ୍ରୋତ ତୁ ପୁରାଣରେ । ଆଜ ଶୋଭ ଭଗ ବୋଲ ଭର୍ତ୍ତା ଚନ୍ଦ୍ରମା ହିଁ ଦେବୁ ତେଜୁ ସଂଗୀତ ଏ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ । ଏ ଶାରଦ ହେଉ ଭାବର । ଶିବଙ୍କି ପ୍ରାଣ ଏ ଭଗବାନର । ୨ ।

ଚୋଖି

ନର ଜନମ ଜ ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ଚରଣ ପଙ୍କଜମାନରେ ଭାବର ଲୋଭ ।
ବୁଝି ଦେଖୁ କିମ୍ବା ଏବାହେ ନରିବା ସେହାରେ ସମ୍ପଦ ନଷ୍ଟ ଯାଉ ॥
ଅକିଞ୍ଚନ ସନ୍ତଙ୍କ ଚରଣର ଧୂଳି ଏ ଜ ଦେହ ନେଇ ଜାଣ ।
ଅନନ୍ତ ମହିମା ଜାଣିବା ଦୁର୍ଲଭ ଭାବେ ଏତେ ସାଧୁ ଲଭ ଦେଇ ॥
ଲଭ ଜନମେ ଜନ୍ମମ ଶାସ୍ତ୍ର ବୋଧ ନର ସୁଖ ଗୁଣ ଜାଣିବ ଏକଲ ଦେହି ।
ତୃଷ୍ଣା ଶାଳ ଏ କରୁଣା ନେତ୍ରଜଳ ସୁଦୃଶ ଜ ଜାଣ ଜନ୍ମ ଜଡ ଗତ ॥
ଭୂମି ଶାଳ ଜନ୍ମରେ ଦେଖିଲେ ଗ୍ର ଯା ସେହ ଜ ସାଧ ଓଭୁ ଲେଉଟି ଜନ୍ମ ।
ପଣି ଜାତ ଯିଏ ଜନ ପୋତ ସର ଭଜ ମୋହନଙ୍କୁ ମୁଁ ଜ ନିରନ୍ତରେ ॥
ଦୁଃଖ ବୋଲି ଜ୍ଞାନିନ ଅସୁର ମହିନ ସୁଖ ଅନାଦରେ ସେବ ପିତି ।
ଅନୁଭବ କର୍ମ ମିଳ କିଛି ନ ମାନନ୍ତି ଯାହାଙ୍କୁ ଏବାଇଛି ॥
ଏହର ଦେଖ ପଞ୍ଚଭୂତ ଲୋଭର ଭାବଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କ ଦେବା ସେବନ ସୁଖ ।
ଜଣ୍ଡୁ ଭରନ୍ତି ତଥ୍ୟ ସେବକ ଭାବ ଦୃଢ ବଳ ଭାଗ୍ୟନ୍ତ ଜାଣନ୍ତି ॥
ଜନ୍ମେନ ସତ୍ ଲେଖ ଚେତନାରେ ଜାତ ସେବରୁ ଅବଶ୍ୟ ପୁଣ୍ୟଦିନ ।
ଅନ୍ତ ସ୍ୱର୍ଗ ଶ୍ରବଣାନନ୍ଦ ଦେଖ ନିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧିର ଯାହା ଜଣନ୍ତ ଶ୍ରୀନ ॥
ପଞ୍ଚଭୂତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ତନ୍ୟ ଏନନ୍ତ ଅନୁଭବ ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ଜ ମାର୍ଗ ।
ମୋହେ ଯାହା ଅହୋରାତ୍ର ଜନନ ଜଣନ ଭଜନ ସେହାରେ ଲଭ ଜେଣ ॥
ଜାଣି ନେଇ ଏପାଳ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମନ-ମନ୍ଦିରେ ଲାଗି ନେଉ ।
ତବ ନେତ୍ର କୁ ଦର୍ଶନ ବୁଝି ତାର ଲୁଚ ଅନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଆଜ୍ଞାସୁଖେ ।
ବୃନ୍ଦାବନ ଗୋପୀ ଗୋପାଳ ମିଶି ୧୬ ସେତୁ ଜଗନ୍ନାଥ ବୃନ୍ଦାବନ ପ୍ରଭୁ ।
ଉଦ୍ଧବ ସୁନ୍ଦରଙ୍କ ଦେବା ଯାଇ କାଳିନ୍ଦୀ ଜଳପୂର ଘୋଷ ଜନେ ଦୁଃଖ ॥

ନବମ ସ୍ତୋତ୍ର
ରାଗ—ବସନ୍ତ

ବୋଲନ୍ତୁ ଶ୍ରୀଶ ହେ ପୁଷ୍କରାକ୍ଷ ଜଗ ଦେବା ବୋଲ ତଥା ଭରେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ପ୍ରେମ ସ୍ତୁତି । ବୃନ୍ଦ ଶରଣାଗତ ଜନେ ମୁଁ ପରମେଶ୍ୱରରେ ଶରଣ ଭରସେ ଦୁର୍ଲଭ ମନ୍ତ୍ର । ଏହି ସ୍ମରଣ କରିବା ! ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ଏତ ବାଞ୍ଛାକଳ୍ପତରୁ ଭକ୍ତ । ୧ । ମୁଁ ସେବେ ଦୟାଳୁ ସେବକ ପାଇଁ ଶରଣ ତା ଜାଣେ ସେଥିରେ ମିଳିବ ଭବକୁ ତୋ ଶରଣ ହେ ହେ । ଭକ୍ତ ମୁକ୍ତିଦାତା ଲଭିବ ମୋ ଜଗତରେ ଦେବଶ୍ରେଷ୍ଠ ତୁମ ଚରଣର ଶରଣେ । ଭୁଲୁ ଏଥି ତେଣୁ ମୁଁ ସାଧୁ ! ତୁମ୍ଭେମାନ ସେବ ବୋଲ ଭାଗବତ ସିଦ୍ଧି ॥

ଚୋଖି

ଶାଳିଗ୍ରାମରେ ଅନେକ ଭକ୍ତ ଦେଖି ଅନେକ ସାଧୁସନ୍ତ ମାଗୁ ଭଲ ପାପ ।
ଭବେ ଭକ୍ତ କେଶବଙ୍କ ସନ୍ଥାଶ ନ ଦେଖ ବୁଝନ୍ତୁ ଦୂତା ନିଦନ୍ ବକାର ॥
ଶୁଣି ସୁଜନେ ଗୁଣେ ଶେଷ ଅନେକ ଦେଶେ ମଦନ ମୋହନ କୃପାକାର ।
ଉତ୍କଳିକ ଅବନେ ଗନ୍ଧ ଦାତନା ରଖିବ ବିଷ୍ଣୁମନ ଦେଖ ॥
ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମୀବର ଶଙ୍ଖ ଚାପ ଶରଧାରୀ ରାମ ଗୋବିନ୍ଦ ରଘୁବର ଶ୍ରୀ ।
କୃଷ୍ଣ ଅନନ୍ତ ଅଧୋକ୍ଷଜ ବାମନଙ୍କ ଗୋପ ଶରୀ କରୁଣାସାଗରଙ୍କ ମିଶି ॥
ଭକ୍ତ ପୁରୁଷ ସମ୍ପନ୍ନ କୃଷ୍ଣ ଦେବ ଭାଲେ ଦେବାଙ୍କୁ ଭଜନ ରେଣୁକାରେ ।
ଯେଉଁଠାରେ ବ୍ରହ୍ମ ଭକତଙ୍କୁ ତ୍ରୁଟି ନାରଦଙ୍କୁ ଏବଂ ମଦନ ପାଣ୍ଡିଆ ବାଟେ ॥
ଶ୍ଳୋକ ଭୁବନ ସଂସାର ବ ସୁଖ ଅହାର ଭଗବାନ ମନର ପୃଥ୍ଵୀ ପୃଥ୍ଵୀ ।
ତ୍ରିବିକ୍ରମେ ମୋହ ମାଳୀ ପ୍ରାଣୀ ବୋଧ ଭାଲି ଉତ୍ପତ୍ତିକାମଙ୍କ ଭୂମି ଭୂମି ॥
ଦେଖିଲୁ ପୁନ ଭକ୍ତି ଅନନ୍ତ ଦେବଙ୍କ ଉପେନ୍ଦ୍ରକୋଣ ସନ ଗଦାଧର ।
ଗୋପ ଭଗ୍ନଧ ଉପାୟ ବୁଦ୍ଧିରେ ଦେଖନ୍ତ ଦେହ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଗଦାଧର ॥
ଦେବକ ଜନନୀଙ୍କ ମଣି ଚଳିଥିଲା ବୃନ୍ଦ ବୃନ୍ଦାବନ ସ୍ଥିତରେ ।
ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଭଗ ପାଣି ଏ ଜଗତ ଶଙ୍କରୀ ଶିବ ଭୂମାଣ୍ଡ ॥
୧୦ । ଅନନ୍ତ ନୃସିଂହ ଭକ୍ତ ଦେବ ବାମନ ଅଚ୍ୟୁତ ବାଲକ ଭାବଗ୍ରାହୀ ।
୭ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଦିନ ଭକ୍ତ ଦେବ ଭକ୍ତଙ୍କ ପୁଷ୍ପକେ ଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ ॥
ଯାଇ ଯାଚି ବସିଲା ଲକ୍ଷ ନ ଜଣ ବୃନ୍ଦ ଉଠି ମୁକ୍ତି ନ ବୁଝ ଜନ ।
ଦେବଙ୍କ ଉପେନ୍ଦ୍ର ନ ଦେବ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ଆତ୍ମାରାମ ଏବେ ପ୍ରସନ୍ନ ॥
ଏହି ସେ ଦେବଙ୍କ ଏହି କଥା ନ ପଢ଼ିବ ବାପା ଆଜ ଗୋବିନ୍ଦ ନାହିଁ ବୁଝି ।
ଭକତ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭୂତ ଦୁର୍ଗାତ ଉଦ୍ଧାର ଗୁରୁ ଦେବଙ୍କ ଦେଖ ସମ୍ପଦନ୍ତି ॥

ବନ୍ଧନ ଛାଡ଼

ସ୍ତୁତ—ଦେଖି

ପ୍ରଭୋ ଦେବଙ୍କ ମୁଁ ଶୁଣ ତୋର ମୋହ ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତ କର, ମୁଁ ମନେ କୁ ଦେବଙ୍କୁ ନ ଭଲ ? ମୋ ତୋଷ ଚରିତ୍ର ଯାହା ଏଥିରୁ ବୁଦ୍ଧିକୁ କୃପା ଭଲା ଭଗବାନ ମନ ନ ଭୁଲ ବୋଲ । ସେତେ ପଦେଣ୍ଡୁ ରକ୍ଷା କର । ସଦା ରାମ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଦେବ ସନ୍ଥିମନ୍ତ୍ରଙ୍କୁ ॥ ଅନେକ ଭକ୍ତଙ୍କ ମୁକ୍ତି ମନ ଭଗବାନ ନାହିଁ ଭୂତଳର ବୋଲ ମନ ଅନ୍ତ ଦେବ । ମନ୍ଦିରେ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରଣାମ କରେ ପ୍ରିୟା ଭାଗ ରତ୍ନ ଏ ସୁନ୍ଦରୀ ନ ଭକ୍ତିର ଦେବଙ୍କ ଏତେ । ସୁଦାମାଙ୍କ ସ୍ୱଭାବକ । ଶ୍ରୀମେ ଅନାଦର ଭକ୍ତ ଭାରତ୍ତି ଦେବ ॥

ଘୋଷା

ବନ୍ଧୁ ସୁଧା ଉଚ୍ଛଳିତ ମୋହ ଭାଷା ଶିବ ଉଚ୍ଚରେ ନ ଧୂଳ କୁନ୍ତଳରେ ।
ସୁଣି ଅମୃତେ ଦୋଳାୟ କୁଚଣ୍ଡ ପ୍ରଣୀତ ସଖୀ ବଚନ ଲୁଚାଇଲେ ॥
ଖଣ୍ଡେ ଦୁଷ୍ଟ ଦେଲ ଭାବ ଦାସ ଗୁଣ ଶୋଭ ଶାଖରେ ଉଠନ୍ତ ଚକଡ଼ ।
ଖଣ୍ଡୁଷ୍ଟ ନୟନ ଯଥା କରେ ରତ୍ନ ଭଣ୍ଟା ଦେଖନ୍ତ ନେତ୍ରେ ନବ ନବ ॥
ଦୁଷ୍ଟ ଚୋରେ କଣ୍ଠବାରୁ ଗୋଟେ ତା ଦେଖନ୍ତୁ ହୃଦୟ ଅଙ୍ଗ ଭାଙ୍ଗି ଚରେ ।
ଏବେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି ଭୁଲେ ଭାବା ନ ଦେଖିଲେ ନ ଜାଣନ୍ତ ସୁଧା ପାନଥିଲେ ॥
ଶ୍ରୀ ଗଉରୀ ସୃଷ୍ଟି ଦେବଣ୍ଣାଙ୍କ ସୁନ୍ଦ ଜାଣି ଯଥାଭା ପଣ୍ଡି ଧରେ ।
ଶେଷ ଦଶ ଉପରୁ ଅଣି ଅଧର ସୁନ୍ଦରୀ ଭରିଭାବ ବେଣ୍ଡରେ ଶାସ୍ତରେ ॥
ଭଳ ଧୂଳ ଦେ ପ୍ରଭାତ ଅରେ କୁଷ୍ଟ ସୁରୀ ବେଗରେ ବ୍ୟାକୁଳ ହଲକିଲ ।
ଏବେ ଭଲ ସୁଲକ୍ଷେ ନନ୍ଦ ସଖିତାଙ୍କ ବୋଲ ଲୁଚାଣି ଭା ନ ଭୁଲିଲ ॥
ମନମଥର ମନ୍ଦରେ ଅନନ୍ତ ଭଙ୍ଗେ ବାଣୀ ନ ଶଣିଲ ଭାବରଙ୍କୁ ।
ଭାବୁ ବୋଲନ୍ତୁ ରୁଷ କହେ ମନ୍ଦ ଯୋଗଣରୁ ଭଣ ଶ୍ୟାମଙ୍କୁ ॥
ଶ୍ୟାମ ବାକୁ ଶୁଣି ଭଣ୍ଟ ବାଣ ଶୋଭ ଶାଳ ରଣ୍ଡି ନ ଖଣ୍ଡିବାଗୁଣୁ ଉଚ୍ଚ ।
ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଦେ ଶୋଭୁରା ଉମେ ଉଦ୍ଧାରଣ ଭାବେଯେ ମଧ୍ୟ ବ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ।
ଦେଖି ଦୁଲଣା ଅଙ୍ଗର ଓଲର ଭୂଷଣ ଜଣାଇ ବରଣ୍ଣ ଭଟେ ସୁଷ୍ଟ ।
ନବଯୌବନରୁ ମଧୁ ବେଣୁରେ ମାଧୁ ରଙ୍ଗ ଭାବଣେ ଯାଖାସୁଷ୍ଟ ॥
ଭାବୁ ନ ଜାଣିଲ ବୋଲ ବଳଗତୀ ଭାଣି ଦଶ ମନଦଙ୍କୁ ଅନୁମୋଦନ ।
ଚଳେ କୁଞ୍ଜବାଟ ହୀରା ଭଙ୍ଗିତ ଚମ୍ପିତା ମନ୍ଦ ସବୁ ସୁତ ଦେଖ ଦୁଲ ।
ଭାବନ୍ତଜନେ ଶାସ୍ତ୍ର ସୁନ୍ଦ ଶାସନର କୁନ୍ଦୁଣ ଶାଖାଳ ନମିଯାଏ ଯଥା ।
ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ନନ୍ଦନ ଭଣ୍ଡୁ ଜଳେ ବେଣୁଧର ଧନ୍ୟ ଯଥା ଜଗା ॥

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ କେଦାରୀ

ଭାବଣ ସୁଲଭା ଶୁଭ ଶରତ ସୁଲଭା ଭଲ ବେଶଣି ଦେବାକୁ ଭରୁ ଦେଖ ବନ୍ଧୁ ଧାଇଁ । ଭଲ ମୁଁ ଭଣ ଭରତ ବଣ ଶରଣ ଅଭୁତ । ଭକ୍ତାନୁରାଗିତ ମୋର ମାଗୁଣି ଏହୁ । ଶୁଣି ଭଣଣ ଦଶାନବାଣୀ । ଏହୁ ଅବଧାନ ଶୁଣ ମୁଁ ଭଳ ଦେଖ । ୧ । ଶାସ୍ତ୍ର ନନ୍ଦନଙ୍କୁ ଭାବୁ ଦେଖନ୍ତୁ ଭାନୁ ଶରତ୍ ଶାଳଙ୍କୁ ଦେଖ ନେତ୍ରଶି ଦେଲ ଚମ୍ପକ । ଖଣ୍ଡୁ ଦୁଃଖ ଶାଳ ସୁନ୍ଦର ଅନୁରାଗ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଉଲ୍ଲସିତ ଦେଲ ଶଳ ଭକ୍ତ ଜନ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୂଷଣ ସଜନ । ରସିକ ଭଣାଜେ ଚଉପଦୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୨ ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

(ରାଗ—କେଦାର, ମୁଖଦର୍ଶନୀ)

ଜୟ ଜୟ ଧାରତୀ, ଅମୃତ-ଜଳ-ଶାଳିନ,
ଶୀତା ଧୂତପ୍ର ଓଡ଼ଶ ଜନନେତ୍ରନ ଏଣ । ୧ ।

ଦଣ୍ଡେ ଶରତ ଶଂଶ କାମତକ ଅମୃତସ
ଭକତ ମୁକ୍ତିଧାମ ଅଜନ୍ମଜୀବ ଏଣ । ୨ ।

ଉତ୍କଳ, ସିଂହଳ ମାଗଧ ବୋଷିତ ବସୁ
ବଙ୍ଗ ଭାରତଶେଷ କଟକ ଶୀତ ଏଣ । ୩ ।

ସୁନ୍ଦର, ବୋଧକ ପୁଣ୍ୟ- ଦ୍ରୁମର ରସିକ ଅଳ
ଭରେ ମଧୁରଭେଜ ଧାରେ ମିଳେ ଷଟପ ରେ । ୪ ।

ଶରଦଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଭାଧ ଦଶାଙ୍ଗ ଅର୍ଥ ଦାନ
ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଗ୍ରଜନରେ ଭକ୍ତିପ୍ରଦରେ ଗଣ । ୫ ।

ଏ ସମସ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ଶଶ ସ୍ଵଦେଶ ଭୋଗ ଜାଗ୍ରତ
ଭକ୍ତିବୃନ୍ଦ ଜଳେ ନାଟ ଭାଗ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗତ ଯେ । ୬ ।

ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଭବେ ଭର୍ଣ୍ଣି ଆଜେ ପ୍ରଜା ଜଗ ହୋଇ
ସାରଜଜନ୍ତୁ ତେ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣି ଏମନ୍ତ ଜନ୍ମ ଯେ । ୭ ।

ଅନେକ ସ୍ଵଦଶ ସ୍ଵଦେ ଜଳ ଜଣ ଭୂଗତ ଏବେ
ଜଗନ୍ନିକ ଧାର ଆର୍ଣ୍ଣି କମ୍ପିବେ ଦେବିଣ ଯେ । ୮ ।

ବନ୍ଦୁଇ ସୁନ୍ଦୁ ସାମର ଉଦଗଧାରୁ ସଜର
ଧନ-ଦୂଷଣଜନ ଯା ଭୂଜ ଭାଗ୍ୟ ଯେ । ୯ ।

ଏମନ୍ତ ଜାର୍ଣ୍ଣିଷ୍ଟ ନରେ ଶୁଭ ଅଭା ଦଶସ୍ତରେ
ଉତ୍ତମ କବଳ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣି ଲଭିବେ ଦୋର୍ଣ୍ଣ ଯେ । ୧୦ ।

ଏଣେ ତୋର କୂଳକୂଳ ଉଚ୍ଛଳ ନାଦ ଉଲ୍ଲାସ
ଗୀତିର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଭାସେ ଗଗନପବନେ ସେ । ୧୧ ।

ତାହାରି ସଙ୍ଗେ ମିଶି ରୋମାଞ୍ଚ ଅନୁଭୂତି
ଆକାଶରେ ଉଠଇ ତାଳ ରେଖ ଉଦାର ସେ । ୧୨ ।

ଶାନ୍ତ ମଧୁର ମୂର୍ତ୍ତି ହେ ରହି ଶୁଭଦେହ ଭଙ୍ଗି
ଶୁଣି ଶୁଣି ଅନୁଭବ କୁଲୁ କଳକଳ ସେ । ୧୩ ।

ନୃତ୍ୟଶୀଳ ଅପ୍ସରୀ ତୁମ୍ଭ ମଧ୍ୟ ରସ ଶୁଭେ
ଏହି ସେ ମନ୍ଦିରେ କୋଥି ! ଜନ୍ମ ପାଇଲି ସେ । ୧୪ ।

ସେ କାଳେ ବହୁତ ଦୂର ଭୂତଳ ଅଧ୍ୱ ଗଗନ
ଏଣ୍ଡି, ଦୂରେ କୂଳେ ସାଧ ଦେଖି ମୂର୍ଚ୍ଛା ସେ । ୧୫ ।

ଯେଉଁମାନେ ଶିଳ୍ପକାରେ ପେଟପୂରେ ଚାହୁଁ କୋଳେ
ସେମାନେ ଭାଜନ ଗାତ ଅଭ ଶୋଭନ ସେ । ୧୬ ।

ସ୍ୱର୍ଗେ ରମ୍ଭା ନାଚିଁ ଦେଖ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା
ସେ ଅପ୍ସରା ଏଠି ତାହାରେ କି ମନୋଲୋଭନେ ସେ । ୧୭ ।

ଶିଶଣେ ସେ ଶୋଭ ରେଖ ଦୂମର ଉଛିଷ୍ଟ ଖଲ
ସୁବେଣୀରଚିତ ପଥ ଅଣ୍ଟାରି ଦେଖ ସେ । ୧୮ ।

ମୂର୍ଚ୍ଛ ସହଜ ଭାବ ଜନମ ତର ଅସୁମାର୍ଜି
ଶୁଣି ସେ ବନ୍ଧୁରେ ଥାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲାଉ ସେ । ୧୯ ।

ଛନ୍ଦିତ ନବ୍ଯ ଧାରରେ ଶୋଭାତ ଭାଜନମରେ
ସେବକୁ ପୁଣି ଡାକର ଦେଖରେ ଦୂମର ସେ । ୨୦ ।

ଡାହିଁ ରାଜ ଜେଉଠ ମାଣ୍ଡ ଦୂମର ତଲ ପ୍ରକାଶ
ଜାନ୍ତ-ଭାର୍ଗୀ ଗୋଳ ଶିଖର ଶପ୍ତବଧରେ ସେ । ୨୧ ।

ସେ ଗ୍ରାମରେ ଗଞ୍ଜନା ବଢ଼େ ଶରଣ ଦେବନା
ଜତେ ଭାଜ ଜନନର ଭାରତ ପ୍ରୀତିର ସେ । ୨୨ ।

—✱—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କଳହଂସ, ଅଷ୍ଟତାଳ ଛୁଟୁକାଳୀ

ଏମନ୍ତେ ଭଣି ତଳ ହେଲେ ତୁନୀ । ଆସି ଅଖାଡ଼ୁ ଦୋଳକୁ ଘେରିଲେ ।
ସକ ଗର୍ବ୍ବରେ ଏକୁଣ ବସ୍ତ୍ର । ନାସାଗ୍ରୁ ଚଳେ ଟେକୁଥିଲେ ।
ଯାଦୃଶ ଚୋଖ, ଭାଷା କରେ ଆସି ସ୍ୱାମୀ ତରଣ ।୧।

ମନ୍ତ୍ରଦାନୀତେ ଦେବାଙ୍ଗନେ । ଭାଳନଶ୍ରବଣ ଲାଗିଥିଲେ ।
ବର୍ଣ୍ଣନ୍ ଯାତ ଗଗନ ଆସୁଛି । ଯୋଗେଲେ ରାହି ଏଣାଙ୍କ ସୁଷମା ।
ଏ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ସ୍ମରି, ନବସ୍ୱୟମ୍ବର ଦେଖିବ ଆସି ।୨।

ବେନରେ ବସ୍ତ୍ରର ଛାଡ଼ ଗାଳକ । ଭିନ୍ନ ଦେହୀନ୍ତ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନବଲକ ।
ଗର୍ଭିନ ସ୍ତ୍ରୀ ଭ୍ରମରର ଧ୍ୱନି । ଜାଣ ତେଜ ଚାଲ୍ ଅଭାଗ୍ୟ ଭଣ ।
ସେ ଦେଖନ୍ତାଣୀ, କୁହୁଲ ଲାସ-ଖଣ୍ଡନ ଜଳ ।୩।

ସୁଖିବେ ଜାଣ୍ ବସ୍ତ୍ର ଅଙ୍ଗ । ଅନୁଯବ ଲାହିଁ ସୁଖଣଙ୍କରେ ।
ଘନେନଙ୍କକୁ ନେବେ ପ୍ରେମ କଣ । ତୁମ୍ଭଣକ ମୁଁ ଖଟେଣସ୍ୱ ।
ସୁଜନ ଶରଦ୍, ତେଜାସ ମନେ ଦେବନ୍ତ ଛିଦ୍ର ।୪।

ସବର୍ଣ୍ଣଜଳରେ ଚକଚକି । ଷଡ଼ସ୍ତ୍ର ଆସୁଥିଲ ପ୍ରଣ ବନ୍ଧି ।
ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ମୋର ଜଣ ଶବର । ତେବେଳ ଦେବନ ଏବେ ଶରସ୍ୱାଧର ।
ଏ ଚଢ଼ନ ସଙ୍ଗ, ଏକାଦେଶ ଭାଷ୍ଟ ଦେଖେ ଭଣ୍ଡ ଦେଲ ।୫।

ବେଦୀଲ ତ ଛଳି ଏ ଶାସନ ବେପାର । ଗାନ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରହାସ ତେଜସନବ ।
ଘଣ୍ଟି ଲୋଚନ ତା ବଚନ ଭଣ । ବେଚନ୍ ବୃନ୍ଦ ଅଙ୍ଗ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ।
ଏହି ଅନଜନ, ସୋଦେନ୍ ଦେବ୍ୟାଙ୍କ ପୀଡ଼ାଦକନ ।୬।

ମନନ୍ତ ପଦ୍ମେ କୁମରେ ପ୍ରକୃତି । ବେଶଦେଖ ସ୍ୱଣ ବଜ୍ରତ ଅଙ୍ଗ ।
ସୁଦକ୍ଷ ପାଣି ଅନନ ବୃଦ୍ଧ ତୋଷି । ତେଜବେ ଦାନବ ଅନୁସ୍ମୃତି ଭାବୀ ।
ବ୍ରୀଡ଼ାଳ ଭଗନ; ଦର୍ଶିବାକ ଭାଷ ଦେଖେ ଛାଇଲ୍ ।୭।

ଭାବିରେ ଦେଖେ ଦେବାଳେକ ଗଣ । ଶତ୍ରୁନଭାବରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭାବ ।
ଦେହେ ଜାଣି ଖାତ ଭାନୁଭବ । ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗି ମୁଁ ଚାହ ଧଳେ ଭଳ ।
ତୋଳେକୁ ଶରଣ, ଧନ୍ୟ ବନ୍ଧୁଣ ଚାହିଁ ଭଲୁଥାଲ ।୮।

ବିରହେ ରକତରେ ଭସି ମନ କି ! ତାଙ୍କର କଳ୍ପନାର ମୋର ଜାଣି ।
କେବେ ଜନମ ଦାନ ଦେଇ ମୁଖେ । ଏହା ଅନେକ ମୁଁ ବୋଲିବୁଝେ ।
ସେ ନ ସହେ ଦଶା, ତାହାଂ ବୁଝେ ହେବ କାମବଶିଷ । ୯ ।

ମନୋହାରୀ-ଦୃଶ୍ୟରେ ମୋହର । ହେଲେ ଅନାସ୍ତେଖ ଓ ଦମ ଦର ।
ଅଶିଳ ରୋମାଦେ ଲଲଣୀ ଶର । ତଡ଼ଦେ ତାମ୍ର-ମେ ବେଳ ଖର ।
ଶସ୍ତ୍ରଜନ ସେନ୍ୟ, ତୋଳିବ ସେ ଅଗ୍ନିପ୍ତ ପଦ । ୧୦ ।

ଅସ୍ତୁ ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଘୃନ ଦେଖ । ଦଶ ଦିଶ ଦେବେ ଭୁବନ୍ମୟରେ ।
ଅହା ସୁନ୍ଦର ଜନନ୍ନ ହୋଇ । ଜଗତ ଜନ ଧରଣ ଅସାଧି ।
ତାହା ଦେଖି ମନେ, ଜମ୍ବୁରେ ସୁଖେ ରହୁ ତାଙ୍କେ । ୧୧ ।

ସେ ଜନ୍ମେ ଯେ ଯାହା ନ ଧୂଳ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଦେବେ ଧାରା ଭରିବ ଯାଇ ।
ଏମା ରେ ତାମ୍ର ଦେଶ ଜଣାଇ ରେଖ । ଏବେ ପ୍ରେମ ଓଉ ନାଶେ ଜଡ଼ ।
ଆହା ଜନକେଶା, ଏହା ପ୍ରେମ ସୃଷ୍ଟି ଲଭେ ରେଖା । ୧୨ ।

ଯେତେ ଯେ ମାଳା ଚଉଳ ଶୁନ୍ୟେ ମୋତେ ଦେଇ ଭାଙ୍ଗି ଭଣ୍ଡାରେ ଖେଳେ
ଏବେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାହାରେ ଖୁନ ଦେବନ ମାଟିକୁ ନବନ ଦଳ ।
ଦୁଷ୍ଟ-ସମ୍ପାଦ, ଶୋଭ ନ ଜଣ୍ଡ ଶଣିକାନ୍ତ । ୧୩ ।

ଆସିବା ସମସ୍ତ ତମାଳ ଏଥିକ ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖାଇ ପ୍ରାଣଯୋଗିନ ।
ପ୍ରୀତିଜନନେ ଘଞ୍ଚାଉ ଅନ୍ତ । ଯାହା ଦେଖ ସେବେ ଜଣ୍ଡ ତ ।
ମୁଁ ମନ ତ ଜାଣି, ଏମନ୍ତ ଭବଜାଳୁ ଧନ୍ୟ ଏଷ । ୧୪ ।

ପ୍ରଭାତେ ଉଠି ମୋ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ । ପ୍ରଶ୍ନରେ ଭଞ୍ଜ ଜାଣ ସୋମଦଣ୍ଡ ।
ଶୋଭାଦେଇ ଜଣ ମୁଁ ମୁଖ ଧର୍ମତ । ଭୂତରଣରେ ଜାଗିଶ ଖୋଜୁ ତତ୍ତ୍ୱ ।
ମାଲ୍ୟରେ ଜାଗେ ମାଳ, ଓ ଜାହ ଅନାଥଂ ଜଗନ କ୍ଷୀଣ । ୧୫ ।

ଯୋଗି ଚତୁର୍ଥାଳି ରଙ୍ଗ ଅଧର । ଗ୍ରାମ ଗୋଳରେ ଘୁଷି ଦେବେ ତାକୁ
ତାହାକୁ ଦେଇ ରଙ୍ଗ ଲଗନ୍ତ ପୁଣି । ଏହେ ଜନ୍ତୁ ରଙ୍ଗ ଦୂରକ ଜାଣି ।
ମୁଁ ଦେଖିକ ଧାର, ତୁମ୍ଭ ଦେହ ଶିଳନ ପ୍ରକୃତ ଲଗ । ୧୬ ।

ଲହରି ଅଶ୍ରୁ ଜଳଣ ନ ରହି । ତୋମାଯୋଗ୍ୟ ଭରେ ନ ଜଣଇ ଆଜି
ଦେଖେ ଚନ୍ଦ୍ରମାର ଅଧର ଯୋଗ । ଭୁଷନ ନ ଦିଏ ବାହନ ନଜ ।
ସେ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, ଥାଉଁ ସୋହାଗରେ ଦିଏ ଦେଖା । ୧୭ ।

ଜନେ ଜନେ ତାଙ୍କୁ ଜଣ୍ଠ କରନ୍ତ   ମାରିଲେ ମୁହିଁ ଏକେଲ ରହି ।
ଚୋଲଣ ଦଣ୍ଡ ଦା ଢାଲରେ ନାହିଁ   ଭୂମି ଶରଧା ଥିଲେ ଲଗ କହି ।
ସେ ଲଢ଼ିବା ଭଳୀ, ଆଜକି ଦୋପରୁ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନଦର୍ଶୀ । ୧୮ ।

ଯୁଦ୍ଧରେ କାଟି ମୁଁ ଧଇଲେ ଶାଢ଼ୀ   ଏକାକ ଦୋଳକର ଗଡର ଗୋଡ଼ ।
ଆସଲ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୁକ ଆଲୋକ   ଉଦସ୍ୱରଣ ଅଡ ଢାଳଡ଼ି ଗଉ ।
ଶୁଣି କରଭ ଦୋଷ, ଢେଲକେ ଲର୍ଜିବା ଶଷ୍ପକଶେଷ । ୧୯ ।

ଶୋଭଥିଲ ଜନେ ଆବରତା ଦୋଳ   ମୁଁ ଗାଇଁ ଭାର ଗାଜକର ଗୋଲ ।
ଲବଦେବକ ଆକମ୍ବରେ ରାଜ   ଜେଲ ଭୂଠି ବର୍ଷି ମୁକୁତା ବର୍ଣ୍ଣି
ଏ ରକ୍ତମାଳ, ଭଙ୍ଗି, ପିଢବର୍ଷି ଧଇଲ ଲାଜ । ୨୦ ।

ଜନେ ଜନେ କଣ୍ଠ ଭୂଷାକୁ ଦୋହାର   ଜନ୍ମ ମୁଁ କଅଲ ଚର୍ତ୍ତିଷାଙ୍ଗୀ ।
ଜଡେ ରେଖ ତାହା ଜନେ ଶ୍ରୀକର   ତାହାର ଠାରୁ ଭାଗ ଅନୁରାଗ ।
ଆହା ଭଉଣୀ, ଭାଷ୍ଠ ଭାଷ୍ଠ ମୁହିଁ ଜନ ଓ ଭୂମି । ୨୧ ।

ଥିବାଲାଭ ମୋର ଶ୍ରୀରେ ଗତ   ଶୁଣିଲେକତ ଭ ଭଳ ସ୍ୱଭବ ।
ଗୋର କାହାରେ ଭାବ ଜଣ ନାହିଁ   ଢଳୁସୁବ ଶୋଭେ ପ୍ରସନ୍ନ ସବୁ ।
କାମଦଣ୍ଡ ଘାଭ, ଜନ୍ମ ଅସ୍ତମତ୍ତ ଗଉରବ । ୨୨ ।

—*—

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ

(ରାଗ—କେଦାର କାମୋଦ)

ଦୃଷ୍ଟି ଦର୍ପଣେ, ଶୁଣି ଏ ଭଦ୍ରବକ୍ତ   ଚମକ ଭ୍ରମ୍‌ଥିବ ଅଭବ ସବୁ ଯେ ।
ମସ୍ତକେ ଖୋଲଥିବ ଅଙ୍ଗଲ ସ୍ୱାଦ   ଶୁଣକ ଖୋଲ ତାର ପିକ୍ ସ୍ୱର ଯେ । ୧ ।
କ ଦର୍ପଣରେ ତାଙ୍କୁ ଆଦର ସ୍ଥଳ   ଜାଣବକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଜଣାବ ଲେଖ ପିଣ୍ଡୁ ଯେ
ଆକାଶ ଭରୁ ନାହିଁ ଦେଖ ଶିରେ ମାତ   ନାହିଁଇ ଶିରଧରେ ବନ୍ଦୁ କସ୍ତୁର ଯେ । ୨ ।
ଭକ୍ତା ଭଜବ ଲେଖ ଲାଭିକ ଭଲ   ଜାଲ ନ ସବୁଥିବ ଭଇଲ୍ ନାହିଁ ଯେ ।
ଗ୍ରାବ କାଦମ୍ବରୀ କଲା ଦେବକ ଦୂର   ସବୁ ନଥିବ ଅଣ ଶ୍ରୀରର ଦାଣ୍ଡି ଯେ । ୩ ।
ତାଙ୍କାକୁ ଦୁନ୍ଦୁଭି ଜହିବ ଯୋଗ   ଖଳାରୁ ଥିବ ଦୋଷ ଜିବାକୁ ଲାଡ଼ି ଯେ ।
ଦେବକ ହାଣଥିବ ଭଉଳ ଯୋଗ   ଭବ ଦେବକ ତାଙ୍କୁ ପିଲବା ଶାଢ଼ୀ ଯେ । ୪ ।
ନସ୍ତୁର ଭକ ଦେବ ଶାନ୍ତ ବନ୍ଧୁ   ନସ୍ୱର ଦେଖାଦାନେ ଜିବ ଯେ ଭଣ୍ଡ ଯେ ।
ଢେଖିଲ ଶବେ ଆଉଁ ଏଥି ନାଗୁଣ   ଉଦେଦଶ ଆସନଙ୍କ ଚାଲନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ ଯେ । ୫ ।

ମଦନ ଦେଉଥିବ ଜଗତେ ଧାଡ଼ ବଇତ ଦେଖତ ବସିଥିବ ତ ମାଡ଼ ରେ ।
ବାଣୀ ଦେଇବେ କୁଞ୍ଜ ବାହୁକ ଜାଲ୍ଲୀ ଘାଉଧନଙ୍କୁ ଚଲ୍ଲ ବ ଦଶା ଛାଡ଼ ରେ । ୭
ପିଲ ରେ ଥାଇ ଶିକାରୀବ ସଜାଡ଼ ଶ୍ୟାମରେ ଚଳାବେଳେ ଭଙ୍ଗୁରେ ଯାଅ ରେ
ବଳ ଭଙ୍ଗୁ ଭେ ବଦନ କରଇବେ ରୋଡ଼ ଲୋଚନେ ଲାଞ୍ଛିତ ଥିବାରୁ ଧନୀ ରେ ।
ଏକା ଜାଣଇଁ ରେଖ ସବ ଜବାଡ଼ ଲ ଭଣ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶାଇଁ ବଦନ ଯୋଷ ରେ ।
ଦଳନ ଭାଳରେ କଳୁ ବାସ ମୁଦ୍ରିତ ରେଖ ଶୋଭକୁ ସ୍ମୃତି ଦେଉନା କୁଡ଼ ରେ ।
କଳୁରେ ବସେ ରେଖ ସୁଖୁଆଳ୍ତ ରେଖ ଭର୍ତ୍ତୃକୁ ମୁଁ ରେ ଘାଟେ ନ ଦଣ୍ଡ ରେ
ତୁଙ୍ଗଜାମଣି ଦୋଷ ଶ୍ରାବଣ ତତ୍ତ୍ୱ ଅବେଶ ଭବ ସ୍ୱବକରେ ଶଙ୍କେ ରେ । ୯
ନ ଭଣ ସ୍ୱଭାବ ଶ୍ରୀକର ଭଙ୍ଗୀ ରେଖରେ ରତି ରେଖ ରଞ୍ଜି ସୁଠାମ ଶୀଡ଼ ରେ
କମ୍ପିତୁ ଅଳସ ବ ଅମୃତ ଏଡ଼ ତା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବାମାନଙ୍କେ ତୁଚ୍ଛ ଦୋଷ ରେ
ନୈଷ୍ଠିକ ନାର୍ତ୍ତି ବଦନ ଦଣ୍ଡ ରେଖ ଲଇଁବର ନ ଲକ୍ଷିକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବାଟୁଡ଼ ରେ ।
ନାର୍ତ୍ତି ନ ଥିବ ଭାଭ ସୁଜନ ବଡ଼ ଯାଏ ଯାମଳେ ସାଇଥିବ ରେ ଦଣ୍ଡ ରେ ।୧୧
ଯେ ଶିଶ ଉ.ବଶ ଭାବ ବସ ଉଚ୍ଚାଡ଼ ଭାସ୍କର ଥିବ ଅପରାଜେ ଉଜାଡ଼ ରେ ।
ଦେଳ-ଶ୍ରବରେ ମଣି-ମକୁଳ ଶୀଡ଼ ଲଡ଼ୁ ଲୋଇବ ବଲ ତୁବରେ ଭାଡ଼ ରେ ।୧୨
ଜଳଦେ ଧାଇ ନୋଇ ତୁରଙ୍ଗ ରୋଷ ଉଡ଼ା ସଭାଏ ଜର୍ଣ୍ଣ ବଦସ ସ୍ଥାଇ ରେ ।
ମୁର୍ତ୍ତି ବେଶ ଅଳ ବାଜଣ ରେଖ ସଙ୍କଟ ଭାସରେ ସୁଧା ଶତ୍ରୁଶାଳେ ନା ସହ ରେ ।୧୪

ବାମ ଅଙ୍ଗାରକୁ ଭା ଭାବ ଶତ୍ରୁତ ତାହା ରଙ୍ଗାରେ ରଙ୍ଗେ ଅଞ୍ଜି ଜଣଡ଼ ରେ ।
ନ ଭଣ ସୁଷମ ବେଶ ଭାଙ୍ଗିବା ସ୍ମୃତି ବେଶ ରୋଷକୁ ଭବଇ ସେ ଜଗନ ରଜନୀ ରେ
ଶୀତରେ ବୋଧ ତାହା ଛାଇବ ରୋଡ଼ ଭବରେ ଥଏ ଭବ ଭବକୁ ଯୋଡ଼ ରେ
ଶ୍ରାବଣ ବଳାଇ ଭଙ୍ଗୁ ନ ଥାଇ ଭାଡ଼ ଏବେ ଭା ରଙ୍ଗ ତୁର ତୁଏ ବଢ଼ାଡ଼ ରେ ।
ଅଜାଣ ବେ ରମ ପୁଲକର ସଙ୍କଟ ତା ବନା ଭାମ ଏବେ ବଶିଷ୍ଟ ଅଡ଼ ରେ ।
ଲଦେବେଭିଁ ନ ଥିଲ ଦେମା ତ ଶର୍ମାରୁଣ ଦଗଦ ବାହିଦେଲ ଲୀଳା ଭରତ ରେ । ୧୫
ଲେଲି ବଚାଇ ଦେବା ଭାମୁକବଞ୍ଚୀ ଦେଖ ଦେବକୁ ରଙ୍ଗଁ ଭାଷ କସ୍ତୁତ ରେ ।
ବେବିଶ ଭା ଶ୍ରଦ୍ଧେ ଉଷଭଧାରୀ ପ୍ରଚନ୍ଦେ ମଦୋନ୍ମତ୍ତ ସିଂହ ଭ୍ରମୁଛ ରେ । ୧୬
ଭବ ଦେବେଭ ରେଖ ସୁଧା ପିଶାଚ ମୁଗ୍ଧା ମୁରଶ ମୁଁ ଭାବୁ ଅଳସ ଭୁଡ଼ ରେ ।
ଉମାଶ୍ରାଏ ଥିଲ ଶବେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଏ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସୁଶୀ ତୁଠଇ, ଏବେ ସିଂହ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ରେ ୧୭
ଧୀରବରଙ୍କ ଦେଖବ ଭଦ୍ରକରେ ଶତ୍ରୁ ଭୁବନ ବଦସାର ଭୁକ୍ତି ଧରାଡ଼ ରେ ।
ତା ଅଜ ଦୋଷ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବଦନ ରୋଡ଼ ଦେଖ ଦମାଇ ଭବଇ ଥଏ ପୋଷାଡ଼ ରେ
ରେଖରେ ଦେବେଳ ପିଣ୍ଡା ବାସ ଦନ୍ତ ମୁଖ ଭକ୍ତିକୁ ରୋଷ ସଳ ସଙ୍କଡ଼ ରେ ।
ରେଶ୍ମାସୁ ରେଖରେ ଦେବାଣ ରେଖ ଶାଶ୍ୱତ ଭାବନା ଏ ଭବ ଦୋଷ ରେ । ୧୮

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କେଦାର, ଚକ୍ରକେଳୀ

ଧ୍ୟାଇଁ ସୁବ ସୁଜନ ଜଣ ଏଣୁ ଦକ୍ଷିଣପାଏ ସ୍ୱରୂପ ମୁଣ୍ଡରୁଚ ।
ମୋହେ ନ କଣ୍ଠ ପାଉଛ ମୂର୍ଚ୍ଛା ରେଖଣ ଅନାଇଲେ ସଜଣେ କଣ୍ଟରୁ ୧
ଜମାଡ଼ ସନ୍ଧି ଯେ ଅବୁ ଭଳେ ଏତ ଏକେ ଚେକଣୁ ବାଲା ସେତୁ ଅନେକ
ଦାନ୍ତାପାଳୁ ଏ ଭଣା ଚଣ୍ଡ ଶିଖା ଅଙ୍କ ପାଇବ ନାହିଁ ପ୍ରାଣେ ଦୁଖ ।୨।
ବଧ୍ୟ ଗୁରୁବାଣ ତଥ ରାଧାର ଧାଡ଼ ଚଳୁଅଛ ଜୋହି ସ୍ୱନାଭ ।
ଏବେ ବେଳାଇ ବେଣୁ ଭାଗ୍ୟବେଶଜ ଗ୍ରାଭ ଲେଜତ ସାସ୍ୱ ଉଦଭଟଭ । ୩ ।
ଅଟ ଗ୍ରନାଡ଼ ଦର୍ଶନ କରଇ ଗୁଣଚାଣ ଧୂଅ ଜଦ ଚେଡ଼ାରେ ।
ଧ୍ୟାଇଁ ଭାବ କେଦାରେବେ ମଧୁର ରାଗା ଏଣୁ ଉଚାର ଦୃଧ ଭର । ୪ ।
ଧର୍ମୀ ଅବଧାନ ଶୋଷ ଧାରାର ସମ ନପୁଣ ଭଣ ଗେଣ ବନ୍ଧୁ ।
ଟେଙ୍କ ଭର ସ୍ନିଗ୍ଧରେ ଅଜସ୍ର ଟେଙ୍କ ପେଶଆଳ-ଭୂଷ ଜଗସ । ୫ ।
ଏଣ୍ଡ ଦେଶ ସ୍ୱରରେ ଥାଇ ଯୁବ ଧାମ ମାଡ଼ବ ପରିମଳ ଘର ।
ପାରେ ପାରେ ସ୍ନିଗ୍ଧାଇ ଦଉନ ଭୂଙ୍ଗ ଭଣାସ୍ୱଥାଏ ଲଣ୍ଡବଳନ । ୬ ।
ଛପି ଲୁପି ଭୂଜାଣ୍ଟି ମୋକ୍ଷ ନଜ ଭଳେ ସୋଭୁଥାଇ ଦେଖ ତରୁଜ ।
ନକ୍ଷତ୍ର ଦେଶ ବନ୍ଧିଥାଇ ଗୁଚନ ବାରେବ ଦୋଲାଭାଳେଣ ଧାତା ଲଜନ ୭
କଧନଶ-ଚୁମ୍ବନେ ଧୂଳି ଧୂଳି ତଣ୍ଡ-ଚଣ୍ଡଣାଚ ଦେଖେନ ଲୁଲୁଜ ।
ଦେବେର ଜଳରେ ବେଣ ଦେଖ ମଜନ୍ତ୍ର ଓଷ୍ଟ ଜଳେ ତଣରେନ ଥାଇ ଧର । ୮ ।
ଜୋଡ଼ ଆସରେ ଭଣ୍ଡ ଦେବାରେବନ ମୁଖ ଲୁଚାଇଁ ଥାଇ ସବୁଆଭେ ।
ଶାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଷଣ୍ଡି ଅବଶ ଶବୁଜରେ ଦେଖଥାଇ ଚର୍ଚ୍ଚା । ୯ ।
ଦାୟା ଅଭର ଆଭଣ ସ୍ୱଭଳ ଭଳେ ଭରେ ଦବୁଥାଇ ବେଲ୍ଲାଇ ।
ମୋର ନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିନ ବେଦଜ ଅନାଇ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣେରେଖ ନସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଜଗଇ । ୧୦
ସେଭେବ ଡାଖ ଭଲାଷ ଗୁଡ଼ଗଣେର ଦେଖ ଜଗେ ସାବଜଣ ଅଧରେ ।
ଯେପରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବାଳୁ ଭଡ ଶୋଭା ସାଜ ଦୃଷ୍ଟଣ ଚତୁଥାଇ ବାଧା । ୧୧ ।
ଏବେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବ ଦୁଲୁଭ ସମ୍ଭେ ଜରେଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡେ ଭଣିସ୍ୱର ସଂଲୁ ।
ଧାମ ଭଣ ଚଳୁଥିବ ସୋଦର ଦେବେ ବାଷ୍ପ ଚଳୁଥିବ ଭାଟଣ । ୧୨।
ଶାନ୍ତ ଅଜନ ଭ ଭେଦେ ଭଣଜ ଦୃଢ ପ୍ରାଣରେ ଅଧୁରେ ଭଜଣ ।
ଭ ଝଞ୍ଝା ଅଗ୍ନି ଧାମ ଶକ୍ତି ଲୁ ଧାତା ସ୍ୱଂସ ନ ଭାବେଣ ଭାବେଣ ସ୍ୱଳୁ ।୧୩
ଭାବୁଜବେଶ୍ଚିଁ ଭାଷାନରେ ଭର ସବ ଅନଜନ ସ୍ୱାଧ୍ୟ ସ୍ୱଦେଶ ।
ଏବେ ସନ୍ତାନ ଧାମ ଅବଜର ଧନ ଭରୁ ଅସ୍ଥିରବ ସୋଦର ।୧୪।

କରେ ନାରେଣ୍ଡ ଅଙ୍ଗୁଁ କଣ୍ଠ ସ୍ନାତ — ଅଟେ ଜଳ ପାଉଥିବ କରଣ ।
ଦେଖି ମଦନ ଜଣ ଅଙ୍ଗ ନ ଲଗ୍ନ — ଜନାଶ୍ରାପରେ ବେଢ଼ିଣ ଲଳକ୍ଷ ।୧୫ ।
ସେମାନଠାରେ ଦାଉ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବନ — ଦୁଃଖ ଲଭେ ଦୁଃଖ ଦଣ୍ଡ ଧରଣ ।
ମୁଁ ସେ ଶୁଣିଲ ତୋଆର ଅବଦା — ମଦନଙ୍କୁ ବଦା ମୋତେ ଗର୍ଜିଲା । ୧୬ ।
ଚାହିଁ ତାହାଙ୍କୁ ଜୋଲ ଲଳାଟଣ — ସ୍ନେହେ ଭଣିଲି ବସିବ ବୋଲଣ ।
ଆସ୍ତି ଗାର ଏ ଦେହ ଦେଖାଇ ଦେବ — ଦେଖି ତେଜ ସଜଣ ଲୁହେଣିବ । ୧୭ ।
ଏବେ କୃତ୍ତକାଶ୍ରୀ ତୋର ରୋଷ — ତହୁ ତରେ ଧୁବ ବନ୍ଧୁ ଆବଶ ।
ସେମ୍ଭ ତାରେ ପ୍ରବଳ ଦମ୍ଭ ଦେଉ — ଠିଆ ହୋଇ ଦେଖିଲ ତତ୍ତ୍ୱ ସୁଖ । ୧୮
ଲୁଣ ଚନ୍ଦ୍ର-ସ୍ୱରୂପ ଗଣପତ — ନଭଶୂନ୍ୟ ବରଷୁ ଶୀମନ୍ତାଦ।
ସେମନସୁର ମାଂଗ୍ଧାର ଜଣ ଦୁଖ — ସୁଣ୍ଡିଆଡ ନ ଦୁଃଖ ଲବଣ [illegible]
କର୍ଣ୍ଣରଚନ ତର୍ଜନେ ସ୍ତବାଷି — ଜେଷ୍ଠାଙ୍ଗନାଙ୍କ ହୋଇଥିଲ ଶର୍ମୀ ।
ଚଣ୍ଡ ଲତେ ତଙ୍କଙ୍କୁ ଦଦନ — ଗାଣ ଗରଣ ଦେଖ ଜ ଏମାନ । ୨ ।
ସାଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମୁଣ୍ଡ,ର ଦୋଷନ — ଶୋଷଣଦର ଦସ୍ତଳ ଚେତନ ।
ଚେତନ ଭୁମି ସୁଖି ଶାସ୍ତ୍ର କାହାଣ — ତନ୍ଦ୍ର ଗାଉ ଭଣ୍ଡ଼ ପରସ୍ପରର । ୨୧
ଭଲଭାବେ ନ ଥିବ ବାସରେ — ଗାନ ଦେବନଗେଣ୍ଡନ୍ଦ ସ୍ତନ୍ଦ ।
ଦେଖେ ବଦନ ଗାନ ସବନର — ମାତୃ ହିଦୋଷ୍ଟିଆ ଲୁଣ୍ଡଛନ୍ଦ । ୨୨ ।
ଦଳ ଲଣି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦୋଷ ଲଦେ — ଧରନ ମଣିର ମୁଁ ମତଠ ।
ଏଥୁ ଘିର ତୋହର ମୋର ମନ — ଜଳେ ଧରଣ ଘନ ପୀତମ୍ବର । ୨୩
ଦେଲ, ଶୁକ୍ଳ ଦେଷ ଗ୍ରାସ୍ତ ଦର୍ଶି — ବୃନ୍ଦ ଗାବରେ ଶ୍ରୀନ ବସ୍ତ ବନ୍ଧୁ ।
ଲେଖକେଣ୍ଡ ଏମା ଭରତ୍ ଧରିଲ — ଏବେ ଦେଖିଲ ଧରଣ ବୋଇଲ । ୨୪
ଦେଖ ଦରଣ ଦେହ ଦୋଷ ଘାର — ମନ ଦସ୍ୟୁ ବ୍ରତ ଅନ୍ତର ।
ଅଲୁବୃନ୍ଦେ ବାଣୀ ଦାନ୍ତି — ଶ୍ରିଯ୍ରାମ ମୁଁ ଗିଦ ଦେଖି ପ୍ରୋଣ ୨୫
ଲୁଣ ଗ୍ରାସ୍ତ ଦେ ନଥରେ ଶାଦକୁ — ମନ ଗାଣି ଦେବଙ୍କ ଘରକୁ ।
ଏଭେ ଭର ଦ୍ୱାରକୁ ଦେ ବାଷକୁ — ତାଙ୍କୁ ଦେଲ ଏବେ ଗାନ ହାରକୁ । ୨୬
ଏହ ଲୁଚଣ ଛନ ଛବ ମନରେ — ଦଶ ତୋଳନ ଶେ ଘାଣ ଧନରେ ।
ଲୁଚ ନନ ଭାବତ ଦେଲୁଆଡ — ଲୁଣ୍ଡ ସ୍ତବାସ ଦଶକ ଗାଥ୍ରବ । ୨୭ ।
ସୁଦଲ ଲୁଚରଣ ତୋନସ ବରେଣ୍ଣି — ତତାରେ ଶନ ସ୍ତ୍ରୀସ୍ତାକୁ ସୃଷ୍ଟି ।
ଅନୁସ୍ମରଣ ସେ ବୋଲଣ ଏଥତ — ଲଭନର୍ଦ୍ଦ ପାଦବନ ଲଥତ । ୨୮ ।

—*—

ପଞ୍ଚମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କଳହଂସ କେଦାର

ଶଠ୍ ବଚନ ଶୋଭୁଥିଲି କେତକୀ ଅବା ରୁ ପ୍ରାବଣ୍ ମେଘେ ।
ଏ ଯୋଗ ବରଷ ବେଦି ମହାଜଣା ରେଖୁଥାଇ ଜନ ମୋହେ । ୧ ।
ଜତ ନ ମାଣ୍ଡଳ ଶୁଦ୍ଧ ରେଖ ସଜନୀ ଅଧାର ରଚନା ଦେଇ ।
ଦେଖ ଭଳୀ ଏତେ ଶାବଗାରଙ୍କୁ ଭଗବାନ ଥିଲେ ଭଣି । ୨ ।
ଭ ଚନ୍ଦ୍ରୁ ମୁଖ ମାର୍ତ୍ତାଣ୍ଡରେ ସୁନ୍ଦର ଉଭୟେ ଏକ ।
ସତେଥିଲୁ ପାଉ ସଖ ଜଣ ଏତେ ଆପଣେ ସିଏ ମୂର୍ତ୍ତି । ୩ ।
ମୋର ଉପଦେଶୁ ତୋହରାର୍ଣ୍ଣି ଜୟ ଏକେଲେ ଉଦୟ କଲା ।
ସଜେଶ୍ବ ସୁଦନ ଦେଖନ୍ତୁ ଭାଗ ଯୋଗ କୁମାରଶିବ ନ ପ୍ରଥା ୪ ।
ଶବ ସିବ ବୋଲ ମନ ନକୁଥିଲ୍ ଏ ସୌଧେଶ୍ୱରଙ୍କ ଭାବୁ ।
ତୁ ଜଳେ ମୁଁ ଭାର୍ଣ୍ଣି ବେଦି ସାଧୁବନ୍ତି ଆଉ ସେବ ଲକ୍ଷ୍ମି ଭାବୁ । ୫ ।
ଏକ୍ଷଣରେ ଆସି ଏକ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଜଳେଶ ରସିକପ୍ରବର ଆଗେ ।
ଏତ ସବ ଜଣ ଭଣିବା ଭାରଷ୍ଟ ରେଖିକାଙ୍କି ଅନୁରାଗେ । ୬ ।
ଭୁବନ୍ ଜଳସନ୍ତୁ ଶରେଶ ରଚନ ଆଜି ଦୋଷକାର ଦେଖ ।
ଚନ୍ଦ୍ରା ଏଣ୍ଟରେ ଧରେ ରେଖ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ ଭାଜ ଭାଣ୍ଡି ଦେଖ । ୭ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଜତସ ଗାଡ଼ବଶ୍ରଧାଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟଠାରେ ଥାଏ ଦଶି ।
ଯୋଗଭଜେନ ଭୂମ ସେହି ଅବଧାଶ ରାତ୍ରା ଶେଷଥାଇ ଯୋଗି । ୮ ।
ଭରତେ ସେଜେ ସନ୍ତାପ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଶରୀର ଚନ୍ଦ୍ରମମୁଖୀ ।
ଆସ୍ତ ଜ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଭୂଷେ ଉ ରସିକ ଭାଣ ଦିନା ଦେବ ଦେଖି । ୯ ।
ଭୂମ ସଜୋଗାଞ୍ଚଳକୁ ଆଶାକୁ ଆସିବେ ବୋଲ ଚନ୍ଦ୍ରାଣ ।
ଜରସ୍ତୁ ଜରସ୍ତୁ ପ୍ରାଣ ଆଜମେଥରେ ରଞ୍ଜିବ ଶିଶୁଦ୍ଧରେ । ୧୦ ।
ଏ ଜଗନ ଶୁଣି ବେଦେ ଶବ ଶବ ଜଣ ଭ୍ରାନ୍ତ ଭାଜ ହେଲା ।
ସାଜ୍ଞାଣ ଜଣତ ଯେଜ ସୁମଙ୍ଗଳ ରୋଷଙ୍କର ଉଚ୍ଚାର । ୧୧ ।
ଶ୍ରୀଅନେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଧର ବେ ରସିକ ବର୍ଣ୍ଣି ସୁ ବଚନବନ୍ଧୁ ।
ସୁଶି ଆଜଗତ ଜଣ ଜଣ ଜଣ ପିଇବ ଅଧରୁ ମଧୁ । ୧୨ ।
ଜନ୍ମଶ୍ରଜନ୍ତେ ତନ୍ତୁବାଣ ଜଣ ଭାବୁଜେ ଭଗାଲ ଜଣ ।
ଭଗବତୀଙ୍କ ରେ ରସନା ବୃଦ୍ଧନ ଭାଜ ଭଲ ମଦା ସୁଖ । ୧୩ ।

ଜନେ ଜନେ ପୁଣି କଣ୍ଠେ ତିଆରି ଅଲଙ୍କ ବସ ସୁରଭି ।
ଭୂଷଣେ ଭୂଷଣ ଦେବେ ଶୋଭାଧାରୀ ମନ୍ଦିର ନନ୍ଦ ସଙ୍ଗୀତି । ୧୪ ।
ସାଜ ସୁରଭି ଦେବ କାଷ୍ଠ ଚିତ୍ରରେ ଅଙ୍କନରେ ନକଶ ।
ପିଚିଲ୍ ଜଳେ ବାଞ୍ଛ ଦେଇ ଚାରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ବାଣ୍ଟିବ ଜନ । ୧୫ ।
ଭବ୍ୟଜନବାହି ଛେଉନ୍ତ ନାଶି ବନ୍ଧୁ ଦେବେ ଭୟନରେ ।
ପୁଣି ଦେବଭକ୍ତିଯୋଗ ଜନାଇବେ ଶତ୍ରୁ ତେଜ ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ । ୧୬ ।
ଲୁନ, ଖଣ୍ଡିର ଯେ ଧାତୁ, ଲୌହନ, ତମ୍ବା, ଅଭ୍ର ଭୂମି ।
ନାନା ଉଦ୍ୟୋଗର ମଉଳ ଭିତରେ ବସେ ଭରିତ ଭୂମଣ୍ଡ । ୧୭ ।
ପ୍ରାଣଭ୍ରମେ ଦେଖ ଏବାଜ ଏ ଭୂତ ଭବେ ଭାବିକ ଜଣ ।
ବନ ଜଳ ପ୍ରେମସ୍ୱାଭାବ ଭରିତ ସକଳ ଏ ଦେଶ । ୧୮ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖାର କାହିଁନା ଗୌରବ ଗାଏ ଏହୁ ଜନନୀ ।
ଭାବେ ଭାବନାଙ୍କ ଭକ୍ତି ଭାବକ ଅଭୂଳନ୍ତି ଏ ଜଣଙ୍କ । ୧୯ ।

ମୁଦ୍ରକ—ଶ୍ରୀ ବନ୍ଧୁମଣି ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରୀରାମ ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ, କଟକ-୧

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖାର ଅଭିଧାନ

ଶବ୍ଦ	ଅର୍ଥ	ଶବ୍ଦ	ଅର୍ଥ
ଅଗଲ	ଖଣ୍ଡ	ଡଗରାର	ଦର୍ଶକ
ଅଗଅଣ୍ଡ	ଉଠାଇବ	ଡନ୍ତ୍ରକ	ଡନ୍ତ୍ରକଣ
ଅତଳାଣ	ଘର	ଢାକ୍	ଢୁଲଟମାଳ
ଅନାସ	ଭୂମି	ଢାରି	ଅଲଗାଉର
ଅତୁଆ	ସୁନ୍ଦର	ତକ୍ତା	ତେଜ
ଅକଥାଳୀ	ଭୁମରସମୁଦ୍ର	ଥାଲୀ	ଥାଳ
ଏଷ୍ଟ୍	ଅଶ୍ରୁ	ଦୁଇଜ	ଦେଉଳ
କନ୍ଦୁଳ	କଣ୍ଢାର	ଦୀପବାଣ	ଯକ୍ଷଦିଆ
କଥକ	ଚଞ୍ଚ	ଦନ୍ତ	ଦାନ୍ତ, ବୃଷ
କବି	ଗୁଣ	ଦର୍ଦ	ଦରଦକାଳ
କରଣ	ଗୁଡ଼	ଦର୍ଘ	ଦର୍ଘାଇତି
କର୍ଣ୍ଣିର	ବେକଣ	ଦାର	ପିଢ଼ା
ଖଜାଣ	ଦୋହଳନ	ଦାମୁଦଣ୍ଡୀ	ଦାଡ଼ିଦ
ଗଣ୍ଡଶିଳ	ଚକ୍ଷୁମିତ୍ର, ଗାଣ୍ଡୁ	ଦାମୁଚଣ୍ଡ	ଦାତଣ
ଗଡ଼ମ୍	ଚୂଡ଼ା	ଦୁଖ	ଭକ
ଘଣ୍ଟ	ଘାସ	ଦାଗ	ଦାଗ
ଘାମ	ଘର୍ମ	ଦୋଣା	ଦୋହଣ
ଚାମଡ଼ଶିଳ	ଚାମଚାଣ୍ଡ	ଧଣ୍ଡ	ଧଡ଼
ଚାଉର	ଚାଉଳ	ଧୂଆଁଚାଳ	ଧୂଆଁଦାନ
ଚାଲଚଣ୍ଡ	ଚାତୁର	ନଡ଼	ନଳ
ଛୁଆଣ	ଘୃଣି	ନାଡ଼ୀ	ନଡ଼ୀଆ
ଜୋଖା	ଅବସ୍ଥା	ନାଡ଼ା	ନୁହା
ଝଣ୍ଟ	ଝାଳ	ନାଗ	ଯାନ
ଟିକ	ଓଦଳ	ପଟ	ପାଟୁଆ
ଟାଟୁ	ଟେକନ୍	ପଙ୍ଗତ	ଭୋଜ
ଡାକ	ଡେଙ୍ଗ	ପଧୁନ	ଦ୍ଧନେତ

ଶବ୍ଦ	ଅର୍ଥ	ଶବ୍ଦ	ଅର୍ଥ
ଅଗ୍ର	ଉଭୟ	ନଦୀଶ୍ୱ	ଶ୍ରୀମନ୍ତୁଗନର ଜଣ
ଅନଳ	ସହଳ।	ମଧୁ	ମକରନ୍ଦ, ଅମୃତ
ଅଙ୍କ	କୋଳି, ଚାପୁ	ମନ୍ଦର	ପର୍ବତ
ଅବଜ୍ଞ	ଦେଖ	ମହୀ	ଭୂମି
ଆକାଙ୍କ୍ଷିତ	ଇଚ୍ଛିତ	ମହୋକ୍ଷ	ଅଚଳତାଡ
ଉତ୍ସ	ଝର	ମାଂସଳ	ମାଂସଯୁକ୍ତ
ଉପଭୋଗ	ଭୋଗ	ମୁକୁର	ଦର୍ପଣ
ଉଦ୍ଭବ	ଜନ୍ମ	ମୃଣାଳ	ପଦ୍ମ
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ	ଉପର	ଯମୁନାତଟ	ଯମୁନାକୂଳ
ଉଦକ	ଜଳ	ଯୋଗ	ଚେଷ୍ଟା, ଯୁକ୍ତି
ଊର୍ମି	ଢେଉ	ରବ	ଶବ୍ଦ
ଋଷଭ	ବୃଷ	ରମ୍ଭା	ଅପ୍ସରାବିଶେଷ
ଐରାବତ	ଇନ୍ଦ୍ର	ରସାତଳ	ପାତାଳପୁରେ
ଔଦାର୍ଯ୍ୟ	ବୋଧନହେତୁ	ରୁଚିରା	ସୁନ୍ଦରୀ
କୀର	ଶୁକ, ଶୁଆ	ରୋମାଞ୍ଚ	ପୁଲକ
କୁସୁମାକର	ବସନ୍ତ	ଲଲାଟ	କପାଳ
କୋଳ	ଅଙ୍କ	ଲହରୀ	ତରଙ୍ଗ
ଗଗନ	ଆକାଶ	ଲଳାଟ	କପାଳ
ଗରଳ	ବିଷ	ଲାବଣ୍ୟ	ସୁନ୍ଦର
ଘାଟ	ତଟ	ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମ	ନିର୍ମଳ
ଚକୋର	ପକ୍ଷୀ	ଶିଖର	ଚୂଡ଼ା
ଚନ୍ଦ୍ରିକା	ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା	ଶର୍ବରୀ	ରାତ୍ରି
ଜଳଦ	ମେଘ	ଶର୍ମିଷ୍ଠ	ରାଜ
ଝଙ୍କାର	ଶବ୍ଦ	ସୁଧାକର	ଚନ୍ଦ୍ରମା
ଡମ୍ବୁ	ଢୋଲ	ସାନ୍ଦ୍ର	ଘନ
ଢାଲ	ପାଶ	ସୀମନ୍ତ	ସିନ୍ଦୂର
ତଟ	କୂଳ	ସୁଧା	ଅମୃତ
ତଟିନୀ	ନଦୀ	ସୌଦାମିନୀ	ବିଜୁଳି
ତରଙ୍ଗ	ଢେଉ	ହଂସ	ପକ୍ଷୀ